Metĩndjwỳnh Kute
Memã Kabẽn Ny Jarẽnh

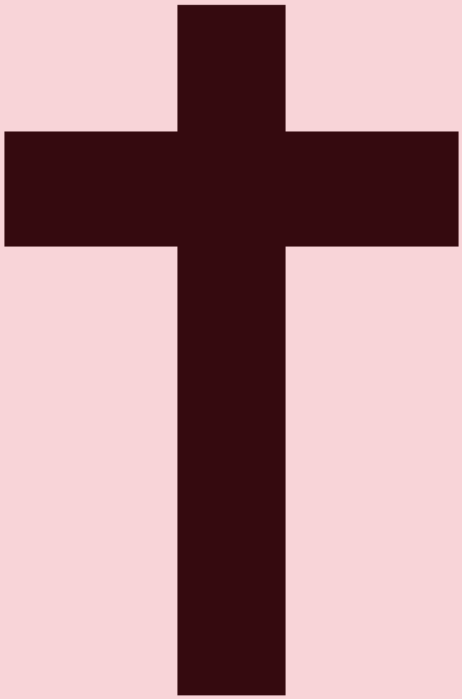

New Testament in Kayapó (BR:txu:Kayapó)

Contents

Matêu 1
Makô 71
Ruka 109
Djuão rax 180
Metĩndjwỳnh Karõ 226
Rôma 286
Kôritu kumrẽx 322
Atãri Kôritu 355
Garaxa 378
Epexu 391
Pirpu 404
Korxi 412
Texarônika kumrẽx 421
Atãri Texarônika 428
Ximoxi kumrẽx 432
Atãri Ximoxi 442
Xitu 449
Piremõ 453
Mekbê idjaer 455
Xijagu 480
Pedru kumrẽx 488
Atãri Pedru 498
Djuão kumrẽx 504
Atãri Djuão 513
Djuãoo ino rer 515
Djuda 517
Mỳjja apôx 520

Metĩndjwỳnh Kute Memã Kabẽn Ny Jarẽnh
New Testament in Kayapó (BR:txu:Kayapó)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

Language: Kayapó

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kayapó [txu], Brazil

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http:// creativecommons.org/ licenses/ by-nc-nd/ 3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kayapó

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

ISBN 978-1-5313-0666-3

PDF generated on 21 Sep 2016 from source files dated 21 Sep 2016
385317df-3c6a-53ac-81db-0815750ed560

This print-on-demand edition of Scripture is designed, produced, and provided at cost by the Digital Bible Society. This is made possible through partnerships with the Bible League of Canada, Open Doors International and other missions and translation agencies. We are deeply grateful for the sacrifices made in translating this edition of Scripture and the generosity of others in making this Bible available to you.

To order additional copies of this Bible or hundreds of translations like it or to learn more about our ministries and the mission of Scripture distribution in every language, we invite you to visit www.DBS.org (USA), www.BibleLeague.ca (Canada), and www.OpenDoors.org (Europe). May God bless your work in sharing and teaching these Scriptures, until, as it is written, the earth is *"filled with the knowledge of the glory of the LORD, as the waters cover the sea."* (Habakkuk 2:14)

Matêu memã Jeju'ã ujarẽnh ne ja.

Matêu ne prĩne Jeju'ã ajarẽ, rwỳk djà kraxrũm ne 'ã ujarẽnh tẽn àbir djàmã kumẽ. Matêubê ne Jeju kôt ba djwỳnh'õ. Nãm bẽnjadjwỳr bajtemmã pi'ôk kaprĩo atom djàkam nhỹ nhym kam Jeju kum kabẽn nhym tu kum iren kam mã Jejukôt ajkamẽ. Kôt bikamẽnh tẽm rã'ã nhym Jeju wabi. Nhym kam prĩne gwaj bamã Jeju'ã pi'ôk no'ôk ne. Kute Jeju pykabê ar bari noo omũnh ne amako kute mar kôt ne gwaj bamã 'ã pi'ôk no'ôk ne.

Matêu nhidji 'õdjwỳbê ne Rewi.

*Jeju nhingêt'ã ujar*ẽnh kadjy ne ja.
Ruk 3.23

1 Ba, ibê Matêu ne ba pi'ôkkam ar amã ikabẽn jarẽ. Dja ba ar amã Jeju Kritu'ã ajarẽ. Metĩndjwỳnh ne 'ã Bẽnjadjwỳrbê kumkati mẽ. Kute 'ã Bẽnjadjwỳrbê kumkati mẽnhkôt ne me Jejumã Kritu jarẽ. Dja ba Jeju Kritu nhingêt kumrẽx'ã ar amã ajarẽ. Aben nhitepã ar amã ingêt djàri arẽnho tẽ. O tẽn arỳm 'ã ar amã pi'ôk no'ôk gar arẽn ama. Jeju nhingêtbê ne Dawi. Ne ingêt 'õdjwỳbê Abraão.

2 Ingêt Abraão ne Idjak dji.
Idjak dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba. Ar ba:n kam arỳm Djako dji.
Djako dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba. Ar ba: nhym kam arỳm aben kukãm Djudamẽ kamy ar adjuw.
Djudamẽ kamy ar adjuw nhym ar arỳm apôx. Apôx ne kam arỳm abatành ne ar ba.
3 Nhym kam Djuda arỳm Tamaremã Perêmẽ Djera ar adjuw.
Perêmẽ Djera ar adjuw nhym ar arỳm apôx. Apôx ne arỳm abatành ne ar ba. Ar ba: nhym kam Perê arỳm Êrõ dji.
Êrõ dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba. Ar ba:n kam arỳm Arão dji.
Arão dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba.
4 Ar ba:n kam arỳm Amĩnadabi dji.
Amĩnadabi dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba. Ar ba:n kam arỳm Naxõ dji.
Naxõ dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba. Ar ba:n kam arỳm Xamão dji.
Xamão dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba.
5 Ar ba:n kam arỳm Rabemã Bôadji dji.
Bôadji dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba. Ar ba:n kam arỳm Ruximã Ôbet dji.
Ôbet dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba. Ar ba:n kam arỳm Djexe dji.
Djexe dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba.
6 Ar ba:n kam arỳm Dawi dji.
Dawi dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba. Ar ba:n kam arỳm kubê bẽnjadjwỳr rax. Ar ba:n kam arỳm Urij prõmã Xaromão dji.
Xaromão dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba.
7 Ar ba:n kam arỳm Robowão dji.
Robowão dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba. Ar ba:n arỳm Abij dji.
Abij dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba. Ar ba:n arỳm Adja dji.
Adja dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba.
8 Ar ba:n arỳm Djoxapa dji.
Djoxapa dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba. Ar ba:n arỳm Djorão dji.
Djorão dji nhym arỳm kato. Katon arỳm abatành ne ar ba. Ar ba:n arỳm Udjij dji.
Udjij dji nhym arỳm kato. Katon arỳm abatành ne ar ba.
9 Ar ba:n arỳm Djotão dji.
Djotão dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba. Djotão ar ba:n arỳm Akadji dji.
Akadji dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba. Ar ba:n arỳm Edjekij dji.
Edjekij dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba.

[10] Ar ba:n arỳm Manaxe dji.
Manaxe dji nhym arỳm kato. Katon arỳm abatành ne ar ba. Ar ba:n arỳm Amõ dji.
Amõ dji nhym arỳm kato. Katon arỳm abatành ne ar ba. Ar ba:n arỳm Djoxij dji.
Djoxij dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba.
[11] Ar ba:n arỳm Djekonijmẽ kamy ar adjuw.
Djekonijmẽ kamy ar adjuw nhym ar arỳm apôx. Apôx ne kam arỳm abatành ne ar ba. Nhym kam me kurê djwỳnh arỳm mebê idjaer'ỳr prõt ne kam me pa 'amỳn meo mõ. Me pardja'ã meo mõ. Krĩraxbê Babirônij'ỳr meo mõn meo bôx.
[12] Nhym me krĩraxbê Babirônijkam ar ba: nhym kam Djekonij arỳm Xarati dji.
Xarati dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba. Ar ba:n arỳm Djorba dji.
Djorba dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba.
[13] Ar ba:n arỳm Abidji dji.
Abidji dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba. Ar ba:n arỳm Erijkĩ dji.
Erijkĩ dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba. Ar ba:n arỳm Adjô dji.
Adjô dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba.
[14] Ar ba:n arỳm Xadoki dji.
Xadoki dji nhym arỳm kato. Katon arỳm abatành ne ar ba. Ar ba:n arỳm Akĩ dji.
Akĩ dji nhym arỳm kato. Katon arỳm abatành ne ar ba. Ar ba:n arỳm Eriju dji.
Eriju dji nhym arỳm kato. Katon arỳm abatành ne ar ba.
[15] Ar ba:n arỳm Erijdjô dji.
Erijdjô dji nhym arỳm kato. Katon arỳm abatành ne ar ba. Ar ba:n arỳm Matã dji.
Matã dji nhym arỳm kato. Katon arỳm abatành ne ar ba. Ar ba:n arỳm Djako dji.
Djako dji nhym arỳm kato. Katon arỳm abatành ne ar ba.
[16] Ar ba:n arỳm Jôdje dji.
Jôdje dji nhym arỳm kato. Katon arỳm abatành ne ar ba. Ne kam arỳm kubê Marij mjên.
Ne kam arỳm Jeju'ỳr o bôx. Marij kurũm ne arỳm Jeju kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba.
Be, Jeju nhingêt'ã ujarẽnh ne ja. Jejubê ne me õ Bẽnjadjwỳrbê kumkati. Kubê ne Kritu.
[17] Be, Abraão krakam kra mã aben djô'ã apôx. Nhym me aben nhitepã ar'ã akre: nhym ar kute 14 pyràk ne aben djô'ã apôx nhym me kam Dawi'ỳr o bôx. Nhym kam Dawi krakam kra mã aben djô'ã apôx. Nhym me aben nhitepã ar'ã akre: nhym ajte ar kute 14 pyràk ne aben djô'ã apôx. Nhym me kam arỳm me kurê djwỳnh kute mebê idjaer pytàr'ỳr o bôx. Me me utàn krĩraxbê Babirônij'ỳr meo bôx. Nhym kam me krakam kra mã aben djô'ã apôx. Nhym me aben nhitepã ar'ã akre: nhym ajte ar kute 14 pyràk ne aben djô'ã apôx. Nhym me kam arỳm Kritu'ỳr o bôx. Metĩndjwỳnh kute 'ã Bẽnjadjwỳrbê kumkati mẽnhkôt ne me kum Kritu jarẽ.

Jeju nã kurũm kator kadjy ne ja.
Ruk 1.26

[18] Jakam dja ba Jeju Kritu kator'ã ajarẽ. Nã kurũm kator'ã ajarẽ. Nãbê ne Marij. Metĩndjwỳnh Karõ ne Marij'ỳr bôx nhym arỳm tujarô. Marij tujarô kêtri ne Jôdje arỳm amim kum kabẽn nhym me kunĩ kuma. Nãm amim kum kabẽn kajgobit. Kraxje kute o nõr kêt. Nhym kam arỳm tujarô. Tujarô nhym arỳm omũ. [19] Ne kam bit kute kangamã. Jôdje mexkam bit kute me kàxã kangamãn amim karõo nhỹn amim,

—Ne ba ren me krãptĩ nhipôkri kanga nhym ren me arỳm kam ngryk ne. Ba me krãptĩ kàxã kanga. Nãm ã mexkam amim ane. [20] Nãm ã amim anhỹro nhỹn kam nõn arỳm ngõr. Ngõr nhym aêrbê Bẽnjadjwỳr djwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh'õ arỳm 'ỳr bôx nhym õtkam arỳm omũ. Nhym kum,

—Jôdje, Dawi tàmdjwỳ, arỳm aprõ tujarôkam kwãrĩk wãnh adjumar punu kêt. Mrãmri dja ga ĩ tu 'ỳr amõrkumrẽx. Djãm axwe? Kati. Metĩndjwỳnh Karõ ne 'ỳr bôx

nhym arỳm tujarô. [21] Dja kra ruw ga kam
kum Jeju jarẽ. Mỳkam dja ga kum ja jarẽ?
Bir, dja õ me wỳnh axwebê me utà. Kam dja
ga kum Jeju jarẽ. Nãm ã Metĩndjwỳnh kadjy
mrãnh djwỳnh'õ Jôdjemã ane. Mỳj'ã ne
idjibê Jeju amijakre? Bir, me utàr djwỳnh'ã
ne amijakre.

[22-23] Amrẽbê: ne Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju
nã tujarô'ã ajarẽ. Kabẽn jarẽnh djwỳnhmã
'ã ajarẽ. Nhym arỳm kukwakam me
bakukãmãremã kum,

"Me kurerer'õ, me'õ kraxje kute o nõr kêtja
dja arỳm tujarô nhym ĩ kra ruw.
Nhym me arỳm idji'ã abenmã kum,
'Emane', anhỹro ba."

Nãm ã kabẽn jarẽnh djwỳnh Bẽnjadjwỳr
djwỳnh kukwakam me bakukãmãremã
ane. Nhym kam me aben djô'ã arẽnho
mõ:n arẽnho mõr tãmtã arỳm 'ỳr o bôx.
Tũ:mràm me bakamingrãnyrekam Jeju nã
katon arỳm abatành ne ar ba. Ar ba:n
arỳm tujarôkumrẽx. Kraxje me'õ kute o
nõr kêtkam arỳm tujarôkumrẽx. Me kute
me bakukãmãremã 'ã ujarẽnh kôt arỳm ã
tujarôo ane. Kabẽn jarẽnh djwỳnh ne me
bakukãmãremã kum,

—Nhym me arỳm idji'ã abenmã kum,
"Emane", anhỹro ba. Be, ne ren me me
bakabẽnkôt idjibê Emane'ã abenmã kum,

—Kubê ne me banhõ Metĩndjwỳnh. Me
banhõ Metĩndjwỳnh arỳm me baro'ã ar
ba. Nãm ã kabẽn jarẽnh djwỳnh me
bakukãmãremã ane.

[24] Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh
prõ'ã Jôdjemã karõn arỳm kum karõ pa.
Nhym arỳm krã kato. Ne kam arỳm kabẽn
kôt prõ'ỳr mõ. [25] Nãm 'ỳr mõr kajgon ikô'ã
ikwã kêt. Kra rwỳkkambit ne ikô'ã ikwã.
Nãm 'ỳr mõr kajgo nhym kam arỳm kra
kutewa ruw nhym kumỳ. Kumỳ nhym
arỳm kum Jeju jarẽ.

2

*Ar kute kanhêtire mar'ã ujar*ẽnh kadjy ne
ja.

[1] Ar kute kanhêtire mar ne ar myt apôx
djà kurũm tẽ. Tẽ: nhym arỳm akati krãptĩ
apêx nhym ar arỳm Djeruxarẽkam bôx.
Pykabê Djudêjakam krĩraxbê Berẽkam ne
Jeju ruw. Bẽnjadjwỳr raxbê Erodji memã
ỹrri ne ruw. [2] Ar kute kanhêtire mar
Djeruxarẽkam bôx ne arỳm me kukjêro tẽ.
Ar memã kum,

—Nhỹnh ne me'õ prĩreja? Dja kubê
mebê idjaer nhõ Bẽnjadjwỳr rax. Kan-
hêtire kute rwỳk'ã amijakre ne bar arỳm
omũ. Myt apôx djà'ãnh ne bar omũn
kam amrẽ 'ỳr tẽn arỳm bôx. Ije kum rax
jarẽnhmã bôx, ane. Nãm ar ã memã anhỹro
tẽmo ane. [3] Memã anhỹro tẽ: nhym arỳm
bẽnjadjwỳr raxbê Erodji kuma, me kute ar
arẽnhja ma. Kuman arỳm axwe: umar
ne. Djeruxarẽkam me kunĩdjwỳ axwe:
umar ne. [4] Nhym kam Erodji arỳm amiwỳr
me rũnh 'uw. Me kadjy Metĩndjwỳnh
mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ Môjdjê
kukràdjà mar djwỳnhmẽ amiwỳr me ku'uw
ne amijã meo akuprõ. Ne kam arỳm abej me
kukjêro nhỹn memã kum,

—Nhỹnh ne Kritu rwỳkmã? Nhỹnh ne
Kritu rwỳk djàja? ane. Metĩndjwỳnh kute
'ã Bẽnjadjwỳrbê kumkati mẽnhkôt ne me
kum Kritu jarẽ. [5] Nãm Erodji memã ane
nhym me kum,

—Pykabê Djudêjakam krĩbê Berẽkam ne
rwỳk djà. [6] Amrẽbê: ne Metĩndjwỳnh
kabẽn jarẽnh djwỳnhmã arẽ. Kritu rwỳk
djà'ã kum ajarẽ. Nhym kukwakam me
bakukãmãremã 'ã ajarẽ. Me krĩmã arẽn
kum,

"Pykabê Djudêjakam krĩbê Berẽ, amã ne ba
ikabẽn ne. Djãm Djudêjakam akajgo
got?
Abê bẽnjadjwỳr rax pyràk. Djudêjakam me
bẽnjadjwỳr kunĩ dja amã arax jarẽ.
Mỳkam?
Bir, akam dja me'õ prĩre ruw ne ĩ arỳm
bẽnjadjwỳr rax. Ne arỳm inhõ mebê
idjaer pumũn meo ba.
Dja meo ba kute mrãmri ne mrykĩ'ãtomtio
ba djwỳnh kute õ mryo ba pyràk",
ane.

Nãm kabẽn jarẽnh djwỳnh ã me
bakukãmãremã anen arỳm 'ã pi'ôk no'ôk
ne. Ga, Berẽkam Kritu rwỳkja pumũ. Pi'ôk
jakôt ne bar arỳm omũ. Nãm me rũnh
ã Erodjimã ane. [7] Nhym kam bẽnjadjwỳr
Erodji amipdjun amiwỳr ar kute kanhêtire
mar 'uw nhym ar arỳm 'ỳr bôx. 'Ỳr bôx
nhym me kàxã arkum,

—Nhỹnhjakam ne kanhêtire amirĩt djà?
Mỳj ne kanhêtire kute amirĩt'ã amex kute?

ane. Nhym ar arỳm prĩne kum arẽ. [8] Nhym
kam arỳm Berẽmã ar anon arkum,
—Aje. Dja gar tẽn prĩne me'õ prĩre jabej
ne kum akato. Kum akaton on amrẽ iwỳr
tẽn imã 'ã ajarẽ. Badjwỳ 'ỳr itẽm ne ije kum
rax jarẽnh prãmkumrẽx. Aj mã, ane.
[9] Nhym ar bẽnjadjwỳr rax kabẽn mar
pan arỳm 'ỳr tẽ. 'Ỳr tẽ: nhym ar aêrbê
kanhêtireja mõ. Tãm ne ar myt apôx
djà'ãnh omũ. Arỳm ar kukãm mõ. Nãm
ar kukãm mõ:n arỳm iby arek wajêt. Prĩre
rwỳkja nhiby arek wajêt nhym ar arỳm
omũ. [10] Omũn arỳm kĩ:nhkumrẽx. [11] Ne
kôt tẽ:n arỳm ũrkwã'ỳr bôx. Ne kam arỳm
wadjàn prĩreja pumũ. Nã Marij ne kumỳn o
nhỹ nhym ar omũ. Ne kam amikajgo man
arỳm amijo ngriren parbê tu mỳrbê rôrôk
ne. Parbê kum rax jarẽnho ikwã. Ne kam
arỳm kàjmã krĩn arỳm nêkrêx 'ãpre bôn
kum adjuw. Kẽn karỳrmẽ pĩ djur, me kute
kuwykam rẽnh nhym kudjỳjamẽ me kudjỳ
djàbê mirajamẽ ne ar kum adjuw. [12] Ne
kam kàjmã djan pry 'õdjwỳ kôt akubyn ar
õ pykamã tẽ. Me'õ ne ar biptirkam arkum,
—Kwãrĩk wãnh akubyn Erodji'ỳr atẽm
kêt, ane nhym kam ar akubyn Erodji jaà'ã
tẽ. Tẽ:n arỳm ar õ pykakam bôx.

*Jôdje kute Edjitu'*ỳr Jejuo kator kadjy ne
ja.
[13] Nãm ar kute kanhêtire marja tẽ nhym
kam Jôdje arỳm ngõr. Ngõr nhym ẽ, arỳm
Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh'õ bôx
ne kum,
—Kàjmã djan amibêx ne prĩremẽ nã aro
akaton amũ pykabê Edjitumã aro tẽ. Erodji
kute prĩre bĩnmã kute abej 'ỳr. Dja gar
Edjitumã tẽn bôx ne arek kam ar aba. Ije
amã arẽnhkambit dja gar akubyn tẽ, ane.
[14] Nãm kum ane nhym arỳm kàjmã dja.
Nhym akamàt kô rã'ã nhym arỳm prĩremẽ
nã aro tẽ. Pykabê Edjitu'ỳr ne aro tẽn aro
bôx. Ne kam ar arek kam ar ba. [15] Amrẽbê:
ne Bẽnjadjwỳr djwỳnh ar Edjitu'ỳr tẽm'ã
ajarẽ. Kabẽn jarẽnh djwỳnhmã 'ã ajarẽ.
Nhym arỳm kukwakam me bakukãmãremã
kum,
"Bẽnjadjwỳr djwỳnh ne me amã, 'Ba ne ba
ikra 'uw nhym arỳm Edjitu kurũm
kato.' Nãm ã me amã ane."
Nãm ã kabẽn jarẽnh djwỳnh me
bakukãmãremã ane. Nhym kam me aben
djô'ã arẽnho mõ:n arẽnho mõr tãmtã
arỳm 'ỳr o bôx. Tũ:mràm me bakamin-
grãnyrekam Jôdje ar arỳm Edjitu'ỳr tẽ.
Me bakukãmãremã 'ã ujarẽnh kôt ar arỳm
Edjitu'ỳr tẽ. Arỳm Erodji tykkambit dja ar
akubyn Edjitu kurũm tẽ.
[16] Jôdje ar Edjitu'ỳr tẽ nhym Erodji arỳm
ar kute kanhêtire marja ma. Ne kam amim,
—Je tô mỳkam ne ar imã 'êx ne iwỳr bôx
kêt? ane. Nãm anen arỳm ngry:k ne. Ne
amim,
—Amũ akati ja'ã ne ar kute kanhêtire
mar imã, "Bẽnjadjwỳr rwỳk ny'ã kanhêtire
katorja'ã ne arỳm amex amãnhkrut apêx
bar omũ", ane. Be, kanhêtire kator'ã amex
amãnhkrut apêx kôt godja bẽnjadjwỳr
rwỳk ny'ã arỳm amex amãnhkrut ne apêx
jabej. Nãm ã amim anen arỳm õ krãkam-
ngônhmã kum,
—Me on Berẽkam me prĩre nhimex. Bu'ã
Berẽ nhõ pyka kunĩkôtdjwỳ dja ga me
me prĩre nhimex. Mybit dja ga me kunĩ
nhimex. Me prĩre rwỳk'ã amex amãnhkrut
apêx nhijukribit dja ga me me imex kêt,
ane. Erodji õ krãkamngônhmã ane nhym
me arỳm me prĩre'ỳr mõn me imexo mõ.
Me imexo mõn arỳm me imex pa. Nhym me
arỳm amak djàje mỳro kumex. [17] Amrẽbê:
ne Metĩndjwỳnh me mỳr kumex'ã ajarẽ.
Kabẽn jarẽnh djwỳnhbê Djermimã 'ã ajarẽ.
Nhym arỳm kukwakam me bakukãmãremã
kum,
[18] "Ota krĩbê Ramakam me mu:w ne kàj bê
amra:.
Rakeu krao amak djàje me mu:w.
Kra arỳm kubê kêtkam ne me te kute memã
kaprĩ kwỳ ngrimã."
Nãm ã kabẽn jarẽnh djwỳnh Metĩndjwỳnh
kukwakam me bakukãmãremã ane. Nhym
kam me aben djô'ã arẽnho mõ:n arẽnho
mõr tãmtã arỳm 'ỳr o bôx. Tũ:mràm
me bakamingrãnyrekam ne me arỳm mỳro
kumex. Krãkamngônh arỳm me prĩre
nhimex ne nhym me arỳm amak djàje mỳro
kumex. Djermi kute me bakukãmãremã 'ã
ujarẽnh kôt me arỳm ã mỳro ane.

*Nadjare'*ỳr akẽx'ã ujarẽnh.
[19] Jôdje ar Edjitukam ar ba: nhym kam
Erodji arỳm ty. Ty nhym kam Jôdje arỳm
biptiro nõ. Biptiro nõ nhym Metĩndjwỳnh
kadjy mrãnh djwỳnh'õ arỳm kum amijo
amirĩt ne kum,

[20] —Kàjmã djan prĩremẽ nã aro tẽ. Me abê
idjaer nhõ pyka'ỳr aro tẽ. Me kute bit prĩre
bĩn prãmja ne me arỳm ty, ane. [21] Nhym
kam Jôdje arỳm kàjmã djan prĩremẽ nã aro
tẽ. Aro tẽn amũ mebê idjaer nhõ pyka'ỳr
aro tẽ. 'Ỳr aro tẽ:n arỳm 'ỳr aro bôx. [22] 'Ỳr
aro bôx nhym me arỳm kum,

—Erodji kra Akireu arỳm pykabê Djudê-
jakam bãm pãnh memã bẽnjadjwỳr, ane.
Nãm me Jôdjemã ane nhym arỳm kum
uman Djudêja'ỳr tẽm prãm kêt. Ne kam
õtkam me'õ arỳm nêje kukrà. Nhym ku-
man arỳm pykabê Djudêja nhibej tẽn kam
pykabê Garrêjakam bôx. [23] Ne ajte tẽ:n
arỳm krĩraxbê Nadjarekam bôx ne kam ar
ba. Kam ar ba: nhym kam Jeju arỳm kam
abatành ne. Amrẽbê: ne Metĩndjwỳnh ja'ã
ajarẽ. Jeju Nadjarekam abatành'ã ajarẽ.
Kabẽn jarẽnh djwỳnhmã 'ã ajarẽ. Nhym
arỳm kukwakam me bakukãmãremã kum,

"Dja me abenmã 'ã, 'Nadjarekam ne
abatành djà', anhỹro ba."

Nãm ã ujarẽnh djwỳnh Metĩndjwỳnh kuk-
wakam me bakukãmãremã ane. Nhym
kam me aben djô'ã arẽnho mõ:n arẽnho
mõr tãmtã arỳm 'ỳr o bôx. Tũ:mràm me
bakamingrãnyrekam arỳm 'ỳr o bôx nhym
Jeju arỳm Nadjarekam abatành ne. Me
bakukãmãremã 'ã ujarẽnh kôt ne arỳm
Nadjarekam abatành ne.

3

*Djuão kute Jeju kutêp me akre'ã ujar*ẽnh.
Mak 1.1; Ruk 3.1; Dju r 1.19

[1] Jeju Nadjarekam ar ba: nhym kam
ngômã me angjênh djwỳnhbê Djuão arỳm
bôx. Pykabê Djudêjakam kapôt kukritkam
ne Djuão me akreo ba. Me ta ne me 'ỳr ban
bôxo kumex nhym ar me akreo ba. [2] Nãm
memã kum,

—Me amikam akaprĩren wãnh ajaxwemã
anhiren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx.
Arỳm kàjkwakam Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute
pykakam amim me utàr ne ar meo ba 'ỳr.
Nãm ã Djuão memã ane. [3] Amrẽbê: ne
Metĩndjwỳnh Djuão kukãm 'ã ajarẽ. 'Ã
ujarẽnh djwỳnhbê Idjaijmã 'ã ajarẽ. Nhym
arỳm kukwakam me bakukãmãremã kum,

"Me'õ dja kapôt kukritkam memã kabẽn ne.
Kàj bê dja me akren memã kum,
'Me apa. Ẽ, on Bẽnjadjwỳr djwỳnh kutêp
wãnh ajaxwemã anhiren katàt
amijo aba. Kute mrãmri ne me kute
bẽnjadjwỳr rax kutêp pryo mex
ne kute kum katàt pry jadjwỳrja
pyràk', ane.
Dja ã ujarẽnh djwỳnh Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ã
memã ane."

Nãm ã Idjaij Djuão'ã me bakukãmãremã
ane. Nhym kam me aben djô'ã arẽnho
mõ:n arẽnho mõr tãmtã arỳm 'ỳr o bôx.
Tũmràm 'ỳr o bôx nhym Djuão arỳm kato.
Me bakamingrãnyrekam katon arỳm ã me
akreo bao ane. Metĩndjwỳnh kute me
bakukãmãremã 'ã ujarẽnh kôt Djuão arỳm
katon ã me akreo ane.

[4] Be, Djuão ne mry jabatànhbê kameru kĩ
nhipêxo kubẽkàn angij ne mry kào amikrax
pren krytkanhê kun menh kangôo ikõ.
[5] Nhym kam krĩraxbê Djeruxarẽkam me ja
Djuão'ỳr bôxo dja. Bu'ã pykabê Djudêjakam
me jadjwỳ Djuão'ỳr bôxo dja. Ngôbê Djodão
bu'ã pykakam me jadjwỳ 'ỳr bôxo kume:x
ne. Nãm me Djuão'ỳr ban bô:xo dja. [6] Ne
kam amijaxwe kôt amijarẽn memã kum,

—Be, mrãmri ne ba ijaxwe tũm krãptĩ.
Arỳm imã kĩnh kêt ne wãnh kum inhire,
ane. Nhym kam ngô raxbê Djodãokam mã
Metĩndjwỳnhmã me angij.

[7] Nhym kam mebê pardjêumẽ mebê xad-
judjêumẽ krãptĩ arỳm Djuão'ỳr bôxo dja.
Nhym me omũn memã kum,

—Me akamingrãny ne ga me abê iry. Mỳj
me'õ got ne me amã Metĩndjwỳnh ngryk
nhõ akati jarẽ ga me umaje iwỳr aprõt
kajgo? [8] On katàt amijo aba gê me mrãmri
me amex jabej me amã kato. Mrãmri
ga me amikam akaprĩren wãnh ajaxwemã
anhirern aje Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx
jabej gê me me amã kato. Ne kam me
akam kĩnhkumrẽx kute mrãmri ne me kute
pidjô djô mexmã apôx ne kam kĩnhja pyràk.
[9] Kwãrĩk wãnh me anhõkre kadjwỳnhbê an-
hingêt kukãmãre Abraãoo adjàmra kêt ne
amim,

—Me ba ne ba me ibê Abraão tàmdjwỳ.
Dja Metĩndjwỳnh me ikam ngryk kêt. Dja
ba me te ijaxwe nhym kam me inhingêt
kukãmãre Abraãokôt Metĩndjwỳnh kum
me ijabê ne me ijaxwekam me ijo bikẽnh
kêtkumrẽx, ane. Kwãrĩk wãnh ga me ã
anhỹr ar aba kêt. Kati. Ẽ, ba me amã arẽ.
Dja ga me te abê Abraão tàmdjwỳ nhym
Metĩndjwỳnh tu me ajo ajkẽ, me ajaxwe

pãnh tu me ajo ajkẽ. Ne ren kute ajte
Abraão tàmdjwỳ prãm jabej ren tu kẽnjao
itun o amim Abraão tàmdjwỳ nhipêx nhym
me ren tu katon kumex. [10] Ẽ, mrãmri arỳm
'ỳr. Metĩndjwỳnh kute memã axwe pãnh
jarẽnh nhõ akati arỳm 'ỳr. Kute mrãmri
ne pidjô apỹnh abenkam ô kêt nhym me
kute kàr ne o mrãnh ne kute kuwykam
rẽnhja pyràk. Arỳm ne Metĩndjwỳnh me
ajã pidjô djô kêt jakren arỳm me ajaxwe
pãnh kute me ajo bikẽnh 'ỳr. Dja me ajo
mõn kuwykam me amẽ. Arỳm 'ỳr. Kute
mrãmri ne me'õ kute pidjômã 'yr kadjy
kute parbê kàxkrãkô mỳnh ne o ãm pyràk.

[11] Mrãmri ba ne ba ngômãbit me ajangij.
Ga me amikam akaprĩren wãnh ajaxwemã
anhiren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx ba
ngômãbit me ajangij. Nhym be, itotokbê ne
me'õ bôxmã. Me'õ tãm ne raxo kute amũ
ijakrenh, kute ijakrenh mexi. Nã bãm te
irax ne 'ỳr ibikamẽnh prãmje. Nã bãm te
irax ne 'ã inhibôn ije kum parkà 'ã pre bônh
ne o itẽm prãmje. Be, ãm irax ba ren arỳm
kum apê. Nhym be, kati. Ãm ingrire. Nãm
raxo ijakrenh mex ne. Tãm ne arỳm bôx 'ỳr.
Djãm ngômã kute me ajangjênhmã? Kati.
Tãm dja bôx ne kam me awỳr Metĩndjwỳnh
Karõ jano. Katàt me aje amijo ababit'ỳr dja
ano kute me ajo bamã. Ne kam me ajaxweja
kute kuwymã me arẽnhmã. [12] Gêdja bôx ne
kam kute mrãmri ne me kute kôtyk byr ne
o kute bàygogore ka'uk ne kute kam mũm
'ynhĩ, 'y mexjao atom ne kam kute 'ykàjao
tẽm ne kute kuwykam mẽnh nhym xêtja
pyràk. Dja me'õja bôx ne ã me axweo anen
kuwykam me kurẽ. Nhym kuwyja dja pôk
rã'ã: rã'ãn apêx kêtkumrẽx. Nhym be, me
mex, me katàt kute amijo baja'ã gêdja 'y
mex jakren mũm meo atom. Meo atom ne
kàjkwakam õ pykamã meo mõ gê me kam
kam kĩnhkumrẽx ne ar ba. Arỳm kute meo
anhỹr 'ỳr. Nãm ã Djuão mebê pardjêumã
ane.

Djuão kute ngômã Jeju jadjàr.
Mak 1.9; Ruk 3.21; Dju r 1.32

[13] Kam Jeju arỳm pykabê Garrêja kurũm
tẽ. Tẽ:n arỳm ngôbê Djodão'ỳr bôx. Nãm
'ỳr bôx ne arỳm Djuão'ỳr bôx. Kute
Metĩndjwỳnhmã ngômã adjàrmã ne 'ỳr
bôx. [14] Nhym kum,

—Djãm ba ije ngômã ajadjàrmã? Kati.
Ba ne ga ren Metĩndjwỳnhmã ngômã ijadjà,
ane.

[15] Nhym kum,

—Kati, kwãrĩk rã'ã. Metĩndjwỳnh kute
gu bamã katàt baje amijo baba'ã karõ kôt
dja gu prĩne katàt amijo baba. Kam dja
kĩnhkumrẽx. Kam dja ga on ngômã ijadjà,
ane.

[16] Nhym arỳm ngômã adjà. Nhym kam
wabin dja nhym aêrbê kàjkwa arỳm aben bê
ajkij. Aben bê ajkij nhym me kute omũnh
kadjy Metĩndjwỳnh Karõ kute tut pyràk
arỳm 'ỳr ruw ne 'ã tỹm. 'Ã tỹm nhym Djuão
arỳm omũ. [17] Nhym ẽ, arỳm kàjkwa kurũm
Metĩndjwỳnh memã kabẽn ne memã kum,

—Ikra ne wã. Imã abê:kumrẽx. Ba kam
kam ikĩnhkumrẽx. Nãm ã Metĩndjwỳnh
Kra'ã memã ane.

4

Xatanaj te kute axwe'ã Jejumã àpnênh.
Ruk 4.1; Mak 1.12; Idja 2.18, 4.15

[1] Nhym kam Metĩndjwỳnh Karõ kapôt
kukritmã Jejuo katon o mõ. Dja Xatanaj te
kute axwe'ã mẽnhmã kum apnê. Ja kadjy
ne o mõ. [2] Nhym kam Jeju Metĩndjwỳnhmã
amijajbu. Nãm amijajburo dja: nhym 'ã
akatibê 40 apêx. Nhym kam arỳm kum
prã:m ne. [3] Nhym kam me axwe'ã memã
àpnênh djwỳnhbê Xatanaj arỳm 'ỳr tẽn 'ỳr
bôx. Nãm bit kute amikôt o ba nhym kôt
axwemã 'ỳr bôx. Ne kam kum,

—Ẽ, goja abê Metĩndjwỳnh Krakumrẽx
jabej ne goja kẽnjamã akabẽn gê goja kubê
djwỳ ga krẽ, ane. Nãm Xatanaj ã Jejumã
ane. [4] Nhym kam kum,

—Kati. Mỳkam? Bir, Metĩndjwỳnh ne
amrẽbê: me ikukãmãremã kum,

"Djãm djwỳobit dja me amitỳx ne tĩn ne ar
ba?

Kati. Metĩndjwỳnh kabẽnodjwỳ dja me
amitỳx ne tĩn ne ar ba, kabẽn
kunĩo."

Nãm ã Metĩndjwỳnh me ikukãmãremã
ane nhym me arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne.
Ije Metĩndjwỳnh kabẽn ja markam ije
akabẽnkôt kẽno djwỳ prãm kêt. Nãm ã Jeju
kum ane.

[5] Nhym kam Xatanaj Djeruxarẽ'ỳr o
tẽn o bôx. Krĩrax jamã ne me kum,
"Metĩndjwỳnh nhõ krĩrax", ane. Nãm o bôx
ne o tẽn Metĩndjwỳnh nhõ kikreti'ỳr o bôx.

Ne kam o tẽn o wabin kikreti nhimõk'ỳr o
bôx ne anhà'ã kudja. [6] Ne kam kum,
—Ẽ, goja abê Metĩndjwỳnh Krakumrẽx
jabej goja rũm tẽn ato. Amrẽbê: ne me
akukãmãre amã arẽ. Metĩndjwỳnh kuk-
wakam amã arẽn amã,
"Dja ba ajã ikadjy mrãnh djwỳnhmã karõ.
Dja me atẽmkôt amã ikra dja gê kẽn'õ apar
ngãnh kêtkumrẽx."
Nãm ã Metĩndjwỳnh me akukãmãre amã
ane nhym me arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Ajrã,
rũm tẽn ato gê goja me atẽmkôt amã ikra
dja, ane. [7] Nhym Jeju kum,
—Kati. Mỳkam? Bir, ba ajte amã arẽ ga
ama. Amrẽbê: ne me ikukãmãre memã arẽ.
Metĩndjwỳnh kukwakam memã arẽn memã
kum,
"Kwãrĩk wãnh Bẽnjadjwỳr djwỳnh,
Atĩndjwỳnh kabi kêt, kute ajãno ãm
jabej kabi kêt", ane.
Nãm ã Metĩndjwỳnh me ikukãmãremã ane
nhym me arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Ije
Metĩndjwỳnh kabẽn ja markam ne ba ije
akabẽnkôt rũm itẽm ne idjàtor prãm kêt,
ane.
[8] Nhym Xatanaj ajte o tẽn krãnh prêkti
nhimõk'ỳr o wabi nhym dja. Nhym kam
apỹnh pyka djàri nhym Xatanaj arỳm kum
kunĩ jakreo dja. Ne apỹnh bẽnjadjwỳr kute
meo ba djàri kum me kunĩ jakreo dja. Nhym
apỹnh me õ mỳjja rũnh ne uma djàri nhym
kum me kunĩ jakreo dja nhym arỳm kunĩ
pumũ. [9] Nhym kam kum,
—Ba amã ja kunĩ kanga. Ba amã me õ
mỳjja rũnh ne uma kunĩ kanga. Dja ga
amijo angrin ikuka kônh akõnkrão nhỹn
imã irax jarẽ ba arỳm amã kungã. Ba amã
kunĩ ngã ga arỳm idjô'ã o aminhõn ar o aba,
ane.
[10] Nhym Jeju kum,
—Kati, Xatanaj, on rũm imã akàx. Djãm
ije akuka kônh ikõnkrão inhỹrmã ne ije
amã arax jarẽnhmã? Arkati. Mỳkam?
Bir, amrẽbê: me ikukãmãre memã arẽ.
Metĩndjwỳnh kukwakam memã arẽn memã
kum,
"Bẽnjadjwỳr djwỳnh, Atĩndjwỳnhmãbit dja
ga amijo angrin kum rax jarẽn
ajbitmã apê.
Kwãrĩk wãnh atemã 'õmã rax jarẽnh kêt."
Nãm ã Metĩndjwỳnh me ikukãmãremã
ane nhym me 'ã pi'ôk no'ôk ne. Ije
Metĩndjwỳnh kabẽn ja markam ne ba ije
akuka kônh ikõnkrão inhỹr ne ije amã arax
jarẽnh prãm kêt, ane.
[11] Nhym kam Xatanaj arỳm kum kàx ne
mã tẽ. Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh ar
arỳm 'ỳr bôx ne o djuw mex.

Jeju kute me akremo krax.
Mak 1.14; Ruk 4.14

[12] Nhym kam Jeju arỳm tẽ. Tẽ:n pykabê
Garrêjakam bôx. Me arỳm kute Djuãoo tỹm
ne kubê ijêkam ne Garrêjakam bôx. [13] Nãm
Garrêjakam krĩraxbê Nadjarekam bôx. Ne
kam kurũm katon kam amũ krĩraxbê Ka-
panakam tẽn bôx ne nhỹ. Imôti mỳrri
ne Kapana dja. Me kute Kapana bu'ã
pykamã Djeburõmẽ Naptar jarẽnh. Kam ne
krĩraxbê Kapana dja. [14] Amrẽbê: ne ujarẽnh
djwỳnhbê Idjaij me bakukãmãremã arẽ.
Jeju Kapanajakam bôx jarẽ. Metĩndjwỳnh
kukwakam ne Idjaij memã arẽn memã kum,
[15] "Pykabê Djeburõ, pykabê Naptar.
Imôti'ỳr pyka. Ngôbê Djodão
nhikjêbê pyka.
Me bajtem nhõ pyka jamã ne me kum Gar-
rêja jarẽ.
[16] Pyka jakam ne me axwe:. Me mrãnh
punu:re kute mrãmri ne akamàt kô
tykkam me mrãnh punu pyràk.
Me ja ne me arỳm me'õ me:xkumrẽx pumũ
kute mrãmri ne me kute memã irã
djà rax pumũnh pyràk.
Pyka jakam ne me kaprĩre ne ar ba. Kute
mrãmri ne me on tyk karõ kaprĩn ar
ba pyràk.
Me ja ne me arỳm me'õ me:xkumrẽx
pumũn kĩnhkumrẽx ne. Me
kĩnhkumrẽx kute mrãmri ne ajte
arngrokam me kĩnh pyràk", ane.
Nãm Idjaij ã me bakukãmãremã ane. Nhym
kam me aben djô'ã arẽnho mõ:n arẽnho
mõr tãmtã arỳm 'ỳr o bôx. Tũ:mràm me
bakamingrãnyrekam Jeju arỳm Kapanakam
bôx. Me:xkumrẽx ne arỳm kam bôx. Idjaij
kute me bakukãmãremã 'ã ujarẽnh kôt ne
bôx.
[17] Ne kam arỳm kàj bê me akremo krax.
Ne amijã memã kum,
—Amikam akaprĩren wãnh ajaxwemã
anhiren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx.
Arỳm kàjkwakam Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute
pykakam amim me utàr ne ar meo ba 'ỳr.
Nãm ã Jeju me akreo ane.

*Jeju kute amikôt me kam*ẽnh.
Mak 1.16; Ruk 5.1

18 Nhym kam Garrêjakam Jeju imôti
mỳrbê tẽ. Nhym Ximãomẽ Ãngre ar axikôt
katorja ngôkam ar kryre rẽnho ba nhym
arỳm ar omũ. Ximãomã ne me Pedru jarẽ.
Ar kubê tep pynênh djwỳnh tũm. 19 Nãm ar
ar kryre rẽnho ba nhym Jeju arkum,
—On ar mã ikôt ajkamẽ. Jakam dja gar
ikôt me kamẽnho aba kute mrãmri ne ar aje
tep pynênho aba pyràk, ane. 20 Nhym ar on
amikôt kryre mẽn arỳm mã Jeju kôt ajkamẽ.
21 Nhym ãm ajbir tẽ nhym Xijagumẽ
Djuão ar kàkam nhỹ nhym arỳm ar omũ.
Ar axikôt kator. Djebedêu ne ar adjuw.
Djebedêumẽ ne ar amim kryreo mexo nhỹ.
Nãm ar omũn arỳm kàj bê amikôt ar ku'uw.
22 Nhym bãm Djebedêu kàkam nhỹ nhym ar
arỳm wãnh kum iren mã Jeju kôt ajkamẽ.

Jeju kute me punuo mex.
Mak 3.7; Ruk 6.17

23 Nhym kam Jeju Garrêjakam pyka
kunĩkôt memã kukràdjà jarẽnho ba. Apỹnh
mebê idjaer bikprõnh djàri memã arẽnho
ba. Ne kàj bê ujarẽnh ny jarẽnho ba.
Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute pykakam amim
me utàr ne ar meo ba'ã memã ujarẽnh ar
ba. Ne kam arỳm apỹnh me kanêmẽ me
punuo mexo ba. 24 Nhym me arỳm arẽnh
kumex. Pykabê Xirijkam ne me prĩne me
kunĩmã arẽnho ipôk ne. Arẽnho ipôk nhym
me kunĩ arỳm Jeju jarẽnh ma. Ne kam
arỳm 'ỳr me punu kunĩo bôx. Apỹnh me
kanê djàri meo bôx. Ajte apỹnh me tokry
djàri meo bôx. Nhym me kwỳ me karõ
punu kute meo baja nhym me meo bôx.
Nhym me kwỳ me tyk kute meo baja nhym
me meo bôx. Nhym me kwỳ akry nhym
me meo bôx. Nhym kam arỳm me kunĩo
mex. 25 Nhym kam me krãptĩ: arỳm 'ỳr
bôx ne kôt ar ba. Pykabê Garrêja kurũm,
pyka nhidjibê Krĩraxbê 10 kurũm, krĩraxbê
Djeruxarẽ kurũm, pykabê Djudêja kurũm,
ngôbê Djodão nhijukri pyka kurũm ne me
bôx ne kôt ar ba.

5

*Me kĩnh'ã ujar*ẽnh.
Ruk 6.20

1 Kam ne me krãptĩ: Jeju kôt ar ba nhym
me omũ. Ne kam arỳm krãnh'ã tẽn wabi.
Wabin arỳm nhỹ. Nhỹ nhym kôt ba djwỳnh
ar arỳm 'ỳr bôx ne nhỹ. 2 Nhym arỳm arkum
amikabẽn jarẽnhmo krax ne kum,
3 —Ẽ, djãm me kute amim, “Ikajgo”, anhỹro
baja djãm me kaprĩ got? Kati.
Mỳkam? Bir, me wã dja kàjkwakam
Bẽnjadjwỳr djwỳnh amim me utàn
meo ba. Kam dja me kĩ:nhkumrẽx.
4 Djãm me mỳr baja kaprĩ got? Kati.
Mỳkam? Bir, me wã dja
Metĩndjwỳnh ĩ meo kĩnhkumrẽx.
Kam dja me kĩ:nhkumrẽx.
5 Djãm me kabôt katija kaprĩ got? Kati.
Mỳkam? Bir, me wã dja me ĩ
pykakam mỳjja kunĩo õ. Kam dja me
kĩ:nhkumrẽx.
6 Me kute memã kum, “Ba on
Metĩndjwỳnhmã ijaxwe kêt”,
anhỹro ba ne kute katàt amijo ba
prã:mja djãm me kaprĩ got? Kati.
Mỳkam? Bir, me wã dja me ĩ axwe
kêt'ỳr bôxkumrẽx ne arỳm prĩne
Metĩndjwỳnhmã mexkumrẽx. Kam
dja me kĩ:nhkumrẽx.
7 Djãm me ukaprĩja kaprĩ got?
Kati. Mỳkam? Bir, me wã
dja Metĩndjwỳnh kum me
kaprĩkumrẽx. Kam dja me
kĩ:nhkumrẽx.
8 Djãm me kute amikam axwe'õ mar kêtja
kaprĩ got? Kati. Mỳkam? Bir, me wã
dja me Metĩndjwỳnh pumũ. Kam
dja me kĩ:nhkumrẽx.
9 Djãm me kute aben nêje me kukrào
baja kaprĩ got? Kati. Mỳkam?
Bir, me wã'ã dja me abenmã kum,
“Metĩndjwỳnh kra ne wã”, ane.
Kam dja me kĩ:nhkumrẽx.
10 Me katàt kute amijo baja dja me te katàt
nhym me arỳm meo ajkẽ. Me
katàt kute amijo bakam meo ajkẽ.
Djãm kam me kaprĩ got? Kati.
Mỳkam? Bir, me wã dja kàjkwakam
Bẽnjadjwỳr djwỳnh arỳm amim me
utàn ar meo ba. Kam dja me
kĩ:nhkumrẽx.
11 Ar ga dja gar ikabẽn markumrẽx ne kôt
ar amijo aba nhym me te wãnh ar amã akij
ne te ar ajo ajkẽn te ar ajaxweo ar apytà,
apỹnh ar ajaxwe djàrio ar apytà. Djãm
kam ar akaprĩ got? Kati, Mỳkam? Bir,
kàjkwakam akĩnh djà raxkam. 12 Dja gar tu
akĩnhkumrẽx ne kam akĩnh kati. Mỳkam?

Bir, dja Metĩndjwỳnh ar amã o pãnh rax
ne. Kàjkwakam gêdja amã o pãnh mex
ne. Kàjkwakam kute ar amã o pãnh mex
ja dja gar amikukãm aman kam akĩnh kati.
Nãm me tũmre ã axwe anen me kamin-
grãny kajmã'ã ã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh
djwỳnho bikẽnho bao ane. Ga, arỳm kam
kàjkwakam me kĩnhkumrẽxja pumũ, ane.

Kadjwanhĩmẽ kurwỳ djà'ã ujarẽnh.
Mak 9.50; Ruk 14.34

13 Ne kam ajte arkum,
—Ar aje kadjwanhĩ pyràk. Kadjwanhĩ
kute õmrõo mex pyràk ar gadjwỳ dja gar
ajmã akute kêt ne akabẽn mexkumrẽx ne
ar aba nhym ar abu'ã me ja kwỳ ar akud-
jwa arỳm mex jabej. Dja kadjwanhĩkam
akry apêx jabej mỳj dja ajte akry kadjy
kam nẽ? Arkati. Arỳm mỳjja akry kadjy
punukumrẽx. Godja punukam me kum
kĩnh kêt ne arỳm rũm kapĩ. Kapĩ nhym me
arỳm 'ã mrãn paro kajy. Ar gadjwỳ godja
gar memã kum, "Ba ne ba ije Jeju mar",
ane. Ne ate kam ar ajaxwe gar arỳm apunu.
Apunu nhym me arỳm kum ar akĩnh kêt ne
ar apunukôt kum Metĩndjwỳnhdjwỳ kĩnh
kêt.
14 Ar aje mrãmri ne pyka kunĩkôt me
kurwỳ djà pyràk. Ga, krĩraxja pumũ. Djãm
krãnhre'ã me kute krĩrax nhipêxkam me
kute o bipdjurmã? Arkati. Ar gadjwỳ
kwãrĩk wãnh ikam apijàm kêt ne ikôt ad-
jukaprĩ. 15 Ngônhpôkdjwỳ. Djãm me kute
kum angjênh ne kute mỳjja 'õkôt o bipdjur
got? Kànoipôko 'ã pro got? Kati. Ngônhpôk
ne me kum angij ne tu parkam, kênhkam
umjuw nhym me kunĩmã kikre kre kurwỳo
ku'ê. 16 Ar gadjwỳ kwãrĩk wãnh ikam apijàm
kêt. Ar abê me kurwỳ djà pyràk ne ar
adjukaprĩ. Dja me ar adjukaprĩ pumũn
arỳm kàjkwakam ar Abãmmã rax jarẽ. Nãm
ã Jeju arkum ane.

*Môjdjê kukràdjà'ã ujar*ẽnh.
Ruk 16.16

17 Ne kam ajte arkum,
—Kwãrĩk wãnh ijã amim, "Be, mỳj kadjy
ne Jeju bôx? Bir, kute memã kum, 'Kwãrĩk
wãnh jakam Môjdjê kabẽnja mar kêt. Ne
Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh
djwỳnh 'õdjwỳ kabẽnja kwãrĩk wãnh mar
kêt.' Kute ã memã anhỹro ba kadjy ne
bôx", ane. Kwãrĩk wãnh ijã ã amim anhỹr
kêt. Djãm ije ja jarẽnhmã? Kati. Mỳkam?
Bir, me amrẽbê: me bakukãmãremã ijã
ajarẽ. Nhym me aben djô'ã arẽnho mõ:.
Arẽnho mõr tãmtã arỳm iwỳr o bôx. Ba
kam arỳm me kute amrẽbê: ijã ujarẽnh
kôt ar amijo iba. Me kute ikukãm ijã
ujarẽnh kôt ije amijo anhỹr kadjy ne ba
bôx. Kam ije ar kabẽn markumrẽx ne ije
ar'ã anhỹr prãm kêt. 18 Dja te Metĩndjwỳnh
kabẽn kukràdjà kwỳ'ã pi'ôk no'ôk kryre
ne te apỹnh mỳrbê kyx djàri'ã pi'ôk no'ôk
kryre djãm 'õ kajgomã? Kati. Dja 'õ kajgo
kêt. Kabẽn'ã pi'ôk no'ôk kôt dja mỳjja
apôxkumrẽx. Kôt dja mỳjja kunĩ apôx
tẽ:n prĩne apôx mexkumrẽx. Kabẽn 'õ dja
kajgo kêtkumrẽx. Nhym kam kàjkwamẽ
pyka arỳm apêx. Mrãmri ne ba ar amã ja
jarẽnhkumrẽx.
19 Godja me'õ Metĩndjwỳnh kabẽn ngrire
'õmã kajgo jarẽn kam 'ã memã kum, "Kabẽn
ja dja ga me mar rerekre", anhỹro ba
jabej, dja me adjwỳnhdjwỳmã kum, "Aka-
jgo", ane. Kàjkwakam Bẽnjadjwỳr djwỳnh
kute pykakam amim me utàr ne ar meo
bakam dja me kunĩ kum, "Akajgo", anhỹro
kumex. Nhym be, dja me'õ Metĩndjwỳnh
kabẽn man kôt ar amijo ban kam memã
kabẽn jarẽnho ba. Me'õ jamã dja me
kum, "Araxkumrẽx", ane. Kàjkwakam
Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute pykakam amim
me utàr ne ar meo bakam dja me kum,
"Araxkumrẽx", ane. 20 Kam, ba ar amã arẽ
gar ama. Djãm mrãmri Môjdjê kukràdjà
mar djwỳnhmẽ mebê pardjêu mexkumrẽx?
Kati. Mrãmri ar aje katàt amijo abakam
ne o aje me akrenhkambit dja kàjkwakam
Bẽnjadjwỳr djwỳnh amim ar apytà gar kôt
ar amijo aba. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Me ngryk'ã ujar*ẽnh.
Rô 12.19; Ep 4.26; Xim k 2.8; Xij 1.19

21 Ne kam ajte arkum,
—Amrẽbê: me bakukãmãre memã kum,
"Kwãrĩk wãnh me par kêt",
anen ajte,
"Dja me me'õnh bĩ nhym me arỳm kum
axwe pãnh jarẽ", ane.
Tãm ne me ar amã arẽ gar arỳm ama.
22 Nhym be, ba dja ba ar amã arẽ gar
ama. Djã ne me me'õnh bĩ nhym me
arỳm kambit kum axwe pãnh jarẽ? Kati.
Me kute me'õkam ngrykkamdjwỳ. Dja me
axwe jabej kukjêr kêt ne tu kam ngryk.
Nhym kam me arỳm kum axwe pãnh jarẽ.

Ba ajte ar amã arẽ gar ama. Me kute ikukwakam abeno kamyja godja me kum kamy kurêkam kum, “Apunure”, anhỹr jabej nhym kam me arỳm 'ã meo akuprõ. Memã axwe pãnh jarẽnh djwỳnh krãptĩbê 70 jao akuprõ nhym me arỳm memã amikôt amijarẽ. Nhym be, godja me kamymã kum, “No kêt”, anhỹr jabej ne kam arỳm me biknor tokry djàkam kuwykam mõr jabej.

23 Kam godja ga Metĩndjwỳnh nhõ ki'ỳr kĩnh djào abôx jabej. O abôxo tẽn kam akamy ma. Aje o akamyja kute ajã, “Nãm ijo ajkẽ”, anhỹrja ga ama. Akam kaprĩja ga ama. Djãm kam aje on Metĩndjwỳnhmã kĩnh djàja nhõrmã? Kati. Dja akamy akam kaprĩ ga Metĩndjwỳnhmã kĩnh djàjao bôx nhym Metĩndjwỳnh arỳm kum kĩnh djàja kĩnh kêt. 24 Kam dja ga wãnh ki kabem kĩnh djàjamã anhiren akamy kumrẽx'ỳr tẽn kam kum akabẽn mex jarẽ gê akubyn akam kĩnh. Akubyn akam kĩnhkam dja ga akubyn tẽn kam kĩnh djàja mỳn Metĩndjwỳnhmã angã.

25 Dja me'õ mỳjjakam kum akurên memã axwe pãnh jarẽnh djà'ỳr ajo tẽm jabej. 'Ỳr ajo tẽmri dja ga on o anhõbikwa. O anhõbikwa nhym arỳm memã axwe pãnh jarẽnh djà'ỳr ajo tẽm kêt. Nok ga ren o anhõbikwa kêt nhym ren memã axwe pãnh jarẽnh djwỳnhmã akanga nhym ren mebê ijê djwỳnhmã akanga. Nhym kam ren mebê ijê djàkam abê ijê. 26 Ga ren kam akator kêt. Prĩne aje amijo pãnh mex inomã mẽnhkambit ren akato. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Me kute abenbê prõm*ẽ mjênmẽo àkĩnh.
Mat 19.3; Mak 10.2

27 Ne kam ajte arkum,
—Nãm me ar amã,
“Kwãrĩk wãnh mebê prõ, nàr mjêno adjàkĩnh kêt”, ane.
Ja ne me ar amã arẽ gar ama. 28 Nhym be, ba dja ba ar amã arẽ gar ama. Mrãmri ro'ã anõrkam ajaxwe. Djãm kambit ne ajaxwe? Kati. Dja gar me'õ nire pumũn arỳm amã o anõr prãm ne. Jabit. Kam arỳm akadjwỳnhbê amim o adjàkĩnh'ã karõ. Kamdjwỳ arỳm ajaxwe. Nãm ã Jeju arkum ane.

29 Ne kam Ar kubê axwe pyma. Ga, me kute apỹnh kukràdjào àpênh jaxwe prãmja pumũ. Me kute àpênh jaxweo krã'yrmã ne Jeju Ar kubê axwe pyman arkum,
—Ne ga ren ano djubôko ajaxwe prãm ga ren on kaban mũm amibê amẽ. Ren te ano nhikjê kêt ne ren Metĩndjwỳnh kôt atĩn ne ar aba rã'ã, kam ren akĩnhkumrẽx. Ne ren ano amãnhkrut rã'ã nhym Metĩndjwỳnh ren me biknor tokry djàkam amẽ. Ga ren kam akaprĩkumrẽx. 30 Ne ga ren anhikra djubôko ajaxwe prãm ga ren on krãtan mũm amibê amẽ. Ren te anhikra nhikjê kêt ne ren Metĩndjwỳnhkôt atĩn ne ar aba rã'ã kam, ren akĩnhkumrẽx. Ne ren anhikra amãnhkrut rã'ã nhym Metĩndjwỳnh ren me biknor tokry djàkam amẽ. Ga ren kam akaprĩkumrẽx, ane. Djãm mrãmri ne me kute amino kadjàrmã ne Jeju arkum karõ? Kati. Djãm mrãmri ar kute aminhikra krã'yrmã arkum karõ? Kati. Me kute àpênh jaxweo krã'yrmã ne Jeju Ar kubê axwe pyma.

31 Ne kam ajte arkum,
—Me ar amã,
“Me kute prõ kangamã gê me 'ã pi'ôk no'ôk ne kum kungãn kam kanga”, ane.
Nãm me ã ar amã ane, gar ama. 32 Nhym be, ba dja ba ar amã arẽ gar ama. Gêdja me'õ prõ djwỳnh kangan kam arỳm axwemã ngrẽk. Gêdja prõ djwỳnhja pãnh me'õ mymã kabẽn nhym arỳm 'ỳr mõ. Nhym kam nija arỳm o akĩn kam axwe. Nhym kam my jadjwỳ arỳm o akĩn kam adjwỳnhdjwỳ axwekumrẽx. Nhym be, prõja krô'ã mjênkambit nhym myja kute kangakam axwe kêt. Nãm ã Jeju arkum ane.

33 Ne kam ajte arkum,
—Kam, amrẽbê: me bakukãmãre memã kum,
“Dja gar memã akabẽn jarẽn amã me kute amar pydji prãm jabej kum,
‘Metĩndjwỳnh ne amybỳm kute imar. Ije amã ikabẽn pydjin arẽnhkôt kute imar’, anhỹrkam kwãrĩk wãnh 'ã adjukanga kêt.
Dja gar aje memã akabẽn jarẽnh kôt ar amijo abakumrẽx. Nok ren ga kôt ar amijo aba kêt ne ren arỳm Metĩndjwỳnh jarẽnh kajgon ren o kum amikurêtuw”, ane.
Nãm me bakukãmãre ã memã ane gar arỳm ama. 34 Nhym be, ba dja ba ar amã arẽ gar ama. Djãm ar aje memã akabẽn jarẽnhkam aje ajte kôt Metĩndjwỳnh nàr õ mỳjja'õ jarẽnhmã? Kati. Mrãmri dja gar memã akabẽn pỹnhbit jarẽ. Kwãrĩk wãnh

aje memã akabẽn pydjin arẽnhkôt ajte
memã kàjkwa jarẽnh kêt. Metĩndjwỳnh
kam ỹrkam memã arẽnh kêt. 35 Kwãrĩk
wãnh ar aje memã akabẽn pydjin arẽnhkôt
ajte memã pyka jarẽnh kêt. Metĩndjwỳnh
pykakam par djãm djàkam memã arẽnh
kêt. Nàr, kwãrĩk wãnh ar aje memã akabẽn
pydjin arẽnhkôt ajte memã Djeruxarẽ
jarẽnh kêt. Kubê Bẽnjadjwỳr rax djwỳnh
nhõ krĩraxkam memã arẽnh kêt. 36 Nàr,
kwãrĩk wãnh ar aje memã akabẽn pydjin
arẽnhkôt ajte akrã jarẽnh kêt. Mỳj ne gar
aje omã? Djãm ar ga aje akrãkam akĩ 'õo
akamã nàr akĩ 'õo kakrãtykmã? Arkati. Te
aje akĩo anhỹrmã. 37 Kam, memã akabẽn
pỹnhbit jarẽ. Aje mrãmri mỳjjao anhỹrmã.
Kambit memã kum, "Nà. Dja ba ã o ane",
ane. Nàr, aje mỳjjao anhỹr kêtmã. Kam
memã kum, "Kati. Dja ba o anhỹr kêt", ane.
Jabit memã arẽ. Memã akabẽn pỹnhbit
jarẽ. Godja gar memã akabẽn jarẽ ne me
kute ar amar pydji kadjy ajte kôt memã
apỹnh mỳjja jarẽn arỳm akabẽn punu. Kute
mrãmri ne me axwe nhõ bẽnjadjwỳr jajkwa
kurũm akabẽn kator pyràk. Nãm ã Jeju
arkum ane.

Kute ar amipãnh nêje ar akre.
Ruk 6.29

38 Ne kam ajte arkum,
—Me ar amã,
"Amrẽbê: ne me bakukãmãre memã kum,
'Dja me me'õ no katõk gê me o aben man
kam pãnh no katõk. Nàr, dja me
me'õ djwa kwỹr gê me pãnh wa
kwỹr', ane.
Me bakukãmãre ã memã ane."
Nãm me ã ar amã ane. 39 Nhym be, ba dja ba
ar amã arẽ gar ama. Djãm ar aje amipãnh
meo abikẽnhmã? Kati. Kwãrĩk wãnh. Dja
me ar ajo ajkẽ gar amipãnh meo abikẽnh
kêt. Godja me ikra poo anhine djubôkbê
ar akurwanh jabej tu me'ỳr anhine nhikjêo
apa gê kurwa. 40 Nhym godja me arỳm
pykakam me bẽnjadjwỳr'ỳr ajo tẽn 'ỳr ajo
bôx ne kum, "Me'õja ne ijo ajkẽ. Kum arẽ
gê imã o pãnh", ane. Nhym bẽnjadjwỳr
arỳm amã "Pãnh dja ga kum anhõ kubẽkà'õ
pydjin angã", ane. Djãm aje kubê nêmã?
Kati. Dja ga tu kam anhõdjành ne kum anhõ
kubẽkào amãnhkrut ne angã. 41 Dja me kôt
atẽmmã amã krà tỳ:x ne amã, "Ga dja ga
ikôt tẽ nhym ajã kirometu pydji apêx", ane.
Ga kam kabẽnkôt tẽ. Kôt atẽmo kirometu
pydji apêx. Ga kam ikabẽn kôt amã kĩnh ne
ajte ijukri kôt tẽ nhym ajã kirometu 'õdjwỳ
apêx. 42 Godja me ar amã, "Imã angã", anhỹr
jabej tu kum angã. Godja me ar amã, "Imã
angã. Ba kam ĩ amã kungã", anhỹr jabej.
Kwãrĩk wãnh kubê nê kêt. Ba ne ba ã ar amã
ane. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Arkum kurê djw*ỳnh jabêmã kute arkum
arẽnh.
Ruk 6.27, 23.34; Kar 7.60; Rô 12.14

43 Ne kam ajte arkum,
—Me ar amã,
"Me bakukãmãre ne memã kum,
'Ar amã amibu'ã me ja jabên kam amã akurê
djwỳnh kurê', ane.
Me ã memã ane."
Nãm me ã ar amã ane. 44 Nhym be, ba
dja ba ar amã arẽ gar ama. Djãm ar
amã akurê djwỳnh kurêmã? Kati. Dja
gar amã akurê djwỳnh jabê. Me kute ar
ajo Metĩndjwỳnhmã à'wỳr ne kum, "Dja
ga o ajkẽ", anhỹro baja dja gar meo
Metĩndjwỳnhmã a'wỳ ne kum, "Dja ga
o djuw mex", ane. Amã akurê djwỳnh
kaprĩ. Me kute ar amã kabẽn punuo baja
ne kute ar ajo bikẽnho baja dja gar meo
Metĩndjwỳnhmã a'uw. 45 Ar amã akurê
djwỳnh jabên arỳm Abãm kôt amijo tẽ. Aje
amijo kàjkwakam Abãm krakumrẽx kadjy
dja gar Abãm kôt amijo tẽ. Ga, Abãm kute
me axwemẽ me mex'ã myto apôxja pumũ.
Ne kute me katàt kute amijo bamẽ me ate
kute amijo ba'ã nao bixadjwỳrja pumũ.
46 Godja gar amã me kum ajabêjabit jabê
djãm kam Metĩndjwỳnh kute ar amã mex
jarẽnhmã? Kati. Mỳkam? Bir, ar amã
me kum ar ajabêjabit jabêkam. Amã akurê
djwỳnh jabê kêtkam. Djori kam amex?
Kati. Nãm ã me bẽnjadjwỳr bajtemmã
pi'ôk kaprĩo atom djwỳnh djàkĩnhĩ meo
ane. Me kum kurê djwỳnh jabê kêt. Djori
kam me mex? Kati. Metĩndjwỳnh ne
memã axwe jarẽ. 47 Godja gar anhõbik-
wamãbit akabẽn mex jarẽ djãm kam ar
amexkumrẽx? Kati. Mỳkam? Bir, ar aje
anhõbikwamãbit akabẽn mex jarẽnhkam.
Aje akurê djwỳnhmã akabẽn mex jarẽnh
kêtkam. Nãm ã me bẽnjadjwỳr bajtemmã
pi'ôk kaprĩo atom djwỳnh meo ane. Me
kute kurê djwỳnhmã kabẽn mex jarẽnh kêt.
Djori kam me mex. Kati. Metĩndjwỳnh

ne memã axwe jarẽ. [48] Kam ar ga dja gar
amextire. Kàjkwakam ar Abãm prĩne mex-
tirekumrẽx. Kudjwa ã ar amextireo anen
amã akurê djwỳnh jabê. Nãm ã Jeju arkum
ane.

6

Kute ar ukaprĩ'ã arkum karõ.

[1] Ne kam ajte arkum,

—Dja gar mekam adjukaprĩ. Djãm kam
ar aje amim, "Ba memã amibẽn ne mekam
idjukaprĩ gê ibu'ã me ja imã idjukaprĩ jarẽ",
anhỹrmã? Kati. Kwãrĩk wãnh amim anhỹr
kêt. Dja gar memã amibẽn nhym me ar amã
adjukaprĩ jarẽ. Djãm kam dja Metĩndjwỳnh
ar amã akĩnh djà ngã? Ar aje memã
amibẽnkam djãm ar amã akĩnh djà ngã?
Kati. Kam ar aje memã amibẽnkam dja ar
amã akĩnh djà nhõr kêt.

[2] Kam ar aje me õ mỳjja kêtmã ar anhõ
mỳjja nhõr kadjy. Djãm kam ar aje me kute
amijo 'êx ne ta kute amijo Metĩndjwỳnh
mar mexja kudjwamã? Nãm me kute memã
amibẽn nhym me kute memã ukaprĩ jarẽnh
kadjy amijo õ'i kakô. Me bikprõnh djàkam
nàr pry kôt amijo õ'i kakôro ba. Djãm ar
aje me kudjwamã? Kati. Kwãrĩk wãnh me
kudjwa kêt. Mrãmri ar aje amibẽnkam dja
pykakam me ja ar amã ukaprĩ jarẽ. Djãm
Metĩndjwỳnh dja ar amã akĩnh djà ngã?
Kati. Ar aje memã amibẽnkam dja ar akam
kĩnh kêtkumrẽx ne ar amã akĩnh djà nhõr
kêt. Mrãmri ije ar amã ja jarẽnhkumrẽx.
[3] Nhym be, ar ga ar aje me õ mỳjja kêtmã
mỳjja nhõrmã tu udju gê me ar abu'ã ar
amar kêt. Gê ar aje memã õrkôt me ar
abu'ã ar amar kêt. Dja gar memã angãn
kwãrĩk wãnh amim, "Arỳm ne ba kum
kungã. Idjukaprĩkumrẽx", kwãrĩk wãnh
amim anhỹro aba kêt. [4] Dja gar mebê udju
nhym ar Abãm djwỳnh arỳm ar aman ta
arỳm ar amã akĩnh djà ngã. Nhym kam me
kunĩ ar apumũ. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Metĩndjw*ỳnhmã ar kabẽn'ã arkum
ujarẽnh.

Ruk 11.1

[5] Ne kam ajte arkum,

—Metĩndjwỳnhmã ar akabẽnkam djãm
aje me kute amijo 'êx ne ta kute amijo
Metĩndjwỳnh mar mexja kudjwamã? Me
kute memã amibẽn nhym me kute memã
mex jarẽnh kadjy ne me me bikprõnh
djàkam nàr pry bikjêrkam Metĩndjwỳnhmã
kabẽno ku'ê. Djãm ar aje me kudjwamã?
Kati. Kwãrĩk wãnh me kudjwa kêt. Mrãmri
me kute amibẽnkam dja pykakam me ja
memã mex jarẽ. Djãm Metĩndjwỳnh kute
memã mex jarẽnhmã? Kati. Me kute memã
amibẽnkam ne Metĩndjwỳnh mekam kĩnh
kêtkumrẽx. Kam dja memã mex jarẽnh
kêtkumrẽx. [6] Ar aje mrãmri kum akabẽnmã
djãm ar aje memã amibẽn kadjy me ipôkri
adjãmmã? Kati. Kwãrĩk wãnh. Dja gar me
kàxã ar anhõ kumoka'ê djwỳnhmã wadjàn
amijã ijê. Ar Abãm djwỳnh ne bipdjur.
Nãm te bipdjurn kute mỳjja bipdjur kunĩ
pumũnh. Dja gar amijã ijê. Ne kam arỳm
kum akabẽn jarẽ nhym arỳm ar apumũn
ar ama. Ar aman arỳm ar amã akĩnh
djà ngã nhym kam me kunĩ ar apumũ.
[7] Dja gar Metĩndjwỳnhmã amikabẽn jarẽ.
Kwãrĩk wãnh me kwỳ kudjwa kêt. Me
kwỳ kute apỹnh mỳjjao metĩndjwỳnh karõ
nhipêx ne marja ne me 'êx ne arĩk mỳjjamã
amikabẽn krãptĩ jarẽnh kajgoo ba. Ne arĩk
amim, "Dja ba kum amijarẽnh krãptĩ gê
ikabẽn krãptĩ man arỳm imarkumrẽx",
ane. [8] Kwãrĩk wãnh me kwỳ ja kudjwa kêt.
Djãm we ar aje Metĩndjwỳnhkumrẽxmã
akabẽn krãptĩ jarẽnh nhym kôt we kute
amarmã? Kati. Ar Abãm djwỳnh, kubê
Metĩndjwỳnhkumrẽx, djã ne mỳjjao
metĩndjwỳnh karõ nhipêxja kudjwa
amakkre kêt? Kati. Metĩndjwỳnhkumrẽx
ne amak me:xkumrẽx ne tu kute ar amar.
Ar anhõ mỳjja kêtja tu kute mar. Ar aje kum
mỳjjao adjà'wỳr kêtri arỳm kute ar amar.

[9] Ate gêdja gar ikabẽn kôt kum akabẽn
jarẽ ne kum,

"Djũnwã, ga ne ga kàjkwakam nhỹ ba arỳm
ama.

Gê me amexo apymaja man amim ajarẽn
abenmã ajarẽ.

[10] On me kadjy abẽnjadjwỳr ne ar meo aba.

Ga, kàjkwakam me kute akabẽn marn kôt
kute ar amijo baja pumũ.

Gê me pykakamdjwỳ on me kudjwa ã
akabẽn marn kôt ar amijo bao ane.

[11] Akati jakam ar ijajkwa mãnhkutã ar imã
inhõ kwỳ krẽn djà ngã.

[12] Ar ijaxwe maro akno. Godja me'õ ar ikam
axwe bar o ibiknor jabej ga gadjwỳ
ar ijaxwe maro akno.

13 Me kute ar imã axwe'ã àpnênh kunĩkôt ga
ga ar ijo tỳx bar mebê idjãm tỳx ne
ijaxwe kêt. Dja ga ajte Xatanajbê mã
ar ipytàro aba.
Mỳkam ne bar ã amã ane? Bir, abê
Bẽnjadjwỳr djwỳnh. Ga apydji
ajitỳ:x ne ara:x rã'ã: rã'ã ne. Tãm
ne ja", ane.
Dja gar ã Metĩndjwỳnhmã akabẽno ane.
14 Nã bãm ar amã, "Dja me'õ ar akam axwe
gar tu wãnh axwe maro aknon kam angryk
kêt", ane. Mỳkam? Bir, godja gar me axwe
maro aknon kam angryk kêt nhym kàjk-
wakam Abãmdjwỳ ar ajaxwe maro aknon
akam ngryk kêt. 15 Nhym be, godja gar me
axwe mar rã'ãn me kam angryk rã'ã jabej ar
Abãmdjwỳ dja ar ajaxwe mar rã'ãn ar akam
ngryk rã'ã. Kam ne ba ar amã, "Dja me'õ
ar akam axwe gar axwe maro aknon kam
angryk kêt." Nãm ã Jeju arkum ane.
16 Ne kam ajte arkum,
—Ne kam ar aje Metĩndjwỳnhmã
amijajbur jabej djãm ar aje me kute amijo
'êx ne ta kute amijo Metĩndjwỳnh mar
mexja kudjwamã? Me kute amijajburo
amirĩt ne memã amibẽn kadjy ne me
amijo nokre kaprĩn aminokreo àpnu.
Djãm ar aje me kudjwamã? Kati. Kwãrĩk
wãnh me kudjwa kêt. Mrãmri me kute
amibẽnkam dja pykakam me memã mex
jarẽ. Djãm kam Metĩndjwỳnh kute memã
mex jarẽnhmã? Kati. Me kute memã
amibẽnkam Metĩndjwỳnh mekam kĩnh
kêtkumrẽx ne memã me kĩnh djà nhõr kêt.
17 Nhym be, ar ga ar aje kum amijajburkam
on amikrã ngràn aminokre põ. 18 Ar aje
amijajbur'ã memã amijo amirĩt kêt kadjy
ã memã amijo ane. Ar Abãm djwỳnhbê
Metĩndjwỳnh ne bipdjur. Nãm te apdjun
kute mỳjja bipdjur kunĩ pumũnh. Dja gar ã
anen arỳm kum amijajbu nhym ar apumũn
ar ama. Ar aman arỳm ar amã akĩnh djà
ngã nhym kam me kunĩ ar apumũ. Nãm ã
Jeju arkum ane.

*Kàjkwakam ar õ nêkrêx'ã arkum ujar*ẽnh.
Ruk 12.33; A Xim 4.8; Ped k 1.4; Idja 10.34

19 Ne kam ajte arkum,
—Kwãrĩk wãnh amim pykakam ar anhõ
nêkrêx rax jadjwỳr kêt. Kam ne kanêremẽ
'ôk arỳm abê o àpnu nhym me àkĩnhĩ
arỳm 'ã õpôk ne o akĩ. 20 Ate dja gar
Metĩndjwỳnhmã apê nhym arỳm pãnh
kàjkwa djwỳnhkam ar amã nêkrêx rax jad-
juw. Kam ne 'ôk kute ar abê o àpnu kêt
nhym kanêre kute o àpnu kêt nhym me
àkĩnhĩ kute 'ã õpôk ne o àkĩnh kêt. 21 Mỳkam
dja kàjkwakam anhõ nêkrêx? Bir, ar aje
anhõ nêkrêxkôt ajamak bẽn prãmkam. Dja
kàjkwakam ar anhõ nêkrêx rax gar arỳm
kàjkwakam mỳjjakôt ar ajamak bẽno aba.
Nãm ã Jeju arkum ane.
22 Nhym me nodjwỳ. Me noo ne me
kute mỳjja pumũnh. Dja gar ano mex ne
ajmã ano kute kêt jabej arỳm mrãmri arĩt
tỳxkumrẽx ne mỳjja pumũ. Aje mrãmri ne
me a'uri mrãnh mex pyràk. 23 Nhym be,
dja ano rã, ano ajmã kute gar arỳm arĩt kêt
ne aje mỳjja pumũnh kêt. Aje mrãmri ne
me akamàt kô tykkam mrãnh punuja pyràk.
Gêdja gar Metĩndjwỳnh kôt aje amijo aba
kêt jabej kute ar amã amikukràdjà jarẽnhja
kôt aje amijo aba kêt jabej arỳm ar aje me'õ
akamàtkam ba pyràk, aje me'õ akamàt kô
tyk tỳxkam mrãnh punuja pyràk.
24 Ẽ, nhỹnh ne me'õ amẽ õ bẽnjadjwỳr
ajkrut ne kum apê? Kati, gêdja o anen
kam te o ane. Gêdja kum ja kurên kam
kum ja jabê. Nàr kon, gêdja kum ja kĩnh
ne kumãbit apê ne kam kum ja kurên kum
àpênh kêt ne. Dja gar amã Metĩndjwỳnh
kĩnh ne ajte amã nêkrêxo atom raxja kĩnh
ne kam kute bẽnjadjwỳr amãnhkrutmã ad-
jàpênh pyràk. Dja gar te o ane, ane.

Amikam umar punu kêt 'ã kute arkum karõ.
Ruk 16.13; Pir 4.6; Ped k 5.7

25 Ne kam Jeju ajte arkum,
—Kwãrĩk wãnh amikam adjumar punun
amim, "Mỳj dja ba kukrẽ, mỳj dja ba o ikõ,
mỳj dja ba adjà?" Kwãrĩk wãnh ã adjumar
punuo anhỹr kêt. Djãm Metĩndjwỳnh kute
ar akudjwa djwỳmẽ kubẽkàbit maro ba?
Kati. Kute ar gajbit ar amar tỳx. Kute ar
amar tỳxkam dja ta arỳm ar amã ar anhõ
kwỳ krẽn djàmẽ ar anhõ kubẽkàmẽ kungã.
Kam, kwãrĩk wãnh amikam adjumar punu
kêt. 26 Ga, kỳjrũm kwênhja pumũ. Djãm
kwênh kute pur kre nàr bàygogo djê nàr
o atom ne kute õ kikrekam adjwỳr? Kati.
Kwênh kute ã o anhỹr kêt nhym kàjkwakam
Abãm tu o djuw mex. Metĩndjwỳnh ne
kum kwênh kĩnh ngrire. Ar gajbit kum ar
akĩnhkumrẽx. Kam ar gajbit dja ar ajo djuw
mexkumrẽx. Kam kwãrĩk wãnh amikam

adjumar punun amim, “Mỳj dja ba kukrẽ”? anhỹr kêt. [27] Djãm amikam ar adjumar punun arỳm ar adjumar punuo ar aje amũ atyk kêtmã aminhõ akati kamẽnhmã? Kati. Ar aje te o anhỹrmã.

[28] Mỳkam ne gar anhõ kubẽkà prãmje amikam adjumar punu? Ga, kapôtkam pidjôrãja pumũ. Mỳj ne pidjôrã abatành on? Djãm pidjôrã àpênh nàr djãm kute õ kubẽkà kayr? Kati. [29] Bẽnjadjwỳr raxbê Xaromão nhõ kubẽkà me:xkumrẽx ne kume:x. Djãm mexo kute pidjôrã pyràk? Arkati. Pidjôrã ne mexo kute Xaromão nhõ kubẽkà jakrenh me:xi. [30] Metĩndjwỳnh ne pidjôrã kre nhym abatành ne arỳm mexkumrẽx. Akatija tãmkam ne mex nhym akati nhym me arỳm kaban kuwykam kurẽ nhym arỳm xêr. Ga, Metĩndjwỳnh kute prĩne pidjôrão djuw mex nhym mexkumrẽxja pumũ. Mỳkam ne gar amim Metĩndjwỳnh mar rerekre? Kum pidjôrã kĩnh ngrire. Nhym be, ar gajbit Metĩndjwỳnh kum ar akĩnhkumrẽx. Tãm dja gar ama. Djãm kute ar ajo djuw mex kêtmã got? Dja ar ajo djuw mexkumrẽx gar arỳm anhõ kubẽkà.

[31] Kam kwãrĩk wãnh ar anhõ mỳjja prãmje amikam ar adjumar punu kêt. Kwãrĩk wãnh amim, “Mỳj dja ba kukrẽ”? nàr, “Mỳj dja ba o ikõ”? nàr, “Mỳj dja ba angij”? kwãrĩk wãnh amim anhỹr kêt. [32] Apỹnh pyka djàri me kute Metĩndjwỳnh mar kêtja kute mỳjja jakôtbit amak bẽn ne. Djãm ar aje me kudjwamã? Kati. Kwãrĩk wãnh. Kàjkwakam ar Abãm kute ar amar. Ar anhõ mỳjja kêtja kunĩkôt kute ar amar. [33] Nhym be, ar ga, djãm ar amã mỳjja ja kĩnhmã? Kati. Kwãrĩk wãnh. Bir, mỳj dja gar amã kĩnh? Bir, Metĩndjwỳnh kute ar apytàr ne kute ar ajo bajabit dja gar kumrẽx amikam mar tỳx. Ne kôt ar ajaxwe kêtdjwỳ dja gar mar 'ãno dja. Ja dja gar amã kĩnh nhym kam arỳm ar amã mỳjja kĩnhja kunĩ ar amã kungã. [34] Kwãrĩk wãnh ar amikukãm adjumar punu'õ mar kêt ne amim, “Godja akatibê idjumar punu djà'õ iwỳr bôx jabej mã gêdja ba nẽ”? anhỹr kêt. Djãm akati 'õkam Metĩndjwỳnh kute ar ajo djuw mex kêtmã? Kati. Akati kunĩkôt kute ar ajo djuw mex. Dja akati nhym Metĩndjwỳnh ta arỳm ar ajo djuw mex. Ar adjumar punu ar awỳr bôx jabej ajbit dja gar amikam ama. Kwãrĩk wãnh amũ amikukãm adjumar punu'õ maro atẽm kêt. Nãm ã Jeju arkum ane.

7

Ar kute me'ã axwe rẽnh nêje kute ar akre.
Ruk 6.37; Rô 2.1; Kô k 4.5; Xij 4.11

[1] Ne kam ajte arkum,

—Ar aje me axwe jabej me kukjêr kêtkam mỳkam ne gar tu me'ã amim, “Axwe”, anhỹro aba? Kwãrĩk wãnh. Dja gar me'ã axwe rẽnho aba nhym me arỳm amipãnh ar ajã axwe rẽ nàr Metĩndjwỳnh arỳm ar amã ajaxwe jarẽ. [2] Godja gar me'ã mỳjja'õ man kôt tu 'ã, “Axwe”, ane. Djãm kam me nàr Metĩndjwỳnh akam kĩnh? Kati. Dja gar me'ã ane nhym me nàr Metĩndjwỳnh arỳm ar gadjwỳ ar ajã mỳjja tãm man kôt ar ajã axwe mẽ. Dja gar Metĩndjwỳnh kudjwa memã õr rũnh nhym kam me akubyn ar aje memã õr 'ãnh ar amã kungã, ane.

[3] Mỳkam ne gar akamy nokam pyka jaũmbit pumũn kam ar anokam pĩponhtija pumũnh kêt ne? [4] Djãm ar aje akamymã kum, “Akmere, amrẽ ba amã anokam pyka jaũmwã kaba”, anhỹrmã? Ne kam ar anokam pĩponhtiwã pumũnh kêtkumrẽx ne. Ar aje aminokam pĩponh pumũnh kêtkam we ã kum ane. [5] Kê. Mrãmri ne gar apunu rax ne kam ajajkwakambit amimexo amra. Akumrẽx gêdja gar aminokam pĩponhtiwã kaban kam arĩt mex ne arỳm kôt ar akamy nokam pyka jaũm ngrire wã kaba. Kam dja gar akumrẽx wãnh ajaxwemã anhire. Ne kam arỳm aje aminokam pĩ ponhti kadjàr pyràk. Ar ga dja gar akumrẽx wãnh ajaxwemã anhire ne kam arỳm amex ne ajaxwe kêt ne ar akamy jaxwe nêje kukrà kadjy arỳm amex. Amex kute arỳm ar akamy nokam pĩ jaũm kadjàr kadjy kute arĩt mex pyràk.

[6] Me kwỳ ne me kum axwe kĩ:nh ne kam axwe'ã maje kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêt. Djãm me jamã aje Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnhmã? Kati. Ga ren me jamã arẽ ne ren aje mrãmri me kute ropremã Metĩndjwỳnh nhõ mỳjja rẽnh pyràk nàr me kute angrô jamymã kryt karỳr rẽnh pyràk. Kwãrĩk wãnh o anhỹr kêt. Ga ren o ane nhym ren me kum Metĩndjwỳnh kabẽn kurên o ajkẽn akẽx ne gadjwỳ ajo ajkẽ. Kute mrãmri ne ropre kute mỳjja mex nhirênh nhym angrô jamy ituo kryt karỳr ngãnhja pyràk. Nãm ã Jeju arkum ane.

Ar kute Metĩndjwỳnh 'wỳr'ã arkum ujarẽnh.
Mak 11.24; Dju r 14.13; Ruk 11.9; Tex k 5.17
7 Ne kam ajte arkum,
—Dja gar tu mỳjja'ã 'uw, mã mỳjja'ã 'wỳro tẽ nhym Metĩndjwỳnh arỳm ar amã kungã. Ga, ar aje mã mỳjja jabej ne kam arỳm kum ajapôxja pumũ. Ne kam mã kikre jajkwa krekremã akabẽno aku'ê nhym arỳm me kute ar amã 'ã rênhja pumũ. Dja gar ã Metĩndjwỳnh 'wỳro ane.
8 Be, me kute mỳjja'ã 'wỳr 'ãno ãm gêdja Metĩndjwỳnh arỳm memã kungã. Ga, me kute mỳjja jabej ne kum apôxja pumũ. Ne kam me kute kikre jajkwa krekremã kabẽno ku'ê nhym arỳm me kute memã kikre'ã rênhja pumũ. Dja gar gadjwỳ ã mỳjja'ã Metĩndjwỳnh 'wỳro ane nhym arỳm amã o amirĩt. 9 Nhỹnh ne ar akra'õ tẽn djwỳ'ã ar ajuw gar kum kẽn ngã? 10 Ne tep'ã ar ajuw gar kum kangã ngã. Arkati. 11 Be, gar ajaxwekam aje akramã mỳjja mex nhõrja pumũ. Nhym be, kàjkwakam ar Abãm mextire ta gêdja ar amã amũ mỳjja mex nhõro ar ajakre.
12 Kam gar aje amibu'ã me'ã amim "Gê me imã mex", "Gê me imã mex", anhỹro aba. Kute aje me'ã amim anhỹro aba pyràk ar gadjwỳ dja gar amikabẽn kôt ã memã amexo ane. Dja ga ã memã amexo anen arỳm Metĩndjwỳnh kabẽn kukràdjà kôtdjwỳ aje amijo aba mexkumrẽx. Môjdjê kute kabẽn jarẽnh kôt aje amijo aba mexkumrẽx. Me kute Metĩndjwỳnh kukwakam memã kabẽn jarẽnhdjwỳ aje kôt amijo aba mexkumrẽx. Nãm ã Jeju arkum ane.

Apỹnh pry'ã arkum ujarẽnh.
Ruk 13.24
13 Nhym kam mrãmri me kute mỳjja mar ne kôt ar amijo ba ne kute pry pyràk. 'Ã ne Jeju arkum,
—Ikôt dja gar amijo aban arỳm abê tỳx kute mrãmri ne pry kre ngrire mebê tỳx pyràk. Nhym be, dja gar me kum ikĩnh kêtja kôt ar amijo aban arỳm amã rerekre. Amã tỳx kêt kute mrãmri ne pry kre raxkôt me mrãnh memã tỳx kêt pyràk. Kwãrĩk wãnh me kum ikĩnh kêtja kôt ar amijo aba kêt. Aje pry jajkwa krekre ngrirekôt adjàr mãn pràbê dja ga on amim iman ikôt ar amijo aba. Me krãptĩ ne me me kum ikĩnh kêtja kôt ar amijo ba. Memã tỳx kêtê kute mrãmri ne me kute pry jajkwa krekre raxkôt ngjêx nhym memã tỳx kêt pyràk. Kute pry kre rax kôt me mõr memã tỳx kêt pyràk. Dja gar me kum ikĩnh kêt kôt ar amijo aban arỳm akuno. Me biknor tokry djàkam akuno. 14 Nhym be, me ngrêrebit ne me imã apôx ne amim imaro ba. Me kute mrãmri ne me ngrêre pry jajkwa kre kre ngriremẽ pry kre ngriremã apôx pyràk. Ar ga dja gar imã akaton amim imaro aban arỳm atĩn ne, Metĩndjwỳnhkôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne. Nãm ã Jeju arkum ane.

Ar amijã no tỳx'ã arkum ujarẽnh.
15 Ne kam ajte arkum,
—Me kute amijo 'êx ne memã, "Ba ne ba ibê Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh", anhỹro bajabê amijã ano tỳx. Nãm me kute mrãmri ne rop krori kute amijo mrykĩ'ãtomti kà jangjênh ne bôx pyràk. Me ta ne me kute amijo imar mex ne ar awỳr bôx. Nhym be, kati. Nãm me ar anoo akno. Me kà kadjwỳnhbê ne me kute mrãmri ne rop jamrex pyràk. Me axwe. Ne kute ar amã Metĩndjwỳnh'ã 'êx ne kabẽn kêt jarẽnhmã ne ar awỳr bôx. Kute o ibê amiwỳr ar ajo akẽx ne ar ajo bamã ne ar awỳr bôx. 16 Mỳj dja gar me omũnh ne memã akator on? Bir, mỳj dja gar pidjôjadjwỳ mar on? Bir, ô ne parbê rôrôk ne ikwãn o bàrio amirĩt nhym me kôt kum apôx. Ga, rojtikam tyrti apôx kêtja pumũ. Ar gadjwỳ dja me apỹnh kabẽn punu jarẽn àpênh jaxwe gar me omũn arỳm memã akaton amim, "Be, ga, axweja pumũ. Kabẽn kajgo. Nãm Metĩndjwỳnh'ã 'êx ne kabẽn kêt jarẽnho ba", ane. Djãm mrỳnhĩkam me kute akrô djôbê uba rênh? Kati. Nàr, djãm prêxkam me kute pidjôbê pigu rênh? Kati. 17 Bàri mexkam ne ô mex arij. Nhym be, bàri punukam ne ô punu arij. 18 Bàri mexkam ne ô punu arij prãm kêtkumrẽx. Nàr, bàri punukam ô mex arij prãm kêtkumrẽx. 19 Bàrikam ô punu jarijja kunĩ ne me kute akàr ne kuwykam rẽnh. Dja me ã kute Metĩndjwỳnh'ã 'êx ne kabẽn kêt jarẽnho bajao ane. 20 Be, me àpênh jaxwe dja gar omũn arỳm kôt kum akato. Me kute Metĩndjwỳnh kabẽn kêt jarẽnhja dja gar ama. 'Ã ne ba ar amã, "Ga, rojtikam tyrti apôx kêtja pumũ", ane.

21 Me kute arĩk imã, “Ga abê inhõ
Bẽnjadjwỳr djwỳnh. Ga ne ga ijo aba”,
anhỹrja. Djãm me ja kunĩ kàjkwakam
Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute amim me utàr
ne ar meo bamã? Kati. Me kute amim
kàjkwakam Ibãm kabẽn mar ne kôt kute
amijo babit. Me jabit dja Bẽnjadjwỳr
djwỳnh amim me utàn ar meo ba. 22 Ije
memã axwe pãnh jarẽnh nhõ akati wãkam
dja me krãptĩ aminêje imã, “Bẽnjadjwỳr
djwỳnh. Djãm akukwakam ije memã
akabẽn jarẽnh kêt got ga ikanga? Djãm
akukwakam ije me karõ punu kujaêk kêt
got ga ikanga? Djãm akukwakam ije mỳjja
pumũnh kêt nhipêx kêt got ga ikanga?
Mỳjja rũnh, mỳjja krãptĩ ne ba ipêx ga
ikanga”, ane. Ije memã axwe pãnh jarẽnh
djà nhõ akatikam dja me ã imã ane. 23 Kam
dja ba irã ipôkri me kunĩmã kum, “Kati.
Djãm ikukwakam ne ga mỳjja nhipêx?
Kati. Wãnh amikukwakam ne ga mỳjja
nhipêx. Ba ije amar kêt. Rũm imã akàx.
Me adjàpênh jaxwe”, ane. Dja ba ã memã
ane. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Me kute ap*ỹnh kikre nhipêx'ã arkum
ujarẽnh.
Ruk 6.47
24 Ne kam ajte arkum,
—Me kunĩ kute ikabẽnja mar ne kôt kute
amijo baja ne me kute mrãmri ne me'õ ja-
mak mex pyràk. Me'õ jamak mexja kẽnkam
amim kikre. 25 Nhym kam te 'ã na axidjuw
ne te 'ã ngô tàm ne te kôk djàbêr tỳx
kikre karngrõ nhym tỹm kêt. Kẽnkam kute
ipêxkam ne tỹm kêt. 26 Nhym be, me kunĩ
kute ikabẽnja mar kajgon kôt kute amijo
ba kêt ne me kute mrãmri ne me'õ bẽn
kati pyràk. Me'õ bẽn kati pykatikam amim
kikre. 27 Nhym kam 'ã na axidjuw ne 'ã ngô
tàm ne kôk djàbêr tỳx kikre karngrõ nhym
arỳm tỹm. Djã nãm kàjbê ban tỹm got?
Kati. Nãm tu ban gru: ane.
28-29 Nãm ã Jeju memã anen arỳm memã
amikukràdjà jarẽnh pa. Nhym me kabẽn
man kam ari ar aben pumũn kam abenmã
kum,
—Tô mỳj kabẽn ny gotja? Nãm prĩne
kute amimarkôt katà:t memã amikukràdjà
jarẽnhkumrẽx. Nãm ã me bẽnjadjwỳr rũnh
kwỳ kabẽn mex anen ar prĩne kabẽno meo
atomo ba, ane. Djã nãm ã Môjdjê kukràdjà
mar djwỳnh memã arẽnho ane? Kati, nãm
me ari no prõt ne ari kukràdjà jarẽnh'ã
umju:w ne kute arẽnh katàt kêtkumrẽx.

8

*Me'õ ĩ kajêkam tê'ã uja*rẽnh.
Mak 1.40; Ruk 5.12
1 Nhym kam krãnh'ã arỳm rwỳk tẽ. Nãm
rwỳk tẽ:n arỳm ruw. Nhym me krãptĩ: kôt
mõ. 2 Nhym kam me'õ ĩ kajêkam têja 'ỳr bôx
ne parbê kõnkrão nhỹn kum rax jarẽn kum,
—Bẽnjadjwỳr djwỳnh, ga aje inhĩ ka-
jêkam itêkôt aje ipumũnh ne aje mar. Aje
ijo mex prãm jabej ba ren arỳm imex ne,
ane. 3 Nhym arỳm 'ỳr ikran kupên kum,
—Ije ajo mex prãm. On amex, ane. Nhym
arỳm 'ã ĩ kajêkam têja apêx nhym arỳm
mex ne. Kute o ãm tãmkam tẽmbê kà mex
ne. 4 Nhym kum,
—Kwãrĩk wãnh ga amijarẽnh kêt. Dja
ga tu katàt mã me kadjy Metĩndjwỳnh
mar djwỳnh'ỳr tẽn kum amibẽ, kum amikà
bẽ. Ne kam kum mry ngã gê akadjy
Môjdjê kukràdjà kôt Metĩndjwỳnhmã mry
gan kum kungã. Arỳm akà mexkam dja ga
kum mrywã ngã gê me kunĩ apumũ, arỳm
akà mexkôt apumũ. Nãm ã Jeju me'õmã
ane.

*Kute amyb*ỳm me'õo mex.
Ruk 7.1
5 Ne kam arỳm tẽn krĩraxbê Kapanamã
wadjà. Nhym krãkamngônh krãptĩ kubê
100 nhõ bẽnjadjwỳr arỳm 'ỳr bôx ne kum
õ àpênho no katon kum arẽn kum,
6 —Bẽnjadjwỳr djwỳnh, inhõ àpênh arỳm
akryn tokry rax ne kikrekam arek nõ, ane.
7 Nhym Jeju kum, “Ba 'ỳrn o mex”, ane.
8 Nhym krãkamngônh nhõ bẽnjadjwỳr
kum,
—Djãm imex got ga inhũrkwãmã tẽ?
Kwãrĩk wãnh. Dja ga akabẽnbit jarẽ nhym
arỳm inhõ àpênh mex ne. 9 Inhõ bẽnjadjwỳr
kute raxo ijakrenhja ne imã kabẽn ba kabẽn
man kôt ar amijo iba. Ne kam ba ibê
me krãkamngônhre nhõ bẽnjadjwỳrkam ba
memã ikabẽn nhym me ikabẽn kôt ar amijo
ba. Ba 'õmã kum, “'Ỳr tẽ”, ane nhym arỳm
'ỳr tẽ. Ba kam ajte 'õdjwỳmã kum, “Amrẽ
tẽ”, ane nhym arỳm amrẽ tẽ. Ba inhõ
àpênhmã kum, “On mỳjja kupê”, ane nhym
arỳm kupê. Kam ne ba amã, “Abẽnjadjwỳr
djwỳnhkam dja ga akabẽn nhym arỳm

akabẽnkôt mex ne”, ane. Krãkamngônh
nhõ bẽnjadjwỳrbê ne me bajtem.
10 Nãm Jejumã ane nhym kuman arỳm
kam no tyn djan kôt ba djwỳnh arkum,
—Be, me'õ bajtemja kute tu amim imar
mexkumrẽx. Mebê idjaerkumrẽx ren kud-
jwa ã amim imaro ane. Nhym be, kati. Me
kute kudjwa ã amim imaro anhỹr kêt. Pydji
bajtemkam kute amim imar me:xkumrẽx.
Mrãmri ne ba ar amã ja jarẽnhkumrẽx.
11 Ẽ, ba ar amã arẽ gar ama. Kàjkwakam
Bẽnjadjwỳr djwỳnh arỳm kute pykakam
amim me utàr ne ar meo bakam dja gwaj
me bakukãmãremẽ ro'ã banhõ kwỳ krẽ.
Abraãomẽ Idjakmẽ Djakomẽ ro'ã banhõ
kwỳ krẽn mexo nhỹ. Nhym kam dja me
bajtem krãptĩ: ban bôx, myt apôx djàrũm
bôx ne myt ngjêx djàrũm bôx. Bôx ne
arỳm gwaj baro'ã õ kwỳ krẽno nhỹ. 12 Nhym
be, mebê idjaerkumrẽxja dja Metĩndjwỳnh
arỳm bõm me kumẽ. Bẽnjadjwỳr djwỳnh
bit kute amim me utàr ne ar meo baja,
me tãm dja arỳm bõm me kumẽ. Bõm
mebê idjaer mẽ nhym me wãnh akamàt kô
tykkam ar ba. Wãnh ne me amim ngryk ne
tokry djàje amijanên ar àmra ba. Nãm ã Jeju
arkum ane.
13 Ne kam me krãkamngônh nhõ
bẽnjadjwỳrmã kum,
—Aj mã. Ga ne ga tu amim imarkumrẽx.
Kôt dja ba arỳm amã ã o ane, ane. Nhym
myt tãmkam arỳm õ àpênh mex ne.

Kute me punu krãptĩo mex.
Mak 1.29; Ruk 4.38

14 Nhym kam Jeju arỳm Pedru nhõ
kikrekam bôx nhym Pedru djupãnhdjwỳ
kanên nõ. 15 Nhym 'ỳr bôx ne arỳm ikra
kupê. Kupê nhym kanê arỳm kum ire. Kum
ire nhym arỳm kàjmã djan arỳm mex ne.
Ne kam arỳm aro djuw mexo ba.
16 Nhym kam ar'ã para nhym me arỳm
'ỳr me krãptĩo bôx. Me karõ punu kute
meo baja tãm ne me'ỳr meo bôx. Nhym mã
me'ã kabẽnbit jarẽ nhym mã me karõ punu
umaje mõ. Memã iren mã mõ. Jeju arỳm mã
me kunĩkam me karõ punu kujate. Ne kam
ajte me punudjwỳ kunĩo mex. 17 Amrẽbê: ne
ujarẽnh djwỳnhbê Idjaij Jeju'ã ajarẽ. Kute
meo mex'ã ajarẽ. Nãm Metĩndjwỳnh kuk-
wakam 'ã ajarẽ. Nãm me bakukãmãremã
kum,
“Apỹnh me bapunu djàri, apỹnh me bakanê
djàri nhym kute amijã me bamar.
Kute mrãmri ne me kute jênh pytĩo bakam
kute amijã mar pyràk. Nãm ã amijã
me bamaro ane.”
Nãm ã Idjaij me bakukãmãremã ane. Jeju
kute meo mex'ã ne memã arẽ. Nhym kam
me aben djô'ã arẽnho mõ:. Arẽnho mõr
tãmtã arỳm 'ỳr o bôx. Tũ:mràm, me bakam-
ingrãnyrekam Jeju arỳm kato. Katon kam
arỳm abatành ne ar ba. Ne kam arỳm me
punuo mexo ba. Metĩndjwỳnh kukwakam
Idjaij kute me bakukãmãremã 'ã ujarẽnh
kôt Jeju arỳm ã meo mexo bao ane.

*Ar'õ bit kute Jeju kôt amijo bikam*ẽnh.
Ruk 9.57

18 Jeju me punuo mex ne arỳm amibu'ã
me krãptĩ: pumũ. Ne kam arỳm arkum,
—Gwaj on akàx nhikjêmã rê, ane.
19 Nhym kam Môjdjê kukràdjà mar
djwỳnh'õ 'ỳr bôx ne kum,
—Ẽ, ujarẽnh djwỳnh, ba arek akôt tẽ. Dja
ga nhĩ'ãm amrãnh kunĩkôt ba akôt mrã,
ane.
20 Nhym kam kum,
—Ẽ, ga, djoti pykakam kreja pumũ. Ne
kwênh kỳjrũm aêja pumũ. Mrymẽ kwên-
hbit ne õt djà kute amim kre pumũnhkôt
kam õt djà. Nhym be kati. Ba ne ba inhõ
kikre kêt. Inhikwã djà kêt. Ije amijo inhĩ ne
me awỳr irwỳk nhỹnh ne ba inhũrkwãja?
Kon, gop ga amiman kam ikôt atẽm jabej
nàr kon, arek dja, ane.
21 Nhym kam me'õ ja kute Jejukôt bamã
ne kum,
—Bẽnjadjwỳr djwỳnh, ba ibãm kumrẽx
jadjà. Ne kam arỳm akôt ar iba, ane. Nhym
kum,
22 —Kati. Amrẽ on ikôt ar aba. Gê me kute
Metĩndjwỳnh mar kêt wãnh me tyk jadjà.
Me kute mar kêt ne me kute mrãmri ne
me tyk jamakkre kêt pyràk. Gê me wãnh
õbikwa tyk jadjà. Nãm ã Jeju kum ane.

*Jeju kôkmã b*ẽn tỳx.
Mak 4.35; Ruk 8.22

23 Ne kam ar kà'ỳr tẽn 'ỳr bôx. Nhym
Jeju arỳm kàkam nhỹ nhym kôt ba djwỳnh
ar arỳm kôt nhỹ. Nhym kam ar arỳm kà
kujaten amũ tẽ. 24 Tẽ: nhym ar aêrbê na
'itỳx ruw nhym kôk 'itỳx wabê. Nhym ngô
arỳm aben pumjuw ne kà nhiby ato. Nhym

be, Jeju wãnh arek õto nõ. 25 Nhym kam kôt
ba djwỳnh ar 'ỳr tẽn arỳm tok ne kum,
—Bẽnjadjwỳr djwỳnh, gop ar ipytà.
Arỳm gwaj badjàr 'ỳr, ane.
26 Nhym arkum,
—Nã gãm ar amim imar rere:kre. Mỳkam
ne gar atĩn prãm? ane. Ne kam kàjmã djan
kôkmã bẽn tỳx. Nhym arỳm tu ngô mên nõ.
27 Nhym ar te kute marmã kam no tyn
djan abenmã kum,
—Mỳj got on nhym kôkmẽ ngô raxmẽ tu
kabẽn kôt ã amijo ane? ane. Nãm ar ã
abenmã ane.

Me karõ punu krãptĩ: kute ar me'õo ba.
Mak 5.1; Ruk 8.26

28 Nhym kam Jeju arỳm ngô nhikjêmã bôx
ne wabi. Kam ne pyka nhidjibê Djeradja.
Nãm wabi nhym me'õ amãnhkrut ar arỳm
kajpa. Me karõ punu ne ari aro ba. Me
tykmã kikre kurũm ne ar mõ. Ar àkrê:
nhym me te ar umaje ne te ar'ãnh tẽmmã.
29 Nãm ar Jeju kajpan arỳm kàj bê amran
aminêje kum,
—Mỳj nã Metĩndjwỳnh Kra? Djãm me
inhõ akati kêtri dja ga me imã me itokry
jadjà? ane.
30 Nhym nĩjar angrô jamy krãptĩ: àkur
mõ. 31 Nhym kam me karõ punu kum amijo
a'uw ne kum,
—Aje me ikujaêk prãm jabej ba me angrô
jamy krãptĩ:wãmã wadjà, ane.
32 Nhym kum, “Aj mã”, ane. Nhym
me arỳm kato. Katon arỳm angrô jamy
krãptĩ:mã wadjà. Wadjà nhym arỳm angrô
jamy kunĩ prõt ne. Pyka krã'yr'ã aparmã
prõt tỳ:x ne arỳm imôtikam nox ne am-
inhimex ne. 33 Nhym angrô jamy pumũnh
djwỳnh ar omũn arỳm krĩraxmã prõt ne.
Prõt ne arỳm bôx. Bôx ne arỳm prĩne memã
mỳjja kunĩ'ã ajarẽ. Ne ajte me karõ punu
kute ar o baja'ã ajarẽ. 34 Nhym krĩraxkam
me krãptĩ kute Jeju pumũnhmã 'ỳr mõ. Ne
kam arỳm omũn kam anon kum,
—Gop me inhõ pyka kurũm akato, ane.

9

Kute me'õ jakryo mex.
Mak 2.1; Ruk 5.17

1 Nhym kam Jeju ar arỳm kàkam wadjàn
nox ne arỳm akàx nhikjêmã rê. Ne kam
wabin krĩraxkam ar ba tũmjamã tẽn bôx.
2 Nhym ar kwỳ kum me'õ jakryo bôx. Ikwã
djàkam nõr rã'ã nhym ar kum o bôx. Nhym
amim,
—Be, ar ja ne ar tu amim ikamn-
hĩxkumrẽx, ane. Ne me'õ jakryjamã kum,
—Akmere, on akĩnh. Jakam ne ba arỳm
ajaxwe kunĩ maro aknon kam ingryk kêt ne,
ane. Djã nãm tẽmbê me'õ jakryo mex got?
Kati, nãm amidjêje nên kum jabit jarẽ nhym
êje nõ. Jeju ta ne axweo akno.
3 Nhym wãnh Môjdjê kukràdjà mar
djwỳnh kwỳ arỳm amim,
—E kum be, me'õ ja ne ajmãn
Metĩndjwỳnh japrỳo djan amijo
Metĩndjwỳnho dja. Metĩndjwỳnh pydji ne
kute me axweo biknorn mekam ngryk kêt,
ane. 4 Nãm me ã õkre kadjwỳnhbê anhỹro
kumex nhym arỳm tu me kuman memã
kum,
—Mỳkam ne ga me anhõkre kadjwỳnhbê
ijo kajgon ijaprỳo akumex? 5 Ẽ, ba me amã
mỳjja amãnhkrut jarẽ. Mỳj ne amirĩt, nẽn?
Ba ren kum, “Ba arỳm ajaxwe maro aknon
akam ingryk kêt”, ane. Nàr kon, “On kàjmã
djan tẽ”, ane. Mỳj ne ren amirĩt, nẽn?
Nã bãm ren kum, “Ba arỳm ajaxwe maro
aknon akam ingryk kêt”, ane nhym amirĩt
kêtkumrẽx ne. Tãmbit ne amirĩt kêt.
Nhym be, kàjmã me ku'ê, ije ren me'õmã
kum, “Kàjmã djan tẽ”, ane nhym ren arỳm
amirĩt. Tãmbit ne amirĩtkumrẽx. 6 Dja
ba kum, “Kàjmã djan tẽ”, anen arỳm o
mex ga me arỳm omũn arỳm amim, “Be
ga, Jeju kute me'õ jakryo mexja pumũ.
Be, djãm kute me axweo biknor kêt got?
Mrãmri ne Metĩndjwỳnh arỳm amijo ĩ ne
pyka jakam amikabẽnkôt ari me axweo bi-
knoro ba”, ane. Me aje amim ja jarẽnh
kadjy dja ba me'õ jakryjao mex. Nãm ã
Môjdjê kukràdjà mar djwỳnhmã anen arỳm
tu me'õ jakryja'ỳr akẽx ne kum,
—On kàjmã djan anhikwã djà mỳn an-
hũrkwãmã o tẽ, ane. 7 Nhym kam arỳm me
aêrbê kàjmã djan ikwã djà mỳn ũrkwãmã
o tẽ. 8 Nhym me krãptĩ omũn kam no tyn
kumex ne amim,
—Ẽ, arỳm ne djãm mrãmri o mex
nhym mrãnh mexja pumũ. Mrãmri ne
kabẽnkumrẽx. Djãm kute me axweo
biknor kêt got? Mrãmri kute Metĩndjwỳnh
kabẽnkôt me axweo biknorkumrẽx. Ga,
kute kam me'õo mex nhym mrãnh
mexkumrẽxja pumũ. Metĩndjwỳnh

mexkumrẽx, ane. Nãm me krãptĩ: ã amim ane.

*Kute amikôt Matêu kam*ẽnh.
Mak 2.13-15; Ruk 5.27-29

9 Nhym kam Jeju arỳm tẽ. Tẽ: nhym me'õ
bẽnjadjwỳr bajtemmã pi'ôk kaprĩo atom
djàkam nhỹ. Idjibê ne Matêu. Nhỹ nhym
arỳm omũn kum, "Amrẽ mã ikôt ajkamẽ",
ane. Nãm kum ane nhym Matêu arỳm
amim kabẽn man kàjmã dja. Kàjmã djan
arỳm kôt ajkamẽ.
10 Nhym kam arỳm Matêu nhũrkwãkam
tẽn bôx ne arỳm õ kwỳ krẽno nhỹ. Nhym
bẽnjadjwỳr bajtemmã pi'ôk kaprĩo atom
djwỳnh krãptĩ bôx ne Jejumẽ ro'ã nhỹ.
Nhym we me axwedjwỳ ikô'ã nhỹ. Me
krãptĩ ne me nhỹ. Jeju kôt ba djwỳnh ne ar
Matêumẽ ro'ã nhỹ. 11 Nhym mebê pardjêu
arỳm me ja pumũn arỳm Jejukôt ba djwỳnh
arkum,
—Je tô, djãm me wã axwe ngri got?
Mỳkam ne ar anhõ ujarẽnh djwỳnh me ro'ã
õ kwỳ krẽno nhỹ? Bẽnjadjwỳr bajtemmã
pi'ôk kaprĩo atom djwỳnhmẽ me axwemẽ
ro'ã õ kwỳ krẽno nhỹ, ane.
12-13 Nhym Jeju arỳm ar kabẽn ma. Ar kute,
—Djãm me wã axwe ngri got? anhỹrja
Jeju arỳm kuman arkum,
—Djãm me mex'ỳr ne me kane djwỳnh
mrã? Kati, me kanê'ỳrbit ne me kane
djwỳnh mrã. Badjwỳ ne ba me axwe'ỳr tẽ.
Djãm we me amex'ỳr ne ba tẽ? Kati, me
axwe'ỳr ne ba tẽ. Me tãm ne ba amiwỳr me
ku'uw. Me amikam kaprĩren wãnh axwemã
irern iwỳr amijo akẽxmã ne ba amiwỳr me
ku'uw. Nhym be, amrẽbê: ne Metĩndjwỳnh
me bakukãmãremã kum,
"Djãm me aje imã mry bôr djãm imã kĩnh?
Kati. Me amã me kaprĩ. Ja ne imã kĩnh",
ane.
Mỳj'ã ne Metĩndjwỳnh me bakukãmãremã
ja jarẽ? Ja dja gar tẽn ama. Mỳkam? Bir, me
axwe ne ba amikôt me ku'uw. Nãm ã Jeju
mebê pardjêumã ane.

*Me kukràdjà tũm'ã ujar*ẽnh.
Mak 2.18; Ruk 5.33

14 Nhym kam Djuão. Kubê ngômã me
angjênh djwỳnh. Djuãokôt ba djwỳnh ar
arỳm Jeju'ỳr bôx ne kum,
—Ar ba ne bar ije Metĩndjwỳnhmã ami-
jajbur kumex. Mebê pardjêudjwỳ ne me
kute kum amijajbur kumex. Nhym be, akôt
ba djwỳnh ne ar kute kum amijajbur kêt.
Mỳkam? ane.
15 Nhym Jeju tu amijã mjên jarẽn amikôt
ba djwỳnh ar'ã mjênmẽ ro'ã ar ar ba jarẽn
arkum,
—Ga, me kute abenã mjênmẽ prõmẽ
rẽnhja pumũ. Djãm ar mjênmẽ ro'ã ar baja
kaprĩn mỳr got? Arkati. Ar kĩnhkumrẽx
ne ar õ kwỳ krẽn rax. Adjỹm, dja apỹnh
akati amrẽ mõrjakam me Ar kubê mjêno
tỹm ne mã o mõ. Nhym kam gêdja ar
kaprĩren arỳm Metĩndjwỳnhmã amijajburo
ba. Nãm ã Jeju Djuãokôt ba djwỳnh arkum
ane. Amijã ne mjên jarẽ. Ne amikôt ba
djwỳnh'ã ne mjênmẽ ro'ã ar ar baja jarẽn
arỳm ã arkum ane. Mỳj'ã ne me kute Ar
kubê mjêno tỹmja jarẽ? Bir, ta amijã ne arẽ.
Jeju dja meo tỹm ne mã o mõ. Kambit dja
kôt ba djwỳnh amijajburo ba.
16 Be, ga, me kute jãm amim Jeju kukràdjà
ny mar ne ajte kute jãm amim me kukràdjà
tũm marja pumũ. Me kute amẽ kukràdjà
maro bakam umar mex kêt. Me kute
mrãmri ne kubẽkà ny kubẽkà tũm'ã ir
pyràk ne ajte kute pidjô kangô ny mrykào
ngônh tũmkam runh pyràk. 'Ã ne Jeju ajte
memã kum,
—Ga, me'õ nhõ kubẽkà tũm ne arỳm
'yrja pumũ. Nhym kam arỳm kubẽkà nyn
põnh kêt. Djã ne me tũmja'ã kudji? Kati.
Mỳkam? Bir, dja me kupõ nhym arỳm
nykam ê abenmã wangij. Abenmã wangij
ne arỳm tũmja kadjô. Nhym kam arỳm
'yr nyja kute 'yr tũmja jakrenh mex ne.
17 Ga, me'õ nhõ mrykào ngônhja pumũ. Me
bakukãmãre ne me õ mrykào ngônh. Ga,
mrykào ngônh arỳm tũm ne ngràja pumũ.
Djã ne kam uba kangô ny ru? Kati. Mỳkam?
Bir, dja nõr 'ãtũm nhym uba kangô arỳm
kadjàn ajmrô nhym ngônh arỳm igot tẽn
arỳm ajkatõr. Nhym arỳm kangô ajkapĩ
nhym ngônh arỳm punu ne. Be, kam
mex rã'ã kadjy ne me kute mry kào ngônh
ny, kà rerekrekambit kangô ny runh prãm.
Nãm ã Jeju arkum ane. Gêdja me amim
Jeju kukràdjà nybit maro ban arỳm mar
mexkumrẽx. Nhym be, gêdja me amim me
kukràdjà tũmdjwỳ mar prãm ne arỳm umar
mex kêtkumrẽx. 'Ã ne Jeju memã ajarẽ.

*Kute akubyn b*ẽnjadjwỳr krao tĩn.
Mak 5.21; Ruk 8.40

18 Kute memã ja jarẽnho ãmkam ne me'õ
bẽnjadjwỳr 'ỳr bôx ne kute kum rax jarẽnh
kadjy tu parbê tỹm. Ne arỳm kum rax jarẽn
kum,
—Arỳm godja ikra ni ty. Dja ga ikôt
'ỳr tẽn 'ã anhikra dji gê arỳm tĩn ne, ane.
19 Nhym arỳm kàjmã djan kôt tẽ. Kôt ba
djwỳnhdjwỳ ne arkôt tẽ.
20 Tẽ: nhym me'õ nire kôt bôx. Kamrô
apôx'ã ne arỳm amexbê 12 apêx. Nãm kôt
bôx ne tu Jeju nhibũm kôt 'ã kubẽkà jabu
djàbit kupê. 21 Kute o anhỹr djwỳnhràm ne
ta arỳm amim,
—Ba gop 'ã kubẽkàbit mãn kupên arỳm
imex ne, ane.
22 Nhym kam Jeju arỳm akẽx ne omũn
kum,
—Àpnhĩre, on akĩnh. Ga ne ga tu amim
ikamnhĩxkumrẽx ne arỳm amex ne, ane.
Nhym kam myt tãmkam mex ne.
23 Nhym kam Jeju ar tẽ. Tẽ:n kam
arỳm bẽnjadjwỳr nhũrkwã'ỳr bôx ne arỳm
wadjà. Nhym wãnh me kwỳ pore kakôro
dja nhym me kangao kumex. 24 Nhym memã
kum,
—Me on ajmà. Djã nãm kurerer wã ty
got? Kati. Nãm õto nõ, ane. Nhym me arỳm
'ã keketo kumex. 25 Ne arỳm kato. Nhym
kam arỳm 'ỳr tẽn 'ỳr bôx ne kurerer nhikra
'amỳ. Nhym arỳm tĩn ne kàjmã dja. 26 Nhym
kam me arỳm pyka kunĩkôt arẽnho ipôk ne.

Kute me punuo mex.

27 Nhym kam Jeju arỳm amũ tẽ. Tẽ: nhym
me'õ no rã ar amãnhkrut arỳm kôt tẽ. Nãm
ar kàj bê kum amijo àmra tẽn mã kum,
—Dawi tàmdjwỳ gop amã ar ikaprĩ, ane.
28 Nhym arỳm kikremã wadjà nhym ar no rã
arỳm 'ỳr bôx. Nhym ar kukij ne arkum,
—Djã ne gãm ar tu amim imarkumrẽx?
Ije ar ajo mex marja djãm mrãmri ar aje tu
amim ja markumrẽx? ane.
Nhym ar kum, "Nà, Bẽnjadjwỳr djwỳnh",
ane.
29 Nhym kam arỳm ar no kupê ne arkum,
—Ar aje tu amim imarkumrẽx kôt dja ba
ã ar ajo ane, ane. 30 Nhym kam ar arỳm rĩt
mex ne. Nhym Jeju nêje arkum 'ã karõn kàj
bê arkum,
—Kwãrĩk wãnh me'õmã ijarẽnh kêt, ane.
31 Nhym ate ar katon arỳm pyka kunĩkôt
arẽnho ipôk ne.
32 Nhym kam me Jeju'ỳr me'õo bôx. Me
karõ punu ne ar me'õo ba nhym ô'ã kabẽn
kêt nhym me 'ỳr o bôx. 33 Nhym arỳm me
karõ janon kujate nhym arỳm me aêrbê
kabẽn mexkumrẽx. Nhym me krãptĩ: kam
no tyn kumex ne abenmã kum,
—Mỳj me'õ ne kute me babê idjaerkam
mỳjja pumũnh kêt ja'õ pumũnh? Arkati,
ane.
34 Nhym be, mebê pardjêu ne me memã
kum,
—Me karõ punu nhõ bẽnjadjwỳr
kabẽnkôt ne kute me karõ kujaêko ba, ane.
Nãm mebê pardjêu ã Jeju'ã memã ane.

Kum me krãptĩ kaprĩ.
Mak 6.34

35 Jeju ne krĩrax kunĩkôt memã ujarẽnh
ny jarẽnho tẽ. Krĩraxmẽ krĩ kryre kunĩkôt
memã arẽnho tẽ. Me bikprõnh djàkam
memã arẽnho tẽ. Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute
amim me utàr ne ar meo ba'ã ujarẽnh nyja
ne kàj bê memã arẽnho tẽ. Ne ajte me
punumẽ me kanê kunĩo mexo tẽ.
36 Ne kam me krãptĩ: pumũ. Nãm me
omũn arỳm kum me kaprĩ:. Mỳkam? Bir,
me katyk ne ate ar bakam. Me kute mrãmri
ne kute mrykĩ'ãtomtio djuw mex djwỳnh
kêtkam katyk ne ate ar ba pyràk. 37 Ne kam
kôt ba djwỳnhmã kum,
—Me kute Metĩndjwỳnh mar prãmja ne
me kumex. Nãm me kute mrãmri ne bày
arỳm abôr tyk ne kumexja pyràk. Nhym
be, Metĩndjwỳnh'ã ujarẽnh djwỳnh ne me
ngrêre kute bàykam me àpênh djwỳnh
ngrêreja pyràk. 38 Kam dja gar me kadjy
Metĩndjwỳnh 'uw gê me'ỳr 'ã ujarẽnh
djwỳnh jano gê me memã arẽ nhym me
kuman kam arỳm tu amim markumrẽx ne.
Kute mrãmri ne me mrãnh ne kute me
õ purkam bày pumũnh ne mrãnh ne bôx
ne kute kadjy me õ pur djwỳnhmã arẽnh
nhym me kute amũ kadjy memã arẽnh
nhym me ban kute memã ê ja pyràk. Dja
gar ã me kadjy Metĩndjwỳnh 'wỳro ane.

10

Kute ar kubê 12 janor.
Mak 6.7; Ruk 9.1

1 Nhym kam amiwỳr kôt ba djwỳnh Ar
kubê 12 'uw nhym ar bôx. Nhym ar kute
kabẽnkôt me karõ punu janor ne kujaêk
kadjy arkum amipyma jadjà. Nhym apỹnh
me punu djàri. Nhym apỹnh me kanê djàri.

Nhym ar kute kabẽnkôt meo mex kadjy
arkum tỳx jadjà. Ne kam arỳm ar ano.
2 Apỹnh kute ar anorbê 12 nhidji jarẽnh
kadjy ne ja.
Ximão. Idji 'õdjwỳ ne Pedru.
Ãngre. Kamybê ne Pedru.
Xijagu. Djebedêu ne kudji.
Djuão. Kamybê ne Xijagu.
3 Piripi.
Batormê.
Tôme.
Matêu. Kubê ne bẽnjadjwỳr bajtemmã
pi'ôk kaprĩo atom djwỳnh.
Xijagu 'õdjwỳ. Aupêu ne kudji.
Tadêu.
4 Ximão 'õdjwỳ. Mekôt ne me kukràdjà'ã no
tỳx.
Djuda. Idji nhikjêbê ne Ikadji. Tãmja ne Jeju
kurê djwỳnhmã kanga.
Apỹnh kute ar anorbê 12 nhidji ne ja.
5 Ar ja ne Jeju ar ano. Nãm ar àpênh djà'ã
arkum karõn ar ano. Nãm arkum,
—Kwãrĩk wãnh me bajtemmã ar amõr
kêt ne kwãrĩk wãnh pykabê Xamarijkam
krĩ'õmã ar adjàr kêt. 6 Mebê idjaer ne
me no akunon ate ar ba kute mrãmri ne
mrykĩ'ãtomti no biknor pyràk. Me ja'ỳr
dja gar mõ. 7 Ne me'ỳr bôx ne kàj bê
memã kum, “Arỳm kàjkwakam Bẽnjadjwỳr
djwỳnh kute pykabê amim õ me utàr ne ar
meo ba 'ỳr”, ane. 8 Dja gar me kanêo mex ne
ajte me ĩ kajêkam têo mex ne ajte akubyn
me tyko tĩn. Ne ajte mekam me karõ punu
janon kujate. Ba ne ba tu kajgo ar amã
adjàpênh djà'ã karõ gar maro aba. Ikudjwa
tu kajgo meo mexo aba. Kwãrĩk wãnh
memã pãnh jarẽnh kêt. 9 Kwãrĩk wãnh kẽn
karỳr nàr kryt jaka nàr kryt kamrêkbê kobri
me kute o õ pi'ôk kaprĩja kwãrĩk wãnh byr
ne ar anhõ katõk'y djàkam ir kêt. 10 Kwãrĩk
wãnh ar anhõ xakuo amõr kêt. Ar akà krãkà
pỹnh ne ar aparkà amãnhkrut ne ar anhõ
kô pỹnh dja gar o mõ. Jabit dja gar o mõ.
Ar anhõ mỳjja ja'õ'ã kàtàm kwãrĩk wãnh o
amõr kêt. Ar adjàpênh pãnh dja me ta ar
amã ar anhõ mỳjja ngã. Nãm ã arkum karõo
ane.
11 Ne kam ajte arkum,
—Dja gar krĩrax 'õmã wadjàn me'õ mexja
jabej. Kum ar akĩnh dja gar abej. Dja ar
amã aminhũrkwã jarẽ gar kambit anhikwã.
Me kurũm ar akatorkambit ajte anhũrkwã
'õdjwỳ jabej. 12 Dja gar me ũrkwã 'õmã
wadjàn memã umar mex jarẽ. 13 Dja me mex
ne kum ar akĩnh gar memã umar mex jarẽ
nhym me arỳm ar akabẽn kôt mrãmri umar
mexkumrẽx. Nàr godja me kum ar akĩnh
kêt jabej dja me umar mex kêt ne. 14 Godja
me'õ kum ar akĩnh kêt ne kute akabẽn
mar prãm kêt jabej aparkà'ã me õ pyka
ka'u. Me ũrkwã kurũm nàr me õ krĩrax
kurũm ar akator kutã ar aparkà'ã me õ pyka
ka'u. Aje me kute akabẽn mar prãm kêt-
jao amirĩt nhym Metĩndjwỳnh kute omũnh
ne amũ 'õkam kute memã pãnh jarẽnh
kadjy me õ pyka ka'u. 15 Ba ar amã arẽ
gar ama. Amrẽbê: me bakukãmãrekam
ne me krĩraxbê Xôtômamẽ Gomorakam
axwekumrẽx. Dja ĩ Metĩndjwỳnh kute
me axwemã pãnh jarẽnh kadjy akati bôx
nhym me arỳm tokry. Dja ajbir krĩrax
jakamdjwỳ me axwe pãnh tokry:. Ne tokryo
Xôtômakam me jamẽ Gomorakam me ja
jakrenh me:x ne. Mrãmri ne ba ar amã
arẽnhkumrẽx, ane. Jeju ã arkum 'ã karõo
ane.
16 Ne kam ajte arkum,
—Dja ba ar ajano gar arỳm aje mrãmri
ne mrykĩ'ãtomti kute rop djàkrê katikôt
ar ba pyràk. Amijã ano tỳx kute mrãmri
ne kangã amijã no tỳx pyràk. Ne ar
ajaxwe kêt kute mrãmri ne tut axwe kêt
pyràk. 17 Aminêje rĩt. Mỳkam. Bir, godja
me ar ajo rôrôk ne ar ajo mõ. Nhym
kam me krãptĩ kute ar akukjêr kadjy arỳm
ar ajã akuprõ. Ar ajã akuprõ nhym me
arỳm ar akaprêprêk. Mebê idjaer bikprõnh
djàkam ar akaprêprêk. Mry kà punuo ar
akaprêprêk ne. 18 Imã ar adjàpênhkam dja
me ar ajo rôrôk ne ar apa 'amỳn arỳm me
bẽnjadjwỳr kabem ar apumjuw. Ne me
bẽnjadjwỳr rũnh kabem ar apumjuw gar
arỳm ijã memã amijarẽ. Nhym me me ba-
jtem kabem ar apumjuw gar arỳm ijã memã
amijarẽ. 19 Godja me ar ajo rôrôk ne ar ajo
mõn me kabem ar apumjuw kwãrĩk wãnh
ar amikukãm amim, “Mỳj dja ba aminêje
memã ikabẽn on”? anhỹr kêt. Mỳkam?
Bir, myt tãmkam dja ar amã akabẽn jangij.
20 Djãm ar ga dja gar amikabẽn jarẽ? Kati.
Ar Abãm djwỳnh Karõ dja ar amã amikabẽn
jarẽ gar arỳm amũ memã arẽ. Nãm Jeju ã
arkum 'ã karõo ane.
21 Ne kam ajte arkum,
—Me kamy dja kurê djwỳnhmã kamy
kanga nhym me arỳm me kupa. Nhym

me bãmdjwỳ dja kurê djwỳnhmã kra kanga.
Nhym me kra dja me kum bãmmẽ nã kurê
ne memã ar kanga nhym me ar kupa. 22 Imã
adjàpênhkôt dja me kunĩ kum ar akurê.
Dja gar ikôt ar aba tỳx rã'ã:n ijã adjukanga
kêt ne kam 'ã aminhinomã amimẽ ba arỳm
ar apytà. 23 Godja me krĩrax 'õkam kum
ar akurên ar ajo ajkẽ gar krĩrax 'õdjwỳmã
aprõt. Dja gar apỹnh mebê idjaer nhõ
krĩraxkam me akreo tẽ:n o atẽm nhinomã
mẽnh kêt ba arỳm bôx. Ba ije amijo inhĩ
ba arỳm ar awỳr bôx. Nãm Jeju ã arkum 'ã
karõo ane.

24 Ne kam ajte arkum,

—Ẽ, djãm ar kute kabẽn mar ar o baja
kute raxo ar õ ujarẽnh djwỳnh jakrenh?
Kati. Nàr, djãm õ àpênh kute raxo õ
bẽnjadjwỳr jakrenh? Kati. 25 Kute kabẽn
mar ar o baja kute ar õ ujarẽnh djwỳnh
kôt ar amijo bakambit ne mex. Õ àpênh
kute õ bẽnjadjwỳr kôt ar amijo bakambit
ne mex. Ga, me kum ikurê ne imã me
karõ punubê Bedjêbu jarẽnho baja pumũ.
Djãm me kum ar akurê kêtmã? Kati. Ar
gadjwỳ dja me ar amã mỳjja punu jarẽnh
kume:x. Ar aje araxo ijakrenh kêtkam ne
ikôt ar amijo abakam dja me ar gadjwỳ ar
amã mỳjja punu jarẽnh kume:x.

26 Djã nãm me kadjwỳnhbê axweja
bipdjur rã'ãmã? Kati, dja ĩ amirĩt ne.
Nhỹnh ne mỳjja bipdjur'õ me kute omũnh
kêtmã? Ne nhỹnh ne me kute mỳjja
pudjur'õ mar kêtmã? Adjỹm, dja ĩ kunĩ
amirĩt ne. Mỳjja pudjur, mỳjjao bipdjurja
dja ĩ kunĩ amirĩt ne. 27 Ije akamàtkam ar
amã mỳjja jarẽnh dja gar a'uri kàj bê memã
arẽ. Ije ar ajamakri ijajkwa momokkam
mỳjja jarẽnh dja gar kikre nhimõk po'ã
djan kàj bê memã arẽ. 28 Ne kwãrĩk wãnh
gar amã me kute ar aparja pyma kêt. Me
ja gêdja me ar akrãkàbit par kajgon kam
ijukri kute ar akadjwỳnhbê ajmã ar ajo kêt.
Kati, ba ar amã arẽ. Me'õ pydji dja ga ar
amã uma. Kute me bĩn ne ijukri me biknor
tokry djàkam me rẽnh jabit dja ga ar amã
uma. Be, ba ar amã arẽ. Metĩndjwỳnhbit
dja gar amã uma. 29 Kwênhne amãnhkrut
ne pãnh ngrire, pãnh ngônhponh pydji.
Nhym kam kwênh pydji pykabê tỹm ne
arỳm ty. Djãm Abãm djwỳnh kute mar kêt?
Kati. Kute kwênh mar. 30 Ne ar akĩdjwỳ
kute mar. Arỳm Abãm djwỳnh kute ar amã
abenã ar akĩ'ã akre mar. 31 Kam, djãm ar atĩn
prãmmã? Kati. Kwãrĩk wãnh. Te kwênh
krãptĩ: nhym kum kwênh kĩnh ngrire.
Nhym be, ar gajbit. Metĩndjwỳnh kum ar
akĩnhkumrẽx. Tãm dja gar aman atĩn prãm
kêt. Nãm Jeju ã arkum karõo ane.

32 Ne kam ajte arkum,

—Kam me'õ kute amijo ipytàr ne me
ipôkri memã kum, "Ba ne ba ije amim
Jeju mar", anhỹro baja. Badjwỳ dja ba
tãmwã'ã kàjkwakam Ibãmmã kum, "Nà, ba
inhõbikwa ne wã", ane. 33 Nàr, dja me'õ me
ipôkri memã kum, "Kati. Ije Jeju mar kêt",
ane. Badjwỳ dja ba tãmwã'ã kàjkwakam
Ibãmmã kum, "Kati. Ije tãmwã mar kêt",
ane.

34 Djãm ibôx nhym ikam me umar
mexmã? Kati. Dja ba bôx nhym me arỳm
imỳr jabej abeno kurê djwỳnh ne aben pa.
35 Amrẽbê: ne me me bakukãmãremã kum,
"Dja me'õ my kum bãm kurê.
Nhym me'õ nire kum nã kurê.
Nhym prõ kum umrengêx kurê.
36 Me'õ nhũrkwãkam dja ta õbikwa kum
aben kurê."
Nãm me ã me bakukãmãremã ane. Jakam
dja me imỳr jabej ã abeno ane. Me kute me
bakukãmãremã arẽnh kôt dja me ã abeno
ane.

37 Godja gar ajõ imã, "Ba akôt apê", anen
amã abãmbit nàr amã anãbit kĩnh ne amã
ikĩnh ngrire ba arỳm imã ikôt adjàpênh
kĩnh kêt. Godja amã akra mybit nàr amã
akra nibit kĩnh ne amã ikĩnh ngrire ba arỳm
imã ikôt adjàpênh kĩnh kêt. 38 Dja gar ajõ
amã ikôt atokry pyma ne ikôt aje anhõ
pĩte'y mỳnh prãm kêt ne ikôt abikamẽnh
prãm kêt jabej ba kam imã ikôt adjàpênhja
kĩnh kêt. 39 Dja gar ajõ atĩnmã aminên
arỳm akuno. Nàr gar ibê aminê kêt nhym
me arỳm abĩ. Imã adjàpênhkam arỳm abĩ.
Kwãrĩk wãnh rã'ã. Metĩndjwỳnh dja arỳm
atĩnkumrẽx kadjy apytà ga arỳm kôt atĩn
ne ar aba rã'ã: rã'ã ne. Nãm ã Jeju arkum
'ã karõo ane.

40 Ne kam ajte arkum,

—Dja gar me'ỳr bôx nhym me kum ar
akĩnh. Me kum ar akĩnh o arỳm kum
badjwỳ ikĩnh. Ne kum ikĩnh o arỳm
kum kute ijanor djwỳnhdjwỳ kĩnh. 41 Dja
Metĩndjwỳnh kukwakam memã kabẽn
jarẽnh djwỳnh me'ỳr bôx nhym me kum
kĩnh. Kubê Metĩndjwỳnh kukwakam

memã kabẽn jarẽnh djwỳnhkam kum kĩnh.
Metĩndjwỳnh dja kam arỳm memã o pãnh
ne. Metĩndjwỳnh kute kukwakam ujarẽnh
djwỳnhmã àpênho pãnh kôt dja arỳm
memã o pãnh. Dja me'õ katàt kute amijo
bakumrẽx me'ỳr bôx nhym me kum kĩnh.
Me'õ katàt kute amijo bakam me kum kĩnh.
Metĩndjwỳnh dja arỳm memã o pãnh ne.
Metĩndjwỳnh kute me'õ katàt kute amijo
bajamã o pãnh kôt dja memã o pãnh. 42 Dja
me'õ ikôt ba djwỳnh rax kêt'õ bôx nhym
me kum ngô ngã. Me'õja kute ikôt bakam
kum ngô ngã. Ba dja ba mrãmri o pãnh
mex. Me kute o djuw mex ngrire jao pãnh
mex. Nãm ã Jeju arkum 'ã karõo ane.

11

*Djuão'ã ujar*ẽnh.
Ruk 7.18

1 Ne arỳm kôt ba djwỳnh Ar kubê 12mã 'ã
karõ pa. Arkum 'ã karõ pan kam arỳm amũ
tẽ. Pykabê Garrêjakam apỹnh krĩ rũnh djàri
kute memã kukràdjà jarẽnh ne kute kàj bê
'ã me akre kadjy ne amũ tẽ.
2 Nhym kam me Djuãomã Jeju jarẽ.
Djuãobê ne ngômã me angjênh djwỳnh. Me
kute arỳm Djuãobê ijêkam ne me kum Jeju
jarẽ. Nãm me Djuãomã kum,
—Jeju ne arỳm apỹnh mỳjja pumũnh
kêt nhipêx, ane nhym arỳm kuma. Ku-
man arỳm Jeju'ỳr amikôt ba djwỳnh ar
amãnhkrut jano. 3 Ar kute Jeju kukjêrmã ne
Djuão ar ano nhym ar arỳm 'ỳr tẽn 'ỳr bôx
ne Jejumã kum,
—Metĩndjwỳnh kute me imã me'õ janor
nhym bôxmã, kute me imã arẽnhja djãm
ga? Nàr kon godja gwaj me'õkam ama?
Nãm ar ã Jejumã ane.
4 Nhym Jeju arkum,
—Dja gar akubyn Djuão'ỳr tẽn kum arẽ.
Aje ajbir mỳjja mar ne omũnhja kum arẽn
kum, 5 "Me no rã arỳm rĩt mex. Nhym me
mrãnh kêt arỳm mrãnh mex. Nhym me ĩ
kajêkam tê arỳm mex. Nhym me amakkre
kêt arỳm amak mex. Nhym me tyk akubyn
tĩn ne. Nhym me õ mỳjja kêtja nhym me kàj
bê memã ujarẽnh ny jarẽnho ba", ane. Tãm
dja gar aman Djuãomã arẽ gê kuma. 6 Dja
me memã ijarẽ nhym me ibê amijo akẽx
kêt, me ja ne me kĩnhkumrẽx. Nãm ã Jeju
Djuãokôt ba djwỳnh arkum ane. Nhym ar
kuman arỳm katon tẽ.
7 Nhym kam Jeju arỳm me krãptĩ:mã kum,
—Mỳj ne ga me aje kapôt kukritkam
omũnhmã mõ? Djãm Djuão kute bõti kôk
djàbêrkam ari amijadjwỳr pyràk? Djãm
ari memã kabẽn jadjuw? Kati. Nãm
katàt memã kabẽn jadjwỳrkumrẽx. 8 Bir,
mỳj ne ga me aje omũnhmã mõ? Djãm
Djuão ne kubẽkà pãnh rax ne akrita jangij?
Kati. Nãm kubẽkà pãnh ngrire jangij.
Bẽnjadjwỳr rũnh nhõ kikretikam ne me
kubẽkà jakrita jangij. Nhym be, Djuão ã kà
kute anhỹr kêt. 9 Nhym bir, mỳj ne ga me
aje omũnhmã mõ? Djãm Metĩndjwỳnh kuk-
wakam memã ujarẽnh djwỳnh? Nà. Tãm.
Nhym be, Djuão ne raxo kute Metĩndjwỳnh
kukwakam memã ujarẽnh djwỳnh kunĩ
jakrenh. 10 Amrẽbê: ne Metĩndjwỳnh imã 'ã
ajarẽ. Djuão'ã imã ajarẽ. Nãm imã,

"Ota ba akukãm ajã ujarẽnh djwỳnh'õ jano
kute akukãm me akre nhym me
kute mar ne akutêp kute axwemã
irern katàt amijo bamã.

Kute mrãmri ne me kute me bẽnjadjwỳr
rũnh kutêp katàt 'ã pry jadjwỳrja
pyràk."

Nãm ã Metĩndjwỳnh Djuão'ã imã ane.
Amrẽbê: me bakukãmãre ar bari. Nhym
me arỳm kabẽn man 'ã pi'ôk no'ôk ne. Ne
kam me aben djô'ã arẽnho mõ:n arẽnho
mõr tãmtã arỳm 'ỳr o bôx. Tũ:mràm me
bakamingrãnyrekam Djuão arỳm kato. Ka-
ton arỳm abatành ne. Abatành ne arỳm
ijã memã ujarẽnh ar ba. Me kute amrẽbê
Metĩndjwỳnh kabẽn'ã pi'ôk no'ôk kôt ne
Djuão ijã ujarẽnh ar ba. Ikukãm meo mexo
ba.
11 Ngômã me angjênh djwỳnhbê Djuão ne
jakam raxo kute pykakam me kunĩ jakrenh.
Djãm me'õ pykakam ar ba 'õ raxo kute
Djuão jakrenh? Kati. Mrãmri ne ba me
amã ja jarẽnhkumrẽx. Nhym be, dja ĩ kàjk-
wakam Bẽnjadjwỳr djwỳnh amim me utàn
meo ba. Nhym kam dja me kunĩ raxo Djuão
jakre. 12 Nhym be, on jakam Djuão ra:x.
Nãm memã arẽnho ban memã kum, "Kàjk-
wakam Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute amim me
utàr ne ar meo ba 'ỳr", anhỹro ba. Nhym
kam me krãptĩ kuman amim Bẽnjadjwỳr
djwỳnh mar prã:m. Me kute mrãmri ne
me krãptĩ kute kikre ngriremã ngjêx prãm
ne kute 'ã kute aben nhingãnhja pyràk.
Me kute ari 'ã ikjêo aben rẽnh ne 'ã kute

aben nhingãnho kumex ja pyràk. Ne jakam
me kute o anhỹr rã'ã. 13 Amrẽbê: me me
bakukãmãremã Bẽnjadjwỳr djwỳnh bôxmã
arẽ. Metĩndjwỳnh kukwakam ujarẽnh
djwỳnh aben kukãm Bẽnjadjwỳr djwỳnh
bôxmã arẽ:. Môjdjêdjwỳ arẽ: nhym kam
me bakamingrãnyrekam Djuão arỳm katon
ajte tãm jarẽ. Bẽnjadjwỳr djwỳnh bôx jarẽ.
14 Amrẽbê: ne me me bakukãmãremã kum,
“Dja me'õ kute Erij pyràk bôx”, ane. Ba
on ar amã me'õ jarẽ gar ama. Djuão ne
kute Erij pyràk ne arỳm bôx. Ar aje imar
prãm jabej dja gar arỳm ima. Nàr ar aje
imar prãm kêt jabej arỳm imar kêt. 15 Gop
ar ajamak mex jabej tu amim ikabẽn ja
markumrẽx. Nãm ã Jeju me krãptĩmã ane.

16 Ne kam ajte memã kum,

—Je tô mỳj got ba me akamingrãny'ã
akre? Mỳj ne ga me aje uràk? Nã gãm me
aje me prĩre mỳjja kam kĩnh kêt pyràk. Ga
me, me prĩre kikre kabem krĩn kute abeno
bixaêr baja pumũ. 17 Ar ja ne ar ar jamã
kabẽn ne arkum, “Gwaj bakĩnh katio dja,
gwaj babixaêro dja ne ngôtàx à'àk”, ane.

Nhym ar kum, “Waj, ar ibixaêr prãm
kêtê. Ar itor prãm kêtê. Ar imã wã kĩnh
kêtê”, ane.

Nhym ajte arkum, “Gwaj bamỳr kati mãn
o nhỹ”, ane.

Nhym ar, “Kê, wajre. Ar imã kĩnh kêtê.
Ar imỳr prãm kêtê”, ane.

Be, nã gãm me aje me prĩre pyràk ne
amã ja kĩnh kêt ne ajte amã jadjwỳ kĩnh
kêt. 18 Djuãobê ngômã me angjênh djwỳnh
ne me awỳr bôx. Nãm amijajbu:n kute uba
kangôo kõm kêt ne ar ba ga me amã kĩnh
kêt ne kam we, “Nãm ajbã. Me karõ punu ne
ar o ba nhym ajbã”, ane. 19 Nhym be, ba ne
ba mrãmri gêt amijo inhĩ ne me awỳr bôx
ne me akam idjàkur iban kôt ikõm iba ga me
amã ikĩnh kêt ne we ijã, “Kê, tãmwã ne kute
àkur rũnhbit mar, kum uba kangô djànhti”,
ane. Ne we ajte ijã, “Me kute bẽnjadjwỳr
bajtemmã pi'ôk kaprĩo atom djwỳnhmẽ
me axweo bit ne õbikwa ne”, anhỹr ar o
aba. Nhym be, djãm Metĩndjwỳnh amak
punu got? Amak me:xkumrẽx ne prĩne
kute amikukãm mỳjja kunĩ mar ne Djuão
kute amijajbur ne ar bamã ano. Ne ajte
amikukãm umarkam badjwỳ ijano. Ije
amijajbur kêtmã ijano. Nhym kôt me
amak mex ne amikukãm umar, ar ipumũn
kam õkre kadjwỳnhbê amim, “Mrãmri ne
Metĩndjwỳnh mexkumrẽx ne amẽ ar ano.”
Nãm ã Jeju memã ane. Tãm ne ja.

*Kute krĩraxmã watĩre jar*ẽnh.
Mat 12.38; Ruk 10.13, 11.29

20 Nĩjar krĩraxkam ne Jeju mỳjja pumũnh
kêt ngrêre nhipêx nhym me krãptĩ tu amim
markumrẽx. Nhym kam arỳm me wãmã
kabẽn'õ jarẽnh kêt. Nhym be, amiwỳr
krĩraxkam me ja ne Jeju arỳm memã kabẽn
ne. Krĩrax jakam ne arỳm mỳjja pumũnh
kêt krãptĩ nhipêx ne me punu krãptĩo mex.
Djã ne me amikam kaprĩren wãnh axwemã
iren 'ỳr amijo akẽx? Kati. Me kute 'ỳr amijo
akẽx kêt. Kam ne arỳm krĩrax jakam memã
kabẽn ne memã kum,

21 —Ỹ, watĩ:re Koradjikam me wã. Watĩ:re
Bexadakam me wã. Dja ga me atokry rax
ne. Ba ren me bajtem nhõ pykabê Xirumẽ
Xidõkam ren mỳjja rũnhja, mỳjja pumũnh
kêtja kwỳ nhipêx nhym ren me omũn ren
arỳm amrẽbê amim katon ren amikam
kaprĩren wãnh axwemã ire. Ne ren kute
kum irero amirĩt kadjy kubẽkà kukrebê ex-
opa jangjên ren amijã mro prà kapĩ. Ne
ren kam iwỳr ren amijo akẽx. Nhym be
kati, inhõ me wỳnhkam me ga, Koradjikam
me gamẽ Bexadakam me gamẽ me akam
ne ba te mỳjja pumũnh kêt kwỳ rax ne
ipêx ga me omũnh kajgo. Omũnh kajgon
amikam akaprĩre kêt ne wãnh ajaxwemã
anhirer kêtkumrẽx ne aje iwỳr amijo akẽx
kêtkumrẽx ne. 22 Ba me amã arẽ ga me
ama. Dja ĩ kute me axwemã pãnh jarẽnh
nhõ akati bôx nhym Metĩndjwỳnh me
ajaxwemã pãnh jarẽ. Ga me kam arỳm
pãnh atokryo me rĩnã jakrenh mex. Ga me
atokryo krĩraxbê Xirumẽ Xidõ jakrenh mex
ne.

23 Ne kam krĩraxbê Kapanakam me
gadjwỳ djãm mrãmri me abẽnjadjwỳr
rũnho kàjkwa'ỳr abôxmã? Kati, aparmãbit
dja ga me me biknor tokry djàmã wadjà.
Krĩraxbê Xôtômakam me axwe: nhym
Metĩndjwỳnh arỳm meo akno. Ba ren
mekam mỳjja pumũnh kêt nhipêx kute me
akam ije mỳjja pumũnh kêt nhipêx ja pyràk
nhym ren me wãnh axwemã ire nhym ren
krĩrax arek ãm rã'ã. Krĩraxbê Xôtôma ren
arek ãm rã'ã. Nhym be, kati. 24 Ba me amã
arẽ ga me ama. Dja ĩ kute me axwemã pãnh
jarẽnh kadjy õ akati bôx. Dja Metĩndjwỳnh

memã pãnh jarẽ ga me kam arỳm atokry raxo Xôtômakam me ja jakrenh mex ne. Nãm ã Jeju krĩraxkam me jamã ane.

*Me katykmã 'ã ujar*ẽnh.

[25-26] Nhym kam Jeju Bãmmã kum,

—Djũnwã, ota ga anhõ kàjkwa, anhõ pyka djwỳnh. Amã ne ba amikĩnh jarẽ. Nã gãm me amikukãm umarmẽ me kute mỳjja mar rũnhjabê mỳjja ja pudju. Ne kam me kute amijo prĩre pràbê amijo rũnh kêtjamã mỳjjao amirĩt ne. Mrãmri Djũnwã, nã gãm ã aje anhỹrkam mrãmri mexkumrẽx. Ga adjukaprĩkam ne ga amim me'ã karõn arỳm ã meo ane. Ba kam badjwỳ ikĩnhkumrẽx ne wãm amã amikĩnh jarẽ, ane.

[27] Ne kam ajte me krãptĩmã kum,

—Arỳm ne Ibãm imã õ mỳjja kunĩ kanga. Ba ibê Metĩndjwỳnh Kra. Djãm me'õ ne kute prĩne imar? Kati. Ibãmbit ne kute imar. Djãm me'õ ne kute prĩne Ibãm mar? Kati. Bajbit ne ba ije prĩne mar. Ije me'õmã Ibãmo amirĩt prãmja adjwỳnhdjwỳ kute mar.

[28] Pykakam me akukràdjà punu ne ga me aman kôt ar amijo aba. Ne kam arỳm akaprĩre kute mrãmri ne me jênh pytĩ turn o ban kam kaprĩja pyràk. Kam ne ga me akatyn akaprĩ:re. Amrẽ me akunĩ iwỳr tẽn ikam atyk djà kêt ne ikam akôkam kôt. [29-30] Nãm me mry bàri kute jênh bjêro mrãnh kadjy ne umar mex kadjy mutbê pĩo kapa. Ikukràdjà mex ne kute mry mutbê pĩo kapaja pyràk. Dja ga me amim ikukràdjà mex man kôt ar amijo aba kute mrãmri ne me kute mry bàri mutbê pĩo kapa ja pyràk. Djãm aje ikukràdjà kôt ar amijo abakam adjumar punumã? Kati. Kam adjumar mexkumrẽx. Adjumar mex kute mrãmri ne me kute mry mutbê pĩ kajkrito kapa ja pyràk. Djãm ije me amã ino katormã? Djãm ije amijo idjàmramã? Kati. Ba ne ba memã iprĩ mex ne meo iban ije amijo ingrire kadjy amimar. Kam dja ga me ikukràdjà kôt ar amijo aba nhym me abê tỳx kêtkumrẽx ne. Kute mrãmri ne jênh kajkrit mrybê utĩ kêt pyràk. Kam dja ga me ikukràdjà kôt ar amijo aban arỳm akadjwỳnhbê atyk djà kêt. Nãm ã Jeju me krãptĩmã ane.

12

*Pi'ôk ràràr m*ỳr jabej me kum kurê.
Mak 2.23; Ruk 6.1

[1] Ne kam pi'ôk ràràrkam Jeju pur katikôt tẽ. Nhym kôt ba djwỳnh ar kôt mõn arỳm kum prãm ne mõrmã bàygogo 'y nhikẽn mrãnhkôt ngãnh ne amijajkwamã rẽnho mõ. [2] Nhym kam mebê pardjêu ar omũn kum,

—Je tô mã ne akôt ba djwỳnh ar arỳm nẽ? Pi'ôk ràràrkam ne me tyk djà kêt djà. Me kute pi'ôk ràràrjakam mỳjja jao anhỹr kêt. Me tũmre ne me ta kukràdjàkôt mã me babê uma. Me kute pi'ôk ràràrkam mỳjja kupênh kêt. Kambit ne me tyk djà kêt djà. Mỳkam ne akôt ba djwỳnh ar ã ar o anhỹro ba? ane. [3] Nhym kam Jeju memã kum,

—Kê, djãm me aje Metĩndjwỳnh kabẽn'ã pi'ôk no'ôkjadjwỳ pumũnh kêt? Djãm me aje me bakukãmãrebê Dawi'ã ujarẽnhja pumũnh kêt? Ẽ, Dawi arkum prã:m. [4] Kum prã:m nhym Dawi arỳm Metĩndjwỳnh nhũrkwãmã wadjàn djwỳ byn kukrẽn kam kôt ar tẽm jamãdjwỳ kungã nhym ar arỳm kukrẽ. Djwỳ me kute Metĩndjwỳnhmã õrja tãm ne kubyn kukrẽn arkum kungã. Metĩndjwỳnh nhõ djwỳ ja ne me kàtàm kute kur kêtkumrẽx. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnhbit ne kute kur. Nhym be, Dawi ta ne tu kukrẽ. Nhym kam me kute kum axwe jarẽnh kêt. Djãm me aje ja mar kêt? Ga, me kute Dawimã axwe jarẽnh kêtja pumũ. Ne kam ikôt ba djwỳnhmẽbit ar imã ar ijaxwe jarẽ. Je tô mỳkam?

[5] Ba ajte me amã arẽ ga me ama. Mỳj ne me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh pi'ôk ràràrkam nẽ? Mỳj ne me me tyk djà kêt djà nhõ akatikam nẽ. Djãm me aje me'ã Môjdjê kukràdjà mar kêt got? Djãm me aje 'ã pi'ôk no'ôk pumũnh kêt got ga me imã akabẽn ne? Nãm me pi'ôk ràràrkam Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam tu àpênh ba. Ne kadjy kum mry bôro bao tu àpênh ar ba. Djã ne Metĩndjwỳnh kam memã axwe jarẽ? Kati. Ga, me kute me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnhmã axwe jarẽnh kêtja pumũ. Ne kam ikôt ba djwỳnhmẽbit ar imã ar ijaxwe jarẽ. Je tô mỳkam? [6] Ba ajte me amã arẽ ga me ama. Ba ne ba Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam ipydji irax ne ije kam me àpênh'ã memã karõ djwỳnh. [7] Ga me ren Metĩndjwỳnh kute me bakukãmãremã kabẽn jarẽnhja ma. Nãm memã kum,

"Djãm me aje imã mry bôr djãm imã kĩnh?

Kati. Me amã me kaprĩ. Ja ne imã kĩnh.”
Nãm ã Metĩndjwỳnh me bakukãmãremã
ane. Ga me ren Metĩndjwỳnh kabẽn ja
man ren amã me kaprĩ. Ne ren amã me
kaprĩkumrẽx ne ren ar axwe kêtjamã axwe
jarẽnh kêt.
8 Ba me amã arẽ ga me ama. Ba ije
amijo inhĩ ne me awỳr irwỳk ne ba inhõ
pi'ôk ràràr djwỳnh. Kam gêdja ba memã,
“Kwãrĩk wãnh ga me kam mỳjja kupênh kêt
nàr kon, dja ga me jakam apên nàr kam
mỳjja kupênh kêt ne arek akrĩ”, ane. Tãm
ne ja. Nãm ã Jeju memã ane. 9 Ne kam arỳm
amũ tẽn mebê pardjêu nhõ me bikprõnh
djàmã wadjà. 10 Nhym me'õ nhikra nhikjê
jarõxja me ikô'ã nhỹ. Nhym me ja kute 'ã
axwe nhôr kadjy Jeju kukij ne kum,
—Djãm Môjdjê kukràdjà kôt ne me me
tyk djà kêt djà nhõ akatikam meo mexo ba?
Pi'ôk ràràrkam meo mexo ba? ane.
11 Nhym memã kum,
—Ba me amã arẽ ga me ama. Godja
me ajõ anhõ mrykĩ'ãtomti nhym pi'ôk
ràràrkam arỳm kre'õkam tỹm. Djãm ate
akrãmã? Kati. Dja ga amã kaprĩn 'amỳn
kaba. 12 Nhym be, Metĩndjwỳnh kum
mrykĩ'ãtomti kĩnh ngrire. Nhym be, gu me
ba ne kum me bakĩnhkumrẽx. Kam me kute
pi'ôk ràràrkam meo mexkam Metĩndjwỳnh
kute memã axwe jarẽnh prãm kêt. Mrãmri,
me kute pi'ôk ràràrkam meo mexkam ne
me kute kukràdjà kôt amijo ba mexkumrẽx.
Nãm ã Jeju memã ane.
13 Ne kam arỳm me'õ nhikra jarõxjamã
kum, “Amrẽ anhikra katàt”, ane. Nhym 'ỳr
ikra katàto dja nhym arỳm kum mex ne.
Kum ikra mex kute ikra nhikjê mexja pyràk.
14 Nhym mebê pardjêu ar mã apôx ne o aben
man abenmã kum,
—Mỳj godja gwaj baje Jeju bĩn kadjy on?
ane. Nãm me ã Jeju'ã abenmã ane.

*Memã prĩre'ã ujar*ẽnh.
Mat 11.29; Ruk 22.25; Dju r 13.1; Pir 2.5

15 Nhym Jeju arỳm ar kuman pyka wã
kurũm kato. Kato nhym me krãptĩ: arỳm
kôt mõ nhym arỳm me kunĩo mex. 16 Ne
kam mã memã kum, “Dja ga me ipudju”,
ane. 17 Amrẽbê: ne Metĩndjwỳnh Jeju 'ã
ajarẽ. Jeju dja memã prĩ mex ne memã
kukràdjà jarẽ. Nhym kam kabẽn jarẽnh
djwỳnh Metĩndjwỳnh kukwakam amũ me
bakukãmãremã 'ã ajarẽn memã kum,
“Metĩndjwỳnh ne memã kum,
18 ‘Ota, ba arỳm amijo inhõ àpênh pytà. Imã
abê. Imã kĩnhkumrẽx.
Dja ba kum Ikarõ jano nhym arỳm o ba.
Nhym arỳm apỹnh me bajtem ba
djàri memã 'ã ajarẽ. Ije meo mex
nhym me imã axwe kêtja 'ã memã
ajarẽ.
19 Ne mekmẽ kabẽno aben japanho ku'ê kêt.
Ne memã àkjêro ku'ê kêt. Djãm kàj
bê kabẽn nhym me kute prykôt õkre
marmã? Kati.
20 Me kaprĩre kute mrãmri ne bõti ka-
jyr kaprĩre pyràk djãm kute meo
bikẽnhmã? Kati. Dja memã tỳx
jadjà nhym me kam arỳm kĩnh ne.
Me kute amim imar rerekre kute mrãmri ne
ngônhpôk nhõ kadjàtnhĩ kũm tyk
ne akrax rerekreja pyràk.
Djãm kute memã àkjêr nhym me 'ã
ukangamã? Kati. Dja memã kabẽn
mex jarẽ nhym me arỳm amim mar
tỳx. Ne memã axweo àpanho tẽ:n
kam arỳm meo mexkumrẽx.
21 Nhym kam apỹnh me ba djàkam me ba-
jtem arỳm tu amim markumrẽx.’
Nãm ã Metĩndjwỳnh memã ane.”
Nãm ã Idjaij me bakukãmãremã ane nhym
me arỳm aben djô'ã arẽnho mõ:n arẽnho
mõr tãmtã arỳm 'ỳr o bôx. Tũ:mràm me
bakamingrãnyrekam Jeju arỳm katon kam
arỳm abatành ne ar ba. Ne kam arỳm memã
prĩ mex ne memã kukràdjà jarẽnho ba.
Idjaij kute me bakukãmãremã 'ã ujarẽnh
kôt ne memã prĩ mex ne memã kukràdjà
jarẽnho ban kam memã kum,
—Dja gar ipudju. Nãm ã Jeju memã ane.

*Me kute Jejumã Xatanaj nhõ àpênh jar*ẽnh.
Mak 3.20; Ruk 11.14

22 Nhym kam me karõ punu kute me'õo
baja me arỳm 'ỳr o bôx. Me karõ kute o
bakam ne no rãn kabẽn kêtkumrẽx. Nhym
kam arỳm o mex nhym me aêrbê arỳm
kabẽn ne rĩt mex. 23 Nhym me kunĩ kam no
tyn abenmã kum,
—Bãrãm mrãmri got we kubê Dawi
tàmdjwỳkumrẽx, ane.
24 Nhym be, mebê pardjêu arỳm me kabẽn
man arỳm abenmã kum,
—Djãm Metĩndjwỳnh kukwakam ne Jeju
bõm ar me karõ punu rẽnho ba? Kati. Me

karõ punu nhõ bẽnjadjwỳrbê Bedjêbu. Bedjêbu kukwakam ne bõm ar me karõ punu rẽnho ba, ane. Xatanaj'ã ne me Bedjêbu jarẽn ã abenmã ane.
[25] Nhym kam Jeju tu me kadjwỳnhbê me kabẽn man memã kum,
—Me karõ punu ne Xatanajmã àpênh ar ba. Djãm mrãmri ne ba we Xatanaj kukwakam õ àpênh kujaêko iba? Kati. Dja me aben djwỳnh tãm kum aben kurê nhym kurê djwỳnh arỳm meo apêx. Nàr, me õ krĩrax tãmkam nàr õ kikre tãmkam me krĩja godja me ja tãm kum aben kurê jabej mỳj dja me kam nẽ? Bir, kam dja me arỳm aben ngràn abenbê ajmà. Djãm mrãmri ne ba we Xatanaj kukwakam õ àpênh kujaêko iba? Kati. Djãm Xatanaj kum õ àpênh kurê? Kati. [26] Be, Xatanaj ren kum õ àpênh kurên kujate nhym ren õ àpênh arỳm aben ngràn abenbê ajmà. Ren me abenbê ajmà nhym ren arỳm kubê me õ bẽnjadjwỳr kêt. Nhym be, kati. Xatanaj kum õ àpênh kurê prãm kêt. Ba ren we Xatanaj kukwakam õ àpênh kujate nhym ren Xatanajdjwỳ kum õ àpênh kurê. Nhym be, kati. Xatanaj kum õ àpênh kurê prãm kêt. [27] Ba ren Bedjêbu kabẽnkôt ren bõm ar me karõ punu rẽnho iba nhym ren mỳj kabẽnkôt ne anhõ àpênh bõm ar me karõ rẽnho ba? Me jadjwỳ ne me bõm me karõ punu rẽnho ba. Djãm me adjwỳnhdjwỳ ne me we Xatanaj kabẽnkôt ar bõm me karõ rẽnho ba? Ga me ren memã ja jarẽ nhym ren me amã, "Je tô djãm Xatanaj ta kute õ àpênho bikẽnho ba got"? ane. [28] Nhym be kati, Metĩndjwỳnh pyma puroobit ne ba ar bõm me karõ rẽnho iba. Ga, kôt arỳm Metĩndjwỳnh me awỳr bôxja pumũ. Metĩndjwỳnh kute me apytàr ne me akadjy bẽnjadjwỳr ne kute me ajo bamã me awỳr bôxja pumũ. Ja dja ga me ama. Nãm ã Jeju memã ane.
[29] Ne kam memã kum,
—Nàr, mỳj dja me me'õ tỳx nhũrkwãmã àr on? Kute kubê nêkrêxo prõt kadjy me'õ tỳx nhũrkwãmã àr on. Bir, dja me me'õo tỹm ne uwpre. Ne kam arỳm ũrkwãmã wadjàn kubê nêkrêxo prõt ne, ane. Mỳj'ã ne me'õ tỳx jarẽ? Bir, Xatanaj'ã. Dja me Xatanaj kumrẽx djuwpren kam arỳm amim õ me ja pytà. Ja'ã ne Jeju ã memã ane.
[30] Ne kam ajte memã kum,
—Me'õ kum ikĩnh kêt ne arỳm mrãmri ijo kurê djwỳnh ne. Ne ar ikôt ba kêt ne arỳm kam amijã, "Ba dja ba ate ikrãn ar mrã. Amidjwỳnhbit dja ba amiman amijo mrã", anen ate ar ba. [31] Kam ba me amã arẽ ga me ama. Me kute mỳjjao bikẽnh kunĩkôt Metĩndjwỳnh kute me axweo biknor prãm. Ne me kute Metĩndjwỳnh japrỳ kunĩkôt kute me axweo biknor prãm. Metĩndjwỳnh kute me axweo biknor ne wãnh mekam ngrykmã irer prãm. Nhym be, me kute Metĩndjwỳnh Karõ japrỳkambit ne Metĩndjwỳnh mekam ngryk rã'ã ne. [32] Godja me'õ ijã kabẽn punu jarẽnh jabej ije amijo inhĩ'ã kabẽn punu jarẽnh jabej Metĩndjwỳnh dja axweo akno ne kam ngryk kêt. Nhym be, godja Karõ'ã kabẽn punu jarẽnh jabej Metĩndjwỳnh dja axweo biknor kêt ne. Ne kam kam ngryk rã'ã ne. Jakam dja ngryk rã'ã. Amrẽ akubyn Kra bôx'ã akati mõrkamdjwỳ dja kam ngryk rã'ã.
[33] Djãm pidjô punukam pidjô djành apôx got? Nàr kon, djãm pidjô mex, pidjô djànhjakam pidjô punu apôx got? Kati, apỹnh pidjô bàri djàri ne kam ô apôx. Ô ne parbê rôrôk ne ikwãn kam bàrio amirĩt nhym me kôt kum apôx. [34] Me akamingrãnyre ne ga me abê iry. Me ajaxwekam djãm me aje akabẽn mex 'õ jarẽnh prãm? Arkati. Ẽ, me õkre kadjwỳnhbê ne me mỳjja kumex ma nhym kam amrẽ bõm ajkwa krekremẽ õto'ỳr apôx nhym me kam arẽnho ba. Arẽnho ban kam arỳm memã amijo amirĩt. Mex nàr axwe jao memã amijo amirĩt. Kute mỳjja ô kute pidjô bàrio amirĩt ja pyràk. [35] Nãm me õkre kadjwỳnhbê kabẽn punu kumex man arỳm kabẽn punuo memã amijo amirĩt. Nhym me ajte õkre kadjwỳnhbê kabẽn mex kumex man arỳm kabẽn mexo memã amijo amirĩt. [36] Ba me amã arẽ ga me ama. Amrẽ memã axwe pãnh jarẽnh djà nhõ akati mõrkam dja ga me amikôt Metĩndjwỳnhmã amijarẽ. Me aje amrẽbê akabẽn kajgo, akabẽn punu jarẽnh kunĩkôt kum arẽ nhym arỳm me ama. [37] Kam amrẽbê me akabẽn mex jabej dja akabẽn mex kôt me amã amex jarẽ. Nàr, amrẽbê akabẽn punu jabej dja akabẽn punu kôt me amã ajaxwe jarẽ ga me arỳm me biknor tokry djàkam akuno. Nãm ã Jeju me krãptĩmã ane.

*Me kute kum m*ỳjja pumũnh kêt

nhipêx'ã 'wỳr.
Mak 8.11; Ruk 11.29

38 Nhym kam Môjdjê kukràdjà mar
djwỳnhmẽ mebê pardjêu kwỳ Jejumã kum,
—Ujarẽnh djwỳnh, dja ga mỳjja pumũnh
kêt'õ nhipêx ba me omũn kôt ama, ane.
Nhym memã kum,
39 —Me akamingrãnyre ne ga me ajaxwen
mỳjjakôt ari Metĩndjwỳnhbê amijo akẽxo
aba. Ga, me kwỳ kum prõ djwỳnh
kĩnh ngriren kute ar mebê prõo àkĩnho
baja pumũ. Me gadjwỳ ne ga me amã
Metĩndjwỳnh kĩnh ngriren mỳjjakôt ari
kubê amijo akẽxo aba. Ne ate kam ije
me amã mỳjja pumũnh kêt nhipêxja'ã
ijwỳro aba. Kati. Ije me amã ipêx ga
me aje omũnh prãm kêtkumrẽx. Dja
ba amijo kute Metĩndjwỳnh kukwakam
ujarẽnh djwỳnhbê Djônaj pyràk. Tãm
dja ga me omũn imã akator jabej. 40 Me
bakukãmãre Djônaj ne tep rax tikkrekam
nõ nhym 'ã akatin akatin akati nhym
arỳm kato. Badjwỳ dja ba ã amijo anen
kẽnkrekam nõ nhym ijã akatin akatin akati
ba arỳm ikato. Ba ne ba amijo inhĩ ne bôx.
Dja ba ã amijo ane. Jabit dja ga me omũ.

41 Djônaj ne krĩraxbê Niniwekam me
akreo tẽ nhym me arỳm amikam kaprĩren
wãnh axwemã iren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo
akẽx. Nhym be, ba ije iraxo Djônaj jakrenh
mex ne ba jakam me akuri djan te me amã
idjujarẽnh ar iba. Djã ne ga me me kudjwa
amikam akaprĩn wãnh ajaxwemã anhiren
Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx? Kati. Me aje
wãnh ajaxwemã anhirer kêtkam dja Nini-
wekam me wã arỳm pãnh me amã ajaxwe
jarẽ. Me akamingrãnymã arẽ ga me me
biknor tokry djàkam akuno.

42 Be ga, aparmã onĩ:j pyka 'õdjwỳkam
bẽnjadjwỳr rax nija pumũ. Bẽnjadjwỳr ni
Xaromão'ỳr tẽ:, 'ỳr tẽm 'iry:n arỳm 'ỳr bôx.
Kute krã mexkôt marmã 'ỳr bôx ne arỳm
kuma. Nhym be, ba ije iraxo Xaromão
jakrenh me:x ne ba jakam me akuri djan
te me amã idjujarẽnh ar iba. Djã ne ga
bẽnjadjwỳr ni kudjwa ajamak mex ne ima?
Kati. Ga me aje imar kêtkumrẽx. Me aje
imar kêtkam dja bẽnjadjwỳr ni ĩ arỳm pãnh
me amã ajaxwe jarẽ. Me akamingrãnymã
arẽ ga me me biknor tokry djàkam akuno,
ane.

43 Ne kam ajte me karõ punu'ã ajarẽn
memã kum,
—Me karõ pydjin kute ar me'õo baja ne
arỳm kurũm katon tẽ. Ne kam te ar mrã,
ngô kêtkam ar mrã, te ajte me'õmã àr ne
tyk djà kêtmã ar mrã. 44 Ne kam amim,
—Ba inhũrkwã kurũm ikatorja'ỳr tẽ, ane.
45 Ne kam amim badjà tũmja'ỳr tẽn 'ỳr bôx
ne omũ nhym arỳm mexkumrẽx. Me karõ'õ
kute o ba kêt nhym prĩne kre mex nhym
arỳm kam mỳjja katàt. Nhym kam kadjy
mã me karõ punu'ỳr tẽ. Ne kam mekam me
kwỳ japrôn 'ỳr meo mõn meo bôx. Nãm
me karõbê 7 ne o bôx ne me'õjamã meo
wangij nhym kam mekam ar ba. Kute me
karõ punubê 7 ne o bôx tãm ne axweo kute
õbê pydji kute ar o ba tũmja jakrenh mex
ne kam arỳm o punu rax ne. Kàjbê punuri
ne kàjbê punu nhym be, kute kubê 7 ne o
bôxja ne arỳm o punu rax ne. Dja ã me
akamingrãnyre ajaxwekam me karõ punu
me ajo ane, ane. Nãm Jeju ã memã ane.

*Nãm*ẽ kamyre'ã ujarẽnh.
Mak 3.31; Ruk 8.19

46 Jeju me krãptĩ:mã kabẽno dja nhym
nãmẽ kamyre ar axikôt apôx ar bôx ne
bõm ku'ê. Ne kute kum kabẽn jarẽnhmã.
47 Nhym me'õ 'ỳr tẽn kum,
—Ẽ, onĩj anãmẽ akamy ar amã kabẽn,
ane.
48 Nhym Jeju me'õmã kum,
—Be, ije me'õmã inãmẽ ikamy jarẽnh
kadjy mỳj dja arkam kute? ane. 49 Ne kam
kôt ba djwỳnhmã kum,
—Ota, inãmẽ ikamy ne ja. 50 Dja gar
Metĩndjwỳnho kĩnh kadjy kabẽn man kôt
ar amijo aba. Ba kam arỳm ar amã ikamyre
nàr ikanikwỳnh nàr inã jarẽ. Nãm ã Jeju
arkum ane.

13

*Bàygogo'ã uja*rẽnh.
Mak 4.1; Ruk 8.4

1 Ne kam akati tãmkam Jeju kikre kurũm
katon tẽn arỳm imôti mỳrri nhỹ. 2 Nhym
kam me krãptĩ: 'ã akuprõ. Nhym kam
arỳm mebê tẽn kàkam nhỹ nhym me krãptĩ:
arỳm ngô mỳrri kum dja. 3 Nhym kam arỳm
apỹnh kukràdjà djàri'ã memã mỳjja jakren
memã 'ã ajarẽ. Ne memã kum,
—Ẽ, õ pur djwỳnh ne kute õ purkam
bàygogo kremã 'ỳr o tẽ. 'Ỳr o tẽn o bôx ne

kam ar 'yo ukabêr mrã, ane. Nãm me kute
mỳjja kre kadjy tu mỳjja 'yo akabê, bàygogo
'yja ne me kute purkam kremã o mrãn kam
purkam o ukabêr mrã. Kute mrãmri ne me
kute katẽbàri 'yo ukabêr mrãnhja pyràk.
4 Jeju memã kum,
—Be, me'õ ne ar bàygogo 'yo ukabêr mrã.
Nhym 'y kwỳ prykam rôrôk. Nhym kwênh
prĩne kuku. 5 Nhym kwỳ kẽn po'ã pyka
purorrekam rôrôk. Nhym kam pyka puror-
rekam ingrõt kukrà kêtkumrẽx. 6 Nhym
kam kỳjrũm myt nhỹn arỳm 'y nhingrõt ga
nhym kajot ne arỳm ty. Arê jabjê kêtkam
ne ty. 7 Nhym 'y kwỳ mrỳnhĩkam rôrôk
ne kam mrỳnhĩmẽ ro'ã ingrõt. Nhym kam
prĩne o akno. 8 Nhym 'y kwỳ pyka mexkam
rôrôk ne ingrõt ne kam abatành ne. Ne
arỳm apỹnh bàri ku'ê djàri nhym kwỳ ijy
jabjê nhym kam 'y mexti:re. Nhym kam 'y'ã
akre kubê 100. Nhym kwỳ ijy mexkumrẽx
nhym 'y'ã akre kubê 60. Nhym kwỳ kàjbê
ijy mex nhym 'y'ã akre kubê 30. Nãm ã
Jeju Metĩndjwỳnh kukràdjà'ã apỹnh mỳjja
jakren 'ã ujarẽnho ane. 9 Ne ajte memã kum,
—Gop me ajõ ar ajamak mex jabej tu
amim ikabẽn markumrẽx, ane.
10 Nhym kam kôt ba djwỳnh ar 'ỳr bôx ne
kum,
—Mỳkam ne ga apỹnh kukràdjà djàri'ã
memã mỳjja jakren memã mỳjjabit'ã ajarẽ?
ane.
11 Nhym arkum,
—Bir, djãm me kunĩ kute ikukràdjà
marmã? Kàjkwakam Bẽnjadjwỳr djwỳnh
kute pykakam amim me utàr ne ar meo
ba'ã ikabẽn kukràdjà ja djãm me kunĩ kute
marmã? Kati. Ar gajbit ije ar amã arẽnho
amirĩt gar aje marmã. Nhym be, me wãbê
ne ba udju ne. 12 Be, me kwỳ kute ikukràdjà
markumrẽx ja dja ba mã memã mỳjja krãptĩ
jarẽ nhym me arỳm mỳjja krãptĩ ma. Nhym
me kwỳ mã kute ikukràdjà mar kajgojabê
dja ba ikukràdjào apdju. Kute ikukràdjà
mar kajgojao apdju. 13 Me wã kute mar
kajgokam ne ba memã mỳjjabit 'ã ajarẽ.
Ba apỹnh kukràdjà djàri'ã memã mỳjja
jakren memã mỳjjabit'ã ajarẽ. Me kute
ikukràdjà mar kajgo wã ne me amrẽbê: me
bakukãmãremã arẽn memã kum,
"Me te memã mỳjja jakre nhym me omũnh
kajgon mã amim omũnhkumrẽx
kêt.
Nhym me te memã mỳjja jarẽ nhym me me
kabẽn maro krĩn mã mar kêt. Mã
mỳjja'ã me kabẽn kute amijakreja
mar kêt ne."
Nãm me ã me wã'ã me bakukãmãremã ane.
Me kute ikukràdjà mar kajgo'ã ne memã
arẽ. 14 Me bakukãmãre Idjaij ne amrẽbê:
me kute imar kajgowãmã kabẽn jarẽ. Nãm
Metĩndjwỳnh kukwakam memã kum,
"Dja ga me maro aku'ên mã mar kêt. Mã
kukràdjà'ã mỳjja kute amijakreja
mar kêt. Ne omũnh kajgon mã
amim omũnhkumrẽx kêt. Mỳkam?
15 Bir, arỳm ga me adjumar djàkam aja-
makkre kêt. Me aje ajamako mar
kêtmã ne ga me arỳm ajamakkre
jaduj.
Ne aje anoo omũnh kêtmã tu ano ngõr.
Nã gãm me aje mar kêtmã ã ibê amijo
ane. Aje ikukràdjà'ã mỳjja kute ami-
jakreja mar kêtmã ã ibê amijo ane.
Ne aje adjumar djàkam mar kêtmã ã ibê
amijo ane. Me aje iwỳr amijo akẽx
ba ije me ajo mex kêtmã ã ibê amijo
ane."
Nãm ã me bakukãmãre Idjaij me kute
ikabẽn mar kajgomã ane. Nhym me
bakukãmãre aben djô'ã arẽnho mõ:n
arẽnho mõr tãmtã arỳm me wã'ỳr o bôx.
Tũ:mràm me bakamingrãnyrekam ne me
wã ã ikukràdjà mar kajgoo ane. 16 Nhym
be, djãm ar ga ne gar ã anomẽ ajamako
ane? Kati. Ar ga ne gar ano atemã ne
aje omũnhkumrẽx. Ajamakkre ne atemã
ne aje markumrẽx. Kam ar akĩnhkumrẽx.
17 Ba ar amã arẽ gar ama. Djãm ar aje
mỳjja pumũnh ja ne me bakukãmãre kute
omũnh? Djã ne Metĩndjwỳnh kukwakam
ujarẽnh djwỳnhmẽ me katàt kute amijo
bamẽ kute omũnh? Kati. Djãm ar aje mỳjja
mar ja ne me kute mar? Kati. Me krãptĩ
ne amrẽbê te kute omũnh ne mar prãmje.
Kam, ar gajbit ne gar aje omũnh ne aje mar.
Mrãmri ne ba ar amã arẽnhkumrẽx.
18 Kam ba ar amã arẽ gar ama. Ije
ikabẽn kukràdjà'ã me'õ kute bàygogo 'yo
ukabêr jakreja dja gar ama. 19 Kàjkwakam
Bẽnjadjwỳr djwỳnh kabẽn ne me arỳm
me'õmã arẽ. Metĩndjwỳnh kute amim me
utàr ne kute ar meo ba'ã kabẽnja kum arẽ
nhym arỳm mar kêt ne. Mỳj'ã kute kabẽn
jakreja mar kêt ne. Nhym ate Xatanaj jãm
meo amijakren mebê Metĩndjwỳnh kabẽno

akno. Me kute tu amim markumrẽx nhym
Metĩndjwỳnh kute kubê me utàr karõ ne
jãm meo amijakren mebê Metĩndjwỳnh
kabẽno akno. Bàygogo 'y kwỳ prykam
rôrôk ne ja.
[20] Kẽnkam 'y rôrôk ja ne me kute
amim Metĩndjwỳnh kabẽn mar 'iry kêt
ne kangaja'ã amijakre. Nãm me myt
tãmkam Metĩndjwỳnh kabẽn man bit kum
kĩnhkumrẽxo tẽm kajgo. [21] Kute tu amim
markumrẽx kêtê. Ajkwaobit ne kute mar.
Kute 'y nhingrõt ne arê jabjê kêtkam tẽmbê
tykja pyràk. Kute amim mar 'iry kêt nhym
ate apỹnh me kaprĩ djàri 'ỳr bôx nhym
arỳm kanga.
[22] Mrỳnhĩkam 'y rôrôkja ne me kute
Metĩndjwỳnh kabẽn mar ne kam ate ajte
kute jãm mỳjja marja'ã amijakre. Nãm me
arỳm Metĩndjwỳnh kabẽn man kam 'ãno
ãm kêt ne amim, “Mỳj dja ba nẽn inhõ kwỳ
krẽn mex ne inhõ kubẽkà mex? Ikanêkam
mỳj dja ba nẽ”? ane. Nãm pykakam
mỳjjabitkam ar no katon axwe umar. Ne
kam amim pi'ôk kaprĩo atom rax prã:m ne
ajte nêkrêxo atom rax prã:m. Djãm kute
amim mỳjjao atom raxkam mrãmri umar
mex? Kati. Bir, me arỳm õ mỳjja rũnhkam
mrãmri umar punukumrẽx. Ga, mrỳnhĩ
kute bàygogoo bikẽnh nhym kam ijy kêtja
pumũ.
[23] Ga, me'õ bàygogo 'yo ukabêr tẽ nhym
ajte kwỳ pyka mexkam rôrôkja pumũ.
Nhym kam arỳm ingrõt ne abatành ne.
Abatành ne arỳm ijykam 'y kume:x.
Me kwỳdjwỳ ne me memã Bẽnjadjwỳr
djwỳnh'ã kabẽn jarẽ nhym me arỳm tu
amim markumrẽx. Ne kam maro amũ
amikamẽn arỳm mar rax ne. Mar rax
ne arỳm ukaprĩkumrẽx. Me kwỳ ne me
ukaprĩti:re kute mrãmri ne bàri kwỳkam
ijy mexti:re nhym kam 'y kubê 100 pyràk.
Nhym me kwỳ kàjbê ukaprĩ kute mrãmri
ne bàri kwỳkam ijy mexkumrẽx nhym kam
'y kubê 60 pyràk. Nhym me kwỳ kàjbê
ukaprĩ kryre kute mrãmri ne bàri kwỳkam
ijy mex nhym kam 'y kubê 30 pyràk. Me
ukaprĩkumrẽx nhym Metĩndjwỳnh arỳm
mekam kĩnhkumrẽx. Mekam kaprĩre
kêtkumrẽx. Nãm ã Jeju arkum ane.

*'Ê 'y'ã ujar*ẽnh.

[24] Ne kam Jeju ajte kabẽn kukràdjà'ã pur
'õdjwỳ jakren memã 'ã ajarẽn memã kum,
—Kàjkwakam Bẽnjadjwỳr djwỳnh dja
pykakam amim me kwỳ pytàn ar meo ba.
Kam dja meo ajkij. 'Ã ne pur amijakre.
Purkam ne me'õ 'y mex rẽnho tẽ. Ne o tẽ:n
arỳm kre pa. [25] Ne kadjy ate krã. Nhym me
õt mỳrri kurê djwỳnh arỳm pur'ỳr bôx. 'Ỳr
bôx ne kam 'ê 'ymẽ bõ nhijymẽ akrô 'ymẽ
rẽnho tẽ. Bàygogo 'y mex nhiby 'ê 'y rẽnho
tẽ:n arỳm kre pa. Kre pan arỳm mã tẽ.
[26] Nhym kam bàygogo ingrõt ne abatành ne
ijy ajkapĩ. Nhym 'êdjwỳ arỳm kam kume:x
ne.
[27] Nhym kam õ àpênh ar arỳm õ pur
djwỳnh'ỳr bôx ne kum, “Bẽnjadjwỳr, 'y
mexbit ne ga purkam arẽn kre. Mỳj
ne arỳm ajmã pur kam nẽ nhym kam 'ê
kume:x”? ane.
[28] Nhym arkum, “Gwaj bakurê djwỳnh'õ
ne kam 'ê 'y rẽ”, ane. Nhym õ àpênh ar
kum, “Dja bar 'ê kaba”, ane.
[29] Nhym arkum, “Kati. Gar ren 'êmẽ ro'ã
bàygogo kaba. [30] Kwãrĩk wãnh ro'ã abatành
gê prỳ ngrà ba 'ỳr ê djwỳnh jano. Kam
dja ba ê djwỳnh arkum, ‘Dja gar 'ê kumrẽx
karwàn 'ãpren kum adjà gê xêr. Nhym be,
bàygogo dja gar o atom ne inhõ bàygogo
nhõ kikremã o wadjàn adjwỳ’, ane. Dja ba ã
kum ane.” Nãm ã õ pur djwỳnh arkum ane.
Nãm ã Jeju memã ujarẽnho ane.

*Metĩndjw*ỳnh kute me utàr ne meo ba.
Ruk 13.18

[31] Ne kam ajte kabẽn kukràdjà'ã motadu
'y jakren memã kum,
—Kàjkwakam Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute
pykakam amim me utàr ne ar meo ba ne
kute mrãmri ne me'õ arỳm õ purkam mo-
tadu 'y kre nhym abatành pyràk.
[32] Motadu 'y ne kryreo kute apỹnh 'y
jakrenh. Nhym be, arỳm abatànhkam
abatànho kute purkam djwỳ kunĩ jakrenh.
Arỳm abatành kute pĩ pyràk. Nhym arỳm
àkmẽ kwênh apỹnh pa'ã ku'ê. Nãm ã Jeju
arkum ane. Me kute amim Jeju marmã
nhym arỳm ja pydjin kadjy amima nhym
arỳm ja kadjy amiman 'ã tỹm nhym ja kôt
'ã tỹm nhym ja 'ã tỹm nhym arỳm 'ã krãptĩ
ne. 'Ã ne 'y kryre ja jakre.
[33] Ne kam ajte kabẽn kukràdjà'ã djwỳ
nhigot djà jakren memã kum,
—Kàjkwakam Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute
pykakam amim me utàr ne ar meo ba ne
kute mrãmri ne djwỳ nhigot djà djwỳkam

bimành tẽm pyràk. Me'õ nire ne djwỳ
nhigot djà byn arỳm djwỳ djôm raxkam
kapĩ. Djwỳ'ã akreo amãnhkrut ne ikjêkêt.
Nãm djwỳkam kapĩn o akà nhym arỳm
prĩne djwỳkam ajmà, ane. Jejudjwỳ dja
amim me utàro tẽn kam arỳm pyka kunĩkôt
amim me kwỳ pytàn ar meo ba.
34 Jeju kute memã mỳjja'ã ujarẽnhja kunĩ
ne kukràdjà'ã akre. Ne kam me krãptĩ:jamã
mỳjjabit'ã ajarẽ. Djãm kute kukràdjà 'õ'ã
mỳjja jakre kêt ne tu kukràdjàbit memã
arẽ? Kati. Nãm kukràdjà'ã memã mỳjjabit
jakren memã 'ã ajarẽ. 35 Me bakukãmãre ne
Metĩndjwỳnh kukwakam memã ja'ã ajarẽ.
Jeju memã ujarẽnh ja'ã ajarẽ. Amrẽbê: ne
memã kum,
"Kukràdjà'ã dja ba memã mỳjjabit jakren
memã 'ã ajarẽ.
Adjàkam mỳjja bipdjur ne bipdjur rã'ã dja
ba arỳm 'ã ajarẽ", ane.
Nãm ã me bakukãmãre Metĩndjwỳnh kuk-
wakam memã ane. Ne kam me aben djô'ã
arẽnho mõ:n arẽnho mõr tãmtã arỳm 'ỳr o
bôx. Tũ:mràm me bakamingrãnyrekam ne
Jeju katon arỳm ã memã ujarẽnho ane. Me
bakukãmãre kute memã ujarẽnh kôt ne Jeju
arỳm amikabẽn kukràdjà'ã mỳjjabit jakren
memã mỳjjabit 'ã ajarẽ.
36 Ne kam arỳm me krãptĩ jano nhym me
mã mõ nhym arỳm kikremã wadjà. Nhym
kôt ba djwỳnh ar arỳm 'ỳr bôx ne kukijn
kum,
—Ajbir me kute purkam bàygogo 'y mex
nhiby 'ê 'y rẽnho tẽm'ã adjujarẽnhja mỳj'ã
ne amijakre? Ar imã arẽ bar kuma, ane.
37 Nhym arkum,
—Bir, ba ne ba amijo inhĩ ne ruw. Ba ijã
ne me'õ kute purkam 'y mex rẽnh ja. Ijã ne
me'õja amijakre. 38 Pyka kunĩkôt me kunĩ'ã
ne pur amijakre. Me kute Bẽnjadjwỳr
djwỳnh mar'ã ne 'y mex amijakre. Me
kute Xatanaj kôt ar amijo baja'ã ne 'ê ami-
jakre. 39 Xatanaj'ã ne kurê djwỳnh kute
purkam 'ê 'y rẽnhja amijakre. Mỳjja kunĩ
kute aminhinomã amimẽnh djà nhõ akati'ã
ne bàygogoo atom djà nhõ akati amijakre.
Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh'ã ne me
kute bàygogo djê djwỳnhja amijakre.
40 Kute ê djwỳnh kute 'ê jarênh ne o
atom ne kum adjàr nhym xêt pyràk, dja
Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh ã me
axweo ane. Me kute aminhinomã amimẽnh
djà nhõ akatikam me axweo ane. 41 Ba
ije amijo inhĩ dja ba amũ ikadjy mrãnh
djwỳnh jano nhym me arỳm me axwe kunĩo
atom. Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute pykakam
meo bajakam me axwe kunĩo atom. Me
kute me axwe'ã memã àpnênhmẽ me axwe
kunĩo atom. 42 Ne kam me arỳm me bi-
knor tokry djàkam me kumẽ. Wãnh ne
me amim ngryk ne tokry djàje amijanên
ar àmra ba. 43 Kam dja me Bãm djwỳnh
amim me katàt kute amijo baja pytàn ar
meo ba. Nhym kam me axweja kuràm
dja me arỳm me:xkumrẽx nhym me kum
me kĩ:nhkumrẽx kute mrãmri ne arỳm myt
katorkam me kum kĩnh pyràk. Gop me
ajõ ar ajamak mex jabej tu amim ikabẽnja
markumrẽx. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Ap*ỹnh mỳjja'ã ujarẽnh.
44 Ne kam ajte arkum,
—Kàjkwakam Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute
pykakam amim me utàr ne ar meo ba ne
me kum kĩnh. Kute mrãmri ne kute me
kum nêkrêx pãnh rax kĩnh pyràk. 'Ã ne
nêkrêx pãnh rax amijakre. Pykakam ne
me'õ nêkrêx pãnh rax jadjàn o apdju nhym
atemã me'õja arỳm 'ỳr bôx ne kum katon
kaban kam kĩnhkumrẽx. Me'õja nêkrêx
pãnh raxkam kĩnhkumrẽx ne ajte pyka
tãmkam nêkrêx pãnh rax jadjàn o apdju.
Me'õ kute kubê o àkĩnh karõ o apdju. Ne
amim, "Ba on pykao inhõn kam ije nêkrêx
pãnh rax jadjàr djào inhõ pyka", ane. Ne
kam arỳm õ mỳjja kunĩo atom ne memã
kungãn pãnh pi'ôk kaprĩ by. Ne kam arỳm
pi'ôk kaprĩo amim pyka byn o õ. Ne urokam
kute kam nêkrêx pãnh rax jadjàrjao õ.
45 Kam, ajte kàjkwakam Bẽnjadjwỳr
djwỳnh kute pykakam amim me utàr ne ar
meo ba ne me kum kĩnh. Kute mrãmri ne
kute me kum nêkrêx pãnh rax kĩnh pyràk.
'Ã ne angà pãnh raxdjwỳ amijakre. Kam ne
me'õ kute angà byrmã abej ar mrã. 46 Ne
kam arỳm angàja pãnh ra:xmã kato. Ne
amim, "Ba on angà pãnh raxjao aminhõ",
ane. Ne kam amũ tẽn õ mỳjja kunĩo atom ne
memã kungãn pãnh pi'ôk kaprĩ by. Ne kam
angàja pãnh rax pãnh memã pi'ôk kaprĩ
ngãn arỳm o õ. Nãm ã Jeju arkum ane.
47 Ne kam ajte arkum,
—Kàjkwakam Bẽnjadjwỳr djwỳnh dja
pykakam amim me utàn ar meo ba. Kam,
dja me axwemã pãnh jarẽ. 'Ã ne kryreti

amijakre. Imôtikam ne me kryreti mẽ
nhym arỳm apỹnh tep krãptĩ kum wangij
nhym me arỳm unê. 48 Ne arỳm ipukam
bjêro mõn akàx'ã kumẽ. Ne kam arỳm
tep kabio nhỹ. Nãm tep mex ne karwàn
kaxnokaikam o atom. Nhym be, tep punu
ne me rũm kurẽn kanga. 49 Mỳjja kunĩ kute
aminhinomã amimẽnh djà nhõ akatikam
dja me ã meo ane. Dja Metĩndjwỳnh kadjy
mrãnh djwỳnh apôx ne me'ỳr bôx ne meo
ajkij. Me axweja me katàt kute amijo bajabê
meo ajkij. 50 Ne kam arỳm kuwy djàkam me
axwe mẽ. Kam dja me amim ngryk ne tokry
djàje amijanên ar àmra ba, ane.

51 Ne kam arkum,

—Djã ne gar arỳm mỳjja markumrẽx?
Mỳjja'ã ije apỹnh mỳjja jakreja djã ne gar
arỳm markumrẽx? ane.

Nhym ar kum,

—Nà. Mỳjja'ã apỹnh mỳjja kute ami-
jakreja bar ije markumrẽx, ane.

52 Nhym kam arkum,

—Aj, tãm ne ja. Arỳm ne ba mỳjja
krãptĩ'ã ajarẽ gar ama. Kàjkwakam
Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute pykakam amim
me utàrn ar meo ba'ã ne ba mỳjja krãptĩ
jakren ar amã 'ã ajarẽ gar arỳm ama. Arỳm
ar aje markam ar aje õ kikre djwỳnh pyràk.
Õ kikre djwỳnh ne õ nêkrêx jadjwỳr djàkam
mỳjja nymẽ mỳjja tũmo pôx. Ar aje uràk.
Ar abê memã kukràdjà jarẽnh djwỳnh ne
gar arỳm memã kukràdjà ny jarẽn ajte
memã kukràdjà tũm jarẽ. Tãm ne ja. Nãm
ã Jeju arkum ane.

*Õ pyka djw*ỳnhkam bôx.
Mak 6.1; Ruk 4.16

53 Jeju apỹnh kukràdjà'ã memã mỳjja ja
jakren memã 'ã ajarẽn kam arỳm o ino re.
Ne kam arỳm mã tẽ. 54 Ne kam arỳm õ
pyka djwỳnhkam tẽn bôx. Bôx ne arỳm me
bikprõnh djàkam tẽn wadjà. Ne kam arỳm
memã kukràdjà jarẽ. Memã arẽ nhym me
arỳm kam no tyn kumex ne abenmã kum,

—Tô, mỳj me'õ ne kum me kukràdjà ja
jarẽ nhym arỳm ã amak mexo ane. Mỳj
me'õ ne kum arẽ nhym arỳm ã mỳjja
nhipêxo ane. Mỳjja pumũnh kêtkumrẽx ne
arỳm ipêx nhym kumex. 55 Be, kubê ne pĩ
kênh djwỳnh kajgo kra. Marij kurũm ne
kato. Kôt ar apôxjabê Xijagumẽ Jôdjemẽ
Ximãomẽ Djudamẽ. 56 Kanikwỳnhdjwỳ ar
me baro'ã ar ba. Tô mỳj me'õ ne kum
kukràdjà ja jarẽ nhym maro ba? ane. 57 Me ã
abenmã anhỹro ban kam kubê kĩnh no kati.

Nhym Jeju amijã memã kum,

—Metĩndjwỳnh kukwakam memã
ujarẽnh djwỳnh dja pyka kunĩkôt ba nhym
me kum mex jarẽnho ba prãm ne. Nhym
be, õ pyka djwỳnhkam me jabit ne me ari
aprỳo ba. Õbikwa djwỳnhkam ar ajbit dja
me ari aprỳo ba, ane.

58 Ne kam arỳm te kute õ pyka
djwỳnhkam me krãptĩo mex prãmje. Me
kute amim tu kamnhĩxkumrẽx kêtkam te
kute meo mex prãmje.

14

Me kute Djuão mut krã'yr.
Mak 6.14

1 Nhym kam me amũ Jeju jarẽnho ipôk
ne. Nhym kam mebê idjaer nhõ bẽnjadjwỳr
raxbê Erodji arỳm me kute Jeju jarẽnhja
ma. 2 Ne kam arĩk Jejuo Djuão ne õ àpênhmã
kum,

—Ngômã me angjênh djwỳnhbê Djuão
arỳm akubyn tĩn ne ar ba. Be, tyk ne
akubyn tĩnkam ne arỳm mỳjja pumũnh kêt
nhipêxo ba, ane.

3-4 Be, Erodji kute bĩn kêtri ne Djuão Erod-
jij'ã kum kabẽn ne. Erodji ne Erodjijo prõ.
Nãm 'ã kum kabẽn ne kum,

—Metĩndjwỳnh kukràdjà kupa'ã ne ga
akamyrebê prõ'ỳr mõ, ane. Nhym kuman
arỳm ngryk ne. Ne arỳm 'ỳr me krãkam-
ngônh jano nhym me arỳm o tỹm ne kubê
ijê. 5 Nhym kam bit kute me anor nhym me
kute bĩnmã. Nhym be, kati. Me krãptĩ: ne
me 'ã abenmã kum,

—Djuãobê ne Metĩndjwỳnh kukwakam
memã ujarẽnh djwỳnh, ane. Me krãptĩ kute
ã anhỹrkam ne Erodji arỳm kum me krãptĩ
pyman Djuão bĩn kêt.

6 Nhym kam Erodji rwỳk djà nhõ akati
arỳm bôx. Bôx nhym me arỳm ro'ã àkuro
nhỹ. Nhym Erodjij kra arỳm memã to.
Memã to nhym Erodji kum kĩnhkumrẽx.
7 Kum kĩnhkam ne kum,

—Mỳj ne ga amã kĩnh? On imã mỳjja'õ
jarẽ ba arỳm amã kungã. Amã ikabẽn kajgo
kêtkumrẽx. Metĩndjwỳnh ne arỳm ima,
ane. 8 Kraja kum tor djwỳnhràm ne nã arỳm
Djuão krã'ã kum karõn kum,

—Dja kum akĩnh ga Djuão krã'ã kum
apnê, ane. Nhym kam arỳm kum to nhym
kum kĩnh. Kum kĩnh ne kum mỳjja jarẽnh

mãmdji nhym arỳm kuma. Ne nã kabẽn
man arỳm Erodjimã kum,
—Dja ga ngômã me angjênh djwỳnhbê
Djuãoja ngônh purortikam krã djàn o bôx
ne imã angã, ane. 9 Nhym kam bẽnjadjwỳr
rax arỳm kuman kaprĩren amim,
—Je, arỳm ne ba mrãmri kum ikabẽn
jarẽnh mãmdji nhym Metĩndjwỳnh arỳm
ima. Ba arỳm kam te ije kum, “Kati”,
anhỹr prãmje. Ibu'ã me jadjwỳ ne me arỳm
mrãmri ikabẽnkumrẽx ma, ane. Ne kam
arỳm õ àpênhmã kum, “Me kum angã”,
ane. 10 Ne 'ỳr me ano nhym me mebê ijê
djà'ỳr mõn arỳm 'ỳr bôx. Ne kam arỳm mut
krãta. 11 Mut krãtan ngônh purortikam krã
djàn o tẽn arỳm kurerermã kungã. Nhym
kumỳn o tẽn arỳm nãmã kungã. 12 Nhym
kam Djuãokôt ba djwỳnh ar 'ỳr tẽn 'ỳr bôx.
Ne kam Djuão nhĩ mỳn o tẽn arỳm adjà. Ne
kam Jeju'ỳr tẽn 'ỳr bôx ne kum arẽ nhym
arỳm kuma.

Kute mebê 5.000o djuw mex.
Mak 6.30; Ruk 9.10; Dju r 6.1

13 Nhym kam ate arwãkam ỹr kadjy
kàkam nhỹn arỳm nox ne. Nhym kam me
arỳm arẽnh ma. Arẽnh man arỳm krĩrax
kurũm kôt mõ. Pykakôt ar ibej mõ. Ar
ibej mõ:n arỳm akàx nhikjêkam Jeju kutêp
akuprõ. 14 Nhym Jeju ar ngôkôt mõn arỳm
akàx'ỳr bôx. 'Ỳr bôx ne arỳm kà dji. Nhym
kam Jeju arỳm wabin me krãptĩ: pumũ. Me
omũn arỳm kum me kaprĩ:. Kum me kaprĩn
arỳm me kanêo mexo dja.
15 Meo djan kam arỳm amykry mex ne.
Nhym Jeju kôt ba djwỳnh arỳm 'ỳr bôx ne
kum,
—Arwãkam ne gwaj ar baba nhym arỳm
amykry mex ne. On me krãptĩmã arẽn kum,
“Me amũ krĩ kryremã mõn djwỳ jamỳn
anhõ kwỳ krẽ”, ane. Dja ga ã memã ane,
ane.
16 Nhym arkum,
—Kati. Kwãrĩk wãnh amũ me mõr kêt. Ar
ga dja gar memã mỳjja ngã nhym me arỳm
kukrẽ, ane.
17 Nhym ar kum,
—Jakam ne djwỳ kubê 5bit ne tep
amãnhkrutbit, ane.
18 Nhym arkum, “Amrẽ imã o tẽ”, ane.
Nhym kam ar arỳm 'ỳr o bôx. 19 Nhym
kam me bõkam ỹrmã memã arẽ. Ne
kam arỳm djwỳ kubê 5mẽ tep amãnhkrutja
jamỳ. Amỳn kàjmã kàjkwa pumũn djwỳmẽ
tepo Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽ. Kum
amikĩnh jarẽn arỳm djwỳ kokij. Djwỳ
kokjêro dja:n mã kôt ba djwỳnh arkum õro
dja. Arkum õro dja: nhym ar mã memã õro
mrã. 20 Memã õro mrã: nhym kam me kunĩ
kukrẽn arỳm ajne. Nhym kam ar arỳm aũm
karwànho mrã. O mrãn arỳm kaxnokaikam
kungij ne o ipu. O ipun arỳm 'ã akre. Kam
kaxnokai ipu kubê 12 ne 'ã kàtàm ne dja.
21 Be, me my kute krẽn 'ã akre kubê 5.000.
Ne ijukri me niremẽ me prĩre'ã akre kêt. Be,
me kunĩ ne me arỳm õ kwỳ krẽn mex ne
arỳm ajne.

Ngô'ã tẽm.
Mak 6.45; Dju r 6.15

22 Nhym kam Jeju kôt ba djwỳnh arkum,
—Aj mã, kàkam nhỹ. Dja gar ikukãm akàx
nhikjêmã rê. Ba 'ỳr me ano gê me mã mõ,
ane. Nhym ar arỳm kàkam nox ne mõ.
23 Nhym arỳm me krãptĩ'ỳr tẽn memã kum,
—Aje, me on ajmà. Ba on, ane. Ne kam
Metĩndjwỳnhmã kabẽn kadjy krãnh'ã tẽn
wabi. Nhym kam arỳm akamàt nhym ate
krãnhkam nhỹ. 24 Nhym ar kàkam mõrja
arỳm imôti nhipôkri mõ. Mõ: nhym kôk
ar kutã àbêr tỳx. Àbêr tỳx nhym ngô arỳm
ar'ã kà japĩno mõ.
25 Apĩno mõ: nhym arỳm õkrẽn'ãnh kà.
Õkrẽn'ãnh kàr pydji nhym Jeju arỳm tu ngô
rax'ã arkôt tẽ. 26 Ngô'ã arkôt tẽ nhym kôt ba
djwỳnh ar arỳm omũ. Ngô'ã tẽmkôt omũn
arỳm madjà kretin abenmã kum,
—Ota amrẽ me karõ'õ gwaj bakôt mõ,
anen arỳm umaje amra.
27 Nhym kam arkum,
—E kum, ba ne ba wãm ar akôt tẽ. On ar
akĩnh ne ar atĩn prãm kêt, ane.
28 Nhym Pedru kum,
—Djãm mrãmri gakumrẽx? Ga
atẽmkumrẽx jabej amiwỳr ijwỳ ba wãm
akudjwa ngô'ã awỳr tẽ, ane.
29 Nhym kum, “Amrẽ iwỳr tẽ”, ane.
Nhym Pedru arỳm Jeju'ỳr tẽmmã
ngôkam ruw ne arỳm ngô'ã tẽ. 30 Ngô'ã
tẽn arỳm ngô pumũ. Kôk djàbêr tỳx kute
ngô djàkà tỳxkôt omũn arỳm tĩn prãm.
Tĩn prãm ne arỳm àr tẽ. Ngômã àr tẽn
arỳm amran kum, “Bẽnjadjwỳr djwỳnh,
gop ipytà”, ane.
31 Nhym Jeju on pa 'amỳn kum,

—Aje amim imar rere:kre. Mỳkam ne ga
amim, “Djãm mrãmri ne Jeju kute ngô ja
mar”, anen amim imar rerekre?
32 Nãm ã kum ane nhym ar arỳm kà'ỳr
bôx. Ne kam arỳm wabi. Wabi nhym
kôk djàbêr on amikrãtan anhikrê ne.
33 Amikrãta nhym kàkam ar ỹrja arỳm parbê
kõnkrão nhỹn rax ma:ro nhỹ. Ne arỳm
kum,
—Mrãmri abê Metĩndjwỳnh Krakumrẽx,
ane.
34 Ne kam ar arỳm akàx nhikjêmã rên
kam arỳm kà dji. Ar pykabê Djene'ã kà dji.
35 Nhym kam me arỳm Jeju nokre pumũn
amũ memã arẽ. Nhym kam me arỳm bu'ã
pyka kunĩkôt me'ỳr me ano nhym me me'ỳr
mõ. Me'ỳr mõn memã arẽ nhym me arỳm
kuman Jeju'ỳr me punu kunĩo bôx. 36 Nhym
me arỳm kum,
—Ba me akà japkrebit kupên arỳm imex
ne, ane. Ne me kunĩ kute kupênhja arỳm
prĩne mex ne.

15

Tu mỳjja krẽn'ã ujarẽnh.
Mak 7.1

1 Nhym kam mebê pardjêumẽ Môjdjê
kukràdjà mar djwỳnh krĩraxbê Djeruxarẽ
kurũm mõn Jeju'ỳr bôx. Me õ kwỳ
krẽn kadjy ne me aminhikra põnho
ba. Me kukãmãkjê kukràdjà kôt me we
Metĩndjwỳnhmã mex kadjy ne me kum
aminhikra põnho ba. 'Ã ne me Jejumã
kabẽn ne kum,
2 —Mỳkam ne akôt ba djwỳnh ar me
kukãmãkjê kukràdjà mar kêt ne kam
amikrà ar o ba? Nãm ar kute aminhikra
põnh kêt ne tu aku, ane.
3 Nhym Jeju memã kum,
—Djãm mrãmri Metĩndjwỳnh kukràdjà
kôt ne ga me me akukãmãkjê kukràdjàja
jarẽ? Kati. Atemã. Ga me atemã
akukãmãkjê kukràdjà ja'ã ano tỳx ne
Metĩndjwỳnh kukràdjà mar kêt. Ne kam
arỳm kam amikrà ar o aba. 4 Ba me
amã arẽ gar ama. Metĩndjwỳnh ne me
bakukãmãremã 'ã karõn memã kum,
“Me amã abãmmẽ anã jabên ar kabẽn ma”,
ane.
Ne ajte memã kum,
“Me'õ arỳm bãm'ã nàr nã'ã, ‘Gê
Metĩndjwỳnh o ajkẽ’, anhỹr jabej
gê me tu kubĩ”, ane.
Me kum bãmmẽ nã ar abêmã ne
Metĩndjwỳnh ã me bakukãmãremã ane.
5 Nhym be, djãm me ga ne ga me amã
abãmmẽ anã jabê? Kati. Ga me akukràdjà
kôt arĩk memã kum, “Me ajõ godja anã nàr
abãm mỳjja'ã ajwỳr jabej. Ne aje kubê
anhõ mỳjja nê prãm jabej kum, ‘Be, ba
te ije amã õrmã. Aje mỳjja 'ã ijwỳr ba
arỳm o Metĩndjwỳnh nhõ mỳjja. Kam ba
te ije amã õrmã’, ane. Dja ga me ã kum
anen arỳm kubê nê nhym kam arỳm pijàm
ne”, ane. 6 Ga me aje ã memã 'ã karõo
anhỹrkam arỳm me nãmẽ bãmbê õdjỳ'ã
memã adjàpnênho aba. Me kum ar abê
kêt'ã memã adjàpnênho aba. Metĩndjwỳnh
te memã 'ã karõn memã kum,
“Me amã abãmmẽ anã jabên ar kabẽn ma”,
ane.
Nãm te memã ane ga me arỳm
Metĩndjwỳnh kabẽn jao me kukràdjà
kajgon kupa'ã memã akukràdjà punu ja
jarẽn arỳm nãmẽ bãmbê õdjỳ'ã memã
adjàpnênho aba. 7 Me ga ne ga me amijo
ajêx ne ar amijo Metĩndjwỳnh mar mexo
aba. Mrãmri ne me bakukãmãre Idjaij
me ajã kabẽn ne. Nãm Metĩndjwỳnh
kukwakam me ajã me bakukãmãremã kum,
8 “Be, me ja ne me arĩk 'êx ne ajkwa kaj-
gokam imã imex jarẽnho ban õkre
kadjwỳnhbê jãm ate ibê krãn ba.
9 Ne arĩk imã irax jarẽnh kajgoo ban 'êx
ne me ta kukràdjà'ã memã kum,
‘Metĩndjwỳnh kukràdjà’, anhỹro
ba.”
Nãm ã Idjaij me ajã ane ga me akam-
ingrãnyre ajêx ne akukràdjà kajgoo
Metĩndjwỳnh kukràdjàn memã arẽnho aba.
Mrãmri ne me ajã arẽnhkumrẽx. Nãm Jeju
ã mebê pardjêu arkum ane.
10 Ne kam amiwỳr me krãptĩ 'uw ne memã
kum,
—Ẽ, dja ga me akunĩ iman ikabẽn
markumrẽx. 11 Me kute apỹnh mỳjja'ã
memã kum, “Ja dja ga ãm omũ. Dja ga krẽn
arỳm ajaxwe”, anhỹro ba. Nhym be, djãm
me'õ mỳjja 'õ krẽ nhym Metĩndjwỳnh arỳm
kum, “Ja ne ga krẽ. Arỳm ajaxwe”, ane?
Kati. Me kabẽn punukam ne memã axwe
jarẽ. Me àkĩnhĩkam ne memã arẽ. Me ari
prõ, mjên kupa'ã kurẽ bakam ne memã arẽ.
Me 'êxnhĩkam ne memã arẽ. Apỹnh axwe
'õkam ne Metĩndjwỳnh memã axwe jarẽ.
Nãm ã Jeju memã ane.

12 Kam kôt ba djwỳnh ar 'ỳr bôx ne Jejumã
kum,
—Ẽ, mebê pardjêu kute akabẽn markam
arỳm ngryk ne, ane.
Nhym me'ã arkum,
13-14 —Ga, me no rã ne me amikukãm
rĩt kêtja pumũ. Kam me kute amipry
mar kêt. Kam godja me no rã me no rã
japrô kute meo ba jabej nhym arỳm amẽ
kre'õkam tỹm. Mebê pardjêu ne me kute
me uràk. Nãm me 'êx ne memã, "Ba ne ba
ije Metĩndjwỳnh mar", anhỹro ba. Nhym
be, kati. Me kute mar kêt. Ne kam te memã
Metĩndjwỳnh'ã ujarẽnh ar ba nhym me
adjwỳnhdjwỳ kute Metĩndjwỳnh mar kêt.
Mebê pardjêu 'êx ne kute memã anhỹro
bakam dja Ibãm arỳm memã o pãnh ne me
biknor tokry djàkam me kumẽ kute mrãmri
ne me kute 'ê kadjàr ne rũm mẽnh pyràk.
Kwãrĩk wãnh me rã'ã. Nãm ã Jeju mebê
pardjêu'ã ane.
15 Nhym Pedru kum,
—Nã gãm ar imã, "Djãm me mỳjja 'õ krẽ
nhym Metĩndjwỳnh kum, 'Ja ne ga krẽn
arỳm ajaxwe', ane? Kati", ane. Tãm ne ga
arẽ nhym ar ibê bipdjur rã'ã ne. Mỳj'ã ne
ga akabẽn jarẽ? Ar imã arẽ bar kuma. Nãm
ã Pedru Jejumã ane.
16 Nhym Jeju arkum,
—Djãm ar gadjwỳ ar aje mỳjja mar kêt
rã'ã? 17 Mỳjja me kute krẽn ne me tikkambit
wangij. Ne kam atykmã arỳm apôx. 18 Nhym
be, me ajkwa kurũm me kabẽn punu apôxja
ne me kute amim mỳjja'ã karõ djà kurũm
apôx. Kam Metĩndjwỳnh arỳm memã axwe
jarẽ. 19 Me kute amim mỳjja'ã karõ djàkam
amim mỳjja punu'ã karõn arỳm me kurũm
apôx.
Nãm me kute me par'ã amim karõ.
Ne kute me prõ puro nàr me mjên puroo
àkĩnh ne ro'ã ikwãja'ã amim karõ.
Ne prõ djwỳnh nàr mjên djwỳnh kupa'ã
kurẽ'ã amim karõ.
Ne kute mỳjjao àkĩnh'ã amim karõ.
Ne memã 'êx'ã amim karõ.
Ne kute Metĩndjwỳnh japrỳ'ã amim karõ.
20 Me axweja kunĩ ne me kurũm apôx
nhym Metĩndjwỳnh arỳm memã axwe jarẽ.
Nhym be, me kute aminhikra põnh kêt ne
kute õ kwỳ krẽn ja ne Metĩndjwỳnh kute
memã axwe jarẽnh kêt. Djãm ar aje ja mar
kêt? Nãm ã Jeju kôt ba djwỳnh arkum ane.

Me'õ nire bajtem kute tu amim kamn-
*hĩxkumrẽ*x'ã ujarẽnh.
Mak 7.24
21 Ne kam Jeju arỳm mebê tẽ. Tẽ:n kam
krĩraxbê Xirumẽ Xidõ bu'ã pyka'ỳr bôx.
22 Nhym pykabê Kanaãkam me'õ nire pyka
wãkam ar ba. Mebê idjaer ne me wão me
bajtem. Me'õ nire kam ar ban arỳm Jeju'ỳr
bôx. Ne kam kàj bê kum,
—Bẽnjadjwỳr djwỳnh, Dawi tàmdjwỳ,
gop amã ikaprĩ. Me karõ punu ne ari ikrao
bikẽnho ba, ane.
23 Nhym tu kubê anhikrên itõ ne. Nhym
kôt ba djwỳnh ar 'ỳr bôx ne kum,
—Dja ga amũ ano gê tẽ. Nãm ari gwaj
bakôt àmra tẽ, ane.
24 Nhym arkum,
—Djãm me bajtem'ỳr ne Metĩndjwỳnh
ijano ba tẽ? Kati. Mebê idjaer'ỳr ne ijano
ba tẽ. Mebê idjaer ne me kute mrãmri ne
mrykĩ'ãtomti no biknor pyràk ne ate ar ba.
Me ate ar ba ja'ỳr ne ijano ba tẽ, ane.
25 Nhym kam arỳm ni bajtemja 'ỳr bôx.
'Ỳr bôx ne arỳm parbê kõnkrão nhỹn ra:x
man kum,
—Bẽnjadjwỳr djwỳnh gop ikôt o kangõn
ikrao mex, ane.
26 Nhym õ mebê idjaer'ã me prĩre jakren
kum,
—Nok ba ren rop kraremã me prĩre nhõ
djwỳ rẽ nhym ren kam punure, ane. Djãm
mrãmri ne djwỳ'ã ajarẽ? Kati. Kute meo
mex djà'ã ne djwỳ jakren kum 'ã ajarẽ. Bir,
Jeju ne jakam kute me bajtemo mex prãm
kêt. Õ mebê idjaer'ỳr ne Metĩndjwỳnh Jeju
jano. Kute õ mebê idjaerbit kumrẽxo mexo
bamã. Kam ne nimã kum,
—Nok ba ren rop kraremã me prĩre nhõ
djwỳ rẽ nhym ren kam punure, ane.
27 Nhym nija arỳm amim,
—Ijã ne rop krare jarẽ, anen arỳm kum,
—Tukwa, mrãmri Bẽnjadjwỳr djwỳnh.
Kôt ne ga arẽ. Nhym be, godja wãnh õ
wỳnh nhõ pĩponh krakri djwỳ jaũm rôrôk.
Aũmbit dja rop krare kukrẽ. Kam gop
badjwỳ ibê rop krare pyràk tu imã ikrao
mex, ane.
28 Nhym Jeju kum,
—Me'õ nire, ga ne ga tu amim ikamnhĩx
me:xkumrẽx. Akabẽn kôt ne ba arỳm akrao
mex, ane. Nhym myt tãmkam kra arỳm
mex ne.

Kute mebê 4.000o djuw mex.
Mak 8.1

29 Nhym kam Jeju arỳm pyka ja kurũm
tẽn imôtibê Garrêja'ỳr tẽn 'ỳr bôx. Ne
kam arỳm krãnh'ã tẽn wabin nhỹ. 30 Nhym
me krãptĩ: arỳm 'ỳr bôx. Nãm me 'ỳr
me punuo mõn 'ỳr meo bôx. Me mrãnh
kêtmẽ me no rãmẽ me kabẽn kêtmẽ apỹnh
me kukràdjà punumẽ apỹnh me punu djà
'õdjwỳ krãptĩ:ja ne me 'ỳr meo mõn meo
bôx ne Jeju parbê me adju:w nhym arỳm
meo mex ne. 31 Jeju meo mex nhym me
krãptĩ: arỳm me omũ. Me kabẽn kêt arỳm
kabẽn mex. Me apỹnh kukràdjà punu arỳm
kukràdjà mex ne. Me mrãnh kêt arỳm
mrãnh mex ne. Me no rã arỳm rĩt mex
ne. Nhym me arỳm me omũn te kute
marmã mekam no tyn kumex. Ne kam
arỳm mebê idjaero ba djwỳnhmã rax jarẽ.
Metĩndjwỳnhmã rax jarẽnho kume:x.
32 Nhym kam arỳm amiwỳr kôt ba djwỳnh
ar ku'uw nhym ar bôx nhym arkum,
—Imã me krãptĩ:ja kaprĩ. Me iro'ã krĩ'ã
arỳm akati amãnhkrut ne ikjêkêt apêx. Ne
kam arỳm me õ mỳjja kêt. Nok ba ren me
kum prãmkam ren amũ me ũrkwãmã me
ano nhym ren pry konenh ren me arỳm
rerekre nhym ren tyk djà me kupa, ane.
33 Nhym kôt ba djwỳnh ar kum,
—Kapôt kukrit jakam ne gwaj te me
krãptĩ:ja kadjy djwỳ kume:x prãmje. Mỳj
got gwaj me kadjy nẽ? ane.
34 Nhym Jeju arkum,
—Mỳj ne ar anhõ djwỳ kute? ane. Nhym
ar kum,
—Djwỳ kubê 7. Tepprãredjwỳ ngrêre,
ane.
35 Nhym kam arỳm me krãptĩmã 'ã karõn
kum,
—Pykabê dja ga me nhỹ, ane. Nhym
me kam arỳm nhỹ. 36 Nhym kam arỳm
djwỳ kubê 7 jamỳn tepprãre jamỳn o
Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽ. Ne kam
kokij ne mã kôt ba djwỳnh arkum kungã
nhym ar mã me krãptĩmã adjuw. 37 Nhym
kam me kunĩ kwỳ krẽn arỳm ajne. Nhym
kam me arỳm aũm karwàn kaxnokaikam
kungij. Kungij nhym arỳm kaxnokai ipubê
7 ne 'ã kàtàm. 38 Be, me my kubê 4.000
ne õ kwỳ krẽ nhym me niremẽ me prĩre'ã
akre kêt. 39 Nhym kam arỳm amũ me anon
kam kà'õkam nhỹ. Ne kam nox ne pykabê
Madara'ỳr mõn 'ỳr bôx.

16

Kute kàjkwa kurũm mỳjja'õ nhipêx'ã me kum à'wỳr.
Mat 12.39; Mak 8.11

1 Nhym mebê pardjêumẽ mebê xad-
judjêumẽ Jeju'ỳr bôx ne mrãmri kubê
Metĩndjwỳnh Krakumrẽx jabej kum,
—Goja kàjkwa kurũm mỳjja pumũnh
kêt'õ nhipêx bar omũn kôt ama, ane.
2 Nhym memã kum,
—Arỳm myt djàrmã nhym myt ngjêx
djàkam kàjkwa kamrêk. Ga me kam 'ã
abenmã kum, "Dja kryràm kàjkwa mex",
ane. 3 Nàr, arỳm myt katormã nhym
myt apôx djàkam kàjkwa kamrêk ne kakrã
kumex ga me kam 'ã abenmã kum, "Akati
jakam dja na kumex", ane. Me ga ne ga
me amijo ajêx ne amijo Metĩndjwỳnh mar
mex. Aje kàjkwa mex mar nàr aje kàjkwa
punu mar. Mỳkam ne ba me akam ar
ibari mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipêx ne
me amã mỳjjao amirĩto iba ga me ja mar
kêt ne? Ga me omũnh kajgon amim, "Je
tô mỳj'ã"? anhỹr kajgon mar kêtkumrẽx.
4 Me ga akamingrãnyre ne ga me ajaxwen
mỳjjakôt ari Metĩndjwỳnhbê amijo akẽxo
aba. Ga, me kwỳ kute kum prõ djwỳnh kĩnh
ngriren kute mebê prõo àkĩnho baja pumũ.
Me gadjwỳ ne ga me amã Metĩndjwỳnh
kĩnh ngriren ari kubê amijo akẽxo aba. Ne
kam me aje omũnh kadjy ije me amã mỳjja
pumũnh kêt nhipêx jabej. Djãm kam ije
me amã ipêxmã? Kati. Ije me amã ipêx
me aje omũnh prãm kêtkumrẽx. Dja ba
ĩ amijo Metĩndjwỳnh kukwakam ujarẽnh
djwỳnhbê Djônaj pyràk. Dja ga me jabit
pumũ, ane. Tyk ne akubyn tĩn'ã ne ã Jeju
memã ane. Ne kam arỳm mebê akẽx ne mã
tẽ.

Djwỳ nhigot djà'ã ujarẽnh.
Mak 8.14

5 Ne kam ar imôti'ã rên akàx nhikjêmã
bôx. Nhym kôt ba djwỳnh ar djwỳo amak
kêt katin arỳm Jejumã arẽ. 6 Nhym arỳm
me kukràdjà kajgo kôt ar amijo ba kêt kadjy
arkum kabẽn ne arkum,
—Ga, me kute djwỳ nhigot djà djwỳ
djômkam kapĩnja pumũ. Nhym arỳm djwỳ
tỳx me:x ne. Ar gadjwỳ dja gar me kukràdjà
man kôt ar amijo aban arỳm ajaxwe mex ne.
Mebê pardjêu kukràdjà nàr mebê xadjudjêu
kukràdjà dja gar aman kôt ar amijo aban

arỳm ajaxwe me:x ne. Ar amijã ano tỳx ne
me kukràdjà mar kêt ne kôt ar amijo aba
kêt. Nãm ã Jeju nêje ar kukrào ane.
7 Nhym kam ar ari 'ã aben kukij ne arĩk
abenmã kum,
—Gwaj baje djwỳ byr kêtkam ne ã gwaj
bamã ane, ane.
8 Nhym Jeju arỳm ar kabẽn man arkum,
—Ar aje amim imar ngri:re. Mỳkam ne
gar aben kukij ne abenmã kum, “Gwaj baje
djwỳ byr kêtkam ne ã gwaj bamã ane”,
ane? 9 Djãm ar aje mỳjja mar kêt rã'ã?
Mỳj'ã ikabẽn kute amijakreja djãm aje mar
kêt rã'ã? Ar akubyn amijo tẽn ije djwỳ
kubê 5o mebê 5.000o djuw mex'ỳr amijo
bôx. Mỳj ne ar aje djwỳ janhy karwànhkam
kaxnokai ipu kuten 'ã kàtàm ne? 10 Ar
akubyn amijo tẽn ije djwỳ kubê 7o mebê
4.000o djuw mex'ỳr amijo bôx. Mỳj ne gar
aje djwỳ janhy karwànhkam kaxnokai ipu
kute? Ga, djwỳ kume:xo ije meo djuw mexja
pumũ. Djãm arỳm ne gar o ajamak kêt kati?
11 Djãm djwỳ'ã ne ba ar amã arẽ? Djãm 'ã
ne ba ar amã, “Ari amijã ano tỳx. Kwãrĩk
wãnh mebê pardjêu kukràdjà, nàr mebê
xadjudjêu kukràdjà, kute djwỳ nhigot djà
pyràk kwãrĩk wãnh kôt ar amijo aba kêt”,
ane? Kati. Djwỳ'ã ije ar amã ja jarẽnh kêt.
Mỳkam ne gar aje ja mar kêt? Nãm ã Jeju
arkum ane. 12 Nhym kam ar arỳm kuma.
Kute Ar kubê me kukràdjà pyma. Kute
Ar kubê mebê pardjêumẽ mebê xadjudjêu
kukràdjà pyma. 'Ã ne djwỳ nhigot djà
amijakre. Tãm ne ar arỳm jakam kuma.

*Pedru kute Jejumã B*ẽnjadjwỳrbê
kumkati jarẽnh.
Mak 8.27; Ruk 9.18
13 Be, Piripi nhõ krĩraxbê Xedjare bu'ã ne
apỹnh me õ krĩ djàri. 'Ỳr ne Jejumẽ kôt ba
djwỳnh ar mõ. Ar 'ỳr mõrkôt nhym Jeju
arkum,
—Ẽ, ar imã ijã me ujarẽnh jarẽ ba kuma,
ane.
14 Nhym ar arỳm kum,
—Nãm me kwỳ ajã, “Ngômã me angjênh
djwỳnhbê Djuão. Ta ne akubyn tĩn
ne ar ba”, ane. Nhym me kwỳ ajã,
“Me bakukãmãre Erij. Metĩndjwỳnh
kukwakam ujarẽnh djwỳnh raxbê Erij”,
ane. Nhym me kwỳ ajã, “Me bakukãmãre
Djermi. Metĩndjwỳnh kukwakam ujarẽnh
djwỳnhbê Djermi”, ane. Nhym me kwỳ
ajã, “Me bakukãmãrekam Metĩndjwỳnh
kukwakam ujarẽnh djwỳnh ar 'õ.” Nãm
me ã abenmã ajã ane. Nãm ã ar Jejumã ane.
15 Nhym ajte arkum,
—Ne ar gadjwỳ mã ne gar imar on? Mỳj'ã
ne gar ijakre? ane.
16 Nhym Pedru kum,
—Abê me inhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê
Kritu. Abê Metĩndjwỳnh tĩn ne ar baja Kra,
ane.
17 Nhym Jeju Pedrumã kum,
—Ximão, Djônaj kra. Djãm pykakam
me'õ ar ba ne amã ijarẽ ga ima? Kati.
Kàjkwakam Ibãm ne amã ijo amirĩt ga ima.
Kam ne ga akĩ:nhkumrẽx ne. 18 Ga ne ga
imã, “Abê me inhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkat-
ibê Kritu. Kadjy ne Metĩndjwỳnh ajano ga
bôx. Ga abê Metĩndjwỳnh tĩn ne ar baja
kra”, ane. Ba amã arẽ ga ama. Ga abê
Pedru. Mrãmri, kẽn'ã ne anhidji amijakre.
Akabẽn mex jakôt ne ga arỳm atỳx ne
aje kẽn pyràk. Dja me akudjwa ã amim
imaro ane ba arỳm amim me utà nhym
me arỳm akudjwa tỳx kute kẽn tỳx pyràk.
Me kute amim imar kunĩja dja me tỳ:x
nhym arỳm Xatanaj nhõ me àpênh te kute
meo àpanhmã ne te kute me biknor tokry
djàkam meo biknormã. 19 Dja ga aje mrãmri
ne me'õ kute bẽnjadjwỳr nhõ kikrekam o
kajkep djào ba pyràk. Me'õ kikre'ã kuta
nhym me arỳm wadjà nàr kikre'ã ijê tỳx ne
arỳm mebê aptà nhym me àr kêtkumrẽx.
Aje me'õja pyràk. Dja me amim imar kêt
ga arỳm mebê aptà. Nhym kam kàjkwakam
Ibãmdjwỳ arỳm akôt amikabẽn djin arỳm
mebê aptàn amim me utàr kêt ne ar meo ba
kêt. Nàr, dja me amim ima ga memã kum,
“Ajrã. Kôt ar aba”, ane nhym kàjkwakam
Ibãmdjwỳ arỳm akôt amikabẽn djin memã
kum, “Ajrã. Ikôt ar aba”, anen arỳm amim
me utàn ar meo ba. Nãm ã Jeju Pedrumã
ane. 20 Ne kam amijã kôt ba djwỳnh arkum
karõ. Metĩndjwỳnh ne arỳm mebê idjaer
kadjy Jeju'ã Bẽnjadjwỳrbê kumkati mẽ. 'Ã
ne me kum Kritu jarẽ. Nãm amijã arkum
karõn arkum,
—Kwãrĩk wãnh me'õmã kum, “Jejubê ne
Kritu. Kubê ne me banhõ Bẽnjadjwỳrbê
kumkati”, anhỹr kêt. Nãm ã Jeju arkum
ane.

*Amikukãm amityk'ã ujar*ẽnh.
Mak 8.31; Ruk 9.22

21 Ne kam ja nhijukri arỳm kôt ba djwỳnh
arkum,
—Krĩraxbê Djeruxarẽkam itokry
kumexmã ne Metĩndjwỳnh ijano ba arỳm
'ỳr itẽmmã. Dja ba kam bôx nhym
mebêngêtmẽ me kadjy Metĩndjwỳnh
mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ Môjdjê
kukràdjà mar djwỳnhmẽ ijo bikẽnh kumex
nhym me arỳm ibĩ. Nhym ijã akatin akatin
akati ba akubyn itĩn ne, ane.
22 Nhym kam Pedru arỳm Ar kubê Jejuo
tẽn ar kàxã nêje kum bẽn tỳxmo krax ne
kum,
—Bẽnjadjwỳr djwỳnh, gop gê
Metĩndjwỳnh kum akaprĩ. Djãm ga dja me
abĩ? Arkati, ane.
23 Nhym Jeju akẽx ne Pedrumã kum,
—Arỳm akabẽn kute Xatanaj kabẽn
pyràk. Amũ imã akre rax ne dja. Aje
Metĩndjwỳnh bê ijo akẽx prãm pyràk.
Metĩndjwỳnhkôt adjumar kêt. Me kum
ikĩnh kêtja kôt ne ga adjumar djà dji, ane.
24 Nhym kam Jeju kôt ba djwỳnh arkum,
—Gêdja gar ajõ mã ikôt abikamẽnh prãm
jabej kwãrĩk wãnh amidjwỳnhbit mar kêt.
Dja ga amim, “Djãm ba ije amijo ikĩnhmã?
Kati”, ane. Dja ba ityk kadjy inhõ pĩte'y
mỳn itokry:. Dja ga ijã amijakren aje
anhõ pĩte'y mỳnh mãn pràbê amã atokry
pyma kêt ne amã ijabê rã'ã ne mã ikôt
ajkamẽ. 25 Me kute amidjwỳnhbit mar ne
me kum tokry pyma, me tãm gêdja me
tyn kam ijukri me biknor tokry djàkam tẽ.
Nhym be, me kum ijabêkumrẽx ne kute
amidjwỳnhbit mar kêt nhym me kute me
bĩn jabej me tãm gêdja me amiptàn ar tĩn
ne ba rã'ã: rã'ã ne. 26 Ne ren me'õ pykabê
mỳjja mexja kunĩ, nêkrêx kunĩja ren ari o
atom ne o ban kam ren ty. Je, mã dja kam
nẽ? Kati, nãm ren ty nhym ren õ nêkrêxja
ren wãnh kumex. Nhym mỳj pãnh ne ne
ren Metĩndjwỳnhmã arẽ nhym ren akubyn
o tĩn nhym ren kum amijo pãnh? Arkati.
Dja te kum pãnh jarẽ nhym akubyn o tĩn
prãm kêtkumrẽx.
27 Ba ije amijo inhĩ ne me'ỳr irwỳk dja ba
Ibãm jadjênhmẽ umao ipyma:n me'ỳr bôx.
Kadjy mrãnh djwỳnh pyma:mẽ ro'ã me'ỳr
bôx. Ne kam me ĩ pỹnhkôt me kunĩmã o
pãnh ne. Me axwe kôt nàr me kute katàt
amijo ba kôt memã o pãnh ne. 28 Ba ar
amã arẽ. Ije amijo inhĩ ne ar awỳr ibôx.
Ibãm dja ijã bẽnjadjwỳr rax mẽ. Dja ba
bôx ne ipymao ar apytàn ar ar ajo iba. Dja
gar adjãmja akwỳ atĩnri iraxkôt ipumũ, ar
akadjy ibẽnjadjwỳr rax ne ipymakôt ipumũ.
Mrãmri ne ba ikabẽnja. Nãm ã Jeju arkum
ane.

17

*Kute amijo atemã'ã ujar*ẽnh.
Mak 9.2; Ruk 9.28

1 Jeju memã ane nhym kam ar'ã akati
amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut
apêx. Nhym kam Jeju arỳm Pedrumẽ
Xijagumẽ Djuão ar aprôn aro tẽn krãnh
prêkti'ã aro wabin ate ar ro'ã me kàxã
dja. 2 Ne kam arỳm ar kabem amijo atemã.
Ne nokre jadjênh kute myt jadjênh pyràk.
Nhym õ kubẽkà arỳm aka:n kam adjê:nh.
3 Nhym kam me bakukãmãrebê Môjdjêmẽ
Erijmẽ arỳm arkum amijo amirĩt ne. Ar
Jejumẽ abenmã ujarẽnho dja nhym ar arỳm
ar omũ.
4 Nhym kam Pedru Jejumã kum,
—Bẽnjadjwỳr djwỳnh, jakam arỳm gwaj
bakĩnhkumrẽx. Amã kĩnh jabej dja bar ar
amã kikre kryre nhipêx. Dja bar amã 'õ
nhipêx ne Môjdjêmã 'õ nhipêx ne Erijmã 'õ
nhipêx, ane.
5 Nãm kum kabẽno dja nhym kakrã jad-
jênh arỳm ar nokrekam kato. Ar nokrekam
katon arỳm ar kuno. Nhym ar aêrbê
Metĩndjwỳnh kakrã kurũm kabẽn nhym ar
kabẽn ma. Nhym arkum,
—Ikra ne wã. Imã abê:kumrẽx. Ba kam
kam ikĩnhkumrẽx. Tãmwã dja gar kabẽn
man kôt ar amijo aba, ane.
6 Ar kabẽn ja man arỳm madjà kreti.
Madjà kretin tu mỳrbê tỹm ne nõ. 7 Nhym
Jeju ar'ỳr bôx ne ar kupên arkum,
—Kàjmã ar dja. Kwãrĩk wãnh ar atĩn
prãm kêt, ane. 8 Nhym ar kàjmã rĩt nhym
arỳm Jeju pydjibit dja nhym ar omũ. Arỳm
ne Môjdjê ar ar aêrbê mã tẽn arỳm amirĩt
kêt ne.
9 Nhym kam ar arỳm krãnh prêkti'ã rwỳk
tẽ. Rwỳk tẽ nhym Jeju arỳm arkum 'ã karõn
arkum,
—Ar aje ipumũnhja kwãrĩk wãnh on
me'õmã 'ã adjujarẽnh kêt. Ba ije amijo
inhĩjaityk ne akubyn itĩnkambit dja gar 'ã
ajarẽ, ane.
10 Nhym kôt ba djwỳnh ar Erij jabej Jeju
kukij ne kum,

—Mỳkam ne Môjdjê kukràdjà mar djwỳnh memã kum, “Erij kumrẽx dja bôx nhym kam Metĩndjwỳnh ar meo ba”, ane? Mỳkam ne me memã ja jarẽ? ane.

11 Nhym Jeju arkum,

—Be, mrãmri, gêdja me'õ kute Erij pyràk kumrẽx bôx ne akubyn Metĩndjwỳnh'ỳr me kunĩo akẽx ne. Meo akẽx nhym me arỳm amim maro ba. 12 Ba ar amã arẽ gar ama. Me'õ kute mrãmri ne Erij pyràk arỳm bôx nhym me kute mar kêt ne arỳm amikĩnhje o bikẽnho ba. Badjwỳ ije amijo inhĩ dja me ijo bikẽnho ba ba itokry ne, ane. 13 Nhym kam kôt ba djwỳnh ar amim,

—Be, ngômã me angjênh djwỳnhbê Djuão'ã ne ar imã ane, ane.

Me karõ punumã àkjêr.
Mak 9.14; Ruk 9.37

14 Kam Jeju ar arỳm krãnh'ã rwỳk tẽ. 'Ã rwỳk tẽ:n arỳm me krãptĩja'ỳr bôx. Nhym kam me'õ 'ỳr bôx ne parbê kõnkrão nhỹn 15 kum,

—Bẽnjadjwỳr djwỳnh, amã ikra kaprĩ. Ikra ibê tyk ar ban amijo bikẽnh krãptĩ. Nãm mã tyn kuwykam rôrôk ne ngôkam nox. 16 Nã bãm akôt ba djwỳnh ar'ỳr o bôx nhym ar te kute o mexmã o ane, ane.

17 Nhym kam Jeju me'ỳr akẽx ne memã kum,

—Je, me akamingrãny aje amim ikamnhĩx kêtkumrẽx ne ajaxwe. Mỳj dja ijã akati, akamàt kô kute ba me akam arek ar iba? Nã bãm me awỳr bôx ga me ajamakkre kêtkumrẽx ne prĩne akabẽno ikaty. Nã bãm te amiwỳr me akam ama ga me arĩk ar aba, ane. Ne kam bãmjamã kabẽn ne kum,

—Amrẽ akrao tẽ, ane. 18 Nhym arỳm 'ỳr o tẽn o bôx nhym Jeju arỳm kum akij. Me karõ punu kute kra bôktio bajamã akij nhym arỳm kum iren kurũm katon mã tẽ. Nhym arỳm myt tãmkam mex ne.

19 Nhym kam Jeju tẽn ate dja nhym kôt ba djwỳnh ar arỳm 'ỳr bôx ne kum,

—Mỳkam ne bar te: ije me karõ punu kujaêkmã o ane? ane.

20 Nhym Jeju arkum,

—Djãm ar aje kujaêk kadjy tu amim Metĩndjwỳnh kamnhĩxkumrẽx? Kati. Ar aje kadjy tu amim kamnhĩxkumrẽx kêt. Dja gar tu amim kamnhĩxkumrẽx. Be, me kute tu amim Metĩndjwỳnh kamnhĩxkumrẽxkam me kute rerekre pyràk. Ga, pidjôbê motadu 'ydjwỳ ngri:ren rere:kreja pumũ. Nhym be, kati. Motadu 'y arỳm krekam ingrõt ne abatành ne kam arỳm abatà:nh ne. Ar gadjwỳ dja gar tu amim Metĩndjwỳnh kamnhĩxkumrẽx ne kam kute arerekre pyràk nhym arỳm ar amã mỳjja jabatành nhipêx. Kute mỳjja rũnh kunĩ nhipêx mar. Gar ren kadjy tu amim Metĩndjwỳnh kamnhĩxkumrẽx ne ren krãnhjamã kum, “Krãnh, amũ ajkamẽ”, ane nhym ren arỳm amũ ajkamẽ. Djã ne gar ren te aje mỳjja 'õo anhỹrmã? Kati. Ne gar ren apỹnh mỳjja kadjy tu amim Metĩndjwỳnh kamnhĩxkumrẽx nhym ren arỳm ar amã ipêx ne. Nhym be, kati. Ar aje tu amim kamnhĩxkumrẽx kêt. Mrãmri ne ba ar amã ja jarẽnhkumrẽx. 21 Nhym be, me karõ punu kute bôktio baja mebê tỳ:x. Me kute Metĩndjwỳnhmã o à'wỳr ne kum amijajburkambit arỳm apôx. Nãm ã Jeju arkum ane.

22 Nhym kam ar arỳm pykabê Garrêjakam ar ba. Nhym kam Jeju arkum,

—Ba ije amijo inhĩ dja me'õ ibê amijo akẽx ne memã ikanga. 23 Nhym me kam arỳm ibĩ. Nhym ijã akatin akatin akati ba akubyn itĩn, ane. Nhym kam kôt ba djwỳnh ar arỳm kaprĩre ne.

Pi'ôk kaprĩo atom djwỳnh'ã ujarẽnh.

24 Nhym kam ar krĩraxbê Kapana'ỳr tẽn 'ỳr bôx. Nhym kam pi'ôk kaprĩo atom djwỳnh ar ba. Ar kute Metĩndjwỳnh nhõ kikretio mex kadjy pi'ôk kaprĩo atomo ba. Ne kam ar Pedru'ỳr bôx ne Jeju jabej kukij ne kum,

—Djãm ar anhõ ujarẽnh djwỳnh kute Metĩndjwỳnh nhõ kikreti kadjy memã pi'ôk kaprĩ nhõrmã? ane.

25 Nhym arkum,

—Nà. Dja ar amã kungã, ane. Ne kam kikremã wadjàn Jeju'ỳr bôx ne amikabẽn mar tôràm nhym Jeju kumrẽx kum,

—Ximão, mỳj ne ga kam mar on? Mỳj xêbê gêdja pykakam me bẽnjadjwỳr pi'ôk kaprĩo atomo ba? Pi'ôk kaprĩbê ĩpôxuo atom nàr pi'ôk kaprĩbê kributuo atom. Mỳj xêjabê dja o atom? Djãm ta kra Ar kubê dja o atom nàr djãm õ àpênh kajgobê o atom? ane.

26 Nhym Pedru kum,

—Õ àpênh kajgobê dja pi'ôk kaprĩo atom, ane.

Nhym Jeju kum,

—Mrãmri, õ àpênh kajgobê dja o atom. Kute kra Ar kubê pi'ôk kaprĩo atom kêt. [27] Bir be, gu babê Metĩndjwỳnh kra. Kam Metĩndjwỳnh gu babê pi'ôk kaprĩo atom kêt. Gê te gu babê pi'ôk kaprĩ byr kêt gu ba dja gu tu o atom djwỳnh arkum kungã. Metĩndjwỳnh nhõ kikreti kadjy o atom djwỳnhmã kungã. Gwaj ren arkum õr kêt nhym ren me abenmã gwaj bajã kabẽ:n ne. Aje, imôti'ỳr dja ga tẽn 'ỳr bôx. Ne kam kum anhõ kadjàt mẽ. Dja tep'õ kumrẽx 'ã wajêt ga o wabin abyn ajkwa pôt. Ajkwakam dja ga ngônhponho pi'ôk kaprĩ pumũ. Tãm dja ga aby gu amikadjy arkum kungã, ane. Nhym kam arỳm ã anen arỳm arkum kungã.

18

Ar kute amirax jabej Jeju kukjêr.
Mak 9.33; Ruk 9.46; Pir 2.3; Ped k 5.5

[1] Nhym kamã kôt ba djwỳnh 'õdjwỳ ar 'ỳr bôx ne kukij ne kum,

—Kàjkwakam Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo bakam nhỹnh ar ijõ dja bar iraxo aben jakre? ane.

[2] Nhym amiwỳr me'õ prĩre 'uw nhym 'ỳr bôx nhym ar ipôkri kudja. [3] Ne arkum,

—Dja gar on amirax jabejja kangan amijo angriren amijo akàtàm. Amijo angrire kute me prĩre pyràk. Godja gar amirax jabej rã'ã djãm kàjkwakam Bẽnjadjwỳr djwỳnh kôt ar abamã? Kati. Kàjkwakam Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo bakam kôt ar aba prãm kêtkumrẽx. Mrãmri ne ba ar amã ja jarẽnhkumrẽx. [4] Kam me kute amijo ngrire kute me prĩre ja pyràk tãm ne raxo kute me kunĩ jakrenh. Kàjkwakam Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo bakam ne raxo kute me kunĩ jakrenh. [5] Nhym kam me kute ikukwakam kum me prĩre kute ja pyràk kĩnh, kum me'õ kàtàmja kĩnh ne kam arỳm badjwỳ kum ikĩnh.

[6] Nhym be, me'õ kute me prĩre pyràk ne ajbir kute amim imar ny nhym kam ren ate me'õja axwe'ã kum apnê nhym ren arỳm kôt axwe nhym kam ren pãnh me mut'ã kẽnpoti nhô, kute kum axwe'ã àpnênh djwỳnhja mut'ã ren kẽn jabatành nhô ne ren ngônhmã kumẽ, ngô jabatành nhipôkri kumẽ nhym ren ngô kubĩ. Ja ne kàjbê tokry. Tokry ngrire. Nhym be kati, dja prĩne Metĩndjwỳnh o ajkẽ nhym tokry ra:x ne. [7] Ỹ, watĩ:re. Pykakam me kute me axwe'ã memã àpnênhja dja me tokry ra:x ne. Mrãmri dja me axwe'ã memã àpnênh ba. Nhym be, kute 'ã memã àpnênh djwỳnhja watĩ:re. Dja tokry ra:x ne. Nãm ã Jeju arkum ane.

[8] Ga, me kute apỹnh amikukràdjào àpênh jaxwe prãmja pumũ. Ar kute àpênh jaxwe krã'yrn kangamã ne Jeju Ar kubê axwe pyman arkum,

—Ne ga ren ar ajaxwe kadjy anhikra nhikjêo aje mỳjja punu kupênh prãm nàr ar apar nhikjêo mỳjja punu'ỳr amrãnh prãm mỳj ne gar ren on? Bir, ga ren ar on krãtan rũm amibê amẽ. Ne ren kam te anhikra nhikjê kêt nàr apar nhikjê kêt ne ren atĩnkam ren akĩnhkumrẽx. Metĩndjwỳnhkôt atĩn ne ar abakam ren akĩ:nhkumrẽx. Ne ren aktã anhikra rã'ã nàr aktã apar rã'ã nhym Metĩndjwỳnh ren kuwykam ar amẽ. Kuwy pôk rã'ã: rã'ãkam ren ar amẽ gar ren kam atokry ra:x ne.

[9] Ne gar ren ajaxwe kadjy ano nhikjêo aje mỳjja punu pumũnh prãm mỳj ne gar ren on? Bir, ga ren ar on kaban rũm amibê amẽ. Ne ren kam te ano nhikjê kêt ne ren atĩnkam ren akĩnhkumrẽx. Metĩndjwỳnhkôt atĩn ne ar abakam ren akĩ:nhkumrẽx. Ne ren aktã ano rã'ãn ren atokry ra:x ne. Ne ga ren ar me biknor tokry djàkam kuwykam tẽn ren kam akaprĩkumrẽx, ane. Djãm mrãmri ne ar kute aminoo pôx ne aminhikra krãkàr ne amipar krãkàrmã Jeju arkum 'ã karõ? Kati, ar kute àpênh jaxwe krã'yrn kangamã ne Jeju 'ã arkum ar kute amibê amikukràdjà krãkàrmã arẽ.

*Mrykĩ'ãtomti biknor'ã ujar*ẽnh.
Ruk 15.4

[10] Ne kam ajte arkum,

—Me'õ kute me prĩre pyràk djãm ar amã kurên aje kum kajgo jarẽnhmã? Kati. Kwãrĩk wãnh. Mỳkam? Bir, djãm kajgo? Kati. Mỳkam? Bir, kadjy mrãnh djwỳnh kute me prĩreo djuw mex djwỳnhja ne kute kàjkwakam Ibãm pumũnh rã'ãkam. Ba ne ba ar amã ja jarẽ.

[11] Be, ije me axwe pytàrmã ne ba tẽ. Kadjy ne ba amijo inhĩ ne me awỳr ruw, ije me axwekam me biknorja pytàrmã.

12 Ar gadjwỳ dja gar adjukaprĩ. Godja
me'õ nhõ mrykĩ'ãtomti krãptĩ kubê 100
nhym kam pydji kubê màt ne biknorja.
Mỳj dja me'õja on? Bir, dja mry krãp-
tĩbê 99jamã ire gê wãnh kutêp kumex,
nhym kam krãnh'ỳr kôt tẽ, pydji bi-
knorjakôt tẽ. 13 Godja kum kator jabej
ne kam arỳm kĩ:nhkumrẽx. Kute py-
dji biknorjamã katorkam dja kĩ:nhkumrẽx.
Ne mry'ã kàtàmbê 99 biknor kêtjakam
dja kĩnh ngrire. Ba ne ba mrãmri ar
amã ja jarẽnhkumrẽx. Be, ije ar amã
idjujarẽnhjakam mỳj dja gar kam ama?
14 Bir, kàjkwakam Abãm djwỳnhdjwỳ, djãm
me'õ prĩre kute ãmja pyràk pydji biknor
nhym kam kĩnh got? Arkati. Kam
kĩnh kêtkumrẽx. Ukaprĩkam kam kĩnh
kêtkumrẽx. Tãm dja ga amim aman kudjwa
adjukaprĩ. Nãm ã Jeju arkum ane.

Kute me'õ jaxwe'ã arkum karõ.
Ruk 17.3; Gar 6.1; A Tex 3.15

15 Ne kam ajte arkum,

—Kam, aje me'õo akamy'õ godja ajo
bikẽnh jabej ne arỳm axwe jabej. Ga dja ga
adjukaprĩn akumrẽx 'ỳr tẽn me kàxã kukjan
kum akabẽn. Godja kute amar ne axwemã
irer jabej ga ne ga arỳm Metĩndjwỳnh'ỳr o
akẽx nhym ajte kôt ba. 16 Nhym godja kute
amar prãm kêt ne mã axwe jabej. Kam dja
ga me'õ pydji nàr amãnhkrut 'ỳr aro tẽ. 'Ỳr
aro tẽn 'ỳr aro bôx. Ne kam kukjan kum
akabẽn gê ar amã amijarẽ gar ama. Gar
ajamãnhkrut nàr ar ajamãnhkrut ne ikjêkêt
dja gar arỳm ama. Amrẽbê: Metĩndjwỳnh
kabẽn kôt dja gar ã maro ane. Nãm me
bakukãmãremã kum,

"Dja me'õ amijarẽnh jabej. Gê ar
amãnhkrut nàr ar amãnhkrut ne
ikjêkêt kabẽn kôt memã arẽ.
Ar kute kabẽn mar kôt arẽ nhym me arỳm
kuma. Ar axikôt kabẽnkam dja me
ar kabẽn man arỳm abenmã kum,
'Mrãmri me'õja kute amijarẽnh nhym ar
kute kabẽn kôt arẽnhkumrẽx', ane.
Dja me ã abenmã ane."

Nãm ã Metĩndjwỳnh me bakukãmãremã
ane. Metĩndjwỳnh kabẽn jakôt dja gar
ajamãnhkrut ne ikjêkêt ne me'õja'ỳr tẽn 'ỳr
bôx ne ama. 17 Godja gar gadjwỳ te kukjan
kum akabẽn nhym kute ar amar prãm kêt
ne mã axwe prãm jabej gar me kute amim
imarjamã arẽ. Me kute aben pydjikam
memã arẽ. Nhym godja me kute amim imar
aben pydjikam te kukjan kum kabẽn nhym
kute me mar prãm kêt ne mã axwe prãm
jabej gar abenmã kum, "Kute Metĩndjwỳnh
mar kêt. Ga, axwe prãm rã'ãja pumũ", ane.
Dja gar ã abenmã anen arỳm o kute me
bẽnjadjwỳr bajtemmã pi'ôk kaprĩo atom
djwỳnh jaxwe pyràk. Nãm ã Jeju arkum
ane.

18 Ne kam ajte arkum,

—Ba ar amã arẽ gar ama. Dja me amim
imar kêt gar mebê aptà nhym kàjkwakam
Ibãmdjwỳ dja ar akôt amikabẽn dji. Nàr, dja
me amim ima gar memã kum, "Ajrã", ane,
kàjkwakam Ibãmdjwỳ dja ar akôt amikabẽn
dji. Mrãmri ne ba ar amã ja jarẽnhkumrẽx.
19 Ba ajte ar amã arẽ gar ama. Godja gar
ajamãnhkrut pykakam kum mỳjjao a'uw
nàr kum me'õo a'uw ne axikôt 'ã ar akabẽn
dji, kàjkwakam Ibãm dja arỳm ar aman ar
akabẽn kôt ã anen ar amã mỳjja ngã nàr
me'õ kaprĩmã kĩnh jadjàn nàr me'õo mex.
Ar akabẽn kôt dja ã ane. 20 Mỳkam? Bir,
godja me'õ ar amãnhkrut nàr ar amãnhkrut
ne ikjêkêt ikabẽnkôt bikprõnh jabej badjwỳ
dja ba ar ro'ã akuprõ. Kam dja Ibãm ar
akabẽn kôt ã ar amã o ane. Nãm ã Jeju
arkum ane.

*Me'õ ukaprĩ kêt'ã ujar*ẽnh.
Mat 6.14; Ruk 17.4; Ep 4.32; Kor 3.13

21 Kam, Pedru Jeju'ỳr bôx ne kum,

—Ije me'õo ikamy godja ari ikam axweo
ba jabej. Mỳj dja ba kam ingryk kêt on?
Djãm kam ingryk kêt 'ikrãn ne kubê 7? Nàr
kon? ane.

22 Nhym Jeju kum,

—Kati. Dja ga kam angryk kêt ry typdji.
Dja ga kam angryk kêtbê 70 ne ajte kubê 70
ne ajte kubê 70 ne ajte kubê 70 ne ajte kubê
70 ne ajte kubê 70 ne ajte kubê 70. Dja ga ã
kam angryk kêt ry typdjio ane.

23 Kàjkwakam Bẽnjadjwỳr djwỳnh dja
pykakam amim me utàn ar meo ba. Kam
dja kum me kaprĩ. Gwaj badjwỳ ne gwaj
ren bamã me kaprĩ. 'Ã dja ba idjujarẽnh
jakre gar ama. Pykakam bẽnjadjwỳr rax'õ.
Nhym õ àpênh kwỳ. Amrẽbê ne bẽnjadjwỳr
õ àpênh kwỳmã pi'ôk kaprĩ ngã nhym
ar kum o ba. Nhym jakam arỳm kute
akubyn Ar kubê õ pi'ôk kaprĩo atommã.
24 Ne kam kute amikraxmã ne arỳm 'ỳr
me àpênh'ã me omũnh djwỳnh jano. Õ

àpênh ja'ỳr me àpênh'ã me omũnh djwỳnh jano. Nhym 'ỳr tẽn arỳm 'ỳr bôx. Ne kam bẽnjadjwỳr'ỳr õ àpênhjao tẽn o bôx. Be, amrẽbê ne bẽnjadjwỳr õ àpênh jamã pi'ôk kaprĩ kumex ngã nhym kum o ba. Pi'ôk kaprĩ kume:x kubê 10.000 ne kum kungã nhym o ba. Kum ar o ba:n arỳm nhỹnh o akno nhym arỳm pi'ôk kaprĩ kêt ne.

[25] Õ me àpênh'ã me omũnh djwỳnh bẽnjadjwỳr'ỳr õ àpênhjao bôx nhym te kute akubyn õ bẽnjadjwỳrmã pi'ôk kaprĩ nhõrmã. Te o ane nhym arỳm kam ngryk ne. Ngryk ne arỳm õ me àpênh'ã me omũnh djwỳnhmã kum, "Inhõ àpênh ja ne ibê inhõ pi'ôk kaprĩ kume:x ar o ban nhỹnh o akno. Gu akubyn kubê inhõ pi'ôk kaprĩ byrkumrẽx. Dja ga kubê õ mỳjja kunĩ byn me kàtàmmã angã gê me kubyn pãnh amã pi'ôk kaprĩ ngã. Nhym õ mỳjja kêt ga ajte me kàtàmmã ta ĩ djwỳnh ngã gê memã àpênh ar ba nhym me pãnh arỳm amã pi'ôk kaprĩ ngã. Ga kam ajte memã prõmẽ kra ar kungã gê ar memã apê nhym me pãnh arỳm amã pi'ôk kaprĩ ngã. Kam dja ga me kute amã pi'ôk kaprĩ nhõr kunĩo atom ne iwỳr o bôx ne imã angã. Ba kam arỳm akubyn inhõ pi'ôk kaprĩ byrkumrẽx. Inhõ àpênhja kute ibê pi'ôk kaprĩo biknor pãnh dja ba arỳm akubyn amim byrkumrẽx", ane nhym me àpênh 'ã me omũnh djwỳnh kum, "Gê tô, ba 'ỳr", ane.

[26] Nhym õ àpênhja arỳm õ bẽnjadjwỳr kabẽn man umaje parbê tỹm ne kõnkrão nhỹn aminêje kum, "Bẽnjadjwỳr, gop adjy amimar tô. Dja ba ĩ akubyn anhõ pi'ôk kaprĩ pãnh amã pi'ôk kaprĩ kunĩ ngã", ane. [27] Nhym bẽnjadjwỳrja arỳm kum õ àpênhja kaprĩ: ne kum, "Aje, jakam dja ga imã o pãnh kêt. Arỳm ba maro aknon akam ingryk kêt", anen arỳm kum ire nhym kato.

[28] Kute õ bẽnjadjwỳrbê pi'ôk kaprĩ ra:xo biknor ja katon arỳm ro'ã àpênh'õ jabej. Amrẽbê ro'ã ar baja jabej. Bẽnjadjwỳr nhõ àpênh ja ne amrẽbê ro'ã àpênh jamã pi'ôk kaprĩ ngrire kubê 100bit ngã nhym kum kubyn ar o ba. Nãm ro'ã àpênhja jabe:j ne arỳm kum kato. Kum katon arỳm mut 'amỳn õkreny janên kum, "Aje imã pi'ôk kaprĩo abaja on akubyn imã angã", ane.

[29] Nhym ro'ã àpênhja arỳm umaje parbê tỹm ne kõnkrão nhỹ. Nhỹn arỳm aminêje amijo a'uw ne kum, "Adjy amimar tô. Dja ba ĩ amã kunĩo pãnh", ane. [30] Nhym kute bẽnjadjwỳrbê pi'ôk kaprĩ kumexo biknorja arỳm ro'ã àpênhkam ngry:k ne. Ne kum kaprĩ kêt ne kum, "Kati. On dja ga imã kunĩo pãnh ne", ane. Ne kam on krãkam-ngônhmã arẽ nhym me arỳm kabẽnkôt kubê ijê. Kute mebê ijê djàkam ãm ne o pãnhkambit katormã ne me kubê ijê. Nãm ã ro'ã àpênho ane. On kute kum õ pi'ôk kaprĩ ngrirebito pãnh kêtkam ã ro'ã àpênhjao ane.

[31] Nhym kam amũ bẽnjadjwỳr nhõ àpênh kwỳ 'õdjwỳ arỳm 'ã omũn kam ar arỳm kam kaprĩ:re ne. Ukaprĩ kêtkam arỳm kam kaprĩ:re ne. Ne kam bẽnjadjwỳr'ỳr tẽn arỳm prĩne kum 'ã ajarẽ. Õ àpênhja kute kubê pi'ôk kaprĩ kumexo biknorja'ã kum ajarẽ. Ukaprĩ kêt'ã kum ajarẽ.

[32] Nhym kam bẽnjadjwỳr amiwỳr õ àpên-hja 'uw nhym bôx nhym kum, "Inhõ àpênh, ga ne ga ajaxwe:. Ga inhõ pi'ôk kaprĩ kumexo aban ibê o akno ba amã, 'Imã o pãnh', ane. Ga te aje imã o pãnhmãn arỳm aminêje imã akabẽn. Ba imã akaprĩn arỳm amã, 'Aj. Jakam dja ga imã o pãnh kêt. Arỳm ba maro aknon akam ingryk kêt', ane. Imã akaprĩkam ne ba ã akam ingryk kêto ane. [33] Ga ren ikudjwa ã amã aro'ã àpênhja kaprĩo anen kam ren ã angryk kêto ane. Nhym be, kati. Aro'ã àpênh ja amã anhõ pi'ôk kaprĩ ngrirebito ba. O ba ga kam anhõ pi'ôk kaprĩ jabej kum akabẽn. Nhym kam te kute akubyn amã õrmãn aminêje amã kabẽn. Djã ne ga ikudjwa amã kaprĩ? Kati. Ga tu kam angryk ne memã kanga nhym me arỳm kubê ijê." Nãm ã bẽnjadjwỳr õ àpênhjamã ane. [34] Ne kam arỳm kam ngrykkumrẽx ne. Bẽnjadjwỳr nhõ àpênh kute ro'ã àpênhkam ngryk ne kum kaprĩ kêtja pãnh õ bẽnjadjwỳr arỳm kam ngrykkumrẽx ne. Ne kam arỳm me kamjêr djwỳnhmã kanga. Kute tokry kumexmã kamjêr nhym on kute o pãnh mex kadjy kum kanga. Nãm ã o ane. [35] Ne kam ar gadjwỳ, apỹnh ar anhĩ djàri, godja ar aje me'õo akamyja ar akam axwe jabej ar ga dja gar amã kaprĩ. Mrãmri tu amã kaprĩkumrẽx ne axwe maro aknon tu kam angryk kêt. Godja gar amã kaprĩ kêt ne kam angryk rã'ã jabej kàjkwakam Ibãmdjwỳ dja kum ar akaprĩ kêt ar akam ngry:k ne. Ije ar amã pykakam bẽnjadjwỳr'ã idjujarẽnhja

kôt dja ar akam ngry:k ne.

19

*Me kute prõ kanga'ã ujar*ẽnh.
Mat 5.31; Mak 10.1; Ruk 16.18; Kô k 7.10

1 Jeju arkum ja jarẽnh pan arỳm pykabê Garrêja kurũm katon tẽ. Nãm tẽ:n arỳm ngôbê Djodão nhikjêmã rên pykabê Djudêja'ỳr bôx. 2 Nhym me krãptĩ: ne me kôt mõ. Nhym tẽn bôx ne kam arỳm kam meo mexo dja.

3 Nhym kam mebê pardjêu 'ỳr bôx ne kute we kabẽn kajgo jabej kukjêrmã ne kum,

—Djãm Metĩndjwỳnh kukràdjà kôt me kute mỳjja ngrirekôt tu prõ kangamã? ane.

4-5 Nhym memã kum,

—Adjàkamã ne mỳjja kunĩ nhipêx djwỳnh mymẽ ni ar ipêx ne memã kum,
"Kam dja me my prõ kadjy arỳm bãmmẽ nã arkum iren kam arỳm prõbit'ã ngrà ne.
Nhym kam ar ĩ abenã tỹm ne kam kute ĩ typdji pyràk", ane.
Djãm ar aje anhõ pi'ôkkam ja pumũnh kêt?

6 Djãm ar ĩ amãnhkrut rã'ã? Kati, ar kute ĩ typdji pyràk. Be ga, Metĩndjwỳnh kute abenã ar mẽnhja pumũ. Kwãrĩk wãnh me'õ abenbê aro bikjêr kêt. Nãm ã Jeju mebê pardjêumã ane.

7 Nhym me kum,

—Mỳkam ne me bakukãmãre Môjdjê memã 'ã karõn memã kum,
"Gê me prõ'ã pi'ôk no'ôk ne kam kanga"? ane.
Mỳkam ne Môjdjê ã memã ane? ane.

8 Nhym memã kum,

—Bir, me amakkre kêtkam ne memã prõ kanga jarẽ. Nhym djãm adjàkamã ne me ã prõo ane? Kati. 9 Ba dja ba ar amã arẽ gar ama. Gêdja me'õ prõ djwỳnh kangan kam atemã akàxbê me'õmã kabẽn ne kam 'ỳr mõn kam arỳm mrãmri krô'ã o prõn arỳm axwekumrẽx. Nhym be, prõja krô'ã mjênkambit nhym myja kute kangakam axwe kêt. Nhym kam godja atemã me'õ my jadjwỳ arỳm prõ kangaja'ỳr mõr jabej. 'Ỳr mõrkam arỳm o akĩn ajte adjwỳnhdjwỳ axwekumrẽx. Nãm ã Jeju memã ane.

10 Nhym kôt ba djwỳnh ar kum,

—Djã nãm ã me prõkam ane? Nãm ren me kum amijã man ren kam kuprỳn ar ba, ane.

11 Nhym arkum,

—Be, me kwỳ kukràdjà kôt ne aje arẽnhja. Me kwỳ tỳxkam ne me kum amijã ma. Me jabit ne me prõ kêt. Nhym be, me kwỳ ne me tỳx kêt ne kam kum amijã ma kêt ne arỳm prõ'ỳr mõ. 12 Nhym be, me nã tikkrekam ne me kwỳ amijo ajkẽ. Me nire kadjy kukràdjà amijo ajkẽn kam kurẽ kêt ne. Nhym irãri me me kwỳo ajkẽ nhym kam me kurẽ kêt ne. Nhym me kwỳ kute kàjkwakam Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ã nopdji kadjy ta kum amijã ma. Kum amijã man arỳm kum me nire kĩnh kêt ne. Dja gar amã amijã ma kadjy atỳx jabej amã amijã man amã me nire kĩnh kêt. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Kum me prĩre kĩnh'ã ujar*ẽnh.
Mak 10.13; Ruk 18.15

13 Nhym kam me arỳm 'ỳr me prĩreo bôx. Kute me'ã ikra jadjwỳr ne Metĩndjwỳnhmã meo à'wỳr kadjy ne me Jeju'ỳr meo bôx nhym kôt ba djwỳnh ar arỳm nêje memã bẽn tỳx.

14 Nhym Jeju arkum,

—Kwãrĩk wãnh arek amrẽ me prĩre iwỳr mõ, ane. Kwãrĩk wãnh mebê adjàptàr kêt gê me arek amrẽ mõ. Me kute amijo me prĩre pyràk ne amijo kàtàmjabit gêdja kàjkwakam ibãm me utàn me kadjy bẽnjadjwỳr ne ar meo ba, ane. 15 Ne kam arỳm me prĩre'ã ikra jadjuw. Ne kam arỳm mã me kurũm tẽ.

*Me'õ nêkrêx kumex'ã ujar*ẽnh.
Mak 10.17; Ruk 18.18; Xij 5.2

16 Tẽ: nhym me'õ 'ỳr bôx ne kum,

—Ujarẽnh djwỳnh, ga ne ga amexkumrẽx. Mỳj dja ba Metĩndjwỳnhmã amijo ne gêt kôt itĩn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne? ane.

17 Nhym kam kum arẽ. Kute Jejubê Metĩndjwỳnh Kramã kator kadjy ne Jeju arỳm kum,

—Mỳkam ne ga mỳjja mex jabej ikukij? Me'õ pykakam mex kêtkumrẽx. Metĩndjwỳnh pydjibit mex. Metĩndjwỳnh me katàt kute amijo ba'ã memã karõkôt kukràdjàja dja ga aman kôt ar amijo aban kam arỳm kôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne, ane.

18 Nhym kum,

—Nhỹnh kukràdjàjakôt dja ba amijo iba? ane.

Nhym kum,

"Kwãrĩk wãnh me par kêt.
Kwãrĩk wãnh mebê prõo adjàkĩnh kêt.
Kwãrĩk wãnh adjàkĩnhĩ kêt.
Kwãrĩk wãnh ajêx ne me kàmex jarẽnh kêt.
[19] Amã abãmmẽ anã jabên ar kabẽn ma.
Amã amibu'ã me ja jabê. Kute mrãmri
ne ga amã amijabêja pyràk dja ga ã
amibu'ã amã me ja jabêo ane", ane.
Metĩndjwỳnh kute me bakukãmãremã 'ã karõkam kabẽnja dja ga aman kôt katàt amijo aba ne kam atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne. Nãm ã Jeju kum ane.

[20] Nãm me'õja ajbir abatành ne. Nhym Jeju kum ane nhym kam kum,

—Nà, arỳm ne ba ja kunĩ man kôt katàt ar amijo iba. Ibôktikam ne ba kôt katàt amijo iban kam kôt ije katàt ar amijo iba rã'ã. Mỳj dja ba ajte nẽn kam itĩn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne? ane.

[21] Nhym Jeju kum,

—Be, prĩne amex kadjy on tẽn memã anhõ mỳjja wã ngãn pãnh pi'ôk kaprĩ byn me 'uwtĩ, me õ mỳjja kêtjamã angãn o meo kĩnh ne kam amrẽ iwỳr tẽn mã ikôt ajkamẽ. Dja ga ã anen kam arỳm kàjkwakam anhõ mỳjja mex kumex, ane.

[22] Nhym arỳm kuman kam akẽx ne mã tẽ. Kaprĩ:re ne tẽ. Be, õ nêkrêx ne kume:x. 'Ã maje ne mã kaprĩ:ren tẽ.

[23] Nhym Jeju arỳm kôt ba djwỳnh arkum,

—Nêkrêx ne kute me kukrà prãmã. Me õ nêkrêx kumex gêdja me te kàjkwakam Bẽnjadjwỳr kute amim me utàr ne ar meo baja'ỳr bôxmã. Mrãmri ne ba ar amã arẽnhkumrẽx. [24] Ba ajte ar amã arẽ gar ama. Be, ga mry jabatànhbê kameru te: kute aguja tekrax kremã ngjêxmãja pumũ. Me õ nêkrêx rũnhdjwỳ kute uràk. Nãm me te Metĩndjwỳnh kute amim me utàr ne ar meo baja'ỳr bôxmã nhym nêkrêx utà: ne, ane.

[25] Kôt ba djwỳnh ar kute ja markam te kute marmã kam no tyn ku'ên arỳm abenmã kum,

—Je nhym mỳj me'õ gêdja Metĩndjwỳnh amim me utà? ane.

[26] Nhym Jeju arỳm ar omũnho djan arkum,

—Be, me ne me te: kute amipytàr prãmje. Nhym be, Metĩndjwỳnh kute mỳjja kunĩ mar. Kumãbit ne amirĩt ne. Ta ne kute me utàrkôt kute mar, ane.

[27] Nhym kam Pedru kum,

—Ẽ, arỳm ne bar inhõ mỳjja kunĩmã inhiren kam mã akôt ajkamẽ. Mỳj dja bar pãnh kubyn o aminhõ? ane.

[28] Nhym Jeju arkum,

—Ba ar amã arẽ gar ama. Ar ga ne gar arỳm mã ikôt ajkamẽ. Amrẽ mỳjja kunĩ ny mõrkam dja ba ipyma. Ije amijo inhĩ dja ba imexo ipyma:n ikrĩ djà raxkam memã nhỹ. Ar gadjwỳ, ikôt ar abaja dja gar apỹnh anhĩ djàri ar abẽnjadjwỳr rũnh ne akrĩ djà rũnhbê 12kam memã akrĩ. Apỹnh mebê idjaer ba djàri kubê 12 dja gar memã akrĩ, memã axwe pãnh jarẽnho akrĩ. Mrãmri ne ba ar amã ja jarẽnhkumrẽx.

[29] Kam godja me'õ imã àpênh kadjy arỳm õ mỳjjamã irer jabej nàr õbikwamã irer jabej. Õ kikre nàr kamy nàr kanikwỳnh nàr bãm nàr nã nàr prõ nàr kra nàr õ pykamã irer jabej. Godja arỳm õ mỳjja ja'õmã irer jabej ba dja ba kum o pãnh ra:x ne pãnh kum õ mỳjjao akrenh mex ne kum kungã ne pãnh kum õbikwao akrenh mex ne kum kungã. Kum õ mỳjjamẽ õbikwamẽ krãptĩ: kubê 100 ngã. Nhym kam arỳm Metĩndjwỳnh kôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. [30] Nhym be, jakam me rũnho kutewaja djãm me kute memã wa rã'ãmã? Kati. Me ja krãptĩ gêdja me kajgo mex ne me katẽ tẽ. Nhym be, jakam me kajgo mex ne me katẽn tẽmja krãptĩ gêdja me pãnh rũnho kutewa. Nãm ã Jeju kôt ba djwỳnh arkum ane.

20

*Pidjôkôkam me àpênh'ã ujar*ẽnh.

[1] Ne kam ajte arkum,

—Kàjkwakam Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo bakam dja memã o pãnh. 'Ã dja ba õ pidjôkô djwỳnh jakren 'ã ajarẽ gar ama. Õ pidjôkô djwỳnh ne kry:ràm aminhũrkwã kurũm kato. Ne tẽ:n me abej. Kute õ pidjôkôkam kum àpênh kadjy me abej. [2] Ne kam ar ja'ỳr bôx ne arkum, "Dja ba ar adjàpênh pãnh apỹnh ar anhĩ djàri ar amã pi'ôk kaprĩ pỹnh ne kungã", ane. Nhym ar kum, "Mrãmri", ane. Nhym arỳm amũ õ pidjôkômã ar ano nhym ar arỳm 'ỳr tẽ. 'Ỳr tẽn 'ỳr bôx ne kam arỳm àpênh 'amỳ.

[3] Nhym kam arỳm kàjmã myt nhỹrbê 9 ora nhym õ pidjôkô djwỳnh ajte kato. Katon arỳm amũ me kute mỳjja nhõr djàbê mekadukam tẽn bôx. Nhym ar ja àpênh kêt

ne dja nhym arỳm ar omũ. 4 Ne ar'ỳr bôx
ne arkum, “Ẽ, ar gadjwỳ inhõ pidjôkôkam
tẽn apê. Dja gar apê ba arỳm ar amã o pãnh
katàt”, ane. 5 Nhym ar arỳm kabẽn kôt amũ
'ỳr tẽn 'ỳr bôx. Ne kam àpênh 'amỳ.

Nhym kam mêdjijkam ajte katon tẽn ajte
tãm ne àpênh'ỳr me kwỳ 'õdjwỳ jano. Ne
kam myt nhibôbê 3 orakam ajte katon tẽn
ajte tãm ne àpênh'ỳr me kwỳ 'õdjwỳ jano.
6 Nhym kam arỳm amykry mexbê 5 ora
nhym ajte katon tẽ. Nhym ar ja àpênh
kêt ne dja nhym arkum, “Mỳkam ne gar
adjàpênh kêt nhym arỳm ar ajã amykry”?
ane.

7 Nhym ar kum, “Bir, me'õ kute ar imã
idjàpênh jarẽnh kêtkam”, ane.

Nhym arkum, “Ar gadjwỳ dja gar tẽn
inhõ pidjôkôkam apê. Dja ba katàt ar amã
adjàpênho pãnh”, ane. Nhym ar arỳm 'ỳr
tẽ.

8 Nhym kam arỳm para nhym õ pidjôkô
djwỳnh amiwỳr me àpênh'ã me omũnh
djwỳnh 'uw nhym arỳm bôx. Nhym kum,
“Inhõ àpênh kunĩmã akabẽn gê ar bôx
ga arkum àpênho pãnh. Dja ga ar kute
àpênh'ỳr ar katẽ mõrjamã o pãnh kumrẽx.
Ne ar kunĩmã o pãnho tẽ: nhym ar kumrẽx
àpênh'ỳr bôxja dja ga arkum o pãnh ne o
pãnho ino re”, ane. Nhym me àpênh'ã me
omũnh djwỳnh kum, “Gê tô. Ba akabẽnkôt
memã o pãnh.” Nãm ã õ bẽnjadjwỳrmã ane.
Õ pidjôkô djwỳnhmã anen arỳm amiwỳr õ
àpênh 'uw. Ar ku'uw nhym ar arỳm 'ỳr
bôxo dja.

9 Kam ar ja kumrẽx 'ỳr bôx. Ar amykry
mexkam 5 orakam àpênh'ỳr mõrja kumrẽx
'ỳr bôx. 'Ỳr bôx nhym arỳm apỹnh ar
ĩ djàri pi'ôk kaprĩ pỹnh ne arkum kungã.
10 Nhym amũ ar jadjwỳ aben totokmã 'ỳr
bôx. 'Ỳr bôxo dja: nhym arỳm arkum
o pãnho tẽ. Arkum o pãnho tẽ: nhym
kam ar kumrẽx àpênh djà'ỳr bôxja arỳm
'ỳr bôx. Ar ja ne ar amim, “Jakam dja
ar imã kàjmã pãnh kamẽ”, ane. Ar 'ỳr
bôx nhym kam arỳm pi'ôk kaprĩ tãm ne
arkum kungã. Pi'ôk kaprĩ pỹnhbit ne
arkum kungã. Nhym apỹnh ar ĩ djàri
pi'ôk kaprĩ pỹnhbit jamỳ. 11 Amỳn arỳm
õ pidjôkô djwỳnh'ã kabẽn kume:x ne arẽ.
12 Ne kam kum, “Ẽ, amykrykam ar kute ar
ikatẽ àpênh'ỳr bôxwã àpênh ngrire ne 'ã
ora pydjibit apêx. Ar bajbit ne bar arngro
tỳxkam idjàpênh 'iry ne. Djã ne ga katàt ar
imã o pãnh ne? Kati. Ga ren ar imã kàjmã
pãnh kamẽn ren ar imã pi'ôk kaprĩ rax ne ar
imã angã. Ne ren ar wãmã ngrire ne angã.
Ga arỳm aro ar ipyràk ne arỳm arkum pi'ôk
kaprĩ pỹnh ne arkum angã”, ane.

13 Nhym arỳm ar 'õmã kum, “Akmere, djã
ne ba amã ijêx ne anoo akno ga akabẽn ne?
Kati. Kryràm ne ba amã, ‘Pi'ôk kaprĩ pỹnh
dja ba adjàpênh pãnh amã kungã’, ane. Ga
kam imã, ‘Mrãmri, dja ga ã imã õro ane’,
anen arỳm adjàpênh'ỳr mõ. 14 Kam dja ga
on akrànmã anhõ pi'ôk kaprĩ jamỳn o tẽ.
Mrãmri ne pidjôkô'ỳr ar kute akatẽn bôxja
ije arkum o pãnho kute apyràk. Mrãmri ije
amã õr kôt ije arkum pỹnh ne õrkumrẽx.
15 Inhõ ne pi'ôk kaprĩ djwỳnh. Ba dja ba
amim me'ã karõ kôt memã kungã. Djãm
kam ijaxwe? Kati. Imã ar ja kaprĩkam ga
ren akĩnh ne. Nhym be, kati. Angryk. Me'õ
nhõ mỳjja pro prãmje angryk ne. Kwãrĩk
wãnh.” Nãm ã õ pidjôkô djwỳnh ane. Tãm
ne ja. Be, dja ã Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute
pykakam amim me utàrn ar meo bakam
memã o pãnho ane, ane. Jeju ã kôt ba
djwỳnh arkum ane. 16 Ne kam ajte arkum,

—Jakam me kajgo mex ne me katẽ tẽmja
djãm me katẽ tẽm rã'ãmã? Kati. Me ja dja
me ĩ rũnho kutewa. Nhym be, me rũnho
kutewaja gêdja me pãnh kajgo mex ne me
katẽ tẽ. Mỳkam? Bir, Metĩndjwỳnh ne
amiwỳr me krãptĩ 'uw. Nhym be, kute
mekam me ngrêrebit amijo me utàr. Nãm
ã Jeju arkum ane.

*Ajte amityk'ã ujar*ẽnh.
Mak 10.32; Ruk 18.31

17 Ne kam ajte prykôt mõ. Kôt ba
djwỳnhbê 12 ne aro mõ. Krĩraxbê
Djeruxarẽ'ỳr ar àbir tẽ nhym arỳm me kàxã
aro tẽn arkum,

18 —Ẽ, ota gwaj arỳm Djeruxarẽ'ỳr bad-
jàbirn babôxmã. Nhym kam ba ije amijo
inhĩ dja me apỹnh me rũnhmã ikanga. Dja
me me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh
nhõ bẽnjadjwỳr arkum ikangan Môjdjê
kukràdjà mar djwỳnhmãdjwỳ ikanga. Kam
dja me ikà mex jarẽn ijã abenmã kum,
“Axwekumrẽx. Gê me pãnh tu bĩnkumrẽx”,
ane. 19 Ne kam me bajtemmã ikanga nhym
me arỳm ijã bẽno ajkẽn mry kà punuo
ikaprêprê:k ne. Ne kam arỳm pĩte'y'ã inhô
ba arỳm ty. Nhym kam ijã akatin akatin

akati ba kam akubyn itĩn ne. Nãm ã Jeju arkum ane.

Ar kute ajte amirax jabej.
Mak 10.35; Ruk 22.24

20 Nhym kam Djebedêu prõ Jeju'ỳr kra aro tẽ. Ne kam 'ỳr aro bôx ne parbê kõnkrão nhỹn kum rax jarẽ. Kute mỳjja'ã 'wỳrmã ne 'ỳr bôx.

21 Nhym kum, “Mỳj nã”? ane.

Nhym kum,

—Me kadjy abẽnjadjwỳr ne aje amim me utàr ne aje meo abakam gê ikra amãnhkrutja ar rax ne anhikô'ã memã nhỹ. Gê ja adjubôk'ãnh nhỹ nhym ja adjuge'ãnh nhỹ, ane.

22 Nhym Jeju kum,

—Gêt kon. Ẽ, nã gãm arĩk amim 'ã karõn imã arẽ. Ba ar amã arẽ gar ama. Dja ba ngônhkrã kam kangô jao ikõ. Djãm ar aje ipyràk ne kangô jao akõmmã? Dja me ngômã ijadjà. Djãm ar aje ipyràk nhym ngômã me kute ar ajadjàrmã? Nãm ã arkum ane. Bir, mỳj'ã ne kangô jao kõm ne ngômã adjàrja jakre? Bir, amitokry kume:x'ã ne akre. Nhym ar kute uràk jabej ne ar kukij. Ar tokryo kute Jeju tokry pyràk jabej ne ar kukij. Nhym ar Jejumã kum,

—Nà. Kadjy ar ije apyràk, ane.

23 Nhym Jeju arkum,

—Mrãmri dja gar aje ipyràk ne atokry kumex ma. Mrãmri dja gar kangô jao ikõ nhym me ngômã ar ajadjà. Be, djãm ba ne ba ar amã inhikô'ã ar anhỹrmã arẽ got? Be, Ibãm kute amrẽbê: amijo me'õ ar utàr, ar ta dja ar inhikô'ã memã nhỹ. Nãm ã Xijagumẽ Djuão arkum ane.

24 Nhym kôt ba djwỳnh Ar kubê 10 arỳm ar kabẽn man arỳm arkum àkrê. Ar arỳm kamy amãnhkrutja, Xijagumẽ Djuão arkum àkrê ne. 25 Nhym Jeju amiwỳr ar ku'uw ne arkum,

—Me bajtemkam me bẽnjadjwỳr ne me àpênh'ã memã àpnênh ne memã bẽn tỳx ar o ba. Nãm ã me bajtemkam me rũnh ar meo bao ane. Gar arỳm ama. 26 Djãm ar ga gar aje me kudjwamã? Kati. Ar ga dja gar ã anhỹr kêtkumrẽx ne. Ar ajõ abenkam arax prãm jabej gêdja amijo kajgon tu ar amã àpênh ar ba. 27 Ga kam ar ajõ aben kadjy abẽnjadjwỳr rax prãm jabej gêdja tu amijo kàtàm ne tu ar amã àpênh kajgo ba. 28 Ba ije amijo inhĩ djãm me imã àpênh kadjy ne ba amrẽ tẽ? Kati, ba dja ba memã apê. Me ren ta amijaxwe pãnh tokryn arỳm ty. Nhym be kati. Me krãptĩ jaxwe pãnh ba dja ba itokryn arỳm ty. Memã idjàpênh ja kadjy ne ba amrẽ tẽ. Nãm ã Jeju arkum ane.

Me'õ no rã akubyn rĩt.

29 Nhym kam ar krĩraxbê Djeriko kurũm kator tẽ nhym me krãptĩ: arỳm arkôt mõ. 30 Nhym ar no rã amãnhkrutja pry japkre'ã nhỹ. Nhym me abenmã kum, “Jeju ne tẽ”, anhỹro kumex nhym ar arỳm kuman kam kum amijo akij,

—Ẽ, amã ar ikaprĩ, Bẽnjadjwỳr djwỳnh, Dawi tàmdjwỳ 'õ, ane.

31 Nhym me krãptĩ mõrja arkum bẽn tỳx ne arkum,

—E kum ar anhikrê, ane. Nhym kam ar tu kum àkjêro bên kum,

—Ẽ, gop amã ar ikaprĩ, Bẽnjadjwỳr djwỳnh. Dawi tàmdjwỳ 'õ, ane.

32 Nhym Jeju ar kabẽn man arỳm arek arkum dja. Arkum djan amiwỳr ar ku'uw nhym ar 'ỳr bôx. Nhym arỳm arkum,

—Mỳj ne ba ije ar ajomã? ane.

33 Nhym ar kum,

—Bẽnjadjwỳr djwỳnh, bar on irĩt, ane.

34 Nhym Jeju arỳm kum ar kaprĩn ar no kupê. Nhym ar no kupênhmẽ ro'ã ar rĩt ne arỳm kôt tẽ.

21

*Jeju rax ne Djeruxar*ẽmã àr.
Mak 11.1; Ruk 19.28; Dju r 12.12

1-2 Nhym Jejumẽ ar prykôt mõ:n kam krĩraxbê Djeruxarẽ kuri krĩ ngrire ja'ỳr bôx. Krãnhrebê Oriwêre'ã rwỳkbê ne krĩ ngrire jabê Bepadjê. Ar krĩ ngrire ja'ỳr bôx nhym arỳm kôt ba djwỳnh amãnhkrutmã kum,

—Pry ja'ã dja gar arek katàt krĩwãmã tẽ. Nhym ar akutã pry kator kraxkam dja gar mry'ã krĩwã pumũ, djumẽtuwã pumũ. Kraremẽ dja gar omũ. Nhym me kute mrywã pĩ maktã krã djê nhym amẽ ãmwã dja gar 'ãpre bôn amrẽ amẽo tẽ. 3 Godja me'õ 'ã ar amã kabẽn jabej gar kum, “Bẽnjadjwỳr 'ã tẽm prãm. Dja 'ã tẽn kam akuby:n amã ano”, ane. Nhym kam dja on ar amã, “Ajrã, 'ỳr o tẽ.” Nãm ã Jeju arkum ane.

4 Mỳkam ne ã arkum ane? Bir, amrẽbê: ne ujarẽnh djwỳnh me bakukãmãremã 'ã ajarẽ. Jeju djumẽtu'ã tẽm'ã ajarẽ.

Metĩndjwỳnh kukwakam memã 'ã ajarẽ.
5 Ne memã kum,
“Dja ga Xijãokam me jamã kum”,
Krĩraxbê Djeruxarẽ'ã ne memã Xijão jarẽ.
Nãm memã kum,
“Dja ga Xijãokam me jamã kum,
‘Ota me anhõ Bẽnjadjwỳr rax me awỳr bôxmã. Nãm kabôt katin mry jabatành nyre'ã nhỹ. Mry'ã krĩ kra'ã ne nhỹn me awỳr bôx’, ane.
Dja ga ã Xijãokam me jamã ane.”
Nãm ã ujarẽnh djwỳnh me bakukãmãremã ane nhym me arỳm aben djô'ã abenmã arẽnho mõ:. Arẽnho mõr tãmtã arỳm 'ỳr o bôx. Tũ:mràm Jeju arỳm me bakamingrãnyrekam kato. Ne ar ban kam kute arỳm mry'ã krĩja'ỳr kôt ba djwỳnh janorja'ỳr o bôx. Ujarẽnh djwỳnh kute me bakukãmãremã ujarẽnh kôt ne mry'ã krĩja'ỳr arỳm ar ano.
6 Nhym kam ar arỳm 'ỳr tẽn 'ỳr bôx. Jeju kute arkum 'ã karõ kôt ar 'ỳr tẽn 'ỳr bôx. Ne kam mrymẽ krare 'ãpre bô. 7 Ne kam akubyn 'ỳr o bôx. Ne kam arỳm aminhõ kubẽkà krãkào pôx ne o amẽ mry nhibũm'ã kum aty. Nhym arỳm krare'ã nhỹn arỳm tẽ. 8 Nhym kam me krãptĩ: aminhõ kubẽkà krãkào pôx ne arỳm kukãm kum pry'ã o atyo mõ. 'Ã tẽm kadjy kum pry'ã kum atyo mõ. Nhym me kwỳ pi'ô nhikẽn arỳm kukãm pry'ã kum atyo mõ. Me ta kukràdjà kôt ne me ã Bẽnjadjwỳr rax kukãm pryo ane. Me kukãm pry'ã kum atyo mõ. 9 Nhym me krãptĩ: kukãm mõ, o àkjêr mõ nhym ajte me krãptĩ: kôt o àkjêr mõ. Nãm me o àkjêr mõn kàj bê abenmã kum, Metĩndjwỳnhmã kum,
—Jejubê me inhõ Bẽnjadjwỳr rax. Bẽnjadjwỳr raxbê Dawi tàmdjwỳ. Ãm mexkumrẽx. Kam me ikĩ:nhkumrẽx. Gê on me ipytà. Gê Metĩndjwỳnh o kĩnh rax. Metĩndjwỳnh kukwakam ne arỳm me bakadjy bôx. Gê me kàjkwakamdjwỳ Metĩndjwỳnhmã mextire jarẽnho kumex. Gê on me ipytà. Nãm me ã Jejuo àkjêro mõro ane.
10 Nhym kam arỳm Djeruxarẽmã wadjà. Nhym kam krĩraxkam me kunĩ te no katon 'ã aben kukjêro kumex ne abenmã kum,
—Mỳj me'õ ne bôx? Mỳj me'õ ne bôx? anhỹro kumex.
11 Nhym me krãptĩ: memã kum,
—Jeju ne bôx. Metĩndjwỳnh kukwakam ne ar me bamã 'ã ujarẽnh ba. Pykabê Garrêjakam krĩraxbê Nadjarekam ne Jeju abatành djà. Nãm ã me krãptĩ memã ane.

Kute kikreti nêje me anor.
Mak 11.15; Ruk 19.45

12 Nhym kam Jeju Metĩndjwỳnh nhõ kikretimã tẽn wadjà. Nhym me kute memã mỳjja nhõr djwỳnh kam kumex. Nhym me kute memã mỳjjao pãnh ne amim byr kadjy ne me me'ã kumex. Nhym arỳm bõm me rẽnho tẽ. Nhym me kute me õ pi'ôk kaprĩ pãnh memã kikreti nhõ pi'ôk kaprĩ nhõr kadjy ne me kumex nhym mebê pĩponho àpanho tẽ. Nhym me kute tut nhõr djwỳnhdjwỳ kumex nhym mebê krĩ djà nhikô rênho tẽ. 13 Ne kam memã kum,
—Amrẽbê: ne me bakukãmãre Metĩndjwỳnh kabẽn'ã pi'ôk no'ôk ne. Kamã ne Metĩndjwỳnh ta memã kum,
“Inhõ kikreti ja'ã dja me abenmã kum,
‘Me kute Metĩndjwỳnhmã kabẽn kadjy ne õ kikreti wã’, ane.
Dja me ã inhõ kikreti'ã abenmã ane.”
Nãm ã Metĩndjwỳnh pi'ôkkam ane. Nhym be, me ga ne ga me kam aje me àkĩnhĩo aben pydji djà. Nãm ã Jeju memã ane.
14 Nhym kam Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam me no rãmẽ me mrãnh punu 'ỳr bôxo kumex nhym arỳm meo mex. 15 Nhym kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ Môjdjê kukràdjà mar djwỳnhmẽ ne me Jeju djàpênh me:xkumrẽxja pumũn ajte me prĩre pumũ. Me prĩre ne me kikretikam kàj bê o akij ne kum,
—Jejubê me inhõ bẽnjadjwỳr rax. Bẽnjadjwỳr raxbê Dawi tàmdjwỳ. Ãm mexkumrẽx. Kam me ikĩnhkumrẽx. Gê on me ipytà, ane. Nhym me me omũn me kuman arỳm ngryk ne.
16 Ngryk ne arỳm Jejumã kum,
—Djãm aje me prĩre kabẽnja mar kêt? ane.
Nhym memã kum,
—Nà, arỳm ba kuma. Ba ar amã arẽ gar ama. Me bakukãmãre ne amrẽbê: Metĩndjwỳnhmã me prĩre ja'ã ajarẽ. Me kum,
“Me prĩremẽ me karàremẽ ne ga memã me kabẽn mexmã 'ã karõ nhym me arỳm amã mextire jarẽnh mexkumrẽx.”

Nãm ã me bakukãmãre Metĩndjwỳnhmã ane. Nhym me arỳm kuman amũ aben djô'ã abenmã arẽnho mõ:. Arẽnho mõr tãmtã arỳm iwỳr o bôx. Tũmràm me bakamingrãnyrekam me prĩre arỳm imã amikĩnh jarẽnho kumex. Me bakukãmãre kute Metĩndjwỳnhmã me prĩre ja'ã ujarẽnh kôt ne me prĩre arỳm imã amikĩnh jarẽ. Nãm ã Jeju memã ane.

17 Nãm memã anen kam arỳm memã kàx ne krĩrax kurũm katon tẽ. Ne tẽ:n arỳm krĩ ngrirebê Betanha'ỳr bôx. Ne kam arỳm kam ngõr.

*Ar kute tu amim Metĩndjw*ỳnh kamnhĩxkumrẽxmã 'ã ujarẽnh.

Mak 11.20; Dju r 14.13; Xij 1.6

18 Nhym 'ã akati nhym ajte akubyn krĩraxbê Djeruxarẽmã tẽ. Nãm 'ỳr tẽ:n kam arỳm kum prãm. 19 Ne arỳm prykôt pidjôbê pigêre pumũn 'ỳr tẽn 'ỳr bôx. Ne te ô jabej. 'Ôbit ne kumex. Ne kam kum,

—Gê ajte adjô'õ jêt kêtkumrẽx, ane. Nhym arỳm tẽmbê ngrà.

20 Nhym kam kôt ba djwỳnh ar arỳm omũn kam no tyn abenmã kum,

—Je, mã ne bàrio nhym myt tãmkam ngrà? ane. 21 Nhym Jeju arkum,

—Ba ar amã arẽ gar ama. Dja gar kadjy tu amim Metĩndjwỳnh kamnhĩxkumrẽx. Kwãrĩk wãnh anhõkre kadjwỳnhbê amim,

—Kon, birãm dja ipêx, kon, anhỹr kêt. Gar ren tu amim kamnhĩxkumrẽx ne ren arỳm ã pidjôbê pigêremã ane nhym ren arỳm ã ngrào ane. Djãm jabit? Kati, gar ren krãnhwãmã kum, "On amikaban ngô jabatành mũjakam mõn tỹm", ane. Nhym ren arỳm akabẽn kôt mrãmri ã amijo ane. 22 Dja gar mỳjjao Metĩndjwỳnhmã a'uw ne tu kadjy amim kamnhĩxkumrẽx nhym arỳm ar akabẽn kôt ã ar amã mỳjjao ane. Mrãmri ne ba ar amã ja jarẽnhkumrẽx. Nãm ã Jeju arkum ane.

Me kute rax jabej Jeju kukjêr.

Mak 11.27; Ruk 20.1

23 Ne kam arỳm Metĩndjwỳnh nhõ kikreti'ỳr bôx ne kum wadjà. Ne kam arỳm kam memã Metĩndjwỳnh kukràdjà'ã ujarẽnho dja. Nhym me rũnh arỳm 'ỳr bôx. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ mebêngêtmẽ 'ỳr bôx. 'Ỳr bôx ne amũja'ã kute kikreti kurũm me anorja jabej kukij ne kum,

—Mỳj me'õ kabẽnkôt ne ga ar ã meo anhỹro aba? Mỳj me'õ ne amã me'ã karõ ga kam amũ ô'ã bõm ar me rẽnho aba? ane.

24 Nhym Jeju memã kum,

—Badjwỳ dja ba mỳjja jabej me akukja. Me akumrẽx dja ga me imã arẽ. Ba kam arỳm badjwỳ ije mỳj me'õ kabẽnkôt ar me anoro ibaja me amã arẽ. 25 Djuão kute ngômã me angjênhja djãm me kabẽn kôt ne arĩk ar ngômã me angjênho ba? Nàr djãm Metĩndjwỳnh kabẽnkôt? Imã arẽ, ane.

Nhym kam me abenkam kangan abenmã kum,

—Je mỳj dja gwaj kum nẽ? Dja gwaj kum "Metĩndjwỳnh kabẽnkôt", ane nhym kam gwaj bamã kabẽn 'õ jarẽn gwaj bamã, "Bir be, mỳkam ne ga me amim Djuão kabẽnja mar kêt ne"? ane.

26 Nàr dja gwaj kum, "Me kabẽnkôt ne tu arĩk ar ngômã me angjênho ba", ane nhym kam me krãptĩ ren o ngryk ne kum gwaj bakurê gwaj ren kam bamã me uma ne. Me kàtàm ja ne me arỳm Djuão kabẽn man kum kĩnh ne ne o Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh ne. Dja gwaj kam ane nhym me arỳm o ngryk ne, ane.

27 Nãm me ã abenmã anen kam Jejumã kum,

—Kon ne. Me ije mar kêt. Mỳj me'õ kabẽnkôt Djuão kute ngômã me angjênhja me ije mar kêtê, ane.

Nhym kam memã kum,

—Bir be, dja ba badjwỳ me amã arẽnh kêt ne. Mỳj me'õ kabẽnkôt ije ar meo iba ja dja ba me amã arẽnh kêt ne, ane.

*Me'õ kra amãnhkrut'ã ujar*ẽnh.

28 Ne kam ajte memã kum,

—Be, mỳj ne ga me me'õ krakam ama? Me'õ kra amãnhkrut. Ne kam arỳm kutewa'ỳr tẽn kum, "Akmere, akati jakam dja ga gu banhõ pidjôkôkam apê", ane.

29 Nhym kum, "Kê, kati", ane. Ne kam tẽ. Arỳm amimaro tẽ:n arỳm amim ngryk ne, ne amim, "Kati. Dja ba pidjôkô'ỳr tẽ", ane. Ne arỳm 'ỳr tẽ.

30 Nhym kam bãm kutapu'ỳr tẽn àpênh'ỳr ano. Nhym kum, "Djũnwã, dja ba arỳm akabẽn kôt 'ỳr tẽ", ane. Ne kam atekam arek nhỹn 'ỳr tẽm kêt. Be, tãm ne ja. 31 Ba me amã arẽ. Nhỹnh ja ne bãm kabẽn man kôt amijo tẽ? Nãm ã Jeju me rũnhmã ane.

Kutewa kute bãmmã, “Kati”, anhỹr ne kam kute amimarja ne Jeju kute me axwe'ã akre. Kute mrãmri ne me axwe pyràk. Nãm arỳm amima. Amiman kam arỳm Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx ne tu amim markumrẽx. Nhym be, kutapu kute bãmmã 'êx ne Jeju kute me rũnh'ã akre. Kute mrãmri ne me rũnh pyràk. Me kute Metĩndjwỳnh kôt kabẽn djir kajgon kam kute kabẽn mar kêt ne. Nãm Jeju me rũnh kukij ne memã kum,

—Nhỹnhja ne bãm kabẽn man kôt amijo tẽ?

Nhym me kum, “Kutewaja”, ane.

Nhym memã kum,

—Ba me amã arẽ ga me ama. Djãm me arũnhja dja ga me akumrẽx kàjkwakam Bẽnjadjwỳr djwỳnh kôt dja nhym me ajo ba? Kati. Pykakam me bẽnjadjwỳr ba-jtemmã pi'ôk kaprĩo atom djwỳnhmẽ me nire kuprỳmẽ, me aje memã axwe jarẽnhja dja me kàjkwakam Bẽnjadjwỳr djwỳnh kôt dja nhym arỳm ar meo ba. Ga me kam arỳm wãnh dja. 32 Mỳkam? Bir, Djuão ne me awỳr bôx. Kute katàt me amã pry jakre kadjy me awỳr bôx. Kôt ga me Metĩndjwỳnhmã amex kadjy me awỳr bôx. Ga me kam amim Djuão mar kêt. Nhym be, pykakam me bẽnjadjwỳr bajtemmã pi'ôk kaprĩo atom djwỳnhmẽ me nire kuprỳmẽ ne me tu amim Djuão markumrẽx. Ga me kam arỳm me omũ. Ne te me omũ. Me ga ne ga me wãnh ajaxwemã anhirer ne amim mar kêt. Mrãmri ne ba me amã ja jarẽnhkumrẽx. Nãm ã Jeju me rũnhmã ane.

33 Ne kam ajte memã atemã mỳjja'ã ujarẽnh jakreo tẽn memã kum,

—Ẽ, jadjwỳ dja ga me ama. Me'õ ne pur rax ne kudjin kam kam amim pidjô kumex ne kadjy bu'ã kẽno kôkayr kum o ipôk ne. Ne kam pidjô janênh djàmã kren ipêx. Ne pidjô pumũnh djwỳnh ku'ê djà'ã par prêkti nhipêx. Ne kam me kwỳmã kum,

—Gora me imã o djuw mex. Gora gê abatành ne ô ga amim kwỳo atom ne imã mũm kwỳo atom. Nãm ã me rũnhmã ane. Mebê idjaer'ã ne Jeju pidjô jakren me rũnh'ã pidjôo djuw mex djwỳnh jakren Metĩndjwỳnh'ã õ pidjôkô djwỳnh jakren kam arek memã 'ã ujarẽnho djan memã kum,

—Õ pidjôkô djwỳnh ã memã anen kam atemã pyka 'õmã tẽ. Ne kam kam wãnh ar ba. 34 Nhym arỳm pidjôja tuk ne kumex. Nhym kam õ pidjôkô djwỳnhja arỳm 'ã mytyrwỳ jakren kam 'ỳr õ àpênh kwỳ jano. Ar kute memã arẽnh nhym me kute kum pidjô kwỳo atom ne kute arkôt anor kadjy ne 'ỳr ar ano. 35 Nhym kam ar 'ỳr tẽn bôx nhym kam me kute pidjôo djuw mexja ate ar 'õja kaprêprê:k ne ar'õnh bĩn ar 'õ kẽno titik. 36 Nhym kam ajte memã õ àpênh krãptĩ jano nhym me ajte ã aro ane. 37 Nhym kam tekrekam me'ỳr kra jano. Nãm amim, “Godja ikra me'ỳr bôx nhym me arỳm mar jabej”, ane. Ne arỳm me'ỳr kra jano nhym me'ỳr bôx.

38 Nhym o djuw mex djwỳnh arỳm kra pumũn abenmã kum, “Be, kra ne wã. Gwaj on kubĩ. Tãmja dja bãm kum mỳjja kunĩ ngã, õ nêkrêx kunĩ kanga. Gwaj on tãmja bĩn kam amim õ nêkrêx, õ mỳjja, õ pidjôja kunĩo aminhõ”, ane. 39 Ne kam arỳm o tỹm. O tỹm ne pidjôkô kurũm bõm kumẽn arỳm kubĩ. Tãm ne ja, ane. Me rũnh'ã ne Jeju pidjô pumũnh djwỳnh jakre. Me kute mrãmri ne me rũnh pyràk. Ne kam ajte memã kum,

40 —Mỳj gêdja õ pidjôkô djwỳnhja bôx ne ajmã pidjô pumũnh djwỳnh on? Nãm Jeju ã me rũnhmã ane.

41 Nhym me kum,

—Bir, dja prĩne me axwejao ajkẽn me imex ne kam õ pidjôkôja atemã me ja'õmã kungã nhym me arỳm pidjô tukkam arỳm kum pidjô nhõrkumrẽx, ane.

42 Nhym kam Jeju ajte memã me kukãmãre kabẽn jarẽn memã kum,

—Amrẽbê: ne me bakukãmãre Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽn memã kum,

“E kum kẽn ja ne me kute kikreo ãm djwỳnhja kute kikremã armã te omũn kam bõm kumẽ.

Kẽn ja ne arỳm kute kikremã o kajpar, kum o kajpar tỳxi.

Bẽnjadjwỳr djwỳnh ta ne ã kẽno ane gu me omũ nhym kam gu bamã mexkumrẽx.”

Nãm ã me bakukãmãre memã anen arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Djãm me aje omũnh ne mar kêt? Nãm Jeju ã me rũnhmã ane. Nãm amijã kẽn jakre. Ne me rũnh'ã kikreo ãm djwỳnh jakre. Me rũnh kute mrãmri

ne kikreo ãm djwỳnh pyràk ne arỳm Jeju
kanga. Me rũnh kute kanga'ã ne Jeju me
rũnhmã ja jarẽ.
43 Ne kam ajte memã kum,
—Ba me amã arẽ ga me ama.
Metĩndjwỳnh bit kute amim me apytàr ne
ar me ajo bamã. Nhym be, kati. Dja me
akangan me apãnh amim me bajtem pytàn
meo ba. Nhym me kam arỳm kute pidjô djô
mex pyràk ne imã mexkumrẽx ne axwe kêt.
Nãm Jeju ã me rũnhmã ane. 44 Ne kam ajte
memã kum,
—Ẽ, kẽn ja gêdja ga me ajõ 'ã tỹm ne prĩne
'ã amikrakrak ne. Nhym be, ta gêdja me ajõ
nhiby tỹm ne prĩne angãn prĩne pyka mẽ
ajo amrà, ane.
45 Jeju memã ja jarẽ. Me kadjy
Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ
bẽnjadjwỳrmẽ mebê pardjêumã ja jarẽ
nhym me arỳm kuman amim,
—Be, me bajã ne pidjôo djuw mex
djwỳnhmẽ kikreo ãm djwỳnh jakren me
bamã 'ã ajarẽ, ane. 46 Ne kam me bit kute
o tỹmmã te 'ã amijakre. Me krãptĩ ne me
Jeju'ã amim,
—Be, Metĩndjwỳnh kukwakam memã 'ã
ujarẽnh ba, ane. Nhym kam me me umaje
te 'ã amijakre.

22

*B*ẽnjadjwỳr rax kute abenã ar mẽnh.
Ruk 14.16

1 Nhym kam Jeju ajte apỹnh kukràdjà
djàri'ã memã mỳjja jakren memã 'ã ajarẽn
memã kum,
2 —Kàjkwakam Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute
amim me utàr ne ar meo ba'ã dja ba
bẽnjadjwỳr rax'õ jakren 'ã ajarẽ gar ama.
Be, bẽnjadjwỳr rax arỳm kute kra'ã prõ
mẽnhmã. Amrẽbê ne kadjy memã arẽ. 3 Ne
kam arỳm kute amrẽbê memã arẽnhja'ỳr õ
àpênh ar ano. Kute abenã ar mẽnh djà'ỳr
me 'wỳr kadjy ar ano. Nhym ar me'ỳr bôx
ne memã arẽ. Nhym me arỳm arkum,
—Kati, 'ỳr ar imõr prãm kêt, ane. Nhym
kam ar akubyn bẽnjadjwỳr'ỳr bôx ne arỳm
kum arẽ.
4 Nhym kam õ àpênh 'õdjwỳ arkum,
—Dja gar amrẽbê ije memã arẽnhjamã
ikabẽn jarẽn memã kum, "Ẽ, arỳm ne ba
me akadjy inhõ jadjuw nhym kumex. Inhõ
mrytimẽ abatành nyre twỳmtijamẽ ne me
arỳm kupa. Arỳm ne ba mỳjja kunĩo mex.
Dja ga me amrẽ abenã ar mẽnh djà'ỳr mõ",
ane. Dja gar ã memã ane. Nãm ã bẽnjadjwỳr
arkum ane. Nhym ar arỳm me'ỳr tẽn kôt
memã arẽ.
5 Nhym me ate krã. Me kwỳ ja ne me
õ purmã mõ nhym me kwỳ ja õ nêkrêx'ỳr
mõ. 6 Nhym me kwỳ ja ne me arỳm aro
rôrôk ne aro ajkẽn arỳm ar kupa. 7 Nhym
kam bẽnjadjwỳr rax arỳm arẽnh man arỳm
ngryk ne. Ne kam arỳm õ krãkamngônh
krãptĩmã 'ã karõn me'ỳr me ano. Nhym
me arỳm kabẽnkôt me'ỳr mõn arỳm me'ỳr
bôx. Me'ỳr bôx ne arỳm me kupan mebê
krĩraxmã adjà nhym arỳm xêr.
8 Nhym kam ajte bẽnjadjwỳrja õ àpênh
arkum,
—Ije abenã ar mẽnh kadjy ne ba arỳm
prĩne mỳjjao mex nhym nõ. Nhym be,
ije memã arẽnhja ne me kadjy mex kêt.
9 Jakam dja gar apỹnh pry bikjêr djàri kôt
tẽn ar aje me omũnh kunĩ memã akrà gê
me amrẽ mõ gwaj baro'ã banhõ kwỳ krẽ
gwaj bakĩnh kati, ane. 10 Kam, õ àpênh ar
arỳm apỹnh pry djàri kôt tẽn arỳm kute me
omũnh kunĩo atomo tẽ. Me mex nàr me
punu kunĩo atomo tẽ:n meo bôx. Nhym me
kam prĩne abenã ar mẽnh djàkam kikre kre
jaê.
11 Nhym kam arỳm bẽnjadjwỳr rax wad-
jàn me omũnho tẽ. Nhym wãnh me'õ dja.
Kute abenã me rẽnh'ỳr me ngjêx kadjy me
õ kubẽkà jadjàr kêt ne dja. 12 Nhym arỳm
omũn kum,
—Akmere, nã gãm abenã me rẽnh'ỳr
me ngjêx kadjy me õ kubẽkà jadjàr kêt
ne wadjà. Mỳj ne ga nẽn wadjà? ane.
Nhym arỳm te kute aminêje kum kabẽn'õ
jarẽnhmã.
13 Nhym kam bẽnjadjwỳr rax õ àpênhmã
kum,
—Dja gar inỳx 'ãpren te 'ãpren amũ o tẽn
bõm amẽ. Wãnh ne me akamàt kô tykkam
amim ngryk ne mỳro kumex ne tokry djàje
amijanênho kumex. Me ikô'ã dja gar amẽ,
ane. Nhym me ã me'õo ane. Tãm ne ja.
14 Be, Metĩndjwỳnh ne amiwỳr me krãptĩ
'uw. Nhym be, kute mekam me ngrêrebit
amijo me utàr. Nãm Jeju ã memã ane.

Me kute Xedjamã pi'ôk kaprĩ nhõr.
Mak 12.13; Ruk 20.20; Rô 12.1

15 Nhym kam mebê pardjêu arỳm mã tẽn
Jejuo aben ma. Nãm me abenmã kum,

—Mỳj gêdja gwaj Jejumã arẽ nhym arỳm gwaj bamã bẽnjadjwỳr'ã kabẽn punu'õ jarẽ? Dja bẽnjadjwỳr'ã kabẽn punu jabej nhym me arỳm kum axwe jarẽ, ane. [16] Nãm me aben man kam arỳm 'ỳr õ me ja kwỳ jano. Erodji nhõ me ja kwỳ ne me adjwỳnhdjwỳ 'ỳr me ano. Nhym me 'ỳr bôx ne kum,

—Ujarẽnh djwỳnh, bar arỳm ama. Ga ne ga akabẽn katàtkumrẽx ne Metĩndjwỳnh kabẽn kôt me kute amijo ba'ã memã adjujarẽnh katàtkumrẽx. Amã me rũnh pyma kêt. Me rũnhmẽ me kajgomẽ ne ga memã akabẽno aben pyràk. [17] Ba me akukja ga me imã arẽ. Me rũnh kunĩ nhõ bẽnjadjwỳr raxbê Xedja. Mebê idjaer kute o me bajtemja. Djãm Metĩndjwỳnh kukràdjà kôt ne gu me baje bẽnjadjwỳr Xedjamã pi'ôk kaprĩ nhõrmã? Nàr kon? Goja on me imã arẽ, ane.

[18] Nhym Jeju arỳm me axwe kôt tu me kuman memã kum,

—Me ga ne ga me amijo ajêx ne amijo Metĩndjwỳnh mar mexo aba. Nok ba ren me amã, "Metĩndjwỳnh kabẽn kupa'ã ne me kum õro ba", ane ga me ren memã kum, "Be, Jeju axwekumrẽx. Ga, kute bẽnjadjwỳr raxbê Xedjabê pi'ôk kaprĩ nê prãmja pumũ", ane. Ga me ren memã anen ren arỳm memã ikurêtuw. Nã gãm me ajêx ne aje Metĩndjwỳnh mar. [19] Amrẽ imã pi'ôk kaprĩo tẽ, me aje kum õrja o tẽ ba me amã omũ, ane. Nhym me arỳm 'ỳr ngônhponho pi'ôk kaprĩ pydjio tẽn kum kungã. [20] Nhym memã kum,

—Mỳj me'õ ne 'ã karõja? Ne mỳj me'õ ne 'ã idji jêtja?

[21] Nhym me kum,

—E kum be Xedja karõ, ane.

Nhym memã kum,

—Bir be, õ pi'ôk kaprĩ. Dja ga me kum angã. Nhym be, Metĩndjwỳnh nhõ mỳjjabit dja ga me Metĩndjwỳnhmã angã. Nãm Jeju ã memã ane nhym me arỳm kabẽn ma.

[22] Ne arỳm te kute mỳjja'õ jarẽnhmã kam no tyn dja. Ne kam arỳm kum kàx ne mã tẽ.

*Me tyk akubyn tĩn m*ỳr jabej me Jejumã kabẽn.

Mak 12.18; Ruk 20.27; Tex k 4.16; Ap 20.4

[23] Nhym kam myt tãmkam mebê xadjudjêu kwỳ 'ỳr bôx. Mebê xadjudjêu ne me arĩk memã kum,

—Be, me tyk akubyn tĩn prãm kêtkumrẽx, anhỹr ar o ba. Nãm me 'ỳr bôx ne kukij ne kum,

[24] —Ujarẽnh djwỳnh, me bakukãmãre Môjdjê ne amrẽbê: me bamã,

"Godja me'õ prõ'ỳr mõn kra kêt rã'ã tyk jabej mỳj dja me nẽ?

Bir, dja kamymẽ ar aben djàkam ikwãja'õ 'ỳr mõ. Ne kum kra djin kukrij nhym abatành ne.

Me kute 'ã abenmã kum, 'Be, kamy tyk kra ne wã', anhỹr ne kute kamy tyk mar tỳx rã'ã kadjy."

Nãm ã me bakukãmãre Môjdjê me bamã ane, ane. Mebê xadjudjêu ne me ã Jejumã ane. [25] Ne kôt arĩk kum,

—Be, ar my aben djàkam ikwãbê 7. Ne kam kutewa prõ'ỳr mõ. Ne kam kra kêt rã'ã ty. Nhym prõja arỳm 'uwtĩ. Nhym kam atãri kamyreja 'ỳr mõ. Ne kam ã ane, kra kêt rã'ã ty. [26] Nhym aben totokmã Ar kubê 7 kunĩ kudjwa ã anen 'ỳr ban kra kêt rã'ã ty. [27] Nhym kam ar prõjadjwỳ arỳm ar o ino ren ty. Ja ne ba me kuman amã arẽ. [28] Ar kubê 7 ne ar aben totokmã kamy prõ'ỳr ba. Godja we ar kunĩ akubyn tĩn ne àbir jabej we àbirkam nhỹnh kamyja dja ajte 'ỳr mõ? ane. Me ta kute we me tyk akubyn tĩn kêt jarẽnh mỳr jabej ne me ã Jejumã ane. Me kute o àpanh nhym binhikrênh kadjy nàràm ne mebê xadjudjêu ã kum ane.

[29] Nhym Jeju arỳm memã kum,

—Me aje Metĩndjwỳnh kabẽn'ã pi'ôk no'ôk mar kêt ne me aje Metĩndjwỳnh tỳ:xkumrẽx mar kêt. Nã gãm me arĩk Metĩndjwỳnh kupa'ã memã 'ã adjujarẽnh aba. [30] Be, me tyk ne akubyn tĩnkam djãm me ajte abenwỳr ba? Kati, akubyn me tĩnkam dja me abenwỳr ba prãm kêtkumrẽx. Kam dja me kute Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh pyràk. [31] Be, mrãmri me tyk akubyn tĩnkumrẽx. Amrẽbê: Metĩndjwỳnh kute me bakukãmãremã kabẽn jarẽnh. Me tyk akubyn tĩn'ã kute kabẽn jarẽnh nhym me kute 'ã pi'ôk no'ôk djãm me aje amim arẽnh kêt? [32] Nãm me bakukãmãremã kum,

"Ibê Abraãomẽ Idjakmẽ Djako ar õ Metĩndjwỳnh", ane.

Bir be, ar tyk tũmja Metĩndjwỳnhmã tĩn ne ar ba nĩj pumũ. Djãm Metĩndjwỳnhbê me tyk nhõ Metĩndjwỳnh? Kati. Metĩndjwỳnh

ne me tĩn nhõ Metĩndjwỳnh. Me tyk kunĩ
ne me kum tĩn. Kam ne ba me amã,
—Metĩndjwỳnh ne kubê me tĩn nhõ
Metĩndjwỳnh. Nãm Jeju ã mebê xadjud-
jêumã ane. 33 Nhym me krãptĩ: kuman te
kute mỳjja'õ jarẽnhmã kam no tyn kumex.

Me kute kukràdjà jabej Jeju kukjêr.
Mak 12.28; Ruk 10.25

34 Jeju mebê xadjudjêumã ane nhym me
amijã maje arỳm anhikrê. Amijã maje
anhikrê nhym mebê pardjêu arỳm arẽnh
man arỳm akuprõ. 35 Me'õbê ne Môjdjê
kukràdjà mar djwỳnh. Tãm ne Jeju'ỳr bôx
ne kute amak mex jabej kabimã. Kute
Môjdjê kukràdjà jabej kukjêrmã. Jeju kute
kukràdjà kupa'ã arẽnh kadjy nàràm ne kum
kabẽn ne kum,
36 —Ujarẽnh djwỳnh, Môjdjê kute
Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn kukràdjà
jarẽnh, kute kam me kute katàt amijo ba'ã
memã karõja nhỹnh kabẽnja ne mexo kute
kunĩ jakrenh? ane.
37 Nhym Jeju kum,
—Be, nãm memã kum,
"Me anhõ Bẽnjadjwỳr djwỳnh, me
Atĩndjwỳnh dja ga me amã kĩnh,
amã abêo katàt me kunĩ, mỳjja kunĩ
jakre.
Djãm ajajkwaobit amã Metĩndjwỳnh
jabêmã? Kati. Ajamak,
akadjwỳnhbê, akukràdjà kunĩo dja
ga me amã abê:", ane.
38 Be, tãm ne ja. Metĩndjwỳnh kabẽn mexo
kute kabẽn kunĩ jakrenh ne ja. 39 Ne kam
atãri Môjdjê ajte 'õ kute uràk memã arẽn
memã kum,
"Me amã amibu'ã me ja jabê. Kute mrãmri
ne ga me amã amijabêja pyràk dja
ga me ã amã amibu'ã me ja jabêo
ane", ane.
40 Be, ba arỳm amã Môjdjê kabẽn kukràdjà
ja jarẽn ajte amã ja jarẽ. Dja ga amẽ kabẽn
ja man kôt ar amijo aba jabej ne mrãmri
tu arỳm Metĩndjwỳnh kabẽn kukràdjà
kunĩkôt ar amijo aba mexkumrẽx. Môjdjê
kute Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn
jarẽnhjamẽ kukwakam memã 'ã ujarẽnh
djwỳnh 'õdjwỳ kute kabẽn jarẽnhjamẽ ne
ga arỳm kunĩkôt ar amijo aba mexkumrẽx.
Nãm ã Jeju kum ane.

*Kritubê m*ỳj me'õ tàmdjwỳ jabej me kute
kukjêr.
Mak 12.35; Ruk 20.41
41 Mebê pardjêu kute abeno bikprõnhri
Jeju amijabej me kukij ne memã kum,
42 —Mỳj ne ga me Kritukam ama? ane.
Metĩndjwỳnh ne arỳm mebê idjaer kadjy
Jeju'ã Bẽnjadjwỳrbê kumkati mẽ. Kumã ne
me Kritu jarẽ. Nãm Jeju amijã memã kum,
—Mỳj ne ga me Kritukam ama? Mỳj me'õ
tàmdjwỳbê ne Kritu? ane.
Nhym me kum,
—Me bakukãmãre Dawi tàmdjwỳ.
Bẽnjadjwỳr raxbê Dawi tàmdjwỳ, ane.
43-44 Nhym kam Jeju ta kubê Bẽnjadjwỳr
Kritu'ã memã kum,
—Ne kam ajte kubê Dawi nhõ Bẽnjadjwỳr.
Mỳj ne arỳm kubê Dawi tàmdjwỳn ajte õ
Bẽnjadjwỳr kadjy nẽ? ane. Ne kam Jeju
memã me bakukãmãre Dawi kabẽn jarẽn
memã kum,
—Be ga, me bakukãmãre Dawi ta kute
memã 'ã ujarẽnhja pumũ. Metĩndjwỳnh
Karõ kukwakam kute memã Kritu'ã
ujarẽnhja pumũ. Nãm memã kum,
"Inhõ Bẽnjadjwỳrmã ne Bẽnjadjwỳr
djwỳnh kabẽn ne kum,
'Amrẽ idjubôk'ãnh nhỹ, Abẽnjadjwỳr
raxkam idjubôk'ãnh nhỹ.
Ikam ama ba amrẽ awỳr akurê djwỳnho
mõ ga me kwỳo apardjan me kwỳ
nhimex.'
Nãm ã Metĩndjwỳnh inhõ Bẽnjadjwỳrmã
ane", ane.
Bir be ga, Dawi kute kum "Abẽnjadjwỳr
rax", anhỹrja pumũ. 45 Mỳkam ne me
Dawi tàmdjwỳ kajgo jarẽ? Djã nãm o
tàmdjwỳ kajgo? Kati, Dawi ta ne kute
o õ Bẽnjadjwỳr rax. Nãm ã Jeju mebê
pardjêumã ane. 46 Nhym me'õ te kute kutã
kabẽn'õ jarẽnhmã te amijo ane. Kabẽn mex
pymaje me kute ajte mỳjja 'õ jabej kukjêr
kêtkumrẽx.

23

*Watĩrebê 7'ã ujar*ẽnh.
Mak 12.38; Ruk 11.46
1 Nhym kam Jeju me krãptĩ:mẽ kôt ba
djwỳnhmã kum,
2 —Be, Môjdjê kukràdjà mar djwỳnhmẽ
mebê pardjêumẽ ne me Môjdjê pãnh ar
amã Metĩndjwỳnh kukràdjà jarẽnho krĩ.
3 Kam dja me Metĩndjwỳnh kabẽn kôt ar

amã kabẽn jarẽ gar prĩne me kabẽn kunĩ
man kôt ar amijo aba. Nhym be, me ta ne
me arĩk ar ba. Nãm me ajkwakambit ar
amã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽn kam ta kute
amikabẽn mar ne kôt kute ar amijo ba kêt
ne arĩk ar ba. Kwãrĩk wãnh mekôt ar amijo
aba kêt. 4 Nãm me ajte kabẽn kajgoobit
ar memã we Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnho
ba. Djãm Metĩndjwỳnh kabẽn? Kati, me ta
kabẽno ne me ar me anoro ba. Ne kam kôt
kute amijo ba kêt ne. Nhym me te amijo
anen kam, “Je mỳj dja ba me nẽ”? ane.
Me kute ã meo anhỹrkam ne kute mrãmri
ne me kute me kadjybit jênh rũnho atom
ne me mut'ã anhôr ne kam kute memã tur
kêtkumrẽx ja pyràk. Nãm ã Jeju memã ane.
Ne kam ajte arkum,
5 —Me kute memã amibẽn nhym me kute
memã mex jarẽnh kadjy ne me amijo ba.
Môjdjê kukràdjà'ã pi'ôk no'ôk kwỳ ne me
'ã ikôn amikrãmẽ amipamã aktã 'ãpre. Ne
'ã ikô poti:reo ane. Mỳj kadjy? Bir, me
kute memã amibẽn kadjy. Dja we me me
omũn memã mex jarẽ. Ja kadjy ne me 'ã
ikô poti:reo anen amikrãmẽ amipamã aktã
'ãpre. Ne kam ajte 'ã kubẽkà jabu djà ã
abjêo ane. Mỳj kadjy? Bir, me kute memã
amibẽn kadjy. Dja we me me omũn memã
mex jarẽ. Ja kadjy ne me 'ã kubẽkà jabu
djà jabjên 'ã ar ba. 6 Me krãptĩ nhikô'ã me
õ kwỳ krẽnkam ne me me rũnh krĩ djàkam
krĩ prãmkumrẽx. Kute memã amibẽn
kadjy me rũnh krĩ djàkam krĩ prãmkumrẽx.
Ne mebê idjaer bikprõnh djàkam ne me
memã wan krĩ prãmkumrẽx. 7 Ne ajte me
krãptĩ bikarêr nhipôkri, mekadu nhipôkri
kute memã amibẽn nhym me kute memã
rũnh jarẽnh ne kute memã kum, “Ujarẽnh
djwỳnh, djãm ga? djãm ga”? anhỹrja. Ja ne
me kum kĩnhkumrẽx.
8 Nhym be, ar ga me kute ar amã,
“Ujarẽnh djwỳnh”, anhỹrmã djãm ar amã
ja kĩnhmã? Kati. Mỳkam? Bir, atemã
ar anhõ ujarẽnh djwỳnh pydjii. Kam
dja gar abeno akamybit. 9 Ne kam djãm
ar aje pykakam me'õ raxmã, “Djũnwã”,
anhỹrmã? Kati. Mỳkam? Bir, ar Abãm
pydji. Kàjkwakam ar Abãm djwỳnh pyd-
jii. 10 Djãm me kute ar amã, “Bẽnjadjwỳr”,
anhỹrmã? Djãm ar amã ja kĩnhmã? Kati.
Mỳkam? Bir, ar anhõ Bẽnjadjwỳr py-
djii. Metĩndjwỳnh ne arỳm 'ã me õ
Bẽnjadjwỳrbê kumkati mẽ. Kubê ne Kritu.
11 Ar ajõ abenkam araxo kutewa prãm
jabej gêdja amijo kajgon tu ar amã àpênh
ar ba. 12 Mỳkam? Bir, me kute amijo rũnh
prãmja gêdja ĩ kajgo mex ne. Nhym be,
me kute amijo kajgo mex ne akrànmã kute
amijo baja gêdja Metĩndjwỳnh arỳm pãnh
meo rũnh ne. Nãm ã Jeju arkum ane. Ne
kam Môjdjê kukràdjà mar djwỳnhmẽ mebê
pardjêumã kum,
13 —Be, me abê Môjdjê kukràdjà mar
djwỳnhmẽ me abê pardjêumẽ ne ga me
amijo ajêx ne ar amijo Metĩndjwỳnh mar
mexo aba. Ỹ, watĩre. Dja ga me ĩ me biknor
tokry djàkam tu amõrkumrẽx. Mỳkam?
Bir, me aje mebê adjàptàrkam. Me bit kute
kàjkwakam Bẽnjadjwỳr djwỳnh kôt ãm ne
kôt ar amijo ba prãm ga me kupa'ã memã
arẽ. Ne Bẽnjadjwỳr djwỳnh nêje aje memã
atemã kukràdjà jarẽnho aban arỳm o mebê
utà. Ga me kam ga Metĩndjwỳnh mar kêt ne
ajte me jadjwỳbê aptà.
14 Be, me abê Môjdjê kukràdjà mar
djwỳnhmẽ me abê pardjêumẽ ne ga me
amijo ajêx ne ar amijo Metĩndjwỳnh mar
mexo aba. Ỹ, watĩ:re, dja ga me ĩ me
biknor tokry djàkam tu amõrkumrẽx.
Mỳkam? Nã gãm me me 'uwtĩ krão apan
mebê mỳjja kunĩo akĩ ne kam ajajkwaobit
Metĩndjwỳnhmã akabẽn rũnh ne, ne kum
akabẽn 'ijabjêo aku'ê. Bir, nã gãm me ajêx
ne amijo amex ne kum akabẽno aku'ê.
Be kati, me ajaxwekumrẽx. Kam gêdja
Metĩndjwỳnh me kuràm me amã pãnh rax
jarẽn prĩne me kuràm me ajo ajkẽ.
15 Be, me abê Môjdjê kukràdjà mar
djwỳnhmẽ me abê pardjêumẽ ne ga me
amijo ajêx ne ar amijo Metĩndjwỳnh mar
mexo aba. Ỹ, watĩ:re. Dja ga me ĩ me biknor
tokry djàkam tu amõrkumrẽx. Mỳkam?
Bir ga, me aje arĩk memã kum, “Ba me
Metĩndjwỳnh'ỳr meo akẽx gê me amim
maro ba”, anhỹrja pumũ. Djãm mrãmri
ne ga me akabẽn? Kati, me aje amiwỳr
me'õ pydjio akẽx kadjy ngômẽ pykakôt
aba 'ijabjê:. Nhym arỳm me awỳr amijo
akẽx ga me kam arỳm amikôt axwe 'ã
mẽnh mex ne. Amikôt axwe 'ã mẽnh mex
nhym arỳm axweo me ajakrenh mex ne.
Nhym arỳm me akôt biknor prãmkumrẽx.
Djãm Metĩndjwỳnh'ỳr ne ga me meo akẽx
nhym me amim kuma got? Kati. Nãm ã

Jeju Môjdjê kukràdjà mar djwỳnhmẽ mebê
pardjêumã ane.
16 Ne kam ajte memã kum,
—Ỹ, watĩ:re. Dja ga me ĩ me biknor tokry
djàkam tu amõrkumrẽx. Me aje mrãmri ne
me no rã kute arĩk meo ba pyràk. Mỳkam?
Bir, me aje arĩk memã Môjdjê kukràdjà
jarẽnh punukam. Nãm ã Jeju memã ane.
Bir, Môjdjê kukràdjà kôt ne mebê idjaer
memã amikabẽn jarẽn ajte memã kum,
—Nã bãm amã ikabẽn pydjin arẽ, anen
ajte kôt memã Metĩndjwỳnh nhõ mỳjja
jarẽ. Mỳj kadjy ne kôt memã Metĩndjwỳnh
nhõ mỳjja jarẽ? Bir, kute kabẽn maro ãmja
kute mar pydji kadjy ne me Metĩndjwỳnh
nhõ mỳjja jarẽ. Gêdja amikabẽn jarẽnhja
'êx ne kam Metĩndjwỳnh nhõ mỳjja jarẽn
kam arỳm o Metĩndjwỳnhmã amikurê-
tuw. Amikurêtuw nhym Metĩndjwỳnh
arỳm kute maro ãmjao ngrykmã. Nãm
me ã Môjdjê kukràdjà kôt memã amikabẽn
jarẽnho ane. Nãm Jeju Môjdjê kukràdjà
jarẽnh djwỳnh arkum,
—Me aje mrãmri ne me no rã kute arĩk
meo ba pyràk. Mỳkam? Bir, me aje arĩk
memã Môjdjê kukràdjà jarẽnh punukam.
Nã gãm me memã kum, "Dja ga me memã
amikabẽn jarẽn memã kum, 'Nã bãm amã
ikabẽn pydjin arẽ. Ẽ, Metĩndjwỳnh nhõ
kikretija ma', ane. Gêdja ga me memã ajêx
prãm jabej ne Metĩndjwỳnh nhõ kikretibit
jarẽ ne kam o amikurê'uk kêt. Dja
Metĩndjwỳnh me'õ kute akabẽn maro ãm-
jao ngryk kêt ne me ajo bikẽnh kêt.
Nhym be, dja ga me memã amikabẽn
jarẽn memã kum, 'Nã bãm amã ikabẽn pyd-
jin arẽ. Ẽ, Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam kẽn
karỳrja ma', ane. Aje kẽn karỳr jarẽnhkam
dja ga akabẽnkumrẽx. Aje memã amikabẽn
jarẽnh kôt dja ga amijo anhỹrkumrẽx. Dja
ga memã ajêx ne kam kẽn karỳr jarẽn arỳm
o Metĩndjwỳnhmã amikurêtuw" ane. Me
abê Môjdjê kukràdjà mar djwỳnh ne ga me
arĩk ã memã kukràdjà jarẽnh punuo ane.
17 Me no rã ne me kute amikukãm rĩt kêt.
Kam me kute amipry mar kêt. Me aje me
uràk ne amijo ajêx ne memã, "Ba ne ba ije
Metĩndjwỳnh mar mex", anhỹr ar o aba.
Nhym be, kati. Me aje mar kêt ne te memã
Metĩndjwỳnh'ã adjujarẽnh ar aba nhym me
adjwỳnhdjwỳ kute mar kêt. Be, me amãbit
ne kẽn karỳr kute mexo kikreti jakrenh.
Djãm mrãmri? Kati. Kikreti ne kute mexo
kẽn karỳr jakrenh. Kikreti kukwakambit ne
kẽn karỳr mex. Metĩndjwỳnhmã mex. Nãm
Jeju ã Môjdjê kukràdjà mar djwỳnhmã ane.
18 Ne ajte memã kum,
—Ga me arĩk memã kum, "Dja ga me
memã amikabẽn jarẽn memã kum, 'Nã bãm
amã ikabẽn pydjin arẽ. Ẽ, Metĩndjwỳnh
nhõ ngônho kija ma', ane. Gêdja ga me amã
memã ajêx prãm jabej ne Metĩndjwỳnh nhõ
ngônho kibit jarẽ ne kam o amikurê'uk kêt.
Dja Metĩndjwỳnh me'õ kute akabẽn maro
ãmjao ngryk kêt ne me ajo bikẽnh kêt.
Nhym be, dja ga me memã amikabẽn
jarẽn memã kum, 'Nã bãm amã ikabẽn pyd-
jin arẽ. Ẽ, Metĩndjwỳnh nhõ ngônho kikam
mry nõrja ma', ane. Aje mry nõr jarẽnhkam
dja ga akabẽnkumrẽx. Aje memã amikabẽn
jarẽnh kôt dja ga amijo anhỹrkumrẽx. Dja
ga memã ajêx ne kam mry nõr jarẽn arỳm
o Metĩndjwỳnhmã amikurêtuw", ane. Me
abê Môjdjê kukràdjà mar djwỳnh ne ga me
arĩk ã memã kukràdjà jarẽnh punuo ane.
19 Me aje me no rã pyràk. Djãm mrãmri mry
kute mexo Metĩndjwỳnh nhõ ki jakrenh?
Kati. Õ ki ne kute mexo mry jakrenh. Õ
kikam me kute mry jadjwỳrkambit ne kum
mex, Metĩndjwỳnhmã mex. Nãm Jeju ã
memã ane.
20 Ne kam ajte memã kum,
—Kam, me kute memã amikabẽn jarẽnh
ne kôt ajte kute Metĩndjwỳnh nhõ ki
jarẽnhkam djãm kute õ kibit jarẽnh? Kati.
Nãm me kute õ ki jarẽnh ne ajte kute
kam mỳjja kunĩ ikwãdjwỳ jarẽnh. 21 Ne
ajtekam me kute memã amikabẽn jarẽnh
ne kôt ajte kute Metĩndjwỳnh nhõ kikreti
jarẽnhkam djãm kute kikretibit jarẽnh?
Kati. Nãm me kute kikreti jarẽnh ne ajte
kute Metĩndjwỳnh kam ỹr jarẽnh. 22 Ne
ajtekam, me kute memã amikabẽn jarẽnh
ne kôt ajte kute kàjkwa jarẽnh. Djãm
kute kàjkwabit jarẽnh? Kati. Nãm kute
kàjkwa jarẽnh ne ajte kute Metĩndjwỳnh
nhõ krĩ djà rax jarẽnh ne ajte kute 'ã krĩ
djwỳnhbê Metĩndjwỳnh jarẽnh. Kam, dja
me memã kabẽn pỹnh ne arẽn kôt amijo
anhỹrkumrẽx. Nãm ã Jeju memã ane.
23 Ne kam ajte memã kum,
—Be, me abê Môjdjê kukràdjà mar
djwỳnhmẽ me abê pardjêumẽ ne ga me
amijo ajêx ne ar amijo Metĩndjwỳnh mar

mexo aba. Ỹ, watĩ:re. Dja ga me ĩ me biknor
tokry djàkam tu amõrkumrẽx. Mỳkam?
Bir, me aje Metĩndjwỳnhmã mỳjja kakritbit
nhõr ne kam mỳjjabê kumkatija aje kum õr
kêtkumrẽxkam. Nã gãm me mỳjja kakrit,
õmrõ djành djà, pi'ômẽ õmrõ djành djà
'õdjwỳmẽ Metĩndjwỳnhmã ikjê rên kum
kryre ne angã. Ne kam kukràdjà kôt ar
amijo aba kêt ne katàt meo aba kêtkumrẽx
ne amã me kaprĩ kêtkumrẽx ne amim
Metĩndjwỳnh mar kêt ne. Aje kum kryre ne
õrja ne mrãmri tu mexkumrẽx. Mỳkam ne
ga me kum mỳjjabê kumkatijadjwỳ kum õr
kêt ne? Mỳkam ne ga me amã Metĩndjwỳnh
jabên katàt meo abaja kêt ne? Ja ne ga me
aje marmãn ate mỳjja kakritbit ma.

[24] Ba me amã arẽ ga me ama. Dja me anhõ
õmrõkam pure'õ tỹm ga me pure ngrire'ã
ano tỳ:x ne kaban mũm amẽ. Nhym be, mry
jabatànhbê kameru ja ne anhõ õmrõkam
dja, ga me ate akrãn tu ro'ã krẽ. Be, mỳj'ã
ne ba amã ikabẽn ja jarẽ? Bir, mỳjja kryre
ne ga me'ã ano tỳ:x ne ma:ro aba. Nhym
be, mỳjja bê kumkati, mỳjja kabẽnkumrẽx
ne ga me aje mar kêt. Metĩndjwỳnh kabẽn
kute me ajaxwe nêje me akukràja ne ga me
aje mar kêt ne ate akrãn ajaxwe rax rã'ã. 'Ã
ne ba me amã, "Ga me pure ngrire'ãbit ano
tỳx ne kaban mũm amẽn tu kameru raxja
õmrõmẽ ro'ã krẽ", ane. Kam ne ga me aje
meo ba djwỳnh no rã pyràk. Nãm Jeju ã
memã ane.

Ne kam ajte memã kum,

[25] —Be, me abê Môjdjê kukràdjà mar
djwỳnhmẽ me abê pardjêumẽ ne ga me
amijo ajêx ne ar amijo Metĩndjwỳnh mar
mexo aba. Ỹ, watĩ:re. Dja ga me ĩ me biknor
tokry djàkam tu amõrkumrẽx. Mỳkam?
Bir, nã gãm me aje mrãmri ne me kute
ngônhkrãmẽ ngônh puror nhibũmbit põnh
ne kre põnh kêt nhym krekam mỳjja kakrã-
tyk pyràk. Be, nã gãm me ã we katàt amijo
abao ane. Nhym kam me me akrãkàbit
pumũ nhym kam kute me amex pyràk.
Nhym be kati, me akadjwỳnhbê ne ga me
apunu rã'ã. Me akadjwỳnhbê ne me amã
me õ nêkrêx prãm ne 'ã angryk ne aje
mebê mỳjjao adjàkĩnh'ã aje amim karõ rã'ã.
Kam ne ga me akadjwỳnhbê apunu rã'ãja.
[26] Me abê pardjêu ne ga me aje me no rã
pyràk. Dja ga me akadjwỳnhbê kumrẽx
wãnh ajaxwemã anhire. Ne kam arỳm
mrãmri abu'ã memã amexkumrẽx. Ne kam
aje mrãmri ne me kute ngônh puror, kremẽ
ibũm põnh nhym prĩne mex pyràk.

[27] Be, me abê Môjdjê kukràdjà mar
djwỳnhmẽ me abê pardjêumẽ ne ga me
amijo ajêx ne ar amijo Metĩndjwỳnh
mar mexo aba. Ỹ, watĩ:re. Dja ga me
ĩ me biknor tokry djàkam amõrkumrẽx.
Mỳkam? Bir, ga me aje mrãmri ne me
kute me tykmã kikre krãkà jaka pyràk.
Krãkàkambit ne kute memã mexti:re pyràk.
Nhym be, kadjwỳnhbê ne mỳjja punu:re.
Kadjwỳnhbê me tyk 'imẽ mỳjja punu kunĩ.
[28] Ga me aje uràk. Abu'ã memã ajaxwe kêt
pyràk. Nhym be, kati. Metĩndjwỳnh ne me
akadjwỳnhbê me aje mỳjja marja kunĩ kute
mar. Me ga ne ga me amijo ajêx ne ar amijo
Metĩndjwỳnh mar mexo aban aje ajaxwebit
mar. Nãm ã Jeju memã ane.

Ne kam ajte memã kum,

[29] —Be, me abê Môjdjê kukràdjà mar
djwỳnhmẽ me abê pardjêumẽ ne ga me
amijo ajêx ne ar amijo Metĩndjwỳnh mar
mexo aba. Ỹ, watĩ:re. Dja ga me
ĩ me biknor tokry djàkam amõrkumrẽx.
Mỳkam? Bir, amrẽbê: me bakukãmãrekam
ne Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh
arỳm ty nhym me amrẽbê: me angij. Ga
me akamingrãnyre ne ga me me tyk tũm-
jamã kikren me katàt kute amijo ba tũm
nhõ pyka krã kunhêro aba. [30] Ne kam arĩk
memã kum, "Ne ba me ren amrẽbê: me
bakukãmãre, me banhingêt kator nyri ren
me ro'ã ikator ne ar iba ne ren me ban-
hingêt kudjwa ã anhỹr kêtkumrẽx ne. Ne
ren Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh par
kêtkumrẽx ne." Nã gãm me ã memã ane.
[31] Me aje ã memã anhỹrkam arỳm amikôt
amijarẽ. Me abê me par djwỳnh tàmdjwỳ,
Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh kanê
tàmdjwỳ. Arỳm ne ga me amikôt amijarẽ.
[32] Metĩndjwỳnh ne me anhingêtkam ngryk.
Aje, me rã'ã ne me anhingêt kôt ã ajaxweo
anen ar badjwỳ ar ipa. Ar badjwỳ ar ipa gê
Metĩndjwỳnh on me akam ngryk me:x ne.
Nãm ã Jeju memã ane.

Ne kam ajte memã kum,

[33] —Me akamingrãnyre ne ga me abê
kangã, me abê iry. Djãm me ga ne ga
me aje abiknorbê amipytàrmã? Kati. Me
biknor tokry djàbê me aje amipytàr prãm
kêtkumrẽx. [34] Kam arỳm ije me awỳr me

anormã. Ije me awỳr ikabẽn jarẽnh djwỳnh
janormã. Ije ajte me awỳr me no mex
janormã. Ije ajte me awỳr me kukràdjà mar
djwỳnhkumrẽx janormã. Dja ga me kam
arỳm me kwỳ pa, pĩte'y'ã me kwỳmo iten
me kupa. Ne me abikprõnh djàkam mry
kà punuo me kwỳ kaprêprêk. Ne aje meo
abikẽnh kadjy me abej mõ, apỹnh krĩrax
djàri kôt me abej mõ. 35 Me akukãmãremẽ
nã gãm me me katàt kute amijo ba kunĩ
paro tẽ. Paro tẽn paro tẽn arek me kamrô
kapĩn o tẽ. Nhym Metĩndjwỳnh arỳm meo
ngryk ne kam gormã me ajabatànhmã pãnh
jarẽ. Me akukãmãre ne me Abeu jaxwe
kêtja bĩno kurêtuw ne kam ijukri me ja paro
tẽm tãmtã: arek o tẽ ne kam Djakarij, Be-
rakij kute irja'ỳr bôx ne kam Metĩndjwỳnh
nhõ kikretimẽ õ ngônho ki kaêxkam* kubĩ.
36 Ẽ, ba me amã arẽ. Metĩndjwỳnh ne
arỳm meo ngryk ne. Ne kam me akam-
ingrãnymã arỳm pãnh jarẽ. Me ga dja
Metĩndjwỳnh me akukãmãre kute me imex
tũmja pãnh me ajo ajkẽ. Mrãmri ne ba me
amã arẽnhkumrẽx. Nãm ã Jeju memã ane.
37 Ne kam krĩraxmã kum,

—Djeruxarẽ, Djeruxarẽ, mỳkam ne akra
kute Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh
par prãm ne? Mỳkam ne me kẽno me
titik ne me kupa, Metĩndjwỳnh kute me
awỳr me anorja pa? Je nã bãm te ije
me ajo ibikprõnh ne ije me ajo atommã.
Kute mrãmri ne õkrẽn'ãnh kute arao noreo
bikprõnhja pyràk. Ba ren ã me ajo ane. Nã
bãm te ije me ajo anhỹrmã ga me amã ikĩnh
kêt. 38 Ẽ, jakam me amõr djà ja gêdja kukrit
mex ne kaprỳn nõ. 39 Ẽ, ba me amã arẽ ga me
ama. Jakam dja ga me ipumũnh kêtkumrẽx
ne. Ipumũnh kêt rã'ã: nhym inhõ akati ijo
rãm ne jao tẽ ga me abenmã kum, "Ẽ, ota
arỳm Metĩndjwỳnh kabẽnkôt tãmja bôxmã.
Me:xkumrẽx", ane. Dja ga me ã abenmã
ane ba kam arỳm me awỳr bôx. Nãm ã Jeju
memã ane.

24

Akubyn bôx kukãm mỳjja apôx'ã
ujarẽnh.

Mak 13.1; Ruk 21.5; Xim k 4.1; A Xim 3.1

1 Ne kam Metĩndjwỳnh nhõ kikreti
kurũm kato. Nhym kôt ba djwỳnh 'ỳr bôx.
Ar kute kikretikam apỹnh kum kikre jakre
kadjy 'ỳr bôx. 2 Ne kam ar arỳm kum akre
nhym Jeju arkum,

—Ar mỳjja kunĩ pumũnho dja. Ẽ, ba ar
amã katàt arẽ. Be, dja ĩ me kurê djwỳnh
prĩne kikreti ngrà. Dja me kẽn aben nhiby
ikwã kunĩ nhikô rê. Nhym kam kẽn'õ aben
nhiby nõr kêtkumrẽx, ane.

3 Ne kam ar tẽn kam krãnhbê Oriwêre'ã
wabi nhym arỳm ate nhỹ. Nhym kam kôt
ba djwỳnh 'ỳr bôx ne me kàxã kum,

—Dja ga ar imã kikreti ngrành'ã ajarẽ.
Nhỹnh amex 'õkam dja me bakurê djwỳnh
me bawỳr bôx ne kikreti ngrà? Dja ga
akubyn bôx nhym mỳjja kunĩ arỳm pyka
kôt amingrà nhym me kunĩ arỳm pykakam
ar ba'ã aminhinomã amimẽ. Mỳj gêdja
kukãm apôx? Dja bar omũn kam kôt õ
akatimã ikaton õ akati ma.

4 Nhym kam Jeju arkum apỹnh mỳjja
kukãm apôxmã arkum 'ã ajarẽn arkum,

—Ar amijã ano tỳx gê me'õ ar amã 'êx
ne ar anoo biknor ne Metĩndjwỳnhbê ar
ajo akẽx kêt. 5 Be, me krãptĩ dja ĩ aben
totokmã me'ỳr bôx ne arỳm amijo 'êx ne
amijã imẽ. Amijã imẽn arỳm memã kum,
"Me anhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkati kadjy ne
Metĩndjwỳnh ijano ba tẽn bôx. Ba ibê
Kritu", ane. Ne kam arỳm me krãptĩ noo
aknon Metĩndjwỳnhbê meo akẽx.

6 Be, kam dja gar me kute abenwỳr prõt
man amybỳm me kute abenwỳr prõt jarẽnh
ma. Kwãrĩk wãnh kam ar atĩn prãm kêt.
Ba ne ba kukãm ar amã 'ã ajarẽ gar arỳm
ama. Ja kumrẽx gêdja me ã o anhỹro tẽ.
Kraxje kute inomã mẽnh kêt, kute 'ỳr o tẽm
rã'ã, ane. 7 Nà, apỹnh me ba djàri gêdja me
abenwỳr prõt ne aben nhimexo ba. Nhym
apỹnh bẽnjadjwỳr rũnh nhõ àpênhja abeno
kurê djwỳnh ne aben nhimexo ba. Nhym
prãmdjwỳ me kwỳ nhimex. Apỹnh pyka
djàri gêdja kam pyka terte:t ne. 8 Be, me
tokry krax ne ja. Ga me nire kra àja pumũ.
Adjỹm. Dja kra à:n kam arỳm à ra:x ne. Me
adjwỳnhdjwỳ dja me tokry mõ:n kam arỳm
tokry ra:x ne. Be, me tokry krax ne ja. Nãm
ã Jeju arkum ane.

Ne kam ajte arkum,

9 —Dja me tokry: nhym kam me arỳm
memã ar akanga. Me kute ar ajo bikẽnho
ba kadjy ar akanga. Nhym me arỳm ar apa.
Apỹnh me bajtem ba djà kunĩkôt dja me

* 23:35 ipôokri

kum ar akurê. Ikôt ar abikamẽnhkam dja
me kum ar akurê. 10 Kam dja me krãptĩ ibê
amijo akẽx. Ne kam me kurê djwỳnhmã
aben kangan kum aben kurê. 11 Me krãptĩ
dja me ta amijo 'êx ne amijã Metĩndjwỳnh
kabẽn jarẽnh djwỳnh rẽ. Amijã kurẽn
memã kum, “Metĩndjwỳnh kukwakam ne
ba ar amã arẽ”, anhỹro ba. Dja me ã
amijo 'êxo anen arỳm me krãptĩ noo aknon
Metĩndjwỳnhbê meo akẽx. 12 Me krãptĩ
kum Metĩndjwỳnh kĩnhja dja me arỳm kum
kĩnh apêx. Pyka kunĩkôt me krãptĩ axweo
kume:x. Me axweo kumexkam dja me arỳm
kum kĩnh apêx.

13 Nhym be, dja mỳjja kunĩ kute amin-
grành nhõ akati bôx. Me kunĩ kute aminhi-
nomã amimẽnh nhõ akati bôx. Nhym kam
me 'ã ukanga kêt ne kum kĩnh tỳx rã'ãja
dja Metĩndjwỳnh arỳm me utà. 14 Mỳjja
kute amingrành kêtri dja me apỹnh pyka
kunĩkôt memã arẽ. Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ã
ujarẽnh nyja memã arẽ. Apỹnh me ba
djà kunĩkôt me kute ujarẽnh mar kadjy
memã arẽ. Nhym kam akati arỳm bôx. Me
kunĩ kute aminhinomã amimẽnh nhõ akati
arỳm bôx. Ba ne ba kukãm ar amã 'ã ajarẽ
gar arỳm ama. Nãm ã Jeju arkum ane.

Ne kam ajte arkum,

15 —Be, ar aje ajbir imã, “Dja ga ar imã
kikreti ngrành'ã ajarẽ”, anhỹrja ba ar amã
arẽ gar ama. Dja mỳjja kute amingrành
'ỳr nhym kam arỳm mỳjja punutija dja.
Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam dja. Gar
arỳm omũ. Mỳjja punuti djô'ã dja me mỳjja
kunĩo ajkẽ ne kungrà. Me bakukãmãre
Danijeu ne amrẽbê: 'ã ajarẽ. Metĩndjwỳnh
kukwakam memã 'ã ajarẽ. Danijeu ne
arỳm memã mỳjja punuti ja'ã ajarẽn 'ã
pi'ôk no'ôk. Dja gar pi'ôk no'ôkwã pumũn
kam mỳjja punuti pumũn kam kôt ama.
16 Kam gêdja Djeruxarẽ bu'ã pyka ja nhidjibê
Djudêjakam me ja amijã maje krãnh'ỳr prõt
ne. 17 Gêdja me kikre nhimõk po'ã ãm jabej
kwãrĩk wãnh akubyn ũrkwãkam nêkrêx'ỳr
àr ne byr ne o tẽm kêt. 18 Gê purkam me
ar ba jabej tu umaje prõt. Kwãrĩk wãnh me
kute kubẽkà jamỳnhmã 'ỳr akẽx kêt. Dja tu
me ãm kamã amũ prõt.

19 Ỹ, watĩ:re, akati wãkam me tujarômẽ
me kra karà dja me tokry:. Mỳj gêdja
me ja mỳjja punutija pymaje prõtja on?
20 Dja gar Metĩndjwỳnhmã amijo a'uw gê
na raxkam umaje ar aprõt kêtmã. Nàr, gê
pi'ôk ràràrbê me tyk djà kêt nhõ akatikam
ar aprõt kêtmã.

21 Be, dja me kam tokry kumex. Dja
gar akubyn amijo tẽn mỳjja kunĩmo krax
djà'ỳr amijo bôx ne ama. Me akukãmãre
aben kukãm tokrykôt dja gar maro tẽ. Me
tokry tũm maro tẽ:n amiwỳr me tokry
maro bôx. Ga, me tokry kume:xja pumũ.
Be, amrẽ mỳjja punuti nhõ akati bôxkam
dja me tokryo katàt me tokry tũmwã kunĩ
jakre. Ne amrẽ me'ã akati mõrkam me
tokry nydjwỳ dja me tokryo mỳjja punuti'ã
me tokryja têp kêtkumrẽx. 22 Metĩndjwỳnh
ren tokry'ã akati kwỳ ngri kêt nhym me'õ
ren tĩn kêtkumrẽx. Be, Metĩndjwỳnh kute
amijo me utàrja kadjy dja arỳm 'ã akati wã
kwỳ ngri.

23 Godja me'õ 'êx ne ar amã, “Ota,
jakam arỳm Kritu bôx ne nhỹ. Arỳm
ne Metĩndjwỳnh 'ã me õ Bẽnjadjwỳrbê
kumkati mẽ nhym jakam arỳm memã nhỹ”,
anhỹr jabej nàr me'õ ajte 'êx ne ar amã,
“Ota, jakam arỳm Kritu bôx ne nhỹ. Arỳm
ne Metĩndjwỳnh 'ã me õ Bẽnjadjwỳrbê
kumkati mẽ nhym jakam arỳm memã nhỹ”,
anhỹr jabej. Djãm ar aje me ja marmã?
Kati. Kwãrĩk wãnh amim me ja mar kêt.
24 Be, apỹnh me 'êx ne ta kute amijo Kritu,
ta kute amijo Bẽnjadjwỳrbê kumkati dja me
apôx. Nhym amũ me jadjwỳ dja me apôx ne
'êx ne memã kum, “Ba ne ba Metĩndjwỳnh
kukwakam me amã idjujarẽnh iba”, anhỹro
ba. Dja me me aêrbê mỳjja pumũnh kêt
kwỳ nhipêx, kute me noo biknor nhym
me kute me'ã abenmã kum, “Mrãmri
ne djãm Metĩndjwỳnh kukwakam me
kabẽnkumrẽx”, anhỹr kadjy. Godja me me
noo biknor ne Metĩndjwỳnhbê meo akẽx
jabej, Metĩndjwỳnh kute amrẽbê amijo me
utàrja kubê meo akẽx ne kute meo ba jabej.
Me 'êxnhĩ no tỳxo kute me akrenh jabej
godja kubê me kwỳo akẽx ne meo ba jabej.
25 Ba ne ba mỳjja apôx kêtri kukãm ar amã
'ã ajarẽ gar arỳm ama. Nãm ã Jeju arkum
ane.

Ne kam ajte arkum,

26 —Kam godja me'õ ar amã, “Ẽ, onĩj kapôt
kukritkam arỳm bôx ne ar ba”, anhỹr jabej.
Djãm 'ỳr ar amõrmã? Kati, dja gar tu ate
akrãn 'ỳr amõr kêt. Nàr, godja me'õ ar amã,
“Ẽ, kikre jakam ne apdjun nhỹ”, ane. Djãm

ar aje amim me marmã? Kati. Kwãrĩk wãnh
amim me mar kêt. 27 Djãm ibôx ne mebê
ibipdjur? Kati. Ga, kàjkwakam na krak ne
adjênhja pumũ. Na jadjênh prõt ne arỳm
myt ngjêx djàmã ngjêxja pumũ. Adjênh
kute kàjkwa kunĩ kurwỳja pumũ. Dja ba ã
ibôxo ane. Ije amijo inhĩ dja ba ã ibôxo ane
nhym me kunĩ arỳm ipumũ. Nãm ã Jeju
arkum ane. 28 Nhym kôt ba djwỳnh bôx djà
jabej kukij ne kum,

—Bẽnjadjwỳr, nhỹnh jakam dja ga bôx,
ane?

Nhym arkum,

—Ga me, nhônh ne mry tyk'ã bikprõnh
ne kumex ne kute o amirĩtja pumũ, ane. Dja
ã Jeju akubyn bôx kutã mỳjja apôx ne bôx
djào amirĩto ane. Nãm ã Jeju arkum ane.

Ne kam ajte arkum,

29 —Nhym me tokryo ku'êwã'ã akati kwỳ
apêxkam dja on mỳjja rũnh apôx.

"Dja myt amijo akamàt kô tyk nhym my-
tyrwỳ irã kêt.
Nhym kanhêti kàjkwa kurũm rôrôk nhym
kàjkwakam apỹnh mỳjja tỳ:x am-
ingrẽk ne."

30 Ba kam ije amijo inhĩ dja ba kàjkwakam
amirĩt nhym me arỳm ipumũ. Nhym kam
pyka kunĩkôt me ba djàkam me kunĩ arỳm
mu:w. Ba kam ije amijo inhĩ dja ba arỳm
itỳ:x ne prĩne imextire ne ipyma:. Ne kam
kàjkwakam kakrãkôt bôx nhym me kunĩ:
arỳm ibôxkôt ipumũ. 31 Dja ba ikadjy mrãnh
djwỳnh jano nhym me arỳm õ'i kakôr tỳ:x
ne. Kakôr tỳx ne arỳm ije amijo me utàrja
kunĩo atom. Dja me kàjkwa krax'ãm mõn
meo atomo mõ. Ne kàjkwa 'ênhôt'ãm mõn
meo atomo mõ. Ne aktã kàjkwa nhirê'ãm
mõn meo atomo mõ. Ne apỹnh pyka
kunĩkôt inhõ me ja kunĩ: abenwỳr meo
atomo mõn meo aben pydji. Ba ne ba
kukãm ar amã 'ã ajarẽ. Gora abej ajkam
ama.

32 Be, akubyn ibôx djà nhõ akatija'ã ne ba
ije pidjôbê pigêre jakremã. Gora ije 'ã mỳjja
jakreja ma. Ba ar amã arẽ gar ama. Be,
dja pidjô pakà nokà tukam 'ô nhingrã kadjy
arỳm ingrã apôx gar kam arỳm amexmã
kamnhĩx nhym kam arỳm amex. 33 Bir be,
gêdja ba ije ar amã mỳjja jarẽnhja ã apôx
mõr ane gar me kam arỳm ijabej rĩt ne
ijabej ajkam ama. Akubyn ibôx djà arỳm
'ỳr. 'Ỳr dja mỳjja apôxja. Amex kutã gêdja
pi'ô ingrã. Nhym be, ibôx kutã gêdja mỳjja
pymatija apôx mõ.

34 Nà, mrãmri ne ba ar amã kôt arẽ. Ar
anhõ pykakam me kamingrãny ja gêdja me
tyk par kêtri mỳjja ja kunĩ apôx. Mrãmri ne
ba ar amã arẽ. 35 Ikabẽn kajgo kêtkumrẽx.
Gêdja pykamẽ kàjkwa ĩ apêx nhym be, ba
ikabẽn gêdja 'õ biknor kêtkumrẽx. Mrãmri
gêdja ba ije mỳjja jarẽnh ja kunĩ apôx nhym
me omũ.

Me kute bôx djà nhõ myt mar kêt.
Ruk 12.37; Kar 1.6; Tex k 5.2

36 Ne kam ajte arkum,

—Be, ba akubyn ibôx djà nhõ akati nàr
myt djãm me'õ kute mar? Kati, me'õ
kute mar kêtkumrẽx. Metĩndjwỳnh kadjy
mrãnh djwỳnhdjwỳ kute mar kêt. Ibãm-
bit ne kute mar. 37 Be ga, amrẽbê me
bakukãmãre Nôwe pykakam ar bari me
ate krãn ar baja pumũ. Dja ba ibôx 'ỳr
nhym me ã ane. Ije amijo inhĩ dja ba
akubyn ibôx 'ỳr nhym me ate krãn ar ba.
38 Amrẽbê: ngô kute pykao bikamỳr kêtri ne
me bakukãmãre ate krãn ar õ kwỳ krẽnbit
ba ne ar kõmbit ba. Ne abenwỳr babit ar ba.
Nãm me me mymã kra jarẽ ne memã kum,

—Nà, jakam dja ga arỳm tu ikra'ỳr mõ,
anhỹro ba nhym me arỳm me'ỳr ba. Nãm
me mỳjja jabit kôt amak bẽno ba: nhym
kam Nôwe arỳm kà raxmã wadjà. 39 Nãm
me amikukãm mỳjja mar kêtkumrẽx ne ar
ba: nhym me aêrbê ngô tàm mõn me kunĩo
mõn prĩne meo akno. Ije amijo inhĩ dja ba
akubyn ibôx 'ỳr nhym me ã anen ate krã
nhym mỳjja arỳm ã meo ane. 40 Nhym me'õ
my ar amẽ kapôtkam tẽ. Ba ikjê pa 'amỳ
nhym ikjê arek wakrekam dja. 41 Nhym me'õ
nire ar amẽ à'uko nhỹ. Ba ikjêbit pa 'amỳn
o tẽ nhym ikjêja arek wakrekam nhỹ.

42 Kam dja gar arek ijabej ajkam ama.
Mỳkam? Bir, ar aje akubyn ibôx'ã myt mar
kêtkam. Ba ibê ar anhõ Bẽnjadjwỳr djwỳnh
ar aje akubyn ibôx'ã myt mar kêtkam. 43 Dja
gar ikabẽn ma. Ba ajte ar amã 'õdjwỳ jarẽ
gar ama. Ne ren õ kikre djwỳnhja ren me
àkĩnhĩ bôx djà man ren kam ren arek kam
amako nhỹ. Nhym ren bôx ne kikre'ã 'yr
ne kum àr kêtkumrẽx. Badjwỳ dja ba ije
me àkĩnhĩ pyràk ne me ajaêrbê bôx. 44 Kam
gêdja gar gadjwỳ mã ikam amako nhỹ. Ba
ije amijo inhĩ ne me awỳr ibôx ba gêdja ba
ajte akubyn bôx. Ar aje nhỹnh myt nhỹr

'õkam aje ibôx djà mar kêt. Kam gêdja ba
tu ar ajaêrbê bôx. Nãm ã Jeju arkum amibôx
djà jarẽnho ane. Ne kam ajte arkum,
45 —Me õ bẽnjadjwỳr ne õ àpênhmã kabẽn
ne kum, “Ga dja ga me àpênh'ã me omũ ne
prĩne 'ã meo djuw mex. Ne myt kunĩkôt
memã õ kwỳ krẽn djà ngãn akrànmã memã
õro aba.” Nãm ã õ àpênhmã me'ã karõo
ane. Kute akrànmã me àpênh'ã me omũnh
ne kute 'ã meo djuw mex katàtmã ã kum
me'ã karõo ane.
Nhym õ àpênh kum, “Nà, gêdja ba
mrãmri ã anen kam me 'ãno dja”, ane.
Nhym kam õ bẽnjadjwỳr mã nhĩ'ãm tẽ.
Nhym kam õ àpênhja kabẽnkumrẽx. Nãm
katàt ar memã mỳjja nhõro ba, me kanga
kêtkumrẽx ne ar meo ba.
46 Nhym kam bẽnjadjwỳr akubyn bôx ne
kam õ àpênhjamã kato. Kute amrẽbê
kum kabẽn jarẽnhja kôt ne mrãmri meo
djuw mexkumrẽx nhym kam arỳm kum
kato. Kam dja õ àpênhjadjwỳ tu amikam
kĩnhkumrẽx.
47 Ẽ, ba ar amã kôt arẽ. Bẽnjadjwỳrja dja õ
àpênh ja'ã bẽnjadjwỳr mẽ. Kute nêkrêxmẽ
mỳjja kunĩ pumũnhmã dja 'ã bẽnjadjwỳr
mẽ. Nhym kam õ àpênhja kĩnhkumrẽx
ne. 48 Nãm ren õ àpênhja axwen ren
õkre kadjwỳnhbê õ bẽnjadjwỳrja'ã ren, “Be,
nãm nhĩ'ãm bẽnjadjwỳr tẽn arỳm amikrà.
Jakam dja ba on tu arĩk ar iba”, ane.
49 Ne kam ren ar õ àpênhja titiko ba, me
ro'ã àpênhja ren ar me titiko ba. Ren õ
kwỳ krẽnbit ban me bibãnhkôt ren kad-
jwati kangôo* kõmo ba. 50 Nhym kam õ
bẽnjadjwỳrja aêrbê bôx. Õ àpênhja kute
amim õ bẽnjadjwỳrja bôx djàkôt mar kêt.
Nhỹnh akati 'õkam bôx djàmã kute mar
kêt ne nhỹnh myt nhỹr 'õkam bôx djàmã
kute mar kêtkam ne aêrbê bôx. 51 Nãm
bôx ne kam õ àpênh arĩk ar bajakam
ngryk ne. Ngryk ne kam o ajkapôn bõm
kumẽ. Me kute amijo 'êx ne ta kute amijo
Metĩndjwỳnh mar mexjamẽ ro'ã ãm kadjy
bõm kumẽ. Wãnh ne me amim ngryk ne
tokry djàje amijanên ar àmra ba, ane. Nãm
Jeju ã kôt ba djwỳnhmã ane.

25

*Me prĩtirebê 10'ã ujar*ẽnh.

1 Ne kam ajte arkum,

—Kàjkwakam Bẽnjadjwỳr djwỳnh dja
akubyn bôx ne amim me utàn ar meo
ba. 'Ã dja ba me prĩtirebê 10 jakren 'ã
ar amã ajarẽ. Be, mjên kumrẽx ne arỳm
prõ nhũrkwã'ỳr tẽn 'ỳr bôx ne arỳm am-
inhũrkwã'ỳr kute prõo bôxmã. Me kute
abenã ar mẽnhmã ne aminhũrkwã'ỳr kute
prõo bôxmã. Nhym nĩjar me prĩtirebê 10
arkam ama. Ar ro'ã kĩnh kadjy arkam ama.
Arkam ama:n kam arỳm kute ar kajpar
kadjy arỳm katon ar'ỳr ngônhpôko mõ. 2 Ar
prĩtirebê 5 ne ar no rerekre nhym Ar kubê
5 ne ar no mexkumrẽx. 3 Ar no rerekreja
ngônhpôkkambit kangôo mõn ngônhpôk
kangô 'õdjwỳo mõr kêt. 4 Nhym be, ar amak
mexja ne ar ngônhpôko mõn ajte ngônh
'õdjwỳkam ajte kangô 'õdjwỳo mõ. Ar amũ
mjênmẽ prõ ar'ỳr ngônhpôko mõ:. 5 Nhym
mjên ar amikrà nhym prĩtireja ar arỳm
õtdjwan dja:n arỳm nõn kam arỳm ngõr.

6 Nhym akamàt kô ipôkri nhym me'õ
arỳm ar aêrbê mjên aro aki:j ne arkum, “Ẽ,
arỳm ne prõo bôx. Amrẽ ar aprõt ne ar
kajpa”, ane.

7 Nhym kam ar prĩtire kunĩ krã katon
arỳm ngônhpôko mex. 8 Nhym no rerekre
arja arỳm amak mex ar jamã kum, “Ar imã
ar anhõ kuwy kangô kwỳ ru. Arỳm ar inhõ
ngônhpôk àtyk mõ”, ane.

9 Nhym ar arkum, “Kati. Ngrire. Ba
ren ar ar amã kangô kwỳ ru nhym ren
kangô gwaj banhõ ngônhpôk'ỳr ren bôx
kêt. Ar ngônhpôk kangô nhõr djwỳnh'ỳr
mõn amim kwỳ kõpra”, ane.

10 Nhym kam ar no rerekre arỳm kõpra
djà'ỳr mõ. 'Ỳr mõrràm nhym arỳm mjênmẽ
prõ ar bôx. Nhym kam ar prĩtire, ar
õ ngônhpôk kangôja arỳm mjênmẽ arkôt
wadjà. Me kute prõ'ã mẽnh djàkam
kikremã wadjà. Mjênmẽ prõmẽ ro'ã ar õ
kwỳ krẽn kĩnh kadjy ne ar prĩtire ar kôt
kikremã wadjà. Nhym kam me arỳm ar
pãnh kikre'ã ijê.

11 Nhym kam ajmã nhym ar prĩtire no
rerekreja bôx. Ar arỳm kuwy kangô kõpra
djàkam tẽn kangô kõpran arỳm akubyn
bôx. Ne kam mjênmẽ prõ nhõ kikre'ỳr bôx

* 24:49 Mỳjja me kute o kõm ne kôot bibãnh kunĩja, kadjwati kangôomẽ uba kangôomẽ, mỳjja kangôo kunĩ ne me kum kadjwati kangôo jarẽ.

ne kum, “Bẽnjadjwỳr, bẽnjadjwỳr, gop ar
imã kikre'ã ta”, ane.
12 Nhym arkum, “Kati. Ije ar amar kêt.
Mrãmri ne ba ar amã arẽnhkumrẽx.” Nãm
ã bẽnjadjwỳr arkum ane. Tãm ne ja. Nãm ã
Jeju kôt ba djwỳnh arkum ane.
13 Ne kam 'ã ajte arkum,
—Dja ba ije mjênwã bôx pyràk. Kam dja
gar ijabej ajkam ama. Ba ije amijo inhĩja ar
aje ibôx'ã akati nàr myt mar kêt. Nãm ã Jeju
arkum ane.

*Pi'ôk kaprĩbê tar*ẽtu nhõr'ã ujarẽnh.
Ruk 19.11

14 Ne kam ajte arkum,
—Kàjkwakam Bẽnjadjwỳr djwỳnh dja
akubyn bôx ne arỳm amim me utàn ar meo
ba. 'Ã dja ba me'õ jakren 'ã ar amã ajarẽ.
Me'õja ne anhỹr bê pyka 'õmã tẽmmã, ne
amiwỳr õ àpênh ar ku'uw. Nhym kam
ar bôx nhym arỳm arkum õ mỳjja ngã.
15 Apỹnh ar kum àpênh mexkôt ne arkum
õ mỳjja ngã. Ar kute kutêp kum kàjmã
'ã kamẽnhmã ne arkum kungã. Õ àpênh
no mexjamã ne pi'ôk kaprĩ rax ngã. Pi'ôk
kaprĩbê tarẽtubê 5 ne kum kungã. Ne
kam ajte kàjbê no mexjamã pi'ôk kaprĩo
amãnhkrut ne kungã. Ne kam ajte no
rerekre jamã pydjin kungã. Ne kam arỳm
mã pyka 'õmã tẽ. 16 Nhym kam kute pi'ôk
kaprĩbê 5 byrja arỳm o nêkrêx kumex by.
Ne kam pi'ôk kaprĩ pãnh arỳm memã õro
dja. Memã õro dja: nhym me pãnh kum
pi'ôk kaprĩ rax nhõro dja. Nhym amỳn
arỳm 'ã akre. 'Ã akre:n arỳm 'ã akrebê
5 ne kuby ne kam ijukri 'ã akre: ne o 5
ne kuby. 17 Nhym kam kute pi'ôk kaprĩo
amãnhkrut byrja ã o anen o nêkrêx kumex
by. Ne kam pi'ôk kaprĩ pãnh arỳm memã
õro dja. Memã õro dja: nhym me pãnh ajte
kum pi'ôk kaprĩ rax nhõro dja. Nhym amỳn
arỳm 'ã akre. 'Ã akre:n arỳm 'ã akreo pi'ôk
kaprĩo amãnhkrut ne kuby ne kam ijukri 'ã
akre: ne kam o amãnhkrut ne kuby. 18 Nhym
be, kute pi'ôk kaprĩ pydji byrja ne mã o tẽn
kam kum kren tu kam adjà. Nãm kàjmã
kum 'ã akre bikamẽnh kêt.
19 Nhym kam ajmã:kam ar àpênh nhõ
bẽnjadjwỳrja bôx ne amiwỳr ar ku'uw
nhym ar 'ỳr bôx. Kute akubyn õ pi'ôk kaprĩ
jamỳnh ne 'ã akre kadjy amiwỳr aro bôx.
20 Nhym kute pi'ôk kaprĩbê 5 byrja ne kum
o bôx ne kum ajte ijukri 5 ne o bôx ne kum
kungãn kum, “Bẽnjadjwỳr, ije amã omũnh
kadjy ne ga imã 5 ne angã. Ota, ba arỳm
kàjmã amã 'ã akre kamẽ nhym arỳm kubê
10. Mĩ, anhõ pi'ôk kaprĩbê 10”, ane.
21 Nhym õ bẽnjadjwỳr kum, “Mexkumrẽx.
Ga ne ga adjàpênh mexkumrẽx.
Akabẽnkumrẽx. Nã bãm amã mỳjja ngrire
ngã ga prĩne ikutêp imã o djuw mex ne 'ã
adjukanga kêt. Pãnh gêdja ba amã inhõ
mỳjja rax jarẽ. Ga kam amũ idjô'ã ar o aba.
On dja ga ikôt akĩnhkumrẽx”, ane.
22 Nhym kam kute pi'ôk kaprĩ amãnhkrut
byrja ne ajte 'ỳr bôx ne kum, “Bẽnjadjwỳr,
ije amã omũnh kadjy aje imã o amãnhkrut
ne õrja ne ba arỳm kàjmã amã 'ã akre kamẽ
nhym arỳm kubê 4. Mĩ, anhõ pi'ôk kaprĩbê
4”, ane.
23 Nhym õ bẽnjadjwỳr kum, “Mexkumrẽx.
Ga ne ga adjàpênh mexkumrẽx.
Akabẽnkumrẽx. Nã bãm amã mỳjja ngrire
ngã ga prĩne ikutêp imã o djuw mex ne 'ã
adjukanga kêt. Pãnh gêdja ba amã inhõ
mỳjja rax jarẽ. Ga kam amũ idjô'ã ar o aba.
On dja ga ikôt akĩnhkumrẽx”, ane.
24 Nhym kam kute pi'ôk kaprĩ pydji byrja
ne 'ỳr bôx ne kum, “Bẽnjadjwỳr, nã gãm
ajamakkre kêt. Nã gãm adjàkre kêtkam
ar mebê djwỳo atomo aba. Ne aje amim
mỳjja kunĩ jadjwỳr kêtkam ar mebê jãm o
amijakren o atomo aba. 25 Ba kam ije amã
kupênh prãm kêtkam prĩne kum kren kam
adjà nhym nõ. Imã apymakam. Mĩ, anhõ
pi'ôk kaprĩ”, ane.
26 Nhym kam õ bẽnjadjwỳr kum, “Ga ne
ga ajaxwekumrẽx. Amã djukangakumrẽx.
Djã nã bãm idjàkre kêtkam ar mebê djwỳo
atomo iba ne ije amim mỳjja kunĩ jadjwỳr
kêtkam ar mebê jãm o amijakren o atomo
iba? 27 Bir be, ga kam we ga aje amim
ipumũnhkôt ren inhõ pi'ôk kaprĩ jao tẽn
ren me kute pi'ôk kaprĩ marmã angã nhym
ren abenã rôrôk tẽn rax ba ren arỳm 'ỳr bôx
ne arỳm ren kuby.” Nãm õ bẽnjadjwỳr ã
kum ane.
28 Ne kam memã kum, “Aj, amũ me ajõ
kubê pi'ôk kaprĩwã byn o tẽn kute imã pi'ôk
kaprĩo àptàr nhym kubê 10wãmã angã”,
ane. 29 Mỳkam? Bir, arỳm me õ mỳjja
gêdja Metĩndjwỳnh iby memã kungã nhym
kam arỳm me õ mỳjja kumex. Nhym
be, me õ mỳjja kêt, kute memã õr nhym

me kute kum o djuw mex kêtjabê gêdja
Metĩndjwỳnh mỳjja ngrireja kunĩ by.
Ẽ, ba ar amã arẽ gar ama. Me kute
tu amim imarkumrẽx jamã dja Ibãm ijo
amirĩto tẽ gê me amim imar rax. Nhym be,
me ajkwaobit kute amim imarjabê dja Ibãm
ijo apdju. Dja prĩne inêje me no nhityn
mebê ijo apdju.
30 Be, nhym kam bẽnjadjwỳr memã kum,
"Aje, me bõm inhõ àpênh punuwã mẽ gê
wãnh akamàt kô tykkam ar me ikô'ã ba.
Wãnh ne me tokry djàje amijanên ar àmra
ba. Nãm ã bẽnjadjwỳr memã ane nhym me
arỳm bõm kumẽ. Tãm ne ja." Nãm ã Jeju
arkum ane.

*Mrykĩ'ãtomtim*ẽ mokaàk'ã ujarẽnh.
Mat 13.36, 22.13; Ap 20.11

31 Ne kam ajte arkum,
—Ba ije amijo inhĩ dja ba prĩne imex
ne ipyma:n arỳm akubyn bôx. Ne
amikôt Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh
kunĩo bôx. Ne kam kàjkwakam imexo
ime:xkumrẽx ne ipyma:kumrẽx ne arỳm
ikrĩ djà raxkam nhỹ. 32 Nhym kam apỹnh
me ba djà kunĩkôt dja me ikabem akuprõ
ba arỳm meo ajkij. Kute mryo ba djwỳnh
kute õ mryo bikjêr pyràk. Kute aben bê
mrykĩ'ãtomtimẽ mokaàko bikjêr pyràk.
Dja ba arỳm ã aben bê meo ibikjêro ane.
33 Ne inhõ me mex kute mrykĩ'ãtomti pyràk
ja dja ba amidjubôk'ãnh me umjuw. Ne
me axwe kute mokaàk pyràk ja dja ba
amidjuge'ãnh me umjuw.
34 Ne kam ba Ibẽnjadjwỳr rax idjubôk'ãnh
me mex ku'êjamã kum, "Amrẽ me iwỳr
mõn ikôt aku'ê. Ba ibê me anhõ Bẽnjadjwỳr
djwỳnh dja ba arỳm me ajo ibakumrẽx.
Amrẽbê: mỳjja kunĩ kator djà kraxkam ne
Ibãm arỳm amijo me apytàn me ajo djuw
mex. Ije amim me apytàr ne ije me ajo iba
kadjy amijo me apytà. 35 Mỳj ne ga me nẽ ba
kam arỳm amikôt me apumjuw? Bir, arỳm
imã prãm ga me imã mỳjja'õ ngã ba kukrẽ.
Arỳm imã kôr ga me imã mỳjja 'õ ngã ba
o ikõ. Nãm me ijo me bajtem ga me arỳm
imã anhũrkwã jarẽ ba kam inhikwã. 36 Arỳm
ikà kêt ga me arỳm imã kubẽkà ngã ba
adjà. Arỳm ikanê ga me arỳm ikane. Arỳm
me ibê ijê ga me arỳm iwỳr bôx ba ikĩnh.
Kam ne ba arỳm amikôt me apumjuw", ane.
Akubyn ibôxkam dja ba ã idjubôk'ãnh me
katàt kute amijo bajamã ane.
37 Nhym kam dja me imã, "Bẽnjadjwỳr
djwỳnh, nhỹnh ne ga amã prãm ba me
apumũn amã mỳjja ngã ga krẽ? Nhỹnh ne
ga amã kôr ba me amã mỳjja'õ ngã ga o
ikõ? 38 Nhỹnh ne me kute ajo me bajtem
ba me apumũn amã inhũrkwã jarẽ ga kam
anhikwã? Nhỹnh ne ga akà kêt ba me amã
kubẽkà ngã ga adjà? 39 Nhỹnh ne akanê ba
me apumũ? Nhym nhỹnh ne me abê ijê ba
me awỳr bôx ga akĩnh"? ane.
40 Kam, ba Ibẽnjadjwỳr rax dja ba memã
kum, "Ije meo ikamy'õ nhym me kum kurê.
Nhym arỳm õ mỳjja kêt. Ga me kam arỳm o
djuw mex. Aje o djuw mex o aje ba ijo djuw
mex pyràk. Mrãmri aje o djuw mexkam aje
ba ijo djuw mex mexkumrẽx", ane. Dja ba ã
akubyn ibôxkam me mexmã ane.
41 Kam dja ba idjuge'ãnh me axwe
ku'êjamã kum, "Me apunu:re. Me rũm
imã akàx. Kuwy pôk rã'ã: rã'ãjamã me
mõ. Ije Xatanajmẽ kadjy mrãnh djwỳnh
kadjy kuwy nhipêxjamã me mõ. 42 Mỳj ne
ga me nẽ ba me amã, 'Me rũm imã akàx'?
ane. Bir, imã prãm ga me aje imã mỳjja
nhõr kêt. Imã kôr ga me aje imã ngô'õ nhõr
kêt. 43 Me kute ijo me bajtem ga me aje imã
anhũrkwã jarẽnh kêt. Ikà kêt ga me aje imã
kubẽkà nhõr kêt. Ikanê ga me iwỳr abôx
kêt nhym me ibê ijê ga me iwỳr abôx kêt.
Ga me ã ane ba kam me amã, 'Me rũm imã
akàx', ane." Dja ba ã idjuge'ãnh me axwe
ku'êjamã ane.
44 Me axwewãdjwỳ dja me imã,
"Bẽnjadjwỳr djwỳnh, nhỹnh ne ga amã
prãm nàr amã kôr nàr me ajo me bajtem
nàr akà kêt nàr akanê nàr me abê ijê ba me
ajo djuw mex kêt"? ane.
45 Kam dja ba memã kum, "Bir, ikamy 'õ
me kum kurê nhym õ mỳjja kêt ga me aje o
djuw mex kêt. Aje o djuw mex kêt o ne aje
ba ijo djuw mex kêt pyràk", ane. Mrãmri, ba
me amã ja jarẽnhkumrẽx. Dja ba ã akubyn
ibôxkam me axwemã ane.
46 Kam dja me arỳm mã mõn tokry rã'ã:
rã'ã ne. Nhym be, me katàt kute amijo baja
dja me Metĩndjwỳnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã:
rã'ã ne. Nãm ã Jeju memã ane.

26

Me kute Jeju bĩn kadjy kute o aben mar.
Mak 14.1; Ruk 22.2; Dju r 11.47

1 Jeju arkum kabẽn jarẽnh pan kam arỳm
kôt ba djwỳnh arkum,
2 —Arỳm ne Metĩndjwỳnh me
bakukãmãre nhirôbê mrãnh djà nhõ akati
'ỳr. Mebê idjaer krãptĩ kute aben kajmã'ã
me irôbê mrãnh djà mar kadjy ne me kute
aben pydji 'ỳr. Arỳm nêje akati pydji.
Tãm ne gar arỳm ama. Kam ba ije amijo
inhĩja dja me memã ikanga nhym me arỳm
pĩte'y'ã inhôn ibĩ, ane.
3 Nãm arkum ane nhym wãnh me kadjy
Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr
rax nhỹ. Idjibê ne Kajbaj. Õ kikretikam
ne nhỹ nhym me rũnh arỳm kam akuprõ.
Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh
nhõ bẽnjadjwỳrmẽ Môjdjê kukràdjà mar
djwỳnhmẽ mebêngêtmẽ akuprõ. 4 Nãm me
akuprõn abenmã kum,
—Mỳj godja gwaj me krãptĩ kàxã Jejuo
tỹm ne bĩn kadjy on? ane. 5 Ne kam abenmã
kum,
—Kwãrĩk wãnh gwaj me kute aben pydji
djà nhõ akatijakam o batỹm kêt. Ne gwaj
ren o ane nhym me krãptĩ ren o ngryk ne
ren kangao kumex, ane.

Me'õ nire kute Jeju nhimõk'ã kangô kapĩ.
Mak 14.3; Dju r 12.1

6 Be, krĩ ngrirebê Betanhakam ne Jeju
nhỹ. Kamã ne me'õ ĩ kajêkam tê arỳm
mex. Idjibê ne Ximão. 7 Ximão nhũrk-
wãkam ne Jeju õ kwỳ krẽno nhỹ. Õ kwỳ
krẽno nhỹ: nhym me'õ nire arỳm 'ỳr tẽn
'ỳr bôx. Nãm 'ỳr kẽn jakareo ngônh byn o
tẽ. Be, ngônhkam ne me kudjỳ djà kangôo
ipu. Nãm me prĩne ipêx mex nhym pãnh
raxkumrẽx. Nãm ngônho tẽn kam Jeju
nhimõk'ã kangô kapĩ.
8 Nhym kôt ba djwỳnh ar arỳm omũ. Ne
kam nokà nhàn abenmã kum,
—Je tô mỳkam ne arỳm me kudjỳ djào
ajkẽ? 9 Gwaj ren pi'ôk kaprĩ kadjy ren
memã kungã ne ren pãnh pi'ôk kaprĩ rax
ne ren kubyn ren me õ mỳjja kêtmã kungrà.
Mỳkam ne arỳm o ajkẽ? ane.
10 Nhym Jeju arỳm tu ar kabẽn man
arkum,
—Mỳkam ne gar kum kaprĩ jadjà?
Djãm kute ijã kapĩnkam punu got? Kati,
mexkumrẽx. 11 Be, akati kunĩkôt ne ar abu'ã
me õ mỳjja kêt ar ba rã'ã. Nhym djãm arek
gwaj baro'ã ar baba rã'ãmã? Kati. 12 Dja ba
ty nhym me arỳm ijadjà. Me kute ijadjàr
kadjy ne ijã me kudjỳ djà kapĩ. 13 Ba ar amã
arẽ gar ama. Dja me kàj bê pyka kunĩkôt mã
ijã memã ujarẽnh ny jarẽn mã nijadjwỳ 'ã
ajarẽ. Kute ijã me kudjỳ djà kapĩn'ã ajarẽ.
Ne kam aben djô'ã nija mar rã'ã ne. Mrãmri
ne ba ar amã arẽnhkumrẽx. Nãm ã Jeju
arkum ane.

Djuda kute memã kangamã kute memã arẽnh.
Mak 14.10; Ruk 22.3

14 Nhym kam Jejukôt ba djwỳnhbê
12 ja 'õ, idjibê Djuda Ikadji ne me
kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ
bẽnjadjwỳr'ỳr tẽ. 15 Nãm ar'ỳr tẽn ar'ỳr
bôx ne arkum,
—Arỳm ne ba ije ar amã Jeju kangamã.
Mỳj dja gar pãnh imã angã? Ba kam arỳm
ar amã kanga, ane. Nhym kam ar arỳm kum
kryt jakao ngônhponho pi'ôk kaprĩ jarẽ.
Nãm ar kute 'ã akrebê 30 ne kum kungã
nhym kubyn o tẽ. 16 Ne kam amim,
—Mỳj dja ba ije arkum Jeju kanga kadjy
on? Nãm ã amim anhỹro ba.

Ar kute ro'ã ar õ kwỳ krẽno ino rer.
Mak 14.12; Ruk 22.7

17 Nhym kam mebê idjaer kukràdjàkôt
me kute djwỳponhbit kur nhõ akati arỳm
kutewa nhym kôt ba djwỳnh ar Jeju'ỳr bôx
ne kum,
—Metĩndjwỳnh me irôbê mrãnh nhõ
akatikam gwaj banhõ kwỳ krẽn kadjy jãm
dja bar tẽn akutêp gwaj banhõ kwỳ krẽn djà
jadjwỳr mex? ane.
18 Nhym arkum,
—Dja gar krĩraxkam tẽn me'õ 'ỳr bôx ne
kum, “Ujarẽnh djwỳnh ne amã, ‘Arỳm ne
inhõ akati iwỳr bôx. Dja bar Metĩndjwỳnh
me irôbê mrãnh nhõ akatikam me kukràdjà
kôt inhõ kwỳ krẽ. Bamẽ ikôt ba djwỳnhmẽ
dja bar anhũrkwãkam inhõ kwỳ krẽ’, ane.
Dja gar ã kum ane.” Nãm Jeju ã kôt ba
djwỳnh arkum ane. 19 Nhym kam ar arỳm
Jeju kute arkum 'ã karõ kôt 'ỳr tẽ. Ne
me'õ ja'ỳr bôx ne kum Jeju kabẽn jarẽ nhym
arkum, “Ã”, ane. Nhym kam ar arỳm
ũrkwãkam kutêp ar õ kwỳ krẽn djà jadjwỳr
mex. Metĩndjwỳnh me irôbê mrãnh nhõ
akati kadjy ne ar õ kwỳ krẽn djà jadjwỳr
mex. Ne kam akubyn Jeju kutã tẽ. 20 Nhym
kam ar'ã para nhym ar me'õ kute arkum
ũrkwã jarẽnhja nhũrkwã'ỳr tẽ. Kam ar õ
kwỳ krẽnmã 'ỳr tẽn 'ỳr bôx. Ne kam nhỹ.

Ar kubê 12ja ne ar Jejumẽ ro'ã nhỹ ne arỳm
õ kwỳ krẽno nhỹ. 21 O nhỹ: nhym Jeju
arkum,
—Be, ar ajõ dja ga ikurê djwỳnhmã
ikanga. Mrãmri ne ba ar amã
arẽnhkumrẽx, ane.
22 Nhym kam ar arỳm kaprĩ:ren apỹnh ar
ĩ djàri aben totokmã kum,
—Bẽnjadjwỳr djwỳnh, djãm ba?
Bẽnjadjwỳr djwỳnh, djãm ba? ane.
23 Nhym arkum,
—Be, kute ikôt ngônhkrãtikam djwỳ jad-
jàrja tãm dja memã ikanga. 24 Be, me
bakukãmãre kute ba ije amijo inhĩ ijã pi'ôk
no'ôk, kute Metĩndjwỳnh kukwakam ijã
pi'ôk no'ôkkôt ne me arỳm jakam ar ã ijo
anhỹro ba. Nhym be, kute ikurê djwỳnhmã
ikanga djwỳnhja dja ĩ kute memã ikanga
pãnh tokry ra:xi. Ỹ, watĩ:re. Tãmja ne ren
rwỳk kêt ne. Nãm ã Jeju arkum ane.
25 Nhym Djuda, kute kurê djwỳnhmã
kanga djwỳnhja kum,
—Ujarẽnh djwỳnh, djãm ba dja ba ajo
ane? Arkati, ane.
Nhym kum,
—Arỳm ga, "Ba", ane. Amikôt ne ga
arỳm amijarẽnhkumrẽx, ane. 26 Nhym ar
àkuro nhỹ: nhym Jeju arỳm djwỳ'õ byn
kam o Metĩndjwỳnhmã mextire jarẽ. Kum
mextire jarẽn arỳm kôt ba djwỳnh arkum
kokij ne apỹnh arkum kungã. Ne kam
aminhĩ'ã djwỳ jakren arkum,
—Inhĩ ne ja. Ar abyn krẽ, ane.
27 Ne kam ngônhkrãkam pidjô kangô-
jadjwỳ byn kam o Metĩndjwỳnhmã mextire
jarẽ. Amikamrô'ã ne pidjô kangô jakren
arkum,
—Ar akunĩ dja gar o ikõ. 28 Ikamrô ne
ja. Me krãptĩ jaxwe pãnh dja ikamrô prõt
nhym kam Metĩndjwỳnh memã kabẽn ny
jarẽnh mãmdjin me axwe maro aknon me
kam ngryk kêt.* 29 Ba ar amã arẽ gar ama.
Ije pidjô kangôo ikõmo krã'yr ne ja. Ibãm
kute amim õ me ja kunĩ pytàr ne kute meo
bakambit dja ba ajte pidjô kangô nyo ikõ.
Gwaj baro'ã o ikõ. Nãm Jeju ã arkum ane.
30 Nhym kam ar ngre. Ngren arỳm o ino
re. O ino ren arỳm amũ krãnhbê Oriwêre'ỳr
mõ.

Pedru 'êxnhĩ kukãm kute kum arẽnh.
Mak 14.27; Ruk 22.31; Dju r 13.36

31 Ar 'ỳr mõ: nhym Jeju arkum,
—Be, akamàtja tãmkam dja me ijo ajkẽ
gar me umaje aprõt ne ajmà. Amrẽbê:
ne me bakukãmãre ar aprõt ne abimành'ã
ajarẽ. Metĩndjwỳnh kukwakam ne me arẽn
memã kum,
"Be, dja ba mrykĩ'ãtomtio ba djwỳnh titik
nhym mry umaje prõt ne ajmà",
anen
arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne.
Be, akamàtja tãmkam dja gar me umaje
aprõt ne ajmà. Me bakukãmãre kute ar
ajã ujarẽnh kôt dja gar aprõt ne ibê ajmà.
32 Ibê ajmà nhym me arỳm ibĩ. Ba ityk ne
akubyn itĩnkam dja ba ar akukãm pykabê
Garrêjamã tẽ. Nãm ã Jeju arkum ane.
33 Nhym Pedru kum,
—Godja ar kunĩ prõt ne bimành jabej ba
dja ba arkôt iprõt kêtkumrẽx, ane.
34 Nhym Jeju kum,
—Kati, mrãmri dja ga arkôt aprõt. Ba
amã arẽ ga ama. Akamàtja tãmkam
õkrẽn'ãnh kàr kêtri dja ga amijã maje
ajêxo amãnhkrut ne ikjêkêt ne memã kum,
"Kati, ije me'õwã pumũnh kêtkumrẽx",
ane. Mrãmri ne ba amã ja jarẽnhkumrẽx.
Nãm ã Jeju kum ane.
35 Nhym Pedru kum,
—Kati, gê me gu baro'ã gu babĩn jabej ba
ije aminêje ajã ijêx prãm kêtkumrẽx, ane.
Nhym kam kôt ba djwỳnh ar kunĩ kabẽn kôt
kum arẽ.

Pidjôkôkam Bãmmã amijo à'wỳr.
Mak 14.32; Ruk 22.40

36 Ne kam mõ:n kam Jeju kôt pidjôkôbê
Djexema'ỳr bôx. Nhym kam kôt ba
djwỳnhmã kum,
—Jakam dja gar ikutêp nhỹ. Ba mũm
tẽn Metĩndjwỳnhmã amijo a'wỳ, ane. 37 Ne
kam Pedrumẽ Djebedêu kra ar amãnhkrut
japrôn aro tẽ. Ne kam tokry rax pymaje
madjà kreti:n arỳm kaprĩ rax ne. 38 Ne kam
arkum,
—Arỳm ne ba ikaprĩ:re. Arỳm ikaprĩ kute
ibĩn 'ỳr. Jãnh mãn ar idjêje nhỹ gwaj baro'ã
aminêje barĩt o nhỹ, ane.

* 26:28 Mrãmri ne Jeju kamrôo prõt nhym Metĩndjwỳnh arỳm 'ã memã kum, "Arỳm ne ikra tyn kamrôo prõt ne. Jakam dja me tu amim ikra markumrẽx ba kam arỳm me axwe maro aknon me kam ingryk kôet ne." Nãm ã Metĩndjwỳnh memã ane.

39 Ne kam amũ tẽ. Tẽmo rãm ne jan tu
mỳrbê tỹm. Tỹm ne arỳm Metĩndjwỳnhmã
amijo a'uw ne kum,
—Djũnwã, aje itokry, ikaprĩjabê ipytàr
prãm jabej ipytà. Nàr kon, kwãrĩk wãnh
rã'ã ba tu itokry. Djãm ba ne ba amimarkôt
ar amijo iba? Kati, akabẽnkôt ne ba ar amijo
iba, ane.
40 Ne kam kàjmã djan kôt ba djwỳnh ar'ỳr
akẽx ne tẽn ar'ỳr bôx. Nhym arek ar õto
ikwã. Nhym Pedrumã kum,
—Je, kraxje kô 'iry kêt ne gar anhõto
anhikwã. Mỳkam ne gar iro'ã aminêje
arĩto anhỹr kêt ne? 41 Ar aminêje rĩt ne
Metĩndjwỳnhmã amijo a'wỳ. Gêdja me te
ar ajaxwe'ã ar amã apnê gar mekôt ajaxwe
kêt. Ja kadjy dja gar kum amijo a'wỳ. Be, ar
anhõkre kadjwỳnhbê ne gar amã ikabẽnja
kĩnh. Nhym be, ar aminêje arĩtbê ne gar
arerekren anhõtdjwa ne, ane.
42 Ne kam ajte amũ tẽn Metĩndjwỳnhmã
amijo a'uw ne kum,
—Djũnwã, aje itokry, ikaprĩjabê ipytàr
prãm kêt jabej kwãrĩk wãnh rã'ã ba tu
itokry ne akabẽn man kôt ar amijo iba, ane.
43 Ne kam ajte akubyn ar'ỳr akẽx ne tẽn
ar'ỳr bôx. Nhym ar nokà bã mex ne ajte
arek õto ikwã. Rerek mex ne arek õto ikwã
nhym ar omũ. 44 Ne kam ajte akẽx ne amũ
tẽn Metĩndjwỳnhmã amijo a'uw. Õbê kute
kum kabẽn jarẽnh jakôt ajte kum tãm jarẽ.
45 Ne kam ajte kôt ba djwỳnh ar 'ỳr akẽx
ne ar'ỳr tẽn ar'ỳr bôx ne arkum,
—Je, djãm arek ar anhõto anhikwã rã'ãã,
akôkam kôto anhikwã? Aj, arỳm itokry djà
iwỳr bôx 'ỳr. Ota, arỳm kute me axwemã
ikangamã, ije amijo inhĩja ne kute memã
ikangamã. 46 Kàjmã ar dja. Gwaj on me'ỳr.
Ota, arỳm kute memã ikanga djwỳnh bôx.
Nãm ã Jeju arkum ane.

Me kute Jejuo tỹm.
Mak 14.43; Ruk 22.47; Dju r 18.3

47 Ne kute arkum anhỹro ãm rã'ã nhym
Djuda arỳm 'ỳr tẽn 'ỳr bôx. Jeju kôt ba
djwỳnhbê 12 'õ ne kubê Djuda. Nãm 'ỳr
bôx nhym me krãptĩ me:x ne kôt mõn 'ỳr
bôx. Nãm me kàxdjwa kajgomẽ kô jamỳn
kôt 'ỳr o mõn o bôx. Me rũnh ne me me
ano. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh
nhõ bẽnjadjwỳrmẽ mebêngêtmẽ ne me me
ano nhym me 'ỳr bôx. 48 Me 'ỳr mõr kêtri ne
kute memã kanga djwỳnhbê Djuda memã
kum,
—Be, ije me'õ nhine kaôrkôt dja ga me
omũn o tỹm ne pa 'amỳ. Nãm ã memã ane.
49 Nãm Jeju'ỳr bôx ne kum,
—Ujarẽnh djwỳnh, djãm amexkumrẽx?
anen arỳm ine kaô.
50 Nhym Jeju kum,
—Akmere, mỳj kadjy ne ga iwỳr bôx?
ane.
Nhym kam me arỳm 'ỳr mõn o tỹm ne pa
'amỳ. 51 Nhym kam bẽnjadjwỳr nhõ àpênh'õ
ne mekôt tẽ. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar
djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax nhõ àpênh
mekôt tẽ. Nhym Jejumẽ ro'ã ar ku'êja 'õ
ne arỳm õ kàxdjwa kajgo kaban o me'õjamã
akabên amak ta, bẽnjadjwỳr nhõ àpênhja
jamak ta.
52 Nhym Jeju nêje kukràn kum,
—Kwãrĩk wãnh. Akubyn àkam adjà. Ga,
me kute kàxdjwa kajgoo pôx ne kute o aben
parja pumũ. Ja dja ga amikam ama, ane.
Mỳj'ã ne kum kabẽn ja jarẽ? Bir, djãm me
kute me par prãm umar mexmã? Kati. Dja
kurê djwỳnh ĩ arỳm kubĩ. 'Ã ne Jeju kum,
—Ga, me kute kàxdjwa kajgoo pôx ne
kute o aben parja pumũ, ane.
53 Ne kam ajte kum,
—Djã nã gãm ijã amim, “Dja te Bãm 'uw
nhym kum õr kêt”, ane? Kati, ba ren
me'ã Ibãm 'uw nhym ren imã kadjy mrãnh
djwỳnh krãptĩ: jano. Ren imã redjiãobê
12 jano nhym me ren ipytà. Me redjiãobê
12kam me krãkamngônh'ã akre nhym me
kubê 72.000. Me krãptĩ:. 54 Ne me ren
ipytà ba ren kam me bakukãmãre kute
Metĩndjwỳnh kabẽn'ã pi'ôk no'ôk kôt amijo
itẽm kêt. Nhym be, kati. Mrãmri ne ba
kabẽn kôt amijo itẽmkumrẽx, ane.
55 Nãm ã Jeju kum anen kam me krãptĩ-
jamã kum,
—Je djãm idjàkĩnhĩ ne ga me aje ijo
atỹm kadjy iwỳr anhõ kômẽ anhõ kàxd-
jwa kajgomẽ o mõ? Myt kunĩkôt ne ba
Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam ikrĩ, memã
idjujarẽnho ikrĩ ga me kam kam ijo atỹm
kêt ne. 56 Mỳkam ne ga me ijo tỹm?
Bir, amrẽbê: ne Metĩndjwỳnh kukwakam
kabẽn jarẽnh djwỳnh me bakukãmãremã
me ajã ajarẽ. Me aje ijo atỹm'ã ajarẽn
arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Nhym me arỳm
aben djô'ã arẽnho mõ:. Arẽnho mõr tãmtã

arỳm iwỳr o bôx. Tũ:mràm me bakamingrãnyrekam arỳm iwỳr o bôx. Ba ar iba:ga me arỳm jakam ã ijo ane. Me kute me bakukãmãremã me ajã ujarẽnh kôt ne ga me arỳm jakam ã ijo atỹmo ane. Nãm ã Jeju me krãptĩmã ane. Nhym kam kôt ba djwỳnh kunĩ mã amijã maje prõt ne.

Me kute we axwe jabej kukjêr.
Mak 14.55; Ruk 22.66; Dju r 18.12

57 Nhym me kute pa 'amỳnh djwỳnhja o mõ:n arỳm Kajbaj'ỳr o bôx. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr raxbê ne Kajbaj. Nhym Môjdjê kukràdjà mar djwỳnhmẽ mebêngêtmẽ ne me arỳm akuprõ nhym me me'ỳr o bôx. 58 Nhym be, Pedru ne Jeju kôt tẽ, nĩjar kum kre rax ne tẽ. Nhym me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax nhõ kikre nhipôkri kênh ngrire nhym Pedru arỳm Jejukôt wadjà. Me kute ajmã Jeju o jabej kute omũnhmã arỳm nhỹ, bẽnjadjwỳr nhõ krãkamngônhmẽ ro'ã nhỹ.

59 Nãm me me'ỳr Jejuo bôx nhym kam me rũnh arỳm me 'êxnhĩ jabej. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ mebêngêttemẽ me rũnh kunĩ ne me me 'êxnhĩ jabej. Dja me amãnhkrut Jeju'ã 'êx ne memã kum,

—Ba ne ba axwe kôt omũ. Nãm ã ane ba omũ, ane. Dja me ane nhym me arỳm me kabẽn man arỳm we axwe 'õ pãnh kubĩ. Kadjy ne me me 'êxnhĩ jabej. 60 Ne te abejo dja. Me'õ ar amãnhkrut kute axikôt 'ã kabẽnja ne me te abejo dja:. Nhym me 'êxnhĩ krãptĩ kàjmã ku'ên arĩk aben kupa'ãbit axwe jarẽnho kumex. Nhym me te ar amãnhkrut axikôt 'ã kabẽnja jabejo dja: nhym kam ar 'êxnhĩ amãnhkrutja arỳm kàjmã djan axikôt 'ã kabẽn jarẽ. 61 Nãm ar'ã 'êx ne memã kum,

—Tãmwã ne memã kum, “Ba ne ba ije Metĩndjwỳnh nhõ kikreti ngrành ne ije akubyn ipêx kadjy ijitỳxo 'ỳr ibôx mexkumrẽx. Akubyn ije ipêx'ã dja akati amãnhkrut ne ikjêkêtbit apêx ba arỳm ipêx pa.” Nãm Jeju ã memã ane bar arỳm kuma. Nãm ar 'êxnhĩja ã Jeju'ã memã ane. Ar axikôt ã memã arẽnho ane.

62 Nhym me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr raxja arỳm kàjmã djan kum,

—Ga ar kabẽnjama. Djãm aje aminêje akabẽn'õ jarẽnh prãm kêtkumrẽx. On imã amikôt amijarẽ, ane. 63 Nhym Jeju tu anhikrê.

Nhym me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax ajte kum,

—Metĩndjwỳnh tĩn ne ar baja ne arỳm gu bapumũnho nhỹ. Kwãrĩk wãnh nokrekam ajêxnhĩ kêt. On me imã amijarẽ. Djãm abê me babê idjaer nhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkati, nẽn? Djãm mrãmri abê Kritu? Djãm abê Metĩndjwỳnh Kra? On me imã amijarẽ, ane.

64 Nhym Jeju kum,

—Kôt ne ga imã arẽ. Ba ar amã arẽ gar ama. Gêdja ba ĩ Metĩndjwỳnh pymati djubôk'ãnh nhỹ. Ije amijo inhĩ ne ibẽnjadjwỳr raxkam ubôk'ãnh nhỹ gar arỳm ipumũ. Ne kam ajte kakrãkôt amrẽ kàjkwa kurũm itẽmkôt ipumũ, ane.

65 Nhym kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax kute memã amingryko amirĩt kadjy arỳm amibê kà kadjô. Amibê kà kadjôn arỳm memã kum,

—Ẽ, arỳm ne Metĩndjwỳnh japrỳ. E kum kwãrĩk wãnh gwaj ijukri axwe kôt omũnh djwỳnh'õ jabej kêt. Gwaj bakunĩ ne gwaj arỳm kute Metĩndjwỳnh japrỳja ma. Ta ne amijo Metĩndjwỳnh rax pytàn arỳm o aprỳ gwaj kôt kuma. Kute gwaj bamã, “Metĩndjwỳnh djubôk'ãnh inhỹrkôt dja gar ipumũ”, anhỹrkôt ne gwaj arỳm kuma. 66 Arỳm ne gar ama. Mỳj dja gwaj nẽ? ane.

Nhym me kupãnhtã 'ã kum,

—Gê me on kubĩ. Gê me on kubĩ, ane.

67-68 Nhym kam me kwỳ nokre kutôn ikra krão tak nhym me kwỳ ikra poo tak ne kum,

—We me inhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkati kadjy ne Metĩndjwỳnh ajano, abê Kritu kadjy ajano ga bôx. Aj, goja abê Kritu jabej goja me'õ kute akurwanhjakôt omũ. Goja tu aman me imã arẽ. Nãm me ã Jeju'ã bẽno bikẽnho ane.

Pedru aminêje 'êx.
Mak 14.66; Ruk 22.55; Dju r 18.15

69 Nhym Pedru arỳm me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax nhõ kikre nhipôkri kênh ngrirekam nhỹ. Nhỹ: nhym bẽnjadjwỳr nhõ àpênh ni arỳm 'ỳr bôx ne omũn kum,

—Tukwa, gadjwỳ ne ga Jeju kôt ar aba. Pykabê Garrêjakam Jejukôt ar aba, ane.

70 Nhym me kunĩ nhipôkri arĩk aminêje
'êx ne kum,
—Kati, ije akabẽnwã mar kêtkumrẽx,
ane.
71 Ne kam kikreti'ỳr àrmã katon kre tã
dja. Nhym bẽnjadjwỳr nhõ àpênh ni 'õdjwỳ
omũn memã kum,
—Tãmwãdjwỳ ne Jejukôt ar ba, Nad-
jarekam Jejukôt ar ba, ane.
72 Nhym ajte aminêje 'êx ne memã kum,
—Aje mỳj me'õ jarẽnhwã ije omũnh kêt.
Djãm ijêxnhĩ? Kati. Metĩndjwỳnh ne arỳm
ijêxnhĩ kêtkôt ima, ane.
73 Nhym kàjbê 'ãtũm nhym kam me'õ 'ỳr
tẽn kum,
—Be, mrãmri ne gadjwỳ kôt ar aba.
Abê pykabê Garrêja kra'õ. Garrêjakam me
kabẽn kôt ne ga akabẽn bar kôt aman arỳm
amã ikato, ane.
74 Nhym memã kum,
—Kati, mrãmri ije me'õwã pumũnh
kêtkumrẽx, ane. Ne me'õ kute kum anhỹr
kêtmã arỳm amikangrôn memã kum,
—Dja ba ijêxnhĩ jabej gê Metĩndjwỳnh
pãnh ijo akno. Ta ne arỳm ijêxnhĩ kêt
kôt ima, ane. Nãm anhỹr 'iry kêt nhym
arỳm õkrẽn'ãnh kà. 75 Nhym kam Pedru
õkrẽn'ãnh kàr man akubyn amimaro tẽ.
Amimaro tẽn arỳm amũja'ã Jeju kute kum
kabẽn jarẽnhja'ỳr amimaro bôx ne amijã
kabẽn ma. Kute kum,
—Õkrẽn'ãnh kàr kêtri dja ga aminêje
ajêxo amãnhkrut ne ikjê kêt ne memã kum,
"Kati, ije tãmwã pumũnh kêt", anhỹr ja ne
arỳm kuma. Nãm maro dja nhym arỳm
rerek 'ỳr bôx. Rerek 'ỳr bôx nhym arỳm
katon mu:w.

27

Me Piratu'ỳr o môn o bôx.
Mak 15.1; Ruk 23.1; Dju r 18.28

1 Nhym kam kryràm me kadjy
Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr
kunĩmẽ mebê idjaer bêngêt arỳm Jejuo
aben ma. O aben man arỳm abenmã 'ã
karõn abenmã kum,
—Mrãmri dja me on tu bĩnkumrẽx, ane.
2 Ne kam arỳm uwpren Piratu'ỳr o mõn
o bôx. O bôx ne kum kanga. Piratubê
bẽnjadjwỳr bajtem. 3 Me kute bĩnmã 'ỳr o
mõrkam ne Djuda arỳm omũ. Djuda kute
kurê djwỳnhmã kanga djwỳnhja arỳm omũ.
Ne kam arỳm amim ngry:k ne. Amim ngryk
ne arỳm amim,
—Je tô mỳkam ne ba memã Jeju kanga?
ane. Amim ngryko tẽ:n akubyn me
rũnh'ỳr kryt jakao ngônhponho pi'ôk
kaprĩbê 30o tẽn arỳm me'ỳr o bôx. Me
kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ
bẽnjadjwỳrmẽ mebêngêt'ỳr ne o bôx ne
arỳm memã kum,
4 —Axwe kêtkumrẽxkam ne ba me amã
kanga ga me arỳm aje bĩnmã. Ba kam arỳm
ijaxwe:, ane. Ne memã kum, "Mĩ", ane.
Nhym me kum,
—Djãm me ba ne ba me o amaro iba?
Kati, ga ne ga o me ima, ane.
5 Nhym kam arỳm Metĩndjwỳnh nhõ
kikreti'ỳr tẽn 'ỳr bôx ne kikreti kadjwỳnhbê
ngônhponh mẽn arỳm mã tẽ. Mã tẽn kam
ta pĩ'ã amimut djên amibĩn arỳm ty.
6 Nhym kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar
djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr ar 'ỳr tẽn ngônh-
ponho atom ne abenmã kum,
—Djãm Metĩndjwỳnh nhõ kikreti nhõ
pi'ôk kaprĩo atom djàkam gwaj baje ngônh-
ponh djirmã? Kati. Djuda kute gwaj bamã
Jeju kanga nhym me kute bĩn nhym kamrô
prõt pãnh ne ngônhponho pi'ôk kaprĩja.
Gwaj ren Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam
pi'ôk kaprĩ djin ren kam Môjdjê kukràdjà
kupa'ã amijo tẽ, ane. 7 Ne kam aben man
abenmã kum,
—Gwaj ngônhponho ngybôr nhõ pyka
by. Me kute kam me bajtem tyk jangjênh
kadjy pyka by, ane. Ne kam arỳm ngônh-
ponho pyka by. 8 Kam ne me arỳm pykamã
pyka kamrôre jarẽ. Akatija tãmkam ne me
kute kum arẽnh rã'ã. 9-10 Amrẽbê: ne me
bakukãmãre Djermi memã 'ã ajarẽ. Me
kute ngônhponho ngybôr nhõ pyka byr'ã
ajarẽ. Djermi Metĩndjwỳnh kukwakam me
bakukãmãremã 'ã ajarẽn memã kum,
"Nãm me kam arỳm kryt jakao ngônh-
ponho pi'ôk kaprĩbê 30 by. Mebê
idjaer kute me'õ'ã kum,
'Dja ba me me'õ pãnh amã ã pi'ôk kaprĩo
ane', anhỹr kôt ne me arỳm kubê 30
by.
Ne kam arỳm o ngybôr nhõ pyka by.
Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute imã arẽnh
kôt ne me kuby."
Nãm ã Djermi me bakukãmãremã ane.
Nhym me kam arỳm aben djô'ã arẽ:.

Arẽnho mõr tãmtã arỳm 'ỳr o bôx.
Tũ:mràm me bakamingrãnyrekam me
rũnh arỳm ngônhponho ngybôr nhõ pyka
byrkumrẽx. Djermi kute amrẽbê: me
bakukãmãremã 'ã ujarẽnh kôt ne me arỳm
pyka byrkumrẽx.

Piratu kute we axwe jabej kukjêr.
Mak 15.2; Ruk 23.3; Dju r 18.28

11 Me kute pyka byr djwỳnhràm ne me
rũnh arỳm bẽnjadjwỳr Piratu'ỳr Jejuo mõn
o bôx. O bôx nhym arỳm kabem dja nhym
kum,
—Djãm abê mebê idjaer nhõ bẽnjadjwỳr
rax? ane.
Nhym Jeju kum,
—Kôt ne ga aje arẽnhwã, ane.
12 Nhym kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar
djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ mebêngêtmẽ
arĩk Jeju'ã axwe janhô. Nhym tu anhikrê.
13 Nhym Piratu kum,
—Djãm ajaxwe krãre ne me amã arẽ?
Djãm aje mar kêt? ane.
14 Nhym kum kabẽn'õ jarẽnh kêtkumrẽx.
Nhym bẽnjadjwỳr Piratu te kute marmã
kam no tyn omũnho nhỹ. 15 Be, akatija
tãmkam ne mebê idjaer krãptĩ: arỳm aben
pydji. Me kute aben kajmã'ã Metĩndjwỳnh
me kukãmãre nhirôbê mrãnh djà mar kadjy
aben pydji. Amex kunĩkôt ne bẽnjadjwỳr
raxbê Piratu akati jakam mebê ijê djà
kurũm me pỹnh ne meo pôx nhym me mã
mrã, mebê ijêjao pôx nhym me mã mrã. Me
kute me'õ'ã à'wỳrja ne me kĩnh kadjy bõm
kumẽ. 16 Mebê ijê djàkam ne me arỳm me'õ
axwe:jabê ijê. Idjibê ne Baraba. 17 Me krãptĩ
ne me akati jakam akuprõ nhym Piratu
memã kum,
—Mỳj me'õ dja ba me amã kaban ano?
Dja ba Baraba kaban ano. Nàr, dja ba Jejumã
inhiren ano, me kute kum Kritu jarẽnhjamã
inhiren ano, ane. 18 Nãm anhỹr djwỳnhràm
amim,
—Jeju'ã me krãptĩkam ne me rũnh 'ã
ngryk ne imã kanga, ane. Ne kam arỳm
kute Jejumã irer ne kute anor prãm.
19 Piratu arek memã axwe pãnh jarẽnh
djàkam nhỹ nhym prõ amũ kum kabẽn
janon kum,
—Kwãrĩk wãnh ajmã me'õwão kêt. Axwe
kêtkumrẽxkam ajmã o kêt. Akatija tãmkam
ne ba ibiptirkam omũn arỳm kam axwe
idjumar, ane.
20 Kam ne Piratu kute kum irer ne kute
anor prãm ne me krãptĩmã kum,
—Mỳj me'õ dja ba kum inhiren ano? ane.
Nhym me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh
nhõ bẽnjadjwỳrmẽ mebêngêtmẽ me krãp-
tĩmã kum,
—Baraba dja ga me amã kĩnh. Jeju'ã dja
ga me kum, "Abĩ, abĩ." Nãm me ã memã
ane.
21 Nhym kam bẽnjadjwỳr Piratu ajte me
krãptĩmã kum,
—Ar amãnhkrutja. Nhỹnhja dja ba kum
inhiren ano? ane.
Nhym me kum, "Baraba", ane.
22 Nhym memã kum,
—Mỳj dja ba Jejudjwỳ on? Me kute kum
Kritu jarẽnhja mỳj dja ba on? ane.
Nhym me kunĩ kum, "Pĩte'y'ã anhô",
ane.
23 Nhym Piratu memã kum,
—Tô mỳkam? Mã ne kute? Djãm axwe?
ane.
Nhym me kàj bê kum, "Pĩte'y'ã anhô",
ane.
24 Nhym Piratu amim,
—Je, jakam ne ba arỳm te meo ane. Nhym
me ngry:k ne kangao kumex, ane. Ne kam
ta kute we memã amijaxwe kêto amirĩt
kadjy arỳm ngô byn me kunĩ nokrekam
aminhikra põn memã kum,
—Djãm ije me'õ axwe kêtja kamrô
kapĩnkam ba ijaxwe? Kati, me ga ne ga
me 'ã imã apnê ba arỳm ije bĩnmã. Me ga
ne ga me ajaxwe, ane.
25 Nhym me kunĩ kum,
—Nà. Tãm. Me ba dja ba me ijaxwe.
Me ikramẽ ikrakam itàmdjwỳmẽ dja ba me
ijaxwe. Me ba ne ba me imã bĩn prãm ne
kam aje bĩnmã amã 'ã apnê, ane.
26 Nhym kam arỳm Baraba kaban ano
nhym ta arỳm arek ar mekôt ba. Nãm kum
iren anon kam memã Jeju jarẽ. Nhym me
arỳm mrykà punuo kaprêprê:k ne. Nhym
kam me kute pĩte'y'ã nhôr kadjy memã arẽ.

*Krãkamngônh kute 'ã b*ẽno bikẽnh.
Mak 15.16; Dju r 19.2

27 Nhym kam bẽnjadjwỳr Piratu nhõ
krãkamngônh kikretimã Jejuo mõn o
wadjà. Kumoka'ê nhidjibê Pretorimã o
mõn o wadjà. O wadjàn arỳm kadjy me
krãkamngônh kàtàm kunĩo akprõ. O akprõ
nhym me kunĩ arỳm bôx ne Jeju'ã aben
pydji. Me kute aprỳn 'ã bẽno bikẽnh kadjy

'ã aben pydji. 28 Ne kam kubê kubẽkà kaban
inôkà ryti kamrêk kute me bẽnjadjwỳr
rũnh nhinôkà pyràkja kum adjà. 29 Ne kam
mrỳnhĩo kajkep ne ikãnh ne, ne kum kutu.
Nãm me me bẽnjadjwỳr rũnh nhõ krãdjê'ã
mrỳnhĩ jakren arỳm kum kutu. Ne kam
ikra djubôkmã po'ê jadjà nhym kuby. Me
bẽnjadjwỳr djàbêr djà'ã ne me po'ê jakren
ikramã adjà nhym kubyn o nhỹ. Nhym me
parbê ari rôrôk ne kõnkrão krĩn 'ã bẽno
ajkẽn apỹnh kum,

—Ga we abê mebê idjaer nhõ bẽnjadjwỳr
rax. Gora kribêm atĩn 'iry, anhỹro kumex.
30 Ne kam apỹnh kutôn apỹnh po'ê byn
arĩk o krã môre. 31 Ne kam arỳm 'ã bẽno
bikẽnhja inomã kumẽn kam arỳm kubê
inôkà ryti kamrêk kaban akubyn kum õ
kubẽkà djwỳnhja jadjà. Ne kam kute
pĩte'y'ã nhôrmã o katon o mõ.

Me kute pĩte'ykam nhôr.
Mak 15.21; Ruk 23.33; Dju r 19.17

32 O mõn arỳm me'õbê Ximão kajpa.
Pykabê Xirenikam me kra 'õ. Nhym me
krãkamngônh arỳm Jeju nhõ pĩte'y'ã kum
àpnênh tỳx nhym arỳm kum ikreio kumỳn
o mõ. 33 Krãnhrebê Gogota'ỳr ne me Je-
juo mõ. Me bakabẽnkam ne gu me ren
krãnhremã me krã'i jarẽ. Nãm me 'ỳr o
mõn arỳm 'ỳr o bôx. 34 Ne kam pidjô kangô
kadjàmẽ pĩdjỳo akàn arỳm Jejumã kungã.
Nhym te kakin kanga. 35 Nhym kam me
arỳm pĩte'y'ã kunhô nhym wajêt.

Nhym kam me apỹnh kute õ kubẽkà
jamỳnh kadjy kẽn kryre rẽ. Me kute
kẽn rẽnhkôt ne me amijo kubẽkà pytà.
Amrẽbê: ne ujarẽnh djwỳnh 'ã ajarẽ. Me
kute abenmã õ kubẽkà ngrành'ã ajarẽ.
Metĩndjwỳnh kukwakam ne 'ã ajarẽn me
bakukãmãremã kum,

"Metĩndjwỳnh Kra ne memã kum,
'Arỳm ne me abenmã ikà ngrà.
Nãm me ikà ja'ã kẽn kryre rẽn arỳm amijo
utà.' Nãm ã memã ane."

Nãm ã me bakukãmãremã ane nhym me
arỳm aben djô'ã arẽnho mõ:n arẽnho
mõr tãmtã arỳm 'ỳr o bôx. Tũ:mràm
me bakamingrãnyrekam 'ỳr o bôx nhym
me arỳm abenmã Jeju kà ngrànhkumrẽx.
Metĩndjwỳnh kukwakam ujarẽnh djwỳnh
kute me bakukãmãremã 'ã ujarẽnh kôt ne
me arỳm abenmã Jeju kà ngrànhkumrẽx.

36 Ne kam arỳm nhỹ, nêje rĩto nhỹ. 37 Ne
kam 'ã pi'ôk no'ôk ne. Pi'ôkkam ne memã
kum,

—Jeju ne ja. Mebê idjaer nhõ bẽnjadjwỳr
rax ne ja, ane. Me kunĩ kute omũnh kadjy
ne me Jeju nhimõkri kunhô. Me kute we
Jeju jaxwe 'õ pãnh pĩte'y'ã jêtja pumũnh ne
kute mar kadjy ne me pi'ôk no'ôk ne imõkri
kunhô. 38 Ne kam ar àkĩnhĩ amãnhkrutja
Jeju nhikjê'ã pĩte'y'ã ar kunhô. Nhym arỳm
ar arij. Jeju õkredjàkôt wajêt nhym aktã ar
axweja ijên wajêt. 39 Nhym me 'ãnh mõrja
nokà nhàn kum kabẽn punu:re ne kum,

40 —Be, ga: ne ga we aje Metĩndjwỳnh
nhõ kikreti ngrành ne aje akubyn ipêxmã.
Nhym aje ipêxo adjãm'ã akati amãnhkrut
ne ikjêkêt ga we aje ipêx parmã. Goja jakam
amiptà. Goja abê Metĩndjwỳnh Kra jabej
pĩte'y kurũm rwỳ, ane.

41 Nhym kam me rũnh arĩk 'ã bẽno
ajkẽ. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh
nhõ bẽnjadjwỳrmẽ Môjdjê kukràdjà mar
djwỳnhmẽ mebêngêtmẽ ne me arĩk 'ã bẽno
ajkẽn abenmã kum,

42 —Amũbit ne me utà. Ne kam te kute
amipytàr prãmje. Goja gê mrãmri mebê
idjaer nhõ bẽnjadjwỳr raxkumrẽx jabej on
pĩte'y kurũm rwỳ. Gê goja rwỳ gwaj goja
rwỳkkôt omũn arỳm tu amim markumrẽx.
43 Tãmwã ne we Metĩndjwỳnh kanàrràm ar
ba. Gê Metĩndjwỳnh mrãmri kum kĩnh
jabej on utà. Tãmwã ne 'êx ne memã kum,
"Ibê Metĩndjwỳnh Kra", anhỹr ar o ba. Nãm
me ã abenmã ane. 44 Nhym ar àkĩnhĩ aktã
pĩte'y'ã jêtjadjwỳ kum àkjêro wajêt.

Tyk kadjy ne ja.
Mak 15.33; Ruk 23.44; Dju r 19.28

45 Nhym arỳm kàjkwa nhipôkri myt nhỹ.
Nhym kam tu akamàt kô tyk ne. Pyka
kunĩkôt ne me'ã akamàt kô tyk ne. Nãm
me'ã akamàt kô tykkam myt kyn kyn kyn
ky: nhym 3 orakam, amykrykambit arỳm
ajte myt no pôt ne. Arỳm ajte myt
kato. 46 Myt kato nhym Jeju mebê idjaer
kabẽnkam kàj bê kabẽn ne Bãmmã kum,

—Eroi: Eroi: rama xabatani, ane. Nãm
ren me bakabẽn kam kum,

—Inhõ Metĩndjwỳ:nh, Inhõ Metĩndjwỳ:nh,
mỳkam ne ga arỳm ikanga? ane.

47 Nhym parbê me ku'êja kabẽn man arĩk
abenmã kum, "Ẽ, me'õwã ne Erijmã kabẽn",
ane.

48 Nhym kam me'õ prõt ne ngônh puror
põnh djà jakrita byn pidjô kangô kadjàmã
adjà. Nhym kam kangô ipu nhym pĩ nhid-
jamã adjàn kàjmã kum kungã, kute kaôr
kadjy. 49 Nhym me'õ ar kum,
—Adjỹm, gê goja me bakukãmãrebê Erij
'ỳr bôx ne goja utà, ane.
50 Nhym kam Jeju kàj bê ajte kabẽn ne
arỳm ty.
51 Be, nhym arỳm Metĩndjwỳnh nhõ
kikreti kadjwỳnhbê kubẽkàtija ta amikadjô.
Nãm nhôr djà'ãnh amikrax ne e y: ne
kraxmã amimẽ. Nhym pyka arỳm am-
ingrẽk ne. Nhym apỹnh kẽn amikokij.
52 Nhym apỹnh pyka krã amijã kurê. Nhym
me tyk krãptĩ, Metĩndjwỳnh nhõ me ja
krãptĩ, arỳm ĩ tã akubyn tĩn ne kato 53 ne
arỳm Jeju akubyn tĩn nhijukri Djeruxarẽmã
mõ, krĩrax tãmmã ne me kute Metĩndjwỳnh
nhõ krĩrax mextire jarẽnh ja, kumã ne me
mõn me krãptĩmã amijo amirĩt.
54 Pyka amingrẽk nhym mỳjja kwỳ ã amijo
ane. Nhym krãkamngônh krãptĩ: kubê 100
nhõ bẽnjadjwỳrmẽ ro'ã Jeju nêje rĩto ku'êja
arỳm omũ. Mỳjja pumũn arỳm tĩn prã:m ne
abenmã kum,
—Be, mrãmri ne me'õ jabê Metĩndjwỳnh
Krakumrẽx, ane.
55 Nhym me niredjwỳ krãptĩ amybỳm
omũnho dja. Amrẽbê Jeju pykabê Garrê-
jakam ar bari ne me nire ja mã kôt ban
o djuw mexo ba. Ne Jeju ajbir krĩraxbê
Djeruxarẽ'ỳr tẽmkam kôt ajte mõn bôx.
56 Me nire ja nhikô'ã ne Marij Madarena
dja. Nhym Marij 'õdjwỳ dja. Kurũm ne
Xijagumẽ Jôdje ar apôx. Nhym Djebedêu
kute kum ar adjwỳrja nãdjwỳ dja.

Arỳm adjàr kadjy ne ja.
Mak 15.42; Ruk 23.50; Dju r 19.38

57 Nãm Jeju ty nhym kam amykry mex
ne. Nhym Jôdje arỳm bôx. Krĩraxbê Ar-
matêkam ne Jôdje abatành djà. Õ nêkrêx
rax. Adjwỳnhdjwỳ ne arỳm Jeju kôt ba.
58 Nãm Piratu'ỳr tẽn bôx ne Jeju nhĩ'ã kuma.
Nhym Piratu memã kum, "Aje, me kum
angã", ane. 59 Nhym kam Jôdje kadjy kubẽkà
mexbê rinhu byn 'ỳr o tẽ. 'Ỳr o tẽn arỳm
pĩte'y kurũm o ruw. Ne kam arỳm kubẽkào
kupu. 60-61 Nhym wãnh ta õ me tyk nhõ
kẽnkreja. Ta kabẽn kôt ne me ajbir kẽnkre
kakruw. Nhym arỳm Jeju o mõn kam adjàro
dja. Ne adjàr pan kam kẽnpoti jabatànhja
ajkwa krekre'ã kudjan kam arỳm mã tẽ.
Nhym Marij Madarenamẽ Marij 'õdjwỳmẽ
ar kẽnkre kônh omũnho nhỹ.

*K*ẽnkre nêje ku'ê djwỳnh'ã ujarẽnh.

62 Pi'ôk ràràr nêje akatikam ne me adjà.
Akati jakam ne me me tyk djà kêt djà
nhõ akati bôx kêtri aminhõ mỳjja kupênho
kumex. Nhym kam arỳm pi'ôk ràràr bôx.
Me tyk djà kêt djà nhõ akati bôx. Nãm te
pi'ôk ràràr nhym me rũnh akati mar kêt ne
tu Piratu'ỳr tẽ. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar
djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ mebê pardjêu
Piratu'ỳr tẽn 'ỳr bôx ne Jeju'ã kum,
63 —Bẽnjadjwỳr, me'õ 'êxnhĩja tĩn ne ar
bari ne memã kum, "Dja ba ty nhym ijã
akatin akatin akati ba kam akubyn itĩn",
ane. Tãm ne bar ma:ro iba. 64 Kam bar amã
arẽ. Godja kôt ba djwỳnh ar akamàtkam
kẽnkre 'ỳr bôx ne arỳm ĩo akĩn mã o mõ. Ne
kam arĩk memã 'êx ne memã kum, "Arỳm
ne akubyn tĩn ne", anhỹro ba. Jeju ta ne
amrẽbê me noo biknoro ba. Dja ar ijukri
akubyn tĩn jarẽ nhym me abenmã arẽn
arỳm abennoo biknor me:x ne. Me 'êx
kêt kadjy dja ga anhõ krãkamngônh janon
memã kum, "Me 'ỳr mõn kẽnkre kuri dja",
ane nhym ar te kute ĩo àkĩnhmã. Gê 'ã akati
amãnhkrut ne ikjêkêt apêxkambit me ajte
ate krã ba. Nãm me rũnh ã Piratumã ane.
65 Nhym memã kum,
—Gêtô. 'Ỳr krãkamngônh kwỳo mõ gê
me kẽnkre nêje djan rĩt tỳ:xo dja, ane.
66 Nhym kam me arỳm kẽnkre'ỳr meo mõn
meo bôx. Ne kam arỳm kẽnkre'ã kẽnpotio
yn kam kre nêje krãkamngônh pumjuw
nhym me arỳm nêje djan rĩt tỳ:xo dja.

28

Akubyn tĩn kadjy ne ja.
Mak 16.1; Ruk 24.1; Dju r 20.1

1 Nhym me tyk djà kêt djà nhõ akati arỳm
apêx nhym arỳm pi'ôk kamrêkkam akati
tẽ. Nhym kam Marij Madarenamẽ Marij
'õdjwỳ ar arỳm kute kẽnkre pumũnhmã 'ỳr
tẽ.
2 'Ỳr tẽ: nhym arỳm pyka amingrẽk
tỳ:x ne. Bẽnjadjwỳr djwỳnh kadjy mrãnh
djwỳnh 'õ ne kàjkwa kurũm ruw nhym kam
pyka amingrẽk tỳ:x ne. Nhym kadjy mrãnh
djwỳnh arỳm kẽnkre'ỳr tẽn 'ỳr bôx. Bôx ne
arỳm ajkwa krekre'ã jãm kẽnpoti dja. Jãm
kudjan arỳm 'ã nhỹ. 3 Nãm nokre jadjê:nh

kute mrãmri ne na jadjênhkam pôk tỳxja
pyràk. Nhym õ kubẽkàja jaka: kute mrãmri
ne kakũm arngrokam akaja pyràk. 4 Nhym
kre nêje ku'ê djwỳnhja arỳm omũ. Omũn
arỳm umaje terte:t ne arỳm rôrôk ne. Ne
kam arỳm wãnh kute me tyk pyràk ne ikwã.
5 Nhym ar nire kẽnkre'ỳr tẽn bôx nhym
kadjy mrãnh djwỳnhja arkum,
—Kwãrĩk wãnh ar atĩn prãm kêt. Jeju
ne gar abej. Arỳm ne ba ar ama. Me kute
pĩte'y'ã nhôr ne bĩnja ne gar abej tẽ. 6 Jakam
ne arỳm nõr kêt. Nãm akubyn tĩn ne kato,
kute ar amã arẽnh kôt. Amrẽ ar tẽn nõr djà
kaprỳja pumũ. 7 Dja gar omũn kam amikrà
kêt ne tẽn kôt ba djwỳnhmã arẽ. Dja gar
arkum, "Arỳm ne akubyn tĩn ne ar akukãm
pykabê Garrêja'ỳr tẽmmã. Dja gar kam tẽn
arỳm omũ" ane. Dja gar ã arkum ane. Ba ne
ba arỳm ar amã arẽ gar arỳm ama. Nãm ã
kadjy mrãnh djwỳnh arkum ane.
8 Nhym ar nire kabẽn man arỳm amikrà
kêt ne mã kẽnkre kurũm prõt ne. Tĩn
prãmmẽ kĩnhmẽ akàn prõt ne. 9 Ar kute kôt
ba djwỳnh arkum arẽnhmã prõt ne. Prõ:t
nhym ar aêrbê Jeju ar kajpan arkum, "Àpn-
hĩre ar", ane. Nhym ar arỳm 'ỳr bôx ne paro
tỹm ne kum rax jarẽnho nõ. 10 Nhym Jeju
arkum,
—Kwãrĩk wãnh ar atĩn prãm kêt. Tẽn
ikamy arkum ikabẽn jarẽn arkum, "Ar Gar-
rêja'ỳr mõ. Dja gar kam bôx ne arỳm omũ",
ane. Dja gar ã arkum ane. Nãm ã Jeju arkum
ane. Nhym ar nire arỳm ar'ỳr mõ.

*K*ẽnkre nêje ku'ê djwỳnh 'ã ujarẽnh.

11 Ar'ỳr mõ nhym wãnh kre nêje ku'ê
djwỳnh kwỳja arỳm kàjmã djan amũ
krĩraxmã mõn bôx. Bôx ne arỳm me
kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ
bẽnjadjwỳrmã prĩne amijarẽn arkum,
—E kum, pyka ne amingrẽk nhym kadjy
mrãnh djwỳnh arỳm ruw ne kẽnkre'ỳr tẽ.
'Ỳr tẽn arỳm ajkwa krekre'ã jãm kẽnpoti
djan 'ã nhỹ. Nokre adjê:nh ne nhỹ. Bar
omũn itĩn prã:m, ane. 12 Nhym ar arỳm
kuman mebêngêt'ỳr tẽn 'ỳr bôx ne mekmẽ
akuprõ. Ne kam arỳm o aben ma. O aben
mar pan kam arỳm krãkamngônh'ỳr bôx ne
arkum,
13 —Kwãrĩk wãnh memã wã jarẽnh
kêt. Dja gar memã ajêx ne memã kum,
"Akamàtkam ar inhõt tykkam arỳm kôt ba
djwỳnh ar bôx. Bôx ne arỳm Jejuo akĩn
mã nhĩ'ãm o mõ", ane. Dja gar ã memã
ajêxo ane bar pãnh arỳm ar amã pi'ôk kaprĩ
kumex ngã. 14 Nhym godja me kàtàm arỳm
ar anhõ bẽnjadjwỳr Piratumã ar ajarẽnh
jabej ne kum, "Nãm anhõ krãkamngônh
kre nêje rĩt'ã ngõr nhym kôt ba djwỳnh
ar arỳm Jejuo akĩ", anhỹr jabej. Nhym ar
akam ngryk jabej. Ar ba dja bar arỳm ar
anêje kum ikabẽn ne ar apytà. Mĩ, pi'ôk
kaprĩ. Dja gar ã memã ajêxo ane. Nãm ã me
rũnh krãkamngônh arkum ane. 15 Nhym
kam ar arỳm amim pi'ôk kaprĩ jamỳn ã
memã 'êxo bao ane. Ar kute arkum 'ã karõ
kôt ã memã 'êxo bao ane. Nhym kam mebê
idjaer arỳm arẽnho kumex ne arẽnho ipôk
ne. Ne akati jakam kute we ar kute Jejuo
àkĩnhja jarẽnh rã'ã ne.

Ar àpênh djà'ã arkum karõ.
Mak 16.14; Ruk 24.46; Dju r 20.19; Kar 1.6

16 Nhym kam kôt ba djwỳnh Ar kubê 11ja
amũ pykabê Garrêja'ỳr mõn bôx. Jeju kute
arkum krãnh jarẽnhja'ỳr ne ar bôx. 17 Ne
kam arỳm Jeju pumũn parbê kõnkrão nhỹn
kum rax jarẽn kum,
—Mrãmri ne ga arỳm akubyn atĩn ne,
ane. Nhym be, ar kwỳ ne ar abenmã kum,
—Djãm mrãmri Jejukumrẽx ne dja? Djãm
mrãmri akubyn tĩn ne? Kon ne, ane.
18 Nhym Jeju arỳm ar'ỳr bôx ne arkum,
—Kàjkwamẽ pykamẽ kam mỳjja kunĩ ne
ba ije o iba kadjy arỳm ibẽnjadjwỳr rax.
19 Kam dja gar mõn me kunĩmã arẽ. Apỹnh
me ba djà kunĩkôt memã arẽ gê me ikabẽn
man kôt ar amijo ba. Dja me ikabẽn man kôt
ar amijo ba gar Metĩndjwỳnhmã ngômã me
angij. Dja gar memã kum, "Arỳm ne ga tu
amim Bãm markumrẽx ne ajte tu amim Kra
markumrẽx ne ajte tu amim Metĩndjwỳnh
Karõ markumrẽx. Ba kam arỳm ar kuk-
wakam ngômã ajadjà", ane. Dja gar ã memã
anen arỳm ngômã me angij. 20 Ije ar amã
katàt ar amijo aba'ã karõkam ikabẽn kunĩja
memã arẽ gê me ikabẽn kunĩ man kôt ar
amijo ba. Dja ba kam akati kunĩkôt ar amẽ
amijo ikajkep rã'ã: rã'ã ne nhym pykakam
me kute aminhinomã amimẽnh djà nhõ
akati arỳm bôx. Nãm ã Jeju arkum ane. Tãm
ne ja.

Makô memã Jeju'ã ujarẽnh ne ja.

Makôdjwỳ ne prĩne Jeju'ã ajarẽ. Arỳm abatành ne kute memã amijo amirĩt'ã pi'ôk ja nhipêxmo krax ne 'ã ujarẽnh tẽn tyk ne akubyn tĩn ne àbir djàmã kumẽ. Nãm Paurmẽ Pedru arkôt mrã. Nhym Pedrudjwỳ Makôo õbikwa nhym ô'ã prĩne gwaj bamã Jeju'ã pi'ôk no'ôk ne.

*Djuão kute Jeju kutêp me akre'ã ujar*ẽnh kadjy ne ja.

Mat 3.1-12; Ruk 3.1-18; Dju r 1.19-28

1 Ba ibê Makô ne ba pi'ôkkam me amã ikabẽn jarẽ. Me ujarẽnh ny kraxkôt ne ba me amã arẽ. Jeju. Kubê ne Metĩndjwỳnh Kra. Metĩndjwỳnh arỳm 'ã Bẽnjadjwỳrbê kumkati mẽ. Jejubê Bẽnjadjwỳrbê kumkatikôt ne me kum Kritu jarẽ. 2 Idjaij ne amrẽbê Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn. Kabẽnkam ne Metĩndjwỳnh Kramã kum,

"Ota ba akukãm ajã ujarẽnh djwỳnh'õ jano kute akutêp me akre nhym me kute mar ne adjwỳnhràm axwemã irern katàt kute amijo bamã.

Kute mrãmri ne me kute me bẽnjadjwỳr rũnh kutêp katàt pry jadjwỳrja pyràk", ane.

3 Ne ajte me bakukãmãremã kum,

"Me'õ dja kapôt kukritkam memã kabẽn ne. Kàj bê dja me akren memã kum,

'Me apa. Ẽ, on Bẽnjadjwỳr djwỳnh kutêp wãnh ajaxwemã anhiren katàt amijo aba.

Kute mrãmri ne me kute bẽnjadjwỳr rũnh kutêp pryo mex ne kute kum katàt pry jadjwỳrja pyràk', ane.

Dja ã me'õ Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ã memã ane."

Nãm ã Idjaij me bakukãmãremã ane nhym me arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Nhym kam me aben djô'ã arẽnho mõ:n arẽnho mõr tãmtã arỳm 'ỳr o bôx. Tũ:mràm 'ỳr o bôx nhym Djuão arỳm kato. Me bakamingrãnyrekam katon arỳm abatành ne. Abatành ne arỳm ã Kritu kukãm memã ujarẽnh ar bao ane. Metĩndjwỳnh kute me bakukãmãremã 'ã ujarẽnh kôt arỳm katon ã wỳnhràm ar me akreo bao ane.

4 Nãm kapôt kukritmã kato. Katon arỳm ngômã me angjênh ar o ban ar me akreo ba. Nãm memã kum,

—Me ga ne ga me ajaxweo aba tũm. On me amikam akaprĩren wãnh ajaxwemã anhiren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx. Dja ga me ane nhym Metĩndjwỳnh arỳm me ajaxwe maro aknon arỳm ngryk kêt. Ba kam arỳm Metĩndjwỳnhmã ngômã me ajangij. Nãm ã memã anhỹr ar o ba.

5 Nhym kam pykabê Djudêjakam me jamẽ krĩraxbê Djeruxarẽkam me jamẽ aben totokmã Djuão'ỳr ban bôxo dja. Bôx ne tu me ipôkri amijaxwe kôt amijarẽn kum,

—Be mrãmri, ba ijaxwe: ar iba. Arỳm imã kĩnh kêt ne wãnh kum inhire, ane.

Nhym Djuão arỳm ngô raxbê Djodãokam Metĩndjwỳnhmã ngômã me kunĩ jangij.

6 Be, Djuão ne mry jabatànhbê kameru kĩ nhipêxo kubẽkà jangij ne mry kào amikrax pren mỳjja kute krytkanhê pyràk kun menh kangôo ikõ.

7 Nãm kàj bê memã Jeju'ã ajarẽn memã kum,

—Itotokbê ne me'õ bôxmã. Me'õ tãm ne raxo kute ijakrenh, kute ijakrenh mexi. Nã bãm te irax ne 'ỳr ibikamẽnh prãmje. Nã bãm te irax ne 'ã inhibôn ije kum parkà 'ãpre bônh ne o itẽm prãmje. Be, ãm irax ba ren arỳm kum apê. Nhym be kati. Ãm ingrire. Nãm raxo ijakrenh mex ne. Tãmja ne arỳm bôx 'ỳr. 8 Ba ne ba ngômãbit me ajangij. Djãm tãmwã kute ngômã me ajangjênhmã? Kati. Tãm dja bôx ne kam me awỳr Metĩndjwỳnh Karõ jano. Nãm ã Djuão memã ane.

*Kute ngômã Jeju jadjàr'ã ujar*ẽnh kadjy ne ja.

Mat 3.13-17; Ruk 3.21-22

9 Nhym kam pykabê Garrêjakam krĩraxbê Nadjare. Kurũm arỳm Jeju tẽ. Tẽ:n kam arỳm Djuão'ỳr bôx. Nhym kam arỳm ngô raxbê Djodãokam ngômã Jeju jadjà, Metĩndjwỳnhmã adjà. 10 Nhym arỳm ngô kurũm kator tẽ nhym aêrbê kàjkwa abenbê ajkij nhym arỳm omũ. Nhym Metĩndjwỳnh Karõ kute tut pyràk 'ã ruw. Me kute omũnh kadjy ne amijo tut pyràk ne 'ã ruw. 11 Nhym arỳm kàjkwa kurũm Metĩndjwỳnh Jejumã kabẽn ne kum,

—Mrãmri abê ikrakumrẽx. Imã ajabê:kumrẽx. Ba akam ikĩnhkumrẽx, ane.

Xatanaj kute axwe'ã kum àpnênh kadjy ne ja.
Mat 4.1-11; Ruk 4.1-13

12 Ne kam adjynkêt ne Metĩndjwỳnh Karõ
kabẽno amũ Jeju kujaten kapôt kukritmã o
mõn o bôx ne ipôkri o ba. 13 Nhym kapôt
kukritkam rop mõr djàkam ar ba. Nhym
kam me axwe nhõ bẽnjadjwỳrbê Xatanaj te
kute axwe'ã Jeju mẽnhmã kum àpnênho dja
nhym 'ã akatibê 40 apêx. Nhym kam kadjy
mrãnh djwỳnh arỳm Jeju'ỳr bôx ne o djuw
mex.

Jeju kute amikôt ar 'wỳr kadjy ne ja.
Mat 4.12-22; Ruk 5.1-11

14 Nhym kam Jeju arỳm tẽ. Tẽ:n pykabê
Garrêjakam bôx. Me arỳm kute Djuãoo tỹm
ne kubê ijêkam ne Jeju kam bôx. Bôx ne
kàj bê memã ujarẽnh ny jarẽnho ba. 15 Nãm
memã kum,
—Be, Metĩndjwỳnh kute amrẽbê me
bakukãmãremã arẽnh kôt arỳm õ akati bôx
'ỳr. Kute amim me utàr ne ar meo ba 'ỳr.
Me on amikam akaprĩren wãnh ajaxwemã
anhiren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx ne tu
amim ujarẽnh ny markumrẽx, ane.
16 Ne kam Garrêjakam imôti mỳrbê tẽ.
Nhym Ximãomẽ Ãngre ar axikôt katorja
ngônhkam ar kryre rẽnho ba. Ar kubê tep
pynênh djwỳnh tũm. 17 Ar kryre rẽnh ar o
ba nhym Jeju arkum kabẽn ne arkum,
—Amrẽ ar mã ikôt ajkamẽ ba ar amã ar
adjàpênh djà ny jarẽ gar ar o aba. Dja gar
mã ikôt me kamẽnh ar o aba. Kute mrãmri
ne gar aje tep pynênho abaja pyràk dja gar
mã ikôt me kamẽnh ar o aba, ane.
18 Nhym ar arỳm amikôt kryre mẽn mã
Jeju kôt ajkamẽ.
19 Nhym ajbir tẽ nhym Xijagumẽ Djuão
ar axikôt apôxja kàkam amim kryreo mexo
nhỹ nhym arỳm ar omũ. Djebedêu ne ar
adjuw. 20 Nãm ar omũ nhym adjynkêt nhym
amikôt ar ku'uw. Nhym Bãm Djebedêumẽ
õ àpênhmẽ ar kàkam nhỹ. Nhym Xijagu
ar arỳm wãnh ar wãmã iren mã Jejukôt
ajkamẽ.

Jeju kute me krãptĩo mex.
Ruk 4.31-37

21 Jejumẽ ar mõ:n arỳm krĩraxbê Ka-
panakam bôx. Nhym kam ar'ã pi'ôk ràràr.
Ar'ã me tyk djà kêt djà nhõ akati nhym
kam ar mebê idjaer bikprõnh djàmã wadjà.
Nhym kam arỳm memã 'ã ujarẽnho dja.
22 Nhym me Jejukam no tyn kumex ne kam
abenmã kum,
—Tô mỳj kabẽn ny got ja? Nãm prĩne
kute amimarkôt katà:t memã amikukràdjà
jarẽnhkumrẽx. Nãm ã me bẽnjadjwỳr rũnh
kwỳ kabẽn mex anen ar prĩne kabẽno meo
atomo ba, ane. Djã nãm ã Môjdjê kukràdjà
mar djwỳnh memã arẽnho ane? Kati. Nãm
me ari no prõt ne ari kukràdjà jarẽnh'ã
umju:w ne kute arẽnh katàt kêtkumrẽx.
23 Jeju memã 'ã ujarẽnho dja nhym me'õja
me bikprõnh djàkam nhỹ. Me karõ punu ne
me'õjao ba tũm. Nãm nhỹ nhym me karõ
punu kute o baja kàj bê Jejumã kabẽn ne
kum,
24 —Krĩraxbê Nadjarekam Jeju, mỳj ne
ga aje me ijomã? Tô djãm aje me ijo
abiknormã? Ba me ije apumũnh tũm.
Metĩndjwỳnh mexo ne ga amex. Õ kàjkwa
kurũm ne ga ruwn ar aba, ane.
25 Nhym kam Jeju kum bẽn tỳx ne kum,
—Anhikrên me'õja kurũm akato, ane.
26 Nhym arỳm me karõ punu me'õja bĩ
nhym tyko nõ. Nãm kubĩn amran arỳm
kum iren katon mã tẽ. Nhym arỳm mex
ne. 27 Nhym arỳm me kunĩ te kute marmã
kam no tyn kumex ne te ari aben kukij ne
abenmã kum,
—Mỳj ne kute? Djãm me kukràdjà ny
'õ ne wã? Nãm kute amimar kôt tu me
karõ punumã kabẽn nhym arỳm kum uman
kabẽn kôt mã tẽ, ane.
28 Nhym kam me pykabê Garrêja kunĩkôt
abenmã Jeju jarẽnho ipôk ne.
29 Nhym kam Jejumẽ Xijagumẽ Djuão ar
mebê idjaer bikprõnh djà kurũm kato. Ne
kam ar Ximãomẽ Ãngre ar ũrkwãmã mõn
bôx. 30 Nhym Ximão djupãnhdjwỳ kanên
nõ. Ar wadjà nhym ar Jejumã kum,
—Ximão djupãnhdjwỳ kanê kubĩ nhym
nõ, ane.
31 Nhym arỳm 'ỳr tẽn 'ỳr bôx ne ikra
'amỳn kàjmã ỹr. Nhym ar aêrbê kanê kum
ire nhym arỳm kàjmã dja. Kàjmã djan kam
arỳm aro djuw mexo ba.
32 Nhym arỳm ar'ã myt wadjà. Nhym
me kanêmẽ me punumẽ me karõ punu
kute meo ba tũmja nhym me aben totokmã
Jeju'ỳr me ja kunĩo bôx. 33 Nãm krĩraxja
tãmkam me kunĩ 'ã akuprõ, ũrkwã jajkwa
krekre'ã akuprõ. 34 Nhym kam apỹnh me
kanê djàri kute me parja Jeju arỳm me ja
krãptĩo mex. Ne me karõ punu krãptĩ kute

ar meo baja arỳm ano nhym arỳm memã ire. Nhym kute anoro ãmri mã me karõ punumã kum, “Anhikrê”, ane. Mỳkam? Bir, me karõ kute Jeju pumũnh tũmkam ã kum anhỹro ba. Nhym kam ar'ã akamàt nhym ar arỳm ngõr.

Arwãmã katorn Metĩndjwỳnhmã kabẽn.
Ruk 4.42-44

35 Õto nõ: nhym kam, Jeju õkrẽn'ãnh kàr pydjikam krã katon amũ arwãmã kato. Ne tẽn arỳm Metĩndjwỳnhmã kabẽno nhỹ. 36 Nhym kam Ximão ar abej mõ. 37 Abej mõn kam arỳm kum katon kam kum,

—E kum, me kunĩ ne me ajabej ar ba, ane.

38 Nhym arkum,

—Gwaj on amũ bu'ã krĩ kwỳkamdjwỳ tẽ ba me kamdjwỳ kàj bê memã arẽ. Me wãdjwỳ kadjy ne ba ikato, ane.

39 Ne kam Garrêjakam pyka kunĩkôt kàj bê memã arẽnho ba. Apỹnh mebê idjaer bikprõnh djàkam memã arẽnho ba. Ne me karõ punu kute ar meo baja janoro ba nhym arỳm memã iren mã mrã.

Kute me'õ ĩ kajêkam têjao mex.
Mat 8.1-4; Ruk 5.12-16

40 Nhym kam me'õ ĩ kajêkam têja 'ỳr bôx ne parbê kõnkrão nhỹn kum rax jarẽn kum,

—Bẽnjadjwỳr djwỳnh, ga aje inhĩ kajêkam itêkôt ipumũnh ne aje mar. Aje ijo mex prãm jabej ba ren arỳm imex ne, ane. 41 Nhym arỳm kum kaprĩn 'ỳr ikran kupên kum,

—Ije ajo mex prãm. On amex, ane. 42 Nhym arỳm 'ã ĩ kajêkam têja apêx ne arỳm mex ne. Kute o ãm tãmkam tẽmbê kà mex ne. 43-44 Nhym kum,

—Kwãrĩk wãnh ga memã amijarẽnh kêt. Dja ga tu katàt mã me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh'ỳr tẽn kum amibẽ, kum amikà bẽ. Ne kam kum mry ngã gê akadjy Môjdjê kukràdjà kôt Metĩndjwỳnhmã mry gan kum kungã. Arỳm akà mexkam dja ga kum mrywã ngã gê me kunĩ apumũ, arỳm akà mexkôt apumũ, ane. 45 Nãm te kum ane nhym arỳm tu memã amijã ujarẽnh ar bamo krax ne kam memã amijã ujarẽnho ipôk ne. Nhym kam Jeju te irã ipôkri krĩrax'õmã àrn ar ba prãmje ne arỳm arwãkambit ar ba. Nãm arwãkam ar ba nhym me arỳm bu'ã pyka kunĩkôt 'ỳr ban bôxo dja.

2

Jeju kute me'õ jakryo mex.
Mat 9.1-8; Ruk 5.17-26

1 Nhym kam 'ã akati kwỳ apêx nhym Jeju krĩraxbê Kapanakam tẽn bôx. Nhym kam me abenmã kum,

—Arỳm ne ajte õ kikrekam bôx. Arỳm ne ajte õ kikrekam bôx, ane.

2 Nhym kam me itepato 'ã akuprõ. Me krãptĩ: 'ã akuprõ nhym arỳm kikre kre'ã me kàtàm abenbê krãptĩ:. Ne prĩne kikre jajkwa krekre pytàr mex ne. Nhym arỳm kàj bê memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnho dja. 3 Nhym ar 'õ amãnhkrut ne amãnhkrut me'õ jakryja mỳn o tẽn o bôx. 4 Ne kam me krãptĩkam te: Jeju'ỳr àrmã. Ne kam kikre nhimõk'ỳr o wabi. Kikre nhimõk po'ỳr ne o wabin arỳm Jeju nhiby kikre nhimõk'ã kuprã ne kôt 'ã jãm ngybôr jadjuw ne kôt 'ỳr o ruw. Akryja ikwã djàkam nõr rã'ã nhym ar o ruw ne arỳm kabem kudji. 5 Nhym kam Jeju amim,

—Ar ja ne ar tu amim ikamnhĩxkumrẽx, ane.

Ne kam me'õ jakrymã kum,

—Akmere, jakam ne ba arỳm ajaxwe kunĩ maro aknon akam ingryk kêt ne, ane. Djã nãm tẽmbê me'õ jakryo mex got? Kati, nãm amidjêje nên kum jabit jarẽ nhym êje nõ. Jeju ta ne axweo akno.

6 Nhym wãnh Môjdjê kukràdjà mar djwỳnh kwỳ nhỹn arỳm amim,

7 —E kum be me'õ ja ne ajmãn Metĩndjwỳnh japrỳo djan amijo Metĩndjwỳnho dja. Metĩndjwỳnh pydji ne kute me axweo biknorn mekam ngryk kêt, ane. 8 Nãm me ã õkre kadjwỳnhbê anhỹro kumex nhym arỳm tu kuman memã kum,

—Mỳkam ne ga me anhõkre kadjwỳnhbê ijo kajgon ijaprỳo akumex? ane. 9 Ẽ, ba me amã mỳjja amãnhkrut jarẽ. Mỳj ne amirĩt? Ba ren me'õ jakryjamã kum, “Ba arỳm ajaxwe maro aknon akam ingryk kêt”, ane. Nàr kon, “On kàjmã djan anhikwã djà mỳn o tẽ”, ane. Mỳj ne ren amirĩt, nẽn? Nã bãm ren kum, “Ba arỳm ajaxwe maro aknon akam ingryk kêt”, ane nhym amirĩt kêtkumrẽx ne. Tãmbit ne amirĩt kêt. Nhym be, kàjmã me ku'ê, ije ren me'õmã kum, “Kàjmã djan tẽ”, ane nhym ren amirĩt. Tãmbit ne amirĩtkumrẽx. 10 Dja ba kum, “Kàjmã djan anhikwã djà mỳn o tẽ”, anen

arỳm o mex gar arỳm omũn arỳm amim,
“Be ga, Jeju kute me'õ jakryo mexja pumũ.
Be, djãm kute me axweo biknor kêt got?
Mrãmri ne Metĩndjwỳnh arỳm amijo ĩ ne
pyka jakam amikabẽn kôt ari me axweo
biknoro ba”, ane. Me aje amim ja jarẽnh
kadjy dja ba me'õ jakryjao mex. Nãm ã
Môjdjê kukràdjà mar djwỳnhmã anen arỳm
tu me'õ jakryja'ỳr akẽx ne kum,
11 —Amã ne ba ikabẽn ne. On kàjmã djan
anhikwã djà mỳn anhũrkwãmã o tẽ, ane.
12 Nhym kam me aêrbê me ipôkri kàjmã dja
nhym me kunĩ arỳm omũ. Nãm kàjmã djan
ikwã djà mỳn mã o katon o tẽ. Nhym me
krãptĩ kam no tyn kumex ne abenmã kum,
—Mỳj me'õ got mỳjja mex ja'õ pumũ.
Arkati, anen amim,
—Ẽ, arỳm ne djãm mrãmri o mex
nhym mrãnh mexja pumũ. Mrãmri ne
kabẽnkumrẽx. Djãm kute me axweo
biknor kêt got? Mrãmri kute me axweo
biknorkumrẽx. Ga, kute kam me'õo
mex nhym mrãnh mexkumrẽxja pumũ.
Metĩndjwỳnh mexkumrẽx, ane. Mrãmri
ne Jeju kute me axweo biknorkumrẽx. Me
kute ja mar kadjy ne Jeju arỳm me'õ jakryo
mex. Tãm ne ja.

*Kute amikôt Rewi kam*ẽnh.
Mat 9.9-13; Ruk 5.27-32

13 Nhym kam Jeju arỳm katon ajte imôti
mỳrbê tẽ. Nhym kam me itepato 'ã akuprõ
nhym arỳm memã 'ã ujarẽnho dja. 14 Ne
kam amũ tẽ. Tẽ: nhym kam Rewi, Aupêu
kute irja nhỹ. Kubê ne Matêu. Bẽnjadjwỳr
bajtemmã pi'ôk kaprĩo atom djàkam ne nhỹ
nhym arỳm omũ. Ne kam 'ỳr tẽn kum,
—Amrẽ on mã ikôt ajkamẽ, ane.
Nãm kum ane nhym amim kuman arỳm
kàjmã dja. Kàjmã djan arỳm mã kôt ajkamẽ.
15 Nhym kam Jeju Rewi nhõ kikrekam õ kwỳ
krẽno nhỹ. Nhym bẽnjadjwỳr bajtemmã
pi'ôk kaprĩo atom djwỳnh krãptĩ Jejumẽ
ro'ã nhỹ. Nhym we me axwedjwỳ ikô'ã nhỹ.
Me krãptĩ ne me nhỹ. Be, me ja krãptĩ ne
me arỳm amim Jeju man kôt ba. Nhym
kôt ba djwỳnh tũmdjwỳ Jejumẽ ro'ã nhỹ.
16 Nhym mebê pardjêukôt Môjdjê kukràdjà
mar djwỳnh arỳm me omũ. Pi'ôk kaprĩo
atom djwỳnhmẽ me we axwe ar Jejumẽ ro'ã
õ kwỳ krẽno nhỹ nhym me arỳm me omũ.
Ne kam arỳm kôt ba djwỳnhmã kum,
—Be, gar bẽnjadjwỳr bajtemmã pi'ôk
kaprĩo atom djwỳnhmẽ me axwe ar omũ. Je
tô, djãm me wã axwe ngri got ne Jeju me
ro'ã õ kwỳ krẽno nhỹ? ane.
17 Nhym Jeju arỳm me kabẽn ma. Me kute,
—Djãm me wã axwe ngri got? anhỹrja
Jeju kuman memã kum,
—Djãm me mex'ỳr ne me kane djwỳnh
mrã? Kati, me kanê'ỳrbit ne me kane
djwỳnh mrã. Badjwỳ ne ba me axwe'ỳr tẽ.
Djãm we me amex'ỳr ne ba tẽ? Kati, me
axwe'ỳr ne ba tẽ. Me tãm ne ba amiwỳr me
ku'uw. Me amikam kaprĩren wãnh axwemã
irern kute iwỳr amijo akẽxmã ne ba amiwỳr
me ku'uw. Nãm ã Jeju mebê pardjêumã ane.

*Me kukràdjà tũm'ã uja*rẽnh.
Mat 9.14-17; Ruk 5.33-39

18 Nhym kam Djuãokôt ba djwỳnhja ne
ar Metĩndjwỳnhmã amijajburo ba. Djuãobê
ngômã me angjênh djwỳnhja. Nãm ar ami-
jajburo ba. Mebê pardjêu nhõ me jadjwỳ ne
me amijajburo ba. Nhym kam me Jeju'ỳr
mõn 'ỳr bôx ne kukij ne kum,
—Be, Djuãokôt me ba djwỳnhmẽ mebê
pardjêu nhõ me jamẽ ne me amijajburo ba.
Je tô, mỳkam ne akôt ba djwỳnh ar kute
amijajbur kêt mex ne ar ba, ane?
19 Nhym Jeju tu amijã me'õ mjên jarẽn
amikôt ba djwỳnh ar'ã mjênmẽ ro'ã ar ar ba
jarẽn memã kum,
—Ga, me kute abenã prõmẽ mjên rẽnhja
pumũ. Djãm mjênmẽ ro'ã ar ar baja kute
amijajbur got? 20 Arkati. Mjênmẽ ro'ã ar
ar baja ar kĩnhkumrẽx ne kute amijajbur
kêt. Ar õ kwỳ krẽn rax. Adjỹm, akati amrẽ
mõrjakam dja me Ar kubê mjêno tỹm ne
mã o mõ. Kam gêdja ar kaprĩren arỳm
Metĩndjwỳnhmã amijajburo ba, ane. Mỳj'ã
ne me kute Ar kubê mjêno tỹm jarẽ? Bir, ta
amijã ne arẽ. Jeju dja me o tỹm ne mã o mõ.
Kambit dja kôt ba djwỳnh amijajburo ba.
21 Be ga, me kute jãm amim Jeju kukràdjà
ny mar ne ajte jãm amim kukràdjà tũm
marja pumũ. Me kute amim amẽ kukràdjà
maro bakam ne me umar mex kêt. Me kute
mrãmri ne kubẽkà ny tũm'ã ir pyràk. Ne
me ajte ãm mrãmri ne kute pidjô kangô ny
ngônh tũmkam runh pyràk. 'Ã ne Jeju ajte
memã kum,
—Ga, me'õ nhõ kubẽkà tũm ne 'yrja
pumũ. Nhym kam arỳm kubẽkà ny, põnh
kêt. Djã ne tũm'ã kudji? Kati. Mỳkam? Bir,

dja me kupõ. Nhym kam arỳm põnhkam nykam ê abenmã wangij. Abenmã wangij nhym arỳm tũmja kadjô. Nhym kam arỳm 'yr nyja kute 'yr tũmja jakrenh mex ne.

22 Ga, me'õ nhõ mrykào ngônh. Me bakukãmãre ne me mrykào ngônh. Mrykào ngônh arỳm tũm ne ngràja pumũ. Djã ne kam uba kangô ny ru? Kati. Mỳkam? Bir, ãm 'ãtũmkam arỳm uba kangô kadjàn ajmrô nhym ngônh arỳm igot tẽn arỳm ajkatõr. Nhym arỳm kangô ajkapĩ nhym ngônh arỳm punu ne. Be, kam mex rã'ã kadjy mrykào ngônh ny, kà rerekrekambit me kute kangô ny runh prãm. Nhym kam amẽ mex rã'ã. Nãm ã Jeju memã ane. Gêdja me amim kukràdjà nybit maro ban arỳm umar mexkumrẽx. Nhym be, gêdja me amim me kukràdjà tũmdjwỳ mar prãm ne arỳm umar mex kêtkumrẽx. 'Ã ne Jeju memã ajarẽ.

*Pi'ôk ràràr m*ỳr jabej me kum kabẽn.
Mat 12.1-8; Ruk 6.1-5

23 Ne kam pi'ôk ràràrkam pur katikôt tẽ. Nhym kôt ba djwỳnh arkôt mõ. Kôt mõn arỳm kum prãm ne mõrkôt bàygogo 'y nhikẽn mrãnhkôt ngãnh ne amijajkwamã rẽnho mõ. 24 Nhym kam mebê pardjêu ar omũn kum,

—Je tô mỳj ne akôt ba djwỳnh ar arỳm nẽ? Pi'ôk ràràrkam ne me tyk djà kêt djà. Me kute pi'ôk ràràr jakam mỳjja jao anhỹr kêt. Me tũmre ne me ta kukràdjàkôt mã me babê uma. Me kute pi'ôk ràràrkam mỳjja kupênh kêt. Kam ne me tyk djà kêt djàbit. Mỳkam ne akôt ba djwỳnh ar ã anhỹro ba? ane. 25 Nhym kam Jeju memã kum,

—Kê, djãm me aje Metĩndjwỳnh kabẽn'ã pi'ôk no'ôkjadjwỳ pumũnh kêt? Djãm me aje me bakukãmãrebê Dawi'ã ujarẽnhja pumũnh kêt? Ẽ, Dawi arkum prã:m. 26 Kum prãm ne arỳm Metĩndjwỳnh nhũrkwãmã wadjà. Amrẽbê: me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax ne kubê Abijta. Metĩndjwỳnh nhũrkwãkam ne me bakukãmãremã nhỹ. Nhym Dawi ar Metĩndjwỳnh nhũrkwãmã wadjàn djwỳ byn kukrẽn kam kôt ar tẽm jamãdjwỳ kungã nhym ar arỳm kukrẽ. Djwỳ me kute Metĩndjwỳnhmã õrja tãm ne kubyn kukrẽn arkum kungã. Metĩndjwỳnh nhõ djwỳ ne me kàtàm kute kur kêtkumrẽx. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnhbit ne kute kur. Nhym be, Dawi ta ne tu kubê kukrẽ. Nhym kam me kute kum axwe jarẽnh kêt. Djãm me aje ja mar kêt? Ga, me kute Dawimã axwe jarẽnh kêtja pumũ. Ne kam ikôt ba djwỳnhmẽbit ar imã ar axwe jarẽ. Je tô mỳkam? Nãm ã Jeju mebê pardjêumã ane.

27 Ne kam ajte memã kum,

—Djãm me kute pi'ôk ràràr ajbit maro ba kadjy ne Metĩndjwỳnh me ipêx? Kati. Me tỳx djà kadjy ne Metĩndjwỳnh akati ja jarẽ nhym wajêt. 28 Ba me amã arẽ ga me ama. Ba ije amijo inhĩ ne me awỳr irwỳk ne ba inhõ pi'ôk ràràr djwỳnh. Kam gêdja ba memã, "Kwãrĩk wãnh ga me kam mỳjja kupênh kêt nàr kon, dja ga me jakam apên nàr kam mỳjja kupênh kêt ne arek akrĩ", ane. Tãm ne ja. Nãm ã Jeju memã ane.

3

1 Nhym kam ajte ar'ã pi'ôk ràràr nhym kam ar me bikprõnh djà'ỳr bôx ne wadjà. Nhym me'õ nhikra nhikjê jarõxja me ikô'ã nhỹ. 2 Nhym kam me kam krĩja amim,

—Adjỹm, dja te me tyk djà kêt djà nhõ akati nhym arỳm me'õjao mex, ane.

Ne kam Jeju kam no tyn kumex. Kute me'õjao mex jabej rĩto kumex. Adjỹm. Dja me'õo mex nhym me arỳm 'ã axwe nhôn memã kum,

—Tãmwã ne kum me bakukràdjà kurêkumrẽx ne pi'ôk ràràrkam meo mexo ba, ane. 3 Nãm me kam no tyn kumex nhym Jeju arỳm me'õ nhikra jarõxjamã kabẽn ne kum,

—Amrẽ tẽn me ipôkri dja, ane.

4 Ne kam me kukij ne memã kum,

—Amrẽbê: ne me bakukãmãre Môjdjê pi'ôk ràràr'ã memã karõ. Mỳj godja me kam nẽ? Godja me kam àpênh mex jabej nàr godja me kam àpênh punu jabej. Nàr godja me kam me utàr jabej nàr godja me kam me par jabej. Mỳj godja me pi'ôk ràràrkam nẽ? Be, ba dja ba me'õjao mex. Djãm kôt me aje imã ijaxwe jarẽnhmã? ane. Nãm ane nhym me arỳm bẽn kêt mex ne nhỹ.

5 Nhym me kute kabẽn mar prãm kêtkam arỳm mekam kaprĩ:re ne. Ne kam arỳm nokà nhàn me omũ. Ne kam tu me'õ nhikra jarõxmã kum, "Amrẽ anhikra katàt", ane.

Nhym 'ỳr ikra katàt tẽm puron arỳm ikra mex ne. Arỳm prĩne kum mex ne. 6 Nhym mebê pardjêu arỳm ngryk ne mã apôx. Ne kam on Erodjikôt me ba djwỳnh'ỳr mõn

me'ỳr bôx. Ne kam arỳm Jejuo aben man abenmã kum,

—Mỳj godja gwaj baje Jeju bĩn kadjy on? ane.

Kute me krãptĩo mex.

7-8 Nhym kam Jejumẽ kôt ba djwỳnh ar me kurũm kato. Katon arỳm imôti'ỳr mõ. 'Ỳr mõn arỳm 'ỳr bôx. Nhym me krãptĩ: apỹnh pyka djàri kurũm arkôt mõn bôx. Garrêja kurũm ne me kwỳ bôx. Nhym Djudêja kurũm me kwỳ bôx. Nhym me kwỳ krĩraxbê Djeruxarẽ kurũm bôx. Nhym me kwỳ Idumêja kurũm bôx. Nhym me kwỳ ngôbê Djodão nhikjêbê apỹnh kikre djàri kurũm bôx. Nhym me kwỳ krĩraxbê Xirumẽ Xidõ kurũm mõn bôx. Jeju kute apỹnh mỳjja pumũnh kêt nhipêx djàri ne me arỳm omũn amũ memã 'ã ajarẽ nhym me arỳm kuma. Ne kam arỳm itepato arkôt mõn bôx. Me krãptĩ: bôx. 9 Nhym kam Jeju arỳm kôt ba djwỳnh arkum,

—Gar ikuri kà'õ dji. Godja me ijo bikamỳr jabej ba on mebê kàkam nhỹ, ane.

10 Bir, kute me krãptĩo mexkam ne apỹnh me punu djàri kute kupênh prãm. Me krãptĩ: te kupênh prãmje ari Jeju kôt bikamẽnho ku'ên ingãnho kumex. Kam ne ar kute kuri kà'õ djirmã arkum kà jarẽ.

11 Nhym mekôt apỹnh me karõ punu kute ar meo ba. Nhym me Jeju parbê rôrôk. Me karõ kute Jeju pumũnhkam ne me mã: parbê rôrôk ne mã: kàj bê kum kabẽn ne kum,

—Ga abê Metĩndjwỳnh Kra, ane.

12 Nhym kam mã me karõ punumã bẽn tỳx ne kum,

—Dja ga me ipudju, ane.

Kute ar kubê 12 janor.
Mat 10.1-4; Ruk 6.12-16

13 Ne kam arỳm krãnh'ã wabi. 'Ã wabin arỳm amikôt ar ku'uw. Kum ar kĩnh djàri ar ku'uw nhym ar arỳm 'ỳr bôx. 14-15 Nhym kam arỳm amikôt ar umjuw. Ar kubê 12 pumjuw. Dja mã amimẽ aro ba nhym ar arỳm ỹtãri omũn kabẽn maro ba. Nhym kam kute ar anorn kute arkum,

—Dja gar kàj bê memã ijã adjujarẽnh ar aban kam ikukwakam me punuo mexo aban kam me karõ punu janor ne kujaêko aba, anhỹrmã. Dja ã Jeju Ar kubê 12mã ane. Ja kadjy ne amikôt ar umjuw. Nhym kam me aben djô'ã ar'ã abenmã kum,

—Kute ar anorja, anhỹro ba.

16-17 Be, kute amikôt Ar kubê 12 pymjỳr nhidji jarẽnh kadjy ne ja.

Ximão. Ajbir ne Jeju kum Pedru jarẽ.
Xijagu. Djebedêu ne Xijagu dji.
Djuão. Xijagumẽ ne Djuão ar axikôt kator. Ajbir ne ar amẽmã Bôanedu jarẽ. Na krikrit'ã ne ar idji amijakre.
18 Ãngre.
Piripi.
Batormê.
Matêu.
Tôme.
Xijagu 'õdjwỳ. Aupêu ne Xijagu ja dji.
Tadêu
Ximão 'õdjwỳ. Idji nhikjêbê ne Xerodji.
19 Djuda. Idji nhikjêbê ne Ikadji. Ta dja kurê djwỳnhmã Jeju kanga.

Be, Ar kubê 12 nhidji ne ja. Jeju kute amikôt Ar kubê 12 pymjỳr ne kute ar anor ne ja.

*Me kute kum Xatanaj nhõ àpênh jar*ẽnh.
Mat 12.22-32; Ruk 11.14-23, 12.10

20 Nhym kam Jeju ar mõn arỳm kikre 'õmã wadjà. Nhym kam me krãptĩ: ajte ar'ã akuprõ. Nhym kam ar te kute õ kwỳ krẽn mexmã.

21 Nhym Jeju kute meo õbikwaja arỳm me krãptĩ: jarẽnh man abenmã kum, “Bãrãm arỳm ajbã”, ane. Ne kam kute o tỹm ne pa 'amỳnhmã kôt tẽ.

22 Nhym Môjdjê kukràdjà mar djwỳnh kwỳ ne me arỳm krĩraxbê Djeruxarẽ kurũm tẽn mekôt bôx. Ne kam arĩk Jeju'ã memã kum,

—Be, djãm Metĩndjwỳnh kukwakam ne me karõ punu kujaêko ba? Kati. Me karõ punubê Bedjêbu ne o ba. Me karõ punu nhõ bẽnjadjwỳr kukwakam kute me karõ punu janor ne kujaêko ba. Nãm me ã Jeju'ã memã ane.

23 Nhym kam amiwỳr me ku'uw ne apỹnh kukràdjà djàri'ã memã mỳjja jakren 'ã memã ajarẽn memã kum,

—Djãm mrãmri ne ba we Xatanaj kukwakam õ àpênh kujaêko iba? Kati. 24 Me aben djwỳnh tãm kum aben kurêkam ne kurê djwỳnh arỳm meo apêx. 25 Nàr, õ kikre tãmkam me krĩ godja me ta kum aben kurê jabej nhym me arỳm aben bê me kungrà. Djãm mrãmri ne ba we Xatanaj kukwakam õ àpênh kujaêko iba? Kati. Djãm Xatanaj kum õ àpênh kurê? Kati. 26 Be, Xatanaj ren kum õ àpênh kurên kujate nhym ren

õ me arỳm aben bê ajmà nhym ren arỳm
bẽnjadjwỳr'ã aminhinomã amimẽ. Nhym
be, kati. Xatanaj kum õ àpênh kurê prãm
kêt. Ne ba ren Xatanaj kukwakam õ àpênh
kujate nhym ren Xatanajdjwỳ kum õ àpênh
kurê. Nhym be, kati. Xatanaj kum õ àpênh
kurê prãm kêt.
27 Ga, me'õ tỳx nhũrkwãja pumũ. Mỳj
dja me kute õ nêkrêxo prõt kadjy me'õ tỳx
nhũrkwãmã àr on? Bir, dja me me'õ tỳx
kumrẽxo tỹm ne uwpre. Ne kam arỳm
ũrkwãmã wadjàn kubê nêkrêxo prõt ne,
ane. Mỳj'ã ne Jeju me'õ tỳx jarẽ? Bir,
Xatanaj'ã. Dja me Xatanaj kumrẽxo tỹm ne
uwpren kam arỳm amim õ me ja pytà. Nãm
ã Jeju memã ane. 28 Ne kam ajte memã kum,

—Kam ba me amã arẽ ga me ama.
Me kute mỳjjao bikẽnh kunĩkôt ne
Metĩndjwỳnh me axweo aknon mekam
ngryk kêt. Me kute Metĩndjwỳnh japrỳkam
dja o aknon me kam ngryk kêt. 29 Nhym
be, dja me Metĩndjwỳnh Karõ japrỳ nhym
arỳm mekam ngryk rã'ã ne memã axwe
jarẽnh rã'ã: rã'ã ne. Nãm ã Jeju memã ane.
Mỳkam ne ã memã ane?
30 Bir, Metĩndjwỳnh Karõ ne mã Jejuo ba
nhym me arĩk 'ã memã kum,

—Me karõ punu ne ar o ba, ane. Nhym
kam arỳm Metĩndjwỳnh Karõ'ã me kabẽn
punu nêje me kukrà.

*Nã ar'ã ujar*ẽnh.
Mat 12.46-50; Ruk 8.19-21

31 Nhym kam Jeju nhõbikwa ar kute o tỹm
ne pa 'amỳnhmã kôt mõ. Jeju nãmẽ kamyre
ar axikôt apôx ar Jejukôt tẽn kam arỳm
mekôt bôx. Ne kam ar arek bõm ku'ê. Arek
ku'ên arỳm 'ỳr me'õ jano. Kute amiwỳr
'wỳr kadjy 'ỳr ano. 32 Nhym me krãptĩ: bu'ã
ku'ê nhym me'õja 'ỳr bôx ne kum,

—E kum, bõm anãmẽ atõnhre ar amã
kabẽn, ane.
33 Nhym kum,

—Be, mỳj dja mekam kute ba kum,
“Nhirwa”, ane nàr kum, “Akmere”, ane?
ane.
34 Ne kam ari me bu'ã ku'êkôt krãn memã
kum,

—Ota, inãmẽ ikamy ne ja. 35 Dja gar
Metĩndjwỳnho kĩnh kadjy kabẽn man kôt
ar amijo aba. Ba kam arỳm ar amã, “Ak-
mere” nàr amã, “Àpnhĩre”, ane nàr amã,
“Nhirwa.” Nãm ã Jeju arkum ane.

4

*Bàygogo'ã ujar*ẽnh.
Mat 13.1-9; Ruk 8.4-8

1 Ne kam akati tãmkam tẽn arỳm imôti
mỳrri nhỹ. 2 Nhym kam me krãptĩ: 'ã
akuprõ. Nhym kam arỳm mebê tẽn kàkam
nhỹ nhym me krãptĩ: arỳm ngô mỳrri kum
dja. 3 Nhym kam arỳm apỹnh kukràdjà
djàri'ã memã mỳjja jakren memã 'ã ajarẽ.
Ne memã kum,

—Ẽ, õ pur djwỳnh ne kute õ purkam
bàygogo kremã 'ỳr o tẽ. 'Ỳr o tẽn o bôx ne
kam ar 'yo ukabêr mrã, ane. Nãm me kute
mỳjja kre kadjy tu mỳjja 'yo ukabê, bàygogo
'yja ne me kute purkam kremã o mrãn kam
purkam o ukabêr mrã. Kute mrãmri ne me
kute katẽbàri 'yo ukabêr mrãnhja pyràk.
4 Nãm Jeju memã kum,

—Be, me'õ ne ar bàygogo 'yo ukabêr mrã.
Nhym 'y kwỳ prykam rôrôk. Nhym kwênh
prĩne kuku. 5 Nhym kwỳ kẽnpo'ã pyka
purorrekam rôrôk. Nhym kam pyka puror-
rekam ingrõt kukrà kêtkumrẽx. 6 Nhym
kam kỳjrũm myt nhỹn arỳm 'y nhingrõt ga
nhym kajot ne arỳm ty. Arê jabjê kêtkam
ne ty. 7 Nhym 'y kwỳ mrỳnhĩkam rôrôk
ne kam mrỳnhĩmẽ ro'ã ingrõt ne. Nhym
kam prĩne o akno nhym arỳm bàygogo 'y
kêt ne. 8 Nhym 'y kwỳ pyka mexkam rôrôk
ne ingrõt ne kam abatành ne. Ne arỳm
apỹnh bàri ku'ê djàri nhym kwỳ'ã kàjbê ijy
mex nhym 'y'ã akre kubê 30. Nhym kwỳ ijy
mexkumrẽx nhym 'y'ã akre kubê 60. Nhym
kwỳ ijy jabjê nhym 'y mexti:re ne kam 'y'ã
akre kubê 100. Nãm ã Jeju Metĩndjwỳnh
kukràdjà'ã apỹnh mỳjja jakreo ane. 9 Ne ajte
memã kum,

—Gop me ajõ ajamak mex jabej tu amim
ikabẽn markumrẽx, ane.
10 Nhym kam me krãptĩ mã mõ. Mã mõ
nhym Jeju ar arỳm ate nhỹ. Nhym bu'ã ar
jamẽ kôt ba djwỳnhbê 12 ar arỳm kukij ne
kum,

—Mỳkam ne ga apỹnh kukràdjà djàri'ã
mỳjja jakren memã ajbit jarẽ? ane.
11 Nhym arkum,

—Bir, djãm me kunĩ kute ikukràdjà
marmã? Kàjkwakam Bẽnjadjwỳr djwỳnh
kute amim me utàr ne ar meo ba'ã ikabẽn
kukràdjà djãm me kunĩ kute marmã? Kati.
Ar gajbit ije ar amã arẽnho amirĩt gar aje
marmã. Nhym be, me wãbê ne ba udju

ne. [12] Me wã kute mar kajgokam ne ba
apỹnh kukràdjà djàri'ã memã mỳjja jakren
memã mỳjjabit'ã ajarẽ. Me kute ikukràdjà
mar kajgo wã ne amrẽbê: me bakukãmãre
memã arẽn memã kum,
"Me te memã mỳjja jakre nhym me omũnh
kajgon mã amim omũnhkumrẽx
kêt.
Nhym me te memã mỳjja jarẽ nhym me me
kabẽn maro krĩn mã mar kêt. Mã
kukràdjà'ã mỳjja kute amijakreja
mar kêt.
Kute Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx kêt nhym
me axwekam ngryk rã'ãmã."
Nãm me bakukãmãre ã me wã'ã memã ane.
Kam ne ba apỹnh kukràdjà'ã apỹnh mỳjja
jakren memã mỳjjabit'ã ajarẽ. Me wã kute
mar kajgokam.

[13] Ne kam ajte arkum,

—Be, ikukràdjà ije ajbir 'ã me'õ kute bày-
gogo 'yo ukabêr jakreja djãm ar aje mar kêt?
Be, dja ba apỹnh ikukràdjà'ã mỳjja jakre
rã'ã. Mỳj godja gar amũ ikukràdjà ja mar
on. [14] Be, Metĩndjwỳnh kabẽn'ã ujarẽnh
djwỳnh ne arỳm memã arẽ nhym me kuma.
[15] Kuma kute mrãmri ne 'y kwỳ prykam
rôrôk pyràk. Nhym ate Xatanaj totokbê
jãm mebê o amijakren mebê Metĩndjwỳnh
kabẽno akno.

[16] Kẽnkam 'y rôrôkja ne me kute
amim Metĩndjwỳnh kabẽn mar 'iry kêt
ne kangaja'ã amijakre. Nãm me myt
tãmkam Metĩndjwỳnh kabẽn man bit kum
kĩnhkumrẽxo tẽm kajgo. [17] Kute tu amim
markumrẽx kêtê. Ajkwaobit ne kute mar.
Kute 'y nhingrõt ne arê kêtkam tẽmbê tykja
pyràk. Kute amim mar 'iry kêt nhym ate
apỹnh me kaprĩ djàri me'ỳr bôx nhym me
arỳm kanga.

[18] Mrỳnhĩkam 'y rôrôkja ne me kute
Metĩndjwỳnh kabẽn mar ne kam ate ajte
kute jãm mỳjja marja'ã amijakre. Nãm me
arỳm Metĩndjwỳnh kabẽn man [19] kam 'ãno
ãm kêt ne amim, "Mỳj dja ba nẽn inhõ kwỳ
krẽn mex ne inhõ kubẽkà mex? Ikanêkam
mỳj dja ba nẽ"? ane. Nãm pykakam
mỳjjabitkam ar no katon axwe umar. Ne
kam amim pi'ôk kaprĩo atom rax prã:m ne
ajte apỹnh mỳjjao atom rax prã:m. Djãm
kute amim mỳjjao atom raxkam mrãmri
umar mex? Kati. Bir, me arỳm õ mỳjja
rũnhkam mrãmri umar punukumrẽx. Ga,
mrỳnhĩ kute bàygogoo bikẽnh nhym kam
ijy kêtja pumũ.

[20] Ga, me'õ bàygogo 'yo ukabêr tẽ nhym
ajte kwỳ pyka mexkam rôrôkja pumũ.
Nhym arỳm ingrõt ne abatành ne. Abatành
ne arỳm ijykam 'y kume:x. Me kwỳdjwỳ ne
me memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ nhym
me arỳm tu amim markumrẽx. Ne kam
maro amũ amikamẽn arỳm mar rax ne.
Mar rax ne arỳm ukaprĩkumrẽx. Me kwỳ
ne me kàjbê ukaprĩ kryre kute mrãmri ne
bàri kwỳkam ijy mex nhym kam 'y kubê 30
pyràk. Nhym me kwỳ ukaprĩkumrẽx kute
mrãmri ne bàri kwỳkam ijy mexkumrẽx
nhym kam 'y kubê 60 pyràk. Nhym me kwỳ
ukaprĩti:re kute mrãmri ne bàri kwỳkam
ijy mexti:re nhym kam 'y kubê 100 pyràk.
Me ukaprĩkumrẽx nhym Metĩndjwỳnh
arỳm mekam kĩnhkumrẽx. Mekam kaprĩre
kêtkumrẽx. Nãm ã Jeju arkum ane.

Kute amikukràdjà'ã ngônhpôk jakre.
Ruk 8.16-18

[21] Ne kam arkum,

—Be, godja me me'ỳr ngônhpôko bôx
jabej djãm me kute mỳjja 'õkôt o bipdjur
got, kute kànoipôko 'ã pro got? Nàr djãm
me ikwã djà krakri me kute umjỳr got?
Kati. Ngônhpôk ne me kum angij ne tu
parkam kênhkam umjuw. [22] Ba ar amã arẽ
gar ama. Ikabẽn kukràdjà ije 'ã apỹnh
mỳjja jakren mebê udjurja dja ĩ me kunĩmã
amirĩtkumrẽx nhym me kunĩ kuma. [23] Gop
ar ajamakkre mex jabej tu amim ikabẽn
markumrẽx. Nãm ã Jeju arkum ane. [24] Ne
kam ajte arkum,

—Ar ikabẽn mar 'ãno dja. Ar ajamakkre
mex kôt dja ba ar amã ikabẽn jarẽ. Dja
gar tu amim ikabẽn markumrẽx ba arỳm ar
amã ikabẽn kumex jarẽ. [25] Mỳkam? Bir, me
kute tu amim ikabẽn markumrẽx jamã dja
ba mã kwỳ rax ne arẽnho tẽ nhym me arỳm
kwỳ rax ne kuma. Nhym be, me kute ikabẽn
mar kajgoja dja Metĩndjwỳnh arỳm mebê
o akno, mebê ikabẽn mar kajgo jao akno.
Nãm ã Jeju kôt ba djwỳnhmã ane.

*M*ỳjja 'y'ã ujarẽnh.

[26] Me kute memã Metĩndjwỳnh kabẽn
jarẽnh nhym ta kute arỳm memã amak
bônh nhym me kute amũ mar kamẽnh ne
kute arỳm mar rax ne. 'Ã ne Jeju memã
kum,

—Be, Metĩndjwỳnh kute amim me utàr ne ar meo baja'ã ne bàygogo amijakre. Be, me'õ ne bàygogo 'yo ukabêro tẽ:n arỳm 'y kre pa. 27 Ne kam akati kunĩkôt ate kadjy krã. Nhym kam 'y ingrõt ne abatành tẽn arỳm prĩti. Nhym kam kre djwỳnh amim, "Je, mỳj ne abatành kadjy amijon"? ane.

28 Be, bàygogo ta ne pykakam abatành ne arỳm ô. 'Y kumrẽx ne pykakam ikwã. Ne kam arỳm ingrõt. Ne abatành tẽ:n arỳm prĩti. Prĩtin arỳm tujarô. Tujarôn arỳm ijy ajkapĩ. 29 Ajkapĩn kam arỳm prỳ ngrà. Nhym me'õja arỳm 'ãno djan êo mõ. Be, Metĩndjwỳnh kute ar meo ba ja ne me bàygogo kôt ã amijo ane. Nãm ã Jeju memã ane.

30 Ne kam ajte memã kum,

—Metĩndjwỳnh kute amim me utàr ne ar meo baja. Mỳj ne kute me uràk? Ba ar amã arẽ gar ama. 31 Me amikraxkam kajgo kute motadu 'y kajgo pyràk. Pykakam 'y bimànhkam 'y kryre. Apỹnh pidjô 'y djàri kam 'y ne kute rũnho motadu 'y jakrenh mex ne. 32 Pykakam motadu 'y rôrôk ne kam arỳm ingrõt. Ingrõt ne arỳm rũnh mõ. Rũnh mõn arỳm amipãnh pidjô bàri kunĩ rẽ. Ne arỳm pa koror mex ne. Nhym kwênh arỳm amykrãkôt apỹnh pakam ku'ê. Nãm ã Jeju memã ane. Me kute amim Jeju marmã nhym arỳm ja pydjin kadjy amima nhym arỳm ja kadjy amiman 'ã tỹm nhym ja kôt 'ã tỹm nhym ja 'ã tỹm nhym arỳm 'ã krãptĩ ne. 'Ã ne 'y kryre ja jakre.

33 Mỳjja kute ajbir ja pyràk krãptĩ ne Jeju memã kukràdjà'ã akren memã 'ã ajarẽ. Me amakkre mex kôt ne memã 'ã ajarẽ. 34 Ne apỹnh mỳjjabit'ã ajarẽ. Nãm kute Metĩndjwỳnh kukràdjà'ã mỳjja jakrebit ne memã 'ã ujarẽnh ar ba. Ne kam arỳm kôt ba djwỳnh ar ate ỹrkam prĩne arkum kukràdjà jarẽnh mex. Kukràdjà'ã mỳjja kute amijakreja prĩne arkum arẽnh mex.

*Kôkmã b*ẽn tỳx.
Mat 8.23-27; Ruk 8.22-25

35 Nhym akati tãmkam arỳm ar'ã myt wadjà nhym Jeju arkum,

—Gwaj on ne ikjêmã rê, ane. 36 Nhym kam ar me krãptĩmã kum,

—Me on ajmà, ane. Nhym Jeju kôknhõkàkam ỹr rã'ã nhym ar tu amimẽ o mõ. Nhym me kwỳ kà kwỳkam arkôt mõ. 37 Nhym kam na 'itỳx ar'ã ruw nhym kôk 'itỳx wabê nhym kam ngô arỳm aben pumjuw ne kà nhiby aton arỳm kà krekam bikapĩno mõ. Kà krekam bikapĩno mõ nhym arỳm ipu 'ỳr. 38 Nhym wãnh Jeju kà katẽkam krã japar djà'ã krã djin õto nõ. Õto nõr mex katikôt nhym kôt ba djwỳnh ar arỳm tok ne kum,

—E kum, ujarẽnh djwỳnh, ngô kute gwaj banhimex 'ỳr ga ate akrãn anhõto nõ, ane.

39 Nhym arỳm kàjmã djan kôkmã bẽn tỳx. Kum bẽn tỳx ne ngômã kum,*

—Anhikrê, on akubyn aminê, ane.

Nhym arỳm kôk djàbêr amikrãta nhym ngô arỳm tu mê ne nõ. 40 Nhym kam arkum,

—Je tô mỳkam ne gar ã atĩn prãmo ane? Mỳkam ne gar tu amim imarkumrẽx kêt? ane.

41 Nhym ar madjà kretin abenmã kum,

—Je tô mỳj me'õ got ja? Nãm tu gêt kôkmã kabẽn nhym tu kabẽn kôt anhikrê, ane.

5

Me karõ punu krãptĩ kute ar me'õo ba.
Mat 8.28-34; Ruk 8.26-39

1 Ne kam imôti nhikjêmã bôx. Kam ne mebê Djeradja nhõ pyka.

2 Nhym kam Jeju ar akàxkam bôx ne arỳm wabin dja. Nhym adjynkêt ne me'õja pyka krã kurũm katon 'ỳr tẽ. Me karõ punu ne ar o ba. 3 Pyka krãkam ne ar ba tũm. Nhym me te kàxiràxo ari uwpreo ba. 4 Nãm me te kadjy kàxiràxo te djê djàmẽ kàxiràxo kàkrã djê djà mỳn te o uwpre nhym mã ari kàkrã djê djà rênho ba. Ne mã ari kàxiràxo te djê djà kukẽnho ba. Nhym me kute unênh mex kadjy te: me tỳxo kute uràk'õ prãmje. 5 Nhym akati kunĩkôt ne akamàt kunĩkôt me'õja krãnhre'ã ar ba. Ne me tykmã kikre mẽ amijo kajkepo ba. Nãm ari àmra ban ari kẽno amijayro ba. 6 Me'õja katon arỳm amybỳm Jeju pumũ. Omũn arỳm tu 'ỳr prõt ne. Prõt ne 'ỳr bôx ne arỳm ibôn nhỹ. Kute kum amijo à'wỳr kadjy ne parbê ibôn nhỹ. 7-8 Nhym kam kum kabẽn ne kum,

—Me karõ, apunure. On kum anhire, ane.

Nhym me'õ me karõ punu kukwakam arỳm kum kabẽn ne. Kàj bê kum àmrakam kum kabẽn ne kum,

* 4:39 Adjàkam kute kabẽno mỳjja kunĩ nhipêxkôt arỳm kôkmã bẽn tỳx.

—E kum, mỳj nã Jeju? Abê kàjkwakam Metĩndjwỳnh Kra. Mỳj ne ga aje ijo mã? Dja ga Metĩndjwỳnhmã akabẽn pydjin jarẽn ijã kum, “Dja ba kamjêr kêt”, ane. Dja ga ã Metĩndjwỳnhmã anen arỳm ikamjêr kêt ba arỳm itokry kêt. Nãm ã me'õ kum ane.

9 Nhym kum, “Mỳj ne anhidji kute”? ane.
Nhym kum,

—Me ikrãptĩ:kam, inhidjibê ne krãptĩtire, ane.

10 Ne kam amijo a'uw ne kum,

—Kwãrĩk wãnh me ja mõr djà kurũm me ijanor kêt, ane.

11 Nhym wãnh angrô jamy krãptĩ: krãnhrekam àkur mõ. 12 Nhym me karõ punu krãptĩ amijo a'uw ne kum,

—Gop angrô jamymã me ijano ba me kum wadjà, ane.

13 Nhym memã kum, “Aj mã”, ane.

Nhym me karõ punu krãptĩ arỳm me'õmã iren kurũm kato. Katon arỳm angrô jamymã wadjà. Nhym angrô jamy arỳm amibêx ne tu pyka krã'yr'ã aparmã prõt. Prõt ne arỳm imôtikam nox. Nox ne arỳm ngôo aminhimex ne arỳm kunĩ ty. Angrô jamy kubê 2.000 ne ty.

14 Nhym wãnh angrô jamyo djuw mex djwỳnh ar arek omũnho dja. Ne kam mã krĩraxmã tẽn arỳm memã arẽ. Arwãkam me jamẽ ne memã arẽ. Nhym me kute mỳjja pumũnhmã amũ 'ỳr mõ. 15 Jeju'ỳr mõn 'ỳr bôx. Nhym me'õ me karõ kute kum irerja arỳm arek nhỹ. Nãm arỳm kà jadjàn no mextiren nhỹ. Nhym me kum uma ne. 16 Nhym ar kumrẽx kute omũnhja arỳm me'õja'ã ajarẽ. Ne ar ajte angrô jamy'ã ajarẽ. 17 Nhym kam me Jejumã à'wỳrmo krax ne kum,

—Gop on me inhõ pyka kurũm akato, ane.

18 Nhym Jeju ajte kàkam ỹrmã tẽ nhym me'õ me karõ kute kum irerja kum amijo a'uw ne kum,

—Ba mã akôt ajkamẽ, ane.

19 Nhym kum,

—Kati, mã. Akubyn anhũrkwã 'ỳr tẽ. Aje meo anhõbikwa wã'ỳr tẽ. Memã Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ã ajarẽ. Kum akaprĩn kute ajo mex'ã ajarẽ, ane.

20 Nhym kam arỳm mã tẽn amũ pyka nhidjibê Krĩraxbê 10'ỳr bôx. Ne kam Jeju kute o mex'ã me kunĩmã ujarẽnh ar ba. Nhym me kunĩ te kute mỳjja marmã kam no tyn ku'ê.

*Me'õ kurerer tyk'ã ujar*ẽnh.
Mat 9.18-19; Ruk 8.40-42

21 Nhym kam Jeju ajte kàkam nox ne akàx nhikjêmã mõ:n kam bôx. Ne kam wabin dja. Nhym kam ajte me krãptĩ: 'ã akuprõ. 22 Nhym me'õbê Djajru 'ỳr tẽ. Mebê idjaer bikprõnh djàkam kubê bẽnjadjwỳr'õ. Nãm 'ỳr tẽn arỳm omũ. Omũn kute kum rax jarẽnh kadjy tu parbê tỹm ne nõ. 23 Ne krao a'u:w ne kum,

—Wãnh ne ikra prĩtire nõn arỳm tyk 'ỳr. Gu 'ỳr ga 'ã anhikra dji gê à kêt ne imã tĩn, ane.

24 Nhym arỳm kôt tẽ. Tẽ: nhym me krãptĩ: prĩne aêr mex ne kôt mõ. 25 Nhym wãnh me'õ nire kôt tẽ. Kamrô mã: apôx'ã ne arỳm amex kubê 12 apêx. 26 Nhym kamã me ta kute amijo mỳjja marja krãptĩ aben totokmã te kaneo ba. Djãm kam arỳm mex got? Kati. Me ô'ã ãm mã tokryo tokry. Ne mã memã o pãnh'ã arỳm õ pi'ôk kaprĩ kunĩ krẽ. Ne kam mex kêt ne ãm punu mex mõ.

27 Ne kam me kute Jeju'ã ujarẽnh man arỳm 'ỳr tẽ. Me krãptĩ: Jejukôt mõ: nhym nija mekôt amibêx mex ne arỳm kôt bôx. Kôt bôx ne tu Jeju nhibũmkôt 'ã kubẽkà kupê. 28 Be, kute o anhỹr kêtri ne amim,

—Ba 'ã kubẽkàbit kupên arỳm imex ne, ane.

29 Nãm 'ã kubẽkà kupên kupênhmẽ ro'ã nhym arỳm kamrô ngrà nhym arỳm amikam amimex ma. 30 Nhym Jeju on kute o mexkôt amikam kuman arỳm me ipôkri akubyn akẽx ne memã kum,

—Nhym ne ijã kubẽkà kupê? ane.

31 Nhym kôt ba djwỳnh kum,

—Djãm me krãre ne me akuno ga, “Nhym ne ikupê”? ane, ane.

32 Nhym kute me'õmã katormã ari mekôt krã. 33 Nhym nija arỳm kute amimex markam 'ỳr bôx. Nãm umaje tertet ne tu parbê tỹm. Parbê tỹm ne arỳm prĩne kum amijarẽn kum,

—Mrãmri, ba ne ba akà kupê ga arỳm ijo mex ne, ane.

34 Nhym kam kum,

—Àpnhĩre, ga ne ga tu amim ikamnhĩxkumrẽx ne arỳm amex ne. Adjumar mex ne tẽ. Arỳm amexkumrẽx, ane.

35 Nãm ã kum anhỹro dja nhym me kwỳ
bẽnjadjwỳr Djajru nhũrkwã kurũm tẽn ar
kajpan arỳm Djajrumã kum,
—Arỳm ne akadjwỳx akuno. Kwãrĩk
wãnh ijukri ujarẽnh djwỳnh kunor kêt, ane.
36 Nhym Jeju Ar kubê ate krãn arỳm Dja-
jrumã kum,
—Kwãrĩk wãnh amã akra tyk pyma kêt.
Djã gãm tu amim ikamnhĩxkumrẽx, ane.
37 Ne kam Pedrumẽ Xijagumẽ Djuão
arkum,
—Ar gajbit dja gar ikôt tẽ, ane.
Ne bu'ã me ku'êmã kum,
—Me arek jakam dja, ane.
Djuãomẽ ne Xijagu ar axikôt kato.
38 Nãm memã anen kam ar Djajru nhũrk-
wãmã tẽn bôx. Nhym wãnh me kangao
kumex. Me muw ne abej àmrao kumex
nhym Jeju arỳm me omũ. 39 Ne kam arỳm
me'ỳr wadjàn memã kum,
—Mỳkam ne ga me akangao akumex ne
muw? Djã nãm prĩtija ty? Kati. Nãm õto
nõ, ane. Kute akubyn o tĩnmã. Kam ne ã
memã ane.
40 Nãm memã ane nhym me arỳm 'ã bẽno
ajkẽn keketo kumex. Nhym kam arỳm
bõm me ano nhym me kunĩ kato. Ne kam
bãmmẽ nãmẽ kôt ba djwỳnh ar ajbito mõn
prĩti nhikwã djà'ỳr aro wadjà. 41 Ne kam
prĩti nhikra 'amỳn kum, "Tarita kumĩ", ane.
Nãm ren me bakabẽnkam kum,
—Prĩtire, amã ne ba ikabẽn. Kàjmã dja,
ane.
42 Nãm kum ane nhym arỳm ar aêrbê
kàjmã djan ar mrã. Nhym ar arỳm kôt
madjà kreti. Prĩti'ã ne amex kubê 12.
43 Nhym kam arkum kabẽn ne amijã arkum
karõn arkum, "Djã gãm ar ipudju", ane.
Ne ajte arkum,
—Ar kum mỳjja'õ ngã gê kukrẽ, ane.

6

Õ pyka djwỳnhkam bôx.
Mat 13.53-58; Ruk 4.16-30

1 Ne kam arỳm memã kàx ne amũ õ pyka
djwỳnhmã tẽ. Nhym kôt ba djwỳnh ar kôt
mõ. Nhym kam arỳm 'ỳr bôx. 2 Nhym ar'ã
arỳm pi'ôk ràràr. Nhym arỳm mebê idjaer
bikprõnh djà'ỳr tẽn kam 'ỳr bôx ne arỳm
wadjà. Ne kam kute memã amikukràdjà
jarẽnh kadjy arỳm amikrax ne. Nhym me
krãptĩ kabẽn man kam no tyn kumex ne ari
abenmã kum,
—Je tô nhym nã kum me kukràdjà ja jarẽ
nhym ã kabẽn mexo ane. Nhym ne kum
àpênh'ã karõ nhym ã mỳjja nhipêxo ane.
Mỳjja pumũnh kêtkumrẽx ne ipêx nhym
kumex. 3 Be, Jejubê ne pĩ kênh djwỳnh ka-
jgo. Marij kurũm ne kato. Kôt ar apôxjabê
ne Xijagumẽ Jôdjemẽ Djudamẽ Ximãomẽ.
Be, ar axikôt apôx ne ja. Kanikwỳnhdjwỳ
ar me baro'ã ar ba. Djãm atemã me'õ? Kati.
Tãm. Me bajõ tãm. Ne kam ã àpênho ane.
Nãm me ã ari abenmã anen kam arỳm kubê
Jeju kĩnh no kati. 4 Nhym kam amijã memã
kum,
—Pyka kunĩkôt me Metĩndjwỳnh
kukwakam ujarẽnh djwỳnhmã kàjmã rax
kamẽnho ba. Nhym be, õ pyka djwỳnhkam
me jabit ne me ar prãro ba. Õbikwa
djwỳnhkam ar ja, õ kikre djwỳnhkam ar
ja ne me ar prãro ba, ane.
5 Ne kam te kute õ pyka djwỳnhkam mỳjja
pumũnh kêt krãptĩ nhipêx prãmje. Te
me krãptĩo mex prãmje. Me kute aparmã
rax kamẽnh prãmkam. Nãm me punu
ngrêrebit'ã ikra jadjuw ne meo mex. 6 Ne
mekam no tyn djan amim,
—Je tô mỳkam ne me kute inhõ pyka
djwỳnhkambit amim imar kêtkumrẽx, ane.

Kute Ar kubê 12 janor.
Mat 10.1-15; Ruk 9.1-6

Ne kam arỳm tẽ. Apỹnh krĩkôt tẽ. Memã
amikukràdjà jarẽnho tẽ. 7 Ne kam amiwỳr
Ar kubê 12 'uw nhym ar arỳm 'ỳr bôx. 'Ỳr
bôx nhym kute amũ ar anor kadjy arỳm
aro aben nhikjê. Ne ar kute kukwakam
me karõ punu janor ne kujaêk kadjy arkum
amipyma jadjà. 8 Ne kamã arkum 'ã karõn
arkum,
—Ar amõr kadjy kwãrĩk wãnh mỳjja
krãptĩ byr kêt. Dja gar akajpar djàbit by.
Kwãrĩk wãnh mokà byr kêt. Kwãrĩk wãnh
djwỳ byr kêt. Kwãrĩk wãnh anhõ katõk'y
djàkam pi'ôk kaprĩ byr kêt. 9 Ne ar aparkà
ponh jangjên ar anhinôkà pỹnhbit jangjê,
ane.
10 Ne kam ajte arkum,
—Dja gar apỹnh krĩ'ỳr mõ. Nhym me'õ
arỳm ar amã aminhũrkwã jarẽ. Kumã dja
gar wadjàn kambit anhikwã. Ne kam me
õ krĩrax kurũm ar amõrkambit dja gar an-
hũrkwã 'õdjwỳ jabej. 11 Nhym godja me
ar abê aminhũrkwã nê jabej ne kute ar
amar prãm kêt jabej gar mebê aparkà'ã me

õ pyka ka'u. Me kurũm akatorkam pyka ka'u. Aje me kangao amirĩt kadjy. Ba ar amã arẽ gar ama. Amrẽbê: krĩraxbê Xôtômamẽ Gomorakam me axwekumrẽx. Dja ĩ Metĩndjwỳnh kute memã axwe pãnh jarẽnh kadjy akati bôx. Nhym be, ajbir me krĩ jakam dja me axwe pãnho amrẽbê me tũm wã jakre. Me kute ar abê aminêkam dja me axwe pãnho me tũmwã jakre. Nãm ã arkum karõo ane.

12 Nhym kam ar amũ mõn kàj bê me akreo ban memã kum,

—On me amikam akaprĩren wãnh ajaxwemã anhiren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx, ane.

13 Ne arỳm me karõ punu krãptĩ kute ar meo ba jano nhym arỳm memã iren mã mõ. Nhym ar me kanê krãptĩ kungrà. Mỳjja kangô kute rõny kangô pyràko me kungràn meo mexo ba.

*Djuão'ã ujar*ẽnh.
Mat 14.1-12; Ruk 9.7-9

14 Nhym kam me amũ Jeju jarẽnho ipôk. Nhym kam mebê idjaer nhõ bẽnjadjwỳr rax nhidjibê ne Erodji. Arỳm ne me kute Jeju jarẽnhja ma. Ne kam arĩk Jejuo Djuão ne memã kum,

—Ngômã me angjênh djwỳnhbê Djuão arỳm akubyn tĩn ne ar ba. Be, tyk ne akubyn tĩnkam ne mã mỳjja pumũnh kêt nhipêxo ba, mã me punuo mexo ba, ane.

15 Nhym me ja arĩk Jeju'ã memã kum,

—Be, kubê Metĩndjwỳnh kukwakam ujarẽnh djwỳnhbê Erij, ane.

Nhym amũ me ja 'ã memã kum,

—Be, kubê ne Metĩndjwỳnh kukwakam ujarẽnh djwỳnh'õ. Nàr, kute amrẽbê: Metĩndjwỳnh kukwakam ujarẽnh djwỳnh'õ pyràk, ane.

16 Nhym bẽnjadjwỳr rax Erodji kute Jeju jarẽnh markam 'ã memã kum,

—Be, Djuão ne wã. Ba ije kadjy me anor nhym me kute mut krã'yr, arỳm akubyn tĩn ne ar ba, ane.

17-18 Be, me kute Djuão bĩn kêtri ne Erodji kamyre. Idjibê ne Piripi. Piripi prõ nhidjibê ne Erodjij. Nhym kam Erodji arỳm kamyrebê prõ pytàn ar o ba. Nhym kam Djuão nêje kum kabẽn ne kum,

—Metĩndjwỳnh kukràdjà kupa'ã ne ga akamyrebê prõ pytà, ane.

Nhym Erodjij kuman arỳm Erodjimã apnê. Djuão'ã kum apnê nhym arỳm 'ỳr me krãkamngônh jano. Nhym me arỳm o tỹm ne kubê ijê. 19 Nhym kam Erodjij ari kum Djuão kurêo ban te kute bĩnmã 'ã amijakreo ba. 20 Erodji kum Djuão pymakam Erodjij te 'ã amijakreo ba. Erodji mã 'ã amim,

—Djuão ne katàt ar amijo ban Metĩndjwỳnh mexo mex, ane. Nãm mã amim anen ar Erodjijbê utàr mexo ba.

Djuão kute Erodjimã Metĩndjwỳnh jarẽnho ỹr kunĩkôt Erodji ari amim,

—Je tô mỳj dja ba amijon? anen te kute kabẽn mar ne kôt kute amijo anhỹr prãmje. Nhym be, kum Djuão kabẽn mar prãmã.

21 Erodjij kum Djuão kurêo ba nhym kam arỳm mrãmri kute bĩn kadjy õ akati bôx. Erodji rwỳk djàkam õ akati arỳm bôx. Nhym õ akatikam arỳm bu'ã bẽnjadjwỳrreja ro'ã àkuro nhỹ. Apỹnh õ me rũnh djàri, õ krãkamngônh nhõ bẽnjadjwỳr djàri, õ pykabê Garrêjakam me õ nêkrêx rũnh djàri, me kunĩ õ akati kadjy Erodji'ã akuprõ. 22 Ne õ kwỳ krẽno nhỹ nhym Erodjij kra kurerer arỳm me'ỳr wadjà. Ne kam memã to nhym me arỳm kum kĩnh. Erodjimẽ me ro'ã ỹrja kum kĩnhĩ. Nhym kam Erodji kurerermã kum,

—Mỳj ne ga amã kĩnh? Dja ga amã mỳjja'õ kĩnh ne imã arẽ ba arỳm amã kungã, ane.

23 Nãm kum kabẽn jarẽnh mãmdjin kum,

—Be, amã ikabẽn kajgo kêtkumrẽx nhym Metĩndjwỳnh arỳm ima. Dja ga amã mỳjja'õ kĩnh ne imã arẽ ba arỳm amã õrkumrẽx. Nàr godja amã inhõ pyka kuto katẽ kĩnh jabej ba arỳm amã kungã. Mrãmri ne ba tu amã ikabẽn jarẽnhkumrẽx, ane.

24 Nhym kam arỳm katon nã kukij ne kum, “Ô mỳj dja ba kum arẽ”? ane.

Nhym kum,

—Xô, ngômã me angjênh djwỳnhbê Djuão krã'ã dja ga 'wỳ, ane.

25 Nhym amibêx ne ajte bẽnjadjwỳr rax'ỳr wadjàn kum,

—Ô kum amikrà kêt ne ngômã me angjênh djwỳnhbê Djuão krã dja ga imã angã. Ngônh purortikam adjàn o bôx ne imã angã, ane.

26 Nhym kam bẽnjadjwỳr rax arỳm kaprĩren õkre kadjwỳnhbê amim,

—Je, arỳm ne ba mrãmri kum ikabẽn jarẽnh mãmdji nhym Metĩndjwỳnh arỳm ima. Jakam ba te ije kum, “Kati”,

anhỹr prãmje. Inhõ me rũnh mrãmri
ikabẽnkumrẽx jabej ikam no tyn kumex,
ane.
27 Ne kam on me par djwỳnhmã kabẽn ne
kum,
—Amrẽ Djuão krão aprõt, ane.
28 Nhym arỳm mebê ijê djà'ỳr tẽn wadjàn
arỳm Djuão mut krãtan kam arỳm ngônh
purortikam krã djà. Ne kam kurerermã o
tẽn o bôx ne arỳm kum kungã. Nhym arỳm
nãmã kungã.
29 Nhym kam Djuãokôt ba djwỳnh ar
arẽnh man arỳm 'ỳr tẽ. 'Ỳr tẽn 'ỳr bôx
ne kam arỳm Djuão nhĩ mỳn o tẽn arỳm
kẽnkrekam adjà. Be, me kute Djuão bĩn'ã
ujarẽnh ne ja.

Kute mebê 5.000o djuw mex.
Mat 14.13-21; Ruk 9.10-17; Dju r 6.1-14

30 Ne kam Jeju kute ar anorja ne arỳm
apỹnh krĩkôt tẽ:n kam arỳm akubyn Jeju'ỳr
tẽn 'ỳr bôx ne 'ã akuprõ. Ne kam kum amijã
ajarẽ. Kute mỳjja nhipêx kunĩ'ã kum ajarẽ.
Kute memã kukràdjà jarẽnh kunĩja kum 'ã
ajarẽ. 31 Nhym me krãptĩ: Jeju ar'ã aben
japanho dja. Ar 'ã aben japanho dja nhym
ar te õ kwỳ krẽn kadjy amijo ane. Nhym
kam Jeju arkum,
—Gwaj on arwãmã mebê tẽn kam bôx ne
bakôkam kôto nhỹ, ane.
32 Nhym kam ar ate arwãkam ỹr kadjy
kàkam nhỹn arỳm nox ne. 33 Nhym me
krãptĩ ar mõrkôt amim nokre pumũn arỳm
ar ibej prõt ne. Krĩ kunĩ kurũm ne me
pykakôt ar ibej prõt ne. Ibej prõt ne arỳm
akàx nhikjêbê ar kukãm akuprõ. 34 Nhym
kam ar kà dji nhym Jeju wabi. Wabin arỳm
me krãptĩ me:xja pumũ. Ne kam amim,
—E kum, nãm me kute mryo ba djwỳnh
kêtkam mrykĩ'ãtomti krãptĩ ta kajgo ba
pyràk, ane. Kam ne arỳm kum me kaprĩn
arỳm memã kukràdjà krãptĩ jarẽnhmo krax
ne. 35 Nãm memã arẽnho dja: nhym kam
arỳm 'ã myt ibô. Nhym kam kôt ba djwỳnh
ar arỳm 'ỳr bôx ne kum,
—Arwã jakam mỳjja kêt nhym arỳm
amykry mex ne. 36 Me ano gê me amũ apỹnh
kikremã mõn amũ apỹnh krĩmã mõ. Dja me
amim õ kwỳ krẽn djà jamỳ, ane. 37 Nhym
arkum,
—Ar ga dja gar memã mỳjja ngã gê me
kukrẽ, ane.
Nhym ar kum,
—Djãm gwaj baje pi'ôk kaprĩ kumexjao
djwỳ jamỳnhmã? Denarju kubê 200jao
djwỳ jamỳnhmã? Djãm gwaj baje memã
õr nhym me kute krẽnmã? ane. 38 Nhym
arkum,
—Mỳj ne ar anhõ djwỳ kute? Tẽn omũ,
ane.
Nhym ar arỳm bu'ã me ku'ê kôt tẽn omũ.
Ne akubyn 'ỳr bôx ne kum,
—Ẽ, djwỳ amãnhkrut ne amãnhkrut ne
ikjêkêt. Ne tepdjwỳ amãnhkrut, ane.
39 Nhym kam arkum,
—Ar memã arẽ gê me apỹnh bõre ngrãn-
grãkam krĩ mõ, ane.
Nhym ar arỳm apỹnh me krĩ kadjy memã
karõ. 40 Nhym me apỹnh me krĩ kadjy me'ã
akre. Nhym me kwỳ kubê 100'ã kabẽn ne
krĩ mõ. Nhym me kwỳ kubê 50'ã kabẽn ne
krĩ mõ.
41 Nhym djwỳ amãnhkrut ne amãnhkrut
ne ikjêkêt jamỳ. Ne tep amãnhkrutja by.
Ne kàjmã o kàjkwa jabẽn Metĩndjwỳnhmã o
amikĩnh jarẽ. Ne kam djwỳ kokij ne kôt ba
djwỳnhmã kungã nhym ar memã õro mõ.
Ne kôt tepdjwỳ ã o anen arỳm me kunĩmã
kungã. 42 Nhym kam me kunĩ õ kwỳ krẽn
arỳm ajne. 43 Nhym kam me arỳm tepmẽ
djwỳ janhy ngij ne 'ã akre. Nhym arỳm
'ã akrekam kaxnokai ipubê 12 ne 'ã kàtàm.
44 Be, me my kute djwỳ krẽn'ã akrekam kubê
5.000. Ne ijukri me niremẽ me prĩre'ã akre
kêt.

Ngô'ã tẽm.
Mat 14.22-33; Dju r 6.15-21

45 Nhym kam Jeju urokam kôt ba
djwỳnhmã kum,
—Aje, on ar mõn kàkam nhỹn ikukãm
akàx nhikjêmã rên krĩbê Bexadamã tẽ. Ba
me ano gê me on mã mõ, ane.
46 Ne kam me krãptĩ'ỳr tẽn memã kum,
—Aje, on me ajmà. Ba on, ane. Ne kam
arỳm Metĩndjwỳnhmã kabẽn kadjy krãnh'ã
tẽn wabi.
47 Nhym kam ar'ã akamàt nhym ar arỳm
kàkam ngô nhipôkri mõ nhym Jeju ate
atỳxã dja. 48 Nhym kam ar kutã arỳm kôk
djàbêr tỳx. Àbêr tỳx nhym ar kute kutã
ngô rẽnh kurêje àpênh raxo nhỹ. Àpênh
ra:x nhym arỳm ar omũ. Ne õkrẽn'ãnh kàr
pydjikam arỳm arkôt tẽ. Ngô'ã arkôt tẽ.
Tẽn kam bit ar'ãnh tẽmmã. 49 Nhym ar arỳm
ngô'ã tẽmkôt omũn abenmã kum,

—Ota, amrẽ me karõ'õ mõ. Ar anen amra.
50 Ar kunĩ omũn arỳm madjà kreti. Nhym
adjynkêt nhym arỳm arkum,
—E kum, ba ne ba wãm tẽ. On ar akĩnh ne
atĩn prãm kêt, ane.
51 Ne arỳm arkôt kàkam nhỹ. Kàkam nhỹ
nhym arỳm kôk djàbêr anhikrê. Nhym ar
õkre kadjwỳnhbê amikabẽn kudjan te kute
mỳjja marmã kam no tyn nhỹ. 52 Be, amũja'ã
ne Jeju te me krãptĩ:mã djwỳ ngã nhym ar
kute kum kator kêt. Kubê Metĩndjwỳnh
Krajamã kator kêt. Nhym kam ar te kute
marmã kam no tyn nhỹ. Ar amakkre
kêtkam.
53 Ne kàkam ngô'ã mõn kam ar arỳm pyk-
abê Djenekam akàx nhikjêmã bôx ne kà dji.
54 Nhym kam ar wabi nhym me arỳm amim
Jeju nokre pumũ. 55 Ne kam me bu'ã pykawã
kunĩkôt prõt ne arẽ. Nhym me arỳm kute
memã Jeju bôx djà jarẽnhja'ỳr meo bôxmo
krax ne. Me punu nhikwã djàkam ikwã
rã'ãja ne me Jeju'ỳr meo prõt ne meo bôx.
56 Ne kam mã kikre kabem me punu jadjuw.
Krĩ kryrekam nàr krĩraxkam nàr arwãkam
Jeju ku'ê djà kunĩkôt mã kikre kabem me
punu jadjuw. Nhym me mã Jeju tẽmkôt
kum amijo a'uw ne kum,
—Ba gop akà japkrebit kupê. Ba gop akà
japkrebit kupênh, ane. Ne me kute kupênh
kunĩkôt arỳm mex ne.

7

Tu mỳjja krẽn'ã ujarẽnh.
Mat 15.1-9

1 Ne kam mebê pardjêumẽ Môjdjê
kukràdjà mar djwỳnh kwỳ krĩraxbê
Djeruxarẽ kurũm mõn Jeju'ã akuprõ.
2 Nhym Jejukôt ba djwỳnh kwỳ tu ikra põnh
kêtkam õ kwỳ krẽ nhym me arỳm ar omũ.
Ne ar'ã kabẽn ne Jejumã kum,
—Mỳkam ne akôt ba djwỳnh me
bakukãmãkjê kukràdjà kupa'ã ikra punu
rã'ã tu àkur ba? Dja me o ane nhym
Metĩndjwỳnh arỳm memã axwe jarẽ, ane.
3 Bir, mebê pardjêumẽ mebê idjaer kunĩ
ne me mã me kukãmãkjê kukràdjà'ã no tỳx
ne kam arĩk abenmã kum,
—Me kute prĩne aminhikra põnhkam-
bit dja me aku. Kambit dja Metĩndjwỳnh
memã axwe kêt jarẽ, ane. 4 Ne me me õ djwỳ
jamỳnh djà kurũm ban bôx. Ne kam kute
ngôo amiku'õnhkambit aku. Be, apỹnh me
kukãmãkjê kukràdjà kajgo kute ja pyràk ne
krãptĩ. Nhym me 'ã no tỳx ne mã apỹnh
mỳjja ku'õ. Ngônhkrãmẽ ngyo ngônhmẽ
ngônh tykmẽ ne me mã ku'õn arĩk amim,
—Dja ba o ane nhym Metĩndjwỳnh imã
imex jarẽ, ane.
5 Kamã ne mebê pardjêumẽ Môjdjê
kukràdjà mar djwỳnhmẽ Jejumã kum,
—Mỳkam ne akôt ba djwỳnh me
bakukãmãkjê kukràdjà kupa'ã ikra punu
rã'ã àkur ba? ane.
6 Nhym memã kum,
—Me ga ne ga me amijo ajêx ne ar amijo
Metĩndjwỳnh mar mexo aba. Mrãmri ne
Idjaij Metĩndjwỳnh kukwakam me ajã pi'ôk
no'ôkkumrẽx. Nãm me bakukãmãremã
kum,
"Metĩndjwỳnh ne me amã,
'Be, me ja ne me arĩk 'êx ne ajkwa kajgokam
imã imex jarẽnho ban jãm ate ibê
krãn ban
7 imã irax jarẽnh kajgoo ban kam ta kukràd-
jào ikukràdjàn memã arẽnho ba.
Ne kam ta kukràdjà'ã memã kum,
Metĩndjwỳnh kukràdjà, anhỹro ba.'
Nãm ã Metĩndjwỳnh me amã ane."
Nãm ã Idjaij me ajã ane. Ga me akamin-
grãnyre arỳm akabẽn kajgoo Metĩndjwỳnh
kukràdjàn memã arẽnho aba. Mrãmri ne
me ajã arẽnhkumrẽx. 8 Be, Metĩndjwỳnh
ne me kute katàt amijo ba'ã memã karõ ga
me kam kubê amijo akẽxo aba. Ne kam mã
me akukãmãkjê kukràdjà'ã ano tỳx ne ar o
aba. Ne kam ngyo ngônhmẽ ngônhkrã ku'õ.
Apỹnh me akukràdjà kajgo kute ja pyràk
krãptĩ ga me 'ã ano tỳx ne ar o aba. Ne kam
arĩk 'ã abenmã kum, "Dja Metĩndjwỳnh kôt
imã ijaxwe kêt jarẽ." 9 Nãm ã Jeju memã
ane.
Ne kam ajte memã kum,
—Be, Metĩndjwỳnh kute katàt amijo
aba'ã me amã karõ ga me arỳm kabẽn
ma. Djãm mrãmri Metĩndjwỳnh kukràdjà
kôt ne ga me akukãmãkjê kukràdjà jarẽ?
Kati. Atemã. Atemã ne ga me akukãmãkjê
kukràdjà ja'ã ano tỳx ne Metĩndjwỳnh
kukràdjà mar kêt ne arỳm o abikẽnho aba.
Djãm kam me ano mex got? 10 Ba me amã
arẽ ga me ama. Môjdjê ne Metĩndjwỳnh
kukwakam me bakukãmãremã karõn
memã kukràdjà jarẽn memã kum,
"Me amã abãmmẽ anã jabên ar kabẽn ma",
ane.
Ne ajte memã kum,

"Me'õ arỳm bãm'ã nàr nã'ã, 'Gê Metĩndjwỳnh o ajkẽ', anhỹr jabej gê me tu kubĩ", ane.
Me kum bãmmẽ nã ar abêmã ne Metĩndjwỳnh ã me bakukãmãremã ane.
11 Nhym be, djãm me ga ne ga me amã abãmmẽ anã jabê? Kati. Ga me akukràdjà kôt arĩk memã kum, "Me ajõ godja anã nàr abãm mỳjja'ã ajwỳr ga aje kubê anhõ mỳjja nê prãm jabej. Ne kum, 'Be, ba te ije amã õrmã. Aje mỳjja 'ã ijwỳr ba arỳm o Metĩndjwỳnh nhõ mỳjja. Kam ba te ije amã õrmã', ane. Dja ga me ã kum anen arỳm kubê nê nhym kam arỳm pijàm ne akubyn 'ã ajwỳr kêt", ane. 12 Ga me aje ã memã 'ã karõo anhỹrkam arỳm me nãmẽ bãmbê õdjỳ'ã memã adjàpnênh aba. 13 Me kum ar abê kêt'ã memã adjàpnênho aba. Metĩndjwỳnh te memã kum,
"Me amã abãmmẽ anã jabên ar kabẽn ma", ane
ga me arỳm Metĩndjwỳnh kabẽno me kukràdjà kajgon akukràdjào arỳm nãmẽ bãmbê õdjỳ'ã memã adjàpnênho aba. Aje Metĩndjwỳnh kukràdjào me kukràdjà kajgo ne ajte kupa'ã memã akukràdjà punu ja jarẽ. Nãm ã Jeju memã ane.
14 Ne kam ajte amiwỳr me kunĩ 'uw ne memã kum,
—Ẽ, dja ga me akunĩ imaro nhỹn ikabẽn markumrẽx. 15 Me kute apỹnh mỳjja'ã memã kum, "Ja dja ga ãm omũ. Dja ga krẽn arỳm ajaxwe", anhỹro ba. Nhym be, Metĩndjwỳnh, djã ne me mỳjja 'õ krẽ nhym arỳm kum, "Ja ne ga krẽn arỳm ajaxwe", ane? Kati. Me kabẽn punukam ne memã axwe jarẽ. Me àkĩnhĩkam ne memã arẽ. Me ari prõ, mjên kupa'ã kurẽ bakam ne memã arẽ. Me 'êxnhĩkam ne memã arẽ. Axwe'õkambit ne Metĩndjwỳnh memã axwe jarẽ. 16 Gop me ajamak mex jabej tu amim ikabẽn markumrẽx. Nãm ã Jeju memã ane.
17 Ne kam arỳm mebê kikremã wadjà. Nhym kôt ba djwỳnh arỳm kukij ne kum,
—Nã gãm ar imã, "Djã ne me mỳjja 'õ krẽ nhym Metĩndjwỳnh kum, 'Ja ne ga krẽn arỳm ajaxwe', ane? Kati", ane. Tãm ne ga arẽ nhym ar ibê bipdjur rã'ã ne, ane. 18 Nhym kam arkum,
—Je tô djãm ar gadjwỳ ajamakkre kêt? Be, mrãmri ne me kute mỳjja'õ krẽnkôt Metĩndjwỳnh memã axwe jarẽnh kêt. Djãm ar aje ja mar kêt? 19 Be, aparmã ne mỳjja mrãn me tikkremãbit wangij. Mỳjja'õ kurja ne me kute amim mỳjja'ã karõ djàkam ngjêx kêtkumrẽx. Me tikkremãbit ne wangij ne kam atykmã arỳm apôx. Me kute amim mỳjja'ã karõ djàmã ngjêx kêtkam Metĩndjwỳnh kute kôt memã axwe jarẽnh prãm kêt, ane. Jeju kute ã arkum anhỹro arỳm me õ mỳjja krẽnja kunĩ mex jarẽ.
20 Ne kam ajte arkum,
—Me kurũm me kabẽn punu apôx ne me àpênh punukam ne Metĩndjwỳnh memã axwe jarẽ. 21 Me kadjwỳnhbê, me amim mỳjja'ã karõ djàkam ne me amim axwe'ã karõ nhym arỳm me kurũm apôx. Me kute amim axwe'ã karõkam ne
me kute me prõ puro nàr me mjên puroo àkĩnh ne ro'ã ikwãja'ã amim karõ.
Ne prõ djwỳnh nàr mjên djwỳnh kupa'ã kurẽ'ã amim karõ.
Ne kute me par'ã amim karõ.
22 Ne kute mebê mỳjjao àkĩnh'ã amim karõ.
Ne kute mỳjjao atom rũnh'ã amim karõ.
Ne kute meo bikẽnh'ã amim karõ.
Ne memã 'êx ne kute me noo biknor'ã amim karõ.
Ne kurẽ ba'ã amim karõ.
Ne te ta kute me uràk prãmje ngryk.
Ne me'ã kabẽn punu'ã amim karõ.
Ne amijo àmrati.
Ne bẽn kati.
Me kute amim axwe'ã karõ ne ja. 23 Me axweja kunĩ ne me kurũm apôx. Nhym kam kôt Metĩndjwỳnh memã axwe jarẽ. Nãm ã Jeju kôt ba djwỳnh arkum ane.

Me'õ nire bajtem kute tu amim kamnhĩxkumrẽx.
Mat 15.21-28

24 Ne kam arỳm mebê tẽ. Tẽ:n kam krĩraxbê Xirumẽ krĩraxbê Xidõ kuri pykaja'ỳr bôx. Ne kam arỳm kikre'õmã wadjàn nhỹ. Ne bit kute me'õmã amijo amirĩt kêtmã. Ne kam te kute mebê amijo bipdjurmã. 25 Nhym me'õ nire arỳm arẽnh ma. Kubê ne me bajtembê kregu'õ. Pykabê Xirij Penixijkam ne rwỳk djà. Me karõ punu ne kra prĩtio ba. Nãm arẽnh man arỳm 'ỳr tẽn parbê ibôn nhỹ. 26 Ne arỳm Jejumã krao a'uw ne kum,
—Amrẽ tẽn me karõ punu kute ikra prĩtio baja jano gê kum ire, ane.
27 Bir, Jeju ne jakam me bajtemo mex prãm kêt. Nãm kute õ mebê idjaerbit

kumrẽx o mexo bamã. 'Ã kute kum ujarẽnh nhym kôt kute marmã ne õ mebê idjaer'ã me prĩre jakren kum,

—Gê me prĩre kumrẽx djwỳo amitỳxmã. Nok ba ren me prĩre nhõ djwỳ rop kraremã kurẽ nhym ren kam punure, ane. Djãm mrãmri ne djwỳ'ã ajarẽ? Kati. Kute meo mex'ã ne djwỳ jakren kum 'ã ajarẽ. Nãm,

—Nok ba ren me prĩre nhõ djwỳ rop kraremã kurẽ nhym ren kam arỳm punure, ane.

28 Nhym nija arỳm amim,

—Ijã ne rop krare jarẽ, anen arỳm kum,

—Tukwa, mrãmri Bẽnjadjwỳr djwỳnh. Kôt ne ga arẽ. Nhym be, godja wãnh pĩponh krakri djwỳ jaũm rôrôk. Aũmbit dja rop krare arỳm kukrẽ. Kam gop badjwỳ ibê rop krare pyràk tu imã ikrao mex, ane.

29 Nhym kôt kum,

—Be, aje imã akabẽn wã jarẽnhkam adjumar mex ne tẽ. Arỳm ne me karõ punu akramã ire, ane.

30 Nhym kam arỳm ũrkwãmã akẽx ne 'ỳr bôx. Nhym wỳnhràm me arỳm me ikwã djàkam kra prĩti dji nhym nõ. Me karõ punu arỳm kum ire nhym arek nõ nhym arỳm omũ.

*Kute me'õ jamakkre kêt ne kab*ẽn tôo mex.

31 Nhym kam krĩraxbê Xirumẽ Xidõkuri pykaja kurũm tẽ. Tẽ:n kam amũ pyka nhidjibê Krĩraxbê 10jakôt tẽ. Ne tẽ:n kam arỳm imôtibê Garrêja'ỳr bôx. 32 Nhym wãnh me'õ jamakkre kêt ne kabẽn tôja. Nhym me arỳm 'ỳr o bôx ne kum, "Gop 'ã anhikra dji", ane.

33 Nhym ate kute o ãm kadjy amũ me krãptĩ bê o tẽ. Ne kam aktã amakkremã aminhikra'i jadjàn aptôn õtodjwỳ kupê. 34 Ne kàjkwa jabẽn kum kaprĩkam arỳm amityk djà mẽ. Ne kum, "Epata", ane. Nãm ren me bakabẽnkam kum, "On ajamakkre kajrer", ane. 35 Nãm kum ane nhym arỳm amakkre kajrer ne kabẽn mex ne. Nhym kam akubyn me'ỳr o bôx.

36 Ne memã 'ã karõn memã kum, "Gora ipudju", ane. Be, nãm te mã: memã anhỹro ba nhym me ate mã: pyka kunĩkôt abenmã arẽnho ba. 37 Nãm me'õo mex nhym me te kute marmã kam no tyn ku'ê ne abenmã kum,

—Nãm apỹnh me kanê djàri me kunĩo mexkumrẽx. Nãm me umar kêto mex nhym arỳm akubyn amak mex ne. Nãm me kabẽn kêtdjwỳo mex nhym arỳm akubyn kabẽn mex ne, ane.

8

Kute mebê 4.000o djuw mex.
Mat 15.32-39

1 Nhym kam me krãptĩ: ajte Jeju'ã akuprõn 'ã akuprõn me'ã õ kwỳ krẽn djà kêt. Nhym kam arỳm amiwỳr kôt ba djwỳnh ar ku'uw nhym ar bôx nhym arkum,

2 —Imã me krãptĩ:ja kaprĩ. Me iro'ã krĩ'ã arỳm akati amãnhkrut ne ikjêkêt apêx. Ne kam arỳm me õ mỳjja kêt. 3 Nok ba ren me kum prãmkam ren amũ me ũrkwãmã me ano nhym me ren pry konenh ren rerekre ne. Ren me rerekre nhym ren me tyk djà me kupa. Djãm jãnh got. Onĩj me ũrkwã. Nãm ã Jeju arkum ane.

4 Nhym kôt ba djwỳnh ar kum,

—Kapôt kukrit jakam ne gwaj te me krãptĩ:ja kadjy djwỳ kumex prãmje. Mỳj got gwaj me kadjy nẽ? ane.

5 Nhym Jeju arkum,

—Mỳj ne ar anhõ djwỳ kute? ane.

Nhym ar kum, "Djwỳbê 7", ane.

6 Nhym kam me krãptĩmã kum,

—Pykabê dja ga me nhỹ, ane. Nhym kam me arỳm nhỹ. Nhym kam arỳm djwỳbê 7 jamỳn o Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽ. Ne kam kokij ne mã kôt ba djwỳnh arkum kungã nhym ar mã me krãptĩmã adjuw. Nãm ar memã adjwỳro mõn kam arỳm adjwỳr pa.

7 Ne kam ar õ tepprãre ngrêre nhym o Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽ. Ne kam arkum,

—Dja gar memã jadjwỳ jadjwỳ, ane.

8 Nhym kam ar memã adjwỳro mõn adjwỳr pa. Nhym kam me arỳm kukrẽn arỳm ajne. Nhym kam me arỳm aũm ngij ne 'ã akre nhym kaxnokai ipubê 7 'ã kàtàm. 9 Be, me my kubê 4.000 ne õ kwỳ krẽ.

Nhym kam memã kum, "Aje, on me ajmà", ane. 10 Ne on kôt ba djwỳnhmẽ ro'ã kàmã wadjàn nhỹ. Nhym ar arỳm nox ne rê:n kam arỳm pykabê Tamanu'ãnh kà djin wabi.

*Kute kàjkwa kurũm m*ỳjja'õ nhipêxmã ne me kum 'ã à'wỳr.
Mat 16.1-4

[11] Nhym mebê pardjêumẽ mebê xadjud-
jêumẽ Jeju'ỳr bôx ne kukij ne mrãmri kubê
Metĩndjwỳnh Kra ne kute mỳjja pumũnh
kêt'õ nhipêx jabej 'ã kum apnẽn kum,
—Goja kàjkwa kurũm mỳjja pumũnh
kêt'õ nhipêx bar omũn kôt ama, ane.
[12] Nhym amikadjwỳnhbê tyk djà mẽn
memã kum,
—Je tô mỳkam ne ga me akamingrãnyre
mỳjja'ã ijuw? Ije me amã mỳjja pumũnh
kêt'õ nhipêx ga me aje omũnh prãm
kêtkumrẽx. Mrãmri ne ba me amã
ikabẽnkumrẽx, ane. [13] Ne kam arỳm mebê
akẽx ne tẽn ajte kàmã wadjà. Wadjàn akàx
nhikjêmã rêr kadjy arỳm nox ne.
[14] Nhym kam djwỳ ar kumãnhkutã nhym
kôt ba djwỳnh kute byrmãn arỳm o amak
kêt kati. Nhym wãnh kàkam djwỳ pydjibit
nõ. [15] Nhym kam Jeju me kute me kukràdjà
kajgo mar kêt kadjy ne kôt kute ar amijo ba
kêt kadjy arkum kabẽn ne arkum,
—Ga, me kute djwỳ nhigot djà djwỳ
djômkam kapĩnja pumũ. Nhym arỳm djwỳ
tỳx me:x ne. Ar gadjwỳ dja gar me kukràdjà
man kôt ar amijo aban arỳm ajaxwe me:x
ne. Mebê pardjêu kukràdjà nàr Erodji
kukràdjà dja gar aman kôt ar amijo aban
arỳm ajaxwe me:x ne. Ar amijã ano tỳx ne
me kukràdjà mar kêt ne kôt ar amijo aba
kêt, ane.
[16] Nhym kam ar ari 'ã aben kukij. Ne kam
arĩk abenmã kum,
—Gwaj baje djwỳ byr kêtkam ne ã ar imã
ane, ane.
[17] Be, Jeju kute me kukràdjà kajgo'ã djwỳ
nhigot djà jakre nhym ar kute mar kêt.
Nhym kam arỳm ar kabẽn man arkum,
—Mỳkam ne gar abenmã, "Gwaj baje
djwỳ byr kêtkam ne ã ar imã ane", ane?
Djãm kraxje ar aje omũnh kêt rã'ã? Djãm
kraxje ar aje mỳjja mar kêt rã'ã? Mỳj'ã
ikabẽn kute amijakre ar aje mar kêt rã'ã?
Djãm ar ajamakkreja kêt? [18] Jãm ne gar anon
omũnh kêt ne. Jãm ne gar ajamak ne mar
kêt ne. Be, ije djwỳ ngrireo me krãptĩo djuw
mexja djã ne gar arỳm o ajamak kêt kati?
[19] Akubyn amijo tẽn ije mebê 5.000mã djwỳ
kubê 5 kokjêr'ỳr amijo bôx. Ar aje djwỳ
janhyo atomkam mỳj ne kam kaxnokai ipu
kute? ane.
Nhym ar Jejumã kum, "Kaxnokai ipubê
12", ane.
[20] Nhym ajte arkum,
—Ajte akubyn amijo tẽn ije mebê 4.000
kadjy djwỳbê 7djwỳ kokjêr'ỳr amijo bôx. Ar
aje kam djwỳ jaũmo atomkam mỳj ne kam
kaxnokai ipu kute? ane.
Nhym ar kum, "Kaxnokai ipu kubê 7",
ane.
[21] Nhym kam arkum,
—Djãm djwỳ'ã ne ba ar amã arẽ? Djãm
'ã ne ba ar amã, "Ari amijã ano tỳx", ane?
Kati. Djwỳ'ã ne ba ije ar amã ja jarẽnh kêt.
Mỳkam ne gar aje ja mar kêt rã'ã? ane.

Kute me'õ no rão mex.

[22] Ne kam ar arỳm krĩraxbê Bexadamã tẽn
bôx. Nhym kam me Jeju'ỳr me'õ no rão
mõn o bôx ne kum, "Gop kupê gê mex", ane.
[23] Nhym arỳm me'õ no rã nhikra 'amỳn
krĩ kurũm o katon atykmã o tẽ. Ne kam no
kutôn 'ã ikra djin kukij ne kum,
—Djãm arỳm ga mỳjja'õ pumũ? ane.
[24] Nhym kàjmã krãn kum,
—Arỳm ne me kute pĩ pyràk ne mrã ba
omũ, ane.
[25] Nhym ajte no'ã ikra djin kàjmã kum krã
nhym arỳm no mex. No mex ne arỳm kute
me kunĩ pumũnh mexkumrẽx. [26] Nhym
kum,
—Aj mã. Dja ga katàt anhũrkwãmã tẽ.
Kwãrĩk wãnh krĩmã atẽm kêt. Ne kwãrĩk
wãnh krĩkam me'õmã ijarẽnh kêt, ane.

Pedru kute Jejubê Krituo amirĩt.
Mat 16.13-20; Ruk 9.18-21

[27] Be, bẽnjadjwỳr raxbê Piripi nhõ
krĩraxbê Xedjare bu'ã ne apỹnh me õ krĩ
djàri. 'Ỳr ne Jejumẽ kôt ba djwỳnhmẽ ar
mõ. 'Ỳr mõ nhym Jeju arỳm arkum,
—Ẽ, ar imã ijã me ujarẽnh jarẽ ba kuma,
ane.
[28] Nhym ar arỳm kum,
—Nãm me kwỳ ajã, "Ngômã me angjênh
djwỳnhbê Djuão", ane. Nhym me kwỳ ajã,
"Me bakukãmãre Erij. Metĩndjwỳnh kuk-
wakam ujarẽnh djwỳnh raxbê Erij", ane.
Nhym me kwỳ ajã, "Me bakukãmãrekam
Metĩndjwỳnh kukwakam ujarẽnh djwỳnh
ar 'õ." Nãm me ã abenmã ajã ane. Nãm ã
ar Jejumã ane.
[29] Nhym ajte arkum,
—Ne ar gadjwỳ mã ne gar imar on? Mỳj'ã
ne gar ijakre? ane.
Nhym Pedru kum,
—Abê ne Kritu. Abê me inhõ
Bẽnjadjwỳrbê kumkati, Metĩndjwỳnh tĩn
ne ar bakumrẽxja Kra. Amrẽbê ne me

bakukãmãremã ajarẽ. Aje me ipytàr ne aje ar me ijo abamã ajarẽ. Amrẽbê me imã ajarẽ ba me akam amako iba nhym arỳm Metĩndjwỳnh ajano ga arỳm bôx, ane.

30 Nhym arkum,

—Kwãrĩk wãnh me'õmã ja jarẽnh kêt, ane.

*Kute amikukãm me kute bĩn'ã amijar*ẽnh.
Mat 16.21-28; Ruk 9.22-27

31 Ne kam amijã arkum ajarẽn arkum,

—Ba ije amijo inhĩ ne ar awỳr irwỳkja ije mrãmri itokry kumex mar kadjy ne Metĩndjwỳnh ijano ba tẽ. Dja me rũnh ikanga. Mebêngêtmẽ me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ Môjdjê kukràdjà mar djwỳnhmẽ dja me memã ikanga nhym me arỳm ibĩ. Nhym ijã akatin akatin akati ba akubyn itĩn ne, ane. 32 Nãm Jeju arkum ja jarẽnho amirĩtkumrẽx. Nhym Pedru arỳm Ar kubê o tẽn ar kàxã nêje kum bẽn tỳxmo krax.

33 Nhym kam arỳm kôt ba djwỳnh'ỳr akẽx ne ar omũn Pedrumã bẽn tỳx ne kum,

—Arỳm akabẽn kute Xatanaj kabẽn pyràk. Amũ imã akre rax ne dja. Ga Metĩndjwỳnh kôt adjumar kêt. Me kàtàm kôt ari adjumar, ane.

34 Ne kam me krãptĩ:mẽ kôt ba djwỳnhmẽ amiwỳr me ku'uw. Nhym me arỳm 'ỳr bôx nhym memã kum,

—Gêdja ga me ajõ mã ikôt abikamẽnh prãm jabej kwãrĩk wãnh amidjwỳnhbit mar kêt ne mã amim, “Djãm ba ije amijo kĩnhmã? Kati”, ane. Dja ba ityk kadjy inhõ pĩte'y mỳn itokry:. Dja ga ijã amijakren aje anhõ pĩte'y mỳnh mãn pràbê amã atokry pyma kêt ne amã ijabê rã'ã ne mã ikôt ajkamẽ. 35 Me kute amidjwỳnhbit mar ne me kum tokry pyma. Me tãm gêdja me tyn kam ijukri me biknor tokry djàkam tẽ. Nhym be, me kum ijabêkumrẽx ne kute amidjwỳnhbit mar kêt nhym me kute me bĩn jabej me tãm gêdja me amiptàn ar tĩn ne ba rã'ã: rã'ã ne. 36 Nhym ren me'õ pykabê mỳjja mexja kunĩ, nêkrêx kunĩja ari o atom ne o ban kam ren ty, je mã dja kam nẽ? Kati, nãm ren ty nhym ren õ nêkrêxja ren wãnh kumex. 37 Nhym mỳj pãnh ne ne ren Metĩndjwỳnhmã arẽ nhym ren akubyn o tĩn nhym ren kum amijo pãnh ne? Arkati. Dja ga te kum pãnh jarẽ nhym akubyn ajo tĩn prãm kêtkumrẽx ne.

38 Be, me kamingrãny ja ne me axwe:kumrẽx ne ari mỳjjakôt ibê amijo akẽxo ba. Ga, me kwỳ kum prõ djwỳnh kĩnh kêt ne mebê prõo àkĩnho baja pumũ. Me jadjwỳ ne me kum ikĩnh kêt ne ate ibê jãm krã. Kam godja me'õ ikam pijàm ne ikukràdjàkam pijàm jabej ba badjwỳ gêdja ba amipãnh kam ipijàm. Ba ije amijo inhĩ ne me awỳr irwỳk dja ba Ibãm jadjênhmẽ umao ipyma:n ar awỳr bôx. Kadjy mrãnh djwỳnh pyma:mẽ ro'ã ar awỳr bôx. Ibê kumkatio bôx nhym tãmja ikam pijàmja ba badjwỳ arỳm amipãnh kam ipijàm ne. Nãm ã Jeju me krãptĩmã ane.

9

*Jeju jadjênh'ã ujar*ẽnh.
Mat 17.1-13; Ruk 9.28-36

1 Ne kam arkum,

—Ba ar amã arẽ. Ibãm dja ijã bẽnjadjwỳr rax mẽ. Dja ba bôx ne ipymao me apytàn ar me ajo iba. Dja gar adjãmja akwỳ atĩnri iraxkôt ipumũ, me akadjy ibẽnjadjwỳr rax ne ipymakôt ipumũ. Mrãmri ne ba ikabẽnja, ane.

2 Nhym kam akati amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut ar'ã apêx nhym Jeju arỳm krãnh prêkti'ã wabi. Nãm Pedrumẽ Xijagumẽ Djuão ar aprôn aro wabin ate ar ro'ã me kàxã dja. Ne kam arỳm ar kuka kônh atemã aminhipêx. 3 Ne õ kubẽkà arỳm adjênh ne aka: kute kakũm arngrokam aka pyràk. Ren kubẽkà põnh djwỳnh'õ kubẽkà'õ põn ren kubẽkà jakao kute Jeju kà jaka têp kêtkumrẽx. 4 Nhym kam me kukãmãrebê Erijmẽ Môjdjê arỳm arkum amijo amirĩt ne. Nãm ar Jejumẽ abenmã kabẽno dja nhym ar ar omũ.

5 Nhym Pedru kum,

—Be, ujarẽnh djwỳnh, jakam ne gwaj arỳm bakĩnhkumrẽx. Dja bar ar amã kikre'ã irõx nhipêx. Dja bar amã 'õ nhipêx, Môjdjêmã 'õ nhipêx, Erijmã 'õ nhipêx, ane. 6 Ar madjà kretikam ne Pedru umaje Jejumã kabẽn kajgo jarẽ.

7 Nhym kam kakrã'õ arỳm amirĩt ne ar kuno. Ar kuno nhym Metĩndjwỳnh arỳm kakrã kurũm kabẽn nhym ar arỳm kuma. Nhym arkum,

—Ikra ne wã. Imã abê:. Tãmwã dja gar
kabẽn man kôt ar amijo aba, ane.
8 Nhym ar te ar abej amibu'ã rĩt. Nhym
Jeju pydjibit dja nhym ar omũ. Arỳm ne
Môjdjê ar ar aêrbê mã tẽn arỳm amirĩt kêt
ne.
9 Nhym kam ar arỳm krãnh prêkti'ã rwỳk
tẽ. Rwỳk tẽ nhym Jeju arỳm ar kute
omũnh'ã arkum karõn arkum,
—Ar aje omũnhja kwãrĩk wãnh jakam
me'õmã 'ã adjujarẽnh kêt. Ba ije amijo inhĩ
ne ibôxja ityk ne akubyn itĩnkambit dja ga
memã 'ã ajarẽ, ane.
10 Nhym kam ar arỳm 'ã ujarẽnh kêt. Ne
rwỳk tẽn kam aben kukij ne abenmã kum,
—Jeju kute gwaj bamã, "Ityk ne akubyn
itĩn", anhỹrja. Mỳj'ã ne amijakre? ane.
11 Ne kam Jejumã kum,
—Mỳkam ne Môjdjê kukràdjà mar
djwỳnh memã kum, "Erij kumrẽx dja bôx.
Nhym kam totokbê Metĩndjwỳnh bôx ne ar
meo ba"? ane. Mỳkam ne me mã memã ja
jarẽ? ane.
12 Nhym Jeju arkum,
—Be, gêdja me'õ kute Erij pyràk kumrẽx
bôx ne akubyn Metĩndjwỳnh'ỳr me kunĩo
akẽx ne. Meo akẽx nhym me arỳm amim
maro ba. Mỳkam ne ba ije amijo inhĩ
ne ibôxja badjwỳ amrẽbê: me ijã me
bakukãmãremã kum,
"Dja arỳm tokry kumex ma nhym me memã
kanga", ane?
Nãm me ã ijã anen arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne.
Nãm ã Jeju arkum ane.
13 Ne kam ngômã me angjênh djwỳnhbê
Djuão'ã arkum,
—Ba ar amã arẽ gar ama. Mrãmri,
me'õ kute Erij pyràk ne arỳm bôx. Nhym
kam me arỳm mar kêt ne amikĩnhje o
bikẽnho ba. Amrẽbê: me bakukãmãre kute
Metĩndjwỳnh kabẽn'ã pi'ôk no'ôkkam me
kute o anhỹrmã kôt ne me arỳm ã o ane,
ane. Nãm krãnh'ã rwỳk tẽmkôt ne Jeju ã
arkum ane.

Kute me karõ punumã àkjêr.
Mat 17.14; Ruk 9.37

14 Ar rwỳk tẽn kam arỳm kôt ba djwỳnh
kwỳ aro rãm ne ja. Ar arkôt krãnh'ã
àbir kêtjao rãm ne ja. Nhym me krãptĩ
ar'ã akuprõ. Nhym Môjdjê kukràdjà mar
djwỳnhmẽ ar aktã kabẽno aben japanho dja
nhym Jeju arỳm me omũ. 15 Ne me aêrbê
bôx nhym me kunĩ kam no tyn kumex ne
'ỳr prõt ne kum,
—Djãm arỳm ne ga bôx? Djãm arỳm ne
ga bôx? ane.
16 Nhym kam abej Môjdjê kukràdjà mar
djwỳnh kukij ne memã kum,
—Mỳkam ne ga me akabẽno aben
japanho dja? ane.
17 Nhym kam me krãptĩkôt me'õ ãmja
kum,
—Ujarẽnh djwỳnh, awỳr ne ba bit ikrao
itẽmmã. Me karõ punu ne o ba nhym
ibê kabẽn kêtkumrẽx. 18 Nhym apỹnh kute
par djàri pyka'ã kurẽ nhym ajmrô prõt ne
àpjãnh ne àpnhirẽnho nõ. Awỳr ne ba bit
o itẽmmã ga adjãm kêt. Ba kam tu akôt ba
djwỳnh'ỳr o bôx ne arkum,
—Dja gar ano gê kum ire, ane. Nhym ar
te kute kujaêkmã o dja. Nãm ã me'õ Jejumã
ane.
19 Nhym kam Jeju me'ỳr akẽx ne memã
kum,
—Je, me akamingrãny aje amim ikamn-
hĩx kêtkumrẽx ne ajaxwe. Mỳj dja ijã akati,
akamàt kô kute ba me akam arek ar iba?
Nã bãm me awỳr bôx ga me ajamakkre
kêtkumrẽx ne prĩne akabẽno ikaty. Nã bãm
te amiwỳr me akam ama ga me arĩk ar aba,
ane. Ne kam bãmjamã kabẽn ne kum,
—Amrẽ akrao tẽ, ane.
20 Nhym me arỳm 'ỳr o bôx. 'Ỳr o bôx
nhym me karõ arỳm Jeju pumũn ajte me'õ
kraja bĩ. Kubĩ nhym arỳm pykabê tỹm ne
àpnhirẽnho nõn ajmrô prõto nõ.
21 Nhym Jeju arỳm bãm kukij ne kum,
—Mỳj ne kute bĩn kraxkam 'ã amex kute?
ane.
Nhym kum,
—Prĩrekam ne kum o krax. 22 Nãm te:
kute bĩn mexmã ar o ba. Nãm kute kuwymẽ
ngôkam rẽnh krãptĩ. Aje me karõbê utàr
mar jabej utà. Amã ar ikaprĩn utà, ane.
23 Nhym Jeju kum,
—Be, Metĩndjwỳnh umaro kute mỳjja
kunĩ jakrenh mexi. Me tu amim kamn-
hĩxkumrẽx nhym arỳm meo mex. Dja ga
tu amim kamnhĩxkumrẽx nhym arỳm amã
akrao mex, ane.
24 Nhym kam bãm no kangô prõtmẽ ro'ã
on kàj bê kum,
—Bẽnjadjwỳr djwỳnh, arỳm ba amim
kamnhĩx. Gop ga imã 'itỳx jadjà ba gop tu
amim kamnhĩxkumrẽx, ane.

25 Nhym me arỳm itepato prõt ne 'ã
bikprõnho dja nhym Jeju arỳm me omũ. Ne
arỳm me karõ punumã bẽn tỳx ne kum,
—Me karõ, aje me'õ bôktimã kabẽn
kêtmẽ amakkre kêt jadjàr. Ba ne ba amã
ikabẽn ne. On kum anhiren kwãrĩk wãnh
ajte o aba kêtkumrẽx, ane.
26 Nhym arỳm amran bĩno bê mex ne
arỳm kurũm kato. Nhym arỳm kute tyk
pyràk ne nõ. Nhym me krãptĩ 'ã abenmã
kum,
—Arỳm ne akuno. Arỳm ne akuno, ane.
27 Nhym Jeju arỳm ikra 'amỳn kàjmã aro
tẽ nhym arỳm kàjmã dja.
28 Nhym Jeju arỳm tẽn kikremã wadjà.
Nhym me kàxã kôt ba djwỳnh ar arỳm me
karõ jabej kukij ne kum,
—Mỳkam ne bar te ije me karõ punu
kujaêkmã o ane? ane.
29 Nhym arkum,
—Bir, me karõ punu kute wã pyràk ne
'itỳ:xi. Dja me Metĩndjwỳnhmã amijo a'uw
ne kum amijajbu. Kambit dja me me karõ
wã jano nhym arỳm memã ire, ane.

*Amikukãm tyk'ã ujar*ẽnh.
Mat 17.22; Ruk 9.43

30-31 Ne kam ar arỳm me kurũm tẽn amũ
pykabê Garrêjakôt tẽ. Nãm mebê amijo
bipdjuro tẽ. Jeju kute me kàxã kôt ba
djwỳnh arkum amijã ujarẽnh prãm. Ne
kam mebê amijo bipdjuro tẽ. Tẽ:n kam
arỳm arkum,
—Ba ije amijo inhĩ ne ibôxja dja me memã
ikanga nhym me arỳm ibĩ. Nhym kam dja
ityk'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt apêx. Ba
kam akubyn itĩn, ane.

Ar kute amirax jabej Jeju kukjêr.
Mat 18.1; Ruk 9.46

32 Nhym ar amim,
—Je tô, mỳj'ã ne kabẽn ja jarẽ? ane. Ne
kam ar kute kukjêr kêt. Jeju kute arkum
kabẽn pymaje ar kute kukjêr kêt.
33 Ne kam mõ:n kam arỳm krĩraxbê Ka-
pana'ỳr bôx ne kikremã wadjà. Nhym kam
Jeju arkum,
—Pry'ã ar amõrkôt ne gar aktã akabẽno
aben japanho mõ. Mỳj'ã ne gar abenmã
akabẽn ne? ane.
34 Nhym ar arỳm anhikrê ne. Be, prykôt
ne ar amirax mỳr jabej abenmã kabẽn mõ.
Kam ne Jeju 'ã ar kukij nhym ar arỳm pijàm
ne anhikrê ne.
35 Nhym kam nhỹn amiwỳr ar ku'uw. Kôt
ba djwỳnhbê 12ja 'uw ne arkum,
—Gar ajõ araxo kutewa prãm jabej gêdja
amijo kajgon me katẽ tẽn kam tu me
kunĩmã àpênh ba, ane.
36 Ne kam arỳm me prĩre'õ nhikra 'amỳn
o tẽn ar ipôkri kudja. Ne kam kute o kĩnh
kadjy kumỳn arkum,
37 —Ẽ, ga, me'õ prĩreja pumũ, kàtàm
mexja pumũ. Dja me'õ ikukwakam kum
me'õ kute prĩre ja pyràk kĩnh, kum me'õ
kàtàmja kĩnh ne kam arỳm badjwỳ kum
ikĩnh. Djãm bajbit kum ikĩnhmã? Kati,
dja me'õ kum ikĩnh ne kam kum ibãmdjwỳ
kĩnh, ibãm kute ijanorjadjwỳ kum kĩnh.
Nãm ã Jeju arkum ane.
38 Nhym Djuão arỳm kum,
—Ujarẽnh djwỳnh, ba amã arẽ. Me'õ
gwaj bakôt ba kêt'õ tu me karõ punu kute
meo ba'ã anhidji jarẽ. 'Ã anhidji jarẽn
me karõmã kum, “Ba Jeju kukwakam amã
ikabẽn ne. On kum anhire.” Nãm ã anhỹro
dja bar arỳm omũ. Ne kam gwaj bakôt ba
kêtkam kum, “Kwãrĩk wãnh”, ane.
39 Nhym Jeju arkum,
—Kwãrĩk wãnh kubê adjàptàr kêt. Be,
godja me ikukwakam mỳjja pumũnh kêt
nhipêx, godja me'õ punuo mex, me ja ne
me te kute ijã kabẽn punu jarẽnhmã. 40 Be,
me kum gwaj bakurê kêtja ne gwaj bajo
õbikwa. Kam kwãrĩk wãnh kubê adjàptàr
kêt. 41 Ba ne ba ibê Kritu. Gar ikôt abakam
godja me'õ ar amã ngônhkrãkam ngô nhõr
jabej. Ba dja ba mrãmri kum àpênh mex-
jao pãnhkumrẽx. Mrãmri ne ba ar amã
arẽnhkumrẽx.
42 Nhym be, me'õ kute me prĩre pyràk
ne ajbir kute amim imar ny nhym kam
ren ate me'õja axwe'ã kum apnê nhym ren
arỳm kôt axwe nhym kam ren me õkre'ã
kẽnpoti nhô. Kute memã axwe'ã àpnênh
djwỳnhja nhõkre'ã kẽn jabatành nhô ne ren
ngô jabatànhmã kumẽ nhym ren ngô kubĩ,
ja ne kàjbê tokry. Tokry ngri. Nhym be kati,
Metĩndjwỳnh dja prĩne o ajkẽ nhym tokry
ra:x ne. Nãm ã Jeju arkum ane.
43 Ga, me kute apỹnh amikukràdjào àpênh
jaxwe prãmja pumũ. Me kute àpênh jaxwe
kangamã ne Jeju mebê uman memã kum,
—Ne gar ren ajaxwe kadjy anhikra
nhikjêo mỳjja punu kupênh prãm mỳj ne
gar ren on? Bir, gar ren on krãta. Ne kam

ren te anhikra nhikjê kêt ne ren atĩnkam
ren akĩnhkumrẽx. Metĩndjwỳnhkôt atĩn
ne ar abakam ren akĩ:nhkumrẽx. Ne ren
aktã anhikra rã'ãn ren me biknor tokry
djàkam tẽn ren atokry ra:x ne. Kam ne
kuwy pôk rã'ã: rã'ãn àtyk kêtkumrẽx.
44 Kam kôp kute me kakwỳrja tyk kêt nhym
me kute kuwy pôkjadjwỳ par kêt. 45 Ne
gar ren ajaxwe kadjy apar nhikjêo mỳjja
punu'ỳr amrãnh prãm mỳj ne gar ren
on? Bir, gar ren on krãta. Ne kam ren
te apar nhikjê kêt ne ren atĩnkam ren
akĩnhkumrẽx. Metĩndjwỳnhkôt atĩn ne ar
abakam ren akĩ:nhkumrẽx. Ne ren aktã
apar rã'ãn ren me biknor tokry djàkam tẽn
ren atokry ra:x ne. Kam kuwy pôk rã'ã:
rã'ãn àtyk kêtkumrẽx. 46 Kam kôp kute
me kakwỳrja tyk kêt nhym me kute kuwy
pôkjadjwỳ par kêt. 47 Ne gar ren ajaxwe
kadjy ano nhikjêo aje mỳjja punu pumũnh
tỳx prãm mỳj ne gar ren on? Bir, gar ren
on kaba. Ne ren kam te ano nhikjê kêt ne
ren akĩnhkumrẽx. Metĩndjwỳnh kute me
utàr ne ar me kadjy bẽnjadjwỳr ne kute ar
meo baja'ỳr abôxkam ren akĩ:nhkumrẽx.
Ne ren aktã ano rã'ãn ren me biknor tokry
djàkam kuwykam tẽn ren atokry ra:x ne.
48 Me bakukãmãre ne amrẽbê: 'ã memã
kum,

"Kôp kute me kakwỳrja tyk kêt nhym me
kute kuwy pôkjadjwỳ par kêt."

Nãm ã Jeju arkum ane. Djãm mrãmri ne
ar kute aminhikra, amipar jakàrmã? Djãm
mrãmri ne ar kute aminoo pôxmã? Kati,
ar kute àpênh jaxwe krã'yr ne kangamã ne
Jeju 'ã arkum ar kute amibê amikukràdjà
jakàrmã arẽ.

49 Ne kam arkum,

—Be, kuwykam gêdja me kunĩ tokry.
Kute mrãmri ne me kute Metĩndjwỳnhmã
mry parkam kadjwanhĩo mry kunĩ kangàr
pyràk, ane. Dja me ã tokryo tuknĩo ane.

50 Ne kam ar'ã kadjwanhĩ jakre ne arkum,

—Be, kadjwanhĩ mexkumrẽx. Godja kad-
jwanhĩ ta amikam akry apêx jabej arỳm
o mỳjja jakry kadjy punukumrẽx ne. On
ar aje kadjwanhĩ mex pyràk ne abenmã
akabẽn mex, ane.

10

*Me kute prõ kanga'ã ujar*ẽnh.
Mat 5.31, 19.1; Ruk 16.18

1 Ne kam arỳm krĩraxbê Kapanakam me
jamã kàx. Ne tẽ:n arỳm ngôbê Djodão
nhikjêmã rên arỳm pykabê Djudêja'ỳr bôx.
Bôx nhym kam me krãptĩ: ajte 'ã bikprõnho
dja. Nhym kam ajte memã ujarẽnho dja.

2 Nhym mebê pardjêu arỳm 'ỳr bôx ne
kute we kabẽn kajgo jabej kukjêrmã ne
kum,

—Djãm Metĩndjwỳnh kukràdjà kôt me
kute tu prõ kangamã? Nãm me Jeju kute
kabẽn kajgo jarẽnh kadjy nàràm ã kum ane.

3 Nhym memã kum,

—Be, Môjdjê ne amrẽbê: me
bakukãmãremã 'ã karõ. Mỳj ne memã arẽ?
ane.

4 Nhym me kum,

—Môjdjê ne memã kum, "Gê me prõ'ã
pi'ôk no'ôk ne kam kanga", ane.

5 Nhym memã kum,

—Bir, me amakkre kêtkam ne memã prõ
kanga jarẽ. Nhym djãm adjàkamã ne me
ã prõo ane? Kati. 6-7 Adjàkamã, kute mỳjja
kunĩ nhipêxkam ne Metĩndjwỳnh mymẽ ni
ar ipêx ne memã kum,

"Kamã dja me my prõ kadjy arỳm bãmmẽ
nã arkum iren kam arỳm prõbit'ã
ngrà ne.

8 Nhym kam ar ĩ abenã tỹm ne kam kute ĩ
typdji pyràk."

Nãm ã Metĩndjwỳnh memã ane. Kam, djãm
ar ĩ amãnhkrut rã'ã? Kati, ar kute ĩ pydji
pyràk. 9 Be ga, Metĩndjwỳnh kute abenã ar
mẽnhja pumũ. Kwãrĩk wãnh me'õ abenbê
aro bikjêr kêt. Nãm ã Jeju mebê pardjêumã
ane.

10 Nhym kam ar akubyn kikrekam tẽn
nhỹ. Nhym kôt ba djwỳnh arỳm Jeju kute
memã kabẽn jarẽnhja jabej kukij. 11 Nhym
arỳm arkum,

—Gêdja me'õ prõ djwỳnh kangan kam
atemã akàxbê me'õmã kabẽn ne 'ỳr
mõn kam arỳm mrãmri krô'ã o prõn
arỳm axwekumrẽx, prõkam axwekumrẽx.
12 Nhym me niredjwỳ gêdja me mjên kanga
nhym kam atemã me'õ akàxbê 'ỳr mõ nhym
kam arỳm mrãmri krô'ã o mjên ne arỳm
axwekumrẽx. Nãm ã arkum ane.

*Kum me prĩre kĩnh'ã ujar*ẽnh.
Mat 19.13; Ruk 18.15

13 Nhym kam ar ja arỳm Jeju'ỳr me prĩreo
mõn o bôx. Kute me kupênhmã ne ar 'ỳr
meo mõ. Nhym kôt ba djwỳnh ar arỳm nêje

memã bẽn tỳx. [14] Nhym Jeju arỳm ar omũn
arỳm no kà nhàn arkum,
—Kwãrĩk wãnh arek amrẽ me prĩre iwỳr
mõ, ane. Kwãrĩk wãnh gar mebê ad-
jàptàr kêt gê me arek amrẽ mõ. Ã me
kute amijo anhỹrbit gêdja Metĩndjwỳnh
me utàn me kadjy bẽnjadjwỳr ne ar meo
ba. [15] Ẽ, me kute me prĩre pyràk ne amijo
kàtàmjabit gêdja Metĩndjwỳnh me utàn me
kadjy bẽnjadjwỳr ne ar meo ba. Be, me
prĩre kute ta amim imarja pumũ. Ã me
kute amijo anhỹr gêdja Metĩndjwỳnh me
utàn me kadjy bẽnjadjwỳr ne ar meo ba.
Mrãmri ne ba me amã katàt arẽ. Nãm ã
Jeju arkum ane. [16] Ne kam aben totokmã
me prĩre jamỳn me'ã ikra jadjuw ne memã
kum,
—Gê Metĩndjwỳnh ajo djuw mex. Gê
Metĩndjwỳnh ajo djuw mex, ane.

*Me'õ nhõ nêkrêx kumex'ã ujar*ẽnh.
Mat 19.16; Ruk 18.18; Xim k 6.6; Xij 5.1

[17] Ne kam arỳm memã kàx ne ajte prykôt
tẽ. Tẽ: nhym me'õ arỳm 'ỳr prõt ne arỳm
parbê kõnkrão nhỹn kum,
—Ujarẽnh djwỳnh, ga ne ga
amexkumrẽx. Itĩn rã'ã rã'ãmã mỳj gêdja
ba Metĩndjwỳnh kadjy nẽ? ane.
[18] Nhym Jejubê Metĩndjwỳnh Kra nhym ta
kute kôt kum kator kadjy Jeju kum,
—Mỳkam ne ga imã imex jarẽ? Me'õ
pykakam mex kêtkumrẽx. Metĩndjwỳnh
pydjibit mex. [19] Metĩndjwỳnh kukràdjà ne
ga arỳm ama. Me kute katàt amijo ba'ã kute
memã karõkôt kukràdjà ne ga arỳm ama.
Nãm memã kum,
"Kwãrĩk wãnh me par kêt.
Kwãrĩk wãnh mebê prõo adjàkĩnh kêt.
Kwãrĩk wãnh adjàkĩnhĩ kêt.
Kwãrĩk wãnh ajêx ne me kàmex jarẽnh kêt.
Kwãrĩk wãnh aje me'õ nhõ mỳjja o aminhõ
kadjy kwãrĩk wãnh ajêxnhĩ kêt.
Me amã abãmmẽ anã jabên ar kabẽn ma",
ane.
Ja kunĩ ne ga arỳm ama. Nãm ã Jeju kum
ane.
[20] Nhym kum,
—Nà, ujarẽnh djwỳnh, arỳm ne ba ibôk-
tikam ja kunĩ ma. Ne kam kôt ije ar amijo
iba rã'ã:n arỳm ijabatành ne, ane.
[21] Nhym Jeju arek omũnho djan kam kum
kĩnhkumrẽx ne kum,
—Be, mỳjja pydji ne kute akukrà rã'ã. On
tẽn memã anhõ mỳjja wã ngràn pãnh pi'ôk
kaprĩ byn me 'uwtĩ, me õ mỳjja kêtjamã
angãn o me kĩnh. Ne kam amrẽ iwỳr tẽn
mã ikôt ajkamẽ. Dja ga ã anen kam arỳm
kàjkwakam anhõ mỳjja mex kumex. Ne
kam ijã amijakren aje pĩte'y mỳnh mãn
pràbê amã atokry pyma kêt ne amã ijabê
rã'ã ne mã ikôt ajkamẽ.
[22] Jeju ã kum ane nhym arỳm kam kaprĩ:re
ne. Ne kam akẽx ne mã tẽ. Kaprĩ:re ne
tẽ. Be, õ nêkrêx ne kume:x. 'Ã maje ne mã
kaprĩren tẽ.
[23] Nhym kam Jeju kôt ba djwỳnh ar'ỳr
akẽx ne arkum,
—Nêkrêx ne kute me kukrà prãmã. Me
õ nêkrêx kumex gêdja me te Metĩndjwỳnh
kute amim me utàr ne ar meo baja'ỳr
bôxmã, ane.
[24] Nhym kôt ba djwỳnh te kute marmã
kam no tyn ku'ê nhym Jeju arỳm arkum,
—Akmere ar, me õ nêkrêx kanàrràm ar
baja ne me te Metĩndjwỳnh kute amim me
utàr ne ar meo baja'ỳr bôxmã. [25] Ba ar amã
arẽ gar ama. Be ga, mry jabatànhbê kameru
te: kute aguja tekrax kremã ngjêxmãja
pumũ. Me õ nêkrêx rũnhdjwỳ kute uràk.
Me te Metĩndjwỳnh kute amim me utàr ne
ar meo baja'ỳr bôxmã nhym nêkrêx utà:
ne. Nãm Jeju ã arkum ane. [26] Nhym kôt ba
djwỳnh ja man kam no tyn djan kam kum,
—Je, nhym mỳj me'õ gêdja Metĩndjwỳnh
amim utà? ane.
[27] Nhym Jeju arỳm ar omũnho djan
arkum,
—Be, me ne me te: kute amipytàr prãmje
nhym be, Metĩndjwỳnh kute mỳjja kunĩ
mar. Kumãbit ne amirĩt ne. Ta ne kute me
utàrkôt kute mar, ane.
[28] Nhym kam Pedru kum,
—Ẽ, arỳm ne bar inhõ mỳjja kunĩmã
inhiren mã akôt ajkamẽ, ane.
[29-30] Nhym Jeju arkum,
—Ẽ, godja me'õ imã àpênh ne memã ijã
ujarẽnh tẽm kadjy arỳm õ mỳjjamã irer
jabej, õbikwamã irer jabej. Õ kikre nàr
kamy nàr kanikwỳnh nàr nã nàr bãm nàr
prõ nàr kra nàr õ pykamã irer jabej ba dja
ba kum o pãnh ra:x ne. Ne pãnh pyka
jakam kum õ mỳjjao akrenh mex ne kum
kungã. Ne pãnh õbikwao akrenh mex ne
kum kungã. Dja ba kum krãptĩ: kubê 100
ngã nhym pãnh õ kikre, kamy, kanikwỳnh,

nã, kra, õ pyka krãptĩ mex ne. Kamdjwỳ
dja me kàtàm me'õ jao bikẽnho ba. Dja ã
pykakam ane. Nhym ije pykao nykam gêdja
Metĩndjwỳnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne.
Mrãmri ne ba ar amã arẽnhkumrẽx, ane.
31 Nhym be, jakam me rũnho kutewaja djãm
me kute memã wa rã'ãmã? Kati. Me ja
krãptĩ gêdja me kajgo mex ne me katẽn tẽ.
Nhym be, me kajgo mex ne me katẽn tẽmja
gêdja me pãnh rũnho kutewa. Nãm ã Jeju
kôt ba djwỳnh arkum ane.

*Ajte amikukãm amityk'ã ujar*ẽnh.
Mat 20.17; Ruk 18.31

32 Ne kam ar ajte Jejumẽ ro'ã prykôt mõ.
Krĩraxbê Djeruxarẽ'ỳr àbir mõ nhym Jeju tu
kum me uma kêt ne ar kukãm tẽ. Nhym ar
te kute marmã kam no tyn mõn arỳm tĩn
prãm. Nhym kam arỳm me kàxã aro tẽn
arkum amijã ujarẽnh tẽ. Kôt ba djwỳnhbê
12jamã ne amijã ujarẽnh tẽn kum,
33 —Ẽ, ota gwaj arỳm Djeruxarẽ'ỳr
badjàbirn babôxmã. Nhym kam ba ije
amijo inhĩ dja me apỹnh me rũnhmã
ikanga, me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh
nhõ bẽnjadjwỳr arkum ikangan Môjdjê
kukràdjà mar djwỳnhmãdjwỳ ikanga.
Nhym kam me ikà mex jarẽn ijã abenmã
kum, “Axwekumrẽx. Gê me pãnh tu
bĩnkumrẽx”, ane. Ne kam me bajtemmã
ikanga. 34 Nhym me arỳm ijã bẽno ajkẽn
ikutôn mry kà punuo ikaprêprê:k ne. Ne
kam arỳm ibĩ nhym ijã akatin akatin akati
ba akubyn itĩn ne. Nãm ã arkum ane.

Ar kute ajte amirax jabej.
Mat 20.20; Ruk 22.24

35 Nhym kam Xijagumẽ Djuão ar arỳm 'ỳr
bôx. Djebedêu kute ar irja 'ỳr bôx ne kum,
—Ujarẽnh djwỳnh, bar amã arẽ ga prĩne
kôt ã ar ijo ane, ane.
36 Nhym arkum,
—Mỳj ne ba ije ar ajomã? ane.
37 Nhym ar kum,
—Be, dja ga ĩ anhõ me ja kunĩo amip-
tàn prĩne amexkumrẽx ne apyma. Memã
anhỹrkam bar irax ne anhikô'ã memã nhỹ,
bar ijõ adjubôk'ãnh nhỹ nhym ar ijõ ad-
juge'ãnh nhỹ. Dja ga ã ar ijo ane, ane.
38 Nhym Jeju arkum,
—Gêt kon. Nã gãm ar arĩk amim 'ã karõn
imã arẽ. Ba ar amã arẽ gar ama. Dja ba
ngônhkrã kam kangô jao ikõ. Djãm ar aje
ipyràk ne kangô jao akõm mã? Dja me
ngômã ijadjà. Djãm ar aje ipyràk nhym
ngômã me kute ar ajadjàrmã? Nãm ã arkum
ane. Bir, mỳj'ã ne kangô jao kõm ne ngômã
adjàrmã akre? Bir, amitokry kume:x'ã ne
akre. Ar kute uràk jabej ne ar kukij. Ar
tokryo kute Jeju tokry pyràk jabej ne ar
kukij.
39 Nhym ar kum,
—Nà. Kadjy ar ije apyràk, ane.
Nhym Jeju arkum,
—Mrãmri dja gar aje ipyràk ne atokry
kumex ma. Mrãmri dja gar kangô jao ikõ
nhym me ngômã ar ajadjà. 40 Be, djãm ba ne
ba ar amã inhikô'ã ar anhỹrmã arẽ got? Be,
Ibãm kute amrẽbê: amijo me'õ ar utàr ar ta
dja ar inhikô'ã memã nhỹ. Nãm ã Xijagumẽ
Djuão arkum ane.
41 Nhym kôt ba djwỳnhbê 10 arỳm ar
kabẽn ma. Ne kam arỳm Xijagumẽ Djuão
arkum àkrê ne. 42 Nhym Jeju amiwỳr ar
ku'uw ne arkum,
—Me bajtemkam me bẽnjadjwỳr ne me
ari àpênh'ã memã àpnênh ne memã bẽn tỳx
ba. Nãm ã me bajtemkam me rũnh kute
meo bao ane gar arỳm ama. 43 Djãm ar ga aje
me kudjwamã? Kati. Ar ga dja gar ã anhỹr
kêtkumrẽx ne. Ar ajõ abenkam arax prãm
jabej amijo akajgon arkum adjàpênh ar aba.
44 Ne kam ar ajõ aben kadjy abẽnjadjwỳr rax
prãm jabej tu amijo akàtàm ne me kunĩmã
adjàpênh kajgo aba. 45 Ba ije amijo inhĩ djãm
imã me àpênh kadjy ne ba amrẽ tẽ? Kati,
ba dja ba memã apê. Me ren ta amijaxwe
pãnh tokryn arỳm ty. Nhym be kati. Me
krãptĩ jaxwe pãnh ba dja ba itokryn arỳm
ty. Memã idjàpênh ja kadjy ne ba amrẽ tẽ.
Nãm ã Jeju arkum ane.

Me'õ no rã akubyn rĩt.
Ruk 18.35

46 Nhym kam ar ajte tẽ:n kam krĩraxbê
Djerikokam bôx. Bôx ne kam kato. Nhym
kam Jejumẽ kôt ba djwỳnhmẽ me krãptĩmẽ
ne me Djeriko kurũm kator mõ. Kator mõ
nhym wãnh Baximêu no rãja pry japkre'ã
nhỹ, amijo à'wỳro nhỹ. Ximêu ne kudji.
47 Nhym me abenmã kum,
—Nadjarekam Jeju ne tẽmja, anhỹro
kumex. Nhym arỳm kuman arỳm kum
amijo akij ne kum,
—Ẽ, Jeju, Dawi tàmdjwỳ 'õ. Gop amã
ikaprĩ, ane.

48 Nhym me krãptĩ arỳm kum bẽn tỳx ne
kum, “E kum anhikrê”, ane. Nhym kam tu
kum àkjêro bên kum,
—Dawi tàmdjwỳ 'õ, gop amã ikaprĩ, ane.
49 Nhym Jeju arek kum djan memã kum,
—Me ajõ tẽn kum arẽ gê amrẽ iwỳr tẽ,
ane.
Nhym me 'ỳr tẽn kum arẽn kum,
—On akĩnh ne on kàjmã dja. Onĩj amiwỳr
ajuw, ane. 50 Nhym arỳm wãnh inôkàti
mẽn ekrux ne kàjmã dja. Kàjmã djan arỳm
Jeju'ỳr tẽ. 'Ỳr tẽn arỳm 'ỳr bôx.
51 Nhym Jeju kum,
—Mỳj ne ba ije ajomã? ane.
Nhym no rãja kum,
—Bẽnjadjwỳr, aje inoo mex ba irĩtmã,
ane.
52 Nhym Jeju kum,
—Ga ne ga arĩt kadjy tu amim ikamn-
hĩxkumrẽx ne iwỳr bôx. Kam dja ba arỳm
ajo mex. Aj mã, ane.
Nhym kum kabẽnmẽ ro'ã arỳm rĩt mex
ne arỳm Jejukôt pry'ã tẽ.

11

*Jeju rax ne Djeruxar*ẽmã àr.
Mat 21.1; Ruk 19.28; Dju r 12.12

1 Nhym Jejumẽ ar prykôt mõ:n kam
krĩraxbê Djeruxarẽ kuri krĩ ngrire ja'ỳr bôx.
Krãnhrebê Oriwêre'ã rwỳkbê ne krĩ ngrire
jabê Bepadjêmẽ Betanhamẽ. 'Ỳr bôx nhym
kôt ba djwỳnh amãnhkrutmã kum,
2 —Pry ja'ã dja gar arek katàt krĩwãmã tẽ.
Nhym ar akutã pry kator kraxkam dja gar
mry'ã krĩ jabatành nyrewã pumũ. Nhym
me kute pĩ maktã õkre djê nhym ãmwã.
Kraxje me'õ mry wã'ã krĩ kêt. Dja gar 'ãpre
bôn amrẽ o tẽ. 3 Godja me'õ 'ã ar amã kabẽn
jabej ne ar amã, “Mỳj kadjy”? ane gar kum,
“Bẽnjadjwỳr 'ã tẽm prãm. Dja 'ã tẽn kam
akuby:n amã ano.” Nãm ã Jeju arkum ane.
4 Nhym kam ar 'ỳr tẽ. Tẽ:n kam arỳm
mrymã kato. Kikre'õ jajkwa krekre tãri ne
me mry 'ãpre nhym dja. Pry kênhkam ne
mry dja nhym ar arỳm 'ãpre bô. 5 Nhym ar
bu'ã me ku'êja ar kukij ne arkum,
—Mỳj kadjy ne gar mry 'ãpre bô? ane.
6 Nhym Jeju kute arkum 'ã karõ kôt ne ar ã
memã ane. Nhym me arỳm arkum, “Ajrã”,
ane.
7 Nhym ar arỳm Jeju'ỳr mryo tẽn o bôx.
Ne kam ar aminhõ kubẽkào kum mry'ã
aty. Nhym kam 'ã nhỹ. 8 Nhym kam
me krãptĩdjwỳ kukãm kum pry'ã atyo mõ.
Aminhõ kubẽkào kum atyo mõ. Nhym me
kwỳ bu'ã kapôt'ỳr mõn pi'ô nhikẽn o bôx
ne kukãm kum pry'ã o atyo mõ. Nhym
arỳm 'ã tẽ. 9 Nhym me kwỳ kukãm mõ, o
àkjêr mõ nhym me kwỳ kôt o àkjêr mõ.
Nãm me o àkjêr mõn kàj bê abenmã kum,
Metĩndjwỳnhmã kum,
—Jejubê me inhõ Bẽnjadjwỳr rax. Ãm
mexkumrẽx. Kam me ikĩ:nhkumrẽx. Gê
on me ipytà. Gê Metĩndjwỳnh o kĩnh
rax. Metĩndjwỳnh kukwakam ne arỳm me
bakadjy bôx. 10 Arỳm me bakukãmãre Dawi
kudjwa kute me ijo ba kadjy ne bôx. Gê me
kàjkwakamdjwỳ Metĩndjwỳnhmã mextire
jarẽnho kumex. Gê on me ipytà, ane.
11 Nhym arỳm krĩraxbê Djeruxarẽkam
bôx. Bôx ne kam Metĩndjwỳnh nhõ kikre-
timã wadjà. Ne kam amibu'ã mỳjja kunĩ
pumũnho tẽ. Nhym kam arỳm 'ã amykry
mex ne. Nhym kam kôt ba djwỳnhbê 12mẽ
amũ krĩ ngrirebê Betanha'ỳr tẽ. 'Ỳr tẽ:n
kam bôx.

*Ar kute tu amim Metĩndjw*ỳnh kamn-
hĩxkumrẽxmã 'ã ujarẽnh.
Mat 21.18

12 Nhym ar'ã akati nhym arỳm Betanha
kurũm tẽ. Ne kam kum prãm ne. 13 Nhym
wãnh pidjôbê pigêre'õ dja nhym amybỳm
'ô pumũ. Ne kute ô jabej kadjy 'ỳr tẽn 'ỳr
bôx. Ne te ô jabej nhym ô kêt ne 'ôbit nhym
arỳm omũ. Kraxje ô'ã mytyrwỳ kator kêt
rã'ãkam ne ô kêt. 14 Nãm omũn tu pidjômã
kum,
—Jakam dja ga adjô kêtkumrẽx nhym me
adjô krẽn kêt ne, ane. Nhym kôt ba djwỳnh
arỳm kuma.

Kute kikreti nêje me anor.
Mat 21.12; Ruk 19.45

15 Nhym kam ar tẽ:n kam krĩraxbê
Djeruxarẽkam bôx. Kam bôx nhym kam
Jeju Metĩndjwỳnh nhõ kikretimã tẽn wadjà.
Nhym me kute memã mỳjja nhõr djwỳnh
kumex. Nhym me kute memã mỳjjao pãnh
ne amim byr kadjy 'ã kumex. Nhym arỳm
bõm me rẽnho dja. Nhym me kute me õ
pi'ôk kaprĩ pãnh memã kikreti nhõ pi'ôk
kaprĩ nhõr kadjy me kumex nhym mebê
pĩponho àpanho tẽ. Nhym me kute tut
nhõr djwỳnhdjwỳ kumex nhym mebê krĩ

djà nhikô rênho tẽ. [16] Ne mã mebê àptàro
djan memã kum,
—Kwãrĩk wãnh on Metĩndjwỳnh nhõ
kikreti katikôt me ajênho aba kêt, ane. [17] Ne
kam memã kum,
—Amrẽbê: ne me bakukãmãre
Metĩndjwỳnh kabẽn'ã pi'ôk no'ôk ne. Kamã
Metĩndjwỳnh ta memã kum,
"Inhõ kikreti ja'ã dja me abenmã kum,
'Apỹnh me õ pyka kunĩkôt me kute
Metĩndjwỳnhmã kabẽn kadjy ne õ
kikreti wã', ane.
Dja me ã inhõ kikreti'ã abenmã ane."
Nãm ã Metĩndjwỳnh pi'ôkkam ane. Nhym
be, me ga ne ga me aje kam me àkĩnhĩo
aben pydji djà. Nãm ã Jeju memã ane.
[18] Nhym Môjdjê kukràdjà mar djwỳnhmẽ
me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ
bẽnjadjwỳrmẽ arỳm Jeju kabẽn ma. Ne kam
'ã aben maro nhỹn abenmã kum,
—Je tô mỳj dja gwaj baje Jeju bĩnmã on?
ane. Me kum umakam ã abenmã ane. Me
kàtàm kunĩ Jejukam no tyn kum kabẽn kĩnh
ne kumex. Nhym kam me rũnhja kum uma.
[19] Nhym kam Jeju ar'ã para nhym ar arỳm
krĩrax kurũm katon tẽ.

*Ar kute tu amim Metĩndjwỳ*nh kamn-
hĩxkumrẽxmã 'ã ujarẽnh.
Dju r 14.13; Xij 1.6; Dju k 5.14
[20] Nhym ar'ã akati nhym ar ajte pidjôbê
pigêre 'ãnh tẽn omũ. Nhym arỳm arêmẽ
kunĩ ngrà ne. [21] Nhym Pedru akubyn amijo
tẽn Jeju kabẽn man kum,
—Ujarẽnh djwỳnh ota, aje pidjôbê pigêre
kangrônhja arỳm ngràn dja, ane.
[22] Nhym kam arkum,
—Gora ar tu amim Metĩndjwỳnh kamn-
hĩxkumrẽx. [23] Ba ar amã arẽ gar ama. Gorẽn
me'õ krãnhwãmã kum, "On amikaban ngô
jabatành mũjakam mõn tỹm", ane. Ne ren
õkre kadjwỳnhbê amim,
"Kon, birãm dja ipêx, kon", anhỹr kêt
ne tu kadjy amim kamnhĩxkumrẽx ne ren
amim, "Be, mrãmri dja ikabẽn kôt ã imã o
ane", ane. Kute ren ã amim anhỹrkam ren
krãnh mrãmri ã amijo ane. Mrãmri ne ba ar
amã arẽnhkumrẽx.
[24] Kam aje mỳjja kunĩo Metĩndjwỳnhmã
adjà'wỳrja dja gar tu kadjy amim kamn-
hĩxkumrẽx nhym arỳm ar akabẽn kôt
ã ar amã o ane. [25] Ga kam ar aje
Metĩndjwỳnhmã adjà'wỳro adjãmkam ami-
maro dja. Me'õkam angryk jabej amimaro
dja. Godja gar me'õkam angryk jabej on
kam angryk wãnh kum anhiren kam an-
gryk kêt. Dja gar kam angryk kêt nhym
kàjkwakam ar Abãmdjwỳ arỳm ar gadjwỳ
ar ajaxwe maro aknon ar akam ngryk kêt.
[26] Be, godja gar me'õ, axwe'õ mar rã'ã
jabej ne kam angryk rã'ã jabej nhym ar
Abãmdjwỳ ar ajaxwe mar rã'ãn ar akam
ngryk rã'ã ne. Nãm ã Jeju kôt ba djwỳnhmã
ane.

Me kute rax jabej Jeju kukjêr.
Mat 21.23; Ruk 20.1
[27] Nhym ar tẽ:n kam Djeruxarẽkam bôx.
Nhym kam Jeju ajte Metĩndjwỳnh nhõ
kikretikam bôx ne kam ar mrã. Nhym me
rũnh arỳm 'ỳr bôx. Me kadjy Metĩndjwỳnh
mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ Môjdjê
kukràdjà mar djwỳnhmẽ mebêngêtmẽ ne
me 'ỳr bôx. [28] 'Ỳr bôx ne amũja'ã kute
kikreti kurũm me anorja jabej kukij ne kum,
—Mỳj me'õ kabẽnkôt ne ga ar ã meo
anhỹro aba? Mỳj me'õ ne amã me'ã karõ
ga kam amũ ô'ã bõm ar me rẽnho aba? ane.
[29] Nhym Jeju memã kum,
—Badjwỳ dja ba mỳjja jabej me akukja.
Me akumrẽx dja ga me imã arẽ. Ba kam
arỳm badjwỳ ije mỳj me'õ kabẽnkôt ar me
anoro ibaja me amã arẽ. [30] Djuão kute
ngômã me angjênhja djãm me kabẽn kôt ne
arĩk ar ngômã me angjênho ba? Nàr djãm
Metĩndjwỳnh kabẽnkôt? Goja imã arẽ, ane.
[31] Nhym kam me abenkam kangan
abenmã kum,
—Je mỳj dja gwaj kum nẽ? Dja gwaj kum
"Metĩndjwỳnh kabẽnkôt", ane nhym kam
gwaj bamã kabẽn 'õ jarẽn gwaj bamã, "Bir
be, mỳkam ne ga me amim Djuão kabẽnja
mar kêt ne"? ane.
[32] Nàr dja gwaj kum, "Me kabẽn kôt ne tu
arĩk ar ngômã me angjênho ba", ane nhym
kam me krãptĩ ren o ngryk ne kum gwaj
bakurê gwaj ren kam bamã me uma ne.
Me kàtàm ja ne me arỳm Djuão kabẽn man
kum kĩnh ne, ne o Metĩndjwỳnh kukwakam
kabẽn jarẽnh djwỳnh ne. Dja gwaj kum ane
nhym me arỳm o ngryk ne.
[33] Nãm me ã abenmã anen kam Jejumã
kum,

—Kon ne. Ar ije mar kêt. Mỳj me'õ kabẽnkôt Djuão kute ngômã me angjênhja ar ije kôt mar kêtê, ane.

Nhym kam memã kum,

—Bir be, dja ba badjwỳ me amã arẽnh kêt ne. Mỳj me'õ kabẽnkôt ije ar meo iba ja dja ba me amã arẽnh kêt ne, ane.

12

*Pidjôo djuw mex djw*ỳnh jaxwe'ã ujarẽnh.

Mat 21.33; Ruk 20.9

1 Ne kam memã apỹnh kukràdjà djàri'ã memã mỳjja jakren memã 'ã ajarẽn memã kum,

—Be, me'õ arỳm amim pidjô kwỳ kren kadjy bu'ã kẽno kôkayro kum o ipôk ne. Ne kam pidjô janênh djàmã kren ipêx. Ne pidjô pumũnh djwỳnh ku'ê djà'ã par prêkti nhipêx. Ne kam me kwỳmã kum, "Gora me imã o djuw mex. Gora gê abatành ne ô ga amim kwỳo atom ne imã mũm kwỳo atom." Nãm ã me kwỳmã ane. Mebê idjaer'ã ne Jeju pidjô jakren me rũnh'ã pidjôo djuw mex djwỳnh jakren Metĩndjwỳnh'ã õ pidjôkô djwỳnh jakren kam arek memã 'ã ujarẽnho djan memã kum,

—Õ pidjôkô djwỳnh ã me kwỳmã anen kam atemã pyka 'õmã tẽ. Ne kam kam wãnh ar ba. 2 Nhym arỳm pidjôja tuk ne kumex. Nhym kam õ pidjôkô djwỳnhja arỳm 'ã mytyrwỳ jakren kam 'ỳr õ àpênh jano. Kute memã arẽnh nhym me kute kum pidjô kwỳo atom ne kute kôt anor kadjy ne 'ỳr ano. 3 Nhym kam 'ỳr tẽn bôx nhym kam me kute pidjôo djuw mexja ate me'õjao tỹm ne kaprêprê:k ne. Nhym mã akubyn 'ỳr ỹkam tẽn 'ỳr bôx. 4 Nhym ajte õ pidjôkô djwỳnhja pãnh 'ỳr me'õjadjwỳ jano nhym 'ỳr tẽn 'ỳr bôx nhym me bĩn punun kum pijàm jadjàn ano. 5 Nhym kam õ pidjôkô djwỳnh 'ỳr ajte õ àpênh 'õ jano nhym 'ỳr tẽn 'ỳr bôx. Tãmwãdjwỳ ne me tu kubĩ. Nhym kam aben totokmã me'ỳr õ àpênh krãptĩ jano nhym me kwỳ titik ne kwỳ pa.

6 Nhym kra djwỳnh pydji, kum kra jabêja 'ã ne arỳm amim, "Godja ikra me'ỳr bôx nhym me arỳm mar jabej", ane. Ne arỳm me'ỳr ano nhym me'ỳr bôx.

7 Nhym kam me abenmã kum,

—Be, kra ne wã. Gwaj on kubĩ. Tãmwã dja bãm kum mỳjja kunĩ ngã, õ nêkrêx kunĩ kanga, ane. Gwaj on tãmwã bĩn kam amim õ nêkrêx, õ mỳjja, õ pidjôja kunĩo aminhõ, ane. 8 Ne kam o tỹm ne kubĩn arỳm pidjôkô kurũm bõm kumẽ.

9 Be, mỳj gêdja õ pidjôkô djwỳnhja me ja on? Bir, dja me'ỳr tẽn me'ỳr bôx ne me imex ne kam õ pidjôkôja atemã me ja'õmã kungã. Nãm ã Jeju me rũnhmã ane. Amijã ne õ pidjôkô djwỳnh kra jakren Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh'ã ne õ àpênh jakre. 10 Nhym kam Jeju ajte memã me kukãmãre kabẽn jarẽn memã kum,

—Amrẽbê: ne me bakukãmãre memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽn memã kum,

"E kum kẽn ja ne me kute kikreo ãm djwỳnhja kute kikremã armã te omũn kam bõm kumẽ.

Kẽn ja ne arỳm kute kikremã o kajpar, kum o kajpar tỳxi.

11 Bẽnjadjwỳr djwỳnh ta ne ã kẽno ane gu me omũn kam bamã mexkumrẽx".

Nãm ã me bakukãmãre memã anen arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Djãm me aje omũnh ne mar kêt? Nãm Jeju ã me rũnhmã ane. Nãm amijã kẽn jakre. Ne me rũnh'ã kikreo ãm djwỳnh jakre. Mrãmri ne me rũnh kute kikreo ãm djwỳnh pyràk ne arỳm Jeju kanga. Me rũnh kute kanga'ã ne Jeju me rũnhmã ja jarẽ.

12 Nhym me amim,

—Be, gwaj bajã ne pidjôo djuw mex djwỳnhmẽ kikreo ãm djwỳnh jakre, ane. Ne bit kute o tỹmmã te 'ã amijakre. Me krãptĩ pymaje ne me te 'ã amijakren arỳm mã tẽ.

*Xedjamã pi'ôk kaprĩ nhõr'ã ujar*ẽnh.

Mat 22.15; Ruk 20.20; Rô 12.1

13 Ne kam Jeju'ỳr mebê pardjêu kwỳmẽ Erodji nhõ me ja kwỳ jano. Jeju bẽnjadjwỳr'ã kabẽn punu jabej ne me me ja jano. Godja bẽnjadjwỳr'ã kabẽn punu'õ jarẽ nhym me arỳm bẽnjadjwỳrmã arẽ. Kadjy ne me Jeju'ỳr bôx ne kum,

14 —Ujarẽnh djwỳnh, ba me arỳm ama. Ga ne ga akabẽn katàtkumrẽx. Amã me rũnh pyma kêt. Me rũnhmẽ me kajgomẽ ne ga memã akabẽno aben pyràk ne me imã Metĩndjwỳnh kukràdjà'ã adjujarẽnh mexkumrẽx. Me bẽnjadjwỳr rũnh kunĩ nhõ bẽnjadjwỳr raxbê Xedja. Mebê idjaer kute o me bajtemja. Djãm Metĩndjwỳnh kukràdjà kôt ne gu me baje bẽnjadjwỳr Xedjamã

pi'ôk kaprĩ nhõrmã? Nàr kon. Goja on ar
imã arẽ. 15 Dja gu me kum kungã nàr dja gu
me kubê nê? Nãm me ã Jejumã ane.
Nhym arỳm me 'êxnhĩkôt tu me kuman
memã kum,
—Nok ba ren me amã, "Metĩndjwỳnh
kabẽn kupa'ã ne me kum õro ba", ane ga
me ren memã kum, "Be, Jeju axwekumrẽx.
Ga, kute bẽnjadjwỳr raxbê Xedjabê pi'ôk
kaprĩ nê prãmja pumũ", ane. Amrẽ imã
ngônhponho pi'ôk kaprĩo tẽ ba me amã
omũ, ane. 16 Nhym me kum o tẽn kungã
nhym arỳm memã kum,
—Mỳj me'õ ne 'ã karõja? Ne mỳj me'õ ne
'ã idji jêtja? ane.
Nhym me kum,
—E kum be, Xedja nhõ, ane.
17 Nhym Jeju memã kum,
—Bir be, õ pi'ôk kaprĩ. Dja ga me kum
angã nhym be, Metĩndjwỳnh nhõ mỳjjabit
dja ga me Metĩndjwỳnhmã angã, ane. Nãm
memã ane nhym me te kute kutã mỳjja'õ
jarẽnhmã kam no tyn dja. Ne kam arỳm
kum kàx ne mã mõ.

*Me tyk akubyn tĩn m*ỳr jabej me Jejumã
kabẽn.
Mat 22.23; Ruk 20.27; Tex k 4.16; Ap 20.4
18 Nhym kam mebê xadjudjêu kwỳ 'ỳr
bôx. Mebê xadjudjêu ne me arĩk memã
kum,
—Be, me tyk akubyn tĩn prãm
kêtkumrẽx, anhỹr ar o ba. Me ja ne me
'ỳr bôx ne kukij ne kum,
19 —Ujarẽnh djwỳnh, me bakukãmãre
Môjdjê ne amrẽbê: me bamã,
"Godja me'õ prõ'ỳr mõn kra kêt rã'ãn tyk
jabej mỳj dja me nẽ?
Bir, dja kamymẽ ar aben djàkam ikwãja'õ
'ỳr mõ. Ne kam kum kra djin kukrij
nhym abatành ne.
Me kute 'ã abenmã kum, 'Be, kamy tyk kra
ne wã', anhỹr ne kute kamy tyk mar
tỳx rã'ã kadjy."
Nãm ã me bakukãmãre Môjdjê me bamã
ane. Nãm mebê xadjudjêu ã Jejumã ane.
20 Ne ajte kum,
—Be, kamybê 7 ne axikôt apôx. Nhym
kutewaja prõ'ỳr mõ. Prõ'ỳr mõn kra kêt ne
ty. 21 Nhym atãrija pãnh 'ỳr mõn kam ajte
ty. Nhym pãnh atãrija 'ỳr mõn kam kra
kêt rã'ãn ajte ty. 22 Be, nãm ar ã o anhỹro
tẽm tãmtã: nhym arỳm kutapureja aro ino
ren 'ỳr mõn adjwỳnhdjwỳ ty, kra kêt ne ty.
Nhym arỳm ar prõja arkôt ty, kra kêt rã'ãn
ty. 23 Ar kubê 7 ne ar aben totokmã kamy
prõ'ỳr ba. Godja we ar kunĩ akubyn tĩn ne
àbir jabej we àbirkam nhỹnh kamyja dja 'ỳr
mõ? ane. Me ta kute we me tyk akubyn tĩn
kêt jarẽnh mỳr jabej ne me ã Jejumã ane.
Me kute o àpanh nhym binhikrênh kadjy
nàràm ne mebê xadjudjêu ã kum ane.
24 Nhym Jeju arỳm memã kum,
—Me aje Metĩndjwỳnh kabẽn'ã pi'ôk
no'ôk mar kêt ne me aje Metĩndjwỳnh
tỳ:xkumrẽx mar kêt. Nã gãm me arĩk
Metĩndjwỳnh kupa'ã memã 'ã ajarẽ. 25 Be,
me tyk ne akubyn tĩnkam djã ne me ajte
abenwỳr ba? Kati, akubyn me tĩnkam ne
me abenwỳr ba prãm kêtkumrẽx. Kam dja
me kute kàjkwakam kadjy mrãnh djwỳnh
pyràk. 26 Be, mrãmri me tyk akubyn
tĩnkumrẽx. Amrẽbê: ne Metĩndjwỳnh me
bakukãmãre Môjdjêmã kabẽn jarẽ. Me
tyk akubyn tĩn'ã kabẽn jarẽ nhym 'ã pi'ôk
no'ôk. Djãm me aje pi'ôkkam omũnh kêt,
akaôk pôk ne tu mex ne ãm'ã ujarẽnhkam
Metĩndjwỳnh kute kum,
"Ibê Abraãomẽ Idjakmẽ Djako ar õ
Metĩndjwỳnh", anhỹrja,
djãm me aje pi'ôkkam amim arẽnh kêt?
Arỳm Abraão ar tyk 'ãtũmkam ne
Metĩndjwỳnh ã me bakukãmãremã ane.
27 Bir be, ar tyk tũmja Metĩndjwỳnhmã tĩn
ne ar ba nĩj pumũ. Djãm Metĩndjwỳnhbê
me tyk nhõ Metĩndjwỳnh? Kati.
Metĩndjwỳnh ne me tĩn nhõ Metĩndjwỳnh.
Me tyk kunĩ ne me kum tĩn. Kam ne
ba me amã, "Metĩndjwỳnh ne kubê me
tĩn nhõ Metĩndjwỳnh", ane. Nã gãm me
kupa'ã memã 'ã ajarẽ. Nãm Jeju ã mebê
xadjudjêumã ane.

Me kute kukràdjà jabej Jeju kukjêr.
Mat 22.34; Ruk 10.25
28 Jejumẽ mebê xadjudjêumẽ aktã kabẽno
aben japanho dja nhym Môjdjê kukràdjà
mar djwỳnh'õ arỳm me'ỳr bôx. Ne Jeju
katàt kute memã Metĩndjwỳnh kabẽn
jarẽnhkôt arỳm kuman kam kukij ne kum,
—Metĩndjwỳnh kute katàt me kute amijo
ba'ã memã karõkam kabẽn jarẽnhja kute
aben nhitepã memã kabẽn jarẽnhja dja ga
amim maro tẽ. Nhỹnh kabẽnja'õ ne mexo
kute kunĩ jakrenh? ane. 29 Nhym kum,

—Be, Metĩndjwỳnh kabẽn'õ kumrẽx mexo kute kunĩ jakrenhja ba amã arẽ ga ama. Metĩndjwỳnh memã kum,

"Ẽ, mebê idjaer, gora ikabẽn ma. Bẽnjadjwỳr djwỳnh, kubê ne Metĩndjwỳnh. Bẽnjadjwỳr djwỳnh pydji.

30 Me anhõ Bẽnjadjwỳr djwỳnh, me Atĩndjwỳnh dja ga me amã kĩnh, amã abêo katàt me kunĩ, mỳjja kunĩ jakre.

Djãm ajajkwaobit amã Metĩndjwỳnh jabêmã? Kati. Ajamak, akadjwỳnhbê, akukràdjà kunĩo dja ga me amã abê:."

Nãm ã Metĩndjwỳnh memã ane. Be, tãm ne ja. Metĩndjwỳnh kabẽn'õ kumrẽx mexo kute kabẽn kunĩ jakrenh ne ja. 31 Ne kam atãri Metĩndjwỳnh ajte memã kum,

"Me amã amibu'ã me ja jabê. Kute mrãmri ne ga me amã amijabêja pyràk dja ga me ã amã amibu'ã me ja jabêo ane."

Nãm ã Metĩndjwỳnh memã ane. Atemã kabẽn'õ mexo kute ja jakrenh kêt. Nãm ã Jeju kum ane.

32 Nhym Môjdjê kukràdjà mar djwỳnh kum,

—Ujarẽnh djwỳnh, kôt ne ga arẽ. Mrãmri Metĩndjwỳnh pydjibit. Atemã'õ kêtkumrẽx. 33 Dja me kum kĩnh, kum abêo katàt me kunĩ, mỳjja kunĩ jakre. Djãm ajkwaobit kum Metĩndjwỳnh jabêmã? Kati. Amak, kadjwỳnhbê, kukràdjà kunĩo dja me kum abê:. Ne kum amibu'ã me ja jabê. Kute mrãmri ne me kum amijabêja pyràk dja me ã kum amibu'ã me ja jabêo ane. Akabẽn ja ne mexo Môjdjê kabẽn kunĩ jakre. Dja me Metĩndjwỳnh kabẽnja man kôt ar amijo ban arỳm mexkumrẽx nhym me kute Metĩndjwỳnhmã mry bôrja mexo me têp kêtkumrẽx. Me kute kum apỹnh mỳjja nhõr kunĩja mexo me têp kêtkumrẽx. Nãm ã Môjdjê kukràdjà mar djwỳnhja Jejumã ane.

34 Nhym kam õkre kadjwỳnhbê amim,

—Be, tãmwã ne ikabẽn kôt kabẽn mexkumrẽx, ane. Ne kum,

—Be, Metĩndjwỳnh kute amim apytàr ne ar ajo ba 'ỳr, ane. Nhym me ajte ijukri Jeju kukjêr kêt. Kabẽn mex pymaje ne ajte kukjêr kêt.

*Kritubê m*ỳj me'õ tàmdjwỳ jabej kute me kukjêr.

Mat 22.41; Ruk 20.41

35 Nhym kam Jeju ajte Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam tẽn bôx ne memã Metĩndjwỳnh kukràdjà'ã ujarẽnho djan kam memã kum,

—Be, Môjdjê kukràdjà mar djwỳnh ne me memã kum, "Kritubê ne Dawi tàmdjwỳ", anhỹr ar o ba. Be, djãm Kritubê Dawi tàmdjwỳbit? Kati, kubê ne Dawi nhõ Bẽnjadjwỳrdjwỳ, ane. 36 Ne kam memã me kukãmãre Dawi kabẽn jarẽn memã kum,

—Be ga, me bakukãmãre Dawi ta kute memã 'ã ujarẽnhja pumũ. Metĩndjwỳnh Karõ kukwakam kute memã Kritu'ã ujarẽnhja pumũ. Nãm memã kum,

"Inhõ Bẽnjadjwỳrmã ne Bẽnjadjwỳr djwỳnh kabẽn ne kum,

'Amrẽ idjubôk'ãnh nhỹ, Abẽnjadjwỳr raxkam idjubôk'ãnh nhỹ.

Ikam ama ba amrẽ awỳr akurê djwỳnho mõ ga me kwỳo apardjan me kwỳ nhimex.'

Nãm ã Metĩndjwỳnh inhõ Bẽnjadjwỳrmã ane", ane.

Bir be ga, Dawi kute kum "Abẽnjadjwỳr rax", anhỹrja pumũ. 37 Mỳkam ne me 'ã Dawi tàmdjwỳ kajgo jarẽ? Djã nãm o tàmdjwỳ kajgo? Kati, Dawi ta ne kute o õ Bẽnjadjwỳr rax. Nãm Jeju ã memã ane nhym me krãptĩtija kum kabẽn kĩ:nhkumrẽx ne.

38 Nhym arek memã ujarẽnho dja:n memã kum,

—Gora me aminêje me omũ. Aminêje Môjdjê kukràdjà mar djwỳnhwã pumũ. Be, me ja ne me kute amibẽn kadjy kute kubẽkà jabjêtibit jangjênh prãmkumrẽx. Ne ajte me krãptĩ nhipôkri kute memã amibẽn nhym me kute memã rũnh jarẽnh ne kute memã kum, "Bẽnjadjwỳr, djãm ga, djãm ga"? anhỹrja. Ja ne me kum kĩnhkumrẽx. 39 Ne mebê idjaer bikprõnh djàkam nàr me krãptĩ àkuro krĩkam ne memã wan krĩ prãmkumrẽx. Me kute amibẽn kadjy ne me me rũnh krĩ djàkam krĩ prãmkumrẽx. Kwãrĩk wãnh gar me kudjwa kêt. 40 Nãm me me 'uwtĩ krão apan mebê mỳjja kunĩo akĩ ne kam ajkwaobit Metĩndjwỳnhmã kabẽn rũnh ne, ne kum kabẽn 'ijabjêo ku'ê. Nãm me 'êx ne amijo mex ne kum kabẽn. Be kati, me axwekumrẽx. Kam gêdja Metĩndjwỳnh

me kuràm memã pãnh rax jarẽn prĩne me kuràm meo ajkẽ. Nãm ã Jeju memã ane.

Me'õ 'uwtĩ kute õ pi'ôk kaprĩ ngrire nhõr.
Ruk 21.1

41 Nhym kam me kwỳ itepato mõn bôx. Me kute amikutã Metĩndjwỳnhmã pi'ôk kaprĩ kwỳ nhõr kadjy ne me mõ. Nhym Jeju arỳm tẽn pi'ôk kaprĩ nhõr djà kônh nhỹn me omũnho nhỹ. Me õ nêkrêx rũnh krãptĩ ne me aben totokmã kam pi'ôk kaprĩ rũnh ne kurẽ. 42 Nhym kam me'õ nija 'uwtĩ kubê mjên tyk nhym õ mỳjja kêtja ngônhponhreo pi'ôk kaprĩo amãnhkrut ne kubyn o tẽn kam kumẽ. Ngônhponhreja ne abenã rẽnhkam kubê pi'ôk kaprĩ 'ô pydji, ngri:re.

43 Nhym kam Jeju amiwỳr kôt ba djwỳnh ar ku'uw nhym ar 'ỳr bôx. Nhym arkum,

—Ba ar amã arẽ, me'õ 'uwtĩ ja ne õ mỳjja kêt ne tu me kuràm õ pi'ôk kaprĩ raxo tẽn Metĩndjwỳnhmã kungã. Me kunĩ kuràm pi'ôk kaprĩ raxo tẽn kum kungã. 44 Me ja ne me õ pi'ôk kaprĩ kumex ne kam 'ã kàtàm ne kumex. Ne kam 'ã kàtàmja Metĩndjwỳnhmã kungã. Nhym be, me'õ nija ne õ pi'ôk kaprĩ kêtê, pi'ôk kaprĩ ngrire ne tu kum kunĩ ngã. O kute amikadjy mỳjja byr ne krẽn ne tĩn kadjy Metĩndjwỳnhmã kunĩ ngã. Kum 'õ nõr kêtê. Kam ne ba me amã,

—Nãm me kuràm pi'ôk kaprĩ rax ne kum kungã. Mrãmri ne ba ar amã arẽ. Nãm ã Jeju kôt ba djwỳnh arkum ane.

13

Akubyn bôx kukãm mỳjja apôx'ã ujarẽnh.

Mat 24.1; Ruk 21.5

1 Ne kam Metĩndjwỳnh nhõ kikreti kurũm kato. Nhym kôt ba djwỳnh'õ kum,

—Ẽ, Ujarẽnh djwỳnh ga, kẽntio me kute kikreti kwỳ nhipêxja pumũ. Kẽnmẽ kikre ã ti:re ane, ane.

2 Nhym Jeju arỳm arkum,

—Be, ar kikretija pumũ. Dja ĩ me kurê djwỳnh prĩne kikreti ngràn kẽn aben nhiby ikwã kunĩ nhikô rê. Nhym kam kẽn'õ aben nhiby nõr kêtkumrẽx, ane. 3 Nhym kam ar tẽ:n kam krãnhbê Oriwêre'ã wabi. Nhym Jeju arỳm amybỳm Metĩndjwỳnh nhõ kikreti kônh nhỹ. Nhym Pedrumẽ Xijagumẽ Djuãomẽ Ãngre ar me kàxã kukij ne kum,

4 —Ẽ, ar imã kikreti ngrành'ã ajarẽ. Nhỹnh amex 'õkam dja me bakurê djwỳnh me bawỳr bôx ne kikreti ngràn ãm djà kapõ? Mỳj gêdja kukãm apôx? Dja bar omũn kam kôt õ akatimã ikaton õ akati ma.

5 Nhym kam Jeju arkum apỹnh mỳjja kukãm apôxmã arkum 'ã ajarẽn arkum,

—Gora ar amijã ano tỳx gê me'õ ar amã 'êx ne ar anoo biknor ne Metĩndjwỳnhbê ar ajo akẽx kêt. 6 Be, me krãptĩ dja ĩ aben totokmã me'ỳr bôx ne arỳm amijo 'êx. Amijo 'êx ne arỳm amijã imẽ. Amijã imẽn arỳm memã kum, "Me anhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkati kadjy ne Metĩndjwỳnh ijano ba tẽn bôx. Ba ibê Kritu", ane. Ne kam arỳm me krãptĩ noo aknon Metĩndjwỳnhbê meo akẽx.

7 Be, kam dja gar me kute abenwỳr prõt man amybỳm me kute abenwỳr prõt jarẽnh ma. Kwãrĩk wãnh kam ar atĩn prãm kêt. Ba ne ba kukãm ar amã 'ã ajarẽ gar arỳm ama. Ja kumrẽx gêdja me ã o anhỹro tẽ. Kraxje kute inomã mẽnh kêt, kute 'ỳr o tẽm rã'ã. 8 Nà, apỹnh me ba djàri gêdja me abenwỳr prõt ne aben nhimexo ba. Nhym apỹnh bẽnjadjwỳr rũnh nhõ me dja me abeno kurê djwỳnh ne aben nhimexo ba. Apỹnh pyka djàri gêdja kam pyka terte:t ne. Nhym prãmdjwỳ me kwỳ nhimex. Be, me tokry krax ne ja. Ga, me nire kra àja pumũ. Adjỹm. Dja kra à:n kam arỳm à ra:x ne. Me adjwỳnhdjwỳ dja me tokry mõ:n kam arỳm tokry ra:x ne. Be, me tokry krax ne ja.

9 Be, ar ga dja gar ajaxwe kêt kadjy amijãno dja. Dja me apỹnh me rũnhmã ar akangan me bikprõnh djàkam ar atitik ne. Ar aje ijã adjujarẽnh ar abakam dja me apỹnh me bẽnjadjwỳr rũnhmẽ me bẽnjadjwỳr kry'ỳr ar ajo mõ. Ar ajo mõ gar me kabem aku'ê. Memã ijã adjujarẽnh nhym me kute mar kadjy me kabem aku'ê. 10 Nhym be, me kute amim imar dja me apỹnh me ba djà kunĩkôt ijã ujarẽnh ny jarẽnh kumrẽx.

11 Dja me ar ajo rôrôk ne kute memã ar akukjêr kadjy me rũnhmã ar akanga. Kwãrĩk wãnh gar kam amikukãm akabẽn 'õ'ã karõ kêt ne kwãrĩk wãnh amikukãm anhõkre kadjwỳnhbê amim, "Je tô mỳj gêdja ba aminêje memã ikabẽn ja on"? anhỹr kêt. Be, me kute memã ar akukjêr majmã dja Metĩndjwỳnh Karõ ta ar amã ar akabẽn mex jarẽ gar aman arỳm memã arẽ. Kute ar amã ar akabẽn jarẽnh ja dja gar memã arẽ. Djãm

ar ga dja gar memã akabẽn jarẽ got? Kati.
Karõ ta dja memã kabẽn jarẽ.
12 Nhym mỳjja kunĩ pyka kôt amingrành
kadjy dja me kute abeno õbikwa djwỳnh
abenmã àkrê. Me rũnh kute me par kadjy
dja me memã kamy kanga. Dja bãm memã
kra kanga. Dja kra kum nã nàr bãm kurên
me rũnhmã ar kanga. Me rũnh kute ar par
kadjy ar kanga. 13 Ikôt ar abikamẽnhkam
dja me kunĩ kum ar akurê. Ne te kum ar
akurê gar ijã adjukanga kêt ne amã ikĩnh
tỳx rã'ã ba arỳm ar apytà. Dja me kunĩ kute
aminhinomã amimẽnh nhõ akati bôx gar
amã ikĩnh tỳx rã'ã ba arỳm ar apytà. Nãm ã
Jeju arkum ane.
14 Ne kam ajte arkum,
—Be, ar aje ajbir imã, “Ar imã kikreti
ngrành'ã ajarẽ”, anhỹrja ba ar amã arẽ gar
ama. Dja mỳjja amingrành 'ỳr nhym kam
arỳm mỳjja punutija dja. Metĩndjwỳnh
nhõ kikretikam dja. Djãm mỳjja punuti
Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam ãmkam mex
got? Dja kam dja gar arỳm omũ. Mỳjja
punuti djô'ã dja me mỳjja kunĩo ajkẽn kun-
grà. Me bakukãmãre Danijeu ne amrẽbê:
'ã ajarẽ. Metĩndjwỳnh kukwakam memã 'ã
ajarẽ. Danijeu ne arỳm memã mỳjja punuti
ja'ã ajarẽn 'ã pi'ôk no'ôk. Dja gar pi'ôk
no'ôkwã pumũn kam mỳjja punuti pumũn
kam kôt ama. Kam gêdja Djeruxarẽ bu'ã
pyka ja nhidjibê Djudêjakam me ja amijã
maje krãnh'ỳr prõt ne.
15 Gêdja me'õ kikre nhimõk po'ã ãm jabej
kwãrĩk wãnh akubyn ũrkwãmã nêkrêx'ỳr
àr ne byr ne o tẽm kêt.
16 Gê purkam ar ba jabej tu umaje prõt.
Kwãrĩk wãnh kute kubẽkà jamỳnhmã 'ỳr
akẽx kêt. Dja tu me ãm kamã amũ prõt.
17 Watĩ:re, akati wãkam me tujarômẽ me
kra karà dja me tokry:. Me mỳjja punuti
pymaje prõt ne kam arỳm tokry:. 18 Dja gar
Metĩndjwỳnhmã amijo a'uw gê na raxkam
umaje ar aprõt kêtmã.
19 Be, dja me kam tokry kume:xi. Akubyn
amijo tẽn mỳjja kunĩmo krax djà'ỳr amijo
bôx ne ama. Me akukãmãre aben kukãm
tokrykôt dja gar me maro tẽ. Dja gar me
tokry tũm maro tẽ:n amiwỳr me tokry maro
bôx. Ga, me tokry kume:xja pumũ. Be,
amrẽ mỳjja punuti nhõ akati bôxkam dja
me tokryo katàt me tokry tũm wã kunĩ
jakre. Ne amrẽ me'ã akati mõrkam me
tokry nydjwỳ dja me tokryo mỳjja punuti'ã
me tokryja têp kêtkumrẽx. 20 Metĩndjwỳnh
ren tokry'ã akati kwỳ ngri kêt nhym me'õ
ren tĩn kêtkumrẽx. Be, Metĩndjwỳnh kute
amim õ me ja'ã karõ ne kute amijo me
utàrja kadjy dja arỳm 'ã akati wã kwỳ ngri.
21 Godja me'õ 'êx ne ar amã, “Ota,
jakam arỳm Kritu bôx ne nhỹ. Arỳm
ne Metĩndjwỳnh 'ã me õ Bẽnjadjwỳrbê
kumkati mẽ nhym jakam arỳm memã nhỹ”,
anhỹr jabej. Nàr me'õ ajte 'êx ne ar amã,
“Ota, jakam arỳm Kritu bôx ne nhỹ. Arỳm
ne Metĩndjwỳnh 'ã me õ Bẽnjadjwỳrbê
kumkati mẽ nhym jakam arỳm memã nhỹ”,
anhỹr jabej. Djãm ar aje me ja marmã? Kati,
kwãrĩk wãnh amim me ja mar kêt.
22 Be, apỹnh me ta kute amijo Kritu
pyràk dja me amijo amirĩt ne. Nhym
amũ me jadjwỳ amijo amirĩt ne 'êx ne
memã kum, “Ba ne ba Metĩndjwỳnh
kukwakam me amã idjujarẽnh iba”, anhỹro
ba. Dja me me aêrbê mỳjja pumũnh kêt
kwỳ nhipêx, kute me noo biknor nhym
me kute me'ã abenmã kum, “Mrãmri
ne djãm Metĩndjwỳnh kukwakam me
kabẽnkumrẽx”, anhỹr kadjy. Godja me
o me noo biknor ne Metĩndjwỳnhbê meo
akẽx jabej. Metĩndjwỳnh kute amrẽbê
amijo me utàrja kubê meo akẽx ne kute
meo ba jabej. Me 'êxnhĩ no tỳxo kute me
akrenh jabej, godja kubê me kwỳo akẽx ne
meo ba jabej. 23 Be, ar ga dja gar amijã ano
tỳx ne. Ba ne ba mỳjja apôx kêtri kukãm ar
amã arẽ gar arỳm ama. Nãm ã Jeju arkum
ane.
24 Ne kam ajte arkum,
—Nhym me tokryo ku'êwã'ã akati
apêxkam dja mỳjja rũnh apôx.
“Nhym myt amijo akamàt kô tyk nhym
mytyrwỳ irã kêt.
25 Nhym kanhêti kàjkwa kurũm rôrôk nhym
kàjkwakam apỹnh mỳjja tỳ:x am-
ingrẽk ne.”
26 Ba kam ije amijo inhĩ dja ba arỳm prĩne
itỳ:x ne prĩne imextire ne ipyma:. Ne kam
kakrãkôt bôx nhym me kunĩ: arỳm ibôxkôt
ipumũ. 27 Ba kam ikadjy mrãnh djwỳnh jano
nhym me arỳm inhõ me ja o atom. Ije amijo
me utàrja kunĩo atom. Dja me kwỳ kàjkwa
krax'ãm mõn meo atomo mõ. Nhym me
kwỳ kàjkwa 'ênhôt'ãm mõn meo atomo mõ.
Nhym me kwỳ aktã kàjkwa nhirê'ãm mõn

meo atomo mõ. Dja me apỹnh pyka kunĩkôt
inhõ me ja kunĩ:o atom. Ba ne ba kukãm ar
amã 'ã ajarẽ. Gora abej ajkam ama.
[28] Be, akubyn ibôx djà nhõ akatija'ã ne ba
ije pidjôbê pigêre jakremã. Gora ije 'ã mỳjja
jakreja ma. Ba ar amã arẽ gar ama. Dja pidjô
pakà nokà tukam 'ô nhingrã kadjy arỳm
ingrã apôx gar kam arỳm amexmã kamnhĩx
nhym kam arỳm amex. [29] Bir be, gêdja ba
ije ar amã mỳjja jarẽnhja ã apôx mõr ane
gar kam arỳm ijabej rĩt ne ijabej ajkam ama.
Akubyn ibôx djà arỳm 'ỳr. 'Ỳr dja mỳjja
apôxja. Amex kutã gêdja pi'ô ingrã. Nhym
be, ibôx kutã gêdja mỳjja pymatija apôx mõ.
[30] Nà, mrãmri ne ba ar amã kôt arẽ. Me
akamingrãnyre ja gêdja gar atyk par kêtri
mỳjja ja kunĩ apôx. Mrãmri ne ba ar amã
arẽ. [31] Ikabẽn kajgo kêtkumrẽx. Gêdja
pykamẽ kàjkwa ĩ apêx. Nhym be, ba ikabẽn
gêdja 'õ biknor kêtkumrẽx. Mrãmri gêdja
ba ije mỳjja jarẽnh ja kunĩ apôx nhym me
omũ, ane.

Me kute bôx djà nhõ myt mar kêt.
Mat 24.36; Ruk 12.37; Tex k 5.2

[32] Ne kam ajte arkum,
—Be, ba akubyn ibôx djà nhõ akati nàr
myt djãm me'õ kute mar? Kati, me'õ kute
mar kêtkumrẽx. Kàjkwakam kadjy mrãnh
djwỳnhdjwỳ kute mar kêt. Ibãmbit ne kute
mar. [33] Dja gar ajaxwebê amijãno djan arek
ijabej ajkam ama ne Metĩndjwỳnhmã amijo
a'wỳ. Mỳkam? Bir, ar aje akubyn ibôx
djà'ã myt mar kêtkam. [34] Ar aje akubyn ibôx
djàkam myt mar kêt kute õ kikre djwỳnh
nhõ àpênh pyràk. Ba ar amã arẽ gar ama.
Be, õ kikre djwỳnh ne arỳm kurũm anhỹr bê
tẽmmã. Ne kam õ àpênhmã kikre'ã karõn
arkum apỹnh àpênh djà'ã karõ. Ne kre
nêje ku'ê djwỳnhmã kum, "Gora arek ijabej
ajkam ama", ane. Ne kam arỳm mã tẽ.
[35] Kam dja gar gadjwỳ arek ijabej ajkam
ama. Ba ne ba ije õ kikre djwỳnh pyràk.
Ar aje ibôx'ã myt mar kêt. Godja ba
parakam ibôx jabej nàr akamàt kô ipôkri
ibôx jabej nàr õkrẽn'ãnh kàrkam ibôx jabej
nàr kryràm ibôx jabej. [36] Ar arek ijabej
ajkam ama. Dja gar ate akrã ba ar ajaêrbê
bôx gar ajmã nẽ. [37] Ar amã ne ba arỳm ibôx
djà'ã karõ. Jakam ne ba me kunĩmã 'ã karõ.
Me arek ijabej ajkam ama. Nãm ã Jeju me
kukãm mỳjja apôx'ã arkum ane.

14

Me'õ nire kute Jeju nhimõkkam kangô runh.
Mat 26.6; Dju r 12.1

[1] Be, Metĩndjwỳnh me irôbê mrãnh
nhõ akati nêje arỳm akati pydji. Kam
ne mebê idjaer kunĩ amex kunĩkôt aben
pydji. Amrẽbê: Metĩndjwỳnh me kukãmãre
nhirôbê mrãnh nhym me kute aben
kajmã'ã mar kadjy ne me aben pydji.
Kamãdjwỳ ne me kute djwỳponhrebit
kur. Metĩndjwỳnh me irôbê mrãnh
nhõ akati nêje akati pydji nhym me
kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ
bẽnjadjwỳrmẽ Môjdjê kukràdjà mar
djwỳnhmẽ arỳm abenmã kum,
—Mỳj godja gwaj baje me krãptĩ kàxã
Jejuo batỹm ne bĩnmã on? ane. [2] Ne ajte
abenmã kum,
—Kwãrĩk wãnh gwaj me kute aben pydji
djà nhõ akatikam o batỹm kêt. Gwaj ren
o ane nhym me krãptĩ ren o ngryk ne ren
kangao kumex, ane. Metĩndjwỳnh me irôbê
mrãnh nhõ akatikam me krãptĩ bôxja ne me
kuman ã Jeju'ã abenmã ane.
[3] Be, krĩ ngrirebê Betanhakam ne Jeju
nhỹ. Kamã ne me'õ ĩ kajêkam tê arỳm mex.
Idjibê ne Ximão. Ũrkwãkam ne Jeju õ kwỳ
krẽno nhỹ. Õ kwỳ krẽno nhỹ: nhym me'õ ni
arỳm 'ỳr tẽn 'ỳr bôx. Nãm 'ỳr kẽn jakareo
ngônh byno tẽ. Ngônhkam ne me kudjỳ djà
kangôo ipu. Idjibê ne nadu. Nãm me prĩne
ipêx mex nhym pãnh raxkumrẽx. Nãm o
tẽn o bôx ne 'ã kutan arỳm Jeju nhimõkkam
kapĩ.
[4] Nhym bu'ã me ku'ê kwỳ kôt nokà nhàn
abenmã kum,
—Je tô mỳkam ne arỳm me kudjỳ djào
ajkẽ? [5] Gwaj ren pi'ôk kaprĩ kadjy ren memã
kungã ne ren pãnh pi'ôk kaprĩ rax ne ren
kuby. Ren 'ã akrekam pãnho denarju kubê
300 jakre. Gwaj ren pi'ôk kaprĩ rax byn ren
me õ mỳjja kêtmã kungrà. Mỳkam ne arỳm
o ajkẽ? ane.
[6] Nãm ar anen nijamã akij. Nhym Jeju
arỳm tu ar kabẽn man arkum,
—Kwãrĩk wãnh rã'ã. Mỳkam ne gar kum
kaprĩ jadjà? Djãm kute ijã kapĩnkam punu
got? Kati, mexkumrẽx. [7] Be, akati kunĩkôt
ne ar abu'ã me õ mỳjja kêt ar ba rã'ã.
Ar aje memã mỳjja nhõr prãm tu memã
angã. Nhym djãm arek gwaj baro'ã ar baba

rã'ãmã? Ba ar amã arẽ gar ama. 8 Dja ba ty
nhym me arỳm ijadjà. Me kute ijadjàrmã
ne nija kuma. Kuman arỳm kum ikaprĩn ijã
me kudjỳ djà kapĩ. Nãm te kute mỳjja mexo
kute imex pyràk ne kute imã õrmãn arỳm
tu ijã me kudjỳ djà kapĩ. 9 Ba ar amã arẽ
gar ama. Dja me kàj bê pyka kunĩkôt mã
memã ijã ujarẽnh ny jarẽn mã nijadjwỳ 'ã
ajarẽ. Kute ijã me kudjỳ djà kapĩn'ã ajarẽ.
Gêdja me kam aben djô'ã nija mar rã'ã ne.
Mrãmri ne ba ar amã arẽnhkumrẽx. Nãm ã
Jeju arkum ane.
10 Nhym kam Djuda Ikadji, Jejukôt ba
djwỳnhbê 12 'õ ne me kadjy Metĩndjwỳnh
mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr ar'ỳr tẽ. Kute
arkum Jeju kanga kadjy ne tẽ. 11 Ar'ỳr tẽn
ar'ỳr bôx ne arkum,
—Arỳm ba ije ar amã Jeju kangamã.
Nãm ã arkum ane nhym ar kuman arỳm
kĩnhkumrẽx ne. Ne arỳm kum kabẽn
jarẽnh mãmdjin kum,
—Dja ga ã Jejuo ane bar kam arỳm amã
pãnh pi'ôk kaprĩ ngã, ane. Nhym kam
amim,
—Mỳj dja ba ije arkum Jeju kanga kadjy
on? Nãm ã Djuda amim anhỹro ba.

Ar kute ro'ã õ kwỳ krẽno ino rer.
Mat 26.17; Ruk 22.7

12 Nhym kam mebê idjaer kukràdjàkôt
me kute djwỳponhbit kur nhõ akati arỳm
kutewa. Kam ne me apỹnh ũrkwãkam
Metĩndjwỳnhmã mrykĩ'ãtomti pan kuku.
Amrẽbê: Metĩndjwỳnh me irôbê mrãnhja
ne me kute kôt mar kadjy ã o ane. Nhym
kôt ba djwỳnh ar Jejumã kum,
—Metĩndjwỳnh me irôbê mrãnh nhõ
akatikam gwaj banhõ kwỳ krẽn kadjy jãm
dja bar tẽn ar akutêp gwaj banhõ kwỳ krẽn
djà jadjwỳr mex? ane. 13 Nhym arỳm kôt ba
djwỳnh amãnhkrutmã 'ã karõn arkum,
—Dja gar krĩraxkam tẽ. Nhym arỳm
me'õ ngyo ngônhkam ngô mỳn o tẽ gar
omũ. 14 Nhym arỳm kikremã wadjà gar
kôt tẽn wadjà. Wadjàn õ kikre djwỳnhmã
kum, "Ujarẽnh djwỳnh ne amã kabẽn ne
amã, 'Bamẽ ikôt ba djwỳnhmẽ ne bar inhõ
kwỳ krẽnmã. Nãr kadjy inhõ kumoka'ê?
Aje me bôx nymã kumoka'ê jarẽnhja, nãr?
Dja bar Metĩndjwỳnh me irôbê mrãnh nhõ
akati mar kadjy mrykĩ'ãtomti krẽ.' Nãm ã
Bẽnjadjwỳr amã ane", ane. Be, dja gar ã õ
kikre djwỳnhmã ane. 15 Nhym kam kôjrũm
kumoka'ê jabatành'ỳr ar ajo tẽn ar amã
akre. Kam ne gwaj bakutêp mỳjja kunĩ nõr
pro. Dja gar kam ikutêp gwaj banhõ kwỳ
krẽn djà jadjwỳr mex. Nãm ã Jeju arkum 'ã
karõo ane.
16 Nhym kam kôt ba djwỳnh 'ỳr tẽ. Ne Jeju
kute arkum kabẽn kôt arỳm mỳjja kunĩmã
katon arỳm kam mrykĩ'ãtomti gan õ kwỳ
krẽn djà jadjwỳr mex.
17 Nhym arỳm ar'ã para nhym Jejumẽ Ar
kubê 12 ro'ã kikre'ỳr tẽn 'ỳr bôx. 18 Ne
kam arỳm nhỹ. Àkuro nhỹ nhym kam Jeju
arkum,
—Ar ajõ ikôt adjàkuro anhỹrja dja ga
ikurê djwỳnhmã ikanga. Mrãmri ne ba ar
amã arẽnhkumrẽx, ane.
19 Nhym kam ar arỳm kaprĩren apỹnh ar ĩ
djàri aben totokmã kum,
—Djãm ba? Djãm ba? ane.
20 Nhym arỳm arkum,
—Be, ar abê 12ja 'õ, aje ikôt
ngônhkrãtikam mry kangômã djwỳ jadjàro
anhỹrja'õ dja ga memã ikanga. 21 Be, ba ije
amijo inhĩ ne amrẽbê me bakukãmãre ijã
Metĩndjwỳnh kabẽn no'ôk nhym pi'ôkkam
me kute ijo anhỹrmã arẽnh kôt ne me
arỳm jakam ar ã ijo anhỹro ba. Nhym
be, kute ikurê djwỳnhmã ikanga djwỳnhja
dja ĩ kute memã ikanga pãnh tokry rax
ne. Ỹ, watĩ:re. Tãmja ne ren rwỳk kêt
ne. Nãm ã Jeju arkum ane. 22 Nhym ar
àkuro nhỹ: nhym Jeju arỳm djwỳ'õ byn
kam o Metĩndjwỳnhmã mextire jarẽ. Kum
mextire jarẽn arỳm kokij ne apỹnh arkum
kungã. Ne kam aminhĩ'ã djwỳ jakren
arkum,
—Inhĩ ne ja. Ar abyn krẽ, ane.
23 Ne kam ngônhkrãkam pidjô kangô-
jadjwỳ byn kam o Metĩndjwỳnhmã mex-
tire jarẽn arkum kungã. Nhym ar kunĩ o
ikõ. 24 Nhym kam amikamrô'ã pidjô kangô
jakren arkum,
—Ikamrô ne ja. Me krãptĩ kadjy dja
ikamrô prõt. Metĩndjwỳnh ne arỳm ikamrô
prõt'ã memã kabẽn ny jarẽnh mãmdji,
ane.* 25 Ba ar amã arẽ gar ama. Ije pidjô

* 14:24 Mrãmri ne Jeju kamrô prõt nhym Metĩndjwỳnh arỳm 'ã memã kum, "Arỳm ne ikra tyn kamrô prõt. Jakam dja me tu amim ikra markumrẽx ba kam arỳm me axwe maro aknon mekam ingryk kêt ne." Nãm ã Metĩndjwỳnh memã ane.

kangôo ikõmo krã'yr ne ja. Metĩndjwỳnh kute amim õ me ja kunĩ pytàr ne kute meo bakambit dja ba pidjô kangô nyo ikõ. Mrãmri ne ba ar amã arẽnhkumrẽx. Nãm ã Jeju arkum ane.

26 Nhym kam ar ngre. Ngren arỳm o ino re. Ngrero ino ren arỳm amũ krãnhbê Oriwêre'ỳr mõ.

Pedru 'êx kukãm kute kum arẽnh.
Mat 26.31; Ruk 22.31; Dju r 13.37

27 'Ỳr mõ: nhym Jeju arkum,

—Be, akamàtja tãmkam dja me ijo ajkẽ gar me umaje aprõt ne ajmà. Amrẽbê: ne me bakukãmãre ar aprõt ne ar abimành'ã ajarẽ. Metĩndjwỳnh kukwakam ne me ar ajã ajarẽn memã kum,

"Be, dja ba mrykĩ'ãtomtio ba djwỳnh titik
nhym mry umaje prõt ne ajmà."

Nãm me ã ar ajã ujarẽnho anen arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Be, akamàtja tãmkam dja gar me umaje aprõt ne ajmà. Me bakukãmãre kute ar ajã ujarẽnh kôt dja gar aprõt ne ajmà. 28 Nhym kam me arỳm ibĩ. Ba ityk ne akubyn itĩnkam dja ba ar akukãm pykabê Garrêjamã tẽ, ane.

29 Nhym Pedru kum,

—Godja ar kunĩ prõt ne bimành jabej ba dja ba arkôt iprõt ne imàt kêt ne, ane.

30 Nhym Jeju kum,

—Kati, mrãmri dja ga arkôt aprõt. Ba amã arẽ ga ama. Akamàtja tãmkam õkrẽn'ãnh kàr kêtri dja ga amijã maje ajêx pydji, nhym arỳm kà. Ga kam ajte amijã maje ajêxo amãnhkrut ne ijã memã kum, "Kati, ije me'õwã pumũnh kêtkumrẽx", ane. Nhym ajte kà. Dja ga ã ijã memã ane. Mrãmri ne ba amã arẽnhkumrẽx. Nãm ã Jeju kum ane. 31 Nhym Pedru kàj bê ajte kum,

—Gê me gu baro'ã gu babĩn jabej ba ije amijã maje ijêx prãm kêtkumrẽx, ane. Nhym kam ar kunĩ ã kum ane.

Pidjôkôkam Bãmmã amijo à'wỳr.
Mat 26.36; Ruk 22.40

32 Ne kam mõ:n kam Jeju kôt pidjôkôbê Djexema'ỳr bôx. Nhym kam kôt ba djwỳnhmã kum,

—Jakam dja gar ikutêp nhỹ. Ba 'ỳr Metĩndjwỳnhmã amijo a'wỳ, ane. 33 Ne kam Pedrumẽ Xijagumẽ Djuão ar aprôn aro mõ. Ne kam madjà kreti:n arỳm kaprĩ rax ne. 34 Ne kam arkum,

—Ikaprĩ:re. Arỳm ikaprĩ kute ibĩn 'ỳr. Jãnh mãn ar idjêje nhỹ gwaj baro'ã aminêje barĩto nhỹ, ane.

35 Ne kam amũ tẽ. Tẽmo rãm ne ja ne tu mỳrbê tỹm. Tỹm ne arỳm Metĩndjwỳnhmã amijo a'uw. Kute tokry, kaprĩbê utàr prãm jabej kum amijo a'uw. Tokry 'ỳr bôx kêt jabej kum amijo a'uw. 36 Ne kum,

—Djũnwã, djãm abê mỳjja'õ bipdjur? Kati. Aje mỳjja kunĩ nhipêx mar. Itokry, ikaprĩjabê ipytà. Nàr kon, kwãrĩk wãnh rã'ã ba tu itokry. Djãm ba ne ba amimarkôt ar amijo iba? Kati, akabẽnkôt ne ba ar amijo iba, ane.

37 Ne kam kàjmã djan ar amãnhkrut ne ikjêkêtja'ỳr akẽx ne tẽn ar'ỳr bôx. Nhym arek ar õto ikwã. Nhym Pedrumã kum,

—Je, Ximão, djã nã gãm arek anhõto nõ? Kraxje kô 'iry kêt ne ga anhõto nõ, ane. 38 Ne ar kunĩmã kum,

—Ar aminêje rĩt ne Metĩndjwỳnhmã amijo a'wỳ. Gêdja me te axwe'ã ar amã apnê gar mekôt ajaxwe kêt. Ja kadjy dja gar kum amijo a'wỳ. Be, ar anhõkre kadjwỳnhbê ne gar amã ikabẽnja kĩnh. Nhym be, ar aminêje arĩtbê ne gar ar-erekren anhõtdjwa ne, ane.

39 Ne kam ajte amũ tẽn Metĩndjwỳnhmã amijo a'uw ne kute õbê kum kabẽn jarẽnhja kôt ajte kum tãm jarẽ. 40 Ne kam ajte akubyn ar'ỳr akẽx ne tẽn ar'ỳr bôx. Nhym ar nokà bã mex ne. Ajte arek õto ikwã. Rerek mex ne arek õto ikwã nhym ar tok nhym ar te kute kum kabẽnmã umaro nhỹ.

41 Nhym kam ajte amũ tẽn Metĩndjwỳnhmã amijo a'uw. Kum amijo a'uw ne ajte ar'ỳr akẽx ne ar'ỳr tẽn ar'ỳr bôx. Ne arkum,

—Je, djãm arek ar anhõto anhikwã rã'ãã, akôkam kôto anhĩkwã? Aj, arỳm itokry djà iwỳr bôx 'ỳr. Ota, arỳm kute me axwemã ikangamã, ije amijo inhĩja ne kute memã ikangamã. 42 Kàjmã ar dja. Gwaj on me'ỳr. Ota, arỳm kute memã ikanga djwỳnh bôx, ane.

Me kute Jejuo tỹm.
Mat 26.47; Ruk 22.47; Dju r 18.3

43 Ne kute arkum anhỹro ãm rã'ã nhym Djuda arỳm 'ỳr bôx. Jeju kôt ba djwỳnhbê 12 'õ ne kubê Djuda. Nãm 'ỳr bôx nhym me krãptĩ me:x ne kôt mõn 'ỳr bôx. Nãm me kàxdjwa kajgomẽ kô jamỳn kadjy o mõn o bôx. Me rũnh ne me me ano.

Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ
bẽnjadjwỳrmẽ mebêngêtmẽ ne me me ano
nhym me 'ỳr bôx. 44 Me 'ỳr mõr kêtri ne kute
memã kanga djwỳnhbê Djudaja memã kum,
—Be, ije me'õ nhine kaôrkôt dja ga me
omũn arỳm o tỹm ne pa 'amỳ. Nãm Djuda
arỳm ã memã ane. 45 Ne kam 'ỳr tẽn 'ỳr bôx
ne kum, "Ujarẽnh djwỳnh", anen arỳm ine
kaô.
46 Nhym kam me arỳm 'ỳr mõn 'ỳr bôx ne
o tỹm ne arỳm pa 'amỳ. 47 Nhym me kadjy
Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr
raxja nhõ àpênh mekôt tẽ. Nhym bu'ã me
ku'êja 'õ ne arỳm õ kàxdjwa kajgo kaban o
me'õjamã akabên amak ta, bẽnjadjwỳr nhõ
àpênhja jamak ta.
48 Nhym kam Jeju me krãptĩjamã kum,
—Je djãm idjàkĩnhĩ ne ga me aje ijo
atỹm kadjy iwỳr anhõ kômẽ anhõ kàxd-
jwa kajgomẽo mõ? Myt kunĩkôt ne ba
ar Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam ikrĩ, ar
memã idjujarẽnho ikrĩ ga me kam kam ijo
atỹm kêt ne. 49 Mỳkam ne ga me ijo tỹm?
Bir, amrẽbê: ne Metĩndjwỳnh kukwakam
kabẽn jarẽnh djwỳnh me bakukãmãremã
me ajã ajarẽ. Me aje ijo atỹm'ã ajarẽn
arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Nhym me arỳm
aben djô'ã arẽnho mõ:. Arẽnho mõr tãmtã
arỳm iwỳr o bôx. Tũ:mràm me bakamin-
grãnyrekam arỳm iwỳr o bôx. Ba ar iba:
ga me arỳm jakam ã ijo ane. Me kute me
bakukãmãremã me ajã ujarẽnh kôt ne ga
me arỳm jakam ã ijo atỹmo ane. Nãm ã Jeju
me krãptĩmã ane.
50 Nhym kam kôt ba djwỳnh kunĩ mã
amijã maje prõt ne. 51 Me'õ abatành ny
ne kute kubẽkà pydjio amikupuja Jeju kôt
tẽ. Rinhuo ne kubẽkà. Nhym me kwỳ
adjwỳnhdjwỳo tỹm ne kubê kubẽkà 'amỳnh
tỳx. 52 Nhym arỳm amikaban amikôt
kubẽkàmã iren tu kajgo mã prõt ne.

Me kute axwe jabej kukjêr.
Mat 26.57; Ruk 22.66; Dju r 18.12

53 Nhym me arỳm Jejuo mõ. Me
kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ
bẽnjadjwỳr rax'ỳr ne me o mõ. Nhym
arỳm me rũnh kunĩ abeno akuprõ.
Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh
nhõ bẽnjadjwỳrmẽ mebêngêtmẽ Môjdjê
kukràdjà mar djwỳnhmẽ ne me arỳm
akuprõ. Nhym me Jejuo mõn o bôx ne arỳm
me rũnh kabem kudja. 54 Nhym be, Pedru ne
Jeju kôt tẽ, nĩjar kum kre rax ne tẽ. Nhym
me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ
bẽnjadjwỳr rax nhõ kikre nhipôkri kênh
ngrire nhym Pedru arỳm Jejukôt wadjà.
Ne arỳm bẽnjadjwỳr nhõ krãkamngônhmẽ
ro'ã ànhũnho nhỹ.
55 Nãm me me'ỳr Jejuo bôx nhym kam
me rũnh arỳm me 'êxnhĩ jabej. Me
kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ
bẽnjadjwỳrmẽ mebêngêtmẽ me rũnh kunĩ
ne me me 'êxnhĩ jabej. Dja me amãnhkrut
Jeju'ã 'êx ne memã kum,
—Ba ne ba axwe kôt omũ. Nãm ã ane
ba omũ, ane. Dja me ane nhym me arỳm
me kabẽn man arỳm we axwe'õ pãnh kubĩ.
Kadjy ne me me 'êxnhĩ jabej. Ne te abejo
dja. Me'õ ar amãnhkrut kute axikôt 'ã
kabẽnja ne me te abejo dja:. 56 Nhym me
'êxnhĩ krãptĩ ne me kàjmã ku'ên arĩk aben
kupa'ãbit axwe jarẽnho kumex.
57 Nhym kam me'õ ar ja arỳm kàjmã djan
'êx ne 'ã kabẽn jarẽn memã kum,
58 —Tãmwã ne memã kum, "Be, me kute
ikrao Metĩndjwỳnh nhõ kikreti nhipêxja
dja ba kungrà. Ne kam Metĩndjwỳnh nhõ
kikreti 'õdjwỳ nhipêx. Me kute ikrao ipêx
kêtja'õ dja ba ipêx. Nhym ije ipêxo idjãm'ã
akati amãnhkrut ne ikjêkêtbit apêx ba ipêx
pa." Nãm ã Jeju memã ane bar arỳm
kuma, ane. 59 Ne kam ar jadjwỳ kute memã
arẽnhkam axikôt Jeju'ã kabẽn jarẽnh kêt ne
arĩk aben kupa'ãbit arẽ.
60 Nhym kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar
djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr raxja arỳm kàjmã
djan me ipôkri djan Jeju kukijn kum,
—Ga, ar kabẽnja ma. Djãm aje aminêje
akabẽn'õ jarẽnh prãm kêtkumrẽx? On imã
amikôt amijarẽ, ane. 61 Nhym tu anhikrê.
Nhym me kadjy Metĩndjwỳnh mar
djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax ajte kukijn
kum,
—Djãm abê me babê idjaer nhõ
Bẽnjadjwỳrbê kumkati, nẽn? Djãm mrãmri
abê Kritu? Djãm abê Metĩndjwỳnh Kra?
ane.
62 Nhym Jeju kum,
—Kôt ne ga imã arẽ. Ba ar amã arẽ
gar ama. Gêdja ba ĩ Metĩndjwỳnh py-
mati djubôk'ãnh nhỹ. Ba ije amijo inhĩ
gêdja ba ubôk'ãnh nhỹ. Ibẽnjadjwỳr
raxkam ubôk'ãnh nhỹ gar ipumũ. Ne kam
ajte kakrãkôt amrẽ kàjkwa kurũm itẽmkôt
ipumũ, ane.

63 Nhym kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar
djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax kute memã
amingryko amirĩt kadjy arỳm amibê kà
kadjô. Amibê kà kadjôn arỳm memã kum,
—Ẽ, arỳm ne Metĩndjwỳnh japrỳ. E
kum kwãrĩk wãnh gwaj ijukri me'õ kute
axwe kôt omũnhja jabej kêt. 64 Gwaj bakunĩ
ne gwaj arỳm kute Metĩndjwỳnh japrỳja
ma. Ta ne amijo Metĩndjwỳnh rax pytàn
arỳm o aprỳ gwaj kuma. Kute gwaj bamã,
"Metĩndjwỳnh djubôk'ãnh inhỹrkôt dja gar
ipumũ", anhỹrkôt ne gwaj arỳm kuma.
Arỳm ne gar ama. Mỳj dja gwaj nẽ? ane.
Nhym me kupãnhtã 'ã kum,
—Gê me on kubĩ. Gê me on kubĩ, ane.
65 Nhym kam me kwỳ nokre kutôn rĩtbê
nokre'ã pron ajte nokrebê tak ne. Ne kute
takmẽ ro'ã kum,
—Nhym ne akurwa? Goja me'õ pumũn
imã arẽ, ane. Nhym krãkamngônh arỳm 'ã
akuprõn tako kumex.

Pedru aminêje 'êx.
Mat 26.69; Ruk 22.55; Dju r 18.15

66 Nhym wãnh Pedru kikreti parbê àn-
hũnho nhỹ. Ànhũnho nhỹ: nhym me kadjy
Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr
rax nhõ àpênh nija arỳm 'ỳr bôx. 67 Ne omũn
prĩne omũnh mex ne kum,
—Tukwa, gadjwỳ ne ga Jeju kôt ar aba.
Krĩraxbê Nadjarekam Jejukôt ar aba, ane.
68 Nhym aminêje 'êx ne kum,
—Kati, ije akabẽnwã mar kêtkumrẽx,
ane. Ne kam tẽn kre tã dja nhym kôt
arỳm õkrẽn'ãnh kà. 69 Nhym bẽnjadjwỳr
nhõ àpênh nija ajte omũn bu'ã me ku'êmã
kum,
—Tãmwãdjwỳ ne kôt ar ba, ane. 70 Nhym
ajte aminêje 'êx ne kum, "Kati", ane. Nhym
kàjbê 'ãtũm nhym bu'ã me ku'êja kum,
—Be, mrãmri ne ga kôt ar aba, ane.
Abê pykabê Garrêja kra'õ. Garrêjakam me
kabẽn kôt akabẽnja ma. Bar kôt aman arỳm
amã ikato, ane. 71 Nhym memã kum,
—Kati. Mrãmri ije me'õwã pumũnh
kêtkumrẽx. Aje me'õ jarẽnhwã ije omũnh
kêt, ane. Ne kam me'õ kute kum anhỹr
kêtmã amikangrôn memã kum,
—Dja ba ijêxnhĩ jabej gê Metĩndjwỳnh
pãnh ijo akno. Ta ne arỳm ijêxnhĩ kêtkôt
ima, ane. 72 Nãm ane nhym totokbê ajte
õkrẽn'ãnh kà. Nhym kam Pedru akubyn
amijo tẽn amrẽbê Jeju kute kum kabẽn
jarẽnhja ma. Kute kum,
—Õkrẽn'ãnh kàr kêtri dja ga amijã maje
ajêx pydji nhym arỳm kà. Ga kam amijã
maje ajêxo amãnhkrut ne ijã memã kum,
"Kati, ije tãmwã pumũnh kêt", ane nhym
ajte kà, anhỹrja ne arỳm kuma. Nãm maro
dja nhym arỳm rerekre 'ỳr bôx. Rerekre 'ỳr
bôx nhym arỳm mu:w.

15

Piratu kute we axwe jabej kukjêr.
Mat 27.1; Ruk 23.1; Dju r 18.28

1 Nhym kam me'ã akati, kryràm nhym
apỹnh me rũnh djàri akuprõn arỳm aben
kabẽn ma. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar
djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ mebêngêtmẽ
Môjdjê kukràdjà mar djwỳnhmẽ me rũnh
kunĩmẽ ne me Jejuo aben ma. Ne kam arỳm
uwpren Piratu'ỳr o mõn 'ỳr o bôx. 'Ỳr o
bôx ne kum kanga. 2 Nhym kam Piratu arỳm
kukij ne kum,
—Djãm abê mebê idjaer nhõ bẽnjadjwỳr
rax? ane.
Nhym kum,
—Kôt ne ga aje arẽnhwã, ane.
3 Nhym kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar
djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr ar arĩk Jeju'ã axwe
krãptĩ janhô. 4 Nhym tu anhikrê. Nhym
Piratu kum,
—Ẽ ama. Djãm ajaxwe krãre ne me amã
arẽ? Djãm aje aminêje akabẽn'õ jarẽnh
kêtkumrẽx? ane.
5 Nhym kum kabẽn 'õ jarẽnh kêtkumrẽx.
Nhym Piratu te kute marmã kam no tyn
nhỹ.
6 Be, me irôbê mrãnh nhõ akatija tãmkam
ne mebê idjaer krãptĩ: arỳm aben pydji.
Me kute aben kajmã'ã Metĩndjwỳnh me
kukãmãre nhirôbê mrãnh mar kadjy ne me
aben pydji. Amex kunĩkôt ne bẽnjadjwỳr
raxbê Piratu akati jakam mebê ijê djà
kurũm mebê ijê pỹnh ne meo pôx nhym
me mã mrã. Me kute me'õ'ã à'wỳrja ne
me kĩnh kadjy bõm kumẽ. 7 Ajbir me'õbê
ijê ne idjibê Baraba. Me kute kubê ijê kêtri
ne me jakôt me bẽnjadjwỳr'ỳr prõt ne me
kwỳ pa. Nhym kam me arỳm kubê ijê.
8 Nãm Piratu Jeju kukjêro dja: nhym kam
me krãptĩ: arỳm kàj bê Piratumã me'õbê ijê
jarẽ ne kum,

—Aje mekbê ijêwã'õ kaba gê arek ar me
ikôt ba, ane.
9 Nhym arỳm Jeju'ã memã kum,
—Me abê idjaer, we me anhõ bẽnjadjwỳr
rax ne ja djãm ije me amã kum inhirermã?
ane. 10 Be, Piratu kute memã ja jarẽnh
kêtri ne arỳm me kadjy Metĩndjwỳnh mar
djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr ma. Nãm ar'ã
amim,
—Jeju'ã me krãptĩkam ne me rũnh 'ã
ngryk ne imã kanga, ane. Ne kam bit kute
kum irermã ã me krãptĩmã ane. 11 Nãm 'ã
memã kum,
—Djãm ije me anhõ bẽnjadjwỳrmã inhir-
ermã? ane. Nhym me kadjy Metĩndjwỳnh
mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr ar memã kum,
—Kwãrĩk wãnh me amã Jeju kĩnh kêt. Dja
ga me kum Baraba jarẽ gê kaba, ane. Nhym
me kàtàm krãptĩ Piratumã kum,
—Kwãrĩk wãnh Jejumã anhirer kêt.
Baraba dja ga kaba, ane.
12 Nhym kam Piratu memã kum,
—Be, ga me abê idjaer, aje tãmwãmã
anhõ bẽnjadjwỳr rax jarẽnhja mỳj dja ba
kam on? ane.
13 Nhym me kàj bê kum, "Pĩte'y'ã anhô",
ane.
14 Nhym Piratu memã kum,
—Mỳkam? Mỳj ne ajmã o ne ba ije
pĩte'y'ã nhôrmã? ane.
Nhym me kàj bê kum,
—Pĩte'y'ã anhô. Pĩte'y'ã anhô, ane.
15 Nhym kam me kĩnhmã Piratu Baraba
kaba nhym arỳm arek ar mekôt ba. Nhym
kam Piratu krãkamngônhmã Jeju jarẽ. Me
kute kaprêprêk kadjy memã arẽ. Nhym
me arỳm mrykà punuo kaprêprê:k ne.
Kaprêprêk nhym Piratu arỳm memã kan-
gan memã arẽ. Me kute pĩte'y'ã nhôr kadjy
memã arẽ.

*Krãkamngônh kute 'ã b*ẽno bikẽnh.
Mat 27.27; Dju r 19.2

16 Nhym kam me krãkamngônh amũ
bẽnjadjwỳr nhõ kikretimã Jejuo mõn o
wadjà. Kumoka'ê nhidjibê Pretorimã o mõn
o wadjà. Ne kam me krãkamngônh kàtàm
kunĩ jadjwỳ o akprõ nhym me kunĩ arỳm
'ã aben pydji. 17 Me kute 'ã bẽno bikẽnh
kadjy ne me 'ã akuprõ. Ne kam inôkà
ryti kamrêkja byn arỳm Jejumã adjà. Ne
mrỳnhĩo kajkep ne ikãx ne kum kutu. Nãm
me arĩk bẽnjadjwỳr rax krãdjê'ã mrỳnhĩ
jakren ikãx ne arỳm kum kutu. 18 Ne kum
kabẽno kute me rũnhmã me kabẽn pyràk
ne kum,
—Ga we abê mebê idjaer nhõ bẽnjadjwỳr
rax, gora kribêm atĩn 'iry, anhỹrkôt 19 po'êo
krã môn kutôn parbê kõnkrão krĩ. Nãm
me parbê kõnkrão krĩo kute me bẽnjadjwỳr
rũnh parbê kõnkrão krĩja pyràk. 20 Ne kam
arỳm 'ã bẽno ajkẽn inomã kumẽn arỳm
kubê inôkà ryti kamrêkja kaban akubyn
kum õ kubẽkà djwỳnhja jadjà. Ne kam kute
pĩte'y'ã nhôrmã o katon o mõ.

Me kute pĩte'ykam nhôr.
Mat 27.32; Ruk 23.26; Dju r 19.17

21 Nhym me'õbê Ximão tẽ. Pykabê Xireni
kra 'õ. Kute Arexãrimẽ Rupu ar ir. Arwã
kurũm ne tẽn bit me'ãnh tẽmmã. Nhym
me krãkamngônh arỳm Jeju nhõ pĩte'y'ã
kum àpnênh tỳx. Kum 'ã àpnênh tỳx
nhym arỳm kadjy kumỳn o mõ. 22 Nãm
me krãnhrebê Gogota'ỳr Jejuo mõn 'ỳr
o bôx. Me bakabẽnkam ne gu me ren
krãnhremã me krã'i jarẽ. 23 Nhym kam me
pidjô kangôkam pĩdjỳbê mirao akàn Jejumã
kungã nhym arỳm kanga. 24 Nhym kam me
pĩte'y'ã kunhô nhym wajêt. Nhym kam
me apỹnh kute õ kubẽkà jamỳnh kadjy kẽn
kryre rẽ. Me kute ari kẽn rẽnhkôt ne me
amijo kubẽkà pytà.
25 Arỳm kàjmã myt nhỹrkam. 9 orakam
ne me pĩte'y'ã kunhô. 26 Ne kam 'ã pi'ôk
no'ôk ne. Pi'ôkkam ne me memã kum,
—Mebê idjaer nhõ bẽnjadjwỳr rax ne ja,
ane. Me kunĩ kute omũnh kadjy ne me
Jeju nhimõkri kunhô. Me kute we Jeju
jaxwe 'õ pãnh pĩte'y'ã jêtja pumũnh ne kute
mar kadjy ne me pi'ôk no'ôk ne imõkri
kunhô. 27 Ne kam ar àkĩnhĩ amãnhkrutja
Jeju nhikrebê pĩte'y'ã ar kunhô. Nhym
arỳm ar wajêt. Jeju õkredjàkôt wajêt nhym
aktã ar axweja ijên wajêt. 28 Amrẽbê: ne me
bakukãmãre'õ memã ja jarẽn 'ã pi'ôk no'ôk
ne. Nãm memã kum,
"Dja me 'ã abenmã kum, 'Nãm me o axwen
me axwemẽ ro'ã kubĩ', anhỹro dja."
Nãm ã pi'ôkkam memã ane. Nhym kam me
aben djô'ã arẽ. Arẽnho mõr tãmtã tũ:mràm
arỳm 'ỳr o bôx. Me bakukãmãre kute
memã arẽnh kôt ne me arỳm ar axwejamẽ
ro'ã ar anhôrkumrẽx nhym me arỳm 'ã
arẽnhkumrẽx. 29 Nhym me 'ãnh mõrja nokà
nhàn kum kabẽn punu:re ne kum,

—Be, ga: ne ga we aje Metĩndjwỳnh nhõ kikreti ngrành ne akubyn ipêxmã. Nhym aje ipêxo adjãm'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt we aje ipêx parmã. 30 Goja amiptàn pĩte'y kurũm rwỳ, ane.

31 Nhym kam me rũnh arĩk 'ã bẽno ajkẽ. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ Môjdjê kukràdjà mar djwỳnhmẽ ne me arĩk 'ã bẽno ajkẽn abenmã kum,

—Amũbit ne me utà. Ne kam te kute amiptàr prãmje. 32 Goja gê mrãmri kubê Kritukumrẽx jabej goja mrãmri kubê mebê idjaer nhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkatikumrẽx jabej on pĩte'y kurũm rwỳ. Gwaj goja kôt omũn arỳm tu amim markumrẽx. Nãm me rũnh ã abenmã ane. Nhym ar aktã pĩte'y'ã jêtjadjwỳ Jejumã àkjêro wajêt.

Tyk kadjy ne ja.
Mat 27.45; Ruk 23.44; Dju r 19.28

33 Nhym arỳm kàjkwa nhipôkri myt nhỹ. Nhym kam tu akamàt kô tyk ne. Pyka kunĩkôt me'ã akamàt kô tyk ne. Nãm me'ã akamàt kô tykkam myt kyn kyn kyn ky: nhym 3 orakam, amykrykambit arỳm ajte myt no pôt ne. Arỳm ajte myt kato. 34 Kato nhym mebê idjaer kabẽnkam Jeju kàj bê kabẽn ne Bãmmã kum,

—Eroi: Eroi: rama xabatani, ane. Nãm ren me bakabẽn kam kum,

—Inhõ Metĩndjwỳ:nh, inhõ Metĩndjwỳ:nh, mỳkam ne ga arỳm ikanga? ane.

35 Nhym parbê me ku'êja kabẽn man arĩk abenmã kum, “Ẽ, Erijmã ne kabẽn”, ane.

36 Nhym kam me'õ prõt ne ngônh puror põnh djà jakritaja byn pidjô kangô kadjàmã adjà. Nhym kam kangô ipu nhym pĩ nhidjamã adjàn kàjmã kum kungã, kute kaôr kadjy. Nhym me'õ ar kum,

—Adjỹm, gê goja me bakukãmãrebê Erij 'ỳr bôx ne goja o rwỳk jabej, ane.

37 Nhym kam Jeju kàj bê kabẽn ne ate ty.

38 Be, nhym kam arỳm Metĩndjwỳnh nhõ kikreti kadjwỳnhbê kubẽkàtija ta amikadjô. Nãm nhôr djà'ãnh amikrax ne e y: ne kraxmã amimẽ.

39 Nhym krãkamngônh krãptĩ: kubê 100 nhõ bẽnjadjwỳr pĩte'y parbê dja. Nhym Jeju kàj bê kabẽn ne ty nhym arỳm omũ. Omũn arỳm memã kum,

—Be, mrãmri ne me'õ jabê Metĩndjwỳnh Krakumrẽx, ane.

40 Nhym me niredjwỳ amybỳm omũnho dja. Nhym Marij Madarenamẽ Marij, kurũm Jôdjemẽ Xijagu ar apôxjamẽ Xirôwemẽ ne ar me ikô'ã dja. 41 Amrẽbê, Jeju pykabê Garrêjakam ar bari ne ar nireja mã kôt ajkamẽn o djuw mexo ba. Nhym ar ja bu'ã me nire krãptĩdjwỳ amybỳm omũnho dja. Jeju ajbir krĩraxbê Djeruxarẽ'ỳr tẽmkam ne me nireja kôt mõn bôx.

Arỳm adjàr kadjy ne ja.
Mat 27.57; Ruk 23.50; Dju r 19.38

42 Jeju ty. Ty nhym kam amykry mex ne. Amykry mex nhym me arỳm no katon õ mỳjja kupênho kumex. Pi'ôk ràràr djwỳnhràm õ mỳjja kupênho kumex. 43 Nhym Jôdje arỳm bôx. Krĩraxbê Armatêkam ne Jôdje abatành djà. Nãm me rũnh bikprõnh djàkam mekôt rax nhym me kum kĩnh. Nãm amiwỳr Metĩndjwỳnh kamnhĩx ne. Metĩndjwỳnh bôx ne me kadjy bẽnjadjwỳr ne kute ar meo bamã ja ne amiwỳr kamnhĩx ne. Jôdje kum Piratu pyma kêt ne 'ỳr tẽn 'ỳr bôx ne Jeju 'ã kuma. 44 Nhym arỳm kam no tyn nhỹn kum, “Je, djãm arỳm ne ty”? ane. Ne kam amiwỳr krãkamngônh nhõ bẽnjadjwỳr 'uw nhym bôx. Bôx nhym arỳm kukij ne kum, “Djãm arỳm ne ty”? ane. 45 Nhym kum, “Nà”, ane. Nhym kam arỳm Jôdjemã Jeju jarẽ. 46 Nhym kam rinhuo kubẽkà 'õ byn 'ỳr o tẽ. 'Ỳr o tẽn 'ỳr o bôx. Ne kam arỳm pĩte'y kurũm Jejuo ruw. O ruw ne arỳm kubẽkào kupun kam kẽnkre'ỳr o tẽ. Me kute kẽnkre kakrwỳnhja'ỳr o tẽn kam arỳm kam adjà. Ne kam kẽnpoti ajkwa krekre'ã kudja. 47 Nhym Marij Madarenamẽ Marij kurũm Jôdje katorja arỳm omũ.

16

Akubyn tĩn kadjy ne ja.
Mat 28.1; Ruk 24.1; Dju r 20.1

1 Nhym kam pi'ôk ràràr, me tyk djà kêt djà nhõ akati apêx nhym ar arỳm pi'ôk kaprĩ pãnh me tyk nhõ pĩdjỳ kwỳ by. Marij Madarenamẽ Marij kurũm Xijagu katorjamẽ Xirôwemẽ ne ar kadjy pĩdjỳ kwỳ by. Kẽnkre'ỳr tẽm ne kute o Jeju djymã ne ar kadjy kwỳ by. 2 Nhym kry:ràm, pi'ôk kamrêkkam, kraxje akati mex kêtkam ar kẽnkre'ỳr tẽ. Tẽ: nhym arỳm myt kato

nhym ar arỳm o rãm ne ja. [3] O rãm ne jan
arỳm abenmã kum,
—Mỳj me'õ dja gwaj bamã jãm ajkwa
krekre'ã kẽnpoti dja? ane. Kẽn ja-
batànhkam ne ar ã abenmã ane.
[4] Abenmã anen kam rĩt ne omũ nhym
arỳm amijã kuta. [5] Nhym kam ar 'ỳr tẽn
arỳm kẽnkremã wadjà. Nhym kadjy mrãnh
djwỳnh'õ kute me'õ jabatành ny pyràk ne
nhỹ. Nãm inôkà jaka ryti jadjàn nõr djà
djubôk'ãnh nhỹ. Nhym ar wadjàn arỳm
omũ. Ne te umaje.
[6] Nhym arkum,
—Kwãrĩk wãnh ikam ar atĩn prãm kêt.
Jeju Nadjarekam abatành ja me kute
pĩte'y'ã nhôr ne bĩnja ne gar abej tẽ. Jakam
arỳm nõr kêt. Nãm akubyn tĩn ne kato. Gar
nõr djà kaprỳja pumũ. [7] Be, amũ ar tẽn kôt
ba djwỳnhmã arẽ. Ne arkôt Pedrumã arẽ.
Ne arkum, “Arỳm ne ar akukãm pykabê
Garrêja'ỳr tẽmmã. Dja gar kam tẽn arỳm
omũ”, ane. Dja gar ã arkum ane. Amrẽbê
kute ar amã arẽnh kôt ba arỳm ar amã arẽ.
Nãm ã kadjy mrãnh djwỳnh ar niremã ane.
[8] Nhym ar katon mã kẽnkre kurũm prõt
ne. Te umaje tertetkam prõt ne. Tĩn
prãmkam ne me'õmã kabẽn kêt ne tẽ.
[9] Be, akubyn tĩnkam kryràm, pi'ôk kam-
rêkkam ne Jeju Marij Madarena kumrẽxmã
amijo amirĩt ne. Be, me karõ punubê 7
ne Marijo ba nhym Jeju amrẽbê ano nhym
kum ire. [10] Nãm Marijmã amijo amirĩt nhym
arỳm kôt ba djwỳnh'ỳr tẽn ar'ỳr bôx. Nhym
ar kaprĩ:ren mỳro nhỹ. Nhym arỳm ar'ỳr
bôx ne arkum 'ã ajarẽ. [11] Nãm arkum Jeju tĩn
jarẽn kute omũnh'ã ajarẽ. Nhym ar kuman
arỳm abenmã kum, “Nãm 'êx”, ane.
[12] Nhym kam ajte ar jamã kute amijo
amirĩtmã tẽ. Nãm kôt ba djwỳnh
amãnhkrut arwãmã tẽ. Tẽ nhym arỳm
atemã aminhipêx. Ne kam kute atemã me'õ
pyràk ne arkum amijo amirĩt ne arkôt tẽ.
[13] Nhym kam ar akubyn Djeruxarẽ'ỳr tẽ.
Kôt ba djwỳnh'ã kàtàmja'ỳr tẽn ar'ỳr bôx
ne arkum 'ã ajarẽ. Nhym ar abenmã kum,
“Kati, nãm ar 'êx”, ane. [14] Nhym kam ajte
Ar kubê 11mã amijo amirĩt. Ar õ kwỳ krẽno
nhỹ nhym arkum amijo amirĩt ne arkum
bẽn tỳx ne arkum,
—Nãm ar akubyn itĩnkôt ipumũn ar amã
ijã ajarẽ gar ar'ã abenmã kum, “Nãm ar
'êx”, ane. Tô mỳkam ne gar tu amim
imarkumrẽx kêt? Djãm ar ajamakkreja kêt?
ane.
[15] Ne kam ajte arkum,
—Apỹnh me ba djà kunĩkôt dja gar mõn
kàj bê me kunĩmã ijã adjujarẽnh ny jarẽnho
mõ. [16] Dja me tu amim imarkumrẽx nhym
me Metĩndjwỳnhmã ngômã me angij.
Nhym arỳm me utà. Nhym be, me kute
amim imar kêt dja Metĩndjwỳnh arỳm
pãnh me kanga. [17] Nhym me kute tu amim
ikamnhĩxkumrẽx dja me mỳjja pumũnh
kêt nhipêx. Me kute Metĩndjwỳnh raxmã
kator kadjy ipêx. Ne me karõ punu kute
meo baja jano nhym me karõ memã ire.
Dja me apỹnh me bajtem kabẽnkam kabẽn.
[18] Godja me kangã djàkrê by. Me kute mar
kêtkam kangã djàkrê by nhym arỳm ajmã
meo kêt. Nàr, te mỳjja kanêo ikõ nhym
ajmã meo kêt. Dja me me kanê krã'ã ikra
jadjuw nhym me arỳm à kêt ne, ane.
[19] Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju memã ane
nhym Metĩndjwỳnh arỳm kàjkwamã
amiwỳr o wabi. Nhym arỳm ra:x ne
Metĩndjwỳnh djubôk'ãnh nhỹ. [20] Nhym
kam kôt ba djwỳnh arỳm amũ mõn pyka
kunĩkôt kàj bê memã 'ã ujarẽnh mõ. Nhym
Bẽnjadjwỳr djwỳnh mã arkum tỳx jangij
nhym ar arỳm mỳjja pumũnh kêt nhipêxo
mõ. Me kute ar'ã abenmã kum,
—Mrãmri ne djãm ar Metĩndjwỳnh kôt
kabẽnkumrẽx? anhỹr kadjy ne ar mỳjja
pumũnh kêt nhipêxo mõ.

Ruka Teopiremã Jeju'ã ujarẽnh ne ja.

Rukadjwỳ ne prĩne Jeju'ã ajarẽ. Rwỳk krax kurũm ne 'ã ujarẽnh tẽn àbir'ãnh o ino re. Rukabê ne me kane djwỳnh. Nhym Paur Jeju'ã ujarẽnh kadjy apỹnh me õ pyka djàri'ỳr mrã. Nhym Ruka kôt ar mrã. Ne kam me'õbê Teopiremã me bakunĩ kadjy pi'ôk no'ôk ne. Teopirebê idjaerkam me'õ kêt. Kumã ne Ruka Jeju'ã pi'ôk no'ôk ne. Nãm prĩne me kute Jeju'ã ujarẽnh kunĩkôt kuman prĩne kabin kam 'ã kum pi'ôk no'ôk ne. Adjwỳnhdjwỳmã pi'ôkbê *Metĩndjw*ỳnh Karõ Kute Meo Baja'ã kum pi'ôk no'ôk ne.

*Ruka Teopiremã amijar*ẽ.

1-4 Aj, Teopire, ba ne ba wãm amã pi'ôk no'ôk ne. Ba ibê Ruka ne ba wãm amã pi'ôk no'ôk ne. Me kunĩ ne me kum akĩnh ne amex jarẽ ba badjwỳ imã akĩnh ne wãm amã pi'ôk no'ôk ne.

Me krãptĩ ne me arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne, Jeju me ikam ar ba'ã ne me pi'ôk no'ôk ne. Me kute kraxrũm noo Jeju pumũnh ne memã kabẽn'ã ujarẽnh, me tãm ne me me imã arẽ nhym me amũ me ijuk'ã 'ã pi'ôk no'ôk ne.

Ba kam badjwỳ inhõkre kadjwỳnhbê,

—Be, mexkumrẽx. Badjwỳ dja ba 'ã pi'ôk no'ôk nhym kam mexkumrẽx, ane.

Mrãmri ne ba me'ỳr tẽ, me kute noo Jeju pumũnhja'ỳr tẽ. Me'ỳr tẽn prĩne abej me kukij ne kam Jeju kraxrũm prĩne mỳjja kunĩ maro tẽn inomã kumẽn mar tỳx ne. Mar tỳx ne kam amã 'ã pi'ôk no'ôk ne. Dja ba prĩne mỳjja kraxrũm amã kôt 'ã idjujarẽnh tẽ, aje prĩne marmã. Me kute õbê amã arẽnh ga aje katàt maro atẽmmã ne ba badjwỳ mekôt amã 'ã pi'ôk no'ôko tẽ, aje omũnh ne aje amim,

—Mrãmri ne me katàt imã Jeju jarẽ, anhỹr kadjy. Kadjy ne ba amã 'ã pi'ôk no'ôk ne.

*Djakarij krabê Djuão rw*ỳkmã.

5 Be, ẽ, ije amã katàt Jeju'ã idjujarẽnh kadjy dja ba amã Djakarij kumrẽx jarẽn kam ijukri amã Jeju jarẽ. Mekbê idjaer nhõ pykabê Djudêjakam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh 'õ nhidjibê ne Djakarij. Nhym Djakarij nhingêt kukãmã nhidjibê ne Abij. Ne kam prõdjwỳ idjibê Ixabeu, kubê ne Arão tàmdjwỳ 'õ. Nhym bep me õ bẽnjadjwỳr nhidjibê ne Erodji ne memã nhỹ. 6 Nhym Djakarijmẽ prõ ar amẽ mrãnh katàt nhym Metĩndjwỳnh arkam kĩnhkumrẽx ne. Nãm ar prĩne Metĩndjwỳnh kabẽnkôt amijo ba, Metĩndjwỳnh kute memã me katàt amijo ba'ã karõjakôt amijo ban kute 'õ kudjar kêtkumrẽx. Ãm ar mexkumrẽx. 7 Nhym bep Ixabeu kra kêt ne te kra prãme ar ba, mjênmẽ ro'ã te ar ari kra prãme ba ne arỳm kubêngê:tte.

8-9 Be, me kute me kadjy Metĩndjwỳnh mar ne me Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam àpênh tẽ, apỹnh me ingêt me kajmã'ã àpênh'ỳr ngjênh djàri ne me me kudjwa Metĩndjwỳnhmã àpênh tẽ. Nãm me ja kumrẽx mytyrwỳ 'õkam 'ỳr wadjàn kam apê:n kato. Nhym pãnh me ja ajte mytyrwỳ 'õkam 'ỳr wadjàn kam kum apê:n kam kato. Nãm ã meo anhỹro tẽ. Nhym kam mekbê Abij me ja pãnh 'ỳr wadjàn Metĩndjwỳnhmã àpênh ba. Nhym Djakarij, kubê me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnhkam mekôt Metĩndjwỳnhmã àpênho ku'ê. Nhym me kute Metĩndjwỳnhmã kikre kudjỳ djà bôr kadjy kẽn mêre à'àk ne kurẽn kôt 'ỳr wangij nhym Djakarij kukràdjà jakôt ate Metĩndjwỳnh nhõ kikretimã wadjà, kute kikre kudjỳ djà bôrmã. Ate ne me kudjwa 'ỳr wadjà ne kum kubô.

10 Nhym kute kum bôrkôt me kunĩ kikreti kabem Metĩndjwỳnhmã kabẽno ku'ê. 11 Nhym Djakarij bôro dja nhym aêrbê Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh 'õ nokam kato. Nãm tu kikre kudjỳ djà bôr djà jakỳxkôt 'ỳr kato. 12 Nhym omũn kam umar punuren kum uma ne, kute ajmã o karõ ne kum uma. 13 Nhym kam kum,

—Djakarij, kwãrĩk wãnh atĩn prãm kêt. Arỳm ne Metĩndjwỳnh aje amijo adjà'wỳr ma. Dja on aprõbê Ixabeu tujarô gar amim akra my mỳ. Akra my mỳn kam kum idji Djuão jarẽ. 14 Dja gar tu akĩ:nhkumrẽx ne. Nhym me krãptĩ ar akôt kĩnhkumrẽx, ar akra rwỳkkam kĩnhkumrẽx. 15 Nhym Metĩndjwỳnh kadjy godja akra rax ne kam kabẽn mexkumrẽx ne. Godja uba kangô djàkrêo kõm kêt, nàr atemã kadjwati

kangô* 'õo kõm kêt. Nhym Metĩndjwỳnh Karõ raxo akra kadjwỳnhbê nhỹn ar o ba, nã tikkrekam jêt rã'ã dja Metĩndjwỳnh Karõ mrãmri o ba.

16 Nhym mekbê idjaer krãptĩ dja me õ Bẽnjadjwỳr Metĩndjwỳnh 'ỳr amijo akẽx, akra kabẽnkôt 'ỳr amijo akẽx. 17 Nhym akra dja Bẽnjadjwỳr kukãm tẽ, kute memã bôx djà'ã ujarẽnh nhym me kute kadjy amijo mexmã dja kukãm tẽ. Nhym Metĩndjwỳnh Karõ dja mrãmri o ba nhym uma ne, kute mrãmri ne Metĩndjwỳnh Karõ kute Erijo ba nhym umaja pyràk. Dja akra memã arẽ nhym me nãmẽ me bãm akubyn kum kra jabê. Nhym ate ajte memã arẽ nhym me amakkre kêtja dja me akubyn katàt mrãn arỳm ajte kabẽn mexkumrẽx. Dja akra ã memã ane nhym me arỳm Metĩndjwỳnh kadjy amijo mex. Nãm ã kadjy mrãnh djwỳnh Djakarijmã kabẽn jarẽnho ane.

18 Nhym kam kum,

—Gêt kon ne. Mỳjkôt dja ba akabẽn ma? Arỳm iprõmẽ ar ibêngêtte. Djãm ar ijabatành ny godja bar ikra mỳ?

19 Nhym kam kum,

—Ba ibê Gabrijeu ne ba Metĩndjwỳnh kabem dja. Ije amã kabẽn jarẽnhmã ne ijano ba awỳr tẽ. Mỳjja mextire ije amã arẽnhmã ne ijano ga ate "Kon ne" ane. 20 Aje amim ikabẽn mar kêtkumrẽx pãnh gêdja ga akabẽn kêt nhym akra ruw. Dja akra nhõ akati 'ỳr bôx nhym ruw ga kam ijukri akabẽn, ane. Nãm ã Gabrijeu kum ane.

21 Nhym me kam kapôtã te Djakarij kam ama:, te bôx nhym me kute kukràdjà 'õ marmãn kam abenmã kum,

—Ije tô mỳj got ar o ba? ane.

22 Nhym kam arỳm katon te kute memã kabẽnmã. Nhym me,

—Arỳm ne Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam mỳjja 'õ pumũ, ane.

Nhym tu ikrao memã ujakreo djan kabẽn kêt mex ne.

23 Ne kam ar àpênh ba:n arỳm inomã kumẽn kam katon akubyn ũrkwãmã tẽn bôx. 24-25 Bôx nhym kàjbê 'ãtũm nhym kam prõbê Ixabeu tujarôn kam pijàm ne kam kikre bu'ãbit mrã. Kute amirĩt kêt'ã mytyrwỳ amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt, pijàm djàje, tujarôkam. Nãm,

—Ota Bẽnjadjwỳr ipumũn kum ikaprĩn arỳm ijo mex. Jakam dja me ijã kabẽn kêt ne, ane.

*Marij kurũm Jeju rw*ỳkmã kum arẽ.

26-27 Nhym kam arỳm tujarô'ã mytyrwỳ amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut nhym Metĩndjwỳnh ajte kadjy mrãnh djwỳnhbê Gabrijeu jano, Marij'ỳr ano. Marij kurererkam ne kra kêtkumrẽx, me'õ 'ỳr mõr kêtkam. Nhym bep me'õbê Jôdje ne kum kabẽn kajgo, kraxje 'ỳr mõr kêt. Nhym bep Jôdje nhingêt ne Dawi. Apỹnh ne me õ pyka nhym bep tu pyka abenã tỹm nhidjibê ne Garrêja. Nhym bep kam krĩ 'õ nhidjibê ne Nadjare. Krĩ jakam ne Metĩndjwỳnh Marij'ỳr Gabrijeu jano. 28 Nhym arỳm 'ỳr tẽn bôx ne kum,

—Marij, djãm ga? Metĩndjwỳnh ne arỳm akam ukaprĩn ajo ba, ane.

29 Nhym Marij Gabrijeu kabẽn man axwe amikam umar ne õkre kadjwỳnhbê amim,

—Mỳj kabẽn got ja? ane.

30 Nhym kam kum,

—Kwãrĩk wãnh, Marij, atĩn prãm kêt. Mrãmri ne Metĩndjwỳnh akam kĩnhkumrẽx. 31 Ota, dja ga on atujarôn kam akra my mỳn kam kum Jeju jarẽ. 32 Godja akra bẽnjadjwỳr rax ne ar meo ba nhym kam me 'ã abenmã kum, "Metĩndjwỳnh pymati kra", ar o ba. Gêdja Bẽnjadjwỳr Metĩndjwỳnh Jeju'ã bẽnjadjwỳr rax mẽ nhym kam ar meo ba. Ingêtbê Dawi bẽnjadjwỳr rax djô'ã dja rax ne ar meo ba. 33 Tãm godja tũmràm mekbê idjaer kadjy bẽnjadjwỳr ne ar meo ba. Dja bẽnjadjwỳr rã'ã rã'ãn ar meo ban o ino rer kêtkumrẽx, ane. Nãm ã kadjy mrãnh djwỳnh kum ane. 34 Nhym kam kum,

—Godjãm me'õ iwỳr mõr kêtjakam ba ije ikra mỳnhmã. Mỳj godja imã ikra dji? ane.

35 Nhym kam kum,

—Metĩndjwỳnh Karõ dja awỳr ruw. Metĩndjwỳnh pymati Karõ dja awỳr ruw. Djãm tãwãbê mỳjja tỳx? Ta gêdja tu amã akra jadjà nhym akurũm kato. Ne kam prĩrerũm mrãmri mexo tuknĩn mexkumrẽx. Kam axwe 'õ kêtkumrẽx. Nhym me kam kum Metĩndjwỳnh Kra jarẽ.

36 Ota anhõbikwa Ixabeu te kubêngêtte ne arỳm tujarô. Me kute Ixabeumã kra

* 1:15 Mỳjja me kute o kõm ne kôt bibãnh kunĩja, kadjwati kangômẽ uba kangômẽ, mỳjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarẽ.

kêt jarẽnh ar o baja ne arỳm tujarô.
Adjwỳnhdjwỳ ne kra my wajêt nhym arỳm
jêt'ã mytyrwỳ amãnhkrut ne amãnhkrut ne
amãnhkrut. 37 Djãm Metĩndjwỳnhbê mỳjja
'õ bipdjur got? ane. Nãm ã kadjy mrãnh
djwỳnh kum ane. 38 Nhym kam kum,
—Ã, mrãmri. Ibê Metĩndjwỳnh nhõ
àpênh tũm. Gora gê akabẽnkôt ã ijo ane,
ane. Marij ã kum ane nhym arỳm mã
kurũm tẽ.

*Marij Ixabeu'*ỳr bôx.

39-40 Nhym kam Marij no kator mex ne
mã Ixabeu'ỳr tẽ, kute omũnhmã 'ỳr tẽ.
Pykabê Djudêjakam krĩ 'õ'ỳr tẽ. Kam ne
krãnh kumex. Nhym tẽn bôx ne Djakarijmẽ
Ixabeu ar ũrkwãmã wadjàn kam Ixabeumã
kabẽn. 41 Kum kabẽn nhym Ixabeu kute
kabẽn marmẽ ro'ã kraja Marij kabẽn man
kam kĩnh ne kàjmã amijã te. Nã tikkrekam
kàjmã amijã te.

Nhym kam Metĩndjwỳnh Karõ raxo Ix-
abeu kadjwỳnhbê nhỹn ar o ba 42 nhym kàj
bê kabẽn ne kum,
—Metĩndjwỳnh ne arỳm ajo kĩnh,
me nire kunĩ kuràm ajo kĩnh ne. Ne
atikkrekam akra jêtjadjwỳ o kĩnhkumrẽx
ne. 43 Xô kum djãm ibẽnjadjwỳr rax ne
Metĩndjwỳnh kute ijo kĩnhmã iwỳr inhõ
Bẽnjadjwỳr nã jano? ane. Arỳm ne
inhõ Bẽnjadjwỳr nã iwỳr bôx ba arỳm
ikĩnhkumrẽx ne. 44 Ẽ, ga imã akabẽn, ba
akabẽn ma nhym kam ikra kĩnhkumrẽx.
Itikkrekam jêtja kĩnhkumrẽx ne kam kàjmã
amijã te, ba kam amã ikabẽn jarẽ. 45 Ô kwep
akĩnhkumrẽx. Bẽnjadjwỳr ne arỳm amã
kabẽn ga tu amijã akra kamnhĩxkumrẽx
ne amim, "Mrãmri, Metĩndjwỳnh kabẽnkôt
dja ikra rwỳkkumrẽx", ane. Kam ne ga
akĩnhkumrẽx ne. Nãm ã Ixabeu Marijmã
ane.

*Marij kute Metĩndjw*ỳnhmã mex jarẽnh.

46-47 Nhym kam Marij kutã kum kabẽn ne
kàjmã Metĩndjwỳnhmã rax jarẽnho dja, ne,
—Dja ba mã Bẽnjadjwỳrbê Metĩndjwỳnhmã
rax jarẽn kôt kum amikĩnh jarẽ.
Metĩndjwỳnhbê ipytàr djwỳnhkam ne
ba ikĩnh raxkumrẽx, ikadjwỳnhbê
ikĩnh ne kam kum amijarẽ.
48 Metĩndjwỳnh ta ne kum ikaprĩn ijo amip-
tàn kam imã kĩnh jadjà.
Djãm adjàkam irax tũm? Xô kum kati, in-
grire. Ãm ibê õ àpênh kajgokumrẽx.
Ingrire nhym kam tu Bẽnjadjwỳr ijo
amiptàn kam imã ikĩnh rax jadjà.
Jakam dja kamingrãny amũ aben nhijuk'ã
abenmã ikĩnh jarẽnho tẽ, ikĩnh rax
jarẽnho tẽ.
49 Ga prĩne kute ijo kĩnhja pumũ. Djãm
Metĩndjwỳnh rerek got? Axwe tỳx.
Ga kute mỳjja pumũnh kêt imã o
amirĩtja pumũ.
O ne imã ikĩnh jadjà. Mrãmri ne tãwã
mexkumrẽx. Nãm mexo uma.
50 Ne mekam ukaprĩkumrẽx. Me kute
Metĩndjwỳnh kabẽn mar ne kôt
kute ar amijo baja mekam ne
ukaprĩ.
Nhym kamingrãny amũ me banhijuk'ã amũ
maro tẽ nhym Metĩndjwỳnh me
kamdjwỳ ukaprĩ, me banhijuk'ã me
kamdjwỳ ukaprĩ tẽ.
51 Bep me kute amijo àmraja, me kute õkre
kadjwỳnhbê,
"Ba ne ba ibẽnjadjwỳr rax, ba ne ba irax",
anhỹrja, memã ne arỳm amimao
pôx ne kàjbê me kumẽ.
52 Ne me bẽnjadjwỳr rũnh memã ỹrja
me tãm ne tu arỳm meo kàtàm
ne, ne kam pãnh me kute amijo
kàtàmja, me kute amijo àmra kêtjao
bẽnjadjwỳr rũnh ne.
53 Ne kam ajte me õ mỳjja kêt, me kum
prãmja ne mỳjja mextireo memã
ajne ne o me kĩnho ba.
Ne kam pãnh me õ pi'ôk kaprĩ rũnh, me õ
djwỳ krãptĩja arỳm meo ajkẽn am-
inêje me ano nhym me ỹkam ar ba.
54 Metĩndjwỳnh kute amrẽbê me
bakukãmãremã katàt arẽnhkôt ne
arỳm me baman kum me bakaprĩ.
Ne me babê idjaer, me babê õ àpênhja ne
kum me bakaprĩn me bawỳr ruw ne
amikôt me bajo mõn me bajo djuw
mex ne ar me bajo ba.
55 Amrẽbê ne me banhingêt Abraãomã
kabẽn ne kum kaprĩ, me bakajmã'ã
kum kaprĩ ne kam kôpdji'ã me ba-
man kum me bakaprĩ. Dja kum me
bakaprĩ rã'ã rã'ã ne.
Nãm ã Marij kum kabẽno ane. 56 Ne kam
Ixabeu kuri dja: nhym kam 'ã mytyrwỳ
amãnhkrut ne ikjêkêt nhym arỳm mã tẽ,
mã õ pykamã tẽn bôx.

*Djuão rw*ỳk'ã ujarẽnh.

57 Nhym kam Ixabeu kra rwỳk djà nhõ akati arỳm 'ỳr bôx nhym kam kra my ruw. 58 Nhym kam õbikwa kuman arỳm kĩnhkumrẽx. Nhym atãri ar ũrkwãkam me jadjwỳ kuman kam kôt kĩnhkumrẽx. Metĩndjwỳnh kam ukaprĩ raxkôt kuman kam kudjwa kĩnhkumrẽx ne. 59-60 Nhym kam arỳm kra rwỳk'ã pi'ôk kamrêk pydji nhym me kute my nhinhu kà krã'yrmã bit kute kum Djakarij jarẽnhmã, bit kute kum bãm nhidji jarẽnhmã nhym nã memã kum,

—Xô kum kati, idjibê ne Djuão, ane.

61-62 Nhym me kam kum,

—Je tô mỳkam? Nhỹnh ne anhõbikwa 'õ ã idji ane? anen kam bãm'ỳr akẽx ne kum ikrao ajakre. Idji jabej kukjêr kadjy ne me bãmmã ikrao ajakre.

—Mã ne aje kum idji jarẽnhja kute? ane.

63 Nhym kam bãmja kute memã idji no'ôk kadjy mỳjja'ã me ku'uw nhym kam me kum o tẽ nhym kam memã idji no'ôk ne,

—Idjibê ne Djuão.

Nhym me omũn kam ari aben pumũn abenmã kum,

—Je tô mỳkam? Mỳj got ja? ane.

64 Nhym Djakarij kute idji no'ôkmẽ ro'ã arỳm ajte kabẽn ne kam Metĩndjwỳnhmã mextire jarẽnho dja. 65 Nhym kam ar õ krôkam me ja tĩn prãm ne kam abenmã arẽnho ipôk ne. Pykabê Djudêjakam apỹnh krãnhrekam me õ krĩkam ne me abenmã arẽnho ipôk ne. 66 Nhym me kam kuma:n ar o ba, Metĩndjwỳnh kute ar krao bakam ne me mar ar o ban kam abenmã kum,

—Mã gêdja abatành ne kute? ane.

*Djakarij kute Metĩndjw*ỳnhmã mex jarẽnh.

67 Nhym kam Metĩndjwỳnh Karõ raxo bãmbê Djakarij kadjwỳnhbê nhỹn ar o ba nhym amũ Metĩndjwỳnh djô'ã kabẽn jarẽnho dja ne Jeju kumrẽx'ã ajarẽ. Jejubê bẽnjadjwỳr rax ne kubê mekbê idjaer pytàr djwỳnh'ã ajarẽ. Ne kam ijukri Djuão jarẽ. Nhym bep Jeju kumrẽx ne 'ã ajarẽ ne memã kum,

68 —E kum me babê idjaer nhõ Bẽnjadjwỳr mexkumrẽx. Ba gop me amã me banhõ Bẽnjadjwỳr, me banhõ Metĩndjwỳnh mextire jarẽ. Mỳkam? Bir, nãm ta õ me ba djwỳnh'ỳr ruw, kute me bapytàrmã ne me bawỳr ruw.

69 Kute umao ar me bapytàr ne me bajo ba kadjy ne arỳm me bamã me bapytàr djwỳnh jano. Ingêt kukãmãre ne Dawi, õ àpênh tũmja.

Ingêt kukãmãrebê Dawi jabatành djàkam ne me bakadjy nõ.

Abatành ne kute umao me bapytàr ne ar me bajo ba kadjy arỳm ingêt jabatành djàkam nõ.

70 Me kute Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh kabẽn kôtô.

Amrẽbê ne Metĩndjwỳnh kute kabẽn jarẽnh djwỳnh mexkumrẽx jamã kabẽn jarẽnh kôt ne arỳm me bamã ano.

71 Kute me bakurê djwỳnhbê me bapytàrmã, me kum me bakurê ne kute me bajo bajabê me bapytàrmã ne Metĩndjwỳnh me bawỳr ano.

72 Nãm me bakukãmãremã kabẽn pydjin arẽn memã kum,

“Dja ba imã me akaprĩ”, ane.

Dja ba amikabẽn mexja mã kuman o ibiknor kêt, ane ne kam kôt me bawỳr ano.

73 Nãm ã me bakukãmãrebê Abraãomã kabẽn pydjin arẽnho anen kam katàt kôt kuma.

74 Kute me bakurê djwỳnhbê me bapytàr, gu me badjumar mex ne arek ar baban kum badjàpênhmã.

75 Me bamextire ne katàt bamrãnh ne kum badjàpênhmã. Me batĩnri Metĩndjwỳnh kabem kribêm ar me babao rãm ne mũ jamã ne kum arẽ.

Nãm ã Abraãomã kabẽn jarẽnho anen kam katàt kôt kuman me bawỳr me bapytàr djwỳnh jano, Bẽnjadjwỳr jano, ane.

Nãm ã Djakarij memã Jeju jarẽnho anen kam ajte kramã kabẽn jarẽ, krabê Djuãomã 'ã karõ, Djuão Jeju kukãm tẽmmã 'ã kum karõ ne kum,

76 —Bep ga, akmere, ga dja ga Bẽnjadjwỳr kukãm tẽn kutêp me akre gê me kuman Bẽnjadjwỳr kam amakbê katàt amijo ba.

Kute mrãmri ne me kute me bẽnjadjwỳrmã katàt pry djirja pyràk. Gêdja me ajã,

“Metĩndjwỳnh Pymati kabẽn jarẽnh djwỳnh ne ja”, ane.

77 Nà, ga dja ga kukãm tẽn memã arẽ. Ta
kute õ me ja pytàr ne ar meo bamã
memã arẽ. Mã ne me bapytàr o?
Apỹnh me bajaxwe djàri kute tu o bingrành
ne me bakam ngryk kêtmã. Kute ã
ukaprĩkôt me bapytàro anhỹrmã.
78 Mrãmri ne me Batĩn djwỳnh kum me
bakaprĩ rax ne. Ne kam kàjkwa
kurũm me bapytàr djwỳnh me
bawỳr ano.
Kute me bamã irã djà pyràk. Kute mrãmri
ne myt kute me bamã irãn kute me
bakurwỳja pyràk ne me bawỳr ano.
79 Me kum tyk pyma, me tĩn prãmja ne
me kute mrãmri ne me akamàt kô
tykkam me krĩja pyràk.
Nhym bep me bapytàr djwỳnh dja me jamã
tĩn prãmo ajngrà. Ga akati kute
akamàt kô nhipônhja pumũ.
Dja ã me bamã me batĩn prãm, me bamã
batyk pyma ã o bingrànho ane gu
me kam badjumar mexkumrẽx ne
ar baba. Tãm ne ja.
Nãm ã Djakarij kramã 'ã karõo ane, Jeju
kukãm tẽm ne kute kutêp me akremã.
80 Nhym kam kra arỳm kàjmã krã tẽn kam
Metĩndjwỳnh kabẽnkôt amijo ba. Kute kôt
amijo ba rã'ãn abatành. Ne kam kapôt
kukritkam ar ba. Õ akati kutêp ne kapôt
kukritkam ar ba. Kute mekbê idjaermã
amijo amirĩt nhõ akati amiwỳr kam amakbê
kapôt kukritkam ar ba.

2

Jeju rwỳk'ã ujarẽnh.
Mat 1.18

1 Nhym kam bẽnjadjwỳr raxbê Xedja
Agujtu memã kabẽn jarẽ. Xedja Agujtu ne
me kunĩmã nhỹ. Nãm memã kabẽn jarẽn
memã kum,
—Me akunĩ, pyka kunĩkôt dja ga me an-
hingêt nhõ pyka'ỳr aba gê me me anhidji'ã
pi'ôk no'ôk, ba ije me ajã akre kadjy, ane.
2 Me kute me idji'ã pi'ôk no'ôko kutewa
kadjy ne ja. Nhym Xirênhu, bẽnjadjwỳr
bajtem, pykabê Xirijkam memã nhỹ. Kam
ne me kute bẽnjadjwỳr raxbê Xedja Agujtu
kabẽnkôt me idji'ã no'ôkmã.
3 Nhym kam me kunĩ apỹnh krĩ djàri'ỳr
ajmà. Apỹnh me ingêt nhõ pykakam
abatành djàri'ỳr ajmàn kam bôx. Bôx nhym
me kam me idji'ã pi'ôk no'ôko tẽ.
4-5 Nhym kam Jôdjemẽ Marij ar
adjwỳnhdjwỳ me kudjwa ingêt nhõ pyka'ỳr
tẽ, ingêtbê Dawi rwỳk djà'ỳr ne ar tẽ. Arỳm
ne kum kabẽn ne. Kraxje 'ỳr mõr kêt rã'ã.
Nãm kum kabẽn kajgo. Tu pyka abenã
mẽnh nhidjibê ne Garrêja ne kam apỹnh
ne krĩ djàri idji. Garrêjakam krĩ nhidjibê
ne Nadjare. Kurũm ne ar tẽ. Marij arỳm
tujarô tỳx nhym ar tẽ. Atemã ajte pyka 'õ
tu abenã tỹm nhidjibê ne Djudêja. 'Ỳr ne
ar wabi ne kam tẽ:n kam krĩbê Berẽ'ỳr bôx.
Ingêtbê Dawi rwỳk djàmã tẽn bôx, õ pyka
nhidjibê Berẽmã tẽn bôx, me kute ar idji'ã
pi'ôk no'ôkmã. 6-7 Nhym kam me kumex
ne prĩne Ar kubê kikre kre jaê. Nhym kam
kra rwỳk djà nhõ akati arỳm 'ỳr bôx nhym
kra my ruw. Kra kutewa ne ruw. Nhym
Marij kubẽkào kupun o tẽn mryti djàkur
djàkam kudji, me kute prĩne Ar kubê kikre
kre jaêrkam.

*Mry pumũnh djw*ỳnh Jeju'ỳr bôx.

8 Nhym krĩ nokà'ã ne mry nhõ kapôt.
Nhym arỳm akamàt. Nhym kam mry
nhõ kapôtkam ar kute mry pumũnh
djwỳnhja õ krit pumũnho dja. 9 Nhym
kam Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh
ar nokrekam kato nhym Metĩndjwỳnh
jadjênh prĩne ar kurwỳ ne arkum ipôk ne.
Nhym arkum uma ne kam madjà tertet ne.
10 Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh
arkum,
—Kwãrĩk wãnh, ar amã uma kêt. Ota
ba ije ar amã mỳjja mex jarẽnhmã tẽ. Ẽ,
me akĩnh djà ne arỳm me akadjy kato.
Me akunĩ akĩnh kadjy, akĩnh raxmã. 11 Ẽ,
akamàt ja tãmkam ne me apytàr djwỳnh
arỳm me akadjy ruw. Dawi nhõ pykakam
ne ruw. Kubê ne Kritu, kubê ne Bẽnjadjwỳr
djwỳnh. 12 Tãm ne ajbir rwỳk nhym nã kute
kubẽkào kupun mryti djàkur djàkam irwã.
Kute kubẽkào kupun mryti djàkur djàkam
irkôt dja gar kum akaton kam omũ, ane.
Nãm ã Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh
arkum ane.
13 Nhym kam ar aêrbê kàjkwa kurũm
Metĩndjwỳnh me ano, amikadjy mrãnh
djwỳnh jano nhym katon kumex, kumrẽx
kator jakôt ne me katon kumex ne kam
Metĩndjwỳnhmã mextire jarẽnho kumex
ne mry pumũnh djwỳnhmã o amra,

14 —Kàjkwakam ne Metĩndjwỳnh me:xkumrẽx, tỳ:xkumrẽx, uma:kumrẽx.
Gora gê me kunĩ kàjmã kum mex jarẽnho tẽ. Arỳm ne pykakam me wãmã umar mex jarẽ.
Gora gê õ me wãkam kĩnhwã umar mex ne ar ba, ane.
15 Nãm ã Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh anen kam mã ar kurũm kàjkwamã wabi. Nhym kam ate mry pumũnh djwỳnh abenmã kum,
—Gêtô gwaj gop Berẽmã mõn goja karàkôt omũ. Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute gwaj bamã arẽnhja pumũ, anen kam 'ỳr prõt ne. 16 Prõt ne Marijmẽ Jôdje ar'ỳr kato nhym mryti djàkur djàkam nõ, ngrire ne nõ nhym ar omũ. 17 Nõrkôt omũn kam memã arẽnho ajkate. Kadjy mrãnh djwỳnh kute mry pumũnh djwỳnhmã arẽnhja, kute Marij kra jarẽnhja ne me memã arẽnho ajkate.
18 Nhym me kuman kam abenkam no tyn kumex ne abenmã kum,
—Mỳj gotja? Mỳkam got Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnhja katon kumex? anen ari aben pumũnho akẽx. 19 Nhym bep ãm Marij ta kute kraxkôt mar ne amikam mỳjja kunĩ ma:ro tẽn 'õo biknor kêt ne.
20 Be, nhym kam mry pumũnh djwỳnh kapôtmã akẽx. Kadjy mrãnh djwỳnh kute arkum arẽnhkôt ne ar karà nõrkôt omũ. Kônh ne arkum kudji nhym ar mỳjja kunĩ pumũn kuman kam Metĩndjwỳnhmã mex jarẽnho mõ. Ne kàjmã kum rax jarẽnho mõn kum,
—Metĩndjwỳnh, gajbit ne ga apydjin adjukaprĩ, amex, arax, atỳx, anhỹro mõ.

*Ar kute Metĩndjw*ỳnhmã Jeju djar.
21 Nhym kam arỳm 'ã akati amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut nhym ar my nhinhu kà krãtan kam ajte kum idji Jeju jarẽ. Tikkrekam jêt kêtri Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh kute kum idji jarẽnhja ne kum arẽ. 22-24 Nhym kam akati krãptĩ nhym ar krĩraxbê Djeruxarẽ'ỳr o tẽ. Ar kute Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Metĩndjwỳnhmã armã ne ar o tẽ. Metĩndjwỳnh kabẽn'ã pi'ôk no'ôkkam ne memã,
"Me akra my kutewa gêdja axidjuw ga me Bẽnjadjwỳr djwỳnhmã me umjuw, kute o aminhõmã", ane.
Kôt ne ar kute Djeruxarẽmã Jejuo tẽm ne kum armã. Ar adjwỳnhdjwỳ kute Metĩndjwỳnhmã mry bôrmã. Arỳm ne Marij kamrô ngràn kam kute Môjdjê kukràdjàkôt Metĩndjwỳnhmã mry djàr ne kum õrmã. Amrẽbê ne Môjdjê Metĩndjwỳnh kabẽn'ã pi'ôk no'ôk ne memã kum,
"Ẽ, dja ga me akamrô ngràn kam Bẽnjadjwỳr djwỳnhmã tutte amẽ agan kum angã, nàr tutti no tỳr nyre amẽ abĩn kum aga", ane.
Jakôt ne ar kute kum àr ne õr nhym nãja akubyn Metĩndjwỳnhmã mex ne õ kikretimã àrmã Djeruxarẽmã o tẽ.
25 Nhym bep Djeruxarẽkam me'õ mybê Ximião. Mrãnh katàt ne Metĩndjwỳnh kabẽnkôt ar amijo ba. Nãm arek mekbê idjaer pytàr djwỳnh, memã kaprĩ rênh djwỳnh, Kritukam ama. Nhym Metĩndjwỳnh Karõ ar o ba. 26 Ar o ban kam arỳm kum,
—Ẽ, atĩn rã'ã dja ga Metĩndjwỳnh kute anorja'ỳr bôx ne omũ. Kute me apytàrmã ne ano, kubê ne Kritu, tãm dja ga omũ, anhỹtã 'ỳr bôx ne anoo omũ, ane. Nãm ã Metĩndjwỳnh Karõ Ximiãomã ane nhym kuman ar o ba.
27 Ne kam Metĩndjwỳnh nhõ kikreti'ỳr tẽ. Metĩndjwỳnh Karõ ne ano nhym tẽ. Kumrẽx ne ar kukãm tẽn bôx. Nhym Jeju nãmẽ bãm arkôt 'ỳr o bôx. Ar kute me amikukràdjà tũmkôt Metĩndjwỳnhmã armã ne ar 'ỳr o tẽn o wadjà. 28 Nhym Ximião omũn kumỳn kam Metĩndjwỳnhmã mextire jarẽn kum amikĩnh jarẽn kum,
29 —Bẽnjadjwỳr djwỳnh, jakam dja ga on imã ityk nhõ akati jarẽ, ba ibê anhõ àpênh dja ba wãm awỳr tẽ, aje imã arẽnhkôt.
Arỳm ne ba omũn arỳm ikĩnhkumrẽx ne arỳm idjumar mexkumrẽx ne. Jakam dja ba idjumar mexbê ty, aje imã arẽnhkôt.
30 Ga ga arỳm me utàr djwỳnh jano ba inoo omũ.
31 Anhỹr djwỳnhràm aje arẽnhja ne ga arỳm memã o akato nhym me kunĩ pyka kunĩkôt omũ.
32 Me utàr djwỳnhja ne kute a'u pyràk. Dja apỹnh me bajtemja no bô nhym me katàt mrã.

Nhym kam ajte me ibê idjaermãdjwỳ kĩnh
jadjà. Kôt dja me me imã me ikĩnh
jarẽ, me irax jarẽ, ane.
Nãm ã Ximião Jeju'ã ujarẽnh ane. 33 Nhym
kam bãmmẽ nã ar kuman kam abenkam no
tyn aben pumũnho dja.
34 Nhym kam Ximião jãm aro akẽx ne
Metĩndjwỳnhmã aro a'uw ne kum,
—Dja ga aro kĩnh ne adjukaprĩkôt aro
djuw mex ne arkum umar mex jarẽ gê ar
umar mex ne ar ba, ane. Ne kam ajte jãm
nãjao akẽx ne kum,
—Ota arỳm akra kute meo bikjêrmã
bôx. Me babê idjaer kwỳ dja me kum
kurên kam kôt amijo ajkẽ. Dja te kute
memã Metĩndjwỳnho amirĩtmã nhym me
mã aprỳ. Nhym bep me bakwỳ dja gu me
mã bamã abên kam amiptàn kôt ar amijo
baba. 35 Nhym akra ta dja ar mekmã apôx ba.
Godja me õkre kadjwỳnhbê amim mỳjja'ã
karõ nhym akra ta tu ar memã apôx ba. Ga
gadjwỳ akra djô'ã akaprĩ rax ne akra ma:
ne. Kute mrãmri ne nànhre kute gadjwỳ
anhõpôkkam akaprĩ pyràk, ane. Nãm ã
Ximião anhỹr djwỳnhràm kum arẽnho ane.
36-37 Nhym kam me'õ nibê Ana
adjwỳnhdjwỳ ar'ỳr bôx. Kubê
Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh 'õ,
Panuwe kra, mekbê Axer 'õ. Nãm 'uwtĩ.
Amrẽbê ne mjên 'ỳr mõ nhym 'ã amex
amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut
ne ikjêkêt nhym arỳm kubê ty. Nhym
kam 'uwtĩn arỳm kubêngê:xte. Arỳm
'ã amexbê 84. Nãm Metĩndjwỳnh nhõ
kikretikam ku'ên kator kêtkumrẽx ne tu
Metĩndjwỳnhmã àpênho dja. Akamàtmẽ
akati kunĩkôt ne kum kabẽno ku'ên kadjy
amijajbu. 38 Ne kam kum ajmã ar'ỳr bôx ne
Jeju pumũn kam Metĩndjwỳnhmã amikĩnh
jarẽn kum ukaprĩ jarẽ ne kam ajte me kute
kam amakjamã Jeju jarẽ. Me utàr djwỳnh
bôx ne kute me kurê djwỳnhbê akubyn me
õ krĩraxbê Djeruxarẽ pytàrmã ne me kam
ama. Memã ne Ana,
—Arỳm ne bôx. Arỳm ne me bapytàr
djwỳnh bôx, ane. Nãm ã Ana me kute kam
amakjamã arẽnho anen kam ajte mã wadjà.
39 Nhym kam Marijmẽ Jôdje ar
Bẽnjadjwỳr djwỳnh kukràdjà kunĩkôt arỳm
mỳjjao tẽn inomã kumẽn kam akubyn
pykabê Garrêja'ỳr tẽn kam ar õ krĩbê
Nadjarekam bôx. 40 Nhym kam kra kàjmã
krã tẽn kam ĩ tỳx tẽ. Tẽn tẽn ĩ arỳm
abatành ne kam no mexkumrẽx nhym kam
Metĩndjwỳnh kam kĩnhkumrẽx ne mã o
djuw mex.

Jeju Bãm nhõ kikretikam ỹr.

41 Nhym na mê gaga mrãnh kunĩkôt Jeju
nãmẽ bãm ar Djeruxarẽmã mrã. Me kute
aben pydjin kute Metĩndjwỳnh me irôbê
mrãnh nhõ akati mar ne õ kwỳ krẽn rax
kadjy ne ar 'ỳr mrã. 42-43 Nhym ajbir Jeju
nõrny. Arỳm 'ã amexbê 12. Nhym ar kunĩ
mekôt ajte me kute aben pydji'ỳr wabin
me'ỳr bôx ne mekôt ar õ kwỳ krẽn ba,
Jejumẽ. Nhym me kam o ino re nhym
nãmẽ bãm ar akubyn õ krĩmã tẽ. Tẽn kam
pry konenh te abej aprã. Nhym be nãm
nõrnyja, arek Djeruxarẽkam ar ba nhym
nãmẽ bãm ar kute mar kêt. 44 Nãm kute
atemã me'õ arkôt mã tẽm pyràk. Nhym
'ã akati pydji nhym ar te õbikwakam abej
aprã. 45 Ne kam kute Djeruxarẽkam ajte
abejmã akubyn tẽ. Tẽn bôx ne kam te: ajte
abej nhym 'ã akamàt. 46 Nhym akati kêt
nhym ar te ajte abej.
Nhym kam akati nhym kam ar
Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam kum kato.
Nhym me ipôkri nhỹ, Môjdjê kukràdjà
jarẽnh djwỳnh nhipôkri nhỹ, me kabẽn
maro nhỹn kam me kukjêro nhỹ. 47 Nhym
me Jejukam no tyn nhỹ. Nãm tu me aêrbê
prĩne mỳjja ma. Nhym me jadjwỳ mỳjja
jabej kukjêro nhỹ nhym no mexkôt katàt
memã mỳjja jarẽnho nhỹ. Kam ne me kam
no tyn nhỹ. 48 Nhym nãmẽ bãm ar mekôt
omũn kam mekôt kam no tyn dja. Nhym
nã kum,
—Akmere, mỳkam ne ga ar ibê ã anhỹr
aba? Nã bãm abãmmẽ ar te ajabej aprãn
axwe akam idjumar ne kam ajabej ar mrã,
ane.
49 Nhym kam kum,
—Mỳkam ne gar ijabej ar mrã? Djãm ar
aje imarja kêt? Arỳm ne ba Ibãm nhũrkwão
inhũrkwãn kam idjàpênhmã, ane. 50 Nhym
ar kute kabẽnja mar kêtkumrẽx. Ne te kute
marmãn kam õkre kadjwỳnhbê,
—Mỳj kabẽn got ja? ane.
51 Nhym kam arkôt tẽ, arkôt Nadjarekam
tẽn bôx ne kam ar kabẽnkôt ar amijo ba.
Nhym bep nãja ne mỳjja kunĩ man kum
kĩnh ne. 52 Nhym bep Jeju ta adjàkamã no
mex tũm ne amũ no mexo amikamẽnho
tẽn kam ĩ abatành mex ne. Nhym

Metĩndjwỳnh kam kĩnhkumrẽx. Nhym mebêngôkredjwỳ* kam kĩnhkumrẽx ne.

3

Ngômã me angjênh djwỳnhbê Djuão.
Mat 3.1; Mak 1.1; Dju r 1.19

1-2 Nhym bep Djuão kapôt kukritkam ar ba. Djuão, Djakarij kraja ne kapôt kukritkam ar ba. Nhym kam Metĩndjwỳnh kum kabẽn ne.

Be, nhym bep bẽnjadjwỳr raxbê Xiberu Xedja. Me bẽnjadjwỳr kunĩ kuràm rax ne me kunĩmã nhỹ. Ne kam amidjô'ã me kwỳ'ã bẽnjadjwỳr rẽ. Nãm pykabê Djudêjakam me ja kadjy Põxu Piratu'ã bẽnjadjwỳr mẽ, kubajtem. Ne kam ajte pykabê Garrêjakam me ja kadjy Erodji'ã bẽnjadjwỳr mẽ. Ne kam ajte pykabê Iturejmẽ Tarakônikam me ja kadjy Piripi'ã bẽnjadjwỳr mẽ. Erodji kamybê Piripi'ã bẽnjadjwỳr mẽ. Ne kam ajte pykabê Abirẽnkam me ja kadjy Rixanij'ã bẽnjadjwỳr mẽ. Nhym ar kute me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr raxbê Ananhmẽ Kajbajmẽ ar ar meo ba. Nhym arỳm Xiberu Xedja memã ỹr'ã amexbê 15 nhym ô'ã ar bẽnjadjwỳr nyreja arỳm memã krĩ.

Nhym kam Metĩndjwỳnh Djuãomã kabẽn ne. Djuão kapôt kukritkam ar bajamã kabẽn ne. 3 Nhym kam kabẽnkôt ngôbê Djodãokam ar mrã. Ne kam ar me akreo ba. Me akreo ban memã kum,

—On me amim akaton wãnh ajaxwemã anhiren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx gê me ajaxweo aknon me akam ngryk kêt. Ba kam on ngônhmã me ajangjê, me aje ajaxwemã anhirerkôt me kute me amar kadjy, ane.

4 Amrẽbê ne anhỹr djwỳnhràm Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnhbê Idjaij ne 'ã pi'ôk no'ôk ne memã kum,

"Me'õ dja kapôt kukritkam memã kabẽn ne. Kàj bê dja me akren memã kum,

'Me apa. Ẽ, me on Bẽnjadjwỳr djwỳnh kutêp wãnh ajaxwemã anhiren katàt amijo aba. Kute mrãmri ne me kute me bẽnjadjwỳr rũnh kutêp pryo mex ne kute memã katàt pry jadjwỳrja pyràk.

5 Nãm me inuw kunĩo amrà ne kam krãnhre rũnhmẽ kryremẽ, kunĩ abenãnh imõk rê nhym pyka aben pyràk ne ikwã.

Nhym pry nhirô nhym me katàt adjuw. Ne pyka karôtdjwỳ prĩne katen o aben pyràk nhym mêkumrẽx ne ikwãja pyràk.

Dja me ã Bẽnjadjwỳr djwỳnhràm axwemã irer ne katàt amijo bao ane.

6 Nhym me kunĩ dja me Metĩndjwỳnh kute me utàrkôt me omũ', ane."

Nãm ã anhỹr djwỳnhràm Idjaij memã arẽnho ane. Kôt ne Djuão Bẽnjadjwỳr kukãm katon me akre ar o ba, nhym me kwỳ rax ne me mrãmri axwemã iren katàt amijo ba.

7 Nãm Djuão me akre ar o ba nhym me itepato 'ỳr bao ku'ê. Kute ngônhmã me angjênhmã ne me 'ỳr bao ku'ê. Nhym kam memã kum,

—Me akamingrãny ne ga me abê iry. Me ajaxwekam abê kangã. Mỳj me'õ ne me amã Metĩndjwỳnh ngryk nhõ akati jarẽ ga me umaje iwỳr aprõt kajgo? 8 Gop on me katàt Metĩndjwỳnhkôt amijo aba gê me mrãmri me amex jabej me amã kato. Mrãmri me amim akator ne aje wãnh ajaxwemã anhirer ne aje Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx jabej gê me on me amã kato. Gê me me amexmã katon me akam kĩnho kute mrãmri ne me kute pidjô djô mexmã apôx ne kam kĩnhja pyràk. Kwãrĩk wãnh me anhõkre kadjwỳnhbê anhingêt kukãmãre Abraãoo adjàmra kêt ne amim, "Me ba ne ba me ibê Abraão tàmdjwỳ. Dja Metĩndjwỳnh me ikam ngryk kêt. Dja ba me te ijaxwe nhym kam me inhingêt kukãmãre Abraãokôt Metĩndjwỳnh kum me ijabê ne me ijaxwekam me ijo bikẽnh kêtkumrẽx", anhỹr kêt. Kwãrĩk wãnh ga me ã anhỹr ar aba kêt. Kati. Ẽ, ba me amã arẽ. Dja ga me te abê Abraão tàmdjwỳ nhym Metĩndjwỳnh tu me ajo ajkẽ, me ajaxwe pãnh tu me ajo ajkẽ. Ne ren kum ajte Abraão tàmdjwỳ prãm jabej ren tu kẽnjao itun o amim Abraão tàmdjwỳ nhipêx nhym me ren tu katon kumex.

9 Ẽ, mrãmri arỳm 'ỳr. Metĩndjwỳnh kute me axwe pãnh memã akati jarẽnh arỳm

* 2:52 Jeju nhõ pykakam me kunĩ bêngõkre kute mrãmri ne apỹnh me õ pyka djàri kunĩkôt me kunĩ bêngôkre pyràk. Kubẽ kà jakamẽ me kakrãtykmẽ me babêngôkremẽ ne me kunĩ bêngôkre.

'ỳr. Kute mrãmri ne pidjô apỹnh abenkam ô kêt nhym me kute kàr ne o mrãnh ne kute kuwykam rẽnhja pyràk. Arỳm ne Metĩndjwỳnh me ajã pidjô djô kêt jakren arỳm me ajaxwe pãnh kute me ajo bikẽnh 'ỳr. Dja me ajo mõn kuwykam me amẽ. Arỳm 'ỳr. Kute mrãmri ne me'õ kute pidjômã 'yr kadjy kute parbê kàxkrãkô mỳnh ne o ãm pyràk, ane. Nãm ã Djuão me krãptĩmã arẽnho ane.

10 Nhym me kam kum,

—Ije tô mã dja ba me nẽ? ane. Metĩndjwỳnh kute me ijo bikẽnh kêt kadjy, mã dja ba me nẽ?

11 Nhym memã kum,

—Dja ga me ajõ nhõ kubẽkà amãnhkrut ne kam me'õ nhõ kubẽkà kêtmã ikjê ngã. Nhym me'õdjwỳ õ kwỳ krẽn djà krãptĩn kam me'õ nhõ djwỳ kêtmã amikutã kwỳ ngã, ane.

12 Nhym me kute bẽnjadjwỳr bajtemmã pi'ôk kaprĩo atom djwỳnh me kudjwa Djuão'ỳr bôx, kute ngônhmã me angjênhmã. 'Ỳr bôx ne kum,

—Bẽnjadjwỳr, mã gêdja ba me nẽ? ane.

13 Nhym kam memã kum,

—Ẽ, me anhõ bẽnjadjwỳr kute me amã pi'ôk kaprĩ jarẽnhja 'ãnhbit dja ga me kum o atom. Kwãrĩk wãnh ga me ga amũ amim pi'ôk kaprĩ kamẽnh ne amỳnh kêt. Dja ga me tu 'ãnh jamỳ, ane.

14 Nhym me krãkamngônhredjwỳ kum,

—Ne me badjwỳ, mã dja ba me nẽ? ane.

Nhym kam memã kum,

—Ẽ, kwãrĩk wãnh ga me me pa 'amỳnh ne mekbê mỳjjao aprõt kêt. Ne kwãrĩk wãnh ga me me kàtàm'ã axwe rẽnh ne me axweo me utàr ne mekbê ijên me õ mỳjjao aprõt kêt. Nhym bep ga adjàpênh pãnh dja ga pi'ôk kaprĩ byn tu akĩnh ne. Kwãrĩk wãnh ga me adjàkrê kêt, ane. Nãm ã Djuão memã kabẽn jarẽnho ane. 15 Nhym me kunĩ Bẽnjadjwỳrbê kumkati jabej ajkam aman kam õkre kadjwỳnhbê amim,

—Bep birãm tãm ne ja. Birãm Djuão got Metĩndjwỳnh me bawỳr ano, me bakadjy Bẽnjadjwỳrbê kumkatimã me bawỳr ano, ane. Birãm Kritu ne ja, ane.

16 Nhym kam Djuão me kunĩmã kum,

—Mrãmri ba ne ba ngônhmãbit me ajangij. Nhym bep itotokbê me'õ bôxja. Me'õ tãm ne raxo kute ijakrenh, kute ijakrenh mexi. Bãm te irax ne 'ã inhibôn ije kum parkà 'ãpre bônh ne o itẽm prãme. Bep ãm ren irax ne ba ren arỳm kum apê. Nhym bep kati, ãm ingrire. Nãm raxo ijakrenh mex ne. Tãm ne arỳm bôx 'ỳr. Djãm ngônhmã kute me ajangjênhmã? Kati. Tãm dja bôx ne kam me awỳr Metĩndjwỳnh Karõ jano, me katàt amrãnhbit'ỳr dja ano, kute ar me ajo bamã. Ne kam me ajaxweja kute kuwymã me arẽnhmã. 17 Gêdja bôx ne kam kute mrãmri ne me kute kôtyk byr ne o kute bàygogore ka'uk ne kute kam mũm 'y mexjao atom ne kam kute 'ykàjao tẽm ne kute kuwykam ỹr nhym xêtja pyràk. Dja me'õja bôx ne ã me axweo anen kuwykam me kurẽ. Nhym kuwyja dja pôk rã'ã: rã'ãn apêx kêtkumrẽx. Nhym bep bàygogo 'y mex'ã ne me mexja jakren mũm meo atom ne. Ne kàjkwakam õ pykamã meo mõ gê me kam kam kĩnhkumrẽx ne ar ba. Arỳm kute ã meo anhỹr 'ỳr.

18 Nãm ã Djuão memã ane. Ne kam arek memã kabẽn jarẽnho tẽ. Nãm atemã kukràdjà krãptĩo me akre. Ne mã kabẽn nyo, kabẽn mexo ar me akreo ba.

19-20 Nhym bep bẽnjadjwỳrbê Erodji ne axwekumrẽx. Nãm axwe aben nhiby kumexo mõ, aben nhiby adjwỳro mõn kam ajte Djuão mekbê ijê djàkam iby kumẽ. Nãm kamybê upãnh'ỳr mõ, upãnhbê Erodjij'ỳr mõ. Nhym kam Djuão arỳm kum kabẽn jarẽn kum,

—Kati, kwãrĩk wãnh, ane.

Nhym kam Erodji tu amakkre kêt ne Djuãobê ijê.

Kute ngômã Jeju jadjàr.
Mat 3.13; Mak 1.9; Dju r 1.32

21-22 Anhỹr djwỳnhràm me kute kubê ijê kêtri ne Djuão ngônhmã me kunĩ jangij ne kam ajte Jeju ngônhmã adjà. Ngônhmã adjà nhym kam Bãmmã kabẽno dja. Kum kabẽno ãm rã'ã nhym kàjkwa abenbê ajkij. Abenbê ajkij nhym Metĩndjwỳnh Karõ 'ỳr ruw ne 'ã tỹm. Amijo tut ne 'ỳr ruw ne 'ã tỹm. Nhym kàjkwa kurũm kabẽn ne kum,

—Mrãmri abê ikrakumrẽx. Imã ajabê. Ba akam ikĩnhkumrẽx, ane.

23-38 Nhym kam Jeju arỳm ta àpênhmã o krax ne. Arỳm 'ã amexbê 30 ne kum o krax ne.

Jeju nhingêt nhidji.
Mat 1.1
Nhym me we Jôdjeo Jeju bãm.
Nhym Jôdje bãm ne Eri.
Nhym Eri bãm ne Matat.
Nhym Matat bãm ne Rewi.
Nhym Rewi bãm ne Marki.
Nhym Marki bãm ne Djananh.
Nhym Djananh bãm ne Jôdje.
Nhym Jôdje bãm ne Mataxij.
Nhym Mataxij bãm ne Amox.
Nhym Amox bãm ne Naũ.
Nhym Naũ bãm ne Exi.
Nhym Exi bãm ne Naganh.
Nhym Naganh bãm ne Ma'at.
Nhym Ma'at bãm ne Mataxij.
Nhym Mataxij bãm ne Xemê.
Nhym Xemê bãm ne Jôdje.
Nhym Jôdje bãm ne Djoda.
Nhym Djoda bãm ne Djôwanã.
Nhym Djôwanã bãm ne Rexa.
Nhym Rexa bãm ne Djorba.
Nhym Djorba bãm ne Xarati.
Nhym Xarati bãm ne Neri.
Nhym Neri bãm ne Marki.
Nhym Marki bãm ne Adji.
Nhym Adji bãm ne Kodjã.
Nhym Kodjã bãm ne Erma.
Nhym Erma bãm ne Êr.
Nhym Êr bãm ne Djodjuwe.
Nhym Djodjuwe bãm ne Eridjê.
Nhym Eridjê bãm ne Djorĩ.
Nhym Djorĩ bãm ne Matat.
Nhym Matat bãm ne Rewi.
Nhym Rewi bãm ne Ximião.
Nhym Ximião bãm ne Djuda.
Nhym Djuda bãm ne Jôdje.
Nhym Jôdje bãm ne Djônã.
Nhym Djônã bãm ne Erijkĩ.
Nhym Erijkĩ bãm ne Merja.
Nhym Merja bãm ne Mena.
Nhym Mena bãm ne Matata.
Nhym Matata bãm ne Natã.
Nhym Natã bãm ne Dawi.
Nhym Dawi bãm ne Djexe.
Nhym Djexe bãm ne Ôbet.
Nhym Ôbet bãm ne Bôadji.
Nhym Bôadji bãm ne Xara.
Nhym Xara bãm ne Naxõ.
Nhym Naxõ bãm ne Amĩnadabi.
Nhym Amĩnadabi bãm ne Adjimĩ.
Nhym Adjimĩ bãm ne Ani.
Nhym Ani bãm ne Êrõ.
Nhym Êrõ bãm ne Perê.
Nhym Perê bãm ne Djuda.
Nhym Djuda bãm ne Djako.
Nhym Djako bãm ne Idjak.
Nhym Idjak bãm ne Abraão.
Nhym Abraão bãm ne Tera.
Nhym Tera bãm ne Nakô.
Nhym Nakô bãm ne Xeruk.
Nhym Xeruk bãm ne Ragau.
Nhym Ragau bãm ne Parek.
Nhym Parek bãm ne Ebe.
Nhym Ebe bãm ne Xara.
Nhym Xara bãm ne Kajnã.
Nhym Kajnã bãm ne Arpaxa.
Nhym Arpaxa bãm ne Xẽ.
Nhym Xẽ bãm ne Nôwe.
Nhym Nôwe bãm ne Ramek.
Nhym Ramek bãm ne Mexare.
Nhym Mexare bãm ne Enoki.
Nhym Enoki bãm ne Djarexi.
Nhym Djarexi bãm ne Mareju.
Nhym Mareju bãm ne Kajnã.
Nhym Kajnã bãm ne Inox.
Nhym Inox bãm ne Xexi.
Nhym Xexi bãm ne Adão.
Nhym Adão bãm ne Metĩndjwỳnh.

4

Xatanaj te Jejumã axwe'ã àpnênh.
Mat 4.1; Mak 1.12; Idja 2.18, 4.15

1-2 Arỳm Djuão kute ngônhmã Jeju jad-
jàr nhym Metĩndjwỳnh Karõ kute amijo
tut ne rwỳk ne 'ã tỹm nhym Bãm kute
kum kabẽnja kurũm Jeju tẽ. Ngôbê
Djodão kurũm ne arỳm Jeju tẽ. Nhym
Metĩndjwỳnh Karõ raxo kadjwỳnhbê nhỹn
ar o ban kam kapôt kukrit'ỳr o bôx nhym
kam kam ar ba. Nhym kam Xatanaj 'ỳr bôx
ne te kum mỳjja'ã apnê. Kute kabẽnkôt
amijo ba jabej kum mỳjja'ã àpnênh tẽ. Te
kum mỳjja'ã àpnênh'ã akatibê 40. Akati
krãptĩ. Kute ã kum anhỹrkam kute mỳjja
krẽn kêtkumrẽx. Nhym kam akati apêx
nhym prãm prĩne kubĩ. 3 Nhym kam
Xatanaj kum,

—Ẽ, goja abê Metĩndjwỳnh krakumrẽx
jabej goja kẽnjamã akabẽn gê goja kubê
djwỳ ga krẽ.

4 Nhym kam kum,

—Kati, Metĩndjwỳnh kabẽn'ã pi'ôk
no'ôkkam ne,

"Djãm djwỳobit ne me kute amitỳx ne ar tĩn
ne ba? Kati, Metĩndjwỳnh kabẽno
djwỳ dja me amitỳx ne tĩn ne ba",
ane.
5 Nhym kam Xatanaj krãnh nhimõk'ỳr
Jejuo tẽn o bôx ne kum pyka kunĩkôt me
akreo dja. Apỹnh bẽnjadjwỳr kute meo
ba djàri kum me kunĩ jakreo dja. Nãm
tebê kum krĩ jakre, kukrà kêt mex ne tebê
kum akre. Ne ajte kum bàmẽ kapôtmẽ krĩ
rũnhmẽ mỳjja kunĩ jakre nhym omũ nhym
kum,
6 —Ẽ, ba inhõ. Amã dja ba ja kunĩ kanga.
Pyka kunĩkôt apỹnh me ba djàri dja ba
amã me kunĩ ngã ga me ja kunĩ kadjy
abẽnjadjwỳr rax. Djãm mỳjja kakrit, djãm
mỳjja punu got. Mỳjja mexjakam. Mỳjja
krãptĩ, mỳjja pyma. Ba inhõ. Djãm me'õ
nhõ? Ba inhõ dja ba imã me'õ kĩnhkôt
amidjô'ã kum kungã nàr amã kungã. 7 Dja
ga amijo angrin ikuka kônh akõnkrão nhỹn
imã irax jarẽ ba arỳm amã kunĩ kanga ga
arỳm amũ idjô'ã o aminhõn ar o aba, ane.
8 Nhym kam Jeju kum,
—Kati, Metĩndjwỳnh kute pi'ôk
no'ôkkam ne,
"Bẽnjadjwỳr djwỳnh, Atĩndjwỳnhmãbit dja
ga amijo angrin kum rax jarẽn
ajbitmã apê. Kwãrĩk wãnh atemã
me'õmã rax jarẽnh kêt", ane.
9 Nhym kam Djeruxarẽmã Jejuo tẽn
Metĩndjwỳnh nhõ kikreti nhimõk'ỳr o
wabin anhà'ã kudjan kum,
—Ẽ, goja abê Metĩndjwỳnh krakumrẽx
jabej goja rũm tẽn ato. 10 Nãm we
Metĩndjwỳnh kute pi'ôk no'ôkkam amã,
"Dja ba ikadjy mrãnh djwỳnhmã ajarẽ gê
anêje mỳjja punu kajpa", ane.
11 Ne ajte we Metĩndjwỳnh kute pi'ôk
no'ôkkam we,
"Dja ba ajã ikadjy mrãnh djwỳnhmã karõ.
Dja me atẽmkôt amã ikra dja gê kẽn
'õ apar ngãnh kêtkumrẽx", ane.
12 Nhym kam Jeju amipãnh kum,
—Kati, Metĩndjwỳnh kabẽn'ã pi'ôk
no'ôkkam ne,
"Kwãrĩk wãnh, Bẽnjadjwỳr Atĩndjwỳnh
kabi kêt, kute ajãno ãm jabej kabi
kêt", ane.
13 Nhym kam Xatanaj arỳm mỳjja'ã kum
àpnênh pa. Nãm te kute Metĩndjwỳnh
kabẽn kangan Xatanaj kabẽnkôt kute ar
amijo bamã 'ã kum àpnênho dja. Apỹnh
mỳjja djàri kunĩ'ã te kum àpnênho djan 'ã
kum àpnênh pan kam mã kurũm tẽ. Ajte
akati 'õ kadjy mã kurũm tẽ.

Krĩraxbê Nadjarekam me kute Jeju kanga.
Mat 4.12; Mak 1.14

14 Nhym kam Jeju akubyn pykabê Gar-
rêja'ỳr tẽ. Metĩndjwỳnh Karõ arỳm kum
tỳx jadjà, Metĩndjwỳnhmã àpênh mex
kadjy kum tỳx jadjà nhym tỳxkumrẽx ne
kam akubyn tẽn bôx.
Nhym kam me abenmã Jeju jarẽnho
ajkate, pyka kunĩkôt ne me abenmã arẽnho
ajkate. 15 Nhym Jeju apỹnh mekbê idjaer
bikprõnh djàkam ar memã Metĩndjwỳnh
kukràdjà'ã ujarẽnh ba. Memã 'ã ujarẽnh ba
nhym me kunĩ abenmã Jeju mex jarẽnho
ipôk ne.
16 Nhym bep krĩraxbê Nadjarekam ne
me atemã kabẽn. Nhym kam Jeju Nad-
jarekam bôx, abatành djà'ỳr tẽn bôx nhym
arỳm pi'ôk ràràr. Pi'ôk ràràr kunĩkôt ne
Jeju mekôt mekbê idjaer bikprõnh djà'ỳr
mrãn wangijn krĩ. Ne kam arỳm kàjmã
dja. Kute Metĩndjwỳnh kabẽn'ã pi'ôk no'ôk
jarẽnhmã kàjmã dja. 17 Nhym me kum
kungã nhym kubyn o ajkij. Metĩndjwỳnh
kabẽn jarẽnh djwỳnhbê Idjaij kute pi'ôk
no'ôkjao ajkijn kam kadjy amijã no'ôkjamã
kato. Kum katon kam memã arẽnho djan
memã kum,
18-19 "Metĩndjwỳnh Karõ ne mã ijo ba. Arỳm
ne amijo ipytà, ije me õ mỳjja kêtmã
kabẽn mex, kabẽn ny kàj bê arẽnh
nhym me kĩnhmã. Kadjy ne ar ijo
ba.
Ne kam ajte mekbê ijê kadjy ijano. Ije kàj bê
memã kum, 'On me akato. Me kute
me abê ijêja on me akato', anhỹrmã
ne ijano ba tẽ.
Ne ajte ije kàj bê me no rãmã kum, 'On me
arĩt mex', anhỹrmã. Kadjy ne ijano
ba tẽ.
Ne ajte ije kàj bê me 'uwtĩmẽ me kute meo
bikẽnh nhym me kaprĩn mrãnhmã
kum, 'On me akĩnh ne adjumar mex
ne ar aba. Jakam dja me me ajo
bikẽnh kêt', anhỹrmã ne ijano ba tẽ.
Ne ajte ije kàj bê memã kum, 'Ẽ, amex jakam
dja on Bẽnjadjwỳr mekam ukaprĩ
kato', anhỹrmã ne ijano ba tẽ", ane.
20 Nãm ã Jeju memã pi'ôk no'ôkkôt
amijarẽnho ãmo anen pi'ôk abenã kudjin

akubyn kute pi'ôko atom djwỳnhmã
kungãn kam nhỹ. Nhym kam me kunĩ
Jejukam no tyn kumex, me bikprõnh
djàkam ne me Jejukam no tyn kumex.
21 Nhym kam ajte ujarẽnhmo krax ne memã
kum,
—Amrẽbê Metĩndjwỳnh kute kabẽn'ã
pi'ôk no'ôk ja ne arỳm kato. Mrãmri ne
kônh kum kudji nhym ajbir jakam kato. Me
aje maro anhỹrjakam ne arỳm kato, ane.
22 Nhym me kam abenmã Jeju mex
jarẽnho kumex kajgo ne abenmã,
—Je kum bep mexkumrẽx. Ga kabẽn
mexja pumũ, Jôdje kra ne ajmãn me ba-
jaêrbê kabẽn mexkumrẽx jarẽ. Jôdje kra,
me baje Jôdje pumũnh tũmja tãm ne kra dji
nhym kabẽn mexkumrẽx jarẽnho tẽ, ane.
Nãm me ã kabẽn jarẽnho ane.
23 Nhym kam Jeju memã kum,
—Birãm me aje imã me banhingêxê
kabẽn tũm jarẽnhmã ne ga me anhõkre
kadjwỳnhbê imã arẽnho nhỹ, ba arỳm
kuma. Birãm me aje imã, "Goja abê me
kane djwỳnh jabej on amikanen amex",
anhỹrmã. Goja aje mỳjja 'õ pumũnh jabej
nàr aje mỳjja 'õ mar jabej goja on ipêx, ba
me ikunĩ omũ, me inokam ipêx ba me ikunĩ
omũ. Rĩnakambit, krĩbê Kapanakambit ne
ga ar mỳjja nhipêxo aba. Nhym 'ã ujarẽnh
me iwỳr bôx ba me kuma. Goja on jakam,
anhõ pyka djwỳnhkam mỳjja pumũnh kêt
'õ nhipêx ba me omũ. Birãm me aje ã imã
anhỹrmã ne ga me anhõkre kadjwỳnhbê
amim ijã karõ.
24 Ẽ, ba me amã mỳjja jarẽ. Mrãmri
ikabẽn. Ẽ, got ren Metĩndjwỳnh kabẽn
jarẽnh djwỳnh atemã pyka 'õkam tẽ nhym
me ren arỳm kabẽn ma. Nhym bep kati,
õ pyka djwỳnhkam me kute kukràdjàkôt
omũnh ne kute kabẽn mar kêt. Ãm me kute
kukràdjàkôt mar kêt ne me tu ate krã. Me
ga, me banhõ krôkam me ga ne ga me ã ijo
anen tu ãm imar kêtkumrẽx ne.
25-26 Ẽ, gora me ikabẽn ma. Mrãmri ikabẽn.
Me Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnhbê
Erij ja ma. Amrẽbê ne me'ã na kêtkumrẽx.
Arỳm na kêt'ã amex amãnhkrut ne ikjêkêt
apêx nhym na rwỳk kêtkumrẽx ne. Nhym
ajte na tỹmkam ajte na kêt ne. Nhym
me prãmkam ar ba. Pyka kunĩkôt djwỳ
kêtkumrẽx. Nhym prãm me imex ne.
Nhym mekbê idjaer nhõ pykakam axwe
me nire 'uwtĩ krãptĩ. Djãm me'ỳr ne
Metĩndjwỳnh Erij jano, me kute o djuw
mexmã? Arkati, me bajtem, mekbê id-
jaer kêt'ỳr ne ano. Mekbê idjaer kêt nire
'uwtĩ'õ'ỳr ne ano. Pyka typydji nhidjibê ne
Xidõ. Nhym bep krĩ nhidjibê ne Xarepta.
'Ỳr ne ano. Nhym me'õ ni bajtemja o
djuw mex ar o ba. 27 Ajte Metĩndjwỳnh
kabẽn jarẽnh djwỳnh 'õbê Eridjêu ja ma.
Mekbê idjaer nhõ pykakam axwe me krãptĩ
ĩ kajêkam tê. Nhym bep Eridjêu kute me jao
mex kêtkumrẽx. Kubajtem, kubê idjaer kêt
pydji ne o mex. Pykabê Xirij kurũm me'õbê
Namãbit ne o mex ne, ane.
Nãm ã Jeju memã arẽnho ane. Djãm ta
õ pykakambit ne mekbê idjaerkam kute me
ajbitmã mỳjja pumũnh kêt 'õ nhipêxmã?
Kati, ta dja ukabikôt amũ pyka mũjakam
mỳjja kwỳ 'yro mõ. Nàr kon ta kute ami-
markôt õ pyka djwỳnhkam mỳjja pumũnh
kêt 'õ nhipêx. Ne ta ukaprĩkôt amũ me mũ
jakamdjwỳ mỳjja kwỳ nhipêx.
28 Nhym me kuman kam kam ngryk ne.
Me bikprõnh djàkam me ja kunĩ ne me Je-
jukam ngry:k ne. 29-30 Ne kam pa 'amỳn bõm
kumẽ. Nãm meo mõn krãnhre nhimõk'ỳr
o wabi. Krãnhre konenh ne krĩbê Nadjare.
Kam ne me Jeju pa 'amỳn krãnh nhimõk'ỳr
o mõn o bôx. Ne bit kute amũ aparmã
mẽnh nhym tỹm ne tykmã o mõ nhym kam
mekbê amikaban kam me õêxo tẽn katon
mã tẽ.

Kute me'õ nêje me karõ punu janor.
Mak 1.21

31 Mã tẽn kam krĩraxbê Kapanakam bôx.
Pykabê Garrêjakam krĩraxbê Kapanakam
bôx. Bôx ne memã Metĩndjwỳnh
kukràdjà'ã ujarẽnho dja. Pi'ôk ràràrkam ne
memã 'ã ujarẽnho dja. 32 Nhym me kabẽn
man kam ari ar aben pumũn kam abenmã
kum,
—Tô mỳj kabẽn ny got ja? Kabẽn
mexkumrẽx. Nãm ã me bẽnjadjwỳr rũnh
kwỳ kabẽn mex anen ar prĩne kabẽno
meo atomo ba, ane. Nãm Jeju prĩne
kute amimar kôt katà:t memã amikukràdjà
jarẽnhkumrẽx.
33 Ne me bikprõnh djàkam memã 'ã
ujarẽnho ãm rã'ã nhym kam me'õ my
kum akij. Me karõ punu'õ ne ar o ba
nhym kum akij. 34 Me karõ punu'õ kute
me'õ my ar o baja tãm ne akij. Djãm

me'õ bêngôkre* ne kum akij? Kati, e kum me'õ kadjwỳnhbê, me'õ bêngôkre kadjwỳnhbê, me karõ punu'õ ne Jejumã akij. Kubêngôkre ja ta àkjêr kêt. Ãm me karõ'õ ne kum akij ne kam kute kubêngôkre mãn kute kum àkjêr pyràk. Ne kum,

—Ã, tô mã ne ga aje me ijomã? Ẽ, Jeju, Nadjare kra'õ, djãm aje me iparmã ne ga bôx. Arỳm ne ba me prĩne apumũ, ga ne Metĩndjwỳnh arỳm amim adja, ga kam amexo apyma, ane.

35 Nhym kam kum bẽn tỳx ne kum,

—On anhikrên akato, ane.

Nhym me karõ punu ikôta. Me ipôkri ikôtan kurũm kato. Kute kubêngôkre ajmã o kêtkumrẽx. Me karõ punu kute me'õo baja kator kutã ajmã o kêtkumrẽx. Nãm ikô'yr kajgon kam mã kurũm katon tẽ.

36 Nhym me kunĩ ari aben pumũn abenmã kum,

—Mỳj kabẽn gotja? Mã got on? Nãm tu kabẽno, umao bõm me karõ punu mẽ nhym mã tẽ. Djãm rerek got. Me bakàtàm'õ baje ã mỳjja ja'õo anhỹr kêtkumrẽx. Pydji ne tu kabẽno bõm me karõ punu mẽ nhym mã tẽ, ane. 37 Ne kam abenmã Jeju jarẽnho kumex. Bu'ã pykakam me ja ne me abenmã arẽnho kumex.

Kute me punu krãptĩo mex.
Mat 8.14; Mak 1.29

38 Nhym kam Jeju me bikprõnh djà kurũm tẽn kam Ximão nhũrkwãmã wadjà. Nhym Ximão djupãnhdjwỳja kanên nõ. Kanê kubĩ nhym nõ. Nhym me kum arẽ, kute o mexmã. 39 Nhym 'ỳr tẽn irãn kanêmã bẽn tỳx nhym arỳm kum ire. Nhym arỳm à kêt ne kàjmã dja. Kàjmã djan kam aro djuw mex ar o ba.

40 Nhym arỳm para. Nhym me Jeju'ỳr bao dja. Me kunĩ ne me 'ỳr õbikwa kanêo bao dja. Apỹnh me õbikwa kanê djàri ne me Jeju'ỳr meo ban meo bôx. Nhym me pỹnhkôt me'ã ikra jadjuw nhym me kunĩ arỳm mex ne. 41 Nhym me karõ punudjwỳ me krãptĩ kurũm apôx ne Jejumã kum,

—Abê Metĩndjwỳnh kra, anhỹro ba.

Nhym kam tu memã bẽn tỳx ne memã kum,

—On me anhikrên mã amũ mõ, ane.

Nhym me karõ punu tu anhikrên mã mõ. Me karõ punu kute Jeju pumũnh. Kute Metĩndjwỳnh kute amim Jeju Bẽnjadjwỳrbê kumkati kadjy ar ne anorkôt omũnh. Kute Jejubê Kritu kôt omũnh. Kam ne me karõ punu bit kute irãri memã Jeju jarẽnhmã nhym kubê aptàn ano.

42 Nhym akati kêt nhym krĩ kurũm arwãmã tẽn kam ar ba. Nhym me abej mõ. Abej mõn 'ỳr kato. 'Ỳr katon bit kute kubê àptàrmã, arek mekam ãmmã ne me bit kute kubê àptàrmã 43 nhym memã kum,

—Ẽ, djãm me amãbit ne ba Metĩndjwỳnh'ã idjujarẽnh tẽ? Kati, ije krĩ kunĩkôt kàj bê memã arẽnhmã ne ba me'ỳr tẽ. Kadjy ne Metĩndjwỳnh ijano ba tẽ. Ije memã amijã idjujarẽnh ny jarẽnhmã. Metĩndjwỳnh me kadjy Bẽnjadjwỳr ne kute ar meo bamã ja ne ba ije krĩ kunĩkôt memã arẽnhmã. Kadjy ne ijano ba me'ỳr tẽ, ane. 44 Anen kam mã memã Metĩndjwỳnh'ã ujarẽnh mõ. Apỹnh krĩ djàri ne kàj bê memã 'ã ujarẽnh mõ. Ne kam ajte amũ tẽn krĩ 'õkam bôx ne me bikprõnh djàkam ajte memã Metĩndjwỳnh kukràdjà'ã ujarẽnho dja. Nãm ã pykabê Djudêjakam memã 'ã ujarẽnho ane.

5

*Ximão ar mã Jejukôt bikam*ẽnh.
Mat 4.18; Mak 1.16

1 Ne akati 'õkam memã arẽnho dja, memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnho dja. Imôti nhidjibê Gênexare mỳrri ne memã arẽnho dja. Nhym kam me 'ã akuprõn maro kumex. Nhym me kwỳ nĩnh mrãn te kute marmãn kam jãm 'ã me kamẽ. Me kamẽn te kute marmãn kam 'ã aben nhingãnho kumex ne Jejudjwỳ nhingãnho mõ. 2 Nhym kam me umaje kàmã wadjà. Nãm ar kute tep pynênh djwỳnhja kà dji. Kà djin kam katon kam kryre põnho dja. Nhym amẽ kà nõ. 3 Nhym kam ikjêjamã wadjàn kam õ kà djwỳnhjamã kum, Ximãomã kum,

—Amũ kamẽ, amũ kamẽnh ngrire, ane.

Nhym kam amũ kamẽ. Kamẽnh ngrire nhym kam kam nhỹn memã Metĩndjwỳnh'ã ujarẽnho nhỹ.

---

* 4:34 Jeju nhõ pykakam me kunĩ bêngôkre kute mrãmri ne apỹnh me õ pyka djàri kunĩkôt me kunĩ bêngôkre pyràk. Kubẽ kà jakamẽ me kakrãtykmẽ me babêngôkremẽ ne me kunĩ bêngôkre.

4 Ne memã 'ã ujarẽnh pan kam Ximãomã
kum,
—Ẽ, gop amũ ubỳmwã'ỳr kà kamẽn kam
mãn kryre mẽn kam tep kwỳ pynê, ane.
5 Nhym Ximão kum,
—Je kum bẽnjadjwỳr, nã bãm ar te ari ar
kryre rẽnho iba ri nhym akati. Ãm tep kêt.
Ba gop tu akabẽnkôt kumẽ, ane.
6 Nhym kam ar kumẽn kam tu kam tep
kwỳ pynê:nhkumrẽx. Nhym arỳm tep kute
kryre rênh 'ỳr. 7 Nhym kam ar te o no katon
kà nhikjêjamã ikra bẽno dja, ar kute 'ỳr kào
tẽmmã. Nhym ar 'ỳr kào tẽ nhym kam
ar aprakamã kàkam tepo ipu. Nhym kam
arỳm amẽ àr 'ỳr.
8-10 Nhym kam Ximão Pedrumẽ ar ja ari
aben pumũ. Ar kute amijaêrbê tep kwỳ
pynê:nhkam ne ar abenkam no tyn ku'ê.
Nhym Ximãomẽ ar ro'ã kute tep pynênh ar
o baja kubê Xijagumẽ Djuão, Djebedêu kute
ar irja, ar jadjwỳ ne ar abenkam no tyn ku'ê.
Nhym Ximão Pedru mỳjja kunĩ pumũn
kam umaje Jeju kabem kõnkrão nhỹn kum,
—Bẽnjadjwỳr, on mã ikurũm tẽ. Ga ne ga
mrãmri amexkumrẽx. Nhym bep ãm ba, ba
ne ba ijaxwe, ane.
Nhym kam kum,
—Kwãrĩk wãnh amã ipyma kêt ne
atĩn prãm kêt. Jakam gêdja ga on
mebêngôkrebito atom ne memã ijarẽ gê
me amim iman amim ikamnhĩx. Jakam dja
ga tep pynênh kêt ne kam mebêngôkrebito
akprõ, ane. 11 Nhym ar kam kà djin wabin
kam mỳjja kunĩmã iren kam mrãmri
Jeju'ãbit ngrà: ne. 'Ã ngrà tỳx ne mã kôt
ajkamẽ.

Kute me'õ nhĩ kajêkam têo mex.

12 Nhym kam akati 'õkam Jeju tẽn krĩ
'õkam bôx. Nhym me'õ ĩ kajêkam têja prĩne
kào ajkẽ, prĩne o tuknĩ. Nhym Jeju'ỳr bôx
ne omũn kam pijàm djàje tẽn tu mỳrbê tỹm.
Ne kam nõrkam kum amijarẽnho nõn kum,
—Bẽnjadjwỳr, aje inhĩ kajêkam itê
markôt, aje ijo mex prãm jabej, ijo mex,
ane.
13 Nhym kam 'ỳr ikra mõn kupên kam
kum,
—Ije, ije ajo mex prãmã. On akà mex, ane.
Nhym gêt ajmã kà nẽn kà mex ne. Kute o
ãm tãmkam tebê kà mex ne.
14 Nhym kum,
—Kwãrĩk wãnh ga memã amijarẽnh kêt.
Dja ga tu katàt mã me kadjy Metĩndjwỳnh
mar djwỳnh'ỳr tẽn kum amibẽ, kum amikà
bẽ. Ne kam kum mry ngã gê akadjy
Môjdjê kukràdjàkôt Metĩndjwỳnhmã mry
gan kungã. Arỳm akà mexkam dja ga kum
mrywã ngã gê me kunĩ apumũ, arỳm akà
mexkôt apumũ, ane.
15 Aje, jakam ne me arỳm abenmã Jeju
jarẽnho ajkate:n apỹnh abenmã arẽnho ba.
Nhym kam me itepato 'ỳr mõn 'ã akuprõ.
Me kute kabẽn mar nhym kute me kanêo
mexmã ne me 'ã akuprõ. 16 Nhym bep ta
ne mã arwãmã tẽn kam Metĩndjwỳnhmã
kabẽno dja, kum amijarẽnho dja.

Kute me'õ jakryo mex.
Mat 9.1; Mak 2.1

17 Nhym kam ajte akati 'õkam Jeju memã
Metĩndjwỳnh'ã ujarẽnho dja. Nhym me
arek maro nhỹ. Mekbê pardjêumẽ me kute
Môjdjê kukràdjà jarẽnh djwỳnhmẽ ne me
arek maro nhỹ. Mỳj pyka kurũm? Pykabê
Garrêjamẽ pykabê Djudêja kunĩkam apỹnh
krĩ djàri ne me kurũm kwỳ bôx. Nhym
Djeruxarẽ kurũmdjwỳ me kwỳ bôx. Nhym
Metĩndjwỳnh prĩne Jejuo tỳx, kute tỳxo
meo mexmã.
18-19 Me'õ jakryja arek nõr djàkam nõr rã'ã
nhym õbikwa 'ỳr o mõn o bôx ne te kute
kikremã o àrmã. Te kute Jeju'ỳr o bikamẽnh
ne kute parbê ir nhym kute o mexmã.
Nhym me kikre jajkwa krekre pytàr mex ne.
Nhym kam ar tu ibej o wabi. O wabin kikre
nhimõkkôt 'ã ngy tỳx katen jãm ngybôr
jadjuwn kam me'õ jakry nõr djàkam nõr
rã'ã o ruw nhym me ipôkri Jeju parbê nõ.
20 Nhym Jeju amim ar omũ. Ar kute
tu amim kamnhĩxkumrẽxja pumũ ne kam
õbikwa jakryjamã kum,
—Akmere jakam ne ba ajaxwe kunĩo
aknon arỳm akam ingryk kêt ne, ane. Jeju
ta ne axweo akno. 21 Nhym wãnh Môjdjê
kukràdjà mar djwỳnhmẽ mekbê pardjêu
õkre kadjwỳnhbê arỳm amim,
—E kum bep me'õja ne ajmãn
Metĩndjwỳnh japrỳo djan amijo
Metĩndjwỳnho dja. Metĩndjwỳnh pydji ne
kute me axweo biknorn mekam ngryk kêt,
ane. 22 Nãm me ã õkre kadjwỳnhbê anhỹro
kumex nhym arỳm tu kuman memã kum,
—Mỳkam ne ga me anhõkre kadjwỳnhbê
ijo ikajgon ijaprỳo akumex? ane. 23 Ẽ, ba

me amã mỳjja amãnhkrut jarẽ. Mỳj ne amirĩt ne? Ba ren me'õ jakryjamã kum, “Ba arỳm ajaxweo aknon akam ingryk kêt”, ane, nàr kon, “On kàjmã djan tẽ”. Mỳj ne ren amirĩt, nẽn? Nã bãm ren kum, “Arỳm ne ba ajaxweo aknon akam ingryk kêt”, ane nhym amirĩt kêtkumrẽx ne. Tãmbit ne amirĩt kêt. Nhym bep kàjmã me ku'ê, ije ren me'õmã kum, “Kàjmã djan tẽ” nhym ren amirĩt ne. Tãmbit ne amirĩtkumrẽx. [24] Dja ba kum, “Kàjmã djan anhikwã djà mỳn o tẽ”, anen arỳm o mex ga me arỳm omũn arỳm abenmã, “Be, ga Jeju kute me'õ jakryo mexja pumũ. Be, djãm kute me axweo biknor kêt got. Mrãmri ne Metĩndjwỳnh arỳm amijo ĩ ne pyka jakam amikabẽnkôt ar me axweo biknoro ba”, ane. Me aje abenmã ja jarẽnh kadjy dja ba me'õ jakryjao mex, ane.

Nãm ã Môjdjê kukràdjà mar djwỳnhmã anen arỳm tu me'õ jakryja'ỳr akẽx ne kum,

—Amã ne ba ikabẽn ne. On kàjmã djan anhikwã djà mỳn anhũrkwãmã o tẽ, ane. [25] Nhym me ipôkri ekrux ne kàjmã djan nõr djà mỳn mã ũrkwãmã o tẽ, Metĩndjwỳnhmã mexmẽ õdjànhmẽ rax jarẽnho tẽ. [26] Nhym me kunĩ omũn kam ari aben pumũnho kumex ne kôt Metĩndjwỳnhmã mexmẽ rax jarẽnho kumex ne kam arỳm kum Metĩndjwỳnh pyman abenmã kum,

—Atemã mỳjja mexkumrẽx ne gu me arỳm jakam omũ, ane.

*Rewi mã Jejukôt bikam*ẽnh.
Mat 9.9; Mak 2.13

[27] Nhym kam Jeju me kurũm tẽ. Tẽn kute pi'ôk kaprĩo atom djwỳnh'ỳr bôx ne omũ. Idjibê Rewi. Pi'ôk kaprĩ nhũrkwãkam ne bẽnjadjwỳr bajtemmã pi'ôk kaprĩo atomo nhỹ. Nhym Jeju 'ỳr bôx ne omũn kum,

—Gop amrẽ ikôt ajkamẽn gop ikôt ar aba, ane. [28] Nhym tu ekrux ne kàjmã djan mỳjja kunĩ kangan mã kôt ajkamẽ. [29] Ne kam me krãptĩmẽ ro'ã õ kwỳ krẽn rax kadjy memã djwỳmẽ mry gan kadjy memã arẽ. Nhym me kute bẽnjadjwỳr bajtemmã pi'ôk kaprĩo atom djwỳnh krãptĩn bôx nhym ajte atemã me jadjwỳ kwỳ bôx, Rewi nhũrkwãkam bôx ne õ kwỳ krẽno kumex, ar kutã õ kwỳ krẽno kumex.

[30] Nhym kam mekbê pardjêumẽ me kute Môjdjê kukràdjà mar djwỳnh omũn bẽn prĩkam kabẽno krĩ, Jejukôt ba djwỳnh'ã kabẽn ne kum,

—Mỳkam ne gar me kute pi'ôk kaprĩo atom djwỳnhmẽ me axwemẽ akàn aro'ã anhõ kwỳ krẽno akumex ne kôt akõmo akumex? ane. [31] Nhym kam Jeju memã kum,

—Djãm me mex'ỳr ne me kane djwỳnh mrã? Kati, me kanê'ỳrbit ne me kane djwỳnh mrã. [32] Badjwỳ ne ba me axwe'ỳr tẽ. Djãm we me katàt mrãnh'ỳr ne ba tẽ? Kati, me axwe'ỳr ne ba tẽ, ije amiwỳr me 'wỳrmã. Me kute ikabẽn mar ne amim kator ne wãnh axwemã irer ne kute iwỳr amijo akẽxmã ne ba me'ỳr tẽ, ane.

Me kute amijajbur jabej Jeju kukjêr.
Mat 9.14; Mak 2.18

[33] Nhym me ajte kum,

—Ota Djuãokôt ba djwỳnh kute Metĩndjwỳnhmã amijarẽnh kadjy amijajbun ba. Nhym mekbê pardjêu nhõ me ja me kudjwa ã ane nhym bep akôt ba djwỳnhbit ne mã akun kôt kõm ar ba, ane. Ar kute Metĩndjwỳnhmã amijajbur kêt, ane.

[34] Nhym kam Jeju memã kum,

—Nà, ikôt ba djwỳnh dja mã aku. Ga me kute abenã me rẽnhkam me àkur rũnhja pumũ. Djãm me kute abenã me rẽnhkam me àkur ngy got? Me kute abenã me rẽnhkam ne me mrãmri àkur rũnhkumrẽx. Abenkam kĩnh ne õ kwỳ krẽno kumex. Djãm me kute mỳjja jakam amijajbur got? Djãm me mjênmẽ abentã ku'êri àkur punu got? [35] Nhym bep amũ akati 'õkam, dja me me aêrbê mekbê mjêno tỹm ne pa 'amỳn mã o tẽ. Nhym me arỳm kam kaprĩre ne kam amijajbun ajbit ma, kôtbit amak bẽ:no nhỹn õ kwỳ krẽnja kêtkumrẽx ne. Nãm ã Jeju amijã me mjên jakreo ane.

[36] Ne kam ajte memã amikukràdjà ny'ã memã mỳjja jakren arẽ.

—Nhỹnh got me'õ inôkà ny 'õ byn kadjô, mex katikôt kadjôn kute tũmja'ã ir ne kute o mexmã? Kati, nãm ren o anen ren amibê nyo ajkẽ nhym nymẽ tũmja ren aben pyràk kêt ne. [37] Ne ajte nhỹnh got me'õ mrykà tũm, mekbê idjaer kukãmãre ne me mrykào ngônh nhinhujabjêti, nhỹnh got me'õ mrykà tũm, mrykà kadjàkam pidjô kangô ny ru, pidjôbê uba kangô ru. Nãm ren ane nhym ren ajkatõr ne ajkapĩ. Kangô nymẽ tũm kute abenkam o bikàr ne

runhkam ne ren ajkatõr ne ajkapĩ, nhym
mrykàdjwỳ arỳm punu. 38 Kati, mrykà
nykam dja pidjô kangô nyja ru. 39 Nhym ajte
nhỹnh got me'õ kute pidjô kangô tũmbito
kõmo ban ny kakin kum ny djành? Kati,
arỳm tũmbito amipràk ne kam, "Ije bep
kangô tũmbit ne ành", ane. Nãm ã Jeju
kute memã kukràdjà tũm'ã pidjô kangô
tũm jakren kute kukràdjà ny'ã pidjô kangô
ny jakreo anen kam memã arẽnh pa.

6

*Memã pi'ôk ràràr'ã ujar*ẽnh.
Mat 12.1; Mak 2.23

1 Ne kam pi'ôk ràràrkam Jeju pur katikôt
tẽ. Nhym kôt ba djwỳnh kôt mõ. Kôt
mõn arỳm kum prãm ne mõrmã bàygogo
'y nhikẽn mõrkôt ngãnh ne amijajkwamã
rẽnho mõ. 2 Nhym kam mekbê pardjêu ar
omũn arkum,

—Ije tô mã ne gar arỳm nẽ? Pi'ôk
ràràrkam ne me tyk djà kêt djà. Me kute
pi'ôk ràràrkam mỳjjao anhỹr kêt. Me tũmre
ne me ta kukràdjàkôt mã me babê uma.
Me kute pi'ôk ràràrkam mỳjja kupênh kêt.
Kambit ne me tyk djà kêt djà. Mỳkam ne
gar ã ar o anhỹro aba?

3 Nhym kam Jeju memã kum,

—Kê, djãm me aje Metĩndjwỳnh kabẽn'ã
pi'ôk no'ôkjadjwỳ pumũnh kêt? Djãm
me aje me bakukãmãrebê Dawi'ã ujarẽnhja
pumũnh kêt, Metĩndjwỳnh kabẽnkam me
aje Dawi'ã ujarẽnhja pumũnh kêt?

Ẽ, Dawi arkum prã:mã. 4 Nhym Dawi
Metĩndjwỳnh nhũrkwãmã wadjàn djwỳ
byn kukrẽn kam kôt ar tẽm jamãdjwỳ
kungã, nhym ar kukrẽ. Djwỳ me kute
Metĩndjwỳnhmã õrja tãm ne kubyn kukrẽn
arkum kungã. Metĩndjwỳnh nhõ djwỳ ne
me kàtàm kute kur kêtkumrẽx. Me kadjy
Metĩndjwỳnh mar djwỳnhbit ne kute kur.
Nhym bep Dawi ta ne tu kubê kukrẽ. Nhym
kam me kute kum axwe jarẽnh kêt. Djãm
me aje ja mar kêt? Ga me aje Dawimã
axwe jarẽnh kêtja pumũ ne kam ikôt ba
djwỳnhmẽbit ar imã ar ijaxwe jarẽ.

5 Bep kati, ba ije amijo inhĩ ne me awỳr
irwỳk ne ba inhõ pi'ôk ràràr djwỳnh. Kam
gêdja ba memã, "Kwãrĩk wãnh ga me kam
mỳjja kupênh kêt, nàr kon, dja ga me jakam
apên, nàr kam mỳjja kupênh kêt ne arek
akrĩ", ane. Tãm ne ja, ane.

6 Nhym kam ajte pi'ôk ràràr 'õkamdjwỳ
me bikprõnh djàmã wadjàn kam kam memã
Metĩndjwỳnh'ã ujarẽnho dja. Nhym me'õ
nhikra jarõxja nhỹ. Ubôk ne arõx ne.
7 Nhym mekbê pardjêumẽ me kute Môjdjê
kukràdjà mar djwỳnh arek Jejukam no tyn
krĩ. Nhym pi'ôk ràràrkam kute ikrao mex
nhym me kute kôt kum kator ne kute kum,

—Arỳm ne ga Môjdjê kukràdjàkôt amijo
aba kêt, anhỹrmã ne me arek kam no tyn
omũnho krĩ. Mekbê pardjêumẽ me kute
Môjdjê kukràdjà mar djwỳnh ne me ã Je-
jukam no tyn ar krĩ ba ane. 8 Nhym bep ta,
Jeju ta ne arỳm me kute õkre kadjwỳnhbê
amim 'ã karõja arỳm kuma ne kam me'õ
nhikra jarõxjamã,

—Amrẽ tẽn me ipôkri dja, ane.

Nhym kàjmã djan 'ỳr tẽ. 9 Nhym kam
memã kum,

—Ẽ, ba me bakukràdjà jabej me akukja.
Nhỹnhja ne me bakukãmãre me bamã arẽ?
Djãm pi'ôk ràràrkam me baje mỳjja mex
nhipêxmã nàr kon kam me baje mỳjja punu
nhipêxmã? Djãm kam me baje me utàr nàr
kon kam me baje me parmã, nẽn? ane.
10 Ne kam ari ar me omũn kam ate ikra
jarõxjamã,

—On anhikra katàt, ane.

Nhym kam ikra katàt ne. Arỳm ne
ikra mexkumrẽx. Arỳm ajte ikra katàt
ne ikrakumrẽx. 11 Nhym kam ajte mekbê
pardjêu ngry:k ne. Ngryk tỳ:x ne. Ne kam
Jeju'ã abenmã karõo kumex.

Kute Ar kubê 12 janor.
Mak 3.13

12 Nhym kam akati 'õkam krãnhre'ỳr
tẽn 'ã wabin nhỹ, kute Bãmmã kabẽnmã,
Metĩndjwỳnhmã kabẽnmã. Kum kabẽno ỹr
ri nhym akati. 13-16 Akati nhym kam amiwỳr
kôt ba djwỳnh 'uwn amijo ar kwỳ pytàn
amim ar umjuwn arkum,

—Ba dja ba ar ajano, gar memã ijã adju-
jarẽnho ajmà. Ar abê inhõ àpênh, ane. Nãm
kute ar anor kadjy ar o 12 ne amijo ar utàn
kam tũmràm ar ano.

Ximão. Jeju kute kum Pedru jarẽnhja.
Ãngre. Ximãomẽ Ãngre ar aben djàkam
ikwã.
Xijagu.
Djuão.
Piripi.
Batormê.
Matêu.

Tôme.
Xijagu 'õdjwỳ. Kubê ne Aupêu kra.
Ximão 'õdjwỳ. Ximão tãm ne kum me bajtemja kurêkumrẽx, me bajtem kute meo baja kum me kurêkumrẽx.
Djuda. Xijagu kraja.
Djuda Ikadji. Kute Jeju kurê djwỳnhmã kanga djwỳnhja.

Be, Jeju kute tũmràm ar anor ne ja. [17] Ne kam kôt ba djwỳnhbê 12jamẽ ro'ã ruw ne pyka kênh'ỳr bôx ne kam kam meo dja. Nhym me kôt ba kajgo ne me 'ã kumex. Nhym me kàtàmjadjwỳ Jeju'ỳr mõn bôx ne 'ã kumex. Pykabê Djudêja kurũm me krãptĩmẽ krĩraxbê Djeruxarẽ kurũm me krãptĩmẽ ngô rax nokà'ã pykabê Xirumẽ Xidõmẽ kurũm me krãptĩmẽ. Me tãm ne me akàn Jeju'ã kumex. Me ja ne me 'ỳr akuprõ. 'Ỳr bikprõnh ne kute kabẽn mar nhym kute apỹnh me kanê djàri meo mexmã ne me 'ã akuprõ.

[18] Nhym me karõ punu kute meo bajadjwỳ mekôt 'ỳr mõn bôx nhym kam mekam me karõ punuja jano nhym me arỳm mex ne. [19] Nhym me itepato kute Jeju kupênh prãm. Nãm Jeju tu tỳxkumrẽx nhym kurũm uma apôx ne me kunĩo mex. Kam ne me kunĩ kute Jeju kupênh prãmã.

*Kute arkum kĩnh jar*ẽnh ne ajte kute arkum kaprĩ jarẽnh.

Mat 5.1

[20] Nhym kam meo mex pan kam kôt ba djwỳnh pumũn arkum,
—Ẽ ar anhõ nêkrêx kêtwã, ar ga ne gar akĩnhkumrẽx. Mỳkam? Bir, ar ga ne Metĩndjwỳnh ar akadjy bẽnjadjwỳr ne ar ar ajo ba.
[21] Ẽ, ar jakam amã prãmwã, ar ga ne gar akĩnhkumrẽx. Mỳkam? Bir, ar ga dja gar ajajnekumrẽx ne.
Ẽ, ar jakam amỳrwã, ar ga ne gar akĩnhkumrẽx. Mỳkam? Bir, ar ga dja gar akeket ne.
[22] Ẽ, jakam me kum ar akurêja, ar ga dja gar akĩnhkumrẽx ne. Ba ne ba amijo inhĩ ne me awỳr ruw ne kam ar me ajo iba. Ga me akwỳ amã ikĩnh ne iwỳr akuprõ ba kam ar ar ajo iba. Nhym me kam kum ikurên kam ikôt kum ar akurê ne. Gar mã ikôt abikamẽnhkamdjwỳ me kum ar akurê. Gêdja me te wãnh kum ar akurên bõm ar arẽn ar ajaprỳn ar ajaxweo ar apytà,
[23] gar tu akĩnhkumrẽx ne ate akĩnh katin amijara tatak ne.
Mỳkam? Bir, dja Metĩndjwỳnh ar amã o pãnh rax ne. Kàjkwakam gêdja ar amã o pãnh mex ne. Kàjkwakam kute ar amã o pãnh mex ja dja gar amikukãm aman ate akĩnh kati. Nãm me tũmre ã axwe anen me kamingrãny kajmã'ã ã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnho bikẽnho bao ane. Gar arỳm kam kàjkwakam me kĩnhkumrẽx ne ar baja pumũ, ane.
Nãm ã Jeju arkum ane. Ne kam ajte me õ nêkrêx kumexjamã kabẽn ne memã kum,
[24] —Nhym bep me anhõ nêkrêx krãptĩwã me ga dja ga me akaprĩ rax ne. Bir, mỳkam? Jakambit akĩnh djà kajgokam. Gêdja ĩ apêx ne ajte amũ kêtkumrẽx.
[25] Ne me jakam ajajnewã, me ga dja ga me akaprĩ rax ne. Mỳkam? Bir, me ga dja ga me amã prãm ne.
Ne me jakam akeketwã, me ga dja ga me akaprĩ rax ne. Mỳkam? Bir, me ga dja ga me abixangrin kam amỳro akumex.
[26] Ne me kunĩ kute abenmã me amex jarẽnho kumexja me ga dja ga me akaprĩ rax ne. Mỳkam? Ga me axwe pumũ. Ga me kum me axwebit kĩnh ne kute abenmã me mex jarẽnho kumexja pumũ. Nãm me tũmre ã axwe o anen me kamingrãny kajmã'ã kum me 'êxnhĩbit kĩnh. Me 'êx ne kute amijo Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnho bajabit ne me kum me kĩnh ne abenmã ã me mex jarẽnho kumexo ane. Kam ne me kamingrãny me tũmre kôpdji'ã kum me axwe, me 'êxnhĩbit kĩnh ne kute abenmã me mex jarẽnho kumexja.
Nãm ã Jeju memã anen kam kôt ba djwỳnhmã kum,

*Jeju kute arkum, "Amã akurê djw*ỳnh jabê" jarẽnh.

Mat 5.38; Ruk 23.34; Kar 7.60; Rô 12.14

[27] —Ẽ, ba ajte ar amã ikabẽn 'õ jarẽ, gora ar ikabẽn ma. Gora gar tu amã akurê djwỳnh jabê. Gora me kum ar akurêja dja

me te ar ajo ajkẽ gar akrànmã amã me
abên ar meo aba. [28] Gora ar me kute ar
adjũnwãmã tu akabẽn mex jarẽ. Gora ar
me kute ar ajo bikẽnhja tu Metĩndjwỳnhmã
me arẽ gê meo djuw mex. [29] Gêdja me'õ
ar ajõ nhinebê kurwa ga 'ỳr akẽx gê aktã
anhinebê kurwa. Gêdja me'õ ar ajõbê inôkà
by ga tu kum kanga. Nhym ajte akà 'õ'ã
ajwỳ ga ajte akà 'õdjwỳ byn kôt kum angã.
[30] Gêdja me'õ mỳjja 'ã ajwỳ ga tu kum kanga.
Gêdja me'õ abê anhõ mỳjja 'õ by ga tu kum
kangakumrẽx. Kwãrĩk wãnh ga akubyn 'ã
'wỳr kêt. [31] Djã nãm me ar ajõo ajkẽ ga akĩnh
ne? Kati, nã gãm akaprĩre. Bir be, kam
dja gar ã me jao anhỹr kêtkumrẽx gê me
adjwỳnhdjwỳ kaprĩ kêt. Nàr kon, djã nãm
me ar ajõkam mex ga akaprĩ? Kati, nãm me
ar akam mex gar akĩnhkumrẽx ne. Bir be,
kam dja gar ã me jakam amexo ane gê me
adjwỳnhdjwỳ kĩnhkumrẽx.

[32] Ẽ, ba ar amã arẽ. Me kum ar ajabê
gar amipãnh amã me abêkumrẽxja bãrãm
kam dja ba ar amex jarẽnh jabej? Kati, ẽ,
me axwe ne me kum õbikwabit jabê, kum
aktã aben jabê ne kam kum me kàtàmja
kĩnh kêtkumrẽx. Be, dja gar gadjwỳ amã
anhõbikwabit jabê, djori kam mex? Kati, ar
ikôt aba djwỳnhkam gêdja gar tu amã me
abêo tuknĩ. Ar amã anhõbikwa jabên kam
kôt amã akurê djwỳnhdjwỳ jabê. [33] Nhym
ajte me ar akam ukaprĩ gar amipãnh
mekam adjukaprĩ, bãrãm kam dja ba ar
amex jarẽnh jabej? Kati, ẽ, me axwe ne me
õbikwakambit ukaprĩ, aktã abenkam ukaprĩ
ne kam me kàtàmjakam ukaprĩ kêtkumrẽx.
Be, dja gar gadjwỳ anhõbikwakambit ad-
jukaprĩ, djori kam mex? Kati, ar ikôt aba
djwỳnhkam gêdja gar tu me kunĩkam ad-
jukaprĩo tuknĩ, anhõbikwakam adjukaprĩn
kam kôt akurê djwỳnhdjwỳ kam adjukaprĩ.
[34] Nhym ajte me ar amã mỳjja ngã gar kam
amipãnh memã mỳjja ngã, bãrãm kam dja
ba ar amex jarẽnh jabej? Kati, ẽ, me axwe
ne me aktã aben pãnh abenmã mỳjja nhõro
ba. Nãm me akubyn abenmã 'ãnh õro ba.
Be, dja gar gadjwỳ me kute akubyn ar amã
mỳjja nhõrmãbit mỳjja ngã, djori kam mex?
Kati, ar ga, ar ikôt aba djwỳnhja dja gar tu
memã mỳjja nhõrkumrẽx ne kam pãnhkam
amak kêt.

[35] Bir be, ar ga dja gar amã akurê djwỳnh
jabêkumrẽx ne kam adjukaprĩ ne tu kum
mỳjja kajgo ngã. Kute akubyn amã pãnh
mỳjja 'õ nhõrmã pãnh kam amak kêt.
Metĩndjwỳnh pymati tãm gêdja ar amã
o pãnh ra:x ne. Gar kam arỳm abê
Metĩndjwỳnh krakumrẽx. Mỳkam dja gar
ã meo ane? Bir, Metĩndjwỳnh ne tu me
õdjỳ, me axwekam ukaprĩ. [36] Kam dja gar
kàjkwakam Abãm'ã amijakren mekam ad-
jukaprĩ.

Mete me'ã axwe rẽnh nêje memã kabẽn.
Mat 7.1; Rô 2.1; Xij 4.11

[37] Kwãrĩk wãnh gar me'ã axwe rẽnh kêt.
Dja gar me'ã axwe rẽ nhym me amipãnh
ar ajã axwe rẽ, nàr Metĩndjwỳnh ar amã
axwe jarẽ. Kwãrĩk wãnh gar me axwemã
akator kêt ne memã pãnh jarẽnh kêt. Dja
gar me axwemã akato ne memã pãnh jarẽ
nhym me amipãnh ar ajaxwemã katon ar
amã pãnh jarẽ, nàr Metĩndjwỳnh ar amã
pãnh jarẽ. Nhym bep kati, gêdja me kute
ar akam amikràja gar tu o abiknorkumrẽx
gê me amipãnh ar gadjwỳ tu ar ajaxweo
biknorkumrẽx ne. [38] Gora ar memã an-
hõdjành ne tu memã angã. Gê me kam
amipãnh ar amã õdjànhkumrẽx ne ar amã
mỳjja ngã. Dja Metĩndjwỳnh ar amã o
pãnh rax ne. Kute mrãmri ne me kute
akubyn abenmã djwỳ ngrà nhõr kadjy kute
ngônhkam ngjênh ne ajte kute à'àk ne kum
o'uk ne iby ngjênh nhym akà'ã bikapĩnja
pyràk. Dja ã Metĩndjwỳnh ar amã õr raxo
ane. Bir be, kam dja gar Metĩndjwỳnh kud-
jwa memã õr rũnh nhym kam me akubyn ar
aje memã õr 'ãnh ar amã kungã, ane. Nãm
Jeju ã kôt ba djwỳnhmã arẽnho ane.

[39] Ne kam ajte apỹnh mỳjja djàri arkum 'ã
ujarẽnh jakreo tẽ. Ne kam arkum,

—Djãm me'õ no rãja kute me'õ no rãjamã
kum, “Amrẽ, ba amã kô 'amỳn katàt ajo tẽ”,
anhỹrmã? Kati, gorẽn kum kô 'amỳn o mõn
ren ar ro'ã krekam tỹm, ane.

Be, me axwe rã'ãkam dja me amũ me
jamã axwe jarẽnh kêt. Me axwekam ne me
kute me no rã pyràk. [40] Djãm me'õ kute
mỳjja mar kêtja kute me'õ kute mỳjja mar
raxja jakrenh got? Kati, nhym bep djãm
me'õ kute marja prĩne kum arẽn kum akre
nhym kam arỳm ar aben pyràk ne.

Bir be, ar aje Metĩndjwỳnh kukràdjà mar
tũmja amijãno dja. Dja me nyre ar ajã
amijakren kam kute ar apyràk.

41 Mỳkam ne ga akamy nokam pyka jaũm-
jabit pumũn kam ga anokam pĩponhtija
pumũnh kêt ne? 42 Djãm aje akamymã
kum, “Akmere, amrẽ ba amã anokam pyka
jaũmwã kaba”, anhỹrmã? Ne kam ga
anokam pĩponhtiwã pumũnh kêtkumrẽx
ne. Aje aminokam pĩponh pumũnh kêtkam
we ã kum ane. Kê. Mrãmri ne ga apunu rax
ne kam ajajkwakambit ajte amimexo amra.
Akumrẽx gêdja ga aminokam pĩponhtiwã
kaban kam arĩt mex ne arỳm amikôt akamy
nokam pyka jaũm ngrire wã kaba.

43 Ne ajte jadjwỳ, ẽ, djãm pidjô mex, pidjô
djànhjakam pidjô punu apôx got? Nàr
kon, djãm pidjô punukam pidjô djành apôx
got? Kati, apỹnh pidjô bàri djàri ne kam ô
apôx. 44 Ô ne parbê rôrôk ne ikwãn kam o
bàrio amirĩt nhym me kôt kum apôx. Pidjô
punukam ô punu apôx, nhym ate pidjô
mexkam ô mex apôx. Ga rojkàkrekam tyrti
apôx kêtja pumũ. Ga ajte prêxkamdjwỳ
katẽbàri apôx kêtja pumũ. 45 Bir be, nãm
ã mebêngôkredjwỳ* ane. Nãm me õkre
kadjwỳnhbê kabẽn mex man arỳm kabẽn
mexo memã amijo amirĩt. Nhym me ajte
õkre kadjwỳnhbê kabẽn punu man arỳm
kabẽn punuo memã amijo amirĩt. Nãm me
õkre kadjwỳnhbê mỳjja kumex ma nhym
kam amrẽ bõm ajkwa krekremẽ õto'ỳr apôx
nhym me kam arẽnho ba. Arẽnho ban kam
arỳm memã amijo amirĩt. Mex nàr axwe
ja o memã amijo amirĩt. Kute mỳjja ô kute
bàrio amirĩt ja pyràk.

*Me'õ ar kute kikre'ã amijakremã memã ar*ẽnh.

Mat 7.24

46 Ẽ, ba ajte ar amã ja jarẽ. Mỳkam ne
gar imã “Bẽnjadjwỳr, Bẽnjadjwỳr” anhỹro
aban ajte ikabẽnkôt ar amijo aba kêt ne.
47-48 Ẽ, ba ar amã arẽn kikre'ã me ajakre.
Me'õ iwỳr akẽx ne kute ikabẽn markumrẽx
ne ikabẽnkôt kute ar amijo baja ne kute
mrãmri ne me kute kikremã kre jabjê:n kam
kam par pymjỳr ne kam iby kẽnmẽ pyka
rẽnh ne kute kum o'uk ne 'ã kute kikre
nhym te ngô tàm ne kute kangõnh nhym
mrãmri ku'ê tỳxja pyràk. Kum kre jabjêkam
ne mrãmri ãm tỳx ne. Nãm ã me kute amim
ikabẽn mar tỳx ã ane.

49 Nhym bep me'õ kute ikabẽn mar ka-
jgo, kute ikabẽnkôt amijo ba kêtja ne kute
mrãmri ne me kute tu pyka krãkà'ã par
pymjỳr. Kre krãnne kam kute par pymjỳr
ne kute 'ã kikre pyràk. Nhym 'ã ngô tàm ne
kute kàjbê me'ã rẽnh nhym rôrôkja pyràk.
Djã nãm kàjbê kukẽ nhym ban rôrôk got?
Kati, nãm tu ator nhym ban gru: ane. Dja
me'õ kute ikabẽn mar kêt'õ ã ane, ane. Nãm
ã Jeju arkum ujarẽnho ãmo anen memã
ujarẽnh pa.

7

*Krãkamngônh nhõ b*ẽnjadjwỳr kute tu
amim Jeju kamnhĩxkumrẽx.

Mat 8.5

1 Ne kam ate krĩbê Kapana'ỳr tẽ. Mã 'ỳr
tẽn bôx. 2-3 Bôx nhym krãkamngônh nhõ
bẽnjadjwỳr arỳm kuma, kubê ne krãkam-
ngônhre krãptĩbê 100 nhõ bẽnjadjwỳr
arỳm kuma, bôxkôt kuma. Kubajtem.
Arỳm kuman kam 'ỳr mebêngêtte kwỳ
jano. 'Ỳr mebêngêttebê idjaer kwỳ jano.
Õ àpênh ne kanê tỳx ne nõ. Arỳm tyk'ỳr.
Arỳm arkatin nõ. Kum õ àpênh jabêkumrẽx
ja ne kubê kanên nõ nhym kam kadjy
Jeju'ỳr ar ano. Ar kute kum arẽnh nhym
'ỳr tẽm ne kute kum õ àpênho mexmã ne
'ỳr ar ano.

4-5 Nhym ar mõn Jeju'ỳr bôx ne kam kum
o no katon kum,

—E kum bep tãmja ne mexkumrẽx.
Mrãmri dja ga 'ỳr tẽn kum õ àpênh pytà.
Nãm kum me bakĩnhkumrẽx ne arỳm me
bamã me babikprõnh djà nhipêx ne. Dja ga
on 'ỳr tẽ, anhỹro ku'ê.

6-7 Nhym kam 'ỳr tẽ. Bit 'ỳr tẽn 'ỳr
kikre têpo tẽ nhym krãkamngônh nhõ
bẽnjadjwỳrja ajte kutã õbikwa kwỳ jano.
Nhym ar kutã tẽn kajpan kum,

—Bẽnjadjwỳr, on dja ga akẽx ne.
Krãkamngônh nhõ bẽnjadjwỳr ne ar imã,
“Ar tẽn kum arẽ gê on amũ akẽx”, ane. Bar
kam akutã tẽ. Nãm amã, “Ibẽnjadjwỳr kaàk,
ibẽnjadjwỳr ngrirekam ne ga inhũrkwãmã
adjàr ba ipijàm karõ amã ane. Ingrire,
ikàtàmkam ne ba ba akutã itẽm kêt ne,
amikam ipijàmkam. Dja ga tu akabẽnobit
inhõ àpênho mex nhym arỳm mexkumrẽx
ne. 8 Inhõ bẽnjadjwỳr ne imã kabẽn, kute

* 6:45 Jeju nhõ pykakam me kunĩ bêngôkre kute mrãmri ne apỹnh me õ pyka djàri kunĩkôt me kunĩ bêngôkre pyràk.

raxo ijakrenhja ne imã kabẽn ba kabẽn man kôt amijo iba. Ne kam ajte ba ibê me krãkamngônhre nhõ bẽnjadjwỳrkam ba memã ikabẽn nhym me ikabẽnkôt amijo ba. Ba me'õmã kum, ‘'Ỳr tẽ’, ane nhym arỳm 'ỳr tẽ. Ba kam ajte me'õmãdjwỳ, ‘Amrẽ tẽ’, ane nhym arỳm amrẽ tẽ. Ba inhõ àpênhmã, ‘On mỳjja kupê’, ane nhym arỳm mỳjja kupê. Kam ne ba amã, ‘Abẽnjadjwỳr djwỳnhkam dja ga akabẽnobit o mex ne’, ane.” Nãm ã krãkamngônh nhõ bẽnjadjwỳr amã ane, ane.

9 Nhym Jeju ar kabẽn man kam arkam no tyn djan õkre kadjwỳnhbê amim,

—E kum be nãm tu amim ikamnhĩxkumrẽx ne, ane. Ne kam me itepato kôt mõrja'ỳr akẽx ne memã kum,

—Ẽ, ba me amã arẽ. Nhỹnh ne me babê idjaer 'õ ã kute tu amim imaro anhỹr? Kati, kêtkumrẽx. Nhym be nãm tãwã, tãwã kubajtem ne gêt tu amim ikamnhĩxkumrẽx ne, ane. 10 Nhym kam krãkamngônh nhõ bẽnjadjwỳr nhõbikwaja akubyn kikremã tẽ. Kikremã tẽn bôx ne kanên nõrja pumũ. Nhym mexkumrẽx ne, arỳm à kêt ne nhỹ. Tãm ne ja.

Kute me'õ tyk akubyn o tĩn.

11 Nhym kam akati ngrêre nhym Jeju krĩ 'õmã tẽ. Krĩ nhidjibê Naĩmã tẽ. Nhym kôt ba djwỳnhmẽ me kàtàm krãptĩ kôt mõ. 12 Nhym kam Jeju meo mõ. Meo mõn ĩ krĩ têpo mõ. Nãm bit krĩo rãm ne jao mõ nhym Ar kubê kra tykjao mõn o kajpa. Kikre bu'ã kẽno kô kayr jajkwa krekremã o aben kajpa. Amrẽbê me'õbê mjên tyk nhym kam kraja adjwỳnhdjwỳ kôt kubê ty. Kute amikamã kra pydjin irja ne kubê ty. Nhym me kam kẽnkre'ỳr o mõn o kajpa. Me krãptĩ ne me kẽnkre'ỳr bit o mõ, bit kute mekbê idjaer kukràdjàkôt kẽnkrekam adjàrmã. 13 Nhym Jeju me'õ nija pumũn kam kum kaprĩ: ne kum,

—Kwãrĩk wãnh ga amỳr kêt, ane.

14 Ne kam 'ỳr tẽ. 'Ỳr tẽn kam 'ã nõr djàbit kupê. Nhym ar kute o mõrja, tyko mõrja, o mõr tỳx katikôt kum o dja. Nhym kum kabẽn ne kum,

—Akmere, ba amã arẽ. Ẽ, on kàjmã nhỹ, ane. 15 Nhym ekrux ne kàjmã nhỹn kam kabẽno nhỹ. Nhym Jeju nãmã kungã. 16 Nhym me kunĩ madjà kreti ne kum uman kam Metĩndjwỳnhmã raxmẽ mex jarẽnho kumex ne abenmã kum,

—Ota Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh rax 'õ me bakam kato, ane.

Ne ajte,

—Metĩndjwỳnh ne arỳm õ me baja 'ỳr bôx, ane. 17 Nhym me kam abenmã Jeju jarẽnho kumex ne amũ abenmã arẽnho prõt ne. Nhym pykabê Djudêjakam me ja kuma. Nhym amũ bu'ã pyka ja kunĩkôt me abenmã arẽn kuma.

*Djuão'ã ujar*ẽnh.
Mat 11.2

18-19 Nhym Djuão kôt ba djwỳnhdjwỳ arỳm kuman Djuãomã arẽ. Nhym adjwỳnhdjwỳ kuma. Mekbê ijê djàkam nõr rã'ãkam ne ar kum mỳjja ja kunĩ jarẽ nhym kuma. Kuman kam amiwỳr ar ku'uw, amiwỳr kôt ba djwỳnh 'uw, ar amãnhkrut ne ar ku'uw ne arkum,

—Ẽ, ar Jeju'ỳr tẽn kum, “Djãm ga ne Metĩndjwỳnh amrẽbê me imã ajarẽ ga arỳm bôx. Nàr kon, dja ba me atemã 'õdjwỳ jabej ajkam ama”? ane. Djuão ne ã arkum anen kam ar ano. Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ỳr ar ano. Ar kute omũnh ne tẽm ne kute Djuãomã arẽnhmã ne 'ỳr ar ano.

Nhym ar 'ỳr tẽn bôx. 20 Bôx ne kum,

—Djuão kute ngônhmã me angjênh djwỳnh ne awỳr ar ijano ne ar imã, “Ar tẽn kum, ‘Djãm ga ne Metĩndjwỳnh amrẽbê me imã ajarẽ ga arỳm bôx? Nàr kon, dja ba me atemã 'õdjwỳ jabej ajkam ama’? ane.” Nãm ã arkum ane.

21 Nhym kam Jeju arek me utàro dja. Me apỹnh kanê djàrimẽ, apỹnh me tokry djàrimẽ, me karõ punu kute meo bamẽ, me no rãmẽ, me ja ne meo mexo dja. Me krãptĩ ne meo mexo dja. Djuão kôt ba djwỳnh kute omũnh ne akubyn 'ỳr tẽm ne kute kôt kum arẽnh nhym kute marmã ne arek me utàro dja. 22 Ne kam arkum,

—Ar'ỳr tẽn Djuãomã arẽ. Ba ne ba arỳm me'ỳr bôx ne me utàro dja nhym me no rã arỳm rĩt, me te jakry arỳm mrã, me ĩ kajêkam tê arỳm kà mex, me amakkre kêt arỳm amakkre mex ne ajkam ama, nhym me tykjadjwỳ arỳm akubyn tĩn ne, nhym me me õ mỳjja kêt jamãdjwỳ kabẽn mex, kabẽn ny kàj bê arẽ. Bir be, ar aje ije meo mexkôt ipumũnhja dja gar tẽn kôt Djuãomã arẽ, ane.

Ne ajte kum,

23 —Me'õ kute tu amim imar ne kute õkre
kadjwỳnhbê ijã amim, “Djãm tãm, nàr kon
atemã”, anhỹr kêt, tãm dja kĩnhkumrẽx,
ane. Nãm ã Jeju Djuão kôt ba djwỳnhjamã
ane. Nhym ar kuman kam mã 'ỳr akubyn
tẽ.
24 Ar tẽm tekrekam memã Djuão jarẽnho
dja. Me krãptĩjamã arẽnho djan memã
kum,
—Nã gãm me aje Djuão pumũnhmã mõ,
kapôt kukritkam mõ. Mã ne kute? Me
bõreja pumũ. Bõre ne kôk o wabên ari ar
adjuw. Mũm wabên adjuw. Nhym pãnh
wabên mũm adjuw. Ne ari ar adjuw. Djãm ã
Djuão kute anhỹr? Djã nãm ã memã kabẽn
jarẽnho ane? Djã nãm me jamã kabẽn 'õ
jarẽ ne kam ajte me umaje amũ me jamã
atemã kabẽn 'õ jarẽ? Kati, nãm tu katàt
memã kabẽn jarẽnhkumrẽx ne, tu kum me
uma kêt ne kabẽn pydji memã arẽnho tẽ,
kabẽn tãm jarẽnho tẽ. 25 Djã nã gãm me
aje Djuão pumũnhmã 'ỳr aba nhym kubẽkà
mex jangij ne o ba? Kê, me kute kubẽkà
mexbit jangjênh ne kute 'ã amibẽno baja ne
me bẽnjadjwỳr rax nhõ kikretikambit ar ba,
ikra kêt, àpênh kêt mex ne ar ba.
26 Bir be, nhym mỳj ne ga me aje
omũnhmã mõ? Djãm Metĩndjwỳnh kabẽn
jarẽnh djwỳnh 'õ ne ga me aje omũnhmã
mõ? Nà, tãm. Tãm. Ba me amã arẽ. Djuão
ne Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh kunĩ
kuràm raxi. 27 'Ã ne amrẽbê Metĩndjwỳnh
pi'ôk no'ôkkam me amã,

“Ota ba akukãm ajã ujarẽnh djwỳnh 'õ jano,
kute akukãm me akre nhym me
kute mar ne akutêp kute axwemã
irern katàt amijo bamã.

Kute mrãmri ne me kute me bẽnjadjwỳr
rũnh kutêp katàt pry jadjwỳrja
pyràk”, ane.

28 Ba me amã arẽ. Djuão ne me kunĩ kuràm
raxi. Nhỹnh ne me'õ nã tikkre kurũm
kator'õ raxo kute Djuão jakrenh? Kati, bep
Metĩndjwỳnh me kadjy bẽnjadjwỳr ne kute
ar me utàr ne meo baja, me ja'õ ne te kàtàm
mex ne kute raxo Djuão jakrenh mexi.
29 Nà, Djuão ne rax nhym me kunĩ Djuão
kabẽn ma. Nhym me axweja, me kute
bẽnjadjwỳr bajtemmã pi'ôk kaprĩo atom
djwỳnhdjwỳ me kudjwa kabẽn ma. Nãm me
Djuão kabẽn man õkre kadjwỳnhbê amim,
“Mrãmri ne Metĩndjwỳnh katàt meo ba”,
ane. Nhym Djuão arỳm ngônhmã me angij.
30 Nhym bep mekbê pardjêumẽ me kute
Môjdjê kukràdjà mar djwỳnhmẽ, me ja ne
me Metĩndjwỳnhbê amikati. Metĩndjwỳnh
kute amim me'ã karõ ne me mar kêt ne
ar kubê amikatio ba. Nhym Djuão kute
ngônhmã me angjênhmã nhym me ate ar
kubê amikatio ba.
31 Ije tô mỳj'ã got ba me akamingrãny
jakre? Mỳj ne ga me aje uràk? 32 Nã gãm me
aje me prĩre mỳjja kam kĩnh kêt pyràk. Ga
me me prĩre kikre kabem krĩn kute abeno
bixaêr baja pumũ. Ar ja ne ar ar jamã
kabẽn ne arkum, “Gwaj bakĩnh katio dja,
gwaj babixaêro dja ne ngôtàx à'àk”, ane.

Nhym ar kum, “Waj, ar ibixaêr prãm
kêtê. Ar itor prãm kêtê. Ar imã wã kĩnh
kêtê.”

Nhym ajte arkum, “Gwaj bamỳr kati mãn
o nhỹ.”

Nhym ar, “Kê, wajre. Ar imã kĩnh kêtê.
Ar imỳr prãm kêtê.” 33 Djuão kute ngônhmã
me angjênh djwỳnh ne me awỳr bôx. Nãm
amijajbu:n kute uba kangôo kõm kêt ne ar
ba, ga me amã kĩnh kêt ne kam we, “Nãm
ajbã. Me karõ punun ar o ba nhym ajbã”,
ane.

Be, nã gãm me aje me prĩre pyràk ne amã
ja kĩnh kêt ne ajte amã jadjwỳ kĩnh kêt ne.
34 Nhym bep ba ne ba mrãmri gêt amijo inhĩ
ne me awỳr bôx ne me akam idjàkur iban
kôt ikõm iba ga me kam amã ikĩnh kêt ne
we ijã, “Kê, tãwã ne kum prãmti, kum uba
kangô djànhti.” Ne we ajte ijã, “Me kute
bẽnjadjwỳr bajtemmã pi'ôk kaprĩo atom
djwỳnhmẽ me axweobit ne õbikwa”, anhỹr
ar o aba.
35 Djãm Metĩndjwỳnh jamak punu got?
Axwe amak mex ne prĩne kute amikukãm
mỳjja kunĩ mar ne Djuão kute amijajbur
ne ar bamã ano. Ne ajte amikukãm
umarkam badjwỳ ijano. Ije amijajbur
kêtmã ijano. Nhym kôt me amak mex,
me amikukãm umar, ar ipumũn kam
õkre kadjwỳnhbê amim, “Mrãmri ne
Metĩndjwỳnh mexkumrẽx ne amẽ ar ano”,
ane. Nãm ã Jeju memã ane. Tãm ne ja.

Me'õ ni jaxwe kute me kudjỳ djào Jeju par
kudjỳ.
36 Nhym kam mekbê pardjêu'õ nhidjibê
Ximão ne Jejumã kum,
—Amrẽ tẽn ikutã anhõ kwỳ krẽ, ane.

Nhym kam kutã õ kwỳ krẽnmã tẽn bôx
ne nhỹ. Nhym me abenmã arẽ. 37 Nhym
me'õ nire arỳm kuma. Me'õ nija ne axwe
ne krĩ tãmkam arĩk ar ban kam Jeju tẽm ne
mekbê pardjêu'õ nhũrkwãkam õ kwỳ krẽno
ỹrkôt arỳm kuma. Arỳm kuman kam 'ỳr tẽ.
Nãm ngônh mexte, kẽn jakareo ngônhkam
me kudjỳ djào ipun kubyn 'ỳr o tẽn o bôx.
38 O bôx ne burũm ibôn mỳro nhỹ. Parbê
mỳro nhỹ nhym no kangô prĩne Jeju par
kumrã. Par kumrã nhym kam ta amikĩo
par ngrà. Kum Jeju kĩnhkam 'ỳr tẽn bôx ne
omũn kam amikam pijàm ne kam muw ne
prĩne no kangôo par kumrãn kam amikĩo
par ngrà. Ne kam par kaô. Kum abêkam
par kaôn kam me kudjỳ djào par kudjỳ.
39 Nhym mekbê pardjêu'õ kutã Jeju õ kwỳ
krẽno ỹrja arỳm omũ. Arỳm omũn kam
õkre kadjwỳnhbê amim,

—Be, Jeju kute mar kêt. Bep
Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnhkumrẽx
ne ren arỳm kuma. Mỳj me'õ niwã ma, arĩk
ar baja ren arỳm kôt kuma, me'õ axwe kute
kupênhkôt ren arỳm kuma. Ren kuman ren
aminêje ano. Bep kati kute mar kêt. Kute
Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh mar kêt, kàtàm.

Nãm ã õkre kadjwỳnhbê amim ane.
40 Nãm ã ane nhym Jeju arỳm kuman kam
kum,

—Ximão ba amã ikabẽn jarẽ, ane.

Nhym,

—Ã, bẽnjadjwỳr, aj rã'ã, ane.

41 Nhym kum,

—Ẽ, me'õ ne ar amãnhkrutjamã pi'ôk
kaprĩre ngã. Nãm jamã pi'ôk kaprĩ ngrireo
50 ne kungã. Ne ajte jamãdjwỳ pi'ôk kaprĩ
raxo 500 ne kungã. 42 Nhym ar ja amẽ te
akubyn kute kum o pãnhmã. Te o ane nhym
kam kute arkum pi'ôk kaprĩ nhõr djwỳnhja
arkum, “Kwãrĩk wãnh imã o pãnh kêt. Dja
ba tu o akno”, ane.

Bir be, nhym gêdja kum abê rax ne? ane.
43 Nhym kam Ximão Jejumã kum,

—Kon, birãm tãwã, kute kum rax ne õr
ne kute pãnh tu o biknorwã gêdja kum kĩnh
rax ne, ane.

Nhym kum,

—Nà, kôt ne ga aje arẽnhwã, ane. Nija ne
axwe rax. Ba arỳm axwe kunĩo aknon kum
pãnh jarẽnh kêt ne. Kam ne kum ikĩnh rax
ne, ane. 44 Ne kam nija'ỳr akẽx ne Ximãomã
kum,

—Ẽ, djã nã gãm nija pumũ? Be, nã bãm
anhũrkwãmã wadjà ga aje imã ngô nhõr
kêt, ije amipar ku'õnh kadjy aje imã õr kêt.
Nhym bep tãmja ne no kangôo ipar kumrãn
kam amikĩo ipar ngrà. 45 Ga ne ga amã ikĩnh
kêtkam aje inhine kaôr kêt nhym bep tãmja
ne ibôx totokbê arek ipar kaôro nhỹ. 46 Ga
ne ga aje ikrã ngrành kêt nhym bep tãmja
ne me kudjỳ djào ipar kungrà. Tãmja ne
kum ijabêkumrẽx ne prĩne ijo djuw mex
ne. 47 Kam ne ba amã, “Tãmja ne axwe
krãptĩ ba arỳm tu kunĩo ibiknorkumrẽx ne.
Ga kum ijabê raxja pumũ. Nhym bep ije
me'õ jaxwe ngrireo ibiknor ne amipãnh
kum ikĩnh ngrire”, ane.

48 Ne kam nijamã kum,

—Arỳm ne ba ajaxwe djàri arỳm kunĩo
akno, ane.

49 Nhym kam me Jejumẽ ro'ã õ kwỳ krẽno
kumexja abenmã kum,

—Djijàk tô mỳj me'õ ne gêt me axweo
biknoro ba? ane.

50 Nhym bep Jeju ne nijamã kum,

—Ga ne ga mrãmri aje tu amim ikamn-
hĩxkumrẽx nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm
apytà, on adjumar mex ne tẽ, ane. Tãm ne
ja.

8

Ar nire kute Jejuo djuw mexo ba.

1 Nhym kam tũmbê Jeju ajte pyka kunĩkôt
ipôko mõ. Krĩ rũnhmẽ krĩ kryre kunĩkôt
memã Metĩndjwỳnh kukràdjà'ã ujarẽnho
ipôko mõ. Ne kàj bê memã kabẽn ny, kabẽn
mex'ã ujarẽnh mõ. Mỳj kabẽn mex'ã? Bir,
Metĩndjwỳnh kute me utàr ne me kadjy
bẽnjadjwỳr ne kute ar meo bamã tãm. Tãm
ne memã arẽnho ipôko mõ. Nhym kôt ba
djwỳnhbê 12 kôt mõ.

2 Nhym me niredjwỳ kôt mõ. Mỳj me nire
nã? Bir, me karõ punumẽ apỹnh me kanê
djàri kute kubê me utàrjadjwỳ ne me kôt
mõ.

Marij me kute kum Madarena anhỹrja,
kurũm ne Jeju kute me karõ punuo 7 ne
apôx ne anorja.

3 'Õbê ne Djôwanã, Kudja prõ. Kudja ne
kubê bẽnjadjwỳr raxbê Erodji nhõ nêkrêx
pumũnh djwỳnh.

'Õbê ne Xudjana. Nhym ajte me kwỳ rax
ne me kôt mõ. Be, me nire tãm ne me kôt

mõn õ pi'ôk kaprĩreo aro djuw mexo mõ, o arkum mỳjja jamỳnho mõ.

*Kute bàygogore 'y'ã Metĩndjw*ỳnh kabẽn jakre.
Mat 13.1; Mak 4.1

4 Nhym me apỹnh pyka kunĩkôt Jeju'ỳr mõn bôx ne 'ã kumex. Me krãptĩ ne me 'ã akuprõ nhym kam Jeju Metĩndjwỳnh kukràdjà'ã memã mỳjja jakre. 5 Nãm mekmã kum,

—Ẽ, õ pur djwỳnh ne kute õ purkam bàygogore kremã 'ỳr o tẽ. 'Ỳr o tẽn o bôx ne kam ar 'yo ukabêr mrã, ane. Nãm mekbê idjaer kute mỳjja kre kadjy tu mỳjja 'yo akabê, bàymẽ bàygogore 'ymẽ, ja ne me kute purkam kremã o mrãn kam purkam o ukabêr mrã. Kute mrãmri ne me kute katẽbàri 'yo ukabêr mrãnhja pyràk.

—Be, me'õ ne ar bàygogore 'yo ukabêr mrã. Nhym 'y kwỳ prykam rôrôk ne. Nhym me paro pykamã angij nhym te ingrõtmã nhym me prĩne paro pykamã angij. Nhym kwênhdjwỳ mã prĩne kuku.

6 Nhym 'y kwỳ kẽnpo'ã rôrôk ne ingrõt totokbê tu ingrõt mjô. Mrãmri ne kẽn'ã pyka prorrekam 'y rôrôk ne 'êx ne ingrã mex ne te kẽnmã arêo ingãn arỳm ty.

7 Nhym 'y kwỳ mrỳnhĩkam rôrôk ne kam mrỳnhĩmẽ ro'ã ingrõt ne. Nhym kam prĩne o akno.

8 Nhym bep 'y kwỳ ne pyka mexkam rôrôk ne kam ingrõt ne abatành ne ijy rũnh ne 'y krãptĩkumrẽx. Ijykam 'yja amũ o amijakren kam 'y pỹnhkôt kubê 100 ne. Tãm ne ja, ane. Nãm ã Jeju memã anen kam ajte kàj bê memã kum,

—Godja ga me ajõ ajamakkre mex jabej, on ama, ane.

9 Nhym kam kôt ba djwỳnh abej kukij ne kum,

—Mỳj'ã ne ga bàygogore kre jakre? ane.

10 Nhym arkum,

—Bep ar amãbit dja ba mỳjja bipdjuro amirĩt ne. Metĩndjwỳnh kute ar apytàr ne ar akadjy bẽnjadjwỳr ne kute ar ar ajo baja, ar amãbit dja ba kukràdjào amirĩt ne. Nhym bep me jamã dja ba kukràdjà'ã mỳjja jakren memã arẽ,

"gê me te kute mỳjja pumũnhmã ari ar abej rĩt ne te kute mỳjja marmã te ari ar amako akẽx ne mar kêtkumrẽx ne."

11 Nà, ar amã dja ba kukràdjà jarẽ. Ije kukràdjà'ã mỳjja jakreja jarẽ.

'Yja, me'õ kute 'yo ukabêrjabê ne Metĩndjwỳnh kabẽn. 12 'Y prykam rôrôkja ne me kute Metĩndjwỳnh kabẽn mar kajgoja'ã akre. Bit me kute amim Metĩndjwỳnh kabẽn markumrẽx ne 'ã ngrà tỳxmã nhym ate Xatanaj jãm meo amijakren mekbê Metĩndjwỳnh kabẽno akno. Me kute tu amim markumrẽx nhym Metĩndjwỳnh kute kubê me utàr karõ ne jãm meo amijakren mekbê Metĩndjwỳnh kabẽno akno.

13 Kẽnkam 'y rôrôkja ne me kute amim Metĩndjwỳnh kabẽn mar 'iry kêt ne kangaja'ã akre. Nãm me Metĩndjwỳnh kabẽn man bit kum kĩnhkumrẽx o tẽm kajgo. Kute mrãmri tu amim markumrẽx kêtê. Ajkwaobit ne kute mar. Kute 'y nhingrõt ne arê kêtkam tebê tykja pyràk. Kute amim mar 'iry kêt nhym ate apỹnh me kaprĩ djàri kute ikô'yrmã 'ỳr bôx nhym arỳm kanga.

14 Mrỳnhĩkam 'y rôrôkja ne me kute Metĩndjwỳnh kabẽn mar ne kam ate ajte kute jãm mỳjja marja'ã akre. Nãm me arỳm amim Metĩndjwỳnh kabẽn man kam 'ãno ãm kêt ne. Djã nãm me Metĩndjwỳnhbit man ar o ba? Kati, nãm me jãm umar punu djà 'õmẽ nêkrêxmẽ mỳjja me kute o amikĩnhjamẽ mỳjja jakôtbit amak bẽn ne ne kam amũ amim Metĩndjwỳnh kabẽn maro àrwỳ kêtkumrẽx ne. Kute mrỳnhĩ kute prĩne bàygogo nhingrõto bikẽnh nhym kam ijy kêt mexja pyràk.

15 Nhym bep pyka mexkam 'y rôrôk ja ne me kute tu amim markumrẽx ja'ã akre. Nãm me tu amim Metĩndjwỳnh kabẽn markumrẽx ne tu 'ã ngrà tỳx ne kam mũm ate ibej mỳjja 'õ mar kêt ne tu mrãmri 'ãno djan mã kôt ajkamẽ. Kute 'y nhingrõt ne abatành ne ijy mexkumrẽx ne kumex ja pyràk. Tãm ne ja.

*Kute ngônhpôk'ã memã Metĩndjw*ỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh jakre.
Mak 4.21

16 Ba ajte ar amã 'õdjwỳ jarẽ. Djãm me kute ngônhpôkmã angjênh ne kute ngônho 'ã pro got? Ne kute ikwã djà krakri umjỳr got? Kati, ngônhpôk ne me kum angij ne tu kênhkam umjuw nhym memã kikre kre kurwỳo ku'ê. Nhym me mrãn wangij nhym prĩne memã irã. Dja gar ã abê ngônhpôk mãn pràbê ã memã Metĩndjwỳnh jarẽnho ane gê me kuma.

17 Ẽ, amũ akati 'õkam dja mỳjja bipdjur
kunĩ amirĩt ne. Nhym mỳjja pudjurdjwỳ
amirĩt nhym me kunĩ kuma. 18 Kam gêdja
gar mỳjja kunĩ kute amirĩt kêtri prĩne
ikabẽn ma. Gora ar amim aprĩn ikabẽn ma.
Me kute tu amim imarkumrẽxmã dja Ibãm
ijo amirĩto tẽ gê me amim imar rax. Nhym
bep me ajkwaobit kute amim imarjabê dja
Ibãm ijo apdju. Dja prĩne inêje me no'ã pron
mekbê ijo apdju. Tãm ne ja, ane. Nãm ã Jeju
arkum amijarẽnho ane.

Jeju kamymẽ nã te 'ỳr àrmã.
Mat 12.46; Mak 3.31

19 Nhym kam Jeju nãmẽ kamy ar 'ỳr tẽ. Ar
kute omũnhmã ne ar 'ỳr tẽ. Nhym me 'ã
kumex. Nhym ar te 'ỳr bikamẽnhmã te 'ã
meo ane. Nhym me 'ã ĩptĩ: ane. Prĩne Ar
kubê utà. 20 Nhym kam me'õ Jejumã kum,

—Ota anãmẽ akamy ar amrẽbê awỳr bôx
ne akuri ku'ê, te kute apumũnhmã kikre
kabem ku'ê, ane.

21 Nhym kam kum,

—Me kute Metĩndjwỳnh kabẽn mar ne
kute kabẽnkôt amijo baja, o ne ba inã, o ne
ba ikamy, o ne ba inhõbikwakumrẽx, ane.

*Kute kôkmã b*ẽn tỳx.
Mat 8.23; Mak 4.35

22 Ne kam amũ akati jakam kôt ba
djwỳnhmẽ ro'ã kàkam wadjàn nhỹ. Nhym
kam arkum,

—Gwaj gop imôti nhikjêmã rê, ane.

Nhym kam ar kum,

—Gêtô, ane.

Nhym kam ar mõ. 23 Kôknhõkàkam ne ar
mõ. Mõ: nhym kam Jeju õto nõ. Nhym kam
arỳm kôk wabê. Àbêr tỳx nhym arỳm kam
ngô aben mok ne. Nhym kam ngô kute aben
mokkam arỳm kàkam ngô ipu ne. Ne arỳm
àr 'ỳr. 24 Nhym Jeju arek õto nõ. Arek õto nõ
nhym kam kôt ba djwỳnh 'ỳr prõt ne tok ne
kum,

—Meo ba djwỳnh, meo ba djwỳnh, gop
ano tỳx, ota gwaj arỳm badjàr 'ỳr, ane.

Nhym kam ekrux ne kàjmã dja. Ne kam
kôkmã bẽn tỳx ne ngô kute aben moktijamã
bẽn tỳx nhym arỳm ngô anhikrê nhym
arỳm kôk djàbêr anhikrê. Nhym arỳm ngô
anhikrên nõ. 25 Nhym kam Jeju arkum,

—Mỳkam ne gar imar kêt ne tu amim
ikamnhĩxkumrẽx kêt ne? ane.

Nhym kam ar madjàkam e tuk anen kam
ari aben pumũnho kumex ne kam abenmã
kum,

—Ije tô mỳj me'õ got ja? Nãm tu gêt
kôkmã kabẽn ne ngômã kabẽn nhym tu
kabẽnkôt anhikrê, ane. Arỳm ne Jeju
kôkmẽ ngômã kabẽn nhym anhikrên nõ.

Me karõ punu krãptĩ kute me'õo ba.
Mat 8.28; Mak 5.1

26 Nhym kam ar mõ. Mõ:n arỳm ikjêmã rê.
Mekbê Djeradja nhõ pyka'ỳr rê. Aben kônh
ne pykabê Garrêjamẽ mekbê Djeradja nhõ
pyka. Aben kônh ne aktã akàx nhikjê'ã krĩ.
Nhym kam arỳm ar ikjê'ã mekbê Djeradja
nhõ pyka'ỳr rê. 27 Nhym kam Jeju wabi.
Krĩbê Djeradjakam me kra 'õ ne me karõ
punu ar o ba nhym kam Jeju bôx nhym
omũn kam 'ỳr prõt ne. Amrẽbê me karõ
punu kute ar o ba tũmkam ne ar kubẽkà
jangjênh kêt ne ba. Kẽnkrekambit ba.
Kikremã bôx kêt. Kẽnkrekambit ne ar ba,
me kute kẽnkrekam me angjênh jakambit
ne ar ba. 28-29 Me karõ punu kute ar o
baja ne me te kute uwpren kubê ijêmã te
o ane. Nhym me karõ punu kute ar o
bakam mrãmri 'itỳxkumrẽx ne. Nãm me te
pa djuwpren te te djuwpre nhym tu amijã
kàxiràx kukẽ. Nhym me karõ punu mã
arwã'ỳr kujaêko ba, mã 'ỳr kangõ. Nãm ã
me karõ punu ar o anhỹro ba. Be, tãm ne
Jeju pumũn kam 'ỳr prõt ne. 'Ỳr prõt ne
parbê tu mỳrbê tỹm ne amra. Nhym Jeju
arỳm me karõjamã kum,

—Me karõ punu on akato, ane.

Nhym kam arỳm amra ne. Ne kam kàj bê
kum kabẽn ne kum,

—Jeju, Metĩndjwỳnh pymao kubê
kumkati kra, mỳj ne ga aje ijomã? Kwãrĩk
wãnh ijo abikẽnh kêt, ane.

30 Nhym kam Jeju kukij ne kum,

—Mã ne anhidji kute? ane.

Nhym kum,

—Ibê ne Krãptĩtire, ane. Me karõ krãptĩ:
kute ar o ba'ã ne,

—Ibê ne Krãptĩtire, ane. 31 Kwãrĩk wãnh
ga mũm me ijanor kêt, ane. Ne kàj bê kum
kabẽn ne, aminêje kum kabẽn ne, ne kum,

—Kwãrĩk wãnh ga kre ry typydjija'ỳr
me ijanor kêt. Kwãrĩk wãnh kam me ijo
abikẽnh kêt ba me itokry kêt, anhỹro nhỹ.

32-33 Nhym kum ajmã angrô jamyre
krãnhrekam kumex. Kute pi'ô pyràk ne

àkuro kumex. Nhym kam me karõ punu Jejumã kum,

—Dja ga angrô jamyre'ỳr me ijano. Dja ga angrô jamyre'ỳr me ijano ba me kum wangjê, ane.

Nhym kam memã,

—Rã'ã, ane. Nhym kam me karõ punu arỳm kum iren mã kurũm katon angrô jamy'ỳr mõn kum wangij. Nhym angrô jamyre umaje bõm tỹm ne pyka krã'yrkam mõn ngô to do: ane, akàx prêk'ã ne mõn nox nhym kam ngô kunĩ nhimex ne. 34 Nhym kam me kute õ krito djuw mex djwỳnhja omũnho dja. Omũnho djan prõt ne kam bôx ne memã arẽ. Me õ krĩkam me jamã arẽn bu'ã krĩkam me jamãdjwỳ arẽ.

35 Nhym kam me Jeju'ỳr prõt ne. Kute omũnhmã 'ỳr prõt ne. Nhym kam me karõ punu kute ar me'õo baja arỳm mexkumrẽx ne Jeju parbê nhỹ. Kubẽkà jangij ne nhỹ. Arỳm umar mexkumrẽx ne nhỹ. Nhym me omũn kam tĩn prãm ne. 36 Nhym kam me kute Jeju pumũnh djwỳnhja mekôt prõt ne ajte katon kam memã arẽnho dja, Jeju kute me'õkam me karõ punu janorja memã arẽnho dja. 37 Kam pykabê Djeradjakam me jamẽ bu'ã krĩ krykam me ja ne me Jejumã kabẽn ne kum,

—On me ikurũm tẽ, on mã me ikurũm tẽ, ane.

Me kum uma tỳxkam ne me ã aminêje anoro ane. Nhym kam Jeju kàmã wadjà. 38 Nhym kam Jeju kute me karõ punubê me'õ pytàrja te kôt krà ne kum,

—Ba akôt tẽ. Ba akôt tẽ, ane.

Nãm te ane nhym aminêje nên kum,

39 —Kati, arek dja. Mã akubyn tẽn anhũrkwãkam memã amijarẽ, Metĩndjwỳnh kum akaprĩn kute apytàrkôt memã amijarẽ, ane.

Nhym kam ã anen kam mã akubyn tẽn kam arỳm kikre kunĩkôt kikrepdjitã memã ar amijarẽnho ba, Jeju kum kaprĩn kute utàrkôt ar memã amijarẽnho ba.

Kute me'õ kurerer akubyn o tĩn.
Mat 9.18; Mak 5.21

40 Nhym kam Jeju kàmã wadjàn ajte akubyn ikjêmã mõn rê. Nhym me kam amako krĩ nhym arỳm bôx nhym me kam kĩnhkumrẽx ne. 41-42 Nhym kam me'õbê Djajru Jeju'ỳr tẽn bôx. Djajrubê bẽnjadjwỳr'õ, me bikprõnh djàkam bẽnjadjwỳr'õ. Ne kam Jeju'ỳr tẽn bôx ne kabem tu mỳrbê tỹm ne kam kum,

—Dja ga inhũrkwãmã tẽ, ane. Ne kam kum krao no katoro dja. Kra pydji, kra prĩti ne kanên nõ. Arỳm tyk 'ỳ:r ne nõ nhym kam kum o no kato. Nhym kam Jeju kôt tẽ. Me krãptĩ Jeju'ã aô ne kunoro mõ.

43-44 Nhym kam tẽmkôt me'õ nija kôt bôx ne 'ã kubẽkà nhidja kupê. Nãm ar kamrô apôx ba. Amrẽbê ne ar kamrô apôx ba. Arỳm 'ã amexbê 12. Nãm prĩne amijã amibê pi'ôk kaprĩ kunĩ krẽn kajgon mex kêt rã'ã ne. Nãm te me kane djwỳnh o ane. Nhym bep Jeju tẽmkôt ne 'ã kubẽkà nhidjabit kupên, tãmkam arỳm kamrô ngrà, arỳm mex ne. 45 Nhym kam Jeju memã kum,

—Mỳj me'õ ne ikupê? ane.

Nhym me kunĩ aminêje kum,

—Kati, kon, me'õ, me'õ, anhỹro kumex.

Nhym kam Pedru kum,

—Bẽnjadjwỳr, djãm me krãre: got ga "Mỳj me'õ ne ijã kubẽkà kupê", ane. Me kute gwaj bamã ipôk mex ne kute gwaj bakunoro mõrjakam ga, ane.

46 Nhym kum,

—Nà, arỳm ne me'õwã ikupê. Ipymao ne ba arỳm me'õwão mex ne arỳm kuma, ane.

47 Nhym nija te kute kubê amipdjurmãn kam ta amim,

—Kati, arỳm ne kuma, anen kam 'ỳr tẽ. 'Ỳr tertet tẽ. Umaje tertet tẽn tu mỳrbê tỹm ne kum amijarẽ. Me ipôkri tu kum amijarẽnho nõ. Kute 'ã kubẽkà kupênh ne tãm kam mexkôt kum amijarẽnho nõ. 48 Nhym kum,

—Àpnhĩre nã gãm tu amim ikamnhĩxkumrẽx ne. Aje amim ikamnhĩxkumrẽx kôt ne ba arỳm apytà. On adjumar mex ne mã akubyn tẽ, ane. 49 Kum kabẽno ãm rã'ã nhym bẽnjadjwỳr nhũrkwã kurũm me'õja tẽn kajpan kum,

—Onĩj arỳm akra ty. Kwãrĩk wãnh ga memã ujarẽnh djwỳnhmã akrao ano kator kêt, ane.

50 Nhym Jeju arỳm kuman kum,

—Kwãrĩk wãnh ga akaprĩ kêt ne akrakam adjumar punu kêt. Dja ga tu akra'ã ikamnhĩxkumrẽx nhym arỳm akubyn mex ne, ane.

51-53 Nãm ã anen kam mã 'ỳr tẽ. Tẽn kam ũrkwãmã bôx. Nhym me arek abej àmrao kumex. Nhym kam mekmã kum,

—Kwãrĩk wãnh ga me amỳr kêt. Kati, tyk
kêtê, nãm õto nõ, ane.
Nhym me arỳm tyk mexkôt omũn kam
Jeju'ã keketo kumex ne aprỳo kumex, ne
we,
—Be nãm we, "Nãm õto nõ", ane.
Nhym kam aminêje me ja nê, mekôt
mõrjamẽ me kute tyk jabej àmrao kumex-
jamẽ aminêje me nê. Nhym bep Pedrumẽ
Djuãomẽ Xijagumẽ tyk ne nõrja nãmẽ
bãmmẽ ar ajbit ne ar kôt wadjà. [54] Nhym
kam Jeju ikra 'amỳn kum,
—Àpnhĩre, kàjmã nhỹ, ane.
[55] Nhym kam karõ akubyn kum wadjà
nhym akubyn tĩn ne ekrux ne kàjmã nhỹ.
Nhym kam Jeju nãmẽ bãm arkum,
—Ar kum mỳjja 'õ ngã gê kukrẽ, ane.
[56] Nhym nãmẽ bãm ar abenkam no tyn
dja. Nhym kam arkum,
—Kwãrĩk wãnh gar memã arẽnh kêt. Dja
gar tu mekbê udju, ane.

9

Kute Ar kubê 12 janor.
Mat 10.5; Mak 6.7

[1] Nhym kam akati 'õkam Jeju amikôt ba
djwỳnho akprõ. Kôt ba djwỳnhbê 12ja ne
aro akprõ. Apỹnh me õ pyka djàri kute 'ỳr
ar anormã ne aro akprõn arkum,
—Ẽ, ikabẽnkôt dja gar me nêje me karõ
punu jano. Ne apỹnh me kanê djàri me
utàro mõ. Ba dja ba ar amã ipyma jadjà
gar kam ipymao apỹnh me kanê djàri meo
mexo mõn me karõ punu kute meo ba djàri
kubê me utàro mõ.
[2-5] Ar apa, ẽ, ba ar amã arẽ. Kwãrĩk wãnh
gar anhõ mỳjja'õ byr ne o amõr kêt, akajpar
djà'õ byr ne o amõr kêt, ajênh tur ne o amõr
kêt, anhõ kwỳ krẽn djà, anhõ pi'ôk kaprĩ,
anhõ kubẽkà'õ kwãrĩk wãnh gar o atẽm kêt.
Dja gar tu anhỹkam mõ. Mõn kam apỹnh
me õ pyka djàri me 'ỳr ajmà. Dja gar me'õ
nhũrkwãkam bôx ne nhỹ, kwãrĩk wãnh ajte
amũ amã me'õ nhũrkwã 'õ kĩnh ne 'ỳr amõr
kêt. Dja gar tu bôx ne kikrekam abôxwã
tãmkam tu arek kam anhikwão dja. Dja gar
memã arẽnh pan kam arỳm ajte amũ pyka
'õ'ỳr tẽn ajte kikre 'õkam tãm ne. Ne ajte
amũ tẽn 'õkam tãm ne. Ne ajte 'õkam tãm
ne.
Dja gar krĩ 'õkam bôx nhym me kum ar
akĩnh kêt ne kute ar akabẽn mar prãm kêt
jabej, gar kam arỳm tu amõrkumrẽx ne.
Tu amõrkumrẽx kadjy amiparkà'ã pykawã
tatak ne. Aje me kute akabẽn mar prãm kêt-
jao amirĩt nhym Metĩndjwỳnh kute omũnh
ne amũ 'õkam kute memã pãnh jarẽnh
kadjy dja gar amiparkà'ã pykawã tatak
ne. Dja gar kàj bê memã kum, "Onĩj
Metĩndjwỳnh kute ar me bapytàr ne me
bakadjy bẽnjadjwỳr ne kute ar me bajo
bamã", anhỹro mõ. Ne kam kôt meo mexo
mõ, ane. Nãm ã Jeju kôt ba djwỳnhmã me'ã
karõo anen kam mã me'ỳr ar ano.
[6] Ar ano nhym kam ar arỳm krĩ kunĩkôt
ajmà ne kàj bê memã Jeju'ã ujarẽnh ny
jarẽnho mõn kôt meo mexo mõ, apỹnh krĩ
kunĩkôt ne ar ajmàn ba.
[7-8] Nhym kam bẽnjadjwỳr raxbê Erodji
arỳm Jeju'ã ujarẽnh man kôt ba djwỳnh
kute meo mexo mõrja arỳm adjwỳnhdjwỳ
ma, ne kam te kute marmã. Nãm me apỹnh
kabẽno noo biknor mex ne. Nhym te kute
mỳjja marmã. Jeju'ã ne me ari kabẽn kwỳ
jarẽ: ne abenmã kum,
—Bep Djuão kute ngônhmã me angjênhja
ne we ajte tĩn ne kato, ane.
Nhym ajte me kwỳ we,
—Me bakukãmãrebê Erij ne ajte kato,
ane.
Nhym ajte we me kwỳ,
—Bep Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh
djwỳnh amrẽbê tyk ne ajte we tĩn ne kato,
ane.
Nhym kam Erodji te kute apỹnh me
kabẽn ja marmã. [9] Ne kam ta amim,
—Ije bep Djuão ne ba arỳm mut krãta.
Nhym mỳj me'õ got ja ba arỳm 'ã ujarẽnh
ma, ane. Ne kam te kute Jeju pumũnh
prãme.

Kute tepmẽ djwỳo meo djuw mex.
Mat 14.13; Mak 6.30; Dju r 6.1

[10] Nhym kam arỳm Jeju kute ar anor
nhym ar mõrja ajte akubyn 'ỳr mõn bôx ne
kum amijarẽ. Nhym kam krĩmã me umaje
ar ajbit aro tẽ. Krĩ nhidjibê Bexadamã ne
aro tẽ. [11] Ar ajbit kute o mõrmã nhym ate
ajte me kàtàmja kôt krãptĩ:n bôx. Nãm
me abenmã Jeju mõrkôt arẽn kam ajte kôt
mõ. Djã nãm Jeju me krãptĩ pumũn memã
àkrê? Kati, nãm me krãptĩ pumũn kam tu
memã kabẽn mex jarẽ. Nãm Metĩndjwỳnh
me kadjy bẽnjadjwỳr ne kute me utàr ne ar
meo bamã memã arẽ ne kam ajte kôt me
kanê pytàro dja.

12 Nhym kam arỳm me'ã amykry tẽ.
Nhym kam kôt ba djwỳnhbê 12ja 'ỳr tẽ.
Jeju'ỳr tẽn kum,
—Ije gop on me ano. Gop on me krãptĩja
me ano gê me apỹnh krĩmã ajmàn bu'ã krĩ
kryremãdjwỳ mõn wãnh kam õ kwỳ krẽn
wãnh kam nõn ta amikadjy mỳjja by. Nhym
nhỹnh ne mỳjja 'õ ne me kute krẽnmã ne
me jakam ar ba. Arwãkam ne gwaj ar baba,
ane. 13 Nhym kam Jeju kôt ba djwỳnhmã
kum,
—Ar ga dja gar mekmã mỳjja ngã gê me
kukrẽ, ane.
Nhym ar kam kum,
—Ije kati, ar inhõ djwỳbê 5 ne tepdjwỳ
amãnhkrut. Jabit. Be, djãm mỳjja rax? Nàr
djãm ar imõr ne ije gwaj banhõ pi'ôk kaprĩo
me krãptĩja kadjy ije djwỳ byrmã? ane.
14 E kum bep me krãptĩkumrẽx. Me my'ã
akrebê 5.000. Nhym kam arkum,
—Ẽ, dja gar meo 50'ã kabẽn ne me krĩo tẽ.
15 Nhym kam kôt ba djwỳnh meo
50'ã kabẽn ne me krĩo tẽn me krĩ pa.
16 Nhym kam Jeju djwỳbê 5ja byn tep
amẽ kubyn kàjmã krãn kàjkwa pumũn
Metĩndjwỳnhmã õdjành jarẽ. Ne kam
djwỳmẽ tep kokij ne kam kôt ba djwỳnhmã
kungã. Nhym kam amũ memã kungã,
me krãptĩjamã kungã. 17 Nhym me kam
kukrẽ. Nhym kam me kunĩ õ kwỳ krẽn kam
ajnekumrẽx. Nhym kam djwỳmẽ tepja'ã
kàtàm. Nhym kam kôt ba djwỳnh anhyjao
atom ne. Djwỳmẽ tep janhyjao atom nhym
kam 'ã kàbê 12. Djãm djwỳmẽ tep ngri got.

Pedru kute Jejubê Krituo amirĩt.
Mat 16.13; Mak 8.27

18 Nhym kam 'õkam Jeju ate mekbê
tẽn kam Metĩndjwỳnhmã amijarẽnho nhỹ.
Nhym kôt ba djwỳnhbit kuri krĩ. Nhym
kam Jeju kute amijã ujarẽnh marmã abej ar
kukij.
—Ẽ, ar imã ijã me ujarẽnh jarẽ ba kuma,
ane.
19 Nhym ar kam kum,
—Ije kum be nãm we me ajo Djuão kute
ngônhmã me angjênh djwỳnhja, nhym me
kwỳ ajo me bakukãmãrebê Erij, nhym me
kwỳ ajo Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh
tũm ajte akubyn tĩn ja'õ, ane.
20 Nhym kam arkum,
—Ne ar gadjwỳ mã ne gar imar on? Mỳj'ã
ne gar ijakre? ane.
Nhym kam Pedru kum,
—Kati, abê ne Kritu. Abê me inhõ
Bẽnjadjwỳrbê kumkati. Metĩndjwỳnh
amrẽbê kute me bakukãmãremã ajarẽnh
ga aje me ipytàr ne aje ar me ijo abamã
amrẽbê kute me imã ajarẽnh ba me ije ar
akam amako iba, ne arỳm Metĩndjwỳnh
ajano ga arỳm bôx, ane.
21 Nhym kam arkum,
—Nà, kôtô. Kwãrĩk wãnh gar memã
ja jarẽnh kêt. Dja gar tu mekbê ipud-
jurkumrẽx ne, ane. Ar kute udjurmã ã
arkum arẽnh tỳxo ane. 22 Ne ajte arkum,
—Ẽ, dja me prĩne ijo ajkẽ, ba itokry rax
ne. Ba ije amijo inhĩ ne me awỳr irwỳk
ba dja ba itokry rax ne. Dja mebêngêt-
temẽ me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh
nhõ bẽnjadjwỳrmẽ Môjdjê kukràdjà mar
djwỳnhmẽ kum ikĩnh kêt ne ikanga ne kam
tu ibĩ nhym ijã akati amãnhkrut ne ikjêkêt
ba kam akubyn itĩn ne, ane.
23 Ne kam ajte me kunĩmã kum,
—Gêdja ga me ajõ mã ikôt abikamẽnh
prãm jabej kwãrĩk wãnh amidjwỳnhbit mar
ne amijo kĩnh kêt. Dja ba ityk kadjy inhõ
pĩte'y mỳn itokry: ne. Dja ga me ajõ
ijã amijakren aje pĩte'y mỳnh mãn pràbê
amã atokry pyma kêt ne amã ijabê rã'ãn
kam myt kunĩkôt ikadjy amiman mã ikôt
ajkamẽ. 24 Me kute amidjwỳnhbit mar
ne me kum tokry pyma, me tãm gêdja
me tyn kam me biknor tokry djàkam tẽ.
Nhym bep me kum ijabêkumrẽx ne kute
amidjwỳnhbit mar kêt nhym me kute me
par jabej me tãm gêdja me amiptàn ar tĩn
ne ba rã'ã: rã'ã. 25 Ne ren me'õ pykabê mỳjja
mexja kunĩ, nêkrêx kunĩ ren ari o atom ne
o ban kam ren ty, je mã dja kam nẽ? Kati,
nãm ren ty nhym ren õ nêkrêxja ren wãnh
kumex.
26 Godja me'õ ikam pijàm ne ikabẽnkam
pijàm jabej ba badjwỳ amipãnh kam ip-
ijàm ne. Ba ije amijo inhĩ ne me awỳr
irwỳk gêdja ba amipãnh tãwãkam ipijàm
ne. Dja ba ajte iraxo me awỳr bôx.
Ibãmmẽ kadjy mrãnh djwỳnh jadjênhmẽ
umao ipyma:n me awỳr bôx. Ibê kumkatio
bôx nhym tãmja ikam pijàmja ba badjwỳ
arỳm amipãnh kam ipijàm ne.
27 Ba me amã arẽ. Ibãm dja ijã bẽnjadjwỳr
rax mẽ ba ipymao me apytàn ar me ajo iba.
Dja gar adjãmja akwỳ atĩnri iraxkôt ipumũ,

me akadjy ibẽnjadjwỳr rax ne ipymakôt ipumũ. Mrãmri ne ba ikabẽnja, ane. Nãm ã Jeju memã kabẽn jarẽnho ane.

Jeju adjênho kute amijo amirĩt.
Mat 17.1; Mak 9.2

28 Nhym 'ã pi'ôk kamrêk pydji nhym aro tẽ, Pedrumẽ, Xijagumẽ, Djuão aro tẽ, krãnh'ỳr aro tẽn imõkmã aro bôx. Kute Bãmmã amijarẽnhmã ne 'ỳr aro bôx. Ne kam Bãmmã amijarẽ. 29 Bãmmã amijarẽnho dja nhym ajmã nokre o nhym atemã nokre nhym 'ã kubẽkàdjwỳ aka: ne. Akakam adjênh ne.

30-31 Nhym ar my amãnhkrut ne kum kabẽno dja. Môjdjêmẽ Erij ar amrẽbê tyk, ar tãm ne ar katon kum kabẽno dja. Nãm ar adjênh ne uma:kumrẽx ne kum kabẽno dja. Jejumẽ ne ar abenmã kabẽno dja. Jeju tyk'ã ne ar abenmã ujarẽnho dja. Krĩraxbê Djeruxarẽkam me kute bĩnmã ne ar abenmã arẽnho dja. Metĩndjwỳnh kute tykmã kum 'ã karõkôt ne ajte ar 'ỳr bôx ne kôt abenmã arẽnho dja.

32 Nhym Pedru ar õtdjwakumrẽx ne arek õto ikwã. Ne kam no tỳx ne kam Jeju pyma, adjênhkôt omũ nhym amẽ ar kuri ãmjadjwỳ tãm ne. Kam kubẽkà jadjênh ne kam mexkumrẽx ne ku'ê. 33 Nhym arỳm ar amẽ tẽm 'ỳr dja nhym Pedru Jejumã kum,

—Bẽnjadjwỳr, mrãmri ne bar jakam bôx ne akuri nhỹ nhym mexkumrẽx ne. Bar apỹnh ar amã kikre'ã irõx nhipêx, ga anhõmẽ, Môjdjê nhõmẽ, Erij nhõmẽ. Amãnhkrut ne ikjêkêt dja bar ar amã ipêx, ane.

Kute amikabẽn'õ mar kêt. Pedru ta ne amikabẽn'õ mar kêtkam ãm tu arĩk kabẽn ja jarẽ. 34 Kum kabẽno ãm rã'ã nhym kam kakrã arỳm prĩne aro akno. Nãm kakrã kute prĩne aro biknorkam arỳm ar tĩn prãm ne.

35 Nhym kam kakrã kurũm Metĩndjwỳnh arkum kabẽn ne arkum,

—Be, ikra ne wã. Ar omũ. Ikra ja ne ba àpênh kadjy amijo utàn amim kudja. Tãwã dja gar kabẽn man kabẽnkôt mrã, ane.

*Jeju me karõ punumã b*ẽn tỳx.
Mat 17.14; Mak 9.14

36-37 Nãm ã arkum kabẽn anen anhikrê nhym kam Jejumẽ kôt ba djwỳnh ar ate ku'ê. Amẽ ar myja arỳm mã nhĩ'ãm tẽ.

Nhym akati nhym kam Jeju akubyn krãnhre kurũm aro ruw. Aro ruw ne kam mã aro mõ. Aro mõ nhym me krãptĩ ar kutã mõn ar kajpa. Djãm kam got ar kute Jeju jadjênhkôt omũnhja memã arẽ? Kati, Jeju ar pykabê bari ne ar mekbê udju ne.

38 Nhym me ar kajpa nhym me ipôkri me'õ myja kàj bê kum akij,

—Bẽnjadjwỳr, gop ikraja pumũ. Ikra myja ne pydjii. 39 Ota me karõ punu'õ ar ibê ikra paro ba. Nãm 'ỳr ban bôx nhym ar ijaêrbê tu amra: ne. Nãm amran rôrôk ne àmnhirẽnho ikwã, ajmrô prõto ikwã. Ne kam kute amijo pyka titik kurêje prĩne amingã. Kute kum irer prãm kêtkumrẽx. 40 Nã bãm te akôt ba djwỳnhjamã ikrao a'uw nhym kute imã ikra pytàr kêtkumrẽx, te kute imã utàrmã te o ane, ane. Nãm ã Jejumã kra jarẽnho ane. 41 Nhym kam Jeju me'ỳr akẽx ne memã kum,

—Ije me akamingrãny aje amim ikamnhĩx kêtkumrẽx. Me ajaxwe. Mã dja ijã akati, akamàt kô kute ba me akam arek ar iba. Nã bãm me awỳr bôx ga me ajamakkre kêtkumrẽx ne prĩne akabẽno ikaty. Nã bãm te amiwỳr me akam ama ga me arĩk ar aba, ane. Ne ajte bãmjamã kabẽn ne kum,

—Amrẽ akrao tẽ, ane.

42 Nhym kam 'ỳr tẽn pa 'amỳn Jeju'ỳr o tẽ. 'Ỳr o tẽmràm nhym ajte me karõ punuja o pyka kôpênàt ne. Krajao pyka kôpênàt nhym àmnhirẽnho nõ. Nhym Jeju me karõ punujamã bẽn tỳx nhym umaje bõm tỹm. Nhym kam Jeju kum krao mex ne akubyn bãmmã kungã. 43 Nhym me kôt omũ, Jeju kute Metĩndjwỳnh pymao o mexja me kôt omũ ne ari aben pumũnho kumex. Djãm Metĩndjwỳnh pyma ngri got. Nhym me Jejukam no tyn kumex rã'ã nhym Jeju kôt ba djwỳnhmã kum,

44 —Gora ar amijamakkrekam ikabẽn janhô. Ẽ, ba ije amijo inhĩ ne me awỳr irwỳk gêdja me memã ikanga, ikurê djwỳnhmã ikanga, ane. 45 Nhym ar kute kabẽnja mar kêtkumrẽx. Nãm ar ajmã amakkre nẽ, te kute marmã. Ne kam te kute kukjêrmãn kam pijàm ne.

*Jejukôt ba djw*ỳnh kute abenbê bẽnjadjwỳr pytàr tẽ.
Mat 18.1; Mak 9.33; Pir 2.3

46 Ne kam kabẽno aben japanho mõ, kôt ba djwỳnhja kabẽno aben japanho mõ. Mỳj mỳr jabej? Bir, nhỹnh kôt ba djwỳnhja 'õ gêdja bẽnjadjwỳr raxo aben jakre. Ja

mỳr jabej ne me kabẽno aben japanho mõ.
47 Nhym Jeju kôt ba djwỳnh kute kabẽno
aben japanho mõrja kute ar tãri amako mar
kêt. Nãm tu mũm kuma ne kam me'õ
prĩre pa 'amỳn amijakỳxkôt kudja. 48 Kudjan
arkum,

—Ẽ, gar me'õ prĩreja pumũ, kàtàm mexja
pumũ. Dja me'õ ikôpdji'ã kum me'õ prĩreja,
me'õ kàtàmja kĩnh ne kam arỳm badjwỳ
kum ikĩnh ne. Dja me'õ kum ikĩnh ne
kam kum Ibãmdjwỳ kĩnh ne, Ibãm kute
ijanorjadjwỳ kum kĩnh ne. Ẽ, me'õ kàtàm
mex gêdja ja pãnh bẽnjadjwỳr rax ne, ane.
Nãm ã Jeju kôt ba djwỳnh kute amijo rax
prãmjamã kabẽn jarẽnho ane.

49 Nhym kam Djuão kum,

—Bẽnjadjwỳr, ba amã arẽ. Me'õ gwaj
bakôt ba kêt'õ ne tu me karõ punu kute
me'õo bamã anhidji jarẽ. Kum anhidji jarẽn
me karõmã kum, “Ba Jeju kukwakam amã
ikabẽn. On kum anhire”, ane. Nãm ã kum
anhỹro dja, bar arỳm omũ. Ne kam gwaj
bakôt ba kêtkam bar kum, “Kwãrĩk wãnh”,
ane. Nãm ã Djuão kum ane.

50 Nhym kam kum,

—Kati, kwãrĩk wãnh 'ã kum akabẽn kêt.
Ba ar amã arẽ. Me'õ kute ar ajo kurê djwỳnh
kêt ne arỳm tu mrãmri ar ajo õbikwa, ane.
Nãm ã Jeju kum ane.

Pykabê Xamarijkam me ja kute Jeju kanga.

51 Nhym arỳm Bãm kute kàjkwamã o
àbirmã arỳm õ akati 'ỳr bôx 'ỳr. Nhym
kam krĩraxbê Djeruxarẽmã krà. Nãm te
kam mỳjja pyma, mỳjja tokry nhym tu 'ỳr
tẽmmã kràn kam 'ỳr tẽ. 52 Ne kam 'ỳr
tẽmkôt amikukãm kôt ba djwỳnh kwỳ jano.
Ar mrãnh ne me bajtem, Xamarijkam me
jakam bôx ne kam kute Jeju kutêp ikwã djà
jabej ne kum õ kwỳ krẽn djà jabej nhym
bôx ne kam kam õ kwỳ krẽn ne kam nõr
kadjy nàràm amikukãm 'ỳr ar ano. 'Ỳr
ar ano nhym ar mrãn bôx. 53 Bôx nhym
kam Xamarijkam me ja aminêje ar ano.
Jejumẽ kôt ba djwỳnh Ar kubê idjaerkam.
Ne mekbê idjaer nhõ pykabê Djeruxarẽ'ỳr
mõrkam. Kam ne Xamarijkam me ja kum ar
kurêkumrẽx, me kute abeno kurê djwỳnh
tũmkam. Kam ne me kum ar kurên kum
ar kĩnh kêt ne tu aminêje ar ano. 54 Nhym
kam kôt ba djwỳnhbê Xijagumẽ Djuão ar
me omũn kam Jejumã kum,

—Bẽnjadjwỳr, dja bar kuwy'ã Abãm 'wỳ
gê kàjkwa kurũm kuwy tỹm ne prĩne me
kuga gê me xêr, nẽn, ane.

55 Nhym ar'ỳr akẽx ne ar omũn arkum bẽn
tỳx ne,

—Kati, kwãrĩk wãnh, ane.

56 Nhym ar kunĩ ajte tu atemã krĩ 'õ'ỳr mõ.

Me kute tu Metĩndjwỳnh maro
mõrkumrẽxmã.

Mat 8.18

57 'Ỳr mõ nhym me'õ kum,

—Ẽ, ba arek akôt tẽ. Dja ga nhĩ'ãm
amrãnh katã ba akôt mrã, ane.

58 Nhym kam kum,

—Ẽ, ga djoti pykakam kreja pumũ. Ne
kwênh kỳjrũm aêja pumũ. Mrymẽ kwên-
hbit ne õt djà, kute amim pyka kre
pumũnhkôt kam õt djà, nhym bep kati, ba
ne ba inhõ kikre kêt, inhikwã djà kêt. Ije
amijo inhĩ ne me awỳr irwỳk nhỹnh ne inhõ
kikre ja? Nhỹnh ne inhikwã djà ja? Kati.
Kon, gop ga amiman kam ikôt atẽm jabej
nàr kon arek dja, ane.

59 Ne kam ajte ta me'õmã,

—Ikôt tẽ. Ikôt tẽn mã ikôt ajkamẽ, ane.

Nhym kam kum,

—Adjỹm, Bẽnjadjwỳr, ibãm kumrẽx
gêdja ba akubyn tẽn adjà. Ibãm ne ajbir
ibê ty, ane.

60 Nhym Jeju kum,

—Gê me kute Metĩndjwỳnh mar kêt
wãnh me tyk jadjà. Me kute mar kêt ne
me kute mrãmri ne me tyk jamakkre kêt
pyràk. Gê me wãnh õbikwa tyk jadjà, ane.
Nhym bep ga dja ga ikôt Metĩndjwỳnh'ã
adjujarẽnh tẽ, Metĩndjwỳnh me akadjy
bẽnjadjwỳr ne kute ar me ajo bamã gêdja ga
'ã adjujarẽnh tẽ, ane. Nãm ã Jeju kum ane.

61 Nhym me'õjadjwỳ Jejumã kum,

—Bẽnjadjwỳr, ba dja ba akôt tẽ. In-
hũrkwã kumrẽxkam dja ba inhõbikwamã
amijarẽn kam akôt tẽ, ane.

62 Nhym kum,

—Djãm me purkam àpênh katẽri kute
kum irer got? Kati, mỳjja wãkam
ne me apên àpênh mrãn tu àpênh
inomã rẽnhkumrẽx ne. Djãm me kute
Metĩndjwỳnhdjwỳ maro ban konenh
krãkàr got? Kati, dja ga tu amim maro tẽn
tu maro atẽmkumrẽx ne. Dja ga maro mõn
mar konenh krãtan kam Metĩndjwỳnh nhõ
pyka'ỳr abôx kêtkumrẽx ne. Metĩndjwỳnh

kute me utàr ne me kadjy bẽnjadjwỳr ne
kute ar meo baja dja ga 'ỳr abôx kêt ne,
ane. Nãm ã Bẽnjadjwỳr Jeju arkum ane.

10

Kute Ar kubê 70 janor.

1 Nhym kam Jeju kute arkum arẽnh nhi-
jukri ajte amim ar kwỳ rax ne ar umjuw.
Me kwỳo 70 ne amim ar umjuw. Nãm amim
aro aben nhikjê'ã kabẽn ne amim ar umjuw,
kute ar anor kadjy. Kute ar anor nhym ar
kukãm mõr ne kumrẽx pyka kunĩkôt, krĩ
kunĩkôt mõrmã. Dja ĩ Jeju ar kudjwa ã ane,
ar kudjwa krĩ kunĩkôt bôx mõ.
2 Ne kam kute ar anor nhym ar mõr kutã
prĩne me'ã arkum karõ ne arkum,
—Me kute Metĩndjwỳnh mar prãmja ne
me kumex. Nãm me kute mrãmri ne
bày arỳm abôr tyk ne kumexja pyràk.
Nhym bep Metĩndjwỳnh'ã ujarẽnh djwỳnh
ne ngrêre kute bàykam me àpênh djwỳnh
ngrêre ja pyràk. Kam dja gar me kadjy
Metĩndjwỳnh 'uw gê me'ỳr 'ã ujarẽnh
djwỳnh jano gê me kuman kam tu amim
kamnhĩxkumrẽx. Kute mrãmri ne me
mrãnh ne kute me õ purkam bày pumũnh
ne mrãnh ne bôx ne kute kadjy me õ pur
djwỳnhmã arẽnh nhym me kute amũ kadjy
me kwỳmã arẽnh nhym me ban kute memã
ê ja pyràk. Dja gar ã me kadjy Metĩndjwỳnh
'wỳro ane.
3 Ẽ, on dja gar mõ. Arỳm ne ba ije me'ỳr
ar ajanormã. Ar aje memã ijarẽnhmã ne
ba ar ajano. Dja gar me kam bôx nhym
me ikôpdji'ã ar ajo kurê djwỳnh ne kum ar
apar prãmkumrẽx ne. Kute mrãmri ne rop
kute mrykĩ'ãtomti kra par prãmkumrẽx ja
pyràk. 4 Ẽ, dja gar tu anhỹkam mõ. Kwãrĩk
wãnh gar anhõ katõk'y djà jamành kêt ne
ajênh tur ne o amõr kêt. Ne aparkà 'õ byr
kêt. Dja gar ajamãnhkrut'ã kabẽn ne pyka
kunĩkôt aben ngrà. Kwãrĩk wãnh gar apỹnh
krĩ djàri kôt ajmà gê me'õ ar ajõ kajpan
amã kabẽno akukrào ãm kêt. Dja gar tu
amrãnhkôt me'õmã akabẽn jarẽnho tẽn tu
mã tẽ.
5 Dja gar mrãn bôx ne me'õ nhũrkwãmã
wadjàn kam kum, "Gora adjumar mex ne ar
aba", ã ane. 6 Dja umar mex prãm jabej arỳm
mrãmri akabẽnkôt umar mexkumrẽx ne.
Nhym bep djãm kum umar mex prãm kêt
ne kam ũrkwãkam me jamẽ ro'ã umar punu
mex ne ar ba. Me jabit dja me umar punu.
Gar kam gajbit adjumar mex ne ar aba.
7 Dja gar kikrekam abôxwã tãmkam tu arek
kam anhikwão dja. Kwãrĩk wãnh gar bôx
ne kikrekôt ar aba kêt. Dja gar kikrekam
abôxwã tãmkam gê me ar ajo djuw mex
ne ar amã mỳjja ngã gar krẽ, tu kam api-
jàm kêtkumrẽx ne krẽn kôt ikõn adjumar
mexkumrẽx. Ar aje memã Metĩndjwỳnh'ã
adjujarẽnh pãnh, ar aje memã 'ã adju-
jarẽnho aku'ên atyk djà pãnh dja gar tu
anhõ kwỳ krẽ.
8 Dja gar krĩ 'õkam bôx gê me kum ar
akĩnh ne ar akam ukaprĩ jabej ar amã mỳjja
ngã gar tu krẽ. 9 Krĩwãkam ar abôxwã,
kam me kute ar amã kabẽn mex jarẽnh
tãmkam gêdja gar me kanê pytàn memã
kum, "Arỳm ne Metĩndjwỳnh me akadjy
bẽnjadjwỳr ne kute me apytàr ne kute ar
me ajo ba 'ỳr. Arỳm ne me ajo rãm ne ja",
ane. Dja gar ã memã ane. 10 Nhym bep
djã gãm ar krĩ 'õkam bôx nhym me kum
ar akĩnh kêt ne aminêje ar ajano gar kam
tu me ipôkri memã akabẽn jarẽnho tẽ. Ne
memã kum,
11 "Ẽ, dja bar me abê me anhõ pyka ja
amiparkà'ã tatak ne. Ar ije me ajaxweo
amirĩt ga me aje omũnh kadjy. Gora me
ar ikabẽnja ma. Ẽ, arỳm ne Metĩndjwỳnh
me akadjy bẽnjadjwỳr ne kute me apytàr ne
kute ar me ajo bamã ga me ate amã kĩnh
kêt ne ar imã, 'Kati, me ije akabẽnwã mar
prãm kêtkumrẽx', ane. Me aje ã ar imã
anhỹrkam ne bar me abê me anhõ pykaja
amiparkà'ã tatak ne." 12 Dja gar ã memã
akabẽn jarẽnho ane. Ẽ, ba ar amã arẽ. Krĩ
wãkam me wã ar aje mebê amiparkà'ã me
õ pyka tatakja me tãm gêdja me tokry rax
ne. Metĩndjwỳnh kute memã axwe pãnh
jarẽnh nhõ akatikam godja krĩwãkam me
wã meo bikẽnh raxo Xôtômakam me ja
jakrenh mex ne.
13 Watĩ:re Koradjikam me wã. Watĩ:re
Bexadakam me wã. Dja ga me atokry rax
ne. Ba ren me bajtem nhõ pykabê Xirumẽ
Xidõkam ren mỳjja rũnhja, mỳjja pumũnh
kêt ja kwỳ 'y nhym ren me omũn ren arỳm
amrẽbê amim katon ren wãnh amijaxwemã
ire. Ne ren kute kum irero amirĩt kadjy
kubẽkàbê exopa jangijn ren amijã mro prà
tatak ne. Ne ren kam iwỳr amijo akẽx.
Nhym bep kati, inhõ me wỳnhkam me ga,
Koradjikam me gamẽ Bexadakam me gamẽ

me akam ne ba te mỳjja pumũnh kêt kwỳ
rax ne ipêx ga me omũnh kajgon kam
ajaxwemã anhirer kêt ne iwỳr amijo akẽx
kêtkumrẽx ne. 14 Metĩndjwỳnh kute memã
axwe pãnh jarẽnh nhõ akatikam godja me
ajo bikẽnh raxo me bajtem nhõ pykabê
Xirumẽ Xidõkam me ja jakrenh mex ne.
15 Krĩraxbê Kapanakam me gadjwỳ djãm
me aje amijo adjàmran aje amijo raxmã?
Djãm me aje amijo rax ne aje araxo aje
kàjkwa têpmã? Kati, dja Metĩndjwỳnh
aparmã me biknor tokry djàmã me amẽ ga
kam me atokrybit ma.
16 Nà, dja gar aben nhikjê'ã kabẽn ne pyka
kunĩkôt ajmàn memã ijarẽ. Godja me'õ ar
akabẽn man badjwỳ ikabẽn ma. Nhym ate
me'õ kum ar akurên ar akabẽn mar kêt ne
badjwỳ kum ikurên ikabẽn mar kêt ne. Dja
me'õ badjwỳ kum ikurên ikabẽn mar kêt
ne ne Ibãm kute ijanor djwỳnhjadjwỳ kum
kurên kabẽn mar prãm kêt ne, ane.
Nãm ã Jeju aro 70 ne kute ar anor kutã
arkum kabẽn jarẽnho anen kam aro aben
nhikjê'ã kabẽn ne ar ano, pyka kunĩkôt ar
bimànhmã ar ano.
17 Nhym ar mõn memã Metĩndjwỳnh'ã
ujarẽnh mõn me kanêbê me utàro mõ:n
kam akubyn mõ, kĩnhkumrẽx ne akubyn
mõ. Mõn bôx ne kam Jejumã kum,
—Bẽnjadjwỳr, nã bãm ar akabẽnkôt me
karõ punu jano nhym me karõ punu anhidji
jarẽnh kajgokambit apymaje prõt ne, ane.
18 Nhym kam arkum,
—Ã, me karõ punu ne gar ano. Nhym
bep arỳm ne me karõ nhõ bẽnjadjwỳrbê
Xatanaj kàjkwa kurũm tẽn tỹm ba arỳm
omũ. Nãm amikrà kêt mex ne tỹm kute
na jadjênh tamikrà kêt mex ne rôrôk ja
pyràk. Gar aje Xatanaj nhõ àpênh kujaêko
amõro aje arỳm pa nhikjê 'yr rax mexja
pumũ. 19 Be, arỳm ne ba ar amã ipyma
jadjà gar te kangãmẽ makmẽ mry kakrit
djàkrêja kunĩ 'ã aku'ê nhym mỳjja ipymaje
ajmã ar ajo kêtkumrẽx ne. Nhym te me
bakurê djwỳnh pyma gar ipymao tu kujate
nhym ajmã ar ajo kêtkumrẽx ne. 20 Be, ja
ne kajgo. Me karõ punu ar akabẽn pymaje
prõt ja ne kajgo. Tãm ne ngrire. Nhym
bep kàjkwakam Metĩndjwỳnh kute ar an-
hidji'ã pi'ôk no'ôk ja ne mrãmri rax. Tãm
ne kubê kumkatikumrẽx. Kam dja gar tu
akĩnhkumrẽx.
21 Nãm ã Jeju kôt ba djwỳnhmã anen kam
arỳm kĩnhkumrẽx ne. Metĩndjwỳnh Karõ
ne kum kĩnh jadjà nhym kam kĩnh rax kato.
Ne kam Bãmmã amikĩnh jarẽn kum,
—Djũnwã, ota ga anhõ kàjkwan anhõ
pyka djwỳnh. Amã ne ba amikĩnh jarẽ. Nã
gãm me amikukãm umarmẽ me kute mỳjja
mar rũnhjabê mỳjja ja pudju ne kam me
kute amijo prĩre pràbê amijo rũnh kêtjamã
mỳjjao amirĩt ne. Mrãmri Djũnwã, nã gãm
ã aje anhỹrkam mrãmri mexkumrẽx. Ad-
jukaprĩkam ne ga amim me'ã karõ ne arỳm
ã meo ane. Ba kam badjwỳ ikĩnhkumrẽx
ne wãm amã amikĩnh jarẽ. Nãm ã Bãmmã
amijarẽnho ane.
22 Ne kam ajte kôt ba djwỳnhmã kum,
—Ibãm ne imã kukràdjà kunĩ jarẽ ba kam
ar o iba. Nhỹnh ne jakam me'õ prĩne id-
jàtàri? Kati, Ibãmbit ne prĩne kute imar ne
kute arỳm prĩne idjàtàri. Nhym Ibãmdjwỳ.
Nhỹnh ne me'õ kute ikudjwa noo Ibãm
pumũnh ne kute kukràdjàkôt mar? Kati,
bajbit. Bajbit ne ba prĩne inoo Ibãm pumũn
kam idjukabikôt me kwỳmã kukràdjà'ã id-
jujarẽnh tẽ. O me kwỳmã o amirĩt nhym me
arỳm prĩne ikôt kuma, ane.
23 Ne kam kôt ba djwỳnh'ỳrbit akẽx ne me
kàxã ar amakri arkum arẽn arkum,
—Ar ga ne gar akĩnhkumrẽx. Ar ga ne
gar anoo mỳjja pumũ. 24 Ba gop ar amã
arẽ. Me kute Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh
djwỳnh tũmmẽ me bẽnjadjwỳr tũmdjwỳ
krãptĩ te kute omũnh prãme, ar anoo aje
mỳjja pumũnhja te kute omũnh prãme, ne
ar ajamako aje mỳjja marja te kute marmã.
Nhym bep kati, ar gajbit ne gar anoo mỳjja
pumũnh kêt kwỳ pumũn mỳjja ma. Ar ga
ne gar akĩnhkumrẽx ne, ane.

*Me'õ kum kurê djw*ỳnh kaprĩn o djuw
mex.
25 Nhym kam akati 'õkam Môjdjê kukràdjà
mar djwỳnh'õ Jeju kabẽn maro nhỹ. Kabẽn
maro nhỹn kàjmã dja. Môjdjê kukràdjà mar
djwỳnhja kàjmã dja. Kute Jeju no mex jabej
kabimã kàjmã dja. Kute Môjdjê kukràdjà
jabej Jeju kukjêrmã, Jeju kute kukràdjà
kupa'ã arẽnh kadjy nàràm ne amikadjy
kàjmã 'ỳr djan kum kabẽn ne kum,
—Bẽnjadjwỳr, mã gêdja ba amijo nhym
kam Metĩndjwỳnh pãnh imã itĩn rã'ã rã'ão
itĩnmã imã arẽ? ane.
Nhym kam kum,

[26] —Mã ne Môjdjê kukràdjà'ã pi'ôk no'ôk
kute? Mỳj ne ga kam omũn arỳm ama? ane.
[27] Nhym kam Môjdjê kukràdjà mar
djwỳnh Jejumã kum,
—Nãm,
"Me anhõ Bẽnjadjwỳr djwỳnh, me
Atĩndjwỳnh dja ga amã kĩnh, amã
abêo katàt me kunĩ, mỳjja kunĩ
jakre.
Djãm ajajkwaobit amã Metĩndjwỳnh
jabêmã? Kati, ajamak,
akadjwỳnhbê, akukràdjà kunĩo dja
ga me amã abê.
Ne ajte amã amibu'ã me ja jabê. Kute ga
amã amijabêja pyràk dja ga ã amã
amibu'ã me ja jabêo ane", ane.
Nãm ã Môjdjê kukràdjà'ã me bamã pi'ôk
no'ôko ane.
[28] Nhym Jeju kum,
—Nà, kôt ne ga arẽ. Dja ga ã ar o anhỹro
aban kam arỳm tu atĩnkumrẽx ne, ane.
[29] Nhym kam Môjdjê kukràdjà mar
djwỳnh õkre kadjwỳnhbê amim,
—E kum kati, imã Metĩndjwỳnh jabê rax
kêtê, ne imã ibu'ã me ja jabê rax kêtê, ane.
Ne kam pijàm ne amijã maje,
—Nhym ne ibu'ã dja ba imã abê? ane.
[30] Nãm Jeju kukij nhym kam kum,
—Ẽ, me'õ ne Djeruxarẽ kurũm krĩraxbê
Djeriko'ỳr ruw. Ne kam tẽ. Tẽ nhym
kam arỳm me àkĩnhĩ wỳnhràm kum nõn
tẽmràm o arĩn kubê kubẽkàmẽ kubê mỳjja
kunĩo prõt ne kam titik ne mã prõt ne.
Nhym kam wãnh wakrekam tyko nõ. [31] Tyko
nõ nhym kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar
djwỳnh'õ pry'ã tẽ. Tẽn omũn kam irôbê
apan mã tẽ. [32] Nhym mekbê Rewi'õ,
adjwỳnhdjwỳ Metĩndjwỳnhmã àpênh'õ kôt
tẽn adjwỳnhdjwỳ tãm ne. Nãm 'ỳr tẽn irãn
omũn tẽn irôbê apan mã tẽ.
[33] Nhym bep me'õ, Xamarijkam me ja 'õ
ne arkôt tẽ. Xamarijkam me ja kute me
bajo kurê djwỳnh ja 'õ ne arkôt tẽ. Arkôt
tẽ:n 'ỳr bôx ne omũn kam kum kaprĩ ne.
Omũn kam rerek ne kum kaprĩ. [34] Ne kam
me kute o tỹm ne kute titik kurêje kute
apỹnh kà rênhja kum oy. Kadjwati kangôo
kum oyn kam ajte mỳjja kute rõny kangô
pyràko kum oy. Ne kam kubẽkào kupu.
Prĩne kupun kam ta õ mryja'ã kudjin o tẽ.
O tẽn atemã me'õ nhũrkwã'ỳr o bôx ne kam
prĩne o djuw mexo dja.
[35] Nhym akati nhym kam pi'ôk kaprĩ raxja
amẽ kaba. Õ kikre djwỳnhjamã kaban kum
kungãn kum, "Ẽ, dja ga prĩne imã tãmjao
djuw mexo dja, prĩne ikutêp imã o djuw
mexo dja. Dja ga 'ã aje pi'ôk kaprĩ krẽn jabej
ba kam bôx ne arỳm ajte amã o pãnh, ajte
akubyn ibôxkam", ane.
Be, tãm ne ja. Nãm ã Xamarijkam me
ja'õ kum kurê djwỳnh kaprĩn o djuw mexo
ane. [36] Gop imã arẽ. Nhỹnh ar 'õja ne kute
o kamy? Djãm tẽm ne kute omũnh ne irôbê
àpanhja? Nàr kon, djãm kôt tẽmja? Nàr kon
djãm Xamarijkam me ja'õ?
[37] Nhym kam kum,
—Nà, me'õ kum kaprĩja. Me'õ kum
kaprĩja ne o kamy, ane.
Nhym kam kum,
—Nà, kôtô. Nà, ga kam gadjwỳ tẽn ã
kudjwa akurê djwỳnho anhỹro aba, ane.
Nãm ã Jeju Xamarijkam me ja'õ ukaprĩkôt
kute kurê djwỳnho kamyja'ã ujarẽnho ane.

*Matam*ẽ Marij'ã ujarẽnh.

[38] Nhym kam Jeju ar mã mõn kam atemã
krĩ 'õkam bôx. Kam ne me'õ nire nhidjibê
Mata. Mata ne ukaprĩkumrẽx ne kam Je-
jumã kum,
—Amrẽ inhũrkwãmã tẽn kam anhõ kwỳ
krẽn kam nõn akôkam kôt, ane.
Nhym kam kum,
—Ã, aj mã, ba kam wãm akôt tẽ, anen
kam ũrkwãmã tẽ. Ũrkwãmã tẽn kam 'ỳr
wadjàn nhỹ. [39] Nhym Mata kanikwỳnhbê
Marijja nhỹ. Arek Bẽnjadjwỳr'ỳr tẽn parbê
nhỹn kam kàjmã kôt õkren kabẽn maro
nhỹ. [40] Nhym Mata àpênh ra:x ne. Jeju õ
kwỳ krẽn mex kadjy ne àpênh raxo djan
kam Marijmã kabẽn ne. Marij kute kôt kum
mỳjja 'õ kupênhmã. Ne kam Jeju'ỳr tẽn
kum,
—Bẽnjadjwỳr, djãm aje imar kêt?
Ikanikwỳnh ne ikôt àpênhmãn ate ari akuri
ba. Ba kam bajbit ar mỳjja kupênho iba. On
amrẽ ano gê tẽn gop ikôt apê, ane.
[41] Nhym kam Bẽnjadjwỳr kum,
—Àpnhĩre, àpnhĩre Mata. Nã gãm ari
mỳjja man kam akabẽn wã jarẽ. Nã gãm
mỳjja krãptĩ kupê ne kôt mar ar o aban
kam adjumar punu. [42] Nhym bep mrãmri
mỳjja pydji ne mexkumrẽx. Tãm ne arỳm
Marij o nhỹ. Nãm ikabẽn maro nhỹ. Ja
ne mexkumrẽx. Kwãrĩk wãnh arek ikabẽn
maro nhỹ. Wãm ije awỳr anor prãm kêtê.

Gêdja arek ikabẽn maro nhỹn prĩne ikabẽn man kam o biknor kêtkumrẽx, ane. Nãm ã Jeju ane. Tãm ne ja.

11

Ar kute Metĩndjwỳnhmã kabẽn'ã arkum karõ.
Mat 6.9

1 Nhym kam Jeju akati 'õkam Metĩndjwỳnhmã amijarẽnho dja. Kum amijarẽnho djan kum amijarẽnh pa nhym kam kôt ba djwỳnh'õ kum,

—Bẽnjadjwỳr, gop ar imã arẽ. Ar ije Abãmmã amijarẽnh kadjy gop ar imã arẽ. Mã dja bar kum ikabẽn ja o? Djuãobit ne kôt ba djwỳnhmã kabẽn'ã karõ. Gadjwỳ dja ga ar imã 'ã karõ bar akudjwa Abãmmã amijarẽnho iba, ane.

2 Nhym kam arkum,

—Ẽ, dja ga goja ar aje Metĩndjwỳnhmã amijarẽnh kadjy kum,

"Djũnwã, gê me ame:xo amex man amim ajarẽn abenmã ajarẽ.
On me kadjy abẽnjadjwỳr ne ar meo aba.
3 Myt kunĩkôt ar ijajkwa mãnhkutã mã ar imã inhõ kwỳ krẽn djà ngã.
4 Dja bar akam ijaxwe ga tu ar ijaxweo akno. Ar badjwỳ dja me'õ ar ikam amikrà bar akôt tu o akno. Kam dja ga ar ijaxweo akno.
Godja me kute ar imã axwe'ã àpnênh katã ga ga ar ijo tỳx bar mebê idjãm tỳx ne ijaxwe kêt. Tãm ne ja."

Dja gar ã kum anhỹr ar aba, ane.

5-6 Ne kam ajte ar kute Metĩndjwỳnhmã amijarẽnh 'ãno ãm kadjy arkum kabẽn jarẽn arkum,

—Ga ren ar ajõ anhõbikwa'õ ajbir bôx, akamàt kô ipôkri bôx ga ren aje kadjy mỳjja'õ byrmã tẽn ren anhõbikwa 'õmã kum, "Nãr, imã angã, anhõ djwỳ 'ãmro amãnhkrut ne ikjêkêt imã 'õ ngã gê inhõbikwa kukrẽ. Nãm iwỳr y:n kam ajbir bôx. Ba kam kadjy mỳjja jabej tẽ. Kadjy inhõ mỳjja kêtkumrẽx ba kam kadjy ije akutã djwỳ kwỳ byrmã tẽ. Gop on imã angã."

7 Nhym ren anhõbikwaja arek õto nõr prãme ren amã,

—Kati, inhõtdjwaa. Ije amã õr prãm kêt. Arỳm ne ba kikre'ã ijê ne arek ikrao inhikwã. Kàjmã idjãm prãm kêtê. Amũ dja ga tẽ gê me'õ amã 'õ ngã, ane.

8 Bir be, ba ar amã arẽ. Ga kam ren arek 'ã adjà'wỳro dja, mã 'ã 'uw nhym kam ren arỳm kàjmã djan ren, "Ba on kum kungã gê wãm o tẽ ba gop ikujrẽnh kêt ne gêt arek inhõto nõ", ane.

Djãm ar aje abeno anhõbikwakam ne amã kungã? E kum kati, ẽ, aje mã 'ã 'wỳrkam ne amã kungã. Apijàm kêt ne aje 'ã 'wỳr 'ãno adjãmkam ne amã kungã, ar atu mãnhkutã amã kungã.

9 Bir be, kam ne ba ar amã, "Dja gar tu mỳjja 'ã 'uw, mã mỳjja'ã 'wỳro tẽ nhym Metĩndjwỳnh arỳm ar amã kungã. Gar aje mã mỳjja jabej ne kam arỳm kum akatorja pumũ. Ne kam ajte mã kikre kabem õ kikre djwỳnhmã akabẽno aku'ê nhym arỳm kute ar amã kikre 'ã 'yrja pumũ." Dja gar ã Metĩndjwỳnh 'wỳro ane. 10 Be, me kute mỳjja'ã 'wỳr 'ãno ãmja dja arỳm Metĩndjwỳnh memã kungã. Gar me kute mỳjja jabej ne kum apôxja pumũ. Ne kam ajte me kute kikre jajkwa krekremã kabẽno ku'ê nhym arỳm me kute memã kikre'ã rênhja pumũ. Dja gar gadjwỳ ã mỳjja'ã Metĩndjwỳnh 'wỳro ane nhym arỳm ar amã kungã.

11 Nhỹnh ne ar akra'õ tẽn tep'ã ar ajuw gar kum kangã ngã? 12 Ne õkrẽnẽ'ãnh ngre'ã ajuw gar kum makre ngã? Arkati. 13 Be, gar ajaxwekam aje akramã mỳjja mex nhõrja pumũ. Nhym bep kàjkwakam ar Abãm mextire ta gêdja ar amã amũ mỳjja mex nhõro ar ajakren ar amã Amikarõ ngã. Gêdja gar Metĩndjwỳnh Karõ'ã 'uw nhym tu ar amã kungã, ta mextire ne ar baja gêdja ar amã Amikarõ ngã, ar amã Amikarõ jano, ane. Nãm ã Jeju me kute mỳjja'ã Bãm 'wỳr nhym õdjànhkôt kute memã Amikarõ nhõrmã ã memã 'ã ujarẽnho ane.

Me kute Jejuo Xatanaj nhõ àpênh.
Mat 12.22; Mak 3.20

14 Nhym kam me karõ punu ar me'õo ba nhym kabẽn kêtkumrẽx ne. Me karõ ajmã ajkwa o nhym kabẽn kêtkumrẽx ne. Nhym kam Jeju bõm kumẽ. Bõm kumẽ nhym arỳm mã tẽ nhym arỳm kabẽn ne. Nhym me kam ari aben pumũn Jejukam no tyn kumex. 15 Nhym bep me kwỳ ne me abenmã kum,

—Kê, djãm Metĩndjwỳnh kabẽnkôt? Kati, Bedjêbu. Me karõ punu nhõ bẽnjadjwỳrbê Bedjêbu kabẽnkôt uma proo ne ar bõm me

karõ rẽnho ba, ane. Xatanaj nhidji 'õbê ne
Bedjêbu.
16 Nhym ate me kwỳ kum,
—Goja on mỳjja'õ nhipêx ba me omũ,
Metĩndjwỳnh pyma proo mỳjja pumũnh
kêt goja 'õ nhipêx ba me omũ, ane. Jeju
kute Metĩndjwỳnh pyma proo kute mỳjja
pumũnh kêt'õ nhipêx mar jabej ne me kute
kabimã kum ane. 17 Nhym Jeju ta prĩne me
õkre kadjwỳnhbê me kabẽn ma, me kute
Bedjêbu pyma proo ne ar bõm me karõ
rẽnho ba anhỹrja me kadjwỳnhbê prĩne
kuman kam memã kum,
—Godja me õ pyka tãmkam abeno kurê
djwỳnh mã ne ren me kam nẽ? Nãm
ren ã me anen kam ren arỳm amijo ajkẽ.
Nhym ren me ta ũrkwã tãmkam abeno kurê
djwỳnh mã ne ren me kam nẽ? Nãm ren ã
me anen kam ren arỳm abeno apêx.
18 Bir be, Xatanajdjwỳ ta õ àpênhmẽ ne
ren abeno ajkij ne ren abeno kurê djwỳnh,
mã ne ren me kam nẽ? Mã ne ren Xatanaj
nẽ? Nãm ren anen kam ren arỳm abeno
apêx. Nã gãm me we ijã, "Bep Bedjêbu
pyma proo ne ar bõm me karõ punu rẽnho
ba", ane. Ije gêdjãm Xatanaj ta ajte jãm õ
àpênho akẽx ne ar bõm rẽnho ba. 19 Ba ren
Bedjêbu kabẽnkôt ren bõm ar me karõ punu
rẽnho iba nhym ren mỳj me'õ kabẽnkôt ne
me anhõ àpênh bõm ar me karõ rẽnho ba?
Ar jadjwỳ ne ar bõm me karõ rẽnh ar o
ba. Djãm ar adjwỳnhdjwỳ ne ar we Xatanaj
kabẽnkôt ar bõm me karõ rẽnho ba. Ga ren
me arkum ja jarẽ nhym ren ar me amã, "Ije
tô djãm Xatanaj ta kute õ àpênho bikẽnho
ba got."
20 Nhym bep kati, Metĩndjwỳnh pyma
proobit ne ba ar bõm me karõ punu rẽnho
iba. Ga kôt arỳm Metĩndjwỳnh me awỳr
bôxja pumũ. Metĩndjwỳnh kute me apytàr
ne me akadjy bẽnjadjwỳr ne kute me ajo
bamã me awỳr bôxja pumũ. 21 Ba ajte atemã
me'õ'ã amijakre ga me ama.
Me'õ ne õ kikrekam kruwmẽ rop'io nhỹ
ne o õ nêkrêx pytàn o nhỹ. Umao amim
õ nêkrêx pytàn o nhỹ. Nhym me'õ ajmã
kute õ nêkrêx o kêtkumrẽx. 22 Nhym bep
atemã me'õ kute umao akrenh mex ne tu
bôx ne kruw tã o tỹm ne kubê kunĩo pôx
ne kam kubê nêkrêxo prõt ne, kubê mỳjja
kunĩo prõt ne. Kute umao õ nêkrêx pytàr
ne o ỹrja tu kubê o prõt ne memã kungrà.
Ba ne ba ipymao Xatanaj jakrenh mex ne
kam amijo aptàn kubê õ krito iprõt ne.
23 Me'õ kum ikĩnh kêt ne arỳm mrãmri
ijo kurê djwỳnh ne. Ne ikôt àpênh prãm
kêt ne arỳm Xatanajkôt apê. Dja me'õ kum
ikĩnh kêt ne kam ajte kum Xatanaj kĩnh kêt
ne kam amijã, "Ba dja ba ate ikrãn ar mrã,
amidjwỳnhbit man ar o mrã", anen arỳm
Xatanajkôt apê, ane. Nãm ã Jeju memã ane.
24 Ne kam ajte me karõ punu'ã ajarẽn
memã kum,
—Me karõ punu pydjin kute ar me'õo
baja ne arỳm kurũm katon tẽ. Ne kam te
ar mrã, ngô kêtkam ar mrã, te ajte kute
me'õmã àr ne tyk djà kêtmã ar mrãn kam
akubyn kute ar me'õo ba tũmja'ỳr tẽ. Ne
kam amim, "Ba gop inhũrkwã kurũm ika-
torja ajte 'ỳr tẽ", ane. Kute ar me'õo ba
tũm'ã ne ũrkwã jarẽ. 25 Ne kam amim ba
djà tũmja'ỳr tẽn bôx ne omũ nhym arỳm
mexkumrẽx. Me karõ 'õ kute o ba kêt
nhym prĩne kadjwỳnhbê mex ne arỳm kam
mỳjja katàt. 26 Nhym kam kadjy mã me karõ
punu'ỳr tẽ. Ne kam mekam me kwỳ japrôn
'ỳr meo mõn meo bôx. Nãm me karõo 7 ne
o bôx ne me'õ jamã meo wangij nhym kam
me kam ar ba. Kute me karõ punuo 7 ne o
bôx tãm ne axweo kute õbê pydji kute ar o
ba tũmja jakrenh mex ne kam arỳm o punu
rax ne. Kàjbê punuri ne kàjbê punu nhym
bep kute o 7 ne o bôxja ne arỳm o punu rax
ne. Nãm ã Jeju me karõ punu'ã ujarẽnho
ane.
27 Nãm memã kabẽno ãm rã'ã nhym me
ipôkri me'õ nire kàj bê kum kabẽn ne kum,
—Ô kum anãbit ne kĩnhkumrẽx. Abê
bẽnjadjwỳr raxkam ne ga anã tikkremã
wadjàn ruw ne anã kà kaô nhym anã
kĩnhkumrẽx ne, ane.
28 Nhym kum,
—Bep me kute Metĩndjwỳnh kabẽn mar
ne 'ãno ãm ne kute kôt amijo baja, me tãm
gêdja me mrãmri kĩnhkumrẽx ne, ane.

*Me kute Jeju kute m*ỳjja pumũnh kêt'õ
nhipêx jabej.
Mat 12.38
29-30 Nhym kam me Jeju'ỳr ban bôxo dja.
'Ỳr ban bôxo djan 'ã aben pydjio mõn o mõn
o mõn ĩ 'ã utĩ: ane. Me kute õbê kum,
—Goja on mỳjja pumũnh kêt'õ nhipêx ba
me omũ, anhỹr jamã ne Jeju,

—Me akamingrãny ne ga me ajaxwekumrẽx. Nã gãm me abentã ijuw ne imã, “Mỳjja pumũnh kêt'õ nhipêx. Ba me goja omũn kam tu amim amarkumrẽx”, ane. Bep kati, djã bãm me amã ipêx kêtkumrẽx ne. Ẽ, mỳjja pydji dja ga me omũ. Gêdja ba ty. Nhym ijã akati amãnhkrut ne ikjêkêt ba akubyn itĩn ne ikato ne kam me amã Metĩndjwỳnh raxo amirĩt ne. Ga me me bakukãmãrebê Djônaj tep tikkrekam nõrja pumũ. Tep tikkrekam nõr nhym 'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt nhym ajte tep tikkre kurũm kator ne kam pykabê Niniwekam me ja'ỳr tẽm ne kute memã Metĩndjwỳnh raxo amirĩtja pumũ.

Badjwỳ ije amijo inhĩ ne me awỳr ibôx gêdja ba ty ne akubyn itĩn ne ikato ga kam me akamingrãny amim Metĩndjwỳnh raxkôt ama.

31 Godja Metĩndjwỳnh kute memã axwe pãnh jarẽnh nhõ akati kato nhym kàjkwa nhirê kurũm bẽnjadjwỳr ni ajte katon kam me akamingrãny, me amymã axwe jarẽ. Mỳkam? Bir, amrẽbê ne me bakukãmãrebê Xaromão no mexkumrẽx ne kute prĩne mỳjja mar. Bẽnjadjwỳr rax. Nhym arỳm bẽnjadjwỳr nija arỳm 'ã ujarẽnh ma. Arỳm Xaromão'ã ujarẽnh man kam kute omũnh prãm ne. Ne kam nĩnh kàjkwa nhirê kurũm 'ỳr tẽn bôx. 'Ỳr bôx ne kam prĩne kabẽn ma. Ẽ, ba ne ba Xaromão kuràm irax. Nã bãm iraxo bôx, jakam, me akam bôx ga me imar kêt ne, ikanga mex ne. Kam dja bẽnjadjwỳr nija me amã axwe jarẽ.

32 Nhym Niniwekam me jadjwỳ me amã axwe jarẽ. Godja Metĩndjwỳnh kute memã axwe pãnh jarẽnh nhõ akati kato nhym Niniwekam me ja ajte apôx ne kam me akamingrãnymã axwe jarẽ. Mỳkam? Bir, Djônaj ne kàj bê memã Metĩndjwỳnh'ã ajarẽ nhym Niniwekam me ja kuman amim katon wãnh axwemã iren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx ne. Ẽ, ba ne ba iraxo Djônaj jakrenh mex ne. Ga me tu ate akrãn ikanga mex ne. Kam ne ba me amã, “Me ja dja me akubyn apôx ne arỳm me amã axwe jarẽ”, ane. Nãm ã Jeju memã ane.

Me kute Metĩndjwỳnh kabẽn kôt amijo ba'ã ne a'u jakre.
Mat 5.15, 6.22

33 Ne kam ajte memã irã jarẽ ne memã,

—Djãm me kute ngônhpôkmã angjênh ne kute mỳjja 'õkôt o bipdjur got? Ne kute kào 'ã pro got? Kati, ngônhpôk ne me kum angij ne tu kênhkam umjuw nhym memã kikre kre kurwỳo ku'ê. Nhym me mrãn wangij nhym memã irãkumrẽx.

34 Nhym me nodjwỳ. Me noo ne me kute mỳjja pumũnh. Dja ga me ajõ ano mex, ajmã ano kute kêt jabej arỳm mrãmri arĩt tỳxkumrẽx ne aje mỳjja pumũnh. Aje mrãmri ne me a'uri mrãnh mex pyràk. Nhym bep dja ga ano rã, ano punukumrẽx jabej arỳm arĩt kêt ne aje mỳjja pumũnh kêt. Aje mrãmri ne me akamàt kô tykkam mrãnh punu, mrãnho bikàr mrãnh ja pyràk.

35 Gora me amijãno djan Metĩndjwỳnh kute me amã amikukràdjà jarẽnhkôt amijo aba. Gêdja ga me kôt amijo aba kêt jabej, kute me amã amikukràdjà jarẽnhja kôt amijo aba kêt jabej arỳm aje me'õ akamàtkam ba pyràk, me aje me'õ akamàt kô tyk tỳxkam mrãnho bikàr mrãnh ja pyràk. 36 Nhym bep dja ga me mrãmri Metĩndjwỳnh kabẽn kunĩkôt amijo abakumrẽx ne kam me aje me'õ mrãmri ngônhpôkti nhirãkambit mrãnh ne kam akamàt kô tykkam mrãnh kêtkumrẽx ja pyràk.

Jeju mekbê pardjêumã bẽn tỳx.
Mat 23.1; Mak 12.38

37 Nãm memã arẽnh pa nhym kam mekbê pardjêu'õ kum,

—Amrẽ ikôt tẽn ikutã anhõ kwỳ krẽ, ane.

Nhym Jeju kum “Ã” anen kam kôt tẽn ũrkwãmã wadjàn nhỹ. 38 Kute aminhikra ku'õnh kêt ne nhỹ nhym omũn kam õkre kadjwỳnhbê amim,

—Ije tô mỳj nã? Ije kum bep kute me bakukràdjàkôt aminhikra ku'õnh kêt. Õ kwỳ krẽn kadjy kute aminhikra ku'õnh kêt, ane.

39 Nhym kam Bẽnjadjwỳr kum,

—Kê, me abê pardjêu ne ga me ijã akabẽn ne anhõkre kadjwỳnhbê amim, “Kute me bakukràdjàkôt aminhikra ku'õnh kêt”, ane. Bep me ga ne ga me ajêx ne we amijo akabẽn mex. Nã gãm me aje mrãmri ne me kute ngônh krãmẽ ngônh puror nhibũmbit põnh ne kute kre põnh kêt nhym krekam mỳjja kakrãtyk pyràk. Be, nã gãm me ã we katàt amijo abao ane. Nhym kam

me me akrãkàbit pumũ nhym kam kute me amex pyràk. Nhym bep kati, me akadjwỳnhbê ne ga me apunu rã'ã. Me akadjwỳnhbê ne me amã me õ nêkrêx prãm ne 'ã angryk ne ajaxwe'ãbit aje amim karõ rã'ã. Kam ne ga me akadjwỳnhbê apunu rã'ãja. 40 Me ano kêtkumrẽx. Djã nãm me anhipêx djwỳnh me akrãkàbit 'y? E kum kati, nãm me akadjwỳnhdjwỳ 'y. Kam ne kute prĩne me akadjwỳnhbê me apumũnh ne kum me akadjwỳnhbê me amex prãmkumrẽxja. 41 Nã gãm me we amijo akabẽn mex ne, ne amijo katàt amrãnh, bep kati, me akadjwỳnhbê apunu. Dja ga me me 'uwtĩmãdjwỳ anhõdjành ne me 'uwtĩkam adjukaprĩn memã mỳjja ngãn kam arỳm akadjwỳnhbêdjwỳ amexkumrẽx ne, akrãkàmẽ akadjwỳnh kunĩ mexkumrẽx ne, me 'uwtĩkam me adjukaprĩkam.

42 Me abê pardjêu dja ga me ĩ me biknor tokry djàkam mõ. Watĩ:re. Mỳkam? Me aje Metĩndjwỳnhmã mỳjja kakritbit nhõr ne kam aje mỳjjabê kumkatija aje kum õr kêtkam. Nã gãm me mỳjja kakrit, õmrõ djành djà, pi'ômẽ djwỳ kakrit kunĩ ne ga me Metĩndjwỳnhmã ikjê rên kum kryre ne angã. Ne kam ga abêngôkreja amã abê kêt ne katàt meo aba kêtkumrẽx ne. Me aje kum kryre ne õrja ne mrãmri tu mexkumrẽx. Mỳkam ne ga me mỳjja raxjadjwỳ kum õr kêt ne? Mỳkam ne ga me amã Metĩndjwỳnh jabên katàt meo abaja kêt ne. Ja ne ga me aje marmãn ate mỳjja kakritbit ma.

43 Me abê pardjêu dja ga me ĩ me biknor tokry djàkam mõ. Watĩ:re. Mỳkam? Me aje amijo rũnhbit mar prãmkam. Me kute aben pydji djàkam me amã me bẽnjadjwỳr rũnh krĩ djàbit kĩnhkam. Nhym me me ipôkri me kute me amã kabẽn ne me amã rũnh jarẽnho kumex jabit ne ga me amã kĩnh.

44 Me ga dja ga me ĩ me biknor tokry djàkam mõ. Watĩ:re. Mỳkam? Me aje pyka krã pyràkkam. Nã gãm me aje pyka krã arỳm biknor ne pyka mẽ bimràk ne kute pykakumrẽx pyràk. Nhym me kute mar kêt ne tu iby mrãnhja pyràk. Ne kam kadjwỳnhbê ne punu, kadjwỳnhbê ne mỳjja kro. Nã gãm me ã akadjwỳnhbê apunu ane nhym me kute me amar kêt. Nãm mỳjja 'êx ne krãkàbit mex ne kam kadjwỳnhbê ã punu ane. Nãm ã Jeju mekbê pardjêu jaxweo amirĩto ane.

45 Nhym kam me kute Môjdjê kukràdjà mar djwỳnh'õ Jejumã kum,

—Ẽ, bẽnjadjwỳr, nã gãm me badjwỳ me ijaprỳ. Nã gãm akabẽn jao me badjwỳ ã me ijo ane, ane.

46 Nhym kam Jeju kum,

—Ije nà, me aje Môjdjê kukràdjà mar djwỳnhdjwỳ dja ga me ĩ me biknor tokry djàkam mõ. Watĩ:re. Nã gãm me akabẽn kajgoobit ar memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnho aba. Djãm Metĩndjwỳnh kabẽn? Kati, me ga akabẽno ne ga me ar me anoro aba. Ga kam me ga kôt ar aba kêt ne. Nhym me te amijo anen kam, “Ije mã dja ba me nẽ”? ane. Me aje ã meo anhỹrkam ne kute mrãmri ne me kute me kadjybit jênh rũnho atom ne kam kute kàjmã memã arĩ kêtkumrẽx ne kute memã tur kêtkumrẽx ne kute me ibũm nêje kum katy kêtkumrẽx ja pyràk.

47-48 Me ga dja ga me ĩ me biknor tokry djàkam mõ. Watĩ:re. Mỳkam? Me amã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh par prãmkam. Me akukãmãre ne Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh kwỳ pa:, ga me kam anhingêt nhimry krã prĩne kum o djuw mex ne. Me anhingêtbê Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh par djwỳnhmẽ me aje aben pyràk. Me akukãmãre kute me parja ne ga me omũn kam kôt amijo mõn kam we imry krã prĩne kum o djuw mex ne.

49 Kwãrĩk rã'ã. Metĩndjwỳnh ta ne no mexkôt, ta kute amim 'ã karõkôt arỳm me amã, “Ẽ, dja ba me amã ikabẽn jarẽnh djwỳnh janon inhõ àpênh jano ga me kwỳ pan kwỳo ajkẽ”, ane. Djã nãm kupa'ã arẽ? Kati, kônh ne kum kudji. Ga me aje me paro amõrja pumũ. Kam ne Metĩndjwỳnh arỳm pãnh jarẽ. 50 Me akukãmãremẽ ne ga me me kraxrũm Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh paro tẽ. Paro tẽn paro tẽn arek me kamrô kapĩn o tẽ. Nhym Metĩndjwỳnh arỳm meo ngryk ne kam gormã me ajabatànhmã pãnh jarẽ. 51 Nã gãm me akukãmãre Abeu bĩno kurêtuw ne kam ijukri me ja paro tẽm tãmtã: jakam arek o tẽ ne kam Djakarij'ỳr bôx ne kam Metĩndjwỳnh nhõ kikretimẽ õ ngônho ki kaêxkam kubĩ.

Nà, ẽ, ba me amã arẽ. Metĩndjwỳnh ne arỳm meo ngryk ne. Ne kam me akamingrãnymã arỳm pãnh jarẽ. Me ga dja Metĩndjwỳnh me akukãmãre kute me imex tũmja pãnh me ajo ajkẽ.

52 Me aje Môjdjê kukràdjà mar djwỳnh dja ga me ĩ me biknor tokry djàkam mõ. Watĩ:re. Ga me aje memã Metĩndjwỳnh kabẽno amirĩto atẽmmãn ate ajte mekbê udju. Nhym me te kute amim Metĩndjwỳnh marmã. Nã gãm me aje mrãmri ne me kute mekbê kikre'ã ijên nhĩ'ãm kam o kajkep djà rẽnh nhym me te kute kikre'ã rênh ne ngjênh prãme kapôtã ku'êja pyràk. Ga me kam ga Metĩndjwỳnh mar kêt ne ajte me jadjwỳbê aptà, ane. Nãm ã Jeju memã bẽn tỳxo anen kam katon mã tẽ.

53-54 Nhym kam mekbê pardjêumẽ me kute Môjdjê kukràdjà mar djwỳnhmẽ Jeju jabej rĩt mõ. Jeju kute Môjdjê kukràdjà'õ kupa'ã arẽnh jabej ne me umaro dja. Ne kam mã kukijn mã kukijn mã kabẽn'ã kum apnên ajte kum,

—Goja rã'ã ajte arẽ, ba me kuma, ane.

Jeju kute kupa'ã arẽnh nhym me kute o tỹm ne bĩnmã ne me ã ane. Nãm me te kute Jeju'ã kabẽn punu nhôrmã. Kute kabẽn punu 'õ jarẽnh nhym me kute 'ã kabẽn punu nhôrmã te abej umaro dja.

12

*Kute memã kum, "Amã me uma kêt" jar*ẽnh.

Mat 10.26

1 Nhym me Jeju'ã bikprõnho dja. 'Ã bikprõnho djan o djan o djan ĩ 'ã utĩ: ane. Kute pi'ô pyràk. Ne ĩ ãm ta aben par'ã ku'ên ĩ ta ikjêo aben rẽ, me krãptĩkam. Nhym kam Jeju amikôt ba djwỳnh kumrẽxmã kum,

—Gora ar aminêje me wã pumũ, aminêje mekbê pardjêu jaxwe 'ãno dja. Nãm me 'êx ne kute mex pyràk. Nhym bep kati, me kadjwỳnhbê ne me punukumrẽx. Me õkre kadjwỳnhbê ne me axwebit kute mar ne 'ã amim karõ. Me axwe kute djwỳ nhigot djà pyràk. Gêdja amũ me'õ'ỳr bôx ne amũ me'õ'ỳr bôx ne amũ me'õ'ỳr bôx ne ĩ mekmẽ amrà ne ĩ me kunĩo tuknĩ. Kam ne ba ar amã, "Gora ar aminêje me wã pumũ", ane.

2 Djã nãm me kadjwỳnhbê axweja bipdjur rã'ãmã? Kati, dja ĩ amirĩt ne. Nhỹnh ne mỳjja bipdjur'õ me kute omũnh kêtmã? Ne me kute mỳjja pudjur'õ mar kêtmã? Adjỹm, dja ĩ kunĩ amirĩt ne. Dja mỳjja pudjur, mỳjja o bipdjurja ĩ kunĩ amirĩt ne. 3 Dja gar te akamàt kô tykkam abẽn prĩkam abenmã mỳjja jarẽ nhym me ĩ tu irãri arẽnho kumex. Dja gar te amijã ijê, kikre kadjwỳnhbê amijã ijên ajte aben jamakri ajajkwa momokkam abenmã mỳjja jarẽ nhym me tu kàj bê abenmã arẽ. Dja amirĩt ne. Dja me kuman kam kàj bê abenmã arẽ, kikrekôt arẽnho ipôk ne, ne ngàbê abenmã arẽ.

4 Ẽ, ar apa, inhõbikwa ar, ba ar amã arẽ. Kwãrĩk wãnh ga ar amã me kute ar aparja pyma kêt. Me ja gêdja me ar akrãkàbit par kajgon kam ijukri kute ar akadjwỳnhbê ajmã ar ajo kêt. 5 Kati, ba ar amã arẽ. Me'õ pydji dja ga ar amã uma. Kute me bĩn ne kute ijukri me biknor tokry djàkam me rẽnh, jabit dja ga ar amã uma. Be, ba ar amã arẽ, Metĩndjwỳnhbit dja ga ar amã uma.

6 Ẽ, mã ne kwênhne pãnh kute? Kwênhne ne pãnh ngri:re. Kwênhne ne amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt kam pãnh birãm ngônho pi'ôk kaprĩ amãnhkrut. Nà, tãm. Nhỹnh ne Metĩndjwỳnh kwênhne jao akno? Djã nãm o akno? Kati, nãm te mỳjja kakrit, te kubê kwênhne nhym prĩne o djuw mex ne. 7 Be, ar ja man atĩn prãm kêt. Ar ga ne gar kwênhne kuràm abê kumkati. Ar ga ne gar abêngôkre ne anhĩ pỹnhkôt kwênhne krãptĩ kuràm arax. Be, kute kwênhneo djuw mexja pumũ. Nhym bep ar ga. Ar ga dja prĩne ar ajo djuw mex ne. Ga prĩne kute me bamar ne kute me bajãno ãmja pumũ. Mỳjja'õ kubê biknor kêt. Nhỹnh ne mỳjja'õ kubê akuno? Ga kute me bakĩ'ã akreja pumũ. Kam ne ba ar amã, "Kwãrĩk wãnh ga ar adjumar punu kêt ne amã mỳjja pyma kêt", ane.

8 Ba ar amã mỳjja 'õdjwỳ jarẽ. Me kute amijo ipytàr ne kute me krãptĩ nhipôkri kute, "Nà, ba ne ba arỳm amijo Jeju pytà", anhỹrja gêdja ba badjwỳ ije amijo inhĩ ne me awỳr irwỳk badjwỳ Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh nhipôkri, "Nà, ba inhõbikwa ne wã", ane. Dja ba ã ane. 9 Nhym bep me kute imar kêt ne kum ikĩnh kêt, me kute, "Ije bep ije tãwã mar kêt", anhỹr, me tãm gêdja ba badjwỳ amipãnh Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh nhipôkri, "Ije tãwã mar kêt", ane.

10 Ẽ, gêdja me'õ ijã kabẽn ba ije amijo inhĩ
ne me awỳr irwỳk, dja me'õ ijã kabẽn nhym
Metĩndjwỳnh tu o aknon mar kêt ne. Nhym
bep me'õ kute Metĩndjwỳnh Karõ japrỳ,
tãm gêdja Metĩndjwỳnh mar rã'ã rã'ã ne,
mã kam ngryk ne.
11 Dja me ĩ ar ajo ajkẽ. Gêdja me ar
apa 'amỳn mekbê idjaer bikprõnh djà'ỳr ar
ajo bôx. Ne kam ajte me bẽnjadjwỳr krĩ
djà'ỳr ar ajo mõ. Dja me ar apa 'amỳn
ar ajo mõn amikabem ar apumjuw ne ar
ajaxwe jabej ar akukjêro nhỹ. Kwãrĩk wãnh
gar ajõ, "Ije, mỳj dja ba ikabẽn nẽ? Mỳj
dja ba arẽ? Mã gêdja ba gêt ikabẽn on
arẽ", anhỹr kêt. Dja gar tu ate akrãn
amikam atĩn prãm kêt. 12 Metĩndjwỳnh
Karõ ta dja ar amã kabẽn jarẽ. Me kabem
adjãmkam dja amã kabẽn jarẽ gar kam
kabẽno akabẽn ne memã akabẽn jarẽ. Nãm
ã Jeju kôt ba djwỳnhmã kabẽn jarẽnho ane.
Me kute kôt ba djwỳnho bikẽnh nhym ar
kute memã kabẽn jarẽnhmã ã arkum anhỹr
djwỳnhràm kabẽn jarẽnho ane.

*Me'õ nhõ m*ỳjja raxmã Jeju kute kabẽn
jarẽnh.
13 Nhym kam me krãptĩ nhipôkri ne me'õ
kàj bê kum,
—Bẽnjadjwỳr, gop ikamymã arẽ gê imã
nêkrêx kwỳ ngã. Ibãm tyk kutã ne ar imã
nêkrêx'ã karõ bar ije ar o ibamã nhym
ikamy bôx ne tu jãm o amijakren utàn mã
o mõ. Kute imã kwỳ nhõr kêtkumrẽx, ane.
14 Nhym kam Jeju kum,
—Ije mỳj me'õ kabẽnkôt gêdja ba aben
nêje ar akukrà. Ne mỳj me'õ kabẽnkôt
gêdja ba akamy kutã nêkrêx kwỳ byn amã
kungã? Djãm kadjy ne ba me awỳr tẽ? Kati,
ane.
15 Ne kam me kunĩmã kum,
—Gora me amijãno djan amã nêkrêx
prãm kêt. Kwãrĩk wãnh ga me anhõ nêkrêx
rũnh ne anhõ nêkrêxo adjàptàr ne ar o aba
kêt. Djãm me kute amim nêkrêxo àptàr ne
o bakam umar mex got, kôt me kĩnh got?
ane.
16 Ne kam memã me'õ'ã ujarẽnh jakreo
tẽn memã,
—Me'õ ne õ nêkrêx krãptĩ ne õ
purkamdjwỳ djwỳ krãptĩ. Bàygogoremẽ
bàymẽ djwỳ kunĩ ingrõ:t ne kumex. 17 Nhym
kam, "Ije, mã dja ba on? Nhỹnh gêdja ba
inhõ bàygogomẽ bày kumexjao atom ne
'ã man ar o iba"? ane. 18 Ne kam amim,
"Goja, nà, gêdja ba bàygogo nhõ kikre
kryreja ngràn kam ajte akàjbê rũnh nhipêx
ne kam kam o atom ne kumex ne. 19 Ije
nà, dja ba o ane nhym arỳm mrãmri inhõ
nêkrêx kumex. Mrãmri ne ba arỳm amimex
ne. Gêdja 'ã amex krãptĩn kumex rã'ã ne.
Jakam gêdja ba idjàpênh krãtan ikôkam kôt
ne inhõ kwỳ krẽn kôt ikõn kam ikĩnh katibit
ma", ane.
20 Nhym Metĩndjwỳnh kum, "Nã gãm
ajbã. Akamàt ja tãmkam gêdja ga ty. Nã
bãm te amexmã akabi ga atemã. Nhym
nãr anhõ nêkrêxwã? Mỳj kadjy ne ga anhõ
nêkrêx ar o aba? Nhym gêdja amỳrbê ar o
ba"? ane.
21 Bir be, nãm ã me kute amim
Metĩndjwỳnh mar kêt ne kam kute õ
nêkrêxbit mar ne kute amim o atommã
o atom kajgoo ane. Nãm amimex ne kam
Metĩndjwỳnhmã mex kêtkumrẽx ne, ane.

Amikam umar punu nêje arkum karõ.
Mat 6.25

22 Ne kam ajte kôt ba djwỳnhmã kum,
—Bir, kam ne ba ar amã, "Kwãrĩk wãnh
gar amikam adjumar punu kêt ne anhõ kre
kadjwỳnhbê amim, 'Mỳj dja ba kukrẽ'?
Nàr kubẽkà'ã, 'Mỳj kubẽkà dja ba angij'?
anhỹr kêt." 23 Metĩndjwỳnh ta ne gwaj bajo
tĩn ne, ga gwaj batĩn ne ar babaja pumũ.
Ja ne gwaj bamã mex, ja ne mrãmri wỳnhĩ.
Nhym bep me õ ne kajgo, djwỳ ne kàjbê.
Nhym bep Metĩndjwỳnh ne gwaj banhipêx.
Ja ne gwaj bamã mex, ja ne mrãmri wỳnhĩ.
Nhym bep kubẽkà ne kajgo. Kubẽkà ne
kàjbê. Kwãrĩk wãnh ar amikam adjumar
punu kêt.
24 Ẽ, gop ar bàrire ja pumũ. Kute amim
pur jadjwỳr kêt. Kute amim djwỳ kre
kêt. Kute amim mỳjjao atom kêt. Nhỹnh
got õ bày nhõ kikre, nàr o atom djà?
Kati, kwênhne ne ta ar ba, nhym kam
Metĩndjwỳnh prĩne o djuw mex ne. Kwênh
kute amim djwỳo atom kêtja pumũ. Ar ga
ne gar kwênhne kuràm amexkumrẽx. Ne
ar araxo kwênhne jakrenh mex ne. Dja
Metĩndjwỳnh kwênhne kuràm prĩne ar ajo
djuw mex ne.
25 Nhỹnh ne me'õ ta ajkwao, mỳjja kam
umar punuo, amũ tyk kêtmã aminhõ akati
kamẽ? Kati. 26 Gar aje mỳjja ngrire te
o anhỹrja pumũ. Gar aje mỳjja ngrire

ja mar kêtja pumũ. Metĩndjwỳnhbit ne
kute mar. Ajbit kute me tĩn nhijukri kute
amidjar mar, kumãbit ne amirĩtkumrẽx. Ne
kute me bajo djuw mexjadjwỳ mar, prĩne
kute mar, kumã ne mrãmri amirĩ:tkumrẽx.
Kam gêdja me bajo djuw mexkumrẽx. Bir
be, mỳkam ne gar amikam atĩn prãm ne
amikam adjumar punu? Kwãrĩk wãnh gar
amikam adjumar punu kêt.

27 Ẽ, ar kapôtkam pidjôrãja pumũ. Pidjôrã
ne ta ingrõt ne kumex. Àpênh kêtkumrẽx.
Ne kute amim kubẽkà kayr kêt. Ẽ, ba
ar amã arẽ, bẽnjadjwỳr raxbê Xaromão
ne kute kubẽkà mextire jangjênhkam
kĩ:nhkumrẽx. Nhym bep pidjôrãja ne
mex, kĩnho Xaromão jakrenh mex ne.
28 Metĩndjwỳnh ta ne pidjôrã nhipêx
nhym kam mexkumrẽx ne. Rã abenon
kumex ne kam kĩnhkumrẽx. Nhym akati
nhym me arỳm kadjy bõremã adjà nhym
xêr. Te mỳjja kakrit tebê apêx ba nhym
Metĩndjwỳnh prĩne o djuw mex ne. Ar
ga ne gar pidjôrã kuràm abêngôkre ne
amexkumrẽx. Dja Metĩndjwỳnh pidjôrã
kuràm prĩne ar ajo djuw mex ne ar amã ar
akàdjwỳ ngã. Be, kam gêdja gar tu amim
Metĩndjwỳnh kamnhĩxkumrẽx. Nhym
mỳkam ne gar amim kamnhĩx kêt ne kàjbê
amim kamnhĩx ne.

29 Kwãrĩk wãnh gar amikam adjumar
punu kêt ne anhõ kwỳ krẽn ne kôt
akõmkôtbit ajamak bẽn kêt. 30 Apỹnh pyka
djàri me kute amim Metĩndjwỳnh mar kêt
ne me ar mỳjja ja jabej ba. Nhym bep kati,
ar Abãm kute prĩne ar amar ne ar anhõ
mỳjja kêtkôt kute ar amar. Kam gêdja
prĩne ar ajo djuw mex ne. 31 Metĩndjwỳnh
kumrẽx dja gar mar ar o aba, Metĩndjwỳnh
kukràdjàmẽ dja gar kumrẽx ma. Nhym kam
ijukri dja arỳm ar amã mỳjja ja ngã.

32 Ẽ, inhõ kritte, inhõ àpênh ngrêreja,
kwãrĩk wãnh gar atĩn prãm kêt. Ar Abãm ne
arỳm amim ar ajã karõ. Kute meo atom ne
me kadjy bẽnjadjwỳr ne kute ar meo bakam
kute ar ajã bẽnjadjwỳr mẽnh gar aje ro'ã
meo abamã arỳm ar ajã amim karõ.

33 Ẽ, kwãrĩk wãnh pykabê anhõ nêkrêxja'ã
ano tỳx ne 'ã angràn ar o aba kêt. Dja
gar anhõ nêkrêx me'õmã angã gê pãnh ar
amã pi'ôk kaprĩre ngã gar abyn kam me õ
mỳjja kêtjamã angã. Bep kati, kàjkwakam
dja Metĩndjwỳnh ar amã anhõ mỳjjao atom,
nhym tũmràm ar amã mexkumrẽx gar o
aba. Tũmràm rerek ne punu kêtkumrẽx.
Ar aje amim kàjkwakam mỳjja mextireo
atomja gêdja kàpo, mỳjja'õ ar abê o bikẽnh
kêtkumrẽx nhym me àkĩnhĩ'õ 'ỳr bôx
kêtkumrẽx, gar ar o aba. Kwãrĩk wãnh gar
pykabê mỳjja ja mar ne o atom ne ar o
aba kêt. 34 Be, nok ga ren ar pykabê amim
mỳjjao atom ne kam ren kôt pykabê ar
anhõ mỳjjabit man ar o aba. Nhym bep
dja kàjkwakam Metĩndjwỳnh ar amã mỳjjao
atom gar kam kôt arỳm kàjkwakam anhõ
mỳjja man ar o aba.

Jeju me aêrbê akubyn bôx.
Mat 24.42; Mak 13.35; Ruk 21.34; Tex k 5.4

35-36 Dja ba tyn akubyn itĩn ne kàjkwa
kumrẽxmã wabi. Ne kam arỳm ajte akubyn
bôx. Ar ga dja gar ikam ama. Ne ikutêp
amijãno dja. Ikutêp amijãno djan ar amijo
aba. Kute mrãmri ne me õ bẽnjadjwỳr
me kute abenã me rẽnh'ỳr mrãnh nhym
õ àpênh kutêp kikrekam krĩn kute kubẽkà
jangjênh rã'ãn õt kêt ne kute ngônhpôkmã
angjênh rã'ãn kutêp no tỳx ne kam amako
krĩ. Nhym kam me õ bẽnjadjwỳr akubyn
mrãn bôx ne kam õ àpênhmã kabẽn ne. Ne
arkum, “Kikre'ã ta”, ane.

Nhym ar tebê kum kikre'ã kuta nhym
arỳm wadjà. Ar õ bẽnjadjwỳrja arỳm
bôx. 37 Ar no tỳx ne kute kam amak rã'ã
nhym bôx nhym kam ar kĩnhkumrẽx ja
pyràk. Nhym kam ar õ bẽnjadjwỳrdjwỳ
arkam kĩnhkumrẽx ne. Õ àpênhkam
kĩnhkumrẽxkam gêdja kute arkum õm-
rõmã kadjy amidjê. Mrãmri ne ba ar amã
katàt arẽ. Dja amidjên kam ar'ỳr tẽn kam
arkum, “Ar nhỹ. Ar nhỹ ba ar amã ar
anhõ kwỳ krẽn djà nhipêx gar krẽ”, ane.
38 Dja te akamàt kô ipôkri nàr te akati maktã
bôx nhym õ àpênhja no tỳx ne kam amako
krĩ rã'ã ne. Kam gêdja ar õ bẽnjadjwỳr
arkam kĩnhkumrẽx ne, nhym ar jadjwỳ
kĩnhkumrẽx ne. Dja gar ã bẽnjadjwỳr nhõ
àpênh'ã amijakren arek ikam amako akrĩo
ane. Gêdja gar ikam amak rã'ã jabej ba ar
akam ikĩnhkumrẽx ne.

39 Gop ar ikabẽn ma. Ba ajte ar amã 'õdjwỳ
jarẽ gar ama. Ne ren õ kikre djwỳnhja ren
me àkĩnhĩ bôx djà man kam ren arek kam
amako nhỹ. Nhym ren bôx ne kikre'ã 'yr
ne kum àr kêtkumrẽx ne. Badjwỳ dja ba ije
me àkĩnhĩ pyràk ne me ajaêrbê bôx. 40 Kam

gêdja gar gadjwỳ mã ikam amako akrĩ. Ba
ije amijo inhĩ ne me awỳr ibôx ba gêdja ba
ajte akubyn bôx. Ar aje nhỹnh myt nhỹr
'õkam aje ibôx djà mar kêt. Kam gêdja ba
tu ar ajaêrbê bôx, ane. Nãm ã Jeju arkum
amibôx djà jarẽnho anen kam arkum kabẽn
jarẽnh pa.
41 Nhym Pedru kum,
—Djãm ar imãbit ne ga arẽ, ar ije akam
amakmã, djãm ar imãbit ne ga arẽ, nàr kon,
djãm me kunĩmã ne ga arẽ? ane.
42 Nhym kam kum,
—Be, me kute amikajmã'ã imar kunĩ dja
me arĩk ikam ama ne kam kute mrãmri
ne me àpênh djwỳnh kute õ bẽnjadjwỳr
kam amakja pyràk. Me õ bẽnjadjwỳr ne õ
àpênhmã kabẽn ne ne kum, "Ga dja ga me
àpênh'ã me omũ, ane, ne prĩne 'ã meo djuw
mex. Dja ga myt kunĩkôt memã õ kwỳ krẽn
djà ngãn akrànmã memã õro aba. Ne me'ã
akren memã angã." Nãm ã õ àpênhmã me'ã
karõo ane. Kute akrànmã me àpênh'ã me
omũnh ne kute 'ã meo djuw mex katàtmã ã
kum me'ã karõo ane.
Nhym õ àpênh kum, "Nà, gêdja ba
mrãmri ã anen kam me 'ãno dja", ane.
Nhym kam õ bẽnjadjwỳr mã nhĩ'ãm tẽ.
Nhym kam õ àpênhja kabẽnkumrẽx. Nãm
no mexkumrẽx ne katàt ar memã mỳjja
nhõro ba, me kanga kêtkumrẽx ne ar meo
ba.
43 Nhym kam bẽnjadjwỳr akubyn bôx ne
kam õ àpênhjamã kato. Kute amrẽbê kum
kabẽn jarẽnhja kôt mrãmri meo djuw mex
nhym kam arỳm kum kato. Kam dja õ
àpênhjadjwỳ tu amikam kĩnhkumrẽx ne.
44 Ẽ, ba ar amã kôt arẽ. Bẽnjadjwỳrja dja õ
àpênh ja'ã bẽnjadjwỳr mẽ. Kute nêkrêxmẽ
mỳjja kunĩ pumũnhmã dja 'ã bẽnjadjwỳr
mẽ. Nhym kam õ àpênhja kĩnhkumrẽx
ne. 45 Nãm ren õ àpênhja õkre kadjwỳnhbê,
õ bẽnjadjwỳrja'ã ren, "Be, nãm nhĩ'ãm
bẽnjadjwỳr tẽn arỳm amikrà. Jakam dja ba
on tu arĩk ar iba, inomã arwãri", ane. Ne
kam ren ar õ àpênhja titiko ba, õ àpênh
mymẽ õ àpênh nimẽ ren ar titiko ba. Ren õ
kwỳ krẽnbit ban kôt kadjwati kangôo* ikõn
kam ren kam ajbãn ar ba. 46 Nhym kam õ
bẽnjadjwỳrja aêrbê bôx. Õ àpênhja kute
amim õ bẽnjadjwỳrja bôx djàkôt mar kêt.
Nhỹnh akati 'õkam bôx djàmã kute mar kêt
ne nhỹnh myt nhỹr 'õkam bôx djàmã kute
mar kêtkam ne aêrbê bôx. Nãm bôx ne kam
õ àpênh arĩk ar bajakam ngryk ne. Ngryk
ne kam o ajkapôn bõm kumẽ. Me amakkre
kêtjamẽ ro'ã bõm kumẽ.
47 Bir be, dja ã me bẽnjadjwỳr ane. Me
kute õ àpênhmã prĩne mỳjja'ã karõ nhym
me ren ãm mar kajgo ne kam ren ate krãn ar
ba ne ren kabẽnkôt amijo ba kêtkumrẽx ne.
Nhym ren me õ bẽnjadjwỳrja bôx ne prĩne
ren meo ajkẽ, me kaprêprê:k ne. Kute arỳm
memã 'ã karõ kajgo nhym me kute kabẽn
mar kêtkam.
48 Nhym bep õ àpênhja kute õ
bẽnjadjwỳrja kabẽn mar kêt, me'õ kute
memã kabẽn jarẽnh kêtkam, ne ren arĩk
ar ba, kam ne ren õ bẽnjadjwỳrja bôx ne
kam ren me kaprêprêk ngrire, meo bikẽnh
ngri mex ne. Nãm me ren te mar mex ne
tu ate krãn ar ba nhym ren prĩne meo ajkẽ.
Nhym bep kati, me kute mar kêt, kam ne
bôx ne ãm meo bikẽnh ngri mex ne.
Metĩndjwỳnh ne apỹnh ar amã mỳjja
ngã, ne ar amã ar adjê mex, ar ano mex,
ar ajamak mex ar amã kungã, o ar kum
adjàpênh kadjy. Dja abej ar akukij ne ar
amã, "Nãr, ije ar amã ar ano mex, ar adjê
mex nhõrja, mã ne gar kam nẽ? Djã ne gar
o adjàpênh mex ne?"
Kute me'õmã mỳjja kàjbê rax nhõrja
gêdja o kum kàjbê àpênh rax jabej kukij.
Nhym bep kute me'õmã mỳjja ra:x nhõrja
gêdja o kum àpênh ra:x jabej kukij.

Jeju kute meo bikjêr jarẽnh kadjy.
Mat 10.34

49 Ẽ, mỳj kadjy ne ba jakam tẽn bôx. Ije me
axweo apêxmã ne ba pyka jakam bôx. Ga
kuwy kute mỳjja kakrit kunĩo apêxja pumũ.
Dja ba ĩ ibê kuwy mãn pràbê ã o anen me
axwemã ikaton memã pãnh jarẽn kam me
imex ne. Gora gê on õ akati 'ỳr bôx. 50 Nhym
bep dja ba itokry rax kumrẽxi. Dja ba itokry
rax ne kute mrãmri ne me wỳrkam ngoo
tuknĩ ja pyràk. Dja ĩ itokry ã prĩne ijo tuknĩo
ane. Dja ba itokry ra:x nhym me ibĩ. Kadjy
ne ba tẽ. Gora gê on inhõ akati iwỳr bôx ba
gop itokry rax gê gop on apêx. Ba kam arỳm
ije amimarja arỳm apêx.

* 12:45 Mỳjja me kute o kõm ne kôt bibãnh kunĩja, kadjwati kangômẽ uba kangômẽ, mỳjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarẽ.

51 Djãm ije pykabê me jamã umar mexmẽ
me typydjin ar ba jarẽnhmã ne ba me'ỳr
tẽ. Arkati, ẽ, ba ar amã arẽ. Me kute
imỳr jabej abeno bikjêrmã ne ba me'ỳr tẽ.
52 Jakam dja me kikre tãmkam imỳr jabej
abeno kurê djwỳnh ne. Me ta õbikwamẽ
dja me ĩ abeno kurê djwỳnh ne abeno ajkij.
Dja ar amãnhkrut ne ikjêkêtja amẽ ar jao
kurê djwỳnh nhym amẽ ar ja amipãnh ar
amãnhkrut ne ikjêkêt jao kurê djwỳnh ne.
Arỳm ne ar abeno ajkij. 53 Bãmja dja imỳr
jabej kra myo kurê djwỳnh ne. Nhym kra
my amipãnh bãmo kurê djwỳnh ne. Nhym
ate nãja dja kra nio kurê djwỳnh nhym
kra nijadjwỳ amipãnh não kurê djwỳnh
ne. Nhym ate umrengêxja dja wỳnh nio
kurê djwỳnh nhym wỳnh nija amipãnh
umrengêxo kurê djwỳnh ne. Dja me ã
imỳr jabej abeno kurê djwỳnh ne abeno
bikjêro ane. Tãm ne ja. Nãm ã Jeju kôt
ba djwỳnhmã kabẽn jarẽnho anen arkum
kabẽn jarẽnh pa.

54 Ne kam ajte me krãptĩtijamã kum,

—Nã gãm me kàjkwa nhôt kurũm kakrã
amrẽ bikamẽnh baja pumũn kam abenmã
kum, “Gêdja na ruw”, ane. Ga me mrãmri
tu kônh kum irkumrẽx, nhym arỳm ruw.
55 Nã gãm me kôk djàbêr tỳxja pumũ,
kàjkwa nhirê kurũm kôk djàbêr pumũn
kam abenmã kum, “Gêdja on amex nhym
kam arỳm arngro tỳ:x ne”, ane. Ga me tu
mrãmri kônh kum irkumrẽx nhym ã ane.

56 Kê, nã gãm me ajêx ne mỳjja mar kajgo
ar o aba. Kàjkwamẽ kôk djàbêrbit ne ga
me aje mar ne omũnh. Mỳkam ne ba me
akam ar ibari mỳjja pumũnh kêt kwỳ 'yn me
amã mỳjjao amirĩto iba ga me ja mar kêt ne
omũnh kajgon amim, “Ije tô mỳj'ã”? anhỹr
kajgon mar kêtkumrẽx ne. 57 Nhym mỳkam
ne ga me amimar ne amijaxwemã akator ne
Metĩndjwỳnhmã amijarẽnh kêt ne? Ja ne
katàt. Mỳkam ne ga me ã anhỹr kêt ne?
58 Gêdja ga me Metĩndjwỳnh nhõ akati bôx
kêtri kum amijo a'wỳ gê me ajo mex. Ba
me amã arẽn me'õ'ã me ajakre. Birãm me'õ
amã, “Ga ne ga ibê mỳjjao ajkẽn ar ikam
amikrào aba. Aje imã o pãnh kêtkam gêdja
ba bẽnjadjwỳr kute me axwemã apôx'ỳr ajo
tẽ gê amã pãnh jarẽ”, ane. Gêdja ga amibêx
ne kute 'ỳr ajo bôx kêtri kum amijarẽn kum
o pãnh. Kute memã axwe pãnh jarẽnh
djwỳnhmã apa 'amỳnh ne abjêro tẽm nhym
kute krãkamngônhmã akanga nhym me
kute abê ijê kêtri. Kute ã ajo anhỹr kêtri
gêdja ga atẽmbê kum o pãnh. Dja ga ã o
anen kum o pãnh kêt nhym arỳm mekbê
ijê djàkam amẽ ga kam kum o pãnh ra:xo
dja. 59 Gêdja ga kum pãnho dja:n kum pãnho
ino rer jabej arỳm akato. Nhym be djã
gãm kum pãnho ino rer kêt ne mrãmri arek
aku'ê. Gêdja ga me ã anen Metĩndjwỳnh
kute memã axwe pãnh jarẽnh nhõ akati
kator kêtri Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx ne
kum amijo a'wỳ gê me ajo mex, ane. Nãm ã
Jeju memã arẽnho ane.

13

*Kute me kute abenmã axwe kukrà kêt mex ne ar*ẽnh nêje me kukrà.

1 Ne kam memã kabẽn ja jarẽnh pa nhym
me kam kum pykabê Garrêjakam me ja jarẽ.
Nãm me Metĩndjwỳnhmã mry pan kubô.
Kum bôro ku'ê rã'ã nhym Piratu õ àpênh
krãkamngônhre me'ỳr ano nhym me prĩne
me imex ne, me kute mry bôro ku'ê ja
ne me me imex ne, ne mry kamrômẽ me
kamrôo akà. Nhym me omũn kam Jejumã
arẽ. 2 Nhym kam memã kum,

—Birãm gãm me we, “Be nãm me õ
pykakam me ja axweo me tĩnja jakrenh mex
ne kam ty.”

3 Arkati. Ba me amã arẽ. Me gadjwỳ
dja ga me amim akator ne wãnh ajaxwemã
anhirer ne Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx
kêtkam me kudjwa tu abiknorkumrẽx ne,
me akunĩĩ, ane. Nãm ã Jeju ane. 4 Nhym
krĩraxbê Djeruxarẽkamdjwỳ kikre prêktibê
Xirôwe me imex ne. Nãm me'ã tỹm ne meo
18 ne me imex ne. Nhym me adjwỳnhdjwỳ
pumũn kam Jejumã arẽ. Nhym kam ajte
memã kum,

—Birãm gãm me we, “Be nãm
Djeruxarẽkam me ja kute Metĩndjwỳnhkam
amikrào me tĩnja jakrenh mex ne kam ty.”

5 Arkati. Ba me amã arẽ. Me gadjwỳ
dja ga me amim akator ne wãnh ajaxwemã
anhirer ne Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx
kêtkam me kudjwa tu abiknorkumrẽx ne,
me akunĩĩ, ane. Tãm ne ja, ane. Nãm ã Jeju
memã ane. Nãm me abenmã axwe kukrà
kêt mex ne arẽ nhym kam ã memã ane.

6-7 Ne kam ajte memã atemã mỳjja 'ã
ujarẽnh jakreo tẽ. Me kute abenmã axwe
kukrà kêt mex ne arẽnhbê ne memã kum,

—Atemã pidjôbê pigêre ne õ àpênh kute
õ bẽnjadjwỳrjamã kremã o tẽ. O tẽn kum
kre. Pidjôkô nhipôkri kum kre. Nhym
arỳm ingrõt ne abatành ne. Nhym õ pidjô
djwỳnhja kute ô jabejmã 'ỳr tẽ. Ne te ô jabej
nhym amex nhym te ô jabej nhym ajte amũ
amex nhym te ô jabej, ô jabej te aprãn kam
õ àpênhmã kum, "Ota aje pidjô kreja ô kêt
ne. Arỳm 'ã amex amãnhkrut ne ikjêkêt ba
te ô jabej. On tẽn kum ta. Mỳj kadjy ne mõn
inhõ purkam ãm kajgoo dja"? ane.
8 Nhym õ àpênhja kum, "Adjỹm
bẽnjadjwỳr. Gê arek djan 'ã amex pydji ba
kam bu'ã kakuwn kum mry nhĩno ipôk ne
o kane. Mry nhĩno dja ba kanen kam gop ô
jabej. 9 Dja ô mex ne kam arek dja. Gêdja ô
kêt ba tu kum kuta", ane. Tãm ne ja.
Metĩndjwỳnh on kute memã pãnh jarẽnh
kêt. Tũmràm dja ĩ memã pãnh jarẽ. Me
kute axwemã irer ne kute tũmràm 'ỳr amijo
akẽx kadjy ne tũmràm memã pãnh jarẽn
meo ajkẽ. 'Ã ne kute memã ujarẽnh jakreja.

Kute me'õ nire punuo mex.

10 Ne kam pi'ôk ràràr 'õkam me
kute abeno bikprõnh djàkam memã
Metĩndjwỳnh'ã ujarẽnho dja. 11 Nhym kam
me'õ nija wadjà. Me karõ punu'õ ne mã o ba
nhym kam ibôn mrã. Ibôn mrãnh'ã amex
krãptĩ. Arỳm 'ã 18. Nãm te katàt kàjmã
ãmmãn katàt kêt mex ne. 12 Nhym kam Jeju
omũn kam amiwỳr ku'uw ne kam kum,
—Àpnhĩre, me karõ'õ kute ajo baja ne
arỳm amã ire, ane.
13 Ne kam 'ã ikra dji. 'Ã ikra dji
nhym tebê kàjmã dja, arỳm katàt ne
dja. Ne kam Metĩndjwỳnhmã mextire
jarẽnho dja. 14 Nhym bep me bikprõnh
djàkam bẽnjadjwỳrja ne 'ã ngryk ne. Pi'ôk
ràràrkam Jeju kute meo mexo ãmkam ne 'ã
ngryk ne. Ne kam memã,
—Pi'ôk ràràr ne ja. Pi'ôk tykkambit ne
me àpênh djà. Pi'ôk tyk amãnhkrut ne
amãnhkrut ne amãnhkrutkambit ne me
àpênh djà. Kam dja ga me amrẽ mõ gê
me ajo mex. Kwãrĩk wãnh ga me pi'ôk
ràràrkam amrẽ 'ỳr abao adjãm kêt, ane.
15 Nhym kam Bẽnjadjwỳr djwỳnh kum,
—Kê, nã gãm me ajêx ne ajajkwakambit
amimex jarẽ, ar amimex jarẽnho aba kajgo.
Nhỹnh ne ga me ajõ pi'ôk ràràrkam anhõ
krit'õ kõm kêt ne, anhõ mryti nàr mry'ã
krĩja krãdjê djà 'ãpre bôn ũrkwã kurũm
o akaton o tẽ nhym kõm kêt ne? Kati,
nã gãm me pi'ôk ràràrkam anhõ krito aba
nhym kõm ba. 16 Ije nhym mỳkam gêdja
ba me'õ ni, Abraão tàmdjwỳja 'ãpre bônh
kêt ne? Me ga ne ga me pi'ôk ràràrkam
anhõ krit 'ãpre bô. Nhym mỳkam gêdja ba
kubêngôkreja 'ãpre bônh kêt ne, Xatanaj
kute uwpre'ã amex krãptĩ, arỳm 'ã amexbê
18ja 'ãpre bônh kêt ne? Kati, dja ba 'ãpre bô
gê kàjmã dja, ane.
17 Ã kum ane nhym kam kurê djwỳnhja
amikam pijàm ne. Nhym bep me ja,
me kunĩ ne me tu kam kĩnhkumrẽx
ne. Nãm Jeju memã mỳjja krãptĩo pôx
nhym mexkumrẽx nhym me kam kam
kĩnhkumrẽx ne.

*Metĩndjw*ỳnh kute me utàr ne meo ba.

18 Nhym kam ajte Jeju memã kum,
—Ẽ, Metĩndjwỳnh kute me utàr ne me
kadjy bẽnjadjwỳr ne kute ar meo baja, mỳj
ne kute uràk? Mỳj'ã ne ba ije akremã?
19 E kum nãm kute pidjô 'y kryre ja pyràk.
Pidjô 'y kryrebê motadu. Me'õ ne amim 'y
kryreja by ne kam o tẽn õ purkam kre nhym
tebê abatành ne. Abatành mexkumrẽx
nhym kam kwênhne apỹnh pa'ã aê, ane.
Me kute amim Jeju marmã nhym arỳm
ja pydji kadjy amima, nhym arỳm ja kadjy
amiman 'ã tỹm, nhym ja kôt 'ã tỹm, nhym ja
'ã tỹm, nhym ja 'ã tỹm nhym arỳm 'ã krãptĩ
ne. 'Ã ne 'y kryre ja jakre.
20 Ne kam ajte memã kum,
—Metĩndjwỳnh kute me utàr ne me
kadjy bẽnjadjwỳr ne kute ar meo baja mỳj
ne ba ije 'ã akremã? 21 E kum nãm kute
djwỳ nhigot djà pyràk. Me'õ nire ne djwỳ
djôm byn ngônhkam kumẽn kam ajte iby
o amãnhkrut ne kumẽ ne kam kadjy djwỳ
nhigot djà ngri:re ja by. Ne kam o akàn
kudji nhym nõn kam arỳm igot mõ. Igot
mõ:n arỳm rax ne kam prĩne djwỳo tuknĩ,
ane. Nãm ã me kute Metĩndjwỳnh mar amũ
abendjô'ã abenmã Metĩndjwỳnh jarẽnho
ane nhym arỳm me pyka kunĩkôt arẽnho
ajmà nhym arỳm pyka kunĩkôt me kute
Metĩndjwỳnh mar krãptĩ ne. 'Ã ne memã
djwỳ nhigot djà jakren arẽ.

*Kikre jajkwa krekre ngrire'ã ujar*ẽnh.
Mat 7.13

22 Ne kam tu Djeruxarẽ'ỳr kràkumrẽx ne.
Ne kam apỹnh krĩ rũnhmẽ krĩ kryre kôt

mõ. Kam memã Metĩndjwỳnh'ã ujarẽnh
mõ. [23] Djeruxarẽ'ỳr me mõrkôt ne memã 'ã
ujarẽnh mõ nhym kam me'õ kum,
—Bẽnjadjwỳr, djãm Metĩndjwỳnh kute
me utàrja djãm me ngrêrebit? ane.
[24] Nhym kam memã,
—Ẽ, kwãrĩk wãnh ga amũ me ja mar kêt.
Nhym bep Metĩndjwỳnh dja ga amikajmã'ã
ama. Ga me kikre jajkwa krekre ngrire
kônh mrãnh, kônh ngjênhmã mrãnh tỳx ne
kute ikjêo aben rẽnh ne mrãnh ne ngjêxja
pumũ. Gadjwỳ dja ga ã amikam atỳxo
anen Metĩndjwỳnh nhõ pyka'ỳr bôx. Ba
me amã arẽ. Nãm me krãptĩ te 'ỳr àrmã.
Dja me te o anen te o anen 'ỳr àr kêt ne.
Kute mrãmri ne me te kikremã àr prãme ja
pyràk. [25] Dja õ kikre djwỳnh 'ỳr tẽn kikre'ã
ijê, me abê kikre'ã ijê. Ga me kam wãnh
kapôtã akumex. Ne kam 'ã ijê djà môro
akumex. Te 'ã ijê djà môro akumex ne kam
kum, "Bẽnjadjwỳr, amrẽ me imã kikre'ã ta
ba me wãm wadjà", anhỹro akumex. Te
kum ane. Nhym kam me amã, "Kê waj, ije
me amar kêt. Ije mỳjwã kurũm me ajapôx
djàkôt me amar kêt", ane.
[26] Dja ga me te kum, "Tô gêt anhikô'ã
ne ba me inhõ kwỳ krẽn kôt ikõ ga me
inhũrkwã kabe'ã me akreo mõ", anhỹro
akumex.
[27] Nhym kam me amã, "Ba me amã arẽ
ga me ikabẽn ma. Ije mỳjwã kurũm me
ajapôx djàkôt me amar kêt. Rũm mãn
me mõ, me aje ajaxwebit markam dja
ga me rũm mõ", ane. Dja ã õ kikre
djwỳnh me kapôtã akumexjamã ane. [28] Ã
me amã ane ga me kam amran amim an-
gryk ne wãnh amijanên amijo pyka titik
ar o aba. Abraãomẽ Idjakmẽ Djakomẽ
Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh kunĩmẽ
dja me Metĩndjwỳnh nhõ pykakam ar ba,
ga me te me omũ. Metĩndjwỳnh arỳm kute
me utàr ne me kadjy bẽnjadjwỳr ne kute ar
meo ba, õ pykakam kute ar meo baja dja ga
me te me omũ, amybỳm me omũ ne kam
ajte jãm amipumũn kam amikam angryk
ne. Metĩndjwỳnh kute bõm me arẽnhkam
gêdja ga me ã amim angryk o anen amran
amijanên ar amijo pyka titik o aba.
[29] Bir be, dja me apỹnh pyka kunĩkôt
Metĩndjwỳnh'ỳr akuprõn kam kutã õ kwỳ
krẽno kumex. Kàjkwa kraxrũm me jamẽ,
kàjkwa nhôt kurũm me jamẽ, aktã kàjkwa
nhirê'ãnh me jamẽ, me tãm dja me 'ỳr bôx
ne kutã õ kwỳ krẽno kumex. Nhym bep
Metĩndjwỳnh dja me ja kadjy bẽnjadjwỳr
ne meo ba.
[30] Nhym kam pykabê me 'uwtĩ, me kàtàm
ar baja gêdja me kumrẽx Metĩndjwỳnh
nhõ pyka'ỳr bôx. Nhym bep jakam me
kute amirũnhbit mar ne kute amirũnh mar
kanàrràm baja gêdja me pãnh me katẽn
mrã, ane. Nãm ã Jeju memã Bãm nhõ pyka
jarẽnho ane.

*Jeju Djeruxar*ẽkam me jakam kaprĩ.
Mat 23.37

[31] Nãm memã kabẽn jarẽnh pa nhym kam
mebê pardjêu kwỳ 'ỳr bôx ne kam kum,
—On ja kurũm tẽ, ane. On ja kurũm tẽ.
Arỳm ne Erodji kute abĩnmã akangrô, ane.
[32] Nhym kam memã kum,
—Ãm me mõn kukônhwãmã arẽ, axwere
wãmã arẽ, "Ota ba akati jakam arek me karõ
punubê me utàro djan me kanêo mexo dja.
Gêdja akati ba ajte tãm ne. Nhym ijã akati
amãnhkrut ne ikjêkêt ba arỳm inom kumẽ."
Dja ga me ã kum ane.
[33] Nà, mrãmri ne ba arỳm Djeruxarẽ'ỳr
itẽmkumrẽxmã. Dja ba akati jakam meo
mexo tẽn nõ nhym akati kêt ba ajte amũ
tẽn 'ỳr nõ nhym akati ba arỳm 'ỳr bôx,
Djeruxarẽkam bôx. Nhỹnh ne me kute
atemã krĩrax 'õkam Metĩndjwỳnh kabẽn
jarẽnh djwỳnh par djà 'õ got ba 'ỳr tẽ?
Kati, Djeruxarẽ pydjii. Pydji ne ba arỳm
'ỳr itẽmmã. Kam gêdja me ibĩ, ane. Nãm
ã Jeju mekbê pardjêumã ane. Ne kam ajte
Djeruxarẽkam me ja'ã,
[34] —Ỹ, Djeruxarẽ, Djeruxarẽ, mỳkam ne
akra Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh
par prãm ne? Mỳkam ne kẽno me titik
ne me kupa, Metĩndjwỳnh kute me awỳr
me anorja pa? Ije nã bãm te ije me ajo
ibikprõnh ne ije me ajo atommã. Kute
mrãmri ne õkrẽnẽ'ãnh kute arao krao
bikprõnhja pyràk. Ba ren ã me ajo ane. Nã
bãm te ije ã me ajo anhỹrmã ga me. [35] Ẽ,
jakam me amõr djà ja gêdja kukrit mex ne
kaprỳn nõ. Ẽ, ba me amã arẽ, jakam dja ga
me ipumũnh kêtkumrẽx ne. Ipumũnh kêt
rã'ã: nhym inhõ akati ijo rãm ne jao tẽ ga
me abenmã kum,
"Ẽ, ota arỳm Metĩndjwỳnh kabẽnkôt tãmja
bôxmã. Gê Metĩndjwỳnh o kĩnh."

Ga me ã abenmã ane ba kam arỳm me awỳr
bôx, ane.

14

Jeju kute me'õbê pardjêu nhũrkwãkam õ kwỳ krẽn.

1 Nãm memã kabẽn jarẽnh pan kam ajte
tẽ. Nhym ajte pi'ôk ràràr nhym mekbê
pardjêu nhõ bẽnjadjwỳr ngri'õ kum,
—Amrẽ ikôt tẽn inhũrkwãkam ikutã
anhõ kwỳ krẽ, ane.
Nhym kum "Ã" anen kôt tẽn kutã õ kwỳ
krẽ nhym me arek kam no tyn omũnho nhỹ.
2 Nhym Jeju kutã me'õ my nhỹ. Nãm prĩne
igoto tuknĩ. 3 Nhym mekbê pardjêumẽ me
kute Môjdjê kukràdjà mar djwỳnh arek Jeju
pumũnho nhỹ. Kute o mex jabej ne me
ikô'ã nhỹn omũnho nhỹ. Nhym kam memã,
—Djãm ori me kute pi'ôk ràràrkam meo
mexkam punu? Djori kam punu? ane.
4 Nhym me pijàm djàje anhikrê:n nhỹ.
Nhym kam pa'ã byn kàjmã kudjan o mex ne
kam ano. 5 Ne kam memã kum,
—Gêdja me ajõ kra'õ, me ajõ nhõ krit'õ
pi'ôk ràràrkam tẽn kreti, ngômkwatikam
tỹm, mã gêdja ga on? Djãm aje arek pi'ôk
ràràrkam omũnh kajgoo adjãmmã? Omũnh
kajgoo adjãm nhym tykmã? Kati, gêdja ga
pi'ôk ràràrkam o wabi, ngô kute bĩn kêtri,
ane.
6 Nhym me ajte anhikrê:n nhỹ, ne te
kute amipãnh kum kabẽn'õ jarẽnhmãn
mrãmri nhỹ. 7 Nhym me õ kwỳ krẽno ỹrja,
bẽnjadjwỳr kute memã arẽnh nhym me õ
kwỳ krẽnmã ỹrja ne me kwỳ amijo rũnh
prãm ne mekbê amijo me rũnh krĩ djà pytà.
Nhym Jeju me omũn kam nêje memã kabẽn
kadjy memã mỳjja'ã ajarẽ ne memã kum,
8-9 —Me kute abenã me rẽnhkam ne me
àkur rũnhĩ. Nhym kute abenã me rẽnh
djwỳnhja amã kabẽn jabej ne amã, "Amrẽ
tẽn me kutã anhõ kwỳ krẽ", ane. Ga kam
tẽn ũrkwãmã wadjàn kam kwãrĩk wãnh ga
amijo me rũnh krĩ djà pytàr ne kam anhỹr
kêt. Dja me bẽnjadjwỳr'õ akôt bôx, kute
raxo ajakrenh'õ akôt bôx nhym kam abenã
me rẽnhdjwỳnh amã, "On kàjmã dja. On
kàjmã dja gê tãwã nhỹ. Tãwã ne kute raxo
ajakrenh. Ga dja ga tẽn me burũm nhỹ,
me wã nhikô'ã nhỹ", ane ga kam apijàm
ne. Kute me ipôkri amã anhỹrkam dja ga
apijàm rax ne.
10 Bep kati, dja ga anhõ kwỳ krẽn kadjy
wadjàn tu me burũm nhỹ, me kàtàm ja
nhikô'ã nhỹ nhym kam ta, abenã me
rẽnhdjwỳnh ta gêdja amã, "Kati, Bẽpbãmre,
amrẽ tẽn me rũnh krĩ djàkam nhỹn anhõ
kwỳ krẽn mex", ane. Ga kam arỳm 'ỳr tẽ.
Ta gêdja arỳm me ipôkri ajo rax. Nhym me
kunĩ arỳm araxkôt apumũ. Me aro'ã anhõ
kwỳ krẽno anhỹrja dja me araxkôt apumũ.
11 E kum ẽ, me kute amijo rũnh prãmja
gêdja me ĩ pijàm ne. Nhym bep me amikam
pijàm ne akrànmã ar kute amijo baja gêdja
arỳm Metĩndjwỳnh pãnh meo rũnh ne, ane.
12 Nãm ã Jeju me ro'ã õ kwỳ krẽno ỹrjamã
anen kam ajte bẽnjadjwỳrjamã kabẽn ne.
Ne kum,
—Gêdja anhõ djwỳ kumex, anhõ mry
kumex jabej ga arỳm anhõ kwỳ krẽn rax
ne. Kàjkwa nhipôkri myt nhỹrkam nàr kon
amykrykam anhõ kwỳ krẽn rax ne. Kwãrĩk
wãnh anhõbikwamẽ akamymẽ anhõbikwa
'õmẽ me kute amimexjamẽ me jamã arẽnh
kêt, anhõ kwỳ krẽn djàja jarẽnh kêt. Me
kute akubyn amã o pãnh karõ me jamã
arẽnh kêt. Mỳkam? Bir, ga ren anhõbik-
wamã mỳjja ngã nhym ren arỳm amipãnh
amã mỳjja ngã.
13 Nhym bep kati, dja ga anhõ kwỳ krẽn
rax kutã, kadjy me õ mỳjja kêt, me kute
amijo bikẽnh, me akry, me no rã, me
jamã akabẽn gê me akutã õ kwỳ krẽ.
14 Metĩndjwỳnh dja pãnh ajo kĩnh ne. Me
'uwtĩja dja me te kute amã o pãnhmã.
Nhym bep Metĩndjwỳnh dja amã o pãnh ne,
me katàt mrãnh ne tyk ne akubyn tĩn nhõ
akatikam gêdja arỳm amã o pãnh ne, ane.
Nãm ã Jeju kum kabẽn jarẽnho ane.

*Metĩndjw*ỳnh kute amiwỳr me 'wỳr'ã
me õ kwỳ krẽn jakre.
Mat 22.1
15 Nhym kam Jejumẽ ro'ã me õ kwỳ krẽno
ỹr ja'õ kuman kum,
—Be, godja me'õ Metĩndjwỳnh nhõ
kàjkwa'ỳr bôx ne kutã õ kwỳ krẽn jabej,
dja mrãmri kĩnhkumrẽx ne, ane.
16 Nhym kam kum,
—Me'õ ne arỳm kute memã djwỳ nhije
djàrmã djwỳmẽ mry nhijeo nhỹ. Ne arỳm
kadjy me krãptĩmã arẽ ne arỳm memã
djwỳmẽ mry ga nhym arỳm xêr. 17 Arỳm xêr
nhym kam kadjy õ àpênhmã arẽn kum, "Mã
tẽn ar wãmã arẽ. Ar wãmã arẽ gê amrẽ ar

mõ. Dja ga arkum, ‘Arỳm ne xêr gwaj on 'ỳr banhõ kwỳ krẽ’, ane.”

Amrẽbê ne kadjy memã arẽ ne kam ajte kadjy me'ỳr õ àpênh jano. Nhym kam õ àpênhja tẽn bôx ne te kadjy memã arẽ. 18 Nhym kam ar kunĩ apỹnh kukràdjàkôt kubê amikati ne. Ja kumrẽx ne kum, “Kati, ajbir ne ba amim pur byn kam ije omũnhmã 'ỳr tẽ. 'Ỳr tẽn kum ijarẽ. Dja ba wãm itẽm kêt ne. Kwãrĩk wãnh gê ikam ngryk kêt”, ane. “Nẽn”, ane.

19 Nhym atãri ja kum, “Ota ba ajbir mryti krãptĩbê 10o bôx ne kam ije gop àpênh mex jabej, tỳx jabej ije kabimã 'ỳr tẽ. 'Ỳr tẽn kum ijarẽ. Dja ba wãm itẽm kêt ne. Kwãrĩk wãnh gê ikam ngryk kêt”, ane. “Nẽn”, ane.

20 Nhym kam kute o ino rerja kum, “Ajbir ne ba iprõ ne kam te ije kum inhirer ne wãm itẽmmã”, ane. Nãm ar ã kubê amikatio ane.

21 Nhym kam õ àpênhja tẽn bôx ne kum arẽ, õ bẽnjadjwỳrjamã arẽ. Nhym kam ngryk ne, õ bẽnjadjwỳrja ngry:k ne. Ne kam kum, “Amibêx ne amũ aprõt ne ajte me abej. Ngôo pry kamũn kikre bu kamũ. Ne amrẽ me õ mỳjja kêt, me kute amijo bikẽnh, me no rã, me akrywã kunĩo mõ”, ane.

22 Nhym kam õ àpênh meo bôx ne kam, “Be, ota ga aje imã me arẽnhja ba arỳm meo bôx nhym me kute kikre jaêr kêt rã'ãã”, ane.

23 Nhym kam õ bẽnjadjwỳrja kum, “Ajte akubyn me'ỳr tẽn prykôt me abej ne purkamdjwỳ ajte me abej, ane. Memã arẽn me pa 'amỳn amrẽ meo mõ. Amrẽ meo mõn meo bôx gê me prĩne inhũrkwã kre jaê”, ane. 24 Ba me amã arẽ, ije kumrẽx 'wỳrja gêdja mrãmri ikutã õ kwỳ krẽn kêtkumrẽx ne. Tãm ne ja, ane. Nãm ã Jeju mekbê pard-jêumã anen kàjkwamã 'ỳr me bôx kêtmã ã arẽnho ane.

*Kute mã me Jejukôt bikam*ẽnhmã memã arẽnh.

Mat 10.37; Mak 8.34; Ruk 9.23; Dju r 12.26

25 Ne kam ajte Djeruxarẽ'ỳr krà. Nhym kam me itepato kôt mõ. Kôt mõ: nhym kam me'ỳr akẽx ne memã kum,

26 —Dja ga me ajõ mã ikôt abikamẽnh prãm jabej gora amã ijabê tỳxo, amã ikĩnh tỳxo amã anhõbikwa kĩnhja jakrenh mex ne. Dja ga amã abãmmẽ anãmẽ aprõmẽ akramẽ akamymẽ akanikwỳnhmẽ kĩnh kêt ne kam ga amã aminhĩdjwỳ kĩnh kêt ne kam bajbit amã ijabê tỳx ne kam arỳm abê inhõ àpênhkumrẽx. 27 Ne kam ajte dja ga me ajõ amã atokry pyma jabej kam arỳm ikôt aba djwỳnh kêtkumrẽx. Nhym bep kati, dja ga ijã amijakren ikudjwa aje anhõ pĩte'y mỳnh mãn pràbê atokry rax ne amã ijabê rã'ã nhym me kute abĩn jabej ga ikanga kêt ne tu mã ikôt ajkamẽn kam arỳm mrãmri ikôt aba djwỳnhkumrẽx, ane. Nãm ã Jeju memã anen kam ajte memã kum,

28 —Nà, dja ga me ajõ aje kikreti nhipêx jabej gêdja ga kadjy amikadjwỳnhbê amim 'ã karõ ne amim 'ã pi'ôk kaprĩ jakre kumrẽx ne. 29 Got ga ren 'ã pi'ôk kaprĩ jakre kêt ne ren ipêxo mõ nhym ren kam abê 'ỳr pi'ôk kaprĩ atãk ne. Ga ren kam kum parbit pumjuw. Kum parbit pumjuw ne kam te aje inomã mẽnhmãn kam ren tu katẽri krãta. Nhym kam ren me kàtàmja ajã keket ne ren kam ajaprỳ,

30 “Tãwã ne kute kikre nhipêxo tẽm ne inomã mẽnhmã ar o ban kam katẽri krãta”, ane. Ga ren kam apijàm ne. Bir be, ã me kute ajã anhỹr kêtbê gêdja ga pi'ôk kaprĩ kumrẽx 'ã akre.

Bir be, gêdja me'õ mã ikôt bikamẽnh prãm jabej, amim ijã karõ kumrẽx ne kam amim, “Ije ba on mã Jejukôt ajkamẽ ne kôt ar iba, o ino rer kêt, katẽri krã'yr kêt. Dja ba tu kôt ar ibakumrẽx ne”, ane. Dja ga ã me ajõ ijã amim karõo anen kam mã ikôt ajkamẽ, ane.

31-32 Ba me amã ajte 'õdjwỳ jarẽ. Bẽnjadjwỳr ja ne arỳm kurê djwỳnh'ỳr õ àpênh jao mõ. Nhym õ àpênhja krãptĩ ne. Õ àpênh ne kubê 20.000. Nhym kum ỹrja nhõ àpênh ngrêre. Kubê 10.000. Nhym bẽnjadjwỳr ja kute nĩnh 'ỳr õ àpênho mõr ja ne kum ỹr nhõ àpênhja jakrenh mex ne. Nhym kam kum ỹrja bit kurê djwỳnh kutã õ àpênho mõn kam ajte amikam ajkam aman te kurê djwỳnh'ã õ àpênh jakren kam amim, “Ije, mỳj dja ba nẽ? Ije ba me'ỳr inhõ àpênh jano, nĩjar me mõr rã'ãri gê ikàxã mekmã ijã aprã. Bar arek apỹnh nhỹn idjumar mex”, ane. Nãm me ja bit kute me ja'ỳr prõtmãn kam te amikabin amikam ajkam aman tu akubyn akẽx ne.

33 Be, dja ga ã amim ijã karõ kumrẽxo ane. Aje arek o atẽm ne aje inomã mẽnh kadjy, katẽri krã'yr kêt kadjy. Dja ga amikabi kumrẽx ne kam anhõ nêkrêx,

anhõ mỳjja kunĩ'ã ano tỳx kêt ne tu
amibê kanga ne kam mrãmri ikôt aba
djwỳnhkumrẽx. Nhym bep kati, dja ga
anhõ nêkrêx 'amỳnh tỳx ne kam arỳm ikôt
aba djwỳnh kêtkumrẽx.
34 Ẽ, kadjwanhĩ. Kadjwanhĩ ne mexri
ànhkumrẽx, akrykumrẽx. Nhym bep arỳm
tũmkam ành kêt, akry kêt nhym me kute
ajte o mex kêtkumrẽx. Me te o ane. Mrãmri
tu akry kêt. Mỳj kadjy ne ga ar o aba
kajgo? Kajgo mexi. 35 O me kute djwỳ
kane kêt ne kute mry nhĩnmẽ o bikàr ne
kute o pidjôjadjwỳ kane kêt. Nãm me tu
o ban mũm kurẽ. Arỳm mrãmri akry kêt.
Kajgo mexi. Gop me ajamakkre jabej, gop
on ama, ane. Nãm ã me'õ kute amijo Jeju
pytàr ne kôt tẽm ne katẽri kubê akẽxkam
ã kajgo ane, kum õ nêkrêx kĩnhkam kute
kubê akẽxkam ã kajgo ane. Djã nãm mrãmri
mã Jejukôt ajkamẽ got? Kati, nãm 'êx ne kôt
ar ba kajgo.

15

Mrykĩ'ãtomti pydji biknor.
Mat 18.12

1 Nhym kam me kute bẽnjadjwỳr ba-
jtemmã pi'ôk kaprĩo atom djwỳnhmẽ me
axwe ajte Jeju'ã akuprõn kuri kumex, me
kute kabẽn marmã ne me 'ã akuprõn kuri
kumex. 2 Nhym kam mekbê pardjêumẽ me
kute Môjdjê kukràdjà mar djwỳnhmẽ ne
me kàxã kabẽn ne, bẽn prĩkam kabẽn ne
abenmã,
—Djidjàk, tãwã ne kum me axwebit kĩnh
ne ajte ro'ã mõn õ kwỳ krẽno nhỹ, ane.
3 Nhym kam atemã memã mỳjja'ã
ujarẽnh jakreo tẽn memã,
4 —Birãm me ajõ nhõ krit, mrykĩ'ãtomti
krãptĩbê 100. Dja abê pydji akuno ga kam
mã dja ga on? Dja ga tu anhõ mrykĩ'ãtomti
krãptĩbê 99jamã anhire gê wãnh akutêp
kumex, kapôt kukritkam kumex ga kam
pydji biknorja jabej tẽ. Abej tẽ:n arỳm kum
akaton aprôn o tẽn o bôx. 5 Aprôn o tẽn o
bôx ne kam akĩnh ra:x ne. 6 Akĩnh rax ne
kam anhõbikwamẽ anhũrkwã nhitepã me
jao akuprõn kam memã kum, "Ota ba arỳm
inhõ krit ibê biknorja japrôn o tẽn o bôx.
Dja ga me idjô'ã akĩnh ne akĩnh rax", ane.
7 Bir be, gêdja ã kàjkwakam me kĩnho
ane. Me'õ pydji gêdja amim katon wãnh
axwemã iren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx
nhym kam me kĩnhkumrẽx. Me'õ pydjikam
dja kàjkwakam me kĩnh rax ne. Kam kĩnh
raxo me mex, me krãptĩkam kĩnhja jakrenh
mex ne. Me kute, "Bep ba ne ba katàt
mrãn imexkumrẽx", anhỹr ne ajkwaobit
kute amimex jarẽnhja ne Metĩndjwỳnh
kute meo mex kêtê. Nhym kam kàjkwakam
me jadjwỳ mekam kĩnh kêt ne.

Ngônhponho pi'ôk kaprĩ pydji biknor.

8 Ba ajte me amã 'õdjwỳ jarẽ. Me'õ nire
nhõ kryt jakao ngônhponho pi'ôk kaprĩbê
10 ne pydjin kubê akuno, pãnh ra:xkam.
Mã dja on? Dja ngônhpôktimã adjàn kam
prĩ:ne ar abej kapõnho ban kam kum kato.
9 Kum katon kam õbikwamẽ itepã kikre-
jakam me jao akprõn memã kum, "Me ikôt
akĩnh. Ota ba arỳm ije pi'ôk kaprĩo ibiknor-
jamã ikato", ane.
10 Bir be, ba me amã arẽ. Dja Metĩndjwỳnh
kadjy mrãnh djwỳnh ã kĩnh ane. Me'õ
pydjin amim kator ne kute wãnh axwemã
irern kam kute Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx
nhym kam ã kadjy mrãnh djwỳnh kam kĩnh
ane. Nãm ã Jeju memã ujarẽnh ane.

*Me'õ kra biknor ne akubyn bãm'*ỳr akẽx.

11-12 Ne kam ajte memã 'õdjwỳ jarẽn
memã,
—Me'õ my kra amãnhkrut nhym kam
kutapureja bãmmã kum, "Djũnwã, gop on
ar imã anhõ nêkrêx kwỳo ajkjê. Aje ar imã
atyk kutã nêkrêxo abikjêrmã arẽnhja on
atĩnri ar imã o ajkjê, ar ije kam amak kêt
kadjy", ane.
Nhym kam kum "Ã" anen kam arkum o
ajkijn kutapure jamã kungãn kutewajamã
kungã.
13 Nhym kam bãm kute kum õrja arỳm
amim kuby, kutapureja amim kuby. Nhym
kam 'ã akati ngrêre nhym kam arỳm mã o
mõ, õ mỳjja kunĩo atom ne o mõn ajbubê o
tỹm, pyka 'õkam o mõn o bôx ne kam arĩ:k
ar o ba. Tu arĩk ar ba'ã pi'ôk kaprĩ krẽno
tẽ:n kam krẽn pa. 14 Prĩne 'ã pi'ôk kaprĩ krẽn
mex ne, ne kam arỳm arĩk ar ba. Nhym kam
pykawãkam arỳm djwỳ kêtkumrẽx, nhym
me prãmkam ar ba. Nhym kam pi'ôk kaprĩ
krẽn pan kam tu arĩk ar ba, prãmkam ba.
15 Ne kam bẽnjadjwỳr 'õ'ỳr tẽn kam kum,
"Ba amã apê", ane. Kum àpênh nhym kute
kum pi'ôk kaprĩ nhõr nhym kute o mỳjja
byr ne krẽnmã. Nhym kam bẽnjadjwỳrja
"Ã" anen kam õ mry nhõ kapôtmã ano, kute

angrô jamyre pumũnh ne kute kum o djuw
mexmã. Nhym kam kum omũnho dja.
16 Nhym kam angrô jamyre bày kakô kuro
ba nhym kubêngôkreja* arỳm prãm bĩn
mex nhym te kute angrô jamyre kutã bày
kakô kwỳ krẽnmã. Nhỹnh ne me'õ got kute
kum mỳjja 'õ nhõr nhym kute krẽnmã?
Arkati. 17 Nãm ar ban kam amim katon kam
amim, “Ije, djã nãm ã ibãm nhõ àpênhja
anen ar prãmkam ba? Djũnwã ne prĩne õ
àpênho djuw mex nhym kam djwỳ kumex.
Djwỳ kumex ne kam 'ã kàtàm ne kumex.
Mỳkam ne ba bajbit ar prãmkam iba. 18 Ba
gêt on akubyn ibãm'ỳr tẽn kum, ‘Djũnwã,
ota ba Metĩndjwỳnhkam ar amikrào iba, ne
gadjwỳ akam ar amikrào iba. 19 Djãm imex
ne ga aje ijo akra rã'ãmã. Dja ga tu ijo
anhõ àpênh, ijo ajtem ne. Ba kam amã apê.’
Gêdja ba ã Djũnwã'ỳr tẽn kum ane.”
20 Ne kam ekrux ne kàjmã djan kam
bãm'ỳr tẽ. Bãm'ỳr tẽ: nhym kam bãmja
amybỳm omũ, kraja pumũ. Ne kam rerek
ne, tik ngyo nhỹn kum kaprĩ ne. Ne kam
prõt ne kajpan o tỹm ne kam abej muw.
21-22 Nhym kam bãmmã kum, “Djũnwã,
ota ba Metĩndjwỳnhmẽ ar akam ar amikrào
iba. Djãm imex got ga aje ijo akra rã'ãmã”,
anhỹr konenh nhym bãmja õ àpênhmã
kum, “Amũ ar ajõ aprõt ne kubẽkà
mexwãmẽ ikrakam ràxwãmẽ parkàwãmẽ
amrẽ amỳn o aprõt ne kum angjê, ane. 23 Ne
ãm ar ajõ aprõt ne ije kutêp mryti jabatành
nyre nhĩptĩ'ã ma nhym ãmwã japrôn amrẽ
o tẽn abĩ. Gwaj banhõ kwỳ krẽn rax ne
bakĩnh kadjy. 24 Ota ikra. Be, ikra djwỳnh ja
ne ibê tyn ajte akubyn tĩn ne. Nãm akunon
arỳm akubyn imã kato”, ane.

Nhym kam me kĩnh rax kato.
Kĩnhkumrẽx ne õ kwỳ krẽno kumex.
25-26 Nhym kam kutewaja purkam àpênho
dja. Àpênho dja:n àpênho ino ren kam
kurũm tẽ. Tẽn kam kikre têpo tẽn me kanga
ma. Me toro dja nhym me ngrer man kam
amikutã bãm nhõ àpênh 'uw. Nhym kutã
tẽn kajpa nhym kum, “Mỳj nã”? ane.
27 Nhym kam kum, “Ije atõnhre ne arỳm
bôx. Nhym kam abãm kadjy mryti ja-
batành nyreja bĩ, twỳmtija bĩ. Nhym abãm
kĩnhkumrẽx ne. Amrẽbê: atõnhre tẽm
ne arỳm bôxkam ne abãm kĩnhkumrẽx ne.
Mỳjja kute ajmã o kêt, umar mex ne ar ban
arỳm bôx, kam ne abãm kĩnhkumrẽx ne”,
ane.
28 Nhym kam tu ngry:k ne kikremã àr
kêtkumrẽx ne. Ne kam kapôtã arek ngryk
ne dja. Dja nhym bãm 'ỳr katon te kum
kabẽn ne, te kum me tor'ã apnên kum,
“Amrẽ tẽn anhõ kwỳ krẽn me kudjwa
akĩnh”, ane. 29 Nãm te kum ane nhym kam
kum, “Kê wajre. Nã bãm amã idjàpê:nh ar
iba. Arỳm idjàpênh'ã amex krãptĩĩ. Djã nã
bãm abê amikati? Ga mỳjja 'ỳr ijano ba ‘Kê
wajre’ ane? Kati, nã gãm mỳjja 'ỳr ijano ba
akrànmã amã 'ỳr mrã. Djã ne ga kam mãn
imã anhõ mokaàk'õnh bĩ bar inhõbikwamẽ
ro'ã kwỳ krẽno nhỹn ikĩnhkumrẽx ne?
30 Nhym bep akamrerre ne anhõ nêkrêxo
mõn me kuprỳ'ã kukrẽn mõn ajbir bôx ga
kum gu banhõ mryti twỳmtija bĩ”, ane.
31 Nhym kam bãmja kum, “Akmere ga ne
ga arek ikuri dja. Ne inhõ mỳjja kunĩo
anhõ”, ane. 32 Mrãmri ne bar ikĩnhkumrẽx
ne. Mrãmri ne bar ikĩnh ne itor inhỹrja. E
kum mrãmri ne atõnhre gu babê tyn ajte
akubyn tĩn ne. Nãm akunon arỳm akubyn
kato, ane. Nãm ã bãm kutewajamã ane.
Tãm ne ja.

Be, nãm ã Jeju mekbê pardjêumã ujarẽnh
ane. Metĩndjwỳnh kum me axwedjwỳ
jabên kute me abej ne kute me utàr nhym
me ô'ã kĩnh'ã ujarẽnh ne ja.

16

*Õ àpênh kute õ b*ẽnjadjwỳr noo biknor.

1 Nhym kam Jeju ajte kute kôt ba
djwỳnhmã mỳjja 'õ'ã kabẽn jakremã
arkum,
—Me'õ bẽnjadjwỳr ne õ pi'ôk kaprĩ
kumex. Nhym kam õ àpênh ne kum
kam àpênho dja. Pi'ôk kaprĩmẽ nêkrêxja
kunĩkam kum àpênh ar ba. Nhym kam me
kàtàm ne me kum õ àpênhja jarẽn kum,
“Ẽ, ota anhõ àpênh arỳm abê amijã anhõ
pi'ôk kaprĩ krẽno mõ, ane. Arỳm abê o apêx
mexo mõ”, ane.
2 Nhym kam arỳm õ bẽnjadjwỳrja amiwỳr
ku'uw ne kum, “Mỳj nã? Mỳj ne ga ajmã
o nhym me imã ajarẽ? On amrẽ inhõ
nêkrêx'ã pi'ôk no'ôkwão akato ba omũ.
Jakam dja ga imã adjàpênh kêtkumrẽx ne”,
ane.

* 15:16 Jeju nhõ pykakam me kunĩ bêngôkre kute mrãmri ne apỹnh me õ pyka djàri kunĩkôt me kunĩ bêngôkre pyràk.

3 Nhym kam kabẽn ja man kam õkre
kadjwỳnhbê amim, “Ije tô mã dja ba nẽ?
Arỳm ne inhõ bẽnjadjwỳr bõm imẽ. Mã
dja ba nẽ? Ãm arngro tỳxkam purkam id-
jàpênhbê irerekre ne kikre kabe'ã idjà'wỳr
imrãnhbê ipijàmà”, ane. 4 Nãm ja jarẽn
nhỹn kam ajkam aman kam,

—E kum ã ane. Arỳm ne ba kuma. Jakam
dja ba ar jamã ikabẽn jarẽ nhym arỳm inhõ
bẽnjadjwỳr kute bõm imẽnhkam ar ja arỳm
ijo õbikwan amiwỳr ijo wadjà, ane. 5 Ne kam
ar kute bẽnjadjwỳrmã pãnh kêtja amiwỳr
ar ku'uw. Amiwỳr ar ku'uwn arkum, “Mã
ne ga aje mỳjjao pãnh kêtja kute?”

6 Nhym kam kum, “Ngônh krõkrõktibê
100. Rõny kangô'ã ngônh krõkrõktibê 100
ne ba kum o pãnh kêt ne”, ane.

Nhym kam kum, “Mĩ. Aje pi'ôk no'ôk
tũmja byn on o nhỹn 100ja ngràn pãnh 50
nhô”, ane. Ajêx ne kum ngrêre jarẽn kum
50 nhô, ane.

Nhym kam ã anen kam kĩnhkumrẽx ne
kunhôn mã tẽ. 7 Nhym kam ajte abej ja kukij
ne kum, “Mã ne ga aje mỳjjao pãnh kêtja
kute”? ane.

Nhym kam kum, “Bàygogore'ã xakubê
100”, ane.

Nhym kam kum, “Mĩ. Anhõ pi'ôk no'ôk
tũmja by gê arĩk wãnh 100 nõ, ga pãnh kum
80 nhô, ane. Ajêx ne 'ã kum kàjbê krãptĩbê
80 nhô”, ane.

Nhym kam ã anen kunhôn kam
kĩnhkumrẽx ne mã tẽ. Nãm ã arkum o
anhỹro tẽ. Õ àpênhja arkum õ bẽnjadjwỳrja
noo biknoro anhỹro tẽ. We arkum kĩnh ne
kute amipãnh o õbikwamã ne ã arkum o
anhỹro tẽ.

8 Nhym õ nêkrêx djwỳnh ne õ àpênhja no
mex jarẽ. Àkĩnhĩkam ne kum no mex jarẽ.
Nà, mrãmri ne amikadjy no mexkumrẽx.
Nà, mrãmri ne pykabê me ar baja ne
me mrãmri amikadjy no mexkumrẽx ne
o Metĩndjwỳnh nhõ me ja jakrenh mex
ne. Nhym bep Metĩndjwỳnh nhõ me ja ne
Metĩndjwỳnh kadjy amak mex ne kam kute
a'uri me mrãnhja pyràk.

9 Djãm ã ar aje õ àpênh kudjwa me
noo abiknoro anhỹrmã ne ba ije ar amã
arẽnhja? Djãm ar adjàkĩnhĩ, ar ajêxn-
hĩkôt aje meo anhõbikwamã got. Djãm ar
aje pi'ôk kaprĩkôt meo anhõbikwa nhym
atykkam kute amikôt kàjkwamã ajo àbirmã
got. Djãm me ja kute kàjkwamã ajo àbir
gar atĩn rã'ã rã'ãmã got. 10 Arkati. Gêdja
me'õ mỳjja kakritte kumrẽx, mỳjja ngrire
kam àpênho djan prĩne o djuw mex ne o
àkĩnh kêt, me'õ tãm gêdja arỳm ajte amũ
ijukri mỳjja rũnhdjwỳo djuw mex. Nhym
bep kati, gêdja me'õ mỳjja kakrittekam
àpênho djan arỳm o akĩ ne kam ajte mỳjja
raxkamdjwỳ àpênho djan adjwỳnhdjwỳo
akĩ.

11 Bir be, tãm. Dja gar pykabê
mỳjja kakrit, pi'ôk kaprĩjao akĩ djãm
Metĩndjwỳnh kute kàjkwakam õ mỳjja
rũnh, õ mỳjja mextire kute ar amã õrmã
got? Kati, arỳm ne ar akabi. 12 Dja gar ari
me õ nêkrêx prokam amikràn o adjàkĩnho
aban ar mekbê o abikẽnho aba, djãm
Metĩndjwỳnh kute ar amã anhõ mỳjja
nhõrmã, anhõ nêkrêx djwỳnh kute ar amã
õrmã? Arkati.

13 Ẽ, nhỹnh ne me'õ õ bẽnjadjwỳr
amãnhkrut'õ amẽ arkum àpênh ar ba? Kati,
gêdja o anen kam te o ane. Gêdja kum ja
kurên kam kum ja jabê. Nàr kon, gêdja
kum ja kĩnh ne kumãbit apê ne kam kum
ja kurên kum àpênh kêt ne. Dja ga amã
Metĩndjwỳnh kĩnh ne ajte amã nêkrêx kĩnh
ne kam kute bẽnjadjwỳr amãnhkrutmã
adjàpênh pyràk. Gêdja ga te o ane, ane.

14 Nhym bep mekbê pardjêu ne me Jeju
kabẽn maro nhỹn aprỳo kumex. Me kum
pi'ôk kaprĩ kĩnhkam, kam ne arẽ nhym kam
me aprỳo kumex. 15 Nhym kam Jeju memã
kum,

—Me ga ne ga we me amijo katàt amrãnh
ne. Me kunĩ kute we me amex pumũnh
ne kute me amã me amex jarẽnhmã ne
ga we me amijo katàt amrãnh ne. Nhym
bep kati, Metĩndjwỳnh ne kute prĩne me
akadjwỳnhbê me apumũnh. Me aje amim
mỳjja'ã karõjakôt ne me akadjwỳnhbê
prĩne me apumũ. Be, mebêngôkre ne me
me akrãkàbit pumũ, ga me kam kute amex
pyràk nhym me me amex jarẽ. Bep kati,
Metĩndjwỳnh kute prĩne me akadjwỳnhbê
me apumũnh nhym mỳjja punubit me
akadjwỳnhbê ikwãkam kum me amex kêt.
Mrãmri me apunukumrẽx.

16 Amrẽbê ne me Môjdjê kukràdjàkôt
ar amijo ba. Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh
djwỳnh kabẽnkôtmẽ ar amijo ba. Ar kôt me
kute amijo ba rã'ã nhym arỳm Djuão ajte
adjwỳnhdjwỳ bôx. Djuão kute ngônhmã

me angjênhja adjwỳnhdjwỳ bôx. Ajbir ne
Djuão tũmràm bôx ne ar memã 'ã ujarẽnh
ny jarẽnho ba. Me kute axwemã irern
kute Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx nhym
Metĩndjwỳnh kute me utàr ne me kadjy
bẽnjadjwỳr ne ar kute meo ba'ã ne memã
ujarẽnh tẽ. Nhym me krãptĩ arỳm kute
'ỳr amijo akẽx prãmkumrẽx, kute mrãmri
ne me krãptĩ kikre ngriremã ngjênh prãm
ne kam 'ã kute aben nhingãnhja pyràk.
Me kute ari 'ã ikjêo aben rẽnh ne 'ã kute
aben nhingãnho kumexja pyràk. Nãm me ã
kute Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx prãmkam
ã ane.

17 Nhym Metĩndjwỳnh kukràdjà tũmja,
kute me mrãnh mex'ã memã karõja, djãm
arỳm tũm ne apêxmã? Kati, gêdja rã'ã
ne. Pykamẽ kàjkwabit dja apêx nhym bep
Metĩndjwỳnh kabẽn dja tũmràm rã'ã rã'ã
ne. Nhỹnh ne mỳjja ngrire, mỳrbê itàja 'õ
biknormã? ane.

18 Ne kam ajte Metĩndjwỳnh kukràdjà 'õ
jarẽ. Me kute tu prõ'ỳr bakumrẽx ne kute
kanga kêtmã memã arẽ ne memã kum,

—Gêdja me'õ prõ'ỳr mõn ar o ban kanga
ne kam pãnh atemã me'õ'ỳr mõn kam kute
krô'ã prõ pyràk. Mjênja ne axwe. Nhym
kam ajte me'õ ne prõ kanga nhym kam
me'õja ne me'õ kute prõ kangaja'ỳr mõn
kam arỳm kute me'õbê prõo àkĩnh pyràk,
ane.

*Radjaru mõn me'õ b*ẽnjadjwỳr 'wỳro
nhỹ.

19 Nãm ã Jeju memã anen kam ajte memã
mỳjja 'õ'ã karõ ne memã,

—Me'õ ne õ nêkrêx kumex ne kute
amidjwỳnhbit mar. Nãm kubẽkà mex,
kubẽkà pãnh raxbit jangij ne õ kwỳ krẽn djà
mexbit kute mar. Myt kunĩkôt ne ã o anen
õ kwỳ krẽn rax ne. 20-21 Nhym kikre jajkwa
krekremã me'õ bikẽnhja ikwã. Myt kunĩkôt
kikre jajkwa krekremã ikwã. Ne te kute õ
anhy krẽn prãme. Me'õ kute myt kunĩkôt
kubẽkà mex, kubẽkà pãnh rax jangjênh ne
'ã mrãnhja tãm ne te kute õ anhy krẽnmã
kuri ikwã ne te 'ã 'wỳro ikwã. Idjibê ne
Radjaru. Tãm ne prĩne karỳr tỳx ne, têmẽ
prĩne tỳx ne. Karỳrmẽ tê tỳx nhym ta ikwã.
Nhym bep roprebit ne 'ỳr màt ne karỳr
kunuw, tê kunuw.

22 Nhym õ mỳjja kêtja, Radjaru, arỳm ty
nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh kumỳn
kàjkwamã Abraão'ỳr o tẽn o bôx. Nhym
kam ar ingêt kukãmãre Abraãomẽ ro'ã ar
ba. Nhym me'õ nhõ nêkrêx kumexjadjwỳ
ty nhym me kam o mõn adjà. 23 O mõn
adjà nhym kam me tyk nhõ pykakam bôx
ne kam tokry rax ne. Tokry: ne, ne kam
tokry pymaje kàjmã rĩt ne amybỳm Abraão
pumũ. Nhym ar Radjarumẽ ro'ã ar ba. Ar
umar mexkumrẽx ne kĩnhkumrẽx ne ar ba.

24 Nhym kam Abraão pumũn kam kum
amijo akijn kum, “Ngêtwa, ngêtwa Abraão,
gop amrẽ amã ikaprĩn iwỳr Radjaru jano
gê amrẽ iwỳr tẽn ngômã ikra nhôttebit
jadjàn o inhõto ngo, ane. Ota ba kuwyjakam
itokryo bit itokry”, ane.

25 Nhym Abraão kum, “Bir be, krãny,
omũ. Atĩnri ne ga mỳjja mexbito amikĩnh
ne. Nhym bep Radjaru ne kaprĩ, tĩnri
kaprĩn ar ba. Ne kam arỳm jakam
kĩnhkumrẽx ne. Ga ne ga arỳm pãnh
atokryn akaprĩre. 26 Ẽ, mỳjja 'õdjwỳ. Djãm
jãnh ne wãm awỳr tẽm ne kute ajmã ajomã?
Nãm me banêje inuwti: nõ, ne kam abenmã
kre raxi. Ne kam jakam me ijõ'õ me awỳr
itẽm prãm kêtê. Ga me ajõ nĩnh pãnh me
ikam abôx prãm kêtê. Aprakamã ne gwaj
banêje inuwti: nõ”, ane.

27-28 Nhym kam kum, “E kum ã ne.
Ẽ, ngêtwa, gora ibãm nhũrkwã'ỳr Rad-
jaru jano. Kam ne ikamy amãnhkrut ne
amãnhkrut ne ikjêkêt. Ar'ỳr dja Radjaru
tẽn arkum arẽn arkum tĩn jadjà gê ar jakam,
me tokry rax djàjamã ikôt bôx kêt”, ane.

29 Nhym Abraão kum, “Kati. Arkati,
amrẽbê ne Môjdjêmẽ Metĩndjwỳnh kabẽn
jarẽnh djwỳnh ar 'ã pi'ôk no'ôk ne te memã
arẽ. Gê ar Môjdjê ar kabẽn ma”, ane.

30 Nhym kam kum, “Kati, ngêtwa Abraão,
got ren me'õ me tyk kurũm me'ỳr katon
bôx ne memã arẽ nhym ren me arỳm kôt
amim katon kam ren wãnh axwemã iren
Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx ne jakam bôx
kêt ne”, ane.

31 Nhym Abraão kum, “Kati, dja me Môjd-
jêmẽ Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh
kabẽn mar prãm kêt, nhym ajte me'õ me
tyk kurũm katon te memã amijo amirĩt ne
te memã arẽ nhym ren ajte tãm ne. Te ren
omũn tu ate krã”, ane. Nãm ã Abraão me'õ
nhõ nêkrêx kumexjamã ane. Tãm ne ja,
ane.

Be, nãm ã Jeju memã ujarẽnh ane.

17

Me'õ me'õkam axwe nhym tu axweo biknormã.

1-2 Ne kam ajte kôt ba djwỳnhmã,
—Wãnh ne me axwe pro ar akukãm rax
ne nõ. Nhym bep me kute memã axwe'ã
àpnênhja gêdja me tokry ra:x ne. Watĩ:re.
Dja prĩne Metĩndjwỳnh meo ajkẽ nhym me
tokry ra:x ne. Me'õ kute me prĩre pyràk
ne ajbir kute amim imar nyja nhym ren
me'õ axwe'ã kum apnê nhym ren arỳm kôt
axwe nhym kam ren me kute kum axwe'ã
àpnênh djwỳnhja nhõkre'ã kẽnpoti nhô ne
ren ngônhmã kumẽ, ngô raxbê pyka kêtmã
kumẽ nhym ren kubĩ, ja ne kàjbê tokry.
Tokry ngri. Nhym bep kati, dja prĩne
Metĩndjwỳnh o ajkẽ nhym tokry ra:x ne.
3 Gora ar amijã ano tỳx ne amijãno dja.
Dja ar akamy'õ axwe jabej gar ajõ kum
akabẽn'õ jarẽ. Kum akabẽn'õ jarẽ gê
axwekam amim ngryk ne amim kato ga
kam tu o akno. 4 Gêdja mã akam axwe
jabej ga kam tu o abiknorkumrẽx. Dja
myt pydjikam akam axwe amãnhkrut ne
amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt ne
kam awỳr tẽm ne kute amã, "Arỳm ne
ba ijaxwekam amim ingryk ne", anhỹr
amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut
ne ikjêkêt jabej ga kam tu o akno, ane. Nãm
ã Jeju arkum ane.

Tu amim kamnhĩxkumrẽx.
Mat 17.20; Mak 11.23

5 Nhym kute ar anor nhym ar mõrja
Bẽnjadjwỳrmã kum,
—Ar ba ne bar ije amim amar ngrire.
Gop on ar ikadjwỳnhbê ar ijo tỳx ne ar
ikadjwỳnhbê akabẽn wadjà bar amim amar
rax.
6 Nhym kam Bẽnjadjwỳr arkum,
—Ga ren ar amim ikamnhĩx ngrireo kute
motadu 'y kryre ja pyràk ne ren arỳm py-
jamã akabẽn ne ren kum, "On amikaban
ngô raxbê pyka kêt mũ jakam mãn ajte dja",
ane.
Nhym ren tẽn ngô rax nĩjkam dja. Ar
aje tu amim ikamnhĩxkumrẽxkam ren tẽn
nĩjar ngô raxkam dja. Nhym bep kati, ãm ar
aje amim ikamnhĩxkumrẽx kêtê, ane. 'Ybê
motadu ne kryre kute karnhô nhijy pyràk.
Nhym Jeju ajte arkum,

*Me tu akrànmã Metĩndjw*ỳnhmã
àpênhmã.

7 Ga we ar ajõ abẽnjadjwỳr rax ne
nhỹ. Nhym kam anhõ àpênh purkam
àpênhmã tẽ, nàr kon kute mrykĩ'ãtomtio
djuw mexmã 'ỳr tẽ. Ne kam wãnh purkam
àpênho dja. Àpênho dja:n arỳm àpênho
ino ren bôx. Djãm aje kum, "Amibêx ne
nhỹn atyk djà kêt ne kam anhõ kwỳ krẽ",
anhỹrmã got.
8 Bep kati, dja ga ajte tu ano ne kum,
"On imã õmrõn kam kadjy tẽn kubẽkà mex
jadjàn amrẽ imã õmrõo tẽ ba kukrẽ. Ne
ngôdjwỳ imã kwỳ jadjà. Dja ba inhõ kwỳ
krẽn kôt ikõ, ane. Ba ikumrẽx inhõ kwỳ
krẽn pa ga kam ikudjwa anhõ kwỳ krẽn kôt
ikõ", ane.
9 Djã nãm bẽnjadjwỳrja õ àpênh djàpênho
amra got. Djã nãm õ àpênh djàpênh pumũn
kum mex jarẽnho ba got. Kute kabẽn mar
ne kute kôt amijo bakam, djã nãm kum mex
jarẽn kam kum amikĩnh jarẽnh ar o ba?
Kati, mrãmri ne õ àpênh. Õ àpênh kute
õ bẽnjadjwỳr kabẽn mar ne kute kôt kum
mỳjja kupênh.
10 Bir be, ar gadjwỳ dja gar Metĩndjwỳnh
kute ar amã mỳjja jarẽnhja kunĩ kupên
amidjàpênh pumũn kam, "Ije, djã nã bãm
ar Bẽnjadjwỳrmã idjàpênh mex ar iba got ar
ijo amra? Kati, dji Bẽnjadjwỳr kute me anor
nhym õ àpênh kute kum àpênhmãkêt. Kôt
ne Bẽnjadjwỳr ar ijano bar kum idjàpênh
iban ikĩnhkumrẽx ne, ane. Djãm kute ar
idjàpênho àmra kadjy ne bar kum apê?
Kati, nã bãm ar tu akrànmã kum idjàpênh
iban kam ikĩnhkumrẽx ne", ane. Dja gar
ã ane. Be, nãm ã Jeju kôt ba djwỳnhmã
arẽnho ane.

Me ĩ kajêkam tê kubê 10.

11 Ne kam ajte Djeruxarẽ'ỳr kràn tẽn pry
pnã, aben nêje a'yr. Nãm mũm pykabê
Xamarij ne amrẽ pykabê Garrêja nhym
pyka 'yr nhõkre djàkôt pry ja'ã tẽ, 'ã
Djeruxarẽ'ỳr tẽ. 12-13 Nãm pry'ã tẽn kam ĩ
krĩ 'õmã àr tẽ. Krĩ 'õmã àr tẽ nhym me
ĩ kajêkam tê kutã mõ. Me ĩ kajêkam têbê
10 ne kutã mõn kajpan kam nĩjar ku'ê, tãri
ku'ê kêtê, nĩjar ku'ên kam kàj bê kum kabẽn
ne kum,
—Jeju, Bẽnjadjwỳr, gop amã me ikaprĩ,
ane.
14 Nhym Jeju me omũn kam memã,
—On me mõn me kadjy Metĩndjwỳnh
mar djwỳnhmã amibẽ, ane.

Nhym me mõr pro akẽx ne mã
Metĩndjwỳnh mar djwỳnh'ỳr mõn mõrràm
arỳm kà mex ne.
15 Nhym kam pydjin amimex pumũn kam
akubyn Jeju'ỳr tẽ. Metĩndjwỳnhmã ukaprĩ,
mex jarẽnho tẽ. Kàj bê kum arẽnho tẽn kam
Jeju'ỳr bôx. 16 Jeju'ỳr bôx ne kam tu mỳrbê
tỹm ne kum amikĩnh jarẽnho nõn kum mex
jarẽnho nõ. Me bajtem'õ, Xamarijkam me
ja'õ. Tãm ne akubyn tẽn Jejumã mex jarẽ.
17-18 Nhym kam Jeju memã,
—Ije, nhãr me? Nã bãm mebê 10o
mex nhym me 'õ akubyn iwỳr tẽm kêt ne.
Mỳkam ne kubajtemjabit akubyn iwỳr tẽ?
Mỳkam ne me wã akubyn kudjwa mõr ne
Metĩndjwỳnhmã mex jarẽnh kêt ne?
19 Ne kam kum,
—Aj, on kàjmã djan tẽ. Nã gãm tu amim
ikamnhĩxkumrẽx ne. Nhym kam arỳm
Metĩndjwỳnh apytà, ane. Nãm ã Jeju kum
ane nhym kam mã tẽ.

*Akubyn bôx djà kutã dja me ate krãn ar ba jar*ẽnh kadjy.
Mat 24.23; Mak 13.21

20 Nhym kam mebê pardjêu Jejumã,
—Mỳj akatikam dja Metĩndjwỳnh me
bawỳr Bẽnjadjwỳrbê kumkati jano nhym
kute me bakurê djwỳnhbê me bapytàr ne
kute ar me bajo bamã?
Nhym kam memã,
—Kute me apytàr ne ar me ajo ba kadjy,
djãm Bẽnjadjwỳrbê kumkati mỳjja 'õmẽ
ro'ã bôx ga me aje kôt omũnh ne aje
abenmã bôx jarẽnho akumexmã? Kati,
me kute mỳjja 'õkôt omũnh kêt. 21 Me
kute jakam mỳjja pumũnh ne kute abenmã,
"Ota, Bẽnjadjwỳr arỳm bôx", anhỹr kêt.
Nàr kon, me kute nĩjar omũnh ne kute
abenmã, "Orĩnã, arỳm Bẽnjadjwỳr amrẽ
tẽ", anhỹr kêt.
Mỳkam? Bir, anhõ Bẽnjadjwỳrbê
kumkati kute ar me apytàr ne me akadjy
bẽnjadjwỳr ne kute ar me ajo bamã ne arỳm
me awỳr bôx, arỳm me anhipôkri bôx, me
anhipôkri ar ba, ga me omũnh kêtkumrẽx,
ane. 22 Ne kam ate kôt ba djwỳnhmã,
—Adjỹm, dja ĩ ar akaprĩ djà ar awỳr bôx.
Ar akaprĩ djà nhijukri dja gar te ikuka kre
jabej rĩt. Ne kam abenmã, "Gora gê on ajte
akubyn bôx gwaj omũ. Amrẽbê kute gwaj
bakadjy amijo ĩ ne gwaj bawỳr rwỳkja gora
gê akati pydjikam ajte rwỳk jabej gwaj gop
ajte omũ", ane. Dja gar te aje ipumũnh
prãme. 23 Nhym me ar amã,
—Ota arỳm bôx, ota arỳm jakam bôx,
anhỹr jabej, nàr me ar amã, "Ẽ, onĩj arỳm
bôx", anhỹr jabej ga kam ar tu ate akrãn 'ỳr
amõr kêt ne mekôt 'ỳr aprõt kêt.

24 Nhym bep kati, ibôx djà gêdja
amirĩ:tkumrẽx ne. Amirĩtkumrẽx nhym me
kunĩ omũ. Ba ije amijo inhĩ dja ba akubyn
bôx nhym me kunĩ ipumũ. Ga na jadjênh ne
kute prĩne kàjkwa kurwỳo tuknĩja pumũ.
Dja ã akubyn ibôx djà nhõ akatikam ije
amijo amirĩto kàjkwa kunĩ kurwỳo ane.

25 Nhym bep itokry rax kumrẽxi. Me
kamingrãny ja dja me prĩne ijo ajkẽ ba kam
itokry rax ne. 26 Nhym bep akubyn ibôx 'ỳr
dja me ate krãn ar ba. Ba ije amijo inhĩ dja
ba akubyn ibôx 'ỳr nhym me ate ar krãn ba.
Me kute amrẽbê me bakukãmã Nôwekam
me ja pyràk ne ate ar krãn ba. 27 Nãm me
õ kwỳ krẽn kôt ikõn abenwỳr babit ar o
ba rã'ã nhym arỳm Nôwe kà raxmã wadjà
nhym me aêrbê ngô me iby ajkapĩn me
imex ne.

28 Ne kam ajte kute amrẽbê me
bakukãmãre Rokam me ja pyràk ne ate krãn
ar ba ne õ kwỳ krẽn kôt ikõn abenmã mỳjja
ngãn abenmã mỳjja o pãnh ne purkam
mỳjja kren amim kikren jabit ar kuman
o ba. 29 Ar ã anhỹr ba rã'ã nhym arỳm Ro
krĩbê Xôtôma kurũm tẽ. Aje. Nhym arỳm
wakrekam kuwy me aêrbê mekam ajka'u
ne me imex ne. Kẽn ngrãngrã pôkmẽ me'ã
akàn kam me imex ne.

30 Dja ba ã akubyn ibôx djào ane. Gêdja me
ate ar krãn ba. Ba kam ba ije amijo inhĩja
dja akubyn ibôx djà me aêrbê ã amirĩto ane.
31 Kam, ibôx djàjakam, gêdja me'õ kre tã nhỹ
ne akubyn õ nêkrêx'ỳr àr kêt. Kwãrĩk wãnh
akubyn ũrkwãkam nêkrêx'ỳr àr ne byr ne
o tẽm kêt. Nhym me'õdjwỳ ar purkam ba.
Ba bôx gê arĩk wãnh õ kikremã õ nêkrêx'ỳr
kwỳr kêt. 32 Gar Ro prõja ma. Ro prõ ne õ
nêkrêxo amak djàje amipãnh krã tẽn ty.

33 Me kute amidjwỳnhbit mar ne
pykakam mỳjja jakôtbit amak bẽnja gêdja
me tyn kam ijukri tĩn kêtkumrẽx. Nhym
bep me kute amidjwỳnh mar kêt ne amibê
õ mỳjja kanga, me tãm gêdja me amiptàn
ar tĩn ne ba, jakam ar tĩn ne ban kam tyk
nhijukri tĩn rã'ã rã'ã. Tãm ne ja.

34 Nhym bep kati. Ẽ, ba ar amã arẽ, dja
ba akamàtkam ibôx jabej nhym me'õ my
ar amãnhkrut aben nhikô'ã nõ. Ba ikjêbito
tẽ nhym ikjê arek wakrekam nõ. 35 Nhym
me'õ nire ar amẽ à'uko nhỹ. Ba ikjêbit pa
'amỳn o tẽ nhym ikjêja arek wakrekam nhỹ.
36 Nhym me'õ my ar amẽ kapôtkam tẽ ba ikjê
pa 'amỳ nhym ikjê arek wakrekam dja, ane.
Nãm ã Jeju ane. 37 Nhym kôt ba djwỳnh bôx
djà jabej kukij ne kum,

—Bẽnjadjwỳr, nhỹnh jakam dja ga bôx?

Nhym arkum,

—Gar nhônhne mry tyk'ã bikprõnh ne
kumex ne kute o amirĩtja pumũ, ane. Dja
ã Jeju akubyn bôx kutã mỳjja apôx ne bôx
djào amirĩto ane.

18

*Me'õ nire kute kab*ẽno bẽnjadjwỳr katyk.

1 Nhym kam ajte kôt ba djwỳnhmã
atemã mỳjja'ã ujarẽnh jakreo tẽ. Mete
Metĩndjwỳnhmã kabẽn 'ãno ãm ne kute
kanga kêt'ã ne arkum arẽn arkum,

2 —Atemã pyka 'õkam ne memã axwe
pãnh jarẽnh djwỳnh kum Metĩndjwỳnh
pyma kêtkumrẽx ne mebêngôkredjwỳ mar
kêtkumrẽx. 3 Nhym pyka tãmkam me'õ
ni 'uwtĩre kubê mjên tyk nhym me'õ ar
o bikẽnho ba, 'uwtĩkam ar o bikẽnho ba.
Nhym kam akati kunĩkôt mã 'ỳr mrãn kum
arẽn kum, “On ijo angryk”, ane. “On ikurê
djwỳnhmã arẽ gê on imã o pãnh”, ane.

4-5 Ne mã kum 'ã apnê. Te kum 'ã apnê
nhym ate krãn ar ba. Nhym mã kum arẽ
nhym kam, “Ije. Ije ba gop on 'uwtĩwão
ingryk ne kute kum o pãnh kadjy kurê
djwỳnhmã ikabẽn 'õ jarẽ gê gop on arek
wãnh nhỹ ba ityk djà kêt. Djã nã bãm
imã Metĩndjwỳnh pyman imã mebêngôkre
pyma got ba o ingryk? Kati, nãm mã ikujrẽ
ba gop on o ingryk gê gop on anhikrên
kabẽno ikatyk ngri”, ane.

6 Jeju ne arek arkum ujarẽnho dja ne
arkum,

—Memã axwe pãnh jarẽnh djwỳnh ja ne
axwekam me'õ 'uwtĩo ngryk ne. Amijã
maje ne o ngryk ne. 7 Djãm ã Metĩndjwỳnh
kute anhỹr got? Kati, Metĩndjwỳnh ta ne
amijo me bapytàn kam õ me jabê ate krãn
ar ba kêtkumrẽx. Nãm õ me ja mar 'ãno
dja. Nhym me kum amijarẽnh ry typydji.
Akamàtkammẽ a'urimẽ ne me kum ami-
jarẽnh ry typydji.

Nhym arỳm me kuma. Djã nãm amikrà:n
gormã õ me jao ngryk got. 8 Kati, ẽ, ba ar
amã arẽ. Dja õ me jao ngryk kukrà kêt ne.
Ba ije amijo inhĩ gêdja ba akubyn pyka jamã
bôx, ije meo ingryk kadjy akubyn bôx, djã
nãm me ja akubyn ibôxmã ikamnhĩx got?
Kati, dja me ate krãn ar pyka jabê ba rã'ã
ba akubyn bôx, ane. Nãm ã Jeju kôt ba
djwỳnhmã ane.

*Me'õ ar amãnhkrut kute Metĩndjw*ỳnhmã
amijarẽnhmã.

9 Ne kam ajte memã atemã mỳjja'ã
ujarẽnh jakreo tẽ. Me ãm ta axwekam we
katàt mrãnh ne ajkwaobit kute ar amimex
jarẽnho ban kam mũm me ja'ãbit ar axwe
rẽnho baja, me ja'ã ne memã mỳjja jarẽn
memã,

10 —Me'õ ar amãnhkrut ne ar kute
Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam kum ami-
jarẽnhmã tẽ. Nhym jabê pardjêu'õ nhym
jabê bẽnjadjwỳr bajtemmã pi'ôk kaprĩo
atom djwỳnh, àkĩnhĩre.

11 Nhym kam pardjêuja tẽn wadjàn
djan kam Metĩndjwỳnhmã amijarẽnhkam
amijo àmrao djan kum, “Metĩndjwỳnh,
ba amã amikĩnh jarẽ, ane. Ije me uràk
kêtkam ne ba ikĩnhkumrẽx. Me ne me
àkĩnhĩ, axwe, abenbê prõo akĩ. Nhym
bep kati, ba ne ba ajmã ikute kêtê. Ije
tãwã pyràk kêtê. Ije àkĩnhĩwã, kute
pi'ôk kaprĩo atom djwỳnhwã pyràk kêtê,
kam ne ba ikĩnhkumrẽx. 12 Nhym bep
ba ne ba amã ikabẽn kadjy amijajburo
amãnhkrut ne, pi'ôk tyk nhõkre djàkôtmẽ
pi'ôk ràràrmẽkam. Ne ajte amã apỹnh inhõ
mỳjja djàri kwỳ rax ne kungã. Nã bãm
apỹnh inhõ mỳjja djàri kunĩ aben kadjy
kryre ne amỳn o aptàn rax ne amã kungã.
Tãm ne ja”, ane.

13 Nhym bep ate ne pi'ôk kaprĩo atom
djwỳnh. Nĩjar ne dja, pijàm djàje ibôn djan
kàjmã kàjkwa'ỳr krã kêt ne amititiko dja.
Amijaxwekam kaprĩn pijà:m ne. Ne kam
Metĩndjwỳnhmã kum, “Dja ga adjukaprĩkôt
ikam adjukaprĩ, ane. Nà, mrãmri ne ba
ijaxwe ga kam tu amã ikaprĩ”, ane. Nãm ã
pi'ôk kaprĩo atom djwỳnh Metĩndjwỳnhmã
ane.

14 Be, ba me amã arẽ. Mrãmri ne arỳm
Metĩndjwỳnh tãmja jaxwekam ngryk kêt ne

arỳm kum axwe kêt jarẽ. Nãm tu axweo aknon kum kabẽn mex jarẽ nhym arỳm umar mexkumrẽx ne mã ũrkwãmã tẽ.

Nhym bep me'õbê pardjêuja ne kute kum axwe kêt jarẽnh kêt. Mỳkam? Bir, me kute amijo rax kadjy kute ar amimex jarẽnho baja gêdja me ĩ kàtàm ne. Nhym bep me kàtàm, me akrànmã kute amijo ban pijàm ne ar baja gêdja ĩ Metĩndjwỳnh meo rax ne. Nãm ã Jeju memã arẽnho ane.

Kute me prĩreo kĩnh.
Mat 19.13; Mak 10.13

15 Nhym me Jeju'ỳr me prĩredjwỳo mõ, me prĩredjwỳ jamỳn 'ỳr meo mõ, kute me'ã ikra jadjwỳr ne kute meo kĩnhmã. Nhym kôt ba djwỳnh me omũn kam nêje me kajpan memã bẽn tỳx ne. 16 Nhym bep Jeju ne amiwỳr me prĩre 'uw ne kam kôt ba djwỳnhmã kum,

—Kwãrĩk wãnh arek amrẽ me prĩre iwỳr mõ, ane. Kwãrĩk wãnh gar mebê adjàptàr kêt gê me arek amrẽ mõ. Ã me kute amijo anhỹrbit gêdja Metĩndjwỳnh me utàn me kadjy bẽnjadjwỳr ne ar meo ba. 17 Ẽ, mrãmri ne ba ar amã katàt arẽ. Me kute me prĩre pyràk ne amijo kàtàmjabit gêdja Metĩndjwỳnh me utàn me kadjy bẽnjadjwỳr ne ar meo ba. Be, me prĩre kute ta amim imarja pumũ. Ã me kute amijo anhỹr gêdja Metĩndjwỳnh me utàn me kadjy bẽnjadjwỳr ne ar meo ba, ane. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Jeju me'õ b*ẽnjadjwỳr ngrirebê nêkrêx pyma.
Mat 19.16; Mak 10.17; Xim k 6.6; Xij 5.1

18 Nhym kam me'õ, bẽnjadjwỳr ngri'õ Jejumã,

—Bẽnjadjwỳr, ga ne ga amexkumrẽx. Mã gêdja ba amijo? Itĩn rã'ã rã'ãmã, mã gêdja ba kadjy amijon? ane.

19 Nhym kam kum,

—Mỳkam ne ga imã imex jarẽ? Djãm mrãmri aje amim imex marmã got ga imã imex jarẽ. Me ne me mex kêt, nhym bep Metĩndjwỳnh pydji ne mex. 20 Arỳm aje Metĩndjwỳnh kukràdjà marjakam ajte ikukij. Kute me mrãnh katàt'ã memã karõkôt kukràdjà ne ga arỳm ama. Aje mebê prõo adjàkĩnh kêt ne aje me par kêt ne adjàkĩnhĩ kêt ne ajêx ne aje me kàmex jarẽnh kêt. Ne ajte aje abãmmẽ anã ar kabẽn mar ne ar kabẽnkôt amijo abaja ne ga arỳm ama. Ja kunĩ ne ga arỳm ama, ane.

21 Nhym bẽnjadjwỳr ngrija kum,

—Nà, arỳm ne ba ibôktikam ja kunĩ ma. Ne kam kôt ar amijo iba rã'ã:n arỳm ijabatành ne, ane.

22 Nhym Jeju kabẽn ja man kum,

—Mỳjja pydji ne kute akukrà rã'ãã. On tẽn memã anhõ mỳjja wã ngràn pãnh pi'ôk kaprĩ byn me 'uwtĩ, me õ mỳjja kêtjamã angãn o me kĩnh ne kam amrẽ iwỳr tẽn mã ikôt ajkamẽ. Dja ga ã anen kam arỳm kàjkwakam anhõ mỳjja mex kumex, ane.

23 Nhym kam kuman kam kaprĩ:re. Õ nêkrêx kume:xkôt amak bẽn ne kam kaprĩre ne dja. 24 Nhym kam Jeju kaprĩ pumũn kam memã,

—Nêkrêx ne kute me kukrà prãmã. Me õ nêkrêx kumex gêdja me te Metĩndjwỳnh nhõ pyka'ỳr bôxmã, te Metĩndjwỳnh kute meo baja'ỳr bôxmã. 25 Be, ga mry jabatànhbê kameru te: kute aguja tekrax kremã ngjênhmãja pumũ. Me õ nêkrêx rũnhdjwỳ kute uràk. Nãm te Metĩndjwỳnh nhõ pyka'ỳr bôxmã, te Metĩndjwỳnh kute meo baja'ỳr bôxmã nhym nêkrêx utà: ne, ane.

26 Nhym me kabẽnja man kam kum,

—Ije nhym mỳj me'õ gêdja Metĩndjwỳnh amim utà? ane.

27 Nhym memã,

—Mebêngôkre te kute mỳjjao anhỹrja ne Metĩndjwỳnhmãbit amirĩt ne. Metĩndjwỳnh kute me õ nêkrêx kumexja kute me utàrkôt mar, ane.

28 Nhym kam Pedru kum,

—Ẽ, arỳm ne bar inhõbikwa kunĩmã inhiren kam mã akôt ajkamẽ, ane.

29-30 Nhym kam arkum,

—Nà. Mrãmri ne ba katàt ar amã arẽ. Godja me'õ arỳm õ mỳjjamã irer jabej, nàr õbikwamã irer jabej, õ kikre, nàr prõ, nàr kamy nàr nãmẽ bãm, nàr kramã irer jabej. Godja arỳm õ mỳjja ja 'õmã irer, ne kute memã Metĩndjwỳnh'ã ujarẽnh nhym kute me utàr ne kute meo ba kadjy kum irer jabej, ba dja ba kum o pãnh ra:x ne. Dja ba pãnh on pyka jakam kum mỳjjao akrenh mex ne kum kungã. Nhym ije pykao nykam gêdja tĩn rã'ã rã'ã ne, ane. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Jeju ajte kôt ba djw*ỳnhmã amityk jarẽ.
Mat 20.17; Mak 10.32

31 Ne kam kôt ba djwỳnhbê 12o aben
pydjin kam aro mõn arkum,
—Ẽ, ota gwaj arỳm Djeruxarẽ'ỳr bad-
jàbir ne kam babôxmã. Kam gêdja me
ajmã ijo. Ba ije amijo inhĩ ne me awỳr
ibôxja dja me ajmã ijo. Metĩndjwỳnh kabẽn
jarẽnh djwỳnh kute ijã pi'ôk no'ôk tũmja
kôt dja me ã ijo anhỹro tẽ:n kam inomã
kumẽ. 32-33 Dja gwaj bôx nhym kam me me
bajtemmã ikanga nhym kam me ijã bẽno
ajkẽn ijo axên ijaprỳn ikutôn ikaprêprê:k
ne kam ibĩ. Nhym kam ijã akati amãnhkrut
ne ikjêkêt ba kam ajte akubyn itĩn ne ikato,
pi'ôk no'ôk tũmja kôt, ane.
34 Nãm ã Jeju kôt ba djwỳnhmã amijã
karõn arkum amijarẽnho ane. Nhym ar
kute kabẽn ja mar kêtkumrẽx. Kabẽn ja
ne Ar kubê bipdjur nhym ar kam te kute
marmã.

Me'õ no rã akubyn rĩt.
Mak 10.46

35 Nhym kam Jeju kôt ba djwỳnho mõ ne
kam krĩraxbê Djeriko têpo mõ. Nhym me'õ
no rãja pry jakàkam nhỹ ne à'wỳro nhỹ.
36 Nhym me itepato 'ãnh mõ nhym kam me
kanga man memã,
—Mỳkam ne ga me akanga mõ? ane.
37 Nhym kam me kum,
—Jeju, ane. Nadjarekam Jeju ne me ijo
mõ, ane.
38 Nhym kam kum amijo akij ne kum,
—Ẽ, Jeju, Dawi tàmdjwỳ 'õ, gop amã
ikaprĩ, ane.
39 Nhym me wamã mõrja kum bẽn tỳx ne
kum,
—E kum anhikrê, ane.
Nhym kam tu kum àkjêro bên kum,
—Dawi tàmdjwỳ'õ, gop amã ikaprĩ, ane.
40 Nhym kam Jeju tẽm tỳx katikôt djan
kam amiwỳr ku'uw. Nhym kam me'õ 'ỳr tẽn
kum,
—Aje, onĩj arỳm amiwỳr ajuw, anen kam
pa 'amỳn o tẽn 'ỳr o bôx. 41 Nhym kam kum,
—Nãr, mỳj nã? Mã ne ba ije ajomã?
Nhym kam kum,
—Bẽnjadjwỳr, aje inoo mex ba irĩtmã.
42 Nhym kam kum,
—Nà, on rĩt. Tu aje amim ikamn-
hĩxkumrẽx kam ne ga arỳm amex, ane.
43 Nhym kam tebê rĩt. Ne kam Jejukôt
tẽ, mekôt tẽ, ne Metĩndjwỳnhmã ukaprĩmẽ
amikĩnh jarẽnho tẽ. Nhym kam me kunĩ
omũn kôt Metĩndjwỳnhmã mex jarẽ.

19

Djakij Jejuo aminhõ.

1-2 Nhym kam Jeju krĩbê Djeriko'ỳr meo
mõn meo bôx ne kam bit kajônhkôt ka-
tormã. Nhym me Jeju'ã kumex ne prĩne an-
grĩn o mõ. Nhym kam me'õbê Djakij. Djakij
ne bẽnjadjwỳr bajtemmã pi'ôk kaprĩo atom
djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr. Kam ne õ nêkrêx
ra:x ne. 3 Nhym me prĩne Jeju jangrĩn o
mõ, kunoro mõ. Nhym kam te Djakij kute
omũnhmã 'ã aminhinô ryo tẽ. Mỳj me'õbê
Jejuja kute omũnhmã te 'ã aminhinô ryo
tẽ. Djakij krô krĩkam ne te kute omũnhmã
nhym me prĩne kubê utà.
4 Nhym kam kukãm prõt ne. Kukãm prõt
ne kutêp wabi. Pidjô'ã wabi. Amrẽ tẽm
nhym kute omũnhmã kutêp pidjô'ã wabi.
5 Nhym kam Jeju 'ỳr tẽn bôx ne parbê djan
kàjmã krãn kam kum,
—Djakij, amrẽ aparmã aprõt. Jakam dja
ba akôt tẽn anhũrkwãkam nõ, ane.
6 Nhym kam tebê aparmã prõt ne ruw
ne kam kĩ:nhkumrẽx ne ũrkwãmã Jejuo tẽn
o wadjà. 7 Ũrkwãmã o tẽn o wadjà nhym
me omũn kam kangãngãn abenmã ajkwa
momoko kumex, ne,
—Djijàk, me axwe'ỳr ne mõn wadjà, ane.
Djãm tãwã mex, ane.
8 Nhym Djakij Bẽnjadjwỳr kuka kônh djan
kam kum,
—Bẽnjadjwỳr, ba inhõ mỳjja kônho
ajkjên me bikẽnhmã kungã, ane. Ne
ije me'õbê pi'ôk kaprĩo idjàkĩnh jabej
akubyn me'õmã inhõ jao amãnhkrut ne
o amãnhkrut ne kungã.
9 Nhym kam Jeju kum,
—Akati jakam ne arỳm Metĩndjwỳnh
apytà, anhũrkwãkam ar wãmẽ ro'ã.
Mrãmri gadjwỳ ne ga abê Abraão
tàmdjwỳ'õ nhym Metĩndjwỳnh arỳm
apytà, ane. 10 Be, ja kadjy ne ba tẽ. Ije me
axwe jabej ne ije me utàrmã ne ba tẽ. Kadjy
ne ba amijo inhĩ ne me awỳr ruw, ije me
axwekam biknorja jabej ne ije me utàrmã,
ane. Nãm ã Jeju kum ane.

*Me'õ b*ẽnjadjwỳr kute õ àpênhmã pi'ôk
kaprĩ nhõr.
Mat 25.14

[11] Nhym me kute maro ãm rã'ã nhym ajte
memã mỳjja 'õ'ã ujarẽnh jakreo tẽ.
Nãm Jeju arỳm Djeruxarẽkam bôx 'ỳr
nhym kam me amim,
—Jakam dja Jeju Djeruxarẽkam bôx ne
on me bakadjy Bẽnjadjwỳrbê kumkatin me
bakurê djwỳnhbê me bapytàn ar me bajo
ba, ane. Me ta ne me kute amim àtàri
kêtkam tỳx amim kamnhĩx. Nhym bep Jeju
ne kute katàt memã arẽnhmã. [12] Kadjy ne
memã mỳjja 'õ'ã ujarẽnh jakreo tẽn memã,
—Ẽ, bẽnjadjwỳr kra'õ ne me kute nĩjar
atemã pyka 'õkam 'ã bẽnjadjwỳr mẽnhmã
tẽ. 'Ã bẽnjadjwỳr mẽnh nhym ajte akubyn
õ pykamã me'ỳr tẽmmã. [13] Ne kam tẽm
kutã amiwỳr õ àpênh 'uw. Õ àpênhbê 10
ne amiwỳr ar ku'uw ne kam arkum ngônho
pi'ôk kaprĩre ngã. Pãnh raxkam. Õ àpênh
kunĩmã pi'ôk kaprĩ pỹnh'ã kabẽn ne arkum
kungãn kam arkum, "Dja gar ikutêp imã jao
aptà. Dja ba amrẽ akubyn 'ỳr tẽ", ane.
[14] Nhym bep õ pyka djwỳnhkam me ja ne
me kum kĩnh kêt ne, kum kurê ne kam kôt
me kwỳ jano nhym me nĩjar kôt bôx ne kam
memã, "Kwãrĩk wãnh tãmja'ã bẽnjadjwỳr
mẽnh kêt. Me ba ne ba me imã tãwã kĩnh
kêtê. Kwãrĩk wãnh gê tãmja me ijo ba kêt",
ane.
[15] Nhym me tu ate krãn 'ã bẽnjadjwỳr mẽ.
'Ã bẽnjadjwỳr mẽ nhym akubyn õ pykamã
bôx ne kam amiwỳr õ àpênh 'uw ne arkum,
"Nãr, djãm arỳm ne ba ije ar amã pi'ôk kaprĩ
nhõrwã gar ikutêp imã o aptà"? ane.
[16] Nhym kam ja kumrẽx 'ỳr o bôx ne kam
kum, "Bẽnjadjwỳr, ota ba anhõ pi'ôk kaprĩ
pydjija ar o iban arỳm amã o aptà. Amã
o aptàn abenã kumẽ nhym arỳm kubê 10",
ane.
[17] Nhym kam kum, "Mexkumrẽx. Ga ne
ga adjàpênh mexkumrẽx. Nã bãm amã
mỳjja ngrire ngã ga prĩne imã o djuw mex
ne, ikutêp imã o djuw mex ne aje kanga kêt.
Pãnh gêdja ba amã krĩ krãptĩ jarẽ, krĩbê 10
jarẽ. Ga kam abẽnjadjwỳr rax ne amũ idjô'ã
ar kam meo aba", ane.
[18] Nhym atãri ja 'ỳr o bôx ne kum,
"Bẽnjadjwỳr, ota ga aje imã pi'ôk kaprĩ
nhõrja ba ar o iban arỳm amã o aptà nhym
kubê 5", ane.
[19] Nhym kam kum, "Gadjwỳ ne ga
amexkumrẽx. Jakam dja ba amãdjwỳ
krĩ krãptĩ jarẽ, krĩbê 5 jarẽ, ga kam
abẽnjadjwỳr rax ne amũ idjô'ã ar kam meo
aba", ane.
[20-21] Nhym kam atãri ja 'ỳr o bôx ne kam
kum, "Bẽnjadjwỳr, mĩ, anhõ pi'ôk kaprĩ. Nã
bãm ije amã kupênh prãm kêtkam prĩne
amã kubẽkào kupun kudji. Imã apymakam.
Nã gãm apyma ne. Nã gãm aje amim mỳjja
kunĩ jadjwỳr kêtkam ar mebê jãm o ami-
jakren o atomo aba. Ne ga adjàkre kêtkam
ar mebê djwỳo atomo aba", ane.
[22-23] Nhym kam kum, "Ga ne ga
ajaxwekumrẽx ne imã adjàpênh prãm kêt
ne. Akabẽn jakôt gêdja ba ã ajo ane. Djã
nã bãm ipyma? Ne ije amim mỳjja kunĩ
jadjwỳr kêtkam ar jãm mebê o amijakren o
atomo iba ne idjàkre kêtkam ar mebê djwỳo
atomo iba? Bir be, ga kam we ga aje amim
ipumũnhkôt ren inhõ pi'ôk kaprĩ jao tẽn
me kute pi'ôk kaprĩ marmã angã nhym ren
abenã rôrôk tẽn rax ba ren arỳm 'ỳr bôx ne
kuby", ane.
[24] Ne kam me kute arek omũnho
ku'êjamã, "Aj, amũ me ajõ kubê pi'ôk
kaprĩwã byn o tẽn kute imã pi'ôk kaprĩo
àptàr nhym kubê 10wãmã angã", ane.
[25] Nhym me kam kum, "Kati, bẽnjadjwỳr,
arỳm tãwã nhõ pi'ôk kaprĩre raxi. Arỳm õ
10", ane.
[26] Nhym kam memã, "Bir be, ba me
amã arẽ. Arỳm me õ mỳjja gêdja ajte
Metĩndjwỳnh iby memã kungã. Nhym
bep me õ mỳjja kêt, kute memã õr nhym
me kute kum o djuw mex kêtjabê gêdja
Metĩndjwỳnh mỳjja ngrireja kunĩ by", ane.
[27] —Ẽ, ikurê djwỳnh kute ijã "Kwãrĩk
wãnh gê tãmja me ijo ba kêt", anhỹrja gêdja
ga me amrẽ meo mõn ikuka kônh me imex,
ane. Be, tãm ne ja. Nãm ã Jeju kàjkwamã
tẽm ne akubyn pykamã bôx ne kute ar meo
bamã ã amijarẽnho ane.

*Jeju Djeruxar*ẽmã bôx.
Mat 21.1; Mak 11.1; Dju r 12.12

[28] Memã arẽnh pan kam ate meo mõ,
Djeruxarẽ'ỳr kàjmã meo mõn [29] kam arỳm
amẽ krĩ ngrireja têpo mõ. Krãnh nhidjibê
Oriwêre parbê amẽ krĩja têpo mõ. Krĩ nhid-
jibê Bepadjêmẽ Betanha têpo mõn kam
amikukãm kôt ba djwỳnh amãnhkrut janon
arkum,
[30] —Pry ja'ã dja gar arek katàt krĩwãmã tẽ.
Nhym ar akutã pry kator kraxkam me kute
mry jabatành nyre pĩ maktã kum õkre djê

nhym ãmwã. Me 'ã krĩ kêtwã. Tãm gêdja
gar amrẽ 'ãpre bôn o tẽ. 31 Gêdja gar 'ãpre
bônho dja nhym me'õ ar amã, “Mỳkam ne
gar 'ãpre bônho dja”? ane.
Gar kam kum, “Bẽnjadjwỳr 'ã tẽm kadjy”,
ane.
32 Nhym kam Jeju kute ar anorja mã
ar tẽn 'ỳr bôx ne kam kum kato. Kute
arkum arẽnh kôt kum kato. 33 Kum katon
'ãpre bônho dja nhym kam õ mry djwỳnhja
arkum,
—Mỳkam ne gar mry 'ãpre bônho dja?
ane.
34 Nhym kam ar kum,
—Bẽnjadjwỳr 'ã tẽm kadjy, ane. 35-36 Ne
kam Jeju kutã o tẽn o bôx ne kam kum
'ã kubẽkà rẽ, 'ã ỹr kadjy. Ne kam kum
ikra dja nhym ar ikrakam par djan kàjmã
'ã arĩn arỳm ate 'ã tẽ. Nhym kam me
arỳm prykôt kum kubẽkà rẽnho mõ. Nãm
mebê idjaer ã me bẽnjadjwỳr raxmã mỳjja
rẽnh nhym 'ã tẽmmã ã kum prykôt kubẽkà
rẽnho mõro ane. 37 Nhym kam arỳm Jeju
Djeruxarẽ têpo mõ. Krãnhrebê Oriwêre ja'ã
rwỳkbê arỳm Djeruxarẽ têpo mõ. Nhym
arỳm kôt ba djwỳnhjamẽ, mekôt mõr, me
itepato kôt mõrja arỳm kĩnhkumrẽx, kĩnh
ra:x ne arỳm àkjêr mõ. Jeju ne mỳjja
pumũnh kêt kwỳ rax ne ipêx ne, nhym
me kute ipêxkôt omũn kam kĩnhkumrẽx
ne Metĩndjwỳnhmã mex jarẽnho mõ, àkjêr
mõ. 38 Ne kam abenmã,
—Gê Metĩndjwỳnh bẽnjadjwỳr jao kĩnh
rax. Bẽnjadjwỳr djwỳnh kukwakam ne
arỳm me bakadjy bôx. Gora gê me kàjk-
wakamdjwỳ umar mex ne kĩnh rax. Gora gê
me kàjkwakamdjwỳ Metĩndjwỳnhmã mex-
tire jarẽnho kumex, ane.
39 Nãm me ã anhỹro kumex nhym kam
mebê pardjêumẽ me krãptĩ akàn Jejukôt
mõ. Nhym kam mebê pardjêu Jejumã,
—Bẽnjadjwỳr gop akôt ba djwỳnhmã
akabẽn gê anhikrê, ane.
40 Nhym kam memã,
—Ba me amã arẽ. Nãm ren me anhikrê
nhym ren kẽnja ijo àkjêro nhỹ, ikam kĩnh
ne ren ijo àkjêro nhỹ, ane. 41 Anen kam
arỳm Djeruxarẽ'ỳr mõ. 'Ỳr mõn arỳm irã.
Irãn omũn kam ate me abej muw. Me kute
amibê Jeju kangan amibê kurên kute bĩn
nhym Metĩndjwỳnh kute pãnh prĩne meo
bikẽnhmã ne kôt amak bẽn ne me abej
muw, ne,
42 —Ga ren me ga aje amidjumar mex
djà mar ren akati ja tãmkam ren adjumar
mex ne ar aba. Nhym bep kati, mỳjwã
ne adjumar djà'ã, mỳjwã ne me ajãn kam
me abê o akno. 43 Adjỹm, dja ĩ me ajo
bikẽnh djà nhõ akati me awỳr bôx. Dja
ĩ me akurê djwỳnh me awỳr bôx ne me
amã ipôk ne prĩne pykao me abê ka'ên
prĩne me abê ijên me amã ipôk me:x ne me
ajo dja. 44 Dja me aminhikra kraxkam me
akrã jadjuw ne prĩne me anhimex ne kam
me anhõ kikre prĩne kungràn ikô rênho
mõ, ne me abêngôkredjwỳo pyka tako mõ,
akramẽ. Dja me prĩne me ajo mõr djà
kaprã. Nhỹnh gêdja par'õ dja? Nhỹnh dja
mỳjja'õ nõ? Mỳkam? Bir, me aje amim
Metĩndjwỳnh mar prãm kêtkam. Nãm
arỳm Metĩndjwỳnh me awỳr bôx kute me
amã me adjumar mex jarẽnh ga me adju-
mar mex ne ar abamãn amã Metĩndjwỳnh
mar prãm kêt ne, ane. Nãm ã Jeju ane,
anhỹr djwỳnhràm Djeruxarẽ kurê djwỳnh
kute o bikẽnhmã ã memã arẽnho ane.

Kute kikreti nêje me anor.
Mat 21.12; Mak 11.15

45 Ne kam Djeruxarẽkam bôx. Kam bôx
ne kam Metĩndjwỳnh nhõ kikretimã tẽn
wadjà, Bãm nhũrkwãmã tẽn wadjà. Nhym
arỳm me kam pi'ôk kaprĩ pãnh memã mry
nhõro ku'ê. Nhym kam arỳm bõm nêje
me rẽnho tẽ, Bãm nhõ kikre nêje bõm me
rẽnho tẽ. 46 Ne memã,
—Metĩndjwỳnh ne õ pi'ôk no'ôkkam
memã,
“Me kute imã kabẽn kadjybit ne inhõ
kikretiwã.
Nhym bep me ga ne ga me kam aje me
àkĩnhĩo aben pydji djà”, ane.
Nãm ã Jeju memã anen bõm me kurẽ.
47 Ne kam kam akati kunĩkôt memã
Metĩndjwỳnh kukràdjà'ã ujarẽnho ku'ê.
Nhym kam me kadjy Metĩndjwỳnh
mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ Môjdjê
kukràdjà mar djwỳnhmẽ ar kute meo ba
djwỳnhmẽ te kute bĩn prãme. 48 Te kute
ajmã on kute bĩnmã nhym me kunĩ kum
kabẽn kĩ:nhkumrẽx ne maro kumex. Kabẽn
'ãno djan kam no tyn maro nhỹ.

20

Jeju Djuão jabej me kukij.
Mat 21.23; Mak 11.27

1 Nhym kam akati 'õkam Jeju
Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam memã 'ã
ujarẽnho dja. Ne kam Metĩndjwỳnh'ã
ujarẽnh ny memã arẽnho dja. Nhym
kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh
nhõ bẽnjadjwỳrmẽ Môjdjê kukràdjà mar
djwỳnhmẽ mebêngêttemẽ ne me ro'ã
Jeju'ỳr bôx ne kam kum,
2 —Goja on me imã arẽ. Mỳj me'õ
kabẽnkôt ne ga ar ã meo anhỹro aba? Mỳj
me'õ ne amã me'ã karõ ga kam amũ ô'ã bõm
ar me rẽnho aba? Goja on me imã arẽ, ane.
3 Nhym kam amipãnh memã,
—Badjwỳ dja ba mỳjja jabej me akukij.
Me akumrẽx dja ga me imã arẽ ba kam
arỳm badjwỳ me amã arẽ, ane. 4 Djuão kute
ngônhmã me angjênhja, djãm mebêngôkre
kabẽnkôt ne arĩk ar ngônhmã me angjênho
ba? Nàr djãm Metĩndjwỳnh kabẽnkôt? Gop
me imã arẽ, ane.
5 Nhym kam me abenkam kangan
abenmã,
—Ije mã dja gwaj kum nẽ? Dja gwaj kum,
“Metĩndjwỳnh kabẽnkôt”, ane nhym kam
gwaj bamã kabẽn'õ jarẽ, gwaj bamã,
—Bir be, mỳkam ne ga me Djuão kabẽnja
mar kêt ne? ane.
6 Nàr dja gwaj kum,
—Me kabẽnkôt ne tu arĩk ar ngônhmã
me angjênho ba, ane nhym me kunĩ arỳm
kẽno gwaj batitik ne gwaj bapa. Me kàtàm
ja ne me arỳm Djuão kabẽn man kum kĩnh
ne, ne o Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh
ne. Dja gwaj ane nhym me o ngryk ne gwaj
bapa, ane.
7 Nãm me ã abenmã anen kam Jejumã
kum,
—Kon ne. Ar ije mar kêt. Mỳj me'õ
kabẽnkôt Djuão kute ngônhmã me angjên-
hja ar ije kôt mar kêtê, ane.
8 Nhym kam memã,
—Bir be, dja ba badjwỳ me amã arẽnh kêt
ne. Mỳj me'õ kabẽnkôt ije ar meo ibaja dja
ba me amã arẽnh kêt ne, ane.

Pidjôo djuw mex djwỳnh jaxwe.
Mat 21.33; Mak 12.1

9 Anen kam memã atemã mỳjja'ã ujarẽnh
jakreo tẽn memã,
—Me'õ ne pur rax djin kam kam amim
pidjô kumex ne. Ne kam me kwỳmã kum,
“Gora me imã o djuw mex. Gora gê djan
abatành ne ô ga amim kwỳo atom ne imã
mũm kwỳo atom”, ane. Nãm ã memã anen
kam atemã pyka 'õmã tẽ. Ne kam kam
wãnh ar ba. Ar ban kam kà'ã ngrà: ne.
10 Nhym arỳm pidjôja tuk ne kumex. Nhym
kam õ pidjô djwỳnhja arỳm 'ã mytyrwỳ
jakren kam 'ỳr õ àpênh jano. Kute memã
arẽnh nhym me kute kum pidjô kwỳo atom
ne kute kôt anor kadjy ne 'ỳr ano. Nhym
kam 'ỳr tẽn bôx nhym kam me kute pidjôo
djuw mexja ate kaprêprê:k ne. Nhym mã
akubyn 'ỳr ỹkam tẽn bôx.
11 Nhym ajte õ pidjô djwỳnhja pãnh 'ỳr
me'õjadjwỳ jano nhym 'ỳr tẽn bôx nhym
me ajte tãm ne, kaprêprêk ne prĩne o ajkẽn
kum pijàm jadjàr mex ne ano nhym akubyn
'ỳr ỹkam tẽn bôx.
12 Nhym ajte õ pidjô djwỳnh 'ỳr ajte
õ àpênh 'õ jano nhym 'ỳr tẽn bôx.
Adjwỳnhdjwỳ ne me prĩne o ajkẽn bĩn
punun bõm kumẽ nhym 'ỳr tẽn bôx.
13 Nhym kam õ pidjô djwỳnhja amim, “Ije,
mã gêdja ba nẽ? Mỳj gêdja ba on? Jakam
dja ba 'ỳr ikra jano, ikra djwỳnh imã abêja
dja ba 'ỳr ano gê gop me mar jabej.” Nãm
ã amim anen kam me'ỳr kra djwỳnhja jano
nhym me'ỳr tẽn bôx.
14 Nhym kam me kute puro djuw mex
djwỳnhja kra pumũn kam abenmã 'ã karõ
ne abenmã, “Be, kra ne wã. Ajrã, gu me on
kubĩ. Tãwã dja bãm kum mỳjja kunĩ ngã,
õ nêkrêx kunĩ kanga ane. Gu me on tãwã
bĩn kam amim õ nêkrêx, õ mỳjja, õ pidjôja
kunĩo aminhõ”, ane. 15 Ne kam pidjôkô
kurũm bõm kumẽn kubĩ. Bir be, mã gêdja
õ pidjô djwỳnhja kute me ja omã? 16 Bir be,
dja õ pidjô djwỳnhja me'ỳr tẽn bôx ne me
imex ne kam õ pidjôkôja atemã me ja'õmã
kungã, ane.
Nhym me kute maro ku'êja kuman kam
kum,
—Kati, gora gê ã o anhỹr kêt, ane.
17 Nhym kam Jeju arek mekam no tyn djan
kam memã,
—Mrãmri, ane. Mỳj'ã ne Metĩndjwỳnh
pi'ôk no'ôkkam memã ja jakre?
“E kum kẽn ja ne me kute kikreo ãm
djwỳnhja kute kikremã armã te
omũn kam bõm kumẽ.
Kẽn ja ne kute kikremã o kajpar, kum o
kajpar tỳxi”, ane.
Mỳj'ã ne Metĩndjwỳnh kabẽn ja, nẽn? ane.
18 Ẽ, kẽn ja gêdja ga me ajõ 'ã tỹm ne prĩne 'ã

amikrakrak ne. Nhym bep ta gêdja me ajõ
nhiby tỹm ne prĩne angãn prĩne pyka mẽ
ajo amrà, ane. Nãm ã Jeju kute prĩne kurê
djwỳnh nhimexmã ã amijã kẽn jakreo ane.
19 Nhym kam Môjdjê kukràdjà mar
djwỳnhmẽ me kadjy Metĩndjwỳnh mar
djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr te kute memã 'ã
ujarẽnho ãmri kute o tỹm nhym me kute
bĩnmã te 'ã amijakre. Jeju kute puro djuw
mex djwỳnh'ã me akrekam. Nhym me
kuman kam kam ngryk ne. Ne te kute o
tỹm nhym me kute bĩnmã, ne kum me uma
ne, kum me krãptĩtija pyma ne.

Me kute Xedjamã pi'ôk kaprĩ nhõrmã.
Mat 22.15; Mak 12.13; Rô 12.1

20 Nãm te me kute Jeju bĩnmã o anen
kam amim amã, kute kabẽn 'õ kupa'ã arẽnh
nhym me kute on o tỹm ne bĩnmã ne me
amim amã.
Kam ne me Jeju'ỳr ar kwỳ jano. Ar
kute amijo kabẽn mex ne kute amijo Jeju
kabẽn mar prãm ne kute mỳjja jabej kukjêr
kadjy ne me Jeju'ỳr ar ano. Ar kute pa
'amỳnh ne kute o tẽm ne me bajtem nhõ
bẽnjadjwỳrjamã arẽnh nhym kute bĩnmã
ne ar ã o ane.
21 Ar ja, ar 'êx ne kute amijo Jeju kabẽn
mar prãmja ne ar kum,
—Bẽnjadjwỳr, nã gãm katàt me imã
mỳjja jarẽnh mexkumrẽx ne, ne katàt ad-
jujarẽnho dja. Djã nã gãm te me mũja
pymaje ne me mũjamã akabẽn mex jarẽ?
Kati, nã gãm katàt me imã arẽnho aben
pyràk ne, me imã Metĩndjwỳnh kukràdjà'ã
adjujarẽnh mexkumrẽxo dja. Bar arỳm
kuma. 22 Ẽ, djãm Metĩndjwỳnh kukràdjàkôt
ne gu me baje bẽnjadjwỳr Xedjamã pi'ôk
kaprĩ nhõrmã? Nàr kon. Goja on ar imã arẽ,
ane.
23 Bẽnjadjwỳrbê Xedja ne me kunĩmã nhỹ
ne mebê idjaero aminhõ ne pi'ôk kaprĩ'ã ar
me 'wỳro ba. Me kute kum õr nhym kute we
me utàrmã. Ja jabej ne we ar amijo kabẽn
mex ne Jeju kukij. Kute "Kati, kwãrĩk wãnh
kubajtemmã pi'ôk kaprĩ nhõr kêt," anhỹr
nhym Xedja nhõ krãkamngônhre kute o
tỹmmã, nàr kon kute, "Nà, kum angã,"
anhỹr nhym me ja kute o tỹmmã, ne ar
kukij ne kum,
—Djãm mrãmri ne gu me baje
bẽnjadjwỳr Xedjamã pi'ôk kaprĩ nhõrmã,
nàr kon? ane.
Nhym bep kati, Jeju ne tu ar omũ, ar
kadjwỳnhbê tu ar omũn kam arkum,
24 —Goja amrẽ ngônhponho pi'ôk
kaprĩwão tẽ ba omũ, ane.
Nhym kam ar kum o tẽn kungã. Nhym
kam arkum kubẽ ne arkum,
—Mỳj me'õ ne 'ã karõja? Ne mỳj me'õ ne
'ã idji jêtja?
Nhym ar kum,
—E kum bep Xedja karõ, ane.
25 Nhym kam arkum,
—Bir be, õ pi'ôk kaprĩ. Dja gar kum angã
nhym bep Metĩndjwỳnh nhõ mỳjjabit dja
gar Metĩndjwỳnhmã angã, ane.
26 Nãm prĩne arkum arẽnh mexkumrẽx
nhym kam ar abenmã,
—Ije tô mã ne gwaj baje omã? Djãm
nopnu: got kute mỳjja'õ kupa'ã arẽnh gwaj
baje ajmã omã, ane. Nãm ar te me ipôkri
Jejumã nõ, kute kabẽn'õ jarẽnh nhym ar
kute o tỹmmã te me ipôkri kum nõ nhym
mrãmri kabẽn kôt arẽ. Nhym kam ar tu
anhikrê, pijàm djàje anhikrê.

Me tyk ne akubyn tĩn jabej me Jeju kukij.
Mat 22.23; Mak 12.18; Tex k 4.16

27 Nhym pãnh me ja 'ỳr bôx. Mekbê
xadjudjêu ne me kwỳ 'ỳr bôx. Nãm we me,
—Kati, me tyk ne akubyn tĩn kêt, ane.
Nãm tu me tykkumrẽx ne, ane. Me ja kwỳ
ne me 'ỳr bôx ne kute mỳjja jabej kukjêrmã
'êx ne kum,
28 —Bẽnjadjwỳr, we Môjdjê ne me bamã
me badjupãnh'ã karõ ne 'ã pi'ôk no'ôk ne.
Me'õ prõ'ỳr mõr ne kra kêt ne tyk nhym
atãri kamy'õ pãnh 'ỳr mõr ne kute kum kra
djirmã arẽ, ane. Kamy kumrẽx 'ỳr mõrja
tyk nhym kam kamy pãnh 'ỳr mõrja kute
kum kra djir nhym kam kra kutewaja we
kute bãm kamy kumrẽx tykja nhõ mỳjjao
aminhõmã. Nhym bep atãri ja ne kute we
bãm tĩn nhõ mỳjja jao aminhõmã. Nãm ã
we Môjdjê 'ã me bamã karõo ane.
29 Be, kamybê 7 ne axikôt apôx. Nhym
kutewaja prõ'ỳr mõ. Prõ'ỳr mõn kra kêt
ne ty. 30 Nhym atãrija pãnh 'ỳr mõn kam
ajte ty. 31 Nhym pãnh atãrija 'ỳr mõn kam
kra kêt rã'ã ajte ty. Be, nãm ar ã o anhỹro
tẽm tãmtã: nhym arỳm kutapureja aro ino
ren 'ỳr mõn adjwỳnhdjwỳ ty, kra kêt ne ty.
32 Nhym arỳm ar prõja arkôt ty, kra kêt rã'ã
ty.

33 Be, nija, mã gêdja me akubyn tĩnkam ar
on? Nhym ne kute o kubajtem ne kute o
prõ kêt dja 'ỳr mõ? Ar kunĩ ne ar axikôt 'ỳr
ban ty, ane. Nãm ã mebê xadjudjêu Jejumã
anhỹro dja.
34 Nhym kam memã,
—Ẽ, pyka jabê me ar bari ne me prõ'ỳr
ba nhym me nire mjên. 35 Nhym bep
me akubyn tĩnkam gêdja me abenwỳr ba
kêtkumrẽx ne. Metĩndjwỳnh kute me'ã
mex nhôr nhym me tyk nhijukri akubyn tĩn
me tãm gêdja me abenwỳr ba kêtkumrẽx
ne. Me my prõ'ỳr ba kêt nhym me nire
mjên kêt. 36 Nãm me akubyn tyk prãm
kêtkumrẽx ne abenwỳr ba kêt ne. Kam
ne me kute kadjy mrãnh djwỳnh pyràk.
Ne arỳm akubyn tĩnkam dja me kubê
Metĩndjwỳnh krakumrẽx ne tu tĩn ne ajte
tyk kêt.
37 Môjdjêdjwỳ ne me tyk ne akubyn tĩnja
memã o amirĩt ne. Ga me akaôk pôk ne tu
mex ne ãm'ã ujarẽnhkam kute,
"Ibê Abraãomẽ Idjakmẽ Djako ar õ
Metĩndjwỳnh", anhỹrja pumũ.
Bẽnjadjwỳr'ã, Metĩndjwỳnh'ã ne ã ane.
38 Bir be, ar tyk tũmja Metĩndjwỳnhmã tĩn
ne ar ba nĩj pumũ. Djãm Metĩndjwỳnhbê
me tyk nhõ Metĩndjwỳnh? Kati,
Metĩndjwỳnh ne me tĩn nhõ Metĩndjwỳnh.
Me tyk kunĩ ne me kum tĩn. Me tykkumrẽx
kêt. Metĩndjwỳnh ne akubyn meo tĩn. Kam
ne ba me amã, "Metĩndjwỳnh ne kubê me
tĩn nhõ Metĩndjwỳnh", ane.
39 Nhym kam Môjdjê kukràdjà mar
djwỳnh kwỳ ne kum,
—Be, bẽnjadjwỳr, nã gãm me wãmã
arẽnh mexkumrẽx ne, ane.
Môjdjê kukràdjà mar djwỳnh ne me kum
mebê xadjudjêu kĩnh kêt nhym Jeju kabẽno
me jao apa nhym me arỳm anhikrê. Nhym
kam Môjdjê kukràdjà mar djwỳnh arỳm kôt
omũn kĩnhkumrẽx. 40 Nhym kam me kunĩ
arỳm kum Jeju pyman mỳjja'õ jabej kukjêr
kêt ne arỳm tu anhikrê.

*Kritubê m*ỳj me'õ tàmdjwỳ jabej me
kukij.
Mat 22.41; Mak 12.35
41-42 Nhym kam Jeju amipãnh me kukij.
Kute memã amijã ujarẽnh nhym me kute
mar ne kute kôt kum kator kadjy. Amrẽbê
ne Metĩndjwỳnh memã Bẽnjadjwỳrbê
kumkati jarẽ, kute memã anormã. Ne
kam memã Bẽnjadjwỳrbê kumkati jarẽn
arẽn arẽn arỳm memã ano. Metĩndjwỳnh
ta ne memã Jeju jano, nhym kute memã
amijarẽnho ãm nhym me kute kum
katormã, me kute kubê Bẽnjadjwỳrbê
kumkati kôt kum kator kadjy ne memã,
—Nãm we me Bẽnjadjwỳrbê kumkati dja
kubê Dawi tàmdjwỳ'õ, ane. Metĩndjwỳnh
kute me bamã anorja dja kubê Dawi
tàmdjwỳ. Mỳkam ne me kum Dawi
tàmdjwỳ ane? Be, djãm Kritubê ne Dawi
tàmdjwỳbit? Kati, kubê ne Dawi nhõ
Bẽnjadjwỳrdjwỳ, ane. Dawi ta ne o õ
Bẽnjadjwỳr ne me ngrer'ã pi'ôk no'ôkkam
ajte ta, Dawi ta ne,
"Inhõ Bẽnjadjwỳrmã ne Bẽnjadjwỳr
djwỳnh kabẽn ne kum, 'Amrẽ
idjubôk'ãnh nhỹ, Abẽnjadjwỳr
raxkam idjubôk'ãnh nhỹ.
43 Ikutêp nhỹ ba 'ỳr amrẽ awỳr akurê
djwỳnho mõ ga kwỳo apardjan kwỳ
nhimex', ane. Nãm ã Metĩndjwỳnh
inhõ Bẽnjadjwỳrmã arẽnho ane",
ane.
44 Bir be, ga Dawi kute kum "Abẽnjadjwỳr
rax" anhỹrja pumũ. Mỳkam ne me Dawi
tàmdjwỳ kajgo jarẽ? Djã nãm o tàmdjwỳ
kajgo? Kati, Dawi ta ne kute o õ Bẽnjadjwỳr
rax, ane. Nãm ã Jeju memã amijarẽnho
anen o me unê nhym me kute ajte kukjêr
kêtkumrẽx.
45 Nhym me itepato Jeju kabẽn maro
kumex. Nhym kam Jeju me ipôkri kôt ba
djwỳnhmã,
46 —Gora ar aminêje me omũ, ane.
Aminêje Môjdjê kukràdjà mar djwỳnhwã
pumũ, ane. Me wã ne me kute amibẽn
kadjy kute kubẽkà jabjêti jangjênh ne 'ã
ba prãmkumrẽx. Nhym me ajte me krãptĩ
nhipôkri kute me mexo àmran kute memã
rũnh jarẽnh ne kute memã, "Bẽnjadjwỳr,
djãm ga, djãm ga", anhỹr jabit ne me kum
kĩnh. Ne mebê idjaer bikprõnh djàkam kute
abeno krĩ djàkam kute amijo rũnh ne kute
mebê me rũnh krĩ djà pytàr prãmkumrẽx.
Ne kam ajte me krãptĩ kute abeno bikprõnh
ne àkuro krĩ katã kute mebê me rũnh krĩ djà
pytàr prãmkumrẽx, ne kute mỳjja rũnh,
mỳjja mexbit kur prãmkumrẽx.
47 Nãm ã me amijo rũnho bao anen
kam ate ajte me 'uwtĩ krão apan mebê
mỳjja kunĩo akĩ ne kam ajte ajkwaobit
Metĩndjwỳnhmã kabẽn rũnh ne, ne kum

kabẽn jabjêo ku'ê. Nãm me 'êx ne amijo mex ne kum kabẽn ne. Bep kati, me axwekumrẽx. Kam gêdja Metĩndjwỳnh me kuràm memã pãnh rax jarẽn prĩne me kuràm meo ajkẽ. Kam ne ba ar amã, "Gora ar aminêje me wã pumũ", ane. Nãm ã Jeju kôt ba djwỳnhmã me kute amijo mex, amijo rũnh ne kute amijaxweo bipdjurja'ã ã arkum karõo ane.

21

Me'õ 'uwtĩ kute õ pi'ôk kaprĩ nhõr.
Mak 12.41

1 Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam ỹr rã'ãkam ne ã arkum anhỹro nhỹ, arkum 'ã ujarẽnho nhỹn 'ã ujarẽnh pan kam ibôn nhỹn kàjmã krãn arỳm ari ar me omũ. Nhym me õ nêkrêx krãptĩ, õ pi'ôk kaprĩ krãptĩja Metĩndjwỳnhmã me kute pi'ôk kaprĩ nhõr djàkam kum pi'ôk kaprĩ rẽnho kumex, aben nhitepã kum kam rẽnho kumex. 2 Nhym kam me'õ nija, me'õ ni 'uwtĩ kubê mjên tyk nhym õ mỳjja kêtja ngônhponhreo pi'ôk kaprĩ byn o tẽn kam kum kumẽ. Amãnhkrutkam pãnh ngrire ne amẽ kubyn o tẽn kam kumẽ. 3 Nhym Jeju arek omũnho nhỹn kam arkum,

—Ba ar amã arẽ, me'õ 'uwtĩ ja ne õ mỳjja kêt, ne tu me kuràm õ pi'ôk kaprĩ raxo tẽn Metĩndjwỳnhmã kungã. Me kunĩ kuràm pi'ôk kaprĩ raxo tẽn kum kungã. 4 Me ja ne me õ pi'ôk kaprĩ kumex ne kam 'ã kàtàm ne kumex. Ne kam 'ã kàtàmja Metĩndjwỳnhmã kungã. Nhym bep me'õ nija ne õ pi'ôk kaprĩ kêtê, pi'ôk kaprĩ ngrire ne tu kum kunĩ ngã. O kute amikadjy mỳjja byr ne krẽn ne tĩn kadjy Metĩndjwỳnhmã kunĩ ngã. Kum 'õ nõr kêtê. Kam ne ba ar amã, "Nãm me kuràm pi'ôk kaprĩ rax ne kum kungã. Mrãmri ne ba ar amã arẽ", ane.

Akubyn bôx djà kukãm mỳjja apôx tẽ.
Mat 24.1; Mak 13.1; Xim k 4.1; A Xim 3.1

5 Nhym ar kwỳ abenmã Metĩndjwỳnh nhõ kikretija jarẽnho mõ. Ne abenmã,

—Kẽn ja ne mexkumrẽx. Nhym me o kikre nhym kĩnhkumrẽx. Ja ne kikre jao kĩnh ne. Ẽ, nhym me kwỳ kute Metĩndjwỳnh nhõ kikretio kĩnh kadjy kute apỹnh mỳjja aben kadjy õrkam kute o kikre ja kĩnhkumrẽxja pumũ, ane.

6 Nhym kam arkum,

—Bir be, ar omũ. Ar aje omũnhwã gêdja õ akati, o bikẽnh djà nhõ akati 'ỳr bôx nhym me kurê djwỳnh prĩne kikreti ngrà. Dja me kẽn aben nhiby ikwã kunĩ nhikô rê. Nhym kam kẽn'õ aben nhiby nõr kêtkumrẽx, ane.

7 Nhym ar kum,

—Bẽnjadjwỳr, nhỹnh amex 'õkam dja me kurê djwỳnh o ane? Mỳj gêdja kukãm apôx bar omũn kam kôt õ akatimã ikaton õ akati ma? ane.

8 Nhym kam arkum,

—Ar amijã ano tỳx, gê me'õ ar amã 'êx ne ar anoo biknor ne Metĩndjwỳnhbê ar ajo akẽx kêt. Be, me krãptĩ dja ĩ aben totokmã me'ỳr bôx ne arỳm amijo 'êx. Amijo 'êx ne arỳm amijã imẽ. Amijã imẽn arỳm memã, "Me anhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkati kadjy ne Metĩndjwỳnh ijano ba tẽn bôx. Ba ibê Kritu", ane.

Ne kam ajte,

—Ota arỳm akubyn bôx djà nhõ akati kato, ane. Kwãrĩk wãnh gar me wã kabẽn mar ne mã mekôt abikamẽnh ne ar mekôt aba kêt. Dja gar tu ate akrã.

9 Gêdja me abeno kurê djwỳnh ne abenwỳr prõt ne aben nhimexo ba gar omũn kôt ama. Nhym ajte me kwỳ ta õ pykakam õ bẽnjadjwỳro kurê djwỳnh ne ta ajte jãm abeno kukan aben paro ba. Dja gar mỳjja ja man atĩn prãm kêt ne amã uma kêt. Ja kumrẽx gêdja me ã o anhỹro tẽ. Kraxje kute inomã mẽnh kêt, kute 'ỳr o tẽm rã'ã, ane.

10 Nãm ã Jeju arkum 'ã karõo anen kam ajte arkum,

—Nà, apỹnh me ba djàri gêdja me abenwỳr prõt ne aben nhimexo ba. Nhym apỹnh pyka abenã rôrôk djàri dja me abeno kurê djwỳnh ne aben nhimexo ba. 11 Apỹnh pyka djàri gêdja kam pyka terte:t ne, tertet rax ne. Nhym prãmdjwỳ me kwỳ nhimex. Nhym apỹnh me kanê djàri me kwỳ nhimex ne. Nhym mỳjja rũnh, mỳjja pymadjwỳ kàjkwa kurũm apô:x ne kumex.

12 Nhym bep mỳjja ja apôx kêtri gêdja me ar ajo rôrôk ne prĩne ar ajo ajkẽ. Ne me bikprõnh djà'ỳr ar apa 'amỳn ar ajo mõn me bẽnjadjwỳrmã ar ajo 'êx ne ar ajaxweo ar apytàn mebê ijê djàkam ar arẽ. Ar amã ijabê ne amã ikĩnhkôt gêdja me me bẽnjadjwỳr'ỳr ar apa 'amỳn ar ajo mrã. Me bẽnjadjwỳr krymẽ me bẽnjadjwỳr rũnh'ỳr ar ajo mrã. 13 Kam, kamã gêdja gar memã ikukràdjà ny'ã ajarẽ gê me kuma. 14 Kam gêdja gar adjumar punu kêt ne amim, "Mỳj

ikabẽn gêdja me amiwỳr ijo tẽ ba arẽ”? anhỹr kêt. Ne, “Mã dja ba gêt memã amijã idjàprãrmã ikabẽn ja on”? anhỹr kêt. Kwãrĩk wãnh gar ã amim anhỹr kêt, anhỹr djwỳnhràm ã amim anhỹr kêt.

15 Bep kati, ba gêdja ba ar ajamakmã ikabẽn wadjà. Ba gêdja ba ar amã ikabẽn jarẽ gar kam ikabẽn ja tãm memã arẽ nhym kam ar akurê djwỳnh te ar amã ãm tỳx ne kute kabẽn'õ mar ne kute bẽno ar ajapanhmãn tu anhikrê. 16 E kum ã, ar abãmmẽ, ar anã, ar akamy, ar anhõbikwaja tãm gêdja me ar akurê djwỳnh'ỳr ar apa 'amỳn ar ajo mrã nhym me ar akwỳ pa. 17 Ikôt ar abikamẽnhkam dja me kunĩ kum ar akurê ne.

18 Nhym bep Metĩndjwỳnh ta gêdja prĩne ar ajo djuw mex ne ar apumũnh 'ãno dja. Djãm kum ar apumũnh kangamã got? Kati, gêdjãm prĩne ar apumũnh 'ãno dja. 19 Gora ar memã adjãm tỳx. Dja gar adjãm tỳx ne 'ãno djan arỳm tu atĩnkumrẽx.

20 Gêdja krãkamngônh Djeruxarẽmã ipôk mõ ne 'ã aben krãkà proo mõ gar kam omũn arỳm kôt ama. Mrãmri ne arỳm õ akati têpo tẽ, Djeruxarẽo bikẽnh djà nhõ akati têpo tẽ, me kute me amõr djà ngrành ne kute prĩne kapõnhmã ne arỳm têpo mõ. 21 Kam gêdja Djeruxarẽ bu'ã pyka ja nhidjibê Djudêjakam me ja amijã maje krãnh'ỳr prõt ne. Nhym bep krĩbê me ja gêdja me amikrà kêt mex ne amijã maje kurũm kato. Nhym purkam me jamẽ, bàkam me jamẽ gêdja me ajte akubyn ũrkwãmã mõr kêt. Dja me tu ãm kamã ajmà, apỹnh krãnh'ỳr ba. Akubyn krĩmã mõr ne bôx ne ajte akubyn prõt kêt. Tu ãm kamã amũ prõt ne.

22 Be, akati kaprĩ ne ja. Akati kĩnh kê:tkumrẽx ne ja. Mrãmri gêdja Metĩndjwỳnh me axwekam ngryk ne me axwe pãnh prĩ:ne meo ajkẽ. Anhỹr djwỳnhràm ne Metĩndjwỳnh pi'ôk no'ôkkam ja kunĩ'ã ajarẽ. Dja õ akati 'ỳr bôx, anhỹr djwỳnhràm Metĩndjwỳnh kute pi'ôk no'ôkkam arẽnh jakôt dja 'ỳr bôx ne kam kôt ã o anhỹro tẽ.

23-24 Be, akati ja dja kaprĩ ra:x ne. Watĩre me nire tujarô, watĩre me nire kute kra karàre jamỳnhja. Mã gêdja me ja krãkamngônh pymaje prõtja on? Metĩndjwỳnh gêdja pyka jakam me jakam ngry:k ne. Ne prĩne kam meo ajkẽ, me axwekam. Metĩndjwỳnh ta gêdja pyka ja'ỳr me kurê djwỳnh jano nhym me me'ỳr bôx ne Djeruxarẽmã ipôk ne kam prĩne me imexo mõ. Kàxdjwa kajgoo me kwỳ nhimex ne kam amipardja'ã me kwỳ pa 'amỳn kam apỹnh me bajtem nhõ pykakôt me kungrà. Krãkamngônhre bajtem ja gêdja prĩne Djeruxarẽo ajkẽ, prĩne o ajkẽn kungràn jãm o mrãn kurẽn kam arỳm mỳrbê kam ajkarê. Kam bikarêr rã'ã: nhym arỳm me kute meo bikẽnh djà nhõ akati apêx. Arỳm me bajtem nhõ akatija apêx nhym arỳm me mã mõ.

25 Nhym kàjkwakam mỳjja pumũnh kêt kwỳ rax dja apôx. Mytmẽ mytyrwỳmẽ kanhêtirekam gêdja mỳjja apôx ne kumex. Nhym pykabêdjwỳ ngô rax dja tàm ne aben pumjuw ne mũja bê abenã ajkapĩ ne kam rãrã:ko nõ. Dja me apỹnh õ pyka djàri omũn kam abenmã,

—Mỳj got ja? Mỳkam? anen kam umar punure. Te kute mỳjja'õ marmãn mỳjja'õ mar kêtkumrẽx ne kam axwe umarre. 26 Ne kam terteto kumex. Mỳjja pyma kator ne kute prĩne pykao bikamỳr ne kute prĩne meo bikẽnh pymaje ne me terteto kumex. Nãm me amijã ja kamnhĩx ne kam tĩn prã:m ne. Te tĩn prãme ne kam terte:to kumex. Djãm mỳjja pyma ngri: ne apôxmã got me umaje tertet kêt ne. Kàjkwakam apỹnh mỳjja tỳ:x dja amingrẽk ne.

27 Kam gêdja ba me'ỳr bôx nhym kam me kunĩ ipumũ. Ije amijo inhĩ dja ba imextire ne itỳxkumrẽx ne ipyma:kumrẽx ne. Kam dja ba kàjkwakam kakrã kôt bôx nhym me kunĩ: arỳm ibôxkôt ipumũ. 28 Kukãm ne mỳjja apôxja. Bir be, gêdja mỳjja ja arỳm apôxmo krax ga kam ar amikam atỳx. Amikam atỳx ne akĩnh ne. Arỳm ije ar apytàrmã me awỳr ibôx 'ỳr, ane.

29 Ne kam ajte arkum atemã mỳjja 'õ'ã ujarẽnh jakreo tẽn arkum,

—Gop ar pidjôbê pigêremẽ ràmtàxtemẽ pĩ kunĩ ma. 30 Amex kutã gêdja 'ô ingrã gar kam arỳm amexmã kamnhĩx nhym kam arỳm amex ne.

31 Bir be, gêdja ba ije ar amã mỳjja jarẽnhja ã apôx mõr ane gar kam arỳm ijabej rĩt ne ijabej ajkam ama. Akubyn ibôx ne me kadjy ibẽnjadjwỳr rax ne ipymao ije me utàr ne ar meo ibamã arỳm 'ỳr. 'Ỳr dja mỳjja apôx tẽ. Amex kutã gêdja pi'ô ingrã,

nhym bep ibôx kutã gêdja mỳjja pymatija
apôx mõ.
32 Nà, mrãmri ne ba ar amã kôt arẽ. Ar
anhõ krôkam me kamingrãny ja gêdja me
tyk par kêtri mỳjja ja kunĩ apôx. Mrãmri ne
ba ar amã arẽ. 33 Ikabẽn kajgo kêtkumrẽx.
Gêdja pykamẽ kàjkwa ĩ apêx nhym bep ba
ikabẽn gêdja 'õ biknor kêtkumrẽx. Mrãmri
gêdja ba ije mỳjja jarẽnh ja kunĩ apôx nhym
me omũ.
34 Gora ar ikam amakbê amijã ano tỳx
ne amijãno dja. Gar mrãmri akukràdjà
mexbito atẽm rã'ã. Kwãrĩk wãnh gar kad-
jwati kangôkôtbit* ar aban o akõm nhym
kute bõm ar ano rẽnh ne prĩne kute ar ano
kamrêkwã wãm nõ. Ne kôt arĩk ar abawã
gêdja wãm nõ. Kwãrĩk wãnh gar pyka
jabêbit adjumar punukôtbit ajamak bẽn ne
o aba kêt. Dja gar ã ar anhỹr aba ba kam
ar ajaêrbê bôx gar kam ajmã imã amijarẽnh
on? 35 Kute mrãmri ne me mrymã krĩn
kute aêrbê parja pyràk. Be, dja ba ã anen
ar ajaêrbê bôx, pyka kunĩkôt dja ba ã ar
ajaêrbê ibôxo ane, ar akunĩ jaêrbê ibôxo
ane.
36 Kukãm dja ĩ mỳjja kunĩ apôx tẽ. Kadjy
ne ba ar amã, “Gop ar arek ijabej ajkam
aman amijãno dja. Mã amijãno djan arek
Metĩndjwỳnhmã amijo adjà'wỳr rã'ã gê ar
ajo tỳx. Gar atỳx ne mỳjja punu apôxkam
ijãno djan ikanga kêt. Ne akubyn ibôxkam
amikam apijàm kêt ne ikabem aku'ê. Ba
ije amijo inhĩ ne me awỳr ibôxja ikabem
amikam apijàm kêt ne aku'ê.” Nãm ã Jeju
arkum bôx djà nhõ akatimẽ kukãm mỳjja
apôx djà nhõ akatimẽ arkum arẽnho ane.
37-38 Ne kam akati kunĩkôt memã
Metĩndjwỳnh kukràdjà'ã ujarẽnh tẽ.
Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam memã 'ã
ujarẽnh tẽ. Nhym amykry nhym kam
krãnhbê Oriwêre'ỳr tẽn kam ikwã. Nhym
akati nhym ajte akubyn Metĩndjwỳnh nhõ
kikreti'ỳr tẽn kam ajte memã 'ã ujarẽnho
dja. Nhym me kryràm 'ỳr ban bôx ne
ujarẽnh ma nhym amykry nhym me mã
ba. Nãm ã akati kunĩkôt ã o anhỹro tẽ.

22

Me kute Jeju bĩn kadjy o aben maro ỹr.
Mat 26.14; Mak 14.10

1 Arỳm ne Metĩndjwỳnh nhõ akati,
amrẽbê Metĩndjwỳnh me irôbê mrãnh
nhym me mã kôt kute mar nhõ akati arỳm o
rãm ne ja o mõ. Kam ne me djwỳponhrebit
ku.
2 Nhym kam me kadjy Metĩndjwỳnh
mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ Môjdjê
kukràdjà mar djwỳnhmẽ ne me abenmã
Jeju'ã karõo mõ. Mete bĩnmã ne me
abenmã 'ã karõo mõ. Ne kam me kum
me kàtàmja pyma ne. Me kàtàm ja ne
me kunĩ kum Jeju kĩnhĩ. Nhym bep me
ja, me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh
nhõ bẽnjadjwỳrmẽ Môjdjê kukràdjà mar
djwỳnhmẽ ne me kum kurê ne kam kute
bĩnmã abenmã 'ã karõo mõn kam kum me
kàtàmja pyma ne.
3 Nhym kam Xatanaj Djudamã wadjà.
Jeju kôt ba djwỳnhbê 12'õ ne Djuda. Idji
'õ ne Ikadji. Kumã ne Xatanaj wadjà.
4 Arỳm Djudamã wadjà nhym kam arỳm
mã me'ỳr tẽ. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar
djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ Metĩndjwỳnh
nhõ kikretikam krãkamngônh nhõ
bẽnjadjwỳrmẽ me'ỳr tẽ. Me'ỳr tẽn bôx
nhym me abenmã 'ã àpnênho nhỹ. Nhym
kam me kum,
—Ije ba gop on me amã Jeju kanga ga me
abĩn amã kurê kêt, ane.
5 Nhym kam arỳm me kĩnhkumrẽx.
Kĩnhkumrẽx ne kam kum,
—Mexkumrẽx. Gêdja bar kam pãnh amã
pi'ôk kaprĩre ngã, ane.
6 Nhym kam “Ã” ane. Nhym kam me
arỳm kum pi'ôk kaprĩre ngã nhym kam
amim kubyn kam ate kato. Katon kam arỳm
Jeju'ã amim karõo tẽ. Me 'ã bikprõnh kêtri,
me no prãri ne kute me kum kangamã amã.

Me kute Jeju bĩn kêtri kôt ba djwỳnhmẽ
ro'ã õ kwỳ krẽn mex.
Mat 26.17; Mak 14.12

7 Nhym kam mebê idjaer kukràdjàkôt
mete djwỳponhbit kur nhõ akati arỳm
kato. Kam ne me apỹnh ũrkwãkam
Metĩndjwỳnhmã mrykĩ'ãtomti pan kubôn
kuku. Amrẽbê Metĩndjwỳnh me irôbê
mrãnh nhõ akati me kute kôt mar kadjy ne
me ã o ane. 8 Kam ne Jeju kôt ba djwỳnh
jano. Nãm Pedrumẽ Djuão ar anon arkum,

* 21:34 Mỳjja me kute o kõm ne kôt bibãnh kunĩja, kadjwati kangômẽ uba kangômẽ, mỳjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarẽ.

—Ar tẽn ar ikutêp mrykĩ'ãtomti jabatành nyrewã bĩn aga. Bar wãm bôx gwaj kukrẽ. Gwaj baje Metĩndjwỳnh me irôbê mrãnh nhõ akati mar kadjy mrykĩ'ãtomti krẽ, ane.

9 Nhym ar kum,

—Nhỹnh gêdja bar ar akutêp mry ga? ane.

10-11 Nhym kam arkum,

—Ẽ, ba ar amã arẽ. Gêdja gar tẽn krĩ'ỳr bôx nhym me'õ my ngôo tẽn ar akajpa. Ga kam ar kôt tẽ nhym ũrkwãmã wadjà. Gar kôt wadjàn kam õ kikre djwỳnhjamã kum, "Bẽnjadjwỳr ne amã, 'Nhỹnh kumoka'ê ja ne me bôx ny kadjy, dja ba ikôt ba djwỳnhmẽ ro'ã bôx ne kam inhõ kwỳ krẽ? Ar ije Metĩndjwỳnh me irôbê mrãnh nhõ akati mar kadjy mrykĩ'ãtomti krẽ'? ane." 12 Dja gar ã kum ane nhym kam ar amã kumoka'ê rax jakre, kỳjrũm imõkkam kumoka'ê raxwã jakre, kapõnh pro, arỳm o mex pro, kam gêdja gar ar ikutêp agan adji, ane.

13 Nhym kam ar tẽn kam kajpa. Kute arkum arẽnh kôtô. Kute arkum arẽnh kôt ne ar tẽn me'õja pumũn kam kôt tẽn ũrkwãmã wadjàn kam ar kutêp mry ga.

14 Nhym Jeju kute kôt ba djwỳnho mõrja'ã arỳm apajrũm myt tẽ. Nhym ar bôx ne kam ro'ã õ kwỳ krẽnmã arỳm nhỹ. 15 Nhỹ nhym Jeju arkum, kôt ba djwỳnhbê 12mã,

—Ba ne ba imã gwaj baro'ã banhõ kwỳ krẽn prãmkumrẽx. Itokry kêtri gwaj baro'ã baje Metĩndjwỳnh me irôbê mrãnh nhõ akati mar kadjy mrykĩ'ãtomti krẽn prãmã. 16 Ẽ, ba ar amã arẽ. Ja dja ba krẽn o ino re. Ne kam ajte krẽn kêt 'iry:n kam Metĩndjwỳnh me kadjy bẽnjadjwỳr ne kute me utàr ne kute ar meo bakambit gêdja ba ajte inhõ kwỳ krẽn djà djwỳnhja krẽ, ane.

17 Ne ngônhkrãkam uba kangôjadjwỳ byn 'ã Metĩndjwỳnhmã õdjành jarẽn kam arkum,

—Mĩ, ar jao ikõ, aben nhitepã o akõmo mõ. 18 Ba ar amã arẽ, gar ama. Ije pidjô kangôo ikõmo krã'yr ne ja. Metĩndjwỳnh kute amim õ me ja kunĩ pytàr ne kute meo bakambit dja ba ajte pidjô kangô nyo ikõ.

19 Ne kam ajte djwỳ ja byn 'ã Metĩndjwỳnhmã õdjành jarẽn kam kokijn apỹnh arkum kungãn arkum,

—Ẽ, inhĩ ne ja. Inhĩ'ã ne ba djwỳ jakren ar amã kokij. Ar akadjy dja ba ty. Dja me pĩte'y'ã inhôn ibĩ. Dja gar akuprõn inhĩ ja'ã djwỳ jakren krẽ. Dja gar krẽn ã imaro anen imar rã'ã ne, ane.

20 Nhym ar õ kwỳ krẽn pa nhym kam ajte uba kangô byn kam arkum,

—Ikamrô'ã ne ba pidjôbê uba kangô jakre. Dja me ibĩ nhym kamityk jakôt dja ikamrô ã me akadjy prõt ne bixabjêr ane. Ikamrô jakôt gêdja Metĩndjwỳnh me amã kukràdjà ny, kabẽn ny jarẽnh mãmdji.

21-22 Ẽ, ikuri ỹr ne õ kwỳ krẽno ỹr ja gêdja ikurê djwỳnhmã ikanga. Mrãmri dja me ibĩ. Amrẽbê ne Metĩndjwỳnh me kute ibĩn kadjy amim ijã karõ. Kute amim ijã karõjakôt gêdja me ibĩ. Ba ije amijo inhĩ ne me awỳr ibôxja gêdja me ibĩ. Watĩre kute ikurê djwỳnhmã ikanga djwỳnhwã. Ta gêdja tokry ra:x ne, ane.

23 Nãm ã Jeju arkum ane nhym kam kôt ba djwỳnhja abenmã,

—Ije, mỳj gwaj bajõ dja gwaj kurê djwỳnhmã kanga? ane. 24 Ne abenkam kangao kumex ne kam adjwỳnhdjwỳ abenbê bẽnjadjwỳr pytàro kumex. Ne abenmã,

—Ba gêdja ba gop ibẽnjadjwỳr raxo ar ajakre, anhỹro kumex.

25 Nhym kam Jeju arkum,

—Me bajtemkam ne me bẽnjadjwỳr rũnh kabẽno meo atom ne ar meo ba. Nãm we memã, "Idjukaprĩkôt ne ba amim me ajo atom ne amim ar me ajo iba. Me akadjy ne ba ibẽnjadjwỳr rax", ane. Nãm we ã me bajtemkam me bẽnjadjwỳr we ã ane.

26 Bep kati, ar ga dja gar ã anhỹr kêtkumrẽx ne. Dja gar ajõ abenkam arax jabej, djã gãm aje me kutapure pyràk ne me katẽn tẽ. Ne ar ajõ amikam aben kadjy abẽnjadjwỳr jabej gêdja ga tu ar memã adjàpênh aba. 27 Nhym ne bẽnjadjwỳr raxo kute aben jakrenh? Djãm kum ỹr nhym kute 'ỳr õmrõo tẽmja? Nàr kon djãm kum àpênh ne kute kum õmrõ ne o tẽmja? Kum ỹrja. Bep kati, ba ne ba te ibẽnjadjwỳr raxo me bẽnjadjwỳr kunĩ jakren tu amijo ikàtàm ne ar ar amã idjàpênh iba. Dja gar ã ikudjwa ane.

28 Ẽ, ar ga ne gar amexkumrẽx. Nãm me te kum ikurên ijo ajkẽ gar mã ijã angrà tỳx ne. 29-30 Kam gêdja ba akati 'õkam arỳm ar ajã bẽnjadjwỳr rẽ. Ibãm ne ijã bẽnjadjwỳr mẽ ba kam badjwỳ amidjô'ã ar ajã bẽnjadjwỳr rẽ. Kam dja gar inhõ pyka djwỳnhkam ar

akadjy ibẽnjadjwỳr ne ije ar ajo ibakam ikôt anhõ kwỳ krẽn kôt ikõ. Kam dja gar me bẽnjadjwỳr rũnh krĩ djàkam memã akrĩn ar meo aba, apỹnh me kute mekbê idjaermã idji jarẽnh djàri kubê 12jamã akrĩn ar meo aba, ane.

31 Ỹ, Ximão, Ximão, ota arỳm Xatanaj ar ajã Ibãm ma, kute ar akabimã, mrãmri ar amã ikĩnh ne ijã angrà tỳx ne ar ikôt aba jabej. Kute mrãmri ne me kute bày 'ykà katêk ne kute djwỳ kapĩn djàkam krĩn kute kapĩn ja pyràk. Dja ã Xatanaj kute ar akabimã ã ar ajo ane. 32 Ẽ, Ximão, ba ne ba arỳm Ibãmmã ajo a'uw. Ijã angrà tỳx ne mã ikôt abikamẽnh ne ar ikôt aba kadjy. Dja ga mekôt ikangan kam akubyn aje iwỳr amijo akẽxkam gora akamydjwỳo tỳx, ane.

33 Nhym kam Pedru kum,

—Kati, Bẽnjadjwỳr, ba dja ba apymaje iprõt kêtkumrẽx ne. Gêdja me kute abê ijê jabej akôt ibê ijê. Ne kute abĩn o mõr jabej akôt ibĩ, ane.

34 Nhym kam Jeju kum,

—Kati, ba amã arẽ, Pedru. Akamàt ja tãmkam õkrẽnẽ'ãnh kàr kêtri dja ga amijã maje memã ajêxo dja. Memã aminêje ajêxo adjãmo amãnhkrut ne ikjêkêt ne memã, "Kati, ije tãwã pumũnh kêt", ane. Be, dja ga ã memã ijã ane. Ba arỳm amã arẽ, ane.

35 Nãm Jeju ã Pedrumã anen kam ajte arkum,

—Ije õbê ar ajanor gar anhỹkam amõr ne aje anhõ katõk'y djà, aparkà 'õ byr ne o amõr kêt ne ajênh 'õ aje tur ne o amõr kêtja, djori kam ar anhõ mỳjja kêt? Ne kam ar anhõ kwỳ krẽn djà kêt? ane.

Nhym ar kum,

—Kati, kam ar inhõ mỳjja, kam ar inhõ kwỳ krẽn djà. Me ne me ar imã kungã, ane.

36 Nhym kam arkum,

—Nhym bep jakam ne atemã. Jakam dja gar anhõ katõk'y djàwã jamà ne ajên-hdjwỳ'õ tun o mõ. Ne anhõ kàxdjwa kajgo kêt jabej on kadjy aminhinôkàtiwã ngãn pãnh pi'ôk kaprĩ byn amim o 'õ byn ar o mrã. 37 Ba ar amã arẽ. Arỳm ne me kute ibĩnmã arỳm ijo rã:m ne jao tẽ. Amrẽbê me kute Metĩndjwỳnh kabẽnkam ijã pi'ôk no'ôkkam kute,

"Nãm me o axwen me axwemẽ ro'ã kubĩ", anhỹr ja arỳm kator 'ỳ:r. Amrẽbê me kute ijã pi'ôk no'ôk ja gêdja mrãmri on kato nhym me omũ, ane.

38 Nhym ar kam kum,

—Bẽnjadjwỳr, omũ, ota ar inhõ kàxdjwa kajgo amãnhkrut, ane.

Nhym kam arkum,

—Ã, aj, anũ, ane.

*Pidjôkôkam Bãmmã amijar*ẽnho ỹr.
Mat 26.36; Mak 14.32

39 Nãm arkum "Anũ" anen ate kikre kurũm katon krãnhbê Oriwêre'ỳr kôt ba djwỳnho mõ. Kute 'ỳr aro mõr tũmja 'ỳr ne ajte aro mõ. 40 'Ỳr aro mõn aro bôx ne kam arkum,

—Ar Metĩndjwỳnhmã amijo a'wỳ. Gêdja me te ar ajaxwe'ã ar amã apnê, gar mekôt ajaxwe kêt. Ja kadjy dja gar kum amijo a'wỳ, ane.

41 Arkum anen ate tẽn ỹro rãm ne nĩj. Nãm kôt ba djwỳnhmã iren tẽn ỹro rãm ne nĩj ne kõnkrão nhỹ. Ne kam arek Bãmmã kabẽno nhỹ. 42 Ne kum,

—Djũnwã, aje ibê ikaprĩja kadjàr jabej on ibê kaba. Aje ibê ikaprĩ kadjàr nhym me kute ibĩn kêtmã ne ba amã amijarẽ. Nàr kon, dja ga mrãmri ibê kadjàr kêt jabej ba tu mrãmri itokryo itẽm rã'ã. Djãm ba ne ba amimar kôt ar amijo iba? Kati, akabẽnkôt ne ba amijo iba, ane.

43 Nhym kam kàjkwa kurũm kadjy mrãnh djwỳnh 'ỳr ruw ne kam o tỳx ne. 44 Nhym kam akubyn Bãmmã amijarẽnho nhỹ. Kaprĩ ra:xkam ajte akubyn prĩne kum amikôt amijarẽnho nhỹ. Kaprĩ raxkam ne õ djàkam tokry. Tokry raxkam ne arỳm 'ã ngô pepeko dja. Djãm 'ã ngô? Kati, kamrô ne prõto dja, pykakam totoko dja. 45 Ne Bãmmã amijarẽnho nhỹn kam kum amijarẽnh pan kàjmã djan kam akubyn kôt ba djwỳnh'ỳr tẽ. Nhym kôt ba djwỳnh arek õto kumex. Kaprĩ raxkam arek õto kumex. 46 Nhym kam arkum,

—Mỳkam ne gar arek anhõto akumex? On ar kàjmã djan Metĩndjwỳnhmã amijo a'wỳ. Gêdja me te ar ajaxwe'ã ar amã apnê, gar mekôt ajaxwe kêt. Ja kadjy dja gar kum amijo a'wỳ, ane.

*Me kute Jejuo t*ỹm.
Mat 26.47; Mak 14.43; Dju r 18.3

47 Arkum kabẽno ãm rã'ã nhym arỳm me kute pa 'amỳnh ne o mõrmã arỳm 'ỳr bôx.

Me krãptĩ ne me arỳm 'ỳr bôx. Djuda, Jeju
kôt ba djwỳnhbê 12ja'õ ne 'ỳr meo mõ. Ne
kam kute o tỹm ne kute ine kaôrmã 'ỳr tẽ.
48 Nhym kam kum,
—Djuda, djãm aje inhine kaôro atẽm pro
aje memã ijo atỹmmã ne ga iwỳr tẽ? Nã
gãm ajêx ne ije amijo inhĩ ne me awỳr
ibôxja ijo anhõbikwan inhine kaô, ane.
49 Nhym kam Jeju nhõ àpênh bu'ã ku'êja
arỳm kuma, tu amikam kuman kum,
—Bẽnjadjwỳr, djãm ar ije kàxdjwa kaj-
goo me ja parmã? ane. 50 Nhym ate ar'õ
me'õjamã akabê, me kadjy Metĩndjwỳnh
mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax nhõ àpênh
ja'õmã akabên toxy anen arỳm amak nhikjê
ta, amak djubôk ne kuta. Nãm tu amak
toprik ane nhym wãnh amak tỹm.
51 Nhym kam Jeju,
—Aje, anũ, arek ar dja, ane. Ne kam amak
djãm djà kupê nhym arỳm ajte amak mex
ne.
52 Nhym kam me kute pa 'amỳnhmã
'ỳr mõrjamã, me kadjy Metĩndjwỳnh mar
djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ Metĩndjwỳnh
nhõ kikretikam krãkamngônhmẽ
mebêngêttemã,
—Ije djãm idjàkĩnhĩ ne ga me aje ibĩnmã
iwỳr anhõ kômẽ anhõ kàxdjwa kajgomẽ o
mõ? ane. 53 Myt kunĩkôt ne ba me akam
ar Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam iba ga me
kam kam ijo atỹm kêt ne. Nà, mrãmri me
anhõ akati ne ja. Me ajaxwe rax ne kute
akamàt kô tyk pyràk. Nãm prĩne me bajo
ajkamuw. Kam ne ga me aje ipa 'amỳnhmã
iwỳr mõ, ane.

Pedru aminêje 'êx.
Mat 26.69; Mak 14.66; Dju r 18.15

54 Nãm ã memã ane nhym kam me pa
'amỳn kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar
djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax nhõ kikre'ỳr
o mõ. 'Ỳr o mõ nhym kam Pedru mekôt
tẽ, nĩjar memã kre rax ne tẽ. 55 Nhym me
arỳm Jejuo mõn o bôx, me kute pa 'amỳnhja
ne me arỳm o mõn o bôx ne kam kikre
nhipôkri kênh ngrire jakam amim kuton
kam 'ã ànhũnho kumex. Nhym kam Pedru
mekôt tẽn 'ỳr wadjàn kam me ikô'ã nhỹ.
56 Nhym bẽnjadjwỳr nhõ àpênh kurererja
kuwy pôkmã omũ ne kam 'ỳr tẽn kam no
tyn djan kam memã,
—Tãwãdjwỳ ne arkôt ba, ane.
57 Nhym kam Pedru aminêje 'êx ne kum,
—Kati, arkati. Ije tãwã pumũnh kêt, ane.
58 Nhym adjynkêt ne me'õ mydjwỳ 'ỳr bôx
ne omũn kam kum,
—Gadjwỳ ne ga abê õ àpênh'õ, ane.
Nhym kam kum,
—Kati, arkati. Ibê õ àpênh kêtê, ane.
59 Nhym 'ãtũm nhym ajte me'õ myjadjwỳ
'ỳr bôx ne 'ã no tỳx mex ne 'ãno djan memã
arẽn memã,
—Mrãmri ne tãwãdjwỳ arkôt ba. Kubê
pykabê Garrêja kra'õ, ane.
60 Nhym kam kum,
—Kati, ije akabẽnwã mar kêt. Ije
akabẽnwã mar prãm kêtkumrẽx, ane. Ne
kam kabẽno ỹr rã'ã nhym 'ã õkrẽnẽ'ãnh kà.
61 Nhym kam Bẽnjadjwỳr 'ỳr akẽx ne omũ.
Nãm ar aktã aben pumũ. Nhym kam arỳm
Pedru Bẽnjadjwỳr kabẽn ma. Kute anhỹr
djwỳnhràm kum kabẽn jarẽnh ja ne arỳm
kuma. Kute kum,
—Akamàt ja tãmkam õkrẽnẽ'ãnh kàr
kêtri dja ga aminêje ajêxo amãnhkrut ne
ikjê kêt ne memã, "Kati, ije tãwã pumũnh
kêt", anhỹr ja ne arỳm kuma. 62 Ne kam
katon mu:w. Kaprĩ raxkam ne mỳr rax ne.

*Krãkamngônh kute Jeju'ã b*ẽno bikẽnho
ãm.
Mat 26.67; Mak 14.65

63 Nhym me kute Jeju pumũnho ku'êja
kam bẽno ajkẽn tak ne. 64 Nãm me no'ã pron
kam apỹnh tak ne kam kum,
—Aj, goja me'õ kute akurwanhjakôt omũ.
Goja tu aman me imã arẽ, ane. 65 Nãm me
prĩ:ne o ajkẽ. Nãm me aprỳ:o kumex.

Me rũnh kute Jeju axwe jabej kukjêr.
Mat 26.57; Mak 14.55; Dju r 18.12

66 Nhym arỳm akati nhym kam mebê id-
jaer bêngêtmẽ me kadjy Metĩndjwỳnh mar
djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ me kute Môjdjê
kukràdjà mar djwỳnhmẽ, me ta ne me aben
pydjin amiwỳr Jeju 'uw. Nhym kam me
me'ỳr Jejuo mõn o bôx ne me kabem kudja.
67 Me kabem kudja nhym me kum,
—Goja on me imã amijarẽ. Djãm abê
me babê idjaer nhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkati,
nẽn? Goja on me imã amijarẽ, ane.
Nhym kam memã,
—Got ba ren me amã amijarẽ ga ren
me amim imar kêtkumrẽx ne. 68 Ba ren
badjwỳ me akukij ga ren me imã arẽnh
kêt ne. 69 Nhym bep jakam gêdja ba on
Metĩndjwỳnh pymati djubôk'ãnh nhỹ. Ba

ije amijo inhĩ ne ibẽnjadjwỳr raxkam gêdja
ba ubôk'ãnh nhỹ, ane.
70 Nhym kam me kunĩ kukij ne kum,
—Djãm abê Metĩndjwỳnh kra? ane.
Nhym kam memã,
—Ãã, kôt ne ga me aje arẽnhwã, ane.
71 Nhym kam me abenmã,
—Bir be, arỳm ta kute amijo
Metĩndjwỳnhja ma. Mỳj kadjy dja gu me
ajte me'õdjwỳ kukij? Kati, ta ne arỳm
amijarẽ gu me arỳm kuma, ane.

23

Piratu kute Jeju axwe jabej kukjêr.
Mat 27.1; Mak 15.1; Dju r 18.28

1 Nhym kam me rũnhja eku:n kàjmã djan
mũjar Piratu'ỳr o mõn o bôx. 2 O bôx ne kam
Piratumã Jeju kàmex jarẽn kum,
—Ẽ, tãmja ne axwere. Tãwã ne ar me ibê
idjaer noo biknoro ba. Ba meo tỹm ne awỳr
o mõ. Nãm we me imã, "Kwãrĩk wãnh ga
me bẽnjadjwỳr raxbê Xedja me kunĩmã ỹr
djwỳnhmã pi'ôk kaprĩ nhõr kêt", ane. Ibê
me anhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkatikam gêdja
ba ipymao ar me apytàn me ajo iba, ane.
Nãm we ã me inoo biknoro ane, ane. Nãm ã
me Jejuo 'êxo ane.
3 Nhym kam Piratu Jejumã,
—Djãm abê mebê idjaer nhõ bẽnjadjwỳr
rax? ane.
Nhym kam kum,
—Ãã, kôt ne ga aje arẽnhwã, ane.
4 Nhym kam Piratu me kadjy
Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ
bẽnjadjwỳrmẽ me krãptĩmã,
—Nã bãm te kukij. Ajmã kute kêt. Axwe
kêtkumrẽx, ane.
5 Nhym kam me mã kum 'ã apnê. Kum 'ã
apnê:n kum,
—Kati, nãm prĩne aben kadjy memã 'êx
mõ. Nãm Garrêja kurũm tẽn Djudêjakam
bôx ne aben kadjy memã 'êx. Nãm krĩ
'õkam bôx ne aben kadjy memã 'êx. Ne ajte
amũ krĩ 'õkam bôx ne aben kadjy memã 'êx.
Ne ajte amũ 'õkam bôx ne aben kadjy memã
'êx ne ajte amũ 'õkam bôx ne aben kadjy
memã 'êx. Ne jakam arỳm bôx, ane.

Erodji kute Jeju axwe jabej kukjêr.

6 Nhym Piratu me kabẽn ja man kam abej
me kukij ne memã,
—Djãm Garrêjakam me kra'õ? ane.
7 Nhym me kum "Ãã" ane. Garrêjakam
me ja nhõ bẽnjadjwỳr nhidjibê ne Erodji.
Ajbir Djeruxarẽkam bôx. Kam ne Piratu
Erodji'ỳr Jeju jano, Erodji kute Piratu kud-
jwa Jeju kukjêrmã. Jejubê Garrêja krakam
ne kum ano. Nhym me arỳm 'ỳr o bôx.
8 Nhym Erodji Jeju pumũn kam kĩnhkumrẽx
ne. Amrẽbê ne Jeju'ã ujarẽnh man kam
te kute tãri omũnh prãme. Nhym kam
me arỳm 'ỳr Jejuo mõn o bôx nhym kam
kĩnhkumrẽx ne. Kute kum mỳjja pumũnh
kêt'õ nhipêx nhym kute omũnhmã ne bit 'ã
kamnhĩx ne. 9 Ne kam te Jeju kukjêr krãptĩ
ne. Nhym mrãmri bẽn kêt mex ne dja.
10 Nhym bep me kadjy Metĩndjwỳnh
mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ Môjdjê
kukràdjà mar djwỳnhmẽ ne me Jeju kuri
ku'ên kam mã kum arẽ. Kum kàtàm
jarẽnho ku'ê. Djã nãm me akrànmã kum
arẽ? Kati, nãm me tu Erodjimã Jeju jarẽnho
bê: ne. 11 Nhym kam Erodji õ krãkam-
ngônhremẽ ro'ã Jeju japrỳ ne 'ã keket ne
kam kum me bẽnjadjwỳr kà jadjàn kam
akubyn ajte Piratu'ỳr ano nhym me ajte
akubyn 'ỳr o mõn o bôx.
12 Nhym Erodjimẽ Piratu ar myt tãmkam
abeno õbikwa. Jejukôt ne ar abeno õbikwa.
Amrẽbê ne arkum aben kurê ne kam ajbir
arỳm Jejukôt abeno õbikwa. Piratu kute
Erodji'ỳr Jeju janorkam ne ar arỳm abeno
õbikwa.

Piratu kute Jeju bĩn kadjy memã kanga.
Mat 27.15; Mak 15.6; Dju r 18.39

13 Nhym me akubyn Piratu'ỳr Jejuo
mõn o bôx. O bôx nhym kam Piratu
me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ
bẽnjadjwỳrmẽ me kute meo ba djwỳnhmẽ
me kàtàmmẽ meo akprõn kam memã,
14 —Ẽ, tãm ne ga me iwỳr o mõn o bôx
ne kam imã, "Tãmja ne ar me inoo biknoro
ba", ane. Ba kam te kukij, te me an-
hipôkri kukij, nhym ajmã kute kêtkumrẽx.
Mexkumrẽx. Nã gãm me ajêx ne arĩk kàmex
jarẽ. 15 Nhym Erodjidjwỳ te ikudjwa kukij
nhym mexkumrẽx. Ga kute ajte akubyn me
bawỳr anorja pumũ. Be, mỳj kadjy dja ba
kubĩ? Ije bĩn prãm kêtê. 16 Kam dja ba tu
kaprêprêk kajgon ano, ane.
17-19 Nhym kam me kunĩ axikôt kum 'ã
àpnênho kumex. Ne kum,
—Kati, on o tẽn abĩn me imã Baraba bõm
amẽ, ane.

Nãm Piratu me kute Metĩndjwỳnh me irôbê mrãnh nhõ akati mar kunĩkôt me pỹnh ne bõm me rẽnho tẽ. Me axwe nhym kute mebê ijêja ne bõm me rẽnho tẽ. Baraba ne axwekumrẽx. Nãm me bẽnjadjwỳr kadjy memã 'êx nhym me me bẽnjadjwỳr'ỳr prõt ne, nhym ta adjwỳnhdjwỳ me kwỳ pa. Tãm ne Piratu kubê ijê. 'Ã ne me ku'uw ne kum,

—On rũm tãwã o tẽn abĩn pãnh me imã Baraba kaba, ane.

20 Nhym Piratu te kute Jejumã irer prãme. Ne kadjy ajte memã kabẽn ne memã,

—Ba kum inhiren ano, ane.

21 Nhym me kàj bê: 'ã kum apnên kum,

—On pĩte'y'ã anhô. On pĩte'y'ã anhô, anhỹro kumex.

22 Nhym kam ajte memã,

—Tô mỳkam? Mã ne kute dja ba kubĩ? Djãm axwe? Nã bãm te kukij nhym axwe kêtkumrẽx. Kam ne ba ije bĩn prãm kêtê. Dja ba tu kaprêprêk kajgon kam akubyn ano, ane. Nãm te memã anen te memã anen kam arỳm ajte te memã ane.

23 Nhym me mã 'ã kum apnê. Nãm me kàj bê kum 'ã àpnênho kumex ne kum,

—On pĩte'y'ã anhô, on pĩte'y'ã anhô, ane. Nãm me tỳxo Piratu jakrenh mex ne prĩne kabẽno katy. 24 Nhym kam me umaje "Ã" anen tu memã kanga. 25 Nhym me'õ kute bẽnjadjwỳr kadjy memã 'êx ne ta kute me kwỳ parja Piratu kaba. Me kute Piratumã "Me imã Baraba bõm amẽ", anhỹr ja ne kaban anon kam pãnh memã Jeju kanga, krãkamngônhre kute Jeju bĩnmã memã kanga. Me kum kurêkam ne me 'ã Piratumã apnê, kute bĩnmã. Nãm me kum 'ã àpnênho katyk mex ne. Nhym kam arỳm me kute bĩnmã memã kanga.

Me kute pĩte'y'ã Jeju nhôr.
Mat 27.32; Mak 15.21; Dju r 19.17

26 Nhym kam krãkamngônhre arỳm o mõ. O mõ nhym kam me'õja tẽn me kajpa. Me'õ nhidjibê Ximão, pykabê Xireni kra'õ. Arwã kurũm ne tẽn me kajpa nhym me pa 'amỳn ikreikam pĩte'y djin kam kum,

—Kum amỳ, ane.

Nhym kam kum kumỳn o Jeju katẽn o mõ. 27 Nhym me itepato kôt mõ. Nhym me niredjwỳ kôt mõ. Mõrkôt abej mỳr mõ, kàj bê abej àmra mõ. 28 Nhym Jeju me'ỳr akẽx ne memã,

—Ẽ, àpnhĩre ar, Djeruxarẽkam me kra, kwãrĩk wãnh ga me ijabej amỳr kêt. Bep me akra jabejbit dja ga me muw, ne ga amijabej muw. 29 Dja ĩ meo bikẽnh djà nhõ akati me awỳr bôx. Dja me awỳr bôx nhym me abenmã, "Ỹ, me nire kra kêtja ne me mrãmri kĩnhkumrẽx. Ne me kute kra jamỳnh kêtdjwỳ kĩnhkumrẽx. Ne me kute krao kaôr kêtdjwỳ kĩnhkumrẽx", ane. Me jabit dja me mã prõt ne kato.

30 "Ne ajte kamã tokry pymaje krãnhmã,

'On amrẽ me inhiby arôrôk ne me inhimex', ane.

Ne kam ajte krãnh kryre jamã,

'On amrẽ me inhiby arôrôk ne me ijo apdju', ane."

31 Ga me kute ã pĩ ngoo anhỹrja pumũ. Godja arỳm pĩ ngrà nhym mã dja me ajte on? Ba ne ba ajmã ikute kêtkumrẽx ne itokry rax ne. Nhym bep mrãmri me axweja, mã dja Metĩndjwỳnh me on, Djeruxarẽkam me ajaxweja on? ane. Nãm ã Jeju mỳjja kute meo bikẽnh djà nhõ akati djwỳnhràm ã memã arẽnho anen ta amijaxwe kêt'ã pĩ ngo jakren me axwe'ã pĩ ngrà jakre.

32 Nhym me amẽ ar kàtàmja Jejukôt aro tẽ, me kute pĩ'ã Jejukôt ar nhôr kadjy. Ar kute mekam ar amikrào baja ne me kute Jejumẽ ro'ã ar parmã aro mõ. 33 Aro mõn aro bôx. Krãnhbê me krã'i'ỳr ne me Jeju aro bôx. Aro bôx ne kam apỹnh pĩte'y'ã ar adjuw. Ne kam ar ikramã kàxiràxo iten ar parjamo iten kam kàjmã krekam ar umjuw. Nhym arỳm ar arij. Jeju õkredjàkôt wajêt nhym aktã ar axweja ijên o wajêt. 34 Nhym kam Jeju me nêje Bãmmã kabẽn ne,

—Djũnwã, dja ga tu imar krãtan mekam angryk kêt. Me kute ibĩnja dja ga tu mar krãta. Me kute ibĩnja ne me kute gu bakukràdjà mar kêtkumrẽx, ane.

Nhym kam me abenmã kàja ngrà. Nãm me apỹnh kute kà jamỳnh kadjy kẽn kryre rẽ. Me kute ari kẽn kryre rẽnhkôt ne me amijo kubẽkà pytàn amỳ.

35 Nhym me kunĩ no ma mõn Jeju pumũnho dja. Nhym me bẽnjadjwỳrdjwỳ aprỳo dja. Nãm me abenmã,

—Amũbit ne me utà. Goja gê ta amiptà. Goja gê Metĩndjwỳnh kute anor nhym kubê me banhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkatikumrẽx jabej goja on amiptà, Metĩndjwỳnh kute

amijo utàr jabej goja on amiptà, anhỹro kumex.
36-37 Nhym me krãkamngônhredjwỳ 'ã keket ne aprỳo kumex. Nãm me 'ỳr bôx ne kum pidjô kangô kadjà bẽn kum,

—Ajrã, goja on amiptà. Goja abê mebê idjaer nhõ bẽnjadjwỳr rax jabej goja on amiptà, anhỹro dja. 38 Ne kam ajte Jeju nhimõkri pi'ôk no'ôk nhipêx ne kunhô. Me kute omũnh ne kam kute,

—Mebê idjaer nhõ bẽnjadjwỳr rax ne ja, anhỹr kadjy ne me imõkri kunhô. 39 Nhym kam me kute Jeju nhikô'ã amẽ ar axwe nhôrja ikjêja Jeju japrỳo wajêt. Ne kum,

—Goja abê mebê idjaer nhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkatikumrẽx ne goja on amiptàn ar badjwỳ ar ipytà, ane.

40 Nhym kam ikjêja kum bẽn tỳx ne kum,

—Kwãrĩk wãnh. Birãm amã Metĩndjwỳnh pyma kêtkumrẽx. Me kute gwaj bajanhôr ga arỳm gadjwỳ atyk 'ỳrja pumũ ne kam ajmãn amã Metĩndjwỳnh pyma kêt mex ne. 41 Mrãmri ne me kute arỳm gu babĩnmã arỳm ã gu bajo ane. Gu ba ne gu ar mekam amikrào baba nhym arỳm me kute pãnh gu babĩnmã. Nhym bep tãmja ne kute ajmã mỳjja 'õo kêtkumrẽx, ane. 42 Ne kam ajte Jejumã,

—Jeju, gora anhõ me ja kunĩ kadjy abẽnjadjwỳr ne aje ar meo abakam gora badjwỳ ima, ibiknor kêt kadjy ima, ane.

43 Nhym kam Jeju kum,

—Myt ja tãmkam dja gu baro'ã kàjkwakam Ibãm nhõ pyka'ỳr bôx. Mrãmri ne ba arỳm amã ikabẽn pydjin arẽ, ane.

44-45 Nhym arỳm kàjkwa nhipôkri myt nhỹ. Nhym kam tu akamàt kô tyk ne. Pyka kunĩkôt me'ã akamàt kô tyk ne, arngro kêtkumrẽx ne. Nãm me'ã akamàt kô tykkam myt kyn kyn kyn ky: nhym 3 orakam, amykrykambit arỳm ajte kàjkwa no pôt ne. Arỳm ajte myt kato. Nhym arỳm Metĩndjwỳnh nhõ kikreti kadjwỳnhbê kubẽkàtija ta amikadjô. Nãm kônh e ty:k ane. 46 Nhym kam Jeju Bãmmã amijarẽ. Kàj bê kum amijo akij ne kum,

—Djũnwã, ba wãm awỳr ikarõ jano, ane.

Nãm ã kum anen kum amikarõ janon ate ty. 47 Nhym krãkamngônhre krãptĩbê 100 nhõ bẽnjadjwỳr Jeju tykkôt omũn kam Metĩndjwỳnhmã rax jarẽ, ne,

—Mrãmri ne djãm tãmja axwe kêtê. Mexkumrẽx, ane.

48 Nhym me itepato kute Jeju tykkôt omũnhmã mõrja arỳm mỳjja kunĩ pumũn kam akubyn mõn kaprĩkam aminhõkôt titiko mõ, ũrkwã'ỳr binhirênh mõ. 49 Nhym bep õbikwa kunĩmẽ, Garrêja kurũm me nire kôt mõrjamẽ, me tãm ne me arek omũnho dja, kum kre rax ne omũnho dja.

Me kute Jeju jadjàr.
Mat 27.57; Mak 15.42; Dju r 19.38

50-52 Nhym kam me'õ nhidjibê Jôdje ne Piratu'ỳr tẽ. Mebê idjaer nhõ krĩ'õ nhidjibê Armatêkam kra'õ. Nãm me rũnh bikprõnh djàkam mekôt mrã. Kabẽn mexkumrẽx, katàt ne mrã. Nhym me kute Jeju bĩnmã amim 'ã karõo nhỹ nhym kam te nêje me kukrà. Atemã ne kabẽn. Me ja kabẽnkôt kabẽn kêtê. Nãm amim Metĩndjwỳnh kamnhĩx ne. Metĩndjwỳnh bôx ne me kadjy bẽnjadjwỳr ne kute ar meo bamã ja ne amim kamnhĩx ne. Tãm ne Piratu'ỳr tẽn bôx ne Jeju'ã kuma. Kute Jejuo rwỳk ne adjàrmã ne 'ỳr tẽn bôx ne 'ã kuma.

53 Nhym kam kum "Ã" anen kam kum kanga. Nhym kam pĩte'y'ỳr tẽn kam Jejuo ruw, kute adjàrmã. Ne kam kadjy kubẽkà mexja byn kam prĩne o kupun kam kẽnkrekam adjà. Me kute kẽnkre kakrwỳnh nyjakam adjà. Kraxje me kute kam me'õ jadjàr kêtkumrẽx. Kam ne adjà. 54 Pi'ôk ràràr nêje akati jakam ne adjà. Akati jakam ne me no katon õ mỳjja kupênho kumex. Pi'ôk ràràr kêtri õ mỳjja kupênho kumex. Akati jakam ne adjà.

55-56 Nhym me nire Garrêja kurũm Jeju kôt mõrja mekôt mõn omũ. Nãm me kute kẽnkrekam adjàrkôt omũn kam akubyn ũrkwãmã mõn bôx. Bôx ne kam me kudjỳ djàmẽ pidjỳ nhĩnmẽ kubyn abenkam o akàn kam kadjy kudji. Nhym pi'ôk ràràr nhym arỳm me nire tyk djà kêto kumex, Môjdjê kukràdjàkôt ne me pi'ôk ràràrkam tyk djà kêto kumex.

24

Jeju akubyn tĩn.
Mat 28.1; Mak 16.1; Dju r 20.1

1 Nhym arỳm pi'ôk kamrêk. Nhym ar nire kry:ràm kô rã'ã kute me kudjỳ djà abenkam o birênh ne irja byn 'ỳr o mõ, kẽnkre'ỳr o mõ. Ar kute kẽnkrekam adjàrja'ỳr o mõ.

2 Nãm ar bit Jeju'ỳr o mõ, ar kute o kudjỳmã
ne ar bit 'ỳr o mõr kajgo. Nhym arỳm
me kute kẽnpotio 'ã ijêja arỳm amijã kutan
kre jakà'ã amidjan dja. Me'õ ne o mõn
kudja nhym dja. 3 Nhym ar nireja 'ỳr mõn
kẽnkremã wangij ne kam te Jeju nõr djà
kamũ nhym nõr kêt ne.
4 Nhym ar te kute mỳjja'õ marmã o dja
nhym adjynkêt ne ar my amãnhkrutja ar
aêrbê kato. Tu ar nokam kato. Õ kubẽkà
jadjê:nh ne ar kuri dja. 5 Nhym ar te tĩn
prãme ne rôrôk ne ponh ne ikwã. Nhym
kam arkum,
—Mỳkam ne gar me tykkam me'õ akubyn
tĩnja jabej mõ? 6-7 Ẽ, ar nõr kêtja pumũ.
Arỳm ne akubyn tĩn ne kato. Djã ne gar
kabẽnja ma. Amrẽbê ne ar amã, Garrê-
jakam ar ba rã'ãkam ar amã, "Gêdja me me
axwemã ikanga. Ba ije amijo inhĩ dja me
me axwemã ikanga nhym me pĩte'y'ã inhô
ba ty ne ijã akati amãnhkrut ne ikjêkêt ne
akubyn itĩn ne", ane, ã ar amã ane. Ã ar
amã ane gar ajte abej mõ, ane. Nãm ã kadjy
mrãnh djwỳnh arkum ane.
8-10 Nhym kam ar nire arỳm Jeju kabẽn
ja ma. Kabẽn ja man kam akubyn kẽnkre
kurũm mõ. Mõn bôx ne kam Jeju kôt
ba djwỳnhmã mỳjja kunĩ jarẽ. Kôt ba
djwỳnhbê 11mẽ õbikwaja kunĩmã mỳjja
jarẽ. Marij Madarenamẽ Djôwanãmẽ Xi-
jagu nãbê Marijmẽ ar ro'ã mõrjamẽ. Ar ja
ne Jeju'ỳr mõn te nõr djà kaprãn bôx ne
memã arẽ, Jeju kute tũmràm ar anorjamã
arẽ. 11 Nhym bep nãm me ate krã. Nãm
me o kabẽn kajgon kam tu ate krãn amim
kamnhĩx kêt ne. 12 Nhym bep Pedrubit ne
ekrux ne kàjmã djan kam kẽnkre'ỳr prõt
ne 'ỳr bôx ne kam te 'ã ibôn ỹmkjêro nõ.
Te abej rĩto nõ. Nhym kupu djàbit ate
nõ. Nhym omũn kam akubyn tẽ, te kute
amikam mỳjja'õ marmã umar tẽ. Tẽn ũrk-
wãkam bôx.

*Imau'*ỳr Jejukôt ba djwỳnh tẽ nhym ar
nokam amirĩt.
Mak 16.12
13 Nhym myt tãmkam kôt ba djwỳnh
amãnhkrut ne krĩ ngrire 'õ'ỳr tẽ. Krĩ
ngrirebê Imau'ỳr ne ar tẽ. Djãm mũjar
got. Tãm ne ja. Djeruxarẽ kurũm pry'ã
akrebê 11 kirometu 'ỳr ne ar tẽ. 14 Ne kam
abenmã kabẽn tẽ, abenmã Jeju bĩnmẽ mỳjja
ja kunĩ jarẽnho tẽ. 15 Abenmã arẽnho tẽm
rã'ã nhym Jeju arkôt bôx. Arkôt bôx ne
arỳm ro'ã mõ. 16 Nãm ar omũnh kajgo.
Bãrãm mỳjja ne ar no'ã nhym ar te kute
omũnhmã. Jeju ta ne aminêje ar no nhity
ne kam arkum,
17 —Ije tô mỳj ne gar abenmã arẽnho tẽ?
ane.
Nãm arkum kabẽn nhym ar tẽm tỳx
katikôt djan kam kaprĩre, nokre kaprĩre ne
dja. 18 Nhym kam ikjêja idjibê Kreôpa kum,
—Ije birãm apydji ne ga aje mỳjja
mar kêt, mỳjja ajbir katorja mar kêt ne.
Djeruxarẽkam me kunĩ ne me kuma, ane.
19 Nhym kam kum,
—Ije nhym mỳj nã? Nhym mỳj ne gar
abenmã arẽnho tẽ?
Nhym amẽ ar ja kum,
—Ije tô gêt Nadjarekam me kra'õ nhid-
jibê Jeju. Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh
djwỳnh'õ. Kabẽn mexkumrẽx. Nãm katàt
memã Metĩndjwỳnh kukràdjà'ã ujarẽnh
mexkumrẽx ne. Ne ar memã mỳjja pumũnh
kêt kwỳ 'yro ba. Mỳjja kwỳ nhipêx
mexkumrẽxo ba. Kam ne Metĩndjwỳnh
kam kĩnhkumrẽx nhym me kàtàmdjwỳ
kam kĩnhkumrẽx.
20 Nhym bep me kadjy Metĩndjwỳnh
mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ me banhõ
bẽnjadjwỳrmẽ, me ja ne me me kute bĩnmã
memã kanga nhym me pĩte'ykam kubĩ. 21 Ỹ,
kute me bakurê djwỳnhbê me bapytàrmã,
me babê idjaer pytàrmã ne bar bajbit amim
kamnhĩx ne, nhym arỳm ty. Nãm me arỳm
kubĩ nhym kam arỳm 'ã akati amãnhkrut
ne ikjêkêt. 22-23 Nhym ar nire ar ikôt Jejumã
àpênh ja ar ijaê. Kry:ràm ne ar kẽnkre'ỳr
mõn te abej ne kam akubyn bôx ne kam
we ar imã, "Arỳm ne bar mỳj me'õja pumũ.
Birãm kadjy mrãnh djwỳnh got bar omũ.
Nhym ar imã, 'Jeju ne arỳm akubyn tĩn ne',
ane."
Nà, nãm ã ar nire ar ijaêro ane. 24 Nhym
kam ar ijõ kẽnkre'ỳr tẽn te kam abej. Nhym
kẽnkre kaprỳ ne. Mrãmri ne ar nire kôt arẽ.
Nhym bep Jeju ta ne amirĩt kêtkumrẽx, ane.
Ã kum ane. Nãm ã Jeju kôt ba djwỳnh Jejuo
atemã me'õn ã kum kabẽn ane.
25 Nhym kam Jeju ta arkum,
—E kum ar ano kêt. Mỳkam ne amrẽbê
Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh me
amã mỳjja ja jarẽ ga me tu amim mar ne
amijamakkrekam kunĩ nhôr ne ar o aba
kêt ne. 26 Mrãmri ne arỳm Bẽnjadjwỳrbê

kumkati tokryn arỳm kàjkwamã tẽmmã.
Amrẽbê Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh
djwỳnh kute arẽnh kôtô. Dja tokry
kumrẽx ne kam arỳm bẽnjadjwỳr rax kadjy
kàjkwamã tẽ, ane.

27 Ne kam prĩne arkum Metĩndjwỳnh
kabẽn'ã ujarẽnh tẽ, Metĩndjwỳnh
kabẽnkam ta amijã ujarẽnhja ne kunĩ
arkum 'ã ujarẽnh tẽ. Nãm Môjdjê kumrẽx
memã 'ã pi'ôk no'ôkmo krax nhym kam
atãri Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh
memã 'ã pi'ôk no'ôk ne. Nhym kam ta amijã
ujarẽnh tẽm tãmtã ĩ amũ 'ã ujarẽnh tẽ.

28-29 Nhym kam ar ro'ã mõ. Ar krĩ'ỳr
tẽmja'ỳr ne ar ro'ã mõn kam arỳm têpo mõ.
Nhym kam bit Jeju mã tẽmmã. Nhym ar
kabẽno nê ne kum,

—Jãnh ar inhũrkwãkam ar inhikô'ã nõ.
Arỳm ne apajrũm myt nhỹ. Arỳm akamàt
'ỳr, ane.

Nhym kam tu arkôt wadjà. 30 Ne kam bit õ
kwỳ krẽnmã nhỹ. Õ kwỳ krẽnmã nhỹn kam
djwỳ byn Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽn
kam ipôn arkum kungã. 31 Nhym kam ar
amak e tyk anen arỳm Jeju ma nhym kam
tu ar nokam akuno. 32 Tu ar nokam akuno
nhym kam ar abenmã,

—E kum tãm. Ga pry'ã kute gu bamã
Metĩndjwỳnh kabẽn'ã pi'ôk no'ôk jarẽnho
tẽm gu bakĩnh ne bakrãkà 'ô nhỳnhja
pumũ, ane.

33-34 Ne ekrux ne kàjmã djan kam ajte
akubyn Djeruxarẽmã tẽ, Jeju kôt ba
djwỳnh'ỳr tẽ. Jeju kôt ba djwỳnhbê 11mẽ
õbikwamẽ ne ar ro'ã aben pydjin nhỹ.
Nhym kam ar ar ja'ỳr bôx. Bôx nhym ar
aben pydjin ỹr ja ar kutã arkum arẽ,

—Mrãmri ne arỳm Bẽnjadjwỳr akubyn
tĩn ne katon Ximãomã amijo amirĩt ne, ane.
Ar kutã ne ar arkum arẽ.

35 Nhym kam ar nĩnh tẽmjadjwỳ amipãnh
arkum arẽ. Pry'ã ar tẽm nhym Bẽnjadjwỳr
Jeju arkôt bôx ne ro'ã mõr ne kikrekam
ỹr nhym kute djwỳ nhipônh ne 'ã
Metĩndjwỳnh 'wỳr ne arkum õr nhym ar
kute kôt kum kator ja ar amipãnh arkum
arẽ.

*Kute kôt ba djw*ỳnhmã aminhĩ kamjỳr rã
bẽn.

Mat 28.16; Mak 16.14; Dju r 20.19

36 Nãm ar arkum arẽnho ãm rã'ã nhym
Bẽnjadjwỳr ta ajte tu ar nokam katon ar
ipôkri dja. Ar ipôkri djan arkum,

—On ar adjumar mex ne ar aba, ane.

37 Nhym kam ar tĩn prãm ne kum uma: ne.
Nãm ar Jejuo me karõn kam kum uma: ne.
38 Nhym kam arkum,

—Mỳkam ne gar amikam atĩn prãm ne
anhõkre kadjwỳnhbê amim, “Mỳj ne ja?
Birãm me karõ ne ja”, anhỹro akumex? 39 Ẽ,
ar inhikramẽ iparkam kàxiràx djwakreja
pumũ. Ba. Atemã me'õ kêt. Gop ar ikupên
ipumũ. Djãm ã me karõ kute anhỹr? Me
karõ ã kute anhỹr kêt. Gop ar inhĩmẽ ijija
pumũ. Djãm me karõ ã 'imẽ ĩ kute anhỹr
got, ane.

40 Ã arkum anen kam arkum amin-
hikramẽ amipar bẽn kam ari arkum o apa.
41 Nhym ar omũn kam kĩnhkumrẽx ne. Ne
kam kĩnhkam amim,

—Ije, djãm tãm? Kati, atemã me'õ. Nàr
kon tãmỹ, anhỹro kumex. Nãm ar kĩnh rax
ne kam te kute marmã o dja. Nhym kam
Jeju arkum,

—Djori mỳjja ba kukrẽ, ane.

42-43 Nhym kam ar kum tep djàr kwỳ tan
kungã nhym kubyn kukrẽ. Nhym ar arek 'ã
omũnho nhỹ.

44 Nhym kam arkum,

—Ẽ, ar ikabẽn ja ma. Ar akam ar ibari
ikabẽn ja gop ar ama. Nã bãm anhỹr
djwỳnhràm ar amã,

“Me kute ijã pi'ôk no'ôkja kunĩ dja apôx
gar omũ. Môjdjêmẽ me Metĩndjwỳnh
kabẽn jarẽnh djwỳnh kute ijã pi'ôk no'ôk
nhym me ijã ngrerdjwỳ 'ã pi'ôk no'ôkja
kunĩ dja apôx gar omũ”, ane. Nã bãm ã ar
amã ane nhym arỳm apôx gar arỳm omũ,
ane.

45 Nãm ã arkum anen kam arkum
Metĩndjwỳnh kabẽn'ã pi'ôk no'ôkja kunĩ
jarẽnho tẽn kadjy ar amak bô nhym ar kam
kuma. 46 Nãm arkum,

—Metĩndjwỳnh kabẽn'ã pi'ôk no'ôkkam
ne, “Bẽnjadjwỳrbê kumkati dja tokryn tyn
'ã akati amãnhkrut ne ikjê kêt ne akubyn
tĩn ne kato”, ane. 47 Kam dja me pyka
kunĩkôt kàj bê 'ã ujarẽnh mõ gê me amim
katon wãnh axwemã iren Metĩndjwỳnh'ỳr
amijo akẽx gê Metĩndjwỳnh me axweo
aknon mekam ngryk kêt. Djeruxarẽkam
dja me memã arẽnhmo krax ne. Ne kam
apỹnh pyka kunĩkôt memã arẽnho ajmà.

Nãm ã me anhỹr djwỳnhràm Metĩndjwỳnh
kabẽnkam 'ã pi'ôk no'ôko ane. [48] Nhym
arỳm apôx gar ga anoo prĩne omũ. [49] Jakam
dja ba ar amã Ibãm Karõ jano. Ibãm
kute ar amã kabẽn pydjin arẽnhja tãm,
kute ar amã Amikarõ jarẽnh tãm dja ba
amrẽ ar amã ano. Gora ar arek krĩraxbê
Djeruxarẽwãkam arek djan kam ama. Ad-
jãm rã'ã gê arỳm ar awỳr bôx. Dja kàjkwa
kurũm ar awỳr ruw ne kam ar ajo ban kam
ar ajo tỳx gar kam atỳxkumrẽx ne kam
pyka kunĩkôt 'ã adjujarẽnh mõ, ane. Nãm
ã arkum ane.

Jeju kàjkwamã àbir.
Mak 16.19; Kar 1.9

[50] Ne kam krĩbê Betanhamã aro mõn aro
bôx. Djeruxarẽ kurũm aro mõn aro bôx ne
kam aro kĩnh ne. Kute aro kĩnh kadjy ne
arkum ikra bẽn arkum kabẽn ne. [51] Arkum
kabẽno ãm rã'ã, tu kabẽn konenh mebê
kàjkwamã wabin kam arỳm kàjkwakam õ
pykamã bôx.

[52] Nhym kam kôt ba djwỳnhja kum mex,
rax jarẽnho kumex. Ne kam akubyn
Djeruxarẽmã arỳm mõn bôx. Kĩnhkumrẽx
ne mõn bôx. [53] Ne kam Metĩndjwỳnh nhõ
kikretikam ar mã Metĩndjwỳnhmã mex, rax
jarẽnho ba. Mrãmri. Tãm ne ja.

Djuão memã Jeju'ã ujarẽnh rax ne ja.

Djuão ne Jeju'ã ajarẽ. Jeju kute amijo ĩ ne rwỳk kêtri Bãmmẽ ro'ã kàjkwakam ar bari kumrẽx memã arẽ. Ne kam atãri Jeju kute amijo amirĩt ne kute meo mex ne kute memã amikabẽn jarẽnh ja'ã ujarẽnh tẽn àbir djàmã kumẽ. Nãm prĩne gwaj bamã Jeju kabẽn jarẽ. Jeju kute kukràdjà'ã mỳjja jakre kunĩ ne arẽ. Me kute tu amim Jeju kamnhĩxkumrẽx ne kam tĩn rã'ã rã'ãmã ne gwaj bamã arẽ.

Djuãomẽ kamybê Xijagu ne Ar kubê tep pynênh djwỳnh nhym Jeju arkum kabẽn nhym ar tu mỳjja kunĩmã iren Jeju kôt mõn kôt bikamẽnh rã'ã nhym Jeju wabi. Nhym memã Jeju jarẽ nhym me kôt kum kurên pa 'ãbyn apêxtimã kumẽ. Kamã ne ajte memã *M*ỳjja Apôx Kêtri Kukãm 'ã Ujarẽnh jadjwỳ'ã pi'ôk no'ôk ne.

*Me'õ nhidjibê kab*ẽn'ã ujarẽnh kadjy ne ja.

Kar 10.36; Pir 2.6; Kor 2.9; Idja 1.2

1 Mỳjja kunĩ kêtri ne arỳm me'õ nhidjibê Kabẽn. Me'õ nhidjibê Kabẽn kàjkwakam Metĩndjwỳnhmẽ ro'ã nhỹn adjwỳnhdjwỳ kubê Metĩndjwỳnh. 2 Ta ne mỳjja kunĩ kêtri Metĩndjwỳnhmẽ ro'ã nhỹ.

3 Kubê ne mỳjja kunĩ nhipêx djwỳnh. Ne ren kêt nhym ren mỳjja katorjadjwỳ kunĩ ren kêtkumrẽx. 4 Me'õ nhidjibê Kabẽnjabê ne mỳjja kunĩ tĩn djwỳnhkumrẽx. Ne kam kôt kute mrãmri ne me kurwỳ djà pyràk. Ga, ngônhpôk kute akamàt kô tyk kurwỳ nhym me kute akamàtkam mỳjja kunĩ pumũnh ne katàt mrãnhja pumũ. Me jadjwỳ ne me axwen kam mrãnh punu. Nhym kam me memã me'õ nhidjibê Kabẽnja'ã ajarẽ nhym me kwỳ arỳm amim tu markumrẽx. Kubê mỳjja kunĩ tĩn djwỳnhkam ne me kwỳ amim tu markumrẽx ne kam arỳm axwe kêt ne katàt amijo ba. 5 Ga, akamàt kô tykkam me kute mỳjja pumũnh kêt ne ba punuja pumũ. Me kwỳ jadjwỳ ne me axwen ba punu. Nhym kam me memã me'õ nhidjibê Kabẽnja'ã ajarẽ. Memã 'ã ajarẽ nhym me axweja kute akamàt kô tykkam baja pyràk ne me amim mar kêt.

6 Be, atemã me'õbê ne Djuão. Ngômã me angjênh djwỳnhja. Metĩndjwỳnh ne Djuão jano nhym arỳm kukwakam ujarẽnh tẽ.

7 Me'õ nhidjibê Kabẽnja kute mrãmri ne me kurwỳ djà pyràk nhym Djuão arỳm 'ã ujarẽnh tẽ. Kôt me kunĩ kute tu amim me'õbê Kabẽnja markumrẽx kadjy ne 'ã ujarẽnh tẽ. 8 Be, djãm Djuão ta kute me kurwỳ djàja pyràk? Kati. Kukãm kute 'ã ujarẽnh kadjy ne tẽ. 9 Me'õ nhidjibê Kabẽnja ne mrãmri kute amijo ba mexkumrẽx ne katàt kute memã kabẽn jarẽnhkumrẽx. Nãm me kunĩmã arẽnhkumrẽx. Kute mrãmri ne me kurwỳ djà kute memã pry kurwỳ pyràk.

10 Me'õ nhidjibê Kabẽnja ne amikadjy me kunĩ nhipêx ne tũmràm me'ỳr bôx ne me ro'ã ar ba. Ta ne amikadjy me kunĩ nhipêx. Nãm te me ipêx ne te me ro'ã ar ba nhym me kute amim mar kêt. 11 Õ me wỳnh'ỳr ne bôx nhym õ me wỳnh kute o aminhõ bẽnjadjwỳr kêt. 12 Nhym be, me kwỳ ne me apỹnh ĩ djàri arỳm o aminhõ bẽnjadjwỳrkumrẽx. Me ja ne me me'õ nhidjibê Kabẽnja'ã amim,

—Mrãmri ne kubê Metĩndjwỳnh Krakumrẽx, ane. Nãm me amim anen arỳm o aminhõkumrẽx. Nhym kam arỳm apỹnh me ĩ djàri memã kum,

—Mrãmri ne arỳm abê Metĩndjwỳnh krakumrẽx, ane. 13 Mebê Metĩndjwỳnh krakam arỳm umar djà ny. Umar djà nyo kute mrãmri ne me prĩre bixadjwỳr nykam umar djà ny pyràk. Djãm me my kute me niremã kra jadjwỳrkôt me umar djà ny? Kati. Nàr, djãm me my kute me nireo ikwã prãmkôt ne me umar djà ny? Kati. Nàr, djãm me kute kra'ã amim karõkôt me umar djà ny? Kati. Metĩndjwỳnh kute memã amak bônhkôt me umar djà ny.

14 Be, me'õ nhidjibê Kabẽnja ne arỳm amijo ĩ ne me baro'ã ar ba. Nãm mexo uman ar ba. Ar ba ne bar prĩne mexo umakôt omũnho iba. Bãm pyma o ne uma. Kubê Metĩndjwỳnh Kra djwỳnh. Pydji. Kam ne prĩne mexo uma. Ta ne tu kum me kaprĩ:kumrẽx* ne kabẽn pỹnh ne arẽn me baro'ã ar ba.

* 1:14 Djãm me ta ne me axwe kêt nhym pãnh kum me kaprĩ Kati. Me ta te axwe kêtmã nhym ta arỳm tu kum me kaprĩ.

15 Be, ngômã me angjênh djwỳnhbê Djuão
ne kàj bê 'ã ajarẽn memã kum,
—Arỳm ne ba ar amã me'õ ja'ã ajarẽn
'ã ar amã, “Me'õ dja ikôt bôx. Nãm raxo
katàt ijakre. Be, mỳkam? Bir, amrẽbê:
ikêtri ne ar ba tũm. Kam ne raxo katàt
ijakre”, ane. Arỳm ne ba ã ar amã ane.
Nãm ã Djuão memã ane. 16 Be, mỳjja kunĩ ne
õ. Ta ne ukaprĩo ukaprĩn õ mỳjja kunĩmẽ
me bakunĩo djuw mexo nhỹ. 17 Môjdjê
ne Metĩndjwỳnh kukwakam me kute katàt
amijo ba'ã memã karõ. Me axwe kêt kadjy
memã karõ. Nhym be, Jeju Kritu ta ne tu
kum me kaprĩn kabẽn pỹnh ne arẽ. 18 Be,
djãm me'õ ne kute Metĩndjwỳnh pumũnh
got? Arkati. Kra djwỳnh pydjibit ne kute
omũnh. Bãmmẽ ro'ã ne nhỹ. Krabit kute
omũnh ne arỳm memã 'ã ajarẽ.

*Djuão kute memã amijar*ẽnh kadjy ne ja.
Mat 3.1; Mak 1.1; Ruk 3.1

19 Be, Djeruxarẽkam mebê idjaer rũnhja
ne me Djuãomã me kwỳ jano. Ne me kadjy
Metĩndjwỳnh mar djwỳnh kwỳ jano. Ne
mebê Rewidjwỳ kwỳ jano. Me kute abej
Djuão kukjêr kadjy ne me me kwỳja jano
nhym me arỳm 'ỳr mõ. 'Ỳr mõ:n kam arỳm
'ỳr bôx ne kum,
—Mỳj me ajõ ga nã? Djãm abê me
inhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê Kritu? ane.
20 Nhym Djuão memã 'êx kêt ne mrãmri tu
memã arẽnhkumrẽx ne memã kum,
—Ba ibê Kritu kêt. Metĩndjwỳnh kute ijã
me õ Bẽnjadjwỳrbê kumkati mẽnh kêt, ane.
21 Nhym me kum,
—Be, abê Kritu kêtkam mỳj me ajõ ga nã?
Djãm abê Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn
jarẽnh djwỳnh? Djãm abê Erij? ane.
Nhym memã kum, “Kati”, ane.
Nhym me kum,
—Metĩndjwỳnh kute me imã kukwakam
kabẽn jarẽnh djwỳnh'õ janormã. Djãm ga?
ane.
Nhym memã kum, “Kati”, ane.
22 Nhym me kum,
—Bir, dja ga me imã amijarẽ. Me ije
memã akabẽn jarẽnh kadjy. Me kute awỳr
me ijanor ba me ije memã akabẽn jarẽnh
nhym me kute amar kadjy on me imã ami-
jarẽ, ane.
23 Nhym memã kum,
—Be, amrẽbê: ne Metĩndjwỳnh kuk-
wakam kabẽn jarẽnh djwỳnhbê Idjaij ijã
kabẽn jarẽn me bakukãmãremã kum,
“Kapôt kukritkam dja me'õ kàj bê me akren
memã kum,
‘Bẽnjadjwỳr djwỳnh kutêp wãnh ajaxwemã
anhiren kum amex. Kute mrãmri
ne me kute me bẽnjadjwỳr rũnhmã
katàt pry jadjwỳr nhym mexja
pyràk. Dja gar ã kutêp amexo ane’,
ane.”
Ba ijã ne Idjaij memã ane, ane. Djuão ã
memã ane.
24 Be, mebê idjaer rũnh kute Djuão'ỳr
me kwỳ janorja, kute kukjêrjabê ne mebê
pardjêu. 25 Djuão amijã memã ane nhym me
kum,
—Be, abê Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê Kritu
kêt ne abê Erij kêt ne abê Metĩndjwỳnh
kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh'õ kêt ne
kam Metĩndjwỳnhmã ngômã me angjênho
aba. Mỳkam? ane.
26 Nhym memã kum,
—Bir, ba ikajgo me:xi. Ije
Metĩndjwỳnhmã me arẽnh kadjy ba
ngômãbit me angjênho iba. Ikajgo nhym
be, me'õ ra:x arỳm bôx. Ne kam ar me
banhipôkri ba ga me aje mar kêt. 27 Tãmwã
'ã ne ba me amã, “Me'õ gêdja ikôt bôx.
Nãm raxo katàt ijakre”, ane. Bãm te irax ne
'ã inhibôn ije kum parkà 'ãpre bônh ne o
itẽm prãmje. Be, ãm irax ba ren arỳm kum
apê. Nhym be, kati. Ãm ingrire. Nãm raxo
ijakrenh mex ne. Nãm ã Djuão memã ane.
28 Ngô raxbê Djodão nhikjê'ã krĩbê Betan-
hakam ne ã memã ane. Ngômã kute me
angjênh djàkam ne ã memã ane. Djeruxarẽ
kurũm me bôxjamã ã ane.

*Djuão kute arkum Metĩndjw*ỳnh Kra jakre
kadjy ne ja.
Mat 3.11; Mak 1.10; Ruk 3.22

29 Nhym kam arỳm akamàt ne akati.
Nhym Djuão ar jãnh dja nhym nĩnh Jeju
Djuão kutã tẽ. Nhym omũn 'ã memã kum,
—Ota, Metĩndjwỳnh nhõ Mrykĩ'ãtomti
jabatành ny tẽ. Tãm ne Metĩndjwỳnh me
bawỳr ano nhym me kute bĩn nhym kute
me kunĩ jaxweo pãnhmã. 30 Tãmwã 'ã ne ba
ar amã, “Me'õ dja ikôt bôx. Nãm raxo katàt
ijakre. Be, mỳkam? Bir, amrẽbê: ikêtri ar
ba tũm. Kam ne raxo katàt ijakre”, ane.
31 Be, djãm ba ne ba amrẽbê nokre pumũ?

Kati. Ije amrẽbê omũnh kêt. Metĩndjwỳnh
kabẽnkôt ije me abê idjaermã Kritu'ã id-
jujarẽnh ga me aje marmã. Jabit ne ba
kuma. Me aje Kritu marmã ne ba ngômã me
ajangjênho iba, ane.
32-33 Ne kam Djuão ajte memã kum,
—Djãm amrẽbê ije nokre pumũnh got?
Kati. Metĩndjwỳnh amrẽbê ngômã me
angjênh'ã imã karõ. Ne kam ije Kritu nokre
pumũnh kadjy ta ajte imã, "Be, me'õ'ã dja
Ikarõ ruw ne arek kam nhỹ ga omũ. Tãmja
ta gêdja memã Ikarõ jano nhym arỳm meo
ba", ane. Kute imã anhỹr kôt ne ba kam
arỳm nokre pumũ. Metĩndjwỳnh Karõ
kute tut pyràk arỳm Jeju'ã ruw ne arek
kam nhỹ ba arỳm omũn kam nokre pumũ.
34 Ije nokre pumũnhkam ba arỳm memã
arẽnhkumrẽx ne memã kum, "Be, mrãmri
tãmwãbê Metĩndjwỳnh Krakumrẽx", ane.
Jeju kutã tẽmkam Djuão ã memã ane.

*Ar kumr*ẽx kute Jeju kôt amijo
bikamẽnh'ã ujarẽnh.
35-36 Nhym kam ajte akati nhym Djuãomẽ
kôt ba djwỳnh amãnhkrut ar Jeju tẽmkôt
omũnho dja nhym arỳm arkum,
—Ota, Metĩndjwỳnh nhõ Mrykĩ'ãtomti
jabatành ny tẽ, ane. 37 Nhym Djuãokôt
ba djwỳnh ar kuman mã Jeju kôt ajkamẽ.
38 Nhym Jeju ar'ỳr akẽx nhym ar kôt tẽ
nhym ar omũn arkum,
—Mỳj nã? Mỳj ne gar amã kĩnh ne ikôt
tẽ? ane.
Nhym ar kum,
—Rabi, nhỹnh ne ga anhũrkwãja? ane.
Ujarẽnh djwỳnh'ã ne ar kum, "Rabi", ane.
39 Nãm ar ũrkwã jabej kukij nhym arkum,
—Amrẽ ar ikôt tẽn omũ, ane.
Nhym ar arỳm kôt tẽ. Kôt tẽ:n arỳm
ũrkwã'ỳr bôx ne arỳm omũ. Ne kam arek
kam nhỹ. Arỳm ar'ã amykrykam ar arek
kam nhỹ. Nhỹ: nhym ar'ã akati.
40 Be, ar amãnhkrut kute Djuão kabẽn mar
ne mã Jeju kôt bikamẽnhja nhikjê nhidjibê
ne Ãngre. Ãngremẽ Ximão Pedru ar axikôt
apôx. 41 Nãm ar ỹr'ã akati nhym Ãngre kamy
Ximão kumrẽx jabej tẽn arỳm kum katon
kum,
—Arỳm ne bar Mexijmã ikato, ane. Me
õ Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê Kritu'ã ne me
kum Mexij jarẽ.
42 Nãm Ximãomã anen arỳm Jeju'ỳr o tẽn
'ỳr o bôx ne kum akre. Nhym kam Jeju arek
omũnho djan kum,
—Ga abê Ximão. Djônaj ne adji. Dja ba
jakam amã Xepa jarẽ, ane. Be, kẽn'ã ne kum
Xepa jarẽ. Me bakabẽnkam ne kum Pedru
jarẽ.
43 Nhym ajte ar'ã akati nhym Jeju pykabê
Garrêja'ỳr tẽmmã. Ne 'ỳr tẽm kêtri Piripi
kumrẽxmã katon kum,
—Amrẽ mã ikôt ajkamẽ, ane.
44 Krĩraxbê Bexadakam ne Piripi
nhũrkwã. Kamdjwỳ ne Ãngremẽ Pedru ar
ũrkwã. 45 Nãm Jeju Piripimã kabẽn nhym
kam arỳm tẽn Natanajeumã kum,
—Arỳm ne bar kum ikato. Me
bakukãmãre Môjdjê kute me bakukràdjà'ã
pi'ôk no'ôkkam kute tãmwã'ã pi'ôk no'ôk.
Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh
djwỳnh 'õdjwỳ ar kute tãmwã'ã pi'ôk
no'ôk. Bar pi'ôk kôt kum ikato. Kubê ne
Nadjarekam Jeju, ane.
46 Nhym Natanajeu kum,
—Tô nhỹnh, djãm Nadjare kurũm mỳjja
mex'õ kator prãm got? ane.
Nhym kum, "Amrẽ ikôt tẽn omũ", ane.
47 Ne kam arỳm 'ỳr o tẽ. 'Ỳr o tẽ:n 'ỳr
o bôx. Nhym Jeju arỳm Natanajeu tẽmkôt
omũn kum,
—Be, ga abê idjaerkumrẽx. Ajêxnhĩ
kêtkumrẽx, ane.
48 Nhym Natanajeu kum,
—Je, nhỹnh ne ga arỳm ima? ane.
Nhym kum,
—Be, Piripi kute iwỳr ajwỳr kêtri ne ba
arỳm apumũ. Pĩbê pigêre parbê anhỹrri ne
ba arỳm apumũ, ane.
49 Nhym kum,
—Ujarẽnh djwỳnh, mrãmri ne abê
Metĩndjwỳnh Krakumrẽx. Abê mebê idjaer
nhõ bẽnjadjwỳr rax, ane.
50 Nhym Jeju kum,
—Ba ije amã, "Pigêre parbê anhỹrri ba
arỳm apumũ", anhỹrbit. Ga kam arỳm
tu amim imarkumrẽx. Adjỹm, dja ba
ajte mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipê:x ga
omũ. Mỳjja raxo kute ajbir ije amã arẽnhja
jakrenh mex dja ga omũ, ane. 51 Ne kam ajte
kum,
—Ba ije amijo inhĩ dja ĩ ijã kàjkwa
abenbê ajkij nhym Metĩndjwỳnh kadjy

mrãnh djwỳnh arỳm ikurũm wabin ijã axid-
juw gar arỳm omũ. Mrãmri ne ba ar amã ja
jarẽnhkumrẽx, ane.

2

Kute ngôo pidjô kangô.

1 Nhym akatin akatin akati nhym onĩj
Garrêjakam krĩraxbê Kanakam me'õ myja
me'õ nire'ỳr mõrmã. Nhym me me
kukràdjà kôt arỳm ar'ã akuprõn kute abenã
ar mẽnhmã o dja. Nhym Jeju nã me kôt
kam ar ba. 2 Nhym me Jejumẽ kôt ba djwỳnh
arkum krà nhym ar arỳm me'ỳr bôx. 3 Me'ỳr
bôx nhym uba kangô arỳm mebê apêx.
Nhym nãja Jejumã kum,

—Uba kangô ne arỳm mebê apêx, ane.
4 Nhym kum,

—Adjỹm me'õ nire. Djãm arỳm id-
jàpênh'ã myt bôx got ga imã arẽ? ane.

5 Nhym kam nã kikrekam me õ àpênhmã
kum,

—Gêdja ar amã arẽ gar kabẽn kôt apê.
Nãm ã nã arkum ane.

6 Nhym kam kẽno ngônhbê 6 ne ku'ê.
Me kute amiku'õnh djà kadjy ne ngôn-
hja. Mebê idjaer kute Metĩndjwỳnhmã
amiku'õnh djà kadjy. Ngônh kre rũnh
kute ngônhti pyràk. Kẽno ngônh py-
dji kre'ã akrekam ne kute ngônhkrõkrõkti
ipuo amãnhkrut ne amãnhkrut pyràk.

7 Nã me àpênh djwỳnhmã kabẽn nhym
kam Jeju arkum, "Ar ngôo ipu", ane. Nhym
kam ar ngô runho tẽn o ipu mex ne.

8 Nhym arkum,

—Ar kwỳ run memã ỹr djwỳnhmã o tẽ,
ane.

9 Nhym arỳm ar kwỳ run memã ỹr
djwỳnhmã o tẽ nhym arỳm kakin amim,

—Je tô, nhỹnh ne uba kangôja? ane. Ne
kam amiwỳr me'õ my kute ni'ỳr mõrja 'uw
nhym 'ỳr bôx nhym kum,

10 —E kum, uba kangô mexkumrẽx ne
ga o apdjun ajbir o akato. Djãm me kute
ã o anhỹr got? Kati. Me kute abenã
me rẽnhkam ne me kute memã kangô
djànhkumrẽxja kumrẽxo apôx. Ne me
kute o kõm kumexkambit kute memã kàjbê
kangô djànho apôx. Be, ga ne ga atemã ne
ajbir kangô djànhkumrẽx jao akato, ane.

11 Be, me kute raxmã kator kadjy mỳjja
pumũnh kêt nhipêx krax ne ja. Garrêjakam
krĩraxbê Kanakam ne ngô kajgoo uba kangô
nhipêx ne o memã amiraxo amirĩt. Nhym
kam kôt ba djwỳnh ar kute omũnhkam tu
amim markumrẽx.

12 Nhym kam Jeju krĩraxbê Kapana'ỳr
rwỳk tẽ. Nãmẽ kamymẽ kôt ba djwỳnhmẽ
ne ar kôt mõ. Ar 'ỳr rwỳk mõ:n arỳm 'ỳr
bôx. Ne Kapanakam ar ba: nhym ar'ã akati
ngrêrebit apêx. Nhym kam ar ajte mõ.

*Kute Metĩndjw*ỳnh nhõ kikreti nêje me
anor.

Mat 21.12; Mak 11.15; Ruk 19.45

13 Djeruxarẽkam mebê idjaer kute
aben pydji 'ỳr. Me kute aben kajmã'ã
Metĩndjwỳnh me bê idjaer kukãmãre
nhirôbê mrãnhja mar kadjy ne me aben
pydji 'ỳr. Nhym Jeju arỳm mekôt 'ỳr tẽ.
'Ỳr tẽ:n kam arỳm 'ỳr bôx. 14 Ne kam
Metĩndjwỳnh nhõ kikretimã wadjà. Nhym
me kumex. Me kute pi'ôk kaprĩ pãnh
memã mry nhõr djwỳnh kumex. Mry bàri,
mrykĩ'ãtomti, tut nhõr djwỳnh kumex.
Nhym me kute me õ pi'ôk kaprĩ pãnh memã
kikreti nhõ pi'ôk kaprĩja nhõr kadjy me
kumex. Nhym arỳm me omũ. 15 Ne kam me
kadjy arỳm djudjêdjêo me kaprêprêk djà
nhipêx ne arỳm me aêro tẽn bõm me kurẽ.
Nãm me kunĩmẽ me õ mrykĩ'ãtomtimẽ
me õ mry bàri jano. Nãm me kute me õ
pi'ôk kaprĩ pãnh memã kikreti nhõ pi'ôk
kaprĩ nhõr djwỳnhjabê pi'ôk kaprĩ ngràn
mebê pĩponh ikjêo rẽnho tẽ. 16 Ne tut nhõr
djwỳnhmã kum,

—Mũm me mỳjjao akato. Djãm Ibãm
nhõ kikreo bikẽnh got ga me kikre kreo
àpnu? Kwãrĩk wãnh Ibãm nhõ kikrekam
mỳjja pãnh abenmã pi'ôk kaprĩ nhõr kêt,
ane.

17 Nhym kôt ba djwỳnh omũn arỳm
pi'ôkkam Metĩndjwỳnh kabẽn ma. Amrẽbê:
Kra kute Bãmmã kum,

"Dja ba anhõ kikre'ã ino tỳx nhym me arỳm
ibĩ",

anhỹr ja ne ar arỳm kuma.

18 Nhym kam mebê idjaer rũnh Jejumã
kum,

—Goja on mỳjja pumũnh kêt'õ nhipêx
bar omũ. Ne kam arỳm abẽnjadjwỳr rax
ma. Aje mỳj me'õ kabẽnkôt kikretikam me
anoro abaja ma, ane.

19 Nhym memã kum,

—Ã. Dja ba ĩ me amã mỳjja pumũnh kêt'õ
nhipêx. Dja me Metĩndjwỳnh nhõ kikretija
ngrà ba kam akubyn ipêx. Ije ipêxo idjãm'ã

gêdja akati amãnhkrut ne ikjêkêt apêx ba
arỳm ipêx pa, ane.
20 Nhym me kum,
—Tô nhỹnh? Djãm kikre ja nhipêx'ã
akati amãnhkrut ne ikjêkêt apêx got? Kati.
Be, me kute kikreti ja nhipêxo ku'ê'ã amex
krãptĩ:bê 46 apêx nhym me arỳm ipêx pa,
ane. 21 Be, djãm Metĩndjwỳnh nhõ kikreti
wã'ã ne memã kabẽn jarẽ? Kati. Am-
inhĩ'ã ne Metĩndjwỳnh nhõ kikreti jakren
memã arẽ. Be, Jeju nhĩ kute mrãmri ne
Metĩndjwỳnh nhõ kikre pyràk. Dja ty nhym
me adjà. 22 Nhym kam arỳm akubyn tĩn.
Nhym kôt ba djwỳnh akubyn tĩnkôt omũn
akubyn amijo tẽn arỳm Jeju kabẽn ja ma.
Kute aminhĩ'ã kikreti jakreja man amim,
—Be, mrãmri ne Metĩndjwỳnh amrẽbê:
pi'ôkkam Jeju kônh kabẽn dji. Mrãmri ne
Jeju kabẽnkumrẽx, ane. Dja kôt ba djwỳnh
ar kikreti'ã kabẽn man ã amim ane.
23 Me krãptĩ kute aben pydji djà nhõ
akatikam ne Jeju Djeruxarẽkam ar ba. Me
kute aben kajmã'ã Metĩndjwỳnh me bê id-
jaer kukãmãre nhirôbê mrãnhja mar kadjy
ne me aben pydji. Nhym Jeju mekam ar ban
arỳm mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipê:x. Nãm
me punu krãptĩ:o mex nhym me arỳm omũ.
Me krãptĩ ne me omũn arỳm amim,
—Be, mrãmri ne Jejubê Metĩndjwỳnh
Krakumrẽx. Mrãmri kubê me banhõ
Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê Kritukumrẽx,
ane. 24 Nhym Jeju arỳm me kabẽn man
amim,
—Be, djãm mrãmri me krãptĩja kute tu
amim imarkumrẽx got, ba on meo iba?
Kati. Me krãptĩ kabẽn kajgo, ane. Be, djãm
Jeju kute me mar kêt got? Nãm kute me
kunĩ mar. 25 Djãm kute me'õmã, "Mỳj ne me
kuma"? anhỹr prãm got? Kati. Kute prĩne
me õkre kadjwỳnhbê me kabẽn mar. Kute
me kwỳ kabẽn kajgo mar.

3

*Nikodemumã umar djà ny'ã ujar*ẽnh.

1 Be, me'õ, idjibê Nikodemu. Kubê pard-
jêu'õ. Me rũnhmẽ ro'ã ne mebê idjaer
kunĩmã nhỹ. 2 Akamàtkam ne Jeju'ỳr tẽn 'ỳr
bôx ne kum,
—Ujarẽnh djwỳnh, mrãmri ne
Metĩndjwỳnh ajano. Aje memã kukràdjà'ã
adjujarẽnh kadjy ajano ga bôx. Arỳm ba
me ije amar. Ga ne ga aje mỳjja pumũnh
kêt kwỳ nhipê:x, me punu krãptĩ:o mex.
Kam ne ba me arỳm kôt ije amar. Djãm
me'õ kajgo kute ã meo anhỹrmã got? Kati.
Be, Metĩndjwỳnh amẽ amijo kajkep. Kam
ne ga ã meo ane. Nãm ã Nikodemu Jejumã
ane.
3 Nhym kum,
—Ẽ, djãm aje Metĩndjwỳnh rax ne kute
meo bajamã akator ne aje marmã ne ga tẽ?
Be, ga ne ga te aje kum akatormã. Adjumar
djà nykambit. Adjumar djà ny kute me
prĩre bixadjwỳr nykam umar djà ny pyràk.
Kambit dja ga kum akaton ama. Mrãmri ne
ba amã ja jarẽnhkumrẽx, ane.
4 Nhym kum,
—Je, mỳj dja ba idjumar djà ny kadjy on?
Djãm arỳm ijabatànhkam ije inã tikkremã
idjàr ne ajte ikator got ba idjumar djà
nymã? ane.
5 Nhym kum,
—Djãm ja ne ba amã arẽ? Kati.
Dja me amim Metĩndjwỳnh kabẽn ma.
Metĩndjwỳnh kabẽn ne kute ngô pyràk.
Dja me amim kabẽn ma nhym Karõ arỳm
memã amak bô nhym me arỳm umar djà ny
kute me prĩre bixadjwỳr nykam umar djà
ny pyràk. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm
amim me utàn ar meo ba. Mrãmri ne ba
amã ja jarẽnhkumrẽx.
6 Djãm me my kute memã kra jadjwỳr
nhym me bixadjwỳrkam Metĩndjwỳnh kôt
umar? Kati. Me kôt umar kêtkumrẽx.
Nhym be, Metĩndjwỳnh Karõ kute meo ny
kôt ne me mrãmri umar djà nykumrẽx ne
arỳm kôt umar. 7 Ba amã, "Dja ga adju-
mar djà ny kute mrãmri ne me prĩre bix-
adjwỳr nykam umar djà ny pyràk", ane. Ije
amã anhỹrkam kwãrĩk wãnh te aje marmã
ikam ano tyk ne anhỹr kêt. 8 Be, ga,
kôkreja pumũ. Djãm ga aje àbêrja kraxkôt
omũnh ne nhĩ'ãm prõtkôt aje omũnh? Kati.
Metĩndjwỳnh Karõdjwỳ djãm aje omũnh?
Kati. Kute memã umar djà ny jangjênhdjwỳ
djãm aje kôt omũnh? Kati. Aje kôt omũnh
ne mar kêtkumrẽx, ane.
9 Nhym Nikodemu kum,
—Kon. Bir, mỳj dja kute memã umar djà
ny jangjênh on? ane.
10 Nhym kum,
—Be, ga ne ga mebê idjaerkam me
kukràdjà'ã adjujarẽnh djwỳnh ne ren aje
ikabẽn mar. Nhym be, kati. Aje imar

kêt, ane. 11 Mrãmri amrẽbê ar ije mỳjja
mar ne omũnhkumrẽx. Ne kam arỳm me
amã arẽ ga me kam aje amim ar imar kêt
rã'ã. 12 Pykakam me kukràdjà kôt ba arỳm
amã ikabẽn jarẽ ga aje amim imar kêt.
Ne ba ren kàjkwakam ikukràdjà kôt amã
ikabẽn jarẽ. Djãm kam ga ren tu amim
imarkumrẽx? Kati. Ga ren kamdjwỳ aje
amim imar kêtkumrẽx.

13 Be, nhỹnh ne me'õ kute kàjkwakam
kukràdjà marmã 'ỳr wabin 'ỳr bôx? Ne
kuman akubyn ruwn arỳm memã arẽ. Kati.
Pykakam me'õ kute kadjy àbir kêtkumrẽx.
Ba ije amijo inhĩbit ne ba arỳm kàjkwa
kurũm ruw. Ba ne ba kam inhỹr tũm. Ne
kam arỳm me amã arẽ.

14 Be, me bakukãmãre Môjdjê kapôt
kukritkam kryto kangã karõ nhipêx. Ipêx
ne pĩ'ã kunhôn arỳm kàjmã kudja. Kudja
nhym kangã karõ kỳjrũm pĩ'ã wajêt.
Badjwỳ, ije amijo inhĩdjwỳ, dja me pĩ'ã
inhô ba arỳm kỳjrũm ã ijêto ane. 15 Mỳj
kadjy dja ba kỳjrũm wajêt? Bir, dja me kwỳ
ĩ pỹnhkôt tu amim imarkumrẽx ne arỳm
Metĩndjwỳnh kôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne.
Ja kadjy dja ba kỳjrũm wajêt. Nãm ã Jeju
Nikodemumã ane.

16 Metĩndjwỳnh ne kum pykakam me kunĩ
jabê:. Mỳj ne kum me abê on? Bir,
nãm me kadjy Kra djwỳnh jano. Kra py-
dji jano nhym arỳm pykamã bôx ne me
kadjy ty. Mỳj kadjy ne ty? Bir, dja me
kwỳ ĩ pỹnhkôt tu amim Kra markumrẽx
nhym arỳm me utà. Dja me biknor tokry
djàkam me biknorbê me utà nhym kam me
Metĩndjwỳnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne.
Ja kadjy ne ty. Nãm ã Metĩndjwỳnh kum me
kunĩ jabêo ane.

17 Mỳj kadjy ne Metĩndjwỳnh pykamã Kra
jano? Djãm kute memã axwe pãnh jarẽnh
nhym me me biknor tokry djàkam biknor
kadjy? Kati. Kute kubê me kunĩ pytàrmã
ne ano. 18 Be, me kute arỳm tu amim
Kra markumrẽxja Metĩndjwỳnh kute memã
axwe pãnh jarẽnh kêtkumrẽx nhym me
biknor kadjy kêtkumrẽx. Nhym be, me
kute amim mar prãm kêtjamã ne arỳm kute
memã axwe pãnh jarẽnhkumrẽx. Arỳm
kute me'ã amim,

—Tãmwã dja axwe pãnh me biknor tokry
djàkam akuno, anhỹrkumrẽx. Mỳkam? Bir,
Metĩndjwỳnh Kra djwỳnh me kute amim
mar prãm kêtkam dja me arỳm akuno.

19 Mỳj ne Metĩndjwỳnh amim arẽn kam
arỳm memã me biknor tokry djàkam bi-
knor jarẽ? Bir, nãm amim,

—Ba arỳm pykakam memã Jeju jano
nhym bôx. Jeju ne kute memã pry kurwỳ
djà pyràk. Jejukôt me katàt amijo ban
tĩnkumrẽx. Nã bãm memã ano nhym me
kum kĩnh kêt. Ga, akamàt kô tykkam me
kute mỳjja pumũnh kêt ne ba punuja pumũ.
Me jadjwỳ ne me kum arĩk ar baja kĩnh.
Mỳkam? Bir, me axwe'ã maje kum katàt
amijo ba kĩnh kêt. Nãm ã me'ã amim ane.

20 Ga, me kunĩ arĩk ar baja kum Jeju kurê
ja pumũ. Jeju kute memã pry kurwỳ djà
pyràk me kum kurê. Djãm me kute amim
Jeju mar ne kôt kute amijo ba prãm? Kati.
Ren me amim Jeju ma nhym ren arỳm
memã apỹnh axwe jarẽ. Axwe pãnh kute
memã bẽn tỳx pymaje ne me kute amim
mar prãm kêt. 21 Nhym be, me katàt kute
amijo baja ne me kute Jeju kôt amijo ba
prãm. Jeju kute memã pry kurwỳ djà pyràk
ja ne me kute kôt amijo ba prãm. Mỳj
kadjy? Bir, dja me kôt ar amijo ba nhym
me arỳm omũ. Kôt me ukaprĩja pumũ.
Metĩndjwỳnh djukaprĩ kôt me ukaprĩ dja
memã amirĩtkumrẽx nhym me arỳm omũ.
Ja kadjy ne me kute Jeju kôt amijo ba prãm.

*Djuão Jeju'ã ujar*ẽnh.

22 Jeju Nikodemumã kabẽn pan kam kôt
ba djwỳnhmẽ arỳm ar tẽ. Tẽ:n kam arỳm
pykabê Djudêjakam bôx. Bôx ne arek
ar kam ba. Metĩndjwỳnhmã ngômã me
angjênho ba. 23 Nhym Djuãodjwỳ amũ
ngômã me angjênho ba. Amũ krĩraxbê
Xarĩ kuri pykabê Inõkam ne ngômã me
angjênho ba. Kam ngô kumexkam ne meo
ba. Nhym me 'ỳr bôxo ku'ê nhym ngômã
me angjênho ku'ê. 24 Me kute Djuãobê ijê
kêtri ne meo ku'ê.

25 Nhym kam Djuãokôt ba djwỳnhmẽ
mebê idjaermẽ ar arỳm aktã kabẽno aben
japanho dja. Nãm ar abenmã kum,

—Mỳj godja me ngôo me on nhym
Metĩndjwỳnh memã mex jarẽ? anen 26 arỳm
Djuão'ỳr tẽn 'ỳr bôx ne Jeju'ã kum,

—Ẽ, ujarẽnh djwỳnh, aje ngôbê Djodão
nhijukri me'õmẽ ro'ã aban aje 'ã adjujarẽnh
ar aba. Be, adjwỳnhdjwỳ arỳm ngômã me

angjênho ba nhym me kunĩ arỳm mũm abê
tẽn 'ã kume:x, ane.

27 Nhym Djuão memã kum,

—Kwãrĩk wãnh rã'ã. Metĩndjwỳnh kute
me'ã kum karõja ne me arỳm mũm 'ỳr bôx.
28 Ba arỳm me amã amijarẽ ga me ikabẽn
ma. Ba me amã, "Djãm ibê me banhõ
Bẽnjadjwỳrbê kumkati got? Djãm ibê Kritu
got? Kati. Kukãm ne Metĩndjwỳnh ijano
ba tẽ", ane. Ba arỳm me amã ja jarẽ ga me
arỳm ama.

29 Djãm me wã ne inhõ me? Kati. Me wã
ne Jeju nhõ me. Ga, me mjênbit kute prõo
baja pumũ. Jeju kute prõo ba mãn pràbê me
wão ba. Jejubit ne me wão aminhõn meo ba.
Ba ne inhõ me kêt. Be, ba ne ba amybỳm
kam ikĩnhkumrẽx. Ga, me mjên prõ'ỳr baja
pumũ. Nhym amybỳm mjên nhõbikwa ka-
jgo arỳm mjên kabẽn ma. Kabẽn man kam
arỳm kĩnhkumrẽx ne. Jeju'ã me krãptĩkam
ne ba arỳm ã ikĩnho ane. 30 Mrãmri dja raxo
amũ ijakrenho tẽ. Nãm ã Djuão memã ane.

31 Kàjkwa kurũm rwỳkja ne raxo kute me
kunĩ jakrenh. Nhym be, pykabê me bix-
adjwỳrja ne me pykabê ar ba. Pykabê ar
ban pykabê mỳjjabit jarẽ. Nhym be, kàjkwa
kurũm rwỳkja raxo kute me kunĩ jakrenh.
32 Kute kàjkwakam mỳjja pumũnh ne mar ne
memã 'ã amijarẽnho ba. Nhym me krãptĩ:
kute amim kabẽn mar kêt. 33 Nhym be, me
kwỳ kute amim,

—Mrãmri ne Jeju kabẽn katàtkumrẽx,
anhỹrkam djãm Jejubit ne me amim kuma?
Kati. Kàjkwakam Metĩndjwỳnhdjwỳ ne me
amim kuma. Nãm me amim,

—Mrãmri ne Metĩndjwỳnh kabẽn
katàtkumrẽx, ane.

34 Metĩndjwỳnh kute anorkam ne
Kra arỳm Metĩndjwỳnh kukwakam
kabẽn jarẽnho ba. Kute kubê Karõ nê
kêtkumrẽx nhym kute 'amỳnh tỳx ne o ba.
35 Kàjkwakam Bãm kum Kra jabê. Ne kam
arỳm Kramã õ mỳjja'ã kum karõn kam kum
kunĩ kanga nhym ar o ba. 36 Kra Bãm nhõ
mỳjja kunĩo ba nhym kam me kute tu amim
Kra markumrẽxja arỳm Metĩndjwỳnhkôt
tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Nhym be, me kute
amim Kra mar kêtja dja me tĩnkumrẽx'ỳr
bôx kêtkumrẽx. Metĩndjwỳnh dja mekam
ngryk rã'ã ne.

4

*Xamarijkam me'õ nire ja'ã ujar*ẽnh.

1-3 Nhym kam Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju
arỳm pykabê Djudêja kurũm tẽ. Mỳkam
ne tẽ? Bir, arỳm kute õ me jao Djuão
jakrenhkam. Jeju amikôt me kamẽn ngômã
me angij nhym me arỳm kume:x. Nhym
mebê pardjêu arỳm me kumex jarẽnh ma.
Nhym kam arỳm amim,

—Be, me arỳm kute ijã me kumex jarẽnh
mar. Ba on, ane. Ne kam arỳm mebê
tẽ. Djãm Jeju ta ne ngômã me angjênho
ba? Kati. Kôt ba djwỳnh ne ar ngômã me
angjênho ba. Nãm Jeju Djudêja kurũm tẽn
kam ajte pykabê Garrêja'ỳr tẽmmã.

4 Ne kam arỳm tu Garrêja'ỳr pykabê Xa-
marijkôt tẽm prãm. 5 Nãm Xamarijkôt tẽ:n
kam arỳm krĩrax'õ'ỳr bôx. Idjibê ne Xika.
Kuri ne Jôdje nhõ pyka. Amrẽbê: me
bakukãmãre Djako kra Jôdjemã pyka kwỳ
tan kum kungã. 6 Õ pykakam ne Djako
nhõ ngômkwati. Nãm Jeju krĩrax'ỳr bôx ne
arỳm pykakôt tẽm kurêje katy. Ne kam tẽn
arỳm ngômkwati jakà'ã nhỹ. Arỳm kàjkwa
nhipôkri myt nhỹrkam ne 'ã nhỹ.

7 Nhỹ: nhym nĩnh Xamarijkam me'õ nire
arỳm 'ỳr tẽ. Kute kam ngô kwỳ jadjàrmã ne
'ỳr tẽn 'ỳr bôx. Nhym kam kum, "Ba ikõ",
ane. 8 Be, arỳm kôt ba djwỳnh mã krĩraxmã
mõrkam. Kute ar õ kwỳ krẽn djà byrmã ne
ar tẽ.

9 Nãm kum, "Ba ikõ", ane.

Nhym kum,

—E 'õ. Mỳkam ne ga me ajõbê idjaerkam
ngô'ã ijuw? Ba ibê pykabê Xamarijkam
me'õ nire ne ga ngô'ã ijuw, ane. Be, mebê
idjaer ne me kum mebê Xamarij kĩnh kêt.

10 Nãm nireja ã kum ane nhym Jeju kum,

—Ga aje Metĩndjwỳnh kute meo kĩnh djà
mar kêt ne ba ije ngô'ã ajwỳr djwỳnh aje
imar kêt. Ne ga ren iman ren ba ngô'ã ijuw
ba ren amã me tĩnkumrẽx kadjy ngô ren
amã kungã, ane.

11 Nhym kum,

—Ô kum bẽnjadjwỳr, anhõ ngôo àbir djà
kêt nhym ngômkwati kre ry:. Nhỹnh ne
me tĩnkumrẽx kadjy anhõ ngôja? 12 Me
banhingêt kukãmãre Djako kukwakam ne
ngômkwatija. Ta ne kute kam o kõmo ku'ê
nhym kramẽ õ mrymẽ kute kam o kõmo
ku'ê. Djãm araxo aje me banhingêt Djako
jakrenh? ane.

13 Nhym kum,
—Gêdja me ngô kajgo jao ikõn akubyn
kum kôr. 14 Nhym be, ba ije amã ngô
jarẽnhja gêdja me kwỳ ĩ pỹnhkôt o ikõn
akubyn kum kôr kêtkumrẽx. Ije amã ngô
jarẽnh ja gêdja me o ikõ nhym mã mekam
apôx kute mrãmri ne ngômkwatikam ngô
mã apôx pyràk. Nhym kam me arỳm
Metĩndjwỳnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne,
ane.
15 Nhym kam kum,
—Bẽnjadjwỳr goja amrẽ imã aje ngô
jarẽnhwã ngã ba o ikõn goja imã kôr kêt
ne amrẽ ngôo imrãnh kêt, ane. Djãm
ngôkumrẽx'ã ne kute kum me tĩnkumrẽx
kadjy ngô 'ã ajarẽ? Kati. Metĩndjwỳnh
Karõ'ã ne ngô jakren kum 'ã ajarẽ. Nãm ã
nire ngô'ã Jeju 'wỳro ane. 16 Nhym kum,
—Tẽn amjênmã arẽ gê amrẽ tẽ, ane.
17 Nhym kum, “Imjên kêt”, ane.
Nhym kum,
—Nà. Mrãmri amjênkumrẽx kêt.
18 Amrẽbê ne aben totokmã amjên
amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt ga
kanga. Ne kam ajbir awỳr bao ku'êja ne
kubê amjên kêt. 'Ã ne aje mrãmri imã,
“Imjên kêt”, anhỹrja.
19 Nhym kum,
—Bẽnjadjwỳr, ga abê Metĩndjwỳnh kuk-
wakam kabẽn jarẽnh djwỳnh'õ ba arỳm
ama. 20 Krãnh wã'ã ne me ikukãmãre kute
Metĩndjwỳnhmã rax jarẽnh djà. Nhym me
abê idjaer ne ga me atemã ne aje memã
kum,
—Krĩraxbê Djeruxarẽkambit ne me kute
Metĩndjwỳnhmã amijarẽnh djà, anhỹro
aba, ane.
21 Nhym Jeju kum,
—Djãm me aje krãnh wã'ã me Bãm
djwỳnhmã rax jarẽnh rã'ãmã? Nàr djãm me
aje Djeruxarẽkam kum amijarẽnh rã'ãmã?
Kati. Gêdja ga me ĩ kam kum amijarẽnh
kêt. Kam kum amijarẽnh kêt'ã ne amrẽ
akati mõr rã'ã. Mrãmri ne ba ije amã
arẽnhkumrẽx. Dja ga tu amim ikabẽnja
markumrẽx. 22 Me abê pykabê Xamarijkam
me kra ne ga me aje we apytàr djwỳnhja, aje
kum rax jarẽnhja aje mar kêt. Nhym be, me
ibê idjaerkam ne ba me ije Metĩndjwỳnhmã
amijarẽnhja arỳm ije mar. Ije me utàr
djwỳnhkumrẽx mar. Me ibê idjaerkam ne
me utàr djwỳnh kato. Kam ne ba me ije
mar.
23 Me kute markumrẽx dja me ĩ
me Bãm djwỳnhmã rax jarẽnhkumrẽx
ne 'êx kêtkumrẽx. Me kadjwỳnhbê
Metĩndjwỳnh Karõ kôt dja me mrãmri
amijo ngriren raxmã katorkumrẽx ne kum
rax jarẽnhkumrẽx. 'Ã akati amrẽ mõr rã'ãn
arỳm bôx 'ỳr. Me Bãm djwỳnh kum me
ja kĩnh. 24 Djãm kàjkwakam Metĩndjwỳnh
kute me bapyràk? Djãm ĩmẽ 'imẽ kute
me bapyràk? Kati. Karõbit. Nhym
me kute omũnh kêtkumrẽx. Me kute
omũnh kêtkam dja me tu amikadjwỳnhbê
karõ kôt mrãmri amijo ngriren raxmã
katorkumrẽx. Kum katorkumrẽx ne kum
rax jarẽnhkumrẽx. Nãm Jeju ã me'õ niremã
ane.
25 Jejubê ne Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê
Kritu nhym kute mar kêt. Kritu nhidji
'õdjwỳbê ne Mexij. Me'õ nire kute mar
kêt ne kum,
—Tukwa, gêdja Mexij bôx ne me imã
mỳjja kunĩ jarẽ ba me kuma. Ja ne ba arỳm
ije mar, ane.
26 Nhym kum,
—E kum, ba ne ba arỳm amã ikabẽno nhỹ.
Ibê ne Mexij, ane.
27 Nãm nirejamã ja jarẽnho nhỹ nhym kôt
ba djwỳnh arỳm 'ỳr bôx ne ar omũ. Jeju
kute kum kabẽno ỹrkôt arỳm ar omũ. Ne
te kute ar marmã arkam no tyn dja. Ne bit
kute nija'ã kukjêr ne kute kum,
—Mỳj ne ga kum arẽnho nhỹ? Mỳkam ne
ga kum akabẽno nhỹ? anhỹrmã ne arkum
uman arek ku'ê.
28 Nãm kôt ba djwỳnh Jeju'ỳr bôx nhym
nire arỳm õ ngyo ngônhmã iren mã:
krĩraxbê Xikamã tẽn wadjà. Ne kam memã
kum,
29 —Ô kum onĩj me'õ. Ije amijo ibaja
kunĩkôt ipumũn imã arẽ. Bãrãm mrãmri
kubê me banhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê
Kritukumrẽx. Gwaj 'ỳr gar omũ, ane.
30 Nhym me arỳm krĩrax kurũm katon 'ỳr
tẽn arỳm 'ỳr bôx.
31 Me 'ỳr bôx kêtri ne kôt ba djwỳnh arỳm
kum,
—Ujarẽnh djwỳnh, gop anhõ kwỳ krẽ,
ane.
32 Nhym arkum,
—Be, atemã inhõ kwỳ krẽn djàja ar aje
mar kêt, ane. Be, djãm mrãmri õ kwỳ krẽn'ã
ne arkum ane? Kati. Nãm Metĩndjwỳnhmã
àpênho õ kwỳ krẽn djà. Metĩndjwỳnhmã

àpênh ar ba'ã ne arkum ane. 33 Nãm arkum
ane nhym ar arỳm abenmã kum,
—Djã ne me'õ arỳm kum mỳjja'õ ngã
nhym kukrẽ? ane.
34 Nhym arkum,
—Be, kàjkwakam Metĩndjwỳnh kute
amrẽ pykamã ijanor arỳm ijã amim karõ.
Kute idjàpênh djà'ã amim karõ kôt dja ba
amijo iban arỳm inomã kumẽ. Be, idjàpênh
jakam ikĩnho inhõ kwỳ krẽnkam ikĩnh
jakrenh mex ne. 'Ã ne ba ije ar amã, "Atemã
inhõ kwỳ krẽn djà", anhỹrja. Nãm ã Jeju
arkum ane.
35 Ne kam ajte arkum,
—Kwãrĩk wãnh gar amim, "Dja bày-
gogo'ã mytyrwỳ amãnhkrut ne amãnhkrut
apêx bar kam êo mõ", anhỹr kêt. Be, ba ne
ba ar amã, "Ar kàjmã akrãn me kute ikabẽn
mar prãmja pumũ. Me krãptĩ kute bàygogo
pyràk wã pumũ. Dja gar memã ijã ajarẽ
nhym me arỳm tu amim imarkumrẽx. Ja
kadjy ne me mexkumrẽx. Me mexkumrẽx
kute mrãmri ne bàygogo prỳ ngràn akakam
ê kadjy mexja pyràk.
36 Dja gar on jakam memã arẽ nhym me
amim ima ba arỳm ar amã o pãnh. Nhym
kam me ikôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Ba
ar amã o pãnh gar arỳm akĩnh rã'ã: rã'ã
ne. Djãm ar gajbit dja gar akĩnh? Kati. Me
kute amrẽbê memã arẽnhdjwỳ dja me ar
aro'ã kĩnh. Ga, me kumrẽx kute bàygogo
kre nhym ate me ja kute tũmràm bàygogo
djêja pumũ. Me kute ê parkam me ro'ã
kĩnhkumrẽx. Inhõ àpênh tũmmẽ dja gar
aro'ã akĩnhkumrẽx.
37 Be, me memã kum, 'Gêdja me'õ 'y
kre nhym me'õ arỳm ê', anhỹro ba. Be,
ikabẽnja kônh ne me kabẽn ja dji. 38 Ar
aje o atom ne êmã ne ba 'ỳr ar ajano.
Amrẽbê ne gar bàygogokam adjàpênh kêt.
Me'õ kumrẽx ne arỳm kam apên kam 'y
krebito ba. Gar inhõ me àpênh tũm kôt
ajbir adjàpênh 'amỳ", ane. Ar kute memã
'ã ujarẽnhmã nhym me kute tu amim
markumrẽxmã ne Jeju ã kôt ba djwỳnhmã
ane.
39 Nãm me'õ nire krĩraxbê Xikakam Xam-
arij kramã kum,
—Nãm prĩne ije amijo iba kunĩkôt imã
arẽnh mex, anhỹro tẽ. Nhym me krãptĩ ku-
man arỳm tu amim Jeju markumrẽx. 40 Ne
kam Jeju'ỳr tẽn 'ỳr bôx ne kum,
—Gop arek me iro'ã ar aba, ane. Nhym
arỳm arek mekam ar ba. Ar ba nhym arỳm
'ã akati amãnhkrut apêx. 41 Nhym kam me
kute Jeju ta kabẽn markam ne krãptĩ tu
amim markumrẽx.
42 Ne kam nijamã kum,
—Jakam bar tu amim Jeju markumrẽx.
Djã ne bar akabẽnbit man amim tu
markumrẽx? Kati. Arỳm ne bar Jeju
ta kabẽn kôt amim kuman amim, "Be,
mrãmri ne Jejubê Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê
Kritukumrẽx. Mrãmri kubê pykakam me
axwe kunĩ pytàr djwỳnhkumrẽx." Nã bãm
ar ã amim ane. Nãm me ã nire jamã ane.

*Kute me'õ b*ẽnjadjwỳr krao mex.

43 Be, Jeju'ã akati amãnhkrut apêx nhym
arỳm amũ ajte tẽ. Tẽn arỳm abatành djà, õ
pykabê Garrêjakam bôx. 44 Jeju ta ne amrẽbê
memã kum,
—Djãm Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn
jarẽnh djwỳnh'õ ne abatành djàkam bôx
nhym me kum rax jarẽnh got? Kati. Nãm
me aprỳ, ane. 45 Jeju abatành djàbê Garrêja
jakam bôx.
Nhym kam me kum kabẽn mex jarẽ.
Me kute amrẽbê amũ Djeruxarẽkam Jeju
pumũnhkam ne me kum kabẽn mex jarẽ.
Me krãptĩ kute amikukràdjà tũm mar
kadjy aben pydji djà nhõ akatikam ne me
Djeruxarẽ'ỳr tẽn 'ỳr bôx. 'Ỳr bôx ne
arỳm kam mekôt Jeju pumũ. Nhym mỳjja
pumũnh kêt krãptĩ nhipêx nhym me arỳm
omũ. Omũn kam akubyn Garrêjakam bôx.
Nhym Jejudjwỳ kam bôx ne me'ỳr bôx.
Nhym me kam kum kabẽn mex jarẽ.
46 Jeju Garrêjakam bôx ne ajte krĩraxbê
Kanakam bôx. Kam ne amrẽbê kute ngô
kajgoo uba kangô nhipêx. Jeju bôx nhym
onĩj Kapanakam me'õ bẽnjadjwỳr kra arỳm
kanê. 47 Nhym me arỳm bẽnjadjwỳrmã arẽn
kum,
—Onĩj, Jeju arỳm Djudêja kurũm katon
Garrêjakam bôx, ane.
Nhym kuman arỳm Kana'ỳr tẽn kam
Jeju'ỳr bôx. 'Ỳr bôx ne kum,
—Ẽ, gu 'ỳr ga imã ikrao mex gê kanê kum
ire, ane. Nãm mã 'ỳr kum krà. Arỳm kra tyk
'ỳrkam ne mã 'ỳr kum krà.
48 Nhym Jeju kum,
—Ga me aje amim imar kêtkumrẽx.
Ije mỳjja pumũnh kêt nhipêx ga me aje

omũnhkambit ne amim ima. Mỳkam? ane.
49 Nhym bẽnjadjwỳr Jejumã kum,
—Bẽnjadjwỳr, amibêx, tyk kêtri gu 'ỳr tẽ, ane.
50 Nhym kum,
—Aj mã. Arỳm ne akra tĩn ne, ane. Nhym arỳm tu amim kabẽn markumrẽx ne arỳm 'ỳr tẽ. Amim kamnhĩxo tẽ. 51 Tẽ: nhym kam arỳm 'ã akamàt. Nhym akati nhym ajte tẽ: nhym õ àpênh ar arỳm kutã tẽn kajpa. Ne kum, "Arỳm ne akra tĩn ne", ane.
52 Nhym arkum,
—Nhỹnh ne myt nhỹ nhym mexmo krax ne? ane.
Nhym kum,
—Amũja'ã myt akẽxkam ne arỳm kanê kum ire, ane.
53 Nhym amim,
—Be, Jeju kute imã, "Arỳm ne akra tĩn", anhỹr majmã ne arỳm kanê kum ire, ane. Ne arỳm tu amim Jeju markumrẽx. Õ kikrekam ar kunĩdjwỳ tu amim markumrẽx.
54 Jeju Djudêja kurũm tẽn Garrêjakam bôxkam ne ajte mỳjja pumũnh kêt ja nhipêx. Me kute raxmã kator kadjy ne arỳm bẽnjadjwỳr krao mex.

5

*Ngô m*ỳrri me'õ punu nõr.
1 Jeju bẽnjadjwỳr krao mex. Nhym kam onĩj krĩraxbê Djeruxarẽkam arỳm mebê idjaer kute aben pydji djà nhõ akati 'ỳr. Nhym Jeju arỳm 'ỳr tẽ. 'Ỳr tẽn kam arỳm 'ỳr bôx.
2 Be, Djeruxarẽkam ne ngô'õ nõ. Me kute krĩraxmã mrykĩ'ãtomtio ngjêx djà kuri ne ngô'õ nõ. Mebê idjaer kabẽnkam ne me ngômã Bexeda jarẽ. Ngô bu'ã ne kikre kre kênh amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt.
3 Kikrekam ne me punu krãptĩ ikwã. Me no rãmẽ me mrãnh punumẽ me akrymẽ ikwã. Ngô kute amingrẽk ne me kam amako ikwã. 4 Mỳjkôt ne ngô amingrẽk? Bir, Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh ne ngô'ỳr ban me aêrbê ngômã wangij, ngômã ngjêx pỹnh. Nhym arỳm kôt ngô amingrẽk ne. Amingrẽk nhym me'õ punu kumrẽx kute memã wan noxja ne arỳm mex ne. Pydjibit mex.
5 Be, Jeju Djeruxarẽ'ỳr bôx ne ngô ja'ỳr bôx. Nhym me'õja me punu kôt nõ. Punu'ã ne amex krãptĩ:bê 38 apêx. 6 Nhym arỳm omũn amim,
—Be, amrẽbê ne me'õwã punu, ane. Ne kam kum, "Djãm amã amex prãm"? ane.
7 Nhym punuja kum,
—Be, ngô kute amingrẽkkam djãm inhõbikwa'õ got ijo tẽn ngômã imẽ ba on imex ne? Kati. Nã bãm te ngô'ỳr amibêx ne nhym arỳm me'õ imã wan nox ne. Ba kam imex prãm kêt ne, ane.
8 Nhym kum,
—Be, kàjmã djan anhikwã djà krãn amỳn o tẽ, ane. 9 Nhym arỳm kabẽnmẽ ro'ã mex ne ikwã djà krãn kumỳn o tẽ. Pi'ôk ràràrkam, me tyk djà kêt djà nhõ akatikam ne mex ne.
10 Nhym mebê idjaer rũnh omũn kum kabẽn ne kum,
—E kum pi'ôk ràràr ne ja. Djãm aje kam kukràdjà mar kêt ne ate anhikwã djà mỳn o tẽ? ane.
11 Nhym aminêje memã kum,
—Me'õ kute ijo mex ne imã, "Anhikwã djà krãn amỳn o tẽ", anhỹr kôt ne ba arỳm inhikwã djà mỳn o tẽ, ane.
12 Nhym me kum,
—Mỳj me'õ ne amã, "Anhikwã djà krãn amỳn o tẽ", ane ga kam o tẽ? ane. 13 Nhym, "Kon, ije mar kêt", ane. Be, ar bu'ã ne me krãptĩ: ajkarê. Nhym Jeju arỳm me katikôt mã tẽ nhym arỳm omũnh kêt ne.
14 Nhym kam Jeju Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam kum katon kum,
—Ẽ, arỳm amexkam on ajaxwe krãta. Dja ga ajte ajaxwe nhym mỳjja'õ ajte ajo ajkẽ. Mỳjja punu kute apunu tũm jakrenh mex dja ajte ajo ajkẽ, ane. 15 Nhym arỳm mebê idjaer rũnh'ỳr tẽn memã arẽn memã kum,
—Be, Jeju ne ijo mex, ane.

*Kute me rũnhmã amikôt amijar*ẽnh.
Dju r 10.30

16 Jeju kute pi'ôk ràràrkam meo mexo bakam ne mebê idjaer rũnh kum kurêo ba. Ne kam arỳm abenmã kum, "Gwaj on kubĩ", anhỹro ba. 17 Nhym Jeju arỳm memã kum,
—Be, Ibãm ne pi'ôk ràràrkam àpênh ar ba. Ba kudjwa kam idjàpênh ar iba, ane.
18 Nhym me arỳm abenmã kum,
—Be, Jeju gwaj bapãnh pi'ôk ràràrkam àpênh ba. Djãm jabit? Kati. Tãmwã ta ne amijo 'êx ne Metĩndjwỳnho bãm ne raxo amiptàro ba, ane. Me abenmã anen arỳm we Metĩndjwỳnho ngryk ne kute Jeju bĩnmã kangrônh tỳx ne.
19 Nhym kam Jeju amipãnh memã kum,

—E kum, mrãmri ne ba ibê Metĩndjwỳnh Krakumrẽx. Djãm ba ipydji ne ba idjàpênh got? Kati. Ibãmmẽ ne bar idjàpênh'ã ajkrut. Ne ba ren ipydjin ren ije meo mex kêt. Ibãm djàpênh ne ba omũn arỳm àpênh o idjàpênh. Ibãm djàpênh kunĩkôt ne ba kudjwa ã idjàpênho ane. [20] Be, mỳkam? Bir, Ibãm kum ijabêkam. Ne kam arỳm imã amidjàpênh kunĩ jakre ba kôt ipêx. Dja ĩ imã mỳjja pumũnh kêt ra:x kwỳ jakre ba arỳm ipêx ne. Dja mỳjja raxo ajbir ije ipêxja jakrenh mex ne. Dja ba ipêx ga me te aje marmã kam ano tyn aku'ê. [21] Ba Ibãm kôt akubyn me tyko tĩn. Kute Ibãm ta kute akubyn me tyko tĩn pyràk ne ba ã meo ane. Dja ba imã me tyk akubyn o tĩn kĩnh ne arỳm ã meo ane nhym me arỳm akubyn tĩn. [22] Dja ba me axwe kukjan memã ikaton kam memã axwe pãnh jarẽnhdjwỳ. Ibãm kute me'õmã axwe pãnh jarẽnh kêt. Ta ne imã,

"Ga dja ga me kunĩmã axwe pãnh jarẽ", ane.

[23] Be, mỳj kadjy ne ijã memã axwe pãnh jarẽnh djwỳnh mẽ? Bir, dja ba memã axwe pãnh jarẽ nhym me arỳm ijo bẽnjadjwỳr ra:x ne. Dja me ijo bẽnjadjwỳr ra:x mrãmri me kute Ibãmo bẽnjadjwỳr rax pyràk. Ja kadjy ne ijã memã axwe pãnh jarẽnh djwỳnh mẽ. Be, djãm me kute imã ikajgo jarẽnhkam kute Ibãmmã rax jarẽnh got? Kati. Dja me imã irax jarẽnh kêt ne arỳm Ibãmdjwỳmã rax jarẽnh kêt. Ta ne ijano ba tẽ.

[24] Dja me tu amim ikabẽn markumrẽx ne tu amim kute ijanor djwỳnh markumrẽx ne arỳm kunĩ Metĩndjwỳnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Dja ba me jamã axwe jarẽnh kêtkumrẽx. Amrẽbê ne me ja Metĩndjwỳnhbê amakkre kêt kute mrãmri ne me tyk amakkre kêt pyràk. Ne kam arỳm jakam Metĩndjwỳnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Mrãmri ne ba me amã ja jarẽnhkumrẽx. [25] Dja me tyk ĩ ikabẽn ma. Ibê Metĩndjwỳnh Kraja ikabẽn ma. Ne kam me kute ikabẽn mar kunĩ dja me akubyn tĩn. 'Ã akati arỳm me bajo rãm ne ja. Arỳm ije kum o kraxmã. Mrãmri ne ba me amã ja jarẽnhkumrẽx.

[26] Be, mỳj ne ikam kute ba memã ikabẽn nhym me akubyn tĩn? Bir Ibãmmẽ ije aben pyràk. Kam ne ba memã ikabẽn nhym me akubyn tĩn. Ibãm ta ne tĩn ne ta kute mỳjja kunĩmã tĩn jangjênho ba. Ibãm kabẽn kôt ne ba kudjwa itĩn ne ije mỳjja kunĩmã tĩn jangjênho iba. [27] Ne Ibãm kabẽnkôt dja ba memã axwe pãnh jarẽnhdjwỳ. Arỳm ije amijo inhĩkam dja ba ã meo ane.

[28] Be, ije me amã, "Dja me tyk ikabẽn man akubyn tĩn", anhỹrkam kwãrĩk wãnh te aje marmã ikam ano tyk kêt. Mrãmri dja pyka krãkam me tyk kunĩ ikabẽn man akubyn kato. [29] Me mex ne ukaprĩ dja me akubyn tĩn. Dja me Metĩndjwỳnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Nhym me axwedjwỳ dja me akubyn tĩn. Ije memã axwe pãnh jarẽnh kadjy dja me akubyn tĩn.

[30] Be, djãm ipydji ne ba ar iba? Kati. Ba ipydji, idjàpênh ne ikabẽn kêt. Ibãm kabẽn o ne ba ikabẽn. Ibãm ne imã me axwe jakre ba kôt me axwemã ikaton kam memã pãnh jarẽ. Djãm ije amidjwỳnhbito kĩnhmã? Kati. Ibãm kute ijanor ne ba ije o kĩnhmã. Kabẽnkôt ije katàt me axwemã ikatorn kam pãnh jarẽnhkumrẽx.

[31] Be, djãm ipydji ne ba me amã amijarẽ? Kati. Ba ren ipydjin me amã amijarẽ ga me ren mrãmri ijã, "Kati. Kabẽn kajgo", ane. [32] Nhym be, kati. Me'õdjwỳ ne ikukãm ijã me amã ujarẽnhkumrẽx. Katàt me amã ijã ujarẽnhkumrẽx. Ja ne ba arỳm ije mar.

[33] Be, me ga ne ga me amrẽbê Djuão'ỳr me akwỳ jano. Nhym me Djuão'ỳr bôx ne kukij. Nhym arỳm katàt me amã ijã ujarẽnhkumrẽx ga me arỳm ama. [34] Be, djãm kute kabẽno Ibãm jakrenh got ba me amã Djuão jarẽ? Kati. Pykakam me'õ kute kabẽno Ibãm jakrenh kêt. Be, mỳj kadjy ne ba me amã Djuão jarẽ? Bir, me aje amijã Djuão kabẽn markumrẽx nhym Metĩndjwỳnh kute me ajaxwebê me apytàrmã ne ba me amã arẽ. [35] Djuão ne kute mrãmri ne ngônhpôk nhirã pyràk ne ar ba. Nãm me amã kabẽn mex jarẽnho ba. Ga me ren tu amim kabẽn markumrẽx ne ren amijo aba mex rã'ã. Nhym be, kati. Djuão kute me amã arẽnho bakam ga me aje mar 'ikrãn ne akĩnh 'ikrãn ne.

[36] Be, Ibãmdjwỳ ne kute imã,

"Ije amã adjàpênh djà jarẽnhja dja ga inomã amẽ", anhỹr ne kute prĩne imã 'ã karõ ba arỳm kôt idjàpênh iba. Ba mỳjja pumũnh kêt nhipêxo iba ga me arỳm omũ. Idjàpênh ja kute iraxo amirĩto Djuão jakrenh mex. Ga me ren aje idjàpênh pumũnhkam ren arỳm

mrãmri iraxmã akatorkumrẽx. Ibãm kute
ijanorkôt ne ga me ren imã akatorkumrẽx.

37 Ibãm ta kute ijanor ne arỳm ijã ajarẽ.
Djãm me aje õkre mar ne ĩ pumũnh got?
Arkati. 38 Ga me ren aje amim Ibãm kabẽn
mar prãm ne ren tu amim imarkumrẽx.
Nhym be, kati. Ibãm kute ijanor djwỳnh
ta ne arỳm mã amã ijã ajarẽ ga me aje
amim kabẽn 'amỳnh kêt ne mar prãm kêt.
39 Goja prĩne Metĩndjwỳnh kabẽn'ã pi'ôk
no'ôk pumũ. Me ga ne ga me 'ã amim,
"Dja ba arẽnho iban Metĩndjwỳnhkôt itĩn
ne ar iba rã'ã: rã'ã ne", anhỹro aba.
Me aje amim anhỹrkam goja prĩne amim
omũn ama. Pi'ôk tãmkam ne Metĩndjwỳnh
ba ijã ajarẽ. 40 Nãm te pi'ôkkam ijã
ajarẽ ga me ikôt abikamẽnh kêt. Ga me
ren Metĩndjwỳnhkôt atĩn kadjy ren ikôt
ajkamẽ. Nhym be, kati. Me aje ikôt
abikamẽnh prãm kêtkumrẽx.

41 Djãm me aje imã, "Araxkumrẽx",
anhỹrmã? Djãm irax ja ne ba abej? Kati.
42 Be, mỳkam? Bir, me amã kàjkwakam
Metĩndjwỳnh jabê kêtkam ije irax ja jabej
kêt. Arỳm ije me amar. 43 Ibãm kukwakam
ba tẽn me awỳr bôx ga me aje amim imar
kêt. Me'õ kàtàm ta dja tẽn me awỳr bôx ne
ta amiraxo àmra ar ba ga me arỳm tu amim
markumrẽx.

44 Be, me ga ne ga me amirax jabej mã
amim, "Ba gêt ba amibẽn gê me imã irax
jarẽ", anhỹro aba. Ne kam aje amim, "Ba
Metĩndjwỳnhmãbit amijarẽ gê ta ijo rax",
anhỹr kêtkumrẽx. Aje amim, "Ba gêt irax.
Ba gêt irax", anhỹro abakam aje amim
Metĩndjwỳnh mar prãm kêtkumrẽx.

45 Djãm ba dja ba Ibãmmã me ajaxwe jarẽ?
Kati. Ga me akukãmãre Môjdjê kanàrràm ar
amijo aba. Ta ne arỳm Metĩndjwỳnhmã me
ajaxwe jarẽnho dja. 46 Djãm mrãmri ne ga
me aje tu amim akukãmãre Môjdjê kabẽn
markumrẽx? Kati. Ga me ren tu amim
Môjdjê kabẽn markumrẽx ne ren badjwỳ tu
amim imarkumrẽx. Ta ne ikukãm ijã ajarẽn
ijã pi'ôk no'ôk. Kam ga me ren amim kabẽn
jarẽn ren tu amim imarkumrẽx.

47 Nhym be, kati. Me aje amim Môjdjê
kabẽn mar kêt ne aje kôt amim badjwỳ
ikabẽn mar kêt. Nãm ã Jeju pi'ôk ràràrkam
kute me'õ punuo mexkam mebê idjaer
rũnhmã ane.

6

Kute djwỳo mebê 5.000o djuw mex.
Mat 14.13; Mak 6.30; Ruk 9.10

1 Nãm memã anen kam arỳm amũ tẽ.
Tẽ:n kam arỳm imôtibê Garrêja nhikjêmã
rê. Imôti nhidji 'õdjwỳbê Xiberij. 2 Nhym
kam me krãptĩ kôt mõ. Õbê Jeju kute
mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipêx nhym me
kute omũnhkam ne me kôt mõ. Nãm me
punu krãptĩo mex nhym me omũn arỳm
kôt mõ. 3 Kôt mõ nhym Jejumẽ kôt ba
djwỳnh ar me kukãm mõ. Mõ:n krãnh'ã
wabi. Àbir tẽ:n arỳm kam nhỹ. 4 Be,
arỳm ne Djeruxarẽkam mebê idjaer kute
aben pydji djà nhõ akatija bôx 'ỳr. Me
kute Metĩndjwỳnh me kukãmãre nhirôbê
mrãnhja mar kadjy ne arỳm õ akati 'ỳr.

5 Ar krãnh'ã nhỹ nhym kam Jeju amipãnh
rĩt. Nhym nĩnh me krãptĩ: kôt mõ nhym me
omũ. Ne kam Piripimã kum,

—Jãm dja gwaj tẽn me kadjy djwỳ kwỳ
by? ane. 6 Be, djãm kute amikukãm
amimar kêt ne Piripi kukij? Kati. Kute
prĩne amikukãm amimar. Be, mỳkam ne
kukij? Bir, Piripi kute mrãmri amim tu
markumrẽx jabej ne kukij. 7 Nãm kukij
nhym Piripi kum,

—Tô gêt kon. Gwaj banhõ pi'ôk kaprĩ'ã
akrekam kubê denarjuo 200bit. Ne gwaj ren
pi'ôk kaprĩ jao ren me kadjy djwỳ by nhym
ren me krãptĩ abenmã kokjêr kryre nhym
ren me krãptĩ:'ã djwỳ kêt, ane.

8 Nhym Jejukôt ba djwỳnh 'õdjwỳja nhid-
jibê Ãngre. Ximão Pedrumẽ ar axikôt apôx.
Ãngreja kum,

9 —Ota jakam me'õ bôktire nhõ djwỳmẽ
tepprãremẽ. Xewadao djwỳ nhipêx
amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt. Ne
tepprãre amãnhkrut. Nhym be, me krãptĩ:.
Mỳj dja gwaj djwỳ ngrirejao me on? ane.

10 Nhym Jeju arkum,

—Ar memã arẽ gê me nhỹ, ane. Be, bõre
ne pyka wãkam kumex ne. Jeju arkum ane
nhym ar arỳm memã arẽ. Nhym me arỳm
bõrekam nhỹ. Me krãptĩ: kubê 5.000 ne
me nhỹ. 11 Nhym kam Jeju arỳm djwỳ jamỳ.
Ne kam arỳm o Metĩndjwỳnhmã amikĩnh
jarẽ. O kum amikĩnh jarẽn arỳm kôt ba
djwỳnhmã kungã. Nhym ar me krãptĩmã
kungã. Nãm ã tepprãredjwỳo ane.

12 Nhym me õ kwỳ krẽ:n arỳm ajne. Nhym
Jeju kôt ba djwỳnhmã kum,

—Dja gar djwỳ janhy karwà. O bikẽnh
kêt kadjy, ane. 13 Nhym kam ar karwàn
kaxnokai pỹnh djàri kam kungij. Nhym
kam kaxnokaibê 12 ipu. Be, xewadao djwỳ
amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt janhy
'ã kàtàm ne ja.
14 Nhym me arỳm kute mỳjja pumũnh
kêtja pumũnhkam abenmã kum,
—Be, Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn
jarẽnh djwỳnh ja ne me amrẽbê arẽ. Me
memã kum, "Dja pykamã bôx", anhỹro ba.
Be, kôt ne Jeju arỳm jakam bôxkumrẽx, ane.
15 Nhym Jeju arỳm me kuman amim,
—Got ba ren arek dja nhym ren me tu
ijo tỹm ne ijã bẽnjadjwỳr rax mẽ. Djãm on
pykakam memã inhỹr prãm got? ane. Ne
kam arỳm mebê tẽn amũ krãnh'ã wabin ate
ar ba.
16 Nhym kam arỳm para. Nhym kôt ba
djwỳnh tẽn arỳm imôti'ỳr ruw. 17 Ne kam
arỳm kà'õkam wadjàn nox ne. Amũ akàx
nhikjêmã krĩraxbê Kapana'ỳr mõrmã ar
arỳm nox ne. 'Ỳr mõ: nhym ar'ã arỳm
akamàt ne. Nhym kraxje Jeju ar'ỳr bôx kêt
rã'ã.
18 Ar mõ: nhym arỳm kôk 'itỳx wabê
nhym kam ngô amijapĩn tỳx ne. 19 Nhym
ar ngô rẽnho mõn arỳm ajbubê tỹm ne. Ar
mõr'ã arỳm kirometubê 5 apêx. Nhym Jeju
nĩnh arkôt tu ngô'ã tẽ nhym ar omũ. Nhym
arỳm aro rãm ne ja nhym ar arỳm tĩn prãm
ne. 20 Nhym arkum,
—Ar atĩn prãm kêt. Ba ne ba ar akôt tẽ,
ane. 21 Nhym ar kabẽn man arỳm kĩnh ne.
Ne kum,
—Amrẽ ar ikôt kàmã wadjà, ane. Nhym
arỳm wadjàn nhỹ. Nhym ỹrmẽ ro'ã ar arỳm
akàx nhikjê'ỳr bôx. Kapanakam ar bôx.
22 Jeju ar akàx nhikjêkam bôx nhym arỳm
ar'ã akati. Nhym kam amũ akàx nhikjêbê
me te ar õ kà jabej. Me krãptĩ kute amũja'ã
djwỳ krẽnja ne te ar õ kà jabej ne abenmã
kum,
—Be, amũja'ã kà pydjibit nõ nhym ar o
mõ. Kôt ba djwỳnhbit mã o mõ nhym Jeju
arkôt kàkam ỹr kêt. Nãm me krãptĩ te ar õ
kà jabejn kam ã abenmã ane.
23-24 Ne kam me kute Jeju ar omũnh
kêtkam arỳm ar'ỳr mõ. Me kà kwỳkam
wadjàn akàx nhikjêmã Kapana'ỳr nox ne
mõ. Be, nhỹnh kà ja'õkam ne me mõ?
Bir, krĩraxbê Xiberijkam kà 'õkam ne me
mõ. Xiberijkam kà kwỳ arỳm me ku'ê
djà'ãnh mõ. Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute
Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽnh nhym me
kute djwỳ krẽn djà'ãnh ne arỳm kà mõ. Kà
kwỳ jamã ne me wadjàn amũ kôt mõ. Me
kute Jeju jabej kadjy ne me Kapana'ỳr mõ.

Kute amijã djwỳ jakren 'ã ujarẽnh.

25 'Ỳr mõ:n kam imôti nhikjêmã bôx. Bôx
ne abej ne arỳm kum kato. Jejumã katon
arỳm kum,
—Ujarẽnh djwỳnh, tô nhỹnh ne myt nhỹ
ga jakam bôx? ane.
26 Nhym memã kum,
—Be, mỳkam ne ga me ijabej mõ? Djãm
amũja'ã ije mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipêx
ga me aje omũnhkam? Djãm arỳm me aje
kôt iraxmã akatorkam? Djãm me aje ajte
irax marmã ne ga me ijabej mõ? Arkati.
Be, me ajajnekam. Me aje djwỳ krẽn ne me
ajajnekam ne ga me ijabej mõ. Mrãmri ne
ba me amã ja jarẽnhkumrẽx.
27 Kwãrĩk wãnh djwỳkôtbit ajamak bẽn
kêt. Tãm dja akuno. Nhym be, atemã
mỳjja kute djwỳ pyràk. Jakôt dja ga me
ajamak bẽn. Tãm ne mex rã'ã nhym ô'ã me
Metĩndjwỳnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne.
Ba ije amijo inhĩ dja ba me amã kungã ga
me atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne. Bir, Ibãm
kute imã 'ã karõ. Kabẽnkôt dja ba me amã
kungã. Kàjkwakam Ibãm, Metĩndjwỳnh ta
ne mrãmri kute 'ã imã karõ mãmdji, ane.
28 Nhym me kum,
—Be, mỳj dja ba me Metĩndjwỳnhmã
idjàpênh o nhym arỳm kum me ikĩnh? ane.
29 Nhym,
—Metĩndjwỳnh ne ijano ba tẽ. Kôt dja ga
tu amim imarkumrẽx. Kum adjàpênh ne ja.
Dja ga me ã ane nhym arỳm kum me akĩnh,
ane.
30 Nhym me kum,
—Goja mỳjja pumũnh kêt'õ nhipêx ba
me omũ. Ba me ije araxmã ikator kadjy
omũn kam goja tu amim amarkumrẽx. 31 Be,
me bakukãmãre ne me kapôt kukritkam
djwỳbê mỳj ne ja krẽ. Me bakukãmãre ne
me 'ã pi'ôk no'ôk ne kamã memã kum,
"Me kute krẽn kadjy ne memã kàjkwa
kurũm djwỳ ngã", ane.
Goja kudjwa ã me imã o ane ba me omũ,
ane.
32-33 Nhym amijã djwỳkumrẽx jakren
memã kum,

—Be, Môjdjê kute me akukãmãremã kàjkwa kurũm djwỳ nhõr kêt. Nhym be, Ibãm kute me amã kàjkwa kurũm atemã djwỳkumrẽx nhõr. Me'õ ne arỳm kàjkwa kurũm ruw ne kute me kunĩmã tĩn jangjênh. Kute memã tĩn jangjênh nhym me tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. 'Ã ne ije me amã,

—Metĩndjwỳnh kute me amã atemã djwỳkumrẽx nhõr, anhỹr. Mrãmri ne ba me amã ja jarẽnhkumrẽx. Nãm Jeju ã memã ane.

34 Nhym me kum,

—Bẽnjadjwỳr djwỳnh, goja mã me imã djwỳ ja nhõro nhỹ, ane.

35 Nhym Jeju memã kum,

—E kum, ba. Ba ne ba ije atemã djwỳ pyràk. Ba ne ba ije memã tĩn jangjênh nhym me tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Dja me mã ikôt ajkamẽn arỳm kĩnhkumrẽx rã'ã kute mrãmri ne me arỳm kum prãm kêtkam kĩnh pyràk. Dja me tu amim imarkumrẽx ne arỳm kĩnhkumrẽx rã'ã kute mrãmri ne me arỳm kum kôr kêtkam kĩnh pyràk. 36 Be, djãm me aje tu amim imarkumrẽx got? Kati. Ba ne ba arỳm me amã, “Nã gãm me te ipumũn amim imar kêt”, ane.

37 Be, Ibãm kute ikadjy memã amak bônhja kunĩ dja me tu amim imarkumrẽx ne arỳm mã ikôt ajkamẽ. Ba kam me'õ kanga kêtkumrẽx. 38 Mỳkam dja ba me'õ kanga kêtkumrẽx? Bir, Ibãm kute me'ã imã karõ kôt dja ba me'õ kanga kêt. Be, djãm ba ije amijã amim karõ kôt ne ba kàjkwa kurũm ruw ne ar iba? Kati. Ibãm kute ijanor djwỳnh kabẽn kôt ne ba ruw ne ar iba.

39 Ibãm kute ijanor djwỳnh ta ne ijã amim karõn amim, “Be, ije kadjy memã amak bônhja dja ikra mã meo ban 'õo biknor kêt nhym me akubyn tĩn ne. Pykakam me kunĩ kute aminhinomã amimẽnh djà nhõ akatikam dja ikra akubyn õ me jao tĩn”, ane. 40 Ibãm kute ijanor djwỳnh ajte ijã amim karõn amim, “Me kute ikra pumũnh ne tu amim markumrẽxja dja me kunĩ ikôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne”, ane. Ibãm kute ijã amim karõ ne ja. Pykakam me kunĩ kute aminhinomã amimẽnh djà nhõ akatikam dja ba akubyn inhõ me jao tĩn, ane.

41 Nhym kam mebê idjaer rũnh arỳm kàxã kabẽn kumex ne arẽ. Kute memã, “Ba ibê kàjkwa kurũm djwỳ”, anhỹrkam ne me kabẽn kumex jarẽ. 42 Ne abenmã kum,

—Be, djãm kubê Metĩndjwỳnh Kra got? Kati. Jôdje ne kudji. Idjibê ne Jeju. Ba me ije nãmẽ bãm pumũnh tũm. Nhym amijo 'êx ne gwaj bamã,

—Kàjkwa kurũm ne ba ruw, anhỹro ba. Kati:. Nãm 'êx. Nãm me ã abenmã ane.

43 Nhym Jeju me kabẽn man memã kum,

—Kwãrĩk wãnh ikàxã akabẽn kumex ne arẽnh kêt. 44 Be, djãm me ga dja ga me ikôt ajkamẽ? Kati. Ibãm kute ijanor djwỳnh kute memã amak bônhkambit ne me mã ikôt ajkamẽ. Mã ikôt ajkamẽ ba arỳm akubyn meo tĩn. Pykakam me kunĩ kute aminhinomã amimẽnh djà nhõ akatikam dja ba akubyn meo tĩn.

45 Amrẽbê: ne me bakukãmãre Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽn memã kum,

“Metĩndjwỳnh ta dja memã amikabẽn jarẽ nhym me arỳm kabẽn markumrẽx”, ane.

Be, me bakukãmãre kute memã anhỹr ne 'ã pi'ôk no'ôk kôt mỳj xê dja mã ikôt ajkamẽ? Bir, Ibãm kute memã kabẽn jarẽnh nhym me arỳm kute kabẽn markumrẽx. Me kute mỳjja'ã kute kabẽn jarẽnhja markumrẽx. Me ja dja me mã ikôt amijo bikamẽnhkumrẽx. Nãm ã Jeju memã ane.

46 Ne kam ajte memã kum,

—Be, djãm me'õ ne arỳm Ibãm pumũ got? Kati. Bajbit ne ba arỳm kàjkwakam Metĩndjwỳnh pumũn arỳm kurũm tẽn bôx. Bajbit ne ba arỳm Ibãm pumũ. 47 Me kute tu amim imarkumrẽx arỳm Metĩndjwỳnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã rã'ã ne. Mrãmri ne ba me amã ja jarẽnhkumrẽx. 48 Ba ne ba ije atemã djwỳ pyràk. Ba ne ba memã tĩn jangij nhym me Metĩndjwỳnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã rã'ã ne.

49 Be, me bakukãmãre ne me kapôt kukritkam djwỳbê mỳj ne ja ku nhym mebêngêt tũmràm me kupa. 50 Ije me amã atemã djwỳ jarẽnhja ne kubê kàjkwa kurũm djwỳ. Dja me kukun tyk kêt. 51 Ba ne ba ije atemã djwỳ pyràk. Ba ne ba memã tĩn jangij. Dja me djwỳ ja krẽn Metĩndjwỳnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Djwỳ ije memã õrja ne kubê inhĩ. Me kunĩ tĩn kadjy dja ba memã kungã, ane.

52 Nhym kam mebê idjaer rũnh arỳm
kabẽno aben japan abenmã kum,
—Je tô, mỳj dja memã aminhĩ nhõr on
nhym me ajmã krẽnja on? ane.
53 Be, djãm mrãmri ne me kute ĩkumrẽx
krẽnmã? Kati. Atemã. Be, mrãmri me kute
tu amim Jeju markumrẽxo bamã. 'Ã ne Jeju
me kute ĩ krẽn jakren 'ã me kute kamrôo
kõm jakre. 'Ã ne memã kum,
—Be, ba ije amijo inhĩ dja ga me inhĩ
krẽn kêt ne ikamrôo akõm kêt ne kam
atĩnkumrẽx prãm kêt. Mrãmri ne ba
me amã ja jarẽnhkumrẽx. 54 Me kute
inhĩ krẽn ne ikamrôo kõm ne me mrãmri
Metĩndjwỳnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã
ne. Pykakam me kunĩ kute aminhinomã
amimẽnh djà nhõ akatikam dja ba akubyn
meo tĩn. 55 Mrãmri ne inhĩbê djwỳ ne ikam-
rôbê me kõm djà. 56 Me kute inhĩ kur ne
ikamrôo kõmja, me jamẽ ne ba me ije aben
mar tỳx ne ije aben jamỳnh tỳx ne abenã
idjukanga kêt ne ar abeno iba. 57 Mrãmri
Ibãm tĩnkumrẽx ne ijano ba tẽ. Kam ne ba
Ibãm tĩn o itĩnkumrẽx. Nhym me kute inhĩ
kurdjwỳ dja me ba itĩn jao tĩnkumrẽx.
58 Ije amã atemã djwỳ jarẽnh ja ne kàjkwa
kurũm ruw. Djãm kute djwỳbê mỳj ne ja
pyràk? Kati. Nãm me te mỳj ne ja ku
nhym mebêngêt arỳm me kupa. Nhym
be, ate dja me atemã djwỳ ja kun arỳm
Metĩndjwỳnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne.
Nãm ã Jeju memã ane.
59 Mebê idjaer bikprõnh djàkam ne Jeju
memã ja jarẽ. Kapanakam me bikprõnh
djàkam. 60 Kute memã aminhĩ'ã djwỳ jarẽnh
ne memã 'ã ujarẽnhkam ne me kôt baja
krãptĩ arỳm amim,
—Je, djãm me ije kabẽn wã mar got? ane.

Me krãptĩ kute Jeju kanga.

61 Nhym Jeju ta arỳm me kuman memã
kum,
—Ba arỳm me amã atemã djwỳ jarẽ ga me
aje amim imar kêt ne arỳm apijàm ne. 62 Dja
ba ĩ ikrĩ djà tũmmã wabi ga me idjàbirkôt
ipumũ. Mỳj dja ga me arỳm kam nẽ? 63 Be,
atemã kàjkwakam ikabẽn kukràdjà ne ba
me amã arẽ. Metĩndjwỳnh Karõ kute meo
bakambit ne me kute ikabẽn mar. Me ga
ne ga me aje amidjwỳnho kĩnh prãm. Kam
me aje imar kêtkumrẽx. Nã bãm me amã
ikabẽn jarẽ, me amã Metĩndjwỳnh Karõ
jarẽ. Tãm ne kute meo ban memã tĩn jangij
nhym me Metĩndjwỳnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã:
rã'ã ne.
64 Be, djãm me akunĩ ne ga me aje tu
amim imarkumrẽx? Kati. Me akwỳ ne ga
me aje amim imar kêt, ane. Nãm Jeju ã
memã ane. Be, mỳj ne me mar on kam ã
memã ane? Bir, amrẽbê mỳjja kunĩ kêtri
ne Jeju kute amikukãm me mar. Apỹnh me
ĩ djàri kute amim mar kêtja arỳm kute me
mar. Djudadjwỳ dja ĩ kurê djwỳnhmã Jeju
kanga. Nhym arỳm kute adjwỳnhdjwỳ mar.
Kukãm kute mar. 65 Ne kam memã kum,
—Me akwỳ ne ga me aje amim imar kêt.
Ba kam arỳm me amã, "Djãm me ga dja ga
me ikôt ajkamẽ? Kati. Ibãm kute memã
amak bônhkambit dja me mã ikôt ajkamẽ."
Nãm ã Jeju memã ane.
66 Nhym kam me kôt baja krãptĩ arỳm
kubê amijo akẽx ne ajte kôt ba kêt.
67 Nhym kam Jeju kute ar anorjabê 12mã
kum,
—Djãm ar gadjwỳ dja gar ikanga? ane.
68 Nhym ar 'õbê Ximão Pedru kum,
—Kati. Bẽnjadjwỳr djwỳnh, mỳj me'õkôt
dja bar ar iba? Arkati. Gajbit ne ga akabẽno
meo tĩn ne 'ã ar imã adjujarẽnh ar aba.
Metĩndjwỳnhkôt me tĩn ne ar ba rã'ã:
rã'ãja'ã ar imã adjujarẽnh ar aba. 69 Ar
ba ne bar tu amim amarkumrẽx. Mrãmri
abê me inhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê
Kritu. Mrãmri abê Metĩndjwỳnh Kra.
Metĩndjwỳnh tĩnkumrẽx Kra. Ar ba ne bar
tu amim amarkumrẽx.
70 Nhym Jeju arkum,
—Be, mrãmri ne ba amijo ar
apytàrkumrẽx. Ije ar ajanorbê 12 ne ba
amijo ar apytàrkumrẽx. Be, djãm ar akunĩ
ne gar amex? Kati. Ar ajõ apydji ne abê
Xatanaj nhõ àpênh, ane. 71 Djuda'ã ne
kabẽn. Djuda Ikadji. Ximão 'õdjwỳ kute
irja. Dja ĩ kurê djwỳnhmã Jeju kanga. Kute
ar anorjabê 12'õ ja dja kanga.

7

*Djeruxar*ẽkam me krãptĩmã 'ã ujarẽnh.

1 Jeju memã anen kam arek Garrêjakam-
bit ar ba. Be, mỳkam ne Djudêjakam arek
ar ba kêt? Bir, mebê idjaer kute kam
bĩnmã ar abej bakam. 2 Nhym kam arỳm
Djeruxarẽkam mebê idjaer krãptĩ kute aben
pydji djà nhõ akati 'ỳr. Me kute aben ka-
jmã'ã me bakukãmãre kukràdjà mar kadjy
bô mjỳrkam krĩ djà nhõ akati 'ỳr.

3 Nhym kam Jeju kamy ar axikôt apôxja
kum,
—E kum, goja amũ pykabê Djudêja'ỳr tẽ.
Dja wãkam akôt me ba djwỳnh adjàpênh
kôt apumũ. 4 Djãm me'õ kute me kunĩmã
amiraxo amirĩt prãmkam kute mebê amijo
bipdjur prãm got? Aje mrãmri mỳjja
pumũnh kêt nhipêx jabej goja pyka kunĩkôt
me kunĩmã amijo amirĩt, ane. 5 Be, nãm
ar te Jejumẽ axikôt apôx ne amim mar kêt.
Kam ne ar ã kum ane.
6 Nhym Jeju arỳm arkum,
—Je djãm kraxje me kute ijo tỹm djà nhõ
akati iwỳr bôx kêtjakam gar kam imã arẽ?
Kati. Ar gajbit akati kunĩkôt ar adjumar
mex rã'ã. 7 Nhỹnh ne pykakam me axwe 'õ
kum akurêmã? Arkati. Nhym be, ba, me
kum ikurêkumrẽx. Ije me axwe'ã memã id-
jujarẽnh ar ibakam me kum ikurêkumrẽx.
8 Ar gajbit dja gar Djeruxarẽkam me krãptĩ
kute aben pydji djà'ỳr mõ. Inhõ akati iwỳr
bôx kêt rã'ãkam 'ỳr itẽm prãm kêt. 9 Nãm
arkum anen arek Garrêjakam ar ba.
10 Nhym kam kamy ar arỳm tẽ. Nhym
ar ba:n kam amipdjun arỳm me kute aben
pydji djà'ỳr tẽ. 'Ỳr tẽ:n arỳm 'ỳr bôx.
11 Nhym arỳm 'ã me kute aben pydji djà nhõ
akati bôx nhym mebê idjaer rũnh arỳm abej
ne memã kum, “Nhỹnh ne Jeju dja”? ane.
Nhym me “Kon”, ane.
12 Nhym me me kàxã abenmã Jeju jarẽnho
kumex. Me kwỳ ne me abenmã kum, “Kati.
Jeju mexkumrẽx”, ane.
Nhym me kwỳ arĩk abenmã kum,
—Kati. Nãm Jeju amijo 'êx ne me noo
biknoro ba, ane. 13 Nhym be, nãm me me
ipôkri memã Jeju'ã ujarẽnho amirĩt kêt ne.
Mebê idjaer rũnh pymaje ne me me ipôkri
'ã ujarẽnho amirĩt kêt ne.
14 Nhym kam arỳm me kute aben pydji
djà nhõ akati nhõkre djà kôt Jeju arỳm
Metĩndjwỳnh nhõ kikreti'ỳr tẽn wadjàn
kam arỳm memã kukràdjà jarẽnho dja.
15 Nhym kam mebê idjaer rũnh te kute Jeju
marmã kam no tyn kumex ne abenmã kum,
—Je tô djãm tãmwã kute mekôt pi'ôk
jarẽnh tũm got ã me kukràdjà jarẽnh mexo
ane?
16 Nhym Jeju memã kum,
—Djãm ba ikukràdjà ne ba me amã
arẽnho iba? Kati. Kute ijanor djwỳnh
kukràdjà ne ba me amã arẽnho iba. 17 Gêdja
ga me ajõ ga aje kukràdjà kôt amijo aba
prãm jabej arỳm ama. Me'õ kute ikukràdjà
jarẽnhmo krax djwỳnhja dja ga me ama.
Djãm ba ne ba ije me amã ikukràdjà
jarẽnhmo krax djwỳnh? Kati. Kàjkwakam
Metĩndjwỳnh ne kute arẽnhmo krax ba
kam kôt me amã arẽ. Ja dja ga me ama. Me
aje kukràdjà kôt amijo aba prãm jabej ama.
18 Ne ga ren me ajõ ga amirax jabej ne ren
'ã memã amijarẽn memã amijo adjàmra ar
aba. Nhym be, kati. Kute ijanor djwỳnh ne
ba ije rax jarẽnh. Ije ajbit rax jarẽnh ne kam
katàt ije ikabẽn jarẽnhkumrẽx ne ijêxnhĩ
kêtkumrẽx.
19 Me bakukãmãre Môjdjê kute me amã
Metĩndjwỳnh kukràdjà jarẽnhja djã ne ga
me kôt ar amijo aba? Kati. Ga me ajõ aje
kukràdjà kôt ar amijo aba kêt. Ne kam aje
ibĩnmã ijabej ar aba. Mỳkam? ane.
20 Nhym me kum,
—Je tô nhỹnh me'õja ne kute abĩnmã
ajabej ar ba? Be, me karõ punu'õ ne ajo ba,
ane.
21 Nhym Jeju arỳm memã kum,
—Be, ba amrẽbê me'õ punu pydjio mex
ga me te aje mỳjja marmã ikam ano tyn
akumex. 22-23 Nã bãm pi'ôk ràràrkam me'õo
mex ga me arĩk ijã abenmã kum,
—Pi'ôk ràràrkam ne apê. Axwekumrẽx,
anhỹro aban arỳm ikam angryk ne. Djãm
bajbit ne ba kam idjàpênh iba ga me bajbit
imã ijaxwe jarẽ? Kati. Me gadjwỳ ne ga
me pi'ôk ràràrkam adjàpênh aba. Môjdjê ne
me amã me my nhinhu kà rênh jarẽ. Djãm
ta ne kumrẽx arẽ? Kati. Me bakukãmãre
Abraão ar kumrẽx ne ar arẽ. Ga me kam
aje katàt Môjdjê kukràdjà kôt amijo aba
kadjy pi'ôk ràràrkam adjàpênh ne me my
kà rênho aba. Mỳkam ne ga me bajbit imã
ijaxwe jarẽ? Ije kam prĩne me'õ punuo
mexkam imã ijaxwe jarẽ. Ga me ren imã
ijaxwe jarẽnh kêt. 24 Kwãrĩk wãnh ga me
arĩk me axwe kêt'ã axwe janhôr kêt. Dja
ga me mrãmri me axwekumrẽxkôt memã
ajapôxkumrẽx ne kam arỳm katàt memã
axwe jarẽnhkumrẽx. Nãm ã Jeju memã ane.

Mebê idjaer kum kurê.

25 Nhym kam Djeruxarẽkam me ar ba tũm
kwỳ Jeju jabej aben kukij ne abenmã kum,
—Je, djãm mrãmri me kute tãmwã bĩnmã
ar abej ba? 26 Nhym kam kum me uma
kêt ne memã kabẽn ne. Nhym me

arỳm kutã kute kum mỳjja'õ jarẽnh prãm
kêtkumrẽx. Bãrãm me rũnh arỳm kute
tãmwã'ã amim, “Jejubê ne me banhõ
Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê Kritu”, anhỹrkam
ne me anhikrên kabẽn maro dja. 27 Tô
nhỹnh? Be, kati. Djãm me kute kraxkôt
Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê Kritu mar got?
Kati. Me kute kraxkôt mar kêtkumrẽx.
Nhym be, bãm kute Jeju djir ne gu me baje
arỳm omũnh. Kôt ne gu me arỳm Jeju
'êxnhĩmã bakato. Nãm me kwỳ ã Jeju'ã
abenmã ane.

28 Nhym kam Jeju kute Metĩndjwỳnh nhõ
kikretikam memã kukràdjà jarẽnho ãmkam
kàj bê memã kum,

—Be, mrãmri ne ga me aje imar. Nhỹnhja
kurũm ne ba itẽm ne ibôx ja ne ga me
arỳm aje mar. Djãm ba ne ba amikabẽn kôt
amrẽ tẽ? Kati. Me'õ kute ijanor djwỳnh
ne mrãmri. Tãmwã ne ga me aje mar kêt.
29 Nhym be, ba ne ba ije omũnh tũm. Tãm
ne ijano ba amrẽ kurũm tẽn bôx, ane.

30 Nhym kam me bit kute o tỹm ne pa
'amỳnhmã. Ne te: o ane. Me kute o
tỹm'ã myt bôx kêt rã'ãkam ne me te: o
ane. 31 Nhym me kwỳ krãptĩ arỳm tu amim
markumrẽx ne abenmã kum,

—Me baje raxmã bakator kadjy ne Jeju
arỳm mỳjja pumũnh kêt krãptĩ nhipêx ne.
Me punu krãptĩo mex. Djãm me'õdjwỳ
bôx ne kute àpênh mexo kute akrenh got?
Kati. Be, mrãmri tãmwãbê ne me banhõ
Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê Kritukumrẽx,
ane.

32 Me rũnh kàxã ne me ã abenmã anhỹro
ku'ê nhym mebê pardjêumẽ me kadjy
Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr
arỳm me kuma. Me kuman arỳm Jeju'ỳr
me krãkamngônh kwỳ jano. Me kute pa
'amỳnhmã ne me me ano.

33 Nhym kam Jeju arỳm memã kum,

—Be, me aro'ã ar iba ne arỳm 'ã akati
ngrêre. Dja ba kam arỳm kute ijanor
djwỳnh'ỳr tẽ. 34 Ga me kam arỳm te ijabej.
Te ijabej ne imã akator kêt. Ne kam ikrĩ
djà'ỳr te abôx prãmje, ane.

35 Nhym mebê idjaer rũnh abenmã kum,

—Je tô, jãm dja tẽ gu me kum bakator
kêt. Djãm apỹnh me bajtem ba djàkam me
bimành tũm'ỳr ne tẽmmã? Djãm kam kute
me bajtemmã kukràdjà jarẽnhmã? 36 Kute
me bamã, “Dja ba tẽ ga me arỳm te ijabej. Te
ijabej ne imã akator kêt. Ne kam ikrĩ djà'ỳr
te abôx prãmje”, anhỹr. Mỳj gêdja kam nẽ?
ane.

37 Nhym kam me kute amikukràdjà
kôt amijo mõr ne kute 'ã aminhinomã
amimẽnh nhõ akati arỳm bôx. Akati raxja
bôx. Me kukãmãre kukràdjà kôt me kute
bô mjỳrkam krĩ'ã aminhinomã amimẽnh
kadjy akati ne arỳm bôx. Nhym Jeju arỳm
kàjmã djan memã kum,

—Me ajõ ar amã kôr jabej amrẽ iwỳr
tẽn ikõ. 38 Me kute tu amim imarkumrẽxja
gêdja ĩ me kadjwỳnhbê ngô kute meo tĩnja
mã mekam apôx. Me bakukãmãre kute
pi'ôkkam memã arẽnh kôt ne ba ar amã arẽ.

39 Nãm Jeju Metĩndjwỳnh Karõ'ã ã memã
ane. Dja me tu amim Jeju markumrẽx
nhym Metĩndjwỳnh Karõ arỳm me'ỳr bôx
ne meo ba. Djãm arỳm ne meo ba?
Kati. Metĩndjwỳnh kute memã Karõ
janor djwỳnhràm ne Jeju memã ane. Dja
Metĩndjwỳnh amiwỳr Jejuo wabin akubyn
o rax. Ne kambit arỳm memã Karõ jano
nhym bôx ne meo ba.

40 Jeju memã ane nhym me krãptĩ kute
kabẽnja markam 'ã abenmã kum,

—Be, mrãmri ne tãmwãbê Metĩndjwỳnh
kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh. Me
bakukãmãre ne me amrẽbê: arẽ, ane.

41 Nhym me kwỳ Jeju'ã abenmã kum,

—Be, tãmwã ne mrãmri kubê
Kritukumrẽx. Mrãmri kubê me banhõ
Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê Kritukumrẽx,
ane.

Nhym me kwỳ arĩk 'ã abenmã kum,

—Be kati. Jejubê ne Bẽnjadjwỳrbê
kumkatibê Kritu kêt. Abatành djà ne
pykabê Garrêja. 42 Nhym be, me banhõ
Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê Kritukumrẽx
krĩbê Berẽkam abatành. Kubê ne me
bakukãmãre Dawi tàmdjwỳ. Bẽnjadjwỳr
rax Dawi jabatành djàkam ne Kritu
abatành djà. Amrẽbê: ne me bakukãmãre
pi'ôkkam arẽ. Nhym be, kati. Djãm Jejubê
Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê Kritu got? Jeju
ate Garrêjakam abatành, ane. 43 Me kute ã
abenmã anhỹrkam me kute Jeju'ã axikôt
kabẽn jadjwỳr kêt. 44 Nhym me ja kwỳ bit
kute o tỹm ne pa 'amỳnhmã. Ne kam te:
kute o anhỹrmã.

45 Nhym kam me krãkamngônh kikreti
nêje ku'êja me rũnh'ỳr akẽx ne me'ỳr
bôx. Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ

bẽnjadjwỳrmẽ mebê pardjêu'ỳr bôx. Nhym
kam me rũnh me krãkamngônhmã kum,
—Je tô mỳkam ne ga me Jejuo abôx kêt?
ane.
46 Nhym me krãkamngônh memã kum,
—Djãm me'õ pykakam kabẽn mexo kute
tãmwã pyràk? Kati. Nãm prĩne kabẽn mexo
kute katàt me kunĩ jakrenh. Ba me kam te
ije o itỹm ne pa 'amỳnhmã, ane.
47 Nhym mebê pardjêu memã kum,
—Je tô djãm arỳm ne me gadjwỳ me
anoo akno? 48 Ẽ, ba me amã arẽ. Djãm
me irax'õ, nàr me ibê pardjêu'õ ije amim
tãmwã mar got? Kati. 49 Be, djãm me
kàtàmwã kute Môjdjê kukràdjà mar got?
Me kute me bakukãmãre kukràdjà mar
kêtkam dja Metĩndjwỳnh arỳm me kanga,
ane.
50 Nhym Nikodemu. Tãm ne akamàtkam
Jeju'ỳr tẽ. Kubê ne mebê pardjêu'õ. Nãm
arỳm memã kum,
51 —Je gêdja gwãm kraxje me baje axwe
jabej me kukjêr kêtkam memã axwe jarẽ?
Kati. Be, Jeju kute kraxje me bamã ami-
jarẽnh kêtkam gu me arỳm 'ã axwe nhôro
nhỹ, me bakukràdjà kupa'ã ne gu me 'ã
nhôro nhỹ, ane.
52 Nhym me arĩk kum,
—Djãm gadjwỳ pykabê Garrêjakam
ajabatành djà ne ga nêje akabẽno dja?
Be, pi'ôkkam ne Metĩndjwỳnh kukwakam
kabẽn jarẽnh djwỳnh'õ Garrêjakam
abatành kêtkumrẽx. Dja ga amim pi'ôk
jarẽn arỳm kôt ikabẽnkumrẽxmã akato.
Jejubê Bẽnjadjwỳrbê kumkati kêt. Tãm dja
ga pi'ôk jarẽn ama, ane.
53 Nhym kam me kunĩ ajmàn aminhũrk-
wãmã apêx.

8

Me'õ nire kute me'õbê mjêno àkĩnh.

1 Jeju arỳm krãnhbê Oriwêre 'ỳr tẽ. Tẽ:n
arỳm 'ỳr bôx nhym 'ã akamàt nhym nõ.
Nõ: nhym arỳm õkrẽn'ãnh kà. 2 Nhym kam
Metĩndjwỳnh nhõ kikreti'ỳr tẽn kam bôx.
Nhym kam me kunĩ ajte 'ỳr bôx nhym arỳm
nhỹ. Nhỹn arỳm memã kukràdjà jarẽnho
nhỹ. 3 Nhym kam me arỳm Jeju'ỳr me 'õ
nireo bôx ne me ipôkri kudja. Arỳm ne
mjên ne kam ajte me'õbê mjêno akĩn ar ro'ã
nõ. Nhym me arỳm omũn o tỹm ne pa
'amỳn Jeju'ỳr o bôx. 4 Ne kum,
—Ẽ, ujarẽnh djwỳnh. Be, me'õ nire ja
arỳm mjên ne arỳm me'õ myo akĩn ar ro'ã
nõ. Ba me ar nõrkôt ar omũn aro tỹm
ne arỳm awỳr o bôx. 5 Be, me ja jaxwe
pãnh ne Môjdjê arỳm memã arẽ. Kute
me bakukràdjà jarẽnhkam Môjdjê arỳm 'ã
memã kum,
—Ga me axwe pãnh kẽno titik ne abĩ gê
ty, ane. Be, gadjwỳ ar imã axwe pãnh'õ jarẽ
bar kuma. Mỳj gêdja bar on? Nãm me ã
Jejumã ane.
6 Mỳj kadjy ne me kum ane? Bir, godja
kukràdjà kupa'ã mỳjja jarẽnh jabej nhym
me arỳm kôt kum axwe jarẽ. Ja kadjy ne me
kum ane.
Nhym Jeju ate idjao nhỹn arek ikrao pyka
no'ôko nhỹ. 7 Nhym me mã kum tãmja jarẽ
nhym arek pyka no'ôko nhỹ. Nhym kam
kàjmã djan memã kum,
—Goja me ajõ apydji ajaxwe kêtkumrẽx
jabej ga akumrẽx kẽn'õ byn o titik ne abĩ,
ane. 8 Nãm anen ajte nhỹ, pyka no'ôko nhỹ.
9 Nhym me arỳm amima:ro djan ami-
jaxwedjwỳ ma. Ne kam arỳm pijàm ne mã
apôxo dja. Me abatànhja kumrẽx ne me
kato. Nhym mekôt me abatành nydjwỳ
apôxo dja. Nhym ajbir abatành nyre meo
ino ren kato. Arỳm ne me kunĩ apêx. Nhym
kam Jeju arỳm ate nhỹ nhym niredjwỳ
arỳm ate dja. 10 Nhym kàjmã djan nire ate
ãmkôt omũn kum,
—Me'õ nire, nhỹnh ne me kute amã
ajaxwe jarẽnhja ku'ê? Djãm me'õ kute
ajaxwe pãnh kẽno atitik prãm kêtkumrẽx?
ane. 11 Nhym kum,
—Ã bẽnjadjwỳr. Me'õ kute pãnh ititik
prãm kêt, ane.
Nhym kum,
—Badjwỳ. Ajaxwe pãnh ije kẽno atitik
prãm kêt. Aj mã. Kwãrĩk wãnh ga ajte
ajaxwe kêt, ane.

*Kute katàt memã amijar*ẽnh.
Dju r 1.4; Rô 13.12; Ep 5.8; Tex k 5.5

12 Nhym kam Jeju ajte memã kum,
—Be, apỹnh me ba djà kunĩkôt me axwe
kunĩ katàt kute amijo ba kadjy ne ije
mrãmri ne memã pry kurwỳ djà pyràk. Ga,
me kurwỳ djà kute akamàtkam memã pry
kurwỳ nhym me kute akamàtkam mỳjja
kunĩ pumũnh ne katàt baja pumũ. Badjwỳ
dja me tu amim imarkumrẽx ne arỳm katàt
amijo ba. Ga, akamàt kô tykkam me kute

mỳjja pumũnh kêt ne ba punuja pumũ. Me
axwedjwỳ ne me kute mỳjja mar kêt ne
amijo ba punu. Djãm me kute tu amim
imarkam axwe ne amijo ba punu? Kati. Ba
ije mrãmri ne memã pry kurwỳ djà pyràk.
Dja me tu amim imarkumrẽx ne arỳm katàt
amijo ban kam arỳm ikôt tĩn ne ar ba rã'ã:
rã'ã ne, ane.
13 Nhym mebê pardjêu kum,
—Je, djã nãm me'õ akôt kabẽn dji? Kati.
Ga apydji aje memã amijarẽnho aba nhym
me'õ kute akôt kabẽn djir kêt. Ba me kam
arỳm amã akabẽn kajgo jarẽ. Akabẽn kajgo
nhym me kute amar kêt, ane.
14 Nhym memã kum,
—Kati. Ipydji ije memã amijarẽnhkam
ije memã amijarẽnh kajgo kêt. Kàjkwakam
Metĩndjwỳnh ne ijano ba amrẽ kabẽn kôt
tẽ. Be, 'ỳr dja ba akubyn tẽ. Ja ne ije
markumrẽx. Kam ikabẽn kajgo kêt. Nhym
be, me ga ne ga me aje imar kêt. Nhỹnhja
kurũm ne ba itẽmja ne ga me aje mar kêt.
Nhĩ'ãm itẽmdjwỳ ga me aje mar kêt.
15 Me ga ne ga me aje amidjwỳnho kĩnh
prãm ne aje memã axwe jarẽnho aba. Djãm
ba ne ba ije amidjwỳnho kĩnh prãm ne
memã axwe jarẽnh got? Kati. 16 Godja ba
memã axwe jarẽnh jabej arỳm katàt memã
arẽnhkumrẽx. Djãm ipydji dja ba arẽ? Kati.
Ibãm kute ijanor djwỳnhmẽ dja bar axikôt
ikabẽn ne memã axwe jarẽ. Kam ne ije
katàt memã axwe jarẽnhkumrẽx. 17 Nhym
be, amrẽbê: me bakukãmãre kute me
akukràdjà'ã pi'ôk no'ôkdjwỳ. Me akukràd-
jàja kôt ba ije Ibãmmẽ axikôt memã ami-
jarẽnho iba. Me akukràdjà jakam me'õ
ar amãnhkrut ne kute me omũnhkôt kute
axikôt me arẽnh nhym me kunĩ kute mar
ne kute memã kum, "Mrãmri katàt ar kute
me arẽnhkumrẽx", anhỹrmã. Ja ne ga me
arỳm aje mar.
18 Be, ja kôt ne ba Ibãmmẽ ã me amã
amijarẽnho ane. Ba ije me amã amijarẽnh.
Nhym Ibãm kute ijanor djwỳnh ikôt kute
me amã ijarẽnh. Ba Ibãmmẽ ar ije axikôt
me amã amijarẽnhkam ne ga me ren me
akukràdjà kôt ijã, "Mrãmri ne katàt kute
memã amijarẽnhkumrẽx", ane. Ba Ibãmmẽ
ar ije axikôt me amã amijarẽnhkam dja ga
me ar ikabẽn katàtjamã akaton ama. Me
akukràdjà'ã pi'ôk no'ôk kôt dja ga me ima,
ane.
19 Nãm ã Jeju memã ane nhym me arỳm
kum,
—Tô nhỹnh ne abãmja? ane.
Nhym memã kum,
—Me aje imar kêt ne aje Ibãmdjwỳ mar
kêt. Ne ga me ren iman ren Ibãmdjwỳ
ma. Nhym be, kati. Aje mar kêt, ane.
20 Be, Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam me kute
Metĩndjwỳnhmã pi'ôk kaprĩo atom djàkam
ne Jeju ã memã ane. Nhym me'õ kute o tỹm
ne pa 'amỳnh kêtkumrẽx. Pa 'amỳnh'ã myt
bôx kêt rã'ãkam.
21 Nhym kam ajte memã kum,
—Dja ba ĩ mã tẽ ga me arỳm te ijabej.
Te ijabej ne kam arỳm ty. Nhym kam
Metĩndjwỳnh me amã ajaxwe jarẽnh rã'ã.
Mũm itẽmmã 'ỳr ikràja dja ga me te ikôt 'ỳr
atẽm ne 'ỳr abôx prãmje, ane.
22 Nhym mebê idjaer rũnh abenmã kum,
—Je tô mỳj dja nẽ? Birãm, dja amibĩ. Nãm
me ã abenmã ane. Kute memã kum,
—Dja ba ĩ mã tẽ ga me arỳm te ijabej,
anhỹrkam ne me ã abenmã ane.
23 Nhym memã kum,
—Be, me ga ne ga me pykakam ajapôx
ne ar aba. Nhym be, ba ne ba kỳjrũm
kàjkwakam ar iba tũm. Me ga ne ga me
aje pykakam mỳjjabit mar. Ba ne ba ije
kàjkwakam mỳjja mar. 24 Me aje pykakam
mỳjjabit markam ne ba me amã, "Dja ga me
ty nhym Metĩndjwỳnh amã ajaxwe jarẽnh
rã'ã", ane. Ne me amã, "E kum ba. Ba ne ba
arỳm bôx", ane. Dja ga me kam amim imar
kêt rã'ã jabej arỳm ty nhym Metĩndjwỳnh
me amã ajaxwe jarẽnh rã'ã, ane.
25 Nhym me kum,
—Bir, mỳj me ajõ ga nã? Gop me imã
amijarẽnhkumrẽx, ba me ama, ane.
Nhym Jeju memã kum,
—Be, amrẽbê ne ba me amã amijarẽnho
iba. Nã bãm me amã, 26 "Be, ije me ajaxwe
kumex markam ba ren memã me ajaxwe
jarẽn ajte me amã pãnh jarẽ. Be, ijanor
djwỳnh kute katàt kabẽn jarẽnhkôt ne ba
me kunĩmã arẽnho iba." Nãm bãm ã me
amã ane, ane.
27 Kute memã kum, "Kute ijanor djwỳnh",
anhỹrkam me kute mar kêt. Kute memã
Bãm jarẽnhja me kute mar kêt.
28 Nhym kam Jeju memã kum,
—Ba ije amijo inhĩ ne ibôxja dja ga me
kỳjrũm inhô. Kam dja ga me arỳm ima.
Ba ije amikabẽnkôt amijo iba kêtkumrẽx.

Ibãm kute imã kabẽn jarẽnh kôt ne ba
memã arẽnho iba. Ja dja ga me aje kỳjrũm
inhôrkam ama. 29 Kute ijanor djwỳnh ne
imẽ amijo kajkep. Djã nãm imã kàx ba ate
ar iba? Kati. Be, mỳkam ne imã kàx kêt?
Bir, ije o kĩnh kadjy ne ba kum idjàpênh
mex rã'ã. Kam imã kàx kêt. Nãm ã Jeju
memã ane. 30 Kute memã ja jarẽnhkam ne
me kumex arỳm tu amim markumrẽx.

Abraão tàmdjwỳ'ã ujarẽnh.

31 Nhym kam mebê idjaer kute tu amim
markumrẽxja Jeju memã kum,

—Dja ga me mã ikabẽn kôt ar amijo aban
'ã adjukanga kêt ne arỳm me abê ikôt aba
djwỳnhkumrẽx. 32 Ne kam arỳm mrãmri
ikabẽnkumrẽxmã akaton ijã amim, "Be,
mrãmri ne kabẽn katàtkumrẽx", anhỹro
aba. Ne kam ikabẽn katàtkumrẽxmã akato
ba kam arỳm me apytà. Me'õja kute me apa
'amỳnh ga me kum adjàpênh kajgoo abaja
ba kubê me apytà. Ga me kam ikôt adjumar
mexkumrẽx ne ar aba. Nãm ã Jeju me axwe
nhõ bẽnjadjwỳr'ã memã ane.

33 Nhym ajte me kwỳ kum,

—Tô nhỹnh ne kam me'õ kute me ipa
'amỳnh ba me kum idjàpênh kajgoo ibaja?
Kati. Me ba ne ba me ibê me bakukãmãre
Abraão tàmdjwỳ. Nhym kam me'õ kute me
ipa 'amỳnh kêtkumrẽx. Mỳkam ne ga,

—Ba me'õbê me apytà? ane.

34 Nhym Jeju memã kum,

—Mrãmri me ajaxwe prãmkam ne me
ajo ba djwỳnhja arỳm kute me apa 'amỳnh
ga me arỳm kum adjàpênh kajgokumrẽx.
35 Ba me amã arẽ ga me ama. Djãm me'õ
nhõ kikrekam õ àpênh djwỳnh djãm kubê õ
àpênhkam kum àpênh rã'ãmã? Kati. Gêdja
ĩ atemã me'õmã apê. Nhym be, kam me'õ
krakumrẽxja dja kam kra rã'ã ne. 36 Ba ibê
Metĩndjwỳnh Kra rã'ãkam ibê me apytàr
djwỳnh. Me apa 'amỳnh djwỳnhbê me
apytàr djwỳnh. Dja ba me apa 'amỳnh
djwỳnhbê me apytà ga me kam mrãmri
adjumar mexkumrẽx ne ar aba.

37 We me abê Abraão tàmdjwỳ, ba ije kôt
me amar. Ga we me te abê Abraão tàmdjwỳ
ne me aje ibĩnmã. Me amã ikabẽn kĩnh
kêtkumrẽxkam ne ga me aje ibĩnmã. 38 Be,
Ibãmmẽ ro'ã ar ibari ije mỳjja pumũnh ne
mar. Tãm ne ba me amã arẽ. Me ga ne ga
me anhingêt kute amã arẽnh kôt ar amijo
aba.

39 Nhym me kum,

—Be, mrãmri me inhingêtbê
Abraãokumrẽx, ane.

Nhym memã kum,

—Ga ren me abê Abraão tàmdjwỳkumrẽx
ne ren Abraão djàpênh kôt adjàpênh ar
aba. 40 Nhym be, kati. Ga me jakam aje
ibĩnmã. Kàjkwakam Metĩndjwỳnh kute imã
kabẽn katàt jarẽnh kôt ije katàt me amã
arẽnhkumrẽxkam ne ga me aje ibĩnmã.
Djãm ã Abraão meo ane? Kati. 41 Ne ren
Abraãobê me anhingêtkumrẽx ga ren me
adjàpênh mex. Nhym be, kati. Atemã
me anhingêt djàpênh kôt ne ga me atemã
adjàpênh ar aba.

Nhym me kum,

—Djãm krô'ã me'õ kute akudjwa me
ijadjwỳr? Kati. Be, me Ibãm djwỳnh pydji.
Kàjkwakam Metĩndjwỳnh, ane.

Kute memã Xatanaj tàmdjwỳ jarẽnh.

42 Nhym Jeju memã kum,

—Ne ga me ren mrãmri kàjkwakam
Metĩndjwỳnho Abãm ne ren amã ijabê. Be,
mỳkam? Bir, kàjkwakam Metĩndjwỳnh
kurũm ne ba tẽn bôx. Be, djãm ba ne ba
tẽ? Kati. Tãm ne ijano ba amrẽ tẽ. Kam
ga me ren amã ijabê. 43 Be, mỳkam ne ga
me aje ikabẽn mar kêt? Bir, me ajamakkre
kêt prãmkam. 44 Be, me anhingêtbê Xatanaj
ne ar me ajo ba. Me anhingêt kum axwe
prãm kôt ne ga me amã ajaxwe prãm.
Kute amikrax totokbê kubê me par djwỳnh.
Ta kabẽn katàt kêtkam kute Metĩndjwỳnh
kabẽn katàt 'amỳnh tỳx kêt ne kôt kute
amijo ba kêt. Ta 'êxnhĩ kôt memã 'êx ba.
Mrãmri 'êxnhĩkumrẽxkam kubê me 'êxnhĩ
nhingêt. 45 Kubê me 'êxnhĩ nhingêtkam ba
te me amã katàt ikabẽn jarẽnhkumrẽx ga
me aje amim imar kêt. 46 Be, mỳj me ajõ
ga ne ga me aje mrãmri ijaxwe'õmã aka-
torkumrẽx? Kati. Ga me te: aje ijaxwe'õmã
akator prãmje. Ijaxwe'õ kêtkam mỳkam ne
ga me aje imar kêt? Ba te ije me amã katàt
Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnhkumrẽx ga me
aje imar kêt. Be, mỳkam? 47 Bir, ne ga
ren me abê Metĩndjwỳnh kra ne ren amim
kabẽn markumrẽx. Nhym be, kati. Me
abê Metĩndjwỳnh kra kêtkam ne ga me aje
amim kabẽn mar kêt. Nãm ã mebê idjaer
rũnhmã ane.

*Kute mebê idjaer rũnhmã amijar*ẽnh.

48 Nhym mebê idjaer rũnh arĩk kum,
—Be, abê pykabê Xamarijkam me kra'õ
ba me arỳm ama. Me karõ punu ne ari ajo
ba, ane.
49 Nhym Jeju memã kum,
—Kati. Me karõ punu kute ijo ba kêt. Ba
ne ba Ibãm rax jarẽnho iba. Ga me kam
imã ikajgo jarẽnho aba. 50 Be, djãm ba ne
ba amirax jabej? Kati. Atemã 'õ kute irax
jabej ne kute me ajaxwe mar. 51 Mrãmri
dja me ikabẽn man kôt ar amijo ban arỳm
tykkumrẽx'ỳr bôx prãm kêt. Mrãmri ne ba
me amã ja jarẽnhkumrẽx. Nãm ã Jeju memã
ane.
52 Nhym mebê idjaer rũnh kum,
—Tô nhỹnh? Be, me bakukãmãre Abraão
arỳm ty. Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn
jarẽnh djwỳnhdjwỳ ne me arỳm aben
kukãm ty. Tô nhỹnh dja me akabẽn
man kôt ar amijo ban tyk kêt? Akabẽn
jakôt ba me arỳm amã ikaton amarkumrẽx.
Mrãmri ne me karõ punu ajo ba. 53 Djãm
aje araxo me bakukãmãre Abraão jakrenh
ne ga aje, "Dja me ikabẽn man kôt ar
amijo ban tyk kêt", anhỹr? Abraão arỳm
ty. Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh
djwỳnh ar arỳm ty. Mỳj me'õ rax ne ga arĩk
o amiptàrn 'ã amimẽnho dja? ane.
54 Nhym Jeju memã kum,
—Ne ba ren arĩk amijã me'õ rax mẽn
ren mrãmri ikajgo. Nhym be, kati. Ibãm
ne kute ijã irax mẽnhkumrẽx. 'Ã ne ga
me aje abenmã, "Me Batĩndjwỳnh", anhỹr
kajgoo aban 55 aje mar kêtkumrẽx. Nhym
be, bajbit ije markumrẽx. Ne ren ijêxnhĩ
ne ren me amã, "Ije mar kêt", ane. Ne kam
ren me akudjwa memã ijêx iba. Nhym be,
kati. Mrãmri ije markumrẽx ne kabẽn kôt
ar amijo iban ijêxnhĩ kêt. 56 Be, me anhingêt
Abraão arỳm amikukãm iman arỳm ikam
kĩnhkumrẽx, ane.
57 Nhym mebê idjaer rũnh kum,
—Je tô, djãm kraxje ajã amex krãptĩbê
50 apêx kêtjakam djãm ga ne ga arỳm me
bakukãmãre Abraão pumũ got? ane.
58 Nhym Jeju memã kum,
—Be, me akukãmãre Abraão amirĩt kêtri
ne ba ar iba tũm, ane. 59 Nhym me
arỳm kẽn kwỳ jamỳ, kute o titik ne bĩn
kadjy. Nhym Jeju arỳm amijo apdjun mã tẽ.
Metĩndjwỳnh nhõ kikreti kurũm katon mã
tẽ.

9

Kute me'õ adjàkamã no rãjao mex.

1 Tẽ: nhym arỳm me'õ no rã nhỹ. Ad-
jàkamã ne me'õ no rã. Nãm nhỹ nhym arỳm
omũ. 2 Nhym kôt ba djwỳnhdjwỳ omũn Jeju
kukij ne kum,
—Ujarẽnh djwỳnh, mỳkam ne me'õja ad-
jàkamã no rã? Djãm ta axwe pãnh ne
adjàkamã no rã? Nàr nãmẽ bãm ar axwe
djô'ã ne no rã? Mỳj ne kam kute? ane.
3 Nhym arkum,
—Kati. Ta axwe pãnh no rã kêt. Ne
nãmẽ bãm ar axwe djô'ã no rã kêt. Be,
Metĩndjwỳnh kute no rãkam àpênh nhym
me kute kôt raxmã kator kadjy ne no rã.
4 Be, jakam imexri idjàpênh prãmkumrẽx
kute mrãmri ne a'uri me àpênh prãm
pyràk. Kute ijanor djwỳnh kute idjàpênh'ã
imã karõ kôt idjàpênh prãmkumrẽx.
Adjỹm, dja me ĩ ijo bikẽnho tẽn ibĩ ba
te idjàpênh prãmje. Kute mrãmri ne me
akamàt kô tykkam te àpênh prãm pyràk.
5 Pykakam me axwemẽ ro'ã ar ibari ba ije
mrãmri memã pry kurwỳ djà pyràk. Ga, me
kute akamàtkam memã pry kurwỳ nhym
me katàt baja pumũ. Badjwỳ ne ba memã
Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ nhym me arỳm
kôt katàt ar amijo ba. Ne tu amim kabẽn
markumrẽx ne arỳm katàt ar amijo ba.
6 Nãm anen arỳm pykakam aptôn kam o
ajrên arỳm o me'õ no rãja no djy. Ne kam
kum,
7 —'Ỳr tẽn ngô nhidjibê Xirôwekam
amino ku'õ, ane. Me bakabẽnkam ne me
ren ngômã, kute anor jarẽ. Nãm kum ane
nhym arỳm 'ỳr tẽn kam amino ku'õ. Ku'õn
arỳm no mex ne. No mex ne kam ũrkwã'ỳr
tẽn arỳm 'ỳr bôx.
8 Nhym ũrkwã bu'ã me krĩ kute me'õ no
rã pumũnh tũm abenmã kum,
—Djãm tãmwã ne amijo à'wỳro krĩ? ane.
9 Nhym me kwỳ memã kum, "Nà, tãm",
ane. Nhym me kwỳ memã kum,
—Kon, kute tãmwã pyràk, ane.
Nhym ta memã kum, "Nà, ba", ane.
10 Nhym me kum,
—Tô mỳj me'õ ne amã ano mex jadjà?
ane.
11 Nhym memã kum,
—Be, me'õbê Jeju ne pykakam aptôn kam
o ajrên arỳm o ino djy. Ino djyn arỳm imã,
"'Ỳr tẽn ngôbê Xirôwekam amino ku'õ",

ane. Ba kam 'ỳr tẽn amino ku'õn arỳm ino
mex ne irĩt mexkumrẽx, ane.
12 Nhym me kum, “Nhỹnh ne dja”? ane.
Nhym memã kum, “Kon”, ane.
13 Nhym kam me arỳm mebê pardjêu'ỳr
o bôx. Me'ỳr me'õ no rãn arỳm no mexjao
bôx. 14 Be, me tyk djà kêt djà nhõ akatikam,
pi'ôk ràràrkam ne Jeju pykakam aptôn o
ajrên o me'õ no djyn o noo mex. 15 Nãm me
mebê pardjêu'ỳr o bôx nhym me ajte kukij
ne kum,
—Mỳj ne ga arĩt mex kadjy nẽ? ane.
Nhym memã kum,
—Nãm pykakam aptôn o ajrên o ino djy
ba ku'õn arỳm ino mex ne irĩt mexkumrẽx,
ane.
16 Nhym mebê pardjêu kwỳ abenmã kum,
—Djãm Metĩndjwỳnh ne tãmwã jano got?
Be, me bakukràdjà pãnh ne pi'ôk ràràrkam
ari àpênh ba. Axwekumrẽx, ane.
Nhym me kwỳ 'ã abenmã kum,
—Nhym bê ne me'õ jaxwe kute ã mỳjja
pumũnh kêt nhipêxo anhỹr. Kute ã me'õ no
rão mexo anhỹr. Nãm me ã Jeju'ã kabẽno
aben japanho ane. 17 Ne kam me'õ no rãn
arỳm no mexjamã kum,
—Kute amã anoo mexkam 'ã akabẽn'õ
jarẽ ba me ama, ane.
Nhym memã kum,
—Be, kubê Metĩndjwỳnh kukwakam
kabẽn jarẽnh djwỳnh'õ, ane.
18 Nhym mebê idjaer rũnh amim mar kêt
ne. Nãm me amim,
—Je tô djãm mrãmri ne me'õja adjàkamã
no rã? Be, kati, ane. Ne kam arỳm bãmmẽ
nã ar'ỳr me ano. Nhym me ar'ỳr tẽn arỳm
aro bôx.
19 Nhym me arkum,
—Be, gar memã kum, “Ikra adjàkamã no
rã”, anhỹro aba. Djãm tãm ne ja? Mỳj ne rĩt
mex kadjy nẽ? ane.
20 Nhym ar memã kum,
—Be, mrãmri ar ikrakumrẽx ne ja.
Mrãmri ne adjàkamã no rãkumrẽx. 21 Ne
kam mỳj ne arỳm no mex on, ar ije mar kêt.
Mỳj me'õ ne kum noo mex nhym rĩt mex, ar
ije mar kêt. Be, ta ne arỳm abatành ne. Dja
ga me kukja nhym arỳm me amã amijarẽ,
ane. 22 Be, mỳkam ne ar kute memã kum,
—Jeju ne ar ikra noo mex, anhỹr kêt? Bir,
arkum mebê idjaer rũnh pymakam. Nãm
me arỳm abenmã Jeju'ã kabẽn djin abenmã
kum,
—Dja me'õ memã kum, “Be, mrãmri ne
Jejubê me banhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê
Kritukumrẽx”, ane gwaj kôt me nêje kanga
gê ajte me bikprõnh djàkam me baro'ã krĩ
kêt, ane. 23 Kam ne me kute ar kanga pymaje
ar memã,
—Be, ta ne arỳm abatành. Dja ga me
tãmwã kukja, ane.
24 Nhym kam me ajte amiwỳr me'õ no rãn
arỳm no mexja 'uw nhym arỳm 'ỳr bôx. 'Ỳr
bôx nhym kum,
—Be, me ba ne ba me ije Jeju jaxwekôt
mar. Kwãrĩk wãnh ga mex jarẽnh kêt.
Kàjkwakam Metĩndjwỳnh ta ne anoo mex.
Tãm dja ga kum mex jarẽ, ane.
25 Nhym memã kum,
—Be, mỳj Jeju axwe nã? Ije mar kêt.
Mrãmri ne arỳm ino rãkumrẽx. Ne arỳm
jakam ba mrãmri irĩt mexkumrẽx. Jabit ne
ba mrãmri ije markumrẽx, ane.
26 Nhym kam me ajte kum,
—Mỳj ne ajo, ga arỳm ano mex ne arĩt
mex ne? ane.
27 Nhym memã kum,
—Je, arỳm ne ba me amã arẽ. Djãm me
aje imar kêt got ga me ajte: ikukij? Be,
mỳj kadjy dja ba ajte me amã arẽ ga me
ajte ama. Djãm me aje me kudjwa mã kôt
abikamẽnhmã got ga me ikukjêro dja? ane.
28 Nhym me arỳm kum kurên kum,
—Be, kati. Ga ne ga arỳm kôt aba
djwỳnh. Me ba ne ba me atemã. Me
bakukãmãre Môjdjêkôt ne ba me amijo iba.
29 Be, Metĩndjwỳnh mrãmri me bakukãmãre
Môjdjêmã kabẽnkumrẽx. Ja ne ba me ije
markumrẽx. Nhym be, tãmwã. Djãm me
kute kator djà mar got? ane.
30 Nhym amipãnh memã kum,
—Be:, Jeju ne imã irĩt mex jadjà ga me
aje kator djà mar kêtja pumũ. Djãm me
ano mex got? 31 Ba me amã arẽ ga me
ama. Djãm me axwe ne Metĩndjwỳnh
kute me mar ne kôt àpênh? Kati. Ja
ne gu me arỳm baje mar. Nhym be, me
kute mrãmri Metĩndjwỳnhmã rax jarẽnh
ne kute kabẽn mar ne kôt kute amijo
bakumrẽxja Metĩndjwỳnh arỳm kute me
mar ne me kôt àpênhkumrẽx. 32 Be, djãm
Metĩndjwỳnh Jeju kôt àpênh ngri got ga
me 'ã akabẽn ne? Mỳj me'õ ne adjàkamã
no rã nhym me arỳm kute kum rĩt mex
jadjàr ga me amrẽbê aje mar? Kati. Me

bakukãmãre kute arẽnh kêt. Me kunĩ
kute arẽnh kêtkumrẽx. Jejubit ne ajbir
bajbit ijo mex ga me arỳm aje ipumũnh.
33 Metĩndjwỳnh ren kute anor kêt nhym ren
kabẽnkôt àpênh kêt ba ren ino mex kêt ne.
Nhym be, kati. Mrãmri Metĩndjwỳnh kute
anorkumrẽx.
34 Nhym me kum,
—Be, djãm akudjwa adjàkamã me ijaxwe?
Djãm ajaxwekam aje me ijakre got? ane.
Nãm me kum anen kangan arỳm me nêje
põm kumẽ.
35 Nhym kam Jeju me kute põm mẽnhkôt
arỳm kuman 'ỳr tẽn kum katon kum,
—Djãm arỳm ga tu amim Metĩndjwỳnh
Kra markumrẽx? ane.
36 Nhym kum,
—Bẽnjadjwỳr, dja ga imã Metĩndjwỳnh
Kra jakre ba tu amim markumrẽx, ane.
37 Nhym kum,
—Arỳm ga ipumũ. Ba. Ba ne ba amã
ikabẽno dja, ane.
38 Nhym kum,
—Nà, Bẽnjadjwỳr djwỳnh, arỳm ne ba
tu amim amarkumrẽx, ane. Ne arỳm kute
Metĩndjwỳnh Kramã katorkam amikajgo
man parbê ibôn nhỹ.
39 Nhym Jeju memã kum,
—Be, mỳj kadjy ne ba pykakam bôx ne
ar iba? Bir, dja ba me kukijn me axwemã
ikaton arỳm memã pãnh jarẽ. Be, me
kwỳ kute amijo àmran arĩk amim, “Djãm
ije Metĩndjwỳnh kabẽn mar ngri got”?
anhỹrja dja ba te memã kukràdjà jarẽ nhym
me arỳm mar kêt ne arỳm amakkre kêt
mex ne ar ba. Me kute mrãmri ne me rĩt
mex arỳm no rãn ba pyràk. Nhym be, me
kwỳ kute kukràdjà mar kêt ne mar prãm
dja ba memã arẽ nhym me arỳm tu amim
markumrẽx. Tu amim markumrẽx ne arỳm
kôt kute amijo ba mexkumrẽx. Me kute
mrãmri ne me no rã arỳm rĩt mex ne katàt
ba pyràk. Ja kadjy ne ba pykakam bôx ne ar
iba, ane.
40 Nhym mebê pardjêu bu'ã ku'êja arỳm
kabẽn man kum,
—Je, djãm me badjwỳ ne ba me ije me no
rã pyràk? Kati. Djãm me ije Metĩndjwỳnh
kukràdjà mar ngri got? ane.
41 Nhym memã kum,
—Ne ga ren me aje Metĩndjwỳnh
kukràdjà mar prãm ne ren aje mrãmri ne
me no rã rĩt mex prãm pyràk. Ne kam ren
ajaxwe kêt ne. Nhym be, kati. Me aje, “Me
badjwỳ djãm me ije Metĩndjwỳnh kukràdjà
mar ngri got”? anhỹrkam me ajaxwe rã'ã.
Nãm ã Jeju memã ane.

10

Mrykĩ'ãtomtio ba djwỳnh'ã ujarẽnh.
Idja 13.20; Ped k 5.4

1 Ne kam mrykĩ'ãtomti'ã memã ajarẽn õ
me ja'ã mrykĩ'ãtomti jakren memã kum,
—Be, õ kôkayrkam mrykĩ'ãtomti ar
bakam nhym me ngjêx prãmkam me kwỳ
ajkwa krekrekôt ngjêx kêt ne ate kôkayr
nhibũm kôt wangij. Be, me ja ne me mryo
àkĩnh prãm nhym me me'ã memã kum,
“Me àkĩnhĩ”, ane nàr, “Mebê mỳjjao prõt
djwỳnh”, ane. Mrãmri ne ba me amã ja
jarẽnhkumrẽx. 2 Nhym be, me kute katàt
ajkwa krekrekôt ngjêxjabê ne õ mryo ba
djwỳnhkumrẽx.
3 Nhym 'ã ijê djà nêje ku'ê djwỳnh arỳm
o ba djwỳnhmã 'ã ijê djà'ã kurê nhym
arỳm wangij. Ne kam mrymã kabẽn nhym
arỳm amim kabẽn ma. Kute apỹnh mrymã
idji jarẽnh djàri aben totokmã mrymã arẽ
nhym arỳm kute apỹnh aminhidji jarẽnh
mar kôt bõm rôrôk. Bõm rôrôk nhym o ba
djwỳnh arỳm kapôtmã mryo apôx. 4 Mryo
apôx ne arỳm mry kukãm mrã nhym mry
arỳm kôt ba. Kute amim o ba djwỳnh kabẽn
markam kôt ba. Nãm mry ã o ba djwỳnh kôt
ane. 5 Nhym be, atemã me bajtem mry'ỳr
bôx ne te mrymã kabẽn nhym kôt ba kêt ne
tu mã kubê prõt ne. Kute amim me bajtem
kabẽn mar kêtkam amijã no tỳx ne tu mã
kubê prõt ne. Mrãmri ne ba me amã ja
jarẽnhkumrẽx, ane.
6 Be, mrykĩ'ãtomti'ã ujarẽnhja ne Jeju
kute amikabẽn kukràdjà'ã akre nhym me
mrybit man kukràdjà mar kêt. Nãm me te:
kute mỳj'ã ujarẽnh kute amijakre marmãn
te: kute kukràdjà marmã.
7-9 Nhym ajte memã kum,
—Mrãmri ije mrykĩ'ãtomti nhõ
kôkayrkôt ajkwa krekre pydji pyràk. Ga,
mryo ba djwỳnh kute ajkwa krekrekôt
mryo ngjêxja pumũ. Nhym kôkayr tỳx
arỳm kute mỳjja djàkrêbê mry pytàr
nhym umar mexja pumũ. Badjwỳ ije
ajkwa krekre pydjimãn pràbê dja me tu
amim imarkumrẽx ba arỳm axwebê me
utà. Nhym kam me arỳm ikôt tĩn ne ar

ba rã'ã: rã'ã ne. Atemã me'õkôt ne me
tĩn kêtkumrẽx. Dja me tu amim bajbit
imarkumrẽx ba arỳm me utà.

Ga, mryo ba djwỳnh kute kôkayr kurũm
mryo apôxja pumũ. Nhym mry àkur ban
ajte akubyn ngjêxja pumũ. Badjwỳ dja ba
me utàro iba nhym me ikôt umar mex ne ar
ba.

Nhym be, amrẽbê ibôx kêtri ne me
kwỳ Metĩndjwỳnh'ã 'êx ne memã kum,
“Metĩndjwỳnh ne imã arẽ ba kukwakam
amã kabẽn jarẽnho iba”, ane. Me
Metĩndjwỳnh'ã 'êxja kunĩ ne me àkĩnhĩ. Me
kute amiwỳr inhõ me jao akẽxmãn te meo
ane nhym me kute me kabẽn mar kêt. 10 Be,
me àkĩnhĩ ne me kute mryo àkĩnh ne par
kadjy bôx. Nhym be, kati. Ba ne ba atemã.
Me tĩnkumrẽx ne umar mexkumrẽx kadjy
ne ba bôx.

11 Ije me kute mrykĩ'ãtomtio ba djwỳnh
mex pyràk. Dja ba me kadjy ty. Ije me utàr
kadjy ty. 12 Nhym be, me mrykam àpênh
djwỳnh ne me atemã. Gêdja rop'õ mry'ỳr
bôx nhym arỳm tĩn prãmje tu mry kangan
prõt ne. Kubê õ mry djwỳnh kêtkam ne tu
mry kangan mã prõt ne. Nhym rop arỳm
mryo rôrôk nhym mry abenbê ajmà. 13 Me
mrykam àpênh djwỳnh kute pi'ôk kaprĩbit
markam ne me kum mry jabê kêt. Nhym
kam rop bôx nhym kum mry jabê kêtkam
arỳm mry kangan prõt ne.

14-15 Ba ije me kute mryo ba djwỳnh mex
pyràk. Ibãm kute imarkumrẽx. Badjwỳ ije
Ibãm markumrẽx. Inhõ me jadjwỳ ije ã
me maro ane. Nhym inhõ me jadjwỳ kute
imar. Ba dja ba me kadjy ty. Ije me utàr
kadjy ty. 16 Djãm kôkayr jakambit inhõ krit?
Kati. Onĩj inhõ krit rã'ã. Me wãdjwỳ dja me
amim ikabẽn ma. Dja ba inhõ me jamẽ me
wãdjwỳo aben pydji. Kam arỳm inhõ me
kunĩo iba. 17 Be, mỳkam ne Ibãm kum ijabê?
Bir, ije kabẽn kôt amijo ibakam. Kam ne
kum ijabê. Ba dja ba ty. Akubyn itĩn kadjy
dja ba ty. 18 Djãm me ta dja me ibĩ? Kati. Ba
dja ba amikabẽnkôt tyn kam amikabẽnkôt
akubyn itĩn ne. Ibãm ta ne ityk ne akubyn
itĩn'ã imã karõ, ane.

19 Nãm Jeju memã ane nhym kam mebê
idjaer rũnh ajte kabẽno aben japanho dja.
20 Me krãptĩ ja ne me arĩk memã kum,

—Be, me karõ punu ne o ba. Ga, kute kuk-
wakam kabẽn kajgo krãptĩ jarẽnhja pumũ.
Mỳkam ne ga me kabẽn maro dja? ane.

21 Nhym me kwỳ ja ne memã kum,

—Nhym bê ne me karõ punu kute o ba
nhym ã kabẽn kute anhỹr. Be, kati. Kabẽn
mexkumrẽx. Djãm me karõ punu kute me
no rã noo mex mar got? ane.

*Mebê idjaer rũnh kum kurê'ã ujar*ẽnh.
Dju r 5.18, 8.59, 12.32

22 Be, krĩraxbê Djeruxarẽkam, me krãptĩ
kute aben pydji djà nhõ akatikam, arỳm na
nhõ mytyrwỳkam, Jeju me'ỳr tẽn bôx ne
arỳm Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam ar mrã.
Me kute aben kajmã'ã me bakukãmãre kute
amrẽbê: Metĩndjwỳnhmã kikreti ny nhipêx
mar kadjy ne me krãptĩ akati jakam aben
pydji.

23 Jeju kikreti bu'ã kikre kre kênhkam
ar mrã. Kikre kre kênhjamã ne me kum,
“Xaromão nhõ”, ane. 24 Nãm kam ar mrã
nhym mebê idjaer rũnh arỳm omũn kam
kum ipôk ne kum,

—Aje. Ga mrãmri abê me inhõ
Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê Kritukumrẽx
jabej tu me imã amijarẽnho amirĩtkumrẽx.
Mỳkam ne ga me ibê amipdju? ane.

25 Nhym Jeju memã kum,

—E kum arỳm ne ba me amã amijo amirĩt
ga me aje amim imar kêt. Ibãm kukwakam
ije apỹnh mỳjja pumũnh kêt nhipêx djàri.
Tãm ne kute me amã ijo amirĩt mexkumrẽx
ga me aje amim imar kêt. 26 Be, me abê
inhõ krit kêtkam ne ga me aje amim imar
kêt. Arỳm ba me amã ja jarẽ ga me arỳm
ama. 27 Inhõ krit ar kute amim ikabẽn mar.
Badjwỳ ije inhõ krit ar mar nhym ar mã
ikôt ar amijo ba. 28 Dja ba memã tĩn jadjà
nhym me Metĩndjwỳnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã:
rã'ã ne. Ne me biknor tokry djàkam biknor
kêtkumrẽx. Ba mã meo iba nhym me'õ kute
ibê me pa 'amỳnh ne ibê me ikô rênh prãm
kêt.

29 Ibãm kute ikôt me kamẽnhja ne tỳxo
kute me kunĩ jakrenh. Tãm ne mã meo
ba nhym me'õ kute kubê me pa 'amỳnh ne
kubê me ikô rênh prãm kêt. 30 Ibãmmẽ ro'ã
ne bar itipdjin ar iba. Nãm ã memã ane.

31 Nhym mebê idjaer rũnh ajte kadjy kẽn
jamỳ. Kute o titik ne bĩnmã kẽn jamỳ.
32 Nhym memã kum,

—Ibãm kukwakam ne ba mỳjja mex krãptĩ nhipêx ne me amã o amirĩt ga me omũ. Nhỹnh idjàpênh mexja pãnh dja ga me kẽno ititik ne ibĩ? ane.

33 Nhym me kum,

—Djãm adjàpênh mex pãnh ne ba me ije kẽno atitik ne abĩnmã? Kati. Metĩndjwỳnh ne ga arỳm aprỳ. Abê pykakam me'õkam ne ga ga amijo ajêx ne amijo Metĩndjwỳnh Kra ne amijo Metĩndjwỳnh pyràk. Aje Metĩndjwỳnh raxo amiptàrkam ne ba me arỳm Metĩndjwỳnho ingryk ne ije abĩnmã, ane. 34 Nhym amipãnh memã kum,

—Tô nhỹnh ne ba aprỳ? Be, kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh ne me bakukãmãremã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽn memã kum,

"Nã bãm memã kum, 'Me abê metĩndjwỳnh', ane."

Nãm ã me bakukãmãremã anen arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. 35 Metĩndjwỳnh kabẽn ne ga me te akabẽno aje o adjàpanhmã. Ga, Metĩndjwỳnh ta kute memã kum, "Me abê metĩndjwỳnh", anhỹrja pumũ. 36 Metĩndjwỳnh ta ne imã idjàpênh djà jarẽn pykamã ijano ba kabẽn kôt amrẽ tẽn bôx. Djori kam ibê Metĩndjwỳnh Kra kêt? Kati, ibê Metĩndjwỳnh Krakumrẽx. Djori kam ba aprỳ. Arkati.

37 Ne ba ren Ibãm djàpênh o idjàpênh kêt ga ren me aje katàt imã ikajgo jarẽnhkumrẽx. 38 Nhym be, kati. Mrãmri Ibãm djàpênh o idjàpênhkumrẽx. Kam ga me ren amim idjàpênhbit ma. Aje amim ba imar kêtkam ga ren idjàpênhbit man ren Ibãm djàpênh o idjàpênhja man ren arỳm kam ima. Ibãmmẽ ne bar itipdjin ar iba ga me ren kam arỳm ama, ane. 39 Nãm memã ane nhym me arỳm kute pa 'amỳnhmã te o ane nhym mã mebê katon tẽ.

40 Ne kam arỳm mã ngô raxbê Djodão nhijukri tẽ. Tẽ:n arỳm Djuão kute ngômã me angjênhmo krax djàkam bôx ne arek kam ar ba. 41 Ar ba nhym me krãptĩ 'ỳr bôx ne abenmã kum,

—Be, Djuão ne me kute raxmã kator kadjy kute mỳjja pumũnh kêt'õ nhipêx kêt. Kute me punuo mex kêt. Ne kam mrãmri katàt me'õja kukãm 'ã ujarẽnhkumrẽx. Nhym kam arỳm kute kukãm 'ã ujarẽnh kôt prĩne kôt amijo bakumrẽx, ane. 42 Nhym kam me krãptĩ pyka jakam tu amim Jeju markumrẽx.

11

Kute akubyn Radjaruo tĩn.

1 Be, me'õ nhidjibê Radjaru ne arỳm kanê bĩno mõ. Kanikwỳnh ne ar amãnhkrut. Ar idjibê ne Marijmẽ Mata ar. Ne ar kunĩ krĩbê Betanhakam ũrkwã. 2 Marij ja kute Bẽnjadjwỳr djwỳnh par'ã me kudjỳ djà kangô kapĩ. 'Ã me tyk kadjy kudjỳ djà kangô kapĩn kam kute amikĩo 'ã kangô ngrà tãm. 3 Nãm kamy Radjaru arỳm kanê bĩno mõ: nhym kanikwỳnh ar arỳm Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ỳr me'õ jano. Onĩ:j. Nhym arỳm 'ỳr tẽ:n 'ỳr bôx ne arỳm kum arẽn kum,

—Bẽnjadjwỳr djwỳnh, onĩj amã anhõbikwa jabêja arỳm kanê: nhym kanikwỳnh ar amã arẽ, ane.

4 Nhym Jeju arỳm kuman kum,

—Djãm tu tyk rã'ã kadjy ne kanêja? Kati. Dja me kàjkwakam Metĩndjwỳnh raxmã katon ba ibê Metĩndjwỳnh Kra iraxmã kato. Ja kadjy ne kanê raxja, ane. 5 Be, Matamẽ kanikwỳnhmẽ Radjarumẽ ne Jeju kum ar abê. 6 Nãm Jeju kabẽn man kam tu arek ỹr djàkam nhỹ nhym 'ã akati amãnhkrut apêx.

7 Nhym kam kôt ba djwỳnhmã kum,

—Gwaj on pykabê Djudêjamã tẽ, ane.

8 Nhym ar kum,

—E kum, ujarẽnh djwỳnh, wãkam ajbir mebê idjaer rũnh kute kẽno atitik ne abĩnmã ga ajte 'ỳr atẽmmã, ane.

9 Nhym Jeju arkum,

—Djãm arngro pydjikam kàxdjàkênh pa ipôkbê 12bit. Nà tãm. Djãm ori me arngrokam mrã nhym mỳjja'õ me par tok? Kati. Arngrokam ne mỳjja amirĩt nhym me omũn aà'ã mrã. 10 Nhym be, akamàtkambit ne me ba punu, arĩk rôrôk ba, me nokrekam irã kêtkam, ane. Me kute o tỹm ne bĩn kêtri tẽmbê kute àpênh inomã mẽnhmã ne amijã arngro jakreo tẽn me kute o tỹm ne bĩn'ã akamàt jakre.

11 Nãm arkum anen kam arkum,

—Be, gwaj banhõbikwa Radjaru arỳm õto nõ. Arỳm ba ije tokmã ne ba 'ỳr tẽ, ane.

12 Nhym ar kum,

—Dja õto nõrkam akubyn mex, ane. 13 Be, djãm mrãmri õtkumrẽx'ã ne arkum ane? Be, kati. Arỳm tyk'ã ne arkum ane. Nhym ar arĩk amim,

—Be, õtkam tyk djà kêt'ã ne ã ar imã ane, ane.
14 Nhym kam arkum arẽnho
amirĩtkumrẽx ne arkum,
—Be, Radjaru ne arỳm ty. 15 Wãkam idjãm
kêt nhym arỳm ty. Kam idjãm kêtkam ar
akadjy ikĩnh. Jakam dja gwaj wãkam tẽn
bôx gar arỳm mỳjja pumũn arỳm tu amim
imarkumrẽx. Ar akadjy ne ikĩnh. Aj gwaj
on 'ỳr, ane.
16 Nhym kam Jejukôt ba djwỳnh 'õ
nhidjibê Tôme Djidjimuja kôt ba djwỳnh
'õdjwỳmã kum,
—Gwaj on badjwỳ kôt ty, ane.
17 Nhym kam Jeju ar arỳm 'ỳr tẽ. 'Ỳr tẽ:n
arỳm 'ỳr bôx.
Nhym me arỳm kum arẽn kum,
—Be, arỳm ne ty ba me adjà. Nhym arỳm
'ã akati amãnhkrut ne amãnhkrut apêx ga
bôx, ane. 18 Be, krĩbê Betanhamẽ krĩraxbê
Djeruxarẽmẽ ne aben jatãri. Abenwỳr pry'ã
akrebê kirometu amãnhkrut ne ikjêkêtbit.
19 Kam ne mebê idjaer krãptĩ Matamẽ Marij
ar'ỳr bôx. Ar kamy arỳm tykkam me kute ar
kaprĩ, ar mỳr, ar amakbê arkum kabẽnmã
ar'ỳr bôx. 20 Nhym Jeju ar bôx 'ỳr nhym
me'õ arỳm Matamã arẽ. Nhym kàjmã djan
ate kutã tẽ. Nhym be, Marij arek nhỹ.
21 Mata Jeju kutã tẽn arỳm kajpan kum,
—Bẽnjadjwỳr djwỳnh, ga ren pyka jakam
arek ar aba nhym ren ikamy tyk kêtkumrẽx.
22 Gêdja ga mỳjja'õo Metĩndjwỳnhmã a'uw
nhym arỳm akabẽn man prĩne akabẽn kôt
ipêx ne. Tãm ne arỳm ije mar, ane.
Nhym kum,
23 —Dja atõ akubyn tĩn, ane.
Nhym kum,
24 —Nà, me kunĩ kute aminhinomã
amimẽnh djà nhõ akatikam dja me tyk
akubyn tĩn. Nhym mekôt dja ikamy akubyn
tĩn. Tãm ne arỳm ije mar, ane.
Nhym kum,
25 —E kum, ba ne ba ibê akubyn
me tyko tĩn djwỳnh ne ije memã tĩn
jangjênh djwỳnh. Me kute tu amim
ikamnhĩxkumrẽx dja me tĩn ne. Dja te
tyn Metĩndjwỳnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã
ne. 26 Nhym me tĩn ne ar ba kute tu amim
ikamnhĩxkumrẽx dja me Metĩndjwỳnhkôt
tĩn ne tyk kêtkumrẽx. Djã ne ga tu amim
ikabẽnja markumrẽx? ane.
Nhym kum,
27 —Nà, Bẽnjadjwỳr djwỳnh, abê
Kritukumrẽx. Mrãmri ne Metĩndjwỳnh
ajã me inhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkati
mẽnhkumrẽx. Me bakukãmãre kute
amrẽbê: memã kum, “Gêdja ĩ Metĩndjwỳnh
Kra pykamã bôx”, anhỹr kôt ga arỳm bôx
ne kam abê Metĩndjwỳnh Krakumrẽx. Tãm
ne ba tu amim markumrẽx.
28 Nãm ã kum anen kam akubyn
kanikwỳnh'ỳr tẽ. 'Ỳr tẽ:n arỳm 'ỳr bôx
ne me kàxã kum,
—Arỳm ne memã ujarẽnh djwỳnh bôx ne
amã kabẽn. 29 Nãm kum ane nhym kàjmã
djan amibêx ne 'ỳr tẽ. 30 Be, kraxje Jeju
krĩmã àr kêt. Nãm arek Mata kute kajpar
djàkam arek dja. 31 Nhym Marij kàjmã djan
amibêx ne tẽ nhym kikrekam mebê idjaer
kute ar kaprĩbê arkum kabẽno ãmja arỳm
abenmã kum,
—Be, ar mỳrmã ne ar kẽnkre'ỳr tẽ, ane.
Nãm me anen arỳm kôt tẽ.
32 Nhym be, Marij Jeju'ỳr tẽ nhym arek
kam dja nhym arỳm 'ỳr bôx. Ne omũn arỳm
kõnkrão nhỹn kum,
—Bẽnjadjwỳr djwỳnh, ga ren pyka jakam
ar aba nhym ren ikamy tyk kêtkumrẽx, ane.
33 Nãm mỳro nhỹ nhym kôt mebê idjaer
mõrja kôt mỳro dja. Nhym Jeju me omũn
arỳm rerekren tik ngyo dja. 34 Ne kam memã
kum,
—Nhỹnh ne ga me adjà? ane.
Nhym me kum,
—Bẽnjadjwỳr djwỳnh, amrẽ ar ikôt tẽn
omũ, ane.
35 Nhym Jeju arỳm muw.
36 Nhym mebê idjaer abenmã kum,
—Be, kum abêkumrẽx. Ga, arỳm mỳrja
pumũ, ane.
37 Nhym me kwỳ abenmã kum,
—E kum, me no rãmã ne rĩt mex jangij.
Nok ren Radjarudjwỳo mex nhym ren tyk
kêt ne, ane.
38 Nhym kam Jeju 'ỳr tik ngy tẽn arỳm
kẽnkre'ỳr bôx. Kẽnpotio ne me arỳm
kẽnkre'ã ijê. 39 Nãm kẽnkre'ỳr bôx ne memã
kum, “Me 'ã kẽnpoti kaba”, ane.
Nhym tyk kanikwỳnh Mataja kum,
—Ô kum arỳm kro:. Tyk'ã arỳm akati
amãnhkrut ne amãnhkrut apêx, ane.
40 Nhym Jeju kum,
—Ẽ, arỳm ne ba amã, “Dja ga tu amim
ikamnhĩxkumrẽx ne arỳm Metĩndjwỳnh
raxmã akato”, ane.

41 Nhym me arỳm kẽnkre'ã jãm kẽnpoti
djа. Nhym Jeju kàjmã krãn kàjkwa jabẽn
Bãmmã kum,
—Djũnwã. Ga ne ga arỳm aje ikabẽn mar.
Kam ikĩnhkumrẽx. 42 Amã ikabẽn kunĩkôt
ne ga arỳm aje ikabẽn mar. Be, me ibu'ã
ku'ê ja amã ikabẽnkôt kute imar kadjy ne ba
amã ikabẽn. Dja me tu amim imarkumrẽx
ne ijã amim, "Be, mrãmri ne Metĩndjwỳnh
kute anorkumrẽx", anhỹro ba. Ja kadjy ne
ba amã ikabẽn, ane.
43 Nãm anen arỳm kàj bê kabẽn ne kum,
"Radjaru, amrẽ akato", ane. 44 Nhym arỳm
me aêrbê akubyn tĩn ne kato. Arỳm tu
tykkumrẽx ne jakam arỳm akubyn tĩn ne
kato. Prĩne kubẽkào ikramẽ par'ã kupu
rã'ãn kato. Kubẽkào nokre kupu rã'ãn kato.
Nhym Jeju memã kum,
—Me 'ã kubẽkà bô gê tẽ, ane.

Me kute bĩn kadjy kute o aben mar.
Mat 12.14; Ruk 6.11

45 Jeju akubyn Radjaruo tĩn nhym mebê
idjaer omũ nhym arỳm kwỳ krãptĩ tu amim
Jeju markumrẽx. Marijkôt me mõrja tu
amim markumrẽx. 46 Nhym me kwỳ ja arỳm
amũ mebê pardjêu'ỳr mõn memã Jeju jarẽ.
47 Nhym kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar
djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ mebê pardjêu
arỳm me rũnho akuprõ. Nhym kam me
abenmã kum,
—Be, mỳjja pumũnh kêt kwỳ rax ne ipêx.
Me kute raxmã kator kadjy ne ipêx. Nãm
me punu krãptĩo mex ne akubyn me tyko
tĩn. Mỳj dja gu me nẽ? 48 Dja gu me amitô
nhym me kunĩ arỳm tu amim markumrẽx
ne kôt ar amijo ba. Dja me ane nhym
krĩraxbê Rômakam me õ me ja arỳm me
bawỳr prõt ne pyka mẽ Metĩndjwỳnh nhõ
kikretio amràn aben bê me babê idjaer kunĩ
ngrà, ane.
49 Nhym me kadjy Metĩndjwỳnh mar
djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr raxbê Kajbajja ne
amexja tãmkam memã nhỹ. Kajbaj memã
kum,
—E kum, me aje mỳjja mar kêt. 50 Me'õ
pydji dja me babê idjaer kunĩ pãnh ty. Kam
dja me abenbê me bangrành kêt gu me
arỳm badjumar mex. Me aje ja mar kêt, ane.
51 Be, djãm Kajbaj ta ne amikabẽn jarẽ?
Kati. Metĩndjwỳnh kukwakam ne kabẽn
jarẽ. Amexja tãmkam ne kubê me kadjy
Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr
rax. Bẽnjadjwỳr rax ne Metĩndjwỳnh mar
djwỳnh kunĩmã nhỹ. Kunĩmã ỹrkam ne
arỳm memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ. Kute
memã Jeju mebê idjaer kunĩ pãnh tyk
jarẽnhkam ne memã Metĩndjwỳnh kabẽn
jarẽ. 52 Be, djãm mebê idjaerbit pãnh dja ty?
Kati. Metĩndjwỳnh kraja amrẽbê abenbê
me bimành. Apỹnh me bajtem ba djàkam
me bimành. Jeju kute amikôt me jao aben
pydjimã. Me jadjwỳ pãnh dja ty. 'Ã ne
Kajbaj kute Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn
jarẽnhja.
53 Be, krax ne ja. Me kute Jeju bĩn kadjy
kute aben kabẽn marmo krax djà ne ja. Jeju
kute akubyn Radjaruo tĩn nhõ akati jakam.
54 Nhym kam Jeju kute ja nhijukri mebê
idjaer rũnhmã amijo amirĩto ba kêt. Kapôt
kukrit nokà'ã ar bamã ne arỳm tẽ. Kam
ne arỳm krĩbê Epraĩmã tẽn bôx ne kôt ba
djwỳnhmẽ ro'ã kam ar ba.
55 Nhym kam mebê idjaer kute aben pydji
djà 'ỳr. Me kute me kukãmãre nhirôbê
mrãnhja mar kadjy arỳm õ akati 'ỳr. Kam
ne me krãptĩ: kadjy krĩraxbê Djeruxarẽ'ỳr
àbir mõ. Me kute Môjdjê kukràdjà kôt
Metĩndjwỳnhmã amijaxwe jarẽnhmã ne
me mõ. 56 Ne kam arỳm bôxo dja nhym me
rũnh arỳm Jeju jabej. Ne Metĩndjwỳnh nhõ
kikretikam abenmã kum,
—Djãm me krãptĩ kute aben pydji djà nhõ
akati kadjy mekôt bôxmã? Djã ne ga me ajõ
ama? ane. 57 Be, arỳm me kute Jeju'ã memã
karõ. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh
nhõ bẽnjadjwỳrmẽ mebê pardjêumẽ ne me
arỳm 'ã memã karõn memã kum,
—Dja ga me ajõ Jeju pumũn me imã arẽ
ba me pa 'amỳ, ane.

12

Marij kute par'ã kangô pãnh rax kapĩn.
Mat 26.6; Mak 14.3

1 Me Djeruxarẽkam Jeju jabej nhym arỳm
ajte krĩbê Betanhakam bôx. Betanhakam
ne Radjaru ar ba. Amrẽbê ne ty nhym
Jeju 'ỳr bôx ne akubyn o tĩn. Ne jakam
Jeju ajte Betanhakam bôx. Nhym amũ
Djeruxarẽkam Metĩndjwỳnh me irôbê
mrãnh nhõ akati bôx 'ỳr. Dja akati
amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut
apêx nhym arỳm akati bôx.
2 Nãm Jeju Betanhakam bôx nhym arỳm
amykry. Nhym Mata ar arỳm kum õ kwỳ
krẽn djà nhipêx. Ipêx nhym Jeju ar krẽno

nhỹ. Mata ne arkum õ kwỳ krẽn djà nhõro
dja. Radjarumẽ ro'ã ne ar àkuro nhỹ.
3 Àkuro nhỹ nhym Marij arỳm me kudjỳ djà
kangô ipuja by. Me tyk kadjy ne kudjỳ djà.
Kangô nhidjibê ne nadu. Utĩ'ã akrekam
ne kubê kiru kute o katẽ 'ỳr ne kam pãnh
raxkumrẽx. Nãm ar àkuro nhỹ nhym Marij
arỳm kangôja byn Jeju par'ã kapĩ. 'Ã kapĩ ne
amikĩo arỳm par'ã kangô kwỳ ngrà. Nhym
kam arỳm amũ kikre krekôt kudjỳ prõt ne.
4 Nhym Djuda Ikadji. Ximão kute ir
ja. Jejukôt ba djwỳnhja. Tãmja dja kurê
djwỳnhmã Jeju kanga. 5 Marij Jeju par'ã
kangô kapĩ nhym Djuda arkum,
—Je tô, mỳkam ne arỳm kangô mexjao
akno? Ne ga ren ar memã kangô ngãn ren
pãnh pi'ôk kaprĩ kumex ne aby. Ne ren
pãnh'ã akrekam denarju kubê 300 ne ren
abyn kam ren me õ mỳjja kêtmã angrà, ane.
6 Be, djãm Djuda kum me bikẽnh kaprĩkam
ne ã arkum ane? Kati. Àkĩnhĩkam. Kubê
ar õ pi'ôk kaprĩo ba djwỳnhkam. Ne kam
ta amim kwỳo àkĩnho ba. Kam ne ã arkum
ane.
7 Nhym Jeju arkum,
—Kwãrĩk wãnh rã'ã. Mỳj kadjy ne amim
kangô dji? Bir, dja ba ty nhym me arỳm
ijadjà. Kute ijã kangô kapĩnkam dja ba
ikudjỳ nhym me ijadjà. Ja kadjy ne amim
kangô dji. 8 Ar aje memã mỳjja nhõrmã
wãnh ne me õ mỳjja kêt ar abu'ã ar ba
rã'ã. Dja gar anen arỳm memã mỳjja ngã.
Badjwỳ. Djãm arek gwaj baro'ã ar baba
rã'ãmã? Kati. Nãm ã Jeju arkum ane.
9 Jeju Betanhakam ar ba: nhym kam
mebê idjaer krãptĩ arỳm kuman 'ỳr bôx.
Djãm me kute Jejubit pumũnhmã ne me
'ỳr bôx? Kati. Radjarudjwỳ. Jeju kute
Radjaru tyk akubyn o tĩnkam ne me kute
adjwỳnhdjwỳ pumũnhmã 'ỳr bôx. 10 Nhym
be, me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ
bẽnjadjwỳr ne ar atemã. Nãm ar bit kute
Radjaru bĩnmã 'ã aben maro nhỹ. 11 Be,
mỳkam? Bir, Jeju kute akubyn Radjaruo
tĩnkôt mebê idjaer krãptĩ arỳm omũn tu
amim Jeju markumrẽx. Nhym kam me
kute omũnh kêt kadjy ar kute Radjarudjwỳ
bĩnmã. Nhym Jeju Betanhakam ar ba nhym
kam 'ã akati. 'Ã akati nhym Jeju amũ
Djeruxarẽ'ỳr tẽ.

*Jeju rax ne Djeruxar*ẽmã àr.
Mat 21.1; Mak 11.1; Ruk 19.28

12 Nhym kam me Djeruxarẽkam kukãm
abenmã kum,
—Arỳm Jeju bôx 'ỳr. Arỳm Jeju bôx 'ỳr,
ane. Me krãptĩ kute aben pydji djà nhõ
akati kadjy bôxja ne me ã abenmã ane. 13 Ne
kam mõn bô kwỳ nhikẽ. Me kute o Jeju
kajpar kadjy ne me arỳm kutã mõ. Ne kàj
bê abenmã Jeju mexo àkjêr mõn mã memã
kum,
—Jejubê ne me banhõ bẽnjadjwỳr rax.
Ãm mexkumrẽx. Kam me bakĩ:nhkumrẽx.
Gê on me bapytà. Gê Bẽnjadjwỳr djwỳnh o
kĩnh rax. Kukwakam ne arỳm me bakadjy
bôx. Ãm mexkumrẽx. Me babê idjaer nhõ
bẽnjadjwỳr rax ne arỳm bôx, ane.
14 Me kute o anhỹr kêtri ne Jeju mry'ã
nhỹ. Nãm mry'ã krĩ jabatành nyremã katon
'ã nhỹ. Amrẽbê: ne me Metĩndjwỳnh kuk-
wakam me bakukãmãremã ja jarẽn memã
kum,
15 "Ẽ krĩraxbê Xijãokam me ja, kwãrĩk wãnh
me atĩn prãm kêt.
Ota, me anhõ bẽnjadjwỳr rax bôxmã. Dja
mry'ã krĩ jabatành nyre'ã nhỹn me
awỳr bôx."
Nãm me ã me bakukãmãremã anen arỳm
'ã pi'ôk no'ôk ne. Nhym me aben djô'ã
arẽnho mõ:n arẽnho mõr tãmtã tũ:mràm
me bakamingrãnyrekam arỳm 'ỳr o bôx.
Jeju mry'ã nhỹn arỳm Djeruxarẽ'ỳr bôxmã
tẽmkumrẽx. Djeruxarẽ nhidji nhikjêbê ne
Xijão.
16 Nãm 'ỳr tẽ nhym me o àkjêr mõ. Nhym
kôt ba djwỳnh ar kute omũnh totokbê
amim,
—Je tô, mỳj'ã ne me kute Jejuo àkjêrja?
anen mar kêt ne. Arỳm Jeju àbir ne
ra:xkambit dja ar akubyn pi'ôk kôt amijo
tẽn arỳm kuma. Be, pi'ôkkam me kute Jejuo
anhỹrmã kôt ne me arỳm jakam ã Jejuo ane.
Ja dja ar kuma.
17 Be, Jeju kutã me mõrja ne me amrẽbê
Jeju kute akubyn Radjaruo tĩnkôt omũ.
Kute kum kabẽn nhym kẽnkre kurũm ka-
torkôt ne me omũ. Ne kam amũ memã 'ã
ajarẽ. 18 Nhym me krãptĩ arỳm kute akubyn
o tĩnja man kam arỳm adjwỳnhdjwỳ mekôt
Jeju kutã mõn kajpa. 19 Me krãptĩ: Jeju kutã
mõn kajpa. Nhym kam mebê pardjêu arỳm
abenmã kum,
—Be ga, pyka kunĩkôt me kunĩ arỳm kute
'ỳr amijo akẽxja pumũ. Me baje te: mebê

Jeju pyma nhym me mã kum kĩnhja pumũ, ane.

*Amikukãm amityk'ã ujar*ẽnh.
Mak 8.34

20 Nhym kam me bajtembê kreguja kwỳ
ne me me krãptĩ kôt ar ba. Me kute
mekôt me kute aben pydji djà nhõ akatikam
Metĩndjwỳnhmã rax jarẽnh kadjy ne me
bôx ne mekôt ar ba. 21 Ne kam arỳm
Piripi'ỳr bôx ne kum, “Ba me Jeju pumũ”,
ane. Piripi ne pykabê Garrêjakam krĩraxbê
Bexadakam abatành djà. 22 Me kum ane
nhym amũ Ãngre'ỳr bôx ne kum arẽ. Nhym
kam ar ro'ã Jeju'ỳr tẽn kum arẽ.

23 Nhym Jeju arkum,

—Be, arỳmityk'ã akati bôx 'ỳr. Dja ba
me kadjy tyn akubyn itĩn. Ne kam arỳm
ira:xkumrẽx ne ipyma:. 24 Ga, me kute
bàygogo 'y krekam arỳm tyk pyràk. Djãm
mrãmri ne arỳm ty? Kati. Ga, 'y ingrõt ne
abatành nhym arỳm 'ã ô kumexja pumũ.
Ne ren me 'y kre kêt nhym ren 'y kajgo
rã'ãn àptàr kêtkumrẽx. Ba ije bàygogo 'y
pyràk. Badjwỳ dja ba ty nhym me arỳm
ijadjà. Nhym kamityk djô'ã arỳm me krãptĩ
tĩn. Mrãmri ne ba ar amã ja jarẽnhkumrẽx.

25 Be, me arek pykabêbit ar ba kadjy kute
amimarja dja me arỳm tyn akuno. Nàr
me kadjy kute amimar kêtja, arek pyk-
abêbit ar ba kadjy kute amimar kêtja dja
Metĩndjwỳnh me utà nhym me arỳm kôt
tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. 26 Be, me imã
àpênhja gê me mã ikôt amijo bakumrẽx.
Kam dja ba nhĩ'ãm ar iba nhym inhõ àpênh
arek ikôt ar ba. Dja imã apê nhym Ibãm
arỳm kàjmã kum rax kamẽ, ane.

27 Ne ajte arkum,

—Be, arỳm idjumar punu iwỳr bôx. Be,
mỳj dja ba nẽ? Djãm ije kum, “Djũnwã,
arỳm itokry'ã myt bôx 'ỳr. Itokrybê ipytà”,
anhỹrmã? Kati. Ije itokry ja markumrẽx
kadjy ne ba arỳm tẽn bôx. Nãm ã arkum
ane. 28 Ne ajte Bãmmã kum,

—Djũnwã, jakam dja ga memã amiraxo
amirĩt gê me araxmã kato, ane.

Nhym ar arỳm kàjkwa kurũm Bãm kabẽn
ma nhym kum,

—Arỳm ne ba memã iraxo amirĩt. Dja ba
ajte memã iraxo amirĩt, ane.

29 Nhym ar bu'ã me ku'ê kwỳ arĩk abenmã
kum,

—E kum, na ne krikrit, ane.

Nhym me kwỳ arĩk abenmã kum,

—Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh'õ
ne kum kabẽn, ane.

30 Nhym Jeju memã kum,

—Djãm ba ije kabẽn mar kadjy ne kabẽn
kato? Kati. Me ga aje kabẽn mar kadjy. 31 Be,
jakam dja Metĩndjwỳnh me kunĩ axwemã
kato. Me ĩ pỹnhkôt me axwe djàri kum
kato. Jakam dja ba pykakam me axwe nhõ
bẽnjadjwỳro apan kujaten kumẽ. 32 Dja me
kỳjrũm inhô ba arỳm amiwỳr me kunĩo
akẽx, ane. 33 Pĩte'y'ã jêt'ã ne ã memã ane.

34 Nhym me kum,

—Nhym bê ne me kute me inhõ
Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê Kritukumrẽx
bĩnmã. Kritu ne tyk kêtkumrẽxmã nhym
me me imã arẽ, Môjdjê kukràdjà'ã pi'ôk
no'ôk kôt ne me imã arẽ ba me kuma. Be,
ga ne ga atemã. Aje me imã, “Ba ije amijo
inhĩja dja me kỳjrũm inhô”, anhỹr kôt
ba me arỳm akajgo ma. Be, we aje amijo
anhĩjakam mỳj me ajõ ga nã? ane.

35 Nhym Jeju memã kum,

—Ga, akamàt kô tykkam me ba punuja
pumũ. Me kute amikukãm mỳjja pumũnh
kêtkam ne me ba punure. Ba ije memã pry
kurwỳ djà pyràk ne memã Metĩndjwỳnh
kabẽn jarẽnh nhym me arỳm tu amim
markumrẽx ne ba mexkumrẽx. Arek
me aro'ã ar ibari dja ga me tu amim
imarkumrẽx ne ikabẽn kôt ar amijo aba.
Nok ga ren kôt amijo aba kêt ne ren me
axwe kôt ajaxwen arỳm aje ajte me akamàt
kô tykkam ba punu pyràk. 36 Arek me aro'ã
ar ibari dja ga me tu amim imarkumrẽx. Ne
kam arỳm aje mrãmri ne pry kurwỳ djàkôt
me ba mex pyràk, ane. Nãm Jeju memã
anen arỳm mã tẽn mebê amijo apdju.

Me kute amim Jeju mar kêt.

37 Kute amijo bipdjur kêtri ne me
nokrekam mỳjja krãptĩ nhipêx. Nãm te me
punu krãptĩo mex nhym me kute amim mar
kêtkumrẽx. 38 Be, amrẽbê: Metĩndjwỳnh
kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnhbê Idjaij
kute me bakukãmãremã arẽnh kôt ne me
kute amim mar kêt. Nãm memã kum,

“Bẽnjadjwỳr djwỳnh, mỳj me'õ ne kute
amim ar ikabẽn mar got?
Mỳj me'õ ne kute Bẽnjadjwỳr djwỳnh
djàpênh pumũnhkam amim mar
got?”

Nãm ã me bakukãmãremã ane. Nhym me arỳm aben djô'ã arẽnho mõ:n arẽnho mõr tãmtã arỳm tũ:mràm me bakamingrãnyrekam arỳm 'ỳr o bôx. Jeju te me punu krãptĩo mex nhym me me omũn amim Jeju mar kêtkumrẽx.

39 Idjaij kute me bakukãmãremã arẽnh kôt ne me me omũn amim Jeju mar kêt. Be, djãm me ta ne me kute tu amim markumrẽxmã? Kati. Me ta ne me te: kute amim marmã. Be, mỳkam? Bir, Metĩndjwỳnh ta kute me nomẽ me amako bimràkkam. Kôt ne Idjaij ajte me bakukãmãremã kum,

40 "Metĩndjwỳnh ne mebê nomẽ amako amrà.
Nhym kam me te memã mỳjja jakre nhym me kukràdjà pumũnh kajgon mã omũnhkumrẽx kêt.
Nhym me te memã mỳjja jarẽ nhym me mar kumrẽx kêt ne. Mã kukràdjà'ã mỳjja kute amijakreja mar kêt. Ne kam iwỳr amijo akẽx kêt ba kam memã axwe jarẽnh rã'ã ne kam ije meo mex kêt.
Me amakkre kêt prãmkam ne ã meo ane", ane.

41 Idjaij ne Jeju mexo umakôt omũ ne 'ã me bakukãmãremã ujarẽnh ba. Ne kam ã memã ane. Kam me ta te kute amim Jeju marmã.

42-43 Be, djãm me rũnh kunĩ ne me amakkre kêt prãm? Kati. Me kwỳ kute tu amim markumrẽx. Djãm me kwỳ ja kute memã amijo amirĩt? Djãm me kute memã kum,

—Arỳm ne ba tu amim Jeju markumrẽx, anhỹro amijo amirĩt? Kati. Mebê pardjêu kabẽn pymaje ne me kute memã amijarẽnh kêt. Be, mỳkam? Bir, me amim,

—Dja ba amijarẽnh kêt nhym me imã imex jarẽnh rã'ã. Ba ren Jeju'ã memã amijarẽ nhym ren me arỳm imã ijaxwe jarẽn me nêje bõm imẽ. Ne ren kam ajte me bikprõnh djàkam me ro'ã ikrĩ kêt, anhỹro ba. Me kute amim anhỹrkam ne me kute memã amijarẽnh kêt ne. Djã ne Metĩndjwỳnhbit kute memã mex jarẽnhja me kum kĩnh? Kati. Pykakam me axwe kute memã mex jarẽnhja ne me kum kĩnh. Jabit ne me kum kĩnh.

44 Nhym kam Jeju kàj bê memã kum,

—Djãm me aje tu amim imarkumrẽxkam ne ga me aje bajbit imar? Kati. Me aje amim imar o ne ga me aje amim ijanor djwỳnh mar. 45 Me aje ipumũnh o ne ga me aje ijanor djwỳnhdjwỳ pumũnh. 46 Ga, me kute akamàt kô tykkam pry kurwỳ nhym pry arỳm amirĩtkumrẽxja pumũ. Nhym me arỳm ba mexkumrẽx. Badjwỳ ne ba memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ. Nhym me kwỳ ĩ pỹnhkôt kute tu amim kabẽn markumrẽx ne kôt kute amijo baja ne me arỳm axwe kêt ne kute amijo ba mexkumrẽx. Ne ajte kute akamàt kô tykkam me ba punuja pyràk prãm kêtkumrẽx.

47 Me ajõ aje ikabẽn mar kajgon amim imar kêtkam djãm on ije amã ajaxwe pãnh jarẽnhmã? Me anhĩ pỹnhkôt ajaxwe djàri pãnh jarẽnhmã? Djãm on pãnh atokrymã? Kati. Djãm ije memã axwe pãnh jarẽnh nhym me pãnh tokrymã ne ba bôx? Kati. Ije pykakam me kunĩ axwebê me utàrmã ne ba bôx. 48 Be, me ajõ aje ikangan amim ikabẽn mar kêtkam me'õ dja amã ajaxwe pãnh jarẽ. Me kunĩ kute aminhinomã amimẽnh djà nhõ akatikam dja kàjkwakam Metĩndjwỳnh amã, "Aje amim Ikra mar kêtkam ajaxwekumrẽx", ane. Dja amã ane ga arỳm ajaxwe pãnh atokry.

49 Mỳkam dja ã amã ane? Bir, djãm ba ikabẽn ne ba me amã arẽ? Kati. Ibãm ne ikabẽn'ã imã karõ ba arỳm me amã arẽ. Kam dja Ibãm ta amikabẽno ngryk ne me ajõmã ajaxwe pãnh jarẽ. 50 Ibãm ne imã, "Dja me tu amim amarkumrẽx ne arỳm ikôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne", ane. Tãm ne ba ije markumrẽx. Kam Ibãm kute imã kabẽn jarẽnh kôt ne ba memã arẽ. Nãm ã Jeju memã ane.

13

Kute ar par ku'õnh.

1 Be, arỳm Metĩndjwỳnh me bakukãmãre nhirôbê mrãnh nhõ akati 'ỳr. Mebê idjaer kunĩ kute aben kajmã'ã me irôbê mrãnh djà mar kadjy aben pydji djà nhõ akati 'ỳr. Jeju arỳm kute pykakam mebê àbir 'ỳr. Bãm'ỳr àbir 'ỳr. Ja ne arỳm kute mar. Arỳm ne kum pykakam õ me ja jabê:. Nhym te me amakkre kêt arỳm kute bĩn 'ỳr nhym kum õ me abê rã'ã.

2 Arỳm ar kute õ kwỳ krẽn parkam nhym Djuda kute Jeju kanga 'ỳr. Ximão ne Djuda dji. Djuda ja nhidji nhikjêbê ne Ikadji. Nãm

kute kurê djwỳnhmã kanga 'ỳr. Xatanaj ne
'ã kum apnê nhym kute memã kanga 'ỳr.
3 Bãm arỳm kute Jejumã õ mỳjja kunĩ kanga
nhym arỳm Bãmbê Metĩndjwỳnh kurũm
rwỳk ne kam akubyn 'ỳr àbir 'ỳr. Ja ne Jeju
arỳm kute mar. 4 Nãm kuman kam kàjmã
dja. Ar õ kwỳ krẽn parkam kàjmã djan õ
kubẽkà krãkào pôx ne adjuw. Ne me'ã ngô
ngrà djà byn arỳm o amikrax kupu. 5 Ne
kam arỳm ngônh purortikam ngô run kam
arỳm kôt ba djwỳnh par ku'õnhmo krax. Ar
par ku'õnho tẽ:n mã me'ã ngô ngrà djào ar
par'ã ngô ngrà. O amikrax kupu rã'ãn o ar
par'ã ngô ngrà.

6 Nãm ar par ku'õnho tẽ:n kam arỳm
Ximão Pedru'ỳr bôx. Nhym kum,

—Je, djãm ba dja ga ipar ku'õ? ane.

7 Nhym Jeju kum,

—Jakam aje idjàpênh mar kêt. Dja ba ĩ
amã arẽ ga ama, ane.

8 Nhym kum,

—Be kati. Aje ipar ku'õnh prãm
kêtkumrẽx, ane.

Nhym kum,

—Dja ba apar ku'õnh kêt ga arỳm ikôt aba
kêt, ane.

9 Nhym kum,

—Bẽnjadjwỳr djwỳnh. Djãm iparbit? In-
hikramẽ ikrãdjwỳ dja ga ku'õ, ane.

10 Nhym kum,

—Be, gar arỳm adjwỳrkam arỳm ar anhĩ
mex ba kam ije ar aparbit ku'õnhmã, ane.
Ne kam ar axwe kêt'ã arkum,

—Be, arỳm ar amex. Djãm ar akunĩ
ne gar amex? Kati. Ar ajõ apydji ne ga
amex kêt, ane. 11 Arỳm kute amikukãm
kurê djwỳnhmã kanga djwỳnh markam ne
arkum,

—Djãm ar akunĩ ne gar amex? Kati, ane.

12 Ne kam arỳm ar par ku'õnh pan kam kà
jangijn kam nhỹn arkum,

—Be, mỳkam ne ba ar apar ku'õ? Djã
ne gar ama? 13 Bir, gar imã, "Ujarẽnh
djwỳnh, Bẽnjadjwỳr djwỳnh", anhỹro aba.
Be, mrãmri ne gar imã arẽ. Ibê tãm. 14 Ibê
ar anhõ Bẽnjadjwỳr djwỳnh ne ibê ar anhõ
ujarẽnh djwỳnhkam ne ba arỳm amijo in-
grin amijo ikàtàm ne arỳm ar amã apê. Ar
akajgo mex, ar akàtàmmã ne ba apên arỳm
ar apar ku'õ. Djãm ar ajõ aje, "Be, ba ne ba
irax. Ije me kajgomã idjàpênh prãm kêt",
anhỹrmã? Kati. Ar gadjwỳ aben par ku'õ.

15 Be, mỳj kadjy ne ba ar apar ku'õ? Bir,
dja gar ipumũn ikudjwa arỳm amijo an-
griren akàtàm ne abenmã apê. Ja kadjy
ne ba ar apar ku'õ. 16 Imã adjàpênhkam
djãm aje araxo ijakrenh got? Ije ajanorkam
djãm aje araxo ijakrenh got? 17 Ar aje
araxo ijakrenh kêtkam dja gar amijã ije ar
apar ku'õnhja man ikudjwa amijo angriren
amijo akàtàm ne abenmã apê. Dja gar amijo
anen arỳm akĩnhkumrẽx.

*Djuda kute memã Jeju kanga kukãm arkum 'ã ujar*ẽnh.

Mat 26.21; Mak 14.18; Ruk 22.21

18 Be, djã ne ba ar akunĩmã ikabẽn jarẽ?
Kati. Djãm ar akunĩ amex? Kati. Ije ar
anhĩ pỹnhkôt amijo ar apytàr ba arỳm ije
ar amar. Nhym be, ar ajõ dja ga amã ikurê.
Amrẽbê: ije amikukãm arẽnh kôt dja ga
amã ikurê. Nã bãm me bakukãmãremã
kum,
"Gwaj baro'ã badjàkur'õ dja kum ikurê",
ane.
Nã bãm ã memã ane nhym me arỳm 'ã pi'ôk
no'ôk ne. Nhym me aben djô'ã arẽnho mõ:.
Arẽnho mõr tãmtã tũ:mràm arỳm iwỳr o
bôx. Gwaj baro'ã badjàkur'õ dja kum ikurê.
19 Ar ajõ amã ikurê kêtri ba arỳm pi'ôkkam
ar amã ikabẽn jarẽ.

Be, mỳj kadjy? Bir, dja gar ajõ amã
ikurê kôt arỳm omũn kam arỳm akubyn
amijo tẽn pi'ôkkam ikabẽnja ma. Anhỹr
djwỳnhràm ikabẽn ja ma. Ne kam
arỳm amim, "Mrãmri kôt ne amikukãm
arẽnhkumrẽx. Jejubê ne Bẽnjadjwỳrbê
kumkatibê Kritukumrẽx", ane. Dja gar ã
anen tu amim imarkumrẽx.

20 Be, godja ba amũ me ano nhym
me me'ỳr bôx nhym me arỳm amim me
kabẽn man kam arỳm kôt badjwỳ amim
ima. Ne kam arỳm kôt amim kute ijanor
djwỳnhdjwỳ ma. Mrãmri ne ba ar amã ja
jarẽnhkumrẽx, ane.

21 Jeju arkum anen arỳm umar punure
ne. Ne kam arkum arẽnho amirĩtkumrẽx ne
arkum,

—Be, mrãmri dja gar ajõ ikurê djwỳnhmã
ikanga. Mrãmri ne ba ar amã ja
jarẽnhkumrẽx, ane.

22 Nhym kôt ba djwỳnh te kute marmã
abenkam no tyn nhỹn amim,

—Je tô, mỳj me'õ'ã ne ane? ane. 23 Be,
kôt ba djwỳnh'õ ne Jeju tãri nhỹ. Jeju kum
abêja. 24 Nhym Ximão Pedru jãnh nhỹn amũ

Jeju tãri ỹrja'ỳr akẽx ne ar aktã aben pumũ.
Ne kam kute ar 'õ jabej Jeju kukjêrmã Pedru
kum inhuo Jeju jakre.
25 Nhym arỳm Jeju'ỳr ajkamẽn kum,
—Bẽnjadjwỳr djwỳnh, nhym nã? Ar imã
arẽ bar kuma, ane.
26 Nhym kum,
—Dja ba õmrõmã djwỳ jadjàn amũ kum
kungã ga arỳm ar 'õ pumũ, ane. Ne kam
arỳm kum adjàn amũ Djudamã kungã.
Djuda nhidji 'õdjwỳbê ne Ikadji. Ximão
'õdjwỳ ne Djuda dji. 27 Nãm kum kungã
nhym Xatanaj arỳm Djudamã wadjàn
'amỳnh tỳx ne. Nhym kam Jeju arỳm kum,
“Ajrã, amibêx”, ane.
28 Nhym kôt ba djwỳnh kute kabẽn
mar kajgon mỳjja'ã Jeju kute kum kabẽn
jarẽnhja ar kute mar kêt. 29 Djudabê ne ar
õ pi'ôk kaprĩo ba djwỳnh. Ne kam ar kwỳ
arĩk amim,
—Bãrãm kute gwaj banhõ kwỳ krẽn djà'õ
byrmã ne ano. Me krãptĩ kute aben pydji
djà nhõ akati kadjy kute mỳjja byrmã ne
ano. Nàr, kute me õ mỳjja kêtmã mỳjja kwỳ
nhõrmã ne ano, ane. 30 Nãm Jeju kum djwỳ
ngã nhym arỳm kubyn mã kadjy katon tẽ.
Arỳm akamàtkam ne tẽ.

*Pedru 'ẽxnhĩ kukãm kute kum ar*ẽnh.
Mat 26.31; Mak 14.26; Ruk 22.31

31 Djuda kato nhym Jeju arỳm kôt ba
djwỳnhmã kum,
—Ije amijo inhĩ ne ar ibaja dja me
jakam arỳm iraxmã kato ba memã irax.
Nhym kam me arỳm ikôt kàjkwakam
Metĩndjwỳnh raxmã kato. 32 Nhym kam
arỳm memã ra:x ne uma:n kam arỳm
amiraxo badjwỳ ijo rax. On dja ijo ra:x ba
ipyma:.
33 Akmere ar, gwaj baro'ã ar babaja arỳm
kêt 'ỳr. Dja gar ijabej ar aban te idjãm
djà'ỳr abôx prãmje. Nã bãm ã mebê idjaer
rũnhmãdjwỳ ane. Ar gadjwỳ ba arỳm ã ar
amã ane.
34 Be, ba ar amã 'ã karõ. Ikabẽn ny ne
ba ije ar amã arẽnhmã. Dja gar aman
mã kôt amijo aba mex ne amã aben jabê.
Kute imã ar ajabê pyràk ã ar amã aben
jabêo ane. 35 Nhym kam me kàtàm kunĩ
arỳm ar ajã abenmã kum, “Be, Jejukôt ba
djwỳnhkumrẽx ne wã. Ga, arkum aben
jabêwã pumũ.” Dja me ã ar ajã abenmã ane.
Nãm ã Jeju arkum ane.
36 Nhym Ximão Pedru kum,
—Bẽnjadjwỳr djwỳnh, jãm ne ga
atẽmmã? ane.
Nhym kum,
—Bir, dja ba tẽ ga arỳm te on idjãm djà'ỳr
ikôt atẽm prãmje. Kam dja ga tũmràm
arỳm ikôt tẽ, ane.
37 Nhym Pedru arĩk kum,
—Bẽnjadjwỳr djwỳnh, mỳkam dja ba te
on adjãm djà'ỳr akôt itẽm prãmje? Dja me
kum abĩn prãm ne ikumrẽx ibĩn kam abĩ,
ane.
38 Nhym kum,
—Djãm me kute akumrẽx abĩn ne kam
ibĩnmã got? Be, dja me ijo mõ, ga õkrẽn'ãnh
kàr kêtri amijã maje ajêxo amãnhkrut ne
ikjêkêt ne ijã memã kum, “Kati. Ije me'õwã
pumũnh kêtkumrẽx”, ane. Nhym arỳm
ajã õkrẽn'ãnh kà. Mrãmri ne ba amã ja
jarẽnhkumrẽx. Nãm ã kum ane.

14

*Kute kôt ba djw*ỳnhmã tỳx jadjàr.

1 Ne kam ajte arkum,
—Kwãrĩk wãnh ba ar akadjy tẽ gar axwe
amikam adjumar kêt. Dja gar tu amim
Metĩndjwỳnh markumrẽx. Badjwỳ dja gar
tu amim imarkumrẽx. 2 Onĩj Ibãm nhõ
kikretikam me ũrkwã krãptĩ. Djã ne ren kêt
ba ren arỳm ar amã, “Kati, kêt”, ane. Nhym
be, kati. Mrãmri ne Ibãm nhõ kikretikam
me ũrkwã krãptĩkumrẽx. Ba arỳm 'ỳr
itẽmmã. Dja ba 'ỳr tẽn 'ỳr bôx ne arỳm ar
akutêp ar amã anhũrkwão mex. 3 Dja ba ar
anhũrkwão mex kadjy tẽ:n kam akubyn ajte
ar awỳr bôx. Ne kam arỳm mã amikôt ar
adjan ar ajo tẽ. Be, mỳj kadjy? Bir gwaj
arek baro'ã ar baba kadjy. 4 Be, idjãm djà gar
arỳm ama. 'Ỳr ipry gar arỳm ama. Kwãrĩk
wãnh axwe amikam adjumar kêt, ane.

*Memã pry'ã ujar*ẽnh.
Kar 4.12

5 Nhym Tôme arỳm kum,
—Jãm atẽmmã ja ar ije mar kêt ne ar ije
apry kraxdjwỳ omũnh kêt. Mỳj dja bar nẽn
kum ikato? ane.
6 Nhym Jeju kum,
—Bir, ba mrãmri ije 'ỳr me pry pyràk. Dja
me tu amim imarkumrẽx ba arỳm Ibãm'ỳr
meo bôx. Bajbit ije memã katàt ikabẽn
jarẽnhkumrẽx ne ije memã tĩn jangjênh
nhym me Ibãmkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne.

Djãm Ibãm'ỳr me o bôx kadjy me'õdjwỳ?
Kati. Bajbit ne ba 'ỳr meo bôx. 7 Ne ga ren
ar aje imarkumrẽx ne ren arỳm Ibãmdjwỳ
ma. Be, arỳm ba ar amã arẽ gar arỳm aman
omũ, ane.

8 Nhym Piripi kum,

—Bẽnjadjwỳr djwỳnh, ar imã Abãm jakre
bar omũ. Ne kam arỳm ikĩnh ne, ane.

9 Nhym Jeju kum,

—E kum Piripi, djãm gormã ne ga ikôt ar
aban aje imarn ipumũnhja kêt? Be, me kute
ipumũnh o ne me arỳm Ibãmdjwỳ pumũ.
Mỳkam ne ga imã, "Ar imã Abãm jakre bar
omũ"? ane. 10 Be, Ibãmmẽ ne bar itipdjin
ar iba. Djãm aje amim imar kêt? Ije ar amã
ikabẽn jarẽnhja ba ba ije arẽnh kêt. Djãm ba
ne ba idjàpênh ar iba? Kati. Ibãm ne ar ijo
ban àpênh ar ba. 11 Be, Ibãmmẽ ne bar abenã
itypdjin ar iba. Ja dja gar aman tu amim
imarkumrẽx. Nàr idjàpênhkôt imã akaton
tu amim imarkumrẽx.

12 Me kute tu amim ikamnhĩxkumrẽx
gêdja me idjàpênh o apê. Gêdja me àpênho
ijakre. Be, mỳkam? Bir, arỳm Ibãm'ỳr
itẽmkam dja me àpênho ijakrenh mex ne.
Mrãmri ne ba ar amã ja jarẽnhkumrẽx.
13 Dja gar amijo Metĩndjwỳnhmã a'wỳ. Tu
amim imarkumrẽx ne kum amijo a'wỳ ba
kam ar aje kum arẽnh kôt ã ar amã o ane.
Be, mỳj kadjy? Bir, dja ba kôt memã Ibãm
ra:xo amirĩt. Ja kadjy dja ba ar aje kum
arẽnh kôt ã ar amã o ane. 14 Ikukwakam dja
gar kum mỳjja kunĩo a'wỳ ba kam ar aje
kum arẽnh kôt ã ar amã o ane.

*Arkum Metĩndjwỳ*nh Karõ'ã ujarẽnh.
Kar 2.2

15 Gar mrãmri amã ijabê jabej mã ikabẽn
man kôt ar amijo aba. Ije amrãnh mex'ã
ar amã karõ kôt dja gar amijo aba. 16 Dja
ba kam arỳm ar ajo Ibãmmã a'uw nhym
arỳm ar amã ajo kĩnh djwỳnh 'õdjwỳ jano.
Nhym kam arỳm arek ar aro'ã ar ba rã'ã:
rã'ã ne. 17 Karõ dja ar amã ano. Karõ kute
katàt memã ikabẽn jarẽnhkumrẽx. Me kum
Metĩndjwỳnh kĩnh kêtjamã dja Karõ janor
kêt. Be, mỳkam? Bir, mebê Karõ bipdjur
nhym me kute mar kêtkam dja memã anor
kêt. Ar ga ne gar atemã. Arỳm aje mar.
Karõ arek ar aro'ã ar bakam aje mar. Dja
arek ar aro'ã ar ba rã'ã.

18 Djãm ije ar amã inhirer gar aje me 'uwtĩ
pyràk ne akaprĩn ar abamã? Kati. Ba dja ba
mrãmri ar awỳr ibôxkumrẽx.

19 Dja ijã akati ngrêre ba arỳm me kum
ikĩnh kêtjabê amijo apdju. Ar gajbit dja
ba ar abê amijo ibipdjur kêt. Itĩnkôt dja
gar gadjwỳ atĩnkumrẽx. 20 Kam dja gar
amim, "Be, mrãmri ne Jeju Bãmmẽ tipdjin
ar ba. Badjwỳ ne ba Jejumẽ itipdjin ar iba.
Jejudjwỳ ne imẽ tipdjin ar ba." Djã gãm ar
ã amim ane. 21 Mỳj me'õ ne mrãmri kum
ijabêkumrẽx? Bir, ba ne ba me kute katàt
amijo ba'ã memã karõ. Dja me kam amim
ikabẽn man kôt ar amijo ba. Me ja ne me
mrãmri kum ijabêkumrẽx. Dja me mrãmri
kum ijabêkumrẽx nhym Ibãmdjwỳ arỳm
kum me abê. Badjwỳ dja ba imã me abên
arỳm ikabẽno memã amijo amirĩt nhym me
arỳm mrãmri imarkumrẽx, ane.

22 Nhym Djuda 'õdjwỳ. Djãm Djuda Ikadji?
Kati. Djuda 'õdjwỳ Jejumã kum,

—Be, mỳkam dja ga ar bajbit ar imã amijo
amirĩt? Mỳkam dja ga me kunĩmã amijo
amirĩt kêt? ane.

23 Nhym Jeju kum,

—Bir, me kum ijabê dja me ikabẽn man
kôt ar amijo ba. Nhym kam Ibãm arỳm
kum me abê bar kam arỳm me'ỳr bôx ne
ar meo iba. 24 Nhym be, me kum ijabê kêtja
dja me ikabẽn mar kêt ne kôt amijo ba kêt
ne tu ate krãn amidjwỳnhbit ma. Be, ije
ar amã ikabẽn jarẽnh gar aje marja djãm
ba ikabẽn? Kati. Ibãm kute ijanor djwỳnh
kabẽn ne ja.

25 Gwaj baro'ã ar babari ne ba ar amã
ikabẽn ja jarẽ. 26 Dja ba mã tẽ nhym ar
ajo kĩnh djwỳnh arỳm ar amã ikabẽn jarẽ.
Metĩndjwỳnh Karõja tãm dja arỳm ar amã
arẽ. Ije amrẽbê ar amã ikabẽn jarẽnh ja
kunĩkôt dja ar amã arẽ. Kàjkwakam Ibãm
dja ar amã Karõ jano nhym arỳm bôx ne ar
amã ikabẽn jarẽ. 27 Itẽm tekrekam dja gar
ikabẽnkôt adjumar mex. Idjumar mex kôt
adjumar mex. Djãm me kum ikĩnh kêtja
kabẽnkôt adjumar mexmã? Kati. Tãm ne
kajgo. Ba ikabẽn kôt dja gar adjumar mex
ne mrãmri adjumar mexkumrẽx. Kwãrĩk
wãnh amikukãm axwe adjumar ne atĩn
prãm kêt.

28 Õbê ne ba arỳm ar amã, "Dja ba mã
tẽn kam akubyn ajte ar awỳr tẽn bôx",
ane. Ga ren ar mrãmri amã ijabêkumrẽx

ne ren akĩnhkumrẽx. Ije ar amã Ibãm'ỳr
idjàbir jarẽnh ar aje markam ne gar ren
akĩnhkumrẽx. Be, mỳkam? Bir, kàjkwakam
Ibãm kute raxo ijakrenhkam. [29] Be, jakam
ba arỳm ar amã arẽ. Idjàbir kêtri ba ar
amã arẽ. Dja ba wabi gar kam ikabẽnja man
arỳm tu amim imarkumrẽx.
[30] Jakam dja ba arỳm ar amã ikabẽn jarẽnh
kwỳ ngri. Be, mỳkam? Bir, arỳm Xatanaj
bôx 'ỳr. Me kum ikĩnh kêtja nhõ bẽnjadjwỳr
iwỳr bôx 'ỳr. Djãm iwỳr bôxkam kute ijo
bamã? Arkati. [31] Dja ba Ibãm kabẽn kôt ar
amijo iba. Ibãm kute imã 'ã karõ kôt ar
amijo iba nhym kam me kum ikĩnh kêtja
arỳm ima. Dja me amim, "Mrãmri kum
Bãm jabêkumrẽx", ane. Tãm dja me kuma.
Kàjmã ar dja. Gwaj on 'ỳr. Nãm Jeju ã kôt ba
djwỳnhmã ane.

15

*Kute amikukràdjà'ã akrô jakren 'ã ujar*ẽnh.

[1] Ne kam apỹnh akrô kukràdjà'ã ajarẽn
arkum,
—Be ga, atemã akrô djôja pumũ. Ba ne
ba ije akrô bàri pyràk. Ibãm ne kute akrôo
djuw mex djwỳnh pyràk. Ar ga ne gar aje
akrô bàrikam apỹnh pa pyràk.
[2] Ga, akrôo djuw mex djwỳnh kute akrô
pa kajgo rênhja pumũ. Pakam ô kêtkam ne
kurê. Ibãmdjwỳ kum me kute imar kajgo
kĩnh kêt ne wãnh me kanga. Mỳkam? Bir,
me kute imar kajgo ne ukaprĩ kêt ne axwe
ar ba. Kute mrãmri ne akrô pakam ô kêt
pyràk. Kam ne wãnh me kanga. Ga, akrô
pa kwỳkam ôja pumũ. Nhym o djuw mex
djwỳnh kute 'ã ingrã kajgodjwỳ rênh. Akrô
pakam ôbit krãptĩ kadjy ne kurê. Ibãmdjwỳ
kum me kute tu amim imarkumrẽxja kĩnh.
Ne kam arỳm mebê mỳjja kajgo kunĩ kurê.
Mỳj kadjy? Bir, dja me amim imar 'ãno djan
mỳjja kajgo mar kêt. Ne kam arỳm ukaprĩ:n
katàt ar amijo ba. Ne kam mexkumrẽx
kute akrô pakam ô kumexkam mexkumrẽx
pyràk. Ja kadjy ne mebê mỳjja kajgo kunĩ
kurê.
[3] Be, ar aje akrô bàrikam apỹnh pa pyràk.
Arỳm ar amex. Ije ar amã ikabẽn jarẽnhkôt
arỳm ar amex. [4] Dja gar arek ijamỳnh
tỳxkumrẽx ne tu amim imar tỳxkumrẽx ne
ijã adjukanga kêtkumrẽx. Badjwỳ dja ba
arek ar ajamỳnh tỳxkumrẽx. Djãm akrô
pa arek akrô bàri 'amỳnh kêtkam ô got?
Arkati. Ar gadjwỳ dja gar ijamỳnh kêt ne ijã
adjukanga djãm kam amex? Kati. Te amex
prãmje kute akrô pakam ô kêtkam mex kêt
pyràk.
[5] Ba ije akrô bàri pyràk. Ar ga ne gar
aje bàrikam apỹnh pa pyràk. Dja gar arek
ijamỳnh tỳx ne tu amim imar tỳxkumrẽx ne
ijã adjukanga kêtkumrẽx. Ba badjwỳ dja ba
arek ar ajamỳnh tỳx. Kam dja gar katàt ar
amijo aban adjukaprĩn amexkumrẽx kute
akrô pakam ô mexkumrẽx ne kumexja
pyràk. Djãm aje amim imar kêtkam amex
prãm got? Dja ga ijã adjukangan arỳm te
amex prãmje. [6] Dja me amim imar rerekren
ijã ukanga nhym Metĩndjwỳnh arỳm wãnh
me kanga. Ga, akrô pa ate bàri'ã arij nhym o
djuw mex djwỳnh kute rênh ne wãnh rẽnh
nhym arỳm ngràja pumũ. Nhym kam me
kute o atom ne kuwykam rẽnh nhym xêtja
pumũ.
[7] Gêdja gar arek ijamỳnh tỳx ne tu amim
imarkumrẽx ne ijã adjukanga kêt ne tu
amim ikabẽn mar tỳxkumrẽx nhym kam
Ibãm arỳm akabẽnkôt ã amã o ane. Dja
gar amã mỳjja kĩnh ne kum o a'uw nhym
arỳm akabẽnkôt ã amã o ane. [8] Dja gar
amexkumrẽx ne katàt ar amijo aban ad-
jukaprĩ kute akrô pakam ô mexkumrẽx ne
kumexja pyràk. Nhym me amex ja pumũn
arỳm Ibãm raxmã kato. Dja gar ã amijo
anen arỳm abê ikôt aba djwỳnhkumrẽx.
[9] Imã ar ajabê kute mrãmri ne Ibãm kum
ijabê pyràk. Dja gar tu imã ar ajabêja
markumrẽx ne ar amã ijabê'ã adjukanga
kêt. [10] Gêdja gar mã ikabẽnja man kôt ar
amijo aba. Ije ar amã katàt aje amijo aba'ã
karõkam ikabẽnja man kôt ar amijo aba. Ne
kam arỳm ar amã ijabê'ã adjukanga kêt. Ga,
ije Ibãm kabẽn kôt amijo ibaja pumũ. Ba
kam imã Ibãm jabê'ã idjukanga kêt.
[11] Be, mỳj kadjy ne ba ar amã ikabẽn ja
jarẽ? Bir, dja gar ikabẽn man arỳm ikĩnho
akĩnh. Akĩnh ne akĩnh rã'ãn akĩnhtire.
[12] Be, ar amã aben jabêmã ne ba abenã ar
amã karõ. Amã aben jabê kute mrãmri ne
imã ar ajabê pyràk. [13] Djãm ije inhõbikwa
kadjy itykkam imã inhõbikwa jabê ngri got?
Imã abêo katàt me kunĩ jakre. [14] Dja ba ar
amã katàt aje amijo aba'ã karõ gar ikabẽn
man kunĩkôt ar amijo aba ba arỳm ar ajo
inhõbikwakumrẽx.

15 Djãm jakam ije ar amã, “Inhõ àpênh”,
anhỹrmã? Kati. Ne ga ren ar abê inhõ àpên-
hbit ba ren ar amã adjàpênh djàbit jarẽ gar
ren jabit man ren kam aje ikabẽn kunĩ mar
kêt. Nhym be, kati. Ibãm kute imã kabẽn
jarẽnh ja ba arỳm ar amã kunĩ jarẽ. Ije ar
amã Ibãm kabẽn kunĩ jarẽnhkam arỳm ije
jakam ar amã, “Inhõbikwa”, anhỹrmã.
16 Djãm ar ga ne gar amijo ipytà? Kati.
Ba ne ba amijo ar apytàn arỳm ar adjàpênh
djà'ã ar amã karõ. Be, mỳj kadjy? Bir, dja
gar katàt ar amijo aban adjukaprĩkumrẽx
ne memã ijã adjujarẽnh mõ. Ne kam
arỳm Metĩndjwỳnhmã amexkumrẽx rã'ã.
Kum amexkumrẽx rã'ã ne arỳm aje mrãmri
ne akrô pakam ô mexkumrẽx ne kumexja
pyràk. Ja kadjy ne ba adjàpênh djà'ã ar amã
karõ. Mỳj kadjy dja gar ã amexo ane? Bir,
dja gar ikukwakam mỳjja'ã Ibãmmã a'uw
nhym arỳm ã ar amã o ane. Ar aje kum
arẽnh kôt ã ar amã o ane. Ja kadjy dja gar ã
kum amexo ane. 17 Ar amã aben jabêmã ne
ba abenã ar amã karõ.

*Me kum Metĩndjw*ỳnh kĩnh kêtja'ã
ujarẽnh.

Mat 10.16,22; Dju r 7.7; Pir 1.29; A Xim 3.12; Dju k 3.13

18 Be, dja me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja
kum ar akurê jabej. Ikumrẽx ne me ã kum
ikurêo ane. Ja dja gar ama. 19 Ne ga ren ar
me kum ikĩnh kêtja jaxwe kôt ajaxwe nhym
ren me kum ar ajabê ne. Nhym be, kati.
Me axwe kôt ajaxwe kêt. Ba ne ba amijo ar
apytàn mebê amikôt ar apumjuw. Kam ne
me kum ikĩnh kêtja kum ar akurê.
20 Ba arỳm ar amã, “Ar abê inhõ
àpênhkam djãm aje araxo ijakrenh got”?
ane. Djãm ar aje araxo ijakrenh got gar
amim, “Kati. Dja me ijo bikẽnh kêt”,
anhỹro aba? Kati. Ikôt dja me ar ajo
bikẽnhkumrẽx. Nhym be, me kwỳ kute
amim ikabẽn mar kôt dja me amim ar
akabẽndjwỳ ma. 21 Be, mỳkam dja me ar ajo
ajkẽ? Bir, ikôt ar abakam. Me kute ijanor
djwỳnh mar kêtkam dja me ar ajo ajkẽ. 22 Ne
ba ren me'ỳr ibôx kêt ne ren memã ikabẽn
jarẽnh kêt nhym Metĩndjwỳnh ren memã
axwe jarẽnh kêt. Nhym be, kati. Arỳm ne
ba me'ỳr bôx ne memã ikabẽn jarẽ nhym
me kute amim imar kêt. Kam dja mrãmri
memã axwe jarẽnhkumrẽx. Jakam dja me
te Metĩndjwỳnhmã kum, “Kati. Ijaxwe kêt”,
anhỹrmã.
23 Be, me kum ikurêja kum Ibãmdjwỳ
kurê. 24 Ne ba ren ije me nokrekam mỳjja
pumũnh kêt kwỳ nhipêx kêt nhym ren me
omũnh kêt nhym Metĩndjwỳnh ren memã
axwe jarẽnh kêt. Nhym be, kati. Arỳm me
kute omũnhkam ne me kum ikurên kum
Ibãmdjwỳ kurê.
25 Me kum ikurêja'ã ne me bakukãmãre
amrẽbê: pi'ôk no'ôk ne. Ba ne ba kam
amikukãm memã kum,
“Ajmã ije meo kêtkam ne me kum ikurê.”
Nã bãm ã memã ane nhym me arỳm
kukràdjàkam 'ã pi'ôk no'ôk ne. Nhym kam
me aben djô'ã arẽnho mõ:n arẽnho mõr
tãmtã arỳm iwỳr o bôx. Tũ:mràm iwỳr o
bôx. Nhym me kamingrãnyre arỳm kum
ikurê. Ajmã ije meo kêtkam me kum ikurê.
26 Be, dja ba Ibãm 'ỳr wabin 'ỳr bôx ne
arỳm ar amã ar ajo kĩnh djwỳnh jano, ar
amã Metĩndjwỳnh Karõ jano. Ta dja katàt
memã kabẽn jarẽnhkumrẽx. Ibãm kurũm
dja tẽ. Dja ba ar amã ano nhym bôx. Ne kam
kute ipumũnh kôt arỳm ar amã ijã ajarẽ.
27 Ar gadjwỳ gêdja gar ijã memã adjujarẽnh
aba. Idjàpênh kraxkôt iro'ã ar abakam aje
ipumũnh kôt memã ijã adjujarẽnh aba.

16

1 Ar aje ibê amijo akẽx kêt kadjy ne ba
ar amã ikabẽn jarẽ. 2 Me bikprõnh djàkam
dja me ar akangan me nêje bõm ar amẽ.
Ne arĩk ar ajã amim, “Dja ba ar kupa nhym
kôt Metĩndjwỳnh arỳm kum ikĩnhkumrẽx”,
anen arỳm ar abĩ. 3 Me kute Ibãmmẽ ar imar
kêtkam dja me ã ar ajo ane.
4 Djãm amrẽbê ne ba ar amã ikabẽn ja
jarẽnho tẽ? Kati. Gwaj baro'ã ar babari
ne ije ar amã arẽnh kêt. Ajbir ne ba ar
abê idjàbir kutã ar amã arẽ. Dja ba wabi
nhym me arỳm ar ajo bikẽnho ba. Kam
dja gar akubyn ije ar amã ikabẽn jarẽnh
ja'ỳr amijo bôx ne arỳm aman amim, “Be,
mrãmri kute imã arẽnh kôt ne me arỳm
jakam ã ijo bikẽnho bao ane”, ane.

*Metĩndjw*ỳnh Karõ kute õ me jao bamã.

5 Jakam ba arỳm kute ijanor djwỳnh'ỳr
idjàbirmã. Kam ne gar aje imã, “Jãm dja
ga tẽ”? anhỹr kêt. 6 Be, mỳkam? Bir, ba
ije ar amã idjàbir jarẽnh gar akaprĩ raxkam
ne gar aje ikukjêr kêt. 7 Kwãrĩk wãnh ar

akaprĩ kêt. Dja ba wabin arỳm ar amã ajo
kĩnh djwỳnh 'õdjwỳ jano. Metĩndjwỳnh
Karõ jano nhym ar awỳr bôx gar adjumar
mexkumrẽx. Ba ren idjàbir kêt nhym ren
Karõ ar awỳr bôx kêt. Nhym be, kati. Dja
ba idjàbirkumrẽx ne ar awỳr anorkumrẽx.
Mrãmri ne ba ar amã ja jarẽnhkumrẽx.

8-11 Mrãmri dja Metĩndjwỳnh Karõ
pykakam bôxkumrẽx. Ne kam ta arỳm
mã pykakam me axwemã kum, "Mrãmri
ajaxwekumrẽx", anhỹro ba. Nhym kam me
arỳm kôt amijaxwe maro ba. Be, mỳkam?
Bir, me kute amim imar kêtkam ne me
axwe. Dja Metĩndjwỳnh Karõ ta arỳm
mã memã kum, "Jeju katàt kute amijo
bakumrẽx", anhỹro ba. Nhym kam me
arỳm kôt ikatàtkumrẽx maro ba.

Be, mỳkam? Bir, Ibãm'ỳr idjàbir gar
aje ipumũnh kêtkam dja me mrãmri
ikatàtkumrẽx maro ba. Dja Metĩndjwỳnh
Karõ ta arỳm mã memã kum, "Dja ga ajaxwe
pãnh atokry", ane. Nhym kam me arỳm
kôt amimaro ba. Be, mỳkam? Bir, dja me
kum ikĩnh kêtja nhõ bẽnjadjwỳrbê Xatanaj
tokry. Axwe pãnh tokry. Dja me ja man
arỳm amimaro ba, amijaxwekam pãnh
tokrymã maro ba.

12 Be, ba te ije ar amã ikukràdjà kumex
jarẽnh prãmje. Ar aje ikukràdjà kumex mar
kadjy ne gar ajamak mex kêt rã'ã. 13 Kwãrĩk
wãnh rã'ã. Dja ĩ Metĩndjwỳnh Karõ bôx.
Kute memã katàt kabẽn jarẽnhkumrẽxja
bôx. Ne kam arỳm ar ajo ba gar ikabẽn
katàt kunĩ ma. Djãm ta ne kute amikabẽn
jarẽnhmã? Kati. Ba dja ba kum arẽ nhym
arỳm ar amã kute ikabẽn marja jarẽ gar
arỳm ama. Dja ar akukãm apỹnh mỳjja
apôx djwỳnhràm ar amã arẽ gar arỳm ama.
14 Ba dja ba kum ikabẽn jarẽ nhym kuman
arỳm ar amã arẽ. Kute ar amã ikabẽn
jarẽnhkam dja ijo rax gar arỳm ira:xmã aka-
ton ama. 15 Be, ba Ibãm kabẽn o ikabẽnkam
ne ba ar amã, "Ba dja ba Karõmã ikabẽn jarẽ
nhym kuman arỳm ar amã arẽ", ane.

16 Arỳm itẽm 'ỳr. Dja ba tẽ gar arỳm
ipumũnh kêt. Nhym kam ijã akati ngrêre
gar ajte ipumũ. Ibãm'ỳr idjàbir 'ỳr. Kam
dja gar ajte ipumũ. Nãm ã Jeju kôt ba
djwỳnhmã ane.

*Ar'*ỳr ar kĩnh djà bôx kadjy kute arkum
arẽnh.

17 Nhym kôt ba djwỳnh kwỳ ar abenmã
kum,

—Nãm gwaj bamã, "Arỳm itẽm 'ỳr. Dja
ba tẽ gar arỳm ipumũnh kêt. Nhym kam
ijã akati ngrêre gar arỳm ajte ipumũ", ane.
Ne, "Ibãm'ỳr idjàbir 'ỳr. Kam dja gar ajte
ipumũ", ane. Be, mỳj'ã ne gwaj bamã ja
jarẽ? ane. 18 Ne kam,

—Kute gwaj bamã, "Akati ngrêre",
anhỹrkam mỳj'ã ne kute gwaj bamã ja jarẽ?
Gwaj te baje mar prãmje, ane.

19 Be, ar kute kukjêr prãmkôt ne Jeju arỳm
ar kuma. Ne kam arkum,

—Djã ne gar bit aje ikukjêrmã? Ije ar
amã, "Arỳm itẽm 'ỳr. Dja ba tẽ gar arỳm
ipumũnh kêt. Kam dja ijã akati ngrêre
gar arỳm ajte ipumũ", anhỹr. Ije ar amã
anhỹrkam djã ne gar aje bit abej ikukjêrmã?

20 Ba ar amã arẽ gar ama. Dja gar muw
ne akaprĩ rax. Nhym be, me kum ikĩnh
kêtja dja me kĩnh. Dja gar akaprĩ tẽn kam
ĩ arỳm akĩnhkumrẽx. Mrãmri ne ba ar amã
ja jarẽnhkumrẽx.

21 Be, me nire kra àkam kaprĩre. Me kra
bixadjwỳr 'ỳr nhym me kaprĩre. Ne kam
me kra bixadjwỳrkam arỳm kaprĩo aknon
mar kêt ne. Me kĩnhkam ne me arỳm
kaprĩo akno. 22 Dja gar ã akaprĩn ajte akĩnho
ane. Jakam gar akaprĩ. Kwãrĩk wãnh rã'ã.
Dja gwaj ajte aben pumũ gar akĩnhkumrẽx.
Nhym kam me arỳm te kute ar amã akaprĩ
jadjàr prãmje.

23 Gwaj baje ajte aben pumũnhkam dja gar
imã adjà'wỳr prãm kêt. Ne kam ikukwakam
Ibãm tamã mỳjjao a'uw nhym arỳm ã ar
amã o ane. Mỳjja kunĩo ikukwakam kum
adjà'wỳrja dja ã ar amã o ane. Mrãmri ne
ba ar amã ja jarẽnhkumrẽx. 24 Kraxje ar
aje ikukwakam Ibãmmã adjà'wỳr kêt rã'ã.
Ikukwakam kum a'wỳ nhym arỳm ã ar amã
o ane. Ar akĩnhtire kadjy dja ã ar amã o ane.

25 Be, Ibãm kukràdjà'ã ne ba pykakam
apỹnh mỳjja jakren ar amã arẽ nhym
kukràdjà kwỳ ar abê bipdjur. Adjỹm, dja
ba ĩ ar amã ã arẽnho anhỹr kêt. Dja ba
ar amã Ibãm kukràdjà jarẽ nhym ar amã
amirĩtkumrẽx ne ar abê bipdjur kêt. 26 Amrẽ
akati mõrjakam ije ar ajo Ibãmmã idjà'wỳr
prãm kêt. Ar ga dja gar ikukwakam kum
a'uw nhym arỳm ar ama.

27 Be, mỳkam? Bir, ta kum ar ajabêkam.
Ar amã ijabêkam ne ta kum ar ajabê. Ije ar

amã, “Ta ne ijano ba tẽ”, anhỹr gar aje tu
amim ikabẽn markumrẽxkam ne ta kum ar
ajabê. Dja gar kum a'uw nhym ta arỳm ar
ama. 28 Ibãm kurũm ne ba amrẽ tẽn pykamã
bôx. Dja ba jakam pyka kurũm Ibãm'ỳr tẽn
arỳm 'ỳr bôx, ane.
29 Nhym kôt ba djwỳnh kum,
—Be, jakam ne ga arỳm imã akabẽn
jarẽnho amirĩtkumrẽx. Aje akukràdjà'ã
pykakam mỳjja'ã adjujarẽnhja jakre kêt.
Ga tu akukràdjà jarẽnho amirĩtkumrẽx.
30 Jakam bar arỳm amim ama. Mrãmri ne
aje mỳjja kunĩ markumrẽx. Jakam ar ije
ajte akabẽn jabej akukjêr prãm kêtkumrẽx.
Be, mrãmri ne ga kàjkwakam Metĩndjwỳnh
kurũm tẽn abôxkumrẽx, ane.
31 Nhym Jeju arkum,
—Djãm jakam ne gar mrãmri tu amim
imar tỳxkumrẽx? Kati. 32 Adjỹm, dja gar
amidjwỳnhbit man ĩ ibê ajmà. Me umaje
ibê ajmà ba arỳm ate dja. Be, djãm mrãmri
ba ate idjãmmã? Kati. Ibãm kute imẽ amijo
kajkepkam dja ba ate idjãm kêt.
33 Be, mỳj kadjy ne ba ã ar amã ane? Bir,
dja gar ĩ ije ar amã ikabẽn jarẽnhja man
arỳm tu amim markumrẽx. Ne kam arỳm
ikanàrràm adjumar mex ne ar aba. Be, me
kum ikĩnh kêtja kôt dja gar arek ar aba
nhym me ar ajo bikẽnho ba. Kwãrĩk wãnh
kam ar akaprĩ kêt. Ba ne ba itỳxo ije me
kum ikĩnh kêtja jakrenh mex ne. Nãm ã Jeju
kôt ba djwỳnhmã ane.

17

Jeju Metĩndjwỳnhmã amijo à'wỳr.

1 Nãm arkum anen kam kàjmã õkren
kàjkwa jabẽn Bãmmã kum,
—Djũnwã, arỳm itokry'ã myt bôx. Dja ga
memã iraxo amirĩt gê me iraxmã kato. Dja
me iraxmã kato ba arỳm memã araxo amirĩt
nhym me gadjwỳ araxmã kato. 2 Be, mỳjkôt
dja me gu baraxmã kato. Bir, aje me kadjy
ijã Bẽnjadjwỳr djwỳnh mẽnhkôt. Apỹnh
pyka djàri kunĩkôt dja ba me kunĩmã nhỹ.
Ne kam arỳm me kwỳmã tĩn jadjà. Aje mã
ikôt me kamẽnhja kunĩmã tĩn jadjà nhym
me arỳm gu bakôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne.
Ja kadjy ne ga ijã Bẽnjadjwỳr djwỳnh mẽ.
Kôt dja me kum gu bakĩnhkumrẽx.
3 Be, mỳj ne me kute marmãn arỳm
gu bakôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã
ne? Bir, dja me amim, “Kàjkwakam
Metĩndjwỳnh pydji. Mrãmri ne kubê
Metĩndjwỳnhkumrẽx. Mrãmri ne kute
pykamã Jeju janorkumrẽx”, anhỹro ba. Ja
ne me kute marmã. Me kute mar ne tu
amim gu bamarkumrẽxmã. Dja me tu amim
gu bamarkumrẽx ne arỳm gu bakôt tĩn ne
ar ba rã'ã: rã'ã ne.
4 Pykakam ar ibari ba arỳm memã
araxo amirĩt nhym me kwỳ arỳm kum
akĩnhkumrẽx. Aje adjàpênh djà'ã imã karõ
kôt ba apên arỳm 'ã aminhinomã amimẽ.
5 Jakam badjwỳ dja ga memã iraxo amirĩt gê
me ira:xmã kato. Adjàkam mỳjja kunĩ kator
kêtri gu ar baba. Kam gu bara:x. Amrẽbê:
gu baraxja kôt dja ga jakam ijo rax.

Kute Bãmmã kôt ba djwỳnho à'wỳr.

6 Ga ne ga arỳm mebê anhõ me kwỳo
akẽx. Me kum akĩnh kêtja bê anhõ me
kwỳo akẽx ne mã ikôt me kamẽ. Ba
kam arỳm memã ajo amirĩtkumrẽx ne.
Nhym kam me arỳm akabẽn man kôt ar
amijo ba. 7 Arỳm me kute imarn arỳm ijã
amim, “Jeju ne Metĩndjwỳnh kukwakam-
bit àpênh ne kabẽn jarẽnho ba”, anhỹro
ba. Ja ne me kute mar. 8 Aje akabẽn'ã
imã karõ kôt ba memã arẽ nhym me arỳm
tu amim markumrẽx ne mã kôt ar amijo
ba. Ne mã ijã amim, “Mrãmri kàjkwakam
Metĩndjwỳnh kurũm ne tẽn bôx. Mrãmri ta
ne kute anorkumrẽx nhym arỳm tẽn bôx”,
ane.
9 Djãm pykakam me kum akĩnh kêtjao
ne ba amã a'uw? Kati. Aje ikôt me
kamẽnhjao ne ba amã a'uw. 10 Ga ne ga arỳm
inhõ me kunĩo anhõ. Badjwỳ ne ba arỳm
anhõ me kunĩo inhõ. Gu baro'ã arỳm meo
banhõ. Nhym me arỳm memã iraxo amirĩt.
11 Djũnwã, amexti:ren akatàtkumrẽx. Jakam
dja ba arỳm awỳr tẽn arỳm pykakam me
kum akĩnh kêtjamẽ ro'ã ar iba kêt. Nhym
be, gu banhõ me ne me pykakam me kum
akĩnh kêtjamẽ ro'ã ar ba rã'ã.

Djũnwã, prĩne amexkam dja ga amim
gu banhõ me utàn meo aba. Ga ne ga
ikôt me kamẽ. Me kum aben jabên axikôt
kabẽn kadjy dja ga me utàn meo aba. Gu
bamã aben jabên baje axikôt bakabẽn pyràk
gê me ã kum aben jabên ã axikôt kabẽno
ane. 12 Pykakam me kum akĩnh kêtjamẽ
ro'ã ar ibari ne ba akukwakam me utàn
ar meo iba. Aje ikôt me kamẽnhja ne
ba me utàn ar meo iba nhym 'õ biknor

kêtkumrẽx. Ikôt ba djwỳnhbê Djuda pydji ne axwekumrẽx. Pydjibit dja arỳm akuno. Amrẽbê me ikukãmãre kute 'ã pi'ôk no'ôk kôt dja akuno.

13 Be, jakam ne ba arỳm awỳr idjàbir 'ỳr. Pykakam ar ibari ba amã ikabẽn ja jarẽ. Me kute amã ikabẽnja mar kadjy ba amã arẽ. Dja me kuman arỳm mrãmri ikĩnho kĩnhkumrẽx. 14 Arỳm me kum akĩnh kêtja kum gu banhõ me kurê. Be, mỳkam? Bir, nã bãm memã akabẽn jarẽ nhym me arỳm tu amim markumrẽx. Ne kam arỳm ate mebê amijo ba. Me kum akĩnh kêtjabê amijo ba. Ije ate mebê amijo iba kôt ne me ate mebê amijo ba. Kam ne me kum akĩnh kêtja kum gu banhõ me kurê.

15 Djãm ije amã, "Me kum akĩnh kêtja bê dja ga amim gu banhõ meo wabi", anhỹrmã? Kati. Dja me arek me ro'ã ar ba. Dja ga mã me utàn ar meo aba gê gu banhõ me ja me axwe kôt axwe kêt. 16 Me arỳm mebê amijo ba. Me kum akĩnh kêtja bê amijo ba. Ate ije mebê amijo iba kôt ne me ate mebê amijo ba.

17 Mrãmri akabẽn katàtkumrẽx. Aje memã akabẽn katàt jarẽnhkôt dja ga amimexo meo mex gê me katàt ar amijo ba. 18 Ga ne ga arỳm idjàpênh djà'ã imã karõn arỳm pykakam me kum akĩnh kêtja'ỳr ijano ba tẽ. Badjwỳ ne ba akudjwa arỳm me àpênh djà'ã gu banhõ me jamã karõn arỳm me kum akĩnh kêtja'ỳr me ano. 19 Imã me abêkam ne ba itykmã. Dja ba akabẽnkôt me kadjy ty nhym me arỳm amexo mex. Dja me tu amim ikabẽn katàt markumrẽx ne arỳm amexo mex.

Kute Bãmmã me kute mar kunĩo à'wỳr.

20 Djãm me jabit ne ba amã meo a'uw? Kati. Dja me ĩ amũ memã ikabẽn jarẽ nhym me kwỳ ikabẽn man tu amim imarkumrẽx. Amũ me jaodjwỳ ba amã a'uw.

21 Be, mỳj kadjy ne ba amã meo a'uw? Bir, dja ga ikabẽn man arỳm memã amak bô nhym me arỳm akabẽnkôt kum aben jabên axikôt kabẽn. Dja me axikôt kabẽn kute gu bamã aben jabên axikôt bakabẽn pyràk. Be, mỳj kadjy dja me kum aben jabên axikôt kabẽn? Bir, gêdja amũ me kum akĩnh kêtja me omũn arỳm kum gu bakĩnh ne arỳm tu amim imarkumrẽx. Ne kam ijã amim, "Be, mrãmri ne Metĩndjwỳnh Jeju jano nhym arỳm pykakam bôx ne ar ba", ane. Ja kadjy dja me kum aben jabê.

22 Ga ne ga ijo rax ba arỳm gu banhõ meo rax. Nã bãm memã gu bakukràdjà jarẽ nhym me arỳm tu amim markumrẽx ar o ba. Ar o ba:n arỳm rax ne. Be, mỳj kadjy ne ba meo rax? Bir, dja me kum aben jabên axikôt kabẽn kute gu bamã aben jabên axikôt bakabẽn pyràk. Ja kadjy ne ba meo rax. 23 Bamẽ gu banhõ me jamẽ ne me itipdjin ar iba. Gu badjwỳ batipdjin ar baba. Gora gê me prĩne kum aben jabên axikôt kabẽn. Nhym kam me kum akĩnh kêtja me omũn arỳm amim, "Mrãmri ne Metĩndjwỳnh Jeju jano nhym arỳm pykakam bôx ne ar ba. Ga, Metĩndjwỳnh kum me abêja pumũ. Kum me abê kute kum Jeju jabê pyràk", ane. Dja me kum akĩnh kêtja me omũn ã amim ane.

24 Djũnwã, mỳjja kunĩ kator kêtri ne ga amã ijabê. Kam dja ba wabi ga arỳm ijo ra:x ne. Aje mã ikôt me kamẽnhdjwỳ dja ga o wabi gê me iro'ã ar ba. Dja me iro'ã ar ba:n irax pumũnh ar o ba. Ja ne ba imã kĩnh.

25 Djũnwã, ga ne ga akatàt ne ajaxwe kêtkumrẽx nhym me kum akĩnh kêtja kute amar kêt. Bajbit ije amar nhym me jadjwỳ arỳm kute amim, "Mrãmri ne Metĩndjwỳnh Jeju jano nhym arỳm pykakam bôx ne ar ba", anhỹro ba. Tãm ne me kute amim tu markumrẽx. 26 Ba kam arỳm memã ajã ajarẽ. Dja ba memã ajã idjujarẽnh rã'ã ne. Be, mỳj kadjy dja ba memã ajã idjujarẽnh rã'ã? Bir, amã me abê kute amã ijabê pyràk. Amã me abêja'ã dja ba memã idjujarẽnh rã'ã nhym me arỳm mar rã'ãn kam arỳm kum ajabê:. Ba kam arỳm meo iba. Ja kadjy dja ba memã ajã idjujarẽnh rã'ã. Nãm ã Jeju Bãmmã kabẽno ane.

18

*Me kute Jeju pa 'am*ỳnh ne o mõr.
Mat 26.47; Mak 14.43; Ruk 22.47

1 Jeju Bãmmã kabẽn pan kam arỳm kôt ba djwỳnhmẽ ro'ã katon mõ. Mõ:n kam arỳm pakretibê Kedõ'ỳr bôx ne 'ã rê. Ne kam mõn pidjôkô'ỳr bôx ne arỳm 'ỳr wadjàn kam nhỹ.

2 Nhym onĩj Djuda dja. Kute Jeju kurê djwỳnhmã kangaja dja. Djuda ne arỳm kute ar ỹr djà pumũnh. Amrẽbê ne Jejumẽ kôt ba djwỳnh ar pidjôkô'ỳr mrãnho

ku'ê nhym kam Djuda arỳm kute ar ỹr djà
pumũnh. 3 Kam ne arỳm me rũnh'ỳr bôx
ne memã arẽ. Nhym me arỳm aminhõ
krãkamngônhmẽ aminhõ àpênhmã kum,
—Me Djudakôt mõn Jeju pa 'amỳn amrẽ
o mõn o bôx. Nãm ã me kadjy Metĩndjwỳnh
mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ mebê pard-
jêumẽ memã ane. Nhym Djuda arỳm kute
omũnhkôt katàt Jeju'ỳr meo mõ. Nãm
me Jeju kadjy ngônhpôkmẽ kuwymẽ àbêr
djàmẽo mõ. Me 'ỳr o mõ:n arỳm pidjôkô'ỳr
o bôx.
4 Nhym Jeju ta kàjmã djan me'ỳr kato.
Ta ne kute amikukãm mỳjja kunĩ markam
amikukãm me krãkamngônh ma. Ta me'ỳr
katon memã kum,
—Mỳj me'õ jabej ne ga me mõ? ane.
5 Nhym kam me kum,
—Be, Nadjarekam Jeju jabej ne ba me mõ,
ane.
Nhym Jeju memã kum, “E kum, ba”,
ane. Be, Djuda ne krãkamngônhmẽ ro'ã dja.
6 Nãm Jeju, “E kum, ba”, ane. Nhym me tu
umaje ajkran akubyn ajkamẽn arỳm tỹm ne
nõ.
7 Nhym kam ajte me kukij ne memã kum,
—Mỳj me'õ jabej ne ga me mõ? ane.
Nhym me kum,
—Be, Nadjarekam Jeju jabej ne ba me mõ,
ane.
8 Nhym memã kum,
—E kum, arỳm ne ba me amã, “Ba”, ane.
Kwãrĩk wãnh ga me bajbit ijabej gê ar ja
mã tẽ, ane. Be, mỳkam ne Jeju ã krãkam-
ngônhmã ane? 9 Bir, kute ajbir Bãmmã
kabẽnkam ar'ã ujarẽnh kôt. Kute kum,
—Aje ikôt me kamẽnhja ne ba ije 'õo
ibiknor kêt, anhỹr kôtô. Kôt ne Jeju jakam
ar nêje me krãkamngônhmã kabẽn ne arỳm
o mebê ar utà.
10 Nhym kam Ximão Pedru, Jejukôt
ba djwỳnhja arỳm õ kàxdjwa kajgo.
Ne kam arỳm kaban o akabên arỳm o
bẽnjadjwỳr nhõ àpênh jamak ta. Me kadjy
Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr
rax nhõ àpênhja jamak ta. Bẽnjadjwỳr rax
nhõ àpênh nhidjibê ne Maku.
11 Nãm bẽnjadjwỳr rax nhõ àpênh jamak
ta nhym Jeju arỳm Pedrumã kum,
—Kwãrĩk wãnh. Akubyn àkam anhõ kàx
jadjà. Djãm itokry kêtmã ne ga inêje me tak
ne? Ibãm kute itokry'ã imã karõ kôt dja ba
itokry, ane.
12 Nhym kam me arỳm Jeju pa 'amỳn uw-
pre. Me krãkamngônhmẽ me õ bẽnjadjwỳr
ar pa 'amỳ. Mebê idjaer rũnh nhõ àpên-
hdjwỳ pa 'amỳ.

*Me kute b*ẽnjadjwỳr Ananh'ỳr o bôx.

13 Nãm me uwpren kam arỳm bẽnjadjwỳr
rax Ananh kumrẽx'ỳr o mõ. Bẽnjadjwỳr
rax Kajbaj ne Ananho umrengêt. Kajbaj ne
amex tãmkam kubê me kadjy Metĩndjwỳnh
mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax. 14 Amrẽbê
ne Jeju'ã memã kabẽn jarẽn memã kum,
—Me'õ pydji dja me babê idjaer kunĩ
pãnh ty. Kam dja gu me arỳm badjumar
mex, ane. Be, me krãkamngônh bẽnjadjwỳr
rax Ananh kumrẽx'ỳr Jejuo mõ. O mõn
arỳm õ kikreti'ỳr o wadjà.

Pedru kute aminêje memã 'êx.
Mat 26.69; Mak 14.66; Ruk 22.55

15 Nhym Ximão Pedru kôt tẽ. Jejukôt ba
djwỳnh 'õdjwỳmẽ ro'ã ne ar Jeju kôt tẽ. Kôt
tẽ:n arỳm kre tã dja. Nhym Pedru nhikjêja
memã kum,
—Ba wadjà. Bẽnjadjwỳr kute ipumũnh
tũmũ, ane. Ne kam arỳm Jeju kôt wadjà.
Bẽnjadjwỳr nhõ kikreti nhipôkri ne kênh
ngrire. Kam ne wadjàn dja. 16 Nhym Pedru
bõm kre tã arek dja. Nhym Pedru nhikjêja
akubyn 'ỳr akẽx ne. Ne kam bẽnjadjwỳr
nhõ àpênh nire kre tã ku'ê djwỳnhjamã
Pedru jarẽ. Ne kam amikôt Pedruo wadjà.
17 Nhym kam bẽnjadjwỳr nhõ àpênh nija
tẽn Pedrumã kabẽn ne kum,
—Djãm ga ne ga abê Jejukôt aba djwỳnh
'õ? ane.
Nhym kum, “Kati”, ane.
18 Nhym wãnh me ànhũnho kumex.
Bẽnjadjwỳr nhõ àpênhmẽ õ me krãkam-
ngônh ànhũnho kumex. Me arek kryje pĩ
pràо amim kuton ànhũnho kumex. Nhym
Pedru me'ỳr tẽn mekôt ànhũnho dja.

*B*ẽnjadjwỳr rax kute axwe'õ jabej
kukjêr.
Mat 26.59; Mak 14.55; Ruk 22.66

19 Nhym kam me arỳm bẽnjadjwỳr rax'ỳr
Jejuo bôx. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar
djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax'ỳr ne o bôx
nhym arỳm kabem dja. Nhym kam arỳm
kukij ne kum,
—Imã akôt me ba djwỳnh'ã ajarẽ. Mỳj
akukràdjà ne ga memã arẽnho aba? ane.
20 Nhym kum,

—Djãm me kàxã ne ba memã ikukràdjà jarẽ? Kati. Arỳm ne ba me kunĩmã ikukràdjà jarẽnho amirĩt ne. Ne apỹnh me bikprõnh djàmẽ Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam arẽ. Kikretikam ne mebê idjaer kunĩ bikprõnh djà. Ba arỳm kunĩkôt memã ikukràdjà jarẽnho amirĩt ne. [21] Mỳj kadjy ne ga ba ikukij? Me wã dja ga me kukja nhym me arỳm kute ikabẽn mar kôt arỳm amã arẽ, ane.

[22] Jeju bẽnjadjwỳrmã ane nhym krãkamngônh'õ, kuri ãmja ikra poo Jeju kurwan kum,

—Djãm me ã bẽnjadjwỳr raxmã kabẽn kute anhỹr? Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr raxmã ne ga akabẽn ne, ane.

[23] Nhym Jeju kum,

—Ikabẽn punu kêt ne ga ikurwa. Ne ba ren ikabẽn punu ga ren aje mỳj ikabẽn punu'õ markôt ren memã ijarẽnho amirĩt ne kôt ren arỳm ikurwa. Nhym be, kati. Ikabẽn katàt ne ba arẽ ga ikurwa, ane. [24] Nãm ane nhym Ananh amũ Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr raxbê Kajbajja'ỳr Jeju jano. Uwpre rã'ã ne ano. Nhym me arỳm Kajbaj'ỳr o mõn o bôx.

Pedru ajte aminêje 'êx ne ajte aminêje 'êx.
Mat 26.71; Mak 14.69; Ruk 22.58

[25] Nhym Ximão Pedru wãnh me krãkamngônh kôt ànhũnho dja. Ànhũnho dja: nhym me arỳm kukij ne kum,

—Djãm gadjwỳ abê Jeju kôt ba djwỳnh'õ? ane.

Nhym memã kum, “Kati”, ane.

[26] Nhym kam bẽnjadjwỳr nhõ àpênh'õ ajte kum kabẽn ne kum,

—E kum, amũ pidjôkôkam Jejukôt me'õja anokre o nokre ba arỳm omũ. Djãm ga? ane. Pedru kute me'õbê õbikwa jamak 'yrja ã Pedrumã ane. Nãm, “Djãm ga”? ane. [27] Nhym Pedru ajte kum, “Kati”, ane. Nãm kum anhỹr totokbê nhym õkrẽn'ãnh arỳm kà.

*Me kute Piratu'*ỳr o bôx.
Mat 27.1; Mak 15.1; Ruk 23.1

[28] Nãm õkrẽn'ãnh kà nhym me arỳm Kajbaj kurũm Jejuo mõ. O mõ:n kam kikreti 'õdjwỳ'ỳr o bôx. Piratu nhõ kikreti'ỳr o bôx. Me bajtemkam bẽnjadjwỳr nhidjibê Piratu. Kikreti jakam ne Piratu kute memã axwe pãnh jarẽnh djà. Nãm me Piratu nhõ kikreti'ỳr Jejuo bôx ne amijã maje bõm arek kumex. Nãm me abenmã kum,

—Kwãrĩk wãnh gu me Piratu nhõ kikretimã badjàr kêt. Dja gu me me bajtem nhõ kikremã wadjàn arỳm bapunuren te baje mry krẽnmã. Me kute Metĩndjwỳnhmã mrykĩ'ãtomti bĩnja te baje krẽnmã, ane. Me kute aben bê me bajtem nhõ kikre pymakam ne me ã abenmã anen bõm arek kumex. [29] Me bõm kumex nhym kam bẽnjadjwỳr Piratu arỳm me'ỳr katon dja. Ne kam Jeju'ã memã kum,

—Be, mỳj ne me'õja axwe kute? Mỳj ne o ajkẽ? ane.

[30] Nhym me kum,

—Je, ne ren axwe kêt ba me ren amã arẽnh kêtkumrẽx. Nhym be, kati. Mrãmri axwekumrẽx, ane.

[31] Nhym Piratu memã kum,

—Me ga dja ga me amũ o mõn me akukràdjà kôt mỳj axwe'õmã akaton kam arỳm pãnh ajmã on, ane.

Nhym mebê idjaer rũnh kum,

—Be, kati. Me akukràdjà kôt me ije me axwe pãnh me'õ par kêt. Ga ne ga aje me axwe pãnh me par djwỳnh, ane. [32] Be, amrẽbê Jeju kute amikukãm memã, “Dja me pĩte'y'ã inhô ba kỳjrũm wajêt”, anhỹr kôt ne me arỳm jakam ã Jeju'ã Piratumã àpnênho ane. Kute pĩte'y'ã nhôr ne bĩn'ã ne me kum apnê.

[33] Nhym kam Piratu arỳm õ kikretimã wadjà. Ne kam amiwỳr Jeju 'uw nhym 'ỳr bôx. Nhym arỳm kukij ne kum,

—Djãm abê mebê idjaer nhõ bẽnjadjwỳr rax? ane.

[34] Nhym kum,

—Djãm ga ne ga ima? Nàr kon. Djãm me'õ ne amã ijarẽ ga ikukij? ane.

[35] Nhym ajte kukij ne kum,

—Djãm ibê me abê idjaer'õ got? Anhõ me wỳnhmẽ me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ ne me imã akanga, ane.

[36] Nhym kum,

—Be, djãm ibẽnjadjwỳr rax kute pykakam me bẽnjadjwỳr rax pyràk? Kati. Ne ba ren amijo ane nhym ren inhõ àpênh arỳm inêje me'ỳr prõt ne. Kam ren mebê idjaerkam me rũnhbê aptà. Nhym be, kati. Ibẽnjadjwỳr rax kute pykakam me bẽnjadjwỳr rax pyràk kêt, ane.

37 Ã kute kum anhỹrkam Piratu kum,
—Djãm kam mrãmri abê bẽnjadjwỳr rax'õ? ane.
Nhym kum,
—Ga ne ga arỳm imã ibẽnjadjwỳr rax jarẽ. Be, mrãmri. Kadjy ne ba pykakam me'ỳr bôx ne inã kurũm ruw. Ije mrãmri katàt memã ikabẽn jarẽnh kadjy ne ba bôx. Nhym me kum ikabẽn kĩnhja ne me ikabẽn man kôt ar amijo ba.
38 Nhym kum,
—Tô nhỹnh ne me kabẽn katàt'õ? ane. Nãm kum anen arỳm ajte mebê idjaer'ỳr katon Jeju'ã memã kum,
—Be, axwe kêtkumrẽx ba arỳm kuma.
39 Ba we me abê idjaer nhõ bẽnjadjwỳr rax-jamã inhiren ano gê ta arek ar me aro'ã ba. Me irôbê mrãnh nhõ akati jakam me akukràdjà kôt dja ba kum inhiren ano. Amex pỹnhkôt ne ba me pỹnh ne me'ã kurên bõm me kurẽ. Metĩndjwỳnh me irôbê mrãnh nhõ akatikam me akukràdjà kôt ne ba bõm me kurẽ, ane.
40 Nhym me ajte kàj bê kum kabẽn ne kum,
—Kati. Kwãrĩk wãnh. Be, atemã Baraba dja ga kum anhiren ano, ane. Be, Baraba ne àkĩnhĩ, axwe, nêkrêxmẽ pi'ôk kaprĩ prãmje kute me paro ba.

19

Me kute pĩte'y'ã nhôr'ã Piratumã àpnênh.
Mat 27.27; Mak 15.16

1 Nãm me Piratumã ane nhym kam arỳm krãkamngônhmã Jeju jarẽ. Me kute kaprêprêk kadjy memã arẽ. Nhym me o tẽn arỳm mrykà punuo kaprêprêk kumex ne. 2 Ne kam mrỳnhĩo kajkep ne ikãnh ne o kute bẽnjadjwỳr rax krãdjê pyràk ne kum kutu. Ne kam inôkà ryti kamrêk kute me bẽnjadjwỳr rax kà pyràk kum adjà. 3 Ne kam arĩk kum kabẽno kute me me rũnhmã kabẽn pyràk ne kum,
—Be, ga we abê mebê idjaer nhõ bẽnjadjwỳr rax. Goja kribêm atĩn 'iry, ane. Ne ikrao titik ne. Nãm me ã 'ã bẽno bikẽnho ane.
4 Nhym kam Piratu ajte me'ỳr katon memã kum,
—Be, ije kam axwe'õ mar kêt. Axwe kêt. Kam ba ije ajte me amã o ikatormã. Dja ba o ikato ga me kam arỳm ama. Axwe kêtja ma, ane. 5 Nhym Jeju arỳm kato. Mrỳnhĩo krãdjêmẽ inôkà ryti kamrêk rã'ã ne 'ã kato. Nhym Piratu memã kum,
—Ota, tãm ne ja, ane.
6 Nhym me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ mebê id-jaerkam me krãkamngônhmẽ omũn arỳm kàj bê Piratumã kum,
—Pĩte'y'ã anhô, ane.
Nhym memã kum,
—Kati. Djã ne ba kam axwe'õmã ikato got ba pĩte'y'ã kunhô? Kati. Me ga dja ga me o tẽn pĩte'y'ã anhô, ane.
7 Nhym mebê idjaer rũnh kum,
—Be, axwekumrẽx. Kute amijo 'êx ne memã kum, “Ibê Metĩndjwỳnh Kra”, anhỹro bakam axwekumrẽx. Nãm Metĩndjwỳnhbê raxo amiptàro ba. Me ikukràdjà kôt me axwe ja pãnh ne me kute me par, ane.
8 Nãm Piratu me kabẽn ja man arỳm tĩn prã:m. 9 Ne kam akubyn õ kikretimã wadjàn Jeju kukij ne kum,
—Nhỹnh ne akator djà kraxja? ane.
Nhym Jeju tu anhikrê.
10 Nhym kum,
—Je tô, djãm ikajgo ne ga imã amijarẽnh kêt? Djãm aje imar kêt? Be, ba ikabẽnkôt nhym me kute pĩte'y'ã anhôr jabej nàr ba ikabẽnkôt nhym me amã irer jabej. Djãm aje imar kêt? ane.
11 Nhym Jeju kum,
—Be, Metĩndjwỳnh amybỳm ren kute ajã bẽnjadjwỳr mẽnh kêt ga ren akajgon ren akabẽn kêt mex ne. Kam me'õ kute amã ikanga djwỳnh axweo ajakrenh mex ne, ane.
12 Nãm kum ane nhym Piratu arỳm kam kum irer jabej. Ne ajte me'ỳr katon te memã kabẽn nhym mebê idjaer kum,
—E kum be, Jeju ne arĩk Xedjabê bẽnjadjwỳr raxo amiptà. Djãm Xedja akam ngryk kêtmã ne ga aje Jejumã anhirermã? ane. Xedjabê ne me bẽnjadjwỳr rũnh kunĩ nhõ bẽnjadjwỳr.
13 Nãm me ã Piratumã ane nhym arỳm amijã kuman kam ajte memã Jejuo kato. Ne kam arỳm me axwe pãnh jarẽnh djàkam nhỹ. Me krĩ djà jamã ne me Kẽnpoti jarẽ. Mebê idjaer kabẽnkam ne me me krĩ djà jamã Gabata jarẽ. 14 Arỳm me irôbê mrãnh nhõ akati nêje akatikam ne me Jejuo kato. Me kute amim mỳjja kupênho kumex djà

nhõ akatikam. Kỳjrũm myt nhỹrkam. Nãm me axwe pãnh jarẽnh djàkam nhỹn kam mebê idjaermã kum,

—Be, ota me anhõ bẽnjadjwỳr rax, ane.

15 Nhym me kàj bê kum,

—Rũm o tẽ. Rũm o tẽn pĩte'y'ã anhô, ane.

Nhym memã kum,

—Djãm me anhõ bẽnjadjwỳr rax ije pĩte'y'ã nhôrmã? ane.

Nhym me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr ar kum,

—Djãm me inhõ bẽnjadjwỳr rax ne wã? Arkati. Atemã. Me inhõ bẽnjadjwỳr raxbê ne Xedja. Pydji. Ajte 'õdjwỳ kêtkumrẽx, ane.

16 Nhym kam me kute pĩte'y'ã nhôrmã arỳm kadjy õ me jamã arẽ.

Me kute pĩte'y'ã nhôr.
Mat 27.32; Mak 15.21; Ruk 23.26

Nhym kam me Jeju pa 'amỳn mã o mõ. 17 Ne kam me kum ikrei'ã pĩte'y dji nhym arỳm ta amikadjy kumỳn o mõ, krãnhre'ỳr o mõ. Krãnhrebê me krã'i'ỳr ne o mõ. Mebê idjaer kabẽnkam ne me me krã'imã Gogota jarẽ. 18 Nãm me o mõn arỳm kam o bôx ne arỳm pĩte'y'ã Jejumã o iten kàjmã kudja nhym wajêt. Nhym kam me pĩte'y'ã ar ja amãnhkrutmo ite nhym ar aktã Jeju nhijên wajêt.

19 Nhym Piratu mỳj Jeju axweja'ã pi'ôk no'ôk ne. Nãm pi'ôkkam memã kum,

—Mebê idjaer nhõ bẽnjadjwỳr rax ne ja. Krĩraxbê Nadjarekam Jeju. Nãm ã pi'ôkkam no'ôko ane. Nhym me kunĩ kute omũnh kadjy me Jeju nhimõkri kunhô. 20 Nhym kam mebê idjaer krãptĩ pi'ôk pumũn arẽ. Krĩrax kuri ne me kute pĩte'y'ã Jeju nhôr djà. Nhym kam me krãptĩ 'ỳr ban bôx ne pi'ôk jarẽ. Apỹnh me kabẽnkam ne no'ôk. Mebê idjaer kabẽnkam no'ôk ne mebê kregu kabẽnkam no'ôk ne me kabẽnbê Raxinakam no'ôk. 21 Nhym kam mebê idjaer kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr Piratumã kum,

—Kwãrĩk wãnh pi'ôkkam memã kum, "Mebê idjaer nhõ Bẽnjadjwỳr rax", anhỹr kêt. Ate gêdja ga pi'ôkkam memã kum, "Nãm amijo 'êx ne memã kum, 'Ibê mebê idjaer nhõ bẽnjadjwỳr rax', anhỹro ba." Dja ga ã pi'ôk no'ôkkam memã anen 'ã anhô gê me omũ, ane.

22 Nhym Piratu arkum,

—Kati. Arỳm ne ba mrãmri 'ã pi'ôk no'ôk ne. Kwãrĩk wãnh rã'ã, ane.

23 Nãm me krãkamngônh ar pĩte'ykam Jeju nhô. Ne kam ar kute abenmã õ kubẽkà ngrànhmã. Nhym ar 'õ amijo õ kubẽkà ja pytà. Nhym ar 'õ amijo ja pytà. Nhym ar 'õ amijo ja pytà. Nhym ar 'õ amijo ja pytà. Ne kam ar inôkàti ja'ỳr bôx. Ne ar kunĩ kum kĩnh. Nhym inôkàti pydji. 24 Nhym ar abenmã kum,

—Kwãrĩk wãnh gwaj abenmã kokjêr kêt. Gwaj pykakam kẽn kryre rẽn kôt kuman bajõ amim inôkàti by, ane.

Amrẽbê: ne me bakukãmãre ja jarẽ. Me Metĩndjwỳnh Kra kabẽn jarẽn memã kum,

"Dja me abenmã ikà ngràn ikà ja'ã kẽn kryre rẽn kôt 'õ amim kuby."

Nãm me bakukãmãre ã memã anen arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Nhym me aben djô'ã arẽnho mõ:. Arẽnho mõr tãmtã arỳm 'ỳr o bôx. Tũ:mràm me bakamingrãnyrekam ne arỳm 'ỳr o bôx nhym me arỳm ã Jeju nhõ kubẽkào anhỹrkumrẽx.

25 Nhym nã kanikwỳnh, nãmẽ ar axikôt apôxjadjwỳ dja. Nhym Marij 'õdjwỳ, mjên nhidjibê Krôpa adjwỳnhdjwỳ dja. Nhym Marij Madarenadjwỳ dja. 26 Nhym Jeju arỳm nã, kurũm katorja pumũ. Nhym kôt ba djwỳnh, kum abêja nã kuri dja nhym omũ. Nhym arỳm kôt ba djwỳnh ja'ã nãmã kum,

—Ẽ, me'õ nire. Be, tãmwãbê ne arỳm akra, ane. 27 Ne kam kôt ba djwỳnhmã kum,

—Ẽ, tãmwãbê ne arỳm anã, ane. Nhym kam arỳm õ kikremã o mõn arỳm o djuw mex ar o ba.

*Tyk'ã ujar*ẽnh.
Mat 27.45; Mak 15.33; Ruk 23.44

28 Nhym kam arỳm kute inomã àpênh djà mẽnhkam memã kum, "Arỳm imã kôr", ane. Amrẽbê: ne me bakukãmãre Jeju kabẽn ja jarẽn memã kum,

"Arỳm imã kôr."

Nãm me ã anen arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Nhym me aben djô'ã arẽnho mõ:. Arẽnho mõr tãmtã arỳm 'ỳr o bôx. Tũ:mràm me bakamingrãnyrekam ne Jeju arỳm kum kôrkumrẽx ne arỳm memã kum, "Arỳm imã kôr", ane. 29 Nhym wãnh pidjô kangô kadjà ngônh'õkam ipun dja. Nhym me ngônh puror põnh djà jakritaja kangômã adjà nhym kam ipu. Nhym me pĩbê ixôpu

idjamã adjàn kam kàjmã kum kungãn ajk-
wamã adjà. 30 Nhym arỳm kaôn pidjô kangô
kadjào ikõ. Ne kam memã kum,
—Arỳm ne ba idjàpênho tẽn inomã
kumẽ, ane. Ne kam ta aparmã krãn tu
amitĩnmã iren ta arỳm ty.
31 Be, pi'ôk ràràr nêje arỳm akamàt
'ỳr nhym mebê idjaer arỳm êje õ mỳjja
kupênho kumex. Nhym kam mekam me
kwỳ Piratu'ỳr mõn kum,
—Ẽ, dja me pĩte'y'ã ar arijja 'i kukẽ gê ar
on ty. Dja ar on ty nhym me on ar adjà. Ne
kam pi'ôk ràràro bikẽnh kêt, ane. 32 Nhym
arỳm 'ỳr me krãkamngônh jano nhym me
'ỳr mõn 'ỳr bôx. 'Ỳr bôx ne kumrẽx ja te'i
kukẽ ne ajte ja te'i kukẽ.
33 Nhym ar ipôkri Jeju wajêt nhym me 'ỳr
bôx. Nhym amrẽbê tyn wajêt nhym me
arỳm omũ. Ne kam kute te'i kukẽnh kêt.
34 Nhym arỳm krãkamngônh'õ õ kàxo nành
jarĩn arỳm o pênàt'ãnh kanhuw. Kanhuw
nhym kamrômẽ ngômẽ akàn arỳm prõt ne.
35 Ba ne ba omũn me amã kôt 'ã ajarẽ.
Mrãmri katàt me amã 'ã idjujarẽnhkumrẽx.
Mrãmri ije omũnhkumrẽx ne kôt me amã 'ã
ajarẽ. Me aje tu amim markumrẽxmã ne ba
me amã arẽ. 36 Amrẽbê: ne me bakukãmãre
tãmja jarẽn memã kum,
"Be, 'i'õ dja me kwỹnh kêtkumrẽx", ane.
37 Ne kam ajte arẽn memã kum,
"Dja me kanhuw ne arỳm omũnho dja",
ane.
Metĩndjwỳnh kukwakam ne me memã
anen arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Nhym me
aben djô'ã arẽnho mõ:. Arẽnho mõr tãmtã
arỳm 'ỳr o bôx. Tũ:mràm me bakam-
ingrãnyrekam ne 'ỳr o bôx. Nãm me
te'i kukẽnh kêt ne arỳm kanhuw. Me
bakukãmãre kute 'ã pi'ôk no'ôk kôtô.

Me kute adjàr.
Mat 27.57; Mak 15.42; Ruk 23.50

38-39 Nhym kam Jôdje Armatê, kubê ne Jeju
kôt ba djwỳnh'õ. Mebê idjaer rũnh pymaje
kute memã amijarẽnh kêt ne. Kubê Jejukôt
ba djwỳnh'ã kute memã amijarẽnh kêt ne.
Ne kam arỳm Piratu'ỳr tẽn kum,
—Ba Jeju kaban o rwỳn o tẽn adjà, ane.
Nhym Piratu kum, "Ajrã", ane. Nhym kam
arỳm amũ tẽ. Amũ Nikodemu'ỳr tẽn 'ỳr
bôx. Nikodemu ne amrẽbê akamàtkam
Jeju'ỳr bôx nhym ar abenmã kabẽno nhỹ.
Nikodemu ja'ỳr ne Jôdje bôx nhym ar ro'ã
Jeju'ỳr tẽ. 'Ỳr tẽm kêtri ne Nikodemu arỳm
Jeju kadjy kudjỳ djào atomkumrẽx. Utĩ'ã
akrekam utĩ: kute 50 kiru pyràk. Miramẽ
arômẽ ne abenkam o akà. Nãm kudjỳ djà
tun arỳm Jôdjemẽ ro'ã Jeju'ỳr o tẽn 'ỳr o
bôx.
40 Ne kam arỳm pĩte'y kurũm Jeju kaban o
ruwn arỳm kudji. Ne kam rinhuo kubẽkào
prĩne o kupu. Ar kupu djàkôt me kudjỳ djà
jadjuw ne o kupu. Mebê idjaer kukràdjà
kôt ne me ã me tyko ane. 41 Nhym wãnh
me kute pĩte'y'ã nhôr djà kuri pidjôkô'õ.
Ne kam kẽnkre'õ. Kẽnkre ny. Kraxje
me kute kam me'õ jadjàr kêt rã'ã. 42 Nãm
ar Jeju kupun kumỳn o tẽ. O tẽn arỳm
kẽnkrekam adjà. Arỳm pi'ôk ràràr bôx 'ỳr
nhym kam ar amibêx ne me kute nhôr
djà kuri kẽnkrekam adjà. Kẽnkrekam adjà
nhym ar'ã akamàt ne. Nhym kam ajte akati.
Nhym kam ajte akamàt ne.

20

Akubyn tĩn ne kator.
Mat 28.1; Mak 16.1; Ruk 24.1

1 Nhym ajte akati 'ỳr, pi'ôk kamrêk 'ỳr
nhym Marij Madarena arỳm kẽnkre'ỳr tẽn
'ỳr bôx. 'Ỳr bôx nhym me kute kẽnpoo
kẽnkre'ã ijêja arỳm amijã kutan kre jakàja'ã
dja nhym Marij arỳm omũ. 2 Ne kam akubyn
prõt ne arỳm Ximão Pedru'ỳr bôx ne kôt ba
djwỳnh'õ jadjwỳ 'ỳr bôx. Jeju kum abêja 'ỳr
bôx ne arkum,
—Arỳm ne me kẽnkre kurũm Bẽnjadjwỳr
djwỳnho kato. Nãm me nhỹnh o mõn kudji,
ane.
3-4 Nãm kum ane nhym kam Pedrumẽ kôt
ba djwỳnh 'õdjwỳ ar arỳm tu kẽnkre'ỳr
prõt ne. Nhym kam kôt ba djwỳnh 'õja
arỳm Pedru ren kumrẽx kẽnkre'ỳr bôx. 5 'Ỳr
bôx ne kẽnkre'ã ibôn te kre kamũnho dja.
Nhym rinhuo kubẽkàbit nõ nhym omũ. Ne
kam kẽnkremã àr kêt.
6 Nhym kam Pedru arỳm kôt bôx ne tu
kẽnkremã 'ỳr wadjà. Ne kam rinhuo kubẽkà
pumũn krã kupu djàja pumũ. 7 Nhym krã
kupu djàja rinhuo kubẽkàmẽ ro'ã nõr kêt.
Jeju ne prĩne krã kupu djà krã mex ne kudji
nhym ate nõ.
8-9 Nhym kam kôt ba djwỳnh kumrẽx
bôxja kẽnkremã wadjàn arỳm omũ. Omũn
arỳm amim,

—E kum, mrãmri ne akubyn tĩn ne, ane. Ne tu amim Jeju markumrẽx. Bir, ar kute omũnh kêtri ne ar amim,

—Mrãmri ne arỳm tyn akubyn tĩn kêt, anhỹro ba. Ne ren mrãmri Metĩndjwỳnh kabẽn'ã pi'ôk no'ôk markumrẽx ne ren amim,

—Be, mrãmri dja akubyn tĩn, anhỹro ba. Nhym be, kati. Ar kute pi'ôk mar kêt. Kam ne ar kute kupu djà nõrkôt omũnh kêtri amim, "Akubyn tĩn kêt", anhỹro ba. Ne kam kẽnkremã 'ỳr wadjàn arỳm omũn amim,

—E kum, mrãmri ne akubyn tĩn ne, ane. Ne tu amim Jeju markumrẽx.

Kute Marijmã amijo amirĩt.
Mat 28.9; Mak 16.9

10 Nãm ar kẽnkre kamũn kam akubyn ar õ kikremã tẽ. 11-12 Nhym Marij ar pãnh kẽnkre'ỳr bôx ne bõm arek mỳro dja. Nãm mỳro djan arỳm kẽnkre'ã ibô. Nhym kẽnkre kadjwỳnhbê Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh amãnhkrut nhỹ. Ar õ kubẽkà jaka. Jeju nõr djà'ã ar nhỹ. Nhym ja krã nõr djà'ã nhỹ nhym ja te nõr djà'ã nhỹ. Nhym Marij kẽnkre'ã ibôn arỳm ar omũ.

13 Nhym ar kum,

—Me'õ nire, mỳkam ne ga amỳro dja? ane.

Nhym arkum,

—Inhõ Bẽnjadjwỳr djwỳnh ne me'õ kẽnkre kurũm o katon o mõn nhỹnh kudji. Ije ir djàkôt omũnh kêtkam ne ba imỳro dja, ane. 14 Nãm arkum anen arỳm mũm akẽx. Mũm akẽx ne arỳm Jeju pumũ. Djã ne tu omũ? Kati. Kute omũnh kêt.

15 Nhym kum,

—Mỳkam ne ga amỳro dja? Mỳj me'õ ne ga abej? ane.

Nhym Jejuo kute pidjôkô pumũnh djwỳnh pyràk ne kum,

—Ô kum, ga aje nhỹnh o amõr ne ir jabej imã akre. Dja ba 'ỳr tẽn arỳm amrẽ o tẽ, ane.

16 Nhym kum, "Marij", ane.

Nhym kam 'ỳr akẽx ne kum, "Rabi", ane. Be, me bakabẽnkam ne gu me ren kum, "Ujarẽnh djwỳnh", ane. Nãm kum, "Rabi", anen arỳm o tỹm.

17 Nhym kum,

—Kwãrĩk wãnh ijo atỹm kêt. Imã anhire. Kraxje Ibãm'ỳr idjàbir kêt ne ga ijo tỹm. Tẽn ikamyre arkum ikabẽn jarẽn arkum, "Jeju ne ar amã, 'Arỳm Ibãm'ỳr idjàbirmã. Ibãmbê ne ar Abãm. Arỳm Itĩndjwỳnh'ỳr idjàbir ne itẽmmã. Itĩndjwỳnhbê ne ar Atĩndjwỳnh', ane. Dja ga tẽn ã ikamy arkum ane." Nãm ã Jeju Marij Madarenamã ane.

18 Nhym arỳm kôt ba djwỳnh'ỳr tẽn ar'ỳr bôx. Ne arkum,

—Arỳm ne ba Bẽnjadjwỳr djwỳnh pumũ, ane. Ne kam Jeju ajbir kute kum kabẽn jarẽnhja kôt arỳm arkum arẽ.

Kôt ba djwỳnhmã kute amijo amirĩt.
Mat 28.16; Mak 16.14; Ruk 24.36

19 Nhym kam arỳm pi'ôk kamrêkkam akamàt. Nhym kam kôt ba djwỳnh ar arỳm prĩne amijã ijên nhỹ. Mebê idjaer rũnh pymaje ne ar ar bikprõnh djàkam amijã ijên nhỹ. Nhym kam Jeju bôx ne tu ar aêrbê ar'ỳr wadjàn ar ipôkri dja. Djan arỳm arkum, "On ar adjumar mex", ane. 20 Nãm arkum anen arỳm arkum ikrakam kàxiràx djwa kre jakren ajte pênàt'ãnh kàxdjwa kre jakre. Nhym ar kute mrãmri ar õ Bẽnjadjwỳr djwỳnh pumũnhkumrẽxkam kĩnhkumrẽx ne.

21 Nhym kam ajte arkum,

—On ar adjumar mex. Amrẽbê ne Ibãm me'ã imã karõ. Pykakam me kum kĩnh kêtja'ỳr itẽm'ã ne imã karõ ba amrẽ tẽ. Dja badjwỳ Ibãm kudjwa jakam me'ã ar amã karõ. Ar aje ikudjwa me'ỳr atẽmmã ne ba ar amã me'ã karõ, ane. 22 Nãm arkum anen arỳm ar akôn arkum,

—Gê on Metĩndjwỳnh Karõ ar ajo ba. 23 Dja ar ajo ba gar kôt me kwỳ axwe maro akno. Nhym kam Metĩndjwỳnh ar akôt me axwe maro akno. Nàr gar me kwỳ axwe maro abiknor kêt nhym kam Metĩndjwỳnh me axwe maro biknor kêt. Nãm Jeju ã arkum anen arỳm mã tẽ.

Tômemã kute amijo amirĩt.

24 Nhym Tôme Djidjimu. Jejukôt ba djwỳnhbê 12'õ. Tôme ne kute ar bikprõnh djàkam arkôt ỹr kêt ne kute Jeju pumũnh kêt. Jeju mã tẽ nhym kam ar Tômemã kum,

25 —Arỳm ne bar Bẽnjadjwỳr djwỳnh pumũ, ane.

Nhym arkum,

—Tô nhỹnh? Ne ba ren ikrakam kàxiràx djwa kre pumũn ren kôt inhikra'i jadjàn ren pênàt'ãnh krekôt inhikra jadjà. Be, kambit ne ba ren tu amim markumrẽx ne amim, "Mrãmri ne akubyn tĩnkumrẽx", ane. Nhym be, kati. Akubyn tĩn kêt. Nãm

ã Tôme arkum ane. 26 Nhym kam arỳm ar'ã
akatibê 8 apêx nhym kôt ba djwỳnh ar ajte
bikprõnh djàkam nhỹ. Nhym Tômedjwỳ
arỳm ar ikô'ã nhỹ. Nhym ar ajte prĩne mebê
kikre'ã ijê. Ar nhỹ nhym kam Jeju ajte tu
wadjàn arỳm ar ipôkri djan arkum, “On ar
adjumar mex”, ane. 27 Ne arỳm Tômemã
kum,
—Ajrã. Amrẽ anhikra 'io goja inhikra
kupên omũ. Ne amrẽ ipênàtkam krekôt
goja anhikra jadjà. Kwãrĩk wãnh ijã amim,
“Kati. Nãm 'êx”, anhỹr kêt. On tu amim
imarkumrẽx, ane.
28 Nhym Tôme kum,
—Inhõ Bẽnjadjwỳr djwỳnh, Itĩndjwỳnh,
ane.
29 Nhym kum,
—Tôme, ga aje ipumũnhkôt ne ga arỳm
tu amim imarkumrẽx. Nhym be, me kute
ipumũnh kêtdjwỳ. Djãm me kute ipumũnh
kêt ne tu amim imarkumrẽxkam kaprĩmã?
Kati. Dja me te ipumũnh kêt ne tu amim
imarkumrẽx ne arỳm kĩnhkumrẽx. Ne
kĩnho katàt ajakre. Nãm ã Jeju kum ane.
30 Be, kôt ba djwỳnh kute omũnh ne
kute raxmã kator kadjy ne Jeju kute mỳjja
pumũnh kêt krãptĩ nhipêx. Ne me punu
krãptĩo mex. Ije ar amã mỳjja kwỳ'ã id-
jujarẽnh ne ije 'ã pi'ôk no'ôk ne ja. Djãm
kunĩ'ã ne ba pi'ôk no'ôk? Kati. Pi'ôk jakam
ne ba kwỳbit'ã pi'ôk no'ôk ne. 31 Be, mỳj
kadjy ne ba ar amã pi'ôk no'ôk ne? Bir,
dja gar pi'ôk jarẽn aman arỳm tu amim Jeju
markumrẽx ne amim,
—Mrãmri ne Jejubê gwaj banhõ
Bẽnjadjwỳrbê kumkatikumrẽx. Mrãmri
kubê Kritukumrẽx. Mrãmri kubê
Metĩndjwỳnh Krakumrẽx, ane. Ja dja gar
pi'ôkkam arẽn aman tu amim markumrẽx.
Tu amim markumrẽx ne arỳm Jejukôt atĩn
ne ar aba rã'ã: rã'ã ne. Ja kadjy ne ba ar
amã 'ã pi'ôk no'ôk ne. Tãm ne ja.

21

*Kôt ba djw*ỳnh kute kabẽnkôt tep kumex
pynênh.
1 Nãm Jeju ã kôt ba djwỳnhmã amijo
amirĩto ane. Tyk ne akubyn tĩnkam ã
arkum amijo amirĩto ane. Ne kam ajte
kute imôtibê Xiberij'ãnh kute arkum amijo
amirĩt kadjy. 2 Nhym kôt ba djwỳnh kwỳ
imô nokà'ã ar ba. Ximão Pedrumẽ Tôme
Djidjimumẽ Natanajeumẽ Djebedêu kute
ar adjwỳrmẽ kôt ba djwỳnh amãnhkrut
'õdjwỳ ar ba. Natanajeu ne pykabê Garrê-
jakam krĩbê Kanakam abatành djà. 3 Ar ngô
nokà'ã ar ba: nhym Ximão Pedru arkum,
—Ba on tep kwỳ pynê, ane.
Nhym ar kum,
—Bar akôt tẽ, ane. Ne kam tẽn kàkam
nhỹn kam nox ne. Ne kam ar kryreti rẽnho
ba. Ne ar rẽnho ba: nhym ar'ã akamàt.
Nhym ar ar o ba: nhym arỳm ar'ã akati tẽ
nhym tep kêt mex ne.
4 Ar'ã akati tẽ nhym Jeju arỳm bôx ne
akàx'ã dja. Nhym ar kute nokre pumũnh
kêt ne.
5 Jeju akàx'ã dja:n kam amũ arkum kabẽn
ne arkum,
—Akmere ar, djã ne gar tep'õ pynê? ane.
Nhym ar kum, “Kati”, ane.
6 Nhym arkum,
—Ar kà djubôk'ãnh ajte kryreti mẽn
arỳm kwỳ pynê, ane. Nhym kam ar arỳm
kà djubôk'ãnh kryreti mẽ. Nhym arỳm tep
kume:x ne. Nãm ar arỳm tep kumex pynê
ne arỳm te: kute o àbirmã nhym utĩ: ne.
7 Nhym kôt ba djwỳnhja, Jeju kum abêja,
Pedrumã kum,
—E kum be, Bẽnjadjwỳr djwỳnh ne dja,
ane. Nhym Pedru kuman amikajgo pumũn
arỳm õ inôkàti jadjàn kam tu Jeju'ỳr nox ne
'ỳr bôx. 8 Nhym kôt ba djwỳnh 'õdjwỳ ar kà
ngrire 'õkam arỳm akàx'ỳr mõ. Akàx'ỳr tep
kamẽnho mõ. Amybỳm ne akàx nhym ar ar
tepo ba. Akàx'ỳr 'ã akrebê 90 metu. 9 Nãm
ar tep kamẽnho mõ:n arỳm akàx'ỳr o bôx.
'Ỳr o bôx ne arỳm o wabi. Nhym arỳm kute
tep prà'ã bôr ikwã nhym ar omũ. Nhym
djwỳdjwỳ kuri ikwã nhym ar omũ.
10 Nhym kam Jeju arkum,
—Amrẽ ar aje tep pynênh kwỳo tẽ, ane.
11 Nhym Pedru arỳm 'ỳr tẽ. Kryretikam
tep rũnh krãptĩ. 'Ỳr ne tẽ nhym kryretikam
tep rã'ã nhym bjêro mõ:n akàx'ã arỳm
kumẽ. Nhym tep'ã akrekam kubê 153. Nãm
te tep rũnh krãptĩn kute kryreti rênh kêt
ne. 12 Nhym kam Jeju arkum,
—Amrẽ ar mõn anhõ kwỳ krẽ, ane. Nhym
ar 'ỳr mõn arek dja. Ar arỳm kute amim õ
Bẽnjadjwỳr djwỳnhkôt kute markam ar 'õ
kute kum, “Bẽnjadjwỳr djwỳnh, djãm ga”?
anhỹr prãm kêtkumrẽx. Nãm ar arek umaje
dja. 13 Nhym kam Jeju arỳm ar'ỳr tẽn arkum
djwỳmẽ tep ngã. Nãm ã Jeju arkum amijo

amirĩto ane. [14] Be, Jeju akubyn tĩn nhijukri
ne amũja'ã arkum amijo amirĩt. Ne ajte
arkum amijo amirĩt. Ne akati jakam ajte
kute arkum amijo amirĩt ne ja.

*Kute Pedrumã akubyn kum àpênh kadjy kab*ẽn jarẽnh.

[15] Jeju arkum kungã nhym ar arỳm o nhỹ,
õ kwỳ krẽno nhỹ. Ne kam õ kwỳ krẽn pa
nhym Jeju arỳm Ximão Pedru kukij. Djônaj
kute Ximão djirja. Nãm kukij ne kum,

—Ẽ Ximão. Djãm amã ijabê? Djãm amã
ijabêo aje ar ja kunĩ jakrenh? ane.

Nhym kum,

—Nà Bẽnjadjwỳr djwỳnh, imã ajabê. Ga
arỳm ama, ane.

Nhym kum,

—Inhõ me ne me kute mrykĩ'ãtomti
krare pyràk. Dja ga memã ikabẽn jarẽnho
aba. Dja ga memã ikabẽn jarẽnho kute
mrãmri ne mrykĩ'ãtomtio ba djwỳnh kute õ
krito djuw mexo ba pyràk. Ã memã ikabẽn
jarẽnho ane, ane.

[16] Ne kam ajte kum,

—Ẽ Ximão, djãm amã ijabê? ane.

Nhym kum,

—Nà Bẽnjadjwỳr djwỳnh, imã ajabê ga
arỳm ama, ane.

Nhym kum,

—Inhõ me kute mrykĩ'ãtomti pyràk dja
ga ar meo aba, ane.

[17] Ne kam ajte: kum,

—Ẽ Ximão, Djônaj kra, djãm amã ijabê?
ane.

Nhym arỳm kaprĩre. Kute kum, "Djãm
amã ijabê"? anhỹro amãnhkrut ne
ikjêkêtkam ne arỳm kaprĩre ne.

Nãm Jeju kum ane nhym kum,

—Bẽnjadjwỳr djwỳnh, ga ne ga aje mỳjja
kunĩ mar. Imã ajabê ga arỳm ama, ane.

Nhym Jeju kum,

—Inhõ me kute mrykĩ'ãtomti pyràkja dja
ga memã ikabẽn jarẽnho aba. [18] Be, aja-
batành nykam ne ga amipre djào amipren
kam ga aje amim pry'ã karõ kôt mrã. Nhym
be, abêngêttekam dja ga me'õmã apa bẽ
nhym apren apa 'amỳn 'ỳr ajo tẽ. Te atẽm
prãm kêt nhym 'ỳr ajo tẽ, ane. [19] Be, me
kute Ximão Pedru bĩn kukãm ne Jeju ã kum
ane. Pedru dja me kubĩ nhym arỳm ty. Dja ã
tyko ane nhym me arỳm kôt Metĩndjwỳnh
raxmã kato. Nãm kum anen ajte kum,

—Be, dja ga mã ikôt ajkamẽ, ane.

[20] Nãm Ximão Pedrumã ane nhym arỳm
akẽx ne kôt ba djwỳnh 'õdjwỳ pumũ. Jeju
kum abêja pumũ. Tãm ne amrẽbê ar àkuro
ỹrkam Jeju'ỳr ajkamẽn kum,

—Bẽnjadjwỳr djwỳnh, mỳj me'õ ne kute
akurê djwỳnhmã akangamã? ane. [21] Nãm
Pedru kôt ba djwỳnh ja pumũn kam 'ã
Jejumã kum,

—Bẽnjadjwỳr djwỳnh, mỳj dja
tãmwãdjwỳ kam nẽ? ane.

[22] Nhym Jeju Pedrumã kum,

—Be, dja ba akubyn bôx nhym tĩn rã'ã
jabej. Kwãrĩk wãnh rã'ã. Nhym be, ije
adjàpênh djà'ã amã karõja dja ga kôtbit
ajamak bẽn ne o aba. Ba dja ga mã ikôt
ajkamẽ, ane. [23] Nhym kam Jeju kukwakam
me kute abeno kamyja kute Jeju kabẽn mar
kêt ne arĩk 'ã abenmã kum,

—Be, dja kôt ba djwỳnh wã tyk
kêtkumrẽx, ane. Nhym be, kati. Djã
ne kum, "Dja tyk kêt", ane? Kati. Nãm
Pedrumã kum,

—Be, dja ba akubyn bôx nhym tĩn rã'ã
jabej. Kwãrĩk wãnh rã'ã. Nhym be, ije
adjàpênh djà'ã amã karõ dja ga kôtbit aja-
mak bẽn ne mã ikôt ajkamẽ, ane. Jabit Jeju
Pedrumã arẽ. Tãm ne ja.

[24] Ba Jeju kôt iba djwỳnh ne ba me amã
Jeju djàpênh'ã ajarẽ. Ije àpênh pumũnhkôt
ne ba katàt me amã 'ã idjujarẽnhkumrẽx
ne arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Tãm ne bar ije
markumrẽx.

[25] Djãm ije apỹnh àpênh djà'ã pi'ôk
no'ôkja djãm jabit ne Jeju ipêx? Kati. Ije
pi'ôk no'ôk kêtri ne ba amim,

—Ne ba ren àpênh kunĩ'ã pi'ôk no'ôk
nhym ren arỳm pi'ôk kume:x. Ne ren
apỹnh pyka djàri kunĩkôt ren pi'ôk me
akrenh mex ne. Nhym be, kati. Jeju
djàpênh jabit ne ba 'ã pi'ôk no'ôk ne. Tãm
ne ja.

Metĩndjwỳnh Karõ kute meo ba'ã ujarẽnh ne ja.

Ruka ne ajte me bakunĩ kadjy Teopiremã pi'ôk no'ôk ne. Õbê ja ne kum Jeju'ã ujarẽnh tẽn àbir djàmã kumẽ. Ne kam jakam ajte Jeju àbirkôt arẽ ne kam Metĩndjwỳnh kute Amikarõ janor nhym kute me 'amỳnh tỳx'ã ajarẽ. Jeju pykabê ar bari kute õ me jao atom ne kam arỳm kàjkwamã àbirkam kute ar meo ba rã'ã ne kute memã Amikarõ janor ne o meo tỳx ar o ba nhym me kute Jeju pyma proobit mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipêx ar o baja'ã ujarẽnh tẽ. Jejukôt ba djwỳnh ne uma proo arkum me uma kêt mex ne memã 'ã ujarẽnh ba nhym me tu amim markumrẽx ne 'ã bikprõnho dja. Be, nhym Ruka ja kunĩ'ã ajarẽ ne kam ajte Pedru'ã ajarẽ ne kam atãri Paur'ã ajarẽ. Djãm Jeju kute amim mebê idjaerbit pytàr ne ar meo bamã? Kati, kute pyka kunĩkôt me ja kunĩ pytàrmã. Pedru ne memo krax nhym kam Paur mrãmri apỹnh me õ pyka djàri kunĩkôt me'ỳr mrãn prĩne memã 'ã ujarẽnh ba. Amrẽbê ne Paur kum Jeju nhõ me ja kurêkumrẽx ne prĩne meo bikẽnh ar o ba nhym kam Jeju kum amijo amirĩt nhym arỳm tu amim Jeju markumrẽx ne kum abên kam kabẽnkôt pyka kunĩkôt me'ỳr mrãn memã Jeju'ã ajarẽ nhym kam me tu amim markumrẽx ne kam 'ã akuprõ.

*Jeju djàbir'ã ujar*ẽnh kadjy ne ja.
Mat 28.16; Mak 16.14; Ruk 24.46

1 Be, ga Teopire, amã ne ba amrẽbê pi'ôk no'ôk ne. Pi'ôk wãkam ne ba Jeju djàpênh kraxkurũm, kabẽn kraxkurũm prĩne amã 'ã idjujarẽnh tẽn 'ã amã pi'ôk no'ôk ne. 2 Pi'ôk no'ôko tẽ:n kam arỳm àbir'ãnh amã 'ã ajarẽn arỳm 'ãnh pi'ôk no'ôk krãta. Be, Jeju kumrẽx ne amijo me kwỳ pytà. Amijo me kwỳ pytàn arỳm àpênh djà'ã arkum karõ. Metĩndjwỳnh Karõ kukwakam 'ã arkum karõn ar anon arỳm kàjkwa djwỳnhmã wabi. 3 Be, àbir kêtri ne tokryn tyn akubyn tĩn ne arỳm arkum amijo amirĩt ar o ba. Mỳj kadjy ne arkum amijo amirĩt ar o ba? Bir, dja ar tĩnkôt omũn arỳm mã memã kum,

—Mrãmri ne akubyn tĩn. Ar ba ne bar akubyn tĩnkôt omũnh krãptĩ, anhỹro ba. Ar kute ã memã anhỹro ba kadjy ne arkum amijo amirĩt ar o ba. Nãm arkum amijo amirĩt ne mã arkum ujarẽnh ba. Metĩndjwỳnh kute amim me utàrn ar meo ba'ã arkum ujarẽnh ba. Akubyn tĩn'ã arkum amijarẽnh ar o ba: nhym arỳm 'ã arngrobê 40 apêx. 4 'Ã arngro apêx kêtri ne ar ajte Jejumẽ ro'ã abeno akuprõ nhym arkum 'ã karõn arkum,

—Kwãrĩk wãnh Djeruxarẽ kurũm ar akator kêt ne ije amrẽbê ar amã gwaj Babãm kabẽn jarẽnh kôt Metĩndjwỳnh Karõ jabej ajkam ama. 5 Be, Djuão Metĩndjwỳnhmã ngômãbit me angij. Nhym be, dja ar ajã arngro krãptĩ apêx kêt nhym Metĩndjwỳnh arỳm ar amã Karõ jano nhym raxo ar akadjwỳnhbê nhỹn ar ajo ba. Nãm ã Jeju arkum ane.

6 Nhym kôt ba djwỳnh Jeju àbir kutã 'ã akuprõ. Be, me bajtemmã ne mebê idjaer àpênh tũm. Ar 'ã akuprõn kukij ne kum,

—Ẽ, Bẽnjadjwỳr djwỳnh, djãm jakam dja ga me bajtembê me babê idjaero amiptàn ar me ijo aba? ane.

7 Nhym arkum,

—Bir, gwaj Babãm djwỳnh ta ne kute mar. Kabẽnkôt dja aje arẽnhwã'ã akati nàr 'ã mytyrwỳ bôx. Kute ar amã 'ã akati jarẽnh ar aje mar prãm kêtkumrẽx. 8 Nhym be, dja Metĩndjwỳnh Karõ ar akam ruw ne ar amã tỳx jadjà gar arỳm kukwakam atỳx ne. Ne kam ijã memã adjujarẽnh ar aba. Krĩraxbê Djeruxarẽkam ijã memã adjujarẽnh ar aba. Ne amibu'ã pykabê Djudêjakam apỹnh me krĩ djàri kunĩkôt ijã memã adjujarẽnh ar aba. Ne amũ pykabê Xamarijkam apỹnh me krĩ djàri kunĩkôt ijã memã adjujarẽnh ar aba. Ne amũ: pyka kunĩ kôt aba:n apỹnh me ba djà kunĩkôt me'ỳr aban bôx ne memã ijã adjujarẽnh ar aba.

9 Nãm ã Jeju arkum anen arỳm kàjmã tẽ. Kàjmã tẽ nhym ar omũnho ku'ê. Nhym kakrã arỳm o akno nhym ar arỳm omũnh kêt ne.

10 Abej rĩto ku'ê rã'ã nhym arỳm Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh amãnhkrut tu ar kuri dja. Ar õ kubẽkà jaka. 11 Ar kuri djan arỳm arkum,

—Ẽ, pykabê Garrêjakam ar ajabatành, mỳkam ne gar kàjkwa jabẽno aku'ê? Arỳm ne Jeju ar abê kàjkwa djwỳnhmã wabi gar omũ. Dja gar akubyn rwỳkkôtdjwỳ ã

omũnho ane. Nãm ã Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh arkum ane.

*Maxij kute Djuda tykkam pãnh àpênh djà 'am*ỳnh ne ja.

12 Nhym kam ar ar ku'ê djà kurũm, krãnhbê Oriwêre kurũm akubyn Djeruxarẽ'ỳr tẽ. Mebê idjaer ne me amikukràdjà kôt me tyk djà kêt djàkam pi'ôk ràràrkam nĩjar mrãnh kêt. Me mrãnh'ã akreo kirometu pydjibit. Me kukràdjà kôt ar akubyn Djeruxarẽ'ỳr tẽmo kute kirometu pydji pyràk. 13 Ne kam bôx. Bôx ne kỳjrũm kumoka'ê'ỳr wabi. Ar bikprõnh djàmã wabin nhỹ. Pedrumẽ Djuãomẽ Xijagumẽ Ãngremẽ Piripimẽ Tômemẽ Batormêmẽ Matêumẽ Xijagumẽ Ximãomẽ Djuda ar nhỹ. Aupêu ne Xijagu ja dji. Ximão ja ne idji kakritbê Xerodji. Djuda ja ne Xijagumẽ ar axikôt apôx. 14 Ar ja kunĩ axikôt amim Jeju maro nhỹn mã Metĩndjwỳnhmã kabẽno nhỹ. Mã kum meo à'wỳro nhỹ. Nhym me niredjwỳ kwỳ nhỹ. Jeju nãbê Marijdjwỳ nhỹ. Jeju kamy ar axikôt ar apôxja ar adjwỳnhdjwỳ nhỹ.

15 Nhỹ: nhym ar'ã akati kwỳ apêx nhym Pedru arỳm kàjmã Jejukôt ba djwỳnh nhipôkri dja. Arỳm ne me krãptĩbê 120. Kàjmã djan memã kum,

16 —Akmeremẽ àpnhĩre ar, dja gar ikabẽnja ma. Be, Djuda ne Jeju'ỳr meo mõ nhym kam me pa 'amỳ. Amrẽbê: ne me bakukãmãre Djuda'ã ajarẽ. Metĩndjwỳnh Karõ kukwakam Djuda'ã ajarẽ. 'Ã ajarẽ nhym me arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Nhym me aben djô'ã arẽnho mõ:. Arẽnho mõr tãmtã arỳm 'ỳr o bôx. Me bakamingrãnyrekam Djuda arỳm Jeju'ỳr meo mõrkumrẽx nhym me arỳm pa 'amỳ. Me bakukãmãre Dawi kute 'ã ujarẽnh kôtô arỳm 'ỳr meo mõrkumrẽx. 17 Be, Djuda kute 'ỳr meo mõr kêtri ne Jeju arỳm amijo utà. Ar iro'ã amijo ar ipytàn arỳm ano bar kumẽ ro'ã apê.

18 Jeju te amijo utà nhym kam kurê djwỳnhmã kanga nhym me arỳm pãnh kum ngônhponho pi'ôk kaprĩ ngã. Nhym kam pi'ôk kaprĩja pãnh amim pyka'õ by. Nãm pyka byn arỳm kam tỹm ne ajkatõr nhym krêx kunĩ ajkapĩ. 19 Nhym kam Djeruxarẽkam me ja kunĩ abenmã arẽnho ipôk ne. Ne kam amikabẽn djwỳnhkam õ pykamã Axêdjama jarẽ. Nãm ã Pedru memã ane. Me bakabẽnkam ne gwaj ren Djuda nhõ pykamã pyka kamrôre jarẽ.

20 Nãm memã anen kam itepã ajte memã kum,

—Be, Djuda tyk ja'ã ne me bakukãmãre amrẽbê: mebê idjaer nhõ me ngrer tũm'ã pi'ôk no'ôk ne memã kum,

"Kwãrĩk wãnh krĩ djà ja kaprỳ. Gê me'õ kam krĩ kêtkumrẽx", ane.

Ne kamã ajte 'ã memã kum,

"Àpênh djàkam dja me'õ pãnh apê", ane.

Nãm me bakukãmãre ã Metĩndjwỳnh kukwakam pi'ôkkam ane. 21 Ije ar amã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnhja kôt gê me'õ Djuda djàpênh djà 'amỳ. Ẽ, bar Jejumẽ ro'ã ar iba. Ar gadjwỳ ar akwỳ ne gar Jeju kôt ar aba. Be, Jejumẽ ro'ã ar baba 'õ, dja àpênh djàkam apê. 22 Gwaj baro'ã babamo kraxkam ne Djuão Metĩndjwỳnhmã ngômã me angjênho ba. Gwaj arỳm kam Jeju pumũ. Gwaj baro'ã ar baba: nhym kam Jeju arỳm wabi gwaj kam omũnho ino re. Gê Metĩndjwỳnh kabẽn kôt ar ajõ gwaj baro'ã apê. Gwaj baro'ã baje Jeju pumũnhkam dja ar ajõ gwaj baro'ã apê gwaj kam Jeju akubyn tĩnkôt memã badjujarẽnh ar baba. Nãm ã Pedru arkum ane.

23 Nhym me arkum,

—Be, ar wã, Jôdje Baxabamẽ Maxijmẽ ne ar aro'ã Jeju pumũ, ane. Jôdje Baxaba nhidji 'õdjwỳbê ne Juxu.

24-25 Nhym ar arỳm Metĩndjwỳnhmã ar arẽn kum,

—Ga abê Bẽnjadjwỳr djwỳnh. Me kunĩ nhõkre kadjwỳnhbê ne ga aje me kabẽn mar. Ne arỳm ar amãnhkrutja pumũ. Jeju ne amrẽbê ar ijano bar 'ã memã idjujarẽnh ar iba. Gê ar ja'õ Djuda pãnh ar iro'ã 'ã ujarẽnh ar ba. Ga aje amijo ar ja'õ pytàrkôt ar imã o amirĩt. Djuda ne axwekôt Jeju kute ar ijanorjabê amijo kuka. Kwãrĩk wãnh me biknor tokry djàkam wãnh akuno. Nãm ar ã Metĩndjwỳnhmã ane. 26 Ne kam ar idji'ã kẽn kryre no'ôk. Ne kam kumẽ. Ne kam 'ã idji kute amirĩtkôt ar arỳm amijo Maxij pytà. Nhym kam me Maxijmã Jeju kute anor'õ jarẽ. Jeju kute Ar kubê 11 janor kôt ne me arkum arẽ.

2

*Karõ raxo me kadjw*ỳnhbê ỹrn meo ba kadjy ne ja.

Kar 4.31, 8.15, 10.44, 19.2

[1] Arỳm ne mebê idjaer bikprõnh djà nhõ akati nhidjibê Pẽxiko. Kam arỳm Jejukôt ba djwỳnh kunĩ axikôt amim Jeju man ro'ã nhỹ. [2] Ro'ã nhỹ: nhym ar aêrbê arỳm kàjkwa kurũm mỳjja rãrãk ne arỳm kikremã wadjà. Mỳjja rãrãk kute kôk 'itỳx rãrãk pyràk nhym arỳm me kunĩ kuma. [3] Nhym arỳm mỳjja kute kuwy pyràk amirĩt. Amirĩto kute me õto bikjêr pyràk. Ne kam mỳj kuwyja arỳm ar'ã arij. Ar ĩ pỹnhkôt ar'ã arij nhym ar arỳm abenã omũ.

[4] Kam ne Metĩndjwỳnh Karõ arỳm ar ĩ pỹnhkôt raxo ar kadjwỳnhbê nhỹn ar ar o ba. Nhym ar arỳm apỹnh me bajtem ba djàkam me kabẽno kabẽn ne arỳm arẽnho dja. Metĩndjwỳnh Karõ ta arkum me kabẽn jangij nhym kam ar arẽnho dja.

[5] Metĩndjwỳnh Karõ kute ar ar o ba kêtri ne me ja apỹnh me bajtem ba djà kunĩkôt aben kurũm ban bôx. Ne arỳm myt tãmkam krĩraxbê Djeruxarẽkam ar ba. Me bôx ny ja ne me mebê idjaer kukràdjào kukràdjàn kute ar o ba tũm. [6] Nãm me Djeruxarẽkam ar ba: nhym arỳm mỳjja rãrãk kato. Nhym me amybỳm mỳjja man itepato ar'ã aben pydji. Me krãptĩ: bôx. Bôx nhym Jeju kôt ba djwỳnh ar arỳm apỹnh me bajtem kabẽnkam kabẽn jarẽnh mexkumrẽxo ku'ê. Ar kute me bôx ny kabẽn bajtem jarẽnh mexkumrẽx. Apỹnh me bôx ny jabatành djàkam me kabẽnjakam ar kabẽn jarẽnh mexkumrẽx nhym me kunĩ arỳm amikabẽn djwỳnh ma. [7] Amikabẽn djwỳnh man kam te kute kraxkôt ar marmã arkam no tyn kumex ne abenmã kum,

—Je, me kabẽnja ma. Me ja kunĩ ne me pykabê Garrêjakam abatành. Me kute me bakabẽn mar kêtkumrẽx ne arỳm kam kabẽn jarẽnh mexkumrẽx. [8] Amrẽbê me baprĩri apỹnh me bakabẽn djwỳnh gu me arỳm jakam maro dja. Mỳj ne me ja me bakabẽnkam kabẽn kadjy amijon? [9-10] Be, apỹnh me bajabatành djàbê ne pykabê
Paxijmẽ
Medjijmẽ
Erãomẽ
Mexomimẽ
Djudêjamẽ
Kapadômẽ
Põtumẽ
Adjijmẽ
Bridjamẽ
Papirijmẽ
Edjitumẽ.
Apỹnh me bajabatành djà ne ja.
Ribijkam pykabê Xireni kuridjwỳ me bajabatành djà'õ.
Krĩraxbê Rôma kurũm me babôxdjwỳ bakwỳ babê idjaerkumrẽx.
Nhym me bakwỳ amrẽbê baje mebê idjaer kukràdjào kukràdjà.
[11] Kretamẽ Arabijmẽ ne me bajabatành djà 'õdjwỳ.
Be, apỹnh me bajabatành djà ne ja. Nhym me tu me bajaêrbê apỹnh me bakabẽn djwỳnh kunĩkôt kabẽn jarẽnh mex. Me bakabẽn jarẽnh mex ne arỳm kam Metĩndjwỳnh rax'ã ujarẽnho kumex gu me arỳm ar kuma. Nãm me bôx ny ã Jejukôt ba djwỳnh ar'ã abenmã ane. [12] Ne arỳm te kute kraxkôt ar marmã arkam no tyn kumex ne ar umaje umar punuren abenmã kum,

—E kum, mỳj'ã ne gu me baje me kabẽn marja amijakre? ane.

[13] Nhym me kwỳ arkam bẽno ajkẽn abenmã kum,

—Kadjwati kangô* kumexkam ne me ajbã, ane.

*Pedru kute kàj bê me krãptĩ:mã Metĩndjw*ỳnh kabẽn jarẽnh.

[14] Nhym kam Pedru arỳm kàjmã dja. Jeju kute ar anorbê 11mẽ ar ro'ã kàjmã djan arỳm kàj bê memã kabẽn ne memã kum,

—Me abê idjaer, krĩraxbê Djeruxarẽkam me ar aba kunĩ, dja ga me ikabẽn 'ãno djan ama. [15] Be, me amãbit ne bar ije kadjwati kangôkam ibibãnh pyràk. Nhym be, kati. Ota, kỳjrũm myt nhỹ. Nhỹnh got kỳjrũm myt nhỹrkam kadjwati kangôkam me bibãnh'õ amirĩt ne? Arkati. Ar ba ne bar ibibãnh prãm kêtkumrẽx. [16] Bar me amã arẽ ga me ama. Bar apỹnh me aba djàri me akabẽnkam ikabẽn jarẽnh mex ga me ama. Be, amrẽbê: Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnhbê Djôwe kute ar ijã ujarẽnh kôt ne bar ã ikabẽno ane. [17] Nãm me bakukãmãremã kum,

"Metĩndjwỳnh me bamã, 'Dja mỳjja kunĩ pykakôt amingrành 'ỳr nhym me

* 2:13 Mỳjja me kute o kõm ne kôt bibãnh kunĩja, kadjwati kangômẽ uba kangômẽ, mỳjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarẽ.

kunĩ aminhinomã amimẽnh 'ỳr ba
arỳm me kunĩmã Ikarõ jano nhym
arỳm meo tuknĩn meo ba.
Me ĩ pỹnhkôt me kunĩo tuknĩn meo ba. Meo
tuknĩ kute mrãmri ne me kute me
iby ngô kapĩ nhym kute meo tuknĩ
pyràk.
Dja ba Ikarõ jano nhym akamrer ar,
akadjwỳx ar ikukwakam kabẽn jarẽ.
Nhym me abatành ny nokam mỳjja
pumũnh kêt kwỳ amirĩt nhym me
omũ.
Nhym mebêngêt mỳjja kwỳ pyti.
18 Apỹnh akati djàri wãkam dja ba inhõ
àpênh mymẽ inhõ àpênh nimã
Ikarõ jano nhym arỳm meo tuknĩ.
Nhym me arỳm ikukwakam ikabẽn
jarẽ.
19 Nhym me te kute mỳjja marmã kam no
tyn kumex kadjy dja ba kàjkwakam
mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipêx.
Ne me kute iraxmã kator kadjy
pykakamdjwỳ mỳjja pumũnh kêt
kwỳ nhipêx. Dja ba kam me kam-
rômẽ kuwymẽ kũm tyk nhipêx.
20 Ne myt nokam akamàt kô tyk ne
mytyrwỳo me kamrô. Bẽnjadjwỳr
djwỳnh kute me axwemã pãnh
jarẽnh nhõ akati bôx 'ỳr. Kam dja
memã ra:xi ne memã umati:re. Dja
bôx 'ỳr ba kam arỳm ã mỳjjao ane.
21 Kam dja me kwỳ ĩ pỹnhkôt Bẽnjadjwỳr
djwỳnhmã amijo a'uw nhym arỳm
me utà. Me ĩ pỹnhkôt me kunĩ pytà.'
Nãm Metĩndjwỳnh ã me bamã ane."
Nãm ã Djôwe Metĩndjwỳnh kukwakam ar
ijã ane. Be, djãm ar ibibãnh got? Kati. Ga,
me bakukãmãre Djôwe kute ar ijã ujarẽnhja
pumũ. Djôwe kute ar ijã ujarẽnh kôt bar
arỳm apỹnh me akabẽnkam ikabẽn jarẽnh
mex. Nãm ã Pedru memã ane.
22 Ne ajte itepã memã kum,
—Me abê idjaer, dja ga me ikabẽnja
ma. Metĩndjwỳnh ne krĩraxbê Nadjarekam
Jejujao ba nhym kukwakam arỳm mỳjja
pumũnh kêt nhipêxo ba. Me punuo mexo
ba. Te me aje marmã kam ano tyk ne aku'ê
kadjy ne kôt aje raxmã akator kadjy ipêxo
ba. Metĩndjwỳnh ta ne o ba nhym arỳm
kabẽnkôt me akam mỳjjao ba. Me ga ne
ga me amrẽbê kôt omũn ama. 23 Tãm ne
Metĩndjwỳnh kum ire. Me abê idjaermã
kum ire. Mỳjja kunĩ kêtri kute amikukãm
mỳjja kunĩ mar kôt ne kum ire. Me kêtri ne
arỳm amim 'ã karõ mãmdji. Kute amim 'ã
karõkôt ne arỳm me amã Jejumã ire. Nhym
me axwe me akabẽn kôt pĩte'ykam kunhôn
kubĩ ga me mekôt ajaxwe.
24 Ga, me arỳm tu tykkumrẽxja pumũ.
Mỳj me'õ ta dja akubyn meo tĩn nhym
me ajte mekôt ar ba? Arkati. Me arỳm
tu tykkumrẽx. Kam me kute mrãmri ne
me kute me uwpre tỳxkam me te: ka-
tor prãmje kute amikjênho bakam tokryja
pyràk. Jejudjwỳ ne mrãmri tu tykkumrẽx.
Nhym be, djãm tyk rã'ã? Kati. Tyk rã'ã
prãm kêtkumrẽx. Metĩndjwỳnh ne arỳm
akubyn o tĩn ne. Metĩndjwỳnh ne o kute
mrãmri ne me kute me uwpre tỳxkam arỳm
'ãpre bônh pyràk nhym akubyn me ta ajte
mekôt ar ba pyràk. 25 Amrẽbê: Kritu ta
Metĩndjwỳnhmã amijarẽ. Tyk rã'ã kêt'ã
kum amijarẽ. Nhym me bakukãmãre Dawi
arỳm kôt arẽ gu me pi'ôkkam omũ. Nãm
Metĩndjwỳnhmã kum,
"Bẽnjadjwỳr djwỳnh, inokrekam ga amirĩt
rã'ã. Ga imẽ amijo akajkepkam dja
me te: idjumar punumã ingrẽkmã.
26 Ba kam arỳm inhõkre kadjwỳnhbê
ikĩnhkumrẽx ne ikĩnh'ã memã
amijarẽ. Dja ba inhĩkumrẽx ne
akubyn itĩn ne ar iba. Ja kadjy dja
ba tu amim akamnhĩxkumrẽx ne
ate ikrã.
27 Dja ba tyn me tyk ba djàkam ar iba.
Djãm kam dja ga ikanga? Kati.
Djãm inhĩ rerekmã? Kati. Ba
ne ba amexo imex. Kam dja ga
ikanga kêtkumrẽx. Kam ne ba
ikĩnhkumrẽx.
28 Mỳj dja ba itykkam nẽ? Bir, ga ne ga arỳm
imã arẽ. Dja ba akubyn itĩn ne akôt
ar iba rã'ã: rã'ã ne. Dja ga ikuri dja.
Kam dja ba ikĩnhkumrẽx ne."
Nãm ã Dawi ane nhym Pedru arỳm kôt
memã arẽ. Kritu tyk rã'ã kêt'ã memã arẽ.
29 Ne kam itepã Kritu tĩn'ã memã kum,
—Akmere, ba prĩne me amã me
bakukãmãre Dawi kabẽn'ã ajarẽ ga me
prĩne ama. Djãm amijã ne kabẽnja jarẽ
got? Kati. Dawi ne amrẽbê: ty nhym me
arỳm me tyk nhõ kikrekam adjà gu me baje
kikre pumũnh rã'ã. 30-31 Be, Kritu akubyn
tĩn'ã ne kabẽn jarẽ. Dawibê Metĩndjwỳnh
kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh'õ. Nhym

kam Metĩndjwỳnh kum kabẽn jarẽnh mãmdjin kum,

“Dja atàmdjwỳ ar aben djô'ã apôx. Aben djô'ã apôx tãmtã nhym tũmràm dja atàmdjwỳja kato. Tãmja dja kubê Kritu. Apãnh dja memã nhỹn arỳm kubê Bẽnjadjwỳrbê kumkati. Ikabẽn pydji ne ba arẽ.” Nãm Metĩndjwỳnh ã Dawimã ane nhym arỳm kuma. Kute amidjô'ã Kritu kator markam ne Dawi Metĩndjwỳnhmã Kritu kabẽn jarẽn kum,

“Dja ba tyn me tyk ba djàkam ar iba. Djãm kam dja ga ikanga? Kati. Djãm inhĩ rerekmã? Kati. Dja ga ikanga kêtkumrẽx”, ane. Djãm amijã ne Dawi kabẽn ja jarẽ? Kati. Kritu'ã ne arẽ. Bẽnjadjwỳrbê kumkati'ã ne arẽ. Kritu dja ĩ rerek kêt ne akubyn tĩn.

32 Be, Jeju ne Metĩndjwỳnh akubyn o tĩn. Ar ikunĩ ne bar omũ. Jejubê ne Bẽnjadjwỳrbê kumkati. Kubê ne Kritu. 33 Nãm akubyn o tĩn nhym kam wabin arỳm ra:x ne Metĩndjwỳnh djubôk'ãnh me kunĩmã nhỹ. Nhỹ nhym Bãm arỳm kum Karõ ngã. Amrẽbê kute kum arẽnhkôt ne kum kungã nhym kam ajbir ar imã ano. Nhym kam ar ikam ruw ne arỳm ar ijo ba bar arỳm kukwakam me bajtem kabẽn jarẽnh mexkumrẽx ga me arỳm ar ima.

34 Be, mrãmri ne Jeju arỳm wabi. Nhym be, Dawi ne kàjkwa djwỳnhmã àbir kêt. Nãm amrẽbê: me bakukãmãremã kum,

“Inhõ Bẽnjadjwỳrmã ne Bẽnjadjwỳr djwỳnh kabẽn ne kum, ‘Amrẽ idjubôk'ãnh nhỹ, Abẽnjadjwỳr raxkam idjubôk'ãnh nhỹ.

35 Ikam ama ba amrẽ awỳr akurê djwỳnho mõ ga me kwỳo apardjan me kwỳ nhimex.’ Nãm Metĩndjwỳnh ã Kritumã ane.”

Nãm ã Dawi me bakukãmãremã ane. 36 Me abê idjaer kunĩ dja ga me Dawi kabẽnja man 'ã ikabẽn mar pydji. Mrãmri ne Metĩndjwỳnh Jeju'ã Bẽnjadjwỳrbê kumkati mẽnhkumrẽx. Kubê ne Kritukumrẽx, me aje pĩte'y'ã nhôrja tãm. Ja dja ga me amim mar pydji. Nãm ã Pedru memã ane.

37 Nhym me kute ja markam arỳm amim ngryk ne kaprĩre ne. Ne kam arỳm Pedrumẽ Jeju kute ar anorja kunĩmã kum,

—Akmere ar, mỳj dja ba me kam amijon? ane.

38 Nhym Pedru memã kum,

—Me on amikam akaprĩren wãnh ajaxwemã anhiren Jeju Kritu'ỳr amijo akẽx. Bar kam arỳm kukwakam kum ngômã me ajangij. Nhym Metĩndjwỳnh arỳm me ajaxwe maro aknon me akam ngryk kêt ne arỳm me amã Karõ jano nhym ar me ajo ba. 39 Be, Metĩndjwỳnh ne amrẽbê me amã Karõ jarẽ. Ne ajte me akramẽ atàmdjwỳmã arẽ. Ne ajte anhỹr bê me mõr wãmã arẽ. Kute amiwỳr me 'wỳr kunĩ ne Metĩndjwỳnh arỳm memã Karõ jarẽ. Nãm ã Pedru memã ane.

40 Ne kam ajte memã Metĩndjwỳnh kabẽn kumex jarẽn axwe nêje me akre:n ajte memã karõ:. Nãm memã kum,

—Me kamingrãny ja ne me axwekumrẽx. Dja me ĩ me biknor tokry djàkam akuno. Me gop mekôt abiknor kêt kadjy amipytà, ane. 41 Nhym kam me kum kabẽn kĩnh ne tu amim markumrẽx. Nhym kam me arỳm Metĩndjwỳnhmã ngômã me krãptĩ jangij. Mebê 3.000 ne me angij nhym me arỳm mekôt tu amim Jeju markumrẽxo ba.

Me kute Jeju mar kute abeno õbikwa.
Kar 4.32

42 Nhym me mã Jeju kute ar anorja kukràdjà man kôt ar amijo ba. Ne aben tã akuprõ. Ne Jeju kute aminhĩ'ã djwỳ jakren kokjêrja tãm ne ajte kute 'ã akren kokjêro krĩ, aben tã, me kute tyk mar rã'ã kadjy. Ne aben tã Metĩndjwỳnhmã kabẽno krĩ. 43 Nhym me te kute mỳjja marmã kam no tyk ne kute Metĩndjwỳnh raxmã kator kadjy Jeju kute ar anorja me aêrbê mỳjja pumũnh kêt krãptĩ nhipêxo ba nhym me kunĩ arỳm madjà kreti.

44 Nhym me kute amim Jeju mar kunĩ ro'ã ar ban kute abenbê mỳjja'õ nê kêt ne abenmã abennhõ mỳjjao ba. 45 Ne amũ memã apỹnh aminhõ pykamẽ aminhõ mỳjja ngãn pãnh pi'ôk kaprĩ jamỳ. Ne kam apỹnh me õ mỳjja kêtmã pi'ôk kaprĩ ngã. 46 Ne kam akati kunĩkôt Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam axikôt Jeju maro krĩ. Ne kam apỹnh me ũrkwã kôt Jeju kute aminhĩ'ã djwỳ jakren kokjêrja tãm ne ajte kute 'ã akren kokjêro krĩ. Ne kĩnhtiren tu aben markumrẽx ne ro'ã õ kwỳ krẽno kumex. 47 Ne mã Metĩndjwỳnhmã kum,

—Imã akĩnhkumrẽx. Amexti:re, anhỹro kumex. Nhym bu'ã me kunĩ kum me kĩnh. Nhym Bẽnjadjwỳr djwỳnh akati kunĩkôt

amiwỳr me kwỳo akẽx. Aben totokmã amiwỳr meo akẽx ne me axwebê me utà. Ne arỳm me kute amim Jeju mar kôt me umjuw nhym me arỳm mekôt ar aben pydjio ba.

3

Pedru kute me'õ mrãnh kêto mex.

1 Ne kam akati 'õkam arỳm myt ibô, arỳm 3 ora nhym Pedrumẽ Djuão ar
Metĩndjwỳnh nhõ kikreti'ỳr tẽ. Akati
kunĩkôt, myt ibôkam ne mebê idjaer
kikretikam Metĩndjwỳnhmã kabẽno krĩ.
Nãm ar 'ỳr tẽn 'ỳr bôx nhym me me'õ mỳn o
tẽ. 2 Adjàkam ne mrãnh kêt nhym me mỳn o
ba. Akati kunĩkôt ne meo ban kikreti jajkwa
krekre kuri krĩ. Ajkwa krekre ja nhidjibê ne
Kĩnhtire. Nãm me o ban krĩ nhym kam me
ngjêx kunĩkôt pi'ôk kaprĩ'ã me 'wỳro krĩ.
3 Be, nãm me kumỳn o tẽn kam ỹr. Nhym
Pedrumẽ Djuãomẽ mekôt àrmã tẽ nhym ar
omũn arỳm pi'ôk kaprĩ'ã ar ku'uw. 4 Nhym
Pedrumẽ Djuãomẽ 'ỳr akẽx ne omũ, omũnh
tỳx ne kum, "Amrẽ ar ipumũ", ane. 5 Nhym
arỳm ar kuman mỳjja jabej ar'ỳr akẽx ne ar
omũnho nhỹ.
6 Nhym Pedru kum,
—Inhõ kryt jakao pi'ôk kaprĩ kêt ne inhõ
kẽn karỳro pi'ôk kaprĩ kêt. Nhym be, atemã
inhõ mỳjja ba amã arẽ. Be, Nadjarekam
Jeju Kritu kukwakam on kàjmã djan on mrã,
ane. 7 Nãm anen tu ubôk'ãnh ikra 'amỳn
kàjmã aro tẽ. Nhym on parmẽ parkõn mex
8 ne ekrux ne kàjmã dja. Ne arỳm tẽ. Ne kam
arkôt Metĩndjwỳnh nhõ kikretimã wadjà.
Nãm arkôt arĩ tẽ, kĩnhkumrẽxkam arkôt
àtor tẽn Metĩndjwỳnhmã mextire jarẽnho
tẽ. 9 Nãm kum mextire jarẽnho tẽ nhym me
kunĩ arỳm omũ. 10 Omũn kam amim nokre
pumũn arỳm abenmã kum,
—E kum, tãmwã ne kikreti jajkwa
krekrebê Kĩnhtire kuri amijo à'wỳro krĩ.
Je tô mỳj ne arỳm kam nẽ? anen te aben
kukijn kam no tyn kumex.

*Me krãptĩmã Jeju'ã ujar*ẽnh.

11 Nhym mrãnh kêt ne arỳm mexja
arỳm Pedrumẽ Djuão aro tỹm ne aro dja.
Metĩndjwỳnh nhõ kikreti janhàkam kikre
kre kênhkam ne ar dja. Me kute kum
Xaromão nhõ kikre kre kênh jarẽnhja. Nãm
aro dja nhym me kunĩ arỳm kam ar'ã
akuprõn te kute marmã arkam no tyn
kumex. 12 Nhym Pedru arỳm memã kum,
—Ga me abê idjaer, mỳkam ne ga me te
aje marmã me'õjakam ano tyn akumex ne
ar ijã ano mao akumex? Djãm ar ba ne bar
me'õjamã mrãnh mex jadjà? Kati. Ar ba ne
bar ije o mex mar kêt. Djãm ar amimexo ne
bar kum mrãnh mex jadjà? Arkati. Jeju ne
paro mex ne kum mrãnh mex jadjà.
13 Ba me amã arẽ ga me ama.
Metĩndjwỳnh kute Abraãomẽ Idjakmẽ
Djakomẽ me bakukãmãre kunĩo ba djwỳnh
arỳm jakam amirax kôt Kra Jejuo ra:xi.
Tãmwã ne ga me amrẽbê Piratumã kanga.
Nhym kam bit kute kum irermã. Ta kute
arek me aro'ã ar ban umar mex kadjy bit
kute kum irermã ga me kum, "Kati, Kati",
ane. 14 Be, Jeju ne Metĩndjwỳnh mexo mex
ne katàt ar amijo ban axwe kêtkumrẽx ga
me kanga. Ne kam me'õ jaxwe kute me
parja'ã Piratumã kum, "Tãmwã dja ga kum
anhiren ano gê ta me ikôt arek ar ban umar
mex", ane. 15 Ne kam kute mỳjja kunĩmã
tĩn jangjênh djwỳnhja bĩ. Nã gãm me bĩn'ã
memã apnê nhym me kubĩ.
Nhym be, Metĩndjwỳnh ne arỳm akubyn
o tĩn. Ar ba ne bar omũn me amã kôt 'ã
idjujarẽnh ar iba. 16 Be, Metĩndjwỳnh ne
amikôt Jejuo rax bar kam arỳm tu amim
Jeju kamnhĩxkumrẽx. Tu amim kamn-
hĩxkumrẽx nhym arỳm me'õjamã tỳx jad-
jàn o mex ne. Jeju ta ne ar imã ijamak bô
bar arỳm tu amim kamnhĩxkumrẽx nhym
arỳm prĩne me'õjao mex ne. O mex nhym
arỳm me anhipôkri dja ga me akunĩ arỳm
omũ.
17 Be, akmere ar, ba me amã arẽ ga
me ama. Anhõ bẽnjadjwỳrmẽ ne ga me
ajamakkre kêtkam Jeju bĩ ba arỳm kuma.
18 Nhym be, amrẽbê: ne Metĩndjwỳnh
kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh kunĩ me
bakukãmãremã kum, "Dja Kritu tokry.
Metĩndjwỳnh kute Kra'ã Bẽnjadjwỳrbê
kumkati mẽnhja dja tokry." Nãm me ã
me bakukãmãremã ane. Nhym me aben
djô'ã arẽnho mõ:n arẽnho mõr tãmtã: arỳm
'ỳr o bôx. Tũ:mràm me akamingrãnyre
amã kurê nhym arỳm Kritu tokry. Me
bakukãmãre kute arẽnh kôt Kritu tokry.
Nãm ã Pedru memã ane.
19 Ne kam itepã memã kum,
—Kam me on amikam akaprĩren wãnh
ajaxwemã anhiren Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ỳr
amijo akẽx ne katàt kabẽn man kôt ar amijo
aba. Dja ga me ã amijo ane nhym arỳm me

ajo kĩnh ne. Ga, me kum kôrkam kaprĩja
pumũ. Ne ajte kute ngôo kõmkam kĩnhja
pumũ. Dja ã me ajaxwekam akaprĩkam me
ajo kĩnho ane.
[20] Dja ga me ã amijo ane nhym arỳm
akubyn me amã Kritu jano. Amrẽbê: me
kute kàj bê me amã 'ã ujarẽnhja dja me
amã ano. Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê ne
Jeju. Kritubê ne Jeju. [21] Dja arek kàjkwa
djwỳnhkam ar ba:n kam akubyn ruw.
Kute akubyn mỳjja kunĩo ny kadjy akubyn
ruw. Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn
jarẽnh djwỳnhja kunĩ ne me amrẽbê: me
bakukãmãremã ja jarẽnhkumrẽx. [22] Mrãmri
ne Môjdjê me bakukãmãremã kum,
"Ba ne ba Metĩndjwỳnh kukwakam me amã
ikabẽn jarẽnho iba.
Dja Metĩndjwỳnh ĩ me akadjy amijo me an-
hõbikwa'õ pytà nhym arỳm ĩ ikud-
jwa ã me amã kabẽn jarẽnho ane.
Dja me amã kabẽn jarẽ ga me prĩne aman
kôt ar amijo aba.
[23] Nhym me'õ kute kabẽn mar kêtja dja me o
ajkẽ nhym ajte õ me wỳnhkôt amirĩt
kêtkumrẽx ne."
Nãm ã Môjdjê ane nhym Pedru kôt memã
arẽ.
[24] Ne kam itepã memã kum,
—Mrãmri ne amrẽbê Metĩndjwỳnh
kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh kunĩ
apỹnh mỳjja apôxmã 'ã ajarẽ. Me ajte Kritu
katormã 'ã ajarẽ. Nhym jakam mỳjja arỳm
amirĩt nhym Kritu arỳm kato. Dja ga pi'ôk
kôt akubyn arẽnho tẽn Xamuwe'ỳr o bôx.
Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh
djwỳnh ne aben nhitepã apôx tẽ. Kunĩ'ã
dja ga pi'ôkkam ujarẽnh jarẽnho tẽ:n arỳm
kôt ama. Kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh
kunĩ ne me Kritu'ã memã ajarẽ. Ja dja ga me
kôt ama. [25] Ga me Metĩndjwỳnh kukwakam
kabẽn jarẽnh djwỳnh kabẽnjao aba rã'ã
ne. Metĩndjwỳnhmẽ me bakukãmãremẽ
arỳm abenmã kabẽn jarẽnh mãmdji ga
me kabẽno aba rã'ã. Nãm Metĩndjwỳnh
Abraãomã kum,
"Dja akrakam kra aben djô'ã apôx. Aben
djô'ã apôx krãptĩ:.
Atàmdjwỳ ja'õ dja meo kĩnh. Dja apỹnh
pyka kunĩkôt meo kĩnh nhym me
arỳm kĩ:nhkumrẽx."
Nãm ã Abraãomã kabẽn pydjin arẽnho ane.
[26] Be, ba me amã arẽ ga me ama. Kute
meo kĩnh kadjy ne Metĩndjwỳnh amijo Kra
pytàn me akumrẽxmã ano. Dja me anhĩ
pỹnhkôt me ajaxwebê me ajo akẽx ne arỳm
me ajo kĩnh. Ja kadjy ne me amã ano. Nãm
ã Pedru memã ane.

4

*Pedru me rũnh krãptĩmã Jeju'ã ujar*ẽnh.

[1] Nãm ar memã kabẽno dja nhym
me rũnh arỳm ar'ỳr bôx. Me kadjy
Metĩndjwỳnh mar djwỳnh ar'ỳr bôx.
Metĩndjwỳnh nhõ kikreti nêje ku'ê
djwỳnho ba djwỳnhjadjwỳ mekôt ar'ỳr
bôx. Mebê xadjudjêumẽ mekôt ar'ỳr bôx.
[2] Pedru ar kàj bê memã Jeju tyk ne akubyn
tĩn'ã ujarẽnho dja. Ne kam ajte kàj bê me
kute amim Jeju mar tykja kunĩ akubyn tĩn'ã
ujarẽnho dja. Jeju akubyn tĩn kôt me tĩn'ã
ujarẽnho dja. Kam ne me rũnhja ngry:k ne
arỳm ar'ỳr bôx. [3] Nãm me ar'ỳr bôx ne arỳm
aro tỹm ne ar pa 'amỳn aro tẽn Ar kubê ijê.
Arỳm me'ã akamàt 'ỳr. Nhym kam me akati
kadjy Ar kubê ijê. [4] Nhym be, me kute Ar
kubê ijê kêtri ne me kute ar kabẽn marja
krãptĩ: arỳm tu amim Jeju markumrẽx.
Õbê me kute tu amim markumrẽxjamẽ
ajbir me krãptĩjamẽ ne me abenã mẽnhkam
krãptĩ:kumrẽx. Me my ne mebê 5.000.
[5-6] Nãm me akati kadjy Ar kubê ijê
nhym kam me'ã akati nhym me rũnh ar'ã
akuprõ. Mebêngêtmẽ Môjdjê kukràdjà mar
djwỳnhmẽ ar'ã akuprõ. Nhym me kadjy
Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr
raxbê Ananh mekôt nhỹ. Nhym Kajbajmẽ
Djuãomẽ Arexãrimẽ Ananh nhõbikwa kunĩ
ar'ã akuprõ. Me rũnh ja ne me krĩraxbê
Djeruxarẽkam ar'ã akuprõ. [7] Nhym me
arỳm aro katon me ipôkri ar kudja. Nhym
kam me ar kukij ne arkum,
—Mỳj me'õ kukwakam ne gar mrãnh
kêtjao mex? Mỳj ne idji kute? ane.
[8] Nhym kam Metĩndjwỳnh Karõ arỳm
raxo Pedru kadjwỳnhbê nhỹn ar o ba.
Nhym kam memã kum,
—Mebê idjaerkam me abẽnjadjwỳrmẽ ar
abêngêt ar, [9] mỳjkôt ne bar imã me'õ punuja
kaprĩn o mex ga me abej ar ikukij. [10] Dja bar
me amã arẽ ga me ama. Me gamẽ mebê
idjaer kunĩ dja ga me ikabẽn ma. Nad-
jarekam Jeju Kritu, me aje pĩte'y'ã nhôr ne
bĩn nhym Metĩndjwỳnh akubyn o tĩnja. Jeju
ja kukwakam ne me'õ mrãnh kêtja arỳm

mex. Mex ne me anhipôkri dja ga me arỳm
omũ. [11] Amrẽbê: ne me bakukãmãre Jeju'ã
ajarẽn memã kum,
"E kum kẽn ja ne me kute kikreo ãm
djwỳnhja kute kikremã armã te
omũn bõm kumẽ.
Kẽn ja ne arỳm kute kikremã o kajpar, kum
o kajpar tỳxi."
Nãm ã me bakukãmãre memã anen arỳm 'ã
pi'ôk no'ôk ne. Me aje kikreo ãm djwỳnhwã
pyràk. Amã Jeju kurê nhym arỳm kute
kẽnwã pyràk ne arỳm kàjkwa djwỳnhkam
me bakunĩmã nhỹ. [12] Djãm ikrebê me'õ
kute me bajaxwebê me bapytàr? Arkati.
Me'õ kute me bapytàr kêtkumrẽx. Mrãmri
ne kute me bapytàr kadjy Metĩndjwỳnh
memã Jeju pydji jarẽ. Nhym pyka kunĩkôt
me bakadjy me'ödjwỳ kêtkumrẽx. Nãm ã
Pedru memã ane.
[13] Be, Pedrumẽ Djuão ar memã kabẽnkam
me rũnh abenmã kum,
—E kum, arkum gwaj bapyma
kêtkumrẽx. Be, ar kute me bakukràdjà mar
kêt, ar kajgo mexi. Mỳj got ar nẽn ã kabẽn
mexo ane, ane. Ne kam arỳm ar kuman
abenmã kum,
—Be, ar Jejukôt ba tũmkam ne ar ã kabẽn
mexo ane, ane. [14] Nhym ar kute me'õo
mexjadjwỳ ar ro'ã dja nhym me omũ. Ne te
kute abenmã, "Nãm ar 'êx", anhỹr prãmje.
[15] Ne kam me rũnh me bikprõnh djà nêje
ar ano nhym ar tẽ. Nhym me ar kàxã aro
aben maro nhỹ. [16] Ne abenmã kum,
—Mỳj dja gwaj ar on? Me kute
Metĩndjwỳnh raxmã kator kadjy ar mrãmri
mỳjja pumũnh kêt raxja nhipêx. Me'õ
punu mex nhym ar arỳm o mex. Nhym
Djeruxarẽkam me ja kunĩ arỳm omũ. Kam
gwaj baje te memã, "Nãm ar 'êx", anhỹr
prãmje. [17] Be, gwaj ar kangrônh tỳx gê ar
ajte Jeju'ã ujarẽnh kêt. Gêdja amũ me bu'ã
me wã mar kêt. Nãm me ã abenmã ane.
[18] Ne kam amiwỳr ar ku'uw nhym ar bôx
nhym me arkum,
—Kwãrĩk wãnh ajte Jeju kukwakam
memã kabẽn jarẽnh kêt. Ne kwãrĩk wãnh
'ã memã adjujarẽnh kêt, ane. [19] Nhym
Pedrumẽ Djuão ar memã kum,
—Be, mỳj dja bar nẽ? Metĩndjwỳnh kute
ar imã ar imex jarẽnh kadjy mỳj dja bar
nẽ? Djãm me akabẽnkôt ar ije Jeju'ã idju-
jarẽnh kêtmã? Nàr kon, djãm Metĩndjwỳnh
kabẽnkôt ar ije Jeju 'ã idjujarẽnhmã? Me
gadjwỳ amikadjy ama. [20] Be, ar ije Jeju
akubyn tĩnkôt omũnh ne ar ije kabẽn mar.
'Ã dja bar bir idjujarẽnhkumrẽx ar iba. Te
'ã idjujarẽnh kêtmã, ane.
[21] Nhym kam me ajte ar kangrôn arkum
ire nhym ar arỳm mã tẽ. Me rũnh ne
me te: kute aro aben mar nhym me kute
mỳj ar axwe'õ pãnh kute aro bikẽnhmã.
Ar kute me'õo mexkam ne me kàtàm kunĩ
Metĩndjwỳnhmã ra:x jarẽn kum ar kĩnh.
Me rũnh ren aro ajkẽ nhym ren bu'ã me
kàtàm ren kum me kurê. Kam ne me rũnh
te: kute aro bikẽnhmã. [22] Be, te me'õ jakryja
abatành mex nhym ar arỳm o mex. 'Ã
amexbê 40 nhijukri ne ajte amex rã'ã arỳm
'ã apêx nhym ar o mex. Djã ne me mỳjja ja'õ
pumũ? Arkati.

*Me kute Jeju mar kute Metĩndjw*ỳnhmã
rax jarẽnh.
[23] Nãm me rũnh Pedrumẽ Djuão arkum
ire nhym ar mã tẽn kam arỳm aminhõ
me ja'ỳr bôx. Ne kam me rũnh kute
arkum kabẽn kôt memã arẽ. Me
kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ
bẽnjadjwỳrmẽ mebêngêtmẽ kabẽn kôt arẽ
nhym me arỳm kuma. [24] Ne kam axikôt
Metĩndjwỳnhmã kabẽn ne kum,
—Bẽnjadjwỳr djwỳnh, abê Metĩndjwỳnh.
Ga ne ga kàjkwa nhipêx ne pyka nhipêx ne
ngô raxbê pyka kêt nhipêx ne kam mỳjja ar
baja kunĩ nhipêx. [25] Be, anhõ àpênh Dawi ne
akukwakam memã kum,
"E kum, mỳkam ne apỹnh me ba djàkam
me bajtem àkrêo kumex? Mỳkam
ne me amim mỳjja'ã karõ kajgoo
kumex?
[26] Pykakam me bẽnjadjwỳr rũnh ar arỳm
kàjmã dja. Kute Bẽnjadjwỳr
djwỳnhbê àptàrmã arỳm kàjmã
djan itepato abeno akuprõ.
Õ Kritudjwỳ me arỳm kute kubê àptàrmã
kàjmã dja. Me õ Bẽnjadjwỳrbê
kumkatibê àptàrmã kàjmã dja."
Nãm ã me bakukãmãre Dawi ane. [27] Be,
Bẽnjadjwỳr djwỳnh, mrãmri ne Dawi
kabẽnkumrẽx. Arỳm ne me kute Jejubê
àptàrmã akuprõ. Akra Jeju ne amexo mex.
Ga ne ga arỳm 'ã Bẽnjadjwỳrbê kumkati mẽ.
Nhym Erodjimẽ Põxu Piratumẽ apỹnh me
ba djàkam me bajtemmẽ mebê idjaermẽ
me kunĩ kute kubê àptàrmã arỳm abeno

akuprõ. [28] Ga ne ga amrẽbê me kêtri
arỳm amim me'ã karõn amybỳm meo aba.
Meo aba: nhym kam me arỳm ã Jejuo
ane. [29] Me kute Jejubê àptàrmã akuprõ.
Bẽnjadjwỳr djwỳnh, jakam dja ga me kute
ar ikangrônhja ma. Ne kam ar imã itỳx
jadjà bar imã me uma kêt ne me kunĩmã
akabẽn jarẽ. Ar ibê anhõ àpênh. [30] Dja ga
ar imã tỳx jadjà bar me punuo mex ne akra
kukwakam me aêrbê mỳjja pumũnh kêt
nhipêx. Me te kute mỳjja marmã kam no
tyk ne ku'ên araxmã kator kadjy bar mỳjja
pumũnh kêt nhipêx. Akra ne mexti:ren
axwe kêtkumrẽx, ane.

[31] Nãm me Metĩndjwỳnhmã kabẽn pa
nhym me bikprõnh djà arỳm amingrẽk
ne. Nhym Metĩndjwỳnh Karõ arỳm me ĩ
pỹnhkôt raxo me kadjwỳnhbê nhỹn ar meo
ba. Nhym me arỳm kum me uma kêt ne
memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ.

*Me kute abenmã õ m*ỳjja nhõr.
Kar 2.42

[32] Nhym kam me kute amim Jeju mar
krãptĩ: kum aben jabê. Me ĩ pỹnhkôt
kum aben jabên kum Jejuo kĩnh prãm. Ne
aminhõ mỳjja kunĩo aminhõ kêt ne amikutã
abenmã kwỳ ngã. [33] Nhym Jeju kute ar
anorja mã memã kum,

—Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju akubyn tĩn. Ar
ba ne bar tĩnkôt omũ, anen mã memã 'ã
ujarẽnh ar ba. Metĩndjwỳnh ne arkum tỳx
jadjà nhym ar tỳ:x ne memã 'ã ujarẽnh
ar ba. Nhym Metĩndjwỳnh arỳm tu
me kunĩmã ukaprĩ jadjà nhym me arỳm
ukaprĩ:kumrẽx. [34] Nhym kam me'õ kum
mỳjja'õ prãm kêtkumrẽx. Mỳkam? Bir,
apỹnh me ĩ djàri ne me õ pyka nàr õ kikre.
Ne kam aben totokmã amũ memã kungã.
Ne kam pãnh amim pi'ôk kaprĩ byn o tẽn
[35] mã Jeju kute ar anorjamã kungã. Nhym
kam ar mã me õ mỳjja kêtmã pi'ôk kaprĩ
ngã. Me õ mỳjja kêt kôt memã kungã nhym
me kam o mã amim mỳjja jamỳ. Ne kam
me'õ kum prãm kêt.

[36] Kamã ne me'õ nhidjibê Jôdje. Jeju kute
ar anorja ne kum idji ny jarẽ. Kum Banabe
jarẽ. Me kaprĩreo kĩnh djwỳnh'ã ne ar
kum idji jakren kum arẽ. Kubê ne mebê
Rewi'õ. Apêxtibê Xiprekam ne abatành djà.
[37] Banabe ne arỳm õ pyka. Ne kam pãnh
kadjy arỳm amũ memã kungã. Ne kam
amim pi'ôk kaprĩ byn o tẽn arỳm Jeju kute
ar anorjamã kungã. Nãm arkum 'êx kêt ne
arkum kungã.

5

*Ananijm*ẽ Xapire ar 'êx.

[1] Nhym be, Ananijmẽ prõ Xapire ne ar õ
pyka. Ne kam amũ memã kungãn kam pãnh
amim pi'ôk kaprĩ by. Ne kam 'êx. [2] Nhym
my prõmã kum,

—Gu amim kwỳo apdju, ane. Nhym,
"Ã", ane. Nhym kwỳbito tẽn Jeju kute ar
anorjamã o tẽn o bôx ne 'êx ne arkum,

—Mĩ, bar inhõ pyka pãnh pi'ôk kaprĩ jabit
by, ane. Ne kam arỳm arkum kungã.

[3] Nhym Pedru kum,

—Ananij, mỳkam ne Xatanaj arỳm ajo ba
ga arỳm Metĩndjwỳnh Karõmã ajêx? Arỳm
ne ga amim pi'ôk kaprĩ kwỳo apdju. [4] Ga ren
anhõ pyka nhõr kêt nhym ren anhõ pyka
rã'ã ga ren amexkumrẽx. Nàr, aje memã
õrkam ga ren pi'ôk kaprĩo aba rã'ãn ren
amexkumrẽx. Mỳkam ne ga amim ajêxja'ã
karõ? Djãm ar imãbit ne ga ajêx got? Kati.
Metĩndjwỳnhmãdjwỳ ne ga ajêx. Nãm ã
Pedru kum ane.

[5] Nhym Ananij kabẽn man arỳm tỹm ne
ty. Nhym kam me kute arẽnh mar kunĩ
arỳm umaje madjà kreti ne. [6] Nhym kam me
abatành ny kwỳ kàjmã djan Ananijo kupun
o mõn arỳm adjà.

[7] Nhym 'ã myt kwỳr kàjbê 'iry. 'Ã 3 ora
apêx. Nhym prõja kute mjên tyk mar kêt
rã'ã. Ne kam arỳm me'ỳr wadjà. [8] Nhym
kam Pedru kum,

—Aje, on imã arẽ. Mỳj ne gar pyka pãnh
pi'ôk kaprĩ on aby? Djãm jabit? ane.

Nhym mjên kôt kum 'êx ne kum,

—Ô nà. Bar amim ã pi'ôk kaprĩ byro ane,
ane.

[9] Nhym Pedru kum,

—Mỳkam ne ga aje Bẽnjadjwỳr djwỳnh
Karõmã amikurê'uk kadjy amjênmẽ aben
kôt akabẽn dji? Ota, amjên jadjàr djwỳnh
ar arỳm akubyn kikre jajkwa krekre'ỳr mõ.
Dja ar rũm gadjwỳ ajo mõ, ane.

[10] Nhym on parbê tỹm ne arỳm ty. Nhym
ar abatành nyre arỳm wadjà. Nhym arỳm
ty nhym ar omũ. Ne kam o mõn mjên kuri
adjà. [11] Nhym me kute amim Jeju mar ne kôt
ar aben pydjio baja kunĩ arỳm umaje madjà
kreti. Me kute ar tyk jarẽnh mar kunĩ arỳm
umaje madjà kreti.

Pedru ar kute me krãptĩo mex.

12 Nhym Pedrumẽ Jeju kute ar anorja kunĩ
mỳjja pumũnh kêt krãptĩ nhipêxo ba. Me
te kute mỳjja marmã kam no tyk ne ku'ên
kute Metĩndjwỳnh raxmã kator kadjy ne ar
mỳjja nhipêxo ba. Xaromão nhõ kikre kre
kênhkam ne me kunĩ axikôt Jeju maro krĩ.
13 Nhym me kàtàm te me umaje ne te me
ikô'ã krĩ prãmje ne amybỳm abenmã me
mexkumrẽx jarẽnho kumex. 14 Nhym kam
me krãptĩ kum Bẽnjadjwỳr djwỳnh kĩnh ne
arỳm tu amim markumrẽxo kumex. Amim
maro kumex ne arỳm mekôt akuprõ. Nhym
kam me kute amim marja arỳm krãptĩ: tẽ.
Me mymẽ me niremẽ arỳm krãptĩ: ne.

15 Nhym Jeju kute ar anorja mỳjja
pumũnh kêt nhipêxo ba. Nhym me me
punuo apôx ne Pedru kukãm pry jakà'ã
me adjwỳro mõ. Me ikwã djàkam nàr aty
djàkam me adjwỳro mõ. Dja Pedru tẽmkôt
karõbit me kwỳ'ã rôrôk nhym me arỳm
mex. Ja kadjy ne me kukãm me adjwỳro
mõ. 16 Nhym Djeruxarẽ bu'ã me krĩ djàri
me jadjwỳ me krãptĩ: 'ã akuprõ. Me aben
totokmã 'ỳr me punu jamỳn o ban o bôx.
Me karõ punu kute meo badjwỳ nhym me
aben totokmã 'ỳr meo ban meo bôx. Nhym
Metĩndjwỳnh arỳm me kunĩo mex ne.

Me kum ar kurê.

17 Nhym kam me rũnh kwỳ arỳm Pedru
arkam ngryk ne. Me kadjy Metĩndjwỳnh
mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr raxmẽ ro'ã
mebê xadjudjêu krĩ kunĩ arkam ngry:k ne.
18 Jeju kute ar anorjakam ngryk ne ar'ỳr
mõn ar'ỳr bôx ne arỳm aro tỹm. Ne kam
Ar kubê ijê nhym kam me kunĩ ar omũ.
19 Nhym Bẽnjadjwỳr djwỳnh kadjy mrãnh
djwỳnh 'õ akamàtkam ar'ỳr bôx ne arỳm
arkum kikre'ã ijê djà'ã kuta. 'Ã kutan arỳm
aro katon arkum,

20 —Dja gar Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam
tẽn adjujarẽnho dja. Dja me tu amim Jeju
markumrẽx ne arỳm kôt tĩn ne ar ba rã'ã:
rã'ã ne. Tãm dja gar memã 'ã adjujarẽnho
dja, ane.

21 Nhym ar kadjy mrãnh djwỳnh
kabẽn man kam myt katorkam arỳm
Metĩndjwỳnh nhõ kikretimã wadjà.
Wadjàn arỳm 'ã memã ujarẽnho dja.
Memã ujarẽnho dja nhym wãnh me kadjy
Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr
rax ar arỳm me rũnh bikprõnh djàkam bôx.
Bôx ne arỳm amiwỳr õ me rũnho akuprõ.
Mebê idjaerkam me rũnh kunĩo akuprõ. Me
rũnho akuprõ nhym arỳm mebê ijê djàmã
ar'ỳr me krãkamngônh jano nhym me 'ỳr
mõ. 22 'Ỳr mõn arỳm mebê ijê djà'ỳr bôx ne
te ar abej. Te: ar abej ne arỳm ar abej aprã.
Ne kam akẽx ne me rũnh'ỳr mõn 'ỳr bôx ne
memã kum,

23 —Mebê ijê djà'ã ijê tỳx mex nhym kre'ã
ku'ê djwỳnh ar bõm 'ã ijê djà kabem dja
ba me ar omũ. Ne kam 'ã ijê djà'ã kurên
te kadjwỳnhbê ar abej aprã, ane. 24 Nhym
me rũnh arỳm me kabẽn ma. Metĩndjwỳnh
nhõ kikreti nêje ku'ê djwỳnho ba djwỳnh
me kabẽn ma. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar
djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr me kabẽn ma. Ne
te aben kukij ne abenmã kum,

—Je, mỳj dja ar ijukri nẽ? ane.

25 Nhym kam me'õ me'ỳr bôx ne memã
kum,

—E kum, onĩj me aje Ar kubê ijêja
Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam memã
ujarẽnho dja, ane. 26 Nhym kam kikreti
nêje ku'ê djwỳnho ba djwỳnhja ar'ỳr õ me
jao mõn ar'ỳr bôx. Ne arỳm arkum prĩre
ne akubyn me rũnh'ỳr aro bôx. Kum me
kàtàm krãptĩ pymakam. Ar'ỳr tẽm kêtri ne
me abenmã kum,

—Gu me ren aro ajkẽ nhym me ren pãnh
kẽno me batitik ne me bapa, ane.

27 Kam ne me arkum prĩre ne arỳm me
rũnh'ỳr aro bôx. Aro bôx nhym ar arỳm
me kabem dja. Nhym kam me kadjy
Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr
rax kukij ne arkum,

28 —Bar arỳm ar amã ikabẽn ne. Jeju
kukwakam memã 'ã adjujarẽnh kêt kadjy
ar amã ikabẽn gar ajte 'ã adjujarẽnh ar aba
nhym arỳm krĩraxjabê Djeruxarẽ kunĩkôt
me abenmã ar akukràdjà jarẽnho ipôk ne.
Gar kam aje bit ar ijã ar ijaxwe nhôrmã
memã ar ije Jeju bĩn djwỳnh jarẽnho aba,
ane.

29 Nhym Pedrumẽ Jeju kute ar anorja kunĩ
memã kum,

—Bar me amã arẽ ga me ama. Be, dja
Metĩndjwỳnh ar imã 'ã karõ bar mrãmri
ajbit kabẽn markumrẽx ne kôt ar amijo iba.
Nhym be, dja me te ar imã atemã kabẽn jarẽ
bar mar kêt ne. 30 Be, Metĩndjwỳnh kute me
bakukãmãreo ba ja ne arỳm akubyn Jejuo

tĩn ne. Me ga ne ga me pĩ'ã anhôn arỳm abĩ. Nhym Metĩndjwỳnh arỳm akubyn o tĩn ne.

31 Be, tãm ne Metĩndjwỳnh arỳm o wabi nhym arỳm ubôk'ãnh bẽnjadjwỳr rax ne memã nhỹ. Kute me utàr kadjy memã nhỹ. Dja mebê idjaermã amak bô nhym me arỳm amikam kaprĩren wãnh axwemã iren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm me axwe maro aknon mekam ngryk kêt. Ja kadjy ne Metĩndjwỳnh arỳm Jejuo wabi nhym memã nhỹ. 32 Ar ba ne bar omũn memã 'ã idjujarẽnh ar iba. Metĩndjwỳnh Karõdjwỳ ne omũ. Me kute kabẽn mar ne kôt ar amijo baja ne Metĩndjwỳnh arỳm memã Karõ jano nhym arỳm meo ba. Nãm ã Pedru ar memã ane.

33 Nhym me arỳm ar kabẽn man arkam ngryk ne àkrêo kumex. Ne bit kute ar parmã. 34 Nhym Gamarij raxja arỳm me rũnh nhipôkri kàjmã dja. Kubê ne mebê pardjêu'õ ne kubê mebê idjaer kukràdjà mar djwỳnh'õ. Nhym me kunĩ kum kĩnh. Gamarij kàjmã djan Pedru ar'ã memã kum,

—Ar o akator ngrire, ane. Nhym me arỳm aro kato. 35 Nhym Gamarij arỳm ar kàxã memã kum,

—Ba ar amã arẽ. Kwãrĩk wãnh ajmã aro kêt. Dja gar ar par jabej mỳj dja gar ijukri nẽ?

36 Ba ar amã arẽ gar ama. Amrẽbê me'õbê Teuda ari memã amiraxo àmra ar ba. Nhym me krãptĩ kute 400 pyràk mã kôt ajkamẽ. Nhym kam me arỳm kubĩ nhym me kunĩ kôt baja arỳm ajmà nhym arỳm kêt ne.

37 Nhym kam me'õbê Djuda memã amijo amirĩt ne. Bẽnjadjwỳr bajtem amrẽbê kute me idji'ã pi'ôk no'ôko ãmri ne Djuda memã amijo amirĩt ne. Pykabê Garrêjakam ne abatành djà. Djuda amijo amirĩt ne amikôt me krãptĩ kamẽ. Ne kam adjwỳnhdjwỳ arỳm ty nhym me kunĩ kôt bajadjwỳ arỳm ajmà.

38 Be, Teudamẽ Djudakôt me krãptĩ ba. Ne kam me ta arỳm bimànhja dja gar ama. Pedru arkum anhikra karo gê ar ta mekôt ar ba. Godja ar ta amikabẽnkôt meo ba jabej nhym me ta ĩ ajmà. Amrẽbê me ja kôt dja me ta ã bimànho ane. 39 Nàr, godja ar mrãmri Metĩndjwỳnh kabẽnkôt meo bakumrẽx jabej gwaj te aro àpanh ne aben bê me ngrành prãmje. Gwaj ren aro ajkẽn arỳm ren Metĩndjwỳnhmã amikurêtuw.

40 Nãm ã memã ane nhym me arỳm kôt amikabẽn dji. Ne kam amiwỳr Jeju kute ar anorja 'uw nhym ar arỳm bôx. Nhym kam me ar titik ne arkum,

—Kwãrĩk wãnh Jeju kukwakam memã adjujarẽnh kêt, ane. Ne kam arỳm arkum ire nhym ar tẽ.

41 Djãm ar kaprĩre ne ar tẽ? Kati. Ar kĩnhkumrẽx ne me rũnhbê tẽ. Mỳkam ne ar kĩnh? Bir, ar amim,

—Be, Metĩndjwỳnh ta ne amim ar ijã karõn amim, “Be, me kum Jeju kurê. Dja kôt me kum ar adjwỳnhdjwỳ kurê.” Nãm ã amim ar ijã karõo ane. Nãm ar ã amim anen arỳm kĩnhkumrẽx. Metĩndjwỳnh ta kute amim ar'ã karõkôt ar tokrykam ar kĩnhkumrẽx ne me rũnhbê tẽ. 42 Ne kam akati kunĩkôt kàj bê memã Jeju kukràdjà'ã ujarẽnh ar ba. Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam o ba. Me õ kikre kunĩ kôt o ban memã kum,

—Mrãmri ne Jejubê Kritukumrẽx. Mrãmri ne Metĩndjwỳnh Jeju'ã me banhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkati mẽnhkumrẽx, anhỹro ba.

6

Me kute amijo Ar kubê 7 pytàr.

1 Nhym kam Jejukôt me ba djwỳnh arỳm krãptĩ:. Ne kam me kwỳ me bajtembê kregu kabẽnkam kabẽn nhym me kwỳ mebê idjaer kabẽnkam kabẽn. Nhym kregukam me kwỳ kabẽnja idjaerkam me kwỳ kabẽnjakam kaprĩre ne. Nãm me Jeju kute ar anorjabê 12'ã abenmã kum,

—Be, Pedru ar akati kunĩkôt me 'uwtĩo djuw mex nhym kam me bakam me 'uwtĩ kwỳ 'ã kàtàm, ane. 2 Nhym Pedru ar arỳm kuman arỳm amiwỳr Jeju kôt me ba djwỳnh krãptĩ:ja 'uw. Nhym me ar'ã akuprõ nhym ar arỳm memã kum,

—Godja bar memã mỳjja nhõrbito iban arỳm te ije Metĩndjwỳnh kabẽn'ã memã idjujarẽnh prãmje. Nhym kam arỳm ar akaprĩre ne.

3 Be, mỳj dja gwaj nẽ? Bir, akmere, àpnhĩre ar, dja gar me kwỳo aben man me'ã aben kukij ne abenmã kum, “Djãm me kunĩ kute ar mex jarẽ? Djãm Metĩndjwỳnh Karõ raxo ar kadjwỳnhbê nhỹn aro ba? Djãm ar krã mex”? ane. Dja gar ã me kabio ane.

Nhym kam me kwỳ ã mexo ane, gar mekam amijo Ar kubê 7 pytàn ar imã ar arẽ. Ar imã ar arẽ bar arỳm ar'ã meo djuw mex djwỳnh rẽ. 4 Ne kam meo djuw mex kêt ne ate ikrã. Ate ikrãn arỳm Metĩndjwỳnhmã ikabẽn 'ãno djan memã kabẽn jarẽnh 'ãno djan ar o iba, ane.

5 Nãm ar ane nhym me kunĩ arỳm kum ar kabẽn kĩnh ne. Ne kam arỳm amijo Exewão pytà. Nãm mrãmri tu amim Metĩndjwỳnh markumrẽx. Nhym Metĩndjwỳnh Karõ raxo kadjwỳnhbê nhỹn ar o ba. Nhym kam me amijo me kwỳ pytà. Piripimẽ Prokorumẽ Nikanômẽ Ximõmẽ Pamenajmẽ Nikoraumẽ ne me amijo ar utà. Nikorau ja ne amrẽbê kubê me bajtem. Krĩraxbê Ãxikikam ne abatành djà. Ne kam arỳm mebê idjaer kukràdjà man kôt ar amijo ba. Ne kam arỳm tu amim Jeju markumrẽx. Mebê kregu kabẽnkam ne kabẽn. 6 Nãm me amijo ar utàn arỳm Jeju kute ar anorja kabem aro akuprõ. Nhym ar arỳm aro Metĩndjwỳnhmã a'uw ne ar'ã ikra jadjuw.

7 Nhym kam me kute Jeju mar arỳm amũ memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnho kumex. Nhym me kàtàm krãptĩ arỳm tu amim Jeju markumrẽx. Nhym kam Jejukôt me ba djwỳnh arỳm Djeruxarẽkam àptàr mex ne. Nhym me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnhdjwỳ krãptĩ: tu amim Jeju markumrẽx ne kabẽn man kôt ar amijo ba.

Me kute Exewão pa 'amỳnh.

8 Exewão ne tu amim Metĩndjwỳnh mar tỳ:xkumrẽx nhym Metĩndjwỳnh arỳm kum tỳ:x jadjà. Kum tỳx jadjà nhym arỳm me ipôkri mỳjja pumũnh kêt rũnh nhipêxo ba. Me punu mex nhym meo mexo ba. Me te kute mỳjja marmã kam no tyk ne ku'ên kute Metĩndjwỳnh raxmã kator kadjy ne ipêxo ba. 9 Nhym ate me kwỳ kam kabẽn punun arỳm Exewãomẽ aktã kabẽno aben japanho dja. Mebê idjaer bikprõnh djà 'õ kurũm ne me mõ. Me bikprõnh djà jamã ne me kum,

—Me ta ar ban ta amim àpênh ar ba ne ja, ane. Krĩraxbê Xirenimẽ Arexã kurũm ne me ja mõ. Nhym pykabê Xirxijmẽ Adjij kurũm me jadjwỳ mõ. Ne kam Exewãomẽ aktã kabẽno aben japanho dja: 10 nhym Metĩndjwỳnh Karõ kukwakam memã kabẽn ne kabẽn katàto me akrenh mex ne. Nhym kam me te: kute kabẽno itymã o ku'ê.

11 Te: kute kabẽno itymã o ku'ên kam tẽn arỳm me kàxã me kwỳmã pi'ôk kaprĩ jarẽ. Nhym me arỳm me'ỳr bôx ne memã 'êx. Pi'ôk kaprĩ pãnh arỳm memã Exewão'ã 'êx ne me kunĩmã kum,

—Be, Exewão ne arỳm me bakukãmãkjê Môjdjêmẽ Metĩndjwỳnh japrỳ bar arỳm kuma. Nãm me ã anen mebê Exewão kurêo dja.

12 Mebê kurêo djan arỳm memã kurêtuw. Mebêngêtmẽ Môjdjê kukràdjà mar djwỳnhmã kurêtuw. Nhym me arỳm kam àkrêo kumex ne 'ỳr prõt ne o tỹm ne pa 'amỳ. Nhym me rũnh krãptĩ arỳm kutêp akuprõ nhym me arỳm me'ỳr o bôx.

13 Ne kam me rũnh kabem me 'êxnhĩ kwỳ dja. Nhym me arỳm me rũnhmã Exewão'ã 'êx ne memã kum,

—Me'õ ja ne mã Metĩndjwỳnh nhõ kikreti japrỳo ban mã Môjdjê kukràdjà japrỳo ba. 14 Nãm mã memã kum, "Nadjarekam Jeju dja ĩ Metĩndjwỳnh nhõ kikretio ajkẽn pyka mẽ o amrà. Môjdjê kute me bakukãmãremã kukràdjà jarẽnhja dja pãnh me bamã kukràdjà 'õdjwỳ jarẽ gwaj baje we mar ne kôt amijo babamã." Nãm ã memã anhỹro ba bar arỳm kuma. Nãm me 'êx ne ã me rũnhmã arẽnho ane.

15 Nhym kam me rũnh kunĩ Exewãokam no ty. Kam no ty nhym nokre arỳm amijo Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh nokre pyràk nhym me arỳm nokre pumũ.

7

*Exewão me rũnh krãptĩmã me kukãmãkjê'ã ujar*ẽnh.

1 Nhym kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax kum kabẽn ne kum,

—Djãm kôt ne me arẽ? ane.

2 Nhym tu me kukãmãre'ã ajarẽn memã kum,

—Akmere, mebêngêt ar, dja ga me ikabẽnja ma. Metĩndjwỳnh ne me bakukãmãre Abraãomã amijo amirĩt. Prĩne me:xkumrẽx ne uma: ne arỳm kum amijo amirĩt ne. Pykabê Arãkam ar ba kêtri Mexomikam ar bari ne Metĩndjwỳnh arỳm Abraãomã amijo amirĩt ne. 3 Ne kam kum, "Anhõ pyka kurũm akato. Kam anhõbikwa ar baja Ar kubê akato.

Dja ga tẽ: ba kam ĩ amã pyka 'õdjwỳ jakre
ga kam 'ỳr tẽn 'ỳr bôx", ane.
4 Nhym kam kabẽn kôt pykabê Kaudjêkam
me ja nhõ pyka kurũm katon tẽ. Tẽ:n
kam arỳm pykabê Arã'ỳr bôx ne kam ar ba.
Nhym kam bãm kute irja arỳm kam kubê
ty. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm pykaja
tãmmã ano nhym 'ỳr tẽn arỳm 'ỳr bôx. Kam
ne ga me ar aba. 5 Djã ne Metĩndjwỳnh
pyka jakam kum pyka 'õ ta nhym arỳm o
aminhõ? Kati. Kute kam kum pyka'õ 'yr
kêtkumrẽx. Kum 'yr kêt ne arỳm kukãm
kum arẽnhbit ne kum, "Dja ba ĩ anhõ kadjy
amã pyka ja kanga. Dja akrakam kra aben
djô'ã apôx ne arỳm atàmdjwỳ krãptĩ:. Me
jamẽ me amã dja ba kanga ga me arỳm o
aminhõ." Nãm ã kraxje kra'õ kêt rã'ãkam
ã kum ane. 6 Ne kam Metĩndjwỳnh ajte
Abraãomã kum,
"Atàmdjwỳ krãptĩ dja me me bajtem nhõ
pykakam ar ba. Ne kam arỳm memã
àpênh kajgo ar ba. Ar ba nhym me
arỳm àpênh pytĩo me kamjêro ba.
Meo ba: nhym pyka wãkam arỳm
me'ã amex krãptĩ: kubê 400 apêx.
7 Dja ba kam me tokry pãnh meo ajkẽ. Me
bajtem kute me àpênh'ã memã
àpnênh djwỳnho ajkẽ. Kam dja
atàmdjwỳ ar katon arỳm pyka
jakam bôx ne imã àpênh ar ba."
Nãm ã Metĩndjwỳnh Abraãomã ane. Nhym
Exewão kôt memã arẽ. 8 Ne kam itepã memã
kum,
—Ne kam Metĩndjwỳnhmẽ Abraão ar
abenmã kabẽn jarẽnh mãmdji nhym kamã
Metĩndjwỳnh kum, "Dja ga me aben djô'ã
me my nhinhu kà rê", ane. Nhym kam
arỳm Idjak dji nhym ruw. Nhym 'ã akatibê 8
nhym arỳm kra my nhinhu kà krãta. Nhym
kam abatành ne arỳm Djako dji nhym ruw.
Ne kam abatành ne kam me bakukãmãre
kubê 12 jadjuw. Nãm ar aben jatãri apôx tẽ
ne arỳm abatành ne.

9 Ne kam te kute Jôdje pyràk prãmje arỳm
kam ngryk ne. Kam ngryk ne pi'ôk kaprĩ
kadjy arỳm me bajtemmã kanga. Nhym
kam me pykabê Edjitukam kum ire nhym
kam memã àpênh kajgo ar ba. Nhym be,
Metĩndjwỳnh ne mã Jôdje mẽ amijo kajkep
10 ne kaprĩ djà kunĩbê utà. Nãm kum krã mex
jadjà nhym bẽnjadjwỳr arỳm kum kĩnh.
Edjitukam me õ bẽnjadjwỳr rax nhidjibê
Parao kum kĩnh ne arỳm 'ã bẽnjadjwỳr mẽ.
Nhym kam pykabê Edjitukam Parao nhõ me
kunĩmã nhỹn kum õ mỳjja kunĩ pumũnho
ba.

11 Nhym kam Edjitukam me jamẽ pykabê
Kanaãkam me ja kunĩbê djwỳ kêt. Nhym
prãm arỳm me pa:ro dja nhym me arỳm
kaprĩ:ren kumex. Nhym me bakukãmãre
ar te amitỳx djà jabej aprã. 12 Ne kam
abenmã kum, "Edjitukam ne me djwỳo
atom nhym kumex", ane. Nhym Djako me
kabẽn man arỳm djwỳ'ỳr me bakukãmãre
ar ano. 13 Nhym ar Edjitu'ỳr tẽn arỳm
'ỳr bôx. Ne kam akẽx ne arỳm akubyn
aminhõ pyka'ỳr bôx. Ne kam ajte 'ỳr tẽn 'ỳr
bôx. Nhym kam kamy arkum amijarẽnho
amirĩtkumrẽx ne arkum, "Ba. Axikôt gwaj
bajapôx", ane. Nhym kam me Paraomã
Jôdje nhõbikwa jarẽ nhym kuma.

14 Nhym kam Jôdje arỳm bãm Djakomẽ
ar'ỳr kamy ar ano. Õbikwa kunĩ'ỳr ano. Me
abenã ar mẽnhkam ne ar krãptĩkumrẽxbê
75. 15 Nhym kam Djako ar Edjitu'ỳr tẽ:n
kam 'ỳr bôx ne kam arek kam ar ba. Nhym
kam Djako kubêngêtte kubĩ. Nhym kam me
bakukãmãre arkubêngêtte ar kupa. Aben
nhitepã ar paro tẽ. 16 Nhym me amũ
krĩraxbê Xikĩkam aro ban arỳm kẽnkrekam
ar angij. Amrẽbê: ne ar kukãmãre Abraão
kute me tyk jangjênh kadjy mebê kẽnkre
by. Xikĩkam Imô tàmdjwỳmã ne ngônh-
ponho pi'ôk kaprĩ ngãn pãnh kẽnkre ja by.
Kẽnkre jakam ne me ar angij.

17 Nhym tũmràm Metĩndjwỳnh arỳm kute
memã pyka kanga kadjy amikabẽn tũm
ma. Kute amrẽbê: Abraãomã pyka jarẽnhja
arỳm kute memã kanga kadjy amikabẽn
tũm ma. Nhym Edjitukam arỳm me àptàr
mex mõ. 18 Me àptàr mõ nhym atemã
bẽnjadjwỳr rax me kadjy kato. Bẽnjadjwỳr
ja ne kute me kukãmãre Jôdje'ã ujarẽnh
mar kêt. 19 Nãm me kadjy katon arỳm me
banhõ me wỳnhmã 'êx ban ar meo bikẽnho
ba. Nãm me bakukãmãremã me prĩre'ã
karõn memã kum, "Dja me prĩre axidjuw ga
me bõm arẽ gê ty", ane.

20 Nhym kam Môjdjê ruw. Nhym
Metĩndjwỳnh kum kĩnh. Nhym kam nã
ta ũrkwãkam o kaôro krĩ nhym arỳm
'ã mytyrwỳ amãnhkrut ne ikjêkêt apêx.
21 Nhym kam me bõm kudji. Nhym Parao
kra ni arỳm amim kumỳn kra'ã amim o

djuw mex. [22] Nhym kam me kum pykabê
Edjitu nhõ me ja kukràdjà kunĩ jarẽ nhym
arỳm kuma. Ne kute me kabẽn jarẽnh kadjy
kabẽn mexkumrẽx ne àpênh mex kadjy
tỳxkumrẽx.

[23] Ne arỳm abatành mex ne. Rwỳk'ã
amexbê 40 apêx nhym amim, "Ba 'ỳr inhõ
me wỳnhbê idjaer pumũ", ane. [24] Ne me'ỳr
tẽ:n kam me'ỳr bôx. Nhym Edjitukam me
kra'õ mebê idjaer'õo bikẽnho dja nhym
omũn arỳm o ngryk ne kubĩ. [25] Be, kute
bĩn kêtri ne amim, "Be, Metĩndjwỳnh kuk-
wakam dja ba me utà. Godja me kôt ima",
ane. Nhym kam me kute mar kêt. [26] Nãm
Edjitukam me kra'õnh bĩ nhym 'ã akati
nhym õ me wỳnh ar aben tako dja. Nhym
bit kute aro mexmã aben nêje arkum kabẽn
ne arkum, "Ẽ, ar ikabẽn ma. Ar aje abeno
anhõbikwajakam aben tako dja", ane.

[27] Nhym kute ikjêo bikẽnho ãmja arỳm
amũ Môjdjê kujaten kum, "Nhỹnh ne me'õ
me ikadjy ajã bẽnjadjwỳr mẽ, ga aben nêje
ar imã akabẽn ne? [28] Ga ne ga amũja'ã
Edjitukam me kra'õnh bĩ. Djãm aje ã ijo
anhỹrmã"? ane. [29] Nhym arỳm kuman
amijã maje atemã pykabê Midjijãmã prõt
ne. Prõt ne kam 'ỳr bôx ne arỳm me
bajtemwãkam ar ba. Ar ba:n kam arỳm kra
ja dji nhym ruw. Nhym ajte ja dji nhym
ruw.

[30] Nhym kam ar ba: nhym 'ã amex krãp-
tĩbê 40 apêx. Nhym akati 'õkam arỳm
kapôt kukritkam ar ba. Krãnhbê Xinaj
bu'ã kapôtkam ar ba: nhym akaôk tu pôko
dja. Nhym kuwykam Bẽnjadjwỳr djwỳnh
kadjy mrãnh djwỳnh kum amijo amirĩt ne.
[31] Nhym te kute marmã kam no tyn djan
amim, "Je tô, mỳj ne wã"? ane. Ne
kute omũnh mexmã 'ỳr bikamẽnh tẽ nhym
Bẽnjadjwỳr djwỳnh kum,

[32] "Ba ne ba ibê me akukãmãre nhõ
Metĩndjwỳnh.

Ibê Abraãomẽ Idjakmẽ Djako ar õ
Metĩndjwỳnh."

Nãm ã Bẽnjadjwỳr djwỳnh kum ane. Nhym
Môjdjê umaje tertet ne ibôn djan te kàjmã
'ỳr krãn kute omũnhmã.

[33] Nhym Bẽnjadjwỳr djwỳnh kum,

"Ẽ, aparkà kaba. Inhõ pykakam ne ga adjãm
wã. Kwãrĩk wãnh o abikẽnh kêt.

[34] Ẽ, pykabê Edjitukam me kra ne inhõ me
jao bikẽnho ba ba arỳm mrãmri me
tokrykôt omũn me kangãngã ma.

Ije me utàr kadjy ne ba ruw. Amrẽ tẽ ba
Edjitumã ajano."

Nãm ã Môjdjêmã ane.

[35] Be, Môjdjê ja ne me amrẽbê kangan
kum,

—Nhỹnh ne me'õ ajã bẽnjadjwỳr mẽ ne
ga aben nêje ar imã akabẽn ne? ane. Be, me
te kanga nhym Metĩndjwỳnh ta arỳm me
kadjy ano. Memã bẽnjadjwỳr kadjy ne ano.
Kute me utàr kadjy ne ano. Bẽnjadjwỳr
djwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh ne akaôk tu
pôkkam kum amijo amirĩt nhym arỳm me
kadjy ano. [36] Nhym kam Môjdjê Edjitu
kurũm meo mõ. Kamã ne me aêrbê mỳjja
pumũnh kêt kwỳ nhipêx. Me te kute mỳjja
marmã kam no tyk ne ku'ên Metĩndjwỳnh
raxmã kator kadjy mỳjja kwỳ nhipêx. Edji-
tukam ipêx ne ajte ngô ra:x nhidjibê Kam-
rêkrekam ipêx. Ne kam kapôt kukritkam
meo ba: nhym amex krãptĩbê 40 me'ã apêx.
Nãm ã Exewão memã ane.

[37] Ne itepã ajte memã kum,

—Môjdjê ja ne mebê idjaermã kum,

"Ba ne ba Metĩndjwỳnh kukwakam me
amã kabẽn jarẽnho iba. Dja
Metĩndjwỳnh ĩ me akadjy amijo me
anhõbikwa 'õ pytà. Amijo utà nhym
arỳm ikudjwa ã me amã kabẽn
jarẽnho ane."

Nãm ã Môjdjê memã ane.

[38] Be, Môjdjê ja ne kapôt kukritkam ar
meo aben pydjin meo ba. Nhym kam krãn-
hbê Xinajkam Bẽnjadjwỳr djwỳnh kadjy
mrãnh djwỳnh kum kukràdjà jarẽ. Me
kute katàt amijo ba'ã Metĩndjwỳnh kute
memã karõkam kukràdjà ja ne kum arẽ.
Me kute mar ne tĩn ne ar bamã ne kum
arẽ. Nhym arỳm me bakukãmãremã arẽ.
Nhym me aben djô'ã abenmã arẽ gu me
bakamingrãnyre arỳm baje mar ne o baba.

[39] Nhym be, me bakukãmãre ne me kum
kabẽn mar prãm kêt. Me aminhirô bê
kabẽn rẽn arỳm te akubyn Edjitumã mõrmã
bikraro nhỹ. [40] Môjdjê krãnh nhimõk'ã kute
amikràkam ne me arỳm Arãomã kum,

"Môjdjêwã, kute Edjitu kurũm me bajo ka-
tor ne kute me bajo mõr djwỳnhwã
birãm mỳjwã ne arỳm ajmã on.
Nhym got omũ. 'Ỳr aprõt ne me

batĩndjwỳnh karõ kwỳ nhipêx gê me bakukãm ba."

Nãm me ã Arãomã ane. [41] Ne kam arỳm mrybàri krare karõ nhipêx ne o we Metĩndjwỳnh. Ne kam arỳm we mry karõ kĩnh djà'ã mryo bôx. O bôx ne parbê kudjin arỳm kum kubĩ. Ne arỳm kute ikrao mỳjja nhipêxjakam kĩnh katio dja. [42] Nhym Metĩndjwỳnh arỳm mebê amijo akẽx ne wãnh memã ire. Me ta wãnh kute kanhêti krãptĩmã rax jarẽnho ba kadjy memã ire. Ije amã arẽnh kôt ne Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh kabẽn'ã pi'ôk no'ôk. Kamã ne Metĩndjwỳnh memã kum,

"Ga me abê idjaer, djãm imã ne ga me mry paro aba? Me aje mỳjjamã mry paro aba nhym 'ã amex krãptĩbê 40 apêxja djãm imã ne ga me mry pa got? Arkati.

[43] Ate ne ga me mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêx ne kum rax jarẽnho aba. Ne mã me karõbê Morkimã kikreo aba. Ne me anhõ metĩndjwỳnhbê Rẽnpãnh nhõ kanhêti karõo aba. Aje ikupa'ã amijo aba prãmkam dja ba arỳm me anhõ pyka djwỳnh bê me akujate. Dja ba me bajtem nhõ krĩraxbê Babirônij nhijukri me akujate."

Nãm ã Metĩndjwỳnh memã ane. Nhym Exewão arỳm kôt me rũnhmã arẽ.

[44] Ne itepã ajte memã kum,

—Mrykào kikre ne me bakukãmãre kapôt kukritkam ar o ba. Metĩndjwỳnh kute memã amijo amirĩt nhym me kute mar kadjy ar o ba. Ta ne Môjdjêmã 'ã karõn kum, "Ije kikre'ã amã karõ kôt dja ga ipêx." Nãm ã Môjdjêmã 'ã karõo ane. Nhym arỳm kôt ipêx nhym me ar o ba. [45] Nhym kam ô'ã me bakukãmãremẽ Djodjuwemẽ ar kikreo ba:n arỳm apỹnh me bajtem nhõ pyka djàri'ỳr o bôx. Nhym Metĩndjwỳnh arỳm apỹnh me bajtem ba djàrio apan me kujate. Me kujate nhym me arỳm me pãnh pykakam ar ba. Nhym mebêngêt aben kukãm me paro mõ. Me paro mõ nhym me tàmdjwỳ arỳm aben djô'ã mrykào kikreo krĩ. O krĩ: nhym kam tũ:mràm Dawi arỳm me kadjy katon kam me kadjy bẽnjadjwỳr. [46] Nhym kam Metĩndjwỳnh kam kĩnh. Nhym kum, "Metĩndjwỳnh, abê Djakoo aba djwỳnh. Ba amã anhũrkwã nhipêx", ane. [47] Nhym be, Dawi ne kute kum kikre nhipêx kêt. Nhym be, krabê Xaromão ne arỳm kum kikre nhipêx.

[48] Nhym be, djãm me kute ikrao kum kikretikam Metĩndjwỳnhbê kumkati krĩ prãm got? Arkati. Me bakukãmãre kabẽn kôt ne ba ikabẽn jarẽ. Amrẽbê: ne me Metĩndjwỳnh kukwakam memã kum,

"Bẽnjadjwỳr djwỳnh ne me amã,

[49] 'Be, kute me bẽnjadjwỳr rũnh krĩ djà pyràk ne ã kỳjrũm kàjkwakam ikrĩ djà ã imã nõr ane. Kàjkwabê ne ikrĩ djà.

Kute me par ku'ê djà pyràk ne pyka ã iparbê imã nõr ane.

Be, djãm me kute imã kikreti'õ nhipêx nhym imãnhkutãmã? Arkati.

Djãm me kute imã ikrĩ djà'õ nhipêx ba kam inhỹr ne ityk djà kêtmã? Arkati.

[50] Ba ne ba inhikrao kàjkwamẽ pyka nhipêx. Djã ne ga me ja ma?'

Nãm ã Bẽnjadjwỳr djwỳnh me amã ane."

Nãm kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh ã memã ane. Ga, me kute ikrao kum kikreti nhipêxjakam Metĩndjwỳnhbê kumkati kam krĩ kêtja pumũ. Nãm ã Exewão memã ane.

[51] Ne kam itepã ajte memã kum,

—Ba me amã arẽ ga me ama. Be, me akukãmãre kwỳ kute arĩk amijo ba'ã ne ga me amijakren arĩk ar amijo aban mã aminhirôbê Metĩndjwỳnh kabẽn rẽn anhõkre kadjwỳnhbê ajaxwe ar aba. Ne kam ajamakkre kêtkumrẽx ne mã aminêje Metĩndjwỳnh Karõbê adjàptàr aba. [52] Nhỹnh got Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh'õ nhym me akukãmãre kute o bikẽnh kêt? Nãm me mã aben kukãm me kupa. Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh mã me bakukãmãremã kum, "Kritu ne katàt ne axwe kêtkumrẽx. Mrãmri dja bôxkumrẽx." Nãm me mã ã memã ane nhym kam me mã me kupa. Tãm ne ajbir jakam bôx ga me arỳm kangan abĩ. [53] Be, kadjy mrãnh djwỳnh ne me kadjy Môjdjêmã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ. Me kute katàt amijo ba'ã kabẽn jarẽ ga me aben djô'ã o aba kajgon mar kêt ne kôt amijo aba kêtkumrẽx. Nãm ã Exewão memã ane.

Me kute Exewão bĩn.

54 Nhym me kute amijã kabẽn markam
arỳm ngryk tỳx mex ne. 55 Nhym be,
Metĩndjwỳnh Karõ arỳm raxo Exewão
kadjwỳnhbê nhỹn ar o ba. Ar o ba nhym
arỳm kàjmã krãn kàjkwa pumũn kam
Metĩndjwỳnh pumũ. Prĩne me:xkumrẽx ne
uma: nhym omũ. Nhym Jeju Metĩndjwỳnh
djubôk'ãnh dja nhym omũ. 56 Nãm Exewão
ar omũn arỳm memã kum,

—Ẽ ota, arỳm ne kàjkwa abenbê ajkij.
Kute amijo ĩ ne bôxja ne arỳm ra:x ne
Metĩndjwỳnh djubôk'ãnh dja, ba arỳm
omũ, ane.

57 Nhym kam me tu kàj bê amran amija-
mak'ã pron itepato 'ỳr prõt ne. 'Ỳr prõt
ne o tỹm ne 58 arỳm krĩrax kurũm o kato,
atykmã o katon kumẽ. Kumẽn kam kẽno
titik ar o ba. Anhỹr djwỳnhràm ne me'õ
abatành nybê Xaur dja. Nhym me aminhõ
kubẽkào pôx ne parbê adjuw.

59 Nãm me Exewão titik ar o ba nhym
arỳm amijo Metĩndjwỳnhmã a'uw ne kum,

—Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju, amim ikarõo
wabi, ane. 60 Ne kam kõnkrão nhỹn kàj bê
àmrao kum kabẽn ne kum,

—Bẽnjadjwỳr djwỳnh, dja ga me kute
ibĩn pãnh jarẽnh kêt. Nãm ã ane nhym me
arỳm kubĩ nhym arỳm ty.

8

*Me kute Jeju nhõ me jao bik*ẽnho mõr
nhym me bimành.

1 Be, me kute Exewão bĩn kêtri ne Xaur
memã kum, "Rã'ã me abĩ", ane.

Nhym me kubĩn kam arỳm me krãptĩo
bikẽnhmo krax ne. Me kute amim Jeju
mar ne kôt ar aben pydjio bajao bikẽnhmo
krax ne. Nãm me Djeruxarẽkam meo
bikẽnho mõ:n me krãptĩ:o ajkẽ. Nhym me
me umaje arỳm ajmà. Pykabê Djudêjakam
pyka kunĩkôt ajmà. Ne pykabê Xamarijkam
pyka kunĩkôt ajmà. Jeju kute ar anorjabit
ne ar arek Djeruxarẽkam ar ba. 2 Nhym
me kwỳ kum Metĩndjwỳnh jabêja ne Ex-
ewão mỳn o mõn arỳm adjà. Ne kam abej
mu:w. 3 Nhym be, Xaur arỳm àkrên ari
me kute amim Jeju maro bikẽnho ba. Me
kute Jejukôt ar aben pydjio bajao bikẽnho
ba:n kikre kunĩkôt mrãn wangij ne me bjêro
mrãn meo apôx. Nãm me mymẽ me nireo
mõn arỳm mebê ijê.

*Piripi Xamarijkam bôx ne Jeju'ã memã
ujar*ẽnh.

4 Nhym me amũ bimànhja ne me arỳm
memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnho mõ.
Apỹnh me ba djàri memã arẽnho mõ.
5 Kamã ne Piripi krĩraxbê Xamarijmã tẽn
bôx. Ne kam arỳm kàj bê Kritu'ã memã
ujarẽnh tẽ. 6 Nhym me itepato arỳm kabẽn
ma, me krãptĩ: kabẽn ma. Nãm mỳjja
pumũnh kêt kwỳ nhipêx nhym me arỳm
omũn kam kunĩ kabẽn mar 'ãno dja. 7 Be,
me karõ punu me krãptĩo ba nhym arỳm
ano nhym me karõ amran memã iren arỳm
mã mõ. Nhym ajte me akrymẽ me mrãnh
kêt krãptĩo mex. 8 Nhym kam me arỳm
krĩrax wãkam kĩnhti:re ne.

*Ximãobê wajangare'ã ujar*ẽnh.

9 Nhym krĩrax tãmkam ne me'õ. Me kum
Ximão jarẽ. Ta ne kute amijo mỳjja mar
pytàr, amijo apỹnh mỳjja mar pytàr ne ari
amijo wajangao ba. Nãm me noo biknor ar
o ba nhym me kam no tyn kumex. Nhym
mã amijo rax ne memã kum,

—Ẽ, ba ne ba iraxkumrẽx, anhỹro ba.
10 Nhym me kàtàmmẽ me rũnh kunĩ ma:r ar
o ban abenmã kum,

—Tãmwã ne Metĩndjwỳnh pymao uman
tỳ:x ne, ane. 11 Be, amrẽbê ne amijo apỹnh
mỳjja mar ne me kupênh ne me noo biknor
ar o ba nhym me arỳm maro ba. 12 Mar ar
o ba: nhym kam Piripi arỳm memã kabẽn
jarẽ. Memã Metĩndjwỳnh kute amim me
utàr ne ar meo bakam kabẽn jarẽ. Ne
Jeju Kritu'ã memã ajarẽ nhym me arỳm
kuman tu amim Jeju markumrẽx. Nhym
arỳm Metĩndjwỳnhmã ngômã me angij. Me
mymẽ me nire jangij.

13 Nhym kam Ximãodjwỳ arỳm mekôt
amim kuma. Amim kuma nhym me arỳm
Metĩndjwỳnhmã ngômã adjà. Nhym kam
arỳm mã Piripi kôt ajkamẽ. Nhym Piripi me
aêrbê mỳjja pumũnh kêt rũnh nhipêxo ba.
Me te kute mỳjja marmã kam no tyk ne kute
Metĩndjwỳnh raxmã kator kadjy ne ipêxo
ba. Nhym Ximão amim omũnho ban te kute
marmã kam no tyn ku'ê.

14 Nhym kam me amũ Djeruxarẽkam
memã kum,

—Be, pykabê Xamarijkam ne me arỳm
amim Metĩndjwỳnh kabẽn markumrẽx,
ane. Nhym Jeju kute ar anorja arỳm kuma.
Kuman arỳm me'ỳr Pedrumẽ Djuão ar ano.

15 Nhym ar me'ỳr tẽn me'ỳr bôx. Ne kam
Metĩndjwỳnhmã meo a'uw ne kum,
—Dja ga memã Akarõ jano gê me 'amỳn
meo ba, ane. 16 Be, kraxje Metĩndjwỳnh
Karõ mekam rwỳk kêt rã'ã. Nãm me
Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju kukwakam
Metĩndjwỳnhmã ngômãbit me angij.
17 Nhym Pedru ar Metĩndjwỳnhmã
meo a'uw ne me'ã ikra jadjuw nhym
Metĩndjwỳnh Karõ arỳm me 'amỳn meo
ba. 18-19 Pedru ar kute me'ã ikra jadjwỳrkôt
Metĩndjwỳnh Karõ me 'amỳ nhym Ximão
arỳm amim omũn arkum,
—Ota pi'ôk kaprĩ. Dja gar amikudjwa
imã akre. Ba badjwỳ ar akudjwa maro
iba ne me'ã aminhikra jadjwỳro iba gê
Metĩndjwỳnh Karõ me 'amỳn meo ba, ane.
20 Nhym Pedru kum,
—Metĩndjwỳnh kute tu memã kajgo
Amikarõ janorjakam ga arĩk amim, "Dja ba
pi'ôk kaprĩ pãnh Metĩndjwỳnh Karõ man
ar o iba", ane. Kam gê Metĩndjwỳnh me
biknor tokry djàmã ajano ga anhõ pi'ôk
kaprĩmẽ ro'ã akuno. 21 Be, Metĩndjwỳnhmã
akadjwỳnhbê ajaxwe rã'ãn kum amex kêt
rã'ã. Kam ne ga aje Karõ mar prãm
kêtkumrẽx.
22 On amikam akaprĩn wãnh ajaxwejamã
anhiren Metĩndjwỳnhmã amijo a'wỳ. Gê
kute ajaxweo biknor ne akam ngryk kêt
jabej. Aje Metĩndjwỳnh Karõ'ã amim karõ
punujao biknor ne akam ngryk kêt jabej
kum amijo a'wỳ. 23 Be, arỳm ne ba apumũ.
Ajaxwe kute ajamỳnh tỳx ne kute ajo ba
rã'ã. Nãm ã Pedru Ximãomã ane.
24 Nhym Ximão kum,
—Inêje Bẽnjadjwỳr djwỳnhmã akabẽn gê
aje imã akabẽn jarẽnhja kôt ijo anhỹr kêt,
ane.
25 Nhym kam Pedrumẽ Djuão ar
Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ã memã amijarẽnho
djan kabẽn'ã kàj bê memã ujarẽnho
djan kam arỳm o ino re. Ne kam arỳm
Djeruxarẽmã akẽx ne. 'Ỳr mõ:n mõr kôt
memã Kritu'ã ujarẽnh ny jarẽnho mõ.
Pykabê Xamarijkam me ja apỹnh me ba
djàri krãptĩ memã arẽnho mõ.

*Exopijkam me'õjamã Piripi Jeju'ã ujar*ẽnh.

26 Nhym kam Piripi arek Xamarijkam ar
ba. Kam ar ba nhym Bẽnjadjwỳr djwỳnh
kadjy mrãnh djwỳnh'õ arỳm 'ỳr bôx ne
kum,
—Kàjmã djan amũ aparmã tẽ. Ga,
Djeruxarẽmẽ, krĩraxbê Gadjamẽ abenmã
pry mẽnhja pumũ. Pry 'ãnh ne kapôt
kukrit. Dja ga 'ỳr tẽn 'ỳr bôx, ane.
27 Nhym arỳm kàjmã djan 'ỳr tẽ:n arỳm 'ỳr
bôx. Nhym me'õ pry'ã tẽ nhym omũ. Õ
pyka djwỳnhbê ne Exopij. Kubê eunuku'õ.
Exopijkam bẽnjadjwỳr rax nibê Kãdjidji.
Nhym kukwakam ra:xi. Kubê õ nêkrêx
kunĩ pumũnh djwỳnh. Djeruxarẽ kurũm
ne tẽ. Arỳm ne Metĩndjwỳnhmã rax jarẽn
kam tẽ. 28 Ne kam kurũm akubyn õ pyka'ỳr
tẽ. Õ kàmrãnhtỳx, mry kute bjêrjakam tẽ.
Ne kam pi'ôk jarẽnho nhỹ. Metĩndjwỳnh
kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnhbê Idjaij
nhõ pi'ôk ne arẽnho nhỹ.
29 Piripi me'õ ja pumũ nhym
Metĩndjwỳnh Karõ kum,
—'Ỳr aprõt ne kàmrãnhtỳxmẽ ro'ã tẽ,
ane. 30 Nhym arỳm 'ỳr prõt ne ro'ã tẽ. Nhym
Idjaij nhõ pi'ôk jarẽnho nhỹ nhym arỳm
kuma. Ne kam kum,
—Ẽ, djã ne ga arỳm me kabẽnwã ma?
Mỳj'ã ne kabẽn amijakre? ane.
31 Nhym kum,
—Djãm ije mỳjja mar godja ba mỳjja'ã
kute amijakreja ma. Kon, me'õ dja imã
kraxkôt arẽ ba arỳm kôt kuma. Iwỳr wabin
inhikô'ã nhỹ, ane.
32 Me bakukãmãre Idjaij kabẽn ne eunuku
arẽnho nhỹ. Nãm amim,
"Me kute bĩnmã o tẽ nhym uwbôre kute
mrãmri ne mrykĩ'ãtomti djuwbôre
pyràk. Ne kute mrãmri ne me arỳm
kĩ jakàro ãmkam mrykĩ'ãtomti ja-
batành nyre bẽn kêt pyràk. Nãm ã
aminêje kabẽn kêto ane.
33 Nãm me 'êx ne o kàtàm ne 'ã,
'Tãmwã ne axwekumrẽx. Tãmwã
ne axwekumrẽx', ane. Axwe
kêtkumrẽx nhym me arỳm tu kum
mỳj axwe pãnh jarẽ. Nhym arỳm
tyn wabi nhym kute ô'ã me'õ kêt
pyràk", ane.
Tãm ne eunuku pi'ôkkam arẽnho nhỹ.
34 Nhym Piripi 'ỳr wabin ikô'ã nhỹ nhym
kum,
—Imã arẽ. Mỳj me'õ'ã ne Metĩndjwỳnh
kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh ja jarẽ?
Djãm amijã nàr me'õ'ã? ane. 35 Nhym
kam Piripi eunuku kute pi'ôk jarẽnh kôt

arỳm kum Jeju'ã ujarẽnhmo krax ne arek 'ã
ujarẽnho tẽ.
36 O tẽ:n kam arỳm ngô'ỳr bôx nhym
eunukuja kum,
—Ota ngô. Mỳj dja ba nẽ ga
Metĩndjwỳnhmã ngômã ijadjà? ane.
37 Nhym Piripi kum,
—Mrãmri aje tu amim Jeju markumrẽx
jabej ba kam arỳm ngômã ajadjà, ane.
Nhym kum,
—Nà. Ba mrãmri tu amim Jeju Kritu
markumrẽx. Mrãmri kubê Metĩndjwỳnh
Krakumrẽx, ane.
38 Nhym eunuku mry kute kà bjêrmã
kabẽn nhym arỳm dja. Nhym kam ar ngô'ỳr
ruw ne arỳm nox ne. Nhym kam Piripi
arỳm Metĩndjwỳnhmã ngômã adjà. 39 Ne
kam ar wabin dja. Nhym kam Bẽnjadjwỳr
djwỳnh Karõ tu Piripi byn mã o tẽ. Nhym
eunuku arỳm ijukri omũnh kêtkumrẽx. Ne
kam õ pykamã tẽ. Arỳm kĩnhtiren tẽ.
40 Nhym kam krĩraxbê Oxotokam ajte Piripi
amirĩt ne. Ne kam bu'ã krĩ kunĩkôt memã
'ã ujarẽnh tẽ. Tẽ:n kam krĩraxbê Xedjare'ỳr
bôx.

9

Xaur Jeju'ỳr amijo akẽx.
Kar 22.3, 26.9

1 Nhym kam Xaurja kute ari meo
bikẽnho baja kute me kangrônh rã'ã. Kute
Bẽnjadjwỳr djwỳnhkôt me ba djwỳnh
kangrônh rã'ã. Nãm mã me'ã memã kum,
—Gê me tu me kupa. Gê me tu me
kupa, ane. Nãm memã anhỹr rã'ãn arỳm
me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ
bẽnjadjwỳr rax'ỳr tẽn arỳm 'ỳr bôx ne kum,
2 —Ba krĩraxbê Tamagukam me rũnh'ỳr
tẽ. Dja ga me kute amim Jeju mar'ã pi'ôk
no'ôk ne imã angã ba memã o tẽ. Ba
apỹnh mebê idjaer bikprõnh djàkam me
rũnh kunĩkôt memã akreo tẽ. Dja me
akabẽnkôt me kute amim Jeju mar jabej ne
memã katon arỳm imã me kanga. Ba me
uwpren amrẽ Djeruxarẽ'ỳr meo tẽn awỳr
meo bôx, ane. Nhym kam arỳm me'ã memã
pi'ôk no'ôk nhym arỳm kubyn me'ỳr o tẽ.
3 Me 'ỳr o tẽ:n kam arỳm krĩraxbê Tamagu
têpo tẽ. Têpo tẽ nhym tu aêrbê kàjkwa
kurũm mỳjja adjênhja prĩne kurwỳ. 4 Nhym
arỳm tu pykabê tỹm ne arỳm me'õ kabẽn
ma. Nhym kum,
—Xaur, Xaur, mỳkam ne ga me kute
amim imaro abikẽnho aba? Aje ba mãn ijo
abikẽnh pyràk ane.
5 Nhym Xaur kum,
—Bẽnjadjwỳr, mỳj me ajõ ga ne ga imã
akabẽn? ane.
Nhym kum,
—Ba, ibê Jeju. Nã gãm me kute amim
imaro abikẽnho aba ne aje ba mãn ijo
abikẽnho aba pyràk. Ne kam te adjumar
mex prãmje. Ga, mry kute jênh bjêrja
pumũ. Me kute mỳjja djwa mexo mry
kamjỳr nhym arỳm umaje prõt tỳxja pumũ.
Nhym kwỳ amakkre kêtkam tu amikamjỳr
djà kanã ne arỳm tokry ne. Gadjwỳ dja ga
ari ijo abikẽnho aban arỳm atokry:. Nãm
Jeju ã kum ane.
6 Nhym kam kum,
—Bẽnjadjwỳr djwỳnh, mỳj ne ga amã
kĩnh? Dja ba ã amã o ane, ane.
Nhym kum,
—On kàjmã djan amũ krĩraxmã wadjà.
Kam dja me amã 'ã karõ. Dja ga mrãmri
katàt me kabẽn man kôt amijo abakumrẽx,
ane.
7 Nhym Xaurkôt ar mõrja me'õ kabẽn
man kam ar kute ĩ pumũnh kêtkumrẽx.
Ne kam te: umaje te kabẽnmã. 8 Nhym
kam Xaur kàjmã djan no pôt kajgon arỳm
rĩt kêt ne. Nhym kam ar pa 'amỳn o tẽn
arỳm krĩraxbê Tamagumã wadjà. 9 Nhym rĩt
kêtkumrẽx ne. Ne kam kute mỳjja krẽn kêt
ne kõm kêt'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt
apêx.
10 Nhym kam krĩraxbê Tamagukam ne
me'õbê Ananij. Bẽnjadjwỳr djwỳnh ne
Ananij nokrekam amirĩt nhym arỳm omũ.
Nhym kum, “Ananij”, ane.
Nhym kum, “Bẽnjadjwỳr djwỳnh, mỳj
nã”? ane.
11 Nhym kum,
—Kàjmã djan tẽn pry nhidjibê Katàt'ãnh
tẽn Djuda nhũrkwã'ỳr bôx. Kam Xaur jabej
me kukja. Krĩraxbê Taxukam ne abatành
djà. Dja ga abej me kukja. Wãkam ne Xaur
Metĩndjwỳnhmã amijo à'wỳro nhỹ. 12 Be,
ga ne ga arỳm amikukãm nokrekam amirĩt
nhym akarõ pumũ. Ga ne ga arỳm 'ỳr
wadjàn 'ã anhikra dji nhym arỳm akubyn
rĩt mex ne. Nãm ã apumũnho ane. Nãm ã
Bẽnjadjwỳr djwỳnh Ananijmã ane.
13 Nhym kum,

—Je, Bẽnjadjwỳr djwỳnh, mỳkam? Xaur wã ne umakumrẽx. Nãm arỳm Djeruxarẽkam anhõ me ja krãptĩo ajkẽ nhym me krãptĩ arỳm imã arẽ. [14] Ne jakam arỳm me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr ar me ijã pi'ôk no'ôk nhym amrẽ o tẽ. Me ije amã amijarẽnhja kunĩ kadjy arỳm amrẽ pi'ôko tẽ. Kute me idjuwpre kadjy ne o tẽ, ane.

[15] Nhym Bẽnjadjwỳr djwỳnh kum,

—'Ỳr tẽ. Ba ne ba inhõ àpênh kadjy amijo utà. Dja me bajtemmã ijã ajarẽn me bẽnjadjwỳr rũnhmã ijã ajarẽn mebê idjaermã ijã ajarẽ. Ja kadjy ne ba amijo utà. [16] Dja ba ĩ kum, "Dja ga ĩ ijã adjujarẽnh djô'ã atokry kumex." Nãm ã Xaur'ã Ananijmã ane.

[17] Nhym kam arỳm 'ỳr tẽ. 'Ỳr tẽ:n kam arỳm Djuda nhũrkwãmã wadjàn Xaur'ỳr bôx. Ne kam arỳm 'ã kute ikra djirkam kum,

—Xaur, akmere, gu banhõ Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju ne ijano ba arỳm awỳr bôx. Pry'ã atẽm nhym kute amã amijo amirĩtja tãm ne ijano ba awỳr tẽ. Dja ga akubyn arĩt mex nhym Metĩndjwỳnh Karõ arỳm raxo akadjwỳnhbê nhỹn ar ajo ba. Ja kadjy ne ijano ba tẽ. Nãm Ananij ã kum ane. [18] Nhym aêrbê no kurũm mỳjja kute tepkà pyràk rôrôk ne. Nhym akubyn rĩt mex ne. Ne kam kàjmã dja nhym kam arỳm Metĩndjwỳnhmã ngômã adjà. [19] Nhym kam ajte õ kwỳ krẽn arỳm akubyn tỳx ne.

*Xaur memã Jeju'ã ujar*ẽnh nhym me kum kurê.

A Kô 11.32

Ne kam arek Tamagukam Jejukôt me ba djwỳnhmẽ ro'ã ar ba nhym 'ã akati kwỳ apêx. [20] Tamagukam ar bari ne apỹnh mebê idjaer bikprõnh djàkam kàj bê memã ujarẽnh tẽ. Nãm memã kum,

—Mrãmri ne Jejubê Bẽnjadjwỳrbê kumkatikumrẽx. Kubê Kritukumrẽx. Kubê Metĩndjwỳnh Krakumrẽx, anhỹr tẽ. [21] Nhym me kunĩ kute kabẽn markam te kute kraxkôt marn kam no tyn kumex ne aben kukij ne abenmã kum,

—Bãrãm tãmja ne Djeruxarẽkam ari meo bikẽnho ba. Me kute Jeju Kritumã amijarẽnhjao bikẽnho ba. Bãrãm tãmja ne kute ajte me uwpre kadjy amrẽ tẽ. Kute me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr ar'ỳr meo bôx kadjy amrẽ tẽ, ane. [22] Nhym kam Xaur kabẽn mexo amũ amikamẽnho tẽn arỳm kute memã Jeju jarẽnh mar me:xkumrẽx. Nãm Tamagukam mebê idjaermẽ aktã kabẽno aben japa nhym me arỳm kabẽn kôt Jejubê Kritu ma. Mrãmri Jejubê Bẽnjadjwỳrbê kumkatikumrẽx man arỳm te kute kum kabẽn'õ jarẽnh prãmje. Te o anen õkre kadjwỳnhbê arĩk amikabẽn kwỳ jarẽnho kumex.

[23] Nãm ã memã anhỹr tẽ nhym 'ã akati krãptĩ apêx. Nhym kam mebê idjaer kwỳ arỳm o aben maro nhỹn abenmã kum,

—Mỳj dja gwaj Xaur on arỳm kubĩ? ane. Nhym kam me arỳm amũ Xaurmã arẽ nhym arỳm kuma. [24] Me õ krĩrax nêje ne bu'ã pyka tỳx nhipêx jabatànhja nhym kam apỹnh ajkwa krekre djàri. Nhym me kute Xaur katorkôt bĩnmã ajkwa krekre kunĩ'ã ku'ên omũnh'ã rĩtkumrẽx ne. Nhym Xaur arỳm me kuma. [25] Nhym kam akamàt nhym Jejukôt me ba djwỳnh krĩrax nêje pyka tỳx'ã Xauro wabin djan kadjy djudjêdjêo kaxnokai akà 'ãpren kam Xaur nhỹr. Ne kam djudjêdjê 'amỳn pyka tỳx burũm aparmã kumẽn o rwỳko tẽn arỳm pykabê kudja. Nhym kam kàjmã djan mã mebê katon tẽ.

[26] Tẽ:n kam arỳm akubyn Djeruxarẽkam bôx. Ne kam bit Jejukôt me ba djwỳnhmẽ ro'ã ỹrmã. Nhym me kum uman 'ã abenmã kum,

—E kum nhỹnh ne tãmwã Jeju ma ne kôt ba? Godja ajte me bakwỳo ajkẽ, ane. [27] Nhym kam Banabe o tẽn Jeju kute ar anorja'ỳr o bôx. Ne 'ã arkum,

—Be, nãm prykôt tẽn arỳm Bẽnjadjwỳr djwỳnh pumũ nhym kum kabẽn jarẽ. Nhym kam arỳm krĩraxbê Tamagukam Jeju'ã memã ujarẽnh ba. Nãm kum me uma kêt ne kàj bê 'ã memã ujarẽnh ba, ane.

[28] Nãm arkum ane nhym kam me arỳm kum uma kêt ne. Nhym kam Djeruxarẽkam Jejukôt me ba djwỳnhmẽ ro'ã ar ba. [29] Ar ba:n kum me uma kêt ne Bẽnjadjwỳr djwỳnh kukwakam memã ujarẽnh ar ba. Nhym mebê idjaer kwỳ ne me me bajtembê kregu kabẽnkam kabẽn. Nhym Xaur arỳm me jamẽ aktã kabẽno aben japanho dja. Aben japanho dja nhym kam me bit kute Xaur bĩnmã.

30 Nhym Jeju kukwakam me kute abeno
kamy arỳm me kuma. Ne kam Xauro tẽn
krĩraxbê Xedjaremã o tẽn o bôx. Ne kam
krĩraxbê Taxumã ano nhym arỳm 'ỳr tẽ.
31 Nhym kam me arỳm me kute amim Jeju
marjao bikẽnho ino re. Apỹnh me ja kute
Jejukôt ar aben pydjio ba djàri meo bikẽnho
ino re. Pykabê Djudêjakam o ino re. Ne
pykabê Garrêjakam o ino re. Ne pykabê
Xamarijkam o ino re. Kunĩkôt ne me meo
bikẽnho ino re. Nhym me arỳm akubyn
umar mex ne. Ne kam Metĩndjwỳnh maro
amũ amikamẽnho tẽn arỳm mar ra:x ne.
Ne me kum Metĩndjwỳnh pymakam katàt
kabẽn kôt ar amijo ba. Nhym Metĩndjwỳnh
Karõ memã kĩnh jadjà nhym me arỳm
kĩnhkumrẽx. Nhym me kàtàm krãptĩ arỳm
tu amim Jeju markumrẽx ne arỳm mekôt
ajkamẽ. Nhym kam me arỳm krãptĩ: tẽ.

Pedru kute Anêjao mex nhym Dokre tyk nhym akubyn o tĩn.

32 Nhym kam Pedru pyka kunĩkôt kute
me omũnh kadjy tẽ. Me omũnho tẽ:n kam
krĩbê Ridjakam me jadjwỳ'ỳr bôx. Jeju nhõ
me ja'ỳr bôx. 33 Nhym kamã me'õbê Anêja
amrẽbê akryn arek ikwã. Akry'ã arỳm
amexbê 8 apêx. Nhym Pedru arỳm omũ.
34 Ne kam kum,

—Ẽ, Anêja, Jeju Kritu arỳm ajo mex ne.
On kàjmã djan anhikwã djàwão mex, ane.
Nhym me aêrbê arỳm kàjmã dja. 35 Nhym
krĩbê Ridjamẽ krĩbê Xaronakam me ja kunĩ
arỳm omũ. Ne kam arỳm Bẽnjadjwỳr
djwỳnh'ỳr amijo akẽxo kumex.
36 Pedru krĩbê Ridjakam arek ar ba. Nhym
kam krĩbê Djopekam Jejukôt ba djwỳnh
ni'õ ar ba. Idjibê ne Tabita. Mebê
kregu kabẽnkam ne me kum Dokre jarẽ.
Ukaprĩkumrẽx ne mã me õ mỳjja kêto
djuw mexo ba. 37 Ne kam kanên arỳm
ty. Nhym me amikukràdjàkôt ku'õn kikre
tãmkam kỳjrũm kumoka'êkam kudji nhym
nõ. 38 Krĩbê Ridja ne krĩbê Djopeo rãm ne ja.
Dokre ty nhym kam me kum,

—Pedru ne Ridjakam ar ba, ane. Nhym
Jejukôt me ba djwỳnh arỳm kuman Pe-
dru'ỳr ar amãnhkrut jano. Nhym ar 'ỳr tẽn
kam 'ỳr bôx ne kum,

—Ẽ, amikrà kêt ne Ridja'ỳr tẽ, ane.
39 Nhym amibêx ne 'ỳr arkôt tẽ. Tẽn kam
arỳm 'ỳr bôx. Nhym ar Pedruo tẽn kỳjrũm
kumoka'ê'ỳr o wabi. Nhym kam me 'uwtĩ
kunĩ 'ỳr bôx ne muw. Ne Dokre tĩnri kute
apỹnh me inôkàti, apỹnh kubẽkà nhipêx
djàri mã: kum akreo ku'ê.
40 Nhym Pedru arỳm bõm me kunĩ
jano. Ne kam kõnkrão nhỹn arỳm
Metĩndjwỳnhmã o a'uw. Ne kam tykja'ỳr
akẽx ne kum,

—Ẽ Tabita, kàjmã nhỹ, ane. Nhym arỳm
no pôt ne Pedru pumũn arỳm kàjmã nhỹ.
41 Nhym 'ỳr ikran arỳm ikra 'amỳn kàjmã
kudja. Ne kam memã kabẽn nhym me arỳm
'ỳr bôx. Jeju nhõ me jamẽ me 'uwtĩmẽ ne
me bôx nhym arỳm memã kum,

—Ota, arỳm akubyn tĩn ne, ane. 42 Nhym
me arỳm krĩbê Djopekam kikrepdjitã
abenmã arẽnho ipôk ne. Nhym me
krãptĩ arỳm tu amim Jeju markumrẽx ne.
43 Nhym kam Pedru arek krĩbê Djopekam ar
ba. Me'õbê Ximão nhũrkwãkam ne nhỹ.
Ximãobê ne mry kào mex djwỳnh'õ. Pedru
krĩ wãkam ar ba nhym arỳm 'ã akati krãptĩ
apêx.

10

*Me'õ bajtembê Koneru'ã ujar*ẽnh.

1 Pedru Djopekam ar ba nhym krĩraxbê
Xedjarekam me'õbê Koneru ar ba. Kubê
ne krãkamngônhre krãptĩ: kubê 100 nhõ
bẽnjadjwỳr. Me kute krãkamngônh ja'ã
memã kum,

—Pykabê Itarij kurũm me ja, anhỹro ba.
2 Koneru katàt Metĩndjwỳnh kabẽn man kôt
ar amijo ba. Konerumẽ ũrkwãkam ar krĩja
kunĩ ne arkum Metĩndjwỳnh rax pyma.
Nãm me õ mỳjja kêtkam õdjànhkumrẽx ne
mã Metĩndjwỳnhmã kabẽn ar ba.
3 Nhym kam arỳm myt akẽxkam,
3 orakam, Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh
djwỳnh'õ nokrekam amirĩt nhym arỳm
omũnho nhỹ. Nhym kum, “Ẽ, Koneru”,
ane. 4 Nhym kute omũnhkam madjà kretin
kum, “Bẽnjadjwỳr djwỳnh mỳj nã”? ane.
Nhym kum,

—Ga Metĩndjwỳnhmã akabẽn nhym
arỳm ama. Ga me õ mỳjja kêtkam
anhõdjành nhym arỳm apumũ. 5 Jakam dja
ga krĩbê Djopemã anhõ me ja kwỳ jano.
Kam ne me'õbê Ximão Pedru. Gê ar tẽn
kum arẽn awỳr o bôx. 6 Imôti mỳrri ne nhỹ.
Mrykào mex djwỳnhbê Ximãomẽ ro'ã ne ar
nhỹ. Dja ar tẽn kum arẽn amrẽ awỳr o tẽn

o bôx nhym arỳm amã arẽ ga kabẽn kôt ã amijo ane.

Nãm ã Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh Konerumã ane. 7 Ne kam mã tẽ. Nhym arỳm amiwỳr ar amãnhkrut ne ikjêkêt 'uw. Me kute ar amãnhkrut pa 'amỳnhja ne kum àpênh kajgo ar ba. Nhym pydji ja ne kubê õ krãkamngônh. Adjwỳnhdjwỳ ne katàt Metĩndjwỳnh kabẽn man kôt ar amijo ba. Ne kam Koneru tãri kum àpênh ar ba. Nãm amiwỳr ar ja 'uw nhym ar arỳm bôx. 8 Nhym kam prĩne arkum kadjy mrãnh djwỳnh'ã ajarẽn arỳm krĩbê Djopemã ar ano.

Mỳjja kute Pedru nokrekam amirĩt nhym kute omũnh.

Kar 11.5

9 Nhym ar'ã akati nhym ar arỳm 'ỳr tẽ. 'Ỳr tẽ:n arỳm krĩ têpo tẽ. Nhym arkum ajmã Pedru krĩraxkam kikre'ã wabin imõk'ã nhỹ, imõk ngrengrer'ã nhỹ. Mebê idjaer ne me tu õ kikre nhimõk po. 'Ỳr ne wabin nhỹ. Ne kam Metĩndjwỳnhmã kabẽno nhỹ. Kàjkwa nhipôkri myt nhỹrkam. 10 Ne kam kum prãm ne bit kute õ kwỳ krẽnmã. Nhym ar arỳm kum õmrõo dja. O dja nhym Pedru jaêrbê mỳjja amirĩt nhym omũ. 11 Kàjkwa ne abenbê ajkij nhym omũ. Nhym mỳjja kute kubẽkàti pyràk rwỳk mõ. Idja amãnhkrut ne amãnhkrut. Nhym mỳjja idja kunĩ 'amỳn o rwỳko mõ. 12 Kadjwỳnhbê ne apỹnh pykakam mry kunĩ. Apỹnh rop, apỹnh mry ngãngão mrãnh, apỹnh àk, mry kunĩ kubẽkàti kadjwỳnhbê ikwã nhym omũ. 13 Nhym kam arỳm me'õ kum kabẽn nhym kuma. Nhym kum,

—Ẽ, Pedru kàjmã djan 'õnh bĩn krẽ, ane.

14 Nhym Pedru kum,

—Kati, Bẽnjadjwỳr djwỳnh. Môjdjê kute me ibê mỳjja kakrit pyma ja ne ije kur kêtkumrẽx, ane.

15 Nhym ajte kum,

—Be, Metĩndjwỳnh kute mỳjjao mex kwãrĩk wãnh kum kakrit jarẽnh kêt, ane.

16 Be, me'õ kum kabẽn ne ajte kum kabẽn ne ajte kum kabẽn nhym aêrbê mỳjja akubyn kàjkwamã wabi.

17 Nhym Pedru amim,

—Je, mỳj'ã ne ije mỳjja pumũnhja amijakre? ane. Nãm amim anhỹro dja nhym Koneru kute ar anorja kikre jabej me kukij nhym me arỳm arkum arẽ. Nhym ar 'ỳr tẽn arỳm ajkwa krekre tãri bôx ne dja. Ne arỳm abej me kukij 18 ne kàj bê memã kum,

—Ximão Pedru, djori kikre wãkam nhỹ? ane.

19 Nhym wãnh Pedru kute mỳjja pumũnh'ã arek amikabẽn maro nhỹ nhym Metĩndjwỳnh Karõ arỳm kum,

—Ẽ, ar amãnhkrut ne ikjêkêt ne ar ajabej akukij. 20 Kàjmã djan ar'ỳr rwỳn arkôt tẽ. Kwãrĩk wãnh ar kubajtemkam axwe amikam adjumar kêt. Ba ne ba ar ano nhym ar tẽ, ane.

21 Nhym Pedru arỳm ar'ỳr ruw ne ar'ỳr bôx ne arkum,

—Ẽ, ba, ba ne gar ijabej. Mỳj ne gar amã kĩnh ne iwỳr tẽ? ane.

22 Nhym ar kum,

—Krãkamngônh krãptĩ: kubê 100 nhõ bẽnjadjwỳr'õ ne ar ijano bar awỳr tẽ. Idjibê ne Koneru. Nãm katàt amijo ban kum Metĩndjwỳnh rax pyma. Nhym mebê idjaer kunĩ kum mex jarẽ. Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnhja ne kum karõn kum, “Pedru'ỳr ar 'õ jano gê amrẽ awỳr tẽn amã kabẽn jarẽ. Dja ga prĩne kabẽn ma”, ane. 23 Nãm ar Pedrumã ane nhym arỳm arkum, “Amrẽ ar ikôt wadjà”, ane. Ne kam arkum aminhũrkwã jarẽ nhym ar arỳm kam nhỹ.

Pedru Koneru nhũrkwãkam bôx.

Nhym ar'ã akati nhym Pedru arkôt arỳm 'ỳr tẽ. Djopekam Jeju kukwakam me kamy kwỳ ne arkôt tẽ. 24 Amũ Xedjare'ỳr tẽn 'ỳr bôx. Nhym Koneru arỳm arkam amako nhỹ. Nãm arỳm amijã õbikwamẽ kute meo õbikwao akuprõ. 25 Nhym ar me'ỳr bôx nhym Pedru kikremã àr tẽ nhym Koneru arỳm kajpa. Ne umaje amijo ngriren parbê tỹm ne ibô. 26 Nhym Pedru pa 'amỳn kàjmã kudjan kum,

—E kum, kàjmã dja badjwỳ ibê pykabê me'õ, ane.

27 Ne kam kum kabẽn tẽn wadjà. Nhym me krãptĩ akuprõ nhym arỳm me omũ. 28 Ne kam memã kum,

—Be, me ba ne ba me me bajtemmẽ ibikprõnh kêtkumrẽx. Me ibê idjaerkam ikukràdjà kôt ba me me bajtem nhũrkwãmã idjàr kêtkumrẽx. Arỳm ga me ama. Nhym kam Metĩndjwỳnh imã ikukràdjà ny jarẽ. Imã me kunĩ kĩnhmã ne imã arẽ. Ne ije me'õmã kakrit jarẽnh kêtmã ne imã arẽ. Ije me'õo me bajtem kêtmã ne imã arẽ. 29 Kam

aje imã ar anorja iwỳr bôx ne ar kute imã
akabẽn jarẽnhkam ba aminêje ikabẽn kêt
ne tu arkôt awỳr tẽn bôx. Bôx ne arỳm
me anhũrkwãmã wadjàn me anhikô'ã nhỹ.
Kam ba me amã arẽ. Mỳj kadjy ne ga me ijo
bôx? Mỳj ne ga me amã kĩnh? Nãm ã Pedru
memã ane.
30 Nhym Koneru kum,
—Amũja'ã, arỳm 'ã arngrobê 4 apêx
ba amijajburo nhỹ. Nhym ã myt
ibô ane, 3 orakam ba inhũrkwãkam
Metĩndjwỳnhmã ikabẽno nhỹ. Nhym
ijaêrbê me'õ ikuka kônh dja nhym õ kubẽkà
jadjênh ne. 31 Nhym imã, "Ẽ Koneru, ga
Metĩndjwỳnhmã akabẽn nhym arỳm ama.
Ga me õ mỳjja kêtkam anhõdjành nhym
arỳm apumũ. 32 Jakam dja ga krĩraxbê
Djopemã anhõ me ja kwỳ jano. Kam ne
me'õbê Ximão Pedru. Gê ar tẽn kum arẽn
awỳr o bôx. Imôti mỳrri ne me'õ mrykào
mex djwỳnhbê Ximão nhũrkwã. Kam ne
ro'ã nhỹ. Pedru dja awỳr bôx ne amã arẽ."
Nãm ã me'õ imã ane. 33 Ba kam amikrà kêt
ne awỳr ar ano. Be, arỳm ga bôx ba me
ikĩnhkumrẽx ne. Ne jakam ba me ikunĩ
Metĩndjwỳnh parbê nhỹ. Metĩndjwỳnh
kute kabẽn'ã amã karõ kunĩ me ije mar
kadjy ne ba me nhỹ. Nãm ã Koneru
Pedrumã ane.
34 Nhym kam Pedru kum,
—Mrãmri ne Metĩndjwỳnh kum me
kunĩ kĩnho aben pyràk. Ja arỳm imã
amirĩtkumrẽx ne. 35 Be, mebê idjaer nàr me
bajtem. Apỹnh me ba djà kunĩkôt me kunĩ.
Me apỹnh kum Metĩndjwỳnh rax pyman
katàt kute amijo baja, Metĩndjwỳnh kum
me ja kunĩ kĩnh. 36 Ba me amã kabẽn jarẽ
ga me ama. Be, Metĩndjwỳnh ne mebê
idjaermã me umar mex jarẽ. Dja me tu
amim Jeju Kritu markumrẽx ne arỳm umar
mex. Kubê ne me kunĩ nhõ Bẽnjadjwỳr
djwỳnh. Metĩndjwỳnh ne mebê idjaermã
ujarẽnh ny ja jano. 37 Me ga ne ga me
arỳm 'ã ujarẽnh ma. Djuão kute 'ã memã
ujarẽnhkam ngômã me angjênhkam ne me
Garrêjakam Jeju'ã ujarẽnhmo krax. Ne kam
Djudêja kunĩkôt me 'ã ujarẽnh ar ba ga me
arỳm ama.
38 Be, Metĩndjwỳnh ne Nadjarekam
Jejumã ta Karõ jano nhym arỳm raxo
kadjwỳnhbê nhỹn ar o ba nhym arỳm
kukwakam tỳx ne. Ne kam àpênh mex ar
ba. Nhym Xatanaj meo ba nhym me umar
punu:re nhym Jeju arỳm me kunĩo mex.
Metĩndjwỳnh kute kumẽ amijo kajkepkam
ne mã meo mex ar o ba.
39 Kute mỳjja kunĩ nhipêxkôt ne bar
omũ. Mebê idjaer nhõ pykakam bar
omũn krĩraxbê Djeruxarẽkam omũn arỳm
'ã memã idjujarẽnh ar iba. Nãm me pĩte'y'ã
kunhôn kubĩ. 40 Nhym kam 'ã akatin akatin
akati nhym Metĩndjwỳnh akubyn o tĩn. Ne
irãri o amirĩt bar omũ. 41 Me kunĩmã ne o
amirĩt kêt. Metĩndjwỳnh ta kute amrẽbê
amijo me utàr jamã ne o amirĩt ne. Me kute
omũnhkôt memã 'ã ujarẽnh kadjy ne memã
o amirĩt. Ar imã ne arỳm o amirĩt ne. Ar ba
ne bar akubyn tĩnkam ro'ã inhõ kwỳ krẽn
kôt ikõ.
42 Nhym ta ar imã karõn ar imã, "Mrãmri
ne Metĩndjwỳnh arỳm amijo ipytà. Dja
ba memã axwe pãnh jarẽ. Me tĩn ne ar
bajamã axwe pãnh jarẽ. Me tykjamã axwe
pãnh jarẽ. Ja kadjy ne amijo ipytà. Tãm
dja gar kàj bê memã arẽnho aba. Arỳm
ar aje ipumũnhkôt memã 'ã adjujarẽnh ar
aba." Nãm ã ar imã ane. 43 Be, Metĩndjwỳnh
kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh kunĩ ne
me amrẽbê: me bakukãmãremã kum,
"Jeju arỳm tyk ne akubyn tĩnkam dja
me kwỳ ĩ pỹnhkôt tu amim markumrẽx
nhym Metĩndjwỳnh arỳm me axwe maro
aknon mekam ngryk kêt." Nãm me ã me
bakukãmãremã ane, ane.
44 Pedru memã ja jarẽnho dja nhym
Metĩndjwỳnh Karõ arỳm me kunĩkam ruw
ne ar meo ba. Me kute kabẽn maro ỹrja
kunĩkam ruw ne ar meo ba 45-46 nhym me
arỳm apỹnh me ba djàkam me kabẽnkam
kabẽno kumex. Me kute me kabẽn mar
kêtjakam ne me kabẽno kumex. Ne apỹnh
me kabẽnkam Metĩndjwỳnh rax jarẽnho
kumex. Nhym Pedrukôt ar bôxja arỳm
kuma. Kôt ar bôx jamã ne me kum me my
kà rênhne jarẽ. Ar ja ne ar amrẽbê tu amim
Jeju markumrẽx. Nãm ar me kabẽn man
arỳm mekam no tyn djan abenmã kum,
—Je, amrẽbê me babê idjaermãbit ne
Metĩndjwỳnh kute Karõ janor. Ne kam
arỳm jakam tu me bajtemmã Karõ jano,
ane.
Nhym Pedru arkum,
47 —Be, amrẽbê Metĩndjwỳnh kute me
bamã Karõ janorkôt ne arỳm jakam ã me
bajtemmã anoro ane. Me babê idjaer
ren amrẽbê abenmã, "Kwãrĩk wãnh ngômã

me bajtemja jangjênh kêt", ane. Nhym be, jakam Metĩndjwỳnh kute memã Karõ janorkam me baje ngômã me angjênh kadjy amimar, ane. [48] Ne kam arkum,

—Arỳm ne me tu amim Bẽnjadjwỳr djwỳnh markumrẽx. Ar Metĩndjwỳnhmã ngômã me angij, ane. Nhym ar arỳm ã meo ane. Nhym kam me amijã Pedru nên kum,

—Dja ga arek me ikam ar aba gê ajã akati kwỳ apêx ga kam ajte tẽ, ane.

11

*Pedru kute Djeruxar*ẽkam me jamã amikôt amijarẽnh.

Kar 10.9

[1] Nhym kam me bajtemdjwỳ arỳm tu amim Metĩndjwỳnh kabẽn markumrẽx nhym me kwỳ arỳm amũ memã arẽnho ipôk ne. Nhym pykabê Djudêjakam Jeju kute ar anorja arỳm me arẽnh ma. Nhym Jeju kukwakam me kute abeno kamydjwỳ me arẽnh ma. [2] Nhym kam Pedru arỳm akubyn krĩraxbê Djeruxarẽmã tẽn bôx. Nhym me kute amim Jeju mar kwỳ mebê idjaer kukràdjà tũm'ã no tỳxi. 'Ã ne me memã me my kà rênhne jarẽ. Pedru bôx nhym me my kà rênhne arỳm Pedrumẽ aktã kabẽno aben japanho dja. [3] Ne kum,

—Ga ne ga me bajtem nhũrkwãmã wangij ne me ro'ã adjàkuro akrĩ, ane.

[4] Nhym Pedru akubyn amijo tẽn krax kurũm prĩne 'ã memã ajarẽn memã kum,

[5] —Be, krĩraxbê Djopekam ne ba Metĩndjwỳnhmã ikabẽno nhỹ. Nhym mỳjja ijaêrbê inokrekam amirĩt ba omũnho nhỹ. Mỳjja kute kubẽkàti pyràk. Nhym mỳjja idja kunĩ 'ãnh 'amỳn iwỳr o rwỳko mõ. Ne arỳm iwỳr o bôx. [6] Ba kam arỳm omũnho dja nhym apỹnh pykakam mry kunĩ, ropmẽ mry ngãngão mrãnhmẽ àkmẽ kadjwỳnhbê nõ ba omũ. [7] Nhym kam kàjkwa kurũm me'õ kabẽn ba kuma. Nhym imã, "Ẽ Pedru kàjmã djan 'õnh bĩn krẽ", ane.

[8] Ba kuman arỳm kum, "Bẽnjadjwỳr djwỳnh, kati. Môjdjê kute mỳjja kakrit, mỳjja punu wã nêje me imã kabẽn kôt ije kur kêtkumrẽx", ane.

[9] Nhym kàjkwa kurũm me'õ ajte imã, "Be, Metĩndjwỳnh kute mỳjjao mex kwãrĩk wãnh ga kum kakrit jarẽnh kêt", ane. [10] Be, me'õ imã kabẽn ne ajte imã kabẽn ne ajte imã kabẽn nhym arỳm mỳjja kunĩ akubyn kàjkwamã wabi.

[11] Nhym ijaêrbê ar amãnhkrut ne ikjêkêt kikrekam inhỹrja'ỳr bôx. Krĩraxbê Xedjare kurũm me'õ imã ar ano nhym ar tẽn bôx. [12] Nhym Metĩndjwỳnh Karõ imã, "Dja ga arkôt tẽ. Kwãrĩk wãnh ga Ar kubê me bajtemkam axwe adjumar kêt", ane. Ba kam arkôt tẽ. Nhym Jeju kukwakam gwaj bakamy Ar kubê 6ja arỳm ikôt tẽ. Bar 'ỳr tẽ:n kam Koneru nhũrkwãkam bôx ne arỳm 'ỳr wadjà.

[13-14] Nhym kam ar imã 'ã ajarẽ. Nãm ar imã, "Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh'õ inhũrkwãkam dja ba omũ. Nhym imã, 'Dja ga anhõ me ja kwỳ krĩraxbê Djopemã ano. Me'õbê Ximão Pedru ne kam ar ba. Gê ar kum arẽn amrẽ awỳr o bôx. Ta dja amã kabẽn jarẽ. Gamẽ anhõbikwa kunĩmẽ dja gar kabẽn ma nhym Metĩndjwỳnh arỳm ar ajaxwebê ar apytà.' Nãm ã kadjy mrãnh djwỳnh imã ane." Nãm Koneru ã ar imã ane. Nãm ã Pedru me kukràdjà tũm'ã me no tỳxjamã ane.

Ne kam ajte memã kum,

[15] —Ba kam memã ikabẽn kraxbit jarẽnho dja. Nhym Metĩndjwỳnh Karõ arỳm mekam ruw ne meo ba. Amrẽbê kute me bajo ba kôt ne ã wãkamdjwỳ arỳm meo bao ane. [16] Ba kam akubyn amijo tẽn arỳm amijã Bẽnjadjwỳr djwỳnh kabẽn ma. Nãm me bamã, "Be, Djuão Metĩndjwỳnhmã ngômãbit me angij. Nhym be, dja ba ar amã Metĩndjwỳnh Karõ jano nhym arỳm ar ajo ba", ane. Nã bãm Bẽnjadjwỳr djwỳnh kabẽn ja man kôt ar amã arẽ. [17] Be, gu me baje tu amim Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu markumrẽxkam ne amrẽbê me bamã Karõ jano. Jakam ne me bajtemdjwỳ me bakôt tu amim markumrẽx nhym arỳm ã memãdjwỳ Karõ janoro ane. Kam ba ar amã arẽ gar ama. Djã ne ba iraxo Metĩndjwỳnh jakre got ba kubê aptà? Kati. Nãm ã Pedru memã ane.

[18] Nhym me arỳm amijã kabẽn man Pedrumã kabẽn krãta. Ne arỳm abenmã Metĩndjwỳnh rax jarẽn abenmã kum,

—Be, me bajtemdjwỳ ne Metĩndjwỳnh arỳm kum me kĩnh ne arỳm memã amak bô. Memã amak bô nhym me arỳm amikam kaprĩre wãnh axwemã iren Jeju'ỳr amijo

akẽx. Jakam dja me kôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne, ane.

*Ãxikikam me kute Jeju mar'ã ujar*ẽnh.

19 Be, amrẽbê me kute Exewão bĩnkam ne me me kute amim Jeju marjao bikẽnho mõ. Nhym kam me arỳm ajmà. Ajmà:n kam me kwỳ amũ pykabê Penixijmã bôx. Nhym me kwỳ amũ apêxtibê Xipremã bôx. Nhym me kwỳ krĩraxbê Ãxikimã bôx. Me ja ne me kàj bê mebê idjaermãbit 'ã ujarẽnh tẽ. 20 Nhym be, me kwỳ ja ne me apêxtibê Xiprekam abatành djà nhym me kwỳ pykabê Xirenikam abatành djà. Me kwỳ ja ne me Ãxiki'ỳr bôx ne arỳm me bajtembê kregumã arẽ. Memã Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju'ã ujarẽnh ny jarẽ. 21 Nãm me me bajtemmã arẽ nhym Bẽnjadjwỳr djwỳnh mekmẽ amijo kajkep. Me kute memã Jeju jarẽnh jamẽ amijo kajkep nhym me arỳm kabẽn mexkumrẽx ne. Nhym me bajtem krãptĩ: tu amim Bẽnjadjwỳr djwỳnh markumrẽx ne arỳm 'ỳr amijo akẽx.

22 Nhym me arỳm amũ me arẽ. Nhym onĩj krĩraxbê Djeruxarẽkam me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio baja arỳm me arẽnh ma. Ne kam Ãxikimã Banabe jano. Nhym 'ỳr tẽ:n kam 23 'ỳr bôx ne arỳm me omũn amim,

—Be, mrãmri ne Metĩndjwỳnh tu kum me kaprĩ:kumrẽx* ane. Ne kam arỳm mekam kĩnhkumrẽx ne memã 'ã karõn memã kum,

—Dja gar amã Bẽnjadjwỳr djwỳnh jabê:n kabẽn man arek kôt amijo abakumrẽx. Kwãrĩk wãnh 'ã adjukanga kêt. Nãm ã memã anhỹro bao ane. 24 Be, Banabe ne mexkumrẽx nhym Metĩndjwỳnh Karõ arỳm raxo kadjwỳnhbê nhỹn ar o ba nhym mrãmri tu amim Metĩndjwỳnh mar tỳ:xkumrẽx. Nhym ô'ã arỳm me krãptĩ Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ỳr amijo akẽx ne tu amim markumrẽx.

25 Nhym kam Banabe amũ krĩraxbê Taxumã tẽ. Kute kam Xaur jabej kadjy ne tẽ. Nãm 'ỳr tẽ:n arỳm 'ỳr bôx. 26 'Ỳr bôx ne kam abej ne arỳm kum kato. Ne kam akubyn Ãxiki'ỳr o bôx. Nhym kam ar arỳm me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio bajamẽ ro'ã akuprõ. Aben tã me ro'ã akuprõ. Me krãptĩ:mã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnho ku'ê: nhym ar'ã amexmẽ na apêx. Be, krĩraxbê Ãxikikam ne me Jejukôt me ba djwỳnhja kumrẽxmã me kute amim Kritu mar jarẽ.

27 Nhym kam Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh kwỳ bôx. Krĩraxbê Djeruxarẽ kurũm Ãxiki'ỳr bôx. 28 Nhym kam ar 'õ kàjmã me ipôkri dja. Idjibê ne Agabu. Agabu kàjmã djan Metĩndjwỳnh Karõ kukwakam memã kum,

—Dja apỹnh me ba djàri pyka kunĩkôt mebê djwỳ kêt. Nhym me kunĩ kum prã:m, ane. Nhym tũmràm arỳm kato. Bẽnjadjwỳr raxbê Kraôdjô memã ỹrri ne arỳm kato nhym me arỳm kum prã:m. 29 Nhym memã prãm kêtri Ãxikikam Jejukôt me ba djwỳnh kunĩ arỳm abenmã kabẽn djin abenmã kum,

—Gwaj amikutã memã banhõ mỳjja kwỳ jano. Jeju kukwakam me bakamy pykabê Djudêjakam ar bajamã ano, ane.

Nhym me abenmã kum,

—Dja gwaj ã memã o ane. Dja gwaj ã memã o ane, ane. 30 Nhym kam Banabemẽ Xaur ar kute memã o tẽmmã nhym me arỳm arkum aminhõ mỳjja ngã. Ne arkum,

—Dja gar me kute Jeju nhõ me jao ba djwỳnhmã angã nhym me arỳm memã kungrà, ane.

12

Pedru mebê ijê djà kurũm kator.

1 Ãxikikam me kute memã mỳjja nhõrmã o dja: nhym onĩj pykabê Djudêjakam bẽnjadjwỳr raxbê Erodji arỳm àkrê:. Àkrên arỳm õ me ja jano nhym me me kute amim Jeju mar kwỳo rôrôk ne. Me kute Jejukôt ar aben pydjio baja kwỳo rôrôk ne. Kute meo bikẽnh kadjy meo rôrôk ne. 2 Ne kam arỳm kàxdjwa kajgoo Xijagu bĩ. Xijagumẽ Djuão ar axikôt apôx. 3 Nãm me Xijagu bĩ nhym mebê idjaer arỳm kam kĩnhkumrẽx. Nhym Erodji arỳm mekam kĩnhkôt omũn kam kute Pedruo tỹm kadjy memã arẽ. Me kute djwỳponhbit kur djà nhõ akatikam ne memã arẽ.

4 Nhym kam me arỳm o tỹm ne kubê ijê. Nhym kam Erodji 'ỳr õ krãkamngônhbê 16 jano. Nhym me kute Pedru pumũnh kadjy me arỳm meo aben nhikjê'ã kabẽn.

* 11:23 Djãm me ta ne me axwe kêt nhym pãnh kum me kaprĩ Kati. Me ta te axwe kêtmã nhym ta arỳm tu kum me kaprĩ.

Me kunĩbê 4'ã kabẽn. Nhym kam me 'ã aben japanho dja. Metĩndjwỳnh me irôbê mrãnh djà nhõ akati apêx totokbê Erodji bit kute memã o katormã. Kute memã kukjêr nhym me kute bĩnmã bit kute memã o katormã. [5] Kam ne me arek mebê ijê djàkam Pedruo dja. Nhym me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio baja ne me Pedruo Metĩndjwỳnhmã à'wỳr'ã rĩtkumrẽx.

[6] Nhym nêje akamàtkam Erodji amim,

—Gê kryràm, ba memã Pedruo ikato, ane. Nhym Pedru arek õto nõ. Nhym krãkamngônh amãnhkrut ne aktã ijên o nhỹ. Kàxiràxo ne krãkamngônh Pedrumẽ aktã amijãpre. Nhym kre'ã ku'ê djwỳnh ar 'ã ijê djà kuri dja. Arek kre nêje dja. [7] Nhym Pedru õto nõ: nhym Bẽnjadjwỳr djwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh'õ arỳm 'ỳr wadjà. Nhym arỳm mebê ijê djà kadjwỳnhbê irã. Nhym arỳm Pedru nhikre'i nhikjêbê kurwan kàjmã kangõn kum,

—Amikrà kêt ne kàjmã dja, ane. Nhym kàjmã dja nhym kàxiràxo inỳx 'ãpre djà arỳm tu rôrôk ne.

[8] Nhym kadjy mrãnh djwỳnh kum,

—On amipren aparkà ponh jadjà, ane nhym arỳm ã amijo ane. Nhym ajte kum,

—Anhõ kubẽkà krãkào amikupun ikôt tẽ, ane nhym arỳm amikupu. [9] Nhym mã kator tẽ nhym arỳm kôt tẽ. Ne kute amimar kêtkam amim we,

—Be, nãm mỳjja kute ijo anhỹr kajgo. Nã bãm amiptir kajgoo nõ, ane. [10] Nhym ar arỳm amipãnh 'ã ijê djà ja mẽ. Kam ne kre'ã ku'ê djwỳnh ar ja dja. Nhym ar ajte amipãnh 'ã ijê djà ja mẽ. Kam ne kre'ã ku'ê djwỳnh ar jadjwỳ dja. Nhym kam ar arỳm krĩrax 'ỳr kàxiràxtio 'ã ijê djà ja têpo tẽ nhym ta arkum amijã kuta. Nhym arỳm ar kato. Ne pry ja kumrẽx'ã tẽn amipãnh kumẽ nhym kadjy mrãnh djwỳnh arỳm mã kubê tẽ.

[11] Nhym Pedru arỳm kute amiptir kêtja man amim,

—Je, mrãmri ne Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju imã kadjy mrãnh djwỳnh jano nhym Erodjibê arỳm ipytà. Mebê idjaer kute ibĩnmã kam amak kajgo nhym arỳm mebê ipytà, ane.

[12] Ne arek amimaro tẽ:n kam arỳm Marij nhũrkwã'ỳr bôx. Djuão Makô ne Marij kurũm kato. Kikre jakam ne me krãptĩ Metĩndjwỳnhmã kabẽno nhỹ. [13] Nhym Pedru bôx ne arỳm kikre'ã ijê djà mô. Nhym me õ àpênh nija àmôr man arỳm kute me'õ pumũnhmã 'ỳr tẽ. Idjibê ne Rodji. [14] 'Ỳr tẽn arỳm 'ã ijê djà'ỳr bôx. Nhym Pedru kabẽn nhym arỳm mrãmri Pedrukumrẽx kabẽn ma. Ne arỳm kĩnhkam tu kikre'ã ijê djà'ã 'yr kêt ne akubyn me'ỳr wadjàn memã kum,

—Ô kum, Pedru kikre'ã ijê djà tãri dja, ane.

[15] Nhym me tu kum, “Ajbã”, ane. Nhym, “Kati, mrãmri”, ane. Nhym me arĩk kum,

—Be, kadjy mrãnh djwỳnh kute mã Pedruo baja ne dja, ane.

[16] Nhym wãnh Pedru arek 'ã ijê djà môro dja nhym kam me kum 'ã kutan arỳm omũ. Omũn kam arỳm te kute mỳjja marmã kam no tyn kumex. [17] Nhym memã aminhikra bẽno dja nhym me arỳm anhikrê. Nhym kam arỳm Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju kute mebê ijê djà kurũm o kator'ã memã ajarẽ. Ne kam memã kum,

—Aje, dja gar tẽn Xijagumẽ Jeju kukwakam me kute abeno kamy arkum ijã ajarẽ. Ba on, ane. Ne kam arỳm amũ kikre 'õ'ỳr tẽ.

[18] Nhym kam akati. Nhym arỳm krãkamngônh abenkam kangao kumex. Bẽnjadjwỳr mekam ngryk karõ abenkam kangao kumex. Ne abenmã kum, “Nãr Pedru? Nãr Pedru”? ane. [19] Nhym kam Erodji Pedru'ỳr me ano. Nhym me abe:j ne te abej aprã. Nhym arỳm prĩne kre'ã ku'ê djwỳnh ar kukij. Nhym me te: aminêje kum kabẽn ne. Nhym arỳm memã arẽn memã kum,

—Pedru kator pãnh me kupa, ane. Nhym me arỳm me kupa.

Nhym kam Erodji arỳm pykabê Djudêja kurũm amũ tẽn arỳm krĩraxbê Xedjare'ỳr bôx. Ne kam arek kam ar ba.

[20] Arỳm krĩraxbê Xirukam me jamẽ krĩraxbê Xidõkam me jakam ngryk mex ne. Nhym me arỳm axikôt 'ỳr bôx. Me bôx djwỳnhràm ne me Erodji nhõ àpênh rax'õmã amijarẽ. Idjibê ne Bradju. Kubê ne Erodji nhõ kumoka'ê, kam õt djà, nêje omũnh djwỳnh. Kute me nêje Erodjimã kabẽn kadjy ne me Bradjumã amijarẽ. Amrẽbê ne me kute Erodji nhõ pykakam õ djwỳ jamỳnho ku'ê. Ne kam mebê djwỳ

kêt karõ Bradjumã amijarẽ nhym arỳm me
nêje bẽnjadjwỳr Erodjimã kabẽn jarẽ.
21 Nhym kam Erodji kute memã kabẽn
kadjy akati'õ jarẽ. Nhym arỳm 'ã akati
bôx. Nhym Erodji arỳm õ kubẽkà rũnho
prĩne amijo mex ne õ krĩ djà rax'ỳr bôx ne
kam nhỹ. Nhỹn arỳm memã kabẽno nhỹ.
22 Nhym kam me arỳm abenmã o akij ne
abenmã kum,

—Djãm pykakam me'õ kabẽn got? Be,
kubê ne kàjkwakam metĩndjwỳnh'õ, ane.
23 Nhym totokbê arỳm Bẽnjadjwỳr djwỳnh
kadjy mrãnh djwỳnh mỳj kanêjao kubĩ.
Nhym kôp arỳm kakuw nhym arỳm ty. Be,
mỳkam? Bir, me kute kum metĩndjwỳnh
jarẽnh nhym kute aminêje memã kum,
"Kati", anhỹr kêtkam. Kute memã kum,
"Kati, atemã kàjkwakam Metĩndjwỳnh py-
dji", anhỹr kêtkam ne kadjy mrãnh djwỳnh
mỳj kanê punure jao kubĩ nhym arỳm ty.
24 Nhym kam me amũ memã
Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnho kumex nhym
me krãptĩ arỳm kum kĩnh. Nhym me kute
tu amim Jeju markumrẽxja arỳm krãptĩ:
mõ.
25 Be, amrẽbê ne Ãxikikam me kute memã
me õ mỳjja kwỳ janormã. Djeruxarẽkam
me õ mỳjja kêtjamã me kute anormã. Nhym
Banabemẽ Xaur ar arỳm amũ me kadjy o
mõn memã o bôx ne arỳm memã kungã.
Memã kungãn arỳm akubyn kurũm akẽx ne
tẽ. Ar Djuão Makô japrôn o tẽ. Tẽ:n arỳm
akubyn Ãxikikam bôx.

13

*Me kute Jeju mar kute amũ Banabem*ẽ
Xaur ar anor.
1 Be, Ãxikikam me kute amim Jeju mar
ne kôt ar aben pydjio bajakam ne me
kwỳbê Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn
jarẽnh djwỳnh. Nhym me kwỳbê memã
kukràdjà'ã ujarẽnh djwỳnh. Ar idjibê
ne Banabemẽ Ximião Nidjêmẽ Ruxumẽ
Manaũmmẽ. Krĩraxbê Xirenikam ne Ruxu
abatành. Manaũm ne bẽnjadjwỳr raxbê
Erodjimẽ ro'ã abatành ne kute o kamy.
2 Ar Metĩndjwỳnhmã rax jarẽ ne kum
amijajburo nhỹ. Nhym Metĩndjwỳnh Karõ
arkum,

—Dja gar imã Banabemẽ Xaur aro aben
nhikjê. Ba arỳm ar àpênh djà ny kadjy aro
amiptà, ane. 3 Nhym kam ar amijajburo
nhỹn Metĩndjwỳnhmã aro à'wỳro nhỹ. Ne
kam ar krã'ã aminhikra djin amũ ar ano.
4 Metĩndjwỳnh Karõ ã kute ar anoro
anhỹrkam ne ar arỳm krĩraxbê Xerxij'ỳr
tẽ:n kam 'ỳr bôx. Ne kam kàraxkam ngô
raxbê pyka kêtkôt tẽ. Apêxtibê Xipre'ỳr
tẽ:n kam arỳm 'ỳr bôx. 5 Krĩraxbê Xarami'ỳr
ne ar bôx. Ne kam wabin tẽ. Apỹnh
mebê idjaer bikprõnh djàkam kàj bê memã
Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnho tẽ. Djuão
Makôdjwỳ ne ar aprôn o tẽ. Arkum
àpênhmã ne ar o tẽ.
6 Ne kam pykakôt krĩraxbê Papu'ỳr tẽn
'ỳr bôx. Ne kam arỳm me'õbê Bajeju ka-
jpa. Kubê ne mebê idjaer'õ. Ta ne amijo
apỹnh mỳjja mar mexo ban me kupênho
ban amijo wajangao ba. Ne kam ta amijo
Metĩndjwỳnh mar mex ne amijo 'êx ne we
kukwakam memã kabẽn jarẽnho ba.
7 Nãm pyka tãmkam bẽnjadjwỳrmã
àpênh ar ba. Bẽnjadjwỳr nhidjibê ne
Xedju Paur. Bẽnjadjwỳr krã mexkumrẽx.
Banabemẽ Xaur ar Papu'ỳr bôx nhym
bẽnjadjwỳr amiwỳr ar ku'uw ne arkum,

—Imã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ. Ije mar
prãm, ane.
8 Nhym kam Erimanh, kubê ne Baje-
juja. Me bakabẽnkam ne gu me ren
kum wajanga jarẽ. Nhym be, me bajtem
kabẽnkam ne me kum Erimanh jarẽ. Nãm
bit kute Paur Ar kubê àptàrmã. Erimanh bit
kute õ bẽnjadjwỳr nêje Metĩndjwỳnh kabẽn
pytàrmã ne arỳm kabẽno Xaur ar apanho
dja.
9 Nhym Xaur, idji nhikjêbê ne Paur.
Metĩndjwỳnh Karõ raxo Paur kadjwỳnhbê
nhỹn ar o ba nhym arỳm wajanga'ỳr akẽx
ne kam no tyn omũnho djan 10 kum,

—'Êxnhĩti, axweti, Xatanaj tàmdjwỳ.
Nãm me axwe kêt prãm, ga mã amã
me kurê. Bẽnjadjwỳr djwỳnh memã 'ã
karõ katàtkumrẽx ga kam ga kupa'ã ar
memã arẽnho aba nhym me arỳm aman
Metĩndjwỳnh kupa'ã amijo ba. Je tô mỳkam
ne ga akabẽn punu jao krã'yr kêtkumrẽx?
11 Jakam arỳm Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute
ajaxwe pãnh ajo bikẽnhmã. Dja ga arỳm
ano rãn arngro pumũnh kêt nhym ajã akati
krãptĩ apêx, ane.

Nhym totokbê arỳm no rãn kam
nokrekam akamàt kô tyk pytĩ. Nhym arỳm
me'õ jabej àpênh mõ. Me'õ kute pa 'amỳnh

ne o tẽmmã ne mekôt me'õ jabej àpênh
mõ. 12 Nhym bẽnjadjwỳr Xedju Paur kute
wajanga no rã pumũnhkam arỳm tu amim
Bẽnjadjwỳr djwỳnh markumrẽx. Nãm
anhỹr djwỳnhràm amim,
—E kum, Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ã ar kabẽn
kukràdjà mexkumrẽx, anen kam tu amim
markumrẽx.

*Paur Ãxiki 'õdjw*ỳkam memã Jeju'ã
ujarẽnh ne ja.
13 Nhym kam Paurmẽ ro'ã ar tẽmja ar
kàraxmã wadjàn nox ne arỳm amipãnh
krĩraxbê Papu mẽ. Ne tẽ:n kam arỳm
pykabê Papirijkam krĩraxbê Pedji'ỳr bôx.
Nhym kam Djuão Makô arỳm ar kangan
Djeruxarẽ'ỳr akẽx ne.
14 Nhym kam ar amipãnh krĩraxbê Pedji
mẽ. Ne tẽ:n kam pykabê Pidjijkam krĩraxbê
Ãxiki 'õdjwỳ'ỳr bôx. Nhym kam arỳm ar'ã
pi'ôk ràràr nhym ar arỳm mebê idjaer
bikprõnh djàmã wadjàn nhỹ. 15 Nhym me'õ
pi'ôk jarẽnho dja. Môjdjê kukràdjàmẽ
Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh
djwỳnh 'õdjwỳmẽ kabẽn jarẽnho dja. Ne
kam arỳm arẽnh pa. Nhym me bikprõnh
djàkam bẽnjadjwỳr ar Paurmã kabẽn kadjy
memã arẽ. Nhym me amũ abenmã arẽn
arỳm kum arẽn kum,
—Bẽnjadjwỳr ar ar amã kabẽn ne ar amã,
"Be, akmere ar, ar ajõ aje memã akabẽn
jarẽnh prãm jabej arẽ", ane.
16 Nhym kam Paur arỳm kàjmã dja. Ne
memã aminhikra bẽ nhym me arỳm an-
hikrê. Nhym memã kum,
—Gar abê idjaer ar, ar akunĩ amã
Metĩndjwỳnh pyma ar, dja gar ikabẽn
ma. 17 Me babê idjaero ba djwỳnhbê
ne Metĩndjwỳnh. Nãm arỳm amijo me
bakukãmãre pytà. Nhym kam me pykabê
Edjitukam ar ba nhym Edjitukam me
ja ar meo kubajtemo ba. Nhym kam
Metĩndjwỳnh me bakukãmãreo krãptĩ:n
o ra:x. Ne kam tỳx me:xkôt arỳm meo
kato. 18 Meo kato nhym me kapôt kukritkam
ar ba. Nhym me mã kam amikrào ba
nhym mã kum me kaprĩn meo ba. Nhym
kam me'ã amexbê 40 apêx. 19 Nhym kam
Metĩndjwỳnh pykabê Kanaãkam me ar ba
tũmjao apêx. Apỹnh me bajtem ba djàribê
7 nhym arỳm memã meo apêx. Ne kam
memã me õ pyka nhirê ne memã kungã.
20 Ne kam aben totokmã memã me kute
memã axwe pãnh jarẽnh djwỳnh jarẽ
nhym me aben kukãm ar meo ba. Nhym
kam me'ã amex krãptĩ:o kute 450 pyràk
apêx nhym Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn
jarẽnh djwỳnhbê Xamuwe me kadjy kato.
21 Nhym kam me amikadjy Metĩndjwỳnhmã
bẽnjadjwỳr raxo a'uw. Nhym arỳm memã
Xau, Ki kute irja jarẽ. Nhym memã
bẽnjadjwỳr'ã amexbê 40 apêx. Xaubê ne
Bẽnjamĩn djô'ã me'õ.
22 Nhym kam Metĩndjwỳnh bõm Xau mẽn
pãnh arỳm me kadjy Dawi jarẽ nhym arỳm
ar meo ba. Nhym Metĩndjwỳnh arỳm 'ã
memã kum,
"Dawi ne ba arỳm kum ikato. Dja ba 'ã
kum karõ nhym arỳm katàt ikabẽn kunĩ
man kôt ar amijo ba. Djexe ne Dawi dji."
Nãm ã Metĩndjwỳnh memã ane.
23 Ne kam amrẽbê kute me
bakukãmãremã arẽnh kôt arỳm tũmràm
me babê idjaer kamingrãny kadjy Jeju
jano. Dawija tãm djô'ã ne kato. Jejubê
ne õ kàjkwa kadjy me utàr djwỳnh. 24 Jeju
kute àpênhmo krax kêtri ne Djuão me
babê idjaer kunĩ jakren me bamã, "Me
amikam akaprĩren wãnh ajaxwemã anhiren
Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx. Ba kam kum
ngômã me ajangij", ane.
25 Ne kam kute àpênh'ã aminhinomã
amimẽnh 'ỳr ne me bamã, "Ga me Kritu
bôxmã kam amako aba. Djãm ibê tãmwã
got? Kati, ibê atemã. Nhym be, itotokbê
me'õ bôxja ne raxo kute ijakrenh, kute
ijakrenh mexi. Nã bãm te irax ne 'ã inhibôn
ije kum parkà 'ãpre bônh prãmje. Be, ãm
irax ba ren arỳm kum apê. Nhym be, kati,
ãm ingrire. Nãm raxo ijakrenh mex ne."
Nãm ã Djuão memã ane. Nãm ã Paur memã
ane.
26 Ne itepã ajte memã kum,
—Be, akmere ar, gar abê Abraão tàmdjwỳ
ar, ar akunĩ ar amã Metĩndjwỳnh rax pyma
ar. Be, Metĩndjwỳnh arỳm me bamã kabẽn
jano. Jeju kute me utàr'ã kabẽn jano. Ba
arỳm ar amã kabẽn jarẽnho dja.
27 Djeruxarẽkam me jamẽ kam me
bẽnjadjwỳrmẽ ne me kute Jeju raxkôt mar
kêt. Amrẽbê: ne Metĩndjwỳnh kukwakam
kabẽn jarẽnh djwỳnh me bakukãmãremã
arẽ. Me kute Kritu'ã axwe nhôr ne bĩnmã
arẽ. Nhym me aben djô'ã kabẽn jarẽnh
djwỳnh kabẽn jarẽ. Pi'ôk ràràr kunĩkôt

kabẽn jarẽnho mõr tãmtã. Nãm me te arẽn mỳjja'ã kabẽn kute amijakreja mar kêt. Jeju'ã kabẽn kute amijakreja mar kêt. Ne kabẽn jarẽnho mõr tãmtã arỳm 'ỳr o bôx. Tũmràm me kamingrãnyre kute mar kêt rã'ãn arỳm Jeju'ã axwe nhôn bĩnmã arẽ. Amrẽbê: Jeju rwỳk kêtri kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh kute arẽnh kôt arỳm tu bĩnmã arẽ. [28] Ne te: kute axwe'õ jabej ne kum kator ne pãnh kute bĩnmã te me kukij nhym axwe kêtkumrẽx. Te Jeju axwe kêt nhym me tu mrãmri kute bĩnkumrẽxmã Piratumã o a'uw. [29] Ne kam amrẽbê: me bakukãmãre kute pi'ôkkam Kritu'ã kabẽn jarẽnh kôt ã Jejuo ane. Kabẽn kunĩkôt me kute o anhỹrmã kôt ne me kamingrãnyre arỳm ã Jejuo ane. Ã Jejuo ane nhym arỳm ty. Ty nhym kam me arỳm pĩte'y kurũm kaban o ruw ne me tyk nhõ kẽnkrekam adjà nhym nõ. [30] Nhym be, Metĩndjwỳnh akubyn o tĩn. [31] Nhym kam kôt ba djwỳnhmã amijo amirĩt ar o ba nhym arỳm 'ã akati krãptĩ apêx. Jeju tyk kêtri ne ar pykabê Garrêja kurũm ro'ã tẽ, Djeruxarẽ'ỳr tẽ. Nãm arkum amijo amirĩto ba nhym kam jakam ar Jeju'ã ujarẽnh ar ba. Ar kute Jeju akubyn tĩn pumũnhkôt memã 'ã ujarẽnh ar ba. Nãm ã Paur memã ane.

[32-33] Ne kam itepã memã kum,

—Metĩndjwỳnh ne amrẽbê: me bakukãmãremã kum, "Dja ba akubyn Krituo tĩn", ane nhym me aben djô'ã arẽnho mõ:. Arẽnho mõr tãmtã arỳm 'ỳr o bôx. Me bakamingrãnyrekam Jeju ty nhym Metĩndjwỳnh arỳm akubyn o tĩn. Tãm ne bar ar amã arẽnho dja. 'Ã ne me bakukãmãre amrẽbê: mebê idjaer nhõ me ngrer tũmbê 2'ã pi'ôk no'ôk. Kamã Metĩndjwỳnh arỳm kramã kum,

"Mrãmri abê ikrakumrẽx. Jakam ga arỳm ijo Abãmkumrẽx", ane.

Kute Kramã anhỹrkôt ne arỳm akubyn o tĩn ne. [34] Nhym amrẽbê: me pi'ôk 'õdjwỳ no'ôk. Kamã Metĩndjwỳnh kute akubyn o tĩn nhym ĩ rerek prãm kêt'ã ajte kum,

"Ije angêt Dawimã ajarẽnh kôt dja ba ã ajo djuw mexo ane", ane.

[35] Nhym me mebê idjaer nhõ me ngrer tũm 'õdjwỳ'ã pi'ôk no'ôk. Kamã ne Dawi Metĩndjwỳnhmã kum,

"Djãm inhĩ rerekmã? Kati. Ba ne ba amexo imex. Kam dja ga ikanga kêtkumrẽx", ane.

Amrẽbê: me kute pi'ôk no'ôk kôt ne Jeju tyn ĩ rerek kêt ne akubyn tĩn ne. Nãm ã Paur memã ane.

[36] Ne kam itepã ajte memã kum,

—Nhym be, djãm Dawi nhĩ rerek kêt? Kati. Dawi tyn arỳm ĩ rerek ne. Metĩndjwỳnh kabẽnkôt ne Dawi kum apê: nhym kam kubêngêt arỳm kubĩ nhym ty nhym me arỳm adjà. Dawi akubyn tĩn kêt nhym arỳm ĩ rerek ne. [37] Nhym be, djãm Jeju nhĩ rerek? Kati. Ĩ rerek kêt. Metĩndjwỳnh kute akubyn o tĩnkam ne ĩ rerek kêt. Nãm ã Paur memã ane.

[38] Ne kam ajte memã kum,

—Be, akmere ar, ba ar amã arẽ gar ama. Jeju tyk ne akubyn tĩnkam Metĩndjwỳnh arỳm me axweo aknon mekam ngryk kêt. Ja'ã ne bar kàj bê ar amã idjujarẽnho dja. [39] Môjdjê kute me kute katàt amijo ba'ã memã karõkam kukràdjà gu me te baje mar ne katàt kôt amijo baba prãmje ne kam bajaxwe rã'ã. Nhym be, dja me tu amim Jeju markumrẽx nhym Metĩndjwỳnh arỳm me axwe kunĩ maro akno. O aknon tu memã axwe kêt jarẽ nhym me arỳm kum mexkumrẽx ne. [40-41] Amrẽbê: ne Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh me bakukãmãremã kum,

"Ẽ, me atĩn ne ar abari dja ba mỳjja pumũnh kêt nhipêx.

Nhym me te me amã 'ã ajarẽ ga me mar prãm kêtkumrẽx.

Ẽ, me aje ijaprỳ prãm wã dja ga me te aje mỳjja marmã kam ano tyn aku'ên arỳm me biknor tokry djàkam akuno", ane.

Ga, me kute mar prãm kêtkam me biknor tokry djàkam biknorja pumũ. Kwãrĩk wãnh mekôt ã amijo anhỹr kêt. Ar ga dja gar tu amim Jeju markumrẽx. Nãm ã Paur memã ane.

[42] Nhym kam me bikprõnh djà kurũm me kator mõrkam ne me Paur arkum,

—Dja gar amrẽ pi'ôk ràràr mõrkam ajte ar imã me kabẽn ja jarẽ, ane. [43] Nhym arỳm me bimànhkam me krãptĩ Paurmẽ Banabe arkôt tẽ. Mebê idjaermẽ me bajtem kute mebê idjaer kukràdjà mar ne kôt kute amijo bajamẽ ne me arkôt tẽ. Nhym ar memã kabẽn ne memã kum,

—Metĩndjwỳnh ta kum ar akaprĩkumrẽx* Dja gar tu amim markumrẽx ne 'ã adjukanga kêt, ane.

44 Nhym kam ajte pi'ôk ràràr nhym me ajte ar'ã akuprõ. Me kute Metĩndjwỳnh kabẽn marmã ne krĩrax wãkam me kunĩ ar'ã akuprõ. 45 Nhym mebê idjaer kwỳ arỳm ar'ã me krãptĩja pumũn arỳm me'ã ngry:k ne. Ta te kute uràk prãmje arỳm Paur japrỳo kumex.

46 Nhym kam Paurmẽ Banabe arkum me uma kêt ne memã kabẽn ne memã kum,

—Me abê idjaerkam bar ije me akumrẽxmã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh prãmkumrẽx. Be, jakam ne ga me aminhirôbê kabẽn mẽn kam amim, "Djãm Metĩndjwỳnhkôt itĩn rã'ãmã? Kati. Ja ne imã kĩnh kêt", ane. Kam dja bar arỳm memã idjujarẽnh kadjy me bajtem'ỳr amijo akẽx ne. 47 Metĩndjwỳnh kute pi'ôk kôt ar imã me bajtem'ã karõ kôt dja bar ã amijo ane. Kamã ne Kritumã kum,

"Ga, akamàt kô tykkam me kute mỳjja pumũnh kêt ne mrãnh punuja pumũ. Nhym me kute memã pry kurwỳ nhym me arỳm irãkam katàt mrã. Me bajtemdjwỳ ne me mrãnh punun axwe. Ga dja ga memã ikabẽn jarẽ.

Ja kadjy ne ba arỳm ajano. Dja me amim ikabẽn man arỳm gadjwỳ ama. Aje me axwebê me utàr djwỳnh dja me ama. Aje pyka kunĩkôt me axwebê me utàr kadjy ne ba ajano."

Nãm ã Kritumã ane. Ar badjwỳ ne bar arỳm kabẽnkôt me bajtemmã akẽx ne. Nãm ã Paur memã ane. 48 Nhym me bajtem kute ar markam arỳm kĩnhkumrẽx ne abenmã kum,

—Metĩndjwỳnh kabẽn mexkumrẽx. Metĩndjwỳnh kabẽn mexkumrẽx, ane. Ne kam Metĩndjwỳnh kute me kêtri amijo me utàrja, kute kôt tĩn ne ar ba rã'ã kadjy amijo me utàrja arỳm tu amim Jeju markumrẽx ne.

49 Nhym kam me pykaja kunĩkôt arỳm memã Bẽnjadjwỳr djwỳnh kabẽn jarẽnho ba. 50 Nhym mebê idjaer arỳm Paurmẽ Banabe ar'ã memã apnê. Me nire kwỳ rũnh kute mebê idjaer kukràdjà mar ne kôt amijo bajamã ne me ar'ã apnê. Ne me my bẽnjadjwỳrdjwỳmã ar'ã apnê. Krĩraxbê Ãxikikam me jamã apnê. Nhym kam me ari memã ar kurêtuw. Ne arỳm amibê ar kujate. 51 Nhym ar kute me kangao amirĩt kadjy mebê amiparkà'ã me õ pyka ka'u. Ne kam amũ krĩraxbê Ikôni'ỳr tẽ. 'Ỳr tẽ:n arỳm 'ỳr bôx. 52 Nhym Jejukôt me ba djwỳnh arỳm kĩnhkumrẽx ne. Nhym Metĩndjwỳnh Karõ arỳm raxo me kadjwỳnhbê nhỹn ar meo ba.

14

*Ikônikam Paur ar memã Jeju'ã ujar*ẽnh.

1 Nhym kam Ikônikam Paurmẽ Banabe ar arỳm mebê idjaer bikprõnh djà'ỳr tẽn wadjàn kam memã ujarẽnho dja. Ne memã kabẽn mexkumrẽxo dja. Nhym kam me krãptĩ: kum kĩnh ne arỳm tu amim Jeju markumrẽx. Mebê idjaermẽ me bajtembê kregu krãptĩ: tu amim markumrẽx. 2 Nhym kam mebê idjaer kwỳ amakkre kêt ne kute Jeju mar prãm kêtja arỳm me bajtemmã me kurêtuw. Memã Jeju kukwakam me kute abeno kamy kurêtuw nhym me kum me kurêo ba.

3 Nhym kam Paurmẽ Banabe ar arek mekam ar ba. Arkum me uma kêt ne Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ã memã 'ã ujarẽnh ar ba nhym ar'ã arỳm arngro krãptĩ: apêx. Metĩndjwỳnh ta kute tu kum me kaprĩ'ã memã ujarẽnh ar ban* Bẽnjadjwỳr djwỳnh kukwakam me aêrbê mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipêx. Me te kute mỳjja marmã kam no tyk ne kute Metĩndjwỳnh raxmã kator kadjy mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipêx. Nãm ar me punu kwỳo mex. Me kute abenmã kum,

—Mrãmri ne Metĩndjwỳnh kôt ar kabẽnkumrẽx, anhỹr kadjy ar ipêx.

4 Nhym kam krĩraxkam me apỹnh kabẽn. Me kwỳ mebê idjaer kôt kabẽn. Nhym me kwỳ Jeju kute ar anorja kôt kabẽn. 5 Nhym kam me bajtemmẽ mebê idjaermẽ mekam me bẽnjadjwỳrmẽ arỳm abenmã ar'ã karõn abenmã kum,

—Gwaj arkum akjan kẽno ar titik gê ar ty, ane. 6-7 Nhym kam ar arỳm me kuman arỳm

* 13:43 Djãm me ta ne me axwe kêt nhym pãnh kum me kaprĩ Kati. Me ta te axwe kêtmã nhym ta arỳm tu kum me kaprĩ. * 14:3 Djãm me ta ne me axwe kêt nhym pãnh kum me kaprĩ Kati. Me ne me te: axwe kêtmã nhym Metĩndjwỳnh ta arỳm tu kum me kaprĩ.

mã mebê tẽ. Mebê tẽ:n kam arỳm pykabê Rikaôkam bôx. Ne kam krĩraxbê Rixakam bôx ne memã arẽ. Ne kam krĩraxbê Tebikam bôx ne memã arẽ. Ne bu'ã pyka kunĩkôt memã arẽnho ba. Kritu'ã ujarẽnh nyja ne memã arẽnho ba.

*Rixakam Paur ar memã 'ã ujar*ẽnh.

8 Nhym krĩraxbê Rixakam me'õ mrãnh kêt. Adjàkam ne par punuren mrãnh kêt rã'ã ne arỳm abatành ne. 9 Nhym kam Paur memã ujarẽnho dja nhym par punuja kabẽn maro nhỹ. Ne mex kadjy arỳm tu amim Metĩndjwỳnh kamnhĩxkumrẽx. Nhym Paur kam no djar tỳx ne arỳm kute amim kamnhĩxkôt omũ. 10 Nãm omũn kàj bê kum, "Kàjmã dja", ane. Nhym arỳm ekrux ne kàjmã djan arỳm mrãnh mex.

11 Nhym me krãptĩ arỳm Paur kute o mexkôt omũn kàj bê abenmã o akij. Nhym be, Paur ar kute me kabẽn mar kêt. Me õ pykabê Rikaôkam me kabẽn kôt ne me kabẽn. Nãm me abenmã o akij ne abenmã kum,

—Apỹnh me batĩndjwỳnh ar amijo me bapyràk ne arỳm pykamã ruw ne ar ba, ane nhym ar kute me kabẽn mar kêt.

12 Nhym me Banabemã Djupite jarẽ. Ne Paur kute kabẽno Banabe jakrenhkam kum Mekuju jarẽ. Me õ metĩndjwỳnh kajgo kôt ne me arkum idji jarẽ. 13 Krĩrax jajkwa krekre 'ỳr ne me kute me õ metĩndjwỳnh kajgomã amijarẽnh djà. Me õ metĩndjwỳnh jamã ne we kum Djupite jarẽ. 'Ỳr ne kute mar djwỳnh arỳm mrybàri kwỳo bôx. Nãm me pidjôrã nhipêxo ipôk nhym mry arỳm upij. Be, me krãptĩmẽ Djupite mar djwỳnhmẽ ne me Paur aro õ metĩndjwỳnh kajgon bit kute arkum mry bĩnmã. Bit kute arkum amijarẽnh kadjy arkum mry bĩnmã.

14 Nhym Jeju kute ar anorjabê Banabemẽ Paur ar arỳm me omũn arỳm kuma. Ne kute amikaprĩo amirĩt kadjy amikà kadjôn me'ỳr prõt ne. Ne me krãptĩ katikôt aminêje kàj bê: memã kabẽn tẽ. Me kute arkum mry bĩn nêje kàj bê: memã kabẽn tẽn memã kum,

15 —Ẽ, mỳkam ne ga me aje ar imã amijarẽnhmã? Djãm ar ibê Metĩndjwỳnh? Kati. Ar ije me apyràk. Me aje wãnh mỳjja kajgo jamã anhirermã ne bar kàj bê me ajakreo iba. Metĩndjwỳnh ne tĩn ne ar ba. Ta ne arỳm kàjkwa nhipêx ne ajte pyka nhipêx ne ajte ngô raxbê pyka kêt nhipêx ne ajte kam mỳjja kunĩ nhipêx. Tãm dja ga me amim maro aba. 16 Amrẽbê: apỹnh me ba djàkam ne me ta kute amidjwỳnhbit marn amikôt amijo ba kajgo nhym Metĩndjwỳnh ate krã.

17 Djãm ate krãkam kute me bamã amijo amirĩt kêt? Kati. Kute me bamã amijo amirĩt rã'ã. Ga, kute me bakunĩo djuw mex rã'ãja pumũ. Nãm mã djwỳ nhõ mytyrwỳ kôt apỹnh djwỳ djàri pykakam o apôx rã'ã. Ne kam djwỳo mã me bajo djuw mexkumrẽx ne o me bajo kĩnhkumrẽx. Ne kute me bajo anhỹr rã'ã ne. Ga, Metĩndjwỳnhkumrẽx ne kute me bakunĩo djuw mex rã'ãja pumũ. Nãm Paur ar ã aminêje memã ane. 18 Nãm ar te memã ane nhym me krãptĩ:ja ar'ã ajkẽ. Ne me kute arkum amijarẽnh kadjy kute mry bĩn prãm rã'ãn kam arỳm kanga.

19 Nhym kam mebê idjaer kwỳ bôx. Ãxiki kurũm me kwỳ bôx. Ajte Ikôni kurũm me kwỳ bôx. Ne kam memã ar kurêtuw nhym me arỳm kẽno Paur titiko djan arỳm 'ã abenmã, "Arỳm ne ty", ane. Ne kam arỳm krĩrax nêje bjêro mõn o katon atykmã kumẽ. 20 Nhym kam Jejukôt me ba djwỳnh bôx ne kum ipôk ne. Nhym kam kàjmã djan arỳm akubyn krĩraxmã wadjà. Nhym kam me'ã akati nhym Banabemẽ Paur ar arỳm krĩraxbê Tebi'ỳr tẽ.

*Ar ar*ỳm amipry krax'ỳr akẽx.

21 'Ỳr tẽ:n kam 'ỳr bôx. Ne kam krĩrax tãmkam kàj bê memã ujarẽnh ny jarẽnho ba nhym me krãptĩ arỳm tu amim Jeju markumrẽx. Nhym kam ar akubyn krĩraxbê Rixa'ỳr tẽn 'ỳr bôx ne kam Ikôni'ỳr tẽn 'ỳr bôx ne kam Ãxiki'ỳr tẽn 'ỳr bôx. 22 Ne krĩ kunĩkôt Jeju kôt me ba djwỳnhmã 'ã karõo tẽn memã kum,

—Dja gar tu amim Jeju markumrẽx rã'ãn 'ã adjukanga kêt. Dja me kàtàm gwaj bajo bikẽnh ar o ba gwaj batokry kumex ma. Nhym kam Metĩndjwỳnh ỹtã amikôt gwaj bapymjỳrkumrẽx. Arỳm õ me ja kunĩmã bẽnjadjwỳrkam dja ã gwaj bajo ane. Nãm Paur ar ã memã anhỹro tẽmo ane.

23 Ne kam apỹnh me kute amim Jeju mar djàri kunĩkôt tẽ. Me kute Jejukôt ar aben pydjio ba djàri kunĩkôt tẽn me kwỳ'ã meo ba djwỳnh rẽ. Ne kam Metĩndjwỳnhmã

meo a'uw ne kum amijajbun arỳm memã kum,

—Gar arỳm tu amim Bẽnjadjwỳr djwỳnh markumrẽx. Bar kum ar ajo a'uw gê mã ar ajo djuw mex ne ar ajo ba, ane. [24] Ne kam arỳm tẽ. Pykabê Pidjijkôt tẽ:n kam arỳm pykabê Papirij'ỳr bôx. [25] Ne tẽ:n kam krĩraxbê Pedji'ỳr bôx. Ne kam kàj bê memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ. Memã arẽn kam ajte tẽ. Tẽ:n kam krĩraxbê Atarij'ỳr bôx.

[26] Ne kam ajte ngô raxbê pyka kêtkôt akubyn krĩraxbê Ãxiki 'õdjwỳ'ỳr tẽmmã. Krĩrax jakam ne me amrẽbê Metĩndjwỳnhmã aro a'uw ne kum,

—Amã ar àpênh kadjy dja ga tu amã ar kaprĩkumrẽx ne aro djuw mexo aba, ane. Nãm me kum aro a'uw ne kam amũ ar ano. Nhym ar arỳm amũ krĩrax krãptĩkôt ujarẽnh ba. Ne kam arỳm inomã amidjàpênh djà mẽn ajte akubyn Ãxiki ja'ỳr tẽmmã. [27] 'Ỳr tẽ:n kam arỳm 'ỳr bôx. Bôx ne me kute amim Jeju marjao aben pydjin arỳm memã amijã ajarẽ. Metĩndjwỳnh kukwakam ar àpênh kunĩkôt memã 'ã ajarẽn memã kum,

—Be, Metĩndjwỳnh ne arỳm apỹnh me bajtem ba djàkam memã amak bô nhym me krãptĩ: arỳm tu amim Jeju markumrẽx, ane. [28] Ne kam arek Jejukôt me ba djwỳnhja kôt ar ba 'ã tũm.

15

*Djeruxar*ẽkam me kute kukràdjào aben mar.

[1] Nãm ar arek Ãxikikam ar ba: nhym kam me kwỳ arỳm pykabê Djudêja kurũm bôx. Ne kam 'êx ne Jeju kukwakam me kamymã kabẽn. Me bajtemmã kabẽn ne memã kum,

—Gê me Môjdjê kukràdjà kôt me amy nhinhu kà rê. Dja me me amy nhinhu kà rênh kêt nhym Metĩndjwỳnh kute õ kàjkwa kadjy me apytàr prãm kêt. Nãm me 'êx ne ã memã ane.

[2] Nhym kam Paurmẽ Banabe ar arỳm Djudêja kurũm me bôxjamẽ aktã kabẽno aben japa:nho dja. Nhym kam me abenmã kum,

—Gê Paurmẽ Banabemẽ me bakwỳdjwỳ Djeruxarẽmã tẽ. Gê ar Jeju kute ar anorjamẽ me kute Jeju nhõ me jao ba djwỳnh'ỳr bôx ne me my kà rênh jabej me kukja, ane. [3] Ne kam me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio baja arỳm amũ ar ano nhym ar tẽ. Tẽ:n pykabê Penixijkôt tẽ. Ne tẽ:n pykabê Xamarijkôt tẽ. Ne tẽmkôt Jeju kukwakam me kute abeno kamymã ujarẽnh tẽn memã kum,

—Apỹnh me bajtem ba djàkam ne me arỳm Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ỳr amijo akẽx ne tu amim markumrẽx. Nãm ar ã memã anhỹr tẽ. Nhym kam me kunĩ arỳm kĩnhtirekumrẽx.

[4] Nhym ar tẽ:n kam arỳm Djeruxarẽ'ỳr bôx. Nhym kam me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio baja ar pa krij ne arkum kabẽn mextire jarẽ. Mekam Jeju kute ar anor jadjwỳ, meo ba djwỳnhdjwỳ ne ar ã aro ane. Nhym kam ar memã amijã ajarẽ. Metĩndjwỳnh kukwakam ar àpênh kunĩkôt ar memã 'ã ajarẽ.

[5] Nhym kam mebê pardjêu kwỳ kàjmã dja. Adjwỳnhdjwỳ ne ar tu amim Jeju markumrẽx. Ar kàjmã djan memã kum,

—Gê me me my kà rê. Me bajtem kute amim Jeju marja my kà rê. Dja me me bakukràdjà'ã memã karõn memã kum, “Djã gãm me katàt Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo aba”, ane. Dja me ã me bajtemmã ane. Nãm ã mebê pardjêu memã ane.

[6] Nhym kam me kute 'ã aben marmã Jeju kute ar anorjamẽ me kute Jeju nhõ me jao ba djwỳnhmẽ akuprõ. [7] Ne kam aktã kabẽno aben japanho kumex. Nhym kam Pedru kàjmã djan memã kum,

—Be, akmere ar, ba ar amã arẽ. Metĩndjwỳnh ne amrẽbê ar akuràm amijo ipytà. Ije me bajtemmã idjujarẽnh kadjy amijo ipytà. Ije memã Kritu'ã ujarẽnh ny jarẽnh nhym me kute tu amim markumrẽx kadjy. Ja kadjy ne amijo ipytà. Ja ne gar arỳm aje mar.

[8] Metĩndjwỳnh ne kute me õkre kadjwỳnhbê me kabẽn kunĩ mar. Nãm kum me bajtem kĩnh ne arỳm memã ta Karõ jano. O ne arỳm gwaj bamã kum me kĩnho amirĩt ne. Amrẽbê ne gwaj bamã anon kam arỳm jakam ã memã anoro ane. [9] Djãm kum me babê idjaerbit kĩnh ne kum me bajtem kĩnh kêt? Kati. Me tu amim markumrẽx nhym arỳm me õkre kadjwỳnhbê memã axweo ajngrà. Kam arỳm kum me bajtemdjwỳ kĩnh. Nãm kum me kunĩ kĩnho aben pyràk.

[10] Ar akwỳ ne gar aje, “Dja me bajtem Môjdjê kukràdjà kôt amijo ba mex”, anhỹro

aba. Je tô, mỳkam ne gar akabẽn jao
Metĩndjwỳnhmã amikurê'uko aba? Djãm
Môjdjê kukràdjà kôt ne me bakukãmãre
kute amijo ba mex got? Gwaj badjwỳ
djãm kôt ne gwaj amijo baba mex got?
Kati. Gwaj bajaxwekam ne gwaj te: baje
Môjdjê kukràdjàkôt amijo baba mexmã.
Kam kwãrĩk wãnh me bajtemmã ja jarẽnh
kêt. Me kute Môjdjê kukràdjà kôt amijo ba
mexmã kwãrĩk wãnh memã arẽnh kêt.

11 Be, mrãmri Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju
Kritu ta ne tu kum gwaj bakaprĩkumrẽx.*
Kam ta ne õ kàjkwa kadjy gwaj bapytà. Gwaj
amrẽbê tu amim ja markumrẽx. Ta ne tu
kum me bajtemdjwỳ kaprĩn ã me utàro ane.
Nãm ã Pedru memã ane.

12 Nhym me krãptĩ:ja arỳm kabẽn krãta.
Nhym kam Banabemẽ Paur ar arỳm memã
kum,

—Be, me kute Metĩndjwỳnh raxmã kator
kadjy bar kukwakam mỳjja pumũnh kêt
kwỳ nhipêx. Nã bãm ar me punu kwỳo
mex nhym me te kute marmã kam no tyn
kumex, ane. Nãm ar memã anen 'ã memã
ujarẽnho dja.

13 Nhym me arek ar maro nhỹ: nhym kam
ar arỳm anhikrê. Nhym kam Xijagudjwỳ
memã kabẽn. Memã kabẽnkam ne Pe-
drumã Ximão jarẽ. Nãm memã kum,

—Akmere ar, dja gar ikabẽn ja ma. 14 Be,
Ximão arỳm ar amã arẽ. Metĩndjwỳnh
arỳm kum me bajtem kaprĩn kute amim me
kwỳ pytàr kraxkôt ne ar amã arẽ.

15 Me bakukãmãredjwỳ tãm jarẽ.
Metĩndjwỳnh kute amim me bajtem
kwỳ pytàr jarẽ. Amrẽbê: Metĩndjwỳnh
kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh tãm jarẽn
arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Dawimẽ kramẽ
tàmdjwỳ ar kute aben djô'ã mebê idjaermã
krĩn meo ba. Metĩndjwỳnh me'ã Dawi nhõ
kikre jakren memã kum,

16 "Kam dja ba bôx ne akubyn Dawi
tàmdjwỳ'ã bẽnjadjwỳr mẽ. Mrãmri
ne me kute akubyn kum õ kikre
nhipêx pyràk. Kikre kukràdjà tũmja
ne amrẽbê amingrà. Dja ba kàjmã
kudjan ipêx ne.

17 Dja ba ã tàmdjwỳo ane gê me anhy
ijabej. Gê mebê idjaer bu'ã me ba-
jtemdjwỳ ijabej. Me bajtem kute tu
amim imarkumrẽxja kunĩ ijabej. Ba
Ibẽnjadjwỳr djwỳnh dja ba ã meo
ane."

Nãm ã Metĩndjwỳnh memã ane. Dawi
tàmdjwỳmẽ me bajtem'ã memã ane. Ga,
kute amim me bajtem kwỳ pytàr jarẽnhja
pumũ. 18 Adjàkam kute amikukãm mỳjja
kunĩ markôt ne ã memã ane. Nãm ã Xijagu
memã ane.

19 Ne ajte itepã memã kum,

—Ga, me bajtem kute Bẽnjadjwỳr
djwỳnho aminhõ Bẽnjadjwỳrja pumũ
nhym kute me bajtemo aminhõ meja pumũ.
Ba ar amã arẽ. Me bajtem kwỳ ne ajbir arỳm
Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx ne tu amim
markumrẽx. Kwãrĩk wãnh Môjdjê kukràdjà
kunĩo me kunor kêt. 20 Gwaj memã Môjdjê
kabẽn ngrêrebit'ã pi'ôk no'ôk ne memã
arẽ. Gwaj memã kum, "Me kute mỳjjao
metĩndjwỳnh karõ nhipêxjamã mry parja
kwãrĩk wãnh krẽn kêt. Kwãrĩk wãnh aprõ
djwỳnh kupa'ã nàr amjên djwỳnh kupa'ã
akurẽ aba kêt. Mry me kute mut djêo parja
kwãrĩk wãnh àr ne krẽn kêt. Kwãrĩk wãnh
kamrô krẽn kêt", ane. Gwaj ã memã ane.

21 Gwaj me bajtemmã Môjdjê kukràdjà
jabit jarẽ. Gwaj ren memã arẽnh kêt nhym
ren me kute mar kêt nhym ren kam mebê
idjaer kum me kurê. Me Môjdjê kabẽn'ã
no tỳxkam kum me kurê. Be, me õ krĩ
kunĩkôt ne me Môjdjê kabẽn'ã no tỳx ne kàj
bê memã arẽnho ku'ê. Pi'ôk ràràr kunĩkôt
ne me kute me bikprõnh djàkam mỳjja ja'ã
pi'ôk no'ôk jarẽnho ku'ê. Amrẽbê: ne
me me bakukãmãremã arẽn ajbir me kute
arẽnh rã'ã. Kam dja gwaj me bajtemmã
Môjdjê kukràdjà ngrêre jabit jarẽ gê me
kuman kôt ar amijo ba nhym kam mebê
idjaer arỳm kum me kurê kêt. Nãm Xijagu
ã memã ane.

Me kute me bajtemmã pi'ôk no'ôk.

22 Nhym kam me abenmã kum,

—Gwaj Paurmẽ Banabe arkôt krĩraxbê
Ãxikimã gwaj banhõ me ja kwỳ jano, ane.
Nhym Jeju kute ar anorjamẽ me kute Jeju
nhõ me jao ba djwỳnhmẽ me kute kôt ar
aben pydjio baja kunĩmẽ ne me abenmã
kum,

—Be, mextire. Dja gwaj arkôt ar'õ jano,
ane. Ne kute arkôt ar anor kadjy amijo

* 15:11 Djãm gwaj ba ne gwaj bajaxwe kêt nhym pãnh kum gwaj bakaprĩ Kati. Gwaj ba ne gwaj te: bajaxwe kêtmã. Nhym be, Jeju Kritu ta ne tu kum gwaj bakaprĩkumrẽx.

Djuda Baxabamẽ Xira ar utà. Ar amẽ ne ar
Jeju kukwakam me kamy kuràm rax. Ar ja
arkôt mõrmã. [23] Nhym kam me arỳm pi'ôk
no'ôk ne. Ar kute o mõr kadjy ne me pi'ôk
no'ôk ne. Ne kamã me bajtemmã kum,

"Me ba Jeju kute me ijanor tũm ja ne
ba me me amã ikabẽn jarẽ. Me ije Jeju
nhõ me jao iba djwỳnhdjwỳ ne ba me me
amã ikabẽn jarẽ. Me ibê Jeju kukwakam
me kamydjwỳ ne ba me me amã ikabẽn
jarẽ. Ga me apỹnh me bajtem ba djàkam
ar aba, krĩraxbê Ãxikimẽ pykabê Xirijmẽ
pykabê Xirxijkam ar aba. Ba me Jeju
kukwakam me ajo ikamy. Wãm ne ba me
ikabẽn mex'ã me amã pi'ôk no'ôk ne. Dja
ga me me ikabẽn jarẽn ama.

[24] Be, wãm me kwỳ kumrẽx mõrwã ne
me arỳm me amã 'êx. Me ikurũm mõn
me awỳr bôx ne me amã 'êx. Ne me
ikukràdjà tũmo me akunoro ban arĩk me
amã, 'Gê me Môjdjê kukràdjà kôt me amy
nhinhu kà rê. Dja me me amy nhinhu kà
rênh kêt nhym Metĩndjwỳnh arỳm kute
õ kàjkwa kadjy me apytàr prãm kêt', ane.
Be, me kute me amã anhỹr djô'ã ne ga me
te: aje katàt Metĩndjwỳnh kabẽn marmã.
Arỳm ne Paur ar amrẽ tẽn me imã ja jarẽ
ba me kuman arỳm wãm me amã ikabẽn
jarẽ. Djãm me ba ne ba me wãm me
'ẽxnhĩwã jano got? Kati. [25] Be, ba me ije
me ajarẽnh markam arỳm axikôt ikabẽn
ne me akadjy amijo me ijõ ar utà. Amijo
ar utàn Banabemẽ Paur arkôt me awỳr
ar ano. Gu me bamã bakamy Banabemẽ
Paur ar kĩnhja kôt ar ano.

[26] Be, me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêt
ja ne me te ar kangrônho ba nhym ar
mã memã Jeju'ã ujarẽnh ar ba. Kum me
uma kêt ne tu memã banhõ Bẽnjadjwỳr
djwỳnhbê Jeju Kritu'ã memã ujarẽnh ar
ba.

[27] Me ije arkôt me amã ar anorjabê ne
Djudamẽ Xira ar. Dja ga me pi'ôk jakam
me ikabẽn jarẽn ama. Nhym ar wã dja ar
ajkwakumrẽxkôt ajte me amã tãm jarẽ ga
me mrãmri ajte kôt aman mar pydji.

[28-29] Môjdjê kukràdjà ngrêrebit dja ba
me me amã arẽ ga me aman katàt kôt
ar amijo aba. Ba me me amã, 'Me kute
mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêxjamã
mry parja kwãrĩk wãnh krẽn kêt. Kwãrĩk
wãnh mry kamrô krẽn kêt. Mry me kute
mut djêo parja kwãrĩk wãnh àr ne krẽn
kêt. Kwãrĩk wãnh aprõ djwỳnh kupa'ã
nàr amjên djwỳnh kupa'ã akurẽ aba kêt',
ane. Jabit ne ba me me amã arẽ. Dja
ga me katàt Môjdjê kukràdjà ngrêre jabit
man kôt ar amijo aban arỳm amrãnh
mex. Ba me ren me amã itepã kukràdjà
'õdjwỳ jarẽ ga me ren te: aje mar ne katàt
kôt amijo aba prãmje. Be, Metĩndjwỳnh
Karõ ne me ikôt amikabẽn dji ba me me
amã ikabẽn jarẽ. Tãm ne ja."

Nãm me ã me bajtemmã pi'ôk no'ôkkam
kabẽn jarẽnho ane.

[30] Nãm me memã pi'ôk no'ôk ne kam
arỳm Paur arkum kungãn arkum, "Aj mã",
ane. Nhym ar arỳm Ãxiki'ỳr o tẽ:n kam 'ỳr
o bôx. Ne kam me krãptĩ:o akuprõn arỳm
memã pi'ôk no'ôk ngã. [31] Nhym me memã
pi'ôk jarẽ nhym me arỳm kuma. Kabẽn
mextire man arỳm kĩnhkumrẽx ne.

[32] Nhym Djudamẽ Xira Ar kubê
Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh
djwỳnh ne arỳm memã 'ã karõ kumex ne
memã kum,

—Dja ga me tu amim Jeju mar tỳxkumrẽx
rã'ãn 'ã adjukanga kêtkumrẽx. Nãm ar ã
memã 'ã karõo ane. [33] Ne arek kam ar ba
nhym ar'ã arỳm akati kwỳ apêx. Nhym kam
ar memã kum,

—Bar akubyn Jeju kute ar anorja'ỳr tẽ,
ane. Nhym Jeju kukwakam ar kute abeno
kamy arkum,

—Aj mã. Ar adjumar mex ne tẽ, ane.
[34] Nhym kam Xira memã kum,

—Ba arek me akam ar iba, ane. [35] Paurmẽ
Banabe ar adjwỳnhdjwỳ arek Ãxikikam ar
ba. Arek me krãptĩ ro'ã kàj bê memã
Bẽnjadjwỳr djwỳnh kabẽn jarẽn 'ã memã
ajarẽ.

*Paurm*ẽ Banabe kute abeno bikjêr.

[36] Nhym kam ar'ã akati kwỳ apêx nhym
Paur Banabemã kum,

—Gu baje õbê apỹnh krĩraxkôt
Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ã memã badjujarẽnhja
gu akubyn kunĩkôt tẽ. Gu baje Jeju
kukwakam meo bakamy pumũnho tẽ. Me
katàt kute amijo ba jabej me omũnho tẽ,
ane. [37] Nhym arkôt tẽm kadjy Banabe kum
Djuão Makô kĩnh.

[38] Nhym be, Paur ne kum o tẽm kĩnh
kêt. Õbê kute pykabê Papirijkam kute ar
kangan arkôt àpênh'ỳr tẽm kêtkam ne kum

o tẽm kĩnh kêt. 39 Nhym kam ar kabẽno
aben japan arỳm abenkam kaprĩre ne. Ne
kam arỳm abenbê ajkij. Nhym kam Banabe
arỳm Makôo tẽn ngôkôt apêxtibê Xipre'ỳr
o tẽ.
40 Nhym Paur amijo Xira pytà. Nhym kam
Jeju kukwakam ar kute abeno kamy ar'ã
Metĩndjwỳnhmã kum,
—Ga ne ga adjukaprĩ:kumrẽx. Kam tu
amã ar kaprĩkumrẽx ne ar o aba, ane. Nhym
kam ar mã tẽ. 41 Ne pykabê Xirijmẽ pyk-
abê Xirxijkam tẽ. Apỹnh me kute amim
Jeju mar djàri kôt ba. Me kute Jejukôt ar
aben pydjio ba djàri kôt ba. Ne memã tỳx
jangjênho tẽ. Nãm ar memã kum,
—Dja gar tu amim Jeju mar tỳxkumrẽx
rã'ãn 'ã adjukanga kêtkumrẽx, anhỹro tẽ.

16

Paur kute mã amikôt Ximoxio ba.

1 Ne kam tẽ:n kam arỳm krĩraxbê Tebi'ỳr
bôx ne ajte tẽ:n kam krĩraxbê Rixa'ỳr bôx.
Nhym Jejukôt me ba djwỳnh'õ nhidjibê
Ximoxi kam ar ba. Nã kurũm katorja ne
kubê mebê idjaer'õ. Nãm nãja kumrẽx tu
amim Jeju markumrẽx. Nhym bãm kute
irjabê me bajtembê kregu'õ. 2 Krĩraxbê
Rixakammẽ krĩraxbê Ikônikamdjwỳ Jeju
kukwakam me kamy mã: memã Ximoxi
mexkumrẽx jarẽnho ba.
3 Nhym Paur Ximoxi'ỳr bôx ne omũn kam
kum ar ro'ã ba prãm ne. Kum ar ro'ã
ba prãm nhym be ar kukãm pyka kunĩkôt
mebê idjaer krãptĩ ar ba. Me kute Ximoxi
mar tũm. Ximoxi bãmbê me bajtembê
kreguja me kute mar tũm. Ximoxi my kà
krã'yr kêt me kute ajte mar. Nhym kam
mebê idjaer kum Ximoxi kurê kêtmã Paur
arỳm kum my nhinhu kà krãta.
4 Nhym kam ar tẽ. Apỹnh krĩraxkôt
tẽn kunĩkôt me kute amim Jeju marmã
kabẽn jarẽnho tẽ. Djeruxarẽkam Jeju kute
ar anorjamẽ me kute Jeju nhõ me jao ba
djwỳnhmẽ ar kabẽn ne memã arẽnho tẽ.
Me kute mar ne katàt kôt kute amijo bamã
ar memã arẽnho tẽ. 5 Nhym kam ar ô'ã
apỹnh me kute amim Jeju mar kute ar
Jejukôt aben pydjio ba djàri tu amim Jeju
mar tỳ:xkumrẽx. Nhym akati kunĩkôt me
kwỳ kute Jeju mar kêtja me kôt arỳm tu
amim markumrẽx. Nhym kam arỳm me
krãptĩ.
6 Nhym ar pykabê Bridjakôt tẽn pykabê
Garaxakôt tẽ. Nhym Metĩndjwỳnh Karõ
arkum,
—Kwãrĩk wãnh pykabê Adjijkam memã
Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh kêt, ane.
7 Nhym kam ar tẽ:n arỳm pykabê Midjij
têpo tẽ. Ne bit kute pykabê Bixinij katikôt
tẽmmã. Nhym Metĩndjwỳnh Karõ akubyn
ar nê.
8 Nhym kam ar arek tẽ:n kam amipãnh
pykabê Midjij mẽ. Ne tẽ:n kam krĩraxbê
Krôwadji'ỳr bôx. 9 Nhym ar'ã akamàt ne.
Nhym Metĩndjwỳnh Paurmã me'õ karõ
bẽ nhym omũ. Pykabê Matenikam me'õ
amiwỳr Paur 'uw nhym omũ. Nhym kum,
—Amrẽ pykabê Matenikam tẽn me ikôt
apê, ane. 10 Be, Paur kute me'õ pumũnhkam
bar* on pykabê Mateni'ỳr itẽm kadjy ami-
man abenmã,
—Be, mrãmri ne Bẽnjadjwỳr djwỳnh
gwaj bajuw. Gwaj baje kàj bê memã Kritu'ã
ujarẽnh ny jarẽnh kadjy gwaj bajuw, ane.

Ridjij kute tu amim Jeju markumrẽx.

11 Ne kam Krôwadji kurũm ikaton arỳm
inox ne. Ne ngôkôt Xamokra'ỳr tẽ. 'Ỳr tẽ:n
arỳm 'ỳr bôx. Ne ajte tẽ: nhym kam ar ijã
akati. Bar kam ajte tẽ:n kam arỳm krĩraxbê
Nêjapôr'ỳr bôx ne 'ã kà nhô. 12 Ne wabin
kam ajte Nêjapôr kurũm pykakôt tẽ. Tẽ:n
kam arỳm krĩraxbê Pirpu'ỳr bôx, pykabê
Matenikam ne krĩraxbê Piripuja. Krĩrax ja
ne kute raxo krĩrax kwỳ jakrenh. Myt apôx
djà kutã pykabê Mateni nhikjê'ã kute krĩrax
kunĩ jakrenh. Krĩraxbê Rôma nhõ me ja ne
me krĩrax jao djuw mex. Bar arek kam ar
iba: nhym kam ar ijã akati kwỳ apêx.
13 Nhym kam ar ijã pi'ôk ràràr. Bar
kam krĩraxbê tẽn ngô rax'ỳr bôx. Kam ne
mebê idjaer kute Metĩndjwỳnhmã kabẽn
djà. Me nire kwỳ arỳm kam akuprõ. Bar
me'ỳr tẽn arỳm me ikô'ã nhỹn kam memã
idjujarẽnho dja. 14 Nhym mekôt me'õ nire,
idjibê ne Ridjij. Krĩraxbê Xijxira kra 'õ.
Kubê ne kubẽkà nhõr djwỳnh. Ta ne
kubẽkà 'ôk nhym kamrêk. Nhym kam
pi'ôk kaprĩ kadjy memã õro ku'ê. Nãm
Môjdjê kukràdjà kôt mã Metĩndjwỳnhmã
rax jarẽnho ba. Bar memã idjujarẽnho dja

* 16:10 Pi'ôk ja no'ôk djwỳnh nhidjibê ne Ruka. Jakam ne Ruka arkôt tẽmmo krax. 'Ã ne kute, "Bar" jarẽnhja. Paurmẽ amijã arẽ.

nhym Ridjij ar ikabẽn maro nhỹ. Nhym
kam Metĩndjwỳnh arỳm kum amak bô
nhym arỳm tu amim Jeju markumrẽx. 15 Bar
kam Ridjijmẽ õ kikrekam õbikwa kunĩdjwỳ
Metĩndjwỳnhmã ngômã ar angij. Nhym
kam ar imã krà ne ar imã,
—Ar aje ijã amim, "Mrãmri kute tu amim
Bẽnjadjwỳr djwỳnh markumrẽx", anhỹr
jabej dja gar on ikôt tẽn inhũrkwãkam an-
hikwã, ane. Ne kam ar imã krào dja. Bar
kam kôt tẽn ũrkwãkam inhikwã.

*Me kute Paurm*ẽ Xira Ar kubê ijê.

16 Arek ũrkwãkam inhikwã:n kam
Metĩndjwỳnhmã kabẽn djà'ỳr tẽ. Nhym me
prĩti'õ ar ikajpa. Me karõ punu ne ar o ba.
Nhym me mã amikukãm mỳjja kute apôx'ã
prĩtija kukij nhym me karõ punu mã kum
arẽ. Kum arẽ nhym ô'ã prĩtija mã memã
mỳjja'ã ajarẽ. Nhym kam me arỳm pãnh
kum pi'ôk kaprĩ ngã. Nhym kam prĩtija
nhõ bẽnjadjwỳr ar arỳm kubê pi'ôk kaprĩ
kumex jamỳ. Ta ne arkum kungã nhym ar
arỳm kubê amỳ.
17 Nãm Paurmẽ ar ikajpan ar ikôt arỳm ar
ijo memã àkjêr tẽ. Nãm àkjêrkam memã
kum,
—Ota, ar ja ne ar Metĩndjwỳnhbê kumka-
timã àpênh ar ba. Ne me amã Jeju kute
me apytàr'ã ujarẽnh ba, ane. 18 Nãm akati
kunĩkôt memã anhỹro tẽ nhym kam arỳm
ar ijã akati krãptĩ apêx. Nhym kam Paur me
karõ punumã àkrên arỳm 'ỳr akẽx ne kum,
—Ẽ, Jeju Kritu kukwakam ba amã ikabẽn
ne. On prĩtijamã anhiren kurũm akato, ane.
Nhym kum kabẽn majmã nhym arỳm kum
iren mã tẽ.
19 Nhym o ba djwỳnh ar arỳm omũn
abenmã kum,
—Je, jakam prĩtija arỳm kute gwaj bamã
pi'ôk kaprĩ jamỳnh prãm kêt, anen kam ar
arỳm Paurmẽ Xira aro tỹm ne ar pa 'amỳ.
Ne kam me rũnh'ỳr ar bjêro mõn aro bôx.
Me krãptĩ kute djwỳ jamỳnh djàkam ne me
bikprõnh djà. 20 'Ỳr ne ar aro bôx ne arỳm
me rũnh kabem ar kudjan memã 'êx ne
memã kum,
—Ar kubê idjaer ja ne ar me banhõ
krĩraxkam me kunĩmã umar punu
jangjênho ba nhym me arỳm kangao
kumex. 21 Nãm ar me bamã atemã kukràdjà
jarẽnho ba. Krĩraxbê Rômakam me ja kute
me bajo aminhõ. Ne gu me ren ar kukràdjà
wã man kôt ar amijo baba nhym ren me
bakam me bẽnjadjwỳr rũnh ren me bakam
ngryk ne. Nãm ar ã memã ane.
22 Ne kam me bu'ã me krãptĩ: amim ar
kurêtuw. Nhym me rũnh arỳm ar'ã memã
apnê. Me kute Ar kubê kubẽkà o pôx ne kôo
ar titik kadjy ne ar'ã memã apnê. 23 Nhym
me arĩk ar titik ne. Ne kam arỳm mebê ijê
djàmã aro tẽn kam aro bôx. Ne kam mebê
ijê djwỳnhmã kum,
—Dja ga omũnh 'ãno dja gê ar kator kêt,
ane. 24 Nãm me kum ane nhym arỳm mebê
ijê djà nhipôkri kumoka'êkam ar ỹr. Ne kam
pĩponh amãnhkrut aktã me temã nàtjao ar
te janê nhym ar wãnh nhỹ.
25 Wãnh nhỹ: nhym arỳm ar'ã akamàt kô
ipôkri. Nhym ar Metĩndjwỳnhmã kabẽn
ne kum ngrero nhỹ. Nhym bu'ã mebê ijê
krãptĩ ar maro ikwã. 26 Nhym me aêrbê
arỳm pyka amingrẽk tỳ:x nhym ô'ã arỳm
mebê ijê djà par krax amingrẽk ne. Am-
ingrẽk nhym on 'ã ijê djà kunĩ jãm amijã
kurê. Nhym me kunĩ'ã apỹnh me unênh
djàja arỳm amijã kurê. 27 Nhym mebê ijê
djwỳnh arỳm no tỳx ne. Ne kam mebê ijê
djà'ã ijê djà jãm kute amijã rênhkôt omũ.
Ne kam amim,
—Je, arỳm ne mebê ijê kunĩ kato, ane.
Ne kam õ kàxdjwa kajgo kaban bit kute o
amibĩnmã amijo dja. 28 Nhym Paur kàj bê
kum,
—Kwãrĩk wãnh amibĩn kêt. Ota, ba me
ikunĩ inhỹr rã'ã, ane.
29 Nhym kam ngônhpôk'ã me ku'uw ne
mebê ijê djàmã prõt ne wadjà. Wadjàn
umaje tertet ne arỳm Paurmẽ Xira ar parbê
tỹm. 30 Ne kam aro katon arkum,
—Ẽ, bẽnjadjwỳr ar, mỳj dja ba amijon
arỳm ijaxwebê amipytà? ane.
31 Nhym ar kum,
—Dja ga tu amim Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê
Jeju Kritu markumrẽx nhym arỳm
ajaxwebê apytà. Anhõ kikrekam anhõbik-
wadjwỳ gê ar tu amim markumrẽx, ane.
32 Ne kam arỳm arkum Metĩndjwỳnh kabẽn
jarẽ, õ kikrekam ar ỹr kunĩdjwỳmã arẽ.
33 Nhym kam akamàt tãmkam Paurmẽ Xira
arkum igot ku'õ. Nhym kam urokam ar
arỳm Metĩndjwỳnhmã ngômã ar angij.
Mebê ijê djwỳnhmẽ õbikwa ar angij.
34 Nhym kam aminhũrkwãmã aro tẽ. Ne
kam arkum õmrõ jarẽ nhym ar õ kwỳ krẽno

nhỹ. Nhym ar kunĩ arỳm kĩnhkumrẽx ne. Ar kute amim Metĩndjwỳnh markam ne ar kĩnhkumrẽx ne.

35 Nhym kam ar'ã akati. Nhym me rũnh arỳm Paur ar'ỳr krãkamngônh ar ano. Nhym ar ar'ỳr mõn mebê ijê djwỳnh kumrẽx'ỳr bôx ne kum,

—Me rũnh ne me arỳm amã, "Arkum anhire gê ar tẽ." Nãm me ã amã ane, ane. 36 Nhym kam mebê ijê djwỳnh Paur'ỳr tẽn kum arẽn kum,

—Me rũnh ne me arỳm ar ajã imã, "Arkum anhire gê ar tẽ", ane. Kam dja gar akaton tẽn adjumar mex, ane.

37 Nhym kam Paur krãkamngônh arkum,

—Krĩraxbê Rômakam me ja ne me ar ijo aminhõ. Nhym me kute ar ijaxwe jabej ar ikukjêr kêtkam tu me ipôkri ar ititik ne. Ne kam tu ar ibê ijê. Ne kam bit kute me kàxã bõm ar imẽnhmã. Djãm me kute ã krĩraxbê Rôma nhõ me jao anhỹr got? Be, kati. Me kute ã Rôma nhõ me jao anhỹr kêt. Gê me ta amrẽ tẽn ar ijo kato, ane.

38 Nhym kam krãkamngônh ar akubyn tẽn me rũnhmã ar kabẽn jarẽ. Nhym me kute Rômakam me ja kute aro aminhõ markam arỳm ar umaje tĩn prãm. 39 Ne kam arỳm ar'ỳr tẽn aminêje arkum kabẽn ne arkum,

—Gop ar ijarẽnh kêt, ane. Ne kam arỳm aro katon ajte arkum,

—Gop krĩrax jabê mã tẽ, ane. 40 Nhym kam ar mebê ijê djà kurũm katon Ridjij nhũrkwãmã tẽn bôx. Ne kam Jeju kukwakam me kamy pumũn arỳm memã 'ã karõn meo kĩnh. Ne kam mã ajte tẽ.

17

*Texarônikakam memã Jeju'ã ujar*ẽnh.

1 Tẽ:n kam krĩraxbê Ãporij'ỳr bôx ne amipãnh kumẽ. Ne tẽ:n kam krĩraxbê Apõnij'ỳr bôx ne amipãnh kumẽ. Ne tẽ:n kam krĩraxbê Texarônika'ỳr bôx. Kam ne mebê idjaer bikprõnh djà'õ. 2 Nhym kam Paur ajte tãm ne pi'ôk ràràrkam me bikprõnh djàkam tẽn arỳm pi'ôkkôt memã 'ã ajarẽn me kukij ne 'ã memã karõ. Nhym ajte pi'ôk ràràr nhym ajte kam tẽn pi'ôkkôt memã 'ã ajarẽ. Nhym ajte pi'ôk ràràr nhym ajte kam tẽn pi'ôkkôt memã 'ã ajarẽ.

3 Nãm memã kum,

—Be, amrẽbê me bakukãmãre kute pi'ôk no'ôk ne. Pi'ôkkam ne mrãmri Kritu tokryn tyk ne akubyn tĩnmã. Be, pi'ôkkam Kritu kute amijo anhỹrmã kôt arỳm Jeju ã amijo ane. Mrãmri ne Metĩndjwỳnh Jeju'ã me banhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkati mẽnhkumrẽx. Ja dja ga me pi'ôk kôt ama. Ga, mrãmri kubê Kritukumrẽxja pumũ. Jejuja tãm ne ba kàj bê memã arẽnho iba. Nãm ã memã anhỹro ku'ê.

4 Nhym kam me kwỳ 'ã amim,

—Be mrãmri. Kôt ne arẽ, anen arỳm mã Paurmẽ Xira arkôt ajkamẽ. Me bajtembê kregu kute Metĩndjwỳnhmã amijarẽnho baja krãptĩ: arkôt ajkamẽ. Me nire rũnhdjwỳ krãptĩ arkôt ajkamẽ.

5 Nhym mebê idjaer kwỳ kute amim Jeju mar kêtja arỳm 'ã ngryk ne. Me te kute ar uràk prãmje arkam ngryk ne. Ar'ã me krãptĩkam arkam ngryk ne. Nhym me kwỳ axwekam ate ar ba. Nhym mebê idjaer me jamã kum,

—Paur ar axwekumrẽx. Gwaj me kunĩbê ar kurê, ane. Nhym kam me kwỳja krĩraxkam me krãptĩmã ar kurêtuw nhym me arỳm arkam kangao kumex. Ne kam Djaxõ nhũrkwã'ỳr prõt ne. Me kute kam Paur ar abej ne arkum kator ne me krãptĩmã aro katormã ne me ũrkwã'ỳr prõt ne.

6 Ne te: ar abej. Ne kam ar pãnh Djaxõmẽ Jeju kukwakam ar kute abeno kamy kwỳ pa 'amỳn aro katon krĩraxkam me rũnh'ỳr aro mõn me'ỳr aro bôx. Ne ar'ã 'êx ne kàj bê memã kum,

—Paurmẽ Xira ar pyka kunĩkôt abenmã me kurê'uko ba nhym me kangao kumex. Nhym kam ar arỳm jakamdjwỳ bôx. 7 Nhym kam Djaxõ arkum aminhũrkwã jarẽn aro djuw mex. Ar ja kunĩ ne arkum bẽnjadjwỳr raxbê Xedja kabẽn kurê. Xedjabê ne me bẽnjadjwỳr rũnh kunĩ nhõ bẽnjadjwỳr. Arkum kabẽn kurê. Ne mã memã kum, "Bẽnjadjwỳr rax 'õdjwỳ kute kabẽno Xedja jakrenh ne kubê Jeju." Nãm ar ã memã anhỹr ba, ane. Be, nãm me ã ar'ã me rũnhmã ane.

8 Nhym kam me krãptĩmẽ krĩraxkam me rũnh kute ja markam arỳm arkam ngryk ne àkrêo kumex. 9 Ne kam Djaxõ Ar kubê pi'ôk kaprĩ kumex byn arkum,

—Paur ar ano gê ar mã tẽ. Ar mã tẽm nhijukribit dja bar akubyn ar amã anhõ

pi'ôk kaprĩ ngã, ane. Ne kam arkum ire nhym ar akubyn ũrkwãmã tẽ.

*Berêjakam memã Jeju'ã ujar*ẽnh.

10 Nhym kam Jeju kukwakam me kamy akamàt tãmkam amũ Paurmẽ Xira ar ano. Krĩraxbê Berêjamã ar ano. Nhym ar'ỳr tẽ:n kam 'ỳr bôx. Ne kam mebê idjaer bikprõnh djà'ỳr tẽ. 11 Berêjakam me ja ne me kute amak mexo krĩraxbê Texarônikakam me ja jakrenh. Paur ar ajkwao memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ nhym me arỳm kum kabẽn kĩnh. Kum kabẽn kĩnh ne kam akati kunĩkôt amim pi'ôk jarẽ. Metĩndjwỳnh kabẽn'ã pi'ôk no'ôk jarẽn amim,

—Djãm Paur ar katàt amikabẽn jarẽnhkumrẽx? Djãm ar Metĩndjwỳnh kabẽn'ã pi'ôk no'ôk kôt amikabẽn jarẽnhkumrẽx? ane. Me kute Paur ar mrãmri Metĩndjwỳnh kabẽn kôt kabẽn jabej ã amim pi'ôk jarẽnh ne maro ane. 12 Me kum kabẽn kĩnhkam ne me krãptĩ tu amim Jeju markumrẽx. Me ni bajtem rũnhbê kregujamẽ me my bajtemdjwỳ krãptĩ tu amim markumrẽx.

13 Krĩraxbê Berêjakam Paur kàj bê memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnho ba: nhym amybỳm krĩraxbê Texarônikakam mebê idjaer arỳm arẽnh ma. Ne kam 'ỳr tẽ:n arỳm kôt bôx. Ne wãkamdjwỳ me krãptĩmã ar kurêtuw nhym me arỳm kangao kumex.

14 Nhym kam Jeju kukwakam me kute abeno kamy ngô raxbê pyka kêt'ỳr Paur jano. Nhym Xiramẽ Ximoxi ar arek Berêjakam ar ba. 15 Nhym me kamy kwỳ Pauro tẽ. O tẽ:n kam arỳm krĩraxbê Atẽna'ỳr o bôx. Nhym kam Paur arkum,

—Dja gar Xiramẽ Ximoxi ar'ỳr tẽn ar'ỳr bôx ne arkum ikabẽn jarẽ gê ar amrẽ tẽ, ane. Nhym ar arỳm akubyn Berêja'ỳr akẽx ne.

*At*ẽnakam memã Jeju'ã ujarẽnh.

16 Nhym kam Paur arek krĩraxbê Atẽnakam arkam amako nhỹ. Arkam amako nhỹn kam arỳm mekam kaprĩ:re ne. Be, me kute kum amijarẽnh kadjy ne me apỹnh metĩndjwỳnh karõ krãptĩ nhipêx ne krĩrax tãmkam kikre kunĩkôt umjuw. Nhym arỳm omũn mekam kaprĩre ne. 17 Ne kam mebê idjaer bikprõnh djàkam memã kabẽno ku'ê. Me kukjêro ku'ê. Memã 'ã karõo ku'ê. Me bajtem kute Môjdjê kabẽnkôt amim Metĩndjwỳnh mar jadjwỳmã 'ã ujarẽnho ku'ê. Ne akati kunĩkôt me krãptĩ kute djwỳ jamỳnh djàkam memã 'ã ujarẽnho ku'ê.

18 Nhym kam apỹnh me kukràdjà tũm'ã ujarẽnh djwỳnh arỳm Paur'ỳr bôx ne kabẽn ma. Me ja ne me mebê epikurêju kukràdjà'ã ujarẽnh ar ba. Nhym ate me jadjwỳ ne mebê exoko kukràdjà'ã ujarẽnh ar ba. Amẽ me ja ne me Paur'ỳr bôx ne kabẽn man kam arỳm abenmã kum,

—Je tô, mỳj ne kabẽn krãptĩja bit kute me bamã arẽnhmã? ane. Nhym me kwỳ 'ã abenmã kum,

—Bãrãm metĩndjwỳnh bajtem'ã memã ujarẽnh ar ba, ane. Mỳkam ne me ã abenmã ane? Bir, Paur kute kàj bê memã Jeju'ã ujarẽnh ny jarẽnho bakam. Ne kute kàj bê me tyk akubyn tĩn'ã ujarẽnh ar bakam. Kam ne me ã abenmã ane.

19 Me ja ne me Paur kabẽn man kam kum kràn arỳm o tẽn krãnhbê Apaku nhimõk'ỳr o bôx. Kam ne me kute aben pydji djà. 20-21 Nãm me me aben pydji djàkam Pauro bôx ne arỳm kum,

—Dja ga prĩne me imã arẽ. Aje memã me kukràdjà ny jarẽnhja mỳj ne kraxkam kute? Be, ga bôx ne atemã me kukràdjà jarẽ. Mỳj'ã ne ga arẽ? ane. Be, krĩraxbê Atẽnakam me krĩ tũm kunĩmẽ me bôx ny kunĩmẽ ne me mã akati kunĩkôt abenmã ujarẽnhbit. Me abenmã apỹnh me ujarẽnh ny jarẽnho babit nàr me me maro krĩbit. Ne atemã mỳjja kupênh kêt.

22 Nãm me Paur kukij nhym arỳm me aben pydji djàbê Apaku nhipôkri kàjmã djan memã kum,

—Krĩraxbê Atẽnakam me akrĩ ga me aje apỹnh me anhõ we metĩndjwỳnh krãptĩ mar prãmkumrẽx. Arỳm ne ba omũ.

23 Be, nã bãm me anhõ kikre kabe'ã tẽn apỹnh me õ mỳjjamã kute amijarẽnh djà kumexja pumũnho tẽn kam kẽn ja'ỳr ikato. Me anhõ we metĩndjwỳnh mar djà'ã kẽn jamã ikato. Ga me akabẽn'ã kẽn no'ôk ne. Kamã ne ga me, “Gu me baje metĩndjwỳnh mar kêtjamã rax jarẽnh djà kadjy ne gu me kẽn ja dji”, ane. Be, me ga ne ga me kum kẽn djir kajgo. Aje Metĩndjwỳnhkumrẽx mar kêtkam ne ga me aje kẽnja djir kajgon kum amijarẽnh kajgo. Be, ba ne ba arỳm ije tãmja mar. Ije Metĩndjwỳnhkumrẽx mar.

Dja ba Metĩndjwỳnhkumrẽx'ã me amã ajarẽ ga me ama.

[24] Be, ta ne pykamẽ kam mỳjja kunĩ nhipêx. Pykakam mỳjjamẽ kàjkwakam mỳjjamẽ kunĩmã Bẽnjadjwỳr djwỳnh ne kute o ỹr. Kunĩmã Bẽnjadjwỳr djwỳnhkam djãm me kute kum kikre nhym Metĩndjwỳnh kam ỹrmã got? [25] Nàr djãm mỳjja 'õ Metĩndjwỳnh nhõ kêt ga me kam aje kum õrmã? Kati. Be, ta ne kute memã tĩn jangjênh ne memã àkôr jangjênh nhym me ar ba. Ta ne memã mỳjja kunĩ nhõro nhỹ.

[26] Apỹnh me ba djà kunĩkôt me bakunĩ me banhingêt djwỳnh pydji nhym Metĩndjwỳnh adjàkamã ipêx. Nhym kam ô'ã pyka kunĩkôt me ajmàn kam ar ba. Metĩndjwỳnh amim me kukãm apỹnh me bixadjwỳr djà'ã karõ. Amim apỹnh akati'ã karõ nhym kôt me aben kukãm apôx. Nhym me kukãm amim apỹnh me ba djà'ã karõ nhym me kam aben kukãm apôx ne arỳm kam ar ba.

[27] Mỳj kadjy ne me ipêx? Bir, me kute Bẽnjadjwỳr djwỳnh jabejmã ne me ipêx. Me gop kute amim mar ne kum katormã ne me ipêx. Djãm kute me bajõmã kre rax got? Kati. [28] Metĩndjwỳnh me bamẽ amijo kajkep. Kute me bamẽ amijo kajkepkam ne gu me batĩn ne amingrẽk ne amirĩto baba. Ikabẽnja kôt me akukràdjà jarẽnh djwỳnh kwỳ amrẽbê: ã memã ane. Ne memã kum, “Gu me babê Metĩndjwỳnh kra”, ane.

[29] Be, ta ne kute me banhipêx gu me babê ta krakam kwãrĩk wãnh ga me amim, “Be, me ê mex ne umarkôt ne me kute Metĩndjwỳnh karõ nhipêx. Kẽn karỳro nàr kryt jakao nàr kẽno me kute ipêx mex”, kwãrĩk wãnh ga me ã amim anhỹr kêt. Metĩndjwỳnh ta kute me banhipêxkam kwãrĩk wãnh ga me amim anhỹr kêt. [30] Be, amrẽbê me kute mar kêtkam ne me ã amim anhỹro ba nhym Metĩndjwỳnh ate krã. Ne kam ajbir jakam pyka kunĩkôt me kunĩmã kum, “Me on amikam akaprĩren wãnh ajaxwemã anhiren iwỳr amijo akẽx”, ane.

[31] Be, dja ĩ pyka kunĩkôt me kunĩmã axwe pãnh jarẽn katàt memã o pãnhkumrẽx. Kute kukwakam memã axwe pãnh jarẽnh kadjy ne arỳm amijo Jeju pytà. Arỳm kadjy kukãm 'ã akati jarẽnh mãmdji. Me kunĩ kute kum kator ne mar kadjy ne Metĩndjwỳnh arỳm akubyn o tĩn. Me kute tãmwã kute memã axwe pãnh jarẽnh djwỳnhkôt mar kadjy ne arỳm akubyn o tĩn.

[32] Nãm ã Paur memã ane nhym me arỳm aprỳ. Me kute me tyk akubyn tĩn jarẽnh markam ne me kwỳ arỳm aprỳo dja. Nhym me kwỳ kum,

—Dja ba me ĩ ajte 'ã ama, ane. [33] Nhym kam Paur mã mebê tẽ.

[34] Be, tẽm kêtri nhym me kwỳ mã kôt ajkamẽn tu amim Jeju markumrẽx. Me'õja nhidjibê ne Dijoni. Nãm Apakukam me rũnh bikprõnh djàkam me ro'ã rax. Me'õ nire jadjwỳ idjibê Tamari. Nhym me kwỳdjwỳ ar jakôt tu amim Jeju markumrẽx.

18

*Kôritukam memã Jeju'ã ujar*ẽnh kadjy ne ja.

[1] Nhym kam Paur amipãnh krĩraxbê Atẽna mẽn arỳm krĩraxbê Kôritu'ỳr tẽ. 'Ỳr tẽ:n 'ỳr bôx. [2] Ne kam me'õbê idjaer, idjibê Akwire'ỳr bôx. Pykabê Põtukam ne rwỳk djà. Amrẽbê ne krĩraxbê Rômakam prõmẽ ro'ã ar ba. Pykabê Itarijkam ne krĩraxbê Rôma. Prõbê Prixira. Ar kam ar ba: nhym kam bẽnjadjwỳr raxbê Kraôdjô mebê idjaer kunĩ jano. Krĩraxbê Rôma kurũm me ano nhym Akwiremẽ prõ ar arỳm mekôt katon tẽ. Tẽ:n arỳm Kôritukam bôx. Ne kam ar ba. Ar ba: nhym kam Paur arỳm Akwire ar'ỳr bôx. Ne kam ar ũrkwãkam tẽ.

[3] Paurmẽ Akwire ar àpênh djà kute aben pyràk. Ar kubê kubẽkàtio kikre nhipêx djwỳnh. Kam Paur arỳm ar ũrkwãkam tẽn arek kam krĩn ar ro'ã kikre nhipêxo ba. [4] Ipêxo ban kam pi'ôk ràràr kunĩkôt mebê idjaer bikprõnh djà'ỳr ban memã 'ã ujarẽnho ku'ê. Nãm mebê idjaermẽ me bajtembê kregudjwỳmã 'ã ujarẽnho ku'ê. Me kukjêro ku'ê, memã 'ã karõo ku'ê. Me kute tu amim Jeju markumrẽxmã memã 'ã karõo ku'ê.

[5] Nhym kam Xiramẽ Ximoxi ar pykabê Mateni kurũm kôt bôx. Nhym Paur no kato:n memã arẽnh prã:mkumrẽx ne mã mebê idjaermã kum,

—Mrãmri Jejubê me banhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê Kritukumrẽx anhỹro ba. [6] Nãm memã arẽnh prã:m nhym mebê idjaer arỳm kabẽno apanh ne aprỳo ku'ê. Nhym kam

Paur kute me kangao amirĩt kadjy amijã kubẽkà karngrõn memã kum,

—Ba te me abê idjaermã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ ga me mã akabẽno ijapanho aku'ê. Jakam dja ga me te aje Metĩndjwỳnhmã kum, “Be, Paur kute me imã arẽnh kêtkam ne ba me biknor tokry djàkam itokry”, anhỹrmã. Jakam dja ba me bajtemmã tẽn memã arẽ.

7 Nãm ã memã anen kam arỳm mebê tẽn me'õbê Juxu nhũrkwãmã wadjàn kam nhỹ. Juxu ne amrẽbê Metĩndjwỳnhmã rax jarẽnho ba. Mebê idjaer bikprõnh djà kuri ne ũrkwã. 8 Me bikprõnh djà jakam me õ bẽnjadjwỳrbê Kripu. Paur Juxu nhũrkwãkam ikwã: nhym kam Kripu arỳm tu amim Bẽnjadjwỳr djwỳnh markumrẽx. Õ kikrekam õbikwa kunĩdjwỳ tu amim markumrẽx. Nhym bu'ã krĩraxbê Kôritukam me krãptĩ Paur kabẽn man kam tu amim Jeju markumrẽx. Nhym me arỳm Metĩndjwỳnhmã ngômã me angij.

9 Nhym kam akamàtkam Bẽnjadjwỳr djwỳnh Paur nokam amirĩt nhym omũ. Nhym kum,

—Kwãrĩk wãnh me umaje abinhikrênh kêt. Dja ga memã akabẽn jarẽnh rã'ã. 10 Ba ne ba amẽ amijo ikajkep. Me'õ kute awỳr prõt ne ajo bikẽnh prãm kêtkumrẽx. Be, krĩrax jakam inhõ me ja krãptĩkam ne me'õ kute ajo bikẽnh prãm kêtkumrẽx. Nãm ã Bẽnjadjwỳr djwỳnh kum ane. 11 Nhym kam arek Kôritukam memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnho ba nhym arỳm 'ã amex ne 'ã nan ajte 'ã amex apêx.

12 Nhym akati 'õkam mebê idjaer arỳm akuprõ. Gariju pykabê Akajakam memã bẽnjadjwỳrkam ne me akuprõn kam abenmã Paur kurêtuw. Abenmã kurêtuw ne arỳm 'ỳr prõt. 'Ỳr prõt ne o tỹm ne pa 'amỳn arỳm me kute memã axwe pãnh jarẽnh djàkam o bôx. 13 Ne kam me rũnhmã kum,

—Me'õ ja ne me ibê ikukràdjà kurêo ban me imã, “Be, ikukràdjà jakôt dja ga Metĩndjwỳnhmã rax jarẽnho aba”, ane.

14-16 Nhym Paur kum amijarẽnh 'ỳr nhym Gariju kumrẽx ne memã kum,

—Je, me'õja ren axwekumrẽx. Ren me'õnh bĩ, nàr ren mỳjjao akĩ ba ren arỳm 'ã me akabẽn ma. Nhym be, ate ga me abê idjaer me akabẽnbito angryk ne me anhidjibito angryk ne me akukràdjà tũmbito angryk ne arỳm o ikunoro aba. Djãm ba ije mỳjja kajgo jakôt memã axwe pãnh jarẽnh got? Rũm me mõn wãnh me akukràdjào aba. Nãm ã Gariju mebê idjaermã anen arỳm me anon bõm me kurẽ. 17 Nhym kam me bajtembê kregu kunĩ Xoxinio tỹm. Xoxinibê ne mebê idjaer bikprõnh djàkam memã bẽnjadjwỳr rax. Nãm me o tỹm ne arỳm me kute memã axwe pãnh jarẽnh djàja kabem titik ne. Nhym Gariju ate krã nhỹ.

*Prixiram*ẽ Akwiremẽ Apôr ar'ã ujarẽnh.

18 Nhym kam Paur krĩraxbê Kôritu tãmkam arek ar ba 'ãtũm ne. Ne kam arỳm Jeju kukwakam me kute abeno kamy arkum, “Ba on”, ane. Ne kam arỳm Prixiramẽ Akwire ar aprôn aro tẽ. Ar pykabê Xirij'ỳr tẽmmã. Ne krĩraxbê Xekrere kumrẽx'ỳr tẽn 'ỳr bôx. Bôx kêtri ne Paur Metĩndjwỳnhmã amikabẽn pydjin arẽ. Ne kam amikabẽn kôt amijo tẽn arỳm aminhinomã amimẽ nhym me arỳm kum krãnh kê, mebê idjaer kukràdjà kôt. Nhym kam ar nox ne.

19 Ne tẽ:n kam arỳm krĩraxbê Epexu'ỳr bôx. Nhym kam Prixiramẽ Akwire ar arek Epexukam ar ba kadjy Paur arkum ire. Arkum iren kam tu arỳm mebê idjaer bikprõnh djàkam tẽn memã Jeju'ã ujarẽnho dja. Me kukjêro dja, memã 'ã karõo dja. 20-21 Nhym me kum,

—Dja ga arek jakam ar aba. Gê kàjbê ajãtũm ga kam amũ tẽ, ane.

Nhym memã kum,

—Kati. Djeruxarẽkam mebê idjaer krãptĩ kute aben kajmã'ã amikukràdjà tũm mar kadjy arỳm aben pydji 'ỳr. Ije me aben pydji djà nhõ akati majmã ibôxmã. Ba on me'ỳr. Nhym kam Metĩndjwỳnh kum akubyn itẽm kĩnh jabej ba kam ajte akubyn me awỳr tẽ. Aj, ba on, ane. Ne kam arỳm krĩraxbê Epexu kurũm tẽ. Ngôkôt tẽ.

22 Tẽ nhym kam me arỳm krĩraxbê Xedjarekam kà nhô nhym kam wabi, krĩraxbê Djeruxarẽ'ỳr wabin kam 'ỳr bôx. Ne kam me kute amim Jeju mar pa krij. Me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio baja pa krij ne memã kabẽn mex jarẽ. Ne kam krĩraxbê Ãxiki'ỳr tẽ. 'Ỳr tẽ:n arỳm 'ỳr bôx.

[23] Ne kam kam ar ba kàjbê 'ãtũm ne ajte
tẽ. Tẽ:n kam pykabê Garaxakôt tẽ. Ne kam
pykabê Bridjakôt tẽn apỹnh Jejukôt me ba
djwỳnh djàri kunĩkôt memã tỳx jangjênho
tẽn mã memã kum,
—Gora tu amim Jeju mar tỳxkumrẽx.
Kwãrĩk wãnh 'ã adjukanga kêt, anhỹro tẽ.
[24] Nhym kam mebê idjaer'õ nhidjibê Apôr
arỳm krĩraxbê Epexukam bôx. Krĩraxbê
Arexãkam ne rwỳk djà. Nãm kabẽn
mexkumrẽx ne kute Metĩndjwỳnh kabẽn'ã
pi'ôk no'ôk mar mexkumrẽx. Kute memã
arẽnh mexkumrẽx nhym me kàtàm te
kute kabẽno itymãn kam kutã amikabẽno
biknoro nhỹ. [25] Apôr Bẽnjadjwỳr djwỳnh
Jeju'ã prĩne me bakukãmãre kabẽn
kukràdjà mar mexkumrẽx. Ne kam no
kator mex ne prĩne katàt memã kabẽn
jarẽnh mexkumrẽx. Ne kam Djuão kute
Metĩndjwỳnhmã ngômã me angjênhkam
me kabẽnbit ne kute mar. Kute ja nhijukri
Jeju'ã ujarẽnh kunĩ mar kêt.
[26] Apôr ja ne Epexukam bôx ne kam mebê
idjaer bikprõnh djà'ỳr tẽn 'ỳr wadjàn arỳm
memã 'ã ujarẽnho dja. Nãm kum me uma
kêt ne memã 'ã ujarẽnho dja. Nhym kam
Akwiremẽ Prixira ar arỳm 'ã ujarẽnh man
arỳm o tẽn kum arẽnh mex. Apôr kute
Jeju'ã ujarẽnh mar kêtja kum arẽnh mex.
[27] Nhym kam kute pykabê Akajamã
tẽmmã nhym Jeju kukwakam me kute
abeno kamy arỳm memã pi'ôk no'ôk ne.
Kute Akajakam Jejukôt me ba djwỳnhmã
õr kadjy ne memã pi'ôk no'ôk ne arỳm
Apôrmã kungã. Pi'ôkkam ne me memã 'ã
karõn memã kum,
—Dja ga me tu Apôro anhõbikwakumrẽx,
ane. Nhym kam Apôr me'ỳr tẽn me'ỳr bôx.
Ne kam arỳm me kute amim Jeju marjamã
Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ. Nhym kam me
arỳm tu Apôro õbikwakumrẽx. Amrẽbê
ne Metĩndjwỳnh tu kum me kaprĩkumrẽx
ne memã amak bô nhym kam me arỳm
tu amim Jeju markumrẽx. Nãm me
Apôro õbikwakumrẽx nhym kam memã
Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ: nhym kam me
arỳm amũ amim mar kamẽn kabẽn mar rax
ne.
[28] Nãm mã mebê idjaermã me kukãmãre
kute Kritu'ã pi'ôk no'ôk jarẽn mã memã
kum,
—Be, pi'ôkkam Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê
Kritu kute amijo anhỹrmã kôt ne Jeju arỳm
ã amijo ane. Be ga, mrãmri pi'ôk kôt Jejubê
me banhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkatikumrẽxja
pumũ. Mrãmri kubê Kritukumrẽxja pumũ,
ane. Nãm me krãptĩ nhipôkri ã memã
kabẽn mex jarẽnho ane nhym mebê idjaer
te: kute kabẽno itymã te o anen amikabẽno
biknoro nhỹ.

19

*Paur Epexukam Jeju'ã ujar*ẽnh.

[1] Nhym Apôr arek krĩraxbê Kôritukam
ar ba nhym Paur arỳm atỳx kôt tẽ. Tẽ:n
kam krĩraxbê Epexu'ỳr bôx. Ne kam Kritu
nhõ me ja kwỳ'ỳr bôx. Ar ja ne ar
kute Metĩndjwỳnhmã ngômã me angjênh
djwỳnhbê Djuão kabẽnbit mar. [2] Nãm ar'ỳr
bôx ne arkum,
—Ar aje tu amim Kritu markumrẽxkam
djã ne Metĩndjwỳnh Karõ ar ajamỳn ar ajo
ba? ane.
Nhym ar kum,
—Kraxje me'õ kute ar imã Metĩndjwỳnh
Karõ'ã ujarẽnh kêtkam ne bar ije mar
kêtkumrẽx, ane.
Nhym Paur arkum,
[3] —Be, me kute Metĩndjwỳnhmã ngômã
ar ajangjênhkam mỳj ne me kute o amirĩt
kadjy ngômã ar ajangij? ane.
Nhym ar kum,
—Be, nã bãm ar arỳm amikam ikaprĩren
wãnh ijaxwemã inhiren Metĩndjwỳnh'ỳr
amijo akẽx. Kute jao amirĩt kadjy me
ngômã ar ijangij. Nãm ã Djuão ngômã me
angjênho ane, ane.
[4] Nhym kam Paur arkum,
—Mrãmri ne me amikam kaprĩren wãnh
axwemã iren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx.
Jao amirĩt kadjy Djuão ngômã me angij.
Kamã ne memã kum, "Be, itotokbê ne
me'õ bôxmã. Tãmwã dja ga me tu amim
markumrẽx", ane. Kritubê Jeju'ã ne ã
memã ane. Nãm ã Paur arkum ane [5] nhym
ar arỳm kuma. Ne kam ar tu amim
Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju markumrẽx nhym
arỳm kum ngômã ar angij.
[6] Ne kam ar krã'ã aminhikra jadjuw nhym
Metĩndjwỳnh Karõ arỳm ar 'amỳ. Nhym
ar arỳm apỹnh ar kute me kabẽn mar
kêtkam kabẽn jarẽnho dja, Metĩndjwỳnh
kukwakam kabẽn jarẽnho dja. [7] Kute ngômã
ar angjênh ja ne Ar kubê 12 pyràk.
[8] Nhym kam Paur aben tã mebê idjaer
bikprõnh djàkam tẽn kum me uma kêt

ne memã 'ã ujarẽnho ku'ê. Nãm aben tã
Metĩndjwỳnh kute amim me utàr ne ar
meo ba'ã memã ujarẽnho ku'ê, memã 'ã
karõo ku'ê. Nhym me kwỳ amim, "Mrãmri
kabẽnkumrẽx", anhỹro krĩ. Nhym arỳm 'ã
mytyrwỳbê 3 apêx. [9] Nhym ate, me kwỳ ta
arỳm amakkre kêt ne arỳm kabẽn mar kêt
ne me krãptĩ nhipôkri kabẽn punuo dja. Ne
memã kum,

—Djãm Jejukôt me kute amijo bakam
mex got? Arkati, anhỹro ku'ê. Nhym kam
Paur mebê Jeju nhõ me jao tẽn arỳm me
kàxã meo krĩ. Me'õbê Xiranu kute memã
me kukràdjà jarẽnh djàkam meo krĩ. Akati
kunĩkôt memã ujarẽnho krĩ. [10] Nãm aben tã
meo krĩ nhym me'ã amex ne ajte 'ã na ne
ajte 'ã amex ne ajte 'ã na apêx. Apêx nhym
kam pykabê Adjijkam me õ krĩ kunĩkôt ne
me arỳm Paur kabẽn ma. Mebê idjaermẽ
me bajtembê kregudjwỳ ne me Bẽnjadjwỳr
djwỳnh Jeju'ã ujarẽnh ma.

[11] Nhym Paur Metĩndjwỳnh kukwakam
arỳm apỹnh mỳjja pumũnh kêt djàri ipêxo
ba. Nãm me punuo mexo ba. [12] Nãm ipêxo
ba nhym me me ĩjarop kukõnh djà, nàr me
õ kubẽkà Paurmã o mõn o kupê. Ne kam
apỹnh me punu djàri memã o mõ nhym me
punu kunĩ arỳm mex ne. Nhym me karõ
punu kunĩ arỳm memã ire.

[13-14] Nhym mebê idjaer kwỳja ne ar
Epexukam ate ar babit ne arek krĩ kêt.
Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ
bẽnjadjwỳr'õ nhidjibê Xewa ne ar kunĩ
jadjuw. Ar kubê 7. Xewabê ne mebê
idjaer'õ. Kra ar ta ne amijo me karõ mar
mexo ba. Ar me karõ punu kute meo ba'ã
Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju nhidji jarẽn kum,

—Bar Jeju kukwakam amã ikabẽn. Paur
kute kàj bê Jeju'ã memã ujarẽnhja ba kuk-
wakam amã ikabẽn. On kum anhire. Nãm
ar ã memã anhỹro ba.

[15] Ne kam ar bit kute me'õ jakam me karõ
punu janormã kum Jeju nhidji jarẽnh kajgo.
Nhym me karõ punu arỳm ar aêrbê arkum,

—Jeju ije kabẽn mar ne Paur ije kabẽn
mar. Nhym be, ar ga djãm ije ar akabẽn mar
got? ane. [16] Nhym me'õja me karõ punu
kute o baja arỳm tu aro arĩ ne ar titiko tẽ.
Nãm aro tẽn prĩne ar ôm ne. Ne arỳm Ar
kubê ar õ kubẽkà kadjôn o pôx. Ne ar par
punu nhym ar kajgo mã kikre kurũm prõt
ne.

[17] Nhym kam me ar arẽnho ipôk ne.
Nhym me kunĩ arỳm kuma. Mebê idjaermẽ
me bajtembê kregumẽ krĩraxbê Epexukam
me ja kunĩ arỳm kuma. Me kunĩ arỳm
umaje madjà kretin Bẽnjadjwỳr djwỳnh
Jeju ra:xkumrẽxmã kato. [18] Nhym kam me
krãptĩ kute tu amim Jeju markumrẽxja bôx
ne tu amijaxwe djàri arẽnho amirĩtkumrẽx.

[19] Nhym kam mebê wajanga krãptĩ aben
totokmã amidjudjy'ã pi'ôk no'ôk jao bôx.
Ne kam me kute amidjudjy kangao amirĩt
kadjy me ipôkri kum kuton kam kurẽ nhym
kumex ne. Mỳj ne pi'ôk pãnh kute nhym
me kum kuto? Bir, pãnh ra:x. Kryt jakao
ngônhponho pi'ôk kaprĩ krãptĩ:, aben 'ã
akre kubê 50.000. Nhym me tu kum pi'ôk
kurên arỳm kuwykam kunĩ rẽ nhym xêr.
[20] Nhym kam me arỳm tỳx ne amũ memã
Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnho kumex nhym
me krãptĩ kum kĩnh nhym me kute tu amim
Jeju markumrẽxja arỳm krãptĩ: ne.

[21] Nãm me ã o ane nhym Paur õkre
kadjwỳnhbê arỳm amim pry karõ djà
djirkumrẽx ne amim,

—Ba pykabê Matenimẽ Akajamẽ 'ỳr
tẽn kam me omũ. Dja ba anen kam
arỳm Djeruxarẽmã tẽ. Ne kam krĩraxbê
Rômamãdjwỳ itẽm prãmkumrẽx, ane.
[22] Ne kam amikukãm Matenimã õ àpênh
amãnhkrut jano. Nãm Ximoximẽ Eraxu ar
ano. Ne kam arek pykabê Adjijkam ar ba
rã'ã.

Temexu kute me krãptĩ:mã Paur kurê'uk.

[23] Paur ar ba: nhym kam krĩraxbê
Epexukam me krãptĩ arỳm ngryk ne kangao
kumex. Be, Temexu kute me krãptĩbê
me kute amim Jeju mar kurêkam me
arỳm ngryk ne. [24] Temexubê kryt jakao
kikre kryre nhipêx djwỳnh tũm. Kute
kikreti pyràk ne kikre kryre nhipêxo
ba. Kikretikam ne me amrẽbê Djijanamã
amijarẽnh djà. Djijanabê ne me õ
metĩndjwỳnh kajgo'õ. Nãm kryt jakao kikre
kryre nhipêxo ba. Ne kam kute memã õr
pãnh pi'ôk kaprĩ jamỳn õ àpênhmã kungã.
Pi'ôk kaprĩ rũ:nh ne amỳn memã kungã.

[25] Nhym me krãptĩ jadjwỳ kute ar
mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêxo ba.
Nhym Temexu õ àpênh jao akuprõn
metĩndjwỳnh karõ nhipêx djwỳnh krãptĩ
jadjwỳo akuprõn memã kum,

—Ẽ, ar ikabẽn ma. Gwaj badjàpênh djà ja djô'ã ne gwaj mã banhõ pi'ôk kaprĩ kumex jamỳ. Tãm ne gar arỳm ama. [26] Ẽ, arỳm ne gar Paur kute ar amijo ba kôt omũn arỳm kabẽn kôt ama. Djãm krĩrax jabê Epexukambit ne ar kabẽn ba? Kati, pykabê Adjijja kunĩkôt ne me krãptĩ:bê metĩndjwỳnh karõ nhipêxja kurêo ban kubê ar meo akẽxo ba. Nãm arĩk memã kum, "Djãm metĩndjwỳnh karõ nhipêxjabê Metĩndjwỳnhkumrẽx? Arkati. Kubê Metĩndjwỳnh kêtkumrẽx", anhỹr o ba.

[27] Be, dja Paur memã ja jarẽnho ba rã'ã nhym me krãptĩ arỳm me baje metĩndjwỳnh karõ nhipêxja kanga. Djijana nhõ kikretidjwỳ dja me kum kĩnh kêt. Be, Djijanabê me banhõ metĩndjwỳnh raxkumrẽx. Pykabê Adjij kunĩ, kam me kunĩ kum rax jarẽnho ba. Pyka kunĩkôt apỹnh me ba djàkam me kunĩ: kum amijarẽnho ba. Dja me Paur kabẽn man kôt ar amijo ban arỳm Djijanamã amijarẽnh krãta. Nãm ã Temexu memã ane.

[28] Nhym me kute amijã kabẽn ja markam arỳm ngry:k ne kàj bê abenmã kum,

—Epexukam me batĩndjwỳnhbê ne Djijana. Djijana raxkumrẽx. Epexukam me banhõ metĩndjwỳnhbê ne Djijana. Djijana raxkumrẽx anhỹro kumex. [29] Nhym me kam me ja djô'ã kikrepdjitã abenkam kanga:o kumex. Ne kam arỳm Gajumẽ Arxaku ar pa 'amỳ. Pykabê Matenikam ne ar abatành djà. Paurmẽ ro'ã ar Epexukam bôx. Nhym me ar pa 'amỳn aro tẽn me bikprõnh djàtimã aro wadjà.

[30] Nhym Paur kute aben nêje me akre kadjy bit me kanga katikôt àrmã. Nhym Jejukôt me ba djwỳnh arỳm akubyn Paur nê. [31] Be, pykabê Adjijkam me bẽnjadjwỳr kwỳ Pauro õbikwa tũm. Ar jadjwỳ Paur nên kum,

—Kwãrĩk wãnh me bikprõnh djàtimã adjàr kêt, ane. Me kute o bikẽnh karõ ne ar nê.

[32] Nhym me bikprõnhja ar kanga prõt ne ba. Djãm me krãptĩ kute me kanga kraxkôt mar got? Kati. Nãm me apỹnh kabẽn ne. Me kwỳ 'ã me kabẽn ja jarẽnho amra. Nhym me kwỳ 'ã atemã me kabẽn ja jarẽnho amra. [33] Nhym mebê idjaer arỳm Arexãrimã 'ã karõ. Kute me nêje me kunĩ kukràmã ne me kum 'ã karõ. Nhym me binhikrênh kadjy te: memã ikra bẽno dja. Nãm bit kute mebê idjaer nêje me bajtemmã kabẽnmã. [34] Nhym me arỳm Arexãribê mebê idjaer'õ kôt omũ. Omũn arỳm kàj bê kabẽno tuknĩn mã abenmã kum,

—Epexukam me banhõ metĩndjwỳnhbê Djijana raxkumrẽx. Nãm me ã anhỹro kumex nhym arỳm me'ã myt ky:n me'ã ora amãnhkrut apêx.

[35] Nhym kam krĩraxkam me'ã pi'ôk no'ôk djwỳnh raxja arỳm bôx ne memã kabẽn nhym me arỳm anhikrê. Nhym kam memã kum,

—Krĩraxbê Epexukam me ar abaja, gu me ba ne gu me babê metĩndjwỳnh raxbê Djijana nhõ kikretio djuw mex djwỳnh. Djijana karõ ne mrãmri kàjkwa kurũm ruw. [36] Gu me babê o djuw mex djwỳnh nhym pyka kunĩkôt me kute me bamar. Me kute me bamarkam ga me ren tu anhikrên adjàkrê kêtkumrẽx.

[37] Be, ga me jakam aro abôxja djã ne ar me banhõ metĩndjwỳnh nhõ kikretikam mỳjja'õo akĩnh got? Nàr djãm ar kute me banhõ metĩndjwỳnh'ã kabẽn punu'õ jarẽnh got ga me ar'ã ajatom ne? Kati. Nã gãm me jakam ar jao abôx kajgo. [38] Be, dja Temexumẽ metĩndjwỳnh karõ nhipêx djwỳnh ar kute ar arẽnh prãm, wãnh ne memã axwe pãnh jarẽnh djà dja. Myt ja tãmkam ne memã pãnh jarẽnh djwỳnh kam memã nhỹ. Gê Temexu ar 'ỳr aro bôx ne kum ar arẽ. Kam ne me kunĩ kute abenmã axwe jarẽnh djà.

[39] Nàr me aje mỳjja 'õdjwỳo aben mar prãm jabej dja ga me tu me bakukràdjà kôtbit akuprõn o aben ma. [40] Be, jakam me banhõ bẽnjadjwỳr rax arỳm me bamã uma. Me bakangatikam kute me bamã pãnh jarẽnh arỳm me bamã umakumrẽx. Godja bẽnjadjwỳr rax abej me bakukjêr jabej gu me bakangati ja'ã te: baje kum amijarẽnhmã, te: aminêje kum bakabẽnmã. [41] Nãm ã me'ã pi'ôk no'ôk djwỳnh rax memã ane. Ne kam memã kum,

—Aje, me on ajmà, ane. Nhym me arỳm ajmà.

20

Paur Matenikam tẽm ne kam Krexakam bôx 'ã ujarẽnh.

[1] Me kangati apêxkam Paur arỳm amiwỳr
Jejukôt ba djwỳnh 'uw nhym me arỳm bôx.
Nhym kam meo rôrôk ne memã kum,
—Ba on pykabê Mateni 'ỳr. Gora ar amim
Jeju mar tỳx ne 'ã adjukanga kêt, ane. Ne
kam me kurũm pykabê Mateni'ỳr tẽ. [2] Nãm
'ỳr tẽ:n kam apỹnh Jejukôt me ba djàri
me omũnho tẽn me tỳxmã memã 'ã karõn
memã kum,
—Dja gar tu amim Jeju mar tỳxkumrẽx,
anhỹro tẽ. Nãm ã memã anhỹr kumexo
tẽ. Ne tẽ:n kam arỳm pykabê Krexa'ỳr bôx.
[3] Ne kam arek kam ar ba nhym 'ã mytyrwỳ
amãnhkrut ne ikjêkêt apêx. Nhym kam bit
kute ngôkôt pykabê Xirij'ỳr tẽmmã. Nhym
mebê idjaer bit kute kam o arĩmã. Nhym
kam ate pykabê Matenikôt amipry karõ djà
dji.
[4] Nhym kam me kwỳ Paur kôt tẽmmã.
Pykabê Mateni katikôt tẽmmã. Pykabê
Xirij'ỳr ne kôt tẽmmã. Xopatu Paur kôt
tẽmmã. Piju ne Xopatu dji. Krĩraxbê
Berêjakam ne abatành djà. Nhym
Arxakumẽ Xekunu arkôt tẽmmã. Krĩraxbê
Texarônikakam ne ar abatành djà. Nhym
ajte Gajudjwỳ kôt tẽmmã. Krĩraxbê
Tebikam ne abatành djà. Nhym ajte
Ximoxidjwỳ kôt tẽmmã. Nhym ajte
Xikikumẽ Krôpimu ar adjwỳnhdjwỳ kôt
tẽmmã. Pykabê Adjijkam ne ar abatành
djà. Paurkôt ar mõr ne ja. [5] Xopatu ar ar
ikukãm tẽn krĩraxbê Krôwadjikam ar ikam
ama. Badjwỳ Paur kôt tẽ. Ba ibê Ruka.
[6] Apỹnh akati wãkam ne mebê idjaer
amikukràdjà kôt djwỳponhbit kuro ba.
Nhym ar ijã akati wã apêx bar krĩraxbê
Pirpu kurũm, pykabê Matenikam krĩraxbê
Pirpu kurũm inox ne tẽ. Tẽ: nhym kam
ar ijã akatibê 5 apêx. Bar kam krĩraxbê
Krôwadjikam Xopatu ar'ỳr bôx. Ne kam ar
iba: nhym kam ar ijã akatibê 7 apêx.

*Juxiku t*ỹm ne tyk nhym kute akubyn o
tĩn.
[7] Nhym arỳm ar ijã pi'ôk kamrêk ne.
Nhym Jejukôt me ba djwỳnh arỳm akuprõ,
djwỳ kokjêr kadjy. Jeju kute aminhĩ'ã djwỳ
jakren kokjêrja tãm ne ajte kute 'ã akren
kokjêr ne krẽn kadjy akuprõ. Nhym Paur
arỳm kàj bê memã 'ã ujarẽnho dja. Akati
nhym tẽm kadjy ne 'ã ujarẽnh 'iryo dja. 'Ã
ujarẽnho dja: nhym kam me'ã akamàt kô
ipôkri.
[8] Atemã kikrekam ne me bikprõnh djà.
Kikre amãnhkrut ne ikjêkêt ne me aben
nhiby ipêx. Kỳjrũm kumoka'êkam ne me
nhỹ nhym me õ ngônhpôk krãptĩ. [9] Nhym
me'ã akamàt kô 'iry: nhym me'õ nõrny
nhidjibê Juxiku kre krã'yr'ã nhỹ. Paur
memã ujarẽnh 'iry: nhym Juxiku arỳm
õtdjwa bĩn mex ne. Nhym arỳm õt mex ne
e u:n mõn tu:k ane. Pykabê mõn tỹm nhym
me 'ỳr ruw ne kumỳ nhym arỳm ty.
[10] Nhym Paur arỳm 'ỳr ruw. Ne tu tykja
nhiby tỹm ne 'amỳnh tỳx ne. Ne memã,
—Kwãrĩk wãnh ga me kam atĩn prãm kêt.
Arỳm ajte tĩn ne, ane. [11] Ne kam akubyn
wabin arỳm djwỳ kokijn õ kwỳ krẽno nhỹ.
Õ kwỳ krẽn pan ajte memã ujarẽnhmo krax.
Ne o nhỹ: nhym arỳm me'ã õkrẽn'ãnh kàr
mex ne. Nhym kam arỳm tẽ. [12] Nhym
me ũrkwãmã nõrny akubyn tĩnjao tẽ nhym
arỳm mexkumrẽx ne. Nhym kam me arỳm
kĩ:nhkumrẽx ne.

*Paur kute Epexukam meo ba djw*ỳnhmã
amijarẽnh.
[13] Nhym kam Paur kute bamẽ Xopatumẽ
ar ijo mõrmã ar imã 'ã karõ. Ba ibê Ruka.
Nãm ar imã,
—Ba dja ba pykakôt krĩraxbê Axô'ỳr tẽ.
Dja ba 'ỳr bôx ne arỳm ar akôt kàraxkam
amũ tẽ, ane. Ne kam pykakôt tẽ. Ar ba ne
bar kàraxkam tẽ. [14] Tẽ:n kam arỳm krĩraxbê
Axô'ỳr bôx nhym arỳm ar ikôt bôx. Ne kam
ar ikôt kàraxmã wadjà. Bar kam krĩraxbê
Mixini'ỳr tẽ:n kam 'ỳr bôx.
[15] Ne kam ajte ngôkôt tẽ. Tẽ: nhym
ar ijã akati. Bar ajte tẽ:n arỳm apêxtibê
Kuju'ãnh tẽ. Ne ajte tẽ: nhym ajte ar ijã
akati. Bar tẽ:n arỳm apêxtibê Xamu'ãnh tẽ.
Tẽ:n kam arỳm krĩraxbê Krodjirkam bôx.
Ne kam amikrà:n kam ajte ngôkôt inox ne
mõ. Nhym ajte ar ijã akati. Bar kam tẽ:n
arỳm krĩraxbê Miretukam bôx. [16] Ar ibôx
kêtri Paur ar imã,
—Gwaj krĩraxbê Epexu jaà'ã tẽ. Ba ren
kam tẽn pykabê Adjijkam amikrà:, ane. Ad-
jijkam ne krĩraxbê Epexu. Nãm mebê idjaer
bikprõnh djà nhõ akatibê Pẽxiko majmã
Djeruxarẽ'ỳr bôxmã. Kam ne amikrà kêt ne
tẽ.
[17] Bar krĩraxbê Miretukam bôx nhym
Paur arỳm amũ krĩraxbê Epexukam memã
amikabẽn jano. Nãm memã kum,

—Gê amrẽ me kute Jeju nhõ me jao ba djwỳnh mõ. Me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio bajao ba djwỳnh amrẽ mõn ipumũ, ane. [18] Nhym me arỳm wãm kabẽno tẽn o bôx ne memã arẽ nhym me arỳm kuma. Ne kam arỳm Paur'ỳr tẽn 'ỳr bôx. Nhym memã kum,

—Be, akmere ar, jakam dja ba tẽ. Ne kam arỳm ar amã ikabẽn jarẽ. Be, nã bãm katàt ar amijo iba rã'ã gar arỳm ipumũn ima. Me anhõ pykabê Adjijkam ibôx totokbê gar katàt ije amijo ibakôt ipumũnhmo krax ne jakam aje ikatàt kôt ipumũnh rã'ã.

[19] Djã nã bãm Bẽnjadjwỳr djwỳnhmã idjàpênh kêt? Nã bãm amijo ingrin akrànmã kum idjàpênh rã'ã ne. Ba kum idjàpênh ar iba nhym me axwekam irerek iwỳr bôx ba mekam imỳr iba. Nhym mebê idjaer mã: amim ijã karõn ar ijo bikẽnho ba, ba kam itokry kumex.

[20] Djã ne ba ar abê Metĩndjwỳnh kabẽn'õ nên ar amã arẽnh kêt got? Kati. Ar aje mar mexo amũ amikamẽnhmã ne ba ar amã Metĩndjwỳnh kabẽn kunĩ jarẽ. Nã bãm ar akrãptĩ nhipôkri ar amã arẽ. Ne ajte ar anhũrkwãkôt ar amã arẽnho iba.

[21] Nã bãm me abê idjaermã arẽn ajte me abajtembê kregumã arẽ. Ne mã: ar amã, "Ar amikam akaprĩren wãnh ajaxwemã anhiren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx ne tu amim Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu markumrẽx." Nã bãm ã ar amã ane.

[22] Nhym arỳm jakam Metĩndjwỳnh Karõ mã: Djeruxarẽ'ỳr itẽm'ã imã karõo dja ba te imàtmã. Mỳj dja wãkam ikam nẽ? Kon. Ije mar kêt. [23] Be, krĩrax kunĩkôt ne me Metĩndjwỳnh Karõ kukwakam imã kabẽn jarẽn imã, "Dja me mrãmri abê ijê ga mrãmri amitokry kumex ma", ane. Jabit ne ba amikadjy kuma.

[24] Be, me kute imã ja jarẽnhkam ne ba ate ikrã. Djãm ba ne ba imã pykakam itĩn kĩnh got? Amrẽbê ne Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju imã idjàpênh djà'ã karõ. Nãm imã, "Metĩndjwỳnh tu kum me kaprĩ. Djãm me ta ne me axwe kêt nhym pãnh kum me kaprĩ? Kati. Me te axwe kêtmã nhym ta arỳm tu kum me kaprĩn memã ijano ba me axwebê me utàro iba. Tãm dja ga memã arẽnho aba gê me kuma." Nãm Jeju ã imã idjàpênh'ã karõo ane ba kam ije idjàpênh djà inomã mẽnh prã:m. Jabit imã kĩnh. Dja ba inomã kumẽn arỳm ikĩnhkumrẽx. Djãm imã pykakam itĩn kĩnh got? Kati. Jabit imã kĩnh.

[25] Amrẽbê ne ba ar amã, "Arỳm ne Metĩndjwỳnh kute amim me utàr ne ar meo ba 'ỳr", anhỹr ne 'ã kàj bê ar amã idjujarẽnh ar iba. Be, jakam dja gar akunĩ ajte ipumũnh kêt. Ja ne ba kuman 'ã ar amã amijarẽ.

[26-27] Be, djã ne ba ar amã Metĩndjwỳnh kabẽn kwỳbit jarẽ? Kati. Ba ne ba ar amã kabẽn kunĩ jarẽ. Be, mỳj me ajõ ga dja gar ĩ ijã Metĩndjwỳnhmã kum, "Be, Paur kute imã arẽnh kêtkam ne ba me biknor tokry djàkam akuno"? ane. Be, kati. Ar aje te Metĩndjwỳnhmã ja jarẽnhmã. Ba ne ba ar akunĩmã kabẽn kunĩ jarẽ. Ja dja gar akati jakam aman o abiknor kêt.

[28] Ije ar amã ja jarẽnhkam dja gar ajaxwe kêt kadjy amijãno djan me axwe kêt kadjy me omũnh 'ãno dja. Metĩndjwỳnh Karõ ne arỳm ar ajã meo ba djwỳnh rẽ. Ar ajã me kute Jeju maro ba djwỳnh rẽ. Ga, mrykĩ'ãtomti pumũnh djwỳnh mã mryo djuw mexo baja pumũ. Ar abê me kute Jeju maro aba djwỳnhkam dja gar omũnh djwỳnh kudjwa mã memã kabẽn jarẽnho aba. Kamrô prõtkam ne Metĩndjwỳnh arỳm me axweo pãnh. Ta kute o pãnhkam dja gar ikabẽn kôt me omũnh 'ãno dja.

[29] Be, dja ba tẽ nhym itekrekam dja me axwe ar awỳr bôx gar abenkam akà. Ga, rop djàkrê mrykĩ'ãtomti katikôt ngjêxja pumũ. Nãm kwỳ pa nhym umaje kunĩ ajmà. Me axwedjwỳ dja me wangij ne Jeju bê ar akwỳo akẽx gar akwỳ mekôt ajaxwe. [30] Djãm me kàtàmbit kute ã ar ajo anhỹrmã? Kati. Ar akwỳ dja gar Jeju bê amijo akẽx ne arỳm ajaxwen Metĩndjwỳnh kupa'ã memã 'ã ajarẽ. Nhym kam me kwỳ arỳm ar amaro ban arỳm ar akôt axwe.

[31] Kam, me kute amiwỳr ar ajõo akẽx kêt kadjy dja gar me 'ãno dja. Kwãrĩk wãnh ikabẽno ajamak kêt kati kêt. Nã bãm akatikam ar abê me uma. Ne ajte akamàtkam ar abê me uma. Ne ajte imỳrkam ar abê me uma. Ne ar akunĩbê me umao iku'ê: nhym arỳm amexbê 3 apêx. Kwãrĩk wãnh ikabẽno ajamak kêt kati kêt.

[32] Be, akmere ar arỳm itẽm 'ỳr. Jakam ba arỳm Metĩndjwỳnhmã ar ajo a'uw. Gêdja ar ajo bakumrẽx. Dja gar kabẽn ma

nhym arỳm ar amã ajamak mex jangij gar mar mexo amũ amikamẽn arỳm mar rax ne. Metĩndjwỳnh tu kum gwaj bakaprĩ.* Ukaprĩ'ã dja gar kabẽn man arỳm ajamak mexo amũ amikamẽn mar rax ne. Be, dja ĩ Metĩndjwỳnh õ me jamã mỳjja ngã. Dja gar kabẽn ma nhym kute memã mỳjja nhõrmã kôt arỳm ar amã kungã. Ja kadjy ne ba kum ar ajo a'uw.

33 Be, djãm ba ne ba imã me'õ nhõ mỳjja puro prãm? Kati. Me'õ nhõ kryt jaka nàr kẽn karỳr nàr me'õ nhõ kubẽkà ne imã prãm kêtkumrẽx. 34 Be, ba ne ba inhikrao idjàpênho iku'ê. Bamẽ iro'ã ar ar bamẽ ne bar imã mỳjja prãm jabej ba ba inhõ pi'ôk kaprĩo ar amim kuby. 35 Mỳj kadjy ne ba ã idjàpênho ane? Bir, dja gar iman arỳm ikudjwa ã adjàpênho anen kam amikutã me õ mỳjja kêtmã mỳjja nhõro aba. Dja gar kam Bẽnjadjwỳr djwỳnh kabẽn ma. Nãm memã kum, "Ga amikutã memã mỳjja ngãn kam arỳm akĩnh ne. Kam akĩnho me kute mebê mỳjja jamỳnhkam kĩnhja jakrenh mex", ane. Be, ije me amã ikabẽn jarẽnh ne ja. Tãm ne ja.

36 Nãm ã Paur memã anen kam arỳm kõnkrão nhỹn Metĩndjwỳnhmã kabẽn. Nhym me kunĩdjwỳ Metĩndjwỳnhmã kabẽno nhỹ. 37 Nhym kam me Paurkam mỳro kumex ne aben nhitepã o rôrôk ne ine kaô. 38 Paur kute memã kum,

—Jakam dja gar akunĩ ajte ipumũnh kêt, anhỹrkam ne me kaprĩ:re. Ne kam kà nhikwã djà'ỳr kôt mõ.

21

*Paur akubyn Djeruxar*ẽ'ỳr tẽm.

1 Bar kam mebê tẽn kàraxmã wadjàn amũ mebê inox ne. Ne kam apêxtibê Kux kônh tẽ. Ne tẽ:n arỳm 'ỳr bôx. Nhym kam ar ijã akati. Bar ajte tẽ:n kam apêxtibê Rodji'ỳr bôx. Ne ajte tẽ:n kam krĩraxbê Patara'ỳr bôx. 2 Ne kam wabin kàrax 'õdjwỳ jabej ne arỳm kum ikato. Pykabê Penixij'ỳr ne kàrax mõrmã. Bar kum wadjàn ajte inox ne. 3 Ne tẽ:n kam amybỳm apêxtibê Xipre pumũ. Ne kam tẽ:n ar idjuge'ãnh amipãnh Xipre mẽn tẽ:n arỳm pykabê Xirij têpo tẽ. Ne tẽ:n arỳm krĩraxbê Xiru'ỳr bôx. Kam ne kàraxkam me kute kàkam jênh kadjàrmã.

4 Bar kam wabin Jejukôt me ba djwỳnh jabej mõn arỳm me kwỳmã ikato. Ne kam mekam ar iba: nhym kam ar ijã akatibê 7 apêx. Ar ijã akati apêx kêtri ne me Metĩndjwỳnh Karõ kukwakam Paurmã kum,

—Kwãrĩk wãnh Djeruxarẽmã àbir kêt, ane.

5 Nhym arỳm ar ijã akati apêx bar tẽ. Nhym me kunĩ ar ikôt kàrax'ỳr tẽ. Me mymẽ me niremẽ me prĩremẽ ne me ar ikôt mõ. Ba me mõn arỳm krĩrax kurũm ikato. Ne kam ngô mỳrri ikõnkrão nhỹn Metĩndjwỳnhmã ikabẽn. 6 Bar kam memã kum, "Bar on", anen kam arỳm kàraxmã wadjàn nhỹ. Nhym me akubyn ũrkwãmã akẽx ne.

7 Bar kam amipãnh krĩraxbê Xiru mẽ. Ne tẽ:n kam arỳm krĩraxbê Tomedja'ỳr bôx. Ne kam ar ije Jeju kukwakam me kute abeno kamy pumũnh kadjy arỳm wabi. Nhym ar ijã akati pydji apêx. 8 Nhym akati bar arỳm mebê tẽ. Ne tẽ:n arỳm krĩraxbê Xedjare'ỳr bôx. Ne kam wabin arỳm Piripi nhũrkwãmã wadjà. Amrẽbê ne Piripibê me kute amim Jeju mar o djuw mex djwỳnh'õ. Ar kubê 7 kôt kubê meo djuw mex djwỳnh'õ. Piripi ajte me kute mar kêtjamã Jeju'ã ujarẽnh ar ba. 9 Kra ni ne amãnhkrut ne amãnhkrut. Kraxje ar mjên kêt rã'ã. Ar kubê Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh.

10 Bar Piripi nhũrkwãkam nhỹ: nhym ar ijã akati krãptĩ apêx. Nhym arỳm pykabê Djudêja kurũm me'õbê Agabu bôx. Kubê ne Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh'õ. 11 Agabu ar iwỳr bôx ne arỳm Paur pre djà bôn kuby. Ne kam o aminhinỳxmẽ amite djuwpre. Ne kam ar imã,

—Be, Metĩndjwỳnh Karõ ar amã, "Djeruxarẽkam mebê idjaer dja me ã pre djà djwỳnhja djuwpreo ane. Ne kam arỳm me bajtemmã kanga." Nãm ã ar amã ane. Nãm ã Agabu ar imã ane.

12 Bar kuman arỳm tu Paurmã kum,

—Kwãrĩk wãnh Djeruxarẽmã atẽm kêt, ane. Nhym Jejukôt me ba djwỳnh, Xedjarekam ar ba tũmjadjwỳ ar ikôt ã kum ane.

13 Nhym Paur ar imã,

* 20:32 Djãm gwaj ba ne gwaj bajaxwe kêt nhym pãnh kum gwaj bakaprĩ Kati. Gwaj ba ne gwaj te bajaxwe kêtmã. Nhym be, ta ne tu kum gwaj bakaprĩ.

—Mỳkam ne gar amỳro imã ikaprĩ jadjàro dja? Kwãrĩk wãnh me idjuwpre. Godja me wãkam ibĩn jabej. Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jejumã idjàpênhkam ibĩn jabej. Kwãrĩk wãnh rã'ã, ane.

14 Nã bãm ar te: nên kam kum,

—Aj, Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute amim ajã karõ kôt gê ã ajo tẽmo ane, anen arỳm anhikrê.

15 Nhym ar ijã akati ja kwỳ apêx bar arỳm amijo atom ne arỳm Djeruxarẽ'ỳr tẽ. 16 Nhym Xedjarekam Jejukôt me ba djwỳnh kwỳ ne ar ikôt tẽ. Ar me'õbê Maxõ japrôn ar ikôt o tẽ. Apêxtibê Xiprekam ne abatành djà. Jejukôt ba tũm. Djeruxarẽkam ne õ kikre. Õ kikrekam ar inhỹr kadjy ne ar aprôn aro mõ.

*Djeruxar*ẽkam bôx ne kute Metĩndjwỳnhmã amijo mex.

17 Bar Djeruxarẽ'ỳr tẽ:n kam arỳm 'ỳr bôx. Nhym Jeju kukwakam ar ikamy ar ipumũn kam kĩnhkumrẽx ne ar imã kabẽn mex jarẽ. 18 Nhym ar ijã akati. Bar kam ije Xijagu pumũnh kadjy Paurkôt 'ỳr tẽn 'ỳr bôx. Nhym me kute Jeju nhõ me jao ba djwỳnh kunĩ kam nhỹ. 19 Nhym Paur arỳm arkum kabẽn mextire jarẽ. Ne kam arkum apỹnh me bajtemkam àpênh'ã ajarẽ. Kute apỹnh mỳjja nhipêx'ã prĩne ajarẽ.

20 Nhym ar kute ja markam arỳm Metĩndjwỳnhmã rax jarẽ. Ne kam arỳm Paurmã kum,

—Be, akmere, ga, mebê idjaer kute tu amim Jeju markumrẽxja arỳm krãptĩ:ja pumũ. Me me'ã akrekam ne mebê 1.000'ã akre krãptĩkumrẽx. Ne kam me kunĩ Môjdjê kukràdjà'ã notỳ:x. 21 'Ã no tỳx nhym me kwỳ arỳm ajã 'êx ne memã ajarẽ. Ne memã kum, "Paur arĩk apỹnh me bajtemkôt ban mebê idjaerbê Môjdjê kukràdjà kurêo ba. Ne mã memã kum, 'Kwãrĩk wãnh me akra my nhinhu kà rênh kêt ne kwãrĩk wãnh me bakukãmãre kukràdjà mar ne kôt amijo aba kêt', anhỹro ba." Nãm me kwỳ ã memã ajã 'êxo ane.

22 Be, me kwỳ kute ajã 'êxo anhỹrkam dja me mrãmri abôx jarẽnh man arỳm akadjy akuprõ. 23 Be, djãm aje mebê idjaerbê Môjdjê kukràdjà kurêo aba? Kati. Gadjwỳ ne aje katàt mar ne kôt ar amijo aba. Me kute katàt aje amijo abakôt amã kator kadjy dja ga ar ikabẽn man kôt amijo tẽ. Be, me babê idjaer ar amãnhkrut ne amãnhkrut arỳm Metĩndjwỳnhmã amijarẽn kum, "Bar Môjdjê kabẽn kôt amã amijo mex." Nãm ar ã kum anen kam arỳm amijo mex.

24 Dja ga ar kudjwa Metĩndjwỳnhmã amijo mex ne Môjdjê kukràdjà kôt ar aro'ã akrãnh kênh ne. Dja ga anen kam memã ar akrãnh kênh kunĩo pãnh. Dja mebê idjaer kute amim Jeju mar arỳm kôt apumũn ajã abenmã kum, "Be kati. Nãm me Paur'ã 'êx. Ga, me bakôt kute katàt Môjdjê kabẽn mar ne kôt amijo tẽmja pumũ", ane. Dja me ã ajã anen arỳm akubyn akam kĩnh ne.

25 Be, mrãmri dja gu me babê idjaerbit katàt Môjdjê kabẽn man kôt ar amijo baba. Nhym be, me bajtem kute amim Jeju mar dja me me babê idjaer kôt ar amijo ba kêt. Gwaj amrẽbê arỳm me kadjy Môjdjê kabẽn ngrêrebit'ã pi'ôk no'ôk ne memã kum, "Me kute mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêxjamã mry bĩn kwãrĩk wãnh krẽn kêt. Kwãrĩk wãnh mry kamrô krẽn kêt. Mry me kute mut djêo bĩn kwãrĩk wãnh àr ne krẽn kêt. Kwãrĩk wãnh aprõ djwỳnh kupa'ã akurẽ aba kêt. Nàr, kwãrĩk wãnh amjên djwỳnh kupa'ã akurẽ aba kêt", ane. Gwaj ã memã ane. Kam dja me Môjdjê kabẽn ngrêre jakôtbit amijo ba. Nãm Xijagu ar ã Paurmã ane.

26 Nhym me'ã akati nhym Paur arỳm me kabẽn man kôt amijo tẽ. Nãm ar amãnhkrut ne amãnhkruto tẽn ar ro'ã Metĩndjwỳnhmã amijo mexmo krax ne. Ne kam ar Metĩndjwỳnh nhõ kikretimã wadjàn me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnhmã kum,

—Ar ijã akatibê 7 apêxkam dja bar arỳm amijo mexo ino re. Kam dja bar me kute Metĩndjwỳnhmã mry bĩn kadjy mryo bôx, ane.

*Me kute Paur pa 'am*ỳnh ne uwpre.

27 Nhym kam ar'ã akatibê 7 apêx 'ỳr nhym mebê idjaer pykabê Adjij kurũm bôxja arỳm Paur pumũ. Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam ar ba nhym me omũ. Ne kam me me kunĩmã kurêtuw ne arỳm pa 'amỳ. 28 Pa 'amỳn o djan 'ã 'êx ne kàj bê memã kum,

—Ẽ me abê idjaer, amibêx ne ar ikôt o kangõ. Ota, me'õ ja ne bar arỳm ar amã arẽ. Nãm mebê ar inhõ me wỳnh kurêo ba. Nãm ajte mebê Môjdjê kukràdjà kurêo ba. Nãm ajte mebê kikreti ja kurêo ba. Nãm apỹnh me ba djàri kunĩkôt me kunĩbê kurêo

ba. Ne kam arỳm Metĩndjwỳnh nhõ kikreti kreo àpnu. Nãm arỳm amikôt me bajtembê kreguo wadjà nhym Metĩndjwỳnhbê arỳm kikreti kre punure ne. Nãm me ã Paur'ã 'êxo ane.

[29] Be, amũ jakam ne Paur krĩraxbê Djeruxarẽja tãmkam me'õ bajtemmẽ ro'ã tẽ. Idjibê ne Krôpimu. Me bajtem nhõ krĩraxbê Epexukam ne Krôpimu abatành djà. Amũ jakam ne kubajtemjamẽ ar ro'ã tẽ nhym me arỳm ar omũ. Ne jakam Paur kikretikam ar ba nhym me arỳm omũn arĩk 'ã abenmã kum,

—Be, arỳm ne Paur Metĩndjwỳnh nhõ kikretimã me bajtemo wadjà. Nhym Metĩndjwỳnhbê arỳm kikreti kre punure ne, ane.

[30] Nãm me anen kam arỳm krĩraxkam me kunĩmã Paur kurêtuw. Nhym me arỳm prõt ne 'ã akuprõ. Ne arỳm Paur pa 'amỳn Metĩndjwỳnh nhõ kikreti kurũm bjêro mõn o katon kam pãnh 'ã ijê. [31] Ne kam bit kute Paur bĩnmã o dja. Nhym me'õ arỳm krãkamngônh nhõ bẽnjadjwỳr'ỳr tẽ. Bẽnjadjwỳr ja ne me krãptĩ: kubê 1.000mã nhỹ. Nhym me'õ arỳm bẽnjadjwỳrja'ỳr tẽn kum,

—Ẽ, bẽnjadjwỳr, krĩraxbê Djeruxarẽ jakam me kunĩ arỳm kangao kumex, ane.

[32] Nhym bẽnjadjwỳr amikrà kêt ne õ krãkamngônho mõn meo ba djwỳnhmẽ ro'ã meo mõ. Meo ba djwỳnh ne krãkamngônh krãptĩ: kubê 100o ba. Nhym bẽnjadjwỳr meo mõn me'ỳr prõt ne. Nhym me krãptĩ arỳm krãkamngônh pumũn umaje Paur titik krãta.

[33] Nhym krãkamngônh nhõ bẽnjadjwỳr Paur'ỳr bôx ne pa 'amỳn õ krãkamngônhmã 'ã karõn kum, "Kàxiràx amãnhkruto uwpre", ane. Nhym me arỳm uwpre. Nhym arỳm bu'ã me ku'ê kukij ne memã kum,

—Mỳj me'õ ne ja? Mỳj ne o ajkẽ? ane. [34] Nhym me kàj bê 'ã kum apỹnh kabẽn kwỳ jarẽ. Nhym me kangao kumexkam te: kute me mar mexmã. Ne kam õ krãkamngônhmã 'ã karõn kum,

—Me banhõ kikretimã o wadjà, ane. [35] Nhym me o mõn arỳm kikreti'ã me àbir djà'ỳr bôx. Ne arỳm 'amỳn kàjmã mebê arĩn o mõ. Me àkrê kumexkam ne me kàjmã mebê Paur jarĩn o mõn o wabi. [36] Me krãptĩ: ne me kôt mõn kàj bê memã kum, "Me tu abĩ. Me tu abĩ", anhỹro mõ.

*Kute me krãptĩ:mã amijar*ẽnh.

[37] Nhym kam me bit kute aminhõ kikretimã Pauro àr 'ỳr nhym mebê kregu kabẽnkam arỳm krãkamngônh nhõ bẽnjadjwỳrmã kum, "Ba amã ikabẽn jarẽ", ane.

Nhym kum,

—Je, djãm mebê kregu kabẽnkam ne ga akabẽn mex? [38] Djãm abê Edjitukam me'õwã kêt? Õbê ne me krãptĩmã bẽnjadjwỳr kurêtuw nhym me arỳm kangao kume:x ne. Nhym kam kapôt kukritmã me àprãr krãptĩ: kubê 4.000o kato. Djãm abê tãmwã kêt? ane.

[39] Nhym Paur kum,

—Kati. Ibê mebê idjaer'õ. Krĩraxbê Taxukam ne irwỳk djà. Taxu raxo kute pykabê Xirxijkam apỹnh krĩrax djàri krãptĩ jakrenh mex. Me ja ne ijo õ me wỳnh. Ba me krãptĩ ren kute ibĩnjamã ikabẽn jarẽ, ane.

[40] Nhym kum, "Ajrã", ane. Nhym àbir djà'ã djan me binhikrênh kadjy arỳm memã aminhikra bẽ. Nhym kam me arỳm binhikrênhkumrẽx. Nhym arỳm mebê idjaer kabẽnkam memã kabẽn jarẽ.

22

*Paur me krãptĩmã kab*ẽn.

Kar 9.3, 26.13

[1] Memã kabẽn ne memã kum,

—Akmere ar, ba aminêje me amã ikabẽn jarẽ. Dja ga me ikabẽn ma, ane.

[2] Paur ne mebê idjaer kabẽn djwỳnhkam memã kabẽn jarẽ nhym me arỳm tu binhikrênhkumrẽx ne.

[3] Nhym kam ajte memã kum,

—Ibê ne mebê idjaerkumrẽx. Ba pykabê Xirxijkam krĩraxbê Taxukam ruw. Ne kam krĩraxbê Djeruxarẽja tãmkam ijabatành djà. Gamarij ne prĩne imã me bakukãmãkjê kukràdjà jarẽ ba prĩne mar mexkumrẽx ne. Nã bãm Metĩndjwỳnh kabẽn'ã ino tỳx ne. Mytja tãmkam ne gar akunĩdjwỳ ã kabẽn'ã ano tỳxo ane. [4] Ba 'ã ino tỳx ne kam me kute amim Jeju maro ibikẽnho iba. Me kute me par kadjy ne ba meo ibikẽnho iba. Ne mã me mymẽ me nire djuwpren mã mebê ijê djàmã meo mrã.

[5] Be, me rũnh dja ar amã, "Be, kôt ne Paur arẽ", ane. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar

djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr raxmẽ apỹnh me rũnhmẽ dja me ã me amã ane. Me ta ne me me'ã pi'ôk no'ôk ne imã kungã. Ba kam krĩraxbê Tamagumã o tẽ. Nã bãm bit ije kam mebê idjaer rũnhmã o itẽmmã. Ne bit kam me kute amim Jeju mar djuwpren ije Djeruxarẽmã meo imõrmã nhym me kute kam me axwe pãnh jarẽnhmã. Ja kadjy ne ba bit ije memã pi'ôko itẽmmã.

6 Nã bãm me'ỳr o tẽn arỳm krĩraxbê Tamagu têpo tẽ. Nhym arỳm kàjkwa nhipôkri myt nhỹ nhym ijaêrbê arỳm kàjkwa kurũm mỳjja adjênho prĩne ikurwỳ. 7 Ba kam arỳm tu pykabê tỹm ne me'õ kabẽn ma. Nhym imã, "Xaur, Xaur mỳkam ne ga me kute amim imaro abikẽnho aba? Nã gãm aje ba mãn ijo abikẽnho aba pyràk", ane.

8 Ba kam kum, "Bẽnjadjwỳr, mỳj me ajõ ga ne ga imã akabẽn"? ane.

Nhym imã, "Ba ibê Jeju. Krĩraxbê Nadjarekam ijabatành djà. Nã gãm me kute amim imaro abikẽnho aba ne aje ba mãn ijo abikẽnho aba pyràk", ane. 9 Nhym ar ikôt mõrja ne ar mrãmri adjênh pumũn arỳm kam tĩn prãm ne. Nhym be, kabẽnja ne ar kute mar kêt. 10 Jeju imã ane ba kam kum, "Bẽnjadjwỳr djwỳnh, mỳj dja ba nẽ"? ane.

Nhym Bẽnjadjwỳr djwỳnh imã, "On kàjmã djan amũ krĩraxbê Tamagumã wadjà. Kam dja me'õ awỳr bôx. Ba ne ba arỳm amim ajã karõn arỳm kum arẽ. Tãm dja ikukwakam amã ikabẽn jarẽn amã 'ã karõ. Dja ga ikabẽn man kôt ar amijo aba." Nãm ã Bẽnjadjwỳr djwỳnh imã ane.

11 Be, mỳjja inokam adjênh tỳx ba kam arỳm ino rã. Nhym ar ikôt mõrja arỳm inhikra 'amỳn ijo mõ ba arỳm Tamagu'ỳr bôx.

12 Nhym kam me'õbê Ananij arỳm iwỳr bôx. Ananij ne katàt Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo ba nhym Tamagukam mebê idjaerja kunĩ mex jarẽ. 13 Ananij iwỳr bôx ne djan imã, "Akmere Xaur, on akubyn arĩt mex", ane. Ba kam arỳm myt tãmkam akubyn irĩt mex ne kàjmã ikrãn omũ.

14 Nhym imã, "Metĩndjwỳnh kute me bakukãmãkjêo ba djwỳnh ne arỳm amijo apytà. Arỳm ne amim ajã karõ. Tãm dja ga ama. Arỳm ne ga me'õ katàt kute amijo ban axwe kêtkumrẽxja pumũ. Arỳm ne ga Jeju pumũn kabẽn ma. Ja kadjy ne arỳm amijo apytà. 15 Ga dja ga aje mỳjja pumũnh ne mar kôt me kunĩmã 'ã ajarẽ. 16 Be, mỳj kadjy ne ga nhỹ? Aje, kàjmã dja. Ba Metĩndjwỳnhmã ngômã ajadjà. Ga, me ngrã tykkam me kute amipõnh ne arỳm mexja pumũ. Gadjwỳ dja ga Bẽnjadjwỳr djwỳnhmã amijo a'uw gê amã axwe kêt jarẽ ga kum amex." Nãm ã Ananij imã ane. Nãm ã Paur me krãptĩmã 'ã ujarẽnho ane.

17-18 Ne kam itepã ajte memã kum,

—Ba kam akubyn Djeruxarẽkam bôx. Ne kam Metĩndjwỳnh nhõ kikretimã wadjàn arỳm Metĩndjwỳnhmã ikabẽno nhỹ. Kum ikabẽno nhỹ nhym arỳm Bẽnjadjwỳr djwỳnh inokrekam amirĩt ba omũ. Nhym imã, "Aje, amikrà kêt ne on Djeruxarẽ kurũm akato. Dja ga te memã ijã adjujarẽnh ar aba nhym me amim amar kêtkumrẽx", ane.

19 Ba kam kum, "Kati Bẽnjadjwỳr djwỳnh, dja me ima. Ba ne ba apỹnh mebê idjaer bikprõnh djàkam mrãn me kute amim amar jabej mõ. Ne me titik ne mebê ijêo iba. 20 Nhym me kute ajã ujarẽnh djwỳnh Exewão bĩno mõ ba arek me kuri dja. Ne memã kum, 'Ajrã me on abĩ', anhỹro djan kam memã kubẽkà jamỳn o dja. Nã bãm ã imã me kurêo ane nhym me kunĩ kute imar", ane.

21 Nhym imã, "Kati, on akato. Dja ba amũ: apỹnh me bajtem ba djàri me'ỳr ajano ga me'ỳr mrã." Nãm ã Bẽnjadjwỳr djwỳnh imã ane. Nãm ã Paur memã ane.

Me krãptĩ:ja ajte Paurkam ngryk.

22 Nãm me arek maro dja nhym kam me bajtemmã amitẽmja jarẽ. Nhym kam me arỳm tu ngryk ne. Ngryk ne on kàj bê kabẽno kumex ne krãkamngônhmã kum,

—On me abĩ. Axwekumrẽx. Tĩn ne ar bakam ne punukumrẽx, ane.

23 Nãm me kàj bê kabẽno djan arỳm aminhõ kubẽkà krãkào pôx ne kurẽn kàjmã pyka rẽnho dja. Me ngryk tỳ:xkam ne me ã amijo ane. 24 Nhym kam krãkamngônh nhõ bẽnjadjwỳr me omũn arỳm õ me jamã 'ã karõn kum,

—Me kikretimã Pauro wadjà. Mrykà punuo kaprêprêk gê tokry pymaje axwe'õ kôt amijarẽ. Ba gop me 'ã kabẽno kumex kraxkôt kuma, ane. 25 Nhym me arỳm kadjy djudjêdjêo uwpreo dja. O dja nhym Paur arỳm mebê 100o ba djwỳnhjamã kum,

—Ẽ, dja ga me ikukjan ima. Krĩraxbê Rômakam me ja ne me ijo aminhõ. Me bakukràdjà kôt ne me kute me axwekumrẽx jabej me kukjêr kumrẽx. Me kute me axwe markambit ne me kute me kaprêprêk. Kraxje me aje imar kêtkam ne ga me tu ikaprêprêko mõ, ane.

26 Nhym meo ba djwỳnh kuman arỳm uwpre kangan krãkamngônh nhõ bẽnjadjwỳr rax'ỳr tẽn kum,

—Ẽ, aminêje Paur kukja. Gwaj ren bakukràdjà kupa'ã o ajkẽ. Be, krĩraxbê Rômakam me ja ne me Pauro aminhõ, ane.

27 Nhym krãkamngônh nhõ bẽnjadjwỳr rax arỳm 'ỳr tẽn 'ỳr bôx ne kum,

—Djãm mrãmri ne krĩraxbê Rômakam me ja ajo aminhõkumrẽx? ane.

Nhym kum, "Nà", ane.

28 Nhym bẽnjadjwỳr kum,

—Be, Rômakam me ja kute ijo aminhõ kadjy ne ba arỳm pãnh pi'ôk kaprĩ kumex ne memã kungã. Mỳj ne ga gadjwỳ memã nẽ? ane.

Nhym Paur kum,

—Rômakam me ja ne me ibãm kute idjiro aminhõ. Ibãm kôt ne me ijo aminhõ, ane.

29 Nhym me bit kute kaprêprêk 'ỳrja arỳm umaje kum kre rax ne dja. Nhym krãkamngônh nhõ bẽnjadjwỳr raxdjwỳ kute Rômakam me ja kute Pauro aminhõja markam arỳm umaje tĩn prãm. Kabẽnkôt me kute uwprekam ne umaje tĩn prãm.

*Paur kute me rũnh krãptĩmã amijar*ẽnh.

30 Nhym kam me'ã akati nhym bẽnjadjwỳr bit kute kraxkôt marmã. Bit kute mebê idjaer kute Paurmã axwe jarẽnh kraxkôt marmã. Nãm arỳm 'ã kàxiràx bôn kum ire. Ne kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ me rũnh kunĩmã amikabẽn jano. Me Paur'ã bikprõnhmã ano. Nhym me arỳm 'ã akuprõ. Nhym kam me Pauro tẽn me ipôkri kudja.

23

1 Nhym kam Paur me rũnhkam no djar tỳxkumrẽx ne memã kum,

—Akmere ar, ije amimarkam ne ba akubyn amimaro tẽn kam amiwỳr amijo bôx ne arỳm amim, "Djã ne ba amikam mỳjja'õ ma nhym me ibê ijê? Kati. Ije amikam mỳjja'õ mar kêt ne katàt Metĩndjwỳnhmã idjàpênh ar iba. Akati jakam ne ba katàt kum idjàpênh rã'ã ne. Metĩndjwỳnh ne prĩne ipumũn ima." Nã bãm ã amimaro ane.

2 Nhym kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax Ananij Paur bu'ã me ku'êmã 'ã karõn kum,

—Me on ajkwabê kurwa, ane. Nhym me arỳm kurwa.

3 Nhym Paur kum,

—Ga ne ga ajêx ne amijo Metĩndjwỳnh maro aba. Metĩndjwỳnh dja ĩ gadjwỳ akurwa. Dja ĩ amã ajaxwe pãnh jarẽ. Nã gãm me bakukràdjà kôt aje ikukjêr ne imã mỳj ijaxwe pãnh jarẽnhmãn ate me bakukràdjà kupa'ã ijã memã apnê nhym me ikurwa, ane.

4 Nhym kam bu'ã me ku'ê kum,

—Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr raxmã ne ga adjàkjêro dja. Djãm ã me kute kum anhỹr got? ane.

5 Nhym Paur memã kum,

—Akmere ar, kubê me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr raxkôt ije mar kêt. Ba ren ja man ren ã kum anhỹr kêt. Be, Metĩndjwỳnh ne memã kum, "Kwãrĩk wãnh me bẽnjadjwỳrmã adjàkjêr kêt", ane nhym me arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Kam ba ren kum idjàkjêr kêt. Nãm ã Paur memã ane.

6-8 Ne kam õkre kadjwỳnhbê amim,

—Be, ibu'ã me ku'ê jabê ne mebê xadjudjêu nhym jabê mebê pardjêu, ane. Be, mebê xadjudjêu ne me amikukràdjà kôt mã memã kum,

—Me tyk akubyn tĩn kêt ne Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh kêt ne me karõ kêt, anhỹro ba. Nhym be, mebê pardjêu ne me mã memã kum,

—Kati. Mrãmri me tyk akubyn tĩnkumrẽx. Mrãmri Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnhkumrẽx. Mrãmri me karõkumrẽx, anhỹro ba. Paur apỹnh me ja kukràdjà ja man arỳm mebê pardjêu kôt amikabẽn djin kàj bê me rũnhmã kum,

—Be, akmere ar, ibê mebê pardjêu'õ. Ibãm kute idjirbê mebê pardjêu'õ. Be, mrãmri dja Metĩndjwỳnh akubyn me tyko tĩnkumrẽx. Ja ne ba tu amim markumrẽx. Ije mrãmri me tyk akubyn tĩnja jarẽnho ibakôt ne gar imã ijaxwe jarẽn we ijaxwe jabej ikukjêro nhỹ. Nãm ã memã ane nhym mebê pardjêumẽ mebê xadjudjêumẽ aben

kukràdjà mỳr jabej arỳm abenkam ngryk ne aktã kabẽno aben japanho kumex. Nhym kôt me krãptĩ: apỹnh kabẽno kumex.

9 Ne kam kangao kumex. Nhym mebê idjaer kukràdjà mar djwỳnh kwỳ kàjmã dja. Ar kute mebê pardjêu kukràdjàkôt amijo baja kàjmã djan arỳm Paur nêje memã bẽn tỳx ne memã kum,

—Djãm me karõ mex kukwakam nàr Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh kukwakam me akubyn tĩn jarẽnhkam axwe got? Kati, axwe kêt. Gwaj ren 'ã axwe nhôn ren kam Metĩndjwỳnho bakurê djwỳnh. Nãm ar ã memã ane 10 nhym me arỳm kabẽn mỳr jabej kangao kumex. Nhym kam krãkamngônh nhõ bẽnjadjwỳr rax amim,

—Je, me kute arỳm abenmã Paur nhirênh 'ỳr pyràk, anen arỳm krãkamngônhmã kum,

—On me 'ỳr rwỳn pa 'amỳn o katon me banhõ kikretimã o wadjà, ane. Nhym me arỳm o wadjà.

11 Nhym arỳm me'ã akamàt nhym Bẽnjadjwỳr djwỳnh arỳm tẽn kuri djan kum,

—On atỳx ne akĩnh. Ga arỳm mrãmri Djeruxarẽ jakam ijã memã adjujarẽnhkumrẽx. Dja ga ĩ krĩraxbê Rômakamdjwỳ ã adjujarẽnho ane, ane.

Me kute Paur bĩn kadjy kute o aben mar.

12 Nhym arỳm 'ã akati nhym mebê idjaer kwỳ me kàxã aben kôt kabẽn djin abenmã kum,

—Dja gwaj baje mrãmri Paur bĩnkumrẽx kadjy amijajbu. Dja gwaj bajõ Paur bĩn kêtri mỳjja'õ krẽ nàr ikõ gora gê Metĩndjwỳnh gwaj bajõnh bĩ. Gwaj bakabẽn kajgo pãnh gwaj bajõnh bĩ, ane. 13 Me krãptĩbê 40 ne ijukri ajmã kute ne me ã abenmã Paur'ã karõo ane. 14 Ne kam me rũnh'ỳr bôx. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ mebêngêt'ỳr bôx. Ne kam memã kum,

—Ba me ije Paur bĩnkumrẽx kadjy arỳm aben kôt ikabẽn djirkumrẽx ne abenmã kum, "Kwãrĩk wãnh gwaj mỳjja'õ krẽn ne kôt bakõm kêt. Gwaj baje Paur bĩnkambit dja gwaj banhõ kwỳ krẽn kôt ikõ. Dja gwaj bajõ bajêx ne mỳjja 'õ krẽn kôt ikõ nhym arỳm Metĩndjwỳnh gwaj bajõnh bĩ. Gwaj bakabẽn kajgo pãnh gwaj bajõnh bĩ." Nã bãm me ã abenmã ane. 15 Kam ne ba me me amã arẽ. Me ije bĩnkumrẽx kadjy dja ga me krãkamngônh nhõ bẽnjadjwỳr'ỳr tẽ. Gamẽ me rũnh 'õdjwỳmẽ 'ỳr tẽn kum Paur'ã a'uw ne kum, "Ajte akatikam me imã Pauro rwỳ ba me prĩne kukjêr mex", ane. Dja ga me ã kum ane. Nhym arỳm o kato ba me arỳm kubĩ. Me awỳr bôx kêtri ba me tu bĩnkumrẽx. Nãm me ã me rũnhmã ane.

16 Nhym kam Paur tàmdjwỳ arỳm me kute ingêt kangrônh jarẽnh ma. Ne kam me krãkamngônh nhõ kikretimã wadjàn arỳm Paurmã me arẽ.

17 Nhym kam Paur amiwỳr me krãkamngônh krãptĩ: kubê 100o ba djwỳnh'õja 'uw nhym bôx. Nhym kum,

—Ẽ, anhõ bẽnjadjwỳr'ỳr bôktijao tẽ. Nãm kute kum mỳjja'õ jarẽnhmã, ane.

18 Nhym arỳm 'ỳr o tẽn õ bẽnjadjwỳr'ỳr o bôx. Bẽnjadjwỳr nhidjibê ne Kraôdjô Rixijanh. Nãm 'ỳr o bôx ne kum,

—Aje me'õbê ijê nhidjibê Paur ne amiwỳr ijuw ne imã, "Ẽ, anhõ bẽnjadjwỳrmã bôktijao tẽ. Nãm kute kum mỳjja'õ jarẽnhmã." Nãm ã Paur imã ane, ane.

19 Nãm meo ba djwỳnh kum ane nhym arỳm bôkti pa 'ãbyn amũ o tẽn me kàxã kum,

—Mỳj ne ga aje imã arẽnhmã? ane.

20 Nhym kum,

—Mebê idjaer arỳm aben kôt kabẽn dji. Me kute amã arẽnh ga aje me rũnhmã ajte ngêtwa Pauro akator nhym me we kute prĩne kukjêr mexmã. 21 Kwãrĩk wãnh ga memã o akator kêt. Me kubê 40 ne ijukri ajmã kute ne me ngêtwakam amako nhỹ. Me kute tu bĩnkumrẽx kadjy arỳm abenmã kum, "Kwãrĩk wãnh gwaj mỳjja'õ krẽn ne kôt bakõm kêt. Gwaj baje Paur bĩnkambit dja gwaj banhõ kwỳ krẽn kôt ikõ. Dja gwaj bajõ 'êx ne mỳjja 'õ krẽn kôt ikõ nhym arỳm Metĩndjwỳnh gwaj bajõnh bĩ. Gwaj bakabẽn kajgo pãnh gwaj bajõnh bĩ" Nãm me ã abenmã ane. Ne kam jakam me kute bĩn kadjy akabẽnkam amako nhỹ. Nãm ã bôkti bẽnjadjwỳrmã ane.

22 Nhym krãkamngônh nhõ bẽnjadjwỳr rax arỳm kum,

—Aj, aje imã arẽnhja kwãrĩk wãnh me'õmã arẽnh kêtkumrẽx. Aj mã, ane.

*Me kute Xedjare'*ỳr Pauro mõr.

23 Ne kam amiwỳr krãkamngônh kubê 100o ba djwỳnh amãnhkrut 'uw ne arkum,

—Gar krãkamngônh kubê 200mã arẽ gê me amijo atom. Me ajã kàjbê kô 'irykam, 21 orakam dja ga me krĩraxbê Xedjare'ỳr mõ. Mebê 70djwỳ dja me kawaru'ã 'ỳr mõ. Mebê 200djwỳ dja me kàxo nành jamỳn 'ỳr o mõ. [24] Paurdjwỳ kadjy dja gar kawaru kwỳo mõ. Gar me krãptĩo mõn mebê idjaerbê Paur pytàr mex ne bẽnjadjwỳrbê Perimã o bôx. Nãm bẽnjadjwỳr ã meo ba djwỳnh arkum ane.

[25] Ne kam amũ bẽnjadjwỳr raxbê Perimã amikabẽn'ã pi'ôk no'ôk ne kum,

[26] "Ba ibê Kraôdjô Rixijanh. Bẽnjadjwỳr Peri, araxkumrẽx. Ba ne ba amã pi'ôk no'ôkkôt wãm amã ikabẽn mex jarẽ.

[27] Pi'ôk jakôt ba amã me'õbê Paur jano. Ajbir ne mebê idjaer o tỹm ne pa 'amỳn bit kute bĩn 'ỳr. Ba kam arỳm krĩraxbê Rômakam me ja kute Pauro aminhõja man 'ỳr inhõ krãkamngônho mõn mebê utà. [28] Ne kam me kute axwe jarẽnh kraxkôt bit ije marmã. Ne kam kadjy mebê idjaer nhõ me rũnh'ỳr o bôx. [29] Ne kam arỳm kuman amim, 'Be, mebê idjaer ta kukràdjà kôt ne me kum axwe jarẽ', ane. Nhym kute me babê Rôma kukràdjà'õo bikẽnh kêt. Kam pãnh me baje bĩn nàr pãnh baje kubê ijê kadjy kêt.

[30] Nhym mebê idjaer bit kute bĩn kadjy aben kôt kabẽn djin arỳm prykôt kum nõn kam amako nõ. Nhym me imã arẽ ba on wãm ano. Ne me kute kum axwe jarẽnh djwỳnhmãdjwỳ arỳm memã 'ã karõn memã kum, 'Bẽnjadjwỳr rax kuka kônh dja gar kum axwe'õ jarẽ', ane. Be, tãm ne ja."

Nãm ã krãkamngônh nhõ bẽnjadjwỳr pi'ôkkam Perimã ane. Ne me kute 'ỳr o mõr kadjy arỳm memã pi'ôk ngã.

[31] Nhym kam me'ã akamàt. Nhym me krãkamngônh arỳm bẽnjadjwỳr kabẽnkôt Djeruxarẽ kurũm Pauro katon o mõ. Akamàt kôkam mõ:n kam arỳm krĩraxbê Pakrir'ỳr o bôx. [32] O bôx nhym kam arỳm me'ã akati. Nhym me krãkamngônh pykabê mrãnhja akubyn aminhõ kikretimã akẽx ne.

Nhym me kawaru'ã mõrja amũ Pauro mõ. [33] Ne o mõ:n kam arỳm krĩraxbê Xedjare'ỳr o bôx. Ne kam bẽnjadjwỳr Perimã pi'ôk ngãn kam kum, "Ota, Paur ne ja", ane.

[34] Nhym arỳm amim pi'ôk jarẽn kabẽn ma. Ne kam kukij ne kum,

—Nhỹnh pykajakam ne arwỳk djà? Mỳj ne idji kute? ane. Nhym kum, "Xirxijkam ne ba irwỳk djà", ane. [35] Nhym kum,

—Gê me kute amã axwe jarẽnh djwỳnh bôxmã ba kam arỳm akabẽn ma, ane. Ne kam õ krãkamngônhmã kum,

—Bẽnjadjwỳr rax Erodji nhõ kikrekam dja gar Pauro nhỹ, ane.

24

*Kute b*ẽnjadjwỳr Perimã amijarẽnh.

[1] Nhym me'ã akatibê 5 apêx nhym mebê idjaer rũnh arỳm Xedjare'ỳr bôx. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax Ananijmẽ mebêngêtmẽ me kadjy me kabẽn jarẽnh djwỳnhbê Teturmẽ ne me arỳm Xedjare'ỳr bôx. Ne kam arỳm bẽnjadjwỳr Peri'ỳr tẽn 'ỳr bôx. 'Ỳr bôx ne arỳm Paur kàxã 'ã axwe janhô nhym bẽnjadjwỳr Peri kuma. [2] Kuman arỳm Paur'ỳr õ àpênh jano nhym me o bôx.

Nhym Tetur arỳm 'ã axwe nhôrmo krax ne bẽnjadjwỳr rax Perimã kum,

—Be, ga me imã abẽnjadjwỳr raxkam ne ba me idjumar mexkumrẽx. Ga me imã mỳjja kumexo mex. [3] Be, me imã akĩnh ne pyka kunĩkôt amã amikĩnh jarẽnh rã'ã. [4] Dja ba akunor ngri ne amã ikabẽn 'ikrãnnebit jarẽ ga ikabẽn ma.

[5] Ba me me'õja axwekumrẽxmã ikato. Nãm apỹnh me ba djà kunĩkôt mebê idjaer kunĩmã me banhõ bẽnjadjwỳr kurê'uko ba nhym me arỳm kangao kumex. Kubê meo ba djwỳnh'õ. Krĩraxbê Nadjarekam Jejuwã kukràdjà kôt ne õ me jao ba. [6] Ne kam kute Metĩndjwỳnh nhõ kikretio àpnumã ba meo tỹm ne pa 'amỳ. Ne bit ije kum pãnh jarẽnhmã o mõ. Me ikukràdjà kôt ne ije kum axwe pãnh jarẽnhmã o mõ.

[7] Nhym kam krãkamngônh nhõ bẽnjadjwỳrbê Rixijanh bôx ne me imã àkrê:. Ne arỳm me ibê Paur pytàn mã o mõ. [8] Ne kam me kute kum axwe jarẽnh djwỳnhmã 'ã karõn memã kum, "Bẽnjadjwỳr rax'ỳr dja gar tẽn kum arẽ", ane. Be, ga dja ga abej kukjan arỳm ama. Me ije me'õjamã axwe jarẽnh kôt dja ga ama. Nãm ã Tetur Perimã ane.

[9] Nhym mebê idjaer kunĩ 'êx ne kum,

—Be, mrãmri ne kôt arẽ. Mrãmri ne kôt arẽ, ane.

10 Nhym bẽnjadjwỳr Peri arỳm Paur'ỳr akẽx ne inhuo akre. Paur kute kum ami-
jarẽnhmã akre nhym kam kum,

—Ga ne ga pyka jakam aje memã axwe pãnh jarẽnho aba nhym arỳm jakam ajã amex krãptĩ apêx. Ba arỳm kôt aman akam ikĩnh ne arỳm aminêje amã ikabẽn jarẽ.

11 Be, ba ne ba ajbir Djeruxarẽmã wabin 'ỳr bôx. Ije Metĩndjwỳnhmã rax jarẽnh kadjy ne ba wabi nhym arỳm jakam akatibê 12bit apêx. Ga dja ga me kukja gê me arỳm kute ipumũnh kôt amã, “Be, mrãmri ne akati kôt arẽ”, ane. 12 Ajbir ne ba bôx ne ije Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam me'õmẽ aktã ikabẽno aben japanh kêtkumrẽx ne ije amijã me krãptĩo ibikprõnh kêtkumrẽx. Apỹnh me bikprõnh djàkam ije meo anhỹr kêt ne krĩraxkam ije meo anhỹr kêtkumrẽx. Nhym mebê idjaer rũnh akabem ỹrja kôt kute imã kator ne ipumũnh kêtkumrẽx. Ije mebê bẽnjadjwỳr kurêkôt me kute imã kator ne ipumũnh kêtkumrẽx.

13 Kam me kute ijarẽnhja kôt ga te aje mỳj ijaxwe'õmã akator ne marmã. 14 Dja ba amã amijarẽ ga imarkumrẽx. Be, Jeju kôt ne ba amijo iba. Kôt ne ba me ikukãmãreo ba djwỳnhmã rax jarẽnho iba, Metĩndjwỳnhmã rax jarẽnho iba. Nhym mebê idjaer kwỳ 'êx ne ijã abenmã kum, “Metĩndjwỳnh kupa'ã ne amijo ba”, ane. Nhym be, kati. Ba ne ba mrãmri tu amim Môjdjê kukràdjà markumrẽx ne tu amim Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh kunĩ kabẽn markumrẽx ne kôt ar amijo iba. Me kabẽn'ã pi'ôk no'ôk kôt ne ba amijo iba.

15 Be, mrãmri dja Metĩndjwỳnh akubyn me tyko tĩn. Me axwe kêtjao tĩn. Me axwejao tĩn. Ja ne ba tu amim markumrẽx. Be, me rũnh nhỹr jadjwỳ ne me amim ã maro ane. 16 Mrãmri ne me tyk kunĩ akubyn tĩnmã. Ba kam ijaxwe kêt kadjy amijãno dja. Metĩndjwỳnh kute imã ijaxwe jarẽnh karõn ibu'ã me kunĩdjwỳ kute imã ijaxwe jarẽnh karõ amijãno idjãm rã'ã: ne.

17 Be, amrẽbê ne ba apỹnh me ba djàkam ar iba nhym ijã amex krãptĩ apêx. Ba kam akubyn inhõ me wỳnh'ỳr bôx. Mebê idjaer'ỳr bôx. Ibôx kêtri ne me bajtem me õ mỳjja kêt kadjy imã pi'ôk kaprĩ ngã ba arỳm o bôx ne memã kungã. Ne me kute ikadjy Metĩndjwỳnhmã mry bĩn kadjy me 'ỳr bôx. 18 Ne kam arỳm me ikukràdjà kôt Metĩndjwỳnhmã amijo mex ne arỳm Metĩndjwỳnh nhõ kikretimã wadjà. Nhym mebê idjaer kwỳ arỳm pykabê Adjij kurũm bôx. Kikretikam bôx ne arỳm ipumũ. Ipumũ ba amijã me krãptĩo ibikprõnh kêt ne ije memã me bẽnjadjwỳr'õ kurê'uk kêt nhym me kam kangati kêtkumrẽx.

19 Adjij kurũm me bôxwã kute Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam ipumũnhkôt ren awỳr bôx. Ne ren me kute mỳj ijaxwe'õ markôt ren amã ijarẽ. 20 Nàr gê akuka kônh me ỹrwã'õ kute Djeruxarẽkam ipumũnhkôt amã ijarẽ. Mebê idjaer rũnh kute Djeruxarẽkam ijaxwe jabej ikukjêrkôt gê me'õ kute ipumũnh jabej amã ijarẽ. Me kute mỳj ijaxwe'õmã katorkôt amã ijarẽ.

21 Ba amã amijarẽ ga ama. Ba Djeruxarẽkam me ipôkri idjãmkam kàj bê memã kum, “Ije mrãmri me tyk akubyn tĩn jarẽnho ibakôt ne gar akati jakam mỳj ijaxwe'õ jabej ikukjêro nhỹ”, ane. Djãm ori ije ja jarẽnhkam ijaxwe'õ? Kati. Tãm ne ja. Nãm ã Paur Perimã ane.

22 Nhym Peri kute Paur kabẽn markam arỳm kadjy akati 'õdjwỳ jarẽ. Amrẽbê ne Peri Jeju'ã ujarẽnh ma. Nãm kadjy akati 'õ jarẽn memã kum,

—Dja krãkamngônh nhõ bẽnjadjwỳr Rix-
ijanh amrẽ tẽ. Ba kam arỳm prĩne ajã ujarẽnh ma, ane. 23 Ne kam krãkamngônh krãptĩ: kubê 100 nhõ bẽnjadjwỳrjamã Paur'ã karõn kum,

—Dja ga omũ gê ta ar mrã. Gê õbikwa ta 'ỳr wangij ne o djuw mex. Nãm ã Peri anen kam mã tẽ.

24-25 Nhym arỳm 'ã akati kwỳ apêx nhym Peri akubyn bôx. Prõ nhidjibê Kruxire ne o bôx. Kubê mebê idjaer'õ. Nhym kam Paur'ỳr õ me ja jano nhym me kum o bôx. Nhym kam arkum ujarẽnho djan arkum,

—Metĩndjwỳnh ne arỳm mrãmri Jeju'ã me banhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkati mẽ. Kubê ne Kritu. Djã gãm ar tu amim Jeju markumrẽx nhym Metĩndjwỳnh arỳm ar amã ajaxwe kêt jarẽ gar arỳm kum amexkumrẽx. Djã gãm ar ajaxwe kêt kadjy amijãno dja. Dja Metĩndjwỳnh ĩ me kunĩmã axwe pãnh jarẽ. Kadjy amrẽ akati mõr rã'ã, ane.

Nãm prĩne ã kum 'ã ujarẽnho ane nhym kabẽn pymaje Peri arỳm madjà kretin kum,

—Aj mã. Gê idjàpênh'õ kêtkam ba ajte amã arẽ. Ga ajte imã arẽ ba kuma, ane. [26] Nãm anen õkre kadjwỳnhbê amim,

—Dja Paur imã pi'ôk kaprĩ nhõr jabej ba arỳm kum inhire gê tẽ, ane. Ne kam pi'ôk kaprĩ jabej aben tã amiwỳr Paur 'uw ne kum kabẽno krĩ.

[27] Paur mebê ijê djàkam nhỹ nhym arỳm 'ã amex amãnhkrut apêx. Nhym arỳm Peri kato nhym Poxu Pexu arỳm pãnh memã bẽnjadjwỳr rax. Peri kator kêtri ne kute mebê idjaero kĩnh kadjy tu wãnh mebê ijê djàkam Paurmã irerkumrẽx nhym wãnh krĩ rã'ã.

25

*Kute b*ẽnjadjwỳr Pexumã amijarẽnh.

[1] Pexu pykabê Djudêja'ỳr bôx ne kam krĩraxbê Xedjarekam bôx. Nhym kam 'ã akatin akatin akati nhym krĩraxbê Xedjare kurũm katon Djeruxarẽ'ỳr tẽ. Tẽ:n kam 'ỳr bôx. [2] Nhym kam me rũnh Pexumã Paur jarẽ. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr raxmẽ mebê idjaer nhõ me rũnh 'õdjwỳmẽ ne me kum arẽ [3] ne kum,

—Ẽ, amã me ikĩnh jabej gop amrẽ Djeruxarẽmã Pauro bôx, ane. Me kute kum arẽnh kêtri ne me abenmã kum,

—Gêdja me amrẽ pry'ã Pauro mõ gwaj kubĩ, ane. [4-5] Nãm me rũnh ã Pexumã Paur jarẽnho ane nhym kam memã kum,

—Kati, gê wãnh Xedjarekam me arek o nhỹ. Badjwỳ arỳm 'ỳr itẽm 'ỳr. Gê ar anhõ me rũnh'õ ar ikôt 'ỳr tẽn axwe'õ jabej kukja gê kum amijarẽ gê kam kum axwe jarẽnhkumrẽx, ane.

[6] Nhym me'ã akatibê 10 ne ajmã kute apêx nhym kam arỳm Xedjare'ỳr tẽ:n 'ỳr bôx. Nhym akati nhym arỳm tẽn memã axwe pãnh jarẽnh djàkam memã nhỹ. Ne arỳm Paur'ỳr õ me ja jano nhym me o mõn 'ỳr o bôx. [7] O bôx nhym arỳm Djeruxarẽ kurũm mebê idjaer kwỳ 'ỳr bôx ne Paurmã ipôk ne. Ne kam Pexumã Paur jarẽnho dja. Nãm me kum axwe krãptĩ: jarẽnho dja. Djãm axwe kryre ne arẽ? Kati, Axwe rũ:nh ne arẽ. Me kute axwekôt omũnh kêt ne tu arĩk kum axwe jarẽnho dja. Nhym Pexu me kabẽn ma:n kam mrãmri Paur jaxwe'õmã kator ne mar kêtkumrẽx.

[8] Nhym Paur aminêje Pexumã kum,

—Be, ba ne ba ije mebê idjaer kukràdjà 'õo ibikẽnh kêt ne Metĩndjwỳnh nhõ kikretio ibikẽnh kêt ne mebê bẽnjadjwỳr raxbê Xedja kurê kêt, ane. Xedja ne me bẽnjadjwỳr rũnh kunĩ kuràm rax.

[9] Nhym be, Pexu bit kute mebê idjaerjao kĩnhmã ne arỳm Paurmã kum,

—Djãm Djeruxarẽkam atẽm prãm? Dja ba kam mrãmri ajã me ja kabẽnkumrẽx jabej, ane.

[10] Nhym Paur kum,

—Kati. Bẽnjadjwỳr raxbê Xedja kabẽnkôt aje me axwe jabej me kukjêr djà ne ja. Jakam dja ga ima. Mỳj kadjy dja ga Djeruxarẽmã ijo tẽ nhym me ikukij? Ba ne ba mebê idjaer 'õo ibikẽnh kêtkumrẽx ga arỳm ama. [11] Be, me ren ijaxwe'õmã kato ne ren pãnh tu ibĩ, ba ren aminêje ikabẽn 'õ jarẽnh kêt ne. Nhym be, me 'êx ne kute imã ijaxwe jarẽnh kajgokam ne ga te aje memã ikangamã. Ba bẽnjadjwỳr raxbê Xedja'ỳr tẽn aminêje kum ikabẽn jarẽ. Nãm ã Paur kum ane.

[12] Nhym kam Pexu amibu'ã me rũnhmã kabẽn nhym me Pauro aben ma. Nhym kam kum,

—Nã gãm imã, “Ba bẽnjadjwỳr raxbê Xedja'ỳr tẽn aminêje kum ikabẽn jarẽ”, ane. Be, jakam dja ga mrãmri amũ Xedja'ỳr atẽmkumrẽx, ane.

*Pexu kute Paur'ã Angripa kab*ẽn mar.

[13] Nhym 'ã akati kwỳ apêx nhym bẽnjadjwỳr raxbê Angripamẽ prõbê Berni ar krĩraxbê Xedjare'ỳr bôx. Ar kute Pexumã kabẽn mex jarẽnh kadjy ne ar bôx. [14] Ne kam arek kam ar ba nhym ar'ã akati kwỳ apêxmã. Nhym Pexu arỳm bẽnjadjwỳr raxmã Paur'ã ajarẽn kum,

—Peri mebê ijê djàkam me'õmã iren arỳm mã tẽ. [15] Ba krĩraxbê Djeruxarẽkam ar ibari nhym mebê idjaer nhõ me rũnh arỳm imã Paur jarẽ. Me õ mebêngêtmẽ me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ imã arẽ ba arỳm kuma. Me imã, “Dja ga kum axwe pãnh jarẽn abĩ”, ane.

[16] Ba memã kum, “Be, djãm Rômakam me ja kukràdjà kôt ne ba me ije me axwe jabej me kukjêr kêtkam tu me par? Kati. Ba me me axwe jabej me kukjêr kumrẽx. Nhym me me kuka kônh axwe jarẽnh kumrẽx ba me me kuma. Nhym kam me me imã amijã aprã ba me arỳm kuma. Me ije me

axwemã ijapôxkambit ne ba me arỳm pãnh me kupa.” Nã bãm ã memã ane.
17 Ne kam mebê idjaer arỳm amrẽ Xedjare jakam bôx. Nhym me'ã akati ba amikrà kêt ne ije memã axwe pãnh jarẽnh djàkam bôx ne memã nhỹ. Ba kam Paur'ỳr inhõ me ja jano nhym me o bôx. 18 O bôx ba arĩk 'ã amim, “Be, mrãmri axwekumrẽx”, ane. Nhym me kwỳ kàjmã ku'ên kam 'ã imã kabẽn kajgobit jarẽnho ku'ê.
19 Nãm me 'ã imã, “Paur kum me ikukràdjà kurê”, ane. Ne me'õ nhidjibê Jeju jarẽ. Nãm me Jeju tyk jarẽnh nhym be, Paur ne Jeju tĩn jarẽ. Nãm me ã Paur'ã kabẽn kajgo jarẽnho ane. 20 Ba amim, “Je, djãm ije me kukràdjàja mar got”? ane. Ne kam kum, “Djãm Djeruxarẽkam atẽm prãm? Dja ba kam ajã me ja mrãmri kabẽnkumrẽx jabej”, ane.
21 Nhym kam Paur imã, “Ba gop tẽn aminêje bẽnjadjwỳr raxbê Xedjamã ikabẽn jarẽ”, ane. Ba krãkamngônhmã kum, “Dja gar o nhỹ ba kam ĩ arỳm Xedjamã ano.” Nã bãm ã memã ane. Nãm ã Pexu Angripamã ane.
22 Nhym kum,
—Badjwỳ me'õja kabẽn ma, ane.
Nhym kum,
—Gê akatimã ga kam arỳm kabẽn ma, ane.

*Paur Angripa kabem ãm ne kute kum amijar*ẽnh.

23 Nhym arỳm ar'ã akati nhym Angripamẽ Berni ar õ nêkrêxo prĩne amikunhêr ne me axwemã pãnh jarẽnh djàmã wadjà. Krãkamngônh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ krĩraxkam me rũnh ja arkôt wadjà. Nhym Pexu arỳm Paur'ỳr õ me ja jano nhym me o bôx. 24 Nhym Pexu Angripamã kum,
—Bẽnjadjwỳr raxbê Angripamẽ me akàtàmjamẽ, djã ne ga me me'õja pumũ? Krĩraxbê Djeruxarẽkam mebê idjaer kunĩmẽ krĩrax jakamdjwỳ mebê idjaer kunĩmẽ ne me imã me'õja jarẽnho ku'ên kam kàj bê imã, “On abĩ. On abĩ”, anhỹro kumex.
25 Ba kam te ije axwe'õmã ikator nhym me kute pãnh bĩnmã te kukij nhym axwe kêtê. Nhym ta imã, “Ba gop tẽn aminêje bẽnjadjwỳr raxbê Xedjamã ikabẽn jarẽ. Ta ne kute raxo me kunĩ jakrenh”, ane. Kam dja ba 'ỳr anorkumrẽx. 26 Dja ba anen kam te ije me banhõ bẽnjadjwỳr raxmã Paur jaxwe'ã pi'ôk no'ôkmã. Ba kam amã o ikato. Ga, bẽnjadjwỳr rax Angripa, akumrẽx ne ba aman amã o ikato. Ga dja ga axwe'õ jabej kukjan ama ba arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. 27 Ba ren me'õ bê ijêja jano ne ren ije kôt axwe'ã pi'ôk no'ôk janor kêt ne ren Xedjamã kute ibẽno ibikẽnh pyràk. Nãm ã Pexu Angripamã ane.

26

1 Nhym kam Angripa arỳm Paurmã kum,
—Ajrã. Aminêje akabẽn jarẽ, ane.
Nhym memã aminhikra bẽn arỳm aminêje kum,
2 —Bẽnjadjwỳr rax Angripa, arỳm mebê idjaer ijã axwe krãptĩ janhô ba kam aminêje amã ikabẽn jarẽ. Myt ja tãmkam aje ikabẽn mar prãmkam ne ba ikĩnhkumrẽx. 3 Ga ne ga aje prĩne mebê idjaer kukràdjà mar. Me kute kukràdjà jabej aben kukjêrdjwỳ aje prĩne mar. Aje markam ne ba ikĩnhkumrẽx. Dja ba amã amijã ajarẽ. Gop amijamãr 'iryn ikabẽnja kunĩ ma.
4 Be, inhõ pyka djwỳnhkam, krĩraxbê Djeruxarẽkam ne me kute ipumũnh. Iprĩrũm ne mebê idjaer kunĩ ipumũ. 5 Me kute ipumũnhkôt ren ijã amã ajarẽ. Ba mebê pardjêu kukràdjà man kôt ar amijo iba. Mebê pardjêu ne me prĩne kute me ikukãmãkjê kukràdjà marn kôt amijo ba mex. Prĩne kute kôt amijo ba mexo kute mebê idjaer kunĩ jakrenh. Me ja kôt ne ba amijo iba. 6 Ne kam jakam arỳm akabem dja ga ijaxwe jabej ikukjêro nhỹ. Be, Metĩndjwỳnh me ikukãmãkjêmã kum, “Dja ba mrãmri akubyn me tyko tĩn”, ane. Kute akubyn me tyko tĩnja ne me tu amiwỳr kamnhĩxkumrẽx.
7 Me ikukãmãkjê Djako ne krabê 12 jadjuw. Krabê 12 ja ne ar aben djô'ã apỹnh tàmdjwỳ ba djàri kubê 12, apỹnh me krãptĩ: ba djàri kubê 12. Apỹnh me ikukãmãkjê ba ja ne me akatikammẽ akamàtkammẽ mã Metĩndjwỳnhmã amijarẽnho kumex. Ne mã kum àpênho kumex ne mã amim, “Mrãmri dja Metĩndjwỳnh akubyn me tyko tĩn”, ane. Ne mã me akubyn tĩn nhõ akati bôx jabej ajkam ama.
Ba ne ba mekôt tu amim kamnhĩxkumrẽx ne mã me kunĩmã kum, “Mrãmri dja Metĩndjwỳnh akubyn me tyko tĩn”, ane. Nhym kôt mebê idjaer

kamingrãnyre imã ijaxwe jarẽ ga kam
ijaxwe'õ jabej ikukjêro nhỹ. 8 Be, djãm
aje mekôt amim, “Metĩndjwỳnh te kute
akubyn me tyko tĩnmã”? ane. Djãm aje
amim anhỹr got? Kati. Ga ne ga aje ã amim
anhỹr prãm kêt. Nãm ã Paur Angripamã
ane.

9 Ne kam ajte kum,

—Be, badjwỳ amrẽbê ne ba mekôt amim,
“Kê, Nadjarekam Jeju wã. Ba 'ã me kabẽnbê
idjàptàrkumrẽx gê me ĩ maro ba”, ane.
10 Ne kam kôt mrãmri Djeruxarẽkam ã mebê
idjàptàro ane. Ne me kadjy Metĩndjwỳnh
mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr ar kabẽnkôt
me krãptĩbê ijê. Jeju nhõ me jabê ijê. Nhym
me kute me parmã ba mekôt memã kum,
“Ajrã. Me abĩ”, ane. 11 Ne mã me bikprõnh
djà kunĩkôt meo ibikẽnho iba. Me tokry
pymaje kute Jeju japrỳn kanga jabej ne ba
mã meo ibikẽnho iba. Meo ibikẽnho iba:n
kam amũ apỹnh krĩrax bajtem djàridjwỳ
me'ỳr mrãn bôx.

12 Kamã ne ba krĩraxbê Tamagu'ỳr tẽ. 'Ỳr
itẽm kêtri ne me kadjy Metĩndjwỳnh mar
djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr ar me kadjy imã
pi'ôk no'ôk ne. 13 Bẽnjadjwỳr rax Angripa,
nã bãm me'ỳr pi'ôk no'ôko tẽ: nhym arỳm
ijã kàjkwa nhipôkri myt nhỹ. Nhym kàjkwa
kurũm mỳjja jadjênh prĩne ikurwỳ ba arỳm
omũ. Adjênh tỳxo kute arngro jakrenh.
Nhym ikôt me mõrdjwỳ mỳjja jadjênh me
kurwỳ.

14 Bar ikunĩ pykabê irôrôk ne. Ba
kam me'õ kabẽn ma. Nhym mebê id-
jaerkam ikabẽn djwỳnhkôt imã kabẽn ne
imã, “Xaur, Xaur, mỳkam ne ga me kute
amim imaro abikẽnh ar o aba? Nã gãm
aje ba mãn ijo abikẽnho aba pyràk. Ga ari
aje ijo abikẽnho abakam te adjumar mex
prãmje. Ga, mry kute jênh bjêrja pumũ. Me
kute mỳjja djwa mexo mry kamjỳr nhym
arỳm umaje prõt tỳxja pumũ. Nhym kwỳ
amakkre kêtkam tu amikamjỳr djà kanãn
arỳm tokry ne. Gadjwỳ dja ga ari ijo
abikẽnho aban arỳm atokry: ne”, ane.

15 Ba kum, “Bẽnjadjwỳr mỳj me ajõ ga ne
ga imã akabẽn ne”? ane.

Nhym imã, “Ba ibê Jeju. Nã gãm me kute
amim imarjao abikẽnho aban aje ba mãn ijo
abikẽnh pyràk. 16 Be, amibêx ne kàjmã dja.
Ije ajã inhõ àpênh djwỳnh mẽnh kadjy ne
ba amã amijo amirĩt. Aje ajbir ipumũnh'ã
dja ga memã ajarẽ. Dja ba ĩ mỳjja kwỳ
nhipêx ne kôt amã amijo amirĩt ga ipumũ.
Jadjwỳ dja ga 'ã memã ajarẽ. 17 Jakam dja
ba me bajtemmã ajanon mã me bajtembê
apytà nhym me kute abĩn kêt. Ne mebê
idjaerdjwỳbê apytà nhym me kute abĩn kêt.

18 Ga, me no mjõtkam kute mỳjja pumũnh
kêt ne arĩk ba punuja pumũ. Nhym be,
me no pôt ne me mỳjja kunĩ pumũn kam
katàt ba. Ga ajte, akamàt kô tykkam me
kute mỳjja pumũnh kêt ne ba punuja pumũ.
Nhym me memã mỳjja kurwỳ nhym me
arỳm mỳjja kunĩ pumũn katàt ba.

Me bajtemdjwỳ ne me arĩk ar ban
axwe. Dja ba memã ajano ga memã ikabẽn
jarẽ. Memã arẽ nhym me arỳm tu amim
imarkumrẽx ne arỳm katàt amijo ban axwe
kêt ne ar ba. Xatanaj ne kute meo ba
tũm. Kubê dja ga Metĩndjwỳnh'ỳr meo
akẽx nhym me arỳm tu amim imarkumrẽx.
Nhym Metĩndjwỳnh arỳm me axwe maro
aknon mekam ngryk kêt. Mekam ngryk
kêt ne arỳm mekôt me umjuw. Ta kute
amimexo meo mexja kôt me umjuw. Dja me
tu amim imarkumrẽx nhym Metĩndjwỳnh
arỳm me axwebê me utà. Ja kadjy dja ba me
bajtemmã ajano.” Nãm ã Jeju imã ane. Nãm
ã Paur Angripamã ane.

Ne kam ajte kum,

19 —Kam, Bẽnjadjwỳr raxbê Angripa, Jeju
kute kàjkwa kurũm imã amijo amirĩtkam
ne ije omũnhkam djãm ijamakkre kêt ne
ije mar kêt? Kati. Arỳm ne ba tu
amim markumrẽx ne katàt kabẽn man
kôt ar amijo iba. 20 Kam ne ba krĩraxbê
Tamagu kumrẽxkam memã 'ã ajarẽ. Ne
kam Djeruxarẽmẽ pykabê Djudêja kunĩkôt
memã 'ã ajarẽ. Ne kam apỹnh me ba-
jtem ba djàkam memã 'ã ajarẽ. Ne memã
kum, “Dja gar amikam akaprĩren wãnh
ajaxwemã anhiren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo
akẽx. Ne kabẽn man kôt ar amijo aba gê me
ar apumũn arỳm amim, ‘Be, mrãmri ne ar
kute Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽxkumrẽx’,
ane. Gê me ar apumũn ã amim ane”, ane.

21 Amrẽbê ije memã ja jarẽnho ibakam
ne me arỳm ijo tỹm, mebê idjaer ne me
Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam ijo tỹm ne
ipa 'amỳn bit kute ibĩnmã. 22-23 Nhym
Metĩndjwỳnh mã: mebê ipytà ba memã
idjujarẽnho itẽm rã'ãn arỳm myt ja'ỳr
bôx. Nã bãm me kàtàmmẽ me rũnhmã

'ã idjujarẽnh itẽm rã'ã ne. Môjdjêmẽ Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh ar amrẽbê me bakukãmãremã kum, “Dja me banhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê Kritu tokryn tyn akubyn tĩn ne. Akubyn tĩno me bamã wa. Ne kam kàj bê mebê idjaermã amijarẽ. Ne ajte me bajtemmã amijarẽ. Ne memã kum, ‘Ga, ityk ne akubyn itĩnja pumũ. Dja ga me tu amim imarkumrẽx ne arỳm ikôt atyk nhijukri akubyn atĩn’, ane. Nãm ã memã anhỹro ba. Kabẽn ja ne kute memã pry kurwỳ djà pyràk. Kôt ne me katàt amijo ban tĩnkumrẽx.” Nãm ã Môjdjê ar me bakukãmãremã ane. Me kabẽn jabit ne ba memã arẽnho iba.

Nãm ã Paur Angripamã ane. [24] Nãm kum ja jarẽnho dja nhym Pexu tu o kapêr tan kàj bê kum,

—Paur, nã gãm ajbã. Aje pi'ôk nhidji jarẽnh krãptĩkam ne ga ajbã, ane.

[25] Nhym kum,

—Bẽnjadjwỳr Pexu, kati. Ibibãnh kêt. Mrãmri ne ba katàt ikabẽn jarẽnhkumrẽx ne ibẽno ibikẽnh kêt. [26] Bẽnjadjwỳr raxbê Angripa kute imarkumrẽx. Kam ne ije amipudjur kêt ne tu aminêje kum ikabẽn jarẽnhkumrẽx. Djãm me kute mỳjjao bipdjur ne o ba? Kati. [27] Nãm me tu irãri o ba nhym me kunĩ kute omũnh ne mar. Kam Angripadjwỳ arỳm prĩne kute mar. Ba ne ba ja ma, ane.

Nãm anen arỳm Angripa'ỳr akẽx ne kum,

—Bẽnjadjwỳr rax Angripa, djãm ga ne ga arỳm Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh'ã amim, “Mrãmri Metĩndjwỳnh kôt me kabẽnkumrẽx”? ane. Arỳm ba ama. Mrãmri ne ga ã amim ane. Nãm ã Paur kum ane.

[28] Nhym Angripa kum,

—Aje Kritu'ỳr ijo akẽx'ỳr, ane.

[29] Nhym Paur kum,

—Ga ren 'ỳr amijo akẽx 'ỳr nàr ga ren ikudjwa tu amim Kritu markumrẽx ba ren kam ikĩnhkumrẽx. Me kunĩ kute jakam imaro ỹrdjwỳ ren ikudjwa tu amim markumrẽx ba ren mekam ikĩnhkumrẽx. Jao ne ba Metĩndjwỳnhmã a'uw. Nhym ren me kute ikudjwa adjuwprekambit ne ba ren ikĩnh kêt.

[30] Nãm Paur ã Angripamã ane. Nhym kam bẽnjadjwỳr rax Angripamẽ bẽnjadjwỳr Pexumẽ Bernimẽ ar ja nhikô'ã me ỹrjamẽ arỳm kàjmã dja. [31] Kàjmã djan kubê akẽx ne mõn kàxã o aben maro djan abenmã kum,

—Ne ren axwe gwaj ren kubĩ nàr kubê ijê. Nhym be, kati. Axwe kêtkumrẽx, ane.

[32] Nhym kam Angripa Pexumã kum,

—Ren kute amã arẽnh kêt ne ren kute amã, “Ba gop bẽnjadjwỳr raxbê Xedjamã aminêje ikabẽn jarẽ”, anhỹr kêt, gwaj ren arỳm kum banhire nhym ren ta mekôt ar ba, ane.

27

Me kute krĩraxbê Rômamã Pauro mõr.

[1] Nhym kam bẽnjadjwỳr ar memã kum,

—Me on ngôkôt pykabê Itarij'ỳr mebê ijêjao mõ, ane. Ne kam arỳm krãkamngônho ba djwỳnh nhidjibê Jurmã Paur ar arẽ. Paurmẽ mebê ijê kwỳmẽ ne meo ba djwỳnhmã arẽ. Kum arẽ nhym arỳm kute pykabê Itarij'ỳr meo mõrmã. Jurbê ne bẽnjadjwỳr raxbê Xedja nhõ krãkamngônh krãptĩ: kubê 100 nhõ bẽnjadjwỳr 'õ. Ba ibê Ruka ne ba ajte mekôt tẽ.

[2] Ba me kam pykabê Itarij'ỳr imõrmãn kam krĩraxbê Amitukam me ja nhõ kàraxmã wadjàn arỳm inox ne. Pykabê Adjij'ãnh ne me kute kàraxo mõrmã. Me'õ nhidjibê Arxaku ne me ikôt tẽ. Pykabê Matenikam krĩraxbê Texarônikakam ne abatành djà.

[3] Ba me kàraxkam mõ: nhym me ijã akati. Ba me kam krĩraxbê Xidõ'ã kàrax nhô. Nhym Jur kum Paur kaprĩn kum,

—Ajrã. Anhõbikwa'ỳr wabi gê ar ajo djuw mex, ane. Nhym ar'ỳr wabin ar ikô'ã nhỹ:n kam ajte akubyn kàraxmã wadjà. [4] Ba me kam inox ne. Ne apêxtibê Xipre tekre'ãnh mõ, kôk me ikutã abêrkam. [5] Ne kam pykabê Xirxij'ãnh mõ:n kam amipãnh kumẽ. Ne pykabê Papirij'ãnh mõ:n kam amipãnh kumẽ. Ne kam arỳm pykabê Rixijkam krĩraxbê Mire'ỳr bôx ne kam kàrax nhô.

[6] Nhym kam krãkamngônh kubê 100 nhõ bẽnjadjwỳr arỳm kàrax 'õdjwỳmã kato. Nãm krĩraxbê Arexãkam me ja nhõ kàraxmã kato. Kà wãkam ne me kute pykabê Itarij'ỳr mõrmã. Nhym kam me ijo tẽ ba me kà wãmã wadjà. [7] Ne kam inox ne mõ. Ne iprĩ'ã mõ: nhym arỳm me ijã akati kwỳ apêx. Ba me kam krĩraxbê Nidju têpo mõ. Nhym kôk djàbêr tỳ:x me ibê

aptà ba me kam aparmã apêxtibê Kreta'ỳr
mõ. Mõ:n kam Kretakam krãnh krã'yrbê
Xamona'ãnh mõ. 8 Ne kam iprĩ'ã mõ:n kam
arỳm amipãnh Xamona mẽ. Ne kam kàrax
nhikwã djà nhidjibê Kà jarij djà mexte'ỳr
bôx ne 'ã kàrax nhô. Krĩraxbê Raxêr kuri
ne nõ.
9 Nhym kam me ijã akati krãptĩ apêx.
Nhym Paur amim,
—E kum, arỳm ne ba me amikrà nhym
arỳm na 'itỳx 'ỳr. Na 'itỳx'ã mytyrwỳ bôx
'ỳr. Be, arỳm me kute amijajbur'ã akati
apêx. Me ibê idjaer kute Metĩndjwỳnhmã
amijajbur djà nhõ akatija apêxkam na 'itỳx
kumex. Arỳm na 'itỳx kumexkam ne ba me
imã imõr pyma:, ngô raxbê pyka kêtkam me
imõrja pyma:, ane. Ne kam memã kum,
10 —Ikabẽn dja gar ama. Dja gwaj ngô
raxbê pyka kêtkam mõ nhym na arỳm gwaj
bajo ajkẽ. Ne arỳm kàkam me jênhmẽ
kàraxo bikẽnh mex ne. Ja ne ba gwaj
bakukãm kuma. Nãm ã Paur memã ane.
11 Nhym krãkamngônh nhõ bẽnjadjwỳrja
Paur kôt kabẽn djir kêt. Nãm kào akẽx
djwỳnhmẽ õ kàrax djwỳnh kôt kabẽn dji.
12 Ne kam me kute na 'itỳx apêx jamãrbê
kàrax nhikwã djà punure. Nhym me bẽn
'ãtom ne abenmã kum,
—Gwaj on banox ne amũ krĩraxbê
Penixij'ỳr babôxmã. Ne kam kam na 'itỳx
apêx kam ama, ane. Be, apêxtibê Kreta
tãmkam ne krĩraxbê Penixij. Penixijkam kà
nhikwã djàkam dja aparmã kôk 'itỳx wabê
nàr kàjmã wabê nhym bu'ã akàx kôkbê aptà
nhym kàrax nõr mex ne.

Kôk tỳ:x kute tu kàrax rẽnho mõr.

13 Nãm me bẽn 'ãtom nhym kôkdjwỳ
arỳm aparmã kàjbê wabê. Nhym me arỳm
abenmã kum,
—Aje. Jakam arỳm 'ỳr me banox kadjy
mexkumrẽx, ane. Ne kam arỳm djudjêd-
jêti'ã kẽn 'ãprejao wabin kàraxkam kudji.
Ba me kam mõ. Apêxtibê Kreta 'ãnh mõ.
14 Nhym kàjbê 'ãtũm nhym kôk arỳm àbêr
tỳx ne. Kôk djàbêr tỳx jamã ne me kum
Juraku jarẽ. 15 Nhym arỳm kôk djàbêr tỳ:x
ne tu kàrax rẽnho mõ. Rẽnho mõ: ba me
kam arỳm tu kum inhire nhym kôk arek o
mõ.
16-17 Nhym kam kà arỳm kôk djàbêr
kôt apêxti nhidjibê Kraôdja tekre'ãnh
mõ. Amrẽbê ne ba me kàrax katẽ'ã kà
ngrire nhôn o mõ. Ne kam arỳm jakam
idjàpênh rax ne kà ngrireo wabin kàraxkam
kudji. Nhym kam me djudjêdjêtio ibũmkôt
kàrax'ã kajngàro tẽ. Ngô tỳ:x kute kàrax
ka'ẽk kêt kadjy ne me 'ã kajngàr. Kôknhõkà
raxkam ne ba me mõ. Kôknhõkà raxkam ne
me par kwỳ pumjuw nhym ku'ê tũm. Nhym
me apỹnh pĩo krãbê o kapan ajte kraxbê o
kapa. Ne pĩ'ã apỹnh kubẽkàti janhô. Kôk
kute o mõr tỳx kadjy ne me 'ã anhô. Ba me
mõ: nhym kôk me ijo mõr tỳ:x ne. Nhym
kute arerek'õ'ã kàrax mẽnh karõ ne me
arỳm par'ã wabin kubẽkàtimẽ kukràdjà
kunĩ bôn arỳm o ruwn kudjin kam nhỹ.
Nhym kôk arek kàraxo mõ. Nhym arỳm
kà kajgon prĩ'ã mõ. Arerek wã nhidjibê ne
Xixi.
18 Nhym kôk djàbêr tỳ:x ne me ijo àbêr
tỳ:x. Nhym kàrax amijadjwỳr tỳxo mõrri:
nhym 'ã akati. Nhym me kàrax kajkritmã
arỳm ngônhmã kàkam me jênh kwỳ rẽ.
19 Nhym kam arỳm me inox'ã akatibê 3 apêx
ba me arỳm ngônhmã kàraxkam apỹnh
kukràdjà kwỳ rẽ. 20 Ne kam mõ: nhym
arngromẽ kanhêti amirĩt kêt'ã arỳm akati
krãptĩ apêx. Nhym kôk 'itỳ:x me ijo mõr tỳx
rã'ã ne. Ba me te: amipytàr djà'õ jabej ar
irĩt ne arỳm idjumar punure ne.

21 Ne mõn arỳm inhõ kwỳ krẽn kêt 'ãtũm
ne. Nhym kam Paur kàkam me àpênh'ỳr
tẽn arỳm me ipôkri djan memã kum,

—Ẽ, ba ar amã arẽ gar ama. Nã gãm
ren ar amũja'ã ikôt akabẽn dji gwaj ren
apêxtibê Kreta'ãnh arek wajêt. Ne ren kam
badjumar mex nhym ren mỳjja'õ biknor
kêt. 22 Jakam dja gar akubyn adjumar mex
ne atỳx. Dja te kàrax wadjà nhym ngô kute
gwaj bajõnh bĩn prãm kêtkumrẽx.

23 Be, akamàtkam Metĩndjwỳnh kadjy
mrãnh djwỳnh'õ iwỳr bôx ne ikuri dja.
Metĩndjwỳnh ta ne mã ijo ba, ba kum id-
jàpênh ar iba. 24 Kadjy mrãnh djwỳnhja
ne imã, “Paur, on atĩn prãm kêt. Dja
ga bẽnjadjwỳr raxbê Xedja kabem ad-
jãmkumrẽx. Nhym aro'ã me mõrwã ne
Metĩndjwỳnh arỳm akôt me kunĩ dja. Akôt
dja me tyk kêtkumrẽx”, ane.

25 Be, ã kute imã anhỹrkam dja gar ad-
jumar mex. Mrãmri dja amikabẽn kôt
ngôbê gwaj bapytàrkumrẽx. Metĩndjwỳnh
kute gwaj bapytàrja ne ba tu amim kamn-
hĩxkumrẽx. 26 Nhym kam mrãmri kôk

'itỳx dja apêxti'õ'ã gwaj bamẽnhkumrẽx. Kàraxmẽ ro'ã gwaj bamẽnhkumrẽx, ane.

*Kàrax bika'êk'ã ujar*ẽnh.

27 Nhym kam arỳm me inox'ã akatibê 14 apêx nhym akamàtkam ngô raxbê pyka kêt nhidjibê Angrikukam kôk 'itỳx ari: kàraxo ba. Nhym akamàt kô ipôkri kàkam me àpênh abenmã kum,

—Ẽ, kute akàx'ỳr kà arỳm mõr pyràk, ane. 28 Ne kam koror jabej ngô'ã kadjàt'ã tu jakre nhym 'ã djudjêdjêbê 30 metu apêx. Nhym me kam amak ngriren ajte 'ã kadjàt jakre. Nhym arỳm kàjbê krãn 'ã 27 metu apêx.

29 Nhym kàrax kẽn'ã bika'êk karõ me arỳm ngônhmã djudjêdjêti mẽ. Djudjêdjêti'ã kẽn 'ãpreja mẽn ajte ja mẽn ajte ja mẽn ajte ja mẽ. Nhym kẽn arỳm akubyn kàrax pynê. Nhym me'ã akatio wajêt ne arỳm axwe umar. 30 Nhym kam kàraxkam me àpênh bit kute mebê amipdjur ne amijã maje kàrax kurũm katormã. Nãm me 'êx ne memã kum,

—Ba me kà ngrirekam djudjêdjêti'ã kẽn 'ãpreja'õ nhỹr ne o ikaton kà krwỳt'ãnh kumẽ gê akubyn kà krwỳt pynê, ane. Ne kam djudjêdjêti'ã kà ngrireo ruwn bit ngônhmã mẽnhmã. 31 Nhym Paur arỳm me krãkamngônhmẽ mebê 100 nhõ bẽnjadjwỳr'ỳr tẽn memã kum,

—Dja me wã mõn arỳm utàr djà kêt ne me gadjwỳ apytàr djà kêt, ane. 32 Nhym me krãkamngônh arỳm 'ỳr mõn 'ã djudjêdjêti kunĩ jakà. Nhym arỳm kà ngrire mebê ngônhmã nox ne akuno.

33 Nhym arỳm akati tẽ nhym Paur arỳm memã arẽn memã kum,

—Nã gãm ar kôk apêxkam amakbê amijajbu nhym arỳm ar ajã pi'ôk kamrêk amãnhkrut apêx. 34 Ar atỳx kadjy gop on ar anhõ kwỳ krẽ. Ngô kute ar apar prãm kêtkumrẽx.

35 Nãm ã memã anen arỳm djwỳ'õ by. Ne me kunĩ nhipôkri Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽn kokij ne arỳm krẽnmo krax ne. 36 Nhym kam me kunĩ akubyn kĩnh ne adjwỳnhdjwỳ õ kwỳ krẽno kumex. 37 Kàraxkam me ikunĩ ne me ikrãptĩ:. Me kute me ijã akrebê 276. 38 Nhym me õ kwỳ krẽn arỳm ajne. Ne kam kàrax kajkritmã ngônhmã jênh rẽ. Atemã bàygogo 'yo jênh rẽ.

39 Nhym arỳm akati. Nhym me arỳm pyka pumũ. Nhym me'õ kute amrẽbê pyka pumũnh kêtkumrẽx. Nhym wãnh pyka kute aktã ngô nhijêkam ngô binhikrênhja. Nhym me arỳm amybỳm kàrax kadjy omũ. Ne kam abenmã kum,

—E kum, gwaj 'ỳr kam mãn kàraxo wadjà gê umar mex, ane.

40 Ne kam arỳm kẽn kunĩ'ã djudjêdjêti 'ãpre bôn tu kum ire. Ne kà katẽ pynênh djà'ã djudjêdjê 'ãpre bô. Ne kam kà krwỳt'ãnh par'ã kubẽkàtio wabin 'ã kunhô, kôk kute kàraxo mõr tỳx kadjy. Ne arỳm akàx'ỳr kàrax krão akẽx ne. 41 Nhym kam kàrax arỳm ngô kute aben mok djà'ỳr bôx. Kam ne kororre. Ne mõn 'ã nõn arỳm 'ã nõr tỳx mex ne. Nhym ngô djàkà 'itỳ:x arỳm kàrax katẽ titik ne ka'êko mõ.

42 Nhym krãkamngônh ar abenmã kum,

—Mebê ijê tũm nox ne akàxmã rêr ne atỳxã àbir ne mã prõt kêtri gwaj me kupa, ane. 43 Nhym krãkamngônh nhõ bẽnjadjwỳr Paur'ã maje akubyn me unên memã kum,

—Kwãrĩk wãnh. Gê me rêrja kumrẽx tu nox ne rên akàx'ã wabi. 44 Gê me rêr kêt pĩponh jamỳ nàr ngô kute kà ka'êk jamỳn 'ã mekôt rê, ane. Ba me kam ikunĩ arỳm inox ne. Ne kam ikunĩ arỳm akàx'ã wabi.

28

Apêxtibê Matãkam ar ba.

1 Ba me arỳm wabi nhym me bajtem apêxtikam ar baja me imã,

—Apêxti ja nhidjibê ne Matã, ane. Ba me kam kuma. 2 Nhym kam namẽ krykam apêxtikam me bajtemja kum me ikaprĩkumrẽx. Ne kam arỳm me imã kuton me imã kabẽn mextire.

3 Nhym Paur arỳm pĩ ngrà kwỳ karwàn kuwykam adjuw. Nhym kangã djàkrê kuwy pymaje pĩ ngrà kurũm katon arỳm Paur nhikra nhãn 'ã wajêt. 4 Nhym me arỳm ikra'ã kangã jêtkôt omũn abenmã kum,

—Be, tãmwãbê ne me par djwỳnh'õ. Jakam dja ty. Ngô ne kute bĩn kêt nhym be, kangã dja kubĩ. Axwe pãnh dja ty, ane. 5 Nhym kangã ikra'ã wajêt nhym tu kum ikra wabê nhym arỳm kuwykam tỹm. Nhym kam tokry kêt ne. 6 Nhym me te Paur nhigot jabej. Nàr, me aêrbê tyk ne tỹm karõ te 'ã ajkam ama. Te kam ama:n omũnho kumex. Omũnh 'ãtũm nhym ajmã kute

kêtkumrẽx. Nhym kam me atemã kabẽn
djin abenmã kum,
—Be, kubê ne metĩndjwỳnh'õ, ane.
7 Apêxti tãmkam bẽnjadjwỳr nhidjibê
Pubriju. Õ pyka kuri ne ba me dja. Pubriju
me imã,
—Inhõ kikrekam dja gar nhỹ, ane. Bar
kam 'ỳr mõn kam nhỹ nhym arỳm me ijo
djuw mex mexkumrẽx. Ba me kam kam
inhỹr'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt apêx.
8 Nhym kam Pubriju bãm kute ir
djwỳnhja kà kangron iku:w. Nhym Paur
arỳm 'ỳr wadjàn Metĩndjwỳnhmã o a'uw ne
krã'ã ikra djin arỳm o mex ne. 9 Nãm Paur ã
o ane nhym kam apêxtikam me punu kunĩ
'ỳr bôx nhym arỳm me o mex ne. 10 Nhym
kam me me imã mỳjja kumex ngã. Ba me
kam arỳm inoxmã. Nhym me arỳm apỹnh
me imã mỳjja kĩnh djàri kàraxkam kumex
ne.

*Krĩraxbê Rôma'*ỳr mõrn bôx.
11 Me inox kêtri ne apêxtikam me ijã
mytyrwỳbê amãnhkrut ne ikjêkêt apêx. Ba
me arỳm inox ne. Krĩraxbê Arexãkam me õ
kàraxkam inox ne. Nãm me amrẽbê amex
jamãrbê apêxti'ãnh kàraxja nhô. Kàrax
krwỳt'ã ne me karõ amãnhkrut wajêt. Ja
nhidjibê ne Kaxu. Nhym ja nhidjibê Pôr.
12 Ba me inox ne mõ:n kam krĩraxbê Xi-
raku'ãnh kàrax nhô. Nhym me ijã akati
amãnhkrut ne ikjêkêt apêx.
13 Ne kam ajte inox ne pyka 'ãnh mõ:n
kam krĩraxbê Reguju'ỳr bôx. Ne kam
me aà'ã mõ: nhym me ijã akati. Nhym
kam kàjmã kôk wabê ba me ajte akatikam
krĩraxbê Poteroj'ỳr bôx ne 'ãnh kà nhô.
14 Bar kam wabin Jeju kukwakam me kute
abeno kamy kwỳ jabej ne memã ikato.
Nhym me ar imã,
—Dja gar inhũrkwãkam nhỹ, ane. Bar
kam nhỹ. Nhym ar ijã akatibê 7 apêx. Bar
kam itekôt krĩraxbê Rôma'ỳr mõ.
15 Nhym kam me amũ krĩraxbê Rômakam
Jeju kukwakam me kute abeno kamymã ar
ijarẽ. Nhym me arỳm ar ikutã mõ, kute
ar ikajpar kadjy. Ne kam Apiju'ãnh djwỳ
jamỳnh djàmẽ me õt djàbê 3mẽ kam bôx.
Bar kam me'ỳr bôx. Nhym kam Paur me
omũn arỳm Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽn
akubyn tỳx ne.
16 Ba me kam mõ:n arỳm krĩraxbê
Rôma'ỳr bôx. Nhym kam krãkamngônh
krãptĩ: kubê 100 nhõ bẽnjadjwỳrja mebê
ijê tũmo bôx. Me nêje ku'ê djwỳnh nhõ
bẽnjadjwỳrmã mebê ijê tũm kunĩo bôx.
Nhym arỳm mebê ijê djàkam mebê ijê.
Nhym be, me Paurmã kum,
—Ga dja ga anhõ kikrekam nhỹ. Krãkam-
ngônh pydjibit dja anêje nhỹ, ane. Nhym
kam me'õ nhũrkwã purokam nhỹ.

*Kute Rômakam mebê idjaermã amijar*ẽnh.
17 Nhym kam arỳm Paur'ã akatin akatin
akati nhym arỳm amiwỳr mebê idjaer rũnh
'uw nhym me 'ỳr bôx ne arỳm 'ã akuprõ.
Nhym kam memã kum,
—Akmere ar, djãm me babê idjaerkam ne
ijaxwe'õ? Nàr djã ne ba me bakukãmãkjê
kukràdjà'õo ajkẽ? Arkati. Ijaxwe kêt nhym
Djeruxarẽkam me arỳm ibê ijên krĩraxbê
Rômakam me jamã ikanga. 18 Nhym me
prĩne ijaxwe jabej ikukij ne ima. Nhym
bẽnjadjwỳr ar ijã abenmã kum, "Ren bĩn
kadjy axwekumrẽx gwaj ren arỳm kubĩ.
Nhym be, kati. Axwe kêtkumrẽx", ane. Ne
bit kute imã ikra karo ba itẽmmã.
19-20 Nhym mebê idjaer mã kabẽno
bẽnjadjwỳr ar apa. Ba kam aminêje
arkum, "Ba gop bẽnjadjwỳr raxbê Xedjamã
aminêje ikabẽn jarẽ", ane. Nhym ar arỳm
amrẽ 'ỳr ijano ba tẽn bôx. Dja ba aminêje
Xedjamã ikabẽn jarẽ. Djãm ije kum inhõ
me wỳnhbê idjaer jaxwe'õ jarẽnhmã?
Arkati. Imã inhõ me wỳnh jabêkam ne ba
amiwỳr ar ajuw. Ije ar apumũnh ne ar amã
ikabẽnmã ne ba amiwỳr ar ajuw. Ẽ, ba ar
amã arẽ gar ama. Dja Metĩndjwỳnh akubyn
me tyko tĩn. Mebê idjaer ne me tu amiwỳr
me akubyn tĩn kamnhĩxkumrẽx. Badjwỳ
ne ba tu amiwỳr kamnhĩxkumrẽx. Ije
amiwỳr kamnhĩxkam ne me arỳm kàxiràx
jao idjuwpre. Nãm ã Paur memã ane.
21 Nhym kam me kum,
—Pykabê Djudêjakam ne me nĩnh ar imã
ajã pi'ôk no'ôk kêt. Nhym mebê idjaer'õ
nĩnh bôx ne kute ajã mỳjja'õ jarẽnh kêt.
22 Be, pyka kunĩkôt me kute me kukràdjàja
japrỳo ba. Jabit ne bar kuma. Nhym be, ar
ba ne bar ije 'ã adjujarẽnh mar prãm, ane.
23 Ne kam kute mar kadjy kum akati'õ
jarẽ. Nhym kam me kute kum akati
jarẽnh bôx nhym me krãptĩ Paur nhũrk-
wãmã wadjà. Nhym kam kryràm memã
ujarẽnhmo krax ne akamàtkam o ino re.
Metĩndjwỳnh kute amim me utàr ne ar

meo ba'ã memã ajarẽ. Nãm memã Môjdjê kukràdjà jarẽn Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh kunĩ kabẽn jarẽ. Ne me kabẽn kôt memã kum,

—Ga, pi'ôk kôt Jejubê me banhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkatija pumũ. Kubê Krituja pumũ. Dja gar tu amim Jeju markumrẽx. Nãm ã memã anhỹro nhỹ.

[24] Nhym me kwỳ tu amim kabẽn markumrẽx. Nhym me kwỳ amim kabẽn mar kêt. [25] Ne arỳm kabẽno aben japanho kumex ne arỳm ajmà. Nhym me bimành kêtri Paur memã kum,

—Idjaij ne amrẽbê: Metĩndjwỳnh Karõ kukwakam me akwỳ'ã kabẽn jarẽ. Mrãmri ne arẽnhkumrẽx. Nãm me bakukãmãremã kum,

[26] "Me'ỳr tẽn memã ikabẽn jarẽn memã kum,
'Dja ga me maro aku'ê kajgon mar kêt ne, kukràdjà'ã mỳjja kute amijakreja mar kêt ne. Ne omũnh kajgon amim omũnhkumrẽx kêt.' Mỳkam?

[27] Bir, arỳm ne ga me adjumar djàkam ajamakkre kêt ne ajamakkre jaduj ne tu ano ngõr. Nã gãm me arĩk ã ibê amijo abao ane. Mỳkam?

Bir, aje anoo omũnh kêtmã ne aje ajamako mar kêtmã ne aje ikukràdjà'ã mỳjja kute amijakreja adjumar djàkam mar kêtmã ne aje iwỳr amijo akẽx ba ije me ajo mex kêtmã. Nã gãm me ibê ã ajamakkre kêtmẽ ano kêto ane."

Nãm ã me bakukãmãre Idjaij ane. Nhym me bakukãmãre aben djô'ã arẽnho mõ:. Arẽnho mõr tãmtã arỳm me awỳr o bôx. Tũ:mràm ga me akamingrãnyre ã ikabẽn mar kajgoo ane.

[28] Me aje ikabẽn mar kajgokam dja Metĩndjwỳnh arỳm me bajtemmã ijano. Dja ba memã Metĩndjwỳnh kute me utàr'ã ajarẽ nhym me arỳm tu amim markumrẽx nhym kam arỳm me axwebê me utà. Nãm ã memã ane.

[29] Paur mebê idjaermã arẽnh pa nhym me arỳm mã kubê mõ. Ne aktã kabẽno aben japanho mõ.

[30] Nhym kam Paur ta aminhũrkwãkam arek krĩ nhym 'ã amex ne ajte 'ã amex. Paur ta õ pi'ôk kaprĩo õ kikre djwỳnhmã ũrkwão pãnh. Nãm ũrkwãkam nhỹ nhym me mã 'ỳr ban bôx nhym mã kam me kunĩo djuw mex. [31] Ne kàj bê Metĩndjwỳnh kute amim me utàr ne ar meo baja'ã memã ujarẽnho krĩ. Ne mã memã Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu'ã kukràdjà jarẽnho krĩ. Nãm kum me uma kêt ne ã memã arẽnho ane. Nhym me'õ kubê àptàr kêtkumrẽx. Tãm ne ja.

Paur kute Rômakam me jamã pi'ôk no'ôk ne ja.

Paur ne krĩraxbê Rômakam me jamã pi'ôk no'ôk ne. Nãm krĩraxbê Rôma'ỳr tẽm kutã memã pi'ôk no'ôk ne. Nãm 'ỳr tẽm kêt rã'ã, kute Rôma pumũnh kêt rã'ã ne kam 'ỳr tẽmmã krà ne kam amikukãm memã pi'ôk no'ôk jano. Me kute Jeju mar kute omũnh ne kam õkre kadjwỳnhbê kute amim,

—Nà mrãmri ne Metĩndjwỳnh kute Paur janor. Nãm prĩne kute Metĩndjwỳnh kukràdjà marja pumũ, anhỹr kadjy. Kam ne Paur memã Metĩndjwỳnh kukràdjà'ã ajarẽn memã kum,

—Me kunĩ ne me axwe, ane. Mebê idjaer nàr, pyka kunĩkôt me kunĩ axwekam mexo kute Metĩndjwỳnh têp kêtkumrẽx. Nhym be Metĩndjwỳnh ukaprĩkôt arỳm me bamã me bapytàr djwỳnh jano. Me bamã kurê rã'ãkam, bamã bajaxwe kĩnh rã'ãkam me bawỳr me utàr djwỳnh jano. Nhym kam me kunĩ, mebê idjaer, nàr kon pyka kunĩkôt me kunĩ dja me tu amim Jeju markumrẽx nhym Metĩndjwỳnh arỳm meo kra ne meo tỳx, axwebê meo tỳx nhym me arỳm katàt ar amijo ba. Nhym Metĩndjwỳnh dja kum me abê rã'ã rã'ã rã'ã. Ne kam ajte amũ akati 'õ kam dja ajte mebê idjaero tỳx nhym me arỳm 'ỳr amijo akẽx. Nãm ã Paur memã ane. Tãm ne ja.

[1] Ba ibê Paur. Ibê Jeju Kritu nhõ àpênh. Ta ne amiwỳr ijuw ne arỳm mebê amim ipytàn ar ijo ba. Ijo ban arỳm ijano ba arỳm Kritu'ã ujarẽnh ny jarẽnho iba. [2] Amrẽbê: ne kukwakam memã kabẽn jarẽnh djwỳnh ar me bakukãmãremã ujarẽnh ny jarẽn mã memã kum,
"Dja Metĩndjwỳnh ĩ memã ujarẽnh ny jarẽ."
Nãm me ã Metĩndjwỳnh nhõ pi'ôkkam memã ane. [3] Kra'ã ne ujarẽnh nyja. Krabê Jeju Kritu'ã ne ujarẽnh nyja. Me banhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkati'ã ne ujarẽnh nyja. Nãm Kra amijo ĩ ne nã kurũm kato. Nã kurũm katon arỳm kôt kubê me bakukãmãre Dawi tàmdjwỳ. [4] Ne kam tyn akubyn tĩn nhym kam Metĩndjwỳnh Karõ arỳm memã tỳx jadjà nhym me arỳm tỳx. Tỳx ne arỳm memã Jeju'ã ujarẽnh ar ba. Ne memã kum,

—Mrãmri, Jejubê Metĩndjwỳnh Krakumrẽx. Ga, tyk ne akubyn tĩnja pumũ, anhỹro ba. [5] Ta ne tu kum ikaprĩn ijano ba arỳm memã 'ã idjujarẽnh ar iba. Gêdja apỹnh me ba djà kunĩkôt me idjujarẽnh man arỳm tu amim Jeju markumrẽx ne arỳm katàt kabẽn man kôt ar amijo ba. Ja kadjy ne ijano ba Jeju'ã idjujarẽnh ar iba. [6] Ga, ar gadjwỳ Jeju Kritu kute amiwỳr ar ajwỳr ne ar ajo baja pumũ.

[7] Krĩraxbê Rômakam Metĩndjwỳnh kum ar ajabê. Kute ar ajo aminhõ kadjy arỳm amiwỳr ar ajuw ne ar ajo ba. Ar akunĩmã ne ba pi'ôk no'ôkjakam ikabẽn jarẽ.

Gê Metĩndjwỳnh tu kum ar akaprĩ. Kubê ne me Babãm. Ne kam Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê ne Jeju Kritu. Gê ar tu kum ar akaprĩn* ar ajo ba gar adjumar mex rã'ã ne.

*Paur kute Rômakam me omũnh prãm'ã amijar*ẽnh ne ja.

[8] Ba mã ijo ba djwỳnh, Metĩndjwỳnh kumrẽxmã ar ajarẽn mã kum ar akunĩkam amikĩnh jarẽ. Apỹnh me ba djà kunĩkôt ne me ar ajã abenmã kum,

—Onĩj, Krĩraxbê Rômakam me arỳm tu amim Jeju markumrẽx, anhỹro ba. Ba kam ar akam ikĩnhkumrẽx.

[9-10] Ne Metĩndjwỳnhmã ar ajarẽnh rã'ã ne. Kum idjà'wỳr kunĩkôt ne ba mã kum ar ajarẽ. Ba ar awỳr itẽm kadjy mã kum amijo a'uw ne kum,

—Djũnwã, ba jakam krĩraxbê Rômakam ar'ỳr tẽn ar'ỳr bôx, idjumar mex ne ar'ỳr bôx. Ga mrãmri aje ar'ỳr ibôx'ã amim karõ jabej ba jakam ar'ỳr ibôxkumrẽx. Nã bãm ã kum amijo idjà'wỳro ane. Mrãmri ne ba ar awỳr ikrà ne. Djã nã bãm ar amã ijêx? Metĩndjwỳnh ta ne kute ar amã ijêx kêtkôt kute imar. Djãm kum idjàpênh kêt got? Mrãmri Kra'ã ujarẽnh ny ne ba kàj bê memã arẽnho ibakumrẽx. Kam ne ba mrãmri ar amã arẽnhkumrẽx.

[11] Mỳkam ne ba ã kum idjà'wỳro ane? Bir, ije ar apumũnh prã:mkam. Dja ba ar akam bôx ne Metĩndjwỳnh kadjy arỳm ar amã adjàpênh djà'õ'ã karõ. Metĩndjwỳnh Karõ kukwakam ar amã 'ã karõ gar arỳm maro aban arỳm Jejukôt ar amijo aba. Kôt

* 1:7 Djãm gwaj ba ne gwaj bajaxwe kêt nhym pãnh kum gwaj bakaprĩ Kati. Gwaj ba ne gwaj te bajaxwe kêtmã. Nhym be, ta ne tu kum gwaj bakaprĩ.

ar amijo aban arỳm 'ã angrà tỳx ne 'ã
adjukanga kêtkumrẽx. 12 Gwaj kam baje
tu amim Jeju markumrẽx'ã aben pumũn
arỳm aben man kam tu amim Jeju mar
tỳ:xkumrẽx ne bakĩnhkumrẽx.
13 Bir, ar awỳr itẽmmã ne ba mã amim
'ã karõ krãptĩ nhym apỹnh mỳjja mã ibê
aptà. Ar aje imar kêt karõ ne ba ar amã ja
jarẽ. Imã ar awỳr ibôx prãm. Ga, me kute
bàygogo djêo baja pumũ. Arỳm me kute
ê parkam kĩnhkumrẽx. Badjwỳ dja ba ar
akam bôx ne Jeju'ỳr me kwỳo akẽx nhym
me arỳm tu amim markumrẽx. Tu amim
markumrẽx ba kam arỳm ikĩnhkumrẽx.
Ije me akam Jeju'ỳr meo akẽx prãm kute
mrãmri ne ba ije pyka 'õkamdjwỳ arỳm 'ỳr
meo akẽxja pyràk. Kute arỳm ije amũ me
bajtem 'õdjwỳkam 'ỳr meo akẽx pyràk. Me
ibê idjaer ne ba me mebê idjaer kêto me
bajtemo iba. Ba ne ba ije Metĩndjwỳnh'ỳr
me bajtemo akẽx prãmkumrẽx.
14 Jeju imã me kunĩ'ã karõkôt ne ba ije me
kunĩmã 'ã ujarẽnh ny jarẽnh prãm. Me krõr
tũmbê kregujamẽ me krõr nyjamã ije arẽnh
prãm. Ne me krã mexmẽ me krã mex kêtmã
ije arẽnh prãm. Ije Jeju'ỳr meo akẽx kadjy
ne ba ije memã arẽnh prãm. 15 Kam krĩraxbê
Rômakam me gadjwỳmã ije Kritu'ã ujarẽnh
ny jarẽnh prã:mkam ne ba dja.
16 Bir, djãm ije Kritu'ã ujarẽnh ny
jarẽnhbê ipijàm? Kati. Ba arẽnhkumrẽx
nhym me arỳm kwỳ ĩ pỹnhkôt tu amim
markumrẽx nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm
me utà. Tỳxkôt me utà. Mebê idjaer
kumrẽx ne me utà. Ne kam me bajtembê
kregujadjwỳ me utà. Kam ne ba ije arẽnhbê
ipijàm kêtkumrẽx. 17 Ujarẽnh nykam
ne Metĩndjwỳnh kute memã axwe kêt
jarẽnhjao amirĩt gwaj arỳm kam kuma. Dja
me tu amim markumrẽx nhym arỳm memã
axwe kêt jarẽ nhym me arỳm kum mex. Dja
me tu amim markumrẽx ne amim marbê ar
ba rã'ã: ne. Me bakukãmãre kabẽn kôt ne
ba ar amã arẽ. Amrẽbê: me bakukãmãre
memã kum,

"Metĩndjwỳnh kute memã axwe kêt jarẽnh
nhym me arỳm kum mexja dja me
tu amikajmã'ã markumrẽx ne arỳm
tĩn ne ar ba", ane.

Amrẽbê: ne me bakukãmãre memã ja jarẽ
nhym me arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Kam
mrãmri dja me tu amim Kritu markumrẽx
nhym Metĩndjwỳnh arỳm memã axwe
kêt jarẽnhkumrẽx nhym me arỳm kum
mexkumrẽx ne. Nãm ã meo ane ba kam
krĩraxbê Rômakam ar aje amim Jeju mar-
jamã arẽ.

*Paur kute memã Metĩndjw*ỳnh mekam
ngryk jarẽnh ne ja.
18 Nhym be, atemã mỳjja ne Metĩndjwỳnh
kute me axwemã o amirĩt. Amingryk ne
memã o amirĩt. Me kute Metĩndjwỳnh mar
prãm kêt ne axweja kunĩkam ne ngryk ne.
Me axwekam kute amim,

—Kati. Ije kabẽn katàtwã mar prãm kêt,
anhỹro bajamã ne mekam ngryko amirĩt
ne. 19-20 Godja me kwỳ amim,

—Mỳkam ne Metĩndjwỳnh ikam ngryk
ne? Djãm arỳm imã amijo amirĩt ba kuma?
Kati. Ta kute imã amijo amirĩt kêtkam ne
tu ikam ngryk ne, ane. Djãm mrãmri ne
me kwỳ kabẽnja? Kati. Nãm me 'êx. Arỳm
ne me Metĩndjwỳnh man mar kajgo. Me
te kute noo omũnh kêt nhym Metĩndjwỳnh
arỳm prĩne memã amijã mỳjja kwỳo amirĩt
ne nhym me arỳm kuma. Tỳ:xi ne tỳx
rã'ã: rã'ã ne. Kubê me kunĩmẽ mỳjja kunĩ
tĩn djwỳnhkumrẽx. Ja ne o amirĩt nhym
me arỳm kuma. Adjàkamã ne mỳjja kunĩ:
nhipêx nhym me arỳm omũ. Jakamdjwỳ
mỳjja rã'ã nhym me arỳm omũ. Mỳjja rũnh,
mỳjja pyma, mỳjja tĩn nhym me arỳm prĩne
omũn arỳm apôkmã amim,

—Be, Metĩndjwỳnh tỳ:xi ne tỳx rã'ã: rã'ã
ne. Kubê ne mỳjja kunĩ, me kunĩ tĩn
djwỳnhkumrẽx. Nãm me ã amim anen
arỳm Metĩndjwỳnh man kam mar kajgo.
21 Djãm me kute markam kum,

—Metĩndjwỳnh ara:x ne apyma:kumrẽx.
Me imã akĩ:nhkumrẽx? ane. Arkati. Nãm
me te Metĩndjwỳnh man kum rax jarẽnh
kêt ne ate kubê krã. Ate kubê krãkam ne
me arỳm arĩk amim mỳjja'ã karõ punuo ba.
Bẽn katikumrẽxkam ne me arỳm no kêt ne
kam arỳm umar djàkam kute akamàt kô
tyk pyràk. 22 Me ta ne me amijo krã mex ne
amijo àmra ar ba. Ne kam mrãmri arỳm no
kêtkumrẽx. 23 Ne kam arỳm Metĩndjwỳnh
raxo kubê kumkatija mar kangan kum
amijarẽnh kanga, Metĩndjwỳnh tĩno kubê
kumkatija kanga. Ne ate kam pãnh apỹnh

† 1:23 Apỹnh me õ pyka djàri kunĩkôt ne me kunĩ bêngôkre.

mebêngôkre,† àk, mry, mry ngãngão
mrãnh, apỹnh mỳjja tĩn 'ikrãn maro
ba. Maro ban arỳm karõ nhipêx ne o
Metĩndjwỳnh ne kum amijarẽnho ba.
[24] Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm wãnh
memã ire. Me kum mỳjja punu prãmja
ta kute wãnh ar o ba kadjy wãnh memã
ire. Me ta kute wãnh ari prõ, mjên kupa'ã
kurẽ ba kadjy. Me ta kute aben nhĩo
àpnu kadjy. Ja kadjy ne wãnh memã
ire. [25] Mrãmri Metĩndjwỳnh katàt amikabẽn
jarẽnhkumrẽx nhym me arỳm aminhirôbê
kabẽn rẽ. Aminhirôbê kabẽn rẽn arỳm
pãnh me 'êxnhĩ kabẽn'ỳr amijo akẽx ne kôt
ar amijo ba. Me ren mỳjja kunĩ nhipêx
djwỳnh maro ban ren kum rax jarẽnho ban
ren kum àpênh ar ba rã'ã ne. Nhym be, kati.
Nãm me kangan arỳm mỳjja nhipêxmãbit
rax jarẽnho ban kum àpênh ar ba. Nhym
be, mrãmri ne mỳjja kunĩ nhipêx djwỳnh
ra:xi. Me kute amim marja kute kum rax
jarẽnh rã'ã: rã'ã ne. Mrãmri ne ba ar amã
arẽnhkumrẽx.
[26] Nhym be, me axwe ne me Metĩndjwỳnh
kanga. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm
wãnh memã ire. Me kum mỳjja punu
prãm ta kute wãnh ar o ba kadjy ne wãnh
memã ire. Nhym me arỳm pijàm kêt ne
axwe amijo ban kam abenbê me kupênho
ba prã:m. Me nire axwe amijo ban me my
kangan arỳm amikupa'ã me nire kupênho
ba. [27] Nhym me mydjwỳ axwe amijo ban
me ni kangan aktã kurẽ prã:mkam pijàm
kêtkam amikupa'ã me my kupênho ba.
Kam Metĩndjwỳnh arỳm memã axwe pãnh
jarẽnh katàt. Me ta ne me amijo bikẽnh
mex ne.
[28] Metĩndjwỳnh ne kute õ mỳjjakôt arỳm
memã amijo amirĩt nhym me arỳm kuma.
Ne kute mar rã'ãmã ne ate kam ajte amim,
—Kati. Ije mar prãm kêtkumrẽx, anhỹro
ba. Mã me kute ã amim anhỹro bakam ne
Metĩndjwỳnh arỳm wãnh memã ire. Nhym
kam me arỳm mỳjja punubit man arỳm
axwe amijo ba.
[29] Ne kam apỹnh axwe kunĩo ba tỳ:x ne.
Ne ajte ari prõ, mjên kupa'ã kurẽ ba
prã:mkumrẽx ne.
Ne ajte meo bikẽnh kume:x.
Ne ajte kute amim mỳjja rũnho atom prã:m.
Ne ajte amim meo bikẽnh'ã karõ prã:m.
Ne ajte me õ mỳjja'ã ngryk prã:m.
Me axwe amijo bakam ne me ajte aben par
prã:m.
Ne ajte kute kabẽno aben japanh prã:m.
Ne ajte memã 'êx ne me noo biknor prã:m.
Ne ajte kum me kurê:.
Ne ajte kute me kàxã me arẽnh prã:m ne.
[30] Me axwe amijo bakam ne me ajte memã
me kurê'uk prã:m ne.
Ne ajte kum Metĩndjwỳnh kurê:o ba.
Ne ajte tu memã àkjêr prã:m ne.
Ne amijo àmra prã:m ne.
Ne ajte amibẽn prã:m ne.
Ne ajte apỹnh axwe kumex'ã amim karõo
ba prã:m ne.
Nhym me bãmmẽ me nã ar te ar me akre:
nhym me ajte amakkre kêt prã:m
ne.
[31] Me axwe kute amijo bakam ne me ajte no
kê:t ne.
Ne ajte 'êx ne we memã kabẽn pydjin arẽnh
nhym me me mar pydji. Mar pydji
nhym me atekam ajte,
—Kati. Dja ba ipêx kêt ne, anen ajte
kabẽn 'õdjwỳo ikjên kabẽn pydji
mar kêtkumrẽx ne.
Ne ajte kum me abê kêtkumrẽx ne.
Ne ajte ukaprĩ kêtkumrẽx.
[32] Me kute ã amijo anhỹro bajamã ne
Metĩndjwỳnh arỳm memã axwe pãnh jarẽ.
Me axwejakam me biknormã. Tãm ne arỳm
memã arẽ nhym me arỳm prĩne kuma. Nãm
me te kuman axwe amijo ba rã'ã ne. Djãm
me axwe amijo babit? Kati. Nãm me ajte
apỹnh axwe ja'ã amũ memã kum,
—Ã amijo ane. Kam ne me kum me
akĩnhkumrẽx, anhỹro ba. Nãm me ã axweo
ane ba kam arỳm wãm Rômakam me amã
arẽ. Tãm ne ja.

2

*Metĩndjw*ỳnh kute memã axwe pãnh
jarẽnh.
Mat 13.41; Ruk 13.3; Idja 9.27
[1] Me akwỳ ne ga me amũ memãbit axwe
jarẽnho aba. Djãm me gadjwỳ ajaxwe kêt
got ga me amũ me wã'ã amim,
—Me axwekumrẽx. Dja Metĩndjwỳnh
me axwe pãnh me kanga, ane? Me aje
me'ã amim, “Dja me axwe pãnh me kanga”,
anhỹr kôt dja Metĩndjwỳnh me gadjwỳ
arỳm me akanga. Mỳkam? Bir, me gadjwỳ
me ajaxwekam. Me ajaxwe kute mrãmri ne
amũ me wã axwe pyràk. Me axwe kôt me

ajaxwekam dja me gadjwỳ pãnh me akanga.
Djãm me aje Metĩndjwỳnhmã kum,

—Ijaxwe kêt. Ga ren ikanga kêt,
anhỹrmã? Kati. Me gadjwỳ me axwe kôt
ajaxwekam ne ga me aje te kum anhỹrmã.

2 Nhym be, me kute ã axweo bao
anhỹrja'ã ne Metĩndjwỳnh katà:t memã
kum,

—Pãnh dja me biknor tokry djàkam
akuno, ane. Tãm ne gwaj baje markumrẽx.
3 Me abê pykakam me ĩ kajgo. Akaj-
gokam aje amũ me wãbit'ã amim, "Dja
Metĩndjwỳnh pãnh kanga", anhỹro aba.
Ne kam ajte mekôt ã ajaxweo ane.
Mekôt ã ajaxweo anhỹrkam djãm apydji
Metĩndjwỳnh kute akanga kêtmã? Kati.
Gadjwỳ. Dja katàt amã ajaxwe jarẽ ne kam
arỳm pãnh akangakumrẽx.

4 Nàr, ga me te ã ajaxweo ane nhym
Metĩndjwỳnh ukaprĩ ra:x ne ngryk tô:n
kute amijã ngryk nê 'ãtũ:m. Djã ne ga
me ukaprĩ'ã amim, "Kê, djãm mỳjja mex"?
ane? Kati. Kwãrĩk wãnh ã amim anhỹr kêt.
Metĩndjwỳnh kute me ajaxwebê amiwỳr
ajo akẽxmã ne kum me akaprĩ:. Me aje 'ỳr
amijo akẽxmã kum me akaprĩ. Djãm me aje
amijã ja mar kêt?

5 Ga me atekam ajte kubê ajamakkre kêt
ne 'ỳr amijo akẽx prãm kêt. Be ga, me mã
kute amim mỳjjao atomja pumũ. Me mã
amim adjuw nhym arỳm mã kàjmã ajkamẽn
arỳm kum ra:xja pumũ. Ga me aje me uràk
ne mã ajaxwe nhym mã me akam ngryk ne
mã kàjmã me akam ngryk ajkamẽ. Nhym
kam dja õ akati arỳm me awỳr bôx. Kute
katàt memã axwe pãnh jarẽnh djà nhõ akati
me awỳr bôx nhym arỳm me akam ngry:k
ne. Me ajamakkre kêtkam me akam ngry:k
ne.

6 Dja Metĩndjwỳnh katàt memã o pãnh.
Dja katàt apỹnh me kute mỳjjao ba kôt
memã o pãnh. Me ĩ pỹnhkôt katàt memã
o pãnh. 7 Me kute arek katàt amijo bajamã
dja katàt memã o pãnh. Metĩndjwỳnh
kute ta amimexo meo mex kadjy, ne kute
memã, "Amexkumrẽx", anhỹr kadjy, ne
kute memã ĩ ny, ĩ punu prãm kêtja nhõr
kadjy ne me arek katàt amijo ba. Nhym kam
Metĩndjwỳnh katàt memã o pãnh nhym me
arỳm Metĩndjwỳnh kôt tĩn ne ar ba rã'ã:
rã'ã ne.

8 Nhym be, me kute amidjwỳnhbit mar
ne kute kabẽn katàt kangan me axwe kôt
axwe. Dja katàt me jadjwỳmã o pãnh ne
arỳm mekam ngry:k ne. Nhym kam arỳm
mỳjja pyma: mekam apôx. 9 Me me axwe
kôt axweja dja me arỳm ĩ pỹnhkôt umar
punure ne tĩn prã:m. Mebê idjaer kumrẽx
dja ã ane. Nhym kam me bajtemdjwỳ ã ane.
10 Nhym be, me mex kôt me mexja dja
me arỳm me:xkumrẽx nhym Metĩndjwỳnh
arỳm kum me kĩ:nhkumrẽx. Nhym kam
me arỳm umar me:xkumrẽx. Mebê idjaer
kumrẽx dja ã umar mexo ane. Nhym kam
me bajtemdjwỳ ã ane. 11 Mỳkam dja me
ã ane? Bir, djãm Metĩndjwỳnhmã me'õ
pyman kute kum 'ã mamã? Arkati. Nãm me
kunĩo kute aben pyràk ne katàt kute memã
o pãnhkumrẽxmã.

12 Metĩndjwỳnh ne me bakukãmãre
Môjdjêmã kukràdjà jarẽ. Me kute katàt
amijo ba kadjy kukràdjà jarẽ nhym amũ
mebê idjaermã arẽ. Nhym kam me aben
djô'ã kukràdjà'ã, "Môjdjê kukràdjà, Môjdjê
kukràdjà", anhỹro ba. Dja Metĩndjwỳnh
katàt memã axwe pãnh jarẽnho nhỹ.

Nhym me bajtem, memã me kute Môjdjê
kukràdjà jarẽnh kêtja. Godja me bajtemja
kwỳ kam axwe jabej arỳm axwe pãnh
akuno. Djãm kam Metĩndjwỳnh kute memã
kum,

—Aje Môjdjê kukràdjà kôt amijo aba
kêtkam dja ga akuno, anhỹrmã? Kati.
Mỳkam? Bir, me kute memã Môjdjê
kukràdjà jarẽnh kêt nhym me kam kute
mar kêt. Kam dja ã memã anhỹr kêt. Nhym
kam me arỳm axwe pãnh akuno. Me biknor
tokry djàkam akuno.

Nhym mebê idjaerdjwỳ, memã me kute
Môjdjê kukràdjà jarẽnh tũmja. Godja me
kwỳ kam axwe jabej Metĩndjwỳnh dja arỳm
memã kum,

—Aje Môjdjê kukràdjà kôt amijo aba
kêtkam dja ga akuno, ane. Me kute
kukràdjà mar ne kôt amijo ba kêtkam dja
ã memã ane. Nhym kam me arỳm axwe
pãnh akuno. Me biknor tokry djàkam
akuno. 13 Djãm me kute memã kukràdjà
jarẽnh nhym me kute mar kajgoja djãm
Metĩndjwỳnh kute memã axwe kêt jarẽnh?
Kati. Me kute amim kukràdjà markumrẽx
ne kôt amijo ba jabit dja memã axwe kêt
jarẽ nhym me arỳm kum mex ne.

[14] Me bajtemmã me kute Môjdjê kukràdjà
jarẽnh kêtja. Me kwỳ ta ne me tu
kute amikadjwỳnhbê kukràdjà mar ne tu
kôt ar amijo ba. Kam me kwỳ ta tu
kute mar mexkumrẽx ne tu kôt amijo ba
mexkumrẽx. Te me kute memã Môjdjê
kukràdjà jarẽnh kêt nhym me ta tu kute
mar ne kôt ar amijo ba mexkumrẽx.
[15] Me tu kadjwỳnhbê kabẽn mexkumrẽx
ne kute mrãmri ne umar djàkam arỳm
Metĩndjwỳnh kukràdjà no'ôk pyràk. Me
ta kute amikadjwỳnhbê markam ta tu kute
axwe nêje amikukrà. Ne kam axwekam
kute amim, "Mrãmri ijaxwe", nàr axwe
kêtkam kute amim, "Kati, imexkumrẽx",
anhỹr.

[16] Me kwỳ tu kute kukràdjà kôt amijo
ba ja dja Metĩndjwỳnh ĩ memã axwe
kêt jarẽ nhym me arỳm kum mex ne.
Amrẽ õ akati mõrn bôxkam dja ã me
kwỳmã ane. Nhym be me kwỳ kute mex
pyràk ne te amikadjwỳnhbê axwe pudju
nhym tu me kuman arỳm memã pãnh
jarẽnhkumrẽx. Jeju Krituo dja memã axwe
pãnh jarẽnhkumrẽx. Ja ne ba ujarẽnh
nykam memã arẽnho iba.

*Paur kute memã me kute mex o me akrenh kêt jar*ẽnh.

[17] Be, me ga ne ga me memã kum, "Ba ibê
idjaer", anhỹro aba. Ga me ajte memã kum,

—Ba ne ba Môjdjê kukràdjà kôt ar
amijo iba nhym kam Metĩndjwỳnh kum
ikĩnhkumrẽx, anhỹro aba. Ne ajêx ne amijo
amran memã kum,

—Me bajbit ne ba me ije Metĩndjwỳnh
mar mexkumrẽx, anhỹro aba. [18] Nhym me
me amã Môjdjê kukràdjà jarẽ ga me we aje
prĩne markam we aje Metĩndjwỳnh kute
amim me'ã karõ kôt mar ne mỳjja kabin we
amijo mỳjja mexbit pytàn memã arẽ. [19] Ne
kam ajte we aje amimarkôt amim,

—Me no rã katàt pry'ã mrãnh kadjy ne
me kute me pa 'amỳnh ne kute meo mrãnh
katàt. Ba ije me uràk ne mrãmri ibê katàt
me no kêto iba djwỳnhkumrẽx, anhỹro aba.
Ne ajte amim,

—Me axwe ne me kute mrãmri ne akamàt
kô tykkôt me ar ba pyràk. Ije mrãmri ne
memã pry kurwỳ djwỳnh pyràk. Ba ne ba
ibê me axwe kêt kadjy me akre djwỳnh,
anhỹro aba. [20] Ne me'ã amim,

—Ba ne ba ibê me no rerekremã kukràdjà
jarẽnh djwỳnh. Me kute me kra karàre
pyràk ne me no rerekre. Ba ne ba
me no tỳx kadjy memã kukràdjà'ã idju-
jarẽnh djwỳnhkumrẽx, anhỹro aba. We aje
Metĩndjwỳnh kukràdjà katàtkumrẽxja kunĩ
maro abakam ne ga ã 'ã amijo adjàmrao
ane.

[21] Ba me amã arẽ. Me aje amũ me akren ã
amim anhỹrkam mỳkam ga: ne ga amijakre
kêt? Aje amũ me àkĩnhĩ kêt kadjy me
akrekam mỳkam ga: ne ga adjàkĩnhĩ? [22] Aje
memã kum,

—Kwãrĩk wãnh mebê prõo adjàkĩnh
kêt, anhỹro abakam mỳkam ga: ne
ga mebê prõo adjàkĩnho aba? Ga we
amã mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêx
kurê:o aba. Mỳkam ga: ne ga mỳjjao
metĩndjwỳnh karõ nhipêx nhõ kikrekam
ar aba? Mỳkam ga: ne ga mebê adjàkĩnh
kadjy kam ar aba? [23] Aje Môjdjê kukràdjà'ã
memã kum, "Kukràdjàja ne mexkumrẽx",
anhỹro abakam mỳkam ga ne ga ajte
ari kukràdjàkam amikrào aba? Ga
kukràdjàkam amikrào aba nhym me arỳm
adjô'ã abenmã kum, "Metĩndjwỳnh kajgo",
anhỹro ba.

[24] Amrẽbê: ne me bakukãmãre
Metĩndjwỳnh kukwakam me ajã kabẽn
jarẽn kum,
"Apỹnh me bajtem ba djàri ne me me
ajaxwekôt Metĩndjwỳnh japrỳ:."
Nãm me ã me ajã me bakukãmãremã anen
arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Ga me kukràdjào
abikẽnho aba nhym me arỳm ã me ajaxwe
djô'ã Metĩndjwỳnh japrỳo ane.

[25] Me abê idjaer, mỳj kadjy ne me me amy
kà nhinhu rê. Bir, me aje amy kà rênh
mar ne aje 'ã amim, "Arỳm ne Metĩndjwỳnh
ijo aminhõ", anhỹr kadjy. Djãm me bamy
kà rênhkambit nhym arỳm me bajo am-
inhõ? Kati. Gu me baje ajte Metĩndjwỳnh
kukràdjà marn kôt ar amijo babakam ne
arỳm me bajo aminhõ. Nhym be, godja ga
me kukràdjàkam ajaxwe jabej arỳm me amy
kà rênh kajgo. [26] Kam me my kà tãja, me
bajtemja, godja me ta kute amikam katàt
kukràdjà marn kôt amijo ba jabej nhym
Metĩndjwỳnh arỳm meo aminhõ. Te me my
kà tã nhym arỳm meo aminhõ.

[27] Kam, dja me my kà tãja, kubê me ba-
jtemja arỳm me abê idjaermã ajaxwe jarẽ.

Ta te kute Môjdjê kukràdjà'ã pi'ôk no'ôk mar kêtkam dja arỳm me amã ajaxwe jarẽ. Ta tu kute katàt kôt amijo bakam dja me amã arẽ. Me aje Metĩndjwỳnh kukràdjà'ã pi'ôk no'ôk mar kajgon amy kà rênh kajgon kukràdjàkam amikrà ar o aba. Nhym kam me ta arỳm me apumũn me amã ajaxwe jarẽ.

[28] Mỳj xêjabê ne Metĩndjwỳnh nhõ me jakumrẽx? Djãm me kute amibẽn ne ajkwa kajgokam memã kum, "Ibê idjaer, ibê idjaer", anhỹrbit? Djã ne me kute amijo anhỹrbit ne kam mrãmri mebê Metĩndjwỳnh nhõ me jakumrẽx? Kati. Djã ne me me my kà nhinhubit rê nhym kam arỳm me mrãmri kubê Metĩndjwỳnh nhõ me jakumrẽx? Kati. [29] Me kute mrãmri kadjwỳnhbê Metĩndjwỳnh kabẽn mar ne kôt amijo babit. Me jabit ne mebê õ me jakumrẽx. Me kute amikadjwỳnhbê amim mỳjja'ã karõ djàkam kute Metĩndjwỳnh Karõ mar ne kum amijã maja me jabê ne õ me jakumrẽx.

Nhym be, me kute kukràdjà 'ã no'ôk mar kajgon me my kàbit rênhja me jabê ne õ me ja kêt. Me kute Metĩndjwỳnh Karõ mar ne kum amijã maja djãm pykakam me ar baja gêdja memã mex jarẽ? Kati. Metĩndjwỳnh dja memã mex jarẽ nhym arỳm mebê õ me jakumrẽx.

3

*Kute memã Metĩndjw*ỳnh 'êxnhĩ kêt ne kabẽn kajgo kêt jarẽnh.

[1] Nhym kam mỳj kadjy dja mebê idjaer? Kam ajte mỳj kadjy dja me me my kà nhinhu rê? Djãm mebê idjaer kute mỳjja maro kute me bajtem jakrenh? [2] Nà. Me kute mỳjja maro kute me akrenh me:xi. Bir, me kute Metĩndjwỳnh kabẽn mar. Metĩndjwỳnh kute me kute katàt amijo ba'ã memã karõkôt amikabẽn'ã pi'ôk no'ôkja ne me kute mar ne o ba.

[3] Me kwỳ kute amim Metĩndjwỳnh kabẽn mar kêtkam mỳj gêdja kam kute? Djãm me kute kabẽn mar kêtkam ne Metĩndjwỳnh arỳm kabẽn kajgo? [4] Arkati. Dja te me kunĩ 'êxnhĩn kabẽn kajgo. Nhym be, Metĩndjwỳnh ne kabẽn kajgo kêtkumrẽx. Amrẽbê: ne me bakukãmãre Metĩndjwỳnhmã kabẽn kajgo kêtkumrẽx jarẽn kum,

"Dja me te ajã amim, 'Kabẽn kajgo', anen kam mrãmri akabẽnkumrẽxmã katorkumrẽx."

Nãm me bakukãmãre ã Metĩndjwỳnhmã ane nhym me arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Nhym me arỳm aben djô'ã arẽnho mõ:n arẽnho mõr tãmtã gu me bakamingrãnyredjwỳ baje arẽnh rã'ã. Mrãmri ne me arẽnhkumrẽx. Metĩndjwỳnh kabẽn kajgo kêtkumrẽx.

*Metĩndjw*ỳnh me axwekam ngrykkam ne katàt.

[5] Nhym be, pykakam me kajgo ta ren kabẽn kajgokam ren abenmã kum,

—Metĩndjwỳnh ren gwaj bajaxwekam ngryk kêt. Ga, gwaj bajaxwekôt me kum Metĩndjwỳnh kĩnhja pumũ. Me kute gwaj bajã, "Tãmwã ne axwe:. Ba ne ba imã me axwe kĩnh kêtkumrẽx. Ba dja ba atemã ne imã Metĩndjwỳnhbit kĩnh", ane. Be ga, gwaj bajaxwe nhym me kum gwaj bakĩnh kêtja pumũ. Ne kam kôt kum Metĩndjwỳnh kĩnh. Gwaj bajaxwekôt me kum kĩnhkam Metĩndjwỳnh ren gwaj bakam kĩnh, ane. Me ta ren ã kabẽn kajgo jarẽnho ane.

[6] Djãm mrãmri me kabẽn? Kati. Ne ren Metĩndjwỳnh gwaj bajaxwekam kĩnh ne ren kam gwaj bamã bajaxwe pãnh jarẽnh kêt. Ne ren apỹnh me ba djà kunĩkôtdjwỳ ren memã axwe pãnh jarẽnh kêt. [7] Nhym ren ajte me ta ajte kabẽn kajgokam memã kum,

—Metĩndjwỳnh ren ijêxnhĩkam ngryk kêt ne. Ga, ijêxnhĩkôt me kum Metĩndjwỳnh kĩnhja pumũ. Me kute ijã, "Tãmwã ne 'êxnhĩ. Djãm ba dja ba kôt ijêxnhĩ? Kati. Ba dja ba imã kôt ijêxnhĩ kĩnh kêtkumrẽx. Metĩndjwỳnhbit dja ba imã kĩnhkumrẽx", ane. Be ga, ijêxnhĩ nhym me kum ikĩnh kêt ne kam kôt me kum Metĩndjwỳnh kĩnhja pumũ. Ijêxnhĩkôt me kum kĩnhkam ne ren ikam kĩnh ne ren imã ijaxwe jarẽnh kêt ne ijêxnhĩ pãnh ikanga kêt ne. Ne ren me kabẽn kajgokam ã ren memã ane.

[8] Me'õ ar ta ne arĩk ijã,

—Paur memã kum, "Gwaj bajaxwe baba nhym gwaj bajaxwekôt arỳm mỳjja mex apôx". Nãm ã memã anhỹro bao ane, ane. Kati. Nãm me arĩk ikabẽn kêt jarẽ. Ne ren mrãmri Metĩndjwỳnh me axwekam kĩnh bar ren ã memã ane. Nhym be,

kati. Mrãmri me axwekam ngryk ne kute
me kangakumrẽx. Me kute ar ikabẽn kêt
jarẽnh ja dja Metĩndjwỳnh pãnh me kanga.
Kute me kangaja katàt, punu kêt, nhym
Metĩndjwỳnhdjwỳ katàt.

*Kute memã me kunĩ kupãnhtã axwe jar*ẽnh.
Kar 17.30; Kô k 6.9; Gar 3.22; Xit 3.3

9 Mỳj dja gu me babê idjaer abenmã nẽ?
Djãm gu me baje,
—Gu me ba ne gu me bamexo me bajtem
jakre, anhỹrmã? Kati. Ba ibê Paur ne ba
arỳm me kunĩ'ã,
—Mebê idjaermẽ me bajtemmẽ ne me
kute aben pyràk. Me kupãnhtã axwe:n ta
te: axwe kêt prãmje, ane. 10 Me bakukãmãre
kabẽn kôt ne ba me amã arẽ. Amrẽbê: me
bakukãmãre memã kum,
"Djãm me'õ axwe kêt? Arkati. Me'õ
axwe kêtja kêtkumrẽx. 11 Me'õ
kute mar kêtkumrẽx. Me'õ kute
Metĩndjwỳnh jabej kêtkumrẽx.
12 Me ta amiprykôt binhirên ban kunĩ
kupãnhtã Metĩndjwỳnhbê punu:re.
Djãm me'õ pydji ne àpênh mex?
Arkati. Me'õ mex kêtkumrẽx."
Nãm me bakukãmãre ã amrẽbê: memã ane.
13 Ne kam ajte memã kum,
"Me ajkwakam me kabẽn apôx ne kute
mrãmri ne me kute arỳm pyka krã'ã
kuprãr nhym kurũm mỳjja punu
prõt pyràk. Nãm me ã kabẽn punuo
ane.
Me kute memã 'êxkôt ne me me noo bi-
knoro ba.
Me kabẽn ne kute kangã djwakam tokry
djàja pyràk.
14 Me kute me ũn kume:x ne me kabẽn djà
kume:x."
Nãm me bakukãmãre ã amrẽbê: memã ane.
15 Ne kam ajte memã kum,
"Nãm me amikrà kêt ne tu me paro ba.
16 Ne ari meo bikẽnho ba: nhym me me
ô'ã tokry kume:x ne umar mex
kêtkumrẽx.
17 Mỳj dja me umar mex kadjy nẽ? Ja ne me
kute mar kêtkumrẽx.
18 Me kum Metĩndjwỳnh pyma kêtkumrẽx."
Nãm me bakukãmãre ã amrẽbê: memã ane
nhym me arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Nhym me
aben djô'ã arẽnho mõ:n arẽnho mõr tãmtã
gu me bakamingrãnyredjwỳ baje arẽnh
rã'ã. Mrãmri ne me arẽnhkumrẽx. Me
kupãnhtã axwen ta te axwe kêt prãmje.
19 Be, mebê idjaermã ne Metĩndjwỳnh
kukràdjà kunĩ jarẽ. Me kute kukràdjà maro
baja, me jamã ne arẽ. Mỳj kadjy ne memã
arẽ? Bir, me kute kukràdjà maro ban ta
te kute kôt amijo anhỹrmã.* Ne kam kôt
kute amijaxwemã katormã. Ja kadjy ne
memã kukràdjà jarẽ. Kam dja me kunĩ ajte
Metĩndjwỳnh me axwekam ngryk ma. Dja
me amim,
—Metĩndjwỳnh ne ijaxwekam ngryk,
ane. Tãm dja me arỳm kam kuma. Apỹnh
me ba djà kunĩ dja me ngryk markumrẽx.
Ja kadjy ne memã kukràdjà jarẽ. Tãm ne gu
me baje arỳm mar.
20 Kam djãm me kute kukràdjà mar
ne kute kôt amijo anhỹro ba nhym
Metĩndjwỳnh arỳm kute memã kum, "Be,
ajaxwe kêt", anhỹrmã? Kati. Nhym be, mỳj
kadjy ne memã kukràdjà jarẽ? Bir, me kute
amijaxwemã kator kadjy ne memã kukràdjà
jarẽ.

*Metĩndjw*ỳnh ta kute memã axwe kêt
jarẽnhja'ã ujarẽnh.
Gar 2.16; Xit 3.5

21 Nhym be, jakam atemã me'õ kôt
Metĩndjwỳnh kute memã axwe kêt jarẽnh
nhym me arỳm kum mex ne. Djãm
me kute Metĩndjwỳnh kukràdjà mar ne
ta kute kôt amijo anhỹro ba nhym kôt
kute memã axwe kêt jarẽnhmã? Kati.
Atemã me'õ kôt ne kute memã axwe kêt
jarẽnh. Amrẽbê: kute Môjdjêmã kukràdjà
jarẽnhkam Metĩndjwỳnh arỳm memã
Kritu'ã ajarẽ. Kukwakam kabẽn jarẽnh
djwỳnhdjwỳ ne me arỳm memã 'ã ajarẽ.
22 Me kute tu amim Jeju Kritu markumrẽx
kôt ne Metĩndjwỳnh kute memã axwe
kêt jarẽnh nhym me arỳm kum mex ne.
Me ĩ pỹnhkôt kwỳ kute tu amim Kritu
markumrẽxja nhym kute tu memã axwe
kêt jarẽnh. Mỳkam?
Bir, me kunĩ ne me axweo kute aben
pyràk. 23 Djãm me'õ ta mexo Metĩndjwỳnh
mãnhkutã? Arkati. Me kunĩ kupãnhtã
axwe. 24 Nhym kam tu memã axwe kêt

* 3:19 Djãm pi'ôk jarẽnh'ã ne me kute kukràdjà mar ne kôt kute amijo anhỹr ja jarẽnh Kati. Kute memã kum, "Kwãrĩk wãnh ajaxwe kêt", anhỹr nhym me kôt kute ã amijo anhỹr ne axwe kêtmã. Ja'ã ne kute me kute mar ne kôt amijo anhỹr ja jarẽnh.

jarẽ nhym me arỳm kum mex ne. Djã ne me kukràdjà maro ban kôt amijo anhỹro ba nhym pãnh arỳm memã axwe kêt jarẽ? Kati. Ta ne tu kum me kaprĩn ta memã arẽ. Kritu Jeju ta ne arỳm me axweo pãnh mex nhym kam kôt ta memã axwe kêt jarẽ nhym me arỳm kum mex ne.

25 Metĩndjwỳnh ne amim Jeju dja nhym kam arỳm me axwe pãnh pĩte'y'ã wajêt nhym kamrô prõt nhym arỳm ty. Nhym kam me kute tu amim markumrẽxja Metĩndjwỳnh arỳm me ja jaxwekam ngryk kêt. Be, ja kadjy ne pĩte'y'ã wajêt. Ne mỳjja 'õdjwỳ kadjy ne Jeju pĩte'y'ã wajêt. Me kute Metĩndjwỳnh kute katàt meo baja mar kadjy. Kute katàt memã axweo pãnhkumrẽx ja mar kadjy. Amrẽbê: pĩte'y'ã jêt kêtri ne me axwe: nhym Metĩndjwỳnh ren mekam ngry:k ne ren me biknor tokry djàkam me kumẽn kam ren arỳm katàt memã axweo pãnh kumrẽx. Nhym be, kati. Nãm amijã ngryk nê:n tu me axwe maro akno. Djãm ã kute memã anhỹrkam katàt kute meo bakumrẽx? Nà, mrãmri katàt.

26 Mỳj ne me kam kuman kam Metĩndjwỳnh katàtja ma? Bir, jakam ne Metĩndjwỳnh Jejumã me axwe pãnh jarẽ nhym kam Jeju me pãnh tyn arỳm Metĩndjwỳnhmã me axweo pãnh. Nhym kam me arỳm Metĩndjwỳnh kute katàt memã o pãnhja man arỳm kum kato. Jeju kute me axweo pãnhjamã kato. Nhym kam me tu kute amim Jeju markumrẽxja ne Metĩndjwỳnh arỳm katàt kute memã axwe kêt jarẽnhkumrẽx.

27 Djãm kam gwaj ba ne gwaj baje,

—Metĩndjwỳnh kukràdjà kôt ne ba amijo anhỹro iba. Imexkumrẽxja pumũ, anhỹrmã? Kati. Djãm gwaj bajõ bamex? Arkati. Nhym be, dja gwaj tu amim Jejubit markumrẽx nhym Metĩndjwỳnh tu gwaj bamã axwe kêt jarẽ gwaj arỳm kum bamexkumrẽx ne.

28 Kam, djãm me kute Metĩndjwỳnh kukràdjà mar ne kute kôt amijo anhỹro ba nhym kam kute kôt memã axwe kêt jarẽnh? Kati. Atemã ne wã. Nhym be, me kute tu amim Jeju markumrẽxbit. Kôtbit ne kute memã axwe kêt jarẽnh nhym me arỳm kum mexkumrẽx.

29 Djãm Metĩndjwỳnh kute mebê idjaerbito ba? Djãm kute me bajtemo ba kêt? Kati. Kute me bajtemdjwỳo ba. 30 Mỳkam? Bir, Metĩndjwỳnh pydji:. Kam dja mebê idjaerbê me my nhinhu kà rênhja tu amim Jeju markumrẽx nhym kôt arỳm memã axwe kêt jarẽ. Nhym me bajtembê me my kà tãjadjwỳ dja me ajte tãm. Dja me tu amim Jeju markumrẽx nhym kôt arỳm me adjwỳnhdjwỳmã axwe kêt jarẽ. 31 Djãm gwaj baje tu amim Jeju markumrẽxkam ne gwaj baje Metĩndjwỳnh kukràdjà kôt amijo anhỹrja kangamã? Kati. Nhym bê ne gwaj baje kukràdjà kanga prãm. Gwaj ba baje tu amim Jeju markumrẽxkam ne gwaj baje kukràdjà kôt amijo anhỹr prãmkumrẽx.

4

*Kute Abraãomã axwe kêt jar*ẽnh'ã ujarẽnh.

Gar 3.6; Xij 2.23

1 Kam gwaj akubyn amijo tẽn me bakukãmãre Abraão'ã ujarẽnh ma. Mỳj ne ta amikam kuma? Djãm ta ne mex? Kati. 2 Djãm Abraão kute amijo ba mex pãnh Metĩndjwỳnh kum axwe kêt jarẽ? Kati. Kute amijo ba mex pãnh kute kum axwe kêt jarẽnh kêt. Ren kute amijo ba mex pãnh ren kum axwe kêt jarẽ nhym ren amimexo àmra ar ba. Nhym be, kati. Metĩndjwỳnhmã ne amimexo àmra kêt. 3 Mỳkam? Bir, djãm Abraão ta axwe kêt? Kati. Metĩndjwỳnh ne tu kum axwe kêt jarẽ nhym me arỳm 'ã ajarẽ. Me bakukãmãre amrẽbê: memã kum,

"Abraão ne tu amim Metĩndjwỳnh kamnhĩxkumrẽx nhym 'ã amim,

'Be, nãm tu amim ikamnhĩxkumrẽx ba kam ba tu kum axwe kêt jarẽ nhym arỳm imã mex.' Nãm Metĩndjwỳnh ã Abraão'ã amim ane."

Nãm me bakukãmãre ã Abraão'ã memã ane. Nãm tu amim Metĩndjwỳnh kamnhĩxkumrẽx nhym ta tu kum axwe kêt jarẽ.

4 Be ga, me'õ me bẽnjadjwỳr'õmã àpênhja pumũ. Kute amim pi'ôk kaprĩ kwỳ byr kadjy bẽnjadjwỳrmã apê. Nãm kadjy kum apê:n arỳm o ino re. Nhym kam bẽnjadjwỳr arỳm kum pi'ôk kaprĩ ngã. Àpênh pãnh ne kum pi'ôk kaprĩ ngã. Djãm kajgo got? Kati. Àpênh pãnh ne kum kungã.

5 Nhym be, djãm me kute amijo ba mex
pãnh Metĩndjwỳnh kute memã axwe kêt
jarẽnh? Kati. Me kute amijo ba mex pãnh
kute memã axwe kêt jarẽnh kêt. Me tu kute
amim Metĩndjwỳnhbit markumrẽx nhym
kôtbit arỳm kute memã axwe kêt jarẽnh.
Metĩndjwỳnh kute me axwemã axwe kêt
jarẽnh djwỳnh ta kute ã memã anhỹr
nhym me arỳm kum mexkumrẽx. 6 Me
bakukãmãre Dawidjwỳ ne amrẽbê: ja tãm
jarẽ. Metĩndjwỳnh kute tu memã axwe kêt
jarẽnh nhym me arỳm kum mexkumrẽx.
Me ja ne me kĩnhkumrẽx. Me kute kukràdjà
kôt amijo ba mex pãnh ne Metĩndjwỳnh
kute memã axwe kêt jarẽnh kêt. Tãm ne
me bakukãmãre Dawi 'ã ajarẽ. 7 Nãm memã
kum,

"Metĩndjwỳnh kute wãnh me axweo bi-
knor ne me kam ngryk kêt ne
kute me axweo bipdjur ja ne me
kĩ:nhkumrẽx.
8 Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute tu memã axwe
kêt jarẽnh ja ne me kĩnhti:re ne."

Nãm me bakukãmãre Dawi ã memã ane
nhym me aben djô'ã arẽnho mõ:n arẽnho
mõr tãmtã gu me bakamingrãnyre baje
arẽnh rã'ã. Mrãmri ne arẽnhkumrẽx.
Mrãmri Metĩndjwỳnh kute tu memã axwe
kêt jarẽnhkam ne me kĩnhkumrẽx.

9 Djãm kute mebê idjaermãbit arẽnh?
Djãm kute mebê idjaerbê me my kà rênh
jamãbit arẽnh? Kati. Me bajtembê me my
kà tãjadjwỳ.

Ga, Abraãodjwỳ ja ma. Abraão ne
tu amim Metĩndjwỳnh kamnhĩxkumrẽx
nhym 'ã amim,

—Abraão ne tu amim ikamnhĩxkumrẽx
ba kam arỳm tu kum axwe kêt jarẽ, ane.
Tãm ne gwaj arỳm kuma. 10 Mỳj ne kute kum
axwe kêt jarẽnhkam kute? Djã ne kumrẽx
kum amimy nhinhu kà krãta nhym kam
arỳm kum axwe kêt jarẽ? Kati. Kute amimy
kà krã'yr kêtri ne kum axwe kêt jarẽ nhym
arỳm kum mexkumrẽx.

11 Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm kum my
kà krã'yr'ã kum karõ. Nhym kabẽnkôt
arỳm amijo tẽn arỳm amimy kà krãtan kam
arỳm amijã maro ba. Nãm mar kunĩkôt
amim,

—Be, amrẽbê ne ba tu amim
Metĩndjwỳnh kamnhĩxkumrẽx nhym arỳm
tu imã ijaxwe kêt jarẽnhkumrẽx. Ga, imy
kà krã'yrja pumũ, anhỹro ba. Amrẽbê kute
my kà krã'yr kêtri ne Abraão tu amim
Metĩndjwỳnh kamnhĩxkumrẽx nhym arỳm
tu kum axwe kêt jarẽnhkumrẽx.

Nhym kam tũmràm amimy kà krãtan
arỳm ã amim anhỹro ba. Ã amimy kà
krã'yr'ã amim anhỹro ba. Mỳj kadjy ne
kute my kà krã'yr kêtri kum axwe kêt
jarẽ? Bir, me bajtem my kà tãja kunĩ
kajmã'ã ne kum axwe kêt jarẽ. Abraãobê
me kute amikajmã'ã Metĩndjwỳnh marja
kunĩ nhingêt kadjy. Dja me tu amim
markumrẽx nhym arỳm tu memã axwe kêt
jarẽnhkumrẽx. 12 Abraãobê ne me my kà
rênhja nhingêt. Djãm Abraãobê ne me
my kà rênhbit nhingêt? Kati. Abraão
kute amimy kà krã'yr kêtri kute tu amim
Metĩndjwỳnh kamnhĩxkumrẽx. Nhym me
kute Abraão kudjwa tu amim Metĩndjwỳnh
kamnhĩxkumrẽxja me ajbit Abraãobê me
ingêt.

13 Nhym ajtekam Metĩndjwỳnh arỳm tu
Abraãomẽ ô'ã tàmdjwỳ arkum ar kute
meo aminhõn meo bamã arẽnhkumrẽx ne
arkum,

—Gamẽ adjô'ã atàmdjwỳmẽ dja gar
apỹnh me ba djà kunĩkôt meo aminhõn
meo aba. Meo aminhõn meo aba kute
mrãmri ne me tàmdjwỳ ingêt nhõ nêkrêxo
aminhõn o ba pyràk. Nãm ã tu Abraãomẽ
ô'ã tàmdjwỳmã kabẽn pydjin arẽnho ane.
Djãm ar kute Môjdjê kukràdjà mar ne kôt
kute amijo anhỹro ba pãnh kute arkum
ar kute meo bamã arẽnh got? Kati. Nãm
ar tu amim Metĩndjwỳnh kamnhĩxkumrẽx
nhym arỳm tu arkum axwe kêt jarẽn kam
arỳm kôt arkum kute meo bamã arẽ. Kabẽn
pydjin arẽ.

14 Ne ren memã me kute Môjdjê kukràdjà
maro ba pãnh ren memã kute meo bamã
arẽ nhym kam me ren kute Môjdjê kukràdjà
maro ba nhibej ren amim Metĩndjwỳnh
kamnhĩx kêt. Nhym kam ren kabẽnja
jarẽnh kajgo. Nhym be, kati. Djãm me kute
kukràdjà mar ne kôt kute amijo anhỹro ba
pãnh memã me kute meo bamã arẽ? Kati.
Ja pãnh kute memã me kute meo aminhõ
jarẽnh kêt. 15 Me kute Môjdjê kukràdjàbit
maro baja ne Metĩndjwỳnh mekam ngryk-
bit. Mỳkam ne mekam ngrykbit? Bir,
me kute kukràdjàkam amikrào ba prãmkam
ne mekam ngrykbit. Nhym be, memã me
kute Môjdjê kukràdjà jarẽnh kêt nhym me
kute mar kêt jabit ne me kute kukràdjàkam

amikrà kêt. Ren me arỳm memã arẽ nhym
ren me arỳm kuma, kambit me kute kam
amikrà. Nhym be, me kute mar kêtkam ne
me kute kukràdjàkam amikrà kêt.
16 Kam, me kute tu amim markumrẽxja
ne Metĩndjwỳnh memã me kute meo bamã
arẽ. Mỳkam? Bir, dja Abraão djô'ã
tàmdjwỳ kunĩ tu amim markumrẽx nhym
Metĩndjwỳnh ta arỳm tu kum me kaprĩ.
Tu kum me kaprĩkam gêdja arỳm mrãmri
tàmdjwỳ kunĩmã apỹnh me ba djàkam
me ja nhõrkumrẽx nhym me arỳm ar
meo ba. Djãm mebê idjaer kute Môjdjê
kukràdjà mar jabit dja meo ba? Kati. Me
kute Abraão kudjwa tu amim Metĩndjwỳnh
markumrẽxja kunĩ dja me meo ba. Mrãmri
ne kute me ja kunĩmã kute meo bamã
arẽnhkumrẽx. Abraãobê ne me bakunĩ
nhingêt.
17 Metĩndjwỳnh ne amrẽbê: me
bakukãmãre Abraãomã ja jarẽ. Kum me
bakunĩ nhingêt jarẽ. Metĩndjwỳnh kum,

"Apỹnh me ba djà krãptĩ:kam me jamã ne
ba arỳm ajo me ingêt."

Nãm ã Abraãomã ane. Nhym me arỳm
'ã pi'ôk no'ôk ne. Nhym me aben
djô'ã arẽnho mõ:n arẽnho mõr tãmtã
gu me bakamingrãnyredjwỳ baje arẽnh
rã'ã ne. Ga, mrãmri Abraão kubê
me banhingêtkumrẽxja pumũ. Abraão
kute tu amim kamnhĩxkumrẽxja ne
arỳm Metĩndjwỳnh nokrekam kubê me
banhingêtkumrẽx. Metĩndjwỳnh ta ne
kute akubyn me tyko tĩn ne mỳjja kukãm 'ã
ajarẽ. Mỳjja kator kêt rã'ã nhym memãbit
kute kator prãm kêt pyràk. Nhym be,
Metĩndjwỳnhmãbit arỳm mỳjja amirĩt
nhym arỳm kukãm 'ã ajarẽ. Ga, mrãmri
Abraão kubê me banhingêtkumrẽxja
pumũ.
18 Ne ren atemã me'õ ne ren te amiwỳr
kute meo aminhõja katorkam ama ne
ren 'ã ukanga. Nhym be, kati. Nãm
Abraão kute meo aminhõmã tu amiwỳr
kam amako tẽmkumrẽx ne me kadjy tu
amim Metĩndjwỳnh kamnhĩxkumrẽx. Ne
kam arỳm meo aminhõkumrẽx, arỳm kubê
me ingêt. Kubê apỹnh me ba djà krãptĩkam
me ja nhingêt. Metĩndjwỳnh kute kum
anhỹr kôt. Kute kum, "Dja ã atàmdjwỳ
krãptĩo ane", anhỹr kôt ne Abraão arỳm
tu amiwỳr me kamnhĩxkumrẽx. 19 Nãm te
amim,

—Arỳm Xaramẽ ar ibêngê:tte. Nã bãm
te ar ikra'õ prã:mje. Mrãmri ar ije me
tykkam kra prãm kêtja pyràk, ane. Nãm te
amim anen tu amim kamnhĩxo tẽmkumrẽx.
Arỳm ne Abraão'ã amex krãptĩ: kubê 100
pyràk. 20 Djã ne Metĩndjwỳnh kum kabẽn
jarẽ nhym we amim,

—Dja ijo anhỹr jabej. Nàr kon. Dja
ijo anhỹr kêt jabej? ane. Kati. Nãm tu
amim kamnhĩx tỳxkumrẽxo tẽ. Ne kam o
Metĩndjwỳnhmã ra:x jarẽ. 21 Nãm amim,

—Djãm Metĩndjwỳnh 'irere:k got?
Mrãmri kute imã ikra jarẽnh kôt dja imã
ikra nhõrkumrẽx, ane. 22 Kute ã amim
anhỹrkam ne Metĩndjwỳnh arỳm 'ã amim,

—Ba tu kum axwe kêt jarẽ nhym arỳm
imã mex ne, ane. 23 Djã ne Abraãobit man
amim, "Ba tu kum axwe kêt jarẽ", ane
nhym me'ã pi'ôk no'ôk ne? Kati. 24 Gwaj
badjwỳ ne arỳm gwaj bama. Dja gwaj
tu amim Metĩndjwỳnh kamnhĩxkumrẽx
nhym arỳm gwaj bamãdjwỳ axwe kêt jarẽ.
Metĩndjwỳnh kute akubyn gwaj banhõ
Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jejuo tĩn djwỳnh dja
gwaj tu amim kamnhĩxkumrẽx, tu amim
markumrẽx nhym arỳm gwaj bamãdjwỳ
axwe kêt jarẽ gwaj kam arỳm kum bamex
ne. 25 Nãm me memã Jeju kanga nhym me
arỳm kubĩ. Mỳj kadjy? Bir, kute gwaj ba-
jaxweo pãnh kadjy ne me Jeju kanga nhym
me arỳm kubĩ. Kubĩ nhym arỳm akubyn o
tĩn. Kute gwaj bamã axwe kêt jarẽnh kadjy
ne akubyn o tĩn.

5

Kritu tykkôt me umar mex ne kĩnh.
Mat 5.12; A Kô 4.8; Pir 1.28; Ped k 4.13

1 Gwaj baje tu amim Jeju markumrẽxkam
ne Metĩndjwỳnh arỳm gwaj bamã axwe kêt
jarẽ. Kute gwaj bamã axwe kêt jarẽnhkam
arỳm gwaj bakam ngryk kêt ne. Bẽnjadjwỳr
djwỳnhbê Jeju Kritu gwaj bajaxwe pãnh
tokrykam ne gwaj bakam ngryk kêt. Gwaj
bakam ngryk kêtkam ne gwaj arỳm badju-
mar me:xkumrẽx ne ar baba. 2 Jejukôt ne
Metĩndjwỳnh arỳm kute gwaj ba mar. Gwaj
tu amim Jeju markumrẽx nhym arỳm kute

* 5:2 Djãm gwaj ba ne gwaj bajaxwe kêt nhym pãnh kum gwaj bakaprĩ Kati. Gwaj ba ne gwaj te bajaxwe kêtmã. Nhym be, ta ne tu kum gwaj bakaprĩ.

gwaj bamarkumrẽx. Gwaj kum amijarẽ
nhym arỳm tu kum gwaj bakaprĩkumrẽx.*
Tu kum gwaj bakaprĩkumrẽx gwaj arỳm
kôt badjãm tỳx. Dja gwaj ĩ Metĩndjwỳnh
mexkumrẽx pumũ. Baje Metĩndjwỳnh
me:xkumrẽx pumũnhkam amakbê gwaj
bakĩnhkumrẽx.
3 Ne kam te apỹnh gwaj badjumar
punu, batokry djàri gwaj bawỳr bôx gwaj
bakĩnhkumrẽx. Gwaj badjumar punu,
batokry japôkmã bakĩnhkumrẽx. Mỳkam?
Bir, gwaj kam amim,
—Dja ba te itokryn mã Jeju kôt ar
amijo iban 'ã idjukanga kêt. 4 Mã kôt ar
amijo iba:n kam arỳm kum imexkumrẽx.
Kum imexkumrẽx ne kam arỳm tu amiwỳr
kamnhĩxkumrẽx. Nã gwãm ã amim anen
kuman arỳm bakĩnhkumrẽx.
5 Baje omũnhkumrẽxkam amakbê mỳj
dja gwaj amikam kuman kôt batỳx. Bir,
kum gwaj bajabê:. Nãm gwaj bamã Karõ
jano nhym arỳm gwaj bamã arẽnho ba.
Gwaj bamã,
—Ga, Metĩndjwỳnh kum ajabê:ja pumũ,
anhỹro ba. Ne kum gwaj bajabêja prĩne
gwaj bamã o amirĩt mex gwaj arỳm amikam
kuma. Ja ne gwaj kuman arỳm baje
kam amakjakam batỳx. Baje Metĩndjwỳnh
pumũnhkumrẽxkam amakjakam batỳx.
6 Amrẽbê ne gwaj te: kum bamex prãmje
ne mã: bajaxwe rã'ã ne nhym arỳm õ
akati bôx nhym arỳm Kritu gwaj bapãnh ty.
Metĩndjwỳnh kute amrẽbê tyk nhõ akati'ã
kum karõ kôt ne akati wajêt nhym Kritu
arỳm gwaj bapãnh ty. Gwaj ba ne gwaj
bamã Metĩndjwỳnh kĩnh kêt ne ar baba
nhym arỳm gwaj bapãnh ty.
7 Djãm gwaj bajõ ne gwaj ren baje me'õ
jaxwe pytàr kadjy ty? Kati. Djã ne gwaj
ren bajõ baje me'õ kute katàt amijo baja
pytàr kadjy ren batyk prãm? Kon. Gwaj
baje me'õ djukaprĩ pytàr kadjy mrãmri ren
batyk prãm jabej.
8 Nhym be, djãm gwaj ba ne gwaj katàt
amijo baba nàr badjukaprĩ? Kati. Gwaj ba
ne gwaj bajaxwe: nhym Kritu arỳm kute
gwaj bapytàr kadjy ty. Nãm Metĩndjwỳnh
ã kum gwaj bajabêo amirĩto ane.
9 Kamrô prõt ne tykja kam ne
Metĩndjwỳnh arỳm gwaj bamã axwe kêt
jarẽ gwaj arỳm kum bamex ne. Gwaj baje ja
markam ne gwaj amim,
—Mrãmri ne Kritu kute Metĩndjwỳnh
ngrykbê ipytàr mexkumrẽx, ane.
10 Amrẽbê ne gwaj Metĩndjwỳnho bakurê
djwỳnh nhym Kra arỳm ty. Ty nhym
Metĩndjwỳnh arỳm gwaj bajo õbikwa. Kute
gwaj bajo õbikwakam ne gwaj arỳm amim,
—Mrãmri dja amim ipytàr me:xkumrẽx.
Arỳm tyn akubyn tĩn ne. Kam dja
ipytàr mexkumrẽx, ane. 11 Djãm jabit?
Kati. Ajte. Gwaj Metĩndjwỳnhkam
bakĩ:nhkumrẽx. Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju
Kritu djàpênhkôt kam bakĩnhkumrẽx. Kute
gwaj bajaxweo pãnhkôt bakĩ:nhkumrẽx.

Me kute tu amim Kritu markumrẽxja tĩn.
Kô k 15.21

12 Nhym be, Adão pydji me kukãm axwe
nhym kam me kunĩ kudjwa arỳm axwen
arỳm ty. Me kunĩ Adão kudjwa axwekam
arỳm kunĩ ty. 13 Mỳj ne me axwekam
kute? Bir, Metĩndjwỳnh kute Môjdjêmã
kukràdjà jarẽnh nhym amũ amidjô'ã kute
memã arẽnh kêtri ne me arỳm pykakam
axwe ar ba. Nhym be, djãm kute memã
kukràdjà jarẽnh kêtri Metĩndjwỳnh kute
memã kum, “Ajaxwe”, anhỹr? Kati.
Kute memã kukràdjà jarẽnh kêtri nhym
me kute mar kêtri ne kute memã axwe
jarẽnh kêt. 14 Nhym be, kute pidjô krẽn
kêt kadjy kabẽn ja ne Adão arỳm kam
axwe. Djã ne me kunĩ Adão kôt ã axweo
ane? Djã ne me ã Metĩndjwỳnh kabẽnkam
amikrào ane? Kati. Me te Metĩndjwỳnh
kabẽnkam amikrà kêt ne arỳm axwe. Ne
kam arỳm ty. Axwekam aben djô'ã ty:
nhym kam arỳm Metĩndjwỳnh Môjdjêmã
kukràdjà jarẽ. Adão kumrẽx axwe nhym
me kunĩ kudjwa axwe. Nhym be, me'õdjwỳ
amrẽ mõrmã ne atemã ne ukaprĩ. Jeju ne
ukaprĩ.
15 Gwaj Adãomẽ Jeju Kritumẽ abenã ar
maro nhỹ. Adão axwe nhym Jeju Kritu
ukaprĩ. Adão pydji axwekam ne me krãptĩ:
ty. Aben djô'ã ty. Nhym be, Jeju Kritu pydji
tu kum me kaprĩ:kumrẽxkam† ne arỳm
amim me krãptĩ: pytà. Metĩndjwỳnh tu
kum me kaprĩ nhym Jeju Kritudjwỳ ukaprĩ
ne arỳm me axwe krãptĩ: pytà. 16 Adão
pydji axwekôt mỳjja kator nhym be, Jeju

† 5:15 Djãm me ta ne me axwe kêt nhym arỳm pãnh kum me kaprĩ Kati. Me ta ne me te: axwe kêtmã nhym ta arỳm tu kum me kaprĩ.

djukaprĩkôt mỳjja kator. Apỹnh mỳjja kator. Adão pydji axwe kôt Metĩndjwỳnh arỳm kam ngryk ne pãnh memã biknor jarẽ nhym me arỳm me biknor tokry djàkam akuno. Nhym be, te apỹnh me axwe djàri krãptĩ nhym Metĩndjwỳnh kute memã Jeju nhõr kôt memã axwe kêt jarẽ nhym me arỳm kum mex ne. 17 Adão pydji axwekôt me kunĩ aben djô'ã ty. Nhym be, Metĩndjwỳnh tu kum me kaprĩn tu memã axwe kêt jarẽ nhym me arỳm kum mex ne. Kute memã axwe kêt jarẽnhkôt dja me tĩn. Nãm me Jejuo aminhõ nhym Metĩndjwỳnh arỳm kum me kaprĩ:kumrẽx nhym me tĩn. Adãokôt ne me ty. Nhym be, Jeju Kritu pydjikôt ne me tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne.

18 Adão kute pidjô krẽnkôt axwe. Axweja pydji kôt ne Metĩndjwỳnh arỳm me kunĩmã biknor jarẽ nhym me arỳm me biknor tokry djàkam akuno. Nhym be, Jeju Kritu me axwe pãnh ty. Ja pydjikôt ne Metĩndjwỳnh arỳm memã axwe kêt jarẽ nhym me arỳm kum mex ne. Me kum axwe kêtkam me kunĩ arỳm Metĩndjwỳnh kôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. 19 Bir, me'õ pydji kute Metĩndjwỳnh kabẽn kangakam Metĩndjwỳnh arỳm me krãptĩmã axwe jarẽ. Nhym be, me'õ pydji kute Metĩndjwỳnh kabẽn markumrẽxkam dja Metĩndjwỳnh arỳm me krãptĩmã axwe kêt jarẽ nhym me arỳm kum mex ne.

20 Nhym ajtekam Metĩndjwỳnh arỳm memã Môjdjê kukràdjà jarẽ. Apỹnh me axwe djàrio krãptĩ: kadjy ne memã kukràdjà jarẽ. Nhym be, te apỹnh me axwe djàri krãptĩ: nhym ukaprĩ:. Me te mã axwe nhym mã ukaprĩ:. Ukaprĩo amũ amikamẽn arỳm ukaprĩ ra:x ne. 21 Mỳj kadjy? Bir, me mã axwe:n te axwe kêt prãmje. Ne kam arỳm me biknor tokry djàkam akuno. Nhym be, Metĩndjwỳnh tu kum me kaprĩ:kumrẽx ne memã axwe kêt jarẽ ne kam arỳm meo ba. Meo ban memã tĩn jangij nhym me kôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Nãm me tu amim me banhõ Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu markumrẽx ne kam arỳm Metĩndjwỳnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne.

6

*Me Kritum*ẽ ro'ã tyk ne akubyn tĩn.
A Kô 5.17; Gar 2.20; Kor 2.13

1 Te gwaj bajaxwe nhym Metĩndjwỳnh tu kum gwaj bakaprĩ. Djãm tu kum gwaj bakaprĩkam dja gwaj we abenmã kum,

—Gwaj mã bajaxwe ar baba rã'ã. Gêdja kam Metĩndjwỳnh tu kum gwaj bakaprĩ:kumrẽx, ane? Djãm gwaj baje ã abenmã anhỹrmã? 2 Arkati. Arỳm gwaj tu bajaxwe kangakumrẽx. Baje mrãmri ne me tyk kute tu axwe kangakumrẽx pyràk. Djãm kam gwaj bajaxwe rã'ãmã? Arkati. 3 Me kute ngômã gwaj bajangjênhja kunĩ gwaj amim,

—Ba Kritu Jejumẽ itypdji. Ne kam arỳm kute mrãmri ne Kritumẽ ro'ã ityk ne ijadjàr pyràk. Nã gwãm ã amim ane. Djãm ar aje ja mar kêt?

4 Kam, me kute ngômã gwaj bajangjênhkam ne kute gwaj Kritumẽ ro'ã batyk ne bajadjàr pyràk. Ga, Bãm mexo uma:n arỳm akubyn Krituo tĩnja pumũ. Gwaj badjwỳ baje mrãmri ne Kritumẽ ro'ã akubyn batĩn pyràk. Gwaj ã amimaro ane. Kam dja gwaj atemã amijo baba nyo amijo baban katàt amijo baba.

5 Godja gwaj kumẽ batipdjikam baje ro'ã batyk pyràk jabej dja gwaj kam kumẽ baje mrãmri ne ro'ã akubyn batĩn pyràk. 6 Bir, amrẽbê ne gwaj ar bajaxwe: baba. Ne kam Jejumẽ batipdjin arỳm kute ro'ã pĩte'y'ã arỳm bajarij pyràk. Ne kute bajaxwe wãnh arij pyràk. Gwaj ã amimaro ane. Gwaj kam arỳm bamã bajaxwe prãm kêt. Arỳm gwaj Jejumẽ batypdji. Ne kam baje bajaxweo krã'yr mar mexkumrẽx. 7 Ga, arỳm me tykkam me ajte axwe kêtja pumũ. Gwaj badjwỳ arỳm baje Jejumẽ ro'ã batyk pyràk ne bamã bajaxwe prãm kêt.

8 Godja gwaj baje ro'ã batyk pyràk mar jabej ne kam arỳm baje ro'ã akubyn batĩn pyràk jadjwỳ mar ar o baba. Tãm ne gwaj baje tu amim markumrẽx. 9 Mỳkam? Bir, Kritu arỳm mrãmri akubyn tĩnkam ajte tyk'ỳr bôx prãm kêtkumrẽx. Dja ajte tyk prãm kêtkumrẽx. Tãm ne gwaj baje ajte markumrẽx. 10 Mỳkam? Bir, tykkam ne arỳm gwaj bajaxwe pãnh tyk mãmdji. Nhym be, jakam ne akubyn tĩn ne ar ba. Metĩndjwỳnh kabẽn kôt ar amijo ba kadjy tĩn ne ar ba.

*Me kute wãnh axwemã irerkumr*ẽxmã.
Rô 8.4; Ep 4.17; Kor 3.5; Ped k 4.1

11 Tãm dja gar amijã aman amim,

—Badjwỳ ne ba ije me'õ tyk pyràk ne tu
wãnh ijaxwemã inhirerkumrẽx. Nhym be,
jakam ije Metĩndjwỳnhkôt katàt ar amijo
iba kadjy ne ba ije me'õ tyk ne akubyn
tĩn pyràk ne ar iba, ane. Dja gar ã amim
ane. Gwaj banhõ Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju
Kritumẽ batipdji kôt dja gar ã amim ane.
12 Ba ar amã me'õ'ã ajarẽ gar ama. Me'õja
ne õ bẽnjadjwỳrmã àpênh ar ba ne kubê
utĩ:n amim,
—Ba te ije bẽnjadjwỳr kangan ikator ne
ate ikrãn ityk djà kêt prãmje. Nhym ijã no
tỳx ne mã ijãno djan idjàpênh'ã inê ne, ane.
Ar gadjwỳ ar aje me'õja pyràk ne te ajaxwe
kêt prãmje ne ajaxwe rã'ã. Kwãrĩk wãnh
ajte amã ajaxwe prãm kêt. Jakam akubyn
kubê aminê gê ar anhĩo ba kêt, ar anhĩ
tyk prãmjao ba kêt. 13 Kwãrĩk wãnh kum
adjàpênhmã me axwe nhõ bẽnjadjwỳrmã
amijarẽnh kêt. Kwãrĩk wãnh kum am-
inhikra, amipar, amino, amidjumar djà
jarẽnh kêt. Dja gar kôt ajaxwe. Kubê
aminê. Nhym be, aje me'õ tyk ne akubyn
tĩn pyràk dja gar Metĩndjwỳnhmã amijarẽ,
kum aminhikra, amipar, amino, amidjumar
djà jarẽ. Ne kam arỳm kôt katàt amijo aba.
14 Amrẽbê ne gar amim,
—Ba dja ba Môjdjê kukràdjà man
kôt amijo anhỹro iban arỳm kôt
Metĩndjwỳnhmã ijaxwe kêt, anhỹro aban
te kôt amijo anhỹr prãmje ne ajaxwe rã'ã.
Nhym be, jakam ne gar amim,
—Metĩndjwỳnh djukaprĩtire ta ne tu
ijo mex, anhỹro aban arỳm tu amim
markumrẽxo aba. Kam ar aje wãnh
ajaxwemã anhirer kadjy atỳx.

*Me kute Metĩndjw*ỳnho bẽnjadjwỳrn
kum àpênhmã.
Kô k 7.22; Gar 5.1
15 Gwaj baje Môjdjê kukràdjà marn kôt
amijo anhỹro babakôt Metĩndjwỳnh kute
gwaj bajo mex kêt. Nhym be, tu kum gwaj
bakaprĩkôt ta kute gwaj bajo mex. Djãm
kam gwaj baje we amim,
—Ba gêt ijaxwe rã'ã. Tu kum ikaprĩkam
ba gêt ijaxwe rã'ã. Dja imã ijaxwe pãnh
jarẽnh kêt, anhỹr ne kam kôt bajaxwe
rã'ãmã? Kati.
16 Godja gar me axwe nhõ bẽnjadjwỳrmã
kum,
—Ã. Ba amã apê ga arỳm ijo aba, anhỹr
jabej gar arỳm kum adjàpênhkumrẽx. Ne
kam arỳm ajaxwen kam ô'ã arỳm akuno,
me biknor tokry djàkam akuno. Nhym be
godja gar Metĩndjwỳnhmã kum,
—Ba akabẽn kôt amã idjàpênhkumrẽx,
anhỹr jabej ne arỳm Metĩndjwỳnho ar anhõ
bẽnjadjwỳrkumrẽx jabej arỳm aje kabẽn
marn kôt amijo anhỹro aba. Ne kam arỳm
ô'ã ajaxwe kêt ne akatàt. Djãm ar aje ja mar
kêt?
17 Nhym be, ba Metĩndjwỳnhmã ar akam
amikĩnh jarẽ. Gar amrẽbê me axwe nhõ
bẽnjadjwỳrmã apê. Kum adjàpênhri te
katàt aje amijo abamãn arerekre. Ne arỳm
jakam mrãmri aje Metĩndjwỳnh kabẽn
markumrẽx. Me kute ar amã Metĩndjwỳnh
kabẽn jarẽnhja amã kĩnh. Ne kam mrãmri
aje mar ne kôt amijo anhỹro abakumrẽx.
18 Ne kam arỳm ajaxwe kêtmã atỳx ne arỳm
akatàt. Abê Metĩndjwỳnh nhõ àpênh ne
arỳm kôt katàt ar amijo aba.
19 Ar ano rerekren ar ajamak mex kêtkam
ne ba tu pykakam me kukràdjà kôt ar amã
ikabẽn jarẽ. Amrẽbê ne gar aje me axwe
nhõ bẽnjadjwỳrmã adjàpênh kadjy kum
amijarẽ, kum aminhikra, amipar, amino,
amidjumar djà jarẽ. Aje amũ ajaxweo
amikamẽnh kadjy kum amijarẽ nhym ar ajo
ba. Gar kum apên te katàt amijo abamãn
arỳm arerekre. Nhym be, jakam dja gar
Metĩndjwỳnho ar anhõ bẽnjadjwỳr ne kum
adjàpênhkumrẽx. Ne kam aje katàt amijo
abamã arỳm atỳx ne. Dja gar kum atỳx
ne arỳm katàt amijo aban amũ kum amexo
amikamẽnho mõ.
20 Me axwe nhõ bẽnjadjwỳrmã adjàpênhri
Metĩndjwỳnh kute ar ajo ba kêtkumrẽx gar
te katàt kôt amrãnh mex prãmje. 21 Jakam
dja gar akubyn amijo tẽn amima. Kam
amikam apijàm ne. Amrẽbê ate ar abakam
mỳj got gar me axwe nhõ bẽnjadjwỳrkam
amim aby. Arkati. Ar ga ne gar ar mekôt
aba kajgo. Me ate ar ba djô'ã ne me me
biknor tokry djàkam akuno. 22 Nhym be,
jakam ne Metĩndjwỳnh arỳm me axwe nhõ
bẽnjadjwỳrbê ar apytà gar kum adjàpênh
ar aban arỳm ô'ã amexkumrẽx. Ne amũ
amexo amikamẽnho mõn kam ô'ã arỳm
Metĩndjwỳnhkôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã
ne.
23 Tãm ne ja. Me axwe pãnh ne me arỳm
me biknor tokry djàkam akuno. Nhym be,
Metĩndjwỳnh ne kute memã tĩn jangjênh

nhym me arỳm kôt tĩn ar ba rã'ã: rã'ã ne. Djãm me kute kum o pãnhkam kute memã angjênh? Kati. Me kute kum o pãnh kêtkam tu kute memã angjênh. Me kute tu amim gwaj banhõ Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu markumrẽx nhym arỳm ta kum me kaprĩn kute memã kôt tĩn jangjênh.

7

Me kute Kritubit marn kôt amijo bamã kute arẽnh.

Rô 8.2; Gar 4.1; Ep 2.2; Kor 3.7

1 Akmere, àpnhĩre ar, Metĩndjwỳnh kute
Môjdjêmã kukràdjà jarẽnh gar aje mar
mexja, ar amã ne ba ikabẽn. Me tĩnri ne
me kute kukràdjà mar ne kôt kute amijo
anhỹro bamã. Nhym be, djãm me arỳm
tykkam kute kôt amijo bamã? Kati. Arỳm
me tykkam me kute kôt amijo ba kêt. Djãm
ar aje ja mar kêt got?
2 Ba ar amã arẽ. Me'õ nire arỳm mjênkam
dja arek mjên'ã ngrà. Metĩndjwỳnh
kukràdjàkôt arek mjên'ã ngrà. Mjên tĩnri
'ã ngrà. Godja mjên'ã ngrà kêt jabej arỳm
Metĩndjwỳnh kukràdjàkam amikràn arỳm
axwe. Nà, dja mjên tĩnri 'ã ngrà. Nhym
be, arỳm kubê mjên tykkambit dja arỳm 'ã
ngrà kêt.
3 Godja mjên tĩnri me'õdjwỳ'ỳr mõr jabej
nhym me arỳm kum mjênkam axwe jarẽ.
Arỳm ne me'õjao akĩ. Nhym be, godja mjên
arỳm kubê ty nhym my 'õmẽ arkum aben
kĩnh kwãrĩk wãnh ar abenwỳr mõ. Djã ne
kam ar Metĩndjwỳnh kukràdjàkam amikrà?
Kati. Arỳm mjên kubê tykkam nhym ar
kute abenwỳr mõrkam kute kukràdjàkam
amikrà kêt. Me kute kum mjênkam axwe
jarẽnh prãm kêtkumrẽx. Tãm dja gar ama.
4 Mjên tykkam kukràdjàja mỳj'ã ne ba ar
amã arẽ? Mỳj ne gar aje kam marmã? Bir,
amrẽbê ne gwaj Metĩndjwỳnhmã bamex
kadjy Môjdjê kukràdjà man kôt amijo
anhỹro baba. Tãm ne kute mrãmri ne
gwaj bamjên arỳm tyk pyràk. Jakam ne
gwaj baje kukràdjà kôt amijo baba prãm
kêt. Jakam arỳm Kritu tyn akubyn tĩn ne.
Kritumẽ batipdjikam ne gwaj baje Môjdjê
kukràdjà marn kôt amijo anhỹro baba prãm
kêt. Kam Metĩndjwỳnhmã bamex kadjy
gwaj Kritubit man kôt ar amijo baba. Ja'ã
ne ba ar amã mjên tykkam kukràdjà jarẽ.
Kritu tyk ne akubyn tĩnjamẽ batipdji kadjy
ne gwaj Kritu man kôt ar amijo baba.
Metĩndjwỳnhmã bamexkumrẽx kadjy gwaj
Kritu man kôt ar amijo baba.
5 Amrẽbê gwaj ba baje amidjwỳnhbit o
kĩnh prãmkam ne gwaj tu bajaxwe:. Me te
Môjdjê kukràdjào gwaj bajaxwe nêje gwaj
bajakre gwaj bajamakkre kêt ne kam ba-
jaxwe: ne. Metĩndjwỳnhkam bajaxwe: ne.
Nhym bit kute me biknor tokry djàkam
gwaj bamẽnhmã. 6 Amrẽbê ne gwaj baje te
Môjdjê kukràdjà marn te kôt amijo anhỹro
baba. Ne amim,
—Dja ba Môjdjê kukràdjà man kôt amijo
anhỹro iban arỳm Metĩndjwỳnhmã ijaxwe
kêt, anhỹro baba. Ne kam kôt te bajaxwe
kêt prãmje.
Nhym be, jakam arỳm gwaj Kritumẽ
batipdjikam baje ro'ã batyk pyràk ne arỳm
baje ajte Môjdjê kukràdjà tũm'ã pi'ôk
no'ôkja mar prãm kêt. Djãm gwaj baje ajte
amim,
—Dja ba Môjdjê kukràdjà man kôt amijo
anhỹro iban arỳm Metĩndjwỳnhmã ijaxwe
kêt, anhỹrmã? Kati. Gwaj baje amim anhỹr
kêtkumrẽx. Jakam ne gwaj mỳjja ny man
amim,
—Arỳm ne Metĩndjwỳnh Karõ iwỳr bôx
ne ijo ba. Ta ne kute Metĩndjwỳnhmã ijo
mexo ba, anhỹro baba.

Dja me Môjdjê kukràdjà man kôt amijaxwe ma.

Rô 3.20, 5.20

7 Metĩndjwỳnhmã gwaj bajaxwe kêt kadjy
ne gwaj ajte Môjdjê kukràdjà kôt amijo
anhỹro baba kêt. Kam, djãm gwaj we baje
amim,
—Môjdjê kukràdjà punu, anhỹr jabej?
Arkati. Ne ba ren Môjdjê kukràdjà mar
kêt ne ren amijaxwemã ikator kêt ne ren
ajte amijaxwe mar kêt. Ẽ, ren me Môjdjê
kukràdjào nêje ikukrà kêt, imã me'õ nhõ
mỳjja pro kĩnh ne amim 'ã karõ kêt kadjy
ren ikukrà kêt ba ren tu imã me õ mỳjja pro
kĩnh ne 'ã amim karõo iban kam ren kam
amijaxwe ja mar kêt. Me kute nêje ikukrà
kêtkam ne ba ren kam amijaxwe mar kêt.
8 Nhym be, kati. Arỳm ne me Môjdjê
kukràdjào nêje ikukrà. Ba kam arỳm ami-
jaxwe ma. Ba kàjbê imã me'õ nhõ mỳjja
puro kĩnh nhym me Môjdjê kukràdjào mã
imã,
—Kwãrĩk wãnh amã me õ mỳjja puro
prãmje ar aba kêt, ane. Ba kam ba arỳm

imã me õ mỳjja pro kĩ:nh. Ne kam arỳm me õ mỳjja puro prãmje ar iba. Ne arỳm imã apỹnh me õ mỳjja puro kĩ:nh ne arỳm ijaxweo imõr me:x ne. Ne ren Môjdjê kukràdjà kêt nhym ren me mar kêt nhym ren me axwe ren kute kajgo pyràk. Kam ne ba ren badjwỳ ren amijaxwe mar kêt ne. Nhym be, kati. Arỳm ne ba kukràdjà man ajte kôt ijaxwe ma.

9 Amrẽbê ije Môjdjê kukràdjà mar kêtri ne ba ate ikrãn amim,

—Dja ba Metĩndjwỳnhkôt itĩn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne, anhỹro iba. Ne kam kute itĩn pyràk ne ar iba. Ne kam arỳm Môjdjê kukràdjà man amim,

—Je, arỳm ijaxwe:. Ijaxwe pãnh dja Metĩndjwỳnh arỳm ikangan me biknor tokry djàkam imẽ, ane. Ba kam arỳm ityk pyràk. 10 Ba arĩk amim,

—Dja ba Môjdjê kukràdjà mextire man kôt amijo anhỹro iban arỳm Metĩndjwỳnh kôt itĩn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Ne kam te ije kôt amijo anhỹrmãn kam arỳm amim,

—Ijaxwe:. Dja Metĩndjwỳnh ikangan me biknor tokry djàkam imẽ. Nã bãm ã amim ane. Ne kam ije Môjdjê kukràdjà mextire markam amityk ma.

11 Mỳkam? Bir, ba ne ba amim ijêx ne aminoo aknon amim,

—Dja ba Môjdjê kukràdjà man kôt amijo anhỹro iban Metĩndjwỳnh kôt itĩn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Nhym be, kati. Me kunĩ te kute kukràdjà marn kôt amijo anhỹr prãmje, ne kam kam amikrào ba. Badjwỳ ne ba kam amikrào iba. Ne kam aminoo aknon arĩk amim,

—Dja ba Môjdjê kukràdjà man kôt amijo anhỹro iban arỳm Metĩndjwỳnh kôt itĩn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Nhym be, kati. Ije kukràdjàkam amikràkam dja Metĩndjwỳnh me biknor tokry djàkam imẽ. 12 Djãm kam Môjdjê kukràdjà punu? Kati. Mexkumrẽx. Metĩndjwỳnh kukwakam ne Môjdjê kute memã kukràdjà jarẽnh. Môjdjê kute kam me axwe kêt kadjy me akre katàtkumrẽx. Kukràdjà mexkumrẽx.

13 Djãm Môjdjê kukràdjà mex kôt ije amijo anhỹr djô'ã ne ijaxwen me biknor tokry djàkam itẽmmã? Arkati. Ba kukràdjà maro iban kam arỳm amijaxwemã ikaton amima. Ne kam te kukràdjà kôt amijo anen mã ijaxwen kam arỳm mã amim,

—Dja Metĩndjwỳnh ijaxwe pãnh me biknor tokry djàkam imẽ. Be, ijaxwe ne punu:re, anhỹro iba.

*Ta te: axwe kêt prãmje mã axwe'ã kute amijar*ẽnh.
Gar 5.17

14 Metĩndjwỳnh Karõ ne Môjdjê kukràdjà jarẽ. Nhym be, jakam djẽ ne ba mã Metĩndjwỳnh Karõ ma? Kati. Imã ijaxwe prã:m ne te ijaxwe kêt prãmje. 15 Djãm imã mỳjja kĩnhja ne ba o iba? Kati. Imã mỳjja kĩnh kêtja ne ba o iba. Mỳkam ne ba o iba? Kon. Ije mar kêt. 16 Imã mỳjja kĩnh kêto ibakam ba arỳm amim,

—Mrãmri, Môjdjê kukràdjà mexkumrẽx, ane. 17 Djãm kam ba ne ba o iba, imã mỳjja kĩnh kêtjao iba? Kati. Ikadjwỳnhbê ijaxwe ja ne 'ã imã apnên ijo ba. 18 Djãm imex got? Ije amidjwỳnhbito kĩnh prãmkam djãm imex got? Ije mỳjja mexo iba kadjy te imã mỳjja mexbit kĩnh. Kam, ije mỳjja mexbito iba kadjy mỳj dja ba amijon? Kon. Ije amikam mar kêtkumrẽx. 19 Imã mỳjja mex kĩnhja djãm tãm ne ba o iba? Kati. Imã ijaxwe kĩnh kêtja ijaxwe ja ne ba o iba. Te imã ijaxwe kĩnh kêt mã o iba. 20 Kam, imã ijaxwe kĩnh kêtjao ibakam djãm ba ne ba o iba? Kati. Ikadjwỳnhbê ijaxwe ja ne ijaxwe'ã imã apnên ijo ba.

21 Kam, djã ne ba mrãmri mỳjja mexo ibakumrẽx? Kati. Bit ije mỳjja mexo iba kunĩkôt ne ba mã mỳjja punu o iba. 22 Ba ne ba imã Metĩndjwỳnh kukràdjà kĩnh. 23 Nhym be, ikadjwỳnhbê ijaxwe ja ne ijaxwe'ã imã apnê. Ba amim, “Ba on imexbit”, ane. Ne kam mã ijaxwen te ijaxwe kêt prãmje. Ije mỳjja mexo iba prãm kunĩkôt mã ijaxwe. 24 Ba amim,

—Ỹ, watĩre. Ikadjwỳnhbê ijaxwe ja ne ijaxwemã ingrẽk prãm ba arỳm me biknor tokry djàkam itẽmmã. Mỳj me'õ dja ikadjwỳnhbê ijaxwe jabê ipytà? Nã bãm ã amim ane. 25 Bir, gwaj banhõ Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu dja ikadjwỳnhbê ijaxwebê ipytà. Ba kam mã Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽ. Tãm ne ja.

Ba kam mã amim,

—Ba on Metĩndjwỳnh kabẽn kôtbit amijo iba, ane. Nhym be, ikadjwỳnhbê ijaxwe mã kute ijo ba prãmkumrẽx. Tãm ne ja.

8

*Me kute Metĩndjw*ỳnh Karõ marja tĩn.

1 Kritu Jejumẽ gwaj batipdji nhym
arỳm kute gwaj bakadjwỳnhbê bajaxweo
apêxmã. Kam, Metĩndjwỳnh kute gwaj
bamã bajaxwe pãnh jarẽnh kêt gwaj me
biknor tokry djàkam babiknor kêtkumrẽx.
Baje amidjwỳnhbito kĩnh kadjy bajaxweo
baba kêtja, baje Metĩndjwỳnh Karõ kôt
amijo babaja, gwaj ba dja gwaj me biknor
tokry djàkam babiknor kêtkumrẽx.
2 Mỳkam? Bir, gwaj mã bajaxwekam
arỳm me biknor tokry djàkam batẽmmã.
Nhym be, gwaj arỳm tu amim Kritu Jeju
markumrẽx nhym Metĩndjwỳnh Karõ gwaj
babê bajaxwe kurên kubê gwaj bamã tỳx
jadjà gwaj kam arỳm katàt amijo baba kadjy
batỳx. Ne kam babiknor kêtkumrẽx ne
Metĩndjwỳnhkôt batĩn ne ar baba rã'ã: rã'ã
ne. 3 Bir, gwaj baje amidjwỳnhbito kĩnh
kadjy bajaxweo babakam ne gwaj te: katàt
baje amijo baba prãmje ne te baje Môjdjê
kukràdjà mar ne te kôt baje amijo baba
mexmã. Nhym kam Metĩndjwỳnh pykamã
ta Kra pydji jano nhym ta amijo kute me
axwe nhĩ pyràk ne ar ba. Nãm aminhĩ
tã pĩte'y'ã wajêt nhym Metĩndjwỳnh arỳm
gwaj bamã tỳx jadjà. Katàt baje amijo baba
kadjy arỳm gwaj bamã tỳx jadjà nhym gwaj
bajaxweja arỳm gwaj bamã rerekren ajte
kute gwaj bajo ba kêt.
4 Dja gwaj amidjwỳnhbito kĩnh kêt ne
bajaxweo baba kêt ne Metĩndjwỳnh Karõ
man kôt ar amijo baba. Nhym kam arỳm
gwaj bamã tỳx jadjà. Gwaj bajaxwe kêt
kadjy bamã tỳx jadjà. Gwaj kam arỳm kum
bajaxwe kêt ne katàt ar amijo baba. Ne kam
arỳm tu Môjdjê kukràdjà kôt katàt ar amijo
baba.

*Me ta kute amidjw*ỳnhbito kĩnh.
Gar 5.16

5 Bir, me ta kute amidjwỳnhbito kĩnhja ne
me kum axwe mar prãm. Nhym be, me kute
Metĩndjwỳnh Karõ kôt amijo baja ne me
kum Karõ mar prãm. 6 Nhym me mã kum
axwe mar prãm ja dja me me biknor tokry
djàkam akuno. Nhym be, me kum Karõ mar
prãm dja me Metĩndjwỳnhkôt tĩn ne ar ba
rã'ã: rã'ã ne umar mexkumrẽx.
7 Mỳkam ne me mã: kum axwe mar
prãm akuno? Bir, me kum Metĩndjwỳnh
kurêkam. Me ja ne me kute Metĩndjwỳnh
kukràdjà kôt amijo ba prãm kêt. Nãm
me te: kôt amijo ane. 8 Me ja, me
kute amidjwỳnhbito kĩnh kadjy axweo
ba prãmja ne me te kute Metĩndjwỳnho
kĩnhmã.

*Me kum Metĩndjw*ỳnh Karõ mar prãm'ã
ujarẽnh.
Dju r 7.38

9 Nhym be, djãm ar ga ne gar amã ajaxwe
maro aba prãm? Kati. Ar ga ne gar
amã Karõ mar prãm. Mrãmri ar akam
Metĩndjwỳnh Karõ ỹrkumrẽx jabej ar amã
Karõ mar prãm. Nhym be, me'õkam Kritu
Karõ ỹr kêtja Metĩndjwỳnh kute o aminhõ
kêtkumrẽx.
10 Nhym be, mrãmri Kritu ar akam
ỹrkumrẽx jabej ar anhĩbit dja ty. Me axwe
djô'ã me batykjakam dja ar anhĩbit ty.
Nhym be, Metĩndjwỳnh kute ar amã axwe
kêt jarẽnh nhym Karõ kute ar ajo bakam
dja gar kôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne.
11 Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm Karõo
akubyn Jejuo tĩn. Karõ ja ar akam ỹr jabej
dja ar gadjwỳ ar ajo tĩn. Krituo tĩn djwỳnh
ar ajo tĩn. Dja gar te arỳm ty nhym akubyn
ar gadjwỳ ar ajo tĩn. Ar akam Karõ ỹr jao
akubyn ar ajo tĩn.
12 Kam, djãm gwaj baje amidjwỳnhbito
kĩnh kadjy mã bajaxweo babamã? Kati.
13 Dja gar arek ajaxweo aban arỳm akuno.
Me biknor tokry djàkam akuno. Nhym
be, dja gar apỹnh ajaxwe krãta. Aparo
ajaxwe'ỳr amrãnh, anhikrao aje ajaxwe
nhipêx, anoo aje ajaxwe pumũnh, adju-
mar djàkam aje ajaxwe mar, ajajkwao aje
mỳjja punu jarẽnh ajaxweja kunĩ krãta
kute mrãmri ne me kute mỳjja bĩnkam
arỳm àpênho krã'yr pyràk. Dja gar
Metĩndjwỳnh Karõ maro ajaxwe krãtan
arỳm Metĩndjwỳnhkôt atĩn ne ar aba rã'ã:
rã'ã ne.
14 Mỳkam? Bir, me kute Metĩndjwỳnh
Karõ maro ba nhym kute meo baja
ne me mrãmri kubê Metĩndjwỳnh
krakumrẽx. 15 Karõ kute ar ajo bakam
djãm Metĩndjwỳnh ar ajo õ àpênh kajgon
kum ar akurên ar ajo ajkẽ gar amã uma:
ar aba? Kati. Karõ kute ar ajo bakam
Metĩndjwỳnh arỳm ar ajo krakumrẽx gar
amã kĩ:nhkumrẽx. Ne kam kum, “Djũnwã”,
ane. Mebê idjaer kabẽnkôt ne me kum,

“Aba”, ane. Nhym be, me bakabẽnkôt ne
gwaj kum, “Djũnwã”, ane.
16 Metĩndjwỳnh Karõ ta ne gwaj
bakadjwỳnhbê gwaj bamã,
—Be, omũ. Mrãmri abê Metĩndjwỳnh
krakumrẽxja pumũ, anhỹro ba. Kam, gwaj
babê Metĩndjwỳnh krakumrẽx. Tãm ne
gwaj baje markumrẽx. 17 Arỳm gwaj babê
krakam dja gwaj arỳm Metĩndjwỳnh nhõ
mỳjjao aminhõ. Kritumẽ ro'ã dja gwaj õ
mỳjjao aminhõn ar o baba. Kôt batokry
jabej o aminhõ. Kritukôt mrãmri batokry
jabej dja gwaj õ mỳjjao aminhõn arỳm ro'ã
bame:xkumrẽx.

*Me kute amimexkumr*ẽx kam amak.
Dju r 17.22; A Kô 4.17; Kor 3.4

18 Bir, mỳj dja gwaj batokry jakam kuma?
Bir, 'ã dja gwaj amim,
—Jakam ba itokry ne kute itokry rax
pyràk. Nhym be, dja ba ĩ Kritumẽ ro'ã
ime:xkumrẽx nhym me kunĩ arỳm ipumũ.
Dja ba kam ikĩnh. Ne ikĩnhkam ajbir itokry
ja mar kêt, ane. Gwaj ã batokry'ã amim
ane. 19 Dja gwaj babê Metĩndjwỳnh krakôt
bakato. Dja amrẽ õ akati bôx gwaj kam
arỳm bakato. Djãm kam dja gwaj bapunu:
got? Kati. Dja gwaj kam bame:xkumrẽx.
Mỳjja kunĩ Metĩndjwỳnh kute ipêx ja ne
amiwỳr gwaj bakatorkam ama:. Mrymẽ
bàmẽ pykamẽ mỳjja kunĩ amiwỳr gwaj
bakatorkam ama:.
20 Mỳkam ne amiwỳr gwaj bakam ama:?
Bir, Metĩndjwỳnh kute mỳjja kunĩ nhipêx
ja ne amrẽbê amijo ajkẽn arỳm punu.
Pykakam 'ê kumex ne mỳjja djàkrê kumex
kato. Djãm mỳjja ta ne amijo ajkẽ? Kati.
Metĩndjwỳnh kabẽnkôt ne ã mỳjja amijo
bikẽnho ane. Nhym be, ajmãkam dja
mỳjja kunĩ mexkumrẽx. Mỳjja kunĩ amiwỳr
amimexkam ama:.
21 Mỳkam? Bir, jakam ne mỳjja punu
prãm, kà rerek prãm, kro prãm, apôk
prãm. Nhym be, mỳjja kute amijo mexkam
dja punu prãm kêt, kà rerek prãm kêt,
kro prãm kêt, apôk prãm kêtkumrẽx.
Gwaj babê Metĩndjwỳnh kramẽ ro'ã dja
mỳjja me:xkumrẽx ne kĩ:nhkumrẽx. Dja
ĩ gwaj babê Metĩndjwỳnh kra amirĩt. Ne
kam bamexkumrẽx ne bakĩnhkumrẽx.
Nhym kam me baro'ã mỳjja kunĩdjwỳ
mexkumrẽx. Kam ne mỳjja kunĩ amiwỳr
amimexkam ama:.
22 Jakam ne mỳjja kunĩ: tokry pymaje
kangãngã. Kute mrãmri ne me nire kra àn
tokry pymaje kangãngã pyràk ne kute kra
bixadjwỳrkam ama:k pyràk. Amrẽbê: ne
mỳjja kangãngãn jakam kangãngã rã'ã ne.
23 Gwaj badjwỳ ne gwaj banhĩ nykam
ama:. Gwaj badjwỳ baje arỳm amijã
Metĩndjwỳnh Karõ kakinhja ne gwaj banhĩ
nykam ama:. Dja gwaj babê Metĩndjwỳnh
krakumrẽx amirĩt. Nhym akubyn bôxkam
dja gwaj bamã banhĩ ny ngã. Dja gwaj banhĩ
nyja rerek prãm kêt ne apêx prãm kêt ne
ny rã'ã. Banhĩ nykam amakbê bakangãngã.
Banhĩja punu prãmkam batokry pymaje
bakangãngã.
24 Gwaj amiwỳr banhĩ ny kam ama: nhym
arỳm Metĩndjwỳnh amim gwaj bapytà.
Nhym be, djãm arỳm ne gwaj banhĩ nyja
pumũ? Kati. Gwaj ren arỳm banhĩ ny
pumũn ren amiwỳr kam amak kêtkumrẽx
ne ren ate bakrãn ar baba. 25 Nhym be,
kati. Kute gwaj bamã banhĩ ny jadjàr kêtri
ne gwaj amiwỳr kam ama:n kam akrànmã
amiwỳr amãr 'iry.
26 Gwaj banhĩ nykam amakbê
Metĩndjwỳnh Karõ kum gwaj bakaprĩ:.
Gwaj bakaprĩn barerekrekam ne Karõ kum
gwaj bakaprĩ:. Ne Metĩndjwỳnhmã gwaj
bajo a'u:w. Gwaj bakaprĩn barerekrekam
dja gwaj amim,
—Mỳj dja ba ikaprĩkam Metĩndjwỳnhmã
ikabẽn jarẽnh on? anen te baje
Metĩndjwỳnhmã amijarẽnhmã. Nhym kam
Karõ kute pykakam gwaj bajo ba arỳm
gwaj bama. Gwaj baman arỳm kum gwaj
bakaprĩ:. Kum gwaj bakaprĩn arỳm amũ
kàjkwakam Metĩndjwỳnhmã gwaj bajo
a'u:w. Djãm gwaj bakabẽnkam ne gwaj bajo
a'uw? Kati. Ta kabẽn mar kêtkam. Kum
gwaj bakaprĩ:kam ne kabẽno kangãngã
gwaj bajo a'u:w. Nãm ã Karõ amybỳm
amũ kàjkwakam Metĩndjwỳnhmã gwaj bajo
à'wỳro ane.
27 Metĩndjwỳnh ne kute me kunĩ djumar
djàkam me kabẽn mar mexkumrẽx ne kam
arỳm kute prĩne Karõ kabẽn mar mex. Karõ
ta ne arỳm kute gwaj bajã Metĩndjwỳnh
kabẽn mar. Kute gwaj bajã amim karõkam
kabẽn ja kute mar ne kabẽn kôt kute kum
gwaj bajo à'wỳr. Jeju kute arỳm gwaj bajo õ
me ja, Karõ kute Metĩndjwỳnhmã gwaj bajo
à'wỳr. Metĩndjwỳnh kabẽn kôt kute kum

gwaj bajo à'wỳr. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm kute prĩne kabẽn mar mex.

Kra mex kôt me mex.
Rô 8.37; Pir 1.12; Ped k 5.10

28 Be, nhym apỹnh mỳjja kute gwaj bajo baja. Mỳjja kunĩkôt. Apỹnh gwaj bakaprĩ djàri nàr apỹnh gwaj bakĩnh djàri kute gwaj bajo baja. O ne Metĩndjwỳnh amim gwaj bajo mexo tẽ. Gwaj bamã abêja ne gwaj bajo mexo tẽ. Metĩndjwỳnh ne amrẽbê: gwaj bakukãm amim gwaj bajã karõn arỳm kôt amiwỳr gwaj bajuw ne ar gwaj bajo ba. Ne kam arỳm apỹnh mỳjjao gwaj bajo mexo tẽ. Ja ne gwaj arỳm baje mar.

29 Mỳj kadjy ne gwaj bajo mexo tẽ? Bir, Kra mex kôt gwaj bamex kadjy. Mỳjja kunĩ kêtri ne kute me kukãm õ me ja kunĩ mar ne arỳm amijo me utà. Kra mex kôt kute meo mex kadjy ne amijo me utà. Krakôt kute õ me ja kunĩo mexo tẽmkam ne kute mrãmri ne me kra kutewa apôx nhym kôt aben nhitepã kamy kunĩ apôx pyràk. Kra kute kamy krãptĩ:mã wa kadjy ne Kra mex kôt gwaj bajo mexo tẽ. 30 Kute amijo me utàr ja ne amiwỳr me ku'uw ne meo ba. Kute amiwỳr me 'wỳr ja ne memã axwe kêt jarẽ nhym me arỳm kum mex ne. Kute memã axwe kêt jarẽnh ja dja meo me:xkumrẽx. Nhym me arỳm kàjkwakam Kra mex kôt mrãmri me:xkumrẽx. Dja gwaj kàjkwakam kôt arỳm bame:xkumrẽx.

*Metĩndjw*ỳnh kum me abê ne me'ã ukanga kêt.

31 Metĩndjwỳnh arỳm gwaj bamã axwe kêt jarẽ. Ne kam dja ĩ Kra kôt prĩne gwaj bajo mex. Kam, djãm me'õ kute Metĩndjwỳnh bê gwaj bajo akẽx gwaj kôt bajaxwemã? Kati. Metĩndjwỳnh ã kum gwaj bajabêo anhỹrkam dja me'õ kubê gwaj bajo akẽx kêtkumrẽx. 32 Nãm amijã Kra djwỳnh pydji nê kêt ne gwaj bakunĩ kadjy kanga nhym arỳm gwaj bapãnh ty. Djãm kute gwaj bakadjy Kra kangakam kute gwaj babê mỳjja mex'õ nêmã? Arkati. Kute gwaj bamã mỳjja mex kunĩ nhõrmã.

33 Mỳj me'õ dja gwaj bamã axwe jarẽ? Kati. Metĩndjwỳnh kute amijo gwaj bapytàrja dja gwaj bamã axwe jarẽnh kêt. Ta ne arỳm gwaj bamã axwe kêt jarẽ gwaj arỳm kum bamex ne. Kam dja te me'õ kute gwaj bamã axwe jarẽnhmã.

34 Mỳj me'õ dja gwaj bamã me biknor tokry djàkam babiknormã arẽ? Kati. Kritu Jeju ne tyn akubyn tĩn ne ajte Metĩndjwỳnh djubôk'ãnh nhỹ. Metĩndjwỳnh djubôk'ãnh nhỹn ajte gwaj banêje kum kabẽno nhỹ. Kam dja te me'õ kute gwaj bamã babiknormã arẽnhmã. 35 Kritu kum gwaj bajabê:.

Dja te me'õ gwaj bajo ajkẽ nhym Kritu kum gwaj bajabê rã'ã:n gwaj bajo ba rã'ã: ne.

Dja te apỹnh gwaj bakaprĩ djàri ajte gwaj bajo ba nhym Kritu kum gwaj bajabê rã'ã.

Dja te apỹnh mỳjja tỳx ajte gwaj bajo ba.

Dja te me ajte kum gwaj bakurê. Kritumã badjàpênhkam te kum gwaj bakurê.

Dja te ajte gwaj bamã prã:m.

Dja te ajte gwaj bakà kêtkam bamã kry:.

Dja te apỹnh mỳjja pyma ajte gwaj bajã apôx.

Dja me ajte te kàxo gwaj bapa. Nhym Kritu mã: kum gwaj bajabê rã'ã:n gwaj bajo ba rã'ã: ne.

36 Apỹnh gwaj bakaprĩ djàri kute gwaj bajo ba kôt ne me bakukãmãre amrẽbê: Metĩndjwỳnhmã amijarẽn kum,

"Be, amã ar idjàpênhkam ne me kute ar ibĩn pyràk. Myt kunĩkôt ne me kute ar ibĩn pyràk. Nãm me ar ijo mrykĩ'ãtomti pyràk ne kum ar ibĩn prãm."

Nãm ã me bakukãmãre Metĩndjwỳnhmã anen arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Kam gwaj badjwỳ bakamingrãnyre dja gwaj mrãmri mekôt ã apỹnh bakaprĩ djàri maro ane. Jejumã badjàpênhkam ã apỹnh bakaprĩ djàri maro ane.

37 Jeju ne gwaj bajã ukanga kêt ne kum gwaj bajabê rã'ã:. Kam te apỹnh mỳjja pymaja gwaj bajo ba gwaj amim Jeju mar tỳx ne arỳm kubê amijo akẽx kêtkumrẽx.

38 Djãm gwaj batykkam kum gwaj bajabê kêt ne gwaj bajã ukangamã? Kati.

Nàr, djãm gwaj batĩn ne ar babakam kum gwaj bajabê kêt ne gwaj bajã ukangamã? Kati.

Nàr, djãm kadjy mrãnh djwỳnh 'õ kute gwaj bajo bikẽnh nhym kum gwaj bajabê kêt ne gwaj bajã ukangamã? Kati.

Nàr, djãm me karõ punu,
nàr djãm jakam apỹnh mỳjja apôx,
nàr djãm amrẽ apỹnh mỳjja apôx mõr,

nàr djãm apỹnh mỳjja 'itỳx gwaj bajo
bikẽnh nhym kum gwaj bajabê kêt
ne gwaj bajã ukangamã? Kati.
39 Nàr, djãm kàjkwa kurũm mỳjja apôx,
nàr djãm pyka krakri mỳjja apôx,
nàr djãm Metĩndjwỳnh kute amũ apỹnh
mỳjja kunĩ nhipêx'õ kute gwaj bajo
bikẽnh nhym kum gwaj bajabê kêt
ne gwaj bajã ukangamã? Arkati.
Apỹnh mỳjja pyma te gwaj bajo ajkẽ nhym
Metĩndjwỳnh kum gwaj bajabê:n
gwaj bajo ba rã'ã:.
Nãm ã kum gwaj bajabêo ane. Gwaj baje
Kritu Jejuo banhõ Bẽnjadjwỳr djwỳnhkôt ã
kum gwaj bajabêo ane. Tãm ne ba tu amim
markumrẽx.

9

*Metĩndjw*ỳnh ta kute amijo me utàr.
1-2 Djãm gwaj baje Môjdjê kukràdjà mar
ne kôt baje amijo babakam ne Metĩndjwỳnh
kute gwaj bamã axwe kêt jarẽnh gwaj arỳm
kum bamex ne? Kati. Nã gwãm tu amim
Jeju markumrẽx nhym arỳm gwaj bamã
axwe kêt jarẽ gwaj arỳm kum bamex ne.
Nhym be, inhõ me wỳnh, inhõbikwabê
mebê idjaer djãm me kute tu amim Jeju
markumrẽx? Kati. Me kute amim Jeju mar
kêt. Nãm me amim,
—Ba Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo
iba nhym Metĩndjwỳnh arỳm imã ijaxwe
kêt jarẽ ba arỳm kum imex, ane. Me kute
amim Jeju mar kêtkam dja Metĩndjwỳnh
arỳm pãnh me kanga. Kam ne ba
ikadjwỳnhbê ikaprĩn iban imỳr rã'ã: ne.
Kritu kôt ne ba katàt ikaprĩ'ã ar amã
amijarẽnhkumrẽx. Metĩndjwỳnh Karõ ta
ne ajte idjumar djà kadjwỳnhbê imã,
—Mrãmri 'ã ajêx kêtkumrẽx, ane.
Mrãmri ikaprĩkumrẽx. 3 Inhõ me wỳnh,
inhõbikwabê mebê idjaer ne me kute
amim Jeju mar kêt. Ba ren me kadjy
Metĩndjwỳnhmã kum,
—Kwãrĩk wãnh mebê idjaer kanga kêt.
Ba dja ga me pãnh ikanga, ane. Nhym
ren me kam arỳm tu amim Jeju Kritu
markumrẽx ba ren arỳm ã Metĩndjwỳnhmã
ane. Nhym be, kati. Me kute amim Jeju mar
kêt. Kam ne ba mekam ikaprĩ:re. 4 Mebê id-
jaerkumrẽx. Metĩndjwỳnh ne amrẽbê meo
kra nhym Metĩndjwỳnh rax djô'ã me ra:x.
Ne kam ajmã kuten amim Jeju mar kêt ba
arỳm mekam ikaprĩre ne. Metĩndjwỳnhmẽ
ne me kute aktã abenmã amijarẽnh mãmdji
nhym arỳm memã kum,
—Ba dja ba me ajo djuw mex rã'ã: rã'ã
ne, ane. Ne arỳm memã Môjdjê kukràdjà
jarẽ nhym me o ba. Ne kukràdjà kôt
kum apê ne kum amijarẽnho ba. Nhym
kute memã mỳjja jarẽnh mãmdji. Me
kukãm apỹnh mỳjja mex apôxmã kute
memã arẽnh mãmdji. Nhym me ajmã ne
Jeju mar kêt ne ar ba. Ba kam mekam
ikaprĩre ne.
5 Me bakukãmãre ne me me babê idjaer
kukãmãrekumrẽx nhym Jeju Kritu arỳm
mekam amijo ĩ ne kato. Kubê ne apỹnh
me ba djà kunĩkôt me kunĩ, mỳjja kunĩ
Tĩndjwỳnh. Pydji ne me:xkumrẽx ne ra:x.
Mex ne rax rã'ã: rã'ã ne. Mrãmri ne ba ar
amã arẽnhkumrẽx. Jeju Kritu me ibê idjaer
kurũm kato nhym kam me ajmã ne Jeju mar
kêt ne ba. Ba kam mekam ikaprĩ:re ne imã
me kaprĩ:kumrẽx.
6 Metĩndjwỳnh kute mebê idjaero kran
kute memã, “Me abê ikra”, anhỹrkam ne
me kwỳ arỳm kanga. Me kwỳ kute kan-
gakam djãm arỳm kam Metĩndjwỳnh kabẽn
kajgo? Kati. Metĩndjwỳnh kabẽnkôt me
kwỳbê Metĩndjwỳnh krakumrẽx. Djãm
mebê idjaer kunĩ ne Metĩndjwỳnh kute meo
kra? Kati. Me kwỳbit. 7 Nàr, djãm Abraão
djô'ã me ar ba kunĩ ne Metĩndjwỳnh kute
memã,
—Me abê Abraão tàmdjwỳkumrẽx,
anhỹro ba? Kati. Me kwỳmãbit. Nãm
Abraãomã kum,
—Idjak kurũm dja atàmdjwỳ apôx, ane.
8 Mỳj'ã ne gwaj kabẽn ja ma? Bir, amrẽbê:
me bakukãmãre Abraão ta ne amikabẽnkôt
õ àpênh kajgomã Imaêr dji nhym kato.
Djãm kra Imaêrmẽ ô'ã tàmdjwỳ apôxmẽ
djã ne Metĩndjwỳnh me jao krakumrẽx?
Kati. Metĩndjwỳnh kute kabẽn pydjin
arẽnh kôt ne prõkumrẽxmã Idjak dji nhym
arỳm kato. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm
o krakumrẽx. Kra Idjakmẽ kam tàmdjwỳ
apôxmẽ ne Metĩndjwỳnh meo krakumrẽx.
9 Arỳm ne Abraãomã kum,
—Dja ba ĩ bôx nhym Xara arỳm kra,
ane. Metĩndjwỳnh kute kabẽn pydjin arẽnh
ne ja. Nhym kam arỳm kra kato nhym
Metĩndjwỳnh amikabẽnkôt arỳm o kra.
10 Nhym ajtekam me banhingêt Idjak Re-
bekamã kra ar kudji nhym tujarô rã'ãkam

Metĩndjwỳnh arỳm kra ar'ã amim karõ.
11-13 Ar rwỳk kêtri. Ar mex nàr ar axwe kêtri
ne arỳm ar'ã amim karõn Rebekamã kum,
"Kutewa dja kutapumã apê", ane.
Pi'ôkkam kute me bakukãmãremã ar arẽnh
kôt ne ã Rebekamã ane. Ne memã kum,
"Imã Djako kĩnh. Nhym be, imã Ixau kĩnh
kêt", ane.
Djãm mexkam ne kum Djako kĩnh? Kati.
Djãm axwekam ne kum Ixau kĩnh kêt? Kati.
Kute ar'ã amim karõ kôt kum Djako kĩnh
ne kum Ixau kĩnh kêt. Idjujarẽnhja ne me
kunĩ'ã amijakre. Mỳj dja gwaj me kunĩ'ã
amim arẽn kuma? Bir, dja gwaj amim,

—Be, Metĩndjwỳnh ne amikabẽn kôt
arỳm amijo me utà. Kute me kêtri me'ã
amim karõ kôt ne arỳm amijo me utà.
Djãm me ta mexkôt ne amijo me utà?
Kati. Amikabẽn kôt. Kute amiwỳr me
'wỳr djwỳnh ta amikabẽn kôt ne kute amijo
me utàr, ane. Tãm dja gwaj idjujarẽnh ja
markam amim arẽn maro baba.

14 Metĩndjwỳnh ta kute amijo me utàr.
Me kator kêtri kute amijo me utàr. Kute
amim me'ã karõ kôt kute amijo me utàr.
Djãm kam gwaj ba baje amim,

—Be ga, Metĩndjwỳnh kute katàt
amijo ba kêtja pumũ, anhỹrmã? Arkati.
Metĩndjwỳnh katàt ry tipdji. 15 Ga,
Metĩndjwỳnh amrẽbê: me bakukãmãre
Môjdjêmã kum,
"Ba dja ba amim me'õ'ã karõn tu imã kaprĩ.
Ba dja ba amim me'õ'ã karõn tu imã
kĩnh."
Nãm ã Metĩndjwỳnh me bakukãmãremã
ane.

16 Mỳj ne gwaj kabẽn ja burũm kuma? Bir,
djãm me'õ ta kum kĩnh nhym kum kaprĩ?
Kati. Nàr, djãm me'õ ta kum apê nhym kum
kaprĩ? Kati. Metĩndjwỳnh ta ne tu kum me
kaprĩ. Tãm ne gwaj Metĩndjwỳnh kabẽnja
burũm kuma. 17 Amrẽbê: me bakukãmãre
ar bari ne Metĩndjwỳnh Parao'ã amakkre
kêt mẽn ajte o bikẽnho dja. 'Ã amakkre kêt
mẽnho ãmri ne kum,
"Mỳj kadjy ne ga anã kurũm ruw ba ajo
ikato? Bir, ije ajã ajamakkre kêt
mẽnh ne ajo ibikẽnh kadjy. Ije me
kunĩmã akam itỳxo amirĩt kadjy ne
ba ajo ikato.
Apỹnh pyka kunĩkôt dja me iraxmã katon
abenmã irax ne ipyma jarẽ. Ja kadjy
ne ba ajo ikato. Me kute ipyma: mar
kadjy. Kadjy ne ba ajo ikato."
Nãm ã Paraomã ane nhym me arỳm 'ã pi'ôk
no'ôk ne. 18 Arỳm ne ba Rebeka'ã ajarẽn ajte
Môjdjê'ã ajarẽn ajte Parao'ã ajarẽ.

Mỳj dja gwaj Metĩndjwỳnh kute kam
arkum kabẽn jarẽnh burũm kuma? Mỳj'ã
ne amijakre? Bir, Metĩndjwỳnh ta ne
amim me'ã karõ. Ne kam amikabẽnkôt
arỳm tu kum me kwỳ kaprĩ. Tãm ne
gwaj kute Rebekamã kabẽn jarẽnh ne ajte
Môjdjêmã kute kabẽn jarẽnh burũm kuma.
Ba kam ajte Parao'ã ajarẽ. Mỳj dja gwaj
Metĩndjwỳnh kute kum kabẽn jarẽnhja
burũm kuma? Bir, Metĩndjwỳnh ta ne
amim me'ã karõ. Ne kam ta amikabẽnkôt
ajte tu me kwỳ'ã amakkre kêt rẽ. Tãm dja
gwaj Paraomã kabẽn burũm kuma.

19 Djãm ar ajõ imã,

—Metĩndjwỳnh kute ã amim me'ã karõo
anhỹrkam mỳj me'õ ne kubê àptàrmã?
Arkati. Metĩndjwỳnh ta kute me'ã amakkre
kêt mẽnhkam ne ren memã axwe jarẽnh
kêt. Mỳkam ne memã axwe jarẽ? ane.
Djãm aje ã imã anhỹrmã? 20 Kati. Kwãrĩk
wãnh mỳjwã wã jarẽnh kêt. Pykabê ne
ga ar aban angri:re ga we ajte akabẽno
aje Metĩndjwỳnh japanhmã. Nã bãm me
bakukãmãre kabẽn kôt amã ane. Amrẽbê
ne me memã kum,
"Djãm arỳm mỳjja nhipêx kute ipêx
djwỳnhmã kum,
'Mỳkam ne ga ga inhipêx prãm ne kam ã ijo
ane'? anhỹrmã? Kati."
Nãm ã me bakukãmãre memã ane. Mrãmri
ne me bakukãmãre memã arẽnhkumrẽx.
21 Ga, ngyo ngônh nhipêx djwỳnh ta
kute amim 'ã karõ kôt kute ngy kajgo
jamỳnh ne o ngônh nhipêxja pumũ. Ta
mỳjja mex kadjy ngônh nhipêx. Nàr,
ajte ta mỳjja punu kadjy ngônh nhipêx.
Metĩndjwỳnhdjwỳ, kute me ipêx djwỳnh ta
amikabẽnkôt tu ã meo ane. Djãm kam gwaj
baje bakabẽno apanhmã? Kati.

22 Ta amikabẽnkôt tu ã meo ane. Mekam
ngryk ne tu kute meo biknorkumrẽx kadjy
ne me ipêx. Me kwỳ ja'ã ne ta amim karõn
amim,

—Dja ba ĩ me kwỳkam ingryko amirĩt ne.
Nhym me kunĩ ipumũn arỳm 'itỳx ma, ane.
Ne kam ajte amijã ngryk nên amiwỳr me
amãr 'iry.

[23] Ne kam mekam ukaprĩ kadjy me kwỳ
nhipêx. Amrẽbê: ne ta me'ã amim karõn
amim,
—Me ja dja ba amimexo meo
me:xkumrẽx. Ne me kunĩmã mekam
idjukaprĩo amirĩt. Me kunĩ dja me 'ã
ipumũn ime:xkumrẽx ma. Ja kadjy dja
ba amimexo meo me:xkumrẽx, ane. Djãm
ta kute amim me'ã karõn ajte ã me ipêxo
anhỹrkam djãm katàt kute amijo ba kêt?
Kati. Katàt ne amijo ba. [24] Ta ne tu ã gwaj
badjwỳ gwaj bajo mexo ane. Ta ne amiwỳr
gwaj bajuw ne gwaj bajo ba. Djãm me ibê
idjaerbito ba? Kati. Me abajtemdjwỳo ba.

[25] Metĩndjwỳnh ta ne amim me'ã karõ.
Ne kam ta amikabẽnkôt arỳm amijo me
utàn ar meo ba. Me bakukãmãre Ôd-
jêja amrẽbê: ja jarẽ. Metĩndjwỳnh ta
amikabẽnkôt kute amijo me kwỳ pytàrja
jarẽ. Metĩndjwỳnh ne Ôdjêjamã kabẽn jarẽ
nhym me bakukãmãremã kum,

"Metĩndjwỳnh ne me amã,

'Amrẽbê ije me kwỳo inhõ kêt. Nhym be,
jakam dja ba memã inhõ me ja jarẽ.

Me kwỳ amrẽbê imã me kĩnh kêt. Nhym be,
jakam dja ba imã me kĩnh.'

Nãm ã Metĩndjwỳnh me amã ane."

Nãm ã me bakukãmãre Ôdjêja memã ane
nhym me arỳm kabẽn'ã pi'ôk no'ôk ne. Ga,
Metĩndjwỳnh ta kute amijo me bajtem kwỳ
pytàrja pumũ. [26] Nhym kam ta ajte memã
kum,

"Metĩndjwỳnh ne me amã,

'Pyka 'õkam me'ã ne ba memã kum,

Ije meo ikra kêt ne ja, ane. Pyka tãmkam dja
me ĩ memã kum,

Me abê Metĩndjwỳnh tĩn ne ar baja kra ar,
ane. Dja me ĩ ã memã ane', ane.

Metĩndjwỳnh ã me amã ane."

Nãm ã me bakukãmãre Ôdjêja memã ane
nhym me arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Ga, ajte
Metĩndjwỳnh ta kute amijo me bajtem kwỳ
pytàrja pumũ.

[27] Nhym kam me bakukãmãre Idjaij
ajte amrẽbê: tãm jarẽ. Metĩndjwỳnh ta
amikabẽnkôt kute amijo me kwỳ pytàrja
jarẽ. Idjaij mebê idjaer'ã kàj bê memã kum,

"Dja mebê idjaer krãptĩ: kute mrãmri ne
ngô raxbê pyka kêtkam pykati 'ykà
krãptĩ pyràk.
Dja te me krãptĩ nhym arỳm amim me
ngrêrebit pytà. Me anhybit me utà.
Me kute amim mar me utà.

[28] Nhym me kute Metĩndjwỳnh mar kêt-
djwỳ. Mỳj dja me on?

Bir, Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Metĩndjwỳnh
kute pykabê me axwemã pãnh
jarẽnhmã. Dja meo kukrà
kêtkumrẽx ne katàt memã pãnh
jarẽnhkumrẽx ne on inomã kumẽ."

Nãm ã me bakukãmãre Idjaij memã ane
nhym me arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Ga, ajte
Metĩndjwỳnh ta kute amijo me kwỳ pytàrja
pumũ.

[29] Nhym kam Idjaij ajte tãm'ã ajarẽn
memã kum,

"Bẽnjadjwỳr djwỳnh 'itỳxo kubê kumkati
amrẽbê: me axwe raxkam arỳm
krĩraxbê Xôtômamẽ krĩraxbê
Gomora gan pyka mẽ o amrà.

Ne ren kum me bajã ma kêt gu ren me
badjwỳ arỳm mekôt bakêt. Nhym
be, kati. Nãm kum me bajã ma
nhym kam me badjô'ã me anhy rã'ã,
me kwỳ rã'ã ne."

Nãm ã me bakukãmãre Idjaij memã ane.
Ga, me bakukãmãre kabẽnja kunĩ kôt
Metĩndjwỳnh ta amikabẽnkôt kute amijo
me kwỳ pytàr ne meo baja pumũ.

Mebê idjaer kute Kritu mar kêt.

[30] Mỳj dja gwaj jakam abenmã arẽ?
Bir, me bajtem ne me amrẽbê kute
Metĩndjwỳnhmã amijo mex jabej kêt. Nãm
me te kum amijo mex jabej kêt nhym
Metĩndjwỳnh ta arỳm kum me kaprĩn
memã axwe kêt jarẽ. Me tu amim Jeju Kritu
markumrẽx nhym Metĩndjwỳnh arỳm tu
memã axwe kêt jarẽ nhym me arỳm kum
mex ne.

[31] Nhym be, mebê idjaer kute
Metĩndjwỳnh kukràdjà marn kôt amijo
bakam djãm me arỳm kum axwe kêt? Kati.
[32] Mỳkam? Bir, me kute amim Kritu mar
kêtkam. Me kute amim,
—Djãm ba dja ba amim Jeju ma got? Ba
Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo iban
arỳm Metĩndjwỳnhmã ijaxwe kêt, ane. Me
kute amim anhỹro bakam ne me axwe rã'ã
ne. Kam ne me kute kẽn me par tok
nhym me rôrôk pyràk. Me kute amim Jeju
mar kêt. [33] Metĩndjwỳnh ne amrẽbê me
bakukãmãremã kum,

"Ota, ba Xijãokam kẽn'õ nhỹr. Kẽn wã kute me par tokkam me rôrôk prãmkumrẽx. Kam dja me kum kẽn wã kurê.
Nhym be, dja me kwỳ ĩ pỹnhkôt tu amim markumrẽx ne arỳm pijàm kadjy kêtkumrẽx."
Nãm Metĩndjwỳnh ã memã ane nhym me arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Kritu'ã ne kẽn jakren arẽ nhym me kum kurêmã. Nhym kôt mebê idjaer ã kum kurên mar kêto ane.

10

1 Akmere, àpnhĩre ar, imã mebê idjaer kĩ:nh. Mebê inhõbikwakam imã me kĩnh. Metĩndjwỳnh ren amim mebê idjaer kunĩ pytà ba ren mekam ikĩnhkumrẽx. Nã bãm mã Metĩndjwỳnhmã kum,

—Gop amim me utà. Gop amim me utà, anhỹro iba.

2 Ba ne ba amrẽbê mekam ar iban prĩne me omũ. Kam djãm me Metĩndjwỳnhmã àpênh prãm ngri got? Me kum àpênh prã:m. Me te kum àpênh prãm ne kute Metĩndjwỳnh mar kêt. Me arĩk ar kupa'ã ba. 3 Metĩndjwỳnh ta ne memã kum,

—Me kute amim Kritu markam dja ba memã axwe kêt jarẽ nhym me arỳm imã mex ne, ane. Nhym me atekam ajte mar kêt ne amim,

—Djãm ba ije amim Jeju marmã got? Kati. Ba dja ba ijaxwe kêt. Ba dja ba Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo iban arỳm ijaxwe kêt ne Metĩndjwỳnhmã imex ne, anhỹro ba.

4 Djãm gwaj ba baje amim,

—Djãm ba ije amim Jeju marmã got? Kati. Ba dja ba Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo iban arỳm Metĩndjwỳnhmã ijaxwe kêt, anhỹrmã? Djãm gwaj baje ã amim anhỹrmã? Kati. Kritu ta ne gwaj bakadjy prĩne kukràdjà man kôt amijo ba me:xkumrẽx. Gwaj baje Kritubit mar ne tu amim markumrẽx nhym Metĩndjwỳnh arỳm tu gwaj bamã axwe kêt jarẽ gwaj arỳm kum bamex ne.

Mỳj dja me nẽn arỳm axwe kêt?

5 Me bakukãmãrebê Môjdjê ne amrẽbê: memã kum,
"Dja me katàt kukràdjà man kôt amijo ban kam arỳm tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne", ane.
Kute memã ja jarẽnhkam mỳj dja me nẽn arỳm axwe kêt? Bir, dja me katàt kukràdjà man kôt ar amijo ban arỳm axwe kêt. Ja ne Môjdjê amrẽbê memã arẽ. 6 Nhym be, ajbir jakam me kute tu amim Jeju markumrẽx, nhym Metĩndjwỳnh arỳm tu memã axwe kêt jarẽ nhym me arỳm kum mex ne. Gar akwỳ ne gar arĩk amim,

—Mỳj me'õ godja kàjkwa djwỳnhmã wabi? Ne ren me'õ kàjkwamã wabin ren iwỳr Krituo ruw ba ren kôt omũn tu amim markumrẽx, ane. Kwãrĩk wãnh ja jarẽnh kêt. 7 Gar akwỳ ajte arĩk amim,

—Mỳj me'õ godja me tyk ba djàkam ruw? Ne ren me'õ me tyk ba djàkam Kritu'ỳr ruw ne ren iwỳr o wabin iwỳr o bôx ba ren tu amim markumrẽx, ane. Kwãrĩk wãnh ja jarẽnh kêt. Mỳkam dja gar ja jarẽnh kêt? Bir, arỳm ne me ar amã Kritu'ã ajarẽ gar arỳm ama. Ne kam ajte tu amim markumrẽx kêt. 8 Metĩndjwỳnh ne me bakukãmãremã kum,
"Djãm onĩj ikabẽn nõ? Kati, arỳm ne akadjwỳnhbê nõ. Ajajkwa kôt ne ga memã arẽ nhym ajajkwakam nõn adjumar djà kadjwỳnhbê nõ", ane.
Kabẽn ja ne bar kàj bê memã arẽ. Dja me kwỳ tu amim kabẽnja mar ne amim Kritu markumrẽx. Ja kadjy ne bar memã kabẽn ja jarẽ. 9 Nã bãm ar memã kum,

—Dja gar amibu'ã memã amijarẽn memã kum, "Mrãmri Jejubê inhõ Bẽnjadjwỳr djwỳnhkumrẽx", anen ajte ar adjumar djà kadjwỳnhbê amim, "Mrãmri ne Metĩndjwỳnh akubyn Jejuo tĩnkumrẽx", ane nhym arỳm amim ar apytà, ane. Ar ikabẽn ja ne bar memã arẽ. 10 Mỳkam? Bir, me umar djà kadjwỳnhbê ne me tu amim markumrẽx nhym arỳm tu memã axwe kêt jarẽ nhym me arỳm kum mex ne. Ne kam amibu'ã memã amijarẽn memã kum,

—Arỳm ba tu amim Jeju markumrẽx, ane nhym arỳm amim me utà. 11 Me bakukãmãre kabẽn kôt ne ba ar amã ikabẽn ja jarẽ. Amrẽbê: ne me bakukãmãre memã kum,
"Djãm me kute tu amim markumrẽx nhym Metĩndjwỳnh kute amim me utàr kêt nhym me arỳm pijàm? Kati.
Djãm me kute amim, 'Ba arỳm tu amim Metĩndjwỳnh markumrẽx nhym arỳm ibê kajgo', anhỹrmã? Kati.

Me kwỳ ĩ pỹnhkôt kute tu amim
markumrẽxja dja Metĩndjwỳnh
arỳm me utàrkumrẽx.”

Nãm ã me bakukãmãre memã ane nhym
me arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Ga, me kute
tu amim markumrẽx nhym kute amim me
utàrja pumũ. Mrãmri me kabẽnkumrẽx. Ba
kôt ar amã ikabẽn jarẽ.

12 Djãm kam kute mebê idjaerbit pytàr
ne kute amũ me bajtembê kreguja pytàr
kêt? Kati. Kute me bajtemdjwỳ pytàr.
Mỳkam? Bir, Bẽnjadjwỳr djwỳnh ne py-
dji:n me kunĩmã bẽnjadjwỳr rax. Mebê
idjaermã Bẽnjadjwỳr ra:xi. Me bajtemmã
Bẽnjadjwỳr ra:xi. Me ĩ pỹnh kôt me kute
kum amijo à'wỳrja ne Bẽnjadjwỳr djwỳnh
kute apỹnh meo djuw mex. Õ mỳjja
kume:xo meo djuw mex. 13 Me bakukãmãre
ne me amrẽbê: ã memã ane. Nãm me memã
kum,

“Me kwỳ ĩ pỹnhkôt dja me Bẽnjadjwỳr
djwỳnhmã amijo a'uw ne kum,
‘Ipytà’, ane nhym arỳm me utà.”

Nãm ã me bakukãmãre memã ane.
Ga, me bajtemdjwỳ kute tu amim Jeju
markumrẽxja pumũ. Metĩndjwỳnh kute
amim me adjwỳnhdjwỳ pytàrja pumũ.
Mrãmri ne me kabẽnkumrẽx ba me amã
arẽnhkumrẽx.

14 Nhym be, me kute amim Jeju kamnhĩx
kêtkam djãm me kute kum, “Jeju ipytà”,
anhỹrmã? Kati. Ne ajtekam me kute Jeju'ã
ujarẽnhja mar kêtkam djãm me kute amim
kamnhĩxmã? Kati. Ne ajtekam kraxje
me kute memã Jeju'ã ujarẽnh kêtkam djãm
me kute marmã? Kati. 15 Ne ajtekam me
kute me'ỳr me anor kêtkam djãm me kute
memã Jeju'ã ujarẽnhmã? Kati. Nhym
be, Metĩndjwỳnh arỳm me'ỳr me kwỳ jano
nhym me arỳm kàj bê memã 'ã ajarẽ nhym
me kum kĩ:nhkumrẽx. Me bakukãmãre
kabẽn kôt ne ba ar amã ja jarẽ. Amrẽbê: me
bakukãmãre memã kum,

“Kritu'ã ujarẽnh ny, kôt me umar
mexja. Apỹnh mỳjja mex'ã me
ujarẽnh nyja. Ujarẽnhkam me
kĩ:nhkumrẽxja. Djãm kute memã 'ã
ujarẽnh ny jao mrãnh djwỳnh mex
ngri got? Me'ỳr bôxkam me kum
kĩ:nhkumrẽx.”

Nãm ã me bakukãmãre memã ane. Ga, me
kwỳ kum kĩnhkumrẽxja pumũ. Mrãmri me
kabẽnkumrẽx.

16 Nhym be, djãm mebê idjaer kunĩ ne
me arỳm Kritu'ã ujarẽnh ny ma? Djãm me
kunĩ arỳm Krituo aminhõ? Kati. Mebê
idjaer kunĩ kute Krituo aminhõ kêt. Me
bakukãmãre Idjaij ne amrẽbê: me arẽ. Me
kute amim mar kêtja jarẽ. Nãm memã kum,

“Nhỹnh got me'õ kute tu amim ar ikabẽn
markumrẽx?”

Nãm me bakukãmãre ã mebê idjaer jarẽnho
ane. Ga, me kute amim mar kêtja pumũ.
17 Bir be, kam me kute memã Metĩndjwỳnh
kabẽn jarẽnhkambit ne me arỳm kuman
tu amim markumrẽx. 18 Djãm arỳm ne me
mebê idjaermã 'ã ujarẽnh ny jarẽ nhym
me arỳm kuma? Nà, arỳm. Amrẽbê: ne
me bakukãmãre memã arẽ nhym me arỳm
kuma. Nãm me memã kum,

“Apỹnh me ba djà kunĩkôt ne me me kabẽn
ma. Djãm jakambit ne me kuma?
Kati. Orĩ:nãdjwỳ ne me arỳm kuma.
Apỹnh me ba djà kunĩkôt ne me arỳm
me'ỳr kabẽno bôx ne arỳm memã
arẽ nhym me arỳm kuma.”

Nãm me bakukãmãre ã memã ane. Ga,
mebê idjaer arỳm kute Kritu'ã ujarẽnh ny
marja pumũ. 19 Ba ajte me amã arẽ. Mỳj'ã
ujarẽnh ny kute amijakreja djãm me kute
mar? Nà. Me kute mar. Ne kam me
kute mar kajgo. Metĩndjwỳnh ne amrẽbê
mebê idjaermã amikabẽn jarẽ. Me bajtem'ã
memã amikabẽn jarẽ. Nhym Môjdjê arỳm
kabẽn man amũ Metĩndjwỳnh kukwakam
me bakukãmãremã arẽn memã kum,

“Metĩndjwỳnh ne me amã,
‘Me aje me'ã, Me kakrit, anhỹrja. Me ja dja
ba amim me utà. Dja ga me kam te
ga aje me uràk prãmje angryk ne.
Ne aje me'ã, Me no kêt, anhỹr ja. Me
ja dja ba amim me utà. Dja ga me
kam te ga aje me uràk prãmje amim
angry:k ne.’

Nãm ã Metĩndjwỳnh me amã ane.”

Nãm ã me bakukãmãre Môjdjê mebê id-
jaermã ane. 20 Ne kam me bakukãmãre Id-
jaijdjwỳ kum mebê idjaer pyma kêt ne ajte
me bajtem'ã memã ajarẽ. Metĩndjwỳnh ne
kum amikabẽn jarẽ nhym kukwakam arỳm
me bakukãmãremã kum,

“Metĩndjwỳnh ne me amã,
‘Me kute ijabej kêt ja ne me arỳm imã kato.
Ba ne ba memã amijo amirĩt nhym
me arỳm imã kato. Me kute ijabej

me kukjêr kêtjamã ne ba amijo amirĩt.'
Nãm ã Metĩndjwỳnh me amã ane."
Nãm ã Idjaij me bajtem'ã mebê idjaermã ane. 21 Nhym Metĩndjwỳnh ajte mebê idjaer'ã memã kum,
"Me kute aminhirôbê ikabẽn rẽnh ne amakkre kêt. Me jamã ne ba kryràm te ipa koror ne amiwỳr me kam amako iku'ê: nhym ijã akamàt nhym me kute imar kêtkumrẽx."
Nãm ã Metĩndjwỳnh mebê idjaermã ane. Be ga, mebê idjaer arỳm kute Kritu'ã ujarẽnh ny mar ne mar kajgoja pumũ.

11

*Metĩndjw*ỳnh kute amijo me anhybit pytàr.
1 Kam djãm arỳm ne Metĩndjwỳnh õ mebê idjaer kunĩ kanga? Arkati. Ga, badjwỳ ibê mebê idjaer 'õja pumũ. Nhym bê ne badjwỳ kute ikanga. Ibê Abraão tàmdjwỳ'õ. Tàmdjwỳ Bẽnjamĩn djô'ã ne ba ikato. Ba ibê idjaerkumrẽx nhym kute ikanga kêt. 2 Metĩndjwỳnh ne me kunĩ kêtri amijo me kwỳ pytà. Kute amijo mebê idjaer kwỳ pytàr ja ne kute me kanga kêt. Me bakukãmãre Erij ne amrẽbê Metĩndjwỳnhmã mebê idjaer'ã kabẽn ne 'ã ajarẽ. Nhym me arỳm kabẽn'ã pi'ôk no'ôk. Erij kabẽn dja gar ama. Nãm arĩk amim,
—Arỳm ne me kunĩ Metĩndjwỳnh kanga, ane. 3 Ne kam Metĩndjwỳnhmã kum,
"Bẽnjadjwỳr djwỳnh, arỳm ne me akukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh kunĩ pa. Ne arỳm apỹnh anhõ ki djàri kungrà. Ba kam ipydjin ar iba nhym me kute badjwỳ ibĩnmã ijabej ar ba."
Nãm ã Erij kum ane nhym me arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. 4 Nhym mỳj ne Metĩndjwỳnh me bakukãmãre Erijmã arẽ? Bir, nãm kum,
"Ba ne ba amim me krãptĩ: pytà. Me'ã akre kubê 7.000 kute bajbit amim imarkam ne me Baaumã kõnkrão krĩ kêt ne kute kum amijarẽnh kêtkumrẽx ba arỳm amim me utà."
Nãm ã Metĩndjwỳnh me bakukãmãre Erijmã ane nhym me arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Be ga, amrẽbê: mebê idjaer kwỳ kute amim Metĩndjwỳnh mar tỳxja pumũ. Me anhy kute amim mar tỳx. 5 Ajbir jakamdjwỳ mebê idjaer janhy kute amim Jeju Kritu mar tỳx. Ta ne me kêtri tu kum me anhy kaprĩn amijo me utà nhym kam me kute amim mar tỳx. 6 Djãm me ta kute katàt kabẽn mar ne kôt kute amijo ba pãnh ne Metĩndjwỳnh amijo me utà? Kati. Ta ne me kêtri tu kum me kaprĩn arỳm amijo me utà. Nãm ren me kute arỳm kum o pãnhkam ren amijo me utà djã ne ren kam tu kum me kaprĩ? Kati. Kam ren tu kum me kaprĩ kêt. Nhym be, kati. Tu kum me kaprĩkumrẽxkam ne me kute kum o pãnh kêt.

Mebê idjaer krãptĩ jamakkre kêt.
7 Kam, djãm gwaj baje amim,
—Metĩndjwỳnh ne arỳm õ mebê idjaer kanga, anhỹrmã? Kati. Mebê idjaer ta te kute Metĩndjwỳnhmã amijo mex jabej ar ban axwe rã'ã ne. Ne kam Metĩndjwỳnhmã mex kêt ne. Nhym be, Metĩndjwỳnh kute me kêtri amijo mebê idjaer kwỳ pytàr ja ne me arỳm Metĩndjwỳnhmã mex ne. Nhym kam mebê idjaer 'ã kàtàmja Metĩndjwỳnh arỳm me'ã amakkre kêt mẽ. 8 Me bakukãmãre kute amrẽbê: me'ã pi'ôk no'ôk kôt Metĩndjwỳnh ã meo ane. Kamã ne me bakukãmãre memã kum,
"Metĩndjwỳnh ne me'ã kàptĩ mẽ. Nãm me te non no kêt. Te me amak krekren kute mar kêt."
Nãm ã me bakukãmãre memã ane nhym me jakam amakkre kêt rã'ã. 9 Nhym me bakukãmãre Dawi ajte memã tãm jarẽ. Me amakkre kêt nhym 'ã memã kum,
"Me kute ate krãn àkur raxbit markam gê Metĩndjwỳnh me aêrbê memã axweo pãnh.
Gê me te: aminêje amijo ane. Kute mrãmri ne mrybê ka'ê aêrbê kute unênh pyràk, nhym kute kẽn me aêrbê kute me tok nhym me rôrôk pyràk.
10 Gê me amakkre kêt ne no kêt gê me kaprĩ pymaje ibôn mrãnh rã'ã: rã'ã ne."
Nãm ã me bakukãmãre Dawi me amakkre kêt'ã memã ane.

*Kute me'ã pidjô jakren 'ã memã ujar*ẽnh.
11 Ba kam ar amã arẽ. Mebê idjaer ne me kum Jeju kĩnh kêt ne arỳm axwe. Kute mrãmri ne kute kẽn me par tok nhym me rôrôk pyràk. Me kum kĩnh kêtkam djãm Metĩndjwỳnh tu kute me kangakumrẽxmã? Arkati.

Nhym be, arỳm me kum Jeju kĩnh kêtkam
ne Metĩndjwỳnh arỳm me bajtem'ỳr akẽx
ne arỳm amim me utàro dja. Mebê idjaer
ne mebê idjaer kêtjamã me bajtem jarẽnho
ba nhym Metĩndjwỳnh arỳm me'ỳr akẽx ne
me utàro dja. Dja amim me bajtem pytàro
dja nhym mebê idjaer arỳm omũ. Kute me
bajtem pytàrkôt omũ:n arỳm amim ngryk
ne. Me te ta kute me uràk prãmje amim
ngryk ne. Ne amim,

—Je tô mỳkam ne ba me imã Jeju kĩnh
kêt? Ga, Metĩndjwỳnh kute me bajtembit
pytàrja pumũ, ane. 12 Nãm me kum Jeju
kĩnh kêt nhym me kute Jeju mar arỳm amũ
me bajtemjamã Jeju'ã ajarẽ. Apỹnh me
ba djà kunĩkôt ne me memã arẽ nhym me
arỳm tu amim markumrẽx. Nhym kam
Metĩndjwỳnh arỳm amim me utà. Nhym
kam me arỳm kĩ:nhkumrẽx. Nhym be,
mebê idjaer kum Jeju kĩnh kêtkam ne me
kĩnh kêtkumrẽx.

Nhym be, mebê idjaer kute meo me
bajtembit, me bajtembit ne Metĩndjwỳnh
amim me utà. Kute amim me utàrkam ne
me kĩ:nhkumrẽx. Kam godja mebê idjaer
amim ngryk ne ĩ akubyn Metĩndjwỳnh'ỳr
amijo akẽx jabej ne tu amim Jeju
markumrẽx jabej. Me kute tu amim Jeju
markumrẽxkam dja me kĩ:nhkumrẽx. Dja
me kĩnho me bajtem jakrenh me:x ne.

13 Me abajtemmã ne ba ikabẽn. Kritu ne
me abajtemmã ijano. Ije me amã Kritu'ã
idjujarẽnh kadjy ijano. Ije me amã Kritu'ã
idjujarẽnhkam ikĩnh ne mebê idjaermã me
akam ikĩnh jarẽnh kume:x. 14 Nã bãm inhõ
me wỳnhmã me ajarẽn memã kum,

—Ba me bajtemmã Kritu jarẽnho
iba nhym me krãptĩ: arỳm tu amim
markumrẽx nhym Metĩndjwỳnh arỳm me
krãptĩ: pytà, anhỹro iba. Ba ã memã anhỹro
ibao ane. Nhym godja me te: ta kute me
uràk prãmje amim,

—Ga, Metĩndjwỳnh kute arỳm ikangaja
pumũ. Nãm me bajtembit me utàro ba.
Jakam dja ba tu amim Jeju markumrẽx
gê Metĩndjwỳnh arỳm amim ipytà, anhỹr
jabej. Godja me amim ngryk ne arỳm
tu amim Jeju markumrẽx jabej nhym
Metĩndjwỳnh arỳm me utà.

15 Nhym be, jakam mebê idjaer kute amim
Jeju mar kêt. Kam Metĩndjwỳnh arỳm me
kanga. Nãm me bajtem'ỳr amijo akẽx ne
arỳm amim me utàro ba. Me kute tu amim
Jeju markumrẽxkam ne amim me utàro ba.
Nhym be, godja mebê idjaer amim ngryk
jabej ne tu amim Jeju markumrẽx jabej
nhym Metĩndjwỳnh arỳm amim me utà.
Kam, arỳm kute me utàrkam mỳj dja me
kam nẽ? Bir, dja me kute mrãmri ne arỳm
me tyk ne akubyn tĩn pyràk. Kam dja me
kunĩ kĩnhkumrẽx.

16 Amrẽbê: ne me abenmã kum,

—Be, me kukãmãkjê kukràdjà kôt ne me
kute Metĩndjwỳnh kumrẽxmã djwỳ kwỳ
rênh ne kum õr. Godja djwỳ kumrẽx me
kute kum rênhja kum mex jabej nhym kôt
djwỳ kunĩdjwỳ kum mex. Nàr, godja pidjô
jarê kum mex jabej nhym apỹnh padjwỳ
kum mex, ane. Mrãmri ne me kute abenmã
arẽnhkumrẽx. Me bakukãmãre Abraão ne
kute uràk. Abraão arỳm Metĩndjwỳnhmã
mex. Kam, dja ô'ã mebê idjaerdjwỳ
Metĩndjwỳnhmã mex.

17 Ba me amã arẽ ga me ama. Mebê
idjaer ne kute pidjô djujabê pa pyràk. Me
abajtem ne ga me aje pidjô djujabê kêt pa
pyràk. Mebê idjaer kute Jeju mar kêtkam ne
Metĩndjwỳnh arỳm me kangan kam arỳm
me abajtem pytàn me ajo aminhõ. Kute
mrãmri ne me'õ kute pidjô bàrikam pa
djujabê mok ne kute pãnh pa djujabê kêt
jadjàr pyràk. Me ga ne ga me arỳm jakam tu
amim Jeju markumrẽx nhym Metĩndjwỳnh
arỳm me apytàn me ajo aminhõn me ajo
djuw mex. Me aje mrãmri ne pidjô dju-
jabê kêt pa kute pidjô djujabê jarêkam
kangô mex kaôro arijja pyràk. Mebê idjaer
djwỳnh kwỳ kute amim Jeju marmẽ ro'ã
ne Metĩndjwỳnh arỳm me ajo djuw mex.
18 Djãm me amã mebê idjaer kurêmã? Djãm
me aje amijo adjàmran amim,

—Be, ga, Metĩndjwỳnh arỳm mebê id-
jaer kangan kum me bajbit ikĩnhja pumũ,
anhỹrmã? Kwãrĩk wãnh amijo adjàmra kêt.
Ga me abajtem dja ga me mrãmri amijã
ikabẽn ma. Djãm ga ne ga Metĩndjwỳnhmã
tỳx jangij got? Arkati. Ta ne amã tỳx jangij
kute mrãmri ne pidjô jarê bàrimẽ pamã tỳx
jangjênh pyràk.

19 Ga me ren amim,

—Be, Metĩndjwỳnh ne mebê idjaer kan-
gan arỳm me ibajtembit ipytà. Nãm me
kanga kute mrãmri ne me'õ kute pidjô dju-
jabê pa mok ne kanga pyràk. Ne kam arỳm

pãnh pidjô djujabê kêt pao tẽn pidjô djujabê
bàrikam adjà. Nãm Metĩndjwỳnh ã me ijo
ane, ane.
20-21 Mrãmri ne Metĩndjwỳnh arỳm amim
me apytàro ba. Nhym be, kwãrĩk wãnh
amijo adjàmra kêt ne amim,
—Te me ibajtem nhym Metĩndjwỳnh
arỳm me ijo kra. Me bajbit kum me
imexkumrẽx, anhỹr kêt. Kwãrĩk wãnh ã
amijo adjàmrao anhỹr kêt. Dja ga amã
Metĩndjwỳnh pyma. Mebê idjaer kute
Jeju mar kêtkam ne Metĩndjwỳnh arỳm me
kanga. Nãm me kanga kute mrãmri ne me
kute pidjô pa djwỳnh mok ne kanga pyràk.
Me ren Jeju kanga kêt nhym ren arỳm amim
me utà. Me ga ne ga me tu amim Jeju
markumrẽx nhym arỳm amim me apytà.
Kam, dja ga me akubyn amijo tẽn amiman
amidjwỳnho adjàmra kêt. Metĩndjwỳnh ta
kum me akaprĩkam ne arỳm me apytà. Dja
ga me amidjwỳnho amra nhym arỳm me
gadjwỳ akanga.
22 Dja ga me Metĩndjwỳnh kum me kaprĩja
ma:ro aba. Ne uma:djwỳ ma:ro aba. Mebê
idjaer ne me kute amim Jeju mar kêt ne
arỳm Metĩndjwỳnhbê amijo akẽx. Kam
ne arỳm mekam ngryk. Nhym be, me ga
ne arỳm tu kum me akaprĩ. Dja ga me
ukaprĩ ma:ro aba. Godja ga me ukaprĩja mar
kêt jabej nhym arỳm me akanga. Dja me
akanga kute mrãmri ne me kute pidjô pa
mok ne wãnh kanga pyràk.
23 Mebê idjaer arỳm kute Jeju mar
kêtdjwỳ godja me kwỳ arỳm Jeju'ỳr
amijo akẽx jabej ne tu amim markumrẽx
jabej. Metĩndjwỳnh dja ajte meo kran me
utà mrãmri ne kute amim me abajtem
pytàrja pyràk. Kute akubyn me utàr mar
mexkumrẽx.
24 Ga, me abajtem Metĩndjwỳnh kute me
apytàr ne ajo kraja pumũ. Nãm amim me
apytà kute mrãmri ne me kute pidjô djujabê
kêt paja pidjô djujabêkam adjàr pyràk. Kute
ã kum me akaprĩo anhỹrkam djãm kum
mebê idjaer kaprĩ prãm kêt? Kati. Mebê
idjaer ne me kute mrãmri ne pidjô djujabê
pa pyràk. Kum me kaprĩ prãmkumrẽx.
Kum ajte meo kra prãmkumrẽx ne kum
amim me utàr prãmkumrẽx. Kam dja
me ajte kubê Metĩndjwỳnh krakumrẽx
kute mrãmri ne amrẽbê me kukãmãrebê
Metĩndjwỳnh krakumrẽxja pyràk.
*Metĩndjw*ỳnh kute tũmràm mebê idjaer
kunĩ pytàr.
25 Akmere ar, mebê idjaer kwỳ rax ne me
amakkre kêt ba arỳm me amã me arẽ. Me
aje mar kadjy ne ba me amã arẽ. Dja ga me
aman arỳm amijo adjàmra kêt. Dja mebê id-
jaer djwỳnh amakkre kêt ar ba:. Nhym kam
me bajtem Metĩndjwỳnh 'ỳr amijo akẽx ne
kôt ar amijo ba. Metĩndjwỳnh ne me kêtri
arỳm amijo me bajtem kwỳ pytà. Kute
amijo me utàrja kunĩ dja 'ỳr amijo akẽx ne
tu amim Jeju markumrẽx nhym arỳm me
utà.
26 Dja me utà nhym kam mebê idjaerdjwỳ
arỳm tu amim Jeju markumrẽx, kunĩ:
tu amim markumrẽx nhym Metĩndjwỳnh
arỳm amim me kunĩ pytà. Ije me amã ja
jarẽnh ne me kute mar kêtkumrẽx. Mar
kêtkumrẽx ba arỳm me amã arẽ. Dja ga
me aman arỳm amijo adjàmra kêt. Me
bakukãmãre kute amrẽbê: 'ã pi'ôk no'ôk
kôt dja ã me adjwỳnhdjwỳ pytàro ane.
Kamã ne Metĩndjwỳnh memã kum,
"Dja me utàr djwỳnh krĩraxbê Xijão kurũm
katon amim mebê idjaer pytà.
Djako djô'ã ne mebê idjaer apôx.
Dja amim me utà nhym me arỳm
Metĩndjwỳnhmã axwe kêt.
27 Bamẽ mebê idjaer kukãmãremẽ ne bar
aktã abenmã ikabẽn jarẽnh mãmdji.
Nã bãm memã kum,
'Ije memã ikabẽn jarẽnh kôt dja ba arỳm
me axwe maro aknon arỳm me kam
ingryk kêt ne.'
Nã bãm ã memã ane."
Nãm ã Metĩndjwỳnh me bakukãmãremã
ane. Ga, kute mebê idjaerdjwỳ pytàrmãja
pumũ.
28 Nãm me mebê idjaermã Kritu'ã ujarẽnh
ny jarẽ nhym me kum kĩnh kêt. Me kum
kĩnh kêtkam ne me arỳm Metĩndjwỳnho
kurê djwỳnh. O kurê djwỳnh nhym arỳm
mebê amijo akẽx ne arỳm amim me utàr
kêt. Nãm mebê amijo akẽx ne arỳm
amim me bajtem pytà. Nhym be, kum me
ikukãmãre kĩnh. Kum me kĩnh kôt ne kum
me ibê idjaer kwỳ kĩnh rã'ã ne. Kute me
kêtri amijo me ipytàrja kum me ikĩnh rã'ã.
29 Amrẽbê ne me bakukãmãremã apỹnh
mỳjja jarẽ. Ne ajte kute meo ba kadjy
amiwỳr me ku'uw. Djãm kute kabẽn jarẽnh
ne ajte atemã kabẽn 'õ jarẽnhmã? Kati.

Djãm kute kabẽn tũm japanh ne o bi-
knormã? Kati. Mrãmri ne tu kabẽn
jarẽnhkumrẽx. Kam ne kum mebê idjaer
kwỳ kĩnh rã'ã.
30 Ga me abajtem ne ga me amim
Metĩndjwỳnh mar kêt. Amim mar kêt
nhym kam arỳm tu kum me akaprĩn
amim me apytà. Mebê idjaer ne me
amim mar kêt nhym kam arỳm mebê
amijo akẽx ne arỳm tu kum me akaprĩn
amim me apytà. 31 Nà, mebê idjaerdjwỳ
ne me kute jakam amim mar kêt. Dja me
amim mar kêt nhym Metĩndjwỳnh kum
me akaprĩ kôt ajte kum me kaprĩ. 32 Nãm
mebê idjaermẽ me bajtemmẽ arỳm axikôt
amakkre kêt. Amrẽbê: ne me Metĩndjwỳnh
kabẽnkôt amakkre kêt ne ta te amak
mexmã. Mỳj kadjy ne me amakkre kêt?
Bir, Metĩndjwỳnh kum me kunĩ kaprĩ kadjy
ne me amakkre kêt.

*Metĩndjw*ỳnh rax'ã ujarẽnh.
Ep 3.20; Kor 1.16

33 E kum, Metĩndjwỳnh ne kute mỳjja mar
me:xkumrẽx. Kute amim me'ã karõ mar
me:xkumrẽx. Kute me mar mexo me barer
me:x ne. Mỳj me'õ ne kute kum kator ne
kute mar? Djãm me'õ amak mexo 'ỳr bôx?
Ari:kati. Umaro memã kre ra:x ne me'õ
umaro 'ỳr bôx kêtkumrẽx. Kute me kunĩo
ba me:xkumrẽx. Mỳj me'õ ne kute uràk?
Ari:kati. 34 Me bakukãmãre ne me amrẽbê:
Metĩndjwỳnh djumar'ã ajarẽn memã kum,
"Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute apỹnh mỳjja
marja djãm arỳm ne me'õ kute mar?
Djãm arỳm ne me'õ kumrẽx kum
mỳjja'ã karõ nhym arỳm kôt kute
mar? Ari:kati."
35 "Nàr djãm Metĩndjwỳnh we me'õmã kum,
'Ga ne ga akumrẽx imã angã. Dja ba kam
amã o pãnh ne', ane? Ari:kati."
Nãm ã me bakukãmãre Metĩndjwỳnh dju-
mar'ã ujarẽnho ane. 36 Ta ne kumrẽx amim
mỳjja kunĩ'ã karõ nhym kôt mỳjja kunĩ
apôx. Ta ne mỳjja kunĩ nhipêx nhym apôx.
Amikadjy ne ipêx ne. Gê me kunĩ 'ã kum rax
jarẽnh rã'ã: rã'ã ne. Mrãmri ne ba ar amã
arẽnhkumrẽx.

12

*Me kute Metĩndjw*ỳnhmã aminhõr'ã
memã karõ.
Kor 1.10; Tex k 4.1; Ped k 2.11

1 Akmere, àpnhĩre ar, Metĩndjwỳnh kum
gwaj bakaprĩ:kumrẽx. Kum ar akaprĩ:kam
dja gar kum amingã. Ga, Jeju kute
Metĩndjwỳnhmã aminhõrja pumũ. Nãm
kum amingãn pĩte'y'ã wajêt ne arỳm ty. Ar
gadjwỳ dja gar kudjwa kum amingã. Djãm
me kute abĩn ne kute kum anhõrmã? Kati.
Ar ga dja gar atĩn ne prĩne kum amijã ma
gê ar akam kĩnh ne ar ajo aminhõn ar
ajo ba. Ã kum aminhõro anen kam arỳm
katàt Metĩndjwỳnh kabẽn markumrẽx ne
kôt amijo abakumrẽx. Ja ne mexkumrẽx.
2 Djãm me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja
kute ar ajo amipyràk ne amikukràdjà punu
kôt kute ar ajo bamã? Kati. Kwãrĩk wãnh
mekôt amijo aba kêt. Dja gar mebê adjumar
djà nyn atemã akabẽn nybit ma. Mỳj kadjy?
Bir, Metĩndjwỳnh ne arỳm ar ajã kabẽn mex
jarẽ. Nãm amim ar ajã karõn kabẽn mex
jarẽ. Dja gar atemã akabẽn nybit man arỳm
amijã Metĩndjwỳnh kabẽn mexja ma. Ne
kam kabẽn mex kôt ar amijo aban prĩne
kum amex. Kum amex nhym arỳm akam
kĩnhkumrẽx. Ja kadjy dja gar mebê atemã
adjumar djà nyn atemã akabẽn nybit ma.
3 Ba ar akunĩmã ikabẽn jarẽ. Djãm
amikukwakam ne ba ar amã arẽ? Kati.
Metĩndjwỳnh ta ne tu kum ikaprĩn arỳm
imã ikabẽn'ã karõ. Kôt ne ba ar amã
ikabẽn jarẽ. Ar anhĩ pỹnhkôt ar amã arẽ.
Ar gadjwỳ ne Metĩndjwỳnh arỳm ar amã
adjàpênh djà'ã karõ. Ar aje adjàpênh djà
markam dja gar mã amim Metĩndjwỳnh
rax ma. Kwãrĩk wãnh arĩk amim, "Be,
iraxkumrẽx", anhỹr kêt. Dja gar katàt
amim,
—Be, nã bãm tu amim Metĩndjwỳnh
markumrẽx nhym arỳm imã idjàpênh djà
ja'ã karõ ba kabẽnkôt maro iba, ane. Djã
gãm me ã amimaro ane.
4 Ga, gwaj banhĩ pỹnhja pumũ. Gwaj
banhĩ pỹnhkôt badjàpênh djà krãptĩ. Gwaj
baparkam bamrãnh djà. Gwaj banhikrao
baje mỳjja kupênh djà. Ne gwaj bakrãkam
banhõ mỳjja mar djà. Ne gwaj banokam
baje mỳjja pumũnh djà. Ne gwaj baja-
makkrekam baje mỳjja mar ne kupênh djà.
Gwaj banhĩkam badjàpênh djà krãptĩ. 5 Ga,
Kritudjwỳ. Te gwaj bakrãptĩ gwaj baje
amim Kritu markam baje kumẽ banhĩ pydji
pyràk. Djãm gwaj bamã aben jabê kêtmã?
Djãm gwaj apỹnh ar babamã? Kati. Gwaj
banhĩ pỹnhkôt abeno banhõbikwa.

6 Metĩndjwỳnh tu kum gwaj bakaprĩkam
gwaj abeno banhõbikwan banhĩ pỹnhkôt
apỹnh badjàpênh djà. Metĩndjwỳnh ta
ne gwaj bamã badjàpênh djà'ã karõ gwaj
maro baba. Gwaj banhĩ pỹnhkôt apỹnh
Metĩndjwỳnhmã badjàpênh djàn kum bad-
jàpênh ar baba.

Godja me'õ Metĩndjwỳnh kukwakam
kabẽn jarẽnhja mar jabej gê kute amim
Metĩndjwỳnh mar kô:t memã arẽ. 7 Nàr,
godja me'õ me kadjy mỳjja 'õ kupênh mar
jabej gê me kadjy kupê. Nàr, godja me'õ
memã Metĩndjwỳnh kukràdjà jarẽnh mar
jabej gê arẽ. 8 Nàr, godja me'õ kute 'ã memã
karõ mar jabej. Me kute amim Jeju mar
rerekre jamã 'ã karõ mar jabej. Me kute
amim mar tỳx'ã memã karõ mar jabej. Gê
memã 'ã karõo ba gê me amim mar tỳx.
Nàr, godja me'õ memã mỳjja nhõr jabej gê
õdjành ne memã kungã. Nàr, godja me'õ
kute meo ba mar jabej gê meo ba 'ãno djan
'ã ukanga kêt. Nàr, godja me'õ kum me
kaprĩ mar jabej. Djãm nokre kaprĩn kum
me kaprĩmã? Kati. Dja nokre kĩnh ne kum
me kaprĩ.

Me kum me abê'ã memã karõ.
Dju r 13.34; Xim k 1.5; Idja 13.1

9 Dja gar amã me abê. Kwãrĩk wãnh amijo
ajêx kêt. Dja gar mrãmri amã me
abê katàtkumrẽx.
Godja me abenkam axwe nàr amijo
axweo ba, ar ga dja gar amã axwe
kĩnh kê:tkumrẽx. Nàr, godja me
abenkam mex nàr amijo ba mex ar
ga dja gar amã mex kĩnh ne 'ã angrà:
ne.
10 Kute ar amã akamy jabê pyràk ne abenmã
aprĩ:ren amã aben jabê.
Kwãrĩk wãnh gar me'ã amim,
—Gê me kumrẽx imã imex jarẽ. Ba kam
amipãnh ã memã mex jarẽnho ane,
anhỹr kêt. Ar ga akumrẽx dja gar
memã wan tu memã mex jarẽnho
aba. Memã mex jarẽnho aban kàjmã
memã rax kamẽnho aba.
11 Metĩndjwỳnh kadjy mỳjja'õo aba'ã ar ad-
jukanga kêt ne atỳx. Dja gar Karõ
man kôt amã Metĩndjwỳnh jabê:n
arek kadjy mỳjjao aba.
12 Dja gar amiwỳr Metĩndjwỳnh nhõ
mỳjja mexja kamnhĩxkumrẽx. Aje
amiwỳr kamnhĩxkôt akĩnhkumrẽx.
Dja te apỹnh ar akaprĩ djàri ar ajo ba
arek amim Jeju mar tỳx rã'ãn 'ã
adjukanga kêt. 'Ã adjukanga kêt
ne Metĩndjwỳnhmã amijo adjà'wỳr
rã'ã ne.
13 Godja Jeju nhõ me ja õ mỳjja kêt jabej
ar amã me kaprĩn amikutã memã
mỳjja kwỳ ngã.
Gê me ar awỳr wangjê gar meo djuw mex.
Ja dja gar amã kĩnh.
14 Godja me'õ ar ajo bikẽnh jabej gar
Metĩndjwỳnhmã o a'uw ne kum,
—Dja ga o djuw mex, ane. Ã kadjy kum ane.
Kwãrĩk wãnh kum,
—Dja ga ijo angryk ne o ajkẽ, anhỹr kêt.
15 Godja me'õ kĩnh jabej ar gadjwỳ kôt akĩnh.
Godja me'õ muw ar gadjwỳ kôt akaprĩn
muw.
16 Dja gar axikôt akabẽn man axikôt arẽ.
Kwãrĩk wãnh amijo araxmã amijo adjàmra
kêt. Ar amã me kajgo kĩnh ne ro'ã
ar aba.
Kwãrĩk wãnh amim,
—Ba ne ba ijamak mex'ã ipydji, anhỹr kêt.
17 Godja me'õ ar ajo ajkẽ kwãrĩk wãnh
amipãnh o abikẽnh kêt.
Dja gar akabẽn katàt ne katàt amijo aba gê
me amim ajã,
—Be, mrãmri, tãmwã ne katàt kute amijo
bakumrẽx, ane.
18 Ar ga dja gar me kunĩmẽ abenmã akabẽn
mexkumrẽx jarẽ ne 'ã adjukanga
kêt. Nàr gar te me'õmã akabẽn mex
jarẽ nhym tu ar ajapa. Kwãrĩk wãnh
rã'ã.
19 Akmere, àpnhĩre ar, imã ar akĩnhkam ne
ba ar amã ikabẽn jarẽ. Kwãrĩk wãnh
amipãnh kêt. Dja gar Bẽnjadjwỳr
djwỳnhkam ama gê ta ar ajo ngryk.

Metĩndjwỳnh ne amrẽbê: me
bakukãmãremã kum,
"Ba ne ba ibê memã o pãnh djwỳnh. Ba
dja ba ajo ingryk ne o pãnh. Kwãrĩk
wãnh amipãnh kêt."

Nãm ã Bẽnjadjwỳr djwỳnh memã ane.
Kam dja gar kam ama. 20 Nhym kam ajte
memã kum,
"Kam godja akurê djwỳnh kum prãm jabej
ga kum mỳjja ngã gê kukrẽ. Godja
kum kôr jabej ga kum ngô ru gê o
ikõ.
Dja ga ane nhym ta arỳm amiman amim
ngryk jabej ne ajo õbikwa jabej."

Nãm Bẽnjadjwỳr djwỳnh ã me
bakukãmãremã ane. Kam kwãrĩk wãnh
amipãnh kêt.
21 Me kute ar ajo bikẽnhkam djãm mekôt
ajaxwemã? Kwãrĩk wãnh mekôt ajaxwe
kêt. Ar ga dja gar adjukaprĩo meo djuw
mex.

13

*Me kute me b*ẽnjadjwỳr kabẽn kôt amijo
ba'ã memã karõ.
Xit 3.1; Ped k 2.13
1 Pykakam me bẽnjadjwỳr rũnh me kute
katàt amijo ba'ã kute memã karõkam dja
gar me kabẽn mar tỳx ne kôt ar amijo
aba. Nhỹnh ne bẽnjadjwỳr'õ Metĩndjwỳnh
kute ar kêt. Nãm me bẽnjadjwỳr kunĩ
pumjuw. 2 Gêdja me'õ kum õ bẽnjadjwỳr
kurê jabej. Djãm õ bẽnjadjwỳr kajgo ne
kum kurê? Kati. Kajgo kêt. Metĩndjwỳnh
ne 'ã bẽnjadjwỳr mẽ. Me kum kurê dja
Metĩndjwỳnh arỳm memã axwe pãnh jarẽ.
3 Djãm me mexkam kum krãkamngônh
nhõ bẽnjadjwỳr pyma? Kati. Me axwekam-
bit kum uma. Ar amã uma kêt kadjy mỳj
dja gar nẽ? Bir, dja gar amextiren ar aba
nhym arỳm ar amã mextire jarẽ. 4 Mỳj kadjy
dja gar kabẽn ma? Bir, ar amextiren ar
aba kadjy ne me ar amã krĩ. Metĩndjwỳnh
ne ar akadjy me'ã õ àpênh rẽ nhym me
ar amã krĩ. Nhym be, godja gar ajaxwe
jabej on atĩn prãm. Djãm kute amijã kàxd-
jwa kajgo nhôrn kute o ba kajgo? Kati.
Metĩndjwỳnh ne me àpênh'ã me kurẽ kute
kukwakam àpênhmã, me badjumar mex
kadjy àpênhmã. Kam dja me'õ axwe nhym
arỳm kam ngryk nhym arỳm tokry. Kadjy
ne me bẽnjadjwỳr nhõ kàxdjwa kajgo.
5 Kam dja gar tu me kabẽn ma. Djãm
ar amã umakambit? Djãm kambit dja gar
kabẽn ma? Kati. Ar ga ne gar aje anhõkre
kadjwỳnhbê 'ã amim,
—Pykakam anhõ bẽnjadjwỳr kabẽn ma,
anhỹro aba. Ar akabẽnja kôt dja gar me
bẽnjadjwỳr kabẽn ma.
6 Kam dja gar ajte amikutã me
bẽnjadjwỳrmã ar anhõ pi'ôk kaprĩ kwỳ ngã.
Me kute ar amã ĩpôxu'ã karõ kôt memã
kwỳ ngã. Mỳkam? Bir, me mã ar akadjy
bẽnjadjwỳrkam àpênhkam. Metĩndjwỳnh
ne me'ã õ àpênh djwỳnh rẽ. Gora ar memã
angã. 7 Me kute 'ã ar amã karõ kôt ar
anhõ bẽnjadjwỳrmã angã. Ar aje adjàpênh
pãnh pi'ôk kaprĩ jamỳnhja ar aje kum kwỳ
nhõrmã. Aje me kabẽnkôt amikutã kwỳ
ngriren 'yr ne aje kum õrmã. Kwãrĩk wãnh
kubê nê kêt. Ar kum angã. Nàr, gar pi'ôk
kaprĩ pãnh me'õbê nêkrêx jamỳ. Nhym me
ar amã,
—Ar aje nêkrêx jamỳnh pãnh'ã akreja kôt
dja gar pi'ôk kaprĩ kwỳ ngã. Amikutã me
bẽnjadjwỳrmã kwỳ ngã, ane. Kwãrĩk wãnh
kubê nê kêt. Ar kum angã. Nàr, dja me ar
amã,
—Dja gar amã me bẽnjadjwỳr pyma, ane.
Tu ar amã uma. Nàr, dja me ar amã,
—Dja gar kàjmã me bẽnjadjwỳrmã rax
kamẽ, ane. Tu kàjmã kum rax kamẽ.

*Akubyn bôxkam amakbê me kum aben
jabê'ã memã karõ.*
Mat 22.39; Dju r 15.12; Ped k 1.22
8 Ar aje amikutã memã anhõ mỳjja'õ
nhõrmã kwãrĩk wãnh mebê nê kêt. Ar amã
me abêmãdjwỳ kwãrĩk wãnh mebê aminê
kêt. Dja gar mrãmri amã me abêkumrẽx ne
arỳm aje Metĩndjwỳnh kukràdjà marn kôt
amijo aba mexkumrẽx. Me kute katàt amijo
ba'ã kute memã karõkôt kukràdjà kôt gar
arỳm amijo aba mexkumrẽx.
9 Me bakukãmãre ne Metĩndjwỳnh kuk-
wakam memã kabẽn kukràdjà jarẽn memã
kum,
"Kwãrĩk wãnh mebê prõ nàr mjêno ad-
jàkĩnh kêt.
Kwãrĩk wãnh me'õnh bĩn kêt. Kwãrĩk wãnh
adjàkĩnhĩ kêt.
Kwãrĩk wãnh me'ã ajêx kêt.
Kwãrĩk wãnh me amã me'õ nhõ mỳjja puro
kĩnh ne 'ã amim karõ kêt."
Nãm ã memã anen kam ajte memã kum,
"Me amã amibu'ã me ja jabê. Kute mrãmri
ne ga me amã amijabêja pyràk dja
ga me ã amã amibu'ã me ja jabêo
ane."
Nãm ã memã ane. Ja dja gar aman ar
amã me abê. Ar amã me abêkam ne gar
tu Metĩndjwỳnh kukràdjà kôt amijo aba
mex. Me kute katàt amijo ba'ã kute memã
karõkôt kukràdjà kunĩkôt gar tu amijo aba
mex. Kukràdjà 'õ ne 'ã kàtàm kêt. Ar amã
me abêkam gar aje kukràdjà kunĩ marn kôt
amijo aba mexkumrẽx.
10 Nhym bê ne me kum me abêkam
kute meo bikẽnh. Kati. Dja gar mã
amã me abêjabit man arỳm urokam

Metĩndjwỳnh kabẽn kukràdjà kunĩkôt amijo aba mexkumrẽx.
11 Kam, ba ajte ar amã arẽ. Arỳm 'ỳr. Mỳkam ne gar ate akrã? Ar aje mrãmri ne me õto nõr pyràk. On ar ano tỳx. Gwaj baje tu amim Kritu kamnhĩxkumrẽxmo kraxkam akubyn bôxja kute onĩj pyràk. Nhym be, kati. Gwaj bawỳr bôx ne kute amim gwaj bapytàr nhõ akatija arỳm 'ỳr.
12 Arỳm akamàt kêt 'ỳr. Me axwe kumexkam kute pykakam akamàt pyràk. A'u ne gwaj bajo rãm ne ja. Dja Kritu bôx nhym arỳm me mexkumrẽx. Me mexkumrẽxkam dja kute pykakam a'u pyràk. Kam gwaj on wãnh badjàpênh punu kute akamàt kô tyk pyràk ja kanga. Kute mrãmri ne me krãkamngônh kute amipytàr kadjy õ kàxo kubẽkà jangjênh pyràk. Gwaj Kritu kukwakam batỳx ne katàt ar amijo baba. Kritu kute gwaj bajaxwebê bamã tỳx jadjàr. Dja gwaj bamã tỳx jadjà gwaj arỳm katàt ar amijo baba. Kukwakam katàt ar amijo baba ne arỳm baje mrãmri ne me kute a'ukam mrãnh pyràk.
13 Gwaj memã katàt ar amijo baba kute a'uri me katàt ba pyràk. Djãm mekôt ar abixaêr punumã? Djãm kadjwati kangôkam* ar abibãnhmã? Djãm mekôt aprõ kupa'ã, amjên kupa'ã akurẽ abamã? Djãm mekôt ar abixaêr tỳ:x ne tu apunu raxmã? Djãm ar aje abenmã akabẽn punu abamã? Djãm ar aje aben nhõ mỳjja puro'ã angrykmã? Kati. Kwãrĩk wãnh. 14 Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu mextire kôt dja gar amextiren ar aba. Ar amex ja dja gar ama. Kwãrĩk wãnh ar aje amidjwỳnhbito kĩnh kadjy ar ajaxwe aba kêt.

14

*Me kute Jeju mar rerekreja'ã memã ujar*ẽnh.

Mat 7.1; Rô 2.1; Xij 4.11

1 Me kwỳ kute amim Jeju mar rerekreja dja gar o anhõbikwa. Kwãrĩk wãnh mỳjja'õ mỳr jabej ar amã kurê kêt ne 'ã amim, "Axwe", anhỹr kêt. 2 Me kute ar amã,

—Dja gar ãm mry pumũ, anhỹro ba. Ga kam aje amim Jeju mar tỳxkam amim,

—Kati. Ba dja ba mỳjja kunĩ kuro iban kam Metĩndjwỳnhmã imex rã'ã, anhỹro aba. Nhym me kwỳ kute amim Jeju mar rerekren kum mry pyman djwỳbit kuro ba.
3 Kwãrĩk wãnh ar amã kurê kêt. Ar aje mỳjja kunĩ kuro abakam kwãrĩk wãnh ar amã me'õ kute djwỳbit kurja kurê kêt. Nàr ar akwỳ aje djwỳbit kurja kwãrĩk wãnh me kute mỳjja kunĩ kur'ã akabẽn kêt ne amim, "Me axwe", anhỹr kêt. Mỳkam? Bir, Metĩndjwỳnh ta kute arỳm o krakam. Kwãrĩk wãnh mỳjja kur mỳr jabej ar amã aben kurê kêt. 4 Me axwekam djãm ar ga dja gar memã axwe pãnh jarẽ? Kati. Metĩndjwỳnh dja memã axwe pãnh jarẽ. Nàr, me mexkam djãm ar ga dja gar memã kĩnh djà ngã? Kati. Metĩndjwỳnh dja memã kĩnh djà ngã. Djãm ar ga ne gar meo aba? Kati. Metĩndjwỳnh ne meo ban me axwebê memã tỳx jangjênho ba. Kam kwãrĩk wãnh ar amã kurê kêt.
5 Amrẽbê me bakukãmãre ne me kute apỹnh akati maro ba. Nhym ajbir jakam dja me kute amim Jeju mar kwỳ amim, "Akati punu ne ja", anhỹro ba. Nhym ajtekam me kwỳ kute amim Jeju mar kute akati mar kêt ne amim,

—Kati. Akati kunĩ ne mex ne 'õ kute aben japanh kêt, anhỹro ba. Gê kam me kunĩ ta ĩ pỹnhkôt prĩne akatio amiman ta akati ma nàr ta mar kêt. Kwãrĩk wãnh akati'õ mỳr jabej ar amã aben kurê kêt.
6 Me'õ kute akati marja ta kute Bẽnjadjwỳr djwỳnh markam kute akati mar. Nàr, me'õ kute akati mar kêtja ta kute Bẽnjadjwỳr djwỳnh markam kute akati mar kêt. Ajte me'õ kute mỳjja kunĩ kurja ta kute Bẽnjadjwỳr djwỳnh markam kute kur. Ga, ta kute 'ã Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽnhkam kute kurja pumũ. Nàr, me'õ kute djwỳbit kurja ta kute Bẽnjadjwỳr djwỳnh markam kute djwỳbit kurja pumũ. Ga, kute djwỳbit kurkam kute 'ã Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽnh ne kute kurja pumũ.
7 Gwaj baje amim Jeju mar kunĩ djãm gwaj baje amidjwỳnhbit maro babamã? Kati. Dja gwaj Metĩndjwỳnh maro baban ajte gwaj babu'ã me ar baja maro baba. Gwaj batĩnri dja gwaj Metĩndjwỳnh maro baba nàr gwaj

* 13:13 Mỳjja me kute o kõm ne kôt bibãnh kunĩja, kadjwati kangômẽ uba kangômẽ, mỳjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarẽ.

tyn Metĩndjwỳnh ma. [8] Bẽnjadjwỳr djwỳnh
ne gwaj baje markumrẽx. Dja gwaj batĩn
ne ar babari Bẽnjadjwỳr djwỳnh maro baba.
Ne tyn Bẽnjadjwỳr djwỳnh ma. Kam dja
gwaj batĩn ne ar baba jabej nàr batyk jabej.
Kwãrĩk wãnh rã'ã. Bẽnjadjwỳr djwỳnh ne
gwaj baje mar nhym arỳm gwaj bajo kra.

[9] Mỳj kadjy ne Kritu tyn akubyn tĩn
ne? Bir, kute me tykmẽ me tĩn kunĩmã
Bẽnjadjwỳr djwỳnh ne meo ba kadjy. Ja
kadjy ne tyn akubyn tĩn ne.

[10] Ga kam ar aje Jeju kukwakam me'õo
ar akamyja mỳkam dja gar mỳjja'õ mỳr
jabej ar akamymã axwe jarẽn ar amã kurêo
aba? Djãm ar abê memã axwe pãnh jarẽnh
djwỳnh got? Kati. Dja gwaj bakunĩ Kritu
kabem dja nhym ta arỳm gwaj bamã ba-
jaxwe pãnh jarẽnho nhỹ. Kwãrĩk wãnh
ga akamymã axwe jarẽnh kêt. [11] Amrẽbê
me bakukãmãre kute 'ã pi'ôk no'ôk kôt dja
gwaj kabem djan amikôt kum amijarẽ. Nãm
memã kum,

"Bẽnjadjwỳr djwỳnh ne memã arẽn memã
kum,
'Itĩn ne ar iba. Djãm itĩn ne ar iba kêt ne ba
ikabẽn kajgo? Itĩn ne ar ibakumrẽx
ne ba me amã ikabẽn ne. Me kunĩ
dja me ikabem kõnkrão nhỹn kunĩ
amikôt imã amijarẽ.'

Nãm ã Bẽnjadjwỳr djwỳnh ane."
Nãm me bakukãmãre ã memã anen arỳm 'ã
pi'ôk no'ôk ne. [12] Ga, pi'ôk no'ôkja kôt gwaj
banhĩ pỹnh kôt gwaj baje Metĩndjwỳnhmã
amikôt amijarẽnhmãja pumũ.

[13] Dja gar aje meo akamy kwỳja ma. Me
kwỳ kute amim Jeju mar rerekreja ma.
Kwãrĩk wãnh mỳjja'õ mỳr jabej ar amã kurê
kêt. Dja gar atemã amijo tẽn ar akamy'ã
amim,

—Ba on Metĩndjwỳnhmã amijangri
tỳx. Ikamy ne ipumũnho ba. Nok ba
ren tu ikamy nokrekam mỳjjao iban ren
Metĩndjwỳnhbê ikamyo akẽx. Ba on
amijangri tỳx. Ba ren kubê o akẽx ne ren
kam ije mrãmri ne mỳjja kute me par tok
nhym me rôrôk pyràk, ane. Dja gar ã amim
anen ã ar akamy maro ane.

[14] Nhym me kute mỳjja kurdjwỳ. Djãm me
kute mỳjja'õ krẽn arỳm Metĩndjwỳnhmã
axwe? Arkati. Ja ne ba ije Bẽnjadjwỳr
djwỳnh Jeju kabẽnkôt markumrẽx. Nhym
be, dja ar akamy kwỳ mỳjja 'õ'ã amim,

—Dja ba kukrẽn Metĩndjwỳnhmã ijaxwe,
anhỹro ba. Be, akamy jamã ne mrãmri
mỳjja punu. [15] Ga kam tu akamy nokrekam
mỳjja ja krẽ nhym kôt arỳm akam kaprĩre
ne. Godja ajã amim,

—Nãm mỳjja punure krẽn arỳm
Metĩndjwỳnhbê amijo ajkẽ, ane. Godja ã
akamy anen arỳm kaprĩ:re ne. Djãm amã
akamy kĩnhkam ne ga tu nokrekam mỳjja
krẽ? Kati. Aje amidjwỳnhbit mar. Kritu
kum akamy kĩnh ne kam kadjy ty. Gadjwỳ
ga ren amã kĩnh ne ren nokrekam mỳjja
krẽn kêt. Nhym be, kati. Ga amidjwỳnhbit
man amã akamy kĩnh kêt ne tu nokrekam
mỳjja krẽn arỳm akamyo ajkẽ. Kwãrĩk
wãnh o anhỹr kêt. [16] Dja ga te mỳjja 'õ'ã
amim,

—Kati. Imã ne mexkumrẽx, ane. Nhym
me kute ajã, "Axwe", anhỹr prãm kwãrĩk
wãnh nõ. Dja ga ãm mỳjja pumũ gê me ajã
anhỹr kêt.

[17] Metĩndjwỳnh kute gwaj bajo bakam
djã ne gwaj baje mỳjja kuro babaja mar
tỳx? Nàr, djãm gwaj baje mỳjjao bakõm
mar tỳx? Kati. Gwaj baje mar kajgo.
Nhym be, kute gwaj bajo bakam gwaj baje
bajaxwe kêt kadjy amimar. Gwaj badju-
mar mex kadjy baje amimar. Gwaj bakĩnh
kadjy baje amimar. Gwaj baje Metĩndjwỳnh
Karõ maro babakam ne gwaj bakĩnh kadjy
baje amimar. Metĩndjwỳnh kute gwaj bajo
bakam mỳjja mex ja kadjy gwaj baje ami-
mar tỳxkumrẽx. [18] Mỳkam? Bir, me mỳjja
mex jao ba ne me Kritumã àpênho ba
ne arỳm kàjkwakam Metĩndjwỳnho kĩnh
nhym pykakam me ar badjwỳ kum me kĩnh.

[19] Gwaj abenmã bakabẽn mex ne badju-
mar mex kadjy amima. Gwaj abenmã Jeju'ã
ajarẽn arỳm mar mexo amũ aben kamẽ.
Ja kadjy dja gwaj amima. [20] Djãm ar aje
me'õo akamyja mar kêt ne ar aje adjàkurbit
mar ne o ar aje Metĩndjwỳnh bê o akẽxmã?
Akamybê Metĩndjwỳnh nhõ àpênh. Kwãrĩk
wãnh kubê o akẽx kêt. Mrãmri ne me kute
mỳjja kunĩ kurkam Metĩndjwỳnhmã mex.

Nhym be, godja gar akamy mar kêt
ne amidjwỳnhbit man arỳm tu nokrekam
mỳjja'õ krẽ ne kam arỳm o Metĩndjwỳnh
bê o akẽx. Aje kubê o akẽxkam arỳm
ajaxwe. [21] Djãm aje tu mỳjjao aba ne aje
tu mry'õ kuro abamã? Nàr djãm ar aje tu
uba kangôo akõmo abamã? Nàr djãm ar aje

apỹnh mỳjja 'õdjwỳo abamã? Nàr djãm ar aje mỳjjao abakôt ar amã Metĩndjwỳnh bê akamyo akẽx pyma kêt? Aje o abakôt aje o kubê o akẽx pymakam kwãrĩk wãnh o aba kêt. Dja gar akamy man kwãrĩk wãnh o aba kêt. Nàr djãm ar aje mỳjja 'õo abakôt ar aje akamymã kaprĩ jadjàr jabej nàr ar aje akamymã Metĩndjwỳnh mar rerekre jadjàr jabej? Kwãrĩk wãnh o aba kêt. Dja gar akamy ma. Kwãrĩk wãnh o aba kêt.

22 Apỹnh mỳjja'ã ne gar amim,

—Ije amim Metĩndjwỳnh markam ne mỳjja ja ajmã kute kêt. Ba ren o iba ne ren ijaxwe kêt, anhỹr jabej. Amimãbit dja gar arẽ gê Metĩndjwỳnhbit ama. Nok gar ren ar akamy mar kêt ne ren tu mỳjjao abao anen ren amim angryk ne ren amim,

—Mỳkam ne ba o iban Metĩndjwỳnh bê ikamyo akẽx? ane. Nhym be ar aje amikam ajaxwe'õ mar kêtkam dja gar adjumar mextire. 23 Godja me'õ kute mỳjja'õ krẽnmã amim,

—Kon. Dja ba kukrẽn arỳm ijaxwe jabej, anen atekam tu krẽn jabej. Djori kam mex? Kati. Arỳm axwe. Mỳkam? Bir, kute Metĩndjwỳnh mar kêt ne tu krẽnkam. Me kute mỳjjao ba kunĩkôt dja me kumrẽx o Metĩndjwỳnh ma. Ne kam arỳm o ba. Godja me Metĩndjwỳnh mar kêt ne tu mỳjjao ba jabej arỳm axwe.

15

*Me kute Jeju mar rerekreja'ã memã ujar*ẽnh rã'ã.

Mak 10.45; Kô k 10.24; Pir 2.4

1 Kam, gwaj baje amim Jeju mar tỳx jabej ne gwaj ren me kute amim mar rerekre jamã baprĩre. Djãm gwaj baje amidjwỳnhbito bakĩnho babamã? Kati. Gwaj meo kĩnh. 2 Gwaj bakunĩ banhĩ pỹnhkôt amibu'ã meo kĩnh. Mỳj kadjy? Bir, me mexmã. Me kute Jeju mar mexo kute amũ amikamẽnh ne mar raxmã.

3 Ga, Kritudjwỳ kute amidjwỳnho kĩnh kêtja pumũ. Kute amidjwỳnho kĩnh kêt kôt ne me bakukãmãre Kritu kabẽn jarẽ. Nãm Kritu Bãmmã kum,

"Me kum akurê kôt ne me kum ikurê."

Nãm ã Kritu Bãmmã ane nhym me bakukãmãre memã arẽ nhym me arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Nhym kam tũ:mràm me bakamingrãnyrekam Kritu katon ar ba nhym me arỳm kum kurê. Kum kurê nhym arỳm amidjwỳnho kĩnh kêt. Gwaj badjwỳ kwãrĩk wãnh amidjwỳnhbito kĩnh kêt.

4 Metĩndjwỳnh ne mã me bakukãmãreo djuw mexo ba nhym me mã me'ã ajarẽn mã me'ã pi'ôk no'ôko ba. Mỳj kadjy? Bir, dja gwaj pi'ôk jarẽn mã amijã kabẽn kunĩ maro baba. Ja kadjy ne me 'ã pi'ôk no'ôk ne. Dja gwaj amijã kabẽn kunĩ man arỳm tu amim Jeju mar tỳx ne. Nhym kam te apỹnh gwaj bakaprĩ djàri gwaj bajo ba gwaj tu amim Jeju mar tỳx rã'ãn 'ã badjukanga kêt. Ne kam mã amijã kabẽn kunĩ man te bakaprĩn akubyn bakĩnh ne. Bakĩnh ne arỳm amiwỳr kamnhĩx tỳx. Ja kadjy ne me me bakukãmãre'ã ajarẽn me'ã pi'ôk no'ôk ne.

5 Metĩndjwỳnh ne kute amijamãr 'iry ne kute memã tỳx jangjênh nhym me kute amim mar tỳx ne kĩnh. Nã bãm mã kum ar ajo a'uw gê ar amã akabẽn mextire jadjà. Ar aje Jeju Kritu kôt ar amijo abakam gê ar amã akabẽn mextire jadjà gar axikôt abenmã akabẽn mextire jarẽ. 6 Ne kam axikôt anhõkre kadjwỳnhbê Metĩndjwỳnh ra:x ne uma:ja man arỳm me kunĩmã arẽnho amirĩt ne. Ja kadjy ne ba ã Metĩndjwỳnhmã ar ajo idjà'wỳro ane. Metĩndjwỳnhbê ne Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu Bãm.

*Metĩndjw*ỳnh kum me bajtemdjwỳ kĩnh.

Kar 10.34; Rô 9.24; Gar 3.28; Ep 2.16

7 Kam dja gar abeno anhõbikwa kute Kritu gwaj bajo õbikwa pyràk. Ar aje memã Metĩndjwỳnh raxo amirĩt kadjy ar abeno anhõbikwa.

8 Ba kam ajte ar amã arẽ gar ama. Kàjkwakam Metĩndjwỳnh ne amrẽbê mebê idjaer kukãmãremã mỳjja jarẽ. Me my kà rênhjamã arẽ. Nãm memã apỹnh mỳjja jarẽnh mãmdji. Nhym kam kôt Jeju Kritu nã kurũm katon ar ba. Me bakamingrãnyrekam ar ba. Ar ba:n arỳm mebê idjaermã àpênh ar ba. Metĩndjwỳnh kute me bakukãmãremã apỹnh mỳjja jarẽnh kôt ne memã àpênh ar ban mỳjja nhipêxo ba. Nhym me arỳm omũn amim,

—Mrãmri ne Metĩndjwỳnh kabẽnkumrẽx. Ga, Jeju arỳm kôt memã àpênh ar baja pumũ. Metĩndjwỳnh kute me bakukãmãremã arẽnh kôt àpênh ar baja pumũ. Nãm me Jeju pumũn arỳm ã amim ane.

[9] Jeju memã mỳjja pumũnh kêt nhipêxo
ba:, me punuo mexo ba: nhym me
bajtemdjwỳ arỳm omũ. Me kute
Metĩndjwỳnh raxmã kator ne abenmã kum,
—Djãm Metĩndjwỳnh ukaprĩ ngri got?
Mrãmri ne ukaprĩ:kumrẽx, anhỹr kadjy.
Ja kadjy ne me bajtemdjwỳ arỳm mỳjja
pumũnh kêt kwỳ pumũ:. Djãm mebê id-
jaerbit ne me kute Metĩndjwỳnh raxmã
katorn kum rax jarẽnhmã? Kati. Me ba-
jtemdjwỳ ne me kute raxmã katorn kum
rax jarẽnhmã. Me bakukãmãre ne amrẽbê:
ja jarẽ. Me bajtem kute Metĩndjwỳnhmã
rax jarẽnhja jarẽ. Kritu kàjkwakam Bãmmã
amijarẽn kum,
"Me bajtem nhipôkri dja ba memã ajã idju-
jarẽnho amirĩt ne apyma'ã ngre."
Nãm ã Kritu Bãmmã me bajtem jarẽnho ane
nhym me arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. [10] Nhym
kam me bakukãmãre 'õdjwỳ me bajtemmã
kum,
"Me abajtem, me on õ me wỳnh kôt
akĩnhkumrẽx."
Nãm ã memã ane nhym me arỳm 'ã pi'ôk
no'ôk ne. [11] Nhym kam me bakukãmãre
'õdjwỳ me bajtemmã kum,
"Me abajtem kunĩ dja ga me Bẽnjadjwỳr
djwỳnhmã mextire jarẽ.
Apỹnh me aba djà kunĩkôt ar abaja kum
mextire jarẽ."
Nãm ã me bajtemmã ane nhym me ajte 'ã
pi'ôk no'ôk ne. [12] Nhym kam Idjaijdjwỳ me
bakukãmãremã me ajarẽ. Nãm Kritu'ã arê
nhingrõt jakren memã kum,
"Dja me bakukãmãre Djexe tàmdjwỳ'õ kato.
Tũ:mràm me kamingrãnyrekam
kato. Me kute mrãmri ne pĩ 'yr
nhym tũmràm ajte arêkam ingrãn
abatành pyràk.
Dja ã tàmdjwỳ'õ katorn ar bao anen arỳm
kubê Bẽnjadjwỳrbê kumkati. Ne
kam arỳm apỹnh me ba djàri meo
ba. Nhym kam me bajtem arỳm tu
amim kamnhĩxkumrẽx."
Nãm ã Idjaij me bakukãmãremã ane. Me
bakukãmãreja kunĩ ne me me bajtem jarẽ.
Metĩndjwỳnh kum me kaprĩ nhym me kute
kum rax jarẽnhmãja jarẽ.

[13] Metĩndjwỳnh ne kute memã amak
bônh nhym me kute amiwỳr õ mỳjja mex
kamnhĩxo ba. Gê ar amã ajamak bô gar tu
amim Kritu markumrẽx. Ne kam arỳm kôt
ar akĩnhti:ren ar adjumar mexti:re. Nhym
kam Metĩndjwỳnh Karõ ar amã atỳx jadjà
gar amiwỳr kamnhĩx tỳx ne. Ja kadjy ne ba
ã kum ar ajo idjà'wỳro ane.

*Paur kute me bajtem kadjy àpênh'ã ami-
jar*ẽnh.

[14] Akmere, àpnhĩre ar, djãm ar amex kêt
ne ba ar amã ikabẽn? Kati. Ar ga ne
gar arỳm amextire ne ar aje Metĩndjwỳnh
mar mexkumrẽx. Ne kam aje abenmã 'ã
karõ mar mexkumrẽx. Tãm ne ba arỳm ije
markumrẽx. [15] Ije ar amã pi'ôk no'ôkkam ne
ba itỳx ne ar amã 'ã karõ. Te ar aje arỳm
ikabẽn mar jabej ba akubyn ar amã arẽ gar
ajte ama. Metĩndjwỳnh ne tu kum ikaprĩn
tu imã idjàpênh djà'ã karõ ba arỳm kabẽn
kôt ar amã ikabẽn jarẽ.

[16] Ije me bajtemmã Metĩndjwỳnh'ã
ujarẽnh ny jarẽnho iba kadjy ne imã Kritu
Jejumã idjàpênh'ã karõ. Mỳj kadjy? Bir,
ije Metĩndjwỳnho kĩnh kadjy. Ije 'ỳr me
bajtemo akẽx nhym me kum mexmã.
Dja me tu amim Jeju markumrẽx nhym
Metĩndjwỳnh Karõ arỳm meo mex. Tãm
dja Metĩndjwỳnho kĩnhkumrẽx.

[17] Kritu Jeju kute imã tỳx jadjàrkam ne ba
me bajtemmã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnho
iba. Idjàpênh djà jakam ne ba ikĩnhkumrẽx
ne ar amã 'ã amijarẽnho amirĩtkumrẽx.
[18] Kum idjàpênhkam ne ba Kritu kukwakam
mỳjja pumũnh kêt kumex nhipêx. Kritu
kukwakam ije mỳjja nhipêxbit dja ba 'ã
amijarẽ. Me bajtem kute kabẽn mar ne
kôt amijo ba kadjy ne ba memã kabẽn jarẽ.
Nã bãm memã kabẽn jarẽn kôt mỳjja kwỳ
nhipêx nhym me arỳm omũ. Omũn arỳm
kabẽn man kôt ar amijo ba.

[19] Metĩndjwỳnh Karõ 'itỳxkôt ne ba mỳjja
pumũnh kêt kwỳ nhipêx. Ne me punuo
mex. Nhym me karõ punu meo ba ba me
nêje me ano nhym me arỳm memã ire. Nã
bãm mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipêx nhym
me te kute marmã kam no tyn kume:x ne
arỳm Metĩndjwỳnh raxmã kato. Ba kam kàj
bê memã Kritu'ã ujarẽnh ny jarẽnho iba:.
Djeruxarẽkam arẽnho iba:n amũ apỹnh
pykakam me ba djàri kunĩ kôt o iba:n o
inhipôk ne. Ne arẽnho iba:n arỳm pykabê
Irrij'ỳr arẽnho bôx.

[20] Ba ne ba me kute Kritu mar kêtjamã
arẽ. Me kute memã Kritu'ã ujarẽnh ny
jarẽnh kêtjamã ne ba ije kàj bê memã arẽnh

prã:mkumrẽx. Me'õ kumrẽx kute memã
'ã ujarẽnh ny jarẽnh nhym me arỳm kute
mar. Me jamã ne ije arẽnh prãm ngrire. Me
ujarẽnh nhiby ije ajte memã arẽnh prãm
ngrire. Amũ me kute mar kêt jamãbit ije
kàj bê memã arẽnh prãmkumrẽx. Ga, me'õ
arỳm kute kikre nhipêxmo kraxja pumũ.
Nhym kam me'õdjwỳ arỳm 'ỳr bôx ne omũ.
Omũn ajte iby ipêx prãm kêt. Badjwỳ ije
me arỳm kute mar jamã ajte arẽnh prãm
ngrire. Me kute mar kêt jamãbit ne ije
arẽnh prãmkumrẽx. [21] Ije me amã ja jarẽnh
kôt ne me amrẽbê: me bakukãmãremã arẽn
memã kum,

"Me kute memã 'ã ujarẽnh kêt jamã dja
me memã 'ã ajarẽ nhym me arỳm
kuma.
Me kute mar kêt ja dja me arỳm kraxkôt
prĩne amijã kuma."

Nãm me ã me bakukãmãremã ane nhym
me arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Ba 'ã pi'ôk
no'ôk pumũn arỳm ije me kute mar kêt
jamã arẽnh prãmkumrẽx. [22] Me kute memã
arẽnh kêt jamã ije arẽnh prãmkam ne ba
pyka jakam amikrà ar o iban te ar awỳr ikrà
krãptĩ ne.

*Me õ krĩraxbê Rôma'*ỳr tẽm kadjy kute
memã amijarẽnh.

[23] Nhym be, jakam arỳm ne ba pyka ja
kunĩkôt memã Kritu'ã ajarẽn arỳm inomã
kumẽ nhym me arỳm kuma. Amrẽbê ne
ba ar awỳr ikrà nhym ijã amex krãptĩ apêx.
Jakam dja ba wãm ar awỳr tẽn bôx ne [24] ar
akam dja. Dja gwaj kam abeno bakĩnho
bakrĩ:n bakrĩ kàjbê 'iry.

Ba kam arỳm amũ pykabê Êpanha'ỳr tẽ.
Êpanha'ỳr itẽm kadjy dja gar ikôt o kangõn
'ỳr ijano. Ba kam arỳm 'ỳr tẽ. Ja kadjy ne
ba amima. [25] Nhym be, ajbir jakam dja ba
Djeruxarẽ'ỳr itẽm ne ibôx kumrẽx ne Jeju
nhõ me jamã pi'ôk kaprĩ ngã.

[26] Matenimẽ Akajakam Jeju nhõ me ja
ne me kute amũ memã õ pi'ôk kaprĩ kwỳ
janormã. Djeruxarẽkam me kute amim
Jeju mar kwỳ ne me õ mỳjja kêt ne ar
ba nhym me kute memã anormã. [27] Me
ta ne me kute memã anormã. Mrãmri
me kute memã õr prãmkam mexkumrẽx.
Djeruxarẽkam me kute amim Jeju mar ja ne
me kumrẽx Kritu'ã ujarẽnh nyo ban amũ
me bajtemmã arẽ. Mebê idjaer ne me amũ
me bajtemmã Kritu jarẽ nhym me arỳm tu
amim markumrẽx ne kĩnhkumrẽx. Ne kam
me kute amikutã memã õ pi'ôk kaprĩ janor
prãmkumrẽx.

[28] Dja ba me'ỳr pi'ôk kaprĩo bôx ne memã
kungã. Me kĩnh djà ja memã kungãn
arỳm akubyn tẽ. Akubyn pykabê Êpanha'ỳr
tẽ. 'Ỳr tẽ:n krĩraxbê Rôma kumrẽxkam ar
akam bôx. Ne kam amũ pykabê Êpanha'ỳr
tẽ. [29] Ije Kritu mar raxkôt ikĩ:nhkumrẽx.
Ar akam ibôx ne ije prĩne ar amã Kritu'ã
ujarẽnh ny jarẽnhkam dja gar ikudjwa
akĩnhkumrẽx. Tãm ne ba arỳm kuma.

[30] Akmere, àpnhĩre ar, Bẽnjadjwỳr
djwỳnhbê Jeju Kritu kabẽnkôt,
Metĩndjwỳnh Karõ kum gwaj bajabêja
kabẽnkôt ne ba ar amã arẽ. Dja gar
Metĩndjwỳnhmã ijo adjà'wỳr 'ãno dja. Ba
ne ba idjàpênh tỳx ar iba. Kum ijo adjà'wỳr
'ãno djan o iro'ã apên ikôt o kangõ.

[31-32] Dja gar kum,

—Djũnwã, arỳm Paur pykabê Djudê-
jakam tẽmmã. Kam me kwỳ kute amar kêt
ne ar ba. Dja ga mebê utà. Gêdja krĩraxbê
Djeruxarẽkam tẽn Jeju nhõ me jamã me õ
pi'ôk kaprĩ ngã. Dja ga memã kĩnh jadjà gê
me kum me kĩnh ne amim me õ pi'ôk kaprĩ
by. Djũnwã, aje mrãmri Paur ar ikam bôx'ã
amim karõ jabej amrẽ ar iwỳr ano gê kĩnh
ne ar ikam bôxkumrẽx. Dja bar kam Paur
kôt abenmã tỳx jangijn Jeju kôt ar amijo
iban 'ã idjukanga kêt, ane. Dja ga ã kum
ijo adjà'wỳro ane. [33] Metĩndjwỳnh ne kute
memã umar mex jangjênh djwỳnh. Jakam
ba kum ar ajo a'uw gê ar akunĩ mẽ amijo
kajkep rã'ã ne. Tãm ne ja.

16

*Kute ap*ỹnh õbikwamã kute amikabẽn
mex janor.

[1] Gwaj bakanikwỳnh Bebi ije ar amã
arẽnhmã. Bebi ne mexkumrẽx ne krĩraxbê
Xekrerekam me kute amim Jeju mar kadjy
àpênh ba. Me kute Jejukôt ar aben pydjio
baja kadjy àpênh ba. [2] Dja gar amã kĩnh ne
kum akabẽn mex jarẽ. Bẽnjadjwỳr djwỳnh
Jeju nhõ me ja ne me kum aben jabê. Dja
gar me kudjwa amã Bebi jabê. Godja gar
àpênh'õ'ã omũ nhym Bebi kum ar aje kôt
o kangõnh prãm jabej tu kôt o kangõ. Ta
ne me krãptĩ:kôt o kangõ. Badjwỳ ikôt o
kangõ. Dja gar pãnh kôt o kangõ.

3 Ne ajte amũ Prixiramẽ Akwire arkum
ikabẽn mex jarẽ. Nãm ar iro'ã Kritu Jejumã
àpênh ba. 4 Ar ta ne ar inêje memã kabẽn.
Nãm me te umati tã nhym arkum amijã ma
kêt ne tu me'ỳr tẽn inêje memã kabẽn. 'Ã
ne ba arkum ukaprĩ: jarẽ. Me bajtem kute
amim Jeju mar kunĩ, apỹnh me kute Jejukôt
ar aben pydjio ba djàri ne me ajte arkum
ukaprĩ jarẽ.

5 Ar õ kikrekam me kute amim Jeju mar
ne ar aben pydjio bawãdjwỳ. Me wãmãdjwỳ
dja gar ikabẽn mex jarẽ. Wãkam imã in-
hõbikwa kĩnh. Kubê Epenexu. Dja gar
kum ikabẽn mex jarẽ. Pykabê Adjijkam ne
Epenexu kumrẽx Kritu'ỳr amijo akẽx.

6 Dja gar ajte Marijmã ikabẽn mex jarẽ.
Marij ne gwaj bakadjy àpênh rax.

7 Dja gar ajte wãkam inhõbikwa
Tônikumẽ Djunijmẽ arkum ikabẽn mex
jarẽ. Ar wã ne me ar iro'ã ar ibê ijê. Jeju
kute ar anorja ne ar abenmã Tônikumẽ
Djunij ar arẽ:n kute ar mar tỳx. Ar kumrẽx
Kritu'ỳr amijo akẽx. Ba kam badjwỳ 'ỳr
amijo akẽx.

8 Ãpritumẽ ne bar imã Bẽnjadjwỳr
djwỳnh jabê. Kam imã Ãpritu jabê. Ar kum
ikabẽn mex jarẽ.

9 Ne ajte Ubanumã ikabẽn mex jarẽ.
Ubanu Kritu kadjy gwaj bakôt àpênh ar
ba. Etakidjwỳ imã kĩnh. Dja gar ajte kum
ikabẽn mex jarẽ.

10 Ne ajte Aperimãdjwỳ ikabẽn mex jarẽ.
Aperi ne Kritumã àpênh mexkumrẽx nhym
me arỳm kôt kuma. Dja gar ajte Artobur
nhõ kikrekam ar wãdjwỳmã ikabẽn mex
jarẽ.

11 Ne ajte inhõbikwa Erodjiãomã ikabẽn
mex jarẽ. Ne Naxixu nhõ kikrekam ar kute
Bẽnjadjwỳr djwỳnh marjamã ajte ikabẽn
mex jarẽ.

12 Gwaj bakanikwỳnh Kripenamẽ
bakanikwỳnh Kripodjamã dja gar ajte
arkum ikabẽn mex jarẽ. Nãm ar Bẽnjadjwỳr
djwỳnhmã àpênh ar ba. Dja gar ajte
Pexirmã kum ikabẽn mex jarẽ. Me kum me
bakanikwỳnh kĩnh. Pexir ne Bẽnjadjwỳr
djwỳnhmã àpênh ra:x.

13 Nhym Rupumẽ nã ar. Badjwỳ ne ba o
inã. Dja gar ajte arkum ikabẽn mex jarẽ.
Bẽnjadjwỳr djwỳnh ne amijo Rupu pytàn ar
o ba.

14 Dja gar ajte Axikritumẽ Prekõtimẽ Er-
imanhmẽ Patubamẽ Erimijmẽ ar ro'ã gwaj
baje aro bakamyja arkum ikabẽn mex jarẽ.

15 Ne Pirogumẽ Djurijmẽ Nerumẽ Neru
kanikwỳnhmẽ Orĩpamẽ ar ro'ã Jeju nhõ me
ja kunĩmẽ dja gar arkum ikabẽn mex jarẽ.

16 Ne abenwỳr bôx ne abeno arôrôk ne
aben pa krij. Apỹnh me kute amim Kritu
mar ne kôt ar aben pydjio ba djàri ne me ar
amã kabẽn mex jarẽ.

Me kute aminêje me 'ãno ãm'ã memã karõ.

17 Akmere, àpnhĩre ar, gora ikabẽn ma.
Arỳm ne gar aje Metĩndjwỳnh kabẽn
kukràdjà mar katàt. Dja me'õ ar bôx
ne kupa'ã ajte ar amã atemã mỳjja'õ
jarẽ. Ne abenbê ar ajo bikjêr prãm ne
Metĩndjwỳnhbê ar ajo akẽx prãm. Gora
ar aminêje me 'ãno djan memã akàx.
18 Mỳkam? Bir, djãm me wã ne me gwaj
banhõ Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Kritumã apê?
Kati. Nãm me amidjwỳnhbit man mã axwe.
Ne kute me noo biknor kadjy prĩne memã
me kabẽno irô mex. Ne memã 'êx ne kabẽn
mexkumrẽx. Nhym me no rerekreja kum
me kabẽn kĩnhkumrẽx.

19 Nhym be ar ga ne gar aje Metĩndjwỳnh
mar mex nhym me kunĩ kute abenmã ar
ajarẽnho ipôk ba ar ama. Ne kam ar akam
ikĩnhkumrẽx. Kam, dja gar mỳjja mexbit
ma. Kwãrĩk wãnh mỳjja punu mar kêt.

20 Metĩndjwỳnhkôt me umar mexkumrẽx.
Ta dja ar amã tỳx jadjà nhym Xatanaj te ar
amã apnê. Kôt ar ajaxwemã te ar amã apnê
gar amijãno dja. Arỳm aje Xatanajmã rerek
jadjàrmã. Aje mrãmri ne aparo Xatanaj
krã kajyr pyràk. Arỳm aje Xatanajmã rerek
jadjàr 'ỳr.

Gê Bẽnjadjwỳrbê Jeju tu kum ar akaprĩn
ar ajo ba. Tãm ne ja.

21 Ximoxi ikôt àpênhja ne ar amã kabẽn
mex jarẽ. Inhõbikwa Juxumẽ Djaxõmẽ
Xopatudjwỳ ar amã kabẽn mex jarẽ.

22 Ba ibê Texu ne ba Paur kukwakam pi'ôk
ja no'ôk. Nã bãm tu amim Bẽnjadjwỳr
djwỳnh markumrẽx. Ne amũ ar amã ikabẽn
mex jarẽ.

23 Gajudjwỳ ne ar amã kabẽn mex jarẽ.
Jakam ar ije amim Jeju mar ne kôt ar
aben pydjio ibaja kunĩ ne bar mã Gaju nhõ
kikrekam bôx nhym mã ar ikunĩo djuw
mex.

Eraxumẽ gwaj bakamy Kwatu ar amã
kabẽn mex jarẽ. Eraxu ne kute krĩrax jakam
bẽnjadjwỳrmã pi'ôk kaprĩ pumũnh djwỳnh.
[24] Gê Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu tu
kum ar akunĩ kaprĩ:kumrẽx ne ar ajo ba.
[25] Dja ar amã tỳx jadjà. Amrẽbê ne ba kàj
bê memã Jeju Kritu'ã ajarẽ nhym 'ã ujarẽnh
arỳm ar awỳr bôx gar tu amim markumrẽx.
Ar aje tu amim markumrẽxkam dja ar
amã tỳx jadjà gar kôt ar amijo aban 'ã
adjukanga kêt. Amrẽbê ne Kritu'ã ujarẽnh
nyja me bakukãmãrebê bipdjur tũm. Nhym
kam me kute arẽnh kêtkumrẽx. [26] Nhym
kam ajbir jakam Metĩndjwỳnh arỳm gwaj
bamã Kritu'ã ujarẽnho amirĩtkumrẽx.
Amrẽbê: ne Metĩndjwỳnh kukwakam
kabẽn jarẽnh djwỳnh Kritu'ã pi'ôk no'ôk
gwaj jakam, 'ãtũ:mkam amim arẽn arỳm
kuma. Metĩndjwỳnh tĩn ne ar ba rã'ã:
rã'ã ne. Kabẽn kôt ne gwaj apỹnh pyka
djàri kunĩkôt memã Kritu'ã ajarẽ nhym
kunĩkôt me arỳm 'ã ujarẽnh ma. Dja me
kwỳ tu amim Kritu markumrẽx ne kabẽn
markumrẽx ne kôt ar amijo ba. Ja kadjy ne
gwaj memã 'ã ajarẽ.
[27] Metĩndjwỳnh pydji ne amak
me:xkumrẽx ne no me:xkumrẽx. Ba kum
meo a'uw gê memã amak bô. Me kute tu
amim Jeju Kritu markumrẽxkôt gê memã
amak bô. Dja memã amak bô nhym me kunĩ
arỳm kum rax jarẽnh rã'ã: rã'ã ne. Tãm ne
ja.

Paur kute Kôritukam me jamã pi'ôk kumrẽx no'ôk ne ja.

Paur ne krĩraxbê Kôritukam me jamã pi'ôk no'ôk ne. Nãm arỳm pyka kunĩ'ỳr mrãnhkôt me'ỳr bôx ne memã Jeju jarẽ nhym me kwỳ arỳm tu amim markumrẽx ne 'ã abeno akprõ. Nhym kam Paur arỳm mã me jadjwỳ'ỳr tẽ nhym tekrekam me amijo ajkẽ. Nãm me abenmã kum,

—Djã nãm mrãmri Jeju Paur jano nàr kon, ane ne kam ajte abenbê bikjêro kumex. Ne kam ajte kute Jeju tyk marmãn kam ajte bibãnh ar mrãn abenbê djwỳ pytàro ba. Ne kam ajte me kàtàm nhipôkri aben japrỳ ar o ba. Nhym kam ajte me'õ bãmbê prõo akĩ nhym me tu ate krãn ar ban kute nêje kukrà kêt. Ne kam ajte abenmã kum,

—Kati, me akubyn tĩn kêt. Nãm me tu tykkumrẽx, anhỹr ar o ba. Ne kam ajte,

—Mã dja gwaj nẽ? Djãm gwaj baje mry me kute mỳjjao Metĩndjwỳnh karõ nhipêxmã bôrja kurmã nàr kon? ane. Ne kam ajte,

—Me kuprỳ ne ar babit ne mex, nàr kon me abenwỳr mõrbit mex, ane. Be, nhym Paur mỳjja ja kunĩ man kam prĩne pi'ôk no'ôkkôt memã 'ã karõ.

1 Ba ne ba ibê Paur. Kritu Jeju ne amiwỳr ijuw. Metĩndjwỳnh kute amim ijã karõ kôt Jeju amiwỳr ijuw ne ar ijo ban ijano. Ba kam arỳm 'ã memã idjujarẽnh ar iba. Me bakamy Xoxinidjwỳ ne ikôt dja.

2 Krĩraxbê Kôritukam ar aje Metĩndjwỳnh mar ne kôt aje ar aben pydjio abaja ba ar amã ikabẽn jarẽ. Kritu Jeju ne arỳm amimexo ar ajo mex. Arỳm amiwỳr ar ajuw gar tu amim markumrẽx. Kute ar ajo õ me ja kadjy ne amiwỳr ar ajuw. Nãm amiwỳr gwaj bakunĩ 'uw. Apỹnh gwaj baba djàri bakunĩ 'uw. Gwaj baje banhõ Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritumã amijo badjà'wỳrja kunĩ 'uw. Kute gwaj bajo õ me ja kadjy ne gwaj bakunĩ 'uw. Amũ me wãmẽ gwaj bamẽ ne Jeju arỳm amiwỳr gwaj bakunĩ 'uw. Ar amã ne ba ikabẽn jarẽ.

3 Metĩndjwỳnhbê ne me Babãm. Ne Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê ne Jeju Kritu. Gê ar tu kum ar akaprĩn* ar ajo ba gar adjumar mex rã'ã ne.

*Kute Metĩndjw*ỳnhmã mekam amikĩnh jarẽnh ne ja.

4 Ba mã ijo ba djwỳnh, Metĩndjwỳnhmã ar akam amikĩnh jarẽ. Metĩndjwỳnh tu kum ar akaprĩ. Gar tu amim Jeju Kritu markumrẽx nhym arỳm kum ar akaprĩ. Kam ne ba mã kum ar akam amikĩnh jarẽ. 5 Nãm kum ar akaprĩn prĩne ar ajo djuw mex. Mỳj ne ar ajo djuw mex on? Bir, nãm ar amã apỹnh akĩnh djà, adjàpênh djà'ã karõ gar maro aban kam arỳm kôt aje memã kukràdjà jarẽnh me:xkumrẽx ne aje mỳjja mar me:xkumrẽx. 6 Ar ba ne bar ar amã Kritu jarẽ. Ar ije omũnh kôt bar ar amã arẽ: gar arỳm amim,

—Mrãmri Paur ar kabẽn katàtkumrẽx, ane. Nã gãm ar amim anen kam arỳm tu amim Kritu markumrẽx.

7 Ne kam aje àpênh djà kunĩ mar ne o aba. Metĩndjwỳnh Karõ ne ar amã àpênh djà kunĩ'ã karõ gar aje mar ne akubyn bôxkam amako aba. Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu bôxkam amako aba. Kam ne ba mã Metĩndjwỳnhmã ar akam amikĩnh jarẽ.

8 Ta dja mã ar amã tỳx jadjà gar mã amim mar tỳx rã'ã: nhym Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu arỳm bôx. Ne kam ar amã ajaxwe jarẽnh kêtkumrẽx gar arỳm kum ajaxwe kêt ne amextire ne dja. 9 Metĩndjwỳnh ne mrãmri kabẽnkumrẽx. Kabẽn kôt dja gwaj bajo djuw mexkumrẽx. Ta ne arỳm kra'ỳr ar ajuw. Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu'ỳr ar ajuw ne ar ajo ba. Gar kam arỳm o anhõbikwakumrẽx. Mrãmri kabẽnkumrẽx.

*Me kab*ẽno aben japanho ku'ê nhym nêje memã kabẽn.

Rô 15.5; A Kô 13.11; Pir 2.2; Ped k 3.8

10 Akmere, àpnhĩre ar, ba ar amã arẽ gar ama. On abenmã akabẽn pydjin arẽ. Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu kukwakam ne ba ar amã amex'ã karõ. Kwãrĩk wãnh apỹnh mỳj xêjakôt adjãm ne abenã akabẽn kêt. Ate dja gar axikôt akabẽnjabit man axikôt akabẽn jarẽn kôt prĩne amex. 11 Akmere, àpnhĩre ar, Krôre nhõ kikre wãkam ar kwỳ arỳm nĩnh iwỳr bôx ne ar arỳm ar ajã imã,

* 1:3 Djãm ar ga ne gar ajaxwe kêt nhym pãnh kum ar akaprĩ Kati. Ar ga ne gar te ajaxwe kêtmã. Nhym be, ta ne tu kum ar akaprĩ.

—Onĩj, me kabẽno aben japanho kumex, ane. Ba arỳm ar kabẽn man arỳm wãm ar amã arẽ. [12] Gar we akwỳ amã me kĩnh kêt ne memã kum,

—Ba ne ba Paur kôt ar iba, anhỹro aba. Nhym ar akwỳ ajte amã me kĩnh kêt ne memã kum,

—Be, ba ne ba Apôr kôt ar iba, anhỹro aba. Nhym ar akwỳ ajte amã me kĩnh kêt ne memã kum,

—Be, ba ne ba Xepa kôt ar iba, anhỹro aba. Nhym ar akwỳ ajte amã me kĩnh kêt ne memã kum,

—Be, ba ne ba Kritu kôt ar iba, anhỹro aba. Nã gãm ar ã ari aben bê abikjêrn amã aben kĩnh kêto ane nhym me arỳm imã arẽ ba arỳm kuma.

[13] Nã gãm ar arỳm apỹnh mỳj xêja kôt aku'ên arỳm abenã akabẽ:n ne. Nã gãm ar arỳm aje abenmã Kritu nhirênh pyràk. Djãm ba ne me arỳm pĩte'y'ã inhô gar we ikôt ar aba? Djãm imã ne me arỳm ngômã ajadjà gar we ikôt ar aba? Kati:.

[14-16] Djãm ba ne ba ngômã ar ajangij? Kati. Ije ngômã ar ajangjênh kêt. Kam ne ba ikĩnh ne Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽ. Mỳkam ne ba kam ikĩnh? Bir, ba ren ngômã ar ajangij nhym ren ar ajõ arĩk ijã amim,

—Ba ne ba tu amim Paur markumrẽx. Nãm arỳm amim ngômã ijadjà, ane ba ren kam ikaprĩre ne. Nhym be, kati. Kripumẽ Gajubit ne ba ngômã ar adjà. Exepa nhõ kikrekam ar jadjwỳ ba ngômã ar angij. Nhym me'õdjwỳ ije mar kêt. Ar ngrêre jabit ne ba ngômã ar angij.

[17] Djãm ije ngômã me angjênh kadjy ne Kritu ijano ba tẽ? Kati. Kàj bê ije memã Kritu'ã ujarẽnh ny jarẽnh kadjy ne ijano ba tẽ. Me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja me ta krã mexja djãm me ta krã mexo ikrã mex ne ikabẽn mex ne ba ar amã arẽ? Kati. Me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja krã mexo ikrã mex kêt. Ba ren me krã mexo ikrã mex ne ren ar amã ikabẽn mex jarẽn ren arỳm o amibê Kritu'ã ikabẽnja kuno. Kritu pĩte'ykam tyk'ã ikabẽn ja ne ba ren o kuno. Nhym kam ren me arỳm Kritu mar kêt ne.

*Me ta krã mex'ã ujar*ẽnh.
Kô k 3.19

[18] Nhym be, kati. Kritu pĩte'ykam tykbit ne ba kàj bê ar amã 'ã ajarẽ nhym arỳm ar amã amirĩtkumrẽx. Nhym kam me biknor tokry djàkam me biknor prãmja ikabẽn man amim,

—Kê. Djãm katàt kute amikabẽn jadjwỳr got? Nãm krã punu, ane. Nhym be, gwaj ba, Jeju kute gwaj bajo bakumrẽxja gwaj amim,

—Mrãmri, Paur kute Kritu pĩte'ykam tyk'ã ujarẽnhkumrẽx. Nãm 'ã ajarẽ nhym me tu amim Kritu markumrẽx. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm 'itỳxo me utàn ar meo bakumrẽx, ane. [19] Amrẽbê: Metĩndjwỳnh kute me bakukãmãremã arẽnh ne ja. Nãm memã kum,

"Me ta krã mex ne kute memã kabẽn mexja dja ba mebê kabẽno akno. Nhym kam me arỳm kabẽn kajgo me:xi.

Nhym me ta amak mex ne kute prĩne memã mỳjja'ã karõ mex ne kute mar ja dja ba mebê amak mexo akno nhym me arỳm kabẽn kajgokumrẽx."

Nãm Metĩndjwỳnh ã me bakukãmãremã ane nhym me arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Nhym kam me arỳm aben djô'ã arẽnho mõ:n arẽnho mõr tãmtã arỳm 'ỳr o bôx. Tũ:mràm me bakamingrãnyrekam Jeju Kritu arỳm pĩte'y'ã wajêt ne kam ty. Ty nhym Metĩndjwỳnh arỳm o gwaj bapytàn kam arỳm mebê amak mexo akno. Nhym kam me arỳm kabẽn kajgo me:x ne.

[20] Nhỹnh ne me'õ ta krã mex? Nhỹnh ne me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja ta krã mex? Kati. Nhỹnh ne me'õ ta kute prĩne me kukràdjà mar? Kati. Nhỹnh ne me'õ ta krã mex ne kute kabẽn mexo kute me apanh mar? Kati. Me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja ne me krã mex kêt. Me kabẽn kajgo me:xi.

[21] Mỳkam ne me kabẽn kajgo mexi? Bir, Metĩndjwỳnh ta kute katàt me'ã amikabẽn djirkumrẽx ne amim,

—Djãm me kum ikĩnh kêtja ta kute imarmã? Djãm me ta krã mex ne kute imarmã? Arkati. Me kute kàj bê memã Kritu pĩte'ykam tykja'ã ujarẽnh nhym me kute me'ã, "Me krã punu", anhỹrja. Me kute anhỹrkam gê inhõ àpênh ar kàj bê memã Kritu pĩte'ykam tyk'ã ujarẽnhkumrẽx. Nhym kam me kwỳ kute tu amim Kritu markumrẽx ba arỳm me utàn ar meo iba. Ja ne imã kĩnhkumrẽx. Nãm ã Metĩndjwỳnh me'ã amim ane. Kute amim anhỹrkam ne me kabẽn kajgo me:xi.

Me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêt ta krã mexja
ne me kabẽn kajgo me:xi.
22 Be, mebê idjaer ne me ar imã,
—Goja mỳjja pumũnh kêt'õ nhipêx ba
me omũn kam arỳm amim Kritu'ã akabẽn
markumrẽx, anhỹro ba. Nhym be, me
bajtembê kregu ne me kute ar imã,
—Goja me krã mex o akrã mex ne akabẽn
mex ne arỳm imã Kritu 'ã ajarẽ. Dja ba
me aman kam arỳm amim Kritu'ã akabẽn
markumrẽx, anhỹro ba. 23 Bar kàj bê memã
kum,
—Metĩndjwỳnh ne Jeju'ã Bẽnjadjwỳrbê
kumkatibê Krituja mẽ nhym arỳm pĩte'y'ã
wajêt ne ty, ane. Nhym mebê idjaer arỳm
kôt kum Jeju kurê kute mrãmri ne kẽn me
par tok nhym me rôrôk ne arỳm kum kurêja
pyràk. Nhym be, me bajtem kwỳ ne me
abenmã,
—Nãm ar ari kabẽn kwỳ jadju:w. Nãm ar
krã punu, anhỹro ba.
24 Nhym be, bar katàt me kwỳmã 'ã ajarẽ.
Metĩndjwỳnh kute arỳm amiwỳr me kwỳ
'wỳr ne ar meo bajamã 'ã ajarẽ. Mebê
idjaerja nàr me bajtemja bar katàt me jamã
'ã ajarẽ. Katàt Kritu pĩte'ykam tyk'ã memã
ajarẽ. Nhym me abenmã kum,
—Djãm Metĩndjwỳnh 'irere:k got? 'Itỳxo
kute me kunĩ rer me:xi. Djãm Metĩndjwỳnh
kute ari kabẽn jadjwỳr got? Metĩndjwỳnh
kute no mexo, kabẽn mexo me kunĩ rer
me:xi, anhỹro ba.
25 Mỳkam me ã abenmã anhỹro ba?
Bir, Metĩndjwỳnh kute krã mexo, 'itỳxo
kute me kunĩ rer mexkam. Nãm me
kute Metĩndjwỳnh'ã amim, “Krã punure”,
anhỹr, me ta ne me krã punure. Nhym
be, Metĩndjwỳnhbit ne krã me:xkumrẽx.
Nàr, nãm me kute, “'Irerekre”, anhỹr, me
ta ne me 'irerekre. Nhym be, Metĩndjwỳnh
'itỳxo kute me rer me:xi.
26 Aj, mỳj gêdja ga me kam amikadjy
ama? Bir, mỳj ne ga me kam akute nhym
Metĩndjwỳnh arỳm amiwỳr me ajuw ne me
ajo ba? Bir, djãm me akrãptĩ akrã mexkam
ne amiwỳr me ajuw ne me ajo ba? Kati.
Djãm me akrãptĩ ajitỳx nhym kam arỳm
amiwỳr me ajuw ne me ajo ba? Kati. Djãm
me akrãptĩ arũnh nhym kam arỳm amiwỳr
me ajuw ne me ajo ba? Kati.
27 Nhym be, me kum Metĩndjwỳnh kĩnh
kêt kute me'ã, “Me krã punure”, anhỹr
Metĩndjwỳnh arỳm amijo me we krã
punure ja pytàn meo ba. Mỳj kadjy? Bir,
dja meo ban arỳm meo me we krã mexjao
apa. Me ta kute amijo krã mexjao apa nhym
me arỳm pijàm ne. Me kum Metĩndjwỳnh
kĩnh kêtja kute me'ã, “Me rerekre”, anhỹrja
Metĩndjwỳnh arỳm amijo me we rerekre ja
pytàn meo ba. Mỳj kadjy? Bir, dja meo ban
arỳm meo me we 'itỳx jao apa. Me ta kute
amijo 'itỳxjao apa nhym me arỳm pijàm
ne. 28 Me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja kute
me'ã,
—Me kajgo. Me kum me kĩnh kêtkumrẽx,
anhỹro ba. Me kajgo ja Metĩndjwỳnh arỳm
amijo me utàn meo ba.

Mỳj kadjy? Bir, dja meo ban arỳm meo
me rũnho apa nhym me arỳm pijàm ne
kajgo ne. 29 Dja meo ba nhym me kunĩ arỳm
Metĩndjwỳnhmã amijo àmra kêt. 30 Nhym
be, ar ga ne Metĩndjwỳnh arỳm amijo ar
apytàn Kritu Jeju kôt ar ajo ba. Ne arỳm
gwaj bamã Kritu jano nhym bôx ne arỳm
gwaj bamã katàt kabẽn jarẽnhkumrẽx.
Gwaj kam arỳm markumrẽx ne kôt arỳm
bakrã mexkumrẽx. Nhym Metĩndjwỳnh
ajte Kritu kôt arỳm gwaj bamã axwe kêt jarẽ
gwaj arỳm ta mexo bamex ne. Nhym ajte
Krituo gwaj bajaxweo pãnh mex.

31 Amrẽbê: me kute me bakukãmãremã
arẽnh kôt ne ba ar amã arẽ. Nãm memã
kum,
“Djãm amijo adjàmra prãm? Kwãrĩk wãnh
amijo adjàmra kêt.
Dja ga Bẽnjadjwỳr djwỳnho amra.”
Nãm ã memã ane nhym me arỳm 'ã pi'ôk
no'ôk ne. Kam, dja gwaj Jeju Kritubito
amra. Tãm ne ja.

2

1 Akmere, àpnhĩre ar, amrẽbê ne ba ar
awỳr bôx ne Metĩndjwỳnh kukwakam ar
amã kabẽn jarẽ. Djã nã bãm me kum
Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja krã mexo ikrã mex
ne arỳm mekôt prĩne ikabẽn jarẽnh mex,
prĩne mekôt ar amã ikabẽn jarẽnh mex
gar arỳm amã ikabẽn kĩnhkumrẽx? Kati.
Mỳkam? 2 Bir, ba ar awỳr ibôx kêtri amim,
—Dja ba arkam bôx ne Jeju Kritubit man
arkum 'ã ajarẽ. Kritu pĩte'y'ã jêt ne tyk'ã
dja ba ajarẽ. Kwãrĩk wãnh ba arkum atemã
mỳjja'õ jarẽnh kêt. Nã bãm ã amim ane.

3 Ne kam ar awỳr bôx ne amikam irerekre
ma. Ba irerekre man arỳm ar apymaje
itertet kumex. 4 Djã nã bãm amim,
—Ba me krã mex o ikrã mex ne prĩne
arkum ikabẽn jarẽnh mex gê ar arỳm
ikabẽn mex man kôt ar amijo ba, ane? Djã
nã bãm amim anen arỳm ã ar amã arẽnho
ane? Kati. Metĩndjwỳnh Karõ ne ijo ba
gar arỳm ipumũ. Ba kam arỳm ar amã
ikabẽn jarẽ gar arỳm ama. 5 Mỳj kadjy ne
ba ã ar amã ikabẽn jarẽnho ane? Bir, ar
aje me ta krã mex mar kêt kadjy. Nhym
be, Metĩndjwỳnh ne 'itỳ:x. Ar aje tu amim
Metĩndjwỳnh markumrẽx kadjy ne ba ã ar
amã ikabẽn jarẽnho ane.

*Me kute Metĩndjw*ỳnh Karõ marbit ne me
krã mex.
Mat 7.6; Dju r 14.22

6 Be, djã nã bãm ar ikrã punun kôt
ikabẽndjwỳ punu? Kati, nã bãm ar ikrã mex
ne kôt ikabẽn mex. Me amak mexjamã ne
bar prĩne memã arẽ. Nhym be, me kum
Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja kabẽn kôt ne bar
ije ikabẽn jadjwỳr kêt. Nàr, me rũnh kwỳ
kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja kabẽnkôt ne
bar ije ikabẽn jadjwỳr kêt. Me ja dja me ĩ
kêtkumrẽx.
7 Nhym be, Metĩndjwỳnh kute katàt
kabẽn jadjwỳrkumrẽx. Kabẽn ja ne
bar ije memã arẽnh. Mỳjja kunĩ kêtri
ne Metĩndjwỳnh kute tu amim kabẽn'ã
karõkumrẽx. Kute prĩne amimexo gwaj
bajo mex kadjy amim kabẽn'ã karõ. Ne
kam kute me bakukãmãremã arẽnh kêt. Ne
kam ajbir ar imã kabẽn jarẽ bar arỳm jakam
memã arẽnho iba.
8 Djãm pykakam me rũnh'õ kute kabẽnja
mar? Kati. Ne ren me rũnh kuman ren
pĩte'y'ã Jeju nhôr kêt. Bẽnjadjwỳr djwỳnh
Jeju ne prĩne mex ne umakumrẽx. Ren
me kute pĩte'y'ã nhôr kêtkumrẽx. 9 Mrãmri
me'õ ta kute kabẽnja mar kêtkumrẽx. Ije
ar amã arẽnh kôt ne me amrẽbê: me
bakukãmãremã arẽ. Me memã kum,
"Metĩndjwỳnh ne arỳm me kadjy amim
mỳjja mex'ã karõ.
Djãm me'õ ta kute omũnh? Kati. Me'õ ta
kute omũnh kêt.
Djãm me'õ ta kute mar? Kati. Me'õ ta kute
mar kêt.
Djãm pykakam me'õ ta kute amim 'ã karõ?
Kati. Me'õ ta kute amim 'ã karõ kêt.
Me kum abêja kadjy ne Metĩndjwỳnh
amim mỳjja mex'ã karõn memã
kudji. Nhym kam me'õ ta kute mar
kêtkumrẽx."
Nãm me ã me bakukãmãremã ane nhym
arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne.

10 Ga, me ta te kute marmãja pumũ.
Nhym be, Metĩndjwỳnh ta ne arỳm gwaj
bamã o amirĩtkumrẽx. Karõo kute gwaj
bamã kabẽno amirĩtkumrẽx. Karõ kute
prĩne mỳjja mar. Metĩndjwỳnh kute õkre
kadjwỳnhbê amim mỳjja'ã karõja kunĩ ne
Karõ kute prĩne mar mex. 11 Djãm gwaj
babu'ã me'õ kute gwaj bakadjwỳnhbê
bakabẽn mar? Kati. Gwaj bajbit ne
gwaj baje banhõkre kadjwỳnhbê bakabẽn
mar. Metĩndjwỳnhdjwỳ õkre kadjwỳnhbê
kabẽnja me'õ kute mar kêtkumrẽx.
Metĩndjwỳnh Karõbit arỳm kute mar.

12 Djãm me kum kĩnh kêtja karõ ne
Metĩndjwỳnh gwaj bamã ano nhym gwaj
bajo ba? Kati. Ta Karõ ne gwaj bamã
ano. Gwaj baje bakĩnh djà mar kadjy ne
gwaj bamã ano. Metĩndjwỳnh ta gwaj bamã
apỹnh bakĩnh djà ngã, kajgo gwaj bamã
kungã. Gwaj ba ne baje bakĩnh djàjao pãnh
kêt. 13 Bar memã gwaj bakĩnh djà'ã idju-
jarẽnh ar iba. Djãm me kum Metĩndjwỳnh
kĩnh kêt ja ne ar imã 'ã ajarẽ, ta krã mexkôt
ar imã 'ã ajarẽ? Kati. Metĩndjwỳnh Karõ
ne ar imã 'ã ajarẽ. 'Ã ajarẽ bar ije mar ne
arỳm memã 'ã idjujarẽnh ar iba. Karõ kute
katàt kabẽn jadjwỳrkumrẽx ar ije mar ne
Karõ kabẽn kôt memã 'ã ajarẽ.

14 Nhym be, me ja, Metĩndjwỳnh Karõ
kute meo ba kêtja djãm me kute amim
Metĩndjwỳnh Karõ kabẽn mar prãm? Kati.
Mỳkam? Bir, nãm me aprỳn amim,
—Djãm kute amikabẽn jadjwỳr mex got?
Nãm krã punu, ane. Ne kam amim,
—Ba gêt mekôt kabẽn ma, ane. Ne kam
'ỳr tẽn gwaj bakôt maro krĩn mar kajgo.
Mar kajgon arỳm amim,
—Je, mỳj'ã ne kabẽn jarẽ? ane. Ne te 'ã
amijakren te kute marmã.

15 Nhym be, gwaj ba ne gwaj baje
Metĩndjwỳnh kabẽn kunĩ mar kadjy bamex.
Gwaj baje Metĩndjwỳnh Karõ markôt kadjy
bamex. Nhym be, me kute Karõ mar kêtja
ne me te kute Metĩndjwỳnh kabẽn marmã.
Ne kute gwaj badjwỳ gwaj bamar kêt.

16 Ikabẽnja kôt ne me amrẽbê: me bakukãmãremã kum,
"Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute mỳjja'ã amim karõ djãm me'õ kute mar? Kati.
Kam, djãm me'õ kute Metĩndjwỳnhmã mỳjja'ã karõmã ne kum, 'Gêdja ga ã ane'? ane. Arkati. Metĩndjwỳnh ajbit ne kute mỳjja kunĩ mar."
Nãm me ã me bakukãmãremã ane. Nhym be, gwaj bajbit ne gwaj Karõ kôt Kritu djumaro badjumar ne arỳm baje mar. Kute amikabẽn'ã amim karõja gwaj arỳm baje mar. Tãm ne ja.

3

*Me kute me prĩre pyràk nhym kute memã ar*ẽnh.
Kô k 14.20; Ep 4.14; Idja 5.11

1 Akmere, àpnhĩre ar, djãm ije ar amã ikabẽn kunĩ jarẽnhmã? Djãm arỳm ar ajamak mex got ije ar amã ikabẽn kunĩ jarẽnhmã? Kati. Ar aje Metĩndjwỳnh Karõ mar kêt rã'ã. Me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêt kukràdjàja ne ar aje mar tỳx rã'ã. Ar aje me prĩre bixadjwỳr nyre pyràk.
2 Ga, me prĩre bixadjwỳr nyrekam kute mỳjja tỳx kur kêtja pumũ. Ar gadjwỳ Metĩndjwỳnh kabẽn kwỳbit ne ba ar amã arẽ. Amirĩtbit ne ba ar amã arẽ. Ije ar amã kunĩ jarẽnh kêt. Metĩndjwỳnh kabẽn kwỳ ne mebê bipdjur ne mebê tỳx. Me kute Metĩndjwỳnh Karõ marjabit ne kute kabẽn bipdjur mar. Djãm ije ar amã kabẽn bipdjur jarẽnh prãm? Kati. Amrẽbê ne ar aje Karõ mar mex kêt. Gar kam ajte jakam aje Karõ mar mex kêt rã'ã. Ba kam te ije ar amã Metĩndjwỳnh kabẽn kunĩ jarẽnh prãmje.
3 Ar aje amidjwỳnhbito kĩnh kadjy amimar tỳx rã'ã ne. Ne kam te aje me uràk prãmje angryk ne ari akabẽno aben japanho aku'ê. Ne kam arỳm apỹnh mỳj xê jakôt aku'ê ne arỳm abenã akabẽ:n ne. Djãm kam ar aje me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja kukràdjà mar kêt got? Djãm mekôt ar aje amijo aba kêt got? Mrãmri me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtkôtbit ar aje amijo abakumrẽx. 4 Ar akwỳ ar amã me kwỳ kĩnh kêt ne memã kum,
—Ba ne ba Paur kôt ar amijo iba, anhỹro aba. Nhym ar akwỳ ajte tãm ne memã kum,
—Ba ne ba Apôr kôt ar amijo iba, anhỹro aba. Gar kam aktã ar amã aben kĩnh kêto aban mỳj xêja kôt aku'ên ã aben bê akẽxo ane. Djãm me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja kôt adjumar kêt got? Ar aje me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja kôt adjumarkumrẽx.
5 Djãm Apôrmẽ ar irax got gar ar ikôt aben bê abikjêr prãm? Kati. Ar irax kêt ne ingrire ne ibê Metĩndjwỳnh nhõ àpênhbit. Ar ikabẽn kôt ne gar tu amim Jeju markumrẽx. Kute ar imã apỹnh ar idjàpênh djà'ã karõ kôt ne bar kum idjàpênho iba.
6 Bar ije puro djuw mex djwỳnh pyràk. Ba ne ba ije pur kre djwỳnh pyràk. Nhym Apôr kute ngo djwỳnh pyràk. Nhym be, Metĩndjwỳnhbê djwỳ kunĩmã rũnh jangjênh djwỳnh. Ba ikumrẽx ne ba ar amã Jeju'ã ajarẽ gar arỳm 'ỳr amijo akẽx ne kôt ar amijo aba. Nhym kam Apôr bôx ne ar amã Metĩndjwỳnh kabẽn ra:x ne arẽ gar ama. Nhym be, Metĩndjwỳnhbit ne ar amã ajamak bô gar arỳm amũ maro amikamẽ. 7 Kam ne ba ikajgokumrẽx. Nhym Apôrdjwỳ kajgokumrẽx. Nhym be, Metĩndjwỳnhbit ne raxkumrẽx. Kute memã amak bônhkam ne raxkumrẽx.
8 Djwỳ abatànhmã ne kre djwỳnh pur kre nhym ajte ngo djwỳnh pur ngo. Ar badjwỳ ne ar aje Jeju mar raxmã bar ar amã arẽ. Ar ije ar amã arẽnh mex kôt dja Metĩndjwỳnh ar inhĩ pỹnhkôt ar imã o pãnh ne. 9 Ar iro'ã ne bar Metĩndjwỳnhmã idjàpênh ar iba. Ar ga ne gar aje Metĩndjwỳnh nhõ pur pyràk. Ar aje Metĩndjwỳnh mar ne kôt amijo aba kadjy ne bar ar akam apê kute mrãmri ne me kute purkam àpênh pyràk. Ne ar aje mrãmri ne kute Metĩndjwỳnh nhõ kikre pyràk. Kute kẽn krãptĩo kikre pyràk. Ar akrãptĩ nhym Metĩndjwỳnh arỳm amijo ar apytàn ar ajo kra.

*Kikre'ã memã ujar*ẽnh.
A Kô 6.16; Ep 2.20; Ped k 2.5

10 Metĩndjwỳnh tu kum ikaprĩkam ne ba prĩne ar amã Metĩndjwỳnh kukràdjà jarẽnh mex. Kute mrãmri ne me kute prĩne kikre nhipêx mexja pyràk ne ba ar amã kukràdjà jarẽnh mex. Ba ne ba ikumrẽx ar amã kukràdjà jarẽ gar ama. Kute mrãmri ne me kute kikremã pyka nhipônho tẽm, katà:t pyka nhipônho tẽm ne kam kam kẽn kapĩn ne kam iby pyka tỳx kapĩnja pyràk ne ba ikumrẽx ar amã arẽnh mex. Me'õ ne arỳm ar awỳr bôx ne ajte ar amã

kukràdjà 'õdjwỳ jarẽ. Kute mrãmri ne me'õdjwỳ kute pyka kadjwỳnhbê kẽn ja nhiby kikre pyràk ne me'õ ar amã kukràdjà 'õdjwỳ jarẽ. Ije ar amã kukràdjà jarẽnh nhijukri ar amã arẽ. Gora gê ikôt bôxja ikudjwa ajte Metĩndjwỳnh kukràdjà jarẽnh 'ãno djan prĩne katàt ar amã arẽnh mex. Kute mrãmri ne me kute kikre 'ãno ãm ne prĩne katàt ipêx mexja pyràk gora gê me katàt ar amã arẽnh mex.

[11] Djãm me kute pyka kadjwỳnhbê kẽn ngrành ne kupa'ã kute ajte 'õdjwỳ nhipêxkam mex got? Kati. Kritudjwỳ. Djãm me'õ kute katàt memã Kritu'ã ujarẽnh nhym ajte me'õdjwỳ bôx ne kute memã kupa'ã 'ã ujarẽnhkam mex got?

[12] Ẽ, gop ajte kikre ma. Djãm me kute mỳjja tỳxo, mỳjja pãnh raxo kikrekam punu got? Me kute kẽn karỳro ipêx nàr kute kryt jakao ipêx nàr kute kẽn pãnh rax 'õdjwỳo ipêx. Tãm dja punu kadjy kêt ne tũmràm mex rã'ã ne. Me'õ kute ar amã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnhjadjwỳ godja ar amã katàt Metĩndjwỳnh kabẽnkumrẽx jarẽ gar ama. Nhym kam kute mỳjja pãnh raxo kikre pyràk. Gar kam arỳm Metĩndjwỳnhmã amex rã'ã ne tu amim Jeju markumrẽx rã'ã ne.

Ẽ, gop ajte kikre ma. Djãm me kute mỳjja rerekre, mỳjja pãnh kryo kikrekam mex got? Me kute pĩo ipêx nàr kute bõo ipêx nàr kute bôo ipêx. Tãm dja tẽmbê punu. Me'õ kute ar amã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnhjadjwỳ godja bôx ne Metĩndjwỳnh kabẽn kupa'ã ar amã arẽ, Metĩndjwỳnh kabẽn kêt jarẽ, ta kabẽn ar amã arẽ gar ama. Nhym kam kute mỳjja rerekreo kikre nhipêx pyràk. Dja ar amã arẽ gar ama. Ne kam arỳm Metĩndjwỳnhmã amex kêt ne tẽmbê apunu ne tu amim Jeju markumrẽx kêt.

[13] Dja Jeju arỳm bôx 'ỳr nhym arỳm apỹnh me umar punu djàri ban bôx. Kute mrãmri ne kuwy kikre'ỳr bôx pyràk. Nhym kam me arỳm me omũ. Me'õ kute memã kabẽn jarẽnh mex kôt dja me arỳm omũ. Nàr me'õ kute memã kabẽn jarẽnh punu kôt dja me arỳm omũ. Godja me'õ arỳm katàt memã kabẽn jarẽnhkumrẽx jabej nhym te me umar punu djà me'ỳr bôx nhym me mex rã'ã ne. Dja me kute mrãmri ne kuwy kikre'ỳr bôx ne xêt kêt ne umar mex mex ne ku'ê pyràk. Nàr, godja me'õ kupa'ã memã ta kabẽn jarẽnh jabej. Nhym kam me umar punu djà me'ỳr bôx. Nhym kam me arỳm mex kêt ne Jeju bê amijo akẽx. Dja me kute mrãmri ne kuwy kikre'ỳr bôx nhym pôk ne xêt pyràk.

[14] Godja me'õ katàt memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnhkumrẽx jabej nhym me arỳm Jeju mar tỳx rã'ã. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm me'õjamã pãnh mextire ngã.

[15] Nàr godja me'õ memã arẽnh punu jabej nhym me arỳm Jeju bê amijo akẽx. Nhym kam me'õja arỳm umar punure. Kute pãnh'õ byr kêtkam dja umar punure. Nhym be, dja Metĩndjwỳnh arỳm me'õja pytà. Kute mrãmri ne me kute kikre pôk katikôt kute me pa 'amỳnh ne meo kator pyràk.

[16] Metĩndjwỳnh Karõ ar akam ỹrkam ar aje mrãmri ne Metĩndjwỳnh nhõ kikreti pyràk. Djãm ar aje ja mar kêt? [17] Metĩndjwỳnh nhõ kikreti ne ta mexo mex ne uma:. Gêdja me'õ õ kikretio bikẽnh jabej nhym kam pãnh o bikẽnh rax ne. Ar gadjwỳ ar aje Jeju markam aje mrãmri ne õ kikreti pyràk ne ta mexo amex. Gêdja me'õ ar abê Metĩndjwỳnh kurên kubê ar ajo akẽx jabej nhym kam pãnh o bikẽnh rax ne.

[18] Gar ajõ we aje prĩne me kukràdjà mar. We aje me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêt kukràdjàja mar ne mekôt ar amijo aba. Ba amã arẽ ga ama. Kwãrĩk wãnh amim ajêx ne aminoo abiknor kêt ne amim,

—Ba ne ba mekôt ikrã mexkumrẽx, anhỹr kêt. Djãm mrãmri akrã mexkumrẽx? Kati. Ate dja ga amim, “Ikrã punu”, ane. Mỳj kadjy dja ga ã amim ane? Bir, dja ga amim anen kôt amim Metĩndjwỳnh man arỳm kôt akrã mexkumrẽx.

[19] Me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja kute amikukràdjà punu kôt amijo ban kute amim, “Ba ikrã mexkumrẽx”, anhỹrja, me jamã ne Metĩndjwỳnh memã krã punu jarẽ. Ije ar amã arẽnh ja ne me amrẽbê: me bakukãmãremã arẽn memã kum,

“Ga, me kute mry kukràdjà mar kute kum ka'ên kam kute kum õ mry janhôrja pumũ. Nhym mry ta amikukràdjà kôt amijo ba tãmtã õ mry'ỳr bôx ne ta arỳm amipynê.

Nhym me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêt-djwỳ we ta krã mexkam dja me amikukràdjà punu kôt amijo mõr

tãmtã arỳm ta amijo bikẽnh mex
ne.”
Nãm me ã me bakukãmãremã ane nhym me
arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. 20 Nhym me ajte kam
memã kum,
“We me krã mex. Me kum Metĩndjwỳnh
kĩnh kêtja we me krã mexja. Me ta
umar kôt ne me amim 'ã karõ.
Nhym Bẽnjadjwỳr djwỳnh arỳm me kabẽn
man kam arỳm amim,
‘Me kabẽn mrãmri kajgokumrẽx.’
Nãm ã amim ane.”
Nãm me ã me bakukãmãremã ane nhym me
arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne.

21 Kam, djãm ar aje mekôt we me krã
mexjao adjàmramã? Kati. Kwãrĩk wãnh
mekôt we me krã mexjao adjàmra kêt.
Mỳkam? Bir, mỳjja kunĩ ne ar anhõ
mỳjjakam. 22-23 Metĩndjwỳnh ne Krituo Kra
nhym arỳm ar ajo kamy. Ar aje tu amim
markumrẽxkam arỳm ar ajo kamy. Nhym
kam Metĩndjwỳnhdjwỳ arỳm ar ajo kran
kam arỳm ar amã mỳjja kunĩ ngã. Ne kam
ba arỳm ibê ar anhõ àpênh. Nàr, kam Apôr
arỳm kubê ar anhõ àpênh. Nàr, kam Pedru
arỳm kubê ar anhõ àpênh. Kritu kute ar
ajo krakam pykakam mỳjja kunĩ ne ar anhõ
mỳjja. Gar arek mekôt atĩn ne ar aba nàr
ty. Te tyn arỳm Metĩndjwỳnh kôt atĩn ne
ar aba rã'ã: rã'ã. Kam mỳjja kunĩ ne ar anhõ
mỳjja. Ajbir jakam mỳjja ne ar anhõ mỳjja.
Nàr amrẽ gwaj bawỳr mỳjja apôxdjwỳ ne ar
anhõ mỳjja. Kritu kute ar amã mỳjja kunĩo
bakam mỳjja kunĩ ne ar anhõ mỳjja.

4

*Paur kute Kritumã àpênh'ã memã ami-
jar*ẽnh.
Rô 14.4

1 Kam gê me ar ijã abenmã kum,
—Ar wãbê ne Kritu nhõ àpênh ne ar
gwaj bamã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnho ba.
Amrẽbê memã kabẽn jarẽnh kêtja ne ar
arỳm jakam gwaj bamã arẽnho ba, ane.
2 Bir, mỳj dja memã kabẽn jarẽnh djwỳnh
memã arẽnh on? Bir, dja memã arẽnh
katàt. Metĩndjwỳnh kute kum arẽnh kôt
dja memã arẽnh katàt.

3 Nhym be, ba. Ar ga ar aje te id-
jàpênh jaxwemã akator prãmkam djãm
kam itĩn prãmmã? Kati. Djãm ije idjàpênh
jaxwe'õmã ikatorn mar? Kati. Ije amikam
ijaxwe'õ mar kêt. 4 Ne kam djãm ije amikam
ijaxwe'õ mar kêtkam ije amim, “Ijaxwe
kêtkumrẽx”, anhỹrmã? Kati. Bẽnjadjwỳr
djwỳnh ne kute imar. Ta ne kute idjàpênh
jaxwe'õ pumũnh jabej ne kute imar.

5 Kam, kwãrĩk wãnh me'õmã axwe jarẽnh
kêt. Nàr, kum axwe kêt jarẽnh kêt. Gwaj
Bẽnjadjwỳr djwỳnh nhõ akatikam ama. Ta
dja bôx ne me mex nàr me axweo amirĩt
ne mỳjja kunĩo amirĩt. Ga, me kute akamàt
kô tykkam mỳjjao bipdjurja pumũ. Nhym
a'ukam amirĩt nhym me kunĩ arỳm omũ.
Bẽnjadjwỳr djwỳnhdjwỳ dja mỳjja kunĩo
amirĩt, me kute mỳjja pudjurja kunĩo amirĩt
gê me kunĩ kuma. Me kute umar djà
kadjwỳnhbê amim mỳjja'ã karõjao amirĩt
gê me kunĩ kuma. Kam gêdja me ĩ pỹnhkôt
me mex jabej memã mex jarẽ. Nàr, me
axwe jabej memã axwe jarẽ.

6 Akmere, àpnhĩre ar, ba ar amã,
—Kwãrĩk wãnh me'õ'ã, “Axwe” nàr
“Mexkumrẽx”, anhỹro aba kêt. Ja ne
ba ajte Apôrmẽ ar amijã arẽ. Ar akadjy
ne bar amijã arẽ. Dja gar kam ar iman
arỳm ar ijõo adjàmra kêt. Ne kam arỳm
Metĩndjwỳnh kabẽnbit mar rax. Kute me'ã
kabẽn jarẽnh jabit mar rax. Ne kam arỳm
me'õo adjàmran ate amũ amã me'õ kurê
kadjy kêt.

7 Mỳj me'õ ne ar amã arẽ gar amim,
—Ba ne ba imexkumrẽx, anhỹro aba?
Nhỹnh ne ar amex'õja? Nhỹnh ne ar anhõ
mỳjja'õja? Kati. Metĩndjwỳnh ta ne ar amã
kungã gar kam amijo amran amim,
—Djãm me'õ ne imã kungã? Kati. Ba ne
ba imex. Ba ne ba inhõ mỳjja, anhỹro aba.

8 Nã gãm ar aje mrãmri ne kute me ajne
pyràk. Nã gãm ar amim,
—Arỳm jakam imexkumrẽx. Ije imexo
amũ amikamẽnh prãm kêt. Arỳm jakam
iraxkumrẽx ne ije mrãmri ne ibẽnjadjwỳr
rax pyràk. Arỳm ne ba amipãnh Paur
ar kumẽ. Nã gãm ar ã amim anhỹro
aba. Djãm mrãmri ne akabẽnwã? Kati.
Ga ren ar mrãmri araxkumrẽx ba ren
ikĩnhkumrẽx. Gar ren kam amipãnh ar ijõ
mẽnh kêtkumrẽx. Ar ba ne bar ren ar aro'ã
ren irax.

9 Nhym be, kati. Kritu kute ar ijanorja
djãm ar ba ne bar irax? Kati. Ga, me
kute me par kadjy kute me ipôkri me umjỳr
nhym me kunĩ kute me omũnhja pumũ.
Ar badjwỳ. Bar memã Metĩndjwỳnh kabẽn

jarẽnho iban kam memãbit ar ije mỳjja pyràk. Nhym kam me kunĩ 'ã ar ipumũ. Nhym me kute ar ibĩn prãm. Pykakam me ja 'ã ar ipumũ. Nhym Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnhdjwỳ 'ã ar ipumũ.

[10] Bar Kritumã apê nhym me arỳm ar ijã, “Nãm ar krã punu”, ane. Nhym be, ar ga ne gar amim,

—Ba tu amim Kritu markumrẽx ne ikrã mexkumrẽx, anhỹro aba. Ar ijã ne me, “Ar rerekre”, ane. Nhym be, ar ga ne gar amim,

—Ba ne ba itỳ:xkumrẽx, anhỹro aba. Nhym be, ar ijã ne me, “Ar ngrire”, ane.

[11] Apỹnh myt djàri ne bar prãmkam, kôrkam ar iba. Ne ajte inhõ kubẽkà punuren iba. Nhym me ajte ar ikam àkrê kumex ne ar ititik ne. Bar ajte arek ar inhỹr djà kêt ne ar ibaobit iba. [12] Bar ajte inhikrao idjàpênh tỳx. Me te ar imã,

—Gora gê Metĩndjwỳnh ajo ajkẽ, ane bar mã memã kum,

—Gê Metĩndjwỳnh ajo djuw mex, ane. Me te ar ijo ajkẽ bar arek memã dja. [13] Me te mã memã ar ijã kabẽn punu bar mã memã iprĩren nêje me kukrà. Me kubê ar ikĩnh no kati. Kute mrãmri ne mỳjja arỳm punurekam me kubê kĩnh no kati pyràk. Ga, me kute mỳjja kro janhĩnh ne mũm rẽnhja pumũ. Nãm me ã ar ijo ane. Akati jakam me kubê ar ikĩnh no kati rã'ã. Be, djãm kam ar irax?

[14] Djãm ije ar amã apijàm jadjàr kadjy ne ba ã ar amã amijarẽnho ane? Kati. Nã bãm ar abê akabẽn kajgo pymao dja. Me kum kra jabêja pyràk ne ba imã ar ajabê. Imã ar ajabêkam ne ba ar abê akabẽn kajgo pymao dja.

[15] Ga, me bãm kute kra jadjwỳr nhym apôxja pumũ. Badjwỳ ne ba ar amã Kritu Jeju jarẽ gar ikabẽnkôt tu amim markumrẽx ne kôt ar amijo aba. Ba kam ba ije ar abãm pyràk. Gar Kritu man kôt ar amijo aba nhym kam me krãptĩ aben totokmã ar awỳr bôx. Ar awỳr bôx ne ar amã arẽ gar arỳm me krãptĩ kabẽn ma. Nhym be, djãm me kute ipyràk? Kati. Djãm me kumrẽx ar amã arẽ? Kati. Ba ikumrẽx ne ba ar amã arẽ. Kam me kute ar abãm pyràk kêt. Ba ikumrẽx ne ba ar amã Kritu'ã ujarẽnh ny jarẽ gar ikôt arỳm tu amim markumrẽx. [16] Kam ne ba arỳm ar amã 'ã karõ. Dja gar ijã amijakren ikôt ar amijo aba.

[17] Ar aje ijã amijakren mã ikôt amijo abamã ne ba arỳm ar amã Ximoxi jano nhym ar awỳr tẽ. Imã ikra Ximoxi jabê:. Ba ikumrẽx ne ba kum Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ã ajarẽ nhym arỳm tu amim markumrẽx ne arỳm katàt kabẽn man kôt ar amijo ba. Ba kam arỳm o ikra. Nã bãm katàt Kritu markumrẽx ne kabẽn kôt ar amijo iba. Me kute katàt Kritu mar ne kabẽn kôt amijo bamã ne ba memã arẽnho iba. Me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio baja kunĩmã ne ba memã arẽnho iba. Tãm dja Ximoxi ar amã arẽ gar ajte ama. Dja gar kam ikudjwa katàt Kritu markumrẽx ne kabẽn kôt ar amijo aba.

[18] Be, kute ar awỳr ibôx kêt pyràk gar akwỳ amijo adjàmra ar aba. [19] Bẽnjadjwỳr djwỳnh mrãmri ar awỳr itẽm'ã kute amim karõ jabej dja ba amikrà kêt ne ar awỳr tẽ. Ar awỳr tẽn ar awỳr bôx ne me kute amibẽn prãmja kabẽn kôt me kuma. Djãm me kabẽnjabit dja ba kuma? Kati. Dja ba mrãmri me àpênh tỳxkumrẽx jabej memã ikato. Djãm mrãmri ne we Metĩndjwỳnh me wãmã tỳx jadjà? Kon. Dja ba bôx ne goja me omũ.

[20] Metĩndjwỳnh kute meo bakam djãm me kabẽnbit? Kati. Mrãmri kute meo bakumrẽxkam kute memã tỳx jadjàrdjwỳ. [21] Mỳj dja ba ar awỳr ibôxkam gar amã kĩnh? Ga, me kute me àbêr djào me kaprêprêk nhym me tokryja pumũ. Me kute memã bẽn tỳxkamdjwỳ me tokry. Djãm ba ar awỳr ibôx ne ar amã ibẽn tỳxmã gar atokrymã? Nàr ar awỳr ibôx ne imã ar ajabêkam ije ibẽn prĩo ar amã ikabẽn. Djãm tãm ne gar amã kĩnh?

5

*Me kute bõm me'õ jaxwe m*ẽnh'ã memã karõ.

[1] Me ar akurũm iwỳr tẽn bôx ne imã ar akam me'õ jarẽ. Ne imã,

—Me'õ ne bãmbê prõ pytàn o ikwã. Nãm me ã imã ar akam me'õ jarẽnho ane ba kuman arỳm ar amã arẽn ajte ar amã me'õja axwe jarẽ. Me kute Jeju mar kêt'õ kute bãmbê prõ pytàr kêt. Wãkambit we me'õ kute Jeju mar arỳm bãmbê prõ pytà. [2] Gar kam apijàm kêt. Me'õja bãmbê prõ pytà gar mỳjja 'õ jarẽnh kêt ne ate ar akrãn arỳm

amijo adjàmrabit. Ne ga ren ar amikam
akaprĩ:ren ren aminêje bõm me'õja mẽ gê
ar akôt krĩ kêt.

3 Mrãmri ne ba jakam idjãmkam ar amar
'ãno djan arỳm mrãmri me'õ jaxwe wã'ã
ikabẽn djirkumrẽx. 4 Dja gar Bẽnjadjwỳr
djwỳnhbê Jeju Kritu kute gwaj bamã arẽnh
kôt me'õ'ã akuprõ. Kute bãmbê prõ
pytàrja'ã akuprõn amim kukjan kam kum
axwe pãnh jarẽ. Dja ba ar akàxã ar amaro
nhỹn arỳm ar akôt ikabẽn dji. Bẽnjadjwỳr
djwỳnhbê Jeju Kritu ne gwaj bajo ban arỳm
àpênh tỳx. Kam dja gar katàt me'õja'ã ar
akabẽn djirkumrẽx ba arỳm ar akôt ikabẽn
dji. 5 Axwekam 'ã ar akabẽn djirkumrẽx
ne on Xatanajmã kanga gê ar o ban arỳm
o ajkẽ. Dja o ajkẽ nhym arỳm ty. Nhym
kam Jeju arỳm amikôt karõ dja. Õ akatikam
dja Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu bôx ne
arỳm amikôt karõ dja nhym arỳm biknor
kêt.

6 Gar ate akrãn amijo adjàmrakam mex
kêtkumrẽx. Ga, me kute djwỳ nhigot
djà ngrire djwỳkam rẽnhkam arỳm djwỳ
kunĩ'ỳr bôx nhym igotja pumũ. Me'õ
jaxwejadjwỳ. Dja gar ate akrã nhym me'õ
amijo tẽm tãmtã gar akrãptĩ arỳm amã
axwe kĩnh ne kôt ajaxwe.

7 Ga, mebê idjaer kukràdjà kôt ne me kute
djwỳ nhigot djà tũm kunĩ kapĩnja pumũ.
Nhym kam arỳm djwỳ nykam igot djà kêt.
Dja gar aminêje me'õ jaxwe jano gê mã tẽ
gar kam arỳm ajaxwe kêt. Ga, me kute
me irôbê mrãnh nhõ akatikam me axwe
pãnh mrykĩ'ãtomti parja pumũ. Kritu ne ã
anen arỳm ta gwaj bajaxwe pãnh ty. Nhym
kam Metĩndjwỳnh arỳm gwaj bamã axwe
kêt jarẽ gwaj arỳm kum bamex.

8 Ga, Metĩndjwỳnh me irôbê mrãnh nhõ
akatikam me kute katàt Metĩndjwỳnh mar
kadjy kute djwỳponhbit kurja pumũ. Kritu
gwaj bajaxwe pãnh tykkam gwaj badjwỳ dja
gwaj katàt Metĩndjwỳnh maro baba. Ga, me
kute djwỳ nhigot djà tũm kur kêtja pumũ.
Gwaj badjwỳ dja gwaj bajaxwe tũm kunĩ
kangan bamã aben kurêja kangan arỳm
katàt Metĩndjwỳnh maro baba. Me kute
djwỳkam djwỳ nhigot djà kêtjabit kur, kute
djwỳponhbit kur. Gwaj badjwỳ dja gwaj ba-
jêx kêtkumrẽx ne bakabẽnkumrẽx ne katàt
Metĩndjwỳnh maro baba.

Djãm me axwemẽ ro'ã me ar bamã?
A Tex 3.6

9 Amrẽbê ne ba ar amã pi'ôk no'ôk ne ar
amã,

—Me mjên djwỳnh kupa'ã nàr prõ
djwỳnh kupa'ã kurẽ ba kwãrĩk wãnh ro'ã ar
aba kêt, ane. 10 Djãm me kum Metĩndjwỳnh
kĩnh kêtja'ã ne ba ar amã ane? Djãm ar
aje me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtmẽ ro'ã
aba kêtmã? Kati. Pyka kunĩkôt me kum
Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja krãptĩ gwaj te
memã bakàxmã. Me mjên djwỳnh kupa'ã
nàr prõ djwỳnh kupa'ã kurẽ baja, me kute
amim mỳjjao atom rũnh prã:mja, me kute
me noo biknor ne kute mebê mỳjjao àkĩnh
prãmja, me kute mỳjjao metĩndjwỳnh karõ
nhipêxmã amijarẽnh prãmja. Pyka kunĩkôt
me axweja krãptĩ gwaj te memã bakàxmã.

11 Nhym be, me'õ ta kute amijo Jeju mar,
ta kute amijo gwaj bakamy'õ. Dja kum axwe
kĩnh rã'ã djãm ro'ã ar abamã? Kati. Me ja'ã
ne ba ar amã,

—Kwãrĩk wãnh me ro'ã ar aba kêt,
ane. Godja me'õ mjên djwỳnh kupa'ã
nàr prõ djwỳnh kupa'ã kurẽ ba prãm nàr
amim mỳjja rũnho atom prãm nàr mỳjjao
metĩndjwỳnh karõ nhipêxmã amijarẽnh
prãm nàr kute mebê me kurê prãm nàr
kadjwati kangôkam* bibãnh prãm nàr kute
me noo biknorn mebê mỳjjao àkĩnh prãm
godja me'õ ta kute amijo Jeju mar ne ã axwe
prãm rã'ão ane kwãrĩk wãnh ro'ã aba kêt.
Kwãrĩk wãnh ro'ã anhõ kwỳ krẽndjwỳ kêt.

12-13 Me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja djãm
on gwaj baje memã axwe pãnh jarẽnho
babamã? Kati. Metĩndjwỳnh ta dja me kum
kĩnh kêtjamã axwe pãnh jarẽ. Nhym be,
gwaj ba baje amim Jeju mar bajaxwe jabej
baje abenmã axwe pãnh jarẽnho babamã.
Kam, ba ar amã arẽ. Ar akam me'õ jaxwe
ja dja gar kum axwe pãnh jarẽnhkumrẽx
ne arỳm aminêje bõm amẽ gê ar aro'ã
bikprõnh kêt. Tãm ne ja.

6

*Me kute memã axwe pãnh jar*ẽnh.

1 Be, jakam ije ar amã mỳjja 'õdjwỳ
jarẽnhmã. Be, ar akam me kute Jeju mar'õ

* 5:11 Mỳjja me kute o kõm ne kôt bibãnh kunĩja, kadjwati kangômẽ uba kangômẽ, mỳjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarẽ.

ajmã ajon axwe. Axwe gar arỳm pa 'amỳn
tu apijàm kêt ne me kute Jeju mar kêt'ỳr
o mrã. Kute kukjêr ne kum axwe pãnh
jarẽnhmã 'ỳr o mrã. Mỳkam ne gar kute
amim Jeju mar'õ'ỳr o amrãnh kêt?
2 Be, dja gu me baje amim Jeju mar ĩ
pykakam me kunĩ kukij ne memã axwe
pãnh jarẽ. Jeju akubyn bôxkam gu me
babê Metĩndjwỳnh nhõ me ja dja gu me
me kunĩmã axwe pãnh jarẽ. Kam ar ga ne
gar ren jakamdjwỳ me kute amim Jeju mar
jaxwe ja'ã akuprõ ne kum axwe pãnh jarẽ.
Djãm ar aje amim Jeju markam ajõ akrã mex
kêtkam ne gar amikupa'ã me kute Jeju mar
kêtmã meo mrã?
3 Be, Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh
kwỳ axwe. Dja gwaj ĩ memã axwe pãnh
jarẽ. Kam ar ga ne gar ren jakamdjwỳ ren
me kute amim Jeju mar'ỳr meo mrã. Nhym
be, kati. Amikupa'ã ne gar me kute Jeju
mar kêtmã meo mrã nhym me kute Jeju
mar kêtkam arỳm memã axwe pãnh jarẽ.
4 Dja me kute amim Jeju mar'õ ajmã ne axwe
jabej, kadjy dja gar me'õ kute amim Jeju
marjao amiptà. Ar akam rax kêt'õo amiptà
gê ar amã kukjan kum axwe pãnh jarẽ.
5 Ga ren ar amikam apijàm ne. Ar aje me
kute Jeju mar kêtjamã me kute amim Jeju
maro amrãnh prãmkam ga ren ar amikam
apijàm ne. Nhym be, kati. Amikam ar
apijàm kêtkam ne ba ar amã ikabẽn ne. Ar
ga ne gar aje amim Jeju markam ar akrã
mex ne ate me kute Jeju mar kêt'ỳr meo
mrã. Kwãrĩk wãnh. Ar ga ne gar ren me
kute amim Jeju mar'õ jaxwe'ã akuprõ ne
ren arỳm amim kukij ne ren arỳm kum
axwe pãnh jarẽ.
6 Nhym be, kati. Ar aje amim Jeju mar
ne gar me kute Jeju mar kêt'ỳr meo mrã.
Ar aje Jeju kukwakam meo akamyja me'ỳr
meo mrã nhym me arỳm memã axwe pãnh
jarẽnho krĩ. Nhym kam me kute Jeju mar
kêtja me'ã ar apumũnho kumex. Kam ne ba
ipijà:m ne.
7 Ar aje amikupa'ã me kute Jeju mar
kêt'ỳr meo amrãnhkam ne gar arỳm axwe
amijo mrã. Axwe amijo amrãnhkam ga ren
ar arỳm ate akrã. Me kute amim Jeju mar
ren te ar anoo akno ga ren ar ate akrã.
Me ren te ar abê mỳjjao akno ga ren ar
ate akrãn ren me kute Jeju mar kêt'ỳr meo
amrãnh kêt. 8 Nhym be, kati. Ar ga ne gar
me noo abiknor ne mebê mỳjjao abiknoro
aba. Ar akamy ne gar ã aro ane.
9 Kwãrĩk wãnh gar amim,
—Dja ba te ijaxwe rã'ã nhym
Metĩndjwỳnh arỳm amiwỳr ijo wabin ijo
ba, anhỹr kêt. Kwãrĩk wãnh ã amim ajêx
ne aminoo abiknoro anhỹr kêt. Mỳj xê dja
Metĩndjwỳnh meo ba kêt?
Bir, me kute mjên djwỳnh kupa'ã nàr prõ
djwỳnh kupa'ã kurẽ ba prãmja.
Nàr me kute mỳjjao metĩndjwỳnh karõ
nhipêxmã amijarẽnh prãmja.
Nàr me kute mebê prõo àkĩnh nàr mjêno
àkĩnhja. Metĩndjwỳnh kute me jao
ba prãm kêt.
Nàr me kute me kupênho ikwã kadjy me my
kute amijo me nire pyràkja.
Nàr me my kute me my kupênho ikwãja
nàr me nire kute me nire kupênho
ikwãja. Metĩndjwỳnh kute me jao
ba prãm kêt.
10 Nàr me àkĩnhĩja.
Nàr me kute amim mỳjjao atom rũnh
prãmja.
Nàr me kute kadjwati kangôkam* bibãnh
prãmja. Metĩndjwỳnh kute me jao
ba prãm kêt.
Nàr me kute mebê me kurê kadjy me'ã
kabẽn punu prãmja.
Nàr me kute me noo biknor ne mebê mỳjjao
prõt prãmja.
Metĩndjwỳnh kute õ kàjkwakam me ja'õo
ba prãm kêtkumrẽx. Kwãrĩk wãnh amim
ajêx ne aminoo abiknor kêt ne amim,
—Dja ba te imã ijaxwe prãm rã'ã nhym
Metĩndjwỳnh arỳm amiwỳr ijo wabin ijo ba,
anhỹr kêt.
11 Amrẽbê gar akwỳ mekôt ã amijo ane.
Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm ar ajo kute
mrãmri ne me kute me põnh nhym me
arỳm mextire pyràk. Nãm arỳm amimexo
ar ajo mex ne arỳm ar amã axwe kêt jarẽ gar
arỳm kum amexkumrẽx. Ar aje tu amim
Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu markam
ne arỳm ã ar ajo ane. Metĩndjwỳnh Karõo
arỳm ã ar ajo ane.

* 6:10 Mỳjja me kute o kõm ne kôt bibãnh kunĩja, kadjwati kangômẽ uba kangômẽ, mỳjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarẽ.

Me ari prõ, mjên kupa'ã kurẽ ba nêje kute me akre.

Mat 5.27; Ep 5.3; Kor 3.5

12 Nã gãm ar abenmã,

—Apỹnh imã mỳjja kĩnh djàri dja ba kunĩo iba nhym Metĩndjwỳnh ajmã ijo kêtkumrẽx, anhỹr ar o aba. Djãm ba ne ba amim anhỹr ar o iba? Kati. Djãm apỹnh imã mỳjja kĩnh djàri dja ba kunĩo iban arỳm amijo mex? Kati. Gar amim,

—Apỹnh imã mỳjja kĩnh djàri dja ba kunĩo iba nhym Metĩndjwỳnh ajmã ijo kêtkumrẽx, anhỹr ar o aba. Djãm ba ne ba amim anhỹr ar o iba? Kati. Dja ba imã mỳjja kĩnh ne arỳm ije o ibamã ne kam arỳm amiman amim,

—Kati. Dja ba mỳjja wão iban kam arỳm te ije kangamã, ane. Dja ba ã amimaro anen kam arỳm o iba kêt ne. Te imã kĩnh ba o iba kêt ne.

13 Nã gãm ar abenmã,

—Me tik kadjy ne djwỳ. Djwỳo me ajne kadjy ne me tik, anhỹr ar o aba. Nhym be, djwỳmẽ me tik kajgo. Metĩndjwỳnh dja pyka mẽ o amrà nhym kêt ne. Nhym be, gwaj ba, djãm gwaj bakajgo? Kati. Mỳj kadjy ne gwaj ar baba? Bir, gwaj baje Bẽnjadjwỳr djwỳnh mar nhym kute ar gwaj bajo ba kadjy ne gwaj ar baba. Mỳj kadjy ne gwaj banhipêx? Djãm ga aje amjên djwỳnh kupa'ã ar akurẽ aba, nàr gwaj baje baprõ djwỳnh kupa'ã ar bakurẽ babamã? Djãm ja kadjy ne Metĩndjwỳnh gwaj banhipêx? Kati. Ta amikadjy ne gwaj banhipêx.

14 Metĩndjwỳnh tỳxo arỳm akubyn Bẽnjadjwỳr djwỳnho tĩn ne. Ne kam gêdja gwaj badjwỳ kôt akubyn gwaj bajo tĩn.

15 Be, Kritu ne arỳm gwaj bajo kute apỹnh amikukràdjà pyràk. Kute arỳm ijo amikukràdjà pyràkkam djãm ije me kuprỳ mjên prãmjao inõrmã? Kati. Djãm me ni kuprỳja mex? Kati. Kam ije me kuprỳo inõr prãm kêtkumrẽx. Kritu kute arỳm ijo amikukràdjà pyràkkam ije me kuprỳo inõr prãm kêtkumrẽx. 16 Amrẽbê ne me bakukãmãre memã kum,
"Ar ĩ abenã tỹm ne kam kute ĩ pydji pyràk."
Nãm ã me bakukãmãre memã ane. Ga, me kute me kuprỳ mjên prãmjao ikwãkam abenã tỹm ne kam kute mrãmri ne ĩ typdji pyràk ja pumũ. Ja ne Kritumã mex kêt. 17 Nhym be, me Bẽnjadjwỳr djwỳnhmẽ typdjija ne me arỳm ta Karõkôt typdji.

18 Ar aje me'õ kuprỳo anõrmã on kum akàx ne kubê aprõt ne. Dja ga me kuprỳo anhikwãn arỳm aminhĩo abikẽnh rax ne. Nhym be, aje mỳjjao adjàkĩnhkam ne ga amibu'ã meo ajkẽ. Nàr aje me'õnh bĩnkam nàr aje memã ajêxkam ne ga amibu'ã meo ajkẽ. Nàr, apỹnh me àpênh jaxwe 'õdjwỳkam me kute amibu'ã meo bikẽnh. Nhym be, me kute me kuprỳo ikwãkambit ne me kute aminhĩo bikẽnh rax ne.

19 Djãm ar aje amimar kêt? Ga, Metĩndjwỳnh õ kikretikam ỹrja pumũ. Metĩndjwỳnh Karõ ne ar akamdjwỳ nhỹ. Mexti:re ne axwe kêtkumrẽx ne ar akam nhỹ. Kàjkwakam Metĩndjwỳnh ne ar amã ano nhym nhỹ. Djãm ar aje ja mar kêt? Djãm ar ga dja gar amijo aba? Kati. 20 Metĩndjwỳnh arỳm pãnh raxo ar ajo pãnh ne ar ajo ba. Ga, kute Kra janor nhym pĩte'ykam tyk ne kute o ar ajaxweo pãnhja pumũ. Kute pãnh ra:xo ar ajo pãnh ne ar ajo ba. Kam, dja gar katàt ar amijo aban adjukaprĩ nhym kam me arỳm ar apumũn amim,

—Be ga, me kute katàt Metĩndjwỳnh mar ne kôt kute amijo baja pumũ. Me ukaprĩkumrẽx. Kam, ne me mrãmri Metĩndjwỳnh'ã ujarẽnhkumrẽx ne. Arỳm imã kĩnhkumrẽx, ane. Dja me ã ar akatàt pumũnhkam ane.

7

Me abenwỳr mõr'ã ujarẽnh.

Ep 5.22; Kor 3.18; Idja 13.4

1 Ar aje amrẽbê nĩnh imã pi'ôk no'ôkkam ne gar mỳjja kwỳ jabej ikukij. Me kute abenwỳr mõr jabej ikukij. Jakam dja ba arỳm kôt ar amã arẽ gar ama. Be, me abenwỳr mõr kêtkam ne me kwỳ mexkumrẽx.

2 Nhym be, ar amy kunĩkôt ren aprõ nhym ar anire kunĩkôt ren amjên. Mỳkam? Bir, me krãptĩ kute mjên djwỳnh kupa'ã nàr prõ djwỳnh kupa'ã kurẽ ba prãmkam. 3 Ne kam ar amy, kwãrĩk wãnh ate anhikwãn aprõbê aminê kêt. Ar aniredjwỳ, kwãrĩk wãnh amjênbê ate anhikwãn kubê aminê kêt. 4 Mỳkam? Bir, djãm me abenwỳr bakam akubyn kuprỳkam kute amijo baja kôt kute amijo ba rã'ãn kute amidjwỳnhbit mar ne kute o bamã? Arỳm prõ'ỳr bakam gêdja prõdjwỳ maro ba. Nhym prõdjwỳ amipãnh mjên maro ba.

5 Kam kwãrĩk wãnh aben bê ate ar
anhikwãn aben bê aminê kêt. Ar aje
abenmã akabẽn mex jarẽnhkambit dja
gar apỹnh anhikwã. Nãm me kwỳ kute
Metĩndjwỳnhmã amijajbur ne kum kabẽn'ã
rĩt kadjy apỹnh ikwã kryre. Ne kam ajte
ro'ã ikwã. Me kute aben bê aminê'ã akati
krãptĩkam tỳx kêt. Tỳx kêtkam Xatanaj
ren axwe'ã memã apnê nhym me ren
arỳm rerekren ren arỳm prõ djwỳnh kupa'ã
amijo tẽ. Nàr mjên djwỳnh kupa'ã amijo
tẽ. Nhym be, kati. Dja gar apỹnh anhikwã:
nhym ajã akati ngrêrebit apêx gar kam ajte
aro'ã anhikwã.
6 Djãm ar akunĩ abenwỳr amõrmã ne ba
ar amã 'ã karõ? Kati. Ar akwỳ amã amijo
anhỹr prãm kêt jabej amã amijã ma. 7 Ba
iprõ kêtja pumũ. Ba amim,
—Me kunĩ ren kute ipyràk ne ren me
mexkumrẽx, ane. Metĩndjwỳnh ne me
kwỳmã tỳx jangij nhym me kum amijã ma
rã'ã. Nhym me kwỳ tỳx kêt ne kum amijã
ma kêt. Gêdja me ta kute amimar kôt
abenwỳr ba nàr abenwỳr ba kêt jabej.
8 Ne kam ar aprõ kêt. Nàr, ar amjên kêt.
Nàr ar anhikjê arỳm ty. Ba ar amã arẽ.
Ga ren ar arã'ã ne ren aje ipyràk ne ren
kam amexkumrẽx. 9 Nhym be, te amã amijã
mamã ne abenwỳr amõr prãm. Abenwỳr
ar amõr prãmkam dja gar tu abenwỳr mõ.
Abenwỳr ar amõrkam amexkumrẽx. Ar
amã aben prãm kajgo ne mex kêt.
10 Nhym be, ar ajõ arỳm abenwỳr
amõrkam ba arỳm 'ã ar amã karõkumrẽx.
Bẽnjadjwỳr djwỳnh kumrẽx ne imã arẽ ba
kôt ar amã arẽ. Ar anire, kwãrĩk wãnh
amjên kanga kêt. 11 Nàr kon, godja ar ajõ
aje arỳm amjên kanga jabej ne ajte amã
amjên prãm jabej. Dja ga amã akubyn
amjên tũm kĩnh gê akubyn awỳr mõ. Nàr
dja ga te o ane nhym kum akĩnh kêt kwãrĩk
wãnh atemã amjên 'õdjwỳ jabej kêt. Me
amydjwỳ, kwãrĩk wãnh aprõ kanga kêt.
12 Ne kam ar ajõ anhikjê kute Jeju mar kêt
dja ba ar amã arẽ. Djãm Bẽnjadjwỳr djwỳnh
ne imã arẽ ba arỳm ije ar amã arẽnhmã?
Kati. Ba ije markam dja ba ar amã arẽ.
Ga abê Jeju kukwakam ikamy'õ arỳm aprõ
nhym kute Jeju mar kêt. Ne kam ar aro'ã
ar aba kadjy kum akĩnh. Kwãrĩk wãnh
kanga kêt. 13 Ar anidjwỳ arỳm amjên nhym
kute Jeju mar kêt. Ne kam ar aro'ã ar aba
kadjy kum akĩnh. Kwãrĩk wãnh kanga kêt.
14 Mỳkam? Bir, amjên kute Jeju mar kêtja
ne Metĩndjwỳnh arỳm amiwỳr o tẽ. Akôt
ne amiwỳr o tẽ. Nhym ar ajõ aprõ kute Jeju
mar kêtja ne Metĩndjwỳnh arỳm amiwỳr o
tẽ. Akôt amiwỳr o tẽ. Ne ren amiwỳr o
tẽm kêt nhym ren akradjwỳ Metĩndjwỳnh
nokrekam mex kêt. Nhym be, kati. Akôt
akradjwỳ Metĩndjwỳnhmã mex.
15 Nàr, gêdja kute Jeju mar kêtja akanga
jabej. Kwãrĩk wãnh wãm tẽ. Akmere,
àpnhĩre ar, djãm aje arek 'ã angràn akaprĩ
rã'ãmã? Kati. Arỳm kute akangakam
on ate akrã. Gwaj badjumar mexmã ne
Metĩndjwỳnh amiwỳr gwaj bajuw ne gwaj
bajo ba. 16 Me nire ar, djãm mrãmri ar aje
Jeju'ỳr ar amjêno akẽxmã? Djãm arỳm aje
mar? Kati. Aje mar kêt. Nàr, me my
ar, djãm mrãmri ar aje Jeju kôt ar aprõo
akẽxmã? Djãm arỳm aje mar? Kati. Aje mar
kêt.
17 Metĩndjwỳnh kute amiwỳr ar ajwỳr ne
ar ajo bakam djãm aje aba djà kangamã?
Kati. Djãm aje aprõ, amjên kangamã? Kati.
Akuprỳkam djãm aje me'õ'ỳr amõrmã?
Kati. Djãm aje adjàpênh djà kangamã? Kati.
Ba ar amã arẽ gar ama. Dja gar arek apỹnh
aba djà, adjàpênh djàjakam amrãnh katàt
rã'ã. Ja'ã ne ba me kute amim Jeju mar
kunĩmã karõn memã arẽ. Apỹnh me kute
Jejukôt ar aben pydjio ba djàrija kunĩkôt
memã arẽ.
18 Djãm arỳm ar amy nhinhu kà rênh
nhym Metĩndjwỳnh arỳm amiwỳr ar ajuw
ne ar ajo ba? Kwãrĩk wãnh ar amy kà rênho
bimràk kêt. Kwãrĩk wãnh memã,
—Imy nhinhu kào akuprõn 'ã kay gê kam
arỳm kute adjàkamã imy kà djwỳnh pyràk,
anhỹr kêt. Tu ar amy kà rênh rã'ã ne ar
abê idjaer rã'ã. Djãm ar amy nhinhu kà tã
nhym Metĩndjwỳnh arỳm amiwỳr ar ajuw
ne ar ajo ba? Kwãrĩk wãnh ar amy kà rênh
kêt. 19 Djãm me kute amimy kà nhinhu rênh
nhym Metĩndjwỳnh arỳm me kam kĩnh?
Kati. Djãm me amimy kà tã nhym arỳm me
kam kĩnh? Kati. Nhym be, dja gar kabẽn
man kôt ar amijo aba. Kute me kute katàt
amijo ba'ã memã karõkôt, kabẽnja kôt dja
gar amijo aba nhym kambit arỳm ar akam
kĩnhkumrẽx.
20 Apỹnh ar adjàpênh djà tũm, ar aba djà
tũm nhym Metĩndjwỳnh kute kam amiwỳr

ar ajwỳr ne ar ajo ba. Kam ar ajo bakam
kwãrĩk wãnh ar aba djà tũm kanga kêt. Dja
gar mã Metĩndjwỳnh man arek ar aba djà
tũm, ar adjàpênh djà tũmkam ar aba rã'ã
ne.
21 Djãm me kute apa 'amỳnh ga tu memã
adjàpênh kajgo ar aba nhym Metĩndjwỳnh
arỳm amiwỳr ajuw ne ar ajo ba? Kwãrĩk
wãnh adjàpênh pãnh kêtkam adjumar
punu kêt. Adjumar mex ne arek kam
adjàpênh rã'ã. Nhym kam me amã,
—Arỳm me kute amã ikra karomã, ane.
Dja ga kum,
—Ã. Bon ba arek mekôt ar iba, ane.
Nhym me arỳm amã ikra karo ga arỳm ga
arek mekôt ar aban amim apê. 22 Kam, ar
akwỳ ne me arỳm ar apa 'amỳ gar tu memã
adjàpênh kajgo ar abaja. Kwãrĩk wãnh kam
ar akaprĩ kêt. Kritu ne arỳm amiwỳr ar
ajuw ne ar ajo ba. Gar kam ga kôt ar amijo
aban akĩnhkumrẽx. Nàr, ar akwỳ me'õ kute
ar apa 'amỳnh kêt gar amim adjàpênh ar
abaja. Kritu ne arỳm amiwỳr ar ajuw ne
ar ajo ba kute mrãmri ne me'õ bẽnjadjwỳr
kute me pa 'amỳnh nhym me kute katàt
kabẽn kôt ar amijo ba pyràk. Kritu ne arỳm
ar ajo ba gar katàt kabẽn kôt ar amijo aba.
23 Ga, me kute arỳm me'õ pa 'amỳnhja
pumũ. Nhym me'õja arỳm 'ỳr bôx ne arỳm
o pãnh ne o katon o aminhõ. Nhym kam
arỳm kum àpênh ar ba. Metĩndjwỳnhdjwỳ
ne kute pãnh raxo ar ajo pãnh ne ar ajo
katon arỳm amim ar ajo ba. Ga, kute Kra
janor nhym kute pĩte'ykam tyk ne kute
o ar ajaxweo pãnhja pumũ. Pãnh ra:xja
pumũ. Kam me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêt
kukràdjàja kwãrĩk wãnh ar amã kĩnh kêt gê
me amikôt ar ajo ba kêt. Ga ren ar amã
kĩnh nhym ren me amikôt ar ajo ba ga ren
ar arỳm aje mrãmri ne me'õ pa 'amỳnh ne
mekôt ba pyràk.
24 Akmere ar, apỹnh ar adjàpênh djà tũm,
aba djà tũm nhym Metĩndjwỳnh kute kam
amiwỳr ar ajo akẽx. Kam kute amiwỳr ar
ajo akẽxkam kwãrĩk wãnh ar aba djà tũm
kanga kêt. Dja gar tu amim Metĩndjwỳnh
mar tỳxkumrẽx ne arek ar aba djà tũmkam
ar aba rã'ã ne.
25 Me nire kraxje me'õ kute 'ỳr mõr kêt
rã'ã. Me'ã ne ije ar amã karõmã. Ba ije
markam dja ba me'ã ar amã karõ. Djãm
Bẽnjadjwỳr djwỳnh ne imã arẽ ba arỳm ije
ar amã arẽnhmã? Kati. Ba ije markam
dja ba ar amã 'ã ikabẽn jarẽ. Bẽnjadjwỳr
djwỳnh kum ikaprĩkam ne arỳm ije ikabẽn
jarẽnh katàt kadjy ijo mex. Ba kam ba katàt
ar amã arẽnhkumrẽx.
26-27 Me kute gwaj baje amim Jeju marjao
bikẽnh kumex gwaj batokry kumex. Kam,
djãm arỳm amjên nàr arỳm aprõ? Dja ga
arã'ã. Kwãrĩk wãnh kanga kêt. Nàr, djãm
amjên kêt rã'ã nàr djãm aprõ kêt rã'ã? Dja
ga arã'ã. Kwãrĩk wãnh amjên nàr aprõ jabej
kêt.
28 Nàr, ga kam arỳm me'õ nire'ỳr mõ.
Djãm kam ga arỳm amijo ajkẽn ajaxwe?
Kati. Nhym me my'õ 'ỳr mõrkam djãm
nire axwe? Kati. Djãm arỳm amijo ajkẽn
axwe? Kati. Ba ar amã arẽ gar ama.
Dja gar abenwỳr mõn arỳm amikam ar
adjumar punu, ar atokry kumex ma. Ar
ajamãnhkrutkam ne ajte ar akrakam dja gar
amikam adjumar punu kumex ma. Nàr, dja
gar abenwỳr amõr kêt ne arỳm ar adjumar
punu kumex mar kêt. Apydjikam adjumar
punun aje atokry kumex mar kêt. Ar ad-
jumar punun ar atokry karõ ne ba kukãm
ijamak bẽn bit abenwỳr ar amõr nêje ar
akukrà.
29-31 Akmere àpnhĩre ar, ba ar amã arẽ
gar ama. Pykakam mỳjja kunĩ dja ĩ kêt
ne. Gwaj mỳjjao baba 'ikrãn ne. Kam, dja
gwaj pykakam gwaj banhõ mỳjja kunĩkôt
bajamak bẽn tỳx kêt. Godja arỳm aprõ.
Djãm aje o aba rã'ãmã? Kati. Dja ga o aba
'ikrãn ne. Kam kwãrĩk wãnh kôt ajamak
bẽn tỳx kêt. Nàr, godja arỳm amỳr jabej.
Djãm amỳr rã'ãmã? Kati. Dja ga amỳr
'ikrãn ne. Kam, kwãrĩk wãnh kôt ajamak
bẽn tỳx kêt. Nàr, godja arỳm akĩnh jabej.
Djãm akĩnh rã'ãmã? Kati. Dja ga akĩnh
'ikrãn ne. Kam kwãrĩk wãnh kôt ajamak
bẽn tỳx kêt. Nàr godja ga arỳm pi'ôk kaprĩ
pãnh mỳjja mex'õ byr jabej. Djãm o aba
rã'ãmã? Kati. Dja ga o aba 'ikrãn ne.
Kam, kwãrĩk wãnh kôt ajamak bẽn tỳx kêt.
Gwaj pykakam gwaj banhõ mỳjja kunĩkôt
bajamak bẽn tỳx kêt. Djãm gwaj baje o baba
rã'ãmã? Kati. Dja gwaj o baba 'ikrãn ne.
32 Mỳkam ne ba ar amã ikabẽn ja jarẽ? Bir,
dja gar ikabẽn ja man arỳm pykakam mỳjja
kôt ajamak bẽn tỳx kêt ne adjumar punu
kêt.

Me prõ kêt ne me kute kàjkwakam
Bẽnjadjwỳr djwỳnhmã àpênh kadjy ami-
mar. O kĩnh kadjy kute amimar. 33 Me arỳm
prõ ne me kute pykakam mỳjja kadjy àpênh
kadjy amimar. Kute prõo kĩnh kadjy kute
amimar.

34 Me nire arỳm mjênja ne atemã umar
nhym me nire me'õ kute 'ỳr mõr kêtja
ne atemã umar. Me apỹnh umar. Mjên
kêtja Bẽnjadjwỳr djwỳnhmã àpênh kadjy
kute amimar. Nãm prĩne kum amijã man
Bẽnjadjwỳr djwỳnh mar 'ãno dja. Nhym be,
arỳm mjênja pykakam mỳjja kadjy àpênh
kadjy kute amimar. Nãm kute mjêno kĩnh
kadjy kute amimar.

35 Djãm ar akunĩ akuprỳmã ne ba ar amã ja
jarẽ? Nàr, gar arỳm aprõkam nàr gar arỳm
amjênkam, djãm kam ar akaprĩmã ne ba ar
amã ja jarẽ? Kati. Bẽnjadjwỳr djwỳnhmã
prĩne ar amexmã ne ba ar amã arẽ. Dja gar
ikabẽnja man arỳm kum adjàpênh 'ãno dja.
'Ãno dja nhym mỳjja'õ arỳm ar akunor kêt.
Ja kadjy ne ba ar amã arẽ.

36 Nàr, akra nhym mjên kêt rã'ã jabej ga
arỳm kam adjumar mex kêt ne ar o aba.
Arỳm abatành mex tẽn kum mjên prãm.
Arỳm aje mjênmã arẽnh ne õr prãm jabej
kum angã. Ga kam amex. Kwãrĩk wãnh ar
abenwỳr mõ. 37 Nàr kon, akra kum me my
prãm kêt ne aje me'õmã õr prãm kêt. Aje
amim akra'ã karõn amim,

—Kati. Ba arek ikrao iba, ane. Jadjwỳ ne
mex. 38 Kam ne me kute mebê kra nê mexo
me kute memã õr jakrenh.

39 Metĩndjwỳnh kukràdjà kôt dja prõ
mjên'ã ngrà. Mjên tĩnri 'ã ngrà. Nhym kam
godja arỳm mỳjja'õ kubê kubĩ nhym tyk
jabej. Dja kum me my 'õdjwỳ 'ỳr mõr prãm
jabej arỳm 'ỳr mõ. Dja me'õ kute amim Jeju
marbit'ỳr mõ. 40 Ba kam bajbit 'ã amim,

—Nãm ren mjên kêt rã'ã nhym ren umar
mex. Arỳm ajte mjênkam umar mex ngrire,
ane. Nã bãm ã amim ane. Metĩndjwỳnh
Karõ kute ijo bakam ba badjwỳ 'ã katàt
ikabẽn jarẽ. Ja ne ba kuma. Tãm ne ja.

8

*Me kute m*ỳjjao metĩndjwỳnh karõ
nhipêxmã mry bôrja'ã ujarẽnh.
Kô k 13.2; Gar 5.13; Ped k 4.8; Dju k 3.18

1 Me kute mỳjjao metĩndjwỳnh karõ
nhipêxmã mry bôrja krẽndjwỳ. Jadjwỳ ne
gar abej ikukij. Gar imã,

—Djãm ar ije amim Jeju mar mỳjja
karõmã mry bôrja kurmã? Nàr djãm ar ije
kur kêtmã? ane. Jakam ije 'ã ar amã ikabẽn
jarẽnhmã. Ar ga ne gar we,

—Djãm ar ino kêt? Djãm ar ijamakkre
kêt? Arỳm ar ije mỳjja mar, ane. Nà, gwaj
bakunĩ baje mỳjja kwỳ mar. Badjwỳ dja
ba ar amã arẽ. Gwaj baje mỳjja kumex
markam ne gwaj baje amibẽn prãm. Nhym
be, gwaj bamã aben jabêkam baje abenmã
tỳx jangjênho tẽn kam baje amim Jeju mar
mexo amũ aben kamẽn arỳm mar rax ne.

2 Be, me kute mỳjja maro amibẽn
prãmkam djãm mrãmri kute mỳjja
markumrẽx? Kati. Kraxje kute mỳjja
mar mex kêt rã'ã. 3 Nhym be, me'õ
kum Metĩndjwỳnh jabê jabej, tãmja dja
Metĩndjwỳnh amipãnh kuma.

4 Kam, me kute mỳjjao metĩndjwỳnh
karõ nhipêxmã mry bôr kurja mỳj dja
gwaj mar on? Mỳjjao metĩndjwỳnh karõ
nhipêx kunĩ ne kajgokumrẽx. Nhym be,
Metĩndjwỳnh pydji. 'Õdjwỳ kêtkumrẽx. Ja
ne gwaj kam kuma. 5 Mrãmri me kute arĩk
apỹnh mỳjjamã metĩndjwỳnh jarẽnh. Kàjk-
wakam nàr pykakam mỳjja krãptĩkumrẽx
nhym me kute arĩk kum metĩndjwỳnh,
bẽnjadjwỳr djwỳnh jarẽnho ba.

6 Nãm me te mỳjja kumexmã
metĩndjwỳnh jarẽ gwaj bamã ne
Metĩndjwỳnh pydjibit. Me Babãm djwỳnh.
Tãm ne kute mỳjja kunĩ nhipêx. Kute
amikadjy gwaj banhipêx. Bẽnjadjwỳr
djwỳnhbê Jeju Kritu pydji. Kôt ne mỳjja
kunĩ kato. Gwaj badjwỳ kôt bakato. Ja ne
ar aje mar. Badjwỳ ije mar.

7 Metĩndjwỳnh pydjibit. Nhym kam
mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêx ja ne ka-
jgo. Ne kam djãm me kunĩ kute amim,
“Mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêx ne ka-
jgo”, anhỹro ba? Kati. Me kwỳ ja ne me arĩk
amim,

—Be, mỳjjao metĩndjwỳnh karõ
nhipêxbê metĩndjwỳnh'õ. Nãm me kwỳ ã
amim ane, kute Metĩndjwỳnhkumrẽx mar
rerekre rã'ãkam. Ne kam arỳm mry bôrja
krẽ. Ne kam arỳm amim,

—Be, mỳjjao metĩndjwỳnh karõ
nhipêxmã ne me kute mry bôrja.

Kubê ne metĩndjwỳnh'õ. Ba arỳm mekôt mryja krẽ. Arỳm ne ba Metĩndjwỳnhkumrẽxkam ijaxwe ne, ane. Me kute Metĩndjwỳnhkumrẽx mar rerekre rã'ãkam me ã amim ane.

8 Nhym be, djãm gwaj baje Metĩndjwỳnh mar tỳxkam ã amim ane? Kati. Gwaj ã amim anhỹr kêt. Gwaj baje mỳjja kunĩ krẽn kajgokumrẽx nhym ajmã kute kêt. Djãm gwaj baje mỳjja'õ krẽno Metĩndjwỳnh kôt ajkamẽ? Kati. Nàr, djãm gwaj baje krẽnkam ne Metĩndjwỳnh gwaj bamã punu jarẽ? Kati. Nàr, djãm gwaj baje krẽn kêtkam ne gwaj bamã mex jarẽ? Kati. Mỳjja kunĩ ne me kute krẽn kajgo. Kam ajmã kute kêt.

9 Nhym be, gora amijãno dja. Dja gar amidjwỳnhbit maro aban arỳm tu mỳjja karõ nhõ mry krẽno aba. Nok ga ren tu õ mry krẽno abao ren me'õo akẽx jabej. Nok ga ren me'õ kute amim Jeju mar rerekreja Metĩndjwỳnhbê o akẽx jabej nhym ren ate ar ba jabej. Kam gora amijãno dja. Nok ga ren o me'õo akẽx ne ren kam aje mỳjja kute me par tok nhym me rôrôk pyràk.

10 Ga amim,

—Djãm ije mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêx nhõ mry krẽnkam Metĩndjwỳnhbê ajmã ikuten ijaxwe? Kati. Ije krẽnkam ajmã ikute kêt. Mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêx ne kajgo. Õ mrydjwỳ ne kajgo, anhỹro aba. Aje amim anhỹro abakam ne ga tu mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêx nhõ kikretikam tẽn me ikô'ã nhỹ. Nhỹ:n arỳm õ mry krẽ. Nhym arỳm me'õ kute amim Jeju mar rerekre awỳr bôx ne arỳm amim omũ. Djãm kute 'ã amim karõ kêtmã got? Kati. Dja amim,

—Je, ba badjwỳ krẽno iba, ane. Kute Metĩndjwỳnh mar rerekreja dja amim anen arỳm krẽno ba.

11 Ga amim,

—Djãm ije mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêx nhõ mry krẽnkam Metĩndjwỳnhkumrẽxbê ajmã ikuten ijaxwe? Kati. Ije mry krẽnkam ajmã ikute kêt. Mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêx ne kajgo. Õ mry ne kajgo, anhỹro aba. Ne kam tu mỳjja karõ nhõ mry krẽ. Nhym kam aje me'õo akamyja kute Metĩndjwỳnh mar rerekreja arỳm apumũ. Ta kute anhỹr djwỳnhràm arĩk amim,

—Mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêxbê metĩndjwỳnh'õ. Dja ba õ mry krẽn arỳm Metĩndjwỳnhkumrẽxbê ajmã ikuten arỳm ijaxwe, anhỹro ba. Ta kute arĩk amim anhỹro ba ja ga arỳm tu nokrekam mỳjja karõ nhõ mry krẽ. Nhym arỳm apumũn amim,

—Ga, me'õ kute Metĩndjwỳnh mar tỳx kute mỳjja karõ nhõ mry krẽnja pumũ. Je, ba badjwỳ kuro iba, ane. Ne kam arỳm tu mỳjja karõ nhõ mry krẽ. Kritu kute utàr kadjy arỳm axwe pãnh ty. Akamy kute amim Jeju mar rerekre jaxwe pãnh ty. Ga krẽ nhym arỳm akudjwa kukrẽ. Kukrẽn arỳm arĩk amim, “Ijaxwe”, anhỹro ba.

12 Akamy kute amim Jeju mar rerekreja ta kute arĩk amim,

—Dja ba mỳjja karõ nhõ mry'õ krẽn kam ajmã ikuten ijaxwe, anhỹro ba. Ga mỳjja karõ nhõ mry krẽ nhym arỳm akudjwa kwỳ krẽn arỳm arĩk amim, “Ijaxwe”, anhỹro ba. Nhym kam Kritu arỳm ga amã, “Ajaxwe”, ane. Ga ren krẽn kêt nhym Kritu ren amã ajaxwe jarẽnh kêt. Nhym be, kati. Ga krẽ nhym Kritu arỳm amã, “Ajaxwe”, ane.
13 Kam mỳj ne ba ren ba nẽ. Bir, ba ren mỳjja karõ nhõ mry krẽ nhym me'õ kute amim Jeju mar rerekre ren ikudjwa kukrẽn ren amim, “Ijaxwe”, ane ba ren kam ajte krẽn kêtkumrẽx. Me kute ipumũnh ne ikudjwan kute amim, “Ijaxwe”, anhỹr karõ dja ba ajte krẽn kêtkumrẽx.

9

Jeju kute Paur janor'ã kute memã amijarẽnh.

1 Djãm mrãmri ne ba we imã mỳjja kĩnh ne ije o ibamã nhym me we ipa 'amỳ ba we te ije o ibamã? Kati. Ba ne ba ije o iba kêt. Djãm mrãmri ne we Jeju ta kute ijanor kêt? Kati. Mrãmri ne ta kute ijanorkumrẽx. Djãm mrãmri ne ba we ije gwaj banhõ Bẽnjadjwỳr djwỳnh pumũnh kêt? Kati. Mrãmri ije omũnhkumrẽx. Kum idjàpênhkam djãm 'ỳr ije ar ajo akẽx kêt got? Ba ne ba Jeju'ỳr ar ajo akẽxkumrẽx.

2 Wãnh ar abu'ã me wã ijã,

—Kati. Jeju kute Paur janor kêt, ane. Ije Kritu'ỳr me wão akẽx kêtkam ne me ã ijã ane. Djãm ar ga ne gar ijã ane? Kati. Ar ga ne gar aje ijã anhỹr kêt. Mỳkam? Bir, ba ne ba Kritu'ỳr ar ajo akẽx. Dja gar

akubyn amikôt amijo tẽn ba ije Kritu'ỳr ar
ajo akẽxja ma. Ne arỳm amim,
—Mrãmri ne Kritu kute Paur
janorkumrẽx. Ga, Paur kute Kritu'ỳr ijo
akẽxja pumũ, ane. Dja gar ã amim ijã ane.

*Me kute ren Paurdjw*ỳo djuw mex'ã kute
memã amijarẽnh.
3 Ar akwỳ ne gar we abenmã,
—Djãm gwaj baje Paur aro djuw mexmã?
Ar kute gwaj bamã kukràdjà jarẽnh pãnh
aro djuw mexmã? Kati. Kwãrĩk wãnh gwaj
o pãnh kêt. Djãm Jeju ne Paur jano got?
Kwãrĩk wãnh gwaj Paurmã o pãnh kêt, ane.
Ar akwỳ ã ijã ane. Me kwỳ jamã ije jakam
amijarẽnhmã.
4 Jeju kute ar 'õdjwỳ janorja ar awỳr bôx
ne ar amã kukràdjà jarẽ. Gar kam pãnh
arkum mỳjja ngã nhym ar kukrẽn o ikõ.
Nhym be, ar ba, djãm ar bajbit ne gar ren
ar imã o pãnh kêt got? Ar ije amã kukràdjà
jarẽnhja gar ren ar imã o pãnhkumrẽx.
5 Ar kute ni kute amim Jeju mar'ỳr mõr
ne mã amikôt o ba. Djãm kam bajbit
ren iprõ'ỳr imõr kêt got? Ba ren iprõ'ỳr
imõrkumrẽx. Wãnh ne Jeju kute ar anor
'õdjwỳ ar memã arẽnho ban mã prõ japrôn
o ba. Jeju kôt axikôt ar apôxdjwỳ. Pe-
drudjwỳ. Idji 'õdjwỳbê ne Xepa. Wãnh ne
ar mã prõ japrôn o ba.
6 Jeju kute ar 'õdjwỳ janorja ar ar awỳr
bôx ne ar amã arẽ gar arỳm memã kabẽno
pãnh. Nhym be, bamẽ Banabemẽ ne bar
ije ar amã pãnh'ã idjà'wỳr kêt. Ar idjà'yr
pãnh ne bar amim inhõ pi'ôk kaprĩ jamỳ.
Djã ne ba ren ar amã ikabẽn pãnh'ã idjà'wỳr
kêt? Kati. Ba ren ar amã ikabẽn pãnh'ã
idjà'wỳrkumrẽx.
7 Ga, me krãkamngônhja pumũ. Nhỹnh
got krãkamngônh'õ me 'ỳr prõt ba ne
ta õ pi'ôk kaprĩo kute amim djwỳ, mỳjja
jamỳnh? Kati, kute anor djwỳnh nhõ pi'ôk
kaprĩo ne amim mỳjja jamỳ. Kute me
aêro ba nhym kute pãnh memã pi'ôk kaprĩ
nhõro ne me amim mỳjja jamỳ. Ga, ajte
me kute pidjô kre nhym nep nhym me kute
kurja pumũ. Djãm pidjô nep nhym me kute
kur kêt got? Ga, nep nhym me kute kre
pãnh kute krẽnja pumũ. Ga, ajte me kute
mrykĩ'ãtomtio djuw mexo baja pumũ. Djãm
kute kà kangô kwỳo kõm kêt got? Kute
kwỳo kõmkumrẽx. Kute o djuw mex pãnh
kute kwỳo kõmkumrẽx.
8 Ba ibê pykabê me'õ kajgo ne ba ar amã ja
jarẽ. Nhym kôt Metĩndjwỳnhdjwỳ ar amã
arẽ. 9 Kamã ne amrẽbê: me bakukãmãre
Môjdjê memã 'ã karõ. Nãm Metĩndjwỳnh
kukwakam memã 'ã karõn memã kum,
"Mryti kute ituo me amã bàygogo ngãnho
tẽmkam kwãrĩk wãnh ajkwabê ijê
djà inhumã adjàr kêt.
Kwãrĩk wãnh ta àpênh pãnh õ kwỳ krẽ."
Nãm ã memã ane. Djãm Metĩndjwỳnh
kute mrybit mar? 10 Djãm kute gwaj ba-
mar kêt? Kati. Kute gwaj badjwỳ gwaj
bamar. Gwaj bajã ne kabẽn jarẽ. Kam,
gê pur kre djwỳnh àpênh ar bakam tu
amim djwỳ kwỳ kamnhĩxkumrẽx ne djwỳ
tỳxkam amim kwỳ byrkumrẽx. Kute kre
pãnh kwỳ byrkumrẽx. Gê djwỳ ngãnh
djwỳnhdjwỳ àpênh ar bakam tu amim djwỳ
kamnhĩxkumrẽx. Ne àpênh pãnh amim
kwỳ byrkumrẽx.
11 Ar badjwỳ ne bar arỳm ar amã
Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ. Bar ren ar abê
pãnh byrkumrẽx. Ar ije mrãmri ne me kute
purkam 'y kre pyràk. 'Y ingrõt ne abatành
ne arỳm ngrà. Nhym kam me êo mõn arỳm
amim kwỳ by. Ar badjwỳ ne bar ar amã
Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ. Djãm ba ren ar ije
pãnh ar akutã mỳjja'õ byr kêt got? Ba ren
ar ije ar abê pãnh byrkumrẽx. 12 Me'õdjwỳ
ne me ar awỳr bôx ne ar amã Metĩndjwỳnh
kabẽn jarẽ. Ne kam ajte ar amã pãnh'ã a'uw
gar tu memã mỳjja ngã. Me kute ar amã
arẽnh pãnh tu memã mỳjja ngã. Ar badjwỳ
ar ibê ar anhõbikwakumrẽx ne bar ar amã
Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ. Mỳkam ne gar
ren ar ibê pãnh nê? Djã ne bar ren ar amã
'ã a'uw gar ren ar ibê pãnh nê? Kati. Gar
ren ar ibê nê kêt. Gar ren ar ikabẽn pãnh ar
imã mỳjja ngã bar ren ar abê byrkumrẽx.

Nhym be, kati. Ar ba ne bar ije ar abê
pãnh byr kêt. Te mỳjja prãm ar ikangõ. Te
ar idjà'wỳr ar ikangõ. Bar amim,
—Kati. Ba ren ar memã Kritu'ã ujarẽnh
ny jarẽn iby ren memã pãnh jarẽ nhym ren
me abenmã, "Je, mỳkam ne Paur gwaj bamã
Kritu'ã ujarẽnh ny jarẽn ajte gwaj bamã
pãnh jarẽ", ane. Ne ren abenmã ja jarẽn ren
arỳm Kritu mar rerekre. Nã bãm ar ã amim
anen kam ar ikabẽn pãnh jarẽnh kêt ne.
13 Be ga, Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam me
àpênho ku'êja pumũ. Me kute kikretikam
mỳjjao memã àpênho pãnh. Me kute

kikretikam Metĩndjwỳnhmã mry par ne
kute bôro ku'êja kute àpênh pãnh amim
mry kwỳ 'yr. Ja ne gar arỳm aje mar. 14 Kôt
ne Bẽnjadjwỳr djwỳnh arỳm memã 'ã karõn
memã kum,
—Gê me kute memã ujarẽnh ny jarẽnhja
pãnh amim me kutã mỳjja kwỳ byn õ kwỳ
krẽn mex, ane.
15 Nhym be, ba ne ba ije ar amã 'ã idjà'wỳr
kêt. Nàr djãm arỳm jakam ije ar amã
idjà'wỳr kadjy ne ba ã ar amã ikabẽno anen
ã ar amã pi'ôk no'ôko ane? Kati. Ba ne ba
memã Kritu'ã ujarẽnh ny jarẽn pãnh jarẽnh
kêt. Ne kam ikĩnhkumrẽx. Gar ren imã
o pãnh ba ren arỳm ikĩnh kêt ne ren kam
ikaprĩre.

*Metĩndjw*ỳnhmã àpênh'ã kute memã
amijarẽnh.
16 Nhym be, kàj bê ije ar amã ujarẽnh
ny jarẽnho ibakam djãm ba ne ba amim 'ã
karõn amim,
—Ba dja ba memã arẽ, ane? Kati.
Mỳkam? Bir, Metĩndjwỳnh ta ne imã id-
jàpênh djà'ã karõ ba te akubyn ije am-
inêmã. Ba ren aminên amim,
—Kati, ba memã ujarẽnh ny jarẽnh kêt,
ane nhym ren pãnh arỳm imã kaprĩ jadjà
ba ren kam ikaprĩkumrẽx. 17 Godja ba imã
memã arẽnh kĩnhkôt memã arẽ nhym pãnh
arỳm imã ikĩnh djà ngã. Nhym be, dja ba
imã memã arẽnh kĩnh kêtkam tu memã
arẽnho iba. Mỳkam? Bir, Metĩndjwỳnh ta
kute tu imã 'ã karõkumrẽxkam. Kam ne ba
tu memã arẽnhkumrẽx.
18 Ije ikabẽn pãnh jabej kêtkam mỳj dja
ijo kĩnh? Bir, ije memã Kritu'ã ujarẽnh ny
jarẽnh ne memã pãnh jarẽnh kêtkam ne ba
ikĩnhkumrẽx. Me kute amã amijo à'wỳrja
ne me amijo a'uw nhym be, bajbit ne ba ije
amijo idjà'wỳr kêt. Kam ne ba ikĩnh.
19 Djãm pykakam me'õ ne ipa 'amỳ ba
kum apên arỳm memã Jeju jarẽnho iba?
Kati. Me'õ ne kute ipa 'amỳnh kêt. Ba ne ba
memã arẽnho iba. Te me'õ kute ipa 'amỳnh
kêt ba imã me kĩnh. Imã me kunĩ kĩnh ne ije
memã arẽnho iba. Ije mrãmri ne me'õ kute
amijo me kunĩ nhõ àpênh djwỳnh pyràk.
Imã me kunĩ kĩnh ne me kunĩmã arẽnho
iba. Dja ba me kunĩmã arẽn arỳm Jeju'ỳr me
krãptĩo akẽx.
20 Dja mebê idjaer jabej ba ba amijo mebê
idjaer pyràk. Ije Jeju'ỳr mebê idjaer kwỳo
akẽx kadjy ba ã amijo ane. Me kute Môjdjê
kukràdjà mar tỳx jabej ba ba amijo ije
Môjdjê kukràdjà mar tỳx. Ije me kwỳo akẽx
kadjy ba ã amijo ane.
21 Nàr me kute mebê idjaer kukràdjà
mar kêt jabej ba ba amijo ije mebê idjaer
kukràdjà mar kêt. Ije me kwỳo akẽx kadjy
ba ã amijo ane. Djãm kam ije Metĩndjwỳnh
kukràdjà 'amỳnh rerekre? Kati. Ije
Metĩndjwỳnh kukràdjà 'amỳnh tỳx ne Kritu
kukràdjà 'amỳnh tỳxkumrẽx.
22 Me rerekremã ba ba amijo irerekre
pyràk. Ije me rerekre kwỳo akẽx kadjy ba
ã memã amijo ane. Me kunĩmã ije amijo
me uràk. Ije amijo me uràk kunĩkôt dja ba
Jeju'ỳr me kwỳo akẽx jabej. 23 Dja ba amijo
me uràk ne memã ujarẽnh ny jarẽ nhym
me arỳm amim kuma. Ba kam arỳm amim
ikĩnh djà by, Metĩndjwỳnh kute memã me
kĩnh djà nhõrja amim kuby, me ro'ã kuby.
24 Be ga, me kute aben rer djàja pumũ.
Kam me kute aben rer kadjy me kunĩ prõt.
Nhym be, me'õ pydjibit me kunĩ ren arỳm
amim kĩnh djà by. Krãdjêja by. Djãm ar
aje ja mar kêt? Ar gadjwỳ dja gar Jeju man
kôt ar amijo aba. Atỳx ne kôt amijo aba
ne amã djukanga kêt. Dja ga anen arỳm
akĩnh djà byrkumrẽx. Metĩndjwỳnh kute
memã kĩnh djà nhõrja byrkumrẽx. 25 Nhym
kam me kute me rer prãmja kunĩ ne me
kadjy amijangri tỳx. Kute kĩnh djà punu
byrmã. Kute pi'ôo krãdjê byrmã amijangri
tỳx. Nhym be, gwaj ba ne gwaj baje bakĩnh
djà punu prãm kêtja byrmã. Kadjy gwaj
Metĩndjwỳnhmã amijangri tỳx ne katàt ar
amijo baba. Nok gwaj ren kum amijan-
gri kêt ne ren Metĩndjwỳnhmã bamex kêt
nhym ren gwaj bamã kĩnh djà nhõr kêt.
26 Djãm ije mrãmri ne me arĩk prõt
pyràk ne amikukãm ikĩnh djà mar kêt
got? Ba amikukãm ikĩnh djà mar 'ãno djan
Metĩndjwỳnhmã apê. Djãm me ajbit ije me
akre? Djãm ije amijakre kêt got? Ne ba ren
amijakre kêt ne ren ije mrãmri ne me bit
kute ikra krão me titikmãn kôkremã ukabêr
kajgo pyràk ne ren ikajgo mexi. 27 Nhym be,
kati. Nã bãm mã amijakren mã amikukràn
amim,
—Je, djãm ije amidjwỳnhbito kĩnh ne
ijaxwemã? Kati. Kwãrĩk wãnh ijaxwe kêt,
anen mã akubyn aminê. Ne kam ije mrãmri
ne me ta kute amititik pyràk. Ne mã ami-
jakren arỳm amiman katàt amikabẽn kôt ar

amijo iba. Ije mrãmri ne me kute me pa 'amỳnh nhym me kute katàt me kabẽn mar ne mekôt amijo ba pyràk. Ne ba ren me ajbit jakren ren amijakre kêt ne ren arỳm ate amijo iba. Nhym kam Metĩndjwỳnh ren arỳm imã,

—Djãm amã dja ba kĩnh djà ngã? Kati. Ije amã õr prãm kêtkumrẽx, ane.

10

*Memã mebê idjaer tũm'ã ujar*ẽnh.
Idja 3.8; Djuda 5

1 Be, akmere, àpnhĩre ar, ar aje mar kêt karõ ne ba ije ar amã me bakukãmãre'ã idjujarẽnhmã. Amrẽbê: ne me bakukãmãre kapôt kukritkam mõ. Metĩndjwỳnh ne me kadjy kakrã nhipêx nhym me kunĩ kakrã parbê mõ. Nhym kam ngô raxbê pyka kêt aprakamã memã ajkij nhym me kam ngô bikjêrkôt mõn rê. 2 Me kunĩ Môjdjê kôt ar amijo ba. Ga, me kute ngômã gwaj bajangjênhja pumũ. Nhym me gwaj bajã amim,

—Ga, me arỳm kute Jeju mar ne kôt amijo baja pumũ, ane. Me bakukãmãredjwỳ kunĩ Môjdjê kôt ar amijo ba ne kakrã parbê mõn ajte ngô parbê mõn rê. 3 Metĩndjwỳnh memã djwỳ jano nhym axidjuw nhym me kunĩ djwỳ jabit kuro ba. Nhym ta ajte memã ngôo kato nhym me kunĩ ngô jabito kõm ar o ba. 4 Metĩndjwỳnh nhõ kẽn ne mekôt ar ba nhym me kôt ngôo kõm ar o ba. Kẽn ja ne Kritu'ã amijakre.

5 Nãm Metĩndjwỳnh te meo djuw mexo ban me kunĩkam kĩnh kêt. Nãm me kwỳ ngrêrebitkam kĩnh. Ne me krãptĩkam kĩnh kêt nhym kam me arỳm ty. Nhym wãnh me kapôt kukrit kunĩkôt me tyk jangij nhym me krã wãnh kumex. Me tykkôt ne gwaj Metĩndjwỳnh mekam kĩnh kêtja ma.

6 Mỳj kadjy ne gwaj baje me bakukãmãre marmã? Bir, dja gwaj me kuman arỳm me kudjwa ã anhỹr kêt ne bamã mỳjja punu prãm kêt.

7 Kam kwãrĩk wãnh me kwỳ kudjwa kêt ne mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêxmã amijarẽnho aba kêt. Amrẽbê: ne me me bakukãmãre'ã ajarẽn memã kum,

"Me mry karõmã mry bôn kukrẽn kam kôt kõmo nhỹ. O nhỹ:n kam kàjmã dja. Kàjmã djan ajte mry karõmã tor ne kam kĩnh katio nhỹ", ane.

Ga, me kute amrẽbê: memã 'ã ujarẽnh nhym me bakukãmãre kute 'ã pi'ôk no'ôkja pumũ.

8 Nãm me mjên djwỳnh kupa'ã nàr prõ djwỳnh kupa'ã kurẽ ba. Kwãrĩk wãnh gwaj me kudjwa kêt. Me bakukãmãre kwỳ ã anen kam akati pydjikam arỳm ty. Krãptĩ: kubê 23.000 arỳm ty.

9 Nãm me kwỳ ajte amim,

—Ba ijaxwe mex gê goja ijo ajkẽ. Goja Metĩndjwỳnh mrãmri kute ipumũnh jabej goja ijo ajkẽ, anhỹro ba. Nãm me amim anhỹro ba: nhym kangã krãptĩ arỳm bôx ne me imex ne. Kwãrĩk wãnh gwaj me kudjwa ã bakabẽno anhỹr kêt.

10 Me kwỳ Bẽnjadjwỳr djwỳnhmẽ õ àpênh ar'ã kabẽn ar ba. Bẽn prĩkam 'ã kabẽn ar ba. Kwãrĩk wãnh me kudjwa kêt. Nãm me'ã kabẽn ar ba: nhym Metĩndjwỳnh arỳm me'ỳr kadjy mrãnh djwỳnh jano nhym me arỳm me'ỳr bôx ne arỳm me imex ne.

11 Mỳkam ne mỳjja ã me bakukãmãreo anhỹro ba? Bir, gwaj baje amijã mỳjja mar kadjy. Nãm me me'ã pi'ôk no'ôk gwaj arẽnh maro baba. Arỳm pykakam me kute aminhinomã amimẽnh djà nhõ akati bôx 'ỳr gwaj mỳjja'ã pi'ôk no'ôk jarẽnhja maro baba. Dja gwaj amikajmãtã mỳjja man arỳm bamã bajaxwe pyma. Me kute gwaj babê bajaxwe pyma kadjy ne me arỳm me'ã pi'ôk no'ôk ne. 12 Dja gar amijã ano tỳx. Nok ga ren ar ajõ amim,

—Ba ne ba itỳxkumrẽx. Ije me kudjwa ã ijaxweo anhỹr prãm kêt, anhỹro aba. Nok ga ren ar te amitỳx jarẽn ren arỳm me kudjwa ren ajaxwe ar aba.

13 Nhym be, jakam ne me ar ajaxwe'ã ar amã àpnênh ba. Djãm ar gajbit ar ajaxwe'ã ar amã àpnênh ba? Kati. Nãm ar ajaxwe'ã ar amã àpnênh ban tãm'ã me kunĩmã àpnênh ba. Nhym be, Metĩndjwỳnh ne kute gwaj bamar ne kabẽnkumrẽx. Amikabẽn kôt dja mrãmri gwaj bajo djuw mexkumrẽx ne gwaj bajã ukanga kêt. Dja me te axwe'ã ar amã àpnênh ba nhym arỳm ar amã tỳx jadjà nhym kam me tỳxo kute ajakrenh prãm kêt. Gar kam arỳm memã akàx ne ajmã akute kêt.

*Me kute m*ỳjja karõmã amijarẽnh nêje kute me akre.
Ap 9.20

14 Kam akmere ar, imã ar ajabêkam ne
ba ar amã ikabẽn jarẽ. Godja me mỳjjao
metĩndjwỳnh karõ nhipêxmã amijarẽnh
prãm kwãrĩk wãnh mekôt amijo anhỹr kêt
ne on memã akàx. 15 Ar akrã mexkam ne ba
ar amã ikabẽn jarẽ. Goja ije kôt arẽnh jabej
dja ga ikabẽn mexmã akato.

16 Gwaj baje ngônhkrãkam pidjô kangô'ã
Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽnho bakrĩ
nhym kôt gwaj bajo djuw mex gwaj
bakĩnhkumrẽx. Gwaj baje o bakõmkam
arỳm Kritu kamrô'ã kangô jakre. Ne kam
arỳm Kritu kamrô prõt ne tyk baje mar
pydji. Ne baje djwỳ kokjêr ne krẽnkam
arỳm Kritu nhĩ'ã djwỳ jakre. Ne kam arỳm
me kute Kritu pĩte'y'ã nhôr nhym tykja
baje mar pydji. Mrãmri ikabẽnkumrẽx.
17 Gwaj Kritu pydji'ã djwỳ jakren pydjin
kubyn bakunĩ kukrẽ. Te bakrãptĩn kute
gwaj banhĩ pydji pyràk. Ne kam baje djwỳ
pydjija kwỳ krẽnkôt baro'ã Kritu mar pydji.

18 Ga, me bakukãmãrebê idjaerjadjwỳ
pumũ. Me kunĩ Metĩndjwỳnhmã mry
bôrja krẽ. Me kute krẽnkam arỳm ro'ã
mar pydji. 19 Mỳj ne ba ije me kute
mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêx'ã ar amã
arẽnhmã? Bir, mỳjjao metĩndjwỳnh karõ
nhipêx tĩn ne ar ba kêt ne kajgo. Me kute
kum mry bôrdjwỳ me kute kur kajgo.

20 Nhym be, me kute Metĩndjwỳnh mar
kêtja ne me mỳjjao metĩndjwỳnh karõ
nhipêxmã mry bôr ne kum amijarẽnho ba.
Djãm Metĩndjwỳnhmã ne me amijarẽnho
ba? Kati. Me karõ punu ar bajamã ne
me amijarẽnho ba, Xatanaj nhõ àpênhjamã
amijarẽnho ba. Me mỳjjao metĩndjwỳnh
karõ nhipêxmã amijarẽnho ban kam me
karõ punu ar bajamã amijarẽnho ban kam
arỳm mar pydji. Ne kam 'ã typdji. Djãm
kam ar aje me kudjwa me karõ punu mar
pydjin 'ã atypdji prãm? Kati. Ja ne ba ar abê
uma. 21 Djãm ar aje Bẽnjadjwỳr djwỳnh nhõ
ngônhkrãkam pidjô kangôo akõm prãm
ne ajte me karõ punu nhõ ngônhkrãkam
pidjô kangôo akõm prãm? Kati. Djãm
aje Bẽnjadjwỳr djwỳnh nhõ djwỳmã akrĩ
prãm ne ajte me karõ punu nhõ mrymã akrĩ
prãm? Kati. Kwãrĩk wãnh. 22 Dja gwaj ari
amijo akẽxo ane nhym Bẽnjadjwỳr djwỳnh
arỳm gwaj bakam ngryk ne. Te ta gwaj bajã
pydji prãmje arỳm ngryk ne. Djãm gwaj
batỳxo baje akrenh got?

Me katàt ar amijo ban ukaprĩ'ã kute memã karõ.

Mat 20.28; Rô 15.1; Pir 2.4

23 Nã gãm ar abenmã,

—Ba apỹnh imã mỳjja kĩnh djàri
kunĩo iba nhym Metĩndjwỳnh ajmã ijo
kêtkumrẽx, anhỹro aba. Djãm ba ne ba
ije amim anhỹr? Kati. Djãm apỹnh imã
mỳjja kĩnh djàri dja ba kunĩo iban arỳm
amijo mex? Kati. Gwaj bamã mỳjja kĩnh
kunĩo babakam djãm kunĩkôt baje amim
Jeju mar mex? Djãm kôt gwaj baje mar
mexo amũ amikamẽnh? Kati. Kunĩkôt
gwaj baje amũ amikamẽnh kêt. 24 Kwãrĩk
wãnh amidjwỳnhbit mar kêt. Ne aje mỳjjao
abamã ar amibu'ã me ama. Me aman kam
mỳjja man amim,

—Ba ren o iba nhym ren me arỳm 'ã
ipumũ ne ren arỳm Jeju mar prãm kêt.
Kam, dja ba o iba kêtkumrẽx, ane. Dja ga ã
me maro anen arỳm o aba kêtkumrẽx. Nàr,
ga amim,

—Dja ba o iba nhym me arỳm 'ã ipumũn
arỳm kum Jeju mar prãmkumrẽx. Kam,
tãm dja ba o ibakumrẽx, ane. Dja ga ã me
maro anen kam arỳm o abakumrẽx.

25 Ga, me kute memã mry nhõr djàja
pumũ. Kam ne me mỳjjao metĩndjwỳnh
karõ nhipêx nhõ mry memã kungã ne mry
kajgo tu o akàn kungã. Ga kam mry nhõr
djàkam bôx. Aje mry'õ byrmã bôx. Tu mry
byn krẽ. Kwãrĩk wãnh amim me kukjêr ne
memã kum,

—Djãm mỳjjao metĩndjwỳnh karõ
nhipêx nhõ mry? anhỹr kêt. 26 Amrẽbê:
ne me bakukãmãre memã kum,

"Pykamẽ pykakam mỳjja kunĩdjwỳ, mỳjja
kunĩ ne Metĩndjwỳnh nhõ mỳjja",
ane.

Ja dja ga aman me kukjêr kêt. Tu abyn krẽ.
Kwãrĩk wãnh amã uma kêt.

27 Nàr, ajtekam godja me'õ kute amim Jeju
mar kêtja amã kràn amã,

—Dja ga ikutã anhõ kwỳ krẽ, ane ga kum,
"Ã", ane. Tu kute amã mỳjja jarẽnh kunĩ
krẽ. Kwãrĩk wãnh kum,

—Djãm me karõ nhõ? anhỹr kêt. Dja ga
amim,

—Mỳjja kunĩ ne Metĩndjwỳnh nhõ, ane.
Dja ga amim anen tu krẽ.

28 Nhym be, godja amũ me'õdjwỳ nĩnh
bôx ne amã,

—Be, ja ne me mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêxmã kubô ga krẽ, ane. Kwãrĩk wãnh kam krẽn kêt. Me'õja ne arĩk amim,

—Dja ba me karõ nhõ mry krẽn arỳm ajmã ikuten ijaxwe, anhỹro ba. Ga ren omũnh nhiràm arek mỳjja karõ nhõ mry krẽ nhym ren arỳm akudjwa kwỳ krẽ. Ren kwỳ krẽn ren arỳm amim, "Ijaxwe", anhỹro ba. Mrãmri ne pykamẽ kam mỳjja kunĩdjwỳ, mỳjja kunĩ ne Metĩndjwỳnh nhõ mỳjja. 29-30 Nhym be, djãm aje amidjwỳnhbit marmã? Kati. Me'õjadjwỳ dja ga aman omũnh nhiràm krẽn kêt. Nok ren akudjwa kwỳ krẽn ren arỳm amim, "Ijaxwe", anhỹro ba. Ga ren amidjwỳnhbit ma nhym ren me'õ bôx ne amã kabẽn ga ren amim,

—Je tô mỳkam ne me'õ imã kabẽn ne ikunoro dja? Arỳm ba mry ja'ã Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽ. Ba tu omũnh nhiràm kukrẽ, ane. Kwãrĩk wãnh amidjwỳnhbit mar ne omũnh nhiràm krẽn kêt.

31 Ga dja ga katàt ar amijo aban adjukaprĩ. Aje anhõ kwỳ krẽn ne akõmkôt nàr aje anhõ mỳjja kunĩo abakôt katàt ar amijo aban adjukaprĩ. Nhym kam me arỳm apumũn amim,

—Be ga, me kute katàt Metĩndjwỳnh mar ne kôt amijo baja pumũ. Me ukaprĩkumrẽx. Kam, mrãmri ne me Metĩndjwỳnh'ã ujarẽnhkumrẽx. Arỳm imã kĩnhkumrẽx, ane. Kam, dja me kum Metĩndjwỳnh kĩnhkumrẽx.

32 Kwãrĩk wãnh amidjwỳnhbit maro aba kêt. Dja ga amidjwỳnhbit maro aban arỳm Metĩndjwỳnh bê me'õo akẽx. Mebê idjaer nàr me bajtem nàr me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio baja. Kwãrĩk wãnh aje amidjwỳnhbit maro Metĩndjwỳnh bê me'õjao akẽx kêt. Nok ga ren me'õo akẽx ne ren kam aje mrãmri ne mỳjja kute me par tok nhym me rôrôk pyràk. 33 Ba ije me kunĩo kĩnh kadjy ije amimar ne katàt ar amijo iba. Ije mỳjjao iba kunĩkôt katàt ar amijo iba. Djãm ije amidjwỳnhbit mar? Kati. Ije me krãptĩ mex kadjy amimar. Ije Metĩndjwỳnh'ỳr meo akẽx nhym kute me utàr nhym me mex kadjy amimar.

11

Mjên dja prõo ba nhym kàjmã kum rax kamẽ.

Ep 5.22; Xim k 2.9; Ped k 3.1

1 Nã bãm Kritu'ã amijakren kôt ar amijo iba. Ar gadjwỳ dja gar ijã amijakren ikôt ar amijo aba.

2 Be, ije amrẽbê ar amã ikabẽn jarẽnh gar aje mar rã'ã ne ikabẽn kunĩkôt ar amijo aba. Kam ne ba mrãmri ar amã amex jarẽ.

3 Me kute me bikprõnh djàkam amikrã'ã prodjwỳ. Jadjwỳ ne gar abej ikukij. Gar imã,

—Dja bar me bikprõnh djàkam ikrã'ã pro jabej. Nàr, dja bar 'ã pro kêt. Mỳj dja bar nẽ? Nã gãm ar ã imã ane. Jakam ije ar amã ikabẽn jarẽnhmã. Ga, me krãja pumũ. Me krãkam ne me umar ne kam kukwakam amũ ikrao apê nàr parkam mrã. Me krã ne amũ me kukràdjà kunĩ ngrẽk ne meo ba. Kritudjwỳ ne gwaj bakunĩo ba kute mrãmri ne me krã kute meo ba pyràk. Gwaj bamydjwỳ ne gwaj baprõo baba kute mrãmri ne me krã kute meo ba pyràk. Metĩndjwỳnhdjwỳ ne Krituo ba kute mrãmri ne me krã kute meo ba pyràk.

4 Godja me my mekôt akuprõn Metĩndjwỳnhmã kabẽn nàr kukwakam memã kabẽn jarẽ djãm kute amikrãdjê tur ne o amikrã'ã pro? Kati. Kam kute amikrã'ã prokam mex kêt. 5 Nhym be, godja me nire Metĩndjwỳnhmã kabẽn nàr kukwakam memã kabẽn jarẽ djãm amikrã'ã pro? Nà. Me nire kute amikrã'ã prokam mex. Ren kam amikrã'ã pro kêt nhym ren me arỳm kam pijàm ne. Ren me kam pijàm kute mrãmri ne me nire prĩne krã kênhkam ren me arỳm kam pijàm pyràk. 6 Dja me nire amikrã'ã pro prãm kêt nhym ren me kum krãnh kê. Mỳj kadjy ren me kum krãnh kê? Bir, pijàm kadjy. Nhym be, kati. Me nire krãnh kênhkam nàr kĩ jakàrkam mex kêt. Mex kêtkam gê me nire amikrã'ã pro.

7 Adjàkamã ne Metĩndjwỳnh amimexkôt, amipymakôt me my nhipêx nhym arỳm mexkumrẽx ne uma. Kute amikôt ipêxkam me my kute amikrã'ã pro kêt. Nhym be, djãm Metĩndjwỳnh amimexo me nire nhipêx? Kati. Kute amimexo me nire nhipêx kêt. Nãm me my mexo me nire nhipêx. Kam dja me nire amikrã'ã pro. 8 Djãm me'õ nireo ne Metĩndjwỳnh my nhipêx? Kati. My nhõkwao ne ni nhipêx. 9 Djãm me my me nirekôt ba kadjy ne my nhipêx? Kati. Mykôt ba kadjy ne ni nhipêx.

10 Kam dja me nire me my kabẽn man kôt ar amijo ba. Kamdjwỳ dja me nire arỳm amikrã'ã pro. Amikrã'ã pron arỳm memã

amijo amirĩt. Mrãmri kute mjên kabẽn mar
ne kôt amijo bakumrẽxja dja memã o amirĩt
nhym me arỳm omũ. Dja amikrã'ã pron
Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnhmãdjwỳ
amijo amirĩt nhym me arỳm omũ.
11 Nhym arỳm me kute Bẽnjadjwỳr
djwỳnh markam djãm me nire ta ar ban
kum me my mar prãm kêt ne ar ba? Kati.
Nàr, djãm me my ta ar ban kum me nire mar
prãm kêt ne ar ba? Kati. Ar ta ne ar ar ba
kêt. Arkum aben mar prã:m. 12 My nhõkwao
ne ni nhipêx nhym me nire kurũmdjwỳ
arỳm me my apôx. Nhym be, Metĩndjwỳnh
rax ne mỳjja kunĩ nhipêx. 13 Be, godja me
nire amikrã'ã pro kêt ne Metĩndjwỳnhmã
kabẽn jabej djãm kam mex? Ar ga dja gar
amim mex jabej kabi.
14-15 Me my kĩ jabjêkam mex kêt. Nhym
be, me nire kĩ jabjêkam me kum me
kĩnhkumrẽx. Me krã'ã pro kadjy ne
mexkumrẽx. 16 Nhym dja ar ajõ aje me
nire krã kajgo mỳr jabej akabẽno ijapanh
prãm. Kwãrĩk wãnh rã'ã. Djãm ar ikam
me nire kute amikrã'ã pro kêt? Nàr djãm
amũ me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben
pydjio baja apỹnh ba djàkam me nire kute
amikrã'ã pro kêt? Arkati. Me nire amikrã'ã
pro. Tãm dja gar ama. Tãm ne ja.

Me kute Jeju'ã djwỳ jakren kute kur.

17 Gar abikprõnh ne aje amim Jeju mar
kadjy djwỳ krẽ. Be, djã ne gar akuprõn
arỳm Jeju man aje mar mexo amũ aben
kamẽ? Kati. Ar aje Jeju'ã djwỳ krẽn ne aje
Jeju marmã akuprõn ate aben kam amex
kêt ne. Djãm kam we ije ar amã mex
jarẽnhmã? Kati. Kam ar amex kêtkumrẽx.
18 Ar aje amim Jeju mar ar aje aben pydjio
abakam gar we arỳm apỹnh mỳj xêjakôt
akrĩ ne arỳm abenã akabẽ:n ne. Ja ne me
nĩnh imã arẽ ba arỳm kuma. Birãm mrãmri
ne me kabẽnkumrẽx. 19 Mrãmri gêdja ar
akam me kwỳ abenã kabẽ:n ne. Nhym be,
mỳj xêja dja mrãmri Metĩndjwỳnhmã mex?
Djãm me ajkwa kajgokambit memã kum,
—Ba ne ba ije amim Jeju mar, anhỹro
ba ne kute katàt kôt amijo ba kêt? Djãm
kam me arỳm Metĩndjwỳnhmã mex? Kati.
Me kum mex kêtkumrẽx. Nhym be, me
kute tu amim Jeju markumrẽx ne katàt Jeju
kôt ar amijo ba. Be, me ja ne me mrãmri
Metĩndjwỳnhmã mexkumrẽx.
20 Ar abikprõnhkam djãm ar aje
Bẽnjadjwỳr djwỳnh mar kadjy ne gar anhõ
kwỳ krẽ? Kati. Ar aje amidjwỳnhbit mar
kadjy ar anhõ kwỳ krẽ. 21 Nã gãm ar apỹnh
aben bê anhõ djwỳ jamỳn o aprõt ne o akrĩ.
Nhym me kwỳ kum prãm ne te 'ã ar apumũ.
Gar akwỳ atekam anhõ kwỳ krẽn raxkam
ajbã. 22 Djãm ar aje anhõ kwỳ krẽn ne akõm
kadjy ar anhũrkwã kêtkam ne gar aben bê
djwỳo aprõt? Djãm ar amã me kute amim
Metĩndjwỳnh mar ne kôt ar aben pydjio
baja kurên me õ mỳjja kêtja kanga nhym
me arỳm pijàm ne? Mỳj dja ba kam ar amã
arẽ? Djãm kam ije ar amã amex jarẽnhmã?
Kati. Kam ar amex kêtkumrẽx.
23 Nhym be, gwaj babikprõnh ne baje
djwỳ krẽn ne baje Jeju tyk marmã.
Bẽnjadjwỳr djwỳnh ta ne imã tãm'ã karõ
ba kuman arỳm amrẽbê ar amã arẽ. Ne
jakam ije ajte kôt ar amã tãm jarẽnhmã.
Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju arỳm djwỳ by.
Djuda ate tẽm ne kute kurê djwỳnhmã
kangao ãmri nhym akamàt tãmkam arỳm
djwỳ byn 24 'ã Metĩndjwỳnhmã amikĩnh
jarẽ. Ne kam arỳm kôt ba djwỳnh arkum
djwỳ kokij ne 'ã aminhĩ jakre. Ne arkum,
—Ar abyn krẽ. Inhĩ ne ja. Dja me pĩte'y'ã
inhôn ibĩ. Dja gar akuprõn inhĩ'ã djwỳ
jakren krẽ. Dja gar ã imaro anen imar rã'ã
ne. Nãm ã Jeju arkum anen arkum kungã
nhym ar arỳm kukrẽ. 25 Kukrẽn arỳm krẽn
pa.
Nhym kam arỳm ngônhkrãdjwỳ by.
Ngônhkrãkam pidjô kangô byn arỳm
arkum,
—Pidjô kangô ja ne ikamrô prõt ne ityk'ã
amijakre. Arỳm ikamrô prõt ne itykkôt
gêdja Metĩndjwỳnh arỳm memã kabẽn ny
jarẽnh mãmdji. Gêdja memã kum, “Dja gar
tu amim ikra markumrẽx ba arỳm ajaxwe
maro aknon akam ingryk kêt”, ane. Kabẽn
ny ne ja. Dja gar akuprõn ikamrô'ã pidjô
kangô jakren o ikõn ã imaro anen imar rã'ã
ne. Nãm ã Jeju arkum ane. 26 Kam dja gar
akuprõn 'ã djwỳ krẽn 'ã pidjô kangôo ikõn
ã maro ane. Ar aje ã maro anhỹr kunĩkôt
gar arỳm memã Bẽnjadjwỳr djwỳnh tyko
amirĩt. Dja gar memã o amirĩto akrĩ tãmtã
nhym ĩ akubyn bôx.
27 Kam me kute Bẽnjadjwỳr djwỳnh nhõ
djwỳo mỳjja kajgon kute krẽnja ne me arỳm
axwe. Me kute Bẽnjadjwỳr djwỳnh nhõ

pidjô kangôo mỳjja kajgon kute o kõmja ne me arỳm axwe. Kute Bẽnjadjwỳr djwỳnh tyk mar kêtkam ne axwe. Axwe kute mrãmri ne me kute Jejuo bikẽnh ne kamrômã õpôkkam me axwe ja pyràk.

[28] Kam dja gar amijaxwe jabej adjumaro nhỹn arỳm amima. Amiman amijaxwe kôt Metĩndjwỳnhmã amijarẽ. Ne kam arỳm Jeju'ã djwỳ krẽn 'ã pidjô kangôo ikõ. [29] Dja gar ajõ Bẽnjadjwỳr djwỳnh tyk mar kêt ne tu djwỳ krẽ ne tu pidjô kangôo ikõ nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm ajo ajkẽ.

[30] Ga, ar akrãptĩ aje Bẽnjadjwỳr djwỳnh mar kêtkam tu ar aje krẽn ne o akõmja pumũ. Kam arỳm ar akrãptĩ arerekren akanê nhym me kwỳ arỳm ty. [31] Gwaj ren bakumrẽx bajaxwe jabej badjumaro nhỹn ren arỳm amijaxwe ma. Ne kam ren arỳm amijaxwe kôt Metĩndjwỳnhmã amijarẽ. Nhym kam ren Metĩndjwỳnh arỳm gwaj bajaxwe pãnh gwaj bajo bikẽnh kêt. [32] Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute gwaj babê bajaxwe kurê. Kute gwaj babê kurê kadjy ne gwaj bajo ajkẽ. Ne ren gwaj babê bajaxwe kurê kêt gwaj ren arỳm akuno. Nhym be, kati. Me axwe kôt me biknor tokry djàkam babiknor kêt kadjy ne gwaj babê bajaxwe kurê.

[33] Kam akmere ar, dja gar Bẽnjadjwỳr djwỳnh tyk mar kadjy akuprõn abenkam amako nhỹ. Kwãrĩk wãnh aben bê anhõ djwỳ 'amỳnh ne tu o aprõt kêt. Dja gar abenkam amako nhỹ. [34] Nhym me'õ kum prãm gê ũrkwãkam õ kwỳ krẽn mex. Õ kwỳ krẽn mexkam gê ar awỳr bôx ne ar aro'ã nhỹ. Ne kam arỳm Bẽnjadjwỳr djwỳnh tyk mar katàt ne arỳm djwỳ krẽn kangôo ikõ. Mỳkam? Bir, kute pãnh meo bikẽnh kêt kadjy. Me kute Bẽnjadjwỳr djwỳnh tyk mar kêt ne tu kute krẽn ne o kõmkam ne Metĩndjwỳnh kute pãnh meo bikẽnh pyma.

Be, ije ar amã mỳjja kwỳ'ã idjujarẽnh prãm rã'ã. Ba wãm itẽm ne ar akam ibôxkambit dja ba ar amã arẽ.

12

*Karõkôt me ap*ỹnh Metĩndjwỳnhmã àpênh djà.

Dju k 4.1

[1] Ar ga ne gar Metĩndjwỳnh Karõkôt adjàpênh jabej ikukij, ba arỳm kuma. Ba ar amã 'ã ajarẽ gar ama. [2] Amrẽbê ar aje amim Jeju mar kêtri ne me amã,

—Dja gar mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêxmã amijarẽnho aba. Nãm me ã ar amã ane gar arỳm ari mekôt apỹnh mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêx jamakkre kêtjamã amijarẽnho aba nhym kute ar amar kêtkumrẽx. Kam ne gar Metĩndjwỳnh Karõ djàpênhja mar kêt. Ja ne gar aje mar. [3] Kam, ar aje Metĩndjwỳnh Karõ djàpênhja mar kadjy ba jakam ar amã arẽ. Me'õ kute Metĩndjwỳnh Karõ kukwakam kabẽn'õ jarẽnhkam djãm kute memã kum,

—Djãm Jeju mex? Kati, punure, anhỹro ba? Arkati. Metĩndjwỳnh Karõ kukwakam ne me kute Jeju'ã kabẽn mexbit jarẽnho ba. Ne kam ajte me'õ kute memã kum,

—Mrãmri Jejubê Bẽnjadjwỳr djwỳnhkumrẽx, anhỹro ba, Metĩndjwỳnh Karõbit kukwakam kute arẽnho ba.

[4] Kam, mỳj ne Metĩndjwỳnh Karõ djàpênh kute? Bir, nãm apỹnh mỳjja'ã memã karõ nhym me arỳm kôt kute mar ne arỳm kam kum àpênh ar ba. Djãm kam apỹnh karõ kute apỹnh mỳjja'ã memã karõ? Kati. Metĩndjwỳnh Karõ ta pydji. Pydji kute 'ã memã karõ. [5] Bẽnjadjwỳr djwỳnh kadjy gwaj apỹnh badjàpênh djàri maro baba. Djãm kam apỹnh Bẽnjadjwỳr djwỳnh? Kati. Bẽnjadjwỳr djwỳnh ta pydji. [6] Metĩndjwỳnh apỹnh gwaj bajo õ àpênh ne kam kum badjàpênh kadjy apỹnh gwaj bamã bano mex, bajamak mex, badjê mex jarẽ. Djãm kam apỹnh Metĩndjwỳnh? Kati. Metĩndjwỳnh ta pydji.

[7] Metĩndjwỳnh Karõ kute gwaj bakôt amijo amirĩt kadjy arỳm gwaj bakunĩmã 'ã karõ. Gwaj badjàpênh djà'ã gwaj bamã karõ. Dja gwaj bakunĩ apỹnh badjàpênh djà kôt kum apên arỳm abenmã Metĩndjwỳnh raxo amirĩt ne kam bakunĩ arỳm ra:x ma. Rax man arỳm katà:t kôt ar amijo baba nhym arỳm gwaj bakam kĩnhkumrẽx.

[8] Kute gwaj bakunĩmã àpênh djà'ã karõ kôt ne Karõ gwaj bakam me kwỳmã amak mex jadjà. Nhym kam arỳm kute memã kabẽn katàt jarẽnh mar mexkumrẽx.

Metĩndjwỳnh Karõ ta ajte gwaj bakam me kwỳmã apỹnh mỳjja mar kêt jarẽ nhym me arỳm kôt kute mar ne kute gwaj bamã arẽnh mar mex.

9 Metĩndjwỳnh Karõ ta ajte gwaj bakam me kwỳmã Metĩndjwỳnh raxo amirĩt nhym me arỳm kôt tu amim Metĩndjwỳnh markumrẽx.

Metĩndjwỳnh Karõ ta ajte gwaj bakam me kwỳmã me punuo mex'ã kum karõ nhym me arỳm kôt kute me punuo mex mar mex.

10 Nhym ajte gwaj bakam me kwỳmã mỳjja pumũnh kêt nhipêx'ã kum karõ nhym me arỳm kôt kute mỳjja pumũnh kêt nhipêxja mar mex.

Nhym ajte gwaj bakam me kwỳmã kabẽn jarẽnho ba nhym kam me arỳm kôt kute Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh mar mex. Nãm ã gwaj bamã ane gwaj kam baje apỹnh mỳjja mar mex ne arỳm o kum badjàpênh ar baba.

Nhym be, me'õ Metĩndjwỳnhmã àpênh gêdja gwaj bawỳr bôx. Nàr kon, me'õ me karõ punumã àpênh gêdja gwaj bawỳr bôx. Kute mex pyràk gêdja gwaj bawỳr bôx. Mỳj dja gwaj me'õmã bakator on? Bir, Metĩndjwỳnh Karõ ajte gwaj bakam me kwỳmã me'õ jarẽnh nhym me arỳm kôt kute kum kator mar mex. Me'õ Metĩndjwỳnhmã àpênhkumrẽx gwaj bawỳr bôx nhym me arỳm kuman gwaj bamã,

—Metĩndjwỳnhmã àpênhkumrẽx ne wã, ane. Nàr, me'õ me karõ punumã àpênhja gwaj bawỳr bôx nhym me arỳm kuman gwaj bamã,

—Me karõ punumã àpênh ne wã, ane. Gwaj bakwỳ Metĩndjwỳnh Karõkôt badjàpênh djà 'õdjwỳ ne ja.

Nhym kam ajte Metĩndjwỳnh Karõ gwaj bakam me kwỳmã me kabẽn'ã karõ nhym me arỳm kôt kute me bajtem kabẽn mar kêtja jarẽnh mar mex.

Nhym kam ajte Metĩndjwỳnh Karõ gwaj bakwỳmã me kabẽn'ã karõ nhym kôt me kute gwaj bakabẽn djwỳnhkôt amũ gwaj bamã me bajtem kabẽn mar kêtja jarẽnh mar mex. Metĩndjwỳnh Karõkôt gwaj bakwỳ badjàpênh djà 'õdjwỳ ne ja.

11 Metĩndjwỳnh Karõ ta ne kute gwaj bamã apỹnh badjàpênh djàri arẽnh ne ja. Gwaj banhĩ pỹnhkôt kute gwaj bamã arẽnh. Ta kute gwaj bajã amim karõn arỳm kôt gwaj bamã badjàpênh djà jarẽnh ne ja.

*Gwaj baje Kritum*ẽ banhĩo typdji pyràk.
Rô 12.4; Ep 4.16; Kor 3.15

12 Ga, gwaj banhĩja pumũ. Gwaj banhĩkam apỹnh badjàpênh djà krãptĩ. Gwaj baparkam bamrãnh djà. Ne banhikrao baje mỳjja kupênh djà. Ne bakrãkam banhõ mỳjja mar djà. Ne banokam baje mỳjja pumũnh djà. Ne bajamakkrekam baje mỳjja mar ne kupênh djà. Be, gwaj banhĩkam apỹnh badjàpênh djà krãptĩja pumũ. Kritudjwỳ gwaj baje amim mar nhym kute gwaj bajo õbikwakam gwaj baje kumẽ banhĩ pydji pyràk. Ne kam gwaj banhĩ pỹnhkôt apỹnh badjàpênh djà krãptĩ, badjumar djà krãptĩ.

13 Metĩndjwỳnh Karõ ne pydji. Ne kam gwaj bakunĩo ban Kritu pydji'ã gwaj bamẽ. 'Ã ne me ngômã gwaj bajangjênh jakre. Gwaj te babê idjaer nàr te gwaj babajtem nhym arỳm Metĩndjwỳnh Karõ Kritu pydji'ã gwaj bamẽ. Nàr, me arỳm gwaj bakam ar kwỳ pa 'amỳ nhym ar memã àpênh kajgo ar ba. Metĩndjwỳnh Karõ arỳm ar o ban Kritu pydji'ã ar kumẽ. Nàr, gwaj bakam ar kwỳ me kute ar pa 'amỳnh kêtja nhym ar arek mekôt ar ban umar mex. Kwãrĩk wãnh rã'ã. Metĩndjwỳnh Karõ pydji arỳm gwaj bakunĩo ban Kritu pydji'ã gwaj bamẽ. Metĩndjwỳnh Karõ kute ngô pyràk gwaj bakunĩ baje pydjio bakõm pyràk.

14 Ga, gwaj banhĩja pumũ. Djãm gwaj badjàpênh djà pydjibit? Kati. Gwaj banhĩkam apỹnh badjàpênh djà krãptĩ, badjumar djà krãptĩ. Kritudjwỳ gwaj baje amim mar nhym kute gwaj bajo õbikwakam kumẽ banhĩ pydji pyràk. Ba ar amã arẽ gar ama. Kritu mẽ gwaj baje banhĩ pydji pyràk.

15 Birãm Kritukam gwaj bajõ djàpênh djà kute gwaj bapar djàpênh djà pyràk ne kajgo. Ne kam kum àpênh djà kĩnh kêt. Kum me'õ djàpênh djà kĩnh, àpênh djà mexkumrẽx kute me ikra djàpênh djàja pyrãk kum kĩnh. Ne kam ren amim,

—Tãmwã ne àpênh djà mexkumrẽx. Me kum kĩnhkumrẽx. Nhym be, me kum ba idjàpênh djà kĩnh ngrire. Mỳkam ne Metĩndjwỳnh Karõ imã idjàpênh djà ja'ã karõ? Kute Kritu ijo õbikwa kêt pyràk. Kute kadjy idjàpênh kêt pyràk, ane. Djãm kute amim anhỹrkam djãm mrãmri Kritu kute o õbikwa kêt? Kati. Mrãmri kute o õbikwakumrẽx.

16 Ne birãm atekam Kritukam gwaj bajõdjwỳ djàpênh djà kute me amak djàpênh

djà pyràk. Ne kam kum àpênh djà kĩnh kêt. Kum me'õ djàpênh djà kĩnh, àpênh djà mexkumrẽx kute me no djàpênh djàja pyràk kum kĩnh. Ne kam ren amim,

—Tãmwã ne àpênh djà mexkumrẽx. Me kum kĩnhkumrẽx. Nhym be, me kum ba idjàpênh djà kĩnh ngrire. Mỳkam ne Metĩndjwỳnh Karõ imã idjàpênh djà ja'ã karõ? Kute Kritu ijo õbikwa kêt pyràk. Kute kadjy idjàpênh kêt pyràk, ane. Djãm kute amim anhỹrkam djãm mrãmri Kritu kute o õbikwa kêt? Kati. Mrãmri, kute o õbikwakumrẽx. [17] Ne ren gwaj banobit ne ren gwaj bajamakmẽ bajamakkre kêt mỳjo ne gwaj ren badjumar? Ne ren gwaj bajamakbit ne ren banhijãkre kre kêt mỳjo ne gwaj ren badjubãr?

[18] Nhym be, kati. Metĩndjwỳnh ta gwaj bakadjy apỹnh gwaj bakukràdjà, gwaj badjàpênh djà nhipêx. Ta ne kute amim gwaj badjàpênh djà'ã karõ kôt arỳm apỹnh gwaj badjàpênh djà nhipêx. Kritudjwỳ. Gwaj baje amim mar nhym kute gwaj bajo õbikwakam ne gwaj apỹnh kôt badjàpênh djàrio baba.

[19] Nhym be, Metĩndjwỳnh ren gwaj banhijãkrebit nhipêx gwaj ren badjàkur kêt, badjàpênh kêt, bamrãnh kêt. Ren gwaj bakukràdjà'õ pydjibit nhipêx mỳj ne gwaj ren nẽ? Ne ren gwaj banhijãkrebit nhipêx ne ren gwaj bajajkwa nhipêx kêt gwaj ren badjàkur kêt. Ne ren gwaj banhikra nhipêx kêt gwaj ren badjàpênh kêt. Ne ren gwaj bapar nhipêx kêt gwaj ren bamrãnh kêt. Mỳj ne gwaj ren kam nẽ? Gwaj ren kam ajmã nẽ.

[20] Nhym be, kati. Gwaj bakukràdjà kunĩ. Gwaj badjàpênh djà krãptĩ. Nhym be, gwaj banhĩ pỹnhbit. Kritudjwỳ gwaj baje amim mar nhym kute gwaj bajo õbikwakam kute kumẽ gwaj baje banhĩ pydji pyràk. Nhym be, apỹnh gwaj badjàpênh djà krãptĩ. Kam kwãrĩk wãnh ar amã adjàpênh djà kurê kêt.

Me kute abeno õbikwan kum aben jabê'ã memã karõ.

Rô 12.10; Pir 2.3; Ped k 2.17

[21] Ba ar amã mỳjja jarẽ gar ama. Djãm gwaj bamã bano kĩnh ne ate bamã banhikra kurê? Kati. Gwaj bamã bano kĩnh ne bamã banhikra kĩnh ne bamã bakukràdjà kunĩ kĩnh. Metĩndjwỳnh Karõ ne kute gwaj bamã apỹnh badjàpênh djà'ã karõ gwaj o baba ne kam bamã badjàpênh djàdjwỳ kunĩ kĩnhmã. Djãm gwaj baje me kabẽn mar kêtja jarẽnh djãm jabit ne gwaj bamã kĩnhmã? Djãm me punuo mex ne gwaj bamã kĩnh kêtmã? Kati. Dja gwaj bamã badjàpênh djà kunĩ kĩnho aben pyràk.

[22] Gwaj bakukràdjàdjwỳ kwỳ rerekre. Gwaj bakĩ, gwaj bajamak, gwaj bajai, gwaj bakukràdjà kwỳ rerekre. Te kwỳ rerekre gwaj bamã kĩ:nhkumrẽx ne. Ne ren kêt gwaj ren ajmã nẽ? [23] Nhym gwaj bakukràdjà kwỳ me kum kĩnh kêt jabej gwaj amim o mex. Gwaj o mex ne kàjmã kamẽ nhym me arỳm kum kĩnh. [24] Gwaj bakukràdjà me kum kĩnhja gwaj o mex kêt ne kàjmã kamẽnh kêt.

Metĩndjwỳnhdjwỳ ne Kritu nhõ àpênh aro aben pyràk ne kum ar kunĩ kĩnho aben pyràk. Nãm mã me kum õ àpênh kĩnh kêtjao mex ne kàjmã kum mex kamẽ. Nhym kam me arỳm kum õ àpênh kunĩ kĩnho aben pyràk. [25] Mỳkam ne õ àpênho aben pyràk? Bir, ne ren meo aben pyràk kêt nhym ren me amirax mỳr jabej abenmã kabẽn ne. Nhym be, kati. Me kute abenmã anhỹr kêt kadjy ne arỳm õ àpênho aben pyràk nhym kam me arỳm abeno djuw mex'ã kabẽn.

[26] Nhym kam godja gwaj bajõ tokry jabej gwaj bakunĩ arỳm ô'ã batokry. Nàr godja me kàjmã kum rax kamẽ nhym arỳm kĩnh. Kĩnhkam gwaj arỳm ô'ã bakĩnh ne. [27] Ar aje tu amim Kritu markam nhym kute ar ajo õbikwakam ar aje mrãmri ne kumẽ anhĩ kute pydji pyràk. Nhym arỳm ar ajo õ àpênh.

[28] Me baje amim Jeju mar kunĩ ne kôt ar aben pydjio babaja ne Metĩndjwỳnh kute aben nhitepã me bajã àpênh rẽnh. Nãm me bakwỳ'ã memã wa djwỳnh mẽ. Jeju ne amrẽbê ar ijano bar 'ã idjujarẽnh ar iba. Ar ikumrẽx. Nhym me bakwỳ'ã ajte kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh mẽ nhym me ar ijatãri. Nhym me bakwỳ'ã memã kukràdjà'ã ujarẽnh djwỳnh mẽ nhym me me atãri. Nhym kam ajte me bakwỳ'ã mỳjja pumũnh kêt nhipêx djwỳnh mẽ. Ne kam ajte me bakwỳmã me punuo mex'ã karõ gu me baje mar. Nhym kam ajte me bakwỳmã me àpênhkôt o kangõnh'ã karõ gu me baje mar. Nhym kam me kwỳmã meo ba djwỳnh'ã kum karõ nhym me kute mar. Nhym kam me bakwỳmã me kabẽn'ã karõ

gu me kôt baje me bajtem kabẽn mar kêtja jarẽnh mar.
[29] Djãm kam me bakunĩbê Jeju kute ar anorja? Kati. Me bakwỳbit. Djãm kam me bakunĩbê Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh? Kati. Me bakwỳbit. Djãm me bakunĩbê memã kukràdjà'ã ujarẽnh djwỳnh? Kati. Me bakwỳbit. Djãm me bakunĩ baje mỳjja pumũnh kêt nhipêx mar, baje me punuo mex mar? Kati. Me bakwỳbit. [30] Djãm me bakunĩ baje me bajtem kabẽn mar kêtja jarẽnh mar? Kati. Me bakwỳbit. Djãm me bakunĩ baje me kabẽn djwỳnhkôt amũ memã me kabẽn mar kêtja jarẽnh mar? Kati. Me bakwỳbit. [31] Kam ar adjàpênh djàja'õ mexo kute kunĩ jakrenh dja gar amã kĩnh. Mex ja dja gar abej tỳx.

Ne kam mỳj dja gar nẽn kam apê? Bir, dja gar amã me abên kam apê. Gwaj bamã me abê kêtkam badjàpênh kajgo. Gwaj bamã me abêkambit mrãmri badjàpênh mexkumrẽx.

13

*Me kum me abê'ã ujar*ẽnh.

[1] Gwaj bamã me abêkambit ne mrãmri gwaj badjàpênh mexkumrẽx. Ne ren gwaj bakam me'õ ren pykakam apỹnh me bajtem kabẽn mar kêtja jarẽ nàr ren kàjkwakam Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh kabẽn mar kêtja jarẽ. Ne ren kum me abê kêt. Djãm kam mex? Kati. Kum me abê kêtkam kabẽn kajgokumrẽx. Kum me abê kêtkam kabẽn jarẽnh kajgo kute mrãmri ne me ngônh krõkrõkti titikkam kanga kajgo pyràk.
[2] Nhym ren gwaj bakam me'õ kute Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh mar. Ne ren kute mỳjja bipdjur tũm kunĩo amirĩt mar. Ne ren me kute mỳjja marja kunĩ ren mar. Ne kam ren kum me abê kêt. Djãm me'õja rax? Kati. Kum me abê kêtkam ne kajgo me:xi.

Nhym ren gwaj bakam me'õ ren mrãmri kute Metĩndjwỳnh rax markumrẽx. Ne ren mỳjja nhipêx kadjy amim kamnhĩx mexkumrẽx. Ne ren kum,

—Djũnwã, dja ga imã krãnhwã kaba, ane. Nhym ren arỳm kum kadjàrkumrẽx. Nhym kam ren me'õja kum me abê kêt. Djãm me'õja rax? Kati. Kum me abê kêtkam ne kajgokumrẽx.
[3] Nhym ren gwaj bakam me'õ ren õ mỳjja kunĩ me bikẽnhmã kungrà. Ne ren kum me abê kêt, mã ne kute? Kati, Kute memã mỳjja nhõrja kajgo mexi, kum me abê kêtkam.

Nhym ren kam me'õ kute me'õ pytàr kadjy memã kum,

—Kwãrĩk wãnh kuwyo tãmwã bĩn kêt. Ba dja ga pãnh kuwyo ibĩ, ane. Nhym ren me arỳm kabẽnkôt pãnh kubĩ. Kubĩ nhym tykjao ren arỳm me'õ pytà. Nhym be, ren tykja anhỹr djwỳnhràm kum me abê kêt, mã ne kute? Kati, tykja kajgo mexi, kum me abê kêtkam.
[4] Gwaj bamã me abêkam dja gwaj memã bano kator kêt ne amijamãr 'iry.
Ne bamã me kaprĩ.
Ne me õ mỳjja'ã bangryk kêt.
Ne bamã me abêkam babẽn kati kêt.
Ne amijo badjàmra kêt.
[5] Ne memã baprĩre ne memã bakabẽn jarẽ.
Ne bamã me abêkam amidjwỳnhbit mar kêt.
Ne amijã bangryk nê.
Nhym me'õ gwaj bajo ajkẽ gwaj amipãnh kadjy mar kêtkumrẽx.
[6] Ne bamã me abêkam me axwekam bakĩnh kêtkumrẽx.
Ne me kute katàt amijo bakam bakĩnhkumrẽx.
[7] Ne memã me arẽnh prãm kêt.
Ne bamã me abêkam tu amim me markumrẽx ne amim, “Mrãmri kabẽnkumrẽx”, anen amiwỳr mỳjja kamnhĩxkumrẽx.
Ne mekôt badjãm tỳxkumrẽx ne 'ã badjukanga kêt.
[8] Ne bamã me abêkam arỳm Metĩndjwỳnh kadjy badjàpênhkumrẽx ne bakajgo kêtkumrẽx. Nhym be, Metĩndjwỳnh Karõ kute apỹnh memã àpênh djà jarẽnhja dja ĩ kêt. Dja kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh ĩ memã arẽnh kêt. Nhym me ĩ me bajtem kabẽn mar kêtja jarẽnh kêt. Nhym me kute apỹnh mỳjja mar djwỳnh ĩ mar kêt. Nhym be, djãm me kum me abên kam kum me abê kêtmã? Arkati. Dja me kum me abê rã'ã. Ne kam kajgo kêt rã'ã ne. [9] Jakam gwaj mỳjja kwỳbit man Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn kwỳbit jarẽ. Gwaj baje kabẽn kunĩ mar kêt. [10] Nhym be, dja ĩ mỳjja kunĩ kute amirĩt djà nhõ akati bôx gwaj arỳm prĩne mỳjja kunĩ ma nhym

me:xkumrẽx. Nhym mỳjja kàjbê mexja arỳm kêt ne.

11 Amrẽbê iprĩri ikabẽn kute me prĩre
kabẽn pyràk. Iprĩri ije mỳjja mar kute me
prĩre kute mỳjja mar pyràk. Ne ije amim
mỳjja'ã karõ kute me prĩre amim mỳjja'ã
karõ pyràk. Ba kam arỳm ijabatành ne
arỳm iprĩre prãm kêt. Ba arỳm iprĩre kam
amijo ibaja kanga.

12 Jakam gwaj baje Metĩndjwỳnh nhõ
mỳjja pumũnh mex kêt kute mrãmri ne ixe
punukam me kute mỳjja pumũnh mex kêt
pyràk. Dja gwaj ã omũnho ane:n kam ĩ arỳm
kuka kônh omũnh mexkumrẽx. Jakam gwaj
baje mỳjja kwỳbit mar. Dja gwaj ã maro
ane:n kam ĩ arỳm prĩne mar mexkumrẽx.
Dja gwaj maro kute mrãmri ne ta kute prĩne
gwaj bamar pyràk.

13 Jakam gwaj tu amim Metĩndjwỳnh
markumrẽx rã'ã. Ne amiwỳr kamn-
hĩxkumrẽx rã'ã. Ne bamã me abê rã'ã. Ne
kam gwaj baje tu amim markumrẽxja ne
kàjbê mex. Gwaj amiwỳr kamnhĩxjadjwỳ
ne kàjbê mex. Nhym be, gwaj bamã me
abêja ne mexo kute kunĩ jakrenh.

14

*Aben kab*ẽn djwỳnhkôt me kute abenmã
arẽnh'ã memã karõ.

1 Dja gar mã amã me abê. Ne kam ajte ar
amã apỹnh adjàpênh djàdjwỳ kĩnhkumrẽx.
Metĩndjwỳnh Karõ kute 'ã ar amã karõja
dja gar amã kĩnh. Ne kam ar adjàpênh
djà'ã abê Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn
jarẽnh djwỳnhja dja gar amã kĩnhkumrẽx.
Abê kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnhkam
aje me aben djwỳnh kabẽnkôt memã arẽnh.
Tãm dja ga amã kĩnhkumrẽx.

2 Nhym be, me'õ kute me bajtem kabẽn
mar kêt jarẽnhkam djãm gwaj bajõmã ne
arẽ? Kati. Gwaj bajõ baje mar kêt.
Metĩndjwỳnhmã ne arẽ. Me'õ ta ne mỳjja
mar kêt jarẽ. 3 Nhym be, me'õ kute
gwaj bakabẽnkôt Metĩndjwỳnh kukwakam
kabẽn jarẽnh ja ne mex. Gwaj baje markam
ne mex. Nãm gwaj bamã arẽ gwaj kam
bajamak mexo amũ amikamẽnho tẽn arỳm
Metĩndjwỳnh mar rax ne. Nãm gwaj bamã
'ã karõn gwaj bajo kĩnh. 4 Nhym be, me'õ
kute me bajtem kabẽn mar kêtja jarẽnh
ne amidjwỳnhmãbit arẽn kam ajbit arỳm
amak mexo amũ amikamẽ. Me'õdjwỳ kute
mar kêt. Nhym be, me'õ kute me aben
djwỳnh kabẽnkôt Metĩndjwỳnh kukwakam
kabẽn jarẽnhja. Ja ne me kute amim Jeju
marja kunĩmã arẽ nhym me arỳm kuma.
Ne kam arỳm amak mexo amũ amikamẽn
arỳm Metĩndjwỳnh mar rax ne.

5 Ar akunĩ ren me bajtem kabẽn mar kêtja
jarẽ ba ren kam ikĩnh ngrire. Nhym be, ren
ar akunĩ me bakabẽnkôt Metĩndjwỳnh kuk-
wakam kabẽn jarẽ ba ren kam ikĩnhkumrẽx
ne. Mỳkam? Bir, ar aje kukwakam
kabẽn jarẽnhkam ne gar amexkumrẽx.
Nhym me'õ kute me bajtem kabẽn mar
kêt jarẽnhja kàjbê mex. Nàr, godja me'õ
ar amã me kabẽn mar kêtja jarẽnh jabej.
Nhym me'õdjwỳ me bakabẽnkam amũ ar
amã me'õ kabẽn jarẽ gar arỳm kabẽn mar
jabej. Kambit dja mexkumrẽx. Ar aje kabẽn
markam mexkumrẽx. Ne kam arỳm ajamak
mexo amũ amikamẽn arỳm mar rax ne. Ar
aje amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio
baja kunĩ arỳm mar rax ne.

6 Akmere, àpnhĩre ar, ba ren ar awỳr
bôx ne ren ar amã me bajtem kabẽn mar
kêtja jarẽ djã ne ga ren ar amim aman
akĩnh? Kati. Dja ba ar awỳr bôx ne me
bakabẽnkôt ar amã arẽ gar arỳm amim
aman arỳm akĩnh ne. Metĩndjwỳnh kute
imã mỳjja ny jarẽnh dja ba me bakabẽn
kôt ar amã arẽ gar arỳm amim aman arỳm
akĩnh. Nàr ije mỳjja'õ bipdjur tũm mar
dja ba me bakabẽnkôt ar amã arẽ gar arỳm
amim aman arỳm akĩnh ne. Nàr, dja ba
me bakabẽnkôt Metĩndjwỳnh kukwakam ar
amã kabẽn jarẽ gar arỳm amim aman arỳm
akĩnh ne. Nàr, dja ba me bakabẽnkôt ar amã
Metĩndjwỳnh kukràdjà jarẽ gar kam arỳm
amim aman arỳm akĩnh ne.

7 Nhym be, aje memã me bajtem kabẽn
mar kêtja jarẽnhkam aje mrãmri ne me
kute me õ'i kakôr punu pyràk. Nhym kam
me abenmã kum,

—Je tô mỳj ne kute kakôr punuja?
ane. Ar aje me bajtem kabẽn mar
kêtja jarẽnhkam aje mrãmri ne me kute
pĩjãbàrekam ngrer punu pyràk. Nhym kam
me abenmã kum,

—Je tô mỳj ngrer punu ja? ane. 8 Me
krãkamngônh apỹnh prõt djàri õ me ngrer.
Õ'ikam me ngrer. Ne ren me me ngrer
kupa'ã õ'i kakô djã ne ren krãkamngônh me

ngrer man kurê djwỳnhmẽ aben kutã prõt
kadjy akuprõ? Kati.
9 Kam ar gadjwỳ ga ren ar memã akabẽn
djwỳnh jarẽnh kêt djã ne me ren akabẽn
ma? Kati. Ne ga ren ar aje kôkmã akabẽn
nhym kute akabẽn mar kêt pyràk. 10 Apỹnh
me ba djàkam apỹnh me kabẽn krãptĩ. Ne
kam me kute aben djwỳnh kabẽnkôt kute
aben kabẽn kunĩ mar. 11 Gwaj ren me
kabẽn mar kêtjakam abenmã bakabẽn ne
ren abeno me bajtem.
12 Ar gadjwỳ ne gar ã aje aben kabẽn mar
kêtkam ã abeno me bajtemo ane. Kam,
me bakabẽnkôt dja gar memã akabẽn jarẽ.
Metĩndjwỳnh Karõ kute ar amã apỹnh ar
adjàpênh djà jarẽnh dja gar me bakabẽnkôt
memã akabẽn jarẽn kôt apê nhym me arỳm
ar akabẽn markumrẽx. Ne kam arỳm amak
mexo amũ amikamẽn arỳm mar rax ne. Me
kute amim Jeju mar ne ar aben pydjio baja
kunĩ arỳm mar rax ne. Ar adjàpênh djà ja'õ
dja gar amã kĩnhkumrẽx.
13 Kam, ar ajõ aje me bajtem kabẽn
mar kêtja jarẽnh markam dja ga
Metĩndjwỳnhmã amijo a'uw ne kum,
—Me ikabẽnkam dja ga ajte imã arẽ,
ane. Dja ga ã kum ane gê me bakabẽnkam
ajte amã arẽ. Ga kam arỳm amũ me
bakabẽnkam memã arẽ nhym me arỳm
ama. Tãm ne ja. 14 Metĩndjwỳnhmã gwaj
bakabẽnkamdjwỳ. Godja gwaj kum me
bajtem kabẽn mar kêtja jarẽn arỳm baje
mỳj kabẽn jarẽnhja mar kêt. Gwaj bajajk-
wakambit ne gwaj arẽ ne kam bajamakjao
baje mar kêt ne.
15 Mỳj godja gwaj kam nẽ? Bir, dja gwaj
me bajtem kabẽn mar kêtjao kum bakabẽn
jarẽn mã bakabẽn djwỳnhkôt kum bakabẽn
jarẽn arỳm amikabẽn ma. Dja gwaj mã me
kabẽn mar kêtjao kum ngren mã bakabẽn
djwỳnhkôt kum ngren arỳm amikabẽn ma.
16 Godja gar me bajtem kabẽn mar kêtkôtbit
kum mex jarẽ mỳj godja ar abu'ã me ja kute
akôt kum, “Mrãmri”, anhỹr on? Me kute
akabẽn mar kêtja mỳj godja me akôt nẽ? Me
kute akabẽn mar kêtkumrẽx. 17 Mrãmri ga
me bajtem kabẽnkôt kum mex jarẽ. Nhym
be, abu'ã me ja dja me amim amar kêt ne
amak mexo amũ amikamẽnh kêt.
18 Ba ne ba ije apỹnh me bajtem kabẽn
mar kêtja jarẽnh kumex. Ije me bajtem
kabẽn mar kêtja jarẽnho ar akunĩ jakrenh
mex ne. Kam ne ba Metĩndjwỳnhmã
amikĩnh jarẽ. 19 Ne kam me kute amim
Jeju mar kute aben pydjikam djãm mekam
ije me bajtem kabẽn mar kêtja jarẽnh
prãm? Kati. Nhym be, me kabẽn
djwỳnh ije arẽnh prãmkumrẽx. Ije memã
Metĩndjwỳnh kukràdjà jarẽnh nhym me
kute mar kadjy ije me kabẽn djwỳnh jarẽnh
prãmkumrẽx. Ne ba ren me bakabẽn
djwỳnhkôt ikabẽn ngrêrebê 5bit jarẽn ren
imã ikabẽnja kĩnhkumrẽx. Nhym be, ne
ba ren me bajtem kabẽn mar kêtja kabẽn
krãptĩ: kubê 10.000 jarẽn ren kam imã
ikabẽn ja kĩnh ngri:re ne.
20 Akmere, àpnhĩre ar, kwãrĩk wãnh ar
aprĩre kêt ne arĩk amim akabẽn kajgo
jarẽnh kêt. Dja gar ajabatành ne amim
akabẽnkumrẽx jarẽ. Dja gar me prĩre ma.
Prĩ:rekam me axwe kêt dja gar aman me
kudjwa ajaxwe kêt ne katàt ar amijo aba.
21 Be, amrẽbê: ne Bẽnjadjwỳr djwỳnh me
bakukãmãre Môjdjêmã 'ã karõ nhym kuk-
wakam memã 'ã karõ. Nãm te memã 'ã karõ
nhym me kute mar kêt ne amakkre kêt rã'ã
ne. Nhym kam arỳm memã kabẽn ne memã
kum,
“Me kabẽn mar kêtkôt, me bajtem
kabẽnkôt dja ba jakam memã
ikabẽn jarẽ.
Dja ba te memã arẽ nhym me amim ikabẽn
mar kêt rã'ã ne.”
Nãm me amakkre kêtkam Bẽnjadjwỳr
djwỳnh ã me bakukãmãre'ã ane nhym me
arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne.
22 Kam, ba ar amã arẽ. Mỳj xê kadjy ne
me kute me bajtem kabẽn mar kêt jarẽnh?
Djãm me kute tu amim Metĩndjwỳnh
markumrẽxja kadjy ne me kute arẽnh?
Kati. Me kute amim Jeju mar kêtja kadjy
ne me kute arẽnh. Nhym be, mỳj xê kadjy
ne me kute Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn
jarẽnh, kute me bakabẽn djwỳnhkôt kabẽn
jarẽnh? Djãm me kute amim Jeju mar kêtja
kadjy ne me kute kabẽn jarẽnh? Kati. Me
kute amim Jeju marja kadjy ne me kute
kabẽn jarẽnh. 23 Kam, godja gar akunĩ aben
pydjin akunĩ arỳm me bajtem kabẽn mar
kêtjakam akabẽn jarẽnh jabej. Nhym me
kute Metĩndjwỳnh kabẽn mar prãmja ar
akôt wadjà. Nàr me kute amim Jeju mar
kêtja ar akôt wadjàn ar akabẽn ma. Gar me
bajtem kabẽn mar kêt jarẽnho akumexkam

mỳj dja me ar ajã abenmã arẽ? Bir, dja me abenmã abibãnh jarẽ.

24 Nhym be, dja gar akunĩ abikprõnh djàkam akabẽn djwỳnhkôt Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ. Aben totokmã arẽ. Nhym kam me'õ kute amim Jeju mar kêtja ar akôt wadjà. Nàr me'õ kute Metĩndjwỳnh kabẽn mar prãmja ar akôt wadjà. Ne kam arỳm amijã akabẽn ma:ro nhỹ. Maro nhỹn arỳm amiman arỳm amim,

—Mrãmri ne ba mekôt ajmã ikuten ijaxwe, anhỹro nhỹ. Amimaro nhỹ:n arỳm amim kator mex ne. 25 Dja gar akunĩ akabẽn djwỳnhkôt ã arẽnho ane nhym arỳm prĩne amima. Kute apỹnh mỳjja punu nhipêx ne kute amikam o bipdjur djàri amikam kuma. Ne kam Metĩndjwỳnh pymaje arỳm tu mỳrbê tỹm ne kum rax jarẽ. Ne kam arỳm ar ajã me kunĩmã kum,

—Be, mrãmri Metĩndjwỳnh mekmẽ amijo kajkepkumrẽx, ane.

*Me kab*ẽn'ã atom ne kute arẽnh nêje me akre.

Kar 2.42; Idja 10.25

26 Akmere ar, ba apỹnh ar adjàpênh djà'ã ar amã karõ gar ama. Me kute amim Jeju mar rax kadjy dja gar memã akabẽn jarẽ. Me kute amim mar mexo amũ amikamẽnhmã dja gar memã arẽ. Kwãrĩk wãnh ar akabẽn kajgo jarẽnh kêt. Arỳm ar abikprõnhkam ar aje memã apỹnh anhõ me ngrer jarẽnhmã nàr memã kukràdjà'õ jarẽnhmã me kute amim Jeju mar rax kadjy dja gar memã arẽ. Nàr ar aje me bajtem kabẽn mar kêtkam akabẽn jarẽnhmã nàr Metĩndjwỳnh kute ar amã mỳjja 'õo amirĩtja ar aje memã arẽnhmã me kute amim Jeju mar rax kadjy dja gar memã arẽ. Nàr, ar aje me bajtem kabẽn mar kêtja akabẽn djwỳnhkôt memã arẽnhmã me kute amim Jeju mar rax kadjy dja gar memã arẽ. Kwãrĩk wãnh ar akabẽn kajgo jarẽnh kêt.

27 Nhym kam ar akam me'õ ar me bajtem kabẽn mar kêtja jarẽnh jabej. Djãm ar krãptĩ kute arẽnhmã? Kati. Gê ar amãnhkrut nàr ar amãnhkrut ne ikjêkêt arẽ. Ar jabit. Djãm me kute kabẽn jarẽnh'ã atom* ne aben mar kêtmã? Kati. Kwãrĩk wãnh. Gê ar aben nhitepã pỹnh ne memã arẽnho tẽ. Nhym kam gêdja me'õ me bakabẽn kôt amũ memã arẽnhkumrẽx. 28 Nàr kon, dja me me bajtem kabẽn mar kêtja jarẽ nhym me'õ kute me bakabẽnkôt amũ ar amã arẽnh mar kêt. Kute mar kêtkam kwãrĩk wãnh me me bajtem kabẽn jarẽnh kêt. Me'õ kute me ijuk'ã ar amã arẽnh mar kêtkam gê me ja anhikrê. Ar aje aben pydjikam anhikrê. Gê me bixamarkam amimãbit me kabẽn mar kêt jarẽn Metĩndjwỳnhmã bit arẽ.

29 Nhym kam me'õ ar kute Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnhmã. Djãm tu ar krãptĩ kute arẽnhmã? Kati. Gê ar amãnhkrut nàr kon ar amãnhkrut ne ikjêkêt ne arẽ. Aben nhitepã pỹnh ne arẽnho tẽ gê kam ar bu'ã me ja ar maro krĩ. Mrãmri Metĩndjwỳnh kabẽn kôt ar kabẽn katàtkumrẽx jabej ar maro krĩ.

30 Gê ar aben nhitepã memã kabẽn jarẽnho tẽ. Nhym kam wãnh me'õdjwỳ nhỹ nhym Metĩndjwỳnh arỳm kum mỳjja 'õo amirĩt nhym kuma. Gê kumrẽx kabẽn jarẽnho ãmja kum anhikrê. Nhym kam me'õ ỹrja kàjmã djan pãnh memã kabẽn jarẽ. 31 Gêdja gar akunĩ aben nhitepã apỹnh ne Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnho tẽ gê me kunĩ arỳm amim ar akabẽn ma. Ar akabẽn man arỳm amim Jeju mar mexo amũ amikamẽn arỳm kôt kĩnh.

32 Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh ne me kute amimexkumrẽx. Dja gar aminên ar apỹnh ne aben nhitepã memã akabẽn jarẽ. 33 Djãm ar aje akabẽn'ã atom ne aje aben kabẽn mar kêtmã? Djãm Metĩndjwỳnh kute ar amã ar akangaja jadjàrmã? Kati. Nãm kute memã me umar mexbit jadjàrmã. Nãm ã apỹnh me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio ba djàri umar mexo ane.

34 Nhym kam me niredjwỳ. Mỳj dja ga me abikprõnh djàkam nẽ? Djãm me nire kute memã arẽnhmã? Kati. Dja me anhikrên me my kabẽn ma. Djãm apỹnh me kute amim Jeju mar ne ar aben pydjio ba djàri me nire kute kam memã kabẽn 'õ jarẽnh? Kati. Kunĩkôt me anhikrê. Ar akam me niredjwỳ, gê me me kudjwa anhikrên me my kabẽn ma. Me bakukãmãre kute Metĩndjwỳnh kukràdjà'ã pi'ôk no'ôkkôt ne me nire kute me abikprõnh djàkam me my kabẽn mar ne kute kôt amijo bamã. 35 Ne me kute mỳjja'õ marmã, djãm me aben pydji djàkam kute

* 14:27 'ã krãptĩ

me kukjêrmã? Kati. Gê me akrànmã amin-
hũrkwãkam mjên kukja. Me kute amim Jeju
mar aben pydjikam me nire kute kabẽn'õ
jarẽnhkam ne mex kêt ne.
36 Djãm ar ajõ aje akabẽno ijapanhmã?
Djãm ar akumrẽx ne gar aje Metĩndjwỳnh
kabẽn jarẽnhmo krax djwỳnh? Djãm ar
gajbit ne Metĩndjwỳnh kabẽn ar awỳr bôx?
Kati. 37 Godja me'õ we,
—Ibê Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn
jarẽnh djwỳnh, ane. Nàr,
—Ije Metĩndjwỳnh Karõ mar, ane. Gê
tãmwã ikumrẽx iman ijã ar amã,
—Paur kabẽnkumrẽx. Kute gwaj
bamã kabẽn'ã pi'ôk no'ôk ja ne
mrãmri Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute kum
arẽnhkumrẽx, ane. Dja ã ar amã ane gwaj
kam arỳm me'õja markumrẽx. 38 Nàr, dja
me'õ amakkre kêt prãm kwãrĩk wãnh me'õ
kabẽnja mar kêt.
39 Kam, akmere ar, ar akabẽn djwỳnhkôt
aje Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnhja amã kĩnh.
Nhym be, dja ar akam me'õ kute me bajtem
kabẽn mar kêtjakam kabẽn'õ jarẽnh prãm
jabej. Kwãrĩk wãnh kubê adjàptàr kêt.
40 Ne kam ar akabẽn jarẽnh'ã atom kêt gê
mex. Nhym be, apỹnh dja gar aben nhitepã
akabẽno aku'ê. Ije Metĩndjwỳnh Karõkôt ar
adjàpênh'ã idjujarẽnho ino rer ne ja. Tãm
ne ja.

15

*Jeju tyk ne akubyn tĩn'ã ujar*ẽnh.
Kar 2.23, 10.39, 13.29

1 Jakam ba ajte ar amã Kritu'ã ujarẽnh
ny jarẽ. Ije amrẽbê ar amã 'ã ujarẽnh
ny jarẽnh gar arỳm tu amim markumrẽx
ne 'ã adjukanga kêt. Ba ajte ar amã tãm
jarẽ. 2 Ar aje amim 'ã ujarẽnh nyja markôt
Metĩndjwỳnh arỳm ar apytà. Tãm dja ba
ajte kàj bê ar amã arẽ. Ar aje kam tu amim
mar tỳx rã'ã jabej arỳm ar apytà. Nàr ar aje
mar kajgo jabej.
3 Metĩndjwỳnh ne kute imã kabẽn mex
jarẽnhja ba arỳm ar amã arẽ. Kritu ne
arỳm gwaj bajaxwe pãnh ty. Amrẽbê:
Metĩndjwỳnh kute me bakukãmãremã 'ã
ujarẽnh nhym me kute 'ã pi'ôk no'ôk kôt
Kritu arỳm gwaj bajaxwe pãnh ty. 4 Ty
nhym me arỳm adjà. Nhym me kute ajte 'ã
pi'ôk no'ôk kôt 'ã akatin akatin akati nhym
arỳm akubyn tĩn ne. 5 Nãm akubyn tĩn
nhym kam Pedru arỳm omũ. Pedru nhidji
'õdjwỳbê ne Xepa. Nhym kam Jeju kute ar
anorbê 12djwỳ arỳm omũ.
6 Nhym kam ajte arngro pydjikam gwaj
baje meo bakamy krãptĩ kubê 500 ne kam
ajmã ijukri 'ã akre kuteja adjwỳnhdjwỳ
arỳm omũ. Me kute omũnhja krãptĩ ne
akati jakam tĩn ne ar ba rã'ã ne. Nhym me
kwỳbit arỳm ty. 7 Nãm me omũ nhym kam
ajte Xijagu omũ. Nhym kam Jeju kute ar
anorja kunĩ omũ. 8 Kam ne ba ba me tekren
arỳm omũ. Ije mrãmri ne me prĩre nhõ
akati nhõkre djà kôt me aêrbê bixadjwỳr
pyràk. Imã Jeju kurê:o iba. Nhym kam
memã amijo amirĩto ba nhym me omũnho
ba. Omũnho ba ba kam badjwỳ arỳm omũ.
Nãm ijaêrbê imã amijo amirĩt ba me to-
tokbê arỳm omũ.
9 Jeju kute ar anorja djwỳ ar rũnho kute
ijakrenh mex. Bajbit mekam ikajgo pyràk.
Mrãmri ne me ren kute ijã memã kum, "Jeju
ne Paur jano", anhỹr kêt. Ije me kute amim
Jeju marjao ibikẽnho ibakam ne me ren ijã
anhỹr ar ba kêt.
10 Nhym be, kati. Metĩndjwỳnh tu kum
ikaprĩ kôt* Jeju arỳm ijano ba arỳm 'ã
idjujarẽnh ar iba. Djãm kum ikaprĩ ka-
jgo? Kati. Ba ne ba kum idjàpênho ar
kunĩ jakrenh mex. Djãm ba ne ba apê?
Kati. Metĩndjwỳnh ta ne tu kum ikaprĩn
ikadjwỳnhbê djan ijo ba. Ijo ban ikam apê
ba arỳm kum apê. 11 Nhym ar wãdjwỳ kàj
bê memã 'ã ujarẽnh ar ba. Badjwỳ ba kàj
bê memã 'ã idjujarẽnh ar iba. Bar aktã
Kritu'ã memã ajarẽ gar kam arỳm tu amim
markumrẽx.

*Medjw*ỳ tyk ne akubyn tĩn.
Ruk 20.37

12 Me arỳm kàj bê Kritu akubyn tĩn'ã ar
amã ajarẽ gar arỳm aje mar. Mỳkam ne ga
ate ar akwỳ ajte memã kum,
—Kati. Me tyk akubyn tĩn prãm
kêtkumrẽx, anhỹro aba? 13 Ne ren mrãmri
me tyk akubyn tĩn kêt nhym Kritudjwỳ ren
akubyn tĩn kêt ne. 14 Ne ren mrãmri akubyn
tĩn kêt ba ren ar kàj bê 'ã ar amã idjujarẽnh
ar iba kajgo. Ga ren ar gadjwỳ ren amim
maro aba nhym ren arỳm kajgo:kumrẽx.

* 15:10 Djãm ba ne ba ijaxwe kêt nhym pãnh kum ikaprĩ Kati. Ba ne ba te ijaxwe kêtmã. Nhym be, ta ne tu kum ikaprĩ.

15-16 Ne ren mrãmri me tyk akubyn tĩn kêt
nhym Kritudjwỳ ren akubyn tĩn kêt ne.
Ba ren ar kam me kunĩmã Metĩndjwỳnh
jarẽnh'ã ijêxnhĩo iban memã,

—Metĩndjwỳnh arỳm akubyn Krituo tĩn,
anhỹro iba. 17 Ne ren mrãmri Kritu akubyn
tĩn kêt ga ren ar amim maro aba nhym ren
arỳm kajgo:kumrẽx. Gar kam ren ajaxwe
tũm rã'ã ne.

18 Nhym me kute Kritu mar arỳm tykdjwỳ
ren akubyn tĩn kêt ne ren mrãmri tu bi-
knorkumrẽx. 19 Gwaj ren batĩnri amim Kritu
kamnhĩx ne ren kam arỳm ty. Ne ren
kam akubyn gwaj batĩn kêt djã ne gwaj
ren kam bakĩnh? Kati. Gwaj ren kam
bakaprĩkumrẽx. Ne ren bakaprĩo katàt me
kunĩ jakrenh mex ne.

20 Nhym be, kati. Mrãmri ne
Metĩndjwỳnh akubyn Krituo tĩnkumrẽx.
Kam me kute amim Kritu mar tyk kunĩdjwỳ
dja me Kritu kôt akubyn tĩn ne. 21 Pykakam
me'õ djô'ã ne me arỳm ty. Ne kam akubyn
tĩndjwỳ pykakam me'õdjwỳ djô'ã akubyn
tĩn. 22 Adão kôt me ja kunĩ Adão djô'ã ty.
Nhym Kritu kôt me ja kunĩ ajte Kritu djô'ã
akubyn tĩn.

23 Djãm me kumrẽx akubyn tĩn? Kati.
Kritu arỳm tyn kam kumrẽx akubyn tĩn ne
wabi. Dja ĩ akubyn bôx. Akubyn bôx kambit
dja akubyn õ me jao tĩn.

24 Nhym kam arỳm pykakam mỳjja
kunĩ aminhinomã amimẽ. Kam dja Kritu
arỳm Bãmmã me kanga. Kute meo baja
kunĩ arỳm Bãmmã me kanga. Kute kum
me kanga djwỳnhràm dja pykakam me
bẽnjadjwỳr kunĩo kajgo. Me 'itỳx kunĩo
kajgo. Nhym kam me arỳm meo ba kêt ne
arỳm rerekre. Kam dja Kritu arỳm Bãmmã
õ me ja kunĩ kanga nhym arỳm me kunĩo
ba. 25 Bir, ajbir jakam ne Kritu Metĩndjwỳnh
kabẽnkôt arek meo ba. Dja meo ba:n
arỳm kurê djwỳnh kunĩmã rerek jadjà.
Ga, me kum bẽnjadjwỳr rũnh pymakam
rerekren parbê rôrôkja pumũ. Kurê djwỳnh
kunĩdjwỳ dja Kritu pymaje rere:kre.

26 Gwaj badjwỳ. Mỳj dja gwaj bajon?
Bir, dja gwaj bajo ban arỳm akubyn gwaj
bajo tĩn. Gwaj kam batyk kêtkumrẽx.
Gwaj bakurê djwỳnhbê batykjadjwỳ dja
kêtkumrẽx. Gwaj bakurê djwỳnho ino
rer ne ja. 27 Nà, dja Kritu kurê djwỳnh
kunĩmã rerek jadjà. Amrẽbê ne me me
bakukãmãremã 'ã ajarẽn memã kum,

"Arỳm ne me kunĩmã rerek jadjà nhym me
kunĩ arỳm umaje parbê kum rôrôk
ne",

ane. Amrẽbê me ã Kritu'ã ane. Me
bakukãmãremã ane. Kam dja Kritu
arỳm me kunĩmã rerek jadjà. Djãm kam
Metĩndjwỳnh ta Kritumã rerekre? Kati.
Mỳjja kunĩ, me kunĩ Metĩndjwỳnhmã
rerekren kam arỳm Kritumã rerekre. 28 Kute
me kunĩmã rerek jadjàr nhym me kute o
bẽnjadjwỳr raxkam dja Kra ta arỳm Bãmmã
bẽnjadjwỳr rax jarẽ. Nhym kam Bãm arỳm
me kunĩmã rax'ã pydji. Ta ne Kra kadjy
mỳjja kunĩmã rerek jadjà.

29 Ẽ, jadjwỳ. Me kute me tĩnri ngômã me
angjênh kêt nhym me arỳm tyk. Nhym
me kute me tykja mar kadjy ne me ãm
djàkam ngômã me tĩnja jangjênho ba. Ne
ren mrãmri me tyk we akubyn tĩn kêt nhym
ren me ngômã me angjênh kajgo. Nhym be,
kati. Mrãmri me tyk akubyn tĩnkumrẽx.

30 Badjwỳ myt kunĩkôt imã me kute ibĩn
pyma. 31 Akati kunĩkôt imã me kute ibĩn
pyman mã kum idjàpênh ar iba. Ne ren
me tyk akubyn tĩn kêt ba ren ã idjàpênho
anhỹr kêt nhym ren me kute ibĩn prãm kêt.
Ba ren kam imã ibĩn pyma kêt. Ba ne ba
Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Kritu Jeju'ã ajarẽ gar
'ỳr amijo akẽx. Kam ikĩnhkumrẽx ne mã ar
ajo amra. Ne ren me tyk akubyn tĩn kêt ba
ren ar amã Kritu'ã idjujarẽnh kêt gar ren
kam amim mar kêt. Ba ren kam ã ar akam
ikĩnho anhỹr kêt. Nhym be, kati. Me tyk
akubyn tĩnkumrẽx.

32 Krĩraxbê Epexu jakam me kute ibĩn
prãm. Ga, me kute rop djàkrêo kê nhym
kute me par prãmja pumũ. Nã bãm memã
Kritu'ã ajarẽ nhym me arỳm imã àkrê:n ibĩn
prãm. Ne ren me tyk akubyn tĩn kêt ba ren
ba akubyn itĩn kêt ne ren ajmã nẽ. Ren me
Epexukam ibĩ ba ren akubyn itĩn kêt ne ren
ajmã nẽ. Nhym be, kati. Dja me ibĩn ba
akubyn itĩnkumrẽx. Nhym be, amrẽbê ne
me arĩk abenmã kum,

"Dja akatibê gwaj batyk ne babiknor jabej.
Gwaj kam on batĩnri amijo kĩnhbit.
Gwaj banhõ kwỳ krẽn bakõm rax ne bakĩnh
kati", anhỹro ba.

Ne ren gwaj batyk ne akubyn batĩn kêt ba
ren mekôt ã ikabẽno ane. Nhym be, kati.

Me tyk akubyn tĩnkumrẽx. 33 Kwãrĩk wãnh
gê me ar amã 'êx ne ar anoo biknor kêt.
Amrẽbê me memã kum,

—Dja me mexja me axweo õbikwan kôt ar
ban ĩ arỳm me axweo axwe, ane. Kôt ne me
kute arẽnhja. Kam kwãrĩk wãnh gê me ar
anoo biknor kêt. Ga ren ar amim me kabẽn
man ren arỳm me kôt ajaxwe. 34 Wãkam
me kwỳ kute Metĩndjwỳnh mar kêt. Gora
ar amiman amijãno djan ajaxwe kêt. Ar
apijàmmã ne ba ar amã ja jarẽ.

*Akubyn me tĩnkam m*ỳj dja me ĩkam
kute?

A Kô 5.1; Pir 3.21

35 Godja ar ajõ ikukij ne imã,

—Arỳm gwaj batykkam mỳj dja gwaj
akubyn batĩn on? Mỳj godja gwaj banhĩkam
kute? ane.

36 Ajbã. Purkam aje mỳjja 'y kreo
amõrkam ne gar aje mỳjja 'y jangjênho kute
me tyk jangjênh pyràk. Gar ren aje 'y jadjàr
kêt nhym ren ingrõt ne abatành kêt. Gwaj
badjwỳ ren batyk kêt gwaj ren akubyn batĩn
kêt. 37 Gar bàygogo 'y nàr atemã 'y 'õdjwỳ
kre nhym kam ingrõt ne kam bàri abatành
ne. Djãm bàri jabatành pro ne ga kre?
Kati. 'Ybit. Djãm bàri jabatành kute 'y
pyràk? Kati. Atemã. 38 Apỹnh mỳjja djàri
ne Metĩndjwỳnh kute 'y kadjy bàri nhipêx.
Kute amim 'ã karõ kôt kute ipêx. Pi'y kadjy
ne kute pi'y bàri nhipêx. Katẽbàri 'y kadjy
ne kute katẽbàri bàri nhipêx. Apỹnh mỳjja
djàri ne kute 'y kadjy bàri nhipêx.

39 Djãm axikôt ne mỳjja nhĩ? Kati. Apỹnh
me banhĩmẽ mry nhĩmẽ àk nhĩmẽ tep
nhĩmẽ. Apỹnh mỳjja nhĩ. 40 Me apỹnh kàjk-
wakam mỳjja pumũn kam kum kĩnh. Myt
pumũ, mytyrwỳ pumũ, kanhêtire pumũn
kam kum kĩnh. Apỹnh me kum mỳjja kĩnh
djàri ne me omũn kum kĩnh. Ne apỹnh
pykakam mỳjja pumũn kam kum kĩnh. Mry
pumũn, tep pumũn, bà pumũn kam kum
kĩnh. Apỹnh me kum mỳjja kĩnh djàri ne
me omũn kum kĩnh. Kàjkwakam mỳjjamẽ
pykakam mỳjja ne me apỹnh kum mỳjja
kĩnh djàri. 41 Me kute myt pumũnhkam
kum kĩnhkumrẽx. Ne kute mytyrwỳ
pumũnhkam kum kĩnhkumrẽx. Ne kute
kanhêtire pumũnhkam kum kĩnhkumrẽx.
Apỹnh kanhêtire djàri ne me omũn kum
kĩnhkumrẽx.

42 Me tyk akubyn tĩnkamdjwỳ. Me tyk
jangjênhja myt tãmkam punu. Nhym
be, akubyn me tĩnkam arỳm punu prãm
kêtkumrẽx. 43 Me kute me angjênhkam
me kum me kĩnh kêt. Nhym be, akubyn
me tĩnkam me arỳm kum me kĩnhkumrẽx.
Me kute me angjênhkam tỳx kêt. Nhym
be, akubyn tĩnkam me arỳm 'itỳxkumrẽx.
44 Pykakam me ĩ. Kàjkwakam atemã me
ĩ. Pykakam me ne me ĩ jangij. Nhym be,
akubyn me tĩnkam ne me atemã ĩ. Me
kàjkwakam me ĩjao ĩ.

Pykakam me ĩ nhym kàjkwakamdjwỳ
atemã me ĩ. 45 Ikabẽnja kôt ne me amrẽbê:
memã kum,

"Me banhingêt Adão kumrẽx ne Metĩndjwỳnh ipêx ne akôn o tĩn nhym arỳm tĩn ne."

Nãm me amrẽbê ã me bakukãmãremã
ane. Nhym be, Adão kôt Adão 'õdjwỳ ne
kubê Jeju. Ne kute mỳjja kunĩo tĩno ba.
46 Metĩndjwỳnh kute pykakam me ipêxkam
djãm kàjkwakam me ĩo ne me ĩ? Kati.
Pykakam me ĩ jao ne me ĩ. 47 Adãoja kumrẽx
ne Metĩndjwỳnh pykao kum ĩ. Nhym be,
Jeju, Adão 'õdjwỳja ne kàjkwakam me ĩo ĩ.
48 Adão nhĩja kumrẽxo pykabê me bakunĩ
nhĩ. Kàjkwakam Adão 'õdjwỳ nhĩo ne kàjk-
wakam me ja kunĩ nhĩ. 49 Nhym be, arỳm
gwaj batyk ne akubyn batĩn ne badjàbirkam
mỳj dja gwaj banhĩkam kute? Djãm Adão
nhĩo gwaj banhĩmã? Kati. Dja gwaj atemã
banhĩ kute kàjkwakam Jeju nhĩ pyràk.

Dja meo kukrà kêt ne meo ny.
Tex k 4.16

50 Djãm me banhĩ, me bakamrô jao
dja Metĩndjwỳnh kàjkwakam me bajo ba?
Kati. Me banhĩ ja rã'ã, Metĩndjwỳnh kute
me bajo ba prãm kêt. Me banhĩ punu
prãmkam. Nhym be, kàjkwakam mỳjja
punu prãm kêt.

51 Ba ar amã mỳjja bipdjur tũm jarẽ gar
ama. Djãm gwaj bakunĩ dja gwaj ty? Kati.
Gwaj bakwỳ dja gwaj batyk kêt. Nhym
be, gwaj bakunĩmã dja Metĩndjwỳnh atemã
gwaj banhĩ nhipêx. 52 Dja gwaj banhipêxo
kukrà kêto kute gwaj bano bikraro kukrà
kêtja pyràk. Dja me kunĩ, mỳjja kunĩ amin-
hinomã amimẽ nhym kadjy mrãnh djwỳnh
arỳm õ'i kakô. Nhym kam Metĩndjwỳnh
akubyn me tyko tĩn ne. Dja me ĩ punu prãm

kêto akubyn meo tĩn ne. Ne kam arỳm gwaj
badjwỳ atemã gwaj banhĩ nhipêx.
53 Gwaj banhĩ tũmja ne punu prãm nhym
be me ĩ punu prãm kêto dja gwaj banhĩ ny.
Jakam gwaj batyk prãm nhym be dja gwaj ĩ
batyk prãm kêt ne batĩn rã'ã: rã'ã ne. 54 Dja
gwaj banhĩ punu prãm kêt ne batyk prãm
kêt ne Metĩndjwỳnh kôt batĩn ne ar baba
rã'ã: rã'ã ne. Nhym kam me kute amrẽbê:
mỳjja jarẽnhja dja katorkumrẽx. Amrẽbê:
ne me memã kum,
"Arỳm me tyk kêt. Arỳm akubyn meo tĩn
nhym me arỳm tyk kêtkumrẽx. Ne
tu tĩn rã'ã: rã'ã ne."
Nãm me amrẽbê ã me bakukãmãremã ane
nhym me arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. 55 Nhym
kam me ajte memã kum,
"Ga, mỳjja kakrit kute me kamjỳr nhym me
arỳm tykja pumũ.
Dja Bẽnjadjwỳr djwỳnh me batykjao apêx
kute mrãmri ne me kute mỳjja
kakrit perey jakàr nhym kute arỳm
me kamjỳr kêt pyràk.
Bẽnjadjwỳr djwỳnh dja akubyn me tyko
tĩn. Nhym kam nhỹnhjakam me
ajte tykmã? Kati. Arỳm me tyk
kadjy kêtkumrẽx.
Ga, me tỳx kute me pa 'amỳnh ne kute meo
baja pumũ. Nhym me te kator ne te
ta ar ba prãmje.
Me kunĩdjwỳ ne me aben djô'ã tyn te tĩn ne
ar ba rã'ã prãmje.
Nhym be, Bẽnjadjwỳr djwỳnh dja
akubyn me tyko tĩn. Nhym
kam nhỹnhjakam me ajte tykmã?
Arkati. Arỳm me tyk kêtkumrẽx."
Nãm me amrẽbê ã me bakukãmãremã
ane nhym me arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne.
Nhym kam me aben djô'ã arẽ:n arẽnho
mõr tãmtã:. Me bakamingrãnyre dja gu
me ajte arẽnho bamõr tãmtã: arỳm 'ỳr o
bôx. Mrãmri me batyk kêtkumrẽx'ỳr o
babôxkumrẽx.
56 Mỳjja kakrit kute me kamjỳrkôt ne me
ty. Me axwekôtdjwỳ ne me tyn arỳm me
biknor tokry djàkam akuno. Ne kam mỳj ne
me kute amijaxwe mar on? Bir, me memã
Môjdjê kukràdjà jarẽ nhym me arỳm amijã
kuman amijaxwe ma. Ne kam arỳm te axwe
kêt prãmje. Te: axwe kêt prãmje ar ba:n
arỳm axwe pãnh tyn kam me biknor tokry
djàkam akuno.
57 Nhym be, Metĩndjwỳnh ne
ukaprĩkumrẽx ne arỳm Bẽnjadjwỳr
djwỳnhbê Jeju Kritu jano. Nhym kam arỳm
gwaj bajaxwe pãnh tyn akubyn tĩn. Dja
gwaj kôt te tyn akubyn batĩn. Akubyn batĩn
ne ajte batyk kadjy kêtkumrẽx, bajaxwe
kadjy kêtkumrẽx. 58 Kam, akmere, àpnhĩre,
dja gar arek Bẽnjadjwỳr djwỳnhkôt adjãm
tỳx ne tu amim mar tỳxkumrẽx. Kwãrĩk
wãnh 'ã adjukanga kêt. Mỳjja 'õkôt 'ã
adjukanga kêt. Kum adjàpênh kumex rã'ã.
Bẽnjadjwỳr djwỳnhkôt adjàpênhja kajgo
kêtkumrẽx.

16

*Metĩndjwỳ*nh nhõ me ja kadjy pi'ôk
kaprĩ'ã kute memã karõ ne ja.
Kar 11.29; Rô 15.25; A Kô 8.1; Xim k 6.18
1 Jakam Metĩndjwỳnh nhõ me ja kadjy
pi'ôk kaprĩ'ã ije ar amã karõmã. Dja gar Jeju
nhõ me jamã pi'ôk kaprĩ jano. Ije krĩraxbê
Garaxakam me kute amim Jeju marjamã
arẽnh kôt dja gar memã pi'ôk kaprĩ jano.
2 Pi'ôk kamrêk kunĩkôt dja gar akunĩ me
kadjy anhõ pi'ôk kaprĩ kwỳ jadjuw. Apỹnh
ar anhõ pi'ôk kaprĩja nhidji kôt dja gar me
kadjy kwỳ jadjuw. Ar anhõ pi'ôk kaprĩ rax
jabej ar anhõ rax kwỳ tan me kadjy adjuw.
Nàr ar anhõ ngrire jabej ngrire kwỳ tan me
kadjy adjuw. Adjuw ne o atom. Dja ba bôx
nhym arỳm o atom pro. O atom pro ba
kubyn kam 'ã idjà'wỳr ar iba kêt.
3 Dja ba bôx gar amim amikam me'õ aro
amiptàn imã ar arẽ. Ba kam ar'ã pi'ôk
no'ôk ne arkum kungãn arỳm krĩraxbê
Djeruxarẽ'ỳr ar ano. Gê ar pi'ôko tẽn anhõ
pi'ôk kaprĩo tẽ. Ne Djeruxarẽ'ỳr o tẽn o bôx
ne memã kungã gê me omũ. Ne kam arỳm
ar mar katàt. 4 Nàr kon, gar me'ỳr ijanor
prãm jabej ba dja ba me'ỳr aro tẽn aro bôx.
Dja gar ã pi'ôk kaprĩo ane. Tãm ne ja.
5 Jakam dja ba ar awỳr itẽm'ã ajarẽ. Wãm
ar awỳr gêdja ba ĩ tẽn ar apumũ. Gêdja ba
pykabê Mateni kumrẽxkam tẽ:n kam ajte
amũ ar awỳr tẽn bôx. 6 Ne kam ar akam
arek idjãm jabej ar akam ijã na apêx jabej.
Gar kam amũ itẽm kadjy ikôt o kangõn
ijano. Ba kam o ajte amũ itẽm kadjy 'itỳx
ne. 7 Djãm jakam dja ba ar awỳr tẽn bôx?
Kati. Ne ba ren jakam ar awỳr tẽn ren
ar akam idjãm 'iry kêt ne ren ajte amũ
tẽ. Arek ar akam idjãm 'iry kadjy ne ba

amima. Metĩndjwỳnh kute amim ijã karõ
kôt ikabẽnkumrẽx jabej dja ba arỳm ã ar
akam ane.
8-9 Nhym be, krĩraxbê Epexujakam ne ba
idjàpênh mexkumrẽx. Me kum idjujarẽnh
kĩnh. Nãm me kute mrãmri ne me kute
memã 'ã ijê djà'ã 'yr ne memã, "Ajrã amrẽ
wadjà", anhỹr pyràk ne me kum idjujarẽnh
kĩ:nh. Ba memã Kritu'ã ajarẽ nhym me
ma:ro kumex. Nhym me kwỳ krãptĩdjwỳ
kute ikapêrkàr ne ibê àptàr prãmkumrẽx.
Gêdja ba kam arek jakam ar iba. Ar iba:
nhym me bikprõnh djà nhõ akatibê Pẽxiko
ijã apêx ba kam arỳm wãm itẽmmã.
10 Nhym godja Ximoxi ar akam bôx jabej
dja gar kam kum akabẽn mexbit jarẽ.
Abenmã ikabẽn ja jarẽ gê ar akam bôx
gar amã abê. Ne kam kum akabẽn mexo
akabẽn gê umar mex. Mỳkam dja gar ã
kum ane? Bir, nãm ikudjwa mã Bẽnjadjwỳr
djwỳnhmã àpênh ba. Kam dja gar ã kum
ane. 11 Kwãrĩk wãnh ar ajõ amã kurê kêt.
Ne amrẽ ajte tẽm kadjy dja gar kôt o kangõ
gê tỳx ne umar mex ne amrẽ tẽ. Nã bãm
amiwỳr kam amak ar o iba. Gwaj baje
aro bakamy Ximoxikôt mõrjadjwỳ ne ba
amiwỳr arkam amak ar o iba.
12 Apôrdjwỳ ne ba o ikamy. Nã bãm te
ar awỳr tẽmmã kum ikabẽn mex jarẽ nhym
mã imã,
—Kati. Jakam me'ỳr itẽm prãm kêt, ane.
Ta dja 'õkam arỳm ar awỳr tẽ.
13 Ar ajaxwebê amijã ano tỳx. Kritukôt
adjãm tỳx ne tu amim mar tỳxo aba. Me
kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja dja gar amã
me uma kêt ne atỳx. 14 Amã me abêbit.
Amrãnh kunĩkôt amã me kunĩ jabê.
15 Nhym kam Exepa nhõ kikrekam ar ja
ne ar amrẽbê Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx.
Pykabê Akajakam ar kumrẽx 'ỳr amijo akẽx.
Ja ne gar arỳm aje mar. Nãm ar mã Jeju
nhõ me ja kôt o kangõnh ar o ba. Arkum
me kôt o kangõnh kĩnhkumrẽx. 16 Dja
gar ar kabẽn ma. Ne me kute ar kudjwa
Metĩndjwỳnhmã àpênh tỳx ar o bajadjwỳ
kabẽn ma. 17 Exepamẽ Potunamẽ Akaku ar
arỳm amrẽ iwỳr bôx ba arỳm ikĩnhkumrẽx.
Gar amrẽ iwỳr abôx kêt ne ikôt o kangõnh
kêt. Nhym kam ar arỳm iwỳr bôx ne ikôt
o kangõ. 18 Ba kam arỳm ikĩnhkumrẽx ne.
Wãkam ar gadjwỳ amybỳm dja gar arỳm
aman idjô'ã akĩnhkumrẽx. Dja ar wãm tẽn
bôx gar ar aman abenmã ar mex jarẽ.

*Kute ap*ỹnh õbikwa djàri kum amikabẽn
mex janor.
19 Pykabê Adjijjakam apỹnh me kute
amim Jeju mar ne ar aben pydjio ba djàri
ne me ar amã kabẽn mex jarẽ. Ba me
kuman arỳm pi'ôk jakam wãm ar amã arẽ.
Akwiremẽ Prixira ar amã kabẽn mex jarẽ.
Arkum ar ajabê ne ar amã amijarẽ. Ar
ũrkwãkam me kute amim Jeju mar ne ar
aben pydjio bajadjwỳ ne me ar amã kabẽn
mex jarẽ. Ba me kuman arỳm pi'ôk jakam
wãm ar amã arẽ. 20 Jakam gwaj bakamy
kunĩ ar amã kabẽn mex jarẽ ba kuman arỳm
wãm ar amã arẽ. Dja gar abenwỳr abôxkam
abeno arôrôk ne aben pa krij.
21 Ba ibê Paur ne ba inhikrao ar amã
ikabẽn mex ja'ã pi'ôk no'ôk ne.
22 Godja ar akam me'õ kum Bẽnjadjwỳr
djwỳnh jabê kêt jabej Metĩndjwỳnh dja
o ajkẽ nhym arỳm me biknor tokry
djàkam akuno. Gêdja Bẽnjadjwỳr djwỳnh
bôxkumrẽx. 23 Gê Bẽnjadjwỳrbê Jeju tu kum
ar akaprĩ.*
24 Ota, jakam ba imã ar ajabêkumrẽx.
Kritu Jeju kum ar ajabê. Ba kôt imã ar akunĩ
jabêkumrẽx. Tãm ne ja.

* 16:23 Djãm ar ga ne gar adjukaprĩ nhym pãnh arỳm kum ar akaprĩ Kati. Ta ne tu kum ar akaprĩkumrẽx.

Paur kute Kôritukam me jamã atãri pi'ôk no'ôk ne ja.

Paur ajte krĩraxbê Kôritukam me jamã pi'ôk no'ôk ne. Paur kum me abê nhym be me ja ne me Paur japrỳn 'ã abenmã kum,

—Kati, Metĩndjwỳnh kute Paur janor kêt. Ta ne arĩk ar ba, ane. Kam ne Paur kaprĩ rax ne ajte memã pi'ôk no'ôk ne memã kum,

—E kum be mrãmri ne Metĩndjwỳnh tu amim idjarkumrẽx ne apỹnh pyka kunĩkôt me ja'ỳr ijano, ane. Ne kam prĩne memã amijã ajarẽ. Amitokry djà kunĩkôt memã arẽ. Be, Metĩndjwỳnh ne tokry japôkmã, umar punu japôkmã tu o tỳx ne nêje mỳjja punuo ajngrà. Xatanaj ne memã mỳjja punu ngã nhym be Metĩndjwỳnh ne raxo Xatanaj jakre ne tu me nêje mỳjja punuo bingrànho ba. Nãm ã Metĩndjwỳnh umao kute nêje mỳjja punuo bingrànho bao ane nhym Paur memã amijarẽn kam ajte memã apỹnh mỳjja'ã karõ.

[1] Ba ibê Paur. Kritu Jeju ne ijano ba memã 'ã idjujarẽnh ar iba. Metĩndjwỳnh kabẽnkôt ne ijano ba 'ã idjujarẽnh ar iba. Ximoxidjwỳ ne ikôt dja. Gwaj baje Ximoxio bakamy. Ba ne ba pi'ôk no'ôkkam ar amã ikabẽn jarẽ. Krĩraxbê Kôritukam ar aje amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio abaja ne ba ar amã ikabẽn. Bu'ã pykabê Akaja kunĩkôtdjwỳ Metĩndjwỳnh kute ar ajo õ me ja ba ar amã ikabẽn. [2] Metĩndjwỳnhbê ne me Babãm. Ne Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê ne Jeju Kritu. Gê ar tu kum ar akaprĩn* ar ajo ba gar adjumar mex rã'ã ne.

Apỹnh me kaprĩ djàri nhym Metĩndjwỳnh akubyn meo kĩnh.

Kor 1.11; A Tex 2.16

[3] Metĩndjwỳnhbê Jeju Kritu Bãm. Kubê gwaj banhõ Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu Bãm. Ba kum mextire jarẽ. Mỳkam ne ba kum mextire jarẽ? Bir, me Babãm djwỳnh ne ukaprĩkumrẽx. Ga, me kaprĩ nhym Metĩndjwỳnh kute me kunĩmã kĩnh jangjênhja pumũ. [4] Ar ba ne bar apỹnh ar ikaprĩ djàri kuma. Bar amikanê man me Jeju'ã kum ar ikurê man apỹnh ikaprĩ ja ma nhym Metĩndjwỳnh arỳm kunĩkôt akubyn ar ijo kĩnh. Mỳj kadjy ne ã ar ijo kĩnho ane? Bir, dja me'õdjwỳ kaprĩ jabej bar amikudjwa akubyn o kĩnh nhym arỳm ar ikudjwa kĩnh. Metĩndjwỳnh ta kute ar ijo kĩnh o dja bar ajte me'õo kĩnh. Ja kadjy ne ã ar ijo kĩnho ane.

[5] Amrẽbê Kritu tokry: bar kôt arỳm itokry kumex ma. Memã 'ã idjujarẽnhkôt itokry ma nhym Kritu arỳm mã ar ijo kĩnh bar ikĩnhkumrẽx. [6] Mỳj kadjy ne bar itokry? Bir, dja bar itokry gar arỳm amim Metĩndjwỳnh ma nhym arỳm ar apytà. Gar kam akubyn akĩnh. Te atokryn akubyn akĩnh ne. Nàr, godja bar akubyn ikĩnh jabej. Mỳj kadjy dja bar akubyn ikĩnh? Bir, ar gadjwỳ dja gar kam akubyn akĩnh ne arỳm atokrykam atỳx. Ne kam aje amim Jeju mar'ã adjukanga kêt. Godja gar atokry kute ar itokry pyràk jabej ne kam arỳm ar ima. Ne kam ar ikudjwa atokrykam atỳx ne aje amim Jeju mar'ã adjukanga kêt. Ja kadjy dja bar akubyn ikĩnh. [7] Itokryn mã: ikĩnh. Ne kam ar ajã amim,

—Godja ar ikudjwa tokry jabej ne kam ikudjwa ã kĩnho ane. Bar amim anen kam tu amim ar akĩnh kamnhĩxkumrẽx.

[8] Akmere, àpnhĩre ar, bar ar amã pykabê Adjijkam itokry jarẽ gar ama. Ar itokry kume:x. Bar te: ikatormã te: amijo anen kam arỳm amikukãm itykbitkam ama. [9] Mrãmri ne bar mã amim,

—Dja me ibĩ. Dja me ibĩ, anhỹr ar ibakumrẽx. Mỳj ne bar kam kuma? Bir, dja me ar ikangrônho ba, bar arỳm amikanàrràm ar iba kêt ne arỳm tu amim Metĩndjwỳnhbit kamnhĩxkumrẽx. Ta kute akubyn me tyko tĩn djwỳnh dja bar tu amim kamnhĩx tỳxkumrẽx. [10] Ta ne kute ar ityk jabê ar ipytàr. Ar ityk pymatijabê ar ipytàr ne kute kubê ar ipytàr rã'ã. Ba tu amim kamnhĩxkumrẽx ne amim,

—Mrãmri dja kubê ar ipytàr rã'ã ne, ane. [11] Ar gadjwỳ dja gar ar ikôt o kangõn Metĩndjwỳnhmã ar ijo a'wỳ. O dja gar ar ikôt o kangõ. Ar ikadjy Metĩndjwỳnh 'wỳr ar o aban o ar ikôt o kangõ. Nhym kam arỳm ar akabẽn man ar akabẽnkôt kum ar ikaprĩn ar ipytà. Gar kam akĩnho akumex ne ar ikôt Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽ.

*Paur kute memã 'êx kêt'ã amijar*ẽnh.

* 1:2 Djãm ar ga ne gar adjukaprĩ nhym ar pãnh arỳm kum ar akaprĩ Kati. Ar ta ne ar tu kum ar akaprĩkumrẽx.

12 Wãkam me kwỳ ar ijã memã kum, “Paur
ar 'êxnhĩkumrẽx”, ane. Djãm mrãmri me
kabẽnkumrẽx? Kati. Bar akubyn amijo tẽn
amrẽbê ar akam ar ibaja'ỳr amijo bôx ne
amiman amim,

—Kati. Nãm me ijã 'êx. Nhym bê ne
ba mekam ijêxnhĩ ar iba. Kati. Ba ne ba
Metĩndjwỳnh mexo imex ne mekam ar iba.
Metĩndjwỳnh kôt ijêxnhĩ kêtkumrẽx ne
mekam ar iba. Ibu'ã me kum Metĩndjwỳnh
kĩnh kêtja ba memã ijêx kêt. Nàr, me
kute amim Jeju marmã ijêx kêtkumrẽx ne
mekam ar iba. Nã bãm ã amimaro anen
arỳm amikôt ar amã amijarẽ. Djãm me kute
amidjwỳnhbito kĩnhja we krã mex kôt ne
bar ikrã mex ne ar akam ar iba? Kati. Ba
ne ba ikrã mex kêt. Nhym be, Metĩndjwỳnh
ta ne tu kum ikaprĩ ba arỳm ikrã mex ne ar
akam ar iba. Ba ar amã amikôt amijarẽn
amikam ikĩnhkumrẽx. Amikam ikaprĩre
kêt.

13 Ije ar amã pi'ôk no'ôkkam ikabẽn
jarẽnhdjwỳ. Djãm ikabẽn krãptĩ? Kati.
Ba ikabẽn pỹnh ne arẽn 'ã pi'ôk no'ôk gar
arỳm omũn ama. Ba kam ar ajã amim,

—Dja me ĩ imar pydji. Ne imar pydji
rã'ã ne. 14 Be, kraxje me kute prĩne imar
mex kêt rã'ã. Godja me ĩ imar pydji. Nã
bãm ã ar ajã amim ane. Dja gar ĩ iman
ikam akĩnhkumrẽx kute mrãmri ne ije ar
akam ikĩnh pyràk. Dja Bẽnjadjwỳr djwỳnh
akubyn bôx ba ar akam ikĩnhkumrẽx. Nã
bãm ã ar amaro ane.

15 Ar ije ã ar amaro anhỹrkam ne ba bit
tẽmbê ar awỳr itẽm ne ibôx ne ije ar amã
arẽnh gar aje amim Jeju mar mexo amũ
amikamẽnhmã. Kam ne ba bit ajte akubyn
ar akam ibôx ne ije ajte ar amã arẽnh gar
ajte o amũ amikamẽnhmã. 16 Ba ar ajã
amim,

—Dja ba me kumrẽx 'ỳr bôx. Krĩraxbê
Kôritukam me'ỳr bôx ne mekam ar iban
amũ pykabê Mateni'ỳr tẽ. Ne kam Mateni
kurũm akubyn tẽn ajte mekam bôx. Nhym
kam ajte amũ pykabê Djudêja'ỳr itẽm kadjy
godja me ikôt o kangõ ba arỳm 'itỳx ne tẽ.
Nã bãm ã ar ajã amim ane. Nhym be, kati.
Ar akam ibôx kêt. 17 Djã nã bãm bit ar akam
ibôxmã ne arĩk ikabẽn dji? Kati. Djã nã bãm
me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja kudjwa
ikabẽn amãnhkrut ne ar amã,

—Nà. Dja ba ar awỳr bôx, anen atekam
ajte amim,

—Kati. Dja ba ar'ỳr ibôx kêt, ane? Kati.
Ikabẽn amãnhkrut kêt.

18 Metĩndjwỳnh kute kabẽn pỹnh ne
arẽnh ba ije kudjwa ikabẽn pỹnh ne arẽnh.
19 Bamẽ Xibanumẽ Ximoximẽ ne bar kàj bê
ar amã,

—Metĩndjwỳnh Krabê Jeju Kritu dja gar
tu amim markumrẽx nhym arỳm ar apytà,
ane. Djã ne bar atekam ajte ar amã, “Kati.
Dja ar apytàr kêt”, ane? Kati. Dja gar
tu amim markumrẽx nhym mrãmri arỳm
ar apytàrkumrẽx. 20 Metĩndjwỳnh ne gwaj
bamã,

—Dja ba ĩ ar amã apỹnh mỳjja mex ngã.
Ar aje tu amim Kritu markam dja ba ĩ ar amã
kungã. Dja gar ikôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã
ne. Mỳjja kumex dja ba ar amã kungã. Nãm
ã gwaj bamã anen kam kabẽn pỹnh ne arẽ.
Kabẽn pỹnh ne arẽ gwaj arỳm mar pỹnh ne
abenmã kum,

—Mrãmri ne arẽnhkumrẽx, ane. Gwaj ã
abenmã ane nhym Metĩndjwỳnh arỳm gwaj
bakam kĩnhkumrẽx.

21 Kritu ne kute gwaj bamã tỳx jangjênh.
Ar bamẽ ar gamẽ kute gwaj bamã tỳx
jangjênh gwaj tu amim mar tỳxkumrẽx ne
'ã badjukanga kêtkumrẽx. Nãm gwaj bamã
Karõ jano nhym arỳm ar gwaj bajo ba.
22 Ga, me kute mỳjja 'ã aminhidji nhôr nhym
arỳm amirĩtkumrẽxja pumũ. Gwaj badjwỳ
arỳm ne gwaj bamã Karõ jano nhym arỳm
gwaj bakam nhỹn gwaj bajo ba. Gwaj kam
arỳm amikam Karõ man amim,

—Mrãmri ne Metĩndjwỳnh arỳm ijo
krakumrẽx. Ga, arỳm kute imã Karõ janor
nhym kute ijo bakumrẽxja pumũ, ane.

Gwaj amim anen arỳm kuma. Arỳm
Metĩndjwỳnh gwaj bajo kra. Ja ne gwaj
kuma. Karõ kute gwaj bajo bakôt ne
gwaj kuma. Ga, me kute memã mỳjja
rũnh nhõrmãn kute kukãm memã kryre
nhõrja pumũ. Nhym me amim kryre jamỳn
arỳm amiwỳr rũnh kamnhĩxkumrẽx. Gwaj
badjwỳ Metĩndjwỳnh arỳm gwaj bamã Karõ
jano nhym arỳm gwaj bajo ba. Gwaj kam
arỳm amim,

—Ga, Metĩndjwỳnh arỳm kute imã Karõ
janorja pumũ. Ga, kute ijo baja pumũ.
Mrãmri dja ba kàjkwakam kôt itĩn ne ar
iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Karõ gwaj bajo
ba gwaj kam amim anen kam arỳm baje

mrãmri ja markumrẽx. Mrãmri kàjk-
wakam Metĩndjwỳnhkôt batĩn rã'ã: rã'ãja
markumrẽx ne amiwỳr kamnhĩxkumrẽx.
23 Amrẽbê ne ba pi'ôkkam ar amã me'õ
jaxwe jarẽ. Me'õ jaxwe: ar akam ar ba gar
ate akrã nhym arek ar akam axweo ba rã'ã.
Ba ren on ar awỳr bôx ne ren arỳm 'ã ar amã
ikabẽn ne ren ar amã kaprĩ jadjà. Ije ar amã
akaprĩ jadjàr karõ ne ba on ajte Kôritukam
ar awỳr ibôx kêt. Mrãmri ne ba ar amã
amijarẽnhkumrẽx. Metĩndjwỳnh ne kute
imar. Nok ba ren ar amã ijêx nhym ren
ajmã ijon. Mrãmri ne ba ar amã amikôt
amijarẽnhkumrẽx.
24 Ar aje amim Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju
marmã ne bar ar awỳr ibôxmã. Djãm ar
ije ar akam amijo ibẽnjadjwỳr ne ibamã?
Kati. Ar ba ne bar ije ar amã kàjmã akĩnh
kamẽnhmã. Kritu pydjibit ar aje tu amim
markumrẽxmã. Tãm dja ar ajaxwebê ar
amã tỳx jadjà gar mã kôt ar amijo aban 'ã
adjukanga kêt.

2

1 Ar akaprĩ karõ ne ba amim,
—On me'ỳr itẽm prãm kêt. Nok ba ren
me'ỳr bôx ne ren memã kaprĩ jadjàr mex
ne, ane. 2 Nã bãm ren ar amã kaprĩ jadjàr
mex nhym mỳj me'õja ren ijo kĩnh? Gar ren
akaprĩkam te aje ijo kĩnhmã.
3 Kam ne ba amrẽbê amikukãm ar amã
pi'ôk no'ôkkam ikabẽn jarẽ. Ar aje ikutêp
abeno mexmã ne ba ar amã arẽ. Ba ar awỳr
itẽm ne ibôx ne ije ar apumũnh ne idjumar
punu kêt kadjy ne ba ar amã arẽ. Ar aje
ijo kĩnhmã ne ba bit tẽmbê ar awỳr itẽm
ne ar awỳr ibôxmã nhym ren ate ar akwỳ
imã idjumar punu jadjà. Ar akwỳkam idju-
mar punu karõ ne ba amrẽbê amikukãm ar
amã pi'ôk no'ôk ne. Nã bãm ar amexkam
amakbê amim ar akunĩ kamnhĩx ne. Ba ar
awỳr bôx gar iro'ã akĩnh kadjy ba tu amim
ar amex kamnhĩxkumrẽx ne. 4 Nã bãm ar
akam idjumar punu rax ne ikadjwỳnhbê
itokry kumex man mu:w. Djãm ije ar amã
ar akaprĩ jadjàr kadjy ne ba ar amã pi'ôk
no'ôk? Kati. Ar aje imar kadjy. Imã ar
ajabê:ê. Ar aje imar kadjy ne ba ã amrẽbê
amikukãm ar amã pi'ôkkam ane.

Me kute me'õ axwe maro biknor'ã kute memã karõ.
Ruk 17.3; Gar 6.1; Ep 4.32

5 Ije amrẽbê pi'ôkkam ar amã me'õ jaxwe:
jarẽnhja djãm bajbit ne imã ikaprĩ jadjà?
Kati. Ar gadjwỳ ne ar akunĩmã kaprĩ jadjà.
Ba ar amã iprĩren ar amã me'õ jaxwe jarẽ.
6 Aje, kwãrĩk wãnh ajte ijukri me'õjamã
kaprĩ jadjàr kêt. Mrãmri amrẽbê me'õja
axwen kam arỳm kaprĩre. Ar akrãptĩ arỳm
axwe pãnh kum kaprĩ jadjà. Jao dja gar
krãta. Kwãrĩk wãnh ajte kum kaprĩ jadjàr
kêt.
7 Jakam dja gar on me'õja jaxweo aknon
ajte mar kêt. Ne kam tu o kĩnh gê akubyn
tỳx ne. Gar ren kum kaprĩ jadjàr rã'ã nhym
ren kaprĩbê te amijo anen arỳm rerek mex
ne. 8 Dja gar ajte kum,
—Mrãmri ar imã ajabêkumrẽx, ane. Dja
gar kum ane gê on kaprĩ kêt.
9 Be, ije amrẽbê ar amã ikabẽn'ã pi'ôk
no'ôkja ije ar amar kadjy ne ba 'ã pi'ôk
no'ôk. Ije 'ã pi'ôk no'ôk kadjy ba amikabẽn
man amim,
—Ba arkum ikabẽn mex jarẽ gê ar iman
goja ikabẽn kôt amijo ba jabej, ane. Ar
aje ikabẽn kunĩ mar ne kôt amijo aba jabej
ne ba ar amã pi'ôk no'ôk. 10 Godja gar
me'õ axwe'õo abiknor jabej ba badjwỳ arỳm
axweo aknon mar kêt ne. Mrãmri me'õja
axwekumrẽx jabej ba arỳm axweo akno, ar
adjumar mex kadjy arỳm o akno. Kritu
kukwakam ba arỳm axweo aknon arỳm mar
kêt ne. 11 Djãm ije axwe mar rã'ã? Kati.
Arỳm ba o aknon mar kêt. Ba ren axwe mar
rã'ã nhym ren Xatanaj arỳm gwaj banoo
akno. Nãm me noo biknoro ba. Ja ne gwaj
baje prĩne mar.
12 Be, ba amrẽbê krĩraxbê Krôwadji'ỳr tẽn
'ỳr bôx. Ije kàj bê memã Kritu'ã ujarẽnh
ny jarẽnh kadjy ba Krôwadji'ỳr tẽn 'ỳr bôx.
Ne kam memã Kritu jarẽ nhym kam me
kum kĩnh ne ma:ro kumex. Nãm me kute
mrãmri ne me kute memã kikre'ã ijê djà'ã
rênh ne memã, “Ajrã amrẽ wadjà”, anhỹr
pyràk. 13 Nãm me ã kum Kritu'ã ujarẽnh
ny kĩnho ane. Me te kum kĩnh ba idjumar
punu rã'ã ne. Nã bãm kam bôx ne te ikamy
Xitu jabej ne kum ikator kêt. Xituo ne ba
ikamy. Kum ikator kêtkam idjumar punu.
Ne kam memã, “Ba on”, anen arỳm amũ
pykabê Mateni'ỳr Xitu jabej tẽ.

Me kudjỳ djào me kurwỳk mõrja Paur
kute amijã akre.
Ep 5.2; Pir 4.18

14 Bar te idjumar punun mã
Metĩndjwỳnhmã ar amikĩnh jarẽ. Mỳkam?
Bir, ta ne ar ijo djuw mex bar mã Kritu kôt
ar amijo iban mã ikĩnh. Ikĩnh kute mrãmri
ne me kute me kurê djwỳnh'ỳr meo ban
kute 'ã àprãrn akubyn õbikwa têpo ban
kurwỳko pôx ne kĩnhja pyràk. Nãm ã Kritu
kôt amijo ibakam ikĩnho ane.

Ga, me krãkamngônh krãptĩ: akubyn
kurê djwỳnh kurũm ban kurwỳko pôx
nhym me kute kukãm prykôt pidjôrã rẽnh
ne kute kudjỳ djà kudjỳ tỳx bôr nhym
kudjỳ:ja pumũ. Nhym kam ardjành me
kunĩkôt prõt ne kute me kunĩo bikamỳr
ja pumũ. Ar badjwỳ ne bar pyka kunĩkôt
Kritu'ã memã idjujarẽnh iba nhym me
arỳm pyka kunĩkôt 'ã idjujarẽnh ma. Kritu
ta kute kudjỳ djà mextire pyràk bar me
kunĩmã 'ã ajarẽ.

15 Nã bãm ar ã anen kam arỳm
Metĩndjwỳnho kĩnh. Kute mrãmri ne me
kute kum kudjỳ djà mextire bôr nhym
ardjành 'ỳr àbir nhym kute bãrn kĩnhja
pyràk. Nã bãm ar ã kum anen kam arỳm me
jamãdjwỳ ã ane. Metĩndjwỳnh kute amim
me utàrjamẽ kute me kangajamẽ amẽ me
jamã ne bar ije mỳjja kudjỳ mextire pyràk
ne memã Kritu'ã idjujarẽnh iba.

16 Nhym be, me ja ne me kum Kritu
'ã ar idjujarẽnhja kĩnh kêt. Ar ije mỳjja
kudjỳ mextire ja pyràk me kum kĩnh kêt.
Metĩndjwỳnh kute me kanga nhym me me
biknor tokry djàkam biknor ja kadjy ne me
kum kĩnh kêt. Nhym be, ate me ja ne
me kum Kritu'ã ar idjujarẽnhja kĩnh. Ar
ije mỳjja kudjỳ mextire ja pyràk me kum
kĩnh. Metĩndjwỳnh kôt me tĩn ne ar ba
kadjy ne me kum kĩnh. Be, mỳj me'õ ta
ne àpênh djà ja kadjy tỳx? Kritu'ã ujarẽnh
kadjy tỳx. Djãm ar ba? Arkati. Nhym be,
Metĩndjwỳnh ne ar ijo ban ar imã tỳx jangij
bar me kunĩmã 'ã idjujarẽnh ar iba. 17 Nhym
kam me krãptĩ kute arĩk Metĩndjwỳnh
kupa'ã kabẽn jarẽnh punu. Djã ne bar me
kudjwa ã arẽnho ane? Kati. Ar ba ne
bar amijãno djan Metĩndjwỳnh kukwakam
katàt arẽnhkumrẽx. Metĩndjwỳnh ta ne ar
ipumũnho nhỹ. Ar ije kupa'ã arẽnh nhym
kute ar imã o pãnh karõ ne bar ã katàt
arẽnho ane. Kritu ar imẽ amijo kajkep bar
katàt arẽnhkumrẽx ne.

3

*Paur ta kute amimex'ã amijar*ẽnh kêt.

1 Djãm mrãmri ne ba ije ajte ar amã
amimex jarẽnhmo kraxja? Kati. Ar ba ne
bar ije amimex jarẽnh kêt. Djã ne bar me
kwỳ kudjwa memã, nàr kon ar amã,

—Memã ar imex'ã pi'ôk no'ôk ne ar imã
angã bar memã o tẽn o bôx. O bôx gê me
arẽn arỳm ar imex man kum ar ikĩnh, ane?
Ne kam ar amã pi'ôko tẽn o bôx gar arẽn kôt
arỳm ar imex man ar amã ar ikĩnh? Kati. Ar
ba ne bar imã imex'ã pi'ôk no'ôk prãm kêt.
Me kwỳ ne me mrãmri kum amimex'ã pi'ôk
no'ôk prãmkumrẽx. Nhym be, ar ba ne bar
imã prãm kêt.

2 Mỳkam ne ar bajbit ar imã amimex'ã
pi'ôk no'ôk prãm kêt? Bir, ar ga ne gar aje
ar imex'ã pi'ôk no'ôk pyràk. Ar ba ne bar ar
amã Kritu jarẽ gar ar idjô'ã 'ỳr amijo akẽx.
'Ỳr amijo akẽx nhym arỳm ar ajo mex ne.
Ar idjô'ã ne gar amex. Nhym kam me kunĩ
kute ar idjô'ã ar amex pumũnh ne kute ar
amar. Ne kam jãm kute ar badjwỳ ar imex
mar. Me kute ar apumũnh kute mrãmri
ne me kute ar imex'ã pi'ôk no'ôk pumũnh
pyràk. Tãm ne bar kuman ar amã,

—Ar ga ne gar aje ar imex'ã pi'ôk no'ôk
pyràk, ane. Ar badjwỳ ar ije ar amex
pumũnh ne ije ar amar ne arỳm imã ar
ajabê:ê. Me kunĩ ne me kute ar amar.

3 Kritu ta ne ar amã ajamak bô gar ad-
jumar djà ny. Nãm ar ajo kute mrãmri
ne me kute pi'ôk no'ôk pyràk. Ar ba
ne bar amã Kritu'ã ajarẽ gar arỳm tu
amim markumrẽx. Nhym kam arỳm ar
amã ajamak bô gar adjumar djà ny. Ga,
Metĩndjwỳnh Karõ tĩn ne ar baja ne kute
ar amã ajamak bônh gar adjumar djà nyja
pumũ. Kritu ne Karõo ar amã ajamak
bô. Ga, me bakukãmãre kute mỳjja tỳxo
kẽnpo'ã no'ôkja pumũ. Djãm ã Kritu ar
ajo ane? Kati. Bar ar amã Kritu'ã ajarẽ
gar arỳm tu amim markumrẽx ne arỳm
adjumar djà ny.

4 Ar ba ne bar ar amã arẽ nhym
Kritu arỳm ar ajo mex. Tãm ne
bar ije markumrẽx nhym mrãmri
Metĩndjwỳnhdjwỳ kute ar imar. 5 Djãm kam
ar ba ne bar ije amim,

—Ba ne ba ije aro mex, anhỹro iba? Kati.
Metĩndjwỳnh ta ne ar imã 'ã karõ bar arỳm

ar amã Kritu'ã ajarẽ nhym kam ta arỳm ar amã ajamak bô.

*Metĩndjw*ỳnh kute Kritu'ã kabẽn ny jarẽnh mãmdji.

6 Ta ne me kadjy ar imã ijamak mex jadjà bar memã arẽnho iba. Metĩndjwỳnh ne kute Kritu'ã kabẽn ny jarẽnh mãmdji bar arỳm kuman memã arẽnho iba. Djã nã bãm Môjdjê kudjwa memã kabẽn'ã kẽnpoti no'ôk tũmja jarẽnho iba? Kati. Metĩndjwỳnh Karõ ne bar memã arẽnho iba. Mỳkam ne bar memã kabẽn tũm jarẽnh kêt? Bir, ba ren ar memã tũm jarẽ nhym ren me te: kute katàt kôt amijo ba prãmje ne ren ta amikôt axwe rã'ã ne. Ne kam ren arỳm pãnh me biknor tokry djàkam akuno. Nhym be, kati. Bar memã Metĩndjwỳnh Karõ jarẽ nhym me arỳm maro ba nhym ta arỳm katàt meo ba. Nhym kam me arỳm Karõkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne.

7 Me memã kẽnpotikam kabẽn jarẽnho ba nhym me arỳm mar kajgon ta amikôt axwe rã'ã. Ne kam pãnh arỳm akuno. Metĩndjwỳnh mỳjja tỳxo kẽnpoti tỳx no'ôk ne. Nhym kam Metĩndjwỳnh mexo umakôt Môjdjê nokre jadjênh ne arỳm kẽnpoti mỳn memã o bôx. Ne kam memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnho dja nhym kabẽn me:xkumrẽx nhym me maro dja. Maro djan te kute nokre 'ãno ãm ne omũnhmã. Metĩndjwỳnh mexo uma djô'ã ne Môjdjê nokre jadjênh nhym me te kute omũnhmã. Nhym kam adjênh apêx tẽ:n arỳm tu apêxkumrẽx. Nhym Metĩndjwỳnh kute Môjdjêmã kabẽn jarẽnh tũmjadjwỳ. Djãm me kute kabẽn tũm kôt katàt amijo bamã? Kati. Me ta te: katàtmãn axwe rã'ã ne.

8 Nhym be, Metĩndjwỳnh Karõ ne gwaj bamã kabẽn ny jarẽ. Kute gwaj bamã arẽnh ja ne mexo kute Môjdjê kabẽn tũm jakrenh mex ne. 9 Djãm Metĩndjwỳnh kute Môjdjêmã kabẽn jarẽnh tũm punu? Kati. Mexkumrẽx. Nhym be, nãm me te memã Môjdjê kabẽn tũm jarẽ nhym me axwe rã'ã ne. Me ta amikôt axwe rã'ã ne. Axwe rã'ãn kam pãnh arỳm me biknor tokry djàkam akuno. Nhym be, gwaj Karõ kabẽn ma nhym arỳm gwaj bamã tỳx jadjà gwaj arỳm katàt kôt ar amijo baba. Kam ne Metĩndjwỳnh Karõ kabẽn nyja arỳm mexo Môjdjê kabẽn tũm jakrenh mex ne.

10 Kabẽn nyja kute tũmja jakrenh mex nhym tũmja me arỳm kute kum kĩnh kêt pyràk. 11 Tũmja me kute 'ã ukangan mar kêtmã. Nhym be, pãnh kabẽn nyja dja me mar rã'ã ne kôt amijo ba rã'ã ne. Kam nyja ne mexo kute tũmja jakrenh me:xi.

12-13 Bar Karõ kabẽn ny mar rã'ãn tu amiwỳr kute mỳjja jarẽnhja kamnhĩxkumrẽx ne irãri memã kabẽn ny jarẽnho amirĩtkumrẽx. Nhym be, Môjdjê ta ne kubẽkào aminokre'ã pro. Metĩndjwỳnh mexo uma djô'ã nokre jadjênh ne kam mebê idjaer kute omũnh kêt kadjy aminokre'ã pro. Nhym kam adjênh arỳm apêx. 14-16 Me abendjô'ã Metĩndjwỳnh kabẽn tũm jarẽ:. Ne akati jakam kute arẽnh rã'ã ne.

Nhym be, me kam amakkre kêt tẽ:n amakkre kêt rã'ã. Akati jakam me amakkre kêt rã'ã. Ga, gwaj baje kubẽkào banokre'ã prokam baje mỳjja ngrirebit pumũnhja pumũ. Mebê idjaerdjwỳ ne me kute Metĩndjwỳnh mar ngrire. Nhym be, me kwỳ arỳm Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ỳr amijo akẽx ne kôt ar amijo ba. Kôt ar amijo ban arỳm mar rax ne.

Ga, gwaj baje kubẽkào banokre'ã pro kêtkam baje mỳjja pumũnh rũnhja pumũ. Mebê idjaer kwỳdjwỳ ne me Metĩndjwỳnh mar rũnh. Nãm me Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ỳr amijo akẽx ne kôt ar amijo ba. Ne kam arỳm Metĩndjwỳnh mar rũnh ne. Nhym be, me kute Bẽnjadjwỳr djwỳnhkôt amijo ba kêtja ne me kute Metĩndjwỳnh mar kryre. Me amakkre kêtkam.

17 Be, Bẽnjadjwỳr djwỳnhjabê ne Metĩndjwỳnh Karõ. Bẽnjadjwỳr djwỳnh Karõ arỳm gwaj bamẽ amijo kajkep. Djã ne gwaj kam arek amim,

—Ba katàt Môjdjê kabẽn man kôt ar amijo iban arỳm Metĩndjwỳnhmã ijaxwe kêt, anhỹro baba? Kati. Gwaj baje amim anhỹr kêt. Metĩndjwỳnh ta ne gwaj bamã axwe kêt jarẽ gwaj arỳm kum bamex ne.

18 Ga, me kute kubẽkào aminokre'ã pro kêtkam kute mỳjja pumũnh rũnhja pumũ. Gwaj badjwỳ baje Bẽnjadjwỳr djwỳnh mex mar rax. Ga, me kute ixekam mỳjja kumex pumũnh mexja pumũ. Gwaj badjwỳ ã Metĩndjwỳnh mar mexo ane. Ne maro baba:n arỳm kôt ar amijo baba. Ta kute amijo ba pyràk kôt ar amijo baba. Kôt

ar amijo baba: nhym arỳm amikôt gwaj bajo mexo tẽ. Gwaj kam arỳm bamexo amũ amikamẽn arỳm ta mexo bamex ne. Mỳj me'õ ne kute gwaj bajo mex? Bir, Bẽnjadjwỳr djwỳnh Karõ ne kute gwaj bajo mex.

4

*Paur kute memã Kritu'ã ujar*ẽnh'ã amijarẽnh.

A Kô 1.12; Tex k 2.1

1 Metĩndjwỳnh kum ar ikaprĩkam ne ar imã me'ã karõn ar imã,

—Dja ga memã Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Kritu'ã ujarẽnh nyja jarẽnho aba, ane. Kam ne bar arỳm memã arẽnho iba. Djã ne bar memã arẽnh'ã idjukanga? Kati. Bar memã arẽnh'ã idjukanga kêtkumrẽx ne memã arẽnh ar o iba. 2 Djã ne bar memã arẽn ate mebê amipdjun mebê mỳjja kupênho iba? Kati. Amrẽbê: ne ba mebê amipdjun mebê mỳjja kupênhja kanga. Djã ne bar ari memã ijêx ne me noo ibiknoro iba? Nàr ijêxnhĩn ari me noo ibiknor ne Metĩndjwỳnh kabẽn kupa'ã memã mỳjja kwỳ jarẽnho iba? Arkati. Ar ba ne bar katàt memã arẽnho iba. Ar ije memã Kritu kabẽn jarẽnhkam djã ne bar ajmã ikuten kupa'ã amijo iba? Kati. Kritu kôt ne bar katàt ar amijo iba. Metĩndjwỳnh ta ne kute ar ipumũnh. Bar katàt ar amijo iban kam katàt memã arẽ nhym me arỳm amim,

—Nà. Nãm ar katàt me bamã arẽnhkumrẽx. Ga, katàt ar kute amijo baja pumũ. Ar mexkumrẽx. Dja ba amim ar kabẽn ma, ane. Dja me kunĩ ar ipumũn kwỳ arỳm ã amim ane.

3 Bar memã Kritu'ã ujarẽnh ny jarẽnho iba. Djãm kam mrãmri we Kritu'ã ar idjujarẽnhja bipdjurkumrẽx? Kon. Mrãmri, me kwỳ biknor prãmjabê bipdjurkumrẽx. Ga, me kute kubẽkào aminokre'ã pron mỳjja pumũnh kêtja pumũ. Mỳjja mebê bipdjur. Me biknor prãmdjwỳ mebê ikabẽn bipdjurkumrẽx.

4 Kritumẽ Metĩndjwỳnh ar. Djãm ja ne uma rax nhym ikjê uma ngrire? Kati. Ar umao kute aben pyràk. Me kum amẽ ar uma:. Bar memã Kritu'ã ujarẽnh ny jarẽ. Ujarẽnh ny kute mrãmri ne memã irã djà pyràk. Gwaj baje amim Kritu markam gwaj baje mrãmri ne me kute irãkam mỳjja kunĩ pumũnh mex pyràk. Nhym be, nã bãm ar me biknor prãmmã ujarẽnh ny jarẽ nhym mebê bipdjur nhym me kute amim mar kêtê. Me kute mrãmri ne me no rã kute mỳjja pumũnh kêt pyràk, ne te: kute marmã. Me kum Metĩndjwỳnhkumrẽx kĩnh kêtja nhõ metĩndjwỳnh, Xatanaj ne arỳm memã amakkre kêt jadjà nhym me arỳm ajbit maro ba. Nhym kam arỳm mebê Kritu'ã ujarẽnh nyja pytàro ba. Kam ne Kritu'ã ujarẽnh nyja mebê bipdjurkumrẽx.

5 Djã nã bãm ar memã,

—Ar ba dja gar tu amim ar imarkumrẽx bar kam arỳm ar apytà, anhỹro iba? Kati. Bar kàj bê memã kum,

—Jeju Kritubê ne me kunĩ nhõ Bẽnjadjwỳr djwỳnh. Tãm dja gar tu amim markumrẽx nhym arỳm ar apytà, anhỹro iba. Ã Jejumã ar idjàpênh kute anhỹrkam ne bar ar amã idjàpênh ar iba.

6 Be, adjàkamã Metĩndjwỳnh ta kabẽn ne, "Akamàt kô tykbit. Gê on a'u. Gê a'u akamàt kurwỳ", ane.

Ga, a'u kute mỳjja kunĩ kurwỳkam mỳjja kunĩ arỳm memã amirĩt mexja pumũ. Metĩndjwỳnhdjwỳ ne arỳm gwaj bamã bajamak bô gwaj arỳm Kritu mar mex ne. Metĩndjwỳnh ne kute mexo, umao me kunĩ jakrenh. Tãm ne gwaj arỳm kuma. Kritu ne kute amijo ba mexkumrẽx gwaj arỳm 'ã ujarẽnh ma. Gwaj baje Kritu mar o ne gwaj baje arỳm Metĩndjwỳnh mar. Metĩndjwỳnh ne kute mexo, umao me kunĩ jakrenh. Tãm ne gwaj baje Kritu mar o kuma.

*Me kute ngyo ngônh pyràk nhym Metĩndjw*ỳnh mekam ỹr.

A Kô 11.23; Kor 1.11

7 Nhym be, gwaj ba ne gwaj baje mrãmri ne ngyo ngônh pãnh ngrire pyràk. Gwaj bapãnh ngrire. Te gwaj bapãnh ngrire nhym gwaj bakam Metĩndjwỳnh nhỹ. Metĩndjwỳnhbê kumkati nhỹ. Mỳj kadjy ne gwaj bakam nhỹ? Bir, Metĩndjwỳnh ta dja gwaj bakam amitỳxo amirĩt nhym me arỳm ajbit rax ma. Dja me gwaj bamar kêt ne arỳm Metĩndjwỳnh ajbit ma. Ja kadjy ne gwaj bakam nhỹ.

8 Ar ije ngyo ngônh pãnh ngrire pyràk. Me arĩk ar ibu'ã ar ijã kabẽn punu krãptĩ. Me ã kabẽn pytĩ: ane. Djã ne kam bar Jejumã idjàpênh'ã idjukanga? Kati. Bar 'ã

idjukanga kêt ne kum idjàpênh rã'ã. Ne mã amim,

—Mỳj godja bar amijon? Mỳj godja bar amijon? ane. Djã nã bãm ar kam amim Metĩndjwỳnh kamnhĩx kêt got? Bar tu amim kamnhĩxkumrẽx.

9 Me ar ijo bikẽnho ba. Djãm kam Metĩndjwỳnh kute ar ikanga got? Kute ar ikanga kêtkumrẽx. Nhym me arỳm pyka'ã ar imẽ bar nõ. Djãm kam bar arỳm ty? Kati. Ar itĩn ne ar iba.

10 Akati kunĩkôt me kute ar ibĩn pyma. Kute mrãmri ne amrẽbê Jeju akati kunĩkôt me kute bĩn pyma pyràk. Nã bãm ã ar ije amikam me kute ar ibĩn pyma maro ane. Dja te me kute ar ibĩn pyma nhym Jeju mã ar ikam tĩn ne ar ijo ba. Bar kam itĩn ne nhym me arỳm ar ijã abenmã kum,

—Ga, ar tĩn rã'ãja pumũ. Mrãmri Jeju tĩn ne ar ba. Tãm ne ar utàr ar o ba, ane.

11 Bar Jejumã idjàpênh ar iba nhym akati kunĩkôt me ar ibĩn pyma. Bar kam itĩn rã'ã ne. Nhym kam me arỳm ar ijã abenmã kum,

—Ga, ar tĩn rã'ãja pumũ. Mrãmri Jeju tĩn ne ar ba. Ta ne ar utàro ba, ane. 12 Me kute ar ibĩn pyma bar itĩn rã'ã. Gar kam arỳm ar ipumũn arỳm tu amim Jeju markumrẽx ne arỳm kôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne.

13 Kam ne me amrẽbê: memã kum,

"Ba ne ba tu amim Metĩndjwỳnh markumrẽx. Ne kam arỳm memã arẽnho iba."

Nãm me ã me bakukãmãremã ane nhym me arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Ar badjwỳ ne bar tu amim Metĩndjwỳnh markumrẽx ne kam memã arẽnho iba. Dja te me kute ar ibĩn pyma bar tu amim Metĩndjwỳnh markumrẽx ne mã memã arẽnh ar o iba.

14 Nhym be, godja me mrãmri ar ibĩn jabej mỳj dja bar kam ikute? Metĩndjwỳnh ne arỳm akubyn Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jejuo tĩn ne. Ta dja Jejukôt akubyn ar badjwỳ ar ijo tĩn ne ar ijo mõn arỳm amikabem ar ipumjuw. Ar gamẽ dja gwaj baro'ã kabem baku'ê. Tãm ne bar tu amim markumrẽx. 15 Akati kunĩkôt me kute ar ibĩn pyma. Bar itokry ne ikaprĩre maro iba. Mỳj kadjy? Bir, ar akadjy. Bar te itokry kumex nhym Metĩndjwỳnh mã kum ar ikaprĩ bar mã memã Kritu jarẽnho iba. Gar kam arỳm ar ipumũn arỳm Metĩndjwỳnh djukaprĩ: man kam arỳm akĩ:nhkumrẽx. Akĩ:nhkumrẽx ne kum,

—Djũnwã, adjukaprĩ:kumrẽx. Imã akĩ:nhkumrẽx, anhỹro aba. Nhym gwaj babu'ã me krãptĩ: gwaj bapumũn arỳm kum Metĩndjwỳnh kĩnh. Ne kam tu amim markumrẽx ne adjwỳnhdjwỳ kĩ:nhkumrẽx. Kĩ:nhkumrẽx ne arỳm kum,

—Djũnwã, adjukaprĩ:kumrẽx. Imã akĩ:nhkumrẽx, anhỹro ba. Dja me krãptĩ: kum amikĩnh jarẽ nhym Metĩndjwỳnhdjwỳ arỳm kĩnhkumrẽx. Ja kadjy bar itokry o iba.

16 Dja me krãptĩ: kum amikĩnh jarẽ. Bar amikukãm ja man mã kam ikĩnh nhym kam arỳm irerek iwỳr bôx kêt. Memã ar idjujarẽnhkôt bar itokrymẽ ikaprĩ maro iba. Maro iba: nhym arỳm ar ibê ar inhĩ kator mex ne. Nhym be, djãm kam ar irerekre? Kati. Te ar ibê ar inhĩ kator mex bar mã ikĩnh ne mã 'itỳx ne. Akati kunĩkôt mã 'itỳx ne.

17 Mỳj ne bar kuman mã ikĩnh ne mã 'itỳx ne? Bir, djãm me kute ar ijo bikẽnh rã'ã rã'ãmã? Kati. Me kute ar ijo bikẽnh 'ikrãn ne. Kam dja bar Metĩndjwỳnh'ỳr tẽn bôx ne ikĩnhkumrẽx. Djãm kam ar ikĩnh 'ikrãn ne? Kati. Dja bar kam ikĩnh rã'ã: rã'ã ne. Jakam ar ikaprĩre. Metĩndjwỳnhkôt dja bar ikĩnhti:re. Tãm ne bar kuman mã ikĩnh ne mã 'itỳx ne.

18 Djãm gwaj baje mỳjja pumũnhja ne bar kôt ijamak bẽn? Me kute ar ijo bikẽnh ja nàr ar itokry ja nàr ar ikaprĩ ja djãm kôt ne bar ijamak bẽn? Kati. Mỳjja pumũnh kêtkôt ne bar ijamak bẽn 'ãno dja. Gwaj baje mỳjja pumũnh ja dja ĩ kêt ne. Nhym be, gwaj baje mỳjja pumũnh kêt ne rã'ã: rã'ã ne. Metĩndjwỳnhkôt ar baban bakĩnhtire ja ne baje omũnh kêt rã'ã. Kàjkwakam õ mỳjja baje omũnh kêt rã'ã. Mỳjja ja ne rã'ã: rã'ã ne. Ar ije mỳjja pumũnh kêt jakôt bar ijamak bẽn 'ãno dja. Ne kam mã ikĩnh ne mã 'itỳx.

5

*Atemã me ĩ ny'ã ujar*ẽnh.
Pir 3.21

1 Be, gwaj banhĩ ja kute mrãmri ne kubẽkàtio kikre pyràk. Pykakam ar babari gwaj kam nhỹ, banhĩ kute kubẽkàtio kikre pyràk ja kam nhỹ. Ga, me kute tẽmbê kubẽkàtio kikre ngrànhja pumũ. Gwaj badjwỳ gwaj on ty. Nhym be, arỳm gwaj batykkam gwaj arỳm Metĩndjwỳnh'ỳr tẽn

arỳm atemã banhĩ ny. Metĩndjwỳnh dja gwaj banhĩ ny nhipêx gwaj kôt ar baba rã'ã: rã'ã ne. Tãm ne bar ije markumrẽx. Gwaj banhĩ ny ne kute gwaj banhũrkwã ny pyràk.

[2] Dja gwaj kàjkwamã tẽn arỳm banhĩ ny. Kute mrãmri ne me kute kubẽkà tũmo pôx ne ny jangjênh pyràk dja gwaj banhĩ ny. On jakam gwaj bamã banhĩ ny prã:m. Gwaj banhĩ ny prãmje kam ama:n kam amakbê bakangãngã. On gwaj banhĩ ja katyk ne tokry djàje bakangãngã. [3] Gêdja gwaj arỳm kàjkwakam banhĩ nyn bakajgo kêt. Ne bakadjwỳnhbit ar baba kêt. Gwaj banhĩ:ĩ.

[4] Jakam gwaj banhĩ ja, kute kubẽkàtio kikre pyràk ja, gwaj kam ar babari bakangãngã. Batokry djàje bakangãngã. Djãm on gwaj bamã banhĩ kangan bakajgo prãm, kàjkwakam bakajgo ar baba prãm? Kati. Gwaj bamã on kàjkwakam banhĩ ny prãm. Ne kam arỳm batyk kêt ne banhĩ nyn batĩn ne ar baba rã'ã: rã'ã ne.

[5] Ja kadjy ne Metĩndjwỳnh gwaj banhipêx. Gwaj batĩn ne ar baba rã'ã rã'ã kadjy ne gwaj banhipêx. Ga, me kute memã mỳjja rũnh nhõrmãn kukãm kute mỳjja kryre nhõrja pumũ. Me amim kryre jamỳn arỳm amiwỳr mỳjja rũnh kamnhĩxkumrẽx. Gwaj badjwỳ. Metĩndjwỳnh arỳm gwaj bamã Karõ jano nhym arỳm gwaj bajo ba gwaj arỳm amim,

—Ga, Metĩndjwỳnh arỳm kute imã karõ janorja pumũ. Ga, arỳm kute ijo baja pumũ. Mrãmri dja ba kàjkwakam kôt itĩn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Karõ kute gwaj bajo bakam dja gwaj ã amim ane. Ne kam arỳm baje mrãmri ja markumrẽx. Dja gwaj mrãmri kàjkwakam Metĩndjwỳnhkôt batĩn ne ar baba rã'ã: rã'ã ne. Tãm ne gwaj baje mrãmri markumrẽx ne amiwỳr kamnhĩxkumrẽx.

[6] Ar ije itĩn markam 'itỳx rã'ã ne. Kum idjàpênhkam 'itỳx rã'ã. Jakam ne bar arek inhĩ jakam ar iba. Arek kam ar ibari djãm Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ỳr ar ibôx? Kati. 'Ỳr ar ibôx kêt rã'ã. Ja ne bar ije mar. [7] Djãm jakam ne bar Bẽnjadjwỳr djwỳnh pumũnhbê ar iba? Kati. Te ar ije omũnh kêt bar tu amim Bẽnjadjwỳr djwỳnh markumrẽx ne ar iba. [8] Ar ije markam 'itỳx rã'ã. Nhym be, ba ren ar on Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ỳr tẽn bôx ne kôt ar iban ren ikĩ:nhkumrẽx. Ba ren ar on tyn inhĩja kangan ren arek Bẽnjadjwỳr djwỳnhkôt ar iba. Ne kam ren ikĩ:nhkumrẽx ne.

[9] Kam ne bar arek kum idjàpênh iba. Arek pykakam inhĩ ja'ã ar iba jabej bar Bẽnjadjwỳr djwỳnhmã idjàpênh ne ije o kĩnh kadjy amima. Nàr bar ityk ne kàjkwamã itẽm jabej bar Bẽnjadjwỳr djwỳnhmã idjàpênh ne ije o kĩnh kadjy amima. Ar ije o kĩnhmã ne bar kum idjàpênh ar iba.

[10] Mỳkam ne bar ije o kĩnhmã? Bir, dja Kritu kàjkwakam krĩ djàkam gwaj bamã nhỹ. Gwaj kam arỳm 'ỳr bôx ne kabem dja nhym arỳm gwaj bakukij. Pykakam gwaj ar babari gwaj baba mex jabej bakukij. Nàr, gwaj baba punu jabej bakukij. Gwaj kam arỳm prĩne amikôt kum amijarẽ nhym kam arỳm gwaj bakunĩmã o pãnh. Apỹnh gwaj banhĩ djàri gwaj bamã o pãnh. Gwaj baje amijo baba kôt gwaj bamã o pãnh. Katàt gwaj baba mex jabej arỳm gwaj bamã o pãnh mex. Nàr ate gwaj amijo baba punu jabej arỳm gwaj bamã o pãnh punu.

*Metĩndjw*ỳnh kute me kunĩo õbikwao ãm.

A Kô 4.2

[11] Dja gwaj baje amijo baba kôt gwaj bakunĩmã o pãnh. Kam ne bar Kritu'ỳr me 'wỳro iba. Me kute Kritu'ỳr amijo akẽxmã me 'wỳro iba ne me axwe nêje ar me kukrào iba. Bẽnjadjwỳr djwỳnh pyma: bar arỳm kuman arỳm nêje ar me kukrào iba. Ne katàt ar amijo iba nhym Metĩndjwỳnh prĩne kute ar imar. Ar gadjwỳ ar aje ar imar jabej ne aje amim,

—Mrãmri ne Paur ar katàt kute amijo bakumrẽx, anhỹr jabej.

[12] Wãkam ne me we ar ijã,

—Ar wã ne ar ajte ar amã amimex jarẽnho ba, ane. Djãm mrãmri me kabẽn? Kati. Wãkam me kwỳ ta amimexo amran ar amã,

—Ba ne ba Kritu'ã idjujarẽnh mexkumrẽx. Me kum ikĩnhkumrẽx, anhỹro ba. Djãm mrãmri ne me kabẽn mex? Kati. Nãm me amijo 'êx. Djãm Kritu kabẽn kôt me kum me abê? Kati. Me jamã dja gar ar ijã ajarẽn memã kum,

—Paur ar kute katàt ar imã arẽnhkumrẽx. Paur ar kute katàt Metĩndjwỳnh kabẽn marn kôt amijo bakumrẽx, ane. Dja gar ã memã ane nhym me arỳm pijàm ne.

13 Djãm mrãmri ne bar we ajbãn ar amã
amijarẽ? Nà. Kwãrĩk wãnh rã'ã. Bar we
ajbã. Metĩndjwỳnh kadjy ne bar we ajbã.
Nàr, djãm mrãmri ar ikrã mex ne katàt
ar amã amijarẽnhkumrẽx? Metĩndjwỳnh
ta ne kute ar imar. Ar aje Metĩndjwỳnh
mar kadjy ne bar katàt ar amã ami-
jarẽnhkumrẽx.

14 Kritu kum gwaj bajabê:ê. Kum gwaj
bajabêkam ne gwaj bakunĩ pãnh ty. Gwaj
badjwỳ bamã Kritu jabê:n arỳm 'ã memã
badjujarẽnh prã:m. Dja me te Kritu'ã gwaj
bakangrônho ba. Kwãrĩk wãnh rã'ã. Gwaj
ty. Gwaj bamã batyk pyma kêt. Kritu gwaj
bakunĩ pãnh tykkam gwaj badjwỳ gwaj
bamã batyk pyma kêt. 15 Gwaj bakunĩ pãnh
tykkam mỳj dja gwaj nẽ? Bir, dja gwaj
amidjwỳnhbit maro babaja krãta. Ne kam
Kritu maro baban kôt ar amijo baba. Nãm
gwaj bapãnh tyn akubyn tĩn ne. Kam dja
gwaj maro baban kôt ar amijo baba.

16 Arỳm gwaj bapãnh tykkam djãm kam
ar ije me mar punu? Kati. Me kum
Metĩndjwỳnh kĩnh kêt ja ne me kute me
mar punu. Djã ne bar ã me mar punuo ane?
Kati. Bar aminhijukri amidjan kam arỳm
ar ije me mar punu kêt. Mrãmri amrẽbê
ar ije Kritu mar punu. Djãm jakam ar ije
mar punu rã'ã? Kati. Bar arỳm aminhijukri
amidjan kam arỳm ije mar punu kêt.

17 Bir, mỳj ne ar ije me mar on? Bir,
dja Kritu meo kra nhym me arỳm umar
djà ny. Amrẽbê ne me mỳjja tũm kôt
ar amijo ba. Ne jakam arỳm kute mỳjja
tũmkôt amijo baja arỳm krãtan arỳm mỳjja
nykôt ar amijo ba. Be ga, me arỳm mrãmri
prĩne umar djà nykumrẽxja pumũ. Bar
aminhijukri amidjan arỳm kute meo ny ja
ma.

18 Metĩndjwỳnh ta ne arỳm prĩne
meo ny. Gwaj badjwỳ ne gwaj amrẽbê
Metĩndjwỳnho bakurê djwỳnh nhym ta
arỳm gwaj bajo nyn gwaj bajo õbikwa.
Jeju Kritu arỳm tyn akubyn tĩn gwaj
kam tu amim markumrẽx. Nhym kam
Metĩndjwỳnh arỳm gwaj bajo õbikwa. Gwaj
bajo õbikwan arỳm me'ã gwaj bamã karõ.
Gwaj baje memã 'ã badjujarẽnhmã gwaj
bamã karõ. Gwaj kam arỳm memã kum,

—Ga me aje Metĩndjwỳnho akurê
djwỳnh. Nhym be, dja ga me tu amim Jeju
markumrẽx nhym arỳm me ajo nyn me ajo
õbikwa. Nã gwãm ã memã anhỹro baba.
19 Metĩndjwỳnh ta ne me kunĩo õbikwao
dja. Kritu arỳm tyn akubyn tĩn ne nhym me
arỳm tu amim markumrẽx nhym kam arỳm
meo õbikwa. Meo õbikwan arỳm memã
axwe kêt jarẽ nhym me arỳm kum mex ne.
Nhym arỳm ar imã Kritu'ã ujarẽnhja jarẽ.
Bar memã 'ã ajarẽn memã kum,

—Dja ga me tu amim Kritu markumrẽx
nhym Metĩndjwỳnh arỳm me ajo nyn me
ajo õbikwakumrẽx, ane. Tãm ne bar memã
arẽnho iba.

20 Kam ne bar Kritu kabẽnkôt memã id-
jujarẽnh ar iba ne Kritu kukwakam 'ỳr ar
ajwỳro iba. Ar aje Metĩndjwỳnh'ỳr amijo
akẽxmã ar ajwỳro iban ar amã,

—Dja gar tu amim Kritu markumrẽx
nhym Metĩndjwỳnh arỳm ar ajo õbikwa,
anhỹro iba. Bar 'ỳr ar ajwỳro iba kute
mrãmri ne Kritu ta mãn kute amiwỳr me
'wỳro ba pyràk.

21 Kritu amikam axwe 'õ mar kêt ne axwe
kêt me:x ne. Nhym be, Metĩndjwỳnh arỳm
kum axwe jarẽ. Nhym mỳj axwe'õja?
Bir, gwaj ba bajaxwe pro. Nãm kum
gwaj bajaxwe pro jarẽ nhym arỳm kute
ta mãn axwe djwỳnh pyràk. Nhym kam
Metĩndjwỳnh arỳm pãnh gwaj bamã axwe
kêt jarẽ. Gwaj tu amim Kritu markumrẽx
nhym Metĩndjwỳnh arỳm gwaj bamã axwe
kêt jarẽ gwaj arỳm Metĩndjwỳnh jaxwe
kêto bajaxwe kêt. Kam dja gar tu amim
Kritu markumrẽx nhym Metĩndjwỳnh
arỳm ar ajo õbikwakumrẽx.

6

1 Metĩndjwỳnh kôt ne bar idjàpênh ar iba.
Kam ne bar arỳm ar amã arẽ. Metĩndjwỳnh
ne tu kum ar akaprĩ:kumrẽx* ne ar amã
ar ajamak bô gar arỳm amim ama. Ar
aje amim markam tu amim markumrẽx ne
kwãrĩk wãnh 'ã adjukanga kêt. 2 Mỳkam dja
gar 'ã adjukanga kêt? Bir, Metĩndjwỳnh ne
arỳm gwaj bakukãmãremã kabẽn ne memã
kum,

* 6:1 Djãm ar ga ne gar ajaxwe kêt nhym pãnh kum ar akaprĩ Kati. Ar ga ne gar te ajaxwe kêtmã nhym arỳm ta kum ar akaprĩ.

"On jakam ije me amar. Ga me imã amijarẽ ba arỳm me ama. Imã me akaprĩkam ne ba me ama.
Ẽ, on akati jakam ije me apytàr. Ba me apytàn arỳm me ajo djuw mex."
Nãm ã Metĩndjwỳnh gwaj bakukãmãremã ane. Badjwỳ kôt ar amã arẽ. Mytja tãmkam Metĩndjwỳnh kum ar akaprĩ. Akati jakam kute ar apytàr. On 'ỳr amijo akẽx. Kwãrĩk wãnh 'ã adjukanga kêt.

*Paur kute apỹ*nh kaprĩ djàri'ã amijarẽnh.
Kor 1.10
3 Ar ba ne bar amijaxwe nêje amijãno dja. Mỳkam ne bar amijãno dja? Bir, ba ren amijãno idjãm kêt ne ren arỳm ajmã ikute. Nhym kam ren me'õ arỳm ijã,
—Djãm Metĩndjwỳnhmã ar àpênh wãkam ar mex? Kati, ar axwe ar ba, ane. Me'õ ren ar ijã anen ren arỳm Metĩndjwỳnh bê amijo akẽx. Me'õ kute Metĩndjwỳnh bê amijo akẽx karõ ne bar amijaxwe nêje amijãno dja. 4 Ne ar imrãnh kunĩkôt katàt Metĩndjwỳnhmã idjàpênhkumrẽx nhym me kunĩ kute kôt ar imar.
Katàt kum ar idjàpênhkam te apỹnh ar ikaprĩ djàri ar ijo ba bar kum idjàpênh'ã idjukanga kêt.
Ne ajte apỹnh itokry ma.
Ne ajte imã mỳjja prãm ne inhõ mỳjja kêt.
Ne ajte apỹnh mỳjjakam itĩn prãm.
5 Katàt kum ar idjàpênhkam me ajte mry kà punuo ar ikaprêprêk.
Nhym me ar ibê ijê
nhym me krãptĩ: ar ikam àkrên ar ikam kangao kumex.
Bar apỹnh idjàpênh tỳxo prĩne amidjôm ne.
Ne ajte apỹnh idjàpênh'ã ino tỳx ne inhõt kryre nhym arỳm akati.
Bar ajte Metĩndjwỳnhmã amijajburo iba. Katàt kum ar idjàpênhkam bar ã ane.
6 Ne ajte kam prĩne amijaxwe nêje amijãno dja.
Ne ajte prĩne mỳjja mar mexkumrẽx.
Nhym me ajte ar ijo ajkẽ bar bit ingrykmãn ajte akubyn amijã ingryk nê.
Ne kum ar idjàpênhkam ajte imã me kaprĩ.
Nhym Metĩndjwỳnh Karõ ajte ar ijo ba bar mrãmri imã me abêkumrẽx.
7 Ne ajte katàt memã ikabẽn jarẽnhkumrẽx nhym Metĩndjwỳnh ajte ar ikôt àpênh tỳx.
Kum ar idjàpênhkam bar amijãno djan katàt ar amijo iba. Ga, krãkamngônh kute kàxo kubẽkà jangjênh ne kute kurê djwỳnhbê amipytàrja pumũ. Ar badjwỳ ne bar inhõ kàxo kubẽkà jadjàr mãn pràbê amijãno djan katàt ar amijo iba. Me kute ar imã ar ijaxwe jarẽnh karõ ne bar amijãno dja.
8 Nhym me ajte kum ar ikĩ:nhkumrẽx. Djãm kam ar ije amidjwỳnhbit mar ne Metĩndjwỳnhmã idjàpênhmã kanga? Kati. Bar mã kum apê.
Nhym me ajte te mebê ar ikurê bar mã kum apê.
Nhym me ajte te ar ikàxã abenmã kum,
—Djãm ar wã mex got? ane bar mã Metĩndjwỳnhmã apê.
Nhym kam me ajte te ar ikàxã abenmã kum,
—Me kum ar kĩ:nhkumrẽx, ane bar mã kum apê.
Nhym me ajte te ar ijã,
—Nãm ar ta amijo Metĩndjwỳnh maro ba. Nãm ar memã 'êx ne me noo biknoro ba, ane. Nãm me te ar ijã ane bar katàt kum idjàpênhkumrẽx rã'ã.
9 Nhym me ajte te ar ibê ate krãn ba nhym Metĩndjwỳnh kute ar imarkumrẽx. Nhym õ me jadjwỳ kute ar imarkumrẽx.
Nhym me ajte kute ar ibĩn pyma. Te ar ibĩn pyma. Ota, ar itĩn rã'ã.
Nhym me ajte mã ar ikaprêprêk. Ne te ar ikaprêprêk bar ityk kêt.
10 Ne ajte ikaprĩ:ren ikaprĩ japôkmã mã ikĩnh.
Ne ajte ar inhõ mỳjja kêt. Te ar inhõ mỳjja kêt bar memã Kritu'ã idjujarẽnh ar iba nhym me arỳm tu amim markumrẽx. Me krãptĩ ne me tu amim markumrẽx ne arỳm kôt Kritu nhõ mỳjja kume:xo õ mỳjja.
Te ar inhõ mỳjja kêt bar tu amim Kritu markumrẽx ne arỳm Kritukôt ar inhõ mỳjja kunĩ.
11 Krĩraxbê Kôritukam ar ga ne bar imã ar ajabê:. Kam ne bar prĩne amikôt ar amã amijarẽnho amirĩtkumrẽx. 12 Djã nã bãm ar ar abê amiptàn imã ar ajabê kêt got? Ar ga ne gar amã ar ijabê kêt. 13 Ar ije ar ajo ikramãn pràbê bar ar amã ikabẽn. Ar gadjwỳ dja gar amipãnh ar imã akabẽn mex jarẽn ar amã ar ijabê.

Me kute Jeju marbito aben nhikjê'ã kute memã karõ.
Ep 5.7; A Xim 2.4; Xij 4.4; Ped k 2.11

14 Ga, mry kute jênh bjêr kadjy me kute
o aben nhikjêja pumũ. Mry kute aben
pyràk kambit ro'ã àpênh mex. Ar gadjwỳ
ar aje me'õo anhikjêmã me kute amim Jeju
marbito anhikjê. Kwãrĩk wãnh me'õ kute
Jeju mar kêto anhikjê kêt ne ro'ã adjàpênh
kêt.

Djãm me axwemẽ me axwe kêt kute aben
pyràk ne ro'ã àpênh mex? Kati. Ga, a'umẽ
akamàtmẽ ro'ã ba kêtja pumũ. Apỹnh ne
ba. Ar gadjwỳ ne gar aje amim Jeju mar.
Kam ar amã ajaxwe kĩnh kêt. Me kute Jeju
mar kêtja ne me kum axwe kĩnh. Djãm ro'ã
ar adjàpênhkam mex? Kati. Kam mex kêt.

15 Djãm Kritumẽ Berij axikôt kabẽn? Kati.
Ar apỹnh kabẽn. Berij nhidji 'õdjwỳbê ne
Xatanaj. Me kute amim Jeju mardjwỳ djãm
me kute amijo ba kute me kute Jeju mar
kêtja amijo ba pyràk? Kati. Me kute amim
Jeju mar katàt ar amijo ba. Nhym be, me
kute mar kêtja ate amijo ba. Me apỹnh ba.

16 Djãm Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam
me kute kum amijarẽnh kadjy apỹnh
mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêxja
krĩ? Djãm Metĩndjwỳnhmã ja mex?
Arkati. Me kute kam Metĩndjwỳnhmãbit
amijarẽnhmã. Gwaj badjwỳ. Djãm gwaj
baje Metĩndjwỳnhmã amijarẽnh ne jãm
mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêxmã
amijarẽnhmã? Me kute Jeju mar kêtja kud-
jwa mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêxmã
amijarẽnhmã? Kati. Gwaj baje me kute
Jeju mar kêtja kudjwa kêt ne mỳjjao
metĩndjwỳnh karõ nhipêxmã amijarẽnh
kêtmã. Ga, Metĩndjwỳnh õ kikretikam ỹrja
pumũ. Gwaj badjwỳ. Metĩndjwỳnh ne
gwaj bakam nhỹ. Metĩndjwỳnh tĩn ne ar
bakumrẽx. Tyk kêtkumrẽx. Tãm ne gwaj
bakam nhỹ. Metĩndjwỳnh ta ne amrẽbê:
memã kum,

"Ba dja ba mekôt ar iban mekmẽ ar mrã.
Dja me imã, 'Me inhõ Metĩndjwỳnh',
ane ba meo iba rã'ã ne."

Nãm ã amrẽbê: me bakukãmãremã ane.
17-18 Ne kam ajte,

"Kam, on me me kute imar kêtjamã akàx.
Djãm me aje meo anhikjên me ro'ã
adjàpênhmã? Kati. Kwãrĩk wãnh.
On me memã akàx ne ate ar aba."

Nãm ã Bẽnjadjwỳr djwỳnh me
bakukãmãremã ane. Ne kam ajte memã
kum,

"Kwãrĩk wãnh me axwe kôt ajaxwe kêt. Me
axwe kôt ajaxwe kêtkam ba dja ba
ibê abãmkumrẽx. Ne kam arỳm ajo
ikrakumrẽx. Ajo ikra mykumrẽx.
Ajo ikra nikumrẽx."

Nãm ã Bẽnjadjwỳr djwỳnh me
bakukãmãremã ane. Bẽnjadjwỳr djwỳnh
'itỳxo kubê kumkati ta ne memã ja jarẽ.

7

1 Ga, kute gwaj bamã mỳjja mex jarẽnhja
pumũ. Mrãmri ne gwaj bamã kabẽn pydjin
arẽ. Kam dja gwaj on wãnh bajaxwe kunĩ
kanga. Baje amidjwỳnhbito kĩnh kadjy ba-
jaxwe kunĩ gwaj on wãnh kanga. Bakabẽn
punu kunĩkôt, badjàpênh jaxwe kunĩkôt ne
gwaj tu Metĩndjwỳnhbê amijo ajkẽ. Gwaj
wãnh kunĩ kangan katàt Metĩndjwỳnh kôt
ar amijo baba. Gwaj kum bamexo amũ
amikamẽn prĩne ta mexo bamex. Gwaj
bamã umakôt ã kum bamexo batẽmo ane.

Paur kute memã amikĩnh jarẽnh.

2 Dja gar amã ar ijabê. Djã nã bãm ar ar
ajõo ajkẽ? Djã nã bãm ar ar ajõo àpnu? Djã
nã bãm ar ar ajõbê mỳjja 'õo iprõt? Arkati.
3 Djãm ar ije ar amã ajaxwe jarẽnhmã ne bar
ar amã ja jarẽ? Kati. Arỳm bar ar amã,

—Gwaj baro'ã dja gwaj batĩn ne ar baba.
Nàr kon ar atyk jabej gwaj baro'ã ty, ane.
Nãm bãm ar ã imã ar ajabêo ane. 4 Nã bãm
tu amim ar amex markumrẽx ne prĩne ar
amã amikôt amijarẽ. Nã bãm ar akam ikĩnh
ne memã ar akam ikĩnh jarẽnh kumex ne.
Nãm te apỹnh ikaprĩ djàri iwỳr ban bôx ba
ar amex djô'ã akubyn ikĩnh ne amikĩnh ra:x
ma.

5 Nã bãm ar amrẽbê pykabê Mateni'ỳr tẽn
'ỳr bôx. Nhym kam apỹnh ar ikaprĩ djàri mã
ar iwỳr ban bôx bar te ityk djà kêt prãmje.
Me kum ar ikurê:n ari ar ijo ba bar arỳm itĩn
prã:m.

6 Nhym be, me Batĩndjwỳnh kute me
kaprĩo kĩnho ba tãm ne arỳm akubyn ar ijo
kĩnh ne. Arỳm Xitu ar akurũm bôxkam ne
bar akubyn ikĩnh ne. 7 Djãm bôxkambit ar
ikĩnh? Kati. Kute ar imã ar ajarẽnh djô'ã ne
bar ajte ikĩnh. Nãm ar imã ar akam amikĩnh
jarẽ. Nãm ar imã,

—Nãm me ar ajo ama: ne kaprĩre ne
muwn mã memã kum, "Paur ne ba ar imã

kĩnhkumrẽx", anhỹro ba. Nãm ã Xitu ar imã ar ajarẽnho ane. Ba kam arỳm Xitu kĩnh djô'ã badjwỳ ar akam ikĩnhkumrẽx.

8 Amrẽbê ar ije ar amã pi'ôk no'ôkkam ne ba amim ingryk ne amiman ar ajã amim,

—Ỹ, watĩre. Mỳkam ne ba arkum pi'ôk no'ôk ne arỳm arkum kaprĩ jadjà? ane. Djãm jakam ije amim anhỹr rã'ã? Kati. Ije inhõ pi'ôko ije ar amã kaprĩ jadjàr ngrirebit. 9 Jakam ne ba ikĩnh ne. Mỳkam? Djãm ar akaprĩkam? Kati. Gar akaprĩkam arỳm akubyn amima. Ba kam arỳm ikĩnh ne. Ar aje Metĩndjwỳnh kabẽn markôt gar arỳm akaprĩ. Akaprĩn arỳm akubyn amima. Ga, ar aje akubyn amimarkam ije ar ajo ibikẽnh kêtja pumũ. Ije pi'ôkkam ar amã ikabẽn'ã no'ôko ije ar ajo ibikẽnh kêtê.

10 Me kute arỳm amikam Metĩndjwỳnh kabẽn mar ne kôt kaprĩkam ne me arỳm amiman wãnh axwemã iren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx. 'Ỳr amijo akẽx nhym arỳm me utà. Djãm kute me utàrkam me amim ngryk ne kaprĩ? Arkati. Nhym be, me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtjamã ne me kabẽn jarẽ nhym me arỳm amim ngryk ne amikam kaprĩ. Amikam kaprĩ kajgon wãnh axwemã irern kute Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx kêt ne arỳm akuno. Me biknor tokry djàkam akuno.

11 Nhym be, amrẽbê inhõ pi'ôk ar awỳr bôx ja ne gar amim arẽn aman arỳm amima. Amiman arỳm amijo mex prãm ne amijo mex ngry'ã ar ano kator me:x ne arỳm abenbê ar ajaxwe kurê. Abenbê ar ajaxwe kurên arỳm ar amã ajaxwe pyma:. Ne kam ijo ama:n arỳm inêje mã memã akabẽn. Ne kam me'õ jaxwe jabe:j ne axwemã akatorkumrẽx. Ar Metĩndjwỳnh kabẽn kôt akaprĩkumrẽxja pumũ. Ne kam arỳm ar amexo amirĩtkumrẽx. Õbê ne ba ar amã apỹnh mỳjja kwỳ jarẽ. Gar arỳm jakam mỳjja kunĩkôt imã amimexo amirĩtkumrẽx ba arỳm ar ama.

12 Ba amrẽbê ar amã pi'ôk no'ôk ne. Me'õ jaxwe ne ba kuman pi'ôkkam arỳm ar amã arẽ. Nãm ar ajo ajkẽ ba kuman pi'ôkkam arỳm ar amã arẽ gar arỳm ama. Djãm ar aje jabit marmã ne ba ar amã arẽ? Kati. Ar aje badjwỳ imarmã. Ba ar ajã ino tỳ:x. Tãm ne ar aje marmã ne ba ar amã arẽ. Mrãmri ne ba ar ajã ino tỳxkumrẽx. Metĩndjwỳnh ta ne kute imar. 13 Ar aje ar imar ne akubyn ar akĩnhkam bar badjwỳ ar adjô'ã akubyn ikĩnh.

Nhym Xitudjwỳ ar awỳr bôx ne bit umar punure. Gar kam akunĩ arỳm aêrbê o kĩnh nhym arỳm ar akam kĩnhkumrẽx. Ne kam arỳm amrẽ tẽn iwỳr bôx ne imã ar ajã ajarẽ bar badjwỳ arỳm ô'ã ikĩnhtire. 14 Nã bãm Xitumã ar amextire jarẽ. Djãm kam ikabẽn kajgon arỳm kam ipijàm ne? Kati. Ije amrẽbê ar amã ikabẽn kunĩ jarẽnhja ba ar akônh kudji. Ije Xitumã ar amex jarẽnhdjwỳ ba ar amex kônh kum arẽ. Nhym kam ta ar awỳr bôx ne arỳm ta ar amex pumũnhkumrẽx.

15 Ne kam ta ajte akubyn jakam bôx ne akubyn amijo tẽn ar ama:ro nhỹ. Nãm ar awỳr bôx gar akunĩ aje kabẽn maro akumex. Nã gãm ar atertet ne kum akabẽn mexbit jarẽ. Nãm akubyn amijo tẽn ar amaro nhỹn arỳm amybỳm kum ar ajabê:ê. 16 Kam ne ba arỳm ate ikrãn amim ar amexbit man arỳm ar akam ikĩnhkumrẽx.

8

Kute me õdjành'ã memã karõ.
Kar 11.29; Rô 15.25; Kô k 16.1; Xim k 6.18

1 Kam, akmere, àpnhĩre ar, ba ar amã pykabê Matenikam me arẽ. Ga, Matenikam apỹnh me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio ba djàri ne me ukaprĩkumrẽxja pumũ. Djãm me ta ne me ukaprĩ? Kati. Metĩndjwỳnh ta ne kum me kaprĩ ra:xi nhym me arỳm kuman arỳm ô'ã kum me kaprĩkumrẽx. 2 Nãm me te amikam tokry ne kaprĩ kumex man arỳm apôkmã amikam kĩnh kati ma. Nãm me te õ mỳjja ngrire ne memã mỳjja nhõr prã:m. Nãm me tu õdjànhti:re ne memã mỳjja kumex ngã.

3 Be, apỹnh me àpênh djà kôt ne me kute apỹnh pi'ôk kaprĩ jamỳnh. Me kwỳ õ pi'ôk kaprĩ rax nhym me kwỳ õ ngrire. Djãm Matenikam me õ pi'ôk kaprĩ rax? Kati, me õ ngrire. Nãm te me õ pi'ôk kaprĩ ngriren memã kumex ngã. Ba ne ba omũ. Me ta ne me memã kungã.

4 Nã bãm bit akubyn memã nên memã kum,

—Kati. Ar anhõ pi'ôk kaprĩ ngrire. Kôt dja gar memã ngrirebit ngã, ane. Nhym ar imã,

—Kati. Djeruxarẽkam Jeju nhõ me ja ne me õ mỳjja kêt ne kum prãm. Bar kam imã

me kaprĩ. Ar ba dja bar memã kumex ngã, ane.

5 Bar kam me kute memã pi'ôk kaprĩ nhõrkam ama. Nhym kam me ta kumrẽx ar ijaêrbê Metĩndjwỳnhmã amingãn amim,

—Ba katàt Bẽnjadjwỳr djwỳnh kabẽn man kôt amijo iba mex, ane. Ne kam amim,

—Ba Paur kabẽn man kôt amijo iba mex, ane. Metĩndjwỳnh kabẽnkôt ne me ã ane. Ne kam me kadjy ar imã pi'ôk kaprĩ ngã. 6 Matenikam me ã ane bar kam Kôrituwãkam ar abaja'ã Xitumã karõ. Ta ne amrẽbê ar awỳr bôx ne ar amã arẽ. Gar kam arỳm memã pi'ôk kaprĩo atommo krax. Nhym kam jakam ar iwỳr bôx. Kam ne bar ar ajã Xitumã karõn kum,

—Dja ga Kôritukam memã arẽ gê me mrãmri ukaprĩkumrẽx ne pi'ôk kaprĩo atomo tẽn inomã mẽnhkumrẽx, ane.

7 Akmere àpnhĩre ar, gar arỳm amex ne arỳm tu amim Metĩndjwỳnh markumrẽxo aba. Ne aje kabẽn jarẽnh me:xkumrẽx. Ne aje kôt mỳjja kume:x mar. Ne mrãmri akabẽnkumrẽx ne amã ar ijabê:kumrẽx. Ã amexo ane. Nhym be, dja gar mekam adjukaprĩdjwỳ ne me kadjy pi'ôk kaprĩo atomkumrẽx.

8 Djãm ar ba ne bar amirax pumũnh nhiràm ar amã,

—Ar iraxja man ar ikabẽn kôt memã o atomkumrẽx, anhỹro iba. Kati. Nã bãm ã ar amã anhỹr kêt. Matenikam me ja kumrẽx ne me memã o atomo tẽn inomã kumẽ. Ar gadjwỳ ar aje ar ikabẽn mar ne aje memã o atomo atẽm ne inomã mẽnhmã. Djãm mrãmri ne gar amã ar ijabêkumrẽx? Ar amã ar ijabêkam dja gar o atomkumrẽx.

9 Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu ta ne tu ukaprĩkumrẽx. Tãm ne gar arỳm aje mar. Nãm õ mỳjja kumex. Mỳjja kunĩ ne õ mỳjja. Nãm te õ mỳjja kunĩn arỳm ar akadjy õ mỳjja kêt. Gar kam arỳm mỳjja kumexo anhõ.

10 Ba kam arỳm ja man ar amã arẽ. Be, amũ amex ja'ã ne gar akumrẽx aje memã pi'ôk kaprĩ nhõr prãm ne arỳm o atommo krax ne. 11 Jakam dja gar o atomo tẽn inomã mẽnhkumrẽx. Djãm ar aje memã õr prãm ne o atommo krax ne katẽri krã'yrkam mex got. Kati. Gar amã memã õr prãm ne ajte o atomo tẽn inomã mẽnhkumrẽx. Kambit arỳm mex. Ar aje apỹnh adjàpênh pãnh pi'ôk kaprĩ jamỳnh kôt dja gar memã ikjê rên memã o atom.

12 Be, me kute memã õr prãmkumrẽxja ne Metĩndjwỳnh kute me mar ne arỳm mekam kĩnh. Djãm me'õ nhõ mỳjja kêtkam dja Metĩndjwỳnh memã kum, “Memã angã”, ane? Kati. Me õ mỳjja rax gêdja 'ã akren pi'ôk kaprĩ rax ngã. Nhym be, me õ mỳjja ngrire dja 'ã akren pi'ôk kaprĩ ngriren kum kungã.

13 Djãm ar aje memã õr nhym me kum prãm kêt gar ajte me pãnh anhõ mỳjja kêtmã ne ar amã prãmmã? Djãm ja kadjy ne ba ar amã arẽ? Kati. Gêdja ar anhõ mỳjja nhym amũ me õ mỳjja nhym kam ar ajõ'ã kàtàm kêt. Gamẽ amũ me wãmẽ gêdja ar anhõ mỳjjao aben pyràk. Ja kadjy ne ba ar amã ikabẽn. 14 Jakam arỳm ar anhõ mỳjja kumexkam ar aje memã kwỳ nhõr nhym memã prãm kêtmã. Nhym kam ajmãkam gar me pãnh amã prãm jabej nhym me õ mỳjja kumex jabej. Ne kam arỳm amipãnh ar amã mỳjja ngã. Gar kam anhõ mỳjjao aben pyràk. 15 Me bakukãmãre kute djwỳbê mỳj ne jao atomo bakam ne me ã ane. Amrẽbê: ne me'ã memã kum,

“Nãm me djwỳo atom kumex nhym me mãnhkutã ne. Ne djwỳ'ã kàtàm kêtne.
Nhym me jadjwỳ djwỳ ngrireo atom nhym me mãnhkutã ne. Ne me'ã 'ã kàtàm kêt ne.”

Nãm me ã me bakukãmãremã ane nhym me arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Ga, me kunĩ õ djwỳ nhym me'õ'ã djwỳ'ã kàtàm kêtja pumũ.

*Kute me'*ỳr Xitu ar anor kadjy.

16 Be, Metĩndjwỳnh ne Xitumã amak bô nhym kute ar amarkumrẽx. Kute ba ije ar amar pyràk ne ã ar amaro ane. Ba kam Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽ. 17 Bar Xitumã ar ajã karõn kum,

—Dja ga memã arẽ gê me pi'ôk kaprĩo atomo tẽn inomã mẽnhkumrẽx, ane.

Nhym ar imã,

—Be, mrãmri. Dja ba ã memã ane, ane. Ne kam ta kadjy ar awỳr tẽm prãmkumrẽx. Ne kam arỳm kute ar awỳr pi'ôko tẽm ne kute o bôxmã gar aje omũnhmã.

18 Bar ar ajã Xitumã karõn kam kôt ije gwaj bakamyja 'õdjwỳ janormã. Gwaj bakamy jamẽ Xitu ar ar awỳr tẽmmã. Ar ikamy ja ne àpênh mexkumrẽx. Kute

Kritu'ã ujarẽnh ny jarẽnhkam àpênh
mexkumrẽx. Me kute amim Jeju mar kunĩ
apỹnh kôt ar aben pydjio ba djàri kunĩ ne
me abenmã mex jarẽ. [19] Me kute Jeju mar ta
ne me amijo utàn ar imã,
—Gwaj bakamy ja dja ar ikabẽn kôt ar
akôt pi'ôk kaprĩo tẽn memã kungã, ane.
Gwaj bakamy ja ne bar kuman kumrẽx Xitu
kôt ar awỳr ano. Dja ar bôx gar me kadjy
pi'ôk kaprĩo atom inomã mẽnhkumrẽx. Ar
badjwỳ dja bar ĩ ar awỳr tẽn bôx gar ar
imã pi'ôk kaprĩ ngã bar Xitumẽ ro'ã arỳm
Djeruxarẽ'ỳr o tẽ. 'Ỳr o tẽn o bôx ne iro'ã
memã kungã. Me ar ikôt Metĩndjwỳnh
raxmã kator kadjy dja bar ã o ane. Ar aje
memã õr prãm nhym me kute jadjwỳ mar
kadjy dja bar ã o ane.
[20] Godja bar memã pi'ôk kaprĩ kumexo tẽn
memã kungã. Nhym kam me ar ikôt gwaj
bakamy tẽmja pumũn ar ijã ar idjàkĩnhĩ
nhôr kêt. [21] Dja bar iro'ã katàt memã o tẽn
o bôx. Metĩndjwỳnh dja katàt ar ije amijo
ibakôt ar ipumũ. Nhym pykakam me ar
badjwỳ dja me katàt ar ije amijo ibakôt ar
ipumũ.
[22] Kam gwaj bakamy ja Xitu kôt ar
awỳr tẽmmã. Dja bar kam gwaj bakamy
'õdjwỳ jano nhym arkôt tẽ. Gwaj bakamy
jadjwỳ ne mexkumrẽx. Metĩndjwỳnhmã
àpênh kunĩkôt gwaj bakamy ja mrãmri kum
ukanga kêtkumrẽx ne kum àpênhkumrẽx
bar arỳm amim omũ. Nhym tu amim ar
amarkumrẽx. Kam ne ar akadjy àpênh
prãmkumrẽx. Gwaj bakamy jadjwỳ dja
arkôt ar awỳr tẽ.
[23] Nhym Xitudjwỳ. Be, tãmjamẽ ne bar
iro'ã apê. Ne kam arỳm ar iro'ã ar akam
idjàpênhmã. Nhym gwaj bakamy ar jadjwỳ,
apỹnh me kute amim Jeju mar ne kôt ar
aben pydjio ba djàri ne me ar ano. Nhym
kam ar arỳm me kabẽn kôt ar awỳr tẽmmã.
Kute memã Kritu raxo amirĩt kadjy ar awỳr
tẽmmã.
[24] Kam dja gar pi'ôk kaprĩo atomo tẽn
inomã mẽnhkumrẽx. Nhym ar arỳm o ar
amarkumrẽx. Ar amã ar abêja markumrẽx.
Nã bãm ar mã memã ar ajarẽnho iba. Ar
akam ar ikĩnh jarẽnho iba. Dja gar pi'ôk
kaprĩo atomo tẽn inomã mẽnhkumrẽx gê
ar pi'ôk kaprĩ pumũnhkumrẽx. Kam dja ar
abenmã kum,
—Mrãmri Paur kabẽnkumrẽx, ane. Kam
gêdja ar akubyn õ pykakam bôx. Bôx ne
apỹnh me kute amim Jeju mar ne kôt ar
aben pydjio ba djàri memã ar ajarẽnho ba.
Ne memã kum,
—Mrãmri ne me õdjànhkumrẽx. Nãm
me arỳm pi'ôk kaprĩo atom. Djeruxarẽkam
me kute Jeju marja kadjy ne me arỳm
pi'ôk kaprĩo atomkumrẽx, ane. Dja ar ã ar
ajarẽnho ane.

9

[1-2] Djãm ar aje amijã pi'ôk kaprĩ nêmã ne
ba ajte ar amã arẽ? Kati. Ar aje pi'ôk kaprĩo
atommã ne ba ar amã arẽ. Ar ga ne gar
aje Jeju nhõ me jamã o atom prãmkumrẽx.
Arỳm ba ar apumũn Matenikam me jamã ar
ajarẽnho iba. Nã bãm memã kum,
—Onĩj, pykabê Akajakam krĩraxbê
Kôritukam me ja ne me arỳm kute memã
õr prãmkumrẽx. Amũ amex ja'ã me kute
memã õr prãmkumrẽx. Nã bãm ã ar
ajã memã anhỹro iba nhym kam me ar
akudjwa kute memã õ pi'ôk kaprĩ nhõr
prãmkumrẽx.
[3] Kam, ar aje pi'ôk kaprĩo atomo atẽm ne
inomã mẽnh kadjy ije ar awỳr gwaj bakamy
ar anormã. Ar ga ne gar imã,
—Dja bar o atomo tẽn inomã
mẽnhkumrẽx, ane. Kam dja gar o atomo
tẽn inomã mẽnhkumrẽx nhym kam ikabẽn
dja kajgo kêt, Matenikam me jamã ikabẽn
ja dja kajgo kêt. Nok ba ren ikabẽn kajgo.
Ije memã kum,
—Kôritukam me ja kute õr prã:m,
anhỹrkam gar ren katẽri pi'ôk kaprĩo atom
krãta ba ren arỳm ikabẽn kajgo.
[4] Dja ba ar awỳr tẽ nhym Matenikam ar
ja'õ ikôt ar awỳr tẽm ne ar awỳr bôx jabej.
Kam bar ren ar awỳr bôx ga ren ar arỳm
pi'ôk kaprĩ katẽri o atom krãta nhym ren
Matenikam ar jamẽ ba ren ar ar apumũn
ren arỳm ar akam ren ar ipijàm ne. Ga ren
ar gadjwỳ kam apijàm ne. Ba ren ar amim,
—Nã bãm ar bit tỳx'ã me kamn-
hĩxkumrẽx nhym meo mõn tu krãta. Bar
kam arỳm ipijàm, ane.
[5] Gwaj bapijàm karõ ne bar abenmã kum,
—Gwaj amikukãm bakamy ar ano, ane.
Ne kam arkum,
—Dja gar me'ỳr atẽmkumrẽx ne me'ỳr
bôx nhym kam me arỳm ar ikukãm pi'ôk
kaprĩo atomo tẽn inomã mẽnhkumrẽx. Nã
bãm ar ã arkum ane. Dja ar ikabẽn ja man
ar awỳr bôx ne ar amã arẽ. Arỳm ne ba

amrẽbê ar amã arẽ. Ar aje o atomo atẽm ne inomã mẽnhmã ba ar amã arẽ. Djãm me kute pi'ôk kaprĩ'ã ngryk ne amim,

—Je tô, mỳkam ne me ibê pi'ôk kaprĩ jamỳnho ba, anhỹrkam mex? Kati. Kam mex kêtkumrẽx. Dja gar o atomo tẽn inomã mẽnhkumrẽx bar arỳm ar awỳr bôx gar arỳm anhõdjành ne akĩnhkumrẽx. Ne kam arỳm me kadjy ar imã angã. Kam dja bar arỳm Djeruxarẽmã o tẽn o bôx ne arỳm memã kungã.

Me kĩnh ne kute memã mỳjja nhõr raxmã.
Kô k 16.2; Xim k 6.18; Idja 13.16

6 Ba ar amã arẽ gar ama. Godja me 'y ngrêre ne kren kam djwỳ ngrêre ne o atom. Nàr, godja me 'y kumex ne kren kam djwỳ kumex ne o atom. Tãm dja gar anhõ pi'ôk kaprĩ'ã ama. 7 Djã gãm ar abenã ar anhõ pi'ôk kaprĩ jakre kumrẽx ne amim,

—Be, kôt dja ba memã amikutã kwỳ ngã, anen kam memã angã. Kwãrĩk wãnh 'ã maje amim,

—Dja ba memã kwỳ ngã nhym ibê kêt ba ajmã nẽ, anhỹr kêt. Nàr, kwãrĩk wãnh 'ã maje amim,

—Gê me imã 'ã àpnênh tỳxmã ba kam memã kwỳ ngã, anhỹr kêt. Mỳkam? Bir, dja me õdjành ne kĩnh ne memã mỳjja ngã nhym Metĩndjwỳnh arỳm kum me kĩnhkumrẽx. Tãm dja gar ama.

8 Djãm Metĩndjwỳnh õdjỳ got ar abê mỳjja 'õ nêmã? Kati. Dja ar amã mỳjja kunĩ ngã. Djãm kute ar amã mỳjja ngrêre nhõrmã? Kati. Mỳjja kumex dja tu ar amã kungã gar arỳm akĩnhkumrẽx. Ar gadjwỳ dja gar akati kunĩkôt mekam adjukaprĩkumrẽx. 9 Ikabẽnja kôt ne me amrẽbê: memã arẽn memã kum,

"Arỳm ne amikutã me õ mỳjja kêtmã
õ mỳjja ngrà. Nãm katàt amijo
bakumrẽx rã'ã: rã'ã ne."

Nãm me amrẽbê ã me bakukãmãremã ane nhym me arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne.

10 Ga, me kute pur kreo mõrja pumũ. Metĩndjwỳnh ne me kute kre kadjy kute memã 'y nhõr. Ne kam kute memã djwỳ nhõr. Me õ kwỳ krẽn djà'ã kute memã õr. Mỳj'ã ne ba ar amã ja jarẽ. Bir, ar aje memã mỳjja nhõr'ã ne ba ar amã ja jarẽ. Metĩndjwỳnh ta dja ar apumũ. Dja gar me õ mỳjja kêtmã amikutã anhõ mỳjja kwỳ ngã nhym arỳm ar apumũn ar amã mỳjja kumex ngã. Ar aje memã mỳjja nhõr jakrenh mex ne ar amã kungã. Ga, me kute mỳjja 'y kumex ne kren arỳm õ djwỳ kumex ne kute o atomja pumũ. Ar gadjwỳ dja gar memã mỳjja kumex ngã. Nhym Metĩndjwỳnh arỳm pãnh ar amã mỳjja kumex ngã gar arỳm katàt ar amijo aban kum amexkumrẽx ne.

11 Ar anhõdjànhkam mỳj dja Metĩndjwỳnh ar amã nẽ? Bir, dja mã ar amã mỳjja kumex ngã gar mã amikutã memã anhõ mỳjja kwỳ ngã. Anhõdjành ne mã memã angã. Dja gar ar imã amikutã ar anhõ pi'ôk kaprĩ kwỳ ngã bar kubyn arỳm memã ar anhõ pi'ôk kaprĩo tẽn memã kungã. Dja me ar anhõ pi'ôk kaprĩ byn arỳm Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽ. Gwaj badjô'ã kum amikĩnh jarẽ.

12 Dja gar Jeju nhõ me jamã angã nhym me arỳm o amikĩnh. Djãm me o amikĩnhbit? Kati. Dja me kĩnh ne ar adjô'ã Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽnho kumex. 13 Ne kam ar amarkumrẽx ne arỳm Metĩndjwỳnhmã kum,

—Mrãmri ne me kute Kritu'ã ujarẽnh ny markumrẽx ne arỳm akabẽn kôt õdjànhtire. Õdjànhtire ne arỳm amikutã ar imã õ mỳjja kwỳ ngãn arỳm amũ me kum prãm kunĩmã kwỳ ngã. Bar kam arỳm amã amextire jarẽ, ane. Ar aje memã pi'ôk kaprĩ nhõrkam dja me ã Metĩndjwỳnhmã ane.

14 Ar aje memã pi'ôk kaprĩ nhõrkam dja me kum ar ajabên arỳm ar akadjy Metĩndjwỳnhmã kabẽn ne kum,

—E kum, Djũnwã, me kĩnh djà rax ne ga memã angã nhym me arỳm adjô'ã ar imã pi'ôk kaprĩ jano. Bar kam amã amextire jarẽ, ane. Dja me ã Metĩndjwỳnhmã ajã ane. 15 Mỳj kĩnh djàja ne Metĩndjwỳnh memã kungã? Bir, Kraja ne arỳm memã kungã. Nãm gwaj bakunĩmã kungã. Kra ra:xi. Mỳj me'õ ne kute prĩne 'ã ujarẽnh mex kadjy 'ỳr bôx. Arkati. Kra ra:x ne gwaj bamã kungã gwaj kam kum amikĩnh jarẽ.

10

Mrãmri ne Kritu kute Paur janorkumrẽx.

1 Ga, Kritu kabôt kati ne kute memã prĩ mex ne ar meo baja pumũ. Ja ne ba kuman arỳm ar amã ikabẽn mex jarẽ. Ar gadjwỳ dja gar Kritu man badjwỳ ikabẽn ma. Ba

ibê Paur ikabẽn ma. Wãkam me'õ ar memã kum,

—Paur ne amybỳm kute tỳx pyràk ne me ỹtãri 'ỳr bôxkam kum me uma:, ane. Djãm mrãmri me kabẽn? Kati. [2] Dja gar on ikabẽn ma. Got ba ren ar awỳr bôx ne tu ar amã ibẽn tỳ:x ne. Nã bãm anhỹr djwỳnhràm amim,

—Dja ba wãkam bôx ne ar kwỳmã ibẽn tỳx jabej, ane. Ar akwỳ aje amim,

—Paur ne amidjwỳnhbito kĩnh ne axwe ar ba, anhỹro abakam ba ibôx ne ije ar akwỳmã ibẽn tỳx karõ ne ba ar amã,

—Dja gar on ikabẽn ma, ane. [3-5] Ga, me kurê djwỳnh me'ỳr bôxja pumũ. Me'ỳr bôx nhym me arỳm àbêr djà jamỳn o me'ỳr prõt ne arỳm aminêje me aê. Pykakam ne me ã aminêje meo ane. Djã ne bãm ar ã me kudjwa ane. Kati. Nã bãm ar ije pykakam me àbêr djà jamỳnh kêt. Metĩndjwỳnh ne tỳ:x. Bar tỳxo itỳx ne me nêje ikabẽno me ity nhym me arỳm anhikrê.

Ga, me kurê djwỳnh kwỳ kute aminêje kikre tỳ:x nhipêxja pumũ. Nhym be, me tỳxo me ja jakre ne me arỳm me'ã kikre kate. Ne kam arỳm pardja'ã me pa 'amỳn meo ban meo bôx nhym kam me arỳm memã àpênh ar ba.

Me kwỳ jadjwỳ ne me kute me bakurê djwỳnh pyràk. Me 'êxnhĩ. Metĩndjwỳnh ne kute gwaj bamã amijã ujarẽnh pydji baje mar pydjimã nhym me arỳm 'êx ne ta amijo Metĩndjwỳnh mar mex ne arĩk kupa'ã memã 'ã ujarẽnh punu. Nhym kam me arỳm me ma:ro ba. Nhym me Metĩndjwỳnh kupa'ã apỹnh mỳjja rũnh jarẽn mebê Metĩndjwỳnh kabẽnkumrẽx kurên arỳm me noo akno. Nãm me memã 'êx ba. Me kabẽn 'êxnhĩ ne kute mrãmri ne me õ kikre tỳx pyràk. Bar kam ikabẽno me ity nhym me arỳm ar imã rerekre. Ar imã rerekre nhym me arỳm katàt Kritu'ã ujarẽnh man katàt kabẽn kôt ar amijo ba. Kam ar ije mrãmri ne me kute me pardja'ã me pa 'amỳnh ne me meo ban meo bôx pyràk nhym me arỳm Kritu kôt amijo ba.

[6] Ar gadjwỳ dja gar prĩne Kritu kabẽn kôt amijo aba mex ba arỳm bôx. Bôx nhym ar ajõ ate aje ar amijo aba prãm rã'ã ba arỳm ar amã ibẽn tỳx gar arỳm pãnh atokry.

[7] Ar akwỳ ne gar abenmã,

—Djã ne Kritu Paur jano? Kati, anhỹro aba. Ba ar amã arẽ gar ama. Djãm gwaj baje me krãkàbit pumũnh ne kam arỳm amim, “Tãmwã ne mex”, ane nàr, “Tãmwã ne mex kêt”, ane. Djãm gwaj baje me krãkàbit pumũnho ne arỳm prĩne me mar mex? Kati. Djãm mrãmri Kritu ar ajo bakumrẽx gar arỳm ama. Aje mrãmri markumrẽx jabej ar badjwỳ ar ima. Djãm Kritu kute ar ijo ba kêt got? Ar badjwỳ mrãmri Kritu kute ar ijo bakumrẽx. Gwaj ba ne Kritu kute gwaj bajo bakumrẽx. Gwaj baje aben pyràk. Tãm dja gar ama.

[8] Ba ren ar amã ar irax jarẽnh kume:x. Djã ne ba ren kam amikam ipijàm? Kati. Mrãmri ne Bẽnjadjwỳr djwỳnh ar ba ar ijã irax mẽnhkumrẽx. Ar akadjy ar ijã ar irax mẽnhkumrẽx. Djãm ar ije ar amã ibẽn tỳx kadjy ne ar ijã rax mẽ? Kati. Bar Kritu'ã ar amã ajarẽ gar mar mexo amũ amikamẽn mar rax. Ja kadjy ne Bẽnjadjwỳr djwỳnh ar ijã rax mẽ.

[9] Ba ren ajte ar amã amirax jarẽnh kumex. Nhym be, kati. Me kute ar amã,

—Paur ne ar amã pi'ôk no'ôko kute ar ajaêr prãm, anhỹr. Djãm mrãmri? Kati. Ije ar ajaêr prãm kêt. [10] Me kwỳ ta ne me arĩk ijã kabẽn ne ar amã,

—Paur ne pi'ôkkambit we kabẽnkumrẽx ne tỳ:x. Djãm mrãmri ne tỳxkumrẽx? Kati. Dja ta anhỹtãri ar awỳr bôx ne arỳm rerekren kabẽn punure gar amã kabẽn kĩnh kêt, ane. Nãm me kwỳ ã ijã ar amã ane.

[11] Gora gê wãkam me'õ ar ajte ikabẽn ma. Amybỳm ar ikabẽn kajgo kêt. Pi'ôkkam ar amã ar ikabẽnkumrẽx. Dja ba wãkam ar awỳr bôx ne wãkamdjwỳ itỳxkumrẽx. Ar ije pi'ôk no'ôkkam 'itỳx kôt itỳxkumrẽx.

[12] Me kwỳ ta ne me amiraxo àmra ba. Me kum me kĩnhmã ne me ta amijo àmra ba. Djãm ar ije amijo me uràk? Kati. Djãm ar ije me'ã amijakreo iba? Kati. Nhym be, me ta ne me amirax jabej abenã amijakreo ban amim,

—Irax kute tãmwã rax pyràk, anhỹro ba. Nàr,

—Ba ne ba iraxo tãmwã jakre, anhỹro ba. Djãm kam me krã mex? Kati. Me krã punu.

[13] Nhym be, kati. Metĩndjwỳnh ne ar imã idjàpênh djà'ã karõ bar Kritu'ã memã idjujarẽnh ar iba. Djã ne bar kam amijo me'õ nhõ àpênh djà pytàn 'ã ar amijo amra? Kati. Metĩndjwỳnh ta ne ar imã ar idjàpênh

djà'ã karõ. Kabẽn kôt ne bar memã Kritu jarẽn 'ỳr meo akẽxo iba. Kute ar imã ar idjàpênh djà jakre kôt ne bar idjàpênho tẽ:n kam arỳm ar gadjwỳ ar awỳr bôx ne arỳm ar amã arẽ. Ar ba ne bar ar amã Kritu jarẽn arỳm ar gadjwỳ 'ỳr ar ajo akẽx ne. Ar ije Kritu'ỳr ar ajo akẽxkam ne bar iraxja.

14 Bar ren ar awỳr ibôx kêt ne ren arĩk ar amã amijarẽnh kajgo. Nhym be, kati. Arỳm ne bar ar gadjwỳ ar awỳr bôx ne ije kàj bê ar amã Kritu'ã ujarẽnh ny jarẽnhkumrẽx. Kam ne bar ar akadjy irax.

15 Pyka 'õdjwỳkam dja me'õ Metĩndjwỳnhmã apẽn arỳm Kritu'ỳr meo akẽx. Djã ne bar kam me kwỳ kudjwa õ pykakam õ me ja'ỳr bôx ne õ àpênh djà'ã amimẽn arĩk memã kum,

—Ba ne ba Kritu'ỳr ar ajo akẽx ne. Kam ne ba ar akadjy irax, anhỹro iba? Kati. Ar ije ã memã anhỹr prãm kêt. Adjỹm. Dja ba ajte akubyn ar awỳr bôx ne ajte ar amã Kritu kabẽn jarẽ. Gar kam arỳm amim Kritu mar mexo amũ amikamẽnho tẽ:n arỳm mar mexkumrẽx. Nhym kam ar abu'ã me krãptĩ arỳm ar adjô'ã ajte 'ỳr amijo akẽx ne.

16 Dja gar ajte ar ikôt o kangõ bar ajte amũ ar anhijukri me jamã arẽnho tẽ. Amũ memã Kritu'ã ujarẽnh ny jarẽnho tẽ. Ja ne bar kam ama. Djãm ar ije me kwỳ kudjwa me'õ djàpênh djà'ã amimẽnh ne arĩk me àpênh proo idjàmra prãm? Kati.

17 Amrẽbê: me kute me bakukãmãremã arẽnh kôt bar amijo iba. Nãm me memã kum,

"Djãm amijo adjàmra prãm? Kwãrĩk wãnh amijo adjàmra kêt.
Dja ga Bẽnjadjwỳr djwỳnho amra."

Nãm me ã memã ane bar kabẽn man kôt ar amijo iban amijo idjàmra kêt ne Bẽnjadjwỳr djwỳnho amra. 18 Djãm me'õ ta kute amijo rax ne kute memã amijarẽnhkam Metĩndjwỳnh kute 'ã memã kum, "Ã. Mrãmri ne raxkumrẽx", anhỹr? Kati. Metĩndjwỳnh ta kute me'õ'ã rax mẽnhkambit kute 'ã memã kum, "Mrãmri ne raxkumrẽx", anhỹr.

11

Me 'êx ne ta kute amijo Jeju kute anor pyràk.

Mat 7.15; Rô 16.17; Kor 2.8; A Ped 2.1

1 Ba ije ar amã amijarẽnhkam kute ibẽn kati pyràk. Ar arek nhỹn ikabẽn ma. Nà, dja gar arek ikabẽn maro nhỹ. 2 Nã bãm ar ajã ino tỳ:x kute Metĩndjwỳnh õ me ja'ã no tỳxja pyràk. Dja gar katàt Kritu kôtbit amijo aban ajaxwe kêt. Kwãrĩk wãnh me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêt kukràdjàjakôt amijo aba kêt. Mekôt ar aje amijo aba kêt kadjy ne ba ar ajã ino tỳx ne.

Ga, me bãm, me nã kra ni'ã no tỳxja pumũ. Me my kute Ar kubê kupênh kêt kadjy kra'ã no tỳxja pumũ. Nhym kam arỳm abatành nhym mjên pydji 'ỳr mõrkumrẽx nhym krô'ã mjên kêtkumrẽx.

Badjwỳ. Ba arỳm Kritumã ar ajarẽn kum,

—Kôritukam ar ja dja ar katàt akôtbit amijo ban me kum akĩnh kêt kukràdjàja kôt amijo ba kêt. Nã bãm ã kum ar ajarẽnho anen arỳm ar ajã ino tỳx ne. Dja gar katàt Kritu kôtbit amijo aban ajaxwe kêt. Kwãrĩk wãnh me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja kôt amijo aba kêt. Mekôt amijo aba kêt kadjy ba ar ajã ino tỳx ne.

3 Me kute ar anoo biknor karõ ne ba ar akam axwe idjumar. Ar aje katàt Kritu pydji kôt amijo aban ajaxwe kêtmã. Godja me arĩk kupa'ã ar amã mỳjja kwỳ jarẽ gar aman arỳm Kritu kupa'ã amijo aban ajaxwe. Nãm ã kangã no tỳ:xkam kute me bakwatynh Ewamã 'êx ne noo biknoro ane. Me kute ar gadjwỳ ar anoo biknor karõ ne ba ar akam axwe idjumar.

4 Godja me ar awỳr bôx ne ije ar amã Jeju'ã ujarẽnh ny jarẽnh kupa'ã ar amã atemã Jeju 'õdjwỳ'ã ujarẽnh jabej. Djã nã gãm ar me kanga? Kati. Nã gãm ar tu amã me kĩnh ne arek me kabẽn maro akrĩ. Djã nã gãm ar me kôt Metĩndjwỳnh Karõ maro aba? Kati. Atemã me karõ punu ne gar me kôt maro aba. Djãm Kritu'ã ujarẽnh ny ne gar amim maro aba? Kati. Atemã mỳjja punu'ã ujarẽnh ny ne gar maro aba. Nãm me ar amã kupa'ã arẽ gar amã me kĩnh ne arek me kabẽn maro akrĩ.

5 Me kwỳ ta amijo 'êx ne ar amã,

—Kritu ne ijano ba ar amã arẽnho iba, ane. Ta ne ar amijo raxo ba. Djãm mrãmri ne we ar ja ikuràm rax? Kati. 6 Nãm me ijã,

—Paur ne kabẽn tô, anhỹro ba. Kwãrĩk wãnh rã'ã. Ikabẽn tô. Djã ne ba Kritu'ã ajarẽn ikabẽn tô? Kati. Ar ga ne gar prĩne katàt 'ã idjujarẽnhja ma, ikabẽn amirĩtkumrẽxja ma.

7 Nã bãm ar amã ujarẽnh ny jarẽn pãnh ije
amim ar abê pi'ôk kaprĩ jamỳnh kêt. Djãm
kam ne gar arỳm ijo kajgo? Ije amim ar abê
pi'ôk kaprĩ jamỳnh kêtkam ne ije amijo me
kajgo pyràk. Mỳkam ne ba ã amijo ane? Bir,
ije ar ajo raxmã ne ba ije amijo me kajgo
pyràk. Djãm kam ne gar amim,

—Paur kajgon axwe, ane. Kwãrĩk wãnh
gar amim anhỹr kêt.

8 Djãm ba ne ba ar amã amijo a'uw? Kati.
Amũ me ja ne ba me ku'uw, ne apỹnh me
õ pykakam mrãn bôx ne me kute amim
Jeju mar ne kôt ar aben pydjio ba djàri me
ku'uwn memã kum,

—Ar ikôt o kangõ ba Kôritukam memã
arẽ. Nã bãm ã memã ane nhym me arỳm
imã pi'ôk kaprĩ ngã ba amỳ. Ne kam ar
akam bôx ne ar amã Kritu kabẽn jarẽ. Ne
kam ba inhõ mỳjjao pãnh ne. Amũ me'õ
nhõ pi'ôk kaprĩo inhõ mỳjjao pãnh. Ije ar
amã idjà'wỳr kêt kadjy ne ba inhõ mỳjjao
pãnh ne ar akam idjàpênh ar iba. Ar amã
arẽnho iba.

9 Ne kam ar akam ar iba nhym kam prãm
iwỳr bôx. Djã nã bãm ar ajõ 'uw? Kati.
Mateni kurũm gwaj bakamy ar bôx. Ne kam
ar ta arỳm ijo djuw mex. Inhõ mỳjja ibê
kêt nhym ar arỳm imã kunĩ ngã. Ar akam
idjàpênh kunĩkôt ije pãnh ar abê pi'ôk kaprĩ
jamỳnh kêt. Dja ba rã'ãn ar abê amỳnh
kêtkumrẽx ne.

10 Mrãmri ne Kritu kabẽn katàtkumrẽx.
Badjwỳ kôt katàt ar amã ikabẽn
jarẽnhkumrẽx. Pykabê Akajakam ar abê
Kôritu ar, ije idjàpênh pãnh ar abê pi'ôk
kaprĩ jamỳnh kêt. Ije amỳnh kêt'ã dja ba
ar amã amijarẽnho iba rã'ã. Dja gar ajõ ije
amijarẽnh jabê adjàptàr kêtkumrẽx. 11 Ije
idjàpênh pãnh ar abê pi'ôk kaprĩ jamỳnh
prãm kêt. Ja'ã ne ba ije ar amã amijarẽnh
prãm ne arỳm ar amã amijarẽ. Mỳkam?
Djãm imã ar ajabê kêtkam? Kati. Imã ar
ajabêkam ne ba arỳm ar amã amijã ajarẽ.
Metĩndjwỳnh kute imar.

12 Ne ba ren ar abê pi'ôk kaprĩ jamỳ nhym
ren me'õ ikàxã ar amã,

—Be, djãm ar bajbit ne bar ar abê pi'ôk
kaprĩ jamỳ? Ga, Paurdjwỳ kute ar abê pi'ôk
kaprĩ jamỳnh ar o bawã pumũ. Ar ije aben
pyràkja pumũ, ane. Ar kute ijã, "Ar ije aben
pyràk", anhỹr karõ dja ba irã'ãn idjàpênh
pãnh ar abê pi'ôk kaprĩ jamỳnh kêt rã'ã ne.

13 Djãm mrãmri ne bar ije aben pyràk?
Djãm mrãmri ne Kritu ar ano kute mrãmri
kute ijanorja pyràk nhym ar 'ã ujarẽnh ar
ba? Arkati. Nãm ar ar anoo biknoro ba.
Nãm ar ta memã 'êx ne memã,

—Kritu ne ijano ba 'ã idjujarẽnh ar iba,
ane. 14 Djã ne ba amim,

—E kum, mỳkam ne ar me noo biknoro
ba, ane? Kati.

Ga, me axwe nhõ bẽnjadjwỳrbê Xatana-
jdjwỳ kute me noo biknorja pumũ. Nãm
amijo Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh
pyràk ne me noo biknoro ba. 15 Kam õ
àpênhdjwỳ ar õ bẽnjadjwỳrbê Xatanaj kud-
jwa memã 'êx ne amijo Metĩndjwỳnh nhõ
àpênh pyràk. Ar ta arĩk ar amã,

—Dja gar ikabẽn man kam mrãmri katàt
ar amijo abakumrẽx, anhỹro ba. Kam
ar kute aminhinomã amimẽnhkam dja
Metĩndjwỳnh ar 'êxnhĩ kôt arkum o pãnh
katàt nhym ar arỳm me biknor tokry
djàkam akuno.

*Ap*ỹnh amikaprĩ djàri Paur kute 'ã ami-
jarẽnh.

16 Ba ajte ar amã arẽ gar ama. Kwãrĩk
wãnh amim,

—Paur ne amimex jarẽnho ba. Ga, bẽn
katikumrẽxja pumũ, anhỹr kêt. Nàr gar aje
ijã amim anhỹr jabej arek nhỹn ikabẽn ma.
Ba ajte ar amã amimex jarẽ gar ama.

17 Ije ar amã amimex jarẽnh ja ne kute
Bẽnjadjwỳr djwỳnh kabẽn pyràk kêt. Ne
kute ar amã ibẽn kati pyràk ne ar amã
amijarẽ. 18 Me krãptĩ ne ar amã amijo àmra
prã:m. Me kute amidjwỳnhbito kĩnh kadjy
amijo àmra prã:m. Ba ne ba bir amimex
kôt ar amã amijarẽnho amirĩtkumrẽx gar
badjwỳ ima.

19 Me kwỳ ne me mrãmri bẽn katikumrẽx.
Nãm me ar awỳr bôx ne ar amã amijarẽ gar
arek me kabẽn maro akrĩ. We ar akrã mex
ne kam arek me bẽn kati maro akrĩ. 20 Dja
me'õ bẽn kati ar akwỳ apa 'amỳn amiwỳr
ar ajo akẽx gar arỳm kôt ar amijo aba. Ne
kam ate akrãn arek me'õja kabẽn maro akrĩ.
Dja me'õ bẽn katikôt ar akwỳ anoo aknon
ar abê mỳjjao prõt, gar kam ate akrãn arek
me'õja kabẽn maro akrĩ. Me'õ ta dja ar
akam amijo ra:x nàr ar akwỳ nobê tak ne.
Gar kam ate akrãn arek kabẽn maro akrĩ.

21 Ba ren badjwỳ ar amã ibẽn tỳx gar ren
ikabẽn ma. Nhym be, kati. Ba ne ba ar amã

ibẽn tỳx kêt. Ba akrànmã ar akam ar iba gar kam arỳm amim, “Paur rerekre ne kajgo”, anhỹro aba. Nhym be, kati. Irerekre ne ikajgo kêt.

Me ta ne me amijã, “Jeju ne ijano ba bôx”, anhỹro ba. Me amijo amra:n arĩk ar amã, “Ba ne ba iraxkumrẽx.” Nãm me ã ar amã anhỹr ar o ba. Ba badjwỳ jakam ar amã amimex jarẽ gar ama. Nã bãm ije ibẽn kati pyràk ne ar amã amirax jarẽ gar ama.

[22] Djãm ar wãbêbit ne ebraga. Badjwỳ. Djãm ar wãbêbit ne idjaer. Badjwỳ ibê idjaer. Djãm ar wãbêbit ne Abraão tàmdjwỳ. Badjwỳ ibê Abraão tàmdjwỳ. [23] Djãm ar wãbêbit ne Kritu nhõ àpênh. Badjwỳ ibê Kritu nhõ àpênhkumrẽx ne o ar akrenh mex. Nã bãm ije ar amã ibẽn kati pyràk ne ar amã amirax jarẽ. Nã bãm kum idjàpênh tỳxo ar akrenh mex ne.

Me kute mry kà punuo ikaprêprêk kume:xi. Ba te ije itak'ã akremã.

Ne kute ajte ibê ijê krãptĩo ar akrenh mex ne.

Ne ajte bit kute ibĩnmã ijo baja krãptĩ: ba ityk pyma ar iba. Ga, ibê Kritu nhõ àpênhkumrẽxja pumũ.

[24] Kamã ne apỹnh mebê idjaer djàri ajte mry kà punuo ikaprêprêk kumex. Nãm me ikaprêprêk nhym kam me ajte ikaprêprêk nhym kam me ajte ikaprêprêk nhym kam me ajte ikaprêprêk. Me kute ikaprêprêk kunĩkôt ne me kute mrykà punuo itak'ã akre krãptĩ: kute 39 pyràk.

[25] Nhym kam me ajte kôo ititik ne. Nhym kam me ajte kôo ititik ne. Nhym kam me ajte kôo ititik ne.

Nhym kam me ajte kute ibĩnmã kẽno ititi:k ne. Ga, ibê Kritu nhõ àpênhkumrẽxja pumũ.

Ba kàkamdjwỳ, kà rũnhkam ngô raxbê pyka kêtkam iba nhym ijã kà ja wadjà. Ne ajte ijã ja wadjà. Ne ajte ijã ja wadjà.

Ba ajte ngô raxkam wadjà ne pĩ'ã wajê:t ne ar iba:. Nhym ijã akamàt ne akati ba wabi.

[26] Nã bãm ar imrãnh kume:x ne.

Nhym kam ajte apỹnh ngô rũnh djàrikam idjàr pyma: ne.

Nhym apỹnh me àkĩnhĩ kute ijaêrbê ijo tỹm ne ijo bikẽnh pyma:.

Nhym apỹnh mebê idjaerdjwỳ kute ijo bikẽnh pyma:.

Nhym me bajtemdjwỳ kute ijo bikẽnh pyma:.

Apỹnh krĩrax djàrikam ar iba ne apỹnh kapôt kukrit djàrikam ar iba ne ngô raxbê pyka kêtkam ar iba. Ja kunĩkôt ne mỳjja kute ijo bikẽnh pyma: ne.

Nhym me 'êx ne kute amijo Jeju mardjwỳ kute ijo bikẽnh pyma:. Ga, ibê Kritu nhõ àpênhkumrẽxja pumũ.

[27] Nã bãm idjàpênh pytĩdjwỳo iku'ên o amidjôm me:x ne.

Ne ajte inhõt kêt krãptĩ:.

Prãmmẽ kôrkam ne ba ajte ar iba.

Ije ajte amijajbur kumex.

Ajte imã kryn ikà kêt ne ar iba.

[28] Ikà krãkà'ã mỳjja ne ja.

Ba kam me kute amim Jeju marja ma:ro ikrĩ. Apỹnh me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio ba djàri ne ba kunĩkôt me ma:ro ikrĩ. Ne me kwỳ'ã àpnhĩx ne, ne akati kunĩkôt mekam idjumar punu:re.

[29] Dja mekam me'õ rerekre. Djãm kôt irerek kêt got? Kôt badjwỳ irerekre.

Dja me Metĩndjwỳnhbê me'õo akẽx. Djãm o ingryk kêt got? O ingrykkumrẽx. Nã bãm me ma:ro ikrĩ. Ga, Kritumã idjàpênhkumrẽxja pumũ.

[30] Me kwỳ ta kute amijã,

—Kritu ne ijano ba bôx, anhỹro baja djãm mrãmri ar kum àpênhkumrẽx. Kon. Ga, Kritumã idjàpênho ije me akrenh mexja pumũ. Dja ba ar amã amimex'ã idjujarẽnh prãm jabej arỳm ar amã apỹnh itokry djàri, apỹnh ikaprĩ djàri'ã ar amã ajarẽ. Kunĩ kôt irerekre. Ba ar amã irerekredjwỳ 'ã ajarẽ gar ama.

[31] Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Tĩndjwỳnh kute imar. Jeju Bãm, mexti:re rã'ã: rã'ã ne. Tãmja ne kute imar. Ije amimex jarẽnh ne ijêxnhĩ kêtkôt kute imar.

[32] Ba ajte ar amã irerekre jarẽ gar ama. Krĩraxbê Tamagu nhõ bẽnjadjwỳrja bit kute ipa 'amỳnhmã. Bẽnjadjwỳr rax Areta ne Tamagu nhõ bẽnjadjwỳr jamã nhỹ. Tamagu nhõ bẽnjadjwỳr õ krãkamngônhmã ijarẽ. Nhym krĩrax bu'ã pyka tỳx nhipêx apỹnh ajkwa krekre djàri. 'Ã ikator nhym me kute ipa 'amỳnh kadjy nàràm ne me ibê

kre kunĩ pytà. [33] Nhym me kute amim Jeju
mar arỳm djudjêdjêo kaxnokai jakà 'ãpren
kam inhỹr. Ne kam kỳjrũm krĩrax nêje pyka
tỳxja burũm imẽ. Kre krã'yrkôt burũm
imẽn arỳm ijo ruw. Ba arỳm pykabê djan
mã mebê ikaton iprõt ne. Be, djãm kam
'itỳx got? Kati. Ba ne ba irere:kre. Nhym
be, Metĩndjwỳnhbit tỳ:x ne arỳm ipytà.

12

*Kute kàjkwa pumũnh'ã amijar*ẽnh.

[1] Djãm ije amikôt ar amã amijarẽnho iban
kôt iraxmã? Kati. Kwãrĩk wãnh rã'ã.
Ba ar amã mỳjja'ã ajarẽ. Me kute mỳjja
pumũnh kêtja ba arỳm omũ. Dja ba ar amã
'ã ajarẽ. Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute amrẽbê
memã mỳjja jarẽnh kêt. Arỳm ne imã arẽ.
Nãm imã arẽ ba arỳm kuma. Dja ba ar amã
'ã ajarẽ gar ama.

[2] Ba amipumũ. Ije amim Kritu markam
amipumũ. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm
amiwỳr ijo àbiro tẽ ba amipumũnho tẽ.
Nãm kàjkwa jan iby jan amũ ja. 'Ỳr
ne ijo wabi, amiwỳr ijo wabi ba arỳm
amipumũ. Bãrãm inhĩtã got ijo wabi nàr
kon ikadjwỳnhbit got o wabi. Kon, ije mar
kêt. Metĩndjwỳnh ta ne kute mar. Ba
ije amipumũnhja'ã arỳm amex krãptĩ apêx.
Amexbê 14 ne ijukri ajmã 'ã akre kute ne ijã
apêx. [3] Bãrãm inhĩtã got ijo wabi nàr kon
ikadjwỳnhbit got o wabi. Kon. Ije mar kêt.

[4] Nã bãm amipumũnho tẽ nhym
Metĩndjwỳnh amiwỳr õ kàjkwa djwỳnhmã
ijo wabi. Kàjkwa djwỳnh ne me:xkumrẽx.
Kam mỳjja punu kêtkumrẽx. Metĩndjwỳnh
õ kàjkwa djwỳnhmã ijo wabi ba amipumũ.
Ne kam arỳm kam me kabẽn ma. Me kabẽn
mexkumrẽx. Punu kêtkumrẽx. Ba kam
te ije me kabẽn jarẽnhmã. Mexti:rekam
te ije arẽnhmã. Pykakam me babêngôkre
kabẽn'ỳr bôx kêt. Nhym ta ibê uma, ije
arẽnh kêtmã.

[5] Be, tãm ne ja. Ije amipumũnhja'ã dja ba
ar amã amikôt amijarẽ. Djãm ba ije ar amã
amimex jarẽnhmã? Kati. Ba irerek mexi.
Kam ne ba ar amã amikôt amijarẽ. [6] Nàr, ba
ren ar amã amimex jarẽ djã ne ba ren ibẽn
kati? Kati. Ba ren ibẽn kati kêtkumrẽx ne
kam mrãmri ar amã amimex jarẽ. Ne ren
katàt amimex kôt ar amã amijarẽnhkumrẽx
nhym ren me'õ arỳm ren ijo amra: ne.
Nhym be, kati. Irerekre'ã dja ba ar amã
amijarẽ gar kam arỳm aje ipumũnh kôt ne
aje ikabẽn mar kôt imar katàt.

[7] Ga, kute imã apỹnh mỳjja pumũnh kêt-
jao amirĩtja pumũ. Nãm imã mỳjja rũnho
amirĩt. Ba ren kam 'ã amijo amra. Nhym
be, kati. Kam amijo idjàmra kêt kadjy itokry
djà ja iwỳr bôx. Mrãmri itokry djà ja ne kute
mrỳnhĩ arek me ĩkam ku'ê nhym me tokry
pyràk. Xatanaj imã itokry djà ja jano nhym
iwỳr bôx ba arỳm itokry. [8] Kam, kute kubê
ipytàr kadjy ba te Metĩndjwỳnhmã amijo
a'uw. Ne ajte te kum amijo a'uw. Ne ajte
te kum amijo a'uw.

[9] Nhym arỳm imã,

—Kati. Dja ga atokryja mar rã'ã ne.
Be ga, me tokry ne kaprĩrekam rerekreja
pumũ. Me te rerekre ba idjukaprĩn itỳx
puroo memã tỳx jangij. Gadjwỳ dja ba ajo
djuw mex. Dja ga te atokry ne arerekre ba
dja ba ajo djuw mex ga arỳm atỳx.

Nãm ã Metĩndjwỳnh imã ane. Kam ba
itokry ne irerekre rã'ã. Tãm ne ba ije ar amã
arẽnh prãm. Irerekre dja ba ar amã arẽ, me
kunĩmã irerekre jarẽ. Kritu tỳxo itỳx kadjy
ije memã irerekre kôt amijarẽnh prãm.

[10] Kam Kritumã idjàpênhkam mã ne
ikute? Bir, apỹnh irerek djàri ne iwỳr ban
bôx. Nhym apỹnh me kwỳ imã akij. Nhym
apỹnh itokry djàri iwỳr ban bôx. Nhym
apỹnh me kwỳ ijo ajkẽ. Nhym apỹnh mỳjja
pyma djàri ikam apôx. Te apỹnh mỳjja
ikam apôx ne te irerekre ba kunĩkôt ikĩnh.
Mỳkam? Bir, dja ba ba irerekre nhym Kritu
arỳm imã tỳx jadjà ba arỳm itỳx ne.

Me kute kupa'ã Paur mar.

[11] Ije amimex kôt ar amã amijarẽnhkam
kute ibẽn kati pyràk. Mỳkam ne ba amimex
jarẽ? Bir, ar aje ikupa'ã ijarẽnhkam. Ar ga
ne gar ikupa'ã abenmã kum,

—Djãm Kritu ne Paur jano nhym 'ã
ujarẽnh tẽ? Kati. Kute anor kêt, ane. Ba
kam amã amimex kôt amijarẽ. Ba amimex
kôt amijarẽn kute ibẽn kati pyràk. Ar ga ne
ga ren ar abenmã kum,

—Mrãmri ne Kritu kute Paur
janorkumrẽx nhym gwaj bamã 'ã ujarẽnh
ar ba, ane. Ga ren ar anen ba ren amimex
kôt ar amã amijarẽnh kêt. Ar akam me'õ ar
ta arĩk amijo 'êx ne kute ar amã,

—Kritu ne ijano ba ar amã idjujarẽnh
ar iba, anhỹr ne ta amijo raxo ba. Djãm
mrãmri ne ba we ar wã katẽri irax? Kati. Ba

ne ba ar wãmẽ ije aben pyràk ne ar katẽri
itẽm kêtkumrẽx. Ne kam djãm ba ne ba
irax? Kati. Ba ne ba ikajgo. Nhym be,
mrãmri ne Kritu ijano ba 'ã idjujarẽnh ar
iba.
12 Amrẽbê ne ba arek akrànmã ar akam
mỳjja pumũnh kêt nhipêxo iba. Ne apỹnh
me punu djàri meo mex gar omũn arỳm
Kritu raxmã akato. Ba ar akam mỳjja rũnh
nhipêxo iba gar amim,
—Mrãmri ne Kritu kute Paur
janorkumrẽx. Ga, Kritu kute anor kôt kute
mỳjja nhipêxja pumũ. Nã gãm ar amrẽbê
ã amim ane. Mỳkam ne gar jakam arỳm
amim,
—Kati. Kritu kute Paur janor kêt, ane?
13 Mỳkam ne gar jakam arỳm amã ikĩnh
kêt ne? Nã gãm ar amim,
—Be, Paur kum me ikĩnh kêt. Nãm kum
me wãbit kĩnh. Kum apỹnh me kute amim
Jeju mar wãbit kĩnh. Kum apỹnh kôt me
ar aben pydjio ba djàri wãbit kĩnh ne arỳm
àpênh pãnh mebê pi'ôk kaprĩ jamỳ. Nhym
be, gwaj bajbit ne kute gwaj babê pi'ôk
kaprĩ jamỳnh kêt. Nã gãm ar ã amim ane.
Djãm mrãmri imã me wãbit kĩnh? Kati. Imã
ar gadjwỳ kĩnh. Imã ar akĩnho aben pyràk.
Kwãrĩk wãnh gar ikam angryk kêt.
14 Ota, jakam ba arỳm ar awỳr itẽmmã.
Arỳm ne ba ar akam tẽn ajte ar akam tẽ.
Ne jakam ajte ar akam itẽmmã. Dja ba ar
akam tẽn bôx ne ajte idjàpênh pãnh ar abê
pi'ôk kaprĩ byr kêt. Djãm ar anhõ mỳjja
ne ba abej ne ar akam itẽmmã? Kati. Imã
ar anhõ mỳjja prãm kêt. Ar aje amim Jeju
mar raxmã ne ba ar akam itẽmmã. Ja ne ba
imã kĩnh. Djãm me kra ne kute bãm kadjy
mỳjjao atom ne adjwỳr? Kati. Bãm ne kute
kra kadjy mỳjjao atom.
15 Ba ije ar abãm pyràk dja ba ar akadjy
apê:n prĩne ibê inhĩ kato. Ne kam ikaprĩ kêt.
Ikĩnhbit. Ar ga dja gar te amã ikĩnh ngrire.
Ba dja ba kàjmã imã ar akĩnh kamẽnho tẽn
mã ar akadjy apê. 16 Be, ar ga ne gar ima.
Idjàpênh pãnh ije ar abê pi'ôk kaprĩ jamỳnh
kêtja ma. Nhym be, ar akam me'õ arĩk ar
amã,
—Djãm me kum prãmja kadjy ne Paur
kute ar abê pi'ôk kaprĩ jamỳnh? Kati. Paur
no tỳxtikam ne arĩk ar amã 'êx ne ar anoo
akno. Nãm arỳm ar anhõ pi'ôk kaprĩo
aminhõ, anhỹro ba.
17 Be, amrẽbê ba ar awỳr ar ja jano nhym
ar awỳr bôx. Ne kam arỳm ar abê pi'ôk
kaprĩ byn arỳm imã o bôx. Djãm kam ne
ba arỳm o aminhõ? Kati. 18 Nã bãm ar ajã
Xitumã karõ. Gwaj bakamy jadjwỳ ba arkôt
ano nhym ikabẽn kôt ar arỳm ar awỳr tẽn
bôx. Djãm Xitu kute ar anhõ pi'ôk kaprĩo
aminhõ? Djã ne atemã ibê kabẽn djin atemã
ibê amijo tẽ? Kati. Ar ije imrãnh katàto
aben pyràk gar arỳm ama.
19 Ar akwỳ ne gar aje abenmã kum,
—Be, Paur ar mrãmri gwaj bajo ajkẽ. Ga,
ar kute aminêje gwaj bamã amijã àprãrja
ma, ane. Djã ne bar ar ajõo ajkẽ got bar
ar amã amijã aprã? Arkati. Bar tu amim
Kritu markumrẽx ne ar amã amijarẽ nhym
Metĩndjwỳnh ta kute ar imar. Akmere
àpnhĩre ar, djãm ar ije amijo djuw mex
kadjy ne bar ar akam apê? Kati. Ar gajbit
bar ije ar ajo djuw mex kadjy ar akam apê.
Ar ije ar amã arẽnh gar aje Kritu mar raxmã.
Ja kadjy bar ar akam apê.
20 Imã ar ajaxwe kêt prãm. Nok ren ar
ajaxwe ba ren ar awỳr bôx. Ar amã ne ba
ikabẽn mexobit ikabẽn prãm. Ikabẽn ja ne
gar amã kĩnh. Ne ba ren ar awỳr bôx ne ren
ar amã ibẽn tỳx ne. Ar amã ibẽn tỳx karõ
ba amikukãm pi'ôkkam ar amã ikabẽn. Ga
ren ar aje akabẽno aben japanh prãm ba ren
ar awỳr bôx ne ren ar amã ibẽn tỳx ne. Ga
ren ar aje aben nhõ mỳjja'ã angryk prãm
nàr ren ar aje abenkam adjàkrê prãm ba ren
ar amã ibẽn tỳx ne. Nàr ga ren ar abenmã
adjàkjêr prãm nàr ren abenã akabẽn punu
ba ren ar amã ibẽn tỳx ne. Nàr ren ar aje
aben kàxã abenbê aben kurê prãm nàr ren
abẽn kati prãm nàr ren abenmã adjàkjêro
abikarêr prãm ba ren ar amã ibẽn tỳx ne. Ar
awỳr ibôx gar akrãptĩ ajaxwe ja'õ karõ ne ba
pi'ôkkam amikukãm ar amã ikabẽn ne.
21 Ga ren ar akwỳ ajaxwe prãm rã'ã. Nàr
ren akwỳ ar aprõ djwỳnh kupa'ã akurẽ
aba prãm rã'ã. Nàr akwỳ amjên djwỳnh
kupa'ã akurẽ aba prãm rã'ã. Nàr ren akwỳ
aje apijàm kêttikam adjàpênh punu prãm
rã'ã. Amrẽbê ar akwỳ ã ajaxweo ane ba ar
amã pi'ôk no'ôk ne. Ar amikam akaprĩren
wãnh ajaxwemã anhirer ne aje akubyn
Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx kêt karõ ne ba
amikukãm pi'ôkkam ar amã ikabẽn ne. Ba
ren ar akam bôx nhym ren Metĩndjwỳnh ar
akam imã irerek jadjà ba ren ar akrãptĩkam

imỳr rax. Ar akam imỳr rax karõ ne ba amikukãm ar amã ikabẽn ne.

13

*Kute me kw*ỳbê axwe pyma.

[1] Jakam ba arỳm ar awỳr itẽmmã. Arỳm ba ar akam tẽn ajte ar akam tẽ. Ne jakam ajte ar akam itẽmmã. Be, amrẽbê: Metĩndjwỳnh me bakukãmãremã kum,

"Dja me'õ amijarẽnh jabej. Gê ar amãnhkrut nàr ar amãnhkrut ne ikjêkêt kabẽn kôt memã arẽ. Ar kute kabẽn mar kôt arẽ nhym me arỳm kuma.

Ar axikôt kabẽnkam dja me ar kabẽn man arỳm abenmã kum,

'Mrãmri me'õja kute amijarẽnh nhym ar kute kabẽn kôt arẽnhkumrẽx', ane.

Dja me ã abenmã ane."

Nãm ã Metĩndjwỳnh me bakukãmãremã ane. Ja dja gar amijã ama. [2] Be, õbê ne ba ar awỳr bôx. Ne kam ajte ar awỳr bôx ne ar abê ajaxwe pyma. Jakam ba ajte ar akàxã pi'ôkkam ar abê uma. Ja dja gar amijã aman ikabẽn mar pydji. Amrẽbê ar akwỳ ajaxwe jabej nàr ajbir ar akwỳdjwỳ axwe jabej djãm ije ar amã iprĩmã? Kati. Dja ba bôx ne ar amã iprĩ kêt ne tu itỳx.

[3] Gar akwỳ ijã,

—Goja mrãmri Paur Kritu kabẽno kabẽnkumrẽx jabej bar goja kabẽnkumrẽxmã ikato, anhỹro aba. Ar aje ijã anhỹrkam dja ba bôx ne itỳx. Djãm Kritu ar akam àpênhkam rerekre? Kati. Ar akam tỳ:xi. [4] Mrãmri me kute pĩte'y'ã nhôrkam memã amijo rerekre. Nãm te memã amijo rerekren jakam Metĩndjwỳnh 'itỳxkôt tĩn ne ar ba. Ar badjwỳ ne bar kôt amijo irerekre. Ne te amijo irerekre dja bar bôx ne Kritu kôt itĩn ne ar iban Metĩndjwỳnh 'itỳxo ar akam itĩn ne ar iba.

[5] Djãm bajbit ne gar aje imexkôt imã akatormã? Ar gadjwỳ dja gar amima:ro tẽn amim akatorkumrẽx ne amim,

—Djãm mrãmri ije tu amim Kritu markumrẽx? ane. Dja ga ã amikukjêro anen kam mrãmri ar aje tu amim markumrẽx jabej amim,

—Nà ije mrãmri tu amim Kritu markumrẽx, anen kam arỳm ja markumrẽx. Aje tu amim markumrẽxja markumrẽx. Ja dja gar amim akatorkam ama. Kritu ne mrãmri ar akam ỹrkumrẽx. Djãm ar aje amikam ja mar kêt? Nàr kon, ar ajõ ga mrãmri amijo ajêx ne amijo Jeju mar jabej nhym kam mrãmri ar akam ỹr kêt.

[6] Dja gar amiman arỳm ar badjwỳ ar iman amim,

—Mrãmri ne Paur ar kute Kritu markumrẽx, ane. Ar aje amim ja jarẽnh ne ba kam ama.

[7] Jakam ne bar Metĩndjwỳnhmã ar ajo a'uw ne kum,

—Dja ga meo djuw mex gê me axwe'õ kêt, ane. Mỳj kadjy dja gar ajaxwe kêt? Djãm me kute ar akôt ar imar ne kute ar imã mex jarẽnh kadjy? Kati. Godja me te ar ijã, "Paur ar ta ne amijo 'êx ne amijo Jeju maro ba", anhỹr rã'ã jabej. Kwãrĩk wãnh rã'ã. Ar ba dja bar we amijo ijêx ne. Ar ga dja gar katàt ar amijo aban ajaxwe kêt. Ar ajaxwe kêtmã ne bar ar ajo Metĩndjwỳnhmã a'uw.

[8] Djãm bar Metĩndjwỳnh kabẽn katàt kupa'ã amijo iba nhym kam arỳm kabẽn katàt kêt? Kati. Metĩndjwỳnh ta kabẽn katàt rã'ã: rã'ã ne. Nhym be, kati. Bar katàt kabẽn kôtbit amijo iba prãmkumrẽx. Nhym kam me arỳm ar ikôt Metĩndjwỳnh kabẽn katàtkumrẽxmã kato.

[9] Dja bar te memãbit irerekre. Kwãrĩk wãnh rã'ã. Ar ga dja gar Metĩndjwỳnh kabẽn kôt katàt ar amijo aban arỳm atỳx. Kôt atỳxkam ar ikĩnhkumrẽx. Prĩne ar amex ja ne ar imã kĩnhkumrẽx.

[10] Mỳj kadjy ne ba ar akàxã pi'ôkkam ã amikukãm ar amã ikabẽno ane? Bir, ba ren ar awỳr bôx ne ren ar amã ibẽn tỳx. Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute ijã rax mẽnh kôt ba ren ar amã ibẽn tỳx. Ar amã ibẽn tỳx karõ ne ba ar akàxã ã amikukãm ar amã ikabẽno ane. Djãm ije ar ajo ibikẽnh kadjy ne ijã rax mẽ? Kati. Dja ba ar amã arẽ gar amim Jeju mar mexo amũ amikamẽn arỳm mar rax ne. Ja kadjy ne ijã rax mẽ.

*Kute memã amikab*ẽn mex jarẽnho ino rer.

[11] Akmere àpnhĩre ar, ikabẽno ino rer ne ja. Dja gar adjumar mex ne prĩne Metĩndjwỳnhmã amex. Ne prĩne amijã ikabẽnja ma. Ne axikôt ar akabẽn ne abenmã akabẽn mexo akabẽn. Dja gar amijo ane nhym Metĩndjwỳnh arỳm ar amẽ amijo kajkep. Kubê ne me kum aben jabê djà krô krax. Kubê ne me umar mex djà krô krax. Tãm gêdja ar amẽ amijo kajkep.

12 Dja gar amã aben jabêo amirĩt kadjy
aben pa krij ne aben tatak. 13 Amrẽ jakam
Jeju nhõ me ja kunĩ ne me amũ ar amã
kabẽn mex jarẽ.
14 Gê Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu
tu kum ar akunĩ kaprĩn* ar ajo ba. Gê
Metĩndjwỳnh kum ar akunĩ jabên ar ajo ba.
Gê Metĩndjwỳnh Karõ ar akunĩ mẽ amijo
kajkep ne ar ajo ba. Tãm ne ja.

* 13:14 Djãm ar ga ne gar adjukaprĩ nhym pãnh arỳm kum ar akaprĩ Kati. Ta ne tu kum ar akaprĩkumrẽx.

Paur kute Garaxakam me jamã pi'ôk no'ôk ne ja.

Paur ne pykabê Garaxakam me jamã pi'ôk no'ôk ne. Nãm arỳm pyka kunĩ'ỳr mrãnhkôt me'ỳr bôx ne memã Jeju jarẽ nhym me kwỳ arỳm tu amim markumrẽx ne 'ã abeno akprõ. Nhym kam Paur arỳm mã me jadjwỳ'ỳr tẽ nhym tekrekam mebê idjaer kwỳ me'ỳr bôx ne memã kum,

—Djãm ar aje tu amim Jeju markambit Metĩndjwỳnh kute ar apytàr? Kati, dja gar prĩne Môjdjê kukràdjàdjwỳ kôt ar amijo aban kam arỳm Metĩndjwỳnhmã amex, ane.

Nhym kam Paur memã kum,

—Arkati. Mrãmri ne me tu amim Jeju markumrẽx nhym Metĩndjwỳnh arỳm memã axwe kêt jarẽ nhym me arỳm kum mex. Me ta ne me mỳjja kukràdjàkôt amijo bakôt Metĩndjwỳnhmã mex kêt. Mrãmri ne me tu amim markumrẽx nhym Metĩndjwỳnh ukaprĩkôt arỳm memã axwe kêt jarẽ, ane.

Djã nãm ã Abraão Môjdjê kukràdjàkôt amijo bao ane nhym Metĩndjwỳnh arỳm kum axwe kêt jarẽ? Kati, nãm tu Metĩndjwỳnh markumrẽx ne arỳm Metĩndjwỳnhmã mex. Nhym amũ tũmràm Môjdjê katon memã kukràdjà jarẽ. Bir be, gwaj badjwỳ tu amim Jeju markumrẽx ne arỳm kênhkam ar baba. Gwaj bajaxwe kute gwaj bate djê pyràk ne gwaj babê Metĩndjwỳnh kurê. Nhym Metĩndjwỳnh arỳm bajaxwebê bapytà. Arỳm ne gwaj bate djê apêx. Mỳkam dja gwaj akubyn Môjdjê kukràdjà tũmo amite djê ar o baba? Kati, Jeju kute gwaj bajãpre bônhkam gwaj kênhkam ar babakam gwaj Jeju kukràdjà ny kôt amijo baba rã'ã. Nãm ã Paur memã anen ajte memã Jeju kute anor kôt memã amijarẽ. Tãm ne ja.

[1] Ba ne ba ibê Paur. Djãm pykakam me'õ kajgo ne ijano? Nàr, djãm Metĩndjwỳnh ne me'õ kajgomã ijã karõ nhym ijano? Kati. Jeju Kritumẽ Bãmbê Metĩndjwỳnh ijano ba arkum idjàpênh iba. Jeju Kritu arỳm ty nhym Bãm akubyn o tĩn ne. [2] Jeju kukwakam bakamydjwỳ ikôt dja bar wãm ar amã ikabẽn mex jarẽ. Pi'ôk no'ôkkam ar amã arẽ. Pykabê Garaxakam apỹnh ar aje amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio aba djàri ne ba ar amã ikabẽn mex jarẽ.

[3] Metĩndjwỳnhbê ne me Babãm. Ne Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê ne Jeju Kritu. Gê ar tu kum ar akaprĩn* ar ajo ba gar adjumar mex rã'ã ne. [4] Jeju Kritu ne gwaj bakadjy amingã. Nãm gwaj bajaxwe pãnh ty. Me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja ne me axwe:. Mekôt bajaxwe kêt kadjy gwaj bapãnh ty. Kute kubê gwaj bapytàr kadjy gwaj bapãnh ty. Me Babãmbê Metĩndjwỳnh kute kum 'ã karõ kôt ne gwaj bapãnh ty. [5] Metĩndjwỳnh ne ra:x ne uma:. Gê me aben djô'ã memã Metĩndjwỳnh rax jarẽnh rã'ã: rã'ã ne. Mrãmri, tãm ne ja.

*Me memã Kritu kupa'ã ujar*ẽnh nhym mebê uma.

Mat 7.15; Ep 4.14; Kor 2.8; A Ped 2.1

[6] E kum, djãm ar ga ne gar ajaxwe kêt nhym Metĩndjwỳnh pãnh kum ar akaprĩn amiwỳr ar ajuw ne ar ajo ba? Kati. Ar ga ne gar ajaxwe: nhym ta kum ar akaprĩ. Kritu ar ajaxwe pãnh ty nhym kam Metĩndjwỳnh ta kum ar akaprĩn amiwỳr ar ajuw ne ar ajo ba. Nhym kam wãnh me kwỳ ar awỳr bôx ne arỳm 'êx ne ar amã we Kritu'ã ujarẽnh ny 'õdjwỳ jarẽ. Me wãnh ar amã arẽ gar arỳm ijaêrbê me'ỳr amijo akẽx ne mekôt amijo abao dja. [7] I:je. Djãm mrãmri ne me ar amã Kritu'ã ujarẽnh ny jarẽ? Kati. Nãm me arĩk ar anoo biknoro ba. Kritu kupa'ã ne me ar amã arẽnho ba.

[8] Arỳm ne bar kàj bê ar amã arẽ, katàt Kritu'ã ujarẽnh nykumrẽx jarẽ gar arỳm amim ama. Nhym be, godja ar ijõ akubyn ar awỳr bôx ne ar amã Kritu kupa'ã ajte ujarẽnh ny 'õdjwỳ jarẽnh jabej gê Metĩndjwỳnh on pãnh o akno gê biknor rã'ã rã'ã ne. Nàr, godja kàjkwakam kadjy mrãnh djwỳnh 'õ ar awỳr bôx ne ar amã kupa'ã ujarẽnh ny 'õdjwỳ jarẽnh jabej gê Metĩndjwỳnh on pãnh o akno gê biknor rã'ã: rã'ã ne. [9] Bar ajte jakam ar amã arẽ gar ama. Arỳm ne bar katàt ar amã Kritu'ã ujarẽnh nykumrẽx jarẽ gar amim ama. Nhym be, godja me'õ ar awỳr bôx ne

* 1:3 Djãm ar ga ne gar adjukaprĩ nhym ar pãnh arỳm kum ar akaprĩ Kati. Ar ta ne ar tu kum ar akaprĩkumrẽx.

ar amã Kritu kupa'ã ajte ujarẽnh ny 'õdjwỳ
jarẽnh jabej gê Metĩndjwỳnh on pãnh o
akno gê biknor rã'ã: rã'ã ne.
[10] Djãm me kum ikĩnhmã ne ba abej ar
iba? Kati. Metĩndjwỳnh kum ikĩnh ne
ba abej. Djãm ije meo kĩnh prãm got?
Kati. Ne ba ren meo kĩnh prãm ba ren ibê
Metĩndjwỳnh nhõ àpênhkumrẽx kêt.

*Jeju ta ne Paurmã amijar*ẽ.
A Kô 1.12; Tex k 2.4

[11] Akmere, àpnhĩre ar, ba ar amã arẽ. Ije
kàj bê ar amã Kritu'ã ujarẽnh ny jarẽnhja
djãm me'õ ta ne amim ujarẽnh'ã karõn imã
arẽ? Kati. [12] Djãm me kute aben djô'ã
ujarẽnh ar baja ne me'õ imã arẽ ba o iba?
Kati. Nàr, djãm me'õ kute prĩne ujarẽnh
marja ne imã arẽ ba kuma? Kati. Jeju
Kritu ta ne imã ujarẽnh ny jarẽ ba maro iba.
Tãm ne ba jakam pi'ôkkam wãm pykabê
Garaxakam ar amã arẽ.
[13] Arỳm ne me ar amã ijã ajarẽ gar ama.
Amrẽbê ne ba mebê idjaer kukràdjà kôt ar
amijo iban Metĩndjwỳnh nhõ me ja kute
amim Jeju maro ibikẽnh kumex. Ne kam
me kute amim Jeju mar kêt kadjy mebê Jeju
kurên abenbê me ngrànho iba. [14] Ne mebê
idjaermẽ ro'ã ijabatànhja ije me kukràdjà
maro me akrenh mexo tẽ. Ne me ikukãmãre
kukràdjà tũm'ã ino tỳ:x ne o iba.
[15] Nhym kam Metĩndjwỳnh ta arỳm kum
ikĩnh ne kum ikaprĩ. Djãm ba ne ba
imã kĩnh nhym kum ikaprĩ? Kati. Ta
ne tu kum ikaprĩn arỳm amiwỳr ijuw ne
ijo ba. Adjàkamã inã tikkrekam ijêtri ne
Metĩndjwỳnh amijo ipytà.
[16] Ije kàj bê me bajtemmã 'ã idjujarẽnh
kadjy arỳm imã Krao amirĩt. Kute imã Krao
amirĩtkam djã nã bãm o me'õ kumrẽx ma
nhym arỳm imã arẽ ba ô'ã memã arẽnho
iba? Kati. Kritu ta ne imã arẽ. [17] Nàr, djã ne
ba krĩraxbê Djeruxarẽ kumrẽxmã tẽn bôx?
Nãm Jeju ar ja kumrẽx janon kam badjwỳ
ijano ba kum idjàpênh ar iba. Djã nã bãm
Jeju kute ar anor ja kumrẽx'ỳr Djeruxarẽmã
tẽn bôx nhym ar imã kabẽn'õ jarẽ ba memã
arẽnho iba? Kati. Ar'ỳr Djeruxarẽkam
itẽm kêt. Ate ne ba pykabê Arabijkam tẽ.
Ba kam ajte akubyn krĩraxbê Tamagumã
akẽx. Kritu ta ne imã kabẽn jarẽ ba memã
arẽnho iba. Tãm ne ba jakam pi'ôkkam
wãm pykabê Garaxakam ar amã arẽ.
[18] Nhym kam ijã amex amãnhkrut
ne ikjêkêt apêx. Kambit ne ba arỳm
Djeruxarẽ'ỳr tẽ. Ije Pedru pumũnhmã 'ỳr
tẽ. Ne kam Pedru'ỳr bôx ne ar iro'ã nhỹ. Ar
iro'ã nhỹ: nhym ar ijã akatibê 15bit apêx
ne. Djã ne ba kam idjãm 'iry got Pedru
imã me kabẽn 'õ jarẽ ba memã arẽnho iba?
Kati. [19] Djã ne ba kam Jeju kute ar anorja
'õdjwỳ pumũ? Kati. Ije ar 'õ pumũnh kêt.
Bẽnjadjwỳr djwỳnh kamy axikôt katorja ne
kubê Xijagu. Xijagubit ne ba omũ.
[20] Djã nã bãm ar amã ijêx? Kati.
Metĩndjwỳnh kute imarkam ne ba mrãmri
ar amã ikabẽnkumrẽx.
[21] Ne kam Djeruxarẽ kurũm ikaton tẽ.
Tẽ:n kajônhkôt pykabê Xirijmẽ Xirxij'ỳr tẽ.
Tẽ:n kam arỳm kam bôx.
[22] Nhym Djeruxarẽ bu'ã pykabê Djudê-
jakam apỹnh me kute amim Jeju mar ne kôt
ar aben pydjio ba djàri me kute ipumũnh
kêt rã'ã. [23] Nhym be, me kwỳ ne me amũ
memã ijarẽn memã kum,
—Paur kute me bajo bikẽnho ba ja ne
arỳm jakam kàj bê Kritu'ã memã ujarẽnh ar
ba. Me kute Kritu kôt amijo bamã memã
'ã ujarẽnh ar ba. Me kute Kritu mar kêt
kadjy ne Paur amrẽbê mebê Kritu kurêo
ba. Ne jakam arỳm 'ã memã ujarẽnh ar ba.
Nãm me ã ijarẽnho ane. [24] Nhym me arỳm
jabit man ikam Metĩndjwỳnhmã mextire
jarẽnho kumex. Be, djãm kam ne me'õ
ikabẽn'ã imã karõ ba memã arẽnho iba?
Kati. Kritubit ne imã arẽ ba arỳm pi'ôkkam
wãm pykabê Garaxakam ar amã arẽ.

2

*Pedru ar kute Paur kab*ẽn'ã aben mar.
Kar 15.4

[1] Nã bãm ar iba: nhym kam ijã amexbê
14 apêx. Ba kam Banabekôt Djeruxarẽmã
tẽ. Xitudjwỳ ne ba o tẽ. [2] Metĩndjwỳnh
ta ne imã 'ã karõ ba kabẽn kôt 'ỳr tẽ. 'Ỹr
tẽ:n kam arỳm 'ỳr bôx. Ne kam me krãptĩ
kàxã me rũnh kumrẽxmẽ ro'ã akuprõ. Me
kute amim Jeju mar rũnhmẽ ro'ã akuprõ.
Memãbit ar rũnh pyràkjamẽ ro'ã akuprõ.
Ne kam memã arẽ. Ije me bajtemmã
Kritu'ã idjujarẽnh ny jarẽnho ibaja ne ba
memã arẽ. Ne ba ren Djeruxarẽkam me
krãptĩ kumrẽxmã arẽn ren kam te memã
arẽ nhym ren me kute imar kêt ne. Nhym

be, kati. Me krãptĩ kàxã ne ba me rũnh kumrẽxmã arẽ.

3-4 Nhym Xitubê me bajtembê kreguja ikôt dja. Me ja ne me kute Môjdjê kukràdjà kôt amijo ba kêt ne my nhinhu kà tã. Nãm Xitu ikôt dja. Nhym me ta kute amijo 'êx ne kute amijo Jeju mar mexja ne me arỳm apdjun mekôt wadjà. Bar Kritu Jeju kabẽn kôt idjumar mex ne ar ibamã nhym me amim,

—Paur ar kute Môjdjê kukràdjà kôt amijo ba katàt jabej ba ar omũ. Gêdja ar kôt amijo ba kêt ba me kukràdjà'ã arkum apnê, ane. Ga, me ta te: kute Môjdjê kukràdjà kôt amijo ba mexja pumũ. Ne te: Metĩndjwỳnhmã amijo mexo ban umar punu. Ar idjumar punu ja kadjy ne me ã amim ar ijã ane. Ne kam te: kute Xitu my kà krã'yrmã memã 'ã apnê. Djã ne me kute amim Jeju markam me rũnh ja ne mekôt kabẽn dji? Kati. Me mekôt kabẽn djir kêt ne kute,

—Gê ar Môjdjê kukràdjà kôt amijo tẽn on Xitumã my kà ta, anhỹr kêtkumrẽx.

5 Djãm ar ba ne bar me ta kute amijo Jeju mar mexja kabẽn kôt Xitu my kà krãta? Kati. Bar me kabẽn kôt Môjdjê kukràdjà kôt amijo itẽm kêtkumrẽx. Mỳkam? Bir, ne ba ren ar mekôt amijo tẽn my kà krãta gar ren ikôt Môjdjê kukràdjà maro aban kôt ar amijo aba. Ne kam ren arỳm Kritu kabẽn katàt mar kêt ne kôt amijo aba kêt. Amrẽbê ne bar ar amã katàt Kritu'ã ujarẽnh ny jarẽ gar kôt ar amijo aba. Kôt amijo aba rã'ã kadjy ne bar me ja kôt amijo iba kêtkumrẽx.

6 Nhym be, memãbit ar kute rũnh pyràk ja, me kute ar'ã abenmã kum,

—Amrẽbê ne ar gwaj bamã wan gwaj bajo ba. Gwaj bamã ne ar raxkumrẽx, anhỹrja. Djãm me kute ar rũnh'ã abenmã anhỹrkam djãm imã ar uma? Kati. Memãbit ne ar kute rũnh pyràk. Nhym be, Metĩndjwỳnhmã ne ar ngri:ren kajgo. Bir be, Kritu ne imã kabẽn jarẽ. Djãm ijukri ne ar rũnh imã mỳjja 'õdjwỳ jarẽ ba kam memã arẽnho iba? Kati. Ar kute ijukri imã mỳjja'õ jarẽnh kêtkumrẽx. 7 Ne kam ar ipa krij ne ar itatakbit. Arỳm ne ar kute imar ne ar abenmã kum,

—Be, mrãmri ne Metĩndjwỳnh Paurmã kum, “Ga dja ga me bajtemmã Kritu'ã ujarẽnh ny jarẽ”, anhỹrkumrẽx. Nãm ar ã abenmã ane.

8 Metĩndjwỳnh ne mebê idjaermã Pedru jano nhym arỳm memã Kritu'ã ajarẽ. Ga, me krãptĩ: arỳm kute tu amim markumrẽxja pumũ. Metĩndjwỳnh ajte badjwỳ ijano ba me bajtemmã 'ã ajarẽ. Ga, me jadjwỳ krãptĩ tu kute amim markumrẽxja pumũ. 9 Xijagumẽ Pedrubê Xepamẽ Djuãomẽ ne ar kumrẽx tũm. Ar memãbit rũnh. Ar ja ne ar amim,

—Mrãmri ne Metĩndjwỳnh ta kum Paur kaprĩ:kumrẽx nhym mrãmri arỳm kôt kum àpênhkumrẽx, ane. Nãm ar anen arỳm Banabemẽ bamẽ ar ipa krij ne ar itatak ne ar imã,

—Mrãmri ar ga dja gar me bajtem'ỳr mrãn memã 'ã ajarẽ. Nhym be, ar ba dja bar mebê idjaer'ỳr mrãn memã 'ã ajarẽ, ane. 10 Ne kam ar imã,

—Dja gar ar ikam me õ mỳjja kêt mar rã'ã, ane. Jabit ne ar ar imã arẽ. Ba kam arỳm ar kuman amũ memã me arẽnho iba nhym me arỳm memã mỳjjao atomo ba. Nã bãm ã Djeruxarẽkam me maro anen arỳm pi'ôkkam wãm pykabê Garaxakam ar amã arẽ.

*Paur Pedrumã kab*ẽn ne.

11 Bar kam krĩraxbê Ãxikimã tẽn bôx ne kam dja. Nhym kam Pedru nĩnh tẽn kam Ãxikikam ar iwỳr bôx. Ba kam arỳm kuka kônh kum ikabẽn ne. Arỳm Metĩndjwỳnh kabẽn kupa'ã kute amijo tẽmkam ne ba kum ikabẽn ne.

12 Mỳkam? Bir, amrẽbê ne Pedru tu me bajtemmẽ ro'ã àkuro krĩ. Ar ba ne bar me bajtemmẽ ro'ã idjàkuro nhỹ nhym Pedru mekmẽ ro'ã àkuro nhỹ. Nhym kam me kwỳ Môjdjê kukràdjà'ã no tỳxja arỳm bôx. Xijagu kurũm ne me bôx. Me ja ne me memã kum,

—Dja me me bajtemmẽ ro'ã àkuro krĩn arỳm Môjdjê kukràdjà kupa'ã amijo tẽ. Nãm me ã memã anhỹro ba. Me ja bôx nhym Pedru arỳm me omũ. Ne kam arỳm me bajtemmẽ ro'ã õ kwỳ krẽn krãtan arỳm ate nhỹ. Me Môjdjê kukràdjà'ã no tỳxja, me my kà rênhneja, kute 'ã kum kabẽn karõ ne Pedru ate nhỹ. Me ja kute kum,

—Kwãrĩk wãnh me bajtemmẽ ro'ã ad-jàkur kêt. Abê mebê idjaer. Môjdjê ne me bamã, “Kwãrĩk wãnh me bajtemmẽ ro'ã

adjàkur kêt”, ane ga kam me ro'ã adjàkuro
akrĩ, anhỹr karõ ne Pedru ate nhỹ.
13 Nhym kam ar ikam mebê idjaer kunĩ
Pedru kôt amijo mõn ate ar ibê nhỹ.
Nhym kam Banabedjwỳ arỳm rerekre ne
me umaje kôt amijo tẽn ate me bajtembê
amijo tẽn ate ar ibê nhỹ.
14 Ba kam me omũ. Kritu'ã ujarẽnh ny
ne katàtkumrẽx nhym me arỳm kupa'ã
amijo mõ ba arỳm me omũn arỳm Pedrumã
ikabẽn ne. Me kunĩ nhipôkri ne ba 'ã kum
ikabẽn ne kum,
—E kum, ga ne ga arỳm me bajtem kôt
ar amijo aban ajte. Ga arỳm mebê idjaer
kukràdjàbê amijo akẽx ne arỳm me bajtem
kôt ar amijo aba. Mỳkam ne ga arỳm
jakam ajte mebê idjaer kukràdjà kôt me
kute amijo ba'ã me bajtemmã karõo dja? Nã
bãm ã Pedrumã ikabẽno ane.
15 Ne kam ajte Pedru arkum,
—Mrãmri me bakukãmãkjê kôt ne gu me
babê idjaerkumrẽx. Me baje me bajtem'ã
abenmã kum, “Me axwe”, anhỹro baba.
Djãm me baje me wã kôt amijo baba got?
Arkati. Me ba ne gu me babê idjaerkumrẽx.
16 Djãm kam me kute Môjdjê kukràdjà kôt
amijo bakam ne me mrãmri axwe kêt? Kati.
Me kute kukràdjà kôt amijo baja ne me te
axwe kêt prãmje. Nhym be, me tu kute
amim Jeju Kritu markumrẽx. Nhym kambit
arỳm memã axwe kêt jarẽ nhym me kum
axwe kêt. Tãm ne gwaj amrẽbê kuma. Me
bajtemja ne me tu amim Kritu markumrẽx.
Gwaj badjwỳ ne gwaj bajaxwe kêt kadjy tu
amim Kritu Jeju markumrẽx. Djãm gwaj
bajaxwe kêt kadjy ne gwaj baje Môjdjê
kukràdjà marn kôt ar amijo baba? Kati.
Kadjy ne gwaj tu amim Kritu markumrẽx.
Djãm pykakam me'õ ta axwe kêt prãm?
Arkati. Me'õ ta kute Môjdjê kukràdjà marn
kute kôt amijo bakam te: axwe kêt prãmje.
Nã bãm ã Pedru arkum ane.
17 Ne kam ajte arkum,
—Me'õ ta ne te axwe kêt prãmje. Nhym
be, dja gwaj tu amim Kritu markumrẽx ne
arỳm bajaxwe kêt. Ne kam amim Kritu
maro tẽ nhym arỳm gwaj bamã bajaxweo
amirĩto tẽ gwaj arỳm amima. Gwaj baje
amimarkam djãm gwaj baje me kwỳ kudjwa
amim, “Ije amim Kritu kabẽn markôt ne
ba ijaxwe”, anhỹr mã? Arkati. Kritu kute
me axwe'ã memã àpnênh kêt. Kabẽnkôt
me'õ axwe prãm kêtkumrẽx. 18 Be, amrẽbê
ne gwaj te: Môjdjê kukràdjà kôt bajaxwe
kêt prãmje bajaxwe rã'ã ne. Nhym be,
jakam ba arỳm kubê amijo akẽx. Kubê
ije amijo akẽxkam ba ren ar akudjwa ren
akubyn Môjdjê kukràdjà'ỳr amijo akẽx ne
ren amim,
—Ba Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo
iban arỳm ijaxwe kêt, anhỹro iba. Djãm
kam ba ren mrãmri ijaxwe kêt? Arkati.
Akubyn ije 'ỳr amijo akẽxkam ba ren arỳm
Metĩndjwỳnh kabẽn mar kêt ne kam ren
kam amikrà ar o iba.
19 Amrẽbê ne ba amim,
—Ba Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo
iban arỳm ijaxwe kêt, anhỹro iba. Djãm
kam mrãmri ijaxwe kêt? Kati. Ijaxwe rã'ã.
Ne kam arỳm Môjdjê kukràdjà ma. Amrẽbê
ne Môjdjê memã kum, “Dja me axwe arỳm
pãnh ty”, ane. Tãm ne ba kuman kam
ijaxwe man kam arỳm amim,
—Kati. Dja ba Môjdjê kukràdjà man kôt
ar amijo iban te ijaxwe kêt prãmje, ane.
Kam ne ba arỳm Môjdjê kukràdjà kôt ar
amijo iba kêt. Ga, me arỳm tykkam kute
kôt amijo ba kêtja pumũ. Badjwỳ ije me tyk
pyràk. Ne kam arỳm Metĩndjwỳnh kadjy
itĩn ne ar iba.
20 Ba ne ba Kritumẽ ro'ã pĩte'ykam ty.
Ne kam ba itĩn ne ar iba kêt. Kritu ta ne
ikam tĩn ne ar ba. Nã bãm ã amimaro ane.
Ne kam inhĩ jakam itĩn ne ar iba jakam ne
ba tu amim Metĩndjwỳnh kra markumrẽx
ar o iba. Ta ne kum ijabên ijaxwe pãnh
ty. 21 Nãm Kritu ã kum ikaprĩ o ane. Djã
nã bãm kubê ate ikrãn Môjdjê kukràdjàbit
mar 'ãno dja? Djã nã bãm ijaxwe kêtmã
kukràdjàbit man o Kritubê aptà? Kati. Ne
ren me Môjdjê kukràdjà kôt ren axwe kêt
nhym ren kam Kritu me axwe pãnh tykja
ren kajgokumrẽx. Nhym be, kati. Kritu
kôtbit ne me axwe kêt. Nã bãm ã Pedru
arkum anen ajte pi'ôkkam wãm pykabê
Garaxakam ar amã arẽ.

3

Me ta kute amijo mex kêt.
Ep 2.8; Pir 3.9; A Xim 1.9; Xit 3.5

1 Ar abê Garaxa ar, ar ano rere:kre. Mỳj
me'õ ne ar amã 'êx ne ar anoo akno? Ẽ,
Metĩndjwỳnh kabẽn katàtkumrẽx. Kabẽn
kôt ar aje amijo aba kêt kadjy ne me ar
anoo akno. Arỳm ne ba prĩne ar amã Kritu

pĩte'y'ã jêt'ã ajarẽ gar prĩne ama. Nhym kam me ar anoo akno. Ar ano rere:kre.

[2] Dja gar ar imã arẽ ba kuma. Djã nã gãm ar Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo aban kôt we ajaxwe kêt? Djã nã gãm we ar ajaxwe kêt nhym Metĩndjwỳnh Karõ arỳm ar awỳr bôx ne ar ajo ba? Dja gar imã arẽ ba kuma. Kati. Nã gãm ar Kritu'ã idjujarẽnh man tu amim Kritu markumrẽx nhym Karõ arỳm ar awỳr bôx. [3] Nã gãm ar Metĩndjwỳnh Karõkôt amijo abamo krax. Djã nã gãm jakam Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo aban aje kôt ga: we amijo amexmã.

[4] Amrẽbê ar aje Kritu mar'ã ne me ar ajo bikẽnho ba gar arỳm kadjy atokry kumex ma. Godja gar jakam kubê amijo akẽx ne 'ã adjukanga jabej nhym arỳm kadjy ar atokry ja arỳm kajgo. Nhym be, kati. Ar aje mrãmri tu amim Kritu markumrẽx rã'ã jabej arỳm atokryja kajgo kêt. [5] Djã nã gãm ar Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo aban kôt we ajaxwe kêt nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm ar amã Karõ jano nhym kam ar akam mỳjja pumũnh kêt nhipêx, ar akam apỹnh me punuo mex? Kati. Nã gãm ar Kritu'ã idjujarẽnh man tu amim markumrẽx nhym arỳm kôt ar amã Karõ jano nhym kam arỳm ar akam apỹnh mỳjja pumũnh kêt nhipêx.

[6] Me bakukãmãre Abraãodjwỳ ne

"tu amim Metĩndjwỳnh markumrẽx nhym arỳm tu kum axwe kêt jarẽ."

[7] Kam, me kute tu amim Kritu markumrẽx, me ja kunĩ kute mrãmri ne Abraão tàmdjwỳ pyràk. Tãm dja gar ama. [8] Amrẽbê: ne Metĩndjwỳnh amim,

"Dja me bajtem tu amim Kritu markumrẽx ba kam tu memã axwe kêt jarẽ nhym me arỳm axwe kêt."

Nãm ã amim anen kam kàj bê Abraãomã tãm jarẽ. Nhym me arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Mrãmri ne me kute tu amim Kritu markumrẽx nhym kute tu memã axwe kêt jarẽnh. Ja 'ã ne Abraãomã kum,

"Ga tu amim ikamnhĩxkumrẽx. Ba kam arỳm imã akaprĩ. Dja atàmdjwỳ akôt tu amim imarkumrẽx. Ba kam arỳm imã me kaprĩ. Dja apỹnh me ba djàkam me bajtemdjwỳ akôt tu amim imarkumrẽx. Ba kam arỳm imã me adjwỳnhdjwỳ kaprĩ", ane.

[9] Ga, me kute tu amim Kritu markumrẽxja Metĩndjwỳnh arỳm kum me kaprĩja pumũ. Abraão tu amim kamnhĩxkumrẽx nhym me kute kôt tu amim markumrẽxja Metĩndjwỳnh arỳm kum me kaprĩ.

[10] Be, me kute amim,

—Dja ba Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo iban arỳm ijaxwe kêt, anhỹro baja. Me ja kunĩ'ã ne Metĩndjwỳnh arỳm amim,

—Me wã dja ba me kanga nhym me arỳm me biknor tokry djàkam akuno, ane. Mỳkam dja me kanga? Bir, amrẽbê Metĩndjwỳnh me bakukãmãremã kum,

"Ga, Môjdjê kukràdjà'ã pi'ôk no'ôkja pumũ. Godja me mar kêt ne katàt kunĩ:kôt amijo ba kêt jabej ba dja ba pãnh me kanga nhym me arỳm me biknor tokry djàkam akuno."

Nãm Metĩndjwỳnh ã me bakukãmãremã ane. Me bit kute kukràdjà kunĩkôt amijo baja, djãm kôt me axwe kêtmã? Kati. Nãm me te kute kukràdjà kunĩkôt amijo ba ne kam axwe rã'ã. Kam Metĩndjwỳnh ta kabẽnkôt dja me ja kunĩ akuno. [11] Nhym kam me ajte me bakukãmãremã kum,

"Metĩndjwỳnh kute memã axwe kêt jarẽnh nhym me arỳm kum mexja dja me tu amikajmã'ã markumrẽx ne arỳm tĩn ne ar ba", ane.

Ga, Metĩndjwỳnh kute memã axwe kêt jarẽnhja pumũ. Me kute tu amim markumrẽx kambit ne kute memã axwe kêt jarẽnh. Kam me kute Môjdjê kukràdjà marn kôt amijo baja te: axwe kêt prãmje. [12] Nhym kam ajte pi'ôkkam memã kum,

"Me kute Môjdjê kukràdjà marn kôt amijo baja gê me prĩne kunĩkôt amijo ba mex", ane.

Djãm pi'ôkkam kabẽn jakam ne memã, me kute tu amim Metĩndjwỳnh markumrẽx jarẽ? Kati. Kute arẽnh kêtkumrẽx. Nãm memã, kôt me kute amijo babit jarẽ.

[13] Nhym be, Metĩndjwỳnh ne memã Kritu jarẽ. Kritu arỳm pĩte'y'ã gwaj bajaxweo pãnh. Amrẽbê ne Metĩndjwỳnh memã kum,

—Godja me Môjdjê kukràdjà mar kêt ne katàt kukràdjà kunĩ: kôt amijo ba kêt, ba dja ba pãnh me kanga nhym me arỳm me biknor tokry djàkam akuno, ane. Tãm ne Metĩndjwỳnh amrẽbê arẽ. Kam gwaj ba ne gwaj kôt amijo baba kêt ne bajaxwe:. Ga, gwaj bajaxwe pãnh Metĩndjwỳnh bit kute gwaj bakangaja pumũ.

Nhym be, kati. Jakam Kritu arỳm gwaj bajaxweo pãnh. Gwaj bakadjy ne Kritu ta mãn axwe djwỳnh pyràk ne pĩte'ykam wajêt. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm kute kanga pyràk nhym me biknor tokry djàkam biknor pyràk. Nãm ã anen pĩte'ykam wajêt ne arỳm gwaj bajaxweo pãnh. Amrẽbê: ne Môjdjê me bakukãmãremã kum,

"Me pĩ'ã me anhô nhym me arij. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm me kanga nhym me arỳm me biknor tokry djàkam akuno", ane.

Ga, Kritu pĩte'ykam jêtkam Metĩndjwỳnh kute kanga pyràkja pumũ.

14 Kam, Jeju Kritu arỳm gwaj bajaxweo pãnh. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm me bajtemo djuw mex ne arỳm memã axwe kêt jarẽ. Tãm ne Abraãomã arẽ. Gwaj tu amim Kritu markumrẽx, nhym Metĩndjwỳnh Karõ arỳm gwaj bawỳr bôx. Amrẽbê kute gwaj bamã Karõ jarẽnhja arỳm gwaj bawỳr bôx. Ja kadjy ne Kritu gwaj bajaxweo pãnh.

*Metĩndjw*ỳnh ne Abraãomã kabẽn pỹnh ne arẽ.

Idja 6.13

15 Akmere, àpnhĩre ar, ba ar amã pykakam me kukràdjà'õ jarẽ gar ama. Godja me'õ ar tu abenmã mỳjja'õ jarẽnhkumrẽx. Nhym me rũnh arỳm 'ã pi'ôk no'ôkkumrẽx. Djãm kam ajte me'õ kute ijukri kabẽn 'õ jarẽnhmã? Nàr, djãm kam kute kabẽn 'õo bingrànhmã? Arkati. Arỳm ne me tu 'ã pi'ôk no'ôk mãmdji. 16 Abraãomã ne Metĩndjwỳnh apỹnh mỳjja jarẽn kam kum kabẽn pỹnh ne arẽn kum,

—Dja ba ajo djuw mex ne atàmdjwỳo djuw mex, ane. Djãm kute kabẽn jao bingrànhmã? Kati. Djãm tàmdjwỳ krãptĩ'ã ne kum, "Dja ba atàmdjwỳo djuw mex", ane? Kati. Tàmdjwỳ pydji'ã ne kum arẽ. Tàmdjwỳ ja ne kubê Kritu.

17 Metĩndjwỳnh ne amrẽbê: tu Abraãomã tàmdjwỳbê Krituja jarẽnhkumrẽx. Nhym kam tũ:mràm, arỳm kute kum arẽnh'ã amexbê 430 apêxkam Môjdjêmã kukràdjà jarẽ. Djã ne kute Môjdjêmã me kukràdjà jarẽnho kabẽn tũm japa? Djã ne kute amrẽbê: Abraãomã tàmdjwỳbê Kritu jarẽnhja arỳm arẽnh kajgo? Arkati. Kute amrẽbê: Abraãomã arẽnh kute mar tỳx rã'ã ne.

18 Djã ne me kute Môjdjê kukràdjà marn kôt amijo bakam axwe kêt ne ajte kute amim Kritu markam axwe kêt? Kati. Nhym be, arỳm ne Metĩndjwỳnh mrãmri tu Abraãomã tàmdjwỳ Kritu jarẽnhkumrẽx nhym amim tu markumrẽx nhym arỳm kum axwe kêt jarẽ.

19-20 Nhym be, mỳj kadjy ne Metĩndjwỳnh Môjdjêmã kukràdjà jarẽ? Bir, me kute amijaxwe mar ne kute kôt amim kator kadjy. Ja kadjy ne Môjdjêmã kukràdjà jarẽ. Me aben djô'ã abenmã arẽnho mõ:. Abenmã arẽnho mõr tãmtã arỳm tũmràm Abraão tàmdjwỳ Kritu'ỳr o bôx. Me bakamingrãnyrekam Kritu arỳm katon ar ba. Nhym kam me tu amim markumrẽx nhym Metĩndjwỳnh arỳm memã axwe kêt jarẽ. Metĩndjwỳnh ne Môjdjêmã kukràdjà jarẽ. Kadjy mrãnh djwỳnh kumrẽxmã ne arẽ nhym arỳm amũ Môjdjêmã arẽ nhym amũ memã arẽ. Nhym kam me krãptĩ amipãnh Môjdjêmã amijarẽ nhym amũ Metĩndjwỳnhmã me arẽ. Nhym be, djã nãm Metĩndjwỳnh me'õmã Kritu jarẽ nhym arỳm amũ Abraãomã arẽ? Kati. Metĩndjwỳnh pydji ne tu Abraão kuka kônh djan kum tàmdjwỳbê Kritu jarẽ.

21 Metĩndjwỳnh ne Abraãomã apỹnh mỳjja mex jarẽn kum tàmdjwỳbê Kritukôt axwe kêt jarẽ. Djã ne kam amikabẽn jao aknon kam memã kum,

—Dja ga me Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo aba. Ba kam arỳm me amã axwe kêt jarẽ, ane? Kati. Dja me Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo ban arỳm te axwe kêt prãmje ne Metĩndjwỳnhkôt tĩn ne ar ba kêt. Ne ren me Môjdjê kukràdjà'õ man kôt ar amijo ban ren kam axwe kêt ne ren kam Metĩndjwỳnh kôt tĩn ne ar ba nhym Metĩndjwỳnh ren kam memã kum,

—Dja ga me Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo aban kam ajaxwe kêt, ane.

22 Nhym be, kati. Me'õ ta te axwe kêt prãmje. Metĩndjwỳnh ne pi'ôkkam me kunĩ kupãnhtã memã axwe jarẽ. Mỳj kadjy ne me kunĩmã axwe jarẽ? Bir, me kute tu amim Jeju Kritu markumrẽx kadjy. Dja me tu amim markumrẽx nhym Metĩndjwỳnh arỳm memã axwe kêt jarẽ. Tãm ne amrẽbê: me bakukãmãremã arẽnh pydji.

23 Nhym be, amrẽbê me bakukãmãre kute tu amim Kritu markumrẽx kêtri ne me Môjdjê kukràdjàkôt ar amijo ba. Me ta te:

katormã ar amijo ba. Me kute mrãmri ne
mebê ijêkam me ta te: katormã amijo ba
pyràk. Gwaj badjwỳ te bakatormã ari amijo
baba. Nhym kam tũmràm me arỳm gwaj
bamã Kritu'ã ajarẽ, gwaj arỳm tu amim
markumrẽx ne arỳm bakato. Bakaton arỳm
gwaj ba ar baban bakĩnhkumrẽx.
24 Kam, Môjdjê kukràdjà ne kute me
kra prĩre pumũnh djwỳnh pyràk. Me
bakukãmãre ne me kute me kra prĩre pyràk.
Ne kam me omũnh djwỳnh kôt ar amijo
ba, Môjdjê kukràdjà kôt ar amijo ba nhym
mebê tỳ:xi. Me kute aben djô'ã kôt amijo
ba tãmtã nhym kam tũmràm arỳm Kritu
me'ỳr bôx. Gwaj bawỳr bôx gwaj arỳm
tu amim markumrẽx nhym arỳm tu gwaj
bamã axwe kêt jarẽ. 25 Gwaj arỳm tu
amim Kritu markumrẽx. Djãm kam gwaj
baje akubyn Môjdjê kukràdjà'ỳr amijo akẽx
prãm? Kati. Arỳm me abatànhkam djãm
akubyn kute amipumũnh djwỳnh prãm?
Kati. Gwaj badjwỳ ne gwaj akubyn baje
Môjdjê kukràdjà mar prãm kêt. Kritu ne
gwaj tu amim markumrẽx.

*Mebê Metĩndjw*ỳnh kra'ã ujarẽnh.
Dju r 1.12; Rô 8.14; Ep 1.5

26 Ar akunĩ ne gar arỳm abê Metĩndjwỳnh
kra. Gar arỳm tu amim Kritu markumrẽx
ne arỳm abê Metĩndjwỳnh kra. 27 Me kute
ngômã ar ajadjàr kunĩja, mỳj'ã ne ngômã
ar ajadjàrja amijakre? Bir, Kritumẽ ne gar
atypdji. 'Ã ne amijakre. Gar kam arỳm aje
Kritu pyràk. Kritubê Metĩndjwỳnh Kra. Ar
gadjwỳ ne gar Kritu kôt abê Metĩndjwỳnh
kra.
28 Djãm kam dja gar ajõ aben mỳr jabej
memã kum, “Ibê idjaer”, ane? Nàr, “Ibê me
bajtembê kregu”, ane? Nàr, gar ajõ aben
mỳr jabej memã kum,
—Nãm me ipa 'amỳ ba me kabẽnkôt ka-
jgo ari idjàpênh tỳxo iban idjumar punu,
ane? Nàr,
—Me kute ipa 'amỳnh kêt ba arek mekôt
ar iban idjumar mex, ane? Nàr gar ajõ
aben mỳr jabej memã kum, “Imy”, ane,
nàr, “Ini”, ane? Djãm aje amim Kritu
markam aje aben mỳr jabej ã abenmã
anhỹro abamã? Kati. Ar aje amim Kritu
markam ne ar akunĩ abeno anhõbikwan
apydji:i. 29 Ne, ar abê Kritu nhõbikwakam
Metĩndjwỳnh arỳm ar ajo Abraão tàmdjwỳ.
Kute ar anhingêt Abraãomã kabẽn pỹnh
ne arẽnhja kunĩ ne ajte ar amãdjwỳ arẽ.
Dja gar arỳm Abãm nhõ mỳjjao aminhõ.
Metĩndjwỳnh nhõ mỳjjao aminhõ.

4

*Metĩndjw*ỳnh gwaj bajo kra.

1 Jakam ne ba ar amã arẽ, me abê Garax-
akam me jamã arẽ, gar ama. Me kra prĩre
ne me kute bãm nhõ nêkrêx kunĩo bamã te
o ane. Prĩrekam kute o ba kêt rã'ã. Nãm me
kute bãm nhõ àpênh kajgo pyràk ne kajgo:
ne. 2 Nhym kam me omũnh djwỳnh me
prĩre jamã mrãnh mex'ã karõn me omũnho
ba nhym me kam kôt amijo ba. Nãm me
prĩre pumũnh djwỳnh meo ba: nhym me
arỳm abatành ne. Nhym me bãm kute
õ akati jarẽnhja arỳm bôx nhym kam me
arỳm bãm nhõ nêkrêxo aminhõn o ba.
3 Gwaj badjwỳ Kritu bôx kêtri ne gwaj
baje me prĩre pyràk. Gwaj baje me àpênh
kajgo pyràk ne gwaj bakajgo: ar baba.
Nhym me kute gwaj bamã pykakam me
kukràdjà jarẽnh gwaj ajbit maro baba. Kute
mrãmri ne me prĩre pumũnh djwỳnh me
prĩremã mrãnh mex'ã karõo ba nhym me
kute kôt amijo baja pyràk. Gwaj badjwỳ
gwaj pykakam me kukràdjàkôtbit amijo
baba.
4 Nhym be, kam arỳm õ akati bôx nhym
Metĩndjwỳnh arỳm pykamã Kra jano nhym
me'õ nire kurũm kato. Katon arỳm Môjdjê
kukràdjà man kôt ar amijo ba. 5 Mỳj kadjy
ne Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo ba?
Bir, kute gwaj bajaxweo pãnh kadjy. Gwaj
te Môjdjê kukràdjàkôtbit amijo baban mã
bajaxwe:. Nhym Kra arỳm gwaj bajaxweo
pãnh nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm gwaj
bajo kra. Ja kadjy ne Kra arỳm ruw ne
Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo ba.
6 Kute gwaj bajo krakam ne arỳm
gwaj bamã Kra Karõ jano nhym arỳm
gwaj bakam nhỹn gwaj bajo ba. Gwaj
kam amikam Karõ ma nhym arỳm gwaj
bakadjwỳnhbê Metĩndjwỳnhmã kum,
“Aba, Aba”, anhỹro nhỹ. Me kabẽn
djwỳnhkam kum, “Aba, Aba”, anhỹro nhỹ.
Me bakabẽnkam ne Karõ ren arẽn ren kum,
“Djũnwã, Djũnwã”, anhỹro nhỹ. 7 Ga, me
kute me pa 'amỳnh nhym me memã àpênh
kajgo ar baja pumũ. Amrẽbê ar gadjwỳ
ne gar Môjdjê kukràdjà man kôt amijo aba
kajgo. Ne jakam arỳm Môjdjê kukràdjà kôt

amijo aba kêt. Kritu ar akadjy ty nhym
Metĩndjwỳnh kute ar ajo krakam. Dja ar
amã õ mỳjja ngã gar o aba.

Me kute akubyn me kukràdjào ba prãm.
A Kô 11.3; Kor 2.16; Ped k 1.14

8 Be, ar abê me bajtem ne gar amrẽbê ar
aje Metĩndjwỳnhkumrẽx mar kêt ne kôt
amijo aba kêt. Apỹnh mỳjjao metĩndjwỳnh
karõ nhipêxjamã ne gar adjàpênh tỳx
kajgoo aba. Djãm mrãmri ne kubê
Metĩndjwỳnhkumrẽx? Arkati. Gar o aban
aje mrãmri ne me pa 'amỳnh nhym me
memã àpênh tỳx kajgoo ba ne te apôx
prãmje ja pyràk.
9 Nhym be, jakam ne gar arỳm aje
Metĩndjwỳnhkumrẽx mar. Djãm ar ga ne
gar amim mar? Kati. Ta kumrẽx ne kute ar
amarn arỳm ar amã amijo amirĩt gar kam
kôt arỳm amim maro aba. Arỳm ar aje
Metĩndjwỳnhkumrẽx mar jakam mỳkam
ne aje akubyn me kum Metĩndjwỳnh kĩnh
kêtja kukràdjà marn kôt amijo aba prãm?
Gar me kukràdjà kôt ar amijo aban te
ajaxwe kêt prãmje. Kam ar arerekre. Me
kukràdjà kajgo. Dja gar kôt ar amijo aban
arỳm aje mrãmri ne me pa 'amỳnh nhym
me memã àpênh kajgo ba pyràk.
10 Ar aje mỳjja kajgo kadjy adjàpênh tỳx
prãmkam ne gar apỹnh akati krãptĩkam me
kukràdjà man arỳm abenmã kum,
—Akati ja dja gwaj 'ã bano tỳx ne Môjdjê
kukràdjà kôt bamex, anen ajte apỹnh my-
tyrwỳ'ã abenmã kum,
—Mytyrwỳ ja dja gwaj 'ã bano tỳx ne
me kukràdjà kôt bamex, anen ajte abenmã
kum,
—Dja gwaj bàygogo djê pan ajte Môjdjê
kôt akati ja ma, anen ajte abenmã kum,
—Dja gwaj amex ja'ã bano tỳx ne Môjdjê
kukràdjà kôt bamex, ane. Dji:jàk. Djãm
me kukràdjà kajgoja krãre got? Djãm ar
aje ã amijo anhỹrkam Metĩndjwỳnh kute
ar amã ajaxwe kêt jarẽnh gar kum amex
got? 11 Amrẽbê ba me abê Garaxakam Kritu
jarẽnho iban idjàpênh kume:x. Ar akam
idjàpênh kajgo gar aje Kritu mar kajgo karõ
ne ba ar ajã idjàpnhĩx ne axwe idjumar ne.
12 Akmere, àpnhĩre ar, on ar ikudjwa. Ba
ne ba ije ar apyràk. Djãm ba ne gar ijo
ajkẽ, ba ar amã ikabẽn? Kati. 13 Nhym be,
amrẽbê ije ar amã Kritu'ã ujarẽnh ny jarẽnh
kutewa. Kamã ne ba ikanên ar amã Kritu'ã
ajarẽ gar ama. 14 Nãm itokry te ijo ba djãm
kam ne gar amã ikurên ikanga? Kati. Nã
gãm ar prĩne imar mex. Nã gãm ar ijo
Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh pyràk
nàr ijo Kritu Jeju pyràk ne ar amã ikĩ:nh ne.
15 Ba ino kanê: gar te aje ikadjy ano kadjàr
ne pãnh imã ano jadjàr ba ikanê kêtmã. Ba
ne ba 'ã ar apumũn arỳm ar amã arẽ. Ar
amã ikĩnh. Mỳj ne gar arỳm jakam amijon?
16 Djãm ije katàt ar amã Metĩndjwỳnh kabẽn
jarẽnhkam gar arỳm ijo akurê djwỳnh?
17 Be, wãkam me'õ ar kute amiwỳr ar ajo
akẽxmã àpênh kume:xo ba. Djãm me kute
ar ajo mex kadjy? Kati. Me kute ar abê
ikurêmã. Dja me ar abê ikurê gar kam arỳm
mekôt ar amijo aban arỳm me kukràdjà'ã
ano tỳx ne ar o aba. Ja kadjy ne me ar abê
ar ikurêo ba.
18 Ne ren me kute ar ajo mexmã àpênh
kumex ne ren kam mrãmri mexkumrẽx. Ar
akam idjãmkam ne me ren ar ajo mexmã
àpênh kumex ne ren ajbubê itỹmkamdjwỳ
ren ar ajo mexmã àpênh kumex ne kam
ren mrãmri mexkumrẽx. Nhym be, kati.
Me kute ar abê ikurê kadjy ne me àpênh
kumex.
19 Ba ne ba imã ar ajabê:ê kute mrãmri ne
me kum kra prĩre jabêja pyràk. Ije me'õ
nire kra àkam umar punure pyràk ne ar
akam idjumar punu:re. Me'õja amijo 'êx
ne Kritu kupa'ã ar amã arẽ ba ar ama:ro
iba. Nok gar ren kabẽn man Kritu kupa'ã
amijo tẽ. Ga, me prĩre kute nã tikkrekam
aminhipêxo baja pumũ. Nãm aminhipêxo
ba:n arỳm prĩne aminhipêx nhinomã kumẽ.
Ar gadjwỳ. Dja gar prĩne Kritu kôt amexo
amũ amikamẽnho tẽ. Amikamẽnho tẽ:n
kam arỳm prĩne Kritu mexo amex. Tãm ne
ba imã kĩnh. Nã bãm ar ama:ro iba. 20 Ar
awỳr ibôx prãmkam ne ba dja. Ne ba ren
inhỹtã ar awỳr bôx. Djã ne ba ren kam
ar amã ibẽn tỳx? Kati. Kam ne ba ren ar
amã ibẽn rerekbito ikabẽn. Nhym be, kati.
Amybỳm ne ba axwe ar akam idjumar ne.

*Agarem*ẽ Xara'ã ujarẽnh.

21 Dja gar jakam imã arẽ. Ar aje Môjdjê
kukràdjà marn kôt amijo aba prãmja
mỳkam ne gar amikadjy kukràdjà kunĩ mar
kêt? 22 Ba ar amã kukràdjà jarẽ gar ama.
Môjdjê ne kute 'ã pi'ôk no'ôkkam memã
Abraão kra amãnhkrut'ã ajarẽ. Kra ja ne
Abraão õ àpênh kajgobê Agaremã kudji.

Agare ne kubê me pardja. Nãm Abraãomã àpênh kajgobit ar ban umar punure. Õ àpênh kajgo jamã ne kra ja dji. Nhym be, prõ djwỳnhbê Xaramã ne kra djwỳnhja dji. Prõ ja ne kubê me pardja kêt ne ta arek mekôt ar ban umar mex.

23 Nhym kam Abraão ta ne Xara kute kum arẽnhkôt me pardjajamã kra ja dji nhym kumrẽx ruw. Nhym be prõ djwỳnhmã kute kra djwỳnh djirja ne Metĩndjwỳnh kabẽnkôt. Metĩndjwỳnh ta kute kum kra jarẽnh kôt ne Abraão arỳm prõbê Xaramã kudji. Kute kum, “Dja akra'õ amirĩt”, anhỹr kôt arỳm kum kudji. Xara kubê me pardja kêt ne ta arek mekôt ar ban umar mexkumrẽxjamã ne kudji nhym kam ruw.

24 Mỳkam ne ba ar amã ar nire abenkôt kra rwỳkja'ã ajarẽ? Mỳj'ã ne ar nireja amijakre? Bir, ar amãnhkrut Metĩndjwỳnh kabẽn amãnhkrut'ã amijakre.

Ba ar amã kabẽn jarẽ gar ama. Metĩndjwỳnh kute Abraãomã kabẽn jarẽnhkam ne kum Kritu jarẽ. Kritu'ã ne Xara amijakre. Nhym be, Môjdjê kukràdjà'ã ne Agare amijakre. Be, kabẽn amãnhkrut ne ja. 'Ã ne ar nire amãnhkrut amijakre. Metĩndjwỳnh ne krãnhbê Xinajkam Môjdjêmã me kukràdjàja jarẽ. Me kukràdjàja kôt ne me àpênh tỳx kajgobit ar ban te axwe kêt prãmje. Krãnhbê Xinaj'ã ne Agare amijakre. Agare ne kubê me pardja ne Abraãomã àpênh tỳx kajgobit ar ba. 25 Agare'ã ne krãnhbê Xinaj amijakre. Pykabê Arabijkam ne krãnhbê Xinaj. Nhym kam Xinaj'ã ne pykakam krĩraxbê Djeruxarẽja amijakre. Djeruxarẽ jakam me ar ba ne me kute Môjdjê kukràdjàbit mar. Me kute Môjdjê kukràdjàbit mar ne me àpênh tỳx kajgobit ar ban te axwe kêt prãmje.

26 Nhym be, me kute amim Kritu mar ne me kàjkwakam Djeruxarẽkam ar ba. Me ja ne me kute Môjdjê kukràdjà marn kute kôt amijo baja kangan Kritubit kôt ar amijo ba. Kôt ar amijo ban kubê me pardja kêt ne ta arỳm arek mekôt ar ban umar mex ne. Kàjkwakam Djeruxarẽ ne kute me banã pyràk.

27 Ga, Metĩndjwỳnh amrẽbê: kute me bakukãmãremã kabẽn jarẽnh nhym me arỳm kute 'ã pi'ôk no'ôkja pumũ. Nãm Metĩndjwỳnh tu krĩraxbê Djeruxarẽmã kabẽn jarẽ. Nãm tu kum,

“Ga te akra prãmje ne akra kêtkumrẽxja on akĩnh. Aje akra à mar kêtja on tu adjàmra tỳx kaba.

Djãm mrãmri akra kêt ne ar abamã, amjên kute akangakam akra kêt ne ar abamã? Kati. Dja me arỳm mjênja te akuràm kra krãptĩ ga dja ga akra krãptĩo me akrenh mex ne.”

Nãm ã kàjkwakam krĩraxbê Djeruxarẽjamã ane. Ga, kàjkwakam krĩraxbê Djeruxarẽ kute mrãmri ne gwaj bakunĩ nã pyràkja pumũ. Arỳm gwaj bakrãptĩn tu amim Kritu markumrẽx nhym Metĩndjwỳnh arỳm tu gwaj bamã axwe kêt jarẽ.

28 Ga, Metĩndjwỳnh kute Abraãomã kum, “Dja akra amirĩt”, anhỹrja pumũ. Nhym kam kute kum arẽnh kôt arỳm Idjak kato. Ar gadjwỳ ne gar aje Idjak pyràk. Mỳkam? Bir, Metĩndjwỳnh ne ar amã,

—Dja gar tu amim Kritu markumrẽx. Ba kam arỳm ar amã axwe kêt jarẽn arỳm ar ajo ikra, ane. Gar kam arỳm tu amim markumrẽx nhym kute ar amã arẽnh kôt arỳm ar ajo kra. Kute Abraãomã arẽnh kôt ne arỳm kra Idjak kato. Ar gadjwỳ kute ar amã arẽnh kôt ne arỳm ar amã axwe kêt jarẽn arỳm ar ajo kra.

29 Nhym be, amrẽbê: Imaêr kum Idjak kurêo ba. Metĩndjwỳnh Karõ kabẽn kôt ne Abraão arỳm kra Idjak dji nhym katon ar ba nhym Imaêr kum kurêo ba. Abraão ta ne Imaêr dji nhym arỳm kum kamybê Idjak kurêo ba. Nãm ã akati jakam me kum gwaj bakurêo ane. Me kute amim,

—Dja ba Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo iban arỳm ijaxwe kêt, anhỹro baja. Me ja ne me kum gwaj bakurê. Kum gwaj baje amim Kritu marja kurêo ba. Gwaj baje amim Kritu mar ne gwaj amim,

—Dja ba tu amim Kritu markumrẽx nhym Metĩndjwỳnh arỳm imã ijaxwe kêt jarẽ, anhỹro baba. Gwaj anhỹro baba nhym me arỳm kum gwaj bakurêo ba.

30 Nhym kam mỳj ne amrẽbê: me bakukãmãre arẽ nhym me'ã pi'ôk no'ôk ne? Bir, Xarabê me pardja kêtja ne Agare'ã Abraãomã kabẽn ne kum,

“Djãm gu banhõ àpênh kajgo kraja kute ikra kôt anhõ mỳjjao aminhõmã? Amỳrbê kute o aminhõmã?

Kati. Ikrabit dja anhõ mỳjjao aminhõ. On
ikra nêje bõm Agaremẽ kra ar amẽ.”
Nãm ã Xara Abraãomã ane. [31] Ar tãm 'ã dja
gwaj amijakren amima. Me kute amim,

—Ba Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo
iban ijaxwe kêt, anhỹrja ne me te axwe kêt
prãmje. Nãm me me pardja kra'ã amijakre
ne àpênh kajgo ar ba. Dja me Metĩndjwỳnh
nhõ mỳjjao aminhõ kêt ne axwe rã'ã.
Nhym be, gwaj ba ne gwaj tu amim Kritu
markumrẽx nhym Metĩndjwỳnh arỳm tu
gwaj bamã axwe kêt jarẽ gwaj arỳm kum
bajaxwe kêt. Gwaj ba ne gwaj me pardja kêt
kra'ã amijakre ne kam Metĩndjwỳnh nhõ
mỳjjao aminhõ.

5

Pykakam me kute kukràdjà kajgo kôt amijo ba nêje me akre.
Rô 3.21; Kor 2.20

[1] Gwaj ba: arek mekôt ar baban badju-
mar mex kadjy ne Kritu arỳm gwaj bapytà.
Ga, mryti kute jênh pytĩ tur ne kute o
baja pumũ. Gwaj badjwỳ amrẽbê: gwaj
pykakam me kukràdjà kôt badjàpênh tỳx
kajgobit ar baba. Kam ne gwaj badjumar
punu:re. Nhym Kritu arỳm gwaj bapytà
gwaj arỳm me kukràdjà kôt badjàpênh kêt.
Gwaj ba ne gwaj Kritukôt arek ar baban
badjumar mex. Arỳm Kritu kôt badjumar
mexkam kwãrĩk wãnh Môjdjê kukràdjà'ỳr
amijo akẽx kêt ne kôt amijo aba kêt. Dja
ga kôt ar amijo aban arỳm akaprĩ:re kute
mrãmri ne mry jênh pytĩkam kaprĩ pyràk.
Gê me te: kukràdjà'ã ar amã karõ gar arek
mebê dja. Kritu kôt dja gar adjãm tỳx.

[2] Ba ibê Paur ne ba me abê Garaxamã arẽ.
Godja gar aje memã kum,

—Ajrã. Môjdjê kukràdjà kôt imy nhinhu
kà krãta. Dja ba kôt ijaxwe kêt, anhỹr jabej
nhym me amy kà nhinhu krãta gar kam
arỳm aje Kritu mar kajgo. [3] Ba ajte mrãmri
me kunĩmã arẽnhkumrẽx. Metĩndjwỳnh
ne arỳm me my kà rênhjamã kute prĩne
Môjdjê kukràdjà kunĩ kôt amijo bamã
memã arẽ.

[4] Ar ajõ ar aje amim,

—Ba Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo
iban arỳm ijaxwe kêt, anhỹr. Ar aje amim
anhỹrkam aje Kritu mar kajgo. Nhym kam
Metĩndjwỳnh kum ar akaprĩ kêt ne arỳm ar
amã axwe jarẽ. Ar ga ne gar Kritu bê amijo
akẽx.

[5] Nhym be, gwaj ba ne gwaj arỳm tu
amim Kritu markumrẽx. Nhym kam
Metĩndjwỳnh arỳm Karõ kôt gwaj bajo
mex. Dja Karõ gwaj bajo ban arỳm gwaj
bajo mex gwaj kam bakunĩ bajaxwe kêt.
Tãm ne gwaj tu amiwỳr kamnhĩxkumrẽx.
[6] Be, Kritu kôt gwaj baje amijo babakam
djãm Metĩndjwỳnh kute gwaj bamy kà rênh
mar? Nàr djãm kute gwaj bamy kà tã mar?
Kati. Ja ne kum kajgokumrẽx. Nhym be,
gwaj baje tu amim Kritu markumrẽxkam.
Kambit ne gwaj mrãmri kum bakajgo
kêtkumrẽx ne kum bajaxwe kêt. Ne baje
tu amim markumrẽxkam arỳm bamã me
abêkumrẽx.

[7] Amrẽbê ne gar aje mrãmri ne me rer
djwỳnh prõt mex pyràk. Ne katàt Kritu
kôt ar amijo aban 'ã adjukanga kêtkumrẽx.
Mỳj me'õ ne ar abê aptà? Gar kabẽn katàt
man kôt ar amijo aba nhym ar abê aptà?
[8] Djãm Metĩndjwỳnh kute amiwỳr ar ajwỳr
djwỳnh ta ne ar abê aptà? Djãm ta ne
Môjdjê kukràdjà'ã ar amã karõn o ar abê
aptà? Kati. Atemã me'õ.

[9] Ga, me kute djwỳkam igot djà kryre
rẽnhja pumũ. Nhym kam arỳm djwỳ djôm
mẽ amrà. Ar gadjwỳ ne me ngrêre ar
amã 'ã karõo dja. Dja me arek ar amã 'ã
karõo dja: nhym me kabẽn ar anhĩ kunĩ
mẽ amràn arỳm me'ỳr ar ajo akẽx gar arỳm
mekôt ar amijo aba. [10] Nhym be, arỳm ne
gar aje ikabẽn ja markam ba tu amim ar
akamnhĩxkumrẽx ne amim,

—Kati. Jakam dja ar ikabẽn man Kritu
kôtbit amijo ba, ane. Nhym be, me'õ
ja kute Môjdjê kukràdjà'ã ar amã karõn
ar amã kaprĩ jadjàrja gêdja Metĩndjwỳnh
arỳm kum axwe pãnh jarẽ.

[11] Nhym me we ar amã,

—Paurdjwỳ ne me my kà rênh'ã memã
àpnênho ba, anhỹro ba. Djãm mrãmri me
kabẽn? Kati. Ba ne ba kàj bê memã kum,

—Kritu ne pĩte'ykam ty. Dja ga me
tu amim markumrẽx, nhym Metĩndjwỳnh
arỳm tu me amã axwe kêt jarẽ ga me kum
ajaxwe kêt, anhỹro iba. Ne ba ren iby ajte
memã kum,

—Gê me me amy kà rênh gê kam
arỳm Metĩndjwỳnh me amã axwe kêt jarẽ,

anhỹro iba nhym ren me kum ikurê kêt.
Nhym be, kati. Nã bãm memã kum,
—Kritu ne pĩte'ykam ty. Dja ga me
tu amim markumrẽx nhym Metĩndjwỳnh
arỳm tu me amã axwe kêt jarẽ, anhỹro iba.
Jabit ne ba memã arẽ. Ne kam ije me my kà
rênh'ã memã karõ kêt. Kam ne me arỳm ijo
bikẽnho ba. 12 Be, me kute ar amy kà rênh'ã
ar amã karõn ar amã kaprĩ jadjàrja ren ta ã
amijo bikẽnho ane.

*Me kute Metĩndjw*ỳnh Karõ mar'ã memã
karõ.
Idja 13.3; Ped k 1.22; Dju k 3.11
13 Kam, akmere àpnhĩre ar, djãm ar aje
Môjdjê kukràdjà marn kôt amijo aban ar
akaprĩmã ne Metĩndjwỳnh amiwỳr ar ajuw
ne ar ajo ba? Kati. Ar adjumar mex ne arek
mekôt ar abamã. Ja kadjy ne Metĩndjwỳnh
amiwỳr ar ajo akẽx. Ar aje Môjdjê kukràdjà
kôt amijo aba kêt ne arek mekôt ar abakam
djãm kam arỳm tu ajaxwemã? Djãm aje
amidjwỳnhbito kĩnh kadjy tu ajaxwemã?
Kati. Kwãrĩk wãnh ajaxwe kêt. Arỳm aje
Môjdjê kukràdjà mar kêt ne arek mekôt ar
abakam dja gar amã aben jabên abenmã
apê.
14 Mỳkam? Bir, Metĩndjwỳnh ne memã
kum,
"Me amã amibu'ã me ja jabê. Kute mrãmri
ne ga me amã amijabêja pyràk dja
ga me ã amã amibu'ã me ja jabêo
ane", ane.
Dja gar Metĩndjwỳnh kabẽnja pydjibit man
kôt ar amijo aban arỳm Môjdjê kukràdjà
kunĩ man kôt amijo aba. Mrãmri ar amã
me abêkam ne gar tu Metĩndjwỳnhmã
amexkumrẽx.
15 Nàr kon dja gar amã aben kurêo aba
mỳj dja kam akute? Ga, ropre kute aben
kamjãnh ne kute abeno apêxo baja pumũ.
Ar gadjwỳ dja gar amã aben kurê tãmtã ĩ
arỳm aben bê akunĩ ajmà.
16 Gwaj ba, bamã amidjwỳnhbito kĩnh
prãm ne kôt arỳm bajaxwe prãm. Nhym be,
dja gar amim Metĩndjwỳnh Karõ man mã
kôt ar amijo aban kam arỳm kôt ajmã akute
kêt ne katàt amijo aba.
17 Djãm ar ga ne gar Metĩndjwỳnhmã
ajaxwe kêt? Kati. Gwaj ba ne gwaj bajaxwe
prãm ne amim, "Ba amidjwỳnhbito kĩnh",
anhỹro baba. Nhym kam Metĩndjwỳnh
Karõ mã gwaj bamã,
—Kati. Kwãrĩk wãnh, anen ã akubyn
gwaj banêo ane. Karõ mã akubyn gwaj
banê gwaj ba bajaxwemã mã amim, "Ba
amidjwỳnhbito kĩnh", anhỹro baba. Gwaj
mã bakabẽno Metĩndjwỳnh Karõ japanho
baba. Nhym ta mã akubyn gwaj banêo ba.
Kam ar ga ne gar te ga: ajaxwe kêt prãmje.
18 Nhym be, ar ga dja gar amim
Metĩndjwỳnh Karõ man mã kôt ar amijo
aba nhym kam ta arỳm katàt ar ajo ba.
Dja gar amim Karõ maro aba:n arỳm
amã Môjdjê kukràdjà maro aba prãm
kêtkumrẽx.

*Me kute amidjw*ỳnhbito kĩnh prãmkam
apỹnh axwe djàri 'ã ujarẽnh ne ja.
19 Me kute amidjwỳnhbito kĩnh prãmkam
ne me apỹnh mỳjjao ban kôt axwe. Me kute
apỹnh mỳjjao baja ne me kunĩ kute mar.
Nãm me mebê prõo akĩ, mjêno akĩ.
Ne ajte ari prõ, mjên kupa'ã kurẽ ba.
Ne ajte kute abenbê me kupênho amijo
àpnuo ba.
Ne ajte amijo àpnu me:x ne.
Me kute amidjwỳnho kĩnh prãmkam kute
mỳjjao ba ne ja.
20 Ne ajte mỳjjao metĩndjwỳnh karõ
nhipêxmã amijarẽnho ba.
Ne ajte ta apỹnh mỳjja maro amiptàn arỳm
amijo wajangao ba.
Ne ajte kum me kurêo ba.
Ne ajte axikôt kabẽn kêt ne abenã kabẽn ba.
Ne ajte me õ mỳjja pro'ã ngryk ba.
Ne ajte kute amijã ngryk nê kêt ne tu ngryk
ba.
Ne ajte kute amidjwỳnhbit markam amijo
rax pytàro ba.
Ne ajte kute amiwỳr meo akẽx prãmje aben
bê me kurêo ba.
Ne ajte apỹnh mỳj kukràdjàja'ã no tỳx ne
kam mỳr jabej apỹnh me kwỳ djàri
kôt bikprõnh ba.
Me kute amidjwỳnhbito kĩnh prãmkam
kute mỳjjao ba ne ja.
21 Ne ajte te kute me uràk prãmje ngryk ba.
Ne ajte aben paro ba.
Ne ajte kadjwati kangôkam* bibãnh ba.

* 5:21 Mỳjja me kute o kõm ne kôt bibãnh kunĩja, kadjwati kangômẽ uba kangômẽ, mỳjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarẽ.

Ne ajte apỹnh mỳjja punukam aben tỳx
jabejo ba.
Be, apỹnh mỳjja kute ja pyràk rã'ã. Me kute
amidjwỳnhbito kĩnh prãmkam kute mỳjjao
ba ne ja. Dja Metĩndjwỳnh ĩ õ me ja kunĩo
ba. Djãm kam kute me jao bamã? Me kute
mỳjja jao ba, djãm kute meo bamã? Kati.
Dja me ja wãnh me biknor tokry djàkam
akuno. Tãm ne ba amrẽbê ar amã arẽn ajte
jakam ar amã arẽ.

*Metĩndjw*ỳnh Karõ kute meo bakam me
kute amijo ba mex.
22 Nhym be, dja Metĩndjwỳnh Karõ ta ar
ajo ba.
Gar arỳm ô'ã amã me abê.
Ne ajte akĩnhtire.
Ne ajte adjumar mex.
Ne ajte memã ano kator kêt ne amijamãr
'iry.
Dja Karõ ta ar ajo ba gar ajte ô'ã memã aprĩ.
Ne ajte anhõdjành.
Ne ajte katàt Metĩndjwỳnh kabẽn man kôt
ar amijo aban 'ã adjukanga kêt.
23 Ne ajte akabôt katin ar aba.
Ne ajte amijaxwe kêt kadjy amijãno dja.
Dja Karõ ta ar ajo ba gar arỳm ã
amijo anen kam Metĩndjwỳnh kôt amijo
aba mexkumrẽx nhym arỳm ar akam
kĩnhkumrẽx ne ar amã ar akatàtkumrẽx
jarẽ.
24 Kritu kute gwaj bajo aminhõkam gwaj
arỳm bamã bajaxwe prãm kêt. Baje
amidjwỳnhbito kĩnh kadjy bajaxwe prãm
kêt. Baje mebê me kupênh prãm kêt ne
bamã mỳjja punu prãm kêt. Baje mrãmri ne
Kritumẽ ro'ã aktã banhikra, baparmo i'êk
pyràk. Gwaj ã amimaro ane.
25 Mrãmri Karõ kute gwaj bajo ba jabej
gwaj mã Karõ man prĩne kôt amijo baba
mex. 26 Kwãrĩk wãnh gwaj bakajgokam arĩk
amijo badjàmra ar baba kêt. Dja gwaj amijo
badjàmra ar baba:n arỳm abenmã aben
kurê'uko baba. Ne aben rax mỳr jabej aben
kam bangryko baba.

6

Me kum me kunĩ kaprĩ'ã kute memã karõ.

1 Akmere àpnhĩre ar, godja me'õ arỳm
axwe nhym me arỳm kute kôt omũnh
jabej. Ar ga aje amim Metĩndjwỳnh Karõ
maro abaja dja gar me'õmã aprĩren akubyn
Metĩndjwỳnh'ỳr o akẽx. Ne amiman amim,
—Ỹ, watĩre. Nok ba ren akati 'õkam
Metĩndjwỳnh maro aknon ren ã kudjwa
ijaxweo anhỹr jabej, ane. Dja gar ã ami-
maro anen ajaxwe nêje amijãno djan arỳm
me'õjamã aprĩren akubyn 'ỳr o akẽx jabej.
2 Ga, me kute jênh pytĩo baja pumũ.
Nhym me arỳm 'ỳr bôx ne arỳm kum kaprĩn
kôt o kangõ. Ar gadjwỳ dja gar aben maro
aba nhym me'õ amikam kaprĩre. Ar amã
kaprĩn kum kaprĩ kwỳ ngri. Dja gar ã anen
arỳm aje Kritu kukràdjà marn kôt amijo aba
mexkumrẽx.
3 Nhym be, godja ajõ katàt aje amijo aba
kêtkam mã amim,
—Djãm ba ijaxwe? Kati. Ijaxwe'õ
kêtkumrẽx, 'itỳx, anhỹro aba jabej. Djãm
mrãmri ne akabẽn? Kati. Ga ne ga amim
ajêx ne aminoo abiknoro aba.
4 Ar akunĩ apỹnh anhĩ djàri gar mrãmri
katàt aje amijo aba jabej ga: amikabi. Ne
kam mrãmri katàt aje amijo abakam ga
amikam akĩnh. Nhym be, djã ne aje amim,
—Ba ne ba ije katàt amijo ibao tãmwã
jakrenh, anhỹro abakam djãm mrãmri
akatàt? Kati. Ar aje ã amim anhỹro
abakam akatàt kêtkumrẽx. 5 Nhym be, ar
akunĩ apỹnh anhĩ djàri dja gar goja mrãmri
akatàtkumrẽx jabej katàt amijo aba.
6 Be, dja Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh
djwỳnh ar amã kabẽn jarẽnho ku'ê, ar
amikutã kum ar anhõ mỳjja mex kwỳ ngã.
Kum angã gê ar akôt o amikĩnh.
7 Djãm me kute Metĩndjwỳnh'ã abenmã
kum,
—Djãm mrãmri dja Metĩndjwỳnh memã
axwe pãnh jarẽ? Kati. Kabẽn kajgo.
Me àkĩnhĩkam pãnh kêt. Me 'êxnhĩkam
pãnh kêt. Me axwe kunĩkam pãnh kêt,
anhỹr? Djãm me kute anhỹrkam mrãmri
me kabẽnkumrẽx? Kati. Kwãrĩk wãnh
amim ajêx ne aminoo abiknor kêt. Ga,
mrỳnhĩ 'y, akrô 'y, akaôk 'y, 'ê 'õdjwỳ 'yja
pumũ. Djã ne ren me 'y ja kren ren kôt djwỳ
mex jamỳ? Kati. Me kute 'y mexbit krekam
kute kôt djwỳ mex jamỳnh.
8 Gwaj badjwỳ. Godja gwaj
amidjwỳnhbito kĩnh kadjy bajaxwe jabej,
badjàkĩnhĩo baba jabej, bakabẽn punuo
baba jabej. Metĩndjwỳnh dja pãnh
gwaj bamã mỳjja punu ngã gwaj arỳm
bakaprĩ:re. Dja gwaj baje me kute mrỳnhĩ
'y kren arỳm kaprĩ pyràk. Nàr, godja gwaj
amim Metĩndjwỳnh Karõ man katàt kôt ar

amijo baba, Metĩndjwỳnh Karõ dja arỳm
gwaj bamã o pãnh. Pãnh dja gwaj arỳm kôt
batĩn ne ar baba rã'ã: rã'ã ne.
9 Kam dja gar adjukaprĩn katàt aje amijo
aba'ã adjukanga kêt. Dja gar ã anen ĩ arỳm
amim akĩnh djà byn akĩnhkumrẽx. Kute
mrãmri ne me kute bàygogo djê parkam
me kĩnh pyràk. 10 Pykakam mekôt ar abari
dja gar amã me kunĩ kaprĩ. Dja gar me
kute amim Jeju marja kumrẽx aman amã
me kaprĩn kam amã me kunĩ kaprĩ.

*Metĩndjw*ỳnh kute meo nykambit kĩnh.
11 Ga, ba inhikrakam ije ar amã pi'ôk
no'ôkkam ije no'ôk rũnhja pumũ.
12 Me ar amy kà rênh'ã ar amã àpnênho
ba. Dja gar me kabẽn kôt ar amy kà rê nhym
amũ me ja arỳm me'ã abenmã kum,
—Be, me Môjdjê kukràdjà'ã no
tỳxkumrẽx. Me mexkumrẽx, ane. Ja kadjy
ne me ar amy kà rênh'ã ar amã apnê. Ne
ren 'ã ar amã àpnênh kêt nhym ren me
'ã kum me kurêo ba. Nhym ren me Kritu
pĩte'ykam jêtbit'ã ar amã ajarẽ nhym ren
me 'ã kum me kurêo ba. Nhym be, kati.
Nãm me ar amy kà rênh'ã ar amã àpnênho
ba nhym me arỳm kum me kĩnh. 13 Djãm me
arỳm my kà rênhkam kute mrãmri Môjdjê
kukràdjà marn kôt amijo bakumrẽx? Kati.
Ne kam mỳj kadjy ne me ar amy kà rênh'ã
ar amã apnê? Bir, dja me amiwỳr ar ajo
akẽx ne 'ã amidjwỳnhbito amran memã
kum,
—Be, arỳm ar me bakukràdjà kôt ba
mexkumrẽx. Ba ne ba 'ỳr aro akẽx, ane.
Ja kadjy ne me ar amy kà rênh'ã ar amã
àpnênho ba.
14 Nhym be, djã ne ba ba: amijo idjàmra
prãm? Kati. Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju
Kritu ne ba o idjàmra prãm. Kute gwaj
bajaxweo pãnh kadjy ne arỳm pĩte'ykam
ty. Tãm ne ba o amra. Pĩte'ykam
tykkam Metĩndjwỳnh arỳm imã ijaxwe kêt
jarẽ. Kam, me kum Metĩndjwỳnh kĩnh
kêt kukràdjàja ba arỳm kanga. Ga, me
arỳm tykkam kum mỳjja kĩnh kêtja pumũ.
Badjwỳ imã me kukràdjà kĩnh kêt. Me kum
Metĩndjwỳnh kĩnh kêt kukràdjàja imã kĩnh
kêt. Ba Kritumẽ ro'ã pĩte'ykam arỳm ityk
pyràk ne imã me kukràdjà kĩnh kêt.
15 Be, arỳm gwaj baje tu amim Jeju
Kritu markam djãm Metĩndjwỳnh kute
gwaj bamy kà rênh mar nàr djãm kute gwaj
bamy kà tã mar? Kati. Mỳjja ja ne arỳm
kum kajgokumrẽx. Nhym be, gwaj arỳm tu
amim markumrẽx nhym arỳm gwaj bajo ny
ne. Tãm ne Metĩndjwỳnh kute markumrẽx.
16 Me kute ikukràdjà jakôt amijo baja gê
Metĩndjwỳnh kum me kaprĩ gê me umar
mexkumrẽx. Metĩndjwỳnh nhõ mebê id-
jaerkumrẽxja gê kum me kaprĩ gê me umar
mexkumrẽx.
17 Jakam dja gar aminhijukri amidjan
ajõ ajte imã ikaprĩ jadjàr kêt. Kute
mrãmri ne me kute Bẽnjadjwỳr djwỳnh Je-
juo bikẽnhkam apỹnh kà rã kumex pyràk ne
ikà rã kumex. Jejukôt ne ba ikà rã kumex.
Kam kwãrĩk wãnh ajte imã ikaprĩ jadjàr kêt.
18 Gê Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju tu kum ar
akaprĩ.* Tãm ne ja.

* 6:18 Djãm ar ga ne gar adjukaprĩ nhym pãnh arỳm kum ar akaprĩ Kati. Ta ne tu kum ar akaprĩkumrẽx.

Paur kute Epexukam me jamã pi'ôk no'ôk ne ja.

Paur ne krĩraxbê Epexukam me jamã pi'ôk no'ôk ne. Nãm me Paurbê ijê nhym mebê ijê djàkam ãmkam ne memã pi'ôk no'ôk ne. Kute meo tỳx ne meo kĩnhmã ne memã pi'ôk no'ôk ne. Ne memã Metĩndjwỳnh kute mỳjja kunĩ'ã karõo amirĩt ne. Metĩndjwỳnh kute pyka nhipêx kêtri ne gwaj bajã amim karõ ne kam jakam arỳm Jejukôt gwaj bapytàro tẽn kam amũ 'õkam dja bajaxwe kunĩo apêx. Be, pykabê ar babari dja Xatanajmẽ õ me karõ punumẽ gwaj bawỳr prõt. Be, gwaj baje Jeju mar kunĩ dja gwaj tu Xatanajmã baku'ê tỳx ne amijo aptàn o apa. Kam ne Paur apỹnh memã 'ã karõ, me kute katàt amijo ba'ã memã karõ.

Metĩndjwỳnh ne Kritukôt mỳjja kunĩ o ba. Ne Kritukôt mỳjja kunĩ 'y ne o ban kam ajte kôt gwaj bapytà. Ne kôt gwaj bajo kĩnh. Be, Kritu ne gwaj baje Jeju mar kunĩmã bẽnjadjwỳr. Kute gwaj bajo djuw mexo baja pumũ. Nãm ã Paur memã o amirĩto ane.

1 Ba ne ba ibê Paur. Metĩndjwỳnh ne Jeju Kritumã ijã karõ nhym arỳm ijano ba memã 'ã idjujarẽnh ar iba.

Krĩraxbê Epexukam Jeju kute ar ajo õ me ja ne ba pi'ôk kôt ar amã ikabẽn. Gar aje arek Kritu Jeju kôt ar amijo aban 'ã adjukanga kêtja ba pi'ôk no'ôkkam ar amã ikabẽn.

2 Metĩndjwỳnhbê ne me Babãm. Ne Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê ne Jeju Kritu. Gê ar tu kum ar akaprĩn* ar ajo ba gar adjumar mex rã'ã ne.

Mỳjja kunĩ kêtri Metĩndjwỳnh kute amijo me utàr.

Rô 8.29; Tex k 1.4; A Tex 2.13; Ped k 1.2

3 Be, Metĩndjwỳnh ne ukaprĩ:kumrẽx. Kute Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Krituo ba nhym kute o Bãm. Metĩndjwỳnh ta ne gwaj bajo djuw mex. Gwaj tu amim Kritu markumrẽx nhym prĩne kàjkwakam õ mỳjja kunĩo gwaj bajo djuw mex. 4 Ga, kute amijo gwaj bapytàrja pumũ. Mỳjja kunĩmẽ me kunĩ kator kêtri ne amijo gwaj bapytàn amim,

—Be, me wã dja me tu amim Kritu markumrẽx ba arỳm meo inhõkumrẽx nhym me arỳm imã axwe kêtkumrẽx. Nãm ã kum gwaj bajabêkam gwaj bajã amim ane. 5 Amrẽbê me kunĩ kêtri, mỳjja kunĩ kêtri ne ta kum gwaj bakĩnhkumrẽx ne amijo gwaj bapytà. Ne kam tu amim gwaj bajã karõkumrẽx ne amim,

—Me wã dja me tu amim Jeju Kritu markumrẽx ba arỳm meo ikrakumrẽx, ane. 6 Metĩndjwỳnh tu kum gwaj bakaprĩ:kumrẽx. Nãm kum Kra jabêkumrẽx, ne Krakôt kum gwaj badjwỳ kaprĩ:kumrẽx. Dja gwaj kam bakunĩ: kum,

—E kum, djãm adjukaprĩ ngri: got? Adjukaprĩ ra:xi. Amexti:re. Me imã akĩnhkumrẽx, anhỹro baba. Gwaj baje ã kum anhỹro baba kadjy ne arỳm amijo gwaj bapytà.

7 Nãm Krakôt kum gwaj bakaprĩ:kumrẽx. Kra ne amikamrôo gwaj bajaxweo pãnh. Nhym kam arỳm gwaj bajaxwe maro aknon bakam ngryk kêt ne. Nãm ukaprĩ:kumrẽxkôt ã gwaj bajaxweo ane. 8 Kute prĩne mỳjja kunĩ mar. Kute amikukãm mỳjja kunĩmẽ me kunĩ'ã amim karõ. Ne kam gwaj badjwỳ, kute amim gwaj bajã karõ kôt arỳm kum gwaj bakaprĩ:kumrẽx.

9 Ta ne amrẽbê: kute mỳjja kunĩ markôt arỳm amim kabẽn'ã karõ. Ta ne kum kabẽn kĩnh ne arỳm amim kabẽn'ã karõ ne kam memã arẽnh kêt 'ãtũm. Ne kam ajte ta arỳm jakam gwaj bamã kabẽnja jarẽ. 10 Nãm jakam gwaj bamã,

—Dja ĩ me kunĩ kute aminhinomã amimẽnh djà nhõ akati bôx ba kam Kritu'ã me kunĩmẽ mỳjja kunĩo akuprõ. Kàjkwakam mỳjja nàr pykakam mỳjja dja ba Kritu'ã kunĩo akuprõ nhym arỳm kunĩo ba, ane. Amrẽbê kute kabẽn jarẽnh kêt ja ne jakam arỳm gwaj bamã arẽ.

11 Amrẽbê mỳjja kunĩ kêtri, me kêtri ne amijo me ibê idjaer pytà. Nãm tu me ijã amim karõkumrẽx ne amim,

—Be, me wã dja ba memã amak bô nhym me arỳm tu amim Kritu markumrẽx ba kam arỳm meo aminhõ. Nãm ã me ijã amim ane.

* 1:2 Djãm ar ga ne gar adjukaprĩ nhym ar pãnh arỳm kum ar akaprĩ Kati. Ar ta ne ar tu kum ar akaprĩkumrẽx.

Ta ne kute amim mỳjja kunĩmẽ me kunĩ'ã
karõ. Kute amim 'ã karõ kôt ne mrãmri
kute o apôxkumrẽx ne kute o bakumrẽx.
Djãm me ibê idjaerbit ne amijo me ipytà?
Kati. Mỳjja kunĩ:. Kute amim mỳjja kunĩ'ã
karõ kôt arỳm mrãmri kute o apôx ne o
bakumrẽx.
12 Mỳj kadjy ne amijo me ibê idjaer pytà?
Bir, ba me ikumrẽx ne ba me tu amim Kritu
markumrẽx ne kôt ar amijo iba. Me kunĩ
dja me me ijã abenmã kum,
—Ga, me kute Kritukôt katàt ar amijo
baja pumũ. Kritu mexti:rekumrẽx. Me
bamã kĩnhkumrẽx, anhỹro ba. Ja kadjy ne
amijo me ipytà. 13 Me ibê idjaer kumrẽx ne
ba me tu amim markumrẽx. Nhym kam
me arỳm me abajtemmã Kritu'ã ujarẽnh ny
katàtkumrẽxja jarẽ ga me aman tu amim
markumrẽx. Nhym kam Metĩndjwỳnh
arỳm me ajaxwebê me apytàn kam me amã
Karõ jano.
Amrẽbê Kritu kute me bamã Karõ
jarẽnhja ne me amã ano nhym arỳm me ajo
ba. Ga, me kute mỳjja'ã aminhidji janhôr
nhym arỳm amirĩtkumrẽxja pumũ. Me
badjwỳ Metĩndjwỳnh arỳm me bamã Karõ
jano nhym arỳm me bajo ba. Me bajo ba gu
me arỳm amim,
—Mrãmri ne Metĩndjwỳnh arỳm ijo
krakumrẽx. Ga, arỳm kute imã Karõ janor
nhym kute ijo bakumrẽxja pumũ, ane. Karõ
ne me bajo ba gu me ã amim ane. Kam,
gu me baje mrãmri ja markumrẽx. Arỳm
Metĩndjwỳnh kute me bajo kraja ne gu me
baje mrãmri markumrẽx.
14 Ga, me kute memã mỳjja rũnh nhõrmãn
kam kukãm kute memã mỳjja kryre nhõrja
pumũ. Me amim kryre jamỳn arỳm amiwỳr
rũnhja kamnhĩxkumrẽx.
Me badjwỳ Metĩndjwỳnh arỳm me bamã
Karõ jano nhym arỳm me bajo ba gu me
arỳm amim,
—Ga, Metĩndjwỳnh arỳm kute imã Karõ
janorja pumũ. Ga, kute ijo baja pumũ.
Mrãmri dja ba kàjkwakam kôt itĩn ne ar
iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Karõ ne me bajo
ba gu me ã amim anen kam arỳm baje
mrãmri ja markumrẽx. Mrãmri kàjkwakam
Metĩndjwỳnhkôt batĩn ne ar baba rã'ã:
rã'ãja baje mrãmri markumrẽx ne amiwỳr
kamnhĩxkumrẽx. Dja gu me Metĩndjwỳnh
kôt batĩnmãja maro baba: nhym Kritu arỳm
bôx ne amikôt me bajo mõ. Metĩndjwỳnh
kute amijo me bapytàrjao mõ. Dja amikôt
me bajo mõ nhym me kunĩ arỳm abenmã
kum,
—Metĩndjwỳnh me:xkumrẽx. Me bamã
kĩnhkumrẽx, ane.

*Kute Metĩndj*wỳnhmã meo à'wỳr.
Kor 1.9; Pir 1.9; Tex k 5.23; Idja 13.20

15-16 Kam ne ba mã Metĩndjwỳnhmã ar
akam amikĩnh jarẽnho iba. Ar ga ne gar
arỳm tu amim Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju
markumrẽx ne kam amã Jeju nhõ me ja
kunĩ jabê:. Nhym kam me arỳm imã ar ajarẽ
ba ar aman mã Metĩndjwỳnhmã ar akam
amikĩnh jarẽnho iban kam mã kum ar ajo
a'uwn kum,
17 —Metĩndjwỳnh, ga ne ga Bẽnjadjwỳr
djwỳnhbê Jeju Krituo aba. Djũnwã,
amexti:re. Dja ga Akarõo aro aba gê ar
arỳm ô'ã katàt akabẽn markumrẽx nhym
arỳm arkum Akrao amirĩtkumrẽx gê ar mar
mexkumrẽx. 18 Anhõ me ja dja me arỳm
kàjkwakam anhõ mỳjja mexti:rekumrẽxo
aminhõ. Mỳjja ja kadjy ne ga amiwỳr ar
'wỳr ne aro aba. Dja ga arkum anhõ mỳjjao
amirĩt gê ar prĩne mexti:rekôt kuman
amiwỳr kamnhĩxkumrẽx. 19 Me kute tu
amim amarkumrẽxja dja ga memã tỳx
jadjà. Aje memã tỳx jadjàr kadjy ajitỳ:xi.
Me kadjy ajitỳxo abê kumkati. Mỳj ne ga
aje meo tỳx kadjy ajitỳxkam kute? Tãm
dja ga arkum o amirĩt, gê ar prĩne kuma.
Anhõ mỳjja ja dja ga arkum o amirĩt gê ar
kuma. Nã bãm ã ar akadjy Metĩndjwỳnh
'wỳro ane.
Metĩndjwỳnh ne 'itỳ:xi. 20 Ga, Kritu arỳm
tykkam Metĩndjwỳnh 'itỳxo kam àpênhja
pumũ. 'Itỳxo kam àpênho kute akubyn o
tĩnja pumũ. Nãm ajte kàjkwa djwỳnhkam
o wabin aminhikô'ã ỹr. Raxo kute me rũnh
jakrenh mex kadjy amidjubôk'ãnh ỹr.
21 Kỳjrũm, me rũnh kunĩ nhiby ỹr. Nhym
arỳm rax ne tỳxo me akrenh me:x ne.
Nhym pa:rbê memã ỹr djwỳnh kunĩmẽ
me rũnh kunĩmẽ me 'itỳx kunĩmẽ me
bẽnjadjwỳr kunĩmẽ ne me kum ngri:re.
Jakam me bakam me rũnh kunĩ ne me kum
ngri:re, nàr amrẽ pyka ny mõrkam me rũnh
kunĩ ne me kum ngri:re. Me kunĩ ne me
kum ngri:ren kajgo:.
22 Pa:rbê me kunĩ kum kajgo me:xi.
Metĩndjwỳnh arỳm me rũnh kunĩ kadjy
Jeju'ã ra:x mẽ. Ne õ me kute amim Jeju

marja kunĩ kadjy 'ã rax mẽ nhym arỳm meo ba. Kute meo bakam arỳm kute me krã pyràk.

23 Ga, me bakrãja pumũ. Me bakrãkam ne gu me badjumar nhym kam kukwakam amũ me banhĩ amingrẽk ne ar me bajo ba. Me bakrãkam gu me badjumar ne arỳm me banhikrao badjàpênh nàr me baparkam bamrãnh. Me bakrã amũ me bakukràdjà kunĩ ngrẽk ne me bajo ba. Kritudjwỳ kute me bakrã pyràk ne me bakunĩo ba, me babê õ me ja kute ta ĩ pyràkjao ba, me bangrẽk ne me bajo ba, me baje amim mar kunĩjao tuknĩn ar bajo ba. Ta ne kute amiraxo pykamẽ kàjkwamẽ mỳjja kunĩo tuknĩn ar o ba kute me badjwỳ me bajo ba.

2

*Metĩndjw*ỳnh kute akubyn Krituo tĩnkôt õ me jadjwỳo tĩn.

Kô k 6.11; Xit 3.3

1 Nhym be, ar ga ne gar amrẽbê ajamakkre kêt kute me tyk amakkre kêt pyràk ne ar aba. Gar Metĩndjwỳnh kabẽnkam amikrào aban mekôt ajaxwe. 2 Me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja kukràdjà kôt ne gar amijo aba. Gwaj banhiby me karõ punu nhõ bẽnjadjwỳr kukràdjà kôtdjwỳ ne gar amijo aba. Me karõ nhõ bẽnjadjwỳrja tãm ne jakam me amakkre kêt prãmjao ba. 3 Amrẽbê gwaj bakunĩdjwỳ ne gwaj mekôt amidjwỳnhbito kĩnho baban arỳm bajaxwe:. Djãm me'õ ne gwaj bajo axwe gwaj bajaxwe? Kati. Gwaj ba ne gwaj bamã bajaxwe prãm ne amim 'ã karõn arỳm kôt bajaxwe. Amrẽbê gwaj bajaxwekam ne Metĩndjwỳnh gwaj bakam ngryk ne. Me axwe kunĩmẽ gwaj bakam ngry:k ne.

4 Djãm gwaj bakam ngryk rã'ãmã? Kati. Metĩndjwỳnh kum gwaj bakaprĩ:kumrẽx ne kum gwaj bajabê:. 5 Gwaj bajaxwekam ne gwaj bajamakkre kêt kute mrãmri ne me tyk amakkre kêt pyràk. Gwaj kam tu amim Kritu markumrẽx ne kam mrãmri ne baje me tyk ne akubyn tĩn pyràk. Metĩndjwỳnh ne jakam Kritumẽ ro'ã akubyn gwaj badjwỳ gwaj bajo tĩn ne. Ta ne tu kum ar akaprĩn arỳm ar apytà.

6 Metĩndjwỳnh ne jakam Kritumẽ ro'ã akubyn gwaj badjwỳ gwaj bajo tĩn. Gwaj kam arỳm bajamak mex ne ar baba nyo ar baba. Kritumẽ ro'ã ar baban ar baba rã'ã: rã'ã ne kute mrãmri ne jakam on kàjkwakam Kritumẽ ro'ã ar baba pyràk. 7 Mỳj kadjy ne gwaj Kritumẽ ro'ã ar baba? Bir, Metĩndjwỳnh gwaj bakam ukaprĩkumrẽx. Kute me kunĩmã gwaj bakam ukaprĩo amirĩt kadjy ne gwaj Kritumẽ ro'ã ar baba. Gwaj tu amim Kritu Jeju markumrẽx nhym kam gwaj bakam õdjànhkumrẽx. Ukaprĩ:kumrẽx kôt ne gwaj bakam õdjànhkumrẽx. Amrẽ amex mõr jakam ne amũ nĩ:jkamdjwỳ dja memã gwaj bakam ukaprĩjao amirĩt rã'ã: rã'ã rã'ã.

8 Be, Metĩndjwỳnh ta ne kum ar akaprĩ. Ar ga ne gar amex kêtkumrẽx, nhym ta kum ar akaprĩn ar amã Kritu jano nhym ty. Gar kam tu amim markumrẽx, nhym arỳm kôt amim apytà. Djãm ar amex ne ar adjukaprĩ gar ga: amipytà? Kati. Metĩndjwỳnh ta ne kum ar akaprĩn ar amã Kritu janon kam ta amim ar apytà. 9 Djãm we kute ar amã,

—Be, ga ne ga amex ne adjukaprĩkumrẽx, anhỹr, ne kam we kôt kute amim ar apytàr? Arkati. Nãm ren ã ar ajõmã ane, gar ren arĩk ga amimexo adjàmra ar aba.

10 Nhym be, kati. Metĩndjwỳnh ta ne gwaj bajo mex gwaj kam arỳm badjukaprĩ. Kritu Jeju tyn arỳm akubyn tĩn nhym kôt arỳm gwaj bajo ny. Metĩndjwỳnh ta ne gwaj bajo ny gwaj aminhijukri amidjan kam arỳm bamã me kaprĩo baba. Ar adjukaprĩ ja ne Metĩndjwỳnh amim 'ã karõ. Gwaj bakêtri amim 'ã karõ. Ne kam tũmràm arỳm gwaj bajo ny gwaj arỳm kôt bamã me kaprĩo baba.

*Mebê idjaerm*ẽ me bajtem arỳm Kritu kôt abeno õbikwa.

11 Be, amrẽbê ne ba me imã me akurêo iba. Ga me abajtemkam ne ba me ibê idjaerkam imã me akurêo iba. Ba me me ajã memã kum,

—Me wã ne me my nhinhu kà rênh kêt. Metĩndjwỳnh kum me kĩnh kêt. Me ba ne ba me imy kà rênh. Nhym Metĩndjwỳnh kum me ikĩnhkumrẽx, ane. Djãm mrãmri me kute me imy kà rênhkam arỳm me imex? Kati. Me imy kàbit rênh.

12 Me abajtemkam ne ga me amrẽbê aje Kritu mar kêtkumrẽx ne ate amijo aba. Ba me ibê idjaer ne ba me ari me ajo kubajtemo iba. Metĩndjwỳnh ne amrẽbê: kute me ipytàr'ã me imã,

—Me kute tu amim ikra markumrẽx dja ba amim me utà, ane. Ne kam 'ã me imã apỹnh mỳjja jarẽnh mãmdji ba me maro iba. Djãm me abajtemmã ne Metĩndjwỳnh mỳjja ja jarẽ? Kati. Kute me amã arẽnh kêt ga me aje mar kêt. Kam ne ga me Metĩndjwỳnhkôt atĩn kadjy kêt ne aje amiwỳr atĩn kamnhĩx kêt ne aje mekôt Metĩndjwỳnh mar kêt. Ne kam ate kubê amijo aba. Tãm dja ga me nhỹn ama ne mar rã'ã ne.

13 Metĩndjwỳnh bê ne ga me amrẽbê ate ar amijo aba. Nhym be, jakam ne arỳm Kritu Jeju kamrô me bakadjy prõt ne nhym me bapãnh ty. Ga me kam kôt ar amijo aba nhym arỳm ar me ajo ba.

14 Ta ne me bamã,

—Me abeno anhõbikwa, ane. Nãm ã me bamã ane, gu me arỳm abeno banhõbikwa. Me abajtemmẽ me ibê idjaermẽ ne gu me bamã aben kurê. Me bamã aben kurêja ne kute mrãmri ne gu me baje aben nêje ka'ê pyràk. Gu me kam Jeju kabẽnkôt arỳm abeno banhõbikwa nhym kute mrãmri ne aben nêje ka'ê ngrành pyràk.

15 Môjdjê kute Metĩndjwỳnh kukwakam mebê idjaermã 'ã karõkam kukràdjàja ne Kritu arỳm o kajgo. Pĩte'y'ã tyko arỳm o kajgon arỳm ajte mar kêt. Mỳj kadjy ne o kajgo? Bir, nãm o kajgon arỳm amiwỳr me bajo akẽx. Amiwỳr me bajo akẽx gu me arỳm abeno banhõbikwa. Ga, kute me bajo nyja pumũ. Gu me arỳm baje mrãmri banhĩ tipdji pyràk. Ja kadjy ne Môjdjê kukràdjào kajgo. 16 Kritu pĩte'y'ã tyko ne me bajo aben pydjin kam Metĩndjwỳnh'ỳr me bajo akẽx ne. Gu me kam arỳm o banhõbikwan kam bamã aben kurê kêt.

17 Kritu arỳm me abajtem'ỳr bôx. Metĩndjwỳnh bê amijo akre raxkam arỳm me awỳr bôx. Me awỳr bôx ne arỳm kàj bê me amã kabẽn jarẽ. Me aje Metĩndjwỳnho anhõbikwa kadjy ne me amã kabẽn jarẽ. Ajte me aje me ijo anhõbikwa kadjy ne me amã kabẽn jarẽ. Ne, me ibê idjaer ije Metĩndjwỳnh kôt amijo ibakam Kritu arỳm me iwỳr bôx ne kàj bê me imã kabẽn jarẽ. Me ije Metĩndjwỳnho inhõbikwa kadjy ne me imã kabẽn jarẽ. Ne me ije ajte me ajo inhõbikwa kadjy me imã kabẽn jarẽ.

18 Djãm apỹnh me Babãm'ỳr me bapry? Kati. Arỳm ne me Babãm'ỳr me bapry pydji. Metĩndjwỳnh Karõ pydji. Me ibê idjaermẽ me abajtemmẽ ne gu me Karõ pydji kôt me Babãm'ỳr bôx.

19 Kam ne ga me arỳm abajtem kêt ne me akàtàm kêt. Metĩndjwỳnh ne arỳm me ajo õ me ja ne me ajo õbikwa. Me ibê õ me tũmmẽ ro'ã me ajo õbikwa.

20 Gu me kam arỳm baro'ã babê Metĩndjwỳnh nhõ kẽno kikreti pyràk. Kritu ne ar ijano bar me awỳr bôx ne me amã arẽ. Ar ba ne bar Metĩndjwỳnh kukwakam me amã arẽ, ga me kabẽn ma. Ar ba ne bar ije mrãmri ne kikreti kadjy pyka mã: par krax ku'ê pyràk. Jeju Kritu kute mrãmri ne kikre par krax kadjy kum kajpar djà djwỳnh pyràk.

21 Kum kajpar djà djwỳnh kônh ne me prĩne kẽn jadjwỳr mexo mõ:. Kônh ne me aben nhitepã adjwỳr mexo mõ. Ne kam aben nhiby kẽn jadjwỳr mexo mõ: nhym Metĩndjwỳnh nhõ kikreti arỳm abatành mõ. Metĩndjwỳnh Karõdjwỳ ã me bajo anen Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu kôt me bapymjỳr mexo mõ. Metĩndjwỳnh me ibê idjaero õbikwan kam me abajtemo õbikwa gu me arỳm Jeju kôt djan arỳm batypdjin dja. Batypydjin djan arỳm Metĩndjwỳnhmã bamexkumrẽx ne.

22 Djãm me ibê idjaerbit ne me ijo õbikwa? Kati. Me abajtemdjwỳ. Gu me kam arỳm baro'ã babê Metĩndjwỳnh nhõ kẽno kikreti pyràk. Metĩndjwỳnh ne me bamã Karõ jano. Kute me bamẽ amijo kajkep kadjy ne me bamã ano.

3

*Metĩndjw*ỳnh kute me bajtem'ỳr Paur janor.

1 Metĩndjwỳnh kute me amã Karõ janorkam ne ba arỳm kum me ajo a'uw. Me abajtemo ne ba kum a'uw ne me amã ne ba Jeju Kritu'ã idjujarẽnh ar iba nhym me arỳm 'ã kum ikurẽn idjuwpre. Ba ibê Paur ne me arỳm idjuwpre.

2 Me ga ne ga me arỳm ama. Metĩndjwỳnh ta ne kute imã me ajã karõ ga me arỳm ama. Nãm imã,

—Arỳm imã me bajtemdjwỳ kaprĩ. Ga dja ga memã 'ã adjujarẽnh djwỳnh, ane. Tãm ne ga me aje mar jabej ba ajte akubyn me amã arẽ. 3 Kum me abajtem kaprĩmã ne kute amrẽbê arẽnh kêt. Ne kam jakam

ba imã arỳm arẽ ba arỳm me amã 'ã
pi'ôk no'ôk ngrire ga me arỳm omũn aman
4 badjwỳ ima. Metĩndjwỳnh kute Kritu'ã
mỳjja jarẽnh kêt ba ije prĩne marja dja ga
me ama.
5 Nãm amrẽbê kute memã arẽnh kêt
nhym pykakam me kra'õ kute mar kêt.
Me kute aben djô'ã mar kêt. Nhym kam
Metĩndjwỳnh Karõ arỳm jakam ar imã arẽ
bar arỳm jakam kuma. Kritu ne ar ijano
bar ibê õ àpênhkumrẽx ne kukwakam id-
jujarẽnh ar iba. Nãm ar imã arẽ bar jakam
arỳm kuma.
6 Kute mỳjja jarẽnh kêtja arỳm ar imã
arẽn ar imã,
—Djãm me bajtemmẽ me abê idjaermẽ
arek apỹnh ar abamã got? Arkati. Dja
ga me akunĩ tu amim Kritu'ã ujarẽnh ny
markumrẽx ne arỳm aro'ã kôt ar aba. Ne
kam arỳm aro'ã Metĩndjwỳnh nhõ mỳjjao
aminhõn aro'ã kôt ar aban kam aje anhĩ
tipdji pyràk. Ne kam Metĩndjwỳnh kute
amrẽbê: memã mỳjja jarẽnh mãmdjija
me aro'ã amim aby. Me abê idjaermẽ
me abajtemmẽ dja ga me tu amim Kritu
markumrẽx ne arỳm me aro'ã amim aby,
ane. Tãm ne ar imã arẽ ba arỳm kuma.
7 Metĩndjwỳnh ta ne 'itỳxkôt ijo ban tu
kum ikaprĩ.* Ne kam arỳm imã me'ã karõ
ba memã Kritu'ã kabẽn nyja'ã idjujarẽnh ar
iba.
8 Metĩndjwỳnh nhõ me ja kunĩ ne me
kute rũnho ijakrenh mex. Ba kam bajbit
ikajgo me:x ne. Nã bãm te ikajgo: nhym
Metĩndjwỳnh ta arỳm tu kum ikaprĩn kam
arỳm imã idjàpênh djà'ã karõ. Ta ne imã,
—Ga dja ga me bajtemmã kàj bê Kritu'ã
adjujarẽnh ar aba, ane. Kritu ne memã kĩnh
djà rũ:nh ngã, krãptĩ: ngã. Me te: kute kĩnh
djà'ã ujarẽnh inomã mẽnhmã. Kritu kôt me
kĩnh djà ja'ã ne ba idjujarẽnh ar iba.
9 Kum ikaprĩkam ne imã,
—Ije memã ikabẽn jarẽnh kêtja dja ba
amã arẽ ga arỳm prĩne ama. Ije amim
me bajtem pytàrmã. Tãm dja ga aman me
kunĩmã arẽnho amirĩto aba. Nãm ã imã
ane. Metĩndjwỳnh ta ne Krituo mỳjja kunĩ
nhipêx. Adjàkamã kute Jeju Krituo mỳjja
kunĩ nhipêx ne kute me abajtem pytàr'ã
amim karõn kute me bakukãmãremã arẽnh
kêt tãm ne imã arẽ.
10-11 Mỳkam ne kute amrẽbê me
bakukãmãremã me apytàr jarẽnh kêt? Bir
ga, Kritu kute ajbir pykakam abenã me
bamẽnhja pumũ. Kam ne me kàjkwakam
aparmã abenã me bapumũnho nhỹ.
Kàjkwakam me bẽnjadjwỳrmẽ me rũnhmẽ
ne me jakam me bapumũnho nhỹ. Me baje
amim Jeju mar kunĩja pumũnho nhỹn arỳm
me bakôt Metĩndjwỳnh raxmã kato. Me
kute me bakôt Metĩndjwỳnh raxmã kator
kadjy ne Metĩndjwỳnh kute amrẽbê me
bakukãmãremã arẽnh kêt. Memã kute me
abajtem pytàr ne kute abenã me bamẽnhja
kute arẽnh kêt.
Nãm me me bapumũnho nhỹn me bajã
abenmã kum,
—Be, djãm mrãmri ne djãm
Metĩndjwỳnh kute prĩne abenã me mẽnh
mar mexkumrẽx. Nãm mỳjja kunĩ kêtri
amim me'ã karõkumrẽx. Djãm kabẽno
kute amikapêr kàr? Kati. Nãm Bẽnjadjwỳr
djwỳnhbê Jeju Kritu'ỳr meo akẽx nhym tu
kute ar meo bakumrẽx. Djãm Metĩndjwỳnh
no kêt got? Ga, prĩne kute aben ã me mẽnh
mar mexkumrẽxja pumũ. Ga, me kute
abeno õbikwa mexkumrẽxja pumũ, ane.
Nãm me me bapumũnho nhỹn ã abenmã
ane. Me kute kàjkwakam ã abenmã anhỹr
kadjy ne Metĩndjwỳnh kute amrẽbê me
bakukãmãremã arẽnh kêt. Kute memã me
abajtem pytàr ne kute aben ã me bamẽnhja
jarẽnh kêt.
12 Metĩndjwỳnh ne uma:. Kam dja me
kute Kritu mar kêtja kum uma:. Me
badjwỳ gu me ren baje Kritu mar kêt
ne ren bamã Metĩndjwỳnh pyma: ne.
Nhym be, kati. Arỳm ne gu me tu
amim me banhõ Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju
Kritu markumrẽx ne arỳm batĩn prãm kêt.
Ne kam arỳm Metĩndjwỳnh pymatio ban-
hõbikwakumrẽx ne kum amijarẽnho baba.
13 Kam kwãrĩk wãnh amim mar
rerekre kêt. Me amextire kadjy ne ba
Metĩndjwỳnhmã apê. Nhym kam me arỳm
'ã kum ikurên ijo bikẽnho ba. Gê me te ijo
bikẽnho ba kwãrĩk wãnh kam amim mar
rerekre kêt. Dja ga me tu amim Jeju mar
tỳxkumrẽx.

*Kute meo Metĩndjw*ỳnhmã à'wỳr.

* 3:7 Djãm Paur ta axwe kêt nhym pãnh kum kaprĩ Kati. Paur te axwe kêtmã nhym ta arỳm tu kum kaprĩ.

[14] Me akĩnh kadjy ne ba arỳm ikõnkrão
nhỹn Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu
Bãmmã me ajarẽ. [15] Ta ne me kute amim
Jeju mar kunĩo kra. Kàjkwakam me kute
amim Jeju marmẽ pykakam me kute amim
Jeju marmẽ ne me kunĩo kra. Ba arỳm kum
me ajo a'uw. Nã bãm kum,

[16-17] —Djũnwã, ara:x ne adjukaprĩti:rekôt
dja ga memã tỳx jadjà. Gê Akarõ me
umar djàkam memã tỳx jadjà gê me kôt
tỳ:x ne mrãmri tu amim Kritu markumrẽx.
Nhym kam Kritu arỳm mrãmri tu me
kadjwỳnhbê ỹrkumrẽx. Nhym kam me
arỳm ô'ã kute mrãmri ne pidjô pykakam
arê jabjêkam ku'ê tỳx pyràk. Kam dja me
mar tỳxkumrẽx. Mỳj dja me kuma? Bir,
Kritu mrãmri kum me abê:kumrẽx. Tãm dja
me mar tỳxkumrẽx. Ne kam ô'ã mrãmri me
kum me abê:kumrẽx ne.

[18] Dja me kum me abêkumrẽx ne kam
arỳm prĩne kuma. Mỳj dja me kuma? Bir,
Kritu ta kum me abê:kumrẽx. Ja dja me
prĩne kuma. Kritu nhõ me ja kunĩ dja
me prĩne kuma. Mỳj ne Kritu kum me
abêkam kute? Kum me abê ja ne kute
mỳjja jabatà:nh pyràk. Mỳjja jabatành ne
kum me abê ja'ã amijakre. Me te kute
kàjkwa nàr kon, pyka'ã akremãja pumũ. Ã
abatà:nh ane nhym me te aktã irê'ỳr bôx
ne 'ã akremã. Nàr kon, me te 'ênhôt nàr
krax'ỳr bôx ne 'ã akremã. Nàr kon, me te
'ã àbir nàr aparmã rwỳk ne 'ã akremã.

[19] Nãm ã Kritu kum me abê ra:xo ane. 'Ã
akre'ỳr me bôx kê:tkumrẽx. Me kute mar
mex kê:tkumrẽx. Kritu kum me abê:ê. Kum
me abêo me rer me:x ne. Dja kum me abê
rã'ã: rã'ã ne. Nhym be, Djũnwã, dja ga
memã akren memã arẽ gê me kuma. Dja me
prĩne Kritu kum me abêja ma ga kam arỳm
araxo me kadjwỳnhbê nhỹ. Ne kam me ĩ
pỹnhkôt meo tuknĩn prĩne meo aba mex.
Nhym kam me prĩne araxmã katon arỳm
prĩne amikam ama. Nã bãm ã me Babãmmã
ajarẽnho ane.

[20] Metĩndjwỳnh ne ra:xi. Me'õ ne kute
raxo têp kêtkumrẽx. Kute mỳjja kunĩ
nhipêx mar. Mỳjja 'õ kubê tỳx kêtkumrẽx.
Djãm me baje kum mỳjja ra:xo badjà'wỳr
nhym te kute me bakadjy ipêxmã nhym
kubê tỳxmã? Kati. Kubê tỳx kêt. Nàr, djãm
me baje amim mỳjja ra:x'õ'ã karõ nhym
te kute me bamã ipêx mã? Arkati. Me
bamãbit ne kute mỳjja rũnh pyràk. Nhym
be, kumã ne mỳjja kunĩ kry:re. Kute mỳjja
kunĩ nhipêx kadjy umaro, tỳxo kute me
bajakrenh me:xi. Djãm gu me baje kum
mỳjja rax'õ jarẽnh nhym te kute umaje ne
ipêx kêtmã. Kati. Tỳxo me bakadjwỳnhbê
ỹrkam dja arỳm mỳjja rũnh nhipêx ne. [21] Gu
me kam kum,

—Me ije amim Jeju mar kunĩ ne ba me
amã, "Ara:x ne apyma:kumrẽx", anhỹro
iba. Dja ba me aben djô'ã amã arax jarẽnh
rã'ã: rã'ã ne, ane. Gu me ã kum ane.

4

Me kum aben jabê'ã kute memã karõ.
Rô 15.5; Pir 2.1; Ped k 3.8

[1] Ẽ, Bẽnjadjwỳr djwỳnhmã ne ba apê
nhym me 'ã kum ikurên idjuwpre. Ba kam
arỳm ar amã 'ã karõ. Katàt ar aje amijo
aba kadjy ne Metĩndjwỳnh arỳm amiwỳr
ar ajuw ne ar ajo ba. Kam dja gar katàt
ar amijo aba nhym Metĩndjwỳnh arỳm ar
akam kĩnhkumrẽx.

[2] Dja gar kum amijo angri. Kwãrĩk wãnh
amijo adjàmra kêt ne akrànmã ar amijo
aba. Kwãrĩk wãnh memã bêx kêt ne memã
aprĩren memã akabẽn. Gê me'õ ar ajõo
bikẽnh jabej akubyn amijã angryk nê. Ar
amã aben jabêkôt amijã angryk nê ne.
[3] Metĩndjwỳnh Karõ kute abenã ar amẽnh
gar aje abeno anhõbikwakam aje mrãmri
ne me ĩ pydji pyràk. Kam amã aben jabên
abenmã akabẽn mex jarẽ. Abenmã akabẽn
mex ry typydji 'ãno djan aben nêje aben
pumũ.

[4] Gwaj baje mrãmri ne me ĩ pydji pyràk
ne ren kam axikôt bakabẽn. Metĩndjwỳnh
Karõ pydji kute gwaj bajo ba gwaj ren
axikôt bakabẽn. Kute amiwỳr gwaj
bajwỳr ne gwaj bajo bakam gwaj bakunĩ
amiwỳr me'õ pydji kamnhĩxkumrẽxo baba.
[5] Bẽnjadjwỳr djwỳnh pydji:. Gwaj bakunĩ
baje tu amim Jeju pydji: markumrẽx
ne pydji kôt ar amijo baba nhym me
arỳm ngômã gwaj bajangij. [6] Nhym me
Batĩndjwỳnh pydji kubê ne gwaj bakunĩ
Bãm djwỳnh ne gwaj bakunĩmã Bẽnjadjwỳr
djwỳnh. Nãm gwaj bakunĩo ban bakunĩ mẽ
amijo kajkep. Ga, gwaj baje mrãmri ne me ĩ
pydji pyràkja pumũ.

[7] Nhym be, ajtekam gwaj banhĩ pỹnhkôt
apỹnh gwaj badjàpênh djà. Kritu ta kum
gwaj bakaprĩn gwaj banhĩ pỹnhkôt arỳm

amim gwaj bajã karõ. Amim gwaj bajã karõn arỳm gwaj bakunĩmã gwaj badjàpênh djà'ã karõ. Gwaj kam banhĩ pỹnhkôt arỳm apỹnh badjàpênh djà maro baba. Gwaj badjàpênh djà'ã ne Metĩndjwỳnh gwaj bakĩnh djà jarẽ.

8 Amrẽbê: gwaj bakêtri ne Metĩndjwỳnh me bakukãmãremã kum,
"Nãm kàjkwamã wabin amim me uwpre tũm krãptĩja pytàn meo mõ.
Ne kam pykakam me jamã me kĩnh djà ngã", ane.
Ga, Metĩndjwỳnh kute Kritu kàjkwamã àbir jarẽnhja pumũn kam kute memã kĩnh djà nhõrja pumũ.

9 Mỳj ne kàjkwamã àbir kêtri nẽ? Bir, nãm ruw. Nãm apa:rmã pykamã ruw ne pyka mã: nõ. 10 Nõ:n kam ta ajte wabi. Kàjkwa kunĩ mỳrbê kàjkwa djwỳnhmã wabin kam nhỹ. Kute mỳjja kunĩ mẽ amijo kajkep kadjy kam nhỹ. Kute kàjkwamẽ pykamẽ amijo kajkep ne o ba kadjy kam nhỹ.

11 Ga, Kritu àbirkam kute memã me kĩnh djà nhõrja pumũ. Tãm ne Metĩndjwỳnh me bakukãmãremã arẽ. Mỳj'ã ne kute memã kĩnh djà nhõrja amijakre? Bir, kute memã apỹnh àpênh djà nhõr'ã ne amijakre. Kritu ne arỳm gwaj bamã apỹnh badjàpênh djàri'ã ajarẽ gwaj maro baba. Ar ije 'ã idjujarẽnhmã ne ar ikwỳmã 'ã karõn ar ijano. Bar kam ije omũnhkôt memã 'ã idjujarẽnh ar iba. Nhym kam ajte gwaj bakwỳmã apỹnh kabẽn jarẽ gwaj maro baba ne arỳm kukwakam amũ memã kabẽn jarẽnho baba. Nhym kam ajte gwaj bakwỳmã bakabẽn mex'ã karõ gwaj me kute Jeju mar kêtjamã arẽnho baba. Nhym kam me arỳm amim Jeju maro ba. Nhym kam ajte gwaj bakwỳmã me kute Jeju marjao djuw mexo ba'ã karõ. Gwaj meo djuw mexo baba nhym kam me tu amim Jeju mar tỳxkumrẽx ne 'ã ukanga kêt ne ar ba. Nhym kam ajte gwaj bakwỳmã memã kukràdjà'ã badjujarẽnh'ã karõ gwaj memã 'ã badjujarẽnho baba. Kritu kute gwaj bakĩnh djà'ã gwaj bamã apỹnh badjàpênh djà nhõr ne ja.

12 Dja gwaj apỹnh badjàpênh djàjakam apê:, Jeju nhõ me ja prĩne kum mex kadjy apê: nhym kam me adjwỳnhdjwỳ Metĩndjwỳnhmã àpênh ar ba. Gwaj me kadjy badjàpênh ar baba nhym me kunĩ arỳm Kritu mar mexo amũ amikamẽn arỳm amim mar ra:x ne. Me kute Kritu mẽ ĩ pydji pyràk ja arỳm amim mar ra:x ne. 13 Djãm kam dja gwaj Metĩndjwỳnh Kra mar punun kam bakabẽn kajgo'õ mỳr jabej abenmã bakabẽn ar baba? Kati. Dja gwaj Kra'ã bakabẽn pydjibit man axikôt arẽn tu amim markumrẽx. Ne kam baje me prĩre pyràk kêt ne Kritu mar rerekre kêt ne bajabatànhkumrẽx. Ne kam prĩne amim kuman arỳm amim mar ra:xkumrẽx.

14 Djãm gwaj bano rerekre kute me prĩre no rerekre pyràk rã'ãmã? Nhym apỹnh me 'êxnhĩ mrãn bôx ne no tỳxtikam ari gwaj banoo biknoro bamã? Me kute ari apỹnh me kukràdjà jarẽnho kute kôk, kute ngô djàkà ari mỳjja japĩn pyràk. Djãm gwaj baje jãm Kritukôt bakabẽn djir ne ajte jãm me kukràdjà punukôt bakabẽn djir ne ari: bakabẽn jadjwỳro babamã? Kati.

15 Gwaj ba dja gwaj bamã aben jabên bakabẽn katàtbit jarẽn arỳm kàjmã Kritumã aben kamẽnho tẽ. Baje mar mexo, kum bamexo kàjmã aben kamẽnho tẽ. Ga, gwaj bakrãja pumũ. Gwaj bakrãkam badjumar ne kam amũ banhikrao apê nàr baparkam mrã. Gwaj bakrã ne amũ gwaj bakukràdjà kunĩ ngrẽk ne gwaj bajo ba. Gwaj bakrã kumrẽx umar nhym kam ô'ã amũ gwaj bakukràdjà kunĩ apê. Kritudjwỳ ne kute gwaj bakrã pyràk ne gwaj bakunĩo ba gwaj kukwakam apỹnh kum badjàpênh djàri kum badjàpênh ar baba.

16 Ga, gwaj bapar, bate, bapa, banhikra, bano, banhijãkre, bakukràdjà kunĩ:, kunĩ apỹnh gwaj bakudjêkkôt kute aben jamỳnh tỳx, kute abenmã tỳx jangjênh mex. Ne ren gwaj bakudjêk kêt gwaj ren bakukràdjà kunĩ ren aben bê ajka'u gwaj ren kam kàjmã baku'ê kêt. Kritudjwỳ ne ã ane. Nãm gwaj bakrãptĩo õbikwa gwaj banhĩ pỹnhkôt apỹnh kum badjàpênh djàri. Gwaj kam baje aben jamỳnh tỳx mãn pràbê abeno banhõbikwan baro'ã Kritumã apê. Te apỹnh kum badjàpênh djàri gwaj baro'ã kum badjàpênh ar baban o abenmã tỳx jangjênho baba. Kute gwaj bamã badjàpênh djà'ã ujarẽnh kôt gwaj kum badjàpênh ar baba. Gwaj bamã aben jabêo ro'ã aben kamẽnho mõ. Gwaj baje mar mexo, kum bamexo aben kamẽnho mõ.

Me kute me kukràdjà punu kôt amijo ba

kêtmã.

Kor 3.5; Ped k 4.7

17 Ije ar amã ja jarẽnhkam djãm ar aje
arek amijo aba tũm kôt amijo aba rã'ãmã?
Amrẽbê ne gar ate Metĩndjwỳnh bê ar
amijo aban me bajtem kukràdjà punu kôt
ar amijo aba. Djãm aje arek me kukràdjà
punu kôt amijo aba rã'ãmã? Kati. Tãm ne
ba ar abê uma:. Me wã ne me amim mỳjja
kajgobit'ã karõo ba.

18 Nãm me tu amakkre kêtkumrẽx. Nhym
me te kute memã mỳjja mex'ã karõ nhym
me kute mar kêtkumrẽx. Mỳjja'ã me
kabẽn kute amijakreja ne me kute mar
kêtkumrẽx. Kam ne me arỳm umar djàkam
mỳjja punubit man arĩk ar ba. Arĩk ar ba
kute mrãmri ne akamàt kô tykkam me arĩk
ar baja pyràk. Nãm me Metĩndjwỳnhbê:
amijo ban kam kôt tĩn ne ar baja mar
kêtkumrẽx. 19 Nhym ren me me akre ren
me amimaro tẽn ren arỳm amim ngryk ne.
Nhym be, kati. Me ja ne me kute amimar
kêtkumrẽx ne kam kute kurẽbit mar ne
aben bê me kupênh ra:x ne mỳjja punu kunĩ
nhipêxo ban ajbit mar prã:m ne.

20 Nhym be, Kritu. Djã ne gwaj bamã,

—Ajrã mekôt ã amijo ane, ane? Arkati.
21 Arỳm ne gar mrãmri Jeju kabẽn katàt
kôt ama. Nãm amã, "Kwãrĩk wãnh", ane.
Nàr ar akwỳ aje mar kajgo jabej ba ajte ar
amã tãm jarẽ. 22 Amrẽbê ne gar me kum
Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja kukràdjà kôt ar
amijo aba. Aje kangamã. Me kukràdjàja
kôt ne me kum mỳjja punu prãm ne amim
'êx ne amim, "Ajrã, kam amexkumrẽx",
anhỹro ba. Aje me kukràdjà ja kangamã.
23 Adjumar djà ny kadjy aje amimarmã. 24 Ne
amrãnh nymã ne mrãmri Metĩndjwỳnh
katàtkôt katàt aje amijo abamã ne mexo
amexmã.

25 Kam memã ajêxo abaja tu wãnh kan-
gakumrẽx ne abu'ã me kunĩmã akabẽn
katàtbit jarẽ. Mỳkam? Bir, Kritu amikôt
gwaj bakunĩo ba gwaj baje kumẽ banhĩ
pydji pyràk. Kam dja gwaj memã bakabẽn
katàt jarẽ.

26 Godja ga angryk jabej kwãrĩk wãnh kam
ajaxwe kêt. Kwãrĩk wãnh angryk'ã akamàt
kêt ne angryk 'iry kêt. 27 Ajaxwe kêt gê
Xatanaj akam ãm kêt.

28 Kwãrĩk wãnh ar ajõ adjàkĩnhĩ ajte mỳjja
'õo adjàkĩnh kêtkumrẽx. Ga dja ga ad-
jàpênh tỳx ne anhikrao katàt mỳjja kupênh
mex. Ne kam adjàpênh pãnh arỳm amim
anhõ mỳjja jamỳ. Ne kam arỳm amikutã me
õ mỳjja kêtjamã kwỳ ngã.

*Me kab*ẽn mex'ã kute memã karõ.

29 Kwãrĩk wãnh akabẽn punu'õ jarẽnh
kêt. Memã akabẽn mexbit jarẽ gê me
kuman mex. Gê me mexo amũ amikamẽn
arỳm mexkumrẽx.

30 Kwãrĩk wãnh Metĩndjwỳnh Karõmã
kaprĩ jadjàr kêt. Metĩndjwỳnh ne arỳm ar
amã ano nhym amim ar ajo ba. Nhym o
kute mrãmri ne arỳm ar ajã kute aminhidji
nhôr pyràk.* Dja Karõ arek amim ar ajo ba:
nhym kam Jeju arỳm bôx. Bôx ne amikôt ar
ajo mõ.

31 Dja gar wãnh angryk, kam amadjàkam
atokryja wãnh kanga. Ne wãnh mekam ad-
jàkrêmẽ angrykmẽ akabẽn punumẽ wãnh
kangakumrẽx. Ar aje meo abikẽnh'ã amim
karõja kunĩ dja ga wãnh kangakumrẽx.

32 Ar ga dja gar amã aben kaprĩn abenmã
abẽn rerek ne aben jaxwe maro aknon
abenkam angryk kêt. Mỳkam? Bir ga,
Metĩndjwỳnh arỳm Kritu tykkôt kute ar
ajaxwe maro biknor ne ar akam ngryk kêtja
pumũ. Kam dja gar aben jaxwe maro aknon
abenkam angryk kêt.

5

1 Ga, me bãm kum kra jabê nhym kute
bãm kôt amijo baja pumũ. Nãm kute amim,

—Ba djũnwã kudjwa, ba djũnwã kud-
jwa, anhỹro ba. Metĩndjwỳnh kum ar
ajabêkam dja gar kôt ar amijo aban kudjwa
amã me abêo aba. 2 Ga, Kritu kum gwaj
bajabê:ja pumũ. Ne kam arỳm gwaj ba-
jaxwe pãnh Metĩndjwỳnhmã amingã nhym
me kam kubĩ nhym arỳm gwaj bajaxwe
pãnh ty. Kritu kute mrãmri ne mry bĩn
pyràk, me kute amrẽbê me axwe pãnh kute
Metĩndjwỳnhmã mry par pyràk. Me kum
mry pan kubô nhym arỳm ardjành bãn kĩnh

* 4:30 Ga, me kute mỳjja'ã aminhidji janhôr nhym arỳm amirĩtkumrẽxja pumũ. Ar gadjwỳ Metĩndjwỳnh arỳm ar amã Karõ jano nhym ar ajo ba gar arỳm amim, "Mrãmri ne arỳm ijo krakumrẽx. Ga, arỳm kute imã Karõ janor nhym kute ijo baja pumũ", ane.

ne. Dja gar Kritu kudjwa ã amã me abêo ane nhym arỳm akam kĩnhkumrẽx ne.

Apỹnh me axwe djàri nêje kute me kukrà.

A Xim 2.4; Xij 4.4; Dju k 1.6, 2.15

3 Nhym be, me mjên djwỳnh nàr prõ djwỳnh kupa'ã kurẽ ba. Nàr me àpênh punu:re kunĩ nhym me arỳm mekam pijàm ne. Nàr me kute mỳjjao atom rũnh prã:m. Kwãrĩk wãnh ar ajõ amijo anhỹr kêtkumrẽx gê me ajarẽnh kêtkumrẽx. Djãm Jeju nhõ me ja kute ã amijo anhỹrkam mex got? 4 Nàr, me kabẽnkamdjwỳ. Ar amy aje me nire kukràdjà'ã me aprỳ nhym me ar akam pijàm. Nhym ar anire aje me my kukràdjà'ã me aprỳ nhym me ar akam pijàm. Nàr, ar abixaêrkôt ar akabẽn kajgo. Nàr me keket kadjy ar amy me ni'ã abẽno ajkẽ nhym ar ani amipãnh me my'ã abẽno ajkẽ. Ar akabẽn ja ne mex kêt. Kwãrĩk wãnh memã arẽnh kêt. Atemã dja gar memã Metĩndjwỳnhkam amikĩnh jarẽ.

5 Nhym be, me mjên djwỳnh nàr prõ djwỳnh kupa'ã kurẽ ba. Nàr, me àpênh punu:re nhym me mekam pijàm ne. Nàr, me kute mỳjjao atom rũnh prã:m. Me ja ne me mrãmri ne me kute mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêxmã amijarẽnho ba pyràk. Djãm me ja Metĩndjwỳnh kute meo bamã? Djãm Kritumẽ Metĩndjwỳnh ar me kunĩmã Bẽnjadjwỳrkam djãm ar kute meo bamã? Nàr, djãm ar kute me jamã ar õ mỳjja nhõrmã? Arkati. Ja ne gar aje amrẽbê mar. 6 Ar aje markam kwãrĩk wãnh me'õ ajte kabẽn kajgoo arĩk ar amã,

—Ajrã. Ã ajaxweo ane. Dja Metĩndjwỳnh ajmã ajo kêtkumrẽx, anhỹr kêt. Kwãrĩk wãnh o anoo biknor kêt. Me amakkre kêt prãm kute ã axweo anhỹr prãmkam ne Metĩndjwỳnh arỳm mekam ngry:k ne. 7 Kam kwãrĩk wãnh mekôt ã ar ajaxweo anhỹr kêt.

8 Mỳkam? Bir, amrẽbê ne gar ajaxwe:n aje akamàt kô tykkam me ar baja pyràk. Nhym be, jakam ne gar arỳm Bẽnjadjwỳr djwỳnh kôt ar amijo aban arỳm aje a'uri me ar baja pyràk. Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute ar ajo krakam dja gar ajmã akute kêt ne katàt ar amijo aba. Dja gar aje mrãmri ne me a'uri ar baja pyràk. 9 Metĩndjwỳnh Karõ dja meo ba nhym kam me ô'ã ukaprĩkumrẽx ne katàt kute kabẽn jarẽnhkumrẽx ne 'êxnhĩ kêtkumrẽx.

10 Dja gar Bẽnjadjwỳr djwỳnho kĩnh, mỳj akabẽnkôt, aje mỳjo abakôt aje Bẽnjadjwỳro kĩnh jabej amikabi. 11 Ne kwãrĩk wãnh me axwe kôt ajaxwe kêt. Me axwe ne me kute akamàt kô tykkam me àpênh punu pyràk. Djãm me àpênh punu djô'ã mỳjja mex got? Arkati. Kwãrĩk wãnh me axwe kôt ar ajaxwe kêt. Ar ga dja gar me axwe nêje me kukrà.

12 Mỳkam dja gar me axwe kôt ajaxwe kêt? Bir, me me kàxã apdjun ba punukumrẽx. Gwaj ren abenmã me arẽn ren bapijà:m ne. 13 Me axwe ne me apdjun àpênh punuo ba: nhym me arỳm memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ. Nhym kam me arỳm amijaxwe ma. Me kute memã arẽnh nhym me kute amimar kute mrãmri ne me kute memã mỳjja kurwỳkam mỳjja kunĩ kum amirĩt pyràk. 14 Me kute memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnhkambit ne me arỳm kute amijaxwe kunĩ mar. Amrẽbê: ne me me bakukãmãremã me kute amijaxwe mar'ã ajarẽ. Me memã kum,

"Kute mrãmri ne me õto nõrkam kute me kabẽn mar kêt pyràk ne ga aje Metĩndjwỳnh mar kêt.

On ano tỳx ne amim kabẽn ma kute mrãmri ne me krã apôx ne no tỳxkam amak mex pyràk.

Aje kabẽn mar kêt kute mrãmri ne me tyk kute me kabẽn mar kêt pyràk. On kabẽn man kôt ar amijo aba kute mrãmri ne me tyk ne akubyn tĩn ne ar ba pyràk.

Dja ga kabẽn ma nhym Kritu arỳm prĩne amã arẽ ga prĩne amima.

Kute mrãmri ne me kute memã pôk ne o kute pry kurwỳ nhym kam me kute prĩne rĩt mex pyràk", ane.

Mrãmri ne me kute me bakukãmãremã arẽnhkumrẽx. Mrãmri ne Metĩndjwỳnh kute memã arẽnh ne kute me axwe kunĩo amirĩtmã.

15 Kam dja gar amijã ano tỳx ne katàt ar amijo aban ajmã akute kêt. Djãm ano kêtmã? Kati. Dja gar akrã mex ne amijã ano tỳ:x ne katàt ar amijo aba. 16 Ar abu'ã me axwe kunĩja dja gar me'ã ano tỳ:x. Nhym kam ar aje memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djà ar awỳr bôx gar arỳm

memã arẽ. Akati jakam me axwe krãptĩkam
dja gar ã memã ane.
17 Kam kwãrĩk wãnh ar akrã punu kêt. Dja
gar amijo Bẽnjadjwỳr djwỳnh man kum,
—Mỳj dja ba nẽ ga kam arỳm ikam
akĩnhkumrẽx jabej? ane. Dja gar ã kum
anen arỳm prĩne amijo Bẽnjadjwỳr djwỳnh
markumrẽx.
18 Kwãrĩk wãnh kadjwati kangôkam* ar
abibãnh kêt. Kam ne me arỳm amijo ajkẽn
punu mex ne. Ar ga dja gar Metĩndjwỳnh
Karõ mar tỳx ne 'ã adjukanga kêt gê ar anhĩ
pỹnhkôt raxo ar akadjwỳnhbê nhỹn ar ajo
ba mex.
19 Dja gar mar tỳx ne abenmã mebê
idjaer nhõ me ngrer tũm jarẽ, me
ngrerkôt Bẽnjadjwỳr djwỳnhmã mextire
jarẽ. Metĩndjwỳnh'ã me ngrerja kunĩ
jarẽ. Djãm ate akrãn ajajkwa kajgokambit
aje Bẽnjadjwỳr djwỳnhmã me ngrer
jarẽnhmã? Kati. Dja gar amikam
me ngrerkam kabẽnja markumrẽx ne
angrerkôt kum arẽnhkumrẽx.
20 Dja gar Karõ mar tỳx ne mã
Metĩndjwỳnhmã, me Babãmmã amikĩnh
jarẽ. Mỳjja kunĩkôt kum amikĩnh jarẽ.
Djãm ar adjumar mexkambit dja gar
kum amikĩnh jarẽ? Kati. Ar adjumar
punukamdjwỳ dja gar kum,
—Djũnwã, te idjumar punu ga mã ijo
djuw mex ne mã ijo kĩnh. Bẽnjadjwỳr
djwỳnhbê Jeju Kritu ba tu amim
markumrẽx ne arỳm amã amikĩnh jarẽ,
ane. Dja gar akati kunĩkôt ã kum amikĩnh
jarẽnho ane.
21 Dja gar akrànmã aben kabẽn man kôt
ar amijo aba. Ar aje Metĩndjwỳnh pyma
markam dja gar ã amijo abao ane.

Prõmẽ mjênmẽ abenã memã karõ.
Kô k 11.3; Kor 3.18; Ped k 3.1

22 Me aniremã ne ba ikabẽn jarẽ. Dja gar
amjên kabẽn man akrànmã kôt ar amijo
aba. Aje mrãmri ne Bẽnjadjwỳr djwỳnh
kôt ar amijo aba pyràk dja gar ã amjên
kôt amijo abao ane. 23 Mỳkam? Bir, ar
amjên ne ar ajo ba kute mrãmri ne me
krãkam umar ne o kute amingrẽk ne ba
pyràk. Me krãkam ne me umar ne kam amũ
ikrao apê nàr parkam mrã. Me krã ne amũ
me kukràdjà kunĩ ngrẽk ne meo ba. Nãm
Kritudjwỳ ã me kute amim marja kunĩo ane.
Ta ne kute me krã pyràk ne meo ba. Ne
kam arỳm me utàn meo ba. Õ me kunĩ ne
me kute ta ĩ pyràk nhym me utàn meo ba.
24 Nhym kam Kritu nhõ me kute amim mar
kunĩja akrànmã kabẽn man kôt amijo ba.
Dja me aniredjwỳ ã amjên kabẽn kunĩ mar
ne kôt amijo abao ane.

25 Me amymãdjwỳ ne ba ikabẽn jarẽ. Dja
gar amã aprõ jabê: kute Kritu kum õ me
kute amim marja kunĩ jabê pyràk. Ga, Kritu
arỳm me kadjy tykja pumũ.

26 Mỳj kadjy ne me kadjy ty? Bir, prĩne
kute meo mex kadjy. Kute mrãmri ne me
kute ngôo kubẽkà põnh nhym prĩne mex
pyràk. Mrãmri ne kabẽn kute ngô pyràk
ne prĩne meo mex. Kritu memã kabẽn jarẽ
nhym me amim kuman arỳm Metĩndjwỳnh
mexo mex. Ja kadjy ne Kritu me kadjy
ty. 27 Õ me kute amim marja kunĩ prĩne
kum me:xkumrẽx nhym me arỳm kum me
kĩ:nhkumrẽx nhym kam kute amikabem
me umjỳr ne kute ar meo ba kadjy. Ja
kadjy ne Kritu me kadjy ty. Dja õ me
ja kute ta ĩ pyràkja prĩne mexkumrẽx ne
axwe kêtkumrẽx kute mrãmri ne me kà mjô
kêtkumrẽx ne ngrã kêtkumrẽx nhym mỳjja
'õ kute meo bikẽnh kêtkumrẽx pyràk. Dja
me Metĩndjwỳnh mexo mex ne kum punu
kêtkumrẽx nhym arỳm meo ba. Ja kadjy ne
Kritu me kadjy ty. Be, djãm kum õ me ja
jabê ngri: got?

28 Bir be, me mydjwỳ dja me ã kum prõ
jabêo ane. Kum prõ jabêo kute mrãmri ne
me kum aminhĩ jabêja pyràk. Me kum prõ
jabêja ne me kum aminhĩ jabê. 29 Djã nãm
me'õ kum aminhĩ kurê? Kati. Me kum
aminhĩ jabê ne õ kwỳ krẽnmẽ kubẽkàmẽ
mỳjja kunĩo aminhĩo djuw mex.

Nãm ã Bẽnjadjwỳr djwỳnh me baje Kritu
mar djwỳnho djuw mexo ane. 30 Me banhĩ
pỹnhkôt ne gu me baje Kritumẽ banhĩ typy-
dji pyràk. Baje Kritu pa pyràk, no pyràk, par
pyràk. Baje ta kukràdjà kunĩ pyràkkam ne
Kritu amim me bajo djuw mex.

Dja ã me amim prõdjwỳo djuw mexo ane.
31 Amrẽbê: ne me bakukãmãre 'ã memã
kum,

* 5:18 Mỳjja me kute o kõm ne kôt bibãnh kunĩja, kadjwati kangômẽ uba kangômẽ, mỳjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarẽ.

"Kamã dja me my prõ kadjy arỳm bãmmẽ
nã arkum iren kam arỳm prõbit'ã
ngrà ne.
Nhym kam ar ĩ abenã tỹm ne kam kute ĩ
typdji pyràk."
Nãm me bakukãmãre ã memã ane.
32 Be, ije ar amã kukràdjà jarẽnhja ne me
kute prĩne mar mex kêtkumrẽx, mebê tỳx.
Kritumẽ me bamẽ õ me kute amim marja
kunĩ'ã ne ba ikabẽn ja jarẽ.
33 Kam ne ba ar amã aprõ jabêkumrẽxmã
ar amã 'ã karõ. Kute mrãmri ne ar amã
amijabê pyràk ne ar amã aprõ jabên aje o
djuw mexmã. Nhym ar anireja, ar amjên ne
ar ajo ba. Kam ar aje amijã marmã ne ba ar
amã 'ã karõ. Tãm ne ja.

6

*Bãmm*ẽ kramẽ abenã memã karõ.
Kor 3.20

1 Jakam ne ba me aprĩremã 'ã karõ.
Bẽnjadjwỳr djwỳnh kabẽnkôt dja gar
abãmmẽ anã kabẽn man ar kabẽn kôt ar
amijo aba. Ja ne mex. 2-3 Mỳkam? Bir,
amrẽbê: Metĩndjwỳnh me bakukãmãremã
kum,
"Me amã abãmmẽ anã jabên ar kabẽn ma."
Nãm ã memã anen kam kôt memã mỳjja
mex jarẽn memã kum,
"Kam arỳm adjumar mex ne kribêm
pykakam ar aba", ane.
Metĩndjwỳnh kute memã 'ã karõkôt
kukràdjà ne ja. Kukràdjà kumrẽx kute kôt
memã mỳjja mex jarẽnh ne ja. Kam dja gar
mar tỳx ne.
4 Ne ar amy, ar ajabatànhwãdjwỳ, ar amã
ne ba 'ã karõ. Kwãrĩk wãnh akra arkum
amikurê'uk kêt. Ari arkum adjàkrêo kum
amikurê'uk kêt. Ar ga dja gar akumrẽx
amijã Bẽnjadjwỳr djwỳnh kabẽn man arỳm
katàt kôt ar amijo aba. Ne kam kôt axwe
nêje ar akren kam mrãnh mex'ã arkum
karõ. Dja gar ã akra aro ane gê ar akôt
Metĩndjwỳnh kôt ar amijo ba.

*B*ẽnjadjwỳrmẽ õ àpênhmẽ abenã memã
karõ.
Kor 3.22; Xim k 6.1; Xit 2.9; Ped k 2.18

5 Ar akwỳ ne me arỳm amim ar apa
'amỳ gar memã adjàpênh tỳx kajgo ar aba.
Ar amã ne ba ikabẽn. Dja gar pykakam
ar anhõ bẽnjadjwỳr kabẽn ma. Ar anhõ
bẽnjadjwỳr raxmẽ uma dja gar aman kum
adjàpênh katàt. Kute mrãmri ne Kritumã
ar adjàpênh pyràk dja gar ã kum adjàpênho
ane. 6 Djãm ar aje anhõ bẽnjadjwỳr ỹtãbit
kum adjàpênh katàtmã? Kati. Ar amã
kàxkamdjwỳ dja gar amim,
—Kati, Kritumã ne ba apê. Kam dja ba
Metĩndjwỳnh kabẽn kôt mrãmri pykakam
inhõ Bẽnjadjwỳrmã idjàpênh katàtkumrẽx.
7 Dja ba kabẽn man kum idjàpênhkam
ikĩnh. Nã bãm kute pykakam memã id-
jàpênh pyràk. Nhym be, kati. Kàjkwakam
Bẽnjadjwỳr djwỳnhmã ne ba apê, ane. Dja
gar ã amim anen kam kum adjàpênhkam
akĩnh.
8 Mỳkam? Bir, ar akwỳ apa 'amỳnh aje
me kabẽn kôt adjàpênh tỳx kajgo ar aba.
Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju kute aparmã ar
adjàpênh pumũnh. Ar adjàpênh mex kôt
dja ar amã o pãnh mex. Nàr ar akwỳ apa
'amỳnh kêtwã ne ar ga gar adjàpênh ar
aba. Me kute ar amã o pãnh kadjy gar
adjàpênh ar aba. Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute
ar adjàpênh pumũnh. Ar adjàpênh mex
kôt dja ĩ ar amã o pãnh mex. Me akunĩ
adjàpênh mex kôt dja ta amã o pãnh mex.
Tãm ne gar amrẽbê ama.
9 Ne bẽnjadjwỳr ar, ar aje amim me pa
'amỳnh nhym me ar amã àpênh kajgo ar
bawã ar amã ne ba ikabẽn. Dja gar ije
ajbir ar anhõ àpênhmã ikabẽn jarẽnhja ma.
Ikabẽn kôt ar gadjwỳ ar anhõ àpênhmã
amex. Kwãrĩk wãnh aje meo abikẽnhmã
me kangrônho aba kêt. Djãm bẽnjadjwỳr'ã
apydji? Kati. Ar gadjwỳ ne kàjkwakam ar
anhõ Bẽnjadjwỳr djwỳnh. Tãm ne ba ar
amã arẽ gar amrẽbê aje mar. Ta ne kum
me'õ pyma kêtkumrẽx.

*Metĩndjw*ỳnh nhõ kàxo kubẽkà'ã
ujarẽnh.
Rô 16.20; Tex k 5.8; Xij 4.7; Ped k 5.8

10 Akmere àpnhĩre ar, ije ar amã arẽnho
ino rer kadjy ne ja. Bẽnjadjwỳr djwỳnh
tỳ:xi. Atỳx kadjy gora amim maro aba
nhym arỳm ar amã atỳx jadjà. 11 Me karõ
punu nhõ bẽnjadjwỳr kute gwaj bamã 'êx
ne gwaj banoo biknor prãmkumrẽx. Dja
gar amijã ano tỳx ne arek kubê dja nhym
arỳm ar anoo biknor kêt. Arek kubê ar
adjãm ne aje kangõnh kadjy dja gar aminêje
Metĩndjwỳnh nhõ kàxo kubẽkà jangjê, kute
gwaj bamã kàxo kubẽkà nhõr kunĩja am-
inêje angjê.

[12] Mỳkam dja gar angjê? Bir, djãm
me ĩ, gwaj baje me omũnhja ne gwaj
baje aminêje me kangõnhmã? Kati. Me
karõ punu pumũnh kêtja. Apỹnh me
axwe nhõ bẽnjadjwỳr ja ne gwaj baje am-
inêje me kangõnhmã. Apỹnh me karõ
punu, me rũnh 'itỳx ja ne gwaj baje am-
inêje me kangõnhmã. Pykakam me axwe
prãmja ne me kute mrãmri ne akamàt
kô tykkam me mrãnh punuja pyràk. Me
ja nhõ bẽnjadjwỳr ne gwaj baje aminêje
kangõnhmã. Kàjkwakam me karõ jaxwe ar
baja. Me karõ punu ja ne gwaj baje aminêje
me kangõnhmã. [13] Kam, dja gar aminêje
Metĩndjwỳnh nhõ kàxo kubẽkà kunĩ jangjê.
Dja aje me kangõnh nhõ akati awỳr bôx ga
mebê atỳx ne me kangõnho dja. Ne kam
arỳm meo apan me kujate. Kam dja ga arek
mebê adjãm tỳx rã'ã.

[14] Be, mỳj dja mebê ar anhõ kàxo kubẽkàja
kute gar aminêje angij? Bir, ajêxnhĩ kêt
ne akabẽnkumrẽx. Ajêxnhĩ kêt kadjy ne
ar anhõ kàxo apre djà. Ga, krãkamngônh
kàxo pre djào kute kà janênh tỳxja pumũ.
Kute o kàxo kubẽkàja kunĩ janênh tỳx nhym
arỳm 'ã rorok kêt. Ar gadjwỳ ar aje apre
djào amikrax pre mãn pràbê ajêxnhĩ kêt ne
akabẽnkumrẽx. Akabẽn kajgo kêt ne arek
me karõ punu kangõnho dja. Nhym kam
me te kute Metĩndjwỳnhbê ar ajo akẽxmã.

Metĩndjwỳnh kabẽnkôt dja gar katàt ar
amijo aban ajaxwe kêt. Akatàt jabê ne anhõ
kàxo anhinôkà. Ga, krãkamngônh kute
kurê djwỳnhbê amipytàr kadjy kute kàxo
inôkà jangjênhja pumũ. Ar gadjwỳ ar aje
kàxo ar anhinôkà jadjàr mãn pràbê ajaxwe
kêt ne Metĩndjwỳnhmã akatàt. Ne arỳm me
karõ punubê amipytàn aminêje kangõnho
dja.

[15] Ar prĩne 'ã ujarẽnh nyja ma. Aje 'ã
ujarẽnh ny mar jabê ne ar aparkà tỳx. Ga,
krãkamngônh kute parkà tỳx jangjênhja
pumũ. Kurê djwỳnh'ỳr prõt ne kute ami-
paro bikẽnh kêt kadjy ne kute parkà tỳx
jangjênh. Ar gadjwỳ ar aje ar aparkà tỳx
jadjàr mãn pràbê dja gar Kritu'ã ujarẽnh ny
kôt adjumar mexja prĩne aman arỳm me'ỳr
mrãn memã arẽ. Dja gar memã arẽn arỳm o
aminêje me karõ punu kangõnho dja nhym
me te: kute Metĩndjwỳnhbê ar ajo akẽxmã.

[16] Dja gar kam tu amim Metĩndjwỳnh
markumrẽx. Aje tu amim markumrẽx
jabê ne ar anhõ kàxo kruwbê àptàr djà.
Ga, krãkamngônh kute kruwbê àptàr kadjy
kute amỳnhja pumũ. Ar gadjwỳ ar aje
anhõ kruwbê àptàr djà byr mãn pràbê tu
amim Metĩndjwỳnh markumrẽx. Tu amim
markumrẽx ne arỳm arek me karõ jaxwe
nhõ kruwbê adjàptàro dja. Aje tu amim
markumrẽx jao dja ga õ kuwyo kruw kunĩbê
aptàn mã pa. Me kabẽn punu, apỹnh me
kaprĩ djàri, apỹnh me tokry djàri ne kubê
me karõ jaxwe nhõ kuwyo kruwja. Ar aje tu
amim markumrẽxjao dja gar mã pa. Nhym
me te: kute Metĩndjwỳnhbê ar ajo akẽxmã.

[17] Mrãmri ne Metĩndjwỳnh arỳm kute
amim ar apytàrkumrẽx. Ja dja gar tu
amim markumrẽx. Jabê ne ngônho ar
akrãdjê. Ga, krãkamngônh kute amikrã
pytàr kadjy kute ngônho krãdjê turja
pumũ. Ar gadjwỳ ar aje ngônho akrãdjê
tur mãn pràbê tu amim ja markumrẽx.
Mrãmri Metĩndjwỳnh arỳm kute amim ar
apytàrkumrẽxja markumrẽx. Ne kam arek
me karõ punu kangõnho dja nhym me arỳm
te kute Metĩndjwỳnhbê ar ajo akẽxmã.

Dja gar ajte prĩne Metĩndjwỳnh Karõ
kabẽn man memã arẽ. Aje kabẽn mar jabê
ne ar anhõ kàxdjwa kajgo. Ga, krãkam-
ngônh kute kurê djwỳnho àpanh kadjy kute
õ kàxdjwa kajgo jamỳnhja pumũ. Ar gadjwỳ
ar aje ar anhõ kàxdjwa kajgo byr mãn pràbê
prĩne Metĩndjwỳnh Karõ kabẽn man memã
arẽ. Ne arỳm me karõ punu kangõnho dja
nhym me arỳm te kute Metĩndjwỳnhbê ar
ajo akẽxmã.

[18] Dja gar kam Metĩndjwỳnhmã akabẽno
aba. Kum mỳjja kunĩo a'wỳ. Akati kunĩkôt
kum ar akabẽn jarẽ. Aje Metĩndjwỳnh Karõ
mar'ã ar amã djukanga kêt gê prĩne ar ajo
ba mex. Prĩne kute ar ajo ba mexkam mã
Metĩndjwỳnhmã akabẽn jarẽ. Kum Jeju
nhõ me ja kunĩo a'wỳ. Ar ano tỳx ne amã
djukanga kêt ne meo a'wỳ.

[19] Badjwỳ kum ijo a'wỳ gê ijamak'ỳr
kabẽno bôx ba gop imã me uma kêt
ne memã kabẽn jarẽ. Me krãptĩ kute
Kritu'ã ujarẽnh ny mar kêt rã'ã. Ba gop
me kunĩmã arẽnho amirĩtkumrẽx gê 'ã
ujarẽnh ny memã amirĩtkumrẽx. [20] Ba ne
ba Bẽnjadjwỳr djwỳnh kabẽnkôt memã 'ã
ujarẽnh ny jarẽnho iba nhym me arỳm
kàxiràx jao idjuwpre. Dja gar kum ijo a'wỳ
gê me te arỳm idjuwpre ba gop imã me uma

kêt ne memã arẽnhkumrẽx ne gop mrãmri
kabẽnkôt ibê 'ã idjujarẽnh djwỳnhkumrẽx
ne memã arẽnhkumrẽx.
21-22 Xikiku ne ba arỳm ar amã ano. Imã
gwaj bakamy Xikiku jabêkumrẽx nhym
Bẽnjadjwỳr djwỳnhmã àpênh katàtkumrẽx
ne 'ã ukanga kêtkumrẽx. Ba arỳm ar amã
ano. Gêdja ar awỳr bôx ne arỳm ijã ar
amã ajarẽ. Mỳjja kunĩ'ã ar amã ajarẽ gar
arỳm iman arỳm ikam adjumar punu kêt ne
akĩnh.
23 Metĩndjwỳnhbê ne me Babãm. Ne
Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê ne Jeju Kritu.
Gê ar ar aje abeno akamywão djuw
mex gar adjumar mex ne amã aben
jabêkumrẽx ne tu amim ar markumrẽx.
24 Ar amã Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu
jabêkumrẽx ne 'ã adjukanga kêtja gê ar tu
kum ar akaprĩkumrẽx.* Tãm ne ja.

* 6:24 Djãm ar ga ne gar adjukaprĩ nhym ar pãnh arỳm kum ar akaprĩ Kati. Ar ta ne ar tu kum ar akaprĩkumrẽx.

Paur kute Pirpukam me jamã pi'ôk no'ôk ne ja.

Krĩraxbê Pirpukam ne Paur memã Jeju jarẽ nhym kam me kwỳ arỳm tu amim markumrẽx. Paur kum ar kĩnhkumrẽx nhym ar jadjwỳ amipãnh kum Paur kĩnhkumrẽx nhym kam Paur ar kurũm tẽn atemã krĩrax 'õkam bôx. Bôx nhym me ja kum Metĩndjwỳnh kabẽn mar prãm kêt ne kam Paur pa 'amỳn o tẽn mekbê ijê djàkam kumẽ. Nhym arĩk kaprĩre ne mekbê ijê djàkam dja, prãmkam dja. Nhym kam krĩraxbê Pirpukam Paur nhõbikwaja kum kĩnh djà jano, kôt kum õ kwỳ krẽn djà jano, nàr kon kum pi'ôk kaprĩ jano nhym kubyn kĩnhkumrẽx. Paur kute amikajmãtã arkum Jeju jarẽnhja ta ne kôt kum mỳjja jano, Epaprodjikôt ne kum kĩnh djà jano. Nhym 'ỳr o bôx. 'Ỳr o bôx nhym kubyn kam kĩnhkumrẽx ne akubyn arkum,

—Ota ba arỳm kubyn arỳm ikĩnhkumrẽx ne, ane. Nhym kute kôt kum kĩnh djào bôxja, Epaprodjija ate kanê ne kam arỳm mexkumrẽx ne kam õ pykamã tẽmmã, nhym Paur kute kôt arkum pi'ôk no'ôk janormã. Kute arkum pi'ôk no'ôk ne kôt anor ne ja.

Ẽ, Paur kute arkum pi'ôk no'ôk ne ja.

*Paur kute Metĩndjw*ỳnhmã ar arẽnh.
Ep 1.15

1 Ba ibê Paurmẽ Ximoximẽ ne bar ar amã pi'ôk no'ôk ne. Ar ibê Jeju Kritu nhõ àpênh ne bar ar amã pi'ôk no'ôk ne. Ẽ, krĩraxbê Pirpukam Kritu Jeju nhõ me ja, õ me mextire jamã ne bar pi'ôk no'ôk ne. Ar aje Jeju nhõ me jao aba djwỳnhwãmẽ atãri àpênhwãmẽ, ar akunĩmã ne bar pi'ôk no'ôk ne.

2 Gê Metĩndjwỳnh ar ajo djuw mex, Metĩndjwỳnhbê gwaj Babãmmẽ krabê Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu ar ukaprĩkôt ar ajo djuw mex ne ar ar ajo ba ne ar amã umar mex jarẽ gar adjumar mex ne ar aba.

3 Ota ba inhõ Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽ. Nã bãm mã ar aman ar amar rã'ã. Nã bãm ar akam ikĩnh ne ije ar amar kunĩkôt kum amikĩnh jarẽ. 4 Djã nã bãm ar akam ikaprĩ? Kati, nã bãm ikĩnhkumrẽx ne ije kum ar akunĩo idjà'wỳr katã kum amikĩnh jarẽ. 5 Mỳkam ne ba ikĩnhkumrẽx ne ar ajo a'uw? Bir, ar ikôt adjàpênhkam. Kra:x kurũm ne gar ikôt apê ne memã Jeju kukràdjà ny'ã adjujarẽnh atẽm rã'ã ne kam kôt ijo djuw mex ba kam itỳxkumrẽx ne memã Jeju'ã idjujarẽnh tẽ.

6 Kam ne ba ar akam ikĩnh ne. Arỳm ba kuma. Metĩndjwỳnh ta ne arỳm ar ajo mexmo krax ne. Dja ar ajo mexo tẽn o tẽn o tẽm rã'ãn arỳm inomã kumẽ gar akunĩ amextire. Ã kute ar ajo anhỹrmã ne ba amikajmã'ã kuma. Mỳj akatikam dja inomã kumẽ? Bir, akubyn Jeju Kritu bôx nhõ akatikam.

7 Be, kôt ne ba ije ar akunĩo ijamakja. Bir, mrãmri. Mỳkam? Bir, imã ar akĩnhkumrẽxkam. Ar akunĩ ne gar ikôt ar adjàpênh aba. Metĩndjwỳnh kute imã idjàpênh jarẽnhja ne gar ikôt kum adjàpênh ar aba. Djãm mekbê ijê djàkam idjãmkambit ne gar adjàpênh ar aba? Kati, irãri ar ibaridjwỳ ne gar ikôt adjàpênh ar aba. Irãri ar ibari ije Jeju kukràdjà ny'ã idjujarẽnh nhym me kute aprỳo ba, ba prĩne kôt memã 'ã idjujarẽnh ne ije memã kum,

—Mrãmri ne ba ije me amã kôt Jeju'ã idjujarẽnh ar o ibaja, anhỹrja, be, nã gãm ar ã ikôt Jeju'ã adjujarẽnh ane. Kam ne ba imã ar akĩnhkumrẽx ne. 8 Imã ar akĩnhkôt ne ijamak inhõ djàkam tokry ne. Mrãmri ne ba kôt ar amã arẽ. Metĩndjwỳnh kute prĩne me kadjwỳnhbê me omũnhkôt arỳm ikadjwỳnhbê ipumũ, ije ar ajo ijamakkôt ipumũ. Imã ar akĩnh raxi. Kute Jeju Kritu kute kum ar akĩnh pyràk. Aben kôt ne bar ã ar amaro ane.

9 Nã bãm Metĩndjwỳnhmã ar ajo a'uw. Ar amã aben jabêo amõr rã'ã o amõr rã'ãn arỳm ar amã aben jabê rax kadjy. Kadjy ne ba Metĩndjwỳnhmã ar ajo a'uw. Be, dja gar amã aben jabêo atẽm rã'ãn kam arỳm kôt prĩne mỳjja pumũnh mex ne kôt akrã kre mex. 10 Gar kam amim mỳjja kabin mỳjja mexbito amiptà. Nhym mũm mỳjja punu nõ gar katàt mỳjja mexbito amiptàn kam amextire ne ajmã akute kêt ne ar aba rã'ã nhym arỳm akubyn Kritu bôx. 11 Nà, gar kam amextire. Jeju Kritu kute katàt me krã pymjỳr djwỳnh tãm gêdja katàt ar amã ar akrã pumjuw gar katàt mrã. Nhym me kam ar apumũn kam kôt Metĩndjwỳnhmã rax jarẽn kum mex jarẽ. Tãm ne ja.

Paur tyko nàr tĩno kute Jeju raxo amirĩtmã.
Kor 1.24; A Xim 2.9

12 Akmere ar, àpnhĩre ar, ẽ, ba ar amã
arẽ. Djã nãm me ibê ijên kam Jeju'ã me
ujarẽnh nyja mekbê krãta? Kati, nãm
me mã Jeju jarẽ, arẽnh ry typydji nhym
me kunĩ kuma, me kute arẽnh bàptàr
kêt. 13 Nhym kam bẽnjadjwỳrbê Xedja nhõ
krãkamngônhre kunĩ kuma, mete mekbê
ijê djàkam imẽnhkôt kuma. Nã bãm Kritu'ã
idjujarẽnh tẽ nhym me mekbê ijê djàkam
imẽ nhym me kunĩ kôt kuma. 14 Nhym gwaj
baje abeno bakamy kwỳ rax ne mekbê ijê
djàkam idjãmkôt ipumũn kam Bẽnjadjwỳr
kanàrràm kum me uma kêtkumrẽx ne irãri
ar tu memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh ar
o ba.

15-17 Nhym bep apỹnh ne me kwỳ kute
amijo rũnh prãmkam Jeju'ã pydjin 'ã
ujarẽnh mõr prãme memã Jeju jarẽnho
ba. Kum ikĩnh kêt ne 'ã pydji prãme ne
arĩk ajkwakambit we memã Kritu jarẽnh
ar o ba. Ikaprĩ rax kadjy, mekbê ijê djàkam
idjãmkam ikaprĩ rax kadjy ne me arĩk Jeju'ã
ujarẽnh ny jarẽnh kajgo ar ba.

Nhym bep ate ne me kute mrãmri
ukaprĩkôt ar memã Jeju jarẽnho ba. Me
ja ne me kum ijabên arỳm prĩne ipumũ.
Metĩndjwỳnh kute imã idjàpênh jarẽnh ba
ije tu katàt arẽnhkumrẽx nhym kôt me kute
ibê ijê kôt ipumũn kum ijabên kam ikudjwa
memã Jeju jarẽnho ba. Nhym bep ate ne me
kwỳ arĩk Kritu'ã ujarẽnh kajgoo ba.

18 Kwãrĩk rã'ã gê me tu ar amẽ arek 'ã
ujarẽnh ba. Dja me kum Jeju jabên 'ã
ujarẽnh mexja mrãmri rã'ã. Nhym me
kute 'ã pydji prãme Jeju jarẽnh kajgojadjwỳ
mrãmri rã'ã. Mrãmri gêdja me amẽ ar
'ã ujarẽnh ba. Gê kam me kunĩ Kritu'ã
ujarẽnhja ma. Ba kam arỳm ikĩnhkumrẽx.
Gêdja ba mã ikĩnh rã'ã ne. 19 Jeju Kritu Karõ
gêdja ijo ba rã'ãn ikadjy me ngrẽk nhym me
kam ikaba. Nhym adjwỳnhdjwỳ mrãmri ar
aje Metĩndjwỳnhmã ijo adjà'wỳro gêdja me
arỳm bõm imẽ. Ja ne ba arỳm prĩne kuma.
Kam dja ba ikĩnh rã'ã ne.

20 Gora ba imã me uma kêt ne idjãm tỳx
ne Kritu'ã ajarẽ. Gora ba ã anhỹr jabej kam
memã Kritu raxo amirĩt ne amikam ipijàm
kêt. Ije Kritu raxo amirĩt prã:mã. Itĩn rã'ã
nàr kon mete ibĩn jabej o ne ba ije Krituo
rax prãm, o ne ba ije memã o amirĩt nhym
me arỳm kôt kute kum katormã. Amrẽbê
ne ba memã Kritu raxo amirĩt rã'ã. Gora
ba jakam djwỳ ã o ane. Tãm ne ba amim
kamnhĩx ne aminhõkre kadjwỳnhbê maro
nõ.

21 Ikĩnh djàbê ne Kritu. Ajbit dja ba kuman
o amikĩnh. Djãm ityk nhijukri ikaprĩ? Kati,
ityk nhijukri dja ba ikĩnho itĩnja jakrenh
mex ne. Ityk nhijukri dja ba arỳm Kritubê
ikĩnh djà pumũn kam ikĩnhkumrẽx ne.

22 Nhym bep dja ba arek itĩn jabej kam
Kritumã apê ne memã 'ã ajarẽ nhym me
krãptĩ arỳm amikajmã'ã Jeju ma. Jadjwỳ
ne mexkumrẽx. Ije, nã bãm te ari mỳjja
ma. 23-24 Nãm te mỳjja 'õ imã pydji prãme.
Nã bãm ityk ne Kritumẽ ro'ã iban inhỹtã
ije aben pumũnhmã kuman jãm itĩnkam ije
Kritumã idjàpênhja ma. Ije, nã bãm te ari
mỳjja ma. Dja ba tyn arỳm mrãmri imexo,
ikĩnho itĩnja jakrenh mex ne. Tãm ne ba
imã kĩnhkumrẽx ne. Nhym bep dja ba itĩn
ne kam ar amãdjwỳ kĩnh jadjàn ar amã
arẽnh nhinom kumẽ.

25 Nà, dja ba itĩn ne kam ar amã
Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnho tẽn inom
kumẽ. Tãm ne ba arỳm prĩne kuma. Itĩn
ne arek ar ar akam iba rã'ã, ar aje amim
Jeju mar rax ne o atẽm ne kôt akĩnh kadjy.
Ja ne ba arỳm kuma. 26 Bir be, dja ba arỳm
ar awỳr ibôxjakam gar arỳm ipumũn kam
arỳm ikôt Kritu Jejumã mex jarẽ. Kute
ipytàrkôt ipumũn kam akĩnh rax ne kam
arỳm akunĩ kikrepdjitã Kritu Jejumã rax
jarẽ.

Ar te tokry Jeju'ã ukanga kêtmã.
Ruk 6.22; Xij 1.12

27 Ẽ, ar ikabẽn ma. Gar arỳm Kritu'ã
ujarẽnh nyja ma. Gora kôt ar amijo aba.
Dja ba ar awỳr itẽm ne ibôx ne ije inhỹtã
ar apumũnh jabej arỳm ikĩnhkumrẽx. Ar
aje kôt amijo abakam ikĩnhkumrẽx. Nàr
kon, mekbê ijê djàkam idjãm rã'ã jabej
nhym arỳm iwỳr ar ajã ujarẽnh bôx jabej
dja ba kuman ikĩnhkumrẽx. Gar atypydjin
adjãm tỳx ne axikôt akabẽn ne ar memã
Jeju kukràdjà ny'ã adjujarẽnh aban aro'ã aje
o angryk ne aje akabẽno me unênhkam. Me
kute Metĩndjwỳnh Kabẽn japrỳja dja gar
akabẽno me unê. Ja dja ba kôt kuman arỳm
ikĩnhkumrẽx ne.

28 Kwãrĩk wãnh me kute ar ajaprỳwã ne
mũm kute Metĩndjwỳnho akẽx ne kute

aprỳwã kwãrĩk wãnh gar amã me uma
kêt. Ate gêdja me wãnh ar axwe ba.
Gwaj mrãmri tu katàt Metĩndjwỳnhmã bad-
jàpênh mex ne. Nhym kam kôt me ar amã
katon kam amijã,

—Bep djãm mrãmri ne Metĩndjwỳnh ar
wã pytà. Nhym bep ba ne ba ije mar
kêtkam kute ipytàr kêtkumrẽx. Dja ba tu
ibiknorkumrẽx. Bep djãm mrãmri ne ar ja
arỳm mrãmri Metĩndjwỳnho aminhõ. Kam
ne kute ar utàrja, ane. Dja me ar apumũn
kam ã ane.

29 Arỳm ne Metĩndjwỳnh Kritu kadjy
amim ar ajã karõ. Ga kam ar arỳm amika-
jmãtã Kritu ma. Djãm ja'ãbit ne amim karõ?
Kati, mỳjja 'õdjwỳ. Ẽ, aje Kritukôt amijo
abakam ar atokrymãdjwỳ. 30 Dja gar ikudjwa
Kritukôt djan o angryk nhym me arỳm jãm
ar ajo akẽx ne ar amã tokry jadjà ga kam
ar ikudjwa aje Kritukôt amijo abakam te
atokryn te akaprĩn mã kôt ajkamẽ. Wãkam
idjãmkam ne ba ã ane gar kôt ipumũ.
Jakam idjãmkamdjwỳ ne ba Krituo ingryk
ne memã ikabẽn gar ijã ujarẽnh ma. Tãm
ne gar gadjwỳ arỳm kôt adjãm ne aje o
angryk ne atokryo aben pyràk kadjy ne
Metĩndjwỳnh ar ajã amim karõ. Tãm ne ja.

2

Ar kute Kritu kudjwa amijo kàtàmmã.
Ep 4.1; A Kô 8.9

1 Akmere ar, àpnhĩre ar, gora axikôt
akabẽn ne akabẽno ikĩnh. Be, ga arỳm Kritu
kute ar amã tỳx jangjênhwã pumũ. Ne ajte
kum ar ajabên kam ar akaprĩkam kute ar
amã kĩnh jadjàrwã pumũ. Metĩndjwỳnh
Karõdjwỳ kute ar ajo õbikwan kute ar ar ajo
bawã pumũ. Gar kôt aje abeno anhõbikwan
kam amã aben kaprĩ. 2 Be, ã kute ar ajo
anhỹrwãkam dja gar kôt axikôt akabẽn ne
akabẽno ikĩnh. Kam dja ba arỳm kàjmã amũ
ikĩnh ajkamẽ. Dja gar akabẽn'ã kabẽn ne
ar amã aben jabêo aben pyràk ne axikôt
akabẽn ne abenmã kum,

—Gwaj atemã bakabẽn kêt ne kam gwaj
badjàpênho aben pyràk ne gwaj bakabẽno
aben pyràk, ane. O dja gar amũ kàjmã ikĩnh
kamẽnho mõ.

3 Kwãrĩk wãnh gar amikadjwỳnhbê amijo
abẽnjadjwỳr ne ar meo aba kêt. Kwãrĩk
wãnh gar amijo arax prãm kêt. Dja gar tu
amikam apijàm ne amijo angrire ne amijo
akàtàm. Kwãrĩk wãnh gar amikadjwỳnhbê
amijo abẽnjadjwỳr kêt. Nhym bep amũ me
ja'ãbit dja gar aminêje me'ã bẽnjadjwỳr rẽn
kàjmã me kamẽnho tẽ. 4 Kwãrĩk wãnh gar
gajbit amimar ne ar amijo aba kêt. Kwãrĩk
wãnh gar amijo adjàptàr ne ar mebê mỳjja
jao anhỹro aba kêt. Dja gar amũ me jadjwỳ
ma.

5 Be, Kritu Jeju kute amijo ngrija pumũ.
Kute mrãmri amijo ngri mex ne
kute amijo kàtàmja pumũ. Kudjwa
dja gar ã amijo ane.

6 Nà, Kritu raxmẽ Metĩndjwỳnh raxo aben
pyràk. Kute aben pyràk. Dji Kritu
kubê Metĩndjwỳnhkêt. Nãm ren
Kritu ren amirax pumũnh japkrem
ren arek ar ba.

7 Nhym bep kati, nãm te rax ne, te
kàjkwakam õ mỳjja mex ne tu
me bakadjy amikangan ruw. Tu
amikunĩ kangan amijo ngrin me
bawỳr ruw. Ne kam ar memã àpênh
ba. Nãm tu amijo kubêngôkre.*

8 Ne kam ĩ kute me babêngôkre nhĩja pyràk.
Axikôtô. Nãm amijo ngrire ne amak
mex ne akràn mã Bãm kabẽnkôt
mrã. Akràn mã Bãm kabẽnkôt
mrãnh rã'ã nhym me kubĩ. Djã nãm
me bĩn kajgo? E kum kati, pĩte'y
tokry tỳxkam ne me kubĩ.

9 Kam ne Metĩndjwỳnh raxo kàjmã kamẽn
kam kum idji mex jarẽ, idjibê
kumkati ne kum arẽ, idji rax ne kum
arẽ. Kàjmã kute raxo amũ mỳjja
kunĩ jakrenh, o kute mỳjja jakrenh
mexi.

10 Dja me Jeju nhidji man kam arỳm umaje
ibô, pijàm djàje ibô. Mỳjja kunĩ
dja idji raxkôt kuman kam arỳm
umaje ibôn anhikrên 'õ kabẽn
kêtkumrẽx. Kàjkwakam kadjy
mrãnh djwỳnhmẽ pykakam me
kunĩmẽ, pyka kadjwỳnhbê me
karõmẽ mỳjja kunĩ.

11 Be, me kunĩ dja me abenmã,

---

* 2:7 Kritu ne amijo kubêngôkre kute mrãmri ne apỹnh me õ pyka djàri kunĩkôt me kunĩ: bêngôkreja pyràk. Kubẽ kà jakamẽ me kakrãtykmẽ me babêngôkremẽ ne me kunĩ: bêngôkre. Me kamrômẽ me kukràdjà kunĩ kubêngôkreo aben pyràk. Jakam dja ga Karõ 17.26 jarẽn ama.

—Nà, Jeju Kritu, ajbit ne Bẽnjadjwỳr djwỳnh, ane. Dja me ane nhym kam Metĩndjwỳnhbê Bãmdjwỳ dja ô'ã memã rax nhym me Bãmmãdjwỳ kàjmã rax jarẽnho tẽ.

Be, dja gar ã Jeju Kritu'ã amijakreo ane.

12 Jeju ne amak mex ne Bãm kabẽnkôt ar amijo ba. Kam dja gar gadjwỳ, akmere ar, àpnhĩre ar, ajamak mex ne kabẽnkôt ar amijo aba. Be, gora ar ikamã ajamak mexwã kwãrĩk wãnh rã'ã. Gar itekre kamã mỳjja punu wã 'õ nhipêx kêt. Nã gãm ar ikam ajamak mex ne prĩne Metĩndjwỳnh kabẽnkôt ar amijo aba. Gora ar aje Metĩndjwỳnh kabẽnkôt amijo abawã rã'ã. Gora Metĩndjwỳnh kute ar apytàr ne kute ar ar ajo bakam gora ar mã ajamak mex ne kôt amijo aba rã'ã. Ne kum adjàpênh rã'ã ne. Dja gar amã Metĩndjwỳnh pyman kam apijàm ne kam kum adjàpênh rã'ãn kôt ar amijo aba rã'ã ne.

13 Nhym mỳj me'õ ne ar angrẽk gar kabẽnkôt ar amijo aban kum adjàpênh prãm ne kum adjàpênh ar aba? Bir, Metĩndjwỳnh. Metĩndjwỳnh ta ne ar amã arẽ gar kabẽnkôt ar amijo aban kum adjàpênh prãm ne kum adjàpênh ar aba.

14 Kwãrĩk wãnh gar aben prĩkam mỳjja japrỳ kêt ne akabẽno aben japanh kêt. Dja gar tu abenkam akabẽn mex. 15 Mỳkam? Bir, ar ajaxwe kêt ne ajmã akute kêt ne arek ar abamã. Ar abê Metĩndjwỳnh krakumrẽxkam memã katàt amrãnhmã. Gora memã katàt mrã gê me axweja, me arĩk ar baja ar apumũ. Katàt ar amrãnhkam ne gar aje ngônhpôkti nhirã pyràk, aje akamàt kô tykkam ngônhpôkti kute memã irãja pyràk. Nhym bep me axweja, me arĩk ar baja ne me kute akamàt kô tyk pyràk.

16 Dja gar aje ngônhpôkti pyràk ne aje mã memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh nhym me kute amim mar ne tĩn rã'ã rã'ã rã'ãmã. Dja gar ã amijo anhỹr ar o aba ba kam ar akam ikĩnh. Kritu akubyn bôx ne kute me bakabin kam kute ar amexmã apôxkam dja ba ar akam ikĩnh ne ar ajo idjàmra iba ne kam aminhõkre kadjwỳnhbê,

—Be, djã nã bãm te arkam idjàpênh rax? Djã nã bãm te arkum Jeju jarẽnho iba? Djã nã bãm arkum arẽnh kajgo? Kati, nãm ar amikajmãtã Jeju markumrẽx. Ba kam idjàpênh kajgo kêt, ane.

17 Birãm djãm me ibĩ. Kon ne. Dja me te ibĩ ba mã ikĩnh. Nhym Metĩndjwỳnhdjwỳ mã ikam kĩnh. Mỳkam? Bir, dja mete ibĩn jabej ibĩ nhym Metĩndjwỳnh mrãmri ikam kĩnhkumrẽx. Kute mrãmri ne me kute amrẽbê Metĩndjwỳnhmã mry par ne kute kum bôr nhym kam mekam kĩnhja pyràk. Dja ã ikam kĩnho ane. Ar gadjwỳ, dja gar amim Metĩndjwỳnh kamnhĩx. Kam gêdja Metĩndjwỳnh ar akamdjwỳ kĩnhkumrẽx. Kute mrãmri ne me kute Metĩndjwỳnhmã mry nhiby uba kangô runh nhym kam mekam kĩnhja pyràk. Kute tãm pyràk. Dja ã itykkam gwaj bakam kĩnho ane. Bir, mrãmri, kwãrĩk wãnh ibĩn rã'ã ba tu ikĩnh ne. Gwaj bakunĩ baro'ã bakĩnh ne. 18 Gar gadjwỳ ã ikôt akĩnh ane gwaj baro'ã bakĩnh.

*Ximoxi'ã ujar*ẽnh.

19 Adjỹm, dja ba ĩ wãm ar awỳr Ximoxi jano. Ije ar awỳr anormã tu amijã Bẽnjadjwỳr Jeju kamnhĩxkumrẽx. Dja ar akam bôx ne akubyn iwỳr tẽn bôx ne kam imã ar ajarẽ. Kute imã ar ajarẽnh mexo dja imã ikĩnh jadjà, ba kam ajte ikĩnh ne. 20 Ximoxi ne mexkumrẽx. Nhỹnh ne atemã me'õ ne ba ije wãm ar awỳr anormã? Kati, Ximoxi pydjii. Ajbit ne ikôt mrãmri ar ajo djuw mex ne. 21 Me kunĩ ne me amidjwỳnhbit ma, ne kam Jeju Kritu mar kêt ne.

22 Nhym bep ate ne Ximoxi. Gar arỳm mexmã akato. Nãm ikôt àpênh mexkumrẽx. Kute me kra bãmkôt àpênh mexja pyràk. Nãm ã ikôt memã Jeju'ã ujarẽnh ny jarẽnho tẽmo ane. 23 Be, tãm ne ba ije ar awỳr anormã tu kamnhĩxkumrẽx. Dja ba amima, itĩn jabej nàr kon ityk jabej, dja ba amiman kam on ar awỳr ano nhym wãm tẽ.

24 Adjỹm, dja ba badjwỳ ĩ wãm ar awỳr tẽn bôx. Nã bãm itẽmmã tu amijã Bẽnjadjwỳr djwỳnh kamnhĩxkumrẽx.

25 Mrãmri dja ba akubyn ar awỳr ikamy Epaprodji jano. Nã gãm ar iwỳr ano nhym iwỳr bôx ne ikôt àpênh ar ba. Bar kam iro'ã ar ije Jejuo ingryk ne memã ikabẽn iba. Tãm ne gar iwỳr ano nhym iwỳr bôx ne kam ar akàxã ijo djuw mex ar o ba, ba kam ije arỳm akubyn ar awỳr anormã.

26-27 Nãm ar ajo ama: ne. Ba kam ije akubyn ar awỳr anormã. Mrãmri ne arỳm kanê tỳx ne tyk 'ỳr. Tyk 'ỳr nhym

Metĩndjwỳnh kum kaprĩn arỳm o mex ne. Kum tãmja kaprĩn kum badjwỳ ikaprĩ. Ikaprĩ nhiby ajte ikaprĩ karõ ne kanêbê utà, Epaprodji pytà, nhym arỳm mexkumrẽx ne ar ajo aman kam,

—Ỹ, arỳm ne ar ikanêkôt iman arỳm ikam umar punu, anen kam ar akôt umar punu.

28 Kam ne ba ije akubyn ar awỳr anor prãmkumrẽx, gê ar awỳr tẽn bôx gar omũn kam ajte akĩnhkumrẽx. Ar akĩnhkumrẽx ba badjwỳ arỳm ikaprĩ apêx. 29 Bir be, kam dja ar awỳr bôx gar amiwỳr o wadjà, ne akĩnhkumrẽx ne Bẽnjadjwỳr kôpdji'ã kum akabẽn mex jarẽ. Dja gar ã o ane, me'õ kute Epaprodji pyràk dja gar ã o ane, kàjmã kamẽnho tẽ. 30 Be, tu amiwỳr o wadjàn kum akabẽn mex jarẽ. Djã nã gãm ar omũ, Kritumã àpênh ar bakam ren tykja pumũ? Nãm ikôt ar àpênh ba. Gar te ikôt adjàpênh prãm nhym kam ta ar akàxã ikôt àpênh ar ba. Kute amikam tyk mar kêt ne tu ikôt ar àpênh ba.

3

Paur kute amikukràdjà tũm kunĩ kanga.

1 Ẽ, akmere ar, àpnhĩre ar, gora ar ajte ikabẽn ma. Gora ar akĩnh. Gora ar gwaj banhõ Bẽnjadjwỳrwã kôt akĩnh.

Ẽ, ba ajte ar amã mỳjja 'õdjwỳ jarẽ, õbê ije ar amã 'ã pi'ôk no'ôkja dja ba ajte ar amã arẽ. Djã nã bãm ije ajte akubyn ar amã arẽnhbê imã idjukanga? Kati, me kute ar anoo biknorbê dja ba ajte akubyn ar amã arẽ. 2 Ẽ, gora ar aminêje me omũ. Me axwe, me arĩk ar bawã ar aminêje me omũ. Me wã ne me mỳjja punubit nhipêx ne memã me kute me mykà jakàrmãbit arẽnh ar o ba. Nãm me 'êx ne we ar memã,

—Djãm me aje amim Jeju mar ne kam tu aje mar kajgomã. Bep kati, dja ga me amim ama nhym me me amy nhinhu kàdjwỳ rê. Metĩndjwỳnh ne kum me my nhinhu kà rênhbit kĩnh ne meo kra, bep me mykà tã ne kute meo kra kêt, anhỹr ar o ba. Nãm me 'êx. Me 'êxnhĩ ne me ar 'êx ba. Bir, nhỹnh me jabê ne Metĩndjwỳnh krakumrẽx? Gwaj ba.

3 Gwaj ba ne gwaj mrãmri babê Metĩndjwỳnh krakumrẽx. Gwaj baje Metĩndjwỳnh mar ne kum rax jarẽnh nhym Metĩndjwỳnh Karõ kute gwaj bajo ba nhym Kritu Jeju kute gwaj bapytàr gwaj baje kam kamnhĩxbê ar baba. Kam ne gwaj babê Metĩndjwỳnh krakumrẽx. Djãm gwaj ba ne gwaj ajmã amijon amiptàn ar amijo badjàmra baba? Kati, Kritu Jeju ne gwaj bapytà gwaj kam Kritukam bakĩnhkumrẽx ne o ar badjàmra baba.

4 Djori me'õwã amikukãmãreo amran we,

—Ba inhingêt kôpdji'ã Metĩndjwỳnhmã imex, anhỹr ar o ba? Nàr kon ajmã amijon amijo àmra ba? Bir be, ba ren amijo idjàmra prãm ne ren badjwỳ ren amikukãmãreo amran ren amimexo idjàmra iba. Djãm ikàtàm, djãm iprỳ kàtã got ba? Arkati, inhingêt kute imã mỳjja rero kute me ja kunĩ rer. Gora ima.

5 Ẽ, ijã pi'ôk kamrêk pydji nhym me imykà krãta. Ibê idjaerkumrẽx nhym inhingêtbê Bẽnjamĩn. Djãm ibajtem got? Kati, inãmẽ ibãm amẽ Ar kubê idjaer djwỳnhĩ. Ibê mekbê pardjêu 'õ ne ba prĩne Môjdjê kukràdjàkôt amijo iba mextire. 6 Nã bãm imã Môjdjê kukràdjà kĩnhkumrẽx ne o ingryk ne meo ajkẽ, me kute amim Jeju marjao ibikẽnh mex ne. Nã bãm prĩne Môjdjê kukràdjàkôt amijo iba. Nhỹnh ne me'õ ijã,

—Kati, nãm Môjdjê kukràdjà 'õo akno, ane? Kati, nã bãm prĩne kôt amijo iba. 7 Bir be, amrẽbê mỳjja ja kunĩ imã mex ba kanàrràm amijo iba.

Nhym bep kati, jakam arỳm imã punun imã kajgo. Ba arỳm kanga. Kritubit ne ikadjy mex, ba kam kanàrràm ar amijo iba. 8 Djãm Môjdjê kukràdjàmẽ me ikukãmãre jabit imã kajgo? Kati, mỳjja kunĩ ne imã kajgo mexi. Nhym ije inhõ Bẽnjadjwỳrbê Kritu Jeju marmã, ajbit pydji ne imã mex, imã kĩnh, ba kôtbit ijamak bẽn. Bir be, Kritu kadjy ne ba mỳjja kunĩ kanga. Nã bãm ikukràdjà tũm kunĩo mĩn ne tu bõm kumẽ, ije ajbito aminhõ kadjy.

9 Ije Krituo aminhõn kam kôt idjãm ne kôt ibamã ne ba mỳjja kunĩ kanga. Ta ne imã ijaxwe kêt jarẽ ba kam kum imexkumrẽx. Djãm Môjdjê kukràdjàkôt ije ar amijo ibakam imexkumrẽx? Kati, Kritukôt ne ba imex. Nã bãm amikajmã'ã Kritu ma nhym Metĩndjwỳnh imã ijaxwe kêt jarẽ ba kam kum imex ne. Nãm me ã amikajmãtã Kritu maro ane nhym arỳm Metĩndjwỳnh memã axwe kêt jarẽnho ane.

10-11 Bir be, ije Kritu mar ne kôt ar amijo ibamã ne ba mỳjja kunĩ kanga. Mỳkam ne ba mỳjja kunĩ kanga? Bir, ije prĩne Kritu mar nhym kute ta tỳxo ijo tỳx, tỳxja tãm kute akubyn amitĩn jao itỳxmã ba kudjwa tokryo itokryn 'ã ingrà tỳx rã'ã nhym me kute Jeju kudjwa ibĩn jabej ba kanga kêt ne kam ije ityk nhijukri akubyn itĩn ne ikator kadjy amim kamnhĩxbê ar amijo iba.

12 Djãm arỳm imexo imexkumrẽx? Djãm arỳm imex ne ijaxwe 'õ kêtkumrẽx? Kati, ãm ije amijo itẽm rã'ã. Tũmràm gêdja Metĩndjwỳnh ijã mex mẽ ba kam mrãmri imexkumrẽx. Kadjy ne Kritu Jeju ipytàn ijã amim karõ.

13-14 Ẽ, akmere ar, àpnhĩre ar, kraxje ijaxwe apêx kêt rã'ã. Ãm ije amijo itẽm rã'ãã. Ne kam mỳjja pydji'ã ino tỳx. Mỳjja tũm, ije amijo iba tũmja ne ba tu wãnh kum inhire. Tu wãnh kum inhiren mar kêt ne amikukãmbit maro tẽ.

Kute me kute aben rerkam prõt tỳx ne kam amim kĩnh djà jamỳnhja pyràk. Nãm me amikukãm 'ỳr prõt ne prõt tỳx ne tyk djà kêt ne arỳm 'ỳ:r tẽ. Me kute me tỳxmẽ me tyk djà kêt nhõ nêkrêx jamỳnhmã. Me kute amim amỳnhmã ne me katàt 'ỳr prõt ne. Me prõtkôt ari ar rĩt kêt ne ate krãn mũm rĩt ne mũm rĩt kêt. Ajbit ne me kuman tu 'ỳr prõt ne.

Bir be, nã bãm ã ane. Nã bãm ã amijo anen 'ỳr amijo itẽm rã'ãn 'ã inopdji ne. Metĩndjwỳnh kute ijã amim karõkôt ne ba amijo tẽ. Metĩndjwỳnh ikam kĩnh ne kute imã ikĩnh djà nhõr ba ije amim amỳnhmã ne ba kôt amijo tẽ. Bir be, nã bãm ajbit ma. Ije kôt amijo iba nhym ikam kĩnh ne kute imã ikĩnh djà nhõrmã ne ba kadjy amijo itẽm rã'ãn 'ã inopdji ne.

Mỳj nêkrêx nã, mỳj ikĩnh djà ne ba ije amim byrmã? Bir, Metĩndjwỳnh kute kàjkwamã me bajwỳr gu me 'ỳr bamõr ne õ kàjkwakam mỳjja mextikam ar babamã, tãm. Kritu Jejukôt dja gu me kàjkwamã wadjà. Mỳj me'õkôt? Bir, Kritu Jeju pydjikôt dja ba kàjkwamã wadjà. Kadjy ne ba amijo itẽm rã'ãn 'ã inopdji ne. Metĩndjwỳnh ikam kĩnh ne kute imã ikĩnh djà nhõr kadjy.

15 Gwaj baje amim Jeju mar tũm ne kôt arỳm bamexja, dja gwaj arek kôt amijo bamõr rã'ã. Metĩndjwỳnhmã bajaxwe kêt kadjy arek amijo batẽm rã'ã. Nà, gwaj o ane, ã axikôt maro ane. Dja gar akwỳ ate anhõ kre kadjwỳnhbê,

—Kê, waj. Ije Metĩndjwỳnhkôt ar ije amijo iba prãm kêtkumrẽx. Mỳj kadjy gêdja bar mỳjja wãkôt ar amikangõnho iba? anhỹr jabej, nhym Metĩndjwỳnh arỳm ar amã kabẽn 'õ jarẽ gar arỳm aman kam kôt amim akato.

16 Ẽ, ja dja gar ama. Arỳm ne gwaj kôt amijo batẽmo ane. Gwaj arek bamõr rã'ã. Metĩndjwỳnh kute gwaj bajo mõr gwaj arek kôt bamõr ne atemã mũm bajõ bamàt kêt ne tu arek katàt kôt amijo batẽm nhym tũmràm Metĩndjwỳnh kute gwaj bajã mex mẽnh gwaj bamextire ne bajaxwe kêtkumrẽxmã.

17 Akmere ar, àpnhĩre ar, ar aro'ã ijã amijakren ikôt amijo tẽ. Ẽ, ar ipumũ. Ar akajmãtã katàt imrãnhja pumũ. Dja gar ipumũn kam katàt ã ikudjwa ar amijo anhỹr ar o aba. Arỳm ar kwỳ kute ikôpdji'ã ikôt ar amijo ba. Dja gar ar kudjwa ama.

18 Nhym bep ate ne me kwỳ kum Kritu kurê. Nãm me arĩk ar ba ne kute Kritu me bakunĩ kadjy pĩte'ykam tykja mar prãm kêtkumrẽx ne kum kurê. Arỳm ne ba ar amã me ja jarẽnh krãptĩ ne kam ajbir ajte akubyn ar amã arẽ, imỳrkam ne ba ar amã arẽ. 19 Me ja dja me tu biknorkumrẽx. Djã nãm me kum Metĩndjwỳnh kĩnh got? Kati, nãm me arĩk ar ban kam kum axwebit kĩnh ne. Djã nãm me pijàm ne? Nãm me ren axwekam pijàm ne ar ba. Bep kati, nãm me pijàm kêt ne ar ban ajte ta amijo àmra ba. Djã nãm me kàjkwakam mỳjja ma? Kati, nãm me pyka jakam mỳjjabit mar ar o ba.

20 Bep ate ne gwaj ba. Gwaj banhõ pykakumrẽxbê ne kàjkwa, Metĩndjwỳnh nhõ kàjkwa. Kurũm dja Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu kubê me bapytàr djwỳnhja bôx. Tãm ne gwaj kôtbit bajamak bẽn ne amãr ar o baba. 21 Dja bôx ne kam me bajo ny, me banhĩ punuja, tyk prãmja dja o ny gu me kam banhĩ kute ta ĩ mextire, ĩ kadjwỳnh ajmã kute kêt, ĩ mextire pyràk. Mỳjo dja me banhĩo ny? Djãm Jeju Kritu rerek got. Tỳxi. Ta tỳxo. Dja amitỳxo amijo aptàn kam amikôt mỳjja kunĩ mẽn kam mỳjja kunĩ nhõ bẽnjadjwỳr. Ta tỳx tãmo dja me banhĩo ny.

4

Kute arkum amijo ba mexmã 'ã karõ.
Ep 4.3; Pir 2.2; Kor 3.15; Xij 3.17

1 Be, akmere ar, àpnhĩre ar, kam dja gar
ã Bẽnjadjwỳrkôt amijo aban 'ã angrà tỳxo
ane. Djãm imã ar akĩnh ngri. Axwe imã ar
akĩnh, ije ar ajo ijamak tỳxkam ne ba ar amã
ikabẽn jarẽn ar amã pi'ôk no'ôk ne. Ar ajo
dja ba amikĩnh ar o iba. Ar ga dja ba ar ajo
idjàmra mõ, imã ar akĩnh raxkam, akmere
ar, àpnhĩre ar. Ar Jeju 'ã angrà tỳx ne kôt
aje amijo abamã ne ba ã ar amã pi'ôk no'ôko
ane.
2 Ẽ, àpnhĩre ar, Ebodjijmẽ Xĩxiki, ba ar
amã ikabẽn jarẽ. Kwãrĩk wãnh akabẽno
aben japanh kêt. Ar abê Bẽnjadjwỳr
djwỳnh krakam on ar aje aben pyràk ne
aro'ã axikôt akabẽn. 3 Gadjwỳ, akmere, ikôt
adjàpênh djwỳnhkumrẽx, dja ga arkum
akabẽn jarẽ gê on ar kute aben pyràk ne
kabẽno aben japanh kêt. Nãm ar ikôt àpênh
ar ban memã Jeju'ã ujarẽnh ny jarẽnh ar
o ba. Ne kam Kremẽxidjwỳkôt àpênh ar
ba. Kremẽximẽ me ikôt àpênh kunĩmẽ,
me tãm ne me arỳm Metĩndjwỳnh me tĩn
rã'ã rã'ãmã arỳm pi'ôk no'ôkkam amim me
idji janhô. Nhym bep ar nire kute ar ikôt
àpênhja ne ajmãn ar arỳm ajbir kabẽno
aben japa. Mỳkam? Arkumã dja ga akabẽn
jarẽ.
4 Be, on tu ar akĩnh ry typydji, ar abê
Bẽnjadjwỳr djwỳnh krakam on tu ar akĩnh
ry typydji. Ba ajte ar amã arẽ,
—Ar akĩnhkumrẽx. 5 Gora me kunĩmã ar
adjukaprĩ. Bẽnjadjwỳr arỳm akubyn bôx
'ỳrkam dja gar me kunĩmã adjukaprĩ gê me
kunĩ ar adjukaprĩkôt ar ama.
6 Kwãrĩk wãnh gar mỳjjakam adjumar
punu kêt. Tu Metĩndjwỳnhmã akabẽn
ne prĩne kum amijarẽn mỳjjao a'wỳ. Ne
mỳjjao adjà'wỳr katã kum amikĩnh jarẽ.
Kute ar amã mỳjja kunĩ nhõrkam kum
amikĩnh jarẽn kum õdjành jarẽ. Ã kum
amijarẽnho ane. 7 Dja gar ane nhym kam
Metĩndjwỳnh ar amã umar mex djà jarẽ
gar kam adjumar mexkumrẽx ne ar aba.
Djãm tãwã nhõ me umar mex djà punu got.
Tãmwã ne õ me umar mex djà ra:xi. Nãm
me te kute mar ne kute kraxkôt omũnhmã.
Kritu Jejukôt dja gar adjumar mexkumrẽx.
Õ me umar mex djàjao dja prĩne ar anêje
aptà. Nhym me umar punu 'õ ar amã àr
prãm kêtkumrẽx, amadjàmã àr kêtkumrẽx
ne ar anhõkre kadjwỳnhbê àr kêtkumrẽx.
8 Be, akmere ar, àpnhĩre ar, ba ajte ar amã
mỳjja jarẽ. Godja mỳjja mextire, nàr mỳjja
ajmã kute kêt ne kĩnhkumrẽx jabej gora ar
ajbit ma. Kwãrĩk wãnh gar mỳjja punu 'õ
mar kêt.

Bep mỳjja me kute arẽnh ne 'êxnhĩ kêt 'õ,
me kute katàt kabẽn jadjwỳr 'õ,
mỳjja mex me kute kôt amijo ba 'õ,
me kabẽn mex me kute o aben nhikjê kêt 'õ,
mỳjja mex me kute omũnh ne kĩnhkumrẽx
'õ,
mỳjja mextire me kute kikre kunĩkôt mar
ne kute o ỹrja 'õ,
mỳjja ja dja gar mar o aba.

9 Ije ar amã ikabẽn jarẽnh gar aje ikabẽn
mar ne ikabẽnkôt aje amijo aba ne ije
amijo iba gar aje ije amijo ibakôt ipumũnh
gora ar ã ikudjwa amijo ane nhym kam
Metĩndjwỳnh ar amã umar mex jarẽn prĩne
ar ar ajo ba. Tãm ne ja.
10 Be, nã bãm ikĩnh ra:x ne. Ne
Bẽnjadjwỳrmã amikĩnh jarẽ. Nã gãm ar
ajte ijo djuw mex ba kam ikĩnhkumrẽx ne.
Ar aje ijo djuw mex kêt ne kam ajbir ajte
ijo djuw mex. Ar atãri ar iba ga ren ar ijo
djuw mex rã'ã. Nhym bep amybỳm ne ba
ar iba gar ijo djuw mex kêt. Djã nã gãm ar
ijo aknon ijo djuw mex kêt. Arkati, nã gãm
ar aje imar rã'ã ne te jãnh gar aje ijo djuw
mex prãme.

*Kute arkum arkam amikĩnh jar*ẽnh.

11-12 Djãm imã prãm nàr inhõ mỳjja
kêtkam ne ba ije ar amã amijarẽnhja? Kati,
ikĩnhkumrẽx. Ba arỳm amikam ajkam
aman arỳm tu ate ikrã. Ẽ, godja inhõ mỳjja
kêtkam nàr kon inhõ mỳjja krãptĩkam ba
tu kam ikĩnhkumrẽx ne ar iba. Godja mỳjja
punu arỳm iwỳr bôx ba tu ikĩnhkumrẽx.
Nhym mỳjja mexdjwỳ arỳm iwỳr bôx ba
arỳm ikĩnhkumrẽx. Mỳjja punu nàr mỳjja
mex iwỳr ban bôx katã ba tu ikĩnhkumrẽx
ne ar iba. Imã prãm nàr ijajne jabej, inhõ
nêkrêx krãptĩ nàr inhõ nêkrêx kêt jabej ba
tu ikĩnhkumrẽx ne ar iba. Ja ne ba arỳm
ije mar tỳx. 13 Kritu ta ne ijo tỳx nhym
mỳjja kunĩ iwỳr ban bôx katã ba tu ate ikrãn
ikĩnhkumrẽx ne ar iba.

[14] Bep mrãmri ne gar adjukaprĩkumrẽx. Nã gãm ar itokry pumũn kam anhõd-jànhkôt imã mỳjja jano. Mrãmri ne gar amexkumrẽx.

[15] Amrẽbê ije pykabê Matenikam memã Jeju'ã idjujarẽnh ny jarẽnhmo krax ne kam kurũm itẽmkam ne gar gajbit ikôt apê ne imã mỳjja kwỳ jano. Atemã me kute Jejukôt aben pydji 'õ kute imã mỳjja janor kêt. Ar gajbit ne gar imã mỳjja jano. Be, gar aje imar rã'ãja pumũ. Krĩbê Pirpukam ar aje amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio baja, ar gajbit ne gar imã pi'ôk kaprĩre jano ba amim kuby. [16] Ne ajte krĩbê Texarônikakam idjãm rã'ãkam inhõ pi'ôk kaprĩre kêt. Gar imã kwỳ jano, ne ajte ano.

[17] Djãm ar aje ajte imã pi'ôk kaprĩre nhõrmã ne ba ajte ar amã ane? Kati, Metĩndjwỳnh ar akam kĩnh ne kute ar ad-jukaprĩo pãnh gar akĩnh raxmã.

[18] Nà, mrãmri ar aje imã anorja kunĩ arỳm iwỳr bôx ne imãnhkutãn kwỳ ijakre. Gar aje Epaprodjikôt imã anor nhym kute imã o bôxja imã kungã nhym arỳm inhõ mỳjja krãptĩ ne. Ar aje imã õrja kute Metĩndjwỳnh nhõ mry pyràk, kute õ mry kudjỳre pyràk. Me kute Metĩndjwỳnhmã mry par ne kute kum bôr nhym kum kĩnh ne mekam kĩnhja. Kute tãm pyràk. Nã gãm ar imã mỳjja ngã nhym kam Metĩndjwỳnh ar akam kĩnhkumrẽx. [19] Kam dja ar amã mỳjja ngã nhym ar amãnhkutã ne.

Djãm inhõ Metĩndjwỳnh õ nêkrêx kêt got. Arkati, kàjkwakam õ mỳjja krãptĩti: kute kanhêtire pyràk. Dja ar amã kwỳ ngã, Kritu Jeju djô'ã ar amã kwỳ ngã nhym kam ar anhõ mỳjja ar amãnhkutã. Nhỹnh ne Metĩndjwỳnh ar amã mỳjja 'õ nhõr kêt? Kati, dja ar amãnhkutã kungã nhym rã'ãn kumex.

[20] Gê me kunĩ me banhõ Metĩndjwỳnhmã rax jarẽ, Metĩndjwỳnhbê me Babãmmã rax jarẽ. Kum rax jarẽnh rã'ã rã'ã. Gê me ã ane. Tãm ne ja.

[21] Nã bãm ar ajo ama, wãnh, Kritu Jejukôt ar abê Metĩndjwỳnh nhõ ar amexja ne ba ar akunĩo ama ne. Wãnh ar abenmã ijarẽ. Nhym jakamdjwỳ ar kute Jejukôt abeno kamy ar ajo amak rã'ãn ar amã amijarẽ. [22] Jakam, Metĩndjwỳnh nhõ me mex kunĩ ne ar ar ajo amak rã'ãn ar amã amijarẽ. Nhym bẽnjadjwỳr Xedja nhũrkwãkam me jadjwỳ ar ajo amak tỳ:x ne.

[23] Gê gwaj banhõ Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu ukaprĩkôt prĩne ar akunĩo djuw mex. Tãm ne ja.

Paur kute Korxikam me jamã pi'ôk no'ôk ne ja.

Me'õ nhidjibê Epapraj ne arỳm Paurkôt Jejuo aminhõ. Ne kam akubyn õ pykabê Korximã tẽn kam memã ar Jeju'ã ujarẽnh ba. Nhym mekam kwỳ arỳm tu amim Jeju markumrẽx ne kôt aben pydji. Nhym kam Epapraj Paur'ỳr tẽn bôx. Mekbê ijê djàkam Paur ãm rã'ã nhym Epapraj 'ỳr bôx ne kam õ pykabê Korxikam ar ja Paurmã ar arẽnho nhỹ. Nhym kam tu Paur kute ar omũnh kêtkam tu kum ar kĩnhkumrẽx. Kute ar omũnhmãn pràbê tu kum ar kĩnhkumrẽx ne kam arkum pi'ôk no'ôk ne. Nhym bep Korxikam me kwỳ ne me Metĩndjwỳnh kabẽn kupa'ã ar memã arẽnho ba. Nãm me 'êx ne we,

—Me mykà rênhbit ne Metĩndjwỳnh kum me kĩnh ne meo kra. Ne ajte memã 'êx ne we,

—Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnhmã akabẽn. Djãm abẽnjadjwỳr got ga katàt Metĩndjwỳnhmã amijarẽ? Dja ga kadjy mrãnh djwỳnh kumrẽxmã amijarẽ gê amũ kum ajarẽ, ane. Kati, nãm me memã 'êx. Nhym me kute mỳjja krẽnmã nhym me mebê mỳjja pyman memã kum,

—Ẽ, kwãrĩk wãnh ja krẽn kêt, ane.

Kam ne Paur arkum,

—Kwãrĩk wãnh atemã me kabẽnwã mar kêt. Nhym bep Kritu ne kabẽn mexkumrẽx. Tãm gêdja gar 'ãno djan kabẽn ma. Kritu ajbit kute me utàr. Kwãrĩk wãnh kadjy mrãnh djwỳnhmã akabẽnwã wãm nõ. Kritu pydji ne kute me utàr. Kwãrĩk wãnh atemã 'õ jabej kêt. Ajbit ne Metĩndjwỳnh djwỳnhĩ ne mỳjja kunĩ 'y ne kute me utàr. Nà, nhym Jeju Bãmbê Metĩndjwỳnh tãm ne amiwỳr me bajo bôx. Kra kukwakam amiwỳr me bajo bôx ne me bajo õbikwakumrẽx. Nãm ã Paur arkum pi'ôk no'ôko anen kam arkum ano. Tãm ne ja.

[1-2] Ba ibê Paurmẽ gwaj bakamy Ximoximẽ ne bar ar amã pi'ôk no'ôk ne. Ibê Paur, Metĩndjwỳnh kute ijã amim karõ nhym Jeju Kritu kute ijanor ba itẽm, ba, ba ne ba ar amã pi'ôk no'ôk ne. Krĩraxbê Korxikam Kritu nhõ me ja, õ me mextire ja, ar aje amim Kritu markumrẽx ne 'ã angrà tỳx ne Kritukôt aje abeno akamyja, ar amã ne ba pi'ôk no'ôk ne.

Gê Metĩndjwỳnh ar ajo djuw mex, Metĩndjwỳnhbê me Babãmmẽ krabê Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu ar ukaprĩkôt ar ajo djuw mex ne ar ar ajo ba, ne ar amã umar mex jarẽ gar adjumar mex ne ar aba.

*Paur kute Metĩndjw*ỳnhmã arkam amikĩnh jarẽnh.

[3] Bar ije Metĩndjwỳnhmã ar ajo idjà'wỳrkôt mã kum ar akam amikĩnh jarẽ. Bãmbê Metĩndjwỳnh, gwaj banhõ Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu Bãmbê Metĩndjwỳnh kumã ne bar amikĩnh jarẽ. [4] Mỳkam ne bar kum ar akam ikĩnh jarẽ? Bir, nã gãm ar tu amim Kritu Jeju markumrẽx ne kam kôt amã me jadjwỳ jabêkumrẽx, amã õ me ja, õ me mextire ja jabêkumrẽx bar arỳm kuman kam ikĩnhkumrẽx.

[5] Be, kute ar amã mỳjja mex djir ne gar kam ama. Metĩndjwỳnh kute kàjkwakam ar amã mỳjja mex djir ne katàt ar amã arẽnh, mỳjja mex tãm ne gar aman tu amim kamnhĩxkumrẽx ne kam kam ama. Ar aje mỳjja mexkam amakkam ne gar tu amim Jeju markumrẽx ne kam kôt amã õ me ja jabêkumrẽx. Bir be, nã gãm ar Jeju'ã ujarẽnh nyja man tu amim kamnhĩxkumrẽx. Jeju'ã ujarẽnhja ne katàt nõ. Kabẽn punu kêt. Kabẽn 'êxnhĩ kêt. Kam ne katàt nõ.

[6-7] Be, Jeju'ã ujarẽnh ny arỳm wãkam ar awỳr bôxwã pumũ. Nãm me pyka kunĩkôt Jeju'ã ujarẽnho ajmà. Arỳm ne me o ajmà nhym me ar akudjwa arỳm kuman arỳm kum mỳjja mexbit kĩnh ne ar o ba. Nãm me mỳjja mexbit ma. Be, nãm ã wãkamdjwỳ ar amã arẽnho ane. Gar arỳm ã mỳjja mexbit maro ane. Krax kurũm ar aje mar totokbê ne gar ã amijo ane.

Epapraj ne ar amã Metĩndjwỳnh jarẽnho tẽ gar arỳm kôt maro tẽ. Nà, Epapraj ne ar amã Metĩndjwỳnh djukaprĩ jarẽ. Metĩndjwỳnh ne ukaprĩkôt ar ajo djuw mex. Nhym Epapraj ar amã ukaprĩ jarẽ gar kam arỳm tu amim markumrẽx. Nã gãm ar anhõkre kadjwỳnhbê,

—Nà, mrãmri ne arỳm Metĩndjwỳnh djukaprĩkumrẽx ne ja, ane. Nà, Epapraj ne ar amã arẽ gar maro tẽ. Ar imã Epapraj kĩ:nhkumrẽx. Nãm ar ikôt àpênh ar ba. Mrãmri Kritu nhõ àpênhkumrẽx ne kum

àpênh ar ba ne kute kanga kêtkumrẽx. Nãm wãm ar akam bôx ne ar ikôpdji'ã ar àpênh ba.

[8] Be, Epapraj, ta ne ar imã ar amex jarẽn ar imã,

—Ota arkum aben jabêkumrẽx. Metĩndjwỳnh Karõ ne abenã arkum karõ nhym ar arỳm kum aben jabêkumrẽx, ane. Nãm ã ar imã ar ajarẽnho ane.

[9] Bir be, kam ne bar mã kum ar ajo a'uw. Epapraj kute ar ajarẽnh bar ije mar totokbê ne bar Metĩndjwỳnhmã ar ajo idjà'wỳr ry typydji. Nã bãm ar kum ar ajã,

—Dja ga prĩne arkum 'ã karõ gê ar kuman akabẽnkôt ar amijo ba. Dja ga Akarõo prĩne ar no bô, Akarõo ar no bô gê ar prĩne akukràdjà ma. Nã bãm ar ã kum ar ajo idjà'wỳro ane.

[10] Bir be, dja Metĩndjwỳnh prĩne ar amã ar adjàpênh'ã karõn ar ano bôn ar amã amikukràdjà jarẽ gar kam arỳm mã kôt amijo aba mextire gê Bẽnjadjwỳr ar akam kĩnhkumrẽx. Ga kam ar amã mỳjja mexbit kĩnh ne ar o aban ajte Metĩndjwỳnh maro tẽ:n amũ maro ajkamẽn mar rax ne.

[11] Gêdja Metĩndjwỳnh prĩne ar ajo tỳx. Djãm uma ngri got. Uma raxo kute mỳjja kunĩ jakrenh. Ta tỳxo godja prĩne ar ajo tỳx ne, ta mexo prĩne ar ajo mex ne. Ga kam ar akrànmã amijo aba. Kwãrĩk wãnh gê te mỳjja punu ar akam apôx nàr kon ar akaprĩ ar akam apôx gar mã Jejukôt ajkamẽn tu akrànmã amijo aban angryk kêt ne tu akĩnhkumrẽx. [12] Ne tu Jeju Bãmbê Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽ.

Bir, mỳkam? Bir, arỳm ne gwaj bajo mex. Gwaj bamex nhym kute õ me mextire jamẽ ro'ã gwaj bamã mỳjja nhõrmã. Kute õ me jamã mỳjja mextire djir ja tãm gêdja gwaj baro'ã gwaj bamã kungrà. Õ pykakam a'ubit, õ pykakam me axwe 'õ kêt, mỳjja punu 'õ kêt tãm'ỳr dja gwaj bôx nhym kute gwaj bamã mỳjja ngrành ne kam ar kute gwaj bajo bamã. Kadjy ne gwaj bajo mex ne.

[13] Be, arỳm ne mrãmri tu gwaj bapytàrkumrẽx. Amrẽbê ne Xatanaj ar gwaj bajo ba gwaj kam bamã bajaxwebit kĩnh ne ar o baba nhym kam kute mrãmri akamàt kô tykkam kute ar gwaj bajo ba pyràk. Nhym arỳm Metĩndjwỳnh kubê gwaj bapytà nhym arỳm wãnh ar ba. Arỳm tu Xatanajbê gwaj bapytàrkumrẽx. Xatanaj kute àtykri ar gwaj bajo bajabê ne arỳm gwaj bapytà nhym Kra arỳm ar gwaj bajo ba. Bãm kum Kra kĩnhkumrẽx ja ta ne arỳm ar gwaj bajo ba.

[14] Nà, Bãm ta Xatanajbê gwaj bapa 'amỳ. Amrẽbê Xatanaj ajbit ar gwaj bajo ba nhym kam Bãm kubê gwaj bapa 'amỳn gwaj bajo katon gwaj bajaxwe tu o aknon gwaj bajo ba. Kra tyk ne kamrô bikapĩnkôt ne Bãm gwaj bapytàn gwaj bajaxweo aknon tu mar kêt ne.

Kritu kute raxo katàt me kunĩ jakrenh.
Dju r 1.1; Kar 10.36; Kor 2.9; Idja 1.2

[15] Nà, kra ta ne memã Bãmo amirĩt ne. Djãm me kute noo Metĩndjwỳnh pumũnh got. Me kute noo omũnh kêt. Nhym kam kra ta memã Bãmbê Metĩndjwỳnho amirĩt ne. Amẽ ar kute aben pyràk. Ar amẽ tãmỹ. Nhym kam kra ta memã Bãmo amirĩt ne. Ne kam ajte kubê Metĩndjwỳnh Krakam ta ne õ mỳjja kunĩ djwỳnh, mỳjja kunĩ nhõ bẽnjadjwỳr.

[16] Ta ne kute mỳjja kunĩ 'yr djwỳnh. Bãm kabẽnkôt ne mỳjja kunĩ 'y. Kàjkwamẽ pykakam mỳjja ja kunĩ 'y. Mỳjja me kute noo omũnhjamẽ mỳjja me kute noo omũnh kêtjamẽ, tãm ne kunĩ 'y. Me karõ nhõ bẽnjadjwỳrmẽ kadjy mrãnh djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ mebêngôkre* nhõ bẽnjadjwỳr rũnhmẽ bẽnjadjwỳr krymẽ mỳjja kunĩ ne amim ipêx ne. Bãm kabẽnkôt amim ku'y. Nãm prĩne amim mỳjja kunĩ 'y, prĩne o atom, kam ne õ mỳjja kunĩ djwỳnh, ta õ mỳjja djwỳnh.

[17] Adjàkam, mỳjja kator kêtri ne Jeju ar tĩn ne ba. Djãm pykabê mỳjja ta ar ba? Kati, ta ne kute mỳjjao ba djwỳnh ne kam kute mỳjja 'õ kanga kêtkumrẽx. Kute mỳjja kunĩ 'yrkam ne kute mỳjja 'õ kanga kêt. Kra ta ne ar mỳjjao ba. Nhym mrãmri mỳjja tu kunĩ rã'ã: rã'ã.

[18] Nhym ajte Krabê Jeju ta ne õ me ja kadjy bẽnjadjwỳr. Me kute amim Jeju mar ne kôt amijo baja me tãm ne me kute Jeju nhĩ pyràk. Nhym bep Jeju ne kute krã pyràk. Jeju ne kam õ me ja kadjy bẽnjadjwỳr. Ta ne kutewa ne kam amikôt mỳjja kunĩo apôxo

* 1:16 Apỹnh me õ pyka djàri kunĩkôt ne me kunĩ bêngôkre. Kubẽkà jakamẽ me kakrãtykmẽ me babêngôkremẽ ne me kunĩ: bêngôkre.

tẽ. Ne kubê Metĩndjwỳnh krakam kumrẽx me tyk kurũm tĩn ne kato. Kam ne ajbit pydji raxo kute mỳjja kunĩ jakrenh, raxo mỳjja kunĩmã wa.

[19] Kubê Metĩndjwỳnh djwỳnhĩ. Apỹnh Ar kubê Metĩndjwỳnh djwỳnhĩ. Kra kubê Metĩndjwỳnh djwỳnhkumrẽx. Metĩndjwỳnh ne Kramẽ kute aben pyràk'ã amim karõ nhym kam Kradjwỳ kubê Metĩndjwỳnh djwỳnhĩ. Ar amẽ kubê Metĩndjwỳnh djwỳnhĩ.

[20] Bir be, Metĩndjwỳnh ta ne amim Kra'ã karõ, krakôt kute amim mỳjja kunĩo õbikwamã, pykakam mỳjja nàr kàjkwakam mỳjja, kunĩ kute o õbikwamã. Mỳjkôt? Krakôt, kra ne me kadjy pĩte'ykam tyn kamrô ajkapĩ nhym kam kôt Bãm memã kabẽn mex jarẽ nhym me arỳm umar mexbit ma.

*Metĩndjw*ỳnh kute meo õbikwa.

[21] Amrẽbê ne gar Metĩndjwỳnho akurê djwỳnh. Ar aje ajaxwekôtbit ajamak bẽn ne aje mỳjja jaxwebit ar o abakam ne gar o akurê djwỳnh. [22] Nhym bep ajbir ne Metĩndjwỳnh ar ajo õbikwa. Nã gãm ar te amã kurê nhym Metĩndjwỳnh tu ar ajo õbikwakumrẽx. Kra ne me kadjy amijo kubêngôkren ruwn kam ty. Nhym kam kôt Metĩndjwỳnh ar ajo õbikwakumrẽx. Mỳj kadjy ne ar ajo õbikwa? Bir, kute amiwỳr ar ajo bôx, gar kabem aku'êmã. Ar mrãmri Metĩndjwỳnh mexo amextire ne ajmã akute kêt ne ar aba ne ar akam mỳjja punu 'õ kêtkumrẽx ne kabem aku'êmã. Kadjy ne Metĩndjwỳnh ar ajo õbikwa, godja gar arek o tẽn kanga kêt jabej. [23] Godja gar arek aje Jeju 'ã angràn mrãmri adjãm tỳx ne aje kanga kêt jabej ne kam ajte amijã kamnhĩxbê kam amak ar o aban kanga kêt jabej. Nã gãm ar arỳm Jeju'ã ujarẽnh nyja man kam amim kamnhĩx ne kam kam ama. Godja gar mrãmri arek kôt amijo atẽm rã'ã ne aje kanga kêt jabej ne kam mrãmri arỳm 'ỳr bôx. Djãm ar gajbit ne gar Jeju'ã ujarẽnh ma? Kati, pyka kunĩkôt ne Jeju'ã ujarẽnh mekôt ajmà. Ba ibê Paur ne ba memã Jeju kukràdjà ny'ã idjujarẽnh mõ. Idjàpênh ne ja. Kam ne ba kàjbê memã 'ã idjujarẽnh mõ.

Paur me kadjy àpênh.

[24] 'Ã idjujarẽnh mõ nhym me arỳm kôt ijo ajkẽ ba itokry ne. Djãm kôt ikaprĩ? Arkati, ikĩnhkumrẽx. Me akadjy ne ba itokry ne kam ikĩnh ne. Mete Krituo bikẽnh nhym tokryja 'ã ne me ijakre. Ba kam ba itokrykôt mete inhĩo bikẽnho ba, ba itokryjakôt ne ba Kritu tokry nhinomã rẽnho tẽ. Jeju nhĩ kadjy, mete amim Jeju mar ne kute Jeju nhĩ pyràkja, me kadjy ne ba itokryja. [25] Ne me akadjy idjàpênhja. Metĩndjwỳnh ne me akadjy idjan imã idjàpênh jarẽ. Ba kam me amã idjàpênh ar iba. Mỳj idjàpênh nã? Bir, ije me kunĩmã prĩne Metĩndjwỳnh kabẽn'ã idjujarẽnh itẽm nhym me kunĩ kute marmã.

[26] Amrẽbê ne me kunĩbê Kritu apdju ne. Nãm me bakukãmãre amikam kra jadjwỳro tẽm tãmtã: nhym bipdjur rã'ã. Nhym kam ajbir Metĩndjwỳnh arỳm memã o amirĩt, ta õ me mextire jamãbit o amirĩt ne. Kute amim me ja'ã karõkôt ne memãbit o amirĩt ne. [27] Amrẽbê ne amim 'ã karõ ne kam mebê udju: ne. Ne arỳm jakam memã o kato, õ me mextire jamãbit ne o amirĩt ne. Mỳj ne mekbê udju ne ajbir memã o amirĩt ne? Bir, Kritu me bakadjwỳnhbê ỹrja. Tãm ne gu me õ mỳjja mex'ã amim kamnhĩx ne. Kritu me bakadjwỳnhbê ỹrkam ne myt kunĩkôt mã me bamã mỳjja mex ngã ba me ikĩnhkumrẽx. Mã ne mỳjja mexja kute? Bir, mỳjja mex ja ne apêx prãm kêtkumrẽx. Mỳjja mex ja ne mexo kute mỳjja kunĩ jakrenh, kute me kute õ nêkrêxo amimexja kunĩ jakrenh mex ne. Dja mã amirĩt rã'ã ne. Djãm me kwỳmã ne o amirĩt ne? Kati, pyka kunĩkôt ne õ me jamã o amirĩt ne.

[28] Bir be, kam ne bar mã me kunĩmã Kritu'ã ajarẽ. Ar ikrã mexkôt, ar ikabẽn mexo ne bar me kunĩmã tĩn jangijn me kunĩmã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ. Ar ije Metĩndjwỳnhmã meo imõr ne kum me õrmã. Me kunĩ arỳm kute Kritu mar mex ne kute inomã mẽnh, me tãm ne bar ije Metĩndjwỳnhmã meo imõr ne kum me õrmã. [29] Kadjy ne ba idjàpênhkamityk djà kêt ne. Djãm Kritu rerek got. Axwe tỳx ne ta tỳxo ijo tỳ:x ba kam me kadjy idjàpênh ra:x ne.

2

Kritu ajbit rax nhym me kute ja mar kadjy ne Paur djàpênh raxja.

1 Ẽ, ba ar amã arẽ, gar ama. Gora ar
amã idjàpênh raxjakôt ima. Krĩraxbê Raod-
jikam ar jamẽ apỹnh krĩ rũnh djàri me jamẽ
me aje te ipumũnh kêt ba akrànmã ar me
akunĩmã idjàpênh ibaja pumũ.
2 Mỳj kadjy ne idjàpênh raxja? Ije ar amã
tỳx jangjênh gar ajte atỳxmã. Ne ajte ar
amã aben jabên axikôt akabẽn ne ar abamã.
Ga kam ar aje mrãmri Kritu markumrẽxmã,
Metĩndjwỳnh kute prĩne mekbê o bipdjurja
ar aje mar ne aje katàt kôt mar ar o abamã.
Mỳj ne mekbê o apdju? Kritu. Kritu mekbê
bipdjur ne gar aje marmã. Me kute Kritu
mar rax ne kute mrãmri me õ nêkrêx rũnh
pyràk. Dja gar ã Kritu mar rũnho ane. Kadjy
ne idjàpênh raxja.
3 Nà, Kritu pydji ne kute amikadjy memã
no mex jangjênh djwỳnh. Ajbit kute memã
Bãmmẽ ar kukràdjào amirĩt, kukràdjà
bipdjurjao amirĩt nhym kôt me arỳm õ
mỳjja mex maro tẽ, õ mỳjja mex maro tẽn
kam kôt no mex. Nhym kam apỹnh me
kute Metĩndjwỳnh nhõ mỳjja mar djàri
mrãmri kute õ nêkrêx mextire ja pyràk.
Be, ga Kritu pydji kute amikadjy memã no
mex jangjênh nhym me no mex ne kute õ
mỳjja marja pumũ. 4 Atemã 'õ kêt. Ta pydji
ne kute Bãmo amirĩt. Ẽ, me'õ kute ar anoo
biknor karõ ne ba ar amã katàt 'ã ajarẽ. Me
'êx ne kute kabẽn punuo amikabẽn mex ne
o kute ar anoo biknor karõ ne ba ar amã
ane.
5 Nãm te jãnh prãme ba amybỳmbit imã
ar akĩnh ne ar amar rã'ã. Arỳm ne ba ar
aman kam ikĩnhkumrẽx ne. Nã gãm ar
amim Kritu markumrẽx ne 'ã angrà tỳx ne
amã me uma kêt ne kanga kêtkumrẽx ne
'ãno dja, ne akrànmã aben mẽ ar aba. Ba
kuman kam ikĩnhkumrẽx ne.

Ar kute Kritubit mar kadjy.

6 Bir be, ar aje Kritu Jejuo anhõ
Bẽnjadjwỳrkam ã kôt amijo abao ane, anhõ
Bẽnjadjwỳr Jejukôt ã amijo abao ane. 7 Dja
gar ã amũ Kritu maro abikamẽnho atẽm
kute mrãmri ne pĩ abatành kadjy kute
pykamã arê ngjênh ne kute pyka 'amỳnh
tỳxja pyràk. Dja gar ã amũ Kritu maro
abikamẽnho atẽmo ane, ne ã Kritu 'amỳnh
tỳx ne 'ãno adjãmo ane. Ne amrẽbê ar aje
amim Kritu marja arek o tẽ. Me kute ar amã
arẽnhkôt dja gar arek o anhỹro tẽ. Dja gar
ã o anhỹro atẽm rã'ãn prĩne mar tỳx ne. Ne
kam Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽ, ne kum
amikĩnh jarẽnh 'ãno dja.
8 Dja gar aminêje me kabẽn punuwã
pumũ. Dja me kabẽn punu 'êx ne amijo
kabẽn mex ne mõn ar anoo akno. Djãm
me kabẽn punuja kabẽn katàt got, kabẽn
mex got? Kati, me kabẽn kajgo mexi. Me
ta ne me ar abenmã 'êx ban amũ abenmã
arẽnho mõr tãmtã nhym ĩ kamingrãny amũ
abenmã arẽnho mõ. Djãm Metĩndjwỳnh
kabẽnkôt ne wã? Kati, me ta kukràdjàkôt
ne me kabẽn kajgowã. Nhym bep atemã ne
Kritu kabẽn katàtà. Mrãmri katàt arẽ.
9 Kubê Metĩndjwỳnh djwỳnhkumrẽx.
Amijo kubêngôkren me bawỳr pykamã
ruw. Kubêngôkrekam ne kubê
Metĩndjwỳnhkumrẽx. Ãm Metĩndjwỳnh
djwỳnhĩ. Ta ne kubê Kritu. 10 Ne ta gwaj
bakadjwỳnhbê nhỹn gwaj bamã umar
mexti:re jarẽ. Gwaj bamã umar mextire
jarẽ gwaj kam bakĩnhkumrẽx. Mã ne gwaj
bakĩnh kute? Bir, mrãmri me kute õ nêkrêx
rũ:nhkam kĩnhja pyràk. Dja gwaj Jejukam
bakĩnho bamã nêkrêx kĩnhja jakrenh mex
ne. Ẽ, mrãmri ne Kritu raxo kute me
bẽnjadjwỳr rũnhmẽ me bẽnjadjwỳr kry
kute meo baja kunĩ jakrenh. Ta ne umar
mexo ar gwaj bajo ban gwaj bajo kĩnho ba,
gwaj bamã kĩnh jangjênho ba.
11 Arỳm gwaj baje Krituo aminhõkam ne
gwaj atemã bakukràdjà. Gwaj bakukràdjà
tũm, gwaj bajaxweja ne gwaj arỳm tu wãnh
kangan kum banhire. Ne kam gwaj bamex
kute mrãmri ne mekbê idjaer kute me my
nhinhu kà rênh nhym me kam mex ne kĩn-
hja pyràk. Me bajtem kute Metĩndjwỳnh
nhõ me ja mar kadjy ne me me my nhinhu
kà rê. Nãm me me my nhinhu kà rên mũm
kurẽn kam kĩnh nhym Kritudjwỳ arỳm
gwaj bamã gwaj bakukràdjà tũmja mũm ã
rẽnho ane gwaj kam ã badjwỳ ã bamexo ane
nhym Metĩndjwỳnh arỳm gwaj bakam kĩnh
ne.
12 Jeju akubyn tĩn ne me tyk krã kurũm ka-
tor'ã ne ngônhmã gwaj bajangjênhja ami-
jakre. Ngônhmã gwaj bajangjênh ne kute
Jeju tyk ne pykakam ir pyràk. Nãm me ã
ngônhmã gwaj bajangjênho ane. Ngônhmã
gwaj bakrã jangjênh, gwaj kam akubyn
bakrã apôx ne kute Jeju kẽnkre kurũm
akubyn tĩn ne kator pyràk. Metĩndjwỳnh ta
ne tỳxo akubyn Krituo tĩn, me tyk kurũm

Krituo kato. Gwaj kam arỳm tu amim kamnhĩxkumrẽx nhym kam ngô kurũm me bakator kute gwaj badjwỳ akubyn batĩn pyràk, kute ta tỳxo Kritumẽ ro'ã gwaj bajo tĩn pyràk. Kam dja gwaj bakukràdjà nykôt-bit amijo baba.

13 Bir be, amrẽbê ne gwaj baje batyk pyràk ne ar baba. Nã gwaj bajaxwekumrẽx ne mũm amikukràdjà tũm rẽnh kêtkam kute me batyk pyràk. Nhym bep ajbir ne Metĩndjwỳnh gwaj bajaxwe kunĩo bi-knorkumrẽx. Nhym kam kute Kritumẽ ro'ã gwaj bajo tĩn pyràk.

14 Arỳm ne Metĩndjwỳnh Môjdjê kukràd-jào apêx. Môjdjê kute memã "Kwãrĩk wãnh" anhỹr ne 'ã pi'ôk no'ôkja arỳm o apêx. Nã gwaj te kukràdjàkôt amijo babamãn ãm mã bajamakkre kêt. Nhym kam Metĩndjwỳnh õkre kadjwỳnhbê,

—Ikra tykkôt, mete pĩte'ykam kum o i'ẽk nhym tykkôt dja me tu amim ikamn-hĩxkumrẽx ba kam me'ã mex rẽ. Nãm me te Môjdjê kukràdjàkôt te o anen mar kêtkumrẽx ne, ane. Nãm ã Metĩndjwỳnh o anen ã Môjdjê kukràdjào apêxo ane.

15 Be, Kritu tykkôt ne Metĩndjwỳnh me karõ punu rũnhjadjwỳo ajkẽ, me karõ punu nhõ bẽnjadjwỳrmẽ, me tãm ne Metĩndjwỳnh meo ajkẽ. Nãm me amipardja'ã me pa 'amỳn kam meo kurwỳko ban meo bôx. Me ipôkri ne me meo kurwỳko ban meo bôx ne kam prĩne mekbê àbêr djà kunĩo apdjun kam memã me uma ngrành mex ne. Nhym me kunĩ kôt omũn arỳm kôt kuma. Nãm ã Kritu tykkôt ã Metĩndjwỳnh me karõ punu rũnho bikẽnho ane.

16 Metĩndjwỳnh kute me karõ punu rũnho bikẽnhkam kwãrĩk wãnh õ kukràdjàja mar kêt. Nãm me Môjdjê kukràdjà kupa'ã mekbê mỳjja pyma ar o ba ne memã ami-jangri'ã apnê. Bir be, kukràdjà kakritja dja gar mar kêt. Metĩndjwỳnh arỳm kute mỳjja tũmjao apêxkam dja gar mar kêt. Kwãrĩk wãnh ga arĩk ar adjàkur abakam gê me'õ adjàkur mỳr jabej ar amã kabẽn 'õ jarẽnh kêt, nàr kon, mỳjjao akõm mỳr jabej gê me'õ ar amã kabẽn 'õ jarẽnh kêt. Nàr kon, me rer mex 'õkam, mytyrwỳ 'õkam, akati 'õkam, me rer mexo mõrkam, mekôt ar aje amijo anhỹr kêtkam, kwãrĩk wãnh gê me kam ar amã kabẽn 'õ jarẽnh kêt. Kwãrĩk wãnh mỳjja kukràdjà ja mỳr jabej gê me'õ ar amã àkrê kêt.

17 Kritu bôx kêtri ne me kukràdjà ja arĩk kam ar ba. Nãm me Kritu kutêp ar kukràdjà jabito ba. Kajmã'ã ari o ba nhym kam bôx ne arỳm o ajngrà, kukràdjà tũmja tu mũm kumẽ.

18 Kwãrĩk wãnh me 'êx ne kute amijo pijàm ne arĩk Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnhmã kabẽnja wãnh nõ. Nãm me kum mỳjja ja kĩnh ne 'ã ar amã apnê, ar aje me kudjwamã. Nãm we me,

—Dja gar me ikudjwa kadjy mrãnh djwỳnhmã amijarẽn kum rax jarẽ nhym arỳm Metĩndjwỳnh kum ar akĩnh. Dja ga ar o anhỹr kêt nhym arỳm kum ar akĩnh kêt. Djãm abẽnjadjwỳr got ga tu Metĩndjwỳnhmã akabẽn, ane. Kati, nãm me 'êx. Kwãrĩk wãnh wãm nõ gê me ja ar anoo biknor kêt.

Nãm we me biptirkam mỳjja pytiro ik-wãn we ar amã kôt 'ã ujarẽnh ba. Kati, nãm me 'êx. Me ja ne me kajgo mex ne kam we ar amã mỳjja jarẽnho ban we amijo àmra ba. Kati, nãm arĩk ar ta amijo 'êx ne amijaxwekôt amiman kam we amijo àmra ba. Kati, nãm me 'êx. 19 Ne arỳm Kritumã iren 'amỳnh kêt.

Kritubê Metĩndjwỳnh djwỳnhkumrẽx. Ta ne wỳnhĩ. Kute ta krã pyràk. Me baje Kritu mar ne gu me baje ĩ pyràk. Nhym bep Kritu ta ne kute krã pyràk nhym me kum iren 'amỳnh kêt. Nã gu me bakukràdjàri ajkanhõk ne kam tu batypydji. Apỹnh kêtê. Me bakukràdjàmẽ me bakudjêk kunĩo aben pydjin me bakrãmã kumẽ.

Nãm ã Kritu ta kubê krãkam ta ĩo djuw mexo tẽ, me bajo djuw mexo tẽmo ane. Kritu ne ta õ me jamã bẽnjadjwỳr ne kam amim meo atom ne meo djuw mex. Te apỹnh me ba djàri baba nhym tu amim me bajo atom, me bajo aben pydji gu me batypydjin aben mẽ ar baban kam kôt bamã aben jabên kam baro'ã Kritu maro tẽ. Metĩndjwỳnh ne amim me bajã karõ gu me kam kàjmã kôt ã maro batẽmo ane.

20 Arỳm ne gar Kritumẽ ro'ã ty nhym arỳm ar amã mỳjja kukràdjà kakritja mũm kumẽ. Kritu kute ar amã mỳjjao apêx gar kam mã ajte amã akukràdjà kakrit kĩnh. Mỳkam ne gar akubyn mã amã pyka jakam

me kukràdjà jabit kĩnh ne kôt ar amijo aba?
Nãm we me,
21 —Kwãrĩk wãnh byr kêt,
—Kwãrĩk wãnh kakinh kêt,
—Kwãrĩk wãnh kupênh kêt, ã we anhỹr
ar ba gar kôt amijo aba.
22 Djãm Metĩndjwỳnh kukràdjà ne ja ne
me we ar "Kwãrĩk wãnh" ar o ban mekbê
mỳjja pyma ar o ba? Kati, me ne me ane.
Kukràdjà tũm, kukràdjà kakritja arỳm kêt.
Metĩndjwỳnh arỳm kukràdjà tũmjao apêx
gu me arỳm kôt amijo baba kêt. Mrãmri
kute me badjàkur djà pyràk. Tebê dja me
batikkrekam apêx ne me banhĩ'ã apêx ne
me bakrãkà'ã mrã. Nãm ã kukràdjà kakrit,
kukràdjà tũmja apêxo ane.
23 Me kute mebê mỳjja pymaja ne me
'êx ne kabẽn mex ne. Bep kati, nãm
me tu ar mỳjjamã amijarẽnho ba, mỳjjao
Metĩndjwỳnh ne ar kum amijarẽnho ban
'ã memã apnê nhym me kudjwa. Nãm we
me 'êx ne we ar amijo pijàmo ban ar ta
aminhĩ djwỳnho bikẽnho ba. Me ta kute we
amibê axwe rênhmã prĩne amijo bikẽnho
ba. Metĩndjwỳnh kute memã ja jarẽnh kêt.
Me ta ne me arĩk ta kute amijaxwe bĩnmã
apỹnh amijo ba djàri amijo ba. Nãm me
amititik ne kam amijo bikẽnh mexo ba.
Kati, ãm kajgo mexi. Nãm me te aminhĩ
djwỳnhja te o ane nhym ãm mã axwe. Djã
nãm me amibê axwe kurê? Kati, nãm me te
o anen mã axwe.

3

Ar kute katàt amijo bamã arkum 'ã karõ.

1 Gora ar Kritumẽ ro'ã arỳm akubyn
atĩnkam, ngô kurũm ar ajapôx kute akubyn
atĩn pyràk, kam dja gar kàjkwakambit
mỳjja jabej ajkam ama. Kam ne Kritu
nhỹ, Metĩndjwỳnh djubôk'ãnh nhỹ. 2 Dja
gar kàjkwakam mỳjjakôtbit ajamak bẽn.
Kwãrĩk wãnh pykakam mỳjja mar kêt.
3 Kute Kritumẽ ro'ã arỳm atyk pyràk.
Djãm me tykkam kute pyka jakam mỳjja
mar got. Bir be, arỳm Kritumẽ ro'ã
ar atyk ne ro'ã akubyn atĩnkam, dja gar
jakam, pyka jakam, Kritumẽ atypydjin ari
ar aba. Nhym kam Kritu kadjwỳnhbê,
Metĩndjwỳnh ar ajo bipdjur mex ne, kute
apytàr mex kadjy. Kam dja gar kàjk-
wakam mỳjjabit ma. 4 Be, Kritumẽ ne gar
atypydjin ar aban kam tu atĩnkumrẽx ne.
Gêdja Kritu akubyn raxo amirĩt ne kam
abêngôkredjwỳ* arỳm araxo amirĩt.
5 Bir be, kam dja gar arĩk abawã tu
krã'yrkumrẽx gê on wãnh nõ. Kwãrĩk
wãnh gar krô'ã aprõ kêt, nhym me nijadjwỳ
krô'ã mjên kêt. Ar aprõ prãm, nhym me
ni mjên prãmja kwãrĩk wãnh nõ. Gê me
my prõ prãm ne kurẽ ar ba, nhym me
ni ar mjên prãm ne kurẽ ba kwãrĩk wãnh
nõ. Me kum mỳjja punubit prãmja kwãrĩk
wãnh nõ. Ne me kum nêkrêxbit prãmja
kwãrĩk wãnh nõ. Nãm me kum nêkrêxbit
kĩnh ne kam kôtbit amak bẽn ne kam kum
Metĩndjwỳnhja mar prãm kêtkumrẽx. Me
kute mỳjjao Metĩndjwỳnh karõ nhipêx ne
kute we kum ar amijarẽnho baja tãm ne
Metĩndjwỳnh kum kĩnh kêtkumrẽx. Nhym
me kum nêkrêxbit prãmjadjwỳ kum kĩnh
kêtkumrẽx. Amẽ punu nhym kam kum
kĩnh kêto aben pyràk ne. Kam ne ba ar amã,
—Tãm gêdja on wãnh nõ, ane.
6 Mỳjja ja kunĩkôt ne Metĩndjwỳnh
mekam ngry:k ne. Godja me kute mỳjja jao
ban kam kute Metĩndjwỳnhkôt amijo ba
kêtkumrẽxja, me tãm gêdja Metĩndjwỳnh
mekam ngryk ne ĩ memã o pãnh. 7 Nhym
bep amrẽbê ne gar gadjwỳ ã amijo aba
punuo anen ajbit ma.
8 Bep jakam dja gar on mỳjja ja kunĩ
kanga. Kwãrĩk wãnh gar angryk kêt ne
memã adjàkjêr kêt ne aje amipãnhmã mar
kêt ne me kàmex jarẽnh kêt ne ajajkwakam
akabẽn punu 'õ jarẽnh kêt. Me my kute me
nire kukràdjà'ã me aprỳja dja kêt. Nhym
me niredjwỳ kute me my kukràdjà'ã me
aprỳjadjwỳ dja kêtkumrẽx.
9-10 Kwãrĩk wãnh gar akukràdjà tũm
jakôt abenmã ajêxnhĩ kêt. Arỳm ne gar
akukràdjà tũmja mũm kunĩ mẽ. Ar aje
akukràdjà tũmkôt aje abenmã ajêx aba
ja ne gar arỳm nhĩ'ãm kunĩ mẽ. Pãnh
ne gar akukràdjà nykôt mỳjja mexbit ma.
Metĩndjwỳnh kute ar ajo ny nhipêx djwỳnh
ne ar ajo nyo tẽ, ar aje Metĩndjwỳnh mex
pyràk kadjy ne ar ajo nyo tẽ, prĩne ar aje
Metĩndjwỳnh markumrẽxmã ne ar ajo nyo
tẽ.

* 3:4 Apỹnh me õ pyka djàri kunĩkôt ne me kunĩ bêngôkre. Kubẽkà jakamẽ me kakrãtykmẽ me babêngôkremẽ ne me kunĩ: bêngôkre.

[11] Metĩndjwỳnh kute meo nykam ne me
arỳm abenmã kre rax kêt ne tu arỳm abenã
tỹm ne typydji. Arỳm Kritukôt me apỹnh
ba djàri kute abeno kurê djwỳnh kêtê ne
kam arỳm tu abeno kamyn abeno õbikwa.
Me bajtemmẽ mebê idjaermẽ, me tãm ne
Metĩndjwỳnh arỳm meo aben pydji. Ne ajte
me my nhinhu kà rênhmẽ me mykà tãmẽ,
me tãm ne Metĩndjwỳnh ajte meo aben
pydji. Me kute arỳm me krõrmẽ me krõr
kêt apỹnh õ pykakam ba djàri bajamẽ, me
tãm ne Metĩndjwỳnh arỳm meo aben pydji.
Me kute me pa 'amỳnh nhym me memã
àpênh kajgo ar bajamẽ me kute memã o
pãnh kadjy àpênhjamẽ, me tãm ne arỳm
Metĩndjwỳnh meo aben pydji. Nà, ne arỳm
memã me kute abeno kurê djwỳnhja arỳm
o ajngrà. Kritukôt ne me aben pydji ne
kam kute Kritubit mar, arỳm ajbit kute
amikajmãtã mar. Djã nãm kum me'õ kĩnh
kêt ne? Kati, nãm kum me kunĩ kĩnh ne me
'ãno dja. Nãm me 'ãno ãmo aben pyràk ne.

[12] Ga Metĩndjwỳnh kute amijo ar apytàr
ne arỳm kute amim ar ajo bikjêr ne kam
kute ar ajo mex ne kum ar ajabêkumrẽxja
pumũ. Kam gêdja gar tu amim akukràdjà ny
man kôt amijo aba. Gora ar amã me kaprĩ
ne adjukaprĩ ne ar meo aba. Kwãrĩk wãnh
ar ajõ apydji arax prãme ari aba kêt. Dja gar
memã aprĩ mex ne ar meo aba. Tu akabôt
katin akrànmã ar meo aba. Be, mỳjja mex ja
dja gar ã maro anen kam tu kôt amijo aba.

[13] Gêdja me'õ ari kute anoknoro ba jabej
kwãrĩk wãnh ga kum adjàkrê kêt ne mã kum
akabẽn mex jarẽ. Dja gar ã anen ar abeno
aba. Dja gar abenkam amikrà rax jabej nàr
kon amikrà ngri jabej tu o aknon abenkam
angryk kêt. Gar Bẽnjadjwỳr djwỳnh arỳm
ar aje kam amikràja tu o biknorkumrẽx
ne ar akam ngryk kêtja pumũ. Dja gar ã
anen ar aje abenkam amikràja tu o abi-
knorkumrẽx ne abenkam angryk kêt.

[14] Gora ar mỳjja ja kunĩkôt amijo aban
kam ajte iby amã aben jabê. Gora ikabẽn ja
ma. Ar amã aben jabên ar abeno aba. Ar
atypydji djà ne ja. Ar amã aben jabên kam
atypydjin kam amexkumrẽx. [15] Djãm ar aje
abeno ajtemmã ne Metĩndjwỳnh amiwỳr ar
ajuw? Kati, gar atypydjin aben kam adju-
mar mex kadjy ne amiwỳr ar ajuw. Bir be,
kam dja gar adjumar mexbit ma. Kritu ta
umar mextire jao dja ar amã umar mextire
jadjà ne o aben nêje me akukrà. Dja ta õ me
umar mex djào prĩne ar ajaên kam o aben
nêje ar ajakre. Ẽ, gora ar Metĩndjwỳnhmã
amikĩnh jarẽ.

[16] Gora ar prĩne ajamakkrekam Kritu
kabẽn kunĩ nhôn kôt ar amijo aba.
Ne akabẽn mexo abenmã Metĩndjwỳnh
kukràdjà jarẽn o abenmã tĩn jadjà.
Ne Metĩndjwỳnh'ã angrer aba. Mebê
idjaer nhõ me ngrer tũm jarẽn kam
ajte Metĩndjwỳnh Karõ kute ar amã
me ngrer ny jarẽnhjadjwỳ jarẽ. Ne
Metĩndjwỳnhmã ar amikĩnh jarẽ, angr-
erkôt kum akadjwỳnhbê akĩnh jarẽ.

[17] Dja gar Bẽnjadjwỳr Jejukôt amijo aban
Jeju Bãmbê Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽ.
Djãm ar akàtàm, djãm ar anhõ bẽnjadjwỳr
kêt dja gar adjàpênh punun akabẽn punu?
Kati, ar abê Bẽnjadjwỳr Jeju nhõ àpênhkam
dja gar adjàpênh mexkumrẽx ne akabẽn
mex ne. Ar abê Bẽnjadjwỳr Jeju nhõ
àpênhkam dja gar anhõ bẽnjadjwỳrkôt
amiman kôt akabẽn mexkumrẽx ne kôt
adjàpênh mexkumrẽx ne mỳjja kunĩkôt
Jeju Bãmbê Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽ.
Kritukôt kum amikĩnh jarẽ.

[18] Ẽ, ar apa, ar anire, arỳm ar amjênja
dja gar amjên kabẽn man kôt amijo
aba. Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute ar amã ã
anhỹrkam dja gar ã amjên kabẽn mar ne
kôt amijo abao ane nhym kam mexkumrẽx
ne.

[19] Ẽ, ar apa, ar amy, ar amã aprõ jabên
kum akabẽn djà jarẽnh kêt ne kum akabẽn
mexbit jarẽ.

[20] Ar apa, ar aprĩre, gora ar ar anãmẽ ar
abãm ar kabẽn man ar kabẽnkôt amijo aba.
Ar kute ar amã kabẽn jarẽnhjakôt amijo aba
ne o abiknor kêt. Nhym kam Bẽnjadjwỳr
djwỳnh ar akam kĩnhkumrẽx ne.

[21] Ẽ, ar apa, ar ajabatànhja, kwãrĩk wãnh
gar akra arkum akabẽn kêt ne arkum ngryk
jadjàr kêt. Arkum akabẽn mexbit jarẽ. Dja
gar arkum adjàkrê nhym ar arỳm kaprĩ ne
katàt mrãnhja kanga.

[22] Ẽ, ar apa, memã ar adjàpênh kajgo
ar abawã, me kute ar ajo pãnh ne amim
ar apa 'amỳnh gar memã adjàpênh ka-
jgo ar abawã gora ar pyka jakam ar apa
'amỳnh djwỳnhja kabẽn ma. Kute mỳjja
ar amã arẽnh kunĩkôt dja gar kabẽn man
kôt amijo aba. Djãm me kute ar apumũnho

ku'êkambit got gar memã adjàpênh mex ne, nhym we me ar akam kĩnhmã? Kati, me kàxãdjwỳ dja gar tu adjàpênh katàt ne. Ar amã Bẽnjadjwỳr Jeju kĩnh ne amã umakam dja gar tu kum adjàpênh katàt ne.

23 Gora tu ar adjàpênhkumrẽx. Kwãrĩk wãnh gar adjàpênh punu kêt. Dja gar tu adjàpênh kunĩ amã kĩnh ne kupênho tẽ. Ne tu adjàpênh mexkumrẽx ne katàt adjàpênh tẽ. Djãm pykabê mebêngôkre 'õbitmã ne gar apê? Kati, kàjkwa kam ar anhõ Bẽnjadjwỳrmã ne gar apê. Kam ne ba ar amã katàt ar adjàpênh'ã karõ, ar aje katàt adjàpênhwão atẽmmã ne ba ar amã adjàpênh'ã karõ.

24 Gora ar ama. Bẽnjadjwỳr djwỳnh ta dja ar amã o pãnh. Kute õ me jamã mỳjja mextire djirja dja ar amã kungã gar amim aby. Bir be, Bẽnjadjwỳr Kritumã ar adjàpênhja man kam kôt kute ar apa 'amỳnh djwỳnhmã adjàpênh ar aba.

25 Bep apỹnh me axwe djàri gêdja Metĩndjwỳnh memã axwe pãnh jarẽnho tẽ. Amrẽbê tĩnri axweri gêdja Metĩndjwỳnh kôt kum o pãnh ne, tĩnri axwekam dja memã o pãnho aben pyràk ne. Djã nãm we,

—Ije bep tãmja ne õbikwa krãptĩ ne kam bẽnjadjwỳr rax. Kwãrĩk wãnh kum pãnh jarẽnh kêt. Ba 'uwtĩjamã pãnh jarẽ, anhỹr got? Kati, nãm tu memã pãnh jarẽnho aben pyràk ne. Ne me axwekam katàt memã o pãnh.

4

*Me b*ẽnjadjwỳr kute õ àpênho ba katàtmã.

1 Ẽ, ar apa, ar aje meo pãnh ne amim me pa 'amỳnh nhym me ar amã àpênh kajgo ar bawã, ar amã ne ba ikabẽn. Gora ar anhõ àpênhmã akabẽn mex jarẽn meo aba katàt. Ẽ, ar gadjwỳ ne gar kàjkwakam anhõ Bẽnjadjwỳr. Gora ar ama. Tãm ne ja.

2 Ẽ, ar apa, gora ar akupãnhtã Metĩndjwỳnhmã akabẽn 'ãno dja. Gora ar Metĩndjwỳnhmã amijarẽnhkam amã adjukanga kêt ne aje kum amijarẽnh ar o abakôt aje mỳjja'ã 'wỳrja tãm dja gar kam ama. Ne kum ar akabẽnkôt kum amikĩnhdjwỳ jarẽnh 'ãno dja.

3 Kum ar akabẽnkôt ar badjwỳ kum ar ijo a'wỳ gê Metĩndjwỳnh mỳjja kute ar ibê àptàrjao ajngrà bar tu memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ, memã Kritu jarẽ. Nãm mekbê apdju bar kam ije memã o amirĩtmã. Kam ne ba mekbê ijê djàkam idjãmja. Nã bãm ije memã Kritu jarẽnho itẽm katikôt nhym me mekbê ijê djàkam imẽ. 4 Bir be, kam gêdja gar kum ijo a'wỳ, ije memã arẽnh ne ije katàt memã o amirĩtmã. Ije Jeju mekbê bipdjurja memã arẽnh ne ije memã mã o amirĩt nhym me kute katàt marmã. Nà, kadjy ne Metĩndjwỳnh amim idja, ije prĩne memã o amirĩtmã. Tãm ne ja.

5 Be, me kàtàm kadjy, me kute Jeju mar kêtja, kadjy dja gar akrànmã amijo aba mextire ne memã akabẽn mexbit jarẽ. Gêdja aje Jeju'ã adjujarẽnh djà awỳr bôx ga kam mekmã Jeju jarẽ.

6 Gora akrànmã memã adjujarẽnho akrĩ gê me ar amã,

—E kum goja ajte adjujarẽnho nhỹ. Ga nã gãm akabẽn mar prãmre, ane. Gêdja me kute mỳjja 'õ mar prãm jabej akukij ga kam memã katàt 'ã adjujarẽnho nhỹ. Be, tãm ne ja.

*Ap*ỹnh õbikwamã kute kabẽn janor.

7 Ota me bakamy Xikiku dja ar amã prĩne ijarẽ. Gwaj bamã Xikiku jabêkumrẽx tãm dja ar amã ijarẽ. Nà, nãm ikôt àpênh mexkumrẽx ne àpênh kanga kêtkumrẽx. Bẽnjadjwỳr nhõ àpênhkumrẽx ne ja. Nãm ar ikôt kum àpênh ar ba. Ta dja prĩne ar amã ijarẽ. 8 Kadjy dja ba ar awỳr ano, kute ar amã ar ijarẽnh gar aje ar imar nhym kute ar amã kĩnh jadjàr gar ajte atỳx ne akĩnhmã. Kadjy dja ba ar awỳr ano. 9 Gwaj bakamy Ônemudjwỳ dja ba ano, wãm ar ro'ã ar ano. Gwaj bamã Ônemu jabêkumrẽx, tãm dja ba ano. Nãm amim Kritu markumrẽx ne kanga kêt. Ar ajõ 'õ. Be, ar ta dja ar ar amã jakam mỳjja kunĩ jarẽ.

10 Gwaj bakamy Arxakumẽ ar iro'ã mekbê ijê djàkam dja. Ne ar ajo aman wãm ar amã amijarẽ. Nhym Makudjwỳ kubê Banabe tàmdjwỳja adjwỳnhdjwỳ ar ajo aman wãm ar amã amijarẽ. Ẽ, arỳm ne ba ar amã 'ã karõ. Dja ar awỳr tẽn bôx gar amiwỳr o wadjàn kum akabẽn mex jarẽ. 11 Jejuw, mete kum Juxu jarẽnhja adjwỳnhdjwỳ ar ajo aman wãm ar amã amijarẽ. Be, Arxakumẽ Makumẽ Jejuw ar ajbit ne Ar kubê idjaer ne kute amim Jeju mar ne ar ikôt àpênh ar ba. Ar kute mekmã Jeju jarẽnh

nhym me kute amikajmãtã Jeju mar nhym
Metĩndjwỳnh kute ar meo bamã ne ar ikôt
àpênh ba. Nãm ar ikôt àpênh mexkumrẽxo
ikĩnh ne.
12 Epapraj, ar ajõ 'õ ne kubê Kritu Jeju nhõ
àpênh ne ar ajo aman wãm ar amã amijarẽ.
Nãm Metĩndjwỳnhmã ar ajo à'wỳr 'ãno dja.
Tyk djà kêt ne ar ajo à'wỳro ban kum,
—Ga dja ga aro tỳx gê ar ajã ngrà tỳx ne
akanga kêt ne amar mex nhinomã kurẽ. Ga
dja ga arkum 'ã karõ gê ar kôt mrã, aje amim
ar'ã karõkôt mrã. Nãm ã kum ar ajo à'wỳro
ane. 13 Be, ba ne ba inoo Epapraj pumũn
kôt ar amã 'ã pi'ôk no'ôk ne. Mrãmri ne ar
ajã àpnhĩx ne. Krĩraxbê Raodjikam ar jamẽ
krĩraxbê Ijeporikam ar jamẽ me akunĩ'ã ne
àpnhĩx ne. Ba ne ba arỳm omũn ar amã 'ã
pi'ôk no'ôk ne.
14 Rukabê me kane djwỳnh gwaj bamã
kĩnhkumrẽxjamẽ Temanhmẽ ar ar ajo
aman wãm ar amã amijarẽ.
15 Nã bãm Raodjikam gwaj baje abeno
bakamyo ama ne. Gora arkum ijarẽ. Nĩpa
nhũrkwãkam ar kute Jejukôt aben pydji-
wãmẽ Nĩpa bêngôkremẽ ne ba o ama ne. Ar
wãmãdjwỳ ijarẽ.
16 Ẽ, ije ar amã pi'ôk no'ôk nhõrwã gar
omũ:n omũnh pan kam amũ krĩraxbê Raod-
jikam ar kute Jejukôt aben pydjiwãmã angã
gê kam ar amipãnh ar amã wã ngã. Dja ba
ije wãm ar amã pi'ôk no'ôk nhõrwã gar ga
wã pumũn amũ ar wãmã angã gê Raodjikam
ar wã amrẽ amipãnh ar amã wã ngã. Gar
aprakamã omũ.
17 Ẽ, Akipumã kum,
—Gora Bẽnjadjwỳr kute amã adjàpênh
jarẽnhja on o tẽn inomã amẽ, ane.
18 Ba ibê Paur ne ba wãm ar amã ikabẽn
ne. Nhym bep ngrire ja ne ba ba inhikrao
ipêx ne. Nã bãm ar ajo aman kam wãm ar
amã amijarẽ. Gora mekbê ijê djàkam id-
jãmja man o abiknor kêt. Gê Metĩndjwỳnh
ukaprĩkôt ar ajo djuw mex. Tãm ne ja.

djuw mex ne ar ar ajo ba ne ar amã umar mex jarẽ gar adjumar mex ne ar aba.

*Paur kute Metĩndjw*ỳnhmã arkam amikĩnh jarẽnh.

Paur Kute Texarônikakam me jamã pi'ôk kumrẽx no'ôk ne ja.

Paurmẽ ikjêbê Xira krĩ nhidjibê Pirpukam bôx ne mekmã Jeju jarẽ. Nhym me kwỳ kum Jeju'ã ujarẽnh mar prãm kêt ne prĩne aro ajkẽn kam Ar kubê ijê. Nhym akati nhym me ajte bõm ar kumẽ nhym ar mã me kurũm tẽ. Mã me kurũm tẽn kam krĩbê Texarônikakam bôx ne ajte mekmã Jeju jarẽ. Nhym me kwỳ rax ne tu Jejuo aminhõ. Nhym kam mekbê idjaer ajte mekmã ar kurêtuw. Nhym kam Paur krĩbê Texarônika kurũm tẽ. Tẽn atemã krĩ 'õkam bôx. Nhym Texarônikakam ar kute Jejuo aminhõja arek abeno bikprõnho dja. Nhym Paur ar kurũm tẽn aro aman te akubyn ar'ỳr tẽm prãme ne kam Ximoxi ar'ỳr ano. Texarônikakam ar kute Jejuo aminhõja kute arek Jeju kabẽnkôt ar amijo ba rã'ã jabej kute ar omũnhmã ar'ỳr ano.

Nhym Ximoxi ar'ỳr tẽn bôx ne ar omũn kam akubyn Paur'ỳr tẽ. Akubyn tẽ:n bôx ne Paurmã ar arẽ,

—Ãm arkum Jeju kĩnhkumrẽx. Onĩj ar arek Jeju kabẽnkôt ar amijo ba, ane. Nhym kam Paur kuman kam kĩnhkumrẽx ne arkum pi'ôk no'ôk. Mỳj'ã ne Paur pi'ôk no'ôk? Bir, Paur kurê djwỳnh ne Paur'ã kabẽn ne. Nãm me,

—Paur ne me amã 'êx. Nãm me amã akubyn tẽmmã amijarẽ. Nãm 'êx. Nãm arĩk ar ba. Me bôx kêtja pumũ, ane. Nãm ã Paur kurê djwỳnh 'ã kabẽn ane. Nhym Texarônikakam ar ja arỳm me tyk jabej Paur kukij. Ne kam ajte Jeju akubyn bôx jabej kukij nhym Paur ja kunĩ'ã pi'ôk no'ôk ne. Tãm ne ja.

1 Ba ibê Paur ne ba ar amã pi'ôk no'ôk ne. Xiramẽ Ximoximẽ ne bar ar amã pi'ôk no'ôk ne. Krĩraxbê Texarônikakam ar aje amim Jeju mar ne kôt aben pydjiwãmã ne bar pi'ôk no'ôk ne. Metĩndjwỳnhbê ar Babãm ne kam krabê Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu arkôt ne gar aben pydji, ar amã ne bar pi'ôk no'ôk ne.

Gê Metĩndjwỳnh ar ajo djuw mex, Metĩndjwỳnhbê gwaj Babãmmẽ Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu ar ukaprĩkôt ar ajo

2 Nã bãm ar Metĩndjwỳnhmã ar akam ikĩnhkumrẽx jarẽ ne kum ar ajarẽnh 'ãno dja. 3 Mỳkam ne bar ar akam ikĩnh? Bir, ar aje tu amim Jeju markumrẽx ne arỳm kôt aje amijo abakam ne bar ikĩnhkumrẽx. Ne ajte ar amã Metĩndjwỳnh jabêkôt arỳm kum adjàpênh raxkamdjwỳ ne bar ikĩnhkumrẽx. Ne ajte ar aje arỳm Jeju Kritu jabej mã adjumarkamdjwỳ ne bar ikĩnhkumrẽx. Gwaj banhõ Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu akubyn bôxmã ar aje mã abej ajkam amakkamdjwỳ ne bar ikĩnhkumrẽx. Kam ne bar ar akam ikĩnhkumrẽx ne gwaj Babãmmã ar ajarẽ, gwaj banhõ Metĩndjwỳnhbê gwaj Babãmmã ar ajarẽ.

4 Akmere ar, àpnhĩre ar, mrãmri ne arỳm Metĩndjwỳnh kum ar ajabêkôt arỳm amijo ar apytà. Kute ar ajo kra kadjy amijo ar apytà bar arỳm kuma.

5 Djãm Jeju'ã ar amã idjujarẽnh nyja kabẽn kajgo got? Kati. Mrãmri ne ba ar amã Jeju'ã idjujarẽnhkumrẽx ne. Ãm Metĩndjwỳnh pyma kôt ne bar mã ar amã Jeju kabẽn jarẽ. Djãm ar ba ne bar ar amã ikabẽn jarẽ? Kati, ãm Metĩndjwỳnh Karõ kabẽnkôt ne bar ar amã ikabẽn jarẽ. Ãm Metĩndjwỳnh kabẽnja ne kajgo kêt. Ãm 'êxnhĩ kêt. Tãm ne bar mã kuman ar amã arẽ.

Nã bãm ar ar akam imexkumrẽx ne akrànmã ar ar ajo iba. Gar arỳm prĩne ar ipumũn tu amim ar ikabẽn markumrẽx. 6 Ar ikabẽn man ar ijã amijakren Bẽnjadjwỳr Jeju'ãdjwỳ arỳm amijakre. Ar ijã amijakren mã ar ikôt amijo aba. Nhym kam me ar ajo ajkẽ. Ar aje Jeju markam ne me ar ajo ajkẽ. Nãm me te ar ajo ajkẽ gar mã ajamako ar ikabẽn mar tỳx mex ne. Ne tu ate akrãn tu akĩnhkumrẽx ne. Nã gãm ar Metĩndjwỳnh Karõ kabẽnkôt tu akĩnhkumrẽx ne mã ar ikabẽn ma.

7 Nhym arỳm Akajakam ar kute amim Jeju marjamẽ Matenikam ar kute amim Jeju marja me kunĩ arỳm ar apumũ, ar aje Jejukôt ar amijo aba pumũn arỳm ar ajã amijakren kute ar apyràk ne ar ba. 8 Ẽ, ar ga ne gar memã Jeju'ã ajarẽ nhym Akajakam ar jamẽ Matenikam ar jamẽ ne

me arỳm kunĩ Bẽnjadjwỳr Jeju'ã adjujarẽnh ma. Djãm me ajbit ne me kuma? Kati, nã gãm ar me kunĩmã arẽ nhym me arỳm kuman kam arỳm amũ abenmã arẽ. Nhym me arỳm prĩne kuma. Nã gãm ar aje amim Metĩndjwỳnh marja memã amijarẽ nhym me arỳm prĩne kuma ne kam amũ aben djô'ã abenmã ar ajarẽ. Nhym kam pyka kunĩkôt me arỳm ar ajarẽnhbit ma. Kam ne bar ije arỳm memã ar ajarẽnh kêt.

9 Me ja ta ne me ar imã ar ajarẽ. Me ja ta ne me ar imã,

—Be, onĩj Texarônikakam ar ja ne arkum ar akĩnhkumrẽx. Be, ga ar abôxkam ar kute ar amã kabẽn mexbit jarẽnhja ma, ane. Ne ajte ar imã,

—Be, Texarônikakam ar ja ne ar arỳm mỳjjao we Metĩndjwỳnh karõ nhipêxja kangan arỳm Metĩndjwỳnhkumrẽx, Metĩndjwỳnh tĩnjao aminhõ. Ar kute amikadjy kum àpênhmã ne ar o aminhõ, 10 ne arỳm krakam amako dja. Metĩndjwỳnh kra ne ar arỳm amiwỳr kam amako dja, ane.

Nãm me ã ar ajarẽnho ane. Mrãmri ne gar Metĩndjwỳnh krabê Jejukam ama. Tãm ne tykkam Bãm ajte akubyn o tĩn ne. Tãm dja ajte kàjkwa kurũm bôx. Tãm ne gar kam ama. Tãm ne kubê gwaj bapytàr djwỳnh ne Metĩndjwỳnh ngrykbê gwaj bapytà. Godja Metĩndjwỳnh me axwekam ngryk ne. Bãm ngrykbê godja Jeju arỳm gwaj bapytà. Tãm ne bôxmã gwaj kam ama.

2

Paur arkam àpênh mex.
A Kô 1.12

1 Akmere ar, àpnhĩre ar, wãnh ar ar akam idjãm ne kajgo kêtkumrẽx. Gar arỳm ama. 2 Ar awỳr ar imõr kêtri ne me Pirpukam prĩne ar ijo ajkẽn ar imã kabẽn punu jarẽ. Gar arỳm ama. Nãm me ja te ar ijo ajkẽ bar ar amã Metĩndjwỳnh'ã idjujarẽnh ny jarẽnh rã'ã ne. Metĩndjwỳnh ne ar imã tỳx jadjà bar itĩn prãm kêt ne tu ar amã arẽ. Nãm me te Metĩndjwỳnh'ã ar amã ar idjujarẽnhkôt kum ar ikurê bar mã ar amã arẽ.

3 Nã bãm ar ar amã,

—On ar tu amim Jeju markumrẽx, ane.

Djãm kupa'ã ne bar ar amã arẽ?

Nàr djãm mỳjja 'õ prãme ne bar ar amã arẽ?

Nàr djã nã bãm ar ar amã ijêx? 4 Arkati, Metĩndjwỳnh ta ne ar ijano bar tẽ. Nãm ar imã,

—Gora ar memã Jeju kukràdjà ny'ã ajarẽ, ane. Nãm ã Metĩndjwỳnh ar imã ane bar kabẽnkôt me akunĩmã 'ã idjujarẽnh mõ.

Djãm me abêngôkre* amã ikĩnh kadjy ne ba me amã Metĩndjwỳnh'ã idjujarẽnh mõ? Kati, Metĩndjwỳnh ta ar ikam kĩnh kadjy ne bar me amã 'ã idjujarẽnh mõ ne kum ar idjàpênh iba. Tãm ne kute prĩne ar ikabi. Kum ar idjàpênhkôt ne arỳm ar ipumũ.

5 Djã nã bãm ar ar amã ijêx ne ar atãri ar amã,

—Bep ar amexkumrẽx, anen kam ar akàxã ar ajã ikabẽn ne? Arkati. Arỳm ne gar imex pumũ.

Nàr djã nã bãm ar arĩk ar amã ijêx ne pi'ôk kaprĩre prãme ar amã ikabẽn jarẽ? Kati, Metĩndjwỳnh ta ne prĩne ar ikadjwỳnhbê ar ipumũ.

6 Nàr djãm wãkam ar aje ar imã ar imex jarẽnhmã ne bar tẽ? Kati, Kritu kute ar ijanorkôt ne bar tẽ.

Nàr djãm atemã me ja'õ kute ar imã ar imex jarẽnhmã ne bar tẽ? Kati, Metĩndjwỳnh ta ne kute prĩne ar ipumũnh. 7 Kritu kute ar ijanor pumũnh nhiràm ne bar ren ar amã,

—Amrẽ ar ar imã mỳjja ngã,

—Gop ar ar imã apê, ane ne ren arỳm ikabẽno ar akaty.

Nhym bep kati, ã ar ije anhỹr kêtê. Nã bãm ar akrànmã ar ajo iba. Mrãmri ne me nire kute amim kra karàkam o djuw mex pyràk. Nã bãm ã ar ar ajo ibao ane.

8 Ar imã ar akĩnh raxi. Kam ne bar prĩne arỳm ar amã Metĩndjwỳnh kukràdjà ny'ã ajarẽ ne ar itĩn prãm kêtkumrẽx ne. Djẽ ne ren me'õ kute ar ibĩn prãm bar kam ren tu ate ikrãn mã ar amã Metĩndjwỳnh'ã ajarẽ nhym kam me ren ar ibĩ. Nã bãm ã imã ar akĩnh rax ane.

9 Akmere ar, àpnhĩre ar, ar akam ar idjãmkam ar idjàpênh raxja gar omũ. Arngro'ãmẽ akamàtkammẽ ar idjàpênhja pumũ. Bir mỳkam? Ar ije pi'ôk kaprĩre'ã ar ajwỳr kêt kadjy. Ar ije kàj bê ar amã Metĩndjwỳnh kukràdjà ny'ã idjujarẽnho

* 2:4 Apỹnh me õ pyka djàri kunĩkôt ne me kunĩ bêngôkre. Kubẽkà jakamẽ me kakrãtykmẽ me babêngôkremẽ ne me kunĩ: bêngôkre.

iku'êkam ije pi'ôk kaprĩre'ã ar ajwỳr kêt kadjy.

10 Nã bãm ar akrànmã: ar ar ajo iba. Nã bãm ar ar ajo iba mexkumrẽx ne ar ar ajo iba. Ar aje Jeju marja, ar ga ne bar akrànmã ar ar ajo iban ijaxwe kêtkumrẽx ne. Ar imrãnh mexkumrẽx. Nã bãm ar katàt amijo iba. Gar arỳm ar ipumũ. Metĩndjwỳnhdjwỳ ne arỳm prĩne ar ipumũ.

11-12 Nã bãm ar ar akunĩ:o ikrakumrẽx ne ar ar ajo iba, ne ar akunĩmã ikabẽn jarẽn ar amã,

—Kwãrĩk wãnh Metĩndjwỳnh kanga kêt. Gora ar 'ã angrà tỳx, ane.

Ne kam ajte me kaprĩmã kum,

—Kwãrĩk wãnh akaprĩ kêt. Metĩndjwỳnh dja ajo kĩnh, ane.

Ne kam ajte ar amã,

—Gora ar mã Metĩndjwỳnh kabẽnkôt ar amijo aba rã'ã ne, ane.

Ar aje ã anhỹrkam godja Metĩndjwỳnh ar akam kĩnhkumrẽx. Metĩndjwỳnh ne ar kute gwaj bajo ba djwỳnh. Tãm ne amiwỳr gwaj bajuw. Tãm ne kute ar gwaj bapytàr ne ar kute gwaj bajo bamã amiwỳr gwaj bajuw. Gwaj bamextire ne õ pyka mexti:re, õ pyka ra:xkam ar babamã ne amiwỳr gwaj bajuw. Kadjy dja gar katàt amijo aba, Metĩndjwỳnh ar akam kĩnh kadjy.

*Akubyn kute arkam amikĩnh jar*ẽnh.

13 Arỳm ne bar ar amã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ gar arỳm ama. Kam ne bar mã ar akam ikĩnhkumrẽx ne Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽ. Djã nã gãm ar mar kajgo got? Kati, nã gãm ar tu markumrẽx. Nã gãm ar anhõkre kadjwỳnhbê,

—Djãm mebêngôkre kabẽn got? Kati, Metĩndjwỳnh kabẽn ne ja, ane. Kôt ne gar arẽ. Metĩndjwỳnh kabẽnkumrẽx ne ja. Metĩndjwỳnh ne arỳm ta kabẽno katàt ar akrã dja, kam ne gar arỳm amrãnh mexkumrẽx mõ.

14 Ẽ, akmere ar, àpnhĩre ar, djãm wãnh Texarônikakam, ar anhõ krôkambit ne me ar ar ajo bikẽnho ba? Kati, mekbê idjaerkamdjwỳ ne me õ krôkam me ar ar o bikẽnho ba, pykabê Djudêjakam. Mekbê idjaer kwỳ ne ar arỳm Kritu Jejukôt aben pydji. Nhym me kute Jeju mar kêt ar aro bikẽnho ba. Gar ar anhõ krôkam me kute ar ajo bikẽnhja pumũ. Aprakamã ar aje amim Metĩndjwỳnh marja ne me arĩk ar me ajo bikẽnho ba.

15 Amrẽbê ne mekbê idjaer ta ar Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh paro ban kam arỳm Bẽnjadjwỳr Jeju bĩn kam arỳm ar badjwỳ ar ijo kurê djwỳnh ne. Arỳm o Metĩndjwỳnhmã ngryk jadjàn me kunĩkam amikrà ar o ba.

16 Mã ne mekbê idjaer mekam amikrà on? Bir, nã bãm ar ije me bajtem, me jamã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnho itẽm nhym kute me utàrmã nhym mekbê idjaer mã: ar ikukrà ar o ba. Godja me ã anen arek Metĩndjwỳnhmã ngryk jadjàro tẽ:n kam arỳm Metĩndjwỳnhmã ngryk jadjàr mex ne. Nhym kam arỳm Metĩndjwỳnh prĩne me axwe pãnh meo ajkẽ.

*Kute aro amak'ã kute arkum amijar*ẽnh.

17 Akmere ar, àpnhĩre ar, nã bãm ar ar akurũm itẽm ngrire ne ar ajo ama: ne. Ne kam ar ije me 'uwtĩ tũm pyràk. Nã bãm ar ar ajo aman iba. Ne te ije inhỹtã ar apumũnh prãme. 18 Ne te akubyn ar awỳr imõr prãme. Ibê Paur ne ba te akubyn ar awỳr itẽmmã ikràn ikràn ikrà nhym Xatanaj mã: ar ikukrà.

19-20 Ẽ, Bẽnjadjwỳr Jeju akubyn bôxkam, kuka kônh gwaj badjãmkam, nhym dja bar mex jarẽ? Ar ga. Ar ga dja bar ar amex jarẽ ne kum,

—Be, ar ja ne ar mexkumrẽx ne ar ba. Arỳm amar tỳx ne, ane. Be, ar ga dja bar ar ajo idjàmra mõ. Ar ije kum ar ajarẽnhmã ne bar kam ama ne. Mỳjbê ne ar ikĩnh djà? Ar ga. Texarônikakam ar ga ne gar abê ar ikĩnh djà. Nhym Metĩndjwỳnhdjwỳ dja ar imã ar amex jarẽ bar kam ikĩnhkumrẽx ne.

3

1-2 Nã bãm axwe ar akam idjumar ne kam inhõkre kadjwỳnhbê amim,

—Birãm ijamak dja ibĩ, ane. Kam ne ba ar awỳr Ximoxi janon kam ate: krĩbê Atẽnakam dja. Gwaj bakamy Ximoxi ar ikôt Metĩndjwỳnhmã àpênh ba. Tãm ne bar ar awỳr ano. Kute memã Kritu'ã ujarẽnh ny jarẽnho baja tãm ne bar ar awỳr ano. Kute ar amã tỳx jadjàr ne kute ar amã kabẽn jarẽnhmã ne kute ar amã,

—Arỳm ne gar tu Jeju markumrẽx ne. Gora ar 'ã angrà tỳx, anhỹrmã ne bar ar awỳr ano nhym tẽ. 3 Birãm me kute ar ajo

bikẽnh gar arỳm aje Jeju kanga karõ ne bar
ar awỳr Ximoxi jano nhym tẽ, kute ar amã
tỳx jadjàrmã ar awỳr ano nhym tẽ.
Be, mrãmri godja me arĩk ar ba gwaj
bajo ajkẽ. Arỳm ne Metĩndjwỳnh gwaj bajã
amim karõ. Me arĩk ar ba kute me baje Jeju
maro bikẽnhmã ne amim me bajã karõ, me
kute me bajo bikẽnh gu me Jeju'ã bangrà
rã'ã jabej amim me bajã karõ. Gar arỳm
ama.
4 Ar akam ar idjãmkam ne bar arỳm ar
amã arẽ. Anhỹr djwỳnhràm ne bar ar amã
arẽn ar amã,
—Gora ar ar ikabẽn ma. Godja me ar ar
ajo bikẽnho ba, ane. Be, kôtô. Nã bãm tu
kônh kum irkumrẽx gar arỳm ama.
5 Kam ne ba ar awỳr Ximoxi jano. Ije
ar amar prãm kute ibĩn kajgo ne ba ar
awỳr ano, ije marmã. Ar aje Jeju kanga kêt
jabej ne ba ar awỳr ano. Ar 'ã angrà rã'ã
jabej ne ba ar awỳr ano. Nã bãm inhõkre
kadjwỳnhbê amim,
—Birãm arỳm godja Xatanaj arkum ar
kute Jeju kangamã arkum 'ã apnê nhym
arỳm ar kanga. Nhym arỳm ar idjàpênh, ar
ije arkum arẽnhja arỳm kajgo, ane. Nã bãm
ã amim ikabẽn jarẽnho ane.

*Ximoxi kute ar mex jar*ẽnh.

6 Nhym bep kati. Nã bãm ar ar awỳr
Ximoxi jano nhym ar awỳr tẽn ar akurũm
tẽn bôx ne arỳm ar imã ar ajarẽnh mextire
ne. Bar kam ikĩnhkumrẽx ne. Nã gãm ar tu
aje Jeju markumrẽx ne 'ã angrà tỳx nhym
omũn bôx ne ar imã arẽ bar ikĩnhkumrẽx.
Nhym ajte ar amã me abê jarẽ. Nãm ar imã,
—Onĩj ar ar ajo ama ne. Ar kute ar
apumũnh prãmã. Ar kute ar apumũnh
prãm gar gadjwỳ aje ar omũnh prãm kute
aben pyràk, ane. Be, nãm Ximoxi ã ar ajã ar
imã anen ã ar ajarẽnho ane.
7 Be, akmere ar, àpnhĩre ar, ar aje Jeju
mar tỳx ne mã 'ã angrà rã'ãja ne omũn
akubyn bôx ne ar imã arẽ. O ar imã ar ikĩnh
jadjà. Nãm me ja ar ijo ajkẽ. Ar ijo ajkẽ
bar idjumar punure ne kam irerekre. Nhym
bep ar ga ne gar ar imã kĩnh jadjà. 8 Jakam
ne bar arỳm ajte itỳxkumrẽx ne. Ar aje
Bẽnjadjwỳr mar ne 'ã angrà tỳx rã'ãkôt ne
bar arỳm ajte 'itỳx ne.
9 Jakam dja bar Metĩndjwỳnhmã ar akam
ikĩnh jarẽ. Mỳjkôt ne bar ikĩnh? Bir, ar
akam. Ar aje mar ne 'ã angrà tỳxkam ne bar
ikĩnhkumrẽx ne kam gwaj Batĩndjwỳnhmã
amikĩnh jarẽ. 10 Akamàt kunĩkôt arn-
gro kunĩkôt ne bar amikadjy Metĩndjwỳnh
ma:ro iku'ê. Ar awỳr ar itẽm, gwaj baje
aben nhỹtã aben pumũnh bar ije õbê ar amã
Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnho ino rer kêtja
jarẽnh gar aje prĩne amim marmã. Kam ne
bar amikadjy Metĩndjwỳnh ma:rbito kuma.
11 Gora gê gwaj Babãmbê Metĩndjwỳnhmẽ
gwaj banhõ Bẽnjadjwỳrbê Jeju, gora gê ar ar
ijano bar kam wãm ar awỳr tẽ.
12 Mrãmri ne gar arỳm amã aben jabên
ar aba. Gê Bẽnjadjwỳr abenã ar amã karõ
gar amã aben jabê rax. Amã aben jabê
rax ne ar abeno aba. Ne ar amã me kunĩ
jabê, ar amã me kunĩ jabê rax ne ar aba,
ar amã me abê raxo kute ar imã ar ajabê
ja pyràk. 13 Kam dja Metĩndjwỳnh arỳm
ar ajo tỳx ne, gar arỳm 'ã angrà tỳx ne.
Nhym kam Jeju akubyn bôxkam gar ajaxwe
kêtkam amextire ne ar aba. Gwaj banhõ
Bẽnjadjwỳr Jeju dja õ me ja kunĩo bôx. Õ
me ja kunĩo bôx gu me bajaxwe kêtkam me
Babãmbê Metĩndjwỳnh kabem bakumex.
Gu me baje Jeju mar bakunĩ ajmã bakute
kêt ne Metĩndjwỳnh mexo bamexkumrẽx
ne dja, me Babãm kuka kônh dja.

4

*Me kute katàt amijo bao Metĩndjw*ỳnh
kĩnhmã.
Rô 12.9, 13.13; Kor 3.5

1 Be, akmere ar, àpnhĩre ar, bar prĩne
arỳm ar amã arẽ gar arỳm ama. Ar aje
Metĩndjwỳnh kabẽnkôt ar amijo aba nhym
ar akam kĩnh kadjy ne gar arỳm ama.
Mrãmri ne gar arỳm ã anhỹr ar aba. Ba kam
ar ije ajte ar amã arẽnhmã. Bẽnjadjwỳr Jeju
djô'ã ajte ije ar amã arẽnhmã.
—Arek ar Metĩndjwỳnh kabẽnkôt ar
amijo aba rã'ã ne. 2 Amrẽbê ne bar ar amã
ikabẽn jarẽ ga arỳm ar ama. Bẽnjadjwỳr
Jeju kabẽnkôt ar amã ikabẽn jarẽ gar arỳm
prĩne ama.
3 Metĩndjwỳnh ne arỳm ar ajã amim karõ.
Ar Metĩndjwỳnh mexo amextire ne ar aba
ne ajaxwe kêt ne ar abamã ne ar ajã amim
karõ. Kam dja gar aprõ prãm kêt ne abenbê
prõo adjàkĩnh kêt ne amextire ne ar aba.
Nhym me nidjwỳ mjên prãm kêt gar arek
ar aba.
4-5 Kam dja gar aprõ djwỳnh'ỳrbit tu
abakumrẽx ne ar o aba ne amexkumrẽx.

Nhym bep me kàtàm, me kute
Metĩndjwỳnh mar kêt me tãm ne me prõ
prãmkam, kurẽkam tu arĩk prõ'ỳr ba.
Nhym bep kati, kwãrĩk wãnh mekmã nõ.
Nhym bep ar ga dja gar aprõ djwỳnh'ỳrbit
aban 'ã apỹnh ne. Kwãrĩk wãnh gar krô'ã
meo aprõ kêt. Kwãrĩk wãnh gar krô'ã
meo amjên kêt. Ne kam arĩk ar aba kêt.
6 Kwãrĩk wãnh akamykam amikrà ar o aba
kêt ne kubê prõo adjàkĩnh kêt. Mỳkam?
Bir, Bẽnjadjwỳr Jeju godja mỳjja ja kunĩo
pãnh ne. Ẽ, kute o pãnh kêtri ne bar anhỹr
djwỳnhràm arỳm prĩne ar amã arẽ gar ama.
7 Be, djãm gwaj arĩk ar baba kadjy ne
Metĩndjwỳnh amiwỳr gwaj bajuw? Kati.
Arkati, gwaj bamextire ne katàt bamrãnh
kadjy. Katàt me bamrãnh ne baje abenbê
prõo badjàkĩnh kêt kadjy ne Metĩndjwỳnh
amiwỳr gwaj bajuw.
8 Dja me'õ kabẽn ja mar prãm kêt djãm
mebêngôkre kabẽn dja me'õ mar prãm kêt
ne? Kati, Metĩndjwỳnh kabẽn dja mar prãm
kêt. Metĩndjwỳnh ta kute ar amã ta Karõ
mex janor tãm dja me'õ mar prãm kêt.
9 Nã gãm ar amã aben jabê. Ar aje Jeju
marja ne gar amã aben jabê. Metĩndjwỳnh
ne ar amã arẽ gar kam amã aben jabê. Kam
dja ba ar amã 'ã pi'ôk no'ôk kêt ne. 10 Nã
gãm ar amã aben jabê, Matenikam ar kute
Jejukôt abeno kamy kunĩmẽ ne gar amã
aben jabê. Kam dja ba ar amã,

—Akmere ar, àpnhĩre ar, gora arek ar ã
anhỹr ar aba rã'ã ne, ane.

11 Ba ajte ar amã arẽ,

—Gora ar abenkam akabôt katin ar aba.
Adjàkrê kêt ne ar aba. Kwãrĩk wãnh
kikrekôt mõr ne mỳjja pumũnh ne mỳjja
mar ne arẽnho aba kêt. Gora anhikrao
adjàpênh aba. Tãm ne ba arỳm amrẽbê
ar amã arẽ. 12 Bir, mỳj kadjy dja gar ar
adjàpênh aba? Bir, me kàtàm kum ar akĩnh
kadjy. Kadjy dja gar ã ane. Mỳkam ne gar
akwỳ ar adjàpênh kêt ne aba? Ar apê ne ate
amim mỳjja by ne me 'wỳr kêt.

Jeju akubyn bôxmã.
Kô k 15.51

13 Ẽ, akmere ar, àpnhĩre ar, ba ajte ar amã
arẽ, ar aje prĩne mar kadjy. Me arỳm tyk
tũmja dja ba ar amã arẽ gar ama, ar akaprĩ
kêt kadjy. Nhym bep me kute Jejukam
amak kêtja dja me mrãmri kaprĩ. Me ja'õ
dja ty nhym me ja tu kaprĩkumrẽx, tyk
nhijukri Jeju'ỳr bôx kêtkam. Nhym bep gu
me ba dja gu me ã bakaprĩ anhỹr kêtkumrẽx
ne.
14 Jeju tyk ne akubyn tĩn. Tãm ne gu me
arỳm tu amim kamnhĩxkumrẽx ne. Dja me
tyk ã Jejukôt akubyn tĩn ane. Tãm dja gu
me kuman tu amim kamnhĩxkumrẽx ne.
Mrãmri godja Metĩndjwỳnh me tyk tũmja
Jejumẽ ro'ã meo mõ, me kute amim Jeju
mar tyk tũmja dja Jejumẽ ro'ã meo mõ. Me
kute tu amim Jeju markumrẽxja, me tyk
tũmja, me tãm godja Metĩndjwỳnh Jejumẽ
ro'ã meo mõ.
15 Ẽ, Bẽnjadjwỳr ne ar imã arẽ bar ô'ã
prĩne ar amã arẽ, katàt ar amã arẽ. Gu
me batĩnja dja gu me me tykmã wa kêt.
Bẽnjadjwỳr akubyn bôxkam dja gu me
batĩn rã'ãja me tykmã wa kêt.
16 Bẽnjadjwỳr ta dja kàjkwa kurũm ruw ne
kàj bê me bamã akij ne amiwỳr me bajuw.
Kadjy mrãnh djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ
dja ar me bamã akij ne Metĩndjwỳnh nhõ
mỳjja kute poti nhõkre pyràk kakô. Nhym
kam me kute amim Kritu mar tyk tũmja,
me kumrẽx tyk ne pykakam nõrja dja me
kumrẽx pyka kurũm katon wabi. Dja me
akubyn tĩn ne katon wabi.
17 Gu me batĩn rã'ãjamẽ dja gu me baro'ã
wabi. Me batĩn ne ar babaja dja gu me
batĩn ne wabi. Nhym bep me kumrẽx tyk
ne pykakam nõrja dja me kumrẽx akubyn
tĩn ne kam me batĩn rã'ãjamẽ abenã bôx.
Gu me arỳm baro'ã Bẽnjadjwỳr'ỳr wabi.
Metĩndjwỳnh godja me baro'ã me babyn
Bẽnjadjwỳr'ỳr me bajo wabi. Kakrãkam
dja me babyn Bẽnjadjwỳr'ỳr me bajo wabi.
Gu me kam Bẽnjadjwỳr Jeju kajpa, kôk
djàbêrkam dja gu me kajpa nhym kam kàjk-
wamã me bajo mõ. Gu me kam kôt ar baba.
Ar baba rã'ã: ne. Dja gu me Bẽnjadjwỳrkôt
ar babao ino rer kêt mex ne ar baba. Ar baba
rã'ã ar baba.
18 Kam dja gar abenmã ikabẽn ja jarẽnho
aban o ar akaprĩbê abenmã kĩnh jadjà.

5

*Meo bik*ẽnhdjà nhõ akati'ã ujarẽnh.
Mat 24.29; Mak 13.26; Ruk 21.25, A Ped 3.10

1 Ẽ, akmere ar, àpnhĩre ar, mỳj kadjy dja
ba ar amã 'ã pi'ôk no'ôk ne? Mỳj mytyrwỳ
'õkam nàr mỳj akati 'õkam dja meo bikẽnh
djà nhõ akati me'ỳr bôxmã ne ba ije 'ã
ar amã pi'ôk no'ôkmã? 2 Godja me aêrbê

Bẽnjadjwỳr Jeju kute meo bikẽnh djà nhõ akati me'ỳr bôx. Arỳm ne gar prĩne ama. Me aêrbê. Akamàtkam me àkĩnhĩ me aêrbê me ũrkwãmã ngjêx ne kute mekbê mỳjjao àkĩnho ba. Dja meo bikẽnh djà nhõ akati ã me aêrbê me'ỳr bôx ane.

3 Kute me nire kra àn tokrykam kute kubê amijo bipdjur kêt ne kubê prõt kêtja pyràk. Mrãmri godja meo bikẽnh djà arỳm ã me'ỳr bôxkumrẽx o ane, nhym me kubê amijo bipdjur kêtkumrẽx. Dja me abenmã,

—Be, arỳm ne gu me badjumar mexkumrẽx ne ar baba. Godja mỳjja'õ ajmã me bajo kêtkumrẽx ne, ane. Me kute abenmã arẽnh rã'ã nhym me aêrbê meo bikẽnh djà nhõ akati me'ỳr bôx, Bẽnjadjwỳr kute meo bikẽnh djà nhõ akati me'ỳr bôx. Godja me'ỳr bôx nhym me kubê amijo bipdjur kêtkumrẽx ne 'õ kubê kator kêtkumrẽx.

4 Nhym bep kati, akmere ar, àpnhĩre ar, djãm àtykri ar amrãnh got meo bikẽnh djà nhõ akati ar ajaêrbê ar awỳr bôxmã. Kute me àkĩnhĩ me aêrbê me ũrkwã'ỳr mrãnh ne ngjêx pyràk. Nhym bep kati, djãm ar ajaêrbê ar awỳr bôx kêtkumrẽx ne. Me mũ ja'ỳrbit dja bôx. Me arĩk ar ba'ỳr dja bôx.

5 Nhym bep kati, ar ga ne gar a'ukam mrã, ne arngro'ã mrã. Nã gãm ar Metĩndjwỳnh kabẽnkôt ar amijo aban kam kute a'uri ar amrãnh pyràk. Gwaj ba ne gwaj akamàtkam baba kêtkumrẽx, àtykri baba kêtkumrẽx. Nhym bep me arĩk ba ne me kute àtykri me ba pyràk.

6 Kam dja gwaj a'ukam bamrãnhja, arngro'ã bamrãnhja 'ã bano tỳx rã'ã ne babibãnh kêt ne ar baba. Nhym bep me arĩk ar baja, àtykri ar baja dja me wãnh arĩk ar ba. Nhym bep gwaj ba dja gwaj ã anhỹr kêtkumrẽx ne ar baba. 7 Nhym bep me Jejubê jãm krãja ne kute arĩk akamàtkam me ba pyràk. Nhym me arĩk ar badjwỳ ne me kute me bibãnhkam arĩk akamàt kô tykkam ba pyràk.

8 Nhym bep kati, a'uri gwaj bamrãnhja dja gwaj bajaxwe kêtkumrẽx ne ar baba. Ẽ, dja gwaj amijã bano tỳx. Xatanaj ne kute gwaj bajaxwe'ã gwaj bamã àpnênh prãmkumrẽx. Kam dja gwaj amim Jeju mar 'ãno djan arek bamã me abê. Kute mrãmri ne me kute ngônho kubẽkà jangjênh nhym me te kute me'ã kamjỳrja pyràk. Dja gwaj ã baje amim Jeju mar 'ãno badjãm ne bamã me abêo ane. Nhym kam Xatanaj te gwaj bajaxwe'ã gwaj bamã apnê. Gwaj Jeju 'ãno djan amiwỳr kam ama. Kute mrãmri ne me kute ngônho krãdjê tur nhym me te kute kôo me ikwỳr kajgo ja pyràk. Dja gwaj ã baje Jeju 'ãno badjãm ne amiwỳr kam amako ane nhym kam Xatanaj te gwaj bajaxwe'ã gwaj bamã apnê.

9 Djãm Metĩndjwỳnh me bakam ngryk ne kute me bajo bikẽnh kadjy ne amijo me bapytàn amim me bajã karõ? Kati, kute me bapytàrmã ne me bajo amiptà. Me banhõ Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu ta ne me bapytàn ar me bajo ba.

10 Ta ne me bapãnh tyn ajte me bakadjy tĩn ne. Gu me kôt bakunĩ batĩn ne. Dja gu me arỳm batyk jabej nàr kon batĩn rã'ã jabej mrãmri dja gu me bakunĩ ajte Jejukôt batĩnkumrẽx ne. 11 Me akubyn tĩn dja gar mã abenmã arẽ. Ne mã o abenmã kĩnh jangij ne o abenmã tỳx jangij. Arỳm ne gar ã ane. Jakam dja gar mã ã anhỹr atẽm rã'ã.

Akubyn ajte arkum 'ã karõ.
Gar 6.6; Xim k 5.17

12 Ẽ, akmere ar, àpnhĩre ar, dja gar prĩne ar kute Jeju nhõ me jao ba djwỳnh kabẽn ma. Ar ja ne ar prĩne ar ar ajo djuw mexo ba, Bẽnjadjwỳr Jeju kabẽnkôt ar ar ajo djuw mexo ban ar amã àpênh ar ba, ne ar ar akreo ba. Kam dja gar prĩne ar kabẽn ma. 13 Gora ar prĩ:ne ar kabẽnja man amã ar abên amã ar kĩnh. Ar akrànmã ar amã àpênhkam dja gar amã ar kĩnhkumrẽx ne ar aba. Gora ar akunĩ abenmã adjàkrê kêt ne amã aben jabên ar aba.

14 Ẽ, akmere ar, àpnhĩre ar, ba ajte ar ar amã ikabẽn jarẽ. Godja me kum ukanga gar mekmã kum,

—On adjàpênh ar aba. On mỳjja kupê, ane.

Godja me kaprĩ gar memã kĩnh jangjê. Godja me kute amim Jeju mar rerek gar mekmã kum,

—On amim Jeju mar mex ne 'ã angrà tỳx, ane.

Gora ar akunĩ abenmã akabẽn mexbit jarẽn abenmã adjàkrê kêt ne ar abeno aba.

15 Godja me'õ ar ar ajõkam ar amikrào ba ga amipãnh o abikẽnh kêt ne. Tu ate akrãn ar aba. Godja gar abenkam adjukaprĩn ar aban me kunĩkam adjukaprĩn ar aba.

16 Gora ar akĩnh rã'ã rã'ã.

17 Gora ar Metĩndjwỳnhmã akabẽn 'ãno
dja.
18 Gora ar myt kunĩkôt Metĩndjwỳnhmã
kum,
—Aje imã mỳjja janorja ne mexkumrẽx.
Ba akam ikĩnhkumrẽx, ane. Adjumar
mexkam nàr apunukam nàr abikẽnhkam
nàr mỳjja kute ajo bikẽnhkam dja gar kum
ã amijarẽnho ane ne 'ãno dja. Ar aje mỳjja
kunĩkam akĩnh ne aje kum amijarẽnhmã ne
Metĩndjwỳnh ar ajã amim karõ. Nãm ã ar
aje Kritu Jeju mar'ã amim karõo ane.
19-20 Dja me'õ Metĩndjwỳnh Karõkôt ar
amã mỳjja'õ jarẽ gar aprỳ kêt. Kwãrĩk
wãnh Metĩndjwỳnh Karõ ar amã kabẽn'õ
jarẽ gar ate akrã kêt. Dja gar ate akrã nhym
arỳm Metĩndjwỳnh Karõ ar amã kabẽn kêt
ne. 21 Dja gar prĩne me kunĩ kabẽn kabi.
Dja me'õ kabẽn mex jabej gar tu kabẽn
markumrẽx ne kabẽnkôt ar amijo aba. Dja
me'õ kabẽn punu gar tu ate akrã.
22 Be, gora ar rũm apỹnh mỳjja punu djàri
kunĩmã akre rax.
23 Gê Metĩndjwỳnh ta kute me bamã umar
mex jarẽnh djwỳnh prĩne amim ar amã mex
jadjà gar kam ta mexo amexkumrẽx ne ar
aba. Me akunĩ dja gar anhĩ pỹnhkôt amexo
tuknĩn ar aba. Dja me banhõ Bẽnjadjwỳr
Jeju Kritu akubyn tẽ gu me bamextire ne
ar baba. Gu me bajaxwe kêt ne ar baba.
Ajmã bakute kêt ne ar baba. Badjumar
djàmẽ banhĩmẽ bakarõmẽ ajmã bakute kêt
ne ar baba. 24 Metĩndjwỳnh ta ne amiwỳr ar
ajuw, ta godja ar amã mex jadjà. Mrãmri
godja ar amã mex jadjà. Metĩndjwỳnh ne
kabẽnkumrẽx. Mrãmri dja ar amã mex
jadjà gar amexkumrẽx ne ar aba.
25 Ẽ, akmere ar, àpnhĩre ar, ar badjwỳ dja
gar Metĩndjwỳnhmã ar ijarẽ.
26 Ar aje Jejukôt abeno akamy dja gar
idjô'ã aben pa krij.
27 Ba ar amã arẽ, Bẽnjadjwỳr kabẽnkôt ar
amã arẽ. Ije ar amã pi'ôk no'ôkja dja gar
akamy kunĩmã arẽ.
28 Gê gwaj banhõ Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu
ukaprĩkôt prĩne ar ajo djuw mex. Tãm ne
ja.

Paur kute Texarônikakam me jamã atãri pi'ôk no'ôk ne ja.

Arỳm ne Paur Texarônikakam ar jamã pi'ôk no'ôk ne. Nhym arỳm mã me'õ ar'ỳr o tẽ nhym ar arỳm omũn kam amipãnh Paurmã pi'ôk no'ôk ne kum amijarẽ. Texarônikakam ar kwỳ kum ukanga rã'ã. Nhym ar kwỳ meo bikẽnh djà nhõ akati kupa'ã arẽn memã kum,

—Arỳm ne me bawỳr bôx. Mã dja gu me nẽ? Paur ne arỳm arẽ, anhỹro kumex. Nhym kam ar abej Paur kuki:j.

Nhym ar kwỳ ajte amikam umar punu ne Paurmã kum,

—Birãm dja ba Metĩndjwỳnh'ỳr ibôx kêt jabej, ane. Nãm ar ã Paurmã amijarẽnho ane nhym kam Paur omũn ajte arkum pi'ôk no'ôk ne. Ar kute Texarônikakam Jeju marjamã ajte pi'ôk no'ôk ne arkum tỳx jadjà. Nãm ar axwe amikam umarjamã kum,

—Kwãrĩk wãnh gar amikam adjumar punu kêt. Metĩndjwỳnh ta ne ar amã tỳx jadjà gar 'ã angrà tỳx ne. Nhym me te ar ajo ajkẽ. Adjỹm, dja Metĩndjwỳnh ar ajo ngryk ne meo ajkẽ. Metĩndjwỳnh kute meo bikẽnh djà nhõ akati kraxje bôx kêt rã'ã. Dja ĩ bôx. Nhym bep ar ga ne Metĩndjwỳnh amijo ar apytà, kute ar apytàrmã ne amijo ar apytà. Kam dja gar mã 'ã angrà tỳx ne, ane.

Ne kam ajte arkum ukangajamã àpênh'ã apnê. Nãm ã Paur arkum pi'ôk no'ôko anen arkum ano. Gwaj 'ỳr Paur kabẽn ma.

1 Ba ibê Paur ne ba ar amã pi'ôk no'ôk ne. Xiramẽ Ximoximẽ ne bar ar amã pi'ôk no'ôk ne. Ar aje krĩbê Texarônikakam amim Jeju mar ne kôt aben pydjijamã ne bar pi'ôk no'ôk ne. Metĩndjwỳnhbê gwaj Babãmmẽ krabê Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu arkôt ne gar aben pydji. Ar amã ne bar pi'ôk no'ôk ne.

2 Gê Metĩndjwỳnh ar ajo djuw mex, Bẽnjadjwỳr Jeju Kritumẽ Bãmbê Metĩndjwỳnh ar ukaprĩkôt ar ajo djuw mex ne ar ar ajo ba ne ar amã umar mex jarẽ, gar adjumar mex ne ar aba.

*Paur kute Metĩndjw*ỳnhmã arkam amikĩnh jarẽnh.

3 Mrãmri ne bar mã Metĩndjwỳnhmã ar akam ikĩnh jarẽ, akmere ar, àpnhĩre ar. Nã gãm ar arỳm Jeju mar tỳxo tẽn kam arỳm akunĩ amã aben jabê rax tẽ. Kam ne bar mrãmri Metĩndjwỳnhmã ar akam ikĩnh jarẽ. 4 Kam ne bar ar ajo amra. Apỹnh pyka djàri ne bar mekmã ar ajo amra. Me kute Metĩndjwỳnhkôt aben pydjijamã ne bar ar ajo amra. Me te kute ar ar ajo bikẽnho ban ar ajaprỳo ba gar aje mã tu Jeju mar tỳxkumrẽx ne mã 'ã angrà tỳx. Tãm ne bar mã memã arẽ.

5 Be, arỳm ne me kute Jeju mar kêtja ar ajo ajkẽ. Arỳm ar amã Metĩndjwỳnh jabêkam ar ajo ajkẽ. Bir, mỳj kadjy? Mỳjja kute gwaj bajo bikẽnh gwaj bakaprĩkôt godja Metĩndjwỳnh amim gwaj bakabi ne amim gwaj bajo mex ne. Gwaj bamex ne Metĩndjwỳnh kute õ me ja ar o ba'ỳr babôx ne kam kam ar baba kadjy. Be, ga Metĩndjwỳnh kute katàt memã o pãnhja pumũ.

6 Djã nãm Metĩndjwỳnh kupa'ã memã o pãnh? Arkati. Nãm katàt kute memã o pãnhmã amim 'ã karõ. Godja Metĩndjwỳnh me kute ar ajo bikẽnhjao ajkẽ 7-8 gar kam arỳm ajo bikẽnhja arỳm adjumar mexkumrẽx ne atyk djà kêt ne. Ar badjwỳ dja bar idjumar mexkumrẽx ne ityk djà kêt.

Mỳj akatikam? Bir, Jeju kàjkwa kurũm kute amijo amirĩtkam. Kuwy pôk jabatànhmẽ kadjy mrãnh djwỳnh pymamẽ, tãm dja Jeju amikôt o mõ. Kute ar apãnh meo bikẽnhmã dja bôx. Me kute Metĩndjwỳnh mar kêto bikẽnhmã dja bôx. Me kute Jeju kabẽn mar prãm kêtja, gwaj banhõ Bẽnjadjwỳr Jeju'ã ujarẽnh ny mar prãm kêtja kute meo bikẽnhmã dja bôx.

9 Dja prĩne ar apãnh meo ajkẽ nhym me biknor rã'ã: ne. Tu biknorkumrẽx. Godja Bẽnjadjwỳr tu abenbê me bajo bikjêrkumrẽx nhym me wãnh ba djàkam tu wãnh bakumrẽx ne Metĩndjwỳnh'ỳr bôx kêtkumrẽx. Ne kam Bẽnjadjwỳr pumũnh kêtkumrẽx ne mex pumũnh kêtkumrẽx ne uma pumũnh kêtkumrẽx ne tỳx pumũnh kêtkumrẽx.

10 Be, dja Jeju ĩ bôx. Akubyn me'ỳr bôx nhym ta õ me ja kunĩ dja me kum mextire jarẽn kum uma jarẽn kum tỳx jarẽ. Me kute amim Jeju mar kunĩ dja me uma pumũn ari aben pumũn kam kĩnhkumrẽx ne Jejumã mextire jarẽn kum uma jarẽ. Ar gadjwỳ dja

gar me kudjwa Jejumã mextire jarẽ. Jeju'ã
ar idjujarẽnhja ne gar tu markumrẽx ne.
Kam dja gar me kudjwa kum mex jarẽ.
11 Kadjy ne bar mã gwaj banhõ
Metĩndjwỳnhmã ar ajarẽn ar akadjy
Metĩndjwỳnh 'uw ne kum ikabẽn.
Metĩndjwỳnh ne arỳm amiwỳr ar ajuw.
Kam ne bar kum,
—Ga aje amiwỳr ar 'wỳr djwỳnh dja ga
amikadjy katàt ar krã dja. Ota ar ja katàt
mrãnh prãmkumrẽx. Ota ar arỳm tu amim
Jeju markumrẽx ne kam kum mỳjja mexbit
kĩnh ne ar o ba. Abê mỳjja 'õ bipdjur kêtkôt
dja ga katàt ar krã dja. Atỳxkôt dja ga ã
aro ane. Nã bãm ar ã Metĩndjwỳnhmã ar
ajarẽnho ane.
12 Ar aje Jeju marja godja Metĩndjwỳnh
katàt ar akrã pumjuw nhym kam me ja
ar apumũn arỳm Jejumã mextire jarẽ. Ar
amex pumũnh nhiràm mã Jeju jarẽnho
ba. Nhym gwaj banhõ Bẽnjadjwỳr Jeju
Kritudjwỳ dja ar amexkôt ar apumũn
arỳm ar akam kĩnh ne ta dja ar amã
ar amex jarẽ. Gwaj banhõ Metĩndjwỳnh
djukaprĩkumrẽx, nhym Bẽnjadjwỳr Jeju
Kritudjwỳ ukaprĩkumrẽx. Ar ukaprĩkôt dja
ar katàt ar akrã dja.

2

*Kute me'õ ar axwe baja katormã ar*ẽnh.

1-2 Akmere ar, àpnhĩre ar, Bẽnjadjwỳr Jeju
Kritu akubyn bôx gwaj baje 'ã aben pyd-
jimã, kam dja gar axwe amikam adjumar
kêt ne ar aba. Kwãrĩk wãnh gar arĩk
abenmã ajêx ne,
—Arỳm ne gwaj bajo bikẽnh djà nhõ akati
gwaj bawỳr bôx, anhỹr kêt ne kam adjumar
punu kêt. Godja me'õ arĩk 'êx ne,
—Arỳm ne gwaj bajo bikẽnh djà nhõ akati
gwaj bawỳr bôx, ane. Nàr kon arĩk 'êx ne,
—Arỳm ne gwaj bawỳr bôx.
Metĩndjwỳnh Karõkôt ne ba kuman kam
ar amã ikabẽn jarẽ. Nàr kon ijã,
—Arỳm ne Paur gwaj bamã pi'ôk no'ôk
ne. Arỳm ne gwaj bajo bikẽnh djà nhõ akati
gwaj bawỳr bôx, ane. Kati, dja gar tu ate
akrãn ar aba. Nãm me 'êx ar ba.
3 Kwãrĩk wãnh me'õ arĩk ar amã 'êx ne ar
amã kabẽn jarẽ gar kôtbit ajamak bẽn kêt.
Dja gar tu ate akrãn ar aba.
Ẽ, meo bikẽnh djà nhõ akati bôx
djwỳnhràm godja me kato, ne amibê
Metĩndjwỳnh kurên axwebit ma. Nhym
kam gormã me'õ katon kam me kadjy
bẽnjadjwỳr ne kam ar axwe ban ĩ axweo
amijo amirĩt mex ne. Godja axweo amijo
amirĩt kumrẽx nhym kam atãri arỳm
meo bikẽnh djà me'ỳr bôx. Kam godja
me'õ ar axwe baja tu biknorkumrẽx ne.
Arỳm ne Metĩndjwỳnh me'õ jaxweja tu
biknorkumrẽxmã amim 'ã karõ.
4 Be, dja me'õ ar axwe baja arĩk 'êx ne
amijo Metĩndjwỳnh. Godja me kute mỳjjao
metĩndjwỳnhja kunĩ kum kurên mekbê o
akabê, ne me kute mỳjja karõ nhipêx ne
kum, “Me Itĩndjwỳnh”, anhỹr kajgoja kunĩo
akabê. Ne kam ta amijã bẽnjadjwỳr rax mẽ.
Ne kam Metĩndjwỳnh nhõ kikremã wadjàn
nhỹn kam mekmã kum,
—Ibê ne Metĩndjwỳnh, ane. Nãm arĩk 'êx
ne amijo Metĩndjwỳnh. Axwekam arĩk 'êx
ne mekmã amijo Metĩndjwỳnho nhỹ.
5 Djãm arỳm ne gar ikabẽno akno? Ar
akam idjãmkam ne ba arỳm bẽnjadjwỳr ar
axwe baja ar amã arẽ gar arỳm ama.
6 Ẽ, kraxje bẽnjadjwỳr ar axwe baja nhõ
akati 'ỳr bôx kêt. Gêdja õ akati 'ỳr bôx
nhym arỳm axweo amijo amirĩt ne. Nhym
bep mỳjja ne mã me banêje bẽnjadjwỳr ar
axwe baja kukrà, me baje Jeju mar nêje
kukrà. Arỳm ne gar mỳjja ja ma.
7 Mrãmri ne me arỳm bẽnjadjwỳr ar
axwe bajakôt axwebit ma. Axweo kute
amijo amirĩt kêt rã'ãkam ne me kukãm
axwemãbit amima. Nhym bep kute me
banêje kukrà djwỳnhja dja me banêje
kukrào dja:n kam mã tẽ. 8 Mã tẽ nhym kam
arỳm axweo memã amijo amirĩt. Nhym
kam Bẽnjadjwỳr Jeju bôx. Bôx ne kam axwe
pãnh akôro pyka mẽ o amrà. Umao dja bôx
ne o kubĩ, prĩne o akno.
9 Ẽ, godja bẽnjadjwỳr ar axwe baja
Xatanaj kabẽnkôt bôx ne kam ar ro'ã ar
ba. Xatanajmẽ dja ar ar ba nhym kam
bẽnjadjwỳr ar axwe baja ar mekmã amimao
ba, ar mekmã amimao pôxo ba. Ne kam
mekmã mỳjja pumũnh kêt nhipêx ar o ba.
Kute o me noo biknormã ar mỳjja pumũnh
kêt nhipêxo ba. Nãm ar mekmã 'êx ba.
10 Dja prĩne mỳjja punu kunĩo me noo
akno nhym me kuma. Dja me jamã 'êx
nhym kute mrãmri pyràk, nhym me kôt-
bit amak bẽn ne, ajbit ma. Metĩndjwỳnh
kute me jao biknor'ã amim karõja, me tãm.

Metĩndjwỳnh kute katàt memã amikabẽn jarẽnh nhym me kute mar prãm kêtja, me tãm. Me tãm ne me kum Metĩndjwỳnh kabẽn mar prãm kêtkumrẽx ne kum kĩnh kêtkumrẽx nhym te Metĩndjwỳnh kute me utàrmã. Kam dja me tu biknorkumrẽx ne. [11] Nãm Metĩndjwỳnh katàt mekmã amikabẽn jarẽ nhym me mar prãm kêt ne kum 'êxnhĩbit kĩnh ne. 'Êxnhĩbit mar prãm nhym kam me kute 'êxnhĩbit mar kadjy me kanga. Me kute 'êxnhĩbit marmã me kanga. [12] Mỳkam? Bir, nãm te Metĩndjwỳnh mekmã amikabẽn katàt arẽ, nhym me kum axwebit kĩnh ne. Kam dja Metĩndjwỳnh me jamã axwe pãnh jarẽn me biknor djà'ỳr me ano.

*Me kute Metĩndjw*ỳnh kukràdjà'ã ngrà tỳxmã kute arẽnh.

[13] Akmere ar, àpnhĩre ar, nhym bep ar ga ne gar atemã. Ar ga ne Bẽnjadjwỳr Jeju kum ar ajabê:kumrẽx. Metĩndjwỳnh ne amijo ar apytà, kute ar apytàrmã ne amijo ar apytà. Amrẽbê mỳjja kêtri ne amijo ar apytà, ar aje tu Metĩndjwỳnh kute katàt amikabẽn jarẽnh markumrẽx nhym Metĩndjwỳnh Karõ kute katàt ar akrã djar kadjy ne amijo ar apytà. Kam ne bar mã Metĩndjwỳnhmã ar akam ikĩnh jarẽ.

[14] Kadjy ne amiwỳr ar ajuw. Ar amã idjujarẽnh kôt, Jeju'ã idjujarẽnh nykôt ne amiwỳr ar ajuw. Gwaj banhõ Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu ne kute umao, mexo, raxo mỳjja kunĩ jakrenh gwaj kôt badjwỳ ã baje anhỹrmã ne amiwỳr gwaj bajuw.

[15] Ẽ, akmere ar, àpnhĩre ar, kam dja gar 'ã angrà tỳx ne. Ar ije ar amã prĩne Metĩndjwỳnh kukràdjà jarẽnhja dja gar ajamako mar tỳx mex ne. Ar ije pi'ôk no'ôkkam ar amã arẽnh ne ije ijajkwakam ar amã arẽnhja tãm dja gar ajamako mar tỳx mex ne mã ama.

[16-17] Be, gwaj banhõ Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu ne kum gwaj bajabêkumrẽx. Nhym Metĩndjwỳnhbê gwaj Babãmdjwỳ kum gwaj bajabêkumrẽx. Nãm tu kum gwaj bakaprĩn gwaj bamã tỳx jadjàr rã'ã: rã'ã ne. Gwaj kam batỳxo ino rer kêt rã'ã ne. Nhym kam arỳm gwaj bamã mỳjja mex jarẽ gwaj kam amim kamnhĩxbê ar kadjy baba.

Gê Metĩndjwỳnhmẽ krabê Jeju Kritu ar prĩne ar amã kĩnh jadjàn ar amã tỳx jadjà. Gar kam arỳm akabẽn mexkumrẽx ne ar aban apỹnh mỳjja mex djàribit kupê.

3

*Ar kute Metĩndjw*ỳnhmã Pauro à'wỳrmã kute arẽnh.

[1] Ẽ, akmere ar, àpnhĩre ar, Metĩndjwỳnhmã ar ijarẽ gê Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ã ar idjujarẽnhja pyka kunĩkôt ajmà gê me kuman tu amim Jeju kamnhĩxkumrẽx gê me kum mextire jarẽ. Gora gê me kute me apyràk ne ar ba. Ar ga ne gar Metĩndjwỳnh'ã ar idjujarẽnhja man tu amim Metĩndjwỳnh markumrẽx ne. Nhym kam ar akam me ja ar apumũnh nhiràm ar akôt Metĩndjwỳnhmã mextire jarẽ. Gora gê Bẽnjadjwỳr'ã ar idjujarẽnhja ã pyka kunĩkôt bimành ane.

[2] Gora ar ajte Metĩndjwỳnhmã ar ijarẽ gê on me axwemẽ me kabẽn punubê ar ipytà gê me ar ibĩn kêt. Djã nãm me kunĩ Jeju ma got me ar imã kabẽn mex ne? Kati, kam dja gar ajte Metĩndjwỳnhmã ar ijarẽ.

[3] Nhym bep ar ga. Ar ga dja Bẽnjadjwỳr ar amã tỳx jadjàn ar anêje axwe djwỳnhbê Xatanaj kukrà. Mrãmri dja ã ane. Arỳm ne ar amã arẽ. Djãm Metĩndjwỳnh kabẽn krãptĩ got? Kati, Metĩndjwỳnh ne kabẽnkumrẽx. Mrãmri ne arỳm ar amã arẽ, mrãmri dja ar amã tỳx jadjàn ar anêje axwe djwỳnh kukrà.

[4] Arỳm ne bar ar akam ikĩnhkumrẽx. Ar aje Bẽnjadjwỳr djwỳnh kabẽn mar ne kôt ar amijo abakam ne bar arỳm ikĩnhkumrẽx. Amrẽbê ne gar amikam ar ikabẽn man arỳm kôt ar amijo aba. Mrãmri dja gar arek ã anhỹr rã'ãn tu ar ikabẽn man kôt ar amijo aba. Arỳm ne bar prĩne ar amã ikato. Kam ne bar ar akam ikĩnhkumrẽx.

[5] Gê Bẽnjadjwỳr ta ar amã Metĩndjwỳnh jabê kadjy ar amã arẽ. Gar kam amã Metĩndjwỳnh jabêkumrẽx. Gê ta ajte ar amã arẽ, gar aje 'ãno adjãm ne aje kanga kêt kadjy ar amã arẽ. Gar kam aje Kritu pyràk gê me te ar ajo ajkẽ gar kanga kêtkumrẽx.

Arkum ukanga nêje kute ar akre.
Ep 4.28; Tex k 4.11

[6] Ẽ, akmere ar, àpnhĩre ar, Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu kabẽnkôt dja bar ar amã ikabẽn 'õ jarẽ. Dja ar aje Jejukôt abeno akamy kwỳ kum ukangan àpênh prãm kêt jabej gar rũm

arkum akre rax. Ar kute ar ikabẽn mar
kêtkam dja gar rũm arkum akre rax.
7 Arỳm ar aje mar. Ar aje ar ijã amijakre
ne ar idjàpênho adjàpênhmã, arỳm ne gar
ama. Djãm ar akam ar idjãmkam ar id-
jàpênh kêt ne ar iba. Arkati. 8 Ar ar idjàpênh
ra:xja pumũ. Nã bãm ar prĩne mỳjja kupê.
Arngro'ã akamàtkam ar idjàpênh iba. Nã
bãm ar amim apê. Ar ije pi'ôk kaprĩre'ã ar
ajwỳr kêt kadjy. Nhỹnh ne me'õ kute ar ijo
djuw mex'õ bar ije kum o pãnh kêt? Arkati.
9 Nã bãm ar ã ane. Ar aje ar ijã amijakren
ar ikôt amijo abamã. Jeju Kritu kute ar
ijanor pumũnh nhiràm ren ate ikrãn arek
ikrĩ nhym me ren ijo djuw mex kajgo nhym
ren mrãmri kôt. Nhym bep kati, ar ba ne
bar idjàpênhbit iba, ar aje ar idjàpênhkôt
ar ipumũnh ne aje ar ijã amijakremã. 10 Ar
akam ar idjãmkam ne bar arỳm ar amã,
—Godja me'õ àpênh prãm kêt kwãrĩk
wãnh gar kum õ kwỳ krẽn djà nhõr kêt, ane.
11 Ar akam ar akwỳ ne ar àpênh prãm
kêtkumrẽx ne ar ba bar arỳm kuma. Nãm
ar mỳjja kupênh kêt ne kam kikre kabe'ã
kabẽn prãm kadjybit ar ba. 12 Ẽ, ar prĩne
ikabẽn ma. Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu kabẽnkôt
ne bar arkum ukangajamã ikabẽn jarẽ ne
àpênh'ã arkum apnê ne arkum,
—Dja gar akrànmã adjàpênh ar aba. Ar
anhõ kwỳ krẽn kadjy adjàpênh ar aba, ane.
13 Be, akmere ar, àpnhĩre ar, ar akunĩ dja
gar amrãnh mexja kanga kêt. Ar akunĩ dja
gar amrãnh mexkumrẽx ne.
14 Godja me'õ ar ikabẽnja mar prãm kêt,
ar ije ar amã 'ã pi'ôk no'ôkja mar prãm kêt
gar 'ãno djan omũn kum akre rax. Kute on
amim kator ne pijàm kadjy. Kadjy dja gar
'ã ano tỳx ne 'ãno djan omũ. 15 Djãm ar aje o
akurê djwỳnhmã? Kati, ar aje o akamykam
dja gar abẽn djành no katio bit kum akabẽn
ne kum,
—On tu Metĩndjwỳnh kabẽn markumrẽx
ne kôt ar amijo aba, ane. Dja gar ã kum ane.

*Kab*ẽn jarẽnho ino rer.
16 Gê Bẽnjadjwỳr kute memã umar mex
jarẽnh djwỳnh ta ar amã umar mex jarẽ gar
mã adjumar mexbit man o aba gê te mỳjja
ar ajo ajkẽ gar mã adjumar mex ne ar aba.
Gê Bẽnjadjwỳr amimẽ ar ar ajo ba.
17 Aje, ibê Paur ne ba ar amã pi'ôk no'ôk
ne. Ẽ, ba ne ba inhikrao pi'ôk no'ôk ja
ngrire no'ôk ne o ino re. Ije memã pi'ôk
no'ôk kunĩkôt ne ba ã pi'ôk no'ôk kryre o
ane.
18 Gê gwaj banhõ Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu
prĩne ukaprĩkôt ar ajo djuw mex. Tãm ne
ja.

Paur kute Ximoximã pi'ôk kumrẽx no'ôk ne ja.

Paur ne krabê Ximoximã pi'ôk no'ôk ne. Mỳjkôt ne o kra? Jejukôt. Kute kum arẽnh nhym kute tu amim markumrẽxkôt ne o kra. Nhym kam arkum aben kĩnhkumrẽx ne.

Nhym kam Paur kumrẽx ne krĩraxbê Epexukam bôx ne kam ar memã Metĩndjwỳnh'ã ujarẽnh ba ne kam tẽ. Nhym kam Ximoxidjwỳ arỳm kam bôx. Kam tẽn bôx ne kam ar kam memã 'ã ujarẽnh ba, memã Jeju jarẽnho ba. Nhym me kwỳ arỳm prĩne amikajmãtã Jeju ma. Nhym bep ar kwỳ ne ar arĩk 'êx ne kute amijo Jeju mar. Ar kute mar kêtkumrẽx ne arĩk 'êx ne memã mỳjja jarẽ. Nãm we ar,

—Kwãrĩk wãnh abenwỳr mõr kêt, ane. Ne,

—Mrywã kur kêt, ane. Nãm ar ã kupa'ã me akre ar o bao ane. Ar ja 'ã ne Paur Ximoximã kum,

—Dja ga akabẽno ar ity gê ar anhikrê, ane. Ne kam ajte me kute amim Jeju mar'ã kum karõ ne kum,

—Ẽ, Jeju nhõ me jao ba djwỳnhmẽ me atãri àpênhjamẽ gêdja ar katàt mrãn memã Metĩndjwỳnh'ã ajarẽ, ane. Ne kam Ximoximãdjwỳ kum,

—Ẽ, gadjwỳ, gadjwỳ dja ga katàt mrãn Metĩndjwỳnh kabẽnkôt prĩne memã arẽ, ane.

Ne kam ajte me'ã kum karõ, me Metĩndjwỳnh kabẽnkôt katàt mrãnhmã, me mymẽ me niremẽ me ari memã àpênh kajgo ar bajamẽ me 'uwtĩmẽ, me kunĩ. Me kunĩ ne me Metĩndjwỳnh kabẽnkôt katàt mrãnhmã ajte Ximoximã me'ã karõ. Ne kam me'ã kum pi'ôk no'ôk ne kum ano. Tãm ne ja.

1-2 Akmere Ximoxi, ba ibê Paur ne ba amã pi'ôk no'ôk ne. Ximoxi, ikra djwỳnh, amã ne ba pi'ôk no'ôk ne. Ije amã Jeju jarẽnh ga tu aje amim markumrẽx kôt ne ba arỳm ajo ikrakumrẽx ne. Ba ibê Paur, ne ba amã pi'ôk no'ôk ne. Djãm ba ne ba Jejumã idjàpênh? Kati, Metĩndjwỳnhmẽ Kritu Jeju ar ta ne ar imã idjàpênh jarẽn ijano, ije memã 'ã idjujarẽnhmã ijano. Metĩndjwỳnh, kute gu bapytàr djwỳnhjamẽ Kritu Jeju gu baje amiwỳr kam amakjamẽ, ar ta ne ar imã kabẽn jarẽ ba kam arkum idjàpênh iba.

Be, gê Metĩndjwỳnh ajo djuw mex. Kritu Jeju gu banhõ Bẽnjadjwỳrmẽ Bãmbê Metĩndjwỳnh ar ukaprĩkôt ajo djuw mex ne ar ajo ba. Gê arkum akaprĩ ne amã umar mex jarẽ, ga kam adjumar mex ne ar aba.

*Kute Metĩndjw*ỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh 'êxnhĩ bôxmã arẽnh.

Rô 16.17; Xim k 6.3; Xit 1.10

3 Ẽ, dja ga arek Epexukam djan nêje ar kukrà. Wãnh ne ar kwỳ arĩk kupa'ã ar memã arẽnho ba, Metĩndjwỳnh kabẽn kupa'ã ar memã arẽnho ba. Dja ga nêje akabẽno ar ity. Nã bãm itẽm kutã, pykabê Matenimã itẽm kutã amã ikabẽn jarẽn kam arỳm ajbir ajte ar'ã amã pi'ôk no'ôk ne ano.

4 Dja ga arkum,

—Kwãrĩk wãnh ar me tũmre'ã ujarẽnh kajgomẽ me akukãmãre nhidji me kute tũmràm abenmã arẽnhja kwãrĩk on wãnh nõ. Kôt ne me abenmã kabẽn ar ban kam me kute amim Metĩndjwỳnh mar ne 'ãno ãm kêt. Tãm dja on wãnh nõ, ane.

5 Akmere Ximoxi, mỳj kadjy ne ba amã ikabẽn ja jarẽ? Bir, me kum aben jabê kadjy. Godja me ökre kadjwỳnhbê axwe 'õ nõr kêt ne kute amikam axwe 'õ mar kêtkam arỳm kôt kum aben jabê. Ne kam ajte me kute mrãmri amim Jeju markumrẽx kôt ne me kum aben jabê. Kadjy ne ba amã ikabẽn ja jarẽ.

6 Bir be, me kwỳ arỳm kute ja mar prãm kêtkam arỳm kabẽn kajgoo kumex, ne abenkam kangao kumex. Jabit ne me kuma.
7 Djãm me ja kute mỳjja mar got. Kute Môjdjê kukràdjà mar kêtjakam kukràdjà kupa'ã ar memã arẽnho ba. Ar ta ne ar amijo memã mỳjja'ã ujarẽnh djwỳnh ne. Ne kute memã,

—Mrãmri ne ba ije me amã arẽnhja. Kôt ne ba me amã arẽ, anhỹr ar o ba. Bep kati, ar kute ta amikabẽn mar kêt ne Môjdjê kukràdjà mar kêt.

8 Be, Môjdjê kukràdjàja ne mexkumrẽx. Gu arỳm kuma. Ne ren ar kuman kôt ar amijo ba nhym arỳm rãn mexkumrẽx. Nhym bep kati, ar ja kute mar kêt ne ar kupa'ã memã arẽnh ar o ba.

9 Be, nhỹnh me jamã ne Môjdjê kukràdjàja? Djãm me kute katàt amijo bajamã? Kati, me kute axweo amiptàrjamẽ, me

amakkre kêtjamẽ, me kute Metĩndjwỳnh
mar prãm kêtjamẽ, me axwejamẽ, me kute
mỳjja punubit mar prãmjamẽ, me kute
Metĩndjwỳnh japrỳjamẽ, me kute nãmẽ
bãm ar parjamẽ, me kute me parjamẽ [10] me
prõ nàr mjên prãmjamẽ, me my ta kute
aben nĩnho bajamẽ, me kute mekbê krao
àkĩnhjamẽ, me 'êxnhĩjamẽ, me kute me
kà mex jarẽnhjamẽ, nàr me kute mỳjjao
amiptàr, Metĩndjwỳnh kute katàt memã
amikukràdjà jarẽnh ne mekbê mỳjja pyma
nhym me kute o amiptàrjamẽ. Me ja kunĩ
kadjy ne Môjdjê kukràdjàja. Gu arỳm kuma.
[11] Nà, Metĩndjwỳnh amikabẽn nykôt
katàt memã amikukràdjà jarẽ. Djãm kabẽn
ny punu got. Axwe mextire. Metĩndjwỳnh
ne mexo, umao me rer mex ne. Nhym
kabẽn nydjwỳ ã mexo, umao ane. Nhym
kam ta, Metĩndjwỳnh kĩnhtire ta ne imã
amijã ujarẽnh ny jarẽn ijano ba kam ô'ã
memã arẽnho tẽ, memã 'ã idjujarẽnh tẽ.

Kritu kum Paur kaprĩ ne kute àpênh 'ã mẽnh.

[12] Ẽ, akmere, mrãmri ne Kritu Jeju gu
banhõ Bẽnjadjwỳr amim idja. Kum id-
jàpênhmã ne amim idja. Nãm amikajmã'ã
ima, ije 'ã ingrà tỳx ne kanga kêtmã kôt tu
iman amim idjan imã idjàpênh jarẽ.

—Dja ga imã apê, ane. Ne kam kadjy imã
tỳx jadjà ba kam kum idjàpênh mex ar iban
kôt kum amikĩnh jarẽ. Mrãmri ne Kritu Jeju
imã mexkumrẽx ba kam kum amikĩnh jarẽ.
[13] Amrẽbê ne ba Jeju japrỳ ar o iban arĩk
ũno iban Jeju nhõ me jao ibikẽnho iba.
Nã bãm te Jejukam ijaxwe nhym tu kum
ikaprĩn kam amim idja. Nà, mrãmri ne
tu kum ikaprĩ. Kraxje ije amikajmã'ã Jeju
mar kêtkam ije amimar kêt nhym bi kum
ikaprĩ. [14] Nãm gu banhõ Bẽnjadjwỳr tu
ukaprĩkôt kum ikaprĩ raxkumrẽx ne prĩne
ijo djuw mex. Djãm ukaprĩ kêt got. Kum
ikaprĩ rax ba arỳm jakam ije amikajmã'ã
amim markumrẽx. Ije amikajmã'ã Kritu
Jeju markumrẽx ne imã abê:kumrẽx.
[15] Ẽ, mrãmri ne me abenmã kum,

—Kritu Jeju arỳm pykamã ruw, kute me
axwe pytàrmã ne ruw, ane. Mrãmri ne me
abenmã arẽ. Kabẽn ja dja me tu markumrẽx
ne amijamakkrekam kunhô. Be, kute me
axwe pytàrmã ne pykamã ruw.

Ba ne ba ijaxweo me axwe kunĩ jakre.
[16] Te ijaxwe rax nhym bi kum ikaprĩ rax ne.
Jeju Kritu kute akrànmã meo tẽm nhym
me kute mar kadjy. Te ijaxwe raxo ije me
kunĩ jakrenh nhym mã Jeju kute akrànmã
prĩ'ã ijo tẽmja pumũ. Mỳkam? Godja
me'õ kute ijaxwe pyràk ne kute Jeju japrỳ
jabej dja ikôpdji'ã ã ikudjwa anen tu amim
Jeju kamnhĩxkumrẽx ne kam ikudjwa tyk
nhijukri tĩn rã'ã rã'ã kadjy. Kadjy ne Jeju
kum ikaprĩn akrànmã prĩ'ã ijo tẽ. Kam ne
ba amã,

—Jeju kute me axwe pytàrmã ne pykamã
ruw, ane.
[17] Be, Metĩndjwỳnh djukaprĩja pumũ.
Kumã dja me rax jarẽ. Djãm bẽnjadjwỳr
ngri got. Dja memã Bẽnjadjwỳr rax rã'ã:
rã'ã Bẽnjadjwỳr rax. Dja tyk kêtkumrẽx ne.
Me kute noo omũnh kêtkumrẽx ne. Kubê
Metĩndjwỳnh pydji. Atemã 'õ kêtkumrẽx.
Kumã dja me rax jarẽn kum uma jarẽn mex
jarẽ. Dja me kum arẽnh rã'ã: rã'ã ne.
Mrãmri. Tãm ne ja.
[18] Ẽ, ikra Ximoxi, akmere, ba arỳm amã
ikabẽn jarẽ. Gora ikabẽn ja ma. Amrẽbê
ne me Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh
adjàpênhmã akabin prĩne adjàpênh'ã amã
karõ. Kôt ne ba amã ikabẽn ja jarẽ. Ẽ,
dja ga ar ikabẽn ja man kôt atỳx ne. Ẽ,
ba me abenwỳr prõt'ã atỳx jakre. Ẽ, gora
atỳx. Gora atỳx ne amã me uma kêt ne kàj
bê memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ gê me
amikajmãtã kuma. Kute me tỳx kum me
uma kêt ne tu kute abenwỳr prõtja pyràk.
[19] Nà, dja ga ã anen Jeju'ã angrà tỳx ne
amim mỳjja mexbit man kôt amijo aban
kam amikam ajaxwe 'õ mar kêtkumrẽx ne
ar aba.

Nhym bep me kwỳ ne me arỳm Jeju'ã
ngrà tỳx kêt ne kôt amijo ba kêt ne kam
arỳm kangan amijo ajkẽ. [20] Be, Imenemẽ
Arexãrimẽ ne ar arỳm Jeju kangan amijo
ajkẽ. Arỳm ne ar amijo ajkẽ. Kam ne
ba arỳm Xatanajmã ar kanga, ar kute Jeju
japrỳ kêt kadjy ne ba arỳm kum ar kanga.

2

[1] Be, akmere, ba amã arẽ ga aman amũ
idjô'ã memã arẽ. Dja me Metĩndjwỳnhmã
mã kabẽn ne kum me kunĩ jarẽ. Mã ne
mete Metĩndjwỳnhmã kabẽn kute? Dja me
kum aben jarẽn kum abeno a'uw. Ne kam
jãm meo akẽx ne me jadjwỳ kum meo a'uw.
Ne kôt kum õdjành jarẽn kum amikĩnh
jarẽ. [2] Nà, dja gu me kum pykakam me

bẽnjadjwỳr rũnhjao a'uw ne kam ajte me bẽnjadjwỳr kry kute meo ba jadjwỳo a'uw.

Mỳkam? Bir, me kute akrànmã me bajo ba gu me badjumar mex ne ar baba kadjy. Kam dja gu me Metĩndjwỳnh kabẽnkôt ar baba ne kôt ar amijo baba katàt ne. [3] Be, me ã kute Metĩndjwỳnhmã kabẽno anhỹrkam mexkumrẽx. Kam dja Metĩndjwỳnh mekam kĩnhkumrẽx. Metĩndjwỳnh kubê me bapytàr djwỳnh dja mekam kĩnhkumrẽx.

[4] Nà, kute me kunĩ pytàr prãmkumrẽx. Nãm arỳm memã katàt kabẽn nhym me kute tu markumrẽxmã. [5] Nà, Metĩndjwỳnh pydjii ne kam ajte kute Bãm'ã me bamẽnh djwỳnh pydjii, kubêngôkre,* kubê ne Kritu Jeju. Me bajaxwekam ne gu me Metĩndjwỳnh'ỳr babôx kêt ne. Nhym kam kra ta amijo kubêngôkren me bawỳr bôx ne kam Bãm'ỳr me bajo bôx. Gu me kam arkôt baba. Kute Bãm'ỳr me bajo bôx djwỳnh pydjii. Atemã 'õ kêt, kubêngôkre, kubê ne Kritu Jeju.

[6] Jeju ta, kute memã amikangan me kunĩ pãnh tyk, tãm ne amrẽbê Metĩndjwỳnh 'ã akati jakre nhym arỳm 'ỳr bôx nhym kam arỳm amijo aptàn memã amikangan me kunĩ pãnh ty, me kunĩ kute mar kadjy. Me kunĩ kute,

—Mrãmri Metĩndjwỳnh kum me bajabên kute me bapytàrmã, anhỹr kadjy. Kadjy ne ty.

[7] Kam ne Metĩndjwỳnh ijano ba tẽ. Ba ikumrẽx itẽm ne ije memã Metĩndjwỳnh kute me utàr jarẽnhmã. Jeju kute ijanorkôt ne ba me bajtemdjwỳ'ỳr tẽn bôx ne memã kàj bê Metĩndjwỳnh'ã ajarẽ. Nã bãm memã Metĩndjwỳnh kabẽn katàtja, 'êxnhĩ kêtja jarẽ nhym me amikajmã'ã kuma. Kadjy ne ijano ba tẽ. Mrãmri ne ikabẽnja. Ijêxnhĩ kêtkumrẽx.

[8] Ije, ije ar amã Metĩndjwỳnh jarẽnh gar aje kum akabẽnmã ba ate o akno. Ba akubyn ar amã arẽ gar ama.

Dja pyka kunĩkôt mete abeno bikprõnhkam me my Metĩndjwỳnhmã kabẽn. Dja me prĩne Metĩndjwỳnhmã amijarẽ. Me mexo mexkumrẽx, me kute mỳjja punu 'õ mar prãm kêt, me ja dja me kum kabẽn. Nhym bep me ngryknhĩ, me kute kabẽno aben japanh, me tãm dja me kum kabẽn kêt ne.

Me nire kute akrànmã amijo bamã.
Kô k 14.34; Xit 2.3; Ped k 3.1

[9-10] Nhym me niredjwỳ. Dja me nire kute Jeju marja akrànmã amijo ba mexkumrẽx, kwãrĩk wãnh amimex ne me my nokam mrãnh kêt. Dja ga me apijàm ne ar aba. Mỳkam dja ga me akrãkàbito mex? Nã gãm me amikakrwỳnhmẽ akunhêrmẽ angàmẽ kubẽkà mexmẽ o amimex ne ar aba. Me akrãkàbit ne mex. Me my nomã amrãnh kadjybit aje amikrã ngrành, amikakrwỳnh, ne amimex, ja ne punu. Bep kati, me nire kute,

—Ba ije Jeju mar, anhỹrja dja apỹnh kabẽn mexo amiptàn o amimex.

[11] Me kute Metĩndjwỳnhkôt abeno bikprõnhkam dja me nire anhikrên nhỹn Metĩndjwỳnh kabẽn maro nhỹ. Akrànmã dja me Jeju nhõ me jao ba djwỳnh kabẽn maro nhỹn amijamakkrekam kunhô. [12] Kwãrĩk wãnh me nire dja me me my jakre kêt ne me mymã kabẽn jarẽnh kêt ne. Nhym bep me my gêdja me me niremẽ me mymẽ me akre nhym me nire anhikrên me kabẽn maro nhỹ.

[13] Mỳkam? Bir, Metĩndjwỳnh ne mybê Adão kumrẽx nhipêx ne kam atãri nibê Ewa nhipêx ne. [14] Be djãm Xatanaj ne Adão noo akno? Kati, nija ne noo akno. Nhym kam nija arỳm Metĩndjwỳnhkam amikrà. Be, kam ne ba amã,

—Kwãrĩk wãnh me nire dja me me my jakre kêt, ane.

[15] Nija ne te Metĩndjwỳnhkam amikrà nhym mã Metĩndjwỳnh kum me nire jabêkumrẽx ne me kra bixadjwỳr kutã me utà. Me nire kute Jeju marja gêdja me Jeju 'ãno dja ne mã kum me abêkumrẽx ne kute mỳjja punu 'õ mar prãm kêtkam gêdja mexo mexkumrẽx ne mã me my nomã mrãnh kêt. Godja me ã kute anhỹr jabej nhym Metĩndjwỳnh me kra bixadjwỳr kutã me utà nhym me kra me bĩn kêt ne.

---

* 2:5 Kritu ne amijo kubêngôkre kute mrãmri ne apỹnh me õ pyka djàri kunĩkôt me kunĩ: bêngôkreja pyràk. Kubẽ kà jakamẽ me kakrãtykmẽ me babêngôkremẽ ne me kunĩ: bêngôkre. Me kamrômẽ me kukràdjà kunĩ kubêngôkreo aben pyràk. Jakam dja ga Karõ 17.26 jarẽn ama.

3

*Kute ar kute Jeju nhõ me jao ba djw*ỳnhmã 'ã karõ.

Xit 1.6

1 Be mrãmri ne me abenmã kum,
—Gêdja me'õ kute meo ba prãm jabej,
kute Jeju nhõ me jao ba prãm jabej, mrãmri
mexkumrẽx. Nà, mrãmri mexkumrẽx. Nà,
kôt ne me kute arẽnhja.

2 Be, mã gêdja Jeju nhõ me jao ba djwỳnh
kute? Me axwe kêt ne kute amijo ba mex-
tire nhym kam me me'ã kabẽn kêtja, me
prõ pỹnh, me bixaêr punu kêt, me kute
amipnênh ne ar ba, me kabôt kati, me
kute meo djuw mex prãm, me kute memã
Metĩndjwỳnh'ã ujarẽnh prãm, me ja gêdja
me Jeju nhõ me jao ba.

3 Kwãrĩk wãnh me kum kadjwati kangô*
djành, me àkrê, me kute kabẽno me apanh
prãmja, me kute pi'ôk kaprĩbit mar ne kute
amim o àptàrja, kwãrĩk wãnh me ja gêdja
me meo ba kêt ne. Bep kati, me ukaprĩmẽ,
me kute umar mex marja dja me Jeju nhõ
me jao ba.

4 Dja me'õ meo ba prãm jabej dja kumrẽx
amim prõmẽ kra jakre, ne arkum mrãnh
mextire gê ar omũn kam adjwỳnhdjwỳ kôt
mrãnh mexkumrẽx. Dja amim ar jao ba
mex nhym kra amakkre mex ne kabẽnkôt
ar amijo ba nhym kam arỳm kôt Jeju nhõ
me jao ba. 5 Nok ren me'õja ar meo ban
kam prõmẽ kra jakre kêtkumrẽx ne kam
Metĩndjwỳnh nhõ me jabit me akre, mã
gêdja on? Mã gêdja kam nẽ? Ije, mỳkam
ne prõmẽ kraja ar o ba mex kêt nhym
kra jaxwe rã'ã? Ije kum bep nãm ren
amim prõmẽ krawã kumrẽx jakren kam
ren kôt Metĩndjwỳnh nhõ me ja jakre.
Mỳkam ne prõmẽ krawã ar o ba kêt ne kam
Metĩndjwỳnh nhõ me jabit ar o ba?

6 Kwãrĩk wãnh me'õ ajbir kute Jejuo am-
inhõ ny'õ'ã Jeju nhõ me jao ba djwỳnh
mẽnh kêt. Mỳkam? Bir, kute amiraxo àmra
nhym kam ren Metĩndjwỳnh kute o bikẽnh
karõ dja me kute Jejuo aminhõ ny'õ'ã meo
ba djwỳnh mẽnh kêt. Ne ren amiraxo amra
nhym ren Metĩndjwỳnh o ajkẽ. Mrãmri
kute Xatanajo bikẽnhja pyràk. Xatanaj kute
amiraxo àmra nhym kam Metĩndjwỳnh
kute prĩne o bikẽnhja pyràk. Ne ren me'õ
ajbir kute Jejuo aminhõ ne ren meo ban ren
amijo amra, Xatanajkôt amijo amra nhym
ren Metĩndjwỳnh adjwỳnhdjwỳ o ajkẽ.

7 Nhym bep kati, Jeju nhõ me jao ba
djwỳnh dja amijo ba mextire nhym kam
me kàtàmdjwỳ kum kĩnh ne kum mex jarẽ.
Nãm ren arĩk ar ba nhym kam me kàtàm
rãn 'ã kabẽn ne. 'Ã kabẽn nhym kam rãn
Xatanaj ikôta, Xatanaj meo ba djwỳnhja
nhikôta.

8 Nhym Jeju nhõ me jao ba djwỳnh jatãri
me àpênhjadjwỳ dja me katàt mrã gê me
me'ã kabẽn kêt. Dja me kabẽn mexmẽ me
kabẽn punuo aben nhikjê kêt. Dja me kum
kadjwati kangô† djành kêt. Kwãrĩk wãnh
gê me pi'ôk kaprĩ prãmebit me noo biknor
prãm kêt. 9 Dja me amim Metĩndjwỳnh
kukràdjà markumrẽx ne 'ã ngrà tỳx ne.
Metĩndjwỳnh kute me bamãbit amikukràd-
jào amirĩtja, kukràdjà tãmbit dja me 'ã ngrà
tỳx ne maro ba ne mỳjja mexbit mar ar
o ba. Mỳjja mexbit mar ar o ban kam
amikam axwe 'õ mar kêt. Kadjy dja me
Metĩndjwỳnh kukràdjà'ã ngrà tỳx ne ar o
ba. 10 Dja me Jeju nhõ me jao ba djwỳnh
jatãri me àpênhja kumrẽx kabi nhym me
kabẽn mex ne kam ar kôt àpênh ba. Godja
me mrãmri mexkumrẽx jabej ne kam arỳm
àpênh ar ba.

11 Nhym Jeju nhõ me jao ba djwỳnh jatãri
me àpênh prõjadjwỳ. Me adjwỳnhdjwỳ dja
me katàt mrã gê me me'ã kabẽn kêt. Dja me
me kà mex jarẽnh prãm kêt. Dja me bixaêr
punu kêt ne ar ba. Dja me prĩne mrãnh
mextiren kabẽn pỹnh ne arẽ. Dja ã Jeju nhõ
me jao ba djwỳnh jatãri me àpênh prõja ã
ane.

12 Be, Jeju nhõ me jao ba djwỳnh jatãri
me àpênh gêdja me prõ pỹnh ne. Dja
me õ kikre kumrẽxkam amim ar ja jakren
arkum mrãnh mexkumrẽx gê ar omũn kam
adjwỳnhdjwỳ kôt mrãnh mexkumrẽx. Dja
me amim krao ba mexkumrẽx gê ar kabẽn
mexkumrẽx ne ar ba. 13 Godja me atãri me
àpênhja mrãmri àpênh mex ne kam arỳm
memã amimexo amirĩt nhym me kàtàmja

* 3:3 мỳjja me kute o kõm ne kôt bibãnh kunĩja, kadjwati kangômẽ uba kangômẽ, mỳjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarẽ. † 3:8 мỳjja me kute o kõm ne kôt bibãnh kunĩja, kadjwati kangômẽ uba kangômẽ, mỳjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarẽ.

arỳm me mex pumũn kam kum me kĩnh. Gêdja mekam amikam pijàm kêt ne kàjmã djan tu memã Jeju'ã ajarẽ. Me kute amim Kritu Jeju mar tũmkam tu memã 'ã ajarẽ. Bir be, dja ã Jeju nhõ me jao ba djwỳnhmẽ atãri me àpênhmẽ ã ane.

14 Be, nã bãm amã ikabẽn'ã pi'ôk no'ôk ne amikukãm ano. Dja ba ĩ wãm kôt tẽ. Nã bãm amim itẽm djà ma. 15 Nàr kon birãm dja ba amikrà ga prĩne omũn kam kôt memã arẽ, me kute mar kadjy. Metĩndjwỳnh kra kunĩ kute kôt ar amijo ba mar kadjy. Kadjy ne ba amã pi'ôk no'ôk jano. Apỹnh pyka kunĩkôt ne me bakwỳ arỳm amijo Jeju pytà nhym Metĩndjwỳnh arỳm kôt me bajo kra. Gu me kôt arỳm apỹnh banhõ pyka djàri kam aprakamã kôt aben pydji, Metĩndjwỳnh tĩnjakôt mã pyka kunĩkôt aben pydji. Ne me kàtàmmã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh ar o baba, Metĩndjwỳnh 'êxnhĩ kêt ne kute katàt kabẽn jarẽnhja memã arẽnh ar o baba.

16 Bir be, djãm mỳjja kakrit, djãm mỳjja prĩre, djãm mỳjjao bikẽnh ne gu me arỳm amim kuman kam amim kamnhĩxbê ar baba? Djãm mỳjja ngri: got me tebê kute mar ne ate krãmã? Mrãmri ne Jeju ra:xi.

Nãm amijo kubêngôkren‡ kato.

Nhym Metĩndjwỳnh Karõ kabin axwe kêtmã katon kôt memã arẽ.

Nhym kadjy mrãnh djwỳnhdjwỳ arek omũnh ar o ba.

Nhym me apỹnh me õ pyka djàri kàj bê memã 'ã ujarẽnho ajmà.

Nhym me kam pyka kunĩkôt tu amim markumrẽx ne.

Nhym kam Metĩndjwỳnh kàjkwamã o wabi, õ kàjkwa mextiremã o wabi. Õ kàjkwa mexo kute pykabê mỳjja kunĩ jakrenhjamã o wabi.

Nãm ã Jeju raxo ane.

4

*Kubê me kab*ẽn 'êxnhĩ pyma.

1 Be, akmere. Anhỹr djwỳnhràm ne Metĩndjwỳnh Karõ arỳm prĩne me bamã arẽ, ne,

—Pyka kute o ino rer 'ỳrkam dja me kwỳ amibê Jeju kangan ate amijo ba. Arỳm kum kĩnh kêt ne kam ate me karõ 'êxnhĩja kabẽn ma, me karõ djujarẽnh punubit man kôt amijo ba, ane.

2 Nà, mrãmri me kwỳ dja me me karõ djô'ã me akre. Me ajkwao bit kute Jeju mar ne 'êxja, me tãm ne me õkre kadjwỳnhbê kute mỳjja punubit markam pijàm kêt mex ne arĩk 'êx ba ne me karõ 'êxnhĩ djô'ã me akre ne memã kum,

3 —Kwãrĩk wãnh abenwỳr mõr kêt. Dja ga me tu akuprỳkumrẽx ne ar aba, ane. Ne ajte mry'õ nàr me àkur djà'õ mekbê uman memã,

—Kwãrĩk wãnh krẽn kêt, ãm omũ, ane. Nhym bep kati, Metĩndjwỳnh ta ne me bamã mry, me badjàkur djà nhipêx, me baje 'ã kum amikĩnh jarẽnh ne krẽn kadjy ne me bamã ipêx. Me baje amim Jeju markumrẽx ne kam kôt baje mỳjja marja, me bamã ne Metĩndjwỳnh me banhõ kwỳ krẽn djà'ã apỹnh mỳjja nhipêx.

4 Be, mỳjja kunĩ Metĩndjwỳnh kute ipêxja ne mexkumrẽx. Djãm mete mry nàr djwỳ'õ kanga kadjy ne Metĩndjwỳnh ipêx? Arkati, me kute Metĩndjwỳnhmã 'ã amikĩnh jarẽnh ne tu kute amim byr ne krẽnmã ne ipêx. 5 Metĩndjwỳnh kabẽnkôt arỳm mrymẽ apỹnh me badjàkur djà mexkumrẽx. Mỳjja kunĩ ne arỳm mexkumrẽx. Gu me arỳm 'ã kum amikĩnh jarẽ nhym arỳm mexkumrẽx.

6 Akmere, dja ga memã arẽ, me kute Jejukôt abeno kamymã ikabẽn ja jarẽ. Godja ga memã ikabẽn ja jarẽn arỳm mrãmri abê Kritu Jeju nhõ àpênhkumrẽx. Nà, Metĩndjwỳnh kabẽn ne gu baje tu amim markumrẽxja, kôt dja ga arek amijo tẽn amijo tẽn kam atỳxkumrẽx. Jeju kukràdjà mexkumrẽx, tãm ne ga arỳm kôt amijo tẽ. Dja ga arek kôt amijo tẽn amijo tẽn arỳm atỳxkumrẽx. Atỳx ne arỳm Kritu Jejumã adjàpênh mex ne.

7 Nhym bep me tũmre'ã ujarẽnh kajgoja dja wãnh nõ. Tãm ne punu. Kati, dja ga prĩne Metĩndjwỳnh kukràdjàkôt amijo tẽ. Katàt amrãnh kadjy dja ga arek amijo tẽn arek amijo tẽn kam amitỳxmã amijakre. Djãm akrãkà'ã ne ba amã ane? Kati, akadjwỳnhbê atỳx'ã ne ba amã ane.

‡ 3:16 Kritu ne amijo kubêngôkre kute mrãmri ne apỹnh me õ pyka djàri kunĩkôt me kunĩ: bêngôkreja pyràk. Kubẽ kà jakamẽ me kakrãtykmẽ me babêngôkremẽ ne me kunĩ: bêngôkre. Me kamrômẽ me kukràdjà kunĩ kubêngôkreo aben pyràk. Jakam dja ga Karõ 17.26 jarẽn ama.

8 Mrãmri ne me ĩ krãkà tỳx kadjybit amijo
djuw mex. Ja ne kàjbê mex. Nhym bep me
kadjwỳnhbê me tỳxja mete Metĩndjwỳnh
kukràdjàkôt amijo tẽmkam tỳx, ja ne
mrãmri mexkumrẽx, tũmràm mexkumrẽx.
Pyka jakam gu badjumar mex ne ar baba
kadjy mex. Ne kam ajte batyk nhijukri
akubyn batĩnkam kadjy mexkumrẽx. Kadjy
ne ba amã,
—Metĩndjwỳnh kukràdjàkôt amijo tẽn
kam kôt atỳx, kôt amex, ane.
9 Mrãmri ne kabẽnja nhym me abenmã
arẽ. Kabẽn ja dja me tu markumrẽx ne ami-
jamakkrekam nhôrkumrẽx. 10 Metĩndjwỳnh
kute me kunĩ pytàr djwỳnh, bep me baje
amikajmãtã marja ne mrãmri kubê me
bapytàr djwỳ:nhkumrẽx. Mrãmri ne gu me
amim Metĩndjwỳnh kamnhĩxbê ar baba,
Metĩndjwỳnh tĩnja kamnhĩxbê ar baba.
Kam ne gu amikukãm kuman kam bad-
jàpênh rax ne memã arẽnho tẽ, batyk djà
kêt ne memã arẽnho tẽ.

*Metĩndjw*ỳnhmã àpênhkumrẽxmã kum
'ã karõ.
11 Be, akmere, dja ga apijàm kêt ne tu
memã ikabẽn ja jarẽn memã Metĩndjwỳnh
kukràdjà jarẽ. 12 Kwãrĩk wãnh gê me amã,
—Ỹgê, e kum djãm ajabatành ne ga ar
me akreo aba, anhỹr kêt. Bep kati, dja
ga te ajbir ajabatành ne mã katàt mrã gê
me ajã amijakre, me kute amim Jeju marja
ajã amijakre. Kadjy dja ga akabẽn mexbit
jarẽnh ar o aban amrãnh mex ne amã me
abên amim Jeju markumrẽx ne 'ã angrà tỳx
ne aprõ prãm kêt ne ar aba. Dja ga ã ane
nhym me ajã amijakren ã akudjwa amijo
anhỹro bao ane.
13 Dja ga kàj bê memã Metĩndjwỳnh kabẽn
jarẽn memã Metĩndjwỳnh kabẽno amirĩt ne
memã kukràdjà jarẽ. Ja dja ga 'ãno adjãm
rã'ã ba awỳr bôx. Ba ibê Paur dja ba awỳr
bôx.
14 Amrẽbê ne me kute Metĩndjwỳnh
kabẽn jarẽnh djwỳnh arỳm Metĩndjwỳnhmã
adjan amã,
—Ẽ, Metĩndjwỳnh ne arỳm amijo apytà
ga kum adjàpênhmã. Ta dja amã tỳx
jadjà ga kam atỳx ne ar kum adjàpênh
aba, ane. Nhym kutã Jeju nhõ me jao
ba djwỳnh akrã'ã ikra jadjuw, ga kam
Metĩndjwỳnhmã adjàpênh ar aba. Kwãrĩk
wãnh Metĩndjwỳnh kute amim adjarwão
abiknor kêt. Memã Metĩndjwỳnh kukràdjà
jarẽnh 'ãno dja ne mã memã 'ã adjujarẽnh
aba.
15 Be, dja ga ikabẽnja tu markumrẽx
ne amijamakkrekam anhôn kôt amijo mõ.
Dja ga ã amijo atẽmo anen arỳm amrãnh
mexkumrẽxo tẽn o tẽ nhym me kunĩ arỳm
amrãnh mexkôt apumũn kôt amã kato. 16 Ẽ,
ajaxwebê amipnên amrãnh katàt kadjybit
amima. Gora memã Metĩndjwỳnh kabẽn
jarẽ. Gora memã arẽnh 'ãno dja. Godja ga
anen arỳm amiptàn kam o me jadjwỳ pytà,
me kute akabẽn maro ỹrjadjwỳ pytà. Tãm
ne ja.

5

*Mebêngêttem*ẽ me 'uwtĩ'ã kum karõ.
A Xim 2.24
1 Ẽ, godja me kute amim Jeju marwã 'õ,
mebêngêtte 'õ, me'õkam amikrà, kwãrĩk
wãnh ga kum abẽn tỳx kêt ne akrànmã kum
akabẽn ne kum,
—Kwãrĩk wãnh ga ã anhỹr kêt, ane.
Mrãmri ne me kra djwỳnh kute bãmmã
kabẽnja pyràk, akrànmã kum akabẽn. Dja
ga me kraremẽ me nõr nyreo akamyn me
adjwỳnhdjwỳmã akabẽn mex jarẽ. 2 Dja ga
mebêngêxteo anãn me adjwỳnhdjwỳmã
akrànmã akabẽn. Dja ga me kra pỹnhmẽ
me kurerero akanikwỳnhkumrẽx ne
memãdjwỳ katàt akabẽn jarẽn mekam
apijàm ne meo akanikwỳnhkumrẽx. Dja ga
ã me kute amim Jeju mar kunĩmã akabẽn
jarẽnho ane.
3 Ẽ, akmere, ba amã me 'uwtĩ'ã karõ, ga
amũ idjô'ã memã arẽ. Me kute amim Jeju
marwã kute akrànmã mebê mjên tykjao
djuw mexmã. Me kute amim Jeju marwã
dja me me 'uwtĩbito djuw mex. 4 Nhym
bep djãm me'õbê mjên ty nhym arỳm kra
nàr kon tàmdjwỳ 'õ arỳm ta amim o djuw
mex ne. Me'õ kra 'õ nã kute amim o
djuw mex nhym abatành ne arỳm amipãnh
amim não djuw mex ne. Ne me'õ tàmdjwỳ
'õ kwatynh 'õ amim tàmdjwỳo djuw mex
ne. O djuw mex nhym abatành ne kam
amipãnh kwatynho djuw mex ne. Me kute
mrãmri Metĩndjwỳnh mar jabej dja ã õ
kikre kumrẽxkam amim me 'uwtĩo djuw
mexo anen kam atãri amũ me jadjwỳ o
djuw mex ne. Kam ne Metĩndjwỳnh arỳm
mekam kĩnhkumrẽx ne.

5-6 Ate gêdja me'õbê mjên ty nhym arĩk ar
ba. Nãm amidjwỳnhbit amiman ar amijo
ba. Ne kam kute me'õ tyk pyràk. Tĩnri
kute me'õ tyk pyràk, kute Metĩndjwỳnh
mar kêtkam, arĩk ar bakam. 'Uwtĩ kajgo
ne wã. Kwãrĩk wãnh me wã. Me tãm
dja gar aje Jeju marwã o djuw mex kêt.
Nhym bep atemã me'õ mjên kubê tyk nhym
kam ate: ar ba ne kam amijã Metĩndjwỳnh
kamnhĩxkumrẽx ne kam kum kabẽn ne
kum amijo a'uwn kam ajte jãm me jao akẽx
ne ajte kum meo a'uw. Akamàtkammẽ
a'urimẽ kum kabẽn 'ãno dja. Me'õ tãm ne
mrãmri 'uwtĩkumrẽx. Tãmbit dja gar aje
Jeju marwã o djuw mex ne.

7 Dja ga memã ikabẽn ja jarẽ gê me'õ kra
nàr kon me'õ tàmdjwỳ õbikwa 'uwtĩo djuw
mex. Dja o djuw mex gê me 'ã kabẽn kêt.
8 Godja me kute amim Jeju mar 'õ ta ũrkwã
djwỳnhkam amim me jao djuw mex kêt ne
kam arỳm mrãmri axwen arỳm Jeju kabẽn
kanga, ne kute axweo me kàtàmja, me kute
Jeju mar kêtja jakrenh mex ne.

9 Ẽ, ba amã me 'uwtĩ nhõ pi'ôk'ã karõ. Dja
ga me 'uwtĩ nhidji pi'ôk no'ôkkam anhô, me
kute amim Jeju marwã kute kôt meo djuw
mex kadjy. Ẽ, kwãrĩk wãnh me abatành
nybê mjên tykwã kwãrĩk wãnh me 'uwtĩkôt
pi'ôk no'ôkkam idji nhôr kêt. Kubê mjên
tyk bêngêxtebit dja ga idji nhô gê me kute
amim Jeju mar meo djuw mex.

Djãm ori arỳm 'ã amex 60 apêx jabej?
Djãm ori mjên tĩnri krô'ã mjên kêt nhym
kam kubê mjên tyk nhijukri me kute
krô'ã o prõ kêt jabej? 10 Djori kum
mỳjja mexbit kĩnh ne ar o ba nhym
me kunĩ arỳm kôt omũn abenmã arẽnh
jabej? Djori amikôpdji'ã kra jakreo tẽ
nhym kudjwa mexkumrẽx jabej? Djori
õbikwa kêtkam meo djuw mex jabej? Djori
prĩne Metĩndjwỳnh nhõ me wão djuw mex
ne memã õdjành jabej? Djori kum me
umar punu kaprĩ jabej? Djori kute mỳjja
mexo amiptàrkôt kute mỳjja mexbit mar
jabej? Djãm ori ã kute anhỹr jabej mrãmri
mexkumrẽx, me 'uwtĩkôt pi'ôk no'ôkkam
idji nhô, me kute amim Jeju marja kunĩ kute
me 'uwtĩ jao djuw mex kadjy.

11-12 Nhym bep kwãrĩk wãnh ar abatành
nybê mjên tykja kwãrĩk wãnh pi'ôk
no'ôkkam me 'uwtĩ ro'ã idji nhôr kêt.
Mỳkam? Bir, ar 'uwtĩja kute õbê,

—Ba ikuprỳ gê me'õ iwỳr mõr
kêtkumrẽx. Ba tu Kritumã idjàpênhbit,
anhỹrja tu o aknon ajte kum me my kĩnh
nhym me'õ 'ỳr mõr prãme kum Kritu kĩnh
kêt ne kubê amijo akẽx nhym me arỳm 'ã
kabẽn ne.

13 Nhym ar kam kum ukangabit ma ne
kam kikremã ipôko tẽ. Djãm arkum
ukangabit? Kati, nãm ar kabẽn prãmdjwỳ,
ne me'ã kabẽn tẽ, me pijàm djàbit, mỳjja
punubit jarẽnho tẽ.

14 Kam ne ba memã kum,

—Dja ar abatành nybê mjên tyk ajte mjên
ne kam amim kra mỳ ne kramẽ mjêno djuw
mex ne akrànmã àpênh ar ba. Be, nã
bãm ã ar abatành nybê mjên tykjamã ane.
Mỳkam? Bir, me bakurê djwỳnh kute me
bajã kabẽn kêt kadjy. 15 Bir be, Ar kubê mjên
tyk kwỳ arỳm Jeju kangan Xatanajkôt amijo
ba. Kam ne ba amã arẽ.

16 Nhym bep me kute amim Jeju mar ni
'õ nàr my 'õ õbikwabê mjên tyk jabej ta
dja amim õbikwa 'uwtĩo djuw mex. Nhym
ate me kute Jejukôt aben pydjija gêdja me'õ
'uwtĩkumrẽx ne ate: ar bajao djuw mex ne.

*Me kute kàjmã meo ba djw*ỳnh
kamẽnhmã.

17 Ẽ, me jadjwỳ. Jeju nhõ me jao ba
djwỳnh kute prĩne meo baja, ar tãm dja me
kàjmã me kamẽ. Jeju nhõ me jao ba djwỳnh
kute memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh ne
kute memã o amirĩtkam àpênh rax. Me tãm
dja me mrãmri kàjmã me kamẽn memã o
pãnh mex ne. Ar kute memã Metĩndjwỳnh
kabẽn jarẽnh pãnh.

18 Kam ne Metĩndjwỳnh kabẽn'ã pi'ôk
no'ôkkam memã,

—Mryti kute amã àpênh ar ba ne kute
amã bàygogo 'ykà ka'uko ipôko ãmja
kwãrĩk wãnh inhu djuwpre kêt gê ta àpênh
pãnh àkur tẽ. Nãm mryti'ã Metĩndjwỳnh
nhõ me jao ba djwỳnh jakren àkur'ã kum
pãnh jakre. Jeju nhõ me jao ba djwỳnhmã
me kute o pãnhmã. Ne ajte Metĩndjwỳnh
kabẽnkam ne,

—Me àpênh ne pãnh, ane. Me àpênh me
mãnhkutã tãm gêdja memã o pãnh, ane.
Kam ne ba amã,

—Dja me Jeju nhõ me jao ba djwỳnhmã o
pãnh mex, ane.

19 Ẽ, mỳjja 'õdjwỳ dja ba amã arẽ. Gêdja
me Jeju nhõ me jao ba djwỳnh'ã kabẽn ne

arĩk me kàtàm jarẽ ga tu ate akrã. Djãm me 'êxnhĩ kêt got. Nhym bep me'õ ar amãnhkrut nàr kon amãnhkrut ne ikjê kêt ne mrãmri kute noo axwekôt omũnh ne axikôt arẽnh ga kam arỳm tu 'ỳr tẽn kum akabẽn jarẽ gê amim kato. [20] Godja mrãmri Jeju nhõ me jao ba djwỳnh kute mekam axwe jabej dja ga tu me kute amim Jeju mar nhipôkri kum abẽn tỳx, me kute maro ỹrja tĩn prãm ne axwe kêt kadjy.

[21] Ẽ, ba amã mỳjja 'õdjwỳ jarẽ. Dja ga tu memã akabẽno aben pyràk. Dja ga tu me kunĩmã axikôt akabẽn.

Ẽ, Metĩndjwỳnhmẽ Kritu Jejumẽ Metĩndjwỳnh kute amijo kadjy mrãnh djwỳnh pytàr ja, ar kute ikabẽn mar ne ikôt kabẽnkam ne ba mrãmri tu amã ikabẽn jarẽ.

Ẽ, gora ikabẽn ja ma. Ikabẽn kunĩ ma, prĩne ikabẽn ja ma. Ẽ, dja ga me kunĩmã akabẽno aben pyràk. Kwãrĩk wãnh me umaje anhõkre kadjwỳnhbê amim,

—Be, inhõbikwa ne ja. Ba kum ikabẽn kêt, anhỹr kêt. Dja te anhõbikwa, ga tu kum akabẽn jarẽ, apijàm kêt ne tu kum akabẽn jarẽ.

Nàr kon, kwãrĩk wãnh anhõkre kadjwỳnhbê amim,

—Be, tãwã ne õbikwa krãptĩ. Ba kum ikabẽn kêt, anhỹr kêt. Dja te õbikwa krãptĩ ga tu kum akabẽn jarẽ, amã me uma kêt ne tu kum akabẽn jarẽ. Dja ga tu me kunĩmã akabẽno aben pyràk.

[22] Ẽ, kwãrĩk wãnh ga arĩk aje me kabi kêtkam Metĩndjwỳnhmã me umjỳr kêt, kum àpênh kadjy kum me umjỳr ne 'ã anhikra jadjwỳr kêt. Dja ga anen ano katon tu mar kêt ne Metĩndjwỳnhmã me'õ dja nhym arỳm mekam amikrào ba jabej ga kam ga mãn kute ajaxwe pyràk. Kwãrĩk wãnh ã anhỹr kêt ne mekôt ajaxwe kêt. Ga dja ga tu katàt mrã.

[23] Ẽ, atikkrekam akanê prãmkam ne ga akanê prãm ne. Kadjy dja ga uba kangô kwỳ ikõ. Uba kangômẽ ngômẽ apỹnh dja ga o akõmo tẽ.

[24] Ẽ, me kwỳ ne me axwekam amirĩtkumrẽx. Nhym me kunĩ kôt omũn arẽnho kumex. Nhym kam me memã axwe pãnh jarẽ. Nhym bep me kwỳ ne me axwekam amirĩt kêt ne. Metĩndjwỳnh gêdja tũmràm memã o amirĩt ne memã kum katon memã pãnh jarẽ nhym me kam kôt omũ. [25] Nhym me mexdjwỳ ne me amirĩt ne. Nhym me abenmã me arẽ. Nhym me kwỳ apdju ne. Djãm mrãmri tu bipdjurkumrẽx? Kati, Metĩndjwỳnh gêdja tũmràm memã me mexo amirĩt ne, nhym me arỳm kôt omũ.

6

Me õ àpênh kajgoja'ã kum karõ.
Ep 6.5; Kor 3.22; Xit 2.9; Ped k 2.18

[1] Ẽ, akmere, dja ga me memã àpênh kajgo ar bawã, me kute meo pãnh ne amim me pa 'amỳnh nhym me memã àpênh kajgo ar ba ne kute amim Jeju mar wãdjwỳmã arẽ gê me õ bẽnjadjwỳr kabẽn kôt amijo ban prĩne kabẽn ma. Mỳkam? Bir, me kàtàm kute Metĩndjwỳnh japrỳ kêt kadjy, ne kute Metĩndjwỳnh kukràdjàdjwỳ japrỳ kêt kadjy. [2] Dja ga ajte me memã àpênh kajgo ar bawãmã kum,

—Ẽ, djori ar anhõ bẽnjadjwỳrwã ar akudjwa kute Jeju mar jabej kwãrĩk wãnh gar amã kurê kêt. Djãm ar aje Jejukôt abeno akamykam amã kurêmã got. Arkati. Dja gar tu kum adjàpênh mextire ne ar aba. Mỳkam? Bir, ar akamymã ne gar apê. Kute Jeju mar 'õ, Metĩndjwỳnh kum abê 'õ, kumã ne gar apê. Kam dja gar kum adjàpênh mextire ne ar aba, ane. Ã me pardjamã ane.

Ẽ, gora prĩne memã ikabẽn ja jarẽn ikabẽn jao amirĩto aba.

Nêkrêxkôtbit me umarja ne me umar mex kêtkumrẽx.

[3-4] Godja me'õ atemã kabẽn 'õ jarẽnho ku'ê prãm jabej arỳm amijo ajkẽn kam Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu kabẽn mexja kubê kĩnh no kati ne kam kôt kabẽn kêt ne. Ne ajte Metĩndjwỳnh kute katàt gu bakrã pymjỳr'ã ujarẽnhja kubê kĩnh no kati ne kam kôt kabẽn kêt ne. Mrãmri ne 'êx ne amiraxbito amran kam kute mỳjja mar kêt mexi. Nãm ajbãn ajmãn me kukràdjà kajgo mex mỳr jabej memã akij. Ne kam kabẽno me apanhbit mar prãm. Ã me kute anhỹr ne punu. Nãm me ã anhỹr ban kam mỳjja kukràdjà'ã ngryk ne abenbê meo bikjêro ban aben japrỳ ne aben kamnhĩx ar o ban [5] mã kabẽno aben japanh ar o ba. Mỳjwã ne arỳm me ja djumar djà ajmã o nhym me arỳm katàt kabẽnkumrẽxja mar kêt. Nãm me nêkrêx prãme 'êx ne we,

—Be, ba amijo Jeju mar gê inhõ nêkrêx kumex ba kam amimexkumrẽx ne, ane. Nãm me ã nêkrêx prãme amim 'ã karõo ane. Kam ne me abenkam axwe ar baja.

[6] Mỳjkôt ne me umar mex ne amimex ar o ba? Bir, me kute Metĩndjwỳnh kukràdjàkôt amijo ba ne nêkrêx jabej umar kêtkam ne me umar mex ne ba. Ne amidjumar mexwão amimex ar o ba. [7] Mỳj ne gu me banã tikkre kurũm amỳn o axidjuw? Kati, nã gu me banhỹkam axidjuw. Me batykkamdjwỳ, mỳj ne gu me amỳn o banhikwãn ty? Kati, nãm gu me banhỹkam banhikwãn ty.

[8] Bir be, dja me banhõ kwỳ krẽn djàmẽ me banhõ kubẽkà jabej, mrãmri, me bamãnhkutã. Kam dja gu me badjumar mex ne atemã mỳjja 'õ jabej kêt. Metĩndjwỳnh dja me bajo djuw mex ne. [9] Nhym bep me kute amim nêkrêx nàr pi'ôk kaprĩo àptàr ne kute o amimexja dja me amijo ajkẽ. Nãm me nêkrêx prãme ar axwe ba ne kam te kum nêkrêx prãm kêtmã ne mã nêkrêxbit ma. Ne kum mỳjja kakritmẽ mỳjja punubit kĩnh ne kôt arỳm amijo ajkẽ ne kam arỳm tu biknorkumrẽx ne.

[10] Bir be, nãm me ã kum nêkrêx nàr pi'ôk kaprĩbit kĩnh ne ã amijo ane. Ne arỳm amijo bikẽnh mex ne. Mỳkam? Bir, nãm me kum nêkrêxbit kĩnh ne kam ajbit man kam kôt apỹnh axwe djàri kunĩkôt amijo ba. Memã nêkrêx prãm kwỳ ne me arỳm Jeju mar kangan kam arỳm amijo ajkẽ, kaprĩo prĩne amijo ajkẽ.

Akubyn Ximoximã kute katàt amijo bamã 'ã karõ.

[11] Nhym bep ga, akmere, ga abê Metĩndjwỳnh nhõ àpênhkam dja ga mỳjja ja kunĩmã akre rax ne. Katàt amrãnh kadjy mỳjja jamã akre rax. Katàt amrãnh ne aje Metĩndjwỳnh kukràdjàkôt amijo aban aje amim Jeju kamnhĩxbê ar aban amã me abên aje akrànmã amijo atẽm, kam dja me ajo ajkẽ ga mã aje akrànmã amijo atẽm ne anhĩ djuwbôn ar abamã, tãm dja ga ama.

[12] Me kute amim Jeju mar ne kôt amijo tẽm ne kute me kute aben rer pyràk. Me kute aben rerkam ne me tỳx ne prõtobit prõt ne mebê apôx. Kam dja ga 'ã amijakren ã atỳxo anen mã Jejukôt amijo tẽ, kute me prõtja pyràk. Gora ga ã anen kam atyk nhijukri atĩn rã'ã rã'ã rã'ã 'ỳr tu abôxkumrẽxmã. Kadjy ne Metĩndjwỳnh amiwỳr ajuw. Kadjy ne ga me ipôkri memã katàt amijarẽnh mex ne. Nã gãm memã kum,

—Be, arỳm ne ba tu amikajmã'ã Jeju markumrẽx, ane. Nã gãm ane, nhym me apumũ. Kam ne ba amã,

—Arek amijo tẽn kam atyk nhijukri atĩn rã'ã rã'ã rã'ã 'ỳr tu abôxkumrẽx, ane.

[13] Ẽ, Metĩndjwỳnhmẽ Jeju Kritu ar kute ikabẽn mar ne ikôt kabẽnkam ne ba amã ikabẽn jarẽ. Metĩndjwỳnh ne mỳjja kunĩo tĩn djwỳnh. Ta ne kute ikabẽn mar ne ikôt kabẽn. Kam ne ba amã ikabẽn jarẽ. Nhym Kritu Jejudjwỳ kute katàt amijarẽnh mexja, kute bẽnjadjwỳrbê Põxu Piratu kabem katàt amijarẽnh mexja. Ar kute ikabẽn mar ne ikôt kabẽnkam ne ba amã ikabẽn jarẽ ne amã,

[14] —Ẽ, gora prĩne ikabẽn man kôt amijo aban kudjar kêt ne amrãnh mextire gê me ajã kabẽn kêt. Dja ga mã ã anhỹro aba rã'ã nhym arỳm Jeju Kritu gu banhõ Bẽnjadjwỳr kato. [15] Dja õ akati arỳm 'ỳr bôx nhym Metĩndjwỳnh dja kum arẽ nhym arỳm bôx. Nà, Metĩndjwỳnh ta pydji ne memã Bẽnjadjwỳr rax ne meo ba. Atemã 'õ kêt. Metĩndjwỳnh umar mex ne kĩnhkumrẽx tãm ne Bẽnjadjwỳr raxbê kumkatiti:. Kute bẽnjadjwỳr raxo pykabê me bẽnjadjwỳrja kunĩ jakrenh mexi. Kam ne kubê Bẽnjadjwỳr raxbê kumkatiti: ne meo ba. [16] Ajbit pydji ne tyk prãm kêtkumrẽx, tĩn rã'ã: tĩn djwỳnh. Ne irãkam ar ba, arngrokam ar ba. Nãm kam axwe 'õ kêt. Kam gêdja me têp kêtkumrẽx. Nhỹnh got me'õ arỳm noo omũ? Arkati. Me'õ kute noo omũnh kêtkumrẽx. Dja tũmràm omũnh kêt rã'ã. Kumã dja me uma jarẽnh rã'ã: rã'ã. Tãm dja me kàjmã kamẽnh rã'ã rã'ã. Gêdja memã Bẽnjadjwỳr ne meo ba rã'ã rã'ã. Mrãmri.

[17] Ẽ, me pykakam õ nêkrêx kumexmã dja ga,

—Amijo arax kêt. Djãm nêkrêx kute me apytàrmã ne ga me nêkrêx kanàrràm ar aba? Kati, kwãrĩk wãnh. Nêkrêx ne kajgo ne me abê biknor prãm. Kati, dja ga me Metĩndjwỳnh kanàrràm ar aba. Metĩndjwỳnh ta ne kute õdjànhkôt me bamã mỳjja kunĩ nhõr, o kute me bakĩnh kadjy, ta kanàrràm dja ga me ar aba, ane. [18] Gora me akabẽn mexbit jarẽ ne mekam

adjukaprĩn ar meo aba, ne memã anhõd-
jành ne memã anhõ mỳjja ngrà, ane.
[19] Dja ga ã me õ nêkrêx krãptĩjamã arẽnho
ane gê me ã anen kam arỳm amityk nhi-
jukri kadjy atemã kàjkwakam nêkrêxo aptà.
Nêkrêx tãm ne mekbê biknor prãm kêt ne
memã nõr rã'ã. Dja me kam arỳm 'ỳr bôx,
mrãmri tu amitĩnkumrẽx ja'ỳr bôx.
[20] Ẽ, Ximoxi, Metĩndjwỳnh kute amã
kukràdjà rerja gora prĩne omũ. Gora 'ãno
djan omũnh tỳx. Me kabẽn kajgo, me
kabẽn tũm dja wãnh nõ. Rũm kum akre
rax. Nhym me 'êxri amijo kute mỳjja mar
ne kam mỳr jabej abenkam kangati dja
adjwỳnhdjwỳ wãnh nõ. [21] Mrãmri ne me
kwỳ kupa'ã,
—Ije mỳjja mar, anen kam ajbit mar ar o
ba ne kam amibê arỳm Jeju mar kanga ne.
Gê Metĩndjwỳnh ukaprĩkôt prĩne ajo djuw
mex. Tãm ne ja.

Paur kute Ximoximã atãri pi'ôk no'ôk ne ja.

Paur ne ajte Ximoximã pi'ôk no'ôk ne. Krĩraxbê Rômakam ne me Paurbê ijê nhym mekbê ijê djàkam dja. Nãm amijamãro dja. Me kute bĩnmã amijamãro dja. Ne kam krabê Ximoximã pi'ôk no'ôk ne. Jejukôt ne Paur Ximoxio kra. Nhym Ximoxi krĩraxbê Epexukam djan memã Metĩndjwỳnh kabẽn'ã ujarẽnho dja. Nhym Paur mete bĩn kutã kum pi'ôk no'ôk ne kum,

—Arỳm ityk 'ỳr. Arỳm ne ba amijo rãm ne ja. Gop arek memã Metĩndjwỳnh kabẽno amirĩto aku'ê. Ba ije amã arẽnhja dja ga amũ idjô'ã memã arẽ. Gora atỳx ne, ane. Ne ajte kum,

—Amrẽ Rôma'ỳr tẽn ipumũ, ane. Nãm ã Paur Ximoximã ane. Paur kute kum tỳx jadjàr nhym Ximoxi tỳx ne katàt kute memã Metĩndjwỳnh'ã ujarẽnh ne kute memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnhmã. Nhym me 'êx ne kute amijo Jeju nhõ me jao ba djwỳnhja ne me Metĩndjwỳnh kabẽn kupa'ã ar memã arẽnho ba. Nhym bep Ximoxi gêdja katàt memã arẽ. Kadjy ne Paur kum pi'ôk no'ôk ne ano.

1-2 Akmere Ximoxi, ba ibê Paur ne ba amã pi'ôk no'ôk ne. Imã akĩ:nhkumrẽx, akmere, ba kam ajo ikra. Ba ibê Paur, ibê Jeju Kritu nhõ àpênh ne ba amã pi'ôk no'ôk ne. Metĩndjwỳnh ta ne imã arẽn ijano, ije memã arẽnhmã ijano. Metĩndjwỳnh ne arỳm me bamã kabẽn pydjin arẽ, me baje arỳm amim Kritu Jeju markumrẽxkam ne kute me bajo tĩnmã me bamã kabẽn pydjin arẽ, gu me batĩn rã'ã rã'ãmã. Ba kam ô'ã memã arẽnho tẽ.

Gê Metĩndjwỳnh ajo djuw mex. Kritu Jeju gu banhõ Bẽnjadjwỳrmẽ Bãmbê Metĩndjwỳnh ar ukaprĩkôt ajo djuw mex ne ar ajo ba. Gê arkum akaprĩ ne amã umar mex jarẽ, ga kam adjumar mex ne ar aba.

3 Ẽ, nã bãm aman kam mã Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽ. Metĩndjwỳnh ta, kumã ne ba amikĩnh jarẽn kum ajarẽ. Kumã ne ba idjàpênh. Ije amikam ijaxwe 'õ mar kêt ne kum idjàpênh iba. Me bakukãmãre ne ã Metĩndjwỳnhmã àpênh ar bao ane ba kam badjwỳ ã kum idjàpênh ar ibao ane.

4 Abenbê gu babikjêr kutã amỳrkam ije amar rã'ã. Akamàtkammẽ a'urimẽ ba aman kam te ije apumũnh prãme. Dja ba apumũn kam arỳm ikĩnhkumrẽx ne. 5 Ba ije prĩne amar. Ga ne ga aje akabẽno aben nhikjê kêt ne tu amim Jeju markumrẽx ba arỳm ama. Akwatynh Roxdjimẽ anã Juniximẽ ne ar ã akajmãtã amim Jeju kamnhĩxo ane. Ga kam gadjwỳ ar kôpdji'ã tu amikajmã'ã Jeju markumrẽx. Ba kam arỳm amã ikator mex ne.

Tu kum me uma kêtmã 'ã karõ.

6 Kam ne ba ije amã ikabẽn jarẽnhmã. Aje amimar kadjy ne ba akubyn amã arẽ. Ẽ, ije ajã aminhikra djirkam Metĩndjwỳnh kute amã mỳjja rerja dja ga tu markumrẽx ne ar o aban on ajte atỳx ne kum adjàpênh tỳx ne. Tu amã me uma kêt ne memã Jeju jarẽ. 7 Djãm me batĩn prãm ne ar babamã got Metĩndjwỳnh me bawỳr ta Karõ jano. Arkati, me batỳx ne ar baban bamã aben jabên baje amipnênh ne ar babamã. Nãm ã Metĩndjwỳnh Karõ me bajo ane.

8 Kam dja ga apijàm kêt ne tu memã Jeju'ã ajarẽn ajte badjwỳ ikam apijàm kêt ne. Nã bãm Kritu'ã idjujarẽnh ny jarẽnho tẽ nhym me mekbê ijê djàkam imẽ. Kam dja ga ikam apijàm kêt ne. Nhym bep kati, dja ga tu atỳx ne memã Jeju'ã ajarẽ nhym me kum Jeju kurêkam kôt kum akurên akam ngryk ne ajo ajkẽ ga kam ikudjwa atokry. Kwãrĩk wãnh rã'ã Metĩndjwỳnh dja on amã tỳx jadjà, atokry katikôt amã tỳx jadjà ga kam atỳx ne ar aba.

9 Nà, Metĩndjwỳnh ta, kute me bapytàr djwỳnh dja amã tỳx jadjà. Nãm me bapytàn amiwỳr me bajuw, me bamextire ne ar baba kadjy ne amiwỳr me bajuw. Mã ne gu me nẽ nhym Metĩndjwỳnh kôt me bapytà? Djãm me bamex ne ar babakôt ne me bapytà? Arkati, ta ne tu me bajã amim karõ, ukaprĩkôt ne tu me bajã amim karõn kam amiwỳr me bajuwn me bapytà. Me baje tu amim Kritu Jeju markumrẽxkam me bapytà. Amrẽbê:, kute pyka nhipêx kêtri ne Metĩndjwỳnh ukaprĩkôt me bajã amim karõ, Jeju Kritu kute me bapytàrmã ne amim me bajã karõ. 10 Amrẽbê ne me bajã amim karõn kam ajbir me bamã o amirĩt. Kritu Jeju, me bapytàr djwỳnh arỳm me

bawỳr tẽn bôx ne me bamã Metĩndjwỳnh
djukaprĩo amirĩt. Arỳm ne bôx ne me bamã
me batyko apêx gu me tu batĩnkumrẽx, me
batyk nhijukri batĩn rã'ã:n amũ ijukri batyk
kêtkumrẽx ne. Be, Metĩndjwỳnh ukaprĩja
pumũ. Nhym me Jeju'ã gwaj badjujarẽnh
nykôt arỳm kuma.
11 Kam ne Metĩndjwỳnh ijano. Kum id-
jàpênh ne me kunĩmã kàj bê Jeju'ã id-
jujarẽnhmã ijano ba tẽ. Ije me kunĩmã
kukràdjà ny jarẽnh nhym me kute marmã.
Kadjy ne ijano ba tẽ. 12 Nã bãm tẽn memã arẽ
nhym me kam ijo ajkẽ. Jeju'ã idjujarẽnhkôt
ijo ajkẽ ba itokry. Djã nã bãm kam ipijàm?
Arkati, arỳm ne ba tu amim Jeju kamn-
hĩxkumrẽx ne kam arỳm prĩne amim àtàri.
Gêdja prĩne ije Jejumã amikangakam prĩne
ijo djuw mex ne ijãno dja. Ne ijãno ãm rã'ã:
nhym õ akati arỳm 'ỳr bôx nhym akubyn
me bawỳr bôx. Tãm ne ba mar tỳx ne amijã
kamnhĩx ne.
13 Gora ije amã katàt ikabẽn jarẽnhja ami-
jamakkrekam anhôn 'ãno djan ikôpdji'ã kôt
ar amijo aba. Ne aje arỳm amikajmã'ã
Kritu Jeju marja 'ãno djan kôt tu amã me
kunĩ jabê ne. 14 Ẽ, Metĩndjwỳnh kute katàt
memã kabẽn jarẽnhja ga aje kôt ar amijo
abaja gora mã kôt ar amijo aba rã'ã. Nhym
Metĩndjwỳnh Karõ kute me bakam krĩja dja
ajo tỳx ga kam kôt ar amijo aba.
15 Pykabê Adjijkam me kunĩ ne me ikan-
gan mõ, me umaje mõ ga arỳm ama. Nhym
Pijerumẽ Emodjedjwỳ mekôt ikanga.
16 Nhym bep ate ne Nexipôr. Tãm ne
imã kĩnh jadjàr mexkumrẽx. Ne ajte imã
kĩnh jadjà. Nãm imã kĩnh jangjênh krãptĩ
ne. Me kute ibê ijêkam pijàm kêt ne. Kum
me uma kêt ne. Gê pãnh Bẽnjadjwỳr Jeju
kum kaprĩ. Kum Nexipôrmẽ õbikwa kunĩ
ar kaprĩ. 17 Nãm krĩraxbê Rômakam ajbir
bôx ne prĩ:ne ijabej. Ijabej tẽn ijabej tẽn
ijabej tẽn kam imã kato. 18 Amrẽbê krĩraxbê
Epexukamdjwỳ ikôt àpênhja ga arỳm aje
mar mex. Nãm apỹnh mỳjja kupên o ikôt
kangõ. Gê Bẽnjadjwỳr Jeju kum kaprĩ,
Bẽnjadjwỳr akubyn bôxkam kum kaprĩ.
Tãm ne ja.

2

Ãm tỳx ne rerek kêtmã kute arẽnh.

1 Be, akmere Ximoxi, gora atỳx. Kritu Jeju
ta ukaprĩkôt dja ajo djuw mex ne ajo tỳx ga
kam atỳx ne ar aba. 2 Ẽ, gop ikabẽn ma. Ba
ije me ipôkri memã ikabẽn jarẽnh nhym me
krãptĩ kute mar ga gadjwỳ aje marja tãm
dja ga amidjô'ã me kwỳmã arẽ. Me mrãmri
kabẽnkumrẽxmã dja ga arẽ. Me kute amim
Jeju mar 'ãno ãmmãbit dja ga arẽ nhym
kam me akôpdji'ã amũ aben nhijuk'ã memã
arẽnho tẽ.
3 Ẽ, me krãkamngônhreja pumũn me'ã
amijakre. Dja ga abê krãkamngônh pràbê
te atokryn mã Kritu Jejukôt ajkamẽ. 4 Ẽ, me
krãkamngônhre ba kutã kute amijangri tỳx
ne kute tu mỳjja mar kêt ne mũm mrãnhbit
kute marja pumũ. Jabit ne me kute mar
ne ba. Me kute atemã mỳjja kajgo mar
kêt ne tu ba, me õ bẽnjadjwỳr kute memã
kabẽn mex jarẽnh ne mekam kĩnh kadjy.
Gadjwỳ dja ga ã amijo anhỹr ar o aban anhõ
Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu kabẽnkôt amrãnhbit
aje mar nhym kôt kute apumũnh ne akam
kĩnh kadjy.
5 Ẽ, dja ga me kute aben rerdjwỳ pumũn
me'ã amijakre. Gadjwỳ dja ga ã anen Kritu
Jeju kukràdjàkôtbit ar amijo aba. Me kute
aben rerkam dja me mrãnh tỳx'õ pydjin me
bakukràdjà tũmkôt me kure. Nhym kam me
kumãbit kĩnh djà ngã. Be, gadjwỳ dja ga
ã anen Kritu Jeju kukràdjàkôtbit ar amijo
aban kam kàjkwamã 'ỳr bôx.
6 Ẽ, dja ga ajte me õ pur djwỳnh kam
àpênh rax pumũn me'ã amijakre. Nãm me
õ pur djwỳnh amim pur jadjuwn arỳm kam
djwỳ kre nhym arỳm abatành ne. Nhym me
õ pur djwỳnh kumrẽx kam djwỳ krẽn arỳm
kĩnh ne. Dja ga 'ã amijakren adjàpênh rax
ne. Nhym kam Metĩndjwỳnh amã o pãnh
ne. 7 Ẽ, dja ga ikabẽnja mar ar o aba. Nhym
kam tũmràm dja Bẽnjadjwỳr djwỳnh arỳm
ano bô ga kam arỳm mỳjja kunĩ ma.
8 Ẽ, Jeju Kritu dja ga omũ. Bẽnjadjwỳr
raxbê Dawi tàmdjwỳ 'õ. Ga tyk ne akubyn
tĩn ne katorja pumũ. Kukràdjà ny'ã ne
ba ar idjujarẽnh ibaja, 9 Jeju kukràdjà ny'ã
ar idjujarẽnh ibakôt ne me kum ikurên
ijo ajkẽ ba itokry ga me kute idjuwpreja
pumũ. Nãm me ijo ijaxwen idjuwpre ba
nõ. Ẽ, djã nãm me idjuwpren o mebê
Metĩndjwỳnh kabẽnbê aptà? Kati, dja me
'ã ujarẽnh tẽm rã'ã ne amũ abendjô'ã pyka
kunĩkôt abenmã arẽ. 10 Kam ne ba te itokryn
Metĩndjwỳnh 'ãno djan tu ate ikrã. Mỳj
kadjy? Bir, Metĩndjwỳnh nhõ me ja kadjy,

Metĩndjwỳnh kute amijo me utàrja kadjy. Me jadjwỳ Kritu Jeju kute me utàr nhym me kôt õ kàjkwa mextirekam ar ba rã'ã: rã'ãmã. Õ kàjkwa mextire, kam mỳjja punu kêt, prĩne mexo kute pykabê mỳjja ja jakrenh, õ kàjkwa mextire jakam me ar ba rã'ã rã'ãmã. Kam ne ba te itokryja. Me jadjwỳ kute amim Jeju mar nhym kute me utàrmã.

11 Mrãmri ne me abenmã,
—Dja gu me Jejukôt batyk jabej kôt ajte batĩn.
12 —Dja me te me bajo ajkẽ gu me te batokryn mã Jeju 'ãno djan kam pãnh batyk nhijukri akubyn batĩn ne babẽnjadjwỳr ne ar meo baba.
—Dja gu me amikatin jãm Jejubê bakrã nhym adjwỳnhdjwỳ me babê amikatin jãm me babê krã.
13 —Dja gu me amrẽbê baje amijo Jeju pytàrkam me krãptĩjakôt bajaxwe nhym kam Jeju dja me bamar rã'ã ne. Me ba dja gu me amibê kanga nhym bep ta gêdja me bamar rã'ã ne, me bakanga kêt ne. Mỳkam? Bir, ta ne kabẽnkumrẽx. Kabẽn pydji ne me bakadjy arẽ. Gêdja atemã ajte amibê kabẽn 'õ jarẽnh kêt ne. Kam dja amibê me bakanga kêt ne.

Ẽ, mrãmri ne me ã abenmã kabẽnwã jarẽnho ane.

*Kute memã Metĩndjw*ỳnh kabẽn jarẽnhmã.

14 Wãnh dja ga ajte akubyn memã tãm jarẽ gê me ajte kuma. Ne ajte memã kum,

—Ẽ, kwãrĩk wãnh me akabẽn kukràdjà mỳr jabej abenmã adjàkrê kêt ne akabẽno aben japanh kêt, ane. Dja ga memã wã jarẽ, kàj bê memã akabẽn jarẽ. Metĩndjwỳnh kute akabẽn mar ne akôt kabẽnkam memã akabẽn jarẽ gê me kuma. Djã nãm me ari abenã atom bakam mex got? Kati, nãm me mỳjja man nhỹnh kabẽn ja'õ mỳr jabej ajmãn ar abeno bikẽnh o ba.

15 Ẽ, gora Metĩndjwỳnhmã adjàpênhkam atỳx. Prĩne katàt Metĩndjwỳnh kabẽn'ã memã adjujarẽnh ar aban memã arẽ. Metĩndjwỳnh kabẽn ne katàt. Kam dja ga katàt memã 'ã ajarẽ. Metĩndjwỳnh akam kĩnh ne kute amã,

—Amexkumrẽx. Ba akam ikĩnhkumrẽx, anhỹr kadjy. Kadjy dja ga adjàpênhkam atỳx ne kam amikam apijàm kêt ne.

16 Kwãrĩk wãnh me kabẽn kajgo kwãrĩk wãnh nõ. Me kabẽno kute aben japanh kwãrĩk wãnh nõ. Rũm kum akàx. Wã, me kabẽn wão dja me Metĩndjwỳnhbê amiptàr mex ne. Kubê o amiptàro mõn o mõn o mõn ĩ kubê o amiptàr mex ne arỳm o amipunu mex ne. 17 Me kabẽn punu wã kute wajre pyràk. Ga wajre kute amũ me ĩ kuro baja pumũ. Nhym me ujarẽnh punuja ã prĩne meo bikẽnho ane. Me ja 'õ nhidjibê ne Imene. 'Õdjwỳ ne Pireto.

18 Nãm ar amibê Metĩndjwỳnh kabẽn kanga, Metĩndjwỳnh kute katàt memã kabẽn jarẽnh ja kangan kabẽn punuo amũ Jeju nêje meo akẽxo tẽn memã kum,

—Arỳm apêx. Arỳm Metĩndjwỳnh kute akubyn meo tĩn djà arỳm apêx, ane. Nãm ã ar memã 'êxo anen me kwỳo ajkẽ, me kute amim Jeju mar kwỳo ajkẽ.

19 Nhym bep ate ne Metĩndjwỳnh kabẽn. Metĩndjwỳnh kabẽn ne mrãmri kabẽnkumrẽx. Kute kẽn pyràk, kẽn nhỹr tỳxja pyràk. Nãm me te kute kẽn nhikô 'yrmã. Nãm ã Metĩndjwỳnh kabẽndjwỳ ane nhym me te kute kabẽn nhikô'yrmã. Nhym Metĩndjwỳnh kabẽn ne memã kum,

—Bẽnjadjwỳr djwỳnh ne ta õ me ja prĩne arỳm me àtàri ne prĩne arỳm mekam ama, ane. Ne ajte,

—Gora gê me kute "Ije Bẽnjadjwỳr Jeju mar" anhỹrja me on mỳjja punu kanga, ane. Nãm ã Metĩndjwỳnh kabẽn'ã pi'ôk no'ôk ane. Nhỹnh ne me'õ ne kute kabẽn nhikô'yrmã.

20 Ẽ, me'õ bẽnjadjwỳr nhũrkwãkam ne ngônh apỹnh kute abeno djàri kumex. Kwỳ ne adjênh nhym bep kwỳ ne kajgo. Mexja ne kẽn karỳro ipêx ne kwỳ kryt jakao ipêx. Nhym bep kajgoja ne ngôkraxmẽ ngyo ipêx. Tãm ne mỳjja kajgo kadjy. Nhym bep mexja ne mỳjja mex kadjybit.

21 Nhym me prĩne ngônh ku'õ nhym kam akan kam mexkumrẽx, mỳjja mexkumrẽx kadjybit ku'ê. Be, gu me badjwỳ ngônh'ã amijakren prĩne amijaxwe, mỳjja punu kangan kam bamexkumrẽx, mỳjja mex kadjybit bamextire. Nhym kam me banhõ Bẽnjadjwỳr dja arỳm amim me bapumjuw, kum me badjàpênh kadjybit amim me bapumjuw. Gu me kam apỹnh badjàpênh djàri badjàpênho baku'ê.

22 Nãm me abatành nyre kum mỳjja punu
prãmkumrẽx. Rũm kum akàx ne kubê
amiptà. Gê arĩk wãnh me kute mỳjja punuo
bawã arĩk wãnh memã nõ. Nhym bep kati,
ga dja ga katàt amrãnh'ã anopdji. Katàt
amrãnh ne aje amim Jeju kamnhĩxbê ar
aban amã me abên mekam angryk kêt ne
adjumar mex ne ar aba, be, mỳjja ja dja
ga 'ãno djan 'ã anopdji ne. Kam gêdja
ga ã amijo anhỹro tẽ. Me jamẽ ro'ã ã
amijo anhỹro tẽ. Me õkre kadjwỳnhbê
axwe'õ nõr kêt ne kute Metĩndjwỳnhmã
amijo à'wỳrjamẽ ro'ã dja ga ã amijo anhỹr
o tẽ. Nhym arĩk wãnh mỳjja punuwã wãm
nõ.
23 Kwãrĩk wãnh me kute abenã atomwã
kwãrĩk wãm nõ. Tãm ne kajgokumrẽx. Tãm
gêdja wãm nõ. Djãm kôt mete mỳjja mar
got. Kôt ne me kum aben kurên kam aben
japrỳn abenmã àkrê.
24 Bep kati, ga abê Bẽnjadjwỳr djwỳnh
nhõ àpênhkam kwãrĩk wãnh akabẽno me
apanh kêt. Bẽnjadjwỳr nhõ àpênh ne
me me kunĩkam ukaprĩ ne prĩne memã
Metĩndjwỳnh kabẽn'ã ujarẽnh mex ne,
ngryk kêt ne memã 'ã ajarẽ. Nãm ã
Bẽnjadjwỳr nhõ àpênh ã meo ane.
25 Abê Bẽnjadjwỳr nhõ àpênhkam dja ga
ã o anen kam akrànmã akurê djwỳnhmã
akabẽn ne tu kum akabẽn mex jarẽ. Birãm
Metĩndjwỳnh dja amikadjy me ja ngrẽk
nhym me arỳm amikam ajkam aman wãnh
axwemã iren 'ỳr amijo akẽx ne arỳm
Metĩndjwỳnh kute katàt memã kabẽn ja
arỳm kum kato. 26 Arỳm Metĩndjwỳnh kute
katàt memã kabẽn jarẽnh ja man arỳm
amim kato. Xatanaj ne me ja pa 'amỳn
amiwỳr meo mõn ar meo ba nhym me kam
ar kum àpênh ba. Birãm Metĩndjwỳnh
dja amikadjy akabẽno me ngrẽk nhym me
arỳm amim katon Xatanaj kangan kubê
amiptàn arỳm jãm Jejuo amijakre. Kadjy ne
ba amã,
—Akrànmã memã akabẽn jarẽ, ane.

3

Pyka kute o ino rer 'ỳr me axwe raxmã
kute arẽnh.
Xim k 4.1; Djuda 18
1 Ẽ, prĩne ikabẽn ma. Adjỹm, dja ĩ me
umar punu djà kato. Pyka kute o ino
rer 'ỳrkam dja ĩ me umar punu djà kato.
Mỳkam dja me umar punu? Bir, me axwe
raxkam. Ije, mã ne me kukràdjà kute?
Je kum dja ĩ me apỹnh amijo ba. 2 Dja me
õdjỳn kam amidjwỳnhbit man memã mỳjja
nhõr kêtkumrẽx. Dja me kum nêkrêxmẽ
pi'ôk kaprĩbit prãmkumrẽx. Dja me ami-
raxbito amra. Dja me õkre kadjwỳnhbê
amim,
—Ba ne ba imexmẽ iraxo me akrenh mex
ne, ane. Dja me ar me ũno ba. Dja me
nãmẽ bãm kabẽn mar kêtkumrẽx. Dja
Metĩndjwỳnh kute memã mỳjja nhõrja kunĩ
kubê kĩnh no kati. Dja me Metĩndjwỳnhbê
amiptàr mex ne.
3 Dja me kum aben kĩnh kêtkumrẽx.
Dja me ukaprĩ kêtkumrẽx ne kum aben
kurêkumrẽx. Dja me aben kà mex jarẽ. Dja
me amipnên ar ba kêt ne tu arĩk ar ba. Dja
me àkrêkumrẽx. Dja me kum mỳjja punubit
kĩnh ne kam kum mỳjja mex kurêkumrẽx.
4 Dja me kurê djwỳnhmã õbikwa kanga.
Dja me amakkre kêt. Dja me arĩk ta
amijã bẽnjadjwỳr rẽnh ar o ba. Dja me
amidjwỳnhbit o kĩnh ne kum Metĩndjwỳnh
kĩnh kêtkumrẽx. 5 Dja me 'êx ne mekôt
Metĩndjwỳnhmã ngrero krĩ. Ajkwakam-
bit ne kute Jeju mar. Nhym bep kati,
amikadjwỳnhbê kute amikam Jeju mar kêt
ne kute uma mar kêtkumrẽx. Ẽ, kwãrĩk
wãnh me ja kôt amrãnh kêt ne rũm memã
akre rax.
6-7 Ẽ, me arĩk baja ne me kwỳ me nire'ỳr
wangij ne atemã memã kabẽn jarẽ. Me
nire ja ne me no kêt ne axwebit ma ne
kum mỳjja punubit prãmkumrẽx ne arĩk
mỳjja punu jabej mrã. Te kute mỳjja
marmã ne Metĩndjwỳnh katàt kabẽnja mar
kêtkumrẽx. Be, me nire punu jamã ne me
atemã kabẽn jarẽ nhym me prĩne me kabẽn
man kôt ar amijo ba.
8 Me ja, me kute Metĩndjwỳnh kupa'ã
memã 'ã ujarẽnhja ne me kute mỳjja
punubit mar. Djãm me kute amim Jeju mar
got. Arkati, nãm me kum Metĩndjwỳnh
katàt kabẽnja kurêkumrẽx ne kam me
kute Môjdjê kurê djwỳnh pyràk. Me kute
me bakukãmãrebê Môjdjê kurê djwỳnh
ja pyràk. Ar idjibê ne Djanimẽ Djãm-
bri ar. Ar tãm ne ar kabẽno Môjdjê
japanho ba. Nhym me kute Metĩndjwỳnh
kupa'ã memã 'ã ujarẽnhjadjwỳ ã kabẽno
Metĩndjwỳnh kabẽn katàtja japanho ane,

ne Metĩndjwỳnh kabẽno mỳjja kajgo ar o ba.
9 Bep kati, dja me punuja amijo mrãnh 'ijabjê kêt nhym me memã apôx, me axwemẽ me bibãnhmẽ me arĩk bajamã apôx. Me kute Djanimẽ Djãmbri arkum katorja pyràk. Dja ã me memã apôxo ane nhym me kunĩ me axwe kôt me omũ.

*Metĩndjw*ỳnh kabẽn jarẽnh'ã ukanga kêtmã kute arẽnh.
10 Nhym bep ga ne ga arỳm iman ikôt ar amijo aba. Ije memã Metĩndjwỳnh kabẽno amirĩt ne ije kôt ar amijo iba ne ije Metĩndjwỳnho amiptàr kadjy idjàpênho ije amirĩt ga arỳm kôt prĩne ipumũn arỳm prĩne idjàtàri. Ije amikajmãtã Jeju mar ne 'ã ingrà tỳx ne akrànmã ije meo iba ne imã me abê ne ije Jeju 'ãno idjãm ne ije kanga kêt ga arỳm kôt ipumũ. 11 Me kute ijo bikẽnh ga ga arỳm itokrykôt ipumũ. Krĩraxbê Ãxikimẽ krĩrax 'õbê Ikônimẽ krĩrax 'õbê Rixamẽ kam me kute ijo bikẽnhkôt ga arỳm ga ipumũ. Nãm me prĩne ijo ajkẽ ba itokry: ne. Nhym bep Bẽnjadjwỳr Jeju ne mỳjja kunĩbê ipytà.
12 Bir be, mrãmri ne me kute Kritu Jejukôt amijo ban katàt mrãnh prãmja mrãmri dja me kàtàm arỳm me jao ajkẽ.
13 Ẽ, me axwemẽ me 'êxnhĩmẽ gêdja me ĩ punu raxo mõr purokam ĩ punu rax mex ne. Dja me memã 'êx ne me noo akno nhym me kam amipãnh me jamã 'êx ne me noo biknor mex ne.
14 Nhym bep ga. Ga dja ga mã kôt amijo aba. Ar ije amã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh ga arỳm ga prĩne aje amim mar dja ga arek 'ãno djan kôt ar amijo aba. Ar ba ar ije amã arẽnhja ga arỳm ar ipumũ. 15 Aprĩrekam ga arỳm Metĩndjwỳnh kabẽn maro tẽ. Maro tẽn o atẽm rã'ãn arỳm ajabatành ne arỳm prĩne ama. Metĩndjwỳnh kabẽn mexkumrẽx kute ano bônh ga arỳm aje tu amikajmãtã Kritu Jeju markumrẽx nhym arỳm kute apytàrja tãm ne ga arỳm prĩne o tẽn arỳm prĩne ama.
16 Be, Metĩndjwỳnh ne me bakukãmãremã arẽ nhym me kabẽn'ã pi'ôk no'ôk ne, kôt pi'ôk no'ôk ne. Pi'ôk no'ôkja kunĩ ne kubê me banhõ Metĩndjwỳnh kabẽnja. Mỳj kadjy ne Metĩndjwỳnh kabẽnja? Bir, kute katàt memã Metĩndjwỳnh kukràdjà jarẽnh kadjy, kute me axwe nêje me akre kadjy, kôt me kute amũ aminhijuk'ã amidjar kadjy, kute katàt me krã pymjỳr nhym me kute katàt mrãnho amũ amikamẽnho mõr kadjy. Be, kadjy ne Metĩndjwỳnh kabẽnja. 17 Nà, Metĩndjwỳnh ta kabẽno dja prĩne õ àpênho tỳx ne, prĩne o mex gê me kum apỹnh mỳjja mex djàribit kĩnh ne ar o ba. Be, dja ã Metĩndjwỳnh Kabẽno meo ane.

4

1 Ẽ, Kritu Jeju dja akubyn me bawỳr bôx ne ar me bajo ba, umao ar me bajo ba. Dja bôx ne me kunĩ jaxwekam memã pãnh jarẽ, me tĩnmẽ me tykmẽ me axwekam memã pãnh jarẽ. Kam ne ba Jeju Kritu kabẽnkôt, Metĩndjwỳnh kabẽnkôt amã ikabẽn jarẽ. Ne amã,
—Ẽ, gora memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ.
2 Gora prĩne memã Metĩndjwỳnh kabẽn kôt kàj bê memã arẽ gê me kuma. Gora 'ãno dja. Dja me kute mar prãm jabej ga memã arẽ. Nhym bep djãm me kute mar prãm kêt jabej ga kam ga mã akubyn mekmã arẽ.
Gora Metĩndjwỳnh kabẽno me ngrẽk. Dja me'õ kute Metĩndjwỳnh mar kêt jabej ga kum Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ gê Metĩndjwỳnh kute katàt kabẽn jadjwỳrkôt amim kuman 'ỳr amijo akẽx.
Gora me axwe nêje me akre. Dja me axwe jabej ga memã akabẽn 'õ jarẽ gê me axwe kêt.
Gora memã tỳx jadjà. Dja me'õ kute Jeju mar rerek jabej ga kum tỳx jadjà gê 'ã ngrà tỳx.
Dja ga ã me 'ãno adjãmo anen kanga kêt mex ne akrànmã memã Metĩndjwỳnh kabẽn'ã ajarẽ.
3 Dja ĩ me kute memã mỳjja kupa'ã arẽnh djwỳnh bôx ne kam Metĩndjwỳnh kupa'ã ar memã arẽnho ba. Nhym mã me mỳjja punu mar prãm ne. Nhym te Jeju nhõ me jao ba djwỳnh te katàt memã arẽ nhym me mar prãm kêtkumrẽx ne. Ne kam me kute kupa'ã memã arẽnho bajabit ma ne amim me punubito atom nhym me kumex ne kam atemã memã kabẽn punu jarẽ. Me kute me kabẽn punu mar prãmkam ne me me kabẽn punubit ma. 4 Nãm me Metĩndjwỳnh kute katàt kabẽn jarẽnhja mar prãm kêtkumrẽx ne jãm kubê krã. Ne kam me tũmre'ã ujarẽnh kajgobit mar prãm ne.
5 Nhym bep ga. Ga dja ga mỳjja kunĩkam ano tỳx ne katàt o tẽ. Djãm me te ajo ajkẽ

ga tu ate akrãn ar amijo aba rã'ãn mã kam amirĩt ne. Gora adjàpênh 'ãno dja. Mỳj adjàpênh gêdja ga 'ãno dja? Ije kum me kute Jeju mar kêtjamã kukràdjà ny'ã adjujarẽnh gêdja ga 'ãno dja. Dja ga mã kam apê, prĩne memã Metĩndjwỳnh kabẽno amirĩt ne katàt memã mỳjja jarẽnh mexkumrẽx.

6 Ẽ, arỳm me kute ibĩn 'ỳr. Arỳm itẽm 'ỳr. Arỳm ne itẽm djà ijo rãm ne jao tẽ. Ityk'ã, me kute ijo Metĩndjwỳnh nhõ mry ne ibĩn ba ityk'ã ne ba arỳm itẽm 'ỳr jarẽ. Arỳm ne ba amikam kô krãn mexo tẽn kam amã itẽm djà jarẽ. Arỳm ne ityk djà ijo rãm ne jao tẽ.

7 Nã bãm Jejumã idjàpênho mrãmri ne me kute me prõt tỳxmã mỳjja janhôr nhym me kumrẽx 'ỳr mrãnh ne bôx ne kute amỳnhja pyràk. Nã bãm ã amikam itỳxo anen Jejumã idjàpênhkôt ajbit ma. Nã bãm ã Jejumã idjàpênh anen kam arỳm o ino rer djà'ỳr arỳm ibôx tẽ. Nã bãm ã 'itỳx anen amijo tẽn aminhinomã amimẽn arỳm itẽmmã. Nã bãm ije Jeju kanga kêt ne katàt memã mỳjja jarẽn arỳm itẽmmã.

8 Nhym kam Bẽnjadjwỳr Jeju kute katàt memã o pãnh djwỳnhja tãm dja imã o pãnh. Dja katàt imã o pãnh mextire. Arỳm ne ikutêp kudji. Dja imã,

—Akmere, amrẽ tẽn amim aby. Ba arỳm amã ajaxwe kêt jarẽ ga arỳm imã amexkumrẽx. Ne kam on amim aby, ane. Kute memã o pãnh nhõ akatikam dja imã kungã. Djãm bajbit dja imã kungã? Kati, me kute kam amakja, me kum kĩnhja kunĩmã gêdja kungã, me kunĩmã o pãnh ne.

*Kurê djw*ỳnh amiwỳr o bôx nhym ate kuka kônh dja.

9 Akmere, gora amrẽ amibêx ne on iwỳr bôx. 10 Nhym Demaj. Demaj ne kum me kàtàm kukràdjà punujabit kĩnh, me kute Metĩndjwỳnho kurê djwỳnh kukràdjà punu jabit ne kum kĩnh ne ar o ban arỳm ikangan imã iren mã tẽ, pykabê Texarônika'ỳr tẽ. Nhym Krexẽxi arỳm pykabê Garaxa'ỳr tẽ. Nhym Xitu pykabê Damaxa'ỳr tẽ. 11 Rukabit ne ikuri dja. Maku dja ga aprôn amrẽ iwỳr o tẽ. Nãm ikôt àpênh mexkumrẽx. Tãm gêdja ga amrẽ o tẽ. 12 Xikiku ne ba pykabê Epexu'ỳr ano.

13 Ẽ, iwỳr atẽmkam dja ga amrẽ imã inhinôkà rytiwão tẽ. Wãnh ne ba gu bakamybê Kapukam kum inhire, krĩraxbê Krôwadjikam ne ba kum inhire. Gora amrẽ imã o tẽ. Pi'ôk no'ôk ngriwãmẽ no'ôk raxwãmẽ amrẽ imã o tẽ. Pi'ôk no'ôktiwã ne ba imã kĩnhĩ. Gora aman amrẽ imã abyn o tẽ.

14 Ẽ, Arexãri kute ngônh nhipêx djwỳnhja ne prĩne ijo ajkẽ. Metĩndjwỳnh ta dja kum axweo pãnh. 15 Gadjwỳ dja ga aminêje tãwã pumũ. Nãm kabẽno ar ijapa ne. Nãm kabẽno ar ijapa: ba te kum ikabẽn mex jarẽ ne te akre nhym mã kabẽno ar ijapan kam prĩne kabẽno ijo ajkẽ. Kam ne ba amã,

—Gora aminêje tãwã pumũ, ane. Kam ne ba amã ane.

16 Me kute amiwỳr ijo bôx kutewakam nhỹnh ne inhõbikwa 'õ ikuri dja? Me kute amiwỳr ijo bôx ne we ijaxwe jabej ikukjêro ỹr kutewakam? Ba we ijaxweo ije amiptàr kadjy nàràm me kute bit ibĩnmã amiwỳr ijo bôx ne we ijaxwe jabej ikukjêro nhỹ. Nhym nhỹnh ne inhõbikwa 'õ ikuri dja? Kati, nãm ar kunĩ ikangan mã prõt ne, mã ipymaje prõt ne. Gora gê inhõbikwa ipymaje prõtwã gora gê Metĩndjwỳnh arkum o pãnh kêt ne arkam ujakrành no kati, arkam ukaprĩ.

17 Nà, me ne me ipymaje prõt ne. Nhym bep kati, Bẽnjadjwỳr ne ikôt djan imã tỳx jadjà ba tu kanàrràm kàj bê memã Metĩndjwỳnh jarẽ, prĩne kunĩ'ã ajarẽ nhym me bajtem kunĩ arỳm kuma. Djãm me kute ikukjêrkam uma ngri got. Nãm me kubê rop pràbê uma:kumrẽx. Nhym bep Metĩndjwỳnhbit ne mebê ipytà.

18 Nhỹnh ne mỳjja punu 'õ ne kute ijo bikẽnhmã? Kati, Metĩndjwỳnh ta gêdja inêje jãm mỳjja punu dji. Metĩndjwỳnh ta ne kute ipytàr ta gêdja ipytàn ijo tẽn õ pykakam ijo bôx, mõr djàmã ijo bôx ba kam kôt imexkumrẽx ne ar iba. Gora gê me kunĩ Metĩndjwỳnhmã kàjmã rax jarẽ. Me kunĩ dja me kàjmã kum rax jarẽnho tẽ. O tẽm rã'ã rã'ã rã'ã ne. Gora gê me mrãmri o anhỹro tẽ.

19 Dja ga Prixiramẽ Akwire arkum ijarẽ, ne ajte Nexipôrmẽ prõmẽ kramẽ arkum ijarẽ, ar kupãnhtã arkum ijarẽ. 20 Ẽ, Eraxu ne krĩraxbê Kôritukam arek dja. Nhym Krôpimu kanê, pykabê Miretukam kanê ba kam kum inhiren amrẽ tẽ.

Amrẽ amibêx ne na tỹm djwỳnhràm iwỳr bôx.

21 Juburmẽ Prudẽximẽ Rinumẽ Kraôdjamẽ me kute Jejukôt abeno kamy kunĩ ne me wãm amã amijarẽ. 22 Gê Bẽnjadjwỳr

Jeju prĩne ajo ba nhym Metĩndjwỳnhdjwỳ ukaprĩkôt prĩne me akunĩo djuw mex. Tã ne ja.

Paur kute Xitumã pi'ôk no'ôk ne ja.

Paur ne Xitu kàxã djan kum pi'ôk no'ôk ne. Arỳm ne Xituo kra ne kum pi'ôk no'ôk ne. Arỳm ne pykabê Kretakam Xitumã ire nhym kam kam dja. Nhym kam Paur kum pi'ôk no'ôk ne Artemanhkôt ano. Mỳj'ã ne Paur pi'ôk no'ôk ne?

Bir, Xitu kute prĩne memã Metĩndjwỳnh kabẽno amirĩt ne kute memã kabẽn jarẽnhmã. Kute me kabẽn punu kabẽno me itymã, ne kute Jeju nhõ me jao ba djwỳnh kum àpênh kadjy me umjỳrmã. Kadjy ne Paur Xitumã pi'ôk no'ôk ne. Ne kam ajte amiwỳr Xitu 'uw. Tãm ne ja.

1-4 Akmere Xitu, ba, ibê Paur ne ba amã pi'ôk no'ôk ne. Xitu, abê ikra djwỳnh, amã ne ba pi'ôk no'ôk ne. Ga ne ga ikôt tu amim Jeju kamnhĩxkumrẽx, kam ne ba ajo ikra.

Ba ibê Paur, ibê Metĩndjwỳnh nhõ àpênh. Jeju Kritu ta ne ijano ba tẽ. Nà, Metĩndjwỳnh kubê me bapytàr djwỳnh ne ijano, ije memã Jeju jarẽnh kadjy ijano ne imã,

—On kàj bê ijã adjujarẽnh tẽ, ane. Ije memã Jeju jarẽnh nhym me kute mar ne kam kute tu amim kamnhĩxkumrẽxmã. Arỳm ne Metĩndjwỳnh amijo me kwỳ pytà. Me ja kute tu amim Jeju markumrẽxmã, ne kam arỳm kôt katàt mrãnhmã. Metĩndjwỳnh kabẽn katàtja, 'êxnhĩ kêtja tãm ne me kute mar ne kam arỳm kôt katàt mrãnhmã. Nà, kadjy ne Jeju ijano, ije memã Jeju jarẽnh nhym me kute amim kamnhĩxkumrẽxmã. Mỳj ne me kute tu amim kamnhĩxkumrẽxmã? Bir, me batyk nhijukri amũ me batĩn rã'ã rã'ã rã'ãn batyk kêtkumrẽxmã. Metĩndjwỳnh 'êxnhĩ kêtkumrẽxja tãm ne me bamã arẽ. Amrẽbê ne kute pyka nhipêx kêtri arỳm kabẽn pydji jarẽn me bajã amim karõ. Me batyk nhijukri batĩn rã'ãmã ne me bajã amim karõ. Ne kam ajbir ne arỳm me bamã me batĩnjao amirĩt ne. Ar idjujarẽnhkôt o amirĩt ne. Arỳm kute aminhõ akati jarẽnh djàkam me bamã o amirĩt ne. Ba ne ba memã 'ã ajarẽ nhym arỳm amirĩt ne.

Be, akmere, gê Metĩndjwỳnh ajo djuw mex, Jeju Kritu kubê me bapytàr djwỳnhmẽ Bãmbê Metĩndjwỳnh ar ukaprĩkôt ajo djuw mex ne ar ajo ba, ne amã adjumar mex jarẽ ga kam adjumar mex ne ar aba.

*Xitu kute Jeju nhõ me jao ba djw*ỳnh pymjỳrmã.
Xim k 3.1

5 Mỳj kadjy ne ba pykabê Kretakam amã inhire? Bir, aje mỳjja inomã mẽnhmã, ije kum o krax ne ije inomã mẽnh kêtja aje ikudjwa inomã mẽnhmã ne ba kadjy amã inhire. Ne kam ajte aje Jeju nhõ me jao ba djwỳnh kum àpênh kadjy me umjỳrmã ne ba kadjy amã inhire. Krĩ kunĩkôt aje me'ã Jeju nhõ me jao ba djwỳnh rẽnhmã, ije amã 'ã karõkôt.

6 Bir, mỳj me'õ Ar kubê dja Jeju nhõ me jao ba djwỳnh? Bir, me axwe kêtmẽ, me prõ pỹnhmẽ, me ja gêdja me Jeju nhõ me jao ba. Nhym me kradjwỳ tu kute amim Jeju markumrẽx ne me bãm kabẽnkôt mrãnhmã. Nhym me ja bep bãmbit ne kabẽn mexkumrẽx nhym kam kraja arĩk ar ba, amakkre kêt, kute bãm kabẽn mar kêt nhym me kam kum kĩnh kêt ne ar'ã kabẽn ba. Kwãrĩk wãnh ga me bãm ja'ã Jeju nhõ me jao ba djwỳnh rẽnh kêt. Djãm me kraja kabẽn mex got ga aje me bãm'ã meo ba djwỳnh rẽnhmã.

7 Nà, me axwe kêtbit dja me kubê Jeju nhõ me jao ba djwỳnh. Mỳkam dja ga me ja'ãbit meo ba djwỳnh rẽ? Bir, me kabẽn mexbit dja me Metĩndjwỳnhmã apê. Djãm me kabẽn punu Metĩndjwỳnhmã àpênh got. Kwãrĩk wãnh me amakkre kêt, me ngryknhĩ, me kum kadjwati kangôbit* djành, me àkrê, me kute pi'ôk kaprĩbit prãme me noo biknoro baja, kwãrĩk wãnh me ja'ã Jeju nhõ me jao ba djwỳnh rẽnh kêt.

8 Nhym bep me kute meo djuw mex prãm, me kum mỳjja mexbit kĩnh, me kute amipnênh ne ar ba, me katàt mrãnh, me mrãmri mexo mexkumrẽx, me axwe nêje kute amijãno ãm, me ajbit dja ga me'ã Jeju nhõ me jao ba djwỳnh rẽ. 9 Dja Jeju nhõ me jao ba djwỳnh kum Metĩndjwỳnh kabẽn kĩnh ne kôt ar amijo ba. Metĩndjwỳnh kabẽn 'êxnhĩ kêtja, ar ije prĩne memã arẽnhja, tãm dja me kôt ar amijo ba. Me kute prĩne

* 1:7 Mỳjja me kute o kõm ne kôt bibãnh kunĩja, kadjwati kangômẽ uba kangômẽ, mỳjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarẽ.

memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh mextire
ne o kute memã tỳx jangjênh ne o kute
me kĩnhmã. Nà, dja Jeju nhõ me jao ba
djwỳnh prĩne mekmã Metĩndjwỳnh kabẽn
jarẽn kam me kabẽn punu nêje me akre. Me
kum Metĩndjwỳnh kabẽn mar prãm kêt ne
kute kabẽno me bajapanhja dja Jeju nhõ me
jao ba djwỳnh me kabẽn punu nêje me akre
gê me kuma.
10-11 Bir, me amakkre kêt ne me kumex ne
kabẽn kajgoo ar me noo biknoro ba. Nãm
we me,
—Djãm me aje amim Jeju mar ne kam tu
aje mar kajgomã? Kati, dja ga me amim ama
nhym me kam me amy nhinhu kàdjwỳ rê,
ane.
Nãm ã me noo biknoro ane. Nà, me ja dja
Jeju nhõ me jao ba djwỳnh kabẽno me unê
gê me anhikrê. Nãm me apỹnh kikrekam
me kunĩ noo aknon meo ajkẽ. Mỳjo ne me
meo ajkẽ? Me kute Metĩndjwỳnh kupa'ã
mekmã arẽnhkam ne me meo ajkẽ. Mỳj
kadjy ne me Metĩndjwỳnh kupa'ã mekmã
arẽnh ar o ba? Bir, me kute me noo biknor
ne me õ pi'ôk kaprĩreo prõt kadjy ne me
Metĩndjwỳnh kupa'ã mekmã arẽnh ar o ba.
Kam dja Jeju nhõ me jao ba djwỳnh akubyn
kabẽno me ity nhym me arỳm anhikrê.
12 Bep Kretakam me'õ kute memã kabẽn
jarẽnh djwỳnh'õ ne ta õ me wỳnh'ã kabẽn
ne,
—Kretakam me kra ne mrãmri 'êxn-
hĩkumrẽx, axwekumrẽx, kum ukan-
gakumrẽx, àkurbit kute mar. Nãm ã me'ã
kabẽn ane.
13 Nà, mrãmri ne ã ane. Kam dja ga
memã akabẽn jarẽ, tu memã abẽn tỳx, me
kute mrãmri amim Jeju mar ne 'ã ngrà tỳx
kadjy. 14 Dja ga memã abẽn tỳx nhym me
arỳm wãnh kabẽn kakrit marmã ire, mekbê
idjaer kukãmãre'ã ujarẽnh kajgojamã ire.
Me kabẽn punuja ne me kum Metĩndjwỳnh
kabẽnkumrẽxja kurên kam ta amimarkôt
kabẽno mekbê mỳjja pyma ar o ba nhym me
kabẽn man kôt amijo ba. Dja ga memã abẽn
tỳx gê me on kôt amijo baja krãta.
15 Me axwe kêtmã ne mỳjja kunĩ
mexkumrẽx. Nhym bep me axweo kute
amiptàrja, me kute Jeju mar kêtja, me tãm
ne mebê mỳjja kunĩ punu. Be, djãm me ja
mex got. Nãm me õkre kadjwỳnhbê mỳjja
punubit man mỳjja punu'ãbit amim karõ.
16 Nãm we me ajkwakambit,
—Ije Metĩndjwỳnh mar, anhỹr ar o ban
kam arĩk ar ba. Nãm me axwe, me
amakkre kêt, ne te kute mỳjja mex marmãn
mỳjja punubit ma. Djãm ã me kute amim
Metĩndjwỳnh mar kute anhỹr.

2

*Xitu kute mebêngêttem*ẽ me kunĩmã
Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnhmã.
1 Nhym bep ga, akmere, dja ga me
kupãnhtã me kute amim Jeju marwãmã
Metĩndjwỳnh kukràdjà'ã prĩne adjujarẽnh
ar aba.
2 Dja ga mebêngêttemã,
—Gora ar abixaêr punu kêt ne ar aba. Ne
akabôt katin ar aba, ne amipnên ar aba.
Gora ar tu amim Jeju markumrẽx ne amibê
kanga kêt ne mã kôt ajkamẽ. Ne kam mã
amã aben jabê, ane. Dja ga ã mebêngêttemã
ane.
3 Ne kam ajte mebêngêxtemã kum,
—Gora ar amrãnh mexkumrẽx ne ar aba.
Metĩndjwỳnh mex'ã amijakren kôt ar amijo
aba, ane. Kwãrĩk wãnh aben japrỳ kêt ne
amã kadjwati kangô* djành kêt, ane. Dja
gar mekmã mỳjja mexbit jarẽnh ar o aba,
ane. 4-5 Nà, akmere, dja ga mebêngêxtemã
kum,
—Ẽ, tynhwa ar, dja gar amũ idjô'ã me kra
pỹnh jakre gê me ar ajã amijakren me akud-
jwa kum mjên jabên kum kra jabên amip-
nên ar ban mjên prãm kêt ne ar ban õbik-
wao djuw mex ne ukaprĩkumrẽx ne mjên
kabẽn ma, ane. Mỳkam? Bir, dja me kàtàm
te kute me amrãnh punu 'õ pumũnh ne
kute ar akôt Metĩndjwỳnh kabẽn japrỳmã
te me ajabej ajkam aman kam tu ate krã,
ane.
Dja ã mebêngêxte me kra pỹnh jakreo
ane.
6 Akmere, dja ga me kraremãdjwỳ akabẽn
jarẽ gê me amipnên ar ba. 7 Ga dja ga katàt
mrã gê me krare apumũn kam akôt ar amijo
ba. Dja ga katàt memã Metĩndjwỳnh kabẽn
jarẽnh mextire ne abixaêr kêt. 8 Dja ga
memã arẽn mã memã akabẽn mextire jarẽ
gê me te kabẽno kute ajapanhmã, me kum
akurê ar o baja te akabẽn punu jabej umar
ar ban arỳm pijàm ne ate krãn ar ba.

* 2:3 Mỳjja me kute o kõm ne kôt bibãnh kunĩja, kadjwati kangômẽ uba kangômẽ, mỳjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarẽ.

9 Dja ga me memã àpênh kajgo ar ba
jamãdjwỳ akabẽn jarẽ. Me kute meo pãnh
ne amim me pa 'amỳnh nhym me memã
àpênh kajgo ar bajamã akabẽn jarẽ. Dja ga
memã kum,

—Gora me anhõ bẽnjadjwỳr kabẽn ma.
Dja gar prĩne me kabẽn man me kabẽnkôt
ar amijo aba ne memã adjàpênh mex ar aba
gê me ar akam kĩnh, ane. Kwãrĩk wãnh
me anhõ bẽnjadjwỳr pãnh akabẽn kêt ne
akabẽno apanh kêt, ane.

10 Kwãrĩk wãnh mekbê adjàkĩnh kêt,
ane. Dja gar katàt memã apê gê me
kàtàm ar adjàpênh mexkumrẽxkôt ar
apumũn kam arỳm kum Metĩndjwỳnh
kĩnh, Metĩndjwỳnh kubê me bapytàr
djwỳnhja kum kĩnh, ne kum Metĩndjwỳnh
kabẽndjwỳ kĩnh ne. Dja ga ã me memã
àpênh kajgo ar bajamã akabẽn jarẽnho ane.

11 Mỳkam dja gu me katàt mrã? Bir,
Metĩndjwỳnh ne arỳm me kunĩ kadjy
ukaprĩo kato. Kute me bakunĩ pytàr kadjy
ne ukaprĩo kato. 12 Nã gu me prĩne ukaprĩja
man kam arỳm pãnh arĩk ar babaja kanga.
Ne mỳjja punu, me kute Jeju mar kêt
kute mỳjja punuo amikĩnhja tu arỳm kan-
gakumrẽx nhym wãnh nõ. Gu me kam on
pyka jakam amipnên ar baban katàt mrã ne
Metĩndjwỳnh kabẽnkôt akrànmã ar amijo
baba. Dja gu me prĩne amim Metĩndjwỳnh
djukaprĩ man kam ã kôt amijo ane.

13 Ne akrànmã ar amijo bababê amiwỳr
Jeju kamnhĩx, akubyn rwỳk djà amiwỳrkam
amako tẽ. Me banhõ Metĩndjwỳnh, me
bapytàr djwỳnhbê Jeju Kritu tãm dja me
bajaêrbê kato, ta raxo kubê kumkatio me
bawỳr kato. Djãm ngri got. Raxo, mexo
kubê kumkatiti:. Nhỹnh ne me'õ mexo,
raxo, umao kumãnhkutã? Dja me bawỳr
kato gu me arỳm bakĩnhkumrẽx. Me
bakĩnh djà ne ja. Tãm ne gu me amiwỳrkam
amak ar o baba.

14 Be, Jeju Kritu ta ne me bajaxwe pãnh
tyk kadjy memã amikanga, kute me ba-
jaxwe kunĩbê me bapytàr ne kute amim me
bajo mexmã ne mekmã amikanga. Kute
amim me bajo mex ne kute me bajo õ me
wỳnhkumrẽx ne kute ar me bajo bamã ne
mekmã amikanga. Kute me bajo õ me wỳnh
gu me kam bamã mỳjja mexbit kĩnh ne arek
ar o babamã.

15 Bir be, ikabẽn ja dja ga prĩne me
kupãnhtã me kute amim Jeju marwãmã arẽ,
memã kôt arẽ. Me kaprĩjamã kĩnh jangjê gê
me kaprĩ kêt. Gora atỳx ne me axwe nêje
me akren memã abẽn tỳx gê me arek ar ba.
Kwãrĩk wãnh gê me ajã kabẽn kêt.

3

*Kute Metĩndjw*ỳnh djukaprĩ marn kute
katàt amijo bamã.

Ep 4.2; Pir 2.3; Kor 3.12

1 Gora me kute amim Jeju marwãmã
akabẽn jarẽ gê me on akabẽn ma. Dja ga
memã kum,

—Gora me me bẽnjadjwỳrmẽ meo ba
djwỳnh kabẽn man me kabẽnkôt ar amijo
aba. Dja me me amã me adjàpênhkumrẽx
jarẽ ga me kam kubê amikati kêtkumrẽx
ne tu 'ỳr tẽ. Nhym bep djãm me me amã
mỳjja punu'ã apnê ga me ate akrã. 2 Kwãrĩk
wãnh ga me abenã akabẽn kêt, ane. Gora
me akabôt katin amã aben kaprĩn akrànmã
abenmã akabẽn jarẽ, ane. Dja ga ã ajte
memã akabẽn jarẽnho ane gê meo biknor
kêt.

3 Amrẽbê ne gu me badjwỳ bano
kêtkumrẽx ne bajamakkre kêtkumrẽx
nhym me arĩk me banoo biknoro ba. Nà,
amrẽbê ne gu me arĩk ar babari bamã mỳjja
punu kunĩ kĩnh ne. Ne te baje bajaxwemã
banhirer ne arek ar babamãn mã bamã
bajaxwe kĩnh ne. Me bajaxwen abenã
bakabẽn ne aben nhõ mỳjja'ã bangryk ar
baba. Nhym me kum me bakurê: gu me
badjwỳ amipãnh bamã me kurê.

4-5 Nhym bep ajbir ne Metĩndjwỳnhbê
me bapytàr djwỳnh ukaprĩo kato ne kum
me bajabêkumrẽx. Nã gu me te bamã
bajaxwebit kĩnh nhym Metĩndjwỳnh tu
ukaprĩkôt me bapytà. Kum me bajabên kam
me bapytà. Djãm me bamrãnh mexkôt ne
gu me amiptà? Arkati, ta ne ukaprĩkôt
me bapytà. Nãm me ngôo amingrã ku'õn
kam arỳm akubyn mexkumrẽx. Nhym
Metĩndjwỳnh Karõdjwỳ ã me bajo nyo ane,
ã me bajo mexo ane. Nãm me bajo ny ne
me babê me bajaxwe krãta gu me kam baje
babixadjwỳr ny pyràk ne bakabẽn punu
mar kêt ne bakabẽn mexbit ma. Nhym
kam Metĩndjwỳnh Karõ mã me bajo mexo
tẽm rã'ã ne. 6 Ukaprĩkôt ne me bawỳr Karõ
jano, kute me bajo djuw mexmã. Jeju Kritu

kubê me bapytàr djwỳnh djô'ã ne me bawỳr
ano. Djãm õdjỳ got me babê Karõ nê? Kati,
mrãmri ne õdjànhkumrẽx ne me bamã ta
Karõ jano ne prĩne o me banhipêx ne ar me
bajo ba.
7 Be, djãm Metĩndjwỳnh djukaprĩ ngri
got. Nãm ukaprĩkôt me bamã me bajaxwe
kêt jarẽ. Gu me bamex ne batyk nhijukri
batĩn rã'ã: rã'ãn ar baba kadjy ne me bamã
me bajaxwe kêt jarẽ. Nãm amũ me batĩn
rã'ã: rã'ã rã'ãmã arẽ gu me amiwỳr kamn-
hĩxbê ar baba. Adjỹm, dja me bamã kungã.
8 Mrãmri ne ikabẽnja. Ikabẽnkumrẽx.
Dja ga memã prĩne idjô'ã ikabẽnja kôt arẽ
gê me kute amim Metĩndjwỳnh marja kum
mỳjja mexbit kĩnh ne ar o ba. Kam ne
mexkumrẽx, me kunĩmã mexkumrẽx.
9 Kwãrĩk wãnh me abenkam kangatija
wãnh nõ. Tãm ne kajgo mexi. Kwãrĩk wãm
nõ. Kwãrĩk wãnh me bakukãmã nhidjikôt
me àkrêja wãnh nõ. Nhym me kute kabẽno
aben japanh ne me kute abenmã àkrê-
jadjwỳ kunĩ dja wãnh nõ. Môjdjê kukràdjà
tũm'ã ne me ã abenmã ane. Tãm ne kajgo
mexi. Punure. Tãm dja wãnh nõ.
10 Dja me'õ kabẽno kute abenbê meo
bikjêr jabej ga nêje kukrà. Dja ate krã ga ajte
kum akabẽn jarẽ. Godja mã ate krã jabej ga
kam arỳm tu kangakumrẽx. Arỳm ne ga te
kabẽn punu nêje te o ane nhym mã kum
kabẽn punu kĩnh. 11 Arỳm ne ga kôt kum
akato. Mrãmri ne me'õ ja punukumrẽx.
Atemã kabẽn. Kum axwe kĩnhkam ne ga
arỳm kum akato. Nãm kabẽno amijo amirĩt.
Mrãmri dja ga tu kangakumrẽx. Tãm ne ja.

*Kab*ẽn o ino rer.

12-13 Be, dja ba awỳr Artemanh nàr kon
Xikiku jano gê awỳr tẽn bôx ga kam tebê
mã amrẽ iwỳr tẽ. Krĩraxbê Nikoporikam dja
gu abenwỳr bôx. Kam dja ba na tỹmkam
arek akam amako dja. Nĩnh iwỳr atẽm kêtri
dja ga Djenajmẽ Apôr aro tẽn amũ ar kujate.
Djenajbê ne me kadjy kabẽn jarẽnh djwỳnh,
ar ja. Dja ga prĩne aro djuw mex ne aro tẽn
amũ ar kujate gê ar tẽm mex ne ỹkam tẽm
kêt. Ga kam amrẽ iwỳr tẽ.
14 Be, gora gê gu banhõbikwa kute Jeju
marwã, mỳjja mexbit ma ne kum ajbit kĩnh.
Mỳkam? Bir, gu banhõbikwa kute me
'uwtĩo djuw mex ne mekam kum ukanga
kêt ne kute akrànmã ar meo djuw mexo
bamã.
15 Ar ja, arkam idjãm ja kunĩ ne ar kute ajo
amak rã'ãn kam wãm amã amijarẽ. Badjwỳ
ne ba ar wão ama ne. Ar wã kute Jeju mar
ne kum gu bakĩnhkam ne ba aro ama ne.
Arkum ijarẽ.
Gê Metĩndjwỳnh ukaprĩkôt ar akunĩo
djuw mex. Tãm ne ja.

Paur kute Piremõmã pi'ôk no'ôk ne ja.

Paur ne kamybê Piremõmã pi'ôk no'ôk ne. Jejukôt ne ar abeno kamy. Nhym Piremõ nhõ kubẽ kra 'õ, me pardja 'õ kum àpênh kajgo ar baja arỳm mã kubê tẽ. Birãm kubê pi'ôk kaprĩreo akĩn mã kubê o tẽ. Ne kam pyka 'õkam bôx. Pyka 'õkam Paur memã Metĩndjwỳnh'ã ujarẽnh ar bakam bôx nhym kam Paur Jeju'ã ujarẽnho ku'ê. Mekbê ijê djàkam ãm rã'ãkam ne 'ã ujarẽnho ku'ê. Nhym kubẽ kraja kuman kam tu amim Jeju markumrẽx, tu amim kamnhĩxkumrẽx ne. Nhym kam Paur arỳm o kra. Kum abêkumrẽx ne, ne kam te kute nêmãn ajte Piremõmã ano. 'Ã pi'ôk no'ôk ne Piremõmã ano nhym Xikiku õ pi'ôk no'ôko tẽ. Nhym kam kum,

—Kwãrĩk wãnh, ga kam angryk kêt. Tu amã abê. Jejukôt dja gar tu abeno akamy ne amã aben jabê, ane. Nãm ã Paur Piremõmã pi'ôk no'ôko ane. Tãm ne ja.

1-2 Piremõ, amã ne ba pi'ôk no'ôk ne. Ba, ibê Paur ne ba amã pi'ôk no'ôk ne. Gu bakamy Ximoximẽ ne bar amã pi'ôk no'ôk ne. Piremõ, ga ne ga ar ikôt Metĩndjwỳnhmã adjàpênh ar aba bar imã akĩnhkumrẽx ne amã pi'ôk no'ôk ne. Gamẽ gwaj bakanikwỳnh Apijmẽ Akipu gwaj bakôt àpênhjamẽ ar aje amim Jeju mar ne kôt anhũrkwãkam aben pydjijamẽ, ar amã ne bar pi'ôk no'ôk ne. Ba, ibê Paur, Jeju Kritu'ã idjujarẽnh ibakam me kute ibê ijêja, ba ne ba ar amã pi'ôk no'ôk ne.

3 Gê Metĩndjwỳnh ajo djuw mex, Metĩndjwỳnhbê me Babãmmẽ krabê Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu ar ukaprĩkôt ajo djuw mex ne ar ajo ba ne amã umar mex jarẽ ga adjumar mex ne ar aba.

*Paur kute Metĩndjw*ỳnhmã amikĩnh jarẽnh.

4 Mrãmri ne ba akam ikĩnhkumrẽx ne kam ije inhõ Metĩndjwỳnhmã amijarẽnh katã kum ajarẽnh rã'ã. Nã bãm kum,

—Ota ba Piremõkam ikĩnhkumrẽx, ane. Nã bãm ã kum akam ikĩnh jarẽnho anen kôt kum mextire jarẽ. 5 Mỳkam ne ba akam ikĩnh ne? Bir, amã me abêkam, amã Metĩndjwỳnh nhõ me ja kunĩ jabêkam ne ba akam ikĩnhkumrẽx ne. Ne ajte aje tu amim Jeju kamnhĩxkumrẽx, tãm ne me iwỳr arẽnho bôx. Kam ne ba akam ikĩnhkumrẽx ne. 6 Be, nã bãm Metĩndjwỳnhmã ajarẽ ne kum,

—Arỳm ne Piremõ amikajmã'ã Jeju ma. Kam dja ga kum õdjànhmẽ kum me abê jarẽ gê memã õdjành ne kum me abê, ane. Nã bãm ã Metĩndjwỳnhmã ajarẽnho ane.

Nà, akmere, dja me akabẽn mex man anhõdjành pumũn arỳm akôt Kritu ma, Kritu nhõdjànhmẽ ukaprĩ ma. Nãm ukaprĩkôt apỹnh mỳjja mex djàrio me bakĩnh ne arỳm gadjwỳ ajo kĩnh ne, gê me gop apumũn kam arỳm akôt Kritumã kato.

7 Nà, nãm me imã ajarẽ ba kam ikĩ:nhkumrẽx ne kam ajte itỳ:xkumrẽx ne. Amã me abêkam, amã me kute Jejukôt abeno kamy jabêkam ne ba ikĩnhkumrẽx ne kam itỳxkumrẽx. Ga, akmere, nã gãm Metĩndjwỳnh nhõ me mexja prĩne meo djuw mex ne meo kĩnh ne. Ba kuman kam ikĩnhkumrẽx ne.

*Ônemu nêje kum kab*ẽn.

8-10 Amã me abêkam ne ba mỳjja'ã ama. Ba ikrabê Ônemu'ã ama. Me kute ibê ijê rã'ãkam ne Ônemu iwỳr bôx ba kam o ikra. Nã bãm kum Jeju jarẽ nhym tu amim markumrẽx ba kam o ikra.

Ibê Kritu nhõ àpênhkam ren amã ibẽn tỳx ne. Ne ren amã,

—Kwãrĩk wãnh arek ikuri dja, ane. Nhym ren arỳm tu mrãmri dja.

Nhym bep kati, imã ajabêkam ne ba tu 'ã ama. Ba ibê Paur, ibêngêttekam amã ikaprĩ jabej, nhym me kute Kritu Jeju'ã idjujarẽnh ibakam ibê ijê ga amã ikaprĩ jabej ne ba tu 'ã ama.

11 Nãm amrẽbê akam punu ne kam ajbir amã mexkumrẽx, ne badjwỳ imã mexkumrẽx ne.

12 Ba arỳm ije akubyn awỳr anormã. Imã abêkumrẽx tãm ne ba ije amã anormã. Godja ba akubyn amã anon kam o ama: ne. 13 Nã bãm te ije o aminhõ prãme nhym arek ikuri ãm ne kute akàxã ijo djuw mexmã. Ije Jeju kukràdjà ny'ã idjujarẽnh ibakam ne me ibê ijê ba mebê ijê djàkam dja nhym Ônemu kute akàxã imã àpênhmã ba te ije o aminhõ prãme.

14 Nhym bep kati, nã bãm inhõkre kadjwỳnhbê amim,

—Kati, ba dja ba ã anhỹr kêt ne. Ga dja ga amã ikaprĩ jabej arỳm imã nê gê arek ikuri dja. Aje amimarkôt dja ga amã ikaprĩ jabej arỳm imã nê gê kam ikuri dja, ane.

15 Amrẽbê ne mã abê tẽm ngrire ne kam arỳm akubyn awỳr tẽmmã. Kon ne, birãm arỳm akubyn tu awỳr bôxkumrẽx ne arek wãnh akuri ãm rã'ã: rã'ãmã arỳm wãm tẽmmã. 16 Djãm aje o me bajtem'õ pyràk nhym amã àpênh kajgo ar bamã ne akubyn awỳr tẽmmã? Kati, arỳm ar aje Kritukôt abeno akamymã. Arỳm kubê akamy. Akamy, gu arỳm bamã kĩnhkumrẽxja tãm ne awỳr tẽmmã. Mrãmri imã kĩnh raxi. Nhym bep ga dja ga amã kĩnh raxo ijakre. Amã àpênhkam ne gar arỳm ajbir Bẽnjadjwỳr Jejukôt abeno akamykam dja ga amã kĩnh raxo ijakre.

17 Be, kam dja akubyn awỳr bôx ga amiwỳr o wadjàn kum akabẽn mex jarẽ. Gu baro'ã badjàpênh ne abeno banhõbik-wakam baje aben pyràk jabej dja ikàxã awỳr bôx ga o ipyràk ne kutã aprõt ne pa 'amỳn amiwỳr o wadjàn kam kum akabẽn mex jarẽ.

18 Djori ajo ajkẽ? Nàr kon, djori abê mỳjjao akĩ? Kute ajo bikẽnh jabej amrẽ imã 'ã pi'ôk no'ôk ba kam amã o pãnh. 19 Ẽ, gop ije inhikrao pi'ôk no'ôkja pumũ, ba ibê Paur dja ba amã o pãnh. Kwãrĩk wãnh, ga dja ga àkĩnhĩ pãnh kum arẽnh kêt.

Gora ijã mãn amijakren ikudjwa pãnh jarẽnh kêt, àkĩnhĩ pãnh kum arẽnh kêt, tu ate akrã. Ga ije amã Jeju jarẽnh ne ije amã pãnh jarẽnh kêtja pumũ. Nã ba ren amã Jeju jarẽnh kêt ga ren amim mar kêt ne tu abiknorkumrẽx ne. Bep kati, nã bãm amã arẽ ga ama ba kam ije amã pãnh jarẽnh kêt. Gora aje ipyràk ne tu àkĩnhĩ pãnhja mar kêtkumrẽx. Ônemu kute ajo bikẽnh tũmja tu o pãnh mar kêt.

20 Nà, akmere, gora ã anen kum akabẽn mex jarẽ gu banhõ Bẽnjadjwỳr kabẽnkôt tu kum akabẽn mex jarẽ. Kum akabẽn mex jarẽn o ikĩnh, akmere. Gu baje Kritukôt abeno bakamykam gop ijo kĩnh, akmere. 21 Be, nã bãm inhõkre kadjwỳnhbê amim,

—Dja tu ikabẽn man kôt amijo ba. Dja ikabẽn man kam o djuw mexo ikabẽn jakre, ane. Nã bãm ã amim anen kam amã pi'ôk no'ôk ne.

22 Ẽ, ajte mỳjja 'õdjwỳ. Ba wãm awỳr itẽm ne ibôx jabej on ikutêp imã kikre kre kapõ ne kikre kadjwỳnhbê inhikwã djàwã kapĩ. Godja Metĩndjwỳnh wãm awỳr ijano ba kam awỳr tẽn bôx. Kadjy dja ga Metĩndjwỳnhmã ijo a'uw nhym kam arỳm awỳr ijano. Me kute ikadjàr ba kam wãm awỳr itẽmmã. Kam ne ba amijã Metĩndjwỳnh kamnhĩxbê nõ.

23 Epapraj ne kute ajo amak ne kute ajarẽnh rã'ã. Adjwỳnhdjwỳ ne me kubê ijê. Nãm Kritu Jeju'ã ujarẽnh ar ba nhym kam me kubê ijê nhym iro'ã mebê ijê djàkam dja. 24 Makumẽ Arxakumẽ Temanhmẽ Rukamẽ ar adjwỳnhdjwỳ kute ajo amak ne kute ajarẽnh rã'ã. Ar ja ne ar ikôt àpênh ar ba.

25 Gê Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu ukaprĩkôt prĩne ajo djuw mex. Tãm ne ja.

Mekbê idjaer kute amikajmã'ã Jeju mar nhõ pi'ôk no'ôk ne ja.

Me'õ ne Jeju'ã pi'ôk no'ôk ne kam mekbê idjaer kute amikajmã'ã Jeju markumrẽx jamã ano, ar kute mrãmri Jeju'ã ngràkumrẽxmã. Mekbê idjaer kwỳ ne ar amikajmã'ã Jeju man kam arỳm kute ari mỳjjakôt akẽxmã. Nãm ar abenmã,

—Gwaj akubyn Môjdjê kukràdjà tũmjakôt amijo baba.

Ne ajte,

—Gwaj akubyn Metĩndjwỳnhmã mry bôn kamrô kapĩ. Birãm Jeju kamrô me bajaxweo bingrành mãnhkutã kêt, gwaj akubyn mry kamrôdjwỳ me bajaxwe pãnh ajte Metĩndjwỳnhmã kungã ane. Kam ne me'õ arkum pi'ôk no'ôk ne arkum,

—Kati, Jeju pydji kute me bajaxweo bingrành djwỳnh. Kwãrĩk wãnh atemã ibej mỳjja 'õ jabej kêt. Jeju kamrô pydji ne me bajaxwe mãnhkutã. Kwãrĩk wãnh Jeju kamrô nhibej mry kamrô nhõr kêt, ane. Nãm ã anen kam arkum Jeju mex jarẽ. Jejubê ne Metĩndjwỳnh kra. Jeju ne mỳjja kunĩ kuràm mexkumrẽx. Ne kadjy mrãnh djwỳnh kuràm raxi. Ne Môjdjê kuràm raxi. Ne me kute me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnhja kuràm raxi. Jeju kamrô ne mry kamrô kuràm mexkumrẽx ne kam kute o me axweo bingrành kadjy mexkumrẽx. Nhym Jeju kukràdjà nyja ne Môjdjê kukràdjà tũm jakàjbê bôx ne kuràm mexkumrẽx. Kam gêdja me mrãmri Jeju'ã ngràkumrẽx ne mã 'amỳn kanga kêtkumrẽx ne mã kôt ajkamẽn õ pykakam bôx, kàjkwakam õ pykakam bôx.

*Metĩndjw*ỳnh kra kute raxo kadjy mrãnh djwỳnh jakrenh.

Kor 1.15

1 Amrẽbê ne Metĩndjwỳnh me bakukãmãremã kabẽn. Me kute kabẽn jarẽnh djwỳnhkôt ne memã kabẽn, ne apỹnh mỳjja djàri kôt memã amijo amirĩto tẽ. Nãm memã kabẽn tẽm tãmtã ĩ amũ kamingrãnymã kabẽn ba. 2 Nhym bep ajbir ne Krakôtbit me bamã kabẽn ne. Ajbir ne akati kute o ino rerkambit Krakôt me bamã kabẽn ne me bamã amijo amirĩt ne.

Bir be, arỳm kute Kramã mỳjja kunĩ kangaja pumũ. Nhym kam Kra arỳm pykamẽ kàjkwamẽ mỳjja kunĩ 'y. Metĩndjwỳnh djô'ã ne mỳjja kunĩ 'y. 3 Nãm Metĩndjwỳnh jadjênho adjênh ne. Kubê Metĩndjwỳnh tãm. Ar kute aben pyràk. Nãm 'itỳxkumrẽx ne kam ta amikabẽnkôt mỳjja pumũnh 'ãno dja. Kute mỳjja kunĩ nhipêxja pumũnh 'ãno dja. Djãm kabẽn ngri got. Nãm ta amikabẽn pymao mỳjja kunĩ pytàn 'ãno djan ar o ba.

Bir be, tãwã ne me babê me bajaxweo pôx ne me bajo mex ne kam arỳm mã tẽ, mã kàjkwamã tẽn kam nhỹ, Metĩndjwỳnh djubôk'ãnh nhỹ. Metĩndjwỳnh kubê kumkati djubôk'ãnh nhỹ. Djãm me kàtàm ne me me bẽnjadjwỳr rũnh djubôk'ãnh krĩ? Kati, ãm me bẽnjadjwỳr rũnhbit. Me bẽnjadjwỳr rũnh ne me me ubôk'ãnh krĩ.

4 Nà, kra ne ra:xi. Raxo kute kadjy mrãnh djwỳnh jakrenh mexi. Ne umaodjwỳ kute kadjy mrãnh djwỳnh jakrenh. Bãm ne 'ã bẽnjadjwỳr mẽ nhym uma: ne. 5 Nhỹnh ne Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh 'õmã kum,

"Mrãmri abê ikrakumrẽx. Jakam ne ba arỳm ajo ikrakumrẽx ga amipãnh ijo Abãmkumrẽx", ane got.

Kati, kramãbit ne ã kabẽn ane. Nàr kon, nhỹnh ne Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh 'õ'ã memã kum,

"Dja ba o ikra nhym ijo Bãm", ane got.

Kati, Kra'ãbit ne ã kabẽn ane. 6 Ne kam ajte, kute pykamã kra janorkam memã kum,

"Gora gê ikadjy mrãnh djwỳnh kunĩ ikramã rax jarẽ", ane.

Be, kubê Metĩndjwỳnh krakam arỳm kum mỳjja kunĩ re nhym rax ne.

7 Nhym bep kadjy mrãnh djwỳnh'ãbit ne,

"Nã bãm amikadjy mrãnh djwỳnh nhipêx nhym kute kôkmẽ kuwy pyràk.

Akrànmã imã mrãnh ne ikadjy àpênhmã", ane.

8-9 Nhym bep Kramãbit ne kum,

"Be, Metĩndjwỳnh, mrãmri dja ga meo aba rã'ã rã'ã ne.

Nã gãm katàt meo aban amã mỳjja mexbit kĩnh ne katàt amijo aba ne amã mỳjja punu kurê.

Kam ne ba ibê anhõ Metĩndjwỳnh ne amijo apytàn arax kadjy adja. Ga kam akĩnhkumrẽx ne. Nã gãm araxmẽ akĩnho anhõbikwa kunĩ jakrenh mex ne", ane.

Nãm ã Kramã ane ne kam ajte kum,
10 "Ga, Bẽnjadjwỳr, ga ne ga krax kurũm
pyka nhipêx ne anhikrao kàjkwa
nhipêx.
11-12 Dja ĩ apêx. Nhym bep kati, gajbit dja ga
arã'ã: rã'ã rã'ã.
Nhym bep kati, dja ĩ kute kubẽkà pyràk ne
tũm ne.
Mrãmri ne me kute kubẽkà, mỳjja tũm,
inôkà tũm nhym me kute krãn o
mrãnh ne 'ê'ã rẽnhja pyràk. Dja ga
ĩ ã kàjkwamẽ pyka tũm krãn o atẽm
ne mẽnho ane. Ne kam arỳm pãnh
ny nhô.
Nhym bep ga dja ga tũmràm arã'ã rã'ã ne.
Ga adjwỳnh tãmo dja ga amũ arã'ã:
rã'ã ne. Dja ga atemã kêtkumrẽx",
ane.
Bir be, nãm ã Kramã ane.
13 Nhỹnh got kadjy mrãnh djwỳnh 'õmã
kum,
"Amrẽ idjubôk'ãnh nhỹ, abẽnjadjwỳr
raxkam idjubôk'ãnh nhỹ.
Ikutêp nhỹ ba 'ỳr amrẽ awỳr akurê
djwỳnho mõ ga kwỳ o apardjan kwỳ
nhimex", ane.
Djãm kute kadjy mrãnh djwỳnhmã ã
anhỹr got? Arkati, Kramãbit ne ã kabẽn
ane. 14 Nhym bep kadjy mrãnh djwỳnh
ne Metĩndjwỳnh nhõ àpênh kajgo. Djãm
mebêngôkre got* amirĩt ne? Kati, me kute
noo omũnh kêt nhym Metĩndjwỳnh me
bakadjy ano. Me ba ba, Metĩndjwỳnh kute
me bapytàr ne kute ar me bajo bamã, me
bawỳr ne anoro dja, kute me bapumũnh ne
kute me bajãno ãmmã ne me bawỳr ano.

2

*Me kute Metĩndjw*ỳnh kabẽn mar 'ãno
ãmmã.
1 Bir be, kam, Metĩndjwỳnh kute me bamã
krabê kumkati janorkam dja gwaj tu ami-
jamakkrekam nhôrkumrẽx. Me kute gwaj
bamã katàt arẽnh gwaj baje marja tãm dja
gwaj tu amijamakkrekam nhôrkumrẽx ne
'amỳnh tỳx, gwaj baje o babiknor karõ. Dja
gwaj ate ar bakrãn baban kam ĩ o babiknor
mex ne, o babiknor mexo tẽ.
2 Amrẽbê ne kadjy mrãnh djwỳnh memã
Môjdjê kukràdjà jarẽ, me kute kôt amijo
bamã. Nhym me'õ kôt kute amijo ba kêt nàr
kon kubê binhirênh katã nhym kam arỳm
kum o pãnh ne. Katàt kum o pãnh ne. 3 Bir
be, dja gwaj badjwỳ ate bakrãn ar baba djãm
kute gwaj bamã o pãnh kêtmã? E kum kati,
gêdja gwaj bamãdjwỳ o pãnh ne. Amrẽbê
ne Metĩndjwỳnh memã kukràdjàbit jarẽ.
Nhym me ate krãn ar ba nhym arỳm memã
o pãnh ne. Nhym bep ajbir, ajbir ne me
bamã kra ngã, krabê me bapytàr djwỳnh
me bamã kungã. Djãm ate gwaj bakrãjamã
kute o pãnh kêtmã? E kum kati ne. Dja
gwaj bamãdjwỳ o pãnh ne. Bẽnjadjwỳr ta
ne kumrẽx memã amijarẽ, kute me utàrmã
amijarẽ. Nhym kam kute ar meo baja, me
kôt baja ne me kuman kam ô'ã gwaj bamã
kôt arẽ, kabẽno kabẽn ne gwaj bamã arẽ.
4 Nhym Metĩndjwỳnhdjwỳ kôt mỳjja
kwỳo amirĩt, me kute kôt kum kator kadjy
ne umao apôx ne o mỳjja 'yro ba, apỹnh
mỳjja pumũnh kêt 'yro ba, me kôt baja
ne me uma proo mỳjja 'yro ba. Nãm me
me akrymẽ me kanêo mex, me tyk kwỳo
tĩn, bõm me nêje me karõ rẽ, ã ar meo
anhỹro ba. Nhym kam Metĩndjwỳnh ajte
kôt memã ta Karõ jano, apỹnh àpênh djàri
ne kadjy tu ukabikôt memã kungrà. Nãm
ã Metĩndjwỳnh kute meo bao ane, me kute
Jejumã kator kadjy.

Jeju amijo kubêngôkren kute me bapyràk.

5 Djãm kadjy mrãnh djwỳnh
Metĩndjwỳnh kute amim umjỳr got? Kute
ar pykao ba kadjy, kute amim umjỳr got?
Ije ar amã pyka ny jarẽnhja tãm, djãm kute
ar o bamã? Kati, Jejubit ne kute ar pykao
ba kadjy Metĩndjwỳnh amim kudja. Kute
mỳjja kunĩo ba kadjy ne amim kudja. 6 'Ã ne
me'õ Metĩndjwỳnh kabẽnkam,
"Ẽ, Metĩndjwỳnh, djãm me ibêngôkre imex
got ga aje me imar rã'ãmã? Mỳkam
ne ga me ikakritjao djuw mex ne?
7 Nã gãm o kàtàm, akadjy mrãnh djwỳnh
kôpdji'ã o kàtàm. O kàtàm 'iry kêt
ga ajte umamẽ raxo utà 8 nhym ajte
mrãmri bẽnjadjwỳr rax ne mỳjja
kunĩo ba", ane.
Nãm ã Metĩndjwỳnh kabẽnkam ane. Ga
kute mỳjja kunĩo baja pumũ. Nhỹnh ne
mỳjja'õ kubê 'ã kàtàm ne? Kati. Djãm
me babêngôkre'ã ne kabẽnja? E kum kati,

* 1:14 Apỹnh me õ pyka djàri kunĩkôt ne me kunĩ bêngôkre. Kubẽkà jakamẽ me kakrãtykmẽ me babêngôkremẽ ne me kunĩ: bêngôkre.

Jeju'ã ne ã ane. Mebêngôkre kute mỳjja
kunĩo ba kêtja pumũ.
9 Nhym bep Jeju'ã ne ã ane. Mrãmri ne
kadjy mrãnh djwỳnh kuràm kàtàm 'ikrãn
mex ne, nhym Metĩndjwỳnh ajte 'ã raxmẽ
umamẽ kumẽ. Nãm me bapãnh ty nhym
kam pãnh Metĩndjwỳnh 'ã kute raxmẽ
umamẽ mẽnho ane. Metĩndjwỳnh me
bakam ukaprĩ kôt ne amim kra'ã karõ nhym
kam me bapãnh ty, me bakunĩ pãnh ty. Djã
nãm tyk kadjy tokry kêt ne ty? Kati, nãm
tyk kadjy tokry: ne. Nhym kam pãnh Bãmja
'ã umamẽ ra:xmẽ kumẽ.
10 Djãm Metĩndjwỳnh kute kra tokry'ã
amim karõja punu got? Kati, mrãmri
katàt. Metĩndjwỳnh kute mỳjja kunĩ 'yr
ne kute ar o baja tãm ne krabê Jeju'ã
amim karõ, kute tokry maro tẽm ne inomã
mẽnh ne kam mrãmri kubê me bapytàr
djwỳnhkumrẽxmã. Tokrykôtbit ne me
bapytà. O ne Metĩndjwỳnh me bakrãptĩ
pytàn me bajo kra, kute õ kàjkwa mex-
tiremã me bajo tẽm gu me kramẽ baro'ã
arkam babamã. Jeju ne me bamã wan me
bamã pryo mõn kàjkwamã wadjà. Dja gu me
ĩ kôt pry'ã mõn wadjà.
11 Bir be, ta Bãm ne kubê me Babãm pydji.
Ta, kute me bajo mex ar o bajamẽ gu me
bamẽ ne gu meo Babãm pydji. Kam ne me
bajo kamy. Me bakam pijàm kêt ne tu me
bajo kamy. 12 Nãm Bãmmã kum,
"Dja ba ikamyremẽ ikanikwỳnhremã ajo
amirĩt.
Me kute aben pydji nhipôkri dja ba memã
amex jarẽ", ane.
13 Ne kam ajte,
"Metĩndjwỳnh kanàrràm dja ba ar amijo
iba", ane.
Ne kam ajte,
"Ota ba dja. Metĩndjwỳnh kute imã ikra
nhõrjamẽ ro'ã ne bar dja", ane.
Nãm ã Jeju gwaj bajo õbikwao ane. 14 Bir be,
Metĩndjwỳnh krabê ne gu me babaja. Ga me
banhĩja pumũ. Me barerek, me bakatyk, me
bakanê, me batokryja pumũ. Kam ne Jeju
amijo kubêngôkren* kute me bapyràkà. Ne
kam amitykkôt Xatanajo ajkẽ. Xatanaj
kute memã tyk jarẽnh nhym me kabẽnkôt
tykja tãm ne prĩne o ajkẽ. Kadjy ne amijo
kubêngôkren ty.
15 Ta amitykkôt Xatanajo ajkẽn kubê me
bakaba. Nã gu me bamã batyk pyma: ne.
Me batĩnri bamã batyk pyma: ne. Nhym
kam Jeju ne me bakadjy tyn kam o me bamã
me batyk pymajao ajngrà, gu me arỳm
bamã uma kêt ne.
16 Djã nãm amijo kadjy mrãnh djwỳnh
ne ruw ne me utà? Kati, nãm amijo
kubêngôkren ruw. Nãm amijo Abraão
tàmdjwỳ 'õn ruwn me utà.
17 Kam ne me bajo kamykumrẽx ne kam
kamymẽ kute aben pyràk. Nãm me banhĩo
ĩ, ne kam me bakôt tokry, me bakôt mỳjja
maro ba, me bakôt muw, me bakôt kĩnh.
Bir be, nãm prĩne kute kamy bêngôkre
pyràk, kute me bapyràk ne kam arỳm kubê
Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr
rax djukaprĩkumrẽx ne Metĩndjwỳnhmã
àpênhkumrẽx ar ban kute kanga kêt. Nãm
me bakadjy Metĩndjwỳnhmã amijarẽ, me
bajaxwe pãnh tyk jarẽ, nhym arỳm me
bajaxweo ajngràn me bajaxweo akno.
18 Djãm me banhõ Metĩndjwỳnh mar
djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr kute gwaj bamar
kêt, kute gwaj batokry mar kêt? Kati, kute
gwaj bamar. Xatanaj kute gwaj bajo baja
mar. Djãm kute adjwỳnhdjwỳmã mỳjja
jarẽnh kêt, axwe'ã àpnênh kêt. Pykabê
ar baridjwỳ ne kum axwe'ã apnê nhym
adjwỳnhdjwỳ tokry: ne. Kute tokrydjwỳ
mar. Kute mỳjja kunĩ mar. Kam dja
gwaj bakam ukaprĩ: ne gwaj bawỳr prõt ne
kubê gwaj bapytà. Xatanaj kute gwaj bamã
axwe'ã àpnênhkam dja gwaj bawỳr prõt ne
kubê gwaj bapytà.

3

Jeju kute raxo Môjdjê jakrenh.

1 Nà, akmere ar, àpnhĩre ar, ar
abê Metĩndjwỳnh nhõ me mextireja,
Metĩndjwỳnh kute kàjkwa kadjy gwaj
baro'ã amijo gwaj bapytàr, on ar Jejukôt
ajamak bẽn. Ẽ, dja ba ar amã Jeju rax
jarẽ. Arỳm ne Metĩndjwỳnh me bawỳr
Krabê Jeju jano, me bakadjy ano nhym
bôx. Ne kam mrãmri ne kubê me banhõ

* 2:14 Kritu ne amijo kubêngôkre kute mrãmri ne apỹnh me õ pyka djàri kunĩkôt me kunĩ: bêngôkreja pyràk. Kubẽ kà jakamẽ me kakrãtykmẽ me babêngôkremẽ ne me kunĩ: bêngôkre. Me kamrômẽ me kukràdjà kunĩ kubêngôkreo aben pyràk. Jakam dja ga Karõ 17.26 jarẽn ama.

Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr
rax. Tãm ne gwaj tu amim kamnhĩxkumrẽx
ne kam memã arẽnh ar o baba. [2] Nhym
kam Jeju bôx ne kum àpênhkumrẽx ar
ba. Metĩndjwỳnh kute anorjamã àpênh
ar ba ne kanga kêtkumrẽx. Kute Môjdjê
pyràk. Môjdjêdjwỳ ne prĩne kute anor
djwỳnhjamã àpênh ar ba ne Metĩndjwỳnh
nhõ me jao ban meo djuw mexkumrẽx ne
kute me kanga kêtkumrẽx.

[3] Nhym bep Jeju ne Môjdjê kuràm rax
ne. Kam dja me mã abenmã Jeju pymamẽ
rax jarẽnh ar o ba. Ga me kute amim
kikreja pumũ. Kikre nhipêx djwỳnh ne
raxo, tỳxo kikre jakre. Nãm ã Jeju kute
kikre nhipêx ar o ba pràbê Môjdjê nhipêxo
ane ne kam raxo Môjdjê jakrenh mex ne.
[4] Nhỹnh ne kikre 'õ ta kute aminhipêx got?
Kati, kikre 'yr djwỳnh ta ne ikrao kikre 'y.
Bir be, nãm ã Metĩndjwỳnh mỳjja kunĩ 'yro
ane. Nà, mỳjja kunĩ nhipêx djwỳnhbê ne
Metĩndjwỳnh. Ta ne Môjdjêdjwỳ nhipêx
ne.

[5] Mrãmri ne Môjdjê prĩne Metĩndjwỳnh
nhõ me ja kunĩo ban meo djuw
mexkumrẽx ne kute me kanga kêt ne
memã Metĩndjwỳnh kute amũ tũmràm
amikukràdjào amirĩtja kajmã'ã memã
arẽnho ba. Kubê Metĩndjwỳnh nhõ àpênh.
Õ àpênh kajgo.

[6] Nhym bep Kritu kubê Metĩndjwỳnh kra.
Kubê Metĩndjwỳnh kra ne ta õ me jao ban
prĩne meo djuw mexo ban kute me kanga
kêtkumrẽx. Ẽ, gwaj ba ne gwaj babê ta õ me
ja. Nhym Metĩndjwỳnh arỳm gwaj bamã
mỳjja mex dji. Gwaj batĩn prãm kêt ne baje
amim kamnhĩxbê mỳjja mexja kam amak
ne kam bakĩnh rã'ã jabejmã. Dja gwaj o
anhỹro bamõr ne inomã mẽnh jabej babê ta
õ me ja.

*Me amakkre kêt ne ar ba nêje memã kab*ẽn.
Kô k 10.1; Djuda 5

[7-8] Kam ne Metĩndjwỳnh Karõ memã kum,
"On me akati jakam on aje Metĩndjwỳnh
kabẽn mar jabej gê on wãm aja-
makkre kêt on wãm nõ.
Amrẽbê ne me akukãmãre amakkre
kêtkumrẽx ne kapôt kukritkam jãm
Metĩndjwỳnho akẽx ne 'ã kabẽn ne.
Me kute ngryk jabejmã ne me,
'Kati, Metĩndjwỳnh dja me bajo bikẽnh kêt.
Dja gu me te kam amikrà ar o baba
nhym me bajo bikẽnh kêt. Kute me
bajo krakam dja tu ate krã', ã ar
anhỹr ba.
Nãm me ã me kute Metĩndjwỳnh ngryk
jabejmã ã ane."
Nãm ã Metĩndjwỳnh ane ne kam ajte memã
kum,
[9] "Nà, wãnh ne me akukãmãre kute amim
ikakinhmã, kute ingryk jabejmã ar
ikam amikrà:o ba. Nã bãm te me
nokam memã mỳjja kwỳo amirĩt ar
o iba nhym me ãm ate kute we
ingryk jabejmã ar we ã anhỹr ba. Me
kute we ingryk jabejmã 'ã amexbê
40.
[10] Kam ne ba me jakam ingry:ky ne memã
kum,
'Mrãmri ne me ja ajte ikam amikràn ibê
binhirênh mõ. Ne ikabẽn mar prãm
kêtkumrẽx', ane.
[11] Kam ne ba ingry:ky ne mrãmri ikabẽn
pydjin arẽ. Nã bãm memã kum,
'Aj, me ja dja me inhõ pyka'ỳr bôx
kêtkumrẽx ne ikôt me tyk djà kêt
djàkam tyk djà kêt kêtkumrẽx',
ane."
Nãm ã Metĩndjwỳnh kabẽn ane.

[12] Ẽ, akmere ar, àpnhĩre ar, kam ne ba ar
amã, gora ar amijãno dja. Ar akadjwỳnhbê
ajaxwe 'õ, apunu 'õ ar akam kator ga kam
arỳm ar aje amim Jeju kamnhĩx kêt ne
aje Metĩndjwỳnh tĩnja kanga karõ dja gar
mrãmri amijãno dja. [13] Kwãrĩk wãnh gar
amikam ajamak kêt kati kêt. Dja gar akati
kunĩkôt abenmã akabẽn ne o abenmã tỳx
jadjà. On akati jakam, Metĩndjwỳnh kute ar
amã,

—On jakam, anhỹr ja ma. Metĩndjwỳnh
kute me amakkre kêto tỹm kêtri. Gêdja
mỳjja punu 'êxri kute mex pyràk ne arỳm
ar anoo akno. Kute ar anoo biknor gar
ajamakkre kêt karõ dja gar on abenmã tỳx
jadjà.

[14] Gwaj bakunĩ baro'ã babê Kritu nhõ me
ja dja gwaj 'ã bangrà tỳx. Amrẽbê gwaj baje
amim kamnhĩx nyrekam batỳxja dja gwaj o
batẽm rã'ã o tẽn o tẽn o tẽn inomã kumẽ.
Gwaj gop mrãmri ã o anhỹr jabej kam arỳm
babê Metĩndjwỳnh nhõ me jakumrẽx.

[15] Bir be, on dja gar ã amijo ane. Ga
Metĩndjwỳnh Kabẽn kute,

"On me akati jakam on aje Metĩndjwỳnh kabẽn mar jabej gê on wãm ajamakkre kêt on wãm nõ.
Amrẽbê ne me akukãmãre amakkre kêtkumrẽx ne kapôt kukritkam jãm Metĩndjwỳnho akẽx ne 'ã kabẽn ne", anhỹrja pumũ.
16 Nhỹnh me ja ne me Metĩndjwỳnh kabẽn mar kajgon kam jãm o akẽx ne? Je kum Môjdjê kute pykabê Edjitu kurũm meo kator ne kute meo baja kunĩ, me tãm.
17 Nhym nhỹnh me ja ne Metĩndjwỳnh mekam ngryk ne? Mekam ngryko tẽm rã'ã'ã amex krãptĩbê 40? Je kum, me tãm, me kute Metĩndjwỳnhkam amikrào ba ne kam wãnh kapôt kukritkam apỹnh rôrôk ban wãnh tyko ikwã, me tãm.
18 Nhym nhỹnh me ja'ã ne Metĩndjwỳnh memã kabẽn pydjin arẽ ne memã kum,
"Aj, me ja dja me inhõ pyka'ỳr bôx kêtkumrẽx ne ikôt me tyk djà kêt djàkam tyk djà kêt kêtkumrẽx", ane.
E kum me tãm, me kute Metĩndjwỳnh kabẽn mar kêt ne ar baja, me'ã ne ane. 19 Bir be, ga me kute amim Metĩndjwỳnh mar prãm kêtkam 'ỳr bôx kêtja pumũ.

4

*Metĩndjw*ỳnh memã me tyk djà kêt djà jarẽ.
1 Ẽ, gwaj amijãno dja. Gwaj bajõ 'ỳr babôx kêt karõ dja gwaj amijãno dja. Metĩndjwỳnh kute õ pyka'ỳr memã kràn kute memã tyk djà kêt djà jarẽnhja tãm ne gwaj bamã nõr rã'ãã. Kam dja gwaj amijãno dja, gwaj bajõ 'ỳr babôx kêt karõ.
2 Ẽ, 'ã ujarẽnhja, 'ã ujarẽnh mexkumrẽxja ne arỳm gwaj bawỳrdjwỳ bôx, gwaj arỳm me kudjwa kuma. Me bakukãmãre kumrẽx 'ỳr bôx nhym me kuma. Nãm me mar kajgokumrẽx ne. Djã nãm me kuman amikajmã'ã tu kamnhĩxkumrẽx? Kati, nãm me ãm mar kajgon ate krã. 3 Nhym bep gwaj ba ne gwaj baje tu amim markumrẽx ne baje amijã kamnhĩxkumrẽxja, gwaj ba dja gwaj 'ỳr babôxkumrẽx ne kam kam batyk djà kêt ne. Nhym bep me amakkre kêt'ã ne Metĩndjwỳnh memã kum,
"Nã bãm ingry:k ne mrãmri ikabẽn pydjin arẽn memã kum,
'Aj, me kute ikabẽn mar kêtja dja me inhõ pyka'ỳr bôx kêtkumrẽx ne ikôt me tyk djà kêt djàkam tyk djà kêt kêtkumrẽx', ane."
Djãm kam me tyk djà kêt djà kêt got me 'ỳr bôx kêtmã. Je kum amrẽbê ne Metĩndjwỳnh pyka nhipêxo tẽn inomã kumẽn kam me kukãm tyk djà kêtmo krax ne te memã tyk djà kêt djà jarẽn te mekam ama. 4 Be, Metĩndjwỳnh kabẽnkam ne pi'ôk ràràr'ã memã,
"Nãm pi'ôk tyk to ino rerkam àpênho ino ren kam pi'ôk ràràrkam tyk djà kêto nõ", ane.
5 Ne kam ajte me tyk djà kêt djà jarẽ, ne,
"Aj, me ja dja me inhõ pyka'ỳr bôx kêtkumrẽx ne ikôt me tyk djà kêt djàkam tyk djà kêt kêtkumrẽx", ane.
6 Me bakukãmãre kumrẽx kute 'ã ujarẽnh mar kajgoja me tãm ne me 'ỳr bôx kêtkumrẽx, me kute amim Metĩndjwỳnh mar kêtkam. Tãm, me tyk djà kêt djà, ne arek me ja kadjy nõr rã'ã, atemã me ja kadjy nõr rã'ã. 7 Kam ne Metĩndjwỳnh ajte akati 'õ jarẽ ne memã,
"Akati jakam on ajamakkre kêtwã on wãm nõ ga me ikabẽn man kam ikôt atyk djà kêt djà'ỳr bôx."
Nãm amũ tũmràm Dawimã kabẽn nhym ô'ã memã arẽ, ajbir ije me amã arẽnhja tãm, ne memã,
"On me akati jakam on aje Metĩndjwỳnh kabẽn mar jabej gê on wãm me ajamakkre kêt on wãm nõ", ane.
8 Bir be, nãm ren Djodjuwe ren me tyk djà kêt djà'ỳr meo bôx nhym ren Metĩndjwỳnh ren ajte tũmràm akati 'õ jarẽnh kêtkumrẽx, me tyk djà kêt djà kadjy akati 'õ jarẽnh kêtkumrẽx.
9 Nhym bep kati, 'ỳr kute meo bôx kêtkam memã nõr rã'ã. Metĩndjwỳnh nhõ me ja kadjy, kadjy ne nõr rã'ãã, gwaj bamã nõr rã'ãã. Kute pi'ôk ràràrkam Metĩndjwỳnh kôkam kôto nõr ja pyràk. Dja gwaj ã kudjwao ane. 10 Kôt dja gwaj badjàpênh jakàn kam Metĩndjwỳnh kudjwa bakôkam kôto banhikwã. 11 Ajrã, gora gwaj batỳx ne kudjwa 'ỳr bôx ne kudjwa bakôkam kôto nõ. Gwaj bajõ baje me bakukãmãre'ã amijakren bajamakkre kêt ne arĩk ar baban 'ỳr babôx kêt karõ ne ba ar amã,
—Gora gwaj batỳx ne kudjwa 'ỳr bôx, ane.
12 Djãm Metĩndjwỳnh kabẽn kajgo got. Kabẽn kute mỳjja tĩn ne àdjônh pyràk. Dji

tĩnkêt. Dji kute mỳjja kyxkêt. Ga mrãmri me kute kàx aktã irêkôt prĩne wa ngrành nhym kute mỳjja kyx tỳxja pumũ.

Nãm ã Metĩndjwỳnh kabẽn kute kàx pyràk ne wa mexo kàx jakrenh mexo ane. Mrãmri me kute kàx djwa mexo mrymã ukabêr ne kute o mry toprik ne kute amũ katàt o 'i jakàr nhym kre kamrêk ne ikwã nhym 'i kanhĩnja amirĩt mex ne ikwãja pyràk.

Nãm ã Metĩndjwỳnh kàx'ã amikabẽn jakreo ane ne kabẽno ã gwaj bajo ane. Nãm ta kabẽno gwaj bakadjwỳnhbê prõt ne gwaj badjumar djà'ã kurên gwaj bakamũnho ane. Ne kam gwaj banhõkre kadjwỳnhbê baje amim mỳjja'ã karõja, baje mỳjja mar ar o babajao amirĩt ne mỳjja kabi. Gwaj Metĩndjwỳnh kabẽn mar ar o baba nhym Metĩndjwỳnh gwaj badjumar djàkam gwaj bamã kabẽn ne,

—Mexkumrẽx, ikabẽnkôt ne ga amijo aba, ane.

Nàr kon,

—Ẽ, nã gãm aje ikabẽnkôt amijo aba kêt, ane.

Nãm ã Metĩndjwỳnh Kabẽn kute kàx pyràk ne gwaj bakadjwỳnhbê: prõto ane. [13] Bir be, nhỹnh ne mỳjja 'õ Metĩndjwỳnhbê apdju? Arkati, kute mỳjja nhipêx kunĩ ne amirĩtkumrẽx ne nõ. Irãri kum nõ. Noo kute mỳjja kunĩ pytàr. Kumã dja gu me amijarẽ, kubê mỳjja 'õ biknor kêtkumrẽx.

*Metĩndjw*ỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax'ã ujarẽnh.

[14] Ije ar amã arẽnh ja ma. Ije õbê ar amã Jeju rax'ã idjujarẽnhja dja ba akubyn ar amã arẽ. Gora gwaj baje amim Jeju mar ne 'ã ar memã badjujarẽnh babaja gora gwaj 'ã bangrà tỳx. Ga gwaj banhõ Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr ra:xja pumũ. Nãm kàjkwamã wadjàn amũ kajônhkôt katon kam ỹtã Metĩndjwỳnh'ỳr bôx. Kubê ne Jeju. Kubê ne Metĩndjwỳnh kra.

[15] Gwaj banhõ Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax djukaprĩkumrẽx. Djãm kute gwaj bararek mar kêt got? Kati, nãm te Xatanaj axwe'ã kum apnê nhym ãm tu ate krã. Gwaj apỹnh bajaxwe djàri kute 'ã gwaj bamã àpnênh, 'ã ne kum apnê nhym ãm tu ate krãn axwe kêtkumrẽx ne.

[16] Bir be, gora gwaj amikam bapijàm kêt ne tu Metĩndjwỳnhmã amijarẽ. Õdjànhkumrẽx gwaj kam tu kum amijarẽ. Dja gwaj bakam ukaprĩkumrẽx. Gêdja mỳjja kute ar gwaj bajo baja, gwaj bajaxwe, gwaj bararek, gwaj bakaprĩ, gwaj batĩn prãm kute ar gwaj bajo baja, kam dja gwaj tu bapijàm kêt ne Metĩndjwỳnhmã amijã ajarẽ nhym kam ta ukaprĩkôt prĩne gwaj bajo djuw mexkumrẽx ne.

5

[1] Ẽ, Metĩndjwỳnh kute amim me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax, bẽnjadjwỳr bêngôkre 'õ* djarmãja pumũ. Kute amim 'õ djar kadjy ne amijo me bajõ, me babêngôkre 'õ pytàn amim kudja, nhym kam ta, me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh ta ne me ô'ã Metĩndjwỳnh ma. Nhym me kàtàmja amijaxwe pãnh me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnhjamã mryo mrãn kungã nhym me axwe pãnh Metĩndjwỳnhmã kubô, me ô'ã kubô. Nhym kam Metĩndjwỳnh me ja jaxweo ajngràn tu o akno. Nãm ã me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh memã Metĩndjwỳnh maro ane.

[2] Djã nãm me no kêtja, me kute Metĩndjwỳnhbê ikô màtjamã àkrêmã got? Kati, adjwỳnhdjwỳ axwe prãmkam mekam ukaprĩn memã àkrê kêt ne tu memã kabẽn rerek jarẽ. [3] Ne ta me kudjwa axwe prãmkam adjwỳnhdjwỳ ta amijaxwe pãnh kum mry bô. Djã nãm me ajbit axwe pãnh kum mry bô? Kati, ta, adjwỳnhdjwỳ amijaxwe pãnh kum mry bô.

[4] Djã nãm me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr ta amijã bẽnjadjwỳr rẽ got, ta o amiptàn amijã me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rẽ got? Kati, Metĩndjwỳnhbit ne amijo utàn amim 'ã bẽnjadjwỳr rẽ ne amim umjuw. Ga Metĩndjwỳnh ajbit kute Arão'ã me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr mẽnhja pumũ. Metĩndjwỳnhbit ne me'ã bẽnjadjwỳr rẽ.

[5] Bir be, nãm ã Kritudjwỳ o ane. Ta kute amijo rax ne kute o amiptàr ne amijã me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax mẽnh kêtkumrẽx. Nhym bep kati, Metĩndjwỳnh ta ne amim kudjan kum,

* 5:1 Apỹnh me õ pyka djàri kunĩkôt ne me kunĩ bêngôkre.

"Mrãmri abê ikrakumrẽx. Jakam ne ba
arỳm ajo ikrakumrẽx ga amipãnh
ijo Abãmkumrẽx", ane.
Nãm ã Metĩndjwỳnh nhõ pi'ôk no'ôkkam ã
kum ane. 6 Ne kam ajte kum,
"Abê me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh
rã'ã rã'ã rã'ã ne. Merkixatek ne aka-
jmã'ã Metĩndjwỳnh mar djwỳnh.
Ga kam Merkixatek nhijuk'ã gadjwỳ abê me
kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh",
ane.
7 Mrãmri ne Jeju me kuràm me kadjy
Metĩndjwỳnh mar djwỳnh mexkumrẽx.
Kute amijo kubêngôkren† pykakam ar bari
Metĩndjwỳnhmã kabẽn ne amijo a'uw. Kàj
bê kum kabẽn ne amra. Metĩndjwỳnh
pydji kute tykbê utàr kadjy nàràm kum
kabẽnkam muw. Nhym Metĩndjwỳnh
arỳm kabẽn ma, Jeju jaxwe kêt ne kute
Metĩndjwỳnh kabẽn mar ne kôt ar amijo
bakam Metĩndjwỳnh arỳm kabẽn ma.
8 Be, djã nãm kubê Metĩndjwỳnh Krakam
kute tokrymẽ kaprĩ mar kêt got? Kati,
nãm te kubê Metĩndjwỳnh kra, te axwe kêt
ne mã tokry man kaprĩ ma. Nãm tokry
katikôt Bãm kabẽn man kôt ar amijo ba.
Te tokryn mã Bãm kabẽn mar 'ãno dja.
Kam ne kute kabẽnkôt ar amijo baja mar
mexkumrẽx. 9 Ne kam arỳm mrãmri tokryo
ino re. Tokryo ino ren kam arỳm kubê me
utàr djwỳnhkumrẽx ne. Me kute Jeju kabẽn
mar ne kute kôt ar amijo ba, me ja ne me
utàn kam kute ar meo ba rã'ã rã'ã rã'ãmã.
10 Be, kute me utàrkumrẽx ne kute meo ba
rã'ã rã'ã nhym kam kôt Metĩndjwỳnh kum,
"Abê me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh
nhõ bẽnjadjwỳr rax. Merkixatek
nhijuk'ã gadjwỳ abê me kadjy
Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ
bẽnjadjwỳr rax", ane.
Nãm ã Metĩndjwỳnh kute amim arkam ã
kum ane.

Me abatành kute me prĩre pyràk.
Kô k 3.1; Ep 4.14

11 Nã bãm bit ar ije ar amã Merkixatek
jarẽnhmãn kam ajte akubyn ar amã arẽnh
kêt. Nã bãm ren ar ar amã kunĩ jarẽ ga
ren ar mar kêtkumrẽx ne, ar ajamakkre
kêtkam, ar ajamak'ã tomkam. Dja gar
on amijamak'ã tom tan gop mỳjja ma.
12 Nã gãm ar amrẽbê memã Metĩndjwỳnh
kabẽn'ã adjujarẽnhmãn ajte mar kêt ne.

Nhym bep kati, me'õ gêdja akubyn ar
amã Metĩndjwỳnh kukràdjà kraxkôt arẽ.
Nã gãm ar aje me bixadjwỳr ny pyràk. Me
bixadjwỳr ny ne me kute kà kaôrbit mar ne
kute me õkumrẽx kur kêt. Gar gadjwỳ aje
mỳjja mar kêt rã'ãkam aje me bixadjwỳr ny
pyràk. 13 Ar aje mỳjja mar kêtkam aje me
prĩre pyràk. Ar aje kà kaôr rã'ã. Nhym bê
ne ga gop ar ajabatànhkam aje gop mỳjja
mar. Ar aje Metĩndjwỳnh kabẽn katàtja o
amipràk kêt rã'ã.
14 Bep ate ne me abatành. Me abatành
ne me kute me õkumrẽx kur. Nã gãm ar
ren Metĩndjwỳnh kabẽn maro tẽn ren o
amipràk ne ren arek maro tẽn o tẽn o tẽn
ren marja amũ o abikamẽnho tẽn kam ren
aje me abatành pyràk ne kam ren prĩne
ren mỳjja kabi, prĩne mỳjja punumẽ mỳjja
mexmẽ prĩne ren kabin mỳjja man kam ren
aje me abatành pyràk.

6

1-3 Gwaj Kritukôt babikamẽnhmo
kraxkam arỳm Kritu kukràdjà kwỳ ma.
Nãm me Kritu kukràdjà kraxbit gwaj bamã
arẽ gwaj kuma. Mỳj kukràdjà krax ne gwaj
arỳm kuma?

Me batyk kadjy bamã bajaxwe kĩn-
hja wãnh kum banhirer ne kam baje
amikajmãtã Metĩndjwỳnh mar ja. Nhym
ajte me kute ngômã me bajangjênh'ã
ujarẽnhjadjwỳ. Ne kam ajte me kute
Metĩndjwỳnhmã me bapymjỳr gu me kum
badjàpênh kadjy me kute me bajã ikra
jadjwỳr ja. Ne kam ajte me batyk ne akubyn
batĩn ne bakator nhym Metĩndjwỳnh kute
me bamã bajaxwe pãnh jarẽnhmã ne kute
me jamã me tĩn rã'ã rã'ãmã arẽnh ne ate
me jamã me biknor rã'ã rã'ã jarẽnh ja. Ja
ne mar tũm, kukràdjà krax.

Djãm ajbit ne gwaj baje marmã? Kati,
kwỳ rax ne gwaj baje mar kêt rã'ã. Gwaj
on ajte amũ ijukri on mỳjja 'õdjwỳ man gop
amũ maro babikamẽnho mõ. Nã gãm ar te

† 5:7 Kritu ne amijo kubêngôkre kute mrãmri ne apỹnh me õ pyka djàri kunĩkôt me kunĩ: bêngôkreja pyràk. Kubẽ kà jakamẽ me kakrãtykmẽ me babêngôkremẽ ne me kunĩ: bêngôkre. Me kamrômẽ me kukràdjà kunĩ kubêngôkreo aben pyràk. Jakam dja ga Karõ 17.26 jarẽn ama.

o anen te aje kàjmã mar kamẽnhmãn kam mã akubyn ama, akubyn kraxbit maro mõ.

Nhym bep kati, dja gwaj on amũ ijukri on mỳjja 'õdjwỳ ma. Gwaj baje mỳjja marmã ne Metĩndjwỳnh amim gwaj bajã karõ, gwaj on kuma, kute gwaj bamã no mex jadjàr jabej dja gwaj on ã o ane.

*Me kute Metĩndjw*ỳnhbê amijo akẽx karõ memã kabẽn.
Idja 10.26

4 Nhym bep ate ne me kute Jeju kangaja. Tô mã dja me me on akubyn Metĩndjwỳnh'ỳr meo akẽxmã? Kati, gêdja me te meo ane. Arỳm ne Metĩndjwỳnh me ja no bônh pydji nhym me arỳm amim kuma. Jeju kute me utàrmã kàjkwa kurũm bôxja ne me arỳm amim kuma. Nhym Metĩndjwỳnh ta memã Karõja ngrà nhym meo ba. 5 Nhym me kam arỳm mrãmri Metĩndjwỳnh Kabẽn mexkumrẽxmã kato. Ne arỳm amim mỳjja pyma kwỳ pumũ. Jeju akati 'õkam akubyn bôx ne kute meo ba kajmã'ã mỳjja pymaja kwỳ pumũ. Omũnh kajgon kam ate amibê kanga, amibê kurê ar o ba.

6 Be, me ja, me kute bit amim Jeju marmãn ajte jãm kute kubê amijo akẽx ne kangaja, djãm me kute akubyn Metĩndjwỳnh'ỳr meo akẽxmã? Arkati, gêdja me te meo ane, dja me te akubyn 'ỳr kute meo akẽxmã te meo ane. Mỳkam? Bir, me kute Jeju kangaja ne me o ajkẽ. Nãm kute mrãmri ne me kute Metĩndjwỳnh krao bikẽnh ne kute akubyn pĩte'y'ã nhôrkam o bikẽnhja pyràk. Nhym kam me kàtàm Jeju japrỳo kumex.

7 Ẽ, gop ar pyka mexja pumũ. Na ne pyka jakam bixadjwỳr krãptĩ ne kam amũ pyka ja mã prõt ne. Nhym me kam kam mỳjja kren prĩne 'ã karên o djuw mex nhym kam ingrõt ne abatành. Õ wỳnh kute krẽn ne tỳxmã ne ingrõt ne ôn kumex. Pyka mex ne ja. Pyka mex ja ne Metĩndjwỳnh arỳm kum kĩnh ne õkre kadjwỳnhbê amim,

—Pyka ja ne mexkumrẽx. Ba kum kĩnh jadjà ne kum djwỳ jarẽ gê mã arek kam djwỳ nhingrõt ne ôn kumex, ane.

8 Nhym bep ate ne pyka punu. Nãm te na axidjuw nhym me te karê nhym mã mrỳnhĩmẽ mjêxêtte nhĩbit apôx ne kumex. Pyka kajgo mexi. Me te kam mỳjja nhingrõt jabej, djwỳ nhingrõt jabej ne kam õkre kadjwỳnhbê amim,

—Axuk wãnh nõre. Ba tu kanga gê wãnh nõre. Mỳj kadjy dja ba prĩne karên 'ãno dja? Gê me'õ tu kum adjà gê prĩne xêt. Kê, ane.

Dja ã Metĩndjwỳnh me kute akubyn kubê akẽxjamã anen kuwyo imôkam me kurẽ.

9 E kum ar ga, akmere ar, àpnhĩre ar, ar imã ar akĩnhja, djãm ar amã ne bar ikabẽn ja jarẽnho iba? Kati, arỳm ne bar ar amexkôt ar ama. Ar ga ne gar tu amim Jeju markumrẽx nhym arỳm ar apytà. Ga kam ar aje pyka mexja pyràk.

10 Djãm Metĩndjwỳnh punu got. Djãm kute ar amar kêt got. Kati, dja katàt ar adjàpênh man o biknor kêt ne. Nã gãm ar amã Metĩndjwỳnh kĩnhkumrẽx ne kam ô'ã õ me mex jadjwỳo djuw mex ar o aba. Ne arek ar o aba rã'ã ne. Kam dja Metĩndjwỳnhdjwỳ ar amar rã'ã ne.

11 Bir be, gora ar 'ãno dja. Nã bãm ar inhõkre kadjwỳnhbê,

—Gora gê ar ĩ pỹnhkôt kum Jejuwã kĩnh ne kam kĩnh rã'ã rã'ãn kôt ar amijo ban inomã kumẽ, ane.

Nà, dja gar ã anen inomã amẽn kam arỳm 'ỳr bôx. Ar aje amim kam amakja ne aje amim kamnhĩxja arỳm 'ỳr bôx.

12 Nà, gora ar amã adjukanga kêt ne 'ãno djan inomã amẽn kam 'ỳr bôx. Kwãrĩk wãnh ar amã adjukanga kêt. Ẽ, me kute amim Jeju mar ne kute akrànmã arek amiwỳr kam amakja, me tãmbit dja me 'ỳr bôx. Mỳjja mex, Metĩndjwỳnh kute 'ã memã katàt kabẽn pydjin arẽnhja'ỳr dja me bôx. Bir be, gora on ar ja'ã amijakren me kudjwa mỳjja ja kunĩ 'ỳr bôx.

*Metĩndjw*ỳnh kute Abraãomã tàmdjwỳ jarẽnh mãmdji.

13-16 Ar me bakukãmãrebê Abraãoja pumũ. Amrẽbê Metĩndjwỳnh Abraãomã kabẽn pydjin arẽ. Nãm kum,

"Ẽ, mrãmri dja ba ajo kĩnh ne amã atàmdjwỳ krãptĩ ngã nhym aptàn kumex.
Ba ibê Metĩndjwỳnh ne ba amã ikabẽn. Mrãmri ne ikabẽnja", ane.

Be, Metĩndjwỳnh kute Abraãomã kabẽn pydjin arẽnh ne ja. Nãm Abraão akrànmã arek amiwỳr kam aman kam 'ỳr bôx. Metĩndjwỳnh kute kum kabẽn pydjin

arẽnhja'ỳr bôx ne arỳm kran arỳm tàmdjwỳ.

Me babêngôkre baje memã bakabẽn pỹnh ne arẽnh kadjy ne atemã me'õ'ỳr mrã. Me'õ kute raxo me bajakrenh ne kute me bakabẽn marmã 'ỳr tẽn kum arẽ, kute adjwỳnhdjwỳ me bakabẽn mar ne kute ar o bamã. Gu me kum bajêx karõ, kum bajêx nhym kute o ngrykmã ajte atemã me'õ'ỳr mrãn kum me bakabẽn ja jarẽ.

Nhym bep Metĩndjwỳnh kute Abraãomã kabẽn pydjin arẽnhkam nhỹnh ne atemã me'õ Metĩndjwỳnh kuràm rax got kute adjwỳnhdjwỳ kabẽn marmã? Kati, Metĩndjwỳnhbê kumkati pydjii. Kam ne ta tu aminhidji jarẽn Abraãomã kabẽn pydjin arẽn kum,

"Ẽ, mrãmri dja ba ajo kĩnh ne amã atàmdjwỳ krãptĩ ngã nhym aptàn kumex. Ba ibê Metĩndjwỳnh ne ba amã ikabẽn. Mrãmri ne ikabẽnja", ane.

17 Nãm kabẽn pydjin arẽn kam ta aminhidji jarẽ. Nãm arỳm 'ã amim karõn kôt kabẽn pydjin arẽ. Nãm akubyn atemã kabẽn 'õ jarẽnh kêtkumrẽx. Nãm ta arỳm amim pry pydji jarẽ. Ne kam me kute prĩne amim mar tỳxmã, Metĩndjwỳnh kute memã kabẽn pydji jarẽnh nhym me kute amim mar tỳxjamã ne kabẽn pydjin arẽn kam ta memã aminhidji jarẽ.

18 Bir be, kumrẽx ne kabẽn pydjin arẽn kam adjwỳnhdjwỳ ta aminhidji jarẽn memã,

—Ba ibê Metĩndjwỳnh dja ba ajo kĩnh, ane.

Dja akubyn atemã kabẽn 'õ jarẽnh kêtkumrẽx ne. Dja 'êxnhĩ kêtkumrẽx. Djãm Metĩndjwỳnh kabẽnkam 'êxnhĩn kute akubyn memã kabẽn 'õ jarẽnhmã got. Arkati. Kam dja gar ja man kam ajte atỳxkumrẽx, ajte akĩnhkumrẽx. Atỳx ne tu amim kamnhĩxkumrẽx ne mã kam ama. Metĩndjwỳnh arỳm gwaj bakukãm gwaj bamã mỳjja mex jarẽ gwaj mã kam ama. Kute gwaj bapytàrmã ne gwaj arỳm 'ỳr baprõt nhym arỳm gwaj bapytàn gwaj bamã mỳjja mex jarẽ, kàjkwa jarẽ.

19 Gora gwaj kam batỳx ne tu amim kamnhĩxkumrẽx ne mã kam ama. Mrãmri dja gwaj 'ỳr bôx. Kam ne gwaj bakadjwỳnhbê badjumar mex ne baku'ê tỳx ne. Mrãmri ne me kute ngômã kẽn rẽnh nhym kà arek arij tỳx nhym ngô kute o ba kêt ja pyràk. Dja gwaj ã bakadjwỳnhbê badjumar mex ne batỳxo ane. Gwaj baje amim Metĩndjwỳnh kabẽn kamnhĩx ar o babakam dja gwaj ã bakadjwỳnhbê badjumar mex ne batỳxo ane.

Metĩndjwỳnh nhõ kikreti ja ma. Kadjwỳnhbê Metĩndjwỳnh nhõ mỳjja nêje kubẽkàti wajêt. Nhym me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr raxbit 'ỳr ngjênh.

20 Nhym bep Jeju ne ta kàjkwakam ũrkwãti djwỳnhjamã wadjà. Me bakukãm ne 'ỳr wabin kum wadjà. Kute me banhirãr ne me bajo djuw mex ne me bakadjy Metĩndjwỳnhmã kabẽnmã. Dji kubê Metĩndjwỳnh mar djwỳnh djwỳnhkêt. Kubê Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax dja rã'ã rã'ã ne. Merkixatek ne kajmã'ã Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhym kam Jeju ijuk'ã kubê Metĩndjwỳnh mar djwỳnh ne me bakadjy Metĩndjwỳnhmã kabẽn ne.

7

Jeju kute raxo Merkixatek jakrenh.

1-3 Be, mỳj me'õbê ne Merkixatekja? Nãm krĩbê Xarẽkam me ja nhõ bẽnjadjwỳr ne adjwỳnhdjwỳ kubê Metĩndjwỳnh pymao kubê kumkati mar djwỳnh. Idji kutewa ne katàt me mrãnh nhõ bẽnjadjwỳr, Merkixatek. Idji jatãri jadjwỳ ne me umar mex nhõ bẽnjadjwỳr. Krĩ nhidjibê ne Xarẽ. Me umar mex ne ar bakam ne me tu 'ã kum idji. Me õ bẽnjadjwỳrjamã, Merkixatekmã ne me me umar mex nhõ bẽnjadjwỳr ane.

Ije nhym mã ne bãmmẽ nã ar kute? Kati, e kum bep me kute bãmmẽ nã noo ar omũnh kêtkumrẽx ne me kute ar arẽnh kêtê. Kon ne. Ingêtmẽ kwatynhmẽ me kute omũnh kêt mexi. Me kute rwỳkkôt mar kêt, nã 'õ kurũm rwỳkkôt mar kêt ne ajte kute tyk djà kôt mar kêtkumrẽx. Nãm tu nhĩ'ãnh tẽ. Kute Metĩndjwỳnh Kra pyràk ne me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh rã'ã rã'ã ne.

Be, ta ne Abraão kutã tẽn kajpan kum kabẽn jarẽnho kĩnhkumrẽx ne. Abraão arỳm mỳj bẽnjadjwỳrja ar'ỳr prõt ne ar kubĩn kam akubyn tẽ nhym Merkixatek kutã tẽn kajpan o kĩnh ne.

Nhym kam kum mỳjja kwỳo ajkij. Kute
mỳjja kwỳo mõrjao ajkij nhym mã o mõ.
Abraão õ mỳjja kunĩ kryre ne kurên aben
kadjy kum kungã. Merkixatekmã apỹnh
aben kadjy o pôxo tẽn kum kungã nhym
abenã rẽnhkam arỳm rax nhym kam mã o
mõ.
4 Bir be, me Merkixatek raxja pumũ.
Te Abraão bẽnjadjwỳr rax ne kute nêkrêx
pytàrja tu kute kum kwỳ o bikjêrja pumũ.
Djãm Merkixatek ngri got.
5 Atũmã ne mekbê Rewi me õ mỳjja
jamỳnho ba. Môjdjê ne kukràdjàkôt mekbê
idjaermã kum,
—Gora me amũ anhõ mỳjja wã kwỳo
ajkjên amũ mekbê Rewibê me kadjy
Metĩndjwỳnh mar djwỳnhmã angã, amũ
amikutã memã kwỳ ngã gê me ta õ
nêkrêxkôt amim amỳ, ane. Nhym me kam ã
anen õ mỳjja kwỳo ajkijn kam amũ amikutã
mekbê Rewimã õro tẽ, me ta õ krôkam me
jamã kungã nhym me amim amỳ. Amẽ
kubê Abraão tàmdjwỳ nhym mekbê Rewi
kute amim amỳnhja tãm ne kubê õ nêkrêx.
6 Nhym bep atemã ne Merkixatek. Mekbê
Rewi 'õ kêtê. Nãm te kubê mekbê Rewi
kêt ne kam tu Abraãobê nêkrêx kwỳo ajk-
ijn kum kĩnh jadjà. Metĩndjwỳnh arỳm
Abraãomã kabẽn pydjin arẽn kum mỳjja
mex jarẽ nhym Merkixatek arỳm kuman
kam kôt Abraãoo kĩnh ne. 7 Be, mrãmri ne
me'õ kute meo kĩnhja ne raxo tãmja jakre.
Me rũnh ne me meo kĩnh.
Kam ne ba ar amã,
—Me Merkixatek raxja pumũ.
8 Mekbê Rewibê Metĩndjwỳnh mar
djwỳnh ne me õ nêkrêxo ba. O ban kêt
nhym me pãnh kamingrãny amũ ijuk'ã
ajte Metĩndjwỳnhmã àpênh ba nhym me
ajte memã õro ba. Nhym bep Merkixatek
pydji ne tĩn rã'ã rã'ã ne kubê õ mỳjjao mõ.
Ga me Metĩndjwỳnh nhõ pi'ôk no'ôkkam
Merkixatek'ã kute tĩn rã'ã: rã'ã, anhỹrja
pumũ. Be, Merkixatek raxja pumũ.
9-10 Nhym kam Merkixatek Abraão kutã
tẽn kajpa nhym kum õ mỳjja kwỳo ajkij
nhym mã o mõ. Nhym kam Rewidjwỳ kute
kum õr pyràk. Rewibê ne Abraão tàmdjwỳ.
Rewi ne ingêt kukãmãrebê Abraão ngrekam
nõr rã'ã, kraxje kadjy kute Rewi bãm djir
kêt, ngrekam nõr rã'ãkam ne Abraão Merk-
ixatekmã õ mỳjja kwỳo ajkij. Nhym kam
Rewidjwỳ kute kum õr pyràk. Nhym kam
amũ atũmã Rewi wajêt ne ruw ne kam
amũ abatành nhym kam tàmdjwỳ amim
mỳjja jamỳnho ba, õ nêkrêxkôt me õ mỳjja
jamỳnho ba. Nhym bep Merkixatek mekbê
Rewi kajmã'ã nêkrêxo mõ, Abraão nhõ
mỳjjao mõ.
11 Arão kôpdji'ã mekbê Rewibê me kadjy
Metĩndjwỳnh mar djwỳnhja ne memã
Môjdjê kukràdjà jarẽnho tẽ. Arão ne
kubê me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnho
kutewa nhym kam tàmdjwỳ mekbê Rewija
amũ aben nhijuk'ã kubê Metĩndjwỳnh mar
djwỳnh ne Arão kôpdji'ã memã Môjdjê
kukràdjà jarẽn me kadjy Metĩndjwỳnh ma.
Nhym me te: kôt kute amijo ba mexmã.
Nhym kam atemã me kadjy Metĩndjwỳnh
mar djwỳnh 'õ ne kato. Atemã. Arãokôt
kêtê. Merkixatekkôt ne kato. Nãm ren me
mekbê Rewikôt mex nhym ren atemã ny 'õ
kator kêtkumrẽx ne. Nãm me te: amimex
ne te: axwe kêt nhym kam kadjy nyja kato.
12 Bir be, atemã ne me kadjy Metĩndjwỳnh
mar djwỳnh ny 'õ kato nhym kukràdjàdjwỳ
ne kôt atemã. 13 Gwaj banhõ Bẽnjadjwỳr'ã
ne idjujarẽnhja. Ã mũm me ja kurũm ne
kato. Ãm atemã. Djãm me ja 'õ kubê me
kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh got? Ne
kute Metĩndjwỳnh nhõ ngônho ki'ã kum
mry bôr got. Arkati.
14 Mekbê Djuda kurũm ne kato. Me ja,
mekbê Djuda ne me Metĩndjwỳnhmã àpênh
kêtkumrẽx. Nhym me kunĩ arỳm kôt omũ.
Djã nãm Môjdjê me jamã kum,
—Me ga dja ga me abê me kadjy
Metĩndjwỳnh mar djwỳnh, ane got? Kati,
mekbê Rewimãbit ne arẽ.
15 Be, arỳm kute amirĩt tẽmja pumũ.
Atemã me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh
'õ ne kato. Mekbê Rewi kurũm kator
kêtê. Ne kam kute Merkixatek pyràk.
16 Mỳjkôt ne kubê me kadjy Metĩndjwỳnh
mar djwỳnh? Djã nãm mebêngôkre ta
Môjdjê kukràdjàkôt kute amũ aben nhi-
juk'ã abenmã rero tẽn kam Jeju'ỳr bôx
ne kum kure nhym kam arỳm kubê me
kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh? Djãm
mekbê Rewi 'õ? Kati. Bir, mỳjkôt? Mỳjja
tỳxkumrẽx kôt. Ta tu tĩn rã'ã:n kute tĩn o
ino rer kêtkumrẽx. Kam ne Metĩndjwỳnh
'ã me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ
bẽnjadjwỳr mẽ. 17 Metĩndjwỳnh nhõ pi'ôk
no'ôkkam kute,

"Abê me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh rã'ã rã'ã rã'ã ne. Merkixatek ne akajmã'ã Metĩndjwỳnh mar djwỳnh.
Ga kam Merkixatek nhijuk'ã gadjwỳ abê me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh", anhỹrja pumũ.
18 Be, Môjdjê kukràdjà tũmkôt mekbê Rewi kute aben nhijuk'ã abenmã Metĩndjwỳnh mar djwỳnh rerja ne arỳm tũm ne wãnh nõ. Arỳm kajgo mexi. Kute me utàr kêt. Kam ne Metĩndjwỳnh wãnh kudji nhym nõ.
19 Môjdjê kukràdjà kute mỳjjao mex kêt. Nãm me te: kute kôt amijo ba ne te: kôt kute amijo mexmã. Nhym bep ajbir ne Metĩndjwỳnh me bawỳr mỳjja mex jano, Jeju jano. Tãm ne gwaj kamnhĩxbê ar baban kôt Metĩndjwỳnh'ỳr bôx. Nhym prĩne raxo, mexo Môjdjê kukràdjà tũm jakre. Kôtbit ne gwaj Metĩndjwỳnh'ỳr bôx.
20-21 Be, gwaj banhõ Metĩndjwỳnh mar djwỳnh ny, mextireja pumũ. Kumã ne Metĩndjwỳnh kabẽn pydjin arẽ. Bep me ja, me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh tũmja ne Metĩndjwỳnh amim me umjỳr kajgon kute memã kabẽn pỹnh jarẽnh kêt. Nhym bep ate ne Jeju. Metĩndjwỳnh kute amim arkam kum kabẽn pydjin arẽn kum,
"Ba ibê Bẽnjadjwỳr ne ba arỳm amã ikabẽn pydjin arẽ. Dja ba atemã ikabẽn 'õ jarẽnh kêt.
Ga dja ga abê me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh rã'ã: rã'ã ne", ane.
22 Be, Jeju kukràdjà nyja mexo kute tũm jakrenh mexi. Nhym Metĩndjwỳnh kute kukràdjà nykôt me bamã mỳjja mex jarẽnhja dja mrãmri me bawỳr bôx. Jeju ta dja Metĩndjwỳnh kabẽnkôt mỳjja mex nêje omũnh 'ãno djan me bamã kungã.
23 Nà, Jeju mexo kute me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh tũm jakrenhja pumũ.
Ẽ, mỳjja 'õdjwỳ. Me ja ne me krãptĩ. Nãm me aben nhijuk'ã tyk tẽ. Te kute àpênh 'ãno ãm rã'ãmãn mã aben nhijuk'ã kubêngêtte ne tyk tẽ.
24 Nhym bep Jeju pydji ne mã: tĩn rã'ã rã'ãn kam mã kubê me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh rã'ã rã'ãn atemã amidjô'ã me'õmã rer kêtkumrẽx. 25 Ajbit ne tĩn rã'ã rã'ãkam arek Metĩndjwỳnhmã me banêje kabẽn ne me bajo à'wỳr ar ba 'ãno dja. Nãm me bapytàn ar me bajo ba. Nhỹnh me baja? Bir me baje tu amim Jeju kamnhĩxkôt baje Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽxja, me batãm ne ar me bapytàn me bajo ba. Gêdjãm ar me bajo ba rã'ã ne. Gêdja me bapytàr rã'ã: ne, rã'ã rã'ã.
26 Bir be, me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax ã kute anhỹr ne gwaj bamãnhkutã. Nãm mexo uma. Kute axwe 'õ mar kêtkumrẽx. Punu 'õ kam nõr kêtkumrẽx. Nãm mũm mexo amiptà nhym ate me axwe wãnh ar ba nhym Metĩndjwỳnh o rax ne kàjkwamã amiwỳr o wabin kàjkwa nhiby ỹr nhym kam ar ro'ã ar ba.
27 Nà, atemã. Kute me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr tũmja pyràk kêt. Djãm kute Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr tũm kudjwa myt kunĩkôt ta amijaxwe pãnh Metĩndjwỳnhmã mry par ne bôr ne õr got. Me tãm ne me kumrẽx amijaxwe pãnh kum mry pan kubôn kungãn kam atãri me kunĩ jaxwe pãnh kum mry pan kubôn kungã. Djã nãm ã Jeju me kudjwa ane got? Arkati, nãm ta Metĩndjwỳnhmã me axwe pãnh tyk pydji. Nãm me axwe pãnh Metĩndjwỳnhmã amikanga pydji nhym tũmràm dja ajte memã tyk kêt ne.
28 Môjdjê kukràdjàkôt ne me axwe prãm nhym me amim me umjuw. Nhym bep tũmràm, Môjdjê kukràdjà arỳm tũmkam ne Metĩndjwỳnh amim krao katon amim kudja. Nhym kam prĩne Metĩndjwỳnh kabẽnkôt amijo ba. Axwe prãm kêtkumrẽx. Dja amũ tũmràm axwe 'õ kêtkumrẽx rã'ã rã'ã, tãm ne amim kudjan kam kum kabẽn pydjin arẽ. Ne kam adjwỳnhdjwỳ aminhidji jarẽn kum,
—Ba ne ba amijo apytàn amim adja. Ga abê imar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax, ane. Be, nãm ã anen kam amim Kra dja.

8

*Me kadjy Metĩndjw*ỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr ny ne Jeju.
1 Bir be, ije ar amã arẽnh ja ma. Arỳm gwaj banhõ Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax ã kute anhỹrja pumũ. Nãm kàjkwakam Metĩndjwỳnhbê kumkati krĩ djàtikam ubôk'ãnh ikô'ã nhỹ, kubê bẽnjadjwỳr raxkam ubôk'ãnh nhỹ. 2 Kubê Metĩndjwỳnh mar djwỳnh

nhõ bẽnjadjwỳr ne kam Metĩndjwỳnh nhũrkwãti kadjwỳnhbê kumoka'êkam àpênh ar ba. Ũrkwãti djwỳnhkam àpênh ar ba. Djãm me ikrao ne me kum kikre got? Kati, Bẽnjadjwỳr djwỳnh ta ne amim kikre nhym kàjkwakam dja. Ũrkwã djwỳnh ne ja. Nhym kadjwỳnhbê kumoka'êkam Metĩndjwỳnh nhõ mỳjja nêje kubẽkàti wajêt. 'Ỳr ne arỳm wadjàn kam kam àpênh ar ba.

3 Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ
bẽnjadjwỳr rax kunĩ ne Metĩndjwỳnhmã
mry bôn kum kungãn kôt kum kĩnh djà ngã.
Kadjy ne amim me umjuw. Nhym gwaj
banhõ Metĩndjwỳnh mar djwỳnhdjwỳ mỳj
ne kum kungã? Kati, ãm ta ne kum amingã.

4 Nãm ren jakam, pyka jakam ar ban ren
kubê me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh
kêtkumrẽx ne. Ga me kadjy Metĩndjwỳnh
mar djwỳnh kumex ne kute Môjdjê kukràd-
jàkôt Metĩndjwỳnhmã kĩnh djà nhõr rã'ãja
pumũ. Kam ne ren jakam ar ban ren arỳm
kubê me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh
kêt.

5 Pyka jakam Metĩndjwỳnh nhõ kikreja ne
kàjkwakam ũrkwãti djwỳnhja'ã amijakre
nhym me kam kam àpênh ar ba. Ô'ã ne
pykabê õ kikreja. Nãm Môjdjê kute kikre
nhipêxmã nhym kam Metĩndjwỳnh prĩne
kôt kum 'ã karõ, kute kum 'ã karõ nhym
kute kôt kum ipêxmã. Kute kàjkwakam
ũrkwãti ja'ã akren kute kôt kum ipêxmã ne
kum 'ã karõn kum,

“Gora prĩne inhũrkwãti djwỳnh'ã akren
imã ipêx, ane.

Krãnhre'ã ije amã akrejakôt dja ga ipêx”,
ane.

Be, mỳjja kàjbê mex ne ja. Kàjkwakam
ũrkwã djwỳnh ne mexkumrẽx, nhym bep
ja, pykabê ja ne ô'ã. Ô'ã ne kam kàjbê mex.

Nhym bep ũrkwã djwỳnh ne mrãmri
wỳnh, mextire. 6 Nhym àpênhdjwỳ mex-
tire. Metĩndjwỳnh ne kum àpênh ny jarẽ
nhym àpênhja prĩne mexo kute me kadjy
Metĩndjwỳnh mar djwỳnh tũm djàpênh
tũm jakrenh. Nhym kukràdjà nydjwỳ
prĩne mexo kute tũm jakrenh. O ne Jeju
Metĩndjwỳnh'ỳr mebêngôkreo bôx. Nhym
Metĩndjwỳnh me bamã kabẽn pydjin arẽn
kam me bamã mỳjja mex jarẽ. Mỳjja
mexja ne mexo tũmja jakrenh mex ne. Kôt
kukràdjà nydjwỳ mexo tũmja jakrenh mex
ne.

7 Nãm ren Môjdjê kukràdjà ajmã kute
kêt nhym ren ajte kukràdjà ny kator
kêtkumrẽx ne. Nãm ren kutewaja mex
nhym ren ijukri ny 'õ kator kêtkumrẽx ne.

8 Nhym bep kati, nãm kukràdjà tũmja
kute me utàr kêt nhym kam pãnh
Metĩndjwỳnh kukràdjà ny kute me utàrja
pãnh o kato. Nãm mekam kĩnh kêt ne
memã kum,

“Adjỹm, amũ akati 'õkam dja ba mekbê
idjaer kunĩmã atemã ikabẽn ny 'õ
jarẽnh mãmdji, atemã kukràdjà ny
'õ.

Nà, Djuda aben nhijuk'ã tàmdjwỳjamã
gêdja ba atemã kukràdjà ny 'õ jarẽ.
Ba ibê Bẽnjadjwỳr ne ba me amã
ikabẽn ne.

9 Ate ne nyja. Ate ne tũm, ije me
akukãmãremã arẽnhja, tãm ne tũm.

Amrẽbê ne ba me akukãmãre pa 'ãbyn pyk-
abê Edjitu kurũm meo ikaton kam
ar meo iban memã ikukràdjà ja jarẽ.

Nhym be nãm me ikabẽn mar prãm kêt ne
arĩk ar ba. Ba kam amipãnh tu me
kanga.

Ibê Bẽnjadjwỳr ne ba me amã ikabẽn ne.

10 Bep jakam dja ba mekbê idjaermã
ikukràdjà ny jarẽ. Amũ akati 'õkam
dja ba memã ny 'õ jarẽ.

Ba ibê Bẽnjadjwỳr ne ba me amã ikabẽn ne.

Me õkre kadjwỳnhbê dja ba ikukràdjà jao
adjàn me ajamak krekre'ãdjwỳ pi'ôk
no'ôk ne.

Ne kam meo inhõ me jakumrẽx nhym
me amipãnh Metĩndjwỳnho ipytàn
kam amim ijo Metĩndjwỳnhkumrẽx.

11 Djãm me õbikwamẽ kute abenmã kum,
nàr me kamy kute abenmã kum,

‘On amim Bẽnjadjwỳr djwỳnh ma’,
anhỹrmã.

Kati, me kunĩ dja arỳm amim ima. Me
kàtàmmẽ me rũnhmẽ me kunĩ dja
me amim ima.

12 Ba kam me kute ikam amikràjakam id-
jukaprĩ ne kam me ikam axweja tu
o akno”, ane.

Nãm ã Metĩndjwỳnh kukràdjà ny'ã ujarẽnh
ane. 13 Kute kukràdjà ny jarẽnhkam arỳm
õbê jao tũm ne. Be, ga mỳjja arỳm tũm tẽm
ne arỳm biknor 'ỳrja pumũ.

9

Kute pykakam Metĩndjwỳnh nhõ kikreti jarẽnh.

1 Amrẽbê ne Metĩndjwỳnh prĩne kukràdjà tũmja, kukràdjà kutewaja'ã memã karõ, kôt me kute ar amijo ba ne kum kabẽn ne kum àpênh kadjy. Nãm me pykabê kum kikren kam kam kum kabẽno ku'ê.

2 Nãm me kubẽkàmẽ mrykàmẽ pĩponho kikren ajkwa krekre'ã kubẽkà nhô. Kikrebê kumkati ne ja. Kam ne ngônhpôktimẽ pĩponh ku'ê. Nhym djwỳ me kute Metĩndjwỳnhmã õr ne pĩponhkam adjwỳrjadjwỳ ikwã. Apỹnh mỳjja ku'ê djàri ne ja.

3 Kadjwỳnhbê ne kumoka'ê. Nhym kam nêje kubẽkà wajêt. 4 Kam ne kẽn karỳro kikre kudjỳ djà bôr djàmẽ kẽn karỳro pĩo rara krãkà djyjamẽ ku'ê. Nhym kẽn karỳrreo pĩo rara krãkà djy kam ne ngônh dja. Kẽn karỳro ngônhkam djwỳ nhidjibê "Mỳj ne ja" nỳt ne dja. Nhym kam kam Arão nhõ kô me aêrbê ingrõt ne ôja nõ. Nhym kam kamdjwỳ Metĩndjwỳnh kute amikabẽn'ã kẽn no'ôkja amẽ nõ.

5 Nhym kẽn karỳro pĩo rara krãkà djyja'ã Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh amẽ ar karõ kàjbê prêkja aben kutã dja. Metĩndjwỳnhbê kumkatiti:, Metĩndjwỳnh pymati, Metĩndjwỳnh mexo tuknĩ kadjy mrãnh djwỳnh karõ nhipêx ja dja. Pĩo rara 'ã ijê djà'ã dja. 'Ã ijê djà ja ne me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr mry kamrôo kaprêprêk nhym Metĩndjwỳnh apỹnh me axwe djàri tu o akno. Aj, djãm on ije ar amã prĩne ja jarẽnhmã got. Ba ar amã mỳjja 'õdjwỳ jarẽ.

6 Be, nãm ã Metĩndjwỳnh nhõ kikrekam apỹnh mỳjja ku'ê djàri ku'ê ane. Nhym me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh kàtàm myt kunĩkôt kikrebê kumkatikam wangij ne kam kam àpênh ar ba.

7 Nhym bep me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax pydji ne kadjwỳnhbê kumoka'êjamã wangij. Djãm myt kunĩkôt? Arkati, kum ngorekambit. 'Ỳr ngjênh nhõ akati apôxkambit ne 'ỳr ngjênh pỹnh ne. Nhym ajte kum ngore nhym ajte 'ỳr wadjà. Akati pỹnhkambit. Djã nãm ỹkam 'ỳr wangij? Kati, mry kamrô ne 'ỳr o wangijn Metĩndjwỳnhmã kungã. Ta amijaxwemẽ me kàtàmja jaxwe pãnh ne kum kungã. Me kute mar kêt ne kute Metĩndjwỳnhkam amikrào ba pãnh ne me ô'ã o mrãn o wangijn kum kungã.

8 Jakôt ne Metĩndjwỳnh Karõ memã o amirĩt, me kute me kàtàm Metĩndjwỳnh'ỳr ngjênh kêt kôt mar kadjy. Metĩndjwỳnh nhõ kikrebê kumkati ãm rã'ã nhym me kute kukràdjà tũmjao ba rã'ãri ne me kàtàmja Metĩndjwỳnh'ỳr ngjênh kêtkumrẽx, kumoka'êjamã ngjênh kêtkumrẽx. Me kàtàmja kraxje 'ỳr ngjênh kêt.

9 Be, pykabê Metĩndjwỳnh nhõ kikremẽ kôt kukràdjà tũmja ne Kritu kukràdjà djwỳnh'ã amijakre nhym me Kritu kajmã'ã ar o ba. Kukràdjà tũmja ne me ĩ krãkàbito mex. Nãm me kukràdjà tũmkôt te Metĩndjwỳnhmã mry bôn kum kungãn te kum kĩnh djà ngãn mã amikam kute axwe mar rã'ã. Me kute kum mry nhõr djwỳnhja te kum mry bôn kum kungãn kadjwỳnhbê mex kêt rã'ã ne. 10 Kukràdjà tũmkôt ne me me õ kwỳ krẽn djàmẽ mỳjjao kõm djà'ã memã karõn mekbê uma. Ne kam ajte me kute apỹnh amiku'õnh djàri memã 'ã karõ, me kute kôt amijo bamã. Apỹnh kukràdjà ja ne me ĩ krãkàbito mex. Metĩndjwỳnh kute mỳjja kunĩo ny kajmã'ã ne memã kukràdjà tũmja'ã karõ nhym me ar o ba.

*Kritu kamrô'ã ujar*ẽnh.
Xim k 2.5; Idja 8.6, 12.24

11 Nhym arỳm Kritu bôx ne arỳm kukràdjà ny, kukràdjà mexo kato. Ne kute kukràdjà nyo kator kadjy kubê me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax ne arỳm Metĩndjwỳnh nhũrkwã djwỳnhmã wadjà. Metĩndjwỳnh nhũrkwãti prĩne kute raxo, mexo pykabê ja jakrenh mexjamã wadjà. Mebêngôkre kute ipêx kêt. Me banhõ pykabê mỳjja, pĩ, bô, bànhõr jao kikre nhipêx kêt.

12 Be, tãm, Metĩndjwỳnh nhũrkwã djwỳnhbê kumkatimã wadjàn kam amũ kadjwỳnhbê kumoka'ê'ỳr àr pydji. Djã nãm 'ỳr wangij ne akubyn apôx ne 'ỳr ngjênh krãptĩ got? Kati, nãm 'ỳr àr pydji. Djãm mokaàk kamrô nàr mryti jabatành nyre kamrô ne o wadjà, kute Metĩndjwỳnhmã õrmã? Arkati, nãm ta amikamrôo wadjà. Ne o me bapytà. Me bapytàrkumrẽx. Gu me batĩn rã'ã rã'ã ne baje o ino rer kêt kadjy.

13 Amrẽbê kukràdjà tũmkôt ne me mry kamrôo me kamĩ, me akubyn mex kadjy.

Nãm me Metĩndjwỳnhkam amikràn kam punu. Nhym kam Metĩndjwỳnh mar djwỳnh mryti djũmre kamrômẽ mokaàk kamrôo me kamĩ. Ne mryti jabatành nyre, kaãnhre bĩn kum adjàn kam prà byn o me punu kaprêprêk. Nhym me kam akubyn mex.

14 Be, ga mry kamrô kute kàjbê meo mexja pumũ. Bep Kritu kamrô ne mrãmri meo mexkumrẽx. Metĩndjwỳnh Karõ tĩn o ino rer kêtja tãm ne Krituo ban o tỳx nhym kam kôt Metĩndjwỳnhmã amingã. Djãm punu ne me kubĩ? Kati, nãm mexo mextire, ajmã kute kêt ne ta Metĩndjwỳnhmã amingãn kam kamrô ajkapĩ. Ta kamrô ne prĩne me bajo mex. Me batyk ne baje Metĩndjwỳnhmã bakre rax ne nĩjar baba kadjy ne gu me bamã bajaxwe kĩnh ne o baba. Nhym kam ta kamrôo prĩne me bakadjwỳnhbê me bajo mex gu me kam arỳm bakadjwỳnhbê bapijàm kêt ne amikam bajaxwe'õ mar kêt ne Metĩndjwỳnhmã badjàpênh ar baba, Metĩndjwỳnh tĩnjamã apê.

15 Kadjy, Kritu kamrô prĩne kute me bajo mex gu me Metĩndjwỳnhmã badjàpênh kadjy ne Kritu kukràdjà nyo kato. Metĩndjwỳnh kute amiwỳr me bajwỳr ne kute me bamã kabẽn pydjin arẽnh ne kute me bamã mỳjja mex jarẽnh gu me 'ỳr babôxmã. Nhym me banhõ mỳjja mexja dja rã'ã rã'ãn o ino rer kêtkumrẽx. Mrãmri dja Kritu ã memã o ane. Kadjy ne arỳm me axwe pãnh ty. Me kute kukràdjà tũmja ar o bari ne me Metĩndjwỳnhkam axwe nhym kam arỳm Jeju amityko o pãnh ne.

16-17 Bir be, nãm tykkôtbit o pãnh. Nhym kam ajte mỳjja tykkôtbit ne mỳjja amirĩt. Ga me õbikwa tyk kutã kute abenmã õ mỳjja'ã karõja pumũ. Õbikwaja tyk kutã õbikwamã õ mỳjja'ã karõ ne,

—Godja ba ty ga kam inhõ mỳjja jao mõ.

Ne kam kum õ mỳjja nhidji jarẽn kum,

—Tãm dja ga o tẽ, ane.

Gêdja kute kum 'ã karõja ty nhym kam õbikwaja amũ ajte kudjwa ô'ã ar o ba. Me tykkambit ne me ajmãn aben nhõ mỳjja jamỳn mã amũ abendjô'ã o ba. Me tĩn rã'ãkam ne me kute aben nhõ mỳjja jamỳnh kêt. Me tykkambit ne me kute me õ mỳjja kajgo jamỳnh. Bir be, me tykkôtbit ne mỳjja amirĩt. Nhym kukràdjà tũmjadjwỳ ajte tãm ne.

18 Nãm me kute kukràdjà tũm kutewaja o bao kurê'ukmã ne Môjdjê mry kamrôo me kamĩ. Mỳjja tyk ne kamrô bikapĩnkôtbit ne mỳjjao mex djà.

19 Nãm Môjdjê memã Metĩndjwỳnh kabẽn kukràdjà kunĩ'ã ujarẽnh kumrẽx arẽ. Metĩndjwỳnh kute mekbê mỳjja pymaja memã arẽnho djan memã kunĩ jarẽnh pan kam mry kamrô by, mryti jabatành nyremẽ mokaàk kamrô run kam iby ngô run kam pi'ô nhikwỹr ne kadjàt kamrêk jakritare jao krax 'ãpren kam pi'ôja mry kamrômã adjàn kam o me kaprêprêk. Metĩndjwỳnh kabẽn kukràdjà'ã pi'ôk no'ôkja kumrẽx ne kamĩn kam mebêngôkrejadjwỳ kamĩ. 20 Me kamĩn kam mekmã kum,

"Be, Metĩndjwỳnh kute me amã amikukràdjà jarẽnh mãmdji ga me aje kôt amijo aba kadjy kamrô ne ja. Gora me 'ãno dja", ane.

21 Ne kam ajte Metĩndjwỳnh nhõ kikre kamĩ. Nãm kapôtã kukràdjàja kumrẽx kamĩn kam kikre kadjwỳnhbêja'ỳr o wadjàn kam adjwỳnhdjwỳ o kamĩ, kukràdjàja kunĩ kamĩ. 22 Bir be, Môjdjê kukràdjàkôt ne me mry kamrôobit mỳjjao mexo ba. Kamrô kapĩnkôtbit ne apỹnh me axwe djàri Metĩndjwỳnh tu me axweo aknon mar kêtkumrẽx ne.

23 Bir be, pykabê Metĩndjwỳnh nhõ kikremẽ õ kikrekam kukràdjàja ne kàjkwakam mỳjja djwỳnh'ã amijakre. Kam ne Môjdjê mry kamrôobit ã mỳjjao mexo ane. Nhym bep kàjkwakam mỳjja djwỳ:nh kadjy ne me mỳjja mexbit kum kubĩn kungã. Kàjkwakam mỳjja djwỳnhja kadjy ne me mỳjja mexbit kum kubĩn kungã. Mỳjja mexo kute pykabê mỳjja ja jakrenh. Mỳj ne mex nhym me Metĩndjwỳnhmã kubĩn kungã? Je kum Jeju. Jejubit ne mexkumrẽx ne kam Metĩndjwỳnhmã amingã nhym me kubĩ.

24 Djã nãm me Metĩndjwỳnhmã kikre nhym kam Kritu kadjwỳnhbê kumoka'êja'ỳr wadjà? Kàjkwakam õ kikre djwỳnhja'ã kute amijakre djãm kumã ne wadjà? Kati, nãm tu kàjkwamã wadjà. Kum wadjàn arỳm Metĩndjwỳnh kabem djan kum me bajarẽnho djan me banêje kukrào dja.

[25] Djã nãm Metĩndjwỳnhmã aminhõr krãptĩ? Kute pykabê Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax kikremã ngjêx krãptĩja pyràk? Kum ngore kunĩkôt kute mry kamrôbito mrãnh ne Metĩndjwỳnh nhõ kikre kadjwỳnhbê kumoka'êmã o ngjêxja pyràk? [26] Arkati, nãm ren kum aminhõr krãptĩn ren arỳm tokry krãptĩ. Ren pyka nhipêx totokbê ren arỳm apỹnh tokry krãptĩ. Bep kati, arỳm pyka kute o ino rerkam arỳm kator ne kute mekbê axweo apêxmã kute Metĩndjwỳnhmã aminhõr mãmdji.

[27] Ga Metĩndjwỳnh kute me kunĩ'ã amim karõja pumũ. Me kunĩ dja me tyk pydji nhym ijukri dja Metĩndjwỳnh memã axwe pãnh jarẽ.

[28] Bir be, nãm ã Kritudjwỳ tyk pydjio ane. Kute Metĩndjwỳnhmã aminhõr nhym me kute bĩn mãmdji. Nãm amijã me krãptĩ jaxwe mẽn kam me pãnh Metĩndjwỳnhmã amingã nhym me kubĩ. Dja ajte me bawỳr kato. Djãm kute axweo pãnhmã? Kati, kute õ me ja pytàr ne kute meo mõrmã. Pykabê me kute abej ajkam amakja pytàr ne ar meo bamã dja ajte kato.

10

Kritu pĩte'ykam tyk pydji.

[1] Bir be, Môjdjê kukràdjà ne mỳjja mextireja kukãm bôx. Kubê wỳnh kêt. Mỳjja mextire bôx kêtri ne Metĩndjwỳnh Môjdjê kukràdjàjao kato. Nãm mỳjja mex djwỳnh'ã amijakre kajgo. Kam kute meo mex kêt. Metĩndjwỳnh kute me axweo bingrành kadjy ne me kum mry pan kubôn kungã. O anhỹro ba tãmtã: ĩ arek amũ namẽ amex kunĩkôt o anhỹro tẽ. Nãm me te mry pan kamrô kapĩn te kute o amikam axweo apêx ne mexmã te o amijo ane. Me kute Metĩndjwỳnh'ỳr bikamẽnh prãmja ne me te amijaxwe kêtmã amijo ane. [2] Nãm ren me kute Metĩndjwỳnhkôt amijo ba prãmja mry kamrôo ren amikam axweo apêx ne ren mrãmri amikam axwe'õ mar kêtkumrẽx ne ren tu mry par krãta.

[3-4] Nhym bep kati, nãm me te o amijaxweo ane. Mryti djũmre kamrômẽ mokaàk kamrôo mrãmri me kute amijaxweo apêx kêt. Nãm me te o amijo anen mã axwe. Mry kamrô kute memã axweo apêx kêt. Nãm tu amex kunĩkôt memã axweo amirĩto tẽ.

[5-6] Kam ne Kritu pykamã rwỳk kutã Bãmmã kum,

"Nã gãm arỳm amã mry kamrô kapĩnmẽ me kute amã djwỳ nhõrja kĩnh kêt.

Nhym me kute amijaxweo apêx kadjy nàràm kute mry par ne rã'ã ngônho kikam rẽnh ne kute kum angjênh ne kute amã õrja tãm ne ga arỳm abê kĩnh no kati.

Ne kam aje ijo inhĩmã ijã amim karõ.

[7] Ba kam amã,

'Metĩndjwỳnh, ota ba dja. Aje amim ijã karõkôt ne ba jãnh dja. Amrẽbê anhõ pi'ôk no'ôkkam aje ijarẽnhkôt ne ba jãnh dja', ane."

Nãm ã Kritu Bãmmã ane. [8] Nãm kum,

"Mry kamrô kapĩnmẽ me kute amã djwỳ nhõrjamẽ me kute amim axweo apêx kadjy nàràm mry par ne kute ngônho kikam rã'ã rẽnh ne kute kum angjênh ne kute amã õrja tãm ne ga amã kĩnh kêt ne abê kĩnh no kati", ane.

Djã nãm me kupa'ã ar o ba? Kati, mrãmri ne Môjdjê memã kôt 'ã karõ nhym me kute kôt ar o ban kute Metĩndjwỳnhmã mry par ne kute õro ba. Nhym Kritu Bãmmã kum,

"Ga abê kĩnh no kati", ane.

[9] Nãm kum kabẽn ja kumrẽx jarẽn kam atãri kum,

"Metĩndjwỳnh, ota ba dja. Aje amim ijã karõkôt ne ba jãnh dja", ane.

Bir be, nãm me kute mry par ne kum õrja arỳm o apêx. Kute pãnh nyjao katormã ne arỳm tũmjao apêx. [10] Metĩndjwỳnh kute 'ã amim karõkôt ne Jeju Kritu tẽn ruwn ta Metĩndjwỳnhmã amidjwỳnh ngã nhym me kubĩ. Nãm kute kum aminhõrkam me bĩn mãmdji. O ne prĩne me bajo mex, prĩne me bajo mexo mexkumrẽx ne.

[11] Me ĩ pỹnhkôt me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh aben nhijuk'ã myt kunĩkôt ngônho ki kabem ku'ên mry kupê. Nãm me kute Metĩndjwỳnhmã mry par ne bôr ne kum õrmã bôro ku'ê. Nhym akati nhym tãm ne. Nhym akati nhym ajte tãm ne. Nãm memã axweo apêx kêtkumrẽx ne.

[12] Nhym bep ate ne Kritu Metĩndjwỳnhmã mỳjja pydji ngã. Nãm kum amingã nhym me bĩn pydji. Nãm amijã me axwe mẽ nhym me kam bĩn pydji. Nãm me kubĩ nhym kam tu amijã me axweo apêxkumrẽx. Jakôt ne Metĩndjwỳnh djubôk'ãnh nhỹ, kubê

bẽnjadjwỳr raxkam ubôk'ãnh nhỹ. [13] Ne
kam arek kam amako nhỹ. Metĩndjwỳnh
kute kurê djwỳnho bikẽnh mex nhym me
kam umaje kuka kônh terteto ku'ên kam tu
mỳrbê rôrôk nhym kute kwỳ o pardjan kwỳ
nhimex, ja ne kam amako nhỹ.
[14] Bir be, kute Metĩndjwỳnhmã amin-
hõr pydjijakôt arỳm mrãmri tu me'ã mex
mẽnhkumrẽx nhym me mrãmri mex rã'ã
rã'ã rã'ã. Kute me bajo mex ne kute
me bajaxwe kêto tẽmja, me bajã ne tu
mex mẽnhkumrẽx. [15-16] Nhym Metĩndjwỳnh
Karõdjwỳ kôt arẽ,
"Bep jakam dja ba memã ikukràdjà ny jarẽ.
Amũ akati 'õkam dja ba memã ny'õ
jarẽnh mãmdji.
Ba ibê Bẽnjadjwỳr ne ba me amã ikabẽn ne.
Me õkre kadjwỳnhbê dja ba ikukràdjà-
jao adjàn kunhô. Ne me amak
krekrekamdjwỳ kunhô", ane.
Nãm kabẽn ja kumrẽx jarẽn kam atãri
memã kum,
[17] "Apỹnh me ikam ajaxwe djàri, me aje ikam
amikrà ar o abajadjwỳ gêdja ba tu
mar krãtan o akno."
[18] Bir be, mrãmri ne Metĩndjwỳnh arỳm o
akno. Kam ne me kute amijaxwe pãnh
Metĩndjwỳnhmã mry par ne kum õrja arỳm
apêx. Arỳm kêt. Arỳm Metĩndjwỳnh
kute kam me axweja kunĩo biknorjakam
ajte we amijaxwe pãnh mry par ne ar
Metĩndjwỳnhmã õro ba. Kati, arỳm kêt.

Me kute Kritu mar'ã ukanga kêtmã.
Ep 3.11

[19] Ẽ, akmere ar, àpnhĩre ar, mrãmri dja
gwaj tu bapijàm kêt ne Metĩndjwỳnh nhõ
kikre kadjwỳnhbê kumoka'êmã wangij ne
Metĩndjwỳnh 'ỳr bôx ne tu kum amijarẽ.
Mỳjkôt dja gwaj bapijàm kêt ne tu 'ỳr
wangij? Jejukôt. Gwaj bakadjy tyk ne
kamrô bikapĩnkôt dja gwaj bapijàm kêt ne
Metĩndjwỳnh'ỳr bôx ne tu kum amijarẽ ne
kum bakabẽn.
[20] Pykabê Metĩndjwỳnh nhõ kikre
kadjwỳnhbê kumoka'ê nêje, Metĩndjwỳnh
krĩ djà nêje ne kubẽkàti wajêt nhym me 'ỳr
ngjênh kêtkumrẽx. Nhym bep ajbir Jeju ne
me bakadjy Metĩndjwỳnh'ã kutan 'ỳr pry
ny dji. Pry kubê Jeju. Kute Metĩndjwỳnhmã
ta aminhõr nhym me kute bĩn nhym ajte
tĩnkôt ne gwaj tu Metĩndjwỳnh'ỳr mrãn
bôx ne wangij ne tu kum bakabẽn.
[21] Be, gwaj banhõ Metĩndjwỳnh mar
djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr raxkumrẽx. Nãm
prĩne Metĩndjwỳnh nhõ me jao ban meo
djuw mex ar o ba.
[22] Gora gwaj kam tu Metĩndjwỳnh'ỳr
mrãn bôx ne tu kum bakabẽn, on batĩnri
'ỳr mrãn bôx ne kum bakabẽn. Amrẽbê
ne Môjdjê Metĩndjwỳnh kukràdjàkôt kute
meo mex kadjy mry kamrôo me kamĩ nhym
me kam akubyn mex ne. Ne kam ajte
me kute amijo mex kadjy ngô mexkam-
bit djuwn o jãm amijã ngrã rẽ. Gwaj
baje tu amim Jeju kamnhĩxkam dja gwaj
Metĩndjwỳnh kadjy bamex. Jeju ne gwaj
bajo mex. Ã gwaj bamex tanhỹrkam dja
gwaj Metĩndjwỳnh'ỳr mrãn bôx ne tu kum
bakabẽn, on batĩnri 'ỳr mrãn bôx ne kum
bakabẽn. Kwãrĩk wãnh gar ajõ anhõkre
kadjwỳnhbê amim,
—Djãm Metĩndjwỳnh imã mex? anhỹr
kêt. Dja gwaj tu amim kamnhĩxkumrẽx
ne katàt bakabẽnkam tu 'ỳr mrãn kum
bakabẽn. Pykabê gwaj ar babari dja gwaj ã
o ane.
[23] Gora gwaj mã 'ãno dja. Metĩndjwỳnh
kute gwaj bamã mỳjja mex jarẽnh gwaj
baje tu amiwỳr kamnhĩxbê ar babaja ne
gwaj arỳm memã arẽ nhym me kuma.
Gwaj gop mã 'ãno djan gop arek amiwỳr
kamnhĩxbê ar baba. Kwãrĩk wãnh gwaj
'ã badjukanga kêt. Metĩndjwỳnh ne arỳm
gwaj bamã kabẽn pydjin arẽ. Mrãmri ne
kabẽnkumrẽx. 'Êxnhĩ kêtkumrẽx ne kute
gwaj bakanga kêtkumrẽx. Kam dja gwaj
amiwỳr kamnhĩx tỳxbê ar baba.
[24] Gora gwaj aben ma ne amidjwỳnhbit
mar kêt. Dja gwaj bamã aben jabêmãbit
abenmã karõ ne ajte bamã mỳjja mexbit
kĩnh ne baje o baba'ã abenmã karõ.
[25] Gora gwaj abeno babikprõnh rã'ã.
Nhym bep me kwỳ ne me arỳm kum abeno
bikprõnh kanga. Nhym bep kati, gwaj ba
dja gwaj o anhỹr kêtkumrẽx. Gwaj ba dja
gwaj abenmã tỳx jangij, mã Jejukôt gwaj
babikamẽnh rã'ã kadjy. Metĩndjwỳnh nhõ
akati arỳm o rãm ne ja. Kam gêdja gwaj mã
abenmã tỳx jangjênh ar o baba.
[26] Me kute me bamã Metĩndjwỳnh kabẽn
'êxnhĩ kêt jarẽnhja ne gu me baje amim
marmãn ate mã bamã bajaxwebit kĩnh ne,
nhỹnh ne mỳjja 'õ ajte me bajaxwe pãnh
tykmã got gu me bamã bajaxwebit kĩnh

ne. Arkati, Jeju pydji ne me bajaxwe pãnh ty. Atemã mỳjja 'õ kêtkumrẽx. Mỳjja 'õ kute me bajaxwe pãnh tyk ne kute me bamã me bajaxweo bingrành kêt. [27] Nhym bep ãm mỳjja ti, mỳjja punuti, mỳjja pymati: wã pydji ne me jamã nõ. Me kum Metĩndjwỳnh kurêjamã ne nõ. Memã gêdja axwe pãnh jarẽ ne kam kuwy pôktijamã me kurẽ. Kumã dja me kurẽ nhym me prĩne xêr. Me kajmã'ã ne nõ. Kumã dja me kurẽ. Djãm uma ngri? Gora ar amikam ajkam ama.

[28] Ẽ, amrẽbê me'õ kute Môjdjê kukràdjàkôt amijo ba kêtja nhym me'õ axwekôt omũ. Birãm me'õ amãnhkrut nàr kon amãnhkrut ne ikjêkêt me'õ jaxwekôt arỳm noo omũn arẽ nhym me arỳm pãnh kubĩ, kum kaprĩ kêt ne tu kubĩ, axwe pãnh.

[29] Bir be, kam dja me'õ kute Metĩndjwỳnh kra japrỳkam mrãmri arỳm o bikẽnh rax ne. Me kute Môjdjê kukràdjào bikẽnhkam ne me kute tu bĩn kajgomã. Bep me kute Metĩndjwỳnh krao bikẽnhkam dja pãnh rax. Pãnh raxo prĩne kute Môjdjê kukràdjàkôt me kute me bĩn kajgoja jakrenh mex ne.

Nãm me Metĩndjwỳnh kra japrỳ ne kam ajte Metĩndjwỳnh kukràdjà ny kadjy kamrôjao mỳjja punu, Metĩndjwỳnh kute memã kukràdjà ny jarẽnh mãmdji kadjy kamrô jao mỳjja punu. Kra ne tyn amikamrô kapĩ gu me kam arỳm Metĩndjwỳnh kukràdjà nykôt amijo baba. Kamrô jao ne me mỳjja punu, o mỳjja kakrit ne kubê kanga. Jeju kute kamrô kapĩnkôt ne Metĩndjwỳnh memã me axweo ajngrà ne meo mex nhym be nãm me tu kamrô jao mỳjja kakrit ne kanga.

Ne kam ajte Metĩndjwỳnh Karõ japrỳn kum ngryk jadjà. Metĩndjwỳnh Karõ me bakam ukaprĩja, gu me baje te kam amikrà ar o baba nhym mã me bakam ukaprĩ, ja tãm ne me aprỳ. Djãm ja pãnh kêt got? Mrãmri gêdja prĩne Metĩndjwỳnh me jao bikẽnh mex ne. [30] Nhỹnh me'õja kute memã kum,

"Bajbit dja ba memã amijo pãnh ne. Ba dja ba me axwe pãnh meo ajkẽ",

anhỹrja ne gwaj arỳm mar mexkumrẽx. Nhym ta ajte memã kum,

"Bẽnjadjwỳr djwỳnh ta dja õ me jamã pãnh jarẽ", ane.

[31] Metĩndjwỳnh tĩn ne ar ba tãm dja pao meo bikẽnh mex ne. Kute pao meo pãnh ja tãm ne uma:kumrẽx. Djãm mỳjja wã pyma ngri got.

[32] Ẽ, amrẽbê Metĩndjwỳnh kute ar ano bônh totokbê ja gora ar ama. Nãm me te ar ajo bikẽnho ba gar mã 'ã angrà tỳx ne, ne te atokryn mã 'ã angrà tỳx ne. [33] Nãm me me ipôkri ar ajaprỳn ar akamjêro ba. Nãm ã me ar akwỳo ane gar anhitepato ar kuri aku'ên ar omũnho aku'ên kam ar ô'ã akà djàn akaprĩn ar omũnho aku'ê. [34] Nhym me ajte ar akwỳbê ijê gar ar ô'ã arerek ne akaprĩn ar omũnho aku'ê. Nhym me te ar anhõ nêkrêxo prõt gar kam mã akĩnh. Mrãmri arỳm kàjkwakam anhõ mỳjja mextirekôt ajamak bẽn kam tu ate akrã. Kàjkwakam anhõ mỳjja me:xkumrẽx. Mexo kute pykabê ja jakrenh mexi. Tãm gêdja rã'ã rã'ã rã'ã. Nhym me te pykabê mỳjja jao ar ajo ajkẽ, gar kam kàjmã mỳjja ja man mã akĩnh.

[35] Bir be, gora ar amã me uma kêt ne atỳx ne kôt amijo aba rã'ã. Kwãrĩk wãnh gar amã kanga kêt. Mrãmri dja Metĩndjwỳnh pãnh ar amã mỳjja mextire ngã. [36] Dja gar arek akrànmã amijo aba 'ãno dja. Metĩndjwỳnh kute ar ajã amim karõ ne kute ar amã mỳjja jarẽnhja kôt dja gar amijo mõ. Dja gar 'ãno djan akrànmã o amõr rã'ãn arỳm kôt 'ỳr bôx. Kute me bamã kabẽn pydji jarẽnh ne kute me bamã mỳjja mex jarẽnhja 'ỳr bôx. 'Ỳr bôx ne amim aby. [37] Metĩndjwỳnh kabẽnkam ne krabê Jeju akubyn me bawỳr bôx'ã,

"Adjỹm ngrire, dja ĩ me awỳr tẽn bôx. Amrẽbê ne tẽmmã krà ne kam arỳm amrẽ tẽm 'ỳr. Dja tebê amikrà kêt ne.

[38] Me kute amikajmã'ã imar ba arỳm ije memã axwe kêt jarẽnh nhym me katàt mrãnhja dja me mã imar rã'ãn ar ikôt ba.

Gêdja me'õ me umaje akubyn ibê akẽx ba kam arỳm ibê kĩnh no kati", ane.

Nãm ã Metĩndjwỳnh ane. [39] Nhym bep gwaj ba ne gwaj baje ã anhỹr kêtkumrẽx. Djãm gwaj bamã me uman baje kubê amijo akẽx ne kam tu babiknorkumrẽxmã? Arkati, gwaj ba ne gwaj tu amikajmã'ã markumrẽx nhym arỳm Metĩndjwỳnh gwaj bapytàn ar gwaj bajo ba.

11

Me tũmre kute amikajmãtã Metĩndjwỳnh

mar.
[1] Ije, mỳjbê ne me kute amikajmã'ã mỳjja
mar? Mã ne kute? Bir, me baje amika-
jmã'ã mỳjja markam ne gu me tu amim
kamnhĩxkumrẽx ne amiwỳr kam amakbê
ar baba. Ne tu amim markumrẽx ne ban-
hõkre kadjwỳnhbê amim,
—Nà, mrãmri dja iwỳr bôxkumrẽx, ane.
Ne kam ajte me baje banoo mỳjja pumũnh
kêtkam tu amim markumrẽx ne banhõkre
kadjwỳnhbê amim,
—Nà, mrãmri dja ba ĩ amũ akati 'õkam
omũ, ane. Nã gu me ã amikadjwỳnhbê
amikajmã'ã mỳjja maro ane. [2] Nãm ã
amrẽbê me bakukãmãre tu amikajmã'ã
Metĩndjwỳnh maro ane nhym arỳm mekam
kĩnh ne.
[3] Nã gu me badjwỳ ã amikajmã'ã
Metĩndjwỳnh kute pyka nhipêxkôt maro
ane. Nãm kabẽno pyka nhipêx nhym kato.
Me kute noo mỳjja pumũnh kêto ne pyka
nhipêx. Nhym arỳm apôx ne amirĩt gu me
arỳm kôt omũ. Ne kam amikajmã'ã kute
pyka nhipêxkôt kuma, amikajmãtã arẽnh
ma.
[4] Nãm ã Abeu amikajmã'ã Metĩndjwỳnh
maro anen kam õ krit bĩn kugan kum
kungã. Nãm kum mỳjja mex ngã. Mexo
kute kamybê Kaĩ nhõ mỳjja ja jakrenh.
Nhym kam kam kĩnh ne. Ne kum,
—Ga ne ga ajaxwe kêtkumrẽx. Aje imã
õrja ne ba imã kĩnhkumrẽx, ane.
Be, nãm tu amikajmã'ã Metĩndjwỳnh ma.
Amrẽbê ne ty. Nãm te tyn mã me bamã
mỳjja jarẽ. Tĩn mãn pràbê mã me bamã arẽ
ne,
—Dja ga me ã ikudjwa amim
Metĩndjwỳnh maro ane.
[5] Nãm ã Enokidjwỳ amikajmã'ã
Metĩndjwỳnh maro anen kam tyk kêt. Nãm
Metĩndjwỳnh tu tĩn rã'ão wabi. Nhym
me te noo abej aprã. Nhym kêtkumrẽx,
Metĩndjwỳnh kute tu tĩno àbirkam. Kute o
àbir kêtri ne 'ã memã kum,
—Tãmjakam ne ba ikĩnhkumrẽx, ane.
Nãm ã Metĩndjwỳnh ane. [6] Bir be,
nhỹnh ne me'õ amikajmã'ã Metĩndjwỳnh
mar kêt nhym we kam kĩnh? Kati,
me kute amikajmã'ã Metĩndjwỳnh mar-
bit ne mekam kĩnh ne kum me kĩnh.
Godja me'õ Metĩndjwỳnh'ỳr bôx prãm
jabej gora amikajmã'ã Metĩndjwỳnh ma.
Metĩndjwỳnh ne tĩn ne ar ban kam mekam
ukaprĩkumrẽx ar ba, me kute Metĩndjwỳnh
mar prãm ne kute abejja mekam ne ukaprĩ.
Ja dja me amikajmã'ã kuman kam kôt
Metĩndjwỳnh'ỳr bôx.
[7] Nãm ã Nôwedjwỳ amikajmã'ã
Metĩndjwỳnh maro ane. Metĩndjwỳnh ne
kum tĩn jadjà. Anhỹr djwỳnhràm kute
amirĩt kêtri ne kum ngô tàm jarẽ. Nhym
kam Nôwe umaje kà rax nhipêx ne kam
kum prõmẽ kramẽ upãnhmẽ aro wadjàn ar
utàn ar aro ba. Nhym ate me kum mã axwe
kĩnhja ne me tu ate krãn ar ban kam tu
biknorkumrẽx ne. Nhym bep Nôwe pydji
ne amikajmã'ã kuma nhym Metĩndjwỳnh
arỳm kum axwe kêt jarẽ.
[8] Nãm ã Abraãodjwỳ amikajmã'ã
Metĩndjwỳnh maro ane. Nãm
Metĩndjwỳnh atemã kum pyka ny jarẽn
'ỳr ano nhym tẽ. Nãm kum kabẽn pydjin
arẽn kum,
—Dja ba amã kungã ga tu o anhõ
pykakumrẽx ne kam kam ar aba, ane.
Nhym kabẽn man kam tu 'ỳr tẽ, kute
amikajmã'ã pyka pumũnh kêt 'ỳr ne tu
tẽ. [9] Nãm tu amikajmã'ã Metĩndjwỳnh ma.
Amikajmã'ã kuman pyka nyja kam ar ba.
Metĩndjwỳnh kute kum pyka jarẽnh ja kam
ar ba. Me bajtem nhõ pykakam ar ba. Nãm
mrykào kikrekam ar ba. Krabê Idjakmẽ
tàmdjwỳbê Djakomẽ ro'ã mrykào kikrekam
ar ba. Metĩndjwỳnh kute Idjakmẽ Djako
ar adjwỳnhdjwỳmã kute pyka jarẽnhjamẽ
ro'ã mrykào kikrekam ar ba. [10] Mỳkam ne
Abraão mrykào kikrekambit ar ba? Bir,
kỳjrũm Metĩndjwỳnh kute amim krĩ mex'ã
karõn kute prĩne ipêxja kamnhĩxbê ne pyk-
abê mrykào kikre jakam ar ba. Krĩ mex rã'ã
rã'ã, krĩ mõr ne tũm ne rôrôk kêt, tãm ne
amim kamnhĩxbê ar ban mar ar o ba.
[11-12] Nãm ã Xaramẽ mjênbê Abraãodjwỳ
amikajmã'ã Metĩndjwỳnh maro ane. Nãm
ar te kra prãme ar ba nhym arỳm Xara
bêngêxte. Te kubêngêxte nhym kam
kra wajêt ne ruw nhym amim kumỳ.
Metĩndjwỳnh arỳm kum kabẽn pydjin arẽn
kum kra jarẽ nhym kam Xara amikajmã'ã
kuman kam,
—Metĩndjwỳnh ne kabẽnkumrẽx, ane.
Nhym kam kute kum kra jarẽnhja wajêt
ne ruw nhym kumỳ. Te kubêngêxte ne
amim kra mỳ. Kam ne Abraão pydji kurũm
me kamingrãny apôx ne kumex. Arỳm

kubêngêtte kute amikam kô krãn mexo
tẽmkam ne kra dji. Nhym amũ aben nhi-
juk'ã kam tàmdjwỳ aptàn kumex. Tãwã
pydji kurũm ne me krãptĩ apôx ne kam kam
aptàn kumex ne kute mrãmri kàjkwakam
kanhêtire pyràk. Ne kute ngô rax mỳrri
pykati ngrà ja pyràk. Pykati ngrà tãm ne me
o itun te kute abenã akremã nhym krãptĩ:
anen amũ ajkamẽ nhym me te o ane. Nãm
ã kam tàmdjwỳ amũ àptàr ne kumex o ane.
13 Ije ar amã ar tũmre jarẽnhja ne ar
kunĩ amikajmã'ã Metĩndjwỳnh mar rã'ãn
ty. Metĩndjwỳnh kute kabẽn pỹnho memã
mỳjja jarẽnhja, kabẽn ja jarẽnh ja ne ar
kraxje kute amim byr kêt ne ty. Nãm
ar kute amybỳm noo omũnhmãn pràbê
amikukãm kuman tu amikam kĩnhkumrẽx.
Ne memã kum,

—Me bajtemkam ne bar iba. Me õ pyka
prokam ne bar iba. Pyka ja ne inhõ pyka
djwỳnh kêtkumrẽx, ane.

14 Me ja ne me kute õ pyka jabej rã'ã,
kute kàjkwakam õ pyka djwỳnhja jabej rã'ã
kam ã kabẽn ane. 15 Nãm ren ar õ pyka
kurũm kator ja tẽn o aman arỳm ren mã ajte
akubyn 'ỳr tẽ. 16 Nhym bep kati, kàjkwakam
ar õ pyka mextire ja ne ar o aman kam 'ỳr
tẽm prãmã ne kam ã kabẽn jarẽnho ane.
Kam ne Metĩndjwỳnh kum ar kĩnhkumrẽx.
Nhym ar kute Metĩndjwỳnhmã kum,

—Ar imã akĩnhkumrẽx. Apydji ne ga
abê ar itĩn djwỳnh, anhỹrkam djãm kam
Metĩndjwỳnh jãm Ar kubê krãmã got,
arkam pijàmmã got. E kum kati, kum ar
kĩnh raxkam ne ar kutêp krĩ mex nhipêx ne.
17-18 Nãm ã Abraão amikajmã'ã
Metĩndjwỳnh maro ane. Nãm
Metĩndjwỳnh Abraão kute Metĩndjwỳnhkôt
ar amijo ba jabej kabin kra'ã ku'uw. Nhym
bit kute krabê Idjak bĩnmã, kute bĩn
ne kum õrmã bit kute bĩnmã. Amrẽbê
Metĩndjwỳnh kute kum kra pydji jarẽnh ja
ne bit kute kum bĩnmã. Kra ja'ã, kra pydji
ja'ã ne Metĩndjwỳnh kute kum,

"Akrabê Idjak ja gêdja amũ aben nhi-
juk'ã kam tàmdjwỳ krãptĩkumrẽx",
anhỹrja.

Kra ja ne Metĩndjwỳnh kum arẽ nhym kam
bit kute bĩn ne kum õrmã. 19 Nãm õkre
kadjwỳnhbê amim,

—Metĩndjwỳnh dja akubyn imã o tĩn,
ane. Ne kam bit kute bĩnmã nhym kam
Metĩndjwỳnh nêje kukràn akubyn kum nê
ne kam mrãmri kute akubyn o tĩn pyràk.
20 Nãm ã Idjakdjwỳ amikajmã'ã
Metĩndjwỳnh maro ane. Ne kam krabê
Djakomẽ Ixau arkum kĩnh djà jarẽ, ar
kukãm ne arkum kĩnh djà jarẽ. Ar õ mỳjja
kute amirĩt kêtri ne ar kukãm amũ arkum
kĩnh djà jarẽ.
21 Nãm ã Djakodjwỳ amikajmã'ã
Metĩndjwỳnh maro ane. Nãm amũ
krabê Jôdjekam kra amẽ aro kĩnh.
Arỳm kubêngêtte, arỳm bikati mex ne
kam mõn amikakêkôt kajpar djà djan
kam Metĩndjwỳnhmã rax jarẽn kam
tàmdjwỳjamã kum,

—Gêdja Metĩndjwỳnh ar ajo kĩnh, ane.
Nãm ã arkum ane.
22 Nãm ã Jôdjedjwỳ amikajmã'ã
Metĩndjwỳnh maro ane. Tyk kutã ne amũ
anhỹr djwỳnhràm mekbê idjaer pykabê
Edjitukurũm katormã arẽ. Ne prĩne memã
ta amiji'ã karõ, me kute 'io mõrmã ne
memã 'ã karõ, me kute 'io mõr ne kute õ
pyka djwỳnhkam adjàrmã, Metĩndjwỳnh
kute kum pyka jarẽnhjakam kute adjàrmã.
23 Nãm ã Môjdjê nãmẽ bãmdjwỳ amika-
jmã'ã Metĩndjwỳnh maro ane. Nãm ar
rwỳk totokbê o apdju. Bẽnjadjwỳr raxbê
Parao ne me kra my apôx nhym me kute
me parmã arẽ. Nhym arkum bẽnjadjwỳr
rax kabẽn pyma kêt mex ne tu o apdju, ar
kute bĩn kêt ne tu o apdju. Nãm ar kra
mextire pumũn kam Metĩndjwỳnh kanàr-
ràm tu o apdju. Nhym o bipdjur'ã mytyrwỳ
amãnhkrut ne ikjêkêt nhym kam ar têtêk-
tikam kunhô.
24 Nãm ã Môjdjêdjwỳ amikajmã'ã
Metĩndjwỳnh maro anen kam arỳm
abatành ne kam krô'ã nãja kanga. Parao
kra kute amim prĩrũm mỳnhja tãm ne nã
kanga. 25 Nãm,

—Kwãrĩk wãnh ba ijaxwejao amikĩnh kêt.
Kwãrĩk wãnh wãm memã nõ. Godja ba arĩk
ar ibaja kwỳ ngrire ne o amikĩnh? Kati, gêd-
jãm wãm kunĩ nõ. Ba gêdja ba Metĩndjwỳnh
nhõ me jakôt itokry, ane. 26 Môjdjê ne Kritu
kajmã'ã tokry, Bẽnjadjwỳrbê kumkati ka-
jmã'ã tokry. Nhym amũ tũmràm Kritu bôx
ne adjwỳnhdjwỳ kôt kudjwa tokry. Nãm me
kum kurên aprỳn prĩne o ajkẽ nhym tokry
rax ne. Nhym Môjdjêdjwỳ Kritu kajmã'ã
kàjbê ã tokry ane.

Nãm,

—Kwãrĩk wãnh me kum ikurên wãnh ijaprỳ kwãrĩk wãnh rã'ã. Ba gêdja ba Bẽnjadjwỳrbê kumkati kajmã'ã itokry, nhym bep ate gêdja Edjitukam nêkrêx kumexja wãnh memã nõ. Nhym bep ba dja ba Bẽnjadjwỳrbê kumkati kajmã'ã itokry. Tãmbit ne ba imã kĩnh, ajbit ne imã mex, ane. Nãm amũ amikukãm Metĩndjwỳnh kute kum pãnh mỳjja mextire nhõrmã amikukãm kuman kamnhĩxbê ar ban kam ã o ane.

27 Nãm ã amikajmã'ã Metĩndjwỳnh maro anen kam kum bẽnjadjwỳr rax pyma kêt mex ne pykabê Edjitu kurũm kato. Bẽnjadjwỳr rax te kam ngry:k. Nhym kam kum uma kêt mex ne tu kurũm tẽ. Kute noo amim Metĩndjwỳnh pumũnh pyràk. Metĩndjwỳnh pumũnh kêtja ne kute noo omũnhmãn pràbê akrànmã amijo ba rã'ã ne akubyn akẽx kêtkumrẽx ne.

28 Nãm ã amikajmã'ã Metĩndjwỳnh maro anen kam Metĩndjwỳnh me irôbê mrãnh nhõ akati man kam me kute kamrôo kikre'ã ijê djà kamĩnmã memã arẽ. Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh kute me imexmã me irôbê mõr ne kute mekbê idjaer kutewa par kêt kadjy. Nãm tu amikajmã'ã kuman kam me kute kamrôo kikre 'ã ijê djà djymã memã arẽ nhym me o amiptàro ba.

29 Nãm ã mekbê idjaerdjwỳ amikajmã'ã Metĩndjwỳnh maro anen ngô rax nhidjibê Kamrêk'ỳr bôx nhym tu memã ngô ngrà rê nhym me kam 'ã mõn rê. Mrãmri ne kute atỳxkam pyka ngrà ja pyràk, nhym me kam mõn 'ã rê. Nhym mekbê Edjitu mekôt me kudjwa bit 'ã rêrmã mõ nhym tu ngô meo ajkamuw ne me imex ne.

30 Nãm ã mekbê idjaer amikajmã'ã Metĩndjwỳnh maro anen krĩraxbê Djeriko nêje pyka tỳx nhipôkjamã ipôko dja. Nãm me Metĩndjwỳnh kabẽn man kam kabẽnkôt krĩmã ipôko dja. Nhym akati nhym me ajte tãm ne. Nãm me ã kum ipôko anhỹro dja nhym me'ã akati amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt nhym arỳm nêje pyka tỳxja te tỳx ne tu ajkaten rôrôk ne kumex. Nhym kam 'ãnh mekbê idjaer kurê djwỳnhja'ỳr wadjàn me'ỳr prõt ne.

31 Nãm ã me kuprỳ 'õbê Rabe amikajmã'ã Metĩndjwỳnh maro anen kam amiwỳr mekbê idjaer àpkàro mrãnh djwỳnho wadjàn arkum kabẽn mex jarẽn ar udju ne. Kam ne mekbê idjaer me kute Metĩndjwỳnh kabẽn mar prãm kêtja kunĩ nhimex ne kam kute Rabe ar bĩn kêt nhym ar ajbit me kuràm tĩn ne.

32 Bir be, djãm arek ar amã me'ã idjujarẽnh itẽmmã? Nàr kon, birãm aje. Dja ba Djidjiãomẽ Barakimẽ Xãxãomẽ Djetemẽ Dawimẽ Xamuwemẽ Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnhmẽ me ja kunĩ'ã idjujarẽnh tẽ nhym arỳm ijã akamàt ne.

33 Nãm me amikajmã'ã Metĩndjwỳnh man kam kurê djwỳnh'ỳr prõt nhym Metĩndjwỳnh memã me kurê djwỳnh rerek mex ne, nhym me mekbê pyka pytà. Nãm me katàt meo ba nhym kam Metĩndjwỳnh kabẽn pỹnho memã mỳjja mextire jarẽ. Nãm me Metĩndjwỳnh kanàrràm kum rop djàkrêbê rijão pyma kêtkumrẽx ne. Rop kute krẽnmã ne me rop nhũrkwãkam kumẽ nhym Metĩndjwỳnh rop jajkwa ajmã o nhym ajkwa pôt ne krẽn kêtkumrẽx ne.

34 Nãm me Metĩndjwỳnh kanàrràm kum kuwy pyma kêt mex ne. Me kute kuwymã ar rẽnh nhym ar xêt kadjy nàràm ne me kuwy pôk jabatànhmã ar kurẽ nhym Metĩndjwỳnh ar'ã kuwy bĩn ar utà. Nãm me Metĩndjwỳnh kanàrràm ar ba nhym me bit kute pao me imexmã nhym Metĩndjwỳnh me utà. Nãm me Metĩndjwỳnh kanàrràm ar ban katyk mex ne ar ba nhym Metĩndjwỳnh akubyn meo tỳx. Nãm me abenwỳr prõtkam Metĩndjwỳnh kanàrràm ar ban kam amijo aptàn kàjbê kurê djwỳnh rẽ nhym me bajtemja me umaje prõt. 35 Nhym me niredjwỳ amikajmã'ã Metĩndjwỳnh ma nhym akubyn memã õbikwa kwỳo tĩn.

Nhym be nãm me kwỳ amikajmã'ã Metĩndjwỳnh ma nhym me me kupa. Nãm me te memã kum,

—On me Metĩndjwỳnh kanga ba me me apar kêt. Dja ga me mã 'ã angrà ba kam me prĩne me ajo ajkẽ, ane. Te memã ane nhym me amibê kanga kêtkumrẽx ne 'ãno dja. Metĩndjwỳnh kute akubyn meo tĩn nhym me õ pyka mextirekam ar bamã ne me kanga kêtkumrẽx nhym me prĩne meo ajkẽn me par punu nhym me tokry:n ty.

36 Nãm me me kwỳ japrỳn me'ã keket ne kam me kaprêprê:k ne prĩne mrykào me kà noxnox nhym kam mrykàkôt me kamrô kukrykry ne. Nãm me me kwỳ djuwpren

mekbê ijê djàkam me kurẽ. 37 Nãm me kẽno
me kwỳ titik ne me kupa. Nãm me pĩ kokjêr
djào, kàxkakjêro me kwỳ jakàn me kupa.
Ne kàxdjwa kajgoo me kwỳ pa. Nhym me
amim mrykĩ'ãtomti, mokaàk kào kubẽkàn
kayn angij. Me õ mỳjja kêtkam me õ nêkrêx
kêtkam ne me ar ba. Nhym me prĩne meo
ajkẽ nhym me tokryn kaprĩre ne ba. 38 Nãm
me kapôt kukritkam ar ba, krãnhrekam ar
ba, kẽnkrekam ar ba, pyka krekam ar ba.
Ãm me mexkumrẽx. Pykabê me ja ne me
mexo me ja têp kêtkumrẽx ne.

39 Bir be, me ja kunĩ ne me amika-
jmã'ã Metĩndjwỳnh ma. Nhym kam
Metĩndjwỳnh ne me jamã,

—Mrãmri me amexkumrẽx. Nã bãm me
akam ikĩnhkumrẽx, ane.

Nhym bep kraxje me tũmre ja kute byr
kêt rã'ã. Metĩndjwỳnh kute kabẽn pỹnho
memã mỳjja jarẽnhja ne me kute amim
byr kêt rã'ã. 40 Adjỹm, Metĩndjwỳnh ne
arỳm me bakadjy amim mỳjja mex'ã karõ.
Me bakunĩ kadjy ne prĩne amim mỳjja'ã
karõ mextire. Djã nãm kute me tũmrebit
pytàrmã? Kati, arỳm ne me bajãdjwỳ amim
karõ. Nhym kam mexkumrẽx. Mexo kute
me tũmre pytàrja jakrenh mexi. Kute me
tũmre jamẽ ro'ã kute me bajo mexmã. Gu
me batipydjin bamexo bamexkumrẽxmã ne
amim me bajã karõ. Be, tãm ne ja.

12

*Metĩndjw*ỳnh kra kunĩmã uwẽk màt.

1-2 Be, me kume:xja pumũ. Me kute
amikajmã'ã Metĩndjwỳnh marja me tãm ne
me krãptĩĩ. Me tãm ne ne me bamã ipôk ne
me banhirãn kumex. Kam dja gwaj me ja
kudjwa Jeju 'ãno djan kanga kêt. Ẽ, mrãmri
ne me kute aben rerkam mỳjja kute me
kukrà nhym me kute o pôx ne amikôt rẽnh
ne kajkrit ne prõt mex ja pyràk. Dja gwaj
ã mỳjja kute gwaj bakukràja jãm aminêje
kunĩ rẽnho ane. Gwaj bajaxwe kute gwaj
bajamỳnh tỳxja jãm aminêje kurên kurẽn
kam arỳm mrãmri bajaxwe kêtkam katàt ar
amijo baba mexkumrẽx ne. Gora gwaj 'ã
badjukanga kêt ne mrãmri katàt amijo tẽn
inomã kumẽ. Kute mrãmri ne me kute aben
rerkam amikukãm mỳjja pumũnh ne kam
kambit no pymjỳr tỳx mex ne atemã mỳjja
'õ pumũnh kêt ne 'ỳr prõtja pyràk.

Dja gwaj ã o anen amikukãm Jejubit man
kôtbit bajamak bẽn ne baje ibej atemã mỳjja
'õ mar kêt ne Jeju'ỳrbit baprõt ane.

Jeju ta ne gwaj bajamak bô gwaj tu amim
mar kumrẽx. Nhym ajte gwaj bajamak
bônho tẽ gwaj arỳm amim mar rax ne. Tãm
dja gwaj 'ãno djan kanga kêt ne. Nãm
amũ amikukãm kĩnh djà man kam mete
pĩte'ykam bĩnja kum uma kêtkumrẽx. Djãm
me pĩte'ykam arijkam pijàm ngri got. Nãm
amikam pijàm mar kêt ne tu ate krãn arek
amijo tẽ. Kam ne Metĩndjwỳnh arỳm 'ã
bẽnjadjwỳr rax mẽ nhym Metĩndjwỳnh krĩ
djàtikam ubôk'ãnh ikô'ã nhỹ.

3 Gora ar amikam Jeju man amikam ar-
erek kêt. Me axwe ne me kum kurên prĩne o
ajkẽ nhym kam tu arek dja, tu ate krãn dja.
Gora ar aman kudjwa arek o tẽn amikam
arerek ne akaprĩ kêt ne arek kôt o tẽ. 4 Djã nã
gãm ar Jeju kudjwa akamrô ajkapĩn ty got?
Kati, ar ajaxwebê aku'ê tỳxkam kraxje ajõ
akamrô bikapĩn kêt. Kraxje me kute ar ajõ
bĩn kêt rã'ã.

5 Djãm arỳm ne gar Metĩndjwỳnh kabẽnja
o akno? Arỳm kute ar ajo kran kam kute ar
amã tỳx jadjàrmã ja. Djã nã gãm ar o akno?
Nãm ar amã,

"Ẽ, akmere, gêdja Bẽnjadjwỳr amã uwẽk
màt kwãrĩk wãnh ga aprỳ kêt ne
kam amikati kêt. Gêdja amã bẽn tỳx
ga akaprĩ kêt. Mỳkam?

6 Bir, kum me abêjamã ne uwẽk màt. Ne kute
meo krajadjwỳ kunĩmã uwẽk màt
ne, me katàt mrãnh kadjy", ane.

7 Bir be, Metĩndjwỳnh kute ar amã uwẽk
màtkam dja gar tu arek dja. Kôt ne
Metĩndjwỳnh kute ar ajo kra. Nhỹnh
ne me prĩre 'õ bãm kute kum uwẽk màt
kêt? 8 Bir be, Metĩndjwỳnhdjwỳ kute kra
kunĩmã uwẽk màtja pumũ. Me katàt mrãnh
kadjy ne kramã uwẽk màt. Mỳj me ne
Metĩndjwỳnh memã uwẽk màt? Kute me
bajo kra djwỳnhja. Nãm ren kute gajbit
amã uwẽk màt kêt ga ren abê kra djwỳnh
kêtkumrẽx ne ren kam abê krô'ã me kute
adjir pyràk.

9 Ga me babãm bêngôkre kute me bamã
uwẽk màt gu me bapijàm djàje banhibôn
bakrĩn amikam baje kabẽn maro bakrĩja
pumũ. Bir be, gwaj pykabê gwaj babãmja
kuràm kàjkwakam Babãmja kabẽn maro
nhỹ, gwaj badjumar mex ne ar baba kadjy,

amikam kabẽn maro nhỹ. 10 Pykabê gwaj
babãm bêngôkre kute gwaj baprĩrerũm
gwaj bamã uwẽk màt. Me ta kute ami-
markôt ne gwaj bamã uwẽk màt ne. Nhym
bep Metĩndjwỳnh ne gwaj bamex kadjy-
bit gwaj bamã uwẽk màt ne. Ta mexo
mexkumrẽx kôt gwaj bamex kadjy.

11 Djãm me kute memã uwẽk màtkam
tokry ngri got. Kam ne me tokry:n kam
kaprĩre ne. Nhym bep amũ atũmã gêdja
arỳm umar mex ne katàt mrã. Arỳm kute
mar ne kôt amijo tẽmkam gêdja umar mex
ne katàt mrã.

12 Bir be, kam dja gar on ajte amikam atỳx
ne arek kôt amijo tẽ. Kute mrãmri ne me
krĩ'ỳr mrãnh ne katyk me:x ne mrãnh ne
kõno birênh mrãnh ne kute krĩo rãm ne
jao mrãnh ne arỳm ajte ĩmẽ ikra àdjônh ne
arỳm ajte mrãnh tỳx ne arỳm arek mrãnh
ja pyràk. Dja gar ã amikam atỳx ne arek
kôt amijo atẽm o ane. 13 Nà, dja gar kôt
amijo tẽn katàt amiprywã djin arek 'ã mõ,
katàt ar abenkôt amrãnh kadjy. Gar aje Jeju
mar tũmwã arek me kute amim Jeju mar
rerekwãmã mõn amõr mexo mõ gê me arek
ar akôt mõ. Ar akôt mõn 'õ abenbê màt kêt.
Me kute amim Jeju mar rerek ne me kute
mrãmri ne me mex mã ba nhym me par
tãtãk mekôt 'ok ba pyràk. Gêdja kute mar
rerekrewã ar akôt tẽm rerekre ne tẽ:n kam
arỳm amũ tẽm tỳx ne arỳm amũ mrãnh
mex, arỳm Jeju mar tỳx ne.

Me kute axwebê amijãno ãmmã.

14 Gora ar amũ me wã kunĩmã akabẽn
mexbit jarẽn angryk kêt, gar kam adjumar
mex ne ar aba. Gora ar Metĩndjwỳnh mexo
amexkumrẽx. Kam dja gar Metĩndjwỳnh
pumũ. Dja gar Metĩndjwỳnh mexo amex
kêt ne Bẽnjadjwỳr'ỳr abôx ne omũnh
kêtkumrẽx ne.

15 Ẽ, Metĩndjwỳnh ne ukaprĩkôt me utà.
Gora ar amijãno dja, ar ajõ Metĩndjwỳnh
djukaprĩjabê jãm akrãn 'ỳr abôx kêt karõ.
Gora ar amijãno dja. Dja gar ajõ ajaxwemo
krax ne kam aje mỳjja djỳ pyràk, aje akrôre
djỳ pyràk. Kute mrãmri ne me kute akrôo
tep ka'õnh nhym kute prĩne ngô jaêr ne
kute tep nhimexo ba ja pyràk. Gora ar
amijãno dja. Dja me'õ axwemo krax ne kam
amikôt me akrãptĩmã axwe jangij. Gora ar
amijãno dja.

16-17 Ne ajte ar ajõ aprõ prãm karõ nhym
me niredjwỳ 'õ mjên prãm karõ gora ar
amijãno dja. Kwãrĩk wãnh ar ajõ abê Ixau
kêt. Gora ar amijãno dja. Ixau ne pykabê
mỳjja kakritjabit kum kĩnh ne kam kỳjrũm
mỳjja mextire ja kum kĩnh kêtkumrẽx.
Ixau ne kutewa nhym kam kôt bãm kute
Metĩndjwỳnhmã kum,

—Dja ga o rax ne o kĩnh, anhỹr kadjy
nàràm kute kum õ nêkrêx kunĩ rer kadjy
nàràm bit 'ã no tỳx.

Nhym Ixau kute àkurbit mar ne kam
kamyjamã õ kwỳ krẽn djà pydji pãnh mỳjja
kunĩ kanga. Nhym kam tũmràm kum kĩnh
ne kam te 'ã o ane. Nhym bãmja nê ne.
Nhym amim ngryk ne te mỳrkam 'ã bãmo
ane. Nhym tu ate krã. Ja ne gar arỳm ama.
Gora ar amijãno dja.

18 Ẽ, ate ne Metĩndjwỳnh amrẽbê
me bakukãmãremã kukràdjà tũmjao
kato nhym bep ate ne ajbir me aga
akamingrãnydjwỳmã kukràdjà nyo kato.

Amrẽbê ne me bakukãmãre krãnhbê Xi-
naj'ỳr mõn bôx. Nhym pô:ko nhỹ nhym
kũm kakrãtyk ne kum ipôk nhym kam kam
akamàt kô ty:k ne. Nhym nadjwỳ kam krar
ne adjênho dja. 19 Nhym potidjwỳ kakôr tỳx
ne, nhym Metĩndjwỳnhdjwỳ õkreti:rekam
kabẽn. Nhym me kuman kam umaje amra:n
kum,

—Kwãrĩk wãnh ga ajte me imã akabẽn
kêt, ane. 20 Nhym Metĩndjwỳnh arỳm
memã,

"Kwãrĩk wãnh me krãnh kupênh kêt. Dja
ga me abêngôkre 'õ nàr mry 'õ
krãnhreja kupê ga me arỳm kẽno
titik ne abĩ", ane.

Nhym me kuman kam umaje àmrao kumex.
Te ku'ê tỳxmã. 21 Nhym Môjdjêdjwỳ omũn
kam,

"Ije kum bep imã uma. Nã bãm umaje
itertet ne", ane.

Djãm uma ngri: got. Nãm ã pykabê
Metĩndjwỳnh nhõ krãnh ane. 'Ỳr ne me
bakukãmãre bôx.

22 Nhym bep ajbir ne Metĩndjwỳnh me
akamingrãnymã kukràdjà nyo kato ga
kam ar krãnhbê Xijão, Metĩndjwỳnh nhõ
pyka'ỳr mõn bôx. Kàjkwakam õ pykabê
Djeruxarẽ'ỳr bôx. Kam ne Metĩndjwỳnh tĩn
ne ar ba, nhym kadjy mrãnh djwỳnhdjwỳ
kamã ar ba. Kadjy mrãnh djwỳnh krãptĩ:.
Me'ã akre kubê 1.000.000 krãptĩ:. Nãm me'ã

akre kute pi'ô pyràk ne kĩnhtire ne kute
Metĩndjwỳnhmã rax jarẽnhmã ar aben
pydjin ba.
23 Kamãdjwỳ ne Metĩndjwỳnh nhõ me
ja kunĩ aben pydji. Metĩndjwỳnh nhõ
me ja kumrẽx kute amikajmã'ã marja ne
me aben pydji. Amrẽbê kute kàjkwakam
pi'ôk no'ôkkam me idji janhôrja tãm ne
arỳm kamã 'ã aben pydji. 'Ỳr ne gar
bôx. Bẽnjadjwỳr rax kute me kunĩmã pãnh
jarẽnh djwỳnh kubê ne Metĩndjwỳnh, 'ỳr
ne ga me bôx. Ne ajte me karõ, me pykakam
ar bari katàt mrãnh nhym Metĩndjwỳnh
kute me'ã mex rẽnh, me ja karõ'ỳr ne gar
bôx.
24 Be, Jeju'ỳr ne gar bôx. Jeju kute me
bamã kukràdjà ny jarẽnh mãmdji ne kute o
kator, ne kute ta kamrô bikapĩnkôt me bajo
mex, 'ỳr ne gar bôx. Jeju kamrô kute mexo
Abeu kamrô jakrenh mexi. Amrẽbê ne
me bakukãmãrebê Abeu tyn kamrô ajkapĩ
nhym me omũn kam pãnhbit jarẽ,

—Gora gê on o pãnh, ane.

Nhym bep me kute Jeju kamrô markam
ne me,

—Metĩndjwỳnh ne Jeju kamrôkôt tu me
bajaxweo akno, ane.

Be, Jeju mextire'ỳr ne gar bôx.

25 Bir be, kam ne ba ar amã,

—Gora ar amijãno dja gê Metĩndjwỳnh
ar amã kabẽno dja. Kwãrĩk wãnh ar ajõ
kabẽnbê jãm akrã kêt. Gora ar ama.

Ẽ, amrẽbê Môjdjê kute pykabê memã
kabẽn jarẽnhkam me'õ kabẽnbê jãm krãn
ar ba djãm kute kum o pãnh kêtmã?
Kati, Metĩndjwỳnh ne prĩne memã o pãnh.
Nhym bep ajbir ne Metĩndjwỳnh kàjkwa
kurũm me bamã kabẽn jarẽ. Nhym mexo
amrẽbê pykabê kabẽn ja jakrenh mex ne.
Be djãm gwaj badjwỳ kabẽnbê jãm bakrã
djãm kute gwaj bamãdjwỳ o pãnh kêtmã?
Arkati, dja prĩne gwaj bamãdjwỳ o pãnh.
Me kute Metĩndjwỳnh kabẽn marbê jãm
krãja gêdja meo bikẽnh mex ne, ne kam me
kute Môjdjê kabẽn marbê jãm krã ja pãnho
akrenh mex ne.
26 Amrẽbê ne kabẽno pykabit karngrõr
kajgo nhym tertet. Nhym bep ajbir ne
kabẽn pydjin arẽn memã,

"Djãm pykabit ne ba ije karngrõrmã? Dja
ba ĩ ajte kàjkwadjwỳ karngrõ", ane.
27 Be, kute "Dja ba ajte" anhỹrja ma.
Metĩndjwỳnh kute mỳjja kunĩ nhipêx ja
gêdja ajte karngrõ nhym tu apôx ne rôrôk
ne kunĩ akuno. Nhym bep mỳjja jarij
tỳxjabit dja arek arij. Tãm ne rôrôk prãm
kêtkumrẽx.
28 Be, Metĩndjwỳnh nhõ mỳjja dja rôrôk
prãm kêt kumrẽx. Metĩndjwỳnh kute õ
pykakam ar me bajo baja gêdja tỹm prãm
kêtkumrẽx ne arek gwaj bamã nõr rã'ã rã'ã
ne. Tãm ne me bamã arẽ gwaj tu 'ỳr
babôxkumrẽx. Kadjy, Metĩndjwỳnh kute
õ pykakam ar me bajo baja tỹm prãm kêt
tãm ne gwaj bamã nõr rã'ã, kadjy dja gwaj
bakĩnhkumrẽx ne ar baban kum amikĩnh
jarẽ. Kum amikĩnh jarẽn kum rax jarẽn kam
kum badjàpênh mextire gê gwaj bakam
kĩnhkumrẽx. Gora gwaj kam bapijàm ne
bamã uma. 29 Djãm uma ngri got. Dja prĩne
meo apêx. Kute mrãmri ne kuwy pôkti kute
prĩne mỳjja bôr ne o apêx ja pyràk. Dja ã
Metĩndjwỳnh meo apêxo ane.

13

Kute memã 'ã karõo ino rer.
Kor 1.10; Tex k 4.1; Ped k 2.11

1 Gora ar abeno akamyn mã amã aben
jabê rã'ã. 2 Gora ar me bajtemwã man an-
hũrkwãmã amiwỳr meo wangjê ne mekam
adjukaprĩ. Nãm me kwỳ ã anen aminhũrk-
wãmã kadjy mrãnh djwỳnh kwỳo wangij ne
o djuw mex. Kute kraxkôt mar kêt ne tu o
djuw mex. 3 Ẽ, gora ar mekbê ijê djàkam ar
ku'êja ma. Dja gar gadjwỳ aje ar ro'ã mekbê
ijê djàkam aku'ê mãn pràbê ar ô'ã atokryn
akà djàn akaprĩn ar aba. Kwãrĩk wãnh gar
ate akrã kêt. Dja gar ã arkôt ane. Me kute
prĩne aro bikẽnh nhym ar tokryjadjwỳ gora
ar ar ama. Dja gar ar ô'ã akà djàn atokry ne.
Be, tãm ne ja. Gêdja ba ajte ar amã mỳjja
'õdjwỳ jarẽ.
4 Me abenwỳr bakam ne mrãmri mỳjja
mexkumrẽx. Dja gar aprõ'ỳr aban kam
aprõ djwỳ:nh'ỳrbit mrã. Nhym me
niredjwỳ mjên djwỳnhbit ma. Me kwỳ ne
me me prõ prokam no kêt ne. Nhym bep
ar ga. Ar ga dja gar akunĩ me prõ prokam
apijàm ne aprõ pỹnh ne. Kwãrĩk wãnh ga
ar krô'ã aprõ kêt, gê me nija krô'ã mjên
kêt. Me prõ prãm, me mjên prãmja dja
Metĩndjwỳnh memã pãnh jarẽ. Me kute

me'õbê prõ nàr mjêno àkĩnh jamãdjwỳ
pãnh jarẽ.
5 Kwãrĩk wãnh gar pi'ôk kaprĩ prãmebit
ar aba kêt. Dja te ar anhõ mỳjja ngrire gar
tu o amikĩnh. Mỳkam? Bir, Metĩndjwỳnh
ta dja ar ajo djuw mex. Arỳm ne ar amã,
"Dja ba me akurũm itẽm kêtkumrẽx.
Dja ba me akanga kêtkumrẽx.
Dja ba me ajo iba rã'ã rã'ã ne", ane.
Ga Metĩndjwỳnh kute ar gwaj bajo ba rã'ãja
pumũ. 6 Bir be, kam dja gwaj batỳx ne
banhõkre kadjwỳnhbê amim,
"Metĩndjwỳnh ta ne kute ijo ba djwỳnh.
Kam dja ba itĩn prãm kêt.
Mã ne me kute ijomã"? ane.
Dja gwaj ã amim ane.
7 Ẽ, gora ar kute ar ajo ba djwỳnh ma, ar
kute ar amã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnhja
dja gar ama. Ar kute kôt amijo ba mex
rã'ãn ar ty. Ga ar kute amikajmã'ã Jeju mar
ne 'ã ngrà tỳx ja pumũ. Ar ta ne ar arỳm
ty. Ar ja dja gar amikam ar aman kam ar'ã
amijakren ar aba. 8 Nà, nãm ar amikajmã'ã
Jeju ma. Jeju Kritu pydji. Atemã kêt.
Amrẽbê tãmỹ ne ajbir ajte tãm ne. Tãm
gêdja rã'ã rã'ã rã'ã ne. 9 Kwãrĩk wãnh me
kute apỹnh mỳjja'ã ujarẽnh nyo ar anoo
biknor ar o baja kwãrĩk wãnh o ar anoo
biknor kêt. Metĩndjwỳnh ta ne ukaprĩkôt
gwaj bajo tỳx gwaj katàt mrã. Kam ne
mexkumrẽx. Bep ate ne me ta kukràdjàkôt
mekbê me àkur djà pyma. Kam ne punure.
Nãm me te o anen arĩk ar ba.
10 Ate ne me bakukràdjà ny. Kritu ta ne
Bãmmã me bakadjy amingã nhym me kubĩ.
Nhym me bajaxwe pãnh ty. Nhym bep
me kute kukràdjà tũm ar o ba rã'ãja, me
Metĩndjwỳnh nhõ kikrekam àpênh ja kute
Jeju me bamã tykja mar kêtkumrẽx, ne Jeju
nhõ kukràdjà nyja mar kêtkumrẽx. Nhym
Metĩndjwỳnh kute me ja jaxweo biknor kêt
ne kute meo kra kêtkumrẽx.
11 Kukràdjà tũmkôt ne me kadjy
Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr
rax mry pan kamrôo atom ne o tẽ.
Metĩndjwỳnh nhõ kikre kadjwỳnhbê
kumoka'êmã o tẽn o wadjà. Me axwe pãnh
ne kum kungã. Metĩndjwỳnh kute omũnh
ne me axwekam ngryk kêt kadjy. Nhym bep
mry nhĩja ne me atykmã kum angij nhym
prĩne xêr. 12 Kôt ne Jeju atykmã tokryn ã
tyk ane. Ta kamrôo kute prĩne me bajo mex
kadjy. 13 Kam dja gwaj atykmã jêt djàja'ỳr
tẽ. Kôt gwaj batokry nhym me kute kôt
gwaj bajaprỳ gwaj kudjwa bapijàmmã.
14 Djãm pyka jakam ne gwaj banhõ pyka?
Kati, nhym bep amrẽ mõr rĩnã ne gwaj
kam ama nhym rã'ã rã'ã rã'ãmã. Kam dja
me gwaj bajaprỳ gwaj ate bakrã. Kwãrĩk
wãnh rã'ã. Mrãmri dja tu ã ane. Kỳjrũm
ne gwaj banhõ pykakumrẽx, gwaj banhõ
krĩrax djwỳnh. 15 Bir be, gwaj banhõ
pyka gwaj bamã nõr nĩjkam amakbê mã
Metĩndjwỳnhmã mex jarẽnh rã'ã ne. Gwaj
baje amikajmã'ã Jeju markam dja gwaj ã
Metĩndjwỳnhmã anhỹr ar baba rã'ã ne.
Gwaj baje Metĩndjwỳnho aminhõn baje idji
jarẽnh ar o babaja dja gwaj õ ane. Kam
dja Metĩndjwỳnh gwaj bakam kĩnhkumrẽx
nhym kam mrãmri kute amrẽbê mete
Metĩndjwỳnhmã mry par ne kum õr nhym
mekam kĩnhkumrẽx ja pyràk.
16 Gora ar abenkam adjukaprĩn aben man
ar abeno aban anhõdjànhkôt abenmã mỳjja
ngã. Gora ar mã aman 'ãno dja. Gêdja gar
ane nhym arỳm ar akam kĩnh. Kute amrẽbê
mete mry par ne kum õr nhym mekam kĩnh
ja pyràk.
17 Ar kute Metĩndjwỳnhkôt ar ajo ba
djwỳnhja gop ar kabẽnkôt amijo aba. Dja
ar ar amã mỳjja'õ jarẽ gar tu abẽn kêt
ne akrànmã kôt aba. Nãm ar prĩne
Metĩndjwỳnh kabẽno ar ajo djuw mex ne
ar ajã ukanga kêtkumrẽx. Mỳkam dja
gar arkôt amijo aba? Bir, Metĩndjwỳnh
kute ar kukjêr nhym ar kute kum amikôt
amijarẽnhmã. Kam dja gar arkôt amijo
aba nhym kam ar kĩnhkumrẽx ne. Ar
kĩnhkumrẽx ne amikôt kum amijarẽ. Dja
gar ã aro anhỹr kêt nhym kam ar kum ami-
jarẽnhkam kaprĩre ne. Gar gadjwỳ axwe
amikam adjumar. Be, tãm ne ja.
18 Gop ar Metĩndjwỳnhmã ar ijarẽnh rã'ã.
Ar ije amikam ijaxwe 'õ mar kêt ne ije kôt
amijo iba prãmã, Jeju kute imã kukràdjà
jarẽnh kunĩkôt ije amijo iba prãm kam
gêdja gar kum ar ijarẽnh 'ãno dja. 19 Gora ar
on kum ar ijo a'wỳ. Dja gar kum ar ijo a'wỳ
bar amikrà kêt ne on arỳm wãm ar awỳr
bôx.
20-21 Gê Metĩndjwỳnh ar amã mex jangjê
ga kam ar apỹnh mỳjja mex djàri kunĩo
amiptàn ar o aba. Metĩndjwỳnh kute memã
umar mex jarẽnh djwỳnh ta gêdja ar amã

o ane. Gar kam kabẽnkôt akabẽn ne kôt ar amijo aba. Kute ar ajã amim karõkôt ar amijo aba. Metĩndjwỳnh gêdja ar angrẽk gar kôt amijo aba mextire. Nhym kam ar akam kĩnhkumrẽx. Jeju Kritu ta gêdja ar ajo tỳx gar kôt amijo aba. Tãm ne kubê me bapumũnh djwỳnhbê kumkati. Metĩndjwỳnh ne me tyk kurũm akubyn Bẽnjadjwỳr Jejuo tĩn ne o kato. Nhym kam kubê me bapumũnh djwỳnhbê kumkatikam prĩne me bapumũnh 'ãno dja. Mrãmri ne kute mrykĩ'ãtomti pumũnh djwỳnh kute prĩne amim o djuw mexkôt kute omũnh ja pyràk. Nãm ã me bajo mrykĩ'ãtomtin prĩne me bajo djuw mexo ãmo ane. Mỳjkôt ne kubê me bapumũnh djwỳnhbê kumkati ne raxo kute me omũnh djwỳnh kunĩ jakrenh? Bir, kute Metĩndjwỳnhmã aminhõr nhym me kute bĩn nhym kamrô bikapĩnkôt. Be, kamrô bikapĩnkôt ne ajte me bamã kukràdjà ny jarẽnh mãmdji ne o kato. Jeju nhõ kukràdjà nyja dja rã'ã rã'ã rã'ã ne. Ẽ, gora gê me Kritumã kum kubê kumkatiti:, umati, mexo tuknĩ jarẽnh rã'ã rã'ã rã'ã ne. Tãm ne ja.

22 Ẽ, akmere ar, àpnhĩre ar, gora ar pi'ôk no'ôkkam ikabẽn ja ma. Tu akrànmã maro tẽn inomã amẽ. Ije pi'ôk no'ôko ar amã tỳx jangjênh kadjy ne ba ar amã pi'ôk no'ôk ne. Ije ar amã pi'ôk no'ôk krãnne.

23 Ẽ, ba ar amã arẽ gar ama. Nãm me gwaj bakamy Ximoxi mekbê ijê djàrũm kaba nhym amrẽ tẽmmã. Gêdja on bôx jabej bar iro'ã wãm tẽn bôx ne ar apumũ.

24 Nã bãm ar akunĩo ama ne. Gora ar ar kute ar ajo ba djwỳnhwãmã ar ijarẽ. Ne Metĩndjwỳnh nhõ me mextire wãmãdjwỳ ar ijarẽ. Nhym pykabê Itarijkam me kute Jejukôt abeno kamyja ne me ar ajo ama:n ar amã amijarẽ.

25 Gê Metĩndjwỳnh ukaprĩkôt ar akunĩo djuw mex. Tãm ne ja.

Xijagu kute memã pi'ôk no'ôk ne ja.

Jeju kamy'õbê ne Xijagu. Nãm ar aben djàkam nõ nhym Jeju kumrẽx kato nhym tũmràm Xijagudjwỳ Marij kurũm kato. Kute amim Jeju mar kêt ne kam tũmràm arỳm tu amim mar kumrẽx. Birãm Jeju akubyn tĩnkôt ne tu amim kuma. Ne kam Jeju nhõ me jao ba. Ne kam mebê idjaer kute amim Jeju marjamã pi'ôk no'ôk ne. Nãm prĩne memã 'ã karõ ne memã kum,

—Djã nã gãm ar amim Jeju man kam tu arĩk ar abamã? Kati, dja gar amim Jeju man kam adjàpênh mexo memã amijo amirĩt ne. Pidjô ne rôrôk ne bàrio amirĩt ne. Pidjô mex ne bàri mexo amirĩt nhym be mỳjja punu ne bàri punuo amirĩt. Dja gar ja man adjàpênh mexo memã amijo amirĩt ne.

Kwãrĩk wãnh me kute abenã kabẽn, me kute amimexo àmra, me prõ prãm, me kum nêkrêxbit kĩnh, kwãrĩk wãnh memã wãm nõ. Dja gar mekam adjukaprĩo aben pyràk. Kwãrĩk wãnh ar amã me ja kurên amã me ja jabê ne meo aba kêt. Ar ga ar aje Jeju markam dja gar apỹnh adjàpênh mexo memã amijo amirĩt. Ne Jejumã amingã nhym arỳm ar ajo tỳx gar kam apỹnh adjàpênh mex ar o aba. Nãm ã Xijagu memã ane.

1 Ba ibê Xijagu. Ibê Metĩndjwỳnh nhõ àpênh ne ibê Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu nhõ àpênh. Apỹnh me aba djàri abenã akrekam me aba djàbê 12. Me abê idjaer aje amim Jeju mar. Apỹnh me õ pyka'ỳr me abimànhwã, me amã ne ba ikabẽn mextire jarẽn 'ã pi'ôk no'ôk ne. Dja gar inhõ pi'ôkja jarẽn amijã ikabẽnja ma.

Apỹnh me kaprĩ djàri kute meo ba.
Ruk 6.22; Kor 1.11; Idja 12.3; Xij 5.7

2 Akmere, àpnhĩre ar, godja te apỹnh ar akaprĩ djàri ar ajo ba, ar akanê, nàr ar anhõ mỳjja kêt, nàr ar abê anhõbikwa'õ tyk, nàr me kute ar ajo bikẽnho ba, godja te apỹnh ar akaprĩ djàri ar ajo ba. Dja gar kam amim,

—Kati. Kwãrĩk wãnh ba kam ikaprĩ kêt. Dja ba kam ikĩnhkumrẽx, ane. 3 Mỳkam dja gar kam akĩnh? Bir, dja apỹnh ar akaprĩ djàri ar ajo ba gar arỳm amim Metĩndjwỳnh mar tỳxo aban 'ã adjukanga kêt. 4 'Ã adjukanga kêt ne arỳm amim mar tỳxo amũ amikamẽn arỳm amim mar tỳ:x ne. Ne kam arỳm prĩne kum amexkumrẽx ne akajgo kêtkumrẽx. Ja ne gar arỳm aje mar. Kam dja gar akaprĩkam akĩnh.

5 Ne ar ajamak mexdjwỳ. Godja gar ajõ ajamak mex kêt jabej ajamak bônho Metĩndjwỳnhmã a'uw. Djãm kute 'ã ar amã àkjêrmã? Kati. Dja gar tu kum amijo a'uw. Metĩndjwỳnh ne kute me kunĩmã amak bônho ba. Kum amijo a'uw nhym arỳm ar amã ajamak bô. Dja õdjành ne arỳm ar amã ajamak bô gar arỳm kôt ajamak mextirekumrẽx.

6 Dja gar amijo a'uw ne arỳm tu amim kamnhĩxkumrẽx. Kute ar amã õr kadjy tu amim kamnhĩxkumrẽx nhym arỳm ar amã kungã. Kwãrĩk wãnh amim,

—Kon, dja imã õr jabej. Nàr kon, dja imã õr kêt jabej, anhỹr kêt. Mỳkam? Bir, aje tu amim kamnhĩxkumrẽx kêtkam. Me kute tu amim kamnhĩxkumrẽx kêtkam ne me kute mrãmri ne ngô pyràk. Me kute kôk djàbêrkam ngô djàkà ari: amijadjwỳr pyràk, kute ari: amijapĩn pyràk. 7 Djãm me kute tu amim kamnhĩxkumrẽx kêtkam Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute memã mỳjja 'õ nhõrmã got? Arkati. 8 Me kute jãm Metĩndjwỳnh kôt amikabẽn jadjwỳr ne ajte jãm mỳjja punu kôt amikabẽn jadjwỳr ari: amikabẽn jadjuw. Ne kam arĩk ba rã'ã. Kwãrĩk wãnh me kudjwa amim Metĩndjwỳnh kamnhĩx rerekre kêt. Dja gar tu amim kamnhĩx tỳxkumrẽx.

9 Be, Jeju kukwakam gwaj baje me'õo bakamy'õja dja kajgo jabej djãm Metĩndjwỳnh nokrekam ne kajgo? Kati. Nokrekam rax. Gê amiraxja man arỳm kĩnhkumrẽx.

10 Nhym be, ar 'õ nhõ nêkrêx rax jabej. Djãm Metĩndjwỳnh nokrekam rax? Kati. Metĩndjwỳnh nokrekam kajgo mexi. Gê te kute amikajgo markam amikam kĩnh. Me õ nêkrêx rũnh kute rũnh pyràk. Dja me mrãnhbê kêt ne. Ga, bõ rã mex tãmkam mjôn rôrôkja pumũ. Dja ã me õ nêkrêx rũnh mrãnhbê kêto ane. 11 Bõ'ã arngro tỳx apôx ne kôk kangro wabê nhym totokbê bõ arỳm ngrà nhym rã arỳm rôrôk ne. Nhym kam me arỳm kum kĩnh kêt ne. Me õ

nêkrêx rũnhdjwỳ dja me õ mỳjja krãptĩ jabej katikôt arỳm ã amijaêrbê kêto ane.

12 Dja te apỹnh ar akaprĩ djàri ar ajo ba, akanê, nàr anhõ mỳjja kêt, nàr ar abê anhõbikwa'õ tyk, nàr me ar ajo bikẽnho ba. Godja te apỹnh ar akaprĩ djàri ar ajo ba gar amim Jeju mar tỳx rã'ã ne 'ã adjukanga kêt. Kam dja gar akĩnhkumrẽx. Ne kam inomã akaprĩ mẽ nhym Metĩndjwỳnh arỳm ar amã akĩnh djà ngã. Amrẽbê ne me kum abêkumrẽx jamã kum,

—Dja te ar akaprĩ djà kumex ar awỳr bôx gar imar tỳx rã'ã̃n kam arỳm ikôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne, ane. Ga, me kute memã me bẽnjadjwỳr krãdjê nhõrkam me kĩnhja pumũ. Ar gadjwỳ dja gar amim Jeju mar tỳx rã'ã. Te ar akaprĩ djà ar ajo ba gar mar tỳx rã'ã nhym kam arỳm ar amã akĩnh djà ngã gar kôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne.

13 Ne kam godja me ar ajaxwe'ã ar amã àpnênh jabej, kwãrĩk wãnh gar arĩk amim,

—Metĩndjwỳnh ne ijaxwe'ã imã àpnênho dja ba kam kôt ijaxwe, anhỹr kêt. Djãm me kute axwe'ã Metĩndjwỳnhmã àpnênh prãm? Kati. Me te kute o anhỹr prãmje. Metĩndjwỳnhdjwỳ kute gwaj ba-jaxwe'ã bamã àpnênh prãm kêtkumrẽx. 14 Gwaj ba ne gwaj bamã bajaxwe prãmkam bajaxwe'ã amim apnên amim, “Ba 'ỳr on kam ajmã ikute jabej”, ane. 15 Bamã ba-jaxwe prãm tẽ:n arỳm ajmã bakuten arỳm bajaxwekumrẽx. Bajaxwe tẽ:n kam arỳm bajaxwe rax ne. Bajaxwe rax ne kam arỳm ty.

16 Akmere, àpnhĩre ar, kwãrĩk wãnh me ar anoo biknor kêt. Imã ar ajabêkam ne ba ar amã ikabẽn ja jarẽ. 17 Metĩndjwỳnh ne mex ry typdjin kute axweo amikapêr kàr kêtkumrẽx. Ga, kute kàjkwakam mỳjja nhirã kunĩ nhipêx nhym mexkumrẽxja pumũ. Nhym kam amrẽ kute gwaj bamã mỳjja kunĩ nhõrjadjwỳ mexbit. Kute gwaj bamã bakĩnh djà kunĩ nhõrja prĩne mexbit. Metĩndjwỳnh mex ry typdji.

18 Ta kute amijo gwaj bapytàr kôt ne arỳm gwaj bajo kra. Kute gwaj bamã kabẽn katàtkumrẽx jarẽnh kôt arỳm kute gwaj bajo kra. Kute mrãmri ne me kute bày-gogo ja kumrẽx djê pyràk Metĩndjwỳnh gwaj bakumrẽx gwaj bajo kra, õ me ja kunĩ kukãm gwaj bajo kra. Ne kam arỳm gwaj bamã amak bô gwaj arỳm badjumar djà ny.

*Me kute Metĩndjw*ỳnh kabẽn mar kajgo nêje kute me akre.

19 Akmere, àpnhĩre ar, imã ar ajabêkam ne ba ar amã ikabẽn jarẽ. Dja gar ikabẽn 'ãno djan ama. Dja me amã amijarẽnh prãm ar ga dja gar aje me mar prãm. Ne amijã akabẽn nên angryk tô. 20 Mỳkam? Bir, djãm gwaj bangrykkam katàt ar amijo baba? Kati. Metĩndjwỳnhmã katàt baje amijo baba kêtkumrẽx.

21 Kam, dja gar wãnh aje mỳjja punuo aba prãm kunĩja kanga. Ar ajaxwe kunĩja dja gar kanga. Godja me ar amã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ, kabẽn kute ar apytàrja jarẽ nhym ar amã wadjà gar akabôt katin tu amim markumrẽxo aba. 22 Kute memã me mex'ã karõkam kabẽn djãm ar aje mar kajgomãbit? Kati. Dja gar tu amim markumrẽx ne mrãmri katàt kôt amijo abakumrẽx. Ar aje mar kajgoo abakam gar amim ajêx ne aminoo abiknoro aba.

23-24 Be ga, me kute ixekam amikarõ pumũnh ne apôx ne mã mrãnhja pumũ. Ne kam mõrbê amikarõo biknorja pumũ. Ar ajõ aje kabẽn mar kajgokam ar aje me uràk. Ar aje kabẽnkôt amijo aba kêtkam tẽmbê kabẽno akno. 25 Nhym be, me kwỳ arỳm kabẽn pumũ. Metĩndjwỳnh ne pi'ôkkam prĩne katàt me kute amijo ba'ã memã karõ mex nhym me kute kabẽn kôt amijo bakam me ta ne me ar ban umar mex. Me kwỳ kabẽn ja pumũnho ban 'ã ukanga kêt ne tu markumrẽx ne o biknor kêt. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm memã tỳx jangijn o djuw mex nhym me umar mexkumrẽx.

26 Ga, me kute mry'ãkrĩo mrãnhmã kute krãdjê djào õto pynênhja pumũ. Me kute amijã kabẽn nê ne me kute mrãmri ne mry'ãkrĩ nhõto pynênh ne kute o mrãnh mex pyràk. Nãm me mrãmri kute amim Jeju markumrẽx. Nhym be, me kute amijã kabẽn'ã ma kêt ne tu kabẽn ba. Djãm me kute amim Jeju markumrẽx? Kati. Me ta ne me amim 'êx ne ta aminoo akno.

27 Gwaj baje mrãmri Metĩndjwỳnh, me Babãm djwỳnh markumrẽxkam mỳj ne gwaj kam bakute? Bir, gwaj kam me 'uwtĩmẽ me bixangrio djuw mexo baba. Me õ mỳjja kêtkam meo djuw mexo baba. Gwaj ajte Metĩndjwỳnhmã amijangri tỳx ne me kum kĩnh kêtja jaxwe kôt bajaxwe kêt.

2

Me kum me õ mỳjja kêtja kĩnh'ã kute memã karõ.

1 Akmere, àpnhĩre ar, Bẽnjadjwỳr djwỳnh
Jeju Kritu mexo umati: ga me tu amim
markumrẽxo aba. Djãm kam ar amã me
rũnhbit kĩnhmã? Nhym me õ mỳjja kêtja
djãm ar amã me kĩnh kêtmã? Kati. Dja gar
amã me kunĩ kĩnho aben pyràk. Nhym be,
djãm mrãmri arỳm ar amã me kunĩ kĩnho
aben pyràk? Kati. Nã gãm ar amã me rũnh,
me umabit kĩnh. Ne kam amã me õ mỳjja
kêtja kĩnh kêt.

2 Gar abikprõnh djàkam akuprõ nhym
me'õ rax bôx. Kute õ kẽn karỳro ikrakam
ràx jangjênh, aben nhiby angjênh. Kute õ
kubẽkà mex jangjênh. Kute prĩne o amijo
mex ne arỳm bôx gar omũ. Nhym kam
me'õ nhõ mỳjja kêtja bôx. Õ kubẽkà apỹnh
bikadjônhja bôx. 3 Ar amã me'õ nhõ kubẽkà
mex ja pyman kum,

—Ota, me krĩ djà mex. Jakam dja ga nhỹ,
ane. Ne kam me'õ nhõ mỳjja kêtjamã kum,

—Wãnh dja ga dja nàr iparbê dja ga
pykakam nhỹ, ane. 4 Djã nã gãm ar amã me
kĩnho aben pyràk? Kati. Nã gãm arĩk amim
me'ã karõ punun amijo me utàr punu.

5 Akmere, àpnhĩre ar, imã ar ajabêkam ne
ba ar amã ikabẽn jarẽ. Dja gar amim ikabẽn
ja ma. Mỳj xêja ne Metĩndjwỳnh amijo
me utà? Djãm me rũnhbit, me umabit?
Kati. Pykakam me kute me'ã, "Me bikẽnh",
anhỹrja, me õ mỳjja kêt ja ne Metĩndjwỳnh
amijo me utà. Nhym kam me arỳm tu amim
mar tỳxkumrẽx nhym kam kute amikôt
meo bamã memã arẽ. Me kum abêjamã ne
arẽ. 6 Nãm te amijo me õ mỳjja kêtja pytà
gar amã me kĩnh kêt nhym kam me arỳm
pijàm ne. Bir, mỳj xêja ne ar ajo bikẽnho
ban ar apa 'amỳn me axwe pãnh jarẽnh
djà'ỳr ar ajo mrã? Djãm me õ mỳjja kêtja
ne me 'ỳr ar ajo mrã? Kati. Me rũnh ne me
'ỳr ar ajo mrã.

7 Metĩndjwỳnh kute ar ajo ba ar, dja gar
ikabẽnja ma. Mỳj xêja ne Metĩndjwỳnh
japrỳo ba? Djãm me õ mỳjja kêt ja? Kati.
Me rũnh ne me aprỳo ba. Metĩndjwỳnh ne
mexti:rekumrẽx nhym me aprỳo ba.

8 Metĩndjwỳnh ne arỳm me
bakukãmãremã 'ã karõn memã kum,
"Me amã amibu'ã me ja jabê. Kute mrãmri
ne ga me amã amijabêja pyràk dja
ga me ã amã amibu'ã me ja jabêo
ane."
Nãm ã me bakukãmãremã ane nhym me
arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Kabẽn kukràdjà
ja ne mexo kute kukràdjà kunĩ jakrenh.
Dja gar kabẽn ja mar tỳx ne amã amibu'ã
me kunĩ jabê. Ne kam arỳm amexkumrẽx.
9 Godja gar amã me õ mỳjja kêtja kĩnh
kêt ne amã me rũnhbit kĩnh jabej. Djãm
kam amã abu'ã me kunĩ jabêkumrẽx?
Djãm Metĩndjwỳnh kukràdjàja kôt amã me
abêkumrẽx? Kati. Gar kam amikràn arỳm
ajaxwe.

10 Be, Metĩndjwỳnh me kute katàt amijo
ba'ã kute memã karõkôt apỹnh kukràdjà.
Dja gar kam kukràdjà kunĩ mar tỳx ne kôt
ar amijo aba. Ne kam kukràdjà pydjibit mar
kêt ne kôt amijo aba kêt. Djãm kam ajaxwe
ngri got? Kati. Aje ja pydjibit mar kêtkam
ajaxwe rax kute mrãmri ne aje kukràdjà
kunĩ mar kêtkam ajaxwe rax pyràk.

11 Ga, Metĩndjwỳnh kute me
bakukãmãremã kum,
"Kwãrĩk wãnh abenbê prõ, mjêno adjàkĩnh
kêt", anhỹrja ma.
Ne ajte kute me bakukãmãremã kum,
"Kwãrĩk wãnh me par kêt", anhỹrja ma.
Godja ga kukràdjà kôt mebê prõ'ỳr amrãnh
kêt ne kam me'õnh bĩn arỳm o ajaxwe. Te
mebê prõ'ỳr amrãnh kêt ne arỳm ajaxwe.
Aje me'õnh bĩnkam ga kukràdjà mar kêt ne
arỳm kam ajaxwe.

12 Metĩndjwỳnh ne pi'ôkkam prĩne me
kute katàt amijo ba'ã memã karõ mex.
Nhym kam me kwỳ arỳm kute markumrẽx
nhym Metĩndjwỳnh arỳm memã tỳx jangij.
Nhym kam arỳm katàt kabẽn kôt ar amijo
ban umar mex ne ta arek mekôt ar ba. Dja
gwaj kabẽn ja man kôt ar amijo baba. Gêdja
ĩ Metĩndjwỳnh gwaj bakukjêro nhỹn gwaj
bamã,

—Djã ne ga ikabẽn ja markumrẽx ne kôt
ar amijo aba? ane gwaj amikôt kum ami-
jarẽ. Godja gwaj kukràdjà kôt amijo baba
kêt nhym arỳm gwaj bamã axwe jarẽ. Kute
ren gwaj bamã axwe jarẽnh karõ dja gwaj
kukràdjà kôt amijo baba mex.

13 Nàr, dja gwaj bajõ bamã me kaprĩ
kêt nhym Metĩndjwỳnh arỳm amipãnh
kum gwaj bakaprĩ kêt ne tu katàt gwaj
bamã bajaxwe pãnh jarẽnhkumrẽx. Nàr,
dja gwaj badjukaprĩkumrẽx ne kam arỳm

bamã Metĩndjwỳnh pyma kêt ne arỳm bakĩnhkumrẽx.

Djãm me kum me kaprĩ kêtja Metĩndjwỳnh kute me utàr?
[14] Akmere, àpnhĩre ar, dja gwaj bamã me kaprĩ kêt ne atekam ajte memã kum,

—Ba ne ba tu amim Metĩndjwỳnh markumrẽx, anhỹro baba. Djãm kam Metĩndjwỳnh kute amim gwaj bapytàr ne kute ar gwaj bajo bamã? Djãm gwaj bajajkwa kajgokam bakabẽnbit ne kam bamã me kaprĩ kêt nhym arỳm kute amim gwaj bapytàr ne kute ar gwaj bajo bamã? Kati.

[15] Godja gwaj baje me'õo bakamy nàr o bakanikwỳnh, õ kubẽkà kêt ne kum prãm.
[16] Gwaj kam kum mỳjja'õ nhõr kêt ne kum,

—Gora gê Metĩndjwỳnh ajo djuw mex ga adjumar mex ne amã kry kêt ne ajajne, ane. Djãm ja ne mex? Kati. Gwaj baje kum mỳjja'õ nhõr kêtkam ne kajgo.

[17] Mỳj ne gwaj baje kam mar? Bir, dja gwaj bamã me kaprĩ kêt ne kam memã kum,

—Ba ne ba tu amim Metĩndjwỳnh markumrẽx, ane. Djãm mrãmri bakabẽn? Kati. Ga, me arỳm tykkam kute amingrẽk kêt ne kajgoja pumũ. Gwaj badjwỳ bamã me kaprĩ kêtkam bakajgo.

[18] Godja me'õ amã,

—Ẽ, ga ne ga we aje Metĩndjwỳnh mar. Ba ne ba imã me kaprĩn ije memã mỳjja nhõro iba. Goja gu baje tu amim Metĩndjwỳnh markumrẽx jabej aben kabi. Ga amã me kaprĩ kêtkam dja ba te apumũn amim, “Kon. Kute Metĩndjwỳnh mar kêt pyràk”, ane. Bajbit dja ba imã me kaprĩn memã mỳjja nhõro iba ga arỳm ipumũn ijã amim, “Be, djãm mrãmri tu kute amim Metĩndjwỳnh markumrẽx. Ga, ukaprĩn kute memã mỳjja nhõrja pumũ”, ane. Ga kam arỳm ipumũ. Ba tu ije amim Metĩndjwỳnh markumrẽxja pumũ. Dja ã me'õ amã ane.

[19] Be, ga ne ga we aje Metĩndjwỳnh rax markam memã kum,

—Metĩndjwỳnh pydjibit. 'Õdjwỳ kêtkumrẽx, anhỹro aba. Be, mrãmri. Djãm gajbit aje Metĩndjwỳnh rax mar? Kati. Xatanaj nhõ me karõ punudjwỳ kute Metĩndjwỳnh rax mar ne kam ajte kum me kaprĩ kêto ba. Ne kute rax markam abenmã kum,

—Metĩndjwỳnh pydjibit. 'Õdjwỳ kêtkumrẽx, anhỹro ba. Ne kam tu umaje terte:t.

[20] Kê, ano kêt, mỳkam ne ba te ar amã,

—Dja ga memã kum, “Ba ne ba tu amim Metĩndjwỳnh markumrẽx”, anhỹro aban amã me kaprĩ kêt ga mrãmri akajgokumrẽx. Ga, me arỳm tykkam kute amingrẽk kêt ne kajgo nõrja pumũ. Gadjwỳ ne ga ã akajgoo ane. Mỳkam ne ba te ar amã ja jarẽ gar imar kêt?

[21] Dja gar me bakukãmãre Abraão man kôt ije ar amã arẽnhja ma. Djãm Abraão kute amim Metĩndjwỳnh mar kajgo? Kati. Nãm tu amim markumrẽx ne kam kabẽn kôt amijo tẽ. Nãm kabẽn kôt Metĩndjwỳnh nhõ kikam kra Idjak djin bit kute bĩn 'ỳr. Nhym Metĩndjwỳnh Abraão pumũn arỳm amim,

—Mrãmri ne Abraão imã axwe kêt ne mex, ane.

[22] Ga, Abraão kute tu amim markumrẽx ne kam kute kabẽn kôt amijo tẽmja pumũ. Nãm kabẽn kôt amijo tẽn kam arỳm tu amim Metĩndjwỳnh mar mexkumrẽx ne.
[23] Kam ne me aben djô'ã Abraão jarẽ:n arẽnho mõr tãmtã nhym kam arỳm Môjdjê katon arỳm abatành ne. Ne kam arỳm me bakukãmãremã kum,

“Abraão ne tu amim Metĩndjwỳnh markumrẽx nhym arỳm kum axwe kêt jarẽ nhym arỳm kum mex”, ane.

Ne kam pi'ôkkam no'ôk ne. Be, mrãmri ne kôt arẽnhkumrẽx. Nãm arẽ nhym me aben djô'ã abenmã kum,

—Mrãmri ne Metĩndjwỳnh Abraãoo õbikwakumrẽx, ane.

[24] Ga, me kute tu amim markumrẽx ne kam kute kabẽnkôt amijo bakam Metĩndjwỳnh arỳm kute memã axwe kêt jarẽnhja pumũ. Djãm me kute mar kajgokam Metĩndjwỳnh kute memã axwe kêt jarẽnh? Kati.

[25] Me'õ nire kuprỳ Rabedjwỳ. Djãm Rabe kute Metĩndjwỳnh mar kajgo? Kati. Nãm tu amim markumrẽx ne kabẽn kôt amijo tẽ. Nhym kam arỳm kum axwe kêt jarẽ. Nhym Djodjuwe kute ar anorjadjwỳ Rabe kum ar kaprĩn arỳm arkum aminhũrkwã jarẽ. Arkum arẽn arỳm ar kurê djwỳnhbê arkum atemã pry 'õ jarẽ. Nhym kam ar umar mex ne akubyn 'ã mõn bôx. Nãm ã Rabe kum ar

kaprĩo ane nhym Metĩndjwỳnh arỳm kum axwe kêt jarẽ.

26 Be, tãm ne ja. Me tyk arỳm karõ biknorkam kute amingrẽk kêtkumrẽx ne arỳm kajgo. Gwaj badjwỳ. Gwaj baje Metĩndjwỳnh kabẽn mar kajgon kôt amijo baba kêtkam ne kam baje memã kum,

—Ba ne ba tu amim Metĩndjwỳnh markumrẽx, anhỹrkam arỳm bakajgo. Bakajgo kute mrãmri ne me tyk kajgo pyràk.

3

*Me õto djujabê kêt'ã ujar*ẽnh.

1 Akmere, àpnhĩre ar, ar akrãptĩ ne gar aje amijo memã kukràdjà'ã adjujarẽnh djwỳnh prãm. Djãm kam mex? Kati.

Mỳkam ne mex kêt? Bir, gwaj bakunĩ bakabẽn kwỳ kajgo. Gwaj bakabẽn kajgokam bamex kêt. Ga ren ar abê memã ujarẽnh djwỳnh kêt ne ren akabẽn kajgo ren gajbit amex kêt. Me krãptĩmã adjujarẽnh kêtkam ga ren gajbit amex kêt. Nhym be, kati. Ar akabẽn kajgo'ã memã adjujarẽnhkam me krãptĩ arỳm ar akabẽn man arỳm ar adjô'ã mex kêt. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm pãnh ar amã ajaxwe rax jarẽ. 2 Me bakunĩ bakupãnhtã bakabẽn kajgo kumex. Godja ren me'õ kabẽn kajgo kêtkumrẽx jabej ren prĩne kute katàt amijo ba kadjy mex.

3 Ga, me kute mry'ãkrĩo mrãnhja pumũ. Nãm me kute krã djên ajkwa katikôt kàxiràx jadjuw ne ari o krã kukẽnho mrã. Ga, te mry rũnh nhym me kute ajkwakôt ar krã kukẽnho mrãnhja pumũ.

4 Ga, me kute tekrekam no'i kryreo kà rũnho baja pumũ. Nãm te kà rũnh nhym te kôk djàbêr tỳx nhym me tekrekam no'i kryreo unênh ne o krã kukẽnh o baja pumũ.

5 Me banhõto kute kà tekrekam no'i pyràk. Me banhõto te kryre gu me o mỳjja rũnho amra. Nhym kuwy kryredjwỳ. Ga, te bà rũnh nhym me kute kuwy kryreo kunĩmã angjênhja pumũ.

6 Me banhõto ne kute kuwy pyràk, kute bàmã angjênh pyràk. Apỹnh me axwe djàri kunĩkôt ne gu me banhõtoo arẽn arỳm ipêx. Me banhĩ katikôt ne me banhõto ikwã. Ne kam kute prĩne me bajo punu prãm. Me banhõtoo bakabẽnja ne tu apỹnh mỳjja kunĩo tuknĩn o punu. Kute mrãmri ne kuwy kryre kute bàmã angjênh nhym mỳjja kunĩ xêtja pyràk. Me axwe nhõ bẽnjadjwỳr ja ne kute me banhõtoo krĩ djwỳnh.

7 Me kute mỳjja krãptĩ djujabê. Mry, àk, kwênh, mry ngãngão mrãnh, ngônhkam mỳjja, mỳjja krãptĩja ne me kute ujabê. 8 Nhym be, me banhõtoo bakabẽnja pydjibit ne kute mrãmri ne mry djujabê prãm kêt pyràk. Me banhõtoo bakabẽnkam bajamakkre kêt ne bajaxwekumrẽx. Me banhõtoo bakabẽn kute me parkumrẽx, kute mrãmri ne udjy rũnh kute me par pyràk.

9 Me banhõtoo ne gu me baje Metĩndjwỳnh, me Babãm djwỳnhmã mextire jarẽnh ne atekam ajte o baje abenmã bakabẽn punu jarẽnh. Kute amipyràk ne Metĩndjwỳnh me banhipêx. Kute me bajo amipyràk ne me banhipêxkam ne gu me baje abenmã bakabẽn punu jarẽnh. 10 Ne kam bajajkwakôt memã bakabẽn mexmẽ bakabẽn punuo aben nhikjên memã arẽ. Akmere, àpnhĩre ar, gu me ren ã memã anhỹr kêtkumrẽx.

11 Djãm inore 'õkôt ngô djànhmẽ ngô djỳ kute aben nhikjên apôx? 12 Nàr, djãm pidjôbê pigêre'ã oriwêre djô arij? Kati. Nàr, djãm akrô'ã pigêre djô arij? Kati. Ne ngô nhinore'õkam kadjwanhĩ ne arỳm akryja djãm kam ngô djành apôx? Arkati. Axikôtbit mỳjja apôx. Kwãrĩk wãnh gu me memã bakabẽn mexmẽ bakabẽn punuo aben nhikjên memã arẽnh kêt.

*Me krã mex'ã ujar*ẽnh.
Gar 5.16

13 Ar ajõ we akrã mex ne we aje me kukràdjà kunĩ mar. Goja mrãmri akabẽnkumrẽx jabej on katàt amijo aban amijo adjàmra kêt. Ne kam arỳm akrã mex. Kam dja me arỳm apumũ. Akrã mexkôt apumũ. 14 Nhym be, ga ne ga anhõkre kadjwỳnhbê angryk. Me'õ nhõ mỳjja'ã angryk. Ne arax mỳr jabej akadjwỳnhbê adjàkrê. Ne kam 'ã amijo amra. Djãm ja ne mex? Djã ne ga katàt ar amijo aba? Kati. Ga ne ga ate amijo aba. Kam kwãrĩk wãnh 'ã amijo adjàmra kêt ne arĩk amim ajêx kêt.

15 Djãm akrã mex ne ja? Djãm kàjkwakam Metĩndjwỳnh we kute amã ja jarẽnh? Kati, atemã. Pykakam me ar ba ne me kute amã wã jarẽnh. Me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja kôt akabẽn ne ja. Xatanaj ne kute amã wã jarẽnh. 16 Mỳkam? Bir, me'õ nhõ mỳjja'ã

angrykkam ne arax mỳr jabej adjàkrêkam
ne ga akangati. Akangatimẽ apỹnh me
axwe djàrimẽ akam apôx.
17 Nhym be, kàjkwakam Metĩndjwỳnh
kute gwaj bamã bakrã mex jadjàr gwaj
bakabẽn mexkam
gwaj baje amikam bajaxwe'õ mar kêt.
Ne badjumar mex prãm.
Ne memã baprĩn memã bakabẽn.
Ne bajamak mex.
Ne badjukaprĩkumrẽx ne baje mrãmri ne
pidjô djô mex ne ô kumex pyràk.
Ne bamã me õ mỳjja kêtmẽ me rũnh jabêo
aben pyràk.
Ne bajêxnhĩ kêt ne mrãmri tu amim Jeju
markumrẽx.
18 Me kute aben nêje me kukrà ne akrànmã
memã arẽnho ba ja ne me memã
arẽnho ba nhym me arỳm ajmã
kute kêt ne katàt ar amijo ba. Me
kute mrãmri ne pidjô djô mex ne ô
kumex pyràk.

4

*Me kute amidjw*ỳnhbito kĩnhja ne
Metĩndjwỳnhmã à'wỳr punu.
1 Mỳj ne ga me aman arỳm abenwỳr aprõt
ne aben tako aba? Bir, me aje amim 'ã
karõ djàkam amã apỹnh me'õ nhõ mỳjja
pro prãm ne 'ã angryk aba. Ne kam ã abeno
anhỹro aba. 2 Me amã mỳjja kĩnh ne aje bit
byrmã nhym me me abê aptà ga me byr kêt.
Byr kêt ne arỳm me kupa. Aje 'ã angryk ne
te aje byr prãmje. Ne kam aje 'ã aben tak
ne abenwỳr aprõt ne kam aje byr kêt rã'ã
ne. Mỳkam ne ga me aje byr kêt? Bir, me
aje Metĩndjwỳnhmã o adjà'wỳr kêtkam.
3 Nàr, me aje Metĩndjwỳnhmã o adjà'wỳr
jabej nhym kute me amã õr kêt. Mỳkam?
Bir, me aje o adjà'wỳr punukam. Mỳj ne aje
o adjà'wỳr punu on? Bir, me aje bit byrmã
ne aje bit o amidjwỳnhbito kĩnh prãm. Aje
amidjwỳnhbito kĩnh prãmkam aje mỳjjao
Metĩndjwỳnhmã adjà'wỳr punukumrẽx.
4 Metĩndjwỳnh ne arỳm kute ar ajo õ
me jakam ga ren ar amã Metĩndjwỳnh
kĩnhkumrẽx. Nhym be, kati. Me kum
Metĩndjwỳnh kĩnh kêt kukràdjà punuja ne
gar amã kĩnh rã'ã. Aje mrãmri ne me kum
prõ djwỳnh kĩnh ne kam jãm kum krô'ã prõ
kĩnh pyràk. Nàr, aje mrãmri ne me kum
mjên djwỳnh kĩnh ne kam jãm kum krô'ã
mjên kĩnh pyràk. Amã Metĩndjwỳnh kĩnh
ne kam jãm amã me kum Metĩndjwỳnh
kĩnh kêt kukràdjà punuja kĩnh. Nã gãm ar
kam ari akabẽno aben nhikjê. Dja gar amã
me kukràdjà punu kĩnh rã'ãn arỳm amijo
Metĩndjwỳnh kurê djwỳnh.
5 Amrẽbê: ne me memã kum,
—Metĩndjwỳnh Karõ kute me
bakadjwỳnhbê amijo kajkep ne te arek kum
me bajo ba prãmje. Te arek kum me bajo ba
prãmkam arỳm ngryk 'ỳr.
Nãm me ã me bakukãmãremã ane nhym
me arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Djãm me
kabẽn kajgo got? 6 Ajmã gwaj bakuten
bajaxwe prãm. Nhym be, Metĩndjwỳnh ne
kum gwaj bakaprĩn gwaj bajaxwe kêt kadjy
gwaj bamã tỳx jangij gwaj ajmã bakute
kêt. Amrẽbê: ne ujarẽnh djwỳnh me
bakukãmãremã kum,
"Me kute amijo àmra prãmja Metĩndjwỳnh
arỳm mebê aptà.
Nhym be, me kute amijo ngriren amijo
kàtàmja Metĩndjwỳnh tu kum me
kaprĩ."
Nãm ã me bakukãmãremã ane nhym me
arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Ga, kum me
bakaprĩja pumũ.
7 Kum gwaj bakaprĩkam dja gar akrànmã
Metĩndjwỳnh kabẽn man kôt ar amijo aba.
Ar Xatanajbê aptà nhym arỳm ar abê prõt
ne. 8 Dja gar Metĩndjwỳnh man kôt amijo
ajkamẽ nhym arỳm amipãnh ar aman ar
awỳr amijo ajkamẽ. Ar ajaxweja, on ajaxwe
krãtan amex kute mrãmri ne me aminhikra
punu põnh nhym arỳm mex pyràk. Ar
aje amijo Metĩndjwỳnh mar ne jãm ajaxwe
prãmja, on aje amim ajaxwe'ã karõja krãtan
adjumar djà mex ne. 9 Ajaxwe prãmkam
on adjumar punun on muwn kôt amra.
On akeket krãtan muwn on akĩnh krãtan
adjumar punu:re ne. Ã ajaxwe prãmkam
amijo ane. 10 Dja gar Bẽnjadjwỳr djwỳnh
rax man arỳm amijo angrin amijo akàtàm.
Nhym kam arỳm kàjmã akamẽ.
11 Akmere, àpnhĩre ar, kwãrĩk wãnh
abenã akabẽn punu kêt. Metĩndjwỳnh ne
arỳm gwaj bamã kukràdjà jarẽn gwaj bamã,
"Djã gãm me amã aben jabê", ane.
Kute gwaj bamã kabẽn ja jarẽnhkam gar
atekam akamy'ã akabẽn punu jarẽn 'ã axwe
nhô. Mỳj ne gar arỳm aman ã akamy'ã
akabẽn punuo ane? Bir, gar amim,

—Metĩndjwỳnh kukràdjà ja ne mex kêt, anen arỳm akamy'ã ar akabẽn punu. Ne kam arỳm o Metĩndjwỳnh kabẽn'ã punu jarẽn arỳm mar kêt ne kôt amijo aba kêt. Ne aje Metĩndjwỳnh kukràdjà'ã punu jarẽnhbit.

12 Djãm we ar abê mỳjja ne gar amibu'ã me'ã axwe janhôro aba? Metĩndjwỳnh pydji ne arỳm me kute katàt amijo ba'ã memã karõ nhym me arỳm kabẽn ma. Ta dja me utàr jabej nàr meo biknor jabej nhym me arỳm me biknor tokry djàkam biknor jabej. Atemã me'õ kute meo anhỹr kêtkumrẽx. Kam ar ga akajgon kam me'ã axwe janhôr ar o aba.

*Me amikukãm amijo àmra ne kute amijar*ẽnh nêje kute me akre.

13 Ar aje amijo adjàmratija, ikabẽn 'ãno djan ama. Aje Metĩndjwỳnh mar kêt ne amijo adjàmrakam ga we memã kum,

—On ne nàr kryràm dja ba krĩ wãmã tẽn bôx ne ije amim pi'ôk kaprĩ kumexo atommã. Be, dja ba kam pi'ôk kaprĩ pãnh mebê mỳjja jamỳn amũ memã õro ikrĩ. Ne o ikrĩ:n arỳm pãnh inhõ pi'ôk kaprĩ kumexo atom. Ne o ikrĩ: nhym arỳm ijã amexmẽ na apêx. Ba kam arỳm akubyn tẽ, ane. Gar aje memã ã amijo adjàmrao anhỹrja gora ikabẽn 'ãno djan ama. 14 Dja ar ajã akati nhym mỳjja ajmã ar ajo gar aje mar kêtkumrẽx. Atĩn tẽ:n atĩn nhitep djà ne kute mrãmri ne kakũm ba pyràk. Kakũm ba:n kam arỳm me aêrbê kêt ne tu kàjkwa mẽ bimràkkumrẽx ne. Nãm ã atĩn tẽ:n me aêrbê tu akêto ane.

15 Kwãrĩk wãnh ã memã amijo adjàmrao anhỹr kêt. Ga ren ar Metĩndjwỳnh man ren memã kum,

—Metĩndjwỳnh kute amim ijã karõ kôt dja ba itĩn ne ar iba rã'ã jabej. Ba kam arỳm krĩ 'õkam itẽm jabej. Nàr atemã idjàpênh jabej, ane. Ga ren ar ã memã anen arỳm ar amex.

16 Nhym be, kati. Gar Metĩndjwỳnh mar kêt ne amikam akĩnh kadjy amijo amra. Aje ã amijo adjàmrao anhỹrkam ne ajaxwe. 17 Metĩndjwỳnh ne arỳm ar amã amrãnh mex'ã karõ gar arỳm aje mar. Dja ga mar kajgon kôt amijo aba kêt ne arỳm ajaxwe.

5

*Me õ nêkrêx rũnh kute amidjw*ỳnhbit mar.
Mat 13.22; Ruk 12.15; Xim k 6.6; Ap 18.15

1 Me rũnhmã ne ba memã kum,

—Ẽ, me anhõ nêkrêx rũnh, ba me amã arẽ. Dja apỹnh me akaprĩ djàri me awỳr bôxkumrẽx. Me akaprĩ ra:x kukãm dja ga me on muwn amra:.

2 Mỳkam? Bir, dja me anhõ nêkrêx rax arỳm me abê rerekre ne. Te me anhõ kubẽkà mex nhym kàpotire arỳm prĩne me abê apôk ne. 3 Dja prĩne me abê anhõ mỳjja 'ôk ne me abê amijo ajkẽ. Me anhõ kẽn karỳrmẽ anhõ kryt jaka dja prĩne me abê punure. Nhym me kunĩ arỳm me anhõ mỳjja punu pumũn me ajã abenmã kum, “Be, omũ. Djãm tãmwã mex got”? ane. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm me amã ajaxwe pãnh jarẽ ga me atokry:. Atokry kute mrãmri ne kuwy'ã me xêtkam me tokry pyràk. Be, mỳj kadjy ne ga me amim anhõ nêkrêx rũnho atom nhym kumex? Djãm we me aje amijo rũnhmã? Kati. Me kute aminhinomã amimẽnh djà nhõ akatikam dja Metĩndjwỳnh me amã ajaxwe pãnh jarẽ ga me atokry:.

4 Ẽ, akubyn amijo tẽn amima. Ga me ajêx ne anhõ àpênhmã kum, “Dja gar inhõ bàygogo djê pa ba kam ar amã o pãnh”, anhỹro aba. Nhym me ê pa, ga me ate kam arỳm memã o pãnh kêt. Tãm dja ga me akubyn amijo tẽn ama. Djãm Metĩndjwỳnh kute me amar kêt got? Kati. Ẽ, me kute me amã ê kajgoja kum amijo akij ne kum, “Dja ga ijo angryk”, ane nhym arỳm me kuma. Metĩndjwỳnh ne me krãptĩ:o ban memã Bẽnjadjwỳr djwỳnh. Uma:kumrẽx ne arỳm me kute kum amijo àkjêrja ma.

5 Me ga ne ga me prĩne amijo djuw mexo aban abixaêr tỳ:xo aba. Aje mrãmri ne mry nhĩptĩ kute ate krãn àkurbit mar nhym me kute myt tãmkam par pyràk. On dja Metĩndjwỳnh me ajaxweo pãnh ne. 6 Ga me arỳm aje me kute katàt amijo bakumrẽxmã axwe jarẽnh ne aje me par nhym me kute aminêje me abê àptàr kêtkumrẽx. Tãm dja ga me akubyn amijo tẽn ama. Nã bãm ã me nêkrêx rũnh kute Metĩndjwỳnh mar kêtkam memã ane.

*Me kute amiw*ỳr Bẽnjadjwỳr djwỳnh jamãr 'irymã.

7 Nhym be, akmere, àpnhĩre ar, gwaj baje
Metĩndjwỳnh markam me kute gwaj bajo
bikẽnhkam, mỳj dja gwaj amim arẽn kuma?
Bir, dja gwaj amim,
—Bẽnjadjwỳr djwỳnh dja bôx ba kôt dja,
ane. Bẽnjadjwỳr djwỳnh bôx gwaj kôt
baku'êja dja gwaj kuma. Ne kam akrànmã
amiwỳr amãr 'iryn 'ã badjukanga kêt. Ga,
pur kre djwỳnh kute pur kreja pumũ. Ne
kam djwỳ mex jamãr 'iry:ja pumũ. Nhym
kam kum ngo nhym arỳm na bixadjwỳr
mex ne. Nhym kam djwỳ arỳm apôx
ne 'y tỳx ne. 8 Dja gar kudjwa akrànmã
amiwỳr Bẽnjadjwỳr djwỳnh jamãr 'iry:n 'ã
adjukanga kêt. Mỳkam? Bir, arỳm bôx 'ỳr
gwaj kôt baku'ê 'ỳr.
9 Kwãrĩk wãnh abẽn prĩkam abenã
akabẽn kêt. Mỳkam? Bir, Metĩndjwỳnh
kute pãnh ar amã ajaxwe jarẽnh karõ.
Kwãrĩk wãnh abenã anhỹr kêt. Memã axwe
pãnh jarẽnh djwỳnh arỳm bôx 'ỳr.
10 Ga, me bakukãmãreja ma.
Metĩndjwỳnh kukwakam ujarẽnh djwỳnhja
ma. Bẽnjadjwỳr djwỳnh kukwakam ne
me memã ujarẽnh ar ba nhym me 'ã ari
meo bikẽnho ba nhym me amitokry maro
ba. Nãm me te meo anhỹro ba nhym me
akrànmã amiwỳr Metĩndjwỳnh jamãr 'iryn
'ã ukanga kêt. Dja gar me kudjwa ã amiwỳr
amãr 'iryo ane.
11 Nãm me te meo anhỹro ban te
mebê Metĩndjwỳnh kurêo ba nhym me
Metĩndjwỳnh'ã ukanga kêtkumrẽx. Me
ja ne me kĩnhkumrẽx. Ja ne gar aje
arỳm mar. Arỳm ne gar Djo'ã ujarẽnh
ma. Me bakukãmãre Djo te amitokry
kumex maro ban amim Bẽnjadjwỳr
djwỳnh mar'ã ukanga kêtkumrẽx. Ne
kam arỳm tokry mar'ã aminhinomã
amimẽ nhym Bẽnjadjwỳr djwỳnh arỳm
o djuw me:xkumrẽx. Tãm dja gar
ama. Ga, Bẽnjadjwỳr djwỳnh kum me
kaprĩ:kumrẽxja pumũ.
12 Akmere, àpnhĩre ar, ar aje memã
akabẽn jarẽnh nhym me kute amar pydji
kadjy djãm aje kam kôt Metĩndjwỳnh nàr
õ mỳjja'õ jarẽnhmã? Kati. Kwãrĩk wãnh
aje memã akabẽn pydjin arẽnhkôt memã
kàjkwa jarẽnh kêt. Kwãrĩk wãnh aje memã
akabẽn pydjin arẽnhkôt memã pyka jarẽnh
kêt. Memã ar akabẽn pỹnhbit ne arẽ. Aje
mrãmri mỳjjao anhỹrmã. Kambit memã
kum, "Nà. Dja ba ã o ane", ane. Nàr, aje
mỳjjao anhỹr kêtmã. Kambit memã kum,
"Kati. Dja ba o anhỹr kêt", ane. Jabit
memã arẽ. Memã akabẽn pỹnhbit ne arẽ.
Kwãrĩk wãnh memã akabẽn jarẽ ne me kute
ar amar pydji kadjy kôt memã apỹnh mỳjja
jarẽ kêt. Metĩndjwỳnh ren ar amã ar ajaxwe
jarẽ.

*Me kute aben mar ne Metĩndjw*ỳnhmã
abeno à'wỳr.
13 Dja gar ajõ akaprĩ jabej Metĩndjwỳnhmã
amijo a'wỳ. Nàr, ar ajõ akĩnhkumrẽx jabej
angrerkam kum amikĩnh jarẽ.
14 Djã ne ar akam me'õ kanê? Gê amiwỳr
me kute Jeju nhõ me jao ba djwỳnh 'wỳn
amiwỳr aro bôx. Gê ar Metĩndjwỳnhmã o
a'wỳn arỳm Bẽnjadjwỳr djwỳnh kukwakam
kangôo kungrà. Kangô kute rõnykangô
pyràkjao kungrà. 15 Ne Bẽnjadjwỳr djwỳnh
kute me'õ kanêjao mexmã tu amim kamn-
hĩxkumrẽx ne kum o a'wỳ nhym arỳm ar
kabẽnkôt o mex ne kum tỳx jadjà. Amrẽbê
kute àpênh jaxweo ba jabej dja arỳm axwe
maro aknon kam ngryk kêt ne.
16 Dja gar ajaxwe'õkam akaprĩn 'ã abenmã
amikôt amijarẽ. Ne kam Metĩndjwỳnhmã
abeno a'wỳ nhym arỳm ar ajo mex. Godja
gwaj bajaxwe kêt jabej ne kum badjà'wỳr
jabej. Ne badjà'wỳr'ã batỳx ne 'ã bad-
jukanga kêt jabej nhym kam Metĩndjwỳnh
arỳm gwaj bakabẽn kôt àpênh rax.
17 Be, djãm Erijbê wajanga? Kati. Erij
umar kute mrãmri ne gwaj badjumar
pyràk. Ne kam Metĩndjwỳnhmã kàjkwa
ngrà'ã à'wỳr tỳxkumrẽx. Nhym arỳm kôt
namẽ amexkam kàjkwa ngràbit. Ne ajte
namẽ amexkam kàjkwa ngrà ne. Ne ajte
namẽ amexkam tãm ne. Ne ajte nakam
kàjkwa ngrà ne. 18 Ne kam ajte kum na'ã
a'uw nhym kabẽn kôt ajte na axidjuw.
Axidjuw nhym kam djwỳ ajte ingrõt. Dja
gwaj ã Metĩndjwỳnhmã badjà'wỳro ane
nhym ã gwaj bakabẽnkôt àpênh raxo ane.
19 Akmere, àpnhĩre ar, gêdja ar akam me'õ
Metĩndjwỳnh kabẽn katàtja bê ate amijo ba
jabej. Nhym me'õ akubyn Metĩndjwỳnh'ỳr
o akẽx jabej. 20 Mỳj dja kute arỳm 'ỳr o
akẽxkam kuma? Bir, me'õ kute akubyn 'ỳr
o akẽxja ne axwebê utà nhym Metĩndjwỳnh
arỳm me biknor tokry djàbê utàn kam kum
apỹnh axwe djàri krãptĩ akno.

Pedru kute memã pi'ôk kumrẽx no'ôk ne ja.

Jejukôt ba djwỳnhbê Pedru ne mebê idjaer kute amim Jeju marjamã pi'ôk no'ôk ne. Ar ja ne ar apỹnh pykakôt ajmà nhym me Jejukôt aro ajkẽ ne. Nhym kam Pedru kute aro tỳx ne o kĩnhmã arkum pi'ôk no'ôk ne. Ne arkum,

—Mrãmri ne gwaj pykajabê babari Jejukôt batokry. Te batokry gwaj Jeju'ã bangrà tỳx. Arỳm gwaj bakutêp gwaj bakĩnh djà dji. Gwaj Jeju'ã amijakren kudjwa te batokryn tu amikajmãtã Jeju kamnhĩx ne bakĩnh. Nãm ã Pedru arkum ane.

1 Ibê Pedru. Jeju Kritu ne ijano ba memã 'ã idjujarẽnh ar iba. Ba ne ba pi'ôk no'ôkkam ar amã ikabẽn jarẽ. Amrẽbê gar apỹnh me õ pykakôt aben bê abingrànhja nhym me kute ar ajo me bajtemo baja ba ar amã ikabẽn. Pykabê Põtukam, Garaxakam Kapadôkam, Adjijkam, Bixinijkam, ar aben bê abingrànhja, ba ar amã ikabẽn jarẽ.

2 Metĩndjwỳnh, me Babãm djwỳnh arỳm amijo ar apytà. Amrẽbê: mỳjja kunĩ kator kêtri amijo ar apytà. Kute prĩne amikukãm mỳjja kunĩ markam amijo ar apytà. Karõ ne ar ajo mexo ba gar arỳm kôt amextiren ajmã akute kêt ne ar aba. Ne kam katàt Jeju Kritu kabẽn man kôt ar amijo aba. Amrẽbê: ne me bakukãmãre mry kamrôo me kaprêk nhym Metĩndjwỳnh arỳm me axwe maro aknon mekam ngryk kêt ne. Jakamdjwỳ arỳm Kritu pĩte'ykam ty nhym kamrô prõt. Kam ne Metĩndjwỳnh arỳm ar ajaxwe maro aknon ar akam ngryk kêt.

Gê tu kum ar akaprĩ:kumrẽx* gar adjumar mexo amũ amikamẽn arỳm adjumar mexkumrẽx ne.

Mỳj ne me kute amiwỳr kamnhĩxmã?
Rõ 8.29; Ep 1.4; A Xim 1.9; Ped k 2.9

3 Ba Metĩndjwỳnhmã mextire jarẽ. Metĩndjwỳnh ne ra:xkumrẽx. Kubê Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu Bãm. Ta ne ukaprĩ ra:xi. Ukaprĩ raxkôt ne arỳm gwaj bamã amak bô. Ga, me nã kurũm apôxkam me umar djà nyja pumũ. Metĩndjwỳnhdjwỳ ne gwaj bajamak bô gwaj arỳm badjumar djà nyn kam bamã katàt amijo baba prã:m ne bamã Metĩndjwỳnh kĩ:nhkumrẽx. Jeju Kritu tyk ne akubyn tĩnkam ne arỳm gwaj bamã bajamak bô gwaj arỳm badjumar djà ny. Kute gwaj bamã bajamak bônhkam gwaj tu 'ỳr babôxmã kamnhĩxkumrẽx. Dja gwaj 'ỳr bôx ne kôt ar baba rã'ã: rã'ã ne. 4 Nhym kam arỳm gwaj bamã mỳjja mexti:re ngã, gwaj bamã mỳjja kume:x ngã. Djãm mỳjja rerekmã? Kati. Djãm punumã? Kati. Mỳjja mex rã'ã: rã'ã ne. Kàjkwa djwỳnhkam ne arỳm ar amã kudji.

5 'Itỳxo Metĩndjwỳnh kute mã amim ar apytàr mex ne ar ajo ba. Gar tu amim markumrẽx nhym kute mã 'itỳxo ar apytàr mex ne ar ajo ba. Dja mã amim ar ajo ba: nhym me kute aminhinomã amimẽnh djà nhõ akati arỳm bôx. Bôx nhym arỳm prĩne amimex kôt ar ajo mexkumrẽx.

6 Jakam godja gar apỹnh mỳjjakam akaprĩ jabej. Me kum ar akurê nàr akanê nàr anhõbikwa'õ abê tyk nàr mỳjja 'õdjwỳkam akaprĩ jabej. On dja akaprĩ kêt ne. Dja te akaprĩn akĩnhti:re. Mỳkam? Bir, dja gar Metĩndjwỳnhkôt amexti:rekumrẽx. Ja ne gar amiwỳr kam ama. Kam ne gar akĩnhti:re. Akaprĩ japôkmã akĩnhti:re.

7 Ga, kẽn karỳrkam punu kunĩ kator kadjy me kute kuwykam adjwỳrja pumũ. Nhym kam arỳm mexkumrẽx. Ar gadjwỳ dja me kum ar akurê nàr akanê nàr anhõbikwa'õ abê tyk nàr mỳjja 'õdjwỳkam akaprĩ jabej. Kam dja gar amim Metĩndjwỳnh man amim maro amũ amikamẽn arỳm mar rax ne. Aje Metĩndjwỳnh mar raxkam akĩnhkumrẽx. Kam akĩnho kẽn karỳrkam me kĩnhja jakrenh me:x ne. Kẽn karỳr dja on akuno. Nhym be, ar ga dja gar tu amim Jeju Kritu mar raxkumrẽx nhym akubyn bôx ne apumũn ar ajã amim,

—Be, inhõ me wã mex djô'ã ne me mã imex jarẽn irax jarẽ ba kam arỳm ikĩnhkumrẽx, ane. Dja ã ar amex djô'ã ane.

8 Ar ga ne gar omũnh kêt. Te aje omũnh kêt ne amã abê:kumrẽx. Te jakam aje omũnh kêt ne aje tu amim markumrẽxkam arỳm akĩ:nhkumrẽx ne te: aje akĩnh'ã memã amijarẽnh mex prãmje. 9 Metĩndjwỳnh kute ar apytàrmã gar tu

* 1:2 Djãm ar ga ne gar adjukaprĩ nhym pãnh arỳm kum ar akaprĩ Kati. Ta ne tu kum ar akaprĩkumrẽx.

amim Kritu markumrẽx nhym arỳm ar
apytà gar kam arỳm akĩ:nhkumrẽx.
10 Djãm amrẽbê: ne Metĩndjwỳnh kuk-
wakam kabẽn jarẽnh djwỳnh kute gwaj
bapytàr mar? Mỳjjao Metĩndjwỳnh kute
gwaj bapytàrmã djãm me kute mar? Kati.
Nãm me memã kum,
—Metĩndjwỳnh ta dja ĩ tu kum me
kaprĩkumrẽx, anhỹro ba. Jabit ne me arẽ.
Ne kam te: kute amikukãm gwaj bapytàr
mar mex prãmje. Nãm me te: kute marmã
prĩne pi'ôkkôt abenã Metĩndjwỳnh kabẽn
jarẽn abenmã kum,
11 —Je tô, mỳj xêja ne Metĩndjwỳnh ta tu
mekam ukaprĩkumrẽx? Mỳj dja me utàr
on? Nhỹnh amex jakam dja ã meo ane?
Nãm me ã amim ane. Nhym Kritu Karõ me
kadjwỳnhbê amijo kajkep ne memã Kritu'ã
ajarẽ. Nãm memã kum,
—Dja tokryn kam ĩ arỳm raxkumrẽx.
Nãm ã Karõ memã ane nhym me te: kute
amikukãm gwaj bapytàr mar mex prãmje.
Mỳjjao kute gwaj bapytàr ja te kute mar
mex prãmje.
12 Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm memã
kum,
—Djãm me ajã ne ba ikabẽn ja jarẽ ga
me te: aje mar mexmã? Kati. Tũ:mràm
me akamingrãnyre'ã ne ba ikabẽn jarẽ,
ane. Metĩndjwỳnh memã ane nhym kam
'ãtũmkam ujarẽnh djwỳnh ar arỳm kàj bê
ar amã Kritu'ã ujarẽnh ny jarẽ. Kute kàjkwa
kurũm memã Metĩndjwỳnh Karõ janorkôt
me ar amã arẽ gar gajbit arỳm ama. Kadjy
mrãnh djwỳnhdjwỳ te kute mar prãmje gar
gajbit arỳm ama.

Me mexti:ren axwe kêt ne ar ba'ã kute memã karõ.
Ep 4.1; Kor 1.10; Tex k 2.10; Xit 2.14

13 Ar aje markam dja gar ano tỳx ne
ajamak mex ne ajaxwe kêt kadjy amijãno
djan mrãmri akĩnh djàkam amakkumrẽx.
Kwãrĩk wãnh kam amak katẽri 'ã adjukanga
kêt. Dja Jeju Kritu bôx ne arỳm memã
amijo amirĩt ne arỳm ar amã akĩnh djà
nhõrkumrẽx. 14 Ga, me prĩre kute nã kabẽn
mar ne kôt kute amijo baja pumũ. Ar
gadjwỳ dja gar Metĩndjwỳnh kabẽn man
kôt ar amijo aba. Amrẽbê ne gar ajamakkre
kêt ne amã mỳjja punu kĩnh. Kwãrĩk wãnh
akubyn amã kĩnh kêt. 15 Metĩndjwỳnh ne
mexti:ren axwe kêtkumrẽx. Ar ga dja gar
Metĩndjwỳnhkôt amextiren ajaxwe kêt ne
ar aba. Amrãnh kunĩkôt ajmã akute kêt
ne ar aba. Metĩndjwỳnh ta ne amiwỳr
ar ajuw ne ar ajo ba. 16 Amrẽbê: ne me
bakukãmãremã kum,
"Ba ne ba imexti:ren ijaxwe kêtkumrẽx ne
ar iba.
Dja gar ikudjwa amextiren ajaxwe kêt ne ar
aba."
Nãm ã me bakukãmãremã ane nhym me
arỳm 'ã pi'ôk no'ôk. Kam dja gar amexti:ren
ajaxwe kêt ne ar aba.
17 Kàjkwakam me Babãm djwỳnhmã ne
gar amijo a'uw. Ta ne kute me kunĩ axwe
markam kute memã axwe pãnh jarẽnh. Me
kute axwekôt amijo badjàri 'ãnh dja memã
pãnh jarẽnho tẽ. Dja katàt me kunĩmã pãnh
jarẽ. Ar gadjwỳ kute ar amã ajaxwe pãnh
jarẽnh karõ amijãno djan ar aba. Ga, me me
bajtem nhõ pykakam ar bakam amijãno ãm
ne katàt kute amijo baja pumũ. Ar gadjwỳ
pykakam ar abari amã Metĩndjwỳnh py-
man amijãno dja. Ajaxwe kêt kadjy amijãno
djan katàt ar amijo aba.
18 Amrẽbê ne gar te ajaxwe kêtmã ar
akukãmãkjê kukràdjà kôt amijo aba ka-
jgo:n ajaxwe rã'ã. Nhym kam Kritu arỳm
ar ajaxweo pãnh nhym kam Metĩndjwỳnh
arỳm tu ar amã axwe kêt jarẽ gar kum
ajaxwe kêt. Djãm kryt jakao nàr kẽn karỳro
ne ar ajaxweo pãnh? Kati.
19 Metĩndjwỳnh ne kum kra kĩ:nh. Nãm
te kum kĩnh ne arỳm pykamã ano nhym
arỳm amikamrôo ar ajaxweo pãnh. Ga, me
bakukãmãre kute mrykĩ'ãtomti par ne kute
Metĩndjwỳnhmã bôrja pumũ. Mry punu
kêt ne prĩne kà mex ne me kupa. Kritudjwỳ
ajmã kute kêt ne axwe kêtkumrẽx ne arỳm
ar ajaxweo pãnh. Pĩte'ykam ne kamrô prõt
ne arỳm tyn kam arỳm o ar ajaxweo pãnh.
Kam dja gar amijãno djan katàt ar amijo
aba.
20 Mrãmri ne Metĩndjwỳnh amim Kritu'ã
karõkumrẽx. Amim tyk'ã karõkumrẽx.
Pykamẽ kàjkwamẽ mỳjja kunĩ kêtri ne
amim 'ã karõkumrẽx. Ne kam 'ãtũmkam
arỳm ar akadjy Krituo amirĩt ne. Mỳjja kunĩ
kute aminhinomã amimẽnh djà nhõ akati
jakam arỳm o amirĩt ne. 21 Nãm ar akadjy
o amirĩt gar aje kôt tu amim Metĩndjwỳnh
markumrẽx. Nãm o amirĩt nhym ty nhym
akubyn o tĩn ne amiraxo o rax nhym arỳm

ra:x ne uma:kumrẽx. Mỳj kadjy? Bir, gar aje tu amim Metĩndjwỳnh markumrẽx ne aje amiwỳr kôt atĩn kamnhĩxmã. Ja kadjy ne akubyn Krituo tĩn nhym arỳm ra:xkumrẽx.

22 Jakam ne gar arỳm kabẽn katàt man kôt ar amijo aban arỳm ajmã akute kêt ne ar aban arỳm mrãmri amã me abê katàtkumrẽx. Jeju kukwakam me bakamyja amã me abê katàtkumrẽx. Kam, dja gar ã anen amim ajaxwe'õ'ã karõ kêtkumrẽx ne arỳm ar amã aben jabê:.

23 Ga, te bàygogo 'y mex ne punu prãmja pumũ. Nhym me bàygogo 'y mex kre nhym arỳm ingrõtja pumũ. Ar gadjwỳ ne me ar amã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ, Metĩndjwỳnh kabẽn kute mỳjja 'y pyràk ne me ar amã arẽ. Nhym me kute ar amã arẽnhja ne kute me àkre pyràk. Djãm Metĩndjwỳnh kabẽn punu prãm? Kati. Mex rã'ã: rã'ã. Tãm ne me ar amã arẽ gar aman arỳm tu amim Metĩndjwỳnh markumrẽx. Nã gãm ar mỳjja nhingrõt mãn pràbê tu amim markumrẽx. Nhym kam arỳm ar amã ajamak bô gar arỳm adjumar djà ny kute mrãmri ne me prĩre bixadjwỳr nykam umar djà ny pyràk. Ne kam arỳm amã Metĩndjwỳnh kĩ:nh ne aje mar prã:m ne aje katàt amijo aba prã:m ne. Metĩndjwỳnh ne amikabẽn pỹnh ne arẽ. Djãm kute atemã kabẽn 'õ jarẽnhmã ne kute o kabẽn tũm japanh ne o biknormã? Arkati. Kute amikabẽno biknor kêtkumrẽx. 24 Ikabẽnja kôt ne me amrẽbê: me bakukãmãremã kabẽn jarẽn memã kum,

"Ga, bõja pumũ. Bõ tĩn 'ikrãnne ne arỳm mjô. Me badjwỳ ne gu me bakunĩ batĩn ne ar baba 'ikrãnne.

Ga, pidjôrã mexkumrẽxja pumũ. Pidjôrã mex 'ikrãnne ne arỳm rôrôk ne. Me badjwỳ ne gu me bamex 'ikrãnne.

25 Nhym be, Metĩndjwỳnh ne amikabẽn pỹnh ne arẽ. Djãm kute iby atemã kabẽn 'õ jarẽnh ne kute o kabẽn tũm japanh ne o biknormã? Arkati. Kute mar tỳx rã'ã: rã'ã ne."†

Nãm me ã me bakukãmãremã ane. Kam ne gwaj kabẽn mar pỹnh. Amrẽbê ne me kàj bê ar amã Kritu'ã ujarẽnh ny jarẽ. Kabẽn pydjin arẽ gar mar pydji.

2

1 Me kute ar amã Kritu'ã ujarẽnh ny jarẽnh ar aje mar pydjikam
on wãnh me kàxã akabẽn punu kanga.
Aje memã ajêxkôt me noo abiknor on wãnh kanga.
On wãnh ajêx ne aje amijo Jeju mar mexja kanga.
Me'õ nhõ mỳjja'ã angryk on wãnh kanga.
Akabẽn punu kunĩ on wãnh kanga.

2 Metĩndjwỳnh kabẽn kute me kà kangô pyràk dja ga amã kĩnh. Aje me prĩre rwỳk ny pyràk kute kum kà djành pyràk ã amã kabẽn kĩnho ane. Ne kabẽn maro tẽ:n maro amũ amikamẽn mar ra:x ne. 3 Aje arỳm amim Bẽnjadjwỳr djwỳnh mex kakinhkam dja ga ã amã kabẽn kĩnho ane.

*Kute Kritu'ã k*ẽn jakre.

4 Kritu ne kute kẽn pyràk. Nhym be, kẽn ne tĩn ne ar ba kêt. Nhym be, Kritubit ne tĩn ne ar ba. Kute kẽn pyràk gar arỳm 'ỳr bôx. Nhym me kwỳ arỳm kanga. Nhym be, Metĩndjwỳnh ta arỳm amijo utà. Kute o me utàr kadjy arỳm amijo utà. Kum kĩ:nhkumrẽx kute mrãmri ne me kum kẽn pãnh rax kĩnh pyràk.

5 Ar gadjwỳ ne gar aje apỹnh kẽn pyràk. Nhym be, kẽn ne tĩn ne ar ba kêt. Ar gajbit ne gar atĩn ne ar aba. Aje apỹnh kẽn pyràk. Ga, me bakukãmãre kute kẽno Metĩndjwỳnh nhõ kikreti nhipêxja pumũ. Ar gadjwỳ ne Metĩndjwỳnh arỳm ar ajo kran ar amã Karõ jano nhym kam arỳm ar akam nhỹn ar ajo ba. Gar kam arỳm abeno anhõbikwa mexo mõ. Nãm ar ajo kute mrãmri ne kẽno kikreti nhipêxo mõr pyràk. Ne kam ajte amim ar apumjuw, kute ar ajo me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnhmã ne ar apumjuw. Ga, me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh kute Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam kum mry bôr nhym kum kĩnhja pumũ.

Ar gadjwỳ Karõ kute ar ajo bakam ne gar kum apỹnh kĩnh djà nhõro aba nhym kum kĩnh. Ar aje tu amim Jeju Kritu markam ne kum kĩnh. 6 Be, nhym kam Metĩndjwỳnh kẽn'ã Kritu jakre. Kẽn pãnh raxja, me kum kĩnhja'ã ne akren me bakukãmãremã kum,

"Ota ba krĩraxbê Xijãokam kẽno kikremo kajpa nhym dja. Kẽn mexkumrẽx,

† 1:25 Kute amikabẽn jarẽnh ne o biknor kêtkumrẽx. Kute apỹnh mỳjja jarẽnh kôt dja mỳjja kunĩ apôx mexkumrẽx.

kẽn pãnh rax ne ba amijo utàn
kudja.
Me kute tu amim kẽnja markumrẽx dja me
pijàm kadjy kêtkumrẽx.”
Nãm Metĩndjwỳnh ã Kritu'ã me
bakukãmãremã ane nhym me arỳm 'ã pi'ôk
no'ôk ne. 7 Ar ga ne gar arỳm tu amim Kritu
markumrẽx ne arỳm amã kĩ:nh. Amã kĩnh
kute mrãmri ne me kum kẽn pãnh rax kĩ:nh
pyràk.

Nhym be, me amakkre kêtja ne me kute
amim Kritu mar kêt ne kanga. Nhym be,
Metĩndjwỳnh ta arỳm kàjmã kum rax kamẽ
nhym arỳm ra:x. Kritu'ã ne amrẽbê me
bakukãmãre memã ajarẽ. Nãm me memã
kum,
“E kum kẽn ja ne me kute kikreo ãm
djwỳnhja kute kikremã armã te
omũn kam bõm kumẽ.
Kẽn ja ne arỳm kute kikremo kajpar, kum
kajpar tỳxi”, ane.
Be ga, me bakukãmãre kute amrẽbê: memã
anhỹr kôt me arỳm kute Kritu kangaja
pumũ. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm
kàjmã kum rax kamẽ nhym arỳm ra:x ne.
8 Nãm me memã kum,
“Kẽn ne kute me par tok nhym kam me
rôrôk prãmkumrẽx”, ane.
Me amakkre kêt ne me kute me rôrôkja
pyràk. Nãm me kute amim Kritu mar
kêt ne kam arỳm me biknor tokry djàkam
akuno. Metĩndjwỳnh kute amrẽbê: me'ã
amim karõ kôt dja me arỳm akuno.

9 Nhym be, ar ga ne Metĩndjwỳnh arỳm
amijo ar apytà. Ar ga ne gar aje mrãmri
ne me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh
rũnh pyràk. Nhym Bẽnjadjwỳr djwỳnh ne
ar ajo ba. Ar abê Metĩndjwỳnh nhõ me
wỳnhkumrẽx nhym arỳm amim ar ajo ba.
Ar gajbit ne amim ar ajo ba. Amrẽbê ne gar
ajaxwe: ne aje mrãmri ne me akamàt kô
tykkam rôrôk baja pyràk. Gar ari ajaxweo
aba nhym Metĩndjwỳnh arỳm amiwỳr ar
ajuw ne ar ajo ba. Jakam ar aje mrãmri
ne me irãkam katàt ba pyràk ne katàt
Metĩndjwỳnh kôt ar amijo aba. Ne kam
arỳm memã ra:xmẽ mextire 'ã adjujarẽnh
ar aba. 10 Amrẽbê ne gar ate me kajgo kôt
ar aba. Nhym Metĩndjwỳnh arỳm jakam ar
ajo kran amikôt ar ajo ba. Amrẽbê ne kum
ar akaprĩ kêt. Ne kam arỳm jakam kum ar
akaprĩ.

11 Ga, me me bajtem nhõ pykakam ar baja
pumũ. Djãm me kute amikukràdjà kangan
me bajtem kukràdjà marn kôt amijo ba
prãm? Kati. Ar gadjwỳ ne gar me kum
Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja mẽ ro'ã ar aba. Me
kum amidjwỳnhbito kĩnh prãmkam axwe:.
Me axwe kôt ar ajaxwe pyma:. Djãm ar
aje Metĩndjwỳnh kukràdjà kangan me axwe
kukràdjà 'amỳnh ne kôt ajaxwemã? Kati.
Kwãrĩk wãnh. Dja gar Metĩndjwỳnhmã
amijangri tỳx.

12 Me kute Metĩndjwỳnh mar kêtjamẽ ro'ã
ar abakam dja gar katàt ar amijo aba. Nhym
kam me ar apumũn arỳm ar ajã 'êx jabej ne
arĩk ar ajã kute,

—Ga, me axweja pumũ, anhỹr jabej.
Kwãrĩk wãnh rã'ã. Ar ga dja gar memã katàt
ar amijo aban adjukaprĩ. Katàt ar amijo aba:
nhym kam Kritu arỳm bôx. Bôx nhym me
arỳm amiman Metĩndjwỳnhmã kum,

—Mrãmri amexkumrẽx. Me kute amim
amarja katàt ar amijo ban ukaprĩ. Ba kam
gadjwỳ amex ma. Mrãmri amexkumrẽx,
ane. Dja me ar akatàt pumũn arỳm ã
Metĩndjwỳnhmã ane.

*Me kute me b*ẽnjadjwỳr kabẽn marmã.
Rô 13.1; Xit 3.1

13 Ba ar amã arẽ gar ama. Dja gar pykakam
me bẽnjadjwỳr kabẽn kunĩ ma. Mỳkam?
Bir, gar arỳm kàjkwakam anhõ Bẽnjadjwỳr
djwỳnh kabẽn maro aba. Ta ne arỳm ar amã
me'ã karõn ar amã,

—Pykakam ar anhõ bẽnjadjwỳr kabẽn
ma, ane. Kute ar amã anhỹrkam ar aje
pykakam anhõ bẽnjadjwỳrdjwỳ kabẽn
marmã. Bẽnjadjwỳr raxo kute me
bẽnjadjwỳr kunĩ jakrenhja dja gar kabẽn
ma. 14 Nàr me bẽnjadjwỳr kute atãri ar amã
ỹr ja dja gar kabẽn ma.

Metĩndjwỳnh ta ne ar amã me
bẽnjadjwỳr jano. Ta ne ar amã aje me kabẽn
marmã arẽ. Mỳj kadjy ne ar amã me arẽ?
Bir, dja me bẽnjadjwỳr me axweo bikẽnho
ba. Nàr, dja me katàt kute amijo bajamã
mex jarẽnho ba. Me kute ã meo anhỹr
kadjy ne ar amã me bẽnjadjwỳr jarẽ. Kam,
dja gar me bẽnjadjwỳr kabẽn man katàt
ar amijo aba. 15 Katàt ar amijo aba nhym
kam me kwỳ ar ajã kabẽn kajgo kumex jarẽ.
Me bẽn kati dja me ã ar ajã ane. Kwãrĩk
wãnh rã'ã. Ar ga dja gar arek katàt ar amijo
aban 'ã adjukanga kêt. Nhym kam amũ me

krãptĩ arỳm ar amexkôt ar apumũn arỳm me kabẽn kajgoja mar kêt. Nhym kam me arỳm anhikrên arek dja. Dja gar aje katàt amijo abao ã me kabẽn kajgoja nhityo ane. Metĩndjwỳnh kute ar amã 'ã karõ kôt dja gar ã ane.

16 Amrẽbê ne gar te ajaxwe kêtmã ne ajaxwe rã'ã. Jakam ne Kritu arỳm ar ajaxwebê ar apytàn arỳm ar amã tỳx jangij. Ar ajaxwebê ar atỳxkam ar ga ne gar arek mekôt ar aban adjumar mex. Arek mekôt ar abakam kwãrĩk wãnh arĩk ar aba kêt. Ga, me kwỳ kute,

—Ba ne ba arek mekôt ar iban idjumar mex, anhỹrja pumũ. Nãm me anen kam arĩk ar ban axwe:. Ne kam me kute mrãmri ne me kute kubẽkà mex jangjênh ne kadjwỳnhbê punu rã'ã pyràk. Kwãrĩk wãnh ã amijo anhỹr kêt. Ar ga dja gar abê Metĩndjwỳnh nhõ àpênhkumrẽx ne kum adjàpênh tỳx ne katàt kabẽn man kôt ar amijo aba.

17 Me kunĩ ar aje kàjmã memã rax kamẽnh kadjy dja gar amima. Jeju kukwakam ar aje meo akamyja ar amã me abê. Amã Metĩndjwỳnh rax pyman bẽnjadjwỳr raxja kàjmã kum rax kamẽ.

18 Me kute ar ajõ ar apa 'amỳnh gar memã adjàpênh kajgo ar aba ar, ar amã ne ba ikabẽn jarẽ. Dja gar akrànmã pykakam ar ajo ba djwỳnhmã adjàpênh katàt ne rax ma. Djãm ar ajo ba djwỳnh mex ne kabôt katikambit dja gar kabẽn kôt kum adjàpênh katàt? Kati. Àkrê prãmkamdjwỳ kum adjàpênh katàt.

19 Mỳj dja gar nẽn kam arỳm Metĩndjwỳnho kĩnh nhym ar amã mex jarẽ? Bir, dja gar katàt Metĩndjwỳnh kabẽn man kôt ar amijo aba. Nhym kôt me arỳm ar ajo ajkẽ gar kôt arỳm atokry ne akaprĩ ma. Kam dja gar Metĩndjwỳnho kĩnh nhym arỳm ar amã mex jarẽ.

20 Godja gar ajaxwe nhym me pãnh ar ajo bikẽnh jabej gar kam akrànmã amitokry mar jabej. Djãm kam gar arỳm Metĩndjwỳnho kĩnh nhym kute ar amã mex jarẽnhmã? Kati. Nhym be, godja gar katàt ar amijo aba nhym me arỳm kôt ar ajo bikẽnh jabej gar kam akrànmã atokry mar jabej. Katàt ar aje amijo abakambit dja gar arỳm Metĩndjwỳnho kĩnh nhym ar amã amex jarẽ. 21 Katàt ar aje amijo abakôt me kute ar ajo bikẽnh gar kôt atokry. Ja kadjy ne Metĩndjwỳnh amiwỳr ar ajuw ne ar ajo ba. Ga, Kritudjwỳ gwaj bakadjy tokryja pumũ. Gwaj baje kudjwa katàt amijo baban kôt batokry kadjy ne gwaj bakadjy tokry.

22 "Djã nãm Kritu axwe? Kati. Djã nãm memã 'êx ne me noo akno? Kati."*

23 Me kum àkjêrkam djã nãm amipãnh memã akij? Kati. Tokrykam djã nãm me kangrô? Kati. Nãm Metĩndjwỳnhmã amijarẽ. Kute katàt memã axwe pãnh jarẽnh djwỳnhkumrẽx jamã ne amijarẽ. 24 Kritu ta ne pĩte'ykam gwaj bajaxweo pãnh. Mỳj kadjy ne gwaj bajaxweo pãnh? Bir, gwaj bamã bajaxwe prãm kêt kadjy.

Ga, me tyk kum axwe prãm kêtja pumũ. Gwaj badjwỳ arỳm batykmãn pràbê bamã bajaxwe prãm kêt ne ar baban baje kabẽn marn kôt baje amijo baba prãm. Ja kadjy ne arỳm gwaj bajaxweo pãnh. Mry kà punuo ne me prĩne ôm nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm kôt gwaj bajo mex gwaj kam ã bamã bajaxwe prãm kêto ane. 25 Ga, mryo ba djwỳnh kêtkam mrykĩ'ãtomti arỳm no biknor ne ate ar baja pumũ. Ar gadjwỳ ne gar ate ar aba. Nhym be, jakam gar arỳm ajo ba djwỳnh Jeju'ỳr amijo akẽx ne kôt ar amijo aba nhym arỳm ar apytàro ba.

3

*Kute prõm*ẽ mjênmã abenã karõ.
Xit 2.2; Xim k 2.9, 3.11

1 Ẽ, ar apa, arỳm ar amjênwã, ar amã ne ba ikabẽn ne. Dja gar akrànmã amjên kabẽn maro aba. Ar ajõ amjên kute amim Metĩndjwỳnh kabẽn mar prãm kêt jabej ga dja ga katàt kabẽn kôt ar amijo aban ĩ arỳm 'ỳr o akẽx ne. 2 Godja te amim Metĩndjwỳnh kabẽn mar kêt ne arỳm apumũ. Katàt aje amijo aban amã Metĩndjwỳnh rax pymakôt arỳm apumũ. Ne kam amex kôt arỳm Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx ne tu amim markumrẽx.

3 Be, mỳj dja ga amexkam akute nhym me kum akĩnh ne? Djãm akunhêrkam nàr djãm akĩ prĩne mex nàr djãm apỹnh anhõ kẽn karỳrkam nàr djãm aje akà mex

* 2:22 Amrẽbê ne Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnhbê Idjaij ja jarẽ nhym kam Pedru kôt arẽ.

jangjênhkam? Djãm akunhêr jabit ne arỳm
kôt amex? Kati.
4 Bir, mỳj dja ga ga amexkam akute nhym
me kum akĩnh ne? Bir, dja ga anhõkre
kadjwỳnhbê akabẽn mexbit man memã
aprĩren akrànmã memã abẽn rereko aba
nhym me arỳm kum akĩnhkumrẽx. Nhym
kam Metĩndjwỳnhdjwỳ kum akĩ:nhkumrẽx
kute mrãmri ne me kum õ mỳjja pãnh ra:x
kĩnh pyràk.
5 Amrẽbê ne me bakukãmãre nire
kwỳ mextiren axwe kêt ne ar ba. Ne
Metĩndjwỳnh kanàrràm ar ban arỳm kabẽn
mexbit jarẽn akrànmã mjên kabẽn maro ba.
6 Ga, Xara kute Abraão kabẽn marja pumũ.
Nãm katàt kôt ar amijo ban kum rax jarẽnh
ar o ba. Ar aje Xara tàmdjwỳ pyràk dja gar
kudjwa amjên kabẽn man arỳm atĩn prãm
kêt.
7 Ẽ, ar apa, arỳm ar aprõwã, ar
amãdjwỳ ne ba ikabẽn ne. Kwãrĩk wãnh
amidjwỳnhbit maro aba kêt ne prĩne
amim aprõ maro aba. Ajitỳxo aje aprõ
jakrenhkam kum aprĩ:ren amã abê. Djãm
amã aprõ jabê kêt nhym Metĩndjwỳnh kute
amarmã? Aje kum amijo adjà'wỳr nhym
kute amarmã? Kati. Dja ga amã abê kêt
nhym Metĩndjwỳnh arỳm amar kêt. Nhym
be dja ga amã aprõ jabê nhym arỳm akabẽn
ma. Djãm apydji ne Metĩndjwỳnhkôt
atĩn ne ar abamã? Kati. Metĩndjwỳnh
djukaprĩkôt ne ga aprõmẽ kôt ar atĩn ne
ar abamã.

Me kute katàt amijo bamã.
Ep 4.1; Kor 1.10; Tex k 4.1; Ped k 2.12

8 Jakam ne ba ar akunĩmã ikabẽn. Gora ar
akunĩ axikôt abenmã akabẽn jarẽ. Kwãrĩk
wãnh amidjwỳnhbit maro aba kêt. Dja gar
aben maro aba. Kute me kamy kum kamy
jabê pyràk dja gar ã amã aben jabêo ane. Ar
amã aben kaprĩn amijo angrin akàtàm ne ar
abeno aba.
9 Kwãrĩk wãnh me'õ ar ajo ajkẽ gar
amipãnh o abikẽnh kêt. Nàr, kwãrĩk wãnh
me'õ ar amã akij gar amipãnh kum adjàkjêr
kêt. Ate dja gar kum akabẽn mex jarẽn o
djuw mex. Ar aje ã abenmã anhỹr kadjy
ne Metĩndjwỳnh amiwỳr ar ajuw ne ar ajo
ba. Ja dja gar aman ikabẽn kôt amijo ane
nhym Metĩndjwỳnh ĩ arỳm ar amã akĩnh
djà ngãn ar ajo djuw mex. 10 Amrẽbê: ne me
bakukãmãre memã kum,
"Ar adjumar mex ne atĩn 'iryn ar abamã
djãm ar amã ja kĩnh? Mỳj dja gar
kadjy amijon?
Bir, kwãrĩk wãnh akabẽn punu'õ jarẽnh kêt.
Aje me noo abiknor kadjy, kwãrĩk
wãnh memã ajêx kêt.
11 Godja me arĩk ar ban axwe on memã akàx.
Ar ga dja gar ajaxwe kêt ne amã me
kaprĩ.
Ar akunĩ abenkam adjumar mex kadjy dja
gar aben nêje aben jakren akabôt
katin ar aba ne 'ã adjukanga kêt.
12 Mỳkam dja gar abenkam adjumar mex?
Bir, Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute katàt
me kute amijo baja pumũnh.
Ne kam me kute kum amijo à'wỳrkam arỳm
kute me kabẽn marn kam kute me
kabẽn kôt memã ipêx.
Nhym be, me axweja ne Metĩndjwỳnh arỳm
mekam no kà nhàn ngryk ne arỳm
mebê aptà", ane.
Me kute amrẽbê: me bakukãmãremã
anhỹrkam dja gar ã amexo ane.
13 Ar amex prãmkam djãm me kute ar ajo
bikẽnh prãm? Kati. 14 Nàr gar katàt ar amijo
aba nhym me kôt ar ajo bikẽnh jabej gar
arỳm atokry. Atokry japôkmã akĩnh. Akĩnh
ja dja gar ama. Kwãrĩk wãnh kam ar amã me
uma kêt ne atĩn prãm kêt.
15 Ne ate Bẽnjadjwỳr djwỳnh,
Metĩndjwỳnh ma. Ne mexo umatija ma.
Ne ano tỳx. Amikôt aje memã amijarẽnh
kadjy ano tỳx. Dja me abej akukij ne amã,
—Mỳj ne ga aman arỳm, "Dja ba
Metĩndjwỳnh kôt itĩn ne ar iba rã'ã: rã'ã
ne", anhỹro aba? Mỳj ne ga ama? ane.
Dja me ã abej akukjêro ane ga kam amikôt
memã amijarẽn memã kum,
—Kritu ikadjy ty. Ba arỳm tu amim
markumrẽx. Kam dja ba Metĩndjwỳnh kôt
itĩn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Kwãrĩk
wãnh memã bêx kêt. Metĩndjwỳnh mexo
uma dja gar aman memã aprĩren memã
amijarẽ.
16 Dja gar katàt ar amijo aban amikam
ajaxwe'õ mar kêt nhym me arỳm ar ajã 'êx
ne memã kum,
—Djãm tãmwã katàt kute amijo ba got?
Kati, axwe, anhỹro ba. Kwãrĩk wãnh
rã'ã. Dja te me ar ajã anhỹro ba, ar ga
dja gar katàt amijo aba rã'ã. Ne katàt
amijo aba tãmtã: nhym kam me arỳm
ar akatàtkumrẽx kôt ar apumũn arỳm

amikam pijàm ne. Me amikam pijàmmã dja gar katàt amijo ar aba rã'ã.
17 Mỳkam ne me ar ajã kabẽn punu? Bir, godja Metĩndjwỳnh ar atokry'ã amim karõ jabej. Kute ar ajã amim karõ kôt ne me ar ajã kabẽn punu gar arỳm atokry. Ajaxwe kêt ne atokry. Ne te atokry ne Metĩndjwỳnhmãbit amexkumrẽx. Nhym be, me kwỳ axwekumrẽx nhym Metĩndjwỳnh arỳm memã axwe jarẽ nhym me arỳm tokry:. Nhym be, ga te ajaxwe kêt ne atokry, ja ne mex.
18 Be ga, Kritudjwỳ tokryja pumũ. Gwaj bajaxwekôt tokry. Gwaj bajaxwekumrẽx nhym ta axwe kêtkumrẽx ne arỳm gwaj bajaxwe pãnh tokry. Kute Metĩndjwỳnh'ỳr gwaj bajo akẽx kadjy tokry. Nãm me kubĩ. Kritu nhĩkumrẽx nhym me kubĩ. Nhym kam Metĩndjwỳnh Karõ akubyn o tĩn ne.
19 Amrẽbê: Nôwe me bakukãmãremẽ ro'ã ar bakam ne ngô me imex nhym me arỳm ty. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm me karõbê ijê. Me tĩn ne ar bari ne Metĩndjwỳnh arỳm Nôwemã Karõ jano nhym arỳm kum arẽ. Kum arẽ nhym kuman arỳm kàj bê me akren memã kum,
—Ar ajaxwe:. On wãnh ajaxwemã anhire. Nãm ã memã anhỹro ba. Kute kà raxo ãmri ne ã memã anhỹro ba.
20 Nôwe te memã ane nhym me axwe rã'ã ne. Nhym kam Metĩndjwỳnh ngryk tô:n te me kute amijaxwe krã'yrmã kam ama:. Nhym kam ngô arỳm me imex nhym me arỳm ty. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm me karõbê ijê. Nhym be, me ngrêrebit arỳm amim kabẽn ma. Ar kubê 8bit arỳm amim kabẽn man arỳm wãnh axwemã ire. Ne kam arỳm kàmã wadjàn kam tyk kêt. Ga, ar kute amim Metĩndjwỳnh mar ne arỳm kàkam ỹrja pumũ. Kam Metĩndjwỳnh arỳm ngôkam ar utàn ar aro ba.
21 Gwaj badjwỳ ne gwaj tu amim Kritu markumrẽx nhym me arỳm ngômã gwaj bajangij. Mỳj'ã ne ngô kurũm bajapôxja amijakre? Bir, Jejumẽ ro'ã akubyn batĩn'ã ne amijakre. Gwaj Jejumẽ ro'ã akubyn batĩnkam ne gwaj arỳm Jejukôt katàt ar amijo baba. Djãm mỳjja punu'õ gwaj banhĩ'ã atom nhym me gwaj bajã ku'õ? Kati Gwaj katàt ar amijo baban arỳm amim,
—Metĩndjwỳnh ne katàt ije amijo ibakôt kute imar, anen arỳm bakĩnhkumrẽx ne. Ja'ã ne ngô kurũm bajapôxja amijakre.
22 Mrãmri ne Jeju akubyn tĩn kàjkwamã wabin arỳm Metĩndjwỳnh djubôk'ãnh nhỹ. Bẽnjadjwỳr rax ne memã nhỹ ne kute raxo, umao mỳjja kunĩ, me kunĩ jakrenh. Kute kadjy mrãnh djwỳnhmẽ me bẽnjadjwỳrmẽ me 'itỳx kunĩ jakrenh mex ne kabẽno me anoro nhỹ.

4

*Me kute katàt Metĩndjw*ỳnh kabẽn kôt amijo ba'ã kute memã karõ.
Ep 4.17; Kor 3.5
1 Kritu nhĩkumrẽx ne arỳm gwaj bapãnh tokry. Ar aje ja markam dja gar amikukãm mã amim,
—Badjwỳ dja ba kudjwa itokry, ane. Dja gar ã amim ane. Mỳkam? Bir, dja gwaj kudjwa batokryn arỳm amim Metĩndjwỳnh mar tỳx ne kam arỳm bajaxwe prãm kêtkumrẽx 2 ne bamã mỳjja punu kĩnh kêt. Djãm me axwe kôt dja gwaj amidjwỳnhbito kĩnh kadjy amima, bamã mỳjja punu kĩnh kadjy amima? Kati:. Arỳm Kritu kudjwa batokrykam dja gwaj Metĩndjwỳnh kabẽn man kôt amijo baba kadjy amima.
3 Amrẽbê me kute Metĩndjwỳnh mar kêtja kôt gar amijo aban aprõ djwỳnh kupa'ã nàr amjên djwỳnh kupa'ã akurẽ aba. Ne amã mỳjja punu kĩnh. Ne kadjwati kangôkam* ajajbã. Ne me torkam abixaêr punu. Ne kadjwati kangôkam aben tỳx jabej. Ne mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêxmã amijarẽnho aba. Ja ne punu:re. Nhym Metĩndjwỳnh ar akam ngryk. Gar kam arỳm Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx ne tu amim markumrẽx.
4 Nhym kam me amakkre kêt arỳm ar ajã kabẽ:n. Me kute axweo ba tỳx rã'ãkam ar ajã kabẽn ne. Me abenmã kum,
—Je tô, mỳkam ne me arỳm gwaj bakôt bixaêr kêt? anen kam arĩk abenmã kum,
—Nãm gwaj ba kôt ar ba kêt. Axwe. Nãm me ã abenmã ar ajã ane.
5 Me wã dja me ĩ prĩne amijaxwe kôt Metĩndjwỳnhmã amijarẽ nhym arỳm memã axwe pãnh jarẽ. Kute memã axwe pãnh jarẽnh kadjy arỳm memã dja. Me

* 4:3 Mỳjja me kute o kõm ne kôt bibãnh kunĩja, kadjwati kangômẽ uba kangômẽ, mỳjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarẽ.

tĩnmẽ me tykmẽ arỳm memã dja. 6 Ẽ, me
arỳm tykja me tĩnri ne me memã Kritu'ã
ajarẽ. Mỳj kadjy? Bir, me tĩnri, pykakam
ar bari kute amijaxwe mar ne kam arỳm
tykkam Metĩndjwỳnhkôt tĩn ne ar ba kadjy
ne me memã arẽ.
7 Me kunĩ kute aminhinomã amimẽnh djà
nhõ akati bôx 'ỳr. Kam dja gar akrã mex
kadjy amiman ajaxwe kêt kadjy amijãno
djan kum akabẽno aba.
8 Ar aje Metĩndjwỳnhmã akabẽnkam
amex. Nhym be, ar amã aben jabêkam gar
arỳm ar amexo amũ amikamẽn arỳm ar
amexti:re. Kam ar amã aben jabê:. Dja gar
amã aben jabên arỳm aben jaxwe krãptĩo
aknon mar kêt ne.
9 Dja gar abenmã anhũrkwã jarẽn
abenkam aku. Kwãrĩk wãnh aben kàxã ar
anhõ mỳjja'ã maje amim,
—Mỳj kadjy dja ba kum inhõ mỳjja jarẽ?
anhỹr kêt. 10-11 Metĩndjwỳnh Karõ ne ar amã
adjàpênh djà'ã karõ. Apỹnh ar anhĩ djàri ar
amã 'ã karõ gar apỹnh adjàpênh djà maro
aba.
Ar ajõ aje memã kabẽn jarẽnh'ã kute
ar amã karõja, Metĩndjwỳnh kabẽnkumrẽx
dja gar memã arẽ. Kwãrĩk wãnh memã
kabẽn kajgo'õ jarẽnh kêt.
Ne ajte kute ar ajõmã aje meo djuw mex'ã
karõja dja gar memã mỳjja nhõro aba ne
me kadjy adjàpênhkumrẽx. Aje meo djuw
mex kadjy Metĩndjwỳnh arỳm ar amã tỳx
jadjà. Dja gar arerek kêt ne meo djuw
mexo aba. Metĩndjwỳnh ne ukaprĩ:kumrẽx.
Ar gadjwỳ dja gar adjukaprĩkumrẽx ne ar
adjàpênh djà'ã adjukanga kêt ne memã ad-
jàpênh ar aba. Memã adjàpênh kunĩkôt dja
me arỳm Metĩndjwỳnhmã mextire jarẽ. Ne
kum,
—Ga ne ga adjukaprĩ:kumrẽx. Akabẽnkôt
ne Jeju Kritu bôx. Ba arỳm tu amim
markumrẽx, ane. Metĩndjwỳnh ne ra:x ne
kute me kunĩo ba djwỳnh. Rax rã'ã: rã'ã ne.
Ne ren me kunĩ kum rax jarẽ. Mrãmri. Tãm
ne ja.

Me kum me kute amim Kritu marja kurê.
Mat 10.16; Dju r 16.1; Pir 1.29; Idja 12.3

12 Akmere, àpnhĩre ar, ba ar amã arẽ gar
ama. Ga, me kute kuwykam kẽn karỳr
jadjwỳrja pumũ. Me adjuw nhym ôr ne xêr
nhym mỳjja punu kunĩ apôx. Ar gadjwỳ dja
ar akaprĩ djà ar ajo ba gar atokry: ne. Birãm
ar amãbit ne kute me kute amim Jeju marja
tokry prãm kêt pyràk. Gar kam amim,
—Je tô ba ne ba ije amim Jeju maro
iba nhym itokry ja ijo ba. Mỳkam? ane.
Kwãrĩk wãnh amim ja jarẽnh kêt. 13 Be ga,
Kritu tokryja pumũ. Me kute amim Kritu
mar krãptĩdjwỳ kôt tokry. Ar gadjwỳ dja
gar kôt atokry. Kwãrĩk wãnh kam akaprĩ
kêt. Dja Kritu me:xkumrẽx ne uma:n arỳm
bôx. Godja jakam kôt atokry jabej dja gar
bôxkam akĩnhti:rekumrẽx.
14 Ar aje amim Kritu mar nhym me arỳm
kam kum ar akurê. Djãm kam ar akaprĩ
got? Ga, Metĩndjwỳnh Karõ ar amẽ amijo
kajkepja pumũ. Karõ ra:xkumrẽx ar amẽ
amijo kajkep. Kam te me kum ar akurê gar
akĩnhkumrẽx. Me ta ne me Kritu'ã kabẽn
punu. Nhym be, ar ga ne gar kum mextire
jarẽ.
15 Nhym be, dja ar ajõ aje me par nhym
me kôt ajo ajkẽ ga atokry. Nàr, adjàkĩnhĩ
nhym me kôt ajo ajkẽ ga atokry. Nàr
aje amim me kukjêr prãm nhym me kute
amã amijarẽnh ga aje amũ memã me arẽnh
prãm. Nhym me arỳm kôt ajo ajkẽ ga
atokry. Nàr ajaxwe 'õ nhym me kôt ajo
ajkẽ ga atokry. Djãm kam akĩnh? Kati.
Ajaxwekam akaprĩkumrẽx. Kwãrĩk wãnh ã
amijo anhỹr kêt.
16 Nhym be, aje mrãmri amim Kritu
markumrẽx nhym me arỳm kôt ajo ajkẽ ga
atokry. Kwãrĩk wãnh kam apijàm kêt. Dja
ga kam Metĩndjwỳnhmã rax jarẽn kum,
—Djũnwã, ije amim Kritu markam ne me
ijo ajkẽ ba itokry. Ba kam ikĩnhkumrẽx,
ane.
17 Apỹnh gwaj baje marja Metĩndjwỳnh
kute gwaj bajaxwe jabej amim gwaj
bakukjêrmã. Õ akati gwaj bawỳr bôx 'ỳr.
Gwaj bajo dja amim me kukjêrmo krax.
Gwaj bajo kute memo kraxkam mỳj dja ĩ
arỳm me amakkre kêtkam nẽ? Bir, dja me
axwe jabej amim me kukij nhym me arỳm
amijaxwe kôt kum amijarẽ. Nhym kam
arỳm memã pãnh rax jarẽ. Me kute Kritu'ã
ujarẽnh ny mar kêt pãnh tokry rax jarẽ.
18 Amrẽbê: ne me bakukãmãre ije ar amã
arẽnhja kôt memã kum,
"Metĩndjwỳnh kute me katàt kute amijo
baja pytàr ne tô, kam àpênh rax.

Nhym kam mã dja me axwemẽ me
kute Metĩndjwỳnhbê amijo akẽxja
mekam nẽ?
Bir, mrãmri dja memã pãnh jarẽ nhym me
axwe pãnh tokrykumrẽx."
Nãm me bakukãmãre ã memã ane.
19 Tãm ne ja. Metĩndjwỳnh kute ar ajã
amim karõ kôt dja gar katàt ar amijo aban
ajmã akute kêt ne ar aba. Ne te katàt amijo
aban arỳm atokry jabej. Kum amijarẽ gê ta
ar atokrykam ar apytà. Metĩndjwỳnh kute
ar anhipêx djwỳnh kute ar amarkumrẽx ne
ar ajã ukanga kêtkumrẽx. Kum amijarẽ gê
ta ar ajo ba.

5

*Kute meo ba djw*ỳnhmã àpênh'ã karõ.

1 Ar akam ar abê Jeju nhõ me jao aba
djwỳnhwã ba ar amã ikabẽn jarẽn ar ad-
jàpênh djà'ã ar amã karõ. Dja gar ikabẽn
ma. Ota, badjwỳ ibê Jeju nhõ me jao iba
djwỳnh. Ba ne ba Kritu tokrykôt omũ. Dja
ba ajte omũ. Djãm rerekren kajgo ba omũ?
Kati. Dja ra:x ne uma: ba arỳm omũn kôt ar
iba.
2 Ga, me kute me õ krito djuw mex nhym
memã abatànhja pumũ. Ar gadjwỳ dja gar
wãkam me kute amim Jeju marmã arẽnho
aba. Memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnho
aba gê me mar mexo amũ amikamẽn mar
rax ne. Djãm me'õ ne kute ar amã ar aje
meo aba'ã àpnênh tỳx gar amã uman kabẽn
kôt ar aje me omũnho abamã? Kati. Ar ga
dja gar amã me omũnh kĩnh ne meo aba.
Djãm ar aje pi'ôk kaprĩbit mar ne aje amim
o adjàptàr kadjy meo abamã? Kati. Ar amã
me kĩnhkam dja gar me o aba. 3 Djãm ar aje
amiraxo adjàmran Metĩndjwỳnh nhõ me ja
janoro abamã? Kati.

Ga, mrykĩ'ãtomtio ba djwỳnh õ krit
kukãm katàt baja pumũ. Katàt ba nhym õ
krit arỳm kôt katàt amijo ba. Ar gadjwỳ dja
gar Metĩndjwỳnh nhõ me ja kukãm katàt ar
amijo aba gê me ajã amim, "Ba gêt kudjwa",
anen arỳm ar akudjwa katàt ar amijo ba.
4 Ga, me kute aben rer djàja pumũ. Kam
me'õ kute me kunĩ rerja dja kĩnh djà'ã arỳm
amim krãdjê byn kutu. Pi'ôo krãdjê tu.
Nhym kam pi'ôo krãdjê tẽmbê punu. Ar
gadjwỳ dja gar katàt õ me ja kukãm amijo
aba mex ne arỳm amim akĩnh djà by. Õ
me jao ba djwỳnh djwỳnh dja bôx. Jeju dja
bôx ne arỳm ar amã ar akĩnh djà mexti:re
ngã gar arỳm amim aby. Djãm ar akĩnh djà
rerekmã? Djãm punumã? Arkati. Kute ar
amã ar akĩnh djà nhõr ja dja mex rã'ã: rã'ã
ne.
5 Ar ajabatành nyredjwỳ, ba ar amã
ikabẽn jarẽ. Dja gar mebêngêt kabẽn ma.
Arỳm me abatànhkam dja gar me kabẽn
man kôt ar amijo aban amim,

—Djãm ije iraxo me akrenh? Kati. Ika-
jgo, anen abenmã amijo angrin akajgo.
Mỳkam? Bir, amrẽbê: me bakukãmãre
memã kum,
"Me amijo àmra prãmja Metĩndjwỳnh arỳm
mebê aptà.
Nhym be, me kute amijo kajgo
dja Metĩndjwỳnh tu mekam
ukaprĩkumrẽx", ane.
6 Metĩndjwỳnh 'itỳxo kubê kumkati dja gar
rax man kam arỳm amijo akajgo. Amijo
akajgo: nhym ĩ akati 'õkam arỳm kàjmã ar
akamẽn ar ajo rax ne. 7 Dja gar rax ma:n
kum ar adjumar punu djà kunĩ jarẽnho aba.
Kute ar amar ne ar ajo djuw mexo ỹrkam ã
kum anhỹro abao ane.
8 Ar ano mex ne amijã ano tỳx ne aminêje
rĩt. Ga, rop jamrexe kàr ar baja pumũ.
Nãm kute mry'õ krẽnmã abej ar ba. Akurê
djwỳnhbê Xatanajdjwỳ ne 'itỳ:x ne àkrê: ne
kabẽn 'itỳ:x ne me abej ar ba. Kute me'õbê
Jeju kurêmã nhym 'ã ukangamã ne abej ar
ba. 9 Dja gar tu amim Metĩndjwỳnh mar
tỳxkumrẽx ne 'ã adjukanga kêt ne o arỳm
Xatanajbê aptàn arek kubê dja. Xatanaj ar
abê Jeju kurê prãm ne ajte pyka kunĩkôt me
bakamydjwỳbê kurê prãm. Jeju kukwakam
ar aje meo akamyjabê kurê prãm nhym me
ar akudjwa arỳm tokry. Ja dja gar aman
kubê aptà.
10 Metĩndjwỳnh ta ne tu kum me
kaprĩ:kumrẽx* ne prĩne kute me kunĩo
djuw me:xkumrẽx. Ta ne Kritu djàpênhkôt
amiwỳr ar ajuw ne ar ajo ba. Dja gar õ
kàjkwakam kôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne.
Ja kadjy ne amiwỳr ar ajuw. Be, ar atokry
kàjbê 'irykam dja prĩne ar ajo mex. Ta dja
akubyn ar amã tỳx jadjà gar kôt adjãm tỳx
ne 'ã ar adjukanga kêtkumrẽx. 11 Gê me

* 5:10 Djãm me ba ne gu me badjukaprĩ nhym pãnh kum me bakaprĩ Kati. Me ba ne gu me badjukaprĩ kêt. Ta ne kum me bakaprĩkumrẽx.

kunĩ kum mex jarẽnh rã'ã: rã'ã ne. Gê me
kunĩmã rax rã'ã: rã'ã ne. Tãm ne ja.
[12] Ije ar amã ikabẽn jarẽnh ja ne ba
Xibanumã arẽ nhym arỳm 'ã pi'ôk no'ôk
gar arỳm amim arẽ. Me bakamybê Xibanu
ne tu amim Jeju markumrẽx ne 'ã ukanga
kêtkumrẽx. Ba ar amã ikabẽn jarẽnh 'ikrãn
nhym 'ã pi'ôk no'ôk ne. Ar akĩnhmã
ne ba ar amã arẽ. Ba ar amã mrãmri
Metĩndjwỳnh ta tu kum ar akaprĩkumrẽx
jarẽ. Kam dja gar tu amim markumrẽx ne
'ã adjukanga kêtkumrẽx.
[13] Krĩraxbê Babirônijkam me kute amim
Jeju mar ne ar aben pydjio baja ne me ar
amã kabẽn mex jarẽ. Metĩndjwỳnh kute
meo ba kadjy arỳm amijo me utà. Ar gadjwỳ
arỳm amijo ar apytà. Makôdjwỳ ar amã
kabẽn mex jarẽ. Tãm ne mã ikôt ajkamẽn
arỳm kute ikra pyràk.
[14] Dja gar abenwỳr bôx ne abenmã akabẽn
mex jarẽn aben pa krij. Ar amã aben
jabêkam aben pa krijn aben tatak ne.
Gê ar aje amim Kritu Jeju mar kunĩwã
umar mex. Tãm ne ja.

Pedru kute memã atãri pi'ôk no'ôk ne ja.

Jejukôt ba djwỳnhbê Pedru ajte arkum pi'ôk no'ôk ne. Tyk kêtri ne arkum pi'ôk no'ôk ne. Tekrekam Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh 'êxnhĩ bôxmã ne arkum arẽ ne kam arkum,

—Dja gar Jeju'ãbit angràn amũ aje maro amikamẽnh kadjy katàt ar amijo aba. Akati 'õkam dja Jeju akubyn bôx ne pyka jao apêx. Kam dja ar amã pyka jakam kukràdjà kĩnh rax kêt. Dja ĩ apêx gwaj Jeju akubyn bôx kamnhĩxbê ar baba. Nãm ã Pedru arkum ane.

1 Ba ibê Ximão Pedru. Jeju Kritu ne ijano ba 'ã idjujarẽnh ar iba. Ba ne ba ar amã ikabẽn ne. Gwaj Batĩndjwỳnhmẽ gwaj bapytàr djwỳnh ar ta ne ar arỳm gwaj bamã axwe kêt jarẽ. Jeju Kritubê ne gwaj bapytàr djwỳnh. Ar ta ne ar gwaj bamã axwe kêt jarẽ gwaj arỳm tu amim markumrẽx ne bamã kĩnhkumrẽx. Ar amã ne ba ikabẽn jarẽ.

2 Gê Metĩndjwỳnh tu kum ar akaprĩ:kumrẽx* gar adjumar mexo amũ amikamẽn arỳm adjumar mexkumrẽx ne.

Me ba mex'ã kute memã karõ.
Kô k 1.4

3 Metĩndjwỳnh ne mexo uma:n prĩne mex ne axwe kêtkumrẽx. Arỳm amiwỳr gwaj bajuw gwaj tu amim markumrẽx nhym 'itỳxkôt arỳm gwaj bamã Karõ jano. Ne gwaj bamã kabẽn jarẽ gwaj arỳm bamã kĩnh ne kôt ar amijo baban kam arỳm kôt batĩn ne ar baba rã'ã: rã'ã ne. Gwaj kam bajaxwe kangan bamex prãm. 4 Kôt ne kute gwaj bamã mỳjja jarẽnh mãmdji. Kute gwaj bamã mỳjja mexti:rekumrẽx jarẽnh. Dja gwaj amiwỳr mỳjjakam amakbê ta mexo bamex. Ja kadjy ne gwaj bamã mỳjja mexti:re jarẽ. Me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja ne me mỳjja punu kumexo ba. Me 'êxnhĩ. Me kum me kurê. Me ari prõ, mjên kupa'ã kurẽ ba. Me mỳjja punu kumex jao ba. Gwaj ba dja gwaj bamã mỳjja punu kĩnh kêt ne tu kangakumrẽx. Ja kadjy ne Metĩndjwỳnh gwaj bamã mỳjja mextire jarẽnh mãmdji.

5 Kute gwaj bamã mỳjja nhõrmã arẽnhkam
dja gar amikrà kêt ne amex. Arỳm ar aje tu amim Metĩndjwỳnh markumrẽxkam dja gar amex.
Amex ne ajte Metĩndjwỳnh mar mexo amũ amikamẽn mar rax ne.
6 Metĩndjwỳnh mar rax ne ajte ajaxwe kêt kadjy amijãno dja.
Ajaxwe kêt kadjy amijãno djan ajte Metĩndjwỳnh kôt ar amijo aba.
Kôt ar amijo aba'ã adjukanga kêt.
'Ã adjukanga kêt ne ajte mex kôt amex.
7 Mex kôt amex ne ajte Jeju kukwakam akamy arkam adjukaprĩ. Arkam adjukaprĩ kute me axikôt apôx abenkam ukaprĩ pyràk.
Arkam adjukaprĩn ajte amã me kunĩ jabê.
8 Dja gar ã aba mexo anen aba mexo amũ amikamẽn aba me:xkumrẽx. Ga, pidjô ô me:xkumrẽxja pumũ. Nhym me kum kĩ:nhkumrẽx. Ne kam kam kaprĩ kêtkumrẽx. Ar gadjwỳ dja gar aba me:xkumrẽx ne akajgo kêtkumrẽx nhym Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu arỳm kum akĩnhkumrẽx ne akam kaprĩ kêtkumrẽx.

9 Nhym be, godja gar ajõ aba mex kêt ne aba punu jabej. Aje mrãmri ne me no rã kute amybỳm mỳjja pumũnh kêt pyràk ne aje mar rerekre. Metĩndjwỳnh ne arỳm ar ajaxwe tũm maro aknon akam ngryk kêt. Nhym be, ar ga ne gar arỳm jao ajamak kêt katin arỳm mar kêt ne.

10 Kam, akmere, àpnhĩre ar, amibêx ne markumrẽx. Djãm mrãmri ne Metĩndjwỳnh amijo ar apytàn amiwỳr ar ajuw ne ar ajo bakumrẽx? Ja dja gar amibêx ne markumrẽx. Ne kam arỳm amim,

—Nà. Mrãmri ne Metĩndjwỳnh arỳm amijo ipytàn ijo bakumrẽx, ane. Dja gar ije ar amã arẽnhja kôt amijo aba mex ne kam Metĩndjwỳnhbê amijo akẽx kêtkumrẽx.

11 Dja gar aba mexo ane nhym kam arỳm Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu bôx. Kubê ne gwaj bapytàr djwỳnh. Dja bôx ne õ kàjkwamã ar ajo mõn ar ajo bôx ne arỳm ar amã,

—Aj. On amrẽ wadjà. Ota, ar anhõ mỳjja mexti:rekumrẽx. Ba dja ba ar ajo iba. Jakam

* 1:2 Djãm ar ga ne gar adjukaprĩ nhym pãnh arỳm kum ar akaprĩ Kati. Ta ne tu kum ar akaprĩkumrẽx.

dja ba me kunĩ:o iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Dja gar pykakam aba mexo ane nhym arỳm ar ajo bôx ne ã ar amã ane.

*Metĩndjw*ỳnh kabẽn pỹnh ne kute memã arẽnh.

Ep 4.1; Kor 1.10; Ped k 1.15; Ap 3.4

12 Kam dja ba ije ar amã ar aba mex ja'ã karõ 'ãno dja. Arỳm ne ba ar amã tãm jarẽ gar arỳm aman arỳm kôt amijo aba mex. Kwãrĩk wãnh rã'ã. Dja ba ajte ar amã tãm jarẽn ajte ar amã tãm jarẽ gar arỳm mar tỳx ne. Ne kam aba mex'ã adjukanga kêt.

13 Nã bãm amim,

—Pykakam itĩn ne ar ibari dja ba mã arkum arẽ gê ar mar tỳx. Tãm ne mexkumrẽx. Nã bãm ã amim anen kam arỳm mã ar amã arẽ. 14 Mrãmri ityk arỳm ijo rãm ne ja. Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu ne imã arẽ ba arỳm kuma. Ga, kubẽkàtio kikreja pumũ. Nãm me kungràn arỳm mã tẽ. Badjwỳ dja ba ty nhym inhĩ wãnh nõ. 15 Itĩnri dja ba ar amã karõ 'ãno dja. Ar aba mex'ã ar amã karõ 'ãno dja. Dja ba ty gar mã aba mex ne mar tỳx ne arỳm 'ã adjukanga kêtkumrẽx.

16 Gwaj banhõ Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu arỳm bôx ne 'itỳxkôt mỳjja pumũnh kêt nhipêxo ba. Bar memã 'ã idjujarẽnh ar iba. Djãm me kabẽn kajgokôt ne bar amijo iban arỳm ar amã me ujarẽnh kajgo jarẽ? Kati. Djã ne me ta amim,

—Ba dja ba memã 'ã ajarẽn prĩne idjujarẽnho irô mex gê me idjujarẽnh ma? Dja me kuman aben djô'ã amũ abenmã arẽnho ba, ane. Djã ne me ã amim anen 'êx ne arỳm amũ imã arẽ ba me ujarẽnh kajgoja man arỳm me ô'ã amũ ar amã arẽ? Kati. Ar ba ne bar Jeju pumũnhkumrẽx ne kam kôt ar amã 'ã ajarẽ. Jejubê ne Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê Kritu ne me kunĩ, mỳjja kunĩo ba. Bar omũn arỳm ar amã tãmja'ã ajarẽ.

17-18 Amrẽbê ne bar Jeju pumũ. Metĩndjwỳnh nhõ krãnhkam ne bar djan arỳm kam Metĩndjwỳnh kabẽn ma. Jejumẽ ro'ã ne bar djan arỳm kuma. Kakrã jadjênh tỳ:x ne me:xkumrẽx ne arỳm Jeju kuno bar omũ. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm kàjkwa kurũm Jeju'ã ar imã kabẽn jarẽ. Kakrã jadjênh tỳ:x kurũm ne ar imã 'ã kabẽn jarẽn kam,

—Ikra ne wã. Imã abê:kumrẽx. Ba kam kam ikĩnhkumrẽx. Nãm ã Jeju'ã ane bar arỳm kabẽn ma. Ga, Metĩndjwỳnh, me Babãm ta kute kum rax jarẽnhja pumũ. Kum kĩ:nh jarẽnhja pumũ bar arỳm kuma.

19 Be, nã bãm ar Jeju pumũn Metĩndjwỳnh kabẽn ma. Nhym be, amrẽbê ne me bakukãmãre Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽ. Metĩndjwỳnh ne kabẽn pỹnh ne arẽ gwaj mar pỹnh. Dja gwaj on Metĩndjwỳnh kabẽn mar 'ãno dja.

Ga, ngônh pôk kryre kute akamàt kô tyk kurwỳja pumũ. Me'õ ne o akamàt kurwỳ ne arỳm amim kam mỳjja pumũnho ba. Metĩndjwỳnh kabẽndjwỳ dja gwaj mar 'ãno djan arỳm mỳjja mar kêt maro tẽ. Arỳm mỳjja kute apôxmã maro tẽ. Dja gwaj mar 'ãno badjãmo tẽ:n arỳm mỳjja'ỳr o bôx ne arỳm prĩne mỳjja pumũnh mex ne.

Ga, umajỳrti noti kàjmã mrãnhja pumũ. Kàjmã mrã nhym me arỳm abenmã kum, "Arỳm akati 'ỳr", ane. Nhym kam akati ban arỳm akati nhym kam me arỳm mỳjja kunĩ pumũnh mex ne. Gwaj badjwỳ dja gwaj Metĩndjwỳnh kabẽn mar 'ãno badjãmo mõ:n arỳm Kritu'ỳr o babôxkumrẽx. Nhym kam arỳm akubyn bôx gwaj arỳm prĩne omũnh mex nhym arỳm me:xkumrẽx ne dja. Gwaj kam prĩne mỳjja kunĩ pumũnh mexkumrẽx.

20-21 Amrẽbê: me bakukãmãre Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽ nhym me 'ã pi'ôk no'ôk ne. Djãm kabẽn jarẽnh djwỳnh ta ne amikabẽn man o Metĩndjwỳnh kabẽn ne arẽ? Kati. Metĩndjwỳnh Karõ ta ne ngrẽk nhym kam kabẽn man Metĩndjwỳnh kabẽn kô:t arẽ. Karõkôt kute arẽnhkam djãm gwaj baje pi'ôkkam kabẽn jarẽnh kajgo ne tu kabẽn mar, tu mỳjja'ã kute kabẽn jarẽnhja mar? Kati. Gwaj ba baje tu mar kêt. Dja gwaj Karõ kumrẽx ma nhym arỳm gwaj bajamak bô gwaj kam pi'ôkkam kabẽn jarẽ. Ne kam arỳm kôt kuma.

2

*Me ta kute amijo 'êx ne kute Metĩndjw*ỳnh kabẽn jarẽnh.

Djuda 3

1 Nhym be, me bakukãmãre kwỳ ne me arỳm amijo 'êx ne memã kum,

—Metĩndjwỳnh kukwakam ne ba ar amã arẽ, anhỹro ba ne arỳm Metĩndjwỳnh kupa'ã memã mỳjja kwỳ'ã ujarẽnh ar

ba. Ar akamdjwỳ dja me kwỳ ta amijo Metĩndjwỳnh mar mex ne ate kupa'ã ar amã mỳjja kwỳ'ã ujarẽnh ar ba. Dja me 'êx ne kraxkam ujarẽnh mexkumrẽx. Ne ujarẽnho tẽ:n kam arỳm 'ênhôtkam kupa'ã ajarẽ:n kam arỳm me akwỳ noo akno. Ne arỳm Metĩndjwỳnh bê ar ajo akẽx. Dja me ajte Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ã memã kum,

—Djãm mrãmri ne Jeju me axweo pãnhkumrẽx? Kati. Nãm me 'êx, anhỹro ba. Anhỹro ba:n arỳm me aêrbê tyn arỳm me biknor tokry djàkam akuno.

2 Me 'êxnhĩ ja ne me prõ prãm, mjên prãm ar ba. Dja me krãptĩ me 'êxnhĩ man me kôt prõ prãm, mjên prãm ar ba. Nhym me kàtàm me omũn arỳm abenmã kum,

—Be, djãm me kute amim Jeju mar wãkam me mex got? Me axwe, anhỹro ba.

3 Me kute Metĩndjwỳnh'ã 'êxja dja me amim mỳjja rũnho atom prã:m ne Metĩndjwỳnh kupa'ã ar amã mỳjja kwỳ jarẽn arỳm ar anoo akno. Ga, me kute memã nêkrêx nhõr ne pãnh pi'ôk kaprĩ jamỳnhja pumũ. Ar gadjwỳ dja me ar ajo õ nêkrêx pyràk ne ar anoo aknon arỳm ar abê pi'ôk kaprĩ jamỳ. Djãm Metĩndjwỳnh ate krãn ar ban kute me mar kêt? Djã nãm õtdjwan me omũnh kêt? Kati. Dja me aêrbê mrãmri memã axwe pãnh jarẽnhkumrẽx nhym me arỳm me biknor tokry djàkam akuno.

4 Djãm me axwe kajgo? Djãm pãnh kêt? Kati. Metĩndjwỳnh kute memã axweo pãnhkumrẽx. Nhym kadjy mrãnh djwỳnhdjwỳ, djãm kute memã axweo pãnh kêt? Kati. Pãnh ne arỳm apa:rmã me biknor tokry djàkam me kumẽ. Ne kam akamàt kô tykkam mebê ijê, mrãmri me kute kàxiràxo me 'ãprekam me kute mebê ijê tỳx pyràk. Dja 'ãtũm nhym memã axwe pãnh jarẽnh nhõ akati arỳm bôx. Kute kam memã axwe pãnh jarẽnh kadjy Metĩndjwỳnh arỳm mebê ijê. Dja memã axwe pãnh jarẽ.

5 Me bakukãmãre Nôwe bu'ã me jadjwỳ, djãm me axwe kajgo? Kati. Me axwe kajgo kêt. Pãnh. Nôwe te kàj bê me kute katàt amijo ba'ã memã karõo ba nhym me axwe rã'ã ne. Memã 'ã karõo ba: nhym arỳm me'ã ngô tàm ne me kunĩ nhimex ne. Nhym be, Nôwemẽ Ar kubê 7bit ne Metĩndjwỳnh ngô tàmbê ar utà.

6 Krĩraxbê Xôtômamẽ Gomorakamdjwỳ djãm me axwe kajgo? Kati. Kajgo kêt. Pãnhkumrẽx. Arỳm ne Metĩndjwỳnh memã axweo pãnh nhym me kunĩ arỳm xêr nhym arỳm mỳjja pràbit nõ. Mỳj kadjy? Bir, jakam me amakkre kêt kunĩ kute mar ne kum Metĩndjwỳnh pymamã. Ja kadjy ne ã memã axweo pãnho ane.

7 Ne kam me'õbê Rodjwỳ. Ro axwe kêt nhym Metĩndjwỳnh arỳm utà. Xôtômakam ne me ari prõ, mjên kupa'ã kurẽ ban axweti ba. Nhym Ro axwe kêt ne arỳm mekam pijàm ne kaprĩre ne. 8 Ne me axwe kôt me omũn ne me maro ba. Ne kam me ô'ã akati kunĩkôt kadjwỳnhbê tokry. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm Ro pytàn arỳm me axwe kunĩ ga.

9 Ga, Metĩndjwỳnh kute Ro pytàr mar mexkumrẽxja pumũ. Me kute Metĩndjwỳnh mar ne kôt kute amijo badjwỳ ne Metĩndjwỳnh kute me utàr mar mexkumrẽx. Kute kaprĩbê me utàr mar mexkumrẽx. Me axwedjwỳ Metĩndjwỳnh kute mebê ijê mar. Mỳj kadjy dja mebê ijê? Bir, dja ĩ memã axwe pãnh jarẽ. Kute memã axwe pãnh jarẽnh kadjy dja mebê ijê.

10 Me kute Metĩndjwỳnh'ã 'êxja ne me kum amidjwỳnhbito kĩnh prãm. Ne kam kum mỳjja punu kĩnh. Me ja ne ba ar amã arẽnh 'ãno dja. Metĩndjwỳnh dja mebê ijê. Me kum me rũnh kunĩ kurên kum me uma kêt. Me amakkre kêt ne amijo àmra prãm ne tĩn prãm kêt ne tu me rũnh'ã kabẽn punu. Me kwỳ ne me te uma nhym me 'êxnhĩja tu me'ã kabẽn punu. 11 Nhym be, Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh umaro 'itỳxo kute me 'êxnhĩja jakrenh mex. Nãm me te 'itỳx djãm me kute Metĩndjwỳnhmã kum, “Me axwekumrẽx”, anhỹr mã? Kati.

12 Nhym be, me 'êxnhĩja ne me kute mry pyràk. Mỳj kadjy ne mry ar ba? Bir, me kute par ne kute kur kadjy. Me kute Metĩndjwỳnh'ã 'êxjadjwỳ. Mỳj kadjy ne me ar ba? Bir, dja Metĩndjwỳnh ĩ meo akno nhym me arỳm me biknor tokry djàkam akuno. Me kute mry pyràk ne kute me mar kêtkam tu me'ã kabẽn punu.

13 Me 'êxnhĩja ne me Metĩndjwỳnh kabẽn kupa'ã memã arẽnho ba. Kam, dja Metĩndjwỳnh memã axweo pãnh nhym me tokry:. Nãm me pijàm kêt ne a'uri axwe ban õ kwỳ krẽn kôt o ikõn kam ajbãn kurẽ

ban kam we kĩnhkumrẽx. Be, me ja ne me ar amã amibẽn amijo amran arỳm ar aro'ã krĩn aku. Ar aro'ã akun ar amã 'êx ne ar anoo biknoro ba. Ga, me kà mexkam mỳjja 'ôk, me ngrã 'ã arijkam punuja pumũ. Ar gadjwỳ ne me punuo ar apunu.

[14] Nãm me mebê prõ nàr mjêno àkĩnh kadjy ari no prõt ne kum axwe prãm. Nhym me kwỳ kute amim Jeju mar rerekre nhym me arĩk memã 'êx ne me noo aknon arỳm amiwỳr meo akẽx nhym me mekôt axwe. Nãm me kute amim mỳjja rũnho atom kadjy no mextire ne Xatanaj man kôt ar amijo ba. Me kute mrãmri ne me tàmdjwỳ kute ingêt kôt amijo ba pyràk. Metĩndjwỳnh ne amrẽbê: me'ã amim,

—Me wã dja ba me kanga nhym me arỳm me biknor tokry djàkam akuno, ane.

[15] Nãm me tu Metĩndjwỳnh nhõ pry kangakumrẽx ne arỳm me bakukãmãre Barãoja kôt ar amijo ba. Bedjo kute Barão djirja kôt ar amijo ba. Me'õ ne Barãomã kum,

—Dja ga Metĩndjwỳnhbê mebê idjaer kurên kum, "Dja ga mebê idjaero ajkẽ", ane. Ota, pãnh nêkrêx kumex. Nãm me ã Barãomã ane nhym arỳm kum nêkrêx kĩnh ne me kabẽn kôt me'ỳr tẽ. [16] Me'ỳr tẽ: nhym Metĩndjwỳnh arỳm õ mrymã me kabẽn jadjà nhym mry arỳm Barãomã kabẽn ne. Bibãnh ne axwe ja nêje kum kabẽn nhym arỳm Metĩndjwỳnhbê me kurê kêt ne.

[17] Be, me kute Metĩndjwỳnh'ã 'êxja ne me kabẽn kajgo jarẽnh kumex. Ga, ngômkwatikam arỳm ngô ngràja pumũ. Me kum kôr ne 'ỳr bôx nhym kam ngô kêt ne kre kajgo. Nhym me arỳm kam kaprĩ:re. Ar gadjwỳ dja me 'êxnhĩ Metĩndjwỳnh kupa'ã ar amã mỳjja kwỳ jarẽ: gar aman arỳm akaprĩ:re. Ga, kakũm kôk djàbêr tỳxkam arĩk baja pumũ. Djãm Metĩndjwỳnh ne me 'êxnhĩo ba? Kati. Mỳj kukràdjà punu kôt ne me ta arĩk ba. Kute kakũm arĩk ba pyràk. Kam ne me mekam kaprĩre. Metĩndjwỳnh dja tu akamàt kô tykkam me rẽnhkumrẽx nhym me arek kam ar ba rã'ã: rã'ã ne. Arỳm ne me kadjy akamàt kô tyk dji.

[18] Nãm me amijo 'êx ne amijo amran mã memã kum,

—Ba ne ba ikabẽn katàtkumrẽx, anhỹro ba. Nhym me kute amidjwỳnho kĩnh prãm arỳm mekôt axwe prãm. Nhym me 'êxnhĩja me kute amidjwỳnho kĩnh'ã memã àpnênho ba. Ne memã kum,

—Ajrã. Amidjwỳnho kĩnho aba. Dja ga ikõn kam ajbãn akurẽ aban abixaêr tỳ:x ne arỳm akĩ:nhkumrẽx, ane. Me ã memã anhỹro ba. Metĩndjwỳnh ajbir amiwỳr meo akẽxo mõ nhym me 'êxnhĩja arỳm memã 'êx nhym me arỳm me maro ba. Ne kam arỳm Metĩndjwỳnh bê amijo akẽx ne me 'êxnhĩ kôt amijo mõ.

[19] Xatanaj kute me 'êxnhĩja pa 'amỳnh tỳx ne amipunu kôt ar meo ba. Nhym kam me 'êx ne memã kum,

—Ikabẽnkôt dja ga amidjwỳnho kĩnho aba. Djãm aje amidjwỳnho kĩnh nhym Metĩndjwỳnh akam ngrykmã? Arkati. Dja ga amidjwỳnho kĩnh ne arỳm akĩnhbit, ane. Me kute Metĩndjwỳnh'ã 'êxja ne me ã memã anhỹro ba. Ba ar amã arẽ gar ama. Ga, me kute me pa 'amỳnh nhym me arỳm kum àpênh kajgo ne kaprĩ baja pumũ. Me kaprĩ ba:n te kute kubê amijo pôxmã. Me axwedjwỳ ne me axwe rã'ãn te ta axwe kêtmã. Me kute mrãmri ne me pa 'amỳnh tỳx nhym me te kute amijo pôx prãmjeja pyràk.

[20] Bir, godja me'õ jaxweja arỳm kute amim Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu marn 'ỳr akẽx, gwaj bapytàr djwỳnhja'ỳr akẽx ne me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêt djàpênh punujabê amiptà. Ne kam akubyn me axwe'ỳr akẽx ne ajte mekôt axwe jabej, mrãmri akubyn mekôt axwekam arỳm axwe ra:x.

[21] Be, katàt Metĩndjwỳnh kabẽn kôt kute amijo baja ne me'õja arỳm kute mar mex. Ne ren mar kêt ne ren kàjbê axwe. Nhym be, kati. Arỳm ne mar mex. Nãm te mar mex ne arỳm kubê amijo akẽx. Kam ne arỳm axwe ra:x ne. Metĩndjwỳnh me kute katàt amijo ba'ã kute memã karõkôt kabẽnja ne arỳm mar mex ne arỳm kubê amijo akẽx ne arỳm axwe ra:x ne.

[22] Amrẽbê: me bakukãmãre kabẽn kôt ne me'õja arỳm ã amijo akẽxo ane. Me bakukãmãre memã kum,

"Ropre ne arỳm õ jaĩn. Ne kam akubyn kukrẽ. Nhym me te angrô jamydjwỳ ku'õ nhym akubyn ngykam amirẽ."

Nãm me bakukãmãre ã me kute Metĩndjwỳnh markam kute kubê amijo akẽx'ã ã memã ane.

3

*B*ẽnjadjwỳr djwỳnh bôx djà nhõ akati'ã ujarẽnh.

1-2 Akmere, àpnhĩre ar, imã ar ajabê. Amrẽbê ne ba ar amã Bẽnjadjwỳr djwỳnh akubyn bôxmã arẽ. Pi'ôkkam ba ar amã arẽ. Ne kam pi'ôk jakam ba ajte ar amã arẽ. Ar aje mar tỳx rã'ã kadjy. Ije ar amã arẽnhkam ba akubyn ar ajo tẽn me bakukãmãre kabẽn'ỳr ar ajo bôx. Me bakukãmãre kwỳ ne mebê Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnhkumrẽx ne kukwakam memã kabẽn jarẽ. Bẽnjadjwỳr djwỳnh akubyn bôxmã arẽ ba ajte jakam ar amã arẽ. Bẽnjadjwỳr djwỳnh, gwaj bapytàr djwỳnh ne ar ijano bar memã 'ã idjujarẽnh ar iba. Dja gar ajte ar badjwỳ ar ima. Ar ije amrẽbê Bẽnjadjwỳr djwỳnh kukwakam ar amã katàt aje amijo aba'ã karõja dja gar ajte ama. Ar aje Bẽnjadjwỳr djwỳnh akubyn bôxmã mar tỳx rã'ã kadjy ba 'ỳr ar ajo bôx ne ajte ar amã arẽ. Ba ar amex man ã ar amã arẽnho ane.

3 Dja Bẽnjadjwỳr djwỳnh akubyn bôx 'ỳr nhym me arỳm gwaj bajaprỳ:. Ja kumrẽx ba ar amã arẽ. Dja me mỳjja punubit'ã amim karõn kum axwe prã:m ar ban arỳm gwaj bajaprỳo ban 4 gwaj bamã,

—Je tô nhỹnh? Djãm kute aminhõ akati jarẽnhja on bôxmã got? Adjàkamã mỳjja kunĩ kute aminhipêx kraxkôt kute amijo mõr tãmtã rã'ã. Me bakukãmãre kêt mỳrbê mỳjja tãm rã'ã. Djãm on õ akati bôxmã got? ane. Dja me ã gwaj bajaprỳo ane.

5 Djãm mrãmri ne we mỳjja kunĩ rã'ã nhym we Jeju akubyn bôx kêtmã? Kati. Ga, adjàkamã Metĩndjwỳnh kabẽn kôt kàjkwa katorja pumũ. Nhym kam ajte kabẽn kôt pyka ngô kurũm katon ngô kôt aminhipêx.

6 Nhym kam kabẽnkôt ajte ngô pykao ajkamuwn o aknon prĩne o ajkẽ. Ja ne me kute mar prãm kêtkumrẽx. Ne kam we mỳjja kunĩ rã'ã jarẽ. We Jeju akubyn bôx kêt jarẽ. Kati. Metĩndjwỳnh kabẽnkôt dja Jeju akubyn bôxkumrẽx.

7 Nhym be, jakam Metĩndjwỳnh ta amikabẽnkôt amim kàjkwamẽ pyka'ã ma. Dja kabẽnkôt xêr. Metĩndjwỳnh dja ĩ memã axweo pãnh. Me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtjamã axweo pãnh. Nhym kam me arỳm me biknor tokry djàkam akuno. Kamã, dja kàjkwamẽ pyka xêr.

8-9 Me kwỳ ne me amim,

—Bẽnjadjwỳr djwỳnh akubyn bôxmã amijarẽn kam ate ari amikrào ba. Nãm me ã amim ane. Djãm mrãmri ne Bẽnjadjwỳr djwỳnh amikrào ba? Kati. Akmere, àpnhĩre ar, ba ar amã mỳjja jarẽ. Dja gar amim markumrẽx. Dja kàjkwakam Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ã akati pydjibit apêx. 'Ã akati pydji apêx ja ne kute gwaj bajã amex krãptĩ: arỳm apêx pyràk. Ba ajte ar amã arẽ. Dja gwaj bajã amex krãptĩ:o kute 1.000 pyràk apêx. Gwaj bajã amex krãptĩ ja ne kute Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ã akati pydjibit apêx pyràk. Bẽnjadjwỳr djwỳnh ne kute amikrào ba kêt. Kabẽn pydji ne arẽ. Amikabẽn kôt dja bôxkumrẽx. Mỳkam ne amrẽbê bôx kêt? Bir, nãm ngryk tôn amiwỳr me amãr 'iryn amim,

—Djãm me'õ biknor ba kam ikĩnhmã? Kati. Me kunĩ amikam kaprĩren wãnh amijaxwemã irern kute iwỳr amijo akẽxkambit dja ba ikĩnhkumrẽx. Nãm ã amim anen amiwỳr me amãr 'iry. Kam ne amrẽbê bôx kêt. Nhym be, dja mrãmri akubyn bôxkumrẽx.

10 Dja te amiwỳr me amãr 'iryn arỳm gwaj bajaêrbê bôxkumrẽx. Bẽnjadjwỳr djwỳnh bôx djà nhõ akati dja me'ỳr bôx kute mrãmri ne akamàtkam me àkĩnhĩ me aêrbê bôx pyràk. Dja me'ỳr bôx nhym kàjkwakam mỳjja arỳm kêt ne, kàjkwakam mỳjja kunĩ: kêt ne. Dja mỳjja rãrãk tỳ:x ne arỳm kàjkwa nhĩ'ãm tẽn akuno. Pykadjwỳ dja arỳm xêr. Pykakam me kute mỳjja nhipêxdjwỳ dja xêr. Mỳjjao pyka kute aminhipêx djàdjwỳ dja kunĩ xêr. Dja kuwy kangro tỳ:x nhym arỳm mỳjja kunĩ: xêr nhym arỳm kêt ne.

11 Ga, mỳjja kunĩ kêtmãja ma. Ar aje ja markam mỳj dja gar on jakam amijon? Bir, dja gar on Metĩndjwỳnh kabẽn man kôt ar amijo aban amextiren ajaxwe kêt. Kwãrĩk wãnh me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja kukràdjà kôt amijo aba kêt. 12 Dja gar amiwỳr kam aman mã amim,

—Gê Metĩndjwỳnh nhõ akati on bôx, ane. Metĩndjwỳnh nhõ akatikam dja kàjkwa pôk tỳx ne arỳm xêr. Nhym mỳjjao kàjkwa nhipêxjadjwỳ dja arỳm kunĩ ôr, kangro tỳ:x ne arỳm ôr.

13 Nhym be, gwaj ba mỳj ne gwaj amiwỳr kam ama? Bir, gwaj amiwỳr kàjkwa nykam ama. Gwaj amiwỳr pyka nykam ama.

Metĩndjwỳnh kute gwaj bamã kabẽn pydjin
arẽnhja gwaj kam ama. Pyka arỳm nykam
djãm kam me axwe'õ ar ba? Arkati. Me
axwe kêtbit dja me kam ar ba.
[14] Mỳkam ne ba ar amã ja jarẽ? Bir,
dja bôx gar ajaxwe kêt nhym arỳm ar
apumũ. Ar ajaxwe kêtkôt ar apumũ gar
arỳm adjumar mex. Nàr, dja bôx gar ajaxwe
nhym arỳm ar apumũ. Ar ajaxwe kôt ar
apumũ gar arỳm adjumar punu. Kam dja
gar ajaxwe kêt kadjy amijãno dja. Nhym
bôx gar prĩne kum amex kute mrãmri ne
kubẽkà'ã ngrã kêtkumrẽx prĩne memã mex
pyràk.
[15] Kam, kwãrĩk wãnh mekôt amim,
—Bẽnjadjwỳr djwỳnh akubyn bôxmã
amijarẽn ate amikrào ba, anhỹr kêt. Dja
gar amim,
—Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute me utàr
prã:m. Kam ne ngryk tôn amiwỳr me amãr
'iry. Kam ne bôx kêt rã'ã, ane. Dja gar ã
amim ane.
Nãm ã gwaj bakamy Paurdjwỳ ar amã
ane. Metĩndjwỳnh kute kum amak bônhkôt
ar amã ane. Kute pi'ôk no'ôkkôt ã ar amã
ane. [16] Õ pi'ôk kunĩkôt ne mỳjja ja'ã memã
pi'ôk no'ôk ne. Kam kabẽn kwỳ ne me kute
marbê mebê tỳxi. Nhym kam me kwỳ amak
mex kêtja kute amim Metĩndjwỳnh mar
kêtkam memã kupa'ã arẽn prĩne o ajkẽ. Ne
kam Paur kabẽn kupa'ã ta memã amikabẽn
jarẽ. Nãm me ã Metĩndjwỳnh kabẽn'ã pi'ôk
no'ôkja kunĩ jarẽnho ane. Nãm me kupa'ã
arẽn arỳm prĩne o ajkẽn Metĩndjwỳnh
kabẽn kupa'ã ta memã amikabẽn jarẽ. Dja
me kupa'ã arẽnho ba:n arỳm me biknor
tokry djàkam akuno.
[17] Kam, akmere, àpnhĩre ar, ar aje arỳm
ikabẽn ja markam amijã ano tỳx. Nok ga
ren ar me axwe kôt ar amijo aban ren mekôt
ajaxwe. Metĩndjwỳnh kupa'ã ne me amijo
ba. Ar ga ne gar tu amim Metĩndjwỳnh
kabẽn markumrẽx. Nok ga ren ar me
kabẽn man ren kupa'ã amijo aba. [18] Dja
gar Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu mexo
amex tẽ. Kubê ne gwaj bapytàr djwỳnh.
Dja gar mexo amex tẽn amũ o amikamẽn
arỳm amexkumrẽx. Ne mar mexo tẽ:n amũ
o amikamẽn arỳm mar rax ne. Gê me jakam
kum rax jarẽn kum rax jarẽnh rã'ã: rã'ã ne.
Tãm ne ja.

Djuão kute memã pi'ôk kumrẽx no'ôk ne ja.

Jejukôt ba djwỳnhbê Djuão ne me kute Jeju marmã pi'ôk no'ôk ne. Arỳm kubêngê:tte ne arkum pi'ôk no'ôk ne kum ar abên kam kum,

—Ikra ar, akmere ar, àpnhĩre ar, Metĩndjwỳnh ne amijo ĩ ne me bawỳr ruw. Kubê ne Jeju. Arỳm gwaj baje Jeju markam Bãmdjwỳ ma. Metĩndjwỳnh kumrẽx ne kum gwaj bajabê gwaj kam amipãnh bamã abê ne kam bamã kradjwỳ jabê, baje abeno bakamykam bamã aben jabê ne kam Metĩndjwỳnh kabẽn kôt ar amijo baba, bamã abêkam. Nhym Metĩndjwỳnh arỳm Jeju kôt gwaj bajaxwe kunĩ maro akno. Kam dja gwaj kum amijarẽ nhym arỳm gwaj bamar krãta. Nãm ã Djuão kute arkum 'ã karõo ane.

*Kab*ẽn kute mỳjja kunĩmã tĩn jangjênhja'ã ujarẽnh.

Dju k 5.11; Ap 1.18

1 Be, amrẽbê ne me'õ nhidjibê Kabẽn, kute mỳjja kunĩmã tĩn jangjênhja, mỳjja kunĩ kêtri Kabẽnja. Kabẽnja ar imã kabẽn jarẽ bar kabẽnkôt kuman inoo omũ. Ne arỳm prĩne omũnh mex ne ar inhikrao kupê. Tãm ne bar memã 'ã idjujarẽnh ar iba. 2 Tãmja, kute mỳjja kunĩmã tĩn jangjênhja ne pykakam bôx ne amijo amirĩt bar arỳm omũn kam 'ã ar amã amijarẽ. Metĩndjwỳnhkôt me tĩn rã'ã: rã'ã kadjy ne me'õja kute memã tĩn jangjênh. Ja ne bar ar amã arẽ. Ta ne me Babãm djwỳnhmẽ ro'ã ar ban kam arỳm pykakam ar imã amijo amirĩt. 3 Bar ije omũnh ne mar kôt ar amã arẽ. Gwaj ba baje abeno banhõbikwa kadjy ar amã arẽ. Gwaj baje abeno banhõbikwakam mrãmri ne baje me Babãm djwỳnhmẽ Kra Jeju Kritu aro banhõbikwa. 4 Mỳj kadjy ne ba ja'ã ar amã pi'ôk no'ôk ne? Bir, dja gar omũn aman arỳm mrãmri akĩnho akĩnhkumrẽx. Ja kadjy ne ba 'ã ar amã pi'ôk no'ôk ne.

Me kute katàt amijo ba.

Dju r 8.12; Ep 5.8; Tex k 5.5

5 Ga, akamàt kô tykkam me kute mỳjja pumũnh kêt ne mrãnh punuja pumũ. Nhym me memã pry kurwỳ nhym me arỳm irãkam katàt ba. Me axwedjwỳ ne me mrãnh punu nhym me arỳm memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ. Nhym kam me arỳm amim kuman kabẽnkôt katàt amijo ba kute mrãmri ne me irãkam katàt baja pyràk. Metĩndjwỳnhdjwỳ djãm mrãnh punun axwe? Arkati. Katàt amijo ban axwe kêtkumrẽx. Tãm ne Metĩndjwỳnh ar imã arẽ bar arỳm kuman arỳm ar amã arẽ.

6 Gwaj badjwỳ godja gwaj memã kum, “Metĩndjwỳnh ne ijo õbikwan ijo ba”, ane. Ne atekam akamàt kô tykkam bamrãnh punumãn pràbê amim Metĩndjwỳnh kabẽn mar kêt ne bamrãnh punun bajaxwe. Djãm kam mrãmri bakabẽnkumrẽx? Kati. Nã gwãm amijo bajêx ne katàt bakabẽn kêtkumrẽx. Metĩndjwỳnh kute gwaj bajo õbikwa kêt ne kute gwaj bajo ba kêt.

7 Metĩndjwỳnh ne katàt ar amijo ban axwe kêtkumrẽx. Nãm kute mrãmri ne me irãkam katàt ba pyràk. Dja gwaj kudjwa kabẽn kôt katàt amijo baban bamã bajaxwe prãm kêt ne kam arỳm mrãmri bajêx kêt. Nhym kam Metĩndjwỳnh mrãmri gwaj bajo õbikwakumrẽx ne kute gwaj bajo bakumrẽx. Ne kam arỳm prĩne gwaj bajo mex. Kra Jeju Kritu kamrôkôt gwaj bajo mex.* Kute mrãmri ne me kute mỳjja punu põnh nhym arỳm prĩne mex pyràk. Dja ã gwaj bajo mexo ane.

*Me kute amijaxwe kôt Metĩndjw*ỳnhmã amijarẽnh.

8 Godja gwaj baje amim,

—Djãm ijaxwe? Kati. Ijaxwe kêtkumrẽx, anhỹr jabej, ne kam arĩk amim bajêx ne bakabẽn katàt kêtkumrẽx. 9 Nàr godja gwaj tu bajaxwe kôt kum amijarẽ nhym Metĩndjwỳnh arỳm gwaj bajaxwe maro aknon gwaj bakam ngryk kêt ne prĩne gwaj bajo mex. Mrãmri ne kabẽn kajgo kêt ne katàt kute amijo bakumrẽx. Kam dja prĩne gwaj bajo mex gwaj arỳm kum bajaxwe kêt. 10 Djãm gwaj ba ne gwaj bajaxwe kêt? Kati. Metĩndjwỳnh ne arỳm memã kum, “Me kunĩ kupãnhtã axwe”, ane. Kam, godja gwaj baje memã kum, “Kati, ijaxwe'õ kêt”, anhỹr jabej ne arỳm

* 1:7 Dja jãm gwaj bajaxwe man jãm bajaxwe pãnh kamrô prõtja man kam prĩne gwaj bajo mex.

Metĩndjwỳnho kute me'õ 'êxnhĩ pyràk. Ne arỳm baje amim, “Metĩndjwỳnh 'êxnhĩ”, anhỹr pyràk. Ne kam baje Metĩndjwỳnh kabẽn mar kêtkumrẽx.

2

Me nêje Metĩndjwỳnhmã kabẽn djwỳnh'ã ujarẽnh.
Xim k 2.5; Idja 4.14, 9.11

1 Akmere, àpnhĩre ar, mỳkam ne ba ar amã ikabẽn ja'ã pi'ôk no'ôk ne? Bir, ar ajaxwe kêt kadjy. Godja gwaj bajõ arỳm bajaxwe jabej. Mỳj dja gwaj amim arẽn kuma? Bir, dja gwaj amim,

—Kàjkwakam ne me'õ dja. Jeju Kritu ne dja. Axwe kêtkumrẽx. Ta dja inêje Metĩndjwỳnhmã kabẽno dja. Ta dja inêje kum kabẽn nhym arỳm ijaxwe maro aknon ikam ngryk kêt, ane. Dja gwaj ã bajõ bajaxwe jabej amim ane. 2 Jejubê ne gwaj bakam ngryko apêx djwỳnh. Metĩndjwỳnh ne gwaj bajaxwekam ngryk nhym Jeju kute gwaj bajaxweo pãnh kadjy arỳm ty. Ne kam tyk jakam arỳm gwaj bajaxweo pãnh nhym kam arỳm gwaj bakam ngryk kêt. Djãm gwaj bajbit? Kati. Me kunĩ. Apỹnh pykakam me ba djàri me kunĩ jaxwe nhym Jejubê mekam ngryko apêx djwỳnh.

3 Djãm mrãmri ne gwaj baje amim Jeju markumrẽx? Mỳj dja gwaj ja mar on? Bir, dja gwaj me kute katàt amijo ba'ã kute memã karõkôt kabẽnja markumrẽx ne kôt ar amijo baba. Ne kam arỳm amim,

—Be ga, ije kabẽn markumrẽx ne kôt amijo ibaja pumũ. Mrãmri ije amim Jeju markumrẽx, ane. Gwaj kam arỳm ja ma. Gwaj baje amim Jeju markumrẽxja ma. 4 Jeju ne me kute katàt amijo ba'ã memã karõn memã arẽ. Godja gwaj kabẽn mar kêt ne kôt amijo baba kêt jabej ne memã kum, “Ba ije amim Jeju mar”, anhỹr jabej. Ne kam bajêx ne bakabẽn katàt kêt.

5 Nàr, godja gwaj kabẽn man kôt amijo baba jabej arỳm mrãmri bamã Metĩndjwỳnh jabêkumrẽx. Ne bamã abêo amũ amikamẽnho mõn kam arỳm amim,

—Mrãmri ne Metĩndjwỳnh kute amikôt ijo bakumrẽx. Ga, imã abêkumrẽxja pumũ, ane. Gwaj kam arỳm ja markumrẽx. Metĩndjwỳnh kute amikôt gwaj bajo baja markumrẽx. 6 Me kute,

—Ba ne ba ije Jeju 'amỳnh tỳx ne 'ã idjukanga kêt, anhỹrja ren katàt amijo ba kute ta katàt amijo ba pyràk.

Me kum kamy jabêmã.
Dju r 13.34, 15.12; Dju k 3.14

7 Akmere, àpnhĩre ar, imã ar ajabê. Ije ar amã katàt aje amijo aba'ã karõkam djã ne ba me kabẽn ny'õ jarẽ? Kati. Me kabẽn tũm ne ba arẽ. Ar aje Jeju kôt amijo abikamẽnh krax djàkam me kute ar amã kabẽn jarẽnh ja ne ba ar amã arẽ. 8 Ne kam ajte pi'ôk jakam katàt aje amijo aba'ã ar amã karõ. Kute mrãmri ne ikabẽn ny pyràk ne ba ar amã arẽ. Jeju kumrẽx kute kabẽn ja mar tỳx ne kôt ar amijo ba. Gar arỳm kudjwa kôt ar amijo aba. Nhym kam kabẽn ar amã kute mrãmri ne ny pyràk. Gar kôt ar amijo aba nhym kam me arỳm Jeju mex man ar gadjwỳ ar amex ma. Ne kam ar ajã amim, “Mrãmri ne ar kabẽnkumrẽx”, ane. Mỳkam? Bir, gar arỳm me kukràdjà punu kanga. Me kukràdjà punu kute akamàt kô tyk pyràk arỳm kanga. Ne kam arỳm Metĩndjwỳnh kukràdjà ny ma. Kukràdjà ny kôt gar katàt ar amijo aba kute mrãmri ne irãkam me katàt baja pyràk. Nhym kam me arỳm ar ama.

9 Dja me'õ memã kum,

—Ba ne ba Metĩndjwỳnh kabẽnkôt katàt ar amijo iba kute mrãmri ne me irãkam katàt baja pyràk, ane. Ne atekam kum kamy kurê. Gwaj baje Jeju kabẽnkôt o bakamyja kurê. Djãm mrãmri ne katàt kute amijo bakumrẽx? Kati. Axwen kute amijo ba punu rã'ã kute mrãmri ne me akamàt kô tykkam ba punu pyràk.

10 Nhym be, me'õ kum kamy jabêja ne mrãmri Metĩndjwỳnh kabẽnkôt katàt kute amijo bakumrẽx. Katàt kute amijo ba kute mrãmri ne me irãkam katàt ba nhym mỳjja'õ kute me par tok kêt pyràk.

11 Nhym be, me kum kamy kurêja ne arỳm amim 'êx ne aminoo aknon kute katàt kute amijo baja mar kêtkumrẽx. Kute mrãmri ne me'õ akamàt kô tykkam no biknor ne kute amipry mar kêt pyràk. Mỳkam ne kute katàt kute amijo baja mar kêt? Bir ga, me akamàt kô tykkam baja te rĩtmãja pumũ. Nhym nokam akamàt kô tykbit. Me kum kamy kurêdjwỳ ne me amakkre kêt ne kam kute katàt kute amijo baja mar kêt.

[12] Ar aprĩre, akmere, àpnhĩre ar, mỳkam ne
ba ã ar amã ikabẽn jarẽnho ane?
Bir, gar ajaxwe nhym Jeju arỳm
ar ajaxwe pãnh ty. Nhym kam
Metĩndjwỳnh arỳm Jeju man arỳm
ar ajaxwe maro aknon ar akam
ngryk kêt ne. Kam ne ba pi'ôkkam
ã ar amã arẽnho ane.
[13] Ar akra krãptĩ, ar amã ne ba pi'ôk
no'ôkkam ikabẽn jarẽ. Mỳkam? Bir,
Kritu ne mỳjja kunĩ kêtri ar ba. Ar
aje Kritu markam ne ba ar amã
ikabẽn jarẽ.
Ar ajabatành nymã ne ba pi'ôk no'ôkkam
ikabẽn jarẽ. Mỳkam? Bir, Xatanaj
ar ajaxwemã te kute amiwỳr ar ajo
akẽxmã gar arỳm mar kêt ne arỳm
o apa. Kam ne ba ar amã arẽ.
Ar aprĩre, ar amã ne ba pi'ôk no'ôkkam
ikabẽn jarẽ. Mỳkam? Bir, ar aje
me Babãm djwỳnh markam ne ba ar
amã arẽ.
[14] Ar akra krãptĩ, ba ne ba pi'ôk no'ôkkam
ar amã ikabẽn jarẽ. Mỳkam? Bir,
Kritu mỳjja kunĩ kêtri ar baja ar aje
markam ne ba ar amã arẽ.
Ar ajabatành ny, ba ne ba pi'ôk no'ôkkam
ar amã ikabẽn jarẽ. Mỳkam?
Bir, Xatanaj ar ajaxwemã te kute
amiwỳr ar ajo akẽxmã gar arỳm
kubê atỳx ne Metĩndjwỳnh kabẽn
mar tỳx ne 'amỳnh tỳx. Ne kam
'ã adjukanga kêt ne arỳm Xatanajo
apa. Kam ne ba ar amã ikabẽn jarẽ.

*Me kum Metĩndjw*ỳnh kĩnh kêtja kukràdjà punu'ã ujarẽnh.

[15] Me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja kukràdjà punu, me õ mỳjja punudjwỳ, kwãrĩk wãnh ar amã kĩnh kêt. Me kum me kukràdjà punu kĩnhja kum Metĩndjwỳnh jabê kêtkumrẽx. [16] Mỳkam ne me kum abê kêt? Bir, djãm me Babãm djwỳnh kute memã kukràdjà punu jarẽnh? Kati. Me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja ne me kute memã kukràdjà punu jarẽnh. Me axwe kadjy ne me kute memã arẽnh ne memã kum,

—Dja ga amidjwỳnhbito kĩnh, anhỹro ba. Me axwe kadjy ne me ajte memã kum,

—Dja ga amim mỳjja pumũnh tỳx, anhỹro ba. Me axwe kadjy ne me ajte memã kum,

—Dja ga amibẽn amijo adjàmra, anhỹro ba. Me kukràdjà punu ja ne me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja memã arẽnho ba.

[17] Dja me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêt kukràdjà punuja ĩ apêx ne me kum mỳjja punu kĩnhdjwỳ ĩ apêx. Nhym be, me kute Metĩndjwỳnh kabẽn mar ne kôt kute amijo ba rã'ãja ne me Metĩndjwỳnh kôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Kam kwãrĩk wãnh ar amã me kukràdjà punu kĩnh kêt.

*Kritu kurê djw*ỳnh'ã ujarẽnh.

[18] Be, arỳm ijabatành mexkam ba ar amã ikabẽn jarẽ. Dja gar amim ikabẽnja ma. Arỳm akati bôx 'ỳr. Arỳm mỳjja kunĩ kute pykakôt amingrành nhym me kunĩ kute aminhinomã amimẽnh 'ỳr. Dja akati bôx nhym Kritu kurê djwỳnh rax arỳm amirĩt gwaj arỳm omũ. Kritu kurê djwỳnh rax ja ne me arỳm ar amã 'ã ajarẽ. Nhym kute amirĩt kukãm arỳm ajbir jakam kurê djwỳnh kumex ne amirĩt ne. Kumex amirĩt nhym me arỳm gwaj bamã me arẽ gwaj kam kôt amim,

—Mrãmri arỳm gwaj bawỳr õ akati bôx 'ỳr. Ga, kukãm kurê djwỳnh kumex arỳm amirĩtja pumũ, ane. Gwaj kam arỳm ja markumrẽx. Ne amiwỳr akatija markumrẽx. Ne amiwỳr me kunĩ kute aminhinomã amimẽnh nhõ akatija markumrẽx.

[19] Amrẽbê ne Kritu kurê djwỳnhja gwaj baje amim Jeju marjamẽ ro'ã krĩ. Nhym be, arỳm ne me Kritu bê amijo akẽx ne ate ar ban gwaj baro'ã krĩ kanga. Gwaj kam arỳm memã bakaton abenmã kum,

—Be, Kritu kurê djwỳnh ne wã, ane. Gwaj baro'ã me krĩkam djãm mrãmri me kute gwaj bakôt amim Jeju markumrẽx? Kati. Me ren markumrẽx ne ren Jeju bê amijo akẽx kêt ne ren kator kêt. Nhym be, kati. Me kute Jeju mar kêt'ã kute amijo amirĩt kadjy ne me arỳm kato.

[20] Be, Kritu kurê djwỳnh dja ar amã 'êx ba. Dja me te ar amã 'êx gar me mar prãm kêtkumrẽx. Mỳkam ne ar aje me mar kêt? Bir, Kritu mextire ne axwe kêtkumrẽx ne arỳm ar amã Karõ jano nhym arỳm ar ajo ba. Kute ar ajo bakam ar aje me kabẽn katàt kunĩ mar ne aje Kritu kurê djwỳnhja mar prãm kêt. [21] Djãm ar aje me kabẽn katàt mar kêtkam ne ba ar amã pi'ôk ja no'ôk ne? Kati. Ar aje me kabẽn katàt markam ne ba

ar amã no'ôk ne. Be, me kute memã 'êx
bakam ne me kute me kabẽn katàtkôt arẽnh
kêtkumrẽx. Ja ne gar arỳm aje mar.
22 Nhym mỳj me'õ ne 'êxnhĩkumrẽx? Bir,
me 'êxnhĩ ne me memã kum,
—Djãm Jeju'ã ne Metĩndjwỳnh kute me
banhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkati mẽnh got?
Djãm Jejubê Kritu got? Kati. Atemã.
Nãm me ã memã anhỹro ba. Me ja ne
me 'êxnhĩkumrẽx. Me kute Bãm japrỳn
Kra japrỳ. Me ja ne me kubê Kritu kurê
djwỳnhkumrẽx. 23 Me kute Kra mar kêtja
ne me kute Bãm mar kêtkumrẽx. Me kute
tu amim Kra markumrẽxja ne me kute tu
amim Bãmdjwỳ markumrẽx.
24 Me kute amrẽbê ar amã kukràdjà
jarẽnh dja gar 'amỳnh tỳx ne tu amim
markumrẽx ne 'ã adjukanga kêt. Ar aje
Jejukôt amijo abikamẽnh krax djàkam me
kute ar amã kukràdjà jarẽnhja dja gar 'ã
adjukanga kêt. Godja gar 'ã adjukanga kêt
jabej ne kam Kramẽ Bãmdjwỳ 'ã adjukanga
kêt. 25 Nhym kam Bãm gwaj bamã,
—Dja gar ikôt atĩn ne ar aba rã'ã:
rã'ã ne, ane. Mrãmri ne gwaj bamã ja
jarẽnhkumrẽx. Kabẽn pydjin arẽ.
26 Be, Kritu kurê djwỳnh kute
Metĩndjwỳnhbê gwaj bajo akẽx prãm.
Mekôt bajaxwemã kubê gwaj bajo akẽx
prãm. Me'ã ne ba ije ar amã pi'ôk no'ôkja.
27 Dja me te: kute ar ajo akẽxmã ar ajo ane.
Mỳkam? Bir, Metĩndjwỳnh kute ar amã
Karõ janor nhym kute ar ajamỳnh tỳx ne
ar ajo bakam. Karõ kute ar ajo bakam djãm
atemã me'õ kute ar amã, "Ota, me'ô 'êxnhĩ
", anhỹrmã? Kati. Karõja ta dja ar amã
me 'êxnhĩ jarẽ. Ta ne kute ar amã mỳjja
kunĩ, me kukràdjà kunĩ jarẽnh ne katàt kute
ar amã arẽnhkumrẽx. 'Êxnhĩ kêtkumrẽx.
Amrẽbê kute ar amã kukràdjà jarẽnh kôt
dja gar mã Kritu 'amỳnh tỳxkumrẽx ne
tu amim markumrẽx ne 'ã adjukanga kêt.
Nhym kam me te: ar amã 'êx ne kute ar ajo
akẽxmã.

*Metĩndjw*ỳnh kra ar'ã ujarẽnh.

28 Be, arỳm ijabatành mexkam ne ba ar
amã ikabẽn jarẽ. Dja gar amim ikabẽnja
ma. Dja gar amim Kritu 'amỳnh tỳx ne 'ã
adjukanga kêt. Gwaj amim 'amỳnh tỳx ne
'ã badjukanga kêt nhym arỳm gwaj bamã
amijo amirĩt. Gwaj bamã amijo amirĩt gwaj
kam arỳm bamã uma kêt ne bapijàm kêt ne
dja.
29 Gar arỳm aje Jeju katàt kute amijo baja
mar. Me katàt kute amijo baja kunĩdjwỳ
Metĩndjwỳnh arỳm meo kra nhym me
umar djà ny. Jadjwỳ gar arỳm aje mar.

3

1 Me Babãm djwỳnh ta ne arỳm gwaj
bamã, "Ikra ar", ane. Djãm kam kum gwaj
bajabê ngri? Kum gwaj bajabê:kumrẽx.
Nhym be, gwaj babê Metĩndjwỳnh krakam
me kute gwaj bamar kêt. Me kum
Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja kute gwaj bamar
kêt. Mỳkam? Bir, me kute Jeju mar kêtkam
ne me kute gwaj bamar kêt. 2 Akmere,
àpnhĩre ar, jakam gwaj babê Metĩndjwỳnh
krakumrẽx. Ne kam mỳj dja gwaj ĩ bakute?
Kon. Kraxje kute gwaj bamã o amirĩt kêt
rã'ã gwaj baje mar kêt rã'ã. Nhym be, Jeju
dja ĩ gwaj bamã amijo amirĩt gwaj arỳm
prĩne mexkôt omũ. Nhym kam ta amikôt
gwaj badjwỳ gwaj bajo mex gwaj arỳm baje
Jeju pyràk. Ja ne gwaj baje markumrẽx ne
amim,
—Nà. Dja ijo mex ba arỳm ije Jeju pyràk,
ane. 3 Gwaj bawỳr Jeju bôxkam amakbê
bamã bamex prã:m. Gwaj bamã bamex kute
ta mex pyràk prã:m. Ne kam kam amak
djêje amijo mexo tẽ.
4 Nhym be, me axwe ne me Metĩndjwỳnh
kukràdjà mar kêt ne kam amikrà ar o
ba. Metĩndjwỳnh te memã kum, "Kwãrĩk
wãnh ajaxwe kêt", ane nhym me arỳm kam
amikrà ar o ban tu axwe. 5 Mỳj kadjy ne
Kritu ruw ne nã kurũm katon ar ba? Bir,
kute gwaj bamã bajaxweo apêx kadjy ne
katon ar ba. Ja ne gar arỳm aje markumrẽx
ne amim,
—Kute imã ijaxweo apêx kadjy ne Jeju
katon ar ba, ane. Djãm ta axwe'õ? Arkati.
6 Me kute amim Jeju mar tỳxo ban 'ã ukanga
kêtja ne me mã kum axwe prãm kêt. Nhym
be, me mã kum axwe prãm kute amim Jeju
mar kêt.
7 Akmere, àpnhĩre ar, me kute me axwe'ã
'êx ne ar amã, "Me axwe kêt", anhỹrkam
kwãrĩk wãnh gê me'õ o ar anoo biknor kêt.
Djãm me axwe mex? Kati. Me katàt kute
amijo babit ne me mex. Jeju kôt me mex.
8 Nhym be, me kute arek axweo ba prãmja
ne Xatanaj meo ba. Mỳkam? Bir, Xatanaj
adjàkamã axwe krax ne kute arek axweo ba

prãm. Kam ne arỳm me kute arek axweo ba
prãmja Xatanaj kute meo ba. Metĩndjwỳnh
Kra kute Xatanajo àpanh kadjy ne kato. Dja
o apa nhym arỳm meo ba kêt nhym me
arỳm axwe kêt. Ja kadjy ne nã kurũm katon
ar ba. 9 Metĩndjwỳnh kute meo krakam ne
me arỳm umar djà ny. Kam ne me arek
kute axweo ba prãm kêt. Metĩndjwỳnh
Karõ* kute mỳjja 'y pyràk ne memã wadjàn
me kadjwỳnhbê nhỹ, me axwebê àptàro
nhỹ. Kam ne me te kute arek axweo bamã.
Metĩndjwỳnh kute meo krakam ne me te
arek axweo bamã.
10 Mỳj xêbê ne Metĩndjwỳnh kra ar? Bir,
Metĩndjwỳnh kra ne me kum axwe prãm
kêt ne kum kamy jabê. Kum gwaj baje Jeju
kabẽnkôt o bakamyja jabê. Kum kamy jabê
gwaj arỳm kôt memã bakaton me omũ. Me
jabê ne Metĩndjwỳnh kra ar. Ja ne gwaj
omũ. Mỳj xêjabê ne Xatanaj kra ar? Bir,
Xatanaj kra ne me kum axwe prãm ne kum
gwaj bakamy jabê kêt gwaj kam arỳm kôt
memã bakaton me omũ. Me jabê ne Xatanaj
kra ar.

Me kum aben jabê'ã kute memã karõ.

11 Ba ar amã arẽ gar ama. Metĩndjwỳnh
ne memã kum,
—Dja ga me amã aben jabê, ane. Ja ne
gar aje amim Jeju marmo kraxkam aje mar
ne mar rã'ã. 12 Be, me bakukãmãre Kaĩ ne
arỳm kamy bĩ. Kwãrĩk wãnh gar Kaĩ kôt ã
amijo anhỹr kêt. Xatanaj ne Kaĩo ba nhym
arỳm kamy bĩ. Mỳkam ne kamy bĩ? Bir,
ta àpênh jaxwe prãmkam nhym kamy katàt
kute amijo ba prãmkam.
13 Bir, akmere, àpnhĩre ar, godja me
kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja kum ar akurê
jabej. Kwãrĩk wãnh ar amim,
—Je tô mỳkam ne me ã ijo ane? anhỹr
kêt.
14 Amrẽbê gwaj bajaxwekam ne gwaj me
biknor tokry djàkam bamõrmã. Djãm
jakam kam gwaj bamõrmã? Kati. Jakam
ne gwaj arỳm Metĩndjwỳnhkôt batĩn ne ar
baba rã'ã: rã'ã ne. Mỳjkôt dja gwaj ja
markumrẽx, ne amim,
—Mrãmri ne arỳm Metĩndjwỳnhkôt itĩn
ne ar iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Bir, gwaj arỳm
mrãmri bamã bakamy jabêkumrẽxkôt. Dja
gwaj bamã bakamy jabêkumrẽx ne arỳm
amim,
—Mrãmri dja ba arỳm Metĩndjwỳnhkôt
itĩn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne. Ga, arỳm imã
ikamy jabêkumrẽxja pumũ, ane. Gwaj kam
arỳm ja markumrẽx. Ne kam kôt batĩn ne ar
baba rã'ã: rã'ãja markumrẽx. Nhym be, me
kum kamy jabê kêtja ne me me biknor tokry
djàkam mõrmã rã'ã. 15 Me kum kamy kurê
kunĩ ne me kute me par djwỳnh pyràk. Ne
kam me par djwỳnh dja Metĩndjwỳnhkôt
tĩn ne ar ba kêt. Ja ne gar arỳm aje mar.
16 Nhym be, Jeju mrãmri kum gwaj
bajabêkumrẽxkam arỳm gwaj bapãnh
ty. Gwaj ren bamã aben jabê kute Jeju
kum gwaj bajabê ne gwaj bapãnh tyk
pyràk. Nhym me ren arỳm kute gwaj
bakamy'õnh bĩnmã. Gwaj ren bamã
bakamy jabêkumrẽxkam ren arỳm memã
kum,
—Ba dja ga me ibĩ gê ikamy tĩn ne, ane.
Gwaj ren bamã abêkumrẽxkam gwaj ren ã
memã ane. 17 Nhym be, me'õ nhõ mỳjja
nhym kamy nhõ mỳjja kêt. Nhym arỳm
omũ. Omũnho nhỹ:n kam arỳm amim,
—Je, djãm ije amikutã kum inhõ mỳjja
kwỳ nhõrmã? Kati. Dja ba kum õr kêt,
ane. Djãm tãmwã ne Metĩndjwỳnh kôt kum
kamy jabê got? Kati.
18 Be, arỳm ijabatành mexkam ne ba ar
amã ikabẽn jarẽ. Dja gar amim ikabẽn ma.
Kwãrĩk wãnh gwaj bajajkwa kajgokambit
memã, "Imã me abêkumrẽx", anhỹr kêt.
Gwaj bakabẽn kwỳ kajgokumrẽx. Ate dja
gwaj bamã aben jabêkumrẽx ne abenmã
mỳjja ngãn abenmã apê. 19 Dja gwaj bamã
me abêkumrẽx ne kam arỳm markumrẽx.
Metĩndjwỳnh arỳm kute gwaj bajo am-
inhõkumrẽx markumrẽx. Ne kam arỳm
amim,
—Mrãmri ne Metĩndjwỳnh arỳm ijo am-
inhõkumrẽx, ane. Ne kam ja markumrẽx ne
ate bakrãn badjumar mex ne ar baba.
20 Nhym be, godja gwaj banhõkre
kadjwỳnhbê amiman amim,
—Djãm mrãmri Metĩndjwỳnh kabẽn kôt
imã me abêkumrẽx? Kati. Imã me abê
rerekre, ane. Gwaj amiman arỳm badjumar
punu. Ne kam ajte amim,

* 3:9 Metĩndjwỳnh Karõ ne kabẽno memã amak bô nhym me umar djà nyn arỳm kum axwe prãm kêt. Dja ga 'ã Ped k 1.23, Xij 1.18, Mat 13.3-23, Dju r 1.13, 3.5 jarẽn ama.

—Metĩndjwỳnh ne kute mỳjja kunĩ mar
ne kute inhõkre kadjwỳnhbê ikabẽn mar
mexkumrẽx. Ta dja imã tỳx jadjà, ba
arỳm imã me abêkumrẽx, ane. Dja gwaj ã
Metĩndjwỳnh'ã amim anen arỳm amikam
badjumar punu kêt ne.

21 Nàr atekam baje banhõkre kadjwỳnhbê
amim bakabẽn markam amim,

—Kati. Metĩndjwỳnh kabẽnkôt imã me
abêkumrẽx, anhỹr jabej ne arỳm bamã
Metĩndjwỳnh pyma kêt. 22 Ne kam tu kute
gwaj bamã mỳjja nhipêxo kum a'uw nhym
arỳm gwaj bamã ipêx. Mỳkam? Bir, gwaj
baje kabẽn mar ne kôt amijo baba nhym
gwaj bakam kĩnhkam dja arỳm gwaj bamã
ipêx. 23 Metĩndjwỳnh ne gwaj bamã,

—Dja gar tu amim Ikra Jeju Kritu
markumrẽx ne ar amã aben jabê, ane. Gwaj
kabẽn ja man kôt ar amijo baba. Tãm ne ja.

24 Dja gwaj Metĩndjwỳnh kute abenã
gwaj bamã karõja man kam kabẽn kôt ar
amijo baba. Ne kam arỳm Metĩndjwỳnh
kôt ar baba. Nhym kam arỳm gwaj
bakadjwỳnhbê amijo kajkep. Djãm mrãmri
ne Metĩndjwỳnh gwaj bakadjwỳnhbê mã
amijo kajkepkumrẽx? Mỳjkôt ne gwaj ja
ma? Bir, Metĩndjwỳnh ne gwaj bamã Karõ
jano. Karõ ta dja gwaj bamã,

—Arỳm ne Metĩndjwỳnh akadjwỳnhbê
amẽ amijo kajkep, ane. Kam dja
gwaj ja markumrẽx, Metĩndjwỳnh gwaj
bakadjwỳnhbê amijo kajkepja markumrẽx.

4

Me kute me mex jabej me kabimã.
A Dju 7

1 Akmere, àpnhĩre ar, imã ar ajabêkam ne
ba ar amã ikabẽn. Dja gar amim ikabẽnja
ma. Dja me ar awỳr bôx jabej ne ar amã,

—Metĩndjwỳnh kukwakam ne ba ar amã
'ã ajarẽ, anhỹr jabej. Kumrẽx dja gar amim
me kabin me mrãmri Metĩndjwỳnh kabẽn
kôt kabẽn katàtmã akato. Mỳkam? Bir,
me ta kute amijo Metĩndjwỳnh kukwakam
ujarẽnh djwỳnh ne amijo 'êx baja ne krãptĩ.
Ne kam arỳm pyka kunĩkôt apôx ne ar ba.
Kam dja gar amim me kabi.

2 Mỳj dja gwaj amim me kabin memã
bajapôx on? Bir, dja gwaj me kabẽn ma
nhym me memã kum,

—Be, mrãmri ne Jeju Kritu kàjkwa kurũm
ruw ne nã kurũm katon ar ba, ane. Godja
me ã memã anhỹro ba jabej. Me wã dja
gwaj me markumrẽx. Nãm me amijo 'êx
kêt ne mrãmri Metĩndjwỳnh kabẽn kôt
kabẽnkumrẽx.

3 Nhym be, me kute memã anhỹr kêt ne
ate memã kum,

—Be, kati. Nhỹnh ne Jeju Kritu kàjkwa
kurũm ruw ne nã kurũm katon ar ba? Kati,
anhỹro ba. Me kute memã ja jarẽnho ba
ne me amijo 'êx ne Metĩndjwỳnh kabẽn kôt
kabẽn kêt. Kritu kurê djwỳnh'õ ne ja. Ja ne
me arỳm ar amã arẽ. Kritu kurê djwỳnh rax
bôxmã arẽ. Bôx kukãm ne kurê djwỳnh kwỳ
arỳm jakam katon mekôt ar ba.

4 Akmere, àpnhĩre ar, Metĩndjwỳnh kôt
gar arỳm akabẽn aba. Gar arỳm kam kurê
djwỳnho apa. Mỳjkôt ne gar o apa? Bir,
Jeju ar akam ỹrkôt. Jeju ne ar ajo ban tỳxo
kute pykakam kurê djwỳnh kunĩ jakrenh
mexi.* Gar kam kukwakam arỳm meo apa.
5 Me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja kôt ne
Kritu kurê djwỳnh amijo ba. Ne kam me
kabẽn kôt kabẽn. Nhym kam me kum
Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja arỳm kum Kritu
kurê djwỳnh kĩnh ne me kabẽn maro ba.

6 Nhym be, ar ba ne bar ije memã
Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnhkam mrãmri
memã kabẽn jarẽnhkumrẽx. Me kute
ar ikabẽn markumrẽxja gwaj arỳm me'ã
abenmã,

—Mrãmri kute Metĩndjwỳnh
markumrẽx. Ga, kute Metĩndjwỳnh
kabẽn markumrẽxja pumũ. Mrãmri
kabẽnkumrẽx, ane. Nhym be, me kute ar
ikabẽn mar kêtja gwaj arỳm me'ã abenmã
kum,

—Kati. Kute Metĩndjwỳnh mar kêt. Ga,
kute Metĩndjwỳnh kabẽn mar kêtja pumũ.
'Êxnhĩkumrẽx, ane. Gwaj ã amim me
kabio anen arỳm memã bajapôx ne arỳm
me kuma. Me kabẽnkumrẽx jabej nàr me
'êxnhĩ jabej arỳm memã bajapôx ne me
kuma.

* 4:4 Djãm pykakambit kurê djwỳnh nhym tỳxo kute akrenh Kati, kàjkwakamdjwỳ. Jeju ne tỳxo kute kurê djwỳnh kunĩ jakrenh mexi. Epedju 1.21-22 dja gar arẽn kôt ama.

Me kum aben jabêmã.
Mat 22.39; Dju r 13.34; Gar 5.14; Ped k 1.22

7 Akmere, àpnhĩre ar, imã ar ajabêkam
ne ba ar amã ikabẽn. Me kute amim
Metĩndjwỳnh markôt ne me kum aben jabê.
Kam gwaj bamã aben jabê. Mỳj xêbê ne
Metĩndjwỳnh kra ar? Bir me kum me abêbit
ne mebê Metĩndjwỳnh kra. Metĩndjwỳnh
kra ne me umar djà ny. Me kum me
abêbit ne me kute Metĩndjwỳnh mar. 8 Ta
kum me abê nhym kam me arỳm kôt kum
aben jabê. Kam, me kum me abê kêt kute
Metĩndjwỳnh mar kêt.

9 Metĩndjwỳnh kum gwaj bajabê. Mỳjkôt
ne gwaj baje ja mar. Bir, nãm arỳm
gwaj bawỳr Kra djwỳnh jano. Kra pydji
jano nhym pykakam bôx. Gwaj kôt batĩn
ne ar baba rã'ã: rã'ã kadjy. Kam ne
gwaj baje Metĩndjwỳnh kum gwaj bajabêja
markumrẽx ne amim,

—Nà. Metĩndjwỳnh kum ijabê:kumrẽx,
ane. 10 Mrãmri kum gwaj bajabêkumrẽx.
Djãm gwaj ba bamã Metĩndjwỳnh jabê?
Kati. Ta ne kum gwaj bajabê. Kum gwaj
bajabên kam arỳm Kra jano nhym nã
kurũm katon ar ba. Gwaj bajaxwe: nhym
Metĩndjwỳnh gwaj bajaxwekam ngryk.
Nhym Kra arỳm gwaj bajaxweo pãnh ne
Metĩndjwỳnhmã gwaj bakam ngryko apêx,
gwaj bakam Metĩndjwỳnh ngryko apêx.

11 Metĩndjwỳnh kute ã kum gwaj ba-
jabêo anhỹrkam gwaj ren kudjwa bamã
aben jabê. Akmere, àpnhĩre ar, imã ar
ajabêkam ne ba ar amã ikabẽn. Dja gar
amim ikabẽnja ma. 12 Djãm me'õ ne arỳm
kàjkwakam Metĩndjwỳnh pumũ? Kati.
Me'õ ne kute omũnh kêtkumrẽx. Kwãrĩk
wãnh gwaj omũnh kêt. Godja gwaj bamã
aben jabê nhym Metĩndjwỳnh arỳm gwaj
bakadjwỳnhbê mã amijo kajkep. Gwaj
kam bamã Metĩndjwỳnh jabê tỳxo amũ
amikamẽnho mõn bamã abê tỳ:x ne.

13 Metĩndjwỳnh ne arỳm gwaj bamã Karõ
jano nhym arỳm ar gwaj bajo ba. Gwaj
kam baje Metĩndjwỳnh kute ar gwaj bajo
ban gwaj bakadjwỳnhbê amijo kajkepja
markumrẽx ne amim,

—Nà. Kute ar ijo ban ikadjwỳnhbê amijo
kajkepkumrẽx, ane. 14 Ar ba ne bar arỳm
Kra pumũnho iba. Mrãmri ne me Babãm
djwỳnh arỳm Kra jano nhym bôx. Kute
pykakam me axwe kunĩ pytàrmã ne me'ỳr
bôx. 15 Me kute memã kum,

—Mrãmri Jejubê Metĩndjwỳnh
Krakumrẽx, anhỹro baja. Me ja ne me
kute amim maro ba. Nhym Metĩndjwỳnh
mrãmri me kadjwỳnhbê mã amijo kajkep
ne amikôt ar meo ba.

16 Metĩndjwỳnh kum gwaj bajabê gwaj
arỳm tu amim markumrẽx ne amim,

—Mrãmri, kum ijabêkumrẽx, ane.

Me kum aben jabê japôx djàbê ne
Metĩndjwỳnh. Ta ne kum me abê
nhym kam me kôt arỳm kum aben jabê.
Metĩndjwỳnhkam me kum aben jabê japôx
djàkam ne me mã kum aben jabê. Ne
kam me mã kum aben jabêja Metĩndjwỳnh
amikôt ar meo ban me kadjwỳnhbê mã
amijo kajkep.

17 Dja Metĩndjwỳnh ã gwaj bajo ane gwaj
kam kôt bamã abê tỳxo amũ amikamẽnho
mõ. Gwaj kam arỳm bamã abê tỳ:x ne.
Nhym kam Metĩndjwỳnh nhõ akati arỳm
bôx. Kute memã axwe pãnh jarẽnh djà nhõ
akati bôx. Gwaj kam bajbit bamã uma kêt
ne dja. Mỳkam? Bir, pykakam gwaj ar
babari gwaj bamã abêkam. Gwaj bamã abê
kute ta kum gwaj bajabê pyràk. Kam dja
gwaj bamã uma kêt ne dja. 18 Ga, me prĩne
kum me abêkumrẽxkam arỳm kum me uma
kêtkumrẽxja pumũ. Mỳkam? Bir, me kute
meo bikẽnh karõ ne me kum me uma. Me
kum me umakam ne me prĩne kum me abê
mex kêt rã'ã.

19 Mỳkam ne gwaj bamã Metĩndjwỳnh
jabê? Bir, ta kumrẽx ne kum gwaj bajabê
gwaj kam arỳm bamã abê. 20 Nhym kam
gwaj baje Jeju kabẽnkôt me'õo bakamyja,
gwaj bajõ jãm bamã kurên jãm memã
kum, "Imã Metĩndjwỳnh jabêkumrẽx", ane.
Kati. Nã gwãm bajêx. Gwaj baje bakamy
pumũnhkam ne gwaj bamã kurêkam te
bamã Metĩndjwỳnh pumũnh kêtja jabêmã.
21 Metĩndjwỳnh arỳm gwaj bamã 'ã karõn
gwaj bamã,

—Djãm ar amã ijabê? Dja gar amã akamy-
djwỳ jabê, ane. Kam dja gwaj bamã bakamy
jabêkumrẽx.

5

Me kute tu amim Metĩndjwỳnh Kra
markumrẽx'ã ujarẽnh.

1 Mỳj xêbê ne Metĩndjwỳnh krakumrẽx?
Bir, me kwỳ ĩ pỹnhkôt kute mã amim,
—Mrãmri ne Jejubê Kritu. Mrãmri
ne Metĩndjwỳnh Jeju'ã me banhõ
Bẽnjadjwỳrbê kumkati mẽnhkumrẽx,
anhỹrja. Me kute mã amim anhỹr ne
tu kute amim markumrẽx ja ne mebê
Metĩndjwỳnh krakumrẽx ne umar djà
ny. Ne kam mebê Metĩndjwỳnh krakam
me kum Metĩndjwỳnh jabê. Djãm
Metĩndjwỳnhbit me kum abê? Kati.
Amibu'ã mebê Metĩndjwỳnh kradjwỳ ne
me arỳm kum me abê.
2 Djãm mrãmri ne gwaj bamã amibu'ã
Metĩndjwỳnh kra ar abêkumrẽx? Mỳj kôt
dja gwaj arỳm ja markumrẽx? Bir, dja gwaj
bamã Metĩndjwỳnh jabên kabẽn man kôt ar
amijo baba. Ne kam kôt arỳm bamã kra ar
abêja markumrẽx ne arỳm amim,
—Nà. Imã Metĩndjwỳnh kra ar
abêkumrẽx, ane.
3 Dja gwaj kute me kute katàt amijo
ba'ã memã karõkôt kabẽnja man kôt ar
amijo baban kam arỳm bamã Metĩndjwỳnh
jabêkumrẽx. Djãm gwaj baje kabẽn mar ne
te kôt amijo babamã? Kati. Gwaj kôt amijo
babaja babê tỳx kêt. 4 Mỳkam? Bir, me
kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja te gwaj bamã
amikukràdjà jarẽ gwaj bamã me kukràdjà
kĩnh kêt. Metĩndjwỳnh ne arỳm gwaj bajo
kra gwaj arỳm badjumar djà ny. Kam
gwaj bamã me kukràdjà kĩnh kêt ne kôt
amijo baba kêt. Ne tu amim Metĩndjwỳnh
markumrẽx ne arỳm me kukràdjà kôt amijo
baba kêt.
5 Mỳj xêja ne me kute me kukràdjà mar
kêt ne kôt amijo ba kêt? Bir, me kute
tu amim Jeju markumrẽxbit. Me kute mã
amim,
—Mrãmri Jejubê Metĩndjwỳnh
Krakumrẽx, anhỹro ba. Me jabit ne me
kute me kukràdjà mar kêt ne kôt amijo ba
kêt.

*Metĩndjw*ỳnh kute memã Krao amirĩt.
Dju r 5.31

6 Ne kam mỳj ne Metĩndjwỳnh arỳm gwaj
bamã Kra jarẽnho amirĩt on? Bir, Kra
Jeju Kritu bôx ne nã kurũm kato. Ne kam
arỳm abatành ne. Nhym Metĩndjwỳnh kute
arẽnho amirĩt kadjy Djuão arỳm ngômã
adjà. Ngômã adjà nhym kam tũmràm arỳm
kamrô prõt ne arỳm ty. Djãm ngômã
adjàrkambit Metĩndjwỳnh gwaj bamã Kra
jarẽnho amirĩt? Kati. Kamrô prõt ne
tykkamdjwỳ kute o amirĩt. Nhym kam
Metĩndjwỳnh Karõdjwỳ ajte Kra'ã ami-
jarẽnho amirĩt. Karõ mrãmri katàt kute
kabẽn jarẽnhkumrẽx.
7 Be, Metĩndjwỳnh arỳm Kra jarẽnho
amirĩto amãnhkrut ne ikjêkêt. 8 Karõkôt o
amirĩt. Ngômã adjàrkam o amirĩt. Kamrô
prõt nhym tykkam o amirĩt. Kunĩkôt ne
Metĩndjwỳnh kabẽn pydji.
9 Pykakam me kute mrãmri gwaj
bamã mỳjja'ã amijarẽnho amirĩtkam
gwaj abenmã kum, "Mrãmri ne ami-
jarẽnhkumrẽx", ane. Nhym be,
Metĩndjwỳnh kute Kra'ã amijarẽnho
amirĩtjakam kabẽn katàto kute me kunĩ
jakrenh. Kam me kunĩ ren abenmã kum,
—Mrãmri Jejubê Metĩndjwỳnh
Krakumrẽx, ane. 10 Me kute tu amim
Metĩndjwỳnh Kra markumrẽx ne me amim,
—Mrãmri ne Jejubê Metĩndjwỳnh
Krakumrẽx, anen amikadjwỳnhbê
markumrẽx. Nhym be, me kute amim
Metĩndjwỳnh mar kêt ne me Jejuo me'õ
'êxnhĩ pyràk. Mỳkam? Bir, mrãmri
Metĩndjwỳnh kute Kra'ã amijarẽnho
amirĩtkumrẽx nhym me kute amim mar
kêtkam ne me o me'õ 'êxnhĩ pyràk. 11 Nhym
Metĩndjwỳnh arỳm amijarẽnho amirĩt ne
memã kum,
—Me kute tu amim ikra markumrẽx
arỳm ikôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne, ane.
12 Me kute Krao aminhõja ne kôt tĩn ne ar ba
rã'ã: rã'ã nhym me kute Metĩndjwỳnh Krao
aminhõ kêtja kôt tĩn kêtkumrẽx ne.
13 Ar aje tu amim Metĩndjwỳnh Kra
markumrẽx ar. Ar amã ne ba ikabẽn
ja'ã pi'ôk no'ôk ne. Mỳj kadjy? Bir,
ar aje pi'ôkkam ikabẽn jarẽnh ne mar
kadjy. Dja gar aman tu amikukãm kôt atĩn
markumrẽx. Metĩndjwỳnhkôt atĩn ne ar
aba rã'ã: rã'ãja markumrẽx ne amim,
—Nà. Dja ba kôt itĩn ne ar iba rã'ã:
rã'ã ne, ane. Dja gar pi'ôkkam ikabẽn
jarẽn aman kam arỳm tu amikukãm ja
markumrẽx. Metĩndjwỳnhkôt atĩn ne ar
aba rã'ã: rã'ãja markumrẽx.
14 Dja gwaj ja man arỳm Metĩndjwỳnhmã
mỳjjao a'uw. Ta kute amim gwaj bajã karõ
kôt o a'uw ne kum,

—Aje ijã amim karõ kôt dja ga ã imã
mỳjjao ane, ane. Dja gwaj ã kum ane
nhym arỳm gwaj bama. Ja ne gwaj baje
markumrẽx. [15] Kute gwaj bamarkumrẽx dja
gwaj kuman arỳm amim,
—Mrãmri dja kôt ã imã mỳjjao ane,
ane. Dja gwaj amim anen arỳm kute
gwaj bamã mỳjjao anhỹr kadjy baje
amimarkumrẽx ne amiwỳr baje mỳjjao
badjà'wỳrja markumrẽx.

*Me axwe'ã ujar*ẽnh.

[16-17] Apỹnh me axwe djàri kunĩkôt ne me
axwe. Ne kam kwỳ pãnh tyk kêt. Nhym be,
atemã me axwe'õ pãnh dja arỳm ty. Godja
me'õ me kute Jeju kôt abeno kamy 'õ pumũ,
axwe kôt omũ. Gêdja o Metĩndjwỳnhmã
a'uw ne kum,
—Djũnwã, amã ikamy kaprĩ. Kwãrĩk
wãnh kum axweo pãnh kêt, ane. Dja ã
kamyo Metĩndjwỳnhmã à'wỳro ane. Nhym
arỳm kum axweo pãnh kêt nhym tyk kêt
ne tĩn ne. Nàr me axwe 'õkôt. Kôt me
tykkumrẽxja. Djãm o kute Metĩndjwỳnhmã
à'wỳrmã? Kati. Dja mrãmri kôt ty.
[18] Metĩndjwỳnh kute memã amak bônh
nhym me umar djà nyja kunĩ kum axwe
prãm kêt. Jadjwỳ ne gwaj markumrẽx ne
amim,
—Nà. Me umar djà ny kunĩ kum axwe
prãm kêt, ane. Nãm me amijaxwe kêt
kadjy amijãno djan kum axwe prãm kêt.
Nhym kam Xatanaj te kute amiwỳr meo
akẽx nhym me ro'ã axwemã.
[19] Metĩndjwỳnh ne arỳm gwaj bajo kra.
Nhym be, Xatanaj arỳm amikôt me kum
Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja kunĩ ar o ba. Ja ne
gwaj baje markumrẽx ne amim,
—Nà. Metĩndjwỳnh ne arỳm ijo kra.
Nhym be, Xatanaj arỳm amikôt me kum
Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja kunĩ ar o ba, ane.
[20] Metĩndjwỳnh Kra ne arỳm bôx. Katàt
kabẽn ne katàt kute amijo bakumrẽx. Ne
kam gwaj baje Kra katàtkumrẽxkôt mar
kadjy arỳm gwaj bamã bajamak bô. Ja ne
gwaj baje markumrẽx ne amim,
—Nà. Arỳm ne Kra bôx ne imã ijamak
bô. Ije ta katàtkumrẽx mar kadjy arỳm imã
ijamak bô, ane. Nhym kam Kra Jeju Kritu
arỳm amim gwaj bapytà. Katàtkumrẽxja
arỳm amim gwaj bapytà. Mrãmri kubê
Metĩndjwỳnhkumrẽx. Gwaj kôt batĩn ne ar
baba rã'ã: rã'ã ne. Jadjwỳ ne gwaj baje arỳm
tu amim markumrẽx.
[21] Akmere, àpnhĩre ar, mỳjjao
metĩndjwỳnh karõ nhipêx me kute kum
amijarẽnhja ne kumex. Dja gar amijãno
dja. Mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêx'ỳr
aje amijo akẽx kêt kadjy amijãno dja. Tãm
ne ja.

Djuão kute atãri pi'ôk no'ôk ne ja.

Jejukôt ba djwỳnhbê Djuão ne õbikwa nimẽ kra arkum pi'ôk no'ôk ne. Jeju kôt ne o kanikwỳnh ne arkum pi'ôk no'ôk ne. Kute o tỳx ne kute kum me 'êxnhĩ bôxmã arẽnhmã ne pi'ôk no'ôk ne. Me 'êxnhĩ kute Metĩndjwỳnh kabẽn kêt jarẽnh ne kute me noo biknormã bôxmã.

Nãm kum,

—Kwãrĩk wãnh me ja mar kêt ne mekôt amijo aba kêt. Dja ga amijã ano tỳx ne me jamã kre rax. Nãm ã Djuão õbikwa nimẽ arkum ane.

1 Ba ibê Djuão. Ibê Jeju nhõ me jao iba djwỳnh'õ ne ba ar amã pi'ôk no'ôk ne. Nà àpnhĩre, Metĩndjwỳnh ne amijo apytà. Ba kam akramẽ ar amã pi'ôk no'ôk ne. Mrãmri imã ar ajabêkumrẽx. Djãm bajbit? Kati. Me kunĩ kute Metĩndjwỳnh kabẽn katàtkumrẽxja mar ja ne me adjwỳnhdjwỳ kum ar ajabê. 2 Metĩndjwỳnh kabẽn katàtkumrẽx. Gwaj baje bakadjwỳnhbê mar tỳx rã'ã ne baje o bajamak kêt kati prãm kêtkumrẽx.

3 Me Babãmbê ne Metĩndjwỳnh. Krabê ne Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu. Gê ar tu kum ar akaprĩkumrẽx* gar adjumar mex rã'ã. Ar katàt kute kabẽn jarẽnhkumrẽx ne kum ar ajabêkumrẽx. Gê ar amẽ amijo kajkep.

Me kum aben jabê'ã kute memã karõ.

4 Nà àpnhĩre, akra kwỳ ne kôt ar amijo ba ba omũn ikĩnhkumrẽx. Nãm ar kute Metĩndjwỳnh kabẽn katàt markumrẽx ne kôt ar amijo ba ba kôt ar omũ. Me Babãm ta ne 'ã gwaj bamã karõ. Kôt amijo baba'ã gwaj bamã karõ nhym ar arỳm kuma. Ne kam arỳm mrãmri kôt amijo bakumrẽx ba kôt ar omũn arỳm ikĩnhti:re.

5 Ne kam àpnhĩre ar, jakam ajte ar amã arẽ. Djãm me kabẽn ny ne ba ar amã arẽ? Kati. Gwaj baje amim Jeju mar kraxkam baje kabẽn marja tãm dja ba akubyn ar amã arẽ. Gwaj bamã aben jabêmã. Ja dja ba ajte ar amã arẽ.

6 Mỳj dja gwaj nẽn bamã aben jabê? Bir, dja gwaj Metĩndjwỳnh kabẽn man kôt ar amijo baban arỳm bamã aben jabê. Mỳj ne kabẽnkam kute? Bir, tãm ne gar aje amim Jeju mar kraxkam arỳm ama. Ar amã aben jabê ryti pydjimã. Ja ne gar ama ba ajte ar amã arẽ.

Me amijã no tỳxmã, me 'êxnhĩ kute me noo biknor kêt kadjy.

Dju k 4.1

7 Be, arỳm me 'êxnhĩ krãptĩ ar ba. Nãm me memã kum,

—Djãm mrãmri ne Metĩndjwỳnh Jeju Kritu jano nhym pykamã bôx ne nã kurũm katon ar ba? Kati, nãm me 'êx, anhỹro ba. Me kute ã memã anhỹro bakam mrãmri 'êxnhĩkumrẽx. Mebê Kritu kurê djwỳnh.

8 Dja gar aminêje me 'ãno dja. Me kute ar anoo biknor karõ me 'ãno dja. Ga wãkam arỳm Kritumã adjàpênh 'ãtũm. Nhym Metĩndjwỳnh arỳm ar amã akĩnh djà jarẽ. Dja ar amã kungã. Nàr, godja gar aminêje me 'ãno adjãm kêt jabej, nhym me arỳm ar anoo biknor jabej. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm ar amã õr kêt. 9 Me kute Metĩndjwỳnh kabẽn mar kêt ne kam amikrà ar o ban ajte kute arek Kritu kabẽn kôt amijo ba kêtja ne Metĩndjwỳnh kute meo ba kêtkumrẽx. Nhym be, me kute arek Kritu kabẽn kôt amijo baja me Babãmbê Metĩndjwỳnh kute meo ba nhym ajte Kradjwỳ kute meo ba.

10 Godja me'õ bôx ne 'êx ne Kritu kupa'ã ar amã ajarẽ kwãrĩk wãnh kum aminhũrkwã jarẽnh kêt. Ne kwãrĩk wãnh pa kjênh kêt. 'Êx ne kupa'ã ar amã 'ã ujarẽnhkam dja gar pa kjênh kêt. 11 Dja gar pa krij nhym me arỳm ar ajã,

—Arỳm ne ar amijã kumẽ. Ga, ar kôt bawã pumũ, ane. Gar kam arỳm kôt ar gadjwỳ Kritu'ã ajêx pyràk.

12 Nã bãm bit pi'ôkjakam ar amã ikabẽn kumex jarẽnh prãm. Ba kam amim,

—Kati. Kwãrĩk wãnh ba pi'ôkkam ikabẽn kunĩ jarẽnh kêt. Dja ba tẽn arkam bôx ne ijajkwao arkum arẽ, ane. Dja ba ar amã ane gwaj kam arỳm abenkam bakĩnhkumrẽx. Ja kadjy ne ba amima.

13 Akanikwỳnhkam kradjwỳ amã amikabẽn mex jarẽ. Metĩndjwỳnh kute

* 1:3 Djãm ar ga ne gar adjukaprĩ nhym ar pãnh arỳm kum ar akaprĩ Kati. Ar ta ne ar tu kum ar akaprĩkumrẽx.

amijo akanikwỳnh pytàr tãm kra ne amã amybỳm amikabẽn mex jarẽ. Tãm ne ja.

Djuão kute pi'ôko ino rer no'ôk ne ja.

Jejukôt ba djwỳnhbê Djuão ne õbikwa myjamã pi'ôk no'ôk ne. Õbikwaja ne ar apỹnh pyka djàri memã Jeju'ã ujarẽnh tẽmja amiwỳr aro wadjà ne arkum kabẽn mex jarẽ ne arkum mỳjja ngã ne ar kujate nhym ar tẽ. Kute arek o anhỹr rã'ãmã ne kute kubê me'õ jaxwe pymamã ne kum pi'ôk no'ôk ne.

1 Akmere, Gaju. Ba ibê Djuão ne ba amã pi'ôk no'ôk ne. Ibê Jeju nhõ me jao iba djwỳnh'õ ne ba amã pi'ôk no'ôkkam ikabẽn jarẽ. Metĩndjwỳnh kabẽn katàtkôt imã ajabê.

2 Akmere, Metĩndjwỳnhmã arỳm amexkumrẽx ba arỳm ama. Ne kam Metĩndjwỳnhmã ajo a'uw ga amex kôt adjumar mex. Adjà kêtdjwỳo ane. Ga adjumar mex ne adjà kêtja ne ba imã kĩnhkumrẽx. 3 Be, Jeju kukwakam gwaj bakamy ar arỳm nĩnh iwỳr bôx ne imã ajarẽ. Nãm ar imã,

—Be, Onĩj Gaju kute Metĩndjwỳnh kabẽn katàt markumrẽx ne kabẽn kôt kute amijo ba mexkumrẽx, ane. Ba ar kute ajarẽnhja man ikĩnhkumrẽx. 4 Nã bãm memã Jeju'ã idjujarẽnh nhym me kute ikabẽnkôt Jejuo aminhõ. Ba kam mã itẽm nhym me nĩnh imã me'ã ujarẽnh ne kute imã,

—Onĩj ar kute akabẽn kôt Jejuo aminhõja Metĩndjwỳnh kabẽn man kôt kute katàt amijo bakumrẽx, anhỹr. Me kute ã imã anhỹrkam ikĩ:nhkumrẽx.

*Gaju kute meo djuw mexkam Djuão kute amikĩnh jar*ẽnh.

5 Akmere Gaju, Jeju kukwakam gu bakamy kwỳ ne awỳr bôx, ga anhõdjành ne aro djuw mex. Nã gãm te ar nokre pumũnh kêt ne tu aro djuw mex. Ne kam Metĩndjwỳnh kabẽn kôt amijo abakumrẽx. Aje me bakamyo djuw mex kunĩkôt ne ga kabẽn man kôt amijo aba mexkumrẽx. 6 Gwaj bakamyja kwỳ arỳm nĩnh ar iwỳr bôx ne ar imã ajã ajarẽn ajte me kute Jeju mar kunĩjamã ajã ajarẽn memã kum,

—Onĩj Gaju kum ar ijabê:n õdjành ne ar ijo djuw mex, ane, ba arỳm ar kuman ajte ama. Dja ar ajte awỳr bôx ga amũ ajte ar mõr kadjy arkum mỳjja'õ ngã. Arkum djwỳ, pi'ôk kaprĩ ngã. Metĩndjwỳnh kabẽnkôt arkum angã.

7 Mỳkam dja ga ã arkum õro ane? Bir, ar Jeju'ã ujarẽnh kadjy mõrkam. Nhym be, jakam me kute Jeju mar kêt kwỳ bit kute gwaj bakamyjamã õ mỳjja nhõrmã nhym ar kute amim byr kêt. Me kute Jeju mar kêtkam gwaj bakamy ar kute mebê byr kêt. Ne kam arỳm mã mõ. 8 Mỳj xêja dja gwaj bakamy arkum mỳjja ngã? Djãm me kute Jeju mar kêt? Kati. Me kute amim Jeju mar dja gwaj bakamy arkum mỳjja ngã nhym ar arỳm tẽ. Jeju kabẽn katàt jarẽnh kadjy tẽ. Gwaj ba dja gwaj arkum mỳjja ngã. Ne kam arỳm ar ro'ã apê.

*Djoti kute amijo b*ẽnjadjwỳr rax prãm.

9 Amrẽbê ne ba wãm ar aje amim Jeju marjamã pi'ôk no'ôk ne. Gar arỳm inhõ pi'ôk jarẽn ikabẽn ma. Nhym be, wãkam Djoti kute ikabẽn mar prãm kêt. Djoti ta ne amijo bẽnjadjwỳr rax prãm. Me kute amim Jeju markam ta amijo bẽnjadjwỳr rax prãm. Bẽnjadjwỳr rax prãmje ne kute ikabẽn mar prãm kêtkumrẽx.

10 Dja ba ar akam itẽm ne ibôx jabej ne arỳm ar amã Djoti jarẽ. Nãm ikàxã kabẽn punure jarẽnho ba. Amrẽbê jakam gwaj bakamy kwỳ wãm ar awỳr tẽn ar akam bôx. Ar kute ar amã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh kadjy ar akam bôx. Nhym kam Djoti kute ar pa kjênh kêt ne arkum aminhũrkwã jarẽnh kêt. Gar akwỳ ar aje arkum aminhũrkwã jarẽnh prãm nhym Djoti arỳm ar abê aptàn ar amã,

—Aje, jakam dja gar ar ikôt abikprõnh kêt, ane. Ne ar aje amim Jeju mar bikprõnh djà nêje ar ajano.

11 Akmere, kwãrĩk wãnh me axwe'ã amijakre kêt. Me mex'ã dja ga amijakre. Me mex ne me Metĩndjwỳnh kôt ar amijo ba. Nhym me axwe kute Metĩndjwỳnh mar kêtkumrẽx. 12 Be, me kunĩ ne me me bakamy Temexu mex jarẽ. Nãm me 'ã abenmã kum,

—Metĩndjwỳnh kabẽn katàt kôt ne Temexu amijo ba gwaj arỳm omũ, ane. Ar badjwỳ ne bar Temexu mex jarẽ ga ar ijêxnhĩ kêtkôt aje arỳm ar imar.

13 Nã bãm bit ije amã ikabẽn kumex jarẽnh prãm. Ne kam ije pi'ôkkam amã

arẽnh prãm kêt. [14] Ije amikrà kêt ne awỳr
itẽmmã. Dja ba awỳr bôx gu banhỹtãri
abenmã bakabẽn jarẽ. Ja kadjy ne ba
amima.
[15] Gê Metĩndjwỳnh ajo djuw mex ga adju-
mar mex rã'ã. Be, jakam gu banhõbikwa ar
arỳm amã kabẽn mex jarẽ ba kuman arỳm
pi'ôk jakam wãm amã arẽ. Ga apỹnh aje
gu banhõbikwa nhidji mar kôt arkum ar idji
jarẽn arkum ikabẽn mex jarẽ. Tãm ne ja.

Djuda kute memã pi'ôk no'ôk ne ja.

Jeju kamy 'õbê ne Djuda. Nãm ar aben djàkam nõ. Jeju kumrẽx kato nhym tũmràm Xijagumẽ Djudadjwỳ Marij kurũm kato. Kute amim Jeju mar kêt ne kam tũmràm tu amim markumrẽx. Birãm Jeju akubyn tĩn kôt ne tu amim kuma. Ne kam Jeju nhõ me jao ba. Ne kam arkum pi'ôk no'ôk ne. Nãm Ar kubê me 'êxnhĩ pyma. Me 'êxnhĩ amijo Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh ne me kute Jeju marmẽ abenkam bikàr ne ate ajte memã 'êx ban arĩk ar ban memã mỳjja punu'ã àpnênh ba. Nhym kam Djuda arkum,

—Kati, Metĩndjwỳnh amrẽbê kute me axwemã o pãnhja pumũ. Dja ĩ prĩne me jadjwỳo bikẽnh mex ne. Be, ar ga dja gar Jeju'ã angrà tỳx nhym Metĩndjwỳnh dja ar arôrôkbê ar akukrà gar aku'ê tỳx. Nãm ã Djuda arkum ane.

1 Ba ibê Djuda. Ibê Jeju Kritu nhõ àpênh. Ibê Xijagu kamy. Ba ne ba pi'ôk no'ôkkam ar amã ikabẽn jarẽ. Metĩndjwỳnh, me Babãm arỳm amijo ar apytàn amimexo ar ajo mex nhym Jeju Kritu amim ar apytàr mex ne ar ajo ba.

2 Gê Metĩndjwỳnh tu kum ar akaprĩ:kumrẽx* ne kum ar ajabê:kumrẽx gar adjumar mexo amũ amikamẽn arỳm adjumar mexkumrẽx ne.

Me kute axwe'ã memã àpnênh.
A Ped 2.1

3 Akmere, àpnhĩre ar, Metĩndjwỳnh ne kute Krituo me bakunĩ pytàr. Nã bãm amibêx ne bit ije ar amã 'ã pi'ôk no'ôko inhỹrmã. Ba nhỹn arỳm me kute ar anoo biknor prãmja man amim,

—Kati. Dja ba arkum me kute ar noo biknor jarẽ. Ne arkum, “Wãnh ne me ar akwỳ anoo biknoro ba. Kritu ne gwaj bamã amijã ujarẽnh pydjin arẽ gwaj babê Kritu nhõ me ja baje mar pydjimã nhym me arỳm 'êx. Ne kam ta amijo Kritu mar mex ne arĩk kupa'ã ar amã 'ã ujarẽnh punun ar anoo biknoro ba. Me kute ar anoo biknoro baja dja gar me 'ãno djan mã akabẽno me ity gê me anhikrê.” Nã bãm ã amikabẽn maro anen arỳm ar amã arẽ.

4 Me kute ar anoo biknorja ne me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêt ne amipdjur mex ne ar akôt wangijn ar amẽ akà. Nãm me amakkre kêt ne ar amã,

—Ar rã'ãn aben prõ, aben mjên kupê. Gêdja Metĩndjwỳnh ate krã. Arỳm ne tu kum ar akaprĩn ar amã ajaxwe kêt jarẽnhkumrẽx. Nãm me ã ar amã ane. Ne kam arỳm Bẽnjadjwỳr djwỳnh japrỳ. Kubê ne Metĩndjwỳnh. Nãm me Metĩndjwỳnh pydji japrỳ. Ne ajte Bẽnjadjwỳr djwỳnh bê Kritu japrỳn ar'ã memã kum,

—Djãm mrãmri ne Kritu ar ba? Kati. Nãm me 'êx, ane. Amrẽbê me kêtri ne Metĩndjwỳnh arỳm me ja'ã amim karõ. Me biknor tokry djàmã kute me anormã ne me'ã amim karõ.

Apỹnh me tũmre djàri jaxwe'ã ujarẽnh.
Mat 7.21; A Ped 2.3; Dju k 3.6

5 Ba ar amã me kwỳ biknor'ã ajarẽ gar ama. Gar te arỳm aje me'ã ujarẽnh mar ba ajte ar amã me'ã ajarẽ gar ama.

Be, Bẽnjadjwỳr djwỳnh arỳm pykabê Edjitu kurũm mebê idjaero katon me utà. Ne kam arỳm me amakkre kêto akno. Me kute amim mar kêtjao akno.

6 Nhym Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh jaxwedjwỳ arỳm àpênh djà kanga. Nãm me amijo àmra ban àpênh djà kanga nhym pãnh arỳm me biknor tokry djàkam me kumẽn arỳm akamàt kô tykkam mebê ijê. Nãm mebê ijê tỳx kute mrãmri ne me kute kàxiràxo me uwprekam kute mebê ijê tỳxja pyràk. Õ akati rax me'ỳr bôx kadjy mebê ijê. 'Ãtũm nhym Metĩndjwỳnh kute memã axwe pãnh jarẽnh djà nhõ akati me'ỳr bôx kadjy.

7 Krĩraxbê Xôtômamẽ Gomoramẽ bu'ã krĩdjwỳ, kam me axwe ne me prõ djwỳnh, mjên djwỳnh kupa'ã ari abeno ngjêxo ba. Metĩndjwỳnh kute me ipêx kupa'ã ne me my ta kute abeno ngjêx prãmkumrẽx nhym me niredjwỳ ta kute aben kupênho ikwã prãmkumrẽx. Me baje amikajmãtã me mar kadjy ne Metĩndjwỳnh arỳm memã axweo pãnh. Kuwyo memã o pãnh nhym

* 1:2 Djãm ar ga ne gar adjukaprĩ nhym pãnh arỳm kum ar akaprĩ Kati. Ar ga ne gar adjukaprĩ kêt. Ta ne tu kum ar akaprĩkumrẽx.

kam kuwy meo ajkamuw nhym me mrãmri
arỳm biknorkumrẽx.
8 Me kute me anoo biknor prãmja ne me
me ja kôt axwe. Nãm me biptiro ikwãn
arỳm amijo àpnun amibu'ã meo àpnu. Ne
kum me bẽnjadjwỳr kurên kàjkwakam me
rũnh'ã kabẽn punu.
9 Be, Mĩgeubê ne Metĩndjwỳnh kadjy
mrãnh djwỳnh raxja. Djã ne Mĩgeu Xatana-
jmã kabẽn punu jarẽ? Kati. Amrẽbê:
ne me bakukãmãre Môjdjê arỳm ty nhym
kam Mĩgeumẽ Xatanaj ar Môjdjê nhĩ'ã aben
maro dja. Djã ne kam Mĩgeu tu kum kabẽn
punu jarẽ? Kati. Nãm kum,
—Gê Metĩndjwỳnh ta amã akij, ane. Jabit
ne arẽ.
10 Nhym be, me kute ar anoo biknor
prãmja ne me tu mỳjja'ã kabẽn punu ba. Me
kute me mar kêtkam ne me tu me'ã kabẽn
punu ba. Nãm me mry djumar djào umar.
Mry kute amidjwỳnhbit mar ne tu ar ba.
Nhym me mry kôt kute amidjwỳnhbit mar
ne tu ar ban arỳm kôt amijo àpnu.
11 Ỹ watĩre, Metĩndjwỳnh dja me biknor
tokry djàkam me kurẽ. Amrẽbê: ne me
bakukãmãre Kaĩ axwe:. Nhym me kute ar
anoo biknor prãmjadjwỳ ne me Kaĩ kôt ar
amijo ba. Amrẽbê: ne me bakukãmãre
Barão kum nêkrêx prãmje tu me noo aknon
meo ajkẽ. Me kute ar anoo biknor prãm-
jadjwỳ ne me Barão kôt kum nêkrêx prã:m
ne ar anoo biknoro ba. Amrẽbê: me
bakukãmãre Kore ne kute amijo rax prã:m
ne arỳm bẽnjadjwỳr'ã kabẽn punu ba. 'Ã
kabẽn punu ba:n kam arỳm akuno. Me
kute ar anoo biknor prãmjadjwỳ ne me
Metĩndjwỳnh'ã kabẽn punu ba. Dja me 'ã
kabẽn punu ba:n ĩ arỳm Kore kôt me biknor
tokry djàkam akuno. Metĩndjwỳnh'ã kabẽn
punukôt arỳm akuno.

Me kute me noo biknorja me ro'ã bikàr.
A Ped 2.13

12 Ar amã aben jabêkam gar aro'ã ar anhõ
kwỳ krẽno akrĩ. Nhym me kute ar anoo
biknorjadjwỳ ne me pijàm kêt ne arỳm ar
aro'ã aku. Ar akĩnhkumrẽxo akrĩ nhym me
arỳm amipunuo ar ajo àpnu. Ga, me kà
mexkam ngrã kute o punuja pumũ. Me kute
ar anoo biknordjwỳ ne me ã ar ajo àpnuo
ane. Amipunuo ã me ajo àpnuo ane. Nhym
me te: me kabẽn mex jabej mekam ama:n
arỳm kaprĩre ne. Ga, kôk djàbêrkam kakrã
kakrãtyk ba kajgoja pumũ. Nhym me te:
na bixadjwỳrkam aman kam arỳm kaprĩre
ne. Me kute ar anoo biknordjwỳ ne gar ã
mekam akaprĩo ane. Nãm me kajgo kute
mrãmri ne pidjô kunĩ ô kumexkam ja pydji
ô kêt ne ãm pyràk. Pidjô tu tykkumrẽx
nhym me arỳm kraxmẽ arêmẽ ro'ã kaba.
Nãm me kute uràk ne tu kajgokumrẽx. Dja
me arỳm me biknor tokry djàkam akuno.
13 Nãm me ta ar ba kute mrãmri ne
ngô djàkrêkam ngô djàkà ari aben pymjỳr
pyràk. Ga, ngô djàkrê apêx nhym arỳm
akàxkam mỳjja punu kumexja pumũ. Nãm
me kabẽn punu jarẽnho ku'ên o ino re
nhym me arỳm pijàm ne, kabẽn punukam
pijàm ne. Me kute ar anoo biknor prãmja
ne me arĩk ba nhym me te: kute mekôt
katàt amijo bamã. Me kute mrãmri ne
kanhêtire arĩk ba pyràk nhym me te:
kute omũnh mex ne kute 'ã amimrãnh
jakremã. Metĩndjwỳnh ne arỳm amim me
axweja pãnh'ã karõkumrẽx. Akamàt kô tyk
pytĩkam dja me kurẽ. Dja kam akamàt kô
tyk rã'ã nhym me kator kêtkumrẽx.
14-15 Adão ar amikam kra jadjuw nhym
arỳm abatành ne. Abatành ne arỳm
amikam kra jadjuw. Kra jadjuw nhym arỳm
abatành ne. Abatành ne arỳm amikam kra
jadjuw. Ne amũ aben nhijuk'ã kra jadjwỳro
tẽ. Adjwỳro tẽ:. Adjwỳro tẽm tãmtã kam
arỳm 7'ỳr o bôx. Aben nhijuk'ã krakam
kra'ã akren arỳm 7'ỳr o bôx. 7'ỳr o bôx
nhym me arỳm krajamã Enoki jarẽ. Enoki
ajte me kute me noo biknorja'ã memã kum,
—Ẽ, Bẽnjadjwỳr djwỳnh dja
Metĩndjwỳnh nhõ me ja krãptĩ: kubê
10.000mẽ ro'ã bôx. Ne kam arỳm me
kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja kunĩmã axwe
pãnh jarẽ. Apỹnh me àpênh jaxwe djàri
pãnh memã arẽ. Metĩndjwỳnh'ã kabẽn
punuja kunĩ pãnh memã arẽ nhym me
arỳm amijaxwe ma. Nãm ã me bakukãmãre
Enoki memã ane.
16 Me kute me anoo biknor prãmja ne
me bẽn prĩkam kabẽn ban apỹnh mỳjja'ã
kabẽn punu prã:m. Me kute amidjwỳnhbit
markam ne me kum apỹnh mỳjja punu
prãm ne kôt ar amijo ban amijo àmrati ba.
Ne kam me õ nêkrêx kumex pumũn amim,
—Ba gêt tãmwã kôt ar amijo iba. Ne kam
arỳm inhõ mỳjja kumex ne kôt irax. Nãm
me ã amim anen kam kum me õ nêkrêx

ngrireja kĩnh kêtkumrẽx. Me kum me õ nêkrêx kumexjabit kĩnho ba.

*Me kute Jeju markumr*ẽx djàpênh'ã memã karõ.

17 Akmere, àpnhĩre ar, ar ga dja gar atemã amijo tẽ. Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu kute ar anorja dja gar ar kabẽn mar tỳx. 18 Nãm ar arỳm me'ã ar amã ajarẽ. Me kute ar anoo biknor prãmja'ã ajarẽ. Nãm ar ar amã,

—Dja Jeju bôx 'ỳr nhym me arỳm gwaj bajaprỳ:o ba. Dja me amidjwỳnhbit man kum mỳjja punu prãm ne kôt ar amijo ba, ane.

Kritu kute ar anorja ne ar ã ar amã ane. Dja gar ar kabẽn mar tỳx. 19 Me kute ar anoo biknor prãm ja ne me abenbê me kurêo ba. Ne pykakam mỳjjakôtbit amijo ba. Nhym Metĩndjwỳnh Karõ kute meo ba kêtkumrẽx.

20 Akmere, àpnhĩre ar, ar ga dja gar atemã amijo tẽ. Kritu kabẽn mexkumrẽx. Tãm dja gar tu amim markumrẽx ne amim kabẽn maro tẽ:n amũ maro amikamẽn mar rax ne. Metĩndjwỳnh Karõ dja gar aman Metĩndjwỳnhmã akabẽn aba nhym Karõ arỳm ar akôt o kangõ.

21 Metĩndjwỳnh kum gwaj bajabê. Ar gadjwỳ dja gar amã abê rã'ã ne 'ã adjukanga kêt. Ne Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu jabej ajkam ama. Ta dja bôx ne kum gwaj bakaprĩkumrẽx gwaj kôt batĩn ne ar baba rã'ã: rã'ã ne.

22 Me kwỳ kute amim Jeju mar kêtja dja gar amã me kaprĩn 'ỳr me o akẽxo tẽ gê me tu amim markumrẽx. 23 Nàr, dja gar ano katon me axwebê me kwỳo akẽx. Me kwỳ kute amijo punu mexja. Me ja on biknor karõ dja gar memã ano katon me axwebê meo akẽx. Kute mrãmri ne me'õ kuwykam ãm nhym me kum kaprĩn kam no kator ne kute pa 'amỳnh ne bõm mẽnh pyràk. Dja gar me punu kôt ar apunu'õ pymaje amijã ano tỳx ne.

24 Metĩndjwỳnh ne kute amim ar apytàr mexkumrẽx gar kam ajmã akute kêt ne katàt ar amijo aba rã'ã ne. Metĩndjwỳnh ra:x nhym me kum uma:. Dja amimexo ar ajo mex gar arỳm ajaxwe kêt. Nhym kam arỳm amikabem ar apumjuwn arỳm prĩne ar ajo kĩ:nhkumrẽx. 25 Me Batĩndjwỳnhbê ne me bapytàr djwỳnh. Pydji kute mỳjja kunĩ mar ne krã me:xkumrẽx. Ba kum,

—Mrãmri ame:xkumrẽx ne apyma:kumrẽx. Araxo abê kumkatikumrẽx. Me kunĩ:mã Abẽnjadjwỳr djwỳnhkumrẽx. Ajitỳ:xkumrẽx. Amexmẽ apymamẽ abẽnjadjwỳrmẽ atỳxmẽ ne ga aje 'ã aminhinomã amimẽnh kêtkumrẽx, ane. Gê me kunĩ ã Metĩndjwỳnhmã ane. Tãm ne ja.

Mỳjja apôx kêtri kukãm 'ã ujarẽnh ne ja.

Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu ne Djuãomã, õ àpênhbê Djuãomã mỳjjao amirĩt. Me kute Jeju mar kêtja ne me me kute amim Jeju marjao bikẽnh ar o ba. Nhym kam Jeju kute õ me jao tỳx nhym me akubyn tỳx ne kute kanga kêt kadjy Djuãomã mỳjjao amirĩt. Te me kute meo bikẽnhkam mã Jeju'ã ngràn kute kanga kêtmã kum o amirĩt. Anhỹr djwỳnhràm kum o amirĩt, abentã kum o amirĩto tẽ, mỳjja'ã akreo tẽ. Õ me jabit kute mỳjja mar nhym me kàtàmbê bipdjurmã ne apỹnh mỳjja djàri'ã mỳjja jakre. Bir, nhym mỳj ne Djuão omũ?

Metĩndjwỳnh kute me axwemã o pãnh ne tu kute mỳjja jaxwe kunĩ kuwyo imôkam rẽnh nhym apêxmã. Nhym kute Xatanajdjwỳ bĩn nhym kêt nhym kam pyka ajte nyn tu mexkumrẽxmã ne kum o amirĩt. Ne kum kàjkwadjwỳ jakre. Metĩndjwỳnh kute õ me jao kĩnhmã, me 'ã ngrà tỳx ne kute kanga kêtja, me tãm ne kute meo kĩnh nhym me kàjkwakam õ pykakam kĩnhkumrẽx ne ar ba rã'ã rã'ãmã. Kam ne me mexbit ar ban kam kanê kêt ne tyk kêt ne mỳr kêt. Mỳjja punu 'ỳr àr kêtkam. Ja kunĩ ne kum o amirĩt, apôx djwỳnhràm kum o amirĩt. Nhym Djuão me kadjy omũ. Mỳjja apôx kêtri ne anhỹr djwỳnhràm omũn memã arẽ. Tãm ne ja.

Me kute pi'ôkjakôt amijo baja dja me kĩnh.

1 Jeju Kritu kute mỳjjao amirĩt ne ja. Metĩndjwỳnh ta ne Jejumã arẽ nhym kam amidjô'ã ajte kute õ àpênhjamã o amirĩtmã, nhym kam me kute marmã. Apỹnh mỳjja djàri dja ĩ apôx, amikrà kêt ne apôx nhym anhỹr djwỳnhràm arỳm kute memã o amirĩtmã. Imã ne arỳm o amirĩt ba kam ije me amã arẽnhmã. Ba ibê Djuão ne ba Metĩndjwỳnhmã idjàpênh, imã ne o amirĩt ba ije me amã arẽnhmã. Nãm iwỳr kadjy mrãnh djwỳnh jano nhym kam imã mỳjja kunĩ jakre ba kam kôt omũ. 2 Ije arỳm kunĩ pumũnhkam dja ba prĩne me amã kunĩ jarẽ. Metĩndjwỳnh kabẽn ne ba arỳm ije me amã arẽnhmã. Jeju Kritu kute katàt kabẽn jarẽnh tãm dja ba me amã arẽ.

3 Metĩndjwỳnh kute anhỹr djwỳnhràm mỳjja'ã memã ujarẽnh ja gêdja me'õ memã arẽ nhym kute arẽnh djwỳnh tãm gêdja arỳm Metĩndjwỳnh kum kĩnh jadjà. Nhym me kute mar ne kôt amijo bajadjwỳ gêdja Metĩndjwỳnh memã kĩnh jadjà. Dja amẽ aro kĩnh, me kute 'ã ujarẽnh djwỳnho kĩnh ne kam ajte me kute maro ỹr jadjwỳo kĩnh. Bir, arỳm 'ỳr. Arỳm Metĩndjwỳnh kute memã mỳjja anhỹr djwỳnhràm arẽnh ja arỳm apôx 'ỳr.

*Djuão ap*ỹnh me kute Jeju'ã abeno bikprõnh djàri kubê 7mã kabẽn.

4 Ba ibê Djuão ne ba ar amã pi'ôk no'ôk ne. Ar aje amim Jeju mar ne apỹnh aje kôt aben pydjija, ar amã ne ba pi'ôk no'ôk ne. Pykabê Adjijkam apỹnh krĩ rũnhkôt ar aje 'ã abeno abikprõnho 7ja me amã ne ba pi'ôk no'ôk ne.

Gê Metĩndjwỳnh ukaprĩkôt me ajo djuw mex ne ar me ajo ba ne me amã umar mex jarẽ ga me adjumar mex ne ar aba. Metĩndjwỳnh ta ne tĩn ne ar ba, amrẽbê adjàkamã tĩn ne ar ba. Dja mrãmri tĩn rã'ã rã'ã. Tãm dja ukaprĩkôt me ajo djuw mex ne me amã umar mex jarẽ.

Nhym Metĩndjwỳnh Karõ kute amijo 7 ne Metĩndjwỳnh krĩ djà kônh ku'ê tãm gêdja adjwỳnhdjwỳ me ajo djuw mex ne me amã umar mex jarẽn ar me ajo ba.

5 Nhym Jeju Kritudjwỳ dja me ajo djuw mex ne me amã umar mex jarẽ. Jeju Kritu ta kute mrãmri katàt memã Metĩndjwỳnh kabẽno amirĩt djwỳnh ne kumrẽx tyk ne akubyn tĩn ne kator gêdja Metĩndjwỳnhmẽ Metĩndjwỳnh Karõmẽ kudjwa me ajo djuw mex. Jeju ne bẽnjadjwỳro kute me bẽnjadjwỳr kunĩ jakrenh ne pyka kunĩkôt me õ bẽnjadjwỳro ba. Tãm dja Metĩndjwỳnhmẽ Metĩndjwỳnh Karõmẽ kudjwa me ajo djuw mex ne me amã umar mex jarẽ.

Jeju Kritu ta ne kum me bajabêkumrẽx ne amikamrôo me bajaxweo ajngrà. 6 Ne kam ajte ta ar me bajo ban kam Bãmmã me bapumjuw gu me kam babê me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh ne Bãmmã badjàpênh ar baba. Kumã, Jeju Kritu tãmmã gora gê me kàjmã kum rax jarẽnh rã'ã rã'ã. Gêdja umao ar me bajo ba rã'ã rã'ã. Mrãmri. Tãm ne ja.

7 Ori, amrẽ tẽ. Kakrãkôt ne amrẽ tẽ. Me kunĩ dja me omũ. Me kute Jeju kanhwỳr

djwỳnhjadjwỳ dja me omũ, prĩne
Jeju pumũ.
Nhym apỹnh pyka djàri dja me kunĩ omũn
amra, Jeju pymaje àmrao kumex.
Mrãmri dja me kunĩ omũn amim
ngryk ne àmrao kumex. Be, tãm ne
ja.
8 Bẽnjadjwỳrbê Metĩndjwỳnh ne memã
kum,
—Ba ibê mỳjja kunĩ krax ne ajte ibê mỳjja
kunĩ 'ênhôt, ane.
Nãm ã Metĩndjwỳnh tỳxo kubê kumkati
ane. Metĩndjwỳnh, ta ne tĩn ne ar ba,
amrẽbê adjàkamã tĩn ne ar ba. Dja mrãmri
tĩn rã'ã rã'ã. Ajbit ne umao mỳjja kunĩ pytà.

Jeju Djuãomã amijo amirĩt.

9 Nà, ba ibê me akamy Djuão. Nãm
me Jejukôt me akudjwa ijo ajkẽ ba itokry.
Mrãmri ne Jeju me baro'ã me bapytàn ar me
bajo ba. Ba kam me akudjwa mã Jeju'ã ingrà
tỳx ne 'ãno djan ije kanga kêt. Ba ne ba
apêxtibê Paximukam ar ba. Na bãm memã
Metĩndjwỳnh Kabẽn jarẽn memã Jeju'ã id-
jujarẽnh iba. Nhym kam me ja ngryk ne
kam imã,
—Kwãrĩk wãnh mỳjja wã jarẽnh kêt, ane.
Ne kam ipa 'amỳn kam ijo tẽn apêxti jakam
imẽ ba kam kam ar iba.
10 Be, pi'ôk kamrêkkam, Bẽnjadjwỳr nhõ
akatijakam ne ba arek maro nhỹ nhym
Metĩndjwỳnh Karõ ar ijo ba. Ba kam me'õ
kabẽn ma. Me'õ kabẽn tỳx kute poti kakôr
tỳx pyràk. Ikôt ne imã kabẽn ne. Ne imã,
11 —Ba ibê mỳjja kunĩ krax ne ajte ibê
mỳjja kunĩ 'ênhôt. Ba ren ije kàjkwamẽ
pykamẽ omũnh 'ãno idjãm kêt nhym ren
amrẽbê amijo ajkẽ nhym ren mỳjja kunĩ
kêt ne. Ẽ, amrẽ tẽn mỳjja pumũn 'ã pi'ôk
no'ôk, ane. 'Ã pi'ôk no'ôk ne kam memã
ano. Me kute amim Jeju mar ne apỹnh
kute kôt aben pydji, me jamã dja ga ano.
Me kute apỹnh krĩ rũnhkôt 'ã aben pydjibê
7, ar kute Epexukam 'ã aben pydjijamẽ,
ar kute Emĩnakam 'ã aben pydjijamẽ, ar
kute Pegamukam 'ã aben pydjijamẽ, ar kute
Xijxirakam 'ã aben pydjijamẽ, ar kute Xad-
jikam 'ã aben pydjijamẽ, ar kute Pirapijkam
'ã aben pydjijamẽ, ar kute Raodjikam 'ã
aben pydjijamẽ, mekmã dja ga aje mỳjja
pumũnhja'ã pi'ôk no'ôk ne ano, ane. Nãm
ã imã kabẽn ane.
12 Ba kam 'ỳr akẽx. Ije mỳj me'õ kute
imã kabẽnja pumũnhmã 'ỳr akẽx nhym
ngônhpôkti kubê 7 ne ku'ê ba omũ. Kẽn
karỳro ngônhpôkti.
13 Nhym kam ipôkri dja. Kute me'õ my
pyràk ne dja. Nãm kubẽkà ryti jadjàn o dja.
Kubẽkà rytija ne parkõn 'ãnh itep nhym 'ã
dja. Ne kẽn karỳro amirunh pren 'ã dja.
14 Ne kĩ jaka: kute àk kaka jaka ja pyràk. Kute
kadjàt nhĩ jaka pyràk. Nhym no pôkja kute
kuwy pôk pyràk. 15 Ne par jadjênh. Kute
ngônh nhipêx djàkam me kute 'ã ngrão pôx
nhym adjênh pyràk. Nhym õkrekam krikrit
kute ngô rãrãkti: pyràk. 16 Ne ubôkjao
kanhêtireo 7 ne 'amỳn o dja nhym kam aktã
kàx djwa mextire ajkwa krekre kurũm kato.
Ne nokre jadjênh kute kàjkwa nhipôkri myt
mrãnhkam adjênh ja pyràk.
17 Ba omũn kam itu mỳrbê tỹm kute ityk
pyràk ne itu mỳrbê tỹm ne nõ, itĩn prãme.
Nhym kam ta ijã ikra dji, ubôko ijã ikra djin
kam imã,
—Kwãrĩk wãnh atĩn prãm kêt. Ba ibê
mỳjja kunĩ krax ne kam ajte ibê mỳjja kunĩ
'ênhôt. 18 Bajbit ne ba ije amitĩn mar. Arỳm
ne ba ty ne kam arỳm ajte itĩn ne. Amrẽ
ipumũ. Ba dja ba itĩn rã'ã rã'ã. Ba ne ba
ikabẽno me tyk kadjy me anor djwỳnh ne
kam ajte ikabẽno me tyk nhõ pyka'ỳr me
anor djwỳnh.
19 Aj, dja ga on 'ã pi'ôk no'ôk, aje omũn-
hja'ã pi'ôk no'ôk ne. Arỳm kator ga aje
omũnhjamẽ mỳjja kraxje kator kêt rã'ãmẽ.
Amẽ dja ga 'ã pi'ôk no'ôk ne. 20 Mỳkam ne
ba kanhêtireo 7 idjubôko 'amỳn o dja ga
omũ? Ne kẽn karỳro ngônhpôktio 7jadjwỳ,
mỳj ne ja? Bir, ba amã arẽ ga ama. Ẽ,
ngônhpôktio 7ja ne kubê apỹnh krĩ djàri me
kute amim imar ne kute ikôt aben pydji 'ã
akre kubê 7. Apỹnh krĩkam me kute ikôt
aben pydji'ã akre kubê 7 ne ja. Nhym kan-
hêtireo 7ja ne kubê apỹnh krĩ djàri me kute
ijã abeno bikprõnhja kadjy mrãnh djwỳnh
ta ne 'ã akre, ane.
Nãm ã Jeju imã kabẽn ane ba kuma.

2

*Epexukam ar ja ar*ỳm kum Metĩndjwỳnh
kĩnh ngrire.

1 Nhym kam ajte imã,
—Ẽ, ar kute krĩraxbê Epexukam amim
imar ne kute ikôt aben pydjija kadjy mrãnh

djwỳnhjamã dja ga pi'ôk no'ôk ne. Dja ga arkum ikabẽn jarẽ. Ba ibê Bẽnjadjwỳr Jeju dja ga arkum ikabẽn jarẽn arkum, "Ẽ, ba ije idjubôko kanhêtireo 7 ne 'amỳnhja, ne ba kẽn karỳro ngônhpôktio 7kam imrãnhja, ba. Ba ne ba ar amã ikabẽn ne.

2 Gar ikabẽnkôt ar amijo aba ba arỳm omũ. Ar adjàpênh rax, ar aje ijãno adjãm ne aje ikanga kêt ba arỳm omũn kam ikĩnhkumrẽx. Nã gãm ar abê me axwe kĩnh no kati ba arỳm omũ. Nhym me wã we kute 'Jeju kute ar ijanor' anhỹrja gar te kabẽn mex jabej kam aman kam arỳm prĩne mekmã akato. Me wã ne me 'êxnhĩkumrẽx. Me tãm ne gar arỳm mekmã akaton abê me kĩnh no kati. 3 Nã gãm ar ijãno djan amibê ijo abiknor kêtkumrẽx ne. Nãm me ikôt ar ajo ajkẽ gar tu ate akrãn aje amibê ikanga kêt ba arỳm omũn kam ikĩnhkumrẽx ne.

4 Bep mỳjja pydji ne ba omũn ikaprĩre. Amrẽbê ar aje amim ijo amirĩt totokbê ne gar amã ijabê ne jakam arỳm amã ikĩnh ngrire. 5 Gop ar amim akaton wãnh ajaxwemã anhiren iwỳr amijo akẽx. Nã gãm ar ibê amiptàr mex ne. On ar ajte akubyn amã ijabên kam ajte akubyn imã apê kute amrẽbê imã ar adjàpênh ja pyràk. Dja gar ã anhỹr kêt ba wãm ar awỳr tẽn kam ar abê ngônhpôktiwã kaba nhym arỳm ãm djà kaprỳ.

6 Nhym bep me punubê Nikôrij, me tãm, me kabẽn punu ar baja. Me tãm ne gar me kabẽn punukam amã me kurêkumrẽx. Mrãmri, kam ne mexkumrẽx. Mrãmri ne gar amã me kabẽn punuja kurêkumrẽx. Kam ne mexkumrẽx. Badjwỳ ne ba imã mekbê Nikôrij me kabẽn punukam imã me kurêkumrẽx.

7 Gora ar ajamak mex jabej on ama. Metĩndjwỳnh Karõ ne ar kute amim imar ne apỹnh kute ikôt aben pydjijamã kabẽn. Gora ar prĩne kabẽn ja ma. Ẽ, ar me kuràm atỳx ne aje ijãno adjãm, ar gajbit dja ba ar amã pidjô kute meo tĩnja jarẽ gar gajbit ku. Pidjô kute meo tĩnja ne Metĩndjwỳnh nhõ pykakam dja, kàjkwakam Metĩndjwỳnh nhõ pyka mexkumrẽxkam. Tãm dja gar ku", ane. Nãm ã Jeju imã kabẽn ane. Ba ibê Djuão ne ba kuman ar amã arẽ.

Emĩnakam ar ja tokry.

8 Nhym kam Jeju ta ajte imã,

—Ẽ, krĩraxbê Emĩnakam ar kute amim imar ne kute ikôt aben pydjija kadjy mrãnh djwỳnhjamã dja ga pi'ôk no'ôk ne. Dja ga arkum ikabẽn jarẽ. Ba ibê Bẽnjadjwỳr Jeju dja ga arkum ikabẽn jarẽn arkum, "Ẽ, ba ibê mỳjja kunĩ krax ne kam ajte ibê mỳjja kunĩ 'ênhôt. Ba ne ba tyn kam ajte itĩn ne. Ba ne ba ar amã ikabẽn ne.

9 Me kute ar ajo bikẽnhja ne ba arỳm omũ. Ar anhõ mỳjja kêt, anhõ nêkrêx kêtja ne ba arỳm omũ. Nhym bep kati, nĩjar anhõ nêkrêx kumex. Mrãmri pykakam ar abakam arỳm anhõ mỳjja kêt nhym bep kàjkwakam anhõ mỳjja kumex. Nhym me kwỳ ta amijo Metĩndjwỳnh kra, amijo mekbê idjaer ne ar ajaprỳ ar o ba, ba arỳm omũ. Djãm mekbê Metĩndjwỳnh kra? Kati, Xatanaj nhõ àpênh ne wã ne kam mã kôt ar aben pydjio ba. 10 Kwãrĩk wãnh gar amã me uma kêt. Gora ar atỳx. Dja me ĩ ar ajo ajkẽ ga ar atokry. Gora ar atĩn prãm kêt. Ẽ, godja me ĩ Xatanajbê me axwe nhõ bẽnjadjwỳr kabẽnkôt mekbê ijê djàkam ar akwỳ rẽ, ar aje ikanga jabej. Be, akati kunĩkôt dja me ar ajo ajkẽ gar atokry. Nhym kam arỳm me kute ar ajo bikẽnh'ã akatibê 10 nhym kam me arỳm ar ajo bikẽnh kêt ne. Gora ar ijã angrà tỳx ne ijãno dja. Godja me te ar apa gar ijãno dja ba kam pãnh ar ajo tĩn gar atĩn rã'ã rã'ã.

11 Gora ar ajamak mex jabej, on ama. Metĩndjwỳnh Karõ ne ar kute amim imar ne apỹnh kute ikôt aben pydjijamã kabẽn. Gora ar prĩne kabẽn ja ma. Ẽ, ar me kuràm atỳx ne aje ijãno adjãmja, ar gajbit dja gar atyk nhijukri ajte atyk kêtkumrẽx. Arkati", ane. Nãm ã Jeju imã kabẽn ane. Ba ibê Djuão ne ba kuman ar amã arẽ.

Pegamukam ar ja kwỳ prõ prãm.

12 Nhym kam Jeju ta ajte imã,

—Ẽ, ar kute krĩraxbê Pegamukam amim imar ne kute ikôt aben pydjija kadjy mrãnh djwỳnhjamã dja ga pi'ôk no'ôk ne. Dja ga arkum ikabẽn jarẽ. Ba ibê Bẽnjadjwỳr Jeju dja ga arkum ikabẽn jarẽn arkum, "Ẽ, ba ne ba ar amã ikabẽn. Ba ijajkwa krekre kurũm aktã kàx djwa mextire kator djwỳnh, ba ne ba ar amã ikabẽn ne.

13 Xatanaj kute meo ba djàkam ne gar te ar aban amex rã'ã ba arỳm ar apumũ. Be, nã gãm ar ijã angrà tỳx ne aje amibê ikanga kêt. Djã nã gãm ar me kudjwa aminêje

memã kum, ‘Jakam arỳm ije amim Jeju mar
kêt. Arỳm imã kĩnh kêt’, ane? Kati, ar aje ã
memã anhỹr kêtkumrẽx. Nhym me arỳm ar
anhõbikwa Ãxipanh bĩ gar mã amã ikĩnh ne
aje ikanga kêtkumrẽx ne. Nà, Ãxipanhdjwỳ
kum me uma kêt ne tu memã ijarẽnh 'ãno
dja nhym me kubĩ, wãkam, Xatanaj mõr djà
wãkam. Nãm me te kubĩ gar mã amã ikĩnh
ne. Ba arỳm omũn ar akam ikĩnh ne.
14 Bep me kute me kabẽn punukôt amijo
ba ja tãm ne ba imã me kĩnh kêt. Ar akwỳ ne
gar me bakukãmãre 'õbê Barãokôt ar amijo
aba. Djãm Barão mex got. Nãm mekbê
idjaer kurê djwỳnhbê Barakimã mekbê id-
jaer'ã karõ. Kute mekbê idjaer o bikẽnhmã
ne mỳjja punu'ã kum karõ. Mekbê idjaer
kute mry punu krẽnmã, me kute mỳjjao
Metĩndjwỳnh karõ nhipêxjamã mry nhõr
ja kute krẽn ne amijo bikẽnhmã. Ne ajte
me kute abenbê prõo àkĩnh ne arĩk prõ
prãmo kumexmã. Me kute ã amijo bikẽnho
anhỹrmã ne me'ã kum karõ. Nhym kam ô'ã
Baraki mekbê idjaero bikẽnh o ba. 15 Nhym
ar akamdjwỳ mekbê Nikôrij ã kabẽn ane, ã
memã 'ã karõo ane. Nhym ar akwỳ kabẽn
punu jakôt ar amijo ba.
16 On ar amim akaton wãnh ajaxwemã
anhiren iwỳr amijo akẽx. Dja gar amim
akator kêt ba ar awỳr bôx ne me kabẽn
punuja'ỳr iprõt ne. Ijajkwa krekre kurũm
aktã kàxdjwa mextire katorjao dja ba me'ỳr
iprõt ne.
17 Gora ar ajamak mex jabej on ama.
Metĩndjwỳnh Karõ ne ar kute amim imar
ne apỹnh kute ikôt aben pydjijamã kabẽn.
Gora ar prĩne kabẽn ja ma. Ẽ, ar me kuràm
atỳx ne aje ijãno adjãmja, ar gajbit dja ba ar
amã djwỳbê mỳj ne ja ngã, djwỳo bipdjurja
ngã gar krẽ. Ba kam ajte ar atỳxmãbit
apỹnh kẽn mêre, kẽn jaka ngã. Ne kam
ajte ar amã kẽn ja no'ôk, apỹnh ar anhidji
ny'ã kẽn no'ôk ne kungã gar kam omũ.
Atemã me ja kute ar anhidji nyja mar kêt.
Ar gajbit, ar atỳxbit, ije apỹnh ar amã kẽn
nhõrja, ar gajbit dja gar apỹnh aminhidji
nyja ma”, ane. Nãm ã Jeju imã kabẽn ane.
Ba ibê Djuão ne ba kuman ar amã arẽ.

Xijxirakam Djedjabeu ar noo akno.

18 Nhym kam Jeju ta ajte imã,
—Ẽ, ar kute krĩraxbê Xijxirakam amim
imar ne kute ikôt aben pydjija kadjy mrãnh
djwỳnhjamã dja ga pi'ôk no'ôk ne. Dja
ga arkum ikabẽn jarẽ. Ba ibê Bẽnjadjwỳr
Jeju dja ga arkum ikabẽn jarẽn arkum, “Ba
ne ba ar amã ikabẽn ne. Ẽ, ba, ibê ne
Metĩndjwỳnh kra ne ino pôk kute kuwy pôk
pyràk, ne ipar jadjênh kute ngônh nhipêx
djàkam me kute 'ã ngrão pôx nhym adjênh
pyràk, ba ne ba ar amã ikabẽn ne.
19 Gar kôt amijo aba, ba arỳm omũn kam
ikĩnhkumrẽx. Gar amã aben jabên amã
Metĩndjwỳnh jabê ba arỳm omũ. Gar tu
amim imarkumrẽx ne ijã angrà tỳx ba arỳm
omũ. Ar adjàpênh rax ba arỳm omũ. Nã
gãm ar ijãno djan amibê ikanga kêtkumrẽx
ba arỳm omũ. Nã gãm ar ikôt amijo aba.
Amrẽbê ne gar ikôt amijo aba ngrire ne kam
amijo tẽn amijo tẽn arỳm ikôt amijo amõr
mex ne.
20 Nhym bep mỳjja pydji ne ba omũn
ikaprĩre. Nã gãm ar amã me'õ nibê Djed-
jabeu kĩnh. Nãm we amijo Metĩndjwỳnh
kabẽn jarẽnh djwỳnh ne kam mỳjja punu'ã
inhõ àpênhmã karõn 'ã arkum apnê. Inhõ
àpênh kute abenbê prõo àkĩnh ne ar prõ
prãm ba ne kam kute amijo bikẽnhmã.
Ne kam ajte ar kute mry punu krẽnmã,
me kute mỳjjao we Metĩndjwỳnh karõ
nhipêxjamã kute mry nhõr nhym ar kute
krẽn ne o kute amijo bikẽnhmã. Nãm
ã Djedjabeu inhõ àpênhmã mỳjja punu'ã
karõo ane, ne ã 'ã arkum àpnênho ane. 21 Nã
bãm te amiwỳr kam ama. Kute amim kator
ne wãnh axwemã irern iwỳr amijo akẽxmã
te amiwỳr kam ama nhym kute mjên prãm
ja kanga kêt ne amim kator kêtkumrẽx.
Kum axwe kĩnh rã'ã:.
22 Ẽ, dja ba nija'ỳr bôx ne kam nõr djàkam
kumẽ, nõr djà tãmkam dja ba kumẽn kam
prĩne o ajkẽ. Me my kute nĩnhjamẽ ro'ã
dja ba prĩne meo ajkẽ. Dja me kum axwe
kĩnh rã'ã ne nija kanga kêt ne iwỳr amijo
akẽx kêt, ba kam prĩne meo ajkẽ nhym
me kam tokry. 23 Ne ni krajadjwỳ pyka
mẽ o amrà. Apỹnh ar aje amim imar ne
ikôt aben pydjija kunĩ aje imã akator kadjy.
Ba ije ar ajamakkre kadjwỳnhbêmẽ an-
hõkre kadjwỳnhbê aje mỳjja mex nàr mỳjja
punu'ã amim karõ jabej ije ar akamũnh
ne kôt ije ar anhĩ pỹnhkôt ar amã o pãnh
djwỳnh. Gar kôt aje imã akator kadjy dja ba
ni krajadjwỳ pyka mẽ o amrà.
24 Bep ar aje me kabẽn punukôt amijo
aba kêtjamã, wãkam, Xijxirakam ar aje me
kabẽn punu kôt amijo aba kêtjamã dja ba

ajte ikabẽn 'õ jarẽnh kêt. Mrãmri ne ar aje ikôt amijo aba ne ar aje Xatanaj kukràdjà mar prãm kêtkam amexkumrẽx. Nhym me ate we kute Xatanaj kukràdjà bipdjurja marmã we, 'Mexkumrẽx gu me kuma', anhỹrja djãm me mex got. Axwe punu gar kôt amijo aba kêtkam amexkumrẽx. [25] Gora ar mã ikôt ar amijo aban ijã angrà tỳx rã'ã: ba akubyn bôx.

[26-28] Ẽ, ar me kuràm atỳx ne aje ijãno adjãmja, ar aje ikabẽn mar ne aje ikôt amijo aba rã'ãn aje o atẽm ne o atẽm ne arỳm aje inomã mẽnhja, ar ajã dja ba bẽnjadjwỳr rẽ gar kam inhijuk'ã meo aba.

'Apỹnh me ba djàri dja gar meo aba, ar apymao meo aban meo aba tỳx ne. Meo aba tỳx ne, nhym me'õ axwe gar kam prĩne o ajkẽ, me kute kàxo àbêr djào kute ngyo ngônh totyk ne prĩne ka'êkja pyràk. Dja gar ã meo aba tỳxo ane.'

Be, Ibãmbê Metĩndjwỳnh ne ijã bẽnjadjwỳr mẽ. Dja ba kam amidjô'ã ar ajã kurẽ gar kam ikabẽnkôt meo aba. Dja ba kam ajte ar akĩnh djà kadjy ar amã umajỳrtiredjwỳ ngã, akati maktã umajỳrtire ja ngã.

[29] Gora ar ajamak mex jabej on ama. Metĩndjwỳnh Karõ ne ar kute amim imar ne apỹnh kute ikôt aben pydjijamã kabẽn ne. Gora ar prĩne kabẽn ja ma", ane. Nãm ã Jeju imã kabẽn ane. Ba ibê Djuão ne ba kuman ar amã arẽ.

3

Xadjikam ar ja kute me tyk pyràk.

[1] Nhym kam Jeju ta ajte imã,

—Ẽ, ar kute krĩraxbê Xadjikam amim imar ne kute ikôt aben pydjija kadjy mrãnh djwỳnhjamã dja ga pi'ôk no'ôk ne. Dja ga arkum ikabẽn jarẽ. Ba ibê Bẽnjadjwỳr Jeju dja ga arkum ikabẽn jarẽn arkum, "Ẽ, ba ne ba ar amã ikabẽn. Ba ije Metĩndjwỳnh Karõ kute amijo 7 ije amỳnhja, ne ije kanhêtireo 7 ne amỳnhja, ba. Ba ne ba ar amã ikabẽn ne.

Nãm me we ar amex jarẽ. Bep kati, ar ajaxwekam kute ar atyk pyràk. Ba arỳm ar apumũ. [2] On ar ano mex, atĩn rã'ãri, ne akubyn amijo tỳx, amijo mex, ar atyk kêtri. Nã gãm ar amijo aba punu ba te ar apumũ, te ar aje kôt amijo aba jabej te ar apumũ ne kam ar amã, 'Ẽ, Ibãmbê Metĩndjwỳnhmã ar amex kêtkumrẽx', ane.

[3] Gop ar ajkam ama. Amrẽbê me kute ar amã arẽnh gar arỳm aje markumrẽx tãm dja gar tu markumrẽx ne kôt amijo aba. Kôt amijo aban on wãnh ajaxwemã anhiren iwỳr amijo akẽx. Dja gar amim akator kêt ba kam ar ajaêrbê ar awỳr bôx. Kute me àkĩnhĩ me aêrbê kute mỳjjao àkĩnh ne kute mebê mỳjja jamỳnh ja pyràk. Dja ba ã ar ajaêrbê ar awỳr ibôxo ane. Dja gar ibôx djàkôt imar kêtkumrẽx ba ar ajaêrbê bôx.

[4] Bep krĩbê Xadjiwãkam ar angrêre ne gar amrãnh mexkumrẽx rã'ã. Ne kam ar angrêre amrãnh mexkumrẽx kute mrãmri ne me kute kubẽkà mex, 'ã ngrã kêt kute angjênh ne 'ã mrãnhja pyràk. Nã gãm ar ã amexo ane. Ar ga dja gar ikôt mrãn ikudjwa kubẽkà jaka jangij ne 'ã mrã. Nã gãm ar amrãnh mexkumrẽx. Nhym kam kubẽkà jaka kadjy ar amex. Tãm dja gar angij, amrãnh mex pãnh angijn 'ã mrã.

[5] Be, ar me kuràm atỳx ne aje ijãno adjãmjabit dja gar ã kubẽkà jaka jangjênh ne 'ã amrãnho ane. Ba kam pi'ôk no'ôkkam anhidji jarijwã o ibingrành kêt, me tĩn rã'ã rã'ã'ã pi'ôk no'ôkkam ar anhidjio ibingrành kêt ne. Ne kam ajte dja ba Ibãmmã inhỹtã ar ajarẽ, Ibãmmẽ Ibãm kadjy mrãnh djwỳnhmẽ arkum inhỹtã tu kàj bê ar ajarẽ ne kum, 'Be, inhõ me ja ne me ja.' Be, dja ba ã kum ane.

[6] Gora ar ajamak mex jabej on ama. Metĩndjwỳnh Karõ ne ar kute amim imar ne apỹnh kute ikôt aben pydjijamã kabẽn ne. Gora ar prĩne kabẽn ja ma", ane. Nãm ã Jeju imã kabẽn ane. Ba ibê Djuão ne ba kuman ar amã arẽ.

*Pirapijkam ar Metĩndjw*ỳnh kabẽnkôt amijo ba.

[7] Nhym kam Jeju ta ajte imã,

—Ẽ, ar kute krĩraxbê Pirapijkam amim imar ne kute ikôt aben pydjija kadjy mrãnh djwỳnhjamã dja ga pi'ôk no'ôk ne. Dja ga arkum ikabẽn jarẽ. Ba ibê Bẽnjadjwỳr Jeju dja ga arkum ikabẽn jarẽn arkum, "Ẽ, ba ne ba ar amã ikabẽn. Ba imexo ipyma ne mrãmri ikabẽnkumrẽx ne ijêxnhĩ kêtkumrẽx ne kam ar amã, 'Ba ne ba ije inhingêt kukãmã Dawi nhũrkwãkam o kajkep djwỳnh. Ba kikre'ã kuta nhym mỳj me'õ

godja 'ã ijê? Ba 'ã ijê nhym mỳj me'õ godja
'ã kuta?'
8 Bir be, gar ikôt amijo aba ba arỳm omũ.
Djã nã gãm ar atỳx kumrẽx? Kati, kàjbê
ar atỳx ba arỳm ar apumũ. Nã gãm ar te
atỳx ngriren mã ikabẽnkôt ar amijo aban
aje ikanga kêtkumrẽx ba kam ar amã, 'Ba
gêdja ba ar amã kikre'ã kuta. Mỳj me'õ
gêdja ar abê 'ã ijê? Ba dja ba ar ajo iba. Mỳj
me'õ dja inê?' ane.
9 Ẽ, Xatanaj nhõ àpênh 'êxnhĩja, kute
kôt ar aben pydjio ba, ne me 'êx ne amijo
Metĩndjwỳnh kra, kute amijo mekbê idjaer,
djãm mekbê idjaer djwỳnh got, me ja me
tãm gêdja ba ar awỳr me pa 'amỳn meo mõn
ar akuka kônh me umjuw nhym me kam
pijàm djàje ar akuka kônh ibôn krĩn ar amã
arax jarẽn kam tu ar amarkumrẽx. Imã ar
ajabêkam kôt me kute mar ne kute ar ajã,
'Jeju kum ar abêja pumũ', anhỹr kadjy dja
ba ã meo ane.
10 Ije ar amã, 'Dja me te ar ajo ajkẽ gora
gar mã ijã angrà tỳx ne ijãno djan ikanga
kêt', anhỹrkôt ne gar amijo aba. Nhym me
te ar ajo ajkẽ gar mrãmri ijãno djan ikanga
kêt. Kam dja ba ar apytà. Ije me kunĩo
ibikẽnhkam dja ba arỳm ar apytà. Dja ba
pyka kunĩkôt ije me kabi kadjy meo ajkẽ.
Dja ba apỹnh pyka djàri me kunĩ kabi, me
kute imã kator kadjy me kabin meo ajkẽ.
Nhym bep ar amexbit dja ba ar apytà.
11 Arỳm ibôx 'ỳr. Gora ar arek ikabẽnkôt
ar amijo aba rã'ã: ba kam ar amã o pãnh, ar
amã ar akĩnh djà ngã. Kwãrĩk wãnh me'õ
ar abê ikurê kêt. Dja me'õ ar anoo aknon ar
abê ikurê gar kam akĩnh djà bỳr kêt ne. Dja
gar arek amijo aban arỳm ikam amim akĩnh
djà by.
12 Ẽ, ar me kuràm atỳx ne aje ijãno
adjãm, ar gajbit dja ba amim ar apumjuw,
Ibãmbê Metĩndjwỳnh nhũrkwãtikam
ar apumjuw gar aku'ê rã'ã rã'ã, kute
Metĩndjwỳnh nhũrkwãtikam par pyràk
ne aku'ê, Metĩndjwỳnh kuka kônh aku'ê
rã'ã rã'ãn akator kêt. Ba dja ba ar ajã
Ibãmbê Metĩndjwỳnh nhidji no'ôk, ne
kam ajte ar ajã krĩ nhidji no'ôk, Ibãmbê
Metĩndjwỳnh nhõ krĩ mex nhidji dja ba
ar ajã no'ôk ne. Krĩ mexja, Djeruxarẽ
nyja, Ibãmbê Metĩndjwỳnh kurũm rwỳkja,
kàjkwa kurũm rwỳk, ja tãm nhidji dja ba ar
ajã no'ôk ne. Ne kam ajte ba aminhidji ny ar
ajã no'ôk ne, ar atỳx ne aje ijãno adjãmja'ã
aminhidji no'ôk ne.
13 Gora ar ajamak mex jabej on ama.
Metĩndjwỳnh Karõ ne ar kute amim imar
ne apỹnh kute ikôt aben pydjijamã kabẽn.
Gora prĩne kabẽn ja ma", ane. Nãm ã Jeju
imã kabẽn ane. Ba ibê Djuão ne ba kuman
ar amã arẽ.

Raodjikam ar kute ngô kàjbê kangro pyràk.

14 Nhym kam Jeju ta ajte imã,
—Ẽ, ar kute krĩraxbê Raodjikam amim
imar ne kute ikôt aben pydjija kadjy mrãnh
djwỳnhjamã dja ga pi'ôk no'ôk ne. Dja
ga arkum ikabẽn jarẽ. Ba ibê Bẽnjadjwỳr
Jeju dja ga arkum ikabẽn jarẽn arkum,
"Ẽ, ba ne ba ar amã ikabẽn. Ba, ibê
ne Mrãmri. Ba ije mrãmri katàt memã
Metĩndjwỳnh kabẽno amirĩt djwỳnh ne
ba mrãmri ikabẽnkumrẽx. Metĩndjwỳnh
kabẽnkôt ne ba ibê mỳjja kunĩ nhipêx
djwỳnh.
15 Gar ar aba ba arỳm ar apumũ. Djãm we
ar amã ikurê nàr kon djãm we ar amã ijabê.
Arkati. Nã gãm ar amã ikurê kêt ne kam
ajte amã ijabê kêt. Ar aje ngô kàjbê kangro
pyràk, ajakry kêt ne kam ajte akangro kêt.
Gop on ar ajakry nàr kon on akangro rax. Ba
gop kôt kuma, ar apunu ma nàr kon ar amex
ma. 16 Nhym bep kati, ar kàjbê akangrokam
ije ar amar mex kêt. Kam dja ba ar ajo aptô.
Ar ajakry kêt ne ar akangro kêt ne aje ngô
kangro kajgo pyràkkam.
17 Nã gãm we ar, 'Arỳm ne inhõ nêkrêx
kumex. Nã bãm prĩne inhõ mỳjjao aptà
nhym kam kumex. Arỳm inhõ mỳjja kunĩ
bikàr ne ibê 'õ'ã kàtàm kêt.'
Kê, djãm ar aje amimar got. Nã gãm ar
prĩne amijo ajkẽ. Ne akaprĩ mex ne. Ne
abikẽnh mex ne. Ar ano rã ne anhõ kubẽkà
kêtkam tu irãri ar abajakam. Djãm ar aje
amimar kêt? 18 Kam dja ba ar amã mỳjja
jarẽn ar amã, 'Ẽ, on kẽn karỳr mextireja,
ngônh nhipêx djàkam me kute 'ã ngrão
pôx nhym mextire ja dja gar 'ã ijwỳ ba ar
amã kungã gar abyn arỳm amimex, arỳm
abikẽnh kêt. Ne kam ajte ar kubẽkà jaka'ã
ijwỳ ba ar amã kungã gar kam arỳm angjê.
Angjên irãri ar aba kêtkam apijàm kêt. Ne
kam ajte ar anokam pidjỳ'ã ijwỳ ba ar amã
kungã gar arỳm o amino djy ne arỳm ano
mex.'

19 Me axwe nêje ne ba memã ibẽn tỳx
ne imã me kĩnhja ne ba memã uwẽk màt
ne. Kam dja gar on amim akaton wãnh
ajaxwemã anhiren akubyn iwỳr amijo akẽx.
20 Ẽ, gop ar ikabẽn ma. Ota ba arỳm
ar awỳr bôx ne kikre kabem dja. Ar ajõ
imã kikre'ã ta. Ba wãm awỳr wadjà gu
baro'ã aben kuka kônh banhõ kwỳ krẽno
nhỹ ga arỳm akĩ:nhkumrẽx. Gop ar ajõ aje
ikabẽn mar jabej, on kikre'ã ta." Nãm ã
Jeju me kunĩmã kabẽn ane. Me kute Jejuo
aminhõmã ne ã kabẽn jarẽnho ane ne kam
ajte memã kum,
21 "Ẽ, me me kuràm atỳx ne aje ijãno
adjãmja, me gajbit dja ba me amã arẽ ga
me ikrĩ djàkam inhikô'ã nhỹ. Me ga dja gu
me ar meo baban bakabẽno me ano. Me
me bamã àpênhmã dja gu me bakabẽno me
anor ar o baba. Ga ba itỳx ne ije Ibãm 'ãno
idjãm ne ije amijo imrãnh rã'ãn ije amin-
hinomã amimẽnhja pumũ. Ije kanga kêt
ne ije aminhinomã amimẽnh ne kam Ibãm
nhikô'ã inhỹr ne ije ikabẽno me anorja
pumũ. Dja ga me ã ikudjwa atỳx ne ijãno
adjãmo ane.
22 Gora me ajamak mex jabej on ama.
Metĩndjwỳnh Karõ ne mete amim imar
ne apỹnh kute ikôt aben pydjijamã kabẽn.
Gora prĩne kabẽn ja ma", ane. Nãm ã Jeju
imã kabẽn anen kam o ino re. Ba ibê Djuão
ne ba kuman me amã arẽ.

4

*Metĩndjw*ỳnh krĩ djàtikam nhỹ.
1 Nhym kam ijukri atemã mỳjja kato ba
omũ. Kàjkwakam kikre'ã 'yr ne dja ba omũ.
Nhym kam ajte me'õ imã kabẽn ne, õbê
kute imã kabẽnja, kabẽn kute poti kakôr tỳx
pyràk, ta ajte imã kabẽn ne imã,
—Amrẽ tẽ ba amã mỳjja jakre, mỳjja
kraxje kator kêt dja ba anhỹr djwỳnhràm
amã o amirĩt ga anoo anhỹtã omũ nhym
bep tũmràm dja amirĩt ne, ane. Nãm ã imã
ane.
2 Ã imã anhỹrmẽ ro'ã Metĩndjwỳnh Karõ
iwỳr ruw ne mã ijo tẽn ijo wabi. Nhym
nĩjar kàjkwakam bẽnjadjwỳr krĩ djà rax dja
nhym kam arỳm me'õ kam nhỹ. 3 Me'õ
ỹrja ne adjênho tuknĩ. Kute kẽn ngrãn-
grãmẽ kẽn kamrêk kakrãtyk, o me ikrakam
ràx ne o õkredjê karỳr jadjênh tỳx ja
pyràk. Nãm ã me'õ ỹrja jadjênh kute kẽn
ja jadjênhja pyràk ne nhỹ. Nhym kam
djwỳngwỳnhtire ne krĩ djàmã ipôk ne wajêt
ne kam adjwỳnhdjwỳ adjênh. Kute atemã
kẽn ngrãngrã 'õdjwỳ jadjênh tỳx ja pyràk.
Nãm ã djwỳngwỳnhtire adjênh ã anen krĩ
djà raxmã ipôk ne.
4 Nhym krĩ djà raxjamã me krĩ djà kryre
ipôk ne. Apỹnh me krĩ djà kryre ku'ê djàri 'ã
akrekam kubê 24. Nhym mebêngêtte kam
krĩ. Kubẽkà jaka jangij ne kam kam krĩ. Ne
kẽn karỳro krãdjê, bẽnjadjwỳr krãdjê ne me
kutu.
5 Nhym krĩ djà raxja kurũm adjênho
amikurwỳ ne kam krako dja. Kabẽnmẽ
adjênhmẽ krakmẽ o akà. Nhym krĩ djà
rax kabem ne ngônhpôktio 7 ne pôko ku'ê.
Ngônhpôktija kubê Metĩndjwỳnh Karõ kute
amijo 7ja. 6 Nhym ajte krĩ djà rax kabem ne
mỳjja karỳr kute imôti pyràk ne nõ. Kute
ixeo imôti pyràk ne nõ. Karỳr kute kryt
karỳr pyràk ne nõ.
Nhym mỳjja tĩn amãnhkrut ne
amãnhkrut ne krĩ djà raxmã ipôk ne, nhym
ipôkri krĩ djà rax dja. Nhym mỳjja tĩnja
kute krĩ djàmã ipôkja ĩkam no kumex,
ibũmkam non õngàkkam no. 7 Nhym mỳjja
tĩn kutewaja kute rop djàkrêbê rijão pyràk,
atãri ja kute mryti kra pyràk, atãri ja nokre
kute mebêngôkre* nokre pyràk nhym kute
katẽja kute àkkajkritti tor pyràk. 8 Nhym
apỹnh mỳjja tĩn djàri ara kumex. Ar ĩ
pỹnhkôt ara kubê 6'ã kabẽn. Nhym arakam
no kumex. Ara nhibũmkam no. Ara
nhõkrekam no.
Ne ar ngrer ba. Ngrer ba rã'ã rã'ã.
Kute ngrero ino rer kêtkumrẽx. A'urimẽ
akamàtmẽ kam ar ngrer ba rã'ã rã'ã. Nãm
ar,
—Mex, mex, mex. Metĩndjwỳnh ne mexo
umakumrẽx. Nãm Bẽnjadjwỳr
raxkumrẽx. Tỳxo kubê kumkati.
Nãm tĩn ne ar ba, amrẽbê adjàkamã
tĩn ne ar ba. Dja mrãmri tĩn rã'ã
rã'ã.
Nãm ã ar ngrero ane, ã kute kum mex
jarẽnho ane. 9-10 Mỳjja tĩn amãnhkrut
ne amãnhkrutja ã kute krĩ djà raxkam
ỹrjamã mexmẽ umamẽ raxmẽ amikĩnh

* 4:7 Apỹnh me õ pyka djàri kunĩkôt ne me kunĩ bêngôkre. Kubẽkà jakamẽ me kakrãtykmẽ me babêngôkremẽ ne me kunĩ: bêngôkre.

jarẽnho ane. Metĩndjwỳnh tĩn ne ar ba rã'ã rã'ãjamã arẽ. Ar kute kum arẽnh kunĩkôt ne mebêngêtte kubê 24ja tu mỳrbê rôrôk ne. Krĩ djà raxkam ỹrja kabem, pijàm djàje tu mỳrbê rôrôk ne. Mrãmri ne Metĩndjwỳnh tỳxkumrẽx ne tĩn rã'ã: rã'ã. Kam ne kuka kônh mebêngêtte kubê 24ja pijàm djàje tu mỳrbê rôrôk ne. Ne kam tu kabem krãdjê mexjamã ire. Tu kabem krãdjê mexjamã ire nhym wãnh ikwã. Nhym me kam kum mex jarẽ. Kum mex jarẽ ne kum,

11 —Me inhõ Bẽnjadjwỳr, me Itĩn djwỳnh, gajbit ne ba me amã amextire jarẽn amã apymamẽ arax jarẽn amã atỳx jarẽ.

Mỳj me'õmẽ ne gar aje aben pyràk? Kati, apydji.

Gajbit ne ga mỳjja kunĩ 'y.

Gajbit ne ga tu amim mỳjja kunĩ'ã karõ nhym arỳm tĩn ne apôx. Ga ne ga mỳjja nhipêx nhym apôx, ane.

Nãm ã mebêngêtte kubê 24ja Metĩndjwỳnhmã mextire jarẽnho ane.

5

Mrykĩ'ãtomti jabatành nyre kute pi'ôk byr.

1 Nhym kam krĩ djà raxkam ỹrja ubôko pi'ôk no'ôk byn o nhỹ ba omũ. Nãm prĩne pi'ôk no'ôko tuknĩ. Õkremẽ ibũmmẽ prĩne no'ôk. Ne kam krãkà'ã tom krĩo tẽ. Abenmã mẽnh'ã tom krĩo tẽ. 'Ã tom'ã akre kubê 7. Me'õ kute 'ãpre bônh ne omũnh kêt kadjy. 2 Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh tỳxkumrẽx ne katon kàj bê memã kabẽn ne memã kum,

—Mỳj me'õ ne mexkumrẽx ne kam kute pi'ôk no'ôkja'ã 'yrmã? Kute 'ã oy djà rênhmã? ane. 3 Nãm ã anen kam te me'õ mex jabej me kabi. Kute pi'ôk no'ôk'ã oy djà rênh ne omũnhmã. Nãm kàjk-wakammẽ pykakammẽ pyka kadjwỳnhbê me jamẽ te kadjy me kabi. Ne me'õmã kator kêtkumrẽx. 4 Kam ne ba arỳm muw. Me'õ mexkumrẽx kute pi'ôk no'ôk'ã 'yr ne omũnh 'õ kêtkam ne ba arỳm imỳro dja.

5 Nhym kam mebêngêtte 'õ imã,

—Amỳr kêt. Ẽ, Djuda nhũrkwãkam me'õ, Dawi tàmdjwỳ 'õ dja pi'ôk no'ôk'ã kuta. Tỳxkumrẽx, umakumrẽx. Kute rop djàkrêbê rijão pyràk. Tãm, ajbit, ne tỳxkumrẽx ne meo apan kam kute pi'ôk no'ôk'ã oy djàbê 7 rênh ne kute pi'ôk no'ôk'ã 'yr ne kute omũnhmã.

Nãm ã imã ane ba kam kuma.

6 Nhym kam Metĩndjwỳnh krĩ djàti nhipôkri Mrykĩ'ãtomti jabatành nyja dja ba omũ. Nhym kam kute me kute Mrykĩ'ãtomti jabatành nyja bĩn nhym ajte akubyn tĩn pyràk. Nhym mỳjja tĩn amãnhkrut ne amãnhkrutjamẽ mebêngêttemẽ Metĩndjwỳnh krĩ djàtikam Mrykĩ'ãtomti jabatành ny djãmjamã ipôk ne dja. Nhym Mrykĩ'ãtomti bàrio 7 ne kam noo 7. Noo 7ja kubê Metĩndjwỳnh Karõ kute amijo 7, tãm ne pyka kunĩkôt ar mrã. 7 Nhym kam Mrykĩ'ãtomti jabatành nyja tẽn kubê pi'ôk no'ôk by. Krĩ djàtikam ỹrja ne ubôko kum kungã nhym kubê kuby.

8 Nhym byrmẽ ro'ã mỳjja tĩn amãnhkrut ne amãnhkrutmẽ mebêngêtte kubê 24jamẽ kabem tu mỳrbê rôrôk ne. Apỹnh õ pĩjãbàre. Atemã pĩjãbàre djê krãptĩ. Ne apỹnh õ ngônh. Kẽn karỳro ngônh. Ngônh ja ne ipun dja. Kikre kudjỳ djà ne kam ipu ne. Mỳjbê ne kikre kudjỳ djà? Me kabẽn. Metĩndjwỳnh nhõ me ja kute kum kabẽn'ã ne kikre kudjỳ djà amijakre.

9-10 Be, mebêngêtte nhõ pĩjãbàremẽ ngônh ipujamẽ ne me amỳn kam ngrer ba. Ngrer ny ne me arẽnho ba, ne,

—Gajbit apydji ne ga amex ne aje pi'ôk no'ôk byrmã. Ga dja ga pi'ôk no'ôk byn 'ã ta. Arỳm ne me abĩ ga kam arỳm akamrôo meo pãnh ne me pa 'amỳn me utàn Metĩndjwỳnh'ỳr meo tẽ. Nã gãm me kwỳ ra:x ne me utà.

Apỹnh mebêngôkre ba djàri, apỹnh amyn-gràri me ba djàri, apỹnh me kabẽn djàri, apỹnh me õ pyka djàri kunĩkôt ne ga me kwỳ pytàn Abãmmã me umjuw.

Nhym me kam kubê me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh ne me banhõ Metĩndjwỳnhmã àpênh ba. Dja me Metĩndjwỳnh djô'ã prĩne pykabê me ja o ba, ane.

Nãm ã mebêngêtte ar ngrer ba ane.

11 Ba kam ajte omũn kam me kanga ma, kadjy mrãnh djwỳnh kanga ma. Me krãptĩ kute pi'ô pyràk. Kubê 1.000.000 krãptĩĩ. Me'ã akre krãptĩ: ne ba omũn kuma. Djãm me krãre got. Nãm me krĩ djàtimẽ mỳjja

tĩnmẽ mebêngêttemẽ kum ipôk ne. Ne kàj
bê kabẽno kumex, ne,
12 —Mrãmri ne ga gajbit amex. Mỳj me'õ got
kute apyràk?
Gajbit ne ga amexo me kunĩ jakre nhym me
abĩ. Abê mrykĩ'ãtomti jabatành ny
pràbê abĩ.
Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm ajã
bẽnjadjwỳr rax mẽ. Nhym kam
apỹnh me pyka djàri kute õ nêkrêx
amã kumex ga aje ar o abamã.
Ga gajbit ano mex ne atỳx. Gêdja me amim
ajarẽn ajo rax ne kàjmã akamẽn
abenmã araxo amirĩt, ane.
Nãm ã kadjy mrãnh djwỳnh kabẽn ane.
13 Nhym kam mỳjja kunĩ kabẽn ne.
Nhỹnh ne mỳjja 'õ kabẽn kêt ne? Kati,
kàjkwakam mỳjjamẽ pykakam mỳjjamẽ
pyka kadjwỳnhbê mỳjjamẽ ngô raxbê pyka
kêtkam mỳjjamẽ kunĩ ne ro'ã kabẽn ne,
—Gora gê me abenmã krĩ djàtikam ỹrjamẽ
Mrykĩ'ãtomti jabatành nymẽ ar arẽ
ne abenmã ar raxo amirĩt ne kàjmã
ar kamẽ. Ar ajbit ne ar tỳx.
Gora gê me abenmã ar arẽ. Arkum rax
jarẽnh rã'ã rã'ã ne.
Nãm ã mỳjja kunĩ kabẽn ane ba kuma.
14 Nhym kam mỳjja tĩn amãnhkrut ne
amãnhkrutja kôt kabẽn ne,
—Mrãmri godja ã ane.
Nhym mebêngêtte kôt tu mỳrbê rôrôk ne
adjwỳnhdjwỳ kum rax jarẽ.

6

Kute pi'ôk no'ôk'ã o y djà rênh.

1 Ba ibê Djuão ne ba arek omũnho dja.
Nhym kam Mrykĩ'ãtomti jabatành nyja
pi'ôk no'ôk'ã oy djà ta ba omũ. Nhym
kam mỳjja tĩn amãnhkrut ne amãnhkrut
kumrẽxja imã kabẽn. Kabẽn kute na krak
pyràk ba kuma. Nhym imã,
—Amrẽ tẽ, ane.
2 Ba 'ỳr tẽn omũ nhym kawaru jakaja dja.
Nhym me'õ 'ã nhỹ. Õ djudjê jamỳn o nhỹ.
Nhym me kum bẽnjadjwỳr krãdjê tu. Nhym
kutun o nhỹ ne kam 'ã kawaru'ã tẽ. Kute me
kunĩ 'ã amijo àptàr ne me'ỳr prõt ne kute
me par ne kute mekbê pyka pytàrmã ne tẽ.
3 Nhym kam Mrykĩ'ãtomti abatành nyja
ajte pi'ôk no'ôk 'ã oy djà nhitepã ja'ã kuta.
Nhym kam mỳjja tĩn ja jatãrija imã kabẽn
ba kuma. Nhym imã,
—Amrẽ tẽ, ane.
4 Ba 'ỳr tẽn omũ nhym kawaru 'õ ajte dja.
Kawaru kamrêk. Nhym me'õ 'ã nhỹ. Pyka
kunĩkôt me kute abenwỳr prõt ne aben
par kadjy. Kadjy ne me'õja kawaru'ã nhỹ.
Nhym me arỳm kum kàxdjwa kajgo ngã,
kàxdjwa kajgo jabatành, rytire ne me kadjy
kum kungã.
5 Nhym kam Mrykĩ'ãtomti jabatành nyja
ajte pi'ôk no'ôk'ã oy djà nhitepã ja'ã kuta.
Nhym kam mỳjja tĩnja jatãrijadjwỳ imã
kabẽn ba kuma. Nhym imã,
—Amrẽ tẽ, ane.
Ba 'ỳr tẽn omũ nhym kawaru tykja ajte
dja. Nhym me'õja 'ã nhỹ. Mỳjja pytĩ'ã
akre djà mỳn o nhỹ. 6 Nhym mỳjja tĩn
amãnhkrut ne amãnhkrutja kurũm me'õ
kabẽn ba kuma. Nãm,
—Ẽ, arỳm ne mekbê djwỳ kêt. Prãmkam
ne me ar ba. Ota djwỳbê trigu'ã akre pydji
pãnh raxi. Pãnh me àpênh rã'ã nhym
akamàt. Ne kam ajte djwỳ 'õbê xebada'ã
akre amãnhkrut ne ikjêkêt adjwỳnhdjwỳ
pãnh rax. Pãnh me àpênh rã'ã nhym
akamàt. Djwỳ kêtkam, djwỳ kairekam.
Nhym bep pidjôbê uba kangômẽ mỳjja kute
rõny kangô pyràk ja dja o bikẽnh kêt. Tãm
dja kumex. O ne me ajne kêt. Kwãrĩk wãnh
tãm mãn o bikẽnh kêt, ane. Nãm ã me'õ
kabẽn ane.
7 Nhym kam Mrykĩ'ãtomti jabatành nyja
ajte pi'ôk no'ôk'ã oy djà nhitepã ja'ã
kuta. Nhym kam mỳjja tĩn amãnhkrut ne
amãnhkrut kute o ino rerja imã kabẽn ba
kuma. Nhym imã,
—Amrẽ tẽ, ane.
8 Ba 'ỳr tẽn omũ nhym kawaru ràràrja
ajte dja. Nhym me'õja 'ã nhỹ. Me'õ
nhidjibê ne Tykre. Me tyk'ã amijakre.
Nhym mỳjja kute katẽn tẽmja. Me tyk nhõ
pykamã me mrãnh kadjy ja ta ne kute katẽn
tẽmja. Ar kute pyka kunĩkôt me kwỳ rax
ne me parmã. Me kute abenwỳr prõt ne
aben par nhym djwỳ kêtkam prãm kute
me par nhym me kanêdjwỳ kute me par
nhym pykakam mry djàkrêdjwỳ kute me
par kadjy. Kadjy ne ar tẽ. Kam dja me kwỳ
rax ne ty.
9 Nhym kam Mrykĩ'ãtomti jabatành nyja
ajte pi'ôk no'ôk'ã oy djà nhitepã ja'ã kuta.
Nhym kam kikre kudjỳ djà bôr djà krakri
me karõ kumex. Mỳj me karõ? Bir, me
kute memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnho ba

nhym kam me kute me par, me tãm karõ
ne kumex. Nãm me tĩn prãm kêt mex ne
tu mekmã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ nhym
kam me me kupa. Me tãm karõ ne kumex
ba omũ. 10 Nhym me kàj bê kabẽn ne kum,
—Bẽnjadjwỳr Pymati, gajbit amexo
apyma ne katàt aje mekmã kabẽn jarẽnh
djwỳnh, mã dja mytyrwỳ kute ga me ijo
angryk ne pykakam me jao ajkẽ, me kute
me ipar pãnh meo ajkẽ? ane. Nãm ã kikre
kudjỳ djà bôr djà krakri me karõ ã kum
kabẽn ane. 11 Nhym kam me'õ mekmã
kubẽkà jaka ngã ne memã kum,
—Ẽ, me arek atyk djà kêto akrĩ ngrire.
Atyk djà kêt ngrire gê me me anhõbikwa
paro tẽn inomã kumẽ. Me akôt me
Metĩndjwỳnhmã àpênh, me akamy paro
tẽn inomã kumẽ, ane. Nãm ã me'õ me
karõmã ane.
12 Nhym kam Mrykĩ'ãtomti jabatành nyja
ajte pi'ôk no'ôk'ã oy djà nhitepã ja'ã kuta ba
omũ. Nhym kam pyka kunĩ amingrẽk ne.
Amingrẽk tỳ:x ne. Nhym kam mytjadjwỳ
kakrãtyk ne wajêt. Nãm kute kubẽkà pytĩ,
kakrãtyk pyràk. Nhym mytyrwỳjadjwỳ
no tĩn, no kamrêk tỳx ne. Kute kamrô
pyràk. 13 Nhym kanhêtire jadjwỳ kàjkwa
kurũm rôrôk ne. Pykakam rôrôk ne. Kute
kôk djàbêr tỳx kute pidjô ngrãngrã ka'urja
pyràk. Nãm ã kanhêtire rôrôk ane. 14 Nhym
kam kàjkwa ajmã nẽn nhĩ'ãm tẽn akuno.
Nãm tu amijarõx ne kute me kute kupip
jarõx pyràk, nhym kam krãnh kunĩ amũ
ajkamẽn krĩ. Nhym apêxtidjwỳ kunĩ amũ
ajkamẽn ikwã. Nãm krãnh amũ krĩ djàmã
kre rũnh ne krĩ. Nhym apêxtidjwỳ ikwã
djàmã kre rũnh ne ikwã.
15 Nhym kam apỹnh me ba djàri
kam bẽnjadjwỳr rũnhmẽ me kute meo
ba djwỳnhmẽ me krãkamngônh nhõ
bẽnjadjwỳrmẽ me õ nêkrêx kumexjamẽ me
àprãrmẽ me kunĩ, me kute me pa 'amỳnh
nhym memã àpênh kajgo ar bajamẽ me
kute memã o pãnh kadjy àpênhjamẽ me
kunĩ ne me amijo apdju. Me tĩn prãme
amijo apdju. Nãm me kẽnkrekam amijo
apdjun krãnhkam kẽn krakri amijo apdju.
16 Ne kam krãnhremã kabẽn ne kẽnmã
kabẽn ne kum,
—On me inhiby arôrôk ne me ijo apdju,
me ipro. Krĩ djàtikam ỹrjabê me ijo apdju
ba me nokre pumũnh kêt. Mrykĩ'ãtomti
jabatành nyjamẽ ar ngrykbê me ijo apdju.
17 Arỳm ne ar ngryk nhõ akati me iwỳr bôx.
Mrãmri ne ar ngrykkumrẽx. Mỳj me'õ ne
arkum ãmmã? ane. Nãm ã me kabẽn ane.

7

Ar kute mebê 144.000 kuka'ã idji janhôr.

1 Nhym kam ijukri kadjy mrãnh djwỳnh
amãnhkrut ne amãnhkrut ne ku'ê ba omũ.
Nãm ar apỹnh ku'ê djàkam ku'ê. Nhym ja
kàjkwa krax 'ãnh dja nhym ja kàjkwa nhôt
'ãnh dja nhym ar ja aktã kàjkwa nhirê'ãnh
dja ba omũ. Mỳj kadjy ne ar ku'ê? Apỹnh
ar ku'ê djàri kute kôkbê àptàrmã. Pykakam
àbêr kêt ne ngô raxbê pyka kêtkam àbêr kêt
ne bàkam àbêr kêt kadjy. Kadjy ne ar ku'ê.
2 Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh 'õ tẽ ba
omũ. Kàjkwa krax kurũm ne kato ba omũ.
Nãm ikrakam ràxo pi'ôk no'ôk djà byn o tẽ.
O kute Metĩndjwỳnh nhõ àpênh'ã idji jan-
hôr kadjy, Metĩndjwỳnh tĩnja nhõ àpênh'ã
idji janhôr kadjy. Nãm kubyn o tẽn kam
kàj bê arkum kabẽn. Metĩndjwỳnh kadjy
mrãnh djwỳnh amãnhkrut ne amãnhkrut-
jamã kabẽn. Ar ja kute Metĩndjwỳnh
kabẽnkôt pykamẽ ngô raxbê pyka kêto
bikẽnhmã. Ar kumã ne kàj bê kabẽn ne
arkum,
3 —Adjỹm, bar Metĩndjwỳnh nhõ àpênh'ã
idji janhômã, bar me banhõ Metĩndjwỳnh
nhõ àpênh'ã idji janhô gar kam pykamẽ
ngô raxmẽ bào ajkẽ. Me kuka'ã dja bar me
idji janhô, Metĩndjwỳnh nhõ àpênh tamirĩt
gar aje meo abikẽnh kêt kadjy. Gar kam
arỳm pykao ajkẽ, ane. Nãm ã kadjy mrãnh
djwỳnh arkum ane.
4 Nhym ar me kwỳ krãptĩ kuka'ã idji janhô
ba omũ. Me krãptĩ kubê 144.000 ne ar
kuka'ã idji janhô. Nãm mekbê idjaer apỹnh
idji djàri me kwỳ'ã idji janhô ba omũ.
5-8 Mekbê Djudakam me kwỳ kubê 12.000.
Ne mekbê Rubẽnkam me kwỳ kubê
12.000.
Ne mekbê Gadjikam me kwỳ kubê 12.000.
Ne mekbê Axerkam me kwỳ kubê 12.000.
Ne mekbê Naptarkam me kwỳ kubê
12.000.
Ne mekbê Manaxekam me kwỳ kubê
12.000.
Ne mekbê Ximiãokam me kwỳ kubê
12.000.
Ne mekbê Rewikam me kwỳ kubê 12.000.
Ne mekbê Ixakakam me kwỳ kubê 12.000.

Ne mekbê Djeburõkam me kwỳ kubê 12.000.
Ne mekbê Jôdjekam me kwỳ kubê 12.000.
Ne mekbê Bẽnjamĩnkam me kwỳ kubê 12.000.
Be, nãm me abenã rôrôkkam 'ã akre kubê 144.000.

*Me krãptĩ: kub*ẽkà jaka jangij.

9-10 Nhym kam ijukri, be, me krãptĩ: ne me kumex ba me omũ. Axwe me krãptĩ. Nãm me te kute me'ã akremã. Djãm me krãre got. Nãm me kute pi'ô pyràk ne kumex. Mỳj xê ne kumex? Bir, apỹnh mebêngôkre ba djàri, apỹnh amyngràri me ba djàri, apỹnh me õ pyka djàri, apỹnh me kabẽn djàri kunĩkôt ne me kwỳ Metĩndjwỳnho aminhõn krĩ djàti kabem abenã rôrôk ne kumex ne Mrykĩ'ãtomti jabatành ny kabem kumex. Nãm me kubẽkà jaka jangij ne o kumex ne bô byn o kumex ne kam kàj bê kabẽn ne,

—Be, mrãmri ne me banhõ Metĩndjwỳnh, ajbit kubê me bapytàr djwỳnh. Tãm, krĩ djàtikam krĩja, tãm.

Ne Mrykĩ'ãtomti jabatành nyja, tãm. Ar kubê ne me bapytàr djwỳnh. Ar tãm ne ar ja, ane.

Nãm ã me krãptĩ kabẽn ane. 11 Nhym kadjy mrãnh djwỳnh kunĩ krĩ djàtimã ipôk ne kumex. Krĩ djàtimẽ mebêngêttemẽ mỳjja tĩn amãnhkrut ne amãnhkrutjamẽ ne kadjy mrãnh djwỳnh arkum ipôk ne tu mỳrbê rôrôk ne kumex. Ne kam Metĩndjwỳnhmã rax jarẽ ne kum,

12 —Mrãmri. Kôt ne me ane. Gajbit ne ga mekmã amexo amiptà ba me abenmã amex jarẽnho iba ne abenmã araxo amirĩt ne ano mex jarẽn kam amã amikĩnh jarẽn abenmã araxmẽ apyma jarẽn abenmã abẽnjadjwỳr rax jarẽn abenmã mỳjja 'õ abê bipdjur kêtkumrẽx jarẽ.

Gora gê me kunĩ amã ja jarẽnh rã'ã rã'ã. Mrãmri. Godja ã ane.

Nãm ã kadjy mrãnh djwỳnh ane, pijàm djàje tu mỳrbê rôrôk ne ã kabẽn ane. 13 Nhym kam arkubêngêt'õ imã,

—Mỳj xê ne kute kubẽkà jaka jangjênh ne o kumexja? Mỳj xê nã? Mỳj kurũm ne me mõ? ane.

14 Ba kam kum,

—Gêt kon, kubêngêt. Gajbit aje mar, ane. Nhym kam imã,

—Me ja ne me prĩne meo ajkẽ. Nãm me prĩne me jao ajkẽ, meo bikẽnh rax ne. Nhym me ja katon kam nĩnh mõn bôx. Arỳm ne me õ kubẽkà põ nhym kam aka ne. Mỳjo ne me kupõ nhym aka? Bir, Mrykĩ'ãtomti jabatành ny kamrôo ne me kupõ nhym aka, ane.

Metĩndjwỳnh kute memã axweo bingrành'ã ne kubẽkà põnh nhym aka jakre.

15 —Kam ne me Metĩndjwỳnh krĩ djàti kabem kumex ne kam kum apê. Akatikam kum apê ne akamàtkam kum apê. Metĩndjwỳnh nhũrkwãtikam ne me kum apê nhym bep krĩ djàtikam ỹrja dja umao me utàn ar meo ba. Ar me utàr mex ne meo ba.

16 Kam dja me kum prãm kêtkumrẽx ne kum kôr kêtkumrẽx, nhym arngrodjwỳ dja me bĩn kêtkumrẽx, nàr kon atemã mỳjja kangro 'õdjwỳ me bĩn kêtkumrẽx. Mỳkam?

17 Bir, Mrykĩ'ãtomti jabatành ny krĩ djàti nhipôkri ỹrja, tãm dja ar me utàn meo ba. Kute mrãmri ne mrykĩ'ãtomtio ba djwỳnh kute õ mryo ba ja pyràk.

Ne ngô kute meo tĩn kator djà'ỳr dja meo mõ.

Nhym Metĩndjwỳnh ta dja me kunĩ no kangô ku'õn memã no kangôo apêx nhym kam me mỳr kêtkumrẽx, ane.

Nãm ã arkubêngêtte 'õ imã kabẽn mex jarẽnho ane.

8

Kute o y djà kute o ino rer'ã 'yr.

1 Nhym kam Mrykĩ'ãtomti jabatành ny ajte pi'ôk no'ôk'ã oy djà kute o ino rer'ã kuta nhym kam kàjkwakam mỳjja kunĩ anhikrê ne, nhym myt kwỳr ngrire. 2 Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh kubê 7, Metĩndjwỳnh kabem ku'ê djwỳnh, ar ja ne ar ku'ê ba ar omũ. Nhym kam Metĩndjwỳnh arkum poti ngã. Poti kubê 7 ne apỹnh arkum kungã nhym ar amỳ.

3-4 Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh 'õ kẽn karỳro ngônh ngrire byn o tẽn o dja, kikre kudjỳ djà bôr djà'ỳr ne o tẽn o dja. Nhym kam me'õ kikre kudjỳ djà kwỳ rax ne kum kungã. Kute me kabẽnmẽ kikre kudjỳ djào bikàrmã ne kum kungã.

Metĩndjwỳnh nhõ me mexja kunĩ kute kum amijarẽnhmẽ kikre kudjỳ djà bikàr ne xêt ne Metĩndjwỳnh'ỳr bôx kadjy. Krĩ djàti kabem ne kikre kudjỳ djà bôr djà dja. Kẽn karỳro ne adjênh ne dja. Kam ne kadjy mrãnh djwỳnh kikre kudjỳ djàmã adjà nhym xêr nhym kam kudjỳmẽ me kabẽn ro'ã Metĩndjwỳnh'ỳr bôx. Kũmmẽ õ me ja kabẽnmẽ Metĩndjwỳnh'ỳr wabin 'ỳr bôx.

5 Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh kikre kudjỳ djà kadjy ngônh byn kam kam kuwy mẽ. Kikre kudjỳ djà bôr djàkam kuwy byn kam kikre kudjỳ djà kadjy ngônhkam kumẽn kam pykakam kumẽ, o pyka kôpênàt ne. O pyka kôpênàt nhym kam arỳm na krar ne rãrãk ne adjênh nhym pykadjwỳ amingrẽk ne, tertet ne.

*Potibê 7'ã ujar*ẽnh.

6 Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh kubê 7ja kute apỹnh õ poti kubê 7 kakôrmã.

7 Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh kutewa poti kakô. Nhym kam namê'ymẽ kuwy rôrôk ne. Kamrômẽ akàn rôrôk ne. Tu tỹmkumrẽx ne. Nhym kam pyka kwỳ ra:x ne prĩne xêr. Pykamẽ bà nokà 'ỳr 'ãnh ne xêt o ino re. Nhym bep bõ kunĩ ne prĩne xêr. Nhỹnh ne bõre 'õ xêt kêt.

8 Nhym kam atãri kadjy mrãnh djwỳnhja õ poti kakô nhym kam atãri mỳjja kute krãnhre jabatành pyràk ne pôr ne mõn nox ne, ngô kôpênàt ne. 9 Ngô raxbê pyka kêtkam nox nhym kam ngô kwỳ ra:x ne kamrô, ngô nhikjêbit ne kamrô nhym ngôkam mỳjja ar baja arỳm kwỳ rax ne ty, ngô ipôkri 'ỳr ne tyk o ino re. Nhym kà rũnhjadjwỳ amijo ajkẽn wangij, kà kute katẽ 'ỳr ne ngjêxo ino re. Nhym kam mebêngôkre* ar kàkam bajadjwỳ arỳm kôt ty.

10 Nhym kam atãri kadjy mrãnh djwỳnhja poti kakô. Poti kakô nhym kam kanhêtidjwỳ tỹm, kanhêtireti: ne tỹm. Pôkti: ne tỹm. Nãm kute me kute bô 'ô ngràmã angjênh nhym pôk rũnh ja pyràk. Kàjkwa kurũm ne mõn tỹm. Ngô binhirênh kwỳkam rôrôk ne inore kwỳkamdjwỳ rôrôk ne. Ngô nhino kunĩkam ne tỹm. Nhym ngô kwỳ rax ne mex rã'ã. 11 Kanhêtire nhidjibê ne ỳ. Nhym kam idjikôt ngô nhikjê ne ỳkumrẽx ne. Nhym kam me kwỳ krãptĩn ty. Ngô djỳ ne me o ikõn arỳm tyko kumex.

12 Nhym kam atãri kadjy mrãnh djwỳnhja õ poti kakô nhym kam mytdjwỳ kwỳ rax ne ajmã nẽn kam akamàt kô tyk ne, no nhikjêkambit ne akamàt kô tyk ne. Ne kam kàjbê pyka kurwỳ. Kurwỳ ngrire nhym mytyrwỳmẽ kanhêtiredjwỳ kôt ã ane. Akatikam myt kàjbê irã nhym kam akamàt kô tyk ne. Nhym akamàtkamdjwỳ mytyrwỳmẽ kanhêtire kàjbê irã nhym kam akamàt kô ty:k ne.

13 Ba kam omũnho dja nhym kam àkkajkritti kỳjrũm ton mõ. Kàjkwa tã mõ ba omũ. Nhym kàj bê memã kabẽn, ne,

—Watĩre, watĩre, watĩre. Pykakam me ar baja watĩre. Arỳm ne kadjy mrãnh djwỳnh kute katẽ amãnhkrut ne ikjêkêt kute poti kakôr 'ỳr, ane.

9

1 Nhym kam atãri kadjy mrãnh djwỳnh õ poti kakô nhym kam kàjkwa kurũm kanhêtire tỹm. Pykamã tẽn tỹm nhym me kum kam o kajkep djà ngã. Mỳjkam o kajkep djà nã? Bir, kre ry typydjikam o kajkep djà. Kre krã'yr kêt, kre o ino rer kêt, kre ry typydjikam o kajkep djà ne me kum kungã.

2 Nhym kam kam o kajkep ne 'ã kuta nhym kurũm kuwy kũm katon mõ. Kre ryti kurũm ne kuwy kũm kato. Kute kikatire kũm pyràk nhym kam kũmja kàjkwamẽ mytmẽ prĩne o akno nhym akamàt kô tyk ne.

3 Nhym kam kũmja kurũm krytkanhê bixadjwỳro kumex. Pykamã ne bixadjwỳro kumex. Ne kam àkrê. Àkrê:kumrẽx ne. Kute me kamjỳrmã ne bixadjwỳro kumex. Kute mrãmri ne pykabê makre kute me kamjỳr nhym tokryja pyràk. 4 Nhym kadjy mrãnh djwỳnh krytkanhêmã kum,

—Kwãrĩk wãnh pykakam bõreo abikẽnh kêt, mỳjja nhingrõto abikẽnh kêt, pĩo abikẽnh kêt. Me ajbit dja ga meo ajkẽ. Me kuka'ã idji kêtja, Metĩndjwỳnh kute me kuka'ã idji kêtja, me tãmbit dja ga meo ajkẽ, ane.

5 Nà, mrãmri ne krytkanhêja kute me kamjỳr ne kute me kamjêro ba kajgomã.

* 8:9 Apỹnh me õ pyka djàri kunĩkôt ne me kunĩ bêngôkre. Kubẽkà jakamẽ me kakrãtykmẽ me babêngôkremẽ ne me kunĩ: bêngôkre.

Kute me par kêtê. Nãm me kamjuw nhym me tokry pymaje àmra ba'ã mytyrwỳ amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt. Nhym tokry: ne. Kute makre kute me kamjỳr nhym tokryja pyràk. 6 Nhym kam arỳm me te tyk prãme, krytkanhê kute me kamjỳr ar o bakam te tyk prãme, te amitykkam ama ne, ne tyk kêtkumrẽx ne.

7 Mã ne krytkanhê kute? Djãm axwe uma? Nà, axwe uma. Nãm kute mrãmri ne me kute kawaru'ã aben par kadjy kute ngônho kubẽkà kawarumã angjênh nhym kam uma ja pyràk. Nhym krytkanhê mỳjja kute me bẽnjadjwỳr krãdjê pyràkja tu. Kẽn karỳro krãdjê ne kutu. Nãm krytkanhê no kre kute mebêngôkre nokre pyràk. 8 Nhym kĩdjwỳ kute me nire kĩ pyràk nhym wa kute rop djàkrêbê rijão djwa pyràk. 9 Nhym õkôt kà kute tepkà pyràk, ngônho ne õngàkkà. Ne ara rãrãk tỳx ne. Kute mrãmri ne me kute abeno bakam kawarumẽ kàmrãnhtỳx rãrãkja pyràk.

10 Nhym tey kute makre tey pyràk. O kute me kamjỳr ar o ba. Dja kute me kamjỳr ar o ba'ã mytyrwỳ amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt, nhym tokry: ne.

11 Krytkanhê nhõ bẽnjadjwỳrbê ne kadjy mrãnh djwỳnh, kre ry typydjikam kadjy mrãnh djwỳnh. Idjibê ne O bikẽnh djwỳnh, mekbê idjaer ne me ta kabẽnkam kum Abadõ jarẽ, nhym mekbê kregu kabẽnkam kum Apôri jarẽ. Nhym bep me babêngôkre kabẽnkam ne O bikẽnh djwỳnh.

12 Be, watĩre kutewa ne arỳm apêx. Àkkajkrittire kute memã "Watĩre" jarẽnhja kutewa arỳm apêx. Nhym bep watĩre amãnhkrut ne me'ỳr bôx kêt rã'ã.

13 Nhym kam atãri kadjy mrãnh djwỳnhja õ poti kakô nhym kam me'õ kabẽn ba kuma. Kikre kudjỳ djà bôr djà kurũm ne kabẽn. Kẽn karỳro kikre kudjỳ djà bôr djà Metĩndjwỳnh kabem ãmja, kurũm, anhà kurũm ne kabẽn kato ba kuma. 14 Nhym kum, kadjy mrãnh djwỳnh kute poti kakôrmã kum,

—On arkum anhire, kadjy mrãnh djwỳnho amãnhkrut ne o amãnhkrut djuwprewã on arkum 'ãpre bô gê ar wãm tẽ. Ngô raxbê Jupraxikam me kute ar uwpre nhym ar ikwãwã, on arkum 'ãpre bô gê ar wãm tẽ, ane.

15 Nhym kam arkum 'ãpre bô nhym kam ar mã mõ. Ar kute me imexmã ne ar mõ. Ar kute me kwỳ rax ne me imexmã. Ar kute me imexo tẽm ne me kuto katẽ 'ỳr me paro krã'yrmã. Kadjy ne me ar uwpre nhym ar ikwã. Ar õ akati ar'ỳr bôx nhym ar kute me imexmã katon mõ. Arỳm ne ar õ amexmẽ ar õ mytyrwỳmẽ ar õ akatimẽ ar õ myt arỳm ar'ỳr bôx. 16 Nhym ar õ krãkamngônh kumex. Krãkamngônh kawaru'ã krĩja ne kume:x kute pi'ô pyràk. Nãm 'ã akre kubê 200.000.000. Me'õ ne 'ã akren imã arẽ ba kuma.

17 Be, Metĩndjwỳnh ne imã ar õ krãkamngônh jakre ba omũ. Ba kawarumẽ krãkamngônh pumũ. Kawaru kumex nhym 'ã krãkamngônh kumex. Tãm ne ba omũ. Nhym krãkamngônh aminhõkôt nêje ngônho inôkà jangij ne o kumex. Ngônho inôkà kamrêkmẽ ngrãngrã kakrãtykmẽ ngrãngrã kute màn tu pyràk. Nhym krãkamngônh nhõ kawaru ja ne krã rũnh'ã kabẽn. Krã kute rop djàkrêbê rijão krã pyràk. Ne ajkwa kurũm kuwymẽ kũmmẽ kẽn ngrãngrã pôkmẽ apôxo kumex. 18 Apôxo kumex ne kam me kupa. Be, kuwymẽ kũmmẽ kẽn ngrãngrã pôko ne me kwỳ rax ne me kubĩ. Me kuto katẽ 'ỳr ne me tyko ino re. 19 Kawaruja ne àkrêkumrẽx. Ajkwakôt ne àkrê, amymẽ kôt. Aktã àkrê djàkôt ne me kupa. Amy kute kangã pyràk. Amy kubê kangã krãdjwỳ o me kamjã.

20 Nhym me'ã kàtàmja, mỳjja kute me imex kuràm me tĩnja, djã nãm me ja amim katon wãnh axwemã iren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx got. Arkati, me ja ne me kute amim mỳjja punu nhipêxjamã irer prãm kêtkumrẽx. Nãm me mã ar me karõ punumẽ mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêxmẽ arkum amijarẽnho ba, arkum rax jarẽnho ba. Be, nãm me kẽn karỳro, kryt jakao, ngônh ngrãngrão, kẽno, pĩo metĩndjwỳnh karõ nhipêx ar o ba nhym rĩt kêt ne umar kêt ne mrãnh kêt ne. Ja ne me kum amijarẽnh ar o ba, kum rax jarẽnh ar o ba. Me kute kum irer prãm kêtkumrẽx.

21 Ne kam ajte me kute me parmẽ me udjymẽ me prõ prãmmẽ me mjên prãmmẽ me àkĩnhĩmẽ, ja ne me kute kum irer prãm kêtkumrẽx. Me kute kum irer ne Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽxmã kute mar kêtkumrẽx. Me axwebit ne me kum kĩnh.

Nãm te Metĩndjwỳnh kute mekmã uwẽk màtmã.

10

*Kadjy mrãnh djw*ỳnh kute pi'ôk byr ne ãm.

1 Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh 'õ, tỳxkumrẽx ne ruw. Kàjkwa kurũm ne tẽn
ruw ba omũ. Nãm kakrão prĩne amikunon
kam djwỳngwỳnhtire tu. Nokre kute myt
pyràk, ne te kute kuwy pôko krĩkam kàjmã
pôk ku'ên pôk jabjê ja pyràk.

2 Ne kam pi'ôk no'ôk ngrire byn o dja.
Pi'ôk no'ôk arỳm koxen kubyn o dja. Ne
kam te djubôk ngô raxbê pyka kêt'ã djan
te djuge atỳxã dja. 3 Nãm te ajkij ne djan
kam kàj bê kabẽn. Kàj bê kabẽn kute rop
djàkrêbê rijão kàr tỳxja pyràk. Kabẽn nhym
kutã na krikrit ne. Nãm amipãnh kum
kabẽn. Krikrit 'ã akre kubê 7.

4 Na krikrit 'ã akre kubê 7 ne kabẽn, ba
kam bit ije 'ã pi'ôk no'ôkmã nhym kàjkwa
kurũm me'õ imã kabẽn ba kuma. Nãm imã,

—Kwãrĩk wãnh. Tu udju. Na krikritkam
kabẽn'ã akre kubê 7 dja ga tu udju. Kwãrĩk
wãnh 'ã pi'ôk no'ôk kêt, ane. Ba arỳm
kuma.

5 Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh ije
omũnh tũmja, ngô raxmẽ pykamẽ kam te
bikjêr ne ãmja, tãm ne kàjmã kàjkwamã
ubôkja bẽn 6-7 mekmã kabẽn pydjin arẽn
memã kum,

—Mrãmri godja mỳjja amikrà
kêtkumrẽx. Godja kadjy mrãnh djwỳnh
kute katẽ õ poti kakô nhym tebê mỳjja kato.
Metĩndjwỳnh kute amrẽbê õ àpênhmã,
kabẽn jarẽnh djwỳnhmã arẽnhja dja
on tebê kato, kute amitô kêtê. Poti
kakôrmẽ ro'ã dja mỳjja bipdjur arỳm kato.
Amrẽbê Metĩndjwỳnh kute mekbê mỳjjao
bipdjurja ne on kute memã o katormã,
ane. Nãm ã kadjy mrãnh djwỳnh mekmã
ane. Metĩndjwỳnh ne kabẽnkumrẽx. Kôt
dja mỳjjao kato. Kam ne kadjy mrãnh
djwỳnh ubôko kàjmã Metĩndjwỳnh jakren
'ã mekmã ujarẽnho ku'ên mekmã kum,

—Metĩndjwỳnh ne tĩn o ino rer
kêtkumrẽx. Tĩn, tĩn rã'ã rã'ã. Ta ne kàjkwa
nhipêx ne kàjkwakam mỳjja ar baja nhipêx
ne. Ne pykajadjwỳ nhipêx ne pykakam
mỳjja ar bajadjwỳ nhipêx ne. Ne ngô raxbê
pyka kêtjadjwỳ nhipêx ne ngôkam mỳjja ar
bajadjwỳ nhipêx ne. Tãm dja amitô kêt ne
on memã o kato, ane.

8 Nhym kam kàjkwa kurũm kute imã
kabẽn jarẽnh tũmja ajte imã kabẽn ne imã,

—Ajrã, on 'ỳr tẽn kute pi'ôk koxen o
ãmwã by. Kadjy mrãnh djwỳnh ngô rax
nhipôkri te nhikjê djãm ne atỳxã te nhikjê
djãmwã ne kubyn o dja. 'Ỳr tẽn kubê aby,
ane.

9 Ba kam 'ỳr tẽn 'ã ku'uw ne kum,

—Imã pi'ôk no'ôk ngrire ngã, ane.

Nhym kam imã,

—Mĩ, amim abyn krẽ. Gora kunĩ krẽ. Atik
kadjwỳnhbê dja ỳ nhym bep ajajkwakam
godja ànhkumrẽx. Ành kute menh djành
pyràk. Mĩ, ane.

10 Ba kam ikra kurũm kubê kaba. Pi'ôk
no'ôk ngrire ne ba kubyn kukrẽ. Nhym kam
ijajkwakambit ànhkumrẽx, ành kute menh
djành pyràk. Nhym amũ itik kremã tỹm ne
arỳm ỳ: ne. 11 Nhym kam imã,

—Be, dja ga ajte anhỹr djwỳnhràm memã
Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ. Kute apỹnh me
õ pyka djàri, apỹnh me ba djàri, apỹnh
me kabẽn djàri, apỹnh me bẽnjadjwỳr djàri
krãptĩkôt kute meo bikẽnhmã mekmã arẽ,
ane. Nãm ã kadjy mrãnh djwỳnh imã ane.

11

*Metĩndjw*ỳnh nhõ àpênh amãnhkrut ar
ujarẽnh ba.

1 Nhym kam me imã kô ngã, ije ũrkwãti'ã
akre kadjy ne me imã kungã. Kute me àbêr
djà pyràk. Nãm me imã kungã nhym kam
Metĩndjwỳnh imã,

—Apa, on 'ỳr tẽn inhũrkwãti'ã akre, ane.
Dja ga inhũrkwã'ã akren kam kikre kudjỳ
djà bôr djà'ã akren kam me kute imã rax
jarẽnho bajadjwỳ 'ã akre.

2 Nhym bep inhũrkwãti kre kênhbit
dja wãnh 'ã akre kêt ne. Mỳkam?
Bir, arỳm ne me me bajtemmã kanga.
Nhym kam me kute mekbê idjaer nhõ
krĩ mexbê Djeruxarẽo bikẽnhmã, õ krĩ
mexo mexkumrẽxbê Djeruxarẽ kute o
bikẽnhmã. Kikre kunĩkôt dja me bajtem
mrãn prĩne kikreo ajkẽn kikre ngràn kam
kôt inhũrkwãti kre kênhjao ajkẽ. Dja me
kute o bikẽnh'ã na tỹm amãnhkrut ne
ikjêkêt ne kam ajte 'ã amex. Kam dja ba
inhõ àpênh jano.

3-4 Ba ne ba inhõ pyka djwỳnh ne kam
inhõ àpênh amãnhkrut kute pĩbê oriwêre
amãnhkrut ikabem ku'êja pyràk, ne kam
ajte kute ngônhpôkti amãnhkrut ikabem
ku'êja pyràk, ar tãm dja ba ar ano, ar kute
memã ikabẽno amirĩtmã. Dja ar kubẽkà
kaprĩre jadjàn kam ikabẽn'ã ujarẽnh ar ba.
'Ã ujarẽnh ar ba'ã akati krãptĩ, kubê 1.260.
'Ã na tỹm amãnhkrut ne ikjêkêt ne kam ajte
'ã amex. Godja ã ar ikabẽn'ã ujarẽnh ane,
ane. Nãm ã Metĩndjwỳnh imã ane.

5 Godja me'õ kute aro bikẽnhmã nhym
kuwy pôk ar ajkwa krekrekôt katon me'õnh
bĩ, prĩne ar kurê djwỳnhja 'õ ga. Be,
godja me'õ aro kurê djwỳnh prãm nhym
ar arỳm ã o bikẽnho ane, prĩne kuga.
6 Nhym ar ta kabẽnkôt Metĩndjwỳnh
kàjkwa'ã ijê nhym na rwỳk kêtkumrẽx. Ar
Metĩndjwỳnh kabẽn'ã ujarẽnh bari godja
na rwỳk kêtkumrẽx ne. Nhym kam ajte ar
ta kabẽnkôt nhym ajte ngô kamrô. Nhym
ar kabẽnkôt apỹnh mỳjja kute meo bikẽnh
djàri apôx ne pykao ajkẽ. Apỹnh kute pykao
bikẽnhmã mỳjja apôx tẽ, aben nhitepã
mỳjja apôx tẽ.

7 Nhym kam ar Metĩndjwỳnh kabẽno
amirĩto tẽ:n kam o amirĩt pa. O amirĩt pa
nhym kam mrydjwaryre dja amim ar kurê-
tuw. Mrydjwaryre kre ry typydji kurũm
katorja dja ar'ỳr prõt ne tỳxo ar akrenh mex
ne kam ar kubĩ.

8 Nhym kam ar tyn nõ. Kikre nhipôkri
dja ar tyn nõ. Krĩrax jabatànhkam kikre
nhipôkri nõ. Mỳj krĩrax jabatành? Bir, kam
ne me ar õ Bẽnjadjwỳr pĩte'ykam kunhô
tãm. Kumã ne me idjibê Xôtômamẽ Edjitu
jarẽ. Nãm me axwekumrẽx ne Xôtômakam
me ja jaxwe'ã amijakren kam ajte Edji-
tukam me ja jamakkre kêt'ã amijakre nhym
kam me krĩrax jamã idjibê Xôtômamẽ Ed-
jitu jarẽ. Kam ne ar kute Metĩndjwỳnh
kabẽno amirĩt djwỳnh tyn nõ.

9 Kam dja me kunĩ omũ. Apỹnh me õ pyka
djàri, apỹnh mebêngôkre ba djàri, apỹnh
amyngràri me ba djàri, apỹnh me kabẽn
djàri kunĩkôt dja me ar omũnho kumex. Ar
tykja pumũnho kumex'ã akati amãnhkrut
ne ikjêkêt ne 'ã mêdjij. Nhym me abenmã,

—Kwãrĩk wãnh ar adjàr kêt. Axuk wãnh
ar nõre, ane. 10 Nhym kam pykakam me
ar baja kĩnhkumrẽx. Ar tyk ne nõrkam
ar omũn kĩnhkumrẽx ne kam toro kumex
ne kam abenmã nêkrêx ngã. Mỳkam ne
me ar tykkam kĩnhkumrẽx? Bir, ar kute
Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh ja ne ar
pykakam me ar baja prĩne ar meo bikẽnho
ba. Kam ne me ar tykkam kĩnhkumrẽx.

11 Nhym ar tyk ne nõr'ã akati amãnhkrut
ne ikjêkêt ne 'ã mêdjij nhym kam
Metĩndjwỳnh ar akô, ar tĩn kadjy ne ar akô
nhym Metĩndjwỳnh djàkôr arkum wadjà
nhym arỳm ar ajte tĩn ne ekrux ne kàjmã
dja. Nhym kam me ar omũn kam kum
ar uma: ne. Kum ar uma tỳxkumrẽx ne.
12 Nhym kam kàjkwa kurũm me'õ kabẽn.
Kàj bê kabẽn ne arkum,

—Apa, on ar amrẽ tẽ, ane.

Nãm ã arkum ane nhym ar kuma. Kuman
kam tu kàjmã tẽ. Mã tẽn wabi. Kakrãkam
ne ar tẽ. Nhym ar kurê djwỳnh arek ar
omũnho kumex.

13 Ar omũnho kumex katikôt nhym pyka
tertet ne. Tu tertet tỳx nhym kam kikre
kwỳ ajkaten rôrôk ne me kwỳ rax ne me
imex ne. Me kwỳ rax'ã akre kubê 7.000
ne me imex ne. Nhym me tyk kêtja, pyka
tertet kute me par kêtja, me tãm ne me
tĩn prãmkam Metĩndjwỳnhmã rax jarẽn
kum tỳx jarẽ. Metĩndjwỳnh nhõ kàjkwa
djwỳnhmã ne me kum rax jarẽ.

14 Be, watĩre nhitepã watĩre 'õ ne ja. Ota
watĩre kute katẽ rã'ã. Arỳm me'ỳr bôx 'ỳr.

*Kadjy mrãnh djw*ỳnh kute katẽ kute õ
poti kakôr.

15 Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh kute
katẽ õ poti kakô nhym kam kàjkwakam me
kabẽn. Kàj bê kabẽn ne. Jejumẽ Bãm'ã ne
me abenmã kum,

—Bãmbê me banhõ Bẽnjadjwỳr ne krabê
Kritu kute me bawỳr anor, ar tãm ne
ar arỳm pyka kunĩkôt ar meo ba. Dja
ar meo ba rã'ã rã'ã: ne, ane.

Nãm ã kàjkwakam me kabẽn ane.

16 Nhym kam mebêngêt kubê 24 tu mỳrbê
rôrôk ne. Metĩndjwỳnh kabem bẽnjadjwỳr
krĩ djàkam krĩja me tãm ne me tu mỳrbê
rôrôk ne Metĩndjwỳnhmã rax jarẽn kum,

17 —Bẽnjadjwỳr, Metĩndjwỳnh, atỳxo abê
kumkati. Ga amrẽbê: adjàkamã atĩn
ne ar aban mã atĩn rã'ã.

Amã ne ba me amikĩnh jarẽ. Arỳm ne ga
apymao amijo amirĩt mex ne aje ar
meo abamo kraxmã.

18 Apỹnh me ba djàri ne me ngryk ar ba, ga
gadjwỳ arỳm angryk kato. Arỳm me
tyk ne pykakam ikwãja nhõ akati
me'ỳr bôx. Arỳm aje me tyk ne
pykakam ikwãjao akator ne kam aje
memã pãnh jarẽnhmã.
Nhym anhõ àpênhdjwỳ arỳm õ akati
me'ỳr bôx. Anhõ àpênhmẽ akabẽn
jarẽnh djwỳnhmẽ anhõ me mextire
jamẽ me kum apymaja kunĩmẽ me
kàtàmmẽ me rũnhmẽ. Arỳm me
ja nhõ akatidjwỳ me'ỳr bôx, ga aje
memã o pãnh nhym me kĩnhmã.
Nhym bep me axwe kute pykao bikẽnh
djwỳnhdjwỳ arỳm õ akati me'ỳr
bôx. Ga aje me jao abikẽnhmã, ane.
19 Nhym kam kàjkwakam Metĩndjwỳnh
nhũrkwãti amijã kuta. Amijã kuta nhym
kam pĩo rara kẽn karỳro krãkà djyja, kam
ne Metĩndjwỳnh kabẽn'ã kẽn no'ôk nõ,
pĩo rara tãm ne amirĩt ne. Metĩndjwỳnh
nhũrkwãtikam ne amirĩt ne. Nhym kam na
adjênh ne rãrãk ne krak nhym pykadjwỳ
tertet ne. Nhym namê'y rôrô:ko kumex.

12

Me'õ niremẽ atemã mry kaàk'ã ujarẽnh.
1 Nhym kam mỳjja pumũnh kêt 'õ kàjk-
wakam kato. Mỳjja rax 'õ ne kato. Me'õ
ni ne myt jadjàn o dja. Ne mytyrwỳ'ã
djan o dja. Ne kanhêtireo krã djên kutu.
Kanhêtire kubê 12 ne o krã djên kutun o
dja. 2 Arỳm tujarô tỳx. Arỳm kra rwỳk 'ỳr
ne kam kra àn tokry nhym amra.
3 Nhym kam ajte mỳjja pumũnh kêt
'õdjwỳ kàjkwakam ajte kato. Ẽ, atemã mry
kaàk kamrêk ne kato. Ti:re ane. Krã kubê 7
ne kam kam bàri kubê 10. Ne krã kunĩkam
me bẽnjadjwỳr krã djê tu. 4 Ne amyo kan-
hêtire kute katẽ 'ỳr ja kanhên bjêro mõ.
Kàjkwakam kanhêtire bjêro mõn pykakam
kumẽ. Ne kam ni kabem kra kadjy dja. Mỳj
kadjy? Bir, nija kra rwỳk ne kam amako dja.
Ni kra rwỳk nhym on kute krẽnmã ne kam
amako dja. Te kam ama.
5 Nhym kam kra my ruw. Kute ar meo ban
kabẽno kute me anormã ne ruw. Apỹnh
me ba djàri kunĩ dja ar meo ban kabẽno me
anon ar me axwemã bẽn tỳx ba. Djãm kute
akrànmã ar me axweo bamã? Kati, dja kàxo
àbêr djào ar meo ba. Tãm. Tãm ne arỳm
ruw nhym arỳm Metĩndjwỳnh amim kumỳ.
Tu amim mỳnhkumrẽx ne amiwỳr o tẽ. Krĩ
djàti'ỳr o tẽ.
6 Nhym bep nãja ne katon prõt ne kapôt
kukritmã kato. Nhym Metĩndjwỳnh arỳm
kapôt kukritkam kutêp kum kikre. Kute
o djuw mexmã ne arỳm kum kikre. Ne
kam kam o djuw mex aro ba. Kute o djuw
mex'ã akati kubê 1.260. Amex amãnhkrut
ne ikjêkêt nhym ajte 'ã na tỹm nhym kam
arek aro djuw mexo ba.
7 Nhym kam kàjkwakam me abenwỳr
prõt. Mĩgeumẽ kadjy mrãnh djwỳnhmẽ
mry kaàkmẽ kadjy mrãnh djwỳnhmẽ ar
abenwỳr prõt.
8 Nhym bep kati, Mĩgeu ne ar tỳxkumrẽx
nhym te mry kaàkja kute ar parmã. Nhym
bep Mĩgeu ne ar tỳxo mry kaàkja jakre ne
kàjbê me kumẽ. Nhym kam kàjkwakam
me ajte mrãnh kêtkumrẽx. 9 Be, mry
kaàk jabatànhtija ne me arỳm bõm kumẽ.
Tãm, kangã tũmja kute me kàmex jarẽnh
djwỳnh, idjibê Xatanaj, kute me kunĩ noo
biknor djwỳnh, tãm. Tãm ne me bõm kumẽ,
pykamã kumẽ, kadjy mrãnh djwỳnhmẽ ro'ã
ne me bõm ar kumẽ.
10 Nhym kam kàjkwakam me'õ kabẽn ba
kuma. Kàj bê kabẽn ne,
—Ota arỳm me banhõ Metĩndjwỳnh me utà.
Arỳm ne umao me utàr mex ne.
Djãm me banhõ Metĩndjwỳnh rerek
got. Dja prĩne umao me utàn ar meo
ba. Nhym Kritudjwỳ Metĩndjwỳnh
kute amikôt arja dja kabẽnkôt ar
meo ba.
Ga arỳm me kute bõm mẽnhja pumũ.
Kute me bakamy kàmex jarẽnh
djwỳnhja ne me arỳm bõm kumẽ.
Nãm mã me banhõ Metĩndjwỳnh ja-
makmã me'ã kabẽn ne te me banhõ
Metĩndjwỳnhbê me bakamy kurê.
Nãm te kubê me bakamy kurê rã'ã
nhym akamàt ne akati nhym ajte
kubê kurê rã'ã nhym akamàt ne
akati nhym ajte tãm rã'ã ne.
11 Nhym me bakamy tu kum ãm tỳx ne 'êxn-
hĩmã katon bõm kumẽ. Mỳj kanàr-
ràm ne me bakamy kum ãm tỳx ne?
Jeju ne mrykĩ'ãtomti jabatành ny'ã
amijakren ty ne kamrôo meo pãnh.
Kanàrràm ne me tu kum ãm tỳx ne.
Xatanaj ne kute Jeju nhõ me ja par nhym
me kute umaje Jeju kangamã. Nãm
te me kupa. Nhym me Metĩndjwỳnh

kanàrràm tu ate krãn Jeju'ã ngrà
rã'ãn kàj bê memã Jeju'ã ajarẽ. Me
tĩn prãm kêtkumrẽx. Nãm me
ã anen kam prĩne amim Xatanaj
pyma ngrà ne kàjkwa kurũm bõm
kumẽ.
12 Ẽ, kàjkwa, on akĩnhkumrẽx. Gê
mebêngôkre* akam ar bajadjwỳ
akôt kĩnhkumrẽx.
Nhym bep pykabê me ar bajamẽ ngô
raxkam me ar bajamẽ ne arỳm me
kaprĩ 'ỳr. Watĩre. Mỳkam?
Bir, Xatanaj, kute me kàmex jarẽnh djwỳnh,
arỳm wãm me awỳr ruw. Arỳm
ngry:k ne wãm me awỳr ruw. Arỳm
ne tyk nhõ akatio rãm ne jan arỳm
amima. Arỳm amiman kam ngry:k
ne, ane.
Nãm me ã kàjkwa kurũm kabẽn ane.

13 Nhym me arỳm bõm kumẽ nhym arỳm
mry kaàkja pykakam bôx. Bôx ne kam ni'ỳr
prõt ne. Kurũm kra my rwỳkja'ỳr prõt ne.
14 Nhym kam àkkajkritti jara ne nija pakam
apôx. Xatanaj nhidji amãnhkrut ne ikjêkêt.
Idjibê kangã ne idji 'õdjwỳbê mry kaàkja.
Nhym àkkajkritti jara nija pakam apôx,
kangãbê tor ne kapôt kukritkam tẽm ne bôx
nhym Metĩndjwỳnh kute o djuw mexmã.
Kute o djuw mex 'ã amex amãnhkrut ne
ikjêkêt ne kam ajte 'ã na pydji. Kadjy ne
pakam ara apôx.
15 Nhym mry kaàkbê kangãja kute nija
bĩnmã aêro tẽn aby'ã ngô kapĩ. Ngô rax ne
ajkwa krekre kurũm ajkapĩ. Kute 'ã ngô tàm
nhym ngô kute mã o mõr ne bĩnmã. 16 Nhym
bep kati, pyka ne nio õbikwan ngômã ajkij
nhym kam ngô wadjàn ngrà. Mry kaàk
jajkwa krekre kurũm ngôja wadjàn ngrà.
17-18 Nhym kam mry kaàk nijakam ngry:k ne
kam ãm ajbir tẽn dja. Kute ni kra parmã
ne dja. Mỳj ni kra nã? Bir, me kute
Metĩndjwỳnh kabẽn mar ne kôt amijo baja,
ne kute mekbê amipdjur kêt ne Jejukam
pijàm kêt ne tu kute memã arẽnhja, me tãm
ne mry kaàk kute me'ỳr prõt ne me parmã
ajbir tẽn dja, ngô rax mỳrri dja, mekam
amako dja.

13

Ngô rax kurũm mry'õ kator.

1 Nhym kam ngô rax kurũm mry 'õ kato
ba omũ. Nãm bàri kubê 10 ne krã kubê
7. Ne apỹnh bàri djàri bẽnjadjwỳr krãdjê
tu. Nhym kam krã kunĩ'ã idji arij ne idjio
Metĩndjwỳnh djũn ne. 2 Nhym mryja kute
rop krori pyràk nhym parja kute mrybê
uxu par pyràk, parkop jabjêti. Nhym bep
ajkwa krekreja ne kute rop djàkrêbê rijão
jajkwa krekre pyràk. Nhym kam mry kaàk
mryjamã kum,

—Ikabẽnkôt dja ga meo aban ipymao
apyman inhỹr djàkam memã nhỹ, ane.
Nãm ã kum ane. 3 Nhym mry krã 'õ ne tyn
nõn kam ajte me aêrbê tĩn ne. Kute mrãmri
ne me kute me par punukam me akubyn
tĩnja pyràk.

Nhym kam me kunĩ, pyka kunĩkôt ari ar
aben pumũn kam mry kabẽnkôt ar ban mã
kôt ajkamẽ. 4 Mry kaàk kute mrymã kum,

—Ga dja ga ipymao apyman inhỹr
djàkam nhỹn idjô'ã meo aba, anhỹrja ne me
mry kaàkmẽ arkum amijarẽnho ba. Nãm
me mrymã amijarẽn kum rax jarẽn kam
abenmã kum,

—Mỳj me'õ ne mrymẽ ar kute raxo aben
pyràk ne ar abenwỳr prõt nhym kutã kum
ãmmã? Arkati, ane. Nãm ã me abenmã ane.

5 Nhym kam mryja kabẽn punubit jarẽnh
ar o ba. Mry kaàk djô'ã ne mryja kabẽn
punu ar ba. Nãm amijo rax ne ar
Metĩndjwỳnh japrỳ o ba. Nãm ar meo ba,
mry kaàk djô'ã meo ba'ã amex amãnhkrut
ne ikjêkêt ne naja kuto katẽ. Ne kam
mytyrwỳ 'ã akrebê 42. 6 Nãm ar meo
ban Metĩndjwỳnh japrỳ o ba. Nãm prĩne
Metĩndjwỳnh djũn ne idji japrỳ ne kam
ũrkwãbê kàjkwa djũn ne me kàjkwakam ar
bajadjwỳ djũn ne. Djãm mry kabẽn mex
got.

7 Nhym kam mry kaàk mrymã kabẽn
nhym kam kabẽnkôt Metĩndjwỳnh nhõ me
ja'ỳr prõt ne. 'Ỳr prõt ne me kwỳ pan kàjbê
me kumẽ. Ne kam kabẽnkôt, umakôt ar
me kunĩo ba ne kabẽno me ano. Apỹnh
mebêngôkre ba djàri, apỹnh amyngràri me
ba djàri, apỹnh me õ pyka djàri, apỹnh me
kabẽn djàri kunĩkôt ne ar meo ba. Mry ne
amijo aptàn Metĩndjwỳnh nhõ me jao ajkẽn
kam me kunĩo ba. 8 Nhym kam pykabê me ja
kunĩ dja me mrymã amijarẽnho ba ne kum
rax jarẽ.

* 12:12 Apỹnh me õ pyka djàri kunĩkôt ne me kunĩ bêngôkre.

Nhym bep me kwỳ, Jeju nhõ pi'ôk no'ôkkam me idji arijja, me ajbit dja me kum mry kĩnh kêt ne kum rax jarẽnh kêt ne. Jejubê Mrykĩ'ãtomti jabatành nyja ne õ pi'ôk no'ôk. Kute pyka nhipêx kêtri ne Metĩndjwỳnh arỳm amim me kute Jeju bĩn'ã karõ, me kute Jejuo mrykĩ'ãtomtin kute bĩnmã amim 'ã karõ ne arỳm anhỹr djwỳnhràm kuma. Be, Jeju kubê Mrykĩ'ãtomti jabatành ny ja ne õ pi'ôk no'ôk, me tĩn rã'ã rã'ã'ã pi'ôk no'ôk. Nhym me tĩn rã'ã rã'ã kadjy pi'ôk no'ôkkam me idji arijja me tãm dja me mrymã rax jarẽnh kêt. Nhym bep me idji'ã no'ôk kêtja, me kunĩ dja me kum mry kĩnh ne kum rax jarẽn kum amijarẽnh o ba.

9 Gora me ajamak mex jabej on ama.

10 Ẽ, dja me me kwỳo rôrôk ne meo mrãn mekbê ijê.
Ne kam tu me kwỳ pa, kàxdjwa kajgoo tu me kupa.
Nhỹnh me ja dja me meo rôrôk ne mekbê ijê ne kàxdjwa kajgoo me kwỳ pa?
Bir, Metĩndjwỳnh kute amim me'ã karõja, me tãm dja me mekbê ijê ne me kwỳ pa.
Kam dja Metĩndjwỳnh nhõ me ja kute tu amim Jeju markumrẽx ne mã 'ã ngrà tỳx ne 'ãno ãm ne kute kanga kêtmã.

*Mry 'õdjw*ỳ pyka kurũm kator.

11 Nhym kam mry 'õ kato, mry kute katẽ pyka kurũm kato, ba omũ. Nãm bàri amãnhkrut kute mrykĩ'ãtomti jabatành ny bàri pyràk. Ne kabẽn kute mry kaàk kabẽn pyràk. 12 Ne kam mry kaàk jatãri mryja djô'ã umakôt ar meo ba. Ne kam me kunĩmã, pykabê me ja kunĩmã kum,

—On me mry kaàk jatãri mryjamã amijarẽnh o aba ne kum rax jarẽ. Mry krã 'õ tyk ne nõr ne kam ajte akubyn tĩnja on kum akabẽn ne kum rax jarẽ, ane. Ajrã, ane. Nãm ã mry kute katẽ mry kaàk jatãri mry ja'ã mekmã karõo ane.

13 Ne kam mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipê:x ne. Kwỳ rax ne ipêx ne. Nãm me ipôkri kuwyo ruw, kàjkwa kurũm pykamã kuwyo ruw. 14 Be, mỳjja pumũnh kêto ne me noo akno. Nãm pykabê me kunĩ noo akno. Mry kaàk jatãri mryja kabẽnkôt ne mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipêx ne, tãri ãmkambit ne mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipêx ne. Ne kam mekmã kum, pyka kunĩkôt mekmã kum,

—On me mry kaàk jatãri mry ja karõ nhipêx. Mry me kute te kàxdjwa kajgoo krã jayr nhym mã tĩn karõ dja ga me ipêx, ane. Ajrã, ane. Nãm ã mry kute katẽ mekmã ane.

15 Nhym kam me ipêx ne. Nhym mry kute katẽja mry karõ jakô, mry kaàk jatãri mryja karõ jakô nhym arỳm tĩn ne arỳm akôn kabẽn ne. Nãm kabẽn ne memã me kwỳ'ã apnên mekmã kum,

—Tãmja kute imã amijarẽnh kêt ne kute imã rax jarẽnh prãm kêt. On dja ga me abĩ, ane. Nãm ã mry kaàk jatãri mryja karõ mekmã ane nhym me kabẽnkôt arỳm me kwỳ pa.

16 Nhym kam mry kute katẽja ne me kunĩ'ã idji janhô. Nãm me ikra'ã idji janhôn me kuka'ã idji janhô, mry kaàk jatãri mryja nhõ me ja kute amirĩt kadjy. Nhym me kwỳ te kubê amikati, kute me'ã idji janhôr pymaje te kubê amikati nhym tu me'ã idji janhô. Nhỹnh me ja'ã ne idji janhô? Bir, me kunĩ, me kàtàmmẽ me bẽnjadjwỳrmẽ me õ nêkrêx krãptĩmẽ me õ nêkrêx kêtmẽ me memã àpênh kajgo ar bajamẽ me kute memã o pãnh kadjy àpênhjamẽ. Me ja kunĩ'ã ne idji janhô. Nhỹnh ne me 'õ kukamẽ ikra'ã idji kêt ne. Me kunĩ.

17 Dja me'õ'ã idji jêt prãm kêt nhym me arỳm kum mỳjja nhõr kêtkumrẽx, nhym ta kute mỳjja byr kêtkumrẽx, te kute amim mỳjja byrmã. Me'ã idjikôtbit ne me kute amim mỳjja byr. Mỳj idji nã? Bir, mry kaàk jatãri mryja ne me kwỳ'ã idjin kwỳ'ã numeru janhô.

18 Be, me no mexbit godja me kuma. Ẽ, gora me ano mex jabej on mry'ã numeru pumũ. Numeru ja kute me idji pyràk. Nãm 666. Be, mry'ã numeru ne ja.

14

*Bàygogom*ẽ uba kadjy kàx byr.

1 Nã bãm arek omũnho dja nhym kam Mrykĩ'ãtomti jabatành nyja dja, ba omũ. Krãnhrebê Xijãokam ne dja. Nhym kam kôt me krãptĩ ku'ê. Me krãptĩ kubê 144.000, me tãm ne me kumex. Nhym Mrykĩ'ãtomti jabatành ny nhidjija me kuka'ã arij ne Bãm nhidjijadjwỳ me kuka'ã arij. Me tãm ne me Mrykĩ'ãtomti jabatành ny kôt kumex.

2 Ba kam kàjkwakam me ngrer ma. Kute
ngô rãrãkti pyràk, kute na krak pyràk. Nà,
nãm me ngrer mexkumrẽx. Nãm me kute
pĩjãbàrekam me ngrer pyràk ba maro dja.
3 Nhym me krãptĩja ngrer ny jarẽ. Nãm
krĩ djàtikam ỹrjamẽ mỳjja tĩn amãnhkrut
ne amãnhkrutjamẽ mebêngêttemẽ, me tãm
ne me kabem ku'ên ngre. Ngrer ny ne
me arẽ. Mỳj me ngrer nã? Me ajbit
ngrer. Atemã. Me'õ kute arẽnh kêt.
Amũ me'õ kute mar ne arẽnh kadjy kêt.
Me ajbit ngrer, me krãptĩ kubê 144.000,
Metĩndjwỳnh kute me utàr ne meo mõrja,
pyka kurũm meo mõrja, me ajbit ngrer, me
ajbit ne me kute mar ne arẽnh.
4 Nãm me mexo amiptàn kabôt katin ar
ba. Nãm me kute axwe 'õ mar kêtkam
mexkumrẽx kute mrãmri ne me kute krô'ã
meo prõ kêtkam mex ja pyràk. Nãm
me ã axwemã irero ane. Nãm me mã
Mrykĩ'ãtomti jabatành ny kôt ajkamẽn
mã kôt mõ. Mrykĩ'ãtomti jabatành nyja
abenbê meo ajkij ne meo mõ. Kamrôo
ne me utàn meo mõn Metĩndjwỳnhmã me
kungã. Me ja ne me kutewa nhym Bãmmã
meo mõn kum me kanga. Dja ĩ ajte me
kwỳ rax ne kum me kungã. Bãmmẽ ar
ro'ã kute meo aminhõn kute ar meo bamã.
5 Nhym me 'êxnhĩ kêtkumrẽx. Nãm me
axwe kêtkam mextire ne ar ba. Ajmã kute
kêt.
6 Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh 'õ
kà:jmã ton tẽ. Kàjkwa tã: tẽ. Mỳj kadjy
ne ton tẽ? Bir, kute me kunĩmã kabẽn
mex jarẽnhmã. Kute me kunĩ pykabê ar
bajamã arẽnhmã, apỹnh mebêngôkre ba
djàri, apỹnh amyngràri me ba djàri, apỹnh
me kabẽn djàri, apỹnh me õ pyka djàri
kunĩkôt ne kute mekmã arẽnhmã. Kabẽn
mexja ne mex rã'ã rã'ã. Mekmã tũmràm
mex ne kam o ino rer kêtkumrẽx. 7 Nhym
kam kadjy mrãnh djwỳnhja ne kàj bê kabẽn
ne memã kum,

—On me amã Metĩndjwỳnh pyman kum
rax jarẽ, kute katàt memã axweo pãnh ne
kute meo bikẽnhkam. Arỳm ne õ akati bôx.
Arỳm kute memã axwe pãnh jarẽnhmã. Dja
memã axweo pãnh. Djãm uma ngri got. On
me kum rax jarẽ, kute kàjkwamẽ pykamẽ
ngô raxbê pyka kêtmẽ inoremẽ kute ipêx
djwỳnhmã rax jarẽ, ane.

8 Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh 'õdjwỳ
kutewa kôt tẽn memã kum,

—Metĩndjwỳnh dja krĩraxbê Babirôni-
jkam me jao ajkẽ. Arỳm kute meo mõr djà
kaprãrmã. Arỳm 'ỳr. Krĩraxbê Babirônij,
krĩ jabatành tãm ne Metĩndjwỳnh arỳm
kute o bikẽnhmã. Kute pyka mẽ meo
bimràkmã. Kam ne me axwekumrẽx. Me
axwebit ne me ar kam ba. Ne kam pyka
kunĩkôt me axwemã me prêk ne. Nhym
kam me ô'ã pyka kunĩkôt axwe. Ne kam
kute me'õ kuprỳ, kurẽti'õ kute amiwỳr me
'wỳr nhym me kute 'ã aben japanh ne kam
kôt axwe, kôt kurẽti ar ba pyràk. Nãm ã
krĩraxbê Babirônij ã pyka kunĩkôt memã
ane. Kute mrãmri ne me kute kadjwati
kangôo* kõm ne bibãnh ne axwebit kute
mar ja pyràk. Kam ne Metĩndjwỳnh mekam
ngryk ne kute prĩne meo bikẽnhmã.

9-10 Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh
'õdjwỳ kadjy mrãnh djwỳnh ar kutewakôt
tẽn kàj bê memã arẽn memã kum,

—Ẽ, me ikra'ã mry nhidjija ne me kuka'ã
mry nhidjija kute mryo Metĩndjwỳnh ne
mry karõo Metĩndjwỳnh ne arkum ami-
jarẽnh o ban kum rax jarẽnh o baja me tãm
gêdja Metĩndjwỳnh mekam ngryk ne prĩne
meo ajkẽ. Djãm ngryk rerek got kàjbê meo
ajkẽ. Dja prĩne meo bikẽnh mex ne. Arỳm
ne ngry:k ne. Mỳj me'õ gêdja kubê amijo
apdju? Be djãm me kunĩo ajkẽ.

Be, dja Metĩndjwỳnh me ja, me kum
mrymẽ mry karõ kĩnhja kuwykam me
kurẽ. Kuwymẽ kẽn ngrãngrã pôkkam me
kurẽ nhym me kam àmnhirẽnho kumex.
Mrykĩ'ãtomti jabatành nymẽ kadjy mrãnh
djwỳnh ar nokrekam dja me àmnhirẽnho
kumex. 11 Nhym kuwy kũmja mã wabi,
kute o ino rer kêtkumrẽx. Kuwy kute me
kamjêrja kũm rã'ã rã'ã. Nhym me arek
àmnhirẽnho kumex rã'ã: rã'ã. Djãm me tyk
djà kêtmã? Arkati. Djãm akamàtkam nàr
kon akatikam dja me tyk djà kêt? Arkati.
Dja me arek àmnhirẽnho kumex. Be, dja
ã Metĩndjwỳnh meo bikẽnho ane. Me
kute mrymẽ mry karõmẽ o Metĩndjwỳnh
ne arkum amijarẽnh o ba ne kute arkum
rax jarẽnh ar o ba ne 'ã idjija, me ja dja

* 14:8 Mỳjja me kute o kõm ne kôt bibãnh kunĩja, kadjwati kangômẽ uba kangômẽ, mỳjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarẽ.

Metĩndjwỳnh prĩne ã meo bikẽnho ane. Nãm ã kadjy mrãnh djwỳnh kabẽn ane.
12 Kam godja Metĩndjwỳnh nhõ me ja, me kute Metĩndjwỳnh kabẽnkôt ar amijo baja, me kute tu amim Jeju markumrẽxja, me ja dja me mã 'ã ngrà tỳx ne 'ãno djan kanga kêtkumrẽx.
13 Nhym kam kàjkwa kurũm me'õ imã kabẽn ba kuma. Nãm imã,
—On 'ã pi'ôk no'ôk. Ẽ, me kute Bẽnjadjwỳr 'ãno ãm nhym mete me par ja dja me kĩnhkumrẽx. Bẽnjadjwỳr kadjy me tykja dja me arỳm kàjkwakam Jeju'ỳr bôx ne kam kĩnhkumrẽx. Metĩndjwỳnh kute memã kĩnh jadjàr kadjy ne arỳm me õ akati me'ỳr bôx. Dja Metĩndjwỳnh mã memã kĩnh jadjàr rax ne, ane.
Nhym kam Metĩndjwỳnh Karõ imã,
—Nà, mrãmri. Mrãmri ne arỳm me àpênh raxkam katyk. Me àbirkam dja me arỳm kàjkwakam tyk djà kêt ne. Nãm me Jeju'ã ngrà tỳx ne mã kum apê. Nhym Metĩndjwỳnh me omũn arỳm kute pãnh memã kĩnh jadjàr raxmã, ane. Nãm ã Metĩndjwỳnh Karõ imã ane.
14 Ja ne arỳm apêx ba kam ajte mỳjja 'õ pumũ. Nhym kakrã jaka ajte kato. Kato nhym kam kam me'õ nhỹ. Kute me'õ my pyràk ne bẽnjadjwỳr krãdjê tun o nhỹ. Kẽn karỳro krãdjê ne kutu. Ne kam kàx nhibôti ne kubyn o nhỹ. Wa mexkumrẽx.
15 Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh 'õ Metĩndjwỳnh nhũrkwãti kurũm kato. Katon kum kàj bê kabẽn, kakrãkam ỹrjamã kabẽn ne kum,
—On aparmã anhõ kàxwã o abên o bàygogo jakàn o atom. Arỳm ne õ akati 'ỳr bôx. Arỳm ne ngrà tẽ. Arỳm ne pykabê me ja nhõ akati me'ỳr bôx. Kute bàygogo ngrà nhym me kute o atom nhõ akati pyràk, ane.
16 Nhym kam kabẽnkôt pykamã kàxo abên o akàro tẽn kam o atom. Nãm ã kakrãkam ỹrja me'ã bàygogo jakreo ane.
17 Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh 'õdjwỳ Metĩndjwỳnh nhũrkwãti kurũm kato. Kàjkwakam Metĩndjwỳnh nhũrkwãti kurũm kato. Ne adjwỳnhdjwỳ õ kàx nhibôti. Wa mexkumrẽx.
18 Nhym kam ajte kadjy mrãnh djwỳnh 'õdjwỳ, õ kuwy djwỳnh kikre kudjỳ djà bôr djà kurũm kato. Katon kam kàj bê kum kabẽn. Kadjy mrãnh djwỳnh kute kàxdjwa mex byr ne o ãmjamã kabẽn ne kum,
—On aparmã anhõ kàxo abên pidjôbê uba djô jakàn o atom. Arỳm ne tuk ne kumex. Nà, ĩ'ĩk pytĩja pumũ. Arỳm ne pykabê me ja nhõ akati me'ỳr bôx. Kute pidjô tuk nhym me kute o atom nhõ akati pyràk. Nãm ã kum ane. Nãm me axwe'ã pidjô tuk nhym me kute o atom nhõ akati jakre. Metĩndjwỳnh arỳm me axwekam ngryk ne prĩne kute meo bikẽnhmã. 'Ã ne pidjô tuk jakre.
19-20 Nhym kam kabẽnkôt tu pykamã kàxo abên o pidjô krô jakàro tẽn kam ôjao atom ne kam pidjô kangôo pôx djàkam kumex ne. Metĩndjwỳnh nhõ djwỳmẽ pidjô kangôo pôx djà raxi. Kam ne kumex ne, kute kangôo pôxmã. Metĩndjwỳnh mekam ngryk ne prĩne kute meo bikẽnh'ã ne djwỳ pynênh djàkam me kute pidjô kumex nhym prĩne kute anênh jakre. Atykmã ne pidjô kangôo pôx djà dja.
Nhym me kam kumex ne, nhym kam prĩne anê nhym kam me kamrô prõ:t ne. Pidjô kangôo pôx djà kurũm me kamrô prõto nõ. Djãm me kamrô ngri got. Axwe me kamrô rax ne prõ:to nõn kam tàm ne. Kute ngô pyràk ne kam ã ubỳm ane. Kawaru jajkwa krekrekam kàxiràx 'ãnh ne ubỳm itep ne. Me kamrô tàm mõr ry'ã akre kubê 300 kirometu. Nhỹnh me ja kamrô nã? Bir, me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja, me axweja. Dja ã Metĩndjwỳnh me axweo bikẽnho ane, me imexo ane.

15

*Me kute ap*ỹnh meo bikẽnh djàri amỳnh ne o ku'ê.
1 Nhym kam mỳjja pumũnh kêt 'õdjwỳ kàjkwakam kato ba omũ. Nãm ã tire ane ne ã uma ane. Kadjy mrãnh djwỳnh kubê 7 ne apỹnh mỳjjao kute meo bikẽnh djàri amỳn o ku'ê. Apỹnh mỳjjao kute meo bikẽnh djàri ja godja Metĩndjwỳnh aben nhitepã meo bikẽnho tẽn kam 'õo ino re. Ne arỳm ngryko ino re.
2 Ba arek omũnho dja nhym mỳjja kute imôti pyràk, kute ixeo imôti pyràk kato ba omũ. Ixemẽ kuwymẽ akà. Nhym mỳrri me ku'ê. Mỳj me nã? Bir, me kum mrymẽ mry karõ kĩnh kêt ne kute arkum mex jarẽnh kêtkumrẽx nhym te mry kute meo aminhõn me'ã idji janhôrmã, te me'ã idjimẽ numeru janhôrmã.

Me ja ne me ixeo imôti mỳrri kumex.
Metĩndjwỳnh nhõ pĩjãbàre ne me amỳn o
kumex. Me kam Metĩndjwỳnhmã ngrer
kadjy. 3 Môjdjê kubê Metĩndjwỳnh nhõ
àpênhjamẽ Mrykĩ'ãtomti jabatành nymẽ ar
ngrer ne me arẽ.
—Bẽnjadjwỳr, Metĩndjwỳnh, atỳxo abê
kumkati.
Mrãmri ne ga araxo mỳjja kunĩ nhipêx
nhym akôt rax ne uma ne.
Ga ne ga abê pyka kunĩkôt me kunĩ nhõ
Bẽnjadjwỳr rax ne ar meo aba mex-
tire ne ar meo aba.
Nã gãm memã akabẽn pỹnh ne arẽ ne katàt
memã akabẽn jadjuw.
4 Nà, Bẽnjadjwỳr, nhỹnh ne me'õ kum
apyma kêt got.
Nhỹnh ne me'õ amã amextire jarẽnh kêt
got. Me kunĩ dja me kum apyman
abenmã arax jarẽ.
Gajbit ne ga amexo apyma.
Nhym kam pyka kunĩkôt me kunĩ dja me
awỳr ban bôx ne amã rax jarẽnho
kumex.
Nã gãm prĩne memã o pãnh, katàt memã o
pãnh.
Nhym me kunĩ arỳm omũn kam amã rax
jarẽ, ane.
Nãm ã me ngrer ane. 5 Nhym kam
ijukri Metĩndjwỳnh nhũrkwãti amijã ku-
tan dja. Kàjkwakam Metĩndjwỳnh nhũrk-
wãti amijã kutan dja ba omũ. Nhym
kadjwỳnhbê Metĩndjwỳnh nhõ kumoka'ê
mextire jadjwỳ amijã kutan dja. 6 Nhym
kam Metĩndjwỳnh nhũrkwãti kurũm kadjy
mrãnh djwỳnh kubê 7ja apôx. Nãm apỹnh
mỳjjao kute meo bikẽnh djàri kubê 7ja me
kadjy amỳn o ku'ê. Kubẽkà jaka, kubẽkà
jadjênh ne angij ne o ku'ê. Ne kẽn karỳro
amirunh pren 'ã ku'ê.
7 Nhym kam mỳjja tĩn amãnhkrut ne
amãnhkrut 'õ ne arkum ngônh ngã. Kadjy
mrãnh djwỳnh kubê 7jamã apỹnh kungã.
Kẽn karỳro ngônh kubê 7 ne arkum kungã.
Ngônho ipu ne arkum kungã. Mỳj ne kam
ipu? Bir, Metĩndjwỳnh ngryk ne kam ipu.
Metĩndjwỳnh ta tĩn ne ar ba rã'ã rã'ã ne
kute o ino rer kêt, tãm ngryk ne ngônhkam
ipu. Tãm ne arkum kungã.
8 Nhym kam Metĩndjwỳnh kũm prĩne
ũrkwãti kre jaê. Mỳj kũm nã? Bir,
Metĩndjwỳnh raxmẽ mexmẽ tỳxmẽ uma
kam kũm. Tãm ne prĩne ũrkwãti kre jaê.
Nhym me te Metĩndjwỳnh nhũrkwãtimã
ngjênhmã. Nhym arỳm Metĩndjwỳnh kũm
mebê aptà. Nhym kadjy mrãnh djwỳnh
kubê 7 ne apỹnh mỳjjao kute meo bikẽnh
djàri kubê 7ja me'ã kapĩno ku'ê, aben
nhitepã me'ã kapĩno ku'ê. Nhym me'ã
kapĩn pa nhym me arỳm Metĩndjwỳnh
nhũrkwãtimã wangij.

16

*Me kute ngônhbê 7kam Metĩndjw*ỳnh
ngryk me'ã kapĩn.
1 Nhym kam Metĩndjwỳnh nhũrkwãti
kurũm me'õ kabẽn. Kàj bê kabẽn ne kadjy
mrãnh djwỳnh kubê 7mã kum,
—On o tẽn pykakam kapĩ. Ngônhbê 7kam
Metĩndjwỳnh ngryk ipuwã on kapĩ, ane.
2 Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh kutewa
o tẽn pykakam kapĩ. Nhym kam kuwê me'ã
apôx. Kuwê punure. Tokry:. Nhỹnh me
ja'ã ne apôx? Bir, mry kute me'ã idji janhôr
nhym me kute mry karõmã rax jarẽnhja,
me tãm ne kuwê me'ã apôx.
3 Nhym kam atãri kadjy mrãnh djwỳnhja
Metĩndjwỳnh ngryk 'õdjwỳ kapĩ. Ngô raxbê
pyka kêtkam ne kapĩ nhym arỳm ngô ta tu
kamrô, kute me'õ tyk kamrô pyràk. Nhym
kam ngôkam mỳjja ar baja kunĩ ty. Tu
tykkumrẽx.
4 Nhym kam atãri kadjy mrãnh djwỳnhja
Metĩndjwỳnh ngryk 'õdjwỳ kapĩ. Ngô bix-
abjêrmẽ inorekam ne kapĩ. Nhym arỳm
ngô ta tu kamrô. 5 Nhym kam kadjy mrãnh
djwỳnh kute ngô pumũnh djwỳnh kabẽn,
ba kuma. Nãm Metĩndjwỳnhmã kum,
—Be, mrãmri. Ga ne ga amexo apyma ne
amrẽbê: adjàkamã atĩn ne ar aban
mã atĩn rã'ã, mrãmri.
Nã gãm katàt memã o pãnh ne, ane.
6 Nãm me anhõ me mexja nhimex ne,
ne akabẽn jarẽnh djwỳnhjadjwỳ
nhimex ne, ne me ja kamrô kapĩ:no
kumex.
Ga arỳm meo angryk ne kam pãnh ngô
kamrô memã angã, me kute o
kõmmã.
Mrãmri ne pãnh mexkumrẽx, ane.
Nãm ã ngô pumũnh djwỳnh Metĩndjwỳnhmã
ane.
7 Nhym kam kikre kudjỳ djà bôr djàdjwỳ
kabẽn ne, ne kum,
—Nà, mrãmri, Bẽnjadjwỳr, Metĩndjwỳnh
atỳxo abê kumkati.

Ga ne ga akabẽn pydjin arẽn arỳm prĩne
katàt memã o pãnh ne, ane.
Nãm ã kikre kudjỳ djà bôr djà kabẽn ane.

8 Nhym kam atãri kadjy mrãnh djwỳnhja
Metĩndjwỳnh ngryk 'õdjwỳ kapĩ. Myt'ã ne
kapĩ nhym kam myt pôr ne prĩne me kuga.
9 Arngro tỳxkumrẽx ne prĩne me kuga. Te
me kuga nhym me mã Metĩndjwỳnh japrỳ.
Metĩndjwỳnh kute apỹnh mỳjja kute meo
bikẽnhmã me'ỳr anorja tãm ne me aprỳ.
Mã aprỳ. Me kute amim kator kêt ne wãnh
axwemã irer kêtkumrẽx. Kute kum mex
jarẽnh kêtkumrẽx.

10 Nhym kam atãri kadjy mrãnh djwỳnh
ja Metĩndjwỳnh ngryk 'õdjwỳ kapĩ. Mry
krĩ djàkam kapĩ nhym arỳm õ me ja'ã
akamàt kô tyk ne. Akamàt kô tyk prĩne
meo ajkamuw. Nhym kam me tokry djàje
tu àmnhirẽnho kumex. 11 Àmnhirẽnhbê
Metĩndjwỳnh japrỳo kumex. Kàjkwakam
Metĩndjwỳnh ne me ũn ne. Me tokry
djàje, kuwêmẽ mỳjja tokry djàje ne me
Metĩndjwỳnh djũno kumex ne amim kator
ne kute wãnh axwemã irern 'ỳr amijo akẽx
kêtkumrẽx.

12 Nhym kam atãri kadjy mrãnh djwỳnhja
Metĩndjwỳnh ngryk 'õdjwỳ kapĩ. Ngô raxbê
Jupraxikam ne kapĩ nhym kam tu ngô ngrà,
me kam tẽm kadjy. Kàjkwa krax kurũm me
bẽnjadjwỳr tẽm ne ngô'ã rêr, kadjy ne ngrà.
13 Nhym kam karõ amãnhkrut ne ikjêkêt ne
apôx ba omũ. Karõ punu kute bri ponhti
pyràk ne apôx ba omũ. Mry kaàk jajkwa
krekremẽ mry jajkwa krekremẽ ar kabẽn
jarẽnh djwỳnh 'êxnhĩja jajkwa krekremẽ ar
ja jajkwa krekre kurũm ne bri apôx, ba omũ.

14 Ar karõ punu kute amijo brija ne Ar
kubê Xatanaj nhõ àpênh ne kam kute
mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipêxmã. Ne
kam mã me bẽnjadjwỳr rũnh'ỳr ba. Pyka
kunĩkôt me bẽnjadjwỳr rũnh kunĩ'ỳr ban
meo akprõ. Me me'ỳr prõt kadjy ne meo
akprõ. Metĩndjwỳnh tỳxo kubê kumkati
ngryk nhõ akatikam, õ akati pymakam dja
me me'ỳr prõt ar ba.

15 Me abenwỳr prõt kadjy ne me abenwỳr
mõn aben têpo mõ nhym Jeju imã kabẽn ne.
Ne imã,

—Ẽ, on me ikabẽn ma. Dja ba me aêrbê
me'ỳr bôx. Kute me àkĩnhĩ me aêrbê me
ũrkwãmã ngjêx ne mekbê àkĩnh ba pyràk.
Dja ba ã me aêrbê me'ỳr ibôx ane. Nhym
bep me õt kêt ne no tỳx ne kute ikam amako
krĩja dja me kĩnhkumrẽx. Me tãm dja me
kute me mrãnhmã kute kubẽkà jangjênh ne
mrãnh djàkam amako krĩja pyràk. Nhym
bep me ate krãja dja me kute me õt mỳrri
me ban bôx nhym me kute kubẽkà jangjênh
kêt ne pijàmkam mrãnh pyràk. Dja me ã
kute ikam amak kêtja pijàm ane, ibôxkam ã
pijàm ane. Nãm ã Jeju Kritu memã amibôx
djà jarẽnho ane.

16 Nhym kam ar karõ punu kute amijo
brija me bẽnjadjwỳr rũnho akprõ. Me
kute me'ỳr prõt kadjy ne meo akprõ. Me
kute abeno bikprõnh djà nhidjibê Amadõ.
Mekbê idjaer kabẽnkam ne Amadõ. Kam ne
me bẽnjadjwỳr rũnh abeno akprõ.

17 Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh
kute katẽ ne Metĩndjwỳnh ngryko ino
rer kapĩ. Kôk djàbêrkam ne kapĩ nhym
kam Metĩndjwỳnh krĩ djàti kurũm me'õ
kabẽn. Metĩndjwỳnh nhũrkwãtikam krĩ
djàti kurũm ne kabẽn ne. Kàj bê kabẽn ne,

—Anũ, o ino rer ne arỳm ja, ane.

18 Nhym kam na adjênhmẽ krakmẽ
rãrãkmẽ. Nhym kam pykadjwỳ tertet
tỳ:x ne. Nãm amingrẽk tỳx ne. Me
bakrax kurũm me bakukãmãre aben
nhitepã bixadjwỳr tẽm ja'õ kute pyka kute
amingrẽk ja'õ pumũnh kêtkumrẽx. Nãm
tertet tỳ:x ne.*

19 Nhym kam krĩrax jabatànhbê Babirôni-
jkam pyka ajkij nhym kikre kunĩ rôrôk
ne ajkaten amingràn kumex. Babirôni-
jkam pyka amikokij ne arỳm amãnhkrut
ne ikjêkêt ne ikwã. Nhym pyka kunĩkôt-
djwỳ krĩrax rôrôko kumex nhym kikre
prĩne amikaten kumex. Be, mrãmri ne
Metĩndjwỳnh Babirônij jabatànhja mar ar
o ban kam arỳm o ajkẽ, prĩne kum axweo
pãnh ne. Nãm tu mekam ngryk tỳx ne.
Mỳj me'õ gêdja kubê amijo apdju? Be,
dja me kunĩo ajkẽ, prĩne meo ajkẽ. Djãm
Metĩndjwỳnh me axwekam ngryk kêt got.

20 Nhym kam apêxti kunĩ nhĩ'ãm mrãn
akuno. Nhym krãnhdjwỳ kunĩ tu akuno.

21 Nhym kam namê'y me'ã rôrôko kumex.
Kàjkwa kurũm ne me'ã rôrôk ne. Axwe
abatành, axwe utĩ. Utĩkam 'ã akre kute
40 kiru pyràk. Djãm kam got me axwe

* 16:18 Djãm pyka kute amingrẽk kêt Arkati. Pyka kute amingrẽk.

kangan kam Metĩndjwỳnhmã rax jarẽ? Arkati, nãm tu me Metĩndjwỳnh djũno kumex. Namê'y kute meo bikẽnhkam tu Metĩndjwỳnh djũno kumex. Djãm namê'y rôrôk kajgo got? Kati, nãm meo bikẽnh rax ne.

17

Me'õ kuprỳ kurẽti mry'ã ỹr.

1 Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh kubê 7 kute ngônhbê 7 jamỳnhja 'õ ne imã,

—Apa, amrẽ tẽ, ba amã mỳjja jakre ga omũ. Me'õ kuprỳ ne ja. Tãmja ne ngô kunĩ'ã krĩ, ane. Tãmja ne me kunĩ abenmã arẽ. Me kunĩ arỳm abenmã kurẽ jarẽ. Nhym Metĩndjwỳnh arỳm axwe man kute o bikẽnhmã. Krĩraxbê Babirônij ne me'õ kuprỳ kurẽ'ã amijakre. Krĩrax jakam ne mỳjja punu ne kam kute me'õ kuprỳ kurẽti pyràk.

2 Nhym apỹnh pyka djàri me õ bẽnjadjwỳr rũnh 'ỳr bao ku'ê. 'Ã aben japa. Nhym pyka kunĩkôt me kunĩ 'ỳr ban kam kumex. Me'õ nija ta ne memã kadjwati kangô* ngã nhym me o ikõn ajbãn kam kurẽo kumex.

Nãm ã kadjy mrãnh djwỳnh imã ane. 3 Ã imã anen kam mã ikarõo tẽ. Kapôt kukritmã ne ikarõo tẽn o bôx. Ba kam me'õ kuprỳ kurẽtija pumũ. Nhym mry kamrêk'ã nhỹ. Nhym mryja'ã idjio tuknĩ. 'Ã idjijao ne prĩne Metĩndjwỳnh japrỳn ũn ne. Nhym mry krãbê 7 ne bàribê 10.

4 Nhym me'õ kuprỳ kurẽtija kubẽkà kamrêkmẽ tyk jadjàn o nhỹ. Kunhêr krãptĩ. Kẽn karỳrmẽ kẽn mextemẽ angà krã kute ngàp jadjênh pyràk. O ne amikunhêr. Ne ngônhkrã byn o nhỹ. Kẽn karỳro ngônhkrãkam mỳjja kroo ipu ne kubyn o nhỹ. Mjên prãmmẽ kurẽmẽ ja ne kam o ipun 'ã kubyn o nhỹ. 5 Ne kuka'ã idji. Mỳj idji nã? Bir, mỳjja bipdjur. Bir,

—Krĩrax jabatànhbê Babirônijkam ne me kuprỳ kurẽti kator kutewa nhym kam me ô'ã pyka kunĩkôt punu ar ba, arĩk ar ba.

Nãm ã kuka'ã idji ane.

6 Me'õ kuprỳ kurẽtija tu ajbã. Kamrô ne o ikõn kam ajbã. Nãm prĩne Metĩndjwỳnh nhõ me mexja kwỳ nhimex ne, prĩne me kute tu amim Jeju markumrẽx ne mã kôt bikamẽnh nhym me te kute me par nhym me mã kôt bikamẽnhja ne prĩne me imex ne me kamrô kapĩn o ikõn kam ajbã. Be, nija ne ba omũn kam kam ino tyn djan te ije omũnhmã ne kam,

—Tô mỳj nã? ane.

7 Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh imã,

—Mỳkam ne ga kam ano tyn dja? ane. Ẽ, ba mỳjja bipdjurja amã arẽ ga ama. Ba amã nija jarẽ, krĩrax kute ni jaxweti'ã amijakreja amã arẽ ga ama, ne ajte mry kute turja jarẽ. Mry krãbê 7 ne bàribê 10, tãm dja ba amã arẽ, ga ama.

8 Mry aje omũnhja ne amrẽbê tĩn ne ar ba. Ne kam tu akuno. Dja ajte kato. Kre ry typydjikurũm ajte katon ar mrã. Ar mrãn kam tu biknorkumrẽx ne. Nhym pykabê me ja te omũn kam abenkam no tyn kumex. Me kute Jeju mar kêtja dja me te kute mry marmãn kam abenkam no tyn kumex ne abenmã,

—Mỳj mry got ja? Nãm tĩn ne ar ban akunon kam ajte akubyn kato, anhỹro kumex.

Djã nãm Metĩndjwỳnh me ja tĩn rã'ã rã'ã'ã pi'ôk no'ôk got me kôt mry ma? Kati, pyka nhipêx kêtri kute me ja tĩn rã'ã rã'ã'ã pi'ôk no'ôk kêt. Kam dja me mry mar kêtkumrẽx ne. Kam ne me mry tĩn ne biknor ne ajte akubyn katorja pumũn kam abenkam no tyn kumex.

9 Ẽ, me no mexbit dja me kuma, me kute mỳjja marbit dja me kuma. Ẽ, mry krãbê 7 kubê mỳjja amãnhkrut. Krã kubê krãnhre ne krĩ. 'Ã ne nija krĩ. Adjwỳnhdjwỳ krãbê bẽnjadjwỳr rũnhbê 7. 10 Bẽnjadjwỳrbê 5 ne arỳm kêt mexi. Nhym bep pydji ne tĩn ne ar ba rã'ã, nhym bep ikjêja ne kator kêt rã'ã. Dja katon kam ar meo ba ngrire. 11 Be, mryja amrẽbê tĩn ne ar ban arỳm biknorja, tãm ne kubê bẽnjadjwỳr rax'õ, bẽnjadjwỳr rũnhbê 7 ja'õ, ne arkôt akuno.

12 Nhym bep bàribê 10, aje omũnhja kubêdjwỳ bẽnjadjwỳr rũnhbê 10. Kraxje mete ar'ã bẽnjadjwỳr mẽnh nhym ar kute ar meo ba kêt. Adjỹm, tũmràm, dja me ar'ã bẽnjadjwỳr mẽ nhym ar meo ba. Mrymẽ ar aprakamã ar ar meo ba. Dja ar ro'ã ar meo ba ngrire.

* 17:2 Mỳjja me kute o kõm ne kôt bibãnh kunĩja, kadjwati kangômẽ uba kangômẽ, mỳjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarẽ.

13 Be, bẽnjadjwỳr rũnhja godja ar abenkôt
kabẽn ne tu mry kabẽnkôt ar meo ba.
Nhym mryja pydji ne bẽnjadjwỳr raxo ar
akren ar meo ba. 14 Nhym kam bẽnjadjwỳr
rũnhja dja Mrykĩ'ãtomti jabatành ny'ỳr
prõt ne. Ar kunĩ dja ar'ỳr prõt ne.

Nhym bep Mrykĩ'ãtomti jabatành ny
ta dja amijo aptàn pyka mẽ aro amrà.
Djãm Mrykĩ'ãtomti jabatành ny bẽnjadjwỳr
ngri got. Arkati. Bẽnjadjwỳr raxbê
kumkatiti:. Kute bẽnjadjwỳr raxo pykabê
me bẽnjadjwỳrja kunĩ jakrenh mexi. Kam
ne kubê Bẽnjadjwỳr raxbê kumkatiti:.
Kam dja õ me jamẽ prĩne pyka mẽ ar
bẽnjadjwỳrbê 10jao amrà. Õ me ja,
Metĩndjwỳnh kute amiwỳr me 'wỳr ne kute
amijo me utàrja nhym me tu kute amim
markumrẽx ne mã kôt bikamẽnh ne kute
kanga kêt, me tãm dja me Mrykĩ'ãtomti
jabatành nykôt mõn kurê djwỳnhjao ajkẽ.

Nãm ã kadjy mrãnh djwỳnh imã ane. Ã
imã 'ã ujarẽnh ane. 15 Ne kam arek imã
kabẽno dja ne imã,

—Ẽ, apỹnh ngô ikwãja, 'ã me'õ kuprỳ
kurẽti krĩ ga aje omũnhwã, ngôja ne kute
me uràk. Me'ã ne ngôja amijakre. Apỹnh
me õ pyka djàri, apỹnh me ba djàri, apỹnh
mebêngôkre ba djàri, apỹnh amyngràri me
ba djàri, apỹnh me kabẽn djàri kunĩkôt me
ja'ã ne ngôja amijakre.

16 Ne aje bàribê 10 pumũnhwãmẽ mry'ã
ỹr ga aje omũnhwãmẽ ar tãm dja Ar kubê
ni kuprỳ kurẽtija kĩnh no kati ne arkum
kurêkumrẽx ne kam o ajkẽ. O ajkẽn prĩne
kunhêrmẽ õ kubẽkà mexja kubê kunĩ by
nhym tu irãri nõ. Nhym kam ar ĩ kwỳ krẽ,
me'õ kuprỳ nhĩ kwỳ krẽn kam 'ã kàtàm
kuwykam kumẽ nhym prĩne xêr.

17 Mrãmri dja ar ã o ane. Mỳkam?
Bir, Metĩndjwỳnh ne kadjy ar ngrẽk
ne, bẽnjadjwỳrbê 10ja ar ngrẽk ne.
Metĩndjwỳnh ta ne arỳm amim 'ã karõ ne
kam ar kadjwỳnhbê arkum arẽ. Nhym kam
kôt ar bẽnjadjwỳrbê 10ja õkre kadjwỳnhbê
amim 'ã karõn o ajkẽ. Nãm ar axikôt kabẽn
ne mrymã kum,

—Gajbit dja ga apydjin abẽnjadjwỳr rax
ne ar meo aba. Nhym be nija gêdja wãm nõ,
ane. Nãm Metĩndjwỳnh anhỹr djwỳnhràm
tu kônh arkum irkumrẽx nhym kam ar kôt
o tẽn o tẽn inomã kumẽ. Ar kute amimar
kêt ne ar Metĩndjwỳnh kabẽnkôt tẽ.

18 Nhym krĩrax jabatànhbê Babirônij ne
me'õ kuprỳ kurẽti ga aje omũnh wã'ã ami-
jakre. Krĩraxja ne pyka kunĩkôt me kadjy
bẽnjadjwỳr nhym bẽnjadjwỳr kunĩ 'ỳr ba:o
ku'ê, 'ỳr õ nêkrêxo bao ku'ê, nhym kam
krĩraxbê Babirônij raxo bẽnjadjwỳr ja jakre
ne kam meo ba, ane. Tãm ne me arỳm o
ajkẽ, ane. Be, nãm ã kadjy mrãnh djwỳnh
imã 'ã ujarẽnh anen imã arẽnho tẽn inomã
kumẽ.

18

Kute pyka mẽ Babirônijo bimràk.

1 Ba arek omũnho dja nhym kam kadjy
mrãnh djwỳnh 'õ kàjkwa kurũm tẽn ruw.
Kute bẽnjadjwỳr rax pyràk ne adjênho
prĩne pyka kurwỳ. 2 Ne kam kàj bê kabẽn
ne,

—Ẽ, arỳm ne kêt ne. Krĩraxbê Babirônij, krĩ
jabatànhja ne Metĩndjwỳnh prĩne
o ajkẽn pyka mẽ meo amrà nhym
arỳm kêt ne.

Arỳm ne Xatanaj nhõ àpênh punu 'ỳr bôx
ne kam kam ar ba. Nhym kam
apỹnh me karõ punu djàri kam ar
ba. Nhym apỹnh àk punu djàri
kunĩdjwỳ me kum kurêja kam ar ba.

3 Mrãmri ne Metĩndjwỳnh arỳm prĩne pyka
mẽ meo amrà nhym kam kam ar ba.
Mỳkam?

Bir, axwe pãnh. Babirônijkam ne me
axwebit ar ba. Kam ne me axwe'ã
bit abenmã karõ.

Kute me'õ kuprỳ kurẽti 'õ kute amijã memã
àpnênh nhym me tu 'ỳr ba ar ba
nhym kute memã kadjwati kangô*
nhõr nhym me kute o kõm ne
bibãnh ne kurẽ ar ba pyràk.

Nãm me ã pyka kunĩkôt kum krĩraxbê
Babirônij kĩnho ane. Pyka kunĩkôt
ne me bẽnjadjwỳr kunĩ kum kĩnh
ne 'ỳr bao ku'ê kute me'õ kuprỳ
kurẽti'ã me kute aben japanh
pyràk nhym pyka kunĩkôt me kute
nêkrêxo ba djwỳnh Babirônij'ỳr õ
nêkrêxo bao ku'ê ne arỳm pãnh õ
pi'ôk kaprĩ rax ne.

* 18:3 Mỳjja me kute o kõm ne kôt bibãnh kunĩja, kadjwati kangômẽ uba kangômẽ, mỳjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarẽ.

Babirônij axwe kum nêkrêx prãm kute me'õ mjên prãm pyràk nhym me kute nêkrêxo ba djwỳnh kôt õ pi'ôk kaprĩ rũnhkumrẽx ne. Djãm Babirônij mex got. Axwe punu, ane.
Nãm ã kadjy mrãnh djwỳnh kabẽn ane.
4 Nhym kam kàjkwa kurũm me'õdjwỳ kabẽn ne memã kum,
—Apa, inhõ me ja, on me me kurũm akato. Mekôt me ajaxwe ba ije mekôt me ajo ibikẽnh karõ on me akato, ane.
5 Be, nãm Babirônij aben nhitepã axwe tẽn arỳm kàjkwa 'ỳr itep ne. Nhym Metĩndjwỳnh kute axweo biknor kêtkumrẽx. Nãm kuman o nhỹ, ane.
6 Gora me amipãnh. Krĩraxbê Babirônij kute me ajo bikẽnh 'ãnh dja ga me amipãnh o abikẽnho itep ne, o aben pyràk ne.
Kati, me amipãnh o abikẽnho amãnhkrut. Djãm krĩraxbê Babirônij kute me ajo bikẽnh ngri got. Axwe kute me ajo bikẽnh raxi, kam dja ga me amipãnh o abikẽnho amãnhkrut ne.
Nãm mỳjja djỳo me akõm ne. Kam dja ga me amipãnh mỳjja djỳo kõmo amãnhkrut ne, ane.
Nãm mỳjja djỳo kõm'ã kute meo bikẽnh jakre,
—Kam dja ga me amipãnh mỳjja djỳo kõmo amãnhkrut ne, ane.
7 Krĩraxbê Babirônij ajbit ne raxo amiptàn õ nêkrêx kumex. Kam dja ga me me kaprĩmẽ me tokrymẽ o amipãnh, kute õ nêkrêx kumexja 'ãnh o itep ne.
Nãm krĩraxbê Babirônij õkre kadjwỳnhbê amim,
“Ota ba arek ibẽnjadjwỳrkumrẽx ne nhỹ. Mỳkam dja ba ikaprĩ?
Djãm imjên ibê tyk got ba ikaprĩ?
Djãm ibixangri dja ba ibẽn kêt mex ne nhỹ?
Kati, ibixangri kêt. Kam dja ba ikaprĩ kêtkumrẽx”, ane.
Nãm ã krĩraxbê Babirônij ni'ã amijakreo ane.
8 Nãm ã amim ane ne kam nhỹ. Kam dja têbê apỹnh mỳjjao kute meo bikẽnh djàri 'ỳr bôx.
Myt tãmkam dja o bikẽnh djàja kunĩ abenã rôrôk ne arỳm 'ỳr bôx.
Gêdja tyk 'ỳr bôx ne bixangri 'ỳr bôx ne kum prãm 'ỳr bôx.
Têbê dja o bikẽnh djà ja kunĩ 'ỳr bôx. Nhym kam me kuwykam kumẽ nhym xêr.
Bẽnjadjwỳrbê Metĩndjwỳnh ne tỳxkumrẽx ne kum axwe pãnh jarẽ nhym arỳm 'ỳr bôx.
Nãm ã kabẽn ane.
9 Pyka kunĩkôt dja me bẽnjadjwỳr àmrao kumex. Me bẽnjadjwỳrja kum nija kĩnh ne 'ỳr bao ku'êkam kute me me'õ kuprỳ kurẽti'ỳr me bao ku'ê ja pyràk. Kam dja me abej àmrao kumex. Me kute kukwakam amim nêkrêxo àptàr o bakam. Dja krĩrax pôr ne kũm ty:k ne. Nhym me bẽnjadjwỳr abej àmra:o kumex, 10 omũnho kumex. Krĩrax kaprĩmẽ tokry pymaje ne me nĩjar djan omũnho kumex ne kam abenmã kum,
—Watĩre, Babirônij. Krĩrax jabatành, krĩrax pyma, watĩre.
Nãm tebê Metĩndjwỳnh prĩne ajo ajkẽ ga nõ, ane.
11 Nhym me pyka kunĩkôt kute nêkrêxo ba djwỳnhjadjwỳ àmrao kumex ne kaprĩ:re. Nhym tu wãnh nêkrêx nõ. Mỳj me'õ godja me kute nêkrêxo ba djwỳnhbê nêkrêx byn pãnh pi'ôk kaprĩ ngã? Arkati. Babirônij ne ipêxri me kute nêkrêxo ba djwỳnh kute kum nêkrêx rero bajamã o pãnh ne.
Nhym arỳm xêr nhym kam 12 me'õ kute mekbê apỹnh me kunhêr djàri byr kêtkumrẽx, me õ kẽn karỳrmẽ kryt jakamẽ kẽn jadjênhmẽ angà krã kute ngàp jadjênh pyràkmẽ kubẽkà jakamẽ kubẽkà tykmẽ atemã kubẽkà mêrebê xêdamẽ kubẽkà kamrêkmẽ apỹnh pĩ kudjỳ djàrimẽ apỹnh mrybê erpãxi djwao mỳjja nhipêx djàrimẽ apỹnh pĩ pãnh raxo mỳjja nhipêx djàrimẽ atemã ngônhbê brõdjimẽ ngônh tykmẽ atemã kẽnbê mamoremẽ 13 mỳjja djànhbê kaneramẽ me krã ngrành djàmẽ kikre kudjỳ djàmẽ me kudjỳ djàbê miramẽ me kudjỳ djà 'õmẽ uba kangômẽ atemã rõny kangô 'õmẽ atemã djwỳ djôm 'õmẽ djwỳbê trigumẽ me õ kritbê mrytimẽ mrykĩ'ãtomtimẽ kawarumẽ pĩo kàmrãnhtỳxmẽ me memã àpênh kajgo ar ba, me kute meo pãnh ne amim me pa 'amỳnh nhym me memã àpênh kajgo ar bajamẽ. Nà, mebêngôkredjwỳ.
Ja kunĩ ne Babirônij tĩnri amim amỳn pãnh memã pi'ôk kaprĩ ngã nhym kam ajbir

kêt ne. Mỳj me'õ godja amim amỳn kam pãnh mekmã pi'ôk kaprĩre ngã. Arkati.

14 Nhym me kute nêkrêxo ba djwỳnh Babirônijmã kum,

—Be, apỹnh me amã mỳjja mex kĩnhja ne arỳm me abê kêtkumrẽx. Me anhõ nêkrêxmẽ me akunhêr kunĩ ne arỳm tu biknorkumrẽx. Dja ga ajte omũnh kêtkumrẽx, ane. Nãm ã me kute nêkrêxo ba djwỳnh kum ane.

15 Ne nĩjar djan omũnho kumex. Krĩrax kaprĩmẽ tokry pymaje nĩjar djan omũnho kumex. Kukwakam õ nêkrêx rax ne mekbê kêt nhym me kam o aman kam abej àmrao kumex ne kam kaprĩ:ren abenmã kum,

16 —Watĩre, Babirônij, krĩrax jabatành, watĩre. Tãm ne arỳm kêtkumrẽx.

Nãm ipêxri kubẽkà mexbit jangij ne o mrã. Kubẽkà jakamẽ kakrãtykmẽ kamrêkmẽ. Nãm kunhêr pãnh raxobit amikunhêr, kẽn karỳrmẽ kẽn jadjênhmẽ angà krã kute ngàp jadjênh pyràkmẽ. Ỹ, tãm ne arỳm kêt ne.

17 Nêkrêxja ne arỳm pyka mẽ amrà. Amikrà kêt ne arỳm pyka mẽ amrà. Kàxdjàkênh ipôk pydjikam, ane.

Nãm ã me kute nêkrêxo ba djwỳnh kaprĩkam abenmã ane.

Nhym kam me ngô raxkam kàkam ar bajadjwỳ kaprĩ. Me kute ngô raxbê pyka kêtkam kà raxo ba djwỳnhmẽ me kàtàm kàkam ar bajamẽ me kute kào ba djwỳnh nhõ àpênhmẽ me kute ngôkôt nêkrêxo bajamẽ. Me ja kunĩ ne me kaprĩn nĩjar kumex ne àmrao kumex. 18 Krĩrax pôk ne kũm tyk pymaje ne me nĩjar omũnho kumex, abej àmrao kumex ne kàj bê abenmã kum,

—Krĩrax jabatànhja pydjii. Nhỹnh ne 'õmẽ kute aben pyràk? ane. Nãm ã me kà raxkam ar baja abenmã ane. 19 Ne kam kaprĩkam pykao amikrã kaprêprêk ne krĩrax jabej amran kam kaprĩ:re ne kum,

—Watĩre, Babirônij, krĩrax jabatành, watĩre.

Akukwakam ne ba me ikunĩ inhõ nêkrêx rũnh ne. Nã bãm me kàkam awỳr mỳjjao iban o bôx ga pãnh me imã mỳjja ngã. Ba me ikunĩ akukwakam inhõ nêkrêx rũnh ne.

Ga tebê arỳm pyka mẽ amrà. Jakam dja ba me arĩk ar iba, ane.

Nãm ã me ngô raxbê pyka kêtkam kà raxkam ar baja krĩraxo aman ã kum ane. Nhym kam atemã me'õ kabẽn.

20 —Be, kàjkwa, on akĩnh. Arỳm ne Metĩndjwỳnh o ajkẽ. Me gadjwỳ, Metĩndjwỳnh nhõ me gamẽ Jeju kute me anorjamẽ Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnhmẽ on me akĩnh. Metĩndjwỳnh arỳm me apãnh Babirônijo ajkẽ. Kam dja ga me tu akĩnhkumrẽx.

21 Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh tỳxkumrẽx 'õ kẽn by. Kẽn rax, kẽn jabatành. O ne mekbê idjaer bày ngãn ôm ne. Tãm ne kumỳn o ngô rax kôpênàt ne. Ne mekmã kum,

—Dja ã Metĩndjwỳnh krĩrax jabatànhbê Babirônijo bikẽnho ane, kôpênàto bê o ane. Gêdja tu biknorkumrẽx ne ajte kator kêtkumrẽx.

22 Godja ajte me'õ me akam ngrer kêtkumrẽx. Atemã pĩjãbàremẽ pomẽ ngônho potimẽ. Ja kunĩkam ngrer dja ajte me akam kator kêtkumrẽx. Nhỹnh ne me'õ mõn ajte me akam ngrero dja? Arkati.

Nhym me apỹnh ê mex djàri 'õ ajte me akam kator kêtkumrẽx. Nhỹnh ne me ê mex 'õ me akam dja? Arkati.

Nhym me ni'õ me akam djwỳ ka'uko ỹr kêtkumrẽx. Nhỹnh ne me ni'õ djwỳ ka'uko nhỹ got ga me aje marmã?

23 Nhym ngônhpôkdjwỳ me akurwỳ kêtkumrẽx. Nhỹnh ne me akam ngônh pôk 'õ godja me akurwỳ?

Ne me keketdjwỳ mar kêt ne. Nhỹnh ne me'õ ajbir abenwỳr mõr ny got kĩnhkumrẽx ne kute abenmã kabẽn ne keketmã? Arỳm kêtkumrẽx.

Me akam me kute nêkrêxo ba djwỳnh ne pyka kunĩkôt me kuràm õ nêkrêx rũnh ne.

Ga arỳm apỹnh me ba djàri me kunĩ noo akuno. Nã gãm adjukaneo me noo akuno nhym arỳm pãnh Metĩndjwỳnh prĩne ajo ajkẽ, ane.

Nãm ã kadjy mrãnh djwỳnh ane.

24 Be, Babirônij ne Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnhmẽ Metĩndjwỳnh nhõ me mexja par ar o ba. Babirônij kabẽnkôt ne me pyka kunĩkôt me par ar o ba. Kam ne

Metĩndjwỳnh meo ngryk ne me pãnh prĩne Babirônijo ajkẽn pyka mẽ o amrà.

19

*Me kute Metĩndjw*ỳnhmã mex jarẽnh.

1 Nhym kam mỳjja kute me krãptĩ kanga pyràk ba kuma. Kàjkwakam ne me krãptĩ kabẽn ne, ne,

—On me Metĩndjwỳnhmã mex jarẽ. Me banhõ Metĩndjwỳnh, ajbit ne kubê me bapytàr djwỳnh, gu me kam abenmã mex jarẽn abenmã bẽnjadjwỳr rax jarẽ.

2 Ta ne kabẽn pỹnh ne katàt memã axwe pãnh jarẽ. Mrãmri ne arỳm kum pãnh jarẽ. Me'õ kuprỳ kurẽtija, tãmja pydji ne rax ne pyka kunĩkôt me'ã axwe rẽ nhym me kôt axwen arĩk ar ba, tãm. Kumã ne Metĩndjwỳnh pãnh jarẽ.

Arỳm ne kam ngryk ne o ajkẽ. Nãm õ àpênho ngryk ne kam me pãnh o ajkẽ, kute õ àpênh par ne kamrô kapĩnkam ngryk ne kam me pãnh me'õ kuprỳ kurẽtijao ajkẽ. Mrãmri, ane.

Nãm ã kàjkwakam me krãptĩ ane.

3 Ne kam ajte kàj bê kabẽn ne,

—On me Metĩndjwỳnhmã mex jarẽ.

Krĩrax jabatànhbê Babirônij ne mã pôr ne kũm tyk rã'ã rã'ã. Àtyk kêtkumrẽx, ane.

Nãm ã kàjkwakam me krãptĩ ane.

4 Nhym kam mebêngêtbê 24mẽ mỳjja tĩn amãnhkrut ne amãnhkrut ne tu mỳrbê rôrôk ne Metĩndjwỳnhmã rax jarẽ. Metĩndjwỳnh krĩ djàtikam ỹrjamã rax jarẽn kum,

—Mrãmri godja ga ã o ane, ane.

Ne kam ajte abenmã kum,

—Gu me on Metĩndjwỳnhmã rax jarẽ, ane.

5 Nhym kam krĩ djàti kurũm me'õ kabẽn ne,

—Ẽ, me akunĩ, me abê Metĩndjwỳnh nhõ àpênh, me amã umaja, me abẽnjadjwỳrmẽ me akàtàmmẽ me akunĩ on me me banhõ Metĩndjwỳnhmã mex jarẽ, ane.

6 Nhym kam mỳjja kute me krãptĩ kangao kumex pyràk ba kuma. Kute ngô rãrãk pyràk, kute na krikrit tỳx pyràk. Nhym me krãptĩja kabẽn ne,

—On me Metĩndjwỳnhmã mex jarẽ. Bẽnjadjwỳr djwỳnh me banhõ Metĩndjwỳnh tỳxo kubê kumkati, ta ne bẽnjadjwỳr rax ne mrãmri ar meo bakumrẽx, kumã dja ga me mex jarẽ, ane.

7 Ẽ, gu me on bakĩnhkumrẽx. Me kute abenã ar mẽnh kadjy bakĩnhkumrẽx. Gu me abenmã raxmẽ mex jarẽ. Arỳm ne õ akati 'ỳr bôx. Arỳm ne me kute Mrykĩ'ãtomti jabatành nymẽ prõmẽ abenã ar mẽnhmã, kam dja gu me bakĩnhkumrẽx.

Arỳm ne nija amimex ne. 8 Arỳm ne kadjy kum kubẽkà ngã nhym arỳm adjà. Kubẽkà mexkumrẽx, kubẽkà jadjênh, kubẽkà ajmã kute kêtkumrẽx, ane.

Nãm ã me krãptĩ memã ane. Nãm Metĩndjwỳnh kute õ me mexjamã axwe kêt jarẽnh nhym me katàt mrãnh'ã kubẽkà mex jakre ne ta õ me ja'ã prõ jakre.

9 Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh imã,

—On 'ã pi'ôk no'ôk. Arỳm ne me kute Mrykĩ'ãtomti jabatành nymẽ prõmẽ abenã ar mẽnhmã, nhym me arỳm kute kadjy djwỳ djàrmã. Arỳm kadjy mry kumex ne. Nhym arỳm memã kabẽn. Me Mrykĩ'ãtomti jabatành nymẽ ro'ã õ kwỳ krẽn rax kadjy memã kabẽn ne. Me ajbit dja me kĩnhkumrẽx. Me Mrykĩ'ãtomti jabatành nykôt õ kwỳ krẽnja, me ajbit dja me kĩnhkumrẽx. On 'ã pi'ôk no'ôk, ane. Nãm ã kadjy mrãnh djwỳnh imã ane. Ne kam ajte imã,

—Ẽ, mrãmri ne Metĩndjwỳnh arỳm kabẽn pydjin arẽ, ane.

10 Ba kuman kam kabem itu mỳrbê tỹm ne bit ije kum rax jarẽnhmã, bit ije kadjy mrãnh djwỳnhmã rax jarẽnhmã nhym imã,

—Kati, kwãrĩk wãnh. Badjwỳ ne ba Metĩndjwỳnhmã idjàpênh, akamymẽ ar akôt Metĩndjwỳnhmã idjàpênh. Akamymẽ ar atỳxkumrẽx me aje mekmã Jeju'ã adjujarẽnhjakôt ne ba kum idjàpênh. Badjwỳ ne ba ar akôt kum apê. Kam dja ga Metĩndjwỳnhmãbit rax jarẽ, ane.

Be, me akajmãtã ne Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnh ô'ã memã Jejubit'ã ujarẽnh ar ba. Ga me kam gadjwỳ ijuk'ã Jejubit'ã adjujarẽnh ar aba. Kumãbit ne me kute rax jarẽnh ar o bamã, ane. Nãm ã kadjy mrãnh djwỳnh imã ane.

Me'õ kawaru jaka'ã ỹr.

11 Nhym kam kàjkwa ajkij nhym kawaru
jakaja dja. Nhym me'õ 'ã nhỹ. Me'õ nhid-
jibê Kabẽnkumrẽx, ne ajte idji 'õbê Katàt
kabẽn ne 'ã nhỹ. Nãm katàt memã axwe
pãnh jarẽn kôt me'ỳr prõt ne. 12 No pôk
kute kuwy pôk pyràk ne kam bẽnjadjwỳr
rax krãdjê tu. Krãdjê krãptĩ ne kutu. Ne ta
idji 'ã wajêt. Nhym me kute idjija pumũnh
kêt, ajbit ne kute aminhidji pumũnh. 13 Ne
õ kubẽkà kute kamrôkam irja jadjà. Nhym
me kum idji jarẽ. Idjibê Metĩndjwỳnh
Kabẽn. Tãm ne me kum arẽ.

14 Nhym kàjkwakam Metĩndjwỳnh nhõ
krãkamngônh krãptĩ kôt mõ. Ne kam
kubẽkà mexkumrẽx, kubẽkà jaka, kubẽkà
ajmã kute kêt jangij ne 'ã mõ. Kawaru jaka'ã
ne me krĩn kôt mõ. 15-16 Nhym Bẽnjadjwỳr
jajkwa krekre kurũm kàxdjwa kajgo kato.
Kàxdjwa kajgo djwa mexkumrẽx ne kato.
Nhym kubẽkà'ã idjin kjê'ã idji. Idjibê
Bẽnjadjwỳr raxbê kumkatiti:.

Kute bẽnjadjwỳr raxo pykabê me
bẽnjadjwỳrja kunĩ jakrenh mexi.

Kam ne kubê Bẽnjadjwỳr raxbê kumkatiti:.
Ne kam kàxdjwa kajgo djwa mexjao dja
apỹnh me ba djàri meo ajkẽ. Meo ajkẽn kam
ar meo ba, me kum àpênhmã dja kabẽno
me anor ar o ba. Kabẽno me anon me
axwemã bẽn tỳx ar ba. Djãm kute akrànmã
ar me axweo bamã? Kati, dja kàxo àbêr
djào ar mekam ngryk ban mekam ngryk
mex ne. Godja Metĩndjwỳnh ngryk janênh
djàkam me kurẽ ne prĩne me anê nhym me
kamrô prõt ne. Djãm Metĩndjwỳnh tỳxo
kubê kumkati ngryk ngri got? Nãm ar meo
ban ĩ mekam ngryk mex ne.

17-18 Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh pyd-
jin dja, ba omũ. Arngro tỳxkam ne dja. Ne
kam kàj bê àkmã kabẽn ne. Àk kàjkwa tã tor
ne mrãnhja kunĩmã kabẽn ne, ne kum,

—Me apa. Amrẽ me aben pydji. Arỳm ne
Metĩndjwỳnh me amã me anhõ kwỳ krẽn
djà rax ne o atom ne, me aje krẽn ne aja-
jnemã. Ẽ, bẽnjadjwỳr nhĩmẽ krãkamngônh
nhõ bẽnjadjwỳr nhĩmẽ me àprãr nhĩmẽ
kawaru nhĩmẽ 'ã krãkamngônh krĩja nhĩmẽ
me kute me pa 'amỳnh nhym me memã
àpênh kajgo ar baja nhĩmẽ me kute memã o
pãnh kadjy àpênhja nhĩmẽ me bẽnjadjwỳr
nhĩmẽ me kàtàm nhĩmẽ me kunĩ nhĩ dja ga
me krẽn ajajne, ane. Nãm ã kadjy mrãnh
djwỳnh àkmã kabẽn ane.

19 Nhym kam mry kute meo bajamẽ õ
krãkamngônhmẽ me bẽnjadjwỳr rũnhmẽ
arỳm akuprõ. Me kute Jeju kawaru jaka'ã
ỹrja 'ỳr prõtmã ne me akuprõ. Nhym arỳm
kutã Jejudjwỳ õ krãkamngônhreo akprõ.

20 Ne kam amijo aptàn ar pa 'amỳn
kuwyo imôtikam ar kumẽ. Nãm mrymẽ
kabẽn jarẽnh djwỳnh 'êxnhĩja ro'ã ar pa
'amỳn aro tẽn kuwyo imôtikam ar kumẽ.
Kabẽn jarẽnh djwỳnh 'êxnhĩja ta kute mỳjja
pumũnh kêt kwỳ nhipêx, kute mry djô'ã
kabẽnkôt mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipêx
ne o kute me noo biknor. Nhỹnh me ja
ne me noo akuno? Bir, me'ã mry nhidji
jarij ne kute mry karõmã amijarẽnh ne
kute kum rax jarẽnhja, me tãm ne kabẽn
jarẽnh djwỳnh 'êxnhĩja me noo akno. Kam
ne Bẽnjadjwỳr Jeju mrymẽ kabẽn jarẽnh
djwỳnh 'êxnhĩja ar ro'ã ar pa 'amỳn aro tẽn
kam kuwyo imôtikam ar kumẽ. Ar tĩn ne ar
pa 'amỳn aro tẽn kuwyo imôtikam ar kumẽ.
Kuwymẽ kẽn ngrãngrã pôkkam ar kumẽ.

21 Ne kam me kôt mõrja nhimex ne. Jeju
kawaru'ã ỹrja tãm ne ajkwa krekre kurũm
kàxdjwa kajgo katorjao me imex ne. O
ne pyka kunĩkôt me bẽnjadjwỳrmẽ ar õ
krãkamngônh ro'ã me imex ne. Me imex
nhym àk kunĩ me kwỳ krẽ:n meo ajne.

20

Xatanaj djuwpre'ã amex kubê 1.000.

1 Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh 'õ
kàjkwa kurũm tẽn ruw ba omũ. Ikrakam ne
kam o kajkep djà byn o tẽn o ruw. Mỳjkam o
kajkep djà nã? Bir, kre ry typydjikam o ka-
jkep djà ne kubyn o tẽn o ruw. Kàxiràxtimẽ
ne kubyn o ruw.

2 Ne kam mry kaàkjao tỹm, kubê ne
Kangã tũm, kute me kàmex jarẽnh djwỳnh.
Xatanaj tãm ne o tỹm ne kàxiràxtio uwpre.
Djãm uwpre'ã amex pydji got. 'Ã amex
krãptĩĩ. 'Ã amexbê 1.000. 3 Nãm tu kre ry
typydjikam kumẽn 'ã ijên kam o kajkep ne
prĩne 'ã ijê djào amrà, mỳjja kute tom pyràk
o prĩne oy.

Be, Xatanaj kute ajte pyka kunĩkôt me
noo biknorbê ne krekam kumẽn 'ã ijê.
Godja 'ã amexbê 1.000 apêx nhym kam ajte
kadjy mrãnh djwỳnh 'ã kutan kaba nhym ar

ba ngrire. Tãm ne ja. Be, ba kam ajte mỳjja
'õdjwỳ pumũ.
4-5 Be, me krĩ djàtidjwỳ ne kumex ba omũ.
Nhym me kam krĩ. Metĩndjwỳnh ne arỳm
me jamã kum,
—Me ga dja ga me memã axwe pãnh jarẽ,
ane.
Me karõdjwỳ ne ba omũ. Mỳj me karõ
nã? Bir, me kute memã Jeju'ã ujarẽnh
ar ban Metĩndjwỳnh kabẽn'ã ujarẽnh ar
ba nhym me kute me mut krãkàr nhym
me tyk karõ ne ba omũ. Me kute mrymẽ
mry karõ arkum rax jarẽnh kêt, kute
aro Metĩndjwỳnh ne arkum amijarẽnh kêt
nhym mry te kute me'ã aminhidji janhôr
prãmja, te kute me kuka'ã nàr me ikra'ã
aminhidji janhôr prãmja, nhym me kubê
bikẽnh nhym kam me kute me par karõ
ne ba omũ. Me tãm dja me akubyn tĩn ne
kam Kritumẽ ro'ã ar meo ba. Ar meo ba'ã
amex krãptĩ ne. 'Ã amexbê 1.000. Me tyk
ne akubyn tĩn kutewa ne ja. Nhym bep me
kàtàm tykja, me tãm dja me'ã amexbê 1.000
nhym me akubyn tĩn ne.
6 Nhym bep me tyk ne akubyn tĩn kute-
waja dja me kĩnhkumrẽx. Arỳm mexo
me akrenh me:x ne. Dja me ajte ty?
Arkati. Dja me ajte tyk kêtkumrẽx, ne kam
Metĩndjwỳnhmẽ Kritu arkum apê, mebê
me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh ne
arkum àpênh ba. Ne kam ar ro'ã ar meo ba.
Ar meo ba'ã amex krãptĩ. 'Ã amexbê 1.000.

*Kute kuwyo imôtikam Xatanaj m*ẽnh.

7 Nhym kam amexbê 1.000 apêx nhym
kam kadjy mrãnh djwỳnh Xatanaj'ã kuta.
Kubê ijêja'ã kutan me kadjy kaba. 8 Nhym
arỳm kato, pyka kunĩkôt ajte kute me noo
biknormã kato. Dja kàjkwa kraxkam me
jamẽ kàjkwa nhôtkam me jamẽ aktã kàjkwa
nhirê'ãnh me jamẽ mekbê Kokmẽ mekbê
Makokmẽ me kunĩ 'ỳr bôx ne memã kabẽn
jarẽn me noo aknon meo akprõ. Kute
Metĩndjwỳnh nhõ me ja'ỳr prõt ne kute
me par kadjy nàràm meo akprõ nhym me
kumex. Nãm me kute ngô rax mỳrri pykati
ngrà ja pyràk. Pykati ngrà tãm ne me o itun
te kute abenã akremã nhym krãptĩ: anen
amũ ajkamẽ nhym me te o ane. Nãm ã
krãkamngônhre kumex o ane.
9 Ne kam prĩne me kadjy pyka jaên kam
me'ỳr mõn Metĩndjwỳnh nhõ me mexjamã
ipôk ne, krĩ mexmã ipôk ne. Metĩndjwỳnh
kum krĩrax kĩnhkumrẽxja tãm ne me kum
ipôk ne. Nhym kam kàjkwa kurũm kuwy
ruw ne prĩne me kuga nhym me prĩne xêr.
10 Nhym kam Metĩndjwỳnh bõm 'êxnhĩja
mẽ, kute me noo biknor djwỳnhja kuwyo
imôtikam kumẽ. Kuwymẽ kẽn ngrãngrã
pôkkam kumẽ. Kam ne õbê mrymẽ kabẽn
jarẽnh djwỳnh 'êxnhĩja mẽ. Ne kam ajbir
kam Xatanaj mẽ. Kam ne Metĩndjwỳnh
prĩne aro bikẽnh rax ne. Nhym ar tokry:
ne àmnhirẽnh ar ba. Àmnhirẽnh ar ba rã'ã
rã'ã. Àmnhirẽnh ar ba: nhym 'ã akamàt ne
tãmkam 'ã akati. Dja o ino rer kêtkumrẽx
ne.

*Metĩndjw*ỳnh kute me tykmã pãnh
jarẽnh.

11 Nhym kam krĩ djàti jaka dja nhym
kam me'õ nhỹ ba omũ. Nhym kam umaje
pykamẽ kàjkwa prõt ne nhĩ'ãm tẽn akuno.
12 Nhym kam me tyk kabem kumex. Me
tyk kunĩ, me bẽnjadjwỳrmẽ me kàtàmmẽ
krĩ djàti kabem kumex. Nhym kam pi'ôk
no'ôk'ã kurê.
Ne kam ajte pi'ôk no'ôk 'õdjwỳ'ã kuta.
Metĩndjwỳnh kute me tĩn rã'ã rã'ã'ã
no'ôkja pi'ôk tãm ne 'ã kuta.
Nhym bep ate ne kute pi'ôk no'ôk
kumrẽx'ã rênhja. Pi'ôk jakôt ne
Metĩndjwỳnh memã axwe pãnh jarẽ. Me
tĩnri axwe'ã pi'ôk no'ôk ja ne Metĩndjwỳnh
'ã kurên kam mekmã axwe pãnh jarẽnho
nhỹ, me tykmã pãnh jarẽnho nhỹ.
13 Nhym kam ngô raxbê pyka kêtjadjwỳ
Metĩndjwỳnhmã me tyk kanga. Ngô
kute me imexja tãm ne kum me kanga.
Nhym apỹnh mỳjja kute me par djàri
Metĩndjwỳnhmã ajte me kanga. Nhym
me tyk nhõ pyka Metĩndjwỳnhmã ajte me
kanga. Kum me kanga nhym me tyk kunĩ
krĩ djàti kabem kumex. Nhym mekmã pãnh
jarẽnho nhỹ. Me tĩnri kute amijo bakôt ne
memã pãnh jarẽnho nhỹ.
14-15 Mekmã pãnh jarẽnh pan kam ate
apỹnh mỳjja kute me par djàri mekam o
pôx ne kuwyo imôtikam kurẽ ne ajte me
tyk nhõ pykadjwỳ kuwyo imôtikam kumẽ
nhym arỳm me tyk nhõ pykaja kêt ne.
Nhym bep mỳjja kute me parja gêdja ajte
akubyn me par kêtkumrẽx ne. Arỳm me tyk
kêt. Mỳjja kute me parja arỳm kêt.
Nhym me idji'ã no'ôk kêtja,
Metĩndjwỳnh kute me tĩn ne ar ba rã'ã

rã'ã kadjy idji'ã no'ôk kêtja, me tãm ne
Metĩndjwỳnh kuwyo imôtikam me kurẽ.
Me tyk nhijukri tyk ne ja.

21

*Metĩndjw*ỳnh nhõ Djeruxarẽ ny.

1 Nhym kam kàjkwamẽ pyka arỳm ny ba
omũ. Nhym bep kàjkwa tũmmẽ pyka tũm
ne arỳm nhĩ'ãm tẽn akuno. Nhym ngô
raxbê pyka kêtdjwỳ arỳm kêt.

2 Nhym kam krĩrax mextire ruw ba
omũ. Krĩraxbê Djeruxarẽ arỳm ny ne
ruw. Kàjkwa kurũm ruw. Metĩndjwỳnh
kurũm ne ruw ba omũ. Djeruxarẽ arỳm
mexkumrẽx. Kute me mjên 'ỳr ba kadjy
kute amimex pyràk, me kute mjên kadjy
amimex ne kute kubẽkà mex jangjênh ne
mrãnh nhym me kute abenã me rẽnh
pyràk.

3 Nhym kam krĩ djàti kurũm me'õ kabẽn.
Kàj bê kabẽn ne memã kum,
—Ẽ, arỳm ne Metĩndjwỳnh pykakam me
ja'ỳr bôx ne kam mekam ar bamã.
Dja mekam ar ba ne kam meo am-
inhõkumrẽx ne.
Nà, Metĩndjwỳnh ta dja mekam djan 4 kam
me kunĩmã no kangô kukõn mekmã
o apêx.
Nhym kam me arỳm tyk kêtkumrẽx ne.
Ne kaprĩ kêtkumrẽx ne.
Ne mỳr kêtkumrẽx ne.
Ne tokry kêtkumrẽx ne. Mỳkam?
Mỳjja kunĩ tũmja arỳm nhĩ'ãm tẽm ne bi-
knorkam ne arỳm kêt ne, ane.
Nãm ã krĩ djàti kurũm kabẽn ane.

5 Nhym kam krĩ djàtikam ỹrja ne kabẽn
ne,
—Ẽ, arỳm ne ba mỳjja kunĩo ny, ane.
Ne kam ajte,
—On 'ã pi'ôk no'ôk. Mrãmri ne kabẽnja.
Djãm kabẽn kajgo? Arkati,
kabẽnkumrẽx, ane.
6 Ne kam imã,
—Anũ. Arỳm ne ba o ino re.
Ba ibê mỳjja kunĩ krax ne ajte ibê mỳjja kunĩ
'ênhôt.
Ba ne ba adjàkamã itũm ne kam ije mỳjja
nhipêxo itẽm ne ije inomã mẽnh,
ba.
Djori me'õ kum kôr ba kum ngô ngã gê o
ikõ. Ngô tĩn dja ba tu kum kajgo ngã
gê o ikõ. Mỳj ngô tĩn nã? Bir, ngô
kute meo tĩnja dja ba kum kungã.
7 Me me kuràm tỳx ne kute ijãno ãm jamãbit
dja ba mỳjja mex kunĩ ngã ne kam tu
meo ikrakumrẽx nhym me imã, "Me
inhõ Metĩndjwỳnh", ane.
8 Nhym bep me kute bit ijo aminhõmãn kute
amikam me kabẽn pymaje ikangaja,
ne kam ajte me kute amim imar kêtja,
me kute axweo amiptàrja,
me kute me par prãmja,
me prõ prãmja, me mjên prãmja,
me udjy,*
me kute mỳjjao Metĩndjwỳnh karõ nhipêx
ne kute we kum ar amijarẽnho baja,
me 'êxnhĩ kunĩ,
me arĩk ar ba kunĩ dja me iwỳr bôx
kêtkumrẽx ne.
Me ja kunĩ dja ba kuwyo imôtikam me kurẽ.
Kuwymẽ kẽn ngrãngrã pôkkam me
kurẽ. Me tyk nhijukri ajte tyk ne ja.

9 Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh 'õ kato
ba omũ. Kadjy mrãnh djwỳnhbê 7 ne apỹnh
mỳjjao kute meo bikẽnh djàri Metĩndjwỳnh
ngryko ino rero ngônho ipu kute amỳnh ne
o ku'ê ja 'õ ne iwỳr tẽn imã,
—Apa, amrẽ tẽ ba on amã akre ga omũ.
Mrykĩ'ãtomti jabatành ny prõ dja ba amã
akre. Me arỳm kute abenã ar mẽnhja dja
ba amã akre, ane. 10 Ã imã anen kam ikarõo
tẽ. Krãnh jabatành, krãnh prêkti'ỳr ikarõo
tẽn ijo bôx.

Nhym kam krĩrax mextire ruw ba omũ.
Prõ ne rwỳkja. Krĩraxbê Djeruxarẽ arỳm
ruw. Kàjkwa kurũm, Metĩndjwỳnh kurũm
ruw ba omũ. 11 Nhym aparmã adjênh tẽ.
Metĩndjwỳnh jadjênho ne adjênh ne. Ne
kam karỳr kute kẽn pãnh rax, kẽn ngrãngrã
jadjênh tỳxja pyràk. Ne ajte karỳ:r kute
krytyrãnh karỳrja pyràk. Nãm ã krĩrax
jadjênh anen ruw.

12 Nhym kikre bu'ã apỹnh kẽn djàri aben
nhiby adjwỳro tẽ nhym ã prêktire anen
ã utĩ ane. Nhym kam ajkwa krekrebê
12. Nhym kam apỹnh ajkwa krekre djàri
kadjy mrãnh djwỳnh 'ã ku'ê. Nhym ajkwa
krekre'ã idji arij. Apỹnh mekbê idjaer

* 21:8 Me kute apỹnh mỳjja mar, namẽ mry kaàkmẽ me karõmẽ, me tãm ne me amijo wajangao ba. Nhym me karõ punu ne me kute me jakôt me noo biknor prãmkumrẽx. 'Ã dja gar, A Tex 2.9, Apôx 13.13, Karõ 8.9-24, 13.6-12, 19.13-19 jarẽ.

nhingêt kukãmãre nhidji djàri ajkwa krekre 'ã idji arij. Idjibê 12 ne apỹnh kre'ã arij.

13 Nãm kàjkwa krax 'ãnh ajkwa krekre amãnhkrut ne ikjêkêt. Ne kàjkwa nhôt'ãnh ajkwa krekre amãnhkrut ne ikjêkêt. Ne kàjkwa nhirê'ãnh aktã ajkwa krekre amãnhkrut ne ikjêkêt.

14 Nhym kikre bu'ã apỹnh kẽn djàri aben nhiby adjwỳro tẽmja krakri ne kẽnpotibê 12 ikwã. Kẽnpoti'ã ne Mrykĩ'ãtomti jabatành ny kute ar anorbê 12ja idji arij.

15 Nhym kadjy mrãnh djwỳnh kute imã kabẽnja àbêr djà byn o dja. Kẽn karỳro àbêr djà. O kute krĩrax'ã akremã. Kute krĩraxmẽ ajkwa krekremẽ bu'ã apỹnh kẽn djàri aben nhiby adjwỳro tẽmjamẽ kute 'ã akremã.

16 Nhym krĩrax pomẽ rymẽ kute aben pyràk. Nhym pokôt 'ã akren anhàkôt 'ã akren prêkkôt 'ã akre. Nhym kunĩ'ã akre kute aben pyràk. Ne 'õ aben japanh kêtkumrẽx. Àbêr djào ne 'ã akreo tẽ. 'Ã akrebê 2.200 kirometu.

17 Nãm kikre'ã akren kam atãri kikre bu'ã kẽnja'ã akre. Prêk'ã akrebê 64 metu. Me baje mỳjja 'ã akrekôt ne kadjy mrãnh djwỳnh kikremẽ kikre bu'ã kẽnjamẽ 'ã akre.

18 Nhym bu'ã kẽnja ne ngrãngrã kute bõre ngrãngrã pyràk o ne ipêx ne. Nhym bep krĩraxja ne kryt karỳro ipêx ne. Kryt karỳrobit, atemã mỳjja 'õmẽ o bikàr kêt. Nhym krytja karỳ:r kute ixe jadjênh pyràk.

19-20 Nhym kam kikre bu'ã kẽnja krakri kẽnpotikam apỹnh kẽn djàri kumex. Kẽn pãnh raxbit. Kikre bu'ã kẽnja kĩnh kadjy.

Kẽn kutewa ne ngrãngrã kute bõre ngrãngrã ja pyràk.

Ne atãri ja ngrãngrã tỳx kute kwênh ngrãngrã ngwỳnh ja pyràk.

Ne atãri ja kàjbê ràràr kamrêk kute kôkanê ngwỳnh ràràr kamrêk ja pyràk.

Ne atãri ja ngrãngrã kute krwỳnh ngwỳnh ngrãngrã ja pyràk.

Ne atãri ja kajngàr kute ngànhtey nhy kajngàr ja pyràk.

Ne atãri ja kamrêk kute tyrti tekà kamrêkti, tekà kamrêk ja pyràk.

Ne atãri ja kàjbê ràràr kute mutẽkre ngwỳnh ràràr ja pyràk.

Ne atãri ja kàjbê ngrãngrã kute kôtkaàk ngwỳnh kàjbê ngrãngrã ja pyràk.

Ne atãri ja ngrãngrã kute bày'yre ngrãngrã ja pyràk.

Ne atãri ja kàjbê ngrãngrã kute krãkamkàxte ngwỳnh kàjbê ngrãngrã ja pyràk.

Ne atãri ja ngrãngrã tỳx kute atorti ngrekà ngrãngrã ja pyràk.

Nhym bep kute katẽ ja ne ràràr kute kẽnnetojre ngwỳnh ràràr ja pyràk.

Be, kikre bu'ã kẽn krakri apỹnh kẽnpoti djàri ne ja.

21 Nhym bep kikre bu'ã kẽnja ajkwa krekrebê 12ja ne angà krã. Angà krãti:, angà krãtio ne kikre bu'ã kẽnja ajkwa krekre kunĩo 'ã ijê djà, tãm ne kute ngàp jadjênh pyràk. Apỹnh ajkwa krekre djàri ne kadjy angà krã'ã akren o ipêx ne, angà krã pỹnho. Be, kikre bu'ã kẽn jajkwa krekre ne ja.

Nhym bep krĩkam pryjadjwỳ kryt karỳro pry. Kryt karỳrobit, atemã mỳjja 'õmẽ o bikàr kêt. Karỳ:r kajgon kam apôkmã rĩt, kute ngônh karỳr apôkmã rĩt ja pyràk.

22 Djãm krĩrax jakam Metĩndjwỳnh nhõ kikreti? Kati, arỳm ne bôx ne me bakam ar mrã. Bẽnjadjwỳr Metĩndjwỳnh tỳxo kubê kumkatimẽ krabê Mrykĩ'ãtomti jabatành nyja ar tãm ne arỳm ar bôx ne me bakam ar mrã. Arỳm ne ar ro'ã me bawỳr ruw ne me bakam ar mrã. Djãm me kute kum kabẽn kadjy ne mete kum kikremã? Kati, arỳm ne ar bôx ne me bakam ar mrã. Mỳj kadjy dja me kum kikre? Djãm kàjkwakam ar ba rã'ã ne mete kum kikren kam kum kabẽnmã?

23 Djori kam mytmẽ mytyrwỳ kute me kurwỳmã? Kati, Metĩndjwỳnh ta adjênho dja me kurwỳ. Krabê Mrykĩ'ãtomti jabatành ny jadjwỳbê ne me kurwỳ djwỳnh. 24 Be, ar irã jakam godja apỹnh me ba djàri kunĩ kam mrã, mrãnh mextire. Nhym pyka kunĩkôt bẽnjadjwỳr krĩraxmã õ mỳjja mex kunĩo wangijn o krĩrax kĩnh ne.

25 Nhym krĩ bu'ã kẽn jajkwa krekredjwỳ 'ã ijê kêtkumrẽx ne. Djãm akamàt kadjy dja me ajkwa krekre'ã ijê? Kati, akamàt kêtkumrẽx, a'u ry typydji. Kam godja ajkwa krekre'ã ijê kêtkumrẽx ne. 26 Nhym apỹnh me ba djàrikam me ja õ mỳjja mexo wangijn o krĩrax kĩnh ne. Nhym me rũnh krĩraxmã wangij nhym krĩrax ô'ã kĩnhkumrẽx ne.

27 Nhym bep mỳjja punu 'õ dja kum àr
kêtkumrẽx ne. Me pijàm kêtmẽ me 'êxn-
hĩmẽ me ja 'õ dja kum àr kêtkumrẽx ne.
Nhym bep Mrykĩ'ãtomti jabatành ny kute
õ pi'ôk no'ôkkam me tĩn rã'ã rã'ã'ã idji
janhôrjabit dja me kum wangij.

22

Ngô kute meo tĩn.

1 Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh imã
ngô kute meo tĩn pakrax jakre. Ngô
kute meo tĩn ne prõto nõ ba omũ.
Metĩndjwỳnhmẽ Mrykĩ'ãtomti jabatành
nyre ar krĩ djàti kurũm ne prõto nõ.
Karỳ:rkumrẽx. Karỳr kute krytyrãnh
pyràk. 2 Nãm pry nhõkre djàkôt prõto
nõ. Krĩraxkam pry nhõkre djàkôt prõto
nõ nhym aktã nokà'ã pidjô kute meo tĩnja
dja.

Pidjô bàri amãnhkrut ne mytyrwỳ kunĩ
kôt aben pãnh ô kadjy aktã ngô nhijên o
dja. Aktã ne ngô jakà'ã ngô nhijên o dja.
Be, pidjô ja ne ar mytyrwỳ kunĩkôt ôo kute
aben japanho ãm kadjy dja. Nãm apỹnh
mytyrwỳ djàri'ã pidjô jakren o 12. Mytyrwỳ
kunĩ kôt ôn bikaprãr kêtkumrẽx kadjy 'ã
akre. Nhym bep pidjô 'ôja ne kubê me umar
mex djà, pyka kunĩ kôt kute meo mex nhym
me umar mex ne kanê kêtmã.

3 Djãm krĩ jakam mỳjja kute meo
bikẽnhmã? Kati, krĩ ja gêdja tu kam me mex
ryti pydji. Nhym mỳjja kute meo bikẽnh
dja 'ỳr àr kêtkumrẽx. Metĩndjwỳnhmẽ
Mrykĩ'ãtomti jabatành ny dja kam ar
meo ban meo djuw mex o ba. Nhym õ
àpênhdjwỳ kum àpênh mexkumrẽx ne. 4 Ne
kam Metĩndjwỳnh nokre pumũ nhym kam
me kuka'ã Metĩndjwỳnh aminhidji janhô
nhym me 'ã ar ba.

5 Nhym kam kam akamàt kêtkumrẽx
ne. Nhym kam ngônhpôkti kêtkumrẽx ne.
Nhym arngro kêtkumrẽx ne. Mỳj kadjy dja
ngônhpôktimẽ arngromẽ? Bẽnjadjwỳrbê
Metĩndjwỳnh dja me kurwỳ. Nhym
Metĩndjwỳnh nhõ me ja dja ar meo ba rã'ã:
ar meo ba.

6 Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh imã,

—Ẽ, mrãmri ne kabẽnja. Djãm kabẽn
kajgo? Arkati. Kabẽnkumrẽx. Amrẽbê
Bẽnjadjwỳrbê Metĩndjwỳnh ne me kute
kabẽn jarẽnh djwỳnhmã ta Karõ jano nhym
me kam ô'ã memã kabẽno amirĩt ne. Nhym
kam ajbir jakam ta arỳm ajte kadjy mrãnh
djwỳnh jano. Kute õ àpênhmã mỳjja kator
'ỳr jao amirĩtmã ne ano. Kute mỳjja kator
kêtja anhỹr djwỳnhràm mekmã o amirĩt
kadjy ne ano. Arỳm kator 'ỳr, ane. Nãm ã
kadjy mrãnh djwỳnh imã ane.

Jeju bôx 'ỳr arẽ.

7 Nhym Jejudjwỳ arỳm me bamã,

—Ẽ, arỳm ne ba akubyn me awỳr ibôx 'ỳr,
ane. Ẽ, me'õ kute prĩne ikabẽnkôt amijo ba
jabej dja kĩnhkumrẽx. Metĩndjwỳnh kute
anhỹr djwỳnhràm memã mỳjjao kator'ã
ujarẽnh ga aje 'ã pi'ôk no'ôk nhym me kute
amim mar ne kôt amijo ba jabej, be, me tãm
dja me kĩnhkumrẽx ne, ane.

Nãm ã Jeju me bamã ane.

8 Ba, ba ibê Djuão ne ba arỳm prĩne omũ.
Nã bãm mỳjja ja kunĩ pumũn kuma. Ne kam
mỳjja kunĩ pumũn mar pan kam kabem itu
mỳrbê tỹm. Kadjy mrãnh djwỳnh kute imã
mỳjja 'ã karõ kabem itu mỳrbê tỹm ne bit
ije kum rax jarẽnhmã. 9 Nhym kam imã,

—Kati, kwãrĩk wãnh. Badjwỳ ne
ba Metĩndjwỳnhmã idjàpênh, akamybê
Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh djwỳnhmẽ ar
akôt Metĩndjwỳnhmã idjàpênh. Me akunĩ
aje pi'ôk no'ôkkôt, ajbir aje Metĩndjwỳnh
kabẽn'ã pi'ôk no'ôk jakôt amijo abajamẽ ne
gu me baro'ã Metĩndjwỳnhmã badjàpênh.
Kam dja ga Metĩndjwỳnhmãbit rax jarẽ,
ane. 10 Ne kam ajte imã,

—Gora udjur kêt. Metĩndjwỳnh kute
anhỹr djwỳnhràm memã mỳjjao kator'ã
ujarẽnh ga aje 'ã pi'ôk no'ôkja kwãrĩk wãnh
udjur kêt. Arỳm 'ỳr. Mỳjja ja kunĩ arỳm
kator 'ỳr. 11 Kwãrĩk wãnh me axwe wãnh
axwe ar ba rã'ã. Nhym me arĩk ar badjwỳ
tu wãnh arĩk ar ba rã'ã. Kute amimarkôt
arĩk ar wãnh ba. Gê me kute katàt amijo
badjwỳ katàt amijo ba rã'ã, katàt amijo ba
ry typydji. Nhym Metĩndjwỳnh nhõ me
mex jadjwỳ mex rã'ã, mex ry typydji.

12 Ẽ, arỳm ne Jeju me bamã kabẽn jarẽ.
Gora me kabẽn ma. Nãm,

—Ẽ, arỳm ne ba akubyn me awỳr ibôx
'ỳr. Dja ba bôx ne kam me amã pãnh jarẽ.
Me aje amijo abakôt me amã pãnh jarẽ. Me
ajaxwemẽ me amrãnh mexmẽ kôt me amã
pãnh jarẽ. Ẽ, me ajaxwe dja ba me ajo ajkẽ
nhym bep me mexmẽ gêdja ba me iro'ã ar
iba. 13 Ba ibê mỳjja kunĩ krax ne ajte ibê
mỳjja kunĩ 'ênhôt. Ba ne ba adjàkamã itũm

ne kam ije mỳjja nhipêxo itẽm ne ije inomã
mẽnh. Ba ren ije kàjkwamẽ pykamẽ omũnh
'ãno idjãm kêt nhym ren amrẽbê amijo ajkẽ
nhym ren mỳjja kunĩ kêt ne, ane.
14 Be, Metĩndjwỳnh nhõ me mexja, me
axwe kêtja dja me kĩnhkumrẽx ne. Me tãm
dja me kute kubẽkà'ã ngrã o pôxkam aka
pyràk. Dja me axwe kêt ã mextire ne ã kĩnh
ane. Me jabit, Metĩndjwỳnh nhõ me mexja
dja me pidjô kute meo tĩn ku ne krĩrax
bu'ã kẽn jajkwa krekrekôt wangij ne kam
Metĩndjwỳnh nhõ krĩraxkam ar ba.
15 Nhym bep me kute ropre pyràk ne arĩk
ar bajamẽ me udjymẽ me prõ prãmmẽ me
mjên prãmmẽ me kute me par prãmmẽ
me kute mỳjjao Metĩndjwỳnh karõ nhipêx
ne kute we kum amijarẽnho bajamẽ me
'êxnhĩmẽ me kabẽn krãptĩjamẽ, me tãm
gêdja me kum ngjênh kêtkumrẽx ne.
Nhym kam Jeju ajte me bamã,
16 —Ba ibê Jeju ne ba me amã ikadjy
mrãnh djwỳnh jano. Kute apỹnh me
aje ikôt aben pydji djàri me amã katàt
mỳjja ja jarẽnhmã. Ba ne ba ibê Dawi
tàmdjwỳkumrẽx ne ãm djàkam dja. Ba ne
ba Dawi nhipêx ne. Ba ne ba ije akati
maktã umajỳrtire pyràk ne inhirãkumrẽx,
ane. Nãm ã Jeju me bamã ane.
17 Nhym Metĩndjwỳnh Karõmẽ
Mrykĩ'ãtomti jabatành ny prõmẽ ar Jejumã
kum,
—On amrẽ tẽ, ane. Jeju nhõ me jabê
Mrykĩ'ãtomti prõ ne kum,
—On amrẽ tẽ, ane.
Godja ga me Jeju'ã idjujarẽnhja man kam
gadjwỳ kum,
—On amrẽ tẽ, ane.
Nhym Jeju memã kum,
—Gê kam me'õ kum kôr jabej on amrẽ
iwỳr tẽn ngô tĩno ikõ. Tu kajgoo ikõ, pãnh
kêt. Amã ngô kute meo tĩnja kĩnh jabej tu
kajgoo ikõ, ane. Nãm ã Jeju kabẽn ane.
18 Ẽ, ibê Djuaõ ne ba ije me amã ikabẽn
jarẽnhmã.
—Me apa, me ikabẽn ma. Gora me
aje ja mar jabej, Metĩndjwỳnh kute anhỹr
djwỳnhràm memã mỳjjao kator'ã ujarẽnh
ba ije 'ã pi'ôk no'ôkja aje mar jabej gora me
ikabẽn ma. Dja ga me ajõ ijukri adjan atemã
akabẽn 'õ jarẽn arỳm Metĩndjwỳnh kabẽno
ajkẽ nhym arỳm pãnh me ajõo ajkẽ. Apỹnh
ije meo bikẽnh djàri'ã pi'ôk no'ôk jao dja me
ajõo ajkẽ. 19 Ba ibê Djuão ne ba ajte ije me
amã ikabẽn jarẽnhmã,
—Godja ba ije anhỹr djwỳnhràm
Metĩndjwỳnh kute me amã mỳjjao kator'ã
pi'ôk no'ôk ja ga me ajõ kabẽn 'õo ajngrà
nhym arỳm Metĩndjwỳnh abê mỳjja nê.
Abê pidjô kute meo tĩnja nên abê õ krĩrax
mextireja nê ne ije me amã mỳjja mex
jarẽnh ne ije 'ã pi'ôk no'ôk ja tãm dja me
ajõbê nê, ane.
Be, me ikabẽn ja ma. Ẽ, gêdja Jejudjwỳ
me amã kabẽn jarẽ,
20 —Ba ibê Jeju, ije katàt me amã mỳjja
kunĩ jarẽnh ne ba me amã, “Mrãmri ne ba
arỳm me awỳr ibôx 'ỳr”, ane.
Dja gu me,
—Nà, Bẽnjadjwỳr Jeju, mrãmri. On amrẽ
tẽ, ane.
21 Gê me banhõ Bẽnjadjwỳr Jeju ukaprĩkôt
prĩne me bajo djuw mex. Mrãmri. Tãm ne
ja.